SUOMALAISEN VIRSIKIRJAN VIRRET

ALKUPERÄ JA KEHITYS

KIRJOITTANUT
KUSTAA HALLIO

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND
POISTETTU TOLLITUR

HELSINKI 1936
SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURA

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND
POISTETTU TOLLITUR

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN
TOIMITUKSIA 203. OSA.

SUOMEN KIRKKOHISTORIALLISEN SEURAN
TOIMITUKSIA XL.

K. Kallio

* 12. III. 1868 † 22. V. 1936

SUOMALAISEN VIRSIKIRJAN VIRRET

ALKUPERÄ JA KEHITYS

KIRJOITTANUT

KUSTAA HALLIO

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURA
HELSINKI 1936

TAMPEREELLA 1936
TAMPEREEN KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ

Virsikirjakysymys on nykyään ajankohtainen ja sen mukana virsien historia. Monivuotisen työn tuloksena ilmestyy tämä teos, jonka tarkoituksena on antaa havainnollinen kuva siitä, miten ja mitä tietä kirkkovirtemme ovat syntyneet. Sentähden on tässä esitetty, mikäli mahdollista, virsikirjamme jokaisen virren alkuperäinen asu sekä tärkeimmät välimuodot ja ne henkilöt, jotka virren tekijöinä tai suomentajina ja kielellisinä korjaajina ovat niissä esiintyneet.

Opetusministeriötä, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuraa ja Suomen Kirkkohistoriallista Seuraa kiitän tämän tutkimukseni julkaisemisesta. Samalla pyydän lausua kiitokseni tohtori Aarne Anttilalle monista neuvoista ja avusta teostani painoon saatettaessa.

Mäntsälässä toukokuussa 1936.

K. HALLIO.

Kun allekirjoittanut ensin aivan sattumalta joutui suunnittelemaan tämän teoksen painatusta, sitten julkaisutyön kestäessä yhä useammin neuvottelemaan tekijän kanssa ja lopulta odottamatta, niin maallikoksi kuin tällä alalla itseni tunnenkin, viimeistelemään ja hyväksymään painettavaksi teoksen loppuosan, rohkenen tekijän esipuheeseen liittää muutaman täydentävän selityksen.

Teos „Suomalaisen virsikirjan virret. Alkuperä ja kehitys" on elämäntyö sanan kauneimmassa merkityksessä: ei vain siksi, että sen laajuus ja moninaiset ongelmat ovat vaatineet pitkän ja uuraan elämän sitkeyden ja harrastuksen, vaan myös siksi, että se varmasti tulee jäämään nykyisen, v. 1886 vahvistetun virsikirjamme synnyn perustavalaatuiseksi selvittelyksi.

Jo lapsuusvuosina heräsi tekijässä mielenkiinto virsiin. Vanhemmat olivat n.s. Länsi-Suomen rukoilevaisia, ja veisuu kuului siinä piirissä niin hyvin pyhäpäivien hartauteen kuin arkisiin askareihin. Koulupoikana tuleva virrentutkija pahoitteli, ettei suomalaisiin virsiin ollut merkitty niiden sepittäjien nimiä ja koetti ottaa niistä selvää vertaile-

malla ruotsalaiseen virsikirjaan, jossa oli tällaisia merkintöjä. Järjestelmällisen ja tieteellisen tutkimuksen rovasti Kustaa Hallio pani alulle varhaisina miehuusvuosinaan ja käytti neljättä vuosikymmenen kuluessa viimeiseen sairauteensa asti siihen virkatoimilta liikenevän ajan. Tämä pitkä valmistusaika on suuresti lisännyt teoksen asiatietojen rikkautta ja luotettavuutta, mutta siitä on ollut seurauksena myös omat hankaluutensa: lyhennyksien, välimerkkien yms. käytössä on jonkin verran epäjohdonmukaisuutta, mitä kiireisen viimeistelyn aikana ei täysin voitu poistaa. Ankara filologi olisi ehkä myös toivonut, että esim. Jaakko Suomalaisen ja Hemminki Maskulaisen virret olisi painatettu tarkasti alkuperäispainoksen mukaan. Rovasti Hallio on lainannut ne Vanhan virsikirjan oikeinkirjoitusasussa, mikä tavalliselle lukijalle on „nykyaikaisempaa" ja mukavampaa ja asiallisestikin hyvin puolustettavissa: eihän virsikirjamme uudistajillakaan ollut pohjana alkuperäispainokset, vaan Vanha virsikirja. Hankaluutta ei tuottane lukijalle myöskään se, että kaikki lainat eivät ole s a m a s t a Vanhan virsikirjan painoksesta; nehän poikkeavat toisistaan vain oikeinkirjoitusasun ja painovirheidensä puolesta.

Osaksi tekijän halusta yhä täydentää tutkimustaan, osaksi painatusvarojen puutteesta päästiin tätä teosta latomaan vasta syksyllä 1935, kevättalvesta 1936 lähtien on työtä haitannut tekijän yltyvä sairaus. Kun kynä kirposi rovasti Hallion kädestä 22:ntena toukokuuta, oli 14 arkkia, so. 224 sivua, painettuna ja sivulle 704 asti viimeisenä korjausvedoksena. Vaikka viimeisten 200 sivun käsikirjoitus oli myös suurin piirtein valmis, ei sen julkaiseminen ole ollut aivan helppo ja koneellinen tehtävä. Kun jouduin alkupuolen painatuksen aikana näkemään, kuinka väsymättömästi tekijä uusien lähteiden avulla pyrki tutkimustansa täydentämään ja tarkistamaan, olen varma, että se hänen viimeistelemänään olisi saanut arvokkaita lisiä. Niinpä kevättalvella ilmestyneen Ruotsin virsikirjakomitean ehdotukseen „Förslag till psalmbok för svenska kyrkan" sisältyviä lähde- ym. tietoja rovasti Hallio ehti poimia vain osaksi. Työtä on tältä kohdalta jatkettu: osa tiedoista on ehtinyt vasta lisäys- ja oikaisuluetteloon. Pari kuukautta ennen kuolemaansa tekijä sai käytettäväkseen J. L. Runebergin mainitseman „Revalska Psalmboken" v:lta 1741, J. H. Roosin „Anmärkningar vid Förslag till Svensk Psalmbok" (1861), A. Mobergin „Granskning af 'Förslag till Svensk Psalmbok'" (1862) ja toivoi niistä saavansa eräisiin kohtiin lisäselvitystä. Työ jäi kuitenkin tekemättä.

Rovasti Hallio oli ehtinyt yhdistää jonkinlaiseksi taulukkohakemistoksi kuhunkin virteen liittyvät nimet, vuosiluvut jne., mutta painatukseen ryhdyttäessä havainnut sen epätarkoituksenmukaiseksi ja korjattavaksi. Neuvottelussa, johon ottivat osaa Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran esimiehet, professori M a r t t i R u u t h ja tohtori A a r n o M a l i n i e m i, Suom. Kirj. Seuran esimies, professori V. T a r k i a i n e n

ja allekirjoittanut sihteeri, päätettiin mainittu taulukko jättää pois ja sen sijaan laatia alkutekstien kronologinen luettelo, luettelo Raamatun kohdista, joihin virret lähinnä liittyvät, ja luvussa III „Virsikirjassamme esiintyviä runoilijoita" ottaa huomioon myös virsien uudistajat. Tällöin saman virren uudistustyö joutuu usein kahden, kolmen, jopa neljänkin virsisepon tilille ja uudistusosuudet voivat olla hyvinkin erisuuria ja eriarvoisia, puhumattakaan siitä, että virressä voi lisäksi olla komitean yhteistyötä.

Nämä luettelot on allekirjoittaneen kanssa neuvotellen laatinut rouva, fil. maisteri Kaino Kaila. Hän on myös suorittanut loppupuolen korjausluvun käsikirjoitukseen vertaamalla, mistä hänelle lausun parhaat kiitokseni. Samoin kiitän rovastinrouva Ellen Halliota ystävällisistä tiedonannoista ja viimeistelyssä tarvittavan lähdekirjallisuuden lainaamisesta.

Koska tekijä esipuheessaan mainitsee kiittäen allekirjoittaneen, niin haluan tähdentää, että „neuvoni" ja „apuni" ovat koskeneet aivan toisarvoisia ja ulkonaisia kysymyksiä. Käsikirjoitusta lukiessani olen kieltä tasoitellut ja pannut kysymysmerkkejä mielestäni epäilyttäviin kohtiin, jotka tekijä on tarkistanut. Rovasti Hallion kuoleman jälkeen taas olen puuttunut ainoastaan kohtiin, joissa oli käsikirjoituksessa joko aukko tai ilmeinen lapsus calami, muunlainen tarkistus olisi käynyt sekä lähdekirjallisuuden että ajan puutteen vuoksi aivan ylivoimaiseksi. Tämä koskee myös Elias Lönnrotin virsityötä, jonka tutkiminen muuten on ollut harrastuksiani lähellä. Olisin ollut taipuvainen pitämään vapaina mukaelmina useita virsiä, jotka seuraavassa lasketaan Lönnrotin alkuperin sepittämiksi. Varman rajan vetäminen „mukaelman" ja „alkuperäisen" välille on erikoisesti virsirunoudessa vaikeaa ja monesti mahdotontakin; sama lähtökohta, jokin psalmi tai evankeliumin luku, on saattanut aiheuttaa yhteisiä piirteitä. Lönnrotin ja myöskin Julius Krohnin tilille on tässä teoksessa sijoitettu enemmän alkuperäisiä virsiä kuin asianomaiset vaatimattomuudessaan ovat itse tekemikseen merkinneet ja tähänastinen tutkimus virsiaineksen ja mahdollisten esikuvien tavattoman runsauden vuoksi on rohjennut olettaa.

Uutta suomalaista virsikirjaa valmistava komitea toimittaa lähikuukausina painoon ehdotuksensa, jonka kohtalon ratkaisee v:n 1938 kirkolliskokous. On onneksi, että sen jäsenillä ja asianharrastajilla on käytettävänä virrentutkimuksemme Nestorin yksityiskohtainen ja luotettava selvitys pohjasta, jolle uusi ehdotus suurimmaksi osaksi rakentuu. Empimättä voi sanoa, että rovasti Kustaa Hallio virsihistorian tutkijana oli Suomessa ensimmäinen, jonka puoleen sekä virsikirjakomitea, virsien ja hengellisten laulujen julkaisijat että yksityiset tut-

kijat kääntyivät pulmallisissa kysymyksissä. Ystävien kesken hänen lempinimenään olikin „Antero Vipunen, jolla on mahti ponneton povessa", „Virsikäs Vipunen", jolta tiedusteltiin kolmea puuttuvaa sanaa — useasti useampia. Ne, joilla on ollut onni olla kosketuksissa ja yhteistyössä rovasti Hallion kanssa, säilyttävät kauniin muiston miehestä, jossa syvälliseen tietorikkauteen yhtyivät sydämellisyys, halu palvella ja aitokristillinen vaatimattomuus.

Helsingissä, 12 p:nä elokuuta 1936.

AARNE ANTTILA,
Suom. Kirj. Seuran sihteeri.

I. Nykyisen, v. 1886 vahvistetun virsikirjamme virsien alkuperä ja kehitys.

1. Iloitse morsian, Ja riennä vastahan! 11 v.

Tanskalainen 1500-luvulta. Hemminki Maskulainen. † 1619. Elias Lönnrot 1802—1884.

Kun on kysymys vanhojen virsien alkuperästä, virsien, joita vuosisatoja on käytetty ja jotka tuon pitkän ajan kuluessa ovat läpikäyneet monet muutokset, niihin luettuina käännökset kielistä toisiin, silloin alkuperän selvittäminen ei ole niinkään yksinkertainen asia. Ei riitä siinä vain lyhyt mainiinta siitä, mikä on ollut ensimmäisenä alkupohjana jollekin virrelle. Täytyy ottaa mukaan koko virren historia — ja joka virrellä onkin oma historiansa. Vasta sitten ymmärtää mistä ja miten virteen nykyisessä muodossaan on tullut tämä tai tuo kohta, joka alkuperäisestä kenties puuttuu. Virren muodostumishistoria siten selviää. Mutta samassa määrin saattaa virren alkuperäinen kirjoittaja häipyä näkymättömiin. On tullut uusia aineksia virteen, tullut uusia runoilijoita, jotka ovat antaneet oman osuutensa virren kokoonpanolle. Virsi on saanut uuden asun, uuden puvun, uuden „kerrostuman". Ja virsihistoria on saanut uuden nimen, jota kohtuuden vuoksi ei sovi sivuuttaa. Jota useamman kerran virsi on muotoaan muuttanut, jota useamman käden kautta se on käynyt, sitä vaikeampi on sanoa k u k a sen virren tekijä oikeastaan on. Viimeksi ilmestynyt muoto saattaa olla alkuperäisestä niin etäällä kuin joku jalostettu eläin tai kasvi alkuperäisestään, jota tuskin enää samaksi lajiksi tuntee. Jokainen uusi muodostaja on jättänyt siihen jonkun merkin, jonkun ajatuksen tai jonkun muodon, joka säilyy siinä uusissa muodosteluissa. Sentähden vanhoista virsistä, jotka ovat saaneet uuden muodon, tuskin koskaan riittää paljas virren alkupohjan mainitseminen; on mainittava samalla mistä virsi on saanut lisää „alkuperää". Tämä koskee melkein kaikkia vanhoja virsiä. Siitä syystä eräissä virsikirjoissa, esim. Ruotsin virsikirjan uusimmissa painoksissa, on virsien alle merkitty ei vain virren alkuperäistä kirjoittajaa, vaan myös kaikki tärkeimmät muodostajat, ruotsintaja niihin luettuna. Sitä vaatiikin yleensä oikeus ja kohtuus.

Mitä ensimmäiseen adventtivirteen tulee, on sen alkuperästä ollut eri mieliä. Lars Högmarck mainitsee teoksessaan Psalmopoeographia v. 1736

sen tanskalaiseksi. J. W. Beckman sen sijaan väittää virttä ruotsalaiseksi teoksissaan Försök till Svensk Psalmhistoria 1845 ja Svensk Psalmhistoria i Sammandrag 1863. Vanhin painettuna säilynyt teksti on Hemminki Maskulaisen suomennos hänen virsikirjassaan 1614.

Vanhin skandinavinen painettuna säilynyt muoto on tanskalainen, kirjassa A. R. Gryderups Psalmebog 1632:

Beckman, s. 153. Fryd dig, du Christi Brud, Imod din Herre oc Gud, Forhaanden er hans Naade, Som dig Propheten spaade, Hosianna, Haeder oc Aere Skal denne vor Konning vaere.

2. Gack udaff dit Paulun Oc see it glaedeligt Siun, Her rider Aerens Konning, Glaed dig, du Zions Dronning, Hosianna, etc.

3. It Asen hannem baer, Som dog en Herre mon vaere. Hans Praal er saare ringe, Dog kand hand Døden tvinge, Hosianna, etc.

4. Sactmodig er hand oc god, Spagfaerdig i Sind oc Mod, Naade haffuer hand at føre, Den skal hans Brud tilhøre, Hosianna, etc.

5. Lad op dine Porte vide, Christus vil ind til dig ride, Hand acter dig at gieste, Din Salighed til beste, Hosianna, etc.

6. Strø Grene udi hans Vey, Oc spare dine Klaeder ey, Folcket skal baere Palmer Oc siunge aandelige Psalmer, Hosianna, etc.

7. Umyndige Børn oc Smaa Skulle giøre ligesaa, Den gandske heele Skare Skal siunge foruden al Fare: Hosianna, Haeder oc Aere Skal denne vor Konning vaere!

Vanhin painettu ruotsalainen on vuodelta 1642: FRögda tigh tu Christi Brudh, Emoot tin HErra och Gudh. Siinä on 7 säkeistöä kuten tanskalaisessakin, järjestys vain on vähän toinen. Tanskalaisen 2:nen säkeistö: Gack udaff dit Paulun on ruotsalaisessa vasta 5:ntenä. Sellaisena säilyi virsi sitten vanhassa ruotsalaisessa virsikirjassa, ollen muuten jotenkin tarkasti tanskalaista vastaava.

Virsi on kumminkin näitä painettuja vanhempi. Käsikirjoituksena se on säilynyt sekä tanskan- että ruotsinkielisenä. Viimemainitun kielisenä on eräällä käsinkirjoitetulla tämän virren tekstillä toinen niinhyvin myöhäisemmästä ruotsalaisesta kuin tanskalaisestakin eroava muoto: Frögda tigh thu christen Brud, Emoth thin herra Och gudh 7 v. J. W. Beckman arvelee tätä noin v. 1600:n aikuiseksi.

Lisäksi tulee eräs vieläkin vanhempi tiedonanto. V. 1598 ilmestyi onnittelulaulu kuningas Sigismundille. Sen otsikossa sanotaan, että se on laulettava nuotilla: Glädh thig thu Christi Brudh.

Mitä merkitsee tämä? Olisiko siis ollut joku edellämainittuja vanhempi ruotsalainen tämän virren muoto vai olisiko tuo nuotti-osoitus vain vapaasti tehty käännös jostakin toisenkielisestä virrestä.

Kun näin eri muotoja samasta virrestä esiintyy, niin voisi ajatella, että näillä kaikilla olisi joku yhteinen alkulähde, esim. saksalainen. Sellaista ei kumminkaan J. W. Beckmanin tiedonannon mukaan löydy.

Virolaisissa virsikirjoissa Eesti Marahva Koddo- ja Kirriko-Raamat, Tallinnas 1883 ja Tarto-ma-kele Laulu-Ramat, Tarto-linan 1886 on vas-

taavan virren Nüüd, ristikoggodus, Sul olgu rõmustus alkuperäksi mainittu: Freu' dich, du Christenheit. Viimeksi mainittua en kumminkaan ole löytänyt mistään saksalaisesta virsikokoelmasta, vaikka olen niitä tutkinut useampia kymmeniä. Lieneekin tuolla tiedonannolla tarkoitettu tanskalaista, vaikka sanat ovat tulleet saksalaiseen muotoon; Saksasta kun oli totuttu saamaan virsiä virolaisiin virsikirjoihin. Viimeksi ilmestyneessä virolaisessa virsikirjassa Uus Lauluraamat, Kirikus, koolis ja kodus pruukida, Tallinnas 1907, onkin sanotun virren alkuperäksi merkitty: Fryd dig, du Christi Brud; taanikiriku laul. Siellä siis tunnustetaan virren alkuperä tanskalaiseksi.

Samaan tulokseen näkyvät ruotsalaisetkin tulleen, päättäen siitä, että virsikirjaehdotuksessa v. 1912 ja samoin nykyään käytännössä olevassa lisätyssä virsikirjassa virsi sanotaan tuntemattoman t a n s k a l a i s e n tekemäksi 1500-luvulla. Tanskan ja Norjan virsikirjoissa merkitään virsi samoin t a n s k a l a i s e k s i. Saanee siis virren alkupohjana pitää t a n s k a l a i s t a. Itse aihe on kuten näemme Raamatusta: Sakaria 9.

Vanhin painettu ruotsalainen teksti on ilmestynyt a r k k i v i r t e n ä „Tree Sköna Andelighe Historiske Wijsor" 1642; seuraava painos: „Fem sköna Andelige Wijsor" 1648. V. 1690 ilmestyneessä „En Christens Gyllende Clenodium, Eller Siäle-Skatt" tulee virren viimeiseen värsyyn „heela Skara" sijaan „Hedna Skara" ja tämä lause pakanoista, jotka tulevat Jeesuksen tykö, säilyy sitten myöhemmissä Ruotsin virsikirjoissa. Meikäläisissä tämän virren suomennoksissa ja muodosteluissa tulee esille „pakanainkin kansa" ensikerran Jacob Roschierin suomentamassa Ruotsin (J. O. Wallinin) virsikirjassa „Psalmi-Kirja", Turussa 1836 „Näen pakanainkin joukon Arvaavan avun oudon". Myöhemmissä muodosteluissa tulee lause pakanoista esiin vasta vuoden 1880 ehdotuksessa ja pysyy sen jälkeen kaikissa suomalaisissakin teksteissä. Sama ajatus on kyllä aikaisemminkin lausuttuna, vaikka toisilla sanoilla: „Maan kansat kaikkialla" (Elias Lönnrot 1864).

Olisiko jo niin varhain kuin 1690 tarkemmin ajateltu pakanoita, vai olisiko enemmän vain sattumalta, „hela skara", tullut kenties painovirheenä „hednaskara"ksi. Painovirheeltä se tuntuu. „Lapset ja pienet" ja „koko kansa" sopii paremmin kuin „lapset ja pienet" ja „pakanain kansa". Joka tapauksessa tuo tekstinmuutos vuosilta 1690 ja 1880 on jäänyt pysyväksi.

S u o m e k s i ilmestyi virsi jo 1614 H e m m i n k i M a s k u l a i s e n sepittämänä. Tallella olevista painetuista teksteistä on siten s u o m a l a i n e n vanhin.

W 106. SEoracunda iloidze, ylkäs vastan hangidze, Hän tyhhös tulla tahto tänne, Cuin ennustett on ennen: Hosianna Herr apuu anna, Täll Daavidin pojalle aina, Cans Cuningall cunnia laina.

2. Drotningi Sion varald Ava porttis avarald, Ota ylkäs Christus vierax, Huudha hänell ilo kerrax: Ho:

3. Hän tule hurskas auttaja, Autuun aino andaja, Händ vastan valmist idzes, Veisa hänell riemu virtes: Ho:

4. Cadzos cunnjan Cuningas Aasill ajain tule täs, Nöerän ja kyllä köehän Jold taevan tavaran löedhäm. Ho:

5. Liittons verell virutta, Cuopast cuivast kirvotta, Raohan meill saarnat anda, Näin autun caikill canda. Ho:

6. Hän autuun hinnan täytti, Meill armons avun näytti, Sai viholisistans voiton, Jost hänell näin ylistys olcon: Hosiana Herr avun annoid Täll Daavidin pojalle ainoll Cans cuningall cunnian ain soid.

7. Sydhämen ovi avacam, Händ me vastan ottacam, Turvadcã hänen tyghöns, Ei ijäs hän meit aña ylön. Ho:

8. Oxii sield tääld taittacã, Vaattem cans hajottacam, Tuskis tunnustain händ Herraa, Auttajax monĩkerrã. Ho:

9. Händ vastan käikäm palmuill, Kiitos virsill ja Psalmeill, Huutain: hyväst siunatt oled, Qvin Herran nimen tulid. Ho:

10. Olcon kiitos Jesuxen, Tähdhen taain lunastuxen, Jong meill ansjostans annoi. Kiitos hänell, näin ain sanoin: Ho: Täl: Da: Sill cunnian Cuningall Amen.

Mitä tekstiä Maskun Hemminki on suomennostyössään käyttänyt: tanskalaista vaiko ruotsalaista, ei ole helppo määritellä, tekstit kun eroavat toisistaan varsin vähän. Kurvinen sanoo H. M:n käyttäneen ruotsalaista, mutta hän perustaa päätelmänsä yhteen ainoaan sanaan: tunnustain händ — Beken honom. Kun tarkemmin katsoo, niin näyttää siltä kuin olisi H. M. käyttänyt hyväkseen molempia.

Toisen värsyn alkusanat: „Drotningi Sion varald Ava porttis avarald" viittaavat vastaavaan tanskalaiseen. Ruotsalaisesta tekstistä v. 1642 sana „drotning" kokonaan puuttuu ja käsikirjoitustekstissä v. 1600 vastaava värsy ja sana „drotning" esiintyy virressä vasta jälempänä. Värsyssä 4 on tanskalaisessa „N a a d e haffuer hand at føre", ruotsalaisessa „S a l i g h e t t haffr han att föra". Hemminki suomentaa sen „A u t u u n a i n o a n d a j a" lisäten kuitenkin vähän myöhemmin „Hän autuun hinnan täytti, Meill a r m o n s auun näytti", käyttäen siinä siis aluksi ruotsalaista, mutta jälempänä molempia.

Värsyssä 6 sanoo tanskalainen „Folcket skal b a e r e P a l m e r Oc siunge aandelige P s a l m e r", ruotsalainen „B e k e n honom wppenbarligh, Thij verden hon är farligh". Hemminki sanoo molemmat: „Tuskis t u n n u s t a i n händ Herraa, Auttajax monĩ kerrã", „Händ vastan käikäm p a l m u i l l, kiitos virsill ja P s a l m e i l l". Hän sai siten alkuperäisestä yhdestä värsystä (v. 6) kaksi: vv. 8 ja 9. Sen sijaan jättää Hemminki l a p s e t kokonaan pois.

Kuten tästäkin jo näkyy, on Hemminki suorittanut suomennoksensa varsin vapaasti. Alkuteksti on vain pohja, jolle hän rakentaa, aihe, jota hän käyttää omintakeisesti sitä kehitellen.

Puhuessaan taivaan tavaroista, joita kunnian kuningas tuo, ei suomentaja tyydy vain lyhyesti mainitsemaan niitä alkutekstin sanoilla, vaan liittää siihen tarkemmaksi selitykseksi kaksi värsyä lisää: 5 ja 6. Edellä jo mainitsin kuinka alkutekstin värsystä 6 on tullut suomennokseen kaksi

värsyä: 8 ja 9. Kokonaan uusi on v. 10. Alkutekstin 7 värsyä on siten kasvanut suomennoksessa 10:ksi. Värsyt 5, 6 ja 10 ovat Hemminki Maskulaisen omia, alkuperäisiä.

Vapaata, omintakeista on muutenkin koko suomennos. Opettava sävy tulee pitkin matkaa esiin. Jo heti ensi sanoissa ei suomenneta suoraan sanoja „Fryd dig, du Christi Brud", vaan lausutaan „Seurakunta iloitse". Mutta jotta kuitenkin tulisi esille sama ajatus yljästä ja morsiamesta, suomennetaan sitä seuraavat „I mod din Herre oc Gud" sanoilla „Ylkääs vastaan hankitse". Sitten huomautetaan siitä mitä sana „Hosianna" merkitsee sanoilla: „Hosianna, Herra! apuu anna." Ei tyydytä vain suomentamaan „Lad op dine Porte vide", vaan selitetään sitä sanalla „Sydämen ovi avatkaan" ja v. 5 ja 6 ovat kokonaan selityksiä Kristuksen armotöistä. Kuoleman voittaminen („Dog kand hand døden tuinge") saa muodon „Sai vihollisistans voiton". Virsi päättyy kiitokseen Jesuksen lunastustyöstä ja Herran avusta, jonka hän on antanut „Davidin Pojall' ainoall', Sill' kunnian Kuninkaall', Amen". Lasten laulun ja kansajoukot on suomentaja unohtanut. Mutta eihän ollutkaan vielä tullut „lasten vuosisata", aikuistenkin opetuksessa oli vielä kyllin työtä!

Erikoisena tunnusmerkkinä Maskun Hemmingin virsissä on alkusointu. Ei se puutu tästäkään. Hän laulaa: „Cadzos cunnjan Cuningas Aasill ajain tule täs" „Liittons verell virutta, Cuopast cuivast kirvotta".

Tulivat sitten virsikirjojen uudistuspyrinnöt.

Ruotsin virsikirjan uudisti arkkipiispa J. O. Wallin. Tämän virren korjailivat erittäin onnistuneesti Samuel Hedborn ja J. O. Wallin, ja sellaisena se on vielä nyt Ruotsin virsikirjassa.

Suomalaisen tekstin „ojensi ja lyhensi" Ruotsin virsikirjan mukaan Pentti Jaakko Ignatius 1824: „Iloitse ilmeisest, Ja veisaa sydämest" 7 v. Se on vapaa muodostelu vanhasta suomalaisesta, josta Hemminki Maskulaisen alkuperäiset värsyt 5 ja 10 ovat tässä vähän muutettuina säilyneet. Jonkun verran on se saanut esikuvaa ja vaikutelmia Ruotsin virsikirjasta. Arkkipiispa Jaakko Tengströmin muodostamana se tuli „Uusiin Wirsiin" 1836: 78: „Kiiruhda veisaamaan, Lauluja laskemaan" 7 v.

Esikuvinaan Ruotsin virsikirjan 51, Ignatiuksen 17, Roschierin 51 ja Uusia Wirsiä 78 Elias Lönnrot muodosti virren uudelleen ja julkaisi sen „Tähti" lehdessä 1864: 17 sekä myöhemmin „Wanhoissa ja Uusissa Wirsissä" 1865: 106 ja v:n 1867 ehdotuksessa 106: „Iloitse morsian Ja riennä vastahan", saaden siihen 8 värsyä, joista viimeiset kaksi vastaavat alkuperäisen viimeistä värsyä; muuten noudattaa muodostus Ruotsin virsikirjan (J. O. Wallinin) järjestystä.

Komitean toiseen ehdotukseen 1871: 106 lisäsi Lönnrot vielä kolme värsyä, joihin hän sai alkupohjan Hemminki Maskulaisen virrestä, nykyiset värsyt 4, 5 ja 6, joista värsy 6:

„Armonsa avaran, Taivaansa tavaran, Hän kätehesi käyttää, Sun hyvyydellään täyttää" muistuttaa Ignatiuksen 17: 2: „Hän armon avaran, Ja taivaan tavaran Sull' ansions kautta tuopi Sen laupiast sulle suopi." „Uusia Virsiä" 78 : 2: Armonsa avaran, Ja taivaan tavaran Hän lahjaksemme lainaa Armias meille aina." Värsyn 3:n alku: „Hiljainen, armias, Suloinen, laupias" muistuttaa Roschierin 51 : 3:n alkua: „Heikoillen laupias, Hän on ja armias".

Viimeksimainitussa ehdotuksessa oli siten 11 värsyä. Sellaisena se pysyi pieniä muutoksia lukuunottamatta kaikissa seuraavissa ehdotuksissa: Lönnrot, Suomal. Virsikirja väliaikaiseksi tarpeeksi 1872, ehdotukset 1880 ja 1883, Lönnrot, Väliaikainen Suomal. Virsikirja 1883, ja tuli nykyiseen virsikirjaan numerona 1.

Virren alkuperä on siis t a n s k a l a i n e n 1 5 0 0-l u v u l t a, suomentajana on ollut H e m m i n k i M a s k u l a i n e n 1610:n vaiheilla ja myöhempänä muodostajana E l i a s L ö n n r o t 1864 ja 1871.

Alkuperäisestä t a n s k a l a i s e s t a juontavat alkunsa värsyt: 1 vastaa tanskalaista 1, 2—3, 3—4, 7—5, 8—2, 9—6, 11—7.

H e m m i n k i M a s k u l a i s e l t a ovat periytyneet sanonnat, „ylkäs", „Davidin pojall" sekä värsyt: 4 vastaa Hemmingin värsyä 5, 5—6, 6—6, 10—9, tosin kyllä kaikki vahvasti muovailtuina.

Sanonta „pakanainkin kansa" on tullut ruotsalaisiin virsikirjoihin v. 1690 ja suomalaiseen tämän virren ehdotukseen 1880.

„Armonsa avaran, Taivaansa tavaran" muistuttaa Ignatiusta ja Tengströmiä; „Hiljainen Armias, Suloinen, laupias" Roschieria.

Koko virren on nykyisessä suomalaisessa asussaan E l i a s L ö n n r o t järjestänyt ja tasoitellut.

Mikä on siis tämän virren alkuperä?

Alkupohjana on kyllä ollut tanskalainen „Fryd dig, du Christi Brud", mutta suomalainen virsi ei ole suora käännös siitä. Runsaan lisän on siihen tuonut, kuten olemme nähneet, sen suomentaja H e m m i n k i M a s k u l a i n e n. Yhtä suuren lisän, vaikka toisella tavalla, on sille vielä antanut E l i a s L ö n n r o t. Hän on sulattanut vanhan virren ja valanut sen uudelleen, joten hänellä tähän virteen nähden on aivan yhtä suuret ansiot kuin noilla toisillakin. Ja vaikka Lönnrot onkin antanut virrelle uuden asun, on hän tehnyt sen sellaisella arvonannolla edeltäjiään kohtaan, että virsi uudessa asussaan on lähempänä alkuperäänsä kuin vanhemmassa suomennoksessa olikaan, samalla kuin Lönnrot on tahtonut säilyttää ne uudet näkökohdat, jotka Hemminki Maskulainen omasta puolestaan oli virteen tuonut.

Niin on hän alkuperäisen virren mukaan ilman lähempiä selityksiä ottanut sanat „Iloitse, m o r s i a n", „Avaja p o r t t i s i"; — eikä unohdeta l a p s i a k a a n ja heidän l a u l u a a n. Toisin paikoin taas sanoo Lönnrot saman asian vähän toisin sanoin, esim. Hemmingin „kuopast

kuivast kirvottaa" — tuohan muistuttaa Josefin kohtaloa, veljethän heittivät hänet kuivaan kaivoon ja myivät hänet sitten orjuuteen. Tätä kenties muisteli Lönnrot ja niin hän antaa Hemmingin lauseelle „Cuopast cuivast kirvotta" muodon „Sun orjuudesta ostaa". — Hemmingin „Hän autuun hinnan täytti" muistuttaa Wapahtajan lunastustyötä. Sentähden saattoi Lönnrot lausua tässä kohden: „Wallasta kuolonkin Pelastaa sielusi, Wihollisesi kaataa, Sun rauhan tielle saattaa."

Samoin menettelee Lönnrot toisin paikoin alkutekstiinkin nähden. Kun vanhassa ruotsalaisessa tekstissä lausutaan „Beken honom wppenbarligh" tai niinkuin J. O. Wallin myöhemmin lausuu „Bekänn dig till hans l y d n a d", niin lausuu Lönnrot tämän kohdan „Tervehdi nöyräst' aivan, H a l l i t s i j a t a taivaan!" — siis sama asia vain vähän toisin sanoin. Siinä tuli näkyviin Lönnrotin mainio taito valaa vanha virsi uuteen muotoon.

Tämän virren muodostamishistoriassa on siis mainittava Lönnrot tanskalaisen alkutekstin kirjoittajan ja Hemminki Maskulaisen rinnalla. Muiden välikäsien vaikutus tähän virteen on ollut vähemmän tärkeää.

Virren tekijöiksi siis merkitään: Tanskalainen 1500-luvulta. Hemminki Maskulainen † 1619. Elias Lönnrot 1802—1884.

Psalmebog for Kirke og Hjem 394, Landstads Kirkesalmebog 96, Wr 116, Ign 17, R 51, Sr 1, Rbg 116, Stb 116, W 106, U 78, 1867: 106, 1871, LWU, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 41, Kurv. 150, 345.

2. Sun porttis oves avaja Ja nöyräst' itses alenna. 5 v.

G e o r g W e i s s e l 1590—1635. E r i k E r i c i C a j a n u s 1675—1737. A l f r. B r y n o l f R o o s 1824—1873. E. L ö n n r o t 1802—1884.

Königsbergin kirkkoherran G. W e i s s e l i n virsi:

Ev. Ges. 34. Macht hoch die Thür, die Thore weit, Es kommt der Herr der Herrlichkeit, Ein König aller Königreich', Ein Heiland aller Welt zugleich, Der Heil und Leben mit sich bringt. Deshalben jauchzt und fröhlich singt: Gelobet sei mein Gott, Mein Schöpfer, reich von Gnad'.

2. Er ist gerecht, ein Helfer wert, Sanftmütigkeit ist sein Gefährt', Sein' Königskron' ist Heiligkeit, Sein Scepter ist Barmherzigkeit, All' unsre Not zu End' er bringt. Deshalben jauchzt, mit Freuden singt: Gelobet sei mein Gott, Mein Heiland gross von That.

3. O wohl dem Land, o wohl der Stadt, Die diesen König bei sich hat! Wohl allen Herzen insgemein, Da dieser König ziehet ein. Er ist die rechte Freudensonn', Bringt mit sich lauter Freud' und Wonn'. Gelobet sei mein Gott, Mein Tröster früh und spat.

4. Macht hoch die Thür, die Thore weit! Eu'r Herz zum Tempel zubereit't! Die Zweiglein der Gottseligkeit Steckt auf mit Andacht, Lust und Freud'; So kommt der König auch zu euch, Ja Heil und Leben mit zugleich. Gelobet sei mein Gott, Voll Rat, voll That, voll Gnad'.

5. Komm, o mein Heiland, Jesu Christ, Des Herzens Thür dir offen ist. Ach, zeuch mit deiner Gnade ein, Dein' Freundlichkeit auch uns

erschein', Dein heil'ger Geist uns führ' und leit' Den Weg zur ew'gen Seligkeit, Und deinem Namen, Herr, Sei ewig Preis und Ehr'.

Ilmestyi suomeksi vasta 1701:n virsikirjaan:

W 107. Sun porttis, oves avaja, Kanss' nöyräst itses alenna, Nyt Jesust' vastaan ottamaan Kuin tulee tykös asumaan: Jo tulee, veisull' riemuisell' Huuda, että kuuluu korkeudell': Sull' kiitos Jesu suloinen! Kuin tulet, asut tykönän'.

2. Hyvyyden Jesus myötäns' tuo, Ja kaiken armon sulle suo, Hälle pyhyys oma on kruununsa, Ja vakuus vahva valtikka: Hän vaivat saattaa sammuttaa, Sun tuskist' tuimist' pelastaa. Sull' olkoon kiitos Jesu Crist'! Kuin vaivoist' autat ahtahist'.

3. Kansa ja kaupunk' on autuas, Kuhun kulkee tämä Kuningas; Siin' rauha on ja rakkaus, Kuss' Christuksell' on asumus, Hän armon tuopi tullessans', On apus neuvoiss', teoissas: Sull', Jesu, annan kiitoksen, Ett's tulit mun päämieheksen'.

4. Sun porttis, oves avaja, Hälle sielus majaks' valmista, Ann' uskos loistaa lujasta, Vartioitse, ole valmisna, Hän tulee tykös totisest', Sun kruunaa armoll' iloisest', Sull', Jesu rakas, kiitoksen Ain' armos edest' lausunen.

5. Ah tule tykön' Jesuinen! Sull' avajan mun sydämen', Kanss' armos tule autuaan, Ja asu aina sielussan'. Mua taivaan iloon johdata, Ett' tykönäs saan asua. Minä tulen pian, sieluinen! Amen, tule, ole armoinen!

A. B. Roosin ja E. Lönnrotin korjaamana virrestä tuli Komitean ehdotukseen 1867: 107 ja sittemmin nykyiseen 2.

W 107, Ign 18, U 84, 1867, 1871, 1880, 1883, L I, II, III, Wr 117, R 52, Rbg 117, Stb 117, Sr 2, R 1936: 42, Knapp 286.

3. O Jesus Kristus, Herramme, Jumalan Poika turvamme. 4 v.

David Behme 1605—1657. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen hovisaarnaajan ja konsistorioneuvoksen D. Behmen virsi:

Geistliche Lieder 7. HErr Jesu Christe, Gottes Sohn, der du vom hohen Himmelsthron herab bist kommen in die Welt, und uns zu gut dich eingestellt.

2. Wir danken dir mit Herz und Mund demütiglich zu aller Stund, dass du uns schenkest zum Erbtheil durch dein Zukunft das ewge Heil.

3. Wir bitten dich, o treuer Herr, weil nun das End nicht mehr ist fern, du wollest uns zu Gnaden dein dir lassen stets befohlen sein.

4. Hilf, dass wir leben würdiglich, und in dir sterben seliglich; dass wir lieben und loben dich hier zeitlich und dort ewiglich.

E. Lönnrotin suomentama 1874:

L 43 : 1. O Jesus Kristus, Herramme, Jumalan Poika, turvamme, Jok' alas astuit taivaasta Meit' auttamahan vaivasta!

2. Me nöyrästi sua kiitämme Sydämellä ja suullamme Siit', että tulit perimään Meit' ijäisehen elämään.

3. Myös rukoilemme nöyrästi, Ett' armostasi alati Sä johdattaisit jalkamme Lyhyen elinaikamme.

4. Meit' auta oikein elämään, Täält' autuaasti eriimään, Sua kiittämään tääll' ajassa Ja viimein ijät' taivaassa!

L 43 : 1, 1880: 107 b, 1883.

4. Mitenkä käyn mä vastaas, Sä sielun' ihastus? 10 v.

Paul Gerhardt 1606—1676. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksal. virsirunoilijan P. Gerhardtin virsi:

Ev. Ges. 29. Wie soll ich dich empfangen Und wie begegn' ich dir? O aller Welt Verlangen, O meiner Seelen Zier! O Jesu, Jesu, zünde Mir selbst die Fackel an, Auf dass mein Herz ergründe, Was dich ergötzen kann.

2. Dein Zion streut dir Palmen Und grüne Zweige hin, Und ich will dir in Psalmen Ermuntern meinen Sinn. Es soll mein Herz dir grünen In stetem Lob und Preis Und deinem Namen dienen, So gut es kann und weiss.

3. Was hast du unterlassen, Zu bringen Trost und Freud'? Als Leib und Seele sassen In ihrem grössten Leid, Als mir das Reich genommen, Wo Fried' und Freude lacht: Bist du, mein Heil, gekommen Und hast mich froh gemacht.

4. Ich lag in schweren Banden, Du kommst und machst mich los; Ich stand in Spott und Schanden, Du kommst und machst mich gross, Und hebst mich hoch zu Ehren Und schenkst mir grosses Gut, Das sich nicht lässt verzehren, Wie Erdenreichtum thut.

5. Nichts, nichts hat dich getrieben Zu mir vom Himmelszelt, Als das geliebte Lieben, Womit du alle Welt In ihren tausend Plagen Und ihrer Jammerlast, Die kein Mund kann aussagen, So fest umfangen hast.

6. Das schreibt in eure Herzen, Drückt euch die Last so schwer, Ihr, denen Gram und Schmerzen Sich häufen mehr und mehr. Seid unverzagt, ihr habet Die Hülfe vor der Thür: Der eure Herzen labet Und tröstet, steht schon hier.

7. Ihr dürft euch nicht bemühen, Noch sorgen Tag und Nacht, Wie ihr ihn wollet ziehen Mit eures Armes Macht; Er kommt, er kommt mit Willen, Ist voller Lieb' und Lust, All' Angst und Not zu stillen, Die ihm an euch bewusst.

8. Auch dürft ihr nicht erschrecken Vor eurer Sündenschuld; Nein, Jesus will sie decken Mit seiner Lieb' und Huld. Er kommt, er kommt, den Sündern Zu Trost und wahrem Heil, Schafft, dass bei Gottes Kindern Verbleib' ihr Erb' und Teil.

9. Was fragt ihr nach dem Schreien Der Feind' und ihrer Tück'? Der Herr wird sie zerstreuen In einem Augenblick. Er kommt, er kommt, ein König, Dem alle Macht und List Der Feinde viel zu wenig Zum Widerstande ist.

10. Er kommt zum Weltgerichte, Zum Fluch dem, der ihm flucht, Mit Gnad' und süssem Lichte Dem, der ihn liebt und sucht. Ach komm, ach komm, o Sonne, Und leit' uns allzumal Zum Licht der ew'gen Wonne In deinen Freudensaal.

E. Lönnrotin suomentama 1874:

L 43 : 2. Kuink' ottanen sun vastaan, Sä sielun' ihastus, Tuloas tervehtänen, Maailman odotus? O Jesus, Jesus itse Valaise mieleni, Ett' ottaa vastaan voisin Sun otollisesti!

2. Kun Sioni sun tielles Hajotti vaatteita, Levitti palmupuista Tuoreita oksia, Mun anna virsilläni Iloan' ilmottaa, Riemuiten sydämeni Tulolles valmistaa!

3. Mit' olis, jot' et tehnyt Sä autuudekseni, Kun kuolon kahlehissa Ol' sielun', ruumiini? Kun rauha oli poissa Ja ilo kaukana, Sä rauhan tuoja riensit Iloksen' taivaasta.

4. Sä synteini siteistä Mua tulit auttamaan, Pilkasta, häpiästä Mun saatit kunniaan, Ja taivaan tavaroita Sä tullessasi toit Joit' ei vie tuli, varkaat, Ei ruoste eikä koit.

5. Niin suuresti sä meitä, O Jesus, rakastit, Ett' itses, taivaan Herra, Maan orjaks alensit; Ei vaatinut sua kenkään, Vaan surkeutemme Kun sääliks kävi sulle, Sä riensit apuumme.

6. Sen mahdat sielu muistaa Suruissas, murheissas, Et tuskissas epäillä, Ja ahdistuksissas, Vaan olla pelkäämättä; Lähellä apu on, Kuin surun, murheen poistaa Ja hädän, ahdingon.

7. Siis mahdat, sielu, luottaa Hänehen ainiaan; Sä älä kysy, josko Hän tulis auttamaan! Sulasta rakkaudesta Hän rientää avukses Ja poistaa tuskas, vaivas Ja kaiken surkeutes.

8. Äl' epäile, vaikk' ompi Sun syntivelkas suur, Rakkaudellaan Jesus Sen peittää kaiken juur, Hän syntisille tullut On lohdutukseksi, Heit' auttamahan jälleen Jumalan lapsiksi.

9. Jos vihollinen väijyy Ja kiljuu kiukussaan, Siit' älä huoli, kohta Sen Herra kukistaa. Hän, sodan päämies, tulee Voimassaan väkevä, Pois vihollinen rientää, Kun sen on näkevä.

10. Hän tuomiolle tullen Pilkkaajat kadottaa, Mutt' armias on niille, Kuin häntä rakastaa. Ah, tule aurinkomme, Valollas johdata Meit' ijäisiin majoihis, Ilohos taivaassa.

L 43: 2, 1880: 107 c, 1883, Knapp 289, Paul Gerhard's geistliche Lieder s. 13.

5. Iloitse, kristi-kansa, Tän' armon aikana! 5 v.

Michael Schirmer 1606—1673. E. Lönnrot 1802—1884.

Berliniläisen koulurehtorin M. Schirmerin virsi:

Russl. 70. Nun jauchzet, all' ihr Frommen, In dieser Gnadenzeit, Weil unser Heil ist kommen, Der Herr der Herrlichkeit. Zwar ohne stolze Pracht, Doch mächtig zu verheeren Und gänzlich zu zerstören Des Teufels Reich und Macht.

2. Kein Scepter, keine Krone Sucht er auf dieser Welt; Im hohen Himmelsthrone Ist ihm sein Reich bestellt. Er will hier seine Macht Und Majestät verhüllen, Bis er des Vaters Willen Im Leiden ganz vollbracht.

3. Ihr Mächtigen auf Erden, Nehmt diesen König an! Soll euch gerathen werden, So geht die rechte Bahn, Die zu dem Himmel führt; Sonst, wo ihr ihn verachtet Und nur nach Hoheit trachtet, Des Höchsten Zorn euch rührt.

4. Ihr Armen und Elenden In dieser bösen Zeit, Die ihr an allen Enden Müsst haben Angst und Leid, Seid dennoch wohlgemuth, Lasst eure Lieder klingen, Des König's Lob zu singen, Der euer höchstes Gut.

5. Er wird nun bald erscheinen In seiner Herrlichkeit, Und Euer Klag und Weinen Verwandeln dann in Freud'. Er ist's, der helfen kann, Macht eure Lampen fertig, Und seid sein stets gewärtig: Er ist schon auf der Bahn.

Monissa 1600-luvun virsikirjoissa on siinä 6 värsyä. Toisena värsynä on:

Es komt zu uns geritten, auf einem Eselein, und stellt sich in die Mitten für uns zum Opffer ein, er bringt kein zeitlich Gut, er will allein erwerben durch seinen Tod und Sterben, was ewig währen thut.

E. Lönnrotin suomentama 1874:

L 43 : 3. Nyt kristityt iloitkaa Tän' armon aikana, Jo tuli kunnian Herra, Apumme ainoa; Ja, vaikka alhaisna, Hän ompi kaiken vallan, Jok' oli saatanalla, Pois hältä tempaava.

2. Ei kultaa, korkeutta Hän täällä halaja; Hänellä valtakunta On valmis taivaassa, Vaan sit' ei päällä maan Hän tahdo ennen näyttää, Kun Isäns' tahdon täyttää On saanut kuolollaan.

3. Te voimalliset maassa Nyt vastaan ottakaa Hänt' ilolla, jos mieli Taivaasen tarkottaa! Ei taivaan kunniaan Se käy, ken hänen hylkii Ja kunniahan pyrkii Maan päällä tämän vaan.

4. Te köyhät, viheljäiset, Maan päällä eläjät, Te tuskan, ahdistuksen Ja vaivan kärsijät, Myös ilovirtenne Veisatkaa kuninkaalle, Autuuden ruhtinaalle, Jok' ain' on turvanne.

5. Hän kohta ilmestyvä On kunniassansa Ja kaiken surun, murheen Iloksi muuttava, Siis lamput kädessä Nyt rientäkäm jo vastaan Tät' armon ruhtinasta, Hän on jo lähellä.

L 43 : 3, L II 422, III 422, 1880: 107 d, 1883, Knapp 298.

6. Valmistukaatte vastaan Nyt kaikki riemuiten. 4 v.

Val. Thilo nuorempi 1607—1662. E. Lönnrot 1802—1884.

Königsbergiläisen professorin Val. Thilon virsi:

Russl. 64. Mit Ernst, o Menschenkinder, Das Herz in euch bestellt! Bald wird das Heil der Sünder, Der wunderstarke Held Den Gott aus Gnad' allein Der Welt zum Licht und Leben Versprochen hat zu geben, Bei allen kehren ein.

2. Bereitet doch fein tüchtig Den Weg dem grossen Gast, Macht seine Steige richtig, Lasst Alles, was er hasst; Macht alle Bahnen recht; Die Thäler sei'n erhöhet; Macht niedrig, was hoch stehet, Was krumm ist, gleich und schlecht.

3. Ein Herz, das Demuth übet, Bei Gott am höchsten steht; Ein Herz, das Hochmuth liebet, Mit Angst zu Grunde geht; Ein Herz, das richtig ist Und folget Gottes Leiten, Das kann sich recht bereiten, Zu dem kommt Jesus Christ.

4. Ach mache du mich Armen Zu dieser heil'gen Zeit Aus Güte und Erbarmen, Herr Jesu, selbst bereit: Zeuch in mein Herz hinein Vom Stall und von der Krippen; So verden Herz und Lippen Dir allzeit dankbar sein!

E. Lönnrotin suomentama 1874:

L 43 : 4. Valmistukaamme vastaan Nyt kaikki riemuiten, Läsn' ompi auttajamme, Se sankar' ihmeinen, Jonk' ompi Jumala Maailman valkeudeksi, Syntisten autuudeksi, Luvannut armosta.

2. Suurelle vieraallemme Nyt tietä laittakam Ja jälkiänsä sillä Visusti seuratkam; Tie tehkäm suorattain Alentain korkeudet, Ylentäin alavuudet, Koleat tasottain.

3. Nöyriä, alhaisia Jumala rakastaa, Vaan antaa ylpeitten Itsensä kadottaa. Kun sydän haluinen Vilpittä vaeltaapi, Se tietä valmistaapi Tulolle Jesuksen.

4. Ah, Herra Jesu itse, Sydäntän' valmista, Täll' ajall' autuaalla Armollas kaunista, Ja seimes pahnoista Käy itse sitten siihen, Niin tahdon ijäisehen Kiitosta veisata.

L 43 : 4, 1880: 107 e, 1883, Knapp 306.

7. Hosianna! Tulossa Poika Davidin on tänne. 7 v.

Benj. Schmolck 1672—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen pappismiehen Benj. Schmolcken virsi:

Russl. 66. Hosianna! Davids Sohn Kommt in Zion eingezogen; Ach bereitet ihm den Thron, Setzt ihm tausend Ehrenbogen; Streuet Palmen, machet Bahn, Dass er Einzug halten kann.

2. Hosianna! sei gegrüsst! Herr, wir gehen dir entgegen: Unser Herz ist schon gerüst't. Will sich dir zu Füssen legen. Zeuch zu unsern Thoren ein, Du sollst uns willkommen sein.

3. Hosianna! Friedensfürst, Ehrenkönig, Held im Streite! Alles, was du schaffen wirst, Das ist unsre Siegesbeute. Deine Rechte bleibt erhöht, Und dein Reich allein besteht.

4. Hosianna! lieber Gast, Wir sind deine Reichsgenossen, Die du dir erwählet hast; Ach, so lass uns unverdrossen Deinem Scepter dienstbar sein: Herrsche du in uns allein.

5. Hosianna! komme bald, Lass uns deine Sanftmuth küssen; Wollte gleich die Knechtsgestalt Deine Majestät verschliessen, Ei, so kennet Zion schon Gottes und auch Davids Sohn.

6. Hosianna! steh' uns bei! Hilf, o Herr, lass wohlgelingen, Dass wir ohne Heuchelei Dir das Herz zum Opfer bringen. Du nimmst keinen Jünger an, Der dir nicht gehorshen kann.

7. Hosianna! lass uns hier An den Oelberg dich begleiten, Bis wir einstens für und für Dir ein Psalmenlied bereiten; Dort ist unser Bethphage: Hosianna in der Höh!

8. Hosianna nah und fern! Eile bei uns einzugehen. Du Gesegneter des Herrn, Warum willst du draussen stehen? Hosianna! bist du da? Ja, du kommst, Hallelujah!

Muutamissa saksalaisissa virsikirjoissa on tällä virrellä 7 värsyä (Rev. I : 129 ja II : 79), muutamissa vain 6 (Russisch: 109). Kahdesta ensinmainitusta puuttuu yllä olevan v. 7, ja viimeksi mainitusta vv. 5 ja 7.

E. Lönnrotin suomentama 1874:

L 43 : 6. Hosianna! Tulossa Poika Davidin on tänne; Istuin hälle laittakaa, Koristelkaa porttejanne, Levitelkää tiellensä Kukkasia, lehviä!

2. Hosianna! Maillemme Tervetullut riemuksemme; Jalkais juureen laskemme Palavaisen sydämemme; Terve, rauhan ruhtinas, Käy sisähän linnahas!

3. Hosianna! Sankari. Terve, voiton ruhtinaamme! Itsellemme hyväksi Kaiken sotavoittos' saamme, Ja se voittos' voimassaan Oleva on ainiaan.

4. Hosianna! Vieraamme; Valtakuntas alammaiset Me ain' olla tahdomme, Käskyillesi kuuliaiset, Palvella siin' ijäti Sua uskollisesti.

5. Hosianna! Läsnä juur Aik' on lupaukses' täyttää; Ei voi alhaisuutes' suur Herrauttas meiltä peittää, Tuttu Herra Sionin Meill' on Poika Davidin.

6. Hosianna! Uhriksi Tuomme sulle sydämemme, Auta, vilpittömästi Me sen nyt ja aina teemme, Seuraamme sua ainiaan! Muut' ei sulle kelpaakkaan.

7. Hosianna! Kaivattu, Ikävöitty hartaast' aivan; Sinä Herran siunattu Älä viivyttele kauvan! Hosianna! Tullunna Olet jo, Halleluja!

L 43 : 6, 1880: 107 f, 1883.

8. Kuninkaan' jo tuleepi! Ah kuin suloist' on se mulle! 5 v.

Ph. Fr. Hiller 1699—1769. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen papin Ph. Fr. Hillerin virsi:

Knapp 292. Sieh, dein König kommt zu dir! Seele, das sind frohe Worte. Sprich: mein König, komm zu mir, Sieh, ich öffne dir die Pforte; Zeuch mit deiner Sanftmut ein, Was du findest, das ist dein!

2. Komm, ich bin dein Eigentum Schon seit deinem Wasserbade; Komm, dein Evangelium Werde mir ein Wort der Gnade! Du schickst ja dein Wort voran, Dass mein König kommen kann.

3. Komm und räume alles aus, Was du hassest, was mich reuet; Komm und reinige dein Haus, Das die Sünde hat entweihet; Mache selbst mit deinem Blut Alles wieder rein und gut!

4. Komm in deinem Abendmahl, Das du uns zum Heil gegeben, Dass wir schon im Erdenthal Mit dir als im Himmel leben. Komm, Herr Jesu, leb in mir, Und mein Leben sei in dir!

5. Komm und bring den Tröster mit, Deinen Geist, der dich verkläret, Der mich im Gebet vertritt Und des Königs Willen lehret, Dass ich bis auf jenen Tag: „Komm, Herr Jesu!" rufen mag!

E. Lönnrotin suomentama 1874:

L 43 : 7. „Kuninkaas' jo tuleepi", Ah, se suloista on kuulla, Tule, kuninkaiseni, Avoimet on portit tulla. Mitä löydät luonani, Kaikki se on omasi.

2. Tule! Omakses' mun jo Kasteessa sait kaikkineni. Sulosanomastas' suo Lohdutusta sielulleni, Kuin jo ennen tuloas Lupasit sä armossas!

3. Tule ulos viskaamaan Pahuuteni kaikkityyni; Tule huonees' siivoomaan Puhtaaks' saastehesta synnin; Verelläs se valmista, Majaksesi kaunista!

4. Tule ehtoollisellas Mua kanssas yhdistämään, Täällä jo kuin taivaassas Omaksesi pyhittämään; Tule, Jesus asumaan Sydämessän' ainiaan!

5. Tule kanssa Henkesi, Lohduttajan, joka auttaa Mua rukoillessani, Tahtos' tekemään mun saattaa; Suo, ett' yhä huutelen: Tule, Herra Jesuksen'!

L 43 : 7, 1880: 107 g, 1883, Knapp 292.

9. Jesus Kristus meille nyt Neitseestä on syntynyt. 7 v.

Ambrosius † 397. M. Luther 1483—1546. Olaus Petri 1493—1552. Hemminki Maskulainen † 1619. J. Åström 1767—1844. J. O. Wallin 1779—1839. Julius Krohn 1835—1888.

Alkuteksti latinalainen, Milanon piispan Ambrosiuksen virsi:

Klippgen, s. 66. Veni redemptor gentium, Ostende partum virginis, Miretur omne saeculum, Talis decet partus deum.

2. Non ex virili semine, Sed mystico spiramine Verbum dei factum est caro Fructusque ventris floruit.

3. Alvus tumescit virginis, Claustra pudoris permanent, Vexilla virtutum micant, Versatur in templo deus.

4. Procedens de thalamo suo, Pudoris aula regia, Geminae gigas substantiae Alacris ut currat viam.

5. Egressus eius a patre, Regressus eius ad patrem, Excursus usque ad inferos, Recursus usque ad sedem dei.

6. Aequalis aeterno patri Carnis strophio accingere, Infirma nostri corporis Virtute firmans perpetim.

7. Praesepe iam fulget tuum Lumenque nox spirat novum, Quod nulla nox interpolet Fideque iugi luceat.

Oli saksaksi käännettynä jo ennen Lutheria: Der Heiden Heiland komme her ja Kvm her; erlöser volkes schar.

Luther julkaisi uuden käännöksen:

Klippgen, s. 38. Nu kom der heyden Heyland der iungfrawen kynd erkand das sich wunder alle welt Gott solch geburt yhm bestellt.

2. Nicht von mans blut noch von fleysch alleyn von dem heylgen geyst Ist Gotts wort worden eyn mensch und bluet eyn frucht weybs fleysch.

3. Der iungfraw leyb schwanger ward doch bleyb keuscheyt reyn beward Leucht erfur manch tugent schon Gott da war ynn seynem thron.

4. Er gieng aus der kamer seyn dem konglichem saal so reyn Got von art vnd mensch ein hellt seyn weg er zu lauffen eyllt.

5. Seyn laufft kam vom vater her vnd kert widder zum vater Fur hyn vntern zu der hell vnd widder zu Gottes stuel.

6. Der du bist dem vater gleich fur hynaus den sieg ym fleysch Das deyn ewig Gotts gvalt ynn vns das kranck fleysch enthalt.

7. Deyn krippen glentzt hell vnd klar die nacht gibt eyn new liecht dar Tunckel mus nicht komen dreyn der glaub bleyb ymer ym scheyn.

8. Lob sey Gott dem vatter thon Lob sey Gott seym eynigen son Lob sey Gott dem heyligen geyst ymer vnd ynn ewigkeyt.

Ruotsiksi virsi ilmestyi 1536 Olaus Petrin ruotsintamana, tullen sellaisena vanhaan ruots. virsikirjaan:

Wr 121. Verldenes Frälsare kom här; Lät se at Jungfru moder är: All verlden må des undra sig. En sådana börd höfdes dig.

2. Af mans hjelp är det ej så skedt; Gud sjelf hafver sin nåd betedt. Guds Ord är här nu vordet kött, Af Jungfru lifve är det födt.

3. Jungfrunes qved här fruktsam var; Men jungfrudomen blef dock qvar. Guds stora kraft lät sig skina, Verkande i templet sina.

4. Af himmels throne kom här ned En stark kämpe och bar oss fred: Han är nu både Gud och Man, Den som oss alla hjelpa kan.

5. Från Fadren han utgången var: Sann mandom han til Fadren bar. Hans välde går öfver all land: Han sitter på Guds högra hand.
6. Så stor som Fadrens, är hans magt; Döden hafver han nederlagt. Helvetes kraft gaf sig därvid, At hennes förste lades nid.
7. Ära och pris ske Fadrenom; Deslikes också Sonenom; Den Helga Ande ske också, At det är ingen ände på!

Käyttäen edellämainittuja suomensi virren H e m m i n k i M a s k u l a i n e n. Virsi tuli siten vanhaan virsikirjaamme:

W 111. Tule toivottu turva tänn', Neitseen synnyttämist' näyttämään, Ihmeeks' ihmisten maailmall', Se syntymys sull' sopei, Jumal'.
2. Ei tapahtun' se miehen siemenest', Vaan Herran Hengen vaikutuksest': Sana Jumal' lihaks' tänn' tuli, Jumal' itse ihmiseks' yhtyi.
3. Neitseen kohtu kantoi hedelmän, Paits' puutokseta neitsyyden, Ihmeet isot nyt ilmaantuvat, Jumal' templiss' omass' asuva.
4. Sankar' samosi ulos salistans', Ja neitseen kohdust' kammiostans', Jumal' mieheksi meill' olemaan, Veljiksens meitä vapahtamaan.
5. Isästänsä hän ulos kävi, Täyden miehen Isän tykö vei, Hänen valtans' ylitse kaikkein käy, Istuu Isäns' oikiall' kädell' ain'.
6. Ynn' Isäns' kanss' yks' voimall' on; Lihassans' korvens' kuoleman, Helvetin voiman hän hävitti, Pirun vallast' meit' vapahti.
7. Sanan saarnall' täst' on tullut, Valkeus vaivaisii valaisemaan, Pimiöin sydämihin paistamaan, Murhetta iloksi muuttamaan.
8. Kiitos olkoon aina Isälle! Ylin ylistys Pojalle, Kans' korkia kunnia Pyhäll' Hengell', Kuin näin armon avun antoi meill'.

K. L. L i n d s t r ö m muodosti tämän uudelleen: 1867: 111, 1871.

E. L ö n n r o t julkaisi Lindströmin muodostuksen, muuttamalla kumminkin värsyt 1 ja 7: L I, II, III: 111:

V. 1: Jesus Kristus meille nyt Neitseestä on syntynyt; Jumala on ihmiseks tullut tänne ilmeiseks.

Nykyisen muotonsa sai virsi vasta vuoden 1880:n ehdotuksessa. Se on suomennos R 58:sta (J. Å s t r ö m i n ja J. O. W a l l i n i n muodostama Wr 121:stä), siinä muodossa minkä R u n e b e r g sille antoi ehdotuksessaan Rbg 121: (Rbg muutti vain v:ä 1 vähäsen)

Rbg 121. Jesus Christus kommen är, Af ren Jungfru födder här; Verlden all må undra sig, Gud, slik börd, den höfdes dig.
2. Nådens under här vi sett, Af Guds Anda är det skedt. Ordet, utaf Fadren födt, Har i tiden blifvit kött.
3. Utan synder boren är Den all verldens synder bär. Han, i oskuld född och död, Frälsar oss ur dödsens nöd.
4. Han med himmelsk fröjd och fred Kommit har till jorden ned, Ty han är båd' Gud och Man, Som oss alla hjelpa kan.
5. Han från Fadren gången var Och till Fadren han uppfar, Sitter på Guds högra hand, Råder öfver alla land.
6. Stor, som Fadrens, är hans makt, Döden har han nederlagt; Nederlagt i väldig strid Mörksens här till evig tid.
7. Pris ske Gud i himmels höjd! Bäre jorden frid och fröjd, Och hans vilja med hans ord Kring all verlden blifve spord!

Alkuperäisen virren v. 7 puuttui Wr 121:sta, samoin R 58:sta ja Rbg 121:sta. Sitä tietä jäi se pois myöskin nyk. 9:stä.

Kenen suomentama on 1880 : 111? Vuoden 1880:n ehdotuksen runoilija oli professori Julius Krohn. V. 1876 asetetussa Virsikirjakomiteassa hän tiettävästi oli ainoa virsirunoilija. Entisistä muodosteluista on suomentaja käyttänyt Lönnrotin värsyn, joka sellaisenaan on tullut nykyiseen asti.

W 111, Ign 19, U 87 ja 93, 1867, 1871, 1880, 1883, L I, II, III, Wr 121, R 58, Rbg 121, Stb 121, Sr 5, R 1936: 58, Tucher 1, Kurv. 344.

10. O kiitos nyt, Vapahtaja, Sä Jesus, tosi Jumala. 6 v.

Caelius Sedulius, noin 450. M. Luther 1483—1546. Olaus Petri 1493—1552. Hemminki Maskulainen † 1619. J. L. Runeberg 1804—1877. Julius Krohn 1835—1888.

Alkuteksti latinalainen, irlantilaisen presbyterin Caelius Sedulius virsi:

Laudate Dominum, s. 62. A solis ortus cardine Ad usque terrae limitem Christum canamus Principem, Natum Maria virgine.

2. Beatus auctor saeculi Servile corpus induit Ut carne carnem liberans, Non perderet quos condidit.

3. Castae Parentis viscera Caelestis intrat gratia. Venter puellae baiulat Secreta, quae non noverat.

4. Domus pudici pectoris Templum repente fit Dei. Intacta, nesciens virum Verbo concepit Filium.

5. Enixa est puerpera Quem Gabriel praedixerat, Quem matris alvo gestiens Clausus Joannes senserat.

6. Foeno iacere pertulit, Praesepe non abhorruit, Parvoque lacte pastus est, Per quem nec ales esurit.

7. Gaudet chorus coelestium Et Angeli canunt Deo Palamque fit pastoribus Pastor, Creator omnium.

8. Gloria tibi, Domine, Qui natus es de Virgine, Cum Patre et Sancto Spiritu In sempiterna saecula.

Sen on Luther saksantanut muotoon:

Klippgen, s. 39. Christum wyr sollen loben schon / der reynen magd Marien son / So weyt die liebe sonne leucht / vnd an aller wellt ende reicht.

2. Der selig schepffer aller ding / zoch an eyns knechts leyb gering / Das er das fleysch durch fleysch erworb / vnd seyn geschepff nicht alls verdorb.

3. Die Gotlich gnad von hymel gros / sich ynn die keusche mutter gos / Eyn meydlin trug eyn heymlich pfand / das der natur war vnbekand.

4. Das zuchtig haus des hertzen zart / gar bald eyn tempel Gottes wart / Die keyn man ruret noch erkand / von Gotts wort sie man schwanger fand.

5. Die edle mutter hat geboren / den Gabriel verhies zuuorn / Den sanct Johans mit springen zeygt / da er noch lag ynn mutter leyb.

6. Er lag ym hew mit armut gros / die krippen hart yhn nicht verdros / Es ward eyn kleyne milch seyn speis / der nie keyn voglin hungern lies.

7. Des hymels Chor sich frewen drob / vnd die engel singen Gott lob / Den armen hirtten wird vermeld / der hirt vnd schepffer aller welt.

8. Lob / ehr / vnd danck sey dyr gesagt / Christ geborn von der reynen magd / Mit vater / vnd dem heylgen geyst / von nu an bis ynn ewigkeyt.

Olaus Petri ruotsinsi sen; siitä tuli:

Wr 122. Vi låfvom Christ en Konung båld: Af solens upgång är hans wåld, Alt ut så vidt som jorden är. Han föddes af en Jungfru skär.

2. Den verlden skop aldeles väl, Påtog mandom, och vardt en träl, At mänskan, som förtappad låg, I honom måtte frälsas så.

3. Guds nåd uti en salig tid, Kom i den rena moders qvid: En helig frukt den Jungfru bar, Af hvilko hon sjelf skapad var.

4. Gud sjelfver detta verket dref, At utan man hon moder blef: Då Gabriel til henne gick, Af hans ord hon Guds Son undfick.

5. Elisabeth kan det förstå, Och til Maria säger så: Guds moder kom nu här til mig, Däraf Johannes frögdar sig.

6. I krubba ned då lades han, Som Jungfrun födde utan man: Med liten mjölk han föddes då, Som allom låter föda få.

7. Då hördes ock stor ängla-frögd: Gudi ske pris i himmels högd, Så fingo de på denna dag Människom fred och godt behag.

8. Ära och pris ske Fadrenom; Deslikes också Sonenom: Den Helga Ande ske också, At det är ingen ände på!

Suomeksi julkaisi virren Hemminki Maskulainen. Siitä tuli:

W 112. Kunnioittakaam' Christust' Kuningast', Syntynyttä Neitseest' Maariast', Jonk valta on ennen aurinkoo, Maan ääriin ulottuu loppumat'.

2. Maailman Luoja, luonnon ihmeeks', Itse tuli ihmiseks', orjaks', Ett' ihmisen luonnoss' lunastais' Luotujans', ihmisii hukkuvii.

3. Jumalan armon avara aitta, Maan kaik' ja taivaan täyttäjä, Antoi itsens' autuaan aikaan, Neitseen nuoren kohtuiseen puhtaan.

4. Herran pyhä viisaus pohjaton, Voima väkevä, puuttumaton, Tämän ihmeen tehdä taisi, Ett' neitsy sanast' sikiän sai.

5. Gabriel enkel' sen ilmoitti, Maaria uskoll' tyköns' otti, Paitsi miehet' neitsy raskaaks' tuli, Pyhäst' Hengest, sikiän siitti.

6. Ymmärryst' ylitse, vastoin luontoo, Paitsi miehen avuta muutoin, Neitseen kohtu hedelmän kantaa, Sen hedelmän, jolt' itse luotu on.

7. Ett' neitseen kohduss' oli Jumal' ja mies, Elisabet tervehdyksest' ties', Maarian juur' Jumalan äidiks', Siks' tuns' Johan jo kohduss' äitins'.

8. Koht' kuin se Pyhä syntyi tääll', Seimeen sallei pantaa pahnain pääll', Äitins' rieskall' hän ravitaan, Kuin linnut ja luodut kaikk' ruokkii ain'.

9. Täst' syntymäst' enkelit iloitsit, Kiitoksen Jumalall' veisasit, Ensin paimenill' ilmei suodaan Se hyvä Paimen, kaikkein Luoja.

10. Siis kiitos olkoon Jesuksell', Ett' itsens' auttajaks' antoi meill', Veljeks', välimieheks' syntyi tänn', Kanss' kiitos Isäll', Hengell' Pyhäll'.

E. Lönnrot julkaisi uuden muodostuksen W 112:n pohjalla. Siitä tuli käytäntöön vain v. 2:

„Maailman luoja luoksemme Alentui vertaiseksemme, Ett' ihmisenä ihmisen Autuuteen auttais jällehen".

J. L. Runeberg muodosti virren kokonaan uudesti:

Rbg 122. Lof ske dig, Christ, vår Konung båld, Som frälsat oss af satans våld, Till jorden ned du kommen äst; Oss helsad var, du ädla gäst.

2. O under! Verldens Skapare Är här som menniska att se, Har velat taga mandom an, Att lösa oss ur syndens bann.

3. Guds Son uti en salig tid Är kommen oss till fröjd och frid, Han föddes af en jungfru ren, Utaf Guds Andas hjelp allen.

4. Ett ljus är oss i natten tändt, Ett ljufligt stöd dem fallnom sändt, Vi hafve fått en broder kär, Som sjelf den sanna guden är.

5. Så fröjdoms då i denna stund Och tackom Gud af hjertans grund, Att til sitt arma folk han sett Och oss en sådan nåd betett.

6. Lof, ära, pris ske Fadrenom, Desslikes också Sonenom, Den Helge Anda likaså, Att det är ingen ände på.

Sen suomensi Julius Krohn. Ehdotus tuli sellaisenaan nykyiseen, paitsi v. 2, joka otettiin pienellä muutoksella E. Lönnrotin edellämainitusta ehdotuksesta.

Tucher 31, W 112, Tähti 1864: 18, LWU 112, L I, II, III, 1867, 1871, 1880, 1883, Wr 122, Rbg 122, Sr 6, Kurv. 347.

11. Mä seisahdun nyt etehes, O Jesus, pannen sullen. 7 v.

Paul Gerhardt 1607—1676. Aug. Ahlqvist 1826—1889. E. Lönnrot 1802—1884.

Alkuperäisessä Gerhardtin virressä on 15 säkeistöä. Kirjassa „Gesangbuch für ev. Gemeinde in Russland, S:t Petersburg 1862" n:o 84 on siitä säkeistöt: 1, 2, 3, 4, 7, 13, 14, 15:

Russl. 84. Ich steh' an deiner Krippe hier, O Jesu du mein Leben! Ich komme, bring und schenke dir, Was du mir hast gegeben. Nimm hin, es ist mein Geist und Sinn, Herz, Seel und Muth, nimm Alles hin, Und lass dir's wohlgefallen.

2. Du hast die Seele mir erfüllt Mit deiner Lieb' und Güte, Dein hoher Glanz, dein süsses Bild Liegt mir stets im Gemüthe. Und wie könnt es auch anders sein, Wie könnt ich deinen Gnadenschein Aus meinem Herzen lassen.

3. Da ich noch nicht geboren war, Da bist du mir geboren, Und hast mich dir zu eigen gar, Eh' ich dich kannt', erkoren. Eh' ich durch deine Hand gemacht, Da hat dein Herze schon bedacht, Wie du mein wolltest werden.

4. Ich lag in tiefer Todesnacht; Du wurdest meine Sonne, Die Sonne, die mir zugebracht Licht, Leben, Freud' und Wonne. O Sonne, die das werthe Licht Des Glaubens in mir zugericht't, Wie schön sind deine Strahlen!

5. Wenn oft mein Herz in Kummer weint Und keinen Trost kann finden, Dann rufst du mir: Ich bin dein Freund Ich tilge deine Sünden. Was trauerst du, mein Fleisch und Blut? Ich mach' ja Alles wieder gut Und zahle deine Schulden.

6. Du fragest nicht nach Lust der Welt, Noch nach des Lebens Freuden; Du hast bei uns dich eingestellt An unsrer Statt zu leiden, Suchst meiner Seele Seligkeit, Nimmst auf dich Jammer, Kreuz und Leid, Das will ich dir nicht wehren.

7. Eins aber, hoff' ich, wirst du mir, Mein Heiland, nicht versagen, Dass ich dich möge für und für In meinem Herzen tragen. In mir soll deine Wohnung sein; Komm, komm und kehre bei mir ein Mit allen deinen Freuden.

8. Zwar sollt' ich denken wie gering Ich dich bewirthen werde. Du bist der Schöpfer aller Ding'! Ich bin nur Staub und Erde! Doch bist du so ein lieber Gast, Dass du noch nie verschmähet hast, Den, der dich gerne siehet.

Aug. Ahlqvist suomensi tämän, jättäen pois säkeistön 2:

Oks. 125. Mä seisahdun nyt seimelles, O Jeesus, rakkahani! Ja lasken lahjaks' vuoteelles Sun omat antamasi: Ne ovat henken', mieleni, Sydämeni ja luontoni; Ne ota synnyin-lahjaks!

2. Kun viel' en ollut syntynyt, Sä minun tähten' synnyit; Viel' armostas en tietänyt, Sä omakses mun ostit; Ennenkuin vielä olinkaan, Sä rupesit jo hankkimaan Minua lapseksesi.

3. Yö peitti synkkä silmäni, Sä tulit auringoksen', Teit yöni selväks' päiväksi, Elämän annoit mulle. O armas aurinkoiseni, Sätehes kirkkaat sytytti Mun mieleheni uskon!

4. Kun mieleni on murheissaan, Ja lohdutust' en löydä, Sä kuiskaat mulle korvahan: „Tääll' ompi ystäväsi; Mit' itket, lapsukaiseni, Sovitanhan ma syntisi, Ja maksan kaikki velkas!"

5. Et kaivannunna korkeutta, Iloja ihmis-heikkoin, Mut tulit kärsimähän vaan Ihmisten syntein tähden. Pelastain sielun' autuuden Sä kannoit ristin raskauden: Kuin voin ma siitä kiittää!

6. Sit' ethän multa kieltäne, Vapahtajani Jeesus: Sun suljen ma sydämehen', Ja säilytän sun siellä. Siell' oisi sulle olento, Siell' aina valmis asunto Alati ollaksesi.

7. Mun kyllä pitäis peljätä Niin suurta vierastani: Maailman luoja ole sä, Matonen maassa minä. Vaan niinpä olet laupias, Rupeat kaikkein vierahaks', Kun ottavat vaan vastaan.

E. Lönnrot uusi tämän:

L I 125 b. Mä seisahdan nyt seimelles, O Jesus rakkahani, Ja lasken lahjaks vuoteelles Sun omat antamasi: Mun henkeni ja mieleni, Mun sydämeni, sieluni, Ne ota synnyinlahjaks!

2. Kuin viel' en ollut syntynyt, Sä synnyit auttajaksen', Kuin armostas en kysynyt Sä tulit turvaajaksen'; Ennen kuin siaa maassakaan Mull' oli, aloit hankkimaan Taivaassa siaa mulle.

3. Yö synkkä peitti silmäni, Sä tulit Jeesukseni, Teit yöni selväks päiväksi Ja nousit valokseni; O armas aurinkoiseni, Nyt valaise mun mieleni Säteilläs kirkkahilla.

4. Kuin murhe murtaa mieltäni Ja epätoivo kaivaa, Sä rohvaiset mun sieluni ja lievität sen vaivaa; Sä sanot: mitä aina niin Sä suret, kuin mä sovitin Ja maksoin velkas kaikki.

5. O Jesus, tänne maailmaan Et tullut itsees nähden, Sä kärsimähän tulit vaan Synteini suurten tähden, Sä kannoit ristin raskahan Sieluni tähden surkian; Kuin voinen siitä kiittää!

6. O Vapahtajan', rukoilen, Sit' älä multa kiellä, Ett' ottaisit mun sydämen' Asuaksesi siellä Läsn'ololasi ainiaan, Niin että murheissani saan Sult' avun, lohdutuksen.

7. Vaan sua suurta vierastan' Kuink' ottaa voinen vastaan? Sä olet luoja maailman, Mä tuhka, multa maasta! Kuitenkin, Luoja laupias, Et hyljää uskovaisias Armostas avarasta.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Gerhards geistliche Lieder, s. 43, Knapp. 376, Oks. 125, 1867: 125, 1871, L I 25 b, L II 423, 1880: 113, 1883.

12. Laulu soikoon riemuinen! Sanoman ylen suloisen. 9 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Hemminki Maskulaisen virsi:

W 113. Riemuit' me mahdam' vahvast', Suloisest' sangen sanomast', Jonk' enkel' ilmoitti, Meille tosin toivotti, Armon, avun aivotun, Lunastuksen luvatun, Isält' ijankaikkiselt'.

2. Jumalan Poika pyhä, Kaikkein kappalten Luoja hyvä, Pivossans' pitävä taivaan, Maan, meren syvän: Korkia kunnian Kuningas Ihmiseks' astui alas, Orjan puvun päällens' puki.

3. Pilvet pisaroitsevat, Ja taivaat tässä satavat, Turvan ain' toivotun, Lunastajan luvatun, Esi-isilt' ikävöityn, Kansoilt' kaikilt' halatun, Uhreill' ennen ennustetun.

4. Taiten tätä tavarat' Ei taida taivaat avarat Sulkee syliins' sisäll', Eik' maailmaan mahdu olennoll': Neitseess' makas' mittaamaton, Kohtuun mahtui määrätön, Maan ja taivaan täyttäjä.

5. Neitseen nuoren kohtuinen, Paits' puutokseta neitsyyden, Kätkee, kätkyns' kantaa, Tuo edes, ilmei antaa Näkymättömän, nähtävän, Ijankaikkisen, ajaisen, Annoll' avun ylhäisen.

6. Jumal' yhtyi ihmiseks', Ihmeeks' kaksi yhteen yhdeks', Ymmärrystä ylitsen, Luonnon lain ohitsen, Meillen syntyn', meille suotu, Neitseen kohdust' tänne tuotu, Vapahtajaks' vaivaisill'.

7. Pirun puustit kostetaan, Evan omena ostetaan, Armon apu annetaan, Vangit ulos otetaan, Taivaan ovi avataan, Riemu, rauha jaetaan, Onnettomill' autuus.

8. Toivo tosin turvaava Meille tulee tästä vahva, Sydän syttyy uskoon, Tykö autuaan Isän armon, Tuskiss' luja lohdutus, Itkuss' ilon odotus, Hengen vahva vaikutus.

9. Lepo suotuis' sydämess', Elämä ijän kuolemass', Saam' nämät ilmeisest', Isän Pojass' ihmisess'; Hänen tyköns' turvatkaam', Häntä kaikin kiittäkääm', Isää, ynnä Henkee hyvää.

HM on mahdollisesti saanut virteensä aineksia eri tahoilta: Kurvinen s. 346.

Lönnrot julkaisi uusinnan:

1867: 113. Kansa kaikki riemuitkaan! Suloisen meille sanoman Jo enkel toimitti: Ilon suuren ilmoitti, Armon, avun aivotun, Lunastuksen luvatun Tosin meille toivotti.

2. Herra kaikkivaltias, Jumalan poika armias Ilmaantui ihmiseks, Luoja luodun vertaiseks, Korkeuden kuningas, Rikkauden ruhtinas Orjan köyhän muotoiseks.

3. Pilvet pisaroitsevat, Ja taivaat tässä satavat Turvamme toivotun, Hartahasti halatun, Ikävöityn isiltä, Ennustetun edeltä, Lunastajan luvatun.

4. Taiten tätä tavaraa Ei taida taivas avara, Ei ilma, meri, maa Sylihinsä sulkea; Ken se maan ja taivahan Täyttää, saapi sopivan Tilan neitseen povessa.

5. Neitsyt näkymättömän Nyt ilmi tuopi nähtävän, Poikansa pienoisen; Laskee lapsen seimehen, Kantaa ijankaikkisen, Asettaa ajallisen Juuri juhtain vierehen.

6. Jumal' yhtyi ihmiseks, Kaks yhteen iki ihmeheks, Ymmärryst' ylitsen, Luonnon lain ohitsen: Luomatoin on luotu nyt, Synnitöinnä syntynyt, Vapahtajaks vaivaisten.

7. Näin nyt kärmeen kavaluus, Hedelmän kieltyn kirous Päältämme poistetaan, Kuolon valta voitetaan, Armo, autuus annetaan, Riemu, rauha jaetaan, Taivaan ovi avetaan.

8. Meille turva totinen Ja toivo runsas riemuinen Nyt ompi koittanut, Taivaan armo auvennut; Tuskissa on lohdutus, Itkuss' ilon odotus Uskoville alkanut.

9. Levon täällä ollessamm', Ijäisen elon kuollessamm' Toi meille ilmeisen Isän Poika ihminen; Siis nyt kilvan kiittäkäm, Ijäti ylistäkäm Töitä Herran armoisen!

Vuoden 1880:n ehdotuksessa 113 b sai virsi nykyisen muotonsa.

W 113, Tähti 64 : 19, LWU, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 346.

13. Nyt, kristikunta, riemuitse, Ja autuudestas iloitse! 7 v.

S. Hedborn 1873—1849. J. O. Wallin 1779—1839. E. Lönnrot 1802—1884.

Virren alkupohjana on 2 latinalaista virttä (Beckman s. 181, 184): „Gaude visceribus mater in intimis Felix ecclesia" ja „Missus Gabriel de celis", joita käyttäen Olaus Petri on muodostanut Wr 124:n

Gläd tich tu helga Christenheet, aff gudz stora krafft, miskund och godheet, at then som evig är, vtvalde een iungfru skäär, aff henne lät sich födhas här. 7 v.

Jaakko Suomalainen suomensi sen:

Iloitze Christicund sydhämest, Herran voimast, armost ia hyuydhest, Ett hän poicans ainoan Annoi tulla mailman, Ja sijttä codhus Marian. 7 v.

Siitä tuli W 114.

Hovisaarnaajan S. Hedbornin ja Ruotsin arkkipiispan J. O. Wallinin toimesta Wr 124 sai kokonaan uuden asun, niin että sitä voi nimittää kokonaan uudeksi virreksi:

R 59. Gläd dig, du helga Christenhet! Bekänn, besjung din salighet: Ty Jesus kommen är, Som dig det budskap bär, Att Herren dig har evigt kär.

2. Fullbordadt är det löftets ord, Som Herren gaf en fallen jord: Ty född är qvinnans säd; O Adams slägt! dig gläd, Till nådens tron med lofsång träd.

3. Hör din Profet, som, full af nåd, Dig uppenbarar Herrans råd, På ljusets väg dig för Och så ditt hjerta rör, Att du Guds lag af kärlek gör.

4. O verld! din högste Prest tillbed, Som stiger till din frälsning ned: Det är hans höga kall Att rädda dig ur fall; Sig sjelf för dig han offra skall.

5. Din Konung möt, som sträcker ut Ett välde utan gräns och slut. På sanning, nåd och frid Han, mägtig, hög och blid, Sin tron befäst för evig tid.

6. Besegladt är de trognas hopp: Rättfärdighetens sol går opp. Nu Herrans klarhets ljus Beströlar jordens grus Och leder oss till Fadrens hus.

7. Ditt folk, o Jesu! gläder sig; Vårt hjerta frälst välsignar dig, I helighetens skrud, Med tacksamhetens ljud, All verlden prise dig vår Gud!

J. Tengström suomensi sen:

U 97. Kristityt kaikki riemuitkaat, Armoo Herran veisatkaat, kuin antoi ainoon Poikansa maailmaan Taivasta meille avaamaan. 7 v.

Tämä ei tullut käytäntöön.

E. Lönnrot suomensi sen uudelleen:

L I 114. Nyt, kristikunta, riemuitse ja autuudestas iloitse! Suloisen sanoman Toi Jesus: Jumalan Meit' armahtavan ainian.

2. Se vaimon siemen siunattu Ja langenneille luvattu Ilmestyi maailmaan; Siis kaikki kantakaan Kiitosta hälle iloissaan!

3. Nyt tullut on se profeeta, Jok' Isäns' tahdon opettaa; Elämä, totuus, tie Hän valossansa vie, Omansa saattaa taivaaseen.

4. Hän ylimäinen pappimme Sovinnoks syntivelkamme Uhraapi itsensä, Rukoilee Isäänsä Taivaassa meidän edestä.

5. Kuningas kaikkivaltias Hän on ja aivan armias; Totuus, vanhurskaus On valtans' perustus, Ja ilo, rauha, rakkaus.

6. Toteunut on toivo jo: Vanhurskauden aurinko Valaisee kaiken maan, Johdattaa valollaan Meit' isänmaahan oikiaan.

7. Siis sua, Jesus, kiittääpi Nyt lunastettu laumasi, Ja kansat kaiken maan Sinulle kantakaan Kiitosta pelastuksestaan!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Latin., Wr 124, W 114, R 59, Tähti 1864: 19, LWU 114, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883 Rbg 124, Sr 8, U 97, Kurv. 296, R 1936: 59.

14. Synkkä yö ol' maailmassa; Sen nähden Herra taivahassa. 3 v.

Karl August Döring 1783—1844. E. Lönnrot 1802—1884.

Luterilaisen saarnaajan Elberfeldissä K. A. Döringin virsi:

Ev. Ges. 36. Nacht umhüllte rings die Erde, Da sprach noch einmal Gott: es werde! Und Licht entströmte seinem Thron. Christus kam, das Licht der Heiden, Der Hirt will selbst die Herde weiden, Seht, Gottes sohn wird Menschensohn. Er hat in unsre Nacht Der Wahrheit Licht gebracht. Jauchzet Alle! Aus ihm nur quillt, Was Herzen stillt, Und sie mit Zuversicht erfüllt.

2. Diese Sonn' erlischt nicht wieder, Sie strahlt stets neu auf Menschen nieder, Die sonst in öde Nacht gebannt. Wahrheit geht von Volk zu Volke, Vertreibt des Irrthums düst're Wolke, Denn Jesus Christus wird erkand. Ihr Völker nehmt ihn auf, Und richtet euren Lauf Froh zum Himmel. Er geht voran, Und macht euch Bahn, Am Ziel die Krone zu empfah'n.

3. Hör' im Geist der Engel Chöre, Auf, bring' auch du ihm Preis und Ehre, Bring' ihm dich selbst zum Opfer dar! Du auch bist zum Fest geladen, Nimm aus der Fülle seiner Gnaden! Ein jedes Herz sei ein Altar; Da brenne Licht und Gluth, Da flamme Glaubensmuth, Hoffnung, Liebe. Empor, empor Schallt unser Chor, Zu Gott, der uns zum Licht erkor.

W 115:n „Tapahtui täällä" sijaan, josta A. B. Roos ja Lönnrot kumpikin tekivät oman muodostuksensa, mutta joita kumpaakaan ei käytetty virren vähäpätöisyyden tähden, teki Lönnrot ylempänä mainitusta virrestä suomennoksen:

1867: 115. Synkkä yö makasi maassa, Sen Herra nähden taivahassa Taas sanoi: „tulkoon valkeus!" Kohta pimeyden pilvi Katosi: Kristus tuli ilmi, Maailmaan syntyi valo uus, Jumala ihmiseks, Luotuinsa vertaiseks; Riemuitkaamme! Hänestä vaan Nyt kaikki saa Sen, mitä sielu kaipajaa.

2. Armas aurinko hän loistaa, Yön synkeyden maasta poistaa, Ei laskeuva milloinkaan; Pimeyden hajoittava Hän eksyneet on johdattava, Autuuden tielle saattava; Siis hänen johtoaan Ilolla ainiaan Seuratkaamme! Totuus ja tie, Hän meitä vie, Autuutehensa saattelee.

3. Häntä nyt ylistäkäämme, Kans enkelitten kiittäkäämme, Kuin tuli tänne taivaasta Köyhyytehen juuri suureen, Meit' auttamahan alta murheen, Pirun ja kuolon vallasta! Isälle taivaassa Myös kiitos samassa Kantakaamme, Kuin armoissaan Meit' auttamaan Lähetti Poikans' maailmaan!

Pienin korjauksin virsi sai nykyisen muotonsa 1880.

1867: 115, 1871, L I, II, 1880, 1883. Knapp. 347.

15. Nyt kristikunta riemuitkoon, Kiitosta Herran lausukoon. 5 v.

Olaus Petri 1493—1552. J. Suomalainen † 1588. K. M. Kiljander 1817—1879.

On nähtävästi Ruotsin uskonpuhdistajan Olaus Petrin alkuperäinen virsi. Beckman (s. 161) mainitsee kyllä latinalaista: Christi caterva slamitet, ja Kurvinen (s. 282): Agnoscat omne saeculum. Kumpikaan näistä ei kuitenkaan sovi virren alkupohjaksi.

Ol. Petri: Sv. Psalmb. 1536 s. 52:

Wr 123. War gladh tu helga Christenheet och prijsa gudz barmhertigheet, got haffuer han bewijsat tich, han är tich godh ewinnelig.

2. Itt vnder här på iorde rijk, lät han oss skee så mildelig, then som gudz faders wijsdom war, wart här j mandom uppenbar.

3. Maria moder skäär och reen, födde en son förutan meen, ingen haffuer wist eller tenct, at iungfru födde oförkrenct.

4. Een ny menniskia föddes här, then som gudz enda sonnen är, han wardt utgiffuin oss till tröst, och haffuer alla återlöst.

5. Aff Adams synd kom oss then nödh, at oss stodh fore en ewig dödh, och kom ther med j samma stund, förbannilse så margelund.

6. Thet togh han bortt som helsan är, Jesus Christus wor broder kääг, wor synd och plict drogh han på sich, wart pijnt och plåghat iemmerlig

7. Helvetit, synd och dödzens krafft, som oss hade for fongar hafft, wan han öffuer j sin mandom, hans dödh war oss sann läkedom.

8. Thes wari prijs j ewigheet, fadrens stora barmhertigheet, som thet hade beslutit så, och wille döden niderslå.

Jaakko Suomalainen julkaisi sen suomeksi:

W 116. Pyhä Christicund iloidze, Jumalata myös cunnioidze, Sen suuren armonsa edhest Jong hän sull osot ijancaickisest.

2. Ydhen suuren ihmen täällä Armolisest osot meillä, Ett annoi rackan poicudhens Ilmandu maan pääl miehudhes.

3. Maria neidzö ia äiti Miehet poian ilman veti Eip ikänäns ennen cuultu, Ett miehet on raskax tultu.
4. Yx wsi poica syndyi täss, Quin Isä taiuast istu läss, Meillä annettin turuaxi Se meidhät synnist lunasti.
5. Adamin vian tädhen me nijn Caicki pahast vluos tulim, Ett meidhän piti cuoleman Ja pirun ala tuleman.
6. Vaan meitä pääst nijstä tuskist Meidhän velien coct Jesus Christ, Quin pijnan kärs kyl hirmuisest Joll maxoi meidhän syndim edhest.
7. Synnin, cuoleman, heluetin Joidhen cuoppan me teliettin, Miehudhens cans mahan hän löi Ja rauhan sillä meille toi.
8. Kijtetty ijancaickisest Olcon Jumal armons edhest, Joca sen neuuon piti meist Ett me pääsim pirun käsist.

Runeberg korjaili Wr 123:ea, jolloin v. 3 jäi pois.

Kiljander noudatti esimerkkiä laatiessaan ehdotuksensa (käsikirj.):

1. Nyt kristikunta riemuitse Ja kiitä Herraa, sinulle Kun antoi armon avaran Ja laupeas on ainian.
2. Sen ihmeen salli armostaan Hän tapahtua aikanaan Ett ainokainen Poikansa Ilmestyi täällä lihassa.
3. Niin syntyi uusi ihminen, Jumalan Poika ylhäinen, Hän meille tuotiin turvaksi, Synnistä meitä lunasti.
4. Adamin suuri synti se Sen tuskan pani päällemme Ett' meidän piti kuoleman Ja vihan lapsiks muuttuman.
5. Vaan tuskan poisti päältämme Se Jesus Kristus veljemme, Hän kärsi piinan katkeran Niin maksoi synnit maailman.
6. Ja synnin, kuolon, helvetin, Joidenka vangit oltihin, Ne löi hän maahan voitossaan Toi elon meille kuolollaan.
7. Kiitetty olkoon Jumala Kun antoi meille armonsa Ja piti neuvon että me Käsistä pirun pääsemme.

Lönnrotin korjailemana siitä tuli 1867: 116. Viimemainitusta saatiin v. 1880 nykyinen, kun vv. 4 ja 5 oli jätetty pois.

Sv. Psb. 1536 s. 52, Wr 123, J. Suom., W 116, Rbg 123, Stb 123, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Sr 7, Kurv. 282.

16. Sua, Jesus Kristus, kiitämme, Otit meidän luontomme. 6 v.

M. Luther 1483—1546. J. Suomalainen † 1588. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Julius Krohn 1835—1888.

Alkupohjana ensimmäiselle säkeistölle on latinalainen joulusekvenssi:

GRates nunc omnes reddamus Domino Deo, qui sua nativitate nos liberauit de diabolica potestate. Huic oportet ut canamus cum angelis semper gloria in excelsis.

Wackernagel 1841, s. 16.

Siitä oli saksannos jo 1370 (Klippgen, s. 67):

Louet sistu ihū crist dat du hute ghebaren bist von eyner maghet. Dat is war. Des vrow sik alder hemmelsche shar. Kyr.

Myöhemmässä muodossa (Wackernagel 1841, s. 92):

GElobet seystu, Jhesu Christ, das du Mensch geboren bist von einer Jungfrawen, das ist war, des frewet sich aller Engel schar Kyrie eleesen.

Luther säilytti tämän sellaisenaan, lisäten siihen 6 värsyä:

2. Des ewigen Vaters eynig kind / itz man ynn der krippen find / Inn vnser armes fleysch vnd blut / verkleydet sich das ewig gut / Kyrioleys.
3. Den aller welt kreys nie beschlos / der ligt ynn Maria schos / Er ist eyn kindlin worden kleyn / der alle ding erhelt alleyn / Kyrioleys.
4. Das ewig licht geht da hereyn / gibt der welt eyn newen scheyn / Es leucht wol mitten ynn der nacht / vnd vns des liechtes kinder macht / Ky.
5. Der son des vaters Gott, von ard / eyn gast ynn der werlet ward / Vnd furt vns aus dem iamer tal / er macht vns erben ynn seym saal / Kyrio.
6. Er ist auff erden kommen arm / das er vnser sich erbarm / Vnd ynn dem hymel machet reych / vnd seynen lieben engeln gleich / Kyrio.
7. Das hat er alles vns gethan / seyn gros lieb zu seygen an / Des frew sich alle Christenheyt / vnd danck yhm des ynn ewickeyt / Kyrioleys.

Ruotsinnos ilmestyi 1567:

Wr 125. Loffuat ware tu Jesu Christ, At tu menniskia worden äst, Aff eenne iungfru reen och klar, Ty frögdar sigh then Engla skar, Kyrieeleison.

2. Gudz ewigha Fadhers eende Son, Är här född oss til een stoor mon, Han ladhes i krubbo nidh på strå, Han wille os arma ey försmå, Kyrie.

3. Then all werlden ey begripa kan, Maria j sitt sköte fan, Han är itt Barn så liten och kleen, Som himmel och iord vphaller alleen, Ky.

4. Thet ewigha Liws går nw här in, Och giffuer werldenne itt nytt skijn, Thet lyser j then mörka natt, At bliffua Gudz barn giffuer thet oss mact, Kyrie eleison.

5. Gudz Fadhers Son aff himmelrik, Bleff en gäst på iorderijk, At föra oss aff thenna iemmerdahl, Och göra oss Arffuingar j sin Saal, Kyrie.

6. Här j werldenne var han fattig och arm, Sigh monde han öffuer oss förbarma, Och göra oss i himmelen rijk, Och sina helga Englar lijk, Kyrie.

7. Thetta haffuer han oss beteedt, Och så bewijsat sin kärleek. Thes frögdar sigh all Christenheet, Och tackar Gudh i ewigheet, Kyrie.

Tämän suomensi Jaakko Suomalainen:

W 117. Ole kijtet Jesu Christ Quin miehudhen otit Ihmisest Ja synnyit neidzestä puctast Ettäs päästäisit meit tuskast Kyrieleison.

2. Jumalan ainoa poica Syndyi meillä hyvän aican Hän salli hänes pahnoin kärittä Joca eij tehnyt kenengän wäärytä Kyrie.

3. Jota ei mailma vetänyt on neidzön codhus levänyt Se laps on heicko caickein edhes Jong maailm on quitengin kädhes, Kyrie.

4. Nyt näkyi oikea auringon koi Quin valkeudhen mailman toi Se pimeydhet pois haiotta Jumalan Lapsex meit ain' otta, Kyrie.

5. Jumalan poica taiuahast Tuli maailman vierahax Hän tacto caicki vaiuaiset Ilon cansa saatta taiuasen, Kyrie.

6. Köyhä Hän oli mös täällä Armact quitängin meidhän päällän Tacto taiuas tedhä meit rickaxi Ja pyhäin Engelins werdhaxi, Kyrie.

7. Näit hän on meil osottanut Ja mielens sill ilmoittanut Siis pyhät caicki ilotcan Ja händä aina cunnoitcam Kyrielei.

Aug. Ahlqvist julkaisi 1866 uuden muodostuksen, lähteinään W 117 ja Wr 125:

Oks. 117. Sua, Jeesus Kristus, kiitämme, Meidän muutuit muotoomme! Neitseestä synnyit puhtaasta, Meit' auttamahan tuskasta, Jeesus, armahda!

2. Jumalan poika ainoa Täss' on karjan pahnoissa; Hän, köyhäin tullut turvaksi, Vuoteelle köyhäin laskeusi. Jeesus, armahda!

3. Mi maailmaan ei mahtune, Neitseen kohtuun koitui se; Se on nyt lasna heikkona, Jonk' armoiss' ompi taivas, maa! Jeesus, armahda!

4. Nyt vasta oikee päivän koi Valon maailmahan toi, Se hämärämme hälventää, Tien taivahasen selventää. Jeesus armahda!

5. Jumalan poika alahaks' Astui maalle vierahaks'; Hän tahtoi kunkin vaivaisen Ilohon saattaa taivaisen. Jeesus, armahda!

6. Hän tääll' oli köyhä, voimaton, Rikas taivaassansa on; Hän siellä meitä armaitsee, Ja runsain lahjoin lahjelee. Jeesus, armahda!

7. Näin rakkautens' on näyttänyt, Lupansa myös täyttänyt; Siis kaikki maa nyt riemuitkaan, Ja häntä aina kiittäkään! Jeesus armahda!

Tämä otettiin ehdotukseen 1867: 117. Kunkin värsyn loppusanat muutettiin: Kiitos Jesuksen! sekä pari muutakin muutosta (Otit meidän luontomme, Ken maailmaan — —, Lupauksensa täyttänyt).

Lönnrot korjaili virttä edelleen: L I, II.

Nykyisen muotonsa sai virsi 1880. Alkuperäisen vv. 2 ja 3 supistettiin yhdeksi värsyksi, joten nykyiseen jäi 6 värsyä.

W 117, Ign 20, U 94, 95, 96, Oks. 117, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wackernagel 1841, s. 16, Wr 125, R 62, Rbg 125, Sr 9, Kurv. 281, 410, Knapp 343, R 1936: 62.

17. Riemuitkaamme kristityt! Armojuhla nyt Ilon suopi. 4 v.

Latinalainen alkupohja. Laurentius Petri 1499—1573. Mathias Johannis West † 1546. Jaakko Suomalainen † 1588. J. L. Runeberg 1804—1877. Knut Legat Lindström 1809—1879.

Säveletär 1918, s. 142. Laetabundus exultet fidelis chorus alleluja! Regem regum intacte profudit thorus, res miranda!

2. Angelus consilii natus est de virgine, sol de stella. Sol occasum nesciens, stella semper rutilans, semper clara.

3. Sicut sidus radium profert virgo filium, pari forma. Neque sidus radio, neque mater filio fit corrupta.

4. Cedrus alta Libani conformatur hyssopo valle nostra. Verbum ens altissimi corporari passum est, carne sumpta.

5. Isaias cecinit, synagoga meminit, numquam tamen desinit esse caeca. Si non suis vatibus, credat vel gentilibus, sibyllinis versibus haec praedicta.

6. Infelix propera, crede vel vetera! Cur damnaberis, gens misera? Natum considera quem docet littera, ipsum gemuit puerpera, alleluja!

Ruotsiksi se ilmestyi mahdollisesti Laurentius Petrin ruotsintamana 1548:

Wr 126. Alle Christne frögda sig i denna högtid. Halleluja. Den som högsta kronona bär, Är födder här af en jungfru.

2. Frälsaren hit til oss kom, Från Guds högstes himmels thron, Och tog Mandom. Den sanna Solen uprann, Som nu aldrig bergas kan: Hon skin altid.

3. Denna Solen lyser oss, Och förer den rätta kos Til Gud Fader. Solen hafver dagen gjort; Natten är nu drifven bårt, Med sit mörker.

* * *

4. Et stort under skedde här, Högste Guds Son mandom bär, En träl vorden. Han är både Gud och Man, Som oss alla hjelpa kan, Ifrån döden.

5. Esaias hafver sagt, At Gud hade det i akt, Komma med sin Guddoms magt, Och taga mandom. Såsom sagt var är det skedt: Gud hafver sin nåd betedt, Liffens väg för dem beredt, Som därpå trodde.

6. O arma Juda slägt! Hvi är detta dig otäckt? Tro härpå, så är din synd utsläckt. Han är den rätte Man; Våra synd bårttager han, Som med Skriften bevisas kan. Halleluja.

Tästä löytyy suomennos Mathias Westin Codexissa (Suomen Kielen Muistomerkkejä, s. 236):

Caicki christitytt iloitzeuatt tällä Jughlala alleluia ylimeine kuningas on nyd syndyny ydhest nöitzest, Vapattaia meijen tygien tuli Isän caickiualdian tyckö ia otti miehudhen, Auringo on ylesnosnu ioca ey ikänens alaslaske mutta aina paista: Tämä auringo valaise meidhen ia vie meitä codhastans Jsen iumalan tyghie Auringo on peiuen techny Öö on poiss aiettu pimeydhens cansa, Swri ichme näghyi täsä että Jumalan poika miehudhen otti ia tuli oriaxi, Hän on Jumala ia mies ioca meitä autta taita colemasta, Esaijas on sanonu että Jumala aiuoy tulla hänen voimans cansa inhimisexi, Nijn kuin sanottu oli on nytt tullu Jumala voimans osotti, elämen tien nijle valmisti quin sen päle vskouatt, O heyu Judan suku mixes sitä tundenu vsko tämä nijn syndis poispesten Tämä on se ainoa kuin meije synn poisotta, sen ramattu meile osotta. alluj.

Mahdollisesti vielä vanhempi on Codex Cumoensiksessa ollut suomennos ja eräät toisetkin (Ilmajoen ja Urjalan).

Jaakko Suomalainen antoi näille uuden muodon:

W 118. Caicki Christityt ilotcan tällä Juhlalla, Haleluia. Nyt on syndynyt neidzöst idze Jumala se on kyl luia.

2. Vapactaia tuli taiuast, Syndyi mailmas neidzöst vaghast, Päästi meitä vaiuast.

3. Nyt näky auringon koi, Quin valkeudhen myötäns toi, Jong Ihmisil soi.

4. Se auringo valaise, Osotta tien taiuasen, Pääst sin vaiuaisen.

5. Päiuän auring edhes tuot, Pimeydhen pois carkot, Valon meil osot.

6. Se luietetan suurex ihmex, Jumalan poica tuli miehex, Sangen pienex.

7. Ihminen on hän ia Jumal, Jonga voimal ia turual, En lyödhä me murhal.

8. Esaias annoi cuulla, Ett Jumal omal suulla, Oli luan tänne tulla, Ja miehen olla.

9. Samal muoto se mös tapact, Jumala cansans vapact, Vihansa pois lacact, Pirun sydhän pacact.

10. O köyhä Juuttan suku, Mixes näist pidhä luku, Vsco nijn edh synnis pois huku.

11. Sen sanon sul totta, Christus synnyt pois otta, Quin ramat sen kyllä osotta. Haleluia.

Runeberg antoi Wr 126:lle uuden muodon:

Rbg 126. Alle Christne fröjda sig Denna nådens tid. Frid på jorden! Den som himlens krona bär Af en Jungfru skär Född är vorden.

2. Jesus Christus, lifvets sol, Har sin kungastol Öfvergifvit, Och att lossa oss af nöd Trotsat qval och död, Menska blifvit.

3. Han, som är all verldens ljus, Bor i jordiskt hus, Gömd, föraktad; Den, allt lif sjelf kallat fram, Väntar som ett lamm Att bli slagtad.

4. Under af all kärleks höjd! Frälsning, frid och fröjd Är hans gåfva. Jubla folk och vittne bär: Jesus kommen är. Tacka, lofva! Halleluja!

K. L. Lindström suomensi tämän:

1867: 118. Riemuitkaamme, kristityt, Armojuhla nyt Ilon antaa: Helma neitseen puhtahan Mailman haltian Ilmi kantaa!

2. Jumal' itsens' alensi, Tuli avuksi Hädässämme; Kuolon meistä poisti hän Kuolon kärseissään Edestämme.

3. Taivaan kruunun kantaja Asuu halvoissa Majoissamme; Jesus, itse elämä, Tahtoi kärsiä Kuolemamme.

4. Suuri Herran armo on, Voima verraton, Sana luja; Kiittäköhön Jumalaa Kansa ilolla: Halleluja!

Tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Wr 126, W 118, Rbg 126, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Sr 10, Kurv. 241, 282, Säveletär 1918 s. 142.

18. Kristikunta, riemuitse, Herran armost' iloitse. 5 v.

Latinalainen 1300-luvulta. Arvid Pedersen 1500-luvulta. Ruotsiksi 1586. J. L. Runeberg 1804—1877. Lauri Stenbäck 1811—1870. A. B. Roos 1824—1873.

Latinalaisen 14. vuosisadalta Resonet in laudibus (katso nyk. 20) mukaan muodostellut tanskaksi n. 1529 Arvid Pedersen:

Kingo, s. 58. Al den ganske christenhed Priser Guds barmhiertighed, For hans store kierlighed; Det er nu skeet som spaaet havde Esaias.

2. Konningen af himmerig Kom her ned til jorderig, At han vilde giøre os alle salig. Det er nu skeet som spaaet havde Esaias.

3. Alt det ganske menneskens kiøn War fortabt, Guds eneste søn Nu haver os alle forløst igien, Det er nu skeet som spaaet havde Esaias.

4. Dievelen havde os alle grebet, Med sin løgn os alle sveget, Christus haver hans magt knuset; Det er nu — —.

5. Nu er kommen den salige tid, Der Propheterne havde omskrevet, At Gud skulde give sin søn herned! Det er — —.

6. Hvo som Guds søn vil forsmaae, Og ei efter hans laerdom gaae, Han kan aldrig naade faae! Det — —.

7. Hvo som synden vil overgive, Og Gud om sin naade bede, Han faae naade og himmerig: Det — —.

8. Det haver os Christus fortient, Dertil haver hannem Gud udsendt, Thi vor magt den er intet bevendt! Det — —.

9. Derfor bør vi alle takke Gud, Frygte hannem og holde hans bud; Thi han er den os hielper af nød; Det er nu skeet som spaaet havde Esaias.

Ruotsinnos 1586: Wr 129.

Ruotsintaja on laajentanut jokaisen säkeistön latinalaisen alkutekstin mukaisiksi:

Wr 129. All den ganska christenhet Prisar Guds barmhertighet För hans stora kärlighet. Det är nu skedt, som spått hafver Esaias. Gabriels ord de äro fullkomne nu. Eja! Eja! En jungfru hafver ett foster födt, Det Gud Fader hade jätt i fordom tid. Nu är född en Frälserman, en Frälselman i Israel! Af en jungfru, som sagt hade Gabriel.

2. Konungen af himmelrik' Kom här ned på jorderik', Att göra oss sig sjelf lik'. Det är nu skedt, o.s.v.

3. Högt är hans namn: Immanuel, En stor tröst i Israel, Som sagt hafver Gabriel. Det är nu skedt, o.s.v.

4. Vi voro alle förderfde i grund; Guds Son har af sin miskund Oss frälsat i denna stund. Det är nu skedt, o.s.v.

5. Satan hade oss gripit visst Med sin lögn och arga list; Frälst hafver oss Jesus Christ. Det är nu skedt, o.s.v.

6. Den saliga tid nu kommen är, Derom profeten vittne bär, Att Guds Son skulle födas här. Det är nu skedt, o.s.v.

7. Ho som Christum vill försmå, Och ej efter hans lårdom gå, Han kan aldrig nåder få. Det är nu skedt, o.s.v.

8. Den synden öfvergifva vill, Begärande Guds nåd dertill, Gud är honom blid och mild. Det är nu skedt, o.s.v.

9. Det hafver Christus oss förtjent, Dertill har Gud honom utsändt; Med vår makt var intet bevändt. Det är nu skedt, o.s.v.

10. Derföre man Gud tacka skall, Hans bud hålla med kärlek all; Ty han hjelper af dödsens qval. Det är nu skedt, o.s.v.

J. L. Runeberg lyhensi ja muodosteli:

Rbg 129. Nu den hela Christenhet Prisar Guds barmhertighet För hans stora kärlighet. Det är nu skedt, som spått har Esaias, Hvad Gabriel oss sagt fullbordadt är. Eja, eja! Af ren Jungfru född är den, Som Gud Fader utsett af begynnelsen. Nu är född en Frälserman, En Frälserman i Israel, Af en Jungfru, som oss sade Gabriel.

2. Konungen af himmelrik Kommen är på jorderik, Sanner Gud fast menskan lik. Det är nu skedt o.s.v.

3. Hör hans namn: Immanuel, En stor tröst i Israel, Hjelp för hvar betungad själ. Det är nu skedt o.s.v.

4. Fallne voro vi i grund, Men Guds Son af sin miskund Frälsat oss i denna stund. Det är nu skedt o.s.v.

5. Salig tid nu kommen är, Fröjdfull, fridfull, känd och kär, Ty Guds Son är födder här. Det är nu skedt o.s.v.

6. Gud har till sitt folk sig vändt, Slocknad veke åter tändt, En förlossare oss sändt. Det är nu skedt o.s.v.

7. Döden mer ej råda skall, Mörksens välde är på fall, Derför sjunge verlden all: Det är nu skedt o.s.v.

Lauri Stenbäck lyhensi ja muovaili edelleen:

Stb 128. Hvar christ trogen glädje sig Nu af hjertat innerlig! Gud är oss miskundelig: Guds herrlighet har uppgått öfver jorden. Englar båda, menskor skåda nu stor fröjd. Eja, eja! Himmelriket närmar sig Öppnad är nu lifvets stig: halleluja! Oss är född försanaren, förlossaren i Israel, Gud blef man; vår Herre, han blef för oss träl. Wärn och hamn är oss hans namn Immanuel. Han oss skänker fröjd och frid och evigt väl.

2. Fallne voro vi i grund, Men vår Gud af stor miskund Stiftar här ett nytt förbund. Guds herrlighet — —.

3. Gud har till sitt folk sig vändt, Lifvets förste till oss sändt, Ljus i verldens mörker tändt. Guds herrlighet — —.

4. Saligtid nu kommen är, Hvarom skriften vittne bär: Född är Jesus Christus här. Guds herrlighet — —.

5. Döden mer ej råda skall, Mörkrets välde ser sitt fall. Sjunge derför verlden all: Guds herrlighet — —.

A. B. Roos suomensi tämän. Siitä tuli:

Lisäys 1868: 422. Kristikunta, riemuitse, Sydämestäs veisaile, Herran armoo ihaile: Jo koitti Herran kunnia maailmalle Enkelien, ihmisien ihmeeksi. Eija, eija! Taivaan valta lähestyi, Autuus meille ilmestyi, Halleluja! Lunastaja Jesus Kristus siemenestäs, Israel, Tosi Jumala ja mies on syntynyt, Vaimon siemen siunattu, Immanuel, Jost' on riemu taivaassa ja maassa nyt.

2. Synti meidät langetti; Herra meitä armahti, Uuden liiton rakensi: Jo koitti Herran kunnia maailmalle Enkelien, ihmisien ihmeeksi. Eija, eija! Taivaan valta — — —.

3. Kansaans' on hän etsinyt, Eloksemme ehtinyt, Valoksemme syntynyt: Jo koitti Herran kunnia maailmalle Enkelien, ihmisien ihmeeksi. Eija, eija! Taivaan valta — — —.

4. Kirjoitusten jälkehen Alkoi aika autuuden Syntymästä Jesuksen: Jo koitti Herran kunnia maailmalle Enkelien, ihmisien ihmeeksi. Eija, eija! Taivaan valta — — —.

5. Ei saa saatan hallita, Kuolon valta vallita; Mahdamme nyt veisata: Jo koitti Herran kunnia maailmalle Enkelien, ihmisien ihmeeksi. Eija, eija! Taivaan valta — — —.

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen. Kingo, s. 58, Wr 129, Rbg 129, Stb 128, Förslag 1868: 128, Sr 12. Lisäys 422, 1871, L I, 1880, 1883, Kurv. 350, Beckman, s. 196.

19. Taas jouluaika riemuisa, Nyt koitui kotihimme. 4 v.

Latinalainen 1300-luvulta. Olaus Petri 1493—1552. Jaakko Suomalainen † 1588. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Elias Lönnrot 1802—1884.

Alkupohjana on latinalainen:

v. Tucher: 19. Dies est laetitiae In ortu regali, :,: Nam processit hodie De ventre virginali Puer admirabilis, Totus delectabilis In humanitate, Qui inaestimabilis Est et ineffabilis In divinitate.

2. Orto dei filio Virgine de pura, :,: Ut rosa de lilio, Stupescit natura, Quem parit juvencula Natum ante saecula, Creatorem rerum, Quod uber munditiae Dat lac pudicitiae Antiquo dierum.[1])

[1]) Piae Cantiones 1582 sisältää tämän jälkeen seuraavat 2 värsyä:

Mater haec est filia, Pater hic est natus, Quis audiuit talia, Deus homo natus, Seruus est & dominus, Qui vbique cominus Nescit comprehendi. Presens est & eminus Stupor ejus geminus, Nequit apprehendi.

In obscuro nascitur, Illustrator solis, Stabulo reponitur, Princeps terrae molis. Fasciatur dextera, Quæ affixit sydera, Et coelos ascendit, Concrepat vagitibus, Qui tonat in nubibus, Ac fulgur accendit.

3. Ut vitrum non laeditur Sole penetrante, :,: Sic illaesa creditur Post partum et ante. Felix haec puerpera, Cujus casta viscera Deum genuerunt, Et beata ubera In aetate tenera Christum lactaverunt.[2])

4. Angelus pastoribus, Juxta suum gregem :,: Nocte vigilantibus, Natum coeli regem Nunciat cum gaudio, Jacentem in praesepio Infantem pannosum, Angelorum dominum Et prae natis hominum Forma speciosum.

Saksaksi on tästä vapaa muodostus, jonka ainakin v. 2 on jo keskiajalta[3]):

Dies est letitie.

1. DEr tag, der ist so freudenreich Aller Creaturen, Gottes Son von Himelreich Ist vber die Naturen, Von einer Jungfraw ist er geborn, Maria du bist auserkorn Aus der Engel thronen. Wer sahe je solchs wunderlich? Gottes Son von Himelreich, Der ist Mensch geboren.

Orto Dei filio.

2. Ein Kindelein so löbelich, Ist vns geboren heute Von einer Jungfrawen seuberlich Zu trost vns armen leute; Were vns dis Kindlein nicht geborn, So weren wir alle zumal verlorn. Das Heil ist vnser alle. Eia, süsser Jhesu Christ, Weil du Mensch geboren bist, Behüte vns fur der Helle.

Vt Vitrum non leditur.

3. Als die Sonn durchscheint das Glas Mit jrem klaren scheine Vnd doch nicht verletzet das, Nu mercket alle gemeine: Gleicher weise geboren ward Von einer Jungfraw rein vnd zart Gottes Son der werde, In ein Krippen ward er gelegt, Grosse Marter fur vns leidt Hie auff dieser Erde.

Angelus pastoribus.

4. Die Hirten auff dem felde warn, Erfuren newe mere Von den Engelischen scharn, Wie das geboren were Ein König vber alle Königen gros; Heroden die rede gar sehr verdros, Aussant er sein boten: Ach io der falschen list Erdacht er vber HErrn Christ: Die Kinderlein lies er tödten.

Ruotsinnoksen julkaisi Olaus Petri 1530:

Wr 127. En jungfru födde et barn i dag, Det vi skole prisa och ära; I det hafver Gud et godt behag; Han bjuder oss höra des lära. Vore icke det barnet i verlden födt, Så skulle hvar man evinnerligen dödt; Nu äre vi frälste alle. Låfvad vare du JEsu Christ, Som oss hafver frälst af djefvulens list, Med pina och dödsens galla.

2. De herdar vaktade deras hjord, I markene där de lågo; De fingo höra Ängelens ord; Guds klarhet de ock sågo: Jag hådar eder stor glädje och gamman, Som varder folkena allesamman. Väl dem, som

---

[2]) Piae Cantiones 1582 sisältää tämän jälkeen seuraavat 2 värsyä:

Mundus dum describitur, Virgo prægnans ibat, In Bethlehem dum nascitur, Puer qui nos cibat, In coelorum curia Canebatur gloria, Nouae dignitatis. Deus in sublimibus, Dat pacem hominibus, Bonae voluntatis.

Christe qui nos propriis Manibus fecisti, Et pro nobis omnibus Nasci voluisti, Te deuote petimus, Laxa quod peccauimus, Ne nos interire Post mortem nos miseros, Ne simul ad inferos, Patiaris ire.

[3]) Beckman siv. 186.

hafva Guds Anda! I dag föddes JEsus Christus, Som HErren är i Dawids hus: Han frälsar af dödsens vånda.

3. Det himmelska härskap med höga röst, Begynte med ängelen sjunga; De låfvade Gud med glädje och tröst, Så sjungande med en tunga: Pris vare Gud i högdene, Fred vare ock på jordene, Människom en god vilje! Gud vare låf för nåde och fred, Som han oss sände med Sonen här ned; Den aldrig ifrån oss skilje.

Kuten näkyy on ruotsintajalla ollut ainekṣena ensimmäisessä säkeistössä saksalainen v. 2 (Ein Kindelein), säkeistössä 2 latinalaiset Angelus pastoribus ja Mundus dum describitur, edellisestä alku, jälkimmäisestä loppu ja kolmannessa säkeistössä Luk. 2 : 8—14.

Samanlaista vapautta on käyttänyt suomentaja J. Suomalainen:

W 119. Sijt on meil iloinen aica Ja riemulinen Juhla Että taiuast Jumalan poica Maan päällä tadhoi tulla Se oli suuri nöyryys Ja ylön paltinen köyhyys Jonga Christus otti pälläns Että tuli mailman vieraxi Ja caickein ihmisten oriaxi Saattaman heit ilon iällens.

2. Yx vähä kaunis lapsukainen Ilmandui nyt maan päällä Jonga synnit pudhas neitsökäinen Suurexi iloxi meillä Jos eij se laps olis mailman tullut Nijn olisim me caicki cadhotetut ollut Ja ijancaikisest cuollut Olcon sinun sijs Herra Christus Kijtos cunnia ia ylistus Joca edh meidhän sitä suonut.

3. Sinä yön quin Christus syndhyi meille Paimenet caidzit laumans kedhol Nijn Engelit taiuast ilmest heille Ja puhui tällä edhol Minä tuon teillen hyuän sanoman Jonga pitä caickille haioman Riemuxi monin kerran Tänäpän on syndin vapattaia Christus caicken mailman lunastaia Ja Dawidin huonen Herra.

4. Se taivalinen sota väki Ihastui sijtä sanast Ja coct kijtos virdhen teki Veisaten Engelin cansa vahuast Olcon kijtos Jumalan korkeudhes Rauha mös mailman leveydhes Ihmisil ilo ia riemu Me mös nyt Jumalat kijttäkäm Ja christust aina ylistäkäm Joca on meidhän ilon vieny.

V. 1:n alku muistuttaa latinalaista Dies est laetitiae ja saksalaista Der tag der ist so freudenreich; loppu on vapaa muodostus. V. 2 noudattaa saksalaista Ein Kindelein so löbelich. V. 3 ja 4 on käännös ruotsalaisesta Wr 127 : 2 ja 3: De herdar vaktade deras hjord, ja Det himmelska härskap med höga röst.

Aug. Ahlqvist muodosti virren uudelleen, käyttäen lähteinään W 119, Wr 127 ja R 60:

Oks 119. Nyt syntyi lapsi pienoinen Neitseestä puhtahasta; Se Jumalast' on mieluinen, Siis kiitän sitä lasta. Jos ei se oisi syntynyt, Niin ihmiskunt' ois eksynyt Ijäiseen hukkaan suureen. Siis kiitän, Jeesus, syntyäs, Ja riemuelen lemmestäs, Ja lankeen jalkais juureen.

2. Kedolla valvoi paimenet Ja kaitsit karjojansa; He kuulit soivan kantelet Ja äänen korvissansa: „Iloa suurta ilmoitan Nyt yli kaiken maailman, Joll' ollut ei ole vertaa: Tänään on Kristus syntynyt, Ja Wapahtaja ilmennyt, Davidin huoneen herra!"

3. Ja suuri joukko taivahan Iloisin lauloi mielin, Ja armo-työtä Jumalan Suloisin kiitti kielin: „Herralle kiitos korkeudess', Ja rauha maassa alhaisess', Hyvä tahto ihmisille!" Me myöskin Herraa kiitämme, Ja Kristusta ylistämme, Jost' apu syntisille.

Komitea käytti sitä melkein sellaisenaan: 1867: 119. Seuraavaan ehdotukseen 1871: 119 tuli W 119:n 1:nenkin värsy uudessa muodossa:

1. Siit' on meill' aika riemuisa, Iloinen joulujuhla, Ett' tahtoi tänne taivaasta Jumalan poika tulla. Hän tuli suureen köyhyyteen, Alhaisuuteen ja nöyryyteen, Wieraaksi maailmahan, Meit' orjuudesta auttaakseen Ilohon ijankaikkiseen Ja taivaan kunniahan.

Ja toiset värsyt saivat uudistetun muodon:

2. Hän lapsi kaunis, vähäinen Ilmaantui nyt maan päälle Kohdusta puhtaan neitsehen Suureksi iloks meille; Jos syntynyt ei olis se, Kaikk' olisimme joutuneet Ijäiseen kadotukseen; Siis kiitän, Jesus, armoas Ja ylistän sun rakkauttas, Kuin tuotit lunastuksen.

3. Kedolla valvoit paimenet Ja kaitsit karjojansa; He kuulit soivan kantelet Ja äänen korvissansa: „Nyt ilon suuren ilmotan Mä yli kaiken maailman, Jolla ei ole vertaa: Vapahtajaksi teille nyt On Kristus tänään syntynyt, Davidin huoneen herra!"

4. Myös suuri joukko taivahan Iloisin lauloi mielin Ja armotyötä Jumalan Suloisin kiitti kielin: „Herralle korkeudessaan Nyt kiitos, rauha päällä maan, Suosio ihmisille!" Niin mekin Herraa kiittäkäm Ja Kristusta ylistäkäm, Jolt' apu syntisille!

Vv. 2 ja 4 tulivat siis jo 1871 melkein siihen muotoon, mikä niillä on nykyisessä. L ö n n r o t muodosteli virttä edelleen antaen värsylle 3 sekä koko virrellekin pääasiassa nykyisen muodon:

L I 119. Siit' on meill' aika riemuisa, Iloinen joulujuhla, Ett' tahtoi tänne taivaasta Jumalan poika tulla. Hän tuli suureen köyhyyteen, Alhaisuuteen ja nöyryyteen, Vieraaksi maailmahan, Meit' orjuudesta auttamaan, Ilohon taivaan saattamaan, Ijäiseen kunniahan.

2. Hän lapsi kaunis, vähäinen Ilmaantui nyt maan päälle Kohdusta puhtaan neitsehen Suureksi iloks meille; Jos hän ei tullut olisi, Niin ihmissuku joutuisi Ijäiseen kadotukseen; Siis kiitän, Jesus, armoas Ja ylistän sun rakkauttas, Kuin tuotit lunastuksen.

3. Sin' yönä kirkkaus äkisti Välähti paimenille, Taivaasta astui enkeli Ja puhui pelkääville: „Mä saatan hyvän sanoman Riemuksi kaiken maailman, Iloksi murehissaan: Vapahtajaksi teille nyt On Herra Kristus syntynyt Davidin kaupungissa."

4. Myös suuri joukko taivahan Iloisin lauloi mielin ja armotyötä Jumalan Suloisin kiitti kielin: „Herralle korkeudessaan Nyt kiitos, rauha päällä maan, Suosio ihmisille!" Niin mekin Herraa kiittäkäm Ja Kristusta ylistäkäm, Jok' ilon saatti meille!

Lopullisen muodostuksensa sai virsi 1880: 119.

Wackernagel 1841 s. 30, W 119, Wr 127, R 60, Rbg 127, Sr 11, Oks. 119, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 279, R 1936: 60.

20. Kaikki kansat, laulakaat, Jumalasta riemuitkaat. 4 v.

Latinalainen 14. vuosisadalta. H e m m i n k i M a s k u l a i n e n † 1619.

Piae Cantiones 1582. REsonet in laudibus Cum incundis plausibus Sion cum fidelibus, Apparuit quem genuit Maria. Sunt impleta Quae praedixit Gabriel, Eya, Eya, Virgo Deum genuit, Quem diuina voluit Clementia. Hodie apparuit, Apparuit in Israel, Ex Maria virgine Est natus Rex!

Magnum nomen Domini Emanuel, Quod annunciatum est per Gabriel. Hodie apparuit etc.

2. Christus natus hodie Ex Maria virgine, Sine virili semine, Apparuit quem genuit Maria. Sunt impleta etc.

3. Pueri concinite, Nato regi psallite, Voce pia dicite, Apparuit quem genuit Maria. Sunt impleta etc.

4. Sion lauda Dominum Saluatorem hominum, Purgatorem criminum, Apparuit quem genuit Maria. Sunt impleta etc.

Maskun Hemminki suomensi sen:

W 120. Lauluja nyt laskekaam', Jumalasta jutelkaam', Joulu-virsii veisatkaam', Jesus kaunis helmoiss' makas' Maarian: Gabrielin ennustus on täytetty; Eija, eija! Neitsy nuori sikiän sai, Ilman miehet' Pojan toi, kuin kaikki loi: Tydy tähän Pilttiin vähään, Pilttiin vähään, Israel! Älä Lunastajaa toista toivo sill'. Tosin kunnian Kuningas Immanuel Neitseest' nuorest' syntyi, sanoi Gabriel.

2. Jost' profetat puhelit, Esi-isät ennustit, Juutaat paljon juttelit, Jesus o.s.v.

3. Pojat parhaat pauhatkaat, Neitseet nuoret iloitkaat, Vanhat vahvast' veisatkaat, Jesus o.s.v.

4. Siioni! sinun Herras Pidä korkiass' kunniass', Katso sinun Kuninkaas, Jesus o.s.v.

A. B. Roos esitti uudistusehdotuksen (käsikirj.). Se ei kuitenkaan tullut pitemmälle. Komitean ehdotus 1867 vei asian jo vähäsen eteenpäin, toinen ehdotus vielä enemmän:

1871: 120. Lauluja nyt laskekam, Jumalasta jutelkam, Jouluvirttä veisatkam: Nyt Jesus kaunis helmoiss' on Marian; Gabrielin ennustus on täytetty, Eija, Eija! Neitsyt nuori nuhteetoin Pojan pienen ilmi toi, kuin kaikki loi. Tyydy tähän poikasehen, Jesuksehen, Israel; Älä turhaan toista turvaa toivo tääll'; Tosin rauhan ruhtinas Immanuel Syntyi neitseestä, kuin sanoi Gabriel.

2. Se jot' isät odotit, Esiisät ennustit Ja profeetat ilmotit, Se Jesus kaunis helmoiss' on Marian; Gabrielin ennustus on täytetty, Eija, Eija! etc.

3. Lapsukaiset laulakaa, Nuorukaiset iloitkaa, Vanhat vakaat veisatkaa: Nyt Jesus kaunis helmoiss' on Marian; Gabrielin ennustus on täytetty, Eija, Eija! etc.

4. Katso, Sion, kuninkaas, Vapahtajas valtiaas, Siunaukses, kunnias, Nyt Jesus kaunis helmoiss' on Marian; Gabrielin ennustus on täytetty, Eija, Eija! etc.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Piae Cant., Wackern. 27, W 120, Ign 23, U 108, 109, R 61, Wr 128, Sr 12, Rbg 128, 1867: 120, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 350, R 1936: 61.

21. Enkeli taivaan lausui näin: Miks hämmästyitte säikähtäin? 10 v.

Martin Luther 1483—1546. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Martin Luther käytti vanhan kansanlaulun säveltä sekä ensimmäisessä värsyssä osaksi sanojakin (Klippgen, s. 72):

Ich komm aus fremden Landen her und bring euch viel der neuen Mär, der neuen Mär bring ich so viel, mehr dann ich euch hier sagen vill.

Alkuperäisessä muodossaan on tämä Lutherin joululaulu: Ein Kinder lied auff die Weinacht Christi. Martinus Luther:

Klippgen, s. 52. Vom himel hoch da kom ich her / ich brig euch gute newe mehr / der guten mehr bring ich so viel / dauon ich singen vnd sagen wil.

2. Euch ist ein Kindlin heut geborn / Von einer iungfraw auserkorn / Ein Kindelein so zart vnd fein / Das sol ewr freud vnd wonne sein.

3. Es ist der Herr Christ vnser Gott / Der wil euch fürn aus aller not / Er will ewr Heiland selber sein / Von allen sunden machen rein.

4. Er bringt euch alle seligkeit / Die Gott der Vater hat bereit / Das jr mit vns im himel Reich / Solt leben nu vñ ewiglich.

5. So mercket nu das zeichen recht / Die krippen windelin so schlecht / Da findet jr das kind gelert / Das alle welt erhelt vnd tregt.

6. Des lasst vns alle frölich sein / Vnd mit den hirten gehn hinein Zu sehn was Gott vns hat beschert Mit seinem lieben Sohn verehrt.

7. Merck auff mein hertz vnd sihe dort hin / Was ligt doch jnn dem krippelin / Wes ist das schöne kindelin? / Es ist das liebe Jhesulin.

8. Bis willekom du Edler gast / Den sunder nicht verschmehet hast / Vnd Kompts jns elend her zu mir / wie sol ich jmer dancken dir?

9. Ach Herr du Schöpffer aller ding / Wie bistu worden so gering / Das du da ligst auff dürrem gras / Dauon ein rint vnd esel ass.

10. Vnd wer die welt viel mal so weit / Von eddelstein vnd gold bereit / So wer sie doch dir viel zu klein / Zu sein ein enges wigelein.

11. Der sammet vnd die seiden dein / Das ist grob hew vnd windelein / Darauff du Köng so gros vnd reich / Her prangst als wers dein himel Reich.

12. Das hat also gefallen dir / Die warheit an zu zeigen mir / Wie aller welt / macht / ehr vnd gut / für dir nichts gilt / nichts hilfft noch thut.

13. Ach mein herzliebes Jhesulin / Mach dir ein rein sanfft bettelin / Zu rugen jnn meins hertzen schrein / Das ich nimer vergesse dein.

14. Dauon ich allzeit frölich sey / zu springen / singen jmer frey / Das rechte Susaninne schon / Mit hertzen lust den süssen thon.

15. Lob / ehr / sey Gott im höchsten thron / Der vns schenckt seinen eingen Son / Des frewen sich der Engel schar / vnd singen vns solch newes jar.

Virsi on yleinen saksalaisissa virsikirjoissa.

Tämän on vapaasti suomentanut Hemminki Maskulainen:

W 121. Enkell' paimenill' puhui sanoill' näill': Sangen hyvän sanoman sanon teill', Ilon teill' ihanan ilmoitan, Kuin Jumalalt' julki teill' suodaan.

2. Yks' Piltti pisku nuorukainen, Kyll' kaunokainen Lapsukainen, On teill' syntyn' neitseest' nuorest, Teill' iloks' ijät' sangen suureks'.

3. Hän on Herra Christus Jumal' ja mies, Se luvatt', ikävöitt', toivott' myös, Teidän armias ainoo auttajann', Voipa, vahva Vapahtajann'.

4. Hän kuoleman hädäss' teit' auttaa, Synnist' pirun vallast' vapauttaa, Teille taritsee ijäisen autuun', Jo suodun kautt' Isän laupiun.

5. Tai teille tähän merkki lienee, Seimess' löydätt lapsen pienen, Käy Christitt' kaunis katsomaan, Mitkä lahjat Jumal' sinne on pann'.

6. Etkös herää sieluni? hei vakaa! Katsos, ken siin' seimess' makaa! Siell' on minun Herran' Christuksen' Jumalan pyhä Poika, Jesuksen'.

7. Terve sinä tulemast' tänn' tykön', Kuin syntisii et katso ylön, Tänn' tulit köyhyydess' kyllin, Kuink' kiitän' sinua tain edest' ollen.

8. Ah Herra! sinä kaikk' kappaleet loit Kuinkas olet alentan' sinuas noin, Että makaat heinäin ja pahnain pääll', Joit' juhdat ja härjät syövät tääll'.

9. Nämät sinun silkkis, lakan'-liinas, Herrain Herra, taivaan Kuningas! Kaikk' kalliimmat kultaiset vaatteet, Huonot olis' sinull' sittek' maata.

10. Näin syntyä köyhyydess' kelpas sinun: Ett's taivaass' saattaisit rikkaaks' minun, Annoit täll' tietää ett' turha on juur' Maailman meno, kemppi, koreus, suur'.

11. Ah Jesuinen, minun Herraisen'! Tule minun sydämen' karsinaiseen, Älä erkane minust' murheess', tuskass', Anna minun olla oikiass' uskoss'.

12. Täst' sangen suurest' ihastun, Ett's tänne tykön' olet astun', Tain edest' sinua kiitän, Christe! Ynn' Isää, Pyhää Henkee ylistän.

Pois on jäänyt alkuperäisen v. 10; yhdeksi ovat yhdistetyt vv. 5 ja 6 sekä 14 ja 15. Siten on W 121:teen saatu vain 12 säkeistöä. Tästä virrestä on uusia muodostuksia: Turun Wiikkosanomissa 1822: 42, Ign 21, U 88, 89, 90, Roscher 63, Lukemisia kansalle 1852: 3 : 4, Suloisia Sanomia Sionille F. G. Hedberg, 1848.

E. L ö n n r o t laati ehdotuksen:

1867: 121. „Taivaasta ilosanoman Mä tulin ilmoittamahan, Sanoman sangen suloisen; Siis sitä nyt mä veisannen.

2. Neitseestä puhtahasta nyt On lapsi teille syntynyt; Se lapsi kaunis, pienoinen Tuo ilon teille ikuisen.

3. Se ompi Kristus Herramme; Hän, Jumalanne, turvanne, On tullut teitä auttamaan, Synneistä vapauttamaan.

4. Hän tuopi teille autuuden Tahdosta Isäns' armoisen, Niin että ynnä taivaassa Ijäti saatte iloita.

5. Merkiksi olkoon teille se: Seimessä lapsen löydätte Makaavan kapaloisissaan, Maan, taivahankin valtiaan."

6. Niin käykäm kanssa paimenten Jo katsomahan riemuiten, Mitä nyt meille Jumala Soi pojassansa armaassa.

7. Katsopas, mitä heinissä Nyt näet tuossa seimessä! Ken on tuo lapsi pienoinen? Se ompi armas Jesunen.

8. Nyt terve sulle, Jesunen, Kuin tulit maille syntisten, Surkeutehen suurehen! Sua kuinka kiittää taitanen?

9. Voi Herra, joka kaikki loit, Kuink' alentaa noin itses voit, Valita sias seimehen, Härkäin ja aasein vierehen!

10. Jos hopeassa, kullassa Kiiltäisi koko maailma, Ei sekään sulle, Jesunen, Olisi vuode vertainen.

11. Samettina ja silkkinä Sull' on nyt tukko heiniä, Mut niissä loistat kuitenkin Kuin taivahassa ainakin.

12. Näin näytät esimerkilläs, Ett' ei sun auta edessäs Maailman kulta, koreus, Sen kunnia ja korkeus.

13. Ah Jesus, armahaiseni, Tee sias sydämeheni, Ja siirry sinne asumaan, Ett' iloita mä aina saan!

14. Kuin sydämessä asut sä, Niin iloisella mielellä Sinulle sitten, Jesunen, Mä uuden virren laulelen.

15. Nyt kiitos olkoon Jumalan, Jok' antoi poikans' ainoan! Siit' enkelitkin iloissaan Uutt' aikaa meille toivottaa.

Julius Krohn antoi virrelle sen nykyisen muodon 1880, kuitenkin niin, että siinä 1880 olleet vv. 2 ja 3 supistettiin 1886 yhdeksi säkeistöksi. E. Lönnrotin muodostelemasta ovat nykyisen vv. 6 ja 8, muut on J. Krohn muodostellut.

Knapp 338, Ign 21, U 88, 89, 90, Wr 132, R 63, Rbg 132, Sr 16, Tähti 64: 20, LWU, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 348, R 1936: 63.

22. O armon lähde autuas, Elämän suuri ruhtinas. 8 v.

Paul Gerhardt 1606—1676. Julius Krohn 1835—1888.

Gerhard's geistliche Lieder, s. 35. Wir singen dir, Immanuel! Du Lebensfürst und Gnadenquel! Du Himmelsblum' und Morgenstern! Du Jungfraunsohn, Herr aller Herrn! Hallelujah.

2. Wir singen dir mit deinem Heer, Aus aller Kraft Lob, Preis und Ehr', Dass du, o lang gewünschter Gast, Dich nunmehr eingestellet hast. Hallelujah.

3. Von Anfang, da die Welt gemacht, Hat so manch' Herz nach dir gewacht; Dich hat gehofft so lange Jahr Der Väter und Propheten Schaar. Hallelujah.

5. Ach! dass der Herr aus Zion käm', Und unsre Bande von uns nähm'! Ach! dass die Hilfe bräch' herein, So würde Jacob fröhlich sein. Hallelujah.

6. Nun, du bist hier; da liegest du, Hältst in dem Kripplein deine Ruh; Bist klein, und machst doch alles gross, Bekleid'st die Welt, und kommst doch bloss. Hallelujah.

16. Bin ich gleich Sünd' und Laster voll, Hab' ich gelebt nicht wie ich soll, Ei kommst du doch deswegen her, Dass sich der Sünder zu dir kehr'. Hallelujah.

18. So fass' ich dich nun ohne Scheu, Du machst mich alles Jammers frei, Du trägst den Zorn, du würg'st den Tod, Verkehrst in Freud' all' Angst und Noth. Hallelujah.

19. Du bist mein Haupt, hinwiederum Bin ich dein Glied und Eigenthum, Und will, so viel dein Geist mir gibt, Stets dienen dir, wie dir's beliebt. Hallelujah.

Virsi on hyvin suosittu Saksassa. Suomennokseen on käytetty alkuperäisestä vain säkeistöt 1, 2, 3, 5, 6, 16, 18, 19.

Suomentaja on Julius Krohn.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

1880, 1883, Knapp 373.

23. Ah lakkaa sielun', murheestas, Ilolla vastaan riennä! 7 v.

Joh. Rist 1607—1667. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen papin Joh. Ristin virsi:

Ev. Ges. 42. Ermunt're dich mein schwacher Geist, Und trage gross Verlangen, Den Heiland, den der Himmel preist, Mit Freuden zu empfangen! Dies ist die Nacht, in der er kam, Und menschlich Wesen an sich nahm. Er will durch sein Erscheinen Uns ganz mit Gott vereinen.

2. Willkommen, Held aus Davids Stamm, Du König aller Ehren! Willkommen, Jesu, Gottes Lamm, Ich will dein Lob vermehren. Ich will dir all mein Lebelang Von Herzen sagen Preis und Dank, Dass du, da wir verloren, Für uns bist Mensch geboren.

3. O wie ist deine Huld so gross, Ich kann sie nimmer fassen! Du hast dich aus des Vaters Schooss Zu uns herabgelassen. Hier wartete dein nichts als Noth, Berachtung, Kummer, Schmerz und Tod; Und doch kamst du auf Erden, Der Menschen Heil zu werden.

4. O grosse That, o Wundernacht, Von Engeln selbst besungen! Du hast den Helfer uns gebracht, Der Sünd' und Tod bezwungen, Und jetzt, zur Herrlichkeit erhöht, Herrscht auf dem Thron der Majestät, Um Heil und ew'ges Leben Den Gläubigen zu geben.

5. O du, des Vaters ein'ges Kind, Du Hoffnung aller Frommen! Durch den nun Gottes Kinder sind, Die dich, Herr, aufgenommen, Komm, Jesu, in mein Herz hinein, Und lass es deine Wohnung sein; Dahin geht mein Verlangen, Dich würdig zu empfangen.

6. Du, dess sich meine Seele freut, Mein höchstes Gut, mein Leben, Was soll ich dir aus Dankbarkeit Für deine Treue geben? Herr, was ich hab' und was ich bin, Das geb' ich dir zu eigen hin, Mich soll kein Glück, kein Leiden Von deiner Liebe scheiden.

7. Noch sieht dich zwar mein Auge nicht Doch du wirst wiederkommen; Dann schauen dich von Angesicht, Herr, alle deine Frommen. Dann werd' auch ich, Herr Jesu Christ, Dich seh'n, so herrlich wie du bist, Und ewig dich dort oben Mit allen Sel'gen loben.

Virren on suomentanut Julius Krohn:

1880: 122 b. Oi lakkaa, sielun', murheestas, Ilolla vastaan riennä! Jo tullut on Lunastajas, Poikaisna syntyi piennä; Tän' yönä juur' hän ilmaantui Ja ihmisluontoon pukeutui, Näin meidät tulollansa Yhdisti Isäns kanssa.

2. Oi terve, Herra korkea, Davidin urho jalo! Oi terve, Vapauttaja! Oi terve taivaan valo! Sinua mä sydämestän' Ikäni kaiken ylistän, Kun ihmiseksi tullen Toit päästön tuomitullen.

3. Oi rakkauttas ihmeistä! Miss' suurempaa voi olla? Taivaasta, Isäs sylistä Maan päälle tahdoit tulla! Tääll' ylönkatse tarjona Vaan ol' ja tuska, kuolema; Ne kaikki tahdoit kantaa, Kun vaan sait armon antaa.

4. Oi ihme-yö, yö autuas, Jon' autuutemme koitti, Sä auttajan' toit tullessas, Jok' kuolon, synnin voitti; Nyt kunniassaan istuen, Hallitsijana taivaitten, Hän elämän suo meille, Puoleensa kääntyneille.

5. Oi Isän Poika ainoa, Sun tähtes meidät totta Lapsikseen sallii Jumala, Ja omiksensa ottaa; Siis sydämeeni muuttaos, Se olkoon, Jesus, asuntos; Se ompi ilon' parhain, Jos kelpaan siks jo varhain.

6. Oi ilon', elon' autuas, Mun kallein tavarani, Kaikesta rakkaudestas Kuink' kannan kiitostani? Mit' olen, mikä minull' on, Se kaikki omas olkohon; Ah älköön ilo, tuska Mua luovuttako koskaan!

7. Sua viel' ei näe silmäni, Vaan tulethan sä kerran; Ah silloin hurskaat näkeepi, Kasvoista kasvoin Herran; Sen näen silloin minäkin, Kuink' kruunu sull' on kirkkahin, Saan laulaa ilomiellä Autuitten joukoss' siellä.

Virsi tuli pienin muutoksin nykyiseen.

1880: 122 b, 1883, Knapp 354.

24. Ilmestyi paimenille Enkel' taivahan. 8 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. Pentti Jaakko Ignatius 1761—1827. Elias Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

H. Maskulaisen virsi:

W 122. Enkel' ilmestyi taivaast' Puhui paimenill': Te mahdatt' iloit' vahvast', Riemuisill' mielill', Eija, laulakaa, Lunastetut oletta Kuoleman kadotuksest'.

2. Tänäpän' Piltti pisku Syntyi Bethlehemis', Se ikävöitt' HERra Christus, Davidin Kaupungis', Eija! laulakaa, — —.

3. On HERra suuri seimes', Kääritt' kapaloin, Taivas, maa, jonk' on voimas' Kaikk' hän hallit' voi, Eija! laulakaa, — —.

4. Enkelit ihmettelevät, Ylits' tain ihmeen, Ett' Neitsen kohtu selvä Jumalan toi ilmei, Eija laulamma, Lunastetut olemma Kuoleman kadotuksest'.

5. Ett' Luoja laski näin nöyräks', Itsens' meidän tähtem', Ja syntyi sangen köyhäks', Kaikkein kyll' nähden, Eija! laulamma, — —.

6. Muutoksen kamalan teki, Tuli tänn' orjaks', Paljon kyll' kovuutt' näki, Meit' orjii saatti herroiks', Eija! — —.

7. Me riemull' mainit' mahdam' HERran hyvyyttä, Kiittää kuin parhain taidam', Armons' kyllyyttä, Eija! — —.

8. Ynnä kans' kaikkein luotuin, Kilvan kiittäkääm', Isää Jumalat' kuin suotuin, Ainoans' antoi tänn', Eija! — —.

9. Olkoon sull' JEsu kiitos, Tänne tulemast', Ynn' Pyhän Hengen liitos, Armons' antamast', Eija! laulamma, Lunastetut olemma Kuoleman kadotuksest'.

P. J. Ignatius julkaisi parannetun laitoksen 1824: 24. J. Tengströmin uusimana siitä tuli U 101. K. L. Lindström laati myös uusimisehdotuksen (käsikirj. 122). Se ei kuitenkaan tullut pitemmälle. Sen sijaan käytti komitea ehdotuksiinsa 1867 ja 1871:

Ign 24: 6. Hän orjan muodon kannoi, Kärsei kuoleman, Sen kautta meille annoi Taivaan kunnian: — —.

7. Siis kiittäin muistakaamme HERran hyvyyttä, Ja aina lausukaamme Armons kyllyyttä. — —

8. Jo käykään kaikki Kansa Händä kiittämään, Kuin meitä armostansa Tuli etsimään: — —.

ja:

U 101: 9. Ylistys Sulle tulkoon Jesu suloinen, Kiitetty Herra olkoon, Kolmiyhteinen. — —.

Siten tuli:

1871: 122. Enkeli paimenille Yöllä ilmestyi Ja puhui pelkääville Heitä lähestyin. Eija laulamme, Lunastetut olemme Kuolon kahlehista!

2. Nyt syntyi lapsukainen Bethlehemissä, Se Kristus kuninkainen, Vesa Jessestä. Eija laulamme, Lunastetut olemme Kuolon kahlehista!

3. Seimessä makaa juhtain Mailman haltia, Jonk' äiti ompi puhtain Neitsyt Maria. Eija laulamme, Lunastetut olemme Kuolon kahlehista!

4. Enkelin riemuun yhtyi Äänet taivaisten Kuin Kristus täällä syntyi, Autuus ihmisten. Eija laulamme, Lunastetut olemme Kuolon kahlehista!

5. Herramme meidän tähden Alens' itsensä Ja syntyi ilmi nähden Sangen köyhänä. Eija laulamme, Lunastetut olemme Kuolon kahlehista!

6. Hän orjan muodon otti, Kärsei kuoleman, Autuuden meille tuotti, Avas taivahan. Eija laulamme, Lunastetut olemme Kuolon kahlehista!

7. Siis kiittäin muistakaamme Herran hyvyyttä, Ylistäin lausukaamme Armon kyllyyttä. Eija laulamme, Lunastetut olemme Kuolon kahlehista!

8. Käyköhön kaikki kansa Herraa kiittämään, Kuin meitä armostansa Tuli etsimään. Eija laulamme, Lunastetut olemme kuolon kahlehista!

9. Ylistys sulle tulkoon, Jesus suloinen, Kiitetty Herra olkoon, Kolmiyhteinen! Eija laulamme, Lunastetut olemme Kuolon kahlehista!

E. Lönnrot antoi säkeistöille 1, 8, 9 uuden muodon L I 122:

Ilmestyi paimenille Enkel' taivahan, Juur iloisen toi heille yöllä sanoman. — —.

Me Isää kiittäkäämme Suurest' armostans' Kuin vapahtajaksemme Antoi ainoans! — —.

Ja tänne tulostansa Kiitos Jesuksen, Niin Pyhän Hengen kanssa Kunnia ijäten! — —.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880, jolloin siihenastinen v. 3 (Seimessä makaa juhtain) jätettiin pois.

Nykyisen 24:n sanamuoto johtuu siten lähinnä:

Vv. 1, 7, 8 Lönnrotin: L I 122, v. 2 J. Krohnin: 1880: 122 c, vv. 3, 4, 5 Komitean: 1867, 1871, v. 6 Ignatiuksen: Ign 24: 7, U 101: 7.

W 122, Ign 24, U 101, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 349.

25. Riemuitkaam' sydämestä Nyt joulujuhlana. 6 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. Jaakko Tengström 1755—1832. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

H. Maskulaisen virsi:

W 123. Ratk' riemuita me mahdam', Nyt täll' joulujuhlall', Sill' Christus syntyä tahtoi Neitseest' ja tänn' tulla: Hän meidän ainoa autuum' on, Jost' iloita aina tahdom', Nyt täll' joulu-juhlall'.

2. Ilmoittaa enkel' ennätt' Juur' Jumalan armost': Pyhä Piltti syntyi tänne, Neitsen puhtaan parmoist', Se meill' luvatt' Lunastajam', Tänn' tuli toivottu turvam', Nyt täll' joulu-juhlall'.

3. Hän seimess' makas' pahnoiss', Valjuss' vajass' juhtain, Jonk' tunnem' Herraks' Luojaks', Neitseen Pojan puhtaan, Sen ainoan apum' ja elom', Ja aina ikävöitt' ilom', Nyt täll' joulu-juhlall'.

4. Täst' enkelein joukko iloitsee, Ilon meill' ilmoittaa, Kiittäin Jumalaa kunnioitsee, Rauhan meill' toivottaa: Jost' Jumal' meit' lapsiks' ottaa, Tain Poikaisens' kautta kohta, Nyt täll' joulu-juhlall'.

5. Ei voi kuolema kadottaa, Ett' Christus tänn' syntyi, Hän synnin meilt' pois ottaa, Jonk' kautt' kuolem' yltyi, Kust' kilvan kiittäkääm' Herraa, Riemuitkaam' myös monin kerran, Nyt täll' joulu-juhlall'.

6. Kiitett' ole Isä Jumal', Poikas tänn' lähettämäst'; Kiitett' kanss' Jesus kunniall' Meit' auttamast' hädäst', Kiitett' Herran Henki hyvä, Koko Kolminaisuus pyhä, Nyt täll' joulu-juhlall'.

Ign 22 on muodostelma tästä, ja siitä taas J. Tengströmin U 103. Viimemainitusta käytti komitea ehdotukseensa 1867: 123 säkeistöjä 3, 4, 5:

3. Mailman Vapahtaja Sai majan seimesä Ja köyhäin armahtaja Vajasa köyhäsä, — — —

4. Enkelit korottavat veisunsa Herralle, Ja rauhaa toivottavat Jumalan kansalle; — — —

5. Ei saanut synnin valta Mailmaa kadottaa; Kuoleman voiman alta Hän meidät vapahtaa.

1867: 123. Veisatkam sydämestä Kiitosta Jesuksen, Kuin syntyi neitsehestä Autuudeks ihmisten, Jonka hän tänään perusti Kaikkien kansain riemuksi, Tään joulun juhlalla.

2. Enkeli taivahasta Toi sulosanoman; Neitseestä puhtahasta Nyt syntyi maailmaan Luvattu lunastajamme, Toivottu vapahtajamme, Tään joulun juhlalla.

3. Maailman vapahtaja Sai majan vajassa, Hän, köyhäin armahtaja, Makasi pahnoissa, Hän, apumme ja elomme, Ain' ikävöitty ilomme, Tään joulun juhlalla.

4. Enkelit koroittavat Kiitosta Herralle, Ja rauhan toivottavat Kaikille kansoille, Kuin lapsiks meitä Jumala Poikansa kautta omistaa Tään joulun juhlalla.

5. Ei enää synnin valta Voi meitä kadottaa, Kuoleman voiman alta Hän meidät vapahtaa; Siis mahdamme nyt riemuita, Sydämestämme iloita Tään joulun juhlalla.

6. Poikasi lähettämäst' Sua kiitäm, Isämme, Meit' auttamasta hädäst' Sua, Jesus, kiitämme, Sun, Pyhä Henki, olkoon myös Lahjoistas kiitos, ylistys Tään joulun juhlalla!

K. L. Lindströmin ehdotus (käsikirj.) ei tullut käytäntöön.

E. Lönnrot teki muutoksia:

L I 123. Riemuitkam sydämestä Nyt joulujuhlana Kristuksen syntymästä Ja tänne tulosta! Hän ainoo autuutemme on, Siis nuoret, vanhat iloitkoon Nyt joulujuhlana!

2. Enkeli tietä antoi: Armosta Jumalan Jo puhdas neitse kantoi Turvanne ainoan, Luvatun lunastajanne, Toivotun vapahtajanne Nyt joulujuhlana.

3. Seimessä pahnain päällä, Vajassa valjussa, Lepäsi Luoja täällä, Hän joka ainoa on apumme ja elomme, Ain' ikävöitty ilomme, Nyt joulujuhlana.

4. Enkelit korottavat Kiitosta Herralle Ja rauhaa toivottavat Kaikille kansoille, Kuin poikans' kautta Jumala Meit' lapsiksensa omistaa Nyt joulujuhlana.

5. Ei voi nyt kuolon valta Meit' enää kadottaa, Kuin Kristus synnin alta Meit' auttaa, vapahtaa; Siis Herraa kilvan kiitämme Riemuiten sydämestämme Nyt joulujuhlana.

6. Ain' Isää kiittäkäämme, Kuin antoi Poikansa, Jesust' ylistäkäämme Meit' auttamastansa, Kiitetty Pyhä Henki kans, Kuin meilt' ei säästä lahjojans' Nyt joulujuhlana.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Virren alkuperäinen teksti W 123 on siis Maskun Hemmingin. Nykyisen 25:n sanamuodossa taas on jälkiä J. Tengströmin (vv. 4, 5), E. Lönnrotin (vv. 1, 3, 6) ja Julius Krohnin (v. 2) käsialasta.

Kurvisen mukaan olisi virren ensi säkeistön alkupohjana:

Omnis mundus jucundetur nato salvatore, casta mater quem concepit Gabrielis ore, Sonoris vocibus, sinceris mentibus. Exultemus et laetemur hodie, hodie, hodie, Christus natus ex Maria virgine, virgine, virgine. Gaudeamus et laetemur itaque, itaque, itaque. (Wackernagel 1841, s. 28).

Yhtäläisyyttä niissä ei kuitenkaan ole enempää kuin mitä jouluvirsillä yleensä on keskenään.

W 123, Ign 22, U 103, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 349.

26. Nyt ilovirttä veisatkaam', Yhdessä äänin laulakaam'. 4 v.

Latinalais-saksalainen keskiajalta. Pietari Melartopaeus † 1610. J. L. Runeberg 1804—1877. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Wackernagel 1841: 791. IN dulci iubilo nu singet vnd seid fro! Vnsers hertzen wunne leit in presepio Vnd leuchtet als die Sonne matris in gremio. Alpha es et o, Alpha es et o.

2. O Jhesu paruule, nach dir ist mir so weh! Tröst mir mein gemüte, o puer optime, Durch alle deine güte, o princeps glorie! Trahe me post te, trahe me post te.

3. O Patris charitas, o Nati lenitas! Wir weren all verloren, per nostra crimina, so hat er vns erworben coelorum gaudia. Eya, wer wir da, eya, wer wir da!

4. Vbi sunt gaudia? nirgend mehr denn da, Da die Engel singen noua cantica Vnd die schellen klingen in regis curia. Eya, wer wir da, eya, wer wir da!

Latinaksi ja ruotsiksi Piae Cantiones-teoksessa 1582. Uudelleen ruotsiksi S. A. Forsius 1614:n vaiheilla. Siitä tuli:

Wr 130. In dulci Jubilo Sjunger på jorden bo; All vår hjertans glädje Ligger in præfepio, Och skin som Solen vida Matris in gremio. Alpha es & O! Alpha es & O!

2. O JEsu parvule, Din nåde mig bete; Trösta mit hjerta och sinne, O puer optime; Låt mig din godhet finna, O princeps gloriæ, Trahe me post te. Trahe me post te.

3. O patris charitas, O Nati lenitas, Vi vore alle fördärfvad' Per nostra crimina; Så hafver han oss förvärfvat Cœlorum gaudia: Eja vore vi där! Eja vore vi där!

4. Ubi sunt gaudia, I den helga stad, Där de Änglar sjunga Nowa cantiea, Och de klockor klinga, In Regis Curia; Eja vore vi där! Eja vore vi där!

Suomennos Hemminki Maskulaisen virsikirjassa merkitty Pietari Melartopaeuksen tekemäksi:

W 124. In dulci jubilo, Nyt on iso ilo, Maailman Messias makaa In praesepio, Paistaa kuin aurink' armas Matris in gremio: Alpha es et O, Alpha es et O.

2. O Jesu parvule! Sinua rukoilemme, Anna armos aina, O puer optime! Ja sanas meille lainaa, O princeps gloriae! Trahe me post te, Trahe me post te.

3. O patris caritas, O nati lenitas! Pirut rumat meitä kaasit Per nostra crimina, Siis sinä meille saatit Coelorum gaudia, Auta sinne Herra, Auta sinne Herra.

4. Ubi sunt gaudia, Ei surun siellä siaa, Kussa enkelit laulavat Nova cantica, Ja taivaat kaikki kajaavat, In Regis curia. Auta sinne Herra, Auta sinne Herra!

Runeberg muodosti ruotsalaisen tekstin uudelleen:

Rbg 130. Uppstämmer på en gång En ljuflig glädjesång! Vi gå vår fröjd till möte, Som lagd i krubban var, Och i sin moders sköte Som solen skiner klar; Mot honom skåder opp, Vårt första, sista hopp!

2. O du, min Jesu kär, Till dig står mitt begär; Du trösta kan mitt sinne, Du späda barn allen; Blif i mitt hjerta inne, o herrlighetens sken: Min konung, ifrån dig Låt ingen skilja mig.

3. O Fadrens kärleksråd, O Sonens stora nåd: Fast synden oss förderfvat Allt af begynnelsen, Så har han dock förvärfvat Oss himlens fröjd igen: Ack, vore vi ren der, Der du, o Jesu, är!

4. Hvar får man vara glad? Uti den helga stad, Der med en helig tunga De englar utan tal Gud nya visor sjunga, Uti hans himmels sal: Ack, vore vi ren der! Ack, vore vi ren der!

Aug. Ahlqvist käytti tätä lähteenään, muuttaen kumminkin runomitan R 68:n mukaan:

Oks. 124. Iloista virttä, ihanaa Kaikk' yhdessä nyt laulakaa! Tulkaa, katsokaamme, Kuin lapsukainen lempe'in, Armas auttajamme, Nyt aurinkoa kirkkaammin Ilon' onnenamme, Loistaa soimesta!

2. Ah, armas Jeesus luoksesi Tekeepi minun mieleni! Pieni lapsukainen, Sä yksin voit mun lohduttaa, Heikko, vakahainen, Mun turvata ja kostuttaa; Suo mun, kuninkainen, Olla luonasi!

3. O Isän suurta laupeutta, O Pojan suurta lempeyttä! Synti sorti meitä Ain' Aatamista alkaen; Jeesus eksyneitä Nyt tielle saattoi jällehen; Neuvoi synnin teitä Meidän välttämään.

4. Miss' ompi riemu oikea? Ei muualla kuin taivaassa! Enkelit ne soittaa, Ja laulaa riemu-virsiään, Herran kirkkaus koittaa, Ja kaikki häntä ylistää. Ah, jos voisin voittaa Tämän riemun mä!

Lönnrot teki muutoksia: L I, II, samoin komitea 1880 ja 1886.

W 124, Wr 130, Rbg 130, Oks. 124, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, vrt. nyk. 27, Kurv. 284, 351.

27. Iloita veisatkoon Kaikk' kansa, riemuitkoon! 4 v.

Lat.-saksalaisen In dulci jubilo mukaan J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

In dulci iubilo:

W 125. Ilon cans veisatcam Caickel väel riemutcam Meidhän turuam ia toimen Syndyi ia pantin soimen Paista quin päiuä armas Oman äitinsä parmas Alcu ia loppu, Alcu ia loppu.

2. [O] Jesu vähäinen [Tyghös] me lähenem, [Murhes meit] aina lodhut [Hyvillä tav]oil totut, [O sä cunni]an Isä [Ann meidhän] pysy nijsä, [Vedhä meit] tyghös, ij.

3. [O Isän] rackaus, [O Poian] suloisus, [Syndi meitt] pois cadhot [Ia heluettin] alas vaiot, [Sä meidhät] sield ylös nostit, [Ia callill v]erelläs ostit, [Saata meit] taiuas.

4. Cusa on riemu suuri Ia meno ialo iuuri, Engelit veisauat siellä Sielut eij laulu kiellä, Eij tora eli viha Kärsi sen Cuningan piha, Sinne me halam, ij.

Lönnrot muodosti virren uudelleen: Kuusikolmatta Haluttua virttä, 1870: n:o 3, L I, II, III:

125. Iloiten veisatkam, Vahvasti riemuitkam: Jo Jesuksemme rakas Makaapi seimessä, Paistaa kuin aurink' armas, Hän auttajamme.

2. O Jesus vähäinen, Armoillas lähene, Murheemme alas paina, Mielemme lohduta Rakkaudellas aina Ja meitä johdata, Tykösi saata!

3. O Isän rakkaus, O Pojan suloisuus, Kuin kuolemasta autti Meit' uuteen elohon, Surkeudesta saatti Ijäiseen ilohon, Taivaan autuuteen.

4. Taivaass' on ilo suur Ja meno jalo juur Asunnoiss' autuitten; Ei huolta, surua Seurassa enkelitten Taivaassa tunneta. Sinne halaamme.

J. Krohn muutti värsymittaa 1880: 125, antaen virrelle nykyisen muodon.

W 125, U 104, L 26 : 3, L I, II, III, 1880, 1883; vertaa nyk. 26, Kurv. 284.

28. Korkia taivaan kuningas Ja rauhan ruhtinas. 6 v.

Latinalainen keskiajalta. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

v. Tucher: 30. Nobis est natus hodie De pura virgine Rex victoriae.
2. Cui sol nunc et aethera, Luna et sidera Vernant per tempora.
3. Ideo nos tetrigenae Laudemus hodie Regem potentiae.
4. Ob hanc pangamus ei Omnes et singuli Voce chorali.
5. Laudetur sancta trinitas, Simplex et unitas, Agendo gratias.

(Sama 51.)

Im Ton: Nobis est natus hodie:

1. Uns ist geborn ein Kindelein Von einer Jungfrau rein, Ein Kön'g gwaltig allein.

2. Die Himmel, Erde und das Meer, Das himmelische Heer Verkündign seine Ehr.

3. Darum wir Menschen allzumal Sollen ihn überall Loben mit hellem Schall.

4. In dieser angenehmen Zeit, Das Kind der Herrlichkeit, Das in der Krippe leit.

5. O neugeboren Kindelein, Erleucht uns mit dein'm Schein, Mach uns von Sünden rein!

Hemminki Maskulaisen suomentama:

W 126. Meill' taivaan korkia Kuningas, Neitseest' nuorest' puhtaast', Syntyi ihmiseks', Syntyi ihmiseks'.

2. Kuta kuu, ilma, aurinko, Maa, meri, tähdet, taivaat Ain' palvelevat, Ain' palvelevat.

3. Enää me ihmiset mahdam' Hänt' hiljan ja varhain Kiittää, palvell' ain', Kiittää, palvell' ain'.

4. Kuin meidän tähtem' tuli tänn', Syntyi sangen köyhän', Seimeen pantiin pahnoin, Seimeen pantiin pahnoin.

5. O pyhä Piltti piskuinen, Puhdist' meit' synnistäm' Täll' syntymälläs, Täll' syntymälläs.

6. Olkoon sinull', Jesu, kiitos ain', Tänne tulemastas näin, Ynn' Isäll', Hengell', ynn' yhteen Isäll', ja Pyhäll' Hengell'.

Kurvinen (s. 351) arvelee vv:n 1—3 olevan käännöksen latinasta ja vv:n 4—6 H. M:n omaa sepitystä. Hän ei näy huomanneen, että latinalaisesta N o b i s e s t n a t u s h o d i e on saksannos U n s i s t g e b o r n e i n K i n d e l e i n ja että Hemmingin toimittama suomennos voi yhtä hyvin olla saksalaisesta, jolloin loppuvärsytkin nähtävästi ovat suomennosta siitä (vertaa Wir Menschen — Krippe — Mach uns von Sünden rein.).

O l o f P e s o n i u k s e n uudistusehdotus on J. T e n g s t r ö m i n edelleen muodostamana:

U 91. Korkia Taivaan Kuningas Ja rauhan Ruhtinas, Syntyi meille Neitseestä, Syntyi Neitseestä.

A. B. R o o s i n ehdotus (käsikirj.):

126. Meill' taivaan korkian kuninkaan Neitsyt nuori puhtain Synnytti lihaan. :,:

2. Sen, kuta kuu, maa, aurinko, Meri, tähdet, taivaat Ain' palvelevat. :,:

3. Viel' enää ihmiset mahdamme Häntä hiljaan, varhain Kiittää, palvella. :,:

4. Kuin mailmaan tuli, tähtemme Syntyi sangen köyhän' Ja pantiin seimeen. :,:

5. O pyhä piltti piskuinen Meit syntymälläs Puhdist' synnistä! :,:

6. Sull', Jesus, ainian kiitos Tänne tulemastas Isäll' Hengelles! :,:

E. L ö n n r o t i n ehdotus (käsikirj.) (Lönnrot käytti osaksi U 91:n alkua):

126. Korkea taivaan kuningas Ja rauhan ruhtinas Ilmestyi ihmiseks. :,:

2. Kuu, tähdet, ilma, meri, maa Aurinko taivaalla Siitä iloitsevat. :,:

3. Viel' enemmin me ihmiset Olkamme iloiset Ja kiitolliset myös. :,:

4. Hän tuli tänne päälle maan Meitä vapahtamaan Synnistä, kuolosta. :,:

5. O pyhä piltti piskuinen Sä turva syntisten Meit' auta, armahda! :,:

6. Niin Sua siitä ajassa Ja sitte taivaassa Ijäti kiitämme. :,:

Komitea sulatti nämä yhteen:

1867: 126. Nyt taivaan korkee kuningas Ja rauhan ruhtinas On syntynn' ihmiseks Puhtaasta neitsehest'.

2. Aurinko, tähdet taivaalla, Kuu, ilma, meri, maa, Enkelit iloitsee, Ja häntä palvelee.

3. Viel' enemmin me ihmiset Olkaamme iloiset, Ja kiittäin palvelkam Hänt' elinaikanamm'!

4. Hän syntyi tänne tähtemme Ja autuudeksemme Juur suureen köyhyyteen, Ja pantiin seimehen.

5. O pyhä piltti piskuinen, Sä turva syntisten, Sun syntymälläs sä Meit' auta synnistä!

6. Sun olkoon kiitos, Jesunen, Kuin synnyit tänne näin, Ja Isän, Hengen myös Ijäinen ylistys!

E. L ö n n r o t muodosti virren vielä uudelleen:

L I: 126. Korkia taivaan kuningas Ja rauhan ruhtinas On ihmiseksi nyt Neitseestä syntynyt.

2. Aurinko, tähdet, taivahat, Kuu, ilma, meret, maat Hänt' ain' ylistävät, Iloiten kiittävät.

3. Viel' enemmin me ihmiset Nyt olkam iloiset, Ja kiittäin palvelkam Hänt' elinaikanam!

4. Hän syntyi tänne tähtemme Ja autuudeksemme Juur suureen köyhyyteen, Orjuuteen, nöyryyteen.

5. O rakas Jesus armoinen, Sä turva syntisten, Sun syntymälläs sä Meit' auta synnistä!

6. Sun olkoon kiitos, Jesunen, Näin tänne syntyneen, Ja Isän, Hengen myös Ijäinen ylistys!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880. Värsyihin 2, 3, 4 ja 6 tuli pieniä muutoksia.

Piae Cant., W 126, U 91, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 351.

29. Lihaan tuli Jumala, Maan ja taivaan korkia. 10 v.

Latinalainen 14:ltä vuosisadalta. Hemminki Maskulainen † 1619. Pentti Jaakko Ignatius 1761—1827. K. G. von Essen 1815—1895.

v. Tucher: 28. In natali Domini Gaudent omnes Angeli, Et cantant cum jubilo: Gloria uni Deo! Virgo Deum genuit, Virgo Christum peperit, Virgo semper intacta.

2. Loquebantur angeli, Nunciant pastoribus Et cantant etc.

3. Magi Deum adorant, Aurum, thus, myrrham portant Et cantant etc.

v. Tucher: 29. In natali Domini Casti gaudent angeli, Laeta cantant agmina: Jam Deo sit gloria, Deus homo factus est, Deus jam placatus est, Vobis peccatoribus!

2. Angeli vigilibus Nunciant pastoribus, Magna cum laetitia, Christi natalitia: Deus homo etc.

3. Involutum fasciis Et parvis linteolis Jussi quaerunt Puerum, Creaturae Dominum. Deus homo etc.

4. In obscuro stabulo Et duro praesepio Invenerunt positum Formatorem siderum. Deus homo etc.

5. Lac sugit Infantulus Matris ex uberibus, Cujus pascit largitas Et viles aviculas. Deus homo etc.

6. Hanc immensam gratiam Et miram clementiam Mens agnoscit pavida, Fidens et morigera: Deus homo etc.

Hemminki Maskulainen on käyttänyt molempia edellämainittuja tekstejä suomennokseensa:

W 127. Paits' miehet' miehen Jumalan, Enkelit kuta kumartavat, Taivaan tähtein tekiän, Synnytt' neitsy, pysyi neitseen'. Kiitos korkian Jumalan, Jumala syntyi ihmiseks', Jo Jumala leppyi ihmisill'.

2. Koska Jesus syntyi meill', Ilo nousi enkeleill', Taivaan suurell' sotaväell'; Veisasit korkiall' äänell': Kiitos korkian Jumalan — —.

3. Enkel' puhui paimenill', Ilmoitt' iloisill' mielill', Christuksen meill' syntyneen, Vapahtajaks' vaivaisten. Kiitos — —.

4. Löydätt' Lapsen nöyränä, Kapaloihin käärittynä, Valjuss' vajass' olevan, Seimess' kovass makaavan. Kiitos — —.

5. Neitseen nisii imevän, Äidin rieskall' ruokittavan, Kuin linnut, luodut ruokkii kaikk', Eläimet elättää, ravitsee ratk'. Kiitos — —.

6. Viisaat Lapsell' lahjoitit Kultaa, pyhää savuu, mirhamit', Jumalaks' kumarsit, kunnioitit, Kuninkain kuninkaaks' tunnustit. Kiitos — —.

7. Tätä armoo avaraa, Laupiast' lahjaa ja tavaraa, Sydän suruinen ottakoon Uskoll' vastaan, sanokoon: Kiitos — —.

8. O Jesu, pyhä pilttinen! Puhdist', pese meit' synnistäm', Puhtaall' pyhäll' syntymälläs, Armos avull', ansiollas. Kiitos — —.

9. Suo Jumal' meit' tällä juhlall', Mieltäs myöten iloll' olla, Suosioll', sovinnoll', rakkaull', Sinua ylistäin sydämell', suull'. Kiitos korkian Jumalan, Jumala syntyi ihmiseks', Jo Jumala leppyi ihmisill'.

P. J. Ignatius julkaisi 1824 muutosehdotuksensa:

Ign 25. Jo lihaan tuli Jumala, Maan, taivaan Luoja korkia. Hän luonnosamme ilmestyi, Ja armiast meihiin mielistyi, Nyt kunnia olkoon Jumalall', Kuin meitä armiast armahti, Ja puoleheemme katsahti.

— — — — —

6. Hän syndymänsä kautta tuo, Ja lunastetuillensa suo, Tääll Isän suosion suloisen, Ja taivaan rauhan riemuisen. Nyt — —.

7. Nyt tätä armoo avaraa, Ja korkiaa taivaan tavaraa, Me uskoll vastaan ottakaam', Ja autuudeksem nautitkaam'. Nyt — —.

— — — — —

9. Suo Jumala! nyt Juhlaamme, Sun mieldäs myöden vietämme, Tääll puhtaall, pyhäll riemulla, Ja jumalisell menolla. Nyt — —.

J. Tengströmin muodostamana ilmestyi se:

U 102. Lihaksi tuli Jumala, Maan, Taivaan Luoja korkia. Hän luonnosamme ilmestyi, Ja meihin heikkoin mielistyi. Kiitos olkoon Jumalan, Jesus syntyi mailmaan, Taivasta meille avaamaan.

— — — — —

K. G. von Essen käytti näitä, muodostaissaan ehdotuksensa:

1867: 127. Lihaan tuli Jumala, Maan ja taivaan korkea Luoja meihin mielistyi, Ihmiseksi ilmestyi. Kiitos olkoon Jumalan! Poikans' antoi ainoan Vapahtajaks maailman.

2. Tämän ihmeen enkeli Paimenille ilmoitti, Taivaan joukko riemuitsi, Iloissansa veisasi. Kiitos olkoon Jumalan! Poikans' antoi ainoan Vapahtajaks maailman.

3. Yli ymmärryksemme Tosin ompi armo se, Jonka Herra osoittaa, Langenneille lahjoittaa. Kiitos olkoon Jumalan! Poikans' antoi ainoan Vapahtajaks maailman.

4. Hän, kuin taivaat rakensi, Maahan itsens' alensi Siahamme vaivaiseen, Taivaasen meit' auttaakseen. Kiitos olkoon Jumalan! Poikans' antoi ainoan Vapahtajaks maailman.

5. Äitin rinta ruokitsee Sen, kuin kaikki ravitsee; Joll' on taivas istuinna, Makaa seimess' alhaisna. Kiitos olkoon Jumalan! Poikans antoi ainoan Vapahtajaks maailman.

6. Näin hän syntisille suo, Syntymänsä kautta tuo Isäns' armon autuaan, Rauhan, riemun runsahan. Kiitos olkoon Jumalan! Poikans' antoi ainoan Vapahtajaks maailman.

7. Tämä armo avara, Kallis taivaan tavara Uskoin vastaan ottakam, Autuudeksi nautitkam! Kiitos olkoon Jumalan! Poikans' antoi ainoan Vapahtajaks maailman.

8. Auta, Jesus, että me Rakkauttas muistamme, Kiitolliset olemme, Kunniakses elämme! Kiitos olkoon Jumalan! Poikans' antoi ainoan Vapahtajaks maailman.

9. Suo myös tämän juhlamme Mieltäs myöten vietämme Puhtahalla riemulla, Jumalisell' ilolla. Kiitos olkoon Jumalan! Jesus syntyi maailmaan, Avas meille taivahan.

Melkein sellaisenaan tuli virrestä nykyinen 29.

W 127, Ign 25, U 102, Wr 133, Rbg 133, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 352.

30. Kas kirkas nyt kointähtönen Jo koittaapi, se totuuden. 8 v.

Ph. Nicolai 1556—1608. Hemminki Maskulainen † 1619. J. L. Runeberg 1804—1877. K. M. Kiljander 1817—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Hamburgilaisen kirkkoherran Ph. Nicolain virsi:

Beckman, s. 162. WIe schön leuchtet der Morgenstern, Voll Gnad vnd Wahrheit von dem HErrn, Die süsse Wurtzel Jesse :,: Du Son David aus Jacobs Stamm, Mein König vnnd mein Breutigam, Hast mir mein Herz besessen, Lieblich, Freundlich, Schön vnnd herrlich, Gross vnnd ehrlich, Reich von Gaben, Hoch vnd sehr präcktig erhaben.

2. Ey mein Perle du werthe Kron, Wahr Gottes vnd Marien Sohn, Ein hochgeborner König :,: Mein Herz heist dich ein Lilium, Dein süsses Evangelium, Ist lauter Milch vnd Honig. Ey mein Blümlein, Hosianna, Himlisch Manna, Das wir essen, Deiner kan ich nicht vergessen.

3. Geuss sehr tieff in mein Herz hinein, Du heller Jaspis und Rubin, Die Flamme deiner Liebe :,: Vnd erfrew mich dass ich doch bleib, An deinem ausserwehlten Leib, Ein lebendige Riebe. Nach dir, Ist mir, Gratiosa, Coeli Rosa, Kranck und glimment, Mein Herz mit Liebe verwundet.

4. Von Gott kömpt mir ein Frewdenschein, Wenn du mit deinen Eugelein, Mich freundlich thust anblicken :,: O, Herr Jesu, mein trawres Gut, Dein Wort, dein Geist, dein Leib und Blut, Mich immerlich erquicken. Nim mich, Freundlich, In dein Arme, Dass ich warme, Werd von gnaden, Auff dein Wort kom ich geladen.

5. Herr Gott Vater, mein starcker Heldt, Du hast mich ewig für der Welt, In deinem Sohn geliebet :,: Dein Sohn hat mich jhm selbst vertrawt, Er ist mein Schatz, ich bin sein Braut, Sehr hoch in ihm erfrewet, Eya, Eya, Himmlisch leben, Wird er geben Mir dort oben, Ewig soll mein Herz ihn loben.

6. Zwingt die Seiten in Cythara, Vnd lass die süsse Musica, Ganz frewdenreich erschallen :,: Dass ich möge mit JEsulein, Dem wunderschönen Breutgam mein, In steter Liebe wallen. Singet, Springet, Jubiliret, Triumphiret, Danckt dem HErren, Gross ist der König der Ehren.

7 Wie bin ich doch so herzlich froh, Das mein Schatz ist das A vnnd O, Der Anfang vnd das Ende :,: Er wird mich doch zu seinem Preiss, Auffnemen in das Paradeiss, Des klopff ich in die Hende, Amen, Amen, Kom du schöne Frewden Krone, Bleib nicht lange, Deiner wart ich mit verlangen.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 128. Kuin kirkkaast' kointähti koittaa, Täynnäns' totuutt' armoo aina, Se Jessen juuren vesa. Sinä Davidin pyhä poika, minun korkia

kunnia-kuninkaan'! Sielun' sinun perääs halaa, Ylkän', ystävän', Ainoani, armahani, ihanani! Otit minun omaks' morsiamekses.

2. Minun kultan', kaunis kunnia-kruunun', Ainoo ilon', runsas riemun', Jumalan ja Maarian Poika, Sydämen' sinun kutsuu kukkaiseks', Sinun suotuis' evankeliumis On hunaja, makia maito; Kultan', kunnian', Hosianna! taivaan mannaa syödä annat, Siit' en suutu sinuhun ijäss'.

3. Sytyt' sydämen' sinua halaamaan, Rakkaudess' perääs palamaan, Sinä kirkas Jesu Christe! Ilahuta minua eläväks' Olemaan ruumiis jäseneks', Alat' ain' ilman esteet', Halaan, palan, Paras paijas, aivan armas, sangen sairas Jälkees olen rakkaun himost'.

4. Kuins katsot laupiaast' minun puoleen', Ilme ilon paiste päällen' Jumalalt' juur' julki koittaa. Vahvist' minua, virvota virkuks', Sanass', hengess', ruumiiss, veress', O Jesu armon aitta! Korjaa minua, Jesu armias, pyhiin parmois, anna armos: kastees' kautt' kutsutt', tulen tykös.

5. Isä Jumal', minun Isän' armaan'! Alust, ennen alkuu maailman, Rakastit minua Pojassas. Poikas minun uskoll' kihlann' on' Hänen oikia avions' olen, Hän autuas ilon' ainoast'. Eija, eija! Ilon elämän, taivaan tavaran ylhääll' antava, Siell' hänt' ihanast' ijät' kiitän.

6. Kauniist' siell' kanteleet kajaavat, Harput heliäst' helisevät, Urkuin uus' virsi pauhaa. Kussa kauniin Jesuksen kanss', Minun ylkän' armaan kultan' kanss' Saan rakkaan' iloss' olla, Hypät', veisatt' Voiton virttä, Herraa kiittää, hänt' ylistää: Korkia on kunnian Kuningas.

7. O kuinka olen iloinen, Ett' pyhä Poika Jesuinen Minull' tavara tiettävä lienee. Hän minun vie vissist' viimein Paratiisin iloon ilmei, Täst' paukuttaa käsiän tiennen. Amen, amen! Jo siis joudu kulta-kruunun', ilon', riemun', Miksi viivyt? perääs ikävöitsen.

Virsi ilmestyi ruotsiksi jo 1604:

Wr 131. Så skön lyser den Morgonstjern, Full nåd och sanning af Herran, 10 v.

J. L. Runeberg muodosti sen uudelleen ja lyhensi:

Rbg 131. Hell morgonstjerna! mild och ren, Guds nåds och sannings klara sken, För oss är du uppgången; Hell Davids son af Jakobs slägt! Mot dig, mot dig min famn är sträckt, Min brudgum tag mig fången. Ljuflig, ljuflig, Hög och herrlig, Blid och kärlig, Full af nåde, Herre, till din brud du skåde.

2. Min perla du i snöhvit skrud, Marias son, dock sanner Gud, Min frälsare och konung! Kom, tag uti mitt hjerta rum; Ditt helga evangelium Är mig mer ljuft än honung. Eja, Eja, Hosianna! Himmelskt manna Är mig ordet, Uti dig fullkomnadt vordet.

3. Uti mitt hjerta lys och skin, Du klara jaspis och rubin, Med all din kärlek blida; Ja, låt mig känna, att jag är En lem i din församling kär, Ett refben i din sida. Till dig, Till dig, Står min längtan; All min trängtan Är den ena: Att tillhöra dig allena.

4. O Gud, förrn verlden skapad var, Du mig till arfving korat har I dinom Son den höga; Så låt fullbordas snart mitt hopp, Att bli med honom tagen opp I himlen för ditt öga. Salig, Salig Blifver fröjden, När i höjden Bland din skara Jag vid Jesu bröst får vara.

5. Högt skall då klinga zittrors ljud, Och toners offer skönt till Gud Från harposträngar stiga, Och jag få till min Frälserman, Min tröst, min fröjd, min brudgum sann Mig hålla innerliga, Sjunga, Sjunga, Jubilera, Triumfera, Honom prisa Som mig vill allt godt bevisa.

6. Aftorkas skola då i frid, Lycksaligt och till evig tid, De många christnas tårar, När Gud vill sjelf sig låta se Och ymnig bot och läkdom ge De hjertan, verlden sårar. Christus, Christus, Så han kallas, Som är allas Bot och hugnad. Der han finns, är sorgen lugnad.

7. I det har jag en hjertans ro, Att den jag gifvit har min tro Sin kärlek ej bortvänder, Att Herren, sig till lof och pris, Mig föra vill i paradis; Ty klappar jag med händer. Amen, Amen, Ädla krona, Mig förskona Till det sista Från att nånsin dig bortmista!

K. M. Kiljander näkyy käyttäneen lähteinään Rbg 131:tä ja W 128:aa ehdotukseensa (käsikirj.):

128. Kas kuinka kaunis, kultainen Kointähti koittaa, totuuden Ja armon meille valaa. Se pyhä Poika Davidin Mun ylkäiseni suloisin Sinua sielun halaa. Rakkahin, Kallihin Ainoani Armahani, Rakkautesi Sai mun morsiameksesi.

2. Mun kruununi, mun kunnian, Sä pyhä Poika Maarian, Totinen Jumalani, Vapahtajani verraton Sun sanasi suloinen on Makehin hunajani Eija, Eija, Hosianna Taivaan mannaa Syödä annat Sanasi kun meille kannat.

3. Mun sydäntäni kirkasta Ja täytä rakkaudella Sä armas sulhaseni, Ja tee minua totiseks Sun ruumihisi jäseneks O kuule rukoukseni. Sinuhun, Sinuhun Sydän halaa, mieli palaa Ah kuin soisin Ain ett' omas olla voisin.

4. Sä minua, o Jumalan, Jo ennen kuin loit maailman Rakastit Pojassasi Siis suo, o Herra, armosta Mua taivahassa kanssansa Katsella kasvojasi. Autuus, Autuus, Riemu suuri ompi juuri Taivahassa Jesuksen omain seassa.

5. Ah siellä toisin lauletaan Ja toisin virttä veisataan Ja uusi urku pauhaa. Kas siellä luona Kristuksen Vapahtajan ja ylhäisen Saan riemua ja rauhaa. Laulaen, veisaten Virttä voiton, Armon koiton, Kiittäin häntä, Joka voitti mun sydäntän.

6. Ja Kristityiden kyyneleet Ne ovat siellä tauvonneet Ijäiten juoksussansa, Kun ilmestyypi Jumala Sydämen haavat parantaa Hän armovoiteellansa. Jesus Kristus On nimensä, voiteinensa Virvoittaapi Synnin haavat parantaapi.

7. O kuinka olen iloinen Kun pyhä Poika Jesunen On minun rakkahani; Minun viimein viepä on Paratiisin ilohon; Oi suurta onnean! Amen, Amen Vapauteni, Autuuteni, Joudu luoksen Ikävöiden vastaas juoksen.

Pienin korjauksin siitä tuli: 1867: 128. Tästä puuttuu nykyisen v. 4. Se ilmestyi 1871: 128:aan muodossa:

Jo kasteessa sä kihlasit Mun itsellesi omistit Kuin olin lasna piennä, Ja suloisella sanallas, Kalleilla armolahjoillas Mua virvotat sä vielä. Anna aina Rakkauttas, suloisuuttas tuta saisin, Itsellen' sun omistaisin!

E. Lönnrot teki muutoksia, samoin 1880:n komitea. 1880 sai virsi nykyisen muotonsa.

V. 1—6, 8 johtuvat osaksi alkuperäisestä, osaksi Rbg 131:stä, v. 7 (Pois ovat murheen kyyneleet) ruotsinnoksesta 1604, siinä muodossa, minkä J. L. Runeberg on sille antanut. „Kasteessa" v. 4 on H. Maskulaiselta.

W 128, Wr 131, Rbg 131, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, (R 55, 69,) U 119, Sr 15, Kurv. 318.

31. Jo vanha vuosi mennyt on, Sun kiitos, Jesus, olkohon. 7 v.

Joh. Steuerlein 1546—1613 vv. 1 ja 2. J. Tappius noin 1620, vv. 3—6. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Ev. Ges. 58. Das alte Jahr vergangen ist, Wir danken dir, Herr Jesu Christ, Dass du in mancherlei Gefahr Behütet uns auch dieses Jahr.

2. Wir bitten dich, den ew'gen Sohn Des Vaters auf dem höchsten Thron, Du woll'st dein' arme Christenheit Bewahren ferner allezeit.

3. Entzeuch' uns nicht dein heilsam Wort, Es ist der Seelen Heil und Hort. Vor falscher Lehr'. Abgötterei, Behüt' uns, Herr, und steh' uns bei.

4. Hilf, dass wir meiden Sünd' und Wahn, Und fromm zu werden fangen an. Der alten Schuld nicht mehr gedenk', Ein gnadenreiches Jahr uns schenk'.

5. Hilf christlich leben, seliglich Einst sterben, und dann froh durch dich Am jüngsten Tage aufersteh'n, Und mit dir in den Himmel geh'n.

6. Zu loben und zu preisen dich Mit allen Engeln ewiglich. O Jesu, unsern Glauben mehr' Zu deines Namens Lob und Ehr'.

K. L. Lindströmin suomennos (käsikirj. Turun Tuomiokap. I I 19 : 159 sekä Suom. Kirj. Seuralla):

129. Jo vanha vuosi mennyt on, Sun kiitos, Jesu, olkohon, Kun mennehinä aikoina Varjelit meitä vaaroista.

2. Me rukoilemme sinua, Oikeall Isäs istuja, Ett armon aika vieläki Parannukseksem kestäisi.

3. Suo askeltemme ohjeeksi Sun sanas loistaa selvästi, Meit totuuteesi kiinnitä; Tykömme, Herra, aina jää.

4. Myös rauha meille, Herra, suo Ja kaikki tarpehemme tuo, Meit holho armos kädellä, Se yli maamme levitä.

5. Mielemme aina uudista ja synnist meitä puhdista. Suo, että koko mailma Sun nimes saisi tuntea.

6. Ja anna, Herra armias, Meit täältä kerran kutsuissas, Niin juoksum meidän lopettaa, Ett saisim kanssas asua.

7. O Jesu, kuule äänemme, Sydämen puolees käännämme: Meit ansiollas suurella Hädästä päästä kaikesta!

E. Lönnrot teki korjauksia:

L I 129: Jo vanha vuosi mennyt on, Sun kiitos, Jesus, olkohon, Kuin meitä kaikken' aikana Varjellut olet vaaroista!

2. Me rukoilemme sinua, Sä Isäs kanss' yks voimassa, Ett' aina kristikuntaas näin Myös varjelisit edespäin.

3. Suo sanas selväst' saarnattaa Ja parannusta vaikuttaa; Totuutees meitä vahvista, Pois opit väärät ahdista!

4. Se sydäntämme surettaa, Ett' teimme paljon pahuutta Sun edessäs, o Jumala, Myös menneen vuoden aikana.

5. Suo uusi armorikas vuos', Velkamme anteeks' antaos, Synnistä meitä puhdista Ja mieli meissä uudista!

6. Meit' auta täällä elämään Kans täältä kerran eriimään Niin, että ajan vaivasta Perinnön saamme taivaassa!

7. Niin veisaamme sun kiitostas Kanss' enkelitten taivaassas, Kuin alta ajan ahtahan Veit meitä iloon taivahan.

Nykyisen muotonsa sai virsi 1880: 129.

1867, 1871, L I, II, 1880, 1883.

32. O Jesus auttajamme, Hyvyyttäs kiitämme. 8 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Erici Cajanus 1675—1737. K. M. Kiljander 1817—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Ruotsin arkkipiispan Hakvin Spegelin virsi:

Wr 135. Din godhet vele vi lofva, O HErre JEsu kär! Och dig en Ny-års gåfva Upofra, som vist är Dig väl behagelig, Et hjerta, som är renadt Med din blod och förenadt, Förmedelst tron med dig.

2. Oss kan ej vederfaras En större nåd och tröst, Än at oss uppenbaras, Det du har oss förlöst Från synd och dödsens lag: Som nog är kunnigt blifvit, Och med dit blod beskrifvit, Det du lät se i dag.

3. Fördenskull är dig gifvit Et Namn, som herligt är, Som salighet och lifvet Allena innebär; Ty JEsus kallas du. O JEsu! värdes blifva Vår JEsus, och oss gifva, Hvad som vi bedje nu.

4. Gud Fader har täkts skänka Dig oss til Frälsare; Ty bör oss det betänka, Och altid låta se Vår hjertans tacksamhet, Den vi der med bevise, At vi din kärlek prise, Som du har oss betedt.

5. Du har ock velat frälsa Vår synd-besnärda själ, Har undt oss lif och hälsa, Försörgt oss alla väl, At vi, af dit behag, Förskonte för all våda, Med glädje kunnom skåda, Och helga denna dag.

6. Fördenskul bör först denne Vår andakts gerning ske I år, at vi bekänne Den nåden, som vi se; At du, o JEsu kär, Vil oss dit ord förkunna, Den ädla friden unna, Samt hvad oss nyttigt är.

7. Förnya nu vårt sinne I detta nya år: Gif at vi oss påminne, Det tiden snart bortgår; Ty bör oss tänka på. At vi vårt hjerta vända, Til det, som ej får ända, Men evigt blifva må.

8. Ack! unn oss våra dagar Framlefva uti ro, At vi som dig behagar, I kärlek, hopp och tro, Må lefva Christelig. O JEsu Christ förläna, At vi dig rätt må tjena, Och så få ro hos dig!

Suomennos ilmestyi 1700:

W 130. Sun hyvyyttäs me kiitäm', O Herra Jesu Christ'! Täll' uudell' vuodell' liitäm' Sull' lahjaks' mielisest' Sydämen', verelläs Ratk' vijoist' kaikist' pestyn Ja kelvolliseks' tehdyn, Kautt' uskon yhteytees.

2. Emp' me tott' armoitettaa Täällä tainneet suuremmast': Kuin ett' meill' ilmoitetaan, Ett' Christus kuolemast' Ja synnist' lunast' meit', Jonka teit tiettäväksi, Tällä päiväll' nähtäväksi, Joll' vertas vuodatit.

3. Sentähden on sull' suotu Nimi kallis ja pyhä, Jonka kautt' on kaikill' tuotu Autuus ja elämä: Sun nimes Jesus on, Meill', Jesu, Jesus ole, Ja laupiaast' nytkin kuule Pyyntöm', jonk' edes tuom'.

4. Sun lahjoitt' Isä laupiaast' Meill' Vapahtajaksem', Tai muistaa meidän tarkast' Tulee, ja sentähden Ylistys sinullen Ain' antaa mielest' täydest', Sun rakkautes edest', Jost' tahdoit tulla tänn'.

5. Sä armiaast' sielun päästit Pois synnist' syvästä, Kanss' ruumiin, hengen säästit Ain' tuskast' synkiästä, Ravitsit rakkahast', Ett' vaivoist' vapaat jälleen, Tain päivän, tahtos jälkeen, Nyt vietäm' iloisest'.

6. Mitä siis taidamme tehdä, Palvelukseks sinull' Täll' päiväll', jonk' nyt nähdä Saam' armostas iloll'? Me armos avaran Tunnem', ett's sanas pauhaa Meill' suot, ja lisäät rauhaa, Niin myös muun tavaran.

7. Uudista meidän mielem', Uudella vuodell' täll' Meit' ojenn' oikiall' tiellen, Ann' loppuum' ajatell', Ett' kaikki katoovat Rikkana, raiskana pidäm', Ja taivaallisii pyydäm', Jotka pysyy puuttumat'.

8. Sun tahtos jälkeen rauhass' Ann' aikamme kulua, Ja päälles uskoss' vahvass' Ann' meidän seisoa, Toivoss', rakkaudess', O Jesu armos lainaa, Ett' palvelem' sua aina, Tääll' ja sitt' autuudess'!

K. M. Kiljander teki uudistusehdotuksen:

1867: 130. Herra vapahtajamme, hyvyyttäs kiitämme Uudella vuodellamme, Ja sulle kannamme Lahjaksi sydämen, Verelläs puhdistetun, Uskolla uudistetun Sun kansas yhteyteen.

2. Se armo Jumalamme On suurin kaikista, Että vapahtajamme Synnistä, kuolosta Meit' on pelastanut, Niin autuutemme tähden On tänään kaikkein nähden Verensä vuotanut.

3. Sentähden sulle suotu On nimi kallihin, Sen kautta meille tuotu On armo avarin; Jesus on nimesi; Niin ole Jesuksemme, Ja kuule rukouksemme Nyt ja ain' alati!

4. Sun antoi Isä hellä Vapahtajaksemme; Sit' aina mietiskellä Hartaasti mahdamme, Ja kantaa etehes Nöyrimmät kiitoksemme Ja koko sydämemme Edestä rakkautes.

5. Sun armos sielun päästi Syvistä synneistä, Ja hengen, ruumiin säästi Kaikissa hädissä; Niin tänä juhlana Vapaina vaivoistamme Sun tahtos jälkeen saamme Iloiten veisata.

6. Sentähden aloitamme Nyt uutta vuottamme Sill', että tunnustamme Nimesi, Herramme, Ylistäin armoas: Kuin sanas sallit meille, Ja saatat rauhan teille Alati omias.

7. Uudista sydämemme Nyt tällä vuodella, Suo meidän lähtöämme Myös aina muistella; Maalliset katoovat; Siis niihin kääntykäämme Ja niitä etsikäämme, Jotk' aina seisovat!

8. Sun Henkes johtaessa Suo meidän vaeltaa Uskossa, rakkaudessa, Toivossa, rauhassa, Seuraten tahtoas; O Jesus, armos lainaa Palvellaksemme aina Sinua, armias!

E. Lönnrot korjaili:

L I 130. O Jesus auttajamme, Hyvyyttäs kiitämme Uudella vuodellamme Ja lahjaks liitämme Sinulle sydämen, Verelläs puhdistetun, Uskolla uudistetun Sun kansas yhteyteen.

2. Se armo Jumalamme On suurin kaikista Että vapahtajamme Synnistä, kuolosta Meit' autti, pelasti Ja autuutemme tähden Myös tänään ilmi nähden Vertansa vuodatti.

3. Sentähden sulle suotu On nimi suloinen, Elämä, autuus tuotu Sen kautta kaikillen: Jesus on nimesi, Niin ole Jesuksemme Ja kuule rukouksemme Nyt ja ain' alati!

4. Sun Vapahtajaksemme Soi Isä armossaan, Sen muistaa mielessämme Mahdamme ainiaan Ja kantaa etehes Nöyrimmät kiitoksemme Ja koko sydämemme Edestä rakkautes.

5. Sun armos sielun päästi Syvästä synnistä Ja hengen, ruumiin säästi Kaikissa hädissä; Niin tänä juhlana Vapaina vaivoistamme Nyt tahtos jälkeen saamme Iloiten veisata.

6. Sentähden alotamme Tään uuden vuotemme Sill' että tunnustamme Nimesi, Herramme, Ylistäin armoas, Kuin sanas sallit meille Ja saatat rauhan teille Alati omias.

7. Uudista, Herra, meitä Nyt uunna vuotena, Suo käymme käskyis tietä, Muistamme loppua; Mielemme vierota Pois maallisista näistä, Suo pyydäm pysyväistä Taivaassa tavaraa!

8. Sun Henkes johtaessa Suo meidän vaeltaa Uskossa, rakkaudessa, Toivossa, rauhassa. Ja auta armossa Sua palvelemaan täällä Niin, että saamme siellä Ijäti iloita!

Pienin muutoksin tuli virsi nykyiseen.

Wr 135, U 130, 1867, 1871, L I, II, III, Rbg 135, Sr 19, 1880, 1883, R 410, R 1936: 500.

33. Jo vanha vuos on loppunut Ja uusi jälleen alkanut. 7 v.

Jak. Ebert 1549—1615. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen jumaluusopin professorin Jak. Ebertin virsi:

Beckman, s. 811. DAss alte jahr ist nun vergahn, Heut fangen wir ein neues an, Gott lob und danck, dass wir die zeit Haben erlebt in ruh und freud, Der geb, dass mit dem neuen jahr Wir auch erneuret gantz und gar Ihn loben, preisen immerdar.

2. Wie manche noht, O HErre GOtt, Diss jahr uns angetroffen hat, Hast du doch alles gnädiglich Gewendet ab gantz väterlich, Ach lieber GOtt, wie sollen wir, Nach billigkeit und nach gebühr Solchs immermehr verdancken dir?

3. Wir sind nicht wehrt der güte dein, Das Vaterhertz das thuts allein, Das wallet für barmhertzigkeit, Kan nicht ansehen unser leid, Ach dass ein jeder solchs erkennt, Gedächt offt an sein letztes end, Von sünden sich zu Gotte wendt.

4. Es hat sich krieg und theure zeit, Der teufel, papst, türck, andre leut Wol sehen lahn, und viel bedrengt Doch hat uns deine güt umschrenckt, Dass unser land und diss gemein Mit unsern weib und kindern klein Dannoch zu frieden blieben seyn.

5. Dich bitten wir, O treuer GOtt, Vergib uns unser missethat, Erhalt uns ja dein heiligs wort Diss neue jahr und also fort, Dein freundlich antlitz zu uns kehr, Des teufels trug und listen wehr, Und steure aller falschen lehr.

6. Breit über uns dein rechte hand Und segne unser stadt und land, Gib uns, HErr unser täglich brod, Und was man darff zur leibesnoht, Erleuchte unser obrigkeit, Und gib uns fried und einigkeit, Wend ab trübsahl und alles leid.

7. So wollen wir dich allzugleich, O höchster GOtt vom himmelreich, Loben zu diesem neuen jahr, Und dann auch ferner immerdar Allhie auff erd in dieser zeit Und folgends dort in ewigkeit Mit rechter wahrer hertzensfreud.

8. O hertzens kindlein JEsu Christ, Der du ja unser heiland bist, Dich bitten wir von hertzen grund, Steh HErr, uns bey zu aller stund, Behüt für irrthum, krieg, gefahr, Und gib uns mit einander gar Ein fröhlichs seligs neues jahr.

Jesp. Svedbergin tästä ruotsintama on Wr 136. Hän jätti pois v. 8:n. Virsi on siitä käännetty suomeksi 1701:

W 131. Jo loppu vanhall' vuodelle On tullut, lähdem' uudelle: Siis Herraa hyvää kiitämme, Että rauhass' rakkaass' elimme. Ann' Jumal' autuas uusi vuos', Meill' kaikill' uusi sydän luo, Ja synnist' vanhast' ero suo!

2. Kuink' monta tuskaa ankaraa Meill' tarjontel', o Jumala! Kuitenki meit' ain' armiaast' Niist' päästit, Isä, lapiaast'. Sun Henkes,

Jumal', meille ann', Ett' kilvan kiitäm' sinua ain', Tain armos edest' avaran.

3. Ei kenkään näitä ansainnut; Vaan armost' olet antanut; Ei voi sun suuri hyvyytes Meitä nähdä viheljäisyydess': Niin aut', ett' mieless' pidämme, Ett' vihdoin täält' pois lähdemme, Ja Herran tykö käännymme.

4. Sä, Isä, ajoist' kalleista Meit' säästit, niin myös taudeista; Vaikk' tuimist' sodist' kuulimme, Kuitenki rauhass' istuimme: Sä päästit kotom', huonehem, Ain' vaaroist'; kaikin mielelläm' Siis rauhass' Sinua palvelem'.

5. Me, kaikest' mielestäm' Sult' syntiim' anteeks' anelem', Suo sakramenttis jaettaa, Laumalles sanas saarnattaa. Sun kasvos käännä puolehem', Ann' Henkes armot mielehem', Pois poista petos perkeleen.

6. Sun kätes päällem' levitä, Maat, kaupungit kanss' säilytä; Ann' leipää jokapäiväistä, Meit' päästä kaikest' hädästä. Kanss' esivallall' valos suo! Ann' rauha meill' ja suosio, Pois murhe, suru poistukoon.

7. Siis sinua, Isä ylhäinen, Ain' hartaall' mielell' palvelem': Sun Hengelläs meit' siihen aut', Jesuksen rakkaan Poikas kautt'. Suo viimein taivaan salissa, Sun enkelittes parissa, Sua kiitäm' iloss' kauniissa.

A. B. Roosin ehdotuksen pohjalla syntyi komitean virsi:

1867: 131. Jo loppu jälleen vuodelle On tullut, käymme uudelle: Siis sua, Herra, kiitämme, Rauhassa että elimme; Autuas uusi vuosi tuo, Ja uusi sydän meihin luo, Myös synneistämme ero suo!

2. Juur moni tuska ankara On tarjon' ollut, Jumala! Ain' armiaasti kuitenkin Sä säästit meitä niistäkin; Sun Henkes anna, Jumala, Me että kilvan sinua Nyt ylistämme armosta!

3. Ei näitä kenkään ansainnut, Vaan armos on ne antanut; Ei meitä laupeutesi Voi jättää viheliäisiksi; Niin auta aina miettimään, Täält' että pitää lähtemän; Meit' auta tykös kääntymään!

4. Meit', Isä, kalleist' ajoista Sä säästit, niin myös taudeista; Jos sodistakin kuulimme, Niin rauhassa me istuimme; Sä kotomme ja perheemme Myös varjelit, o Isämme; Siis sinua me kiitämme.

5. Me, Isä, sydämestämme Anteeksi synnit anomme; Suo, sakramenttis jaetaan, Ja sanas meille saarnataan! Sun kasvos käännä puoleemme, Suo Henkes armo mieleemme! Sill' omat lapses olemme.

6. Päällemme kätes levitä, Maa, kansakunta säilytä! Suo leipää jokapäiväistä, Ja päästä meitä hädästä; Myös valtiaalle valos suo, Suo, jäämme rauhaan, suosioon, Pois murhe, suru poistukoon!

7. Ah, anna, Isä ylhäinen, Sua palvelemme kiittäen Jesuksen kautta, Poikasi, Voimalla Pyhän Henkesi; Suo viimein taivaan salissa Sun enkelittes parissa Sua kiittää kasvois valossa!

E. Lönnrot korjaili virttä useita kertoja:

L I 131. Jo vanha vuos' on loppunut Ja uusi jälleen alkanut: Siis sua, Herra, kiitämme Ett' rauhassa me elimme; Autuas uusi vuosi tuo Ja uusi sydän meihin luo, Myös synneistämme ero suo!

2. Juur moni tuska ankara On ollut meillä tarjona; Vaan sinä, Herra, armos soit Ja avun meille niistä toit; Siis anna Henkes, Jumala, Me että kilvan sinua Siit' ylistämme armosta!

3. Meit', Isä, kalleist' ajoista Sä säästit, niin myös taudeista; Jos sodistakin kuulimme, Niin rauhassa me istuimme; Sä kotomme ja perheemme Myös varjelit, o Isämme, Soit siunaukses töillemme.

4. Ei näitä kenkään ansainnut, Vaan armos on ne antanut; Et voinut laupeudessas Sä jättää meitä avuttas; Niin auta aina miettimään Ett' täältä pitää lähtemän; Meit' auta tykös kääntymään!

5. Me, Isä, sydämestämme Syntimme anteeks anomme; Suo sanas meille saarnattaa Ja sakramenttis jaettaa; Sun kasvos käännä puoleemme, Suo Henkes armo mieleemme, Pois käännä kiusauksemme!

6. Päällemme kätes levitä, Maa, kansakunta säilytä; Suo leipää jokapäiväistä Ja päästä meitä hädästä; Valaise esivaltamme, Suo rauha, suosio kansalle, Pois poista surut, murheemme!

7. Ah auta, Isä ylhäinen, Sua palvelemme kiittäen Jesuksen kautta, Poikasi, Voimalla Pyhän Henkesi; Suo viimein taivaan salissa Sua enkelittes parissa Kiitämme iloss' kauniissa!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

W 131, Wr 136, Rbg 136, R 411, 1867, 1871, Tähti 1866: 38, L I, II, III, 1880, 1883, Sr 20, R 1936: 501.

34. Vuodelle nyt aljetulle Onnea, o Jesus suo. 7 v.

Joh. Rist 1607—1667. Erik Cajanus 1675—1737. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884. J. Krohn 1835—1888.

Saksalaisen papin ja virsirunoilijan Joh. Ristin alkuperäisessä virressä on 16 värsyä. Hyvin aikaisin on siitä muodostettu 5 värsyä käsittävä lyhennetty laitos, jossa säkeistöt ovat vähäsen pitempiä. Sitä paitsi lienee löytynyt joku kolmas laitos, jossa on ollut 7 värsyä: edellämainitut 5 värsyä sekä 4:nnen ja 5:nnen värsyn välissä edellisestä pitemmästä virrestä värsyt 14 ja 15, muodostettuina rakenteeltaan edellisten mukaisiksi (Beckman, s. 815):

Ev Ges. 59. Hilf, Herr Jesu, lass gelingen, Hilf, das neue Jahr geht an; Lass es neue Kräfte bringen, Dass auf's Neu' ich wandeln kann. Lass mich dir befohlen sein, Auch daneben all' das Mein'. Neues Heil und neues Leben Woll'st du mir aus Gnaden geben.

2. Lass es sein ein Jahr der Gnade, Lass mich hassen meine Sünd'; Hilf, dass sie mir nimmer schade, Sondern bald Verzeihung find'; Auch durch deine Gnad' verleih', Dass ich herzlich sie bereu'. Hilf mir, Herr, denn du, mein Leben, Kannst die Sünde mir vergeben.

3. Tröste mich mit deiner Liebe, Nimm, o Gott, mein Flehen hin, Weil ich mich so sehr betrübe, Und voll Angst und Zagen bin. Wenn ich schlafe oder wach', Sieh' du, Herr, auf meine Sach', Stärke mich in meinen Nöthen, Dass mich Sünd' und Tod nicht tödten.

4. Herr, du wollest Gnade geben, Dass dies Jahr mir heilig sei, Und ich christlich möge leben, Ohne Trug und Heuchelei, Dich und meinen Nächsten lieb', Und denselben nicht betrüb', Auf dass ich noch hier auf Erden Fromm und selig möge werden.

5. Jesu, lass mich fröhlich enden Dieses angefang'ne Jahr. Trage mich auf deinen Händen, Halte bei mir in Gefahr; Steh' mir bei in aller Noth, Auch verlass mich nicht im Tod'. Freudig will ich dich umfassen, Wenn ich soll die Welt verlassen.

Beckman, s. 816:

14. Lass mich armen Sünder ziehen Deinen Weg der Frömmigkeit Lass mich Stoltz und Hoffart fliehen Lass mich beten jederzeit, Lass mich Schand und Unzucht meiden, Lass mich willig Unglück leiden.

15. JEsus richte mein Beginnen, Jesus bleibe stets bey mir, JEsus zäume mir die Sinnen, JEsus sey nur mein Begier, JEsus sey mir in Gedancken, JEsus lasse nie mich wancken.

Joko oletettua 7-värsyistä saksalaista virttä tai edellä lueteltuja värsyjä on Petrus Brask käyttänyt julkaistessaan Gyllende Böne Tempels Fämmte Del: Ehn Helig og Hiärtelig Sång-Lust, Ståkkholm, 1690:

Wr 139. Gif, o JEsu, frögd och lycka, Et nytt år går åter in; Värdes mig ny kraft tilskicka, Gif mig et förnyat sinn. Hägna mig, o HErre from, Som ock all min egendom: Ny välsignelse och gamman Skänk af nåd oss allesamman.

2. Låt mig detta år besinna, At jag har gjort dig emot: Låt min synda-nöd försvinna, Verka i mig alfvar bot: At jag ondskan hata må, Och din nåd och ynnest få; Ty all synd du visst förlåter, När man hjertlig den begråter.

3. Med din kärlek mig hugsvala, Hör min suck, o HErre kär! Medan jag ej kan uttala All den ångest som jag bär. Sofver eller vakar jag, I dit värn du mig uptag: Styrk mig i min nöd och möda, Låt ej synd och sorg mig döda.

4. Detta året låt mig höra Städs din ord, o HErre blid! Och en Christlig vandel föra, Utan svik i all min tid; At jag har min nästa kär, Aldrig hat til honom bär, På det jag här heligt lefver, Och i synd mig ej invefver.

5. Låt din anda mig ledsaga Altid på de frommas stig: Låt ej högfärd mig intaga, Flärd och svik ej bo hos mig. Gif at jag ondt sällskap skyr, Otukts laster altid flyr: I försökning hjelp mig skrida, Låt mig motgång toligt lida.

6. JEsus vare alt mit nöje, JEsus blifve altid när, JEsus mina sinnen böje, JEsus vare mit begär. JEsus styrke kropp och själ, JEsus mig beskydde väl, JEsus vare i mit hjerta, JEsus lise i all smärta!

7. JEsu gif, at jag väl ändar Detta påbegynta år. Bär du mig på dina händer, Fräls mig från all vånda svår. Statt mig bi uti al nöd, Var mig när uti min död. Ack, du mig i famnen slute, När min lifstid här är ute.

Ruotsista suomennettuna ilmestyi virsi 1700:

W 132. Jesu, armost' alkavalle Uudell' vuodell' onnee suo, Uusi voima anna mulle, Uusi mieli minuun luo! Herra vakaa, varjell' ain' Minua, minun omian'. Siunaus ja armo aina Kaikill' meillen armost' lainaa.

2. Suo nyt minun murheell' muistaa, Että rikoin mieles täall', Synnin tuskat kaikk' pois suista, Katumaan aut' minua jäll'; Että armos tavoitan, Vioist' itsen vieroitan; Synnit anteeks' annat sinä, Kosk' niit' hartaast' itken minä.

3. Lohdut' minua rakkaullas, Kuule, Herra, Huutoni, Empä taida sanoo suulla Kaikkee suruu, kipuuni, Valvoissan' ja maatessan', Suojahas itsen annan; Vahvist' minua vaivoiss' kaikiss', Etten synniss', surus' vaipuis'.

4. Anna sanas vuodell' tällä, Herra, minull' kuulua, Christillisell' elämällä Aikan' autuaast' kulua, Lähimmäist' että rakastan, Enk' myös

vihaa hänt' koskaan, Ett' niin vältän teitä väärii, Enkä syntein minua kääri.

5. Anna, Herra, Henkes minua Tietä tasaist' taluttaa, Estä minust' ylpiät' sisua, Vilppi kauvas karkota, Suurest pahast' pelasta, Varjel' irstaisuudesta; Opet' sodass' sotimahan, Tuskaa toivoss' kantamahan.

6. Jesus kalliin osan olkoon, Jesus läsn' ain' asukoon, Jesus taiton taivuttakoon! Jesust' sielun halaitkoon! Jesus mun vahvistakoon, Jesus vaaroist' varjelkoon, Jesus sydämessän olkoon! Jesus tuskiss' tykön tulkoon!

7. Jesu armas, kuluu anna Aljettu vuosi autuaast'! Käsissäs sä minua kanna, Päästä tuskast' ahtahast'! Hädäss' ole tykönän', Korjaa puolees kuollessan', Sylihis sä minua sulje, Kuin maailman majast' kuljen.

K. L. Lindström laati uudistusehdotuksen (käsikirj.):

132. Vuodelle nyt aljetulle Onnea, o Jesu, suo, Uusi voima anna mulle, Uusi mieli minuun luo; Herra, mua ainian Varjele ja omian; Siunaus ja rauha aina Armostasi meille lainaa.

2. Suo mun murehella muistaa Synti-velkaan' surkeaa; Suruttomuus minust suista, Katumaan mua kiihota, Että synnin tuskissan Armos, Jesu, tavoitan; Synnit anteeks annat armaast, Jos mä niitä itken karvaast.

3. Lohduta, o Herra, mieltän, Ota vaari huudostan, Ehk'en löydä sanaa, kieltä Selittääksen puutostan. Valvoissan kun maatessan Ole itse vartian', Huojenna, o Herra, huolen', Muutoin synnin tuskis kuolen.

4. Suo mun sanaas vuodell tällä Kuulla parannukseksen, Kristillisell elämällä Uskon' näyttää totehen, Lähimmäistän rakastaa, Eikä koskaan vihoittaa, Kauttas välttää teitä väärii Eikä syntein mua käärii.

5. Henkes kautta askeleeni Tasa-tietä taluta, Nöyrytä mun sydämeni, Vilppi kauvas karkota, Päästä mua pahasta, Estä irstaisuudesta, Auta vaivois sotimahan, Tuskaa toivos kantamahan.

6. Jesus kallis osan' olkoon, Minussa hän asukoon; Jesus taiton' taivuttakoon, Sielun' häntä halaitkoon, Jesus mua tukekoon, Kaikist' vaaroist varjelkoon, Jesus sydämessän olkoon, Lohdutukseks tuskis tulkoon.

7. Alotettu vuosi anna, Jesu, käydä autuaast; Käsissäsi mua kanna, Päästä tuskast ahtahast; Hädäs ole turvanan, Korjaa mua kuolessan Pyhäis joukkoon taivaasehen, Iloon, riemuun ijäisehen.

Pienin muutoksin (1867: 132, L I ja 1880) tuli virsi nykyiseen.

Wr 139, W 132, R 413, Rbg 139, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Sr 23, R 1936: 497, Knapp 2181.

35. Jo nyt taas on vuosi yksi Alentunut ajasta. 5 v.

Elias Lönnrot 1802—1884.

Virsi on E. Lönnrotin alkuperäinen, mutta sen juuret menevät kauas taaksepäin.

Saksalainen virsirunoilija Gubenin pormestari Johann Franck (s. 1618 † 1677) oli 1674 julkaissut iltavirren: „Unsre müden Augenlieder" (katso virttä 470). Hakv. Spegel ruotsinsi sen vapaasti: Wr 378: „Solen går nu åter neder". H. Renqvist suomensi taas sen: arkkivirsi 1830. E. Lönnrot korjaili sitä. Siitä tuli nykyinen 470: „Aurinko nyt laskeutuupi."

Mutta J. Franckin virrellä oli toinenkin kulku.

Saksalainen pastori J. S. Diterich julkaisi 1787 virsikirjan kotihartautta varten. Siinä on myös hänen tekemänsä vapaa muodostus J. Franckin edellämainitusta iltavirrestä muodossa: „Nacht und Stille führen wieder Uns den milden Schlaf herzu."

Tätä käytti taas vapaasti J. O. Wallin laatiessaan virren:

R 435. I min stilla hyddas sköte, Kommer, efter Guds behag, Hvilan åter till mitt möte På en väl förfluten dag. Gudi ära för allt godt, Som har blifvit här min lott! Ack! att jag så visst fullgjorde, Glad och tacksam hvad mig borde!

2. Men hvad finner jag väl skrifvet I min öppna samvetsbok! Har jag fromt och undergifvet Tagit på mig Jesu ok? Har jag kärleksfullt och ömt Om min svaga like dömt? Har jag hjelpt min arma nästa, Och ej sökt blott eget bästa?

3. Har, med något gagn åt jorden, Jag sökt gälda himlens lån? Är väl verlden bättre vorden Genom mig i någon mån? Är, vid denna dagens slut, Sjelf jag bättre än förut? Eller finner du mig, Herre! Lika syndig om ej värre?

4. Ack, der menskor skuld ej finna, Är för dig dock mycken skuld. Lär mig rätt min frid besinna, Gode Gud! och blif mig huld. Vare Jesu kors mitt stöd, Må, af hans förtjenst och död, Tron uti mitt hjerta verkas Och på goda frukter märkas!

5. Så af nåd jag tillgift äger. Så af nåd jag äger hopp, Att i morgon från mitt läger Stiga än med glädje opp; Och när helst det täckes dig, Gud, att hädankalla mig, Du det barnet ej förskjuter, Som sig till ditt hjerta sluter.

E. Lönnrot suomensi sen, lisäten siihen säkeistön 4:

LWU 376 B. Jo nyt taas on päivä yksi Täällä Herran säännöstä Tullut kohta päätetyksi Päiväin toisten perästä, Kiitän Sua, Jumala! Hyvyydestäs kaikesta, Ah jos vaan sen tehdä voisin Niin, kuin mielelläni soisin!

2. Vaan kun tutkin sydäntäni, Paljo näen puuttuvan: Kannoinko mä ristiäni Kärsiväisest' ainian? Peitinkö mä veljeni Viat niinkuin omani? Autinko mä kyllä monta Viheliäistä, onnetonta?

3. Olenko mä lahjat Herran Hyvin täällä käyttänyt, Hyödytystä minkään verran Niiden kautta näyttänyt, Olenko mä itsekään Parempi kun ennenkään, Eikö ole sydän vielä Saman turmeluksen tiellä?

4. Mitäs näihin kysymyksiin Taidat sielu vastata? Ah! ett' olet erhetyksiin Joutunut ja joutuva, Päivän pahoin viettänyt, Töitäsi et täyttänyt, Ollut laiska palvelia, Ajan kalliin turmelia.

5. Viat, joit' en itse keksi, Kyllä keksit, Jumala, Suo ne mulle anteheksi, Hengelläs mua vahvista! Ristin kuolo Jesuksen Olkoon turva sielullen, Uskon vahvan vaikuttava, Hyviin töihin taivuttava!

6. Armos Herra mulle anna, Toivo sieluun sytytä, Että voin nyt maata panna, Rauhass' yöni levätä! Ja kun kerran viimeisen Päivän täällä päättänen, Suo minulle taivahassa Rauha parempi kun maassa!

Virsi on vienyt itsetutkisteluun. Kun siihen pysähtyy, on siinä kyllin aihetta kysymyksiin. Virsi laajenee siten 1867 6-säkeistöisestä 12-säkeistöiseksi. Se ei enää ole suomennosta, vaan sydämestä puhkeavaa itsetutkistelua:

Ehtoovirsi.

L 86 : 85. Jo nyt taas on päivä yksi Täällä Herran tahdosta Tullut kohta päätetyksi, Ali mennyt ajasta; Kiitän sua, Jumala, Hyvyydestäs kaikesta, Jospa vaan sen tehdä voisin, Niinkuin mielelläni soisin.

2. Eipä kelpaa kiitos sulle, Virsiä et halaja, Ellei sydän myötä tulle Rakkaudesta palava; Siis sua rakastanen Yli kaikkein kappalten, Suoden lähimäiselleni, Mitä suon mä itselleni.

3. Mutta tunnustaa mun täytyy Sydämeni surulla: Kaikki kuin minussa löytyy Ompi paljon puuttuva; Usein tahtos unhotan, Harhateillä vaellan, Usein teen sen kankeasti, Hitaasti, haluttomasti.

4. Olenko nyt päivän menneen Mieltäs myöten käyttänyt, Tänäin enemmin, kuin ennen Hyvin työni täyttänyt, Sua oikein palvellut, Lähimäistän' autellut, Lohduttanut kyllä monta, Viheljäistä, onnetonta?

5. Olenko sua lahjoistasi, Antimistas kiittänyt, Niiden kautta kunniaasi Etsinyt, enentänyt, Olenko puheissani, Toimissani, töissäni, Muistanut ett' ompi aina Kaikki sulan armos laina?

6. Ja olenko mielelläni Tahtosi tyytynyt, Kantaessa ristiäni Siitäki sua kiittänyt? — Olenko nyt eineenkään Parempi kuin ennenkään, Eikö ole sydän vielä Saman turmeluksen tiellä?

7. Mitäs näihin kysymyksiin Taidat, sielu, vastata? — Ah! ett' olet erhetyksiin Joutunut ja joutuva; Monet viat, rikokset, Itsekin jo huomaitset, Monta muuta kirja Herran Ompi ilmi tuova kerran.

8. Päättynyt on päivän työ nyt, Yö etehen ehtiipi, Tekemättä mik' on jäänyt, Jäi jo ehkä ijäksi; Herra yksin tiesi sen, Näenkö päivän huomisen, Myös on sillä, jos sen näenkin, Huolta kyllin itsestäänkin.

9. Näin nyt asiani ollen Mistä sielu levon saa, Jos et laupeutta mullen Tahtois, Herra, osoittaa? Siis, o Isä armias, Ole mulle laupeas, Niinkuin lupasit mua auttaa Oman Poikas ansion kautta!

10. Henkes mua hallitkohon, Johdelkohon päivät, yöt, Valaiskohon, vallitkohon Puheet, aivoitukset, työt, Että aina aikaisin Tahtos jälkeen taitaisin Elämäni täällä viettää, Autuaallisesti päättää!

11. Sieluhuni, Herra, anna Armos tunto elävä, Että voin nyt maata panna, Rauhass' yöni levätä; Omaiseni, perheeni, Muutkin lähimäiseni, Ota myös, o Herra, huomaas, Suloisehen armosuojaas!

12. Siunaa, Herra, isänmaamme, Varjele se valossas, Kansamme ja ruhtinaamme Täytä aina armollas; Käännä meihin kasvosi, Suo ijäinen rauhasi Meille, ynnä kaikillenki, Isä, Poika, Pyhä Henki!

Virsiä järjestäessään L ö n n r o t nähtävästi huomasi tässä mainitut kaksi iltavirttä pääasiassa samansisältöisiksi — nehän olivatkin samasta alkuvirrestä lähteneet — sentähden hän muutti jälkimmäisen Uudenvuoden virreksi: Tähti 1867: 53, L 10: 8, Lisäys 1868: 480, 1871: 503, L I 132 b. Uudenvuodenpäivähän on samoin kuin iltahetkikin omiaan tuollaiseen itsetutkisteluun. „Päivä" vain muutettiin „vuodeksi", niin tuli iltavirrestä Uudenvuodenvirsi.

V. 1880 lyhennettiin virsi. Edellä esitetystä otettiin vain vv. 1, 9—12: 1880 132 b. Parilla pienellä muutoksella siitä tuli nykyinen.

Virsi on E. L ö n n r o t i n alkuperäinen. Saksalaisesta alkutekstistä hän on saanut vain aiheen, sen mielialan, josta virsi on lähtenyt. Itse sanat, itse virsi on Lönnrotin, itseään tutkivasta sydämestä kotoisin.

Niin voi toinen virsi antaa aiheen toisen syntyyn.

Knapp 2531, Wr 378, R 435, U 538, 539, LWU 376 B, L 86 : 85, L 10 : 8, L I 132 b, Tähti 1867: 53, Lisäys 1868: 480, 548, 1871: 503, 1880: 132 b, 1883, vertaa virteen 470, R 1936: 535.

36. Pyhä nimes, Jesuksen' Oli meillä tunnussana. 5 v.

Benj. Schmolck 1672—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Gesangbuch für ev.-luth. Gemeinden im russischen Reiche. St. Petersburg 1898:

149. Jesus soll die Losung sein, da ein neues Jahr erschienen Jesu Name soll allein denen zum Paniere dienen, die in seinem Bunde stehn Und auf seinem Wege gehn.

2. Jesu Name, Jesu Wort soll bei uns in Zion schallen, und so oft wir nach dem Ort, der nach ihm genannt ist wallen, mache seines Namens Ruhm unser Herz zum Heiligtum.

3. Sein Versühnen und sein Heil wollen wir im Glauben ehren; allso wird es uns zu teil, wird sich täglich bei uns mehren. Auch fürs neue Jahr uns beut Jesu Name Seligkeit.

4. Unsre Wege wollen wir Nun in Jesu Namen gehen. Geht uns dieser Leitstern für So wird alles wohl bestehen und durch seinen Gnadenschein alles voller Segen sein.

5. Alle Sorgen alles Leid soll sein Name uns versüssen so wird alle Bitterkeit uns zum Segen werden müssen. Jesu Nam sei Sonn und Schild, welcher allen Kummer stillt.

E. Lönnrotin suomennos 1874:

L 43 : 10. Pyhä nimes', Jesuksen', Oli meillä tunnus-sana Alla vuoden mennehen, Olkoon myös nyt alkavana Uskovilla kaikilla, Herran liittolaisilla.

2. Pyhä nimes', Jesuksen', Soikoon seurakunnissamme; Ylistykses' riemuinen Kaikukoon ain' kirkoissamme, Johdattakoon hyvyyteen Kaikkia ja pyhyyteen.

3. Hänen lunastuksensa Uskolla omistakamme Niin se meille altisna On ja lisää uskoamme, Päätyy autuudeksemme Alla uuden vuotemme.

4. Nimessäs' kun, Jesuksen', Me vain vaellamme aina, Sua yksin seuraten, Niin se menestystä lainaa, Valaiseepi matkamme, Siunaa aivotuksemme.

5. Kaiken surun, tuskan, vaivan, Kaiken kärsimisemme, Asetat sä, Jesus, aivan, Suloisiksi muutat ne; Jesus yksin nimelläs' Sulatatpa rinnan jään.

Pienin muutoksin tuli virsi nykyiseen.

L 43 : 10, 1880, 1883, Knapp 2196.

37. Jesuksen nimi ainoa, Kiitetty olkoon yhä! 5 v.

Ruotsalainen 1567. J. Suomalainen † 1588, E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsalainen alkuteksti, mahdollisesti Laurentius Petri Nericiuksen 1499—1575:

Wr 140. Välsignadt vare JEsu Namn, Och prisadt utan ända; Ty det är den utkårad hamn, Där vi må fast tillända. Han oss det sjelfver

kände; Och gjorde oss Guds barn med sig, Som på hans namn tro stadelig, Och födoms af Guds Anda.

2. All knä de äro böjelig, I himmelen och på jorden; Helfvetes krafter gifva sig Hvar JEsus nämnder varder. Ej är det namn på jorden, Af hvilko vi få något gagn Til själen, utan JEsu namn; Och af hans helga ordom.

3. Oss råder Skriften margefall, At vi det namnet äre; Ty vi må med des kraft och våld All djefvuls magt förfära; Och de som döde äro, I JEsu namn då få de lif; De sjuke få sin helsos tid, Ehvad krankhet de bära.

4. Gud hafver låfvat salighet Dem som hans namn påkalla, Med trofast hjertans stadighet, När han vil domen hålla; Stor fara är då med alla, När själen skal för domen stå Hvar lön för sina gerningar få; Där må stor räfst då falla.

5. Här hafve vi til själagagn, I denna här sjungne visa, Huru oss tilbör JEsu namn Altid låfva och prisa. Det kan vår själ väl lisa: Hans namn det kallas Frälsare, Och alla synders förlåtare, När vi vår tro bevise.

J. Suomalaisen suomentamana:

W 133. Kijtet olcon Jesuxen nimi Ia hyuin lausut aina, Sil se on satama ia niemi Quin meille rauhan laina, Idzeppä hän sen todhisti, Jumalan lapsex meit souitti, Quin vscom hänen nimens pääll, Ia rauitam pyhäl hengel.

2. Poluensa caick tainuttauat Taiuahas ia maan päällä, Heluetin voimat mös vapiseuat Cosk Jesus mainitan täällä, Eij ole yctän muut nime, Jost sielu autuudhen ime, Paidz Jesuxen nime puhdhast Ia hänen sanans cullaist.

3. Ramattu meitä käskepi Cunnioittaman tätä nime, Sil se voimallans estäpi Pirun iuonet ia ihmet, Ia ne quin cuollet ouat Jesuxen nimen vircouat, Sen cauta caicki mös sairat, Terueydhens iällens saauat.

4. Jumal nijl lupa autuudhen Quin Jesust auxens huutauat, Ne mös löytäuät vahuudhen Jotc hänen tygöns turuauat, Cosk hän duomiol tacto tulla, Silloin couut saadhan cuulla, Jocaidzen pitä edhes käymän, Työns iälken palcan viemän.

5. Tämä virsi nyt opetta, Quing sielu hyuäxens taita Jesuxen nime mainita, Sitä mös cunnioita, Jesus cudzutan lunastaiax, Ia caicken mailman vapattaiax, Hän synnit andex meil anda, Ia armons caickil canda.

E. Lönnrot julkaisi uudistusehdotuksen:

1867: 133. Jesuksen nimi ainoa Kiitetty olkoon aina! Se rauhan ranta, satama Sielulle levon lainaa; Itsepä hän sen todisti, Kuin uskoville omisti Jumalan lasten perinnön, Lahjoitti Pyhän Hengen.

2. Jokaisen polvet taipuvat Taivaassa sekä maassa, Helvetin vallat vaipuvat Jesusta mainittaissa; Nimeä muut' ei löydy vaan, Ei taivaassa, ei päällä maan, Kuin levon toisi sielulle Ja turvan tuskissamme.

3. Raamattu kunnioittamaan Käskee nimeä tätä; Se juonet pirun kavalan Päältämme torjuu, häätää; Siihen nimehen sairaatkin Parantuvat, ja kuolleetkin Jesuksen nimen voimalla Heräävät haudoistansa.

4. Luvannut ompi autuuden Jumala niille tuottaa, Nimehen jotka Jesuksen Turvallisesti luottaa; Ja tuomiolle tultaissa, Pasunan ääni kuultaissa Ilohon ijankaikkiseen Luoksensa heitä ottaa.

5. Siis Jesusta me kiittäkäm Ja hänen nimeänsä, Turvamme aina liittäkäm Hänehen yksinänsä! Hän, vapahtaja maailman, Päältämme poisti kuoleman, Kuin kantoi syntikuormamme, Ja edestämme kuoli.

1880:133 virsi sai melkein nykyisen muotonsa J. Krohnin ehdotuksessa, paitsi värsy 3:

Raamattu kunnioittamaan Nimeä käskee tätä, Ei pimeyden vallatkaan Sit' ole pelkäämättä; Se sairaat tekee terveiksi, Ja kuollehetkin haudoistaan Se herättääpi voimallaan Taas uuteen elämähän.

Tämä värsy 3 sai nykyisen muotonsa vasta 1886.

Wr 140, W 133, Ign 27, U 110, 112, R 64, Rbg 140, Tähti 1864 : 22, LWU 133, 1867, 1871, 1880, 1883, L I, II, Sr 24, Kurv. 299, R 1936: 64.

38. O nimi kaikkein suloisin Mainittu ihmiskielin. 4 v.

Joh. Kaspar Lavater 1741—1801. Julius Krohn 1835—1888.

Zürichiläisen saarnaajan J. K. Lavaterin virsi:

Ev. Ges. 319. O süssester der Namen all, Den Menschenzungen nennen! O du, der Himmel Wiederschall, Dem tausend Herzen brennen! O Jesus, Jesus Christus, wie Beugt tief genug sich unser Knie Vor dir, o mein Erlöser?

2. O du, der ewig uns befreit Von Todesnoth und Schmerzen! Wer, Menschenretter, Heiland, freut Sich deiner nicht von Herzen? Dein Nam' ist Hülfe, Heil und Huld, Vor dir verschwindet Tod und Schuld, Wer ist, wie du, ein Retter?

3. Erlöser, Jesu, ein'ger Sohn Des Vaters aller Wesen, Zum König auf Jehovah's Thron, Eh' Licht ward, auserlesen, Voll Gottesweisheit, Licht aus Licht, Voll Kraft, die durchdringt, wenn sie spricht, Voll reinster Gottesliebe!

4. Hoch über alle Namen geht Dein Name, Weltregierer, Du Hoherpriester und Prophet, Du aller Seelen Führer! Dein ist die Tiefe, dein die Höh', O König aller Könige, Dein Alles, Jesus Christus!

Suomentanut Julius Krohn.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

1880: 138 b, 1883.

39. Mik' ompi ylähällä uus Tuo kirkkaus. 9 v.

E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

E. Lönnrotin virsi:

„Tähti" 1864: 23:

LWU 139: Mik' onpi ylähällä uus Tuo kirkkaus, Ku täyttää taivahan ja maan Noin ihanallá valollaan?

2. Se onpi tähti Jesuksen, Jo tullehen Sovittajaksi mailman Isänsä kanssa Jumalan.

3. Sen uuden valon kirkkahan, Juur armahan, Jo taampanaki näkivät Maall' itäisellä tietäjät.

4. Ja kun he havaitsivat sen, Jo riensihen He Betlehemiin halulla, Sen uuden valon johdolla.

5. Herralle taivahan ja maan He lahjojaan Jakoivat maahan langeten, Rukoillen ja kumartaen.

6. Nyt meki kanssa tietäjäin Jo tähteen päin Valmistukamme lähtemään, Jesusta uskos etsimään!

7. Ja löydettyä Jesuksen, Kumartaen Hänelle otollisia Levittäkämme lahjoja!
8. Ne lahjat ovat sydän uus Ja rakkaus, Kans usko vahva Hänehen, Elomme uudistaminen.
9. Mailma häijyn-ilkinen Taas Jesuksen Pois meiltä viekottelisi, Juur mielellänsä surmaisi.
10. Siis auta meitä armosta O Jumala! Valitsemahan toinen tie, Ku sivu Herodeksen vie.

Tällaisena pienin muutoksin se pysyi ehdotuksissa: 1867, 1871, L I, II. Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Esikuvana on Lönnrotilla ollut vanha latinalainen Puer natus in Bethlehem, Bethlehem ja sen käännökset, joista suomalainen on jo J. Suomalaisen virsikirjassa. Siinä on vuorotellen latinalaiset ja suomalaiset värsyt, edelliset kuoroja, jälkimäiset kansaa varten:

W 139. Pver natus in Bethlehem, Unde gaudet Jerusalem, Haleluia.
Piltin synnyt Bethlehem, Jost ihastui Jerusalem, Haleluia.
2. Hic iacet in præsepio, Qui regnat sine termino, Haleluia.
Hän pantin soimen makaman, Quin hallitze ilman lackamat, Haleluia.
3. Cognouit bos et asinus, Quod puer erat Dominus, Haleluia.
Asi tunsi ia härkäinen, Ett se pilt oli Herrainen, Haleluia.
4. Reges de Saba veniunt, Aurum, Thus, Myrrham offerunt, Haleluia.
Sabast tulit sitt Cuningat, Lahioil teid hänen cunniat, Haleluia.
5. De matre natus virgine, Sine virili semine, Haleluia.
Hän syndyi äitist neidzestä, Quin vapa oli miehestä, Haleluia.
6. Sine serpentis vulnere, De nostro venit sanguine, Haleluia.
Ihmisen luonnon päälläns ott, Kärmen tykönsä, poies potk, Haleluia.
7. In carne nobis similis, Peccato sed dissimilis, Haleluia.
Liha oli hänel niinquin meil, Eij quitengan käyny synnin teil, Hal:
8. [Vt redderet nos homines, Deo et sibi similes, Haleluia.
Verdhaxens tahdhoi meit tedhä, Ja Isäns casvon taiuas nädhä, Haleluia.
9. In hoc natali gaudio, Benedicamus Domino.
Tällä nyt aial iloisel, Palvelcam Herra kijtoxel, Haleluia.
10. Laudetur sancta Trinitas, Deo dicamus gratias, Haleluia.
Sijs olcon kijtos loppumat. Sen Colminaisudhen lackamat. Haleluia.]

Lönnrot on käytellyt aihetta itsenäisesti.

W 139, Ign 29, U 113, 114, Wr 145, 146, Rbg 145, R 67, Sr 25, Tähti 1864: 23, LWU 139, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 67.

40. Tähti taivahinen kerran tietäjiä itämaan. 7 v.

Elias Lönnrot 1802—1884.

Virsi on E. L:n alkuperäinen, mutta hän lienee kuitenkin saanut alkuvaikutteita H. G. Krusbergin („X":n) virrestä, sellaisena kuin se on „Uusissa Virsissä" 116. Sama värsymitta, samoja ajatuksia (Betlehemin vajan päällä — Herran sana — eksyneitä):

U 116. Bethlehemin vajan päällä Taivaan Tähti seisahti. Loistollansa kiiltävällä Herran seimen valisti; Viisaat miehet iloiten Löysit siellä Jesuksen.

2. Herran kirkas Sana vielä Viepi nytkin syntisen, Eksymätä Taivaan tiellä, Tykö armo-istuimen; Siihen Tähti seisahtaa, Armon lahjat kirkastaa.

3. Eksyin muinen surutoinna Jesukseni seurasta; Vaan nyt, ehkä mahdotoinna, Etsin, kerjään armoa: Jesukseni huomahan, Toista tietä palajan.

4. Isän maahan vihdoin kuljen, Luvattuhun Taivaasa: Jesukseni syliin suljen Itseni myös matkasa; Sinne tien Hän osottaa, Kunniaansa korottaa.

E. Lönnrot julkaisi virtensä:

LWU 140. Tähti taivahinen kerran Tietäjät itäisen maan Johdatteli tykö Herran Kirkkahalla valollaan, Häntä kunnioittamaan, Kiittämään, rukoilemaan.

2. Sama tähti onpi täällä Vielä nytki loistava, Bethlehemin vajan päällä Välkkyvä, valaiseva: Kirkas tähti taivahan Meill' on sana Jumalan.

3. Sanasi valossa meitä Jesu armas johtele, Tykös myöski eksyneitä Harhateiltä saattele, Suo sen tähtes kirkkahan, Kaikin paikoin loistavan.

4. Idästä ja länteen asti, Etelästä pohjolaan, Auta Jesu armiaasti, Sanas selvä saarnataan, Niinkuin itse sääsit sen Autuudeksi kaikkien!

5. Käskit saarnata sanaasi Kaiken maailman äärihin, Suo siis Jesu armostasi Tehtävän se meiltäki, Suo myös Herra henkesi, Siihen siunaukseksi!

6. Anna sanas valon paistaa Yli kaikkein kansojen! Että pakanatki maistaa Saisit armon uutisen, Lailla miesten viisasten Luoksesi lähestyen.

7. Suo että pimeyden valta Viimeinki jo vaipuisi, Että kansat kaikkialta, Kaikki kielet taipuisi, Sua Herra kiittämään, Nimeäs ylistämään!

Pienin muutoksin (L II ja 1880) virsi tuli nykyiseen.

U 116, Tähti 1864: 23, LWU 140, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883.

41. O kunnian kuninkaamme Sä poika Davidin! 6 v.

Martin Behemb 1557—1622. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen papin M. Behembin virsi:

Reusner 144. O König aller Ehren HErr JEsu / Davids Sohn / Dein Reich soll ewig währen / Im Himmel ist dein Thron / Hilff / dass allhie auff Erden Den Menschen weit und breit Dein Reich bekant mög werden zur ewgen Seligkeit.

2. Von deinem Reich auch zeugen Die Leut aus Morgenland / Die Knie sie für dir beugen / Weit du ihm bist bekant: Der neu Stern auff dich weiset / Darzu das göttlich Wort / Drum man dich billich preiset / Das du bist unser Hort.

3. Du bist ein grasser König / Wie uns die Schrifft vermeldt / Doch achtest du gar wenig Vergänglich Gut un Geld / Prangst nicht auff einem Rosse / Trägst keine güldne Kron / Sitzst nicht im besten Schlosse / Hier hast du Spott und Hohn.

4. Doch bist du schön geziehret / Dein Glantz erstreckt sich weit / Dein Gut allzeit floriret / Und deein Gerechtigkeit / Du wollst die Frommen schützen Durch dein Macht und Gewalt / Dass sie im Frieden sitzen / Die bösen stürtzen bald.

5. Du wollst dich mein erbarmen / In dein Reich nimb mich auf; Dein Gute schenck mir armen / Und segne meinen Lauff / Mein Feinden wollst du wehren / Den Teuffel / Sünd und Tod / Dass sie mich nicht versehren / Rett mich aus aller Noht.

6. Du wollst in mir entzünden Dein Wort / Den schönen Stern / Lass falsche Lehr und Sünden Seyn von meinm Hertzen fern / Hilf das ich dich erkenne / Und mit der Christenheit Dich meinen König nenne Itzt und in Ewigkeit.

E. Lönnrot suomentanut 1874:

L 43 : 11. O Kunnian Kuningas, Sä poika Davidin! Taivaass' on istuin sulla Ijäisiin aikoihin, Kuitenkin köyhää maata Sä muistain sielläki; Meit' autuuteesi saata Ja valtakuntaasi.

2. Sun herrauttas suurta Viisaat itäisen maan Tunnustit nöyräst', riensit Sua kunnioittamaan. Heill' oli johtajana Uus' tähti taivaalla, Jumalan kirkas sana Meill' olkoon johtona.

3. Sä, suuri kuninkaamme, Et etsi päällä maan Valtaa ja korkeutta, Katoovaa kunniaa; Et loista suurten lailla Et kultakruunua Sä kanna, kannat pilkkaa Ja ylenkatsetta.

4. Kuitenkin ihanampi Sä olet kaikkia; Hyvyytes, hurskautes, Saa kaikki allensa; Hurskaita kätes holhoo, Rauhassa suojelee, Kun väärät kadotukseen Itsensä saattelee.

5. Ah, muista mua köyhää Sun hyvyydelläsi, Mua valtakuntaas saata Ja siunaa toimeni; Kun saatan, synti, kuolo Ahdistaa sieluan', Mua hädässä sä auta Ja sodi puolestan'.

6. Suo sanas valon loistaa, Sen tähden kaunihin, Mä ett'en eksyis syntiin Ja väärään oppihin; Suo seurakunnassasi Sun nyt ja ijäti Tunnustan Herrakseni Ja kuninkaakseni.

Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

L. 43 : 11, 1880: 140 b, 1883, Knapp 407.

42. Jerusalem, silmäs nosta, Kansat kaikki katsokaa. 9 v.

Joh. Rist 1607—1667. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Saksal. papin J. Ristin virsi:

Russl. 108. Werde Licht, du Stadt der Heiden, Und du Salem, werde Licht! Schaue, welch' ein Glanz der Freuden Ueber deinem Haupt anbricht. Gott hat derer nicht vergessen, Die in Finsterniss gesessen.[1])

---

[1]) Tällä välillä on toisissa painoksissa seuraava värsy, jota suomennoksessa myös on käytetty:

Dunkelheit, die musste weichen, Als dies Licht kam in die Welt, Dem kein andres zu vergleichen, Welches alle Ding' erhält. Die nach diesem Glanze sehen, Dürfen nicht im Finstern gehen.

2. Ach, wie waren wir verblendet, Ehe noch dies Licht brach an! Ja, da hatte sich gewendet Schier vom Himmel jedermann. Unsre Augen und Geberden Klebten einzig an der Erden.

3. Gottes Rath war uns verborgen, Seine Gnade schien uns nicht; Klein und Grosse mussten sorgen, Jedem fehlt' es an dem Licht, Das zum rechten Himmelsleben Seinen Glanz uns sollte geben.

4. Aber als hervorgegangen War der Aufgang aus der Höh', Haben wir das Licht empfangen, Welches so viel Angst und Weh Aus der Welt hinweggetrieben, Dass nichts Dunkles übrig blieben.

5. Jesus, reines Licht der Seelen, Du vertreibst die Finsterniss: Alle, die dein Heil erwählen, Machst du nun im Gang gewiss; Jesu, deine Lieb' und Segen Leuchten uns auf unsern Wegen.

6. Gieb, Herr Jesu, Kraft und Stärke, Dass wir dir zu jeder Zeit Durch des Geistes Glaubenswerke Folgen in Gerechtigkeit Und hernach in jenem Leben Heller als die Sterne schweben.

7. Dein Erscheinen müss' erfüllen Mein Gemüth in aller Noth; Dein Erscheinen müsse stillen Meine Seel' auch einst im Tod'! Herr, in Freuden und im Weinen Müsse mir dein Licht erscheinen.

8. Jesu, lass mich endlich gehen Freudig aus der bösen Welt, Dein so helles Licht zu sehen, Das mir dort schon ist bestellt, Wo wir sollen unter Kronen In der schönsten Klarheit wohnen.

Virren tässä laajemmassa muodossa on E. Lönnrot suomentanut 1874:

L 43 : 12. Nosta silmäs' Jerusalmi, Kaikki kansat katsokaa, Mikä uusi kirkas tähti Maata noin nyt valistaa? Herran valo se nyt loistaa, Pimeyden maasta poistaa.

2. Pimeyden hajottava On se tähti verraton, Joka valistamaan maata Ilmestynyt ylhääll' on; Se nyt kirkkaudellansa Johdattaapi seuraajansa.

3. Ah, kuin suur ol' surkeutemme Ennen tätä valoa! Tiestä taivaan tietämättä Olimme jok' ainoa, Maassa riippui sydän, mieli, Maasta kertoi suu ja kieli.

4. Herran tahdosta ei tietty, Jumalan ei armosta; Suruissansa pienet, suuret Kaipasivat valoa, Jonka loisto meitä veisi Taivahasen saatteleisi.

5. Mutta koska valon lähde Ylähällä aukesi, Pimeän se matkatiemme Säteillänsä valaisi, Loisti läpi korven mustan, Poisti maasta hädän, tuskan.

6. Tämä valo eksymästä Estää harhaoppeihin; Siis nyt sua sydämestä Kiitän, Herra korkehin, Kuin näin meitä valollasi Johdat valtakuntahasi.

7. Auta, Jesus, että töissä Ilmestyisi uskomme, Hurskauttas elämässä Täällä noudattaisimme, Siks kun viimein luonas aivan Loistamme kuin tähdet taivaan.

8. Ilmesty, o Jesus, aina Hädissä ja tuskissa Lohdutusta myöskin lainaa Kuolon kamppauksissa, Iloissani, murheissani Ole, Herra, valonani!

9. Auta, Jesus, viimein lähden Iloissani päältä maan Valoas ja kirkkauttas Taivaassa ihailemaan, Jossa valoss' ijäisessä Riemuitsemme kruunut päässä!

1880: 140 c:ssä sai virsi nykyisen muotonsa.

L 43: 12, 1880: 140 c, 1883, Knapp 414.

43. Jesus, sä kointähteni, Ilmestynyt Jakobista. 4 v.

Erdmann Neumeister 1671—1756. E. Lönnrot 1802—1884.

Hamburgilaisen kirkkoherran E. Neumeisterin virsi:

Russl. 112. Jesu, grosser Wunderstern, Der aus Jacob ist erschienen! Meine Seele will so gern Dir an deinem Feste dienen. Nimm mein Heiland, gnädig an, Was ich Armer schenken kan.

2. Nimm das Gold des Glaubens hin, Wie ich's von dir selber habe, Und damit beschenket bin, So ist's dir die liebste Gabe; Lass es nur bewährt und rein In dem Trübsalsfeuer sein.

3. Nimm den Weihrauch des Gebets, Lass ihn bis zum Vater dringen, Herz und Lippen sollen stets Ihn dir, Herr, zum Opfer bringen. Wenn ich bete, nimm es auf, Und sprich: Ja und Amen drauf.

4. Nimm die Myrrhen bittrer Reu, Ach, mich schmerzet meine sünde; Aber du bist fromm und treu, Dass ich Trost und Gnade finde Und nun frölich sprechen kann: Jesus nimmt mein Opfer an.

E. Lönnrot suomensi virren 1874:

L 43: 13. Jesus, lempi-tähteni, ilmestynyt Jakobista, Suo nyt kiitollisuuttan' Tällä Juhlallas julistan, Ota köyhät lahjani Vastaan armollisesti.

2. Ota vastaan uskoni, Muuta mull' ei ole kultaa, Sen mä saanut lahjaksi Olen itseltäsi sulta; Ah, jos vaan se säilynyt, Olis yhtä kirkas nyt!

3. Muuta pyhää savua Mull' ei ole sulle antaa, Kun rukous nöyrä, sen Etehes nyt tahdon kantaa; Sekin ota suotuisest', Sano Amen armoisest'!

4. Katumuksen katkera Myrrha ota synneistäni, Armollasi lohduta Särjettyä sydäntäni; Ottamallas lahjani Ilahuta mieleni!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

L 43 : 13, 1880: 140 d, 1883, Knapp 411.

44. Kas karitsata Jumalan, kuink' kärsivästi kantaa. 7 v.

Paul Gerhardt 1606—1676. Julius Krohn 1835—1888.

Gerhard's geistliche Lieder, s. 161: Ein Lämmlein geht und trägt die Schuld Der Welt und ihrer Kinder, Es geht und träget in Geduld Die Sünden aller Sünder. Es geht dahin, wird matt und krank, Ergibt sich auf die Würgebank, Verzeiht sich aller Freuden, Es nimmet an Schmach, Hohn und Spott, Angst, Wunden, Striemen, Kreuz und Tod, Und spricht: Ich will's gern leiden.

2. Das Lämmlein ist der grosse Freund Und Heiland meiner Seelen, Den, den hat Gott zum Sündenfeind Und Sühner wollen wählen. Geh' hin, mein Kind und nimm dich an Der Kinder, die ich ausgethan Zur Straf' und Zornes Ruthen: Die Straf' ist schwer, der Zorn ist gross; Du kannst und sollst sie machen los Durch Sterben und durch Bluten.

3. Ja, Vater, ja, von Herzengrund, Leg' auf, ich will dir's tragen, Mein Wollen hängt an deinem Mund, Mein Wirken ist dein Sagen. O Wunderlieb'! O Liebesmacht! Du kannst, was nie kein Mensch gedacht, Gott

seinen Sohn abzwingen. O Liebe! Liebe! du bist stark, Du streckest den in's Grab und Sarg, Vor dem die Felsen springen.

4. Du marterst ihn am Kreuzesstamm Mit Nägeln und mit Spiessen, Du schlachtest ihn als wie ein Lamm, Machst Herz und Adern fliessen, Das Herze mit der Seufzer Kraft, Die Adern mit dem edlen Saft Des purpurrothen Blutes. O süsses Lamm! was soll ich dir Erweisen dafür dass du mir Erzeigest so viel Gutes?

5. Mein Lebetage will ich dich Aus meinem Sinn nicht lassen, Dich will ich stets, gleichwie du mich Mit Liebesarmen fassen. Du sollst sein meines Herzens Licht, Und wann mein Herz in Stücke bricht, Sollst du mein Herze bleiben. Ich will mich dir, mein höchster Ruhm, Hiermit zu deinem Eigenthum Beständiglich verschreiben.

6. Ich will von deiner Lieblichkeit Bei Nacht und Tage singen Mich selbst auch dir zu aller Zeit Zum Freuden opfer bringen. Mein Bach des Lebens soll sich dir Und deinem Namen für und für In Dankbarkeit ergiessen; Und was du mir zu gut gethan, Das will ich stets, so tief ich kann, In mein Gedächtniss schliessen.

7. Erweitre dich, mein Herzensschrein, Du sollst ein Schatzhaus werden Der Schätze, die viel grösser sein Als Himmel, Meer und Erden. Weg mit dem Gold Arabia, Weg Calmus, Myrrhen, Casia, Ich hab' ein besser's funden: Mein grosser Schatz, Herr Jesu Christ, Ist dieses, was geflossen ist, Aus deines Leibes Wunden.

8. Das soll und will ich mir zu Nutz Zu allen Zeiten machen, Im Streite soll es sein mein Schutz In Traurigkeit mein Lachen, In Fröhligkeit mein Saitenspiel, Und wann mir nichts mehr schmecken will, Soll mich dies Manna speisen; Im Durst soll's sein mein Wasserquell', In Einsamkeit mein Sprachgesell Zu Haus und auch auf Reisen.

9. Was schadet mir des Todes Gift? Dein Blut, das ist mein Leben. Wann mich der Sonne Hitze trifft, So kann mir's Schatten geben. Setzt mir des Wehmuths Schmerzen zu, So find' ich bei dir meine Ruh, Als auf dem Bett ein Kranker. Und wann des Kreuzes Ungestüm Mein Schifflein treibet üm und üm, So bist du dann mein Anker.

10. Wann endlich ich soll treten ein In deines Reiches Freuden, So soll diess Blut mein Purpur sein, Ich will mich darin kleiden; Es soll sein meines Hauptes Kron', In welcher ich will vor den Thron Des höchsten Vaters gehen, Und dir, dem er mich anvertraut, Als eine wohlgeschmückte Braut, An deiner Seite stehen.

Säkylän kirkkoherra Andreas Elgfoth on suomentanut tämän virren (Joh. Philip Freseniuxen Rippi- ja HERran Ehtollisen Kirja. Turusa 1763). Vuoden 1777 painoksen mukaan on suomennos:

Yx karitza täs käyskele, Kantaden synnin kuormaa, Ja kärsiväisest astele, Mieluisest kohden surmaa: Hän riendä vaikk' on väsyxis, Ei suutu vaikk' on näännyxis, Pilkoist ja haavoist monist'. 10 v.

Tässä muodossa virsi ilmestyi 1827 arkkivirtenä.

Se painettiin myös ruotsinkielisenä arkkivirtenä 1785:

Et Lamb här går och på sig bär All verldens syndabörda.

Ruotsinkieliseen virsikirjaehdotukseen (Förslag till Svensk Psalmbok 1868: 157) tuli alkuperäisestä Lauri Stenbäckin ruotsinnos, jossa oli 8 värsyä. Pienin muutoksin se tuli nykyiseen ruotsinkieliseen virsikirjaamme:

Sr 37. Der går ett Lamm och stilla bär All verldens syndabörda. 8 v.

Tätä ruotsinnosta käyttäen, jättäen kuitenkin v:n 6 pois, on virren suomentanut Julius Krohn virsikirja-ehdotukseen 1880.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Freseniuksen Rippikirja 1763, 1777; 1880: 141, 1883, Stb 157, Sr 37, Knapp 460, R 518, R 1936: 79.

45. Tutkimaan, o Jesus, auta Piinaas kovaa, katkeraa. 19 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. E. Lönnrot 1802—1884.

Hakvin Spegelin virsi:

Wr 158. Jesu! lär mig rätt betänka Din tänkvärda svåra död Och din bittra pinas nöd. Hjelp, att jag mig nu kan sänka I din' helga djupa sår, Der jag lif och helsa får.

2. Fast min tunga måste lemna Mycket, som i själen är, Hvilken har dig ganska kär, Vill jag likväl något nämna, Dig till ära, mig till tröst; Jesu! hör en ödmjuk röst.

3. Efter jag all verldslig tanka Bör i dag ur hågen slå, Och vid korset stadigt stå: Thy hjelp mig, att jag må samka Helga droppar af ditt blod, Som uppfriskar själ och mod.

4. Öppna mig förståndsens öga, Att det kan din kärlek se, Som du ville då bete, När du på det korset höga, Som ett lamm uppoffrad var Och all verldsens synder bar.

5. Jag kan deras svårhet finna, Efter du har svettats blod, Då dig döden förestod, Och du fann Guds vrede brinna Öfver synden, efter jag Bär kallt sinne mot Guds lag.

6. Högfärds stygghet jag besinner, Vet, hon blifver svåra lönt; För den är du törnekrönt. Verldsens falskhet jag då finner, När du varder först berömd Och till korset sedan dömd.

7. Vällust mig då bitter blifver, När som galla bjudes dig, Hvilken borde skänkas mig. Girighet jag från mig drifver, När man, dig, till hån och spott, Kastar om din kjortel lott.

8. Huru afund dem förföljer, Som Gud frukta, ser jag bäst, Efter verlden hafver mest Hatat dig, som aldrig döljer Dina nåd, men gjorde väl, Och halp mångens kropp och själ.

9. Jude kyss och Petri eder, Kaife så ock Hanne trug, Samt Pilati rädda hug, Och Herodis stolta seder Sanna, att allsingen man Uppå verlden lita kan.

10. Du blef för ett ringa värde Af din vän förrådd och såld I det arga folkets våld; Att, då satan mig besnärde, Skulle jag förlossad bli Med din blod, och köpas fri.

11. Du blef gripen utaf många, Öfverfallen; bunden hårdt, Och i mörkret släpad bårt; På det jag, en usel fånge, Som satt fast i mörkrets band, Lösas må ur satans hand.

12. Du var hård af dem beskylter, Dem du aldrig gjorde ondt, Utan hade ofta skont; At jag, som med synd upfylter, Til alt ondt ock brotslig var, Måtte njuta dit försvar.

13. Dina lemmar måtte svida, När man dig med grymhet slog, Stötte, släpte, svåra drog; På det jag ej skulle lida, Det som satan sjelf är händt, Och min synd har väl förtjent.

14. Du hudflängdes och afkläddes, At min sjuka, nakna själ, Måtte läkas, prydas väl: Du led spott och svåra häddes, At jag ära vänta må, När jag skal för domen stå.

15. Du blef dömder, och uphängder På et korss bland röfvare, Utom taden, och lät se, At jag, som var utestängder Från Guds ansigt, varder tär, När jag korsset tåligt bär.

16. Ty vil jag nu öfvergifva Verlden med des flärd och list, Och hos lig, o JEsu Christ! Uti lif och döden blifva: Vara med dit korss förnögd)ch i dig förvänta frögd.

17. Ty dit kors är all min ära, Och din pina är min skatt: Ja, jag iar mig föresatt, At jag vil din smälek bära, Häldre lida alt förakt ån behaga verldsens prakt.

18. Värdes mig det hopp förläna, Styrk mig i den fasta tro, At din nöda var min ro: At du ville för mig tjena, På det jag, en syndaträl, Finna må en friad själ.

19. Sådant ville visst dit hjerta Uti nåd försäkra mig, Då det öpnadt)lef på dig, Och din mun af dödsens smärta Var så sluten och så tyst, At han utgaf ingen röst.

20. Hjelp mig, JEsu, detta lära, Hjelp mig detta stadigt tro, så får ag till själen ro; Ty jag kan dig ej rätt ära, Eller lefva som mig bör,)m jag icke med dig dör.

Vanhin suomennos on Abraham Frosteruksen v. 1765 (Cuusi Hengellistä Wirttä, 1765 Suomexi käätty A. F.):

Sinun tuscaas, verist' hikees Sylkee, puustijs ilkiää, Ruoskat, surmaas, läpiää, Tundemahan minua opet', Jesu! ett' mä ijäisen Levon saisin sielullen. 20 v.

P. J. Ignatius julkaisi suomennoksen 1824:

Ign. 31. JEsu! auta hartaahasti, Kuollos kovan tutkinneen, Vaivas vaikiat muistanneen. Suo mun tuta katkerasti, Kuinga kurja synneillän Pein Sull kivun kipiän. 20 v.

J. Tengström muodosteli tämän muotoon:

U 137. Auta että vaikiata Vaivaas, Jesu! muistaisin, Ristis luona tutkisin, Kuolematas katkerata, Jonka kärseit verisen Sovinnoksi synnisten. 10 v.

Henrik Renqvist myös suomensi sen 1830 (Wirsi Christuxen Kärsimisestä ja Kuolemasta. Borgosa 1830):

Jesus! aut' mua tutkimahan Nyt Sun piinaas, vaivojas, Kuolemaas ja haavojas, Niitä oikein muistamahan, Että siitä virvotus, Sielull' tulis ohdutus. 20 v.

E. Lönnrot samoin suomensi virren:

LWU 144 B. Jesu tutkimaan mua auta, Kuinka Sua piinattiin, Risin puuhun naulittiin, Että mä Sun kuolos kautta Saisin levon sielullen, Elon uuden ijäisen.

2. Poijes mailman menoista Käännä Jesu mieleni, Että alla ristisi Veres voima saisi poistaa Tuskan tunnon haikean, Epäilyksen vaikean.

3. Rakkauttas omistella Suo mun Jesu uskolla, Hartahalla halulla, Sitä taiten tarkastella, Kuinkas niinkuin karitsa Kuolit synti-uhrina.

4. Synnin kauheuden taidan Siitäki jo havaita, Kun Sun verta aikoilla Piti synneistämme aivan, Niiden tähden kauhean Kuolla ristin tuoleman.

5. Kruunu orjantappurainen Sull' on päässäs', koreilla Voisinko siis todella? Niin on mailman tapa vainen, Hyvintekiänsä se Pilkkaa, vainoo, tuomitsee.

6. Taitaisinko herkutella Nähdessäni sappea Sinun saavan janossa? Mahtaisinko ahnastella, Niinkuin veivät ahneesti Sotamiehet vaatteesi?

7. Kuinka mailma vainoo niitä, Jotka Herraa pelkäävät, Hyvää tehdä pyytävät, Sen jo taidan nähdä siitä, Kun Sä, apu kaikkien, Kärseit vainon semmoisen.

8. Judan makea, viekas kieli, Surkeat valat Pietarin, Päätös Kaifaan kiukkuisen, Pilatuksen arka mieli, Herodeksen kopeus, Ovat mailman kuvaus.

9. Joukon julman, murhaajitten Valtahan sun viekas vei, Oma ystäväsi myi, Että veres hinta sitten Olis kuolon vallasta Sieluni lunastava.

10. Kädessänsä keihäs, kanki, Yöllä joukko karkajaa Päälles, köyttää, nuorittaa, Ettei mua, synnin vanki, Sidottuna ikuiseen Syöstäisi pimeyteen.

11. Rikoksista syyttävätten Sua, joka kaikillen Annat avun, autuuden, Siksi tekevät sen, etten Minä raukka syntinen Tulis alle kantehen.

12. Jäsenissä tuskan, vaivan, Kivun tunnet katkeran, Kun Sua lyödään, ruoskitaan, Sen Sä kärsit siitä aivan, Kun mä kaikin jäsenin Olen syypää syntihin.

13. Alasti Sä ruoskitahan, Saatat sillä terveeksi Alastoman sieluni, Syljettynä pilkatahan, Että saisin kunnian Tuomiolle tultuan.

14. Kaupungista viedähän Sä Ulos ristiin naulittaa, Siitä sielu opin saa, Mailmasta erillänsä Sua Jesu hakemaan, Ristiäsi kantamaan.

15. Siis jo mielelläni heittää Mahtanenki mailman, Hehkuvaisen hekuman, Haluisesti ristis teitä Golgathahan kulkea, Jälkiäsi seurata.

16. Ristis on mun kunniani, Ilon, elon, tavaran, Jota julki julistan; Eläissäni, kuollessani, Se on apun ainoa, Rauhan ranta, satama.

17. Toivo luja mulle lainaa, Vahvista mun uskoni, Että kaiken turvani Asetan Sun ristiis aina, Josta sielu iäisen Saapi elon, autuuden.

18. Näitä opeta mua, Herra, Mielessäni pitämään, Ja Sun rauhas perimään, Koska haavoihisi kerran Nukun tästä elosta, Katalasta menosta!

Vähän muutettuna se ilmestyi 1867: 141 sekä melkein nykyisessä muodossaan 1871: 141. Tällaisena oli virsi L I : 141:ssä. Mutta 1883 Lönnrot lyhensi virren 12-värsyiseksi L II, III (värsyt 1, 9, 10, 11, 13, 14—19; v. 2 on siinä uusi):

V. 2. Suo mun silmin nähdäkseni, Kuinkas niin mua rakastit, Että itses uhrasit, Annoit itses edestäni Piinaan, pilkkaan, häpiään, Ristinpuuhun hirviään!

Nykyiseen virsi tuli pitemmässä muodossa.

Wr 158, R 75, Rbg 158, Sr 38, Ign 31, U 137, Tähti 1864: 25, LWU 144 B, 1867: 141, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 75.

46. O Jesus kuin sua piinattiin, Pilkattiin purppuralla. 12 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Hemminki Maskulaisen virsi:

W 142. O Jesu! kuinkas olet piinattu, Poskill' piesty, syljett' rusikoitu, Orjantappuroill' kruunattu. Sinun ruumiis ruoskittu, haavoitettu, Purppurall' pilkatt', naurettu, Veri pääst', kasvoist' vuodatettu, Koko ruumis verta tiukkui.

2. Ristin pääll' jäsenet pingoitetut, Jalat, kädet lävitse lävistetyt, Etikall' sapell' juotettu, Sydän rikki pilkall' pistetty, Julmall' Jumalan vihall' runneltu, Kylki keihääll' lävitse tungettu, Surkiall' kuolemall' surmattu.

3. Kuink' sinun hyvä hahmos lauvennut, Kanss' kasvos kaunis valistunut, Sinun ruumiis rumaks' rauvennut, Valjuks' on muotos muuttunut! Ett' luodut kaikk' luontoons' vastoin, Hämmästyit, surit, itkit, lastoit, Heidän Herrans', Luojans' kuolentott'.

4. Suussas, Christe, ei löytty petost', Et' sinä, Herra, väärin tehnyt, Eik' ollut sinuss' yhtään rikost', Etk' synnin tietä sinä käynyt: Puhdas, viaton kaikist' olit, Kuitenki katkerast' kuolit Meidän kaikkein ihmisten edestäm'.

5. O kamala tuomio, salaus suur'! Syytön syypään edest' vaivataan; Kuin pahointekiä rikkoo juur', Sen siass' hurskas pyhä piinataan; Kuolee Jumall' ihmisen edest', Luoja luontokappaleens' syyn puolest': Kuink's, Christe, itses näin nöyryytit?

6. Sinä viaton vikapäiden edest', Armonhalust' kävit kuolemaan, Ettäs päästäisit meit' pirun kädest', Isäs lapsiks' soit tulemaan, Velkam' maksoit, lain täytit, Meill' armon ja avun näytit, Piinas ja kuolemas kautta.

7. Minä synnin siteill' sidottu, Jonk' edest' sinä kiinn' otett', vangittu: Minä tuonen nuorall' nivottu, Sinä kuoleman kivull' rangoittu; Minä perkeleen kahlein kuljennut Ja Jumalan vihan all' oljennut; Sinä joit vihan maljan edestän'.

8. Minä ain' ylpiä, sinä hiljainen, Puusteill' ja purppurall' pilkattu; Minä kovakorvainen, sinä kuuliainen; Minä röykiä, piikeill' sinä kruunattu; Minä turhass' kunniass', sinä syljetty; Minä juomar', sapell' sinä juotettu; Minä hekumass', sinä sidott', naulittu.

9. Minä väärin tein, sinä rangaistiin. Minä rikoin, sen edest' sinä vitsattiin; Minä häpiän tein, sinä vaivattiin. Minun syntein' tähden sinä piinattiin, Ja ristin puuhun ripustettiin. Minun pahuuten' tähden sinä kuoletettiin Minun syntein' uhriks' uhrattiin.

10. O JEsu kuinka sinua kiittänen Tain armos avun tähden, Etts' nöyrytit itses näin tänne, Kävit kuolemaan kaikkein nähden, Aut' ettän sen ain' muistaisin, Itsen' pois synnist' suistaisin, Jonks' tähden surkiast' surmattiin.

11. Mua piinas' ansiost' osalliseks' tee, Synnist' verelläs virut puhtaaksi; Sinun haavais sisälle sä minua vie, Isäs edes' tee minua hurskaaksi. Vahvist' tähän uskoon lujaksi, Vaivois', kiusauksis' turvaksi, Mull' piinas ja kuolemas olkoon.

12. Kuin kuoleman kamppauksiin tullaan, Kosk' se hätä minua ahdistaa, Ann' mielesän' piinas muisto olla, Sill' minua silloin vahvista, Minun tykönän' avullas olvos, Kuolemallas turvaksen' tulvos, Täält' työs minua iloon viene.

K. L. Lindström muovaili virren uudelleen. E. Lönnrot korjaili sen perinpohjin, kirjoittaen m.m. ensimmäisen säkeistön uudestaan. Sellaisena julkaistiin se:

1867: 142. Ah Jesus, kuinka piinattiin Sinua surkeasti, Piikeillä pääsi kruunattiin, Sua piestiin kauheasti, Pääs, poskes verta vuotavat, Ja pilkaksi he pukevat Sun kaapuun purpuraiseen!

2. Sun jalkas, kätes puhkaistaan, Ristille pingoitetaan, Vaivoissas sua pilkataan, Sapella juotetahan, Vihalla Isän runnellaan, Ja kuoloon asti vaivataan, Kylkeesi keihäs syöstään.

3. Muotosi kaunis muuttunut, Kasvosi vaalistunut, Ruumiisi ratki rauvennut, Pääs pyhä kallistunut; Kaikk' luodut tuiki säikähtyy, Myös hengettömät hämmästyy, Herransa kuolemasta.

4. Ei suussas löytty petosta, Lain kaikin tavoin täytit, Ei sinuss' ollut rikosta, Syytöinnä henkes heitit; Sä, vaikka hurskas ainian, Kuitenkin kuolon katkeran Näin kärseit siassamme.

5. O tuomio, o salaisuus! Nyt syytöin rangaistahan Syypäiden tähden ristinpuuss', Julmasti surmatahan; Tähtemme kuolet, Jumala, Luojamme luotuis puolesta; O suurta rakkautta!

6. Sä kuolet kautta rakkautes, Käyt alle tuskan, vaivan, Kuolosta meitä päästääkses Sun tykös iloon taivaan; Lain täytit, maksoit velkamme Ja kärseit rangaistuksemme Ain' asti kuolemahan.

7. Mä rikoksia täynnänsä, Mut sinä vangitahan; Mä kuolemahan vikapää, Mut sinä surmatahan; Mä pirun pauloin langennut Ja Herran vitsan ansainnut, Sä vihan, vitsan alla.

8. Mä röykkeä, sä hiljainen, Kärseissäs kauheasti; Mä nurja, kovakorvainen, Sä nöyrä kuoloon asti; Mä ylpeä, sä alhainen, Mä hekumassa elelen, Sun juomas kalkki karvas.

9. Mä väärin tein, sä rangaistiin, Ja kärseit syntin' palkan; Mä hävytöin, sä häväistiin, Edestän' maksoit velkan'; Sä ripustettiin ristihin, Synteini tähden uhrattiin Sä syntiuhrikseni.

10. Sua, Jesus, kuinka kiittänen Tain armos avun tähden, Ett' istuimeltas aleten Käyt kuoloon kaikkein nähden, Suo, aina sitä muistaisin, Synnistä itsen' suistaisin, Jon tähden kärseit, kuolit.

11. Suo, ansiostas osan saan, Mun veres tehköön puhtaaks; Suo, haavoissas mä katsotaan Sun Isäs edess' hurskaaks; Mua uskossa tee vahvaksi, Vaivoissa mulle turvaksi Sun piinas, kuolos tulkoon!

12. Kuin kuolon kamppauksehen Mun täytyy kerran tulla, Suo, vahvistukseks minullen Sun piinas muiston olla; Tyköni riennä avullas Turvaksen', että kuolollas Ilohos täältä pääsen!

1880 virsi sai nykyisen muotonsa.

W 142, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 354.

47. Tulkaat kaikki katsokaatte Piinaa rakkaan Herramme! 5 v.

Joh. Qvirsfeld 1642—1687. Henrik Renqvist 1789—1866. E. Lönnrot 1802—1884. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen diakonin Johann Qvirsfeldin Neuvermehrte himmlische Garten-Gesellschafft, J. W. Beckmanin mukaan:

Beckman, s. 271. Schaut, schauet doch ihr Sünder, Wies mit eurem Jesu steht. Weint und klagt ihr Menschen-Kinder, Die ihr hier vorüber geht. Kan ein Schmertz und eine Pein, Auch wie Jesu Schmertzen seyn?

2. Händ und Füsse sind durchgraben, Hertz und Haupt ist matt und schwach. Gall und Essig sol ihn laben, In dem grösten Ungemach. Kan ein Schmertz etc.

3. Seht, wie ist sein Haupt durchstochen, Von der spitzgen, Dörner-Kron, Seht die Augen sind gebrochen, Leib und Seele trennt sich schon. Kan ein Schmertz etc.

4. Ach! jetzt neigt er sich zum Ende, Ach! jetzt schreyt er: Meinen Geist, Vater nimm in deine Hände! Seht die Erde drob zerreist. Kan ein Schmertz etc.

5. Ach wer ist, den das nicht schmertzet? Wer ist, dem das Hertz nicht bricht? Weil die Sonne sich selbst schwärtzet? Und entzieht der Welt ihr Licht. Weil kein Schmertz und keine Pein, Kan wie Jesu Schmertzen seyn.

Ruotsinnoksen julkaisi 1690 A n d r e a s P e t r i A m n e l i u s:

Skåder, skåder nu här alle: Hur det går med Jesu kär. Gråter, klager med högt skalle Alle j som står här nähr. Kan ock någon plåga här, Vara såsom Jesu är? 5 v.

Siitä tuli Wr 156 ja R 92.

Suomeksi sen laati 1765 A b r. F r o s t e r u s (Cuusi Hengellistä Wirttä):

Tulcat catzomaan, mit' HERrall' JEsuxell' on laitettu: Cuollon hiki monin kerroin, Ruoskat pilcka, duomio; Ne Hän caicki vaivastans Sai, ett' meitä lunastais. 5 v.

H. R e n q v i s t suomensi virren uudelleen 1830 (Chr. C. Sturmin Rukouskirja, Viip. 1830). Se ilmestyi sekä Sturmin että Rittmeijerin rukouskirjoissa useissa painoksissa ja kirjassa Hyvä Paimen 1848:

Tulkaat, tulkaat katselemaan, Kuinka käypi Jesuksell', Olkaat valmiit valittamaan Katkerilla kyyneleill' Eipä vaivat kenenkään, Ole niinkuin Jesuksen. 5 v.

E. L ö n n r o t i n suomennos: LWU 151 B:

Rientäkätte katsomahan, kuinka käypi Jesuksen, Kyynelvirrat vuotakohon Silmistä jokaisen! Niinkuin Jesus kärsii nyt, Viel' ei kenkään kärsinyt. 6 v.

K. M. K i l j a n d e r antoi uudistusehdotuksen, josta korjailtuna tuli:

1867: 143. Käykäät kaikki katsomahan, Kuinka käypi Jesuksen, Kyynelvirrat vuotakohon Silmistä jokahisen! Liekö vaiva semmoinen Kenenkään kuin Jesuksen.

2. Käsistään ja jaloistansa On hän ristiin naulittu, Haavoitettu kruunustansa Päänsä vaipuin kallistuu. Liekö vaiva semmoinen Kenenkään kuin Jesuksen.

3. Etikkaa ja sappee siellä Hänen juodakseen he toit, Pilkaten sanoivat vielä: „Auta itseäs, jos voit!" Liekö vaiva semmoinen Kenenkään kuin Jesuksen.

4. Tuskassansa kauheassa Viimein huusi, rukoili: „Käsiis, Isä taivahassa, Minä annan henkeni." Liekö vaiva semmoinen Kenenkään kuin Jesuksen.

5. Ah, kuin näitä katseleepi, Kuinka ne on kauheat! Itse päivä pimeneepi, Kalliot myös halkeevat; Sill' ei vaiva semmoinen Kenenkään kuin Jesuksen.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Saks., Wr 156, R 92, Rbg 156, Sr 36, Tähti 1864: 27, LWU 151 B, 1867: 143, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 92.

48. **Ristinpuuhun naulittuna, Sielussaankin vaivattuna. 8 v.**

Jacopone da Todi s. n. 1230 † 1306. Benjamin Georg Sporon 1741—1796. Knut Legat Lindström 1809—1879.

Alkupohjana on italialaisen runoilijan ja asianajajan, fransiskaanimunkkina kuolleen Jacopone da Todin kuuluisa sekvenssi:

Laudate Dominum, s. 362. Stabat Mater dolorosa Juxta crusem lacrymosa, Dum pendebat Filius. Cuius animam gementem, Contristatam et dolentem Pertransivit gladius.

2. O quam tristis et afflicta Fuit illa benedicta Mater Unigeniti. Quae moerebat et dolebat Et tremebat, dum videbat Nati poenas inclyti.

3. Quis est homo, qui non fleret, Christi Matrem si videret In tanto supplicio? Quis non posset contristari, Piam Matrem contemplari Dolentem cum Filio?

4. Pro peccatis suae gentis Vidit Jesum in tormentis Et flagellis subditum. Vidit dulcem suum Natum Moriendo desolatum, Dum emisit spiritum.

5. Pia Mater, fons amoris, Me sentire vim doloris, Fac, ut tecum lugeam. Fac, ut ardeat cor meum In amando Christum Deum, Ut sibi complaceam.

6. Sancta Mater, istud agas: Crucifixi fige plagas Cordi meo valide. Tui Nati vulnerati Tam dignati: pro me pati Poenas mecum divide.

7. Fac me vere tecum flere, Crucifixo condolere Donec ego vixero. Juxta crucem tecum stare, Et me tibi sociare In planctu desidero.

8. Virgo virginum praeclara Mihi jam non sis amara, Fac me tecum plangere. Fac, ut portem Christi mortem Passionis fac consortem Et plagas recolere.

9. Fac me plagis vulnerari, Cruce hac inebriari Ob amorem Filii. Inflammatus et accensus Per te, Virgo, sim defensus In die iudicii.

10. Fac me cruce custodiri; Morte Christi praemuniri, Confoveri gratia, Quando corpus morietur Fac, ut animae donetur Paradisi gloria.

Saksannoksia on tästä useita. Tarkoin latinalaista noudattavia ovat:

Samlung Kösel: Die Kirche der Lateiner in ihren Liedern von Dr. Guido Maria Dreves, München 1908, sivu 112:

Stand die schmerz- und tränenreiche Mutter, wo der todesbleiche Sohn am Kreuzesstamme hing; Durch ihr Herz, das angsterfüllte, Kummerschwere, nachtumhüllte, Eines Schwertes Schärfe ging. 10 v.

Samoin:

Laudate Dominum, s. 363. Stand die Mutter voller Schmerzen Weinend unterm Kreuz von Herzen, Wo ihr Sohn im Sterben hing. Durch die Seele voll Verzagen, Trauernd tief mit Seufzerklagen Ihr das Schwert des Leidens ging. 10 v.

Evankeliseen sävyyn muodostettuna on:

Knapp 503. Schaut die Mutter voller Schmerzen, Wie sie mit zerrissnem Herzen Bei dem Kreuz des Sohnes steht! Schauet ihre Trübsalshitze, Wie des Schwertes blut'ge Spitze Tief durch ihre Seele geht! 9 v.

Alkutekstiä noudattaen suomensi Aug. Ahlqvist virren (A. Oksanen, Säkeniä I 1863, s. 19):

1. Murehella haikealla Seisoi äiti ristin alla, Johon poika naulitaan. Sydän sykki surkeasti, Kyyneleitä katkerasti Silmä vuosi tulvanaan.

2. Voi sen tuskaa verratointa Vaivattaissa viatointa Ainokaista poikaansa! Voipa määrää huokausten kuin hän seisoi rinnatusten Ristin kanssa rakkaansa!

3. Ken ei itkun pisaroita Vuodattaisi katkeroita Tätä huolta nähdessään! Kuinpa äitin neidellisen Poika hurskas, taivaallinen Käytetähän kärsimään!

4. Jesust' äiti pilkattavan Näki, ynnä kiusattavan Synnin tähden maa-ilman; Kuuli hänen ristin alla Riutuenkin siunaamalla Kiusaajansa kostavan.

5. Voi sit' äitin kärsimystä! Hänen kanssans' yhdistystä Etsiä minun pitää: Palavalla sydämellä Kyyneleillä kylvetellä Herran ruumista pyhää.

6. Poveheni, äiti, paina Haavat vuotamahan aina, Joita vuosi poikasi, Vuosi ruoskin suomittaissa Sekä ristin-naulittaissa Tähden suurten syntini!

7. Häntä tahdon katsastella Hartahasti huokaella Päivieni päätteesen. Kyyneltesi kumppaliksi Ja surusi toveriksi Jään mä ristin juurehen.

8. Mua ellys eroittako, Luotasi pois luovuttako, Pyhä, puhdas impyinen. Veisata valitus-virttä Tahdon, ja syleillä hirttä, Joll' on poikas' ainoinen.

9. Mua hänen haavoissansa Hautele ja vaivallansa Poies päästä synnistä, Häntä kuulemaan kehoita, Taivahan taloon osoita, Viimeisenä päivänä.

10. Ristinsä tukeni olkoon, Kuolostansa mulle tulkoon Turva vahva Tuonelaan, Että Luoja armahtaisi, Sielu kurja onnen saisi, Käydessäni kuolemaan!

Uusi suomennos, sekin alkutekstiä noudattava, on Roomassa 1910 painetussa katolisessa rukouskirjassa, sivu 91:

Seisoi Äiti haikeuden Ristin alla vaikeroiden, Jossa riippui Poikansa. 20 v.

Tämän aitokatolisen virren on tanskalainen Benj. Georg Sporon muovaillut evankeliseen asuun: (M. B. Landstads Kirkesalmebog):

332. Naglet til et Kors paa Jorden Henger under Vredens Torden Himlens Herre og Guds Søn; Selv den eviggode Fader Ham i Kvalerne forlader, Hører tiende hans Bøn.

2. Ak, hvor aengstet og bedrøvet, Indtil Døden høit bedrøvet Er den ømme Frelsers Sjael! Vredensfulde Kalk uddrikke Maa han, skal han, ellers ikke Naaes hans Agt og Syndres Vel.

3. Hvo kan taenke paa den Smerte Uden med et saaret Hjerte, Om endog en Synder leed? Men her leed den Evighøie, — Smelt mit Hjerte, graed mit Øie, Ak, her lider Hellighed!

4. For al Verdens Syndebrøde Maatte Jesus pinlig bøde, Taale Spot og Saar og Baand, Og tilsidst al Livets Kilde Maatte ogsaa dø, og vilde, Segned og opgav sin Aand.

5. Gode Frelser, kan jeg taale Kraften af en Guddoms-Straale, O, saa send den oven ned! Tend mig, at jeg maa, jeg Arme, Fuld af Aand og hellig Varme Kjende al din Kjaerlighed!

6. O, lad aldrig nogensinde Korsets Trae mig gaa af Minde, Som dig, Frelsens Fyrste, bar! Men lad Kors og Død og Smerte, Tale, raabe i mit Hjerte, Hvad min Frelse kostet har!

7. Hjaelp, at jeg min Synd begraeder, Og mig altid varsom glaeder Ved min Fred og Salighed! Kjøbt jeg blev, dit Navn ske AEre! Dyrekjøbt — ak, lad det vaere Varsel for mig ved hvert Fjed.

8. Af din Naade giv mig Kraefter, At jeg al Tid maa herefter, Det, jeg lever, leve dig! Dig, som døde, lad mig leve, Leve dig, som bød mig leve Ved den Død, du leed for mig!

9. Ja, Forsoner, lad mig vaere Ofret dig til Tak og AEre, Helliget dit Velbehag! Sonet ved den Død, du døde, Skal jeg dig frimodig møde Da paa hin den store Dag.

10. Nu, Forbarmer! jeg det haaber, Mens jeg af det Dybe raaber: Herre Jesu, styrk min Tro! Naar mit Legem dødt henfalder, Styrk min Sjael, idet du, kalder Den til Paradisets Ro!

Tanskalaisessa Psalme-Bog for Kirke og Hjem 206 on virsi lyhennettynä: säkeistöt 1, 6, 7, 8 ja 9, kaikki vähän muutettuina:

Paa sit Kors i Dødens Smerte Haenger med vansmaegtet Hjerte Frelseren, Guds egen Søn; Selv den evig gode Fader Ham til Døden overlader, Hører tavs han Angest-Bøn. 5 v.

K. L. Lindström noudattaen edellä mainittua tanskalaista käännöstä suomensi virren: Uusia Suomalaisia Virsiä. Suomentanut -t-t-t- 3. Turussa, 1861:

Kristuksen kärsimisestä:

1. Rippuissansa ristissänsä, Ahdistettu sydämensä, Nääntyy Poika Jumalan; Itse armollinen Isä Katkeruutta kuolon lisää, Pojan jättäin ainoan.

2. Katkera ja tuskallinen Kristuksen on kärsiminen, Ja sen kalkki kuitenki Tyhjentämän Hänen pitää; Sillä kuka ilman sitä Autuaaksi tulisi?

3. Surkia ja surullinen Ristissä on kärsiminen Viattoman karitsan; Sure, sure, sydämeni, Vuotakohon kyyneleni Kärsimistä hurskahan.

4. Syntimme Hän tahtoo kantaa Itsensäkin ulos antaa Elääksemme iäksi. Mailman kunniaa ei Hän huoli, Kuin Hän eli, niin Hän kuoli, Nöyrin mielin alati.

5. Mieleheni tuskas paina, Herra Jesu, että aina Muistan armotekojas; Muistuttakoon kruunu, risti, Keihäs, joka kylkees pisti, Edestäni maksostas.

6. Surun sumut, Herra, poista Armostas, ah, anna loistaa Rauhan, ilon aurinko; Varjelkohon voimas käsi Lunastettus verelläsi Näkemästä turmioo.

7. Käänny, Herra, puoleheni Että aina sydämeni Nimeäs voi tunnustaa. Sä, ku käskit minun elää, Suo mun kunniakses elää, Sua kiittää kuolossa.

8. Sen mä, armos aina nähden Toivon lunastukses tähden; Vahvista mun uskoni! Täältä vihdoin muuttaissani Henkeni, o Auttajani, Ota rauhan-majoisi.

Komitea korjaili sitä:

Lisäys 1868: 425. Riippuissansa ristin päällä Särjetyllä sydämellä Nääntyy Poika Jumalan; Itse armollinen Isä Katkeruutta kuolon lisää, Hyljää Poikans' ainoan.

2. Katkera ja tuskallinen Kristuksen on kärsiminen; Tämä kalkki kuitenki Tyhjentämän hänen pitää; Eipä kenkään ilman sitä Autuaaksi tulisi.

3. Surkea ja surullinen Ristissä on kärsiminen Viattoman karitsan; Sure, sure, sydämeni, Vuotakohon kyyneleeni Kärseissä vanhurskahan!
4. Syntimme hän tahtoo kantaa, Meidän elääksemme antaa Itsensä täällʼ uhriksi; Kunniasta ei hän huoli, Nöyränä hän eli, kuoli, Alhaisena alati.
5. Mieleheni piinas paina, Herra Jesus, että aina Muistan tätä armoas; Mulle muistuttakoon risti, Keihäs, joka kylkees pisti, Edestäni maksoas!
6. Surun sumut, Herra, poista, Rauhakseni anna loistaa Aina armos auringon; Varjele sun hengelläsi Ne, jotkʼ ostit verelläsi, Joutumasta turmioon!
7. Käänny, Herra puoleheni, Että aina sydämeni Nimeäs vois tunnustaa; Sä, kuin loit mun eloon tähän, Auta sulle elämähän, Kunniakses kuolemaan!
8. Sitä toivon Henkes kautta, Joka heikkoa voi auttaa: Vahvista mun uskoni; Täältä vihdoin kuollessani Sieluni, o auttajani, Muuta rauhanmajoisi!

Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

Alb. Knapp (s. 1332) lausuu: Tämä sekvenssi, johon Palestrina ja Pergolese ovat säveltäneet, on evankelisellekin kirkolle pysyvä helmi keskiaikaisten hymnien joukossa.

Lisäys 1868: 425, 1871: 428, L I 143 b, 1880, 1883, Knapp 503.

49. O Jesus, elonʼ, autuuten' Ijäinen lähde laupeuden! 12 v.

E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Elias Lönnrotin virsi:

1867: 144. O Jesus, elonʼ, autuutenʼ, Ijäinen lähde laupeuden! Sä ristin puussa surmattiin, Mun edestäni uhrattiin.
2. Sä kärseit tuskat, vaivani, Mun kipuni ja haavani; Mun syystäni sä tuomittiin, Mun synneistäni suomittiin.
3. Mun tähteni sä piinattiin, Häväistihin ja pilkattiin; Mun puolestani kuolit sä, Ettʼ elämähän jäisin mä.
4. Ne kätes, jotka vaivasta Paransi monta sairasta, Nyt näen puuhun lyötynä, Nauloilla kiinnitettynä.
5. Ne jalkas, jotka tähteni Ainʼ ahkerasti asteli, Nyt ristinpuussa näen mä Nauloilla lävistettynä.
6. Suloinen suu, kuin kaikillen Vuodatti virrat autuuden, Nyt janossansa juoda saa Sapensekaista etikkaa.
7. Kyljestäs läpi syöstävän Mä näen keihään terävän, ja veresi viattoman Vahvasti maahan vuotavan.
8. Nyt totta syystä kysynen, Sä miksi kärseit kaiken sen: Sä teit sen laupeudesta, Sulasta rakkaudesta.
9. Kuin näit meidän hukkuvan Kadotuksehen kauheaan, Et voinut sitä katsahtaa, Siis tahdoit meitä armahtaa.
10. Sen armotyösi täyttänyt Sä olet; Isä näyttänyt On meihin hyvän suosion Nyt kautta Poikans' ansion.
11. Siis nöyrimmän nyt kiitoksen Sinulle annan, Jesunen, Sä että kuolemallasi Sovitit syntivelkani.
12. Mun suo nyt rakkaudessa Pysyä aina sinussa, Sun teilläs alti vaeltaa, Ja askeleitas noudattaa!
13. Ja koska synti mieleni, Tahtoopi sortaa sieluni, Suo silloin ristis juurella Mun kuolematas muistella!

14. Sun ristis mulla ainoa Ain' olkoon tienosoittaja, Se aurinkona päivällä, Se yöllä kuuna, tähtenä!

15. Se oikealle ohjatkoon, Mun harhateiltä johdatkoon, Ne ettei mua pettelis, Pois tyköäsi viettelis!

16. Se olkoon turva tuskissa, Varustus vahva vaaroissa, Se eläissäni iloni, Se kuollessani toivoni!

E. Lönnrot sanoo, että tässä on „paikoin muisteita arkkivirsistä" (LWU, s. 161). Mitkä ne arkkivirret ovat olleet, on toistaiseksi tuntematonta.

Voisi kenties ajatella sellaisia kuin Jacob Frosteruksen 1762 (Pipping 1029): Herra Jesu mun hurskauten; tai Abr. Achreniuksen Sionin Juhlavirret 1769 Kahdeksas Pitkäperjantaivirsi: O Jesu, elon, autuun, Ja myöskin lähde laupeun: Sun päälles katzon ristin pääl, Ett hengen elon saisin tääll. 16 v.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Tähti 1864: 24, LWU 144 A, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

50. Jesusta nyt ristin tiellä Seuratkaamme; käykäämme. 8 v.

G. F. Gyllenborg 1731—1808. J. A. Cleve 1776—1833. Jaakko Tengström 1755—1832. E. Lönnrot 1802—1884. J. Krohn 1835—1888.

Ruotsalaisen kreivin ja kanslianeuvoksen G. F. Gyllenborgin virsi:

R 95. Vi följt i dag med heta tårar Till korset våra själars vän. Ehuru djupt hans åsyn sårar, Förblifvom der, han andas än. Än, under ångest, svett och möda, Skall han oss hugna med sin röst. Må ljudet in i själen flöda, Och orden ristas i vårt bröst.

2. Hvad våld! o Jesu, kan dig röra? Förlåt dem Fader! säger du, De veta icke hvad de göra. Fäll samma bön för mig ännu. Må jag min svåra synd begråta Och, såsom du förlåter mig, Min ovän utan flärd förlåta Och i mitt hjerta likna dig.

3. Du tröstar dina sorgsna vänner Och anförtror dem åt hvarann; Du deras nöd och brister känner: Men hvem ditt ställe fylla kan! Du till Johannes modren visar Och säger: Qvinna! se din son. O! gif, att jag mig ock bevisar Om hvar bedröfvad lika mån.

4. Den nåd, som röfvarn får erfara Utaf din röst: I dag med mig Skall du i paradiset vara, Ack! låt den äfven sträcka sig Till mig, när snart min lefnad ändas, Att, efter sann omvändelse, Min blick, min sista blick må vändas I tron till min Försonare.

5. Från oss, så brottsliga som svaga, Är straffet, Jesu! vändt mot dig. Min Gud! min Gud! du hördes klaga, Hvi har du öfvergifvit mig? Så, när jag mig förgäten finner I nöden gif, att af ditt blod Mot frestelsen jag styrka vinner Och under bördan tålamod.

6. Förrän ditt hufvud ses nedfalla, Mig törstar, man dig sucka hör, Och man, med ättika och galla, En svamp mot dina läppar för. O kärleksfulle! när du lider, För dig en vattudryck ej finns. På plågans läger, när jag qvider, Gif, att din sista stund jag minns.

7. Alltså, du är ett offer vorden; Som Gud och menniska du bragt Till slut ditt dyra värf på jorden. Allt är fullkomnadt, har du sagt.

Hvad tröstrikt ord! du målet hunnit, Och vi ett stöd att tryggas vid. På synd och verld och död du vunnit Och oss beredt en evig frid.

8. Och nu mot himmelen sig höjer Den sista sucken i ditt bröst, Och, som ditt hufvud ned sig böjer, Du ropar med en upphöjd röst: O Fader uti dina händer Min anda jag befaller nu. Till himlen, dit han återländer, Oss med din röst ledsage du.

9. Dig, Jesu Christe! vare ära, Dig, som i allt ditt lefverne, I ditt exempel, som din lära, Har låtit oss din ömhet se, Och denna kärlek utan like I dina sista andedrag! Må vi förenas i ditt rike, Och här dig nalkas hvarje dag!

„Uusien Virsien" 1836 esitöissä on 3 virttä, joihin on ylläolevaa käytetty: Pesoniuksen U 145, Ignatiuksen U 143 ja Cleven U 142. Ensinmainittu, jonka alkuperäinen muoto alkaa sanoilla: „Kristityt, jotka kyyneleillä Seuraatte Jesust' Golgathaan" on suoranainen käännös R 95:stä ja samalla värsymitalla. Tämä on jäänyt käyttämättä myöhemmässä virsikirjamme työssä. Ignatius sanoo virrestään, että se on „Uudesta tehty" (Ign 35), joten sen, Ignatiuksen lausetavasta päättäen, pitäisi olla alkuperäinen. Sitä se ei kumminkaan ole, huolimatta erilaisesta värsymitasta. Yhtäläisyyksiä R 95:n kanssa on siksi paljon, että Ignatiuksen virttä täytyy pitää käännöksenä, tosin kyllä vapaana käännöksenä R 95:stä. Kolmas mainituista, Cleven, on samoin käännös R 95:stä, ja sen hän sanoo itsekin: „N:o 95 jälkeen Ruots. W. K." Cleven käännöstä täytyy pitää itsenäisenä käännöksenä huolimatta siitä, että sekä Pesoniuksen että Ignatiuksen ovat vanhemmat, joten ne olisivat saattaneet olla hänelle tutut. Cleve ei ole käyttänyt ainoatakaan kohtaa yhtävähän Ignatiuksen kuin Pesoniuksenkaan käännöksestä hyväkseen.

J. A. Cleven suomennos tuli pohjaksi nykyiselle 50 eikä Ignatiuksen, niinkuin tähän asti on otaksuttu. (Turun Tuomiok. arkisto I I 14, 119: 9, käsikirj.):

1. Jesustamme ristin päällä Katsokaamme hengessä Murheella ja kyynäleillä Neuvoksemme kuulkaamme Autuudemme ystävän Loppusanat seitsemän! Pysyköot ne muistossamme Kaiken' elinaikanamme.

2. Vaikehissa vaivoissansa Rukoilee hän lempiä Armollinen kuolessansa Murhajansa edestä: Anna heille Isäni! Rikoksensa anteeksi! Auta Jesu! että minä Vihaa vältän niin kuin sinä.

3. Äitinsä hän nähdessänsä Itkeväisen, suruisen Antaa haltuun ystävänsä: Katso Poikas! sanoo hän Poika katso äitiäs! Ah jos esimerkkiäs Jesu! oikein noudattaisin, laupiutta harjoittaisin.

4. Jesus kääntyy suloisesti Ryöväritä vastaamaan: Tänäpänä totisesti kanssani sun oleman Pitää Paradiisissa! Kuolemani tuskassa koska synnin tunto painaa Jesu lohdutukses laina!

5. Jesus minun auttajani Vaipuissansa valittaa: Jumalani! Jumalani! Miksis hyljäät minua? Koska kipu kivistää Repii, särkee sydäntä Koska tulee kuollon hätä Jesu! älä mua jätä!

6. Jesus kärsimisen alla sanoo: mua janotta! Happamalla haikialla Kastaa hänen huulensa Pakana se saastainen! Koska armoo janoilen Tuskassani tuonen tiellä Virvoitusta älä kiellä.

7. Ah! Ah! sitä riemullista Syntisille suloista Lankeneille lohdullista Jesukseni sanomaa: Kaikki on jo täytetty! Lunastus on päätetty, Jumala on sovitettu, Mailma on vapahdettu.

8. Kuin hän vihdoin työnsä päättää, Huutaa Jesus hartaasti: Isä, minä pyydän jättää Sinun käsiis henkeni! Huokaan että minäkin kuolessani taitaisin Tietää sinne pääseväni Jossa elää Jesukseni!

Vertailun vuoksi otettakoon tähän Ignatiuksen käännös alkuperäisessä muodossaan:

Ign 35. Ristin juureen JEsuksemme, Käykäämme nyt katsomaan, Vaivans vaikiat edestämme, Sanat kalliit kuulemaan, Kuin Hän viimeiseldä viel' Puhuu kuollon kovan tiell', Syväldä ne sydämmiimme, Painettakoon rindoihimme!

2. Sanan suusta suloisesta, Ensin kuulen kullaisen, Mielestä juur armoisesta, Todistuksen totisen; Isä! anna andeks heill'! Rukoilee Hän tuskan teill, Auta JEsu! niinkuin Sinä, Sopivainen ol'sin minä!

3. Surulliset ystävänsä, Lohduttaapi laupiasti. Rakkauteen keskenänsä, Kehottaapi rakkaasti. Katso poikaas! sanoo Hän, suruiselle äitillen. Suo myös muistan suruisia, Turvaan tuskis huokaavia!

4. Valmis ala kuollon ansan, Ryövärille vastaamaan: Tänäpän sun pitää kansan', Paradisis olemaan; Mulle myös tai armo suo, Koska kuollo kivun tuo, Silloin huomaa huokauksen, Kuule kurja valituksen!

5. Kandaissas mun kipuani, Valittavan kuulen Sun, Huutain: minun Jumalani! Miksis ylönannoit mun? Suo ett' kiusauksisa, Tuskisani tuimisa, Kauttas löydän lohdutuksen, Vaivoisani vahvistuksen!

6. Kuollon vaikian vaivan alla, Minä janoon valitat; Vaan ah! sapell' katkeralla, Häijyt suutas kastaavat. Koskan tauti vuoteellan, Vaivoisani valitan, Auta janoas mää muistan, JEsu! alla tuonen tuskan!

7. Laupiasti lausut vielä, Sanan sangen suloisen, Mulle elon, kuollon tiellä, Ilmoituksen iloisen; Sanot: Se on täytetty, Kuin on Kirjas näytetty; Jumala on sovitettu, Mailma lavia lunastettu.

8. JEsu! vihdoin viimeiseksi, Huutos kuulen HERrani! Isä! sinun käsihisi, Minä annan hengeni. Lunastetun sieluni, Auta Lunastajani! Eläissäni Sulle annan, Kuoltuani käsiis kannan!

J. Tengström muovaili kaikki nuo kolme edellä mainittua suomennosta uuteen asuun, saaden Cleven ja Ignatiuksen käännökset monin kohdin toistensa kaltaisiksi: U 142, 143.

Edellämainittu U 142, jota myöhemmin käytettiin nykyiseen 50, on laadittu Cleven käännöksen pohjalla:

U 142. Jesustamme ristin päällä Kumartamaan tulkamme, Katkerilla kyyneleillä Hartahasti kuulkaamme Suloisimman ystävän Loppu-sanat seitsemän. Pysyköot ne muistossamme Kaiken elin-aikanamme.

2. Kovimmisa kivuisansa Verisisä vaivoisa Rukoilee Hän kuolesansa Murhaajansa puolesta: „Anna heille, Isäni! Rikoksensa anteeksi." Jesu! josan voisin minä Vihat voittaa niinkuin Sinä.

3. Äitinsä myös nähdesänsä Itkeväisen, antoi Hän, Haltuun parhaan ystävänsä: „Katso Poikaas", sanoden „Poika katso äitiäs": Ah, jos esimerkkiäs Minäkin näin noudattaisin, Omiani armahtaisin.

4. Kääntyi sitten suloisesti Ryöväritä vastaamaan: „Tänäpänä totisesti Kansani sun oleman Pitää Paradisisa": Kuolemani hetkisä, Koska synnin kuorma painaa Sama Sana mulle anna.

5. Rakas Jesu! vaivoisasi Huokaten myös valitat: „Isäni, o Jumalani! Miksis minun unhohdat": Koska kipu kivistää, Särkee, sulloo sydäntä, Koska vaivaa kuollon hätä, Jesu älä mua jätä.

6. Koska kärsimises alla Huudat: „Mua janottaa." Happamalla etikalla Pyytävät he virvottaa Sydäntäs, o Jesuinen; Koskan armoo janoilen Tuskisani tuonen tiellä, Virvoitustas älä kiellä.

7. Vielä ratki riemullisen Syntisille ihanan Kuulen aivan lohdullisen Jesukseni sanoman: „Kaikki on jo täytetty." Lunastus on päätetty, Jumala on sovitettu, Mailma on vapahdettu.

8. Vihdoin Jesu! piinas vaivat Julmat, sanomattomat, Loppunsa kuin viimein saivat, Äänes huutain korotat: „Käsihis o Isäni! Annan minä henkeni": Niin myös minun kuollesani Korjaa Jesu sieluiseni.

Komitea aikoi ottaa ehdotukseensa 1867 U 142:n sellaisenaan, teki kumminkin siihen muutamia korjauksia:

1867: 145. Seuratkaamme ristin tiellä Jesustamme, käykäämme Golgatalle, jossa vielä Hartahasti kuulkaamme Suloisimman ystävän Loppusanat seitsemän; Pysyköötne muistossamme Kaikken elinaikanamme! 8 v.

E. Lönnrot korjaili sitä edelleen:

L I : 145. Jesusta nyt ristin tiellä Seuratkaamme, käykämme Kanssans' Golgatalle, siellä Hartahasti kuulkaamme Suloisimman ystävän Loppusanat seitsemän; Pysyköötne muistossamme Kaikken' elinaikanamme! 8 v.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

R 95, U 142, 143, 145, 1867: 145, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

51. O Jumalan karitsa, Piinattu ristin päällä! 3 v.

1 v. saksalainen. Mikael Agricola 1510—1557. Vv. 2 ja 3 Jaakko Suomalainen † 1588.

Virsi johtuu Johannes Kastajan sanoista: Katso, Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin! (Joh. 1 : 29.)

Näiden sanojen pohjalle syntyi jo vanhan kirkon sekä kreikkalaisiin että latinalaisiin liturgioihin laulettavia osia:

Beckman, ss. 274, 275. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

2. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

3. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.

Mikael Agricola julkaisi sen suomeksi Messussaan 1549, s. 105:

1. O Jumalan Caritza / ioca poisotat Mailman synnit / armadha meidhen pälen.

2. O Jumalan Caritza / ioca poisotat Mailman synnit / armadha meiden pälen.

3. O Jumalan Caritza / ioca poisotat Mailman synnit / anna meille rauhas ia hyuesti siugnauxes.

Pohjois-Saksassa laajennettiin edellämainittu latinalainen seuraavaan saksalaiseen muotoon:

1. O Lamb Gottes, vnschüldig Am stam des Creützes geschlachtet, All zeit gefunden düldig, Wie wol du wurst verachtet: All sünd hastu getragen, Sonst möste wir vertzagen! Erbarm dich vnser, o Jhesu!

2. O Lamb Gottes etc.

3. O Lamb Gottes etc. Gib uns deinen Frieden, O Jesu.

Olaus Petrin ruotsinnos ilmestyi 1536:

Sv. Songer, s. 77. O rene gudz lamb, oskyldig på corsset for oss slactat, alltijd befunnen tollig, ee huru tu war föractat, Wora synder haffuer tu dragit, döden och heluetit niderslagit forbarma tich offuer oss o Jesu. Giff oss tin ewiga frid o Jesu.

Mikael Agricola suomensi sen ja julkaisi Messussaan 1549, s. 105 muodossa:

O Puhdas Jumalan Caritza / quin ombi Ristis pinattu / ia meille armos taritzet / ehckes olitt couan crunattu / Meiden synnit sine nin cannoit ia meille elemen annoit / Armadha meiden pälen o Jesu.

Käsikirjassa 1614, s. 63 on alkuperäisestä kolmannen säkeistön loppu otettu myös huomioon:

O Puhdas Jumalan caridza cuin ristin pwsa surmattiin / meille sinä armos taridze / waickas silloin covan pilcattin / meidhen synnit sinä cannoit / ia elämän meille annoit / Armadha meiden päällen O Jesu. Suo meille nyt rauha O Jesu.

Sillä välin oli J. Suomalainen julkaissut laajemman muodostuksen, jossa 2:nen ja 3:s säkeistö ovat itsenäisiä:

W 146. O Pudhas Jumalan caritza Quin ristin puusa pijnattin, Meillä sä armos taritze Vaickas silloin couan pilcattin, Meidhän synnit sinä cannoit Ia elämän meillä annoit, Armadh meidhän päälläm O Jesu.

2. O Jesu viatoin caritza Quin surman ala annettin, Meitä sä köyhiä rauitze, Ehk väärin päälläs cannettin, Meidhän tächtem sinä cuolit, Ia synnit meilt pois vuolit, Armadh meidhän päälläm O Jesu.

3. O Jesu nudhetoin caritza, Quin tadhot armos varista Meidhän nyt synnisten päälläm, Quin asum alhal täällä, Heluetin sinä voitit, Ia pirult vallan pois otit, Suo meille nyt rauha o Jesu.

K. M. Kiljander muodosti virren uudelleen. (Käsikirjoitus Suom. Kirj. Seuralla.) Hän käytti osaksi G. Renvallin virttä:

U 741 : 1. Karitsa puhdas aivan, O Jesu alla vaivan Ja ristin ollessasi Sä muistit omiasi: Syntimme Sinä kannoit, Elämän meille annoit. Meit' armahda on Herra Jesu!

2. Viaton Jumalamme Karitsa, auttajamme Sä olet ainokainen Ja turvamme vakainen. Sä kuolit edestämme, Meit' päästit synneistämme. Meit' armahda, on Herra Jesu!

3. O nuhteeton Karitsa, Jumalan vihan vitsan Sä poistit piinallasi, Katkasit kuolollasi, Ja armon tien osotit; Pirulta vallan otit. Suo rauhaa meille, Herra Jesu!

Komitea teki siihen muutoksia:

1867: 146. O Jumalan karitsa, Kuin kuolit ristin päällä! Sä armoosi taritset, Vaikk' kärseit pilkkaa täällä; Syntimme sinä kannoit, Elämän meille annoit; Meit' armahda, o Jesus!

2. O Jumalan karitsa, Kuin kuolit viatoinna! Meit' armollas ravitset, Vaikk' olit turvatoinna; Sä kuolit edestämme, Meit' autit synneistämme; Meit' armahda, o Jesus!

3. O Jumalan karitsa, Jok' etsit eksyneitä! Nyt armollasi etsi Kelvottomia meitä! Helvetin sinä voitit, Pirulta vallan otit; Suo meille rauhas, Jesus!

E. Lönnrot korjaili edelleen, samoin komitea 1880. Nykyisen muotonsa sai virsi vasta 1886.

Agricolan Messu, W 146, U 741, 1867: 146, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 150, R 94, Rbg 150, Sr 30, Kurv. 219, 239, 277, Knapp 512, R 1936: 94.

52. Jesus, sinun vaivas kovat, Ristis, kipus katkera. 6 v.

Joh. Heermann 1585—1647. Erik Cajanus 1675—1737.

Saksalaisen papin J. Heermannin virsi:

Russl. 143. Jesu, deine tiefen Wunden, Deine Qual und bitt'rer Tod Geben mir zu allen Stunden Trost in Leib's und Seelen-Noth, Fällt mir etwas Arges ein, Denk' ich gleich an deine Pein, Die erlaubet nicht dem Herzen Mit der Sünde je zu scherzen.

2. Will sich denn in Wollust weiden Mein verderbtes Fleisch und Blut, So gedenk' ich deiner Leiden, Bald wird alles wieder gut. Will sich der Versucher nah'n, Schau'ich, deine Marter an, Halt'ihm vor die Gnadenzeichen; Bald muss er von dannen weichen.

3. Will die Welt mein Herze führen Auf die breite Sünderbahn, Wo so viele sich verlieren; Dann schau' ich nur ernstlich an Deiner Marter schwere Last, Die du ausgestanden hast: So kann ich getreu dir bleiben, Alle böse Lust vertreiben.

4. Ja, für Alles, was mich kränket, Geben deine Wunden Ruh', Wenn mein Herz sich in sie senket, Strömt mir Kraft und Leben zu; Deines Trostes Süssigkeit Wendet alles bitt're Leid, Du hast mir das Heil erworben, Da du bist für mich gestorben.

5. Auf dich setz' ich mein Vertrauen, Du bist meine Zuversicht! Dein Tod hat den Tod durchhauen, Dass er mich nun tödte nicht. Dass ich an dir habe Theil, Bringt er mir Trost, Schutz und Heil; Deine Gnade wird mir geben Auferstehung, Licht und Leben.

6. Hab' ich dich in meinem Herzen. Brunquell aller Gütigkeit So empfind ich keine Schmerzen Auch im letzten Kampf und Streit. Herr, ich berge mich in dich, Wer will dort verletzen mich? Wer da flieht in deine Wunden, Der hat glücklich überwunden.

E. Noreniuksen ruotsintama:

Wr 151. JEsu! djupa såren dina, Ängslan och din bittra död, Gifwa i lifsdagar mina Tröst i kropps och själens nöd. Faller något argt mig in, Tänker jag på pinan din; Därutaf kan jag wäl hemta, At man skal med synd ej skämta.

2. Will då sig i wällust göda Mit fördärfwad' kött och blod, Mins jag då din swett den röda, Fattar jag strax annat mod: Om mig satan fresta tör, Honom ställer jag strax för Din förtjenst den nåderika, Strax så måste han bårtwika.

3. Wille werlden hjertat föra På den breda wällusts ban, Där jag gläd je-sång får höra: Skådar jag dock flitigt an På din marters tunga last, Som dig hafwer plågat fast; Så kan jag i andakt blifwa Onda lustars magt fördrifwa.

4. Ja, för alt hvad hälst mig kränker, Gifwa dina sår mig kraft; När sig hjertat där insänker, Finner jag ny lifsens saft: Din hugswalans sötma god Wänder bårt mit sorgemod. Du mig helsan har förskaffat, Då du led för mig dödsstraffet.

5. På dig jag min tröstan ställer, Du min tilflygt är försann. Din död döden nederfäller, At han mig ej skada kan: At jag hafwer i dig del, Skydd och helsa utan fel; Nåden din skal mig upwäcka, Ifrån döden wederqwäcka.

6. Har jag dig i hjertat inne, Allan Godhets källa wid, Ingen sweda kan mig hinna. Ja, i sista kamp och strid, Jag fördöljer mig i dig; Hwilken kan då skada mig? Den i din sår rum har funnit, Han har lyckligt öfwerwunnit.

Ruotsinnoksesta suomennettu 1700:

W 147. Jesu, sinun vaivas kovat, Ristis kipus katkerat Minull' opiks', turvaks' ovat, Eläissän' ja kuollessan', Jos mä syntiin syttynen, Piinas kohta muistelen, Se sen kyllä mieleen vienee, Ettei synti leikiks' liene.

2. Hekumass' jos hehkuu pyytää Liha, veri syntinen, Haavais muisto estää siitä, Kuin ne johtuu mielehen', Koska saatan' kiusaa tääll', Luotan aina ansios pääll', Häjyn juonet se niin sulkee, Kimpustan' ett' häpiäll' kulkee.

3. Maailma minua pyytää pettää Juonell' monell' kavalall', Kadotukseen minua vetää Häijy iloll' hekumall'; Vaan kuin mieleen johdatan, Jesu, vaivas vaikian, Pyhyydess' niin taidan pysyy, Halut häijyt poijes sysii.

4. Vastoin kaikkia kuin mua vaivaa, Haavas tukee sydäntän', Niihin itsens' sielun kaivaa, Löytää uuden elämän: Lohdutukses makeus Surullen' on huojennus, Autuun ansaitsit sä minull', Katkeralla kuolon kivull'.

5. Sinä siis tääll' ainoa turvan', Jesu, apun' ainoa! Kuolemas on tuonen surmann', Ettei vahingoittaa saa. Sinä olet turvanan', Koska tulen tuonelaan; Sinun armos minun taitaa Synnist' kuolost' eloon auttaa.

6. Ja kuin sydämessän' olet, Jesu, täältä lähteissän', Voitan kaikki häijyn nuolet, Viimeisessä hädässän'; Koskas olet turvanan', kuljen iloll' kunniaan; Haavais turviss' jos täält' lähden, Perin ilon niiden tähden.

K. G. v. Essenin korjauksesta saatiin 1867: 147. Komitea korjaili edelleen 1880: 147. Nykyisen muotonsa virsi sai vasta 1886.

W 147, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 151, R 77, Rbg 151, Sr 31, Knapp 558, R 1936: 77.

53. Jesus, elon', autuuteni! Sinä kuolit puolestan' 8 v.

Ernst Christopher Homburg 1605—1631. Erik Cajanus 1675—1737. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen juristin E. Chr. Homburgin virsi:

Ev. Ges. 103. Jesu, meines Lebens Leben, Jesu, meines Todes Tod, Der du dich für mich gegeben In die tiefste Seelennot, In das äusserste Verderben, Nur dass ich nicht möchte sterben! Tausend, tausend mal sei dir, Liebster Jesu, Dank dafür.

2. Du, ach, du hast ausgestanden Lästerreden, Spott und Hohn, Speichel, Schläge, Strick' und Banden, Du gerechter Gottessohn! Nur mich Armen zu erretten Von des Teufels Sündenketten. Tausend, tausend mal sei dir, Liebster Jesu, Dank dafür!

3. Wunden liessest du dir schlagen, Schwere Wunden trugest du, Um zu heilen meine Plagen, Und zu bringen mich zur Ruh'. Ach, du hast

zu meinem Segen Lassen dich mit Fluch belegen. Tausend, tausend mal sei dir, Liebster Jesu, Dank dafür!

4. Bitter hat man dich verhöhnet, Dich mit grossem Schimpf belegt Und mit Dornen dich gekrönet, Was hat dich dazu bewegt? Dass du möchtest mich ergötzen, Mir die Ehrenkron' aufsetzen. Tausend, tausend mal sei dir, Liebster Jesu, Dank dafür.

5. Du hast wollen sein gecshlagen, Zu befreien mich von Pein; Liessest fälschlich dich anklagen, Dass ich könnte sicher sein. Dass ich möchte trostreich prangen, Hast du ohne Trost gehangen. Tausend, tausend mal sei dir, Liebster Jesu, Dank dafür.

6. Du bist tief in Not gesunken, Hast gelitten mit Geduld, Hast den Todeskelch getrunken, Um zu büssen meine Schuld. Dass ich würde losgezählet, Hast du wollen sein gequälet. Tausend, tausend mal sei dir, Liebster Jesu, Dank dafür!

7. Deine Demut hat gebüsset Meinen Stolz und Uebermut, Dein Tod meinen Tod versüsset, Es kommt alles mir zu gut'; Dein Verspotten, dein Verspeien Muss zu Ehren mir gedeihen. Tausend, tausend mal sei dir, Liebster Jesu, Dank dafür!

8. Nun, ich danke dir von Herzen, Herr, für alle deine Not, Für die Wunden, für die Schmerzen, Für den herben, bittern Tod; Für dein Zittern, für dein Zagen, Für die tausendfachen Plagen, Für dein' Angst und tiefe Pein Will ich ewig dankbar sein.

Erik Noreniuksen ruotsintama:

Wr 152. JEsu, du mit lif, min helsa, JEsu, du är för mig död: Du dig utgaf mig at frälsa, I den djupsta själanöd: Intet skal mig nu fördärfwa, Utan lifwet skal jag ärfwa. Pris och ära ware dig, HErre JEsu, innerlig.

2. Du, o JEsu! måst utstånda Häde-ord, spott, hån och spe, Smälek, hugg och mycken vånda, Band och bojor, ångst och we, Mig eländig at förlossa, Djefwuls kedjor sönderkrossa. Pris och ära — —.

3. Du lätst såra dig och pina, Och handtera jämmerlig, Til at hela såren mina, Och i ro försätta mig. Ack! du för min wälfärd sanna, Sjelf har låtit dig förbanna. Pris och ära — —.

4. Swåra hafwer man dig hädat, Törnekrönter du ock blef, Med stor hädelse försmädat: Hvad war som dig där til dref? At du måtte mig bekröna, Med din ärekrona sköna. Pris och ära — —.

5. Du lätst dig så rycka, draga, Ifrån nöd at fria mig: Lät dig falskelig anklaga, At jag må bo säkerlig: At jag måtte tröstas åter, Tröstlös du dig hänga låter. Pris och ära — —.

6. Du dig hafwer sänkt i nöden, Lidit alt med tolamod. Smakat ock den bittra döden, och för mig gjordt saken god. At jag måtte ledig täljas, Wille du så swåra qwäljas. Pris och ära — —.

7. Ödmjukheten din har botat För min stolthets öfwermod. Din död har ock döden motat: Min död warder mig nu god. Spott och hån, som du månd' bära, Måste tjena mig til ära. Pris och ära — —.

8. Nu jag tackar dig af hjerta, JEsu, för din myckna nöd, För din sår och stora smärta, För din swåra bittra död, För din ångst den mycket swåra, Den du ledst för synder wåra. Pris och ära ware dig, HErre JEsu innerlig!

Ruotsinnosta noudattaen suomennettu 1700:

W 148. Jesu elon autuuteni! Sinä kuolit edestän', Annoit, vaivoist' päästäkseni, Itses sielun hätähän. Ei nyt minull' mitään vaivaa: Vaan saan perii elon taivaass': Kiitoksen sull' ijäisest', Jesu, sanon haluisest'.

2. Jesu, häpiät, pilkat pahat Olet sinä ottanut, Puustit, syljet, tuskat kauhiat, Köydet, nuorat kantanut; Minua vaivoist' vapahtaakses, Pirun pauloist' pelastaakses. Kiitoksen sull' — —.

3. Kauhiast' annoit ruumiis pyhän Piestää, lyötää, haavoittaa; Parantaa näin haavan' syvät Tahdoit ja mun rauhoittaa. Sinä kannoit kirouksen, Ettän saisin siunauksen. Kiitoksen sull' — —.

4. Sydämes on särjett', murhatt' Häpiäll', pilkall' kauhiall', Kruunull' rumall' pääs on kruunatt', Mikä saatti sun tain all'? Ettäs minua iloittaisit, Kunniakruunull' kaunistaisit. Kiitoksen sull' — —.

5. Riepoittaa sä sinus annoit, Ett' mä vaivoist' pääsisin, Kielet väärät päälles kannoit, Ett' mä levon löytäisin: Lohduttamat' ripuit sinä, Lohdutett' ett' olisin minä. Kiitoksen sull' — —.

6. Jesu, sinä vaikian vaivan Kärseit käsiväisest' tääll', Maistit kuolon kovan aivan, Maksoit velkan' ristin pääll'; Vaivattaa sä annoit sinus, Ett's mun kirvottaisit kivust'. Kiitoksen sull' — —.

7. Minun ynsiän, ylpiän sisun' Sovitti sun nöyryytes, Kuolos kuololt' voiman riisui, Muutti mull' sen autuudeks'. Sinun ristis, häpiäs, pilkkas Minull' ompi kunnia kirkas. Kiitoksen sull' — —.

8. Nyt sull', Jesu, suuren vaivas Edest' annan kiitoksen, Edest' kipiän kipus, haavais, Kuolos kovan hirmuisen, Edest' tuskas, ahdistukses, Syntein raskaan rangaistukses, Kiitoksen sull' ijäisest', Jesu sanon haluisest.

Aug. Ahlqvist muodosteli virren uudelleen, lähteinä: W 148 ja R 76: Oks. 148. Siitä tuli pienin muutoksin:

1867: 148. Jesus, elon', autuuteni! Sinä kuolit puolestan', Annoit, minun päästäkseni, Itses hengen tuskahan; Mua ei nyt mikään vaivaa, Periä saan riemun taivaan. Sulle siitä kiitoksen' Annan, Jesus, ijäisen.

2. Hosut, syljet, puustit kannoit, Kärseit pilkan katkeran, Köysihin myös itses annoit, Menit sielun vaivahan: Mua kurjaa vapahtaakses, Pahan paulat katkaistakses. Sulle siitä kiitoksen' Annan, Jesus, ijäisen.

3. Poistaaksesi multa vaivaa, Annoit itses vaivattaa; Haavan kylkehesi kaivaa, Parantaakses minua; Sinä kannoit kirouksen, Ettän saisin siunauksen. Sulle siitä kiitoksen' Annan, Jesus, ijäisen.

4. Miksi sua suomittihin, Sappijuomin juotettiin? Miksi pahoin pilkattihin, Orjankruunuin kruunattiin? Ettäs mua riemuittaisit, Taivaankruunuin kaunistaisit. Sulle siitä kiitoksen' Annan, Jesus, ijäisen.

5. Piinata sä itses annoit, Ettän kurja kostuisin; Minun syitten' kanteen kannoit, Syytön mä ett' olisin; Lohdutoinna riipuit sinä, Lohdun että saisin minä. Sulle siitä kiitoksen' Annan, Jesus, ijäisen.

6. Sinä tuskain raskauden Kannoit kärsiväisesti, Maistoit kuolon katkeruuden Maksaissas mun velkani; Ostaissas mun autuaaksi Annoit itses lunnahaksi. Sulle siitä kiitoksen' Annan, Jesus, ijäisen.

7. Minkä rikoin ylpeydellä, Kopeana korskeillen, Sovitit sä nöyryydellä, Eloks kuolon voittaen; Kunniaksi muuttui mulle Pilkka, jota tehtiin sulle. Sulle siitä kiitoksen' Annan, Jesus, ijäisen.

8. Nytpä kiitän kivustasi Sua, Jesus, tuskastas, Hiestäsi, haavoistasi, Katkerasta kuolostas; Raskaan edest' ahdistuksen, Rikosteni rangaistuksen, Sulle kannan kiitoksen', Rakas Herra Jesunen!

Nykyisen muotonsa sai virsi 1880.

W 148, 1867, 71, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 152, R 76, Rbg 152, Sr 32, Knapp 508, R 1936: 76.

54. Me sua Jesus, kiitämme, Kun annoit veres tähtemme. 4 v.

Christopher Vischer † 1600. Erik Cajanus 1675—1737.

Saksalaisen hovisaarnaajan ja kenraalisuperintendentin Christopher Vischerin virsi:

Beckman, s. 282. WIr dancken dir, HErr JEsu Christ, Dass du für uns gestorben bist, Und hast uns durch dein theures blut, Für GOtt gemacht gerecht und gut.

2. Und bitten dich wahrn mensch und GOtt Durch dein heilig fünff wunden roht, Erlöss uns von dem ewgen tod, Und tröst uns in der letzten noht.

3. Behüt uns auch für sünd und schand, Rett uns durch dein allmächtig hand, Dass wir im creutz geduldig seyn, Uns trösten deiner schwehren pein.

4. Und schöpffen draus die zuversicht, Dass du uns wirst verlassen nicht, Sondern gantz treulich bey uns stehn, Biss wir durchs creutz in leben gehn.

Jesper Svedbergin ruotsintama:

Wr 153. Wi tacke dig, o JEsu god, Som rinna lät dit dyra blod: Från satans magt och arga list Har du oss löst, o JEsu Christ.

2. Vi bedje dig, sann Gud och man, Slit sönder våra synders band, Fräls oss ifrån en evig död, Och statt oss bi i all vår nöd.

3. Bevara oss för synda-men: När korsset trycker var ej sen, At hjelpa, styrka, stödja så, At det för svårt ej vara må.

4. O JEsu! du vår broder kär, Du vil oss altid vara när: Uti vårt eländ' hos oss blif, Och hjelp oss til et evig lif.

Ruotsinnosta Wr 153 noudattaen suomennettu 1700:

W 149. Me sinua, Jesu, ylistäm', Ett's veres annoit edestäm': Näin pirun pauloist' pahoista Meit' tahdoit, Jesu pelastaa.

2. O Christe Jumala ja mies! Pois särje synnin ijes meist', Pääst' ijäisestä kuolemast', Aut' ulos hädäst' ahtahast'.

3. Meit' synnin vioist' varjele, Ja ristin alla auttele, Sen kuorma kova huojenna: Meit' vahvist', tue, ojenna.

4. O Jesu, veljem' suloinen! Ain' pysy meidän tykönäm', Täss' vaelluksess' vaikiass': Suo sitt' meill' ilo taivahass'.

Virttä korjailtiin, kunnes se 1880 saatiin nykyiseen muotoon.

W 149, 1867, 71, L I, II, 1880, 1883, Wr 153, R 96, Rbg 153, Sr 33, R 1936: 96.

55. Voi suruan' kun Jumalan. 12 v.

Joh. Rist 1607—1667. H. Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. K. M. Kiljander 1817—1879.

Saksalaisen papin ja virsirunoilijan Joh. Ristin virsi:

Beckman, s. 285. O Traurigkeit, O Hertzeleid! Ist das nicht zu beklagen? Gott, des Vaters einigs Kind, Wird ins Grab getragen.

2. O grosse Noth! Gott selbst ligt todt! Am Kreutz' ist Er gestorben, Hat dadurch das Himmelreich Uns aus Lieb' erworben.

3. O Menschen Kind! Nur deine Sünd' Hat dieses angerichtet, Wie Du durch die Missethat Warest gantz vernichtet!

4. Dein Bräutigam, Das GOttes Lamm, Ligt hie mit Bluht beflossen, Welches er gantz mildiglich Hat für dich vergossen.

5. O süsser Mund, O Glaubens Grund, Wie bist Du doch zuschlagen! Alles was auff Erden lebt, Muss dich ja beklagen.

6. O lieblichs Bild, Schön zart und mild, Den Söhnlein der Jungfrauen! Niemand kan dein heisses Bluht Sonder Reü anschauen.

7. Hochselig ist Zur jeden Frist, Der dieses recht bedencket. Wie der Herr der Herrlichkeit Wird ins Grab versencket.

8. O Jesu, Du Mein' Hülff, und Ruh', Ich bitte Dich mit Thränen: Hilff, dass ich mich biss ins Grab Müge nach dir sehnen!

Tämän virren perusteella on nykyisessä virsikirjassamme kaksi virttä (55 ja 61). Edellinen on alkuaan Spegelin ruotsinnoksesta Wr 154 suomennettu, jälkimmäinen suoraan saksalaisesta. .

H. Spegelin ruotsinnoksessa on 4 lisävärsyä, Spegelin omia: 3, 9, 10 ja 11:

Wr 154. Ack hiertans we! At jag skal se Guds egen Son försmädas, Och hans wäsends beläte Under fötter trädas.

2. O sorg och nöd! Si! Gud är död, Och uppå korsset dräpen. Den har wisst en själ af sten, Som ej warder häpen.

3. Den store Gud, Hwars röst och bud Kan hela jorden röra, Har sig låtit tyst och död Ned i jorden föra.

4. Oss syndare Bör slikt ej se, Förutan gråt och tårar; Ty det är wår ondska stor, Som Guds Son så sårar.

5. Han trädde fram Et menlöst Lamb, Och lät sit blod utgjuta; At wi nåd och salighet Må för hans skul njuta.

6. Ack ljuffte mun! All sannings brunn, Du är oskyldigt slagen, Och utaf wår mun förråd, Hädad och bedragen.

7. O Brudgum skön! Bland manna kön Fins ingenstäds din like; Likwäl blef du blott och arm, Men wi därmed rike.

8. O! huru säll Är wisst den själ, Som detta rätt besinner, Och sig med en stadig tro Christi död påminner.

9. Ty efter han, Sann Gud och Man, Led det han ej förtjente, Må wi utan wår förtjenst Saligheten wänta.

10. Den nya graf, Man honom gaf, Har nu så helgat jorden, At wår graf är oss en skön Hwilokammar worden.

11. I allan tid, O Jesu blid! Vårt hjerta vi dig gifve, At du där i hvila må, Och så när oss blifva.

12. Ack Jesu Christ! Vår tröst förvisst, Vi dig i trone bedje: Låt din pina, kors och död, Lånda oss til glädje.

Suomennos v:lta 1700 on noudattanut edellä olevaa ruotsinnosta:

W 150. Ah, suru suur'! Ett näen juur' Jumalan ainoan Pojan, Ja hänen olons' kuvan Pilkall' poljettavan.

2. Voi minua! Ett' Jumala On murhatt' ristin päällä: Kivest' ompi sydän sill', Kuin ei pelkää vielä.

3. Suur' Jumala, Kuin sanalla Maailman liikuttaapi, Kuollun' nyt hiljaisuudess', Maassa haudan saapi.

4. Ken muistella, Kanss' katsella Näit' ilman itkut' taitaa; Sill' Jumalan Pojan näin Syntim' sairaaks' saattaa.

5. Hän Karitsa, Vuodatettaa Maan päällä verens' antoi: Ja niin armon autuuden Itse meille kantoi.

6. Suu suloisin Ja totisin, Sä ilman syytä piestiin, Petoksell', pilkall' ilkiäll', Väärält' kielelt' lyötiin.

7. Sä sulhainen Juur' suloinen, Ei sulle vertaa löydy, Kuitenki tulit köyhäks', Me jonk' kautta hyödym'.
8. Ah autuas, Kuin tiennee taas Näit' todell' tutkistella, Ja Christuksen kuolemast' Uskoss' muistutella.
9. Ett' Jumala Paits' ansiota Pois kuolla tahtoi täältä, Siis paits' omaa ansiotam' Autuutt' pyydäm' hältä.
10. Hän hautahan sitt' lasketaan, Joll' maa on pyhitetty, Ja meille hauta jaloks' Lepokammioks tehty.
11. Jesu rakkain, Sun hautas ain' Mun sydämeni lienee, Ett's siell' lepäät makiast', Tyköm' sinuas riennä.
12. O Jesu Christ'! Sä turvam' its', Me uskoss' sinult' pyydäm', Sun piinas, kuolos tähden, Suo ett' ilon löydäm'!

K. M. Kiljander esitti uudistusehdotuksen (käsikirj.):

1. Ah suru suur, Kun näen juur Jumalan Pojan ainoon, Itsen Herran Jumalan Alla pilkan vainon.
2. Voi minua! Kun Jumala Nyt riippuu ristin päällä! Ken ei sitä kauhistu Kivi-sydän sillä.
3. Suur Jumala, Kun sanalla Maailman liikuttaapi Kuolee hiljaisuudessa Maassa haudan saapi.
4. Ken surutta, Ken itkutta Voi olla näitä nähden, Kun näin Herra piinataan Rikostemme tähden.
5. Hän Karitsa, Vuodatettaa Verensä uhriks antoi Ja niin armon, autuuden Itse meille kantoi.
6. Suu suloisin, Ja totisin Pieksettiin syyttömästi, Petoksella, pilkalla Lyötiin ilkeästi.
7. Sä sulhainen, Juur suloinen Ei löydy vertaistasi; Kärseit kovan kuoleman Säästäin omiasi.
8. Autuas se, Ken taitanee Näit oikein tutkistella, Uskossa ain' Kristuksen Kuoloo muistutella.
9. Kuin lihassa Its' Jumala Näin kärsei puolestamme, Niin me hältä autuuden Saamme ansiottamme.
10. Hän hautahan Kun lasketaan, Niin maa on pyhitetty, Lepokammioksemme Hauta siten tehty.
11. O Herramme Sydämemme Valitse kammiokses' Hengelläsi, ainian Siellä asuakses!
12. Jesuksemme, Sä turvamme! Uskossa rukoilemme Että piinas, kuolemas Olis eloksemme!

Komitea korjaili sitä. Siitä tuli 1867: 150. Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

W 150, Ign 37, U 128, 129, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, vrt. nyk. 61, Wr 154, R 98, Rbg 154, Sr 34, Knapp 585, R 1936: 98.

56. O Jesus Getsemanessa Kuink' oli vaivas kauhea. 6 v.

Joh. Qvirsfeld 1642—1686. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksal. papin Johann Qvirsfeldin virsi:

Beckman, s. 255. Mein Heiland, was vor Seelen-Weh Befällt dich in Gethsemane, Darein du bist gegangen? Der Todes-Angst, der Höllen-Qwal, Und alle Bäche Belial, Die haben dich ümbfangen. Du zagst, Du klagst, zitterst, bebest, Und erhebest Deine Hände, Zu des Himmel Ängelände.

2. Ach Vater, sprichstu, siehe doch, Ists möglich, dass das Schmertzen-Joch, Die gröste Pein auff Erden, Ists möglich, dass die Zentner-Noth, Die Säffte, die dein Eifer soth, Von mir genommen werden, Bitt ich, Hertzlich, Doch so ferne, Du's nicht gerne Möchtest sehen, Mag dein Wille nur geschehen.

3. Du schwitzest grosse Tropffen Blut, Es brennt mich Gottes zornes Glut, Wie Feuer-erhitzte Töpffe, Du windest dich elendiglich, Ein Engel kömmt und stärcket dich, Den Schöpfer das Geschöpffe. Ach was Ist das? Was vor Trauern, Was vor Schauern, Was vor Plagen Fängt mein Jesus an zu tragen?

4. Ich Sünder, warümb frag ich noch! Sind meine Missethaten doch Die Uhrsach aller Schmertzen: Ich solte dieses grosse Lied, Mit ewig-schwartzer Traurigkeit Empfinden in dem Herzen Zittern, Schüttern, ob dem Trancke, Ob dem Stancke Der von Flammen In der Höllen fleust zusammen.

5. So hilffstu meiner armen Seel, O trautester Immanuel Von solchen ihren Plagen. Dein übermachte Garten-Angst, In der du mit dem Tode rangst, Befreyt sie von dem Zagen. Ach wie Kan sie, Numehr singen, Numer springen, Und dich loben, Dass du sie so hoch erhoben.

6. Sey ewig drümb von mir gepreist, Und lass mir deinen Freuden-Geist Das Hertze kräfftig stärcken, Damit ich dir zu Ehren geh, In mein betrübt Gethsemane, Und folge deinen Wercken. Biss ich Endlich Aus dem Jammer In die Kammer Möge kommen, Da du lebst mit allen frommen.

Andr. Petri Amneliuksen ennen v:ta 1689 ruotsintama:

Wr 155. Min Frälsare, hvad själa-ve Går på dig i Gethsemane, Där om har Dawid skrifvit: At helfvetet och dödsens qval, Och alle bäckar Belial, Där hafva dig omgifvit. Du går, än står, Qvider, bäfver Och uphäfver Dina händer, Til de himmels tröste-länder.

2. Ack! käre Fader, sade du, Om det dock möjligt vore nu, Det svåra qval och långa, Den bittra kalk och helfvets glöd, Din vredes eld, osäglig nöd Mig måtte undangånga; Ber jag, förtag Denna qvida; Dock så vida Gud din vilja Täckes henne från mig skilja.

3. Du svettas blod uti din nöd, Emedan dig Guds vredes glöd Så jämmerliga plågar. Alt som en matk du kastar dig På jorden ganska ömkelig, En ängel trösta vågar. Ack! hvad blodbad, Ack! hvad puster, Hvad oluster, Hvad för pina, Du utstår för synder mina.

4. Jag har förskylt och mig har bordt Inställas på den plåge-ort, Och utstå sådan smärta. Jag skulle denna bitterhet, Med evig skräck och grufsamhet, Ha smakat i mit hjerta: Lida, qvida, För synd mina, I den pina, Och den låga, Som de dömda själar plåga.

5. Så hjelper du min arma själ, O trofaste Immanuel, Ifrå så stort elände: Din själa-ångst i örtagård Din Kamp och strid med döden hård All fara från mig vände. Dig vil, jag still Nu lofsjunga Med min tunga, Dig beprisa, Som vil mig den nåd bevisa.

6. Dig vare därför lof och pris, Ack! låt din glädje-Ande vis Mit sinn' och hjerta styrka; At jag må dig städs äran ge, När mig i mit Gethsemane Margfallig plågor trycka. Hjelp mig ändtlig Utur qvalen In i salen Väl at komma, Där du lefver med de froma.

Ruotsinnosta noudattaen on virsi suomennettu 1700:

W 151. Kuink' Jesu, sielus, sydämes, On vaivattu Gethsemanness', Sen David edes tuottaa, Siell' paulat pahat helvetin, Kanss' kuolon ojat

Belialin, Sun kiersit, kääreit totta. Astut, seisot Pelvoss', murheess', tuskass' suuress', huudat ylhäält' Lohdutusta Isält' pyhält'.

2. Sä lausuit: Isän' ylhäinen! Jos olis' toi mahdollinen, Tai kalkki kauhiast' karvas, Sun vihas tuli ja vaiva suur', Helvetin liekki kuuma juur', Ett' poijes poiket' mahtais', Niin mä sitä Hartaast' anon, kuitenki sanon: älköön minun, Mutta olkoon tahtos sinun.

3. Sust' vuosi hiki verinen; Sill' Isän viha tulinen, Se poltti, vaivas' kauhiast': Kuin mato maassa matelit, Ja surkiast' aivan ajelit, Yks' enkel' rohken' rohvaist'. Voi, voi! huutoi, Huokauksii, kipui, tuskii, verist' saunat', Jotk' sinä syntein edest' kannat.

4. Mä rikoin, ja mun tästä työst' Rangaistus-paikall' piti myös Pantaa kärsimään vaivaa. Mun sydäntän' tai surkeus, Ja karvas ijät' katkeruus Pitänyt olis' kaivaa; Kärsiä, itkee, Tuless' kuumass', tuskass' tuimass', pahain joukoss', Syntein tähden, pimiäss' loukoss'.

5. Sä autat surkiaa sieluan', Immanuelin' rakkahan', Näin suurest' tuskast', vaivast'; Sun sielus murhe kryytimaass', Kanss' kuolon kilvoitukses taas Mun vapaht' kaikest' vaarast'. Kiittää siitä Mielelläni, kielelläni, tahdon sinua, Ett's näin armiaast' autat minua.

6. Siis olkoon sinull' ylistys, Ann' ilohenkes aina myös Vahvistaa sielun', mielen', Ett' sinull' annan kiitoksen, Kosk' murheen mä Gethsemannen All' tuskain tuimain tulen; Auta, saata, Ettän täältä, surun säältä, taivaan saliin, Tykös tulen pyhäin pariin.

E. Lönnrot uudisti virren:

1867: 151. Kuin, Jesus, olet vaivattu, Getsemanessa piinattu, Sen David edes tuottaa: Kuin paulat pahat helvetin Ja kuolon ojat Belialin Sun kiersit, kääreit totta; Tuskan tuiman, Pelvon, murheen, vaivan suuren kärsit; kustaan Sielus ei saa lohdutusta.

2. Sä lausuit: „Isä ylhäinen! Jos kova oikeutes sen Minulle voisi suoda, Ett' ei nyt tätä kalkkia, Vihasi maljaa katkeraa, Mun tarvitsisi juoda, Niin vie pois se, Vaikk' ei minun, mutta sinun, Isä, yksin Tahtos tulkoon täytetyksi!"

3. Hikesi vuotaa verinen, Kuin Isän viha tulinen Sua polttaa, vaivaa, soimaa; Ja maassa madellessasi Luojaansa enkel lohdutti, Lisäsi sulle voimaa; Voi, voi vaivoi, Kivun tuskaa, ahdistusta, verisaunaa, Syntini kuin paljon painaa!

4. Synteini tähden kauheain, Rikosten lukemattomain Mun olis tätä vaivaa Pitänyt aina kärsimän, Tään surkeuden hirveän Mun sydäntäni kaivaa, Vääntää, kääntää Tuskass' tuimass', tuless' kuumass', pahain joukoss', Pimeyden synkäss' loukoss'.

5. Rakkain Immanuelini, Sä säästit surkeen sieluni Näin suurten tuskain alta, Sun hikes yrttitarhassa, Kuoleman kamppauksessa, Pois otti vaivan multa: Siitä kiittää Mielelläni, kielelläni sua mahdan, Suo, sen oikein tehdä taidan!

6. Siis kiitos, Jesus, ainian Edestä armos rakkahan! Sun ilohenkes kautta Suo lohdutusta sielullen, Kuin murheen Getsemanehen Mun tuskat tuimat saattaa, Ja kuin suot mun Jättää ajan, maisen majan, maja toinen Anna taivaassas iloinen!

Pienin muutoksin tuli virsi nykyiseen.

W 151, Ign 33, U 127, Tähti 1864: 26, LWU 151 A, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 155, R 84, Rbg 155, Sr 35.

57. Nouse, mielen' Käy nyt kielen'. 10 v.

Venantius Fortunatus n. 530—609. Erik Cajanus 1675—1737. P. J. Ignatius 1761—1827.

Ranskalaisen Poitiersin piispan Ven. Fortunatuksen virsi:

Beckman, s. 296. Crux fidelis interomnes arbor una nobilis, nulla silua talem profert fronde flore germine, dulce lignum duces clauos dulce pondus sustinet.

2. Pange lingua gloriosi proelium certaminis & super crucis tropheum dic, triumphum nobilem qualiter redemptor orbis immolatus uicerit. Crux (fidelis).

3. Deparentis protoplasti fraude facta condolens quando pomi noxialis morsu inmortem corruit ipse lignum tunc notauit damna ligni utsolueret. Nulla (silua).

4. Hoc opus nostrae salutis ordo depoposcerat multiformis perditoris, ars ut artem falleret & medelam ferret inde hostiş unde leserat. Dulce.

5. Qvando uenit ergo sacri plenitudo temporis missus est abarce patris natus orbis conditor atque uentre uirginali cerne factus prodiit. Crux.

6. Vagit infans interarta conditus praesepia membra pannis inuoluta uirgo mater alligat. & pedes manusque crura strista pingit fascia. Nulla.

7. Lustra sex qui iam peracta tempus implens corporis se uolente natus adhoc passioni deditus, agnus incrucis leuatur immolandus stipite. Dulce.

8. Hic acoeto fel harundo sputa claui lancea mitte corpus perforatur sanguis unda profluit terra pontus astra mundus quolauantur flumine.

9. Flecte ramos arbor alta tensa laxa uiscera & rigor lentescat ille quem dedit natiuitas, ut superni membra regis mititenda stipite.

10. Sola digna tufuisti ferre precium saeculi atque portum preparare nauta mundo naufrago quem sacer cruor perunxit fusus agni corpore.

Ruotsinnos:

Wr 157. Up min tunga, At låfsjunga En berömlig kamp och strid, Som sig hände, När Gud sände Oss til hjelp sin Son här ned; Hvilken värfde, At vi ärfde Seger och en evig fred.

2. Ormen rådde Och förmådde Eva til olydighet: På det oråd Följde onåd När hon dödsens äple bet; Då var brutet, Och beslutet Döden dö i evighet:

3. Nu at visa Straff och lisa Och Guds miskund, var förvisst Utaf nöden, At med döden Eve brott och ormsens list Skulle straffas, Och förskaffas Läkedom emot den brist.

4. När då tiden Var förliden, Som af Gud besluten var, Stiger Sonen Utaf thronen, Af en jungfru mandom tar: Blir vår broder, Jungfru moder, Som Propheten talat har.

5. När förledne Och framskredne Voro tri och trettio år, Lät han skilja Sig, med vilja, Som et lamb ifrån sin får: Måste lida Spott och qvida, Villigt til sin pina går.

6. Törnekröntes, At har röntes Mer än mänskligt tolamod. Ack besinna! Han lät rinna För vår synd sit dyra blod; Hvilket renar Och förenar Oss med Gud i dopsens flod.

7. Han hudflängdes Och uphängdes Uppå korssens trä och stamm: Han är vorden Här på jorden Et oskyldigt Påskalam: Han har dragit Från oss tagit Syndsens bördo, last och skam.

8. När fullbordadt Alt var vordet, Han sin anda sist upgaf: Togs strax neder, Och med heder Lades uti Josephs graf. Fadrens ifver Blidkad blifver; Dödsens bojor lösas af.

9. Efter Skriften Utaf griften Stod han up och seger vant; Där med fälde Satans välde, Den med mörksens kädjor bandt. Först förlänte Testamente, Til sin kärleks vissa pant.

10. Satan fängslas, Och nu ängslas: Syndsens våld och dödsens magt Är nu bunden, Öfvervunnen, Helfv'tes port är nederlagd. Nu är heladt Hvad var felat: Fadrens nåd är återbragt.

11. Ty lofsjunge Gamle, unge, Fadren i sin härlighet; Och hembäre Tack och äre, Sonen för hans kärlighet; Samt den sanne Helge Ande, Nu och i all evighet.

Ruotsinnosta noudattaen suomennettu 1701:

W 152. Kielen' kerkiä, ole tärkiä, Veisaa korkiat' kamppaust', Joka nähtiin, koska lähti Poika Isäns' kammiost', Kuin meill' voiton lahjoitt', levon, Perinnöksi laupiaast'.

2. Kärme häijy Evaa väjyi, Kaasi rietas rikokseen, Jota vikaa seuras' viha, Kuin söi kieltyn hedelmän, Tuotti täällä kaikkein päälle Kuolon kovan ijäisen.

3. Että hurskaus, niin myös laupius Nähtäisiin, niin tarvittiin, Evan rikos, käärmeen petos, Kuolemall' ett' rangoittiin, Ja niin meille, jällens' täällä Terveys, autuus ansaittiin.

4. Kosk' aivottu aika joutui, Ja tääll' tuli täytetyks', Poika alas astui taivaast', Neitseest' syntyi ihmiseks', Tuli veljeks', Neitsy äitiks', Kuin löytään ennustetuks'.

5. Koska vuotta kului totta Kolme neljättä kymmentä, Silloin hänens', Karits päänäns', Eroitett' soi maan päältä. Mielellänsä ristiänsä Kantoi, kuoli pois täältä.

6. Kovill' piikeill', hyväll' mielell', Itsens sallei kruunattaa; Ajattele! antoi vielä Verensä vuodatettaa, Kuin puhdistaa ja yhdistää Herrall' kaikk', kuin kastetaan.

7. Hän suomittiin, ripustettiin, Ristin-puuhun riippumaan Pääsiäislampaaks', teuraaks' parhaaks' Tuli tänne maailmaan; Päällens' otti, ylits' voitti Syntim', pilkkam' ja vaivam'.

8. Koska täytett' ja kaikk' päätett' Oli, heitti henkensä: Joseph sitten hänen uuteen Kunniall' korjas' hautaansa; Lepytetään viha Isän, Kadott' kuolo valtansa.

9. Sitten haudast' jällens' palas', Suurell' voitoll', kunniall', Pirun kietoi, häijyn sitoi, Pimeyden kahleill', Vielä ensin Testamentin Asett' halull' rakkahall'.

10. Saatan' kaataan, vangiks' saadaan, Voima synnilt', kuolemalt' On pois otett', ylits' voitett' Helvett', ryöstett' lavialt', Kaikki haavat avun saavat Isält' leppyneelt' pialt'.

11. Siis veisatkaat, nuoret, vanhat, Isäll' ijät' ylistys, Pojall' pyhäll', kunnia ylhääll', Rakkauns' edest' tuokaat myös Hengell' Herran, monin kerran, Kiitos korkia kaikess' työss'.

P. J. Ignatius on laatinut virren uuteen asuun:

Ign 32. Kielen kerkiä! Ole tärkiä, JEsuksesta veisaamaan, Joka täällä, Kuollon säällä, Tuli meitä auttamaan; Syndisille, Saastaisille, Taivaan armoo saattamaan.

2. Taivaahasta, Autuasta, Langemukses luovuimme. Kirouksen, Kadotuksen, Vallan ala jouduimme. Kuolemahaan, Kauhiahaan, Vaikiasti vaipuimme.

3. Täsä vaivas, Armoo taivaas, Meille viellä aivottiin. Vapahtaja, Lunastaja, Syndisille lahjottiin; Ansiollansa, Kuollollansa, Heille autuus ansaittiin.

4. Ajaahalla, Armaahalla, Päätöksestä Taivaahan, Autuudeksi, Ijäiseksi, Tuli JEsus mailmaan; Ihmiseksi, Vertaiseksi Meille, Poika Korkeimman.

5. Valoansa, Opillansa, Mailmalle lahjotti. Tahtoo Taivaan, Armias aivan, Ihmisille ilmoitti. Ihmeillänsä, Eläisänsä, Oppinsa myös vahvisti.

6. Viimeiseldä, Lähti tääldä, Kuollon kautta katkeran. Viatoina, Nuhteetoina, Kannoi synnit mailman. Meitä päästi, Armiast säästi Duomion alda angaran.

7. Ristin päällä, Rippui täällä, Haavat verta tiukkuivat. Sielusansa, Ruumiisansa, Kärsei vaivat vaikiat. Synneistämme, Päästäksemme, Kivut kannoi katkerat.

8. Täyttäisänsä, Päättäisänsä, Lunastusta mailman, Hengen annoi, Turvaan kannoi, Käsiin Isän armian. Haudallansa, Toi meill' kansa, Maasa levon suotuisan.

9. Voitossansa, Haudastansa, Itsensä taas ilmoitti. Omillensa, Rakkaillensa, Rauhaa Taivaan julisti. Miehuudensa, Voittonensa, Taivaan kunniaan korootti.

10. Nyt on kaattu, Fangiks' saatu Vallda synnin, kuoleman Ja taas tuotu, Meille suotu, Armo Isän armian. Avoimeksi, Armoiseksi, Tie on tehty Taivaahan.

11. Kiitostamme, Kandakamme, Ratki riemullisesti, JEsukselle, Suloiselle, Joka meitä lunasti. Kunniaksensa, Iloksensa, Eläkämme ijäti.

K. G. v. Essen korjaili virttä vähäsen (käsikirj.), samoin tehtiin myöhemmin.

Nykyinen muoto perustuu pääasiassa seuraaviin välimuotoihin: v. 3 W 152:een, vv. 6—10 Ign 32:teen, v. 5 abc U 151:een, vv. 1 ja 2 d—i 1880, v. 2 1886.

Välimuodoista on siten P. J. Ignatiuksen laatima tärkein.

Wackernagel 1841, s. 7, W 152, Ign 32, 47, U 151, 1867: 152, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 157, R 106, Rbg 157, Sr 47, R 1936: 106.

58. Jo täytetty on raskas työs, O Kristus, velkamme jo myös. 3 v.

V. 3 saksalainen 1600-luvulta. Erik Cajanus 1675—1737. vv. 1 ja 2: J. O. Wallin 1779—1839. Olof Pesonius 1780—1849. E. Lönnrot 1802—1884.

Neu vermehrtes Stockholmisches Teutsches Gesang-Buch. Stockholm 1694:

248. O Du mein Heiland JEsu Christ / der du für mich am Creutze bist verwund / geschlagen / aufgehänckt / mit Essig und Gall getränckt / ich bitte / lass die Wunden dein ein Artzney unsrer Seelen seyn.

Jesp. Svedbergin ruotsinnos:

Wr 159. O! du vår HErre JEsu Christ, Som på dig tog vår synd och brist, Som plågad vast och slagen hårdt, Som draga måste korsset svårt: Dig bedje vi alt för din död, At du oss hjelper i vår nöd.

Ruotsinnoksesta suomennettu v. 1700:

W 153. O Christe Vapahtajamme! Sä päälles otit vaivamme, Kans' lyötiin, piestiin ankarast', Ja ristin kannoit raskahast', Sun kuolos kautta rukoilem', Ain' hädäs' ehdi avuksem'.

Aug. Ahlqvist muodosti säkeistön uudelleen (Oks. 153):

1867: 153. O Kristus, vapahtajamme, Sä otit päälles vaivamme Ja lyönnin, tuskan ankaran, Kans kannoit ristin raskahan: Sua kuolos kautta rukoilen, Ain' ehdi hädäss' avuksen'!

J. O. Wallin laajensi ruotsalaisen käännöksen lisäämällä siihen 3 säkeistöä:

R 93. O du vår Herre Jesu Christ, Som på dig tog vår synd och brist, Som plågad var och slagen hårdt, Som måste draga korset svårt! Dig bedje vi, att, för din död, Du hjelper oss i all vår nöd.

2. Ditt stora verk fullbordadt är. Guds nåd och stränghet se vi här. En helig Gud för menskors brott Har offer kräft och offer fått. En nådig Gud, en himmelsk Far, Till sina barn oss återtar.

3. Men ack! hur svage äre vi, Om, Herre! du ej står oss bi. Ack, Jesu! huru snart och lätt Förspille vi vår barnarätt, Om du, som oss förvärfvat den, Ej styrker sjelf de svaga än.

4. Så styrk oss, hjelp oss, var oss när I faror, sorger och besvär: I frestelsen gif heligt mod, I striden kraft utaf ditt blod; Gif tröst af din försoningsdöd I lifvets och i dödens nöd!

O. Pesonius suomensi sen (käsikirj. Turun Tuomiokap. I I 13, 26: 4) vapaasti:

1. O Kriste Wapahtajamme! Kuin päälles otit vaivamme, Sä lyötiin, piestiin angarast; Kans kärseit kuolon katkerast; Sun kuolos kautta avuxem Ain riennä, sitä rukoilem.

2. Nyt täytetty on suuri työs; Waaditun uhrin olet myös, Wikaimme tähden andanut, Ja armon meille ansainnut; Sentähden Isän tavalla Mielistyy meihin Jumala.

3. Sun kuolemassas oli juur Kilvoitus kova — voitto suur; Sun ristis raskas vaikia, On voiton lippu oikia: Sen kautta kaikki voittaavat, Kuin pälles Jesu uskoovat.

J. Tengström in korjaamana:

U 138. Suloisin Wapahtajamme! Kuin päälles otit welkamme, Ja siasamme piinattiin Ja ristin puuhun naulittiin, Suo Jesu, että kuolemas Olisi meille autuas.

2. Jo täytetty on raskas työs, Syntimme uhrin olet myös Isälles edes kantanut, Armonsa meille ansainnut, Siis meihin wielä mielisty, Rakkaana aina lähesty.

3. Sun piinas ehkä werinen Ansaitsi meille autuuden, Ja ristis matka waikia, Tie Taivaan oli oikia; Sun woittos ompi woittomme, Kuin Sinun, Jesu! uskomme.

E. Lönnrot muovaili sen uudelleen, käyttäen osaksi U 138:aa:

L 26 : 4. O Kristus, wapahtajamme, Kuin otit päälles waiwamme, kans lyötiin, piestiin ankarast' Ja kannoit ristin raskahast, Sua kuolos kautta rukoilem, Ain' ehdi hädäss' avuksem!

2. Täytetty on nyt raskas työs, Syntimme uhrin olet myös Isälles edeskantanut, Ja armon meille ansainnut; Nyt lähestyä lapsina Taidamme Isää taivaassa.

3. Sun piinas, kuolos verinen Sai meille armon, autuuden; Sun ristis matka on se tie, Kuin meidät taivaasehen vie; Sun voittos meill' on voittona, Ahdistuksissa apuna.

4. O auta, Jesus armiain, Tue ja holhoo meitä ain' Tuskissa, kiusauksissa, Sielun ja ruumiin vaivoissa; Suo sinussa me ripumme, Jok' olet ainoo apumme!

1871: 153:ssa jätettiin 4:s v. pois, ja edellisten värsyjen järjestys muutettiin, samalla kun virsi muutenkin sai nykyisen muotonsa.

W 153, U 138, Oks. 153, 1867, L 26: 4, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 159, R 93, Rbg 159, Sr 39, R 1936: 93.

59. O rakkain Jesukseni, Piinattu verinen. 6 v.

Bernhard Clairvauxlainen 1091—1153. Paul Gerhardt 1606—1676. Julius Krohn 1835—1888.

Alkupohjana on ollut B. Clairvauxlaisen virsi:

Beckman, s. 266. Salue caput cruentatum, Totum spinnis coronatum Conquassatum, vulneratum, Arundine verberatum, Facie sputis illita.

2. Salue cuius dulcis vultus, Immutatus et incultus, Immutauit suum florem Totus versus in pallorem, Quem coeli tremit curia.

3. Omnis vigor atque viror Hinc recessit, non admiror, Mos apparet in aspectu Totus pendens in defectu, Attritus aegra macie.

4. Si affectus sit despectus, Propter me sic interfectus, Peccatori tam indigno, Cum amoris intersigno Appare clara facie.

5. In hac tua passione, Me agnosce pastor bone, Cuius sumsi mel ex ore Haustum lactis cum dulcore, Prae omnibus deliciis.

6. Non me reum asperneris, Nec indignum dedigneris, Morte tibi iam vicina, Tuum caput hinc inclina, In meis pausa brachiis.

7. Tuae sanctae passioni Me gauderem interponi, In hac cruce tecum mori: Praesta crucis amatori, Sub cruce tua moriar.

8. Morti tuae tam amarae Grates ago Jesu chare Qui es clemens pie Deus, Fac quod petit tuus reus, Vt absque te non finiat.

9. Dum me mori est necesse, Noli mihi tunc deesse, In tremenda mortis hora Veni Jesu absque mora, Tuere me & libera.

10. Cum me jubes emigrare, Jesu chare tune appare: O amator amplectende Temetipsum tunc ostende In cruce salutifera.

Tämän johdolla Paul Gerhardt on laatinut ihanan virren:

Ev. Ges. 88. O Haupt voll Blut und Wunden, Voll Schmerz und voller Hohn! O Haupt, zum Spott umwunden Mit einer Dornenkron'! O Haupt, sonst schön gekrönet Mit höchster Ehr' und Zier, Jetzt aber gar verhöhnet, Gegrüsset seist du mir!

2. Du edles Angesichte Voll Huld und Freundlichkeit, Und dennoch im Gerichte Geschlagen und verspeit, Wie bist du nun erbleichet, Wie ist dein Augenlicht, Dem sonst kein Licht mehr gleichet, So schändlich zugericht't!

3. Die Farbe deiner Wangen, Der rothen Lippen Pracht Ist hin, ist ganz vergangen; Des blassen Todes Macht Hat Alles hingenommen, Hat Alles hingerafft, Und daher bist du kommen Von deines Leibes Kraft.

4. Nun, was du, Herr, erduldet, Ist alles meine Last, Ich hab' es selbst verschuldet, Was du getragen hast. Schau' her, hier steh' ich Armer, Der Zorn verdienet hat, Gib mir, o mein Erbarmer, Den Anblick deiner Gnad'.

5. Erkenne mich, mein Hüter, Mein Hirte, nimm mich an; Du hast, Herr aller Güter, Viel Gutes mir gethan; Oft hast du mich gelabet, Mit Himmelsbrod gespeist, Mit Trost mich reich begabet Durch deinen freud'gen Geist.

6. Ich will hier bei dir stehen, Verachte mich doch nicht. Von dir will ich nicht gehen, Wenn dir dein Herze bricht; Wenn dein Haupt wird erblassen Im letzten Todesstoss, Dann will ich dich noch fassen In meinen Arm und Schooss.

7. Es dient zu meinen Freuden Und thut mir herzlich wohl, Dass ich mich in dein Leiden, Mein Heil, versenken soll. Ach, könnt' ich, o mein Leben, An deinem Kreuze hier Mein Leben von mir geben, Wie wohl geschähe mir!

8. Ich danke dir von Herzen, O Jesu, liebster Freund, Für deine Todesschmerzen, Da du's so gut gemeint. Ach gib, dass ich mich halte Zu dir und deiner Treu', Und wenn ich einst erkalte, In dir mein Ende sei.

9. Wenn ich einmal soll scheiden, So scheide nicht von mir; Wenn ich den Tod soll leiden, So tritt du dann herfür. Wenn mir am allerbängsten Wird um das Herze sein, So reiss' mich aus den Aengsten Kraft deiner Angst und Pein.

10. Erscheine mir zum Schilde, Zum Trost in meinem Tod Und lass mich seh'n im Bilde, Herr, deine Kreuzesnoth. Da will ich nach dir blicken, Da will ich glaubensvoll Fest an mein Herz dich drücken; Wer so stirbt, der stirbt wohl!

Lyhennellen suomentanut Julius Krohn 1880: 153 b. Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

1880, 1883, Knapp 499.

60. Jo, Jesus rakas, päätetty Se kaikki on ja täytetty. 7 v.

Jesper Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Skaran piispan Jesper Svedbergin virsi:

Wr 160. Så är fullkomnadt, Jesu kär! Hvad om din död förkunnadt är; Hvad som profeter hafva spått, Det har nu sin fullbordan nått.

2. Du lydig var din Fader huld Till korsets död, för våra skuld; För våra skuld din blod utrann, Som all vår synd utplåna kan.

3. Fast döden har din' ögon söft, Har dock din död här döden döft; Si! Jesu död oss lifvet ger, Ej kan oss döden skada mer.

4. Oss grafven synes mörk och led, Men gifvom oss dock ej derved; När Jesus läggs i grafven ner, Stor heder våra grafvar sker.

5. Tack vare dig, o Jesu kär! Som för oss pint och dödad är. Tack dig, som grafvens mörka port Har ljus med din begrafning gjort.

6. Haf hvila, Jesu! haf din ro, I våra hjertan blif och bo, Haf, Jesu! der din hvilostad, Så far man sist i grafven glad.

7. Du, som i grafven lagder vardt, Haf om min graf stark vård och vakt, Att intet ondt der rörer mig, Men hafver ro och frid af dig!

8. Du, som af grafven månd' uppstå, Låt oss med lust af grafven gå, Och fara sedan med stor fröjd Till evig ro i himmels höjd!

Suomennettu 1700:

Wr 154. Niin, Jesu rakas, päätetty, Ja täydellisest' täytetty, Kuin kuolostas kyll' kovasta On ennustettu vanhasta.

2. Sä Isäs tahdoll' kuuliain, Ain' hamaan ristin kuolemaan, Veres tähtemme vuodatit, Meit synnist' sillä puhdistit.
3. Vaikk' kuolo silmäs nukutti, Sun kuolos kuolon hukutti, Sun kuolos on meill' elämä, Ei kuolo sill' voi peljättää.
4. Ehk' synkeys haudan pimittää, Ei se meit' mahda peljättää, Ett' Jesus hautaan lasketaan, Niin hautamme kunnioitetaan.
5. Sull', Jesu, kiitos olkoon ain', Kuin kärseit kuolon katkeran, Kanss' hautam' hautaamisellas Sä valaisit sun valollas.
6. Ah Jesu, tule sydämeen', Sen huonon surkiaan huoneesen, Siell' lepää, Jesu, suloisest', Niin hautaan menen iloisest'.
7. Ett's, Jesu, pantiin hautahan, Niin ole hautan' vartian', Ettei minull' pahaa tapahtuis'; Ei turvaa minull' ole muis'.
8. Ett's nousit ylös haudasta, Suo meit' myös nousta iloisna, Ja suurell' riemull' sitten tull' Sun tykös, taivaan korkeull'.

E. Lönnrot muodosteli sen uudelleen:

L I: 154. Jo, Jesus rakas, päätetty Se kaikki on ja täytetty, Kuin ennen pyhät profeetat Kuolostas ennustelivat.
2. Isäsi tahdon täyttäen, Rangaistuksemme kärsien Verelläs maksoit velkamme, Kuin kuolit meidän tähtemme.
3. Kuin kuolo silmäs nukutti, Se kuolon vallan hukutti; Sun kuolos meill' on elämä, Nyt kuolo meit' ei peljätä.
4. Ehk' ompi hauta pimiä, Niin ei se meitä hirvitä; Kuin Jesus hautaan lasketaan, Niin hauta sillä valaistaan.
5. Nyt, Jesus, sua kiitämme, Kuin kuolit meidän tähtemme, Hautamme hautaamisellas Valaisit kirkkaudellas.
6. Ah astu Jesus sydämeen, Sen surkian huonoon huoneeseen, Suo majakses sen kelvata, Niin menen hautaan' pelvotta!
7. Sä elämäni valtias, Myös ota hautan' huomahas Ja ruumiin' maassa maatessa Suo sielun' luonas iloita!
8. Niinkuin sä nousit haudasta, Suo meidän nousta iloisna, Seurata, Jesus rakkahin, Sua taivaan ilomajoihin!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Wr 160, R 99, Rbg 160, Sr 40, W 154, Tähti 1864: 28, LWU 154, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 99.

61. Ken surutta Voi katsella. 7 v.

Joh. Rist 1607—1667. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen papin ja virsirunoilijan Joh. Ristin virsi:

O Traurigkeit! O Hertzeleid! (Katso nyk. 55.) Tästä on virsikirjassamme kaksi käännöstä: 55 ja 61.

Tämän suomensi E. Lönnrot:

L 43: 16. Ken surutta Voi katsella, Kun Herra kuoltuansa Ristinpuusta saatetaan, Tuodaan hautahansa?
2. Niin kuolemaan, Juur kauheaan, Jumalan Poika läksi, Vuodattamaan verensä Meidän autuudeksi.
3. Voi, että juur Mun syntin' suur On siihen syynä ollut! Niistä muuten olisin Kadotukseen tullut.
4. Nyt armahan', Vapahtajan', On tässä verissänsä, Jonka antoi vuodattaa Mua päästääksensä.
5. Suu suloisin, Lohdullisin, Nyt ompi lausumatta; Kenpä sitä nähden vois Olla surematta?

6. Sä ihanin, Juur armahin, Marian kipupoika, Katumatta syntejään Ken sun nähdä voikaan?

7. Se autuas, Ken halukas Ain' ompi tutkimahan, Kuinka Herra kunnian hautaan saatetahan.

8. Ah, Jesuksen', Sua rukoilen Nöyrästi, hartahasti, Suo mun hautaas' muistella Omaan hautaan' asti.

Pienin muutoksin virsi sai nykyisen muotonsa 1880, jolloin värsyjen 6 ja 7 sijaan tuli nykyinen v. 6.

U 131, L 43: 16, 1880: 154 b, 1883, Knapp 585, vrt. nyk. 55.

62. Sä nousit haudastasi, O voiton sankari. 5 v.

Benj. Schmolck 1557—1622. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen papin B. Schmolckin virsi:

Ev. Ges. 112. Ich geh' zu deinem Grabe, Du Siegesfürst und Held; Du lehrst mich fröhlich sterben Und fröhlich aufersteh'n, Und mit den Himmelserben In's Land des Lebens geh'n.

2. Du hast geweiht die Erde, In die man dich gelegt, Dass mir nicht bange werde, Wenn meine Stunde schlägt. Was an mir ist von Staube, Geb' ich dem Staube gern, Weil ich nun freudig glaube: Die Erde ist des Herrn!

3. Du schlummerst in dem Grabe, Dass ich auch meine Ruh' Im Schooss der Erde habe, Schliesst sich das Aug' einst zu. Nun soll mir gar nicht grauen, Wenn mein Gesicht vergeht; Ich werde den wohl schauen, Der mir zur Seite steht.

4. Dein Grab schliesst Stein und Siegel, Und du bist dennoch frei; Auch meines Grabes Riegel Bricht deine Macht entzwei; Du wirst den Stein schon rücken, Der mich im Tode deckt, Dann werd' ich dich erblicken, Der mich vom Tode weckt.

5. Du fährst zu Himmelshöhen, Und reichst mir deine Hand, Dass ich dir nach kann gehen In's rechte Vaterland. Da ist es sicher wohnen Im Glanz der Herrlichkeit, Da warten mein die Kronen, Die deine Hand mir beut.

6. O meines Lebens Leben, O meines Todes Tod! Dir will ich mich ergeben Auch in der letzten Noth. Dann schlaf' ich ohne Kummer In deinem Frieden ein, Und wach' ich auf vom Schlummer, Wirst du mein Loblied sein.

Virren on Julius Krohn suomentanut. Se tuli sellaisenaan nykyiseen.

1880: 154 c, 1883, Knapp 3038.

63. Iloitkaam' pääsiäisjuhlasta, Jesusta kiittäin suloista. 9 v.

Latinalainen varhaiselta keskiajalta. Olaus Petri 1493—1552. J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

Sen rinnakkaisvirsi on nykyinen 72: Nyt pääsiäistä pitäkääm', Jesusta kaikki kiittäkääm'! 8 v.:

Latinalainen varhaiselta keskiajalta. Olaus Petri 1493—1552. Pietari Melartopaeus † 1610. K. M. Kiljander 1817—1879.

Kun näillä virsillä on sama alkupohja, niin käsittelen näitä yhdessä.

Meidän virsikirjoissamme on näiden alkuperiksi ilmoitettu, toisen ruotsalainen Olaus Petrin virsi, toisen latinalainen Venantius Fortunatuksen „Salve festa dies". Kumpikaan ei pidä paikkaansa.

Molempien näiden alkupohjana on latinalainen:

1. Ad coenam agni providi Stolis in albis candidi Post transitum maris rubri Christo canamus principi.
2. Cujus sacrum corpusculum In ara crucis torridum Cruore ejus roseo Gustando vivimus Deo.
3. Protecti pascha vesperum A devastante angelo Erepti de durissimo Pharaonis imperio.
4. Jam pascha nostrum Christus est Qui immolatus agnus est Sinceritatis azyma Caro ejus oblata est.
5. O vere digna hostia Per quam fracta sunt tartara Redempta plebs captivata Reddita vitae praemia.
6. Cum surgit Christus tumulo Victor redit de tartaro Tyrannum tradens vinculo Et reserans paradisum.
7. Quaesumus auctor omnium In hoc paschali gaudio Ab omni mortis impetu Tuum defendas populum.

Jonkun tiedon mukaan (Beckman, s. 293) olisi tämä jo Ambrosiuksen ajoilta († 397). R. Zoozmann (Laudate Dominum, München 1928) asettaa sen noin vuoteen 800.

Ruotsinnoksen julkaisi Olaus Petri 1536:

1. NW är kommen vor påsca frögd, ty loffuom Christ j himmels högd, aff reno hierta siungom frij, gongne thet rödha haff förbij.
2. Hans helge mandom offrat är, på corsset som oss hade käär, och hans blod vtgötz rosenrödh, wij leffuom nw widh himmels bröd.
3. Frij ärom wij wor syndaband, och frå then grömma ängels hand, enda haffuer then trääldom svår, nw är thet retta gylden år.
4. Wort påscalamb är Jesus Christ, meenlös vtan all fläck och brist, här skola ock osyrat bröd, warda ätin som herren böd.
5. Itt sant offer thet heta må, som heluetit kan niderslå, förlossa fongar sich til prijs, oc öpna for them paradijs.
6. Wij bidie tich o skapar godh, som aff dödha til lijff vpstodh, slå nid j oss all dödzens lagh, giff, lijff med tich på domedagh.
7. Äära wari tich herre bold, som vpstodh aff dödzens wold, med fadre helgom anda ock så, at ther är ingen ende på.

Siitä tuli Wr 162.

Suomeksi ilmestyi siitä kaksi eri käännöstä. Toisen julkaisi Turun koulun rehtori, Maarian kirkkoherra Jaakko Suomalainen eli Finno virsikirjassaan noin vuodelta 1583. Toisen piispa Erik Sorolaisen apulainen, sittemmin Mariestadin (Vermlannin) superintendentti Pietari Melartopaeus († 1610).

Siitä lähtevät ne kaksi eri muodostusta, jotka esiintyvät eri virsinä jo vanhassa virsikirjassa 155 ja 163 ja nyt edelleen nykyisessä 63 ja 72.

Tällainen rinnakkaisvirsien julkaiseminen ei ole niinkään harvinaista. Vanhassa Virsikirjassa on niitä useita, esim. 124 ja 125, 135 ja 136, 366 ja 370, 385 ja 393 y.m. Monet niistä ovat syntyneet siten, että uuden suomennoksen syntyessä on vanhempikin suomennos säilytetty silloinkin,

kun se on ollut uutta suomennosta tuntuvasti huonompi, esimerkiksi: v. 393 oli jo 1639:n virsikirjassa:

„Vissist Jesu Krist tiedän sen, Et vihdoin täält täytyy kuolla Koska, mill muotoo, en tiedä Enk tiedä, kuss', täss', taikk' muualla, Ne yksinäs, sinä Kriste, tiennet Hallussas ainoastans lienee, Millinen loppu minull' ollee."

Sen rinnakkaisvirreksi tuli uudempi suomennos 1701:n virsikirjaan 385:

„Ah Jesu, minua armahda! Mun täytyy täältä erot'; Vaan kosk ja millä tavalla, Se armoisas on alat', Mult salattu on hetki tai Vaan sinult hyvin tuttava Niin viimeinen myös loppun."

Rinnakkaisvirsiä on tullut muutamia nykyiseenkin virsikirjaan (26 ja 27, 448 ja 449 y.m.) vieläpä uuteen virsikirjan lisävihko-ehdotukseenkin 1923.

Mikä antoi aiheen tämän pääsiäisvirren kahteen eri suomennokseen, on vaikea tietää. Molemmat ovat itsenäisiä, kummassakaan ei huomaa vaikutelmia toisesta. Jaakko Suomalaisen käännös seuraa jotenkin tarkasti latinalaista alkutekstiä ja ruotsalaista Olaus Petrin käännöstä. Pietari Melartopaeus käsittelee ainettaan vapaammin, esim. laajentaen kolmannen värsyn kahdeksi sekä käyttäen loppusoinnun ohessa myös alkusointua. Kun ei mitään erikoista syytä näytä olleen virren uudelleen suomentamiseen, niin voisi ehkä ajatella suomennoksien syntyneen toisistaan tietämättä kutakuinkin samanaikuisesti, vaikka P. Melartopaeuksen suomennos ilmestyikin painosta vasta Hemminki Maskulaisen virsikirjassa noin 1614 paikoilla. Olihan Melartopaeus jo ylioppilas ja opiskeli ulkomailla 1570-luvun alkupuolella, joten suomennoksen voisi ajatella syntyneen jo siihen aikaan.

Jaakko Suomalainen suomentaa virren tähän tapaan:

W 155. Ilotcam pääsiäs Juhlast Kijttäkäm Cuningast cullaist Veisatcam iloisest mielest, Quin pääsim punaisest merest.

2. Sen pyhä ruumis vhrattin Ia ristin päällä murhattin, Hänen verens mös vuodhattetin, Jolla me synnist virutettin.

3. Me olem synnist päästetyt Ia rumald Engelild säästetyt Se suuri orius loppui mös, Nyt on se oikea vapa vuos.

4. Meil Christus Jesus vilpitöin On pääsiäs lammas virhitöin, Syökäm sen cans leipä caltiast, Quin käski caickivaltias.

5. Se macta oll ialo whri Quin kärmen pään murux puri, Helvetin mahan cuckisti, Taiuan meil iällens puhdisti.

6. O Christe Jumalan poica Me rucoilem sua tänä aican Cansas cuolemast kiruota, Ia duomio päiuän viruota.

7. Olcon sinun Christe tosin, Quin kuolemast ylös nousit. Kijtos cunnia ia ylistös Isän ia pyhen hengen mös.

Pietari Melartopaeuksen suomennos taas kuuluu:

W 163. „Pääsiäispäevää pitäkäm, Jesusta corkjast kiittäkäm, Ioca ainoast armosta, Päästi meit pirun paoloista.

2. Hänen pyhällä piinallans, Ia catkerall cuolemallans, Ia ylösnousemisellans, Saatti meit armohin jällens.

3. Ei laki meit sillen soima, Ei ol synnill syngjäll voima, Ei helvetti voi hävittä, Ei cuolema meit cadhotta.

4. Caickein vihollisten vainod, Sinä Jesu meild pois cannoid, Ia sysäisid pahan paickan, Autit meit oikian aican.
5. Pääsiäis totinen teoras, Caridza puhdhas ja paras, Sinä oled ilman estet, Pyhä Herra Jesu Christe.
6. Sinä se oikia uhri, Qvin helvetin taedhad tuhri, Ia päästää fangid vaevaesed, Ia raohata radholised.
7. Vahvista meit oikjan uscoon, Sun sanas meill aina soicon. Perca pois vanha hapatos Pidhä meit elämäs puhtas.
8. Sinull' olcon aina kiitos, Ia ylimäinen ylistös, Jumalan poica Jesu Christ, Quin ylös nousid cuolleist".

1600-luvulla nämä virret kulkivat perättäin. J. Suomalaisen käännös: „Iloitcam pääsiäis Juhlast" edellä ja „Se sama vähä toisin" P. M(elartopaeuksen) „Pääsiäispäevää pitäkäm" heti sen jälessä.

Kun 1701 virsikirja uudelleen järjestettiin ja numeroitiin (siihen asti oli virsiltä puuttunut numerot), joutuivat nämä virsi-veljekset erilleen: toinen sai numerokseen 155, toinen 163. Erillään kun näin siitä asti asuivat, ruvettiin niitä erillisinä kohtelemaankn, kunnes nykyisessä virsikirjassamme on niiden sukujohto selitetty juontuvan ihan eri tahoilta, toisen kantaisäksi on sanottu Olaus Petriä Ruotsissa († 1552), toisen Venantius Fortunatusta, ranskalaista piispaa († 609), jonka virttä „Salve festa dies" tarkemmin tutkimatta luultiin suomalaisen virren 72:n kantavirreksi. Niin häipyi mielistä näiden virsien italialainen alkupohja, puhumattakaan suomalaisesta sanottujen virsien kehityshistoriasta.

Uutta harrastusta näkyy sentään ilmestyneen viime aikoina ja niin on saatu ainakin Lähetysseuran 1907, 1923 julkaisemiin virsikirjoihin uusi tieto. Sen mukaan on virren 63:n tekijäksi merkitty ruotsalainen runoilija E. K. Geijer (1783—1847). Sen mukaan virren tekijäksi on sopinut mies, joka syntyi vasta 200 vuotta jälkeen virren ensimmäisen suomennoksen!

Mutta palataksemme virsiimme, voimme mainita, että kun 1817 alettiin harrastaa virsikirjan uusimista, niin kiintyi huomio näistä kahdesta virrestä vain toiseen, nimittäin J. Suomalaisen käänökseen, nykyiseen 63:een. Ulvilan rovasti P. J. Ignatius lähetti silloiselle virsikirjakomitealle uusintaehdotuksen: „Iloitkam Pääsiäis-Juhlasta Kiittäkäm jalost JEsusta." Arkkipiispa Jaakko Tengström antoi virrelle viimeistelyn, ja niin se julkaistiin kokoelmassa „Uusia Virsiä" 1836 numerona 160: „Nyt Juhlaa pyhää vietämme, Ja Jesustamme kiitämme."

Nämä uusimisyritykset eivät kuitenkaan johtaneet pitemmälle. Sen sijaan se toiminta, johon ryhdyttiin lähes 30 vuotta myöhemmin ja johon Elias Lönnrot otti tarmokkaasti osaa, saattoi tulokseksi nykyisen virsikirjamme.

Lönnrot julkaisi „Tähti"-lehdessä 1864: 28 uusimisehdotuksen tästä samasta virrestä (nykyinen 63), samoin erikoisessa virsijulkaisussaan LWU 1865 ja virsikirjakomitean ensimmäisessä ehdotuksessa 1867: „Iloitkam pääsiäisjuhlasta, Jesusta kiittäin kullaista". Siinä oli 8 värsyä alkuperäisten 7:n sijaan.

Myöhemmin lisäsi Lönnrot vielä yhden värsyn: nyk. v. 8 (Ja tulemises päivänä):

L I: 155. Iloitkam pääsiäisjuhlasta, Jesusta kiittäin kullaista, Jok' ompi kuolon voittanut, Elämän meille tuottanut!

2. Hyvän ja pahan tiedon puu, Niinkuin sen kertoo raamattu, Hedelmän kantoi katkeran, Kuin tuotti meille kuoleman.

3. Hedelmä kallis meille nyt On ristinpuusta lähtenyt, Se veri siinä vuotanut Pois ompi kuolon poistanut.

4. Nyt kuolo, synti, saatana On kadottanut valtansa, Orjuuden aika loppunut, Vapausvuosi alkanut.

5. Nyt meillä Jesus Kristus on Pääsiäislammas virhetön, Sen verellä sivuttuna On sielu pääsnyt surmasta.

6. Se jalo uhri ompi hän, Kuin rikki polki kärmeen pään, Helvetin vallan kukisti Ja taivaan meille aukaisi.

7. Niinkuin sä nousit kuolleista, Myös sielun' synnin unesta Sä auta, Herra, heräämään Sun kanssas uuteen elämään!

8. Ja tulemises päivänä Ruumiini maasta vedätä Sieluni kanssa taivaaseen, Pääsiäisjuhlaan ijäiseen!

9. Nyt kiitos sulle, Jesuksen', Kuin voitit kuolon hirmuisen, Ylistys myöskin Isälle, Samoin Pyhälle Hengelle!

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen n:oksi 63.

P. Melartopaeuksen suomennoksen uudisti K. M. Kiljander:

1867: 163. Nyt pääsiäistä pitäkäm, Ja Jesusta ylistäkäm, Kuin meidät aivan armosta Pelasti pirun pauloista!

2. Hän pyhimmällä piinallaan, Kans katkeralla kuolollaan Ja ylösnousemisellaan Meit' armoon saatti avaraan.

3. Ei voi nyt laki soimata, Ei synti meitä tuomita, Helvetti ei voi hävittää, Ei kuolo meitä käsittää.

4. Sä, Jesus, meitä armahdit, Vihollisista vapahdit, Ne helvettihin sysäsit, Josta sä meitä pelastit.

5. O Jesus Kristus, Herramme, Sä olet tuki, turvamme; Karitsa puhdas, viatoin, Pääsiäislammas verratoin.

6. Sä olet uhri oikea, Voit pirun vallan polkea, Vaivaiset vangit vapauttaa, Ja murheelliset lohduttaa.

7. Vahvista meitä uskossa, Toivossa, rakkaudessa; Hävitä vanha hapatus, Suo meille uusi puhtaus!

8. Sinulle kiitos olkohon, Ylistys ylin tulkohon, Jumalan Poika ainoa, Kuin nousit ylös kuolleista!

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen n:oksi 72.

Kun virret näin kulkevat maasta toiseen, saavat ne myös jossain määrin uusia muotoja, etenkin kun niitä käännetään toisiin kieliin. Niin on käynyt näidenkin virsien.

Alkuperäisessä latinalaisessa virressä, jota käytettiin katekumenien, kasteoppilaiden, ensimmäisessä Herran Ehtoollisen vietossa, puhutaan 1 värsyssä valkoisista vaatteista, joissa vasta kristityiksi tulleet lähestyivät Herran pöytää. Ruotsalaisessa puhutaan vastaavalla kohdalla puhtaasta sydämestä, joka haluaa Herraa ylistää. J. Suomalainen ajattelee tässä vain iloista Pääsiäistä; sentähden laulaa „Veisatkam iloisest mielest, Quin pääsim punaisest merest." Nämä alkutekstissä olevat sanat „punaisest merest", „Post transitum maris rubri" korvaa Melartopaeus

sanoilla „Päästi meit pirun paoloista", tullen nykyisessä muotoon „Pelasti synnin pauloista".

Ristin puu on antanut E. Lönnrotille aiheen miettiä, kuinka „hyvän, pahan tiedon puu Hedelmän kantoi katkeran Se tuotti meille kuoleman." Sen sijaan „Hedelmä kallis meille nyt On ristinpuusta lähtenyt". Siten on yhdestä värsystä tullut kaksi. Samoin J. Suomalaisen sanat „Cansas cuolemast kiruota Ja duomio päivän viruota" on E. Lönnrotille antanut aiheen kahteen värsyyn: 63: 7, 8.

Perusajatukset Jumalan uhrikaritsasta, synnin ja kuoleman vallan voittamisesta, käärmeen pään rikkipolkemisesta ja Jumalan ylistyksestä y.m. ovat kummassakin säilyneet alkuperäisessä tuoreudessaan.

Virsi 63: W 155, U 160, Tähti 1864: 28, LWU 155, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 162, R 104, Rbg 162, Sr 42, Kurv. 288.

Virsi 72: W 163, Wr 162, Rbg 162, R 104, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 289, R 1936: 104.

64. Sä sait, o Jesus, voiton, Lunastit laumasi. 4 v.

Erik Gustaf Geijer 1783—1847. K. L. Lindström 1809—1879.

Upsalan yliopiston historian professorin E. G. Geijerin virsi:

R 105. Du segern oss förkunnar, Du oss förlossat har. Dig prise våra munnar, O Jesu, vårt försvar! Du dödens udd har krossat, Och grafvens bommar lossat, Och lifvet fört derut.

2. Du träder fram i ära: Och verlden fylls af ljus. Dess strålar hugnad bära I sjelfva dödens hus. Fröjd är i englars boning, På jorden fröjd, försoning Och ett odödligt hopp.

3. Ej grafven oss förskräcker: Den var din bädd också. Din milda hand oss räcker, Hur djupt vi hvila må. Den dig i lifvets skiften Har följt, skall ock ur griften Upptagas i din famn.

4. Ty lär oss lefva, lida Som du, och dö din död; Låt oss din hjelp få bida, I kampen var vårt stöd. Blott den, som delar striden, Skall dela segern, friden Och himlens ro med dig.

5. När, Herre! du oss väcker Den sista morgonväkt, Och du din hand utsträcker, Att döma jordens slägt: Ljuft skall din stämma klinga Och oss det budskap bringa, Att ingen död mer är!

Lauri Stenbäck korjaili sitä (v. 2 På jorden fröjd — På jorden frid) ja lyhensi 4-säkeistöiseksi.

Sen suomensi K. L. Lindström:

Lisäys 1868: 426. Sä toit, o Jesus voiton, Lunastit laumasi, Toit uuden elon koiton, O voiton sankari! Sä kuolon odan taitit, Sen vallasta meit' autit, Ja taivaan avasit.

2. Sä nouset kunniassa, Maan täytät valolla; Ei ole kuolemassa Nyt enää kuoloa; Siis ilo enkeleillä Ja rauha ompi meillä Ja toivo autuuden.

3. Nyt emme pelkää hautaa, Sinunkin sulki se; Sun nousemises kautta Me myöskin nousemme; Ken elää kanssas, Herra, Myös kuoltuansa kerran Sun kanssas elää saa.

4. Suo meidän elää, kuolla, O Jesus, seurassas, Niin saamme luonas olla, Ja nähdä kunnias. Ken sotii, voittaa täällä, Saa elon kruunun siellä, Ja rauhan ijäisen.

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

R 105, Lisäys 1868: 426, 1871: 429, 1880: 155 b, 1883, L I: 166 b, Rbg 165, Stb 165, Sr 45, R 1936: 105.

65. Nyt Jesus Kristus noussut on, Hän kuoli puolestamme. 7 v.

M. Luther 1483—1546. J. Suomalainen † 1588. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

M. Lutherin virsi:

Klippgen, s. 32. Christ lag, ynn todes bandē / fur vnser sund gegeben / Der ist wider erstandē / vnd hat vns bracht das lebē / Des wyr sollen frolich seyn / Gott loben vnd danckbar seyn / vnd syngen Alleluia.

2. Den tod niemand zwingen kund / bey allen menschen kinden / Das macht alles vnser sund / keyn vnschuld war zu finden / Dauon kam der tod so bald / vnd nam vber vns gewald / hielt vns ynn seym reich gefangen.

3. Jhesus Christus Gottes son / an vnser stat ist komen / Vnd hat die sund abgethon / damit dem tod genomen / Al seyn recht vnd seyn gewalt / da bleibt nichts denn tods gestalt / Die stachel hat er verloren.

4. Es war eyn wunderlich krieg / da todt vnd leben rungen / Das leben behielt den sieg / es hat den tod vershlungen / Die schrifft hat verkundet das / wie eyn tod den andern fras / eyn spott aus dem tod ist worden.

5. Hie ist das recht Osterlamm / dauon Gott hat gepotten / Das ist an des Creutzes stamm / ynn heysser lieb gebrotten / Des blut zeichnet vnser thur / das hellt der glaub dem tod fur / Der wurger kan vns nicht ruren.

6. So feyren wyr dis hoch fest / mit hertzen freud vnd wonne / Das vns der Herr scheynen lest / er ist selber die sonne / Der durch seyner gnaden glantz / erleucht vnser hertzen gantz / Der sunden nacht ist vergangen.

7. Wyr essen vnd leben wol / ynn rechten Ostern fladen / Der allte saurteyg nicht soll / seyn bey dem wort der gnaden / Christus will die koste seyn / vnd speysen die seel alleyn / Der glaub wil keyns andern leben.

Virren syntyyn on nähtävästi antanut aiheen pääsiäissekvenssin 8 ensimmäistä säettä:

Klippgen, s. 65. Victimae paschali Laudes immolent christiani. Agnus redemit oves, Christus innocens patri reconciliavit peccatores. Mors et vita duello conflixere mirando: dux vitae mortuus regnat vivus.

Virren syntyyn on lisäksi ollut aiheenantajana edellisen ohessa laulettava leissi:

1. Christ ist Erstanden von der Marter banden. des sollen wir alle fro sein, Christ wil vnser Trost sein. Kyrie eleeson.

2. Were Er nicht Erstanden, so were die Welt zergangen. weil er aber Erstanden ist, so loben wir den HErren Jhesum Christ. Kyrie eleeson.

Lutherin virrestä on tanskalainen käännös jo vuodelta 1529: (Pontoppidans Psalmebog, Köpenhavn 1740):

98. Christ laae i dödsens baande, For vore synder given, Hand er igien opstanden, Bar os det evige levnet, At vi skulle altid vaere glad, Hannem takke og prise i allen stad, Og siunge Halleluja, Halleluja. 9 v.

Vv. 1—7 ovat käännös Lutherin virrestä, vv. 8 ja 9 ovat kääntäjän omaa.

Ruotsiksi ilmestyi virsi, tanskalaista noudattaen 1567:

Wr 163. Christ låg i dödsens bandom, För våra synder utgifven: Han är igen upstånden, Bar oss det eviga lifvet; Des skole vi vara glad, Gud prisa och låfva i allan stad, Och sjunga: Halleluja! Halleluja! 7 v.

J. Suomalainen julkaisi virren suomeksi, noudattaen ruotsinnosta:

W 156. Christus quin cuoletettin Caickein synnisten tädhen, Hän iällens ylös nostettin Ja saatti älämän meidhän, Sijs me nyt caicki iloitcam, Jumalat mös aina cunnioitcam, Ja veisatcam Haleluia, Haleluia.

2. Eij yctän ihmist maan päällä Cuolemat asetta tainut, Viatoind eij löytty täällä Synd oli caick alans saanut, Sijs cuolo sitt vallan sai, Ja meidhän coct alansa löi. Saatti mös pirun fangix, Haleluia.

3. Nijn Jesus Christ Jumalan poick Annoi hänens meidhän sian, Hän äkist pirun ylitze voit, Synnin pois pyhki meist pian, Cuoleman mös mahan löi, Ja häneld voiman poies vei Polki hänen ialkans ala, Haleluia.

4. Tuonen ia elämän välil, Oli yxi camala rijta, Tuoni coct elämän käsil Vaipui ia heitettin vijtan, Sen oli ramattu sanonut, Ett cuolo oli tuonen voittanut, Ia saattanut häpiän ala, Haleluia.

5. Hän on se pääsiäis lammas Josta Jumal käskyn annoi, Ristin pääl vhrattu hamas Cunga meidhän synnin cannoi, Hänen verens vuodhatettin, Meidhän vstem päällä priskotettin, Eij päästä murhaiat sisäl, Haleluia.

6. Pitäkäm sijs tätä Juhla Ilon cansa ia riemun, Ett Christus tyghöm tadhoi tulla Valistaman meidhän sielun, Hän Auringo kirkas on, Quin synnin ia mös salan työn Ilmei saatta caicki tyni, Haleluia.

7. Syökäm ia hyuin eläkäm Tällä makia leiuän aial, Hapoin taikin pois heittäkäm, Quin meit temma pahal taual, Christus meitä rauitcon, Ja sielul tarpens taritcon, Eip vsco muita kärsi, Haleluia.

K. L. Lindström antoi uudistusehdotuksen (käsikirj.):

1. Nyt Jesus Kristus nousnut on, Hän kuoli sijassamme, Hän meitä myöskin elohon Nyt päästi kuolostamme. Riemuitkoon siis jokainen, Jumalata kiittäen Ja veisaten halleluja, halleluja.

2. Ken kuolon kaannut olisi, Ei löytynyt maan päällä, Vaan synti meitä rasitti Ja saastutteli täällä; Siis sai vallan kuolema, Kaikki löi hän allensa Ja vankina meidän piti; halleluja.

3. Vaan Jesus Kristus synnistä On meitä puhdistanut; Siis kuolon valta hirveä on kokonansa laannut. Entisestäns haamuksi Hän nyt jääpi iäti, Jo särjetty on sen ota; halleluja.

4. Nyt riita kuolon välillä Ja elämän on laannut, Jo vaipuneena, elämä on vihdoin voiton saanut. Kiitos olkoon Jumalan; Kuolo kaasi kuoleman Ja häpiähän saatti; halleluja.

5. Hän, pääsiäis-lammas kallihin Ja uhri edestämme, On sovintomme suloisin Ja lähde elämämme; Verens vastaan kuolemaa Turvamme on tukeva, Pois torjuva turmelian; halleluja.

6. Siis tänä riemujuhlana Nyt kaikki iloitkaamme; Me, Herran ilmi tultua, Nyt toivon sulon saamme. Valo armon auringon Kirkkaimmassa loistees on, Pois synkkä yö on synnin; halleluja.

7. Hän antaa leivän makean Nyt elätellä meitä; Siis vanhan hapantaikinan Me mahdammekin heittää: Kristus, sielun ravinto Ruaks itsens suo, Ja uskomme siitä elää; halleluja.

E. Lönnrot teki siihen korjauksia, hän m.m. kirjoitti v:n 2 lähes kokonaan uudeksi: Ei kuolon valtaa kukistaa Maan päällä kenkään tainnut Sill' että synti saastuttaa Jo oli kaikki saanut.

Komitea myös korjaili virttä; siitä tuli 1867: 156. Lönnrot korjaili edelleen: L I 156.

Nykyiseen muotoonsa tulivat pääasiassa tai kokonaan vv. 2, 3, 5 jo 1872 L I:ssä, vv. 1, 6, 7 1880 ja v. 4 1886.

W 156, 157, 164, Ign 46, U 168, 1867: 156, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 163, 164, Rbg 163, Sr 43, Kurv. 289, Knapp 601.

66. Maailman ympär', iloinen O sanoma, nyt lennä. 7 v.

Paul Gerhardt 1607—1676. J. L. Runeberg 1804—1877. Julius Krohn 1835—1888.

Paul Gerhardtin alkuperäisessä virressä on kokonaista 36 värsyä, niistä on käytetty tähän vain 7: vv. 1, 2, 3, 9, 31, 35, 36:

Gerhard's geistliche Lieder, s. 207. Nun freut euch hier und überall, Ihr Christen, lieben Brüder! Das Heil, das durch den Todesfall Gesunken, stehet wieder. Des Lebens Leben lebet noch, Sein Arm hat aller Feinde Joch Mit aller Macht zerbrochen.

2. Der Held, der alles hält, er lag Im Grab als überwunden, Er lag, bis dass der dritte Tag Sich in die Welt gefunden. Da dieser kam, kam auch die Zeit, Da, der uns in dem Tod erfreut, Sich aus dem Tod erhube.

3. Die Morgenröthe war noch nicht Mit ihrem Licht vorhanden, Und siehe, da war schon das Licht Das ewig leucht't, erstanden. Die Sonne war noch nicht erwacht, Da wacht' und ging in voller Macht Die unerschaffne Sonne.

9. Das war ein Diener aus der Höh', Von denen, die uns schützen; Sein Kleid war weisser als der Schnee, Sein Ansehn gleich den Blitzen; Der hat das fest verschloss'ne Grab Eröffnet und den Stein herab Von dessen Thür gewälzet.

31. O Lebensfürst, o starker Leu, Aus Juda Stamm erstanden, So bist du nun wahrhaftig frei Von's Todes Strick und Banden! Du hast gesiegt, und trägst zum Lohn Ein' allzeit unverwelkte Kron', Als Herr all' deiner Feinde.

35. Ich will dich rühmen, wie du seist Die Pest und Gift der Höllen. Ja Herr, ich will durch deinen Geist Mich dir zur Seiten stellen, Und mit dir sterben, wie du stirbst, Und was du in dem Sieg erwirbst, Soll meine Beute bleiben.

36. Ich will von Sünden aufersteh'n, Wie du von Grab aufstehest. Ich will zum andern Leben geh'n, Wie du zum Himmel gehest; Dies Leben ist doch lauter Tod, Drum komm und reiss' aus aller Noth Uns in das rechte Leben!

J. L. Runeberg julkaisi ruotsinnoksen, johon käytti alkuperäisestä vain edellä mainitut säkeistöt:

Rbg 164. Nu fröjdens här och allestäds, I Christne, käre bröder; Han, af hvars nåd all verlden gläds, Är icke mera döder, Han, lifvets lif, stått upp igen, Hans arm har krossat fienden Och dödens ok bortkastat.

2. Guds kämpe låg i graf, som om Han varit öfvervunnen, Tills att den tredje dagen kom, Och midnatt var försvunnen; Då vardt hans tid, som skriften sagt, Då bröt han dödens våld och makt, Han vårt beskärm i döden.

3. Än sågs ej morgonrodnan skär, Och jordens ljus låg fånget, När ren det ljus, som evigt är, Ur grafven var uppgånget; Vår sol den gömde än sitt sken, När mild och klar han lyste ren, Han, den oskapta solen.

4. Ett himmelskt budskap, en af de, Som till vårt bistånd sändas, Kom neder mera skinande, Än himlens blixtar tändas; Han från den fast tillslutna graf Den tunga stenen vältat af Och grafvens dörr upplåtit.

5. O konung stor af lifsens land, O lejon du af Juda, Så är du lös af satans band Och kan oss frälsning bjuda; Du segrat har, till lön du bär En krona, som ovansklig är, Du Herre öfver alla.

6. Jag prisar dig, du gift och pest För satan och hans skara, Och, genom Andan vid dig fäst, Vill vid din sida vara, Och dö med dig såsom du dör; Och hvad i seger hem du för, Det skall mitt byte blifva.

7. Jag vill ur synd stå upp, som du Ur grafven der du varit, Och ett nytt lif begynna nu, Som du till himla farit; Ty lifvet här är idel död, Så kom och för oss af all nöd Du till det rätta lifvet.

K. L. Lindström suomensi sen (käsikirj.):

157. O kristityt, nyt riemuitkaa ja koko ihmiskansa: Hän, jolta armon mailma saa Jo heräs haudastansa; On nousnut Herra elämän, Jo vihollisen voitti hän ja särki kuolon ikeen. 7 v.

Julius Krohn suomensi virren uudelleen 1880: 157. Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen virsikirjaan.

1880, 1883, Rbg 164, Sr 44.

67. Nyt se suuri päivä koitti, Armon päivä valkeni. 8 v.

Joh. Franck 1618—1677. Gustaf Ollon † 1704. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen pormestarin J. Franckin virsi:

Reusner: 188. DIeses ist der Tag der Wonne / Dieses ist das Freuden-Fest / Dran der HERR / die Lebens-Sonne / Seine Strahlen schiessen läst / Christus ist durchs Grab gedrungen / Und hat nun den Tod verschlungen.

2. Todt / wo ist dein Stachel blieben? Hölle / wo ist nun dein Sieg? Deine Macht ist aufgerieben? Nunmehr endet sich der Krieg / GOtt hat uns den Sieg gegeben. Trotz der uns wil wider streben!

3. Wol! O wol! ja / wol der Stunden! Drey und drey / und noch dreymahl. Denn das Lamm hat überwunden. Weg! nur weg mit aller Qvahl! Nunmehr wohnen ohne scheuen / Schaaffe bey den grimmen Leuen.

4. Pharao / samt Ross und Wagen / Liegt ins tieffe Meer gestürtzt. Die Philister sind geschlagen / Ihre Bossheit ist verkürtzt. Unser Simson hat mit Prangen Seine Siegs-Fahn auffgehangen.

5. Goliat ist gantz erleget: Unser David ist der Held Der ihn heut zu Boden schläget. Gar kein Feind darff mehr ins Feld. JESUS / der da ist erstanden / Macht all ihre Macht zu Schanden.

6. Geh / und lass das Grab verriegeln / O du blinde Jüden-Schaar! Geh / und lass den Stein versiegeln! Stelle Hut und Wache dar! JESUS / wann er auff wil stehen / Kan durch Stein und Siegel gehen.

7. Blecke / Tod / nur deine Zähne! Brülle Satan noch so sehr / Winsle Höllen-Schlund / und stehne / Du hast keine Macht nicht mehr. Wer mit Christo wird begraben / An dem kanst du nichts mehr haben.

8. Grosses Fest sey hochgeehret! Sey geehrt gewünschtes Licht / Dran die Hölle ward zerstöret / Und der Todt ward hingericht. Wir sind nun des Lebens Erben / Weil der Tod hat müssen sterben.

Virren on vapaasti ruotsintanut 1600-luvulla Gustaf Ollon:

Wr 174. Denne är den store dagen, Som oss Christus hafver gjort; Mörksens förste är nu slagen, Nederlag är helfv'tes port: Dödsens mörker har försvunnit; Lifsens sol har nu uprunnit.

2. Hvar är nu, o död, dit välde? Helfvete, hvar är din kraft? Ormen som vår moder fälde, Hafver Christus nederlagt, Honom med sin död fördärfvat; Fred och seger oss förvärfvat.

3. Säll och salig är den stunden, När vår Frälserman upstod; Satan blef i mörkret bunden, Dämpat vardt hans grymma mod. Si, nu kunna fåren vara Ibland ulfvar utan fara.

4. Vi ha varit fierran gångne Från det lif som åfvan är: Oss har döden hållit fångne Med sin grymma magt och här, Men vi äre fri den vånden, Medan JEsus är upstånden.

5. Vi ha varit dödsens trälar, Vi ha varit mörksens barn: Satan hade våra själar Snärda i sit nät och garn; Nu har JEsus oss förlossat, Ormsens hufvud sönderkrossat.

6. Jude slägt, din otro spegla Uti dessa underting: Utsätt vakten och besegla Grafven med Pilati ring; Christus går dock, utan möda, Genom stenen från de döda.

7. Hvässe döden sina tänder, Ryte satan utan tal; Bunden är hans magt och händer, Hämmadt är nu dödsens qval. Ho med Christo blir begrafven, Upstår under Christi glafven.

8. Låter oss nu vara glade, Frögde sig hvar på sin ort; Nu är botad all den skade, Som oss Adam hade gjort: Dödsens fruktan är fördrifven; Döden är upsvulgen blifven.

9. Up min själ, min mun och tunga, Up mit hjerta och min röst, Til at prisa och låfsjunga JEsum, som oss återlöst: JEsum tacka och berömma, JEsu godhet aldrig glömma.

Aug. Ahlqvist suomensi sen:

Oks. 158. Päivä suur' on valjennunna, Jonk' on Kristus voittanut. 9 v.

Korjailtuna siitä tuli:

1867: 158. Päivä suur on koittanunna, Jonk' on Kristus tuottanut. 9 v.

Julius Krohn julkaisi uuden suomennoksen 1880: 158. Siitä tuli sellaisenaan nykyinen muuten, paitsi että siinä ollut v. 7 („Hio, kuolo, hampaitasi") jätettiin pois.

Wr 174, R 112, Rbg 174, Sr 54, Oks. 158, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 112.

68. Jesus elää, mi'ain sun, Kuolema, nyt hirmus jääpi? 6 v.

Christ. F. Gellert 1715—1769. Julius Krohn 1835—1888.

Runouden ja siveysopin professorin Christopher Fürchtegott Gellertin virsi:

Ev. Ges. 116. Jesus lebt, mit ihm auch ich, Tod, wo sind nun deine Schrecken? Er, er lebt, und wird auch mich Von den Todten auferwecken. Er verklärt mich in sein Licht, Dies ist meine Zuversicht.

2. Jesus lebt, ihm ist das Reich Ueber alle Welt gegeben; Mit ihm werd' auch ich zugleich Ewig herrschen, ewig leben. Gott erfüllt, was er verspricht, Dies ist meine Zuversicht.

3. Jesus lebt, wer nun verzagt, Schmähet ihn und Gottes Ehre. Gnade hat er zugesagt, Dass der Sünder sich bekehre. Gott verstösst in Christo nicht, Dies ist meine Zuversicht.

4. Jesus lebt, sein Heil ist mein, Sein sei auch mein ganzes Leben! Reinen Herzens will ich sein, Und den Lüsten widerstreben. Er verlässt den Schwachen nicht, Dies ist meine Zuversicht.

5. Jesus lebt, ich bin gewiss, Nichts soll mich von Jesu scheiden, Keine Macht der Finsterniss, Keine Herrlichkeit, kein Leiden. Er gibt Kraft zu jeder Pflicht, Dies ist meine Zuversicht.

6. Jesus lebt, nun ist der Tod Mir der Eingang in das Leben. Welchen Trost in Todesnoth Wird es meiner Seele geben, Wenn sie gläubig zu ihm spricht: Herr, Herr, meine Zuversicht!

Iitin kirkkoherra David Lönneström on suomentanut sen ja julkaissut arkkivirtenä 1789: Mun Jesuxen elää O! ylistett ilon. 6 v.

Julius Krohn on suomentanut virren uudestaan: 1880: 159.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

Knapp 626, 1880: 159, 1883.

69. Jesus, joka kuolollasi kuolon vallan kukistit. 10 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Hakvin Spegelin virsi:

Wr 173. Jesu! du dig sjelf uppväckte, Då du låg i grafwen död, Och med dinom blod utsläckte Svåra brinnand' helvet's glöd. Värdes ock min själ uppresa, Att hon ifrån jorden sig Hasta må, o Gud! till dig.

2. Låt din Ande i mig verka Rätta lifvet mer och mer, Att min själ må kunna märka All den nåd, som du beter. Låt mig döda syndens lusta, Och korsfästa så mitt kött, Att det blifver verlden dödt.

3. Jag är väl med dig begrafven Genom dopet i din död, Jag är krossad af den staven, Mose lag, och det du böd; Men den onda vanart qvicknar Ofta i min själ på nytt, Och vill, det jag förr har skytt.

4. Gärna vill jag för dig vandra Uti ett nytt lefverne, Och mitt sinnes lust förändra, Att din vilje ju må ske; Men mig hindrar verldens vana, Köttsens svaghet, satans list, Och jag märker mycken brist.

5. Hjelp fördenskull, Jesu Christe! Med din Andes milda nåd, Att det lif, som Adam miste, Då han lydde satans råd, Alltid må i mig förnyas, Styrkas och förökas så, Att jag lifsens väg kan gå.

6. Hjelp, att jag ej mera följer, Gamla menskans välbehag, Eller synden öfverhöljer Med en ursäkt, som är svag. Att du uppstod, det skall lära, Huru jag af synden bör Uppstå, så att jag ej dör.

7. Ty mitt hjerta måste bäfva För ditt hot och lagsens ord; Dock vill Anden sjelfver häfva Stenen och den tunga jord, Som uppå mitt samvet' ligger, Och din engel stiga ned, Att förkunna mig din frid.

8. Ack, låt honom ljufligt båda, Att du hafver seger fått. Låt mig sjelf med trona skåda, Att du har ur fängslet gått, Och detsamma för mig öppnat, På det jag derur skall gå, Och på domedag uppstå.

9. Värdes du ock sjelf mig möta, Att jag dig med hugnad ser I din' ord och löften söta, Der du dig med kraft beter, Och mig kungör lifsens vägar, Dem jag vandra skall till ro, Att jag glad må hos dig bo.

10. Här skall nu min själ sig nära Af osyradt himmelskt bröd, Jesu nåd, och ej begära Annat till sitt understöd, Än det han förvärfvat hafver, Kasta syndens surdeg bort, Hvilkens fröjd är snöd och kort.

Vanhin suomennos on Gabriel Lauraeuksen, Loimaan rovastin, julkaistu 1747 (Muutamia Hengellisiä Virsiä, s. 7):

Jesu joca itzes nostit, Haudast' omall' voimallas, Ja omaxes meitä ostit, Painain Helvetin alas; Sieluni myös ylös ojenn, Että maasta mieluhust, Tulis tygös kiiruhust. 10 v.

Lohtojan kirkkoherra Jacob Abrahaminp. Frosterus suomensi virren ja julkaisi 1775: Muutama Hengellinen Virsi, Ruotsin kielestä suomeksi käätyt. Turussa, 1855:

1. Jesu, kuin its' omall' väel' Nousit kuollon haudasta, Ja sun kalliill' ansios verell', Päästit meitä vaivasta; Ah, siis synnist' sielun nosta, Ett' hän tykös, Jumalan, Mahdais tulla asumaan.

2. Anna henkes minuss' vaikut', Edestuoda enemmin Uuden elon, uudet halut, Kiinnit' armoos sydämmen, Joka synnin voiman kaiken, Sielussani sammuttais, Ja mun lihan kuolettais.

3. Haudattu kyll' olen kanssas, Kasteen kautta kuolemaan, Lain kanteen tuskan ansas Tullut syntin tuntemaan; Mutt' se vanha synnin juuri Virkoo sieluss' surkiast', Tekee elon ahtahaks'.

4. Mielell' kaikell' halaan todell' Tahtos jälkeen tekemään, Pyhyydessä hartaudell' Suosiokses elämään; Mutta hidas synnin luonto, Mailman muoto perkel' viel', Tekee sen mull' työlääks' tääll'.

5. Auta siis, o Jesu rakas, Sinun henkes avulla, Että elo, joka lakkais, Koska Adam synnillä Kuuli, perkelt' rikko lakis, Mahdais tulla voimahan Minun köyhäss' sielussan.

6. Älä salli minun seurat' Haluu vanhan ihmisen, Eikä syntii enä noudat, Kaunistellen mielessän. Ettäs nousit haudast', Jesu, Se meit' pitää neuvoman Synnist' pian nousemaan.

7. Ehkä sydän pelvost' vaipuu, Tuten vihass' hirmuisen, Kuitenk' sielun tykös taipuu, Koska kuulen rauhan sen, Jonka Jesus nostuansa, Toi meill' eloks' kuollesans Ja myös voitoks' voimassans.

8. Tämän rauhan ilmestykses Syttyy ilo sielussa, Ijäiseksi lohdutukseks' Lakkaa tunto vihasta, Oman-tunnon lepo alkaa, Sitt' sen kuorma huojentuu, Armo henges ilmaantuu.

9. Ah ett' henkes rauhan tämän, Sielussan myös ilmottais, Ett' mä saisin uskoss' nähdä, Ilon sinun voitostas, Ettäs olet vankiuden Särken ja sen avan' mull', Ettän eloon taidan tull'.

10. Ann' siis minun iloll' kohdat' Sinua, minun Jesuksen, Sanasas, joll' sielun' johdat', Makeudes maistokseen, Koska pyhiss' lupauksiss' Elon tien mull' osotat, Ja sun iloos johdatat.

11. Tällä kalliill' armo-pöydäll' Sielun halu ravitaan Taivaallisell' iloleiväll', Joka uskoll' taritaan; Ei siis sielu muusta huoli, Kuin sit' armo haluisest' Saada maistaa ijäisest'.

Virren suomensi uudelleen P. J. Ignatius: Ign 40, U 165, J. Tengström: U 166, J. Frosterus: käsikirj., U 167 y.m.

E. Lönnrot lienee virttä uudelleen suomentaessaan käyttänyt jonkun verran Jacob Abr.p. Frosteruksen edellämainittua suomennosta (Wrt LWU 160 B: 10 Frosteruksen v. 8). Siten Lönnrot on saanut ehdotukseensa 11 säkeistöä kuten Frosteruskin alkuperäisen 10 säkeistön sijaan: „Tähti" 1864: 29, LWU 160 B, L I 160. Viimemainitun mukaan:

L I 160. Jesus, joka kuolollasi Kuollon vallan kukistit, Omin voimin haudastasi Kuollehista heräsit, Kansas uuteen elämähän Mieleni nyt herätä, Puolees maasta vedätä!

2. Auta, Henkes vaikuttaisi Elon uuden sielussan', Että niin se tuta saisi Rakkautes avaran, Kuollaksensa maailmalle Sekä synnin himoille, Eläksensä sinulle!

3. Kasteen kautta haudattuna Olen, Jesus, kuolemaas, Rakkaudeltas vaadittuna Noudattamaan tahtoas; Vaan se vanha synnin juuri Virkoo usein uudestaan, Vetää mielen maailmaan.

4. Mielelläni vaeltaisin, Tahtos jälkeen tekisin, Elämäni uudistaisin, Himot häijyt heittäisin; Mutta lihan heikkous estää, Maailma se pettelee, Piru viekas viettelee.

5. Auta siis, o Jesus rakas, Henkes hyvän voimalla, Suo sen elon, joka lakas Syntiinlankeemuksella, Sielussani uudistua, Vahvistua, varttua, Kunniakses karttua!

6. Auta että synnin teitä Vältän vanhan ihmisen, Ett' en vikojani peitä Kaunistellen, halvellen; Ylösnousemises kautta Auta mua heräämään Uskon uuteen elämään!

7. Koska sydän vapiseepi Alla la'in ankaran, Anna Henkes lievittääpi Tunnon kuorman raskahan, Joka mieltän' maahan painaa; Anna enkel taivahan Toisi rauhan sanoman!

8. Suo sen Henkes ilmi tehdä Haudasta sun nousnehen, Ja niin uskossa mun nähdä Minun myöski kautta sen Kuollehista heräävän Sinun kanssas elämään!

9. Joudu, Jesus, armollasi Avukseni, että saan Tuta turvan sanastasi, Ilon, riemun runsahan; Lupaukses jälkeen mulle Osota se oikia tie Joka rauhaasi mun vie!

10. Kuin sen rauhas mulle suonet, Ilon sielu tuta saa, Epäusko, synnin huolet, Kuolon pelko katoaa, Tunnon kuorma huojeneepi, Lepo alkaa sielussa, Elo uusi armosta.

11. Happamaton taivaan leipä Silloin sielun ravitsee, Se on armos, Jesus; eipä Sielu muuta tarvitse, Mielellään se sitten luopuu Synnin hapatuksestaan, Halustansa maailmaan.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Wr 173, Ign 40, U 165, 166, 167, Tähti 1864: 29, LWU 160 B, R 111, Rbg 173, Sr 53, 1867: 160, 1871, L I, II, III, 1880: 160, 1883, R 1936: 111.

70. Murehtien, kyynelöiden, Oppilasta kaksi käy. 6 v.

Joh. Neunherz 1653—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen kirkkoherran Joh. Neunherzin virsi:

Ev. Ges. 132. Trauernd und mit bangen Sehnen Wandelt dort ein Jünger-Paar; Jesu fliessen ihre Thränen, Der ihr Freund und Lehrer war. Doch eh' sie's zu hoffen wagen, Nahet er, um den sie klagen, Ihr Begleiter ist er schon, Schnell ist nun ihr Gram entfloh'n.

2. Ach, es geh'n noch manche Herzen Ihrem stillen Kummer nach, Sie bejammern, voll von Schmerzen, Ihre Noth, ihr Ungemach. Manches wandelt ganz alleine, Dass es in der Stille weine, Aber Jesu tröstend Wort Scheuchet jeden Kummer fort.

3. Oft schon hab' auch ich empfunden: Jesus lässt mich nie allein, In den trüben Unglücksstunden Stellt er unverhofft sich ein. Wenn ich traurig mich beschwere, Als ob er zu ferne wäre, O so ist er mir schon nah', Und mit seiner Hülfe da.

4. Treuster Freund von allen Freunden, Bleibe ferner nah' bei mir. Sucht die Welt mich anzufeinden, O so wend' ich mich zu dir. Wenn mich Trübsalswetter schrecken, Woll'st du mächtig mich bedecken; Hab' ich zum Gefährten dich, Ist kein Feind mir fürchterlich.

5. Bin ich traurig, tief betrübet, Dann ruf' du mir in den Sinn, Das mich deine Seele liebet, Und dass ich der Deine bin. Lass in dir mich Ruhe finden, Auf dein Wort die Hoffnung gründen: Wer die Thränensaat gestreut, Erntet einst die Seligkeit.

6. Tröst' auch And're, die voll Jammer Einsam durch die Fluren geh'n, Oder in der stillen Kammer Tief bekümmert zu dir fleh'n. Wenn sie von der Welt sich trennen, Dass sie satt sich weinen können, So sprich ihrer Seele zu: Zagender, was trauerst du?

7. Wenn es einst will Abend werden, Und der Lebenstag sich neigt, Wo dem blöden Aug' auf Erden Nirgends sich ein Helfer zeigt: Bleibe dann an meiner Seite, Gib mir Sieg im letzten Streite, Dass ich bis an's Ende treu, Jener Krone würdig sei.

Knapp 654:ssä alkaa virsi: Zween der Jünger gehn mit Sehnen Ueber Feld nach Emmaus. 9 v.

Julius Krohnin suomennos: 1880: 161.

Muutamin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

1880: 161, 1883, Knapp 654.

71. Mielin kaikin riemuitkaamme, kielin kaikin veisatkaamme. 8 v.

Ernst Christoph Homburg 1605—1681. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen juristin Ernst Christoph Homburgin virsi:

Beckman, s. 308. LAsst uns jauchtzen, lasst uns singen, Lass es, Jesu, wol gelingen! Dieses ist der siegestag, Da der fürst der welt erlag, Den der HErr hat wollen machen: Lasst uns freuen, lasst uns lachen.

2. Heute, heute triumphiret, Im triumph die feinde fuhret, Silo und Immanuel: Ja der fürst in Israel Ist heut aus des todes-banden Siegreich wieder aufferstanden.

3. Der zuvor mit tausend plagen Als ein sünder ward geschlagen, Hat erhalten sieg und feld Als ein starcker siegesheld: Der vorhin ward sehr verhönet, Heute wird mit schmuck gekröhnet.

4. Heute wird ein gifft der höllen Und der höllen rott-gesellen Unser löw aus Juda stamm: Heut hat JEsus GOttes lamm, Uns, die wir viel leiden müssen, Herrlich aus der angst gerissen.

5. Wo ist, teufel, nun dein toben? Es ist wie ein rauch zerstoben. Tod, wo ist dein stachel hin? Hölle, wo dein meuchelsinn? Du bist teuffel, überwunden, Tod und hölle fest gebunden.

6. Unser Heiland ist genesen, Hat ein freudenreiches wesen Mit sich an das liecht gebracht: Er hat aller sünden macht Gantz vernichtet und verheeret, Ausgetilget und verstöhret.

7. Jesu, dir sey danck gesaget, Dass die feinde sind verjaget, Und du alles beygeleget, Was uns hatte noht erregt! Weil du ritterlich gerungen, Sey dir ewig danck gesungen.

8. Gib, ach gib mir deine gnade, Dass der teuffel mir nicht schade! Lass mit dir mich auferstehn, Früchte deines friedens sehn Dass ich mich in dir verneue, Deines kampffs und siges freue!

Julius Krohn on suomentanut virren: 1880: 162. Se tuli sellaisenaan nykyiseen.

Wr 170, R 109, Sr 50, Rbg 170, 1880, 1883, U 152, 153, R 1936: 109.

72. Nyt pääsiäistä pitäkääm' Jesusta kaikki kiittäkääm'! 8 v.

Katso virttä 63.

73. Jumalan Poika ainoinen, Tos' Jumala, tos' ihminen. 3 v.

Hermann Bonn 1504—1548. Julius Krohn 1835—1888.

Lübeckin superintendentin H. Bonnin virsi:

v. Tucher: 120. Christus pro nobis passus est Et immolatus agnus est, Effuso suo sanguine In ipsa crucis arbore, Et mortuus, imperium Devicit diabolicum.

2. Nam resurgens ex mortuis Victor redit ex inferis, Delevit et chirographum, Nobis quod est contrarium, Expoliato Satana Reclusa coeli janua.

3. Habemus ergo liberum Jam nos ad patrem aditum, Per Christum Dei filium Pro nobis morti traditum. Alleluja, Alleluja, Benedicamus Domino!

Tästä on saksannos samassa kirjassa:

v. Tucher: 131. Jesus Christus wahr Gottes Sohn, Für unser Sünd gelitten hat Und hat vergossen sein theures Blut, Dadurch wir sind aus aller Noth Erlöset und geworden frei Von sünden und der Höllen Pein.

2. Vom Tod ist Christus aufgestan, Das hat er uns zu gut gethan: Der Sünd, des Tods und Teufels Recht Durch sein Aufstehn er hat geschwächt, Auf dass er unser Gerechtichkeit Und Leben sey in Ewigkeit.

3. Darum so glaubet mir gewiss, Dass Gott unsr gnädig Vater ist, Der uns will helfen allezeit, Wann wir nur glauben und bittn bereit. Halleluja, Halleluja! Lob, Ehr und Dank sey ihm gesagt.

Hemminki Maskulainen suomensi virren latinasta:

W 161. Christus Caritza pyhä piinattiin. 3 v.

Se ei tullut nykyiseen.

Julius Krohn suomensi saksasta: 1880: 163 b. Se tuli sellaisenaan nykyiseen.

W 161, 1867: 161, 1871, L I, II, III, 1880: 163 b, 1883, Kurv. 356.

74. O heräjä jo henkeni! Yö kului, päivä koitti. 10 v.

Laurentius Laurenti 1660—1722. K. L. Lindström 1809—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Bremenin tuomiokirkon kanttorin ja urkurin Laurentius Laurentin virsi:

Ev. Ges. 119. Wach' auf, mein Herz, die Nacht ist hin, Die Sonn' ist aufgegangen. Ermuntre deinen Geist und Sinn, Den Heiland zu empfangen, Der heute durch des Todes Thor Gebrochen aus dem Grab hervor, Der ganzen Welt zur Wonne.

2. Steh' aus dem Grab der Sünden auf, Und such' ein neues Leben. Vollführe deinen Glaubenslauf, Und lass dein Herz sich heben Gen Himmel, da dein Jesus ist, Und Such', was droben, als ein Christ, Der geistlich auferstanden.

3. Vergiss nur, was dahinten ist, Und tracht' nach dem, was droben, Damit dein Herz zu jeder Frist Zu Jesu sei erhoben. Tritt unter dich die böse Welt, Und strebe nach des Himmels Zelt, Wo Jesus ist zu finden.

4. Drückt dich ein schwerer Sorgenstein: Dein Jesus wird ihn heben; Es kann ein Christ bei Kreuzespein In Freud' und Wonne leben. Wirf dein Anliegen auf den Herrn, Und sorge nicht, er ist nicht fern, Denn er ist auferstanden.

5. Mit Magdalena sollst du geh'n Mit Salome zum Grabe, Sollst hier den Dank der Liebe seh'n, Und ihre fromme Gabe: So wirst du seh'n, dass Jesus Christ Vom Tod heut' auferstanden ist, Und nicht im Grab zu finden.

6. Es hat der Löw' aus Juda's Stamm Heut' siegreich überwunden, Und das erwürgte Gotteslamm Hat uns zum Heil gefunden Das Leben, die Gerechtigkeit, Weil er nach treu durchkämpftem Streit Den Feind zur Schau getragen.

7. D'rum auf, mein Herz, fang' an den Streit, Weil Jesus überwunden, Auch du wirst überwinden weit, Weil er den Feind gebunden. Nun rüste dich, dass du aufsteh'st, Und in ein neues Leben geh'st, Und Gott im Glauben dienest.

8. Scheu' weder Teufel, Welt noch Tod, Selbst nicht der Hölle Wüthen, Dein Jesus lebt, er wird in Noth Und Aengsten dich behüten. Er hilft den Schwachen in der Welt, Als ein gekrönter Siegesheld, D'rum wirst du überwinden.

9. Ach, mein Herr Jesu, der du bist Vom Tode auferstanden, Rett' uns aus Satans Macht und List Und aus des Todes Banden, Dass wir im seligen Verein Zum neuen Leben gehen ein, Das du uns hast erworben.

10. Sei hochgelobt in dieser Zeit Von allen Gotteskindern, Und ewig in der Herrlichkeit Von allen Ueberwindern, Die überwanden durch dein Blut; Herr Jesu, gib uns Kraft und Muth, Dass wir auch überwinden.

Alkuperäistä suomennosta en ole löytänyt, mutta E. Lönnrot ilmoittaa (L II, s. 701) virren suomentajaksi K. L. Lindström in.

Komitea julkaisi sen muodossa:

1867: 164. Jo herää, henken', hurskaasti, Yö kului, päivä koitti, Ja Herras vastaan kiirehdi, Kuin tänään kuolon voitti, Ja helvetistä palasi, Myös haudan teljet musersi Iloksi kaiken mailman!

2. Ah, astu synnin haudasta Nyt uuteen elämähän, Ja, sieluni, nyt uskossa Samoa taivaasehen! Sielläpä Jesuksesi on Ja tavarasi verraton, Perintö armolasten.

3. Siis unhota nyt maalliset! Ne ovat raiska, varjo; Tavarat taivahalliset Sinulle Jesus tarjoo; Maailma pahuudessa on, Siis pyri taivaan kotohon! Jesuksen siellä löydät.

4. Jos murheen kivi sydäntä Kovasti raskauttaa, Sen Jesus poijes vierittää, Riemuksi ristis muuttaa; Siis usko murhees hänelle, Surusi ylösnousneelle! Hän ompi aivan läsnä.

5. Kans Marian ja Salomen Jos käynet haudallensa Aikaisin Jesust' etsien, Muistaen rakkautensa, Niin Herran ylösnousnehen Näät syntis, kuolos voittaneen Haudasta käydessänsä.

6. Nyt jalopeura Judasta On jalon voiton saanut; Jumalan uhrikaritsa Maailman sovittanut; Nyt sodassansa voitti hän, Ja tuotti meille elämän, Vanhurskauden, rauhan.

7. Siis nouse, sielun', sotimaan! Päämiehes Jesus voitti; Myös sinussa hän voiton saa, Kuin kuolon vallan voitti, Niin että nouset uutehen Hurskaasen eloon, palvellen Uskossa Jumalata.

8. Siis älä pelkää kuolemaa, Maailmaa valtoinensa! Kas, Jesus elää, turvassa Saat elää Herras kanssa; Kruunattu voiton sankari Hän auttaa kurjat vieläki Voitolle voimallansa.

9. Ah korjaa, Jesus Herrani, Kuin kuolemasta nousit, Heikkoa täällä laumaasi, Jonk' omaksesi ostit, Ett' yksimielisesti me Taivaasen samoaisimme, Ja riemun perisimme!

10. Ain' sotivilta lapsiltas Tääll' ole ylistetty, Ja voittajilta taivaassas Voitosta kunnioitettu! He voittivat sun verelläs, Sun sanallas ja hengelläs; Suo mekin voittaisimme!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880, paitsi v. 8 vasta 1886.

Knapp 619, 1867: 164, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

75. Jesus Kristus, sielun turva, Hän kuolon kukisti. 4 v.

M. Luther 1483—1546. J. Suomalainen † 1588. Julius Krohn 1835—1888.

M. Lutherin virsi:

Klippgen, s. 46. Jhesus Christus vnser Heyland / der den tod vberwand / ist aufferstanden / die sund hatt er gefangen / Kyrieleyson.

2. Der on sunden war geporen / trug für vns Gottes zorn / Hat vns versunet / das Gott vns seyn huld günnet / Kyrieleyson.

3. Tod / sund / leben / vnd auch gnad / alls ynn henden er hatt / Er kan erretten / alle die zu yhm tretten / Kyrieleyson.

Suomennoksen on laatinut J. Suomalainen:

W 165. Jesus Christus sielun turua, Cuoleman mös surma, Hän ylös nousi, Synnin nijn alas sorsi, Kyrie eleison.

2. Vaick ilman synnyt tän tuli Quitengin hän cuoli, Caick hyuin toimit, Jumalan cansa meit souit, Kyrieleison.

3. Synnin ia pirun hän voitti, Armon edhes tuotti, Hän voi meit autta, Pijnans ia voitons cautta, Kyrieleison.

4. Herra quin cuolemast nousi, Rucolcam, ett soisi [Tykönäns olla, Ia taiuan ilon tulla. Kyrieleison].

Uusimisyrityksiä: P. Ignatius 43, U 157, K. Kiljander 1867: 165, E. Lönnrot L II. Ei mikään näistä tullut käytäntöön.

Virren on uudelleen suomentanut Julius Krohn 1880: 165.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

W 165, Ign 43, U 157, Tähti 1864: 29, LWU 160 A, Wr 171, Rbg 171, Sr 51, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 290, Knapp 652.

76. Jesusta kiittäkäämme Turvaamme parasta. 7 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Hakvin Spegelin virsi:

Wr 172. Låt oss nu Jesum prisa, Som är vår högsta tröst; Låt oss vår fröjd bevisa Med taksam sång och röst! Ty han är nu uppstånden Ur grafven, och si! vånden Är uti seger wänd.

2. Det lejon har nu vunnit, Som är af Juda stam, Fast det var förr hårdt bundet, Och slagtadt som ett lamm. Men det har döden dräpit, Och helvet's våld gjort häpet, Oss arma fångar frälst.

3. Den Simson, som var fången, Har sjelf förlossat sig. Och för oss öppnat gången, Att vi ock gladelig' Ur grafven komma måga; Ty dödens våld och plåga Af Jesu är förstörd.

4. Den Jonas, som var kastad I hafvet, kommer opp; Vår Jesus hafver hastat Ur grafven, gifvit hopp, Att vredens storm är stillad, Vår återlösning gillad, Och värfvat oss nytt lif.

5. Ty ormen hade stuckit Vår Jesum i hans häl, Och Jesus hade druckit Af bäcken, att hans själ Med ångest var uppfyllder, Hans gudoms klarhet skylder I hans förnedrings tid.

6. Vår grymma fiend' hade Mot Jesum ställt all makt; Den Jesus nederlade, Som skriften oss har sagt. Hans satans våld förstörde, Det som ett rof bortförde, Förqväfde helvet's makt.

7. Nu är visst denne dagen, Som HErren sjelf har gjort: Vår fiend' är nu slagen Och Christi rike är stort; Låt oss med frögdfull tunga Om sådan seger sjunga Och prisa HErran Gud.

8. Vi kunne nu då fråga: Hvar är din udd, du död? Du helf'tes grymma låga, Hvar är din svåra glöd? Gud vare altid låfvad, Som oss har så begåfvat, Och denna segren skänkt.

9. Han har vår själ uttagit Från döden, och vår fot Från fall, all gråt aftvagit, Oss gifvit salig bot; Vi vele för Gud vandra, Vår synda-art förändra Och i Guds vägar gå.

10. Genom dopet begrafne Med Christo äro vi Och synderna nedslagne; Stå̊m up af synden fri. Gud trona i oss verke, Och med sin Ande stärke I själen et nytt lif.

Tämä muistuttaa jonkun verran Joh. Ristin virttä (Beckm., s. 312): Lasset uns den Herren preisen (Teutsches Ges. B. Stockholm 1694: 268).

Virsi julkaistiin suomeksi 1700:

W 166. Nyt Jesust', lohdutustam', Kiittäkääm' korkiast', Kanss' ilom' osottakaam', Veisaten haluisest'; Hän ylös nousi haudast, Meit' päästi pahast' paulast', Toi voiton tullessans'.

2. Se Lejon' jalo Juudast' On voiton pitänyt, Kuin sidott' oli lujast', Ja kuolon kärsinyt; Se kuolon kuitenk' kuolett', Helvetin vallan surett', Meit' vaivoist' vapahti.

3. Se Simson vangitt' taisi Kyll' itsens' pelastaa, Ja oven meill' avasi, Ett' pääsem' haudasta Iloll' me aikanansa: Sill' Jesus voimallansa Ott' voiton kuolemalt'.

4. Nyt Jonas merest, syväst' On nousnut ylös jäll' Ja Jesuksestam' hyväst' Taas toivo ompi meill', Ett' lepytett' on viha, Niin lunastuksell' sia, Ja elo annett' uus'.

5. Sill' kärme kantapäähän Niin pisti Jesusta, ett' tuli tuskaan tähän Vett' juomaan ojasta, Täynn' sielu surkeutta, Ei Jumalan valkeutta, Siin' säädyss' selitett'.

6. Se vihamiehem' väijyi Juur' julmasti Jesust'; Vaan Jesus kaasi häjyn, Kuin nähdään Raamatust', Hän saatanalt' sai saaliiks' Vallan, vei hänen vangiks', Helvetin hävitti.

7. Tai päivä Herralt' tehty Juur ompi totisest', Nyt saatan' ompi lyöty, Veisatkaam' iloisest'; Christuksen valtakunta Levinn', lisääntyn' monta Siihen; kiitos Herrall'.

8. Nyt taidam' turvass' sanoo: Kuss' kuolo on otas? Sä helvett', kuin ain' janoot, Kuss' voittos on sodass'? Jumala olkoon ijät' Kaikilta korkiast' kiitett', Kuin voiton antoi meill'.

9. Hän tempas' kuolemasta Sielum', ja jalkamme Lankeemuksest' pahasta, Kyyneleist' silmämme; Vaeltakaam' siis vakaast' Tiell' Herran, ja nyt pahast' Elämäst' eritkääm'.

10. Christuksen kanssa kuoloon Haudatut olemme Kasteess', ett' uuteen eloon Sen kautta tulemme: Jumal', meit' uskoon auta, Uuteen elämään saata, Sun Henkes avulla.

Virren on K. M. Kiljander uusinut (käsikirj.):

1. Jesusta lausukaamme, Jok' ompi turvamme, Ilolla veisatkaamme Kiitosta hänelle; Hän nousi haudastansa, Toi voiton tullessansa Ja meidät pelasti.

2. Jo Juutaan jalopeura On päässyt voittamaan Jonka se häijy seura Tuomitsi kuolemaan. Hän kuoleman kukisti Ja helvetin ahdisti Ja meidät vapahti.

— — —

6. Vihollisemme hurja Se väijyi Jesusta Vaan Jesus kärsi kurjaa, Kuin sana ilmoittaa; Kadotti kauhean vallan, Kun oli saatanalla, Hävitti helvetin.

7. Tä päivä ompi juuri Tekemä Jumalan, Nyt valtansa on suuri Kumottu saatanan. Siis Herraa kiittäkäämme Ja Hänt ylistäkäämme Hyvästä voiteesta.

8. Nyt taidamme kysellä: Kuss otas kuolema? Helvetti, kussa, kellä On voittos oleva? Kiitosta Jumalalle Siis aina veisatkaamme Kun voiton meille toi.

9. Hän käänsi kuolemasta Sielumme, jalkamme Pelasti lankemasta, itkusta silmämme. Siis käykääm teillä Herran Ja palaitkaamme kerran Turhuuden retkiltä.

10. Kristuksen kans olemme Kasteessa haudatut Kuollosta sielujemme Siten vapautetut. Suo Herra usko meille Elämän uuden teille Vie meitä Hengelläs.

Komitean korjailemana virrestä tuli:

1871: 166. Jesusta lausukaamme, Jok' ompi turvamme, Ilolla veisatkaamme Kiitosta hänelle! Hän nousi haudastansa, Toi voiton tullessansa Ja meidät pelasti.

2. Nyt Judan jalopeura Jo voiton saavutti, Jon vihollisten seura Sitoi ja surmasi, Hän kuolon vallan voitti, Helvetin ahdingoitti Ja meidät vapahti.

— — —

6. Vihollisemme väijyi Julmasti Jesusta, Vaan Jesus kaasi häijyn, Kuin sana ilmottaa, Kadotti kauhian vallan, Jok' oli saatanalla, Hävitti helvetin.

7. Tää päivä Jumalamme On varsin siunattu; Nyt kaikin riemuitkamme: Saatan on voitettu; Siis Herraa kiittäkäämme Ja hänt' ylistäkäämme Jalosta voitostaan!

8. Kysyä voi nyt juuri: Kuss' otas, kuolema? Helvetti, voittos suuri Kuss' on nyt oleva? Kiitosta Jumalalle Siis aina veisatkamme, Kuin voiton meille toi!

9. Sielumme kuolemasta Hän päästi, jalkamme Varjeli lankeemasta, Itkusta silmämme; Siis tielle voiton Herran Me kääntykäämme kerran Turhuuden retkiltä!

10. Kristuksen kanssa kuoloon Haudatut olemme Kasteessa, että eloon Uutehen nousemme; Meit' uskoon, Herra, auta ja Uuteen eloon saata Sun Henkes voimalla!

Julius Krohn antoi virrelle sen nykyisen muodon, jättäen samalla pois alkuperäisen säkeistöt 3, 4, 5.

Wr 172, R 110, Rbg 172, Sr 52, W 166, Ign 41, U 163, 1867: 166, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 110.

77. O ihmeen suuri ruhtinas, Sä voitit kuolon kuolollas! 5 v.

Ernst Christoph Homburg 1605—1681. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen juristin E. Ch. Homburgin virsi:

Russl. 178. Ach wundergrosser Siegesheld! Du Sündenträger aller Welt! Dein Werk hast du vollendet. Der Vater reicht dir selbst den Lohn, Und du nimmst wieder ein den Thron Von dem, der dich gesendet. Mächtig, Prächtig, Triumphirst du Und regierst du. Tod und Leben Sind in deine Hand gegeben.

2. Dir dienen alle Cherubim, Dich alle heil'gen Seraphim Mit lauter Stimme loben; Dich, der uns selig hat gemacht Und nun mit Majestät und Pracht Zum Himmel sich erhoben. Singet, Bringet, Engelchöre Ruhm und Ehre! Ihm vor allen Lasset Preis und Dank erschallen.

3. Du bist das Haupt, hingegen wir Sind Glieder, Ja, es kommt von dir Auf uns Licht, Heil und Leben, Trost, Friede, Freude, Stärk' und Kraft Und, was dem Herzen Labsal schafft, Wird uns durch dich gegeben. Dringe, Zwinge, Ew'ge Güte Mein Gemüthe, Dich zu preisen, Ehr', Lob, Dank dir zu erweisen.

4. Zeuch uns, o Jesu, ganz zu dir, Und hilf uns, dass wir für und für, Nach deinem Reiche trachten. Lass unsern Wandel fromm und rein Voll Sanftmuth, Lieb' und Demuth sein, Lass Weltlust uns verachten. Unart, Hoffart, Lass uns meiden, Christlich leiden Wohl ergründen, Wo wir Gnade mögen finden.

5. Gründ' uns, Herr auf dein göttlich Wort, Sei unser Schirm Burg, Fels und Hort, So sind wir nie verlassen. Lass suchen uns, was droben ist; Auf Erden wohnet Trug und List. — Es ist auf allen Strassen Lügen, Trügen, Angst und Plagen, Die da nagen, Die da quälen Täglich arme Christen-Seelen.

6. Komm Jesu, Heiland, Gnadenthron, Du Siegesfürst, Held, Davids Sohn, Und stille das Verlangen. Du bist Erlöser, uns zu gut Als Hoherpriester durch dein Blut In's Heiligthum gegangen. Dafür Soll dir Von uns allen Preis erschallen, Bis wir oben Dich im höhern Chore loben.

Komitea ruotsintanut virren: 1868: 175.

Julius Krohn suomentanut virren: 1880: 167. Se tuli sellaisenaan nykyiseen; siinä ollut v. 5 („Ja vaikka pasunakin soi") jätettiin kuitenkin pois.

Knapp 658, 1880: 167, Förslag 1868: 175, Sr 55.

78. Jo Jesus, voiton saatuaan, Nous' ylös taivaan kunniaan. 6 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. Julius Krohn 1835—1888.

H. Maskulaisen virsi:

W 168. Jesus täält' voiton kunnian kanss', Taivaas' astui miehuudessans', Iloisell' enkelitten seurall', Taivaan torvein helinäll' heliäll', Kiitosvirsill', ilo-veisuill', Taivaat täyttäin täysill' riemuill'.

2. Kaikk' luodut Christuksen edess' myödyit, Pilvet taituit, Taivaat notkuit, Pyhäin polvet kumartelit, Voiton virttä veisaelit, Kosk' elost' näkyväst' eroitti, Pois maailman menost' vieroitti.

3. Lihans' korott' kunniall' korkiall', Asettui istumaan Isäns' oikiall', Pääll' taivasten korkeitten, Taivaat, kaikk' paikat täyttämään, Valtain ylits' vallitsemaan, Kaikilt' kunniall' kumarrettamaan.

4. Ei meitä orvoiks' unhotan', Meilt' läsnä olemustans' ei ottan'. On kokonans' tykönäm' loppuun ast', Kaikk' kaitsee, hallitsee huokiast', Kyll' varjelee Christikuntans', Hädäss' meit' auttaa avullans'.

5. On ylhääll' meill' edesvastaajan', Ain' Isän mieltä meill' lepyttäin. Armons' antaa, lahjat lainaa, Lohduttajan meill' lähettää, Murheiss' meitä lohduttamaan, Vaivaisii vaivoiss' vahvistamaan.

6. Christus täll' taivaan astumall' Tien oikian osott' Isän maall', Jonk' itse meillen ansainn' on, Isä alust' asettan' on. Täll' uskoll' edes astukaam', Täll' turvall' itsem' vahvistakaam'.

7. Jesust' yli aikaa kiittäkääm'; Ett' olis' apunam', rukoilkaam', Korjais' meit' viimeisiss' vaivoiss', Hengen hädässä myös holhois'; Koska on tuleva tuomioll', Sois' meit' pyhäin perinnöss' oll'.

Julius Krohn muovaili virren uudelleen: 1880: 168. Siinä ollut v. 2 jäi pois nykyisestä.

W 168, 1880: 168, 1883, Kurv. 360.

79. Sä olet Isäs kunniaan, O Jesus, mennyt multa. 7 v.

Johan Olof Wallin 1779—1839. E. Lönnrot 1802—1884.

J. O. Wallinin virsi:

R 113. Till härlighetens land igen Jag ser dig, Jesu! fara; Men jag på jorden måste än En gäst och främling vara. Långt från mitt hem jag vandrar här: Mitt sällskap sorg och möda är.

2. Långt från min Faders hus jag går: Ack, Herre! huru länge? Men dit mitt öga icke når, Min ömma bön sig tränge: Min suck, osäglig, innerlig, Skall dela skyn och hinna dig.

3. En skymt jag då i trone ser Utaf det goda landet, Der du från mig ej skiljes mer, När löst ur syndabandet, Bland helgonen jag, fri och glad, Får bo i lefvande Guds stad.

4. Der uppe är det ingen natt Och ingen gråt och smärta; Der uppe är min högsta skatt: Der vare ock mitt hjerta, I himlen hos min Frälsare, Der vare min umgängelse.

5. Och som du for, du komma skall, O Jesu! hit tillbaka. Jag akta vill uppå mitt kall, Jag bedja vill ock vaka. Jag vet ej stund, jag vet ej dag; Men dagligt dig förbidar jag.

6. Och salig är den tjenaren, Som du så finner göra, När sist du komma skall igen: Du honom lofvat föra Till ära och odödlighet Uti din Faders härlighet.

J. A. Cleve on sen suomentanut (käsikirjoitus Tur. Tuomiokap. I I 14, vihko 119): Jo palajannut kunniaan On Jesukseni täältä. 6 v. Tämän perusteella on U 176.

H. G. Krusberg (X) suomensi myös virren: X 26/31: Taas Majestetinsa kunniaan On ylkäni mennyt maan päältä. 6 v. Sen perusteella on U 175.

E. Lönnrot suomensi sen uudelleen: Tähti 1864: 31, LWU 167 C. Pienin muutoksin: 1867: 168, 1871:

L I 168. Sä olet Isäs kunniaan, O Jesus, meiltä mennyt, Ja vähäks ajaks maailmaan Mä olen jälkees jäänyt Vaeltamahan vieraana Viel' isän' maasta kaukana.

2. Se isänmaa on ylhäällä, On taivahassa aina, Ei siellä suru sydäntä, Ei murhe mieltä paina, Ja Herran kirkkaus ainiaan On täyttävä sen valollaan.

3. Ehk' eivät sinne silmäni Nyt kannatakkaan vielä, Niin kuitenkin mun ääneni Jo nytkin kuullaan siellä; Ja usein, kuin mä huokaan vaan, Jo vastauksen sieltä saan.

4. Myös usein uskon silmillä Saan sinne kurkistella. Ja toiste toivon siivillä Likemmä liidätellä, Mut sitten taasen katoaa Pois edestän' se riemun maa.

5. Vahvista, Jesus, uskoni Ja pidä toivo yllä, Mua johda alla matkani! Niin sitten viimein kyllä Mä saavutankin aikanaan Sen toivoni, sen riemun maan.

6. Niin kirkkahassa valossa Kuin menit Jesus sinne, Takaisin sieltä tuleva Taas olet kerran tänne, Tuomitsemahan kaikkia, Eläviä ja kuolleita.

7. Ah auta Jesus valvomaan, Suo silloin valmis ollen, Kuin tahdot tulla kutsumaan, Ilmestyt tuomiollen; Mua saata silloin kunniaan, Isäni maahan oikiaan!

E. Lönnrot järjesti värsyt vähän toisin kuin ne ovat alkuperäisessä. Värsyn 5 hän lisäsi.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

R 113, U 175, 176, Tähti 1864: 31, LWU 167 C, 1867: 168, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 126.

80. O Jesus, sula laupeus, Käsittämätön rakkaus. 9 v.

Latinalainen 1300-luvulta. Tuntematon n. 1575. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

Alkupohjana on latinalainen 1300-luvulta:

Beckman, s. 320. Ascendit Christus hodie, Alle Alleluia, Sursum ad Patrem gloriae, Alle, Alleluia. (Joka säkeessä Alle, Alleluia.)

2. Qui morte crucis horrida, Mundi delevit crimina.
3. Amore tanto miseros, Complexus est nos homines.
4. Nunc ergo victor inclytus, Conregnat Patri similis.
5. Atque pro nobis miseris, Intercedit morttalibus.
6. O Galilaei homines, In coelum quid aspicitis.
7. Hinc ut migravit Dominus, Christus redibit coelitus.
8. In hoc triumpho maximo, Benedicamus Domino.
9. Laudetur sancta Trinitas, Deo dicamus gratias.

Vanhin tallella oleva suomennos on 1500-luvun loppupuolelta, kirjoitettu mahdollisesti jo v. 1575 paperilehteen, joka on liitetty Tukholman Kuninkaallisen kirjaston omistaman Paavali Juustenin Messun loppuun. Se on professori Martti Rapolan julkaisun mukaan (Kalevalaseuran Vuosikirja 14. 1934, ss. 149—169):

1. Hyuä herra herra christ, Halle: se suuri cunnian cuningas, Isens tadhon täytti tääll, Ja iellens päsi wallan pääll, Pästi waiuast waiuasen, Ja ylös meni taiuasen, Istudhen isen oickeall, Taiuan cunnias corkeall, Cuss eij pelke perkelecht, Eicä waldamehiä wapis, Puhu hyuä puolestam, Ja mana parast matesam, Lodhuttaian sield lupais, Pyhittäien hengen pyhän, Lodhuttomi lodhuttaman, Ja oruoia opettaman, Rauhattomi rauhaman, Ja waiuasita waaliman.
2. Hyuä herra herra christ, Se suuri cunnian cuningas, Vidhoin wimein on tulepa, Ja cunniasans cuulupa, Siunatuita siunaman, Ja taiuan cunnian cuttzuman, Elämän kothon koriaman, Ja ilohon istuttaman, Wäri oikein wändämen, Ja angaroitta asettaman, Duomittauat domittzeman, Ja kirotuitta kiroaman.
3. Hyuä herra herra christ, Se suuri cunnian cuningas, Olkon kijtet omildans, Ja ystävildäns ylistet, Alleluija.

Kolmasti kertautuvat säkeet „Hyuä herra herra christ, se suuri cunnian cuningas" ovat ilmeisesti mukailu säkeistä „Hyvä herra, herttu Kaarle, Ruotsin kuulusa kuningas", joilla säkeillä Kaarle herttuan retkeä Suomeen (1599) kuvaileva kansanruno Kantelettaressa alkaa ja jotka säkeet myös useita kertoja kertautuvat runossa. Myös runon säkeet „Ankarat Asettamahan, Wäärät oikein kääntämähän" ilmenevät virressä säkeinä „Wäärii oikein wääntämähän, Ankaroit' asettamahan".

Prof. M. Rapolan tutkielma tästä virrestä ja eräästä toisesta („Tuli Jesus tuonelast", vastaava Vanh. Vk. 160: „Jesus kuolluiss' ollessans") on mielenkiintoinen.

On mahdollista, että tämän virren alkupohjana on ollut joku kalevalaisella mitalla sepitetty virsi. M. Rapola osoittaa sen mahdollisuuden „palauttamalla" edellä olevan virren seuraavaan muotoon:

1. Hyvä Herra, Herra Kristus, suuri kunnian kuningas, — — — istuu isän oikealla, kunniassa korkealla, kuss ei pelkää perkelettä, valtamiehiä vapise, puhuu hyvää puolestamme, manaa parast maatessamme, lohduttajan sielt lupasi, pyhittäjän Hengen Pyhän, orpoja opettamahan, vaivaisia vaalimahan.
2. Hyvä Herra, Herra Kristus, suuri kunnian kuningas, vihdoin viimein on tuleva, siunatuita siunaamahan, kunniahan kutsumahan, väärii oikein vääntämähän, ankaroit asettamahan, kirotuit kiroamahan.
3. Hyvä Herra, Herra Kristus, suuri kunnian kuningas, omiltansa olkoon kiitty, ystäviltänsä yletty.

Tuota vanhaa virttä ovat Hemminki Maskulainen ja Olavi Elimaeus jonkun verran käyttäneet.

Hemminki Maskulaisen virrestä tuli:

W 169. Jesus Isäns' tahdon täytti tääll', Halleluja, kiitos Luojan, Ja jällens' tuli vallan pääll', Halleluja, kiitos Luojan.

2. Hän vahvat viholliset löi, Voiton kunnian heist' itse vei, Julk' ylös astui taivaasen, Elon eritt' näkyväisen.
3. Kuitenk' on kokonans' tykönäm'. Maailman loppuun ast' alinomaa, Istuen Isäns' oikiall', Taivaan kunniall kyll' korkiall'.
4. Ylitsen valtain vallitsee, Paikat kaikk' täyttäin hallitsee, Puhuu ain' parast' puolestam', Ja hyvää manaa edestäm'.
5. Sielt' lähetti Lohduttajan, Hengen Pyhän Pyhitäjän, Tyhmii oikein opettamaan, Murheellisii lohduttamaan.
6. Vihdoin hän viimein on tuleva, Kanss' kunniassans' kyll' kuuluva, Uskovaisii sitt' siunaamaan, Heit' taivaan kunniaan korjaamaan.
7. Väärii, pahoi tuomitsemaan Ja ankaroit' asettamaan. Ole sinä kiitett', Jesu Christ'! Juur' kunnian Kuningas vissist'.

Viipurin piispan Olavi Elimaeuksen 1621 julkaisemassa virsikirjassa on saman virren toisinto:

1. HYvä Herra, Herra Christ, Halleluia, se suuri cunnian cuningas, Halleluia.
2. Isän tahdon täutti tääll, Halleluia, Ja iällens pääsi vallan pääll, Halleluia.
3. Pästi waiuast waiuaisen, Halleluia, Ja ylös mäni taiuasen, Halleluia.
4. Istudhen Isän oikiall, Halleluia, Taiuan cunnias corkiall, Halleluia.
5. Cussa eij pelkä perkelecht, Halleluia, Eick waldamiehiä wapis, Halleluia.
6. Puhu hyuä poolestam, Halleluia, Ja mana parast maatesam, Halleluia.
7. Sield lupais lohduttaian, Halleluia, Hengen pyhän pyhittäiän, Halleluia.
8. Lohuttomi lohuttaman, Halleluia, Ja oruoia opettaman, Halleluia.
9. Rauhattomi rauhaman, Halleluia, Ja waiuaisita waaliman, Halleluia.
10. Hyvä Herra, Herra Christ, Halleluia, Se suuri cunnian cuningas, Halleluia.

11. Wihdoin wiimein on tulepa, Halleluia, Ja cunniasans culupa, Halleluia.
12. Siunatuita siunaman, Halleluia, Ja taiuan cunnian cudzuman, Halleluia.
13. Elämän koton koriaman, Halleluia, Ja ilohon istuttaman, Halleluia.
14. Wäri oikein wändämän, Halleluia, Ja angaroit asettaman, Halleluia.
15. Domittauat doomitzeman, Halleluia, Ja kirotuit kiroaman, Halleluia.
16. Hyvä Herra, Herra Christ, Halleluia, Se suuri cunnian cuningas, Halleluia.
17. Olcon kijtet omildans, Halleluia, Ja ystäwildäns ylistet, Halleluia.

Ruotsinnos on saman latinalaisen virren pohjalla v. 1610: Wr 176, nykyinen R 115:

R 115. Uppfaren är vår Herre Christ; Hallelujah! Hallelujah! Fullbordadt är hans verk förvisst. Hallelujah! Hallelujah!
2. För oss han blef på korset död, H. H. Och frälste oss från syndens nöd. H. H.
3. Om han oss icke älskat så, H. H. Vi hade måst i döden gå. H. H.
4. Han är nu vorden Fadren lik, H. H. Regerande i himmelrik. H. H.
5. Han, för oss arma syndare, H. H. Är der en förebedjare. H. H.
6. Han kärleksfull från himmelen, H. H. Ner till de sina skådar än. H. H.
7. Och såsom han ifrån oss for, H. H. Han komma skall med glädje stor. H. H.
8. I denna stora segers fröjd, H. H. Lofsjungom Gud i himmelshöjd. H. H.
9. Dig, heliga Trefaldighet! Hallelujah! Hallelujah! Dig vare pris i evighet. Hallelujah! Hallelujah!

Ignatius „ojensi" W 169:n R 115:n mukaan. Sen pohjalle rakennettiin U 173. Samoin uudisti Ignatius W 170:n. Sen pohjalla tuli U 170. Lisäksi saatiin samansuuntaisista Henrik Gabriel Krusbergin (X:n) virsistä U 171 ja 172.

Näitä käytti Lönnrot jonkun verran hyväkseen laatiessaan nykyistä 80.

U 170: 2. O Jesu! sula laupeus, Ja meitä kohtaan rakkaus, Sun vaatei tänne tulemaan, Pois syntejämme ottamaan.
Nyk. 80: 1. O Jesu, sula laupeus, Käsittämätön rakkaus Sun saatti tänne tulemaan, Synteimme tähden kuolemaan.
U 172: 9. Ja vihdoin päiväin lopusa Hän Enkelitten seurasa, Taivaasta jälleen tuleva On tuomitsemaan mailmaa.
LWU 167 B: 6 (80: 7). Ja vihdoin, päiväin lopussa, Sä kunniassa suuressa Taas olet sieltä tuleva Tuomitsemahan kaikkia.
U 172: 10. Suo, Jesu, että minäkin Myös armon silloin löytäisin Ja ilmaantuisin edesäs Sun oikialla kädelläs.
LWU 167 B: 7 (80: 8). Suo, Jesu rakas minäkin Sun armos silloin löytäisin, Ett' ilmaantuisin ilolla Mä lammastesi puolella!

Vanhaa virttä 169 muistuttavat jotkut värsyt: W 169: 2, 4, 6 — nyk. 80: 2, 5, 7.

Virsi on siis Lönnrotin laatima, varsin vapaa muodostelma W 169:stä; samoin kuin viimemanittu on vapaa muodostelma vanhem-

masta suomalaisesta ja latinalaisesta. Siksi sitä tuskin muuten voisi arvata, mutta 1600-luvun virsikirjoissa on W 169:n alkuperäksi ilmoitettu alussa mainittu latinalainen: Ascendit Christus hodie.

Lönnrot julkaisi muodostelmansa useita kertoja: Tähti 1864: 31, LWU 167 B, 1867: 169 (viimemainittuun on värsy 6 tullut lisää):

1867: 169. O Jesus, sula laupeus, Käsittämätön rakkaus Sun saatti tänne lähtemään, Synteimme tähden kärsimään!

2. Sen työn nyt olet täyttänyt, Lunastustoimen päättänyt, Ja mennyt taasen taivaaseen, Herrauteesi entiseen.

3. Sä sinne tahdoit astua Valmistamahan sioja Niille, kuin päälles uskovat, Ja lupauksiis luottavat.

4. Mut vaikka sinne astuit nyt, Et meitä yksin jättänyt, Vaan asut täällä ainian Luonamme loppuun maailman.

5. Nyt taivaassa sä vallitset, Hengelläs meitä hallitset, Murheissa meitä lohdutat, Elämän tielle johdatat.

6. Vanhurskauttajanamme, Viel' edesvastajanamme Edestämm' Isääs' rukoilet, Meit' aina vielä puoltelet.

7. Ja vihdoin, päiväin lopussa, Sä kunniassa suuressa Taas olet sieltä tuleva Tuomitsemahan kaikkia.

8. Suo, Jesus, rakas, suloisin, Minäkin armos löytäisin, Ett' ilmaantuisin ilolla Mä lammastesi puolella!

9. Sun lupauksiis luottaen Myös uskon kaiketi mä sen, Että sä, Jesus armias, Mun otat silloin suojahas.

Pienin muutoksin tuli virsi nykyiseen.

Beckman, s. 320, Kalevalaseuran vuosikirja 14. 1934, ss. 149—169, W 169, Ign 48, U 170, 171, 172, 173, 1867: 169, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 176, R 115, Rbg 176, Sr 56, Kurv. 359, 415, 416, R 1936: 128.

81. O Jesus, lunastuksemme, Halumme, odotuksemme. 5 v.

Latinalainen varhaiselta keskiajalta. J. Suomalainen † 1588. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Wackernagel 1841, s. 15. Jesu nostra redemptio, amor et desiderium, deus creator omnium homo in fine temporum:

2. Quae te vicit clementia, ut nostra ferres crimina, crudelem mortem patiens ut nos a morte tolleres?

3. Inferni claustra penetrans, tuos captivos redimens, victor triumpho nobili ad dextram patris residens.

4. Ipsa te cogat pietas, ut mala nostra superes parcendo, et voti compotes nos tuo vultu saties.

5. Tu esto nostrum gaudium, qui es futurus praemium: sit nostra in te gloria per cuncta semper secula.

Olaus Petrin ruotsinnos (Sv. Psb. 1536 s. 62):

Wr 175. JEsu tu est wor saligheet, alt wort begier och kerligheet, tu som är gud och skapar blijd, bleeff man j werldsens sijdsta tijd. 5 v.

Jaakko Suomalainen suomensi sen:

W 170. Jesu meidhän lunastuxem Haluin pyndöin ia odhotuxem Sinä quin olet luoia hyuä Tulit alas mailman syuän.

2. Armo suuri sinun voitti Ettäs päälläs synnim otit Annoit sus catkeran cuoleman Ia saattit meille elämän.

3. Heluettin mös alas astuit Sield uscoliset pois estit Menit taiuasen omal voimal Istut nyt Isäs oikeal.
4. Sinun suuri laupiudhes Saat meille tämän autuudhen Eij oma väki mitän voinut Jos ett sä sitä olis suonut.
5. Me kijtäm sua Jesu Crist ioca päästit meit heluetist Olcon sinun armos edhest Ylistös ijancaikisest.

K. M. Kiljander uudisti sen (käsikirj.):

1. Sä Jesu olet turvamme, Halumme, lunastuksemme; Vaikk olet Luoja kaikkien Niin otit muodon ihmisen.
2. Sun rakkautesi teki sen Ett' kannoit kuorman syntisten Ja kärseit kuolon, häpeän Ja voitit meille elämän.
3. Sä astuit alas helvettiin Ja voiton voitit sielläkin; Nyt istut Isäs tykönä Sen oikealla kädellä.
4. Sun laupeutes Jesuinen Sai meille tämän autuuden; Ei oma voima sitä saa, Sun voima on ja kunnia.
5. Siis kiitäm, Jesu, Sinua, Sun armostasi suuresta, Ylistys ijankaikkinen Sinulle olkohon, Amen.

Pienin muutoksin siitä tuli 1867: 170.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

W 170, Ign 49, U 170, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 175, Rbg 175, Kurv. 291.

82. Jo Kristus astui taivaasen, Siis toivon' vahv' on aivan. 3 v.

Josua Wegelin 1604—1640. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Pressburgin evankelisen saarnaajan Josua Wegelinin virsi:

Ev. Ges. 143. Auf Christi Himmelfahrt allein Ich meine Nachfahrt gründe,Und allen Zweifel, Angst und Pein Hiemit stets überwinde. Denn weil das Haupt im Himmel ist, Wird seine Glieder Jesus Christ Zur rechten Zeit nachholen.

2. Weil er gezogen himmelan, Und grosse Gab' empfangen, Mein Herz auch nur im Himmel kann, Sonst nirgends, Ruh' erlangen. Denn wo mein Schatz gekommen hin, Da ist auch stets mein Herz und Sinn, Nach ihm mich sehr verlanget.

3. Ach, Herr, lass deine Gnade mich Von deiner Auffahrt spüren, Dass mit dem wahren Glauben ich Mög' meine Nachfahrt zieren, Und dann einmal, wann dir's gefällt, Mit Freuden scheide aus der Welt. Herr, höre dies mein Flehen.

E. Lönnrotin suomennos 1874:

L 43: 18. Kristuksen meno taivaasen Tuo mulle toivon vahvan, Se poistaa epäilykseni Ja kaiken tuskan, vaivan; Kun taivaassa nyt ompi pään', Ei jätä se jäseniään Myös sinne saattamatta.

2. Hän on nyt taivaass' asuva, Isänsä kunniassa, Ja sinne halajan mä myös, En saa mä rauhaa maassa; Miss' ompi paras tavaran', Sieluni siellä ainian Myös tahtoo saada olla.

3. Taivaasen astumisestas Se armos', Herra, lainaa, Ett' oikealla uskolla Mä sua seuraan aina Ja viimein tahtos jälkehen Pois lähden täältä riemuiten Ilohos ijäisehen.

Julius Krohn korjaili sen nykyiseen muotoon.

L 43: 18, 1880: 170 b, 1883, Knapp 684.

83. O Jesus, täynnä sääliä Meit' katsoit viheljäisiä. 6 v.

Julius Krohn 1835—1888.

Komitean merkinnästä päättäen virsi on alkuperäinen, komitean, toisin sanoen Julius Krohnin, laatima.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

1880: 171, 1883: 171.

84. O Pyhä Henki, Herramme, Käy kylmiin sydämihimme. 7 v.

Rabanus Maurus † 856. M. Luther 1483—1546. Mikael Agricola s. n. 1510 † 1557. J. Suomalainen † 1588. K. M. Kiljander 1817—1879.

Mainzin arkkipiispan Rabanus Mauruksen virsi:

Klippgen, s. 68. Veni, creator spiritus / Mentes tuorum visita / Imple superna gratia / Quae tu creasti pectora.

2. Qui paraclitus diceris / Donum dei altissimi / Fons vivus, ignis, caritas / Et spiritalis unctio.

3. Tu septiformis gratiae / Dextrae dei tu digitus / Tu rite promissum patris / Sermone ditans guttura.

4. Accende lumen sensibus / Infunde amorem cordibus / Infirma nostri corporis / Virtute firmans perpetim.

5. Hostem repellas longius / Pacemque dones protinus / Ductore sic te praevio / Vitemus omne noxium.

6. Da gaudiorum praemia / Da gratiarum munera / Dissolve litis vincula / Astringe pacis foedera.

7. Per te sciamus, da, patrem / Noscamus atque filium / Te utriusque spiritum / Credimus omni tempore.

8. Sit laus patri cum filio / Sancto simul paraclito / Nobisque mittat filius / Charisma sancti spiritus.

Tästä on jo 12. tai 13. vuosisadalla saksankielinen käännös: Wackernagel sitä mainitsee (Das Deutsche Kirchenlied 1841: 103). Ensimmäinen säkeistö siitä kuului:

KVm schepfær, heiliger geist, heimsuch der dinen mut, als dv weist, erfulle mit der obristen gnaden glast die herze, die du geschepfet hast.

Siinä on 7 varsinaista säkeistöä sekä lisäksi muutamia kiitossanoja (gelouben vnd geloben sihteclich immer am ende ewiclich, amen).

M. Luther saksansi sen uudelleen:

Klippgen, s. 46. Kom Gott schepffer heyliger geyst / besuch das hertz der menschen deyn / Mit gnaden sie füll wie du weyst / Das deyn geschepff vorhyn seyn.

2. Denn du bist der tröster genand / des aller höchsten gabe theur / Eyn geystlich salb an vns gewand / eyn lebend brun lieb vnd feur.

3. Zund vns eyn liecht an ym verstand / gib vns yns hertz der liebe brunst / Das schwach fleysch ynn vns dyr bekand / erhallt fest deyn krafft vnd gunst.

4. Du bist mit gaben sybenfallt / der finger an Gotts rechter hand / Des vaters wort gibstu gar baldt / mit zungen ynn alle land.

5. Des feyndes list treyb von vns fern / den frid schaff bey vns deyne gnad / Das wyr deym leytten folgen gern / vnd meyden der seelen schad.
6. Ler vns den vater kennen wol / dazu Jhesu Christ seynen Son / Das wyr des glaubens werden vol / dich beyder geyst zunersthon.
7. Gott Vater sey lob vnd dem Son / der von den todten aufferstund / Dem tröster sey dasselb gethon / ynn ewigkeyt alle stund.

Vanhin suomennos on M. Agricolan, suoraan latinasta:

Se hijmnus Veni creator Spiritus.

Rucouskiria, s. 412. TVle Loija / pyhe hengi / sinun wscolises walghista / ne rinnat sinun armoijllas / teute iotcas loonnut olet.
2. Ettes olet lodhuttaija / ia Herran lahijain andaija / pyhe tuli / ledhe / ja rackaus / ia hengelinen woijdhellus.
3. Seitzemen kertainen annos / ja Herran oijkea szormi nijn sine voijmas sanalla / mielet ja curckut voijtelet.
4. Wihoijlinen poijskarckota / ja meille rauha rakenna / ette me sinun iodhattais / caiki wighat nijn welteijsim.
5. O pyhe hengi sytyte / paijstes ja sinun rackaut / meiden sydhemin ja mielihin / aijna ja ilman laćkamat.
6. Ette me Isen tundisim / ja poigan sinun opistas / ydhen totisen Jumalan / wscoijsim sangen hardaasti.
7. Isen / poian / ja pyhen hengen / kijtos olcohon loppumat / vaan poica meille andakan / ne luuatut annot / Amen.

Olaus Petri ruotsinsi virren noudattaen Lutherin saksannosta, 1536:

Wr 180. Kom Helge Ande, HErre god, Besök vår hjertan och gif oss mod: Låt oss få dina helga nåd, Låt oss — —. Och var med oss i råd och dåd.
2. För en sann tröst du känder är; Säll är den man, som du är när. De hårda hjertan gör du vek, De hårda — —. Och gifver dem en rätt kärlek.
3. Dit ljus tänd i vårt mörka sinn; Gif kärleks dygd i hjertat in: Hvad oss fela och brista må, Hvad oss — —. Låt oss af dina nåde få.
4. I din gåfvo äst du margfald, Guds högra hands finger utvald: Du lärer Christi lärjungar, Du lärer — —. Prisa Gud med marga tungor.
5. Vår fiende ifrån oss drif, Och du med freden när oss blif: Ledsaga oss i alla stund, Ledsaga oss — —. At vi må undfly djefvulens fund.
6. Gud Fader du oss känna lär, Och Sonen som Frälsaren är; Låt oss ock lära det därnäst, låt oss — —. At du af dem utgången äst.
7. Gud Fader och hans enda Son Vare prisad i himmels thron; Den Helga Ande ske också, Den Helga — —. Han låte oss sin nåde få.

Käyttäen hyväkseen edellisiä käännöksiä J. Suomalainen julkaisi virrestä uuden suomennoksen:

Veni Creator Spiritus.

W 173. Tvle pyhä hengi luoia Ia kylmäin sydhänden suoia, Täytä ne rinnat armollas, Quin sinä loit voimallas.
2. Sinä olet lodhuttaja Ja runsas lahian andaia, Sä kouat rinnat pehmität, Tulel ia voitel heit lemmität.
3. Sinä olet Isän sormi Ia colminaisudhen solmi, Sä valistat sokiat mielet, Ia voitelet tyhmät kielet.
4. Ymmärdhös sä meille laina, Rackaus sydhämin paina, Lihan heickous pois estä, Caickest pahudhest meit päästä.

5. Viholinen carckot cauuas, Suo meidhän olla mös rauhas, Aut että me nijn eläisim, Että me vaarat vältäisim.
6. Isä meidhän tuta anna, Ia poian pääl turuan panna, Sinusa mös kijni rippu, Ioca heistä vluos lijckut.
7. Isän olcon aina kijtos, Poian cunnia samas lijtos, Quin pyhän hengen meil anda, Ia taiuast lahioi meil canda.

„Uusissa Virsissä" 1836 on Ignatiuksen, Cleven ja Pesoniuksen uusimisyritysten perusteilla U 196—199.

K. M. Kiljander esitti uusimisehdotuksen:

1867: 173. O Pyhä Henki, Herramme, Käy meidän sydämihimme, Pyhitä meitä armollas, Valaise valkeudellas!
2. Lohduttajamme ainoa, Ja runsas lahjain antaja, Sä kovat rinnat pehmität, Tulellas heitä lämmität.
3. Sä, Herran sormi vakainen ja side kolminaisuuden, Valaiset mielet sokeat, Ja päästät kielet kankeat.
4 Sydämehemme sytytä Sun rakkautes lempeä; Sen kirkkahassa valossa Suo aina meidän vaeltaa!
5. Vihollisemme karkoita, Suo meidän olla rauhassa, Ja auta, eläisimme niin, Ett' emme joutuis vaaroihin!
6. Opeta Isää tuntemaan, Ja Poikahansa turvaamaan, Sinussa kiinni riippumaan, Kuin käyt heist' ulos ainiaan!
7. Nyt kiitos olkoon Isälle Ja ainoalle Pojalle, Kuin Pyhän Hengen vuodattaa, Armonsa meille lahjoittaa!

Kiljander käytti jonkun verran U 196—199:ää. Erityisesti näkyy U 198: 6 tulleen huomioon otetuksi:

Opeta Isää tundemaan, Ja Poikahansa turvaamaan, Sinusa kiini rippumaan :,: Neuvojas aina seuraamaan. (Vert. nyk. v. 6.)

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Laudate Doninum s. 136, W 173, Turun Viikko Sanomat 1821: 35, Ign 53, U 196—199, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 180, R 133, Rbg 180, Sr 60, Kurv. 232, R 1936: 133.

85. O Luoja, lohduttajamme, Sä Henki pyhittäjämme. 8 v.

Hem minki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

H. Maskulaisen virsi:

W 174. Tule Luoja, Lohduttaja, Pyhä Henki, Pyhittäjä, Opetus-isä oikia! Opill' oikiall' meit' opeta, Ja hyvyydelläs pueta.
2. Eksyneit' ylös etseile, Harhoilt' teilt' pois johdattele, Pirun pauloist' ulos auttele, Jumalan joukkoon saattele, Ja sieluin haavat hautele!
3. Armos anna, lahjas lainaa, Pahuus meistä alas paina, Sanas himoon sytyt' aina, Ymmärrys ylhäält' meill' anna, Sydämest' sokeus pois kanna.
4. Perkaa sydämet petoksist', Juonista jumalattomist', Niist kankius kauvas karkota, Kiusauksist' meitä kirvota, Elämän vedell' virvota.
5. Aina muista murheellisii, Ilahuta itkeväisii. Turvaks' tule turvattomain, Vapisevii sinä vahvista, Uskolla meitä uudista.
6. Iloll' ihanall' meit' lohduta, Sydämen kylmyys lämmitä, Rakkaun halut sytytä, Halut häijyt häkäytä, Lihan himot pois läkäytä.

7. Isää totuta tuntemaan, Poikaa Christusta kuulemaan, Pääll' Lunastajan luottamaan, Ristiss, sinuss' kiinn' rippumaan, Kuin heistä olet liikkuva.

8. Isää, Poikaa, Henkee Pyhää, Koko Kolminaisuutta hyvää, Armons' annost' ain' mainitkaam', Hänell' kiitosvirsi veisatkaam', Ja kunnia korkia antakaam'.

Alkupohjana on ollut Veni creator Spiritus. (Katso edell. virttä.)

E. Lönnrot uusi sen:

1867: 174. O Pyhä Henki armias, Sydämet täytä lahjoillas, Valollas mielet valaise, Ne hyvyydelläs hallitse, Ja voimallasi vallitse!

2. Erhettyneitä etseile, Pois harhateiltä tempaile, Pauloista pirun auttele, Jumalan joukkoon saattele, Ja sieluin haavat hautele!

3. Avara armos osoita, Pois pahuus meistä pakoita, Sydämistämme sokeus; Luo meihin halu, hartaus, Ylhäältä anna ymmärrys!

4. Sydän pahoista juonista Ja petoksista puhdista, Kankeus kauvas karkoita; Kiusauksista kirvoita, Elämän vedell' virvoita!

5. Murheellisia muistele, Suo ilo itkeväisille, Tukeile turvattomia, Vahvista vapisevia; Uskolla meitä uudista!

6. Meit' ilollas ilahuta, Rauha ja rakkaus rakenna, Sydämet kylmät lämmitä; Halumme häijyt häkäytä, Ja lihan himot läkäytä!

7. Totuta Isää tuntemaan, Kristusta Poikaa kuulemaan, Lunastajaamme luottamaan, Ristissä kiinni riippumaan, Ain' avustas iloitsemaan!

8. Isälle ynnä Pojalle, Samoin Pyhälle Hengelle, Yhteydelle Jumalan, Ylistys olkoon ainian Edestä armons' avaran!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

W 174, Tähti 1864: 34, LWU 174, 1867, 1871, L I, II, 1880: 174, 1883, Kurv. 161, vertaa edell. virttä.

86. O Pyhä Henki Jumala, Meit' täytä armos voimalla. 3 v.

M. Luther 1483—1546. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

Alkupohja on latinalainen:

Veni, Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, et tui amoris in eis ignem accende: qui per diversitatem linguarum cunctarum gentes in unitate fidei congregasti: Halleluja! Halleluja!

Siitä oli jo keskiajalta saksalainen käännös:

Klippgen, s. 64. Kum heiliger geyst herre gott: / erfüll vnss mit deinen gnaden gut / deiner glaubigē hertz, mut vnd syn / inbrünstige lieb entzünd in iñ / der du durch deines liechtes glast / in einen glauben gesamlet hast / das volck aufs aller welt vnd zungen / das sey dir, lieber herr zu lob vñ eer gesungen / Alleluia alleluia.

M. Luther käytti ensimmäisen värsyn sekä lisäsi 2 värsyä:

Klippgen, s. 25. Kom heyliger geyst herre Gott / erfull mit deyner gnaden gut / deyner gleybgen hertz mut vnd synn / deyn brunstig lieb entzund yn yhn / O Herr durch deynes liechtes glast / Zu dem glauben versamlet hast / das volck ausz aller wellt zungen / das sey dyr her zu lob gesungen / Alleluia Alleluia.

2. Du heiliges liecht edler hort / las vns leuchten des lebens wort / Vnd lern vns Gott recht erkennen / von hertzen vater yhn nennen / O Herr behut fur fremder ler / das wyr nicht meyster suchen mehr / Denn Jhesum mit rechtem glauben / vnd yhm aus gantzer macht vertrawen / Alleluia Alleluia.

3. Du heylige brunst susser trost / nu hilff vns frolich vnd getrost / Inn deym dienst bestendig bleyben / die trubsal vns nicht abtreyben / O herr durch deyn Krafft vns bereyt / vnd sterck des fleysches blodickeyt / Das wir hie ritterlich ringen / durch tod vnd lebenzu dyr dringen / Alleluia Alleluia.

Laur. Petri ruotsinsi virren 1567:

Wr 181. Kom Helge Ande, HErre Gud, Upfyll med dine nåde god De Christtrognas hjerta, håg och sinn; Din brinnande kärlek uptänd i dem. O HErre, genom dit ljuses sken, Hafver du församlat til trona igen Folk utaf allehanda tungomål; Ty prise vi dig och sjunge så: Halleluja, Halleluja.

2. Du helga ljus, nådenes port, Uplys oss alla med lifsens ord: Lär oss nu rätteliga känna Gud, Och kalla honom Fader af hjerta och håg. O HErre förtag all falsk lärdom: Med dine nåd du till oss kom: Hjelp oss at tro på JEsum Christ, Och söka när honom all vår tröst. Halleluja, Halleluja.

3. Du helge eld, hugnelig tröst, Låt brinna i vårt hjerta och bröst Guds kärlek til at hålla hans bod. Hjelp draga vårt korss med tolamod. O HErre oss med kraft bered, Och styrk vår hjertans blödighet, At vi här manneliga strida må, Och så genom döden til lifvet gå. Halleluja, Halleluja!

Hemminki Maskulainen suomensi virren, noudattaen ruotsinnosta:

W 175. Tule Pyhä Henki, Herra Jumal'! Täytä sinun armos voimall' Meidän kaikkein Christittyin sydämem', Rakkauden halull' saat' kytömään! Sinä kokoot uskon yhteyteen Valkeutes paisteell', ja totuuteen, Kansoi kaikkinaisist' kielistä; Josta kiitäm' sinua kaikest' mielestä: Halleluja, kiitos Luojan!

2. Sinä pyhä paiste, armon apu, Elämän sanall' valais', meiss' asu; Jumalaa opeta oikein tuntemaan, Hänt' Isäks' kutsumaan ja kuulemaan; Pois ota opit väärät voimallas, Meit' hallitkos ain' armollas; Christuksen päälle aut' uskomaan, Turvaa hänest' ainoast' ain' saamaan: Halleluja, kiitos Luojan!

3. Sinä pyhä valkia, lohdutust' täynn', Meiss' sytytä sydämet palamaan ain', Rakkautt', Jumalan käskyjä pitämään, Ja ristim' kärsiväst' kantamaan. O Herra! avullas meit' valist', Ja heikkoo sydäntäm' vahvist', Ett' sotii vahvast' mahtaisim', Kuoleman kautt' eloon tulla taitaisim': Halleluja, kiitos Luojan!

E. Lönnrot suomensi virren uudestaan, käyttäen lähteenään alkuperäistä Lutherin virttä:

1867: 175. O Pyhä Henki Jumala, Meit' etsi armos voimalla, Lähesty uskovaisias, Virvoita rakkaudellas, Kans uskon yhteytehen Kokoile mielet kaikkien, Valaise kansat valollas, Niin veisaamme nyt kiitostas! Halleluja! Kiitos Luojan!

2. O pyhä paiste armias, Kokoile kansat sanallas Jumalan tahto tuntemaan, Hänt' isäksi omistamaan, Kristuksen päälle luottamaan, Hänestä

turva tuottamaan, Kaikk' opit väärät maahan lyö, Hävitä häiritysten yö! Halleluja! Kiitos Luojan!

3. O pyhä liekki, leimaus, Sydänten ilo, virvoitus, Suruisten mielten lohdutus, Hätäyneitten uskallus, Sytytä sydän palamaan Rakkaudesta Jumalaan, Urhoollisesti sotimaan, Sun kunniahas kulkemaan! Halleluja! Kiitos Luojan!

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

Knapp 735, W 175, Tähti 1864: 34, LWU 175, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 181, R 134, Rbg 181, Sr 61, Ign 54, U 204, vrt 88, Kurv. 362, R 1936: 134.

87. O Pyhä Henki, vahvista, Heikot sydämemme taivuta. 4 v.

M. Luther 1483—1546. Mathias Johannis West † 1549. J. Suomalainen † 1588.

Ensimmäisen säkeistön alkupohjana on vanha saksalainen fransiskaniveli Berthold Regensburgilaisen († 1272) eräässä saarnassa mainitsema värsy:

Klippgen, s. 64: Nu biten wir den heilegen geist / umbe den rehten glouben aller meist / daz er uns behüete wol am ende / so wir heim suln varn von disem ellende / Kyrie eleyson.

Luther käytti sen ja lisäsi siihen 3 värsyä:

Klippgen, s. 64. Nû biten wir den heiligen geist / umbe den rechten glauben aller meyst / Das er vns behute an vnserm ende / wenn wyr heym farn aus disem elende / Kyrioleys.

2. Du werdes liecht gib vns deynen scheyn / lern vns Jhesum Christ kennen alleyn / Das wyr an yhm bleyben dem trewen Heyland / der vns bracht hat zum rechten vater land / Kyrioleys.

3. Du susse lieb schenck vns deyne gunst / las vns empfinden der liebe brunst / Das wyr vns von hertzen eyn ander lieben / vnd ym fride / auff eynem synn bleyben / Kyrioleys.

4. Du hochster troster ynn aller not / hilff das wyr nicht furchten schand noch tod / Das ynn vns die synnen nicht verzagen / wenn der feind wird das leben verklagen / Kyrioleys.

Olaus Petri on ruotsintanut tämän (Svenska Psalmboken af 1536, s. 70):

Wr 182. NW bidie wij then helga and, Om een sanna tro och rett forstond, at han for oss rådher j alla tijdha, helst vti thet ytersta wij skolom hädan lijdha Kyrieeleyson.

2. O edla liws giff oss titt skeen, lär oss Jesum Christum kenna alleen, at wij mz honom halle och faste bliffue, och han oss arffuelot j sino rike giffue Ky.

3. O kerlecks eeld vptend wor sin, giff oss allom thet j hiertat in, at wij samman liffue som bröder käre, j frid och j roligheet wij som Christne äre Ky.

4. O högsta tröst j alla nödh, hielp at wij ey fructe skam eller dödh, när wij then bittra döden skole smaka, så blijff mz oss i frestilsen at wij tich ey försake Kyri.

Tästä on suomennos Mathias Johannis Westin Codexissa noin 1546 (Suomen kielen Muistomerkkejä I, s. 242):

1. Nij ruckolcam sitä pijhä Hengiä, että hän meidhen vskon teuteis, ia annais meile taidhon sanahansa qui me täldä ledhemä cuolema cansa kyrieeleijson.

2. O sulois valckeus valista meitt, iotka keumä herran ihuxen teitt, että hänen tundisim, ia hänes pijsijsim, ia hänen valdacunasans osan mös saisim kyrieeleison.

3. O pijhä tuli ia leimahus, vodhatt meidhn sijdhämihin Rackaus, että me ijnnä eleisim quin rackatt veliet leuosa ia rawhasa, me christitijtt kyrieeleison.

4. O swrin turua mös vainois, Lodhuta meitä cuoleman varios, coska meijen pitä maistama cuoleman caruautta, ole silloin Herra meidhen cansan Kyrieeleison.

Jaakko Suomalainen saattoi virren seuraavaan muotoon:

W 176. O Pyhä hengi tule nyt tän Vahuistamaan meidhän sydhämitän Vscohon ia taiton ia ymmärdyxen, Jumalan mös sanan vahuan pitämyxen, Kyrieleison.

2. O pyhä valkeus totuta meit, Käymän alati Jesuxen Christuxen teit, Että me hänes pysisim nyt ia aina, Hänen mös oppins pitäisim sijhen armos laina. Kyrieleson.

3. O kircas tuli ia leimaus Sytytä meihin palaua rackaus, Pitämän sinun sanas ia opetuxes, Sijnä mös kijni rippuman caickes kiusauxes. Kyrieleison.

4. O vahua turua ia lodhutos Murhelisten sydhänten toiuotus, An meidhän sinun sanas nijn täälä [cuulla] Että me sen cautta madhaisim ilon [tulla.] Kyrieleison.

Siitä tuli W 176, jonka J. Tengström uudisti: U 201. Sitä ei kumminkaan käytetty. Uuden uudistusehdotuksen teki K. G. v. Essen. Lönnrotin korjaamana se julkaistiin:

1867: 176. O Pyhä Henki, vahvista, Meidän sydämemme taivuta Uskohon ja taitoon Ja ymmärrykseen, Jumalan sanan aina pitämykseen! O Herra, armahda!

2. O pyhä valkeus, valaise, Johda meitä teillä Jesuksen, Että me hänessä Ain' pysyisimme, Ja hänen oppiansa seuraisimme! O Herra, armahda!

3. O kirkas tulen leimaus, Meihin luo palava rakkaus, Pitämään sun sanas Ja opetukses, Riippuen siinä kaikess' kiusauksess'! O Herra, armahda!

4. O vahva turva, lohdutus, Mielten murheellisten toivotus, Anna meidän sanaas Hartaasti kuulla, Sen kautta ilohosi täältä tulla! O Herra, armahda!

Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

W 176, U 201, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 182, R 135, Rbg 182, Sr 62, Knapp 738, Kurv. 254, 277, R 1936: 135.

88. Tule, Pyhä Henki, luoksemme Ja täytä sinun uskovaistes sydämet. 1 v.

Latinalainen 1000-luvulta. Mathias Johannis West † 1549.

W 177. Veni Sancte Spiritus! Reple tuorum corda fidelium; Et tui amoris in eis ignem accende: Qui per diversitatem linguarum cunctarum Gentes in unitate fidei congregasti. Halleluja! Halleluja!

O Pyhä Henki! tule, Täytä sinun uskollistes sydämet, Ja sinun rakkautes tuli sytytä heihin, Kuin moninaisill' kielillä pakanat kokosit Pyhän uskon yhteyteen kaikessa maailmassa: Jumalan olkoon kiitos Ijankaikkisesta! Halleluja!

Suomennettuna Mathias Joannis West Codexissa v:lta 1546 (Suomen Kielen Muistomerkkejä I, s. 173).

On kirjoitettuna myös Kangasalan kirkon arkistossa säilytetyn M. Agricolan Käsikirjan (1549) loppuun:

Veni Sancte.

O pyhä hengi tule täytämähän sinun vskollistes sydämedt ia sinun rackahudes tuli sytytä heihin quin moninaijsill kielillä pacanat kokosit pyhän vscon ycteyxen kaijkessa mailmassa. Jumalan olckon kijtos iiankaijkisesta. Alleluja! Alleluja!

Painettu ensi kerran Käsikirjassa 1614, s. 40.

Aug. Ahlqvist suomensi sen uudelleen:

Oks. 177. „Tule, Pyhä Henki, nyt! Täytä sydämet nytkin uskollistes; Ja sinun rakkautes tuli sytytä niihin, Jotka moninaisilla kielillä kokosit Kaikessa maailmassa uskon yhteytehen. Halleluja! Halleluja!

Muistutus. Tämä suorasanainen kappale on käännetty uudestaan latinaisesta, vaarinottamalla sen, että tavuitten määrä käännöksessä vastaa alkuperäisen tavutmäärää."

Komiteassa se sai muodon:

1867: 177. Tule, Pyhä Henki, luoksemme; Ja astu armost' uskovaistes sydämiin, Ja pyhän rakkautes liekki niihin sytytä; Sä, joka kaikki kielet, kaikki kansat rauhan siteellä Yhdistät Kristuksehen ja uskon yhteytehen! Halleluja! Halleluja!

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

Wackernagel 1841, s. 19, W 177, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 183, R 132, Rbg 183, Sr 63, Kurv. 246, Kansall. Elämäkerrasto V 601, R 1936: 132.

89. O Pyhä Henki, omakses Tee sydämeni majakses. 7 v.

Michael Schirmer 1606—1673. Julius Krohn 1835—1888.

Berliniläisen lukion konrehtorin M. Schirmerin virsi:

Ev. Ges. 148. O heil'ger Geist, kehr' bei uns ein, Und lass uns deine Wohnung sein, O komm, du Herzenssonne! Du Himmelslicht, lass deinen Schein Bei uns und in uns kräftig sein Zu steter Freud' und Wonne; Dass wir In dir Recht zu leben uns ergeben, und mit Beten Oft in Andacht vor dich treten.

2. Gib Kraft und Nachdruck deinem Wort, Lass es wie Feuer immerfort In unsern Herzen brennen, Dass wir den Vater und den Sohn, Dich, Beider Geist auf Einem Thron, Für wahren Gott bekennen. Bleibe, Treibe Und behüte das Gemüthe, dass wir gläuben, Und im Glauben standhaft bleiben.

3. Du Quell, d'raus alle Weisheit fliesst, Die sich in fromme Seelen giesst, Lass deinen Trost uns hören, Dass wir in Glaubenseinigkeit Auch And're in der Christenheit Dein wahres Zeugniss lehren. Höre, Lehre.

Herz und Sinnen zu gewinnen, dich zu preisen, Gut's dem Nächsten zu erweisen.

4. Steh' uns stets bei mit deinem Rath, Und führ' uns selbst den rechten Pfad, Weil wir den Weg nicht wissen; Gib uns Beständigkeit, dass wir Getreu dir bleiben für und für, Auch wenn wir leiden müssen. Schaue, Baue, Was zerrissen und beflissen, dir zu trauen, Und auf dich allein zu bauen.

5. Lass uns empfinden deine Kraft, Und dann zur guten Ritterschaft Dadurch gestärket werden, Auf dass wir unter deinem Schutz Begegnen aller Feinde Trutz, So lang' wir sind auf Erden. Lass dich Reichlich Auf uns nieder, dass wir wieder Trost empfinden, Alles Unglück überwinden.

6. Du Himmelsthau, ergiesse dich In unsre Herzen kräftiglich, Und schenk' uns deine Liebe, Dass unser Sinn verbunden sei Dem Nächsten stets mit Liebestreu' Und sich darinnen übe. Kein Neid, Kein Streit Dich betrübe; reine Liebe woll'st du geben, Demuthsvoll vor dir zu leben.

7. Hilf, dass in wahrer Heiligkeit Wir führen unsre Lebenszeit; Sei unsers Geistes Stärke, Dass uns hinfort sei wohl bewusst Die Eitelkeit der Fleischeslust Und ihrer Sündenwerke. Rühre, Führe Unser Sinnen und Beginnen von der Erden, Bis wir Himmelserben werden.

Sen suomensi Julius Krohn: 1880.

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

1880: 178, 1883, Knapp 739.

90. Opetuslapset maailmaan Lähetti Kristus saarnaamaan. 8 v.

Latinalainen 1400-luvulta. Hemminki Maskùlainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

v. Tucher: 142. Spiritus sancti gratia Apostolorum pectora Implevit sua gratia, Donans linguarum genera.

2. Misit per mundi climata Fari verbi potentia, Ut praedicarent variis Linguis omni creaturae.

3. Dicens eis: accipite Spiritum sanctum hodie, Ipse docebit omnia Futura et praeterita.

4. Dicens eis: dum steteritis Coram regibus et principibus, Nolite cogitare, Quomodo aut quid loquamini.

5. Dabitur vobis in illa hora Honor virtus et gloria, Quae replet desideria Virtute sed divina.

6. Laudemus consolatorem Omniumque creatorem, Ipse amovit errorem, Verum inducit fervorem.

7. Ergo nunc cum tripudio Benedicamus Domino; Laudetur sancta Trinitas Deo dicamus gratias!

Hemminki Maskulaisen suomentama:

W 179. Christus oppians' ilmoittamaan, Mennä käski ympäri maailman, Kansoja kaikkia opettamaan, Kansoi kaikkii kanss' kastamaan.

2. Sanoi heille sanoill' näillä: Ottakaat se Henki Pyhä, Se teille opettaa kaikk' tiedot, Tulevaiset, ett' entiset.

3. Kuin seisotte edess' sangarten, Korkiain kuninkain angarten, Mitä teidän pitää puhuman, Teille se ylhäält' annetaan.

4. Pyhän Hengen armo autuas, Opetuslasten sydämet Täytti tässä laupioill' lahjoillans', Opetti oudot kielet kaikk'.

5. Heille antoi armons' avaran, Kielill' kaikilla saarnaamaan, Kansoi kaikkia kanss' kääntämään, Vääryydest' autuuteen vääntämään.

6. Siis kaikki Jesust' kiittäkääm', Isää ja Henkee ylistäkääm', Kolminaisuutta kunnioittakaam' Suulla, sydämell' lakkaamat'.

E. Lönnrot uusi virren: Tähti 1864: 34, LWU 179, 1867: 179; viimemainitun mukaan:

1867: 179. Opetuslapset maailmaan Lähetti Kristus saarnaamaan, Ja käski kansat kastamaan, Autuuden tielle saattamaan.

2. Lupasi Pyhän Henkensä Vuodattaa heidän päällensä, Heit' oikealle ohjaamaan, Totuuden tielle johtamaan.

3. Heit' oli Henki neuvova, Ja sanan lahjat lainaava, Tukeva heitä tuskissa, Ja varjeleva vaaroissa.

4. Edessä valtain, kuninkain Ja sankaritten korkeain Se seisoi heidän puolesta, Ylhäältä antoi apua.

5. Vahvisti heitä kärsimään Maailman pilkan, häpeän, Rohvaisi heitä kuolemaan Oppinsa tähden autuaan.

6. Se Henkes, Herra laupeas, Meillenkin anna armostas, Pimeytemme poistamaan, Ja mielemme valaisemaan!

7. Lähetä sanas saarnaajat, Suo opettajat oikeat, Kansoja kaiken maailman Opettamaan ja kastamaan!

8. Kolm'yhtehinen Jumala, Hengelläs kaitse kaikkia! Kaikissa, mitä kaipaamme, Sä olet apu, turvamme.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Wackernagel 1841, s. 26, W 179, Tähti 1864: 34, LWU 179, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 361.

91. Jumala, anna Henkesi! Sen lahjan lupas Poikasi. 9 v.

Paul Gerhardt 1606—1676. Julius Krohn 1835—1888.

Gerhard's geistliche Lieder, s. 260. Gott Vater, sende deinen Geist, Den uns dein Sohn erbitten heisst, Aus deines Himmels Höhen; Wir bitten, wie er uns gelehrt, Lass uns doch ja nicht unerhört Von deinem Throne gehen!

2. Kein Menschenkind hier auf der Erd' Ist dieser edlen Gabe werth, Bei uns ist kein Verdienen. Hier gilt gar nichts, als Lieb' und Gnad', Die Christus uns verdienet hat Mit Büssen und Versühnen.

— — —

10. Der Geist, den Gott vom Himmel gibt, Der leitet alles, was ihn liebt, Auf wohl gebahnten Wegen; Er setzt und richtet unsern Fuss, Dass er nicht anders treten muss, Als wo man find't den Segen.

11. Er macht geschickt und rüstet aus Die Diener, die des Herren Haus In diesem Leben bauen; Er ziert ihr Herz, Mund und Verstand, Lässt ihnen, was uns unbekannt, zu unserm Besten schauen.

12. Er öffnet unsers Herzens Thor, Wenn sie sein Wort in unser Ohr, Als edlen Saamen streuen; Er gibet Kraft demselben Wort, Und wenn es fället, bringt er's fort Und lässet's wohl gedeihen.

13. Er lehret uns die Furcht des Herrn, Liebt Reinigkeit, und wohnet gern In frommen, keuschen Seelen; Was niedrig ist, was Tugend ehrt Was Busse thut und sich bekehrt, Das pflegt er zu erwählen.

14. Er ist und bleibet stets getreu, Und steht uns auch im Tode bei, Wenn alle Ding' abstehen; Er lindert unsre letzte Qual, Lässt uns hindurch in's Himmels Saal Getrost und fröhlich geben.

15. O selig, wer in dieser Welt Lässt diesem Gaste Haus und Zelt In dieser Seel' aufschlagen. Wer ihn aufnimmt in dieser Zeit, Dem wird er dort zur ew'gen Freud' In Gottes Hütte tragen.

16. Nun, Herr und Vater aller Güt', Hör unsern Wunsch, giess in's Gemüth Uns allen diese Gabe. Gib deinen Geist der uns allhier Regiere, und dort für und für Im ew'gen Leben labe.

Virren suomensi Julius Krohn 1880, käyttäen säkeistöjä 1, 2, 10—16.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

1880: 179 b, 1883, Sr 58, Knapp 746.

92. O Pyhä Henki, tule, Sun voimas mulle suo. 7 v.

Paul Gerhardt 1606—1676. Julius Krohn 1835—1888.

Gerhard's geistliche Lieder, s. 255. Zieh' ein zu meinen Thoren, Sei meines Herzens Gast, Der du, da ich geboren, Mich neu geboren hast. O hochgeliebter Geist Des Vaters und des Sohnes Mit beiden gleiches Thrones, Mit beiden gleich gepreis't.

2. Zieh' ein, lass mich empfinden Und schmecken deine Kraft, Die Kraft, die uns von Sünden Hilf' und Errettung schafft. Entsünd'ge meinen Sinn, Dass ich, mit reinem Geiste Die Ehr' und Dienste leiste, Die ich dir schuldig bin.

3. Ich war ein wilder Reben, Du hast mich gut gemacht Der Tod durchdrang mein Leben, Du hast ihn umgebracht Und in der Tauf' erstickt, Als wie in einer Flute, Mit dessen Tod und Blute Der uns im Tod erquickt.

— — —

5. Du bist ein Geist, der lehret, Wie man recht beten soll, Dein Beten wird erhöret, Dein Singen klinget wohl; Es steigt zum Himmel an, Es steigt und lässt nicht abe, Bis der geholfen habe, Der allen helfen kann.

6. Du bist ein Geist der Freuden, Vom Trauern hälst du nicht, Erleuchtest uns im Leiden Mit deines Trostes Licht. Ach ja, wie manches Mal Hast du mit süssen Worten Mir aufgethan die Pforten zum goldnen Freudensaal!

7. Du bist ein Geist der Liebe, Ein Freund der Freundlichkeit, Willst nicht, dass uns betrübe Zorn, Zank, Hass, Neid und Streit. Der Feindschaft bist du feind, Willst, dass durch Liebesflammen Sich wieder thun zusammen, Die voller Zwietracht seind.

8. Du, Herr, hast selbst in Händen Die ganze weite Welt, Kannst Menschenherzen wenden, Wie dir es wohlgefällt; So gib doch deine Gnad' zum Fried' und Liebesbanden, Verknüpf in allen Landen Was sich getrennet hat.

— — —

13. Beschirm die Polizeien, Bau' unsrer Fürsten Thron, Dass sie und wir gedeihen; Schmück', als mit einer Kron', Die Alten mit Verstand,

Mit Frommigkeit die Jugend, Mit Gottesfurcht und Tugend Das Volk in ganzen Land.

Virren suomensi Julius Krohn 1880 käyttäen säkeistöjä (1), 2, 3, 5, 6, 7, 8, 13.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

1880: 180, 1883, Knapp 777.

93. O Pyhä Henki armias, Valaise sielun' valollas. 9 v.

Ruotsalainen 1600-luvulta. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsalainen 1600-luvulta, aikaisintaan tunnettu J. Svedbergin virsikirjasta 1694: 216:

Wr 187. O Helge And'! kom till mig in, Upplys min själ, upptänd mitt sinn', Att jag må i dig blifva. Låt lysa lifsens ljus för mig, Och för mig på den rätta stig; Jag vill mig dig helt gifva.

2. Uti all sanning led du mig, Förståndet öppna nådelig', Jag lära må din vilja, Ack! gör mig från all' synder ren, Att jag må följa dig allen', Allt ondt ifrån mig skilja.

3. Hjelp, Herre, du af nåde blid! Att jag af hjertat all min tid Mig håller vid det ena: Att tro på Herran Jesum Christ, Och öfva kärlek utan list, Min hjelp är du allena.

4. Uppå min sida alltid stå, Att satan mig ej skada må, Ej heller mig förföra. Med minom anda vittne bär, Att ett Guds barn jag också är, Det han vill saligt göra.

5. Jag kännes vid min svaghet all, Jag vet ej, hvad jag bedja skall, Hvad gagnar eller skadar. O Helge Ande! bed för mig, Med suckan lär mig innerlig' Mitt Abba, käre Fader!

6. Mig uti dine nåd bevar', Som allt i dina händer har, Min köttslig' håg förändra. Hvad jag har syndat, gif mig till, Styrk mig, att jag godt göra vill, Och i din fruktan vandra.

7. Gif lycka, Gud! till allt godt verk, Befrämja det och kraften stärk, Att jag allt mer tilltager I visdom, ålder, också nåd, Och alltid följer dina råd, Och gör, hvad dig behagar.

8. Hjelp mig att nyttja tiden rätt, Och skaffa nytta på allt sätt, Mitt pund ej nedergrafva; Ty den, som Gud ej tjena vill, Men gör, hvad verlden hörer till, Han kan ej framgång hafva.

9. O fröjde-ande! statt mig bi I all den sorg, jag kommer i, Helst, när mig döden kallar; Då hjelp, att jag må christelig' Få skiljas hädan, när jag dig Min själ i hand befaller!

Vanhin suomennos on Jacob ja Abraham Frosteruksen vuodelta 1763 (Cuusi Heng. Wirttä Ruotzin Wirsikirjasta Suomexi käätyt. Turusa 1763):

O! Armon Hengi riennä tänn Sun rauhallas nyt käänny päin. 9 v.

Melkein samanaikainen on Abr. Achreniuksen suomennos (Sionin Juhla-Wirret 1769, Turusa 1831, s. 124):

O Pyhä Hengi tule tänn, Ja valais sytyt sydämen. 9 v.

Myös ovat sen suomentaneet J. Roschier 1836 ja Carl Helenius 1837.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen: Tähti 1864: 36, LWU 181 B:

1867: 181. O Pyhä Henki armias, Valaise sielun' valollas, Sytytä sydämeni; Suo armos valo johtamaan, Mua oikealle ohjaamaan, Omanas ollakseni!

2. Totuutees mua totuta, Ja ymmärrystä lahjoita Sun tahtos tuntemahan; Synnistä sielun' puhdista, Voimallas mielen' uudista, Sinua seuraamahan!

3. Sitä nyt yli kaikkien Sinulta ånon, rukoilen: Vahvista uskoani, Suo rakkautta harjoitan Myös lähimäistä kohtahan, Kuin itse kohtahani!

4. Varjele mua ainian, Ett' eivät juonet saatanan Mua saisi pauloihinsa; Henkeni kanssa todista, Mun että Jumal' omistaa Lapsekseen armoihinsa!

5. Mä tunnen heikkouteni, En tiedä rukoillessani, Mik' auttaa, mikä haittaa; Siis itse mua opeta, Rukoilemahan johdata Sun oman voimas kautta!

6. Kiinnitä mua armoihis, Ja sulje sielun' parmoihis, Himoni häijyt muuta, Anteeksi anna syntini, Hyvähän käännä haluni, Vioista vierouta!

7. Hyvihin töihin tahtoa, Kans siunausta, taitoa, O Herra, mulle lainaa, Ett' enentyisin armossa, Uskossa, viisaudessa Sun mieltäs myöten aina!

8. Suo, ajan oikein käyttäisin, Ja hyödytystä näyttäisin Sun lahjoistasi täällä, Palvellen aina Jumalaa, Ei noudattaen maailmaa Turhuuden, synnin tiellä!

9. O riemun Henki, vahvista Mua murheissani kaikissa Nyt täällä eläissäni; Suo viimein ero autuas, Ja ota sielu huomahas Pois täältä lähteissäni!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880, lukuunottamatta värsyä 6, joka tässä (1880) kuuluu:

6. Mua armossasi pysytä, Niin liki itsees kiinnitä, Kuin oks' on liki puuta! Himoni häijyt kuoleta, Sydämen' aina uudista, Mua kuvas mukaan muuta.

Nykyisen muotonsa virsi sai pienin muutoksin lopullisesti 1886.

Wr 187, R 138, Rbg, Sr 66, Frosterus, Achrenius, Tähti 1864: 36, LWU 181 B, 1867: 181, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 138.

94. Henki, armon tuoja, Lohdutuksen suoja. 8 v.

Joh. Franck 1618—1677. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Gubenin pormestarin, saksalaisen Joh. Franckin virsi:

Reusner: 201. BRunn Qvell aller Güter / Herrscher der Gemüther / Lebendiger Wind / Stiller aller Schmertzen / Dessen Glantz und / Kertzen Mein Gemüth entzündt / Lehre meine schwache Seiten Deine Krafft und Lob ausbreiten!

2. Starcker Gottes Finger Frembder Sprachen Bringer / Süsser Hertzens Safft / Tröster der Betrübten / Flamme der Verliebten / Alles Athems Krafft / Gib mir deine Brunst und Gaben / Dich von Hertzen lieb zu haben!

3. Bräutigam der Seelen / Lass mich in der Hölen Deiner Lieblichkeit Ruh und Zuflucht finden / Lass mich von den Winden Trüber Noth befreit! Komm herfür / O Gnaden-Sonne Küsse mich mit Trost und Wonne.

4. Theure GOTTES Gabe / Komm / O komm / mich labe / Sieh / ich bin verschmacht / Komm / O mein Verlangen / Komm / mein Lieb gegangen / Dann mein Hertze lacht / Wird von neuen gantz erqvicket / Wann es / Labsal / dich erblicket.

5. Wie ein Hirschlein gehnet / Sich nach Wasser sehnet / Wann es wird gejagt / So pflegt mein Gemüthe / HERR / nach deiner Güthe / Wann es wird geplagt / Tieff zu seuffzen / und im dürren Nach dir / reicher Strom / zu girren.

6. Wahrer Menschen-Schöpffer / Unsers Thones Töpfer / Gott von Ewigkeit / Zunder keuscher Liebe / Gib dass ich mich übe / Auch im Creutz und Leid / Alles dir anheim zu stellen / Und mich tröst in allen Fällen.

7. Führe meine Sachen / Meinen Schlaff und Wachen / Meinen Tritt und Gang / Glieder und Gesichte / Dass mein arm Gedichte / Dass mein schlecht Gesang / Wandel / Werck und Stand für allen / Dir / O Vater mag gefallen.

8. Lass den Sohn der Höllen / Nicht mit Listen fällen / Meiner Tage Lauff / Nim nach diesem Leyden Mich zur Himmels-Freuden / Deinen Diener auff / Da soll sich mein Mund erheben / Dir ein Halleluja geben.

Vanhin suomennos on Gabriel Lauraeuksen, Loimaan rovastin, julkaisema 1747 (Muutamia Hengellisiä Wirsiä, s. 11) saksasta:

Caiken armon lähde, Älä tyköom lähde, Tuuli elämän; Vaikittaja vaivan. Jonga valo aivan On sytyttämän: Opeta sull' caiken aicas Veisaan kijtost joca paicas. 8 v.

Ruotsiksi käännettynä on virsi:

Wr 186. Andans helga nåde, Allas tröst i våde, Stadigt du här blif: Du vår plåga släcker, Och i hjertat väcker Kärleks eld och lif; Lär du nu min svaga tunga, Om din kraft med låf att sjunga.

2. Du kan undervisa Oss vår Gud at prisa, På mång' språk och sätt; Lät din låga brinna I vår hug och sinne Dig at älska rätt: Värdes oss din nåd beskära, För din gåfvor dig at ära.

3. När all nöd och jämmer Hjertat hårdast klämmer, Lät mig då hos dig Ro och tilflygt finna; Lät min sorg försvinna, Som här plågar mig: Kom, o Nåde-Sol, med gamman, Lys och gläd oss allesamman.

4. Kom Guds dyra gåfva, Sönderslit den klåfva, Däri jag är spänd: Kom, ack! kom min längtan, Kom min hjerteträngtan, Och mit qval bårtvändt. Hjertat får nytt lif och styrka, När du gör det i din kyrka.

5. Hjorten häftigt längtar, Och til vatnet trängtar, När han jagad är; Själen sammalunda, Då hon margelunda I mig plågas här, Månde all sin trängtan ställa Til den rena nåde-källa.

6. Du som oss har skapat Och vår synd utskrapat Genom Christi blod; Du all kyskhets Ande, Sänd oss nu tilhanda Et renhjertat mod! Lär oss dit behag at göra, När vårt kött oss vil förföra.

7. Styr och för min handel Med en helig vandel: Lät min stig och gång, Dig til pris och heder, Syfta dit du leder: Lät min bön och sång, Som jag frambär til din ära Täckas dig, o HErre käre!

8. Lät ej satan arge, Med sin list den marge, Mig här skada få: Lät mig, när en ände Sker på mit elände, I himmelsk glädje gå; Där skal jag med frögdfull tunga Dig et Halleluja sjunga.

Vanhin suomennos tästä on Gabriel Lauraeuksen, julkaistu 1747 (Muutamia Hengellisiä Wirsiä, s. 9):

1. Armo Pyhän Hengen, Turva joca Hengen, Pysy tykönän; Vaivamme vähennä Rackaal' tulell' lennä Meisä elämään. Vahvista Sull' heicko kielen Kijtost veisaman ja mielen.

2. Sinä taidat lijttä, Jumalatam kijttä, Caikill kielillä; Anna lieckis hohta Racastaxem cohta, Sua mielellä. Anna armos ylistäxem Lahjojas meille Hyväxem.

3. Cosca tusca, vaiva, Sydänd covast' caivaa, Suo ett' tykönäs, Turvan, levon löydän Jalon riemupöydän Hädän Hyminäs; Tule armon auring' riemull', Osottaman ilon tie mull'.

4. Tule lahja callis, Ettes joscus sallis Hädän hävittä, Tule toivotuxen, Tule virvotuxen, Packon' liévitä: Elon uuden sydän saapi, Cosc sen kircos tavottapi.

5. Vettä himoo Peura, Cosca sitä seuraa, Metzämiesten Hoi! Sielu samall' muoto, Cosca turvan loutoo, Tääll' ei löytä voi: Sinun tygös turvan otta Lähten puhtahimman totta.

6. Joca meidän luonut, Syndim pojes tuonut, Christuxen veres; Puhtauden Hengi, Anna minullengi, Lakia mieles; Anna tahtos meidän tehdä, Ettei liha meitä ehdä.

7. Johdat' hallituxen, Pyhä vallituxen, Sinull cunniax; Suo mun askeleni, Tien' vaelluxeni Tulla sorkiax. Anna veisun, rucouxen, Kelvata sull' huocauxen.

8. Älkön Hengi Häijy, Joca mua väijy. Saaco vahingoon; Cosca loppun tulle, Silloin suo, minulle Päätös elohon: Siellä laulan lackamata, Halleluja puuttumata.

Vähän nuorempi on Abr. Achreniuksen suomennos (Sionin Juhla-Wirret 1769, Tur. 1831, s. 123):

Pyhän Hengen armo, Lohdutuxex varma, Pysy tykönän; Sinä murhen laatat, Rakkauden saatat Elox sydämen: Opet kielen heikon aivan Julistaman töitä Taivan. 8 v.

Lisäksi voidaan mainita J. Tengströmin U 202, J. Roschierin 137 ja Carl Heleniuksen 137 suomennokset. Myös K. L. Lindströmin suomennos: Uusia Suomal. Wirsiä 1860: 186.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen, osaksi käyttäen entisiä: Tähti 64: 36, LWU 181 A:

Lisäys 1868: 429. Pyhä Henki armas, Lohduttaja harras, Asu luonani; Murhe iloks muuta, Lepo, rauha tuota Sydämeheni; Herätä nyt heikko kielen' Sua kiittämään, ja mielen'!

2. Sinä sanat liittää Taidat, että kiittää Voimme Jesusta; Auta, halun saisin, Anna, oikein voisin Häntä rakastaa, Sua myöskin armostasi Ylistää, ja lahjoistasi!

3. Koska suru, vaiva Sydäntäni kaivaa, Suo sun suojassas Lohdutuksen löydän, Runsaan riemupöydän Täynnä herkkujas; Anna armos valon loistaa, Mustat murhepilvet poistaa!

4. Tule, Herran lahja, Lainaa usko vahva, Halu, hartaus; Tule, toivottuni, Kallis kaivattuni, Sielun virvoitus; Sydäntäni lohdutellen Anna elo uusi sillen!

5. Pääsnyt alta nuolen Peura vetten puoleen Rientää janossaan; Samoin sielu täältä Surun, murheen säältä, Ahdistuksessaan Kulkee armos lähtehellen, Haluisesti riennätellen.

6. Uskon uudistaja, Sielun puhdistaja, Ristin juurella, Henki valkeuden, Auta, elon uuden Alan todella, Valossas vaeltaakseni, Lihan himot voittaakseni!

7. Suo, vaellukseni, Auta askeleni, Tieni oikeaks, Kaikki etsintöni, Toimeni ja työni Nimes kunniaks; Ota vastaan kiitokseni, Kuule myös rukoukseni!

8. Poista henki häijy, Joka aina väijyy Julmin juonineen, Mailta surun, vaivan Mua saata taivaan Ilohuoneeseen, Jossa laulan lakkaamatta, Hallelujaa loppumatta!

Nykyisen muotonsa sai virsi 1880: 181 b.

Wr 186, R 137, Sr 65, U 202, Tähti 1864: 36, LWU 181 A, Lisäys 1868: 429, 1871: 432, L I, 1880: 181 b 1883, R 1936: 137.

95. Pyhä Henki, sydämellen' Täysi turva, tavara. 8 v.

Paul Gerhardt 1606—1676. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Paul Gerhardtin virsi:

Ev. Ges. 171. O du allerhöchste Freude! O du allerschönstes Licht! Der du uns in Lieb' und Leide Unbesuchet lässest nicht; Geist des Höchsten, höchster Fürst, Der du hältst und halten wirst Ohn' Aufhören alle Dinge: Hör', o höre, was ich singe.

2. Du bist ja die beste Gabe, Die ein Mensch nur nennen kann; Wenn ich dich erwünsch' und habe, Geb' ich alles Wünschen d'ran. Ach, ergib dich, komm zu mir In mein Herze, das du dir, Da ich ward auf's Neu' geboren, Selbst zum Tempel auserkoren.

3. Du wirst aus des Himmels Throne Wie ein Regen ausgeschütt't, Bringst vom Vater und vom Sohne Nichts als lauter Segen mit. Lass doch, o du werther Gast, Gottes Segen, den du hast Und vertheilst nach deinem Willen, Mich an Leib und Seel' erfüllen.

4. Weise bist du, voll Verstandes, Was geheim ist, ist dir kund, Zählst den Staub des kleinen Sandes, Schau'st des tiefen Meeres Grund. Nun, du weisst auch zweifelsfrei, Wie verderbt und blind ich sei, D'rum gib Weisheit, und vor allen, Wie ich möge Gott gefallen.

5. Du bist heilig, läss'st dich finden, Wo man rein und lauter ist, Fleuchst hingegen Schand' und Sünden, Wie die Taube rein du bist. Mache mich, o Gnadenquell, Durch dein Waschen rein und hell, Lass mich fliehen, was du fliehest, Gib mir, was du gerne siehest.

6. Du bist, wie ein Schäflein pfleget, Frommen Herzens, sanften Muths, Bleibst im Lieben unbeweget, Thust uns Bösen alles Gut's. Geist des Vaters, gib mir auch Diesen edlen Sinn und Brauch, Dass ich Freund und Feinde liebe, Keinen, den du liebst, betrübe.

7. Mein Hort, ich bin wohl zufrieden, Wenn du mich nur nicht verstöss'st; Bleib' von dir ich ungeschieden, Ei so bin ich ganz getröst't. Lass mich sein dein Eigenthum, Ich versprech' auch wiederum, Hier und dort all mein Vermögen Dir zur Ehre anzulegen.

8. Allem will ich gern entsagen, Was dir deinen Ruhm entreisst, Und mein Herz soll immer fragen Nur nach dem, was du verleihst. Was der

Satan will und sucht, Will ich halten als verflucht, Ihm auf seinem schnöden Wegen Treten stets mit Ernst entgegen.

9. Nur allein, dass du mich stärkest, Und mir treulich stehest bei! Hilf, mein Helfer, wo du merkest, Dass mir Hülfe nöthig sei. Brich des bösen Fleisches Sinn, Nimm den alten Willen hin, Hilf mir, dass er sich erneue, Dass mein Gott sich meiner freue.

10. Sei mein Retter, halt' mich eben, Wenn ich sinke sei mein Stab, Wenn ich sterbe sei mein Leben, Wenn ich liege sei mein Grab; Wenn ich wieder aufersteh', O so hilf mir, dass ich geh' Hin, da du in ew'gen Freuden Wirst die Auserwählten weiden.

Ruotsinnos:

Wr 184. Helge And', mins hjertans nöje, Bäste skatt och högsta tröst, Du som värdes dig nedböja Til at höra böne-röst, Som utaf dit tempel går, Där du heligt offer får: Lät min själ därtil utväljas, At du vil i henne dväljas.

2. Du är den förnämsta gåfva, Den min JEsus skänker mig, Den han värdes allom låfva, Som begärat hjertelig. Du är ordets vitne sant, Och min återlösnings pant; Själens hugnad, HErrans finger, Hoppets ankar, trones vingar.

3. Kärleks eld och nådes källa, Vishets brunn och sannings And, Du kan samvetet fridställa, När det qväljs af syndsens band. Gif min ande vitnesbörd, At jag varder af Gud hörd, Som et barn utaf sin fader, Så är jag förnöjd och glader.

4. Du är ned af himlen guten, Som en ljuflig dagg och rägn: Fred och tröst är med dig fluten, Samt med Christi nåd och hägn. Ack! upfyll då mildelig Mina själ, som öpnar sig, Och vil dig med glädje fägna, Ja, med tron dig sig tilägna.

5. Du kan alla ting utgrunda, Ja, Guds djuphet vet du väl; Ty vil jag af dig åstunda, Det du lärer så min själ, At jag vet Guds vilje rätt, Och kan lefva på det sätt, Som hans ord mig föreskrifver, At jag honom täcklig blifver.

6. Du är helig, dig misshagar, Alt hvad synd och orätt är; Den dig framgent här förjagar, Vil du aldrig vara när. Helga mig i en rätt tro, At du värdes när mig bo. Ty jag kan til himlen fara, Om jag må din boning vara.

7. Du är nådig, mild, saktmodig, Som en dufva, men flyr bårt Ifrå den, som vred och blodig, Har et sinne stålt och stort: Lär, o! lär mig samma dygd; Gör mig tålig och förnögd, At jag ej min nästa hatar, Eller det du älskar ratar.

8. Hjelp at jag mot synden sträfvar, När jag staplar var min staf: Var mit lif den stund jag lefver, När jag dör, tilslut min graf: När jag skal igen upstå, Gif at jag med glädje må In för JEsu domstol ställas, Och med de utvalda sällas.

Virren ruotsintaja H. Spegel on menetellyt vapaasti. On lisännyt värsyn 3, jättänyt huomioon ottamatta värsyt 7, 8 ja 9 sekä ruotsintanut muut värsyt aivan vapaasti.

Ruotsista suomennettu 1700:

Wr 182. Pyhä Henki sydämellen Täysi turva, tavara, Jonka korvat rukoukseen Avaa armo avara, Kuin se Herran temppelistä, Pyhästä käy sydämestä: Sielun puhdistakoon voimas, Majas ett' se olis omas.

2. Sinä olet lahja paras, Jonk' mull' antaa Jesuksen', Lupaa myös sen Herra rakas Kaikill' anovaisillen: Todistaja sanalle, Pantti lunastukselle, Herran sormi, sielun kilpi, Toivon ankkur', uskon siipi.

3. Rakkaun tuli, lähde armon, Taidon henki, totuuden! Rauhoittaa sä taidat tunnon, Synnin siteilt' vaivatun; Todista mun hengellen', Jumal' että rukouksen' Kuulee, niinkuin lapsens' isä: Se kyll' sielull' iloo lisää.

4. Niinkuin kaste kaunis alas Taivaast' olet vuotanut, Meill' Christuksen rauhan kanssas, Armon, suojan tuottanut. Ah! siis sielun' armiaast' Täytä, joka avarast' Avaa itsens' ottamahan, Uskoll' sinua omistamaan.

5. Sinä tutkit, tiedät kaikki, Syvyydetkin Jumalan: Siis sult' hartaast' halaan ratki, Ettäs neuvot sieluan' Herran tahtoo taitamaan, Vakaast' ain' vaeltamaan, Niinkuin neuvoo sanans' äänell', Ettän aina kelpaan hänell'.

6. Sinä pyhä pyhyytt' halaat, Vihaat vääryytt', syntiä, Sen tyköö sä pojes palaat, Jok' on eloss' ilkiä. Minua oikiass' uskossa Pyhit', asu minussa, Taivaasen mä mennä taidan, Majas jos tääll' olla mahdan.

7. Sinä olet laupias, siviä, Hiljaisempi kyhkyistä, Pakenet sä verist', ynsiää. Tuimaa viha-sisuista. Ann' tain olen tapainen, Siviä, nöyrä, hiljainen: Etten vihaa lähimmäistän', Eli niit' kuin kelpaa sullen.

8. Aut' ett' syntii vastaan seison, Ole sauvan' horjuissan', Eläissäni ole elon', Sulje hautaan kuollessan'. Suo myös ettän noustessan' Taas iloisest' astuu saan, Jesuksen istuimen eteen, Valittuin kanss' käsi käteen.

E. Lönnrot uusi sen: Tähti 64: 38, LWU 182,

1867: 182. Pyhä Henki, sydämelle Täysi turva, tavara, Korvasi nyt rukoukselle Armostasi avaja; Suo sen tulla täydestä, Sydämestä pyhästä, Jonka itse majaksesi Puhdistat asuaksesi!

2. Sinä olet Herran Henki, Paras lahja Jesuksen, Jonka lupas kaikillenki Antaa uskovaisillen; Todistaja sanalle, Pantti lunastukselle, Herran sormi, sielun kilpi, Toivon ankkur, uskon siipi.

3. Lähde armon, rakkauden, Henki taidon, totuuden, Poistaja levottomuuden, Lohduttaja sydämen! Hengelleni todista, Jumal' että rakastaa Mua niinkuin lastans' isä, Sielullen' se iloo lisää!

4. Niinkuin kaste kaunis maahan Taivaast' olet vuotanut, Meille sieltä Herran rauhan, Levon, turvan tuottanut, Jolla täytät armiaast' Sielun, joka hartahast' Avautuu sun ottamahan, Uskolla omistamahan.

5. Sinä tutkit, tunnet kaikki Salaisuudet Jumalan; Nöyrästi rukoilen ratki, Ettäs neuvot sieluan' Herran tahdon tuntemaan, Vakaisna vaeltamaan, Niinkuin sana neuvoo meille, Ett' en eksyis synnin teille!

6. Halaat, hurskas, hurskautta, Pyhä, pyydät pyhyyttä, Vihaat synnin saastaisuutta, Vilppiä ja vääryyttä; Pyhitä siis mieleni, Sydämeni, sieluni, Että kelpais majaksesi, Sinulle asunnoksesi!

7. Laupeas ja siveä sä, Hiljaisempi kyyhkyistä, Vihaat mieltä ynseätä, Ylpeätä sydäntä; Suo siis, olen hiljainen, Sivee, nöyrä, leppyinen, Lähimäistäni rakastan Niinkuin yhden Isän lasta!

8. Auta syntii vastaan seison, Ole sauvan' horjuissan', Eläissäni ole elon', Korjaa sielun' kuollessan'; Suo mun ylösnoustua Iloisesti astua Herran istuimen etehen Valittuittes yhteytehen!

Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

Wr 184, W 182, Tähti 1864: 38, LWU 182, 1867, L I, II, III, 1880, 1883, Rbg 184, R 136, Sr 64, Knapp 770, R 1936: 136.

96. O laupias Isä Jumala, Jok' kutsut kurjimmatki. 4 v.

Olaus Petri 1497—1552. Jaakko Suomalainen † 1588. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsin uskonpuhdistajan Olaus Petrin virsi:

Wr 188. O Fader vår barmhertig och god, Som oss ville til dig kalla, Och stänka oss med Christi blod, Som bårttager synder alla: Lät komma til oss dit helga ord, Din vilja kan det förklara: Som skapat hafver himmel och jord: Det må vår ledare vara, At vi icke vilse fara.

2. Men alle rope vi nu til dig, Oss är ej annat til råde; Ty ingen tager din ord til sig, Utan han får dina nåde. O helge Fader! tänk därpå, At djefvulen gör oss vånda Och vil oss taga din ord ifrå Och komma oss sig tilhanda; Ty sänd oss din Helga Anda.

3. O Gud och Människa JEsu Christ, Som synden på dig lade, Du vet väl sjelf vår stora brist, Efter du ock mandom hade. O JEsu Christ! vår broder kär, Värdes dit löfte hålla: Hugsvalaren lät komma här, Som oss lärer sanning alla, At vi icke från dig falla.

4. O du Helge Ande! kom, Slit sönder djefvulens snara: Lät Guds ord få i vårt hjerta rum, At det måtte när oss vara; Så varde vi alle rene gjord Och prise vår Gud med gamman, Af JEsu Christi heliga ord: Den vi tacke allesamman; Nu sjungande därtil Amen.

J. Suomalaisen suomentama:

W 183. O laupias Isä Herra Jumala Ioca meit cudzut tyghös Christuxen callin veren voimalla Synnit peset meist poies An tykönäm oll aina sanas Ett me sun madhaisim codhata Sinä quin asut ylhäl taiuas Meitä tääl aina iodhata Ettem tielt madhais horiatta.

2. Tygös me herra aina huutelem Sill eip apu ole muilda Sitt me mös sanas kyllä cuultelem Ios me saam armo sulda O hyvä Isä sitä tietel Ette piru meit couast vaiua Tacto totudhest pois vietel Ia valhen sydhämin paina Sill pyhä hengi meil laina.

3. O Jumala ia mies Jesu Christ Quin meidhän syndim cannoit Sä meidhän vian tiedhät kyll vissist Ettäs sus ihmisex annoit Tyghöm sä sinuas tän vedhät O Jesu veli racas Lodhuttaia meil mös lähet Quin totudhen meille iacais Ia taiuan etem auais.

4. O pyhä hengi tule likämin Pirun nuorat poick catcais An Jumalan sana tulla sydhämin Valhe meist poies ratcais Nijn me caiki puctax tulem Ia kijtäm Jumalat suurest Christuxen oppi mös cuulem Ioca meit päästä murhest Amen sanom sen puolest.

K. G. v. Essen uusi sen:

1867: 183. O laupias Isä Jumala, Kuin tykös kutsut meitä, Ja Poikas veren voimalla Syntimme tahdot peittää: Suo sanas pyhän, kirkkahan Asua seassamme, Sen anna olla ainian Ainoa johtajamme, Valaista matkojamme!

2. Sun tykös, Herra, huudamme, Ei apuu ole muilta; Ei kukaan sanaas kuuntele, Jos ei saa armoa sulta; Sen, hyvä Isä, tiedät sä, Ett', piru meitä vaivaa, Sanastas pyytää vietellä, Mieleemme valheen painaa; Siis Henkes meille lainaa!

3. O Jesus Kristus, turvamme, Synteimme kuorman kannoit, Siis parhain tiedät vikamme, Jonk' edest' itses annoit; Niin täytä lupauk-

sesi, Lähetä lohduttaja, Kuin meitä sinun teilläsi Olisi johdattava, Totuutes opettaja!

4. O Pyhä Henki, katkaise Päältämme pirun kahleet, Sanallas meitä valaise, Pois poista häijyn valheet! Niin puhtaaksi me tulemme, Kiitämme Jumalata, Kristuksen oppii kuulemme, Jok' alta murheen auttaa, Meit' autuutehen saattaa!

Julius Krohn antoi virrelle sen nykyisen muodon: 1880: 183.

Wr 188, W 183, 1867: 183, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 21, Rbg 188, Sr 67, U 37, 38, Kurv. 278, R 1936: 21.

97. Isä Jumal' taivaassa, Meit' älä ylönanna. 3 v.

1 v:n vanhasta saksalaisesta uusinut M. Luther 1483—1546, vv. 2 ja 3 Erasmus Alberus 1500—1553. J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Käyntipäivinä („Gångedagarne"), kolmena päivänä ennen Helatorstaita sekä Markuksen (Markun) päivänä, huhtikuun 25 p:nä, jolloin pantiin toimeen kirkollisia kulkueita (processio) kirkolta kirkolle tai pelloille ja niityille, soitettiin kirkkojen kelloja ja laulettiin virsiä, etenkin litanioja ja luettiin rukouksia.

Niiltä ajoilta, keskiajan loppupuolelta, johtuvat seuraavat saksalaiset:

Klippgen, s. 69. Sancta Maria steh uns bei / so wir sollen sterben / mach uns aller Sünden frei / und lass uns nicht verderben / Vor dem Teufel uns bewahr / reine Magd Maria / hilf uns an der Engel Schar / so singen wir alleluia / Alleluia singen wir / Gott dem Herrn zu Lohne / dass er uns in seiner Ewigkeit / mit dem Himmel krone / Alleluia, alleluia / alleluia, alleluia!

„Ein Letaney ztr zeyt der Bitfarten vff den tag Marci, vnd in der Creutzwochen:"

Wackernagel 1841: 145. GOtt der vatter won vns bey vnd lass vns nit verderben, Mach vns aller sunden frey vnd helff vns selig sterben, Vor dem Teuffel vns behůt durch einen rechten glauben, bewar vns vor der hellen glut durch ein herzlichs vertrawen. Wir befelhen vns dir gar in aller vnser nodte, das du vns behütten wolst vor dem ewigen todte. Kyrieeleyson, Christe eleyson, gelobet seyst du ewicklich.

2. Jesus Christus wonn vns bey vnd lass vns nit verderben et. c.

3. Heylig Ceyst der wonn vns bey vnd lass vns nit verderb. et. c.

4. Maria, Gottes mutter, wonn vns bey vnd hilff vns gnad erwerben, Das wir der sunden werden frey vnd entlich selig sterben; Deine vorbit vns mitteyl, reyne magd Maria, zu erlangen ewigs heyll, so singen wir alleluia. Alleluia singen wir Gott vnd dir zu lobe, das er vns erzeygen woll seyne Göttliche hůlde. Kyrieeleyson, Christe eleyson, gelobet sey er ewiglich.

5. O heylige Engell, wönt vns bey vnd helfft vns gnad erwerben, das wir von sunden werden frey vnd entlich selig sterben. Ewer vorbit vns mittheylt, wie auch thut Maria, zu erlangen ewigs heyll, so singen wir

alleluia. Alleluia singen wir Gott vnd euch zu lobe, das er vns erzeygen woll seine Göttliche hülde. Kyrieeleyson, Christe eleyson, gelobet sey er ewiglich.

Heylge Patriarchen
Heylige Propheten
Heylige Apostell
Alle vnschüldigen kynder
Heylige Martyrer
Heylige Beychttiger
Heylige Jungfrawen
Heylige Wydtfrawen
Heylige Büsser und Büsseryn
Alle ausserweltten
} wonet vns bey vnd helft vns gnad erwerben et. c.

M. L u t h e r uusi viimeksi mainitun virren v. 1524 seuraavaan muotoon:

Klippgen, s. 47. Gott der Vater won vns bey vnd las vns nicht verterben, Mach vns aller sunden frey vnd helff vns selig sterben. Für dem Teuffel vns bewar, halt vns bey festem glauben vnd auff dich las vns bawen, aus hertzen grund vertrawen, dir vns lassen gantz vnd gar, mit allen rechten Christen entfliehen Teuffels listen, mit waffen Gotts vns fristen. Amen, amen, das sey war, so singen wir Haleluia.

2. Jhesus Christus won vns bey etc.

3. Der heilige Geiste won vns bey etc.

E r a s m u s A l b e r u s laajensi virren kirjoittamalla vv. 2 ja 3:

Wackernagel 1841: 308. GOtt der Vater wohn vns bey vnd lass vns nicht verderben, Mach vns aller sünden frey vnd hilff vns selig sterben. Vor dem Teüffel vns bewar, halt vns bey festem glauben vnd auff dich lass vns bawen, auss hertzen grund vertrawen, dir vns lassen gantz vnd gar, mit allen rechten Christen entfliehen teüffels listen, mit waffen Gotts vns fristen. Amen, Amen, das sey war, so singen wir Halleluia!

2. Jesu Christ, du trewer hort, für vns auff rechter strassen, Der du bist des Vatters wort, darauff wir vns verlassen. Du hast vns durch deinen tod das ewig reich erworben, du bist das licht vnd leben vom Vatter vns gegeben; du bist vnser Himmelbrot, du bist das haupt der Christenheit, der frid, der weg, die warheit, der du von Maria geborn bist, gelobet seystu, Jesu Christ!

3. Heiliger Geist, die dritt person der Gottheit, gleicher ehren Mit dem Vatter vnnd dem Son, wölst vns den glauben mehren. Dich vns Christ beym Vatter hat durch seinen tod erworben: erschein vns mit genaden, so wirt das wort gerathen; hilff, das sich zu Christ dem Herrn die armen leüt bekeren: du kanst von Christ recht lehren, dem bösen Satan wehren. Halleluia singen wir, nin hilff vns, heiliger Geist, zu dir!

Tämän M. Lutherin ja Erasmus Alberuksen yhteisen virren suomensi vapaasti J. S u o m a l a i n e n (3:s v. on melkein kokonaan J. Suomalaisen):

W 184. Isä Jumala taiuast Älä meit ylön anna, Synnist, murhest ia mös vaiuast Sä meitä ilon canna, Viholinen pois aija, Pidhä meit vscos vahuas, An meidhän olla rauhas Quin olem tääl tuonen kauhas, Suo meil taiuasa maija Caickein ystäuäis cansa, An vältä pirun ansa, Ia heluetin alho lansa, Senpääl Amen sanocam Veisaten Haleluia.

2. Jesu Christ Jumalan poica Pidhä meit oikeal tiellä, Sä olet valtias ia voipa Älä meilt sanas kiellä, Sinä cuolemas cauta Heluetist meitä estit, Pirun kahleista päästit Ia elämän meitä säästit Vielä nytkin meit auta Quin murhes täällä olem, Ia sittä quin me cuolem Vedhä suas meidhän puolem, Senpääl Amen sanocam Veisaten Haleluia.

3. Pyhä hengi lodhuttaia Isäst poiast vluos käypä, Hyuin tapoin totuttaia, Ioil meidhän sydhämen täytä, Armos päälläm mös haiot, Valista sokiat mielet, Perca rinnat ia kielet Pahudhest quin nijs liene, Taidholla mös meit lahiot, Että me tundisim sinun, Vedhä meit Christuxen siuun, Quin sielust ottais pois kiuun Senpääl Amen sanocam Veisaten Haleluia.

E. Lönnrot uudisti virren:

L I 184. Isä Jumal taivaasta Meit' älä ylön anna, Murheesta ja vaivasta Ilohon meitä kanna; Vihollinen karkota ja rauha meille lainaa, Suo, sinuhun me uskossa Turvaamme vahvast' aina; Maja meille taivaassa Suo ystävittes kanssa Ja auta, piru kavala Meit' ett' ei saisi ansaan! Sen päälle amen sanomme Ja veisaamme halleluja.

2. Jesus Kristus, Herramme, Jumalan Poika, meitä Sanallas johda, saattele Ain' oikeata tietä! Kautta ristin kuoleman Meit' elämään sä säästit, Katkaisit kahleet saatanan, Synneistä meidät päästit, Auta meitä vaivassa Ja murheessamme täällä, Suo meille vihdoin taivaassa Ijäinen ilo siellä! Sen päälle j.n.e.

3. Pyhä Henki, Isästä ja Pojast' ulos käypä, Elämämme pyhitä, Se hyvyydelläs täytä; Armos meille lahjota, Valista sokiat mielet, Pois pahuus kaikki karkota, Puhdista rinnat, kielet; Taitaviksi meitä tee Ja tuntoos meitä saata, Kristuksen tykö meitä vie, Kuin sielut terveeks auttaa! Sen päälle j.n.e.

Julius Krohn teki virteen tuntuvia muutoksia:

1880: 184. Isä Jumal' taivaassa, Meit' älä ylön-anna, Murheesta ja vaivasta Ilohon meidät kanna! Sinun rauhas meille tuo, Pois vihollinen aja; Seurassa ystävies suo Taivaassas meille maja. Vahvista meit' uskossas, Kulkeissa alhot tuonen, Niin vältämme sun avullas Helvetin joka juonen! Siihen amen sanomme, Ja veisaamme halleluja.

2. Jesus Kristus armias, Taluta armos tiellä! Kaikkivoipa valtias, Meilt' älä sanaas kiellä! Kautta ristin kuoleman Meit' elämään sä säästit, Katkaisit kahleet saatanan, Synneistä meidät päästit. Vielä nytkin apus suo Ja turvas murheissamme, Ja viimein rakkaan Isäs luo Vie meidät kuoltuamme! Siihen amen sanomme j.n.e.

3. Lahja Isän, Pojankin, Oi Henki lohduttaja, Voiman tuoja, hurskaisin Tapoihin totuttaja, Täytä meitä armollas, Valista sokiat mielet, Puhdista sinun voimallas Sydämet kuin myös kielet! Taitaviksi meitä tee, Ja tuntoos meitä saata, Kristuksen tykö meitä vie, Hän sielut terveeks auttaa! Siihen amen j.n.e.

Pienin muutoksin tämä tuli nykyiseen 1886.

W 184, L I, II, III, 1880, 1883. Vrt. nyk. 98, R 22, Knapp 88, Kurv. 293.

98. Kolm'yhteinen Jumala, Ain' seiso lastes puolla. 1 v.

M. Luther 1483—1546. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Gott der Vater won vns bey . . . Katso edellistä.

E. Lönnrot suomensi sen: Tähti 1864: 38:

LWU 184. Auta Isä Jumala Ja seiso lastes puolla, Synneistämme pelasta, Suo autuaasti kuolla! Vihollinen karkota Ja usko vahva lainaa, Turvamme ole ainoa, Ja auttajamme aina! Vaaroista vapauta Ja kiusaukset estä, Murheissa meitä lohduta, Pahasta meitä päästä! Amen, niin tapahtuva Se onki myös, halleluja!

2. Auta Poika Jumala Ja seiso meidän puolla j.n.e.

3. Pyhä Henki Jumala Nyt seiso meidän puolla j.n.e.

Komitea hyväksyi ensimäisen v:n sellaisenaan, mutta jätti toiset pois; virsi tuli siis vain yksivärsyiseksi: 1867: 184.

Nykyisen muodon virsi sai 1880: 184 b.

U 742, Tähti 1864: 38, LWU 184, 1867, 1871, L I 184 b, 1880, 1883, Wr 189, R 22, Rbg 189, Sr 68, (W 184), vrt. nyk. 97, Kurv. 294, Knapp 88, R 1936: 22.

99. O Isä, Luoja laupias, Hyvyyden kaiken lähde. 3 v.

Herman Wepse (Vespasius) 1500-luvun loppupuolella. Ruotsiksi 1626 ja 1694. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen saarnaajan H. Wepsen virsi (Alb. Fischerin tiedonannon mukaan):

Beckman, s. 95. Vergib vns lieber HErre GOtt, Du Vater aller Güte :,: All vnser Sünd vnnd Missethat, Für Schaden vns behüte, Vnd wend von vns dein streng Gericht, Mit deinem Geist verlass vns nicht, Dass wir im rechten Glauben rein, Dir HErr allein, Heut dienen vnd gehorsam seyn.

2. Erbarm dich vnser Jesu Christ, Du quellend Brunn der Gnaden, Vnnd hilff vns, denn allein du bist, Der wehrn kan allem Schaden, Errett dein Volck aus aller Noth, Das du mit deinem thewrem Blut, Erlöset hast von Schuld vnd Pein, Der Sünden sein, Mit Trost vnd Rath allzeit erschein.

3. Erhör Gott Vater vnser Bitt, Hilff vns vnnd sey vns gnädig, HErr Christ hör vns, vnd für vns tritt, Auf dass wir seyn freymüthig, Erhör vns heilger Geist zugleich, In vnser Noth nicht von vns weich, Du wilt ja nicht des Sunders Todt, O trewer Gott, Hilff vns endlich aus aller Noth.

Ruotsinnos on virrestä jo 1626 (Beckman s. 96), mahdollisesti Sigr. Aaron Forsiuksen kääntämänä: „Förlåt oss milde HERre Gudh". 3 v.

Uudelleen vapaasti ruotsinnettuna se on Jesper Svedbergin virsikirjassa 1694: 223:

Wr 194. O Skapar' och o gode Gud, All nådes brunn och fader: Förlåt hvad gjordt är mot din bud, At satan oss ej skadar: Ej handla med oss efter rätt, Fast mera uppå faders sätt: At vi din barn i trone ren, Dig utan mehn, I dag må tjena hvar och en.

2. Förbarma dig, O JEsu Christ, Utöfver oss af nåde: Du är den starke Hjelte visst, Som hindra kan all våde; Så fräls dit folk utaf des nöd, Som du med dinom blod så röd Har löst af qval och evigt ve: Din nåd bete, At intet ondt hos oss må ske.

3. Välsigna oss, o Helge And! Lät oss din nåd ej missta; Lät på din kärlek i hvart stånd Och goda råd ej brista. O Gud, af tröst och glädje rik, I nöden du ej från oss vik: Vår själ gör ren och väl förnöjd: Gif evig frögd, För JEsu skuld, i himmels högd.

E. Lönnrotin suomennos: L 26: 5 ja

1871: 433. O Isä, luoja laupias, Hyvyyden kaiken lähde, Syntimme anteeks armostas Suo Poikas piinan tähden; Meit' älä kosta ansiosta, Vaan isällisest' armahda, Niin että lapsen tavalla Sua uskossa Jokainen mahtais palvella!

2. O Jesus Kristus armias, Suo armos meille loistaa, Sä vahva voiton ruhtinas, Kaikk' pahat meistä poista! Pelasta kansas hädästä, Jonka sä kuolit edestä; Kuin ostit meitä kuolosta, Niin kaikesta Pahasta auta, pelasta!

3. O Pyhä Henki, lohduta, Äl' armoasi kiellä, Rakkaudessa johdata Meit' aina rauhan tiellä; Sä ilon, elon antaja, Meit' armollasi virvota Ja saata ijankaikkiseen Meit' autuuteen, Jesuksen tähden taivaaseen!

Pienin muutoksin (1880: 184 c) virsi tuli nykyiseen.

Wr 194, L 26: 5, 1871: 433, L I 184 c, 1880, 1883, R 25, Rbg 194, Sr 72, Fischer, Kirchenlieder-Lexicon, s. 483, R 1936: 155.

100. Jumala, Herra taivaassa, Me kiitämme nyt sinua. 3 v.

Tuntematon ruotsalainen n. v. 1572. Tuntematon suomentaja n. v. 1575. J. Suomalainen † 1588. K. L. Lindström 1809—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Wr 190. O Herre Gud af himmelrik'! Gif oss nåd till att prisa dig, Och sätta all vår tro dertill, Att du äst både god och mild. :,:

2. O Jesu Christ! som mandom tog, Låt oss alltid komma ihåg Din bittra död och rena ord, I dem vi äre salige gjord' :,:

3. O Helge And'! gif oss din nåd, Att vi aldrig gå af ditt råd. Värdes att vara vårt bistånd, Gud Fader, Son och Helge And'! :,:

Suomennettu n. v. 1575, kirjoitettuna Tukholman kuninkaall. kirjastossa säilytettävän Juustenin Messun loppuun.

J. Suomalainen julkaisi sen muodossa:

W 185. O Herra Jumala taiuast Me kijtäm sinua vahuast, Ia vscom caicketi sen pääl Ett sä tadhot olla laupias meil.

2. O Christe Jumala ia mies An meidhän pitä mieles Cuolemas ia sanas pyhät, Joillas meit autuax pydhät.

3. O pyhä hengi an armos Että me pitäisim sun neuuos, Murhe meistä aina pidhä Isä poica hengi pyhä.

K. L. Lindströmin uusimisehdotus (käsikirj.):

185. O taivaan Herra, Jumala, Kiitämme hartaast sinua Ja uskom aina vahvast sen, ett' olet meille armoinen, Armoinen.

2. O Kriste, Jumala ja mies, Meit kiinnitä sun totutees, Sun kuolemaas, sun sanahas, Ett tuta saamme autuuttas, Autuuttas.

3. O Pyhä Henki armias, Suo, noudatamme neuvoas; Suo apu meille kaikillen, Jumala suur, kolmyhteinen, Kolmyhteinen.

Komitean ehdotus:

1867: 185. O Herra, taivaan Jumala, Me kiitämme nyt sinua, Ain' uskoin sydämestä sen, Ett' olet meille armoinen!

2. O Kristus, Jumala ja mies, Mieleemme paina rakkautes Ja pyhä sanas, kuolemas, Sun maistaaksemme autuuttas!

3. O Pyhä Henki armias, Suo, noudatamme nouvoas; Meist' aina pidä murhetta, Kolm'yhtehinen Jumala!

Lisäkorjauksia tehtiin 1880. Säkeet ovat siten saaneet nykyisen muotonsa: 1583 — 2 a, K. L. Lindström (käsikirj.) — 1 d, 3 ab (neuvoas), 1867 — 1 b, 2 c, 3 d, 1871 — 1 c, 2 c (ties), 1880 — 1 a, 2 bd, 3 bc.

Kalevalaseuran vuosikirja 14. 1934, s. 152, Wr 190, Rbg 190, R 23, Sr 69, W 185, 1867: 185, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 294, R 1936: 23.

101. Täll' ajall' autuaalla me Sinua, Kristus, kiitämme. 3 v.

Latinalainen kristikunnan alkuajoilta. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

Beckman, s. 643:

(Duo Pueri). TIbi laus salus sit Christe, benedictus sit dies iste. Te laudamus nunc et perenniter. (Chorus) Sanctus, sanctus, sanctus in excelsis.

(Pueri). Angeli et Archangeli, throni principatusque Coeli, Te laudant cherubin et seraphin. (Chorus) Sanctus, sanctus, sanctus, in excelsis.

(Johan I). Agnus Dei, qui tollis etc.

Tanskaksi 1529:

Beckman, s. 643. TEg ware loff oc prijss, o Herre Christ, Benedidet er den dag for vist, Vi loffue teg nw oc til evig tijd. Hellig, hellig, hellig aest tw ij thet høgeste.

2. Englene oc øffuer engle, tronerne oc thet himmelske herskaff, Teg loffue Cherubin oc Seraphin, Hellig, hellig, hellig siungis ij thet øffuerste.

3. Thit folk, o Christe, loffue teg, Thijn brud aff hiertet nw glaeder seg, For thijn naade oc barmhiertighed. Hellig, hellig, hellig, hun siunger teg.

Ruotsinnos (Een liten Songbook) on vv:n 1548 ja 1553 välillä:

Wr 191. Dig ware lof och pris, o Christ! Välsignad är den dag förvisst; Vi lofwe dig nu och till evig tid: Helig, Helig, Helig i höjdene!

2. Englarne och öfwer englar, Thröner och det himmelska härskap: Dig lofwa Cherubim och Serafim: Helig, Helig, Helig i höjdene!

3. Ditt folk, o Herre! lofvar dig, Din brud af hjertat nu gläder sig För din nåde och barmhertighet: Helig, Helig, Helig i höjdene!

Virsi on suomennettuna jo 1575:n paikoilla (Juustenin Messun loppuun kirjoitettuna).

Hemminki Maskulainen uudisti sen:

W 186. Täll' ajall' autuaall' ylistämme, Ain' sinua, Christe, kiitämme, Sinull' kiitos-virren veisaamme, Pyhä, pyhä, pyhä, Herra korkeudess'!

2. Enkelit myös sinua kiittävät, Taivaan sotaväki väkevä, Niin cherubit ja seraphit tekevät, Pyhä — —.

3. Sinun kansas nyt iloitsee, Christikuntas ratk' riemuitsee, Tähden armos alinomaisen, Pyhä — —.

J. Tengströmin uudistama laitos on: U 36.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1872: L I 186.

Kalevalaseuran vuosikirja 14. 1934, s. 152. Wr 191, W 186, U 36, 1867: 186, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 265, Rbg 191, Sr 311, Kurv. 342, R 1936: 218.

102. Ainoan Herran Jumalan Nyt kiitos, kunnia olkoon. 5 v.

Vanhan kreikkalaisen ja latinalaisen pohjalla Stettinin evankelinen saarnaaja Nicolaus Decius † 1541. J. Suomalainen † 1588. K. M. Kiljander 1817—1879. E. Lönnrot 1802—1884. J. Krohn 1835—1888.

Alkupohjana on Luk. 2: 13, 14:n enkelien laulu: Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa, maassa rauha, ihmisille hyvä tahto!

Sen perusteella syntyi jo alkukristillisessä kirkossa kreikankielisiä ja myöhemmin latinankielisiä hymnejä, joista viimemainituista huomattavin on Hilariuksen kiitosvirren nimellä kulkeva: Hymnus angelicus:

Beckman, s. 85. Gloria in excelsis Deo, Et in terra pax, hominibus bonae voluntatis Laudamus te, Benedicimus te, Adoramus te, Glorificamus te, Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam, Domine Deus rex coelestis, Deus pater omnipotens, Domine fili unigenite, Jesu Christe, Domine Deus, agnus Dei, filius Patris: Qui tollis peccata mundi, miserere nobis, Qui tollis peccata mundi, suspice deprecationem nostram: Qui sedes ad dexteram patris, miserere nobis: Quoniam tu solus sanctus, Tu solus Dominus, Tu solus altissimus, Jesu Christe, Cum sancto spiritu in gloria Dei patris. Amen.

Mikael Agricola suomensi tämän ja julkaisi messukirjassaan 1549. Siitä ajasta asti on se melkein sellaisenaan ollut päiväjumalanpalvelusjärjestykseen kuuluvana:

Messu eli Herran Echtolinen. Stockholmis. MDXLIX.

Me kijtem sinua. Me hyuestisiugnama sinua. Me sinua rucolema. Me ylistem ia cũnioitam sinua. Me sinua kijtem sinũ swren cũnias tedhen. O HERRA Jumala taiualinẽ Kuningas / Ise caikiualdias Jumala. O HERRA sen caikein korkeimã ainoa Poica Jesu Christe / O HERRA Jumala / Jumalã caritza Isen poica. Sine quin poisotat mailmã synnit / armadha meiden pälẽ. Sille sine olet yxinens pyhe. Sine olet yxinens HERRA. Sine olet yxinens se corkein JESU CHRISTE Sen pyhen hengen cansa / Isen Jumalan herraudhes / Amen.

Nicolaus Decius sepitti latinalaisesta alkutekstistä laajemman saksankielisen virren:

Ev. Ges. 1. Allein Gott in der Höh' sei Ehr', Und Dank für seine Gnade, Darum, dass nun und nimmermehr Uns rühren kann ein Schade. Ein Wohlgefall'n Gott an uns hat, Nun ist gross Fried' ohn' Unterlass, All' Fehd' hat nun ein Ende.

2. Wir loben, preisen, anbeten dich Für deine Ehr', wir danken, Dass du, Gott Vater, ewiglich Regierst ohn' alles Wanken. Ganz unermess'n ist deine Macht, Fort g'schieht, was dein Will' hat bedacht; Wohl uns des feinen Herren!

3. O Jesu Christ, Sohn eingebor'n Deines himmlischen Vaters, Versöhner der'r, die war'n verlor'n, Du Stiller unsers Haders, Lamm Gottes,

heil'ger Herr und Gott, Nimm an die Bitt' von unsrer Noth, Erbarm' dich unser Aller.

4. O heil'ger Geist, du höchstes Gut, Du all'rheilsamster Tröster, Vor's Teufels G'walt fortan behüt' Die Jesus Christ erlöste Durch grosse Mart'r und bittern Tod; Abwend' all' unsern Jamm'r und Noth, Dazu wir uns verlassen.

Saksalainen virsi käännettiin vapaasti tanskan kielelle noin 1528. Alkuperäisen värsystä 3 tulivat käännöksen värsyt 3 ja 4:

1. Alenest Gud i Himmerig Vær' Lov for al sin Naade, Som han har gjort i Jorderig I disse signede Dage! Paa Jord er kommen Glæde, Fred, Vel Mennesken maa glædes ved Guds Yndest og god' Vilje.

2. Vi love, prise, takke dig, Al Æren din skal vorde! O Herre Gud I Himmerig, Stor Kjærlighed du gjorde! Du al Ting har i Vold og Magt, Det alt maa frem, som er din Agt; Vel den, dig kunde frygte!

3. O Jesu Krist, Guds enest' Son, Som hos Gud Fader sidder, Du som har frelst al Menn'skens Kjøn, Og os med Gud forliger, Alt med dit Blod og haarde Dod Har du os løst af Synd og Nød, Giv i din Tro vi blive!

4. Du ene er vor Frelsermand, Os Himmerig vil give, Du er det Guds uskyldig Lam, Der for os vilde lide, Du ene er vor Salighed, For din Skyld har vi fanget Fred, Almægtigst Jesu Kriste!

5. O Helligaand, vor Trøstermand, Al Sandhed os kan lære, Hjælp, vi ved Guds Ord blive kan, og leve Gud til Ære! Vogt os fra Djævlens falske List, Hjælp os at tro paa Jesum Krist, Og blive salig! Amen.

Tanskasta se käännettiin ruotsiksi 1567:

Wr 192. Allenaste Gud i himmelrik, Vare lof och pris för alla sina nåder, Som han hafver gjort i jorderik, I dessa här nådeliga dagar: På jorden är kommen stor glädje och frid, Människan må väl glädjas vid Guds ynnest och goda vilja.

2. Vi lofve, vi prise och tilbedje dig, Vi tacke dig för dina härlighet, O HErre Gud Fader i himmelrik, Du hafver oss gjort stor kärlighet: All ting hafver du uti dit våld, Hvad du vilt hafva fram kan ingen förhålla: Väl den som dig kan frukta.

3. O JEsu Christ, Guds ende Son, Som när Gud Fader sitter, Som hafver frälst alt människo kjön, Och oss med Gudi förlikat: Genom dit blod och hårda död Hafver du oss löst af synd och nöd: Gif nåden i trone blifva!

4. Du äst allena vår Frälserman, Som oss vil himmelriket gifva: Du äst Guds Faders menlösa lam, Som för oss ville döden lida: Du äst allena vår salighet: Stor nåde hafver du oss betedt, Alsmägtige JEsu Christe!

5. O Helige And, vår tröstare from, Som oss all sanning lärer, Hjelp at vi blifve vid din lärdom, Gud Fader, Son och dig äre. Beskärm oss ifrån diefvulens falska list: Hjelp at vi tro på JEsum Christ, Både nu och altid, Amen!

Suomeksi virren julkaisi, saksalaista ja ruotsalaista käännöstä noudattaen, J. Suomalainen:

W 187. Ainoan Jumalan korkeudhes Kijtos ia cunnia olcon. Hänen armons edhest ia rackaudhens Ioll ey coskan loppu tulcon, Nyt on suuri

rauha tapactun maas, Jumal on Ihmisten ystäuä taas, Sijt olcon he suuresta ilos.

2. Me ylistäm, kijtäm ia cunnioitzem, Rocoilem mös sua racas Isä, Quin hallitzet taiuan ia maan ylitzen, Ia caickein mitä on nijsä, Caick cappalet on sun kädhesäs, Caick vapitzeuat mös edhesäs, Suuri on sinulle valta.

3. O Jesu Christ Jumalan poica Quin istut Isäs tykönä, Piru sinä ylitze voita, Ia meidhän puolem likene, Isäs cans meitä souita, Caickest hädhäst mös auita, Vahuista meidhän vscom.

4. O pudhas Jumalan caritza Quin mailman synnit pois otat, Ia armos meille taritzet Rauhan mös caickille tuotat, Meidhän sä rucouxen cuule, Ia apus cansa tyköm tule, Sinä pyhä ia corkea Herra.

5. O pyhä hengi lodhuttaia Sinä ilata meidhän sydhämen, Ioca olet tyhmäin opettaia Meit iodhat caicken totudhen, Variel meit perkelen petoxest, Aut ettei me luopuis Jesuxest Nyt ia ijancaickisen, Amen.

K. M. Kiljanderin ehdotus (käsikirj.):

1. Ainoan taivaan Jumalan Ylistys olkoon aina Edestä armon avaran, Jonka hän meille lainaa. Taas suuren rauhan saapi maa; Jumala meitä armahtaa Siit aina iloitkaamme.

2. Sinua kunnioitamme, Kiitämme, kumarramme, Sä Isä, jolta tarpeemme Ja kaiken hyvän saamme. Sä maan ja taivaan hallitset, Sun ovat kaikki kappaleet, Sun valtasi on suuri.

3. O Jesu Kriste, Jumalan Ainoa pyhä poika, Jok istut Isän kunnian Kädellä, kaikkivoipa. Meit Isän kanssa sovita, Vapauta meitä vaaroista, Vahvista uskomm' aina.

4. Karitsa puhdas Jumalan Maailman synnit kannat Ja Isän armon avaran Ja rauhan meille annat Niin kuule rukouksemme ja ole aina apumme Sä pyhä Jesu Kriste!

5. O Pyhä Henki lohduta, Pyhitä sielujamme; Totuuteen meitä totuta, Parhain opettajamme; Pois poista juonet perkeleen, Kiinitä meitä Jeesukseen Elossa, kuolemassa.

Pienin muutoksin siitä tuli 1867: 187.

Tästä on E. Lönnrotin korjailema:

L I 187. Ainoan taivaan Jumalan Kiitos ja kunnia olkoon Armostaan, rakkaudestaan, Jonk' aina meille suokoon! Suur' ompi maassa rauha nyt, Jumal' on meille leppynyt; Siis vahvast' iloitkaamme!

2. Me ylistämme kunniaas Ja voimaas, rakas Isä; Taivas ja maa on hallussas, Ja kaikki, mit' on niissä; Kaikk' kappaleet on kädessäs, Kaikk' vapisee sun edessäs, Sun ompi kaikki valta.

3. O Jesus Kristus, Jumalan Ainoa pyhä Poika, Jok istut Isän kunnian kädellä, kaikkivoipa, Meit' Isäs kanssa sovita, Hädistä meitä avita, Vahvista usko meissä!

4. Karitsa puhdas Jumalan, Maailman synnit kannoit Ja Isän armon avaran Ja rauhan meille annoit; Sä kuule rukouksemme Ja ole aina apumme, Sä pyhä, korkia Herra!

5. O Pyhä Henki, sydänten Suloinen lohduttaja, Johdata meitä totuuteen, Sä tyhmäin opettaja; Pois poista juonet perkeleen, Kiinnitä meitä Jeesukseen Nyt ja ainian! amen.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Knapp 87, Wr 192, R 24, Rbg 192, Sr 70, W 187, U 34, 1867: 187, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 276, R 1936: 24.

103. Jumala kaikkivaltias, Isämme rakas, sanallas. 4 v.

Jaakko Suomalainen † 1588. K. M. Kiljander 1817—1879.

Jaakko Suomalaisen virsi:

W 188. Isä Jumal valdias Herra Cuka ombi sinun vertas Taiuan maan sä olet [luonut,] Tarpet mös eläuil suonut, Armos lähet alas taiuast, Päästä meit cuoleman vaiuast.

2. O Christe Jumalan poica Quin Isäs sydhämestä coitat, Sä surmata sinus annoit, Ja sen vahuasta meil vannoit, Ettäs meit tadhot caruatta, Ja päällän aina armatta.

3. O pyhä heng lodhuttaia, Ja rijdhois paras souittaia, Vilpi meist poies adhista, Totus sydhämin vahuista, Armadha mös meidhän päälläm, Vedhä meit omalle tielläm.

4. Isä poica pyhä hengi, Jumala yxi quitengin, Luondocappales hallitze, Christikundas mös vallitze, Armos cansa tygöm [tule] ja meidhän huokauxen [cuule.]

K. M. Kiljander teki uudistusehdotuksen. Siitä tuli:

1867: 188. Jumala kaikkivaltias, Isämme rakas, sanallas Sä, Herra, maan ja taivaan loit, Tarpeensa eläimille soit; Ah, anna armos taivaasta, Pelasta meitä vaivasta!

2. O Kristus, Poika Jumalan, Sä kirkkaus Isän kunnian, Jok' itses annoit kuolemaan, Ja vannoit, ett' et milloinkaan Sä tahdo meitä unhottaa, O Kristus, meitä armahda!

3. O Pyhä Henki, lohduta, Sodat ja riidat sovita, Ja poista vilppi, kavaluus, Luo meihin totuus, rakkaus; Ain' armahda ja auttele Meit' oikealle retkelle!

4. Isä ja Poika ainoa, Myös Pyhä Henki, auttaja, Kolmyhtehinen Jumala! Sun kristikuntaas holhoa; Armoines asu luonamme, Ja kuule rukouksemme!

Melkein sellaisenaan se tuli nykyiseen.

W 188, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 275.

104. O pyhä Isä Jumala, O pyhä Poika Jumala. 3 v.

Nicolaus Decius † 1541. J. Suomalainen † 1588.

Stettinin evankelisen saarnaajan Nicolaus Deciuksen virsi:

Wackernagel 1841: 808. HIllich ys Godt de Vader, hillich ys Godt de Söne, Beider Geist truwe rader, hillich ys rein vnde schön, Ein einiger woldeder vnser vnde vnser Veder, mit vlith he vns vorsorget.

2. Starcke Vörste, mechtige HERE auer Zebaoth, Alle Sünde, Dodt vnde de Helle vor em gantz möthen vallen, Darumm Hemmel vnde erden vull syner eere werden vnde schrien Hosianna.

3. Christe sy alle tidt prise, de dar quam in Gades namen, Mit wunderliker wyse vnse viende althosamen Weldich hefft auerwunnen vnde syn rick ingenamen: nu ropt all Hosianna!

Vapaasti on virren suomentanut J. Suomalainen:

W 189. Pyhä on Isä Jumala, Pyhä on poica Jumala, Pyhä ombi pudhas hengi, Ioca heist vluos käypi, Sinä sotaväen päämies Iota eij odhota vihamies.

2. Herra ialo ia väkeuä Caiken mailman mös tekiä, Taiuadh ia madh ouat täynäns Sinun Herrauttas päänäns, Apu meille ylhäld anna, [Sen] pääll sanom Hosianna.

3. Ne quin sijs Herra [edzivät] [Häneld] mös auun löytäuät. Se quin tule Herran nimen Hyuästi siugnatan vijmein, Apu meille ylhäld anna, Sen pääl sanom Hosianna.

Uudistusehdotus on A. B. Roosin:

1867: 189. O pyhä Isä Jumala, O pyhä Poika Jumala, O pyhä, puhdas Henki, sä, Jok' ain' heist' olet lähtevä, Sä, sotajoukkoin päällysmies, Jot' ei odota vihamies!

2. Sä, Herra jalo väkevä, Maailman kaiken tekiä, Täynnänsä taivas on ja maa Sun herrautes kunniaa; Me huudamme: hosianna! Siis anna ylhäält' apua!

3. Ne, jotka Herraa etsivät, Häneltä avun löytävät; Ken Herran nimeen tuleepi, Sen Herra viimein siunaapi; Me huudamme: hosianna! Siis anna ylhäält' apua!

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

V. 189, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 276.

105. Halleluja! Nyt soikohon veisuumme, kiitos olkohon. 3 v.

Saksalainen 1698. Elias Lagus 1741—1819. Henrik Gabriel Krusberg s. 1779. J. Tengström 1755—1832.

Freylinghausen: 482. HAlleluja, Lob, Preis und Ehr sey unserm GOTT ie mehr und mehr für alle seine wercke! von ewigkeit zu ewigkeit sey in uns allen Ihm bereit't danck, weisheit, kraft und stärcke! Klinget, singet: heilig, heilig! freylich, freylich, heilig ist GOtt, unser GOtt, der HErr Zebaoth!

2. Halleluja, Preis, Ehr und Macht sey auch dem GOttes-Lamm gebracht, in dem wir sind erwählet, das uns mit seinem Blut erkauft, damit besprenget und getauft, und sich mit uns vermählet! Heilig, selig ist die freundschaft und gemeinschaft, die wir haben, und darinnen uns erlaben.

3. Halleluja, GOtt heil'ger Geist! sey ewiglich von uns gepreis't, durch den wir neu geboren, der uns mit glauben ausgeziert dem Bräutigam uns zugeführt, den hochzeit-tag erkohren. Eya, ey da, da ist freude, da ist weide, da ist Manna, und ein ewig Hosianna!

4. Halleluja, Lob, Preis und Ehr sey unserm GOtt ie mehr und mehr und seinem grossen Namen! stimmt an mit aller himmelsschaar, und singet nun and immerdar mit freuden: Amen, Amen, Klinget, singet: Heilig, heilig! freylich, freylich, heilig ist GOtt, unser GOtt, der HErr Zebaoth.

Ruotsiksi esiintyy virsi 1745 kokoelmassa Sions Sånger: 199. Ruotsintajana lienee ollut Gunilla Grubbe, jonka ilmoittaa virren tekijäksi Sions Sånger Stockholm 1748 ja 1867, mutta ei voi olla tekijä, virsi kun on sananmukainen ruotsinnos edellämainitusta saksalaisesta:

Sions Sånger: 199. Hallelujah! lof, ära, pris Ske HERran, som är stor och vis, Och mägtig öfver alla, Från evighet till evighet, För all sin stora salighet, Hvartill han oss månd' kalla: Sjungom, Sjungom, Gladlig, gladlig Helig, Helig, Helig HERan. Lofver honom när och fjerran.

2. Hallelujah! GUDs rena Lam, Som offradt är på korsens stam, Ske ewig pris och ära: Han hafver med sitt blod oss köpt, Dermed besprängt och deri döpt: Sin nåd månd' oss förära. Helig, Salig Är den vänskap Och gemenskap Han vill gifva, Då vi städs hos honom blifva.

3. Hallelujah! vi lofve dig, O Helge Ande! innerlig, Att du på nytt oss föder, Ikläder oss den sköna skrud, Som JEsus vunnit åt sin brud, Och henne ger af nåder: Eja, Eja, Det är fröjder, Som gör nöjder, Det är gamman Och ett evigt Hosianna.

4. Hallelujah! pris, ära, lof Ske GUD uti sitt Himla-hof. Vi glädjoms allesamman. Låt oss, med hela himlens här, Lofsjunga Lammet mer och mer Med glädjesånger, amen. Sjungom, Sjungom Gladlig, gladlig, Helig, Helig, Helig HERran! Priser honom när och fjerran.

Virren suomensi ruotsista Elias Lagus 1790:

Sionin Virret: 199. Hallelujah, suur' ylistys Herralle suurell', viisaall' myös Ja sangen väkevälle Ijäisest' olkoon kaikesta Autuudestansa suuresta, Jonk' taritseepi meille: Veisatkaamm', Veisatkaamm', Herrall' pyhä, Pyhä, pyhä; Iloissamme, Läsn' ja kaukan' ollessamme.

2. Hallelujah! Karitsall' sull', Kuin teurastettiin ristin puull', Ylistys olkoon aina: Verelläs sinä ostit meit' Ja sillä meitä priiskotit, Meill' armos olet lainann'. O kuink' taas Autuas Ystävyytes, Yhteytes, Jonk' suot alat', Tykönäs jos olla halaamm'.

3. Hallelujah, sinua me, O Pyhä Henki! kiitämme, Jost' synnymm' tääll' vastuudest', Jolt' päällemm' saamme hameen sen, Jonk' Jesus morsiamelleen Lainaapi laupiudest'. Eija! Eija! Ilo suuri Se on juuri, Jonk' meill' annat, Loppumatoin Hosianna.

4. Hallelujah, ain' korkia Herralle taivaass' kunnia. Iloissamm' olemm' kaikki, Taivahan joukon kanssa yynn' Karitsaa aina enämmin Kiittäkäämm' veisull' ratki. Veisatkaamm', Veisatkaamm', Herrall' pyhä, Pyhä, pyhä, Iloissamme, Läsn' ja kaukan' ollessamme.

Käyttäen viimeksi mainittua lähetti Henrik Gabriel Krusberg, jota tutkimuksessani „Suomalaisen Virsikirjan Uudistus" olen nimittänyt X:ksi, virsiehdotuksen virsikomitealle 1819: Ylistys-Virsi pyhälle Kolminaisuudelle. Omarbetad imitation af n:o 199 i Finska Sions Sånger:

10/32 X. Halleluja suur ylistys HERralle olkon väkeys, Viisaus, kunnia voima. HERralle olkon siunaus, Ja ijankaikkinen autuus; Myös kiitos Amen aina. Veisatkam! Veisatkam! HERrall pyhä, pyhä, pyhä! Halleluja! Rukoilkamme! Hosianna.

2. Halleluja ja veisu uus, Karitsalle kuin ristinpuus, On teurastettu kerran. Hän osti minun Jumalall', Verelläns pyhäll kallimall', On Jumalan ja HERran, Eija! Eija! Ilo suuri, se on juuri, Christus Sulhan, Voitti minull' valdakunnan.

3. Halleluja me veisamme, Jumalall' Pyhäll Hengelle Kuin synnyttä mun uudest': Hän vaatetta mun autudell' Jong' Jesus omall' Morsiamell', Lahjoitta laupiudest' Veisatkam' Veisatkam! Herrall' pyhä, pyhä, pyhä; Sielun ruumin Jesus viepi Taivan Kuoriin.

Kuten näkyy, lyhentyi virsi tässä 3-värsyiseksi. Sellaisena se on nykyisessäkin.

J. Tengström muodosti ehdotuksen uuteen muotoon:

U 35. Hallelujah, nyt ylistys, ja kunnia ja väkevyys Tuokamme Herrallemme: Hänelle olkoon viisaus, Ja voima, kiitos, siunaus Isälle Luojallemme, Veisut, Laulut Olkoot: Pyhä, Pyhä, Pyhä! Hallelujah! Herran laupius on luja.

2. Hallelujah, myös kunnia Pojalle olkoon korkia, Jumalan Karitsalle; Hän osti meitä pyhällä, Kalliilla Liiton verellä, Omiksi Jumalalle, Veisut, Laulut — —.

3. Hallelujah, me kunnian Hengelle myöskin Jumalan Annamme riemullisen, Hän Kristikunnan pyhittää, Uudesta meitä synnyttää Elämään taivaalliseen: Veisut, Laulut — —.

K. G. v. Essen ehdotti virttä melkein sellaisenaan (käsikirj.):

190. Halleluja! nyt ylistys Ja kunnia ja väkevyys Tuokaamme Herrallemme Hänelle olkoon viisaus Ja voima, kiitos, siunaus Isälle luojallemme. Pyhä, pyhä! Soikoon maassa, taivahassa. Halleluja! Herran laupeus on luja.

2. Halleluja! myös kunnia Pojalle olkoon korkia, Jumalan karitsalle, Kun osti meitä pyhällä Kalliilla liiton verellä Omiksi Jumalalle. Pyhä, pyhä — —.

3. Halleluja! me kunnian Hengelle myöskin Jumalan Annamme riemullisen, Kun kristikunnan pyhittää, Uudesta meitä synnyttää Elämään taivaalliseen. Pyhä, pyhä — —.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Sions Sånger 199, Sionin Wirret 199, U 35, 1867: 190, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Knapp 89.

106. O Jumal ijankaikkinen, Suur', pyhä kolmiyhteinen. 5 v.

Latinalainen? Erik Cajanus 1675—1737.

J. W. Beckmanin arvelun mukaan alkupohjana on latinalainen O lux beata Trinitas, Tres unum... (Ei: O lux beata Trinitas Et principalis...).

Kumminkaan ei alkupohjana ole se, joka esiintyy kokoelmassa Analecta Hymnica Medii Aevi G. M. Dreves, Leipzig 1907, s. 595:

O lux beata Trinitas, Tres unum, trium unio, Imperialis unitas In trium contubernio. 6 v.

Ruotsinnos 1600-luvulta:

Wr 193. Gud heligste Treenighet, Du store Gud i evighet, Gud Fader, Son och Helge And, Personer tre, dock en Gud sann, Högtlofvad för barmhertighet, Den du oss männ'skom har betedt.

2. Gud Fader, dig nu prisar jag, Som all ting skop, och än i dag Bevarar alt med Faders hand: Dit ord du sänder i all land: Din Son du har mig gifvit här: Des tackar jag dig, Fader kär!

3. Guds Son, o HErre JEsu Christ! Du hafver mig stor nåd bevist, At du sann mandom på dig tog Och uppå korsset för mig dog: Därvid min synd afplanad är; Des tackar jag dig, Broder kär!

4. Gud Helge And, min tröstar' from, Du hafver mig i min barndom Gjort genom dopet til Guds barn Och hulpit mig ur satans garn. Du helgar, tröstar, gifver mod; Des tackar jag dig, Tröstar' god.

5. Högtlåfvade Treenighet, Stor glädje har du mig beredt. Gif nåd at lefva Christelig Och sist min and befalla dig; Så skal jag med osäglig frögd Låfsjunga dig i himmels högd.

Suomeksi vasta 1701:

W 191. O Jumal' ijankaikkinen! Suur', pyhä, kanss' kolminainen, Ynn' Isä, Poika, Henki myös! Yks' oloss', kolme persoonaiss', Sun armos edest' ylistett', Jonk' meill' ain' teet, taritset.

2. Mä kiitän, Isä sinua! Kuin kaikki loit, viell' voimassa Ne pidät sinun väelläs, Kaikk' kutsut puolees äänelläs, Mull' annoit Poikas rakkahan, Jost', Isä, sinua kunnioitan.

3. O Jesu, Poika Jumala! Armos aivan on avara Ett's ihmiseksi tulit tänn', Pääll' ristin kuolit edestän', Joll' syntin' pojes pesty on, Sull', veljen', kiitos täst' olkoon.

4. O Pyhä Henki Jumala! Sä lapsuudess' jo kasteessa Mun teit lapseks' Jumalan, Pois pauloist' päästit saatanan, Viel' lohdutat ja pyhität: Lohduttajan' ol' ylistett'.

5. Ain' ylistett' Kolm'-yhteys! Sä taritset mull' autuun myös. Suo christillisest' elääksen', Sull' hengen annan lähteissän': Niin iloss' sanomattomass' Sua taivaass' kiitän ihanass'.

E. Lönnrot teki uudistusehdotuksen: Tähti 1864: 39, LWU 191:

1867: 191. O Jumal' ijankaikkinen, Suur, pyhä, kolmiyhteinen, Yks olo kolmess' personass', Ain' ylistettÿ armostas, Jonka sä meille taritset, Ja meitä sillä ravitset!

2. Mä kiitän, Isä, sinua, Kuin kaikki loit ja voimassa Ne pidät, sanas kallihin Lähetit maihin kaikkihin, Ja annoit Poikas ainoan Lunastajaksi maailman.

3. O Jesus, Poika Jumalan, Edestä armos avaran Sinulle annan kiitoksen, Ett' otit päälles miehuuden, Mun kuolemallas kovalla Vapahdit synnin vallasta.

4. Sua kiitän, Pyhä Henki, myös Edestä suuren armotyös: Kasteessa lapseks Jumalan Mun saatit, paulat saatanan Rikoit, ja vielä virvoitat, Mua pyhität ja lohdutat.

5. Kolm'yhteyttä ylhäistä Mä kiitän armons' edestä; Suo, elän kristillisesti, Kuollessan' korjaa sieluni Sua enkelien seurassa Ylistämähän taivaassa!

Virsi tuli pienin muutoksin nykyiseen.

Wr 193, W 191, Tähti 1864: 39, LWU 191, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1885, Rbg 193, Sr 71.

107. Jumala aina ennättää Armolla omiansa. 5 v.

Georg Reimann 1570—1615. Jesper Svedberg 1658—1735. H. G. Krusberg, s. 1779. J. Tengström 1755—1832. K. G. v. Essen 1815—1895.

Königsbergiläisen professorin G. Reimannin virsi:

Beckman, s. 121. Aus lieb läst Gott der Christenheit Viel gutes wiederfahren, Aus lieb hat er ihm zubereit Viel tausend engelschaaren, Darum man frölich singen mag: Heut ist der lieben engel tag, Die uns gar wol bewahren.

2. Sie lagern sich, wann kommt die noth, In eil gefast sich machen, Und reissen die, so fürchten Gott, Aus ihrer feinde rachen, Darum man frölich singen mag: Heut ist der lieben engel tag, Die immer für uns wachen.

3. Sie führen auff den strassen wol Die grossen sammt den kleinen, Dass keiner schaden leiden sol An füssen oder beinen. Darum man frölich singen mag: Heut ist der lieben engel tag, Die uns mit treuen meynen.

4. Solch wolthat denen wird erzeigt, Die nach dem Herren fragen, Die engel ihnen sind geneigt, Den satan sie verjagen. Darum man frölich singen mag: Heut ist der lieben engel tag, Die uns im himmel tragen.

Jesp. Svedberg ruotsinsi virren, lisäten siihen 5:nnen värsyn:

Wr 195. Gud låter här sin Christenhet Alt godt af nåd förfara: Af kärlek har han dem beredt Mång tusend Ängla-skara, Ty sjungom nu med godt behag: Nu är de helga Änglars dag, De oss så väl bevara.

2. De lägra sig kring hvar och en, som frukta Gud så gerna: At hjelpa äro de ej sen Mot dem, som alt ondt ärna. Ty sjungom nu med godt behag: Nu är de helga Änglars dag, De oss här troligt varna.

3. På vägar de oss föra så, At vi vår fot ej stöta, Ej heller lide skada då, När oss alt ondt kan möta. Ty sjungom nu med godt behag: Nu är de helga Änglars dag, De oss så villigt sköta.

4. Slik nåde varder dem betedd, Som tilflygt til Gud taga: De Änglars vård är dem beredd, Som satan kan förjaga. Ty sjungom nu med godt behag: Nu är de helga Änglars dag, De oss til himla draga.

5. O HErre Gud, var mild och god, När vi med döden stride: Din Ande gifve kraft och mod, At vi i frid aflide; Så skole vi med godt behag Dig sjunga på den stora dag. O Gud, hör hvad vi bedje!

J. O. Wallin muodosti sen uudelleen:

R 35. Gud låter sina trogna här Allt godt af nåd erfara, Och budskap af hans kärlek är Mång tusen änglars skara; Ty sjunge vi med godt behag: Guds änglar, från vår barndomsdag, Oss följa och bevara.

2. De lägra sig kring hvar och en, Som fruktar Herren gerna, Och deras hjelp är icke sen Mot dem, som ondt oss ärna, Ty sjunge vi med godt behag: Guds änglar, från vår ungdomsdag, För våld och list oss värna.

3. På vägen de oss föra så, Att vi vår fot ej stöta, Men trygge och förnöjde gå, Fast nöd och sorger möta; Ty sjunge vi med godt behag: Guds änglar oss, till ålderns dag, På hulda armar sköta.

4. Med vänlig hand, fast icke sedd, De grafvens skräck förjaga, Och hålla tröstens kalk beredd, När ångsten gör oss svaga; Ty sjunge vi med godt behag: Guds änglar oss på dödens dag Till himmelen ledsaga.

5. O Herre Gud! var mild och god, När vi med döden stride. Din Anda gifve kraft och mod, Att vi i frid aflide; Så skole vi med godt behag Dig sjunga på den stora dag, Som vi med fröjd förbide.

H. G. Krusberg (X) suomensi viimeksi mainitun:

X 12/31. Ystävillensä Jumala Rakkaudensä näyttä: Taivallisilla vartioilla, Armonsa annon täyttä. Nyt iloisesti laulelen! Engeli ijän lapsuden minun kanda ja käyttä.

2. Pelkäväistensä ymbäri, Leirinsä lähes lyövät: Jos vaara heitä pyytäpi He rauhaan heitä vievät. Nyt iloisesti laulelen! Engelit ajan nuoruuden Apuni ennättävät.

3. Engelit myös tiellänikin minua eivät jätä: Kuin pilven patsas vieläkin, Poistavat pojes hätää. Nyt iloisesti laulelen: Herran engeli vanhuteen mun kanda näkymätä.

4. Sala varjolla peittävät, myös kauhistuxet haudan: Jos taudit hautaan heittävät; Sen kautta kuljen rauhaan. Nyt veisaan ilon mielellä: Minun, kuolema päivänä, Engelit vievät rauhaan.

5. O Jesu auta minua, kuin viimein maata panen: Huojenna kuollon kipua! Suo rauhan Sulda saanen! Niin laulan ratki riemulla, Engelein kansa taivaasa; Jota odotan Amen!

J. Tengström muodosteli tämän uudelleen:

U 49. Jumala aina ennättää Armolla ystävänsä, Ja avuksemme lähettää Taivaasta Enkelinsä. He aina meitä seuraavat, Ja haluisesti holhovat, Päivinä lapsuudemme.

2. He Herraa pelkääväisiä Alati läsnä ovat, Ja Häntä etsiväisiä Tukevat, johdattavat, Ja aina heitä seuraavat, Ja haluisesti holhovat, Päivinä nuoruudemme.

3. Ei tuskisa, ei vaivoisa He meitä koskaan jätä; Siis Enkelitten varjosa Ei ole meillä hätää. He aina meitä seuraavat, Ja haluisesti holhovat, Päivinä vanhuudemme.

4. Matkasa vielä tuonelaan, He meitä johdattavat, Ja lepo-sian ihanan Haudasa valmistavat. He meitä silloin seuraavat, Ja haluisesti holhovat, Päivinä kuolemamme.

5. Jaa, Jesu! koska ilmestyy Tuomio-päiväs hetki, Armosa hautaa lähesty, Kuin luuni muinen kätki; Enkelis oven avatkoot Ja mua etees seuratkoot Päivänä tulemises!

K. G. v. Essen käytti U 49:n melkein sellaisenaan ehdotukseen, josta tuli:

1867: 192. Jumala aina ennättää Armolla omiansa, Ja avuksemme lennättää Enkelit taivaastansa; He aina meitä seuraavat, Ja haluisesti holhoovat Jo tänne tullessamme.

2. He Herraa pelkääväisiä Alati läsnä ovat, Ja häntä etsiväisiä Tukevat, johdattavat; He aina meitä seuraavat, Ja haluisesti holhoovat Nuoruuden päivinämme.

3. Ei tuskissa, ei vaivoissa He meitä koskaan jätä, Niin enkelitten suojassa Ei ole meillä hätää; He aina meitä seuraavat, Ja haluisesti holhoovat Vanhuuden vuosinamme.

4. Matkalla vielä kuoleman He meitä johdattavat, Ja olopaikkaan ihanaan Taivaaseen taluttavat; He aina meitä seuraavat, Ja haluisesti holhoovat Myös täältä lähteissämme.

5. O Herra, meitä holhoile Eläissä, kuollessamme, Ja Hengelläsi johtele, Suo, rauhas saavutamme; Ett' enkelittes seurassa Sua kerran kiittää taivaassa Saisimme loppumatta!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 193.

Wr 195, R 35, U 49, 1867: 192, 1871, L I, II, 1880, 1883, Rbg 195, Sr 75, R 1936: 146.

108. O armorikas Jumala, Ylistän, kiitän sinua. 4 v.

Basilius Förtsch † 1619. Jesper Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen jumaluusoppineen ja virsirunoilijan Basilius Förtschin virsi:

Högmarckin tiedonannon mukaan alkaa saksalainen virsi sanoilla: „O Gott reich von Barmherzigkeit" ja on — Liedgrenin tiedon mukaan (siv. 279) — Förtschin rukouskirjassa. Saksalaista en ole saanut käsiini.

Hans Raffn käänsi tanskaksi sanotun rukouskirjan 1620 ja siitä tuli virsi myös Pontoppidanin ja Kingon virsikirjoihin.

Kingo, s. 219. O Gud! riig af barmhiertighed, Jeg takker dig for din godhed, Ved hvilken du mig till liv og siel, Beskiermet haver ret ganske vel.

2. Du, haver al ulykke fra mig Mod satens list saa vaeldelig Afverget, alt ved engle din, Som ere mine vaegtere ud og ind.

3. Opholde mig i allen stund, Und mig at blive karsk og sund, Det beder jeg dig, o fader kier, Vaer du min hielp baade fiern og naer.

4. Mit hiem og gods, mit liv og siel Under din beskiermelse vøgte vel, Lad dine hellige engle kiere Dem dag og nat befalet vaere.

5. Lad dennem fra os tilbage drive Dievelen, verden, som os forgive; Lad dennem vore ledsager vaere, Paa rette stie os alle hiemføre.

6. Lad dennem forfremme, hvad vi slaae paa, Og om vor seng om natten staae Imod den listige dievels magt, At holde over os en sikker vagt.

7. Og siden paa vor sidste ende Vor siel hiembaere dig til hende, Og føre den af denne jammerdal Ind udi himlens glaede sal.

8. O, fader, bønhör mig i al min nød, Forlad mig ei i liv og død, Giør mig i Christo, din kiere søn, En arving til den evige løn.

Jesper Svedberg ruotsinsi virren lukuunottamatta kahdeksatta säkeistöä:

Wr 197. O Gud, rik af barmhertighet, Jag tackar dig för din godhet, At du mit lif, samt ägor all Beskyddat har för alt ofall.

2. All satans list margfallelig Har du dock afvändt nådelig: Med dina helga Änglars skar, Min kropp och själ du väl bevar.

3. Och mig vid hälsan karsk och sund Uphållit in til denna stund: Jag beder dig, o Fader kär, Med dit beskydd du mig ock vär.

4. Mit lif, min själ, mit gods, min gård Annama i din hägn och vård: Lät dina helga Änglar kär, All natt och dag mig vara när.

5. Från oss afvär ock mildelig Alt olycks fall till själ och lif: Ledsaga säkert bort och hem, Dit helga namn til pris allen.

6. Mot satans list och grymma magt, Hålt öfver oss din vård och vakt: Lät ock din Anda hos oss bo, At vi i dig må hafva ro.

7. Och ändtlig i vår sista änd' Anamma själen i din hand, Och för den ur den mörka dal Til dig uti din frögdesal.

Ruotsista suomennettuna se painettiin 1700:

W 194. O Jumall' rikas hyvyydest', Sua kiitän täydest' sydämest', Ett's henken, ruumiin', tavaran' Ain' vaivoist' olet vapahtan'.

2. Sä juonet julmat saatanan Pois estän' olet kavalan, Kanss' enkelittes joukolla Meit' tahdoit aina suojella.

3. Mun terveydess' armiaast' Ain' pidit tähän hetkeen ast'; Viel', Isä, sua rukoilen, Sun suojas lisää minullen.

4. Mun sielun ruumiin' huomahas Sä ota, kanss' muut antamas, Sun enkeleilles käsky ann', Öin', päivin ett' on vartian'.

5. Mun sielun', ruumiin' vaarasta Ain' armollisest' pelasta, Ja maineit' johdat' matkoissam'; Sitt' nimelles tuom' kunnian.

6. Viel' julman pirun vallasta Meit' vartioillas pelasta, Ann' henkes asuu tykönäm', Ett' sinuss' levon löytänen.
7. Ja kosk' maailmast' lähdetään, Sun kätees sielun' lähetän, Täst' laaksost' silloin häntä vie Sun tykös iloon oikiat' tiet'.

A. B. Roos korjaili virttä, E. Lönnrot vielä enemmän, joten saatiin:

1867: 194. O armorikas Jumala, Ylistän, kiitän sinua, Kuin henken', ruumiin', tavaran' Varjellut olet ainian!
2. Sä juonet julmat saatanan Päältämme estit kavalan, Ja enkelittes joukolla Meit' aina tahdoit suojella.
3. Mun tervenn' olet pitänyt, Lahjojas mulle lisännyt; Viel', Isä, sua rukoilen, Suo suojas aina minullen!
4. Mun sielun', ruumiin' huomahas Sä ota, ja muut antamas, Suo enkelisi suojella, Öin, päivin mua varjella!
5. Mun sielun', ruumiin' vaarasta Ain' armiaasti pelasta; Mua matkoissani johdata! Niin kiitän, Isä, sinua.
6. Sä julman pirun vallasta Mua vartioillas pelasta; Suo Henkes minuss' asua, Mun löytää levon sinussa!
7. Ja maailmasta lähteissän' Suo, henken' käsiis lähetän, Se silloin surun laaksosta Vie täyteen riemuun taivaassa!

Nykyisen muotonsa, jossa on vain 4 värsyä, sai virsi 1880: 194 (viimeisen värsyn loppu vähän erilainen).

Svedbergin vk 228, Wr 197, Rbg 197, Sr 77, Tähti 1866: 39, 1867: 194, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

109. Kristitty, käy kuulemahan Opetusta autuuteen. 11 v.

Joh. Heermann 1585—1647. David Denicke 1603—1680. Jesp. Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen papin ja virsirunoilijan Joh. Heermannin virsi, jota konsistorioneuvos D. Denicke on muodostellut:

Ev. Ges. 522. Kommt, lasst euch vom Herrn belehren, Kommt und lernet allzumal, Welche die sind, die gehören In der rechten Christen Zahl, Die bekennen mit dem Mund, Glauben fest von Herzensgrund, Und aufrichtig sich bestreben, Gut's zu thun, so lang' sie leben.
2. Selig sind, die Demuth haben Und sind all'zeit arm im Geist, Rühmen sich auch keiner Gaben, Dass Gott werd' allein gepreist, Danken ihm auch für und für, Denn das Himmelreich ist ihr. Gott wird dort zu Ehren setzen, Die sich selbst gering hier schätzen.
3. Selig sind, die Leide tragen, Welche göttlich trauernd sind, Die beseufzen und beklagen Ihre und des Nächsten Sünd', Auch deshalben traurig geh'n, Oft vor Gott mit Thränen steh'n; Diese sollen schon auf Erden Und einst dort getröstet werden.
4. Selig sind die frommen Herzen, Wo man Sanftmuth spüren kann, Welche Hohn und Trotz verschmerzen, Weichen gerne Jedermann; Die von Hass und Rache fern Sich befehlen ihrem Herrn, Diese will er also schützen, Dass sie noch das Land besitzen.

5. Selig sind, die sehnlich streben Nach Gerechtigkeit und Treu', Dass an ihrem Thun und Leben Nie Gewalt noch Unrecht sei; Die da lieben Licht und Recht, Nimmer sind der Sünde Knecht', Meiden Geiz und Trug auf Erden, Diesen soll die Fülle werden.

6. Selig sind, die aus Erbarmen Lindern ihres Nächsten Noth, Haben Mitleid mit den Armen, Für sie bitten oft zu Gott. Die behülflich sind mit Rath, Auch wo möglich mit der That, Werden wieder Hülf' empfangen, Und Barmherzigkeit erlangen.

7. Selig, die gefunden werden Reines Herzens jederzeit, Die in Werk, Wort und Geberden Lieben Zucht und Heiligkeit; Diese, welchen nicht gefällt Die unreine Lust der Welt, Sondern sie mit Ernst vermeiden, Werden schauen Gott mit Freuden.

8. Selig sind, die Frieden machen, Sich bemüh'n ohn' Unterlass, Dass man gern in allen Sachen Fliehen möge Streit und Hass; Die da stiften Fried'n und Ruh', Rathen allerseits dazu, Sich des Friedens selbst befleissen, Werden Gottes Kinder heissen.

9. Selig sind, die müssen dulden Schmach, Verfolgung, Angst und Pein, Da sie es doch nicht verschulden, Sind erfunden fromm und rein. Obgleich ist des Kreuzes viel, Setzet Gott doch Mass und Ziel, Und darauf wird er's belohnen Ewig mit den Himmelkronen.

10. Herr, regiere hier auf Erden Meinen Wandel allezeit, Dass ich möge fähig werden Solcher grossen Seligkeit. Gib, dass ich demüthig sei, Stets mein Fleh'n zu dir erneu', Sanftmuth auch am Feinde übe, Die Gerechtigkeit stets liebe.

11. Gib, dass Andern gern ich diene, Immer hab' ein reines Herz, Die in Unfried' steh'n, versühne, Dir anhang' in Freud' und Schmerz. Vater, hilf von deinem Thron, Dass ich glaub' an deinen Sohn, Und durch deines Geistes Stärke Mich befleisse guter Werke.

J e s p. S v e d b e r g i n ruotsintama:

Wr 198. Kom, min Christen, Gud till ära, Kom och hör din HErras tal; Du skal här få nogsamt lära, Hvem är i de trognas tal. Ho bekänner med sin mun Gud, och tror af hjertans grund, Vandrar troligt i hans vägar, Gör som Gud hans HErre säger.

2. Salig är den ödmjukt lefver, Och här andlig fattig är, Den af gåfvor sig ej häfver, Utan Gudi äran bär; Tackar Gudi mer och mer; Himmelriket Gud beskär, Ära stor han okcså gifver Den så ödmjukt altid lefver.

3. Salig är den sorg här drager, Den han har af HErran fått, Som begråter och beklagar Sin och andras stora brott: Den här ofta sorgse går, Och för Gud med tårar står; Visst skal han hugsvalad blifva: Frögd skal HErren honom gifva.

4. Salig är den i sit hjerta Fromhet har och sakta mod, Den der trug och allsköns smärta Drager med stort tolamod: Den til hämnd ej har begär, Men tilfreds med HErran är; Jorden skal han visst besittja, HErrans hjelp därjämte nyttja.

5. Salig är den alfvart sträfver Efter sann rättfärdighet, Trogen, redlig, altid lefver, Uti sann upriktighet: Den där älskar rätt och slätt, Gör ock ingom oförrätt; Den skal Gud tilfyllest mätta, Och i sorgen nådigt lätta.

6. Salig är den sig förbarmar, Utaf hjertans blödighet, Öfver den som här är armer, Lefver i eländighet; Den då hjelpa, trösta må, Gud skal honom löna så, At han ock får tröst och hugnad, När han utaf sorg är tungad.

7. Salig är den här på jorden Är af hjertat skär och ren: Tuktig båd' i verk och orden, Lefver utan syndamen; Hatar verldslig yppighet, Lusta, slem otuktighet; Skåda skal han få i frögden HErran Gud, som bor i högden.

8. Salig är den fredsamt lefver, Flyr för olåt, hat och kif; Efter freden altid sträfver, Älskar den af alt sit lif: Den som sticktar fred och ro, At man må i kärlek bo; Honom skal den nåden ämnas, At Guds kära barn få nämnas.

9. Salig är den här måst lida Orätt och förföljelse; I sin oskuld oftast qvida Öfver stor bedröfvelse; Den han utstå måste här, Fast han from och rättvis är; Gud skall honom väl belöna, Och med himmelsk krona kröna.

10. JEsu, gif mig utaf nåder, At jag vandrar så för dig, Alt som du mig nu här råder; At jag måtte värdelig, Lefva ödmjuk, still och from, Lämna hämnden til din dom: Klaga dig min nöd och vånda; Alt det rätt är efterstånda.

11. At jag förer helig vandel, Älskar tukt och nykterhet: Jämväl uti all min handel Visar kärlek, fredsamhet. Fader, hjelp utaf din thron, At jag tror uppå din Son; Och din Ande mig förläna, At jag dig må evigt tjena.

Ruotsista s u o m e n n e t t u n a se ilmestyi 1700:

W 195. Tule Christitt' Christuksesta, Herrasta nyt oppimaan, Ken on Christitt' totisesta, Ken on lapsi Jumalan: Se kuin uskoo sydämell', Christust' tunnustaa kielell', Vaeltaapi Herran tietä, Jumalisest' elons' käyttää.

2. Autuas aina nöyrän' elää, Ja on köyhä hengessä, Lahjoistans' eik' ylpeil' täällä, Kiittää hyväss' mielessä, Turvaa myöskin Jumalaan; Valtakunnan taivahan Jumal' kanssa kunnian näyttää Sill', kuin nöyräst' itsens' käyttää.

3. Autuas kantaa murhett' mustaa Herran mielen perähän, Syntejäns' ja muiden muistaa, Itkee niiden ylitsen; Joka alat' murheissans', Käypi, seisoo suruissans', Sillen Herra tahtoo totta Lohdutuksen lujan tuottaa.

4. Autuaat sydämestäns' ovat Hiljaiset ja siviät, Ja kaikk' tuskat, vaivat kovat Kärsiväisest' kärsivät, Eik' its' kostaa pyytäne, Vaan sen Herrall' heittänee; Maan ne viimein omistavat, Herralt' avun ynnä saavat.

5. Autuas, joka isoo, janoo Uskon kautta Christuksen Hurskautta, sitä anoo Täydell' halull' sydämen; Kohtuutt', oikeutt' harjoittaa, Vääryytt' karttaa kauhiata; Jumal' runsaast' ruokkii häntä, Tarpeet tykö käyttää, kääntää.

6. Autuas ompi sielu laupias, Sydämest' kuin armahtaa Sitä, kuin on vaivass' vaikiass', Häntä kauniist' karvahtaa, Holhoo kielell', sanalla, Niin myös työll', totuudella; Se saa armon armiaalta Tuskiss' tuimiss' Jumalalta.

7. Autuaat' alat' ne myös ovat, Jotk' on puhtaat sydämest', Suull' ja töill' sen edes tuovat, Poikkeevat pois pahuudest', Maailman turhuutt' karttavat, Niin myös häjyt hekumat; Nepä nähdä saavat Herran, Ylhäisen kyll' monin kerran.

8. Autuas rauhaisest' ain' elää, Riitaa, vihaa välttänee, Rakastanee rauhaa täällä, Hartaast' sitä halainnee: Rauhaa aina rakentaa, Sotaa häijyy hämmentää; Sepä lapseks' laupiaalle Luetaan juur' Jumalalle.

9. Autuas on kuin kärsii vaivaa Hurskauden tähden tääll', Valhett', vääryytt' paljon aivan Christuksensa tähden viel', Sill' näin kaikkin'

aikoina Hurskait' vainoo maailma; Niillen Herra armostansa Palkan antaa taivaassansa.

10. Jesu, minull' armos lainaa! Ettän elon' kulutan Maailmass' täss häjyss' aina, Kuin mä nyt sult' neuvotaan: Hengellisess' köyhyydess', Murheess' ja siveydess', Sinun haltuus koston annan, Hurskauden perään halaan.

11. Ettän pidän pyhää eloo, Rakastan ain' raittiut', Seuraan aina hurskast' menoo, Noudan rauhaa, rakkautt': Auta, Isä armias, tääll' Uskoisin ett' Poikas pääll', Hyvä Henkes minull' lainaa, Palvellaksen' sinua aina.

Aug. Ahlqvistin uudistusehdotus on Oks. 195, (lähteinä: W 195, Math. 5, Wr 198 ja R 217). Komitea sitä vähäsen korjaili:

1867: 195. Kristitty, käy oppimahan Kristukselta Herraltas, Kuka kuuluu Jumalahan, Ken on oikein autuas: Se, jok' uskoo mielellään, Tunnustaa myös kielellään; Herran teitä vaeltaapi, Käskyjä myös noudattaapi.

2. Autuas on henki köyhä, Ken ei kerskaa lahjoillaan; Autuas on mieli nöyrä, Joka kaikest' onnestaan Jumalata yksinään Ylistääpi yhtenään: Sille Herran päivä koittaa, Kunnian se kruunun voittaa.

3. Autuas on murheellinen, Joka kantaa ristiään, Jolla henki huolellinen Huokaa syitä. syntiään; Jumalata eipä se Koskaan suotta rukoile: Herra kuulee rukouksen, Antaa hälle lohdutuksen.

4. Autuas, ken sydämessään Siveä ja lempee on, Surussa ja riemuitessaan Aina yhtä tyyni on, Jok' ei mieti juonia, Eikä pyydä kostoa: Rauhassa se olla saapi, Maan myös viimejn omistaapi.

5. Autuas, jok' unhottaapi Menoinensa maailman, Hurskautta halajaapi, Tavaroita taivahan, Joka päivin sekä öin Sinne täältä ikävöi: Se ei pety toivossansa Odottaen autuuttansa.

6. Autuas, ken sortunutta Armahtaa, ja valmis on Nostamahan kaatunutta, Milloin se on voimaton; Autuas, ken huojentaa Taakkaa toisen harteilta: Sille, tulless' ahdistuksen, Herra antaa lohdutuksen.

7. Autuas, ken ain' on puhdas Sydämessään, sanoissaan, Töissänsä myös ain' on hurskas, Hillitseepi himojaan: Senpä mieli kirkastuu, Ain' enemmän valmistuu Näkemähän vielä kerran Taivahassa kasvot Herran.

8. Autuas se, jonka kautta Rauha, rakkaus vallan saa, Joka sopimahan auttaa, Vihan liekin sammuttaa, Joka riitaveljelleen Rauhan kättä taritsee: Sepä lapseks laupeaalle Luetahan Jumalalle.

9. Autuas, ken hurskauden Tähden täällä vainotaan, Pilkan, valheen, viekkauden Juonet voittaa uskollaan, Totuutta vaan harrastaa, Kuoloon asti puolustaa: Sille Herra armostansa Antaa palkan taivaassansa.

10. Armoa, o Jesus, lainaa, Että näitä neuvojas Noudattaisin täällä aina, Niinkuin käsket sanassas; Suo mun syntin' katua, Janota vanhurskautta, Koston' suo mun sulle antaa, Valituksen' sulle kantaa!

11. Suo, ett' elän puhtahasti, Raittiutta rakastan, Teen myös työni hurskahasti, Rakkautta harjoitan! Isä, suo ett' uskoni Aina olis Poikaasi, Pyhä Henkes mulle lainaa, Sua palvellaksen' aina!

Julius Krohn antoi virrelle sen nykyisen muodon 1880: 195, noudattaen suuressa määrin E. Lönnrotin laatimaa ehdotusta: Tähti 1866: 8. Siitä ovat: 2 a—d, 3 a—d, 4 a—d, 8 a—d, 9 abc.

Matteuksen ev. 5, Wr 198, W 195, R 217, Rbg 198, Sr 79, Tähti 1866: 8, Suometar 1866: 8, Oks. 195, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 434.

110. O Vapahtaja armias, Lunastajamme laupias. 7 v.

Olaus Petri 1493—1552. J. Suomalainen † 1588. K. M. Kiljander 1817—1879.

Ruotsin uskonpuhdistajan Olaus Petrin virsi:

Svenske Songer 1536, s. 69. Jesu som är vor frelsare, tu est vor rette midlare, gör nw med oss j thetta sin, som tu giorde med helgon tijn.

2. Alt mankön här förderffuat var, men verldzens synd tu på tich bar, the gud hade ther til vtvaldt, vordo ibland tijn helgon taldt.

3. Offuer alla gick här een soot, som ingen kunde rådha boot, men tu frelste frå evig dödh, tina wener med blod så rödh.

4. Som förr är skeedt så gör tu än, vtaff syndarom helga män, them som liggia j dödzens divp, förer tu til tin fader vp.

5. Vij som här än på iorden gå, tijn helgon vij nw tencke vppå, huru the äre alle frij, frå then iemmer vij äre j.

6. Läär oss nw gud them acta så, at vij må samma nåder få, som the fingo evinnelig, och bliffua så alltijd mz tich.

7. Giff gud thet som vij bidie om, genom tin anda och tin son, som är een san trefaldigheet, oc regerar j evighet.

Olaus Petri on saanut aiheen latinalaisesta virrestä: Christe Redemptor omnium, Conserva tuos famulos, Beatae semper Virginis Placatus sanctis precibus, jossa rukoillaan pyhimyksiä (Laudate Dominum, s. 144).

Suomennoksen julkaisi J. Suomalainen:

W 196. Christe mailman vapattaia, Ia caickein Ihmisten lunastaia, Sijhen ilon meitä vedhä Iong pyhäs nyt saauat nädhä.

2. Cukin oli meit vikapää, Mutta meidhän synnit maxoit sää, Sijs caicki vluos valitut, Pyhäis sekän sinä talutit.

3. Yxi rutto meihin tarttui, Iota eij pyhki pois taittu, Sijnä sijs omal kädhelläs Pesit sen pois sun verelläs.

4. Entisen tauan vielä pidhät, Syndisist teed cansat pyhät, Ne quin tääl synnis eläuät maas Saatat sinä ylös taiuas.

5. Me quin täällä viel matelem, Sun pyhäis pääl aiatelem, Quinga he nyt vapatetan, Vaiuast iolla me rascatetan.

6. O Herra meitä auttele, Ia pyhäis iouckon saattele, Anna sitt alanomaisest, Cansas pysy ijancaickisest.

7. Suo Herra mitä me pydhäm Poias cautta hengen pyhän, Quin yx olet colminaisudhes, Ia hallitset ijancaickisudhes.

K. M. Kiljanderin korjailema on:

1867: 196. Sä, vapahtaja armias, Lunastajamme laupeas, Vie meitä siihen ilohon, Kuin nyt sun pyhilläsi on!

2. Meist' oli kukin vikapää, Mut syntimme ne maksoit sä, Ja armos meille taritsit, Meit' omiksesi valitsit.

3. Meiss' oli tauti kauhea, Jot' emme voineet parantaa; Sä paransit sen kädelläs, Sun kallihilla verelläs.

4. Taivaassa nyt sä hallitset, Ja kutsut sinne syntiset; Ne, jotka päälles uskovat, Sen töillänsä todistavat.

5. Me maassa madellessamme Sun pyhiäsi muistamme, Kuink' ovat pääsneet vaivoista, Jotk' yhä meitä rasittaa.

6. O Herra, meitä auttele, Ja pyhäis joukkoon saattele; Suo meidän sitten kanssasi Taivaassa olla ijäti!

7. Jumala, Isä taivainen, Sun Poikas kautta Jesuksen Ja Pyhän Hengen, meille se Nyt anna, mitä pyydämme!

Pienin muutoksin tuli virsi nykyiseen.

Sv. Ps. 1536: 69, W 196, 1867: 196, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

111. Jotk' oikiassa uskossa Tunnusti Herraa Kristusta. 13 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. K. M. Kiljander 1817—1879.

Hemminki Maskulaisen virsi:

W 198. Kaikk' kuin Christusta kunnioitit, Ja uskon oikian tunnustit, He pidit paljoo parempan' Sen suuren taivaan tavaran, Kuin maailman häjyn hekuman, Taikk' turhan kunnian, katoovan.

2. Eipä he valtain vaatimall', Kuninkain kovall' käskemäll', Kuvii kuuroi kumartaneet, Hengettömii kunnioittaneet, Pakanain jumalii palvelleet, Christuksen uskost' erheilleet.

3. Kärseit ennen kyll' kovuutta, Tylyin tyrannein tuimuutta, Haavat, häpiät, häväistykset, Kyllä kurjat kulkeukset, Vihat, vainot, vankiukset, Piinat, surkiat suretukset.

4. Koska tuleepi tuomiolle Christus kaikella kunnialla, Pyhät täss' Herran turvilla Seisovat suurell' rohkeulla, Vahvast' vastaan vaivaajitans', Tuimii tyrannei, vainoojitans'.

5. Hepä henkens' ahtaudest', Sydämen kivun surkeudest', Pyhäin perinnöst' peljästyvät, Maailman muutteest', hämmästyvät, Valjust' vaivojans valittavat, Keskenäns' kuriast' puhuvat:

6. Enkö me ennen ollessam' Näitä pitäneet naurunam'? Pidim' heit' jalkaportainam', Pilkaks' poljim' heit' painumaan, Teuraaks' tehtää tempaelim', Heidän elons' hylkäelim'.

7. Katso, kuinka he kunniassa Ovat autuaass' ilossa, Siihen he ovat säästetyt, Pyhäin perintöön päästetyt, Jumalan joukkoon otetut, Jumalan lapsiks' luetut.

8. Mitä meit' autti maailman meno? Koreus kempi, prameus paljo? Vaattein kallein kiiltämykset? Muitten paljot palvelukset? Voima väkevä, valta tuima? Kunnia korkia, suuri saama?

9. Kullat, kalut, kaikk' tavarat? Taikk' suvut suuret, avarat? Kuin samos' sanan saattaja, Kuin joutui haaksi juokseva, Kuin lintu leten livautti, Kuin nuoli ammutt' sivautti;

10. Perät' pois pyrjit kiiruhtain, Joiden jälkii ei tutakkaan: Niin nekin ojet' olkesit, Kauvas kaikin pois kuljeskelit, Äkilt' kuin varjo katosit, Kuin ei olleetkaan olisit.

11. Oho meitä onnettomii! Tieten tyhmii, toimettomii, Ettem' totelleet totuutta, Enkä osanneet autuutta, Enkä armon aurinkota, Enkä käyneet oikiaa rataa.

12. Vaivaiset vaikiast' valittavat, He hiljan hukkaan katuvat; Aika kadotettuin katua, Jo kadotukseen kaatunein; He helvetin tuleen tuomitaan, Pirun kanss' piinaan kitumaan.

13. Pyhätpä pysyvät taivaass', Enkelein iloisess' seurass', Christuksen kanssa kunniass', Isän Herran Hengen huomass': Herrall' kiitos hyvin suomast', Itkust' ilon omill' antamast'!

Aiheen virteensä on Hemminki Maskulainen saanut Viisaudenkirjan 5. luvusta.

K. Kiljanderin korjausehdotuksesta tuli:

1867: 198. Jotk' oikeassa uskossa Tunnusti Herraa Kristusta, He paremmaksi katsoivat Ne suuret taivaan tavarat, Kuin häijyn mailman hekuman, Kunnian turhan, katoovan.

2. Ei valtain vaatimuksilla, Ei kuningasten kurilla He kuvia kumartaneet, Luotuja kunnioittaneet, Muit' jumalia palvelleet, Kristuksen uskost' erheilleet.

3. He kärseit ennen kovuutta Ja väkivallan julmuutta, Häväistykset ja häpeät, Kans piinat, pilkat ilkeät, Vihat ja vainot veriset Ja vankeudet hirmuiset.

4. Kuin tuomiolle tuleva On Kristus kunniassansa, Silloinpa pyhät pelvotta Seisovat rohkeudella Vainoojitansa vastahan, Kukistajitaan kohtahan.

5. Kuin nämät sielun tuskassa, Sydämen surkeudessa Perinnön pyhäin nähdä saa, Niin niistä peljästyvät vaan; Tään muutoksen kuin huomaavat, Näin tuskissaan he puhuvat:

6. „Emmekö näitä ajassa Me pitäneet juur nauruna; Ja jalkaportaiksemme vaan Ylpeillen panneet painumaan, Teuraaksi heitä tempailleet, Elämätänsä pilkanneet?

7. Nyt kunniassa suuressa He ovat taivaan ilossa, Johonka ovat säästetyt, Perintöön pyhäin päästetyt, Valittuin joukkoon otetut, Jumalan lapsiks luetut.

8. Mit' auttoi meitä maailma, Sen koreus ja hekuma, Sen vaatteet kalliit, kiiltävät, Sen kumarrukset nöyrimmät, Väkevyys, voima, kunnia, Suur suku, kulta, hopea?

9. Juur niinkuin pilvi taivaalla, Kuin turha öinen unelma, Kuin vilkas sanansaattaja, Kuin laiva tuulen ajama, Kuin lintu lentäin ilmassa, Kuin nuoli juosten jouselta;

10. Niin kaikki menot maailman Pois kiiruhtavat ainian; Ne katoovat niin kokonaan, Kuin eivät olis olleetkaan, Ja yksin heidän jälkiään Tyhjään ja turhaan etsitään.

11. Voi meitä onnettomia, Tyhmiä, toimettomia! Totuutta emme totelleet, Autuutta emme etsineet; Me armon ylönkatsoimme, Ain' itsehemme luotimme."

12. Näin vaivaiset valittavat; Vaan myöhään nyt he katuvat; Ei parannuksen toivoa Kadotetuille anneta; He helvettihin tuomitaan Ijäiseen piinaan kitumaan.

13. Vaan pyhät saavat taivaassa Enkelein kanssa riemuita, Vapahtajansa seurassa Isän ja Hengen huomassa. Ylistys, Herra, armostas: Viet itkust' iloon omias!

Nykyisen muodon antoi virrelle E. Lönnrot: L I.

Viisaudenkirja 5, W 198, 1867: 198, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

112. Se autuas, ken Jesukseen, Jos kuinka käypi luottaa. 6 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 201. Säll den, hvars hopp till Jesum står, Ehvad här ock må hända, Säll den i nöd och lust, som får Till sådan vän sig vända; Det är en vän att lita till, Som hjelpa kan och hjelpa vill Så fröjd som sorger bära.

2. Han skyr ej ort, der plåga bor, Ej rum, der helsan glädes, Hvar helst en själ på honom tror, Är han med fröjd tillstädes; Till sorgehus, till bröllopsfest Han kommer mildt den ädla gäst, Der blott han bjuds och kallas.

3. Så blid och hjertelig han är, Så snar att med oss vara, Behöfver för den, hjelp begär, Ej sina håfvor spara; En konung öfver himmelrik, Gör han sig sjelf den minste lik Och är oss som en broder.

4. O himlafröjd att tänka på, Att den Guds spira äger Ej vill den ringaste försmå, Men endast hjertat väger, Att den så högt sin thron har satt Vill blifva allas del och skatt, Som honom efterlängta!

5. Kom, Jesu, kom och blif mig när, Kom i mitt tjäll det ringa, Jag bjuder dig, fast arm jag är, Och mina håfvor inga; Min boning är på glädje tom, Men kom, så kommer rikedom Och glädje utan like.

6. Blif här vår gäst, o Jesu god, Och nådigt med oss handla. Du kan för oss vår tåreflod I glädjedryck förvandla; Och när vår graf har öppnat sig, Tag oss som gäster upp till dig I höga bröllopssalen.

Julius Krohn suomentanut 1880: 199. Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Joh. 2, Rbg 201, 1880: 199, 1883, Sr 210.

113. Kun häitä muinoin vietettiin Galilean Kanaassa. 8 v.

Cyriacus Spangenberg 1528—1604. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Mansfeldin kaupunginsaarnaajan Cyriacus Spangenbergin virsi:

Dantziger Gesangbuch 1680, s. 361. AM dritten Tag ein Hochzeit ward / zu Cana in Galilea / zur selben kam auch auff die Fahrt / die Jungfrau zart Maria / JEsus auch hingeladen kam / darzu die Jünger alle sam / dem Bräutigam zu Ehren.

2. Da man am besten essen solt / da thäts an Wein gebrechen / ein jeder gerne trincken wolt / Maria o gunt zu sprechen: Sih zu / mein Sohn / hie ist nicht Wein / sie haben nicht zu schencken ein / wie thut man nun der Sachen.

3. JEsus sein Mutter hart anred / und thät sie also straffen: Was hab ich Weib an dieser stätt / mit dir allhie zu schaffen / mein Stund die ist noch kommen nicht. Sein Mutter zu den Dienern spricht: Was er euch sagt / thut balde.

4. Nun stunden da der Reinigung nach / sechs steinern Krüg gesetzet / von dreyen Maassen einr gar nah / von Juden ward geschätzet: JEsus sprach: fült die Wasserkrüg / gar bald geschach seinm Wort genüg / sie wurden all gefüllet.

5. Er sprach: Schenckt ein / und bringet hin / dem Speissmeister zu kosten: sie thätens bald / und brachtens ihm / der gar nichts darumb wuste: als er nun kost woher der Wein / herkäm? Aber die Diener sein / wustn wo sie es bekomen.

6. Der Speissmeister den Bräutgam rief / wie thust du deinen Gästen? Mit Zorn er ihm entgegen lieff / ein jeder gibt den besten / den besten Wein zum ersten hin / wen sie denn truncken worden sind / läst er einn andern geben.

7. So gibst du erst den sauren Wein / und sparst den Guten auffs letzte: Es dünckt mich je nicht billich seyn / Konst ihn nicht erst fürsetzen! Diss ist das erste Zeichen zwar / damit sich JEsus offenbart / im Galileischen Lande.

Virren on ruotsintanut Isr. Kolmodin:

Wr 201. Ett bröllop uti Kana stod, I galileiska landet; Dit kom ock Jesus efter bod, Välsignade äkta ståndet. I äktenskap ho här vill gå, Han bjude Jesum med sig då, Om han vill blifva signad.

2. Då glädjen var der all som bäst, Begynte vinet fattas, Fast Jesus var der sjelf till gäst; Dock skall deraf ej skattas, Att Jesus ståndet omild är: Hvar han är, der är korset när', Han kan ock korset lindra.

3. När nöden är nu all som störst, Och medel ej till finna, Så är då bönen bäst och först, som hjelper öfvervinna. Hos Jesum står all hjelp och tröst; En ödmjuk bön af troget bröst Förmår hans hjelp allena.

4. Han är som vill och hjelpa kan, I sorgen glädje gifva Men tid och medel måste man Ej honom föreskrifva. Då mensklig hjelp all ute är, Hans stund att hjelpa kommer när'; Den måste vi förbida.

5. Som bäst man väntar glädjevin, Det sorg fördrifva skulle, Så skänkes vatten fullt upp in, Sex krukor öfverfulle; Oss ång'st och nöd så svåra qväl, Att vattnet går allt till vår själ, Tårkalken öfverflödar.

6. Du måste lära, christen god! Det länder dig till fromma, I motgång hafva tålamod; Följ ej förnuftets domar. Hvad Jesus säger, gör med flit, Arbeta, bed, och all din lit Till honom ställ allena.

7. Thy märker nu på Herrans hand, Som allting kan förvandla; Af vattnet gör han vin försann, Vill nådigt med oss handla. Så vändes sorg i fröjdevin, Så lagar Gud med barnen sin': Väl den, på honom tröstar!

8. Begynnelsen är ofta svår, Dess bättre blifver änden; Om man här korset genomgår, Gud kan till bästa vända. Det sättet håller Jesus Christ: Det bästa vin spar han till sist. Gud ske lof, pris och ära!

Aug. Ahlqvist suomensi virren ruotsista:

Oks. 199. Kanaassa häitä vietettiin, Oli Galilean maassa; Jeesuskin sinne kutsuttiin, Hän avion siellä siunas. Ken avioliittoon lähtenee, Jeesuksen vieköön vieraakseen, Jos siunausta toivoo.

2. Kun riemu oli parhaillaan Ja iloisina vieraat, Rupesi viina loppumaan, Vieraina vaikk' oli Jeesus, Hän naimista ei kieltänyt, Vaan mihin hän on lähtenyt, Siin' on myös risti läsnä.

3. Vaan milloin puute, ahdistus On aivan suurimmillaan, Niin Jeesuksehen luottamus On apu aivan parhain. Hartaasti hälle huokaat vaan, Ja mieles nöyrrät uskomaan, Saat avun hältä varmaan.

4. Hän se on, joka lohduttaa, Murheemme riemuks' muuttaa, Vaan ihmis-park' ei panna saa Avulle aikaa, määrää. Kun ihmis-voim' on loppunut, On hänen hetki joutunut Apua, turvaa tuoda.

5. Kun riemu-viinaa toivomme Me huolten haihdutukseks', Niin kaadetahan maljamme Paljasta vettä täyteen; Ja tuskain virta tulvehtii, Ja huolten aallot lainehtii, Kun kyyneleemme vuotaa.

6. O kristitty, sun kärsiä Ja vaivaa nähdä täytyy, Ja kantaa kuormaa, ristiä; Se voitoks' sulle kääntyy. Min Jeesus käskee, täytä se, Tee työtä, riennä, rukoile, Hänehen yksin turvaa.

7. Nyt Herran kättä katsokaa, Se kaikki voipi muuttaa; Hän vettä viinaks' kaadattaa, Se oikeat' on viinaa! Näin murhees muuttaa riemuksi Sun taivaallinen vieraasi, Hänehen kun vaan luotat.

8. Usein kun alku työlästää, Niin loppu kaunis kostaa; Ken täällä kantaa ristiään, Sen Herra riemuun nostaa; Ja Jeesus antaa vierailleen Parahan viinan viimeksi. Hän kiitett' aina olkoon!

Nykyisen muotonsa virsi sai vasta 1886.

Joh. 2, Wr 201, Oks. 199, 1867, 1871, L I, II, Sr 80.

114. O Jesus, Herran', heräjä! Sun kirkkos vaaraan vajoo. 4 v.

Sakari Topelius 1818—1898. Julius Krohn 1835—1888.

Sakari Topeliuksen virsi:

Sr 81. Hjelp oss, o Herre Jesu Krist! Din kyrka är i fara. Ett skepp hon månde nu för visst På verldens vågor vara. Oss otron stormar öfver nu, Oss synden öfversvallar; Din kyrka dig åkallar: Vår hjelpare, hvi dröjer du?

2. Fräls oss, o Herre, vi förgås I denna nöd och fara; Vårt skepp skall snart i spillror slås, Om du ej med vill vara. Stå upp och näps det vilda haf, Vår svaga tro föröka; Hos dig vår hjelp vi söka, Ej annan tröst vi vete af.

3. Fast mången gång det synes så, Som om du sofva skulle, Du vill oss endast pröfva då, Om vi förtröstansfulle Till dig satt all vår lit och tro; Och du står upp att styrka Och värna än din kyrka; Du dämpar storm och haf till ro.

4. Så må vi tryggt till striden gå, Du är oss när på färden; Guds kyrka skall sin kamp bestå Mot djefvulen och verlden. Förgäfves stormar otrons här, Oss syndens magter alla Förgäfves öfversvalla: Vår Jesus med i skeppet är.

Julius Krohnin suomennos 1880: 200.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

Matt 8, Sr 81, 1880: 200, 1883.

115. Miks täällä mailman turulla Hyörimme joutilaina. 7 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. K. M. Kiljander 1817—1879. Lauri Stenbäck 1811—1870.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 202. Hvad vilje vi på världens torg, Då der vi stå så länge, En stolt af fröjd, en spak af sorg, Men alle, ack, fåfänge? Finns då ej den oss kallar här Att i hans tjenst arbeta, Är icke vingårdsmannen när, Som månde Jesus heta.

2. Hans börda är dock aldrig svår, Hans ok är ljuft att draga, Han nöjs med hvad enhvar förmår Och bryter ej den svaga; Hans öga efter tron blott ser, Ej på vårt verk tillika, Sjelf är han den oss krafter ger, När våra krafter svika.

3. O Jesu, du vår vingårdsman, Hvi öppnas ej vårt öra, Då du så mildt oss ropar an Och i din gård vill föra? Hvar finne vi en lust så stor, Den verlden kan förläna, Som den att vara der du bor, Dig höra, se och tjena!

4. Bort tanke att det är försent, Att ren vår dag är liden, Så har ej nådens Herre ment, Som oss har unnat tiden; Se porten stänges ej igen,

Fast dagen hän ses draga, I sena elfte stunden än Vill Herren mot oss taga.

5. Jag kommit sent, jag vet det väl, Till Jesum, jag som mången; Vid flärden fästad var min själ, Och tröghet höll mig fången; Jag kallades, men köttet stred Mot viljan, som sig röjde, Jag såg och såg hur dagen led, Men tvekade och dröjde.

6. Dock gläds jag, att jag funnit den, Som vill min brist förgäta, Och lön ej efter gerningen, Men efter nåd mig mäta. Nu, Jesu, håg och vilja stärk, Att jag mig ej må spara, Men glad arbeta i ditt verk Och from och trägen vara.

K. M. Kiljanderin suomennos (käsikirj):

201. Turulla turhan mailman Miks vielä vaellamme Ja joutilasna seisotaan, Ketä me odotamme? Mut eikö kenkään käskekään, Vaadi työväkehensä? Meit eikö Herra pyydäkkään Nyt viinamäkehensä?

2. Ei ole raskas kuormansa Ja ikeensä ei paina; Mitä on kukin mahtava Hän siihen tyytyy aina. Hän uskoa vaan tarkastaa Ei töitä puuttuvaisen Ja itse varsin vahvistaa Hän voimat vaipuvaisen.

3. Sä viinamäen haltija, O Jesus, miksi emme Sun käskyäsi kallista Pysytä mielessämme? Ei suloutta sen vertaista Ole mailman turulla Kun Sinua Herra, palvella Ja seurassasi olla.

4. Pois pelko että jälellen On armon aika jäänyt, Ei ole Herra armoinen Niin sanassansa säänyt, Et sulje Herra porttias Ehk on jo läsnä ilta, Et poistaa tahdo armoas Myöhäänkään tulevilta.

5. Minäkin myöhä Jesuksen Tykön lähenen raukka Kun olen orja turhuuden Ain ollut näihin saakka; Mua kutsuttiin, vaan lihani Mun tahtoani voitti; Epäilin, viivyin vieläki Kun iltatähti koitti.

6. Nyt iloitsen kun löysin sen, Joka mun kuorman kantaa, Pois pyyhkii minun rikoksen, Anteeksi synnit antaa. Niin, Jesus, nyt mun vahvista, Ett aina ahkerasti Sinua mahdan palvella Päiväni päähän asti.

Lauri Stenbäck muodosteli uudelleen Runebergin virren 202. Vv. 1 ja 2 hän jätti käyttämättä, v:stä 3 tuli v. 1; v:stä 4 v. 2; v:stä 5 v. 4; v:stä 6 v. 5; ja v. 3:ksi hän otti J. H. Roosin ehdottaman v:n vähän muutettuna:

Stb 202. O menniska, o vandringsman, Hvi öppnas ej ditt öra, Då Jesus sjelf dig ropar an Och i sin gård vill föra? Hvar finner du en lust så stor, Den verlden kan förläna, Som den att bo der Herren bor Och honom se och, tjena?

2. Tänk icke att det är för sent, Att ren din dag är liden! Så har ej nådens Herre ment Som oss har unnat tiden; Se porten stänges ej igen, Fast dagen hän ses draga, I sena elfte stunden än Vill Herren mot oss taga.

3. Men tänk ej heller: än är tid, Jag blott en stund vill dröja; Först vill jag här i lust och frid Af verlden mig förnöja. Du vet ej timme, ej minut, Då dagen når sin ända Och nådens tid för dig är slut. Hvart vill du då dig vända?

4. Jag kommit sent, jag vet det väl, Till Jesus jag som mången; Vid flärden fästad var min själ, Och tröghet höll mig fången. Jag kallades, men köttet stred Mot viljan som sig röjde; Jag såg och såg hur dagen led, Men tvekade och dröjde.

5. Dock gläds jag att mig funnit den, Som vill min skuld förgäta Och lön ej efter gerningen, Men efter nåd tillmäta. Nu, Jesu, håg och vilja stärk, Att jag mig ej må spara, Men glad arbeta i ditt verk Och from och trägen vara.

Ruotsinkieliseen virsikirjaehdotukseen, Förslag till Svensk Psalmbok, Revideradt 1868, otettiin edellämainittu L. Stenbäckin ehdotus. Suomenkieliseen ehdotukseen 1867: 201 sen sijaan oli tullut K. Kiljanderin tekemä suomennos Runebergin alkuperäisestä tekstistä, lisättynä Stenbäckin värsyllä 3 (kenen suomentama on viimemainittu, ei käy asiakirjoista kyllin selväksi; luultavasti E. Lönnrotin):

1867: 201. Turulla turhan maailman Miks vielä vaellamme, Näin joutilasna ollen vaan? Ketä me odotamme? Meit' eikö työväkehensä Lie kenkään käskenynnä? Meit' eikö viinamäkeensä Lie Herra pyytänynnä?

2. Ei ole raskas kuormansa, Ei ikehensä paina; Hän auttaa kuorman kantajaa Hellästi itse aina; Hän uskoa vaan tarkastaa, Ei töitä puuttuvaisen, Ja itse varsin vahvistaa Hän voimat uupuvaisen.

3. Sä, viinamäen haltia, O Jesus, miksi emme Sun käskyäsi kallista Me pane mielehemme! Ei missään löydy semmoista Autuutta maailmassa, Kuin Herraa kuulla, palvella Uskossa puhtahassa.

4. Pois pelko, että luopunut Hän olis armostansa! Ei Herra ole puhunut Niin meille sanassansa; Ei sulje Herra porttiaan, Ehk' on jo läsnä ilta, Ei tahdo kieltää armoaan Myöhäänkään tulevilta.

5. Mut älä luule kuitenkaan: Kyll' ompi aikaa vielä, Mä ensin tahdon hetken vaan Iloissan' olla täällä! Et tiedä, raukka, milloinka On päiväs päätettynä, Ja armon aika loppunna, Ja sinä hyljättynä.

6. Minäkin myöhään Jesuksen Tyköhön käännyin raukka, Jok' olen orja turhuuden Ain' ollut näihin saakka; Mua kutsuttiin, vaan lihani Ja maailma se voitti; Epäilin, viivyin vieläki, Kuin iltatähti koitti.

7. Nyt iloitsen, kuin löysin sen, Joka mun kuorman' kantaa, Pois pyhkii minun rikoksen', Anteeksi syntin' antaa. Niin, Jesus, mua vahvista, Ett' aina ahkerasti Sinua mahdan palvella Päiväini päähän asti!

Tämä ei kuitenkaan näy komiteaa tyydyttäneen, päättäen siitä, että seuraavaan ehdotukseen otettiin Stenbäckin ehdotuksen suomennos, lisättynä yhdellä värsyllä (v. 6):

1871: 201. O miksis viivyt, ihminen, Kuin viinamäkehensä Sua kutsuu ääni Jesuksen Ja pyytää väkehensä? Ei löydy missään semmoista Autuutta maailmassa, Kuin Herraa kuulla, palvella Uskossa puhtahassa.

2. Äl' ajattele: myöhäistä Se nyt jo ompi mulla! Sun Herra viinamäkeensä Hiljainkin käskee tulla; Ei sulkenut hän porttiaan, Ehk' oli läsnä ilta; Ei kiellä Herra armoaan Myöhäänkään tulevilta.

3. Äl' ajattele kuitenkaan: Kyl' ompi aikaa vielä, Mä ensin tahdon hetken vaan Viel' huvitella täällä! Et tiedä, raukka, milloinka On päiväs päätettynä Ja armon aika loppunna Ja sinä hyljättynä.

4. Minäkin myöhään Jesuksen Tyköhön käännyin kurja, Jok' olen kauvan turhuuden Ja synnin ollut orja; Mua kutsuttiin, vaan lihani Ja mailma aina voitti; Epäilin, viivyin vieläki Kuin iltatähti koitti.

5. Nyt iloitsen, kuin löysin sen, Joka mun kuorman kantaa, Pois pyyhkii minun rikoksen', Anteeksi syntin' antaa. Niin, Jesus, mua vahvista, Ett' aina ahkerasti Sinua mahdan palvella Päiväini päähän asti!

6. Mut muistuta mua ainian, Ett' paljon kutsutuita On taivaan valtakuntahan, Vaan harvat valituita, Ja että, jos en lahjaksi Mä armopalkkaa saisi, Paraskin työni kaiketi Juur tyhjään raukeaisi!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 201, jolloin otettiin siihen myös alkuperäisen v. 2 (Ei ole raskas kuormansa).

Eri värsyt johtuvat siis: vv. 1, 2, 3, 5 ja 6 Runebergin virrestä (vv. 1, 2, 4, 5, 6), v. 4 Stenbäckin virrestä (v. 3) ja v. 7 on suomentajan. Kenen on viimemainittu? Kiljanderin suomennoksessa sitä ei ole. Kenties K. L. Lindströmin, päättäen Lönnrotin muistiinpanosta L II, s. 707. Sanotut muistiinpanot eivät kuitenkaan joka kohdassa ole aivan tarkkoja.

Matt. 20, Rbg 202, Stenbäck 202, 1867: 201, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Sr 82, J. H. Roos, Anm. vid Förslag till Sv. Psb., s. 23.

116. Sun henkes tutki, ihminen, Se onko hedelmällinen? 7 v.

Laurentius Laurenti 1660—1722. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888. v. 7: Hemminki Maskulainen † 1619.

Bremenin tuomiokirkon kanttorin ja urkurin Laurentius Laurentin virsi:

Freylinghausen: 222. O Mensch, wie ist dein hertz bestellt? Hab achtung auf dein leben! was trägt für frucht dein hertzens-feld? sinds dornen oder reben? Denn aus der frucht kennt man die saat, auch, wer das land besäet hat, GOTT, oder der verderber.

2. Ist nun dein hertz dem wege gleich und einer neben-strassen, da auf dem breiten lastersteig die vögel alles frassen, ach! prüfe dich, es ist kein schertz, ist so bewandt dein armes hertz, so bist du zu beklagen.

3. Denn, ist der saame weggerafft, vertreten und gefressen, so hast du keine glaubenskraft, noch seelen-speis' zu essen. Fällt dir ins ohr der saame nur, und nicht ins hertz, so ist die spur zum leben gantz vertreten.

4. Ist auch dein hertze felsen-art, verhärtet durch die sünden, so ist der saame schlecht verwahrt auf solchen felsen-gründen. Ein felsen-stein hat keinen saft, drum hat der saame keine kraft zu spriessen und zu schiessen.

5. So lang noch nicht zerknirscht dein hertz, und vom gesetz zerschlagen durch wahre busse reu und scmertz, so kans nicht früchte tragen: bedenck es wohl, und thue buss, glaub' fest und falle GOtt zu fuss, so ist dein hertz genesen.

6. Oft ist das hertz auch dornen voll, mit sorgen angefüllet, oft lebet es in reichthum wohl, da wird der saam verhüllet, ja er ersticket gantz und gar, und wird nicht einmal offenbar, dass ist wohl zu beklagen.

7. So geht es, wenn man nur um geld und reichthum ist bemühet, und nur noch wohllust dieser welt mit aug und hertzen siehet, da kan kein gutes haben statt, wo man der wohllust nicht wird satt, der saame muss ersticken.

8. Doch ist, GOtt lob! noch gutes land auf dieser welt zu finden, das GOtt dem HErrn allein bekant, da in den hertzens-gründen der saame, den GOtt eingelegt, noch hundertfältig früchte trägt: das sind die rechten hertzen.

9. Wer ohren hat, der höre doch, und prüfe sich ohn heucheln, dieweil es Heute heisset noch: hie muss sich keiner schmeicheln. Die zeit vergeht, das ende naht; fällt auf kein gutes land die saat, so must du ewig sterben.

10. HErr JEsu, lass mein hertze seyn zerknirschet und zuschlagen, damit der saame dring hinein, und lass ihn früchte tragen, die mir im himmel folgen nach, da ich sie finde tausendfach, das wünsch ich mit verlangen!

K. M. Kiljanderin suomennos (käsikirj.):

202: Sydäntäs muista, ihminen, Ja sielus viljelystä, Onko se hedelmällinen Sanasta kylvetystä? Puu tutaan hedelmästänsä Ja laiho siemenistänsä; Kuink on sydämes laiho?

2. Jos ompi sydämes kuin tie, Se kylvetähän suotta, ei siinä siemen itäne, Ei hedelmätä tuota; Sen maailman linnut noukkivat, Pahuuden vallat polkevat, Niin siemen hukkaantuupi,

3. Jos verrattaisi kivistöön Siin sydämesi maata, Niin on myös kylvö mitätön, Se kasvua ei saata; Hetkeksi siemen juurtuvi, Mut pian jälleen kuihtuvi, Ei kestä poutasäätä.

4. Monelta orjantappurat Ei lähde sydämestä, Ne kasvun tukahuttavat Ja varttumasta estää; Elämän huolet, ahneus Hekuma, turhuus, rikkaus Sydämen valloittavat.

5. Mut kiitos olkoon Jumalan Et onpi vielä maata Myös parempaaki ainian, Kun siementä ei saata Katoomaan, mutta antaa sen Hedelmän satakertaisen Runsaasti edes tuoda.

6. Kell onpi korvat, kuulkohon Ja aina aikanansa Myös sydäntänsä tutkikoon, Mitenkä on sen kanssa; Pian on päivä rientävä, Kun sydän ei tee hedelmää, Seuraa ijäinen kuolo.

7. Sydämet Jesu pehmitä, Ne tee hyväksi maaksi, Sanasi siemen idätä Runsaasti kasvavaksi; Suo sanas oikein kylvetyn Ja sydämehen kätketyn Ijäisen kasvun tuottaa!

E. Lönnrotin korjauksia: 1e: hedelmästään tunnetaan, 1f: Maa kasvustansa arvataan. Korjailtuna siitä tuli 1867: 202. Nykyisen muodon antoi virrelle Julius Krohn 1880: 202. Alkuperäisestä on käytetty säkeistöt 1, 2, 4, 6, 8. Nykyisen säkeistö 6 („Se hyvä maa . . . ") on nähtävästi Julius Krohnin. Viimeinen („Sydämet kovat . . .") on laadittu Hemminki Maskulaisen virren W 202: 7:n mukaan:

„Meidän kovat sydämem', o Jumal'! Kynnä sanas ja henkes voimall', Maailmalliset esteet pois revi, Ettei ne meidän sydämeem' levii. Ann' sanas hedelmän kanss' kuulla, Ja uskoin sitt' autuaaks' tulla.

Luuk. 8, 1867: 202, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, (W 202), Kurv. 331, Knapp 823.

117. Niin suuresti on Jumala Maailmaa rakastanut. 5 v.

Saksalainen 1586. Hemminki Maskulainen † 1619. Israel Kolmodin 1643—1709. K. G. v. Essen 1815—1895.

Tuntemattoman saksalaisen virsi v:lta 1586:

Beckman, s. 398. ALso hat Gott die welt geliebt, Dass er Christum hat geben, Seinn lieben Sohn, in tod betrübt, Dass wir nun ewig leben, O Gott, wie gross ist deine lieb, Die kein mensch kan von hertzen Gantz ermessen, O Herre Gott, gib gnad, Dass wir dess nicht vergessen!

2. Christus hat uns zum himmel bracht, Ohn aller menschen stärcke. Allein der glaube selig macht, Ohn alle unsre wercke. Darum wer glaubt

an Jesum Christ, Der hat das ewig leben, Merckt gar eben. Dann wo nicht glaube ist, Mag kein mensch selig werden.

3. Wer nicht glaubt, der ist schon verdammt, Als Christus selbst thut sagen: Nimmermehr er sich des erbarmt, Der trotzt auff werck ohn glauben: An leib und seel wird er geplagt, kan auch keinn trost erlangen, Ligt gefangen Allhier ohn alle gnad Ewig in todesbanden.

4. Wer gläubig bleibt biss an sein end, Der wird gwiss selig werden Wer Christum frey ohn furcht bekennt, Vor aller welt auff erden, Den wird er auch im höchsten thron Vor Gott mit ehr bekennen, Und ihn nennen Seinen miterben schon, Dess freud wird sein kein ende.

Hemminki Maskulainen suomensi tapansa mukaan vapaasti. Siitä tuli W 203: Näin suurest' Jumal' armahtan' on Maailmaa, vihollistans' ilkiää. 5 v.

Samaan aikaan 1614 Sigfrid Forsius julkaisi ruotsinnoksen: Altså haffuer Gudh oss til frögd, Hela verlden älskat. 4 v.

Parannetun ruotsinnoksen julkaisi Gotlannin piispa Isr. Kolmodin: Wr 203: Så högt har Gud, oss til stor frögd, Den ganska verlden älskat. 5 v.

Pienin muutoksin siitä tuli R 147 ja Rbg 203.

P. J. Ignatius korjaili virttä (suomalaista W 203): Ign 60; samoin O. Pesonius. Niistä tuli: U 66 ja 65.

R 147. Så högt har Gud, oss till stor fröjd, Den fallna verlden älskat, Att han sin Son från himmels höjd Har sändt, som oss har frälsat. I synder var så verlden sänkt, Att hjelp ej stod att finna, Ej nåd att vinna, Om Gud sin Son ej skänkt; O, menska, det besinna!

2. Men detta är vår själatröst, En källa af all nåde, Att Jesus har oss återlöst Och frälsat af all våde. O Gud, hur är din kärlek stor! Hur ville du oss lisa, Oss hjelp bevisa! Den der på jorden bor, Kan det ej fyllest prisa.

3. Ty ho, som tror på Jesum Christ, Han evigt salig blifver: Den salighet, som förr var mist, Gud genom Jesum gifver: Ty icke har Gud sändt sin Son, Att han skall verlden dömma, Sin nåd bortgömma, Men, oss till en stor mon, Vill han vår synd förglömma.

4. Men den är redo dömd förvisst, Och honom Gud förkastar, Som ej vill tro på Jesum Christ: Han till förderfvet hastar, Ty efter han ej ville tro I Sonens namn allena, Guds lamm det rena, Gud honom själaro Och himlen skall förmena.

5. Den som till ändan trogen är, Skall lifvet få att ärfva: Det lif, som döden ej blir när, Månd' Christus oss förvärfva. Gif oss, o Gud, en stadig tro, Att Jesum här omfamna, Och sedan hamna Der själen haf-ver ro. Du oss till dig anamma!

Suomennoksen tästä toimitti K. G. v. Essen (käsikirj.):

203. Niin suuresti on Jumala Mailmaa rakastanut, Ett' ainokaisen poikansa On sille lahjottanut. Syvältä syntiin langennut, Pois tullut Jumalasta Ja autuudesta Mailma hukkunut Olis vapahtajatta.

2. Kallehin on se lohdutus Eläissä, kuollessamme Ett' onpi meille pelastus Näin suotu synneistämme. Ah kuinka suuri, palava On rakkautes aivan, O Isä taivaan, Kun poikas kuololla Meit autit alta vaivan.

3. Ken täällä uskoo Jesukseen Se karttaa synnin teitä, Sen Herra saattaa taivaasen, Ei hukkumahan heitä. Jumala antoi poikansa, Ei

maailmaa kadottamaan, Vaan vapahtamaan Ja meille armonsa Hänessä lahjottamaan.

4. Mut tuomittu jo totta on Ken armon ylön katsoo Ja kautta oman ansion Itsensä auttaa tahtoo. Sill' että pojan ainoon Hän hylkää huoletonna Ja uskotonna, Ilosta taivahan Hän pysyy osatonna.

5. Se elon saapi ijäisen Ja ilon taivaan perii Uskossa joka Jesuksen Tääll' elää, täältä erii. O Jesu, armos avulla Meit oikiaan uskoon auta Sun henkes kautta, Ja elon ehtoolla Taivahan iloon saata!

Siitä tuli 1867: 203. Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 203.

Joh. 3, W 203, Wr 203, R 147, Ign 60, U 65, 66, 1867: 203, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Sr 83, Rbg 203, Kurv. 332, R 1936: 30.

118. Pois hempeys ja hekuma, Ne monen sielun murhaa! 7 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 204. Bort, werld, med all din ståt och prakt, Som själars ro förtager, Bort rikdom, ära, gunst och makt, Som mången man bedrager, Bort vällust all och yppighet, Som gör att lätt vi vike Från kärlek och barmhertighet Och skiljas från Guds rike.

2. Hur mången lefver icke här, Som vore honom lifvet Till idel lek för hans begär, Till glädje endast gifvet! I rus och yra spiller han Det goda, här han äger, Och stormar lik den rike man, Hvarom oss skriften säger.

3. Der håfvor slösas utan skam, Der är han gerna inne, Men vågar armod träda fram, Förbittrar sig hans sinne; Den fattige får hårda ord, Får vid hans dörrar ligga, Och för sin hunger af hans bord Förgäfves smulor tigga.

4. En tid, en tid det räcker så, Då bli hvarannan like Den här till andras bröd måst gå Och den omätligt rike; Hvad olikt varit har förut, Det jemnas allt i grafven, Der klädes parpurn af till slut, Der fälls ock tiggarstafven.

5. Hvem har, när slut är jordiskt väl, När verldslig ära ramlat, Hvem har då skatter åt sin själ För evigheten samlat? Den ensam är sannskyldigt rik Och värd att lycklig skattas, All annan lycka, bublan lik, Knappt ägs förr'n den oss fattas.

6. Ve sådan fröjd, som drar oss bort Från glädjen utan ände, Ve sådan lust, som är så kort Och slutas med elände, Ve sådan glans och rikedom, Som när oss döden nalkas, Oss lemnar qvar med törstig gom Att evigt aldrig svalkas.

7. Nej, Jesu, gif mig kamp och nöd Långt hellre här i verlden, Än helvete och afgrunds glöd Uppå den sista färden; Men får jag gods och guld, så gör Mig snar att mig förbarma, Och nådigt städs mitt hjerta rör Till hjelp för dina arma.

K. G. v. Essen suomensi sen (käsikirj.):

204. Pois hempeys ja hekuma, Kun monen sielun surmaa; Pois korkeus ja kunnia, Ei ole teissä turvaa. Se joka rikkaudessa Ei lähimmäistän auta, Sen kalu, kulta, tavara Vaan kadotukseen kaataa.

2. Voi kuinka monta mailmassa Tääll' elää silmin nähden, Kuin olis heillä elonsa Vaan himojensa tähden. Herkullisesti eläen Sen rikkaan miehen kanssa He syöden, juoden, mässäten Tuhlaavat tavaransa.

3. Siellä he ovat mielellään Mis elo irstas hohtaa; Mut köyhän, kurjan nähdessään He tuskastuvat kohta. Jos joskus kurja vaivainen Tupahan tohtii tulla, Hän ajetahan pihallen, Saa kovat sanat kuulla.

4. Vaan aika kaikki tasottaa, Köyhyyden, rikkaudenkin, Pian on kuolo kutsuva Kuninkaan, kerjääjänkin. Kumpikin kohta siansa Turpehen alla saapi. Ken sitte kerjäläisestä Kuninkaan erottaapi.

5. Ken näistä on se rikas nyt Maan alla maatessansa? Se joka tääll' on säästänyt Ja koonnut aikanansa Eloo jota koi ei syö, Jota ei ruoste raiskaa, Ei tuli polta, varas vie — Muu kaikk' on turhanlaista.

6. Voi iloa kun päättyvä on itkuhun ijäiseen! Voi riemua kun kestävä On ajan niin vähäisen! Ken voisi sitä tavaraa Sanoa rikkaudeksi, Jolla ei vesipisaraa Saa kielen kasteheksi?

7. Suo, Jesu, ennen köyhänä, Vaivaisna täällä olla, Kuin sitten kuolinhetkenä Ijäiseen vaivaan tulla! Mut rikkautta minulle Jos soisit osakseni, Niin armeliaaksi köyhille Myös saata sydämeni!

A u g. A h l q v i s t suomensi myös virren (Pois loistonesi maailma, Ne sielun rauhan raataa; Säkenet I 1863, Oks., s. 123). Tämä ei kumminkaan tullut käytäntöön.

Nykyisen muotonsa sai virsi 1880: 204 J u l i u s K r o h n i n toimesta. Vain säkeistö 7 säilyi K. G. v. Essenin antamassa muodossa.

Luuk. 18, Rbg 204, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Sr 84.

119. Ah kuinka taivaan valtakunta On halpa monen silmissä! 6 v.

J u l i u s K r o h n 1835—1888.

Pääasiallisesti J u l i u s K r o h n i n virsi:

Alkupohjana on Luuk. 14: 16—24:n mukaan 1700-luvun alkupuolella laadittu virsi:

„Revalska Psalmboken": 390. Ach, huru mången sig utsluter från Herrans nattvard och thes bord, i thet han nöis, thet han åtniuter sin vinst och lust på thenna jord; sitt jorda-gods, sitt fä och brud mer älskar, än sin Herra Gud.

2. Ach usel ting, som af tig skattas för nöisam vinst och tidzfördrif. Tu ser och tror ei, at tig fattas tin bästa del, titt rätta lif. The frommas frögd hör tig ei til, som ei til målti'n komma vil.

3. Then målti'n sker i hiertat inne, i stillhet med vår Jesu kär; ther vi hans kärleks sötma finne, men ho sig ei insäncker ther, uti sitt hiertas inre grund, blir Jesu liufhet aldrig kund.

4. Han står för dörren ther och klappar, om tu ei honom låter opp; tu evigt mister och borttappar tin Jesum och alt saligt hopp; men öpnar tu för honom tå, så vil han kärligt ther ingå.

5. Han går tå in uti titt hierta och håller nattvard ther med tig; tå svinner all tin nöd och smärta, ty Jesus blir tig tröstelig, tu blir hans brud och enas rätt med Gud, på liuft osägligt sätt.

6. Men vilt tu ei til måltids komma, när han så kiärligt biuder tig, at smaka få med alla fromma, hur mild han är och liufvelig; Lär evigt tu ei smaka få hans nattvard, käre, tänck ther på!

7. Ther fins än mången lahm och blinder, jag menar doch på andigt sätt, som ser och klagar sina synder, och hungrar til att varda mätt af Herrans nåd och tröste-ord, och therför' fiker til hans bord.

8. Vill tu ei gå, så lär doch andra från syndsens byar löpa tit, ei mer på verldsens vägar vandra men söka Gud med lust och flit: the skola och uti sin nöd få ro, och smaka himlabröd.

9. Nu Herre, tu som tina känner, the ther som helt förachtad gå, ach samla snart tin trogna vänner, och åt them evigt smaka få then målti'n, som mot afton här utlåfvad och beredder är.

J. L. Runeberg korjaili tästä säkeistöt 1, 2, 4, 5 ja 6:

Rbg 205. Ack, hur sig mången utesluter Från Herrans helga högtidsbord, Och nöjs fåfängligt, när han njuter Sin vinst, sin lust på denna jord! Sitt gods, sitt spann, sin fästa brud, Han älskar mer än Herran Gud.

2. Hvad uselt ting, som af dig skattas För nöjsam vinst och tidsfördrif; Du ser och tror ej att dig fattas Din bästa del, ditt rätta lif. Ack, Jesu fröjd hör dig ej till, Som ej hans nattvard smaka vill.

3. Han kommer för din dörr och klappar, Och vägrar du att låta opp. Betänk att honom du borttappar, Med honom ock allt saligt hopp; Men öppnar du för honom, då Vill kärligt han till dig ingå.

4. Ja, in han går uti ditt hjerta Och håller nattvard der med dig, Förjagar all din nöd och smärta Och dröjer blid och tröstelig. Du blir hans brud och enas rätt Med Gud på ljuft, osägligt sätt.

5. Men vill du ej till måltids komma, När han så villigt bjuder dig, Och pröfva få med alla fromma, Hur mild han är och ljufvelig, Skall snart du evigt sakna få Hans nattvard, käre, tänk derpå.

Runeberg on alkuperäisiin käsikirjoituksiinsa myös merkinnyt, että hän on tämän virren laatinut „Efter Revalska psb".

Siitä tuli Sr 85.

K. L. Lindströmin suomennos 1860 on tehty J. L. Runebergin mukaan (käsikirj.):

205. Ah, kuinka Herran armopöytä On unhotettu monelta, Ku tyty-väisyytensä löytää Vaan mailman huvituksissa Ja Herraa niin ei rakasta, Kuin katoovaista tavaraa.

2. Et näe, kuinka kaikki muuttuu, Kun täällä tekee ilosi, Ja paras osa sulta puuttuu, Kun iloittaa voi iäti; Saa Jeesukses et iloa, Jos heität armo-herkkunsa.

3. Hän kolkuttaa, ja jos et avaa Ja päästä häntä sisällen, Niin olet hänen kadottava Ja myöskin toivon autuuden; Mut jos sä avaat, kiirehtii Hän armahasti tykösi.

4. Käy sisähän hän sydämeesi Ja atrioitsee kanssasi, Hän vaivas poistaa, turvaa tiesi, Tykönäs viipyy armaasti, Ja viimein morsiannansa Sun taivaan iloon johdattaa.

5. Jos surutonna kutsuissansa Et tahdo tulla pitohon Ja maistaa hurskahitten kanssa, Kuink sangen suloinen hän on, Niin ehk'et ehtoollisestaan Saa enää osaa ollenkaan.

E. Lönnrot liitti tähän käsikirjoitukseen korjauksia, joista useimmat otettiin huomioon, kun julkaistiin 1867: 205. Siten tuli esim. v. 1:

Ah, kuinka taivaan valtakunta On hyljättynä monelta, Jotk' aikaa viettää surutonta Himoinsa huvituksissa, Ja askareissa maailman Pois unhottavat Jumalan!

Nämä 3 viimeistä säettä ovat E. Lönnrotin korjauksen mukaan.

Seuraavaan ehdotukseen 1871: 205 tuli lisää yksi säkeistö, joka on luultavasti E. Lönnrotin kirjoittama:

6. O Jesus, auta aina muistan Mä suurta ehtoollistasi, Maailman mielestäni suistan Ja kuulen kutsumistasi, Suo valmis olen ajallaan Ennenkuin ovi suljetaan.

Sellaisena virsi oli 1871 ja L I, kunnes Julius Krohn uudisti virren Luuk. 14:n mukaan kokonaan:

1880: 205. Ah kuinka taivaan valtakunta On halpa monen silmissä! He viettää aikaa surutonta Himoja tyydytellessä, Ja askareissa maailman Pois unhottavat Jumalan.

2. On pidot meille valmistettu Hääsaliin tuonne kauniiseen, On taivaan herkut varustettu Kautt' itse Herran Jesuksen; Luulispa kaikkein rientävän Pitoihin parhaan ystävän.

3. Mut, ah kuin moni esteleepi! Ken härän onpi ostanut, Sit' ensin toki koitteleepi; Ken vaimon juur' on kihlannut; Ken saanut uuden vainion, Jok' ensin katseltava on.

4. Voi varokaatte, varokaatte, Ett'ette saisi katua! Nyt tarjon' on, nyt kaikki saatte, Myöhäist' on kenties huomenna; On ovet silloin lukitut, Pois ulosjääneet suljetut.

5. Turhaanpa te kolkuttelette, Ei ovi enään aukeekaan; Jos kuinkin itkein rukoilette, Se vastaus vaan annetaan: „Ajoissa ette tulleet, nyt Olette ijäks hyljätyt."

6. Oi Jesus, aut' ett' aina muistan Mä suurta ehtoollistasi, Maailman mielestäni suistan Ja kuulen kutsumistasi, Ett' olen valmis ajallaan, Ennenkuin ovi suljetaan!

V. 3 sai kuitenkin nykyisen muotonsa vasta 1886.

Virressä on siten alkuperäisestä käytetty vain ensimmäistä säkeistöä ja sekin on matkallaan joka askeleella muuttunut: alkuperäisen „Herrans nattvard och thes bord" on Runebergillä „Herrans helga högtidsbord", Stenbäckillä „himmelrikets högtidsbord", Lindströmillä „Herran armopöytä", ja 1867:ssa on „taivaan valtakunta".

Viimemainittu sanonta on sitte säilynyt nykyiseen asti.

1 säkeistön loppuosa d e f on Lönnrotin mukaan, vv. 2—5 J. Krohnin, v. 6 luultavasti E. Lönnrotin.

Virsi on siis pääasiassa J. Krohnin. Runebergiltä ei tässä ole mitään.

Luuk. 14, Revalska Psalmboken 390, Rbg 205, Stenbäck 205, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Sr 85, vertaa Kuopion Hiippak. San. 1859: 6.

120. Te synnin orjat herätkäät ja kiirehesti lähtekäät Jo luoksi ystävänne! 7 v.

Laurentius Laurenti 1660—1722. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Julius Krohn 1835—1888.

Bremeniläisen kanttorin Laur. Laurentin virsi:

Russl. 312. Ihr armen Sünder kommt zu Hauf, Kommt eilig, kommt und macht euch auf Mühselig und beladen. Hier öffnet sich des Heilands Herz Für alle, die in Reu' und Schmerz Erkennen ihren Schaden.

2. Es heisst: Er nimmt die Sünder an. Drum komm: denn Jesus will und kann Dich retten und umarmen. Komm weinend, komm in wahrer Buss' Und fall' im Glauben ihm zu Fuss'. Er wird sich dein erbarmen.

3. Ein Hirt verlässt sein Schäflein nicht, Dem's in der Irr' an Hülf' gebricht; Er sucht es mit Verlangen. Er lässet neun und neunzig stehn, Um nur dem einen nachzugehn, Es freudig zu umfangen.

4. So sucht der treue Jesus Christ, Das Schäflein, das verloren ist, Bis dass er es gefunden. Ach lass dich finden, liebe Seel', Und ihn hinfort zum Führer wähl', Noch sind die Gnadenstunden.

5. O Jesu, deine Lieb' ist gross; Ich komm mühselig, arm und bloss, Ach, lass mich Gnade finden. Ich bin das Schaaf, das sich verirrt, Ach nimm mich auf, du guter Hirt, Und tilge meine Sünden.

6. Ach wehe mir, dass ich von dir Gewichen bin zum Abgrund hier, Ach lass mich wiederkehren. Zu deiner Heerde nimm mich an Und mach' mich frei von Fluch und Bann, Dass ist mein Herzbegehren.

7. Lass mich dein Schäflein ewig sein, Sei du mein treuer Hirt allein Im Leben und im Sterben. Lass mich der Weltlust und der Sünd' Absagen und als Gotteskind Um dich, mein Heil, bewerben.

8. Ich will von nun an sagen ab Der Sündenlust bis in mein Grab, Und in dem neuen Leben In heiliger Gerechtigkeit Dir dienen noch die kurze Zeit, Die mir zum Heil gegeben.

Muutamissa virsikirjoissa on vielä yksi värsy lisää, niin esim.

Ev. Ges. 178: 9. Ach, nimm dein armes Täublein ein, Und lass es sicher bei dir sein, Wie in der Felsenhöhle. Bewahre mich vor Sündenwerk, Und schenke deines Geistes Stärk' Dem Leibe und der Seele.

Aug. Ahlqvist suomensi virren:

Oks. 206. Te syntis-raukat, herätkää, Ja joutukaa ja lähtekää, Suruen syntejänne! Sylinsä Kristus suorittaa, Kaikille, joita huolettaa Ja raskastaa rikokset.

2. Sen syntisen, ken pakenee Jeesuksen luo, hän armaitsee, Ja rakkaast' ottaa vastaan. Siis tullos, syitäs itkien, Ja jalkain juureen langeten, Pois ei hän lykkää lastaan.

3. Ei paimen hyljää lammastaan, Vaan rientää häntä auttamaan, Ja etsii eksyksistä. Hän luopuu muusta laumastaan, Tät' yhtä lähtee huutamaan, Syleillen löydettyään.

4. Tään paimenenpa huolella Myös Jeesus Kristus sielua Ain' etsii eksynyttä. Siis riennä hälle vastahan, Ja liity hänen laumaansa, Kun viel' on armon aikaa!

5. O Jeesus, rakkautes on suur! Mä tulen raadollisna juur', Mun anna armos saada! Tuo olen lammas eksynyt, Sumuhun synnin peittynyt, Ah etsi, nosta täältä!

6. Voi mua, kurjaa lammastas, Kun luovuin poies laumastas, Ja eksyksihin jouduin! Tee vielä lampahaksesi Sun lammas-huonehessasi! Se on nyt hartain pyyntön'.

7. Ja ole itse paimennan' Ja turvanan' ja suojanan' Elossa, kuolemassa! Suo, hyljään synnin, maailman, Ja muutun lapseks' Jumalan, Lunastustani etsin.

8. Nyt tästä hetkest' alkaen Pois luovun teiltä syntisten, Elohon uuteen käännyn, Elohon käännyn hurskauden, Sen kuuron sua palvelen, Mik' armon aikaa kestää.

„Lähde: Laurentius Laurentiin virsi: „Ihr armen Sünder, kommt zu Hauf", löytyvä G. A. Franken ulosantamassa: Geistreiches Gesangbuch

ja myös virsikirjassa: Gesangbuch für evangelische Gemeinden in Russland N:o 312. Tästä jälkimmäisestä on virren 9:s värsy, minun katsoessani ei syyttä, jätetty pois, ja tätä esimerkkiä on seurattu ylläolevaa suomennostakin tehtäessä."

Vuoden 1867:n ehdotukseen otettiin virsi pienin muutoksin 8-säkeistöisenä (1867: 206); mutta v. 1871:n ehdotukseen lisättiin 9:s säkeistö:

1871: 206. Te syntisraukat, herätkää Ja lähtekää ja rientäkää Nyt luoksi ystävänne! Sylinsä Kristus avajaa, Siis hälle vastaan joutukaa Suruen syntejänne!

2. Syntistä, joka pakenee Jesuksen luo, hän armaitsee Ja rakkaast' vastaan ottaa; Siis joudu, riennä itkien, Armoa hältä kerjäten, Niin armahtaa hän totta.

3. Ei paimen hyljää lammastaan, Vaan rientää sitä auttamaan Ja etsii eksynyttä; Hän luopuu muusta laumastaan, Tät' yhtä lähtee huutamaan Ja suosii löytynyttä.

4. Tään paimenenpa huolella Myös Jesus etsii sielua Jok' eksyi synnin tielle; Siis riennä hänen vastaansa, Niin vie hän sinun laumaansa, Sua ettei surma niele.

5. O Jesus, rakkautes on suur! Mä tulen raadollisna juur Anoen armoasi; Mä olen lammas eksynyt, Sumuhun synnin peittynyt; Mua saata laumahasi!

6. Voi mua kurjaa lammastas, Kuink' eksyä pois laumastas Näin synnin korpeen taisin! Mua saata jälleen laumahan, Että sun äänes armahan Ilolla kuulla saisin.

7. O Jesus, hyvä paimenen', Ain' kaitse mua johtaen Kaikilla retkilläni; Suo hyljään synnin, maailman, Sen turhuuden ja hekuman, Sua seuraan mielelläni.

8. Suo, Herra, tästä alkaen Pakenen tieltä pahuuden Menosta syntisestä, Elohon käännyn uutehen, Sen hetken sua palvelen Kuin armon aika kestää!

9. Mun sielulleni lepo suo, Haavoissas rauhan asunto Armostas sille lainaa; Syntiä vastaan valvomaan, Urhoollisesti sotimaan Hengelläs auta aina!

Sellaisena virsi oli ehdotuksessa L I. V. 1880 jätettiin säkeistöt 5 ja 9 pois, joten virsi supistui 7-säkeistöiseksi, saaden muutenkin nykyisen muodon.

Luuk. 15, Oks. 206, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Rbg 206, Sr 86, Knapp 1331.

121. Erotkaat synnin saastaisen Vallasta kauhiasta! 7 v.

Sigfrid Aaron Forsius s. n. 1550 † 1627. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Tammisaaren kirkkoherran Sigfrid Forsiuksen virsi:

Säkeistöjen alkukirjaimet ruotsinkielisessä ovat olleet alkuaan: Sigfridus.

Wr 207. Står up af synd med allo flit, Står up af synden lede, Som er bortdrager alt för vidt, Från Gud, i evig vrede, Från salighet, i evig led, Från ljus i mörkret kalla; Ty HErren god, Han tager emot Dem, som til honom falla.

2. Et får af hjordenom afskred, Och kom i öknen stygga: Det gjorde herdanom förtret, Han vänder sig til rygga, At söka det får, från ulfvens klor: Och när som han det finner, Bär han det hem Och är ej sen Af frögd hans hjerta brinner.

3. Strax grannar, husfolk, vänner sin Han til sig sammankallar; Han säger: glädjens vänner min, Med mig, o! glädjens alla, At jag upfann, från ulfvens tand, Det borttappade lammet. I himmels högd, en lika frögd Yppas med mycken gamman.

4. För Gud sig glädja Änglar all, Och all den himmels skara, När syndaren utaf sit fall Upstår och vil from vara; Ty vänd dig om, förlorad son, Vänd dig hem til din fader; Se, svinadraf du äter af, Armod du på dig lader.

5. Rik är din fader, du äst arm, Hans drängar bröd ej felar: Han visst utaf sin faderlig barm Den brist dig igen helar. Säg, fader kär, jag är ej värd Din son nu mera heta, För dårskap min: o fader fin, Med drängar lät mig äta.

6. I himmelen och inför dig Hafver jag syndat svåra, För dig jag blyges hjertelig, Och fäller bittra tårar, At jag mit arf förutan tarf, Från dig för tid utkrafde; Det jag utöst, och platt förslöst Har med stor hån och skada.

7. Dränga-rätter mig njuta lät, O du min käre fader, Fast jag där til ej hafver rätt; Min brott gör mig den skada. Se, detta tal beveka skal, Din fader och omvända, At han dinskuld, så mild och huld, Förgäter utan ända.

8. Uti sin famn han tager dig, Af faderligo bröste, Och gläder sig så hjertelig, Af kärlek han dig kysser: Bepryder dig med kläder ny, Och skor på dina fötter, En guldring skön ändå til lön, At du får barnarätter.

9. Han slagtar ock en göddan kalf För sig och sina vänner. Hans kärlek mot dig är ej half, Af ömko hans hjerta brinner; Ty gack nu hem, och var ej sen Begråt din förra dårhet. Såg: Fader from, här är din son, Ack hjelp af denna svårhet!

Suomennos painettiin vasta 1701:

W 207. Jo nouskaat kaikin ahkerast' Pois synnin alta kauhian, Se teit' pois vetää Jumalast' Tuo pääll' ijäisen vaivan, Autuudest' se teit' tuskaan vie, Valkeudest' pimeyteen; Vaan Jumala hän halajaa, Ett' tykköns' tulette rieten.

2. Yks' lammas eksyi laumasta, Ja joutui kauvas korpeen, Sen ylits' mieltä karvasta Ja murhett' kantoi paimen; Läks' etsimään, ettei eläint' Tät' saisi suuhuns' susi: Sitt' olallans' vie kotians', Iloiten, ett' sen löysi.

3. Koht' kokoon kutsuu ystäväns' Ja kyläns' miehet kaikki, Heill' puhelee sitt' mielissäns': Iloitkaat, rakkaan', ratki Mun kanssani, ett' lampaani Sain pojes pedon kurkust': Niin taivaass' kanss' juur' iloissans' Ollaan kääntyväst' sielust'.

4. Se taivaan joukoll' ilon antaa, Ja enkeleill' riemun suuren, Kosk, syntinen itsens' parantaa, Ja kääntyy Herran puoleen; Siis palaja, poik' tuhlaaja, Kanss' riennä majall' Isäs. Miks' ravall' viel' sinus täytät tääll'? Vaivaisuus tulee päälles.

5. Sun Isäs huoneess' puutosta Ei leiväst' ole perheell': Hän isällisest' halusta Sun vastaan-ottaa todell': Siis sano niin: o isäni! En lapseks' kelpaa sinull', Vuoks' tyhmyyden, jot' katunen, Suo perheen leipää minull'.

6. Sun edessäs ja taivahan Mä rikoin raukka raskaast', Jost' häpeen tuskall' tunnossan', Kanss' suren, itken hartaast', Ett' tavarast' ajattomast' Mun osan' ulos otin, Jonk' sitt' pahoin ulos jaoin, Sill' häpiän päällen' tuotin'.

7. Ann' armost' kuitenk' nautitan' Se kuin perheellen tulee, Ehk' en siihenk', jot' valitan, Mä mahdollinen ole: Tai nöyryytes sun isäs myös Kyll' taivuttaa ja vääntää, Ett' rikokses antaa anteeks', Ja tykös itsens' kääntää.

8. Sun sivuu sitte sylihins', Ratk' mielest' rakkahasta, Ja syttyy ilmei iloihins', Suut' antaa suloisesta. Vaatteill' uusill' lahjoittaa viel', Kanss' kengät jalkaas tuottaa, Viel' sormuksen suo sormehen, Sun lapseks' omaks' ottaa.

9. Viel' teuraaks' tekee lihavan Hän härjän ystävillens'; Sill' näyttää haluns' palavan, Ja rakkahan sydämens': Siis kotia juoks' sun isäs luoks', Ja itke tyhmyytt' entist', Kans' isälles näin sanele: Pääst' lapses näistä tuskist'.

K. L. Lindström esitti uudistusehdotuksen (käsikirj.):

Jo nouskaat synnist ahkerast Se vetää päällenn vaivan Pois viepi teitä Jumalast Ja autuudesta taivaan Ijäiseen onnettomuuteen Pimeyteen valosta; Mut Herra puoleens kääntyneen Taas armo-syliins nostaa. 9 v.

E. Lönnrot teki siihen muutamia korjauksia. Siten tuli 1 v:n alku:

Jo heittäkäätte synnin tie Se päättyvä on vaivaan Pois Jumalasta teidät vie — — —.

Komitea laati virren uuteen asuun:

1867: 207. Pois jättäkäätte synnin tie, Se päättyvä on vaivaan, Pois Jumalasta teidät vie Ja autuudesta taivaan! Mut Herra armons' suojahan Kääntyvän jälleen ottaa, Kuin siitä vertauksissaan Näin Jeesus puhui totta. 10 v.

Vv. 4—8 ovat siinä Luuk. 15:n mukaan uudelleen vapaasti muodostetut:

4. Kuin vaimo tulen sytyttää Ja etsii penninkiään — — —.
5. Yks poika otti osansa Tavarast' isältänsä — — —.
6. Hän palas, isän iloa Ken kertoa nyt voikaan? — — —.
7. Parannuksesta syntisen On ilo tavahassa — — —.
8. Käy Isäs tykö sinäki! Niin vastaasi hän rientää — — —.

Sekä loppusäkeistöt:

9. Sun sulkee sitten syliinsä, Ja antaa sulle suuta — — —.
10. Hän pyhän juhla-atrian Viel' ystävilleen laittaa, Jost' Isän ilon palavan Nyt kukin nähdä taitaa; Siis riennä luokseen rukoile, tyhmyyttäs entist' itkein: Syntiä älä muistele, Uudista mielen', retken'.

Virsi pysyi sellaisenaan 1871 ja L I:ssä, kunnes 1880 tuli Julius Krohnin laatima uusi ehdotus, joka tarkemmin noudattaa W 207:ää. Vanhan säkeistöt 7 ja 8 on kuitenkin supistettu siinä yhdeksi ja säkeistö 9 jätetty kokonaan pois. Virsi lyheni siten 7-säkeistöiseksi, saaden muutenkin nykyisen muotonsa.

Luuk. 15, Wr 207, W 207, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Rbg, Sr 1887.

122. Vuorella Kristus kirkastui Kuin päivä paistavaksi. 7 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

J. Krohn arvelee virren johtuvan jostakin saksalaisesta (Suom. Wirsik. hist. 1880 s. 30). P. J. I. Kurvinen (s. 328) on tutkinut asiaa ja tullut siihen tulokseen, että virsi on H. Maskulaisen alkuperäinen virsi:

W 208. Kuin Jesus vuorell' kirkastui, Kolmen apostolins' nähden: Moses ja Elias ilmestyi Christuksen kunnian tähden: He puhuit hänen piinastans', Jonk' kärsivä oli kohdastans', Meidän autuudem' tähden.

2. Kuin Pietar' kipinän kirkkaudest' Ja taivaan ilost' sai maistaa, Koht' tunsi taitons' tarkkaudest', Joit' ennen ei nähnyt koskaan: Riemust' raukes' houraus-sanoin Kolme majaa tehdäksens' anoi, Moseksell', Eliall', ja Herrall'.

3. Isän ääni pilvest' kuului, Kuin heitä ympärins' varjoi, Christuksest' todistain näin puhui, Ja kaikkein eteemme varoi: Tämä on minun rakas Poikan', Kuin minäkin Jumall' joka aikan', Minust' ijankaikkisest' syntyn.

4. Johon kokonans' mielistyn, Jonk' tähden on hyvä minull' suosio Myös muihin kaikkiin ihmisiin, Kuin häneen tahtovat suostuu: Hänt' kuulkaat, mitä hän teill' sanoo, Kaikk' tehkäät, mitä hän teilt' anoo, Kaikk' karttakaat, mitä hän kieltää.

5. Koht' opetuslapset vavahdit, Jotk' ennen riemastuit sangen, Sitt' kuin Isän ääni kajahti, Pelvost' olit maahan langenn': Jumalan ääntä kirkkaudessans' Ei liha kärsi turmeluksessans', Ennen kuin kirkastetaan.

6. Heit' Christus ojentaa ja lohduttaa: Täst' ette peljätä mahda, Tämä näky teitä totuttaa, Ett' uskoo minun päällen' taidat. Minä Jumalan Poika ainoa olen, Kuitenki teidän tähten' kuolen, Kuin ennustit uhrit, propheetat.

7. Tämä Christuksen kiiltävä kirkkaus, Kussa kasvo kuin aurinko paisti, Vaatteet kuin valkeun vilkkaus, Kuin opetuslapset sen maistit, Kanss' edes menneit', taivaan kirkkaudess', Nä'it kunniass', suuress' ihastuksess', On tulevan elämän menost'.

8. Tain elämän hekuma, ilo jaloin, Kunnia hyvyys, rikkaus, rauha, Verraks' vedetyt taivaan eloon, On vaivaisuus, häpiä, meno turha. Ei taida tääll' taitom' käsittää Ijankaikkisen elämän hyvyyttä, Jonk' Christukses' Jumal' meill' valmist'.

9. Siell' näem' Jumalan kasvoist' kasvoin, Enkelitten ja pyhäin seurass', Iloss ijankaikkisess', kuin siell' on, Kunniass', sanomattomass' rauhass'. Tuhannen tuhatt' kertaa ylits' käy, Kaikk' enää kuin kukin ajatell' voi, Paits' niit', kuin ei ilmoitett' liene.

10. Miks' kuolemaa ajallist' kovin pelkääm', Jonk' lävits' eloon autuaan tulem'! Ett' ijäinen ilo on sen jälkeen, Jonk' suhteen ei vaivat mitään olle. Miks' emme vähää kärsiä mahda? Liiatenki hänen kunnians' tähden tahdo, Kuin ansainn' on autuuden meillen.

11. Miks' katovaa maailmaa rakastam', Sen hekuman perään pyörim'? Ain' ajallist' pyydäm' vahvasta, Näin kadotukseen päin pyrim'; Itsem' helvetin piinaan pudotam', Ja taivaan tavarat unhotam', Jotka ijankaikkiset ollee.

12. Sinn' ihanaan, iloiseen elämään Jos täältä tulla tahdom', Niin paratkaam' pahaa elämätäm', Ja Christusta kuulla mahdam; Hänen

uskossans' aina olkaam', Ristim' kärsikääm': näin sinne tullaan; Johon iloon meit' Jumal' vieköön!

Tästä johtuu kaksi virttä: nykyiset 122 ja 526.

E. Lönnrot muodosteli V 208:n uudelleen:

1867: 208. Kuin Herra Kristus kirkastui Vuorella kunniaansa, Niin Mooses siinä ilmestyi, Elias seurassansa; He puhui siitä menosta, Jonka hän Isäns' neuvosta Täyttävä oli kohta.

2. Kuin Pietari vilauksen Sai nähdä taivahasta, Hän hengessänsä eriten Maasta ja maailmasta, Lausui: „jos tahdot, laitamme Tähän ijäiset majamme, Täss' ompi hyvä olla."

3. Samassa ääni pilvestä, Kuin heitä ympär varjoi, Nyt kuului aivan äkistä: Ja selkeästi sanoi: „Tää on se rakas Poikani, Johonka mieltyi mieleni, Te häntä yksin kuulkaa!"

4. Johannes, Jakob, Pietari, Jotk' olit Herran kanssa, Kasvoilleen maahan lankesi Sen äänen kuultuansa, Vaan Herra, heihin ruveten, Näin lausui: „mitä pelkäätten? Nouskaatte ylös maasta!"

5. Tää Jesuksemme kirkastus Ja kunniansa suuri, Tää pyhäin miesten ilmestys On niinkuin kuva juuri, Kuin esimaku taivaasta, Sen kunniasta, riemusta, Valosta, autuudesta.

6. Välistä Kristus vieläki Kirkastuu uskovilleen, Mut pian hetki rientääpi, Ja hänt' ei nähdä silleen; Ei suotu Pietarillenkaan Kristusta kirkkaudessaan Katsella kauvan juuri.

7. Taivaassa vasta Kristusta Täydessä kunniassansa Ijäti saamme katsella Pyhien kaikkein kanssa; Kasvoista siellä kasvoihin Se nähdään, mitä varjoihin On kuvattuna täällä.

8. Kaikk' ilo, minkä maallinen Elomme täällä tarjoo, Verrattain taivahalliseen Ei ole muu kuin varjo; Ei ole senkään vertainen, Kuin valtameren suhtehen Pieninkin pisarainen.

9. Kuitenkin moni maailman Menoissa heiskuu, hyörii, Sen turhuudessa ainian Yöt, päivät pauhaa, pyörii; Valitsee nämät maalliset, Unhottaa taivahalliset Ja autuuden ijäisen.

10. Jos taivaan tahdot periä, Sun pitää maailmasta jo aikanansa eritä Ja lihan hekumasta. O Herra, meitä auttele, Sun Hengelläsi saattele Pyhäisi joukkoon! Amen.

Suurin muutoksin sai virsi 1880 nykyisen muotonsa (7 värsyä) Julius Krohnin kynästä.

Nykyisen 122:n eri säkeistöt ovat siten alkuaan: vv. 5, 6, 7 Hemminki Maskulaisen, vv. 2, 3, 4, Elias Lönnrotin, v. 1 Julius Krohnin (vastaa alkuperäisen säkeistöjä 1—4).

Matt. 17, W 208, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883. Vertaa nyk. 526, Kurv. 328.

123. Jumalan valtakunnan vaan Se näkevä on kerran. 5 v.

J. O. Wallin 1779—1839. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsin arkkipiispan J. O. Wallinin virsi:

R 199. O Gud! ditt rike ingen ser Och ingen blir derinne, Åt hvilken ej din Anda ger Ett menlöst barnasinne. Hvad köttsligt vett Ej hört och sett, Du har åt den förvarat, Som, from och ren, I nådens sken Ser himlens råd förklaradt.

2. Ett jordiskt sinne tryckes ner Af egen tyngd till jorden; Och den, i Gud ej lefver mer, Är död i synden vorden. Begärens brand Tar öfverhand Der Andans lif ej väckes; Den bryter ut Och blir till slut En eld, som aldrig släckes.

3. Jag vill; men, Gud! hvad mägtar jag, Så oren och så bräcklig? Ack! utom dig är kraften svag Och viljan otillräcklig. Det, som är födt Af kött, är kött; Men det (så sjelf du säger) Är anda, som Af Andanom Sitt lif allena eger.

4. Mig då, o Gud! din Anda gif, Som syndens lust kan döda Och till evinnerligit lif På nytt min anda föda. För tro och hopp Han låter opp De himlaportar klara; För öfvermod, För kött och blod De skola slutne vara.

5. Men alle äro barn af dig, Som af din Anda drifvas; Och är jag barn, så skall ock mig Det goda arfvet gifvas. Bland sorg och brist, Jag då för visst Min tröstekälla finner, Min själaro, Uti den tro, Som verlden öfvervinner.

6. Som dagg, af morgonrodnan född, Skall trones frukt ock flöda; Naturen skall, af nåden stödd, Sig för allt godt bemöda. Med hågen bytt, Med hjertat nytt, Ny hörsamhet och lydnad Förblifva skall Mitt barnakall, Och helighet min prydnad.

7. Snart får jag skåda hvad jag tror: Bör jag för döden bäfva? Nej! Christus i mitt hjerta bor: Han lefver, jag skall lefva. Nytt kreatur, Af Guds natur Jag är delaktig vorden, Och har min fröjd I himlens höjd, Fast ännu stadd på jorden.

8. Välsignad vare Gud, som har Oss födt på nytt till lifvet, Och oss en evigt mildrik Far I Jesu Cristo blifvit! Med honom vi Ock skole bli Medarfvingar i hoppet Till himlens ro, När, i sann tro, Vi här fullborde loppet.

Henrik Gabriel Krusberg suomensi sen: X 60/31 1821. Siitä tuli korjailtuna U 289.

Uusi suomennos on Julius Krohnin 1880: 209. Se tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Joh. 3, R 199, U 289, 1880, 1883, R 1936: 321.

124. Miksis itkit, rakas Herran' Puhkeusit kyyneliin. 11 v.

Elias Lönnrot 1802—1884.

Virsi on E. Lönnrotin elkuperäinen, jonka hän sanoo kirjoittaneensa Luuk. 19 mukaan. „Eräs arkkivirsi alkaa myöskin sanoilla miks' itkit rakas Herra, mutta muuta yhteyttä, kun juuri ne alotussanat, sillä ei ole tämän kokeeni kanssa." (LWU s. 186).

Mainittu arkkivirsi on suomennos virrestä joka kirjassa „Revalska Psalmboken" on numerona 398:

1. Hvi gråter tu, min Herre, så snart tu skåda får Jerusalem then käre, och doch til honom går? ach, tine ord oss lära, at tu af kärlighet, stor ömkan månde bära och öfver staden gret.

2. O ryska land och rike, han gråter öfver tig, ty han, fast utan like, tig älskar hiertelig . . . . 16 värsyä.

Sanottu virsi on alkuperäisenä K. G. Österlingin 1724 julkaisemassa „Ev. Läro- och Bönepsalmer":

1. Hvi gråter tu min Herre . . .
2. O Svea Land och Rike, Han gråter öfver tig . . . 16 värsyä.

Sen on suomentanut 1789 Iitin kirkkoherra David Lönneström:

1. Miks' itkit rakas Herra, Kohta, kosk' nähdä sait, Salemin viimeisen kerran, Kuhun kuoleen kuitenk' kävit. Ah, sanas, itkus neuvoo, Ett' rakkaudesta, Itkein viel' tarjoot armoo, Palaita pahuudesta.
2. O Suomen surkia saari! Sua Jesus rakastaa, Ot' näist' kyyneleist' vaari: Palaja pahasta . . . 15 värsyä.

E. Lönnrot julkaisi virtensä: Tähti 1864: 40, LWU 210:

1867: 201. Miksi itkit, rakas Herra, Vuodattelit kyynelii, Kuin sä Jerusalemii Lähentelit viimeis-kerran, Näit sen silmäis edessä Loisteessansa täydessä?

2. Sinä sääliväisyydestä, Rakkaudesta sen teit; Kadotuksessa kuin näit Kansan kaiken, eipä kestää Sitä voinut sydämes; Siksi vuoti kyyneles.
3. Herra laupeudessansa Oli kauvan kärsinyt, Juudan kansaa säälinyt; Lähettänyt armostansa Sille monet profeetat, Opettajat oikeat.
4. Kuin ei sillä kääntyneeksi Saanut kansaa synneistään, Lähetti hän lemmessään Kansan kaiken autuudeksi Oman Poikans' ainoan Maailmaa vapahtamaan.
5. Hänenkin nyt hylkäsivät Juutalaiset häväisten, Herran vihan hirmuisen Sillä päällensä vetivät, Jota Jesus katkerin Kyllä itki kyynelin.
6. Vielä nytkin surkutellen, Jesus, itket maailmaa, Synneissänsä nukkuvaa, Sanasi kuin halvennellen Aina ylenkatsotaan, Häväistään ja pilkataan.
7. Hengelläsi, Herra, meitä Holhoo, aina auttele, Parannukseen saattele, Ett' ei silmäs kyyneleitä Tulis, Jesus, milloinkaan Meidän tähden vuotamaan!
8. Suo, etsikkoajan täällä Kääntymykseen käytämme, Armotahtos täytämme, Että sitte vihdoin siellä Voiton aikaa iloista Viettäisimme taivaassa!
9. Kaiken tunnen heikkouteni, Vietellykset maailman, Juonet pirun kavalan, Petollisen sydämeni, Joista milloinkaan en saa Omin voimin voittoa.
10. Auta siis, o Jesus, itse Niitä vastaan sotimaan, Sinun kauttas voittamaan; Niinkuin templin puhdistit sä, Sydämeni puhdista, Asunnokses uudista!
11. Aja ulos sydämestä Rauhas myyjät, vaihtajat, Mailman ilon ostajat: Himot häijyt, kuin sen estää Olemast' asuntonas, Sun rukoushuoneenas!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Luuk. 19, Tähti 1864: 40, LWU 210, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

125. Ken ompi lähimmäiseni, Jot' aina eläissäni. 8 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. K. G. v. Essen 1815—1895. E. Lönnrot 1802—1884.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 209. Hvem kallar du din nästa här, Den du, på all din bana, Skall hålla som dig sjelf så kär, Som Herrans ord dig mana? Hvem är

den man, Hvar finnes han? På denna strand, I fjerran land, Hvar skall man honom spana?

2. Är det en skyld, den samma blod Har närmst med dig förenat, En moder ljuf, en fader god, Den Herrans bud har menat? En vän kanske? Ja, fjermare: Den fromme hop, Som Christi dop Har tvagit, styrkt och renat?

3. O, bortom länder, haf och berg, Hvarhelst sig lif kan fästa, Der syns, fast skild till tal och färg, Guds håfvor menskan gästa. På snöhöljdt fjäll, I solvarmt tjäll, Der blomstring bor, Der ört ej gror, Der ser du ock din nästa.

4. Du ser en menniska, som du, Vid fröjd och sorger bunden, Du ser ett lif, som lefves nu Och som förgår med stunden; Du ser den lott, Du sjelf har fått, Af lust och nöd, Af lif och död, Så lika allt i grunden.

5. Det är din nästa, som du ser; Så följ då ordets lära Och skynda, der han ligger ner, Att honom, hjelp beskära. Till bistånd var Beredd och snar Med tröst och råd, Med verk och dåd, Till Jesu fröjd och ära.

6. Ja, Jesu, du som lidit har För vän och ovän lika, Din kärlek läre oss enhvar Att ej vår nästa svika; Om känd han är, Om främling här, Går nöd uppå Vi hjelpa må Och ej från honom vika.

7. Sannfärdigt är Guds dyra ord, Att kärlek är det bästa; I allt, i himmel och på jord, Gör kärleken det mesta; Men ensam går, Och utan spår Och utan vän Försvinner den, Sig sjelf blott har till nästa.

K. G. v. Essen suomensi sen hyvin vapaasti (käsikirj.):

211. Ken on se lähimäisesi, Jota kuin itseäsi Sun rakastaman pitävi Maan päällä eläissäsi? Isäsikö? Vai äitisikö? Vai veljesi, sisaresi? Vai armaat ystäväsi?

2. Ei yksin ne, ei läheiset, Ei tuttavasi omat; Vaan myöskin kansat kaukaiset Sun lähimäises ovat; Ei katsota sukuansa, Ei kieltänsä, ei mieltänsä, Ei missä asustavat.

3. Sä heissä löydät veljesi, Jotk' onpi tänne maahan yks isä pannut kanssasi, Määrännyt asemahan. Se kun sun loi myös heidän soi Elämähän ajan vähän Ja kanssas kuolemahan.

4. Ne kaikki lähimäisesi On raamatusta nähden Siis auttamahan alati Hätäyneitä lähde Neuvoillasi ja töilläsi Heit hoitaen, lohduttaen Jesuksen nimen tähden.

5. Sä kuolit kaikkein edestä, O Jesu, ristin päällä, Se rakkautes mielessä Ain olkoon meillä täällä! Ja outoa kuin omaista Me tarpeessaan ain auttamaan Mahdamme riennätellä.

6. Jumalan sana tosi on Ett' rakkaus kaikki voittaa, Sen voima aivan verraton Taivaas ja maassa koittaa. Mut yksinään katoopi hän Ken toisista ei huoliva Vaan itsiänsä hoitaa.

Sellaisenaan se tuli komitean ehdotukseen 1867: 211 ja 1871 paitsi että viimeinen säkeistö oli saanut muodon:

6. Totena pysyvä se on: Rakkaus kaikki voittaa, Se niinkuin tähti verraton Elomme teillä koittaa; Mut yksinään Katoopi hän, Ken, toisista Ei huoliva, Vaan itseänsä hoitaa.

Lönnrotin ehdotukseen L I 211 tuli lisää säkeistöt:

1. Ylpeys ompi vika suur — — —.

3. Vai onko lähimäiseni Juur kaikki maamme kansa, Jotk' aivan tuntemattani Elävät paikoillansa, Jotk' uskoa, Yht' oppia Tunnustavat Ja puhuvat yht' äitin kieltä kanssa?

5. Juur pitkin maata, maailmaa, Miss' ihmishenki huokuu, Ehk' eri kieli, usko, maa, On lähimäises luotu, Ja kaikille, Niin vieraille, Kuin veljilles Sun omilles On Herran armo suotu.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880. Siihen käytettiin L I:n järjestystä jättämällä v. 1 pois. Sanamuotoon tuli joukko muutoksia.

K. L. Lindström oli myös suomentanut Rbg 209:n, mutta se suomennos ei tullut käytäntöön.

Nykyisessä 125 on siis seuraavien suomennosta: K. G. v. Essenin: vv. 1, 3, 5, 6. E. Lönnrotin: vv. 2, 4. 1867: v. 8. 1880: v. 7.

Alkupohjana on Runebergin virsi Luuk. 10:n johdolla.

Luuk. 10, Rbg 209, 1867: 211, W 211, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Sr 89.

126. Jos Jesus armaani, Et pysy luonani. 5 v.

Sakari Topelius 1818—1898. Julius Krohn 1835—1888.

Sakari Topeliuksen virsi:

Sr 94. Om jag ej hafver dig, Min Jesu, städs när mig, Hvart hän skall jag mig vända, Hvem skall mig hjelpen sända, När syndens ångst mig väcker Och döden mig förskräcker?

2. Ty utan dig är jag Förlorad, arm och svag, Mig kropp och själ försmäkta, Af syndasår betäckta; Mig synden helt förkrossar, Och ingen mig förlossar.

3. Men när jag hafver dig, Min tröst evinnerlig, Mig intet mera felar: Du mina brister helar, Du frälsar mig ur nöden, Du väcker mig af döden.

4. I tron vill jag alltså Till dig, min Jesus, gå, Till dig vill jag mig sluta, Du skall mig ej förskjuta; Din kärlek skall dig tvinga Att skåda till mig, ringa.

5. Jag hör din milda röst: Var, dotter, vid god tröst; Din tro dig hafver helat. O Jesu, du, som delat Din tröst och hjelp åt arma, Dig öfver oss förbarma!

Julius Krohnin suomennos 1880: 212 tuli sellaisenaan nykyiseen.

Matt. 9, Sr 94, 1880: 212, 1883.

127. O ihminen, mielees se paina: Tää maailma ajallinen. 8 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsin arkkipiispan Hakvin Spegelin virsi:

Wr 211. Oss christna bör tro och besinna, Hvad Christus så nådigt har lärt, Då han oss har velat påminna, Hvad omsorg allt verldsligt är värdt; Ty den, som vill himmelen söka, Han kan ej det jordiska öka, Och sätta sitt hjerta dertill.

2. Att tjena två herrar tillika, Det kan ingen menniska rätt, Men endera måste man svika, När de bjuda hvar på sitt sätt. Om man vill

älska den ena, Kan man ej den andra väl mena; Men glömmer eller hatar hans ord.

3. Vi kunne omöjligen tjena Både mammon och Herran vår Gud, Så att vi dem bådom förläna Vårt hjerta, och lyda deras bud. Men den sig till Gud vill böja, Han bör dermed låta sig nöja, Förakta hvad verldsligit är.

4. Så sörjer ej för detta lifvet, Ej för dess tarfvor och brist; Ty Gud, som det hafver gifvit, Vill ock försörja det visst. Hvi tage vi på oss all mödan? Är lifvet ej mera än födan, Och kroppen än klädernas skjul?

5. Ser foglar, dem luften månd' bära, Som hafva ej vett eller skäl. Fast de hvarken så eller skära, Försörjer dock Gud dem väl. Ären j icke bättre än slike, Som Gud hafver redo gjort rike Utaf sin kunskap och nåd?

6. Ej kan med sin omsorg uträtta En liten till växten och kropp, Att hon någon aln kan sätta Till längden och höja sig opp. Fåfängt de sig här ock plåga, Som vänta all verldslig förmåga Igenom sin klokhet och konst.

7. Ser liljorna, hvilka upprinna På markene, när hon är grön: De intet arbeta och spinna; Dock är deras fägring så skön, Att Salomo, fast han var mäktig, Var ej i sin klädnad så präktig, Som ett af de blomstren är.

8. Om Gud nu så gräset bekläder, Som växer och varar så kort, Och man under fötterna träder, Skulle han då glömma oss bort? O, j klentrogne och svage, Som städse bekymrens och klagen, Som visste ej Gud eder nöd.

9. Så sörjer och fråger då icke, Utaf en misströstan rädd': Hvad skole vi äta och dricka? Hvad skole vi kläda oss med? Ty hedningar, som Gud ej känna, De plågas med tanken denna, Och hafva hvarken tro eller ro.

10. Vår himmelske Fader besinnar Allt, hvad som vi hafve behof; Men att man tidt det påminner I bönen, är ödmjukhets prof. Thy söker nu först Guds rike, Efter hans rättfärdighet fiker, Så faller allt detta er till.

11. Ack! skonen då eder för sorgen, Som är så fåfängelig. Den dagen, som kommer i morgon, Skall sjelf bära omsorg om sig. Hvad hjelper otidig åhåga? Hvar dag hafver nog af sin plåga; Man bör intet öka dertill.

Ensimmäinen suomennos v. 1701:

W 213. Maailman menon turhuuden meille, Christus christityill' opettaa: Ett' emme mahtais' sen päälle Murhetta suurta asettaa. Joka taivasta tavoittaa tahtoo, Maailman mahtaa hän ylönkatsoo, Eik' sydämell' siin' rippua.

2. Että palvella yhdell' kerrall', Ja kuuliaisuuden osottaa Kahdell' vastahakoisell' Herrall', Ei tapahtuu taida totta: Jos hän yhtä rakkaana pitää, Toisen mieli loukkaantuu siitä: Käsky ja tahto jää tekemät'.

3. Ei yksikään palvella taida Jumalatans' ja Mammonata, Eik' molemmill' sydäntäns' antaa, Käskyi kummankin noudattaa; Joka Jumalas' rippua tahtoo, Hänehen myös tytyä mahtaa, Maailman häjyn hyljätä.

4. Älkäät siis' muodottomasti Huoliko henkenne tarpeista: Miks' myös surett' surkiasti Ruuast', juomast' ja vaatteista? Eikö Jumal' teill' antaa voi näitä? Joka suuremmill' lahjoilla teitä, Ruumiill' ja Hengell' on lahjoittan'.

5. Katso lintuja lentävitä, Joill' ei tointa ole eik' taitoa; Ei kynnä, ei kylvä, eik' niitä, Eik' riiheen, aittaan kokoa; Jumal' kuitenkin ravitsee heitä, Eikö hän edes murhehtis' teitä? Joille soi toimen ja tuntonsa.

6. Ei taida myös pituudellens' Kenkään kyynärät' murhellans' Lisätä; vaan vaivaa itsens' Hukkaan työllä turhalla; Hukkaan ne myös vaivaavat heitäns', Jotka taidollans' taikka väelläns' Onnen tahtovat tavoittaa.

7. Katsos kuinka kukkainen kasvaa Kauniist' kedolla lakiall', Ei kehrää eik' itsiäns' vaivaa, Työll' ja vaivall' vaikiall': Ei kuitenkaan kunniasansa, Sankar' Salomo aikanansa, Niin korjast' ollut vaatetettu.

8. Jos Jumal' näin vaatettaa kedoll' Ruohon jalall' poljettavan, Taikk' ravinnoks' joutuvan pedoll', Taikk' pätsis' viel' poltettavan, Mahtaisko hän unhottaa teitä? Taikk' ei teidän tarpeitann' tietää? Miks' murhehditt', vähä-uskoiset?

9. Älkäät olko siis surulliset täällä Vaatteist' eik' elatuksestann', Mitä syötte taikka juotte vielä, Mill' vaatetatte ruumistann': Pakanat, jotka paits' ovat uskoo, Ja Jumalan autuast' tuntoo, Ne murheell' itsens' murtavat.

10. Meidän Isämme taivaisa tietää Meidän näitä tarvitsevan, Kuitenki rukouksella pitää Meidän niit' nöyräst' anoman. Siis ajakaat ahkerast' takaa, Jumalan valtakuntaa vakaa, Niin kaikk' muut' teil!' annetaan.

11. Älkäät siis murheella teitänn' Vaivatko vaivaiset vaikiall', Sill' huomisen päivän myötä On oma suruns' oikia; Mitä auttaa siis ajaton suru, Kullakin päiväll' on murhens' muru, Niin tytykään omall' osallens'.

J. O. Wallin korjaili Wr 211:n uuteen asuun:

R 298. Oss Christna bär tro och besinna Hvad Christus så nådigt har lärt, Då han oss här ville påminna. Hur litet allt verldsligt är värdt: Ty den kan ej himmelen söka, Som blott vill det jordiska öka Och blott har det timliga kär.

2. Att tjena två herrar tillika, Så skilda som Mammon och Gud, Det kan ingen, utan att svika Och vanvårda enderas bud. O menniska! välj, till ditt bästa, Vid hvilken du tänker dig fästa, Och honom ditt hjerta tillbjud.

3. Misströstande sörj ej för lifvet: Nog får du ditt dagliga bröd. Det är dig af Skaparen gifvit: Han ser ditt behof och din nöd. Han kan sina tjenare pröfva; Men alldrig skall han dem beröfva Sitt bistånd, sitt huldrika stöd.

4. Dig bela naturen må lära För misstron att blygas med skäl: Ej foglarne så eller skära; Men Herren försörjer dem väl. Du mera än dessa ju skattas? O! skulle han låta dig fattas Din nödtorft, bekymrade själ!

5. Se! liljorna kunna ej spinna, Dock lifvar dem himmelens flägt. Hvad färger och fägring vi finna I all deras talrika slägt! Sjelf Salomo, lycklig och mäktig, Bar icke en klädnad så präktig, Som deras förtjusande drägt.

6. Om Gud nu så gräset bekläder, Som blomstrar på marken så kort, I dag med sin vällukt oss gläder, I morgon är vissnadt och tort: Hur kunna dig verldssorger smärta? Ack! skulle, o klentrogna hjerta! Den Allgode glömma dig bort!

7. Dig trogen i pligterna skicka; Spörj ej, efter hedningars sed: Hvad skola vi äta och dricka? Hvad skola vi kläda oss med? Gud lofvar för detta att sörja. Med hopp kan du arbetet börja, Med frid kan du lägga dig ned.

8. Så lemna all otidig möda, Och var ej en fåfängans träl. Sörj icke för kläder och föda, Men sörj för din fattiga själ. Sök ifrigt och flitigt Guds rike Och hugna din torftiga like; Så får du det öfriga väl.

K. G. v. Essen suomensi R 298:n (käsikirj.):

213. O ihminen muistele aina Ja mielehes johdata se, Ett' menevä on tämä mailma Ja katoova kaikkinehen. Pois maalliset murheesi heitä, Jos kulkea autuuden teitä Sä tahtonet taivaasehen.

2. Ei kahtahan isäntää voine Tääll' palvella yksikähän: Unhottuva onpi se toinen Ja toista on kuuleva hän. Ei noudata tahtoa taivaan Se kellä on mammona mailman Täll' ainian mielessähän.

3. Et siis surumielinen olle Sä ruasta, juomastasi, Ne Herra on antava sulle Hän tunteepi tarpehesi. Hän voi sua koetella kyllä, Mut aina hän pitääpi yllä, Sua auttavi hädässäsi.

4. Kas linnut ei kylvä, ei niitä, He kuitenkin ruokansa saa — Mikset tahdo oppia siitä, Ett' Herra ei heitä sua? Enempi sä lintuja ollet; Niin miksipä suret ja huolet Sä elämän tarpehista?

5. Ei kukkaiset kehrätä taida; He kuitenkin kauneuttaan Ei hohtavaan kultahan vaihda, Ei silkkiin, ei purppurahan. Its Salomo kunniassansa Ei loistanut niin puvussansa, Kuin he ihannoittavat maan.

6. Kun Jumala näin pitää huolen Halvimmista kukkaisistaan, Kun huomena kuihtuu ja kuolee, Vaan hetkisen oltuahan; Niin totta hän sullekin antaa, Tarpeeksesi suopi ja kantaa Parhaimpia lahjojahan.

7. Sä virkasi töitä vaan hoida, Älä epäile huolehtien Sä mistä saat syödä ja juoda, Mist' verhoa vaattehien. Uskottomat surhotat näistä; Sä itsesi erota heistä, Ain Herrahan turvauten.

8. Siis heitä kaikk' ajaton murhe, Se luovuta tyköäsi. Älä vaatteista, ruasta surren Sä unhota sieluasi, Sen tarpeita ensiksi aina Sä etsi, niin Luojasi lainaa Myös maalliset tarpehesi.

Siitä tuli 1867: 213, 1871, L I. Julius Krohn laati melkein uuden suomennoksen 1880: 213. Se tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Matt. 6, Wr 211, W 213, R 298, 1867: 213, 1871, L I, II, 1880, 1883, Rbg 211, Sr 91, R 1936: 345.

128. Ah kuinka käy, mist' avun saan, Kuink' peitän häpeääni? 7 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 212. Hvad skall då bli, hur skall då gå, Hur måste jag ej bäfva, När Gud engång mig kallar på Och räkenskap vill kräfva, När ordet ljuder från hans mund: Kom, tjenare, att svara För tio sinom tusen pund, Som du har bordt förvara.

2. Ack, mer mig gafs än detta allt, Och nu dock allt mig brister, Till detta tal går tusenfallt, Ja mer, mitt skuldregister. Jag slösat allt, jag vet det väl, Som ur otömlig källa, Och nu så arm till kropp och själ, Skall allt jag återställa.

3. För nådens håfvor, dem jag fått Att vårda och förvalta, Jag äger nu, ack, synder blott Och ångrens tårar salta; Och Herren kommer med sin dom, Han vill den ej förhala; Hur skall jag blottad, bar och tom Min svåra skuld betala?

4. O Gud, af din barmhertighet Gif till hvad mig kan fela, För den, som sjelf af brist ej vet, Men allas brist vill hela, För Jesu nåd mig nådig var, Att du min skuld förglömmer; Ej annan tillförsigt jag har, Än fly till den mig dömmer.

5. Min domare, min Fader blid, Du Herre öfver alla, Förlåt mig, hjelp mig, gif mig tid, Och låt din stränghet falla; Så vill jag börja om på nytt, Ej mer ditt lån förstöra, Men lära af en tid, som flytt, Ett annat lif att föra.

6. Ett, Herre, lofvar jag ännu, Och skall det troget hålla, Att gerna tillge såsom du Dem som mig ondt förvålla. Hur är ej deras skuld till mig Att som ett intet skattas, Om jag, som brast i allt för dig, Med miskund dock omfattas.

7. Jag varit färdig, lätt och snar Min nästas fel att räkna, Men trög, när sjelf jag felat har, Att det i minnet teckna; O Gud, förlåt mig det och lär Mig ändra håg och sinne, Att glömsk vid andras fel jag är, Men egna har i minne!

Aug. Ahlqvist suomensi sen: Oks. 214, joka melkein sellaisenaan tuli komitean ehdotukseen:

1867: 214. Mikä mun tullee turvaksi, Mi silloin auttaneepi, Kuin Luoja lukuun kutsuupi, Ja velkaan' vaaditseepi: „Nyt tullos, palveliani, Tee tili tarkka mulle Saamistas leivisköistäni, Jotk' annoin lainaks sulle!"

2. Ah, kaikki olen tuhlannut Mä turhaan hekumaani, Tuhansittain on karttunut Sen lisäks velkojani! Sulanut kaikki lainas on Kuin lumi sulaa veteen, Ja paljas olen, alaston, Ja maksu joutuu eteen!

3. Ne armolahjat tuhlasin, Jotk' annettiin mun hoitaa; Ja mitä muuta kartutin Kuin synnin kukkuroita! Nyt Herra vaatii velkani, Mut milläs sen nyt maksan!· Mä olen köyhä peräti, Ei millä maksaa jaksan!

4. Vaan, Herra, suuri armos on, Nyt laupeutta käytä! .Sen tähden, jok' on puutteeton, Vaan kaikkein puutteet täyttää, Jesuksen tähden, Poikasi, Nyt anna anteheksi Suur velka, joka päälleni On käynyt kanteheksi!

5. O Isäni, o tuomari, Sä Herra kaiken päällä, Jok' anteeks annat velkani Ajassa armon täällä, Mua Hengelläs luo uudeksi, Mieleni, menon' muuta, Ett' elän sulle iloksi, Ja en tee velkaa uutta!

6. Se, Herra, on mun tahtoni, Ah, jos sen voisin täyttää! Ett' annan niille anteeksi, Kuin mua pahoin käyttää; Ei ole heidän velkansa Minulle minkään verta, Kuin velkaunutta kaikessa Mua armaitset sä, Herra.

7. Ain' olin tarkka huomaamaan Vikoja veljessäni, Vaan aivan hidas muistamaan Omia virheitäni; Se anna, Herra, anteeksi, Suo mielen' muuttamahan: Syyt unhottamaan veljeni, Omani muistamahan!

Julius Krohn antoi virrelle nykyisen muodon: 1880: 214.

Matt. 18, Rbg 212, Oks. 214, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Sr 93.

129. Nyt kristityt valvokaatte! Läss' on jo sen päivän koi. 8 v.

Saksalainen virsi 1545. Hans Thomissøn 1532—1573. J. L. Runeberg 1804—1877. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Julius Krohn 1835—1888.

Reusner: 428. WAchet auff ihr Christen alle / Wacht auff mit gantzem Fleiss / In diesem Jammerthale / Wacht auff es ist mehr denn Zeit / Der HErr wird balde kommen / Der Tag wil ein Abend han / Die Sündr wird er verdammen / Wer mag für ihm bestahn.

2. Geld / Gut kan uns nicht baten / Uns hilfft nicht hoher Muth / Du must es bald verlassen / Wenn kömt der bittre Tod / All bistu schön von Farben / All bistu jung und reich / GOtt kan dich bald verderben / In einm Augn Blick der Zeit.

3. Darumb ihr Christen alle / Die ihr zusammen seyd / Last euren Hochmuth fallen / Und wartet auff die Zeit / Wolt ihr bey GOtte leben / So sucht das ewig Gut / Er wirds euch reichlich geben / Und helffn aus aller Noth.

4. Gotts Wort ist uns geben / Aus lautr Barmhertzigkeit / Dass wir darnach solln leben / Und machen uns bereit / So last uns das nun fassen / Und kleben fest daran / Wolln wir das nun verlassen / So ists mit uns gethan.

5. Ach wär er nie gebohren / Der Gottes Wort veracht / Es ist mit ihm verlohren / Er wandert all in der Nacht / Voll Laster und voll Schande / Und spottet mit GOttes Wort / O weh dem grossen Elende / Sein Seel ist ewig erword.

6. Die Armn die bey euch wohnen / wolt da eur Augen auffschlahn / Sie werden euch beschämen / Wenn ihr vorin strengen Urtheil stahn / Das sollet ihr wol wissen / Dass GOTT nicht zu vergelten steht: Und der den Armen hat Guts gethan / Der wird sein Lohn empfahn.

Hans Thomissøn on kääntänyt virren tanskaksi 1569, samalla laajentaen sitä: (Kingon virsik. 2 Adv.):

Vaager op, i Christne alle, Vaager op med ganske flid, I disse jammerdale, Vager op, det er nu tid: Herren vil snarlig komme, Og giøre disse dage faa, Alle synder vil han fordømme, Hvem kan for hannem bestaa. 9 v.

Tästä on tarkka ruotsinnos noin vuodelta 1572. Siitä tuli:

Wr 213. Vaker up j Christne alle, Vaker up med ganska flit, I dessa jämmerliga dagar Vaker up, det är nu tid, Ty HErren vil snarliga komma, Och göra dessa dagar få, Alla syndare vil han fördöma; Hvem kan emot honom stå?

2. Stor rikedom kan oss ej båta, Oss hjelper ej stort högmod; Vi måste det alt förlåta, När döden han sänder oss båd. Alt är du skön och unger, Därtil högmodig och rik; Gud kan dig snarlig fördöma, När du lefver syndelig.

3. Därföre, j Christne alle, Som lefven i denna här tid, Låter edert högmod falla, Och akter eder väl med flit. Welen j med Herranom lefva, Så säger den evige Gud, Han vill oss himmelriket gifva Och hjelpa af all vår nöd.

4. Sitt ord hafver han oss gifvit Af sine nåd och miskund, Att vi derefter skole lefva, Och förakta det ingalund'. Nu låter oss det bevara Af allt vårt hjerta och sinn'; Men vele vi låta det fara, Så lefve vi i synden blind'.

5. Vore han dock icke födder, Som Guds ord månde försmå! Ty han blir snart utödder, Som vilse i mörkret går. Han lastar fast och skänder Guds ord och heliga namn, Att Gud sin vrede upptänder, Och gör honom evig skam.

6. De fattige, hos eder äro, Dem varer miskundelig', Som Christus månde oss lära I sanning visserlig'; När Herren sin röst låter ljuda: Kommer alle hit till mig, Jag vill eder himmelriket gifva, Och glädje till evig tid.

7. Till de andra vill han så säga, Som stå på den venstra hand: I helvetet skolen j blifva, I gjorden mig ingen miskund. Då jag var törstig

och naken, Dertill både sjuk och trött, I mig då platt försakten, Och låten mig fara slätt.

8. Dertill månde de svara: O Herre! när sågo vi dig I någon nöd eller fara, Eller dig någon fattig lik? Dertill månde han så svara: Allt, det j hafven gjort Dem, som mine månde vara, Det hafven j ock gjort mig.

9. Evinnerlig' vill han åtskilja De getter ifrån sin' får. Efter sin gudomliga vilja Säger han till getterna: går Till helvetet, der att blifva; Min' får tager jag till mig. Jag vill dem himmelriket gifva, Och glädje till evig tid.

Tästä on kaksi suomennosta: toinen Hemminki Maskulaisen v. 1614, toinen Olavi Elimaeuksen v. 1621. Jälkimmäinen noudattaa tarkoin esikuvaansa, edellinen sen sijaan käyttää virtensä alussa vain säkeistöjä 1 ja 2, lopussa 4 ja 5; muu osa virttä on vapaa muodostelu Matt. 25:stä.

Olavi Elimaeuksen suomennos (Kurv. 416) ei tullut vanhaan virsikirjaan, eikä se myös ole vaikuttanut nykyiseen.

Hemminki Maskulaisen suomennoksesta tuli muodosteltuna:

W 215. Te Christityt, ylös herätkäät, Ja visust' aina valvokaat Näin surullisin' päivin', Älkäät maatko syvin, Sill' tuloss' on its' Herra kohta, Lyhetä ajat aikoo, Kaikk' syntiset tuomit' tahtoo, Ken edes siin' seisoo voi.

2. Ei ketään auta suuruus, Eik' rikkaus, eik' nuoruus, Kosk' kuolema tyköm' tulee, Ei apuu näist' yhtään ole. Sinun Jumal' kyll' kadottaa taitaa, Jos synniss' elää aivot; Siis itses äin' hyvin laita, Hänt' hyväkses jos varot.

3. Kuin Christus tulee kunniassans', Ja kaikkein enkelins' kanss' Niin antaa hän ääneens' kuulla, Kaikk' edes täytyy tulla, Elävät ynnä kanss' kuolluitten, Tuomiolle luvun tekoon. Tekee hän lammasten ja vuohten, Pahain, ett' hyväin eron.

4. Uskovaisille on hän sanova, Jotk' oikiall' puolell' ovat: Te siunatut tänne tulkaat, Valtakunta valmis saakaat. Isosin, janosin, olin outo, Sairas, vankina, alast': Te minua aina pyyditt' holhoo, Uskonne näytitte lujast'.

5. Ne hurskaat hämmästyvät Tähän kunniaan, ja vastaavat: Kosk' näim' sinun näit' tarvitsevan? Meit' sinua palvelevan? Vaan Herra heit' tähän vastaa: Kaikki kuin olette tehneet Näit' minun pienimpitän' vastaan, Sen olette minun suoneet.

6. Mutt' niill' toisill' on hän sanova, Jotk' vasemmall' seisovat: Helvettiin teidän pitää tuleman, Piruin kanss' olemaan. Ette minua vastaan ottaneet, Etk' laupiutta näyttäneet, Julmuuden olett' osottaneet, Tarpeissani mun hyljänneet.

7. O Herra! sanovat he: Kosk' tarvitsevan näimme Joskus vaivass' sinun ja puuttuneen, Emk' ole sinua holhonneet? Vaan hän jällens' vastaa heille, Saattaa heit' häpiälle: Mit' ette tehneet minun pienimmillen', Ette tehneet tätä minullen.

8. He helvetin tuleen heitetään, Pirun huomaan teljetään, Kussa piina pilkka puuttumat', Itku, kitu katkeemat'. Hurskaat ijankaikkiseen elämään Christuksen kanssa käyvät, Iloon lakkaamat' iloitsemaan, Ja kunnian kruunun saavat.

9. Jumala meille armons' antoi, Ja pyhän sanans' meille soi: Jos kätkem', sen jälkeen eläm', Tott' autuaaks' tulem'. Jos pahoin eläm', ja sen

hylkääm', Me Jumalan vihoitam', Niin tietä vaellam' väljää, Meitäm' itse kadotam'.

10. Sitt' o ettemme olis' olleet! Mutt' kohdussa kohta kuolleet, Ellem' paremmin tääll' itsem' varo, Kätkein Jumalan sanoi. O Herra siihen armos lainaa, Pyhän Henkes kautta, Ett' olisim' tääll' valppaan aina, Meit' tykös viimein auta!

J. L. Runeberg muodosti vapaasti Wr 213:n uudelleen:

Rbg 213. Upp, vakner I Christne alla! Han stundar den stora dag, När domens basun skall kalla Er fram för Guds stränga lag, När Menskones Son skall komma, I ära och herrlighet, Och dömma onda och fromma För tid och för evighet.

2. Ej rikedom kan oss båta, Ej hjelper oss makt och råd, Allt måste vi fara låta, När döden sänder oss båd; Kraft, ungdom, fägring och helsa, De vara så ganska kort, De kunna vår själ ej frälsa, När Herren kallar oss bort.

3. Upp derför, I Christne alla, Som lefven i denna tid, Ert högmod låten det falla Och akten er själafrid; Den ej förtappad vill blifva, Evinnerligt skild från Gud, Han måste sig Herranom gifva Och följa hans ord och bud.

4. O, bättre han född ej varit, O, bättre han lif ej fått, Enhvar, som med synder farit Och Herrans vägar försmått! För sen skall hans ånger vara, När domen engång är fälld, När Christus har hörts förklara: Går bort i evinnerlig eld.

5. Jag hungrade, säger Herran, Då höll du sparadt ditt bröd, Jag törstade, du gick fjerran Och aldrig en dryck mig bjöd, Jag vandrade husvill, naken, Du ville ej bistånd ge; Se, menska, hämnden är vaken, Gack bort i förtappelse.

6. Hjelp, skona oss, Jesu Christe, Bevara din egendom, Ditt folk, att det ej tar miste Och slutar vid sådan dom. Än varar ju nådetiden, Och nådens konung är du, Så hjelp, förr'n vår dag är liden, Oss finna din frid ännu.

7. O glädje förutan like, O ljufliga frid och ro I Jesu himmelska rike, Der de utkorade bo! Lär, Jesu, oss gladt försaka För himlen all jordisk fröjd, Ja, lär oss bedja och vaka, Sen var ej länge fördröjd!

Aug. Ahlqvist suomensi sen: Oks. 215, joka tuli melkein sellaisenaan komitean ehdotukseen:

1867: 215. Nyt, kristityt, nouskaa kaikki! Jo joutuupi päivä suur, Kuin tuomion torvi kaikkuu, Ja kaikkia kutsuu juur, Kuin Ihmisen Poika joutuu Jo töitänne tutkimaan, Ja kohtalo kunkin koituu Ain' ansion jälkeen vaan.

2. Sun siahas rikkaus hautaan Ei lähde, kuin kutsutaan; Ei voima, ei valta auta, Kuin lähtö on tuonelaan; Ja terveys, nuoruus kestää Ei kauhua kuolon voi, Ei sielusi hukkaa estää, Kuin Herra sun kutsuu pois.

3. Siis, kristityt, valvokaatte! Viel' armoa tarjotaan. Pois synnistä luopukaatte, Ja sielunne varjelkaa! Ken pelkääpi kadotusta, Se Herraa seuratkoon, Ken pyytääpi pelastusta, Se käskyjä kuunnelkoon!

4. O, ett' ei se ilmaa nähnyt, Ei syntynyt koskaan ois, Ken syntihin tääll' on jäänyt, Ja hyljännyt Herran pois! O, myöhä on katumukseen, Kuin tuomio kuuluu niin: „Pois, kirottu, kadotukseen, Pois luotani helvettiin!"

5. „Näin nälkää", lausuu Herra, „Et leipääsi leikannut; Kuin olisin juonut kerran, Et maljaasi tarjonnut; Mä sairasna koska horjuin, Et

kääntynyt auttamaan; Nyt kostoo et päältäs torju, Pois, pois mene hukkumaan!"

6. Meit' armahda, Jesus Kristus, Ja synnistä saata pois, Ett' ei oma kansas eksyis, Ja kirottu sitten ois! Kuin armos on päivää vielä, Sä ruhtinas armon myös, Niin meilt' älä armoos kiellä, Kuin tullut ei vielä yö!

7. O riemua verratointa, Min voittavat autuaat; O rauhaasi rajatointa, Min taivaassa, sielu, saat! Suo hyljätä, Jesus, voisin Tään maailman taivaan vuoks, Suo, valpas ja valmis oisin, Kuin kutsut mun Luojan' luoks!

Suurin muutoksin sai virsi 1880 nykyisen muotonsa: 1880: 215. Vain ensi värsyt muistuttavat alkuperäistä saksalaista.

Matt. 25, Wr 213, W 215, Rbg 213, Oks. 215, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Sr 95, Kurv. 330.

130. Verrattuna neitsehen kymmenehen On taivahan valtakunta. 7 v.

Tanskalainen virsi 1600-luvun alusta. H e m m i n k i M a s k u l a i n e n. † 1619. K. G. v. E s s e n 1815—1895. J u l i u s K r o h n 1835—1888.

T a n s k a l a i n e n alkuteksti:

Den Danske Psalmedigtning C. J. Brandt og L. Helveg Kj. 1846:

397. Himmerigis Rige lignis ved Ti deylige Jomfruer saa bolde, Som hafde sig met Guds Søn trolofuet, Der Salighet haffde i Volde, Gud naade os Syndere alle.

2. Han drog bort i fremmede Land, Sit AErinde at bestille, Befaler saa dem at vaere til Haand, Der met at gjøre hans Villie, Gud naade os Syndere alle.

3. I vaager oc beder baade Dag oc Nat, Oc holder altingist til rede, I vocter der paa, ieg kommer fuld snart, Den Time kand I icke vide. Gud naade os Syndere alle.

4. Hand drog bort, de viste icke huort, De finge stor Sørrig i Sinde, De fem Jomfruer de ginge saa bort, De haffde hannem i Sinde. Gud naade os Syndere alle.

5. Vel hen midt om Midnatz Tide, Der allting stille mon vaere, Da hørdis en Røst saa viide, Som sagde: o Herre, o Herre. Gud naade os Syndere alle.

6. I gaar her ud, I Jomfruer ti, Eders Brudgom, er nu tilstede, Om I haffue Lamperne taendt udi, Met eders Olie at brende. Gud naade os Syndere alle.

7. De fem Jomfruer baade viise oc snilde Met Lius oc Lamper i Haende, De daarlige sagde: I giffue os Ild, I giffue os Olie at brende. Gud naade os Syndere alle.

8. Gaar heller hen at kiøbe snart, At os icke fattis alle, Da kom Brudgommen met en Fart, De fem hannem efterfulde, Gud naade os Syndere alle.

9. Den Dør bleff luct alt med en Fart, De bleffue i Glaede oc Huile, De fem Jomfruer de komme saa brat, Saa saare begynde at tuile: Gud naade os Syndere alle.

10. O Herre, lad op, o Herre, o Gud, Vi kunde icke førre komme, Lydactige haffue, vi vaeret dit Bud, Om det and os nu fromme. Gud naade os Syndere alle.

11. Gaar bort, gaar bort, ieg kiender eder ey, I haffue icke lydet min Røst, Thi maa I nu vandre den mørcke Vey, Foruden all Glaede oc Trøst. Gud naade os Syndere alle.

12. Thi lader os vende vor Hu omkring Oc bede Gud om sin Naade, Forsmaa denne Verdsens forfengelige Ting, Den kand os saa lidet baade, Gud naade os Syndere alle.

Tätä näkyy Hemminki Maskulainen käyttäneen Matt. 25:n ohella esikuvanaan laatiessaan virren W 216: Kristikunt' Kristuksell' kihlattu. (Katso seur. virttä.)

Virsi ilmestyi lyhennettynä myös ruotsiksi 1640:

Wr 214. Himmelriket liknas vid tio jungfrur, Som voro af olika sinne: Fem månde oss visa vår tröga natur, Vårt sömnig' och syndiga kynne. Gud nåde oss syndare arma!

2. De andra som lära oss akta vår tid, Så framt at vi skole få komma I salen med Christo vår brudgumme blid, Til frögd och evinnerlig fromma. Väl oss, om vi äre här vakne.

3. Vår Brudgum drog bårt uti främmande land, Och månde de jungfrur befalla, Sig möta med ljus och med lampor i hand, Enär som han ville dem kalla. De fåvitska dröjde för länge.

4. De hade sin olja med allo förtärdt, Och ville af systrarna köpa; Men systrarnas svar det var intet kärt: I måsten til säljaren löpa. Så kommo de usla då efter.

5. De visa då följa sin Brudgumme in I himmelska salen at fägnas: De sättas til bords, få obemängt vin, Och dörarna månde strax stängas. De fåvitska klappa förgäfves.

6. De ropa: o HErre, o HErre, lät up! Lät oss icke blifva utslutna; Men ute var nåden, all väntan, alt hopp; Ty blifva de arma förskutna Til helfvetes jämmer och pina.

7. Så låter oss vaka och hafva det nit, At tron och vår kärlek må brinna: Vi måge här följa vår Brudgum med flit, Och eviga salighet finna, Det himmelska brölloppet. Amen.

Tämän suomensi K. G. v. Essen ottaen H. Maskulaisen virren W 216 mukaan joka säkeistön loppuun säkeen: Meit' armahda, Herra, ja auta! Siitä tuli:

1867: 216. Verrattuna neitsehen kymmenehen On taivahan valtakunta; Ne tyhmät kuvailevat hitauden Ja suruttomuutemme unta. Meit' armahda, Herra, ja auta!

2. Mut taitavat neitsehet opettavat, Ett' ain' pitää valveella olla Ne sielut, kuin todella halajavat Häähuoneesen ylkänsä tulla. Meit' armahda, Herra, ja auta!

3. Varoittanut ylk' oli neitsehitä Odottamahan tuloansa, Ja koska hän olisi ennättävä, Niin joutuisit lamppuinsa kanssa. Meit' armahda, Herra, ja auta!

4. Ne tyhmät ol' öljynsä unhottaneet, Ja tahtoivat lainaksi ottaa, Niin vastasi taitavat neitsyehet: „Te mahdatte mennä ja ostaa." Meit' armahda, Herra, ja auta!

5. He lähtivät öljyä ostamahan, Kuin heillä ei entistä ollut, Mut ennenkuin jällehen ostoltahan He joutuivat, ylk' oli tullut. Meit' armahda, Herra, ja auta!

6. Niin taitavat neitsehet ennättivät Kanss' ylkänsä hääsalin pöytään, Vaan ennenkuin tyhmäset kerkesivät, Suljettuna portti jo löytään. Meit' armahda, Herra, ja auta!

7. Nyt ulkona raukat he vartoavat, Ei huoneesen lasketa heitä: „Ah aukase, Herra!" he huutelevat; Hän vastaa: „en tunne mä teitä." Meit' armahda, Herra, ja auta!

8. Niin olkamme raittiit ja valvoelkam, Ain' valmihit ett' olisimme, Ja ylkämme tuloa odottakam, Ett' yhdessä ennättäisimme Häähuoneesen taivaassa! Amen.

Julius Krohn teki virteen perinpohjaisia korjauksia: 1880: 216. Melkein sellaisena se tuli nykyiseen.

Virttä vastaa W 216: 1—7. Saman virren säkeistöistä 8, 9, 11, 12 tuli nyk. 131.

Matt. 25, Wr 214, 1867: 216, 1871, L I, II, 1880, 1883, Rbg 214, Sr 96, Kurv. 329, nyk. 131.

131. Kristuksen tulo on arvaamaton, Et tiedä kosk' aukeepi hauta. 5 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. Julius Krohn 1835—1888.

Hemminki Maskulaisen virsi, Matt. 25:n mukaan vapaasti muodostettu ja esikuvana käytetty edellisessä mainittua tanskalaista virttä (Himmerigis Rige lignis ved):

W 216. Christikunt' Christuksell' kihlattu, Kymmeneen neitseen verrattu Jotk' ylkää vastaan hankitsit, Ja lamppujans' vahvast' valmistit, Meit' syntisii, ah Jumal', armahd'!

2. Viis' viisast' myötäns' öljyy otit, Jonk' tyhmät ottaa unhohdit. Viipyiss' yljän uneliaaks' kaikk' tulit, Jonk' valvoa käskevän kuulit, Meit' syntisii, ah Jumal', armahd'!

3. Yljän tuloss' puoli-yön' huuto huusi: Hänt' vastaan käykäät! kaikki nousit Lamppujans' valmistamaan viriäst', Jotk' tyhmilt' koht' sammuit kurjast', Meit' — — —.

4. Tyhmät viimein viisailt' öljyy anoit, Sen kielsit he heilt', ja sanoit: Kuink' sitä teille tehdä taidam'? Ettei lamppum' sammu, kuin teidänk", Meit' — —.

5. Mutt' tykö myyjäin mennä mahdatt', Joilt' öljyy ostaa teill' taidatt'; Heidän ostoss' olless' ylkä tuli, Häihin menit, kuin valmiit olit, Meit' — —.

6. Niin ovi koht' kiinni suljettiin, Sielt' ulos tyhmät teljettiin, Jotk' usta salvattuu avat' anoit: O Herra! meill' avaa, he sanoit, Meit' — —.

7. Pois tyköän' menkäät, en teitä tunne, Hän vastas' heit': käski mennä Siihen ijäiseen itkuun, pimiään paikkaan, Helvetin hirmuun haikiaan, Meit' — —.

8. Näin Christuksen tulemus tietämätön, Hetki kuoleman myös huomaamaton, Jonk' jälkeen on armon aika ulos juosnut, Parannuksen paikka pois pääsnyt, Meit' — —.

9. Siis neuvoo meit', Herra, valvomaan, Armon ajalla ojentumaan, Hänen ansions' öljyn ottamaan, Hänt' hyväss' eloss' odottamaan, Meit' — —.

10. Seurakunnass' ovat sekulaiset, Kanss' hyväin ulkokultaiset, Jotk' Christuksen öljyn hylkäävät, Maailman hekumast' hukkuvat, Meit' — —.

11. Ei taida tehdä autuaaks' ansiom' omat, Paits' Christuksen ansion suomat', Johon luottain lujast' turvatkaam', Ain' elom' kauniist' käyttäkääm'. Meill' syntisill' jonk' Jumall' suokoon!

12. Maailman myös suru suur' suistakaam', Autuudest' murhe muistakaam', Herran tuloo viriäst' vartioitkaam'; Niin ilon taivaan tavoitam', Meit' syntisii, ah Jumal', armahd'!

Loppusäkeistöistä 8, 9, 11, 12 Julius Krohn laati virren 1880: 216 b. Siten saatu virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

Matt. 25, W 216, 1880: 216 b, 1883, Kurv. 330.

132. Tulkaatte, raskautetut, kuormalla synnin vaivatut! 7 v.

Saksalainen virsi n. 1530. Hemminki Maskulainen † 1619. Julius Krohn 1835—1888.

Useimmissa saksalaisissa virsikirjoissa sanotaan virren tekijää tuntemattomaksi n. 1530 paikoilta. Tallinnalaisessa virsikirjassa „Sammlung geislicher Lieder", Reval 1887: 535 sanotaan virrestä, että se on „Reformationslied. Nach Geo. Grüenwald. † 1550." Muutamissa mainitaan virrentekijäksi Barth. Ringwald, 1530—1598. Kun virsi kumminkin on jo 1539 Strassburger Gesangbuchissa, niin Ringwald ei voi olla sen tekijä. Russl. 315:ssa sanotaan virrestä „Nach einem alten Liede aus dem 16:ten Jahrhundert". Rigasches Ges. Riga 1853: 288:n mukaan on tekijä „H. Witzstat v. Wertheim, um 1536." Saman ilmoittaa tekijäksi K. E. P. Wackernagel 1841: 275 ja Beckman s. 983. E. Liedgren (s. 149) kannattaa tyrolilaista G. Grünewaldia.

Virsi on Matteuksen 11 mukaan:

Wackernagel 1841: 275. KOmpt her zu mir, spricht Gottes sun, all die jr seid beschweret nun, mit sunden hart beladen, Ir jungen, alt, frawen vnd man! ich wil euch geben, was ich kan, wil heilen ewren schaden.

2. Mein joch ist süs, mein bürd ist ring, wer mirs nachtregt in dem geding, der hell wird er entweichen, Ich wil jm trewlich helffen tragen, mit meiner hülff wird ers erjagen das ewig himelreiche.

3. Was ich gthan hab und gelitten hie in meinem leben, spat vnd früe, das solt jr auch erfüllen. Was jr gedenckt, ja redt vnd thut, das wird euch alles recht vnd gut, wenns gschicht nach Gottes willen.

4. Gern wolt die welt auch selig sein, wenn nur nicht wer die schwere pein, die alle Christen leiden: So mag es anders nicht gesein, darumb ergib dich nur darein, wer ewig pein wil meiden!

5. All Creatur bezeugen das, was lebt in wasser, laub vnd gras: sein leiden kan er nicht meiden. Wer denn in Gottes nam nicht wil, zu letzt mus er des Teuffels zil mit schwerem gwissen leiden.

6. Heut ist der mensch jung vnd lang, sih, morgen ist er schwach vnd kranck, bald muss er auch gar sterben: Gleich wie die blumen auff dem feld, also wird auch die schöne welt in einem huy verderben.

7. Die welt erzittert ob dem tod, wenn einr ligt in der letzten not, denn wil er gleich from werden: Einer schafft dis, der ander das, seinr armen seel er gantz vergas, dieweil er lebt auff erden.

8. Vnd wenn er nimer leben mag, so hebt er an ein grosse klag, wil sich erst Gott ergeben: Ich fürcht fürwar, die Göttlich gnad, die er allzeit verspottet hat, werd schwerlich ob jm schweben.

9. Ein reichen hilfft doch nicht sein gut, den jungen nicht sein stoltzer mut, er mus aus diesem meyen: Wenn einer het die gantze welt, silber vnd gold vnd alles gelt, noch mus er an den reyen!

10. Den gelerten hilfft, doch nicht sein kunst, der weltlich pracht ist gar vmbsonst, wir müssen alle sterben: Wer sich in Christo nicht ergeit, weil er lebet in gnaden zeit, ewig mus er verderben.

11. Höret vnd merckt, jr lieben kind, die jetzunt Gott ergeben sind, last euch die müh nicht rewen: Halt stets am heiligen Gottes wort, das ist ewer trost vnd höchster hort, Gott wird euch schon erfrewen.

12. Nicht vbel jr vmb vbel gebt, schawt, das jr hie vnschuldig lebt, last euch die welt nur affen: Gebt Gott die rach vnd alle ehr, den engen steig geht immer her, Gott wird die welt schon straffen.

13. Wem es gieng nach des fleisches mut, in gunst vnd gsund mit grossen gut, würd jr gar bald erkalten: Darumb schickt Gott die trübsal her, damit ewer fleisch gezüchtigt wer, zu ewig freud erhalten.

14. Ist euch das creutz bitter vnd schwer, gedenckt, wie heis die helle wer, darin die welt thut rennen, Mit leib vnd seel mus leiden sein on vnterlas die ewig pein vnd mag doch nicht verbrennen!

15. Ir aber wert nach dieser zeit mit Christo haben ewig freud, dahin solt jr gedencken. Es lebt kein man, ders aussprechen kan die glori vnd den ewigen lohn, den euch der HERR wird schencken!

16. Vnd was der ewig gütig Gott in seinem geist versprochen hat, geschworen bey seinem namen, Das helt vnd gibt er gwis fürwar: der helff vns an der Engel schar durch Jhesum Christum, Amen!

Ruotsinnos on v. 1567:

Wr 215. Kommer hit til mig, säger Guds Son, Jag vil eder hjelpa til en stor mon, Som synden vil förqväfva: Gammal och ung, qvinna och man, Bjuder jag det högsta som jag kan, Evinnerlig när mig lefva.

2. Mit ok är sött, min börda är lätt; Den mig följer, han hafver alt slätt, Sjelf vil jag hjelpa draga: Olycka vil jag afvända all, At ingen af eder skal komma på fall; Vil alt til det bästa laga.

3. Hvad jag i verlden lidit har, Där jag korsset för eder bar, Skolen j altid betrakta; Den som det tänker, talar och gör, Och håller sig rätt som honom bör, Vil jag aldrig förakta.

4. Nu ville väl verlden salig vara, Räddes hon icke den stora fara, Som alle christne lida. Derföre var redo och något lid, För Guds församling manliga strid, Och hjelp hans ord utsprida.

5. Alla kreatur vittnesbörd bär', Som i hafvet och på jorden är', Att man här måste lida. Den det nu icke göra vill, Hörer den onda anden till, Den han nödgas dock bida.

6. I dag är man glad och mår fullväl, I morgon är borta både vett och själ; Lifvet måste för döden vika. Som blomstret med allt sitt behag Faller en menniska på en dag, Och blifver gräset lika.

7. Verlden förfäras af dödsens nöd, Och skälfver fast för helvetets glöd; Tänker då bättring göra, När man är sjuk och intet förmår, Kan ingen skäl eller redo få, Kan ej ett ord framföra.

8. När man ej längre lefva må, Vill man först annat sinne få, Och Gudi sig befalla. Jag fruktar, det varder då försent, Honom blir hans uppsåt då förment; Gud kan han ej rätt åkalla.

9. Enom rikom hjelper ingen skatt, En ung mans mod här faller platt; Han måste hädanfara. Om man än hade allt jorderiks guld, All' rum och kistor med egor full', Dock vill döden ingen spara.

10. Ingen konst den lärde hjelpa kan, Han blifver här aktad som en slät man; Döden blifver allas ände. Säll är, den Christum hafver till vän, Och håller sig från synden ren: Till honom vill Gud sig vända.

11. Hörer och märker nu alle slätt, Hvad Gud sjelf lärer här för sätt: Sitt ord bjuder han oss höra, Som är vår tröst och salighet: Vill hjelpa oss i evighet, Att vi hans vilje göra.

12. Betaler ej ondt med lika mått, Den eder gör illa, görer j godt; Domen låter Gud behålla. Varer som bröder i allan tid, Den ene den andre god och blid, Och låter allt ondt dock falla.

13. Köttet gör efter sitt begär, Som sorg för timmelig välfärd bär, Och aktar ej Guds vilja. Thy kommer oss plåga och möda uppå, Som ond begärelse tukta må, Och allt ondt ifrån oss skilja.

14. Tyckes oss korset vara för svårt, Som vi dock drage här en tid kort: Hvad vill då af oss blifva, Om Gud skulle fullfölja sin rätt, Och låta förderfva oss alla slätt, Som ej äro värde lefva?

15. Härefter få vi en evig ro, Och skole med Christo i himmelen bo: Det skole vi christne tänka. På jorden finnes ingen man, Som någon tid utsäga kan Den fröjd, oss Gud vill skänka.

16. Och hvad den evige, allsmäktige Gud Hafver oss tillsagt genom sin' bud, Det vill han visserligen hålla, Han hjelper oss från all farlighet: Hvilkom ske pris i evighet! Den vi oss nu befalla.

H e m m i n k i M a s k u l a i s e n vapaa suomennos:

W 217. Kutsuu Christus: kaikk' tykön' tulkaat, Kuormall' vaivatut minua kuulkaat, Jotka synnill' raskautetut olett', Teidän päältänn' kuorman huojennan, Sen sälytän selkään its' omaan; Näin kuolemast' elämään tulett'.

2. Minun ikeen' päällenn' ottakaat, Ett' sydämest' siviä olen, oppikaat; Kuormaa te kantakaat keviää: Minun kuorman' keviä, ikeen' sovelias, Sen suhteen, kuin teidän on työläs, Sitt' sieluillen levon löydätt'.

3. Teidän raskaan kuorman' kannoin, Kosk' henken' ristin pääll' ylön annoin, Kärsein Jumalan julman vihan. Tätä tääll' aina muistaa mahdatt', Turvatkaat tähän, kuin parhain taidatt', Sitt' saatte iloss' elää ijan.

4. Minun ijestän' ihanaa vetäkäät, Sanan' kätkekäät, käskyn pitäkäät. Tehkäät, kuin teille tein täällä: Keskenänn' toinen toistann' rakastakaat, Älkäät pahaa pahalla kostako; Vaan voittakaat paha hyväll'.

5. Ristin kuormaa kanss' kantakaat, Jossa te minua seuratkaat, Se teillen soveljas lienee, Joll' hillitään häjyt lihan himot, Kuin synnin hekumaan kimmoo, Alle Jumalan vihan vienee.

6. Ette voi minun kuormaan' kantaa, Itse tahdon teillen avun antaa, Teit' hengellän' hallita tiennen. Its' olen tuskass' teidän tykönänn', Teit' ei kenkään kädestän' ryövää: Lepoon teit' viimein vienen.

7. Kuin rakastam' hekumaa hartaast', Näkyy mielestäm' risti raskaaks', Kuta kärsim' vähän erän, Jos Jumal' oikeull' kävis' kanssam', Meille tekis', kuin olem' ansainn', Jo hukkuneet olisim' perät'.

8. Meidän tääll' täytyy kärsii vaivaa, Luodut kaikk' tätä todistavat, Jos tahdom' Christittyin' olla; Mutt' maailma vaivoihin suuttuu, Ja Christuksen uskost' pois puuttuu, Häjyn haluns' himoss' ollen.

9. Kuolemass' ei rikast' auta rikkaus, Ei suuruus, nuoruus, ei viisaus, Tasan kaikk' kuolema surmaa, Kuin parhallans' raittiin', riemuisna ollaan, Äkki sairaaks' tullaan, pois kuollaan, Kuin kukoistus raukee ratk' turhaan.

10. Kukin kuoleman kauhiutt' pelkää, Kuoleman kieliss' aikoi kääntyä, Ja päin parannust' pitää: Kuin kieli ei enää puhuu voine, Eik' aju ajatella tainne, Aika itsens' tärkiäks' vetää.

11. Ken katuu ajallans', autuas lienee: Siis terveenä siihen riennä, Itses turvaa Christuksen tykö, Jumalan pelvoss' itses käytä, Syntii ja maailman pahuutt' vältä, Näin odota Herran tuloo.

12. Sitt' ijankaikkinen ilo tulee, Jota ei kuultu, ei nähty ole, Meill' Cristin uskovaisille viimein; Siin' meidän murheem' maksetaan, Vaivat nykyiset pois unhohdetaan. Johdattakoon Jumal' meit' sinne!

Käyttäen tästä säkeistöjä 1, 2, 6, 7, 10, 11 ja 12 Julius Krohn laati uuden, melkein itsenäisen virren: 1880: 217. Se tuli sellaisenaan nykyiseen. Virsi on toisinto virrelle 133.

Matt. 11: 28—30, Knapp 206, W 217, 1880, 1883, Wr 215, Sr 97, Kurv. 327, vertaa nyk. 133.

133. Ihminen tänne päälle maan, Kuin outo matkalainen vaan. 9 v.

Saksalainen virsi n. v. 1530. Laurentius Petri 1499—1573. Jonas Raumannus 1608—1683. E. Lönnrot 1802—1884.

Alkutekstinä on Matt. 11: 28—30. Virren on laatinut mahdollisesti Hans Witzstadt tai Georg Grünewald, molemmat anabaptisteja; viimemainittu: tyrolilainen suutari, kuollut 1530:

Kompt her zu mir, spricht Gottes Sohn (katso edellistä!).

Ruotsinnos 1567: Wr 215:

Kommer hit til mig, säger Guds Son. 16 v. (katso edellistä virttä.)

Ruotsista virren suomensi v. 1646 Jonas Raumannus:

W 218. Tulkaat tänn' kaikk', sanoo Jumalan Poika Minä tahdon teit' auttaa, kuin olen voipa, Joit synti vaivata mahtaa. Vanhat, nuoret, miehet ja vaimot, Kutsun minä pois pahast' juonest', Jotka kanssani elää tahtoo.

2. Minun ikeen' jalo ja keviä, Joka minua seuraa, minä olen siviä, Sen kuormaa minä kanss' kannan. Ratk' pahuuden hänelt' pois käännän, Ja hyvyyden hänen puoleens' väännän, Ja armoja hänelle tuotan.

3. Mitä minun kanssan maailmass' tehtiin, Koska minä ristin pääll' kuoletettiin, Se tulee teidän aina muistaa. Joka sitä alat' tottelee, Ja mielessäns' aina muistelee, Se helvetist' itsens' pois suistaa.

4. Maailma kyll' tahtois' autuaaks' tulla, Mutt' ei tahtois' mielelläns' tuskass' olla, Kuin kaikkein tääll' kärsiä tulee. Sentähden ole vahva ja luja Jos tahdot tulla Herran majaan, Niin aina hänen käskyns' kuule.

5. Kaikk' luodut todistust' kantavat, Kuin meress' ja maan pääll' asuvat, Että tääll' tulee ain' kärsiä. Joka ei sitä tehdä tahdo, Eipä hän taivaasen mahdu; Mutt' helvetiss' kituu vaikiast'.

6. Tänäpän' on ihminen iloissans', Mutt' huomen' on multa kuollessans', Ett' kuoleman kumminki pitää. Kuin kauneutens' kanss' kukkainen Lankee, ja kuolee myös ihminen, Joka ruohon verraks' on vedett'.

7. Ett' ihminen kuolemaa karttelee, Ja helvetin tulta välttelee, Rupee sitt' katumaan viimein; Ollessans' kuoleman edess', Ja juur' kauhian tuonen kädess': Eip' auta sitt' katumus ketään.

8. Ett' me siis kaikki kuolemme, Ja kukin tuonellen huolemme, Niin Herraan turvatkaam' aina; Älkääm' meitäm' viimeiseks' säästäkö, Ja katumust' kauvas jättäkö, Ettei piru meit' alas painais'.

9. Rikast' ei auta tavara, Eik' nuorta väkevyys eli vara; Sill' kuoleman kumminki pitää. Jolla kultaa on kyllä ja hopiat', Ja Jumalalt' suuret lahjat, Ei tuoni tottele niitä.

10. Ei yksikään viisaus viisast' auta; Mut' täytyy menn' kuoleman hautaan, Joka on kaikkein loppu. Autuas Christuksen ystävä on, Sill' Herra alati armons' suo, Ei hän tule helvettiin lopull'.

11. Kuulkaat nyt kaikki Christityt! Kuin olette Christuksess' ristityt, Mitä hän opettaa meille, Joka on meidän terveytem', Ja kaikkein paras valkeutem': Kiittäkääm' siis Herraa aina!

12. Älkäät pahaa pahalla kostako, Älkäät its' vääryyttä maksako; Sill' Herra tuomariks' tulee; Olkaat kuin veljekset keskenänn', Valmiit ain' hyvää tekemään, Niin Herran chuoriin tulett'.

13. Liha se sisuns' perään tekee, Ja maailman kanss' pitää käkee, Ei tottele Herran käskyy; Sill' kipu ja risti meitä vaivaa, Ja moni tääll' terveyttäns' kaivaa, Jossa moni kesken väsyy.

14. Raskas risti on mielestäm', Kuin on meidän päälläm' viheljäisten, Mitäs meist' muutoin olis'; Jos Jumal' oikiull' kanssam' kävis', Ja hänen vihans' niin suuri olis', Niin kukin ijankakkisest' kuolis'.

15. Tästedes tulee iloasia, Ja aika tulee juur' pian, Jota me toivomme kukin. Ei löydy ihmist' maan päällä, Kuin joskus on tietän' täällä Sitä iloo kuin saamme kuulla.

16. Mitä siis Herra Jumala On meille luvannut sanallans', Sen hän myös vahvana pitää. Hän auttakoon meitä hädässäm', Ja lohduttakoon ristissäm', Johon me itsem' liitäm'.

J. L. Runeberg lyhensi ja muovaili ruotsalaisen tekstin:

Rbg 215: Kom, kom, så säger oss mildt Guds Son, — —.

6. Om korset tyckes dig tungt och svårt, Om du ock pröfvas här nå'ngång hårdt, Så tänk hur skulle då bliffva, Om Gud ej mente på faders sätt, Men af dig kräfde sin fulla rätt Och ville så dom dig gifva.

7. En liten tid vi på jorden bo, Då måste vi kämpa förutan ro, Sen vinnes friden den fasta; — —. 8 v.

K. M. Kiljander suomensi tämän (käsikirj. 218). Se ei päässyt pitemmälle.

Komitea laati alkuperäisen virren perusteella uuden ehdotuksen:

1867: 218. Näin lausuu Kristus Herramme: „Tyköni tulkaa kaikki te, Kuin synnilt' ahdistetaan! Mä kutsun nuoren, vanhuksen, Ja tarjoon teille lääkkehen, Jolla te virvoitetaan.

2. Te ottakaa mun ikeeni, Se tulee teille keveeksi, Jos tunnette mun oikein: Ett' olen nöyrä, siveä Ja sydämestän' lempeä, Kärsivä yli kaikkein!

3. Ikeeni kevyt, suloinen On sovelias hänellen, Kuin mielellään sen ottaa; Mä autan ristin kantajaa, Ja vahvistan mun voimallan' Ain' autuutehen totta.

4. Mit' olen tehnyt, kärsinyt, Ja hyväksenne täyttänyt, Myös olkoon opiksenne: Te mitä teette, puhutte, Jumalan mieliks tehkäätte! Niin käy se hyväksenne."

5. Kyll' mailma tahtois autuutta, Vaan karttaa ristin raskautta, Vaivoja kristittyiden; Vaan pyhäin täytyy kärsiä; Jos antaut siihen, vältät sä Näin vaivat ijäisyyden.

6. Ihminen, tänään tervennä, Huomenna makaa kuolleena, Näin käypi usein juuri; Kuin kukat kauniit kedolla, Niin katoo mailman kunnia, Sen korska, koreus suuri.

7. Ei auta riista, rikkaus, Ei voima, nuoruus, kauneus, Ei rakkaus ystävien; Ei koko mailman tavara Voi kuolemasta lunastaa; Täält' ompi lähteminen.

8. Ei auta tiedon tutkinnot, Ei ruhtinasten suosiot: Täytyypä kaikkein kuolla. Ken täältä valmistumatta Käy ajast' armon, armotta Sen täytyy ijät' olla.

9. Siis kuule, armas ystävän', Jos tahdot saada elämän, Niin älä suutu vaivaan, Vaan pysy aina sanassa! Se sua tukee, lohduttaa; Niin saat sä riemun taivaan.

10. Jos lihallesi mieluisen Sä saisit myötäkäymisen, Niin penseytyisit pian; Siis rakas Isä kurittaa, Murheella aina valmistaa Autuuteen uskoviaan.

11. Sä jälkeen ajan murhetten Elämän kanssa Kristuksen Saavutat kunniassa; Ei ihmisjärki arvata Voi armopalkan suuruutta, Jon saat sä taivahassa.

12. Mit' uskollinen Jumala lupaapi, vannoo sanassa, Se olkoon turvanamme! Poikansa tähden Kristuksen Hän antaa meille autuuden Perinnöksemme. Amen.

E. L ö n n r o t lyhensi virttä, otti edellisestä säkeistöt 6—12 sekä laati osaksi Rbg 215: 7 ja 6:n mukaan säkeistöt 1 ja 6. Näin syntyi ehdotus:

L I 218 b. Ihminen tänne päälle maan Kuin outo matkalainen vaan On pantu hetkeks aikaa, Ja sekin turha ikänsä Kyll' usein ompi täynnänsä Surua, huolta, vaivaa.

2. Hän tänäpänä tervennä Jo huomenna on kylmänä, Kuin nähdään monest' juuri; Kukkasten lailla kedolla Katoopi mailman kunnia, Sen korska, koreus suuri.

3. Ei auta riista, rikkaus, Ei voima, nuoruus, kauneus, Ei rakkaus ystävien; Maailman kaiken tavara Ei kuolemasta vapahda, Kuin ompi lähteminen.

4. Ei auta tiedon tutkinnot, Ei ruhtinasten suosinnot, Kuitenkin täytyy kuolla; Ken täältä valmistumatta Käy ajast' armon, armotta Sen täytyy ijät' olla.

5. Siis kuule, armas ystävän', Jos tahdot saada elämän, Niin älä suutu vaivaan, Vaan pysy aina sanassa! Se sua tukee, lohduttaa Ja saattaa riemuun taivaan.

6. Jos onkin ristis raskaampi Ja kuritukses kovempi, Se niinkin paremp' ollee, Kuin että Herra aikanaan Sun kutsuis viimein vihoissaan Eteensä tuomiolle.

7. Jos lihallesi mieluisen Sä saisit myötäkäymisen, Niin penseytyisit pian; Siis rakas Isä kurittaa, Tääll' alla ristin kuljettaa Autuuteen uskoviaan.

8. Sä jälkeen ajan murhetten Saat ilon luona Kristuksen Suuressa kunniassa; Ei ihmisjärki arvata Voi iloa ja autuutta Jok' ompi taivahassa.

9. Mit' uskollinen Jumala Lupaapi, vannoo sanassa, Se olkoon turvanamme! Poikansa tähden Kristuksen Hän antaa meille autuuden Perinnöksemme. Amen.

Tämä virsi on edellisen virren toisinto ja tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Matt. 11: 28—30, Knapp 206, Wr 215, Rbg 215, Sr 97, W 218, 1867: 218, 1871, L I 218 b, L II, III, 1880, 1883, Vrt. nyk. 132, Kurv. 327.

134. Ota, Jesus, paimen hyvä, Laumahasi minua. 6 v.

Siegmund v. Birken (Betulius) 1626—1681. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen oppineen, nürnbergiläisen Siegmund v. Birkenin (Betuliuksen) virsi):

Sammlung geistlicher Lieder Reval, 1887:

378. Jesu, frommer Menschenherden Guter und getreuer Hirt, Lass mich auch dein Schäflein werden, Das dein Stab und Stimme führt. Ach, du hast aus Lieb' dein Leben Für die Schafe hingegeben, Und du gabst es auch für mich: Lass mich wieder lieben dich.

2. Herden ihre Hirten lieben, Und ein Hirt liebt seine Herd': Lass uns auch so Liebe üben, Du im Himmel, ich auf Erd'. Schallet deine Lieb' hernieder, Soll dir meine schallen wieder, Wenn du rufft: ich liebe dich, Ruft mein Herz: dich liebe ich.

3. Schafe ihren Hirten kennen, Dem sie auch sind wohlbekannt; Lass ja nichts mich von dir trennen; Dein Aug' sei auf mich gewandt. Als des Höllenwolfes Rachen Eine Beut' aus mir wollt' machen, Riefest du: ich kenne dich; Ich ruf' auch: dich kenne ich.

4. Herden ihre Hirten hören, Folgen ihrer Stimm' allein; Hirten auch zur Herd' sich kehren, Wenn sie rufen, gross und klein. Lass mich hören, wenn du schreiest; Lass mich laufen, wenn du dräuest; Lass mich horchen stets auf dich; Jesu, höre du auf mich.

5. Höre, Jesu, und erhöre Meine, deiner Schäfleins, Stimm'; Mich auch zu dir sehreien lehre, Wenn sich naht des Wolfes Grimm. Lass mein Schreien dir gefallen, Deinen Trost herniederschallen; Wenn ich bete: höre mich; Jesu, sprich: ich höre dich.

6. Höre, Jesu, und erhöre, Wenn ich ruf', anklopf' und schrei; Jesu, dich nicht von mir kehre, Steh mir bald in Gnaden bei. Ja, du hörst; in deinem Namen Ist ja alles Ja und Amen. Nun, ich glaub' und fühle schon Deinen Trost, o Gottes Sohn.

K. L. Lindström suomentanut (käsikirj.):

219. Ota, Jesu, paimen hyvä, Lampahakses minua, Että minä, erhettyvä, Saisin ääntäs noudattaa. Rakkaudestasi juoksi Veres lunastuksen' vuoksi; Suo, sun puolees minäkin Turvaisena taipuisin.

2. Lauma hyvää paimentansa, Paimen laumaans rakastaa; Suo, se sama tapa kanssa Välillämme vallan saa, Että, Jesu, toisiamme Aina iän rakastamme; Suo mun ääntäs suloista Ilokseni kuulella.

3. Lauma seuraa paimentansa, Paimen kaitsee laumaansa; Ole, Jesu, myös mun kanssa, Että vältän vaaroja. Suden tahtoissa mun niellä, Apuas mult älä kiellä, Sauvas, äänes korota Vastaan pedon kiljua.

4. Lauma paimenensa ääntä Kuunteleepi halulla; Paimen lauman puoleen rientää Kuultuaan sen huutoa; Samoin, Jesu, Kutsuissasi Suo mun tulla turvahasi, Suo mun kuulla sinua, Auta, Jesu, minua.

5. Kuule ääntä lampahasi, Jesu, paimen armahin; Jollet rientäis avullasi, Suden suuhun joutuisin. Suo mun tuta, Jesukseni, Lohdutukseks sydämeni, Kun mä huudan sinua, Että kuulet minua.

6. Herra Jesu, mulle riennä Hädässäni avuksi, Kasvojas mult älä käännä, Olet ainoo turvani. Tunnen jo mun kuulla saaneen Autuudeksen: amen, amen; Kiitos, Poika Jumalan, Olkoon sulle ainian!

7. Tykös saata muutkin lampaat, Jotk ei ole laumastas, Estä heistä pedon hampaat, Ota heikot helmahas; Harha-teiltään tykös tuo ne, Täytä, Jesu, armotyös, Että yksi lammas-huone, Yksi paimen tulis myös.

Komitea korjaili virren seuraavaan muotoon:

1867: 219. Ota, Jesus, paimen hyvä, Lampaaksesi minua, Että minä erhettyvä Saisin ääntäs seurata! Rakkautes tähden juoksi Veres lunastuksen' vuoksi, Suo, sun puolees minäkin Rakkaudessa taipuisin!

2. Hyvä paimen lammastansa, Lammas häntä rakastaa; Anna meidän kesken kanssa Saman välin vallita, Että rakastaisin sua Niinkuin rakastat sä mua; Suo mun ääntäs suloista Ilokseni kuunnella!

3. Lammas seuraa paimentansa, Paimen kaitsee lammasta; Anna, Jesus, minun kanssa Sua aina seurata; Kuin mun susi tahtoo niellä, Apuasi älä kiellä, Sauvas, äänes koroita, Peto kauvas karkoita!

4. Lammas paimenensa ääntä Kuunteleepi halulla, Paimen lampaan puoleen rientää Kuultuaan sen huutoa; Samoin, Jesus, kutsuissasi Suo mun rientää suojahasi, Kuulemahan sinua Auta, Jesus, minua!

5. Kaikki eksynehet lampaat Saata, Jesus, laumaasi, Ett' ei heitä pedon hampaat Raateleisi, surmaisi; Harhateiltään tykös tuo ne, Täytä, Jesus, armotyös, Että yksi lammashuone, Yksi paimen olis myös!

6. Herra Jesus, meille riennä Hädässämme avuksi, Kasvojas meilt' älä käännä, Sulje meitä armoosi, Anna, että kuulla saanen Vastaukses: „amen, amen!" Kiitos, Poika Jumalan, Olkoon sulle ainian!

E. Lönnrot korjaili virren edelleen:

L I 219. Ota, Jesus, paimen hyvä Lampaaksesi minua, Älä suo mun erhettyä, Anna ääntäs seurata! Rakkautes tähden juoksi Veres pelastuksen' vuoksi, Auta siis ett' ainian Mä myös sua rakastan!

2. Hyvä paimen lammastansa, Lammas häntä rakastaa; Anna välillämme kanssa Saman laadun vallita, Että rakastaisin sua Niinkuin rakastat sä mua; Suo mun ääntäs suloista Ilokseni kuunnella!

3. Lammas seuraa paimentansa, Paimen kaitsee lammasta; Kaitse mua, Jesus, kanssa, Suo mun sua seurata; Kuin mun peto tahtoo niellä, Apuasi älä kiellä, Sauvas, äänes korota, Vaara kauvas karkota!

4. Lammas paimenensa ääntä Kuunteleepi halulla, Paimen lampaan puoleen rientää Kuultuaan sen huutoa; Samoin kutsumises ääni Olkoon, Jesus, ilokseni, Hädissän' myös ainiaan Riennä mua auttamaan!

5. Kaikki eksynehet lampaat Saata, Jesus, laumaasi, Ett' ei heitä pedon hampaat Raateleisi, surmaisi; Harhateiltään tykös tuo ne, Että yksi lammashuone, Yksi paimen olis myös, Täytä, Jesus, armotyös!

6. Tule, Jesus, turvakseni, Ole mulle armoinen, Kasvos käännä puoleheni, Anna rauhas sielullen'; Anna että kuulla saanen Vastaukses: „amen, amen!" Kiitos, paras paimenen', Sulle, Jesus, ijäinen!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Joh. 10, 1867: 219, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Knapp 456.

135. Nää käskysanaa kymmenen, Ne meille kautta Mooseksen. 12 v.

M. Luther 1483—1546. J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

M. Lutherin virsi:

Klippgen, s. 36. Dis sind die heylgen zehn gebott / die vns gab vnser herre Gott / durch Mosen seynen diener trew / hoch auff dem berg Sinai / Kyrioleys.

2. Ich byn alleyn deyn Gott der Herr / kein gotter solltu haben mehr / Du sollt myr gantz vertrawē dich / von hertzen grund lieben mich Kyrioleys.

3. Du sollt nicht furen zu vnehrn / den namen Gottes deynes Herrn / Du sollt nicht preyssen recht noch gut / on was Gott selbs redt vñ thut / Kyrioleys.

4. Du sollt heylgen den siebend tag / das du vnd deyn haus rugen mag / Du sollt von deym thun lassen ab / das Gott seyn werck ynn dyr hab / Kyrie.

5. Du sollt ehrn vnd gehorsam seyn / dem vater vnd der mutter deyn / Vnd wo deyn hand yhn dienen kan / so wirstu langs leben han / Kyrioleys.

6. Du sollt nicht todten zorniglich / nicht hassen noch selbs rechen dich / Gedult haben vnd sanfften mut / vnd auch dem feynd thun das gut / Kyri.

7. Deyn ehe solltu bewaren reyn / das auch deyn hertz keyn ander meyn / Vnd halten keusch das leben deyn / mit zucht vnd messickeyt feyn / Kyrioleis.

8. Du sollt nicht stelen gellt noch gut / nicht wuchern yemands schweys vñ blut / Du sollt auff thun deyn milde hand / den armen ynn deynem land / Kyrioleys.

9. Du sollt keyn falscher zeuge seyn / nicht liegen auff den nehsten deyn / Seyn vnschuld sollt auch retten du / vnd seyne schand decken zu / Kyrioleys.

10. Du sollt deyns nehsten weyb vnd haus / begeren nicht noch etwas draus / Du sollt yhm wundschen alles gut / wie dyr deyn hertz selber thut / Kyrio.

11. Die gebott all vns geben sind / das du deyn sund O menschen kind / Erkennen sollt vnd lernen wol / wie man fur Gott leben soll / Kyrioleys.

12. Das helff vns der herr Jhesu Christ / der vnser mitler worden ist / Es ist mit vnserm thun verlorn / verdienen doch eyttel zorn / Kyrioleys.

Olaus Petri ruotsinsi tämän 1536:

Wr 1. Desse äro de tio bud, Som oss gaf sjelfver Herren Gud Genom Mosen, sin tjenare tro, Uppå det berget Sinai. Kyrie eleeson.

2. Jag är din Herre Gud allen', Håll dig från andra gudar ren: Till mig skall stånda all din lit, Och älska mig af allo flit. Kyrie eleeson.

3. Guds värdiga namn missbruka ej: Ditt tal skall vara ja och nej. Låt intet fåfängt gå af din mun, Men hedra Gud af hjertans grund. Kyrie eleeson.

4. Guds sabbatsdag håll ock fullväl, Att sig må hvila den arme träl. Du låt din egen verk bestå, Att Gud sjelf i dig verka må. Kyrie eleeson.

5. Fader och moder i vördning halt, Dem du hedra och hjelpa skalt; Så skall du länge lefva få, Och det skall allt väl med dig gå. Kyrie eleeson.

6. Dräp ej med tunga eller knif, Och gack ej efter en annans lif. Lägg bort hat, och haf sakta mod: Var också dinom ovän god. Kyrie eleeson.

7. Du skall ock ej bedrifva hor: Derefter kommer plåga stor. All okyskhet drif ifrån dig: Hon hafver skam och blygd med sig. Kyrie eleeson.

8. Du skall ock allan tjufnad fly, Fals, flärd, ocker, bedrägert. Den fattiga du gör bistånd Utaf ditt gods och milda hand. Kyrie eleeson.

9. Du skall ej med falskt tyg umgå, Och ej din nästa ljuga på: Hjelp och styrk honom i sin rätt, Hans blygd och skam du skyl all slätt. Kyrie eleeson.

10. Din nästas hustru, hus, bohag Begära och åtrå haf fördrag: Önska och skynda honom till Allt, det du sjelfver hafva vill. Kyrie eleeson.

11. Guds bud äro nu så vida utsträckt', Och lära oss, hvad honom är täckt; Det vill han hafva af oss visst: Den ej så gör, ser här sin brist. Kyrie eleeson.

12. Så göra och lefva i all stund, Unne oss Gud af sin miskund: Hans Ande hjelpe oss dertil, At göra hvad han hafva vil. Kyrie eleeson.

J. Suomalainen julkaisi virren suomeksi:

W 1. Nämä ne kymmenen käskyt oua Quin Jumalan tadhon meil tuouat Iotc hän Mosexen caut annoi Ia Sinain vuorel meil cannoi kyrie.

2. Minä olen sun Herras Jumalas Elä muit pidhä turuanas Mun päällän vsco vahuasta Minua mös sydhämest racasta kyrie.

3. Sun herras Jumalas nime Pidhä aina suuren ihmen Elä turhan lausu sitä Mutt ylist, rucoile ia kijtä kyrie.

4. Muist lepopäiuä pyhittä Ett orias madhais leuätä Sun työs silloin ylön anna Ia Jumalal paluelus canna, kyrie.

5. Isäs ja äitis cunnioita Heild kijtos ain pydhä voitta Nijn työs maan päällä menesty Ia ikäs sinulle pidkesty kyrielei.

6. Elä sä ketän cuoliax lyö Kädhel, asel, vihal ia työl Heit pois viha ia ylpeys Pidhä caickein cansa ystäuys kyrie.

7. Aviokeskyn pydhä sidhe Sinä vahuan ain pidhä Tydhy sun oman puolisans Ole pudhas työs ia puhesas kyrie.

8. Sun velies calu ia raha Älä varast eli temma sala Älä händ coskan iuonittel Mutt pyd händ aina suositel kyri.

9. Älä väärä todhitost sano Älä mös coskan väärin vanno Racasta aina totutta Valhest sinuas pois luouuta, kyri.

10. Älä sun lähimäises huonetta Eli emändät pydhä himoita Mitä hänen ombi omans Älkön sinun tulco huomas, kyrie.

11. Suo hänen caicki ne hyvät Quin sä mös idselläs pydhät Se on Herran käsky ia laki Iohon hän meit vahuast vaati kyri.

12. Näitä nyt käskyiä täyttämän Ia elon niidhen iälken käyttämän Pyhä hengi meit auttacon Ia voima sihen lainackon. Kyrielei.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen: Tähti 1864: 1, LWU 1:

1867: 1. Nämät ne käskyt kymmenen, Kuin meille kautta Moseksen Jumala itse ilmoitti, Ja Sinailla kirjoitti; O Herra armahda!

2. Näin lausuu Herra Jumala: Minua pelkää, kunnioita, Myös yli kaikkein rakasta; Et muihin mahda turvata! O Herra armahda!

3. Nimeä Herran Jumalan Sä älä lausu turha'an! Ken sitä turhaan lausunee, Sen Herra totta rankaisee; O Herra armahda!

4. Mun lepopäivän' pyhitä, Ja töistäs itses pidätä, Sanaani kuule hartaasti Sun sielullesi parhaaksi! O Herra armahda!

5. Vanhempiasi tottele, Ja aina kunnioittele, Ett' edistyisit töissäsi, Eläisit kauvan maassasi! O Herra armahda!

6. Toist, älä tapa, turmele, Vaan auta, holhoo, suojele; Pois heitä viha, ylpeys, Kans tora, riita, ynseys! O Herra armahda!

7. Lihasi himot hillitse, Ja haureutta välttele; Puhtaana töissä, puheissa Sun puolisoas rakasta! O Herra armahda!

8. Toiselta älä varasta, Omaisuuttansa anasta; Suo kunkin saada osansa, Jokaisen hoitaa omansa! O Herra armahda!

9. Väärällä todistuksella Toist' älä pyydä turmella, Rakasta aina totuutta, Valheesta itses luovuta! O Herra armahda!

10. Sä älä toisen huonetta, Vaimoo tai muuta halaja; Se, mitä toivot itselles, Suo myöskin lähimäiselles! O Herra armahda!

11. Niin ompi Herra käskenyt, Lakinsa meille säätänyt Synteimme tuntemiseksi, Elämän ojennukseksi. O Herra armahda!

12. Vaan Pyhä Henki auttakoon, Ja voimaa meille lainatkoon Näin elämämme käyttämään, Ja Herran käskyt täyttämään! O Herra armahda!

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

Tähti 1864: 1, LWU 1, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Ign 57, U 210, 211, Wr 1, Rbg 1, Sr 98, -t t- -t 3, siv. 2, R 142, Kurv. 269, Knapp 818, R 1936: 182.

136. Ken tahtoo olla kristitty Ja kristittynä kuolla. 6 v.

Olaus Petri 1497—1552. J. Suomalainen † 1588. K. L. Lindström 1809—1879.

Olaus Petri julkaisi virren 1526:

Wr 2. Den som vil en Christen heta, Och rätt det namnet bära, Han skal tio budorden veta, Som rätta reglan äro, Med Guds finger i stentaflor skrefne, Och sedan på Sinai berg utgifne, Genom den trogna Mosen.

2. Tänk på, at du håller min bud, Och lär hvad du skal göra, Säger til oss HErren vår Gud, Som låter Lagen föra: Haf mig för din HErra Gud allen, Håll mig i trone skär och ren, Och fly främmande Gudar.

3. Mino namne gör vördning med, Som värdt är allan heder; Om du låter missbruka det, Varder jag på dig vreder. Så skal du veta det är min lag, At du skal helga Sabbats dag, Och lät mig i dig verka.

4. Fader och moder hedra väl, Så får du länge lefva. Och slå ej din nästa ihjäl. Hordom skal du ej drifva. Du skal ej, stjälä: ej falsk tyg bära; Och ej din nästas hustru begära, Eller hans ägodelar.

5. Desse äro budorden all, Som lära oss Guds vilja: Dem hvar människa hålla skal, Och ej ifrån sig skilja. Tron kräfja de try första budord; I kärleken varda de alla fullgjord. O Gud, gif oss din Anda.

J. Suomalainen julkaisi sen suomeksi, lisäten viimeisen värsyn:

W 2. Se quin tacto Christit olla. Sen nimen cansa mös cuolla, Hänen tule käskyd tietä, Jotc ei meit coscan vietä. Ne Jumalan sormil kirjotettiin Sinain vuorel vastanotettijn Sen hurscan Mosexen cautta.

2. Muista käskyin aina pitä, Opi mös seuraman nijtä Sano itze Herra Jumal Quin lain cans ei cuual: Pidhä mua Jumalas edhest Ja vsco päällän sydhämest Vierait Jumaloit myös väldä.

3. Minun nimen cunnias pidhä, Kijtä ia ylistä sitä. Jos sen lausud coscan turhan, Heitän päälläs vihan iulman. Sitä mös lakin suld pyydhäisi, Ettäs lepopäiuän pidhäisit Ja töilläs pyhittäisid.

4. Vanhemmildas älä cunniat kiellä Nin cauuan ia hyuin saat elä. Älä mös lähimäistäs tapa. Ole huorudhest aina vapa. Älä varast, älä väärin todhist, Älä lähimmäises huonet omist Eli mitä on hänen omans.

5. Nämät Herran käskyd ouat, Jotk Jumalan tadhon meil tuouat Älä niit viha eli potki, Sill ett nijs on kaunis oppi Vscole kolm ensimäist täytetän Rackaudhel jälkimäised päätetän Cosc Jumal henges laina.

6. Näitä pitä ia sydhämen paina, Siihen apu meille laina. Aut mös et me käskyis teghois Ja muisa hyuisä menois Täsä surkeudhes nijn eläisim Ett vijmein taivaasen viedhäisim, Christuxen Poicas cautta.

K. L. Lindström uudisti virren. Siitä tuli:

1867: 2. Ken tahtoo olla kristitty, Ja kristittynä kuolla, Ei sille outo, peitetty Saa Herran laki olla, Jonk' antoi itse Jumala, Ja meille Sinain vuorella Moseksen kautta tuotti.

2. Siis pidä käskyt muistossa, Ja seuraa niitä aina; Näin sanoo Herra Jumala, Ja mieleemme ne painaa: Jumala olen ainoa, Minuhun vahvast' uskalla, Ja älä muihin luota!

3. Sä kunnioita nimeni, Ylistä, kiitä sitä! Joka sen turhaan lausuupi, Vihani tuta pitää. Sabatin päivä pyhitä, Ain' olkoon sulle tärkeä Se kunniaksen' viettää!

4. Vanhempas pidä arvossa, Niin ikäs kauvan kestää; Pidätä itses murhasta; Huoruudest' itses estä; Varkautta vältä, valhetta; Suo toisen pitää rauhassa Huoneensa, omaisensa!

5. Käskyissä näissä Jumala On tahtons' ilmoittanut; Siis riipu kiinni opissa, Jonk' olet niissä saanut! Lain täyttämys on rakkaus, Jonk' alku, lähde, perustus On usko kristillinen.

6. Suo, Herra, että käskyjäs Me seuraisimme aina, Ja voimaa siihen Hengeltäs Armostas meille lainaa; Suo, täällä niin me elämme, Että me taivaan perimme Kristuksen Poikas kautta!

Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

Wr 2, W 2, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Ign 58, U 209, Kurv. 269.

137. Lakinsa Herra Jumala On meille julistanut. 6 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. E. Lönnrot 1802—1884.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 2. Hvad säger nu vår Herre Gud, Hvad har han lärt och skrifvit Om dessa helga tio bud, Dem han oss hafver gifvit? Det må en hvar begrunda väl, Och akta så sin dyra själ, Att han från dem ej viker.

2. Det säger Gud: Jag Herren är En hämnare för alla. Betänkom hvad det innebär, Till doms skall han oss kalla. En faders är hans hjertelag, Dock har till synd han ej behag, Han låter sig ej gäckas.

3. Förskräckelig är Herrans harm, Ho kan dess botten mäta? Han säger: mäktig är min arm Att nå dem mig förgäta, Att kräfva straff, då jag är vred, Af barnen intill fjerde led För fädernas missgerning.

4. Hvem vågar trotsa honom mot, Hvem är så stark som Herran? All verlden mörknar för hans hot Och skälfver när och fjerran; Och slår han med sin vredes hand, Då lossna jordens fasta band, Och himlars fästen ramla.

5. Men nåd och frid han lofvar dem, Som dessa buden hålla, Dem vill han taga till sig hem Och idel godt förvålla, Dem vill han ock på jorden ge Tröst, hugnad och välsignelse, Så länge lifvet varar.

6. Så må vi akta grant uppå, När Herrans bud vi höra, Och gerna på hans vägar gå Och gladt hans vilja göra. Förläna oss der nåder till, O Gud, som ingens ofärd vill; På dig vi oss förtröste.

E. Lönnrot suomensi sen:

1867: 3. Lakinsa Herra Jumala on meille julistanut, Ja kymmenessä käskyssä Tahtonsa ilmoittanut. Ne käskyt tarkoin muistakoon Jokainen, jolla huoli on Sielunsa autuudesta!

2. „Mä olen kiivas kostaja", Näin kuuluu sanat Herran; Siis muistakaamme tuomion Meit' odottavan kerran: Jumala, vaikka armoinen, Synnille ompi vihainen, Rankaisee pilkkaajansa.

3. Hirmuinen Herran viha on, Hirmuisen koston saavat Ne ijäisihin aikoihin, Kuin hänen unhottavat; Ja neljäntehen polvehen Hän kostaa lasten lapsillen Rikokset vanhempien.

4. Ken voisi häntä vastustaa, Ken Herran käden estää? Ne, jotka häntä vihaavat, Ei edessänsä kestä; Kuin lyöpi Herra vihassaan, Raukeevat perustukset maan, Taivaankin vahvuus vaipuu.

5. Mut jotka häntä rakastaa, Hän armias on niille, Ja laupeutensa osoittaa Käskyinsä pitäjille: Hän heitä aina armollaan, Noudattaa siunauksellaan, Hyvästi holhoo heitä.

6. Siis käskyt Herran Jumalan Visusti pitäkäämme, Tahtonsa tiellä ainian Vaeltain mielellämme! Suo Henkes meitä johdattaa, Mielemme siihen taivuttaa, O Isä laupias! Amen.

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

Rbg 2, 1867: 3, 1871, L I, II, 1880, 1883, Sr 99.

138. Lakias Herra Jumala, Mä tahdoin kaikin seurata. 12 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 3. Guds helga bud förnimmer jag, De äro för mig dag för dag; Men ser jag hur jag fyllt dem opp, Då brista mig båd' mod och hopp.

2. I synd jag född och aflad är, Till synden står ock mitt begär, Hvar dag föröks mitt syndamått, I mig bor intet som är godt.

3. Jag vaknar mången gång förskräckt, Utaf Guds Helga Anda väckt, Och ville gråta blod dervid Att Gud ej kan mig vara blid.

4. Men skall jag ändra hjertelag, Är kraft och håg hos mig för svag, Jag suckar, när mig ångren slår, Men är i dag dock som i går.

5. Hvem skall mig bistå i min nöd, Hvar skall jag söka tröst och stöd, Att jag ännu kan hålla ut Och kämpa till ett saligt slut?

6. O Jesu, du min Frälserman, Allena du mig hjelpa kan, Ja, låg all verldens skuld mig på, Du kunde hjelpa mig ändå.

7. Säg att på dig jag lägga får Den blodsdom, som emot mig står, Så vet jag hvar jag finner fred, Då bäfvan vill mig trycka ned.

8. Sen sänd din Anda, som ej mer Mig skrämmer då, men glädje ger, Upplyser hvad som mörkt mig är Och, då jag svigtar, kraft beskär.

9. Du skrifvit med din blod så röd Att du ej vill den fallnas död; Den skriften låt mig ställa mot Nöd, ängslan, skuld och lagens hot.

K. L. Lindströmin suomennos (-t-t-t 2, 1860):

1. On kyllä käskys, Jumala, Öin päivin mulla muistossa, Vaan menooni kuin katselen, Niin tuska tunkee mielehen.

2. Ah syntynynnä synnissä En himoja voi hillitä, Ei mikään voima minussa Voi synnin valtaa vallita.

3. Mä herätetään Hengeltä, Vaan herään peljästyksissä, Kuin tunnen vihan Jumalan Mun sydäntäni painavan.

4. En toki toisenlaiseksi Voi koskaan tehdä mieltäni, Kuin tunto vaivaa, huokailen, Vaan olen yhtä vaivainen.
5. Ken turvani on tukeva, Ken hädässäni auttaja, Ken on se suuri sankari, Ku vie mun voittoon viimeksi?
6. Ah Jesu, Vapahtajani, O toivoni, o turvani, Jos velkani kuin suuri on, Et ole toki armoton.
7. O sanos, että päällesi Saan heittää synnin kuormani, Niin tiedän, mistä levon saan, Kuin tunto rupee vaivaamaan.
8. Suo, Jesu, mulle Henkesi, Niin kääntyy riemuun pelkoni Ja pimeyskin valohon, Saan voimaakin, mä voimaton.
9. Mun kuolemasta kirvoitat, Niin verelläsi kirjoitat; Se paraskin on todistus Ja vaivoissani lohdutus.

Lauri Stenbäck jätti värsyn 7 (Säg att — —) pois ja muodosti v.v. 8 ja 9:

Stb 3: 7. Din Helga Anda sänd till mig, Som i min själ förklarar dig, Upplyser allt hvad mörkt mig är Och i min vanmakt kraft beskär.
8. Ditt ord mig ger det vittnesbörd, Att syndarns bön af dig blir hörd; Det löftet lär mig ställa mot Mitt hjertas dom och lagens hot.

Komitean muodostamana siitä tuli:

Lisäys 1868: 414. Sun käskys ovat, Jumala, Öin päivin mulla muistossa; Mut menoan' kuin katselen, Niin tuska tunkee mielehen'.
2. Mä syntynynnä synnissä En himojan' voi hillitä, Ei mikään voima minussa Voi synnin valtaa vallita.
3. Mä säikyn synnin unesta, Ja herään kauhistuksissa, Kuin tunnen Herran vihassaan Mua tuomiolla uhkaavan.
4. En itse toisenlaiseksi Mä taida tehdä mieltäni; Kuin tunto vaivaa, huokajan, Vaan parane en kuitenkaan.
5. Ken voi mun auttaa tuskistan', Ken tuken' on, ken turvanan', Ken kuolosta mun pelastaa, Ja elämälle valmistaa!
6. O Jesus, Poika Jumalan, Kuin kannoit synnit maailman, Sä yksin taidat pelastaa Minunkin syntin' velasta.
7. O Jesus, anna Henkesi, Tutaksen' rakkautesi! Niin pimeys muuttuu valoksi, Ja voimaks heikkouteni.
8. Sun pyhä sanas todistaa, Ett' armon kääntyväinen saa; Siis auta mua kääntymään, Sinussa armo löytämään!

Luultavasti E. Lönnrotin lisäämiä ja uudelleen muodostamia 1871 ovat vv. 4, 9—12:

1871: 414. Lakias, Herra Jumala, Mä tahdoin kaikin seurata, Mut näen sen nyt surulla, Ett' olen kaikin puuttuva.
2. Synnissä siinnyt, syntynyt, Synnissä aikan' elänyt, En syntiä voi vastustaa, En voittoa mä siitä saa.
3. Juur usein kauhistuksissa Heräjän vapistuksissa, Kuin tunnen Herran vihassaan Mua tuomiolla uhkaavan.
4. Ijäiset vaivat helvetin Mä synneilläni ansaitsin, Kuin rikoin la'in Jumalan, Vanhurskaan, kiivaan kostajan.
5. Ei taida koko maailma Minulle antaa apua, Keventää syntikuormaani, Kuin tuntoani painaapi.
6. Ah, kuhun tässä tuskassa Mä käännyn avun toivossa; Ken poistaa kuolon kauhian, Lepyttää vihan Jumalan?
7. Sinuhun, Jesus, turvannen, Tykönäs avun löytänen: Sä täytit lain edestäni Ja kärseit rangaistukseni.

8. Et luvannut sä hyljätä Sun puolees kääntyväisiä, Siis minullenkin armos suo Ja apu tuskassani tuo!

9. Suo mulle Pyhä Henkesi Mun omistaaksen' armosi, Niin muuttuu kuolon' eloksi Ja tunton' tuska iloksi.

10. Mun sydämeni kamala Vioista synnin paranna, Se Hengelläsi puhdista Ja uuteen mieleen uudista!

11. Suo, Jesus, mulle halua Ja anna armos apua Sun tahtos jälkeen elämään, Niin Herran käskyt täyttämään!

12. Vahvista mua uskossa Ja rakkautes tunnossa, Niin levon löydän sielullen' Ja elän, kuolen sinullen.

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Rbg 3, Stb 3, Lisäys 1868: 414, 1871: 414, L I, II, III, 1880, 1883, Sr 174.

139. O Herra Jumal' taivaassa, Me syystä valitamme. 6 v.

M. Luther 1483—1546. Olaus Petri 1493—1552.
J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

M. Luther julkaisi virren Dav. 12 psalmin johdolla:

Klippgen, s. 31. Ach Gott von hymel sihe dar eyn / vnd las dich das erbarmen / Wie wenig sind der heyligen deyn / verlassen sind wyr armen / Deyn wort man lesst nicht habē war / der glaub ist auch verloschen gar / bey allē mēschē kindern.

2. Sie leren eyttel falsche list / was eygen witz erfindet / Ihr hertz nicht eynes synnes ist / ynn Gottes wort gegrundet / Der welet dis der ander das / sie trennen vns on alle mas / Vnd gleyssen schon von aussen.

3. Gott wollt aus rotten alle lar / die falschen scheyn vns leren / Da zu yhr zung stoltz offinbar / spricht trotz wer wills vns weren? / Wyr haben recht vnd macht alleyn / was wyr setzen das gilt gmein / Wer ist der vns solt meystern?

4. Darumb spricht Gott ich mus auff seyn / die armen sind verstoret / Yhr seufftzen dringt zu myr ereyn / ich hab yhr klag erhoret / Meyn heylsam wort soll auff den plan / getrost vnd frisch sie greiffen an / Vnd seyn die krafft der armen.

5. Das sylber durchs feur sieben mal / bewert / wird lautter funden / Am Gottes wort man wartten sal / des gleichen alle stunden / Es will durchs creutz beweret seyn / da wirt seyn krafft erkād vñ scheyn / Vnd leucht starck ynn die lande.

6. Das wollstu Gott bewaren reyn / fur disem argen geschlechte / Vnd las vns dyr befolhen seyn / das sychs ynn vns nit flechte / Der Gottlos hauff sich vmher find / wo dise lose leute sind / Ynn deynem volck erhaben.

Olaus Petrin vapaa ruotsinnos:

Wr 31. O HErre Gud af himmelrik! Vi må det alle klaga, At verlden är olydig dig, Det se vi alla dagar: Din ord försmås, det är des värr, At ingen hafver sanning kär: Lögn hafver magten fångit.

2. Här lärer hvar sin egen dikt, Alt är människors funder; Det sant är håller man ej likt: Nu är Guds ord för under. Det ser man väl för ögon här, At farlig tid nu kommen är, Den Christus oss af sade.

3. Gudstjenst är vänd i skrymteri, Synd är i hjertat inne: För Gud är det et gäckeri, Det få vi sjelfve finna. Man skal det göra, Gud oss böd, Hjelpa vår nästa i hans nöd: Kärlek upfyller Lagen.

4. Men nu är detta oss omvändt, Med djefvuls list och läro; Ty Guds ord hafve vi ej kändt, Som rätta vägen äro. Ty är det sant i Skriften står; Vi vore alle som de får, De ingen herdan hade.

5. Vi hafve länge farit vill, Ty ingen hafver oss vaktat: Och djefvulen gaf der råden til, At Guds ord vardt föraktadt. Den för oss gick, var blind som vi, Och kunde icke vägen se: Der af måste vi falla.

6. Men tack vare dig, JEsu Christ, Som lät dig det förbarma, At djefvulen svek oss med sin list, Vi vore fångar arma. Nu låter du oss få din ord, I dem vi, äre frie gjord Från djefvulens falska läro.

Ruotsalaista noudattaen J. Suomalainen julkaisi virren suomeksi, lisäten siihen samalla yhden värsyn loppuun:

W 30. O HERra Jumala taiuast Me kyllä valitta madham Ett mailm on cangia vastas Quin alat nädhä taidham Sinun sanas ylön cadzotan Totus mös pois unhotetan Valh on nyt vallan saanut.

2. Mailmas nyt edhes pidhetän Petos ia Ihmisten iuttu Totus mös iocaidzeld hyliätän Pyhän kirian moni suuttu Me näemme sijs edhesäm Ett couat aiat on kädhesäm Ioist Christus sanonut oli.

3. Se oikea Jumalan paluelus On naurox ia pilcax käätty Vallan on saanut cauallus Totus on valhex väätty, Sijs Herran käsky täyttäkäm, Toinen toisens vijat peittäkäm, Sill rackaus lain täyttä.

4. Vaan see on toisin muutettu Pirun petoxil ia iuonil, Jumalan sana on suudhittu Valhel ia vilpin suonil, Me olim exyuäiset lambat Mykät, sokiat, kuurot, rambat, Sill ettei meil paiment ollut.

5. Me sinne tänne iuoxelim Eipä meit kengän cainnut, Perkel meit laumast pois kuockeli Emb me händ välttä tainnut Se quin meit tähän asti caidzi Iodhat tien oikean paidzi Nijmb me sitt erhetyxen tulim.

6. Mutt kijtet ole Jesu Christ Quin armadhit meidhän päälläm, Ia kiruotit meit pirun iouist, Saatit mös oikial tielläm, Vielä nytkin meitä auta Sinun pyhän sanas cauta, Sen caualan hengen iuomist.

7. Sanas Herra aina vahuista Ia cunnias idze vasta, Älä meit tykös pois adhista, Ett me sua madhaisi lasta, Coria köyhä Christicundas, Variel aina seuracundas, Saat händä taiuan ilon.

K. G. v. Essen suomensi uudelleen Lutherin virren, noudattaen alkuperäistä tekstiä (käsikirj.):

30. O Herra Jumal' taivaasta, Osota armos meille! Pyhäsi ovat harvassa, Jätetyt pilkan teille Sanas on aivan halpana, Ei löyty täältä uskoa Ihmisten lasten joukos.

2. He sanastasi poikkeevat, Valavat valhettansa Turhia jaarittelevat, Näin viekotellen kansaa. Yks' sanoo niin ja toinen näin, Sanastas kansan viehättäin Kauniilla muodollansa.

3. Herra ne jumalattomat Hävittäköhön maasta, Kun kerskävat ja lausuvat: Ken vois meit olla vastaan? Meill' oikeus ja valta on, Ken olisi se kelvoton, Kun meitä vastustaisi?

4. Mut Herra sanoo: lähteä Nyt avuksi mun pitää. Mun kansani he hävittää ja pahoin sorta sitä. Siis sotahan jo sanani, Lyö maahan vihollisen Ja sorretuita auta!

5. Kuin kulta koetellahan Tulessa alla ahjon, Samoin on sana Jumalan Oleva kaikin ajoin. Kun hätä suurin käsis on, Silloin sen voima verraton Tutaan ja nähdään parhain.

6. Suo, Herra, sanas kirkkahan Valaista retkillämme, Sun armos valon autuaan Ain olla keskellämme. Kaikissa kiusauksissa Sanallas meitä vahvista Ja tuskist ulos auta!

Pienin korjauksin siitä tuli 1867: 30:

Ah auta, Herra taivaasta! Nyt meill' on hätä suuri: — —. 6 v.

E. Lönnrot uusi vanhan suomennoksen:

L 26: 1, L I 30 b. O Herra, taivaan Jumala, Me syystä valitamme, Mailma on vastaas kankia, Kuin aina nähdä saamme; Sun sanas ylönkatsotaan Ja totuus alaspoljetaan, Valhe on vallan päällä.

2. Maailmassa nyt hallitsee Ihmisten turha juttu, Vilppi ja vääryys vallitsee, Sanahas moni suuttuu; Sen näemme nyt edessäm, Kovat on ajat kädessäm, Kuin ennustettu ompi.

3. Jumalan pelko, palvelus On pilkaks, nauruks käätty, Vallan on saanut kavaluus, Totuus on valheeks väätty; Sen ompi piru kavala Nyt juonillansa julmilla Niin matkaan saattaa tainnut.

4. Me mykät, kuurot, sokiat Kuljemme harhateillä Kuin lampaat paimenettomat, Ei kaitsiata meillä; Sun tieltäs, Herra, joutuneet Olemme lähes sortuneet Jo kuolon kadotukseen.

5. Mut sinä, Herra Jumala, Voit meitä armoss' auttaa, Hävittää juonet saatanan, Laumaasi meitä saattaa; Sun pyhä sanas, Jumala, Sen häijyn hengen juonista Sielumme varjelkohon!

6. Sun sanas, Herra, vahvista Ja kunnias itse vastaa; Äl anna sanaas kallista Kenenkään meiltä raastaa; Sun kansaas köyhää varjele Ja seurakuntaas suojele, Ilohos viimein saata!

Myöhempään ehdotukseensa sovitti Lönnrot molempia ehdotuksia: L II 30.

Komitea oli kumminkin jo 1880 käynyt kannattamaan vanhan suomennoksen uusimista. L I 30 b korjailtiin niin, että se sai nykyisen muodon.

Julius Krohnilta on Ps. 12:n mukaelma: Mansik. ja Mustikoita III 1861: 38: „ Oi Jumalani, joukkosi On sangen pieni maassa". 5 v. Se ei päässyt pitemmälle.

Dav. Ps. 12, Wr 31, W 30, Ign 161, U 207, -t -t -t 1860: 39, 1867: 30, 1871, L I, II, L I 30 b, 1880, 1883, Kurv. 301, Knapp 1044.

140. O Herra, pyhä sanasi On unhotetuks tullut. 8 v.

Olaus Petri 1497—1552. Jaakko Suomalainen † 1588. A. B. Roos 1824—1873. Julius Krohn 1835—1888.

Olaus Petrin virteen lienee vaikuttanut jonkun verran saksalainen virsi:

v. Tucher: 486. O Herre Gott, dein göttlich Wort Ist lang verdunkelt blieben :,: Bis durch dein' Gnad uns ist gesagt, Was Paulus hat geschrieben.

Und andere Apostel mehr, Aus dein'm göttlichen Munde; Wir danken dir mit Fleiss, dass wir Erlebet han die Stunde. 8 v.

Ilmestynyt 1527 (A. Fischer, Kirchenlieder-Lexicon 168).

Olaus Petrin virrestä tuli:

Wr 222. O HErre Gud, din helga ord Hafva förgäten legat, Och til så stort et själamord Länge vorden förtegat; Up var kommen i samma

stad Människo-dikt och lära, Den Skriften oss förkasta bad, Och vid Guds ord oss nära.

2. Ty själen hafver ej annan spis, Der med hon sig kan föda: Den annan söker, han är ej vis, Han vil sig fåfängt möda. Vår mästare Christus det också En fåfäng Gudstjenst kallar Den själen intet hjelpa må, Om hon sig der vid håller.

3. Den plantering upryckas skal, Som Gud ej hafver stiktat, Hon får utan tvifvel sit fall, Til det är hon alt pliktad; Guds ord bestå i evig tid, Säkert man der på bygger Och bor der med i godan frid För regn och stormvä'r trygger.

4. Men tackom Gud, som oss väl bör, För stora nåder sina, Som han nu med oss alla gör, Och daglig' låter skina. Hans helga ord i ljuset igen Se vi med allvar komma; Menniskors dikt lider nu men, Som länge stod i blomma.

5. Låter oss förthy i ljuset gå, Att vi må lifvet finna; Om Gud tager oss det ifrå, Kunne vi dit ej hinna, I mörkret vandrar man ej rätt, Man stöter sig snart illa: Man träder hän mång' oviss' fjät, Och går om vägen viller.

6. Så är det ock stor klagan värdt, Och är en höglig qvida, Att man här hafver mörkret kärt, Och må ej ljuset lida. Men Herre! du, som ljuset äst, Upplys vårt mörka sinne; Mörkret fördrifva kan du bäst, Som ligger i hjertat inne.

7. Jag är viss om himmel och jord, Att de ju sin kos fara; Likväl måste aldrig Guds ord Förgås och ogild' vara. Vid dem jag mig vill hålla visst, Och låta mig ej förskräcka; Ehvad ondt af sin arga list Mig fienden kan uppväcka.

8. När jag nu i ett sådant mod Varder af verlden tagen, Den död är mig förvisso god, Salig är mig den dagen. Dess tackar jag min Fader blid, Sitt löfte han väl håller; Han ser till mig i allan tid, Ehvad på färde faller.

9. Så beder jag dig, Fader min! Som mig i all nöd stärker, Du gif din Ande i hjertat in, När det fast svider och värker, Och jag måste af denna ö, Der ingen slipper med lifvet; Att jag då måtte glader dö, Och sedan med dig lefva.

J. Suomalainen julkaisi virren suomeksi:

W 227. O Herra sun pyhä sanas On unhotetux tullut, Sielut olit suures vaivas Ett se nijn varjos on ollut, Sen sijan iällens otettin Ihmisten käsky ja juoni, Pyhä kiria unhotettin, Quin totudhen meillä tuopi.

2. Herran sana on sielun ruocka, Iosta hän ravinnons saapi, Ioca sen iälken ei huoca, Eip hän taevast mitän caapi Herra Christ cunniax turhax Sencaltaisen opin cudzu, Ioca tule sielun murhax, Ionga peräs on cuoleman suidzu.

3. Se rakenus mahan lykätän, Iota eij Herra säänyt Se maa mös ylös kynnetän Iota eij ole hän käänyt. Herran sana luian pysy, Luottacam sen pääll vahvast, Sen perän cukin macta kysy, Quin tacto päästä vaiuast.

4. Sijs kijttäkäm Herra aina, Sen suuren armon tähdhen, Iong hän meill alati laina, Ia päälläm vala nädhen. Hänen sanans kirckast coitta, Ia meidhän ylitzem paista, Väärän opin poies soitta, Quin monel viel mackiast maista.

5. Siis valkeudhes vaeldacam, Että me elä saisim. Herran sana racastam, Eij se meit tield temma paidzi. Pimeydhes pijan compastu-

tan, Ruumis myös syöstän pahoin Askelet harhan astutan, Ialca myös loucatan vahoin.

6. Sitä me madham valitta Ia mös suurest huolla Ett ihmiset vihauat valckiat Ia pyytä pimeydhes olla Mutt herra quin cauuas loista Valista sokiat mielet Pimeys meist erit ia poista Quin sydhämes vielä liene.

7. Vaick taiuas ia maa coconans Cato ia huckan tule Sana pysy quitengin muotonans Ehk moni sen huckuuan luule Sen pääl minä idzen luotan Eng sitä tekemäst lacka Eng mös sijtä luouu suotan E cuca vihans päällän nucka.

8. Jos minä nyt tällä muoto Tästä mailmast erin Taiuas on tosin minul coto Siel ilon vahuast perin Sijs Herra kijtän sen edhest Hän sanans kyllä pitä Päästä minua caickest hädhäst Armons mös minulle lijttä.

9. Me rucoilem Isä sua Quin murheis ia tuskis autat Vahuist vahuan uscon mua Sun pyhän henges cauta Cosk mä iätän tämän luolan Iosta eij hengis päästä An ilon cans silloin cuolla Ia heluetist minua estä.

A. B. Roos muodosteli virren uudelleen (käsikirj.):

227. O Herra, pyhä sanasi On unhotuksiin tullut Ja sieluin suureks vaaraksi Kaihossa kauvan ollut Sen sijahan on otettu Ihmisten turha oppi Vaikk' ainoastaan raamattu Ravita sielun voipi.

2. Herran sanasta yksinään Ravinnon sielu saapi Ken muuta etsii, tyhjähän Aikansa kuluttaapi Sen opin Herra sanassaan Kovasti tuomitseepi Kun saattaa sielun surmahan Ja kadotukseen viepi.

3. Se rakennus on raukeeva, Jota ei Herra säännä Turhaan odotat kasvua Maasta, jot' ei Hän käännä Jumalan sana luja on Perustus vahva aina Sitä ei tuulet kumohon Ei myrskyt maahan paina.

4. Mut kiittäkäämme Jumalaa Armonsa suuren tähden Jonka hän päällem vuodattaa Osottaa silmin nähden Sanansa puhtaan kirkkahan Hän antaa meille loistaa Sen kautta opin vierahan Ja villitykset poistaa.

5. Jumalan sanan johdetta Me aina seuratkaamme Siit' emme mahda poiketa Jos elää tahtonemme Ken pimeässä vaeltaa Välehen loukkaupi Kivihin jalkans astahtaa Ja tieltä hairaupi.

6. Kyll' on se valitettava Ett' ylenkatsottuna On sanan valo monelta Pimeys suosittuna Mut Herra valkeutemme Suo valos meille loistaa Sokeus sydämistämme Pimeys mielen poista.

7. Mailma onpi hukkuva Katova kokonansa Mut sana Herran seisova On aina kohdallansa Sen päälle tahdon luottaa mä Juur siihen yksinänsä En pelkää mailman mieliä En villityksiänsä.

8. En pelkää myös mä kuolemaa Se vain mun viepi sinne Kuss' oikea on kotomaa Luvattu uskoville Siis kiitän Herran armoa Hän kyllä sanans muistaa Ja suojeleepi minua Vahingot, vaarat poistaa.

9. Rukoilen Isä Sinua Kun yksin taidat auttaa Vahvista mua uskossa Sun Pyhän Henkes kautta Ja aikani kun tullut on Täältä erotakseni Suo tähden poikas ansion Ilohos tullakseni.

Komitean korjailemana siitä tuli 1867: 227.

Muutoksia tuli jokaiseen seuraavaan ehdotukseen. V. 1880:n ehdotuksesta jätettiin v. 9 pois (samoin kuin Rbg ja Sr), muutenkin tuli virsi siinä melkein nykyiseen muotoonsa. Lopullisen muodostuksensa sai virsi vasta 1886.

Wr 222, W 227, Tähti 1866: 39, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Rbg 222, Sr 103, Kurv. 300.

141. O iloitkaat, te kristityt, Kun Herran sana pyhä. 6 v.

Saksalainen 1529. Ruotsinnos 1567. J. Suomalainen †1588. Julius Krohn 1835—1888.

Virren alkupohjana on saksalainen 1529:

v. Tucher: 494. Freut euch, freut euch in dieser Zeit, Ihr werthen Christen alle! :,: Denn jetzt in allen Landen weit Gotts Wort herdringt mit Schalle; Er ist kein Mann, ders wehren kann, Das habt ihr wohl vernommen, Denn Gottes Wort bleibt ewig stan Den Bösen als den Frommen.

Seuraa sitten useita Raamatun esimerkkejä Jumalan sanan voimasta ja merkityksestä. Luetellaan Adam, Noa, Abraham, Lot, David, Kristus, Matteus, Markus, Lukas, Johannes, Paavali.

15. Petrus, Judas und Jacobus Folgen auch dieser Lehre, :,: Dass sie uns lehren Reu und Buss Durch Christum, unsern Herren, Auf den sie all uns weisen thun: Ohn ihn wird nicht geholfen! Denn Gottes Wort bleibt ewig stan Vor Löwen, Bär'n und Wölfen.

16. Ach Mensch, ach Mensch, nun schick dich drein, Lass deinen Dünkel fahren :,: Und glaub der Schrift und Worten sein, Damit du mögst bewahren Dein Gwissen und auch all dein Thun Treulich darauf verlassen: Denn Gottes Wort bleibt ewig stan, Zeigt uns die Weg' und Strasse.

17. O Jesu Christ, du Gottes Sohn, Lass uns nicht von dir weichen! :,: Dass uns nicht werd ein böser Lohn, So Menschen Lehr' herschleichen Mit schöner Gstalt und Wüthrichs Gwalt Zu tilgen seinen Namen; Denn Gottes Wort bleibt ewig stan Von nun und ewig, Amen!

18. Lobt Gott, lobt Gott in Ewigkeit, Ihr Christen all gemeine; :,: Dass er sein Wort hat ausgebreit't, Das ist sein Werk alleine. Keins Menschen Wahn nicht helfen kann, Wie hoch er sey mit Namen, Denn Gottes Wort bleibt ewig stan Nun singn wir fröhlich Amen!

Ruotsinnos 1567:

Wr 223. Fröjder eder i denna tid, I, som Christum bekänna, Att han hafver i verlden vid Värdats sitt ord utsända, Som nu förkunnas rikelig' För onda och för fromma: Guds ord blifver evinnerlig', Och hans vilje förkunnad.

2. Adam för olydnans skull — —.
3. Noak, en gudfruktig man — —.
4. Abraham trodde Gud fast väl — —.
5. Lot wardt ock ej förderfvad då — —.
6. David, en konung och profet — —.
7. Af Maria, en jungfru skär — —.
8. Han hafver oss i sin mandom — —.
9. Oss lärer hela Skriften så, Och Guds exempel alla: At ho som salighet vil få, Skal sig til Christum hålla, Och sin förtjenst nedslå all slätt, Ty godt kan hon ej skaffa; När Gud der om säger sin rätt, Blir hon då platt förtappad.
10. Med trone varde vi för Gud Rättferdige och frome, Och sedan all hans kärleks bud På vår nästa fullkomne. Desse tu stycker äro et

beslut Af all Lag och Propheter; Ho annorledes dyrkar Gud, Fåfängt han då arbetar.

11. Men den hopen är stark och stor, Som här emot nu falla, De skria fast emot Guds ord, Och kätteri det kalla, Sig sjelfvom til et stort fördärf, Det kan dem intet båta; Ty Guds ord skaffar dock sit värf, Ehvad de le eller gråta.

12. Djefvulen, som verldsens förste är, Upväcker sina förstar, Som med sin lister, magt och här Sig emot Guds ord rustar; Men Gud i högden ler der åt, Huru de i verlden bulra; Hans ord väl fram i ljuset går, För lejon, björn och ulfvar.

13. Men var tilfreds god Christen man, Och lät dig ej förskräcka, Gud sina väl uthjelpa kan, Ehvad til dem kan räcka; Guds ord, der du dig håller vid, Är starkare än de alla, Och gifver dig förvist den frid, Som Gud dig til har kallat.

14. Ty ligger oss stor magt uppå, At vi Gud troligen bedja, Det ville han fast med oss stå, Sin hjelp ej från oss skilja; Han har utlåfvat det förvist Allom dem bistånd göra; Som hålla sig til Jesum Christ: Honom ske pris och ära.

J. Suomalainen julkaisi virren suomeksi, noudattaen ruotsinnosta:

W 228. Ilotcat nyt tähän aican, Te quin Christuxen tunnustat, Ett hän sanans ioca paican Tadhoi mailmas iulista, Ioca nyt saarnatan iulkisest Pahain ia hyuäin edhes, Se sama pysy ijancaickisest, Ja täyttä hänen mielens.

2. Adam couakoruaisudhens tädhen — —.
3. Noe pyhä ia hurscas mies — —.
4. Abram vscoi Jumalan sanan — —.
5. Loth mös silloin pelastettin — —.
6. David päämies ialo töisäns — —.
7. Mariast puctasta neidzest — —.
8. Hän Isäns cans meit souitti — —.

9. Kyriast ia pyhäin esimerkeist Saadhan nädhä ia cuulla, Ettei se saa luopu Christuxest Quin tacto autuax tulla, Heittäkän pois omatt ansions Jotc eij sielu taidha autta, Cosk Jumal nijst sano duomions, Nijn huckan tullan nijdhen cautta.

10. Vscon cauta Christuxen pääl Jumal meit autuax teke, Lain täytäm rackaudhel Iong lähimäisem näke, Näihin cacten cappalen solmellan Coco laki ia prophetat, Cusa toisin Jumalat paluellan, Turhan siel tedhän työtä.

11. Mutt se iouck on ylpiä ia suur Quin seiso tätä vastan, Hän Jumalan sana valhex iuur Cudzu ia couain sitä lasta, Sil osotta oman pahudhens Eip se händ auta mitän, Jumalan sana pitä vahuudhens Vaick hän sitä nauron pitä.

12. Perkel mailman Isändä Hän kiukus ymbär iuoxe, Rijdhat ia sodhat lisändä Sana vastan ioucons syöxä Vaan Jumal sylke ia naura, Ett he sitä pytäuät estel, Hänen sanans Cummingin iulk pauha, Carhuin ia sutten käskel.

13. Ole sijs Christit hyuäs toiuos Älä mös hämmästy näistä, Jumal voi kyl auta ioucons Ja caickest hädhäst päästä, Sil Jumalan sana iohons luotat On vahuemb quin heitä cucan, [Se tosin sul rauha tuota, Niin cuin Herra idze lupa.

14. Turuackam sijs meitäm Jumalan, Ett armons meille soisi. Ja olis meidhän turuanam, Eick sanans ottais poisi. Hän on luvan nijtä

autta, Jotc cuulevat Christuxen sanaa, ja hurscax pyytä sen cautta, Olcon hänen kijtos aina.]

E. Lönnrot muodosti virren uudelleen: Tähti 1864: 42, LWU 228. Komitea otti siitä vv. 1—6 ja 11—14; siitä tuli 1867: 228 ja edelleen 1871, L I ja II.

Julius Krohn otti E. Lönnrotin säkeistöt 1, 9, 11—14, muovaili ne uudelleen; siten syntyi nykyinen virsi. Vain nykyisen säkeistössä 5 on pari riviä E. Lönnrotin käsialaa („Jumalan käsi väkevä — —, Vahvempi Hänen sanans on Kuin vastusjoukko häijy, Se onpi linna verraton"), muuten on virsi kokonaan J. Krohnin.

Wr 223, Sr 104, W 228, Tähti 1864:42, LWU 228, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 300.

142. Meill' ompi aarre verraton, Sen rinnalla myös kulta. 7 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. K. L. Lindström 1809—1879. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 225. En dyr klenod, en klar och ren, Oss unnats här att äga, Den perlor, guld och ädelsten På långt när ej uppväga, En skatt, den yppersta på jord, Få vi vår egen kalla; Den skatten är Guds helga ord, Som hörer till oss alla.

2. När annat, som vi akte värdt Att äga här och spara, Af rost och mal och tid förtärdt, Hör upp vår fröjd att vara, När dagens verk förgås med hast, Ja, förr än afton stundat, Står än Guds ord så nytt och fast, Som när det först vardt grundadt.

3. Det bräcks af ålder ej och tid, Om den ock evigt räckte, Det går med samma kraft och frid Från slägte och till slägte, Det varar lugnt och oförryckt, När annat allt har farit, Det har ej annan ändalykt Än Gud, som början varit.

4. Det kära ord, det enkla ord, Som menskor dock förgäta, Hvar är en mensklig visdom spord, Som sig dermed kan mäta? Hvar visar verlden oss en grund, Så fast att derpå bygga, Som ordet af Guds egen mund, Det eviga och trygga?

5. Har du det ordet sökt till stöd, När andra stöd dig svikit, Från verldens haf, dess storm och nöd In i den hamnen vikit; Då vet du hvad du tryggas vid, Hvar du kan fasthet finna, Då känner du en ort af frid, Dit inga sorger hinna.

6. Som vattenfogeln dyker ned I fjärdens klara bölja, Att minsta fläck af stoft dermed Från sina vingar skölja, Så tvår sig anden ren och skär I ordets djup det klara, Och känner att hans hem det är, Der han i fröjd kan vara.

7. Välsignadt vare, Gud, ditt namn, Och utan ände prisadt, Att du till säker tröst och hamn Oss alla vägen visat! Hvem är nu fattig, hvem är rik, När ej ditt ord oss fattas? Den ena har, den andra lik, Ju det som mest må skattas.

K. L. Lindströmin suomennos (-t -t -t 2, 1860):

225. On aarre meillä arvoisin, Jon verroin kaunis kulta ja kivet kallihimmatkin On tomu vaan ja multa. Tuo kallis lahja taivahan, Tuo paras aartehemme On pyhä sana Jumalan. Kun soi hän omaksemme.

2. Kuin ruoste, koi ja aika syö Muut luodut kokonansa, Kuin hukkuu usein ihmistyö Jo ennen aikojansa, Ja ilomme kuin äkisti Myös onnen kanssa lakkaa, Niin Herran sana iäti On uusi sekä vakaa.

3. Ei turmeluksen alaisna, Ei muutteen minkäänlaisen, Vaan luja, vahva voimassa, Se turva turvaavaisen On aina polvi-polvelta Ja vainotuitten suoja, Ja loppunsa, kuin alkunsa, On maan ja taivaan Luoja.

4. Ja ihminen hän unhottaa Sen arvon usein, mutta Ei mistään toki semmoista Hän löydä viisautta, Ei tuskassa, ei vaivassa Niin vahvaa turvaa muusta, Kuin suloisesta sanasta, Kun saimme Herran suusta.

5. Jos joudut siihen satamaan, Kuin mailman myrskyt pauhaa, Ja turvat muut ei seisokkaan, Saat siinä kyllä rauhaa, Saat tuntea sen olevan Sun turvas tukevimman, Sun autuutesi ainoan, Sun toivos suloisimman.

6. Kuin vesilintu lahdessa Käy alle veden pinnan Ja poistettuaan tomunsa Taas nostaa puhtaan rinnan, Niin sielu, puhdistettuna Myös sanan syvyydessä, Se nousee valkeudessa Ja loistaa pyhyydessä.

7. Siis kiitetty, o Laupias, Sun nimes olkoon aivan, Kuin olet meille sanallas Tien osottanut taivaan. Ken nyt on köyhä, rikas ken, Sun sanas saatuamme? Se nyt on oma jokaisen Tää kalliin tavaramme.

Sama suomennos on painettuna Suomen Ev. Seuran kirjasessa n:o 60, 1863.

Aug. Ahlqvist on myös suomentanut saman virren: Säkeniä I 1863: Tavara kallis arvoisa On meille täällä suotu. 7 v.

K. G. v. Essen korjaili K. L. Lindströmin suomennosta (käsik.):

229. Meill' onpi aarre arvoisin: Sen rinnalla on kulta Ja kivet kallihimmatkin Ei muu kun tomu, multa. Se kallis lahja taivahan, Se paras aartehemme On pyhä sana Jumalan, Jonk' antoi omaksemme.

2. Kun ruoste, koi ja aika syö Muun kaiken kokonansa, Kun usein raukee ihmistyö Jo kohta alussansa, Kun maa ja taivas hukkuupi Ja olemasta lakkaa; Niin Herran sana ijäti On pysyvä ja vakaa.

3. Ei vanhene se milloinkaan, Ei vuodet sitä paina. Se kulkee yhtä kulkuaan Muuttumatonna aika. Ei tiedetä sen loppua, Ei nähdä katoomusta Saanut se onpi alkunsa Itsensä Luojan suusta.

4. Ja kuitenkin niin unhottaa Tään sanan moni täällä, Vaikk' ei sen vertaa viisautta Löydy maan kaiken päällä. Ei tuskassa, ei vaivassa Tääll' ole turvaa muusta, Kuin yksin siitä sanasta, Kun lähtee Herran suusta.

5. Jos pääset siihen satamaan, Kun mailman myrsky pauhaa Ja turva muu ei seisokaan, Sä siinä löydät rauhan; Saat tuntea sen olevan Sun turvas tukevimman, Pelastuksesi ainoan Ja suojas suloisimman.

6. Kuin vesilintu lahdessa Käy alle veden pinnan Ja poistettua tomunsa Taas nostaa puhtaan rinnan; Niin puhdistuupi sieluki Sanassa kirkkahassa, Siin' on se niinkuin liikkuisi Olossaan oikiassa.

7. Siis kiitetty, o laupeas, Sun nimes olkoon aivan, Kun olet meille sanallas Tien osottanut taivaan! Ken nyt on köyhä, rikas ken, Sun sanas saatuamme? Se nyt on oma jokaisen, Tä kallis tavaramme.

Julius Krohnin runsaasti korjaamana 1880: 229 se tuli nykyiseen.

Rbg 225 -t -t -t 2: 225, Ev. Seur. 60, 1867: 229, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Sr 107.

143. Herra, joka sanassasi Annat kuulla äänesi. 7 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 224. Ordets Herre, du som gifvit Oss ditt ord till fröjd och tröst, Att deri oss unnadt blifvit Höra klart din egen röst, Gif mig nåd att jag också I ditt ord dig finna må.

2. Ack, du vet, ett jordiskt öga Bländas lätt af himlens sken, Att förstå din vishet höga Är vår tanke alltför klen; Jesu, hjelp mig du, att jag Mäktar se din sannings dag.

3. Borttag täckelset, som hänger För den inre menskans syn, Gif mig nåd att skåda länger, Än till tingen under skyn, Led förnuftet att det går Ej i egna villospår.

4. O Gud Fader, du som sänder Ordets tröst till hvarje ort, Och för den till dig sig vänder Aldrig sluter nådens port, Öppna den också för mig, Att jag städs må höra dig.

5. Jesu, du som var utgifven Oss till frid och salighet, I all skrift, af Gudi skrifven, Du hans kärleks hemlighet, Jesu, min förlossare, Låt mig dig i ordet se.

6. Sannings Anda, du som leder Själen med din sannings ljus, Himladufva, kom hit neder Med din nåd i hjertats hus; Med din kraft förblif mig när, Mana, tukta, trösta, lär.

7. Gif att jag ditt ord betraktar Flitigt och af hjertans grund, Gif att jag det heligt aktar, Har det för min själ hvar stund; Gjut i trones planta saft, Gif med ordet ljus och kraft.

8. Nu vid dina fötter neder, Store Gud, jag sätter mig, Till att lära dina seder Och din sannings dolda stig; Fader, Son och Helge And', Led och stöd mig med din hand.

K. L. Lindströmin suomennos (-t-t-t 1860 ja käsikirj.):

231. Sä, ku itses tutaksemme Soit, o Herra, sanasi Rakennukseks sielujemme Kuultuam sen hartaasti, Auta, että minäkin Sinun siinä löytäisin.

2. Silmä huikeneepi pian Kirkkautes valosta, Vähän järki, heikko liian, Viisauttas oivaltaa; Jesu, salli minun, sä, Sanaas oikein käsittää.

3. Poista peite, joka estää Näkemästä neuvojas, Käsitys ei muutoin kestä Tuntemahan totuuttas; Avaa, Herra, silmäni, etten tieltäs eksyisi.

4. Isä, joka vaivasille Avuks riennät sanallas, Nimehesi turvaaville Portin avaat taivahas, Ava myös se mulleki Kuullakseni ääntäsi.

5. Jesu, joka ulos annoit Edestämme itsesi, Helvetin ku tuskat kannoit Elääksemme (iäti) ijäti, Salli minun, Auttaja, Sua nähdä sanassa.

6. Neuvo meille sinun tiesi, Henki, taivaan kyhkynen, Paina mieleen totuutesi, Astu sisään sydämen, Asu siinä voipana, Manaa, uhkaa, lohduta.

7. Laita, että ahkerasti Tutkistelen sanaasi, Suo sen olla kuoloon asti Pyhä sydämelleni; Uskon siemen kasvata Sanan valon voimalla.

8. Ääntäs, Herra, kuullakseni Jalkais juureen laskeun, Liikuttele sydämeni, Taivuta se sinuhun, Tue, holho minua Kätes vahvan voimalla.

Komitea korjaili ehdotusta saaden sen seuraavaan muotoon:

1867: 231. Herra, joka sanassasi Annat kuulla äänesi, Ilmi saatat totuutesi Sieluillemme valoksi, Auta, että minäkin Sanassas sun löytäisin!

2. Silmä huikeneepi pian, Ei voi kestää kirkkauttas, Ihmisjärki, heikko liian, Vähän tuntee viisauttas; Jesus, salli minun sä Sanas oikein käsittää!

3. Poista peite, jok' ei anna Tuntea mun sinua, Näköni ei kauvas kanna, Ymmärrys on kankea; Avaa, Herra, silmäni, Ett' en tieltäs eksyisi!

4. Isä, joka vaivaisille Avuks riennät sanallas, Nimehesi turvaaville Portin avaat taivahas, Avaa myös se mulleki, Nähdäkseni kasvosi!

5. Jesus, joka uhriks annoit Edestämme itsesi, Helvetinkin tuskat kannoit, Elääksemme ijäti, Anna minun, auttaja, Sua nähdä sanassa!

6. Neuvo meille sinun tiesi, Henki taivahallinen, Paina mieleen' totuutesi, Astu sisään sydämeen, Ala siinä vallita, Neuvo, johda, lohduta!

7. Auta, että ahkerasti Tutkistelen sanaasi, Suo sen olla kuoloon asti Pyhä sydämelleni; Uskon siemen kasvata Sanan valon voimalla!

8. Ääntäs, Herra, kuullakseni Jalkais juureen laskeun; Liikuta sä sydämeni, Taivuta se sinuhun, Tue, holhoo minua Kätes vahvan voimalla!

E. Lönnrot korjaili sitä edelleen:

L I: 231. Herra, joka sanassasi Annat kuulla äänesi, Ilmi saatat totuutesi Sieluillemme valoksi, Auta että minäkin Sanassas sun löytäisin!

2. Silmä huikeneepi pian, Ei voi kestää kirkkauttas, Ihmisjärki, heikko liian, Ei se tunne viisauttas; Auta, Jesus ystävän', Sanassas sun käsitän!

3. Poista peite, jok' ei anna Neuvojas mun tuntea, Silmäni ei kauvas kanna, Ymmärrys on kankia; Avaa, Herra, silmäni, Ett' en sinust' eksyisi!

4. Isä, joka runsahasti Saarnata suot sanasi, Uskovilles laupiaasti Avaat armohelmasi, Avaa se myös minullen, Rakkauttas nähdäksen'!

5. Jesus, joka uhriks annoit Edestämme itsesi, Kovan kuolon tuskat kannoit, Elääksemme ijäti, Auta sanastas mä myös Omistan sun armotyös!

6. Neuvo, Pyhä Henki tiesi, Johda sille jalkani, Kiinnitä mua totuuteesi, Tule sydämeheni, Sitä holhoo, johdata, Ilahuta, lohduta!

7. Auta, Herra, ahkerasti Tutkin sanaas kallista, Elämäni loppuun asti Pysyn siinä vahvana, Uskoani kasvata, Sanallasi vahvista!

8. Ääntäs, Jesus, kuullakseni Jalkais juureen laskeun; Liikuta sä sydämeni, Taivuta se sinuhun, Auta sua rakastan Sydämestän' ainian!

Nykyisen muotonsa sai virsi 1880: 231. Ehdotusten säkeistöt 2 ja 3 supistettiin yhdeksi, muissa säkeistöissä tehtiin vain pieniä muutoksia.

Rbg 224, -t -t -t 1860, 1867: 231, 1871, L I, II, 1880, 1883.

144. Mä kauniin tiedän kukkasen, Joka ei ole halpa, 8 v.

Saksalainen ennen v. 1579. Ruotsinnos 1583. Erik Cajanus 1675—1737. K. G. v. Essen 1815—1895.

Beckman, s. 395. Ich weiss ein blümlein hübsch und fein, Das thut mir wolgefallen, Es gliebt mir in dem hertzen mein, Das blümelein, Für andern blümlein allen.

2. Das blümlein ist das göttlich wort, Das uns Gott hat gegeben, Es leucht uns durch die enge pfort, Ja hie und dort, Wol in das ewig leben.

3. Er ist der weg, das licht, die pfort, Die warheit und das leben; Wer reu vor seine sünde hat, Und bitt um gnad, Dem sinds im glaubn vergeben.

4. Er spricht selber: Kommt her zu mir All die ihr seyd beladen, Ich will nach eures hertzens begier, Das glaubet mir, Heilen all euren schaden.

5. Nehmt hin und esst, das ist mein leib, Den ich euch jetzt thu schencken, Ich verschreib euch all mein gut darbey, Das glaubet frey, Das ihr mein solt gedencken.

6. Nehmt hin, trinckt all, das ist mein blut, Das ich für euch vergossen, Welchs gnug für eure sünde thut, So offt ihrs thut, Wie ichs euch hab gelassen.

7. Wir bitten dich, Herr Jesu Christ, Wol durch dein bitter leiden, Weil du für uns gestorben bist, Herr Jesu Christ, Du wollst nicht von uns scheiden.

8. Nimm uns für deine kinder an, Dass wir dich alle loben: Dein wort bekenn ein jederman, Auf rechter bahn Durch Jesum Christum, Amen.

Ruotsinnos 1583:

Wr 227. Jag vet et blomster, skönt och fint, Det månd mig ljufligt falla: Jag älskar det af hjerta och sinn, Och utan sken, För andra blomster alla.

2. Det blomstret är Guds helga ord, Som han oss hafver gifvit; Det lyser genom den mörka port, Uti all ort: Til det eviga lifvet.

3. Han vägen är och en rätt dörr, Sanningen också lifvet; Den ånger för sin synder bär, Och ej tviflar, Honom hans synd tilgifves.

4. Han säger: kommer alle här Til mig, som syndare äre, Jag vil efter eder hjertans begär, Som en broder kär, Er vederqvecka och lära.

5. Det sker genom hans Sacrament, Hans helga död och pina, Med hvilken han har värft och skänkt, Af nåd betänkt, At vi må hafva lifvet.

6. Det hafver Gud oss människor Lärt här på jorderike, At vi genom Christum hans Son, I himmels thron, Må ärfva himmelrike.

7. Vi bedje dig, o JEsu Christ! Genom din bittra pina, Du som för oss död vorden äst, HErre JEsu Christ, Vik aldrig ifrån dina.

8. Tag oss för dina barn här an, Vi altid må tilsamman Dit ord bekänna för hvar man, På en rätt ban, O JEsu Christe! Amen.

Suomennos 1700:

W 232. Kyll' kauniin tiedän kukkaisen, Kuin ei ole suinkaan halpa: Ain' ylits' kaikkein kukkaisten, Ihanaisten, Se minull' hyvin kelpaa.

2. Se kukkainen on totuudess' Its Herran pyhä sana, Se paistaa tääll' pimeydess' Kaikkein edess', Ja valon kaikill' lainaa.

3. Tie Christus on ja ovi tott', Kaikill' kuin syntins' katuu, ja synnist pojes lakkaavat, Parantuvat, Sen kautt' on armo saatu.

4. Hän sanoo: tulkaat tykön' tänn' Kaikk', kuin syntiset olett': Minä saatan teidän sieluillen Virvotuksen: Niin ette synniss' kuole.

5. Hän edest' kaiken maailman Hirmuisen kärsei vaivan, Ja antoi itsens kuolemaan, Juur' katkeraan; Näin avas' meille taivaan.

6. Hän sanallans' meit' valaisee, Ja sakramenttein kautta, Ja uskoom' tääll' vahvistelee, Meit' holhoilee, Ja viimein iloon auttaa.

7. Me rukoilem' sua, Jesu Christ'! Meilt' älä apuus kiellä, Ain' pidä murhe vielä meist'! O Jesu Christ'! Ja pysy tykönäm' täällä.

8. Saata sanallas meit' lapsikses, Ett' periä taivaas saanem, Meit' omist' viimein omikses, Ja veljikses, O Jesu Christe! Amen.

K. G. v. Essen muodosteli virren uudelleen. Korjailtuna siitä tuli:

1867: 232. Mä kauniin tiedän kukkasen, Jok' ei vaan ole halpa; Se yli kaikkein kukkaisten, Juur kauniinten, Minulle hyvin kelpaa.

2. Se kukkanen on todella Jumalan pyhä sana, Se pimeässä valistaa, Maailmassa Kaikille valon lainaa.

3. Tie Kristus on ja elämä Niille, kuin syntins' katuu, Ja kääntävät myös mielensä Pois synnistä; Sen kautt' on armo saatu.

4. Hän sanoo: „tänne tulkaatten, Syntiset, minun puoleen'! Mä saatan teidän sieluillen Virvoituksen, Niin synniss' ette kuole."

5. Edestä kaiken maailman Hän kovan kärsei vaivan, Itsensä antoi kuolemaan, Juur katkeraan; Näin avais meille taivaan.

6. Hän sanallansa valaisee, Ja sakramenttein kautta Meit' uskossa vahvistelee, Ja holhoilee, Ja viimein iloon auttaa.

7. Sua rukoilemme, Jesus Krist', Apuas älä kiellä, Ain' pidä murhe vielä meist', O Jesus Krist', Luonamme pysy täällä!

8. Sanallas saata lapsikses, Niin että taivaas saamme; Omista meitä omikses Ja veljikses, O Jesus Kristus! Amen.

Nykyisen muotonsa virsi sai vasta 1886.

Wr 227, W 232, 1867: 232, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 146, Rbg 227, Sr 108.

145. Ah kuinka voinen kiittää Sua, Herra, armostas. 9 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. K. M. Kiljander 1817—1879. Lauri Stenbäck 1811—1870. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 237. Hur skole vi dig prisa, O Gud, för all din nåd, Hur skole vi bevisa Vår tack i verk och råd? Ej hjerta mäktar skatta, Hvad godt af dig vi sport, Ej tanke se och fatta, Hvad oss din kärlek gjort.

2. De äro nu förgångne Också de sorgeår, Då fädren suto fångne I mörkrets boja svår, Då den dig vedersakar, O Gud, med våld och makt, Din sannings ljusastakar Inunder skeppa lagt.

3. Ditt ord fick ingen hysa, Som dertill vigd ej var, Din kärlek fick ej lysa För allom uppenbar; Man måste djupt sig kröka Till usla brunnar då, Man måste menskor söka, För att dig söka få.

4. Du, som din sanning skrifvit Mer klar än sol och dag, Du, som vår broder blifvit Och fyllt för oss din lag, Till dig fick man ej skåda Med klar och öppen blick, Hos dig, i nöd och våda, Ej tröst man söka fick.

5. O hvilka svåra dagar, O hvilken sorgens tid! Då hördes verldens lagar Mer, än Guds stämma blid; Hans löftes fasta grunder Fick man ej bygga på; En samling menskofunder, Ack, den var bibel då.

6. Välsignad vare Herran, Han frälsat har sin hjord; Nu nära liksom fjerran Bor rikeligt hans ord. Den natt är nu försvunnen, Som kom med våld och hot, Den makt är svag befunnen, Som stod Guds ära mot.

7. Nu måste de oss unna, Hvad Gud oss gifvit har, Den helga skatten kunna Vi äga nu enhvar; I slott och koja lika Finns lifvets bästa tröst, Och fattiga och rika Förnimma Herrans röst.

8. Kom nu och sök att taga Från oss vår helgedom, Kom nu med mensklig saga Och säg, den är Guds dom! Den tid är icke mera, När sådant våld gick an; Nej, nu vill Gud regera Sitt folk, allena han.

9. Ja, styre du och råde, Gud, Fader, Son och And'! Din starkhets arm i nåde Beskärme stad och land; Ditt ljus, som natten bräckte, Förblifve oskymdt här, Att slägte efter slägte Må se dig som du är!

K. M. Kiljander suomensi sen (käsikirj.):

241. Mitenkä taidan kiittää Sua Herra armostas, Ja elämäni liittää Sun pyhään sanahas? Ei tunne sydämeni Töittesi hyvyyttä, Ei arvaa aatokseni Sun armos syvyyttä.

2. Jo mennyt matkahansa On aika surkea Kun oli Herran kansa Pimeyden vankina Kun sanan valon loistaa Ei suotu kansassa Vaan koetettihin poistaa, pidellä piilossa.

3. Sanasi salattihin; Sen paavit peittivät Ja oppihin omihin Ne sen sekoittivat; Kuivilla kaivoillansa, joit' olit kaivanneet He käyttelivät kansaa; Herrast ei huolineet.

4. Sä, joka totuutesi Selvästi kirjoitit, Meit omiks veljiksesi Kalliisti lunastit, Sinuun ei saatu luottaa Ei suoraan turvata, Apua sult ei tuottaa Tuimissa tuskissa.

5. Voi suurta surkeutta Kun kuultiin enemmän Mailman viisautta Kuin Herran elävän, Jumalan lupaukset Ja säädyt hyljättiin, Ihmisten opetukset Paremiks arvattiin.

6. Ylistys Jumalalle Kun muisti kansaansa Ja koko maailmalle Taas saatti sanansa. Jo on se yö kulunut, Ku sielut sokaisi, Se valta kukistunut Ku sanan salasi.

7. Ken meiltä valloittaapi Nyt Herran lahjan sen? Sanansa kalliin saapi Nyt kuulla jokainen. Köyhillä, rikkailla Elämän kirja on Ja siin on hurskahilla Tavara verraton.

8. Ken voi nyt vielä kerran Valheella viekasten Kääntää sanaksi Herran Satuja ihmisten? Se aika on ohitse Ku sallei semmoista, Nyt ompi Herra itse Kansaansa kaitseva.

9. Kolmyhteinen Jumala, Nyt kaupungit ja maat Ja kaikki kättes ala Sinuhun turvatkoot. Suo sanas, Herra, loistaa Kansoille kaiken maan, Sen kirkkaan valon poistaa Pimeys mailman.

Lauri Stenbäck antoi kahdelle loppusäkeistölle uuden muodon:

Stb 237: 8. Men lär oss derpå akta, O Gud i denna tid, Ditt ord med flit betrakta Och fast bestå dervid; Att oss ej går än värre Och dubbelt straff vi få, När i ditt ljus, o Herre, Vi dock ej vilje gå.

9. Vår Gud och Fader käre, Håll öfver oss din hand, Och rika frukter bäre Ditt ord i stad och land! Det ljus, som natten bräckte, Rent lyse alltid här, Att slägte efter slägte Må se dig som du är.

Tämän otti Komitea huomioon:

1867: 241. Ah, kuinka voinen kiittää Sua, Herra, armostas, Ylistää sua siitä, Mink' annat sanassas! Syvyyttä hyvyytesi Ei sydän käsitä, Rikkautta rakkautesi Ei järki ymmärrä.

2. Jo mennyt matkahansa On aika surkea, Kuin oli Herran kansa Pimeyden vallassa, Kuin sanan valon loistaa Ei suotu kansassa, Vaan pyydettiin se poistaa, Pidellä piilossa.

3. Sanasi salattihin, Väärät opettajat Mielensä mietelmihin Sen pahoin sotkivat; Kuivilla kaivoillansa, Joit' olit kaivaneet, He käyttelivät kansaa, Sanast' ei huolineet.

4. Sä, joka totuutesi Selvästi kirjoitit, Meit' omiks veljiksesi Kalliisti lunastit, Sinuun ei saatu luottaa, Ei suoraan turvata, Ei itse sulta tuottaa Apua tuskissa.

5. Voi suurta surkeutta, Kuin kuultiin enemmän Maailman viisautta Kuin sanaa elämän; Kuin Herran lupaukset Ja säädyt hyljättiin, Ja ihmisasetukset Paremmiks arvattiin!

6. Ylistys Jumalalle, Kuin muisti kansansa, Ja koko maailmalle Taas antoi sanansa! Jo on se yö kulunut, Kuin sielut sokaisi, Se valta kukistunut, Kuin sanan vangitsi.

7. Ken meiltä valloittaapi Nyt Herran lahjan sen? Nyt sanan kalliin saapi Jo kuulla jokainen; Köyhillä, rikkahilla Elämän kirja on; Siin' ompi hurskahilla Tavara verraton.

8. Vaan meitä, Jumalamme, Opeta, että me Sanaasi harrastamme, Ja siinä pysymme! Ett' ei pahemmin meille Se kerran kävisi, Jos valkeutesi teille Nyt emme kääntyisi.

9. Jumala, Isä rakas, Kansoissa maailman Ain' kantakohon sanas Hedelmän runsahan; Valosi kirkkahasti Kaikille koittakoon, Maailman ääriin asti Nimesi soikohon!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 241.

Rbg 237, Stb 237, 1867: 241, 1871, L I, II, 1880, 1883, Sr 122.

146. Me uskom' päälle Jumalan, Joka ompi laupias Isä. 3 v.

M. Luther 1483—1546. Mathias Johannis West † 1546. J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

M. Lutherin virsi:

Klippgen, s. 48. Wyr gleuben all an eynen Gott / schepffer hymels vnd der erden / der sich zum vater geben hat / das wyr seyne kinder werden / Er will vns allzeyt erneren / leyb vnd seel auch wol bewaren / Allem vnfal wil er weren / keyn leyd soll vns widderfaren / Er sorget fur vns hütt vnd wacht / es steht alles ynn seyner macht.

2. Wyr gleuben auch an Jhesum Christ / seynen son vnd vnsern Herren / Der ewig bey dem vater ist / gleicher Gott von macht vnd ehren / Von Maria der iungfrawen / ist eyn warer mensch geporen / Durch den heyligen geyst ym glauben / für vns / die wyr warn vorloren / Am kreutz gestorben / vnd vom tod / widder aufferstanden durch Gott.

3. Wyr gleuben an den heylgen geyst / Gott mit vater vnd dem sone / Der aller blöden tröster heyst / vnd mit gaben zieret schone / Die gantz Christenheyt auff erden / hellt ynn eynem synn gar eben / Hie all sund vergeben werden / das fleysch soll auch widder leben / Nach diesem elend / ist bereyt / vns eyn leben ynn ewigkeyt.

Olaus Petrin ruotsinnos tästä on Wr 4.

Vanhin suomennos on Mathiae West Codexissa 1546 (Suomen Kielen Muistomerkkejä I):

s. 241. Me vskoma iumalan päle, Isän caickiualdian, loian taiuan ia maa, Ia caickein luotudhen... holhoian, (hän) meidhn isän tachto olla meile hyuä aina suodha, meitäkin mös pahasth variella, Ia ey meitä ylenanda, hän varielckonn meitä, hänen surella voimallas, Ia ial.. käsiuardhens cansa.

2. Me vskoma (vskom) Ihuxen päle, Iuma(la) ainocaise poia, Meidhn herran ia pästäiän Isän verdhaisen mös cunias, Mariast neitz. . syndynye, pyhäst henghest sighinyen, inhimi(se) rumi ottanut, Meyen syndeimä mös tädh(en) pinattu ia cuoletettu, Cuolema ylitze voitti. Nytt istu isän oickialla.

3. Me vskoma pyhän henghe päle, ydhen christilise kirkon, pyhein ychtehe tulema, iota pyhä hengi lodhutta, Iosa synnitt poispyhiten, herran pyhen sana cansa, Ia viimeisnä domio peiu .. Nousema me caicki ialle yless, Ia iancaickine eläm(ä) anneta meile iumala valdacunasa. Amen.

J. S u o m a l a i n e n muodosti virren uudelleen:

W 4. Me uscom ydhen Jumalan pääl Ioca on laupias Isä Quin suurel voimal ia väel Meill lahioi anda ia lisä. Hän on taivan ia maan luonud Caick hyuäd mös mailman suonud Hän meist murhen aina pidä En me madha epäillä sitä, Hän meitä tacto rauita Ja mös caicki tarita, Mitä me madham taruita.

2. Me uscom Jesuxen Christuxen pääl Jumalan poian meidhän Herram Ioca on voimalla ia työll, Isäns vertainen monin kerran Hän sitt sikis pyhäst hengest, Syndyi mös Maariast neidzest. Ristin päällä cuoletettiin, Haudhattiin, nijn astui heluettiin, Nous ylös omal voimal Istup Isäns oikial Sield tacto tulla duomiol.

3. Me uscom pyhän hengen pääl Ydhen pyhän seuracunnan Iohon saarnal ia castel Cootan monda maacunda Josa caick synnit annetan andex Päästetän mös lain candest Nin me viimein ylös nousem, Saam mös nädhä toinen toisem, Sijt ijancaickisen elämän Pitä christityd perimän Ja nin aiua ilos pysymän. Amen.

E. L ö n n r o t korjaili virren:

1867: 4. Me uskom päälle Jumalan, Joka ompi laupias Isä; Hän lahjat kaikki voimallaan Meille antaa sekä lisää; Hän on maan ja taivaan luonut, Kaikki hyvät meille suonut; Murheen meistä aina pitää, Älkäämme epäilkö sitä; Hän meitä tahtoo ravita, Tarpeemme meille tarita.

2. Me Jesuksehen Kristukseen Uskomme, Jumalan Poikaan, Kans Isäns' yhdenvertaiseen, Ainokaiseen, yhtä voipaan; Siinnyt on hän Pyhäst' Hengest', Syntyi Mariasta neitseest', Kuoli ristin kuolemalla, Nousi, voitti kuolon vallan; Nyt Isäns' kanssa hallitsee, Ja vihdoin kaikki tuomitsee.

3. Me uskom Pyhään Henkehen, Pyhän seurakunnan yhden, Ja kaikkein uskovaisien Kristittyjen yhteyden, Jossa meille synnit kaikki Anteeks annetahan ratki; Kuolleista me ylös nousem, Saamme nähdä toinen toisemm', Kuin uskovaiset periä Ijäisen saavat elämän.

E. L ö n n r o t korjaili edelleen:

L I 4. Me uskom päälle Jumalan — —.
2. Me uskom päälle Jesuksen — —.
3. Me uskom Pyhän Hengen pääll — —.

Nykyisen muotonsa sai virsi vasta 1886. Joka säkeistöön tuli lisää yksi säe.

Uskontunnustus, W 4, U 39, 733, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 4, R 17, Rbg 4, Sr 110, Knapp 86, Kurv. 254, 270, R 1936: 25.

147. Me uskom' yhden Jumalan Pääll', Isän kaikkivaltiaan. 9 v.

A. B. Roos 1824—1873. E. Lönnrot 1802—1884.

Brändön kirkkoherran Alfred Brynolf Roosin virsi:

1867: 5. Me uskom yhden Jumalan Pääll' Isän kaikkivaltiaan Ja luojan kaiken maailman, Niin maan kuin itse taivahan, Siis näkyväisten tekiän Ja myöskin näkymättömäin.

2. Ja Jesuksehen Kristukseen Myös uskom Herraan yhtehen, Jumalan Poikaan ainoaan, Jok' ennen aikain alkua Olennon yhteydessä On syntynynnä Isästä.

3. Valkeus valkeudesta, Ja Jumalasta Jumala; Ei tehty, mutta syntynyt; Yhteydess' Isän pysynyt; Jon kautta kaikki luotu on, Mut itse on hän luomaton.

4. Hän tähden meidän ihmisten Ja tähden meidän autuuden Tänn' astui alas taivaasta, ja Pyhän Hengen voimasta Neitseestä Mariasta hän Syntynyt ompi ihminen.

5. Myös meidän edestämme hän All' Pontius Pilatuksen Kärsei ja ristiin naulittiin, Kans kuoletettiin, haudattiin; Myös astui alas helvettiin, Ja nousi jälleen eläviin.

6. Siit' astui ylös taivaasen, Ja istui Isäns' oikeellen; On sieltä taasen tuleva Suurella taivaan kunnialla, Ja tuomitseva ihmiset, Niin elävät kuin kuollehet.

7. Myös Pyhään Henkeen uskomme, Jok' ompi virvoittajamme, Jok' Isästä ja Pojasta Käy ijankaikkisuudesta, Ynn' Isän, Pojan palvellaan, Rukoillaan, kunnioitetaan.

8. Hän, joka kautta profeetain On puhunut, meit' opettain, Ja koonnut yhden yhteisen Ja pyhän apostolisen Tääll' seurakunnan mailmassa, Ja vie sen riemuun taivaansa.

9. Me uskom yhden kastehen, Synteimme anteeks saamisen, Kans odotamme nousua Viel' kuolleitten maan tomusta Ja tulevaista elämää, Kans valtakuntaa ijäistä. Amen.

E. Lönnrot korjaili virren nykyiseen muotoon: L I: 5; ainoastaan värsyyn 5 tuli myöhemmin (1880) „Käskystä" sijaan „Aikana".

Nik.-Konst. tunnustus: W 5, Wr 5, Rbg 5, 1867: 5, 1871, L I, II, 1880, 1883.

148. Mä uskon Jumalaan Isähän kaikkein luotuin.

Saksalainen. Julius Krohn 1835—1888.

Tuntemattoman saksalaisen virsi:

Ev. Ges. 266. Ich glaub' an Einen Gott Und allgemeinen Vater, Des Volks der weiten Welt Allg'nugsamen Berather, Der, was er immer will, Mit unumschränkter Kraft, Nach seinem weisen Rath, Hier wie auch droben schafft.

2. Ich glaub' an Gott den Sohn Der unerschaff'nen Liebe, In dessen reinem Dienst Und Beispiel ich mich übe; Der, seinem Vater gleich, Vom höchsten Thron regiert, Und welchem Ehr' und Preis In Ewigkeit gebührt.

3. Ich glaub' an Gott, den Geist Der Heiligkeit und Stärke, Des sel'gen Erbes Pfand, Den Schöpfer guter Werke; Der uns ein neues Herz Und Licht und Trost verleiht, Und aus den Gläubigen Das Abba Vater! schreit.

4. Es sammelt und erhält Sein Ruf und Zug alleine Aus aller Erden Volk Die heilige Gemeine, Die Jesu eigen ist, Und ewiglich besteht, Wenn schon die Hölle tobt, Und alle Welt vergeht.

5. In dieser Kirche nur Wird Heil und Ruh' gefunden. Was in dem Himmel lebt, Das ist mit ihr verbunden; Und wenn sie gleich auch hier Noch so zertrennet scheint, Sind ihre Glieder doch Durch Einen Geist vereint.

6. Wer darin lebt und stirbt, Geniesset aller Gnaden, Er ist von seinem Gott Der Sündenschuld entladen, Und, wenn der letzte Tag Verruchte Seelen schreckt, Wird er zur Seligkeit Aus seinem Staub erweckt.

7. Dies glaub' ich festiglich Mit allen Himmelserben, Und darauf will ich auch Mit Gottes Hülfe sterben. O Höchster, stehe mir Bis an mein Ende bei, Dass ja mein Wandel stets Des Glaubens Zeuge sei.

Julius Krohnin suomennos:

1880: 8. Mä uskon Jumalaan, Isähän kaikkein luotuin, Maailman holhoojaan Ja suojaan lahjain suotuin, Hän, viisas Kuningas, Rajaton voimassaan, On kaikkivaltias Taivaiss' ja päällä maan.

2. Mä uskon Poikahan, Jok' itsens uhriks antoi Ja synnit maailman Ristissä kärsein kantoi, Nyt Isän vertaisna Tuoll' ylhääll' istuupi, Hänelle kunnia Ja kiitos ijäti!

3. Mä uskon Henkehen, Pyhyyden, voiman tuojaan ja panttiin autuuden, Hyvien töiden luojaan. Sydämen uudistaa Hän meissä voimallaan, Valaisee, lohduttaa Ain' uskovaisiaan.

4. Äänensä yksin tuo Kaikk' kansat kokoon yhä; Ne seurakunnaks luo, Jok' ompi puhdas pyhä; Se pysyy ijäti, Sill' Jesus on sen pää, Vaikk' riehuu helvetti Ja mailma häviää.

5. Kirkossa tässä vaan On autuus saatavana, Ja taivaan kanssa maan Siin' yhdistääpi sana; Vaikk' viel' on hajallaan Tää seurakunta nyt, Yks henki liittää vaan Kaikk' tosi-kristityt.

6. Ken siinä uskolla Kestääpi loppuun asti, Saa viimein kruununsa Herralta armiaasti; Ja päivää tuomion Kun pahat säikähtyvät, Kristityt pelott' on, Autuuteen heräyvät.

7. Tää luja uskon' on, Ja siinä menen kerran Ilolla kuolohon, Se vie mun tykö Herran. Oi auta, Jumalan', Myös elämän, ett' ois Todistus uskostan', En eksyis koskaan pois!

Pienin muutoksin virsi sai nykyisen muotonsa 1886.

Saks., 1880: 8, 1883.

149. Mä uskon päälle Jumalan, Isämme kaikkivaltiaan, 11 v.

Sebaldus Heyden 1494—1561. Hemminki Maskulainen † 1619. K. M. Kiljander 1817—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Nürnbergiläisen koulurehtorin Sebaldus Heydenin virsi:

Wackernagel 1841: 431. ICh glaub an den Allmechtigen Got, den Vatter, der erschaffen hat Durch sein wort hymel vnd die erdt, des gnad vber vns ewig werdt, Der vns leyb, seel vnd narung gibt vnd vns vmb seins Suns willen libt.

2. Ich glaub an den Herrn Jesum Christ, der Gottes eyniger Sun ist, Vom Vatter ewig her geborn, durch den all ding geschafft sein wordn, Der vns zum heyl vom hymel kam vnd all vnser sünd auff sich nam.

3. Der, wie durch Gabriel geweyst, entpfangen von dem heylign Geyst, Auss Maria der Junckfraw zart, Christ, Got vnd Mensch geboren ward Vnd vns durchs Euangelion seins Vatters Namen kundt hat thon.

4. Der sich für vnser missethat an dem Creutz auffgeopffert hat Vnter Pilato mit gedult, das er bezalet vnser schud Vnnd vns erlöst auss aller not durch sein blut vnd schmelichen todt.

5. Gestorben vnd gelegt ins grab, gestygen inn die Hell hynab, Des Teuffels Werk vnd gwalt zustört vnd jhn mit ketten bunden hert, Das er nun nicht mehr schaden kan den, die Christum gehören an.

6. Am dritten tag vom todt erstandt, den er auch gwaltig vberwandt, Vnd darnach auff gehn hymel stig gantz herrlich mit erlangten Syg, Sitzt zur rechten des Vaters sein, vertrit vnd schützt die Christlich gmeyn.

7. Von dann er wider künfftig ist mit grossem gwalt zur letzten frist, Zu richten das gantz menschlich gschlecht, yedem sein lohn zu geben recht, Den Glaubigen des hymels freud, den Gotlosen der Hellen leyd.

8. Ich glaub an Got den heylign Geyst, der vns die Götlich warheyt weyst, Der vom Vatter vnd Sun auss geth vnd durch Propheten hat geredt, Der vnserm Geyst auch zeugnuss gibt, das Gott vns als die Kinder liebt.

9. Ich glaub ein Christliche Gemeyn, inn der Christus das haubt will sein, Bey der er bleybt biss an das endt durch sein wort vnd die Sacrament, Welche durch jn gemeynschafft hat aller geystlichen gab vnd gnad.

10. Ich glaub auch, das all vnser sünd vns durch Christum vergeben sind, Die wir durch sein fron blut erkaufft vnd in seinem Namen getaufft Mit Gott wider versönet sein vnd durch den glauben werden reyn.

11. Ich glaub, das der verstorbne leyb nicht allzeyt in dem todt beleyb, Sonder werdt wider aufferstehn vnd inn das ewig leben gehn, Da wir bey Gott in ewigkeyt mit Christo werden haben frewd.

12. Wer disen Glauben warlich hat, der steht gewiss in Gottes gnad Vnd wirdt zu guten wercken feyn inn lieb vnd gedult willig sein. Das gib vns, O Herr Jesu Christ, der du solchs glaubens grundfest bist!

Suomennoksen julkaisi H e m m i n k i M a s k u l a i n e n:

W 9. Me uskom' pääll' yhden Jumalan, Isän kaikkivaltiaan, kaikkein Luojan, Taivaan, maan, niiss' kaikk' olevaisten, Näkymättömäin, näkyväisten, Kuin luodut holhoo, hallitsee, Meit' rakastaa ja ravitsee.

2. Me uskom' päälle yhden Herran Jesuksen Jumalan Pojan, Isäst' ijankaikkisest' syntyneen, On Jumalast' Jumala totinen, Isäns' kanss' yksi olento, Jonka kautta kaikk' luodut tehdyt ovat.

3. Joka meidän ihmisten tähden, Ja meidän autuutem' tähden, Tänn' alas astui taivaasta, Otti miehuuden neitseest', Maariasta, Pyhän Hengen väell' sikisi, Tuli täydeks' ihmiseksi.

4. Jumal' ja mies yks' Christus on, Kuin edestäm' ristiin naulitt' on, Kuoli Pilatuksen vallan all', Maksoi syntim' sill' kuolemall', Vapahti meit' pirun vallast', Kadotuksest', kuoleman kuopast'.

5. Hän koht' kuoltuans' haudattiin, Niin astui alas helvettiin, Helvetin vallan hajotti, Pirun voiman pois kadotti, Ettei meit' vahingoittaa saa, Kuin olem' Christuksen omat.

6. Kuolleist' nous' kolmanten' päivän', Pyhän kirjoituksen perään, Sitt' suuren voiton, kunnian kanss', Hän ylös astui taivaasen, Istuu Isän oikiall' kädell', Vallitsee kaikk' omall' väell'.

7. Iällens' tuleva tuomitsemaan, Suuren kunnian kanss' ja voiman, Kaikkia kuolleit' ett' elävitä; Uskottomat piinaan heittää, Meit' uskovaisii tykköns' ottaa, Ilon ihanan meillen tuottaa.

8. Me uskom' pääll' Hengen Pyhän, Herran virvottajan Jumalan, Isäst', Pojast' ulos käyvän, Ynn' yhdess' kunnioitettavan: Hän puhui propheettain kautta, Meit' Jumalan lapsiks' auttaa.

9. Me uskom' maailmass' olevan Yhden pyhän seurakunnan, Kuin on uskovaisten joukko, Sanall', sakramenteill' koottu; Siin' Christus pää on ja palvellaan, Jonk' jäseniks' meitäm' tunnustam'.

10. Uskom' synnit anteeks' armost' Jumal' antaa, Poikans' ansiost', Jonka verell' olem' ostetut, Hänen pyhään nimeens' kastetut; Näin lapsiks' tulem' Jumalall': Se tapahtuu uskoll' ainoall'.

11. Uskom' ja odotam' vissist' Kuolleitten ylösnousemist', Viimeis' päivän' tapahtuvan: Meit' ijäiseen elämään käyvän, Iloon ja riemuun lakkaamat', Jonka Jumal' meill' suo loppumat'.

K. M. Kiljander muodosti virren uudelleen (käsikirj.):

9. Mä uskon yhteen Jumalaan, Isähän Kaikkivaltiaan, Hän väkevällä sanallaan On luonut taivahan ja maan, Myös kaikki luodut hallitsee, Rakastaa, ruokkii, ravitsee.

2. Mä uskon Herraan Jesukseen, Jumalan Poikaan ainoiseen, Isäst' ijäiten syntyneen, Tekiän kaiken luomisen Hän astui alas taivaasta Lunastamahan maailmaa.

3. Siinnyt Pyhästä Hengestä, Hän syntyi aivan synnittä Neitseestä juuri puhtaasta Ja ilmestyi niin ajassa, Jumala sekä ihminen Isänsä kuva, vertainen.

4. Hän kärsi, kuoli synnittä Syntimme tähden ristillä, Ja laskettihin hautahan, Sielt' astui alas tuonelaan; Niin kuolon vallan kukisti Ja voiton meille valmisti.

5. Kolmannen päivän koittaissa Hän nousi jälleen haudasta, Palautui taasen taivasen Isänsä tykö, rukoillen Omainsa puolest', ainian Vallitsee kaikki voimallaan.

6. Sielt' on Hän kerran tuleva Ja tuomiolle tuottava Maan kansat, kuolleet, elävät; Sikäli silloin niittävät Kuink ovat täällä kylvänneet, Aikansa kukin käyttäneet.

7. Mä uskon Pyhään Henkehen, Pyhittäjäämme ylhäiseen, Jok' Isästä ja Pojasta Käy ulos, kutsua, kokoaa Ja uskon kautta totisen Vie kaikki kansat yhtehen.

8. Mä uskon että yksi on Se seurakunta saastaton, Jok' uskovaiset yhdistää Sanassa, sakramenteissä; Siin' onpi pyhäin yhteys, Toivomme luja täyttymys.

9. Mä uskon vielä Jumalan Kristuksen tähden antavan Minulle synnit anteeksi, Kun Häneen luotan lujasti; Sentähden Jesus ristillä Vuodatti kalliin verensä.

10. Mä uskon viimein todella, Viimeisen päivän tultua, Taas nousevani haudasta Kirkastetulla ruumiilla Ja saavan' luona Jumalan Ilon ijäisen autuaan.

11. Ken tähän uskon uskaltaa Hän Jumalalta armon saa, On rakas, kärsivällinen Ja hyvä lähimmäisillen. Sit' armos, Jesu, antakoon; Totuus ja amen sanas' on.

Korjailtuna siitä tuli 1867: 9.

E. Lönnrot korjaili edelleen:

L I 9. Mä uskon päälle Jumalan, Isämme kaikkivaltiaan; Hän sanallaan maan, taivaan loi, Olennot kaikki ilmi toi, Ne vielä holhoo, hallitsee, Meit' rakastaa ja ravitsee.

2. Mä uskon päälle Jesuksen, Jumalan Pojan Kristuksen, Isäst' ijäten syntyneen, Tekiän kaikkein luotujen; Hän, Jumalasta Jumala Ilmestyi tänne taivaasta.

3. Tähtemme meidän ihmisten, Autuudeksemme syntisten, Siinnyt Pyhästä Hengestä, Hän Mariasta neitseestä Miehuuden otti päällensä Ja syntyi tänne ihmisnä.

4. Hän kärsei, kuoli synnittä Synteimme tähden ristissä Ja hautaan sitte laskettiin; Sielt' astui alas helvettiin, Niin kuoleman hän kadotti Ja pirun vallan hajotti.

5. Kolmannen päivän koittaissa Hän nousi jälleen haudasta; Niin astui ylös taivaasen ja Isää siellä rukoillen Omainsa puolest' ainiaan Vallitsee kaikki voimallaan.

6. Sielt' on hän kerran tuleva Juur kunnialla suurella Ja tuomitseva kaikkia, Eläviä ja kuolleita, Hyvät ilohon, riemuhun, Pahat ijäiseen itkuhun.

7. Ja Pyhän Hengen Jumalan Mä päälle uskon ainian; Hän Isästä ja Pojasta Käy ulos yhdess' arvossa; Profeetain kautta puhunut, Hän meit' on armoon kutsunut.

8. Mä uskon pyhän, puhtahan Tääll' seurakunnan olevan, Jok' uskovaiset yhdistää, Ja jonk' on Jesus Kristus pää; Sen Henki kokoo, säilyttää Sanalla, sakramenteillä.

9. Mä uskon synnit anteeksi Kristuksen tähden saavani, Jok' osti minun verellään Ja antoi kastaa nimessään; Tään uskon kautta ainoan Tulemme lapsiks Jumalan.

10. Mä uskon myös ja odotan Kuolleitten ylös nousevan Ja uskovaisten perivän Ijäisen taivaan elämän, Joss' ilon, riemun ainian Me saamme luona Jumalan.

11. Ken tässä elää uskossa, Se pysyvä on armossa, Periipi autuaallisen, Elämän ijankaikkisen; Sit' armos, Herra, antakoon. Sun sanas totuus, amen on.

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen. Ehdotuksissa 1880 ja 1883 oli lyhyempi 8-värsyinen ehdotus; se ei kumminkaan — vasten tavallisuutta — tullut nykyiseen.

W 9, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 8, Rbg 8, Sr 111, Kurv. 333.

150. Miks kiukuitsevat pakanat Ja riehuu tuima kansa? 8 v.

Andreas Knöpken † 1539. J. Suomalainen † 1588. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Riiassa olleen saarnaajan A. Knöpkenin virsi:

v. Tucher: 167. Hilf Gott, wie geht das immer zu, Dass alles Volk so grimmet? Fürsten und König' allgemein, Mit eins sind sie gesinnet: Wider zu streben deiner Hand Und Christo, den du hast gesandt, Der ganzen Welt zu helfen.

2. Sie wollen ungestrafet seyn Und leben nach ihr'm sinne, :,: Und werfen von sich dein Rath Und was du lehrest drinnen, Sie gehn nach ihres Herzens Wahn, Ein jedermann auf seiner Bahn, Und lassen ihn'n nicht wehren.

3. Du aber in dem Himmel hoch, O, Gott, wirst sie verlachen, :,: Verspotten ihren besten Rath Und ihr'n Anschlag verachten, Du wirst mit Zorn sie sprechen an Und strafen, was sie han gethan, Mit Grimm wirst du sie schrecken.

4. Der Herr hat zum König gesetzt Christum, den ihr verkleinert :,: Auf Zion, seinem heilgen Berg, Das ist, über sein' G'meine: Dass er sollt kund thun überall Des Vaters Sinn und Wohlgefall Und lehren sein Gesetze.

5. Er sprach zu ihm: du bist mein Sohn, Heut hab ich dich gezeuget, :,: Von den Todten erwecket schon, Und in dir auserwählet Für Erben und für Kinder mein, Die glauben an den Namen dein, Dass sie all durch dich leben.

6. Die Heiden will ich schenken dir, Mein Kind, zu einem Erbe, :,: Dass du mit deinem Wort in ihn'n Des Fleisches Lust verderbest; Ein neu Volk sollt du richten an, Das meinen Namen preisen kann An allem Ort auf Erden.

7. Darum, Ihr König, merket nun: Ihr sollt euch lassen lehren, :,: Und diesem König hören zu, Sein Wort halten in Ehren, Dass Ihr Gott lernet fürchten wohl Und wie ein Herz ihm trauen soll, Das heisst recht, Gott wohl dienen.

8. Nehmt auf die Strafe williglich, Dass nicht erzürn der Herre, :,: Halt't ihn für Augen stetiglich Und lebt nach seiner Lehre! Wenn sein Zorn als ein Feu'r aufgeht: Wohl ist dem, der für ihm besteht Das sind, die auf ihn trauen.

J. Suomalainen julkaisi virren suomeksi:

W 25: MIX kiukus samouat pacanat Cansa on turhas menos, Vallat ia Cuningat pauhauat, Pistädhen ycten neuuos, HERra vastan ia Christusta Joit tulis cuulla visusta, Ja pitä heidhän käskyns.

2. He puhuuat näin keskenäns Sen pääl mös tekeuät valans, Älkän cukan meist ikänäns Andacon heidhän alans, Poick catkaiskam heidhän sitens, Päältäm heittäkäm pois ikens, Älkäm heidhän ruttians olcom.

3. Mutt Herra quin taiuas pauha Heidhän iuonensa näke, Hän heitä pilca ia naura Häpiän ala heit säke, Nijn närkest vijmein picaisest, Tiuskui heitä mös vihaisest, Ja lausu tällä sanall.

4. Poican mä panin Cuningax Ylitzen Sionin vuoren, Ja souitin hänel cuuliax Sekä vänhan että nuoren, Käskin hänen tacton ilmotta, Ja väärast opist kiruotta Jotc haucuteltut olit.

5. Sanoin hänel puhen tämän Sä olet mun racas poican, Mä synnytin sun tänäpän Sun cauttas pirun voitan, Mä cuoluist sun ylösnostin Callil verelläs mös ostin Ne quin cadhotetut olit.

6. Pydhä muld pacanat periä Ne annan mä sinun huomas, Tutkistel mailman äriä Ne olcon mös sinun omas, Rauta vidzal heit muserda Quin saui astiat puserda Sen vallan sinulle annoin.

7. Sentädhen Herrat Cuningat Ymmärtäkät nyt näitä, Maan duomarit mös oppicat Ja parandacat teitän, HERra paluelcat vapisten Ilotcat hänes väristen Se ombi minun tacton.

8. Poican sijs vastan ottacat Eip hän teihin sitt suuttu, Älkät händ coscan vihottacat Nijn et te tiellä hucku Sill äckist hän sytty vihan Rangaitze pahat kyl pian, Autuas hänen päälläns turua.

K. L. Lindström muovaili virren uudelleen (käsikirj.):

Miks kiukuitsevat pakanat ja melskaa tuima kansa? 8 v.

E. Lönnrot teki käsikirjoitukseen tuntuvia korjauksia. Edelleen korjailtuna siitä tuli:

1867: 25. Miks kiukuitsevat pakanat, Ja riehuu tuima kansa? Yhdessä vallat, ruhtinat Pitävät neuvojansa Vastahan Herraa Jumalaa Ja hänen voideltuansa, Kansansa ruhtinasta.

2. Näin puhuvat he keskenään Ja vannovat valallaan: Älköhön kukaan ikänään Meist' olko heidän allaan, Vaan katkaiskaamme siteensä, Pois heittäkäämme ikeensä, Älkäämme orjat olko!

3. Mut Herra heidän juonilleen Taivaassa naurahtaapi, Ja häpeän he palkakseen Häneltä vielä saapi; Hän närkästyypi äkkiä, Kans vihassansa peljättää, Ja näin hän heille lausuu:

4. „Poikani panin kuninkaaks Pyhälle vuorelleni, Asetin hänen valtiaaks Kaikelle kansalleni, Sionist' että lakini Ja Salemista sanani Maan ääriin levenisi.

5. Hänestä näin mä todistin: Sä olet rakas Poikan', Sun tänäpänä synnytin, Sun kauttas vallat voitan; Viholliseni masennan, Ja kansalleni omistan Ijäisen valtakunnan.

6. Perinnöksesi pakanat Mä annan sulle huomaas, Maailman ääret avarat Myös olkoot sinun omas; Muserra rautavitsalla, Kuin saviastiat murenna Ne, jotka vastaas ovat.

7. Sentähden, uljaat ruhtinaat, Nyt näitä ymmärtäkää, Maan tuomarit kans oppikaa, Parannus pian tehkää; Väristen Herraa palvelkaa, Vapistuksella iloitkaa, Se on mun pyhä tahton'!

8. Siis Poikahani mieltykää, Ett' ei hän teihin suutu, Ja suuta antain hyväilkää, Ett' ette tiellä huku; Vihaan hän syttyy äkisti, Ja pahat kostaa kovasti; Autuas häneen turvaa!"

E. Lönnrot ehdotti edelleen:

L I 25. Miks kiukuitsevat pakanat, Ja riehuu tuima kansa? Yhdessä vallat, ruhtinat Pitävät neuvojansa Vastahan Herraa Jumalaa Ja hänen voideltuansa, Kansansa ruhtinasta.

2. He kerskailevat keskenään, Suurentelevat suulla: „Ei mahda meistä yksikään Heit' orjailla ja kuulla, Vaan katkaiskaamme siteensä, Pois heittäkäämme ikeensä, Älkäämme orjat olko!"

3. Mut Herra heidän neuvoilleen Nauraapi taivaassansa, Ja häpiän he palkakseen Myös saavat aikanansa; Hän puhuu heille vihoissaan Ja haastaa hirmuisuudessaan, Näin peljättää hän heitä:

4. „Poikani panin kuninkaaks Pyhälle vuorelleni, Asetin hänen valtiaaks Kaikelle kansalleni, Sionist' että lakini Ja Salemista sanani Maan ääriin levenisi.

5. Hänestä näin mä todistin: Sä olet rakas Poikan', Sun tänäpänä synnytin, Sun kauttas vallat voitan, Viholliseni masennan ja Kansalleni asetan Ijäisen valtakunnan.

6. Mä perinnöksi pakanat Sinulle annan huomaas, Maailman ääret avarat Ain' ollaksensa omas; Sä rautaruoskin rusenna, Kuin saviastiat murenna Ne, jotka vastaas ovat."

7. Sentähden, uljaat ruhtinaat, Nyt näitä ymmärtäkää, Maan tuomarit kans oppikaat, Parannus pian tehkää; Palvelkaa Herraa pelvossa, Iloitkaa vapistuksessa, Se Herran tahto ompi!

8. Poikani vastaan ottakaa, Ett' ei hän teihin suutu, Hänelle suuta antakaa, Niin ette tiellä huku; Hän vihaan syttyy äkisti, Ja pahat kostaa kovasti; Autuas häneen turvaa!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 2, W 25, 1867: 25, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 23, Rbg 23, Sr 114, Kurv. 258.

151. Kuningas jalo Kristus on, Hyvyydessänsä rajaton. 5 v.

Ruotsalainen 1572. Hemminki Maskulainen † 1619.
J. H. Roos 1818—1885. K. M. Kiljander 1817—1879.

Tuntemattoman ruotsalaisen virsi:

Wr 55. Jag sjunger om en Konung båld, Och om hans magt och stora våld, En skön och ljuflig visa: Den samma är mins hjertans dikt, Och med min snälla tungas skrift Författad, honom at prisa. Ibland alla du fagrast äst, Och dina läppar täckas bäst; Ty har Gud dig välsignat, Med en evinnerlig hugnad.

2. Du hjelte, bind vid dig ditt svärd, Och haf den lyckan du är värd, Sanningene til ära: På det de arma må ske rätt, At de ej må förtryckas slätt, Af dig de det begära. Ty skal ock då din högra hand Bevisa under i all land: För din skott skola falla dina fiender alla.

3. O Gud, din stol är dig beredd, At han altid i evighet Skal blifva fast och vara: Din Konungsliga spira och magt Är med rättvisa ombelagd, Ty blifver hon utan fara. Rättfärdighet du hafver kär; Men den som orättfärdig är Kan icke dig behaga, Från dig han måste draga.

4. Ty hafver Gud, din Gud, dig smort Med glädjenes olja och ära gjort, Mer än medbröder dina. När du uti din härlighet går, Af de Elfenbens palats klar, Så fast din kläder skina, Beguten med ädla myrrham; Ty går du ock med stor mon fram: Konunga-döttrar väna Gå i dit smycke sköna.

5. Bruden, den dig är mycket kär, På högra handen står dig när, Beprydd med guldet klara. Hör du dotter fager och skön! Böj din' öron och var ej sen, Förgät hvad ditt kan vara; Så varder du konungenom täck, Din fägring utan fel och bräck; Han är din Herre kära, Den du skall dyrka och ära.

6. Tyri dotter kommer ock der, En herrlig skänk hon med sig bär, Till att honom förära. De rike bland folket komma med Och för honom till jorden ned Falla, och nåd begära. Konungens dotter af fägring sin, Alltsammans hon invärtes skin, Beklädd med gyllene stycke; Dyrbart är hennes smycke.

7. Till konungen har man henne in, Uti guldstickad' kläder fin', Der hennes medsystrar följa: Dem hafver man också till dig, Som äro klädda kostelig', Det sig ej låter dölja. De äro prydda med loflig dygd, Man hafver dem in med glädje och fröjd I konungens palats vida; Der gå de in utan qvida.

8. Dervid skall du ock vara glad, Att uti dina fäders stad Skall du bekomma söner, Hvilka du då förskicka skall Till förstar öfver verlden all; Guds nåd du dermed röner. Så skall ock då man efter man Komma

ihåg ditt helga namn. Derföre skola ock din godhet Folken tacka i evighet.

9. Den brudvisa nu sjungen är, Hon lyder om Jesu, Guds Son kär, Som liknas här vid en hjelte, Desslikes vid en konung båld, Som allting hafver i sitt våld, Den brudgum vi ommälte. Så liknas här ock vid en brud Guds församling med andelig skrud. Häraf vi måge besinna Guds nåd, och hafva't i minne.

Suomeksi sen julkaisi Hemminki Maskulainen:

W 50. Veisaan yhdest' korkiast kuninkaast', Hänen väkevän valtans' voimast', Yhden juur' ihanan virren, Kuin on minun ajun', ajatuksen', Ja kielen' kaunis kirjoituksen', Hänt' ylistääksen' sadoin kerroin: Kauniin sinä seass' ihmisten lasten, Huules suloiset kaikkein kesken, Sill' on sinun siunannut Jumal', niin ijankaikkisell' voimall'.

2. Sankar' vyötä miekkas vyölles, Totuudess' parhaaks' menestyvös, Itses kunniallisest' käytä, Ett' köyhät oikeuden saisit, Ettei he alas poljettaisi. Oikia kätes ihmeitä näyttää. Nuoles ylön terävät ovat, Että kansat etees lankeevat, Häpiän vihollises saavat, Kaikk' hajoovat yhtä haavaa.

3. Sinun istuimes, o Jumala! Pysyy lujan' ja jalona, Ijankaikkisihin aikoin. Sinun valtakuntas valtikka On oikeuden valtikka, Oikeutt' rakastat kaikin paikoin, Vihaat jumalatont' menoo julmaa: Sentähden sinun Jumalas, o Jumal'! Sinun voidell' on ilon öljyll', Ylitse sinun osaveljeis.

4. Kuin kunnia-salistas ulos käyt, Ja jalo korkeudessas näyt, Vaattees haju hyväll' tulee. Käyvät kuninkaan tyttäret kauneullas, Morsian seisoo oikiall' kädelläs, Sulass' kalliimmass' kullass'. Kuule tytär kaunis ja katso, Kallista korvas ja astaitse, Unhota oma kansas, Isäs myös huone kanssa.

5. Saa kuningas halun kauneutees, Hän on Herras, ihanaisuutes, Hänt' sun pitää kumartaman. Tytär Tyyri lahjoinens' tulee tänn', Rikkaimmat kansoist' kanss' tähän, Hänen eteens' rukoilemaan; Se kuninkaan tytär kyllä taiten On sisält' kokonans' kaunis kaiket', Hän on puetett' ylits' kaikkein Kaunimpiin kultaisiin vaateisin.

6. Hän vaatteiss' monell' mutkall' kudottuiss' Viedään Kuninkaan tykö suotuis', Kuinka neitseet leikk'-sisaret käyvät, Jotka hänt' aina noudattavat' Kauneill' vaatteill' vaatetetut ovat, Jotk' tuodaan tykös naurain, Ne myös ilon ja riemun kanss' Sisäll' viedään juur' kohdastans', Kuninkaan avaraan saliin, He käyvät sinn' sisäll' taluin.

7. Sinun isäes myös edest', Sinun pitää saaman lapsia todest', Jost' jalost' ihastuu mahdat. Niit' sinun päämiehiks' paneman Pitää ylits', avaran mailman, Näin Jumalan armon meill' saatat. Niin suvust' sukukuntahan Sinun pyhä nimes muistetaan: Sentähden kansa kaikki sitte Ain' ijäisest' sinua kiittää.

8. Tämä virsi nyt veisattu, Ja Jumalan Poikaan verrattu, Kussa hän kutsutaan Sankar', Niin kanss' korkiaks' Kuninkaaks', Sen suuren valtans' kunniaks', On ylkä jalo myös sangen. Kutsutaan hänen morsiameksens', Seurakunta kaunistukseksens', Jost' Jumalan armon näem' kohtaam'; Hänt' kiitäm', mieleem' tätä johtain.

Lauri Stenbäckin virsikirjaehdotuksessa on edellä esitetyn ruotsinkielisen tekstin lyhennetty laitos: Stb 55. Tämä Jaakko Henrik Roosin muodosteluun perustuva teksti tuli vähäisin muutoksin nykyiseen ruotsinkieliseen virsikirjaan: Sr 115.

K. M. Kiljander suomensi sen (käsikirj.):

50. Kuninkahasta korkeesta Nyt tahdon virren veisata Sydämestäni aivan. Hän kruunun on ja riemuni, Siis kiitän häntä hartaasti Kun parhain voin ja taidan. Suloiset ovat huulensa Ja kauniin on hän kaikista Jotk ovat maailmassa, Siunattu Jumalassa.

2. Varusta, vahva Sankari Totuuden miekka vyöllesi Ja riennä voiton teitä; Ett' köyhiä ei poljettais, Ei vihollinen valtaa sais Jok' aina uhkaa meitä. Sun kädessäsi valta on; Se ihmetöissä verraton Vihollinen raataa, Kukistaa, maahan kaataa.

3. Sun istuimesi, Jumala, On vaipumatta seisova Ain ijankaikkisehen; Sun valtakuntas valtikka On voimallinen saattaja Ijäiseen autuutehen; Sä oikeutta rakastat, Sentähden jumalattomat Ei suosiotas voita, Ei heille armos koita.

4. Jumalas on sua voidellut, Suuremman kunnian antanut Sulle kuin veljillesi. Ja kultakruunussansa on Sun morsiames verraton Vihitty vierehesi; Kotonsa sekä kansansa Sun tähtesi hän unhottaa Ja sen nyt vaan hän soisi Ett' palvella sua voisi.

5. Lähestyy tytär kuninkaan, Päällänsä kauneutenaan Vaatteet vanhurskauden; Ja usko, toivo, rakkaus Ne loistavat kuin kirkkaus Elämän ratki uuden. Hänelle syntyy suku suur Ja pakanain seassa juur Nimensä mainitahan, Ainian muistetahan.

6. Nyt virteni on loppunut; Vaan kestä olen veisannut Ja kestä kertonunna? Kas Jesus Kristus armias Hän se jalo ruhtinas, Joka rakastanunna On seurakuntaa Jumalan, Kuin ylkä morsiantahan, Ja valtakuntahansa Sen saattaa seurassansa.

Vähäisin muutoksin siitä tuli 1867: 50.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 50. Siitä jätettiin edellisen säkeistö 6 (Nyt virteni — —.) pois.

Ps. 45, Wr 55, W 50, förslag 1868: 55, Stb 55, Sr 115, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883. (R 300, Rbg 55.) Kurv. 318, J. H. Roos, Anm. vid Förslag till Sv. Psb., s. 9.

152. Jumala ompi linnamme, Varustus vahva aivan. 4 v.

M. Luther 1483—1546. Olaus Petri 1493—1552 J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

Lutherin ja koko uskonpuhdistuksen oikea taistelu- ja voittovirsi:

Klippgen, s. 49. EIn feste burg ist vnser Gott / ein gute wehr vnd waffen / Er hilfft vnns frey aus aller not / die vns ytzt hat betroffen / Der alt böse feind / mit ernst ers ytzt meint / gros macht vnd viel list / sein grausam rüstung ist / auff erd ist nicht seins gleichen.

2. Mit vnser macht ist nichts gethan / wir sind gar bald verloren / Es streit fur vns der rechte man / den Gott hat selbs erkoren / Fragstu wer der ist / er heist Jhesu Christ / der Herr Zebaoth / vnd ist kein ander Gott / das felt mus er behalten.

3. Vnd wenn die welt vol Teuffel wehr / vnnd wolt vns gar vorschlingen / So fürchten wir vnns nicht zu sehr / es sol vns doch gelingen / Der Fürst dieser welt / wie sawr er sich stellt / thut er vnns doch nicht / das macht er ist gericht / ein wörtlin kan yhn fellen.

4. Das wort sie sollen lassen stahn / vnd kein danck dazu haben / Er ist bey vnns wol auff dem plan / mit seinem geist vnd gaben / Nemen

sie den leib / gut eher kindt vnnd weib / las faren dahin / sie habens kein gewin / das reich mus vns doch bleiben.

Olaus Petri ruotsinsi virren:

Wr 56. Vår Gud är oss en väldig borg, Han är vår sköld och värja: Han hjelper oss af nöd och sorg, Som oss vil här besnärja. Vår fiende bätsk, är oss så hätsk; På magt eller list hafver han ej brist; På jorden är icke hans like.

2. Vår egen magt var här försvag, Det måste vi sjelfve röna: Ty gick för oss til detta slag Christus, den kämpen sköna. HErren Zebaoth beviste oss godt; Den kämpen god, som gaf oss mod, Han vann seger och ära.

3. Vore oss än hela verlden gram, Och ville i grund nedkasta; Des upsåt skal dock ej gå fram, Ehuru hon sig kan hasta. Hennes förman göre hvad han kan: Hans skadeliga agt får dock ej magt: Han hafver sin dom alt funnit.

4. De måste låta oss med frid, Ehvad de sjunga eller springa: Ty Guds Son är kommen här nid, Och skyler oss under sina vingar. Röfva de oss ifrå vårt gods, lif också; Hafve sig det bort, De vinna icke stort, Guds rike vi väl behålle.

Suomeksi julkaisi virren J. Suomalainen:

W 51. Meidhän linnam on Jumal taiuast [Meidhän kilpem ia otam, Hän autta meitä hädhäst ia] vaiuast [Cuin usein päälläm cootan. Meidhän vihollisem on hirmulin]en, [Neuuos monis, ia pahois juonis, Eij löytä hänen vertans.

2. Händä vastan omast voim]ast [Ei toctin yxikän mennä. Sil Isän Jumalan suomast Christus sotan tuli tänne Herra Zebaoth, häld voiman po]is ott, Se ialo sangar ia töisäns angar Sai voiton ylitzen pirun.

3. Vaick coko mailm vastam olis Ja pärät meit cadhotta tadhois, Eij quitengan edhes tulis, Eick matcan sais mitä aicois, Hänen päämiehens, osottacan väkens, Hän iuonens cansa pyytä meit ansan, Idzep hän cuoppan lange.

4. Rauhan he meil pitä suoman Vaick ouat kiuckus ia hullun, Sill Christus on meidhän voiman Hän on meit auitaman tullut, Jos he meild pois temmauat Hengen ia tauarat, Olcon se heil, iäp quitengin meil Jumalan valdacunda.

Virrestä on useita uudistusehdotuksia. Mainitsen niistä muutamia.

Arkkipiispa J. Tengström in uudistusehdotus (käsikirj. Turun Tuomiokapitulissa I I 14: 116):

51. Linnamme ompi ankara Jumala voimasansa, Ja valtansa niin avara Kuin maa ja taivahansa; Jos viholliset väkevät Ovat hirmuiset, Ja häjyt, riettahat Meitä vainovat Empä me pelkää heitä.

2. Kunnolla tosin omalla, Kuka voi meitä autaa? Apume Herran voimalla Christuksen tulee kautta; Voiton hän on Ruhtinas, Kaikkivaltias, Herramme Zebaoth! Hänelle veisatkoot Mailman kaikki kansat!

3. Jos vastaammekin olisit He kaikki kiukussansa Kadottaa meitä tahtoisit Pahoilla juonillansa, Valtansa on rikottu, Voima murrettu, Ei he mitään voi; Jo heistä voiton toi Kostaja vääryydensä.

4. Taivaat ja maa he katoovat Hukkuvat totisesti; Vaan Herran sanat seisovat Vahvana ijäisesti. Jos siis väärät, ilkiät, Meiltä ryöstävät Hengen ja tavaran, Ijäti Jumalan Pysyypi valtakunta.

J. Tengström teki myös toisen ehdotuksen (käsikirj.):

61. Jumala hyvä, armias Armahda aina meitä! Ja ynnä kaikkivaltias Sun hyvyydelläs peitä! Että me pyhää tahtoas Tuntemaan oppisimme, Ja jälkeen Sinun neuvojas Pyhänä eläisimme, Sinulle kelpaisimme!

2. Jaa, kansat kaikki lausukoot Sun suurta rakkauttas, Ja kiitoksella veisatkoot Ijäistä laupeuttas! Turvamme olet, toivomme Kuin Sinuun uskallamme, Ja autuudemme, ilomme Kuin Sua rakastamme, Isämme, Jumalamme!

3. Jaa, Sulle olkoon kunnia Kaikesa mailmasa! Luotujas holhot kaikia Niin meresä kuin maasa. Kaunistat kedot, laihomme Huolella armialla, Ja siunaat vuoden tulomme Mielellä laupialla, Kädellä runsahalla.

Kummankaan virren uutta muodostusta ei Tengström käyttänyt, vaan muutti jälkimmäisen runomittaa sen verran, että se sopi edellisen kanssa yhteen, otti sitte edellisestä alun ja jälkimäisestä lopun ja sai niin virren:

U 352. Linnamme ompi ankara Jumala voimasansa, Ja valtansa niin avara Kuin maa ja Taivahansa, Viholliset kiukkuiset Ovat hirmuiset, Ja häijyt riettahat, Ne meitä vainovat Vaan emme pelkää heitä.

2. Siis kansat kaikki lausukoot Sun suurta rakkauttas, Ja kiitoksella veisatkoot Ijäistä laupiuttas, Herra meidän toivomme Olet ilomme, Kuin Sinuun luotamme, Apuas huudamme Isämme, Jumalamme.

3. Sinulle olkoon kunnia Kaikesa mailmasa. Luotujas holhot kaikkia, Niin meresä, kuin maasa; Kaunistat myös laihomme, Siunaat tulomme Huolella hyvällä, Mielellä rakkaalla, Kädellä runsahalla.

Koko alkuperäisen virren voima, uskonrohkeus, uhrautuva mieli ja voiton varmuus on tästä muodostelusta tyyten pyyhitty pois. Ei siis ihme, että tämä jäikin huomioon ottamatta seuraavassa virsikirjan uudistustyössä.

Alkuperäisestä Lutherin virrestä on useita uusia suomennoksia:

J. Roschier Psalmi-Kirjassa 1836: 124 on: Meill' linna ompi Jumala Ja kilpi vahva aivan. Oulun Wiikkosanomissa 1829: 36 on myös.

Nimellä „Kristillisiä Lauluja" (Lukem. Kansalle 3) 1852, on: On luja linna Jumala, On vahva, tuki, turva. Sama: Suloisia Sanomia Sionille. F. G. Hedberg, suom. K. I. Nordlund 1848.

Lehdessä „Kanava" 1846: 14 on Konstantin Schröderin suomennos. (Professori V. Tarkiaisen tiedonanto.)

K. L. Lindström (-t-t-t) julkaisi („Uusia Suomal. Virsiä", 1858, Lukemisia kansalle N:o 90): Linnamme luja Jumala Ja miekkamme ja kilpi.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen Tähti 64: 7, LWU 51: **1867: 51.** Jumala ompi linnamme, Varustus vahva aivan, Hän asehemme, kilpemme, On alla vaaran, vaivan. Se vanha vainooja, Kavala, kauhea, On kyllä kiukkuinen, Ja kovin hirmuinen; Ei löydy maassa vertaa.

2. Turha on oma voimamme, Se meit' ei taida auttaa, Mut pimeyden vallat me Voitamme Herran kautta: Sotia verraton Its' Jesus Kristus on, Hän, Herra Sebaot, Sen julman joukkiot Lyö maahan, voiton saattaa.

3. Ja vaikka kiehuis täynnänsä Maailma perkeleitä, Päällemme täyttäin päänänsä, Niin emme pelkäis heitä; Turhaanpa kiukussaan Nyt

päämies maailman Pauhaapi, saanut on hän nyt jo tuomion: Yks sana hänen kaataa.

4. Se sana seisoo vahvana, He ei voi sitä kestää; Kuin kanssamme on Jumala, Ken meiltä voiton estää? He vaikka henkemme, Osamme, onnemme Viekkaasti veisivät, Niin ne he viekähät, Meille jää valtakunta.

Komitean toinen ehdotus 1871: 51 oli jo hyvin lähellä nykyistä 152.

Nykyisen muotonsa virsi sai kumminkin vasta 1886.

Ps. 46, W 51, U 352, Roscher 124, Kanava 1846, Luk. kans. 1852: 3, 1858: 90, Tähti 1864: 7, Tähti 1867: 30, LWU 51, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 56, Rbg 56, Sr 116, R 124, R 1936: 124, Knapp 1057, Kurv. 260, vrt nyk. 153.

153. Jumala ompi turvamme, Hän kalliomme, linnamme. 5 v.

M. Luther 1483—1546. Pietari Melartopaeus † 1610. E. Lönnrot 1802—1884.

Alkupohjana on Lutherin virsi „Jumala ompi linnamme" ps. 46:n pohjalla. Turun tuomiorovasti Pietari Melartopaeus laati siitä suomennoksen, joka tuli olemaan edellisen virren toisintona:

W 52. Linna luja on Jumala, Meidän myös vahva vuori, Sotaherra kyllä kamala, Tuki, turva ja muuri, Vastaan vainollisii ja murhamiehii, Kuin surkiaan surmaan Ja juuri julmaan Meit' vetävät vanhoi ja nuorii.

2. Että me olem' itsestäm' Sangen häijyt ja heikot, Siihen siis linnaan turvatkaam', Jota piilevät peikot. Nimi sen Jesus, Niin on myös Christus, Herra Zebaot, Kuin synnit pois ott', Jonka käsis' voitto seisoo.

3. Pirut ilmass' ja Perkeleet Pankoon paksult' kuin sääksee, Kyll' Jesus meitä varjelee, Ja paulat pojes syöksee. He ympär' käyvät, Kuin jalopeurat, Aikovat aina Meit' alas painaa; Vaan Herra heitä estää.

4. Jos Jumala taas sen sallii, Ett' piru ruumiin tappaa, Riisuu myös pois kalut kalliit, Ja riistat rikkaat nappaa. Ottakoon vapaast', Ei hän sielua tapa, Sen Christus osti, Elämään lunasti, Ei näkemään kuoleman kuoppaa.

5. Kunnia olkoon Isälle, Joka on kaikkein Luoja! Kunnia Pyhäll' Pojalle, Joka on Lunastaja! Niin Pyhän Hengen Kunnia semmenk', Vastaan vainooja Suloinen suoja, Hän on myös Lohduttaja.

E. Lönnrot muodosti virren uudelleen:

1867: 52. Jumala ompi turvamme, Hän kalliomme, linnamme, Meit' armiaasti auttelee, Vaaroista meitä varjelee; Sotahan meitä johdattaa, Ja vihamiehen karkoittaa, Kuin pyytää meitä tavoittaa.

2. Ei auta oma voimamme, Juur huonot, heikot olemme; Siis paetkaamme linnahan, Varustuksehen vahvahan, Siin' on olomme vaaraton; Se linna Jesus Kristus on, Vapahtajamme verraton.

3. Maailma, liha, saatana Eteemme pankoot pauloja, Sen linnan ympär saartakoot, Kuin jalopeura kiljukoot; Me linnassamme, turvaten Päämiehe'emme Jesukseen, Nauramme heidän juonilleen.

4. Ja joskin Herran suomasta Sais vihollinen surmata Ruumiimme, ryöstää tavaran, Siit' emme huoli ollenkaan, Rauhass' on sielu kuitenki; Sen Jesus itse lunasti, Autuutehensa omisti.

5. Kunnia olkoon Isälle, Maailman kaiken luojalle, Ja Jesukselle Pojalle, Maailman lunastajalle, Niin myös Pyhälle Hengelle, Vaaroissa varjelialle, Lohduttajalle armaalle!

Virsi sai nykyisen muotonsa 1880. Ainoastaan v. 3 muuttui vielä jonkun verran 1886.

Ps. 46, W 52, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, vrt. nyk. 152, Knapp 1057, Kurv. 318.

154. Sun voimas, Herra, osoita Ja käänny kansas puoleen! 6 v.

Joh. Freder 1510—1562. Ruotsinnos ennen 1567. Hemminki Maskulainen † 1619. J. L. Runeberg 1804—1877. K. M. Kiljander 1817—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Wismarin superintendentin Joh. Fre'derin virsi:

Wackernagel 1841: 312. ACh Herr, mit diner hülp erschin, redt vns an Lyff vnd Seele! Geuallen sint int Erue dyn der viende syn seer veele, Vor en dyn Gades deenst vnd wordt gelastert wert an mennigem ort vnd jemmerlick vorstöret.

2. Ock ys dynes Volckes vnschüldich Bloth offtmals so veel vorgaten, Dat jdt gelick als ein waterfloth hefft allenthaluen geflaten; So mennich Christ ys hengericht, de doch thom Dode gaff orsake nicht, der vele synt nicht begrauen!

3. De Lycham diner Hilligen werdt synt worden Vögel spyse Vnd van den deerten im Lande vortert: Ach Godt, dine macht bewise! Help doch vnd tröst vns, leue Gott, de wy synt worden hon vnd spodt den, de vmb vns her wanen!

4. Ach Herr, wo lang wiltu so gar so hart ein vnmoth vaten? Wiltu beweget syn, jümmerdar, dyn thorn nicht vallen laten? Sehe an dine arme Christenheit, gedenck an dine barmherticheit vnd straf vns doch mith maten!

5. Schüdt vp dine viende dinen grimb, de dy wol können nennen Vnd rhömen dy mit groter stim, im grunde öuerst nicht kennen! Störte ock mit diner geweldigen handt de Ricken, de dy don wedderstandt vnd dinen namen schenden!

6. Se freten vp de Christenheit, se dauen, wöten, morden, Vorwösten Kercken, Landt vnd Lüde, wy synt seer dünne worden. Gedenck nicht vnser missedadt, de solck straffe wol vordenet hat, erbarm dy vnser balde!

7. Tho vörderen dines Namens Ehre help vns vth dessen nöden, Du trüwe Heilant, stüer vnd wher der viende gruwsam wöten! Erredde vns, Got, vth aller noth, vorgiff vns vnse missedat, vmb dines namens willen!

8. Jdt drynen bittern gifftigen spott de wedder dyn Wort stryden, Se seggen: Wor ys nu ere Gott? wo kanstu, Herr, dat lyden! Holdt en ere lasterent nicht tho gudt vnnd wrecke diner hilligen Blodt, des so veel ys vorgaten!

9. Dat süchtent der gefangen, Herr, lath dy ock gan tho herte, Tröste se in eren engsten swehr vnd hele ere smerten! Na dinem groten Arm vnd Gewaldt dyn arme huepken ock erholde, dat se men willen slachten!

10. Se lasteren grüwlich dinen Söhn, Christ vnsen leuen Heren: Ach Godt, nu lenger nicht vorschon, erem lasteren woldestu wheren! Vorgeldt en, Herr, veleuoldiehlick, dat se so smelick lasteren dick, dewile se darin vorharren!

11. Ach Godt, help vns vnd vorlath vns nicht, tröst vns in allem leide! Vp dy steit vnse thouorsicht, wy synt Schape diner weide, Dyn

Erff vnd Volck, du vnse Herr! dyn groten Namen rhom vnd Ehr lath vns ock Ewich prysen.

Ruotsinnos ennen v:ta 1567:

Wr 74. O HErre Gud! bete din magt, Dit folk är stadt i vånda: Den hjelp, som du dem har tilsagt: Lätt komma snart tilhanda; Din arfdel öfverfallen är Af de grymma hedningars här, De vilja honom platt fördärfva.

2. De kunna ej lida dit helga ord, Med falsk Gudstjenst de fara, Den de med trug och mycket mord Förfäkta och försvara; Därmed din stad Jerusalem, Dit helga tempel också af dem Varder i grund förstöradt.

3. De hafva dit folks menlösa blod Så jämmerligen utgutit, At det, alt som en rinnande flod, På jorden hafver omflutit: De dräpa mången Christen man, At dem slätt ingen räkna kan, Eller låta begrafva.

4. Din helgons lik för hund och ram På marken ligger utkastad; Därmed varder dit helga namn Af dem försmädadt och lastadt. Det må hvar man med ögon se, At de hålla för spott och spe, Och under fötterna tråda.

5. Hur' länge vil du, HErre mild! Öfver oss dig ej förbarma, Och icke gifva oss vår brott til, Som äro syndare arme? Straff oss dock ej i din grymhet; Men tänk på din barmhertighet, Och lät oss nåder finna.

6. Utgiut din vrede margfallelig På den hedniska skara. Det folk, som icke känner dig, Skal din grymhet ej spara: Förstör med din alsmägtiga hand All rike, som dig göra motstånd, Och dit namn så försmäda.

7. De dräpa, mörda, i all' land Ditt folk förutan ända, Och skona hvarken qvinna eller man; Ej kunna de återvända. Våra synder hafva det förtjent, Dock, Gud! din vrede från oss vänd, Och hjelp i denna vånda.

8. Fräls' oss af din barmhertighet, Ditt helga namn till ära, Från våra fienders grymhet, Som oss så fräta och tära. Förlåt oss våra synd och skuld, Låt af din vrede, och var oss huld; Vi äre fast få vordne.

9. Till vår skada både spott och spe Måst' vi af fienden lida; Det gör oss sorg och hjertans ve, När han sin mun så vida Uppspärrar och försmädar så: Hvar är den Gud, de trösta på? Ack, låt dig dock förnimma.

10. O Herre Gud! som allt förmår, Häröfver dig förbarma, Och låt försmädaren sitt straff få: Hjelp dina fångar arma. Vi hafve dock ej annan tröst, Än dig, som oss har återlöst; Vårt hopp är du allena.

11. Den spott, o Herre! ej förgät, Som fienden med oss drifver: Din stränga hand honom känna lät, Emedan han är så styfver. Betala dem sjufallelig', Som ej vilja besinna sig, Och dina nåder söka.

12. Hjelp oss, o Gud! i våra nöd, Både nu och alla dagar: Förlåt oss våra synder snöd', Vår bön låt dig behaga. Vi äre ditt folk och fosterfår: All vår förhoppning till dig står; Dig ske pris utan ände.

H e m m i n k i M a s k u l a i s e n vapaa suomennos:

W 66. Herra, kansas perittäväs pääll' Karanneet pakanat ovat, Väärää Jumalan palvelust' väell', Pääll' tunkein edes tuovat. Ei voi kärsiä sinun pyhää sanaas, Saastutit kirkkos, poljit alas, Kanss' kukistit kaupunkis perät'.

2. Pyhäis veren vuodatit, kuin veden, Ei kenkään heitä haudann', Lintuin ruuaks' ja maan petoin Annoit heidän lihans naurain. Ympär'

asuvilt' me pilkataan, Sanas tähden alas poljetaan, Jonk' kautta häväistään nimes.

3. Herra, kuinkas kauvan tahtonet Niin vihainen olla meillen? Etkö syntiäm' anteeks' antane? Etkös armahtane päällem'? Älä meit' rankais' julmuudessas, Muista päällem' laupiudessas, Armos ann', apuhun riennä.

4. Vuodata vihas niiden pääll', Kuin ei sinua tuta tainneet. Kukist' kanss' ne valtakunnat tääll', Kuin ei sinun nimees maininneet, Mutt' seisovat sinua vastaan aina, Sanaas pyytävät alas painaa, Ja pyhää nimees pilkat'.

5. Auta meit', auttajam' Jumal'! Sinun nimes kunnian tähden. Vihollisten julmuudess' tuimass' Armahda päällem', avuks' ehdi: Entisii syntiäm' älä muista: Ann' anteeks', lepy, vihas suista, Me vaivaiseks' olem' tulleet.

6. Ylits' häväistyksem' ja vahinkom' Viel' vihollisilt' kärsim' enää; Kuin sydämen kivun haaliva on, Kosk' he näin pilkata tiennee: Kussa se Jumal', johon luotit? Joll' avun heillens' toivotit? Ah, nous', Herra! kosta heidän pilkkans'.

7. Ann' huokauksem' etees tulla, Korjaa meit' kuolevaisii lapsiis, Joita pyytään surman ala, Holho käsivarrellas ratki, Emme turvaa toista tienne, Jumal', sinä meille turva lienet, Sinä Lunastajam' olet.

8. Pilkat pilkkaajillen maksa, Joil' sinua pilkanneet ovat. Hädäss' meitä aina auta, Me olem' kansas oma. Avuks' huudam' sinua, päälles luotam': Kosk' meill' apu sinult' suodaan, Niin julistam' kiitokses ijät'.

J. L. Runeberg lyhensi ja uudelleen muodosti ruotsinkielisen virren:

Rbg 74. O Herre Gud, bete din makt, Ditt folk är stadt i vånda, Kom, som du lofvat har och sagt, Att med de dina stånda; Din arfdel öfverfallen är Af satans våld och grymma här, Som vill oss platt förderfva.

2. De lida ej ditt helga ord, Men drifva lögnens lära, Vårt fall och våra själars mord, Det är hvad de begära; Din goda stad Jerusalem, Ditt eget tempel och ditt hem, De längta att förstöra.

3. Hvi är du då, o Herre mild, Så sen att dig förbarma? Vill för vår synd du vara skild För alltid från oss arma? Vår stora brist du ser och vet, Så tänk på din barmhertighet Och låt oss nåder finna.

4. Din grymhet, låt den gjuta sig Utöfver ondskans skara, Mot dem som ej bekänna dig Din vrede icke spara, Sträck ut till hämnd din starka hand Och låt förgås det folk och land, Som djerfs ditt namn förakta.

5. Men fräls oss, Gud, af nåde rik, Ditt helga namn till ära, Ifrån vår sida icke vik, Ty fienden är nära. Förlåt oss all vår synd och skuld, Låt af din vrede, var oss huld, Vi stå ej många åter.

6. Ja, hjelp oss, Herre, i vår nöd Båd' nu och alla tider, Bönhör oss, styrk oss, led och stöd Enhvar, som trofast strider; Se till ditt folk och fosterfår, Till dig all vår förhoppning står, Lof ske dig utan ända.

K. M. Kiljander suomensi sen (käsikirj.):

66. Sun voimas Herra osota Ja käänny kansas puoleen, Se on nyt ahdistuksessa, Sen tila on kuin kuolleen. Sun vihollises pakanat Nyt kansas päälle karkaavat, Hävittävät sun huonees.

2. He eivät kärsi sanaasi, Vaan käyvät valheen teillä, Sun kansas murha alati On mielessänsä heillä; Sun pyhän, jalon kaupungis Sun temppelis, Sun alttaris He kukistavat maahan.

3. O Herra, kuinka kauvan Sä Viel' kasvos peität meiltä? Olemme kyllä eksynnä Sun pyhäin käskyis teiltä; Sä tunnet, tiedät syntimme, Vaan älä niitä muistele, Sun armollas ne peitä.

4. Jos vihas tahdot noudattaa, Jos sanas hylkäjille Nyt kostaa niin kuin tekonsa Sen ansaitseisi niille; Niin kosto, Herra, onpi Sun, Ei kansas, kurjan, vainotun; Se minkä teet, on oikein.

5. Vaan sääli Herra armosta, Sun nimes kunniaksi, Nyt perikuntaas katalaa Ja tee se vapaahaksi; Sen synnit kaikki unhota Ja anna vihas lauhtua Sun uskoaistes' tähden.

6. Jaa, auta Herra hädässä Sun laumaas lantunutta, Se tue, johda, virvoita. Tee vielä laupeutta. Nyt turvamme kuin ennenki On Sinun, Herra, alati; Sinulle kiitos olkoon!

Pienin korjauksin siitä tuli 1867: 66.

E. Lönnrot muodosti virren uudelleen. Värsyt 4—7 on Lönnrot kokonaan vapaasti muodostanut:

L I 66. Sun voimas, Herra, osota Ja käänny kansas puoleen! Se on nyt ahdistuksessa Ja alla suuren huolen: Sun vihollises, pakanat, Nyt kansas päälle karkaavat, Sun huonees hävittävät.

2. He eivät kärsi sanaasi, Vaan käyvät valheen teillä; Sun kansas surma alati On mielessänsä heillä; Sun pyhän, jalon kaupunkis, Sun temppelis, sun alttaris He kukistavat maahan.

3. O kuinka kauvan, Herrani, Sä kasvos meiltä peität Ja pakanoiden pilkaksi Sun oman kansas heität! Sun edessäs on syntimme, Vaan älä niitä muistele Sun laupeutes tähden!

4. Vihasi, Herra, vuodata Sun pilkkaajittes päälle, Jotk' ei sinua tunnusta, Vaan anna armos meille; Kätesi, Herra, kohota, Se maa ja kansa kadota, Kuin nimes ylönkatsoo!

5. Armahda meitä, Jumala, Sun nimes kunnian tähden; Äl' anna heidän pilkata Meit' aina silmin nähden! Miks sallit heidän sanoa: „Miss' ompi nyt se Jumala, Josta he kerskailevat?"

6. Ah, kuule huokauksemme, Pois käännä vihas meiltä, Anteeksi anna syntimme, Meit' auta kuolon teiltä! Sä, Herra, olet turvamme, Vaivoissa vapahtajamme; Ei löydy turvaa toista.

7. Avuksem ehdi, Jumala, Ja korjaa oma kansas, Sun käsivartes voimalla Rakenna heikko laumas, Ett' ylistellä armoas, Se julistaa sun kiitostas Suvusta sukuun saisi!

Viimeksimainitun mukaan järjestyi virsi nykyiseen, kun ensin oli poistettu kokonaan liian voimakkaana pidetty v. 4.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 66.

Ps. 79, Wr 74, W 66, Rbg 74, 1867: 66, 1871, L I, II, 1880, 1883, Sr 118, Kurv. 321.

155. Voi Herrani, Kuink' kansasi. 7 v.

Nathan Chytraeus 1543—1599. Sigfrid Forsius s. n. 1550 † 1627. Erik Cajanus 1675—1737. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Julius Krohn 1835—1888.

Bremenin gymnasiumin rehtorin N. Chytraeuksen virsi:

Freylinghausen: 526. HIlf GOTT, mein HERR! wo kömmts doch her, dass niemand hier kan dulden uns arme leut', die ungescheu't dein'm

Namen gläubig hulden, geduldig, still, in b'schwerung viel uns hüten gern für sünden; da doch ohn leid' Pabst, Jud' und Heyd' ihr'n raum und platz stets finden.

2. Das macht, o Christ, des teufels list und grimm zu diesen zeiten, der lügen treibt und kräftig bleibt mit mord auf allen seiten, und hilft mit schein den dienern sein, schafft durch sie sein verlangen: allein GOtt's Wort kan keinen ort in dieser welt erlangen.

3. Das ist die art des schiffleins zart, drinn Noa ist erhalten, welch's schwebet fort, ietzt hie ietzt dort, im sturm-wind' unzerspalten: luft, wasser feu'r gantz ungeheur sind feindlich ihm entgegen, doch muss satan es schweben lahn: ohn GOtt gilt kein vermögen.

4. Denn JEsus Christ mit drinnen ist, ob er gleich scheint zu schlafen, so wacht er doch und sorget noch, und wird uns nicht verlassen: zu seiner zeit wird gantz bereit sein' hülf sich lassen finden, dagegen bald des teufels g'walt mit seinem reich verschwinden.

5. Tob' noch so sehr, o tolles meer, bedeck' diss schifflein kleine: du alter drach! halt! fein gemach, spey' feur in Christi g'meine: du antichrist! brauch' macht und list: trotz schwerdt und feur darneben! schaff' gleissnerey, hass, krieg, untreu, GOtt kennt die seinen eben.

6. Diss schifflein klein muss dennoch seyn und bleiben unversehret, und wenn's auch dir ein' marter wär, wirst du es GOtt nicht wehren; hier, ist der HErr, der wind und meer und all's nach seinem willen regiert und hält, wie's. Ihm gefällt, wer will sein'n eifer stillen.

7. Auch ist nicht fern der morgenstern, der diese nacht wird enden; nah' ist das land, und wohl bekannt, da wir das schiff hinländen. Hilf, treuer GOtt; aus aller noth dass wir den port erlangen, nach welcher zeit dein' Christenheit so sehnlich thut verlangen.

Sigfrid Aaron Forsiuksen ruotsinnos 1614:

Wr 228. Hjelp, HErre mild, hur' står det til, At ingen här kan lida Din arma skar, som uppenbar Dit ord bekänner vida, I stort armod med tålamod Och vaktar sig för synden? Där dock sit håf, Turk, Jud' och Påf, I verlden altid finna.

2. Det gör, o Christ, hins ondas list Och harm mot hjorden dina, Som drifver lögn och falska sägn, Med marter, mord och pina, Och genom sken tjenaren sin, Sin vilja hjelper vinna; Där dock dit ord på denna jord Fast litet rum må finna.

3. En lycka slik ock Noack fick Uti sin ark förfara, Som flyter fram, ja af och an I vågen utan fara. Vatten, väder, eld, alt satans våld, De äro fast til mena, Han skal ändå det låta gå: Gud råder alt allena.

4. Och JEsus Christ sjelf, det är visst, Fast om han sofva månde, Han vakar dock, ja, sörjer ock, Han hjelper utur vånde. I sinom tid, hans hjelp så blid Skal sig väl låta finna; Men satan skal få skam och fall Och all hans magt försvinna.

5. Du grymma haf, svalla i qvaf Mot Christi skepp det lilla: Du drake stygg, som gör otrygg Des väg och spåren villar: Du Antichrist, som brukar list Samt våld och svärd med pina; Slikt trug och hot Gut står emot, Som altid hjelper sina.

6. Den Herren båld Har makt och våld I storm och allan fara. Det skeppet visst Har ingen brist, Som Herren månd' bevara. Sjelf Herren är Tillstädes här, Som vind och vågen vida Väl näpsa kan, Allt med sin hand; Ho vill mot honom strida?

7. Vårt starka värn, Den morgonstjern', Skall natten oss snart ända. Vi se ett land, En önsklig strand, Dit detta skepp skall lända: Den himmel skär; Hjelp Herre kär, Att vi den hamnen finne. Så sucke vi: Ack, statt oss bi, Haf oss, o Gud! i minne.

Suomennos 1701:

W 233. Ah Jumala! tänn' katsahda, Kuink' maailmass' käydä mahtaa; Tääll' joukkoa, kuin tunnustaa Sanas, ei kärsiä taita. Se köyhyydess' ja nöyryydess' Ain' välttää synnin vikoi, Vaan Turkki tääll' ja Juuti viel', Kanss' paavi istuu isoin.

2. Tain saatanan sen kavalan, O Christe! julmuus saattaa, Kuin valheellans' ja murhallans' Sun laumas tahtoo kaataa; Siis tahtoans' kaut' palvelians' Hän viekkaast' edes pyytää, Vaan sun sanas, se autuas, Juur' vähän sian löytää.

3. Tain Noah myös, se hurskas mies, Sai arkiss' todeks' tuta, Kuin aalloilta ankaroilta Ajeltiin vahinkota. Pirun juonest' sen esteheks' On tuuli, vesi, ilma; Vaan varjellaan se kuitenk' ain', Ett' Herrall' ompi voima.

4. Niin Jesus Christ', hän vissist' its', Ehk' näkyy nukkuneeksi, On kuitenk' ain' juur' valvovan', Omillens' avuks' ehtii, Ett' ajallans' hän apuns' kanss' Juur' kauniist' kaikilt' nähdään; Vaan perkele, se ilkiä, Kanss' joukkons' joutuu häpiään.

5. Niin kuohuu kyll' mielell' tylyll', Tät' laivaa vastaan meri, Sä draaki suur' ja julma juur', Kuin sokaiset sen retkii, Sä antichrist', kuin petoksist' Ja murhast' olet täynnäns'; Vaan tiedä kanss', ett' omians' Its' Herra auttaa päänäns'.

6. Se Herra voi, kuin kaikki loi, Ratk' rajuiss' rauhan tuottaa: Ei sit' laivaa vaara vaivaa, Jonk' Herra turviins' ottaa. Its' Herra täss' on aina läss', Kuin myrskyt, aallot toki Voi hillitä kädellänsä, Ken voi hänt' vastaan sotii?

7. Jo päivän suo, yöll' lopun tuo Meill' kirkas tai kointähti, Jo nähdä saam' sen sataman, Kunn' laiva levoll' ehtii; Taivaan ilon Herra suokoon, Sen satamaan meitä saata! Niin rukoilem', tul' avuksem', Ah Herra meitä muista!

J. L. Runeberg korjaili Wr 228:ta: Rbg 228.

Aug. Ahlqvist korjaili W 233:n vertaamalla sitä Rbg 228:aan. Näin syntyi Oks. 233 ja:

1867: 233. Ah Jumala, meit' armahda, Min palkan kansas saapi, Kuin sinua se tunnustaa, Sanaasi noudattaapi! Juur verensä se menettää Nimesi tähden täällä, Vaan ilkeät ja ylpeät Ne ovat vallan päällä.

2. Tään satana, se kavala, O Kristus, tehdä saattaa; Hän kiusallaan ja murhallaan Sun laumaas tahtoo kaataa; Hän ainiaan vaan valheellaan Totuuden tallajaapi; Vaan sun sanas, se autuas, Juur pienen paikan saapi.

3. Sen Noa myös, se hurskas mies, Sai arkissansa koettaa; Hän aavoilla kuin aalloilla Ajeli vahingoitta; Kyll' aalloissa ja tuulissa Pyys saatana hänt' ansaan, Vaan turha'an, kuin matkassa Ol' Herra hänen kanssaan.

4. Ja Jesuski, jos näyttääpi Hetkeksi nukkunehen, Ei nukahda, vaan valveella On avuks omillehen; Hän apuaan suo aikanaan, Ken häneen turvajaapi, Vaan saatanaa hän ahdistaa, Ja hänen langettaapi.

5. Sä kuohu nyt, mer' yltynyt, Kristuksen laivaa heitä, Loh'kärme suur ja julma juur, Tie siltä aalloin peitä, Ja Antikrist, nyt taistele Sun kaiken voimas kautta; Kyll' Jumala sun langettaa, ja lapsiansa auttaa.

6. Se Herra voi, ken kaikki loi, Myös myrskyn pauhun tyyntää; Ei vaaraakaan, kuin Herra vaan On laivassamme ynnä; Hän tuulen tuo, ja tyynen suo, Ja myrskyn sekä laineet Hän hallitsee ja hillitsee; Ken panna vastaan tainnee!

7. Nyt aamun koi sen sanan toi, Ett' yö jo kohta päättyy, Se satama jo kangastaa, Johonka laiva kääntyy. O Jumala, meit' auta vaan, Ja satamahan saata; Sä turvamme, o Herramme, Äl' anna armos laata!

Julius Krohn korjaili edelleen:

1880: 233. Voi Herrani, Kuink' kansasi, Ain' pilkkaa kuulla saapi, Kun sinua Se uskossa Rohkeesti tunnustaapi! Se nöyränä Ja köyhänä Kärsiipi vaivaa täällä; Vaan ilkeät ja ylpeät, Ne ovat vallan päällä.

2. Tään saatana, Se kavala, Tääll' aina matkaan saapi, Hän surmallaan Ja murhallaan Sun laumaas ahdistaapi, Siks valheitaan Hän joukollaan Viekkaasti levittääpi; Sun sanasi, Totuutesi Se hyljätyksi jääpi.

3. Näin surkea, Oi Jumala, On kristikuntas olla, Se huolehtii Ja murehtii, Mi viimein mahtaa tulla? Kuin aalloilla Laiv' aavoilla, Jot' ahdistaapi myrsky, Jo näyttääpi Kuin hukkuisi, Kosk' yli kuohuu hyrsky.

4. Mut hetkeksi Jos näyttäiski Myös Jesus nukkunehen, Hän valvoopi, Ja joutuupi, Tuop' avun omillehen. Siis pelko pois! Mi hätä ois, Kun laivamme hän johtaa! Ei nukukaan, Hän koitti vaan; Taas auttaa meitä kohta.

5 Mer' ankara, Nyt raivoa Vaan vastaan Herran hahta! Kyykäärme sa, Tult' oksenna, Mitäpä vihas mahtaa! Juonittele Myös, perkele, Tuo vaikka piinaa, murhaa! Meill' Jumala On turvana, Uhkanne onpi turhaa.

6. Ken kaikki loi, Hän eikö voi Tyyneksi merta saada? Hän johtaja On laivassa, Siis sit' ei mikään kaada. Hän tuulen tuo, Ja tyynen suo, Sanaansa myrsky, laine Koht' tottelee, Noudattelee; Ken vastustaa nyt tainnee?

7. Jo aamun koi Sen sanan toi, Koht' että yömme päättyy, Autuuden maa Jo kangastaa, Tuo omaks meille säätty! Oi Jumala, Meit' johdata Ja satamahan saata; Tiell' autuuden Vie perillen, Äl' anna armos laata!

Nykyisen muotonsa sai virsi vasta 1886: 155, jolloin v. 5 muodostettiin lähemmin alkutekstin mukaiseksi.

Wr 228, W 233, Rbg 228, Oks., 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Sr 120.

156. Ah Jesus, ole kanssamme, Jo joutuu aika ehtoolle. 9 v.

Nikolaus Selnecker 1530—1592. Jesper Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Leipzigiläisen professorin ja superintendentin Nikolaus Selneckerin virsi:

Russl. 251. Ach, bleib bei uns, Herr Jesu Christ, weil es nun Abend worden ist! Dein göttlich Wort, das helle Licht, Lass ja bei uns auslöschen nicht.

2. Gieb, Gott, zu dieser bösen Zeit In unser Herz Beständigkeit, Dass wir dein Wort und Sacrament Behalten rein bis an das End.

3. Herr Jesu hilf, dein' Kirch' erhalt'! Wir sind gar sicher, träg und kalt. Gieb Glück und Heil zu deinem Wort, Dass es erschall an allem Ort.

4. Erhalt uns nur bei deinem Wort Und wehr' des Teufels Trug und Mord. Gieb deiner Kirche Gnad und Huld, Fried, Einigkeit, Muth und Geduld!

5. Ach Gott, es geht gar übel zu, — Auf dieser Erd ist keine Ruh, Viel Secten, Rotten, Schwärmerei Erheben ihre Stimme frei.

6. Den stolzen Geistern wehre doch, Die sich mit Macht erheben hoch, Und bringen stets was Neues her, Zu fälschen deine rechte Lehr'.

7. Die Sach' und Ehr', Herr Jesu Christ! Nicht unser, sondern dein ja ist; Darum so steh' den Deinen bei, Erhalt uns bis zum Ende treu.

8. Dein Wort ist unsers Herzens Trutz Und deiner Kirche wahrer Schutz; Dabei erhalt uns, lieber Herr, Dass wir nichts andres suchen mehr.

9. Gieb, dass wir leben nach dem Wort, Und dass wir darauf fahren fort Von hinnen aus dem Jammerthal Zu dir in deinen Himmelssaal.

Albert Knappin tiedonantojen mukaan (Ev. Liederschatz, s. 453) ovat vain värsyt 3—9 Nic. Selneckerin. Kenen ovat alkuvärsyt? Beckman sanoo koko virttä Selneckerin virreksi (Beckm. s. 327). Niin otaksutaan myös useimmissa saksalaisissa virsikirjoissa.

J e s p. S v e d b e r g i n ruotsintama 1694:

Wr 229. Ack blif hos oss, o JEsu Christ! Ty afton är nu kommen vist: Din helga läros klara ljus, Lät altid lysa i dit hus.

2. Nu är en fast bedröflig tid, Förlän fördenskul, HErre blid, At vi behålle i vår nöd Din Sacrament, in til vår död.

3. Helt syndigt går nu hos oss til: Din Kyrko hjelp, o JEsu mill: Gif kraft och styrko med dit ord, Så at des verkan varder spord.

4. Behålt oss endast vid dit ord, Förhindra Satans trug och mord, Så at din kyrka i all tid Må se, at du äst henne blid.

5. Du värdes, HErre, se der til, At mången lärer som han vil: Förnuftet vil nu mästra Gud, Och tadla på des ord och bud.

6. De stolta andar dämpa nid, Som sträfva fast med allan id, At föra nytt på banen an, Förfalska så din läro sann.

7. Den sak är din, o JEsu mill, Den ära kommer ock dig til; Fördenskul på dens sido stå, Som dit ord här försvara må.

8. Dit ord är i vår nöd och sorg, Vår säkra tröst och fasta borg; Der vid behålt din Kyrko ren, Och fria henne från alt mehn.

9. Gif at dit ord oss lyser så, At vi i mörkret intet gå; Men, genom denna jämmerdal, Må vandra til din himmels sal.

Ruotsista s u o m e n n e t t u n a 1700:

W 234. Ah Jesu! pysy tykönän'! Jo aika joutuu ehtoollen, Ann' sanas valo autuas Ain' paistaa sinun huoneessas.

2. Nyt aik' an aivan suruinen; Niin anna Herra armoinen, Ett' puhtaast' hamaan kuolemaan Meill' sakramenttis jaetaan.

3. Nyt eletään juur' syntisest', Aut' Jesu laumaas armoisest', Suo sanas voimall' saarnattaa, Ett' kasvon runsaan kasvattaa.

4. Meit' kiinnitä sun sanahas, Kanss' hillits' julma satanas, Ett seurakuntas huomaitsis' Ain' armos, ja siit' iloitsis'.

5. Niin siihen, Herra, katsahda, Ett' moni päätäns' noudattaa. Nyt toimi tohtii ojennell' Sun sanaas mielell' ylpiäll'.

6. Se Jesu on sun asias, Se on sun oma kunnias; Niin seiso sä sen puolesta, Kuin sotii sanas edestä.

8. Sun sanas suruss', murheessam', Me pidäm' meidän turvanam'; Sun kirkkos siihen kiinnitä, Ja tuskist' ulos selitä.

9. Sun sanas meille paistaa ann', Ett' valkeudess' vaellam', Ja viimein surun laaksost' täst' Taivaasen tykös taidam' pääst'.

E. L ö n n r o t korjaili virttä: Tähti 64: 43, LWU 234:

1867: 234. Ah pysy, Jesus, luonamme, Jo joutuu aika ehtoolle, Sun sanas valo autuas Ain' anna paistaa huoneessas!

2. Nyt aik' on aivan suruinen, Siis suo, o Jesus suloinen, Ett' oikein sanas saarnataan, Ja sakramenttis jaetaan!

3. Nyt eletään juur syntisest', Meit' auta, Jesus, armoisest', Ja anna sanas vaikuttaa, Juur runsaan kasvun kasvattaa!

4. Vahvista meitä sanassa, Hillitse häijy saatana, Ett' armostasi iloita Sais seurakuntas rauhassa!

5. Myös siihen, Herra, katsahda, Ett' oman järkens' johdolla Sun sanas moni vääntelee, Ja oppis toisin kääntelee!

6. Hajota Henget ynsiät, Kuin ovat viekkaat, viriät', Ain' outoi edes ottamaan, Sun selkiää sanaas sortamaan.

7. Se Jesu on sun asias, Se on sun oma kunnias; Niin seiso sä sen puolesta, Kuin sotii sanas edestä!

8. Sun sanas suruss', murheessa Meill' ompi turva ainoa, Sun kirkkos siihen kiinnitä, Ja tuskist' ulos selvitä!

9. Pimeä murheenlaakson tie Sanallas, Jesus, valaise, Meit' auta viimein surusta, Taivaasen tykös johdata!

Nykyisen muotonsa saivat vv. 1 ja 9 1871 ja muut värsyt 1880.

Wr 229, W 234, Tähti 1864: 43, LWU 234, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Rbg 229, R 120, Sr 121, Knapp 1034, R 1936: 185.

157. Varjele sanaas, Jumala, Ja niiden voima masenna. 5 v.

Vv. 1—3 M. L u t h e r 1483—1546. Vv. 4, 5 J u s t u s J o n a s 1493—1555. Latinannos 1542. Ruotsinnos 1567. J. S u o m a l a i n e n † 1588. K. L. L i n d s t r ö m 1809—1879.

L u t h e r kirjoitti säkeistöt 1, 2 ja 3 1541 kuoripoikia varten. J u s t u s J o n a s lisäsi siihen vv. 4 ja 5:

Wackernagel 1841: 222. ERhalt vns, Herr, bei deinem Wort, vnd steur dess babst vnd turcken mord, Die Jesum Christum deinen son stürtzen wöllen von seinem thron.

2. Beweyss dein macht, Herr Jesu Christ, der du Herr aller Herren bist, Beschirm dein arme Christenheit, das sie dich lobe in ewigkeit.

3. Gott, heiliger Geist, du Tröster wert, gib deinem volck einerley sinn auff erdt, steh vns bey inn der letzten not, leyt vns ins leben auss dem todt.

4. Ir anschleg, Herr, zu nichte mach, lass sie treffen die böse sach, Vnd stütz sie in die grub hinein, die sie machen den Christen dein.

5. So werden sie erkennen doch, das du, vnser Gott, lebest noch Vnd hilffst gewaltig deiner schar, die sich auff dich verlassen gar.

Virsi on käännetty latinaksi: v.v. 1—3 1542, v.v. 4 ja 5 myöhemmin: Serua, Deus, verbum tuum et frange vires hostium.

2. Ostende nunc potentiam — —.
3. Vivificator spiritus — —.
4. Tu dissipa vafros dolos — —.
5. Sic fiet ut et sentiant — —.

Virsi ruotsinnettiin 1567:

Wr 295. Bevara oss, Gud, i din ord, Slå ned Påfvens och Turkens mord, Som JEsum Christ, din käre Son, Nederslå vilja af hans thron.

2. Lät se din magt, o HErre kär! Som alla herrars HErre är: Beskärma dina Christenhet, At hon dig prisar i evighet.

3. Deras upsåt du nederslå, At de sin villo känna må: Lät dem i den gropen falla, Som de grafva för oss alla.

4. Och lät dem så förnimma det, At där dine äro, där är du med, Och gör dem både hjelp och tröst, Som til dig ropa med hjerta och röst.

5. Vår hjertas tröst, o Helge And! Gif oss endrägt uti all land: I vårt yttersta när oss blif, Och för oss til et evigt lif.

J. Suomalainen julkaisi virren, noudattaen osaksi latinalaista, osaksi ruotsalaista käännöstä. Hän ei puhu paavista mitään ja noudattaa ruotsalaista värsyjärjestystä. Siten ovat Lutherin värsyt suomalaisessa 1, 2, 5 ja Justus Jonaksen 3 ja 4:

Serua Deus Verbum tuum.

W 296. Variel Jumala sinun sanas, Nijdhen voima mös lyö alas Quin Christuxen rackan poicas Istumest lyckäuät loucas.

2. O Christe suurin cuningas Älä muille anna cunnias, holho aina Christicundas vapat vaiuast seuracundas.

3. Sanas sortaiat alas paina, Heidhän iuonens estä aina, Sijhen hautan heit pudhota, Johon meit pyytänät vpotta.

4. An heidhän mös sitä tietä Ettedh sä ioucos pois heitä, Mutt tadhot auta ia vahuista, Coska hätä heit ahdhista.

5. Pyhä hengi meit lodhuta Rauhan meit vedhä ia totuta, Tuskista meitä kiruota Ia cuolemasa viruota.

K. L. Lindström korjaili virren uuteen asuun (käsikirj.):

1. Varjele sanas, Jumala, Ja niiden valta masenna, Kuin istuimeltans Poikasi Pyytävät kukistetuksi.

2. O Kriste, suurin kuningas, Osota voimas, kunnias, Ain holho Kristikuntasi, Tee laumas vaivast vapaaksi.

3. Sortajat sanas kukista, Ain estä heidän juonensa, He siihen hautaan pudota, Meit johon pyytää upottaa.

4. Se saata heille tiedoksi, Ettet sä heitä laumaasi, Mut tahdot auttaa, vahvistaa, Kun hätä sitä ahdistaa.

5. Meit, pyhä Henki, lohduta, Ja rauhaan vetäin totuta, Tuskista meitä kirvota Ja kuolemassa virvota.

Vähäsen korjailtuna virrestä tuli: 1867: 296.

Nykyisen muotonsa saivat v. 4 1867, vv. 1 ja 5 1880 sekä vv. 2 ja 3 1886.

W 296, Wr 295, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Rbg 295, Sr 113, Knapp 1014, Kurv. 304.

158. Armahda meitä, Jumala, Hyvästi siunaa meitä. 3 v.

M. Luther 1483—1546. Olaus Petri 1493—1552. J. Suomalainen † 1588. A. B. Roos 1824—1873.

M. Lutherin virsi:

Klippgen, s. 33. Es wollt vns Gott genedig seyn / vnd seynen segen geben / Seyn andlitz vns mit hellem scheyn / erleucht zum ewigen leben /

Das wyr erkennen seyne werck vnd was yhm liebt auff erden / vnd Jhesus Christus heyl vnd sterck / bekand den heyden werden / vnd sie zu Gott bekeren.

2. So dancken Gott vnd loben dich / die heyden vber alle / Vnd alle welt die frewe sich / vnd sing mit grossem schalle / Das du auff erden richter bist / vnd lest die sund nicht wallten / Deyn wort die hut vnd weyde ist / die alles volck erhallten / Ynn rechter ban zu wallen.

3. Es dancke Gott vnd lobe dich / das volck ynn gutten thatten / Das land bringt frucht vnd bessert sich / deyn wort ist wol geratten / Vns segen vater vnd der son / vns segen Gott der heylig geyst / Dem alle welt die ehre thun / fur yhm sich furchte allermeyst / Nu sprecht von hertzen Amen.

R u o t s i n n o k s e n julkaisi 1536 O l a u s P e t r i:

Wr 67. Gud vare oss barmhertig och mild, Förläne oss nåder sina, Sit anlets ljus och kärleks eld Öfver oss låte gå och skina: At vi hans vägar känna må, Hans signade vilje lära: Bland alla hedna spörjas också, Christum vår Hel och ära! All pris och låford bära.

2. At tacka må och låfva dig, O HErre Gud! all tunga, Och hela jorden frögda sig, Med lust och glädje sjunga; At du til oss hit kommen äst, Den rätta domen hålla, Och vil det bekomma aldrabäst: Synder förlåtas alla Dem, som här til dig falla.

3. Ja, tacke Gud och låfve dig All folk med dygd och fromma. Si, jorden bär nu rikelig Sin frukt med gröda och blomma. Oss signe Fader, så ock Son, Oss signe Gud den Helge And! Alsvåldige Gud i himmels thron, Fruktes och vördes i all land; Vi säge af hjertat. Amen.

J. S u o m a l a i n e n sepitti suomennoksen, noudattaen ruotsalaista:

W 61. [J]Vmal pääläm armattacon [Ia] hyuästisiugnatcon meitä, [Ca]suons ylitzem valistacon [Andacon] mös armollans peitä, [Että mä] maan pääl tundisim hänen tiens ia oppins vahuan, [Pacano]litten seas mös cuulisim [Christu]xen meidhän lunastaian [Cunni]an ia kijtoxen saauan.

2. [Coc]o mailma sua kijttäkön [O H]ERra iocaidzel kielel Caicki cansa mös iloitcan Nyt veisaten hyuäl mielel, Ett sä täinne tadhoit tulla oikeutta tekemän caikil, Sen saamme mös sinust cu[ulla] Ettäs nuctet andex annat [nijl] Jotc armo keriäuät sulda.

3. Sinua mös cansa kijttä [mahta,] Ja ylistä sangen suurest, Ett cukin aina nähdä saa Maan hedelmän candaua [tuorest Siugnatcon meit Isä ia po[ica] Siugnatcon pyhä hengi m[ös] Peliätkön cukin maan paica[s] Herra suurda ia väkeuät Sen pääl me sanom Amen.

A. B. R o o s muodosti virren uudelleen (käsikirj.). Siitä tuli:

1867: 61. Armahda meitä Jumala, Hyvästi siunaa meitä, Äläkä kasvois valoa Päältämme, Herra, peitä! Niin että kerran kaikki maa Todella tuntis tiesi, Myös pakanainkin joukoissa Ilmestyis autuutesi, Sun korkea nimesi.

2. Sinua, Herra, kiittäköön Riemuiten kaikki kansa, Sun nimeäs ylistäköön Maanpiiri iloissansa, Että sä oikein tuomitset Maan kansat kaikkialla, Vanhurskaudella hallitset, Masennat väkivallan Kädelläs oikealla!

3. Sun, Herra, siunauksestas Maa antaa hedelmänsä, Siis kunnioittaa armoas Mahdamme yhtenänsä; Kädestä Herran Jumalan Me kaiken hyvän saamme, Siis siunaa meitä ainian, Lahjoillas täytä maamme! Sua ylistämme. Amen.

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen. Nykyisen muotonsa virsi sai vasta 1886.

Ps. 67, Wr 67, W 61, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 402, Rbg 67, Sr 123, -t-t-t 1858, Kurv. 262. Vrt. nyk. 152 (J. Tengström, U 352).

159. Ylistystä kansat maan Sulle, Herra, veisatkaan. 12 v.

Hakvin Spegel 1645—1714, J. L. Runeberg 1804—1877. E. Lönnrot 1802—1884.

Hakvin Spegelin virsi:

Wr 71. O Gud! din rättvisa dom Gif altid Konungenom; Och den stora Konungs Son, Som regerar i Sion.

2. At han förer folket dit Til en sann rättfärdighet; Hjelper de elända up, Som til honom sätta hopp.

3. Lät ock bergen bära fred; Sänd rättfärdighet här ned Ifrån högdene, at vi Måge glädjas däruti.

4. Ty den Konung håller lätt Det elända folk vid rätt, Hjelper up de fattige, Trycker ned försmädare.

5. Rätt så långt som solen går, Och hvart månen skina får, Skal hans ära spridas ut, Och hans låf bli utan slut.

6. Han nedkommer nådefull, Och så tyst som rägn på ull: Såsom blomster fägring få Utaf daggens droppar små.

7. Äfven blomstras af hans nåd Råttvishet och goda råd: All välsignad hjelp och tröst Varder af hans thron utöst.

8. Han har under sina magt Himmel, haf och jorden lagt: Verldens ändar fattar han, Och all haf han mäta kan.

9. Honom måste hvarje man Frukta, vörda i all stand; Ja, den stolta sleka skal Stoftet af hans fotapall.

10. Sjelfve de, som härligt bo, I Konungslig prakt och ro, Skola för hans äras skul Hafva ospart alt sit gull.

11. Han skal ifrån Saba få Dyra offer; äfven så Skal Arabien från sig Sända skänker rikelig.

12. Ja, de aldramägtigste Skola låta ödmjukt se, At han Kongars Konung är, Som med sit ord all ting bär.

13. Ty han frälsar ganska lätt, Skaffar den elända rätt, Och den intet bistånd har, Tager han i sit försvar.

14. Han anammar i sin vård Den, som verlden är för hård, Och han fägnar mildt och väl, En förtryckt och ängslig själ.

15. De, som lida våld och nöd, De där utstå svåran död, Styrker han, och gifver mod, Och vil hämnas deras blod.

16. Nåd och hans barmhertighet Varar i all evighet; Honom bör och offras skal, Dag från dag med andakt all.

17. All ting skal i trefnad stå, Och en ljuflig framgång få, Såsom Libanon bär frukt, Och som gräset sprider lukt.

18. Hans namns ära och beröm Skal utflyta som en ström; Ty så vida solen skin, Sträcker hon ut magten sin.

19. Genom honom skal oss ske Fred och all välsignelse. Des han ock stor vördning har Af den stora hedna skar.

20. Låfvad vare HErren Gud! Gud, som sina helga bud, Fordom gaf åt Israel, Och förlöste honom väl.

21. Lof och pris och herrlighet Vare Gudi städs' beredt, Och all' land hans ära se, Amen, låt, o Gud! så ske.

J. L. Runeberg lyhensi ja uudelleen muodosteli virren:

Rbg 71. Gud, vår Gud, af verlden all Högt ditt råd beprisas skall, Att du oss en konung satt, Som är all vår tröst och skatt.

2. Han sitt folk att föra vet Till en sann rättfärdighet, De elände hjelpa opp, Som till honom satt sitt hopp.

3. Rätt så långt som dagen går, Och som månen skina får, Skall hans ära spridas ut, Och hans lof bli utan slut.

4. Se, han kommer full af frid, Stilla, tyst, som solen blid, Såsom daggens droppar små, Deraf blomstren fägring få.

5. Stilla växa i hans nåd Mod och fröjd och goda råd, All välsignad hjelp och tröst Har han för hvart ängsladt bröst.

6. Han anammar i sin vård Den som verlden är för hård, Och den intet bistånd har Tager han i sitt försvar.

7. Himlen har han i sin makt, Jorden han sig underlagt, Verldens ändar fattar han, Och allt djup han mäta kan.

8. Men så långt hans välde når, Utan gräns och utan år, Lika långt i evighet Räcker hans barmhertighet.

9. Kom, du fridens Förste, kom, Rådens konung, stark och from, Sök dit trogna folk i dag Och dess lof och dyrkan tag!

J. H. Roos lisäsi siihen (Anm.): Hedningar på jordens rund Träda in i hans förbund; Kungar för hans majestät Tillbe i all ödmjukhet.

E. Lönnrot suomensi virren lisäten siihen värsyt 10 ja 12. Virteen tuli siten 12 värsyä: 1864: 11, LWU 62:

1867: 62. Ylistystä kansat maan Sulle, Herra, veisatkaan, Ettäs meille kuninkaan Annoit iloks ainiaan!

2. Hän vanhurskaudella Kaiken kaitsee kansansa; Hän on köyhän rikkaus, Turvattoman oikeus.

3. Yli maiden äärien, Kuun ja päivän piirien Kunnians' on kuuluva, Loppumatta loistava.

4. Rauha hallitessansa Vuotaa askeleissansa, Niinkuin kaste kaunonen Päälle kedon kukkien.

5. Suosio, vanhurskaus, Ilo, rauha, rakkaus Nähdään maassa versovan, Kasvavan, kukoistavan.

6. Hälle kansat kaiken maan Notkistavat polviaan, Häntä kumartelevat Kuninkaatkin kuuluisat.

7. Herra taivahan ja maan, Vallitsee hän voimallaan Syvyydet, leveydet, Läheiset ja kaukaiset.

8. Yhtä suur kuin valtansa Ompi laupeutensa, Loppumatoin, äärettöin, Muuttumatoin, määrätöin.

9. Köyhiä hän holhoilee, Sorretuita suojelee; Kell' ei muuta auttajaa, Hältä aina avun saa.

10. Kansat kuolon varjossa Ottaapi hän armoonsa, Pakanatkin kiittävät, Häntä ain' ylistävät.

11. Joudu, rauhan ruhtinas, Kuninkaamme laupeas, Maailmaa valaisemaan, Pimeyttä poistamaan!

12. Uhriks sulle annamme, Sydämemme kannamme; Tule pian, joudu jo, Riennä, armon aurinko!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 72, Wr 71, Rbg 71, J. H. Roos: Anm. vid Förslag till Sv. Psb., s. 12; Stb 71, Tähti 1864: 11, LWU 62, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Sr 3.

160. O Pyhä Henki, armos suo Maailman ääriin loistaa. 3 v.

Carl Wilhelm Skarstedt 1815—1908. A. B. Roos 1824—1873. E. Lönnrot 1802—1884.

Ruotsalaisen jumaluusopin professorin C. W. Skarstedtin virren alkuperäinen sanamuoto ei ole tiedossani. Joko alkuperäisenä tai mudosteltuna on virsi ollut kokoelmassa: Fjellstedt, Missionssånger. Komitean muodostelemana on virrestä tullut vuoden 1868:n ehdotukseen 521 ja vuoden 1879: 525. Melkein sellaisena virsi on nykyisessä:

Sr 125. Upptänd ditt ljus, o Helge And', Låt det för verlden brinna; För folken i de mörka land Låt lifvets sol upprinna! Si, mörkrets magt Har ödelagt De vida hednariken; Låt dagas kring All jordens ring, Tills natten är bortviken.

2. Hvar du går fram, låt mörkret fly, Dess bålverk nederbrytas, Att jordens rund må varda ny, All sorg i fröjd förbytas. Utaf din hand Låt offrens brand För falske gudar släckas Och hvarje själ Till evigt väl I Kristi tro uppväckas.

3. Drag ut, du kraftens starke And', Att väcka andligt döda Och ett Guds folk i alla land Af Molochs trälar föda! Rör med ditt sken De torra ben, Uppres de fallne alla; Och dem nytt lif I Kristus gif, Att aldrig mer de falla.

4. Låt dopets källa strömma ut Till hednafolkens rening; Dem när och fjerran inneslut I kyrkans trosförening. I Jesu famn, I Jesu namn Förklara dem på jorden, Till dess att han Är af hvar man Bekänd som Herre vorden.

Ruotsin nykyisessä virsikirjassa se on muodossa: Ditt ljus, o Helge Ande, tänd, Låt det för världen brinna! Din nåd för alla folk gör känd, Låt lifvets dag upprinna. 3 v. R 538.

A. B. Roos on suomentanut virren:

1871: 611. O pyhä Henki, armos suo Maailman ääriin loistaa, Valosi eksyneille luo, Pimeys kauvas poista; Sen varustukset maahan lyö, Suo uusi aamu koittaa, Karkota epäuskon yö, Valaise pakanoita!

2. Edessäs pimeys hajoontuu, Sen julma valta nääntyy, Maan piiri aivan uudistuu Ja riemuks murhe kääntyy; Pois uhriliekit sammuvat Väärien jumaloitten Ja armon oppiin taipuvat Sydämet pakanoitten.

3. Sä voiman Henki, armahda Kansoja eksyneitä, Molokin orjat pelasta, Tee Herran kansaks heitä; Kokoa kaikki hajonneet Kristuksen jäseniksi, Herätä sielut kuollehet Herrassa eläviksi!

4. Suo kasteen virran vuotamaan Kansoille pakanuuden, Yhdistä kaikki suvut maan Liittohon elon uuden; Kaikille nimi Jesuksen Julista maailmassa, Ett' tunnustaisit kaikki sen Uskossa autuaassa!

E. Lönnrot yhdisti värsyt 3 ja 2 yhdeksi:

L I 179 c. O pyhä Henki, armos suo Maailman ääriin loistaa, Valosi eksyneille luo, Pimeys kauvas poista; Sen varustukset maahan lyö, Suo uusi aamu koittaa, Karkota epäuskon yö, Valaise pakanoita!

2. Kokoa kansat eksyneet Kristuksen jäseniksi, Herätä sielut kuollehet Herrassa eläviksi; Pois uhriliekit sammuta Väärien jumaloitten Ja armon oppiin taivuta Sydämet pakanoitten!

3. Suo kasteen virran vuotamaan Kansoille pakanuuden, Yhdistä kaikki suvut maan Liittohon elon uuden; Kaikille nimi Jesuksen Julista maailmassa, Ett' tunnustaisit kaikki sen Uskossa autuaassa!

Olli Vuorinen on myös suomentanut virren (Lähetys Virsiä, Uusi kokoelma, 1889: 24): Oi, Pyhä Henki, valos jo Suo maailmalle loistaa. 4 v.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 179 c.

Förslag 1868:521, Sr 125, 1871: 611, L I 179 c, 1880, 1883, R 538.

161. Ain' ylistäkäät Jumalaa, Kaikk' kansat, hartahasti! 3 v.

Burcard Waldis † 1557. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen kirkkoherran B. Waldiksen virsi (E. Lönnrotin papereista. Suom. Kirj. Seura):

1. Lobt Gott in seinem Heiligthum Ihr Christen hie auf Erden Sagt ihm Lob, Dank, Preis, Ehr und Ruhm Sein Wort verbreit muss werden Sein Wunderthat, dadurch er hat Sein Macht uns wollt beweisen Sein Herrlichkeit zu preisen.
2. Dass er Christ, seinen lieben Sohn Für unser Sünd hat geben Durch den wir Gnad beim Vater han Durch seinen Tod das Leben Von Sünden fein die Gwissen rein Fröhlich für Gott zu treten Abba zum Vater beten.
3. Dass solchs sein Wort verkündet werd Bei allen Menschen Kinder Sich vom Anfang zum End der Erd Alle Völker zu ihm finden Was Athem hat, Lass solche Gnad Mit Lob und Dank erklingen Und Halleluja singen.

E. Lönnrotin suomennos (käsikirj.):

1. Ain ylistäkää Jumalaa Kaikk' kansat kiivahasti Kiitosta hälle lausukaa Iloiten riemuisasti Kuin armosta soi sanansa Maailman valkeudeksi Kaikillen autuudeksi.
2. Poikansa rakkaan kuolemaan Hän antoi edestämme Meit alta kuolon auttamaan Vapaiksi synneistämme Hän piinallaan ja kuolollaan Meit' autuutehen autti Isänsä lapsiks laitti.
3. Soikoon tää sulosanoma Nyt kaikkein kuultavaksi Myös kaukaisissa kansoissa Maailman ääriin asti Ett' autuuttaan he todellaan Kristuksess' etseisivät Ja Herraa kiittäisivät.

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen. Nykyisen muotonsa se sai 1880: 249 b.

L I 249 b, 1880, 1883.

162. Autuuden ja armon sana, Kulkee maihin kaukaisiin. 5 v.

Alfred Brynolf Roos 1824—1873. E. Lönnrot 1802—1884.

Brändön kirkkoherran A. B. Roosin virsi:

1871: 612. Herran armon, voiman sana Kulkee maihin kaukaisiin, Valheen vallat voittavana Tunkee kansain sydämiin, Itse Herra väkevä Käy se miekka kädessä.

2. Herran armon, voiman sana Tuottaa valon sieluille, Synnin soimut voittavana Tuo se rauhan tunnoille. Itse Herra armossa Sielut sillä virvottaa.

3. Herran armon, voiman sana Murtaa kahleet saatanan, Synnin vallan voittavana Pyhäks muuttaa pakanan. Itse Herra kansakseen Ottaa kansan kääntyneen.

4. Herran armon, voiman sana Kaataa epäjumalat, Villitykset voittavana Kääntää niiden palveljat Herran armon kunniaa Ylistämään, veisaamaan.

5. Herran armon, voiman sana Hälle templin rakentaa, Vihat, vainot voittavana Seurakunnan kokoaa. Itse Herra on se pää, Joka kansat yhdistää.

6. Herran armon, voiman sana Veljiks kansat yhdistää, Vanhan luonnon voittavana Rakkauden sytyttää. Näin on Herran rakkaus Kansain rauhan perustus.

7. Herran armon, voiman sana Sielun haavat parantaa, Kirouksen poistavana Hurskaan menon rakentaa. Kuuliaisuus sanalle Siunaus on kansalle.

8. Herran armon, voiman sana Tuottaa toivon elävän, Kuolon kauhut voittavana Tekee kuolost' ystävän; Herran sanan kätkevä Ijät' ompi elävä.

9. Herran armon, voiman sana Rukouksen hengen tuo, Epäilykset voittavana Uskalluksen vahvan suo; Jesuksen on nimessä Apu, autuus löytyvä.

10. Jesus Kristus rukoiltava Kaikess' ompi mailmassa, Kiittävä ja kunnioittava Häntä ompi taivas, maa. Armon sanaa saarnataan Kerran kaikkeen maailmaan.

11. Jesus Kristus hallitseva Ompi maissa kaikissa, Hengellänsä vallitseva Mailman kaiken kansoja, Kaikki kansat notkistaa Hälle kerran polvensa.

E. Lönnrot lyhenteli ja muodosteli virren: L I 228 c.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

1871: 612, L I 228 c, 1880, 1883.

163. Suo, Herra, ett' ois Henkes meillä Se, jonka kautta apostolisi. 7 v.

C. H. v. Bogatzky 1690—1774. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen hartauskirjailijan Carl Heinrich v. Bogatzkyn virsi:

Russl. 232. Wach' auf, du Geist der ersten Zeugen, Der Wächter, die auf Zions Mauern stehn, Die Tag und Nächte nimmer schweigen Und unverzagt dem Feind entgegen gehn; Ja, deren Schall die ganze Welt durchdringt, Und aller Völker Schaaren zu dir bringt.

2. O, dass doch bald dein Feuer brennte! O möcht' es doch in alle Lande gehn! Ach, Herr, gieb doch in deine Ernte Viel Knechte, die in treuer Arbeit stehn. O Herr der Ernte! siehe doch darein; Die Ernt' ist gross, die Zahl der Knechte klein.

3. Dein Sohn hat ja mit klaren Worten Uns diese Bitte in den Mund gelegt. O siehe, wie an allen Orten Sich deiner Kinder Herz und Sinn bewegt, Um diese Gnade brünstig dich zu fleh'n; Drum hör', o Herr! und sprich: es soll gescheh'n!

4. So gieb dein Wort mit grossen Schaaren, Die in der Kraft Evangelisten sein; Lass eilend Hilf uns widerfahren Und brich in Satans Reich und Macht hinein. O breite, Herr, auf veitem Erdenkreis Dein Reich bald aus zu deines Namens Preis!

5. Ach, dass die Hilf' aus Zion käme! O dass dein Geist so, wie dein Wort verspricht, Dein Volk aus dem Gefängniss nähme! O, würd' es doch nur bald vor Abend licht! Ach theil', o Herr, den Himmel bald entzwei Und komm herab zur Hilf' und mah uns frei!

6. Ach, lass dein Wort recht schnelle laufen; Es sei kein Ort oh'n dessen Glanz und Schein, Ach, führe bald dadurch zu Haufen Der Heiden Füll' in alle Thore ein! Ja, wecke doch auch Israel bald auf: Und also segne deines Wortes Lauf!

7. O bessre Zions wüste Stege; Und was dein Wort im Laufe hindern kann, Das räum', ach räum' aus jadem Wege; Vertilg, o Herr! den falschen Glaubenswahn, Und mach' uns bald von jedem Miethling frei, Dass Kirch' und Schul' ein Garten Gottes sei.

8. Lass jede hoh' und niedre Schule Die Werkstatt deines guten Geistes sein; Ja, sitze du nur auf dem Stuhle Und präge dich der Jugend selber ein, Dass treuer Lehrer viel und Beter sein, Die für die ganze Kirche stehn und schrein.

9. Du hast uns Hirten ja versprochen, Die du nach deinem Herzen geben willst; Und nie hast du dein Wort gebrochen, Was du versprichst, du auch gewiss erfüllst; Drum halten vir dein eig'nes Wort dir vor; Ach, denke Herr daran und neig' uns Herz und Ohr.

E. Lönnrotin suomennos:

L 43: 20. Suo, Herra, sama Henki meillä Viel' olis, jonka kautt' apostolit Öin, päivin vaaran, surman teille Sun evankeljumias saarnasit, Joidenka saarna kaikkui maailmaan Ja saatti kansakunnat uskomaan.

2. Oi, että sama tuli aina Olisi vielä yhtä väkevä; Sun armostas, o Herra, laita Elohos harrasta työväkeä; Sä, elon Herra, katso viljalta Eloa on, väkeä niukalta!

3. Sanoilla näillä Poikas meitä Its' johdattanut on rukoilemaan, Siis älä korviasi peitä, Vaan kuule lastes huuto ainiaan Ja anna heille vastaus armosta Sä ett'et hyljää rukoustansa!

4. O Herra, riennä avuksemme, Tee väkeviksi sanas saarnaajat Hengelläs, niinkuin teit sä ennen Apostolit ja evangelistat Sun valtakuntaasi levittämään Ja valtaa saatanan hävittämään!

5. Ah, että Sion avun saisi, Ja että Henkes sanan voimalla kaikk' kansat pian vapahtaisi, Jotk' ovat pimeyden vallassa; Ah, astu, Herra, itse päälle maan Meit' armos kautta vapauttamaan!

6. Sanallas synkimmätkin loukot Valaise, Herra, päällä kaiken maan Ja saata pakanainkin joukot Sun seurakuntahas kokoontumaan, Myös pidä huolta Juudan kansasta, Sen sokeus poista armosanalla!

7. Paranna teitä Sionissa, Karkota kaikki vastaanpaniat; Kansoissa, maissa, kaupungeissa Kukista kuurot epäjumalat; Myös seurakuntas, Herra, puhdista Kaikista väärist' opettajista!

8. Sä kirkoissa ja kouluissamme Lähetä Henkes töitä johtamaan Ja niissä nuorukaisiamme Sun kanssas yhteyteen saattamaan, Ett' aina uskolliset, hartahat Sais seurakuntas niistä johtajat.

Olli Wuorinen on myös suomentanut virren (Lähetys-Wirsiä, 1887: 25): Oi herää, todistuksen Henki, Ett' aina vartiat ois muureilla. 9 v.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 427.

L 43: 20, 1880: 427, 1883, Knapp 1033.

164. Ah kuin paljon pakanoita Viel' on kuolon varjossa! 3 v.

Saksalainen tuntematon. E. Lönnrot 1802—1884.

Gesangbuch für die ev.-lut. Kirche in Bayern, Nyrnberg 1865:

333. Herr, wie sind noch viel der Heiden, Die in Todesschatten gehn! Komm, o Hirt, auch sie zu weiden; Kannst du sie verirret sehn? Nimm der Heerde selbst dich an, Führe sie des Lebens Bahn; All' auf weitem Erdenrunde Füge zu dem Gnadenbunde.

2. Herr, lass deine Boten eilen, Sende Knechte mehr noch aus, Deine Gaben auszutheilen, Sie zu laden in dein Haus. Manchen Jüngling, dir versöhnt. Lass mit Gnad' und Geist gekrönt, Dem gebund'nen Knecht der Sünden Deinen grossen Namen künden.

3. Herr, wir sind ja deine Christen, Sollten wir nicht Herz und Hand Zu dem grossen Baue rüsten Deines Reichs in allem Land? Gieb ein Herz in Liebe warm, Das des Jammers sich erbarm' Und die vielen weit Verirrten Bring zu dir, dem guten Hirten.

E. Lönnrotin suomennos:

L 43: 21. Ah kuin paljo pakanoita Viel' on kuolon varjossa! Joudu, Herra, auta heitä Pimeyden vallasta; Saata eksyksistähän Heitä tielle elämän; Kansat kaikki pitkin maata Valtakuntahasi saata!

2. Sanansaattajias, Herra, Laita yhä enemmin Levittämään lahjojasi Kaikkihin maan äärihin; Vetäköön sun armos suur Nuorukaista monta juur Suuren nimes kunniaksi Armosanas saattajaksi!

3. „Lähestyköön valtakuntas" Rukoilemme suullamme, Emmekö siis tahtois tehdä Sitä myöskin työllämme? Auta meitä, Herra, vaan Sokioille saarnaamaan Ainoata auttajaansa Alla suuren surkeutensa.

Vähäsen korjailtuna 1880: 428 virsi tuli nykyiseen.

L 43: 21, 1880: 428, 1883.

165. Nyt me, Jesus laupias, Rukoilemme armoas. 7 v.

Saksalainen, tuntematon. E. Lönnrot 1802—1884.

Gesangbuch für die evangelisch-lutherische Kirche in Bayern. Nürnberg 1865 (Suom. Kirj. Seuralla):

334. Jesu, bittend kommen wir mit den Deinen jetzt zu dir; hör auf unser kindlich Flehn, was wir bitten, lass geschehn.

2. Jesu, ziehe bei uns ein, lass uns ganz dein eigen sein; schenk uns allen deinen Geist, den dein teures Wort verheisst.

3. Weck die tote Christenheit aus dem Schlaf der Sicherheit; mache deinen Ruhm bekannt überall im ganzen Land.

4. Lass dein Wort zu dieser Zeit kräftig schallen weit und breit! Allen Heiden werde kund deiner Gnade Friedensbund.

5. Thu der Völker Thüren auf; deines Himmelreiches Lauf hemme keine List noch Macht, schaffe Licht in dunkler Nacht.

6. Gieb den Boten Kraft und Mut, Glaubenshoffnung, Liebesglut; lass viel Früchte deiner Gnad folgen ihrer Thränensaat.

7. Zion, danke deinem Herrn, was du bittest, thut er gern; ja er kommt mit seinem Reich, was ist seinen Freuden gleich?

E. Lönnrotin suomennos:

L 43: 22. Nyt me, Jesus laupias, Rukoilemme armoas, Kuule rukouksemme, Sano: „tapahtukoon se"!

2. Tule, Jesus asumaan Sydämessäm' ainiaan, Henkes meihin vuodata, Niinkuin lupaat sanassa!

3. Unestansa herätä, Valtakuntaas vedätä Läheiset ja kaukaiset Suruttomat sieluset!

4. Anna sanas kuulua, Kaikin paikoin kaikua, Että pakanatkin myös Tuntisivat armotyös!

5. Oves pidä avoinna, Ett'ei viekas, kavala Mailma sitä kiinni lyö; Valaise pimeä yö!

6. Rakkaudella, toivolla, Rohkeudella, voimalla, Sanas anna saarnattaa, Hedelmiä kasvattaa!

7. Kiitä, Sion, Herraasi, Joka kuulee huutosi, Tulee valtakunnallaan, Päästää vangit kahleistaan!

Virsi tuli pienin muutoksin nykyiseen. Nykyisen muodon sai virsi 1880: 429.

L 43: 22, 1880: 429, 1883.

166. O elon Herra, edessäs Me seisomme nyt käskystäs. 5 v.

Tuntematon.

10. 6. 1868 vihittiin ja 24. 6. 1868 lähetettiin Suomen ensimmäiset lähetyssaarnaajat Lounais-Afrikaan, jonne he saapuivat 9. 7. 1870. Niiltä ajoilta lienee virtemme. Onko se käännös vaiko alkuperäinen? Alkuperäiseltä se tuntuu. Ensi kerran olen sen löytänyt ehdotuksesta:

1871: 613. O elon Herra, edessäs Me kumarramme käskystäs Ja sua rukoilemme: Ah, pakanoihin lähetä Sun elohosi väkeä Myös maasta isiemme! Ja ne, kuin me Lähetimme kauvas sinne Isäin maasta, Hengelläs, tulellas kasta!

2. Sytytä heidän mielensä, Taivuta heidän kielensä Ja vaadi sydämensä, Ett' yksin nimes kunniaa Ja lunastettuis autuutta He ottais määräksensä! Turhaa kunniaa Älä anna heidän panna Maaliksensa, Omaa voimaa turviksensa!

3. Vaan anna heidän armostas, Sun, Jesus, rakkaudestas Niin turvattuna olla, Ett' aina uskon voimassa He toimittaisit virkansa Sun Henkes johdannolla: Sanan saarnan Parannukseks, pelastukseks Syntisille, Autuudeksi uskoville!

4. Suo heidän sitä käsittää, O taivaallinen ystävä, O Herra maan ja taivaan, Ett'ei he sua valinneet, Vaan käskyläisiks sinä teit Heit' armostasi aivan. Voitpa, voipa Herra, antaa työnsä kantaa Siunauksen, Tuhansien pelastuksen.

5. Suo heidän nähdä korpimaan Niin kukoistavan, kantavan Sun Henkes hedelmöitä, Ett' iloitsisit yhdessä Niin kylväjä kuin niittäjä Sun kiittäin armos töitä! Vielä siellä Voiton maassa taivahassa, Yhdess' anna Heidän elää autuaina!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 430.

1871: 613, 1880: 430, 1883.

167. Nyt ompi pyhä sabatti, Jonk' itse Herra asetti. 12 v.

Justus Gesenius 1601—1673 tai David Denicke 1603—1680. J. Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisten J. Geseniuksen tai D. Denicken virsi:

Freylinghausen: 705. HEut ist des HErren ruhe-tag, vergesset aller sorg und plag, verhindert euch mit Arbeit nicht, kommt vor des Höchsten Angesicht, Hallelujah.

2. Tret't her, und fallt auf eure knie vor GOttes majestät alhie, es ist sein heiligthum und haus, wer sünde liebt, gehört hinaus, Hallelujah.

3. Gantz unerträglich ist sein grimm, doch hört er gern der armen stim: desswegen lobt ihn allesamt, das ist der Christen rechtes Amt, Hallelujah.

4. Rühmt unsers GOttes Meister-that, da er aus nichts erschaffen hat den himmel und die ganze welt, und was dieselbe in sich hält, Hallelujah.

5. Und als er sie genug geziert, hat er den menschen drauf formirt, und ihn nach seinem ebenbild mit weissheit und verstand erfüllt, Hallelujah.

6. Erkennt mit danckbarem Gemüth, wie er allein durch seine Güt uns täglich schützet und ernährt, und manches unglück von uns kehrt, Hallelujah.

7. Denckt auch / dass heut geschehen ist die Anferstehung JEsu Christ / dadurch die wahre freudigkeit in aller noth uns ist bereit / Hallelujah.

8. Der von den jüden ward veracht / mit mördern schändlich umgebracht / dass seine lehr hätt' kurtzen lauf / und mit ihm müste hören auf / Hallelujah.

9. Der ist erstanden hell und klar / hat heut erfreut sein' kleine schaar / die bis aus ende ihn geliebt / und seinetwegen war betrübt. Hallelujah.

10. Leibhaftig er sich ihnen wiess / sich sehen / hör'n und fühlen liess / damit versichert wär ihr sinn / des todes macht sey nun dahin / Hallelujah.

11. Drum wollen wir begehen mit fleiss den tag nach recht christlicher weis' / wir wollen aufthun unsern mund / und sagen das von hertzen-grund / Hallelujah.

12. O Gott! der du den erdenkreis erschaffen hast zu deinem preis / uns auch bewahrt so manches jahr in vieler trübsal und gefahr / Hallelujah.

13. Hilf / dass wir alle deine werck / voll weisheit / güte / macht und stärck erkennen / und ie mehr und mehr ausbreiten deines Namens Ehr / Hallelujah.

14. O liebster Heyland / JESU Christ! der du vom tod erstanden bist / richt unsre hertzen auf zu dir / dass sich der sünden-schlaf verlier / Hallelujah.

15. Gib deiner Auferstehung kraft / dass dieser trost ja bey uns haft' / und wir uns drauf verlassen fest / wenn uns nun alle welt verlässt / Hallelujah.

16. O Heil'ger Geist! lass uns dein wort so hören heut und immerfort / dass sich in uns, durch deine lehr / glaub / lieb und hoffnung reichlich mehr / Hallelujah.

17. Erleuchte uns / du wahres Licht! entzeuch uns deine gnade nicht / all unser thun auch so regier / dass wir GOtt preisen für und für / Hallelujah.

J. Svedbergin ruotsinnos:

Wr 230. I dag är HErrans Sabbats dag, Förgätom ej hans stränga lag; Med arbet låtom nu bestå, Vi vilje för Guds ansigt gå.

2. Vår Gud är helig, ganska stor, Han sjelf i sino huse bor, Knäfallom för hans Majestät, Med ödmjuk, sann botfärdighet.

3. Hans vrede är odrägelig; Dock hörer han fast nådelig Den armas och den trängdas röst, Och gifver hugnad, nåd och tröst.

4. Berömmom HErrans stora magt, Som verldens grundval hafver lagt Och alt har skapat med et ord, Hvars godhet daglig varder spord.

5. Och när nu alt i prydning stod, Då skop Gud människan ganska god: Guds helga belät hon då bar Och med all visdom upfyld var.

6. Besinnom med all tacksamhet Den nåd Gud altid har betedt: Han hägnar och försörjer väl, At intet felar lif och själ.

7. Betänk, o Christen, och det lär, At Christus ock upståndеn är På denna HErrans Sabbats dag, At man skal följa Christi lag.

8. Til Christum stände all vår lit, At vi hans dag med allo flit Begåm, uppå de Christnas vis, At Christo gifves låf och pris.

6. Gud Fader, du all verlden skop, At himlens här och jordens hop Förkunna skal din stora magt, Som oss dit ord det hafver sagt.

10. Hjelp nu och med din Ande stärk, At vi tilsammans dina verk Så låfve och så prisa må, At vi din nåd städs njuta få.

11. Förlåt, o Gud, den stora brist, Gör det för Sonen JEsum Christ: At mångens slemma sed och lag, Är platt förakta HErrans dag.

12. Ej någon dag i veckan är, Där man så syndigt lefver här; Då öfvas svalg och fylleri, Stor svordom, slagsmål, horeri.

13. En sådan Gudstjenst HErren spör, För alt det goda han oss gör; Gemenlig går det nu så til, Man utan ordning lefva vil.

14. För sådant syndigt lefverne Vil Gud med plågor, qval och ve, I synnerhet med eld och brand, Hårdt straffa både stad och land.

15. Det svåra straff, som följa vil På sådan synd gif, HErre, til, Och lät dem dock besinna sig, At de dig dyrka rättelig.

16. O du upståndne JEsu Christ, Lät oss stå up, at satans list Ej söfver oss i synden in, Och falle så i vreden din.

17. Som du af död upstånden äst, Så lät vår omsorg vara mäst, At vi här up af synden stå, Och med dig in i lifvet gå.

18. Omvänd, O JEsu, deras hop, Som sänkter är i syndsens grop, Den der din dag vanvörda må, Och vil ej til dit tempel gå.

19. Ack! lät dem dock betänka sig, At de må lefva Christelig, Och fira så din Sabbats dag, At det sker dig til godt behag.

20. O Helge And, dit ord, din röst Lät oss så fatta til vår tröst, At tolamod, tro, kärlek ren Må växa til hos hvar och en.

21. At mången själ, o Ande blid, Dit ord föraktar denna tid, Der öfver du förbarma dig, At den dock må besinna sig.

22. På det vi samtlig dyrka må Den Gud, vi böre tro uppå, Och alle sist den Sabbat stor Få hålla, der Gud evigt bor.

Suomennos 1700:

W 235. Nyt on meill' Herran sabatti, Siis muistakaam' pyhää lakii, Työst' pitäkääm' pois itsemme, Ja Herran eteen käykäämme.

2. Hän suuri, pyhä, korkia kanss', Ain' itse asuu huoneessans', Hänt' korkiaa nöyräst' palvelkaam', Ja syntim' syväst' katukaam'.

3. Sill' vihans' on suur' hirmuinen; Vaan kuulee kuitenk' armoinen Hän köyhän huudon vaikian, Suo hänell' levon makian.

4. Siis voimaans' kunnioittakaam', Hän perusti tain maailman, Ja kaikk' loi vahvall' sanallans', Viel' hyvyytens' ain' näyttää kanss'.

5. Hän sitten loi myös ihmisen, Juur' kuvans', muotons' jälkehen, Sen kaunist' korkiall' taidolla, Kanss' pyhyyll', hurskaudella.

6. Niin kiitoksell' myös muistakaam' Suurt' armoons', jot' ain' nautit' saam', Hän tarpeet kaikki taritsee' Viel' sielun, ruumiin ravitsee.

7. Niin myös, Christitty, ajattel', Ett' Christus nousi päiväll' täll' Jäll' haudast' ylös elämään: Siis hänen sääntöns' pitäkääm'.

8. Kanss' Christuksehen turvatkaam', Ja hänen päiväns' viettäkääm', Christittyin oikiall' tavalla, Ain' kiittäin hänt' työll', sanalla.

9. Sä Jumala loit maailman, Ett' joukko maan ja taivahan Sun voimaas mahtais' julistaa, Niin kuin sun sanas todistaa.

10. Siis auta Henkes voimalla, Ett' töitäs kaikin todella Niin kiitäm' tääll' ja ylistäm', Ett' armoos aina nautitsem'.

11. Se suuri synti, Jumalan', Sun Poikas tähden anteeks' ann', Ett' moni mielest' ynsiäst' Sun päiväs rikkoo ilkiäst'.

12. Ei jollakulla päivällä Niin ilkiäll' elet' tavalla, Sill' juovutaan ja kiroillaan, Huoruudess' maataan, tapellaan.

13. Tain palveluksen Jumala Meilt' hyvyytensä edest saa, Niin kukin tällä ajalla Pyytää elää ehdoll' omalla.

14. Tain menon tähden syntisen, Meit' Jumal raskaast' rankaisee, Ett' tulipalol' kauhiall' Maat, kylät polttaa lavialt.

15. Täst' rangaistuksest' kauhiast', Meit', Herra säästä armiaast', Suo ett' he synnist' lakkaisit, Sua pyhyydess' sitt' kiittäisit.

16. Kuin, Jesu, nousit haudasta, Meit' kirvot' pirun paulasta, Meit' ettei syntiin nukuta, Ja päällem' vihaas kartuta.

17. Niinkuin sä nousit kuolemast', Niin auta meitä armiaast', Ett' synnin kuolost' nousemme, Sitt' ijät' kanssas elämme.

18. Niitä myös, Jesu, tiellen saat', Kuin synnin haudass' makaavat, Sun pyhän päiväs rikkovat, Ja harvoin templiis tulevat.

19. Ah anna heidän kääntyä! Ja oikiall' tiellen vääntyä, Ett' christillisest' eläisit, Sabattis pyhän' pitäisit.

20. O Pyhä Henki! meidän suo Sun sanas kuulla, ett' se tuo Meill' uskon, toivon, rakkaun, Niin muiden avuin kasvannon.

21. O Pyhä Henki! armahda, Ja parannukseen johdata Niit', jotka sanas pyhän tääll' Hylkäävät mielell' ylpiäll'.

22. Ett' Herraa yksimielisest' Tääll' palvelemme sydämest'; Sitt' ijät' luona Jumalan, Sabattii suurta pitää saam'.

O. Pesoniuksen laitoksesta uudelleen muodosteli J. Tengström virren U 504. Aug. Ahlqvist julkaisi kaksi ehdotusta: Oks. 235 A ja B. Ne eivät tulleet käytäntöön. E. Lönnrot lyhensi ja muodosteli myös tämän virren: L I 235. Siitä tuli nykyiseen vain v. 6 („Siis kiitoksella muistakam").

W 235:stä tulivat nykyiseen säkeistöt seuraavassa järjestyksessä: 1, 2, 6, 16, 17, 18, 12, 13, 19, 20, 21, 22.

Nykyiseen tai lähes nykyiseen muotoonsa tulivat 1871: vv. 4, 10—12, 1872 L I v. 3, 1880 vv. 1, 2, 5—9.

Knapp 1223, Wr 230, Rbg 230, Sr 128, W 235, U 504, Oks 235, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

168. O Herra, kuule äänemme Ja anna Henkes pyhä! 3 v.

Joh. Utenhovius 1500-luvulla. Ambrosius Lobwasser 1515—1585. J. Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Englannissa olleen saksalaisen protestanttisen papin J. Utenhoviuksen virsi:

Ev. Ges. 13. O Gott, du unser Vater bist Durch Jesum Christ, Gib deinen Geist uns allgemein, Der uns zur Wahrheit leite. Erhör' uns doch zu dieser Stund', Öffne den Mund Dein's Dieners, dass er dein Wort rein Und freimütig ausbreite. Dazu, o Herr, genädiglich Öffne uns Herz und Ohren, Dass wir das hören fleissiglich, Und stets getreu bewahren, Auf dass wir mögen fruchtbarlich Dein Lob all'zeit verklären.

J. Svedbergin ruotsinnos:

Wr 233. O Gud, som hörer allas röst, Gif oss din Andes gåfva, At vi, som sätte til dig tröst, Dig rättslig kunna låfva: At vi dit ord så höra må, Vår tro hon kunde styrka få, Och vi må Christligt lefva.

2. Lät up hvar trogen herdas mun, At han dit bud må följa. Och oförskräckt i denna stund, Ej någon sanning dölja. Men hvad du, Gud, oss säga vil, Där gif du dina nåder til, At han det oss förkunnar.

3. Vår öron öpna, HErre Gud, Regera håg och sinne, At vi må höra dina bud, Och hafva dem i minne: Så at vi ordet väl förstå, Och altid i din vilja gå, Och således ordet göra.

Suomennos 1700:

W 236. Kuul', Jumal', rukouksemme! Suo meille Henkes lahja, Ett' kuin sinuun uskallamme Sua oikein kiittää mahdam', Ja sanaas hartaast' kuultelem', Saam' vahvistuksen uskollem', Ja christillisest' eläm'.

2. Suu avaa kaikkein paimenten Sun käskyys saarnaamahan, Ja taivaallisen totuuden Pelkäämät' puhumahan; Vaan sinun tahtos, Jumala, Ann' edes tuoda voimalla, Eik' meiltä sitä salat'.

3. Avaa myös, Jumal', korvamme, Ja valais' meidän mielem', Ett' sanas tarkast' kuulemme, Kanss' sydämehem' kätkem', Ett' oikein sanas ymmärräm', Ja tahtos jälkeen ain' eläm': Niin sanas tekiäks' tulem'.

E. Lönnrot uudisti virren: Tähti 64: 43, LWU 236:

1867: 236. O Herra, kuule äänemme, Ja Henkes lahja lainaa, Suo päälles luottaessamme Sua oikein kiittää aina, Ja sanaas hartaast' oppia, Ett' usko kasvais oikea, Hedelmän kauniin kantais!

2. Suu avaa kaikkein paimenten Sanaasi saarnaamahan, Ja taivaallisen totuuden Pelvotta puhumahan, Että sun tahtos, Jumala, He ilmoittaisit voimalla, Ei sitä salais meiltä!

3. Myös avaa, Herra, korvamme Sun sanaas kuulemahan, Valaise meidän mielemme Se vastaan ottamahan; Suo sanas oikein ymmärtää, Sun tahtos jälkeen ain' elää, Ja sanas tekiät olla!

Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

Wr 233, W 236, Tähti 1864: 43, LWU 236, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 329, Sr 132, R 1936: 229.

169. O Jesus, käänny tykömme, Suo henkes sydämihimme. 4 v.

Sachsen-Weimarin herttua Wilhelm II 1598—1662. Joh. Gezelius nuorempi 1647—1718.

Ev. Ges. 5. Herr Jesu Christ, dich zu uns wend', Den heil'gen Geist du zu uns send'; Mit Hülf' und Gnad' er uns regier', Und uns den Weg zur Wahrheit führ'.

2. Thu' auf den Mund zum Lobe dein, Bereit' das Herz zur Andacht fein, Den Glauben mehr', stärk' den Verstand, Dass uns dein Nam' werd' wohl bekannt.

3. Bis wir singen mit Gottes Heer Das: Heilig, heilig ist der Herr! Und schau'n dich dort von Angesicht In ew'ger Freud' und sel'gem Licht.

4. Ehr, sei dem Vater und dem Sohn, Dem heil'gen Geist in Einem Thron, Der heiligen Dreieinigkeit Sei Lob und Preis in Ewigkeit.

Luultavasti Joh. Gezelius nuoremman suomentamana otettu suomalaiseen virsikirjaan 1692:

W 237. Herra Jesu Christ! suas tyköm' käänn', Ja Pyhä Henkes lähet' tänn', Meit' armos voimall' auttele, Elämän tielle saattele.

2. Suo Henkes meit' valaisemaan, Suum' kunniakses avaamaan, Sydämitäm' hallitsemaan, Sun pyhää sanaas oppimaan.

3. Ett' viimein taivaass' kiittäisim', Sinull' Pyhä, Pyhä! veisaisim', Kanss' kasvojas katselisim', Enkelein iloss' eläisim'.

4. Ylistys olkoon Isälle, Pojall' ja Pyhäll' Hengelle, Kolminaisuudell' totisest' Kiitos olkoon ijankaikkisest'! Amen.

Joh. Gezelius nuoremman ruotsintamana otettu myös ruotsalaiseen virsikirjaan 1695:

Wr 234. HErre JEsu Christ, dig til oss vänd Din Helga And' du til oss sänd, Med nåd och kraft du oss reger, Och oss på lifsens väg sjelf för.

2. Lät öpnas mun til dins namns pris, Styre hjertan din Ande vis: Öka vår tro, uplys vår själ, Dit helga ord at lära väl.

3. Til des vi sjunge med Guds här: Helig, Helig vår HErre är, Och skåde hans ansigte klar, I himla högd bland Ängla-skar.

4. Ära ske Fadren och hans Son, Den Helga And' i samma thron! Den heliga Treenighet Vare stor pris i evighet.

A. B. Roosin uudelleen muodostama, E. Lönnrotin korjaamana:

1867: 237. O Jesus, käänny puoleemme, Sun Henkes anna mieleemme, Meit' armos voimall' auttele, Elämän tielle saattele!

2. Meit' anna Henkes valaista, Suut kunniakses avata, Sydämiämme hallita, Ja sanas meille opettaa!

3. Niin että saamme taivaassa Sinulle „pyhä" veisata, Kans kasvojasi katsella Juur enkelitten riemulla.

4. Ylistys olkoon Isälle, Ja kiitos suuri Pojalle, Pyhälle myöskin Hengelle, Kolm'yhteiselle Herralle!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

W 237, Wr 234, Tähti 1866: 41, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 330, Sr 13, Knapp 1252, R 1936: 230.

170. Kokoontuneet, o Jumala, Olemme etehesi. 5 v.

Laur. Jon'ae Gestritius † 1597. J. Svedberg 1653—1735. E. Lönnrot 1802—1884.

Hernösandin kirkkoherran Laurentius Jonae Gestritiuksen virsi:

Beckman, s. 705. O Gudh thz är stoor glädie vist, När man till titt hws kommer :,: Ther vij få höra tina röst, Och lära tina Domer :,: Så väl thet i titt Tempel gåår, Och i tin Helgedoom tilståår, Lustigt är thet at skoda.

2. Vthi tino Huset en dagh, Fast bättre monde vara :,: Än all Verlden medh sitt behagh, Och många hyddor klara :,: Fullkomligh glädie är när tigh, I tijn Boning evinnerligh, Ther tu tigh vppenbarar.

3. Ty bidie vij så innerligh, Tu ville oss thet gifva :,: At vij i tin Boning medh tigh, Altijdh må stadigt blifva :,: Och lät oss ther tijn ähra see, Tijn Herligheet oss och betee, Medh frögd föruthan enda.

4. Thet giff oss GVdh vår Fader san, Sampt medh tin Son vår HERRA :,: Och helge And vår Tröster man, Hvilkom skee jämpnlijk ähra :,: Såsom vthaff vphoff är skeedt, Thesslijkes och i Evigheet, Vi siunge ther til Amen.

Jesp. Svedberg muodosteli virttä jonkun verran sekä lisäsi siihen yhden värsyn:

Wr 231. O Gud, det är en hjertans tröst, När til dit hus man kommer, Der vi så höra dina röst, Och lära dina domar. Hur' väl det i dit tempel går, Hur' helgedomen härlig står, Det är stor lust at skåda.

2. I dino huse är en dag Fast bätre til at blifva, Än alt det nöje och behag, Som verlden har at gifva. Fullkomlig glädje hos dig är, Uti din boning, HErre kär, Der du dig uppenbarar.

3. Ty bedje vi så innerlig, At du den nåd oss unnar, At vi der blifve städs med dig, Der man dit ord förkunnar; Och lät oss der din äro se, Din härlighet ock oss bete, Med frögd förutan ände.

4. Gif oss, o Gud! din Ande god, Som altid oss bereder, Uplyser, styrker håg och mod, At lära dina seder: At vi dit ord må rätt förstå, Därefter oss fast ställa så, At dit namn altid helgas.

5. Vi prise dig, o Fader kär, Samt med din Son, vår HErra: Dig Helge And, som trösten är, Se också jämlik ära; Som det i allan tid är skedt, Och ännu sker i evighet. Vi sjunge därtil Amen.

Virrestä on useita suomennoksia. Vanhin näistä on J. Frosteruksen 1763: O mikä ilo sydämmen On etees, Jumal' tulla. 5 v. „Uusien Wirsien" esitöissä on Olof Pesoniuksen suomennos: O Herra mikä huvitus On, että Templiis tulla. 6 v. Siitä saatiin U 518: O, mikä hengen huvitus On Herra! Templiis tulla. 6 v. Joachim A. Cleven: Se, Jumala, on suloinen Huoneeses yhteen tulla. 5 v. Siitä U 520: O kuinka ompi suloista huoneesees Herra! tulla. 4 v. J. Fros-

teruksen: O Jumala! se huvittaa Huoneesees että tulla. 5 v. Siitä U 521: Ah! sydäntäni huvittaa Huoneesees, Herra, tulla. 5 v. Myöhemmin julkaisivat C. Helenius virsikirjassaan 1837: 324: O Herra! sangen suotuista On Tempelihis tulla. 5 v. J. Roschier, Psalmi-Kirja 324: O Herra! turva korkia On sinun Pyhääs päästä. 5 v. Suom. Ev. Seuran kirjoituksessa n:o 60 v. 1863: O, riemu Herran huoneessa, Kun koossa ompi kansa. 5 v. P. J. Ignatius julkaisi myös 1824 uuden suomennoksen: Ign 154: Sun Templiis, O Jumala! Me jälleen kokoonnumme. 5 v. Siitä saatiin U 519: Taas Tempeliis, o Jumala! Me kilvan kiiruhdamme. 5 v.

Viimemainitun loppusäkeistöistä lienee E. Lönnrot käyttänyt joitakin kohtia ehdotukseensa.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen: L 86: 22 A:

Lisäys 1868: 433. Kokoontuneet, o Jumala, Olemme etehesi, Vapaina viikon huolista Taas tulleet huonehesi; O kuink' on siinä kaunista Kuulla sun sanaas kallista, Suloista armoääntäs!

2. Yks päivä Herran huoneessa On paljoa parempi Kuin kaiken mailman hekuma, Sen huvitus ja lempi; Sun huoneessasi, Herra, on Täys ilo, riemu verraton, Salattu maailmalta.

3. Siis rukoilemme hartaasti: Ain' anna kuullaksemme Sun pyhä sanas puhtaasti, Se paina mielehemme; Kirkasta meissä kunnias, Ravitse sielut sanallas, Sun huonees tavaralla!

4. Sun Pyhä Henkes, Herra, suo Valistamahan meitä, Ja uusi sydän meihin luo Käymään sun käskyis teitä, Sanasi saarnaa kuulemaan, Se oikein vastaan ottamaan Sielumme autuudeksi!

5. Kiitoksen sulle kannamme, O rakas Isä taivaan, Sen sulle, Jesus, annamme Sydämestämme aivan, Niin Pyhällenkin Hengelle, Murheissa lohduttajalle, Ijäti kiitos! Amen.

Pienin muutoksin tuli virsi nykyiseen. Nykyisen muodon saivat 1880 värsyt 3, 4, 5 ja 1886 värsyt 1 ja 2.

Wr 231, U 518—521, Ign 154, R 324, L 80: 22 A, Lisäys 1868: 433, 1871: 436, L I: 237 b, 1880, 1883, Sr 130, R 1936: 224.

171. Nyt sanas saarnaa kuulemaan, Sun totuuttasi tutkimaan. 4 v.

P. J. Ignatius 1761—1827. E. Lönnrot 1802—1884.

Ulvilan kirkkoherran Pentti Jaakko Ignatiuksen virsi:

Ign 162. O JEsu! rakas kiitoksen, Edestä sanas suloisen, Me mielell nöyräll kannamme: Sull ylistyksen annamme.

2. Meit' avarasta armosta, O JEsu! tahdoit pelastaa, Esi-isäimme surkiasta, Kuoleman vaikian varjosta.

3. Nyt valollas meit' valistat, Ja tahtos tundoon johdatat. Sun sanas julki saarnataan: Sun oppis meill' opetetaan.

4. Tain taivaallisen tavaran, Ja armolahjas avaran, Suo suosiokses käytämme, Ja sydämmihiin kätkemme.

5. Sun oppiasi oppimaan, Sun totuuttasi tundemaan, Ja painamahaan mieleemme, Taas koottuna olemme.

6. Ah JEsu mielemm' valaise, Ja sydämemme aukaise: Ett sanas saatais hedelmän, Meill tuotais uskon elämän!
7. Ettem me kylmäll kuulolla, Ja tyhjäll HERra huudolla, Sill retkell vääräll vaellais, Kuin kadotukseen johdatais.
8. Suo sanaas tääll niin kuulemme Ett' tahtos tundoon tulemme, Ja viimein eloon autuaan, Taivaaseen tygös kootaan.

Säkeistöistä 5—8 E. Lönnrot muodosti virren: L 86: 23 B:

Lisäys 1868: 434. Nyt sanas saarnaa kuulemaan, Sun totuuttasi tutkimaan ja kätkemähän mieleemme Taas yhteen tulleet olemme.
2. Mielemme, Jesus, valaise, Ja sydämemme aukaise; Suo, sanas meissä hedelmän Saattaisi, uskon elävän!
3. Sanallas, Herra, vaikuta Ja sydämemme taivuta Pois hyljäämähän synnin tie, Kuin sielun kadotukseen vie!
4. Sanastas, jota kuulemme, Suo, tahtos tuntoon tulemme, Elohon autuaalliseen, Ilohos ijankaikkiseen!

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Ign 162, U 529, L 86: 23 B, Lisäys 1868: 434, 1871, L I 237 c, L III 429, 1880, 1883.

172. Tänne, Jesus, Tulimme Pyhää sanaas kuulemahan. 3 v.

Tobias Clausnitzer 1619—1684. Petrus Lagerlöf 1648—1699. E. Lönnrot 1802—1884.

Ylä-Pfalzin kirkkoneuvoksen Tobias Clausnitzer'in virsi:

Russl. 202. Liebster Jesu, wir sind hier, Dich und dein Wort anzuhören; Lenke Sinnen und Begier Auf die süssen Himmelslehren, Dass die Herzen von der Erden Ganz zu dir gezogen werden.
2. Unser Wissen und Verstand Ist mit Finsterniss umhüllet, Wo nicht deines Geistes Hand Uns mit hellem Licht erfüllet; Gutes denken, thun und dichten, Musst du selbst in uns verrichten.
3. O du Glanz der Herrlichkeit, Licht vom Licht, aus Gott geboren! Mach' uns allesammt bereit, Oeffne Herzen, Mund und Ohren. Unser Bitten, Flehn und Singen Lass, Herr Jesu, wohl gelingen.

Petrus Lagerlöfin ruotsinnos:

Wr 232: Hit, o JEsu! samloms vi, At dit helga ord få höra: Värdes sjelfver stå oss bi, Och vår håg til andagt röra; At han ifrån jorden tagen, Til dig altid varder dragen :,:
2. Vårt förnuft förblindat är, Mörker all vår själ betäcker, Om din Ande ej är när, Som nytt ljus i henne väcker. JEsu värdes oss nu stärka, Och nytt hjerta i oss verka :,:
3. O! du härlighetens sken, Ljus af Fadrens ljus utgånget, Gör vår håg från mörkret ren, Som vårt hjerta håller fånget. Styr vår tunga, håg och öra, Til at rätt vår Gudstjenst göra :,:

Tästä on useita suomennoksia: 1763 J. & A. Frosteruksen (Pipping 1045), „Uusien Wirsien" esitöissä: O. Pesoniuksen, siitä U 525; H. G. Krusbergin (X) 42: 33, siitä U 524; J. A. Cleven, siitä U 522; P. J. Ignatiuksen 157, siitä U 523; lisäksi J. Frosteruksen 1826: 51. Muutama Heng. Wirsi 1855: 5; Knut Legat Lindströmin: Lukemisia Kansalle N:o 120, 1860: 232, C. Hele-

niuksen 1837: 328; J. Roschierin Psalmikirja 328: H. Renqvistin 1830 (Pipping 2554).

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen: L 86: 24 A:

Lisäys: 1868: 435. Tänne, Jesus, tulimme Pyhää sanaas kuulemahan, Hartautta, halua Riennä itse antamahan; Mielemme ylennä maasta, Anna uusi taivahasta!

2. Soaistu on järkemme, Synnin synkeys sielun peittää; Siis, o Jesus, lähene, Hengelläs valaise meitä; Sydän uusi anna meille, Taivuta se tahtos teille!

3. Jesus, mailman valkeus, Anna valos meille loistaa, Isäs kunnian kirkkaus; Pimeys mielestämme poista; Lainaa meille uusi mieli, Uudet korvat, suu ja kieli!

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

Wr 232, U 522—525, L 86: 24 A, Lisäys 1868: 435, 1871: 438, L I 237 d, L II 428, L III, 1880, 1883, R 328, Sr 131, Knapp 1253, R 1936: 228.

173. Suo, Herra, sanas selkiän Huoneessas aina loistaa. 2 v.

Olof Pesonius 1780—1849. J. Tengström 1755—1832. E. Lönnrot 1802—1884.

Mäntyharjun kirkkoherran Olof Pesoniuksen virsi (käsikirj. Turun Tuomiokap. I I 13, 26: 3):

1. Sä sääsit suuri Jumala! Sen Viran kalliin, pyhän, Jong kautta sanas saarnalla Ilmoitat tahtos hyvän; Ett tundos valon vaikuttais, Ja taivaan tielle taivuttais Sun lunastetun Laumas.

2. Siis anna Sanas valkeus Ain keskellämme paistaa, Sen kautta synnin pimeys Pois Sjelustamme poista: Sionin haavat paranna; Muurinsa ylösrakenna; Vaatiains sauva särje.

3. Ja nytkin tällä hetkellä Heräätä Herra niitä, Kuin vielä synnin retkillä Juoxeevat hillimätä: Suo Lambaan pojes kadonneen, Ja hengen vaaraan vajonneen Taas laumaas tuodux tulla.

4. Myös meitä Herra heräätä, Nyt hengen hartauteen; Ann uskon meissä enätä, Ja pyhän rakkauden. Voimallas sitä vahvista, Ja Hengen lahjoill' varusta, Kuin Saarnajax nyt nousee.

J. Tengströmin laitos:

U 526. O Herra! meille Sanasas Sytytit uuden valon, Ja ilmoittamaan oppias Asetit viran jalon, Kallista laumaas kaitsemaan, Ja Sanaas pyhää saarnaamaan, Neuvomaan Taivaan tietä.

2. Siis anna Sanas selkiän Huoneesas aina loistaa, Ja pimeyden synkiän Pois sieluistamme poistaa. Niin murheelliset lohduta, Ja eksyväiset johdata Sun laumas yhteyteen.

3. Suo että hartaudella Me käskys kuulisimme, Halulla jumalisella Sen jälkeen eläisimme. Ne valollas myös valista, Ja Hengelläs ne vahvista Kuin Sanaas julistavat.

E. Lönnrot käytti tätä laatiessaan virsiehdotustaan: L 86: 25 B:

Lisäys 1868: 436. Suo, Herra, sanas selkeän Huoneessas aina loistaa, Ja pimeyden synkeän Pois sielustamme poistaa, Murheissa meitä lohduttaa, Ja harhateiltä johdattaa Sun laumas yhteyteen!

2. Suo, että hartaudella Me sanaas kuulisimme, Uudella ahkeruudella Sen jälkeen eläisimme; Valollas, Herra, valista, Ja Hengelläsi vahvista Myös sanas saarnaajia!

Melkein sellaisenaan virsi tuli nykyiseen. Lopullisen muotonsa se sai 1880: 237 e.

U 526, L 86: 25 B, Lisäys 1868: 436, 1871: 439, L I 237 e, 1880, 1883.

174. O kiitos, Isä Jumala, Kun ravitset sä sanalla. 4 v.

Paavali Speratus 1484—1554. J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

Lutherin ystävän, preussiläisen hovisaarnaajan ja piispan Paavali Speratuksen virsi:

Wackernagel III, s. 39 n:o 60. Eyn dancksagung nach der predigt. GElobet sey Got, vnser Gott, das er vns gespeyset hat Mit seynem wort, der seelen brott, wer gleubt daran, sicht nicht den todt. Alleluia, Alleluia! nun lobet got, alleluia!

2. Gelobet sey Christ, vnser trost, dèn es hat seyn leben kost, Das vns nicht schat der sunden rosst, seyn wort ist vns eyn süsser most. Alleluia, Alleluia! nun lobet gott, alleluia!

3. Gelobet sey der heylig geyst, ach, das er vns gnaden leyst. Die drey wir bitten allermeyst, mit that der glawb, werd wol beweysst. Alleluia, Alleluia! nun lobet got, alleluia!

J. Suomalaisen suomennos:

W 238. Ole kijtet Isä Jumala Quin ruockit meit sanas voimalla Ioca sen cuulepi tarcast Ia sen pääl luotta hartast Eij hän coskan pidhä cuoleman Mutt hyuäs turuas oleman.

2. Ole kijtet mös Jesu Christ Quin päästit meit pimeydhest Ia osoitit taiuast leimauxen Sun pyhän sanas ymmärdhyxen Se sielu aina lodhutta Ia pirust poies luouutta.

3. Ole mös kijtet hengi pyhä Quin meit sanan cuullon pydhät Sinä auat meidhän sydhämen Ett me sen puctast ymmärdhäm Sen caut meis aina vaicuta Hyuin töihin meit taituta.

4. O pyhä colminaisuus Caickein ihmisten autuus Älä sanas meilt pois ota Mutt armos sen caut meil tuota Nijn me sijs sinus pysymme Peräs mös aina kysymme.

E. Lönnrot muodosteli virren uudelleen: Tähti 1864: 44, LWU 238, 1867: 238:

L I 238. Kiitetty, Isä Jumala, Kuin meitä ruokit sanalla Ja meille ijankaikkisen Sen kautta annat autuuden, Kuin sanaas tarkoin kuulemme, Uskossa siihen turvaamme!

2. Sua, Jesus Kristus, kiitämme, Kuin poistit pimeytemme, Hengelläs meitä valaiset, Sun sanas tuntoon saattelet, Jok' aina sielut lohduttaa, Elämän tielle johdattaa!

3. Sua, Pyhä henki, kitämme, Kuin avaat meidän korvamme, Myös auta, että kätkemme Sun sanas sydämihimme, Sen anna meitä vaikuttaa Hyvihin töihin taivuttaa!

4. Jumala kolmiyhteinen, Sä autuus uskovaisien, Suo että pyhä sanasi Ja armos meiss' ain' asuisi, Ja että siinä pysymme, Sen perään aina kysymme!

Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

W 238, Tähti 1864: 44, LWU, 1867, L I, II, III, 1871, 1880, 1883, Kurv. 279.

175. Niin on kirkonmenomme Tällä kertaa täytettynä. 3 v.

Hartmann Schenk 1634—1681. P. Lagerlöf 1648—1699. Erik Cajanus 1675—1737. P. J. Ignatius 1761—1827.

Thüringeniläisen kirkkoherran H. Schenkin virsi:

Beckman, s. 713. Nun, GOTT lob! es ist vollbracht Singen, lehren, beten, hören, GOtt hat alles wol gemacht; Drum last uns sein lob vermehren: Unser GOTT sey hoch gepreiset, Weil er uns so herrlich speiset.

2. Weil der gottesdienst ist aus, Und uns mitgetheilt der segen, So gehn wir mit freud nach hauss, Wandeln auf des HErren wegen: GOttes Geist uns ferner leite, Und uns alle wol bereite.

3. Unsern aussgang segne GOtt, Unsern eingang gleicher maassen, Segne unser täglich brod, Segne unser thun und lassen, Segne uns mit selgem sterben, Und mach uns zu himmelserben!

P. Lagerlöfin ruotsinnos:

Wr 235. Således är vår kyrkogång Denna stunden väl förfluten, Guds ords lära, bön och sång Är i HErrans namn besluten. Gud han vare evigt prisad, Som oss har så härligt spisat. :,:

2. Vi gåm hem, hvar til sit bo, Af Guds helga gåfvor glade, Finne nu vår själa-ro, Hvar til vi stor längtan hade. Gud oss framgent så ledsage, At vi honom väl behage! :,:

3. Gud vår utgång salig gör, Våra brister nådigt hela, Och all satans list förstör, Dagligt bröd lät oss ej fela: Lät oss väl vår vandring ända, Och til dig i himlen lända. :,:

Suomennos 1700:

W 239. Niin on kirkon menomme Tällä hetkell' hyvin täytett', Sanan kuulo, veisumme, Herran nimeen kauniist' päätett'. Kiitett' olkoon Jumal' julki, Kuin meit' näin ravitsi ratki. :,:

2. Nyt me kotia menemme, Herran hyvist' lahjoist' rikkaat, Levon löysi sielumme, Jota hartaast' halas' alat'. Herra meit' niin aina johdat', Ett' sinullen taidam' kelvat'. :,:

3. Siunaa uloskäymisem', Sielun haavat kaikk' paranna, Estä petos perkeleen, Leipää ravinnoksem' anna. Päätä hyvin vaelluksem' Suo sitt' taivaass' asuaksem'. :,:

P. J. Ignatius korjaili virren:

Ign 159. Niin on Kirkon menomme, Hetkell tällä täytettynä. Sanan kuulo, veisumme, HERran Nimeen päätettynä. Kiitos olkoon HERrall aivan! Kuin meit ruokki leiväll taivaan. :,:

2. Nyt me kotia menemme, Sanan saarnast ravittuna. Levon sen sai sielumme, Kuin häll oli toivottuna. HERra johdattakoon meitä, Aina käymään käskyins teitä! :,:

3. Siuna ulos käyndömme, Sielun haavat parandele, Suo meill ruumiin tarpeemme, Hengell lahjas lahjoittele; Päätä hyvin vaelluksemm', Taivaasas ett' asuaksem. :,:

Tästä saatiin U 531.

A. B. Roos ja E. Lönnrot noudattivat pääasiassa Ign 159:ää.

Nykyisen muodon saivat vuonna 1880 värsyt 1 ja 3, 1886 värsy 2.

Wr 235, W 239, Ign 159, U 531, Tähti 1866: 41, 1867: 239, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 332, Sr 135, Knapp 1276, R 1936: 234.

176. O Herra, laumas ylipaimen, Sä saarnata soit sanasi. 3 v.

P. J. Ignatius 1761—1827. E. Lönnrot 1802—1884.

Ulvilan kirkkoherran P. J. Ignatiuksen virsi:

Ign 160. Sull' kiitos HERra! joka annoit Meit' armo äänes kuulla taas, Ja sanas siemenen meill' kannoit; Suo kätketäisi hyväs maas': Ett' hedelmän ain kannaisi, Sieluimme parannukseksi.

2. Nyt auta täältä mennessämme, Ne liikutukset sanasta, Me sydämmesä säilytämme, Kuin taas meill suotiin armiasta. Meit' sanas valo valaiskoon Ain' taivaan tiellä saattakoon!

3. Ah! aika kiirust kiiruhtaapi, Ja elon ehto jouduttaa. Se hetki pian saavuttaapi, Kuin sanan saarnat lopettaa: O josko nyt niin kuulisimm', Ett' iloos HERra! ehtisimm'!

E. Lönnrot muovaili virren uudelleen: L 86: 26 A:

Lisäys 1868: 437. O Herra, kuin nyt laumas paimen Taas sanaas meille saarnasi, Suo armost', että hyvän taimen Se sieluissamme saattaisi, ja kantais autuaallisen Hedelmän satakertaisen!

2. Nyt auta, täältä mennessämme, Että sun sanas puhtahan Me mielessämme säilytämme, Ja sydämessä ainian; Sen valo tiemme ohjatkoon, Menomme, työmme johtakoon!

3. Välehen aika kiiruhtaapi, Elomme ehtoo jouduttaa, Pian se hetki saavuttaapi, Jok' armon ajan lopettaa; Siis auta, sanaas kuulemme Niin, ett' ilohos tulemme!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Ign 160, U 530, L 86: 26 A, Lisäys 1868: 437, 1871: 440, L I 239 b, 1880, 1883.

177. O kuinka ihanat Asuinsijas ovat. 11 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

H. Spegelin virsi:

Wr 76. O huru ljuflig är Din boning, Herre kär! Ditt tempel och din kyrka, Der sig min själ kan styrka, Och med ditt ord sig spisa, Samt all din godhet prisa.

2. Min själ stor trängtan har Och med åstundan far Till dina helga gårdar, Der hon hugsvalad varder; Min själ och kropp sig fröjdar, Och är i Gud förnöjder.

3. Rätt som de foglar små Med hast och stor åtrå Till sina nästen fara, Der ungarne månd' vara, Så vill min själ ock trängta, Fram till ditt altar' längta.

4. Ty si, det håller hon, O Jesu! för din thron, Min konung! der du skänker Din nåd, och hon betänker Sin pligt, att hon skall lära Din' bud och dig rätt ära.

5. Ack, sälle de, som bo Uti ditt hus med ro, Och hjertat städse vända Till det, som mest kan lända Dig till all pris, och söka Sin tro med ditt ord öka.

6. Ack, sälle jemväl de, Som alltid låta se, Att de på Gud förtrösta, Och uti hoppet tysta Rätt vandra, tåligt lida Och Herrans hjelp förbida.

7. Fast de med sorg och qval Den svåra jemmerdal Tidt genomvandra skola, De likväl gladsamt tåla, Och lifsens källa finna, Af hvilken tröst kan rinna.

8. Ja, deras lärare Med hjertans hugnad se, At Guds bud bli åtlydde, Och de med seger prydde, När ondskan varder bunden, Och saligheten vunnen.

9. Ack HErre! hör min röst; Du är min enda tröst: Befrämja Christi rike, Och satan hädan vike! Lät mig däruti vara En lem, den du försvarar.

10. Ty tjena dig en dag, Är sällare behag, Än hela verldsens glädje; Ja, om du vil tilstädja, At jag din husdörr vaktar, Jag all ting då föraktar.

11. Du är min sol i köld, I strid är du min sköld: Min tro kan du uptända, All fara från mig vända, Mig nåd och ära gifva Och låta salig blifva.

Suomennos 1700:

W 68. O kuinka ihanat Asuinsias ovat, Sä herrain Herra suuri, Siel' sielun ruokit juuri Sun pyhän sanas makeull', Jost' kiitän sinua riemull'.

2. Mun sielun halajaa Sinn' mennä ainiaan: Siell' löydän lohdutuksen, Ja vaivois virvoituksen: Mun sielun', ruumiin' Herrass' Iloitsee monin kerran.

3. Kuin pienet lintuset Kyll, kiiruust' rientävät Taas poikans' tykö pesään, Jonk' tehneet ovat vesaan: Niin sielun' alttaris tykö Ain' halaa, Jumal', pyynnöss'.

4. Siell' saa, o Jesuinen! Tykönäs sieluisen' Ain' autuaass' levoss' olla Ja veisat' kuninkaalle Kyll' kiitos-virren heliän, Ja tahtos jälkeen elää.

5. O kuinka autuaat Ne on, kuin asuvat Huoneessas, tahtoin kiittää Sun hyvyyttäs, ja liittää Toivons' sun sanas päälle, Kuin avun tuottaa heille.

6. Kanss' ovat autuaat, Jotk' alat' katsovat Päälle Herran hyvän turvall', Ja vaeltavat kunniall', Kanss' toivon ristins' kantaa, Odottain avun antoo.

7. Vaikk' surun pikarist' Saa karvaast' niell' välist', Usein itkee ja huokaa, Ett' kyyneleet on ruokan': Heill' kuitenk' elämän lähteest' Lohdutus vuotaa runsaast'.

8. Niin myös opettajans' Näkevät iloissans' Lain Herran seuratuksi, Ja sodan voitetuksi. Jost' pahuus suunsa tukkee, Ja autuus kansalle kulkee.

9. Ah Herra Zebaoth! Rukouksen' korviis ot', Levitköön valtakuntas, Saatan' paetkoon kauvas, Suo jäsenes mun olla, Ja autuaast' täältä kuolla.

10. Yks' päivä parempi Huoneessa Herrani, Kuin kaikk' maailman ilo, Kuin nopiast' poijes kimmoo; Mä oven vartiana Sull' tahtoisin olla aina.

11. Mull' aurinko vilussa, Ja vielä sodassa, Sä olet kilpi vahva, Jonka päälle luottaa mahdan; Sä minull' kunnian kannat, Ja autuaan lopun annat. Amen.

Uudistusyrityksiä olivat: Ign 156, Cleve 32, Wikström 13 B, joista johtuivat U 513, 514, 515, Lindström 68. Komitea käytti muutamia kohtia edellämainituista laatiessaan omaa muodostustaan:

1867: 68. Ah, kuinka ihana On huonees, Jumala! Saan siellä sanaas kuulla, Sydämellä ja suulla Sun ylistää totuuttas, Ja kiittää laupeuttas.

2. Siis sinne ainiaan Sieluni halajaa; Saan siellä lohdutuksen, Vaivoissa virvoituksen; Sä yksin, Jumalani, Iloitat sieluani.

3. Kuin lentää lintunen, Pesäänsä pääskynen Vaaroja välttääksensä, Lepoa löytääksensä, Niin huoneesesi tulla On halu suurin mulla.

4. Ah, siell', o Jesunen, Saa luonas sieluisen', Levossa autuaana, Kuunnella rauhan sanaa, Ihailla armos pöytää, Ja virvoitusta löytää.

5. Ne ovat autuaat, Kuin majaas astuvat Halulla hartahalla, Mielellä palavalla Sun armoasi saamaan, Tahtoas noudattamaan.

6. Myös ne on autuaat, Kuin Herraan turvaavat, Ja ahdistusten alla Uskolla vakavalla Ristinsä toivoin kantaa, Herralle huolens' antaa.

7. Jos vaiva toisinaan Heit' aivan ahdistaa, Ja maahan tahtoo painaa, Niin Herra avun lainaa, Osoittaa laupeutta, Iloksi murheen muuttaa.

8. Ja opettajansa Näkevät ilolla Hedelmän sanan hyvän Ainian enentyvän, Totuuden vallitsevan, Ja valheen vaikenevan.

9. O Herra Sebaot, Meist' torju turmiot, Levitä valtakuntas, Karkoita paha kauvas; Suo jäsenes mun olla, Täält' autuaasti kuolla!

10. Yks päivä parempi Huoneessa Herrani, Kuin ilo kaiken mailman, Katoova varjon lailla, Vaikk' oven vartiana Olisin siellä aina.

11. Aurinko vilussa ja kilpi sodassa Sä olet mulle vahva, Johon mä luottaa mahdan; Sä mulle kunnian kannat, Autuaan lopun annat.

Vertaa U 515: 3:

„Kuin lentää kiiruinen Pesäänsä lintuinen, Vaaroja välttääksensä, Lepoa löytääksensä;" ja

U 513: 5:

„Ne ovat autuaat Kuin majaas astuvat Mielellä puhtahalla Halulla palavalla, Armosa kasvamahan, Tahtoas noudattamaan."

Nykyisen muotonsa ovat saaneet 1867 v. 3, 1872 L I v. 4; 1880 vv. 5—9, 11; 1886 vv. 1, 2 ja 10.

Ps. 84, Wr 76, W 68, Ign 156, U 513, 514, 515, 1867: 68, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 325, Sr 129, R 1936: 225.

178. Kun Kristus otti kastehen, Nöyrästi sillä näyttäin. 7 v.

M. Luther 1483—1546. J. Suomalainen † 1588. K. M. Kiljader 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

M. Lutherin virsi:

Klippgen, s. 56. Ein Geistlich Lied / Von vnser heiligen Tauffe / Darin fein kurtz gefasset / Was sie sey? Wer sie gestifftet habe? Was sie nütze? etc. D. Mart. Luther.

2. Christ vnser HErr zum Jordan kam nach seines Vater willen / Von S. Johans die Tauffe nā sein werck vñ ampt zurfüllē / Da wolt er stifften vns ein Bad / Zu waschen vns von sünden / Erseuffen auch dem bittern Tod / Durch sein selbs Blut vnd Wunden / Es galt ein newes Leben.

3. So hört vnd mercket alle wol / was Gott heisst selbs die Tauffe. Vnd was ein Christen gleuben sol / zu meiden Ketzer hauffen. Gott spricht vñ wil / das wasser sey Doch nicht allein schlecht Wasser. Sein heilgs Wort ist auch dabey / Mit reichem Geist on massen. Der ist alhie der Tauffer.

4. Sölchs hat er vns beweiset klar / Mit Bilden vnd mit Worten / Des Vaters stim man offenbar / daselbs am Jordan horte. Er sprach / Das ist mein lieber Son / An dem ich hab gefallen / DEN will ich Euch befolhen han / das jr IN höret Alle / Vnd folget seinem Leren.

5. Auch Gottes Son hie selber steht In seiner zarten Menscheit. Der heilig Geist ernider fert / In Taubenbild verkleidet. Das wir nicht sollen zweiueln dran / Wenn wir getauffet werden / All drey Person getauffet han / Da mit bey vns auff Erden / Zu vohnen sich ergeben.

6. SEin Jünger heisst der HErre Christ / Geht hin all Welt zu leren / Das sie verlorn in Sünden ist / Sich sol zur Busse keren. Wer gleubet vnd sich teuffen lesst / Sol dadurch selig werden / Ein newgeborner Mensch er heisst / Der nicht mehr könne sterben / Das Himelreich sol erben.

7. WEr nicht gleubt dieser grossen Gnad / Der bleibt in seinen Sünden / Vnd ist verdampt zum ewigen Tod / Tieff in der Hellen grunde. Nichts hilfft sein eigen heiligkeit / All sein Thun ist verloren / Die Erbsünd machts zur nichtigkeit / Darin er ist geboren / Vermag jm selbs nichts helffē.

8. Das Aug allein das Wasser siht / Wie Menschen Wasser giessen / Der Glaub im Geist die krafft versteht / Des Blutes Jhesu Christi. Vnd ist für im ein rote Flut / Von Christus Blut geferbet / Die allen Schaden heilen thut / Von Adam her geerbet / Auch von vns selbs begangen.

Ruotsinnos 1543:

Wr 12. Vår HErre Christ kom til Jordan, Alt som Gud Fader ville, At låta sig döpa af Sanct Johan, Och all rättvisa upfylla. Det saliga bad han stiktade då, Som vi nu döpelse kalla; I hvilko han oss ville två, Bårttaga synder alla, Genom sin död och pina.

2. Döpelse är, det tro förvisst, Så månd oss Skriften lära, Et vatten, som tager bårt all vår brist, Det ingen kan umbära. Vatten är det väl, så säger Gud: Dock icke vatten allena: Därmed är ock Guds Ande och bud, Som gör af synder rena. Gud sjelf är den oss döper.

3. Det skedde alt för våra skuld, Af himmelen lät sig höra Gud Fader, som är oss så huld, Han lärde hvad vi skole göra, Och sade: denne är min Son, Som jag hafver kär öfver alla, En HErre och Konung i himmels thron; Til honom skolen j eder hålla; Edar Mästare skal han vara.

4. Då öpnades ock den himmel skär, Guds Anda såg han nedkomma, I dufvo hamn på JEsum där, Blef han med mycken froma. Ty skole vi tro fullkommelig, När vi döpelse anname, At det oss gifva samfallelig, Fader, Son och Helge Ande Guds Tempel vi då blifve.

5. Christus i hela verlden ut Sina Lärjungar sände; Och böd dem lära synda-bot, Och alla sig omvända, Til Tron, och låta döpa sig: Guds

nåd man så förvärfver, Och blifver alla synder qvitt, Det eviga lifvet ärfver; Väl den som det kan göra.

6. Den icke tror hvad Gud här böd, Han blifver uti sine synd, Och är fördömd til evig död: Honom hjelper då ingalund Hans gerning eller egen kraft, Eller ock något kreatur, I syndene är han förtapt: Ty han är ond utaf natur, Kan sig ej sjelfver hjelpa.

7. Ej kan här ögat annat se Än vatten, som kroppen renar: Dock verkar uti själene Anden, som tron det menar. Det är för henne en salig flod, Som helar krankheter alla, Som färgad är med Christi blod, Som smakade dödsens galla. Honom ske pris och ära!

Jaakko Suomalainen käytti suomennokseensa osaksi saksalaista, osaksi ruotsalaista tekstiä:

W 15. Herra Christus tuli Jordanill, Isänsä tacto täyttämän, Ia ottaman Castel Johanild, Vanhurscaut nin päättämän. Silloin Caste ia pudhistus, Säättin ia vahuistettin Se on elämän uudhistus, Ioll syndi voimattomax tectin, Christuxen veren cautta.

2. Sijs tiedhä ia ymmärdhä nyt Mikä pyhä Caste ombi, Quin pois pyhki halud häijyd, Ia Jumalan lapsix luopi. Vesi on se, sano Jumala, Ei cuitengan palias vesi, Sijn on sanan cans hengi sala, Quin riettaudhes pois pese, Idzep Jumal meit casta.

3. Tutkistelcamme mös melkiäst Mitä Christuxen Castes tapaht. Isä huusi taiuast selkiäst, Ett se maan päällä caiaht: Tämä on minun racas Poican, Ioca minun mielen tietä, Händä cuulcat eliaican, Ej hän teit tadho viettä, Seuratcat hänen oppins.

4. Poica ruumins cans seisoi nächten Johannexen tykön vedhes. Kyhkyisen muodholla leten. Pyhä hengi tuli edhes. Sijs vscocam täydhelisest Cosca me castet pydhäm, Ett sijn on yximielisest Isä, Poica, Hengi pyhä Iotc tactouat meis asu.

5. Christus oman oppins cautta Tactons annoi meil tietä Käsk cansaa väärydhest autta, Ia vscon heitä vetä Anda heitäns nijn castetta, Ia pyytämän Christuxen omax Näimb autuus meill annetan Tullan mös Jumalan poiax Näitä sä iodhata mieles.

6. Ioca näit ei tadho vsco Hän synnisäns aina pysy, Pahus ia cuoleman pusco Hänen heluettin aija ia sysi, Sield hän ei suingan vluos pääs Oman voimansa cautta, Ej työ toimi, ej yxikän miäs Händä mös taidha autta, Piru hänen vastan otta.

7. Vedhen silmä täsä näke Quin ruumin puctax saatta, Sielun sana kircax teke Pyhän hengen voiman cautta, Tällä sijs teruelisel vedhel Taudhit pois pyhitän sielust Sill se on secoitet verel Quin tiuckui Christuxen kyliest, Olcon hänen suuri kijtos.

K. M. Kiljander muodosteli virren uudelleen (käsikirj.):

15. Kristus hän tuli Jordaniin Isänsä käskyn käyttäin, Johannekselta kastettiin Vanhurskautta täyttäin. Niin pyhitti Hän kastehen, Ku synnit hukuttaapi, Ja elämähän uutehen Hän meitä johdattaapi Pyhän verensä kautta.

2. Siis tiedä nyt ja ymmärrä Mik' ompi pyhä kaste, Se, jok' on synnit pyyhkivä Ja armon ensi-aste, Se vesi on ja kuitenkaan Ei paljas vesi, sana Ja henki siinä salataan, Se meit on puhdistava; Meit' itse Herra kastaa.

3. Kun Kristus otti kastehen Sen tiedämme sanasta, Isänsä ääni selvälleen Näin kuului tavahasta: Täm' on se rakas poikani, Johonka

mielistynyt Mä olen, rakkauteni Häness' on ilmestynyt, Siis häntä seuratkaatte.

4. Myös silloin avonaisesta Taivaasta Pyhä Henki, Juur kyyhkyläisen haahmossa Ilmestyin, alas lenti. Niin uskokaan' siis kastehen, Kun saamme, että aina Jumala kolmiyhteinen Siin asuu, armon lainaa Ain' uskovaisillensa.

5. Apostoleita maailmaan Lähetti Kristus kansaa Opettamaan ja kastamaan Saarnamaan kuolostansa: Ett sillä meille armostaan Elon hän osti aivan. Jok' uskoo sekä kastetaan, Periä saapi taivaan Ja autuuden ijäisen.

6. Ken näit' ei tahdo uskoa, Se synnissänsä pysyy, Ja hänen hylkää Jumala, Hänest' ei enää kysy. Ei omiin töihin uskallus Voi häntä kurjaa auttaa; Niin tulee kaikki turmellus Juur perisynnin kautta Ja kadotukseen saattaa.

7. Veden vaan silmä nähdä saa, Mi ruumiin puhdistaapi, Mut sana Hengen voimalla Se sielun kirkastaapi, Ja sille veren Kristuksen Se näyttää kastehessa, Punaisen meren totisen, Sen, jonka syvyydessä Maailman synti hukkuu.

Komitean korjailemana siitä tuli 1867: 15.

Nykyisen muotonsa saivat: 1880 säkeistöt 2—7 ja 1886 säkeistö 1.

W 15, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 12, 13, Sr 138, Knapp 857, Kurv. 272.

179. Sun nimees, Isä, Poika, Henki, Mä olen saanut kasteeni. 6 v.

Joh. Jak. Rambach 1693—1735. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen professorin ja superintendentin J. J. Rambachin virsi:

Ev. Ges. 197. Ich bin getauft auf deinen Namen, Gott Vater, Sohn und heil'ger Geist, Und so ist Alles Ja und Amen, Was mir dein theures Wort verheisst. Ich bin in Christum eingesenkt, Der mich mit seinem Geist beschenkt.

2. Du hast zu deinem Kind und Erben, Mein lieber Vater, mich erklärt; Du hast die Frucht von deinem Sterben, Mein treuer Heiland, mir gewährt. Du villst in Noth und Seelenpein, O guter Geist, mein Tröster sein.

3. Ich habe, Herr, mich dir verschrieben, Und angelobt, mich dir zu weih'n, Dich als mein höchstes Gut zu lieben, Treu und gehorsam dir zu sein. Dem Dienst der Sünde sagt' ich ab, Da ich mich dir zu eigen gab.

4. Mein treuer Gott, auf deiner Seite Bleibt dieser Bund wohl feste steh'n, Wenn aber ich ihn überschreite, So lass mich nicht verloren geh'n. Wo ich verliess die rechte Bahn, Nimm wieder mich zu Gnaden an.

5. Ich gebe dir, mein Gott, auf's Neue Leib, Seel' und Geist zum Opfer hin. Erwecke mich zu steter Treue, Dein Geist regiere meinen Sinn. Weich', eitle Lust, du Sünde, weich', Gott hört es, jetzt entsag' ich euch.

6. Befestige dies mein Versprechen, Mein Vater, und bewahre mich, Dass ich es niemals möge brechen, Mein ganzes Leben preise dich. Gott meines Heils, sei ewig mein, Und lass mich stets dein eigen sein.

Julius Krohnin suomentama 1880: 15 b.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen; ainoastaan 5:nnessä säkeistössä „mielen'" muutettiin 1886 sanaksi „ruumiin'" ja „Oi" „O":ksi.

1880, 1883, Knapp 860.

180. O armon merta ihmeellistä, Kuink' voimakas sen vesi on! 6 v.

Benj. Schmolck 1672—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen papin Benj. Schmolcken virsi:

Knapp 858. Du unerforsclich Meer der Gnaden, Wie selig ist dein Wasserbad! Es heilet an mir allen Schaden, Den Adams Fall verursacht hat. Die Sündflut gehet überhin, Wenn ich in dieser Arche bin.

2. Wie gross sind, Jesu, deine Gaben! Du kommst mit Wasser und mit Blut; Und wenn wir diese Schätze haben, So erben wir das höchste Gut. Wenn ich damit gezeichnet bin, Hab' ich den Himmel zum Gewinn.

3. Was frag' ich nach der eiteln Ehre? Ich bin des Allerhöchsten Kind, Weil ich in derer Zahl gehöre, Die aus Gott selbst geboren sind. Kein Ehrenstand ist diesem gleich; Das ist mein Recht zum Himmelreich.

4. Du schreibest mich ins Buch des Lebens, Du meines Lebens Leben, ein. Ach lasse mich doch nicht vergebens In deinen Tod getaufet sein; Ja schreibe mich so kräftig an, Dass mich kein Fluch vertilgen kann!

5. Hab' ich dir Herz und Hand gegeben, So gieb mir, Jesu, deine Gnad, Auch dem Versprechen nachzuleben, Das mir dein Geist versiegelt hat! Des Satans Werk und Wesen sei Kein Hindernis an meiner Treu'!

6. Erhalte mich durch deine Taufe In deiner Auserwählten Zahl Und führe mich in meinem Laufe Vom Irdischen zum Himmelssaal, Dass ich hoch über Tod und Weh Dort einst im Lebenslande steh'!

Virrestä on lyhennyetty (4 v.) ruotsinnos kirjassa „Förslag Till Kyrko-Sånger, Upsala 1793": 394: „O! kärleks-djup! o! nådes källa! Hur saligt är det helga bad". Tämän on suomentanut H. G. Krusberg (käsikirj. X 31/33): „O armon lähde elon virta! Josa mä pestin pyhyteen" (6 v.). J. Tengströmin korjaamana tuli siitä U 212: „Jo lasna löysin puhdistuksen Virroisa veden elävän" (7 v.).

Uuden suomennoksen teki E. Lönnrot:

L 43: 25. O ihmeellinen armon meri! Vetesi ompi verraton; Se huuhtoo kaiken vian erin, Kun Adamista tullut on; Sen tulva synnin hukuttaa, Mun Noan lailla pelastaa.

2. O Jesus, lahjojasi noita Niin vedessä kuin veressä! Se, kell' on niitä tavaroita, Saa valtakunnan periä, Ken merkittynä niillä on, Se käypi taivaan ilohon.

3. En huoli mailman kunniasta, Taivaassa mull' on suku suur: Isästä ylen korkiasta Mä synnyin, Jumalasta juur; Ken etseis maasta kunniaa, Kun periäkseen taivaan saa?

4. Kun nimeni, o Herra, totta Sun kirjahas on otettu, Niin auta, ett'en olis suotta Mä kuolemahas kastettu, Ja katso, ett'ei kenkään sais Elämän kirjasta mua pois!

5. Kun sulle annoin sydämeni, Suo, Herra, mulle armosi Se lupauksen' täyttääkseni, Kun Henkesi nyt lukitsi, Niin ett'ei saatan juonillaan Mua pettää saisi milloinkaan!

6. Mua yhdistä nyt kastees kautta Sun uskovaistes liittohon Ja maasta vaeltamaan auta Mua taivaalliseen elohon! Niin kautta Jordanin mä käyn, Elämän maassa luonas näyn.

Viimeinen säkeistö tuli melkein sellaisenaan nykyiseen. Muut saivat uuden asun 1880: 15 c. Nykyisen muodon saivat 1880 vv. 3, 5 sekä 1886 vv. 1, 2, 4, 6.

Knapp 858, U 212, L 43: 25, 1880: 15 c, 1883.

181. Suo, Isä, tälle lapselle Sun siunaukses, ota se. 4 v.

Joh. Bornschürer 1625—1677. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen pappismiehen Joh. Bornschürerin virsi:

Russl. 261. Gott Vater, höre unsre Bitt', Theil' diesem Kind den Segen mit, Erzeig' ihm deine Gnade. Es sei dein Kind: Nimm weg sein' Sünd', Dass ihm dieselb' nicht schade.

2. Herr Christe, nimm es gnädig auf Durch dieses Bad der heil'gen Tauf' Zu deinem Glied' und Erben; Damit es dein Mög' allzeit sein, Im Leben und im Sterben.

3. Und du, o allerwerthster Geist, Mit Sohn und Vater gleich gepreist, Wollst gleichfalls auf uns kommen; Damit zur Stund In deinen Bund Dies Kind werd aufgenommen.

Nach der Taufhandlung.

4. O heilige Dreieinigkeit, Dir sei Lob, Ehr und Dank bereit Für diese grosse Güte Gieb, dass dafür Wir dienen dir; Vor Sünden uns behüte.

E. Lönnrot suomensi virren 1874:

L 43: 23. Suo, Isä, tälle lapselle Sun siunaukses, ota se Lapsekses armoihisi; Tee puhtaaks hän synnistähän, Se ett' ei hukuttaisi!

2. O Jesus, kautta kasteesi Se ota jäseneksesi, Perintölapseks kanssa, Ett' olisi ain' omasi Eläissä kuollessansa!

3. Ja Pyhä Henki, Jumala Kanss' Isän, Pojan voimassa Suuri ja yhtäläinen, Sun liittohos nyt ottaos Tää lapsi pienukainen!

Kasteen jälkeen.

4. O pyhä kolmiyhteys, Sun olkoon kiitos, ylistys, Myös tästä armostasi; Suo että me ain elämme Noudattain tahtoasi!

Virsi tuli melkein muuttamattomana nykyiseen (vv. 2 ja 4 sellaisinaan).

L 43: 23, 1880: 15 d, 1883, L II 417, L III.

182. Tyköni lasten sallikaa, Vaan tulla kieltämättä! 3 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 12. Låt barnen komma hit till mig, Förmener dem det icke: Du sagt det, Jesu, och till dig Vi tröstligt barnen skicke. Med tro på löftet af din mund, Som aldrig kan bedraga, Vi döpe dem till ditt förbund, Att du dem må upptaga Och från all synd rentvaga.

2. Här är den rätta lifsens saft, Den ingen du förmenat, Ett vatten med din Andas kraft Uti ditt ord förenadt, Ett bad, deri din dyra blod Osynligt sig nedsänker, En nådens icke vredens flod, Som gamla menskan dränker, Men lif den nya skänker.

3. O Jesu, till ditt helga dop Låt samlas folken vida, Föröka dina trognas hop, Lär dem ditt namn utsprida; Att snart på hela jorden här Din seger måtte vinnas, Ett fårahus, en herde kär I helig endrägt finnas, Och saligheten vinnas.

Julius Krohnin suomennos:

1880: 15 e. „Tyköni lasten sallikaa Vaan tulla kieltämättä!" Näin lausuit, Jesus, luottain saa Siis haltuus lapset jättää. Me tuomme kasteliittohos Nyt tätä pienokaista; Se omaksesi ottaos, Suo armos sille paistaa, Autuuttas suo sen maistaa!

2. Kuolosta vaan tää verraton Elämän vesi auttaa, Ves', johon Henkes voima on Vuotanut sanan kautta; Tää kylpy, jossa veres suo Pyhyyttä, puhdistaapi; Tää armon vuo, ei vihan vuo, Syntimme hukuttaapi Ja vanhat uudeks saapi.

3. Kaikk' kansat, Jesus, kokoa, Kasteelles heitä auta; Sun pyhä nimes julista Sun uskovies kautta; Niin että yli kaiken maan Sun valtas leviäisi, Yks lauma ois, yks paimen vaan, Veljinä elettäisi Ja autuus perittäisi.

Värsyt 1 ja 3 tulivat sellaisinaan nykyiseen; v. 2 sai nykyisen muotonsa vasta 1886.

Rbg 12, 1880: 15 e, 1883, Sr 137.

183. Kun Kristus sanans saarnata Käsk' yli kaiken mailman. 4 v.

Jaakko Suomalainen † 1588. A. B. Roos 1824—1873.

J. Suomalaisen virsi:

W 16. Christus käski sanans saarnatta Ymbär mailman caiken, Hän nijdhen pääl lupa armatta Jotc sen vastan ottauat taiten, sen cautt sielut virghotetan, Synnist ia pirust kiruotetan, Saadhan iällens Jumalan armo.

2. Vaan Ihminen heicko ia paha Eij sitä vsco taidha, Sill Christus töisäns ain vahua Käsk ripis andex ne anda, Pappi sijs Christuxen puolest Päästä synnist ia pirun iuonest, Jos se vscol otetan vastan.

3. Mitä maan pääl päästetän Se on mös taiuas päästet, Mitä tääl sidhotan säästetän Se ylhäl on sidhot ia säästet, Iong synnit tääl andex annetan, Sen pääl eij taiuas canneta, Nijmb Christus idze sano.

4. Ota sijs vastan Herran sana Sekä ripis että saarnas, Se ombi luia ia vahua. Pirun mielest on sangen caruas, Sanan sua aina totuta, Se sielu aina lodhutta, Sen edhest Kijttäkäm HERra.

A. B. Roos muodosteli virren uudelleen. Korjailtuna siitä tuli:

1867: 16. Kuin Kristus sanan saarnattaa Lähetti kaikkeen mailmaan, Hän niitä lupais armahtaa; Jotk' ottavat sen vastaan; Se sana sielut virvoittaa, Ja perkeleestä kirvoittaa, Julistain Herran armon.

2. Nyt Kristus kyllä totuus on, Ja sanansa on vahva, Vaan ihminen on kelvoton, Sit' omistamaan arka; Siis synninpäästön asetti Myös Kristus, itse opetti, Mi voima ompi sillä.

3. Mik' on maan päällä päästetty, Se myös on taivahassa; Ja siellä on se sidottu, Kuin sidottihin maassa; Jos täällä anteeks annetaan, Ei siellä päälle kanneta; Sen usko omistaapi.

4. Siis ota Herran sanana Nyt Herran sana aina, Ja pidä sangen vahvana, Se lohdutuksen lainaa; Se synnin, pirun karkoittaa, Sun uuteen eloon virvoittaa, Ja avaa sulle taivaan.

Virsi tuli pienin muutoksin nykyiseen.

W 16, 1867: 16, 1871, L I, II, 1880, 1883.

184. Avaa näiden lasten huulet Sua, Herra, kiittämään. 7 v.

S. L. Ödmann 1750—1829. E. Lönnrot 1802—1884.

Jumaluusopin professorin Upsalassa Samuel Lorentz Ödmannin virsi:

R 356. Du, som i ditt ord förkunnar, Att ditt hjerta gläder sig Åt ett lof från barnens munnar! Möt nu dem, som nalkas dig. Låt, o Jesu från din höjd Nådens ljus och himlens fröjd Kraftigt deras hjertan gläda, Som nu till ditt altar träda!

2. Af din kärlek här de njuta Himmelsk salighet och tröst. Må det blod, du lät utgjuta, Nu förvara deras bröst. Deras ljus och styrka blif, Deras hopp och deras lif. I ditt blod, ack! låt dem renas, Och i tron med dig förenas!

3. Milde Jesu! från det höga Anse med barmhertighet Dessa tårar från ett öga, Som ännu ej skrymta vet. Här till dig, som allt förmår, Herre! med förtröstan går Hjertats tysta suck, som beder Och ditt bistånd kallar neder.

4. Du, från lifvets första dagar, Vård om dessa hjertan bar. Deras oskuld dig behagar; Blif dess styrka och försvar. Gif att de, från denna stund, Slutna uti ditt förbund, Ömt på dina armar bäras Och utaf din kärlek näras!

5. Milde Jesu! dem ledsaga På den väg, dem förestår. Låt ei verldens kärlek draga Dem ett steg från dina spår! Gif, af ditt försoningsblod, Dem i faran kraft och mod. Låt din kärlek, om de falla, Dem till skyndsam bättring kalla!

6. Då till himmelsk glädje röras Dessa frälsta barnens bröst, Må ifrån ditt tempel höras Allas vår förenta röst; Pris ske dig, som, med ditt ord, Ger ännu wid nådens bord Nya lemmar åt din kyrka, Att med trogna bröst dig dyrka!

Vanhin suomennos tästä on P. J. Ignatiuksen: Ign 175: Armahtaja lasten laupias, Ylimmäinen ystävä 6 v. J. Tengströmin muodostamana siitä tuli U 612: Avaa Herra! lastes huulet Veisaamaan Sun kiitostas. 6 v.

E. Lönnrot suomensi sen uudelleen: L 86: 31 A:

Lisäys 1868: 416. Avaa näiden lasten huulet Sua, Herra, kiittämään, Koskas mielelläsi kuulet Heidän ylistystähän; Ilahuta sielunsa Läsnäolos tunnolla, Kuin nyt käyvät ensi kerran Armoatriallas, Herra!

2. Rakkautes saattakohon Heissä uskon elävän, Veres voima tuottakohon Rauhan sydämissähän; Ole heillä elonaan, Ilonaan ja valonaan; Henkes johdelkohon heitä Käymähän elämän teitä!

3. Jesus, runsas armon lähde, Autuutemme ainoinen, Katso laupeutes tähden Näiden lasten puolehen; Herra kaikkivaltias, Ole heille armias, Kuule heidän rukouksensa, Hiljaisetkin huokauksensa!

4. Kasteessa jo heitä kannoit, Jesus, armohelmoissas, Lupauksen heille annoit, Vakuutuksen armostas; Siis nyt heitä huomassas, Pidä armosuojassas, Käsissäsi heitä kanna, Rakkauttas tuta anna!

5. Anna, Herra, Henkes heitä Tahtos tiellä taluttaa, Etsiskellä eksyneitä, Väsyneitä virvoittaa; Auta heitä ainiaan Kiusaukset voittamaan, Anna vasten synnin soimaa Sieluns' tuta veres voimaa!

6. Kaikki näiden lasten kanssa Veisatkaamme ilolla, Itsekukin kohdastansa, Herrallemme kiitosta, Joka sielut ravitsee, Uskovilleen taritsee Itsens' leivän, viinan alla Armopöydän atrialla!

1871: 417:ään tuli lisää säkeistö:

5. Vaikka usein synnin teille Liitostaan he luopuivat, Suo se, Herra, anteeks heille, Kuin he hartaast' anovat, Surevina syntejään, Voimaa uuteen elämään, Sydämensä uudistusta, Sieluillensa siunausta.

Tämä säkeistö lienee E. Lönnrotin laatima.

Pienin muutoksin tästä tuli nykyinen.

R 356, Ign 175, U 612, L 86: 31 A, Lisäys 1868: 416, 1871: 417, L I, II, III, 1880, 1883.

185. Jesus, itse sydäntäni Joudu valmistamahan. 4 v.

Fr. M. Franzén 1772—1847. E. Lönnrot. 1802—1884.

Hernösandin piispan Frans Mikael Franzénin virsi:

R 352. Kom, o Jesu! väck mitt sinne, Och bered mig med ditt ord Till den stund, som snart är inne, Då jag framgår till ditt bord: Ack! det bordet, dit du stiger Kärleksfull från himlen ner Och till salighet inviger Den, som dig sitt hjerta ger!

2. Dig mitt hjerta vill jag gifva: Låt det helgas af din nåd. Din för alltid vill jag blifva: Led mig i din Andes råd. Du, som ej försköt den späda! Nu min ungdoms tillflykt var, När jag i en verld skall träda, Der så mången vilse far!

3. Låt ditt ljus så för mig skina, Att jag går den rätta stig. Påminn mig din död och pina, Då en afväg frestar mig. Låt mig djupt i själen fatta, Hur du lidit för min skuld, Och din kärlek högre skatta, Än all verldens makt och guld!

4. Låt mig höra, hur du säger: „Kom mitt barn, och blif hos mig! Ingen bättre vän du äger, Än den vän som dött för dig!" Ja, mitt rörda hjerta känner, Att din Ande är mig när. O! jag vill, bland dina vänner, Följa dig och ha dig kär.

Vanhin suomennos siitä on: P. J. Ignatiuksen: Ign 173: Tule Jesu! ennättämään Sydäntäni armollas, 4 v. J. Tengströmin muodostamana siitä tuli U 606: Tule, Jesu! sydäntäni Armo-liittoos saattamaan, 4 v.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen: L 86: 34 D:

Lisäsys 1868: 419. Jesus, itse sydäntäni Joudu valmistamahan Pöytähäs mun päästessäni Vieraaks armoatrian, Jossa taivaan hekumalla Sieluani virvoitat, Itses leivän, viinan alla Uskovilles lahjoitat!

2. Sulle annan sydämeni, Pyhitä se armollas, Omanas ain' ollakseni, Kasvaa rakkaudessas! Autit, Herra, tähän asti, Kaitsit mua ainiaan, Auta! nytkin armiaasti, Älä heitä milloinkaan!

3. Kuin maailman pahat tavat, Lihan himot, saatanas Syntiin mua viekoittavat, Suo, sun piinas, kuolemas, Jonka kärseit Synneistäni Naulittuna ristihin, Vieroittaisi mielestäni Haukutukset syntihin!

4. Holhoo mua, paimen paras, Kaitse lammaslaumassas; Suo mun kuulla äänes armas, Olla aina seurassas; Ilahuta sydäntäni Itses läsnäololla, Jesus, paras ystäväni, Älä hyljää minua!

Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

R 352, Ign 173, U 606, L 86: 34 D, 1867: 419, 1871: 420, L I 16 e, 1880: 16 d, 1883, R 1936: 242.

186. Jesus Kristus elämämme, Lunastaja synneistämme. 12 v.

Joh. Huss 1373—1415. M. Luther 1483—1546. Olaus Petri 1493—1552. J. Suomalainen † 1588. A. B. Roos 1824—1873. Julius Krohn 1835—1888.

Uskonpuhdistuksen edelläkävijän Joh. Hussin virsi:

Klippgen, s. 67. Jesus Christus, nostra salus / quod reclamat omnis malus / nobis in sui memoriam / dedit hanc panis hostiam.

2. O quam sanctus panis iste / tu solus es, Jesu Christe / caro cibus sacramentum / quo non majus est inventum.

3. Hoc donum suavitatis / caritasque deitatis / viritutis eucharistia / communionis gratia.

4. Ave deitatis forma / dei unionis norma / in te quisque delectatur / qui de fide speculatur.

5. Non est panis, sed est deus / homo liberator meus / qui in cruce pependisti / et in carne deficisti.

6. Non augetur consecratus / inconsumptus fit mutatus / nec divisus in fractura / plenus deus in statura.

7. Esca digna angelorum / pietatis lux sanctorum / lex moderna approbavit / quod antiqua figuravit.

8. Salutare medicamen / peccatorum revelamen / pasce nos, a malis leva / duc nos, ubi lux est tua.

9. Caro cibus, sanguis vinum / est misterium divinum / Huic sit laus et gloria / in seculorum secula.

Liittyen siellä täällä Hussin esikuvaan laati Luther virtensä:

S. Johannes Hussen lied, gebessert:

Beckman, s. 406. JHesus Christus, vnser Heiland, Der von vns den Gottes zorn wand, Durch das bitter leiden sein Halff er vns aus der hellen pein.

2. Das wir nimer des vergessen Gab er vns sein leib zu essen, Verborgen im brod so klein, Vnd zu trincken sein blut im wein.

3. Wer sich wil zu dem tisch machen, Der hab wol acht auff sein sachen: Wer vnwirdig hinzu geht, Für das leben den tod empfeht.

4. Du solt Gott den Vater preisen, Das er dich so wol wolt speisen Vnd für deine missethat In den tod sein Son geben hat.

5. Du solt gleuben vnd nicht wancken, Das ein speise sey den krancken Den jr hertz von sunden schwer Vnd für angst ist betrübet seer.

6. Solch gros gnad vnd barmhertzigkeit Sucht ein hertz in grosser erbeit: Ist dir wol, so bleib dauon, Das du nicht kriegest bösen lohn.

7. Er spricht selber: Kompt jr armen, Lasst mich vber euch erbarmen: Kein artzt ist dem starcken not, Sein kunst wird an jm gar ein spot.

8. Hetstu dir was kund erwerben, Was dürfft ich denn für dich sterben? Dieser tisch auch dir nicht gilt, So du selber dir helffen wilt.

9. Gleubstu das von hertzen grunde Vnd bekennest mit dem munde, So bistu recht wol geschickt Vnd die speise dein seel erquickt.

10. Die frucht sol auch nicht aus bleiben: Deinen nechsten soltu lieben, Das er dein geniessen kan, Wie dein Gott an dir hat gethan.

Virrestä on Olaus Petrin vapaa ruotsinnos 1530:

Wr 14. JEsus Christus är vår hälsa, Som oss alla ville frälsa; Med sin pino och bittra död, Frälste han oss af dödsens nöd.

2. At vi honom ej förgäta, Gaf han oss en spis at äta, Under bröd lekamen sin, Och gaf oss dricka sit blod i vin.

3. Med den spis vil han oss trösta, At vi äre återlösta. Där skole vi fast tro uppå, Och så til denna Nattvard gå.

4. Skal här något godt af varda, Skal man sig om trona vårda, Tro, at han är i detta bröd, Som för oss hafver lidit död.

5. Vil man ej i missbruk falla, Men det rätta sättet hålla; När man då går till Christi bord, Skal förkunnas Guds helga ord.

6. Så är det ock Christi vilje, At vi detta ej åtskilje; Utan dricke alle hans blod, Som äte denna Nattvard god.

7. Man skal sig ock sjelf betrakta, Och uppå sin saker akta. Den ovärdig här til går, För lifvet han här döden får.

8. Så skal du ock här begrunda, Och det tvifla ingalunda, At din synd är afplanad grant; Dess får du här en vissan pant.

9. Din synd Christus på sig lade, Och dermed han til dig sade: Kom til mig du, som syndig är, Dina synder jag på mig bär.

10. Där skal du dig hårdt vid hålla, Och ej från hans löfte falla. Den sig af synden känner svår, Han rätt til detta bordet går.

11. När man kan det rätt besinna, At man skal här nåder finna, Äter så i sanna tro, Så får han i sit hjerta ro.

12. Gud vår Fader viljom vi prisa, Som oss så väl ville spisa. Tack hafve han i evighet, För sina stora barmhertighet.

J. Suomalainen julkaisi suomennoksen tästä ruotsinnöksesta:

W 17. Jesus Christus lunastaiam Tuli meitä synnist vapattaman, Hän nijt catkeral cuolemall Vapat quin olit cadhotuxen all.

2. Etten me händä vnhotaisi, Nijn sääsi hän meille ruaxi, Oman pyhän ruumins läiuäsä, Ia callin verensä vijnasa.

3. Tällä rual pytä meit vahuax, Ia caikest pahudhest vapax, Vscocam luiasti sen pääl, Ia nijn käykäm tällä pöydhäll.

4. Se tästä saapi nyt hyuä Quin sen vsco vahuasta pytä, Että täsä ruas ombi hän Ioca cuoli meidhän edhestäm.

5. Cosk me tätä ectolist pidhäm Ia meidhän sielun sil rauidzem, Hänen pijnans päällä muistacam, Jumalan sana mös iulgistacam.

6. Se ombi mös Christuxen tacto Etten me näit ydhestä haiot, Iuocan sijs iocainen verestä Quin ruumin otta leiuästä.

7. Cukin idzens täsä tutkican Ia nijn tätä ruoca nautican, Ioca madhotoin sitä otta Se cadhotuxen päälläns tuotta.

8. Sitä täsä sinä muistele, Älä sen pääl mitän mös epäile Ett synnit on sull annet andex, Sihen ruumis on meille pandix.

9. Idze Christus sun syndis cannoi, Ia sen tädhen sinull näin vannoi, Nijn totta quin minä elän, Sun syndis otin minä päällän.

10. Sen pääl sinus vahuasta luota, Hänen sanastans älä luouu suotta Ioca synnild raskautettu on. Se tällä pöydhälle tulcon.

11. Ioca sen nyt oikein tietä Ett hän täss svren armon löytä, Se syökän täst vscos vahuas, Nijn sydhän saa olla rauhas.

12. Isäl quin meitä näin rauidze, Ia poicans caut armons taridze, Kijtos olcon ijancaikest, Hänen svren hyuydhens edhest. Amen.

A. B. Roos muodosteli virren uudelleen ja E. Lönnrot korjaili sitä:

1867: 17. Jesus Kristus, lunastaja, Syntisien vapahtaja, Kuolemallaan kovalla Pelasti meitä kuolosta.

2. Että häntä muistaisimme, Ruumiinsa hän ruuaksemme Sääsi meille leivässsä, Verensä kalliin viinassa.

3. Näillä meitä vahvistaapi, Pahuudesta puhdistaapi, Levon lainaa suloisen Sielulle uskovaisellen.

4. Paljon hyvää saa se totta, Joka uskoin tässä ottaa Ruumiin, veren Kristuksen, Edestä meidän kuollehen.

5. Mielellä siis hartahalla Tällä armoatrialla Muistakaamme Jesusta Ja kuolemaansa kallista!

6. Se on totta tahto Herran Antaa meille joka kerran Viinass' oman verensä, Kuin ruumiin syömme leivässä.

7. Kukin tänne käydessänsä Tutkikohon itseänsä, Sillä vieras mahdoton Syö itsellensä tuomion.

8. Vaan ken armoo isoovaisna Käypi tänne uskovaisna, Hälle armon panttina On Herran kallis atria.

9. Itse Kristus syntis kantoi, Senpä tähden sulle vannoi: „Minun tähten' anteeksi Mä annan kaikki syntisi."

10. Siihen mahdat totta luottaa, Sanast' älä luovu suotta; Vaivattuna synniltä Saat syödä tältä pöydältä.

11. Joka sen nyt oikein tietää, Että tässä armon löytää, Syököön vahvass' uskossa, Niin sydämens' on rauhassa.

12. Herran, kuin näin ravitseepi, Armon meille taritseepi, Kiitos olkoon ainiaan Kalleista armolahjoistaan!

Vv. 1—6, 8—10 saivat nykyisen muotonsa 1880, jälellä olevat vv. 7, 11, 12 1886.

Joh. Hussin virsi, käännettynä suoraan latinasta, on Hemminki Maskulaisen suomentamassa Piae Cantiones kokoelmassa:

JEsus lunastaja mailman, Jold ainold autudhen saamma, Ehtolisensa hän asetti, Pidhettä piinansa muistoxi. 9 v.

Säkeistöjen alkukirjaimet muodostavat nimen Johannes ja viimeisen säkeistön säkeiden alkukirjaimet sanan Huss.

Wr 14, W 17, Ign 63, U 219, 1867: 17, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 152, Sr 140, Knapp 945, Kurv. 273, R 1936: 202.

187. Ylistys olkoon Isän taivahassa, kiitos suuri Pojallensa. 3 v.

M. Luther 1483—1546. J. Suomalainen † 1588. J. Tengström 1755—1832. A. B. Roos 1824—1873.

M. Lutherin virsi:

Klippgen, s. 27. Gott sey gelobet vnd gebenedeyet der vns selber hat gespeyset / Mit seynē fleische vnd mit seynē blute / das gib vns herr Gott zu gute / Kyrieleyson / Herr durch deynē heiligē leichnā / der vō deyner mutter Maria kam / Vnd das heylige blut / hilff vns Herr aus aller not / Kyrieleyson.

2. Der heylig leychnam ist fur vns gegeben / zum tod das wyr dar durch leben / Nicht grosser gute kund er vns geschencken / da bey wyr seyn soln gedencken / Kyrieleyson. / Herr deyn lieb so gros dich zwungen hat / das deyn blut an vns gros wunder that / Vnd bezalt vnser schuld / das vns Gott ist worden holt / Kyrieleyson.

3. Gott geb vns allen seyner gnaden segen / das wyr gehen auff seynen wegen / Inn rechter lieb und bruderlicher trewe / das vns die speys nicht gerewe / Kyrieleyson. / Herr deyn heylig geyst vns nymer las / der vns geb zu halten rechte mas / Das deyn arm Christenheyt / leb ynn frid vnd eynickeyt / Kyrieleyson.

Tämä on Lutherin korjaus vanhemmasta virrestä, jonka ensimmäisen säkeistön Luther on tässä virressään säilyttänyt. Mainittu keskiaikainen virsi on Wackernagelin mukaan seuraava:

Wackernagel 1841: 146. GOtt sey belobet vnd gebenedeyet, der vns selber hat gespeyset Mit seinem fleysche vnd mit seinem blutte, das gyb vns, Herr, zu gutte. Kyrie eleyson. Herr durch deinen heyligen leychnam, der von deiner mutter Maria kam, vnd das heylige blut hilff vns, Herr, auss aller nodt. Kyrie eleyson.

2. Gott sey gelobet vnd gebenedeyet, der vns grosse gnad verleyhet Durch dieses heylig hochwirdig Sacrament, in seinem newen Testament, Kyrie eleyson. Wider allen hunger vnd auch durst, wie du in dir selbs erfahrn wurst, so du die heylge speyss gebrauchen würst auff geystlich weyss. Kyrie eleyson.

3. Gott soln wir loben vnd auch gebenedeyen vnd zu ihm auss hertzen schreyen, Das er vns woll durch sein grosse gütticheyt verleyhen Christliche eynicheyt, Kyrie eleyson, Welche durch des brots vnd weins gestalt bedeut würd vns Christen mannigfalt, vnd das ewig leben vns durch die speyss auch geben. Kyrie eleyson.

4. Gott sey gelobet vnd gebenedeyet, der vns alle hatt befreyhet Vons Teuffels banden vnd der Hellen glüte durch sein gnad vnd grosse gütte. Kyrie eleyson. Herr, durch dein grosse barmhertzickeyt gib vns vor vnser sünd rew vnd leyd vnd zuthun buss vnd beycht, die zu deynem lob gereycht. Kyrie eleyson.

5. Gott sey gelobet vnd gebenedeyet, der vns nicht vermaledeyet Vmb vnser sunde vnd das bösse leben, welches er vns will vorgeben. Kyrieeleyson. Herr, durch deine heylge marter gross, da du hyngst am Creutz nacket vnd bloss, vor übell vns bewar, hylff vns zu der Engell schar. Kyrie eleyson.

Olaus Petrin ruotsinnos 1536:

Wr 15. GUd vari loffuat och högeliga prijsat, som oss haffuer så vel spijsat, med sin lekame och mz sinom blode, thz giff oss herre gud til godhe Ky. 6 v.

Vanhin tallella oleva suomennos on Martti Rapolan tiedonannon mukaan Tukholman Kun. Kirjaston omistaman P. Juustenin Messun loppuun kirjoitettuna (1575?): Kijttekem herra Jumald ylhäld taiuast.

J. Suomalainen julkaisi virren:

W 18. Kijttäkäm Herra Jumald ylhäld taiuast. Hänen mös poicans ylistäkäm vahuast, Ioca meit ruumil ia verelänsä ruocki, Iolla hän meille autuudhen tuotti. Kyrie:

2. Herra sun ruumis ia pyhä veres Vahuistacon meit täss surkias eräs, Olcon mös meidhän sielun euäs Vijnas ia puctas leiuäs. Kyrieleison.

3. Christe sä ruumis edhestämme annoit Ia sillä elämän meille cannoit, Edh sinä tainut meille muuta anda, Iolla me muistos madhaisimme canda. Kyr.

4. Oma sun tactos Herra sihen vaati Että päälläs Isäs viha kaattin, Synä sijs cuoletettin, Me Isän cansa suuitettin. Kyrieleison.

5. Nyt tämän herkun cansa meitä vahuist Vscol ia rackaudhest caunist, Että me sinun päälläs vscaltaisim, Ia risti velien aina racastaisim. Kyrie.

6. Älä meilt pyhä henges pois ota Ioca oikean tien meillä osotta, Että rauhas Christicundas Vaelda sais sun valdacundas. Kyrie.

Arkkipiispa J. Tengström suomensi virren uudelleen:

U 220. Ylistys olkoon Herran Taivahasa! Poikansa rakas, jalo kunniasa, Meille Hän jakaa Ehtoollisesansa Korkiat lahjat, leivän viinan kansa, Armahtain meitä.

2. Jesu, Sun ruumiis ja Sun pyhä veres, Näyttävät meille rakkahan Sun mieles, Uhriksi meille jotkas ulos annoit, Synteimme tähden ristin kuorman kannoit, Armahtain meitä.

3. Muistokses nytkin Jesu nautitsemme Herkkuja näitä meidän sieluillemme; Sinua kiittäin sydämellisesti, Ettäs näin, Jesu! nyt ja ijäisesti Armahdat meitä.

4. Muistaisa vielä suurta rakkauttas, Sielumme syttyy tätä laupiuttas Mielellä, suulla kilvan ylistämään, Hyvisä töisä aina lisääntymään; Armahda meitä.

Kolme ensimmäistä säkeistöä on A. B. Roos käyttänyt virsiehdotukseensa (käsikirj. 18), mallina samalla W 18, joten säkeistöjä tuli olemaan 6.

18. Ylistys olkoon Isän taivahassa Ja poikans rakkaan, jalon, kunniassa Kun meille antaa ehtoollisessansa Korkeat lahjat leivän, viinan kanssa Armahtain meitä.

2. Jesu, Sun ruumiisi ja pyhä veres Näyttävät meille rakkahimman mieles Ne meille syntiuhriksi sä annoit Synteimme tähden ristin kuorman kannoit Armahtain meitä.

3. Oma Sun tahtos Sinun siihen saatto Että Sun päälles Isän viha koottiin Me kuolon ansaitsimme synneillämme Mutta Sä Jesu kuolit edestämme Armahtain meitä.

4. Muistokses Jesu taas nyt nautitsemme Lahjojas näitä meidän sieluillemme Sinua kiittäin sydämellisesti Ettäs näin aina nyt ja ijäisesti Armahdat meitä.

5. Vahvista Jesu uskoamme aina Toivo ja rakkaus sydämiimme paina Että Sun päälles aina uskoisimme Myös lähimäistämme rakastaisimme Armahda meitä.

6. Suo Pyhän Henkes meitä johdatella Ain' oikealla tiellä talutella Rauhassa että täällä eläisimme Ja viimein taivaan ilon perisimme Armahda meitä.

A. B. Roos on laatinut toisenkin uudistusehdotuksen, joka niinikään on käsikirjoituksena Suom. Kirj. Seuran arkistossa:

18. Jumalaa taivaassa ylistäkäämme, Poikansa myös kiittäkäämme, Ruumiillaan, verellään meit' ruokkimasta, Autuuden meill' tuottamasta. Kyrie eleeson! Herra, sun ruumiisi, veresi Tulkoot ain sieluimme evääksi, Viinassa, leivässäki Heikoille vahvuudeksi! Kyrie eleeson!

2. Kriste, Sun veres edestämme annoit, Elämän sillä meill' kannoit. Etpä vähempää tahtonutkaan antaa, Suoden muistossamme Sun kantaa. Kyrie eleeson! Herramme! Oma sun tahtosi Vaatei, ett' Isä sun rankaisi. Sinä siis kuoletettiin, Isä niin sovitettiin. Kyrie eleeson!

3. Nyt tällä herkulla meitä vahvista, Uskoll', rakkaull' kaunista; Että me Sinuun aina turvaisimme, Veljiä rakastaisimme. Kyrie eleeson! Oi, älä ota meilt' Henkeäs', Joka niin osottaa rauahan ties', Että Sun Kristikuntas Vaeltais valtakuntaas. Kyrie eleeson!

Kumpikaan näistä ei sellaisenaan tullut ehdotukseen, vaan Komitea korjaili niitä huomattavasti.

1867: 18. Ylistys olkoon Isän taivahassa, Kiitos suuri Pojallensa, Kuin meitä ruokkii armon atriassa Ruumiillansa, verellänsä! O Herra armahda! Herra, kallis ruumiis, veresi Tulkoon aina sielun evääksi; Tässä surun laaksossa Meitä niillä vahvista! O Herra armahda!

2. Sun ruumiis, Kristus, edestämme annoit, Ja nyt suot sen ruuaksemme; Elämän leivän sinä meille tarjoot, Että söisim eläaksemme; O Herra armahda! Herra, sinun hyvä tahtosi Laski syntimme sun päällesi, Sinä kuoletettihin, Isä sovitettihin; O Herra armahda!

3. Nyt tällä muistoatriallas lisää Uskoamme, toivoamme! Sinuun ett' uskaltain, o armon Isä, Toisiamme rakastamme; O Herra armahda! Älä ota meiltä Henkeäs, Joka meille neuvoo rauhan ties, Että kristikuntasi Pääsis valtakuntaasi! O Herra armahda!

Nykyiseen muotoonsa tulivat v. 1 1867, v. 2 1872, L I, v. 3 1880.

Kalevalaseuran Vuosikirja 14, 1934 s. 152, W 18, U 220, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 15, Rbg 15, Sr 141, Knapp 983, Kurv. 274.

188. Kehu kielen', muista mielen' Rakkautta Jesuksen. 12 v.

Tuomas Aqvinolainen 1225—1274. Hemminki Maskulainen † 1619. A. B. Roos 1824—1873. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Parisin yliopiston opettaja, dominikaanimunkki Tuomas Aqvinolainen on paavi Urbanus IV:n pyynnöstä sepittänyt Kristuksen ruumiin juhlaa varten v. 1264 kaksi virttä: hymnin Pange lingva gloriosi Corporis mysterium ja sekvensin Lauda Sion Salvatorem.

Horae Diurnae Breviarii Romani. Varsaviae MDCCCXXX. In festo corporis Christi, s. 289:

Hymnus.

1. PAnge lingua gloriosi Corporis mysterium Sanguinisque pretiosi, Quem in mundi pretium Fructus ventris generosi Rex effudit gentium.

2. Nobis datus, nobis natus. Ex intacta Virgine, Et in mundo conversatus, Sparso verbi semine, Sui moras incolatûs Miro clausit ordine.

3. In supremae nocte coenae Recumbens cum fratribus, Observatâ lege plenè Cibis in legalibus Cibum turbae duodenae Se dat suis manibus.

4. Verbum caro, panem verum Verbo carnem efficit: Fitque sanguis Christi merum, Etsi sensus deficit: Ad firmandum cor sincerum Sola fides sufficit.

5. Tantum ergo Sacramentum Veneremur cernui, Et antiquum documentum Novo cedat ritui: Praestet fides supplementum Sensuum defectui.

6. Genitori, Genitoque Laus & jubilatio. Salus, honor, virtus quoque Sit & benedictio: Procedenti ab utroque Compar sit laudatio. Amen.

Sequentia in festo corporis Christi. Thomas ab Aquino:

Beckman, s. 246. LAuda syon saluatorem, Lauda ducem et pastorem, In ympnis et canticis. Quantum potes, tantum aude, Quia maior omni laude, Nec laudare sufficis.

2. Laudis thema specialis, Panis viuus et vitalis Hodie proponitur, Quem in sacre mensa cene Turbe fratrum duodene Datum non ambigitur.

3. Sit laus plena, sit sonora, Sit iocunda, sit decora Mentis inbilacio. Dies enim solempnis agitur, In qua mense prima recolitur Huius institucio.

4. In hac mensa noui regis Nouum pascha nove legis Phase vetus terminat. Vetustatem nouitas, Vmbram fugat veritas, Noctem lux illuminat.

5. Quod in cena Christus gessit, Faciendum hoc expressit In sui memoriam. Docti sacris institutis Panem, vinum in salutis Consecramus hostiam.

6. Dogma datur christianis Quod in carnem transit panis Et vinum in sanguinem. Quod non capis, quod non vides, Animosa firmat fides Praeter rerum ordinem.

7. Sub diuersis speciebus, Signis tantum et non rebus, Latent res eximie: Caro cibus, sanguis potus, Manet tamen Christus totus Sub vtraque specie.

8. A sumente non conscisus, Non confractus, non diuisus, Integer accipitur. Sumit vnus, sumunt mille, Quantum isti, tantum ille, Nec sumptus consumitur.

9. Sumunt boni, sumunt mali Sorte tamen inequali Vite vel interitus. Mors est malis, vita bonis, Vide, paris sumpcionis Quam sit dispar exitus.

10. Fracto demum sacramento, Ne vacilles, sed memento, Tantum esse sub fragmento, Quantum toto tegitur. Nulla rei fit scissura, Signi tantum fit fractura, Qua nec status nec statura Signati minuitur.

11. Ecce panis angelorum Factus cibus viatorum, Vere panis filiorum, Non mittendus canibus. In figuris praesignatur, Cum ysaac ymmolatur, Agnus pasche deputatur, Datur manna patribus.

12. Bone pastor, panis vere, Jhesu, nostri miserere, Tu nos pasce, nos tuere, Tu nos bona fac videre In terra viuentium. Tu, qui cuncta seis et vales, Qui nos pascis hic mortales, Tu nos ibi commensales, Coheredes et sodales Fac sanctorum ciuium. Amen.

Hemminki Maskulainen on laatinut näiden pohjalla virtensä:

W 19. Kehu kielen', Muista mielen', Kiitä Jesuksen hyvyyt', Taivaast' hamast' Astun' alas, Ihmisyydess' ilmaantunut, Meihin mieltyi, Tänne tuli, Neitseen kohdust' syntynyt.

2. Ilmei kävi, Ihmeet nävyit, Opin opetti autuudest' Sitt' piinattiin Ja surmattiin, Meidän syntimme edest', Meit' ett' säästäis Poijes päästäis' Kadotuksest', pirun kädest'.

3. Kuolemaan menness', Ehtoon' ennen, Ehtoo-atrian asetti, Ruumiins' ruuaks', Verens' juomaks', Leiväss', viinass' sovitti, Meillen syötää, Ja myös juotaa, Kuolemans' muistoks' kaiketi.

4. Salaus suuri Täm' on juuri, Uskoll' ymmärrettävä, Leipä ei muutu, Ruumis siin' suotu, Ynnä yhteen otettava: Salaa saadaan, Tavall' taivaan, Ruumis suulla nautittava.

5. Taito ei tiedä, Tieto ei tähtää, Ymmärrys ei ymmärrä, Ruumis leiväss', veri viinass', Kuinka suulla nautitaan: Sana saattaa Christus täyttää, Usko tietää eksymätä.

6. Christus syödään Ja myös juodaan, Ei hän sen vuoks' vähene, Ruumiill', leiväss' Verell' viinass', Kokonans' kummassakin ollee, Muruss' niin on, Kaikess' kuin on, Kokonans' Christus pysynee.

7. Niin se paha, Kuin se hyvä, Leiväss' viinass' molemmin, Suulla syöpi, Suulla juopi, Ruumiin, veren molemmin. Kuolema pahall' Elämä hyväll', Eri osa on molemmill'.

8. Paha on vieras Katumaton täss', Uskoton Herran sanoin; Eikä parane, Aina pahenee, Tieten pysyy synniss' pahoin, Synniks' syöpi, Tuomioks' juopi, Ottaa kadotuksen ansion.

9. Syntejäns' katuva, Sydämest' sureva, Ojeta elämätäns' tahtoin, Hyvä täss' lienee, Uskoo tiennee, Herran omiin asetus-sanoin, Herran kuoleman Pitäin oman', Sill' synnist' pääsneens' uskoin.

10. Tälle pöydäll', Sydämell' nöyräll', Armoi kerjäten astukaam'. Herran kuolemall' Ostetut olemme, Täll' uskoll' näin nautitkaam': Kuin tott' nautitsem', Niin tott' tietkääm' Anteeksi syntim' saavam'.

11. Näin laupiaasti Meit' lunasti Christus kuolemallans' kovall'. Taivaan taritsee, Ruokkii, ravitsee Ruumiill', verelläns' meit' omall'; Meihin hän yhdistyy, Meillen omistuu, Virvoittain meit' alinomat'.

12. Jesus kiitett', Ijät' ylistett', Ruumiillans' meit' ruokkimast', Vahvistamast', virvottamast', Verelläns' synnist' viruttamast', Ynnä Isän, Hengen Pyhän, Kunnia nyt, kuin alust' hamast'.

Komitean korjailemana siitä tuli:

1867: 19. Kehu kielen', muista mielen' Rakkautta Jesuksen, Joka lähti, taivaast' ehti, Astui alas miehuuteen! Meistä oli hällä huoli; Neitseestä niin syntyi hän.

2. Julki käyden, ihmeet tehden Opetti autuudesta; Piinattihin, surmattihin, Kärsei meidän puolesta, Säästääksensä, päästääksensä Meitä kadotuksesta.

3. Ehtoollisen, armollisen Kuoloon mennen asetti, Jossa ruumiins' sekä verens' Leipään, viinaan sovitti; Meidät syömään ynnä juomaan Muistoksensa opetti.

4. Tämän suuren salaisuuden Uskolla vaan ymmärrät: Että eipä muutu leipä, Vaikka siinä nautitset Ruumiin Herran joka kerran, Kuin näin syödä mahtanet.

5. Usko tietää sekä tähtää Sanan valossa nyt sen, Että leivän sekä viinan Kanssa saamme Kristuksen Itse ruumiin niin myös veren, Kuoletetun, elävän.

6. Kristus ruumiins' niin myös verens' Kokonansa antaapi: Leipä ruumiin, viina veren Taivaan tavoin tuottaapi; Kristus syödään sekä juodaan, Täydellisnä pysyypi.

7. Häijy vieras, niinkuin hurskas, Leivässä ja viinassa Suulla syöpi, suulla juopi Ruumiin, veren Herransa; Hurskas elon, häijy kuolon Osaksensa omistaa.

8. Herran sanoin uskomatoin, Katumatoin häijy on; Pahennuksen, paatumuksen, Surman saa ja tuomion; Armahtaja, Vapahtaja Meitä tästä varjelkoon!

9. Synneistänsä halaa päästä Hyvä vieras vapaaksi; Surren niitä, katuin pyytää Saada kaikki anteeksi; Uskoin vahvan Herran sanan Ottaa veren turvaksi.

10. Herran pöytään, armoo pyytäin, Nöyryydessä astutaan; Meit' omalla kuolemalla Kristus mieltyi ostamaan. Uskoin armon, anteeksannon, Elon leipää nauttikam!

11. Niin armaasti, laupiaasti, Kuin hän meitä lunasti, Kristus meitä, eksyneitä Tässä kanssans' yhdisti; Lunastuksen, pyhityksen, Taivaan meille omisti.

12. Jesukselle Kristukselle Aina kiitos, kunnia Ruokkimasta, juottamasta Tällä taivaan herkulla, Virvoituksen, vahvistuksen, Autuutensa suomasta!

Nykyisen muotonsa saivat 1871: v. 10, 1872 L I: v. 11, 1880: vv. 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 1883 L II: v. 1, 1886: vv. 3, 6.

W 19, Ign 64, U 222, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 334.

189. Jesuksen kuolo viaton Mun lohdutuksen' tuskiss' on. 10 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

H. Spegelin virsi:

Wr 16. JEsu Christi oskyldiga död Hugsvala oss i all vår nöd: Och när vi tänke däruppå, En hjertans glädje vi då få.

2. Afplanat har han med sit blod den handskrift som emot oss stod: Ty han var oss så god och huld, At han betalte all vår skuld.

3. Ja, at slikt är trofast och sant, Ty gifver han oss säker pant, Uti sin helga Nattvard, där Vi smake och se huru söt han är.

4. Ty hans lekamen väsentlig, Så ock hans blod ju visserlig, Undfå vi vid det helga bord, Som han har låfvat i sit ord.

5. En härlig spis är detta visst, På hvilken aldrig blifver brist; Et himmelskt Manna, som vår själ Til evigt lif uphåller väl.

6. Säll är då hvar en värdig gäst; Ty den vil JEsu vara näst. Eho som har en stadig tro, Hos honom vil visst JEsus bo.

7. Samt har det upsåt at han sig Omvända vil och rättelig I Christo lefver, synden dör, Och så Guds helga vilja gör.

8. Men den ovärdig går därtill; Ej tror, ej sig omvända vil; Han äter döden uti sig, Och blir fördömd evinnerlig.

9. O JEsu Christ, vår broder kär, Som för vår skuld korssfäster är, Din helga sår helbregda väl En sargad och bedröfvad själ.

10. Gif oss at tro af hjertans grund, At vi få nåder och miskund, Utaf din nådes fullhet stor. Amen, välsignad den det tror.

Suomennos 1700:

W 20. Jesuksen kuolo viaton, Meille lohdutus ain' tuskiss' on; Kuin uskoss' sitä muistelem', Niin riemuun syttyy sydämen'.

2. Sen kirjoituksen kankian, Kuin oli meitä vastahan, Pois pyhkei pyhäll' verelläns', Meit' velast' päästi hyvyydestäns'.

3. Tain vielä vissill' pantilla, Ehtoollisellans' kalliilla, Meill' vahvistaa: siin' katsomme, Ja Herran makeutt' maistamme.

4. Sill' hänen ruumiins' totisen, Ja verens' ulos vuotaneen, Me nautitsem' täll' pöydällä, Kuin lupas sanall' pyhällä.

5. Tai herkku aivan kallis on, Paits' loppuu, virhee, viaton, On taivaan manna sielullen: Sen ruokkii eloon ijäiseen.

6. Siis autuas vieras katuva, Siin' Jesus ain' on asuva; Kuss' ompi usko elävä, Siin' Jesus ain' on pysyvä.

7. Kanss' tahtoo pajet' pahuudest', Ja parat' itsens' sydämest', Kuolla synnill', elää Christuksell', Näin Herran tahtoo noudatell'.

8. Vaan vieras häijy, kelvoton, Ei parane, on uskoton: Hän tuomioks' hällens' nautitsee, Kanss' kadotuksen ansaitsee.

9. O Jesu! veljen' rakkahin, Kuin ristin päälle naulittiin, Sun haavas pyhät hautokoon Sen sielun, joka särjett' on.

10. Aut', uskon kaikest' mielestä, Ett' hyvyydestäs täydestä Saam armon, avun, autuuden; Kuin uskoo, autuas on, amen.

Aug. Ahlqvist muodosteli virren uudelleen: Oks. 20. Siitä tuli korjattuna:

1867: 20. Jesuksen kuolo viaton Mun lohdutuksen' tuskiss' on; Sit' uskossa kuin muistelen, Niin riemuun syttyy sydämen'.

2. Sen kirjoituksen ankaran, Jok' oli mua vastahan, Hän pyhki pyhäll' verellään, Ja velkan' maksoi lemmestään.

3. Tään vakavalla pantillaan, Kalliilla ehtoollisellaan Hän varmaksi nyt vahvistaa; Siin' armon mannaa maistaa saan.

4. Ruumiinsa tässä totisen Ja verensä myös vuotaneen Hän nautinnoksi taritsee, Ja sielun niillä ravitsee.

5. Tää ruoka aivan kallis on Ja loppumatoin, viaton, On taivaan herkku sielullen, Elohon ruokkii ijäiseen.

6. Autuas vieras katuva, Siin' ain' on Jesus asuva; Siin' ain' on Jesus pysyvä, Kess' ompi usko elävä.

7. Ken Herran tahtoo tottelee, Pahoja töitä pakenee, Ja tahtoo kuolla synnille, Ja elää yksin Herralle.

8. Vaan jok' on vieras kelvotoin, Paranematoin, uskotoin, Tään tuomiokseen nautitsee, Ja kadotuksen ansaitsee.

9. O Jesus, veljen' rakkahin, Kuin ristinpuuhun naulittiin, Sun haavas pyhät paratkoon Sen sielun, joka sairas on!

10. Suo, kaikest' uskon mielestä, Ett' armostasi täydestä Saan elon, avun, autuuden; Se autuas, ken uskoo sen!

Nykyisen muotonsa saivat 1867 vv. 1 ja 3, 1871 v. 9, 1880 vv. 2, 4, 5, 7, 10, 1886 vv. 6, 8.

Wr 16, W 20, Oks. 20, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 154, Rbg 16, Sr 142, R 1936: 204.

190. O Jesus, leipä elämän, Sä tässä läsnä olet. 8 v.

Joh. Rist 1607—1667. J. Arrhenius 1642—1725. Erik Cajanus 1675—1737. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Joh. Ristin virsi:

Beckman, s. 414. DU Lebens-Brod, HERR JEsu CHrist, Mag dich ein Sündger haben, Der nach dem Himmel hungrig ist, Und sich mit dir wil laben, So bitt ich dich demütiglich, Du wollest recht bereiten mich, Dass ich recht würdig werde.

2. Auff grüner Auen wollest du, Mich dieser Tag, HERR, leiten, Den frischen Wasser führen zu, Den Tisch mir zu bereiten: Ich bin zwar sündlich, matt und kranck, Doch lass mich deinen Gnaden-Tranck, Aus deinem Becher schmecken.

3. Du Zucker-süsses Himmel-Brodt, Du wollest mir verleihen, Dass ich in meiner Seelen-Noth, Zu dir mag Kindlich schreien, Dein Glaubens-Rock bedecke mich, Auff dass ich möge würdiglich, An deiner Taffel sitzen.

4. Tilg allen Hass und Bitterkeit, O HERR aus meinem Hertzen: Lass mich die Sünd in dieser Zeit Bereuen, ja mit Schmertzen, Du heissgebratnes Osterlamm, Du meiner Seelen-Bräutigam, Lass mich dich recht geniessen.

5. Zwar ich bin deiner Gunst nicht werth, Als der ich itzt erscheine, Mit Sünden alzuviel beschwert, Die schmertzlich ich beweine: In solcher Trübsal tröstet mich, HERR JESU, dass du gnädiglich, Der Sünder dich erbarmest.

6. Ich bin ein Mensch voll Sünden-Grind, Lass deine Hand mich heilen, Erleuchte mich, dann ich bin blind, Du kanst mir Gnad ertheilen: Ich bin verdammt, erbarme dich, Ich bin verlohren, suche mich, Und hilff aus lauter Gnaden.

7. Mein Bräutigam, komm her zü mir, Und wohn in meinem Hertzen, Lass mich dich küssen für und für, Und lieblich mit dir schertzen, Ach lass doch deine Süssigkeit, Für meine Seele seyn bereit, Und stille ihren Jammer.

8. Du lebens-Brodt, HErr JESU CHrist, Komm selbst, dich mir zu schencken, O Blut das du vergossen bist, Komm eyligst mich zu trdäncken. Ich bleib in dir, du bleibst in mir, Drum wirst du güldne Himmels-Thür, Auch mich dort aufferwecken.

J. Arrheniuksen ruotsinnos:

Wr 17. Du lifsens bröd, O JEsu Christ, som låter dig här finna, Fast nådig, den sin syndabrist Vil ångra och besinna: Dig beder jag rätt innerlig, Du ville nu bereda mig, At jag må värdig vara.

2. Du värdes nu i denna stund In på grön äng mig leda, Och til friskt vatten sammalund, Et bord för mig bereda: Så at min själ också min mun Må af din spis och nådes-brunn, Sig kunna vederqvecka.

3. Du värdes, HErre JEsu god, Af nåde mig förläna, Jag vandra må uti din bud, Och troligt dig här tjena. Begåfva mig med hopp och tro, At du må stadigt hos mig bo, När jag af dig är spisad.

4. Tag bårt alt hat och bitterhet, O JEsu! från mit hjerta, Lät mig min synd och orenhet Här ångra med all smärta. Du är för mig på korsset död, Har frälsat mig från evig nöd; Det är min tro, o JEsu!

5. Jag är, o Gud, din nåd ej värd: Jag är därtil för svager: Jag är af synd och ondska snärd, Däröfver jag fast klagar; Dock tröstar det, o JEsu, mig, At du förlåter nådelig, Och gerna dig förbarmar.

6. Jag är alt full med synda-sår; Lät dina hand mig hela: Jag är helt blind och vilse går; Din nåd lät mig ej fela. Jag är helt svag, förbarma dig, Förloradt får, men upsök mig, Och hjelp af idel nåde.

7. Min Brudgum kom, kom hit til mig, Dig värdigas mig gifva: At dock din kärlek stadelig Må evigt hos mig blifva. I nöd och död äst du min frögd; I dig är jag så hjertlig nögd: Ej skole vi åtskiljas.

8. Sist beder jag rätt innerlig, Låt, Jesu, mig åtnjuta Din helga Nattvard värdelig, Och mig i dig insluta. Jag blir i dig, du blir i mig, Du skal ock mig visst eviglig Up til din himmel taga.

Ruotsista suomennettuna 1700:

W 21. O Jesu, leipä elämän! Kuin tässä läsnä olet, Sä katuvaisen syntisen Ain' tykö armiaast' tulet; Mä pyydän hartaill' kyyneleill', Ett' ehtoollisell' pyhäll' täll' Mä mahdollisest' käysin.

2. Sä niitull' tuoreell', vehriäll', Kanss' vedell' virvottavall', Vie minua vaivaist' hetkell' täll', Mua ravits' pöytäs ruuall'; Ett' tästä armon atriast' Mun suun' ja sielun' makiast' Sais' jalon virvoituksen.

3. Suo, Jesu Christe armias! Mun käydä käskyis tiellä, Ja olla nöyrä palvelias, Mult' älä armoos kiellä, Mua uskoll', toivoll' valista, Täll' atriall' pyhäll' vahvista Sull' sielun majaks' omaks'.

4. Mun mielen' vihast' puhdista, Kanss' kateus karkot' kauvas; Mun tuntoan' synti ahdistaa, Jot' katua ann' mun haikiast'. Sä tähten' kuolit ristin pääll', Mun säästit vaivalt' ijäiselt': Se on mun uskon, Jesu!

5. Sun armohos, o Jumala! En ole mahdollinen; Mä tein paljon pahuutta, Jot' vaikiast' valittanen; Vaan uskon, Jesu, totisest', Ett's katsot päällen' leppyisest', Kuin armoo kerjään nöyräst'.

6. Täynn' olen synnin haavoja, Mua kätes terveeks' tehköön; Mä eksyn raukka sokiana, Mua armos valistakoon! Mull' aivan heikoll' armos suo, Kadonnut lammas kotia tuo, Ja auta armos tähden.

7. Siis riennä tykön' sulhaisen'! Mulle itses armost' anna; Ett' rakkautes suloisen Mä rakkaass' mieless' kannan: Sä mull' nyt ainoa lohdutus, Kanss' kuolon tuskiss' virvotus: Emp' erkane sinust' koskaan.

8. Viel' pyydän nöyräst' sydämest' Ann', Jesu, minun tulla Nyt mahdollisest' pöydälles, Ja oikian vieraan' olla. Ol' minuss' ja mun loppuun ast' Ann' sinuss' olla, maailmast' Vie viimein pyhäis seuraan.

K. L. L i n d s t r ö m korjaili virren. E. L ö n n r o t i n edelleen korjailemana siitä tuli:

1867: 21. Jesus, leipä elämän, Kuin tässä läsnä olet, Ja katuvaisen syntisen Armoillas lohduttelet! Halulla pyydän hartaalla: Suo vieras näissä pidoissa Mun mahdollinen olla!

2. Mua vihriälle niitulle, Vedelle elävällen Nyt armiaasti saattele, Lahjoillas virvoitellen; Ett' armostasi runsaasta Mun sieluni nyt nautita Sais jalon virvoituksen!

3. Suo, Jesus Kristus armias, Mun käydä käskyis tiellä, Ja olla nöyrä palveljas, Mult' älä apuus kiellä; Uskoni heikko vahvista, Ja sydämeni valmista Itselles asunnoksi!

4. Vihasta, kateudesta Puhdista sydämeni, Suo kivulla mun tuntea Suuria syntejäni. Tähteni menit kuolohon, Mun päästit alta tuomion, Se on mun uskon', Jesus!

5. Sun armohos, o Jumala, En ole mahdollinen, Tein vastaas paljon pahuutta, Jot' itkein valittelen; Mut totisesti uskon sen, Ett' olet mulle leppyinen, Armahdat mua kurjaa.

6. Täynn' olen synnin haavoja, Mun kätes parantakoon; Mä eksyin sokeudessa, Mua Henkes valistakoon; Sä armos vaivaiselle suo, Kadonnut lammas kotiin tuo Sun rakkautes tähden!

7. Siis riennä tykön', sulhaisen', Ja itses mulle anna; Suo rakkautes suloisen Mä mielessäni kannan; Sä, mulle ainoo lohdutus Ja kuolon tuskiss' virvoitus, En erkane sinusta.

8. Rukoilen, Jesus, nöyrästi: Suo palvelias tulla Pöydälles mahdollisesti Ja oikee vieras olla; O Jesus, ole minussa, Suo myös mun olla sinussa, Vie viimein pyhäis seuraan!

Nykyisen muotonsa sai 1872 v. 8, 1880 vv. 2 ja 4 sekä 1886 vv. 1, 3, 5, 6, 7.

Wr 17, W 21, Ign 65, U 224, 225, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 155, Sr 143, Knapp 952, R 1936: 205.

191. Mielestä, Jesus, nöyrästä Mä kannan, kiitokseni. 3 v.

Joh. Olearius 1611—1684. J. Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Kenraalisuperintendentti J. Oleariuksen virsi:

Russl. 279. O Jesu, dir sei ewig Dank Für deine Treu' und Gaben. Ach lass durch diese Speis' und Trank Mich auch das Leben haben! Sei mir willkommen, edler Gast, Der du mich nicht verschmähet hast! Wie soll ich dir's verdanken?

2. Herr Jesu Christ, du kannst allein Mir Leib und Seele laben. Nun bin ich dein und du bist mein Mit allen deinen Gaben. Ich hab', was Sünd' und Tod besiegt, den Gnadenquell, der nie versiegt; Hier find' ich Trost und Leben.

3. Lass mich auch ewig sein in dir, Lass dir allein mich leben, Und bleib' du ewig auch in mir! Mein Gott, du wirst mir's geben, Dass ich durch diese Speis' und Trank Genese, der ich matt und krank, Und fahr' zu dir mitt Freuden.

Jesp. Svedbergin ruotsinnos:

Wr 21. Dig, JEsu: ske nu evig pris, För all din nåd och gåfva: Och lät mig genom denna spis Undfå all himmelsk håfva. Välkommen var du ädla gäst, Som dig har mig så nära fäst: Des är jag glad och sjunger.

2. O JEsu öfver alt mit sinn' Månd du mig med dig spisa, Nu är jag din och du är min: Det skal i nöd mig lisa. Nu har jag nog i all min brist; Nu är jag tröst, välsignad visst: Des ske dig låf, o JEsu!

3. Lät mig få blifva städs i dig; Lät mig dig evigt tjena: Förblif ock evigt du i mig. O JEsu! sist förläna, När jag af nöd och död blir tryckt, At jag, af denna spis väl styrkt, Må glader til dig fara.

Ruotsista suomennettuna 1700:

W 22. Sull' Jesu, mielest' nöyrästä Mä kiitoksen nyt kannan, Tain runsaan armos edestä, Kuin sielullen täss' annat: Siis terve, armas ystävän', Mun kanssas olet yhdistän', Jost' laulan suurell' riemull'.

2. Sä ylits' sen, kuin ymmärrän, Mun itselläs nyt ruokit: Siis sinuss' aina pysynen, Sä tuskiss' turvan tuotit: Ei puutu mult' nyt mitäkään, Mä, Jesu, sinuss' siunataan; Siit' suur' sull' kiitos olkoon.

3. Ann' minun sinuss' pysyy ain'. Ja palvell' uskoss' vahvass', Kanss' pysyy minuss' edespäin Suo, Jesu, pyhät lahjas. Kosk' tuonen tauti kauhistaa, Täll' ruuall' silloin vahvista; Suo riemull' lähden täältä.

P. J. Ignatius muodosteli sitä: Ign 66. Siitä tuli U 227.

K. L. Lindström korjaili vanhaa virttä 21 (käsikirj.):

22. Sun, Jesu, olkoon nöyrästä Nyt sydämestän kiitos Tän suuren armos edestä, Ett' otit sielun' liittoos; Siis terve, Jesu armias, kun suot mun olla omanas; Nyt ilossani laulan.

2. Mun itselläs, ylitse sen, Kun ymmärrän, nyt ruokit; Siis sinus aina pysynen, Sä tuskis turvan tuotit. Nyt mult ei mitään puutukkaan, Mä, Jesu, sinus siunataan; Suur sulle kiitos olkoon.

3. Suo sinussa mä pysyisin Uskossa aina vahvas; Virvottakoot mua aina niin, Jesu, pyhät lahjas. Kun tuonen tauti kauhistaa, Ruualla tällä vahvista; Suo riemull lähden täältä.

E. Lönnrot teki edellä mainittuun korjauksia (käsikirj.):

Mielestä Jesus nöyrästä Sinulle kiitokseni Mä kannan armos edestä, Jonk' annat sielulleni. Ylistän Jesu armoas Kun suot mun olla omanas Jost' iloissani laulan.

Näistä tuli:

1867: 22. Mielestä, Jesus, nöyrästä Sinulle kiitokseni Mä kannan armos edestä, Jonk' annoit sielulleni; Siis terve, armas ystävän', Mun tahdoit kanssas yhdistää, Jost' iloissani laulan!

2. Ylitse ymmärrykseni Mun itselläs nyt ruokit, Nyt olet sydämessäni, Tuskissan' turvan tuotit; Ei puutu multa mitäkään, Mä sinussa nyt siunataan; Sinulle kiitos suuri!

3. Suo, sinussa mä pysyisin, Uskossa aina vahvass'; Mua virvoittakoon aina niin, O Jesus, pyhät lahjas; Kuin tuonen tauti kauhistaa, Ruualla tällä vahvista, Suo, riemuin lähden täältä!

Nykyisen muotonsa virsi sai vasta 1886.

Knapp 992, Wr 21, R 161, Sr 148, W 22, Ign 66, U 227, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 211.

192. Se autuas, ken Jesusta Sydämestänsä rakastaa. 18 v.

Latinalainen keskiajalta. Hakvin Spegel 1645—1714. P. J. Ignatius 1761—1827. K. G. v. Essen 1815—1895.

Alkutekstiä on yleensä pidetty Bernh. Clairvaux'laisen sepittämänä: Jubilus Sancti Bernardi Abbatis.

Jubilus Sancti Bernardi Abbatis.

Beckman, s. 420. Jesu dulcis memoria Dans vera cordi gaudia: Sed super mel et omnia Ejus dulcis praesentia.

2. Nil canitur suauius, Nil auditur iucundius, Nil cogitatur dulcius, Quam Jesus Dei filius.

3. Jesu spes poenitentibus, Quam pius es petentibus, Quam bonus te quaerentibus Sed quid inuenientibus?

4. Jesu dulcedo cordium, Fons viuus, lumen mentium, Excedens omne gaudium, Et omne deciderium.

5. Nec lingua valet dicere, Nec litera exprimere: Expertus potest credere, Quid sit Jesum diligere.

6. Jesum quaeram in lectulo, Clauso cordis cubiculo: Priuatim et in publico Quaeram amore sedulo.

7. Cum Maria diluculo Jesum quaeram in tumulo, Clamore cordis querulo, Mente quaeram, non oculo.

8. Turbam perfundam fletibus, Locum replens gemitibus: Jesu prouoluar pedibus, Strictis haerens amplexibus.

9. Jesu rex admirabilis Et triumphator nobilis Dulcedo ineffabilis, Totus desiderabilis.

10. Mane nobiscum Domine, Et nos illustra lumine, Pulsa mentis caligine, Mundum replens dulcedine.

11. Quando cor nostrum visitas, Tunc lucet ei veritas, Mundi vilescit vanitas, Et intus feruet charitas.

12. Amor Jesu dulcissimus, Et vere suauissimus Plus millies gratissimus, Quam dicere sufficimus.

13. Hoc probat eius passio, Hoc sanguinis effusio, Per quam nobis redemptio Datur, et Dei visio.

14. Jesum omnes agnoscite, Amorem eius poscite, Jesum ardenter quaerite, Quaerendo inardescite.

15. Sic amantem diligite, Amoris vicem reddite, In hunc odorem currite, Et vota votis reddite.

16. Jesus auctor clementiae, Totius spes laetitiae, Dulcoris fons et gratiae, Verae cordis deliciae.

17. Jesu mi bone sentiam Amoris tui copiam, Da mihi per praesentiam Tuam videre gloriam.

18. Quum digne loqui nequeam De te, tamen ne sileam: Amor facit ut audeam, Cum de te solum gaudeam.

19. Tua, Jesu, dilectio, Grata mentis refectio, Replens sine fastidio, Dans famam desiderio.

20. Qui te gustant, esuriunt: Qui bibunt, adhuc sitiunt: Desiderare nesciunt Nisi Jesum, quem diligunt.

21. Quem tuus amor ebriat, Nouit quid Jesus sapiat, Quam felix est, quem satiat? Non est ultra quod cupiat.

22. Jesu, decus angelicum, In aure dulce canticum, In ore mel mirificum, In corde nectar coelicum.

23. Desidero te millies, Mi Jesu, quando venies? Me laetum quando facies? Me de te quando saties?

24. Amor tuus continuus, Mihi languor assiduus, Mihi mellifluus fructus Est et vitae perpetuus.

25. Jesu, summa benignitas, Mihi cordis iucunditas, Incomprehensa bonitas, Tua me stringat charitas.

26. Bonum mihi diligere Jesum, nil vltra quaerere, Mihi prorsus deficere, Vt illi quaeam viuere.

27. O Jesu mi dulcissime, Spes suspirantis animae, Te quaerunt piae lacrymae, Te clamor mentis intimae.

28. Quocunque loco fuero, Mecum Jesum desidero: Quam laetus, cum inuenero: Quam felix, cum tenuero.

29. Tunc amplexus, tunc oscula, Quae vincunt mellis pocula: Tunc felix Christi copula, Sed in his parua morula.

30. Jam quod quaesiui, video: Quod concupiui, teneo: Amore Jesu langueo, Et corde totus ardeo.

31. Jesus quum sic diligitur, Hic amor non exstinquitur: Non tepescit, nec moritur, Plus crescit, et accenditur.

32. Hic amor ardet iugiter, Dulcescit mirabiliter, Sapit delectabiliter, Delectat et feliciter.

33. Hic amor missus coelitus Haeret mihi medullitus, Mentem incendit penitus, Hoc delectatur spiritus.

34. O beatum incendium, Et ardens desiderium: O dulce refrigerium, Amare Dei filium.

35. Jesu, flos matris virginis, Amor nostrae dulcedinis, Tibi laus, honor numinis, Regnum beatitudinis.

36. Veni, veni Rex optime, Pater immensae gloriae, Affulge menti clarius, Jam exspectatus saepius.

37. Jesu sole serenior, Et balsamo suauior, Omni dulcore dulcior, Caeteris amabilior.

38. Cuius gustus sic afficit, Cuius odor sic reficit, In·quo mens mea deficit, Solus amanti sufficit.

39. Tu mentis delectatio, Amoris consummatio, Tu mea gloriatio, Jesu mundi saluatio.

40. Mi dilecte reuertere, Consors paternae dexterae; Hostem vicisti prospere, Jam coeli regno fruere.

41. Sequar te quoquo ieris, Mihi tolli non poteris, Quum meum cor abstuleris, Jesus laus nostri generis.

42. Coeli ciues occurrite, Portas vestras attollite: Triumphatori dicite, Aue Jesu, rex inclyte.

43. Rex virtutum, rex gloriae, Rex insignis victoriae, Jesu largitor veniae, Honor coelestis patriae.

44. Tu fons misericordiae, Tu verae lumen patriae, Pelle nubem tristitiae Dans nobis lucem gloriae.

45. Te coeli chorus praedicat, Et tuas laudes replicat: Jesus orbem laetificat, Et nos Deo pacificat.

46. Jesus in pace imperat, Quae omnem sensum superat: Hanc mea mens desiderat, Et ea frui properat.

47. Jesus ad patrem rediit, Coeleste regnum subiit: Cor meum a me transiit: Post Jesum simul abiit.

48. Quem prosequamur laudibus, Votis, hymnis, et precibus: Vt nos donet coelestibus Secum perfrui sedibus. Amen.

H a k v. S p e g e l ruotsinsi virren käyttämällä vv. 1—7, 9—13 sepitelmänsä 12 ensimmäiseen värsyyn sekä vapaasti muodostaen loput värsyistään 13—18:

Wr 19. Säll den, som hafver JEsum kär, Och honom i sit hjerta bär: Ty ingen större hugnad är, Än hafva JEsum hos sig när.

2. Jag hörer ingen sötare röst, Jag finner ingen kärare tröst, Än JEsum, som mig återlöst, Och har för mig sit blod utöst.

3. JEsus är dem botfärdigom god; Han gifver dem bedröfvadom mod; Han renar dem med döpelsens flod, Och styrker med sit heliga blod.

4. JEsus är hjertans högsta frögd; JEsus gör själen bäst förnögd; JEsus uplyfter til himmelen högt Den korssens tyngd har nederbögt.

5. Förnuftet visar ej det sätt, Och tungan kan ej säja det; Men tron kan dock det fatta lätt, Hur man bör älska JEsum rätt.

6. Jag söker JEsum med all flit, Och har til honom all min lit; Jag sträfvar städse komma dit, Der jag må se hans anlet' blidt.

7. När jag om morgonen upstår, Jag då först efter JEsum trår; Och som Maria hastigt går, Där jag om honom kundskap får.

8. O JEsu, du äst en Konung stor, Som ej begrips af himmel och jord: Du hos honom dock nådigt bor, Som utaf hjertat på dig tror.

9. Blif när mig, JEsu! ty min själ Vil fägna dig för alla väl: Ty genom dig är hon rätt säll; Men utan dig en synda-träl.

10. När själen varder af dig besökt, Då blifver glädjen straxt förökt: Fåfängelighet utelykt; Din kärlek djupt i hjertat tryckt.

11. Din kärlek, HErre JEsu Christ! Är utan flärd och arga list; Han öfverskyler all vår brist, Och gifver hvad vi hade mist.

12. Din pina det betyga kan; Din blod som af din sida rann, Där med du döden öfvervann, Och en förlåssning för oss fann.

13. Du kom til oss af himmelen ned, Påtog dig synden, som var led: Förvärfde oss en evig fred; Och blidkade Gud, som var oss vred.

14. Och at vi sådant skolom tro, Så vil du sjelfver hos oss bo; Och hugna själen med den ro, Som på ditt korss kan härligt gro.

15. Ty din lekamen, som var död, Ger du oss i välsignadt bröd; Och uti vin din blod så röd, Som läker all vår brist och nöd.

16. Den som dig undfår värdelig, Han har Guds rike uti sig; Han finner frid och frögd af dig, Och vinner i ond lustars krig.

17. Ack, JEsu, oss beredda gör, All syndsens magt i oss förstör: Och öpna du vår hjertans dör, At vi dig fägne som sig bör.

18. Ja nu och alltid när oss blif; Men onda anden från oss drif: Och oss omsider nådigt gif En salig död, et evigt lif.

J. O. Wallin korjaili virttä jonkun verran:

R 157. Säll den, som hafver Jesum kär Och honom i sitt hjerta bär, Ty ingen större hugnad är, Än hafva Jesum hos sig när.

2. Mig ljufvast är min Jesu röst, Mig kärast är min Jesu tröst. Den vännen, som mig återlöst, Han ensam lugna kan mitt bröst.

3. Han är mot ångerfulla god, Han gifver de betrycka mod, Han renar oss i dopets flod Och styrker med sitt helga blod.

4. Jesus är hjertats högsta fröjd, Jesus gör fjälen bäst förnöjd; Han lyfter upp till himlens höjd Den under korsets tyngd var böjd.

5. Förnuftet visar ej ett sätt, Hur nåd i himlen går för rätt, Men hjertat, som han styrkt och glädt, Med tron hans kärlek fattar lätt.

6. Jag söker Jesum med all flit, Till Jesu kors står all min lit! Med ömt begär jag längtar dit Från tidens flärd och svek och split.

7. När jag om morgonen uppstår, Jag söker först min Jesu spår. Och, som Maria, helst jag går, Der jag om honom kunskap får.

8. O Konung, öfver alla stor! All verlden af ditt ord beror; Men full af nåd, likväl du bor Hos den, af hjertat på dig tror.

9. Blif när mig, o Immanuel! Med dig och genom dig min själ Är frälst och viss om evigt väl; Men utom dig en syndaträl.

10. Ifrån ett hjerta, som har byggt På dig sitt hopp, förnöjd och tryggt, Fåfänglighet blir utelyckt; Men djupt din kärlek der intryckt.

11. Din kärlek, Herre Jesu Christ! Oss väpnar mot all verldens list; Den öfverskyler all vår brist, Och återgifver hvad vi mist.

12. Din kärlek, som i döden brann, Ditt blod, som från din sida rann, Din död, som döden öfvervann, Förlossning för oss alla fann.

13. Du kom till oss af himlen ned, För oss ditt lif i strid framskred, Och korsets död för oss du led, Att oss förvärfva evig fred.

14. Och, att vi detta skole tro, Du lofvat sjelf att hos oss bo, Och hugna själen med den ro, Som föds af kärlek, hopp och tro.

15. Här gifver du vår svaghet stöd. Här med välsignadt vin och bröd Ditt folk förkunna skall din död Till tidens ända, som du böd.

16. Den, som dig undfår värdelig, Och vandrar på din viljas stig, Han har Guds rike uti sig, Och finner frid och fröjd hos dig.

17. Ack Jesu! oss beredda gör: All syndens makt i oss förstör, Vårt hjerta öppna, väck och rör, Att vi dig undfå som sig bör.
18. Ja, nu och alltid när oss blif, Allt ondt, o Jesu! från oss drif, Och oss omsider nådigt gif En salig död, ett evigt lif.

Suomeksi on virsi julkaistu useina käännöksinä. Vanhin on Hemminki Maskulaisen 1616: Jesuxen muisto ihana 3 v. Katso nyk. 244.

Sitä seuraava on Lauritza Isakin pojan Harikkalasta 1661: Jesuxen muisto iloinen 41 v. Katso nyk. 256. Siinä on vain alku suomennosta, muu kaikki mukailua.

Vähän myöhempi on se laitos, joka esiintyy Joh. Arndtin Paratiisin Yrttitarhan suomennoksessa. Vanhin painos siitä on Pippingin tiedon mukaan vuodelta 1670. Oliko jo siinä tämän virren suomennos, on epätietoista; — kirja puuttuu Helsingin Yliopiston kirjastosta. Ainakin vuoden 1764:n painoksessa se on: O Cuinga suloinen On Muisto JEsuxen, Cuin Ilon runsan anda Nijll' jotka cuorma canda! Vaan vielä suloisembi Its JESUS Sielus ombi. 48 v. Se on ilmestynyt myös arkkivirtenä Ja Halull. Sielujen Hengell. Laulujen laajennetuissa painoksissa.

H. Spegelin ruotsinnoksen (Wr 19:n) suomennoksia ovat: 1) C. S:n Turun Wiikko-Sanomiin 1822: 49 lähettämä: Ah autuasta, sielussa Jonk' on Jesuksen asuma; Sill' ilo suurin elossa On Hänen läsnä-olonsa. 17 v. 2) Henrik Renqvistin suomennos kirjasessa Hyvä Paimen ja Tutkistelemukset ja Rukoukset, Sortavalassa 1848: Autuas se kuin Jesusta Sydämen pohjast' rakastaa; Hänell' on ilo aivan suur', joll' sydämes' on Jesus juur'. 18 v. 3) Suom. Kirj. Seuralla on käsikirjoitus (Lauluja virsikokoelma 4981) 1700 luvun lopulta: Autuas ioka Jesust rakasta hänen sydämesäns kanda ei ol ilo suuremba kuin saada tygöns Jesusta 14 v.

Näitä ei näy myöhemmässä uudistustyössä käytetyn. Sen sijaan on seuraavia suomennoksia, ainakin jossain määrin käytetty:

P. J. Ignatius laati R 157:n pohjalla virren:

Ign 62. Ah! autuas kuin JEsusta, Juur' sydämmestä rakastaa; Sill' ilo kallein sieluisen, On läsnäolo JEsuksen.
2. Mull suloinen on sanansa, Mull makia lohdutuksensa, Ja yksin lunastuksensa, Mun rindaani voi rauhottaa.
3. Hän, armias katuvaisille, Ja lembiä rasitetuille; Ne Hengellänsä uudistaa, Ja verellänsä puhdistaa.
4. Hän, ainoa mun iloni, Ja vaivois lohdutukseni, Mull' turvaa tuopi tuskisa, Ja andaa eloo kuollessa.
5. Ei järki jaksa selittää; Vaan usko nöyrä käsittää, Sen rakkauden JEsuksen, Kuin palaa kohtaan syndisen.
6. Siis Händä halull hartaalla, Mää etsin ristins juurella; Siell' levon löytää sieluni, Ja rauhaa ratki tundoni.
7. Jo nostessani aamulla, Mää Händä haen halulla, Ja ehtooll maata pannesa, Taas nukun Hänen helmaansa.
8. O Kuningasten Kuningas, Ääretön on Sun kunnias; Kuitengin tahdot asua, Sun uskovaistes rinnoisa.
9. Ah JEsu! asu tykönän, Niin autuuden mää käsitän. Saan kauttas elon ijäisen; Vaan muutoin kuolen synneisän.

10. Se sielu joka toivonsa, On perustanut Sinusa, Sun rakkauldas vaaditaan, Elonsa Sulle uhraamaan.
11. Sun rakkaudes suloinen, Se ilahutta sydämmen; Se vaivoisamme virvotta, Ja synneistämme kirvotta.
12. Sun rakkaudes palava, Ain autuuttamme halaava, Ja kuollos kova, verinen, Meill' tuotti armon, autuuden.
13. Tänn' astuit alas Taivaasta, Meit' vapahtamaan vaivasta; Tääll kärseit ristin kuoleman, Meill' saatit rauhan Taivaahan.
14. Ja että tätä uskoisimm', Myös kiitollisna muistaisimm', Niin säsit Armo-Aterjan, Muistoksi kuollos katkeran.
15. Tääll ruumiis, veres lahjotat, Joll' uskoamme vahvistat. Tääll' meitä kansas yhdistät, Ja armo liittoos kiinität.
16. Se kuin täll Ehtoolliselles, Käy uskos yksinkertaises, Saa siunauksen kallimman, Ja virvotuksen runsaamman.
17. Ah JEsu! meitä valmista, Meis' synnin valda kukista, Ja sydämemme liikuta: Sun rakkautees taivuta.
18. O! pysy aina tykönämm', Pois poista pahuus tyköämm', Ja kuollon kautta autuaan, Vie viimein iloon Taivaahan!

J. Tengström korjaili Ign 62:n, josta tuli:

U 217. Autuas, joka Jesusta Hartaasti etsii, rakastaa; Jos Hänesä vaan olla saan, Unohdan kaiken mailman. 18 v.

J. Roschier julkaisi Psalmikirjassaan 1836 muodostelman:

157. Se autuas, ken Jesusta Rakastaa ratki sielusta. Sydän sen sulaa riemusta, Eik' iloo muuta tiedusta. 18 v.

Kaksi kohtaa on siitä kenties käytetty:

3. Hän katuville armas on Ja heille turva verraton.
12. Sun rakkaudes rajatoin Ja veres kallis viatoin.

C. Helenius julkaisi Virsikirjassaan 1837 myös ehdotuksen:

157. Ah! autuas ken Jesusta Ratk' sydämestä rakastaa; Sill' ilo suurin, sieluisen', On läsnäolo Jesuxen. 18 v.

Tämä on suurimmalta osaltaan P. J. Ignatiuksen tekemän suomennoksen jäljennöstä, johon lisäksi on käytetty muutamissa kohdin J. Roschierin käännöstä.

K. G. v. Essen muodosti Ignatiuksen käännöksen pohjalla virsiehdotuksensa. Komitean korjailemana siitä tuli:

1867: 23. Autuas, joka Jesusta Juur sydämestä rakastaa, Sill' ilo suurin sielusen On läsnäolo Jesuksen.
2. Armain on hänen äänensä, Suloinen lohdutuksensa; Ei muu kuin lunastuksensa Mun sieluan' voi rauhoittaa.
3. Hän katuville armas on, Ja tuki, turva verraton; Ne verellään hän puhdistaa, Ja Hengellänsä uudistaa.
4. Hän ainoa on iloni, Vaivoissa lohdutukseni; Hän tuopi turvan tuskissa, Ja antaa elon kuollessa.
5. Ei taida järki selittää, Vaan usko yksin käsittää, Kuin ompi rakkaus Jesuksen Palava kohtaan syntisten.
6. Siis sydämeni halulla Hänt' etsin ristin juurella; Siell' levon löytää sieluni, Suloisen rauhan tuntoni.
7. Jo noustessani aamulla Mä riennän, etsin Jesusta; Ehtoolla maata pannessa Taas nukun hänen helmaansa.

8. O kuningasten kuningas! Sun ääretöin on kunnias, Kuitenkin tahdot asua Sä syntisraukan sielussa.

9. Ah asu, Jesus, tykönän', Suo sinussa mun pysyvän'! Sä annat levon sielullen, Tuot sille elon ijäisen.

10. Sen sielun, joka uskossa Elääpi, Jesus, sinussa, Sen täytät rakkaudellas, Sen elähytät armollas.

11. Sun rakkautes suloinen Se ilahuttaa sydämen, Vaivoissa meitä virvoittaa, Ja synneistämme kirvoittaa.

12. Sun rakkautes rajatoin, Veresi kallis, viatoin, Sun kuolos kova, hirmuinen Toi meille armon, autuuden.

13. Sä astuit alas taivaasta Meit' auttamahan vaivasta; Sä kärseit ristin kuoleman, Ett' eläisimme ainian.

14. Ja uskon vahvistukseksi, Kiitollisuuden muistoksi Sä sääsit armoatrian Edellä kuolos katkeran.

15. Näin ruumiis, veres lahjoitat, Joill' uskoamme vahvistat, Ja meitä kanssas yhdistät, Sun armoliittoos kiinnität.

16. Ken tälle ehtoolliselles Käy uskoss' yksinkertaisess', Saa siunauksen kalliimman Ja virvoituksen runsaimman.

17. Ah Jesus, meitä valmista, Meiss' synnin valta kukista, Ja sydämemme taivuta Sua omistamaan uskossa!

18. O, pysy aina tykönämm', Puhdista meitä synneistämm', Ja kautta kuolon autuaan Vie viimein iloon taivahan!

Nykyisen muotonsa saivat: 1871 vv. 3, 7, 11, 13, 18; 1872 L I vv. 8, 9; 1880 vv. 1, 4, 6, 12, 17; 1883 L II vv. 14, 16; 1886 vv. 2, 5, 10, 15.

Wr 19, R 157, Ign 62, U 217, 1867: 23, 1871, L I, II, 1880, 1883, Sr 145, R 1936: 207. Vrt. nyk. 244 ja 256.

193. Sä Jesus, armas ystävän', Pelastajani synnistän'. 12 v.

Joh. Heermann 1585—1647. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen virsirunoilijan Joh. Heermannin virsi:

Geistlicher Liederschatz, Berlin 1832, n:o 1503:

1. O Jesu, du mein Bräutigam! der du aus Lieb' am Kreuzesstamm für mich den Tod gelitten hast, genommen weg der Sünden Last:

2. Ich komm' zu deinem Abendmahl, verderbt durch manchen Sündenfall; ich bin krank, unrein, arm und bloss, ach, Herr, mein Gott, mich nicht verstoss'.

3. Du bist der Arzt, du bist das Licht, du bist der Herr, dem Nichts gebricht; du bist der Brunn der Heiligkeit, du bist das rechte Hochzeitkleid.

4. Darum, Herr Jesu! bitt' ich dich in meiner Schwachheit: heile mich! was unrein ist, das mache rein durch deinen hellen Gnadenschein.

5. Erleuchte mein verfinstert Herz, zünd' an die schöne Glaubenskerz'. In Reichthum meine Armuth kehr' und meinem Fleische steur' und wehr.

6. Dass ich das rechte Himmelsbrot, dich, Jesu! wahrer Mensch und Gott, mit solcher Ehrerbietung nehm', wie mir es heilsam, dir genehm.

7. Lösch' alle Laster aus in mir, mein Herz mit Glaub' und Liebe zier', und was sonst ist von Tugend mehr, das pflanz' in mich zu deiner Ehr'.

8. Gieb, was mir nützt an Seel und Leib; was schädlich ist, fern von mir treib'. Komm in mein Herz, lass mich mit dir vereinigt bleiben für und für.

9. Hilf, dass durch dieses Mahles Kraft das Bös' in mir werd' abgeschafft, erlassen alle Sünd' und Schuld, erlangt des Vaters Lieb' und Huld.

10. Vertreibe alle meine Feind', die sichtbar und unsichtbar seynd. Den guten Vorsatz, den ich führ', durch deinen Geist mach' fest in mir.

11. Mein Leben, Sitten, Sinn und Pflicht nach deinem heil'gen Willen richt'. Ach, lass mich meine Tag' in Ruh' und Friede christlich bringen zu;

12. Bis du mich, o du Lebensfürst! einst in den Himmel nehmen wirst, dass ich bei dir dort ewiglich an deiner Tafel freue mich.

E. Lönnrotin suomennos 1874:

L 43:26. O Jesus, armas ystävän', Kun ristinpuussa edestän' Mun synneistäni surmattiin Ja elämään mun autit niin!

2. Mä käyn nyt atriallesi Tunnossa suurten synteini: Mä olen sairas, saastainen, Alaston, köyhä, vaivainen.

3. Sä, Herra, voit mun parantaa Ja synneistäni puhdistaa, Mun alastoman verhota Vanhurskautes vaatteilla;

4. Siis rukoilen nyt nöyrästi, Tee sielun' sairas terveeksi; Se armossasi puhdista Kaikesta synnin viasta!

5. Valaise uskon lampulla Sydämen' synkkä, sokea, Its' ole rikkauteni, Hillitse lihan', himoni!

6. Niin että terveydeksen' Mä herkkus' kalliit nautitsen, Kuin otollinen sulle on, Kiitoksen nöyrän niistä tuon!

7. Uskolla, rakkaudella, Mun sydämeni kaunista, Se pahuudesta varjele, Hyvihin töihin saattele!

8. Se, mikä vahingoittaa vois, Sä aja sydämestän' pois, Käy itse siinä asumaan, Siit' älä luovu milloinkaan!

9. Ja anna atriasi tään Mua saattaa uuteen elämään, Kun siinä syntivelkani Saan anteeks armost' Isäsi!

10. Pois karkota viholliset, Niin salaiset kuin ilmeiset, Ja Hengelläsi vahvaksi Tee hyvät aikomukseni!

11. Suo mieleni ja käytöksen' Ain' olis tahtos jälkehen, Niin että elän armossas, Vaellan täällä rauhassas;

12. Siks että, elon ruhtinas, Mä ijankaiken taivaassas' Saan ehtoollistas kallista Pyhies kanssa nautita!

Julius Krohnin korjailema on:

1880: 23 b. Oi Jesus, armas ystävän', Pelastajani synnistän', Sun piinaan, ristiin, kuolohon Vei rakkautes verraton.

2. Nyt tulen pöytääs luoksesi Tunnossa turmelukseni: Mä olen sairas, saastainen, Alaston, köyhä, vaivainen.

3. Vaan sä voit, Herra, parantaa, Mun synneistäni puhdistaa, Voit alastoman verhota Vanhurskautes vaatteilla.

4. Siis rukoilen nyt nöyrästi, Tee sielun' sairas terveeksi; Se armossasi puhdista Kaikesta synnin viasta!

5. Valaise sanas lampulla Sydämen' synkkä, sokea, Its' ole rikkauteni, Hillitse lihan', himoni!

6. Niin että terveydeksen' Mä herkkus kalliit nautitsen, Kuin otollist' on sinullen Ja mulle voitto ijäinen.

7. Uskolla, rakkaudella, Mun sydämeni kaunista, Se pahuudesta varjele, Hyvihin töihin saattele!

8. Se, mikä vahingoittaa vois, Sä perkaa sydämestän' pois, Käy itse siihen asumaan, Siit' älä luovu milloinkaan!

9. Ja anna atriasi tään Mua saattaa uuteen elämään, Siin' että suuret syntini Saan anteeks armost' Isäsi!

10. Pois karkoita viholliset, Niin salaiset kuin ilmeiset, Ja Hengelläsi vahvoiksi Tee hyvät aikomukseni!

11. Suo mieleni ja käytöksen' Ain' olla tahtos jälkehen, Niin että elän armossas, Vaellan täällä rauhassas.

12. Siks kunnes, Herra elämän, Taivaassa ijäst' ikähän Saan ehtoollistas kallista Pyhies kanssa nautita!

Nykyisen muotonsa saivat 1874 v. 11; 1880 vv. 1, 2, 3, 8, 10, 12; 1886 vv. 4, 5, 6, 7, 9.

Virrestä on ruotsinnos J. Svedbergin virsikirjassa:

1694: 20. O JEsu tu min frälserman, Som vtaf kiärlek har försan På korsset för mig lidit död, Och frälst mig ifrån helftes glöd, Afplanat all missgiärning min, Försonat mig med Fadren tin. 9 v.

L 43: 26, 1880: 23 b, 1883.

194. O Jesus, viime murheyöllä Edellä kovan kuolemas. 9 v.

Joh. Jak. Rambach 1693—1735. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Saksal. jumaluusopin professorin Joh. Jak. Rambachin virsi:

Ev. Ges. 231. Mein Jesu, der du vor dem Scheiden In deiner letzten Trauernacht Uns hast die Früchte deiner Leiden In einem Testament vermacht, Es preisen gläubige Gemüther Dich, Stifter dieser hohen Güter.

2. So oft wir dieses Mahl geniessen, Wird dein Gedächtniss in uns neu; Man kann aus neuen Proben schliessen, Wie innig deine Liebe sei. Dein Blut, dein Tod und deine Schmerzen Erneuern sich in unsern Herzen.

3. Es wird dem zitternden Gewissen Ein neues Siegel aufgedrückt, Dass unser Schuldbrief sei zerrissen, Und unsre Handschrift sei zerstückt, Dass wir Vergebung unsrer Sünden In deinen blut'gen Wunden finden.

4. Und fester als es je gewesen, Wird nun das Band, das uns vereint. Durch dich vom Seelenschmerz genesen, Schau'n wir in dir den höchsten Freund. Das Herz fühlt sich in solchen Stunden Mit dir in Einem Geist verbunden.

5. Dies Brod kann wahre Nahrung geben, Dein Blut erquicket unsern Geist; Es mehrt sich unser inn'res Leben, Wenn du dem Glauben Kraft verleih'st. Wir fühlen neue Kraft und Stärke In unserm Kampf und Glaubenswerke.

6. Wir treten nun in eng're Bande Mit deines Leibes Gliedern ein, Wir wollen All' in solchem Stande Ein Herz und Eine Seele sein. Die Liebe muss uns fester schliessen, Da wir von Einem Brod geniessen.

7. Dein Fleisch muss uns zum Pfande dienen, Dass unser Fleisch, der Schwachheit voll, Einst herrlich aus dem Staube grünen, Und unverweslich werden soll, Ja, dass du uns ein ewig Leben Nach diesem kurzen werdest geben.

8. O theu'res Lamm, so edle Gaben Hast du in dieses Mahl gelegt. Da wir dich selbst zur Speise haben, Wie wohl ist unser Geist verpflegt! Dies Mahl ist unter allen Leiden Ein wahrer Vorschmack jener Freuden.

9. D'rum sei dir Lob und Dank gesungen, Und deinem Namen Ruhm gebract, Und mit uns preisen Engelzungen, Herr, deine grosse Gottesmacht. Wird unser Geist zu dir erhoben, So wird er dich vollkommen loben.

E. L ö n n r o t i n suomennos 1874:

L 43: 27. O Jesus, viimeisellä yöllä, Edellä kovan kuolemas, Hyvästijätöks meille vielä Soit pantin rakkaudestas, Siis mahtaa uskovaiset siitä Sua sydämellisesti kiittää.

2. Kun ehtoollista nautitsemme, Se virvottaa meit' ainiaan Ja johdattaapi mielehemme Sun rakkautes palavan, Sun kärsimises, tuskas, vaivas, Sun piinas, kuolos, verihaavas.

3. Suur autuus on se kaiketikki, Kun tietää unhotettuna Nyt velkans' olevan ja rikki Reväistyn velkakirjansa, Kun tietää syntins', rikoksensa Sun haavoihis upottaneensa.

4. Yhdistysside välillämme Sun atriallas vahvistuu Ja keskinäinen rakkautemme Ain palavammaks uudistuu; Hengellisesti yhdistymme Me siinä toinen toisihimme.

5. Kun uskossa me nautitsemme Sua leivässä ja viinassa, Se saattava on sydämemme Ain' uudistumaan armossa; Me siitä uutta voimaa saamme Uskossa, kamppauksissamme.

6. Myös toisten uskovaisten kanssa, Sun seurakuntas jäsenten, Me yhdistymme kokonansa Yhteiseen henkeen, mielehen; Yhteinen ruumis, veres aina Myös hengen yhteyden lainaa.

7. Sun ruumiis yhteys vakuutuksen Siit' antaa, että kirkkaana Ruumiimme alta turmeluksen On kunniassas loistava Ja jälkeen ajan lyhykäisen Perivä ilosi ijäisen.

8. Niin suuret lahjat ravinnoksi Sun rakkautes, Jesus, soi, Kun antoi itsens' nautinnoksi, Mit' enempää se antaa voi? Tää atrias ilosta taivaan' On juur' kuin esimaku aivan.

9. Sun rakkauttas ylistämme, O Herra, ja sun armoas, Ja yhdistyköot kiitokseemme Myös enkelitkin taivaassas! Ja siellä mekin vielä kerran Sua oikein ylistämme, Herra.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 23 c.

L 43: 27, 1880: 23 c, 1883, Knapp 958.

195. Rukoillen, Jumala, käännymme puolehesi. 6 v.

S. L. Ö d m a n n 1750—1829. E. L ö n n r o t 1802—1884.

Ruotsalaisen jumaluusopin professorin S a m u e l L o r e n t z Ö d m a n n i n virsi:

R 320. Se, milde Gud! i nåd ett samfund, dig till ära, I dag från detta rum sitt första offer bära. Med ödmjukhetens hopp och tacksamhetens ljud Vårt lof vi egne dig, vår Fader och vår Gud!

2. För dig, som i din höjd all verldens öden vänder, Den boning är för låg, som byggs af menskohänder. En väckt och krossad själ, som nådens ljus begär Och lyder Jesu röst, ditt rätta tempel är.

3. Så kom, o Gud! att oss i nåd och sanning leda; Att här i våra bröst ett tempel dig bereda. Til oss en stråle sänd, och låt i detta hus Oss glädjas af din tröst och lysas af ditt ljus.

4. Låt säkerheten här ur syndens dvala väckas, Och nådens milda kraft åt väckta hjertan räckas; Den sorgsne njuta tröst, den svage styrka få, Och nåden söka dem, som ännu vilse gå.

5. Låt icke här ditt ord på hårda klippan falla, Med Jesu blod vår själ till tro och bättring kalla; Låt här vårt hjertas bön, på rena läppar förd, Uppstiga till din tron, med hopp att blifva hörd.

6. Du värdes våra barn din nåd med dopet gifva, Att helgelsens förbund och pligter trogne blifva; Och låt vid nådens bord den fallne tillgift få, Den som förkrossad kom, med glädje återgå.

7. Nu, Fader! åt din vård vi detta tempel lemne. Oss blifve denna dag ett heligt fröjdeämne! O Herre! låt ditt folk med renade begär, Ditt stora namn till pris, dig alltid möta här.

P. J. Ignatius suomensi virren: Ign 152: Puoleemme katsahda O armias Jumalamme! Kuin jalkais juurella nyt täällä kumarramme 7 v. Siitä sai J. Tengström U 502:n: O Herra katsahda Armosa kansas puoleen, Kuin nyt Sun Templikses Pyhittää tämän huoneen 7 v.

Uudelleen suomensi virren E. Lönnrot: L 86: 18:

Lisäys 1868: 506. O Herra laupeas, Katsahda kansas puoleen! Pyhittää tahdomme Nyt sulle tämän huoneen, Sua siinä palvella, Rukoilla armoas, Nimeäs ylistää Ja suurta kunniaas.

2. Mut sinun, Jumala, Kuin täytät maan ja taivaan, On asunnoksesi Tää huone halpa aivan; Särjetty sydän vaan, Kuin kerjää armoa Nimessä Jesuksen, On templis oikea.

3. Siis sydämemme suo Majakses valmistella, Niiss' asu armollas Ja Henkes totuudella, Suo, tässä huoneessas Ain' armos lahjoja Runsaasti sydän sais, Ja Henkes avuja!

4. Synneissään nukkuneet Unesta synnin nosta, Ja sielut hätäyneet Pelasta ahdingosta; Suruiset lohduta, Vahvista vaipuneet, Sun armos äänellä Palauta eksyneet!

5. Suo sanas kylvölle Runsaasti siunausta, Sen kylväjille myös Sun Henkes vahvistusta; Ja anna, lähestyis Sun armoistuintas Rukous kansasi, O Herra laupeas!

6. Lahjoita itsesi Sun pöytäs vierahille Sinussa elääkseen, Ja anna armos niille, Jotk' otat uusiksi Vieraiksi atrias, Ett' uudistuisivat He myöskin liitossas!

7. Ja kuin jo kutsunut Pois olet meidät, Herra, Suo vielä lastemme Ja lastenlasten kerran Sua kiittää, palvella Myös tässä huoneessas, Ylistä armoas Ja suurta kunniaas!

Nykyisen muotonsa saivat 1880: vv. 1, 2, 4, 6; 1883: L II 495: v. 5; 1886: v. 3. Virsi lyheni 6-värsyiseksi, alkuperäisen v. 3. jäi pois.

R 320, Ign 152, U 502, L 86: 18, Lisäys 1868: 506, 1871: 535, 1880: 425, L II 495, 1883, Sr 151, R 1936: 235.

196. Maa on nyt jälleen siunattu Pyhäksi pelloks Herran. 4 v.

Julius Krohn 1835—1888.

Tämän Julius Krohnin virren alkupohjana on ollut Brändön kirkkoherran Alfr. Bryn. Roosin virsi:

Lisäys 1868: 507. Se suuri taivaan Jumala, Kuin maasta meidät teki, Ja maailmansa luotua Hyväksi kaikki näki, Elävän hengen puhalsi Ihmisten sieramihin, Kuvansa jälkeen rakensi Elävät sielut heihin.

2. Mut synti saatti surkean Kuoleman maailmahan, Ja teki maasta hautamaan Ja surun laakson pahan; Maa kirottiin, ja ihmisen Taas tulla täytyy maaksi, Mut henki ijankaikkinen Toivoopi autuaaksi.

3. Jumalan Poika ristissä Pois kirouksen otti, Ja syntyneille synnissä Taas siunauksen tuotti; Nyt, vaikka maaksi muutumme, Niin vielä ääni Herran On herättävä ruumiimme Taas haudoistamme kerran.

4. Nyt maa on jälleen siunattu Niin peltomaaksi Herran, Kuin oli Kristus haudattu Myös itse maassa kerran; Kuin pyhäin ruumiit kylvetään Nousemaan kunniassa, Sen kautta maa pyhitetään, Pyhiä haudattaissa.

5. Siunattu olkoon tämä maa Pelloksi Herran pyhä, Jost' uskovaiset lapsensa herättää Herra hyvä Kirkastetuilla ruumiilla Kutsuen kunniaansa, Kuvansa kalliin kaltaisna Riemuhun taivahansa.

6. Me tänne suku suvulta Siis korjatahan kerran, Ja tästä maasta nousemme me kutsuessa Herran; Jos hengessä me kylvämme Siks' että tänne tullaan, Niin elämän me niitämme, Ja Herran nisut ollaan.

7. O Herra, siunaa sielussamm' Sanasi siemen sulo, Niin ompi kerran noustessamm' Iloinen tuomios tulo: Sä korjaat nisun aittoihis, Ja ohdakkeet sä poltat, Viet meitä rauhan majoihis, Kuin meidät maasta nostat.

8. Ja niinkuin ruumiit haudoistaan Sä kirkkahina korjaat, Niin uudet taivaat, uuden maan Sä Herra, meille lupaat, Sen rauhan maan, sen hyvän maan, Kussa me elää saamme Sitt' itse kanssas riemussa Vanhurskahina. Amen.

Virsi on alunpitäen suomeksi kirjoitettu.

Julius Krohn muovaili tämän pohjalla kokonaan uuden virren 1880: 426. Siitä tuli nykyinen.

Lisäys 1868: 507, 1871: 536, 1880: 426, L II 496, 1883.

197. Valaiskohon Henki Herran Meidän uutta paimenta! 6 v.

J. O. Wallin 1779—1839. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsin arkkipiispan J. O. Wallinin virsi:

R 319. Väktare på Zions murar! Skåda vidden af ditt kall; Inför den, som pröfvar njurar, Räkenskap du göra skall. Vårda Christi får och lam: Träd med herdastafven fram, Vaksam, fridsam, lyckosam.

2. Skrif det Konungsliga budet Tidigt i de ungas bröst, Låt af nåden utgå ljudet, Till de ångerfullas tröst. Vilsefördas ledsven var, Svagas tillflykt och försvar, Och de armas vän och far.

3. Var på tidens tecken vaken, Var vid dess förderf ej ljum. Låt den helga ljusastaken Icke stötas från sitt rum. Bäfva ej i stormig tid. Manligt emot ulfvar strid. Tåligt Christi smälek lid.

4. Sök din ära i Guds ära, I hans starkhets makt var stark. Gack att som Apostel lära, Styra såsom Patriark. Upphöj korsets lifsbaner, Att dess inskrift verlden ser: Gud i Christo segern ger.

5. Dig den högste Herden lede, Du, som leda skall hans hjord! Dig han styrke och berede Med sin Anda och sitt ord! Gifve han, hvars kors du bar, Dig en krona evigt klar, När din kamp du kämpat har!

K. L. Lindströmin suomennos:

Lisäys 1868: 500. Paimentaja Herran lauman, Katso virkaas tärkeää, Josta tuomarille mailman Tili sun on tehtävä; Ole valpas, totinen, Paimensauvaa kantaen Kaitse laumaa Kristuksen!

2. Pyhät käskyt syvään paina Nuoren, vanhan rintahan, Saata armon ääni aina Katuville kuulumaan, Eksynyttä ojenna, Murheellista lohduta, Viheljäistä virvoita!

3. Hoida, holhoo sanaa pyhää Apostolin huolella; Kilvoittele aina yhä Herran lauman puolella; Sodi vastaan syntiä, Pahan hengen vilppiä, Mailman vihaa, vääryyttä!

4. Kunnias etsi Jumalassa, Voimas hänen voimassaan, Kärsiessäs maailmassa Turvaa Jesuksehen vaan; Ristin lippu koroita, Että lauma nähdä saa Kristuksessa voittonsa!

5. Ylipaimen johdattakoon Sua, laumans' kaitsiaa, Voimallansa vahvistakoon Sua, sanans' saarnaajaa; Lahjoittakoon kirkkahan Kruunun katoomattoman!

E. Lönnrot lisäsi tähän säkeistön (käsik. Suom. Kirj. Seuran arkistossa):

Kaikki, mitä täällä teemme ompi Herran armotta Turha, siis nyt rukoilemme Hältä voimaa taitoa, Että Herra Hengellään Sua auttais yhtenään virkas kalliin täyttämään.

Julius Krohn korjaili virren:

1880: 421. Valaiskohon Henki Herran Meidän uutta paimenta! Muistakoon hän että kerran Tili tulee ankara! Olkoon siis hän totinen, Valpas, luja-uskoinen, Kaitkoon laumaa Kristuksen!

2. Herra, tee, ett' hän voi painaa Syvään mieliin käskysi, Katuville sitten aina Julistaa sun armosi, Eksynyttä ojentaa, Murheellista lohduttaa, Viheljäistä virvoittaa!

3. Holhotkoon hän sanaas pyhää Apostolin huolella; Kilvoitelkoon hartaast' yhä Herran lauman puolella, Sotein vastaan syntiä, Pahan hengen vilppiä, Mailman vihaa, vääryyttä!

4. Kunnians olkoon kunniasi, Voimans sinun voimassas! Vaivoissaan hän turvahasi Luottakoon, sä Laupias! Risti olkoon lippunsa, Että näkee laumansa Kristuksessa voittonsa!

5. Kaikki raukee, mitä teemme Ilman Herran armotta; Siis nyt tässä rukoilemme Oppaallemme armoa, Että Herra Hengellään Auttais häntä yhtenään, Virkaa pyhää täyttämään!

6. Ylipaimen johdattakoon Uutta lauman kaitsijaa, Voimallansa vahvistakoon Tätä sanans saarnaajaa; Asunnoissa taivahan Viimein suokoon kirkkahan Kruunun, katoomattoman!

Nykyisen muotonsa saivat 1880 vv. 3, 5, 6; 1886 vv. 1, 2, 4.

R 319, Lisäys 1868: 500, 1871: 527, 1880: 421, 1883, R 1936: 241.

198. Herra, joka vartioitset Laitumella lampaitas. 3 v.

S. L. Ödmann 1750—1829. P. J. Ignatius 1761—1827. E. Lönnrot 1802—1884.

Ruots. jumaluusopin professorin Samuel Lorentz Ödmannin virsi:

R 318. Du, som din församling vårdar, Den ditt blod har återlöst, Och i dina helga gårdar Söker oss med fridens röst? Hör i dag ett folk begära Sig en herde af din nåd, Som predikar lifvets lära Och förkunnar dina råd.

2. Styr vårt hjerta, att vi mäta Vigten af en herdes kall. Om vi det i dag förgäta, Dyrt vårt ansvar blifva skall. Låt ditt folk ett samvet' bära, Ur ditt tempel, fritt från qval. Själars frälsning och din ära Vare målet för vårt val!

P. J. Ignatius suomensi virren:

Ign 149. HERra! joka vartioitset, Laitumellas lampaitas; Joka kutsut, kokoot, kaitset, Seurakundaas sanallas; Kansaas kuule anoovaista, Paimenda Sun armostas, Oppis oikein saarnavaista, Vartiaa lammas laumastas.

2. Suo ett oikein muistaisimme, Assian tämän painoa; Että me sen päätäisimme, Ilman vihaa, vainoa. Sulle olkoon otoollinen, Pyhä toimituksemme. Yli-Paimen armollinen! Kuule rukouksemme.

J. Tengström in. korjailemana siitä tuli:

U 500. Herra, joka vartioitset Laitumellas lampaitas, Joka kutsut, kokoot, kaitset Seurakuntaas Sanallas; Sinulta me rukoilemme Mieltäs myöden paimenta, Joka meitä autuuteemme Uskollisna johdattaa.

2. Ah, jos oikein tutkisimme Asiata korkiaa, Hartahasti etsisimme Pyhän Nimes kunniaa! Olkoon Sulle otollinen Pyhä toimituksemme, Yli-paimen armollinen, Kuule rukouksemme.

E. Lönnrot laati virren uudelleen, käytti v:n 1 melkein sellaisenaan, saattoi edellämainittujen v:n 2 tarkemmin alkutekstin mukaiseksi (huom! omatunto) sekä laittoi näiden väliin uuden säkeistön, selvittämään tehtävän laatua. Siten tuli virsi 1867 L 86: 15 B:

Lisäys 1868: 502. Herra, joka vartioitset Laitumella lampaitas, Kutsut, kokoat ja kaitset, Johdat meitä sanallas! Sinulta me rukoilemme Opettajaa oikeaa, Autuudeksi sielujemme Uskollista vartiaa.

2. Hengelläs nyt auta meitä Paimenta valitsemaan, Joka korpehen ei heitä Suden suuhun lampaitaan; Joka meitä valppahasti Laitumellas johdattaa, Elää itse hurskahasti, Käskyis teillä vaeltaa!

3. Paina, Herra, mielehemme Tämän työmme arvoa, Josta vielä lapsillemme Siunaus on vuotava; Kunniaas ja autuuttamme Anna meidän etsiä, Ett' omissa tunnoissamme Olis rauha säilyvä!

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

Professori B. O. Lille ruotsinsi tämän: Förslag 1868: 514, Förslag 1879: 518, Sr 153: Herre du som trofast vårdar All din återlösta hjord. 3 v.

R 318, Ign 149, U 500, L 86: 15 B,, Lisäys 1868: 502, 1871: 529, 1880: 422, 1883, Sr 153, R 1936: 240.

199. Sun sanas saarnaajalle, Sun laumas kaitsijalle. 3 v.

P. J. Ignatius 1761—1827. J. Tengström 1755—1832. E. Lönnrot 1802—1884.

Ulvilan kirkkoherran P. J. Ignatiuksen virsi:

Ign 151. Nyt palveljalles lainaa, O HERra! armias aina, Valoo ja voimaa myös, Ett vahva valasansa, Ja luja liitosansa, Sen täyttää taidais itse työs.

2. Palkaksi palvelluksen, Suo hänell siunauksen, Ett' monen syndisen, Hän saisi todell tääldä, Pois synnin syngiän säädä, Sylihin saattaa JEsuksen.

3. O HERRa! Henges kautta, Myös meitä armiast auta, Niin sanaas kuulemaan, Ett' Paimenemme kansa, Pääsemme aikanansa, Ijäiseen iloos tulemaan.

J. T e n g s t r ö m i n korjailemana siitä tuli:

U 501. Sieluimme Paimenelle, Sun Sanas kylväjälle Suo, Jesu, ainian Valostas viisautta Ja voimaa, hartautta Sun Laumaas oikein kaitsemaan.

2. Suo että saarnoillansa, Hyvillä tavoillansa Hän monen syntisen Sun puolees kääntää voisi, Ja synnin teiltä toisi Helmoihis, rakas Jesuinen!

3. Sun Pyhän Henkes kautta Myös meitä Herra auta Sanaasi seuraamaan, Niin kerran autuaina Jesuksen omaisina, Perimme valon Taivahan.

E. L ö n n r o t muodosti virren uudelleen: L 86: 17 B:

Lisäys 1868: 504. Suo sanas saarnaajalle, Sun laumas kaitsialle, O Jesus, ainiaan Voimaa ja viisautta, Halua, hartautta Meit' oikealle ohjaamaan!

2. Suo, että saarnallansa, Tavoillaan, taidollansa Sun lammaslaumahas Hän monta koota voisi, Ne eksyksistä toisi Helmoihis, Herra laupeas!

3. Myös seurakuntaas auta, O Herra, Henkes kautta Sanaasi seuraamaan, Ja korjaa viimein täältä Sielumme surun säältä Luoksesi taivaan kunniaan!

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Ign 151, U 501, L 86: 17 B, Lisäys 1868: 504, 1871: 532, 1880: 423, 1883.

200. O Herra, hyväksi Et nähnyt ihmiselle. 6 v.

J. O. W a l l i n 1779—1839. P. J. I g n a t i u s 1761—1827.
J. T e n g s t r ö m 1755—1832. A u g. A h l q v i s t 1826—1889.

Ruotsin arkkipiispan J. O. W a l l i n i n virsi:

R 338. Du, Herre! godt ej fann, Att menskan blef allena; Du velat derför man Och qvinna huld förena: Att de, med trogna bröst, Må vara, till sin död, Hvarandras hjelp och tröst, Förnöjelse och stöd.

2. Som du, o Jesu! ett Med din församling blifvit, Åt henne frid beredt, För henne dig utgifvit En make främje så Af kärlek makans väl, Och blifve af de två Ett hjerta och en själ.

3. Ty kärleken är mild, Han tål och han förlåter, Från agg och misstro skild, Och vänder icke åter. Han ökar lifvets fröjd Och minskar dess besvär; Han öfver smärtan höjd Och stark som döden är.

4. Men, Herre! utom dig Vi alla äro svaga. Vi hafva, hvar för sig, Att våra fel beklaga. Se oss i mildhet an. För oss är bästa råd, Att undse med hvarann, Och hoppas på din nåd.

5. När i gudfruktighet Vår stilla väg vi vandra, Med kärlek, fridsamhet Och trohet mot hvarandra, Så blifver kärlekens Och fridens Gud oss när, Och oss till lifvets gräns, Allt godt af nåd beskär.

6. Jag kan mitt hjertas vän Ej sjelf åt mig bevara, O Gud! bevara den För dold och öppen fara. Ack! låt oss sammanbo, Att lofva än ditt namn, Och följas åt i ro En gång till fridens hamn!

7. Men är det ditt behag, Att vännen från mig skilja, Haf med min sorg fördrag Och böj mig till din vilja, Att jag, när lifvets lopp För mig ock når sitt slut, Får gå, med saligt hopp, Dit vännen gått förut!

P. J. Ignatiuksen suomennos:

Ign 166. O HERra! hyväksi et nähnyt ihmiselle, Tääll olla yksin; vaan soit armiast avun hälle: Ett yksimielisnä, ain asti kuollonsa, Tääll avio kumppanit, valmistais onnensa.

2. Kuin Jesus yhtä on sen Seurakunnan kansa, Joll' tuotti sovinnon ja osti kuollollansa; Niin avio-puolisot, myös rakkaudesta, Ain edes auttakot yhteistä parasta.

3. Sill' avio rakkaus on laupias, kärsiväinen, Myös lembiä, hiljainen ja viat peittäväinen. Se mielen kevittää: Se vaivan vaikian, Kans murheet lievittää, Ja voitta kuoleman.

4. Vaan heikot olemme o Herra! itsestämme, Ja armos apua me kukin tarvitsemme: Siis armos meille suo, et omat vikamme, Parandaa pyydämme, ja toisen peitämme.

5. Kuin hiljaisudesa me täällä vaellamme, Ja uskollisuutta ja rauhaa rakastamme; Niin rauhan Jumala on aina kansamme, Ja siunaa huoneemme ja kaikki tekomme.

6. Vaan kiusauksista, o Herra! meitä säästä, Varjele vaaroista, ja pahuudesta päästä. Ah! yhdes asua, suo meitä täällä niin, Ett' yhteen tultaisi Sun rauhas majoihiin.

7. Jos Sulle kelvannee pois Puolisoni ottaa, Lievitä suruni; suo tahtoas kunnioittaa; Ja koska juoksuni maan päällä päättänneen, Suo kumpanini taas taivaasa löytänneen.

J. Tengströmin muovailemana siitä tuli:

U 572. O Herra, alussa Jo sanoit ihmiselle Ei hyvän olevan Asua yksin täällä; Avio-säädyn siis Niin itse asetit, Loit vaimon miehelle, Ne yhteen sovitit.

2. Kuin yksi Jesus on Sen Seura-kunnan kansa Omaksi jonga sai Jo muinen piinallansa, Niin rakkaat puolisot Myös yhteen sopikoot, Ja yhteen mielehen Ja liittoon suostukoot.

3. Avio-rakkaus On Taivaan käskyläinen, Ja nöyrä, hiljainen Ja viat peittäväinen. Se mielen huvittaa, Suloinen ainian, Ja murheet huojentaa, Lievittää kuoleman.

4. Vaan heikot olemme, O Herra, itsestämme; Siis meitä armahda, Ja asu tykönämme. Suo että puutokset Myös toinen toisemme Me rakkaudella Alati peitämme.

5. Kuin hiljaisuudesa Me täällä vaellamme, Ja Herraa etsimme, Ja rauhaa rakastamme, Niin rauhan Jumala Myös pysyy kansamme, Hän siunaa huoneemme, Ja sulkee hautamme.

6. Vaan kiusauksista, O Herra meitä auta, Ja tue vaaroisa, Sun rakkaudes kautta, Niin että lujana Sun armo-liitosas, Me levon saisimme Sun rauha-majoisas.

7. Jos ennen minua Pois kutsut ystäväni, Niin surut lievitä Mun tänne jäätyäni. Ja koska juoksuni Myös minä päättänen, Suo hänen tykönäs Taivaasa löytänen.

Aug. Ahlqvist korjaili virttä:

Oks. 323. O Herra alussa Jo sanoit ihmiselle, Ei hyvän olevan Asua yksitellen; Aviosäädyn siis Näin itse määräisit, Loit vaimon miehelle, Ne yhdeks' yhdistit.

2. Kuin Jeesus yksi on Sen seurakunnan kanssa, Jonk' osti omakseen Jo muinoin kuolollansa, Niin rakkaat puolisot Myös yhteen taipukoot, Ja yhteen mielehen Ja liittoon suostukoot.

3. Avio-rakka'us On taivaan käskyläinen, Ja nöyrä, hiljainen, Ja puutteet peittäväinen; Se mielen virvoittaa, On armas ainiaan, Ja huolet huojentaa, Keventää kuolonkin.

4. Vaan heikko luontomme, O Herra, armahtele, Ja itse lapsias Tukena turvaele! Suo, että puutokset Myös toinen toisemme Me rakka'udella Alati peitämme!

5. Kun hiljaisuudessa Me täällä vaellamme, Ja Herraa etsimme, Ja rauhaa rakastamme, Niin rauhan Jumala Myös ompi kanssamme, Hän siunaa huoneemme, Ja sulkee hautamme.

6. Vaan kiusa'uksista, O Herra, meitä auta, Ja päästä vaaroista Sun rakka'utes kautta; Niin että vahvana Sun armo-liitossas Autuuden saisimme Sun taivas-talossas!

7. Jos ennen minua Pois kutsut ystäväni, Niin huolen' huojenna Mun tänne jäätyäni. Ja koska kulkuni Minäkin päättelen, Suo, hänet luonasi Taivaassa löytänen!

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen; v. 7 jätettiin pois.

R 338, Ign 166, U 572, Oks 323, 1867: 323, Lisäys 1868: 509, 1871: 538, 323, L I 323, II, III, 1880, 1883, Sr 380, L 86: 30.

201. Avion tänne Jumala Asetti onneksemme. 7 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. Julius Krohn 1835—1888.

Hemminki Maskulaisen virsi:

W 324. Jumala asetti aviokäskyn, Sikiöitten siittämyksi, Ain' rakkaudess' ynnä its' kesken', Toinen toisens' avuksi, Siin' sikiät kanss' kasvattamaan, Herran tuntoon totuttamaan, Jost' Jumalan olkoon kiitos!

2. Ett' kukin avioss' elää mahtais' Puhtaast' paits' haureun halui, Ja huoruutta välttää taitais', Kieltyi sekoituksii valjui, Niin aviokäsky on säätty, Joll' on elom' pyhyyteen väätty, Jost' Jumalan olkoon kiitos!

3. Aviokäsky myös its' altans' On salaus sangen suuri; Niin Christus on seurakuntans' kanss', Kuin avion väli on juuri: Kuin mies vaimoonsa rakastaa, Christus seurakuntans' omistaa, Jost' Jesuksen olkoon kiitos.

4. Synnin kautt' tuskat tulit päällem', Monet mulkkaukset ja vaivat, Kuitenk' aviosäätyy täällä Ei tainneet kadottaa saada; Sen Herra vahvast' varjeli, Kaitsi, kätki, ain' autteli, Jost' Jumalan olkoon kiitos!

5. Aviokäskyn lain aina Jumal' juur' kunniass' pitää, Sen pilkkaajit' alas painaa, Kanss' kaikk' kuin rikkovat sitä, Huorintekiät, salavuoteiset Ja sukurutsat rankaisee, Jost' Jumalan olkoon kiitos!

6. Avion onnen ain' ajattelee Its' Isä Jumal' taivaast', Tarpeet antaa ja varjelee, Päästää murheest' ja vaivast', Jos he hänt' avuksens' huutavat, Hänen tyköns' myös turvaavat, Jost' Jumalan olkoon kiitos!

7. Herra, armostas ain' varjell' Tätäkin parikuntaas Vaarast', vahingost', kuin on tarjon', Aut' asuviks' valtakuntaas. Ann' heidän aviolittons' pitää Vahvan', siin' suosioss' sinua kiittää: Jonk' Jumal' suokoon, Amen!

P. J. Ignatius ja J. A. Cleve muodostelivat virren uudelleen: Ign 164, Cleve 34. Niistä saatiin U 574, 575. Näistä yhdistelemällä laati Aug. Ahlqvist ehdotuksensa:

Oks. 324. Aviosäädyn asetti Jumala luomisessa, Ja miehen, vaimon määräsi Asua suosiossa, Omaksi heille onneksi, Ja lasten kasvatukseksi Totisen Herran tuntoon. 5 v.

Sellaisena oli virsi 1867, 1871. Se ei kumminkaan tullut käytäntöön, vaan Julius Krohn muodosti virren uudelleen v. 1880 suoraan alkuperäisestä. J. Krohnin muodostelma tuli sellaisenaan nykyiseen.

W 324, Ign 164, Cleve 34, U 574, 575, Oks. 324, 1867, 1871, 1880, 1883, Kurv. 366.

202. Herra kaiken onnen lähde Runsas lahjain antaja. 7 v.

Pentti Jaakko Ignatius 1761—1827. E. Lönnrot 1802—1884.

P. J. Ignatiuksen virsi:

Ign 163. Avio säädyn Asettaja! Avio onnen Andaja! HERra armias Armahtaja! Lahjain laupias Jakaja! Siunaustas näille suo: Armos, apus heille tuo.

2. Onnellinen olkoon heille, Heidän yhdistyksensä. Vaeldakoot taivaan teille, Aina yksimielisnä. Kilvan kiindiät HERrasa, Olkoot virjät viraasa.

3. Rakendakoot rauhallis'na, Täällä matka majansa. Taivaan turvis turvallis'na, Viettäköot he aikansa. Toinen toista tukekoon. Toisen kuormaa kandakoon.

4. Nautitkohoot kiitollisna, Täällä ilo päivänsä. Omistakoot otollisna. Myöskin murhe hetkensä. Tytyköhöot osaansa, Aina asti kuollonsa.

5. Ja kuin toinen toisestansa, Kuollon kautta eriivät, Suokoon HERra armostansa, Taivaan iloo periivät! Ystävänsä ystävä, Siellä taas on löytäävä.

Tästä tuli U 573. Virsi muistuttaa jonkun verran J. O. Wallinin virttä R 335: Gud välsigna dessa hjärtan, Helga dessa vänners band. 5 v.

E. Lönnrot muovaili virren kokonaan uudelleen: 1867 L 86: 29, Lisäys 1868: 508, 1870 L 26: 14. Se tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Virttä voidaan sanoa paremmin E. Lönnrotin kuin Ignatiuksen virreksi: se on siihen määrin saanut uuden muodon.

Ign 163, U 573, L 86: 29, Lisäys 1868: 508, L 26: 14, 1871: 537, 1880: 325, 1883, L I 324, L II 324.

203. O alku kaiken hyvän, Jok' aluss' asetit. 5 v.

Torstenius Johannis R. 1604. Hemminki Maskulainen † 1619. K. G. v. Essen 1815—1895. E. Lönnrot 1802—1884.

Torstenius Johannis R, Kaarle IX:n hovikapellimestari, julkaisi 1604 häävirren Arcana annuli Pronubi. En Fästningarings heemligheter. (Andeliga Psalmer och Vijsor 1614, s. 416. Emil Liedgren Svensk Psalm och Andlig Visa 1926, s. 251):

AF Himmels Högd, Gifwe Gudh Frögd, Aff sin misskund och nådhe, Them som idagh, Effter Gudz Lagh, Giffwas tilsamman, bådhe, I Lust och Nödh, Blifwa ett Kött, Och afla Barn tilsamman, Vthi Gudz frucht, Och HErrans tucht Sigh til Glädhie och Gamman, Önske wij allesammen.

Hemminki Maskulainen suomensi sen vapaasti järjestyksessä vv. 2, 1, 3, 4:

W 327. Its', Isä asetit armost' Aviosäädyn alust', Siunasit miehest' ja vaimost' Sikiät sikiimään jalost', Sen varjelet, autat aina Maailman menoss' moness', Etk' anna alas painaa, Ain' pidät pyhäss' menoss'.

2. Niille kuin nyt yhdistettiin, Säätys perään avioss' Jumal', anna armos ehtii, Tueks', turvaks', avuks', Suo raittius, rakkaus, rauha, Ilon onnen kohtaans! Siit' sinull' kunnia pauhaa, Kaikk' tätä toivotam'.

3. Jesu, its' aviosäädyn Häiss' Kaanaass' kaunistit, Puuttuis' veden viinaks' tehden, Avun ihmeisen muistit. Viel' vesi tee näille viinaks', Murhe muuta iloks', Vähä venyt tarpeen täytteeks', Ain' apus tuo tarjoks'.

4. Rakkaull' sydämet sido, Puhdas Henki Pyhä! Suo suosioo, sovintoo, iloo! Eloss' puhtaass' pidä, Ynn' kärsiväiseks' tottuu, Kauvan yhdess' elää, Suo lohdullinen loppu, Anna autuas ilo.

P. J. Ignatius muodosti virren:

Ign 165. O armias Isä taivaan! Aluusa asetit, Ja aviokäskyn aivan, Armiasti siunaisit, Sen nyt suojelet vielä, Sukumme suosioksi, Ja holhoot elon tiellä, Ihmisten hyväksi. 4.

Siitä tuli U 576:

O alku kaiken hyvän! Kuin muinen asetit Avio-käskyn pyhän, Ja sitä siunaisit; Myös vielä hyväksemme, O Herra laupias, Se holho onneksemme Runsaasta armostas. 4 v.

Molempia edellämainittuja käytettiin virsikirjatyössä myöhemmin. Edellistä käytti E. Lönnrot: 1867: 327, jälkimmäistä K. G. v. Essen: 1867: 325. Ehdotukseen 1871: 327, joka sellaisenaan tuli nykyiseen, yhdistettiin edelliset pienin muutoksin siten, että nykyiset säkeistöt 1 ja 4 ovat Essenin ehdotuksen ja 2, 3 ja 5 Lönnrotin ehdotuksen mukaan.

W 327, Ign 165, U 576, 1867: 325, 1867: 327, 1871: 327, 1880, 1883, L I 327, L II 327, Kurv. 366.

204. Ei yksinänsä hyvä Tääll' ole olla ihmisen. 5 v.

Knut Legat Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Lehtori K. L. Lindströmin virsi (käsikirj.):

328. Ei hyvä yksinänsä Tääll ole olla ihmisen, Näin lausui lemmessänsä Alusta Luoja kaikkien, Ja viisaudessansa Hän sääsi avion, Ett vaimo miehen kanssa Yhtyisi liittohon, Ett heidän, toinen toista, Pitäisi tukea, Toisensa huolet poistaa, Yhteisen kuorman huojentaa.

2. Siis, Herra, joka aina Armosi meille osotat, Myös näille armos lainaa, Kuin edessäs nyt seisovat, He, liittoon yhtynynnä, Nyt sulje suojahas, Ain ole kanssans ynnä He pidä ominas, Heist vaarat, vaivat estä, Liittonsa lujenna, Suo rakkautensa kestää Sun pelvossasi karttua.

3. Sä ylkä sielujemme, O Vapahtaja armias, Kuin kärseit edestämme Heilt älä kiellä apuas; Suo luja kuoloon asti Ain heidän liittonsa Mielensä mieluisasti Sun tahtoos taivuta; Ain asu heidän kanssaan, Suo heille siunaus, Ett aina huoneessansa On suosio ja rakkaus.

4. Suo heidän liittons loistaa Sun henkes valkeudessa, Sä pahat henget poista, Ne heistä kauvas karkota. Jos heille sikiöitä Sä armolli-

sest suot, Suo varhain henkes töitä Myös tuta saavat nuot; Ne ota turvas alle, Suo niiden oppia Ain tietä taivahalle Käymään jo ikäns aamusta.

5. Suo meidän armos töitä Ain muistella ja miettiä, Ett liittom hedelmöitä Ain kantaisivat hyviä, Suo rakkautes olla Meill' esikuvana, Suo meidän elää, kuolla, O Jesu, sinussa, Ett nimes suloisuutta Ja sinun autuuttas Me saisim oikein tuta Tykönäs häissä taivaassas.

E. Lönnrot teki tähän useita korjauksia. Edelleen jonkun verran korjailtuna virsi tuli nykyiseen.

1867: 328, 1871, L I, II, 1880, 1883.

205. Koko mailma valittaa: Kaikkein täytyy kuolla. 5 v.

Laurentius Petri Gothus 1520—1579. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

Virsi perustuu keskiaikaiseen antifoniin:

Media vita in morte sumus: quem quaerimus adjutorem, nisi te, Domine? qui pro peccatis nostris juste irasceris, sancte Deus, sancte fortis, sancte et misericors salvator, Amarae morti ne tradas nos.

(Vertaa nyk. 515, R 26.)

Arkkipiispa Laurentius Petri Gothus laati 1564 virren:

Wr 399. Hela verlden klagar sig, Vi måste döden lida: Ingen är miskundelig Ho vil för oss strida; Det hafver synden allena gjort, Som öpnade för oss dödsens port; Därföre må vi qvida: Kyrie eleeson: Christe eleeson. Vi äre alle Adams barn Snärde uti syndsens garn. Kyrie eleeson.

2. Midt i döden gå vi här, Ändock vi nu lefva: Ingen hörer vårt begär, Som vil lifvet gifva; Ho kan slippa af denna ö? Vi måste allesammans dö, Och til aska blifva. Kyrie eleeson, Christe eleeson. Är det ej stor sorg och gråt, Själ och kropp skal skiljas åt? Kyrie eleeson.

3. Våre vånner falla ifrå, Oss en spegel varda, Samma väg vi måste gå: Smaka döden hårda. Ho är fattig, ho är rik? Vi äre fast hvarannan lik; Lät oss därom vårda. Kyrie eleeson, Christe eleeson. Hvi tänker man ej däruppå, Midt i döden vi här stå? Kyrie eleeson.

4. Verlden må väl frögda sig, Gud vil lifvet gifva, Han är också nådelig, Vi skole hos honom blifva; Det hafver Christus allena gjort, Som öpnade för oss lifsens port, At vi måge evigt lefva. Halleluja! Halleluja! Denne död är ej utan en sömn. Vi skole få bättre hamn. Halleluja.

5. Själen hon ej döden ser Efter detta lifvet: Lagen hon ej skaffar mer, Än det hon nu drifver; At kroppen så förrotna skal, Det kommer här af Adams fall, Det hafver Gud tilgifvit. Halleluja! Halleluja! Kroppen skal med frögd upstå, Och sin anda åter få. Halleluja!

6. Sälle äro de, som sofva väl Och Guds dom förbida, De skola snart med kropp och själ Up til himla stiga; Hvad kan vara större frögd Än vistas uti himmels högd, Se Guds ansigte blida? Halleluja! Halleluja! Där skole vi mäst tänka uppå, Från döden vi til lifvet gå. Halleluja!

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 397. Koko maailma valittanee, Kaikkein täytyy kuolla, Ei yhtään armiast' löyttäne, Ken holhoo meidän puoltam'? Tain synti yksinäns' tehdä tais', Ett' kuoleman oven eteem' avas', Sentähden mahdam' huolla;

Herra, armahda päällem'! Christe armahda päällem'! Kaikk' olem' Adamin sikiät, Synnill' saastutetut, ilkiät: Herra armahda päällem'!

2. Käym' keskell' kuolemaa täällä, Vaikk' eloss' olevan luullaan, Ei kenkään elämää ann' meille, Eik' tahdo anieem' kuulla: Ken taitaa päästä tästä luolast'? Ei kenkään meist' pääse kuolost', Ennen kuin tuhvaks' tullaan. Herra, armahda päällem'! Christe armahda päällem'! Eik' ole itku surkia, suur'? Sielu ruumiist' erii juur': Herra armahda päällem'!

3. Meilt' ystäväm' lankee nähden, Meill' esimerkiks' surkiast', Samaa tiet' täytyy käydä meidän, Maistamaan kuolemaa karkiaa, Kuin ikäns' köyhä, niin rikas, Keskenäm' olem' yhdenkaltaiset täss', Tänn' täytyy kaikkein pyrkiä; Herra armahda päällem'! Christe armahda päällem'! Miks' emme ajattel' sen pääll'? Keskell' kuolemaa seisom' tääll'? Herra armahda päällem'!

4. Maailma iloita mahtaa, Jumal' tahtoo antaa elon, Hän on juur' armias kohta, Meit' korjaa tyköns' iloon; Sen Christus yksinäns' tehnyt on, Kuin elämän eteem' avann' on, Ett' mahtaisim' ijät' elää: Halleluja, kiitos Luojan! Ei ole kuolema tämä, vaan uni, Paremman sataman saam' kummink', Halleluja, kiitos Luojan.

5. Ei sielu kuolemaa maista, Tämän elämän perään. Laki ei enää sitt' taista, Kuin sen tekee nyt erän, Ett' ruumis pitää mätänemän, Tähden Adamin lankeeman, Sen Jumal' anteeks' antoi kerran; Halleluja, kiitos Luojan! Ruumis ilon kanss' nouseva on, Henkens' jällens' saava on, Halleluja, kiitos Luojan.

6. Autuaat levoss' levännevät, Odottain Herran tuloo, He sielun, ruumiin kanss' tulevat Ylös taivaan iloon. Mikä tainnee suuremp' riemu oll', Kuin asua taivaan korkeull', Nähdä Herran kirkkaun valoo? Halleluja, kiitos Luojan! Mahdam' ain' ajatell' sen pääll': Kuoleman kautt' elämään käym' täält', Halleluja, kiitos Luojan.

E. L ö n n r o t muovaili virren LWU 397. Siitä tuli:

1867: 397. Koko mailma valittaa: Kaikkein täytyy kuolla, Kenpäs meitä armahtaa, Ompi meidän puolla? Sen ompi synti saattanut, Päällemme kuolon tuottanut, Siit' on syytä huolla. O Herra armahda! O Kristus armahda! Adamista alkuaan kuolo tuli maailmaan; O Herra armahda!

2. Kuolon keskell' olemme Täällä elossamme, Kuolon mailla kuljemme, Mistäs avun saamme? Ei kenkään meitä auttane, Mullaksi pian muutumme Kaikki haudassamme. O Herra armahda! O Kristus armahda! Eikös ole surkeaa: Sielu ruumiist' eroaa; O Herra armahda!

3. Toinen toisens' perästä Täältä vaeltaapi, Sama matka edessä Meitä odottaapi; Ken sitten rikkaan köyhästä, Kuninkaan kerjäläisestä Luina eroittaapi? O Herra armahda! O Kristus armahda! Jalvoissapa kuoleman Elomme on ainian; O Herra armahda!

4. Mutta älä murehdi Uskovainen kansa! Kuolon Jumal' eloksi Muutti armostansa; Sen ompi Kristus saattanut, Elämän meille tuottanut, Ristin kuolollansa; Siis Herraa kiittäkää! Kristust' ylistäkää! Kuolemasta elämään Jesuksessa herätään; Siis Herraa kiittäkää!

5. Toisesti ei kuollakaan, Sit' ei laki Herran Meiltä vainen vaadikaan, Vaatii vaan sen verran, Ett' ompi ruumis kuoleva Adamin lankeemuksesta, Katoava kerran. Siis Herraa kiittäkää! Kristust' ylistäkää! Ruumis nousee haudastaan Elämähän uudestaan; Siis Herraa kiittäkää!

6. Autuaat ne Herrassa Nukkunehet ovat, Jotka Herran tuloa Toivoin odottavat, Siks kuin he kerran taivaassa katsella Herran kasvoja

Loppumatta saavat. Siis Herraa kiittäkää! Kristust' ylistäkää! Kautta kuolon veräjän Kulkee tiemme elämään; Siis Herraa kiittäkää!

J. L. Runeberg jätti v:n 5 pois. Samoin meneteltiin suomalaisissa 1871, 1880, 1883 ja nyk. Virsi tuli muuten vähin muutoksin nykyiseen.

Wr 399, W 397, U 752, LWU 397, L I, II, III, 1867, 1871, 1880, 1883, Rbg 399, Sr 159. Vrt. R 26, nyk. 515, Kurv. 378.

206. Tään ruumiin maahan hautaamme, Mut se on luja uskomme. 7 v.

Michael Weisse † 1542. Ruotsinnos 1543. J. Suomalainen † 1588.

Böhmin veljien virsikirjan julkaisijan, pappismiehen Michael Weissen virsi:

Wackernagel 1841:373. NV last vns den leyb begraben, bey dem wir keinn zweyffel haben, Er werd am letzten tag auffstehn vnd vnuerrücklich herfür gehn.

2. Erd ist er vnd von der erden, wird auch wider zu erd werden Vnd von erden wider auffstehn, wenn Gottes Pusaun wird angehn.

3. Seine seel lebt ewig inn Gott, der sie alhie aus seiner gnad Von aller sünd vnd missethat durch seinen bund gefeget hat.

4. Sein arbeyt, trübsal vnd elend ist kommen zu eim guten end, Er hat getragen Christi joch, ist gestorben vnd lebet noch.

5. Die seel die lebt on alle klag, der leyb schlefft biss an letzten tag, An welchem jn Gott verkleren vnd der frewden wird geweren.

6. Hie ist er inn angst gewesen, dort aber wird er genesen, In ewiger freud vnd wonne leuchten wie die schöne Sonne.

7. Nu lassen wir jn hie schlaffen vnd gehn all sampt vnser strassen, Schicken vns auch mit allem fleys, denn der Tod kompt vns gleycher weyss.

Luther lisäsi tähän yhden säkeistön:

8. Das helf' uns Christus, unser Trost, Der uns durch sein Blut hat erlöst Von's Teufels G'walt und ew'ger Pein; Ihm sei Lob, Preis und Ehr' allein!

Virsi ruotsinnettiin Liedgrenin tiedon mukaan 1543:

Wr 400. Lät oss denna kropp begrafva, Och den trona altid hafva, Han skal på domedag upstå, Och oförgänglig blifva då.

2. Jord är han och af jorden gjord, Skal också åter blifva jord, Af jorden skal han upstå, När Guds basun begynner gå.

3. Ändock kroppen förrotnar här, Lefver dock själen Gudi när, Som henne frälste af all nöd Genom sin Sons pino och död.

4. Hans jämmer, sorg och elände Är nu kommen til en ände: Han hafver dragit Christi ok, Är blefven död, och lefver dock.

5. Själen lefver i Guds behag: Kroppen sofver til domedag, Då skal Gud honom förklara, Hans glädje skal evig vara.

6. I stor sorg är han här fallen, Men nu är han väl behållen, Hafver frögd och ingen pina, Skal som klara solen skina.

7. Sofve han nu i frid och ro; Men vi som här i verlden bo, Skole altid redo vara, Vi måste ock hädan fara.

8. Christus Guds Son, som är vår tröst, Den som oss hafver återlöst, Han styrke oss för sin mildhet: Honom ske pris i evighet!

J. Suomalaisen suomennos:

W 398. Haudhakamme ruumis tämä Usko vahua pitäkäme Hänen pitä ylös nouseman Herran edhes seisoman.

2. Maa on hän ia maasta täcty Maahan hän mös iällens echty Maast pitä hänen edhes tuleman Cosk taiuan torui rupe cuuluman.

3. Ruumis maasa mätäne täss Sielu Herra pyytä olla läss Quin hän hädhest tadhoi auta Poijans couan cuoleman cauta.

4. Hänen tuskans ia surunsa Ouat nyt saanet loppunsa Hän cannoi Christuxen cuorman Cadkais nyt cuoleman nuoran.

5. Sielu elä Herran huomas Ruumis haudhatan sen suomas Duomio päiuän ylös nostetan Ia taiuan cunnial kirkastetan.

6. Me olem tääl menos turhas Mut hän on hyuäsä turuas On cunnias eij misän pilcas Paista quin auringo kircas.

7. Leuädkän hän vahuas rauhas Mutt me quin olem tuonen kauhas Pyydhäm aina valmit olla Tulep meidhänkin vuoro cuolla.

8. Christus meidhän lunastaian Ia tuskis vahua lodhuttaia Uskon meitä vahuistacon Ia taiuan ilon saattacon.

Toinen suomennos on:

Käsikirja 1614, s. 110. TÄmä rwmis haudhatcame / Ja vscos wahvat olcame / Hänen pitä ylösnouseman / Ja catomatoin oleman.

2. Maa on hän ja maasta tehty / Mahan hän jällensä echty / Maasta hän ylösnousepi / Cosca taivan Basuna soipi.

3. Rwmis haudhasa mätäne / Sielu on HERRAN tykönä / Cuin händä päästi tuskista / Ja pojans cautta waivasta.

4. Hänen tuscans ja surunsa / Ovat nyt sanet loppunsa / Cannoi HERRAN iken tälä / Cuoli ja cuitengin elä.

5. Sielu on Jumalan huomas / Rwmis maca HErran suojas / Pitä taas ylösnouseman / Ja taivan ilon tuleman.

6. Täälle hän oli surusa / Elä nyt HERRAN turvisa / Hän jällens ylösnostetan / Cuin auringo Kircastetan.

7. Levätkän nyt hyväs rauhas / Mutta me cuin olem waivas / Mahdam aina valmit olla / Cosca HErra tule duomiolla.

8. Christus meiden lunastajan / Ja tuskisa lohduttajan / Meitä aina wahvistacon / Ja taivan ilon saattacon. Amen.

K. L. Lindströmin muovailemana ja edelleen korjailtuna siitä tuli: 1867: 398. E. Lännrotin ja myöhemmin Julius Krohnin korjailemana virsi tuli nykyiseen.

Knapp 2958, Wr 400, Rbg 400, Sr 160, W 398, Ign 222, U 705, 1867: 398, 1871, 1880, 1883, L I, II, III Kurv. 311.

207. Jo vaijetkoon valitusäänet, Ei itkunne, ystävät, auta. 12 v.

Aurelius Prudentius 348—413. Ruotsinnos 1567. Heminki Maskulainen † 1619. K. L. Lindström 1809—1879.

Espanialaisen virsirunoilijan Aurelius Prudentiuksen virsi:

1. Jam moesta quiesce querela, Lacrymas suspendite Matres: Nullus sua pignora plangat, Mors haec reparatio vitae est.

2. Quidnam sibi saxa cavata? Quid pulchra volunt monumenta? Res, nisi quod creditur illis, Non mortua, sed data somno.

3. Nam quod requiescere corpus Vacuum sine mente videmus, Spatium breve restat, ut alti Repetat collegia sensus.

4. Venient cito secula, cum jam Socius calor ossa reviset, Animataque sanguine vivo, Habitacula pristina gestet.

5. Quae pigra cadavera pridem Tumulis putrefacta jacebant, Volucres rapientur in auras, Animas comitata priores.

6. Sic semina sicca virescunt, Jam mortua jamque sepulta: Quae reddita cespite ab imo, Veteres meditantur aristas.

7. Sic corpora mortificata, Redeunt melioribus annis: Nec post obitum recalescens Compago fatiscere novit.

8. Mors ipsa beatior inde est, Quod per cruciamina lethi Via panditur ardua justis, Et ad astra doloribus itur.

9. Nunc suscipe, terra! fovendum, Gremioque hunc concipe molli: Hominis tibi membra sequestro Generosa et fragmina credo.

10. Animae fuit haec domus olim, Factoris ab ore creatae: Fervens habitavit in istis Sapientia, principe Christo.

11. Tu depositum tege corpus; Non immemor ille requiret Sua munera fictor et auctor, Propriique aenigmata vultus.

12. Venient modo tempora justa, Cum spem Deus impleat omnem; Reddas patefacta necesse est, Qualem tibi trado figuram.

Ruotsinnos 1567:

Wr 401. Hörer til, j Christtrogne alle, Huru j eder skolen hålla, När j edra döda begrafva, Måttelig sorg skolen j hafva.

2. Edra tårar skolen i stilla, Och edart hopp icke förspilla; Christus, som upstod af döda, Skal dem upväcka utan möda.

3. De som äro uti en rätt tro Afledne, hafva ingen oro; Dess skole vi HErran Gud lofva, De äro icke döde, utan sofva.

4. Det kroppen nu är utan anda, Kommer honom til ingen vånda, Han skal honom igen bekomma Med större ära och froma.

5. Man skal denna sorg låta fara, Ty långt kan det icke vara, Förr än anden full skär och ren Sig befogar til kroppen igen.

6. Ej kan heller annat betyda, Det vi begrafningar pryde, Än vi vårt hopp så bevise, De döde där sofva med lisa.

7. Det hafver alt fienden vållet, At människan hafver fallit I synd, och måste ty varda Til jord genom döden hårda.

8. Dock låte sig ingen förfära, Denna jord skal ske mera ära; En lekamen skal häraf blifva, Den Gud vil härlighet gifva.

9. Lika som vi utan fara Sädeskornet icke spara, Utan det i jorden utspride, Mer frukt vi hoppes och bide.

10. Så vete vi ock genom Guds ord, At människan, som kommer til jord, Skal uti härlighet upstå, Och med frögd i lifvet ingå.

11. Ty tag nu, jord, vid denna kropp, Som vi här nederlägge med hopp, Och lät honom i dig hafva ro: Göm väl hvad vi dig här betro.

12. Han hafver varit andans hus, Af Gudi inblåst til lif och ljus, Mer hafver Gud honom förärat, Til tempel sig vigt och skärat.

13. Bevara nu hvad här är innelagt; Snart kommer HErren, som hafver sagt: Den på mig tror, honom skal jag Upväcka på den sista dag.

14. Då måste du få honom igen Hans döda, både qvinnor och män; Dem gifver han allom tillike Evigt lif uti sit rike.

Hemminki Maskulainen suomensi virren ruotsista:

W 399. Te Christityt, kuulkaat nyt kaikki, Kuink' tulee käyttää teitänn' ratki, Kuin te teidän kuolleitann' hautaatt', Ylönpaltinen murhe ei auta.

2. Teidän itkunn' te hillitä mahdatt', Toivoss' olkaat oikiass' ain' vahvat, Christus kuin nous' kuolemasta, Kuolleet ylös herättää maasta.

3. Jotka erinn' ovat oikiass' uskoss', Ei ole ne missäkään tuskass', Eik' huku, ne lepäävät hetkeks', Meidän Herran Christuksen kätkyss'.

4. Se kuin ruumis paits' henkee on nyt, Hänen hyväksens' on Jumal' suonut, Jällens' nousee parempan' päänäns', Kirkasna ja kunniaa täynnäns'.

5. Tämä suru suur' surkia pois pankaam', Ei tai tainne olla kauvan sangen, Ennen kuin henki haluillens', Omaan ruumiisen ratk' tulee jällens'.

6. Sen sanan meill' tiettäväks' tekee Hautain kaunistukset, kuin näkyy, Ett' me meidän toivom' näin näytäm', Kuolleet levoss' lepäävän löytään.

7. Meidän vihollisem' on sen vallinn', Ett' olem' langenn' synnin all' niin, Jost' kuoleman kovan kautt' tälläns' Täytyy tulla maan mullaks' jällens'.

8. Kuitenkin älkään peljätkö kenkään; Tulee täll' maan mullall' kunnia sangen, Ruumiin ylös käydä täst' täytyy, Joll' kunnian kummink' Jumal' näyttää.

9. Niinkuin me kylväm' ja heitäm' Maahan siemenjyvät, ja peitäm', Enk' pelkää siin' hukkuvan niitä, Siit' jäll' enää hedelmät' niitäm':

10. Niin myös Jumalan sanast' tiedäm': Ruumis kuin tääll' maan poveen viedään, Nousee kirkkaan', kiiltävän' päänäns', Hengelläns' yhdistett', iloo täynnäns'.

11. Vastaan ota maa ruumiist' tätä, Jonk' tähän toivoss' laskein jätäm', Kätke hyvin, kuin annett' on haltuus, Ann' levossas levätä altis.

12. Hän hengen asuin-sia on ollut, Jumalalt' eläväks' siihen luotu, Hänell' suuremman kunnian viell' tehnyt on Omaks asumaksens' pyhittän' on.

13. Kätke nyt, mitä pantu on tähdell', Tulee Herra, kuin sanoi todell': Hänen, kuin uskoo minun päällen', Ylösherätän viimeisnä päivän'.

14. Sun kuollees silloin jäll' saanee Ystäväns' kaikk', kuin maassa maannee; Meit' kaikkii hän elämään vienee, Kussa ilo ijäinen lienee.

Paitsi tätä virsikirjaan tullutta suomennosta on useita muita.

Käsikirjassa 1614, s. 110 on suomennos ruotsalaisesta:

1. TE Christityt caicki nyt cwlcat / Ja mös wisusti aiatelcat / Cuinga rwmit hautaman pitä / Eij cowin sureman sitä.

2. Teiden itcun nyt asettacat / Ja vscos mös wahwat olcat / Christus joca nousi cuolemasta / Cuollet ylösherättä maasta. 14 v.

I. A. Cleve (käsikirj. „Uusien Wirsien 1836" esitöissä 1819 Turun Tuomiokap. arkistossa) suomensi virren latinasta käyttäen alkusointua:

1. Jo seisahda surkia suru! Kynäleitänne kätkekäät äidet! Ei yxikän ystäväns surko; Sillä tuoni tuo autuden Taivast'.

2. Mixi koreus haudalla kelpaa? Ja kaunistus kivestä kallis? Jos emme sit' todexi tiedäm' Että havaame haudasta vihdoin.

3. Maan poveen nytt pandavan näemme Sitä hengetöind rumista rauhaan; Mutta vielä se vähäsen viipyy, Niin etsi hän jarjensä jällens.

4. Nytt luovunnut lembemys luista Se takasin tuleman täutyy, Ja eronnut elämän ääni Kerran Luojalle kiitosta lausuu.

5. Ne jäsenet jotka jo jouduit Maan mullassa mustaxi tommux' Sieldä Taivaaseen riendävät tulla Ynä hengensä ystäväns' kanssa.

6. Niin kukoistaa kylvetty siemen Joka mullassa muutuu ja itää: Sillä koska se kesällä kasvaa, Se tehjästä uudena tungee.
7. Niin kaatuvat kuolemas ruumit, Vaan palajaat paremmill' päivill', Ja jäsenein sitova side Ei kivust' ei kylmydest katke.
8. Itse kuoleman katkerus katoo, Kaska tuoni ja taudikin tuotaa Vanhurskaille autuden voiton Ja taivaseen tuskista tullaan.
9. Maa, sulje sun pimeesen povees Hänen lihansa lujassa levoss'! Ne jähtynet jäsenet jätän Sun huomaas ja halduus nytt haudaan.
10. Tämä hengelle huone on ollut Maan Luojalda hetkessä luodut. Siinä viriä viisaus valvoi, Jonga sytytti Christuxen sana.
11. Pois peitä se valkennut ruumis, Kyllä kammiost muistava kutsuu Oman lahjansa laupias Isä, Jolla itse hän illmotti järjens'.
12. Niin pian kuin alkaa se aika, Jona Jumala täutää mun toivon; Silloin, hauta, sun andaman täutyy Sull' tavaran tallelle pandun.

Turun Wiikko-Sanomissa 12/2 1820 n:o 6 on toinen latinasta tehty suomennos:

1. Jo herkee haikea huoli, Jo lakkaa äitien itku, Ei ystäviään piä surra; Tää kuolu on uuistos elon.
2. Miks hakatut hautojen kivet? Miks muuratut kammiot kalliit? Jos ei että nukkunut pannaan Niihin, ei peräte kuollut. 12 v.

Tämän perusteella laati A. B. Roos uuden ehdotuksen (käsikirj. 399):

Jo herkeä haikea huoli, vaiketkohon äitien itku. 12 v.

Myös voidaan mainita J. Roschierin ja siihen perustuva C. Heleniuksen suomennokset (1836 ja 1837) ja E. Lönnrotin muodostelma L 86: 77 D.

Mikään näistä ei tullut nykyisen pohjaksi. Siksi tuli K. L. Lindströmin suomennos:

t-t-t 1858: 90. Jo vaikene valitus vaikee, Pois katkeruus kyynelevirtain! Kas! kuoleman uni ei haikee, Vaan hupa ja vaivoista irtain!
2. Ah! mitästä raamatut takaa Ja hautojen patsahat haastaa? „Se ruumis, kun levossa makaa, On hereille nouseva maasta."
3. Nyt himojen myrskyistä vapaa Ja kätkössä rauhallisessa On vainaja; vihdoin hän tapaa Taas sielunsa kirkkaudessa.
4. Ei viivy se riemuinen koitto, Kuin vallastaan luopuupi tuoni, Ja ruumiille tuleepi voitto, Ja tykyttää sydän ja suoni.
5. Ja jäsenet maaduttuansa Ei katoo, vaan olonsa muuttaa Ja autuaan sielunsa kanssa Taas alkavat eloa uutta.
6. Kuin siemenki virkoopi, vaikka Sen maaksi on muuttanut multa, Kuin lähenee hedelmän aika, On tähässä kiiltävä kulta.
7. Niin rauvennut ruumiskin vielä Päin valoa varallisempaa Käy sieluhun liittymään siellä, Kun kuolo ei riistä, ei tempaa.
8. Siis kuolo on hurskaille hellä, Kuin katoavaisuuden kautta Ja tuskien päättämisellä Pois vaivoista ilohon auttaa.
9. O, kätke nyt, maa, tämä jalo Sun povehes laskettu haamu Ja suojele siksi kun valo On nousnut, se autuas aamu!
10. Oli hengelle majaksi luotu Tuo levossa lepäävä veli, Oli viisaus hänelle suotu, Hän Kristuksen uskossa eli.
11. Jää rauhaan! Hän sanansa muistaa Vanhurskas, kun puhelee totta, Hän lainansa takaisin puistaa Ja omansa tykönsä ottaa.
12. Siis aamu on koittava kerran Ja puhkeeva maanalan povi; Niin täytetään lausehet Herran Ja aukenee taivahan ovi.

Tästä korjailtuna tuli nykyinen.

Julius Krohn lausuu Suomen Virsikirjan Historiassaan 1880, s. 10 erehdyttävästi, puhuessaan tästä virrestä: „Saakoon se tässä sijansa alkuperäisessä kauneudessaan, niinkuin suomennos on lähtenyt meidän Oksasen kädestä":

1. Jo vaiti nyt, valitusäänet! Ei itkumme, ystävät auta; Vaan kuolo, te jälkehen jääneet, Vie eloon Kristuksen kautta!
2. Ah mitähän raamatut takaa Ja hautojen patsahat haastaa? Tää ruumis, mi levossa makaa, On taas ylös nouseva maasta. 13 v.

Se ei ole Ahlqvistin, vaan Lindströmin suomentama.

Virren nykyinen muoto perustuu pääasiassa seuraaviin: vv. 2—6 Lindströmin alkuperäiseen suomennokseen 1858, vv. 1, 7, 12 vuoden 1867 ehdotukseen, vv. 9, 10 vuod. 1871 ehdotukseen, v. 8 (a ja c) E. Lönnrotin I:een (1872) ja v. 11 J. Krohnin vuoden 1880 ehdotukseen.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1886.

Aug. Ahlqvistilla (Oksasella) ei tiettävästi ole ollut mitään, ainakaan huomattavampaa osaa virren muodosteluun.

Ehdotuksissa 1871, L I ja L II on lisäksi säkeistö, luultavasti E. Lönnrotin (ei Ahlqvistin) laatima:

13. Suo autuas loppu myös meille, O Jesus, sun kuolemas kautta, Meit' johdata elämän tielle Ja ijäiseen ilohon auta!

Myöhemmistä ehdotuksista ja nykyisestä virsikirjasta se puuttuu.

Wr 401, W 399, Käsikirja 1614, -t -t -t 1858, 1867, 1871, L I, II, III, Sr 161, R 492, Rbg 401, 1880, 1883, L 86: 77 D, Kurv. 379, R 1936: 623.

208. Kaikk' kaataa tempaa kuolema, Niin ompi sääntö Herran. 10 v.

Gottfr. Wilh. Sacer 1635—1699. J. O. Wallin 1779—1839. E. Lönnrot 1802—1884.

Alkupohjana on saksalaisen lakimiehen ja runoilijan G. W. Sacerin virsi:

Beckman, s. 950. KOmm, sterblicher, betrachte mich, Du lebst, ich lebt auff erden. Was du jetzt bist, das war auch ich, Was ich bin, wirst du werden. Da must hernach, ich bin vorhin, Gedencke nicht in deinem sinn, Dass du nicht dürffest sterben.

2. Bereite dich, stirb ab der Welt Denk auf die letzten stunden Wann man den tod verächtlich hält Wird er sehr offt gefunden. Es ist die reihe heut an mir Wer weiss vielleicht gilts morgen dir Ja wol noch diesen abend.

3. Sprich nicht: Ich bin noch gar zu jung Ich kan noch lange leben Ach nein, du bist schon alt genung Den geist von dir zu geben. Es ist gar bald um dich gethan, Es sieht der tod kein alter an, Wie magst du anders dencken.

4. Ach ja, es ist wol klagens werth, Es ist wol zu beweinen, Dass mancher nicht sein heil begehrt Dass mancher mensch darff meynen, Er sterbe nicht in seiner blüt Da er doch viel exempel sieht, Wie junge leute sterben.

5. So offt du atmest, muss ein theil, Des lebens von dir wehen, Und du verlachst des todes pfeil? Jetzt wirst du müssen gehen, Du hältst dein grab auf tausend schritt Und hast dazu kaum einen tritt, Den tod trägst du im busen.

6. Sprich nicht: ich bin frisch und gesund Mir schmeckt auch noch das essen; Ach es wird wol jetzt diese stund, Dein sarg dir abgemessen, Es schneidet dir der schnelle tod, Ja täglich in die hand das brot; Bereite dich zum sterben.

7. Dein leben ist ein rauch, ein schaum, Ein wasch, ein schnee, ein schatten, Ein thau, ein laub, ein leerer traum, Ein grass auf dürrer matten, Wann mans am wenigsten gedacht, So heist es wol: zu guter nacht, Ich bin nun hier gewesen.

8. Indem du lebst, lebe so, Dass du kanst selig sterben, Du weist nicht wann, wie oder wo, Der tod um dich wird werben, Ach denk, ach denke doch zurück, Ein zug, ein kleiner augenblick, Führt dich zun ewigkeiten.

9. Du seyst denn fertig oder nicht, So muss du gleichwol wandern, Wann deines lebens ziel anbricht! Es geht dir wie den andern. Drum lass dirs eine warnung seyn, Dein aufferstehn wird überein Mit deinem sterben kommen.

10. Ach dencke nicht, es hat nicht noth Ich wil mich schon bekehren, Wann mir die krankheit zeigt den tod, Gott wird mich wol erhören, Wer weiss ob du zur krankheit kömmst, Ob du nicht schnell dein ende nimmst? Wer hilfft alsdann dir armen?

11. Zudem, wer sich in sünden freut, Und auff genade bauet, Der wird mit unbarmhetzigkeit, Der höllen anvertrauet, Drum lerne sterben, eh du stirbst, Damit du ewig nicht verdirbst, Wann Gott die welt wird richten.

12. Zum tode mache dich geschickt, Gedenk in allen dingen, Würd ich hierüber hingerückt, Sollt es mir auch gelingen, Wie könnt ich jetzt zu grabe gehn? Wie könnt ich jetzt für Gott bestehn? So wird dein tod zum leben.

13. So wirst du, wann mit feldgeschrei, der grosse Gott wird kommen, Von allen sterben franck und frey, Seyn ewig auffgenommen: Bereite dich, auff dass dein tod Beschliesse deine pein und noth. O mensch, gedenck ans ende.

Ruotsinnos: Uthwalde Andelige Sånger Af Tyska Språket På Swensko Tolkkade (af Joach. von Düben) Stockh. 1725, afl. 12:0, sid. 216:

1. Kom dödlig menskia, se och hör, Jag lefvat har, tu lefver, Hvad tu än äst thet var jag förr Hvad mig händt, går tig öfver, Tu följa lär, jag gådt förut, Gör icke sådant fåwiskt slut At döden tig ei hinner.

2. Bered tig, lämna verldsens flärd, Tänck på den sista dagen När man föracktar dödsens färd, Man snarast warder slagen. I dag har thet nu träffat mig, I morgon tör thet drabba tig. Och kanske denna kvällen.

3. Säg icke: jag är ung ännu, Och kan än länge lefva. Ack nej! ty gammal nog äst tu At döden tig kan söfva: Kan hända at thet snart nog sker Ty döden åldren ei anser, Thet bör tu väl besinna.

4. Men ach! en stor fåkunnighet, Som menskians sinne villar At hon sitt bästa icke vet Och mången sig inbillar Thes ungdom honom skydda kan Ther dock båd qvinna ses och man Helt unge hädanryckas.

5. En pust tu vid hvar andedräckt Af lifvet titt hängifver. Till thess at thet alldeles släckt Vid sista pusten blifver, Tu tror tin graf långt borto är Ther kan dock öppnas tig så när Et steg ifrån tin sido.

6. Säg icke: jag är frisk och sund Jag sover väl och äter Kan hända at man thenna stund Tin bår och kista mäter Nu redan döden alla dar Tig litet bröd ur munnen tar Och minskar tin förmåga.

7. Titt lif en skugga är, en snö, En rök, en skum, et väder, Et löf, en dröm, en bräcklig rö, Et gräs, som marcken kläder När man som minst thet täncka plär Så heter thet: Far väl, jag här Har lefvat mina dagar.

8. Ty lef nu så, at salig tu Sen dör, och icke rädes Sker det i morgon eller nu Här eller annorstädes; Ach! tänck en enda pust, en prick En andedräckt, et ögnablick Till evigheten förer.

9. Beredd ell oberedder tå Så måst du hädan vandra; Ty när som stunden kommer på Så går tig lik som andra Förthenskull denna varning hör At i thet tillstånd som tu dör, Tu äfven upstå måste.

10. Tänck ej.: thet hafver ingen nöd Jag tå mig vill omvända När sjukdom hotar mig med död Guds nåd mig lärer hända Ho vet om slikt dir förestår Ther tig en brådöd nederslår Hur går thet tå tig arma?

11. Them som i blinder säkerhet Här på guds nåde synda Skall domen utan skonsamhet Till helvetet nedskynda. Ty lär at dö förr än tu dör At evigheten tig ei gör Olycklig utan ända.

12. Bered tig steds till döden thin Tänck så ehvad tu drifver: Ach! om nu kommer änden min, Hur tro thet med mig blifver? Månd Gud mig lärer finna så At jag för honom kan bestå Och lif i döden vinna.

13. Tå lärer tu af Herrans hand Bli frälst på domedagen Från satans wåld och dödsens band I himlen bli upptagen Tå hända lär en salig död Skall sluta all tin sorg och nöd O menskia tänck på ändan!

Ruotsin virsikirjaehdotuksissa 1700-luvulla lyheni virsi monessa erässä, kunnes virsi 1819 J. O. Wallinin toimesta sai seuraavan muodon:

R 489. Kom, jordens barn, eho du är! Din bortgång att besinna: Den kropp, som ligger liflös här, Må dig derom påminna. I grafven, dit han gått förut, Kanhända inom årets slut Man också dig skall finna.

2. Betänk dig då, betänk i tid Den dyra sista dagen; Och med ditt samvete sök frid, Förrän, af döden slagen, Du blandas skall med jordens grus Och är från dagens blida ljus I mörkrets boning dragen.

3. Yfs ej att vara frisk och ung; Ej döden räknar åren. Hur mången, fast af ålder tung, Har sett sin son på båren! Ja, undanfly ej någon kan: Hvem Herren vill den kallar han, Också i ungdomsvåren.

4. Lär då att nyttja tiden rätt: Det själens frälsning gäller. Du vet ej stund, ej rum, ej sätt, Som döden för dig ställer. Beställ då tidigt om ditt hus; Hvem vet? med denna dagens ljus Kanhända han dig fäller.

5. Ack! sök i bättring och i tro Från denna dag att finna I Jesu nåd din högsta ro; Och vill du lifvet vinna, Låt hvarje steg, hvar timme dig Uppå din korta vandringsstig Din dödlighet påminna.

6. O Gud! låt städs min hädanfärd För mina tankar sväfva: På det att jag mot synd och verld Må kraftigt kunna sträfva: Ja, lär mig dö, förrän jag dör; Så skall, när hän jag skiljas bör, Jag ej för döden bäfva.

P. J. Ignatius suomensi sen 1824:

Ign 219. Ah kuolevainen! kuolloas, Jo tule tutkimahaan, Ja viimeistä sun loppuas, Mielehees malttamahaan. Tääl'hautaan viedään vertaises, Vaan ehkä pian ruumiilles, Myös hauta avetahaan.

2. Siis eron ehtoo viimeistä, Aikaisin ajattele, Ja autuuttas ah! ijäistä, Ennättäin etsiskele, Ennen kuin kuollo sieluas, Viel keskell synnin juoksuas, Äkkiä saavuttelee.

3. Et nuorutees ja voimaas sää, Tääll mahda turhaan luotta, Sill' moni vanha, harmaapää, Saa poikans hautaan saatta. Ei säästä kuollo ketäkään, Myös kukostavan kukkaisen, Hän usein maahan kaata.

4. Siis opi oikein ajaastas, Jo vaarinottamahaan, Ja sielun pelastuksestas, Murhetta kandamahaan. Ah! ehkä ennen ehtoa, Viel tuoni taitaa joutua, Sun päiväs lopettamaan?

5. Jo joudu tästä päivästä, Tekemään parannusta, Ja lunastuksen verestä, Sull saamaan puhdistusta. Suo joka hetken elostas, Myös alati tääll kuollostas, Sull tuomaan muistutusta.

6. O HERRa! anna ainian, Ett' loppuani muistan, Ja himot lihan, mailman, Pois armos kautta suistan. Suo kuolen ennen kuolttuan', Niin pelkäämätä vaellan, Myös kuolemata vastaan!

Komitean muovailemana virrestä tuli U 707: Juoksusas, tyhmä, seisahda, Kuolemaas tutkistele. 6 v.

E. Lönnrot käytti siitä paria kohtaa:

3. Ei mahda nuorna turvata Sun terveytees täällä; Ah, moni Isä nähdä saa Lapsensa paarten päällä. Ei kysy koskaan kuolema Ikämme vuosilukuja, Jos voimme elää vielä.

6. — — — Opeta mua kuolemaan Ennenkuin tuonen sanoman Saan kuulla haudastani.

E. Lönnrot käytteli virttä vapaasti: LWU 400 A. Komitea omaksui sen sellaisenaan:

1867: 400. Näin kuolo meitä kohtelee, Ja täältä ryösteleepi, Vaan harva sitä muistelee, Mihinkä tiensä viepi; Me tänne teemme majoja, Mut maja ennen aikoja On valmis haudassamme.

2. Nimeä suurta, kunniaa Monikin täällä pyytää, Ja rikkautta, tavaraa Kokohon haalii, syytää; Mut kohta käskyn saapi hän: „Sun pitää täältä lähtemän, Ja kaikki tänne jättää."

3. Ei taida nuoruus turvata Terveyteensä täällä, Useinkin vanhin lapsensa Näkeepi paarten päällä; Ei kysy meiltä kuolema Ei nuoruutta, ei vanhuutta, Ei voimaa, terveyttä.

4. Siis opi oikein käyttämään Hyväkses armon aikaa! Et tiedä, koska lähtemään Sun vuoros tulla taitaa; Nyt veljes tässä haudataan, Kentiesi häntä seuraamaan Jo huomenna sä joudut.

5. Parannuksessa, uskossa, Toivossa, rakkaudessa, Ain' itseäsi harjoita, Niin armo Jesuksessa On sielullesi altisna, Ja lähtemähän valmisna Öin, päivin taidat olla!

6. On kyllä kuolo kauhea Uskottomille aina, Kuin kaikki heidän toivonsa Paikalla maahan painaa; Mut uskovaiset kuolema On elämähän auttava, Parempaan taivahassa.

7. Ken täältä murheen laaksosta Ei soisi pääsevänsä, Pauhaavan meren aalloista Menisi mielellänsä Levollisehen satamaan, Elämän uuden valkamaan, Ikuisen rauhan rantaan!

8. Ei hauta sitä kauhista, Ken tietää haudastansa Sun, Jesus, Henkes voimalla Elohon nousevansa; Miss' ompi sitte kuolema? Se oli vaan kuin unena Elämän uuden alku.

9. Nää rauvennehet raajamme Taas Herra virvoittaapi, Ruumiimme ynnä sielumme Taivaasen taluttaapi, Johon ei murheet, muutokset, Ei surut, vaivat, puutokset Voi päästä ikänänsä.

10. Ah, auta rakas Isämme, Suo täällä eläisimme Niin, että toinen toisemme Taivaassas tapaisimme; Pois epäusko karkoita, Ja sieluamme virvoita Sanallas suloisella!

11. Suo meidän täällä ainian Muistella loppuamme, Ja kauhistukset kuoleman Luovuttaa uskollamme; Opeta meitä kuolemaan, Ennenkuin täältä tuonelaan Tulemme temmatuksi!

12. Sun haltuus, Jesus laupeas, Nyt annan asiani, Ah, ole mulle armias Eläissä, kuollessani! Sä olet, Jesus, iloni, Sun kuolos on mun eloni, Sun armohosi turvaan!

Siinä ovat vv. 1—5 ja 11 J. O. Wallinin (J. Roschierin ja U 707:n) pohjalla, ja vv. 6—10, 12 E. Lönnrotin alkuperäisiä. Sellaisena virsi pysyi ehdotuksissa 1871, L I, II. Vuoden 1880 ehdotuksessa jätettiin tästä pois vv. 2, 11. Alkutekstin perusteella ovat nykyisen vv. 1—4 ja 9, ja E. Lönnrotin alkuperäisiä 5—8 ja 12.

R 489, Ign 219, U 707, LWU 400 A, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 601.

209. Ah autuasta! Niin hän pääsi varhain, kuin kevät-kukka kukoistaissaan parhain. 5 v.

J. O. Wallin 1779—1839. E. Lönnrot 1802—1884.

J. O. Wallinin virsi:

R 493. Säll du, som menlös fann din graf För åren, Lik späda blomman, som föll af Om våren! Du i det stilla Gick ner, du lilla! Förr'n ondskan hunnit dit förstånd förvilla.

2. Förr'n falska läror fått din själ Bedraga, Du månde Herren Gud så väl Behaga, Att dig förvara Från allsköns fara, Han upptog dig ibland sin änglaskara.

3. Der vill du glädja dem, dig nu Begråta, Snart bortom qvalen möter du, De såta, Vid lifvets källa, Den klara, sälla, Ur hvilken nåd och sanning evigt välla.

4. Ty lugnens här, I ömma bröst, Som blöden, Och tänken nu, med stilla tröst, På döden: Han ej förstörer, Han endast förer, Till himlen det, som jorden ej tillhörer.

5. O Jesu! gif, att barnslig tro Och lydnad För oss må blifva själens ro Och prydnad. Som barn allena, Med hjertan rena, Du vill oss, i din Faders hus, förena!

Siitä on suomennos: Hengellisiä Sanomia 1836, n:o 5:

Kuin kukkainen keväillä kasvaissans katkeis, Niin sinunkin ikäis jo alkaissans ratkeis: Jo pienenä pääsit Ja riemuisna riensit, Tott' ennen kuin pahuuden paulat sun kiersit. 5 v.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen:

Lisäys 1868: 558. Ah autuasta! näin nyt aikanansa, Kuin kevätkukka ihanimmallansa, Hän pääsi rauhaan, Ennenkuin mailmaan Hän häiriytyi ja puuttui synnin paulaan.

2. Ennenkuin synnin surkeudesta tiesi, Lyhyen matkansa hän päätti, pääsi Ilohon taivaan, Ijäiseen aivan, Helmoihin Herran, alta vaaran, vaivan.

3. Siell' on nyt tallella hän luona Herran; Suo, Jesus, että sinne saamme kerran Myös mekin tulla, Ja hänen kuulla Veisaavan voiton virttä ilosuulla!

4. Siis laatkoon kyyneleemme vuotamasta! Ei sovi surra hurskaan kuolemasta; Kuoleman kautta Jumala auttaa, Omansa täältä taivahasen saattaa.

5. Suo, Jesus, vuoromme kuin tulee kuolla, Me saisimme kuin lapset luokses tulla, Ja lasten kanssa Siell' ainiansa Ylistää Herraa laupeudestansa!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

R 493, L 86: 76 C, Lisäys 1868: 558, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 635.

210. Ken uskovaisna Herrassa Täst erii elämästä. 4 v.

Claus Frimann 1746—1829. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Norjalaisen papin Claus Frimannin virsi tanskalaisissa virsikirjoissa:

1. I lovligt Kald, i kristen Tro Bedst endes vore Dage, Vi da med Haab og Sjaelero Fra Verden Afsked tage; O, vel enhver, som dette kan, Han havner hist i Livets Land Og laenges ej tilbage!
2. Vi saenke nu en Broder ned Imellem disse Bølger, Dog ikke for Guds Miskundhet Det dybe Hav ham dølger; Naar engang alle døde maa For Jesu Kristi domstol staa, Den ham for Dommen følger.

E. Lönnrot suomensi virren:

L 86: 79. Se, joka virkans' toimessa Erii elosta tästä, Hän uskossa ja toivossa Matkasta myrskyisestä On pääsnyt rauhan satamaan Rannalla uuden isänmaan, Joss' ilo aina kestää.

2. Veljemme ruumiin aaltoihin Me laskemme nyt tässä Vaan kyllä Herra sieltäkin Sen löytää ajan päässä; Kun kuolleet kaikki koossa on Edessä Herran tuomion, Hän myös on silloin lässä.

Mutta jo seuraavana vuonna Lönnrot muovaili virren uudelleen, samalla laajentaen sen 4-säkeistöiseksi: Lisäys 1868: 560. Vv. 1, 2 ja 4 saivat jo silloin nykyisen muotonsa. V. 3 oli muodossa:

Näin pääsnyt on jo veljemme Matkastaan maailmassa, Mut me, kuin vielä kuljemme Tääll' aaltoin pauhinassa, Sen aina muistaa mahdamme, Ett' ehtimiseen aikamme Myös meilt' on joutumassa.

V. 3 sai nykyisen muotonsa 1880: 400 c.

Nykyisen vv. 1 ja 2 ovat Cl. Frimannin virren perusteella, v. 4 E. Lönnrotin alkuperäinen ja v. 3 vuoden 1880:n komitean muovailema E. Lönnrotin alkuperäisen pohjalla.

Psalmbog for Kirke og Hjem 456, L 10: 9, L 86: 79, Lisäys 1868: 560, 1871: 599, L I, II, III, 1880: 400 c, 1883: 400 c.

211. Ah älä, Herra, minua Rankaise vihassasi. 5 v.

Ludvig Oeler n. 1530. Suomennos 1686. K. G. v. Essen 1815—1895. E. Lönnrot 1802—1884.

Strassburgin Thomassäätiön kaniikin Ludvig Oelerin virsi: Neu vermehrtes Stockholmisches Teutsches Gesang-Buch, Stockholm: **1694: 58.** HErr straff mich nicht in deinem Zorn / das bitt ich dich von Hertzen / ich bin sonst gantz und gar verlohrn / mit dir ist nicht zu

schertzen / und zücht mich nicht in deinem Grimm / weil ich so voll Vertrübniss bin / und leide grosse Schmertzen.

2. Sey gnädig mir / dann ich bin schwach / von Hertzen sehr erschrocken / kein Ruh hab ich bey Tag und Nacht / das Marck in Bein vertrocknet / mein Seel auch sehr betrübet ist / dass du / o HErr / so lange bist / auf den ich stets du hoffen.

3. Ach wende dich / du lieber HERR / errette meine Seele / hilf mir durch deine Güt und Ehr / ich thu mich dir befehlen. Im Tod gedenckt man deiner nicht / in der Hölln dir kein Danck geschicht / darin ist nichts denn Qvälen.

4. Von Seuffzen ich so müde bin / mein Bette thu ich schwemmen / betrübt ist mir Hertz / Muht und Sinn / nach dir thu ich mich sehnen / die gantze Nacht das Lager mein mit Thränen muss genetzet seyn / das wollst du / HErr / erkennen.

5. Von Trauren abgenommen hat / mein Gstalt / und ist veraltet / ich werd geangstet früh und spat / das Hertz im Leib erkaltet. Ach HErr erhör das Weinen mein / mein Flehn lass nicht vergeblich seyn / im Glauben mich erhalte.

6. Ihr Ubelthäter weicht von mir / der HErr erhört mein Flehen / mein Feind zu Schanden werden schier / mein Gbet / zu GOtt geschehen / wird nicht vergeblich seyn fürwahr / das ist gewiss und offenbahr / dess thu ich mich versehen.

Vuoden 1707:n painoksessa (Neu-vermehrstes und Verbessertes Stockholmisches Teutsches Ges.-B.) on tämän virren alla nimimerkki: „C. Br."

Ruotsinnos 1663:

Wr 27. Ack HErre! straffa icke mig, Uti din stora vrede; Och näps mig icke grymmelig För mina synder lede. Men HErre, var dock nådelig, Ty jag är svag: Hela du mig, Min ben äro förskräckte.

2. Min själ är svårliga förskräckt, Ack HErre! huru länge? Hjelp mig, min Gud, henne undsätt, Medan så fast omtränger. Hjelp mig, Gud, för din mildhet skull; Ho tackar dig i stoft och mull? Ho prisar dig i grafven?

3. Af suckande är jag så mätt, Och tröttas mägta svåra, Och tvingas fast uti stort ve; Ty väter jag med tårar Mit läger hela natten om: Min sång alt som en flytand ström: Där af jag fast försmägtas.

4. Mit ansigte fallnar af sorg, Grånar och åldras mägta. HErre, var du min sköld och borg, Medan de mig anfäkta. Fienden fast belägger mig, Och med all magt beflitar sig, På alla sidor tränga.

5. Ogerningsmän, viker från mig, Alle som skada gära. O Gud, min bön lät täckas dig! Min gråt du också höre. Annama du min bön i dag, Lät fienden få nederslag, Som mig så hårdt tilsätter.

6. Min' fiender komme på skam, Och svårliga förskräckas. Lät deras upsåt ej gå fram, Lät deras vilja stäckas. Hastigt lät dem få nederfall, Komma på skam för verlden all, Vända sig om och blyges.

Suomennos ruotsista 1686:

W 28. Ah Herra, älä vihassas Rankaise köyhää kurjaa Älä kosta hirmuisuudessas Minun syntiin' monta nurjaa. Ole minull' armollinen, Parun, olen raadollinen, Kaikk' luun' on peljästyneet.

2. Mun sielun' on hämmästynyt, Voi Herra! kuinka kauvan? Ah Herra, auta minua nyt Alta tain surkian vaivan, Pelasta sielun', armos suo: Ei kenkään kiitost' sinull' tuo, Kuin kuolleen' mullass' makaa.

3. Huokauksist' olen väsynyt, Kuin on minun murheen myötä, Itkusta ratki nääntynyt: Kivuillan' yli yötä Uitan minun vuoteen' murheissan', Ja kastelen leposian' Kyyneleilläni hartaill'.

4. Murheest' on muoton' muuttunut, Kasvoin' kauneus langenn', Ennen aikaan' vanhentunut; Sill' minua kovin sangen Mun vihollisen' vainoovat, Armottamast' ahdistavat Raadollist' joka kulmalt'.

5. Pahan suovat minust' eritkäät; Sill' Herra itkuni kuulee: Paetkaat pahoin tekijät, Sill' Herra avukseni tulee. Herra kuulee rukouksen', Ottaa vastaan anomuksen', Eik' ikänäns' minua hylkää.

6. Kaikki minun vihollisen' Hukkuvat yhtä haavaa, He hirmuisest' peljätetään, Ja häpiän häijyn saavat: Takaperin myös ajetaan, Ja ilman armot' poljetaan Juur' nopiast' myös häväistään.

P. J. Ignatius „ojensi" edellämainitun: Ign 102. Ah Herra! älä vihasas, Mun kosta rikokseni . . . 6 v.

Siitä tuli: U 346. Ah Herra, älä vihasas Kurita lapsiasi . . . 6 v.

K. G. v. Essenin korjaus on säilynyt käsikirjoituksena. Siitä tuli:

1867: 28. Ah Herra, älä rankaise Minua vihassasi, Mua kurjaa älä kostele Sun hirmuisuudessasi; O Herra, ole armoinen! Mä olen heikko, vaivainen, Kaikk' luuni peljästyneet.

2. Hämmästynyt on sieluni; Voi Herra, kuinka kauvan! Ah auta, Herra, kuitenki Mua alta tuskan, vaivan; Pelasta sielun', armos suo! Ei suinkaan kuolleet sulle tuo Kiitosta tuonelassa.

3. Huokauksista nääntynyt Mä olen murheissani, Valituksista väsynyt Yön kaiken tuskissani; Itkulla uitan vuoteeni, Ja kastan leposijani Kuumilla kyyneleillä.

4. Murheest' on muoton' muuttunut, Kasvoini kauneus mennyt, Mä olen varhain vanhennut, Ja voiman' on vähennyt; Mua viholliset vainoovat, Väijyvät, ahdistelevat Vaivaista kaikin puolin.

5. Pois eritkäätte, ilkeät! Itkuni Herra kuulee; Paetkaa, pahantekiät! Hän avukseni tulee, Ja kuulee rukoukseni, Korviinsa ottaa huutoni, Ei hyljää mua koskaan.

6. Mun kaikki viholliseni Häpeän viimein saavat, Säikähtyneinä suuresti He maahan lankeavat; He kaikin kadotetahan, Armottomasti poljetaan, Joutuvat häväistykseen.

Sellaisena virsi oli vielä 1871: 28. E. Lönnrot korjaili sitä: L I. Virsi sai jo silloin lähes nykyisen muotonsa. 1880 se lyheni 5-säkeistöiseksi ja 1886 tehtiin eräitä vähäisiä korjauksia.

Ps. 6, Wr 27, W 28, Ign 102, U 346, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883.

212. Sua ikävöitsen, Jumalan', Sielusta, sydämestä! 11 v.

Andreas Knöpken † 1539. H. Maskulainen † 1619. K. G. v. Essen 1815—1895.

Rigalaisen saarnaajan Andr. Knöpkenin virsi 1527:

Sammlung geistlicher Lieder, Reval 1887:

336. Von allen Menschen abgewandt, Zu dir mein' Seel' erhoben Hab' ich allein, o Herr mein Gott, Lass mich nicht werd'n bewogen: All mein Vertrauen steht auf dich, Lass nicht zu Schanden werden mich, Dass sich mein' Feind nicht freuen.

2. Es wird niemand beschämet stehn, Von den'n, die auf dich bauen; In deiner Hand sie sicher gehn, Der Kauf wird sie nicht reuen. Beschämet müssen all die sein, Die Leid anthun den Armen dein Ohn' Recht und all Ursache.

3. Weis deine Weg, o Herre, mir, zu dir den Steig mich lehre, In deiner Wahrheit leite mich, Denn du bist Gott, mein Herre, Mein Heil und Trost, mein' Hülf' und Rath, Darauf ich mich allzeit verlass' Und poche stets und trotze.

4. Lass dir, mein Herr, zu Herzen gehn, Und wollest dran gedenken, Wie all die Deinen mit dir stehn, Den'n du dein Gnad' thust schenken, Von Ewigkeit sie ausersehn, Bewahret in dem Rathe dein, Durch den sie selig werden.

5. Meiner Jugend Unwissenheit Und aller meiner Schulde Wollst, Herre Gott, gedenken nicht, Sondern nach deiner Hulde Meiner erbarmen wollst je dich, Von allen Sünden freien mich Um deiner Güte willen.

6. Der Herr ist süss und aufgericht't Allen, die an ihm hangen; Wenn sie schon in dem Wege fehl'n, Wird er sie doch umfangen Und lehren sie den Willen sein, Geschrieben in ihr Herz hinein, Nach seinem Wohlgefallen.

7. All Weg' des Herren sind Wahrheit, Güte und grosse Gnade; Was er gelobt, hält er treulich Und giebt sie den'n gar balde, Die fragen nach dem Worte sein Und traun dem, was gelobt er drein, Als uns die Schrift abmalet.

8. Um deines Namens willen, Herr, Genade meiner Sünde; Ich fürchte mich, ihr'r ist gar viel, Und wachsen alle Stunde. Darum mich dein Gesetze lehr', Dass ich den Weg mag auserwähl'n, Der dir ist wohlgefällig.

9. Des Menschen Seel', die Gott fürchtet, Wird seine Güt' ererben; All die im Glaub'n ihm folgen nach Die werden nicht verderben; Der Herr ist ihr verborgen Schild, Sein Testament ihn'n öffnen will Und seinen Geist ihn'n geben.

10. Die Augen mein sind stets zu dir, O Herre Gott, gerichtet, Dass du hilfst aus dem Netze mir, Darin ich bin verstricket. Erbarm' dich doch und sieh mich an, Denn arm bin ich, von jedermann Stehe auch ganz verlassen.

11. Mein's Herzens Weh ist mancherlei, Aus meiner Noth mich rette; Shau' an, wie ich vernichtet sei, Von Arbeit ganz lieg' nieder. Darum vergieb die Sünde mein, Sieh an, wieviel der Feinde sein, Die mich ohn' Ursach' ängsten.

12. Beschütz mein' Seel' und rette mich, Dass ich nicht werd' beschämet; Mein' Hoffnung steht allein auf dich, Des freuen sich die Frommen. So hilf nun, Gott, aus aller Noth Israel, deiner armen Rott', Die dir allein anhanget.

Virsi käännettiin tanskaksi 1533, minkä välityksellä se on ruotsinnettu 1594:

Wr 42. Min håg från människor hafver jag vändt; Min själ i dina hand sätter. O HErre Gud! din nåde mig sändt, Lät mig ej vara förgäten: All min lit hafver jag til dig; Från blygd och skam du vakta mig, At sig mine fiender ej glädja.

2. På skam kommer hvarken qvinna eller man, Som sig på dig förlåter, Din väldiga hand dem frälsa kan Från sorg och allsköns våde; Men blygd och skam få alla de; Som dina tjenare göra ve, Förutan alla orsaker.

3. Vis mig, o HErre! din väg at gå, At jag din stig må lära, Vid din sanning lät mig bestå, Ty du är Gud min HErre, Min hjelp och tröst och all min lit, På dig förlåter jag mig altid; Trots dem som mig förfölja.

4. Min HErre! lät dig til hjertat gå, Och värdes det betänka, At alle dine med dig stå, Som du din nåde skänker: Beslutit hafver du förvisst, Af evighet förutan list, Hvarmed de salige varda.

5. Min ungdoms brist och oförnuft, O HErre! värdes tilgifva, Aftvå ock alla mina otukt, At jag hos dig må lefva, För HErrans JEsu Christi blod, Som betalning på korset stod; O HErre! tänk uppå detta.

6. HErren är söt, rättvis och god Allom dem honom påkalla, Om de än synda honom emot, Vil han dem ej undfalla. Han lärer dem sin vilje god, Stadfäster deras sinne och mod, Alt efter sin egen vilje.

7. HErrans väg är sanning visserlig, Godhet, miskund och nåde: Sit löfte håller han tryggelig, Och oss det bästa råder, Allom dem hans ord hålla nu, Och älska det af hjerta och hug, Som oss den Helga Skrift lärer.

8. För ditt namns skull, o Herre Gud! Förlåt mig mina synder; Det är så mycket det onda krut, och växer alla stunder. Derföre, o Herre! undervis' mig Att vandra din väg rättelig', Alldeles efter din vilje.

9. De menniskor, som frukta Gud, Skola hans rike ärfva: De honom tro, få evig ro, Och skola aldrig förderfvas. Herren är deras rätte förman: Sitt testament' dem kungör han, Och dem sin Ande skänker.

10. O Herre Gud! till dig alltid Min' ögon jag upplyfter. Fräls' af den snara, jag är uti, Som mig till döds förpliktar. Förbarma dig, o Herre Christ! Ty jag är arm och eländ' visst, Dertill af många föraktad.

11. Af hjertans ve och stora nöd Hjelp mig af mycken vånda, Att jag ej lider helvetets glöd, För mina synder många, Afplana all min orättfärdighet: Ty många göra mig ofred, Och af förtret mig hata.

12. Bevara min själ och hjelp nu mig, Att jag ej för dig skämmes. Mitt stadiga hopp hafver jag till dig; Din vilja låt alltid främjas. Hjelp nu, Herre! af sorg och ve, Israel, dinom tjenare, Som dig allena tillhöra.

H e m m i n k i M a s k u l a i n e n on suomentanut virren ruotsalaisesta:

W 40. Tykös Jumala! ikävöitsen aina, Sua sydämmen' sangen halaa. Ann' armos minull', apus lainaa, Jonk' perään halun' perät' palaa. Turvattomall' mull' turvaks' tule, Häpiän ala etten kulje: Ettei vihan suopa sais' iloit'.

2. Ei yksikään häpiän ala tule, Kuin sua odottaa, sinuun luottaa. Hänt' sinun kätes ulottunee, Murheest' hädäst' ulostuottaa. Häpiän saavat pilkkaajat kaikk', Kuin ain' vainovat syytä paits' Sinun surullisii palvelioitas.

3. Minull' osot', opeta ties HERra! Niis' anna minun pyrkii ja elää, Totuudes' minua vie joka kerran, Sinä olet minun Jumalan' vielä, Minun apun', turvan' ja uskalluksen', Odotan sinua, ain' ikävöitsen, Kenk' kadottaa, kuin sinä autat?

4. Muista HERra ain' hyvyytes pääll', Lakkaamattoman laupiuutes, Ett' ne lujan' kanssas seisovat tääll', Kuin saavat armos nautitaksens', Mailman alust' jo päättän' olet, Ett' niit' kuin Christukseen turvanneet, Sinä autuaaksi tehdä tahdot.

5. Nuoruuteni syntii älä muista, Ne minull' anteeksi antaisit. Virut' mua vioist', synnist' suista, Ett' tykönäs elää ain' saisin, Päälleni muist', mua armost' nähden, Poikas pyhän piinan tähden, Jonk' edestäm' kärsei huikian.

6. Herra oikia, suloinen, hyvä Hänt' avuksens' huutavii vastaan. Jos osaavat horjahtaa syntiin syvään, Hän jällens' heit' ylös nostaa, Heillen opettaa tahtons' pyhän, Heit' harjoittaa tiehen hyvään, Heidän sydäntäns' lohduttaa lujast'.

7. Herran tiet hyvyys ja totuus ovat Sille, kuin hänen sanans' pitää: Nimes tähden, Jumal', rukoilen kovan, Pääst' kaikk' minun syntin' siteet, Jonk' pahuutt' minuss' paljo lienee. Herra käskyis tiell' minua vienet, Sinun pyhän tahtos jälkeen.

8. Ne, kuin Jumalata pelkäävät näin, Saavat ilon autuaan taivaass', Jotka hänen päällens' uskovat ain', Ei ylön anneta vaivass', Herra heit' holhoo ja korjaapi, Liittons' lujan heill' ilmoittaapi, Heille Henkens' hyvän lainaa.

9. Silmän', Herra, tykös nostan' olen: Sinult' ikävöitsen ain' apuu: Pääst' pahast' paulast', kussa, kiinni olen, Jonk' peräss' on kuoleman kahu. Ah Herra, ole mull' armollinen! Sill' olen vaivainen, raadollinen, Kaikilt' ylön katsottu kovin.

10. Aut' sydäntän murheest' ja hädäst', Anteeks' anna syntin' riettaat. Vie minua ulos vihollisten kädest', Joita on mull' monta tuimaa, Kuin vihaavat minua ilman syytä; Herra tuskast' minua päästää pyydä: Katso minun suruist' surkeuttan'.

11. Suojel' sieluan', auta minua nyt, Etten häpiään lankeis'. Päälles, Herra, olen uskaltanut, Sinult' apuu toivon sangen. Varjel', vapahd' minua surust' tuskast', Armos tähden, Herra hurskas, Christikuntaas kuule ja holho!

K. G. v. Essen muovaili virren uudelleen (käsikirj.). Siitä tuli:

1867: 40. Sinua, Herra, halajan Sielusta, sydämestä; Suo mulle armos ainian, Mua auta häpeästä; O Herra, tule turvaksi, Ett' ei mun viholliseni Minusta iloitsisi!

2. Ei joudu kenkään häpeään, Ken sinun päälles luottaa; Sä avun hälle hädässään Ja turvan tahdot tuottaa; Vaan irralliset pilkkaajat, Nimesi ylenkatsojat Sä heität häpeähän.

3. Ties, Herra, mulle osoita, Mua poluillesi saata, Totuudessasi johdata, Ja Hengelläsi auta! Sä, Herra, ainoo auttajan', Sua odottelen ainian, Öin, päivin ikävöitsen.

4. O Herra, ole laupeas, Apuas älä kiellä! Sill' ilman sinun armottas Ei kestä kenkään täällä; Sä, Herra kaikkivaltias, Ain' olet ollut laupeas; Siis ole nytkin vielä!

5. O Herra, älä muistele Nuoruuden syntejäni, Äläkä kosta, rankaise Ylitsekäymistäni; Armoas mulle osoita, Ja laupeutes lahjoita Hyvyytes suuren tähden!

6. Herra on täynnä armoa, Hän syntisiä tielle Juur mielellänsä johdattaa, Apunsa antaa heille; Hän raadolliset rakentaa, Suruiset mielet lohduttaa, Nöyrille tiensä neuvoo.

7. Jumala uskollinen on, Hän armoihinsa ottaa Sen, joka armoliittohon Turvallisesti luottaa; Lujat on lupauksensa, Ijäti vahvat sanansa, Totuutta tiensä täynnä.

8. Niille, kuin Herraa pelkäävät, Hän opettaa tien parhaan, Jolla he rauhan löytävät, Eivätkä joudu harhaan; Hän heille liittons' ilmi tuo, Ja salaisuutens' tietää suo, Heit' hyvyydellä täyttää.

9. Sun puolees, Herra, silmäni Apua toivoin nostan, Sä kirvoitat mun jalkani Verkosta, ahdingosta; Ah ole, Herra, armoinen! Mä raadollinen, vaivainen Hyljätty kaikilt' olen.

10. Mun murheellista mieltäni, O Herra, ilahuta; Anteeksi anna syntini, Tuskista vapauta; Varjele vihollisista, Päälleni jotka kiukussa Karkaavat ilman syyttä!

11. Suojele, Herra, sieluan', Ja auta häpeen alta! Sinuhun turvaan, uskallan, Apua toivon sulta; Suo vaellan vakuudessa, Ja pysyn oikeudessa; Kansaasi, Herra, auta!

E. Lönnrot ja Julius Krohn korjailivat edelleen virttä. Nykyisen muotonsa se sai vasta 1886.

Ps. 25, Wr 42, W 40, Sr 168, Rbg 42, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 316.

213. Ah autuas, ken armosta Saa pahat tekons anteeks. 8 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Ruotsin arkkipiispan Hakvin Spegelin virsi:

Wr 47. Säll den, hvars öfverträdelse Gud utaf nåd tilgifver, Hvars synd han icke vil framte, Men öfverskylder blifver! Säll är den man, Som Herren vill Missgerningen ej räkna til, Och den all skrymtan hatar.

2. Då jag min synd hemliga höll, Och den ej rätt uptäckte, Min kraft mig då med hast förföll, Och all min ben försmäkte: Af daglig gråt blef jag bårttärd, Til des jag af Guds Ande lärd Begynte mig besinna.

3. Ty natt och dag jag dina hand Och hämnds svårhet förmärkte. Ja, mig i mina synders band Alsingen hugnad stärkte; Men all min kraft bårttårkad vardt, Som gräs af sommarhettan snart Förvissnar och bårtfalnar.

4. Fördenskul jag min synd och skuld Vil för dig, Gud, bekänna, Af alt mit hjerta ångerfull; Dock viss om nåden denna: At du min synd förlåta vil, Och min missgerning gifva til. Som du utlåfvat hafver.

5. Om samma nåd i rättan tid Bör' alle helige bedja, At du må finnas mild och blid, Och icke det tilstädja, När vreden din förskräckelig Rätt som en flod utgjuter sig, At hon skal til dem räcka.

6. Ack! HErre, mit beskärm, du mig, Från ångest väl bevara, At jag förlossad gladelig Din nåd må uppenbara. Fullgör dit löfte och mig lär, At hafva dina rätter kär, Och led mig med din ögon.

7. O människor, varer ej då Som mular eller hästar, Dem man skal tvinga til at gå; Men lyden hälst den mästar, Som lärer oss sit helga ord, Och vil ifrån den usla jord Til himmelen ledsaga.

8. En ogudaktig skal likväl Margfallig nöd förfara; Men den gudfruktige är säll, Guds nåd skal den bevara. Ty frögder eder allan stund I Gudi, och med själ och mun Berömer det j frome.

Suomennos 1700:

W 44. Se ihminen on autuas ratk', Joll' Jumal' armons' näyttää, Ett' nuhteens' anteeks' antaa kaikk', Ja vikain paljoun peittää. Ah autuas! joll' ei soimata Tääll' syntein suuruutt' saastaista, Ja kuin ain' vilppiä vihaa.

2. Kosk' tahdoin peittää syntiän', Enk' tunnustanut niitä, Niin vaivast' vaivuin vaivainen, En voinut itkuan pitää: Jost ruumiin' tuli kulunuks', Ja luuni kovin murretuks', Siks' kuin mua Jumal' opett'.

3. Sill' kätes päällän' oli yöll' Ja päiväll' aivan raskas, Jost' minun täytyi tunnustell', Ett' olin suuress' tuskass'; Niin että tähden rikosten, Pois kului, kuivi nestehen', Kuin heinä kesällä kuivaa.

4. Sentähden syntin' tunnustan Sun edessäs, o Jumal'! Niit' kadun kaikest' mielestän', Täll' tulen tykös turvall', Ett's ne mull' anteeks' antaisit, Kaikk' vääryyten' pois kantaisit, Kuin's luvannut its' olet.

5. Näin ihmiset kaikk' pyhätkin, Tuot' pyytää pitää sulta, Juur' oikiall' ajall' parhaatkin Tain äänen antavat kuulla, Heit' ettes julmast' hukuttais', Etk' vihas virtaan pudottais', Vaan säästäisit heit' aina.

6. O Herra, turvan' väkevä! Mua kätke murheist' monist', Ett' pelastettu hädästä, Sull' kiitost' veisaan ilost': Sun lupaukses täyttävös, Mua käskyis teillä pitävös, Ja silmilläs mua johdat'.

7. Siis muulein niin myös orhitten Ette mahda verrat olla, Joit' suitsil' kovill' hallitaan, Jos ei tiell' tahdo tulla; Vaan kuulkaat Herraa näyttävää Meill' tien, ja meitä tuottavaa Ijäiseen valtakuntaans'.

8. Viel' pahoill' jumalattomill' On vitsausta monta; Vaan hyvyyttänsä hurskaille Kyll' Herra runsaast' antaa. Siis kaikki Herrass' riemuitkaat, Vanhurskaat vahvast' iloitkaat, Suull', sydämell' ja työllä.

Uusia muodostelmia ovat Ign 85, U 276, Oks. 44, 1867: 44. Näistä ei varsinaisesti tullut mikään uudistuksen pohjaksi. Siksi tuli komitean toinen ehdotus 1871 ja sitä täydentänyt:

L I 44. Ah autuas ken armosta Saa pahat tekons' anteeks, Se jonka syitä Jumala Ei anna tulla kanteeks, Se jolle Herra vääryyttä Ei soimaa, jonka hengessä Ei ole viekkautta!

2. Kuin syntejäni peittelin, En tunnustanut niitä, Musertui kaikki luunikin, Ruumiini riutui siitä, Itkusta kului ikäni, Murheesta muuttui muotoni Sun, Herra, vihas alla.

3. Öin päivin makas päälläni Sun kätes raskas aina, Se alla suurten synteini Mun tahtoi maahan painaa; Mua tunnon tuska vaivasi, Se nesteheni kuivasi, Kuin pouta ruohon kuivaa.

4. Siis edessäs nyt tunnustan Syntini, vääryyteni, Sydämen kivull' ilmotan Rikoksen', pahat työni, Rukoilen sulta armoa Ja syntein' anteeks' antoa Sun lupaukses jälkeen.

5. Armoa, Herra, kaikkien On sulta anominen, Ei parhaintenkaan pyhien Syitänsä salaaminen, Ett' ei he hurjast' hukkuisi, Vihasi virtaan uppoisi, Vaan saisit pelastuksen.

6. O Herra, vahva turvani, Murheesta mua säästä, Niin armoas mun sieluni Ei lakkaa kiittämästä; Opeta, Herra, minua, Tie oikia mulle osota Ja johda silmäis alla!

7. Älkäätte muulein, orhitten Kaltaiset olko täällä, Joit' ohjaten ja ruoskien Pidellä täytyy tiellä, Vaan Herran ääntä kuunnelkaa; Hän tielle teitä johdattaa, Vie taivaan valtakuntaan.

8. Jumalattoman ihmisen On monta vitsausta, Vaan Herra antaa hurskaillen Iloa, siunausta; Siis Herrassa te riemuitkaa, Vanhurskaat vahvast' iloitkaa Suin, sydämin ja kielin!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 44.

Ps. 32, Wr 47, Sr 165, R 176, Ign 85, U 276, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Oks. 44, Rbg 47, R 1936: 299.

214. Ah Herra, älä kosta Pahuuttan' ansiosta. 9 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. K. M. Kiljander 1817—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

H. Spegelin virsi:

Wr 51. Ack, Herre! mig ej tukta, Som jag må billigt frukta, Uti din vredes nit; Näps mig ej allt för länge I dine grymhet stränge, Men var mig mild och blid.

2. Ty allt mitt hjerta blöder, Din hand mig slår och dödar, Din' skott mig sarga så, Att jag har ingen lisa, Men all' min' ben de visa, Att de ej mer förmå.

3. Jag bör det ej förtiga, Att mina synder stiga Öfver mitt hufvud högt. De mig så svåra äro, Att jag dem ej kan bära, Men är af dem nedböjd.

4. Min' samvets sår de svida, Jag kan mig sjelf ej lida För mina synders skull. Mitt hufvud jag nedsänker, När jag uppå dem tänker, Och faller snart omkull.

5. Din vrede mig förtorkar, Min kropp allsintet orkar, Dess krafter svinna bort. Jag är i ångest råkad, Och deraf så förbråkad, Att jag må ryta hårdt.

6. Men, Herre! all min klagan Är visst af dig upptagen, Min jemmer skådar du. Si! huru hjertat bäfvar, Och dödsens mörker sväfvar För mina ögon nu.

7. De, som mig hafva svurit All vänskap, och förr burit För mig en vördning stor, De vika nu tillbaka, Och mig den hjelp försaka Att trösta med ett ord.

8. Men de, som ifrigt söka Min motgång, de föröka Sin hop och samla sig. De stämpla mig till skada, Och detta gör dem glada, Att de bedröfva mig.

9. Men jag må städse vara En dumbe, och ej svara, Ja, icke höra det; Dock tror jag och förbidar, Att fast jag länge lider, Så skaffar du väl rätt.

10. Ja, jag det hoppet hafver, Fast jag af svaghet snafvar, Att du dock står mig bi, Och mig ej öfvergifver, Att jag ej alltid bliifver Min oväns gabberi.

11. Jag bör det ej beklaga, Att jag är under aga; Ty jag har det förskyllt. Jag kan mig väl påminna Min ondska och befinna, Jag är med synd uppfylld.

12. Men de mig hätske äro, Betunga och besvära Mitt hjerta alltför hårdt; Thy skynda dig att hjelpa Den alla vilja stjelpa, Och vik ej från mig bort.

Suomennos 1700:

W 46. Ah Herra! älä rankais', Kuin syntin synkiät ansaits', Sun julmass' vihassas; Niin kauvan älä kurit' Hirmuisuudessas juuri; Vaan lepy laupiaast'.

2. Sun nuoles tuntoon' pistää, Emp' enää voine kestää. Sydämen vaipuu pois; Ei raadossan' sill' rauhaa, Vaan luissan' sota pauhaa; Mun voiman' kaikk' katos.

3. En taida tuot' myös salat', Ett' syntin synkiät alat' Pääll' pääni astuvat; Kuin kuorma raskas aivan, Mun, kautta kauhian vaivan, Ain' maahan painavat.

4. Mun tunton' haavat tuimat, Ja syntin' monet julmat, Juur' ilkiäst' haisevat, Niin kumartuu myös pääni, Kanss' kaikk' muut jäseneni, Niit' muistais' taipuvat.

5. Kaikk' mun kupeeni kuivaa, Tai tuska tuki tuima, Pois ruumiist' raittius; Mä rikki runnelt' olen, Ett' kivust' kipiäst' kuolen, Täst' on mull' valitus.

6. Sun edessäs, o Herra! On halun' joka kerran, Kanss' huokaukseni, Sydän se hyppää minuss', Pois puuttuu kuolon kivuss', Niin myös mun näköni.

7. Mun ystävän' ja veljen', Kanss' tuttun' kaikk', jotk' muinen Teit kunniaa minulle, Ne kaikk' nyt kauvas astuit, Mun ylpiäst' ylön katsoit, Eik' lohdut' sanallaan.

8. Mutt' vihamiehen' viekkaat, Jotk' sielulleni miekat Teroittaa pyytävät, He virittävät verkkons', Ynn' yhdistävät neuvons', Mun juonill' kiertävät.

9. Mun täytyy mykkän' olla, Kanss' kuuron', eikä kuulla, Eik' avat' suutani; Vaan turvaan kuitenk' sinuun, Sä, Herra, kuulet minun, Ja ajat asiani.

10. Tott' itsen siihen luotan, Ett' armiaast' avun tuotat, Ehk' heikko horjahdan; Et kuitenkaan mua hylkää, Et pilkkaajan all' syljen Suo mun ain' makaavan.

11. En valita mä sitä, Ett' vitsaa kärsiä pitää, Sen kyllä ansaitsin; Sill' tiedän hyvin juuri, Ett' pahuuten' on suuri, Joll' Herran vihoitin.

12. Vaan ankarasti aivan Mull' tuottavat tääll' vaivan mun ylpiät vainoojan'; Siis Herra apun' autuas! Äl' erkan' minust' kauvas; Vaan riennä auttamaan.

K. M. Kiljander muodosteli virren uudelleen. Siitä tuli:

1867: 46. Ah Herra, armos muista, Sun rangaistukses suista, Ja lakkaa vihastas; Oi, luovu vitsastasi, Sun hirmuisuudestasi, Ja ole laupeas! 12 v.

Sellaisena se oli 1871: 46, jota E. Lönnrot korjaili:

L I 46. Ah Herra, älä kosta Syntejän' ansiosta Julmassa vihassas; Mua alta vitsas päästä, Kurittamasta säästä Sun hirmuisuudessas! 12 v.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880, jolloin Komitea lyhensi sen ja korjaili. Vv. 1—6 ovat pääasiassa Lönnrotin, 7, 8, 9 Kiljanderin ehdotuksen mukaan.

Ps. 38, Wr 51, Beckm. s. 762, Rbg 51, Sr 166, W 46, 1867: 46, 1871, L I, II, 1880, 1883.

215. O Herra Jumal' taivaassa, Mua hyvyydestäs suuresta. 4 v.

Matthäus Greiter † 1550. Hemminki Maskulainen † 1619. Aug. Ahlqvist 1826—1889. E. Lönnrot 1802—1884.

Strassburgin pääkirkon musiikinjohtajan Matthäus Greiterin virsi:

Reusner: 46. O HErre GOtt / begnade mich / Nach deiner Güt erbarme dich / Tilg aus mein Ubertretung Nach deiner grossen Erbarmung / Und wasch mich wol / O HERRE GOTT / Von aller meiner Missethat / Und mach mich rein von Sünde / Die ich in mir befinde Denn meine Sünd

ist stets für mir / Ich hab allein gesündigt dir / Für dir hab ich Ubel gethan / In deinem Wort wirst du bestahn / So man die Rede richter.

2. Sieh / in Untugend bin ich gemacht / Wie mich mein Mutter hat gebracht / In Sünden mich empfangen / Viel Sünd hab ich begangen / Zur warheit hast du aber Lust / Und gabest mir ach / dass ich wust Die Weissheit dein ohn Sorgen / Die heimlich ist verborgen. Bespreng mich / HERR / mit Isop schon / Dass ich werd rein / und wasch mich nun Schneeweiss / auch Freud lass hören mich / Das die Gebein werden frölich / Die du so hast zerschlagen.

3. Sieh nicht auff mein sündliche Stat / Tilg alle meine Missethat / HErr / wollest in mir schaffen Ein rein Hertz / thu ich hoffen / Einn rechten Geist verneu in mir / Verwirff mich auch nicht gar Von dir / Nim nicht dein heilgen Geiste von mir / dein Gnad mir leiste / Und lass mir wieder kommen her Den Trost deins Heils / O GOtt mein HErr / Der freye Geist enthalte mich / Die Gottlosen wil lehren ich / Ihr Wege zu dir kehren.

4. Von Blutschulden auch mich errett / O GOtt / du meines Heils ein GOtt / Dass mein Zung mög erschallen Dein Grechtigkeit ob allen / HErr / thu mir auff die Lippen mein / Mein Mund verkündt das Lobe dein / Zum Opfer hast kein Luste / Ich geb es dir auch sonste / Brandopfer auch / gleich allesampt / Gefalln dir nicht / sind nur ein Tand / Für deinen Augen nur ein Hass / Die Opfer GOtts sind aber dass: Ein gar zerbrochen Geiste.

5. Ein zerbrochn und zerschlagen Hertz Wirst du nicht werffen hinterwerts / Und wirst es nicht verachten / Das kan ich wol betrachten O HERre GOtt / thu wol Zion / Nach deinem guten Willen schon / Jerusalem die Mauren Werden wieder erbauet / Denn wirst du haben Lust und Freud zum Opfer der Gerechtigkeit / Zu den Brand Opfern deinen Muht / So wird man denn die Kälber gut Auff deinen Altar legen.

L a u r e n t i u s P e t r i n ruotsinnos 1567:

Wr 59. O Herre Gud! gör nåd med mig För den miskund, som är i dig; Förlåt mig synder mina Af stora mildhet dina; Och för dine barmhertighet, Två af min orättfärdighet, Och gör mig ren från synden. Min brist kan jag besinna, Ty min synd är alltid för mig: .Syndat hafver jag allena mot dig, För dig hafver jag illa gjort; Men du blifver sann uti ditt ord, Och vinner, då du dömmes.

2. Si, Gud! i synd jag aflad var, Också min moder, som mig bar, Har mig i synd undfångit; Stor synd har jag begångit, Si, Gud! du hafver sanning kär; Dina vishet, som hemlig är, Hafver du mig förkunnat, Att jag kan det begrunda. Stänk mig med isop, Herre min! Så varder jag snöhvit och ren: Din fröjd och lust låt höra mig, Att de ben måga fröjda sig, Som du hafver förkrossat.

3. Ditt ansigte vänd ock ifrå Mina synder både stora och små: Min missgerning afskrapa, Rent hjerta i mig skapa. Din ande förnya i mig, Och kasta mig ej bort från dig. Låt mig din Helga Anda Ej mista god och sanna. Din helsos tröst låt höra mig: Din fria Ande stärk mig med, Och jag vill lära dem dig väg, Som ännu intet känna dig, Att de sig till dig vända.

4. Min helsos Gud! fräls' mig också Från blodskuld, att min tunga må Din rättvisa förkunna, Och din pris högt utsjunga. Ty offer hafver du ej kär', Brännoffer, eller hvad det är; Men Guds offer försanne Är en bedröfvad ande. Gör väl med Sion, Herre min! Så uppbygges med orden din' Jerusalem, den stora stad, Der du till offer har behag, Som på ditt altare offras.

Hemminki Maskulaisen suomennos ruotsista:

W 54. Ole armollinen minull', Jumal', Sinun suuren hyvyytes suomall', Synnist' minua ulos auta, Suuren laupiutes kautta, Ja sinun armostas avarast', Pese minua teostani vääräst', Puhdist' puhtaaks' mua synnist', Pahat tekon' minä tunnen, Sill' syntin' on edessän' ain', Syntii tein ainoast' sinua vastaan, Edessäs tein paljon pahaa, Sinä sanoissas olet kyll' vahva, Kosk' tuomitaan, niins voitat.

2. Katso synniss' olen syntynyt, Äitin' on synniss' minun siittänyt, Syntisest' siemenest' saanut, Suuress' synniss' olen maannut. Katso, Jumal', totuutt' halaat, Viisautes, kuin on salatt', Ilmoittanut minull' olet, Tutkii sitä tiedän todell'. Vala hysopill', Herra päällen', Et' puhtaaks', lumivalkiaks' tulen, Riemus iloo anna kuullaksen', Ett' ne luut saisit ihastuksen, Jotkas särkenyt olet.

3. Kasvos synnistän' pois peitä, Pahat tekon' kaikk' pois heitä, Kaikest' synnist' minua puhdist', Sinun Henkes minuun uudist', Puhdas sydän minuhun luo, Sun Pyhä Henkes minull' suo! Älä minult' sitä pois ota, Minua sinust' älä eroita, Vahvist' minua apus turvall', Tue minua hengelläs vapaall': Tahdon ties opettaa syntisill', Jotka ei sinua tunteneet viel', Ett' he kääntyisit tykös.

4. Minun terveyten' Jumal', minua pääst' Veren vioist': en kieltäni sääst' Vanhurskauttas julistamaan, Sinun kiitostas ylistämään; Sill' sinull' uhri ei kelpaa. Tai uhri Herrall' ei ole halpa, Ahdistett' ja särjett' sydän, Murheellinen henki ja peljänn'. Tee, Herra, hyvin Siionin kohtaan, Niin raketaan sanas voimaan Jerusalem', se kaupunk' suur', Kussa sinull' uhrit kelpaavat juur', Kuin uhrataan alttarilles.

J. L. Runeberg korjaili ruotsinkielistä tekstiä. Pienin muutoksin siitä tuli Sr 167.

Dav. 51. psalmia ja Rbg 59:ää noudattaen muodosti virren uudelleen Aug. Ahlqvist:

Oks. 54. Jumala, mua armahda, Ja synnistäni irtauta, Sun suuren armos kautta Ja laupe'utes tautta. Vääryydestäni puhdista, Ja pese synnin saastasta, Niin että puhdas oisin, Ja luokses tulla voisin. Vikani kaikki tunnustan, Ja ilkeyteni ilmoitan; Sua ainoata vastahan Tein synnit synkät, raskahat; Vaan tuomitessas voitat.

2. Mun synniss' äitin' siittänyt, Ja synniss' olen syntynyt, Ja aina siitä saakka Mun karttui syntin' taakka. Vaan sinä olet totinen, Sä viisautesi salaisen Mun annoit tietää, kuulla, Ja tuntohoni tulla. Nyt iisopilla puhdista, Ett' oisin lumivalkea; Suo riemuasi kuullani, Niin luuni vielä virkoisi, Jotk' olet särkenynnä.

3. Pois käännä, Herra, kasvosi Mun kurjan synnin-töistäni, Ja mua syistän' päästä Rangaistuksestas säästä! Uus sydän, puhdas, mulle luo, Ja uusi, vahva henki suo, Ja Pyhän Henkes kautta Mua armollasi auta! Sä tue mua turvallas, Ja vahvista myös voimallas, Niin voisin tielles johdattaa Ne, jotk' ei tunne sinua; He puolees kääntyisivät!

4. Avaja, Herra, huuleni, Ett' ilmoittaisin armosi, Ja kielen' ilman paulaa, Vois kiitostasi laulaa. Muu uhri ei sulle kelpaakaan Kuin henki, jok' on murheissaan, Sä mieltä murrettua Et tahdo halveksua. Tee Sion armos linnaksi, Niin siellä puhdas kansasi Ain' alttarilles kantaa saa Vanhurska'uden uhriaan, Kut sulle kelpajavat.

E. Lönnrot muodosti sen uudelleen:

L I 54. O Herra, taivaan Jumala, Mua hyvyydestäs suuresta Sun laupeutes kautta Nyt armahda ja auta; Mua pese vääryydestäni,

Anteeksi anna syntini, Jok' ain' on edessäni Ja kalvaa sydäntäni! Sua ainoata vastahan Tein syntiä, o Jumalan'; Vanhurskas, kaikkivaltias, Sä olet oikia sanoissas Ja puhdas tuomitessas.

2. Synnissä siinnyt, syntynyt Ja syntisesti elänyt Ain' olen surkiasti Mä nuoruudestan' asti; Totuus on sulle mielehen, Siis johdata mun sydämen, O Herra, totuuteesi, Salattuun viisauteesi; Mua iisopilla puhdista Ett' oisin lumivalkia; Mun anna kuulla iloas, Ett' ihastuisit luuni taas, Jotk' olet särkenynnä!

3. Synneistän' peitä kasvosi, Pois pyyhi pahat tekoni, Mua vääryydestän' päästä, Rangaistuksestas säästä; Minuhun puhdas sydän luo Ja Pyhä Henkes mulle suo, Sit' älä pois mult' ota, Suo autuuttas mun tuta; Mua tue apus turvalla, Vahvista Henkes voimalla, Niin että tielläs vaellan Ja muita kanssan' johdatan Sun puolees synnin teiltä!

4. O autuuteni Jumala, Mua päästä veren vioista, Ett' ain' vanhurskauttas, Ylistän laupeuttas! Et uhria halaja sä, Vaan särjettyä sydäntä Ja mieltä murrettua Et tahdo halveksua. Tee Sion armos linnaksi, Niin siellä puhdas kansasi Ain' alttarilles kantaa saa Vanhurskauden uhria, Joit' et sä, Herra, hylkää.

Vähäpätöisin muutoksin se tuli nykyiseen.

Ps. 51, R 181, Wr 59, Rbg. 59, Sr. 167, W 54, Oks. 54, (Ign. 76, U 256), 1867: 54, 1871, 1880, 1883, L I, II, Kurv. 319, vertaa nyk. 216.

216. Hyvyydestäs, o Jumala, Minulle ole armoinen. 5 v.

Erhart Hegenwald eli 1537. J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

Lutherin aikalaisen E. Hegenwaldin virsi:

Reusner: 45. ERbarm dich mein / O HERre GOtt / nach deiner grossn Barmhertzigkeit / Wasch ab / mach rein mein Missethat / Ich erkenn mein Sünd und ist mir leid / Allein ich dir gesündigt hab / Das ist wieder mich stetiglich / Das Bös für dir mag nicht bestahn / Du bleibst gerecht / ob man urtheilt dich.

2. Sieh HErr / in Sünden bin ich gebohrn / In Sündn empfing mich mein Mutter / Die Warheit liebst / thust offenbahrn Deiner Weissheit heimlich Güter / Bespreng mich HERR / mit Isopo / Rein werd ich / so du wäschest mich / Weisser denn Schnee / mein Gehör wird froh / All mein Gebein wird freuen sich.

3. HErr / sieh nicht an die Sünde mein / Thu ab all Ungerechtigkeit / Und mach in mir das Herze rein / Einn neuen Geist in mir bereit / Verwirff mich nicht von deinm Angesicht / Deinen heilgen Geist wend nicht von mir / Die Freud deins Heils / HERR / zu mir richt / Der willig Geist enthalt mich dir.

4. Die GOttlosn wil ich deinen Weg / Die Sünder auch darzu lehren / Dass sie vom bösen falschen Steg Zu dir durch dich sich bekehren / Beschirm mich / HERR / meins Heils ein GOtt / Für dem Urtheil / durchs Blut bedeut. Mein Zung verkünd dein rechts Gebot / Schaff / dass mein Mund dein Lob aussbreit.

5. Kein Leiblich Opfer von mir heischst / ich hätt dir das auch gegeben So nim nu den zerknirschten Geist / Betrübts und traurgs Herz darnaben / Verscmäh nicht / GOtt / das Opfer mein / Thu wol in deiner Gütigkeit Dem Berg Zion / da Christen seyn / Die opfern dir Gerechtigkeit.

Olaus Petrin ruotsinnos:

Wr 60. Förbarma dig, Gud, öfver mig, För din stora barmhertighet: Och för den nåd, som är i dig, Tag bort min orättferdighet: Två af min synd och gör mig ren; Ty min brist jag väl känna kan: Mot dig hafver jag syndat allen, At din ord skola blifva sann.

2. Si, Gud, i synd jag födder är, I synd mig aflat moder min: Si, sanning hafver du dock kär, Din hemlighet gafst du mig in, Stänk mig med hälsosam Isop, Som snö varder jag hvit och ren. Lät mig höra glädje och hopp, Så frögdas min förskräckta ben.

3. Ifrån min synd dit ansigt vänd, Min synd tag från mig alla slätt, Och hjertat skapa i mig rent: Gör mig i andan ny och rätt: Kasta mig icke dig ifrå; Och tag ej bort din Anda god: Din hälsos glädje låt mig få; Styrk mig i Andans fria mod.

4. Din väg jag gerna lära vil Dem, som orättvise äro, At de dig skola falla til, Och gifva dig pris och äro. O HErre mine hälsos Gud! Fräls mig från synder mina: Min tunga skal efter din bud, Förkunna rätvisan dina.

5. Om du hade haft offer kär, Jag hade ju det gifvit dig; Men det offer, som du hafver lärdt, Är hjertat, som bedröfvar sig. Gör väl vid Zion, HErre min, Så varder upbygd med din ord, Jerusalem den staden din, Der ren offer varda dig gjord.

J. Suomalaisen suomennos:

W 55. ARmadha päällän Jumala Sun suuren hyuydhes tädhen, Ja pyhän armos voimalla Pois pyhi minun väärydhen Pese mua synnistä puctax, Pahuten mä tunnen aina, Edhesäs synnist löytän rumax, Sä sanoisas sangen vahua.

2. Sijtes mä olin syndenin, Synnis äitin mun mailman toi, Sä HERra olet totinen, Salaudhes mul ilme soid, Hisopin cans päällän visca Nijn tulen lumi valkiax, An mun cuul meno riemulista, Nijn särietyt luut tuleuat iloisax.

3. Käännä casuos pois synnistän Pahus must poies pudhista, Pudhas sydhän luo minusen Oikea hengi minun vdhista, Älä minua ylön anna, Älä muld henges pois adhista Sun terueydhes ilo mul canna, Vapa hengi minun vahuista.

4. Sun tyghös pahat väändäisin Ja tyhmät tielläs vetäisin, Ett he tyghös idzens käändäisit Ja kijttä sinua tietäisit, O HERra vapata minua [Synnistä ia] menost väärest, [Nijn kielen] kijttäpi sinua [Sinun oikeu]dhes edhest.

5. [Jos sä mu]ld vhria anot [Nijn mä ni]jt sinulle pydhän, [Se vhri qu]in sinä tadhot [On yx murh]elinen sydhän, [Ole Zionill a]rmolinen, [Nijn sanall]as ylös raketan [Sun caup]ungis Jerusalem, C[usa pudha]s vhri sul haetan.

K. L. Lindström uusi suomennoksen (käsikirj.). E. Lönnrot korjaili sitä:

L I:55. Hyvyydhestäs', o Jumala, Minulle ole armoinen Ja laupeutes voimalla Pois pyyhi kaikki vääryyten'; Mua pese puhtaaks synnistä! Mä pahuuteni tunnustan, Se suuri on ja hirviä, Vaan sinä hurskas ainian.

2. Mä synniss' olen syntynyt, Mun siitti synniss' äitini; Totuuteen, Herra, mielistyt, Jonk' armos mulle ilmotti; Mua iisopilla puhdista Ja pese lumivalkiaksi, Suo iloa ja riemua Luilleni ihastukseksi!

3. Synneistän' peitä kasvosi, Mua pahuudestan' puhdista, Lahjota Pyhä Henkesi, Kuin sydämeni uudistaa; Uus, vahva henki mulle suo, Puoleeni käännä kasvosi, Sydämeheni ilos luo, Autuutes tunto mieleeni!

4. Niin neuvon erhettynehet Sun tykös, Herra, kääntymään Ja saatan luokses syntiset Sun armohelmaas rientämään; O Herra, oikeuteni, Mua päästä verenvioista, Ett' ylistäisi kieleni Vanhurskauttas jaloa!

5. Mä sulle toisin uhrini, Mut ainoasti suruinen, Särjetty sydän kelpaapi Uhriksi, Herra, sinullen; Jerusalemi rakenna Ja Sionille armos suo, Ett' alttarilles uhria Otollisia kansas tuo.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Ps 51, Wr 60, W 55, 1867: 55, 1871, L I, II, 1880, 1883, Rbg 60, Kurv. 261, vertaa nyk. 215.

217. Ah Jumalan', Mä tuskissan'. 13 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884. Jul. Krohn 1835—1888.

H. Spegelin virsi:

Wr 104. Ack Herre! hör Och bistånd gör, Min själ är spänd i klofvar; Förnim min bön, Den hjelp ej sön, Som dina sanning lofvar.

2. Bönhör mig snart, Haf tröst ej spard, Låt dig af nåd förbarma; Var mild och from, Gack ej till dom Med mig, din tjenar' arma.

3. Ty ingen man Sig säga kan För dig, o Gud, rättfärdig; Des är jag väl, Med rätt och skäl, Mit straff, min plåga värdig.

4. Men HErre, se, Hvad spott och spe Min ovän på mig bördar, Förföljer mig Så grymmelig, At han mit lif snart mördar.

5. Han är mig vred, Mig lägger ned I mörkret som de döda; Min ande är Nu snart förtärd Af sorg och vedermöda.

6. Min tanke går Til förra år, Jag om din under talar; Jag mins och vet Hvad förr är skedt, Och mig därmed hugsvalar.

7. Min hand är räckt, Til Gud utsräckt, Min själ hon törstar svåra, At få din tröst Och nåde röst, Som rägnet torra fårar.

8. Min sak uptag, Min kraft är svag, Göm ej dit ansigt längre; Ty eljest är Jag den rätt när, Som man i grafven stänger.

9. Vis mig i tid, O Gud så blid, At jag din nåd dock hörer; Ty jag på dig Förlåter mig, At du min sak utförer.

10. Lär mig den stig, Jag rättelig Kan här på jorden vandra, Ty hvar jag är, Jag åtrå bär, At täckas dig för andra.

11. Hjelp mig nu snart Och uppenbart Från mina fienders händer: Jag hafver tryggt Til dig min flygt, Ehvart min sak sig vänder.

12. Lär mig, o Gud! Din helga bud, Min själ din vilje göre: Din Ande god Mig gifve mod, På jämnan väg städs före!

13. Ack trösta mig, Rätt mildelig, I JEsu namn jag beder: För dock min själ Ur nöden väl, Ty därmed sker dig heder.

14. Min oväns kif, Gud snart fördrif, Och dina godhet visa. Drif den på flygt, Som mig har tryckt; Den dig dock tjenar, lisa.

Suomennos 1700:

W 94. Ah Jumalan'! Rienn' auttamaan! Sielun' on kahleiss' ahtaiss', Ann' armos tääll', Äl' apuus kiell', Jonk' totuutes mull' lupas'.

2. Kuul' minua Ja johdata, Ett' armon armost' löydän. Ah! lepy mull', Äl' oikeull' Käy palvelias kanss' köyhän.

3. Ei löydy tääll' Maan kaiken pääll', Kuin olis' hurskas, vakaa: Siis tiedän myös, Ett' oikiast' syyst' Rangaistus päälläm' makaa.

4. Mun vainoojan' Juur' ankaran Mun päällen' pilkan saattaa, Niin julmast' tääll' Mua vainoo viel', Ett' ruumiin' runnell' mahtaa.
5. Mua vaivaapi, Kanss' painaapi, Kuin kuolleet kuoppaan pimiään, Jost' kulutett' Ja ahdistett', Kanss' murheell' täytett' henken'.
6. Mä muistelen Mun mielessän' Ain' aikoi entisitä, Sun ihme-työs On muistoss' myös, Ett' levon saisin siitä.
7. Mun kämmenen Nyt levitän Sun puolees, sielun' anoo Sult' lohdutust' Ja virvotust', Kuin karkee maa vett' janoo.
8. Mun voiman' kaikk' On heikko ratk', Mult' kasvos älä peitä, Muutoin olen Senkaltainen, Kuin tuoni hautaan heittää.
9. Suo Jumalan'! Minun varhain Juur' armoos autuast' kuulla, Pääll' ainoan Sun turvaan ain', Suo siipeis all' mun tulla.
10. Mull' osota Tie oikia, Jot' myöten käydä taidan, Sun perääs ain' Mä halajan, Aut' ett' sull' kelvat' mahdan.
11. Aut' minua Nyt armosta Mun vihollisten' vainost'; Sill' Turvannen Ja luottanen Ain' päälles kaikiss' vaivoiss'.
12. Mua neuvo viel' Sun käskys tiell', Mun sielun' tahtos tehköön: Sun henkes ain' Sä minull' lain', Hän tasaist' tiet mua viekööN.
13. Ah! lohduta, Mua virvota Jesuksen nimen tähden! Mun sielun' vie Pois hädästä, Siit' kiitoksen sull' tuonen.
14. Mun Jumalan'! Kaikk' vainoojan' Sä lyö, mull' hyvyytt' näytä, Niit' kadot' taas, Jotka palveliaas Vihaa; mua iloll' täytä.

P. J. Ignatius „ojensi ja lyhensi virttä": Ign 78. Siitä tuli U 262. Samoin teki J. A. Cleve (käsikirj.). Siitä tuli U 260. K. G. v. Essen korjaili myös virttä. Siitä tuli 1867: 94. E. Lönnrotin muodostelma on L I, II.

Nykyisen muotonsa eri säkeistöt ovat saaneet: L I — v. 12; L II — v. 13; 1880 — vv. 1, 3, 5, 7, 10, 11; 1886 — vv. 2, 4, 6, 8, 9.

Wr 104, W 94, Ign 78, U 260, 262, Rbg 104, Sr 172, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

218. Valitan vaikiasti kanss' David kuninkaan! 6 v.

Tanskalainen B. S. 1530. H. Maskulainen † 1619.

Kingo, s. 18. Beklag af al min sinde Maa jeg med konning David — — —. 6 v.

Ruotsinnos 1572:

Wr 248. Beklaga af alt mit sinne Må jag, med Konung David: Jag kan det ock besinna, Min Gud han är mig vred, Jag det väl vet; Det gör min synd orena, Därmed jag honom allena Förtörnat mångeleds.
2. O Gud! jag mig bekänner En syndare för dig: Jag märker och befinner Intet annat i mig, Än ond åtrå, Med lekamens begäring Til denna verldsens näring. Den mig besvika må.
3. O HErre mig benåda, Min Gud och Skapare blid! Min brist vil mig förråda, Det är hennes dageliga id; Dock all min lit, At din nåd mig bevarar, Från satans falska snaror, I denna nådelig tid.
4. At jag icke bårtkastar, Med synd och ondska min, Dit ord, som synden lastar, Med all sin kraft och sinn. O HErre båld! Lät mig så stadigt blifva At ingen mig kan drifva Från dig, med magt och våld.
5. O Christe, som är allena Mit hopp och all min tröst: Du är Guds ord det rena, Som bårttager syndsens brist. Det är ock visst, Du har

mig det förvärfvat, At jag må himmelriket ärfva, Min glädje och all min lust.

6. Helige And, o HErre! Utaf din Guddoms magt Kan du all sanning lära, Som Christus hafver sagt Alt med sin kraft; Men jag är här eländig: Lär mig honom rätt at känna, Af all min håg och akt.

H. Maskulaisen suomennos:

W 254. Valittaa vaikiâst' mahdan David kuninkaan kanss'; Sen tosin tietää taidan, Minull' Jumal' on vihoissans', Sen suotta voitin Minun suurten syntein tähden, Joit' salaa tein ja nähden, Hänt' usiast' vihoitin.

2. O Jumal'! itsen' tunnustan Syntiseks', vaivaiseks'; Sill' tunnen minä minussan', Ei mitään muut' olevaks', Kuin joka taholt' Täys' lihan häjyy himoo, Kuin maailman perään kimmoo, Ja minun pettää pahoin.

3. Ah armahda päällen', Herra minun Jumalan' ja Luojan'! Synti minun pettää monen kerran, On pahuuttans' pujan': O minun turvan'! Varjell' pirun pauloist' aina, Armos minull' Jumal' lainaa Tähän armon aikaan.

4. Älä ann' minun pois heittää, Ynnä mun pahuuteni kanss', Sinun sanaas, kuin syntiä laittaa Väkeväll' voimallans': O Herra Jumal', Ann' minun vahvan' sinuss' pysyy, Ettei kenkään minua sysi Pois sinun siipeis alt'.

5. O kirkas Jesu Christe! Minun toivon', tuki turvan' Sinä Jumalan karitsa itse Pois otat synnin kuorman: Apuuni tulvos, Sinä taidat sen kyllä tiedän, Minua ijäiseen iloon viedä, Itkun alhost' ulos.

6. O hurskas Henki Pyhä! Saat ja voit voimallas Antaa tuta totuutt' hyvää, Kuin Christus sanallans' On opettan'; Hänt' tuntemaan opeta oikein, Kuhun panen turvan kaiken: Suo ettän sinult' hallitaan!

P. J. Ignatiuksen ja O. Pesoniuksen muodostelmista saatiin U 267 ja 268. K. G. v. Essen korjaili W 254:ää. Siitä tuli:

1867: 254. Davidin kanssa mahdan Valittaa vaikeast'; Sen totta tietää taidan, Jumala kauheast' On vihoissaan Synteini suurten tähden, Joit' salaa tein ja nähden Suruttomuudessan'.

2. Syntini, Herra, sulle Surulla tunnustan; En itsessäni tunne Mä muuta olevan, Kuin pahuuden Ja lihan himon häijyn; Se sieluani väijyy, Pahasti pettää sen.

3. Luojani, Jumalani, Minua armahda! Mä vaivun vaivoissani, Mua ell'et vapahda; Mun turvani, Mua pirun pauloist' aina Varjele, armos lainaa Mun kiusauksissani!

4. Suo, ett' en sanaas heitä, Kuin soimaa syntiä, Pahuuttan' ett' en peitä Valheella, vilpillä; Sanallasi Valaise tieni mulle, Niin että kelpais sulle Mun vaellukseni!

5. O kirkas Jesus Kriste, Ainoa apuni, Jumalan karits' itse, Pois ota syntini! Sä ainoa Mun taidat, sen mä tiedän, Ijäiseen iloon viedä Täält' itkun alhosta.

6. O hurskas Henki Pyhä, Tutuksi mulle tee Kristuksen sana hyvä, Kuin totuus on ja tie; Mua tuntemaan Opeta Kristust' oikein, Ja häneen turvan' kaiken Ain' asettamahan!

Jokaiseen ehdotukseen tuli muutoksia. Nykyisen muotonsa virsi sai vasta 1886.

Wr 248, R 180, Sr 177, W 254, U 267, 268, Ign 79, 1867, 1871, 1880, 1883, L I, II, Kurv. 367, R 1936: 302.

219. Ah kelle valittaisin, Apua keltä saisin. 6 v.

Tuntematon ruotsalainen n. 1572. J. Suomalainen † 1588. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884. Jul. Krohn 1835—1888.

Tuntemattoman ruotsalaisen virsi n. 1572:

Wr 249. O Gud! hvem skal jag klaga Den sorg och eländ' jag drager, För många missgerningar mina, Som i min ungdom äro bedrifne? Jag hoppas de äro tilgifne :,: För Christi död och pina.

2. Jag är en fattig fånge, I denna här verlden så länge, Som et får uppå en ö, Jag kan icke hädan komma, Utan Gud sänder mig sin anda :,: När jag af verlden skal dö.

3. Jag är margfallelig gripen, Med synder och sorg besviken, Som en fisk uti et nät; Guds ord kan mig väl hjelpa, När jag det anammar med rätta :,: Och gör mig fritt mod och samvet.

4. Sofver jag eller vaker, Bekänner jag mig vara saker För Christo, HErran min. O Gud du mig bevara Från satans falska snara :,: Af mörkret hjelp tjenaren din.

5. Ty beder jag dig, HErre Christe, At du ville veta mit bästa, Uti sista andedrägt min: Hjelp mig så väldelig strida, Min fienda ifrån mig drifva :,: Somna och vakna i glädjen din.

6. O Gud! i dina händer Befaller jag alt i sänder, Min anda, lif och själ; Jag hafver ej kunnat betänka, Huru verlden låter sig sänka :,: När jag i min välmagt var.

J. W. Beckman arvelee, että tämä olisi ruotsinnos tai mukailu jostakin vanhemmasta, myöhemmin unohdukseen joutuneesta virrestä. Hän luettelee muutamia saamiaan virsiä, jotka eivät kuitenkaan sovi tämän alkupohjiksi, vaikka niillä onkin samallainen alkusäe: Ach Gott, wem sol ich's klagen? Mein Schmertz ist gross und schwer. — Ach Gott — — Das herzlich Leiden mein? — Ach Gott — — Was soll ich hoffen hin? — Ach Gott — — Mein' Angst und Elend schwer?

P. J. I. Kurvinen mainitsee myös muutamia lähteitä (Wackernagel II 1283, III 549), arvelee niitä käytetyn alkupohjana ruotsalaiselle virrelle sekä luettelee muutamia kohtia, jotka muistuttavat toisiaan, mutta tulee kuitenkin lopulta siihen tulokseen että „ruots. virttä ei voi sanoa edes mukailuksi, se on uusi sepitys, vaikka jotakin vaikutusta on saatu mainitusta saksal. laulusta. Säkeistöjen rakennekin on toinen." (Kurv. 311.)

Virttä on sanottu kuningas Erik XIV:n virreksi. Beckman käsittelee kysymystä laajasti ja todistaa etteivät kummatkaan Erik XIV:n virsiksi sanotut (Wr 248, 249, suom. nyk. 218, 219) ole mainitun kuninkaan virsiä. Sen sijaan esittää Beckman uuden arvelun, joka näyttää hyvin todenmukaiselta (Beckman, s. 760). 1500-luvun alkupuolella on julkaistu: Ein Klaglied einer jungen Kloster Jungfrawen:

1. Ach Gott wem sol ichs klagen, Das heimlich leiden mein, Mein hertz wil gantz verzagen, Gefangen mus ich sein, Ins kloster bin ich gegeben In meinen jungen jaren, Darinne mus ich leben, Kein freud noch lust darinne haben, Das klag ich alles zwar.

2. Nun höret zu dieser stunde, Was ich euch sagen thu, — —.

3. Ich weis ein andern orden, In diesem bleib ich nit, — —.
4. Den orden den ich meine, Den hatt Gott selbs gestifft, Den ehelichen stand alleine, Als man find in der schrifft, — —.
5. Das war Adam und Eva Die got zusammen verpflicht, Den orden solten sie halten; Und den nicht machen zu nicht, Ir brot im schweis erwerben, Für jrem angesicht, — —.
6. Dem wöllen wir nachfolgen, Das helff uns der liebe Gott, Wöllen Christum lassen sorgen Der uns allzeit behüt, Auff jn allein vertrawen, Auff keinen menschen mehr, welcher uns kan ernehren, Und behüten für falscher lehr, Im sey lob, preis und ehr.

Virsi on ruotsinnettu 1530: „Några Wijsor eenfaldeliga vtsatta for them som lust haffua at quädha eller höra om Antichristum och hans wesende." Tämä oli liitteenä v. 1536 virsikirjassa „Svenske Songer".

Een nunnos vrsegt hvarfore hon vtgick aff clostret.

1. AH gud hwem skal iach claghe, then elend och sorg iach bäär, förtwiffwel och mishaghe stå mich j mitt hierta när, iach är j closter giffuin, thet är mich nw mest til meen, och är en fonge blijffuen, frå frögd och lust fördriffuijn, thz claghar iach gud alleen.
2. Här är gudz loff och ära, förclädd vti skrymterij, emoot hans bwd och lära, med buller och mykin skrij, thet gud haffuer befalet, här ingen bekenna må, stoor fare är med alle, om the ey här frå falle, huru the j saken stå.
3. Wij läse fast och siunge, thet wij doch ey sielff förstå, och med wor falska tungo, bedraghe mong man ock så, thet kan ey gud behaghe, ty han thet oss sielff förböd, och oss thet ook pålade, när han så til oss sade, förnerffua med modh titt bröd.

— — —.

5. Här haffuer iach fongen warit, nw på thz femtonde år, tes ordens twång forfarit, min hug til itt annat står, iach kan full wel vndbära, all orden och closters skrud, och må med frögd och äro, mich aff mitt egit nära, ty går iach aff clostret vth.
6. Jach weet itt annat orden, och haller ey thetta lict, ty iach är gieckat worden, aff menniskio falska dict, nw haffuer gud forclarat sina sanning j alle land, och lögnen vppenbarat, som mongan haffuer snarat, thet claghar quinna och man.
7. Thet som iach effter stundar, haffuer gud sielffuer stict, och är så wel begrundat, vti hans helga scrifft, man kan ey ene leffue, sade then alzmectig gud, en maka wij honom giffue, vtaff hans köt och reffue, then oss är ewigt godh.

Edellä mainitussa vuoden 1536:n ruotsalaisen virsikirjan „Svenske Songer" liitteessä „Några Wijsor" oli 4 katolisvastaista virttä: Wr 236 (O Rom! går det nu så med dig), Wr 237 (Gud Fader vilje vi prisa) ja ruotsalaisissa virsikirjoissa 1694: 270 viimeisen kerran ollut O evige Gud af evighet, Som sekä tämä nunnan virsi: Ah gud hvem skal iach claghe.

Mutta kun 1572 julkaistiin virsivihko „Någhra andeliga Wijsor" (11 virttä) ja siinä erityisenä aliryhmänä „Någhra wijsor om Antichrist", niin siinä ovat edellä mainitut 3 virttä, mutta neljäs, nunnan valitus, on jätetty pois — tietenkin, seurakuntavirreksi sopimattomana — ja sijaan on pantu tämä Wr 249: O Gud! hvem skal jag klaga Den sorg

och eländ' jag drager; joten tämä siis vastaa alkuperäistä nunnan valitusta. Luostarivankeus on siten muuttunut virressä vankila-vankeudeksi, suru kotoisen elämän kadottamisesta suruksi synnin tähden ja nunnan vapautuksen halu uskovan sielun haluksi sisäiseen vapauteen (Beckman, s. 761.).

Emil Liedgren (Svensk Psalm, s. 165) omaksuu myös tämän selityksen. Wr 249 on niin perin pohjin alkuperästään muuttunut, ettei sillä enää ole mitään yhteyttä alkuperäisen saksalaisen nunnan valitusvirren kanssa, vaan on katsottava alkuperäiseksi ruotsalaiseksi virreksi.

J. Suomalainen, jättäen v:n 3 pois, suomensi virren:

W 255. O Jumal kenen edhes valitan Sitä tuska ia murhet guin taritan Suurten syndyin tädhen Quin nuorna tuli tedhyx Jotc toiuon quitengin pestyx Christuxen pyhäl verel.

2. Tuonen me annetin pandix Lykättin mös mailman fangix Nijn quin lammas luoton Eij yxikän mua autta taidha Jos eij Herra hengens an saadha Jong hän minulle suokon.

3. Valuon mä eli lepän Christuxen cannan eten Minun syndin suuren O Herra auta minua Etten mä seuraisi pirua Quin mua pyytä murhen.

4. Sill rucolem Herra Christe Tygön sä sinuas pistä Vijmeisellä hetkel An mun silloin oll nijn sodhas Ettei vihamies mua kodhais Eick sais pahal retkel.

5. O Jumala minä annan Haltus ia huomas cannan Hengen sielun ruumin Jos edh sä mua vastan ota Nijn piru päälläm tuota Heluetin cuuman uunin.

H. Maskulainen täydensi virren, lisäämällä siihen puuttuvan v:n 3:

Terveen' en tainnut tietää tätä, Kuink' maailma mua perääns' vetää, Synnill', surull' olen saarttu, Kuin kala verkkoon ja nuottaan, Jost' Jumalan sana avun tuottaa, Se sydämelleni turvan saattaa.

Täten syntyi W 255.

Olof Pesonius laati uuden virren (käsikirj.): O Herra Jumal' kellen? Vaivaani valittanen 8 v. Otsikoksi hän pani „Katuvaisille Fangeille". Siitä tuli U 566 sekä myöhemmin L 86: 70 C; Lisäys 1868: 538, 1871: 568, L I 256 c, L II 438. Tämä linja ei tullut uudistuksen pohjaksi, vaan W 255.

K. L. Lindström laati uudistusehdotuksen (käsikirj. 255). Korjailtuna siitä tuli:

1867:255. Ah, kelle valittanen, Mist' avun, Herra, saanen Sovinnoks synteini? Sen, mik! on tullut tehdyks, Sä, Herra, pois saat pestyks Verellä Poikasi.

2. Mä olen viheljäinen Kuin lammas yksinäinen Vieraassa luodossa; Jumala yksin auttaa Voi mua Henkens' kautta Armossaan suuressa.

3. Pois Jumalasta siirryin, Himoihin synnin kiinnyin Kuin kala nuottahan; Mua raskas murhe painaa; O Herra, sanas lainaa, Suo siihen luottavan'!

4. Öin, päivin kanteen alla, En sulta syntiin' salaa, O Jesus, auttajan'; Vihasta mua säästä, Pauloista pirun päästä, Kuin syöksee surmahan!

5. Sult' anon, Jesus, että Hädässän' voimas kättä Et minust' ottaisi; Suo niin mun kilvoitella, Ett' toivoll' iloisella Päättäisin juoksuni!

6. Sun haltuus itsen' suljen; Tiell' oikeell' että kuljen, Mua Henkes johtakoon; Suo Poikas ansion tähden, Että, kuin täältä lähden, Pääsisin ilohon!

Tätä linjaa noudattivat: 1871:255: L I, II, III:255, 1880, 1883.

Virsi sai pääasiassa nykyisen muotonsa jo 1871, lopullisen 1880.

Wr 249, W 255, U 566, L, 86:70 C, Lisäys 1868:538, 255, 1871:568, 255, L I 256 c, L II 438, L I, II, III 255, 1880, 1883, R 373, Rbg 249, Kurv. 311, R 1936: 312.

220. Voi, että olen eksynyt Niin kauvas synneissäni! 7 v.

Antti Kreunpoika Härjänsilmä 1705—1779. K. G. v. Essen 1815—1895.

Talollinen Antti Kreunpoika Nousiaisten pitäjän Härjänsilmän talosta julkaisi 1768 Neljä Heng. Virttä:

1. Voi ettän olen eksynyt, Mun synneissän niin kauas, Ja Herran tahdost erinnyt, Maailman turhass' laivass' sill' nyt mun tunton' soimusta, Mä hämmästyn sen tuomiosta ett' olen paljon rikkonut.

2. Sentähden nöyräst' kumarran, Ja huudan ahdistukses Ett' olen joutun paulahan, Maailman huvitukses, Ett' olen suuri syntinen Ja Herran vihan alainen Ain hamast nuorudestan.

3. Ah Jesu joudu avuks tänn, Ennen kuin perät näännyn, En mitän voi mä itsestän, Siis Jeesuksen tygö käännyn, Hän on mun johdattajani Kaidalla ristin tielläni Kosk murhen merta soutelen.

4. Ah! kuink mä olen mitätöin, Kaikissa Herran edessä, Ja hyvin töihin voimatoin, Ett' olen synnin orja, Sil oman mielen jouksussa Mä jouduin kauas Herrasta Maailman huvituksissa.

5. Kuitenkin koska äänellän Näin Herran edessä huokan, Ett paljon rikkon olen Jokaista käsky vastan Niin Herran pyhästä sanasta Saan kiini lohdutuksesta Kosk sitä hengessä etsin.

6. Täs Kristus minun elämän Ilmoitetuksi tule, Ett armost liikku sydämen, Ja synnin voima kuolee, Täs runsasta kaste vuotapi, Sill armo teke parhaksi, Jota en itse käsittän.

7. Suo Jesu armoons pyrkimään, Hartaissa rukouksissa, Ja mailman pois kieltämään, Etsimään tulevaisia, Kuin ovat ylhäll taivassa, Ja hedelmihin putkahtavat, Kosk armo saapi vallan.

K. G. v. Essen muovaili sen uudelleen (käsikirj. 260):

1. Voi ettän olen eksynyt Niin kauas synneissäni, Tahdosta Herran erinnyt mielettömyydessäni. Nyt oman tunnon soimusta Mä hämmästyn, sen tuomiosta Synteini suurten tähden.

2. Edessäs, Herra tunnustan, Valitan kyyneleillä, Puuttunut olen paulahan Maailman harhateillä, Ain' olen suuri syntinen Ja sinun vihas alainen Hamasta nuoruudesta.

3. Mut anna, Herra, anteeksi Nyt suuret rikokseni, Ja puhdista verelläsi Saastainen sydämeni. Mua hengelläsi lohduta Ja sieluani virvota, Suo rauha tunnolleni.

4. Jo joudu, Jesu, avuksi Ennen kun tuiki näännyn. En mitään voi itsestäni, Sentähden tykös käännyn. Sä ollos johdattajani Kaidalla ristin tielläni Soutaissan murheen merta.

5. Mä kaikin olen kelvoton, Peräti saattamatoin, Hyvihin töihin toimeton Ja tahtoos taipumatoin. Mä oman mielen menoissa Katosin kauas sinusta Maailman turhuutehen.

6. Mut koska rietas, ilkeä En lakkaa huokaamasta, Ett' olen tehnyt syntiä Jokaista käskyy vastaan, Niin mulle, Herra laupias, Suot lohdutuksen sanassas Sun lupaukses jälkeen.

7. Suo, Jesu, sinus etsimään Iloa pysyväistä, Sydämeni eriämään Katoovaisista näistä. Maailman poijes kieltämään, Sinussa aina pysymään Eloni loppuun asti.

Pienin muutoksin siitä tuli 1867:260 ja sitten nykyinen.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 255 b. Alkuperäisen säkeistöjärjestys muuttui nykyiseksi jo ehdotuksessa 1871: 450. Siinä ja L I: 255 b:ssä sekä L II 437:ssä oli lisäksi säkeistö, joka myöhemmistä ehdotuksista ja nykyisestä on jäänyt pois, luultavasti E. Lönnrotin kirjoittama; L II:ssa se oli tässä muodossa:

Aikani kalliin tuhlasin Maailman hulluudessa, Sen menoja mä noudatin, Sen töitä turhuudessa, Sen seuroja mä rakastin, Vaan sinun, Herra, unhotin Suruttomuudessani.

1867: 260, 1871: 450, L I 255 b, L II 437, 1880: 255 b, 1883:255 b.

221. O Herra, tieltäs eksynyt Mä olen kauhiasti. 8 v.

J. O. Wallin 1779—1839. E. Lönnrot 1802—1884.

J. O. Wallinin virsi:

R 375. A Herre Gud! hvad har jag gjort? Nu först jag varse blifvit Hur jag ej lefvat som sig bort, Och du mig föreskrifvit. Så djupt mig lasten hade söft, Att detta medel du behöft Att mig till sansning väcka.

2. Ja! ofta mig din nåd du bjöd: Men jag har den föraktat. Din kallelse till mig ock ljöd: Men jag derpå ej aktat. Jag följt mitt arga hjertas råd Och i min blindhets öfverdåd Min egen ofärd vållat.

3. I synder mitt förlänta pund Jag tidigt nedergräfde. Med nya synder, stund från stund, Jag samvetsropen qväfde. Från brott till brott mig yran dref, Från djup till djup jag föll, och blef För straffet ändtlig mogen.

4. Men intet straff, o Gud! förslår Att mig med dig försona, Och ingen mensklig nåd förmår Mig för din vrede skona. Min dom jag i mitt hjerta bär. Jag matk och icke menska är. Ack! att jag ofödd vore!

5. Förtviflans skuggor omge mig, Mig qvalen öfverhopa. Ur djupsens nöd, o Gud! till dig Jag måste klagligt ropa: Ack! är dock tid för nåd och hopp, Så länge än din sol går opp För onda och för goda?

6. Ack! är dock tid? Du vet det, Gud! Du vet om du förskjutit En usling, som mot dina bud Så fräckt, så länge brutit. O Gud! jag har blott gråt och bön: Och evig död är syndens lön, Om du ej dig förbarmar.

7. O haf dock, haf dock tålamod, För Jesu skull mig skona! En droppe af hans dyra blod Kan all min skuld försona. En stråle af hans nådes ljus Kan af det mörka fångahus Ett himlens förhus göra.

8. Ja! du har ej förskjutit mig: Den hand, du fåfängt räckte, Till ledning på min lefnadsstig, Mig hann i detta häkte. Jag kysser denna hulda hand, Som lade på mig fångens band, Men löste syndarns boja.

9. Om plötsligt i mitt yra lopp All verldens väg jag farit, Jag hade, ack! förutan hopp Förtappad evigt varit. Men du ej ville syndarns död: Ty blef jag stadd i denna nöd, Att jag ock skulle frälsas.

10. O Gud! du är dock evigt mild! Af blygsel rörd jag gråter. Jag var så fjerran från dig skild: Dock upptar du mig åter. Jag kommer,

en förlorad son, Som har förslöst din kärleks lån: Dock mig din kärlek möter.

11. Din röst, vid lifvets ändalykt, Mig, såsom röfvarn, helsar. Mig, lik en brand ur elden ryckt, Från evig död du frälsar. Min bot är sen, min bättring svår: Dock skall, så länge hjertat slår, Mitt hjerta dig tillhöra.

12. De brott, som förde mig på fall, Jag icke vill fördölja. Ej någon gömd missgerning skall Mig till din domstol följa. Så går jag döden nöjd emot Och ångerfull, men utan knot, För lagens hämd mig böjer.

13. Jag önskar till det landet gå, Der synd och död försvinna. Der skall jag den fullkomning nå, Som jag ej här får hinna. Der skall jag, tvådd i lambsens blod, Allt mera helgad, vis och god, Min arfvedel ock finna.

Tämän on suomentanut Olof Pesonius (käsikirj.):

O hurskas Herra Jumala! Kuing mieleni on nurja, Mä varsin tyhmän tavalla Elänyt olen kurja: Niin pahus on mun häirinnyt, Ett olen itsen käärinyt Synnin ja koston pauloin. 10 v. Siitä tuli U 567.

Toisen suomennoksen laati Jaakko Tengström. Siitä tuli U 569.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen vapaasti: L 86:68 A. Pohjana hänellä oli osaksi U 569:6, osaksi U 567:10:

U 569:6. Ne anna mulle anteeksi Sun Poikas veren tähden, Tee mua sillä terveeksi Ennen kuin täältä lähden. Mun kurjuuttani katsahda, Sieluni raukka vapahda, Ja helvetistä säästä.

U 567:10. Se armo lainaa minulle, Kuin muinen ryövärille, Sieluni uskon Sinulle, Armias ole sille; Se puhdista Sun verelläs, Ja omista se itselles, Kuin vihdoin täältä lähden.

E. Lönnrot lisäsi yhden säkeistön („Kuitenkin kiitän sinua O Herra maan ja taivaan") sekä muutti erään toisen toisin kuuluvaksi („Minuhun uusi sydän luo"). Siten tuli siitä:

Lisäys 1868:536. O Herra, teiltäs eksynyt Mä olen kauheasti, Siit' ompi sielu raukka nyt Tuskissaan kuoloon asti: Mun piru viekas vietteli, Maailma, liha petteli, Ja saatti surman teille.

2. Sen armos, jota taritsit, Irstaasti ylönkatsoin, Sanassas mua varoitit, Mä elin varsin vastoin; En kuunnellut mä neuvojas, Totellut varoituksias, Vaan paaduin pahuudessa.

3. Kuin joskus omatuntoni Mua alkoi soimaella, Uusilla rikoksillani Koin sitä vaikennella; Niin pahuudesta pahuuteen Ja rikoksesta rikokseen Mä kuljin synnin orja.

4. Nyt kärsiä mä kyllä saan Ruumiissan' rangaistuksen, Vaan eipä auta sieluan' Se alta ahdistuksen, Kuin omatunto kalvaapi, Jumalan viha polttaapi Öin, päivin sydämessä.

5. Kuitenkin kiitän sinua, O Herra maan ja taivaan, Että sä armon ajassa Mun saatit tähän vaivaan; Siis armohos nyt tarttua Mä tahdon, siihen turvata Synteini kuorman alla.

6. Jos olisi mun täytynyt Äkisti täältä kuolla, Niin kitua jo saisin nyt Mä helvetissä tuolla, Joss' ompi lainrikkojain Ja armon ylönkatsojain, Kirottuin piinapaikka.

7. Ja kyllä nytkin kiinnittää Tuntoni tuska aina, Epäilys sielun' piirittää, Helvettiin tahtoo painaa; Siis joudu, Jesus, avuksen', Juur hartahasti rukoilen, Suo lohdutusta mulle!

8. Kuin vielä armon aikaa on, Niin armahda ja auta Sieluni alta ahdingon, Ja kuolosta vapauta; Vahvista mua toivohon, Ja anna armos auringon Viel' ylitseni koittaa!

9. Syntini anna anteeksi Sun veres kalliin tähden, Tee sillä sielun' terveeksi, Ennenkuin täältä lähden; Ei rikosteni paljoutta, Vaan kurjuuttani katsahda Ja suurta surkeuttani!

10. Minuhun uusi sydän luo, Ja auta katumuksen' Sun armostasi myötäns' tuo Pysyvän parannuksen; Kaikissa kiusauksissa Hengelläs mua vahvista, Ja estä lankeemasta!

11. Se armo tee nyt minulle, kuin muinoin ryövärille; Sieluni annan sinulle, Tee laupeutta sille; Verelläs puhdistettuna, Uskossa uudistettuna Se ota, Herra, suojaas!

Edellisestä jätettiin 1880 pois säkeistöt 6, 7, 8. Sellaisena virsi tuli nykyiseen.

R 375, U 567, 569, Lisäys 1868: 536, 1871: 566, L I 255 b, 1880: 255 c, 1883: 255 c.

222. Synneistän vaikiasti Valitan vaivainen. 5 v.

Hans v. Gottingen 1520-luvulta. Ruotsinnos 1572. Hemminki Maskulainen † 1619. K. M. Kiljander 1817—1879.

Hans von Gottingenin virrestä, (Wackernagel III: 1012) jossa on 16 säkeistöä, on ruotsalaiseen käytetty oikeastaan vain säkeistöjä 1 ja 16, muut on vapaasti muodosteltu:

1. HERR Got, wem sol ichs klagen? mein leidn ist schwer vnnd gross. Vmbfangn hat mich die plage vnnd gwundt biss in den Todt. Der kan ich nicht genesen, Gott helff mir dann davon HERR Got, frist mir mein leben ich wil mich bessern thun.

— — —

16. Nun ruff ich an GOTT Vater, GOTT Sohn vnd heilgen Geist: Mein arme Seel bewahre du heilge Dreyfaltigkeit! Es muss doch sein gescheiden scheidn, wer hat dich erdacht? Ach manchem gschicht lieb vnd leyde, ade, zu guter nacht!

Ruotsinnos 1572:

Wr 250. O Gud, hvem skal jag klaga? Min synd är svår och stor: Undfången är jag i ve och plåga, Och väntar den svarta jord. Jag kan mig ej besinna, Utan Gud han hjelper mig: O Gud! spar mig mit lefverne, Jag vil mig bätra mot dig.

2. Dock vil jag ej förtvifla, At lyckan görs mig oblid; Både nu och i alla tida, Til Gud sätter jag min lit: Lär mig, o Gud, at stånda I din Gudomelig fruktan, I frestelsen hafver jag vandrat, Det hafver jag ofta försökt.

3. O Gud! vänd alt til det bästa, Ställ all ting i god råd; Alle äre vi främmande gäster, Gif oss dina helga nåd: Lät ingen verldens ära Vara mig så lustig och kär, At jag bårttappar din lära. O Gud! jag tror dig väl.

4. Ingen konst kan jag upfinna Alt uti den läkare-bok, Til min sorg, ve och vånda; Gif mig det bästa råd: Du är den ypperste läkaren, Som läker til lif och själ; Unn mig mit lefverne späka, O Gud! jag tror dig väl.

5. Jag ropar til dig, Gud Fader, Gud Son och Helige And, At du mig väl bevarar, Du helga Treenighet, När jag skal hädan fara Af denna verldsens svek: Gud har sin Son utgifvit Oss allom til salighet.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 256. Vaivainen valitan vaikiast', Ett' olen syntinen suur', Vaivoill' väsytett' yli-aikaa, Jo joutumall' multaan olen juur', En itseen' voi synnist' pitää, Jos ei Jumal' armollans' auta, Suo Jumal' viel' vähän mull' ikää, Parat' pyydän apus kautta.

2. Ehk' meno on ain' minull' kova, Monet murheet ja tuskat tuimat, Kaikilt' kurilt' kiusaukset ovat, Minun päällän' juur' puuttumat', Kuitenk' en epäil' sen tähden, Sinä Jumal' olet tuskiss' turva, Tykös tuskiss' turvata tahdon, Olep's apu vaivoiss' vahva.

3. Minua pelvossas pyhäss' pidä, Käännä kaikki parhaaksen'. Olen outo, kulku-vieras, Anna armos, jota tarvitsen, Est', etten rippuis' katoovass' kunniass', Muuss' maailman menoss' turhass', Kust' suutun sinun sanois ja saarnoiss; Jost' Jumal' minua varjel' vahvast'.

4. En apuu löydä lääkärten luvuist', Kirjoist', konsteist' kaikist', Vastaan vaivoi, suurii surui, Paits' sinua, Jesu Christ'! Sinä paras lääkär' lääkitset Sekä sielun ett' ruumiin ruvet. Meit' itse loit, lunastit kalliist', Mun elon' hillits', holho, hallits'.

5. Huudan tykös, Isä Jumal', Poika, Pyhä Henki paras! Minua pelast' peikolt' rumalt', Vahingost' varjel' vaarass', Ettän pääsisin pois pahoist' Maailman ja pirun pauloist', Christe mua autuuteen auta, Pyhän piinas voiman kautta.

K. M. Kiljander laati uudistusehdotuksen (käsikirj. 256). Siitä tuli:

1867:256. Valitan vaikeasti: Ah, suur on syntini! Vaivattu kauheasti, Jo joudun hautaani; En pääse synneistäni Armottas, Jumala; Siis jatka päiviäni, Ja mua paranna!

2. Kuin kovat kuritukset Ja kohdat kauheat Ja kaikki kiusaukset Minua vaivaavat, En ahdistuksissani Epäile kuitenkaan, Sä olet auttajani, O Herra, vaivoissan'.

3. Mä outo, vieras täällä Ain' olen vaivainen, Ja oikealta tieltä Mä usein harhailen; O Herra, armostasi Suo, ett' en maailmaan Eksyis, en sanastasi Luopuisi milloinkaan!

4. En saa mä virvoitusta Koville vaivoillen', En löydä lohdutusta Sieluni suruillen, Jotk' aina ahdistavat; O Jesus, sinä vaan Mun sielun', ruumiin' haavat Voit yksin parantaa.

5. O Herra Jumalani, Puoleeni katsahda, Mua ahdistuksistani, Vaivoista vapahda; Ja vuoroni kuin tulee Pois jättää maailma, Suo elo, autuus mulle Tykönäs taivaassa!

Verrattain vähin korjauksin siitä saatiin nykyinen.

Wr 250, W 256, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Rbg 250, Kurv. 374, Sr 179.

223. Kauhiata pahuuttani Kun mä muistan murheella. 7 v.

E. Lönnrot 1802—1884.

Virrellä on laaja esihistoria. Sen alkuteksti on Hakv. Spegelin Jer. Val. 3:n mukaan kirjoittama vuoden 1686 Manualeen liitetyssä TilÖkning Vtaff Åthskillige Andelige Psalmer, Skreffuer aff Hq. Sp.

Virsi oli Jesper Svedbergin virsikirjassa 1894:294 ja Wr 254. Siinä oli 18 säkeistöä. Lainaamme tähän niistä 6 säkeistöä.

Wr 254: 1, 12—16. Ack hur' stort är mit elände! Gråt och jämmer är min spis, Efter Gud sig til mig vände Med sin grymhets skarpa ris: Han har mig i mörkret fört, All min glädje platt förstört; Mina ben nu sönderslagit, Kraft och fägrin från mig tagit.

— — —

12. Ho tör säga det Gud dömer, Den oskyldig är, för strängt? At han all hans rätt förglömer, Den hans ovän hafver vrängt? Ack, hvi knorrar man nu så Öfver det at Gud vil slå: Lät oss öfver synden klaga, Som kan Gudi så misshaga.

13. Lät oss noga dock ransaka All vår lefnads vrånga lopp: Lät oss vända straxt tilbaka Til vår Gud med tro och hopp. Lyftom hjerta, röst och ljud, Samt med händer up til Gud, Sägom: vi ha arge varit; Ty ha vi ock illa farit.

14. Vi, vi hafve syndat svåra, Och misshandlat in för dig: Men för alla synder våra Risar du oss hårdelig, Öfvertäcker oss med nöd, Plågar med en långsam död; Ja, din nådes dörr så stänger, At vår bön sig ei framtränger.

15. Men min ögon skola rinna, Som en häftig vattuflod, Til des jag kan nåder finna, Finna HErran mild och god: Til des han, som nu är vred, Skådar af sin Himmel ned, Och uppå et slikt elände Gör en god och nådig ände.

16. Så har jag min Gud åkallat, I den graf jag nedsänkt låg, Honom all min sak befallat, Derför' han ock til mig såg. Ack! min Gud, hör dock min röst, Nalka dig snart med din tröst, Och ehuru du täcks tukta, Säg, at jag skal intet frukta.

Lisäten näihin loppusäkeistön J. O. W a l l i n laati uudistusehdotuksen Förslag 1816:378, jonka hän omisti katuville vangeille:

1. Ack hur stort är mitt elände! Gråt och jämmer är min spis Sedan Gud sig till mig vände, Med sin vredes skarpa ris. Han har mig i mörkret fört, All min glädje han förstört, Mig i hårda bojor slagit. Och all kraft han mig betagit.

2. Men ej Herren orätt dömmer, Han ej straffar mig för strängt Nej, jag blott den kalken tömmer, Som jag själf med galla mängt. O, vi klagar jag då här Öfver straffet, som jag bär? Må jag öfver synden klaga, Som kan Gudi så misshaga.

3. Må jag noga här rannsaka All min lefnads vrånga lopp, Vända ångerfull tillbaka Till min Gud med tro och hopp. Jag vill höja bönens ljud Med mitt hjärta upp till Gud, Säga jag har gudlös varit, Ty har jag ock illa farit.

4. Gud, jag hafver svåra syndat Och misshandlat inför dig Till fördärfvet har jag skyndat Men din hand har hunnit mig. Du mig höljer nu med nöd Plågar med en långsam död Synes nådens dörr så stänga, Att min bön ej kan framtränga.

5. Mina tårar skola rinna, Som en ymnig vattuflod, Till dess jag kan nåde finna Finna Herren mild och god, Till dess Gud som synes vred, Skådar från sin himmel ned Och uppå ett slikt elände Gör en god och önskad ände.

6. Träget vill jag Gud åkalla Ur det djup, där jag är satt, Honom all min sak befalla Honom bedja dag och natt. Ack, min Gud så hör min röst: Nalka dig med frid och tröst Och om kroppen straff skall lida Låt dock själen nåd förbida.

7. Du ej vill, att den elända Skall bort ryckas syndafull Men att han skall sig omvända Och få nåd för Jesu skull. Ack, med tårar för din fot, Ligger jag i bön och bot: Herre, till min frälsning hasta Herre Gud, mig ej förkasta.

P. J. Ignatius suomensi virren vapaasti:

Ign 182. Surkeudeni on suuri, Vaivani on vaikia. Pahuudeni palkka juuri, Aivan ombi oikia. Piiriin pimiään suljettu, Kahleihilla sidottu, Vietän päivät onnetoina, Vietän yöni levotoina.

2. Tosin angarasti aivan, HERra mua rangaisee; Vaan kuin kaiken tämän vaivan, Pahuudeni ansaitsee: Miksi siis mää valitan, Ettän kovin rangaistan? Valittaa vaan vaikiasti, Mahdan syndin surkiasti.

3. Murhella ah! muistaissani, Elämätän saastaista, Jalkain juures Jumalani, Mahdan tuten tunnustaa: Että käskyns unhotin, Händä kovin vihoitin; Olin julma jumalatoin; Josta käteen käypi pahoin.

4. Edessäs O HERra suuri! Paljo pahaa harjoitin. Kadotukseen kauhiaan juuri, Ehtimäldä ennätin: Vaan jo kätes käsitti, Saastaisen mun saavutti. Joko lienne mulda aivan, Suljettuna armo Taivaan?

5. Kyyneleni mahta vuotaa, Synneistäni suurista. Ehkä HERra avun tuottaa, Ja mun kurjan pelastaa? Ehkä Hän, niin armoinen, Minun suuren syndisen, Surkeutta surkuttelee, Kadotusta kauhistelee?

6. HERran tygö tahdon huuta, Syvyydestä syngiästä; Joka munkin surkian suutta, Päästää synnin hädästä: HERra kuulee ääneni! Lievitä mun murheni. Ja jos ruumin kuritetaan, Suo ett' sielun pelastetaan.

7. Etpä tahdo että kuolis, Synneissänsä syndinen; Vaan ett' parannukseen tulis: Hyljäis elon endisen. Ah! siis itkein rukoilen, Ansion kautta JEsuksen: Ehdi armiast avukseni, Etten hukkuis synneissäni!

Siitä tuli uudelleen muovailtuna U 568. Sen v. 5:ssä on viittaus katuvaiseen ryöväriin, jota alkuperäisessä ei ollut, mutta jota Lönnrot sitten virttä uudelleen muodostaessaan käytti:

5. — — — Ryöväriä armahdit, Laupiaasti lohdutit Turvaten siis piinaas, toivon Suovas minullekkin armon.

E. Lönnrot laati virren uudelleen L 86: 69 B, samalla laajentaen sen kahdella säkeistöllä. Lönnrot noudatti pääasiassa Ign 182:ta, kuitenkin vain säkeistöjä 1—3. Loput hän runoili vapaasti. V 6:teen hän käytti osaksi U 568:7:ää:

Etpä tahdo kuolemata Suurimmankaan syntisen, Kutsut häntä lakkaamatta Armoa saamaan Jesuksen. Siis myös minä vaivainen Kyyneleillä rukoilen: Riennä mua armahtamaan Sieluani vapahtamaan.

Tästä tuli:

Lisäys 1868: 537. Surkeuteni on suuri, Josta kurja valitan: Sielun tuska tuima juuri, Ruumis lyöty rautahan, Kahlehisin kudottu, Pimeähän suljettu; Ah, ah, kurja raukka, kusta Voin nyt saada lohdutusta!

2. Tosin ankarasti aivan Oikeus mun rankaisee, Vaan kuin kaiken tämän vaivan Pahat työni ansaitsee, Turhaan siitä valitan; Mahdan syntejäni vaan, Jotka yli pääni käyvät, Valitella yöt ja päivät!

3. Murehella muistaissani Syntejäni kauheita, Jalkais juureen, Jumalani, Mahdan maahan langeta, Tunnustaa rikokseni, Monet suuret syntini, Joilla rikoin sua vastaan, Saatoin päällen' kätes raskaan.

4. Käskysi, o Herra suuri, Unhotin ja laiminlöin, Jumalattomasti juuri Elelin mä päivin, öin, Siks kuin kätes tavoitti, Synneissän' mun saavutti, Matkallani surkeahan, Kadotukseen kauheahan.

5. Ken nyt voi mun vapauttaa Syntieni velasta, Ken minulle avun tuottaa, Kuka kurjan pelastaa! Sua, Jesus, rukoilen, Ole laupeas, armoinen! Sinä yksin voit mun auttaa Ansios ja armos kautta.

6. Ryövärin sä ristin päältä Autoit ilomajoihis, Niin nyt minuakin täältä Ota, Jesus, armoihis, Anna tuta Sieluni, Ett' on suuri velkani Täysin sovitettu sulta, Syntein' syystä surmatulta!

7. Sua surkeudessani Huudan, Jesus, avuksi, Turvaa mua tuskissani, Pelasta mun sieluni Joutumasta kauheaan Piinaan loppumattomaan, Johon syntini mun saisi, Jos et, Jesus, armahtaisi!

8. Etpä tahdo kuolemata, Kadotusta syntisen, Kaikkia kuin lakkaamatta Kutsut parannuksehen; Siis nyt suuri syntinen Itken, huokaan, rukoilen, Joudu, Jesus, avukseni, Ett' en hukkuis synneissäni!

9. Anna sydämeni tuta, Ettäs kuulet huutoni, Sieluani ilahuta, Poista epäilykseni! Armohosi uskallan, Jesus, nyt ja ainian; Siihen luotan totisesti, Sanon amen turvaisesti.

L I 256 b:ssä Lönnrot lyhensi virren, jättäen kaksi ensimmäistä säkeistöä pois. Tällaisena voidaan virttä nykyisessä muodossaan sanoa E. Lönnrotin virreksi.

J. L. Runeberg lyhensi Wr 254:n 11-säkeistöiseksi: Rbg 254. Siitä tuli Sr 183. Tämän suomensi Lauri Pohjanpää: Lisävihko 1923: 116: Suuri on mun kurjuuteni 11 v. Näissä on käytettyinä alkuperäisen säkeistöjä 1—3, 7—14.

Wr 254, Ign 182, U 568, L 86: 69 B, Lisäys 1868: 537, 1871: 567, L I 256 b, 1880: 256 b, 1883: 256 b; (Sr 183, Lisävihko Virsikirjaan 1923: 116).

224. Ken Herran tuomion kiertää voi? Se likeltä tapaa ja kaukaa! 6 v.

Olof Kolmodin 1690—1753. Julius Krohn 1835—1888.

Skaran hiippakunnan Flon kirkkoherran Olof Kolmodinin julkaisemassa laulukirjassa: Andelig Dufvo-Röst, Stockholm 1734: n:o 49:

VR diupen, vr syndenes grundlösa dy, Och vtur förbannelsens gropar, Til nådenes grundlösa haf öfver sky Jag suckar och beder och ropar: GUD vare mig syndare nådig! 16 v.

Lyhennettynä ja muovailtuna siitä tuli R 170: Hvart flyr jag för Gud och hans eviga lag? 5 v.

Tästä otettiin 3 ensimmäistä säkeistöä ja alkuperäisestä vähän korjailtuina 3 viimeistä. Siten saatiin:

Sr 178. Hvart flyr jag för Gud och hans heliga lag? Den drabbar mig nära och fjerran. Hur skall jag på domens förfärliga dag Väl kunna bestå inför Herran? Gud vare mig syndare nådig!

2. Jag bäfvar, då jag uppåt himmelen ser, Der stå mina synder beskrifna; Och kastar till jorden jag ögonen ner, Der äro de alla bedrifna. Gud vare mig syndare nådig!

3. Hvart skall jag mig vända, hvar finner jag tröst I denna min jemmer och smärta? Förskräckt jag af ångest mig slår för det bröst, Som hyser mitt syndiga hjerta. Gud vare mig syndare nådig!

4. Tag från mig, o Herre, mitt hjerta af sten Och skapa i stället ett annat, Ett hjerta, hvars diktan är helig och ren, Med krafter mot synden bemannadt. Gud vare mig syndere nådig!

5. Min Gud, mig ej bort från ditt ansigte drif Och tag ej ifrån mig din Ande; Din frid åt mitt svidande samvete gif, Med tröst mina tårar du blande. Gud vare mig syndare nådig!

6. O Jesu, det blodet, som talar så mildt, Ditt blod, som från korset flöt neder Gif att det på mig ej må blifva förspild! På dig jag förtröstar och beder: Gud vare mig syndare nådig!

Virren suomensi Julius Krohn: 1880: 256 c. Se tuli sellaisenaan nykyiseen.

R 170, Sr 178, 1880: 256 c, 1883, R 1936: 288.

225. Ihminen synneissänsä kauvan maannut Tään äänen ylhäält' oli kuulla saanut. 9 v.

Laurentius Petri Gothus 1530—1579. H. Maskulainen † 1619. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsin arkkipiispan Laur. Petri Gothuksen virsi:

Wr 251. En syndig man, som låg i syndsens dvala, Han hörde en röst af himmelen til sig tala: Vak up, vak up, jag aktar dig hugsvala, Och se det ljus, som skin öfver berg och dalar.

2. Hvar är den röst, mig väcker af hjertans grunde? Jag är en Ängel dig väcker så margelunde: Sof nu ej längre, du bed dig Gud miskunde, Och yppa en visa i denna här morgonstunde.

3. Et sorgefullt hjerta kan hvarken qväda eller sjunga, Hälst när det är belagt med dödsens tunga; Den stora armod beklage gamle och unga, Och Mästaren Christus, som Skriften kan väl begrunda.

4. När syndaren vil sit hjerta til Gud omvända, Gud låfvar honom nåd af hjertans grund at sända: Säll är du, själ, ty Gud vil til dig lända, Och nådenes ljus til evig tid uptända.

5. Den syndige stod up, han kände sig få en lisa: Han visste sin Gud af hjerta och mun at prisa: Han såg det himmelska ljuset öfver sig lysa; Med ödmjuka röst begynte han dagsens visa.

6. Miskundelig Gud, lät nådenes Sol uprinna, At med des ljus må syndsens nöd försvinna Hugsvala mit hjerta, uplys både själ och sinne; Lät mig i dag din heliga vänskap finna.

7. All verldsens ljus uprann, som en morgonstjerna, Och sannerlig var Guds moder en ödmjuk tärna. Af hjerta och mun vil jag Gud prisa så gärna, Han ville min fiende aldeles från mig spjerna.

8. Min HErra och Gud bör mig altid prisa och lofva, Som stadde mig ej längre i syndene at sofva: Mig tycktes mit hjerta det var bespändt i klåfva, Så länge jag låg i denna här syndsens dåfva.

9. Min högste Frälsare bör mig altid åkalla, När synden aktar min själ omkring bestalla; Du lät mig ej längre i syndene at falla, Och icke smaka den helfvetes bittra galla.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 257. Yks' ihminen, synniss' syntinen maannut, Oli äänen yhden ylhäältä kuulla saanut, Kuin käski nousta, eik' lohduttamast' laannut, Valaisee valkiull', kuin kointähti aamull'.

2. Hän sanoi: kuka on kuin minun herättää ylös? Se vastas': olen saarnaaja lähetett' tykös, Nous' ylös synnist', rukoile Jumalaa pyynnöss', Käänny siis, koht', veisat' aamu virttä pyytkös.

3. Hän sanoi: sydän suruinen ei voi laulaa, Kosk' vaivaa häntä kuoleman kuorma ja paula, Sitä suurt' surkeutt' valittaneet ovat kaikk' kauvan, Its' Herra Christus, kuin raamatut parhain arvaa.

4. Se vastas': ennen kuin syntinen tahtoo kääntyy, Ennättää Jumal' hänt' armollans', ett' vääntyy; Autuas sielu, joll' Jumal' suo sanans' ääntä, Päälliseks' armons' paisteell' valaisee häntä.

5. Nousi syntinen, täst' tuns' itsens' levon saavan, Näki valkeun taivaast' päällensä valaisevan, Suust', sydämest' taas kiittää Herraa sill' haavall', Äänell' nöyräll' ruveten tällä tavall':

6. Armias Jumal'! anna armos aurink' paistaa, Sen valkeull' minua suo syntistä valaista, Sydäntän' lohdut', sielustan' pimeys poista, Tänäpän' minun ann' ystävyytees nousta.

7. Se armon aurink', Christus, tuli tyköm' tänne, Äitist' neitseest', kuin ennustett' oli ennen, Meit' vapahtamaan alt' kadotuksen vallan, Kanssans' saattamaan Jumalan lapsiks' jälleen.

8. Minun sydämen' kiittää Jumalaa mahtaa, Kuin ei sallin' kauvan minua synneissän' maata, Mielestän' oli sydämeni kahleiss' ahtaiss', Siihen asti kuin taisin synnistä laata.

9. Kuin synti itsens' tahtoo sisäll' sieluuni änkät', Niin Vapahtajaa Christust' avuks' huudan sangen, Ettei antais' syntiin syvält' minua langet', Eik' maistaa sitä helvetin piinaa kankiat'.

H. G. Krusberg, J. A. Cleve ja O. Pesonius muodostelivat virren uudelleen. Näin saatiin U 239, 240, 241, joista ei mikään tullut käytäntöön. A. B. Roosin muodostelmakin jäi käsikirjoitukseksi. K o m i t e a antoi virrelle siitä kokonaan eroavan muodon:

1867: 257. Yks ihminen, kuin synniss' oli maannut, Näin äänen ylhäält' oli kuulla saanut: „Jo nouse, päivän koi on valistanut, Kuin kirkas valkeus mailmaa lohduttanut."

2. Hän kysyi: „kenen ompi ääni tämä?" „Mä enkel olen, Herran lähettämä; Siis nouse, Herran puoleen itses käännä, Hän tahtoo kuulla aamuvirtes ääntä!"

3. Hän sanoi: „sielu suruinen ei laula, Niin kauvan kuin sen sitoo synnin vaula, Kuin kuolon ikeen alla vaipuu kaula; Näin kauhea on totta pahan paula."

4. Se vastas: „sielua, kuin syntiin nääntyy, Jo etsii Herra, ennenkuin se kääntyy, Ja autuuteen se uskon kautta sääntyy, Kuin armosanan valon puoleen kääntyy."

5. Nous syntinen ja tunsi levon saavan, Ja näki taivaast' armon valistavan, Hän kiittäin alkoi sitä omistamaan, Näin nöyräst' anoi Herraa armahtamaan:

6. „Suo Jumal' armias, armos mulle paistaa, Sen valon anna syntiselle loistaa, Sä pimeys mun sydämestän' poista, Nyt ystävyyttäs anna minun maistaa!

7. Sä, armon aurinko, o Kristus, tänne Sä koitit meille, ennustettu ennen, Meit' ostit helvetistä kuoloon mennen, Näin saatit meille jälleen Isäs lemmen.

8. Mun sielun' kiittää sinua nyt mahtaa, Ett' et sä synneissän' mun suonut maata, Mä sulle, Herran', antaun, ah saata, Nyt että voisin synneistäni laata!

9. Sinua, Jesus, huudan avukseni, Kuin kärseit kuolon tuskat edestäni; Kuin synti kiusaa, ole tykönäni, Mun väkevyyteni ja elämäni!"

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 257.

Wr 251, W 257, U 239, 240, 241, Tähti 1866: 45, 1867: 257, 1871, L I, II, III, R 167, Rbg 251, Sr 180, 1880, 1883, E. Liedgren Svensk Psalm och Andlig visa 1926: 174—183, Kurv. 369, R 1936: 281.

226. O Jesus, armias auttajan' Ainoa armon lähde. 8 v.

Bartholomeus Ringwaldt 1530—1598. Suomennos 1686.

Saksalaisen pappismiehen Barthol. Ringwaldtin virsi:

Russl. 302. Herr Jesu Christ, du höchstes Gut, Du Brunnquell aller Gnaden! Ich komme mit gebeugtem Muth, Mühselig und beladen. Ich hab in mir der Sünden viel, Die im Gevissen ohne Ziel Mich armen Sünder drücken.

2. Erbarm' dich mein in solcher Last, Nimm sie von meinem Herzen, Weil du sie selbst gebüsset hast Am Kreuz mit Todesschmerzen. Hilf, dass ich nicht vor Angst und Weh In meinen Sünden untergeh', Und ewiglich verzage.

3. Fürwahr, gleich einem schweren Stein Drückt mich, was ich begangen; Wer rettet mich aus dieser Pein? Ich bin mit Furcht umfangen; Ich wüsste weder aus noch ein, Und müsste gar verloren sein, Wenn ich dein Wort nicht hätte.

4. Doch durch dein heilsam Wort erwacht Mein Herz zu neuem Leben; Ich darf in meiner Sündennacht Nicht blind und trostlos beben; Denn alle Gnade mir verheisst Dein Wort, wenn mit zerknirschtem Geist Zu dir ich, Jesu, komme.

5. So komm' ich denn auf dein Gebot Zu dir, o Herr, geschritten; Will dich in meiner Seelennoth Von ganzem Herzen bitten: Vergieb du mir nun gnädiglich, Was ich auf Erden wider dich Von Jugend auf begangen.

6. O Herr, mein Gott, vergieb es mir Um deines Namens villen! Lass, Jesu, alles Leid vor dir Im Seelengrund sich stillen, Dass sich mein Herz zufrieden geb' Und dir hinfort zu Ehren leb' In kindlichem Gehorsam.

7. Stärk' mich mit deinem Freudengeist, Heil' mich durch deine Wunden, Dass dein Tod mich der Angst entreisst In meinen letzten Stunden, Und nimm mich einst, wenn dir's gefällt, Im rechten Glauben aus der Welt Zu deinen Auservählten!

Alkuperäisessä on 8 säkeistöä, joista 5:s on (Beckman, s. 492):

Und weil ich denn in meinem sinn, Wie ich zuvor geklaget :,: Auch ein betrübter sünder bin, Den sein gewissen naget, Und Wolte gern im blute dein, Von sünden abgewaschen seyn, Wie David und Manasse.

Ruotsinnos 1648:

Wr 252. Min högsta skatt, o JEsu kär, Du källa rik af nåde! Si, huru jag besvärad är, Och sitter uti våde, Med pilar sargad margelund, Som samvet mit rätt uti grund Fast qvälja och nedertråda.

2. Mig nådig och miskundig var, Förlåt mig synder mina, För dem du nogsamt pliktat har På korsset, med stor pina: At de mig ej tilfoga mehn; Men gör mig från dem skär och ren, Din hjelp lät mig påskina.

3. Ack! när jag min missgerning svår Med ångest eftertänker, Mit hjerta då en bördo får, Som det fast trycker och kränker; Om jag dit ord ej hade då, Ej någon tröst jag kunde nå, Fördärf mig nedersänker.

4. Men ditt ord ju förtröstar mig, Ej skada skal til lifvet, Hvad jag har ångrat bitterlig, Ty det är platt tilgifvit. Din nåd du ter, o HErre god, Den som med et förkrossat mod I tron har til dig skridit.

5. Nu medan jag en syndare är, Där öfver jag fast klagar, Och til min synd en leda bär, Som mig mit samvet gnager; Och vil at du af syndsens mehn, Som David och Manasse ren, Uti dit blod mig tvager.

6. Altså träder jag nu til dig, Och faller för dig neder, Med böjda knä så innerlig, Af alt mit hjerta beder: Förlåt mig Gud så mildelig, At jag med synden styggelig Har gjort dig mot mig vreder.
7. För dit namn skul den börda svår, Som välfärd min månd' hindra, Och mig utöfver hjessan går, Den värdigas du lindra: At hjertat mit må väl förnöjdt, Och framgent dig til ära böjdt, I barnslig lydna glindra.
8. Din Andes tröst uti min nöd Lät mig också förnimma, Och två mig ren din blodsvett röd, Uti min sista time: För mig til de utvaldas skar, I en fast tro, til himlen klar, Ur denna verlden grymma.

Ruotsista tehty suomennos 1686:

W 258. Herra Jesu, ainoa auttajan', Ja armon lähde ainoo, Katso suruist' surkeuttan', Ja armos minull' lainaa! Synnit suuret minua vaivaavat, Ja omaa tuntoon' kaivavat, Tahtoin helvettin painaa.
2. Ann' anteks' syntin' kauhiat, O Jesu, piinas tähden, Jotkas maksoit kyll' haikiast', Ristin pääll' kaikkein nähden: Tule siis mulle turvaksi, Tee minua synnist' puhtaaksi, Armoillas avuksen' lähde!
3. Ah, koska muistuu mielehen', Kuink' on mulla syntiä monta, Niin lankee kuorma sydämeen Raskaampi kuin meren santa, Jonk' alla vaikiast' vaipuisin, Jos ei sinun sanaas olisi, Kuin avun mullen antaa.
4. Se sama sana suloinen Tain turvan minull' tuottaa, Ett's kaikill' olet armoinen, Kuin piinas ansioon luottaa, Ja paha-tekons' katuvat, Syntins' myös surkiast' surevat, Niille armon tuotat totta.
5. Ettän siis minun synneistän', Joit' paljon on ja julmii, Kuin kauhiast' kalvaa sydäntän', Ja omaa tuntoon' sulmii, Pääsisin vielä vapaaksi, Ja veres voimall' puhtaaksi, Kuin David ja Manasse.
6. Niin tulen mielell' haikiall', Ja etees maahan lankeen, Itken myös äänell' vaikiall', Rukoilen nöyräst' sangen: Ann' anteeks', Jesu, minullen Kaikk' minun rumat rikoksen', Joill' kehoitin sinun vihaan.
7. Huojenna, Herra, minullen Tai raskas kuorma ja taakka: Pääst' synnin ikeest' irrallen, Jonk' alla maassa makaan, Ett' sitte sinua kuulisin, Pyhyydess' palvell' mahtaisin, Kuin Isääns' lapsi rakkain.
8. Suo Pyhä Henkes turvaksi, All' ristin joka hetkell', Verelläs pese puhtaaksi, Viimeisell' hengen retkell'; Pääst' pyhäis joukkoon minua täält', Uskon kautt' sielun' viimeiselt' Taivaaseen tallell' kätke.

Aug. Ahlqvist ja K. L. Lindström esittivät kumpikin uudistusehdotuksen Oks. 258, käsik. 356. Komitea ei kumminkaan käyttänyt niitä kumpaakaan, vaan korjaili W 258:aa, josta saatiin:

1867: 258. O Jesus, ainoo auttajan', Ja armon lähde ainoo, Suruista katso surkeuttan', Ja armos mulle lainaa! Sydäntän' synnit vaivaavat, Ja tuntoani kaivaavat, On helvettiin mun painaa.
2. Anteeksi anna syntini, O Jesus, piinas tähden! Ne maksoit kyllä karvaasti Ristissäs kaikkein nähden; Siis tule mulle turvaksi, Mua synnistä tèe puhtaaksi, Armollas avuks lähde!
3. Ah, koska muistuu mielehen', Kuin mull' on syntii monta, Niin lankee kuorma sydämeen', Raskaampi meren santaa, Jonk' alla maahan vaipuisin, Jos ei sun sanas olisi, Kuin avun mulle antaa.
4. Se sama sana suloinen Sen turvan mulle tuottaa, Ett' olet niille armoinen, Jotk' ansiohos luottaa, Tekonsa pahat katuvat, Ja syntejänsä surevat; Suot armon niille totta.
5. Siis että minä synneistän', Joit' ompi paljo, julmii, Kuin kalvaavat mun sydäntän' Ja tuntoani sulmii, Pääsisin vielä vapaaksi Ja veres kautta puhtaaksi kuin David ja Manasse.

6. Niin haikealla mielellä Sun etees maahan lankeen, Vaikeall' itkein äänellä Rukoilen nöyräst' sangen: Anteeksi anna minullen, O Jesus, kaikki rikoksen', Joill' yllytin sun vihaan!

7. Huojenna, Herra, minullen Tää raskas syntitaakka, Ja päästä ikeest' irrallen', Jonk' alla maassa makaan; Niin sua sitten kuulisin, Ja palvella myös pyytäisin, Kuin isääns' lapsi rakkain!

8. Suo Pyhä Henkes turvaksi Ristissän' joka hetken'; Mua verelläs tee puhtaaksi, Ja viimeinen mun retken' Tee uskon kautta iloiseks Sun pyhäis joukkoon lähdennöks; Mua taivaan talteen kätke!

Pienin korjauksin virsi tuli nykyiseen.

Wr 252, R 186, Rbg 252, Sr 181, 1867: 258, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 307.

227. Kun muistan velkani, O Herra, tunnen juuri. 6 v.

Salomon Liscovius 1640—1689. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen pappismiehen Sal. Liscoviuksen virsi:

Beckman, s. 50. Wann ich, o höchster GOtt, mein Schuld-Buch für mich nehme, So find ich Missethat, dass ich mich dafür schäme, Ich bin der böse Knecht, der so viel Schuld gemacht Die er nicht zahlen kan. Wo hab ich hingedacht.

2. In Sünden bin ich ja auf diese Welt gebohren: Desswegen solt und müst ich ewig seyn verlohren, Ach aber! ich muss dir, o GOtt bekennen frey, Dass es bey dieser Schuld noch weit nicht blieben sey:

3. Ich habe Tag für Tag, das Unrecht eingesoffen, Wie Wasser: Wann du mir zur Busse hast geruffen, So hab ichs schlecht geschätzt. Hastu mir denn gedräut Die Straffe, so hab ich für dir mich nicht gescheut.

4. Soll ich grundloser Knecht für deinm Gerichte stehen, So ists um mich geschehn. In Schuld-Thurm muss ich gehen, Darinnen sonst nichts ist, als eitel Qvaal und Pein, Die ewig währen wird, und unerträglich seyn.

5. Zu wem soll ich, o GOtt! dir, dir fall ich zu Fusse: Ach nimm für Zahlung an mein Hertze, das mit Busse Sich wendet gantz zu dir: Und trage doch Geduld Mit mir, o GOtt! soll ich bezahlen dann die Schuld.

6. So bring ich dir das Blut, das dein Sohn hat vergossen Am Creutz: Und das auf mich im Abendmahl geflossen. Das zahlet meine Schuld, die zehen tausend Pfund, Das macht mein arme Seel in mir heil und gesund.

Johannes Petraeuksen ruotsinnos 1693:

Wr 256. Mit skuldregister när jag vil, o Gud! beskåda, Ser jag at synden mig har sänkt i evig våda; Ty jag den samme är, som tio tusend pund Betala skyldig blef; men Gud, bete miskund.

2. Ty jag, som uti synd är född och aflad vorden, Ej finner någon tröst i himlen och på jorden Förutan dig: men ack! jag har alt framgent fort Ifrån min födslo-stund mång' tusend synder gjort.

3. Ty dig, o Gud! har jag alt som en ovis dåre Förtörnat margelund med mina synder svåre; Och när du mig af nåd til bätring kallat har, Har jag föraktat all den nåd, du til mig bar.

4. Ack jämmer! skal dock jag in för din domstol stånda? Och evigt fängslas där, som alt är idel vånda: Där jämmer, ängslan, skrän, samt tusend ack och ve, Med all odräglighet skal utan ända ske?

5. O HErre Zebaoth! hvart skal jag taga vägen? Hvart skal jag usle hän, jag är nu helt förlägen: Jag vet ej annat råd, jag faller dig til fot; Jag vet du ej försmår beängstadt hjertans bot.

6. Tag an det dyra blod, som ymnigt är utflutit På korssens galga, och för min skul är utgutit, Som rikt betala kan min tio tusend pund: Ty var, o store Gud! mig nådig, gör miskund!

K. M. Kiljanderin suomennos ruotsista:

Lisäys 1868: 446. Kuin muistan velkani, O· Herra, tunnen juuri, Mitenkä kalvaapi Sydäntän' synti suuri; Ah, velka kymmenen Tuhannen leiviskän Mua painaa; armahda Minua hädässän'!

2. Synnissä siinnynnä, Synnissä syntynynnä En lohdutusta saa, En missään löytänynnä; Sinussa on se vaan, O Herra, mutta voi, Mua lapsuudestani On syönyt kuolon koi!

3. Sun, Herra, synneillän' Mä olen vihoittanut, Pahoilla töilläni Sun mieles pahoittanut; Ja parannuksehen Kuin olet kutsunut, Niin olen armosi Mä ylenkatsonut.

4. Mua onnetointa voi, Jos tuomios etehen Mun kerran tultuan' Vaivahan ijäisehen Sä minun tuomitset, Mä jossa kurja saan Ijäiten kärsiä Tuhannet tuskat vaan!

5. O Herra Jumala, Mitenkä voinen tästä Mun kurjuudestani Mä syntisraukka päästä! Ei muuta neuvoa, Kuin jalkais juurehen Vavisten vaipunen Mä, suuri syntinen.

6. Herrani Jesus on Verensä vuodattanut Minunkin edestän', Mun kurjan lunastanut, Ja täyteen maksanut Mun suuren velkani; Siis mua armahda, O laupias Herrani!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 258 b.

Wr 256, R 189, Rbg 256, Sr 185, Lisäys 1868: 446, 1871: 449, L I 258 b, 1880: 258 b, 1883, R 1936: 310.

228. Ah, Herrani, Sydäntäni kovasti synti vaivaa! 10 v.

Martin Rutilius 1550—1618 (vv. 1—6). Joh. Major (Gross) 1564—1654 (vv. 7—10). Suomennos 1685.

Saksalaisen diakonin Martin Rutiliuksen virsi:

Ev. Ges. 301. Ach Gott und Herr, Wie gross und schwer Sind meine vielen Sünden! Da ist kein Mann, Der helfen kann, In dieser Welt zu finden.

2. Flöh' ich gleich weit Zu aller Zeit Bis an der Erde Enden, Um frei zu sein Der Angst und Pein, Würd' ich sie doch nicht wenden.

3. Zu dir flieh' ich, Verstoss' mich nicht, Wie ich's wohl hab' verdienet. Geh' mit mir nicht, Gott, in's Gericht, Dein Sohn hat mich versühnet.

4. Soll's ja so sein, Dass Straf' und Pein Auf Sünden folgen müssen: So fahr' hier fort, Nur schone dort, Und lass mich hier wohl büssen.

5. Gib, Herr, Geduld! Vergib die Schuld, Gib ein gehorsam Herze, Dass ich doch nie Durch Sorg' und Müh' Mein ew'ges Heil verscherze.

6. Verfahr' mit mir, Wie's dünket dir, Ich will es gerne leiden; Nur woll'st du mich Nicht ewiglich Von deiner Gnade scheiden.

7. Wie dort im Baum Den sichern Raum Der bange Vogel findet, Wenn schwarz die Nacht, Das Wetter kracht, In Angst sich Alles windet:

8. Also, Herr Christ, Mein' Zuflucht ist In deinen Todeswunden; Wenn Sünd' und Tod Mich stürzt in Noth, Dann werd' ich da gefunden.
9. Darin ich bleib', Und ob mein Leib Und Seele sich auch scheiden, So werd' ich dort Bei dir, mein Hort, Doch sein in ew'gen Freuden.
10. Gott, dir sei Ruhm! Dein Eigenthum Bleib' ich in Jesu Namen. Ich zweifle nicht, Weil Christus spricht: Wer glaubt, wird selig! Amen.

Ruotsinnos 1673:

Wr 253. Ack Gud och HErr! min synd, ty värr, Betvingar själ och sinne; Slätt ingen man, som hjelpa kan, I denna verlden finnes.
2. Går jag än vidt, hit eller dit, Ja längst til verldsens ända, Slätt ingen vrå, jag finna må, Som min sorg kan afvända.
3. Jag flyr til dig, Förskjut ej mig, Min Gud haf mig förskonad; Din stränga rätt, af nåd förgät, Din Son har mig försonat.
4. Skal nu så ske, at straff och ve På synden måste falla; Så risa här, och lisa där, Och mig til bättring kalla.
5. O JEsu god! gif tålamod, Sann tro och lydigt hjerta: Lät aldrig mig upsåtelig Min himmels del försätta.
6. Handla med mig, som godt syns dig; Hjelp du sjelf korsset draga: Men, HErre blid, til evig tid Mig ej ifrån dig jaga.
7. Som foglar små, när dundra må, Och djuren sig förskräcka; Snart flyga bårt, hvar på sin ort, I hålig trä sig täcka.
8. Så äro min tilflygt, fem din Sår, Herre Jesu frome: När synd och död Tilfoga nöd, Jag ro i dem bekommer.
9. Fast kropp och själ Skildes, likväl Är jag i dem förnögder: Vet at jag visst, Hos dig HErre Christ, Får evig frid och frögder.
10. Gud Fader, Son, I himmels thron, Och Helge And' tilsamman, Uptag min bön, Och mig ej sön, Hvad jag begärar. Amen.

Joh. Carlander, Lohtajan komministeri, on suomentanut virren 1683 (Pipping 231) sekä lisännyt siihen 6 säkeistöä: Herra Jumal, syntin rumat waiva sielun ja mielen. 16 v.

Uusi suomennos (Jumaliset Virret: 14) ilmestyi 1685:

W 259. Ah Herra Christ'! Synnit vissist', Sydäntän' kovin vaivaa, En löydä tääll', Koko maan pääll', Yhtään kuin auttaa taitais'.
2. Jos etsin viel', Siell' taikka tääll', Ain' maailman ääriin saakka, En sittenkään Löydä yhtään Armon ja turvan paikkaa.
3. Tykös, Jumal' Mielell' surkiall', Armoo kerjäämään lähden: Vihas unhot', Armos osot', Sinun Poikas ansion tähden.
4. Jos niin lienee, Ett' synti vienee Minun rangaistukses ala, Niin kurita tääll', Ja säästä siell', Aut' ett' synnistä pois palaan.
5. Jesu taivaast', Aut' minua vaivast', Ja usko luja lainaa, Varjele siit', Ettei synnit Mua kadotukseen paina.
6. Tee se mullen, Kuin kelpaa sullen, Lohdut' kosk' ristii kannan: Vaan viimeiselt', Ijankaikkiselt' Älä mua ylön anna.
7. Kuin lintuinen, Kosk' pitkäinen Jylisee ja myös pauhaa, Juur' pikaiselt' Rakoin sisäll' Itsens' kätkeepi rauhaan:
8. Niin on minun Turvan' sinun, Herra Jesu! haavas viisi; Kosk' hätä tääll', Juur' pakko pääll', Koht' turvan löydän niissä.
9. Vaikka vaipuis' Sielu, ruumis, Kuitenki vissist' tiedän, Ett' autuallisen, Ijankaikkisen Ilon tykönäs löydän.
10. Kaikkein autuus, Kolminaisuus! Isä, Poika Henki Pyhä, Kuule rukouksen', Ann' anomuksen', Sitä nöyräst' pyydän, amen.

Ign 80:stä tuli U 261.

K. L. Lindström laati uudistusehdotuksen (käsikirj.):

O Luoja suur, Ah kovin juur Mua syntivelkan vaivaa; En löydä tääll Maan pallon pääll Mä huolissani rauhaa. 10 v.

Komitean ehdotus poikkesi tästä monin paikoin, niin tuli:

1867: 259. Ah Herrani, Sydäntäni Juur kovin synti vaivaa; En päällä maan Mä löydä vaan, Jok' avun mulle lainaa!

2. Jos etsisin, Ja ehtisin Maailman ääriin saakka, En sittenkään Mä yhtäkään Voi löytää turvapaikkaa.

3. Siis tykösi Mä nöyrästi Kerjäämään armoo lähden: Mua armahda, O Jumala, Sun Poikas ansion tähden!

4. Jos niinkin lie, Ett' synti vie Mun rangaistukses ala, Niin vitso tääll', Ja säästä siell', Suo synnistä mä palaan!

5. Ah, katsahda Mua vaivaista, Ja usko luja lainaa; Varjele sä Mua synnistä, Kuin kadotukseen painaa!

6. Se mulle tee, Kuin tahtos lie, Mun kanssan' risti kanna, Ja viimeksi Äl' ijäti Minua ylönanna!

7. Kas lintunen, Kuin pitkäinen Jylisten kovin pauhaa, Juur äkisti Pois kiirehtii Rakohon saamaan rauhaa;

8. Niin minunki Sun haavasi On, Jesus, turvanani; Kuin hätä suur Ahdistaa juur, Ne ovat suojanani.

9. Jos sieluni Ja ruumiini Mun vaipuiskin, niin tiedän, Ett' autuuteen Mä ijäiseen Sun tykös viimein viedään.

10. Sun ylistys, Kolm'yhteys, O Isä, Poika, Henki; Sua rukoilen: Suo, ijäisen Saan rauhan, autuudenki!

Melkein nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 259.

Wr 253, W 259, Ign 80, U 261, 1867: 259, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 187, Rbg 253, Sr 182, R 1936: 308.

229. Voi kuin syvä synnin lähde Turmeltu on luontoni! 6 v.

Joh. Qvirsfeld 1642—1686. Abr. Frosterus 1714—1766. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen arkkidiakonin Joh. Qvirsfeldin virsi:

Beckman, s. 466. Ach du Brunn-Qvell alles Bösen, Ach du gantz verderbter Sinn, Wer wird mich doch einst erlösen? Wer nimmt meine plagen hin? Wer befreyt mich meiner Noth? Komm doch bald du süsser Tod, Reiss mich aus dem Welt-Getümmel, Fordere mich zum schönen Himmel.

2. Herr mein Gott ich war gefallen, Satan hatte mich besiegt, Seine mörderischen Krallen, Hatten eine Beute kriegt. Aber deine Gnaden-Hand, Hat mir Hülffe zugesandt, Jesus hat für mich gebeten, Lucifer ist untertreten.

3. Herr ich trage fast Bedencken, Dass ich dir erzehlen sol, Meine Wunden die mich kräncken Da ich böser Lüste voll, Hatte von dir abgesetzt, Und die Majestät verletzt, Die mich armen Kloss der Erden, Liess aus nichtes etwas werden.

4. Ach, wo war ich hingerathen! Meine Thorheit stinckt mich an. Ich müst in der Höllen braten, Wenn mein Seelen-Freund gethan. Seine Langmuth locket mich, Sünden-Mensch besinne dich! Wiltu Gottes Reich verschertzen? Sprach sein Geist in meinem Hertzen.

5. Ach, es schmertzt mich in der Seele, Dass ich so gefallen bin! Jesu, deine Seiten-Höle Trete vor dem Richter hin. Jesu dein unschuldig Blut, Lesche Satans Höllen-Gluth, Und dein unverdientes Leiden Schencke mir die wahren Freuden.

6. Ich, so lang ich Athem hole, Wil durch deines Geistes Macht Meiner Lüsten Sünden-Kohle Stets zu dämpffen seyn bedacht. Liebster Jesu steh bey mir, Und verwehre der Begier, Die mir Hertz und Sinn vergifftet, Und nur lauter Unheil stifftet.

7. Herr ich dancke dir von Hertzen, Dass ich meine Sünd erkant. Lass mich nicht so mit dir schertzen Halte deine Gnaden-Hand Uber mir, und treib mich an, Auff der engen Tugend-Bahn, Mit den Ausserwehlten Hauffen Unverdrossen her zu lauffen.

A. Petri Amnelius on laatinut ruotsinnoksen (Himmelske Örtsgårds Sällskap), josta tuli:

Wr 259. O du bittra sorge-källa! O fördärfvad synda-kropp! Ho skal mig ifrån dig ställa? Ho skal rätta sinnet up? Ho vil taga mig ur nöd? Gör det JEsu med din död: Ryck mig utur verldsens snara, Lät mig se din himmel klara.

2. HErre Gud! jag var kullslagen, Och af satans råd förstörd, Af hans onda hop bedragen, Och hans arga list förförd: Men si! dina nådes hand, Sönderslet hans mordaband: JEsus hafver för mig kämpat, Satans magt i grund neddämpat.

3. Fader ack! hur kan jag tänka, Utan sky och grufsamhet, På de såren som mig kränka, Och mit hjerta med mig vet? Då jag lust til verlden fick, Bårt ifrå dit ansigt gick, Som mig dock dit ord månd gifva, At jag därvid skulle blifva.

4. Ack! hvart hade jag dock råkat Med min dårskaps öfverdåd? Helfv'tes qval mig skulle bråkat; Men min själavän fann råd. Med sin nåd han ropte mig: Syndare, besinna dig; Vil du så Guds rike sälja, Och så stackot lust utvälja.

5. Ack! det gör mig hjertans qvida, Jag så svåra fallen är; JEsu, med din sår och sida, För Guds stränga dom mig vär. Och dit helga dyra blod Stäcke satans grymma mod: För din hårda död och pina Skänk mig, JEsu, glädjen dina.

6. Medan du mig unnar lefva, Vil jag med din Andes kraft, Mig i synd ej mer invefva, Dämpa den med allo magt: Lät din Ande med mig stå, At jag städs må vägen gå; Lät mig bland de fromas skara Få hos dig i glädjen vara.

Abr. Frosteruksen suomennos 1765 (Neljä Heng. Virttä: 3):

O sä myrkytetty sydän! Synnin lähde syndisen, Päästä sinust kyllä pyydän, Vaan en taida vaivainen; Tee se JEsu armias, Pijnas cautta catkeras, Selit mua pirun pauloist, Petollisist mailman vauloist. 6 v.

Tämän perusteella laati E. Lönnrot ehdotuksensa L 50: 17 ja L 26: 8, joista tuli:

1871: 453. O sä syvä synninlähde, Turmeltunut luontoni! Surkeutes suuren tähden Tuska täyttää tuntoni; Joudu, Jesus armias, Kautta piinas, kuolemas Hävitä sen häijyn valta, Auta mua synnin alta!

2. Langennut, O Herra, olen Kautta juonten saatanan, Sydämessän' myrkkynuolen Tunnen kyllä katkeran, Lihan himot, maailma Petollinen, kavala Pettivät mun viekkahasti Aina lapsuudestan' asti.

3. Ah, kuin muistuu mieleheni Monet suuret syntini, Synkistyypi sydämeni, Vettä vuotaa silmäni; Surkiasti päivin öin Ajatuksin, puhein, töin Elin synnin kurjuudessa, Työtä tein sen orjuudessa.

4. Surutonna kurja kuljin, Synnin teitä samosin, Mailman polkuja mä poljin, Kadotukseen vaelsin, Äänestäs en huolinut, Sua, Herra, kuunnellut, Vaikkas aina armiaasti Kutsuit puolees ahkerasti.

5. Sydämeni hiukee, kuolee, Kuin nyt näitä muistelen, Siis, o Jesus, armos puoleen Tuskissani turvailen; Kautta kovan kuolemas Ota mua huomahas, Poista päältän' pirun paulat, Särje synnin surmavaulat!

6. Henkes voimaa mulle lainaa Synnin teitä välttämään, Auta tahtos jälkeen aina Elämäni käyttämään, Käymään tietä tasaista Turvallisna armosta, Vihdoin elämästä tästä Tykös taivahasen päästä!

Pienin korjauksin tästä tuli nykyinen.

Wr 259, R 179, Rbg 259, Sr 188, 1871: 453, L 50: 17, L 26: 8, L I 260, L II 441, L III 441, 1880: 260, 1883.

230. Sua, Jesus, tahdon kiittää, Kun syntin' kannoit sa. 6 v.

H. Thomissøn 1532—1573. H. Maskulainen † 1619.

Köpenhaminan Frue Kirken kirkkoherran Hans Thomissønin virsi:

Kingo, s. 52. Jeg vil mig Herren love Som alle mine synder bar Af troe och al formue Tilhannem mit hierte staaer Hans navn vil jeg der skrive Og baere det til min død Han kan mig sorrig fördrive Og skille mig fra al nød.

2. Gud give mig det at laere Som jeg ej selver kan Dig haves lov haeder och aere Alt baade af kvinde och mand: Gud give mig det i sinde At love min frelser god Hvad jeg er ute eller inde Han laedsker mit angerfuld mod.

3. Han lignes ved solen den klare Som skinner over verlden bold Hans naade er aabenbare Jeg giver mig hannem i vold Han kan vel sorgen udslukke Det hafver jeg funden med mig Min tjeneste vil jeg dig raekke O Jesu, det lover jeg dig.

4. Alle englers himmelske skare De tiene dig ganske naer Paa dine bud de tage vare Og giøre vad dig er kiert: Gud satte dig av sin naade Alt ved sin høire hand Bad dig saa styre och raade Dit rige over alle land.

5. Naar jeg monne mod dig bryde Med gierning tanke eller ord Din vaerdskyld lad mig nyde For mig du fyldestgiorde. Jeg beder for dine vunder Du vorde mig ikke vred Jeg synder i allenstunde Min synd giöres mig nu leed.

6. I synden mig undfanged' Min moder det er vist Jeg haver i synden ganget Det veedst du Herre Christ Min brøst vil du forlade Som magten haver fuld vel Jeg er nu stedet i vaade Alt baade til liv och siel.

7. Nu flyer jeg til din naade Og giver mig i din aand Du maae vel over mig raade Alt baade til land och vand Den stund jeg er i live Jeg tröster mig ved din pagt Hos dit ord vil jeg blive Til dig staaer al min agt.

8. Saa laenge som jeg skal vaere Paa denne verdens oe Af dig vil jeg begiere Mine synder de maatte bortdoe Det sker alt for din pine Og ved din helligaand Naar han med naaderne sine Fornyer mit hierta og aand.

9. O Jesu morgenstierne Som balsom sødeste lugt Jeg vil dig tiene saa gierne O du velsignede frugt! Min siel giör du saa rene Naar jeg for dommen staaer, Som guld og aedelstene Legemet som solen klar.

10. O Jesu lifsens Herre, Du hør nu vad jeg bad Du vilde stedse hos mig vaere, Saa vorder mit hierte glad Og giv mig naaderne dine Naar jeg bortsove skal Frels mig fra helvedes pine Før mig til himmeriges sal.

Hemminki Maskulainen on suomentanut edellisestä vv. 1, 5, 6, 8, 10 sekä muovaillut v. 9:n vapaasti (O Jesu Kointähti . . .):

W 261. Jesusta tahdon kiittää, Kuin minun syntini kantoi, Uskoll' itseni häneen liittää, Kuin kasteessa vannoin, Hänen nimens' tahdon kantaa, Hamaan kuolemaan ast', Se murheess' levon antaa, Päästää mua myös hädäst'.

2. Jesu, kuin mieles rikoin Töill', puheill', ajatuksill', Minua verelläs virutit vihdoin, Holho minua sen turvill'. Rukoilen piinas kautta, Ettes olis' minull' vihainen, Teinpä paljon pahuutta, Jota valitan vaivainen.

3. Synnissä olen siinnyt, Synniss' äitin' minun sai, Syntisess' elämäss' kiinni Riippunut olen ain'; Ann' anteeks', älä näit' soimaa, Sinun armohos turvaan, Sinun siihen on voima, Auta alt' synnin kuorman.

4. Niin kauvan kuin maailmass' Suot mun elää ja olla, Pyydän sinult' ikänä ilmass', Ett' syntin' mahtais' kuolla; Se tapahtuu piinas kautta, Ja sen pyhän Hengen, Kuin hän armollans' auttaa, Uudistaa sydäntän'.

5. O Jesu kointähti! Kuin pimiäss' valaiset, Sinä suruss' apuuni ehdi, Sydäntän rohkaise, Sinun sanas kautta kirkkaan Mullen lohdutus lainaa, Suo etten tulis' pilkkaan, Ilo itkust' anna.

6. O Jesu, Isä oma! Sinua nöyräst' rukoilen, Ole tykönän' alinomaa, Sitt' hyväss' turvass' olen; Anna armos minun saada, Koska täältä lähden, Etten helvettiin kaadu, taivaan iloo nähdä.

Korjailtuna siitä tuli:

1867: 261. Jesusta tahdon kiittää, Kuin kantoi syntini, Hänehen kaiken liittää Mun uskallukseni; Nimensä tahdon kantaa Kuin vannoin kasteessan', Se mulle turvan antaa Eläissän', kuollessan'.

2. Töin, puhein, ajatuksin Mä rikoin mielesi, Vaan mulle puhdistuksen Toi, Jesus, veresi; Nyt vielä holhoo, auta, Ja ole armoinen, Rukoilen piinas kautta Mä, lapses vaivainen!

3. Mä synniss' olen siinnyt, Synnissä syntynyt, Ja ain' on synti kiinni Minussa pysynyt; Armahda, älä soimaa, Mä turvaan armohos, Siihen on sulla voimaa, Anteeksi antaos!

4. Niin kauvan kuin mun olla Suot vielä mailmassa, Niin synnistä mä kuolla Halajan todella; Sen voitan piinas kautta Ja Henkes voimalla, Jok' armollansa auttaa, Sydämen' uudistaa.

5. O Jesus, kointähti, Minua valaise, Ja avukseni ehdi, Myös mielen' rohvaise; Sun sanas kautta kirkkaan Minua lohduta, Suo, ett' en tulis pilkkaan, Tee ilo itkusta!

6. O Jesus, Isän' oma, Nyt viimein rukoilen: Läsn' ollos alinomaa, Niin olen turvainen; Mun anna armos saada Pois täältä lähteissän', Ett' en mä tuskaan kaadu, Suo taivaas nähdäksen'!

Pienin korjauksin siitä saatiin nykyinen.

Psalmebog for Kirke og Hjem 510, W 261, 1867, 1871, 1880, 1883, L I II, III, Kurv. 369.

231. Jesus, elämän Herra, Mull' tule turvaksi. 4 v.

Hans Christensøn Sthen 1540—1610. Hemminki Maskulainen † 1619.

Malmön khran Hans Christensøn Sthenin virsi:

Kingo, s. 203. O Jesu, Livsens Herre, Kom mig til Hjaelp og Trøst! En Synder mon jeg vaere, Og klager mine Brøst. Min Synd kan jeg ei

dølge, Hun tynger Nat og Dag, Stor Sorg mig monne følge, Dertil jeg gjøres svag.

2. Den Stund, jeg er i Live, Jeg beder, Jesu, dig, Du vilde Naaden give, Jeg maatte bedre mig! Jeg meget Ondt har drevet I al min ganske Tid, Og haver ilde levet, Det gjør mig Sorg og Kvid!

3. Mit Kors har jeg og baaret Med stor Møisomlighed, Som Gud det selv har kaaret, Hvad baader, han beds veed. Dog vil jeg mig ei give I den min Sorg og Brøst, Men hos Guds Ord forblive, Som er min høi'ste Trøst.

4. Hvem skal jeg mig tilvende, Nu Tiden gjøres lang? Saa faa er de, mig kjende, Naar jeg er stedt i Trang. Man mister mangt af Minde, Naar Lykken føier sig, Og siden saart maa finde, Man leved slemmelig.

5. Stor Sorg i Løn at baere, Det gjør i Hjertet Ve, Jeg tør mig ingen kjaere, Men du, som alt mon se, Du kan mig bedst husvale, Jeg klager dig min Nød, Du vil mig Trøsten tale I Live og i Död!

6. En stadig Tro mig skjaenke Med trøstigt Haab til dig, Mig med dit Blod bestaenke, Det bed'r jeg hjertelig! Din Vilje lad mig gjøre, Dig al Tid frygte saa, Jeg kunde dig tilhøre, Og salig blive maa!

7. For din Døds Skyld alene Bønhør mig naadelig! Alt ved dit Ord det rene Jeg al Tid trøster mig. Naar jeg skal heden fare Fra denne Jammerdal, Min Sjael vil du bevare Udi din Himmelsaal!

Lyhentäen on virren suomentanut H e m m i n k i M a s k u l a i n e n:

W 262. O Jesu elämän Herra! Tule minull' turvaks', Tunnustan joka kerran Syntiseks' minua kurjaks', Minun syntiän' en taida salat', Kuin paljon minua vaivaa, Yöt, päivät päällen kaivaa, Murentaa minua alat'.

2. Jesu! ann' armos saanen, Täällä viel' eläissän', Ett' tykös kääntyä tainnen, Ja parat' itsiän': Pahuutta kaiken ijän Paljon tehneen' tiedän, Häjyst' elin, jonka tähden Sydämen on kipiä.

3. Ristiän' minä myös kannan Kyll' ylönmielisest', Jonk' Jumal' päällen' panee, Sen tietää mulle tarpeelliseks'; Kussa minä turvaan kuitenk' Juur' Jumalan sanaan, Siin' lohdutuksen löydän, Vaivoissan liioitenk'.

4. Usko minull' luja lainaa Päälles, puhdas Jesu, Kautt' kuolemas korjaa minua aina, Etten erkanis' sinust'. Sinun sanaas minä turvaan, Kosk' viimein täält' lähden, Ota sielun' silloin tähdell: Taivaan iloon lujaan.

Verrattain pienin korjauksin virsi tuli nykyiseen 1886.

Landstads Kirkesalmebog 541, W 262, 1867: 262, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 369.

232. O Kristus kunnian kuningas Lunastaja laupias. 6 v.

Latinalainen keskiajalta. H e m m i n k i M a s k u l a i n e n † 1619. A. B. R o o s 1824—1873.

Piae Cantiones 1582: O Rex coelorum Domine tu mundi factor fabricae Te deprecor, exaudi me tuo redemtum sanguine. Nec te latent saevissima, quae commisi flagitia. Ab alvo matris hactenus, succurre Rex propitius.

2. Tu es enim pijssimus, qui de supernis sedibus Venisti me redimere. noli peccantem perdere, Quid proderit, si pereo, mihi tua redemptio? Certe foret vtilius, ne vnquam essem genitus.

3. In domo quondam Simonis, tu incestae mulieris Diluisti facinora, mira nimis clementia, Tu pius es haeretici misertus & Theophili Quia conuersus doluit summan mercedem habuit.

4. Memento, Rex magnifice, qui es dignatus dicere: Nolo peccantem perdere, sed conuertentem viuere: Peccator sum non abnego, idcirco ad te clamito. Na(m) potens es dimittere quicquid peccaui Domine.

5. O magnae Rex potentiae, O pietatis vnice Audi preces quas profero, tibi pro me miserrimo, Quis nisi tu me audiat? quis praeter te subueniat? Si non audis, ad alium non est recursus Dominum.

6. Sit tibi laus & gloria, per cuncta Jesu secula, Qui misereris omnium, ad te pie' clamantium, Eadem laus mitissimo sit Patri cum Paraclito, Vni trinoq' Domino qui regnat sine termino.

H e m m i n k i M a s k u l a i n e n suomensi virren 1616 julkaisemaansa laulukirjaan: Vanhain Suomen maan Pijspain ja Kircon Esimiesten Latinan kielised laulud:

1. O Christe cunnjan Kuningas, Caiken mailman luoja viisas: Cule, sinua rucoelen, Verelles ostettu olen: Suured synnid kylläs tiened, Jotca vastas tehny lienen, Äitin cohdhust coth tulduan: Ah armahda päällän Jumala.

2. Christe armon Isä armjas, Sinäp taevast astuid alas, Tulid lunastaman mua, Älä syynneistä cadhota, Mitä hyvää, jos huckunen, Mull lunastuxestas liene? Paramb, eten olis luotu, Cuin ett tähän ilman tuotu.

3. Sä muinen synneisen vaimon, Pöydhän tykön otid armoon, Quin idken synnejäns cadhui, Andexi ne annoid caicki. Niin Ryövärin ristin päällä, Quin tyghös cuolon keskellä Turvais, ja tunnust synneisex: Coht teid taevan perillisex.

4. Muista Herra Valas päällä, Jongas vahvast vannoid meillä: Etes suo synneist huckuvan, Vaan käändyvän ja elävän. Tunnustan, synneinen, olen Huocan, cadhun, tyghös tulen: Yxnäns andex anda taedhad, Mitän ricoin vastas vaevaen.

5. Kuningas caickivaldias, O Jesu aina laupias, Cuule minua vaevaista, Sua rucoelen nöyrästä, Keng paidz sua, mua cuulle? Keng apum, paidz sua, tulle? Joses cuule, auta mua: Ei muolda sitt ole turva.

6. Olcon sinull Jesu kiitos, Aina ja ijät ylistös. Ettäs caickein pääll armadhad, Quin tyghös hartast huutavat. Sama se cunnja Isälle, Ja ynnä Pyhäll Hengelle, Yhdhell colminaisell Herrall, Alat ijät hallidzevall.

Pienin muutoksin se tuli virsikirjaan 1686:

W 263. O Kriste, kunnian Kuningas, Ja Lunastaja laupias! 6 v.

A. B. R o o s laati uudistusehdotuksen (käsik.). Siitä tuli komitean korjailemana:

1867: 263. O Kristus, kunnian kuningas, Ja lunastaja laupeas, Nyt kuule rukoukseni! Mun ostit antain veresi; Syntini suuret tiedät sä, Jotk' olen vastaas tehnyt mä Synnyttyäni maailmaan, Siis armahda, o Jumalan'!

2. Ah armas Isä armias, Sä astuit alas taivaastas Lunastaman minua, Siis huudan, Jesus, sinua! Ei hyvää, jos mä hukkuisin, Verestäs mulla olisi; Niin olis totta parempi, Ett' en mä luotu olisi.

3. Sä muinoin vaimon syntisen, Kuin katui syntins' itkien, Niin armiaasti armahdit, Ja rauhas hälle lahjoitit; Myös ristin päällä ryövä-

rin, Kuin huusi sua avuksi, Syntinsä sulle tunnusti, Teit taivaan perilliseksi.

4. O Herra, muista valasi, Jonka sä vannoit vahvasti: Syntisen et suo hukkuvan, Vaan katuvan ja elävän; Syntiseks itsen' tunnustan, Ja katuin työs huokajan, Sun toivon anteeks antavas, Mit' ikään rikoin vastahas.

5. O Herra kaikkivaltias, Sä Jesus, armon kuningas, Nyt kuule mua vaivaista, Hartaasti huudan sinua! Ken kuulee paitsi sinua? Ken auttaa voipi minua? Jos et sä mua armahda, Ei kenkään muukaan vapahda.

6. Nyt soikoon sulle ijäti, O Jesus, ylistykseni! Kaikkia sinä armahdat, Kuin sua hartaast' huutavat. Se sama kunnia Isälle Ja Hengelle myös Pyhälle, Kolm'yhteiselle Herralle, Ijäti hallitsevalle!

Pienin muutoksin virsi sai nykyisen muotonsa 1883.

Piae Cantiones, W 263, 1867: 263, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 398.

233. Puoleeni, Herra katsahda, Apuas älä kiellä. 6 v.

Suomalainen arkkivirsi 1736. E. Lönnrot 1802—1884.

Seitsemän Uutta ja caunista hengellistä Wirttä. Turusa 1736. Cuudes:

1. Tänn, Herra, corvas callista Cans casvos päällen valista, Cuul curja huuton corkiall, Sill valitan suull vaikiall.

2. Aut ett sydämmest catuisin, Syndejän surkiast surisin, Joill sinun vihan kehoitin, Cosc armos laupian unhotin.

3. Jota viel vaikiast valitan, Ja surkiall mielell julistan, Eten ol seuran sinua, Vaan ilkiä häijy mailma.

4. Ah! ett tai mailma camala, Syndinen, suur ja avara, Tääll vietellän ain hecumald, Pois Taivan lasten laitumeld.

5. Ah voi voi! suruist surkeut, Cans sangen suurt viheljäisyt, Ett eletän ain syndisest. O JEsu äl duomitz hirmuisest!

6. Ah voi cuca mun pelasta, Tästä cuollon ruumist päästä, Jos sota suuri pauhapi, Sill syndin syypäx soimapi?

7. Ah cungan curja culkennen, Cans pelvost raucka pakenen? Vaan vijten haavas verisen Mä kätken, Jesu, sieluisen.

8. Siell levon ombi löytävä, Mun laivan heicko, häälyvä, Joca tääll murhen alloilda On joutun sinn tänn ajelda.

9. Ah suo nyt sielun levossa Sijn, Jesu levät rauhassa: Synnin tieldä pojes vedä Ann mun Taivan ilo nähdä!

E. Lönnrot muodosteli virren uudelleen:

L I 263 b. Puoleeni, Herra, katsahda, Apuas älä kiellä, Minua köyhää armahda, Sinuhun turvaan vielä Ja huudan suuri syntinen, Valitan kurja vaivainen Synteini kuorman alla.

2. Syntini suuret, usiat Ovat kuin meren santa, Rikokset monet raskahat Öin päivin päällen' kantaa, Mut, Herra Jesus, toivoni, Sun armos ompi suurempi, Se on mun ainoo turvan'.

3. Sun työs, Jesus, pakenen Mä surkeudessani, Armoa sulta hakenen, Lepoa sielulleni, Sä olet katuvaisille, Sun armoos turvaavaisille Luvannut laupias olla.

4. Siis mua myös nyt armahda Ja auta parannukseen, Ett' ei maailma makea Mua saattais kadotukseen; Sun hyvä Henkes suojelkoon, Tasaista tietä johdelkoon Mua köyhää kulkianta!

5. Ja koska viimein kuolema Lopettaa tämän retken, Suo armostas, o Jumala, sen olla ilon hetken, Ja anna pyhät enkelit Sieluni silloin saattaisi Sun riemuvaltakuntaas!

6. Levossa myöskin levätä Suo ruumiin aikanansa Siks kuin sen annat herätä Ja tulla sielun kanssa Uudelleen yhdistetyksi, Armollas virvotetuksi Ilossas ijäisessä!

Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

Pipping 595, L 50: 20, L I 263 b, L II 442, 1880: 263 b, 1883.

234. O Jesus, korkein lohdutus, Autuuden armon lähde. 10 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737.

Hakvin Spegelin virsi:

Wr 255. O JEsu Christ, min högsta tröst, All nåds och godhets källa! Ack! hör min bittra glago-röst, Den bön jag nu vil fälla. Mins hjertans jämmer är nu stor, Ty synden så margfallig bor I mig och mig förskräcker.

2. Hon trycker mig aldeles ned, Som en odräglig börda, Hon synes mig fast stygg och led, Som den där mig vil mörda; Hon gör mit samvet många sår, Och såsom tusend pilar slår I mit beklämda hjerta.

3. I sådan nöd förbarma dig, Och lät dig om mig vårda; Ty du har ja stådt ut för mig På korsset döden hårda, At jag ei skulle lida slikt; Men slippa all den dom och plikt, Som synden väl förtjenar.

4. När jag med alfvar tänker på, Hur' illa jag har lefvat, då börjar hjertat i mig slå, Och bli med ångst bevefvat: Det varder tungt och svårt som sten, Och lämnar uti mina ben Alsingen fred och styrka.

5. Men si, dit söta lifsens ord Gör, at jag vederqveckes, Och efter syndsens själamord Nytt lif i mig upväckes; Ty det försäkrar, du är god De där med et bedröfvat mod Til dig, o JEsu, komma.

6. Ty kommer jag nu usle fram, Med et förkrossat hjerta, Betungad med stor blygd och skam, Med fruktan, sorg och smärta: Och ville gerna gråta blod, Om det i mina krafter stod, At jag det kunde göra.

7. Men ack! min blod och all min gråt Kan ej min synd afplana; Dit blod, o JEsu! har förmått Mig rensa, och kan mana Inför Gud Fader godt för mig, Och talar ej så strängelig, Som Abels blod det ropar.

8. Förlåt fördenskul, gode Gud, Förlåt, o JEsu käre! At dina helga ord och bud Af mig försmådde äro: Jag hafver lefvat verlden lik, Och följt min egen viljes svik, Dit korss förglömt och hatat.

9. Har David funnit nåd hos dig, Har du Manasse sparat, Har du til Petrus mildelig Vändt dig, Och tröstligt svarat Den röfvaren, som tog sin flygt Hos dig uti sin ändalykt; Så hoppas jag det samma.

10. Styrk mig allenast i den tro, At du för mig har lidit, Så får mit samvet ljuflig ro, Och jag har graftigt bedit: Din ande tröste mig altid, Och hjelpe i den sista strid, Den jag med döden håller.

Virsi muistuttaa jonkun verran B. Ringwaldtin virttä: Herr Jesu Christ, du höchstes gut, Du Brunnqvell der genaden, josta johtuu nyk. 226 (O Jesus armias auttajan, Ainoa armon lähde). Beckman pitää kuitenkin alussa mainittua virttä (O Jesu Christ, min högsta tröst) H. Spegelin alkuperäisenä virtenä. Yhtäläisyydet ovat kuitenkin niin suuret, että Spegelin on täytynyt saada vaikutteita Ringwaldtin virrestä.

Suomeksi ilmestyi virsi 1700:

W 264. O Jesu korkein lohdutus! Sä armon, autuun lähde, Ah! kuule vaikia valitus, Kuin sydämest', suust' lähtee: Suur' on mun sielun ahdistus, Sill' synnill' on minuss' asumus, Kuin peljättää mua perät'.

2. Kuin kuorma raskas rasittaa, Niin hän mun painaa vaivaan: Kuin murhamies myös kauhistaa, Niin on mulle julma aivan. Hän oman tunton' haavoittaa, Ja kuin nuolta mont' tuhatta Suruista sydäntän' sulloo.

3. Täss' hädäss' armahd' minua, Rienn' avuksen' armias vielä Sä kärseit kipiää kipua, Ja kuolit ristin päällä, Että minä vapaaks' pääsisin, Ja tuomion kovan välttäisin, Jonk' ansaitsit mun syntin'.

4. Kosk' ajattelen ahkerast' Mun entist' elämääni, Niin karvastelee katkerast' Mun suruist' sydäntäni; Se tulee ratki raskahaks', Ja aivan paljon painavaks', Pois poistaa luistan' rauhan.

5. Mut sinun sanas elävä Se virvottaa mun jälleen, Ja synnin kuolost' herättää Mun henken' eloon uuteen; Sill' armostas se vakuuttaa, Ja sielun surkian lohduttaa, Kuin tulee, Jesu, tykös.

6. Sill' astun edes vaivainen, Nyt mielell' suruisell' sangen, Häpiän ja pilkan alainen, Kanss' pelvost' maahan lankeen, Ja jos sen tehdä taitaisin, Niin totta vuotaa antaisin Kyyneleit' verisiä.

7. Vaan ah! ei itkun' synneistän', Eik' veren' voi mua pestä: Sun veres, Jesu, edestän', Kuin vuosi, tain voi tehdä; Se lausuu hyvää laupiaast', Eik' huuda kostoo ankarast', Kuin hurskaan Abelin veri.

8. Niin anna anteeks', Jumalan'! Ann' anteeks', Jesu rakas! Ett' olen sinun vihoittan', Sun käskys heittän' takan', Maailmaa seurann' häjyä, Ja omaa tahtoon' ilkiää, Sun ristis riivannut riettaast'.

9. Jos David tavoitt' armon' sult', Jos Manasseta säästit, Jos Pietarin, kuin vääräll' suull' Sun kielsi, synnist' päästit, Jos ryövär', kuin viel' ristin pääll' Suhun turvas', sai armon' tääll'; Niin toivon myös sen saavan'.

10. Vaan vahvist' uskon' ainoast', Ett's edestän' kärsin' olet, Niin levon maistan makiast', Ja tiedän, ett's huuton' kuulet. Sun henkes mun lohduttakoon, Viimeisess' sodass' auttakoon, Kuin kovin kuolema kokee.

Varsin pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen muotoonsa vasta 1886.

Wr 255, R 188, Rbg 255, Sr 184, W 264, Tähti 1866: 46, 1867: 264, 1871, L I, II, III, 1880, 1883 (Knapp 1334), R 1936: 309.

235. O Jesus, surkeuttan' Edessäs valitan! 9 v.

Jonas Pedri 1587—1644. Suomennos 1691. K. G. v. Essen 1815—1895. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Linköpingin piispan Jonas Pedrin virsi 1609:

Wr 257. Jag för dig, o Gud! klagar Min synd och skröplighet, Som jag här timlig drager, drager: Gud styrke min eländhet.

2. O verld! som mången man dårar, Du äst så underlig; Ty fäller jag nu tårar, tårar: Du hafver besvikit mig.

3. Nu öfverger jag med alla, All verldenes falska list; Vil mig til Christum hålla, hålla; Han hjelper mig af min brist.

4. Alt det mig Gud vil unna, Ingen förmena kan; Mit hopp i alla stunder, stunder, Står til min Frälserman.

5. Statt bi, o Helge Ande! Och var oss allom blid, At vi i trone må stånda, stånda, Och glädjas til evig tid.

6. På dig jag mig förlåter, Du Helga Trefaldighet; Tag mig til nåder åter, åter, Och gif mig en evig fred.

7. Enär man vil besinna Hvad verlden hafver med sig, Kan man ej annat förnimma, befinna, Än sorg i allan tid.

8. Den stund vi vore bebundne Med syndsens hårda band, Har Christus det öfvervunnit, vunnit, Alt med sin mägtiga hand.

9. Rättfärdighet, fred och nåde, Det kommer af JEsu Christ, Den som oss alt godt råder, råder: Det tror jag utan list.

10. I Gud står all vår glädje, Som är vår salighet; Ty låter oss honom tilbedja, bedja, Och ära i evighet.

Virsi ilmestyi suomeksi 1691:

W 265. Sun edessäs valitan, Christe! Mun suurta surkeuttan', Joka mun sydäntän' pistää pistää; Tue mun heikkouttan'.

2. Ett' maailman meno on turha, Ja monen pettävä, Kuin tuottaa myös minull' murheen :,: Siis olen sen jättävä.

3. Nyt tahdon ylön antaa Maailman juontens' kanss', Ja Christuksen eteen kantaa :,: Mun puutoksen' aikanans'.

4. Mitä mull' Jumal' suopi, Siihen minä tydyn' tääll': Jos ristin maljan myös tuopi, :,: Niin luotan Lunastajani pääll'.

5. Auta, Pyhä Henki Jumal'! Tässä tiess' matkamiest', Ett' Evankeliumin voimall' :,: Vaeltaisin uskon tiet'.

6. O korkia Kolminaisuus! Sun päälles luottanen, Vaikk' pahuus leviält' paisuu, :,: Ann' armos löytänen.

7. Jos maailman menoja tutkin, Niin tunnustaa tiedän sen, Ett' kääntyvät moniin mutkiin :,: Ja saattavat ahdistuksen.

8. Tääll' häpiän, kunnian välill' Täytyy mun oleskella; Vaan jos käyn Christuksen jälill', :,: Hän pitää mun tallella.

9. Vanhurskaus ja rauha Tulevat Jesukselt', Vaikk' kuink' maailma pauhaa, :,: Kuitenki saan levon hänelt'.

10. Hän on mull' autuuden sarvi, Mun kilpen', kallion': Kosk' minull' on suuri tarve, :,: Niin häness' on apu tarjon'.

K. G. v. Essen esitti uusimisehdotuksen käyttäen osaksi U 263:ea:

1867:265. O Jesus, synnin vaiva Sieluan' ahdistaa, Ja sydäntäni kaivaa; Sä mua vahvista!

2. Maailman meno turha On monta pettänyt, Ja monta tielle surman Myötänsä vetänyt.

3. Siis tahdon ylönantaa Maailman juonineen, Sun etees, Jesus, kantaa Vaivani, puutoksen'.

4. Jos mitä mulle suonet, Sen tahdon kärsiä, Jos ristin maljan tuonet, siihenkin tyytyä.

5. Mua Hengelläsi auta, Heikkoa, horjuvaa; Suo, pysyn armos kautta Uskossa vahvana!

6. Jos paljon pilkkaa, vaivaa Mun täytyy kärsiä, Kunnian vihdoin taivaan Suo luonas periä!

7. Sodassa olen täällä, Monissa vaaroissa; Mut Jesus, uskon tiellä Mua pidä tallella!

8. Vanhurskaus ja rauha Tulevat sinulta; Jos kuinkin mailma pauhaa, On tyven sinussa.

9. Sä olet autuuteni, Kilpeni, kallion', Ah, täytä tarpeheni! Sinussa apun' on.

10. Alati pidät liittos, Herrani totinen; Sinulle olkoon kiitos, Ylistys ijäinen!

E. Lönnrot muodosteli sitä edelleen.

Nykyisen muotonsa sai virsi 1880. Siinä on vv. 2, 3, 4 Essenin ehdotuksen mukaan, vv. 7, 8, 9 Lönnrotin mukaan ja vv. 5 ja 6 Julius Krohnin muodostamina, edellisten pohjalla.

Wr 257, Rbg 257, Sr 186, W 265, U 263, 1867: 265, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

236. Lienenkö outo ainoa maan päällä, Mun vaivan' vertaa eikö löydy täällä? 11 v.

Christoph Reusner 1678. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Eräissä saksalaisissa virsikirjoissa on tämän virren tekijäksi merkitty R. Se tarkoittaa luultavasti Christoph Reusneriä, joka julkaisi Tukholmassa saksalaisen virsikirjan Gottselige Haus und Kirchen Andacht 1683. Siinä on tämä virsi:

Reusner: 441. BIn ich allein ein Frembdling auff der Erden / Wenn wird es denn ein Ende mit mir werden / Wenn werd ich einst der ungezehlten Pein / Wenn werd ich doch der Quaal entnommen seyn.

2. Entsteht die Sonn / und bringet uns den Morgen / So wecken mich die tausendfachen Sorgen / Komt den der Mond mit einer stillen Nacht / Hat sie mir eitel Trähnen mitgebracht.

3. GOtt speiset mich mit lauter Grimmes Blicken / Sein Hand die sonst die Müden pflegt erquicken / Drückt meinen Geist / und läst mir keine Ruh / Er scheust die Pfeil auff meine Seele zu.

4. Mein Hertz ist wundt / Mein trauriges Gewissen / Ist durch den Zorn des Höchsten gantz zerrissen / Den gantzen Tag bis auff den Abend hin / Verfolget Er mich Armen wo ich bin.

5. Wie wiltu doch so streng mit mir verfahren / O grosser GOtt / gedenckest du der Jahren / Da ich den Weg der blinden Jugend gieng / Und an den Lust / der eitlen Erden hieng.

6. Ach eine Lust / ja keine Lust zu nennen / Dazu alsbald die tieffen Schmerzen rennen / Hin diese Quaal sich augenblicklich kehrt Und diese Flamm mit neuer Glut vermehrt.

7. Wiltu denn stets / umb meine Sünde schelten / Was kan ich dir / O grosser GOTT / vergelten / Mein ist die Sünd / und überhäuffte Schuldt / Dein ist die Gnad und väterliche Huld.

8. Doch läst du mich so lang in meinen Nöthen / Die werden mich auch endtlich noch ertödten / Ruff ich dich gleich mit nassem Angesicht / Erhörest du mich doch im Himmel nicht.

9. Vergeblich ist mein Weinen und mein Bitten / Du hast mich gleich wie einen Feind bestritten / Dein grosser Zorn der Eiver deiner Macht / Hat meine Seel ins Finstre hingebracht.

10. Ich sitz allein / und netze meine Wangen / Ich seuffze stets / ich ruffe mit Verlangen / Du aber zeuchst der Wolcken Decke vor / Verbirgest mir dein sonst geneigtes Ohr.

11. Gleich wie ein Wild / im Fall es in den Wäldern Des Jägers Schall hört in den weiten Feldern / Fleucht über Berg und Thal und über Stein / Also muss auch mein Leben flüchtig seyn.

12. Mein Freund hat mich in meiner Stadt verlassen / Wie offt muss ich vor meinen Feind erblassen / Ich bin ein Spiel und Spott vor jederman / Und wer nur wil / der fällt mich trotzig an.

13. O hätt ich doch der Tauben schnelle Flügel / Und schwinge mich auff einen höhen Hügel; Doch wer entfleucht des starcken GOTTES Hand / Ihm ist kein Ort auff Erden unbekant.

14. Ich wil vielmehr / den Zorn des Höchsten tragen / Fährt er gleich fort mich immermehr zuschlagen / Ein willig Hertz / Gedult und stillen Muth / Bring ich / O GOtt / zu deiner strengen Ruth.

15. Ich habe viel / ach viel hab ich verbrochen Wenn alles soll im Himmel seyn gerochen / Doch ist dein Ruhm / O grosser Zebaoth / Man nennet dich den Gnadenreichen GOtt.

Virsi ruotsinnettiin 1694: Wr 258. Se ilmestyi suomennoksena 1701:

W 266. Ah! olenk' mä outo ainoo maan päällä? Eik' vaivoiss' vertaa minull' löydy täällä? Eik' murhe tai koskaan mult' muuttune? Eikö suru surkia enään puuttune?

2. Ain' aamulla, kuin nousee aurink' armas, Niin liiaks' lisääntyy mun murheen' karvas: Ehtooll', kosk' ehtivät muut levolle, Niin murhe majall' tulee minulle.

3. Näin vaikiast' mua Herran viha vaivaa, Kanss' kätens' paino painaa alas aivan, En lepoo saa täst' tuskast' ahtahast', Ain' nuolens' sieluun' ampuu ankarast'.

4. Mun sydämen' kans' tunton' turmioks' piesty On paljost' pahuudest', kuin mult' on tehty: Jumalan julmuus ain' on edessän', Kuss' kuljen, pyörin, poikkeen, pakenen.

5. Miks' julmast' näin vihastut mulle, Jumal'? Miks' vaivaat vaivaist' minua tulell' tuimall'? Muisteletkos viell' vikoi nuoruuden? Kosk' eksyin peräss' maailman pahuuden.

6. Ah mik' ilo! ei iloks' mainittava, Kuin päällen' kaiken tuskan, vaivan saattaa, Kuin pian muuttuu mustaan murheesen, Ja viimein viepi kuoloon ijäiseen.

7. Jos Jumal', näin ain' tahdot ankar' olla Mun syntin' pääll', en taida oikeull' tulla; Vaan ehkän tiedän riettaast' rikkoneen', Niin uskon viel', ett's olet armoinen.

8. Näink's tahdot, että' tain tuskan alla olen, Ain' aikaan ast', kuin jällens' multaan tulen? Mä parun, itken, huudan huikiast', Vaan sydämes mull' näkyy kankiaks.

9. Mä itken, vaan sill' teen työtä turhaan; Mä ääntelen, vaan huudan raukka hukkaan: Sun vihas vuoks' sä suljit armos mult', Jost' olen suurell' täytett' surkeull'.

10. Mä yksinän' istun ja vesi vuotaa Kasvoillen, vaan ei kukaan apuu tuota; Sä kätket itses ja et kuultele, Jost' suru suuri vielä suurenee.

11. Mä sivullen' jos siivet mettiseltä Saisin, pakoisin paikkaan toiseen täältä; Kuhun kuitenkaan kuljen kurja mies? Mun Herran pivo pitää joka tiess'.

12. Niin tahdon siis Kaikkivaltiaan vihaa kantaa, Vaikk' murheen pääll' ain murheen mullen antaa: Mä nöyräll', kärsiväisell' halulla, Kuuliaisest' kannan vitsaas, Jumala.

13. Paljon rikoin, ja pahuutt' tein paljon, Kuitenkin armo taivaast' oli tarjon': Sun nimes ompi Herra Sebaoth, Sä hyvää hyvyytt' meillen ja'at, tuot.

14. Siis rohkenen ja iloon itsen annan, Ett's pojan pahan, eksyvän myös lampaan, Kanss' perät' penningin pois olevan, Mun vapahdat alt' vaivan vaikian.

15. Viel' kruunaat mun taivaisell' kunnia-kruunull', Kanss' puetat vanhurskauden puvull', Niin ihanaan viet ilo-salihin, Mun ylkän' tykö pyhäin parihin.

A. B. Roos laati uusimisehdotuksen (käsikirj.). Siitä tuli korjailtuna:

1867: 266. Ah, yksinkö mä outo maailmassa Ja murheenalaisena muukalaisna? Tää murhe eikö multa muuttune, Ja suru surkee eikö puuttune?

2. Ain' aamulla, kuin koittaa päivä armas, Niin lisääntyy mun murheenikin karvas; Ehtoolla, kuin muut menee levolle, Niin mua murhe seuraa vuoteelle.

3. Näin vaikeasti Herran viha vaivaa, Kätensä raskas minun maahan painaa; En lepoa saa tässä tuskassan', Kuin Herran nuolet särkee sieluan'.

4. Mun tuntoni on piesty turmiolle Pahuudestani, jota tehnyt olen, Jumalan julmuus ain' on edessän', Jos kunne kuljen, poikkeen, pakenen.

5. Näin julmasti miks suutut, Jumalani, Miks vaivaat vaivaista näin sieluani? Vikoja muisteletkos nuoruuten', Kosk' eksyin maailman mä pahuuteen?

6. Voi iloa, ei iloks mainittavaa, Kuin päällen' kaiken tuskan, vaivan saattaa, Kuin pian muuttuu mustaks murheeksi Ja viimein ijäiseksi kuoloksi!

7. Jos Jumal' ain' näin tahdot ankar' olla, Niin kuinka tuomiolles taidan tulla; Vaan vaikka tiedän riettaast' rikkoneen', Niin uskon viel', ett' olet armoinen.

8. Tahdotkos näin, ett' alla tuskan olen Juur siihen asti, kuin mä kurja kuolen? Mä huokaan, huudan, itken karvaasti, Vaan sydämesi näyttää kovaksi.

9. Mä itken, vaan teen työtä sillä turhaan, Mä ääntelen, vaan hukkaan huudan kurja, Sä vihassasi suljit armosi, Se ompi mulle surkiaks suruksi.

10. Mä yksin istun, kyyneleeni vuotaa, Mä valitan, ei apuu kenkään tuota, Sä kätket itses etkä kuuntele, Ja surun' suuri vielä suurenee.

11. Jos siivet minä saisin kyyhkyseltä, Niin pakenisin kauvas, kauvas täältä; Vaan kuhun kulkisin mä kurja mies? Mua Herran käsi painaa joka tiess'.

12. Niin tahdon siis mä Herran vihaa kantaa, Vaikk' murheen mulle murheen päälle antaa, Ja kuuliaisuudella nöyrällä Sun vitsaas, Jumalani, kärsiä.

13. Tein paljon pahuutta ja rikoin paljon, Vaan armo taivaan oli vielä tarjon'; Sun nimes ompi Herra Sebaot, Sä hyvyyttäsi aina meille suot.

14. Siis itsen' rohvaisen ja toivoon annan, Ett' pojan pahan, eksynehen lampaan, Ja penningin myös poijes kadonneen, Mun etsit, autat armoon ijäiseen.

15. Sä kaunistat mun vanhurskaudellas, Ja kruunaat taivaassa mun kunniallas, Sä ihanaan viet ilosalihin, Mun ylkän' tykö pyhäis parihin.

Nykyiseen muotoonsa tuli v. 11 1867, vv. 7 ja 9 1871, muut värsyt 1880.

Reusner 441, Wr 258, R 178, Rbg 258, Sr 187, W 266, Ign 81, U 265, Tähti 1867: 3, 1867: 266, L I, II, III, 1871, 1880, 1883, R 1936: 301.

237. Syvässä vaivass' avuksi Sua huudan, Herran', sauvan'. 5 v.

M. Luther 1483—1546. J. Suomalainen † 1588. K. G. v. Essen 1815—1895.

Martin Lutherin virsi:

Klippgen, s. 26. Aus tieffer not schrey ich zu dyr / Herr Gott erhor meyn ruffen / Deyn gnedig oren ker zu myr / vnd meyner bitt sie offen / Den so du willt das sehen an / was sund vnd vnrecht ist gethan / wer kan Herr fur dyr bleyben?

2. Bey dyr gillt nichts den gnad und gonst / die sunden zu vergeben. Es ist doch vnser thun vmb sonst / auch ynn dem besten leben / Fur dyr niemant sich rhumen kan / des mus dich furchten yderman / Vnd deyner gnaden leben.

3. Darumb auff Gott wil hoffen ich / auff meyn verdienst nich bawen / Auff yhn meyn Hertz sol lassen sich / und seyner guete trawen / Die myr zu sagt seyn werdes wort / das ist meyn trost und trewer hort / Des will ich allzeyt harren.

4. Vnd ob es wert bis ynn die nacht / vnd widder an den morgen / Doch sol meyn hertz an Gottes macht / verzweyfeln nicht noch sorgen / So thu Israel rechter art / der aus dem geyst erzeuget ward / Vnd seynes Gotts erharre.

5. Ob bey vns ist der sunden viel / bey Gott ist viel mehr gnaden / Seyn hand zu helffen hat keyn ziel / wie gros auch sey der schaden / Er ist alleyn der gute hirt / der Israel erlosen wirt / Aus seynen sunden allen.

Olaus Petri laati 1536 ruotsinnoksen, josta tuli:

Wr 99. Af djupsens nöd ropar jag til dig, O Gud! du hör min klagan: Din milda öron vänd til mig, Min röst lät dig behaga. Ty om du synd grant räkna vil, Och hvad rätt är se noga til, Ho kan då för dig blifva.

2. Så är oss nu ej annor råd, Synden ifrån oss skilja, utan at du gör med oss nåd, Af dinom goda vilja. På jorden finnes ingen man, Som det godt är rätt göra kan; Guds nåd hvar man behöfver.

3. Ty vil jag til den fasta grund, Som är Guds ord, mig hålla, Och på mig trösta ingalund; Guds nåd vil jag åkalla: Gud är allen, som hjelp förmår; Ty vil jag honom trösta på; Det skal mig väl bekomma.

4. Om Gud än ville pröfva mig Och hjelpen ej strax sända; Til honom skal dock stadelig Hjertat med trone lända. Han synes grym, men är dock blid; Han hjelper mig i rättan tid, Som han mig låfvat hafver.

5. Ändock min synd är ganska stor, Dock större är Guds nåde; Han hjelper mig, ty jag det tror, Och låssar utaf våde. Jag tackar honom gladelig, Som min synd har förlåtit mig: Honom ske pris och ära!

Molempia edellämainittuja käyttäen suomensi virren Jaakko Suomalainen:

W 89. Sinun tyghös Herra tulen Ia huudhan syuäs vaiuas Aua koruas änen cule Elä must erkane cauuas Ios sinä syndi tutkistel Ia väärytt tadhot luieskel Cuka voij sinun edhesäs pysy.

2. Jos me sis synnistäm tadhom vapax ia puctax tulla Sijhen eij madhu ansiom Saaman sen pitä muulla Jumal suuren armons cautta Tacto meitä nijstä autta Händä mä taruitzem caicki.

3. Sentädhen työni vnhotan Iotca ei syndi peittä Ia Jumalast turuan otan Toiuon mös hänen heitän Hän alati minua autapi Quin hänen sanans lupapi Jotc ouat sangen todhet.

4. Jos hän vielä kiusapi meitä Ia auun kansa vypi Quitengin odhota händä Hänes mös kijni rippu Hän luullan oleuan hirmuinen Ioca on sangen suloinen Ia valmis auttaman caicki.

5. Vaick me olen pahut täynäns Ia aina synnis eläm Nijn quitengin armoi päänens Tacto hän varista päälläm Hän meitä synnist päästepi Ia riettaudhest pesepi Olcon häuen ainoan kijtos.

Uusimisehdotuksen julkaisi P. J. Ignatius: Ign 77, jonka korjaus on:

U 285. Ääneni tykös korotan, O Herra, Jumalani! Ja vaikiasti valitan Edesäs vaivojani: Kallista korvas puoleeni, Ia älä soimaa syntiini Mun ansioni jälkeen.

2. En tiedä muuta neuvoa Synnistä päästäkseni, Vaan armoo Sulta anoa Kurjalle sielulleni; Ah, hyvään olen kelvotoin, Sun ystävyytees mahdotoin, Vaivainen vihan lapsi.

3. Ei kaikki oma hurskaus Minua mitään auta, Vaan sula Isän laupius Jesuksen, Poikas kautta; Siis ansioonsa uskallan, Häneltä apuu odotan Lepoa sielulleni.

4. Jos joskus viisaudesas Viipyisit auttamasta, Et jätä, isä! armias, Hukkumaan kurjaa lasta; Sun neuvoos, rakas Isäni, Taivutan kaiken mieleni Ja tydyn hallituksees.

5. Velkani tosin suuri on, Suurempi laupiudes; Ja ehkä kuulen tuomion Ankaran hurskaudes. Et salli minun hukkua, Jos syntini voin katua Ja uskaltaa Sun armoos.

Uusimisehdotuksen esitti K. L. Lindström 1858, ja samoin K. G. v. Essen. Näin saatiin:

1867: 89. Sinua, Herra, rukoilen, Syvässä huudan vaivass'; Korvasi avaa äänellen', Pois älä lähde kauvas! Jos sinä synnit tutkisit, Ja vääryytemme lukisit, Ken kestäis edessäsi?

2. Jos synneistä me tahdomme Vapaaks ja puhtaaks tulla, Ei auta siihen ansiomme, Se saatava on muulla; Jumala aivan armosta Meit' ompi niistä auttava, Ei löydy muuta neuvoo.

3. Siis omat työni unhotan, Ne syntiä ei peitä; Turvani otan Jumalaan, Hän vaivaista ei heitä; Hän aina mua auttaapi, Kuin sanassaan hän lupaapi; Siit' ei hän luovu koskaan.

4. Jos katsoiskin hän hyväksi Minua koetella, Niin tahdon turvallisesti Apuunsa odotella; Jos viipyiskin hän toisinaan, Niin uskon, että armossaan Hän tuo sen aikanansa.

5. Vaikk' ovat suuret syntini, Suuremp' on Herran armo; Ei hyljää hän mun sieluuni, Vaan avun runsaan tarjoo, Synnistä meitä päästääpi, Riettaudesta peseepi; Hänelle kiitos olkoon!

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

Ps. 130, Klippgen s. 26, Wr 99, R 182, Rbg 99, Sr 190, W 89, Ign 77, U 285, 1867: 89, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 266, Knapp 221, R 1936: 304.

238. Hädässän' huudan Herraa Kaikesta sydämest'. 4 v.

Clement Marot n. 1495—1544. Suomennos 1691.

Virren on alkuaan kirjoittanut ranskalainen Clement Marot Ps. 130:n mukaan:

Beckman, s. 485. Dv fons de ma pensée, Au fons de tous ennuis, A toy s'est adressée Ma clameur, jours et nuicts. Enten ma voix plaintiue, Seigneur, il est saison, Ton oreille ententiue Soit à mon oraison.

2. Si ta rigueur expresse En nos pechez tu tiens, Seigneur, Seigneur, qui est-ce Qui demeurra de tiens? Or n'est tu point seuere, Mais propice à mercy: C'est pourquoy on reuere Toy et ta Loy aussi.

3. En Dieu ie me console, Mon ame s'y attend, En sa ferme parole Tout mon espoir s'estend. Mon ame à Dieu regarde Matin et sans seiour, Plus matin que la garde Assise au poinct dv iour.

4. Qu' Israël en Dieu fonde Hardiment son appuy: Car en Dieu grace, abonde, Et secours est en luy. C'est seluy qui sans doute Israël iettera Hors d'iniquité toute, Et le rachetera.

Ambrosius Lobwasser julkaisi virren saksaksi:

Beckman, s. 486. Zu dir von hertzen grunde Ruff ich aus tiefer noht, Es ist nun zeit und stunde, Vernimm mein bitt, Herr Gott. Eröffne deine ohren, Wan ich, Herr, zu dir schrey, Thu gnädiglich anhören Was mein anliegen sey.

2. Denn wan du, Herr geschwinde Woltst richten unser sünd, Wen würd man alss-dan finden, Der vor dir, Herr bestünd? Du aber bist sehr gütig, Zu zoren nicht geneigt, Damit dass dir demühtig Mit furcht werd ehr erzeigt.

3. Mein hoffnung ich thu stellen Auf Gott den höchsten hort, Ich hoff von gantzer seelen Auf sein göttliches wort: Mein seel auf Gott vertrawet, Auf ihn stets wart und sicht! Gleich wie ein wächter schawet Ob schier der tag anbricht.

4. Israel auf den Herren Dein hoffnung sey gewandt: Denn sein güt weit und ferren Ist männiglich bekannt, Bey ihm wird heil gefunden, Durch sein barmhertzigkeit Israel er von sünden Erlöset und befreyt.

Ruotsinnos 1663:

Wr 100. Til dig af hjertans grunde I min nöd ropar jag: Det är nu tid och stunde, HErre Gud! min bön uptag: Lät up din milda öron, När jag ropar til dig, Ty nådelig vilt du höra, Hvad som hälst felar mig.

2. Ty om du efter skulden, Min sak nu dömer så, Ho varder då befunnen, Som för dig kan bestå? Men dock äst du barmhertig, Til vreden mycket sen, När man gör sig botfärdig Från synden hvar och en.

3. Min tro och hopp jag ställer Uppå Guds helga Ord, Ehvart min sak hon hvälfver, Alt uppå denna jord. Min själ uppå Gud aktar, Altid på honom ser, Alt som en väktare vakar, När dagen sig beter.

4. Israel på den HErran Dit hopp du ställ och vänd; Han är både när och fjerran Och allestäds bekänd. Hos honom är all hälsa, I hans barmhertighet: Israel vil han frälsa Från synd och farlighet.

Suomennos 1691:

W 90. Hädässän' huudan Herraa Kaikesta sydämest', Ah, auta tällä kerrall', Jesu, armollisest'; Avaa sinun korvas vielä Kuulemaan huutoan', Älä minult' apuus kiellä, Murheiss' ja tuskissan'.

2. Jos oikeun jälkeen synnit Tahtoisit tuomita, Niin hukkuisim' kaikk' tyyni, Enk' vois' mitään vastata; Mut sinä armost' rikas, Hidas olet vihaan Sille, kuin tuntee vikans', Ja rientää katumaan.

3. Kaiken minun turvan' panen, O Herra! sanas pääll': Siitä ain' avun saanen, Ehk' kuinka kävis' tääll'. Sielun' ain' Herraa toivoo, Ja häntä odottaa, Kuin vartia yöllä valvoo, Ja päivää toivottaa.

4. Israel', lujast' luota Ain' Herran hyvyyteen, Hän sinull' avun tuottaa, Ja auttaa autuuteen; Hän synnit anteeks' antaa, Suuresta armosta, Israelill' avun kantaa, Ja tuskist' pelastaa.

K. G. v. Essen esitti uusimisehdotuksen: 1867: 90. Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen. Siinä on v. 1 vuodelta 1867, v. 4 vuodelta 1871 ja vv. 2 ja 3 vuodelta 1880.

Ps. 130, Beckm. s. 485 ja 486, Wr 100, R 183, Rbg 100, Sr 191, 1867: 90, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 305.

239. Kristus, Jumalan Poika, Turvamme toivottu. 5 v.

Elisabeth Creutziger † 1535. Jaakko Suomalainen † 1588. Elias Lönnrot 1802—1884.

Virren alkutekstin on Lutherin professorikumppanin Kaspar Creutzigerin puoliso Elisabeth Creutziger julkaissut 1524:

Beckman, s. 148. Herr Christ, der eynig Gottes son, Vatters inn ewigkeyt, Aus seym hertzen entsprossen, Gleich wie geschriben steht: Er ist der morgensterne Sein glentze streckt er ferne Für andern sternen klar.

2. Für vns ein mensch geboren Imm letzten theyl der zeit, Der mutter vnuerloren ir jungfrewlich keuscheit, Den tod für vns zerbrochen, Den himmel auffgeschlossen, Das leben widerbracht.

3. Las vns inn deiner liebe Vnd kentnis nemen zu, Das wir am glauben bleiben Vnd dienen ymm geyst so, Das wir hie mügen schmecken Dein sussikeyt ym hertzen Vnd dürsten stetz nach, dir.

4. Du schepffer aller dinge, Du vetterliche krafft, Regirst von end zu ende Krefftig aus eygner macht: Das hertz vns zu dir wende Vnd ker ab vnser sinne, Das sie nitt irrn von dir.

5. Ertöd vns durch dein gütte, Erweck vns durch dein gnad, Den allten menschen krencke, Das der new leben mag, Wol hie auff dieser erden Den sin vnd all begerden Vnd dancken han zu dir.

Olaus Petri laati 1536 vapaan ruotsinnoksen, josta tuli:

Wr 119. Christus den rätte HErren, Guds Son i evighet, Af Fadren är uprunnen, Som Skriften säga vet: Han är den Morgonstjerna, Som oss kan lysa och värna Ifrån alt mörksens qval.

2. Han är nu människa vorden I verldsens sista tid, Af rena jungfru boren, Til oss hit kommen nid: Dödsfängslet hafver han brutit, Och lifsens dör upslutit, Oss himmelen öppen gjort.

3. O Christe gif dina nåde, Din kärlek lät oss få, At sig med råd och dåde Vårt hjerta kofra må:, Och lät oss til dig längta, Rättvisan efterträngta, Och fly fåfängelighet.

4. All magt hafver din Fader I händer gifvit dig: Des är nu hvar man glader, At du den magten fick. Ty du vil altid hjelpa, Ej låta nederstjelpa Dem, som intet förmå.

5. Hvad Fadren hafver dig gifvit, Lät ej borttappas det: Men för til rätta lifvet, Der du sjelf blifver med Låt oss få med dig vara Altid förutan fara, Och glädjas i evighet.

Ruotsinnoksen suomensi Jaakko Suomalainen:

W 109. Christus Jumalan poica, Quin on meidhän-herran Isästä uluos koita Sanoi ramat monin kerran Hän on se kointächti Quin meitä valaiseman echti Caickes pimeydhes.

2. Hän tuli mailman lopus Meidhän tygöm taiuast Sickis Marian kodhus Päästi meitä vaiuast Cuoleman ylitze voitti Ia elämän meillä tuotti Taiuan ethem auais.

3. Armos Christe meil laina Ia palaua rackaus Usco sydhämin paina Ia synnist lackamus An meidhän iälkes himo Vilpi meist poies kimmo Ia racasta totutta.

4. Caicken voiman nyt Isä Annoi sinun kätes Se sinun kijtost lisä Ettäs sen otit ethes Sill sinun tule autta Eij sorta eli laita Sitä köyhä voimatoind.

5. Mitäs saanut oled Isäld Älä nijtä cadhota Vie heitä taiuasen sisäl Ia auullas lahiota Siellä sun peräs kysy Ia tykönäs aina pysy Caickein pyhäin cansa.

Uudistusehdotuksia julkaisivat Ignatius: Ign 16, U 100 sekä myöhemmin E. Lönnrot. Viimeksimainitun ehdotus tuli pienin muutoksin nykyiseen.

Knapp 238, Wr 119, R 50, Rbg 119, Sr 199, W 109, Ign 16, U 100, Tähti 1864: 17, LWU 109, L I, II, III, 1867: 109, 1871, 1880, 1883, Kurv. 285, R 1936: 50.

240. O Jesus Kristus, miehuuden Sulasta armost' otit. 5 v.

Olaus Petri 1497—1552. Jaakko Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

Olaus Petri julkaisi virren ennen vuotta 1529. Siitä tuli:

Wr 120. O Jesu Christ, som mandom tog, I rena Jungfru lifve, kärleken han dig därtil drog, Vårt hopp du ville blifva. Du såg vår synd och stora nöd, At oss stod före en evig död, Helfvetet stod oss öppet.

2. Det lät du då förbarma dig, Kunde det ej längre lida, At djefvulen tog oss til sig, Därom ville du strida: Gaf dig så här i verlden ned, Och gjorde oss en evig fred Med dinom död och pina.

3. Och så sade du oss det til, Vi skole hafva trona; Ty du är både god och mild, Och vil oss alla skona, Om vi sätte vår tro därpå, At det skal med oss vara så, Som du oss säger före.

4. Du är vorden vår broder kär, Oss til stor pris och ära, Och altid vil oss vara när, Hvad kan man mer begära? Är det oss icke til en stor mon, Vår broder är Guds ende Son? Ho kan oss nu fördärfva?

5. Pris vare dig evinnerlig, Som oss den nåd beviste, At vi äre Guds barn med dig, O käre broder, Christe! Så må nu hvar man vara glad, Och prisa Gud i allan stad; Han är vår käre Fader.

Jaakko Suomalainen julkaisi suomennoksen, josta tuli:

W 110. O Jesu Christ quin luonon sai Ia synnyt neidzöst kircast, Rackaus sinun sijhen vei, Ettäs meit päästäisit pilcast Sinä näid misä vaiuasa Me olim täsä mailmasa, Heluet oli edhesäm auoi.

2. Annoit sinus cocta sotan Sen ruman pirun vastan, Ia tadhot oll meidhän otam, Coska hän rijtan meit haasta. Sinä saatit meillä rauhan, Otit mös päältän pois vaiuan, Pijnas ia cuolemas cautta.

3. Nijn sinä mös caicki [käskit] [Turvaman] sinun päälläs, [Orvot] Ia mös köyhät [lesket] [Lupaisit korjat puoles. Jos he van uscovat sen pääl Ett sä ne tadhot anda heil Quin sinä luanut olet.

4. Sinä olet meidhän veliem Ioca meil cunnian tuotat Edh sä mös meit cadzo ylön Jos me sun päälläs luotam Engöst me madha iloita Sill Christus Jumalan poica On meidhän racas veliem.

5. Tämän suuren armon tädhen Olcon sun kijtos christe Ettäs veliexes saatit meidhän An meil aina sitä pistä Sentädhen madham iloita Ia Jumalata cunnioita Hän on meidhän racas Isä.]

Ensimmäisen uusimisehdotuksen julkaisi P. J. Ignatius: Ign 15, U 79. Vain muutamia kohtia on siitä tullut nykyiseen:

1. O Kriste! joka miehuuden Lihasa päälles otit, Ja mulle rauhan autuuden Sun ansiollas tuotit;

3. Sun lupaustes jälkeen.

5. Tain suuren armos edestä Siis ota kiitoksemme.

Varsinaisen uusimistyön teki E. Lönnrot:

L I: 110. O Jesus Kristus, miehuuden Neitseestä puhtaast' otit, Sen kautta meille autuuden ja vahvan turvan tuotit, Kuin näit missä vaivassa Olimme tässä mailmassa, Helvetti edessämme!

2. Et voinut rakkaudessas Sä nähdä surkeuttamme, Sentähden päätit voimallas Sotia puolestamme; Et itseäsi säästänyt, Siis ompi meillä voitto nyt, Elämä kuolos kautta.

3. Sä lupasit meit' armahtaa Ja avun, turvan tuottaa Kaikille, jotka uskaltaa, Sun päälles lujast' luottaa; Niin en nyt siitä epäile, Ett' et sä tee myös minulle Sun lupaukses jälkeen.

4. Niin suuren meille osotit Sä, Jesus, rakkautesi, Että sä meitä omistit Omiksi veljiksesi; Siis mahdamme nyt iloita Kuin näin sä tahdoit korottaa Meit' lapsiks Isäs rakkaan.

5. Tain suuren armos edestä Nyt ota kiitoksemme, Kuin autit meitä hädästä, Lopetit orjuutemme; Nyt mahdamme me iloita Ja kunnioittaa Jumalaa, Kuin rakas Isäm ompi.

Pienin muutoksin se tuli nykyiseen.

Wr 120, R 49, Rbg 120, Sr 200, W 110, Ign 15, U 79, Tähti 1864: 18, LWU 110, L I, II, 1867: 110, 1871, 1880, 1883, Kurv. 285, R 1936: 39.

241. Jesus, kruunun', kunniani, Jesus ilon', elämän'. 7 v.

Joh. Gerdessen 1624—1673. S. L. Muraeus 1600—1675. Suomennos 1691. Julius Krohn 1835—1888.

Virren on julkaissut Tukholman saksalaisen seurakunnan kirkkoherra Joh. Gerdessen:

Reusner: 84. JEsus ist mein Heyl / und Leben / JESus meine wehrte Kron / JEsus ist mein Gnaden-Thron / Ihm hab ich mich gantz ergeben / Seiner Liebe Gnad und Hut / JEsus ist mein höchstes Gut.

2. Ohne JEsu muss ich sterben / Ohne seiner Gnaden-Schein / Fühl ich lauter Angst und Pein / JEsus läst mich nicht verderben / Trutz / wer mir bey ihm was thut / JEsus ist mein höchstes Gut.

3. Hab ich JEsum nur im Hertzen / Ey so hab ich alles wol / Was mich stets erfreuen soll / Achte keine Furcht und Schmertzen / Mich erhält sein theures Bluth / JEsus ist mein höchstes Gut.

4. Drumb so wil ich mich verlassen / Nur auff dich HErr JEsu Christ / Wieder Sünd und Satans List / Und dich JEsu gläubig fassen / Wieder Todt und Höllenglut / JESU du mein höchstes Gut.

5. Hertzen JEsu / Qwell der Freuden / Du bist durch den Glauben mein / Und ich bin durch dein Blut dein / Nichtes soll uns beyde scheiden / Keine Angst- und schrecken-Flut / JEsu du mein höchstes Gut.

6. Dein mein JEsu wil ich bleiben / Weil ich leb und du allein / Solst und wirst mein JEsus seyn / Wann der Todt mich wird entleiben / In dir hab ich Trost und Muth / JEsu du mein höchstes Gut.

Virren on ruotsintanut 1674 Kristinehamnin kirkkoherra Steph. L. Muraeus lisäten alkuperäisen loppuun 1 värsyn. Siitä tuli:

Wr 141. JEsus är mit lif och helsa, JEsus är min ädla kron, JEsus är min nådethron. Jag ger mig uti hans frälse I hans kärlek, nåd och vär. JEsus högst mit goda är.

2. Utan JEsu jag fördärfvas, Utan JEsu nådesken, Är mig alt til ångst' och mehn; Uti JEsu lif jag ärfver, Och undkommer alt besvär; Ty mit goda JEsus är.

3. Har jag JEsum i mit hjerta, Si, så har jag glädjen all, Den mig evigt hugna skal; Fruktar intet syndsens smärta, Medan JEsu är mig när, Och mit högsta goda är.

4. Därför jag ock mig förlåter På dig, HErre JEsu Christ, Emot synd och satans list. Med min tro jag dig omfattar; Din blod gör mig ren och skär, Som mit högsta goda är.

5. Hjertans JEsu glädje-källa, Du är, genom trona, min, Och i din blod är jag din; Ingen må mig från dig ställa, Hvarken tvång eller verdsens flärd. JEsu du mit goda är.

6. Din, min JEsus vil jag blifva, Här i tid och evigt där; Ty du äst min JEsus kär. När nu döden qväfver lifvet, Jag för ingen rädes här. JEsu du mit goda är.

7. JEsus är mig alt i alla, JEsus bor uti min själ, Uti JEsu är jag väl. JEsu lät mig aldrig falla. JEsum jag i hjertat bär; JEsus alt mit goda är.

Suomennos 1691 on tehty ruotsalaisen mukaan:

W 134. Jesus kunnian kruunun kantaa, Jesus ilon', elämän Jesus minun terveyten', Haltuus tahdon itsen' antaa, Olet ainoo auttajan': Jesus minun tavaran'.

2. Ilman Jesust' tulen hukkaan: Ilman armoo Jesuksen Sydän saa ahdistuksen; Ilman hänt' ei auta kukaan, Kaikiss' tuskiss' apunan' Jesus on ja turvanan'.

3. Kuin on Jesus sydämessän', Niin on minull' ilo suur', Joka sielun täyttää juur', Lohdutusta minull' lisää, Suruss', murhees' ainian, Jesus minun tavaran'.

4. Tahdon siis ain' itsen' luottaa Sinun armoos, Jesu Christ'! Vastoin syntejä vissist'. Sinun armos avun tuottaa, Keskell' kuolon kauhian, Jesus paras tavaran'.

5. Jesu rakas armon lähde! Uskon kautt' olet minun, Minä veres kautta sinun: Auta minua ansios tähden, Armoos turvaan avaraan, Jesu ainoo tavaran'!

6. Omas tahdon aina olla, Kaikken' elinaikanan' Olet minun turvanan'. Vielä, koska täytyy kuolla, Turvaan sinuun ainoaan, Jesu minun tavaran'!

7. Jesus minull' kaikki kaikiss', Jesuksen ain' omistan, Hänell' sian valmistan Sydämessän', kaikiss' paikoiss': Jesust' kiitän ainian, Jesus minun tavaran'!

K. L. L i n d s t r ö m julkaisi uusimisehdotuksen, josta tuli:

1867: 134. Jesus on mun sieluseni Terveys ja ilo suur, Elämäni kruunu juur; Turva, toivo sydämeni, Jesus ainoo auttajan', Jesus paras tavaran.

2. Jesuksetta joudun hukkaan, Ilman armoo Jesuksen Lohdutoin on sydämen'; Ilman hänt' ei auta kukaan, Hän on tuskiss' apunan', Jesus paras tavaran'.

3. Kuin on Jesus sydämessän', Niin on mulla ilo suur, Joka sielun' täyttää juur, Valo kirkas pimeydessän', Murheissani ainian Jesus paras tavaran'.

4. Armohosi aina luottaa tahdon, Jesus armaani, Joka maksoit velkani, Armos yksin avun tuottaa; Eläissäni, kuollessan' Jesus paras tavaran'.

5. Jesus, rakas armon lähde, Uskon kautta olet mun, Minä veres kautta sun; Auta mua ansios tähden! Armoos turvaan avaraan; Jesus paras tavaran'.

6. Omas tahdon aina olla; Kaikken' elinaikanan' Olet minun turvanan', Ja kuin tulee vuoron' kuolla, Sinuun turvaan ainoaan; Jesus paras tavaran'.

7. Jesus mulle kaikki kaikess', Jesus asuu sielussan'; Tahtoo aina parastan'; Auta, ett' en koskaan lankeis! Kiitän Jesust' ainian, Jesus paras tavaran'.

Nykyisen muotonsa sai virsi 1880. Se on „tarkemmin käännetty alkukielen mukaan", kuten vuoden 1880:n ehdotuksessa sanotaan.

Reusner 84, Wr 141, R 214, Rbg 141, Sr 202, 1867: 134, L I, II, III, 1871, 1880, 1883, R 1936: 121.

242. O Jesuksen' Mun Kristuksen' 8 v.

H a n s C h r. S t h e n 1540—1610. Suomennos 1686.

Virren on kirjoittanut Malmön kirkkoherra H a n s C h r i s t e n s ø n S t h e n (M. B. Landstads Kirkesalmebog 80):

1. Herre Jesu Krist! Min Frelser du est, Til dig haaber jeg alene; Jeg tror paa dig, Forlad ikke mig Saa elendelig, Mig trøster dit Ord det rene.

2. Alt efter din Vilje, O Herre mig stille, At jeg dig trolig kan dyrke; Du est min Gud Laer mig dine Bud, Al min Tid ud Du mig i Troen styrke!

3. Nu vil jeg vaere, O Jesu kjaere, Hvor du mig helst vil have, Jeg lukker dig ind I mit Hjerte og Sind, O Herre min, Med al din Naade og Gave!

4. Saa inderlig Forlader jeg mig Alt paa din Gunst og Naade, O Jesu sød, Hjaelp mig af Nød For din haarde Død, Frels mig af alskens Vaade!

5. Al min Tillid Nu og al Tid Har jeg til dig, o Herre! Du est min Trøst, Dit Ord og Røst I al min Brøst Min Hjertens Glaede mon vaere.

6. Naar Sorgen mig traenger, Efter dig mig forlaenger, Du kan mig bedst husvale; Den du vil bevare, Han er uden Fare, Du mig forsvare Dig monne jeg mig befale!
7. Nu veed jeg vist, Herre Jesu Krist, Du vil mig aldrig forlade; Du siger jo saa: Kald du mig paa, Hjaelp skal du faa I al din Sorg og Vaade.
8. O give det Gud, Vi efter dine Bud Kunde os saa skikke tilsammen, At vi med dig Evindelig I Himmerig Kunde leve i Salighed! Amen.

Värsyjen alkukirjaimet muodostavat sanat Hans anno. Alkuperäisen virren alle on nähtävästi ollut merkittynä virren syntymävuosi. Se lienee ollut jo 1659 (Beckman, s. 513).

Ruotsiksi lienee sen muodostanut suomalainen Sigfrid Aaron Forsius julkaisemaansa Andelige Psalmer och Wijsor 1614. Siitä tuli Wr 142, joka on melkein sanasta sanaan sama kuin alkuperäinen tanskalainen. Vieläpä värsyjen alkukirjaimetkin ovat samat kaikissa muissa paitsi toisessa, jossa A:n asemesta on I (Alt efter din Vilje — Ifrån din vilja).

Suomeksi on virsi ilmestynyt arkkivirtenä (Pipping 259). Virsikirjaan se tuli 1686:

W 135. Herra Jesu Christ'! Minun Vapahtajan vissist', Sinuun minä luotan aina, Tott' uskon päälles, Ett' tulit lähes, Viheljäisyydess' Sanas lohdutuksen lainaa.
2. Sinun tahtos perään Ain', Herra, elää, Ja palvella sinua tahdon. Olet Jumalan', Sinun sanaas turvaan Elinaikanan', Pidä minua uskoss' vahvan'.
3. Nyt tahdon olla, O Jesu, siellä, Kuhun sinun tahtos vienee; Sill' sinun suljen Minun sydämeen' Ja mielehen', Armos ain' turvan' lienee.
4. Juur' totisest', Turvallisest', Sinuun, o Herra! luotan: O Jesu rakas! Aut' minua vaivass' Kautta kuolemas, Ja apu tuskiss' tuota.
5. Ain' turvaan sinuun, O Jesu, minun Sydämeni perääs palaa; Sill' lohdutuksen', Ja virvotuksen', Alla kiusauksen olet, sinua sielun' halaa.
6. All' surun surkian Ain' tykös turvaan, Lohduttaa taidat parhain: Jonk's tahdot varjell', Se on kyll' tallell': O Herra suojell' Minua hiljan ja myös varhain.
7. Nyt tiedän vissist', O Jesu Christ'! Ettes minua hylkää koskaan! Sinä olet sanon': Minult' apuu ano! Tott' auttaa tahdon, Alt' kaiken murheen ja tuskan.
8. Suo Jumal' meill', Ett' käskyis teill' Niin tääll' käyttäisim' elom', Ett' kanssas viimein Ijankaikkisen, Taivaallisen elämän perisim', Amen.

Se on myös käsikirjoituksena Suom. Kirj. S:n Lönnrotiana 155:n lehdellä, joka on irroitettu 1658:n Manualesta: Herra Jesu Christ Mun Vapahtajan vissist. 8 v.

Uusimisyrityksiä olivat: Ign 28, Cleve 19, U 254, 272. Ne eivät kuitenkaan tulleet käytetyiksi nykyiseen.

K. M. Kiljanderin uudistusehdotus antoi ensimmäisen pohjan virren nykyiseen muotoon:

1867: 135. O Herrani Jesukseni, Sinuhun aina luotan; Sun päällesi on uskoni Hädässäni; Sanastas turvan tuotan.
2. Mun mieleni ja haluni On palveluksehesi; Sä Jumala, vapahtaja, Suo uskolla Mun tulla etehesi!

3. Ain' tyytyen mä rientelen, Kuhun sun tahtos vienee; Sun tallitsen sydämehen' Ja mielehen'; Turvani armos lienee.
4. Juur totisest', turvallisest' Sua ikävöitsen täällä; O laupeas, mult' armoas Ja apuas Tuskissan' älä kiellä!
5. Jesukseni, mun turvani Sä yksin olet aina, Myös lohdutus ja virvoitus, Kuin kiusaus Mun sydäntäni painaa.
6. Mun tuskissan' lohduttajan' Ja apun' olet parhain; O armias, ken helmoissas On omanas, Ei joudu koskaan harhaan.
7. Mä tiedän sen, o Jesuksen', Ett' et sä mua heitä; Sun sanasi, lupauksesi On sauvani, Kuin kuljen murheen teitä.
8. Suo armosi, sun teilläsi Niin täällä kulkisimme, Ett' autuuden taivaallisen Ain' ijäisen Me viimein perisimme!

Jokaiseen uuteen laitokseen tuli muutoksia. Siten perustuvat nykyisen eri värsyt pääasiallisesti seuraaviin edeltäjiinsä:

V. 7 — 1867, vv. 2, 5, 8 — L I, vv. 3, 4, 6 — 1880 ja v. 1 sai nykyisen muotonsa vasta 1886.

Landstads Kirkesalmebog 80, Wr 142, R 195, Rbg 142, Sr 203, W 135, Ign 28, Cleve 19, U 254, 272, 1867: 135, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 317.

Edellämainitun rinnakkaisvirsi on: W 136, Oks. 136, 1867: 136, 1871, W 136 ilmestyi arkkivirtenä 1683.

243. Sä Jesus olet iloni, Apuni ainoo, turvani. 6 v.

Joh. Arndt 1555—1621. Suomennos 1670. E. Lönnrot 1802—1884.

Kuuluisa saarnamies ja hartauskirjailija Lüneburgin superintendentti Johan Arndt julkaisi tämän virren alkupohjan rukouskirjassaan Paratiisin Yrttitarha „Joh. Arndts Paradies-Gärtlein", 1706, s. 353:

Ein Lob-Spruch des Namens Jesu.

Ach Gott! wie manches Herzeleid, Begegnet mir zu dieser Zeit, Der schmale Weeg ist Trübsal voll Den ich zum Himmel wandern soll. Wie schwerlich lässt sich Fleisch und Blut, Zwingen zu dem ewigen Gut, Wo soll ich mich denn wenden hin? Zu dir, Herr Christe, steht mein Sinn. Bey dir mein Hertz Trost, Hülff und Rath, Allzeit gewiss gefunden hat, Niemand jemals verlassen ist, Der g'trauet hat auf Jesum Christ. Jesu, mein Freud, mein Ehr und Ruhm, Mein's Herzens Schatz und mein Reichthum, An dir allein ich mich ergötz, Weit über alle güldne Schätz, So offt ich nur gedenck an dich, All mein Gemüht erfreuet sich, Wenn ich mein Hoffnung stell zu dir, So fühl ich Freud und Trost in mir. Wenn ich in Nöthen bet und sing, So wird mein Hertz recht guter Ding, Dein Geist bezeugt, dass solches frey Des ewgen Lebens Vorschmack sey. Du bist der grosse Wunder-Mann Das zeigt dein Amt und Person an, Welch Wunder-Ding hat man erfahrn, Dass du, mein Gott, bist Mensch geborhn, Und führest uns durch deinen Tod Ganz wunderlich aus aller Noth; Jesu mein Herr und Gott allein, Wie süss ist mir der Name dein! Es kan kein Trauren seyn so schwehr, Dein süsser Nam erfreut vielmehr. Kein Elend mag so bitter seyn, Dein süsser Trost erleichterts fein; Ob mir gleich Leib und Seel verschmacht, So weisst du, Herr, dass ichs nicht acht, Wenn ich dich hab, so hab ich wol, Was mich ewig erfreuen

soll; Dein bin ich ja mit Leib und Seel, Was kan mir thun Sünd, Tod und Höll? Kein besser Freud auf Erden ist, Denn nur bey dir, Herr Jesu Christ, Ich weiss, dass du mich nicht verläst, Dein Wahrheit bleibt mir ewig fest, Du bist der rechte treue Hirt, Der mich ewig behüten wird. Drum will ich, weil ich lebe noch, Dir tragen nach des Creutzes Joch, Mein Gott, mach mich dazu bereit, Es dient zum besten allezeit. Hilff mir mein Sach recht greiffen an, Dass ich mein Lauff vollenden kann, Hilff mir auch zwingen Fleisch und Blut, Für Sünd und Sshanden mich behüt: Erhalt mein Hertz im Glauben rein, So leb und sterb ich dir allein, Jesu, mein Trost, hör mein Begier, Ach mein Heyland, wär ich bey dir. AMEN.

Paratiisin Yrttitarhasta on suomeksi ilmestynyt useita painoksia, ensimmäinen jo 1670. Virsi, joka kuuluu osana itse rukouskirjaan, on nähtävästi ollut jo kirjan ensimmäisessä suomenkielisessäkin painoksessa, siis jo 1670.

Sitä paitsi on virsi ilmestynyt arkkivirtenä (1735, 1739, 1754, 1828, 1842, 1854 ja Heng. Laulajassa 1863, 1873):

Jesuksen nimen ylistysvirsi:

1. Ah Jumala! kuink' ankarat Sydämen kivistykset, Mua vaivast' alat' vaivaavat, Juur' ilman lievitykset': Sill' tie tai kaita ahdistust' On täynn', ja suruu, kiusaust', Jota mun käymän pitää.

2. Liha ja veri kuolettaa Ei anna itseens' hyväll'; Vaan pyytää ilman huoletta Himoihins vajott' syväll': Siis kovuutt' täytyy kärsiä Ett ijäist' hyvää etsiä Sais henki ilman esteet'.

3. Vaan kuhunk' itsen' kääntänen, Tain alla kovan vaivan? Sun puolees Jesu! sydämen' Palaa; sill vahva aivan Sinuss' on apu, lohdutus Ain löyttiin, ja myös virvoitus, Turvaavill' sinun tykös.

4. O Jesu, paras ystävän'! Ja korkein tavarani! Sun pidän minä hyvänän', Ja ainoon ilonani, Kosk' sinua mielen' muistelee, Niin enä sielun' iloitsee Sinust', kuin kullast' kaikest'.

5. Kosk' päälles panen toivoni, Niin kohta tunnen avun, Kosk' etees kannan vaivani, Niin tiedän levon saavan', Täst' virvoitetaan sydämen', Ja lahjoitetaan ijäisen Elämän esimaull'.

6. Sä ihme-mies persoonassas Ja virkas töissä olet, Eikö ihme, ett's ollessas Jumal', ihmiseks' tulit? Ja ettäs kuolon vallast' meit' Kuolemas kautta ulosveit, Ja kaikest' hädäst' päästit?

7. O Jesu, Herran', Jumalan'! Kuink' suloinen on nimes, Se murheen, tuskan ankaran Lievittää; sill' sydämess' Kipuu ei ol' niin katkerat', Jot' ei sen kautta ahkerat Rukoukset ylitsevoita.

8. Vaikk' vaipuis' rumiin', sieluni, Emp' tottel' mitään sitä, Kosk' olet osan', haluni, Jonk' ijät' taidan pitää. Kosk' ruumiin', sielun' omanas On, mitä synti, saatanas Ja helvett' minust' voittaa?

9. Ei löydy missään päällä maan Iloo; vaan sinuss', Jesu! Et sinä minua ylönann', Totuutes vahvan' pysyy, Ett's olet paimen totinen, Se hyvä ja uskollinen, Kuin minua aina kaitset.

10. Siis tahdon suloist' ristiäs Eläissän' täällä aina Mielellän' kantaa jälissäs, Johon mull' voimas lainaa! Ann' parhaaksen' kaikk' kääntyä, Ja asian' tääll niin vääntyä, Ett' juoksun hyvin päätän.

11. Aut' lihan' alas painamaan, Synnist' ain' minua estä, Aut' uskoss' aina kasvamaan, Ja kaikest' pahast' päästä. Ann' elän' kuolen sinulle, O Jesu! suo se minulle, Suo ollan' ijät' kanssas! Amen

E. Lönnrot muodosti virren uudelleen (L I 136 b), käyttäen siihen edellämainitun suomennoksen värsyjä 4, 7—11. L I:n vv. 2—6 tulivat sellaisinaan nykyiseen; v. 1 sai nykyisen muotonsa pääasiallisesti 1880, lopullisesti vasta 1886.

J. Arndts Paradies Gärtlein, Paratiisin Yrttitarha, L I 136 b, 1880: 136, 1883.

244. Jesuksen muisto ihana Ain' mielt' on ilahuttava. 3 v.

Latinankielinen keskiajalta. Hemminki Maskulainen † 1619. K. L. Lindström 1809—1897.

Virren alkupohjana on latinalainen „Jesu dulcis memoria". Sitä on aikaisemmin pidetty Bernhard Clairvauxlaisen virtenä († 1153). Uudemmat tutkijat kieltävät sen, koska virsi on käsikirjoituksissa tavattu jo 1000-luvulta, mutta lausuvat, että hengelliseltä sisällykseltään tämä virsi on kuitenkin samaa, mikä esiintyy Bernhardin virsissä. Tyydymme siis lausumaan, että virsi on latinalainen keskiajalta.

Alkuaan on virressä ollut 11 4-säkeistä värsyä. Myöhemmin se on laajentunut, niin että siinä jo kauan on ollut 48 värsyä.

Merkitsemme tähän niistä muutamia:

1. Jesu dulcis memoria Dans vera cordi gaudia: Sed super mel et omnia Ejus dulcis praesentia.
2. Nil canitur suavius, Nil auditur jucundius, Nil cogitatur dulcius, Quam Jesus Dei Filius.
17. Jesu mi bone, sentiam Amoris tui copiam, Da mihi per praesentiam Tuam videre gloriam.
43. Rex virtutum, Rex gloriae, Rex insignis victoriae, Jesu largitor veniae, Honor coelestis Patriae.
44. Tu fons Misericordiae, Tu vere lumen Patriae, Pelle nubem tristitiae, Dans nobis lucem gloriae.

Suomessa käytetyssä julkaisussa „Piae Cantiones" 1582 on vain 3 5-säkeistä värsyä, joihin säkeet on poimittu edellä mainituista värsyistä:

1. Jesu dulcis memoria dans vera cordis gaudia: Jesu dulcedo cordium, fons vitae, lumen mentium excedens omne gaudium.
2. Sed super mel & omnia ejus dulcis praesentia, Nil canitur suauius, auditur nil jucundius. Quam Jesus Dei filius.
3. Jesu mihi essentiam, amoris tui copiam, Jesu largitor veniae honor coelestis patriae, Tu fons miscericordiae.

Hemminki Maskulainen suomensi sen 1616 (Piae Cantiones):

1. Jesuxen muisto ihana, Sydhämell ilon andava, Jesu sydhänden lohdhutus Elon alcu, mielden valkjus. Caiken riemun ylidz iloisus.
2. Pääll hunajan makjan maundon, Makjamb hänen läsnäolendons Ei veisat suloisembata, Eikä cuulla caunembata, Cuin Jesu Jumalan Poica.
3. Jesu anna minun tuta Rackaudhes avarutta. Jesu andexi andaja, Ja taevan cunnjan candaja Sä armon aino jacaja.

Se tuli virsikirjaan 1686: W 137. J. A. Cleve suomensi virren uudelleen. Siitä tuli U 111, mutta se ei joutunut käytäntöön. Uudistuksen pohjaksi tuli K. L. Lindströmin ehdotus:

1867: 137. Jesuksen muisto ihana Sydäntä aina iloittaa, Jesus sydänten lohdutus, Elämän kirkas valkeus, Kaikkien iloin iloisuus.

2. Makeempi mannaa, hunajaa On hänen läsnäolonsa, Ei maassa eikä taivaassa Suloisempaa, ei kauniimpaa Kuin Jesus Kristus veisata.

3. Suo, Jesus, että omistan Sun rakkautes avaran, O Jesus, anteeksantaja Ja taivaan kruunun kantaja, Sä, armon ainoo jakaja!

Nykyisen säkeet johtuvat seuraavista: 1 ac — 1616; 1 bd — L I; 1 e — 1886. 2ab — 1867; 2 cd — 1880; 2 e — 1886. 3 ab — 1880; 3 cde — 1867.

Alkuperäisestä laajemmasta virrestä on useita suomennoksia. Katso virttä 192.

Piae Cant., Wanhain Suomenmaan Pijspain — latinankielised laulud, s. 41, W 137, U 111, 1867: 137, 1871, LI, II, III, 1880, 1883, Klrv. 392, nyk. 192 ja 256.

245. Jesus, onnen', osan' oma, Ilon', riemun' runsahan'! 5 v.

Tuntematon saksalainen 1686. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Beckman, s. 527. JESU meine lust und wonne, Meines hertzens höchste freud, Allerschönste gnadensonne, So verjaget alles leid, O du meiner seelen zier, Bleibe, bitt ich, stets bey mir.

2. Jesu, alle meine thaten, Lass in dir mich fahen an, Dass sie mögen wolgerahten, Allerliebster helffers-mann, O du meiner — —

3. Alles, was ich ticht und trachte, Lasse nur von Jesu seyn, Gib, dass ich sonst gar nichts achte, Und dich Jesum lieb allein, O du meiner — —

4. Jesu, wenn ich schlaffen gehe, Schütze mich durch deine hand, Wenn ich auff vom schlaffe stehe, Sey von mir nicht weit entwandt, O du meiner — —

5. Wenn ich soll von hinnen scheiden, Drücke mir die augen zu, Und nimm mich von allen leiden In die wahre himmelsruh, O du meiner — —

6. Jesu, der du bist gebohren, Uns zum trost und zuversicht, Lasse mich nicht seyn verlohren, Wenn du kömmest zum gericht, Ou du meiner seelen zier, Bleibe, bitt ich, stets bey mir.

Jacob Arrhenius on ruotsintanut virren 1691. Jesp. Svedberg on vähäsen korjaillut ja lyhentänyt sen 5-värsyiseksi 1694: 169. Siitä tuli:

Wr 144. JEsu du min frögd och fromma, All min glädje och min tröst, Värdes nådigt til mig komma, Med dit ord och ljufva röst. Kom, o JEsu! blif mig när, Lät mig blifva där du är.

2. JEsu lät mig städse börja Uti dig alt hvad jag gör, At jag måtte framgång spörja, Och få sådant slut som bör. Kom o JEsu, blif mig när, — —

3. Alla mina ord och tankar, JEsu, lät behaga dig: Laga at jag flitigt samkar Det som evigt gagnar mig, Kom, o JEsu! blif mig när, — —

4. När jag lägger mig at sofva, Var, o JEsu, mit beskydd; När jag upstår, lät mig låfva Dig, och var ej från mig skild. Kom, o JEsu! blif mig när, — —

5. När jag sluter mina dagar, Lät mig roligt somna in: När mig döden hädantager, Jag då fins bland helgon din, Kom, o JEsu, blif mig när, Lät mig blifva där du är.

Ruotsista suomennettuna 1701:

W 138. Jesu onnen', osan' oman', Ilon', riemun' runsahan'! Suo ett' maistan sanas voiman, Tule tykön' asumaan. Jesu, asu tykönän', Suo ain' sinuss' pysynen.

2. Jesu armias, anna aina Työn' kaikk' sinuss' aljettaa: Menestys kanss' laupiaast' lainaa, Suloisest' suo päätettää. Jesu, asu — —

3. Jesu, puheen', aivotuksen, Tahtos jälkeen taivuta, Ijäisen suo hyödytyksen, Ett' mä kauniist' kartutan. Jesu, asu — —

4. Jesu, kauniist' korjaa minua: Suojaa maata pannessan', Aut', ett' kiivaast' kiitän sinua, Kanssan' ole noustessan'. Jesu, asu — —

5. Koska kaikki päivän päätän, Ann' mun autuaast' nukkua, Kuolon kautt' kosk' maailman jätän, Pyhäis joukkoon joutua. Jesu, asu tykönän', Suo ain' sinuss' pysynen.

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen. Siinä ovat värsyt pääasiassa seuraavista: vv. 1 ja 3 — 1701; vv. 2 ja 4 — 1880, v. 5 — L I 138.

Beckman, s. 527, Svedbergs psb 1694: 169, Wr 144, R 204, Rbg 144, Sr 205, W 138, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Tähti 1866: 39.

246. Täynnä Luojan laupeutta Ovat taivahat ja maa. 8 v.

Samuel Ödmann 1750—1829. M. W. Wikström 1804—1835. Jaakko Tengström 1755—1832. Elias Lönnrot 1802—1884.

Upsalan yliopiston jumaluusopin professori Samuel Ödmann on julkaissut virren 1809. Siitä tuli:

R 43. Jorden, full af Herrens ära, Skön i fägring, rik i prakt, Tolkar Skaparns nåd och makt; Himlens rymder vittne bära Om den Gudens majestät, Som strött ljus i sina fjät.

2. Menskan fram i dagen träder, Af Guds allmaksthand beredd, Af hans godhet krönt och ledd; Åt sin sällhet hon sig gläder, Oskuld hennes prydnad är, Himlen hon i hjertat bär.

3. En gudomlig stråle gjutes Uti hennes rena själ. Vishet stadgar hennes väl, Saligt lugn i hjertat njutes; Ingen plåga än är känd, Ingen brottslig låga tänd.

4. Hennes sällhet är at lyda; Hennes skatt att vara nöjd; Hennes arf, en himmelsk fröjd; Hennes mål att jorden pryda, Och att evigt, vis och fri, Till Guds kärlek vittne bli.

5. Ack! på denna klara dagen Följer snart en ryslig natt, Som i jämmer oss försatt; Menskan, dårad och bedragen, Samlar öfver sig den hämnd, Som för brottet är bestämd.

6. Fruktlöst nu förnuftet strider Mot det mörker, som oss höljt, Mot den vanmakt, som oss följt. Åtrån tunga bojor smider Åt ett hjerta, som ej mer Gud sin högsta kärlek ger.

7. Gläds, min själ! en härlig dager Dock ännu dig återstår; Gud dig sjelf till räddning går; Han till nåd ännu dig tager. Bedjande och ångerfull, Blir du hörd för Jesu skull.

8. Jesu! du, som nådigt sträckte Till min nöd din kärleksblick, Och för mig i döden gick! I ditt blod vårt fallna slägte, När det följer dina spår, Lif och sällhet återfår.

Sen suomensi Vaasan kirkkoherran apulainen M. W. Wikström 1829 (käsikirj. Turun Tuomiokapitulin ark. I I 14: 117): Maa on Herran kunniasta Ihana ja avara. 8 v.

Siitä tuli J. Tengströmin perinpohjin korjailemana U 60.

J. Tengström suomensi samoin R 43:n; siitä tuli U 61. Lisäksi kirjoitti Wikström vielä virren, joka käsitteli ainetta „Guds beläte i den ny skapade menniskans både förstånd och vilja": Synti kyllä syntyisänsä Hedelmästä häjystä. 7 v. Siitä tuli U 62. Näitä U 60, 61 ja 62 sekä niissä esiintyviä ajatuksia E. Lönnrot käytti muodostaessaan nykyisen 246.

V. 1: U 60: 1: Hyvyys Herran Jumalan Täyttää Kaiken mailman.
V. 2: U 60: 2: Ihmiselle ihmeelliset Luoja lahjat lahjoitti, Kuvaksensa kohotti.
V. 5: U 60: 8: Olisimme hukkuneet Jos ei — —.
V. 6: U 61: 7: Mutta syntinen nyt vielä Autuus sulle taritaan, Armon ovi avataan, Josas tahdot armon tiellä Lunastusta etsiä, Taivaan jälleen periä.
V. 7: U 62: 5: Koska mielen lihallisen Synnin sumu pimittää, Silloin sielu käsittää Jesuksesa valon uuden.

E. Lönnrotin muodostamana on virsi jo ehdotuksessa 1867: 220 melkein nykyisessä muodossaan, paitsi että siinä on 12 säkeistöä. Myöhemmin se lyhennettiin.

Nykyiseen muotoon (vain 8 säkeistöä) virsi tuli 1880.

R 43, U 60, 61, 62, 1867: 220, 1871, L I, II, 1880, 1883.

247. Ihmisen luonto turmeltu On Adamista asti. 8 v.

Lazarus Spengler 1479—1534. Hemminki Maskulainen † 1619. Aug. Ahlqvist 1826—1889. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Nürnbergin kaupunginhallituksen sihteerin Lazarus Spenglerin virsi on ollut julkaistuna jo 1524:

Wackernagel 1841: 234. Durch Adams fal ist gantz verderbt menschlich natur vnd wesen, Dasselb gifft ist auff vns geerbt, das wir nit mochten gnesen, On Gottes trost, der vns erlost hat von dem grossen schaden, darein die schlang Heuam bezwang, Gotts zorn auff sich zu laden.

2. Weil dann die schlang Heuam hat bracht, das sie ist abgefallen Von Gottes wort, welchs sie veracht, dardurch sie in vns allen Bracht hat den tod, so war ye not, das vns auch Gott sollt geben, sein lieben Son, der gnaden thron, in dem wir möchten leben.

3. Wie vns nu hat eyn frembde schuld in Adam all verhönet, Also hat vns ein frembde huld in Christo all versönet; Vnd wie wir all durch Adams fall sind ewigs tods gestorben, also hat Gott durch Christus tod vernewt, das war verdorben.

4. So er vns den sein Son hat gschenckt, do wir sein feind noch waren, Der für vns ist ans Creutz gehenckt, getöd, gen himel gfaren, Dardurch wir sein vom tod vnd pein erlost, so wir vertrawen in disen hort, des vatters wort: wem wollt für sterben grawen?

5. Er ist der weg, das liecht, die pfort, die warheyt vnd das leben, Des Vatters rad vnd ewigs wort, den er vnss hat gegeben. Zu eynem schutz, das wir mit trutz an ihn fest sollen glauben, darum vns bald keyn macht noch gwalt aus syner hand wirt rauben.

6. Der mensch ist gottlos vnd verrücht, sein heyl ist auch noch ferren, Der trost bei eynem menschen sucht Vnd nitt bei Gott dem Herren; Den wer ihm will ein ander zill on disen tröster stecken, den mag gar bald des teuffels gwald mit seiner list erschrecken.

7. Wer hofft ihn Gott vnd dem vertrawt, der würdet nitt zu schanden, Den wer auff disen felsen bawt, ob ihm gleich geht zu handen Viel vnfals hie, hab ich doch nie den menschen sehen fallen, der sich verlost auff gottes trost, er hilfft sein glaubgen allen.

8. Ich bitt, O Herr, auss hertzen grund, du wolst nitt von mir nemen Dein heilges wort auss meinem mund, so wirdt mich nitt beschemen Mein sund Vnd schuld, denn in dein huld setz ich all mein vertrawen; wer sich nu fest darauff verlest, der wurd den tod nitt schawen.

9. Mein süssen ist dein heilges wort ein brinnende luceren, Ein liecht, das mir den weg weist fort, so diser morgen steren Inn vns auff geth, so bald versteht der mensch die hohen gaben, die Gottes geyst den gewiss verheyst, die hoffnung darein haben.

Ruotsinnos on ilmestynyt 1544. Siitä tuli:

Wr 217. Af Adams fall är platt fördärft Mänsklig natur och sinne, Och syndsens gift uppå oss ärft, Som hvar med sig må finna. Dock är vor tröst, at oss hafver löst Christus ifrån den skada, Den i Adam oss alla påkom: Guds vrede han på sig lade.

2. Ormsens list Evam besvek, At hon är platt affallen Ifrån rättvisan och Guds kärlek, Der med hon på oss alla Kom evig död; ty var af nöd, At Gud oss skulle gifva Sin kära Son, nådenes thron, I den vi måtte lefva.

3. Såsom oss nu den gamle Adam Med synden har fördärfvat, Så har ock Cristus, vår Frälserman, Guds vänskap oss förvärfvat: Och såsom Adam med sit fall Hafver oss under döden kommit, Så hafver JEsus Christus oss all Med sin död der utnummit.

4. Medan Gud oss sin Son hafver skänkt, Då vi hans fiender vore, Som blef på korsset för oss hängd, Och sedan til himla faren: Der med han oss från dödsens plats Hafver löst, om vi tro städes På honom allena, Guds lam det rena, Ho vil då döden rädas?

5. Han vägen är och himmelens port, Sanningen också lifvet, Guds Faders råd och eviga ord, Dem han oss hafver gifvit; Där ock uppå, vi altid må Oss dristelig förlita, At ingen oss kan, utaf hans hand, Med magt och välde slita.

6. Den människan från Gud fjerran är, Från salighet och ära, Som tröst til någon människa bär, Förlåtande Gud vår HErra; Ty ho sig någon annan tröst, I nödene föresätter, Än Christum, som oss hafver löst, Honom djefvulen snart förskräcker.

7. Men den som stadigt på Gud tror, Han blifver utan fara; Ty han på ena klippa bor, Fast mände hans grund at vara. Lida motgång kan han och tvång, Dock skal han aldrig falla; Han hafver sin tröst til JEsum Christ, Som oss vil hjelpa alla.

8. Så beder jag af hjertans grund, Du ej ifrån mig tager Dit helga ord, utaf min mun, At min synd mig ej skadar, Som i mig bor: jag det väl tror, Det kan ej annars vara, Än ho til dig kan gifva sig, Han blifver utan fara.

9. Dit ord för mina fötter är En brinnande lucerna: Ho det kan hafva i hjertat kär, Den rätta Morgonstjerna, Med all klarhet bevisar sig Den ädela Guds gåfva: Guds helge And regere dem, Som hopp til honom hafva!

Tämän suomensi H e m m i n k i M a s k u l a i n e n. Siitä tuli:

W 222. Ihmisen luonto turmeltu on, Adamin vian kautta, Synnin myrkky päällem' peritt' on, Kadotukseen kaikki saattaa, Kuin täst' julki kaikkiin kulki, Christus kuitenki meit' vapaht', Antain all' surman meidän turvam', Näin autuus meillen tapaht'.

2. Kärme Evan pahoin petti, Ett' Jumalast' on pois langenn', Jost' hän meidän päällem' jätti Kuoleman ijäisen sangen. Sill' tarve suur' kyll' vaatei juur', Ett' Jumal' Christuksen antoi, Rakkaan Poikans', armon aittans', Kuin elämän meille kantoi.

3. Kuin se vaivainen vanha Adam Synnill' meit' kadotti kanssans', Niin Christus, meidän vapahtajam', Meill' Jumalan armon ansaits'. Kuin Adam meit' kuoleman all' heitt', Lankeemuksellans' tuimall'; Niin Jesus tott' meit' ulos ott' Sielt' jällens', kuolemans' voimall'.

4. Ett' Jumal' Poikans' lahjoitt' meillen, Vihollisillens' ilkeill', Kuin ristiss' rippui meidän tähtem', Meni taivaas' ylös korkeill', Jonk' kautt' säästää, kuolemast' päästää Meit', jos hänen päällens' uskom', Lunastajam', meidän Luojam': Ken peljännee kuoleman tuskaa?

5. Hän tie, totuus ja elämä on, Ovi, valkeus ja sana; Isän ijankaikkinen neuvo on Meill' armost' annett' se sama; Jonk' avun pääll' me mahdam' tääll' Juur' turvallisest' luottaa, Ei kenkään voi, paits' se kuin loi, Meit' pois hänen kädestäns' ottaa.

6. Se kaukan' Jumalast' on vissist', Autuudest' pois monin kerran, Kuin turvaa etsii ihmisist', Hylkää Christust', meidän Herraam', Turvaa toista tuskass' muistaa, Paits' Christust' kultaist' ijan, Kuin meit' lunast' armost' sulast'; Hänt' perkele peljättää pian.

7. Se kuin Jumalaan luottaa lujaan, Hän on paits' vahingon vaaraa, Se asuu pääll' kallion kovan, Perustus on hänell' vahva; Kärsiä tuskaa ahdistusta Taitaa hän myös ja mahtaa; Turva hänell' tääll' on Christuksen pääll', Kuin meit' aina auttaa tahtoo.

8. Sydämest' sinult' sitä anon, Sanaas ettes minult' pois ottais'. Sen jälkeen minä suurest' janoon, Mull' ettei synti vahinkoo tuottais', Kuin minuss' asuu, häjyll' hasull', Mun turmelee joka haaralt': Kuin tykös tulee, sanas kuulee, Se sitt' saa olla paits' vaaraa.

9. Sun sanas on minun jalvoillen' Juur' valvas paistava lyhty, On se myös minun sydämellen' Yksi kirkas kointähti, Jota on paits' pimeys kaikki. Sepä suur' Jumalan lahja, Valon kantaa, hengen antaa Niill', kuin sitä rakastaa aina.

J. L. R u n e b e r g antoi ruotsinkieliselle virrelle uuden muodon:

Rbg 217. Af Adams fall förderfvadt är Allt menskligt, själ och sinne; Ärfdt är det gift, som oss förtär, Mot det vi bot ej finne, Om Gud af nåd Ej skaffar råd Och frälsar af den våda, Hvari oss bragt Den onda makt, Som städs oss vill förråda.

2. Men som den förste Adams skuld Oss kommit har att falla, Så vill oss Gud, af nåde huld, I Ghristo hjelpa alla; Ty som allt födt Med

Adam dödt, Så är det hopp oss gifvet, I dödsens nöd, Att Christi död Oss har förvärfvat lifvet.

3. När Gud oss gifvit har till stöd, Fast fiender vi varit, Sin Son, som vardt på korset död Och upp till himla farit, Hvad sorg kan då Oss nederslå, Om vi på honom bygge? Hans starka hand Lagt död i band, Så se vi döden trygge.

4. Han vägen är och sanningen, Han lifvet är det rätta, Guds råd utaf begynnelsen, Guds ord vår själ att mätta; Så är väl värdt Och ljuft och kärt I allt på honom lita, Och gifva akt, Att ingen makt Oss må från honom slita.

5. Ty dårlig visst den menska är Och från Guds rike fjerran, Som hjelp af menniskor begär, Och ej af Herran, Herran; Den söka vill Och längta till En annan tröstekälla, I verlden all Han aldrig skall Sin törst få tillfredsställa.

6. Fast brygger den på Herren tror, Han blifver utan fara, Uppå sin klippa trygg han bor, Hvars grund skall evigt vara; Om olycksflod Än skyhög stod Att honom öfversvalla, Skall han förbli Förskont och fri Och ej i djupet falla.

7. Det beder jag af hjertans grund, O Gud, att du mig gifver Ditt helga ord, att det hvar stund Uti min håg förblifver; Så må jag visst All jordisk brist Förutan suckan lida, Och tröstelig Med dig, för dig, Mot verld och kött här strida.

8. Ditt ord är ljus uppå min stig Och mina fötters lykta, Der det är brinnande i mig, Der måste mörkret flykta, Der ser jag lätt Att hitta rätt, Hvart jag mig än må ärna, Der tröstas jag, Ren före dag, Som af din morgonstjerna.

Tämän suomensi A u g. A h l q v i s t:

Oks. 222. Synt' Adamin ja lankeemus Esimmän vanhempamme Oli ihmis-luonnon turmelus, On aina haittanamme. Ah Jumala, Suo neuvoa, Ja vapahdusta anna Vahingosta, Jon saatana Sai luontohomme panna!

2. Kun jouduimme näin hukkahan Adamin synnin kautta, Jumala meitä armostaan Kristuksen kautta auttaa; Me hukkuneet Ja sortuneet Olimme kuolon alla, Vaan kuolollaan Ja nousullaan Sai Kristus siltä vallan.

3. Jumala meille Poikansa Kun antoi ainokaisen, Jok' otti päälleen kuoleman Ja astui taivahasen, Niin eihän ken Nyt peljänne, Vaan Kristuksehen turvaa; Hän vahvoilla on kahleilla Sitonut kuolon kiinni.

4. Hän tie, totuus, elämä on, Ja valkeus ja sana Ijäinen Isän neuvo on, Maailman lunastaja. Niin armashan Ja varmahan On Kristuksehen luottaa, Ja välttää vaan, Ettei kukaan Meit estä hänen luotaan.

5. Se ihminen on surkea Ja poissa Jumalasta, Ken hält ei etsi apua, Vaan etsii maailmasta, Ken janoaan Ei sammuta Vaan Herran lähtehestä; Ei sammumaan Hän janoaan Saa synnin nestehestä.

6. Ken Herraan turvaa, asuv' on Lujalla kalliolla, Perustus on laskeumaton, Ja hyvä siin on olla; Kov onnikin Jos koettaisi Hänt aaltoihinsa niellä, Hän vahvana On seisova, Ei tulva häntä vietä.

7. O Jumala, sanasi, Se pyhä mulle lainaa, Ett aina voisin mieleeni Sen vahvikkeeksi painaa; Niin saattanen Muun maallisen Vajaata kyllä koettaa, Ja maailman Ja hekkuman Sotien täällä voittaa.

8. Sanasi ompi teilläni Valona jalvoilleni; Jos vaan se loistaa mieleni Yö jättää sydämeni; Se johdattaa Mun oikeaan, Jos vaikka minne lähden; Se lohduttaa, Yön aikana On kirkas aamutähten'.

Komitean korjaamana siitä tuli:

1867: 222. Ett' Adam, Eva lankesi, Esimmät vanhempamme, Se ihmisluonnon turmeli, Ja tuotti kuolemamme; Vaan Jumala soi apunsa; Hän vapahduksen lainaa Vahingosta, jon saatana Sai luontohomme painaa. 8 v.

E. Lönnrot ja Julius Krohn tekivät eräitä muutoksia. Nykyisen muotonsa virsi sai 1880. V. 5 ei ole alkuperäisen mukainen, vaan perustuu Runebergin sanontaan.

Wackernagel 1841: 234, Wr 217, W 222, Rbg 217, Sr 192, Oks. 222, 1867: 222, L I, II, III, 1871, 1880, 1883, Knapp 177.

248. Ah me syntisraukat! Tänne synnyimme. 6 v.

Hermann Bonn 1504—1548. J. Suomalainen † 1588. Elias Lönnrot 1802—1884.

Lübeckin ensimmäisen superintendentin Hermann Bonnin julkaisema:

Wackernagel 1841: 451. Och wy armen sünders! vnse missedadt, Dar wy ynne entfangen Vnd gebaren sint, Hefft gebracht vns alle yn sölcke grote nodt, Dat wy vnderworpen sint dem ewigen dod. Kyrieleyson, Christeleyson, Kyrieleyson!

2. Vth dem dode wy könden dorch vnse egen werck Nümmer werden gereddet: de Sünde was tho starck; Dat wy wörden vorlöset so kondt nicht anders syn, Denn Gades Sön moste lyden des dodes bitter pyn. Kyrieleyson, Christeleyson, Kyrieleyson!

3. So nicht wer gekamen Christus yn de werlt, Vnd an sick genamen Vnse arme gestaldt, Vnde vor vnse sünde gestoruen willichlick, So hedde wy möten wesen verdömet ewichlick. Kyrieleyson, Christeleyson, Kyrieleyson!

4. Solcke grote gnade Vnde Vederlike gunst Hefft vns God ertöget, lutter vmme sunst In Christo synem Söne, de sick geuen hefft Ynden Dod des Crützes tho vnser salicheit. Kyrieleyson, Christeleyson, Kyrieleyson!

5. Des scholle wy vns trösten yegen sünd vnde dodt, Vnde nicht vortzagen vor der helle gloth; Wente wy sint gereddet vth aller varlicheit Dorch Christum vnsen Heren, benedyet in ewicheit. Kyrieleyson, Christeleyson, Kyrieleyson!

6. Darumme mitten wy lassen vnde dancken alle tid Dem Vader vnde dem Söne vnde dem hilligen Geist, Vnde bidden, dat se willen behöden vns vor quadt, Vnd dat wy stedes bliuen by synem hilligen Word. Kyrieleyson, Christeleyson, Kyrieleyson!

Ruotsiksi on virsi ilmestynyt 1567, mahdollisesti Laurentius Petrin kääntämänä. Siitä tuli:

Wr 218. Ack vi syndare arme! Vår missgerning stor, I hvilken vi äre fallne, Och i vårt hjerta bor, Hafver kommit oss alla Uti en sådana nöd, At oss ej annat stod före, Än en evig död. Kyrie eleeson, Christe eleeson, Kyrie eleeson.

2. Ifrån döden oss hjelpa Kunde ingen gerning god: Ty fienden månde oss stjelpa, Försvaga alt vårt mod. Skulle vi blifva frälste, Så

kunde ej annars ske, Än at Guds Son måste Lida dödsens ve. Kyrie eleeson!

3. Hade ej Christus kommit Här på jorden ned, Och sjelfver mandom tagit, Och lidit döden med, Och så vår synd afplanat Genom sin pino stor: Hade ingen vordet skonad, Som i verlden bor. Kyrie eleeson!

4. Sådana välgerning Och faderlig godhet Hafver oss Gud bevisat, Och oss sin nåd betedt I Christo vårom HErra, Som tolde för oss död: Han vil alt ondt afvärja, Och hjelpa oss af nöd. Kyrie eleeson!

5. Här med skole vi oss trösta Både natt och dag, At vi icke förtvifle För Guds stränga lag; Ty vi äre frälste Ifrån all farlighet, Genom Christum vår HErra, Välsignad i evighet. Kyrie eleeson!

6. Derföre vele vi lofva, Och tacka i all land Gud Fader, och hans enda Son, Också den Helige And; Och bedja at han ville Oss hjelpa i dödsens stund, Och gifva en evig glädje Genom sin stora miskund. Kyrie eleeson, Christe eleeson, Kyrie eleeson!

Jaakko Suomalainen on käyttäen sekä saksalaista että ruotsalaista tekstiä julkaissut suomennoksen:

W 223. Voij meitä köyhi syndisit, Meidhän syndim ia vian, Ioisa me olem sighinyt, Ia sitt tullet ilman, Ouat meidhät caicki heittänyt, Tuskan ia suuren vaiuan, Päälläm mös vaiuasten vetäny, Pijnan ia cuoleman, Kyrie eleison.

2. Cuolemast meitä autta Eip yxikän taitan, Syndi tadhoi meidhän voitta Ia pirun käsin saatta, Ios meidhän nyt piti pääsemän Ia taiuan iällens saaman, Nijn Christuxen piti kärsimän Pijnan ia cuoleman, Christe eleis:

3. Ios eij hän olis astunut Taiuast alas mailman, Ia luonnon päälläns ottanut Andain hänens cuoleman, Ia sit syndym pois pyhkin Callin verensä cans, Nijn cuolema olis meihin ryctyn, Ia pitän ijät allans. Kyrie eleis:

4. Taancaltaisi lahioi Ia rackan sydhämän, Jumala meille cannoi Ilman nyt mitäkän, Christuxen poicans tädhen Quin kärsi cuoleman, Ia tacto saatta meidhän Paremban elämän, Christe eleis:

5. Tällä meitäm lodhuttacam Cusa me olemma, Älkän meitä peliättäkän Syndi taick cuolema, Sill Christus tacto meit autta Quin olem suures vaiuas, Pyhän verensä cautta Ia pytä meit taiuas, Kyrie eleis:

6. Sentädhen aina ilotcam Caickesta sydhämest, Isäst poiast mös veisatcam Sekä pyhäst hengest, Ia rucoilcam händä vahuast Ett hengen hädhäs autais, Ia andais armons taiuast, Nijnquin hän meil lupais, Christe eleis:

Ensimmäisen uudistusehdotuksen sepitti G. Renvall U 745: Ah me raukat ratki, Lapset Adamin. 5 v. Se ei tullut huomioon otetuksi.

Varsinaisen uudistustyön suoritti E. Lönnrot. Hän julkaisi uuden suomennoksen: Tähti-lehdessä 1864: 42 ja LWU 223 „Siinä (alkuperäisessä) ei ole kun joka toinen säe loppusoinnussa keskenään, ei aina sitäkään, johon tapaan myös vanha ruots. virsi on rakettu. Niin olen myös laittanut tämän suomennukseniki, enkä luulis haittaavan, jos samaa tapaa useamminki käytettäisi suomenkielisissä virsissä."

LWU 223. Voi meitä vaivaisia! Ne suuret syntimme, Joissa jo siinnehinä Me tänne synnyimme, Meit' ovat saattanehet Juur suureen vaarahan, Päällemme tuottanehet Ikuisen kuoleman; O Herra armahda!

2. Ei kuolemasta meitä Työ, toimi auttanut, Niin suuren vallan synti Jo oli voittanut, Jumalan Poika yksin Pelastaa taisi niin, Ett' edestämme kärsei Ja ristiin naulittiin; O Herra armahda!

3. Jos Kristus ihmiseksi Ei olis syntynyt, Ja ristin kuolemata Tähtemme kärsinyt, Niin olis meidän itse Pitänyt kuoleman, Ja helvetin tulessa Ijäti oleman; O Herra armahda!

4. Senlaisen laupeuden, Niin suuren suosion, Jumal' osotti meille paits' oman ansion, Että Hän meille antoi Poikansa ainoan, Ku kuolollansa meiltä Pois otti kuoleman; O Herra armahda!

5. Nyt synnin kuolon uhkaa Me emme säikähdä, Ja liekit helvetinki Ei meitä peljätä: Kristus Jumalan Poika, Kiitetty ainian, Päältämme poisti vaaran, Kukisti kuoleman; O Herra armahda!

6. Siis Isälle, Pojalle, Pyhälle Hengelle, Ylistys antakamme ja myös rukoilkamme Apua armon kautta Kaikessa tuskassa, Pysyäksemme aina Vahvassa uskossa; O Herra armahda!

Korjailtuna siitä tuli:

1867: 223. Ah me syntisraukat! Suuret syntimme, Joissa siinnehinä Tänne synnyimme, Meit' on saattanehet Vaaraan suurehen, Meille tuottanehet Kuolon ijäisen. Herra, armos kautta Meitä köyhiä Armahda ja auta!

2. Turha oli työmme, Oma voimamme, Kuolla meidän täytyi Tähden synteimme; Niin Jumalan Poika Tuli taivaasta Auttamahan meitä Kuolon vallasta. Herra, armos kautta Meitä köyhiä Armahda ja auta!

3. Jos ei Kristus tänne Olis syntynyt, Meidän edestämme Lain täyttänyt, Olisimme kaikki Tulleet kuolemaan, Helvetin tulessa Ijät' olemaan. Herra, armos kautta Meitä köyhiä Armahda ja auta!

4. Vaan sen laupeuden, Armosuosion, Jumal' ansiottamme Osoittanut on, Että antoi meille Poikans' ainoan, Joka edestämme Kärsei kuoleman. Herra, armos kautta Meitä köyhiä Armahda ja auta!

5. Niin nyt kuolon uhkaa Emme säikähdä, Helvetinkään tuska Meit' ei peljätä, Kuin Jumalan Poika, Kristus, kuolollaan Poisti rangaistuksen, Kaatoi kuoleman. Herra, armos kautta Meitä köyhiä Armahda ja auta!

6. Isälle, Pojalle Kiitos, ylistys, Hengelle Pyhälle Olkohon se myös, Joka armostansa Meitä tuskassa Vahvistaa, ja aina Pitää uskossa! Herra, armos kautta Meitä köyhiä Armahda ja auta!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Wackernagel 1841: 451, Wr 218, W 223, U 745, Tähti 1864: 42, LWU 223, 1867: 223, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Rbg 218, Sr 176.

249. Iloitkaat kaikki kristityt Veisatkaat hartain mielin. 9 v.

Martti Luther 1483—1546. Olaus Petri 1493—1552. Jaakko Suomalainen † 1588. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Martti Lutherin virsi:

Klippgen, s. 34. Nu frewt euch lieben Christen gmeyn, Vnd last vns frolich springen, Das wyr getrost vnd all ynn eyn, Mit lust vnd liebe singen, Was Gott an vns gewendet hat. Vnd seyne susse wunder that, Gar thewr hat ers erworben.

2. Dem teuffel ich gefangen lag, Im tod war ich verloren, Meyn sund mich quelet nacht vnd tag, Darynn ich war geporen, Ich fiel auch ymer tieffer dreyn, Es war keyn gutts am leben meyn, Die sund hat mich besessen.

3. Meyn gutte werck die golten nicht, Es war mit yhn verdorben, Der frey will hasset Gotts gericht, Er war zum gutt erstorben, Die angst mich zuuerzweyfeln treyb, Das nichts den sterbe bey myr bleyb, Zur hellen must ich sincken.

4. Da iammert Gott ynn ewigkeyt, Meyn ellend vber massen, Er dacht an seyn barmhertzigkeyt, Er wolt mir helffen lassen, Er wad zu myr das vater hertz, Es war bey yhm furwar keyn schertz, Er lies seyn bestes kosten.

5. Er sprach zu seynem lieben son, Die zeyt ist hie zur barmen, Far hyn meyns hertzen werde kron, Vnd sey das heyl dem armen, Vnd hilff yhm aus der sunden not, Erwurg fur yhn den bittern tod, Vnd las yhn mit dyr leben.

6. Der son dem vater gehorsam ward, Er kam zu myr auff erden, Von eyner iungkfraw reyn vnd zart, Er sollt meyn bruder werden, Gar heymlich furt er seyn gewalt, Er gieng ynn meyner arme gstal, Den teuffel wollt er fangen.

7. Er sprach zu myr halt dich an mich, Es soll dyr itzt gelingen, Ich geb mich selber gantz fur dich, Da will ich fur dich ringen, Denn ich byn deyn vnd du bist meyn, Vnd wo ich bleyb da soltu seyn, Vns soll der feind nicht scheyden.

8. Vergiessen wird er myr meyn blut, Dazu meyn leben rauben, Das leyde ich alles dyr zu gut, Das hallt mit festen glauben, Den tod verschlingt das leben meyn, Meyn vnschuld tregt die sunde deyn, Da bistu selig worden.

9. Gen hymel zu dem vater meyn, Far ich von disem leben, Da will ich seyn der meyster deyn, Den geyst will ich dyr geben, Der dich ym trubnis trosten sol, Vnd lernen mich erkennen wol, Vnd ynn der warheyt leytten.

10. Was ich gethan hab vnd gelert, Das solltu thun vnd leren, Damit das reych Gotts werd gemert, Zu lob vnd seynen ehren, Vnd hutt dich fur der menschen satz, Davon verdirbt der edle schatz, das las ich dyr zu letze.

O l a u s P e t r i ruotsinsi virren vapaasti, jätti pois alkuperäisen vv. 3, 7 ja 10. Niiden sijaan hän kirjoitti loppuun yhden värsyn lisää sekä muutti värsyissä 6 ja 7 1:sen personan kolmanneksi. Svenske Songer 1536, s. 57. Siitä tuli:

Wr 219. Hvar man må nu väl glädja sig, Här är stor frögd på färde; Ty Gud är oss nu nådelig, Som vore döden värde. Han hafver allom sagt det til, At han barmhertig vara vil: Hvad står oss nu til tränga?

2. Jag under djefvulen fången låg, Kunde mig ej sjelfver hjelpa: Min synd mig qvalde natt och dag, Och ville mig nederstjelpa: Min synd mig til förtviflan dref, Ty synd och döden för mig blef, Helfvetet stod oss öpet.

3. Gud af sine barmhertighet Sin ögon til mig vände, Han kunde ej lida min uselhet, Hjelp ville han mig sända. Ändock jag var af synder full, Var han mig för en Fader huld, Och lät sig om mig vårda.

4. Han sade til sin enda Son: Nu är tid til förbarma: Far ned uti det syndaland Och lös de fångar arma Af deras synd och stora nöd, Fräls dem ifrån den eviga död Och lät dem med dig lefva.

5. Sonen sin Fader lydig var, Kom til mig här på jorden: Af ene jungfru ren och klar Är han min broder vorden. Sin kärlek ville han mig bete, Och tog ifrån mig helfvetes ve, Det jag var pliktig lida.

6. Han lät utgjuta sin dyra blod, Sit lif månde han ej spara: Det led han mig til syndabot; Ty jag må trygger vara. Han är min HErre och Höfvitsman; Uti hans död min synd försvan; Så är jag salig vorden.

7. Han for ock up til Fadren igen, Ifrån denna verlds elände, Där vil han vara min mästar allen Och mig sin Ande sända: Den i min nöd skal trösta mig Och lära mig at känna sig, Och i all sanning leda.

8. Des vare pris i evighet, Och låf förutan ände Fadrens stora barmhertighet, Som oss den nåden sände, Och nederslog i Christi död Helfvetet, synd och dödsens nöd. Ho kan oss nu fördärfva?

Sigfrid Aaron Forsius ruotsinsi virren uudelleen, noudattaen alkutekstiä tarkoin paitsi että siitä puuttuu alkutekstin v. 8. Se ilmestyi kokoelmassa Andelige Psalmer och Visor 1614 sekä myöhemmissä virsikirjoissa, mutta ei tullut vanhaan ruotsalaiseen virsikirjaan 1695.

J. Svedberg, Then Svenska Psalm-Boken Stockholm 1694:

253. NU frögden eder Christne all / Lät röras edor tunga / Och tröste-liga med stort skall / Af lust ock kiärlek siunga: At Gud af sin barmhertighet / Sin mildhet hafwer oss betedt / Dyrt har thet honom kostat.

2. Jag vnder Diefvulen fången låg / I döden platt vtödder / Min synd mig qvalde natt och dag / Ther vti jag var födder: Jag föll alt diupare ther in / Ei var ther godt i machten min / Synd hade mig besittit.

3. Och mine giärningar föllo ned / Alzintet godt the giorde: Fri villien Gudz dom icke led / Han var ei som han borde: Min sorg mig til förtviflan dref / Ty blotta döden för mig blef / Helvetet stod mig öpet.

4. Här öfver Gud sig ömkade / Min nöd gick Gud til hierta / Han tänckte på barmhertighet / Och hielp emot then smärta: Sitt Faders hierta vände han / Til mig thet var ei skiämt försann / Han lät sitt bästa kosta.

5. Han sade til sin enda Son: Nu är tid til förbarma / Far bårt min hiertans värde kron / Och lös the fångar arma / Af theras synd och stora nöd / Fräls them ifrån then eviga död / Och lät them med tig lefva.

6. Sonen sin Fader lydig var / Kom til mig här på jorden / Af ene jungfru ren och klar / Är han min broder vorden: Rätt hemligt förde han sitt våld / Han gick här i min hamn fördold / Han ville Diefvulen fånga.

7. Han sade: halt tu tig til mig / Jag styra vil tin vånda / Mig sielfvan gifver jag för tig / Och vil en kamp vtstånda: Ty är jag tin och tu äst min / Med mig tu blifver i all sinn / Oss fienden ei skilier.

8. Til Fadren min jag far igen / Från thenna verlds elände: Och vara vil tin Gud allen / Och tig min Anda sända / Then i tin nöd skal trösta tig / Och lära rätt at kiänna mig; Och i all sanning leda.

9. Alt hvad jag hafver giordt och lärdt / Thet skal tu af mig lära; Gudz rike varder så förmehrt / Hans namn til lof och ähra: Menniskio stadgar nidslå platt / Som slätt förderfva then ädla skatt; Til slut tu thet grant ackta.

Jaakko Suomalainen suomensi virren vapaasti, käyttäen sekä saksalaista alkutekstiä että ruotsalaista käännöstä. Saksalaisesta hän jätti pois vv. 7 ja 10 ja otti loppuvärsyksi Olaus Petrin kirjoittaman

loppuvärsyn sekä pani omia säkeitä joka värsyyn, esim. 6 defg ja 7 b—g. Siitä tuli:

W 224. Nyt caiki Christityt ilotcat Vahual vscol ia mielel, Ia aina Jumalast veisatcat Sekä sydhämel että kielel, Sen suuren rackaudhen tädhen Iong hän on osottanut meidhän Hänen pyhän poians cautta.

2. Perkel oli mun saanut sahrans, Ia tuonen nuoral solmust, Synnil ia pahudhel tahrais Hamast mun äitin kohdhust, Ia sijhen vaiotti syuemän, Sitä quin mä elin enämän, Suures olin minä tuskas.

3. Täsä nyt vaiuas minun työni Eij taitanut mitän autta, Eick oma iärki eli toimi Voinut sijt vluos saata, Nijn syndy mun saatti huoleman, Sil että mun piti cuoleman Ia heluettin vaioman caiket.

4. Sen näki Isä armoi täynäns Quin asu ylhäl taiuas, Käänsi cocta casuon pyhäns Mun päin quin olin vaiuas, Ia armact caikest sydhämest Tactoi mua mös auta hädhäst Ia pahan perkelen kahleist.

5. Sanoi sit rackal poijallens Ioudhu pian heidhän auxens, Quin ouat murhes mailmas Ia suures fangiuxes, Pääst heitä synnist ia hädhäst Nijn mös sen ruman pirun kädhest, Ia anna sun cansas elä.

6. Poick osot Isällens nöyrydhen Tuli maan päällä mun tygön, Otti puctast neidzöst miehudhen Eij tacton anda mua ylön, Pani mun syndin idze päällens, Saat mös Isäns ystäuäx iällens Ia lepytti hänen vihans.

7. Annoit sitt verens vuodhatetta Iol synnin vluos pyhki, Ia pyhän ruumins cuoletetta Iol tuonen cauuas nyhki Hän cuolesans kärmen pään polki, Ia syuän heluetin ouen sulki, Taiuan meidhän etem auais.

8. Meni iällens Isäns maijan Quin täyttänyt oli tekons, Siel tacto olla mun opettaian Ia lähettä pyhän hengens, Ioca mua murhes lodhutta, Jumalat mös tundeman totutta, Ia vahuista totudhen aina.

9. Nyt pitä minun tietämän Hänen tekons ia menons, Ia aina vahuast pitämän Hänen oppins ia neuuons, Caick villityxet mös cartaman, Ia väärät opetuxet vältämän, Se oli hänen vijmeinen käskyns.

10. Isä sijs suurest kijttäkäm Tämän armonsa tädhen, Ia händä aina ylistäkäm Että poians annoi meidhän, Ioca meit päästä pirun ridhast Synnist ia mös cuoleman kidhast Olcam sijs iloisam aina.

Pesonius, Ignatius ja Krusberg käsittelivät virttä, mutta huonolla tuloksella. Heidän käsittelystään johtuneet U 73, 74, 75 eivät tulleet käytäntöön seuraavassa virsikirjatyössä.

Lutherin alkuperäistä sanontaa tapailee myös, vaikka huonolla tuloksella, suomennos: Kristillisiä Lauluja (sarjassa: Lukemisia Kansalle 44: 1) Turussa 1855:

Nyt Kristityt kaikk' iloitkaat, Ja kiisten kiittäkäämme; Kuin kaikki, ynnä autuaat Riemuiten laulaa saamme: Mit' ompi meille Jumala, Töissänsä aivan kamala, Nyt tehnyt, toimittanut. 10 v.

Loppusäkeistöön on suomentaja pannut omiaan, kun asettaa Vapahtajan suuhun muun muassa sanat: „Nyt työni täällä lopetin, Vaan työtä vielä jääkin."

K. L. L i n d s t r ö m laati uudistusehdotuksen. E. L ö n n r o t korjaili sitä. E. Lönnrotin ovat 1 bcd, 2 b, 3 a, 5 bcd, 7 abcdg. Siitä tuli:

1867: 224. Iloitkaa, kaikki kristityt, Veisatkaa hartain mielin Kiitosta Jumalalle nyt Juur sydämin ja kielin Suuresta rakkaudesta, Jonk' armostansa Jumala On meille osoittanut!

2. Mun piti piru vankina Kovissa kahleissansa, Hän hamast' äitin' kohdusta Mun piti orjanansa; Kut' aina elin enemmin Syvemmäks syntiin vajosin Ja kadotuksen alle.

3. Ei voineet työni, toimeni Mua vaivoissani auttaa, Ei oma järki, neuvoni Minua niistä saattaa; Mä epätoivoon lankesin, Näin kuoleman ja helvetin Mua kovin uhkailevan.

4. Sen näki Isä armoinen, Kuin ylhääll' asuu taivaass', Kasvonsa käänsi puolehen', Kuin suuress' olin vaivass'; Armaalla isänmielellä Hän auttoi mua hädästä Ja pirun kahlehista.

5. Rakkaalle lausui Pojalleen: „Suur hätä on maan päällä, Kiirehdi avuks ihmisten, He ovat kuolon tiellä, Heit' auta synnin siteistä ja perkelehen ikeestä, Suo kanssas heidän elää!"

6. Taivaasta Poika tuli nyt, Isänsä tahdon täytti, Ja ihmiseksi syntynyt Hän armon mulle näytti; Päällensä otti syntini, Mun Isäns' kanssa sovitti, Lepytti hänen vihans'.

7. Mun edestäni täytti hän Lain käskyt kaikin puolin, Pois pyhkei syntin' verellään, Ja niiden tähden kuoli; Kuollessaan särki käärmeen pään, Helvetin portit sulki hän, Eteeni avas taivaan.

8. Hän palas Isän majahan Tekonsa täytettyään, On aina viel' opettajan', Lähettää Hengen Pyhän, Kuin murheessani lohduttaa, Jumalan tuntoon totuttaa, Totuuteen vahvistaapi.

9. Tekonsa hänen tietämän Ja menonsa mun pitää, Ain' oppihinsa kiintymän, Ja noudattaman sitä, Kaikk' opit väärät heittämän, Ja villitykset välttämän; Se viime käskyns' oli.

10. Siis Isää suurest' kiittäkäm, Kuin meistä murheen kantoi, Ain' armoans' ylistäkäm, Poikansa että antoi, Meit' autti pirun ridasta, Synnin ja kuolon kidasta; Siit' iloitkaamme aina.

Ehdotuksessa 1880: 224 jätettiin edellisestä viimeisen edellinen säkeistö pois. Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

Virrestä nykyisessä muodossaan puuttuvat siten Lutherin alkuperäisen virren vv. 7 ja 10. Sen sijaan sinne on otettu Olaus Petrin virren loppusäkeistö. Jaakko Suomalaisen sanonnasta johtuvat 6:n säkeistön loppusanat (efg), samoin 7 cdefg. E. Lönnrotilta on 7 ab. Siten on yhteisvoimin saatu tämä jalo virsi. Se onkin suomalaisessa muodossaan nyt rikkaampi kuin sen alkuteksti.

Klippgen s. 34, Knapp 219, Wr 219, J. Svedberg 1694: 252 ja 253, Rbg 219, R 46, Sr 193, W 224, U 73, 74, 75, Ign 13, 1867: 224, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 298, R 1936: 36.

250. Jumala hyvyydessänsä On meitä armahtanut. 10 v.

Paul Speratus 1484—1551. Olaus Petri 1493—1552. Jaakko Suomalainen † 1588. K. G. v. Essen 1815—1895.

Lutherin ystävä, hovisaarnaaja ja piispa Paul Speratus sepitti virren Rom. 3: 23—28:n mukaan:

Ev. Ges. 373. Es ist das Heil uns kommen her Von Güt' und lauter Gnaden; Die Werk' vermögen nimmermehr Zu heilen unsern Schaden.

Der Glaub' sieht Jesum Christum an, Der hat genug für uns gethan, Er ist der Mittler worden.

2. Da man, was Gott geboten hat Im G'setze nicht konnt' halten, Erhob sich Zorn und grosse Noth Vor Gott so mannigfalten; Vom Fleisch wollt' nicht heraus der Geist, Den Gott erfordert allermeist; Es war mit uns verloren.

3. Es war ein falscher Wahn dabei, Gott hätt' sein G'setz gegeben, Als ob wir möchten selber frei Darnach volkommen leben; So ist es nur ein Spiegel zart, Der uns zeigt an die sünd'ge Art, In unserm Fleisch verborgen.

4. Nicht möglich war's, dieselb' Unart Aus eig'nen Kräften lassen; Wiewohl es oft versuchet ward, Doch mehrt' sich Sünd' ohn' Massen. Sie nahm Ursache am Gebot, Das dräute mir den ew'gen Tod, Weil ich der Sünde diente.

5. Noch muss das G'setz erfüllet sein, Sonst wär'n wir All' verdorben; D'rum schickt Gott seinen Sohn herein, Der für uns ist gestorben. Das ganz' Gesetz hat er erfüllt, Damit sein's Vaters Zorn gestillt, Der über uns ging Alle.

6. Und weil es nun erfüllet ist Durch den, der es konnt' halten, So lerne jetzt ein frommer Christ Des Glaubens recht' Gestalten, Nicht mehr, denn: lieber Herre mein, Dein Tod wird mir das Leben sein, Du hast für mich bezahlet.

7. Daran ich keinen Zweifel trag', Dein Wort kann nicht betrügen. Nun sagst du, dass kein Mensch verzag', Das wirst du nimmer lügen: Wer glaubt an mich, und wird getauft, Dem ist der Himmel schon erkauft, Dass er nicht werd' verloren!

8. Der ist gerecht vor Gott allein, Der diesen Glauben fasset; Der Glaub' gibt uns von ihm den Schein, So er die Werk' nicht lässet. Der Glaub' ist wohl mit Gott daran, Du musst auch lieben Jedermann, Bist du aus Gott geboren.

9. Die Sünd' wird durch's Gesetz erkannt, Schlägt das Gewissen nieder; Das Evangelium kommt zur Hand, Und stärkt den Sünder wieder; Es spricht: eil' nur zum Kreuz herzu; Im G'setz ist wieder Rast noch Ruh', Mit allen seinen Werken.

10. Die Werke kommen g'wisslich her Aus einem rechten Glauben; Denn das kein rechter Glaube wär', Dem man die Werk' wollt' rauben. Doch macht allein der Glaub' gerecht, Die Werke sind des Nächsten Knecht, Den Glauben d'ran zu merken.

11. Die Hoffnung harrt der rechten Zeit, Was Gottes Wort zusage, Wann das geschehen soll zur Freud', Setzt Gott kein Ziel, noch Tage; Er weiss wohl, wann's am Besten ist, Und braucht an uns nicht arge List, Dess soll'n wir ihm vertrauen.

12. Ob sich's anliess', als wollt' er nicht, Lass dich es nicht erschrecken, Denn wo er ist am Besten mit, Da will er's nicht entdecken. Sein Wort lass dir gewisser sein, Und ob dein Herz spräch' lauter: nein, So lass dir doch nicht grauen.

13. Sei Lob und Ehr' mit hohem Preis, Um dieser Gutthat willen, Gott, Vater, Sohn' und heil'gem Geist! Der woll' mit Gnad' erfüllen, Was er in uns begonnen hat Zu Ehren seiner Majestät; Geheiligt sei sein Name.

14. Sein Reich zukomm', sein Will' auf Erd G'scheh' wie in's Himmels Throne. Das täglich' Brod uns heute werd', Und unsrer Schuld verschone, Als wir auch unsern Schuldnern thun. Lass uns nicht in Versuchung nun, Lös' uns vom Uebel. Amen.

O l a u s P e t r i muodosteli vapaasti tämän perusteella virtensä Swenske Songer 1536: 54. Siitä tuli:

Wr 220. Gud aff sinne barmhertigheet, haffuer oss til nåde tagit, och all vor orettferdigheet, med Christi blod afftvagit, all vor fortienst är vteluct, vij haffuom ingen annor vtfluct, til nådhen moste vij falla.

2. Gudz lagh the voro helig och godh, doch kunde vij them ey halla, vort kötzliga sinne föll ther emoot, ty moste vij j synd falla, gudz vrede ther mz öffuer oss kom, oc oss tilstundade en strenger dom, tå gudz bud vordo brutin.

3. Andan creffia gudz helga lagh, som hiertat moste röra, elles haffuer gud intit behagh, til hvad vij tenke eller göre, nv är ey menniskion vtan köt, och är så ond aff moderlijff födt, at hon moot andan strijder.

4. Var doch aff nödene at gudz lagh, moste fulbordat varda, om man vil på vredenes dagh, vndvijka domen harda, ty var thz oss til en stor mon, gud sende til oss sin eenda son, och lät honom mandom tagha.

5. Laghen for oss fulbordade han, och stilte ther med gudz vrede, ther aff frögdas hvar Christen man, at honom then frome skeedde, til laghen må nv vara vort taal, tråtz at tu mich fördöma scal, Christus tich fullgiordt haffuer.

6. När nv vij här til settie vor lijt, och intit til oss sielffua, so varde vij vora synder quitt, som samvetit plägha quelia, vij varde och ther med frome for gud, och få een ynnest til hans bud, och gerna them åtlydha.

7. Med tronne kommer gudz ande godh, som oss på nyio föder, han verkar j oss itt annat modh, och kötzens ondsko dödhar, så komma godha gerningar fram, thet var ey annat än synd och skam, hvad vij tilforena giorde.

8. Utan kerlech tron aldrig är, then henne pläghar prijsa, så få vij vor nästa käär, och honom gott bevijsa, så varder tå gudz lagh upfylt, vij tiene hvar annan oförskylt, som Christus oss tient haffuer.

9. Kerleken söker ingen lön, doch vete vij them tilstunda, vij settie them vti gudz skön, och tuifle ingelunda, at vij them skole visseliga få, hans fasta löffte vij haffue ther på, doch aff hans nåd alleena.

10. Så står altsammans vti gudz nådh, at vij skole salige bliffua, och är vti hans eviga rådh, hvem han thet teckes giffua, vij haffue ey annat än skröpligheet, j gud är all, vor saligheet, honom ske prijs och ära, Amen.

Viimeksimainitun virren suomensi J a a k k o S u o m a l a i n e n. Siitä tuli:

W 225. Jvmala suurest hyuydhest Armons cans meitä edzi, Synnist ia caikest pahudhest Christuxen verel pois pesi, Eij ansiom täss mitän kälpa, Eij ne andex anna velca, Armo me käriäkäm häneld.

2. Vaick lacki on vahua ia hyuä, En me hänt taitan pitä, Syndin liha vaioisi syuän Eick totel laki mitän, Sill Jumala päälläm vihastui, Mutt piru sangen ihastui, Ett ricottin Jumalan mieli.

3. Henge vaati Jumalan laki Quin sydhämen lijkutta taita, Eip muutoin Jumal ole paki Sen pääl quin me matcan saatam, Mutt ihminen on heicko ia liha Täynäns pahutta ia viha Henge vastan soti pyytä.

4. Ios viha sijs piti vältettämän Ia kirous duomio päiuäl, Nijn laki mös piti täytettämän Ilman estet maan päällä, Sil Jumal osot suuren voimans, Lähet tänne rackan poicans Annoi hänen ihmisex tulla.

5. Hän lain edhestäm täytti Ioll Isäns vihan coct lacat, Meidhän sydhämin hän mös peitti Ia heluetist meitä vapat, Lain tyghö nyt sano madhan Edh sä meit sil duomit taidha, Christus on sinun täyttän.

6. Cosk me näin Christuxen idze Vscom ia panem turuam, Nijn synd quin sydhämes suidxe Näändy ia rauke turhan Näin Herran edhes hurskax tulem Laki mös mieleläm cuulem Ia pydhäm händä pitä.

7. Vscon cans tule pyhä hengi Quin vten elämän viepi, Se saatta toisen mielen meihin Ia lihan himot pois repi, Nijn hyuät työt edhes vedhetän, Entiset coct poies heitetän Ne haiseuat Jumalan edhes.

8. Vsco mös rackaudhen myötäns tuo Quin händä ylistä ia kijttä, Se lähimäisen hyuä suo Ia händä autta pytä, Näin Jumalan laki täytetän, Ia velien vica peitetän, Quin Christus idze käski.

9. Eij rackaus palcan tädhen Mitän tee eli etens ota, Vaan heittä caick Jumalan käten Quin sen kyl edhes tuota, Hyuä tedhä aina pydhä, Jumal sanois luia ia pyhä, Sen sinul aicanans costa.

10. Sen teke sijs Jumal armostans Ett me synnist tulem puctax, Se seiso mös hänes ainostans, Ett me näin luetan hurscax, Eij meis ole mv quin pahus Jumalas on hyuys ia autuus, Olcon hänen ainoan kijtos.

Ign 59:stä tuli U 71 ja Pesoniuksen korjausyrityksestä U 72.

K. G. v. E s s e n i n uudistusehdotuksen perusteella saatiin:

1867: 225. Jumala laupeudesta On meitä armahtanut, Ja synnin kadotuksesta Sielumme vapahtanut; Ei auta oma ansiomme, Ei sovita se velkaamme; Siis armoo kerjätkäämme!

2. Jumalan laki pyhä on, Ja pyhyyttä se vaatii; Vaan synnin himo turmion Päällemme raskaan saatti Ja kadotuksen kauhean; Tahtoa tehdä Jumalan Ei ollut voimassamme.

3. Jumalan silmät katsovat Sydämen puhtautta, Ja lain käskyt vaativat Totista kuuliaisuutta; Vaan turmeltu on ihminen, Synnissä kuollut, saastainen, Voimatoin kaikkeen hyvään.

4. Meit' alta tuomion' ankaran Jos piti päästettämän, Niin laki pyhä Jumalan Myös piti täytettämän; Siis kiitos olkoon Jumalan, Vapahtajaksi maailman Ett' antoi Poikans' tulla!

5. Hän tuli tänne maailmaan, Sen armon meille näytti, Eestämme kärsei kuoleman, Ja lain myöskin täytti; Niin kumosi hän tuomion, Ja teki täyden sovinnon Kaikista synneistämme.

6. Kuin täällä kaiken turvamme Hänehen asetamme, Niin Jumalalta velkamme Armosta anteeks saamme; Näin hurskahiksi tulemme, Lain käskyjä me kuulemme Kaikesta sydämestä.

7. Jumalan Henki mielemme Uudistaa uskon kautta, Ja himot häijyt lihamme Kuolettamahan auttaa, Hyvihin töihin taivuttaa, Pahoista poijes luovuttaa, Ne inhottaviks saattaa.

8. Hedelmän usko myötään tuo, Se rakkautehen saattaa, Kuin lähimäisen hyvää suo, Ja häntä pyytää auttaa; Näin Herran laki täytetään, Veljeimme viat peitetään, Kuin Kristus itse käski.

9. Ei palkkaa pyydä rakkaus Milloinkaan teoistansa, Vaan Herran luja lupaus Sen antaa armostansa; Ken rakkautta harjoittaa, Hän siunauksen siitä saa, Kuitenkin armost' aivan.

10. Näin paljas armo Jumalan Autuuteen meitä auttaa, Vanhurskaus Vapahtajan Vanhurskahiksi saattaa; Meiss' ompi sula saastaisuus, Vaan Herrassa on pelastus; Hänelle olkoon kiitos!

V. 3:ksi on otettu U 72: 3 melkein sellaisenaan:

Herramme silmät katsovat Sydämen puhtautta, Ja Lajin käskyt vaativat Totista hurskautta; Vaan turmeltu on ihminen, Synnisä kuollut, saastainen, Voimatoin hyviin töihin.

Edellä olevasta ehdotuksesta tuli v. 9 sellaisenaan nykyiseen. Muihin värsyihin tekivät E. Lönnrot ja Julius Krohn muutoksia. Lopullisen muotonsa saivat jotkut kohdat (6 abcd 7 a) vasta 1886.

Rom. 3: 23—28, Knapp 1359, Wr 220, R 144, Rbg 220, Sr 194, W 225, Ign 59, U 71, 72, 1867: 225, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 298, R 1936: 316.

251. Sinuhun, Jesus, ainoaan Mä turvaan tuskissani. 4 v.

Joh. Schnesing (Chiomusus) † 1567. Ruotsiksi 1500-luvulla. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen papin Joh. Schnesingin virsi:

Wackernagel 1841: 260. ALlein zu dir, Herr Jhesu Christ, mein hoffnung steht auff erden! Ich weis, das du mein tröster bist, kein trost mag mir sonst werden. Von anbegin ist nichts erkorn, auff erden war kein mensch geborn, der mir aus nöten helffen kan: ich ruff dich an, zu dem ich mein vertrawen han!

2. Mein sund sind schwer vnd vber gros vnd rewen mich von hertzen, Derselbigen mach mich quit vnd los durch deinen tod vnd schmertzen, Vnd zeig mich deinem Vater an, das du hast gnug für mich gethan, so werd ich quit der sunden los: HERR, halt mir fest wes du dich mir versprochen hast!

3. Gib mir nach deiner barmhertzigkeit den waren Christen glauben, Auff das ich deine süssigkeit möcht inniglichen schawen, Für allen dingen lieben dich vnd meinen nechsten gleich als mich. Am letzten end dein hülff mir send, thu mir behend, des Teuffels list von mir wend!

4. Ehr sey Gott in dem höchsten thron, Dem Vater aller güte, Vnd Jhesu Christ seim liebsten Son, der vns allzeit behüte, Vnd Gott dem heiligen Geiste, der vns sein hülff allzeit leiste, Damit wir jm gefellig sein hie in dieser zeit vnd folgent zu der ewigkeit Amen.

Ruotsinnos on 1500-luvulta ja painettuna 1572. (Beckman, s. 510). Siitä tuli:

Wr 240. Allena til dig, HErre JEsu Christ, Mit hopp står här på jorden: Jag vet ej annor tröst förvisst; Min tröstare äst du vorden. Från evig tid är ingen utkorad, I verlden är ingen människa boren, Som kan af nöden hjelpa mig; Jag ropar til dig, Til den man mäst förtröstar sig.

2. Min synd är stor och mycket svår, At hjertat må förtvina; Tag bort min synd, det stora sår, Genom din död och pina, Och säg det dinom Fader huld, At du betalte mina skuld, Så slipper jag af syndsens snara. O HErre, halt utan fara Hvad du tilsagt och lofvat har.

3. Gif mig af dine barmhertighet, Den rätta Christnatrona, På det jag dina kärlighet Må innerliga röna: Först och för all ting älska dig, Så ock min nästa såsom mig. I minom änd din hjelp mig sänd, Gör det behänd, Djefvulens list långt från mig vänd.

4. Ära ske Gud i sin högsta thron, Alles vår käre Fader, Och JEsu Christ hans enda Son, Som oss altid bevarar; Och Gud den Helga Anda! Hans hjelp står oss tilhanda, Där med vi varde behagelig, Här nu timmelig, Och sedan där evinnerlig.

Tämän suomensi H e m m i n k i M a s k u l a i n e n (vrt. 2 v. Sanos suloisell' Isälles, Ett's maksoit velkan' verelläs). Siitä tuli:

W 247. Tykös, Herra Jesu Christe! Ainoastans' on minun toivon', Toista turvaa en tiedä mistään, Täys' turva olet sinä vaivoin. Ei ijäss' ihmist' yhtään ollut, Eik' ketään maailmaan paits' sinua tullut, Kuin minua vaivaist' voi päästää: Huudan tykös tästä, Herra, auta minua hädästä!

2. Minun syntin' sangen suuret ovat, Sydäntän' vaivaa ja soimaa, Pois ota syntin', ne haavat kovat, Kovan kuolemas voimall': Sanos suloisell' Isälles, Ett's maksoit velkan' verelläs: Näin pääsen pois synnin paulast', Ja kaikest' vaarast', Kuin sinun sanas luja lupaa vahvast'.

3. Anna minull' avarast' armostas Se oikia christillinen usko, Ett' turvattu olisin avustas, Vastoin vaivoi ja tuskaa. Ann' Ensist' rakastaa sinua, Niin lähimmäistän' kuin minuan', Viimeisellän' ole apunan', Muunais' myös ainian, Pirun petos minust' karkot' pois ijan.

4. Kunnia olkoon Jumalall' ainoall', Isälle meidän Luojall', Christuksell' kanss' Isän Pojall', Lunastajallem' Herrall'. Sill' Pyhäll' Hengell' olkoon myös, Kuin apuun tulkoon kaikess' työss', Ett' taidam' tulla kelvolliseks', Täällä ajallisest', Ja viimein ijankaikkisest'!

Korjauksia yrittivät O. Pesonius: U 64 ja A. B. Roos (käsikirj.) sekä komitea 1867: 247.

Lähempänä nykyistä oli E. Lönnrotin ehdotus:

L I 247. O Jesus Kristus ainoa Toivoni tuskissani! En toista turvaa tunnekkaan Mä täällä vaivoissani; Sit' ihmistä ei löytynyt, Ei toista mailmaan syntynyt, Kuin vaivoista voi vapahtaa; Ah armahda, Ja auta ahdistuksesta!

2. Kuin syntin' suuret sydäntän' Kovasti vaivaa, soimaa, Suo puhdistaisi synneistän' Mua kovan kuolos voima! Rakkaalle sano Isälles, Verelläs velkan' maksanees; Näin pääsen synnin paulasta Ja vaarasta, Niinkuin sä lupaat sanassa!

3. Sä mulle suurest' armostas Oikia usko lainaa, Ett' turvattuna avustas Olisin vastaan vaivaa, Sua rakastaisin enimmän, Lähimäistän' kuin itseän'; Niin eläissän' kuin kuollessan' Ain' apunan' Sä ole, poista kiusaajan'!

4. Kunnia Jumalallemme, Isälle, Luojallemme, Ja Kristukselle Pojalle, Rakkaalle Herrallemme, Niin Hengelle myös Pyhälle, Lohduttajalle hyvälle, Kuin Herran töissä vahvistaa Meit' ajassa, Ijäiseen iloon valmistaa!

Nykyisen muotonsa virsi sai vasta 1886.

Knapp 253, Wr 240, R 194, Rbg 240, Sr 201, W 247, U 64, Tähti 1866: 44, 1867: 247, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 369, R 1936: 311.

252. Mä kiitän sua, Jumala, Kun lohdutit nyt minua. 7 v.

P e t r u s B r a s k † noin 1690. E r i k C a j a n u s 1675—1737.

Ruotsalainen P e t r u s B r a s k julkaisi 1690 virren, josta tuli:

Wr 242. Jag tackar dig, min högste Gud, För dit ords tröst och frögdeljud, Hvaraf mit hjerta gläder sig, Uti anfäktning stadelig.

2. Jag känner nu din Andes tröst, Som gör från sorg mit hjerta löst Och mig förvissar om din nåd, Fast jag har brukat öfverdåd.

3. Af sådan nåd jag frögdar mig Och ganska ödmjukt tackar dig, At HErrans kraft så väldelig Uti min svaghet styrker mig.

4. Din nåd föröka, Gud, i mig Och led mig på din viljes stig, Mit lifslopp du bäst styra kan, At jag förargar ingen man.
5. Gif stadig tro och kärlek rund: Förlän at jag uti all stund Botfärdig finnes, så at jag Bereder mig til dödsens dag.
6. Du satans list ifrån mig drif, Uphåll mig til et evigt lif: En salig ände mig beskär, Min själ tag til dig, HErre kär!
7. På det jag för din himmels thron Dig prisa må, också din Son Samt Helge And: o Fader kär, Gif hvad dit barn af dig begär!

Suomennos ilmestyi 1701:

W 248. Mä sinua kiitän Jumala! Ett's lohdutit nyt minua Sun sanallas, siit' sydämen' Ain' löytää levon suloisen.
2. Sun Henkes mun nyt iloittaa, Ja mielen raukan rauhoittaa, Sun armostas mun vakuuttaa, Vaikk' tein paljon pahuutta.
3. Täst' armost' autuaast, iloitsen, Kanss' nöyräst' sinua kiittänen, Ett' Herran voima vahvistaa Mun heikkouttan' vahvasta.
4. Sun armos lisää minulle, Vie käskyis pyhäin polulle, Kanss' hallitse mun elämän', En pahoittais' sitt' ketäkään.
5. Mun uskon' aina vahvista, Ja rakkaull' mua kaunista, Ann' kadun aina syntiän', Ja valmis olen lähtemään.
6. Pois hajot' juonet kavalan, Mua kätke eloon autuaan, Suo suotuis' loppu minulle, ett' kelpaa sielun' sinulle.
7. Ett' sanon taivaan korkeull' Sitt' kiitoksen ain' riemu-suull', Ynn' Isäll', Pojall', Hengelle. Kuule mitä lapses anelee.

K. L. L i n d s t r ö m laati uusimisehdotuksen:

1867: 248. Mä kiitän, Herra, sinua, Kuin lohdutit nyt minua Sanallas, josta sydämen' Löytääpi levon suloisen.
2. Sun Henkes mua iloittaa, Ja sydämeni rauhoittaa, Se armostas mun vakuuttaa, Jos teinkin paljon pahuutta.
3. Täst' armostasi iloitsen, Tuon nöyrän sulle kiitoksen, Ett' armos voima vahvistaa Minua heikkoudessa.
4. Viel' armoos lisää minulle, Vie käskyis pyhäin polulle, Mun elämäni ojenna, Niin ett' en ketään pahenna!
5. Ain' uskoani vahvista, Mua rakkaudella kaunista, Ain' anna, kadun syntejän', Ja valmis olen lähtemään!
6. Hajoita juonet kavalan, Mua kätke eloon taivahan, Suo loppu mulle suotuisa, Suo sielun' sulle kelvata!
7. Niin veisaan korkeudessa Mä kiitostasi riemulla; O Jumala ja Isäni, Suo, mitä pyytää lapsesi!

1871: 248 toi pari pientä muutosta: v. 1 a ja v. 6 b; muut muutokset ovat vuodelta 1880.

Wr 242, R 198, Rbg 242, Sr 196, W 248, U 77, 1867: 248, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 320.

253. Älä sure, sielu surkia, Juur' kuin Herra hyljäisi! 10 v.

P a u l G e r h a r d t 1606—1676. E r i k C a j a n u s 1675—1737. K. M. K i l j a n d e r 1817—1879. E. L ö n n r o t 1802—1884.

P a u l G e r h a r d t, Saksan huomattavimpia virsirunoilijoita, on sepittänyt virren Luuk. 15:n mukaan:

Gerhard's geistliche Lieder, s. 289. Weg, mein Herz, mit den Gedanken, Als ob du verstossen wärst! Bleib' in Gottes Wort und Schranken, Da du anders reden hörst. Bist du bös' und ungerecht, Ei! so ist Gott fromm und schlecht, Hast du Zorn und Tod verdienet, Sinke nicht, Gott ist versühnet.

2. Du bist, wie die andern alle, Angesteckt mit Sündengift, Welches Adam mit dem Falle Sammt der Schlangen hat gestift't. Aber so du kehrst zu Gott, Und dich besserst, hat's nicht Noth: Sei getrost, Gott wird dein Flehen, Und Abbitten nicht verschmähen.

3. Er ist ja kein Bär noch Leue, Der sich nur nach Blute sehnt; Sein Herz ist zu lauter Treue Und zur Sanftmuth angewöhnt. Gott hat einen Vatersinn, Unser Jammer jammert ihn, Unser Unglück ist sein Schmerze, Unser Sterben kränkt sein Herze.

4. So wahrhaftig, als ich lebe, Will ich keines Menschen Tod, Sondern, dass er sich ergebe An mich aus dem Sündenkoth. Gottes Freud' ist's, wenn auf Erd' Ein Verirrter wiederkehrt; Will nicht, dass aus seiner Heerde Das Geringst' entzogen werde.

5. Kein Hirt kann so fleissig gehen Nach dem Schaaf, das sich verläuft; Sollt'st du Gottes Herze sehen, Wie sich da der Kummer häuft, Wie es dürstet, ächzt und brennt Nach dem, der sich abgetrennt Von ihm und auch von den Seinen, Würdest du vor Liebe weinen.

6. Gott der liebt nicht nur die Frommen, Die in seinem Hause sein, Sondern auch die ihm genommen Durch den grimmen Seelenfeind, Der dort in der Höllen sitzt, Und der Menschen Herz erhitzt Wider den, der, wenn sich reget Sein Fuss, alle Welt beweget.

7. Dennoch bleibt in Liebesflammen Sein Verlangen allzeit gross, Ruft und locket uns zusammen In den weiten Himmelsschooss, Wer sich nun da stellet ein, Suchet frei und los zu sein Aus des Satans Reich und Rachen, Der macht Gott und Engel lachen.

8. Gott und alles Heer hoch droben, Dem der Himmel schweigen muss, Wenn sie ihren Schöpfer loben, Jauchzen über uns're Buss; Aber, was gesündigt ist, Das verdeckt er, und vergisst, Wie wir ihn beleidigt haben, Alles, alles ist vergraben.

9. Kein See kann sich so ergiessen, Kein Grund mag so grundlos sein, Kein Storm so gewaltig fliessen, Gegen Gott ist alles klein, Gegen Gott und seine Huld, Die er über unsre Schuld Alle Tage lässet schweben, Durch das ganze Sündenleben.

10. Nun, so ruh' und sei zufrieden Seele, die du traurig bist! Was willst du dich viel ermüden, Da es nicht vonnöthen ist? Deiner Sünden grosses Meer, Wie dir's scheinet, ist nicht mehr (Gegen Gottes Herz zu sagen) Als was wir mit Fingern tragen.

11. Wären tausend Welt' zu finden, Von dem Höchsten zugericht't Und du hättest alle Sünden, Die darinnen sind, verricht't, Wär' es viel, doch lange nicht So viel, dass das volle Licht Seiner Gnaden hier auf Erden Dadurch könnt' erlöschet werden.

12. Mein Gott, öffne mir die Pforten Solcher Wohlgewogenheit, Lass mich allzeit aller Orten Schmecken deine Süssigkeit! Liebe mich und treib' mich an, Dass ich dich, so gut ich kann, Wiederum umfang' und liebe, Und ja nun nicht mehr betrübe.

Petrus Brask on ruotsintanut virren ensi kerran 1690 (Beckman, s. 508). Siitä on tullut:

Wr 243. Bort mit hjerta med de tankar, Liksom vore du utstött: Hålt dig fast vid Guds ords ankar, Och alsingen motgång sköt. Äst du

ond och full med skuld, Si, så är Gud from och huld: Fast din synd förtjenar döden, Frälsar Gud dig dock ur nöden.

2. Du så väl som andre alle, Äst upfyld med synd och last, Hvilket Adam genom fallet Har orsakat med en hast; Men om du til HErran flyr, Och din förra ondsko skyr, Skal han då din suck och klagan Med all nåde visst uptaga.

3. Gud har ju et sådant sinne, Det af kärligt Faders mod, Mot oss altid nådigt brinner, Ty han är oss huld och god. Han stor vårdnad om oss bär, All vår nöd hans olust är: Til vårt ofall drar han leda, Ja, vår död gör honom sveda.

4. Si, så sant jag evigt lefver, Vil jag ingen syndars död, Utan at han altid sträfver Til at döda synden snöd, Jag en hjertlig glädje får, När en själ, som vilse går, Hon vil sig til mig omvända: Intet ondt skal henne hända.

5. Ingen herde kan så leta Efter et borttappadt får: Kunde du Guds hjerta veta, Huru fast det til dig står, Törstar, längtar innerlig Efter den, som söndrar sig Från hans hjord och får så såta, Skulle du af kärlek gråta.

6. Gud, som älskar vist den fromma, Som uti hans huse bor, Vil at ingen skal omkomma Genom satans grymhet stor. Hvilken ifrån satan flyr, Och hans verk med alfvar skyr, Frögd i högden han upväcker, Som förutan ända räcker.

7. HErrans Änglar all i sänder Glädja sig, så väl som Gud, När en syndig sig omvänder, Med sann bot och bättrings ljud. Afstå vi från synd och last, Så skal HErren med en hast Vår missgerning helt förglömma, Och i djupa hafvet gömma.

8. Ingen sjö så högt upsvallar, Intet djup så grundlöst är, Ingen ström så häftig faller, Som den ringste likhet bär Mot den nåd, som HErran blid Oss bevisar allan tid, Hälst då synden vil oss föra På fördärf, och platt förgöra.

9. Så var tröst och haf gladt sinne, Du min själ som ängslig går: Lät din sorg dock här försvinna, Ingen nöd dig skada får. Dina synders myckenhet Emot Guds barmhertighet Kan ej liknas, icke nämnas: På dig vil han aldrig hämnas.

10. Vore verlden af vår HErre Tusend gånger större gjord, Och dess synder störr och smärre, Uti tankar, verk och ord, Vore af dig alle slätt, Öfvade på många sätt; Kunde dock Guds nåd ej stäckas, Och Hans kärleks eld utsläckas.

11. Ack! min Gud, låt samma nåde, Alltid för mig öppen stå, Att jag i mins ängslans våde Dina godhet smaka må. Haf mig kär och upväck mig, Att jag åter älskar dig: Låt din Anda mig regera, Att jag ej så syndar mera.

Siinä on alkuperäisen vv. 6 ja 7 supistettu yhteen värsyksi 6.

Ruotsista s u o m e n n e t t u n a virsi ilmestyi 1700:

W 249. Älä, sielun', sure surkiast', Kuin pois hyljätt' olisit, pidä kiinni sanast' korkiast', Risti raukee tyhjäks' sitt'; Jos sä olet syntinen, Niin on Jumal' armoinen; Vaikka synt' ansaits' kadotuksen, Jumal' lahjoitt' lunastuksen.

2. Sinä olet synnill' ilkiäll' Saastutett', kuin muutkin kaikk', Jonka Adam lankeemuksell' Tuimall' tuotti päällem' ratk'; Vaan jos Herraan turvaat taas, Kadut, kartat pahuuttas, Niin hän eteens' antaa tulla, Koskas huudat surkiall' suulla.

3. Jumalall' on sydän rakas, Laupiudest' palava, Niinkuin lastans' Isä armas, Haluisest' ain' halaava, Suree suurest' edestäm', murhehtii myös hädästäm', Kovin kuolost' kauhistuupi, Elost' iloll' ihastuupi.

4. Niin tott', kuin mä Herra elän, En sois' synniss' kuolevan Jonkun, vaan ett' kääntyis' jälleen, Löytäis' elon autuaan. Iloitsee kanss' sydämmen', Koska sielun eksyvän Löytää, kuin mun puoleen kääntyy, Vääryydestä pojes vääntyy.

5. Lammastans' ei paimen paras Haje tääll' niin haluisest', Kuin se Herra hyvä, rakas, Pitää surun sieluisest'; Jos sen oikein tuntisit, Rakkaudest' raukeisit Itkuun, ett' niin ikävöitsee, Isoo, janoo ja himoitsee.

6. Herra hurskait' huoneessansa Rakastaapi rakkahast', Ei sois', että pirun ansa Käsittäis' heit' kavalast': Kuitenki kuin pirulta Sielu parka eron saa, Itsens' pahuudest' parantaa, Taivaan seurall' ilon antaa.

7. Enkeleill' ett' Herrall' hyväll', Taivaan joukoll' kaikell' viel', Rikas riemu syttyy ylhääll', Koska palaa pahalt' tielt' Joku sielu syntinen. Rientäkääm' siis kääntymään, Niin hän vikam' unhottaapi, Mereen syvään upottaapi.

8. Ei niin korkiall' meri nouse, Ei niin syvää syvyyttä, Ei niin virta kiiruust' juokse, Että Herran hyvyyttä Näihin taittais' verrattaa, Jonk' ain' armias osottaa; Jos on synti ankar' aivan, Kuitenk' voittaa armo taivaan.

9. Rohkaise siis sinuas sielun', Kuin tääll' kannat murhetta, Anna rauvet' raskaan surun, Ei se suita surettaa: Eipä vielä verrattaa, Eikä mahda mainittaa, Sinun synteis synkeys suuri, Herran armon kanssa juuri.

10. Vaikka maailma luotu ratki Olis' tuhatt' suuremmaks', Ja niin hänen syntins' kaikki Löytyis' päälläs makaavaks', Ei sittenkään, usko se, Herran armot puuttune; Hänen rakkautens' alat', Niinkuin liekki hehkuu, palaa.

11. Anna, Jumal', ain' oll' avoi Armos ovi minulle, Ettän tunnen tuskiss', vaivoiss', Rauhas rakkaan ilolla. Rakast', Isä, minua, Ann' rakastan sinua. Hyväll' Hengelläs mua hallits', Ettei synti minuss' vallits'.

K. M. K i l j a n d e r esitti uusimisehdotuksen. Siitä tuli:

1867: 249. Älä sure, sielu armas! Ei sua hyljää Jumala; Sanassaan jos olet harras, Tyhjäks risti raukeaa; Vaikka olet syntinen, Jumala on armoinen, Tarjoo sulle lunastuksen, Vaikk' ansaitsit kadotuksen.

2. Olet kaikkein muiden kanssa Raukka myyty synnille, Jonka lankeemuksellansa Adam tuotti päällemme; Vaan jos turvaat Herrahan, Kadut, etsit armoaan, Häntä huudat surusuulla, Niin hän sua tahtoo kuulla.

3. Jumalall' on sydän rakas, Laupeudesta palava; Niinkuin lastaan isä armas, Haluisesti halaava, Eestämme hän sureepi; Hädästämme murhehtii, Kuolostamme kauhistuupi, Elostamme ihastuupi.

4. Kuule sanansa: „niin totta, Kuin mä elän, syntisen En sois kuolla, mutta ottaa Tahdon häntä autuuteen; Sydämeni iloitsee, Koska sielu pakenee Harhateiltä puoleheni, Eksyksistä yhteyteeni."

5. Lammastaan ei paimen paras Hoida sillä huolella, Kuin Jumala hellä, rakas Pitää murheen sielusta; Jos sen oikein tuntisit, Iloitkuun raukeisit, Että hän niin halaa meitä, Ikävöitsee eksyneitä.

6. Hurskahia huoneessansa Herra rakas rakastaa, Eikä sois, ett' ansahansa Saisi heitä saatana; Koska pirun pauloista Sieluparka eron saa, Elons' etsii Jumalassa, Niin on ilo taivahassa.

7. Jumalalle, enkeleille Tulee ilo yltäinen, Runsas riemu syntyy heille Palautessa syntisen Harhatiensä poluilta; Kääntykäm siis pahasta! Herra vikamm' unhottaapi, Mereen syvään upottaapi.

8. Ei niin ylhääks vuori nouse, Ei niin syvää syvyyttä, Ei niin kiirein virta juokse, Että Herran hyvyyttä, Jonka hän ain' osoittaa, Voisi niihin verrata; Vaikk' on synti suuri aivan, Suurempi on armo taivaan.

9. Rohkeudu siis, sieluparka, Kuin nyt kannat murhetta, Surustasi, sydän arka, Luovu, ei se pelasta! Sinun syntisyytes suur Herran laupeuteen juur Eipä ole verrattava, Eikä edes mainittava.

10. Tuhatta jos suuremmaksi Mailma luotu olisi, Ja sun tuntoos painavaksi Kaikk' sen synnit löyttäisiin, Sittenkään ei, usko se, Herran armo puuttune; Sua rakkautensa kohtaa, Niinkuin liekki palaa, hohtaa.

11. Pidä, Herra, mulle aina Armos ovi avoinna, Että, koska risti painaa, Tunnen rauhas ilolla; Isä, mua rakasta, Suo mun sua rakastaa, Hengelläsi mua hoida, Ett' ei synti valtaa voita!

E. L ö n n r o t jätti v:n 6 pois, joten virsi lyheni 10-värsyiseksi. Pieniä muutoksia tuli jokaiseen uuteen ehdotukseen. Nykyisen muotonsa virsi sai vasta 1886.

Luuk. 15, P. Gerhards Geistl. Lieder s. 289, Wr 243, R 192, Rbg 243, Sr 197, W 249, U 67, 1867: 249, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 392.

254. O Jesus, piinas kautta Ja kuolos katkeran. 17 v.

Tanskalainen n. 1600. Suomennos 1683. K. L. L i n d s t r ö m 1809—1879. E. L ö n n r o t 1802—1884. J u l. K r o h n 1835—1888.

Kingo, s. 221. En skiøn aandelig Samtale mellem Jesum Guds Søn og en arm Synder.

Synderen:

O Jesu for din pine, Og for din uskyldige død, Forlad mig synderne mine, Og fri mig fra den evige død.

Jesus:

2. Kom hid, o synder elende, Mens du bekiender dig, Jeg vil mig til dig omvende, Skue du mit ansigt blid.

Synderen:

3. Jeg haver saa grovelig syndet, Og altid fortørnet dig, Jeg kunde mig ikke omvende, Førend du nu straffede mig.

Jesus:

4. Den straf, som du nu lider, Den er ikke uden legemlig, Jeg dig dermed indbyder, Troe mig ret visselig.

Synderen:

5. Skulde jeg mig altid raade, Da naegtede jeg, at Gud er til, Derfor er det mig stor baade, At du mig spaege vil.

Jesus:

6. Taenk paa den elendige pine, Ja jammer og evige død, Som dievelen skienker sine, Og fører dem til helvedes glød.

Synderen:

7. Jeg skulde mig ellers hovmode Over alle paa jorden boer, Som paafuglen af sine fiere, Og løven af sin styrke og mod.

Jesus:

8. Jeg glaeder mig at du est kommen, Med fader og helligaand, Ja den ganske engleskare Føre dig til det forjette land.

Synderen:

9. Af David, Peder og andre Haver jeg exempel for mig, At jeg skulle til dig gange, O Jesu, hielp du mig.

Jesus:

10. Vaere sig, at du over alle En synder i verden varst, Du maatte mig frelser kalde, Forlad dig paa mig fast.

Synderen:

11. Anden vei kan jeg ikke gange, Om jeg skal himmerig faae, End til dig, som en fattig fange, Lad mig din glaede naae.

Jesus:

12. Du kanst ikke sige med rette, O synder sandelig, At jeg nogen synder forgiette, Som af hiertet kommer til mig.

Synderen:

13. Nei, nei, o Jesu søde, Det haver jeg aldrig hørt; Du hielper alle af møde, Derfor er jeg til dig ført.

Jesus:

14. At mennesken blive fordømte, Aarsagen er ikke hos mig, Thi jeg mit ord lader lyde: Kommer, kommer alle til mig.

Synderen:

15. Lad mig nu blive med alle Din arving i himmerig, Som dig af hiertet paakalde, O Christe, evindelig.

Jesus:

16. Saa sandelig som jeg lever Med fader og den helligaand, Skal du min arving vaere Udi det forjette land.

Synderen:

17. Nu haver jeg seier fanget, Lovet vaere du gode Guds søn, Som hører en synder saa bange, Gud give os den evige løn.

Suomennos ilmestyi arkkivirtenä 1683:

1. O JEsu pijnas kautta, Ja viattoman cuolemas, An andex syndin ja auta, Täs elos ja tuonelas.

2. Tule tän ihminen parca, Cadu sun syndiäs, Ole rohkia ja ej arca, En hyljä sua ijäs.

3. Syndi olen tehnyt aina, Usein sun vihoittan, En itzen hillit taida, Ennen cuin suld rangaistan.

4. Rangaistust cuins kärsit täällä, Se on mailmallinen, Minä armahdan syndisen päälle, Tule tygön ole iloinen.

5. Jos olis mun oma valdan, Nijn kielläisin Jumalan, Vaan HErran vihaa cartan, Hänen eteens cumarran.

6. Ajatell pijnaa ja kipuu, Ahdistust tuska ja vaiva, Cuing helvetis on kitu, Ja pirut alati vaiva.

7. Muutoin minä ylpeilisin, Cuin rikin cucko sulisans ylitz caicken asuvaisten, Cuin lejon hänen väkevydesäns.

8. Minä iloitzen ettäs tulet, Isän ja Pyhän Hengen cans, Ja Engelitten cansa olet, Täs oikias luvatus maas.

9. David, Pietar ja Maria, Mond muut esimerki on meil, Jotc caduit sait armon pian, O JEsu autt mua ja cuull.

10. Vaickas syndi monin kerroin, Olet tehnyt täsä ilmas, Minä olen syndein HErra, Luota mun päällen lujast.

11. En tiedä muuta tietä, Jos taivas olla tahdon, Vaan Christe anna vielä, Sielun taivan ilohon.

12. Et taida sinä mutoin sano, Vaan ettän olen laupias, Jos vaan tahdot minuld ano, Lepyn olen armias.

13. Tott uscon makia JEsu, ettäs olet armias, Autat syndisi joca tiesä, Sill toivoll tulen tygös.
14. Ei ole minun syytä, Ett syndinen duomitan, Vaan tahdon tygön pyytä, Catuvaisi ainoastans.
15. Anna mun pyhädes canssa, Taivan ilos perii, An vältä pirun ansa, Älä minust erij.
16. Niin totta cuin minä elän, Isän ja Pyhän Hengen cans, Nijn totta saat iloo peri, Taivan valdacunnas.
17. Nyt olen minä voiton päällä, Ole kitetty JEsu Christ, Joca autat synnisiä täällä, Taivan iloon vissist.

Virsi otettiin Suomalaisten Sieluntavaraan 1686 vähän muutettuna ja säkeistöt toisin järjestettyinä ja lisättyinä. Pois jätettiin vv. 5, 7, 8. Lisää tulivat W 250:n vv. 5, 7, 14, 15, 16. Siten saatiin W 250:

O Jesu, piinas kautta, Ja viattoman kuolemas, Ann' anteeks' syntin ja auta, Täss eloss' ja tuonelass'. 19 v.

K. L. Lindström korjaili tätä (käsikirj.).

Komitea korjaili edelleen sekä poisti siitä vv. 3—6, 8 ja 9. Siten saatiin ehdotus: **1867: 250:**

Syntinen.
1. O Jesus, piinas kautta Ja kuolos katkeran Suo syntin' anteeks', auta, Eläissän', kuollessan'!

Jesus.
2. Käy tänne, ihmisparka, Ja kadu syntiäs, Pois luotan' älä karkaa, Paranna itseäs!

Syntinen.
3. En syntejäni salaa, Vaan itken vaikeast', Niist' olen vihas alla, Ja kärsin haikeast'.

Jesus.
4. Vaikk' olet syntii tehnyt, En niitä muistele; Pois olen syntis pesnyt; Armooni turvaile!

Syntinen.
5. En tiedä muuta tietä Päästäksen' vaivastan', Vaan tahdon tykös rientää, O Jesus, auttajan'!

Jesus.
6. Tyköni turvaaville Ain' olen armias, Armoa anoville Leppyinen, laupeas.

Syntinen.
7. Tott' uskon, Jesus, että Sä olet laupeas, Ja katsot kurjan hätää; Siis riennän helmahas.

Jesus.
8. Lujana uskoss' pysy, Niin voitat vaivasi; Sanaani tutki, kysy! Se taivaan avaapi.

Syntinen.
9. Hallitse mua aina, O Jesus armoinen, Ja Pyhä Henkes lainaa, Kuin neuvoo oikeesen!

Jesus.
10. Mun armon' aina kestää, Sua Henken' lohduttaa, Ja harhateiltä estää, Kuolossa virvoittaa.

Syntinen.

11. Suo minun pyhäis kanssa Taivaasi periä, Suo vältän pirun ansan, Pois älä eriä!

Jesus.

12. Niin totta, kuin mä elän Isäni kunniassa, Niin totta sult' en kiellä Taivahan iloa.

Syntinen.

13. Nyt olen voiton päällä, Sua kiitän, Jesunen, Sä syntist' autat täällä, Viet viimein taivaasen.

E. Lönnrot palautti W:n vv. 3—6, antaen v. 4:lle uuden sisällön. Virteen tuli siten 17 v. Nykyiseen muotoon virsi tuli seuraavasti: 1683 — v. 1 a, 1867 — vv. 1 bcd, 2, 10, 14, 17. L I 1872 — vv. 3, 9, 12. 1880 — vv. 4—8, 11, 15, 16. 1886 — v. 13.

Virsi on myös käsikirjoituksena Suom. Kirj. Seuran Lönnrotiana 155:ssä irroitettuna 1658:n Manualesta.

Kingo 1812, s. 221, Pontoppidans Ps. B. 1740: 260, W 250, 1867: 250, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

255. Ah, ah kunne kurja kuljen Ah kuin synti vaivaapi. 13 v.

J. Wultejus 1639—1700. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Tukholman Riddarholman kirkkoherra Joh. Wultejus on julkaissut 1685 virren, josta tuli:

Wr 244. Syndaren.

1. Ack hvad skal jag dock begynna? Ack! hur qväljer synden mig? Ack! hur gifver hjertat sig? Ögonen med tårar rinna, Sorg och qvida, pust och gråt Äro mig en daglig låt.

JEsus.

2. Ho är den jag klaga hörer, Den sig jämrar hjertelig, Och så högt beklagar sig, Och därmed mit hjerta rörer? Bårt med sådan klageröst; Här är hugnad, här är tröst.

Syndaren.

3. Ack! at någon ville sända Mig en tröst i hjertat mit, At jag blefve synden qvitt. Ack! hvart ut skal jag mig vända, För min synds orolighet, Som mig gör sorg och förtret?

JEsus.

4. Här är jag, den plägar sända Trösten af barmhertighet Dem, som i sann ödmjukhet Sig botfärdigt til mig vända, Sökande med trona mig, Och med längtan hjertelig.

Syndaren.

5. Ack! hvad är det jag förnimmer? Det ock lisar hjertat mit, Och mig gör all sorgen qvitt: Jag igen min vän här finner, Min vän HErren JEsum Crist, Den jag nu en tid har misst.

JEsus.

6. Synden hade mig bårtdrifvet, Och din missgerning så stor, Jag trifs icke där hon bor: Men nu är det dig tilgifvit, Och jag vänder mig til dig: Håll med trona dig til mig.

Syndaren.

7. Ack, min tro är ganska svager, Ja, en rykand' veka lik. O min Gud, af nåde rik! Om du tvekan ej förtager, Faller jag ur syndsens nöd Visst uti en evig död.

JEsus.

8. Låt ej döden dig förskräcka, Låt ej dina svaga tro Göra dig så stor oro: Jag vill dig med nåd betäcka, Och föröka tron i dig, Att den skall förkofra sig.

Syndaren.

9. Ack, min allrakär'ste Jesu! Stor är min ovärdighet, Större din barmhertighet. Som jag ser, så ljuflig äst du, Att du låter vårda dig Om den, som är ovärdig.

JEsus.

10. Jag är hit i verlden sänder För de ovärdigas skull, Att jag dem skall vara huld. Jag Guds vrede från dem vänder, Gifver dem all salighet, Näde, frid, barmhertighet.

Syndaren.

11. Jesu! ingjut i mitt hjerta, Som bedröfvadt är, din nåd; Var mitt bistånd och mitt råd: Så försvinner syndens smärta, Och Guds vrede lägges ned, Och mitt samvet' får hans fred.

JEsus.

12. Tänk uppå min stora pina, På min sveda, ång'st och nöd, På min bittra korsens död, Som jag led för synder dina; Dermed är betald din skuld, Och min Fader är dig huld.

Syndaren.

13. Tack, min Gud! för denna nåde, Att du hafver tröstat mig. Si! mitt hjerta fröjdar sig. Jag är frälst från syndsens våde. Gud ske pris! nu mår jag väl. Lofva Herran Gud, min själ!

Suomennos ilmestyi 1700:

W 251. Syntinen.

1. Ah, ah! kunkan kurja kuljen! Ah kuink' synti vaivaapi! Sydänt' suru kaivaapi; Vettä vuotavat mun silmän', Itken, vaikiast' valitan, Alat' murheelt' murretaan.

Jesus.

2. Kust' toi kurjan huuto kuuluu? Kuka suree surkiast', Valittaa näin vaikiast'? Jost' mull' liikkuu sydän, sielu: Pois, pois vaikia valitus! Täss' on ilo, lohdutus.

Syntinen.

3. Ah! ett' antais' joku täällä Lohdutuksen mielehen, Pelastais' mun synneistän'. Ah! kunk' itsen käännän vielä, Syntin' rauhan karkottaa, Murheell' raskaall' rasittaa.

Jesus.

4. Minä, minä levon annan, Sulast' armost' suloisest' Sill', kuin katuu sydämest', Ja mun päällen panee turvan, Etsii minua uskolla. Hartaall' sielun halulla.

Syntinen.

5. Kultaisen, ah! kuulen sanan, Virvoittaa se sieluni, Huojentaa myös kuormani, Ystävän nyt löydän armaan' Ystäväni Jesuksen, Kuin pois oli tyköän'.

Jesus.

6. Synti, kuin on tullut kanteeks', Ja sun raskas rikokses Ajoi pois mun tyköäs; Mut nyt on se annett' anteeks', Mä lähestyn sinua, Uskoll' pidä minua.

Syntinen.

7. Ah! on usko heikko aivan, Suitseva se kynttilä; Armahd', Jumalan', vielä! Vahvist' epäilystä vastaan, Etten synnin vaivalta Kuoloon kauhiaan kaadeta.

Jesus.

8. Älä pelkää kuolemata, Eikä uskos heikkous Sinua mahda vaivat myös: Mä sull' tahdon suojan saattaa, Uskos aina lisätä, Ett' se mahtaa enätä.

Syntinen.

9. Ah, Ah, Jesu! armoo täynnäns', Suur' on mahdottomuuten', Armos aivan määrätön, Suloinen sä olet päänäns', Holhot, korjaat mahdotont', Heikkoo, huonoo, voimatont'.

Jesus.

10. Maailmaan tulin minä tänne, Armoo autuast' antamaan Syntisen mahdottoman; Vihan heistä pojes käännän, Tuon heill' armon, autuuden, Rauhan, levon, laupiuden.

Syntinen.

11. Jesu, mieleen murheelliseen Armos ylhäält' vuodata, Neuvoiss', töiss' mua johdata; Niinpä synnin tuskast' pääsen, Lauhtuu viha Jumalan, Tunnoll' rauha tuotetaan.

Jesus.

12. Muista piinaan', kuoloon', vaivaan', Edestäs jonk' kärsein tääll', Rippuissani Ristin pääll', Sill' on täydellisest' aivan Velkas kaikki maksettu, Isän armo ansaittu.

Syntinen.

13. Kiitän, Jesu, iloll' sinua Lohdutuksen edestä, Laulan hyväst' mielestä; Ei sill' synti vaivaa minua. Kiitä, sielun', Jumalat', Kaikk' on hyvin asiat.

E. Lönnrot julkaisi korjausehdotuksen 1865: LWU 251.

Vähäsen muutettuna siitä tuli:

1867: 251. Syntinen.

1. Ah, ah, kunne kurja käännyn, Ah, kuin synti vaivaapi, Suru sydänt' kaivaapi! Tuskissani tuiki näännyn, Öin ja päivin valitan, Itken, huudan, huokajan.

Jesus.

2. Kuka kurja vaikertaapi, Itkee, huutaa, huokailee, Toivotoinna tuskailee, Sydäntäni liikuttaapi? Pois, pois itku, huokaus, Tääll' on turva, lohdutus!

Syntinen.

3. Ah, jos joku voisi vielä Lohduttaa mun mieleni, Ottaa pois mun syntini! Olen siellä taikka täällä, Synti mieltän' rasittaa, Rauhan kauvas karkoittaa.

Jesus.

4. Minulta sä levon voitat, Minä olen armoinen, Syntiäs jos katuen Minuhun sä turvaat, luotat, Mua etsit uskolla, Hartahalla halulla.

Syntinen.

5. Kenen on se armas ääni, Kuin niin sielun' virvoittaa, Surun', huolen' huojentaa? Se on ääni ystäväni, Suloisimman Jesuksen, Turvikseni tullehen.

Jesus.

6. Syntis oli tullut kanteeks, Rikoksesi raskahat Tyköäs mun poistivat; Nyt ne annan sulle anteeks, Tulen turvaks tuskassa, Kuin mun otat uskossa.

Syntinen.

7. Ah, on usko heikko aivan, Kynttiläinen suitsuva; Auta, armias Jumala, Alta epäilyksen vaivan, Ett' ei synti surkeaan Kaatais mua kuolemaan!

Jesus.

8. Älä pelkää kuolemata, Ällös olko levoton, Vaikka uskos heikko on! Minä sulle voimaa saatan, Uskoasi vahvistan, Epäilyksen hajoitan.

Syntinen.

9. Ah, ah Jesus, armon lähde, Jesus armas, suloinen! Suur' on mahdottomuuten', Mutta laupeutes tähden Kuitenkin sä minua Muistat, holhoot huonoa.

Jesus.

10. Siksi tulin maailmahan, Vaivaisia korjaamaan, Köyhiä vapahtamaan, Vihan alta auttamahan, Tuomaan armon, autuuden, Rauhan, levon, laupeuden.

Syntinen.

11. Armos, Jesus, anna vuotaa Murheellisen mielehen; Nyt ja aina autellen Rauha tunnolleni tuota, Päästä synnin tuskasta, Isäs vihan uhkasta!

Jesus.

12. Edestäsi tuskan, vaivan, Kivun kärsein katkeran, Kovan ristin kuoleman; Sillä ompi velkas aivan Täysin määrin maksettu, Isän armo ansaittu.

Syntinen.

13. Ilolla nyt, Jesukseni, Kiitän lohdutuksestas, Ylistän sun armoas, Kuin mun päästit synneistäni; Kiitä Herraa, sieluni, Kaikk' on hyvin asiani!

Nykyisessä ovat vv. 1, 2 pääasiassa L I:n mukaan, vv. 4, 7, 10, 11 vuoden 1880 ehdotuksen mukaan ja muut osittain kummastakin.

Wr 244, R 177, Rbg 244, Sr 206, W 251, Tähti 1865: 10, LWU 251, 1867: 251, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 300.

256. O Jesus, sulho suloinen, Sydämen' ilo ijäinen. 6 v.

Lauritsa Isakinpoika Harikkalasta 1661. E. Lönnrot 1802—1884.

Virsi on Lauritsa Isakinpojan Harikkalasta 1661 mukailema latinalaisesta Jesu dulcis memoria, katso nyk. 192 ja 244. Tekijä on „arvattavasti Uudenkaupungin pormestarin Isacus Nicolai de Haricalan poika" (J. Krohn, Suomenkielinen Runollisuus Ruotsin vallan aikana, s. 81). Harikkala on maatila Kalannissa (Uudellakirkolla)

Uudenkaupungin lähellä. E. Lönnrot on virren ottanut julkaisusta „Seitzemen Uutta Hengellistä Wirtä" 1683 (Sama kuin: Neljä Jumalista Wirttä, Ensimmäinen: Luojan Laupian lijton perän, toinen: Jesuxen muisto iloinen . . . . Prändätty Vuonna 1661. Nimi tulee akrostikonina näkyviin virressä Luojan Laupian lijton perään):

1. JEsuxen muisto iloinen, On sydämelle suloinen, Makiamb cuin huulden hunaja Caunimmast candeletta cumaja.
2. Eij veisata suloisembaa, Taicka cuulla caunehembata Eij ajatella callimbata, Cuin JEsust Jumalan Poica.
3. Se Nimi on voimallinen, taivas, Maasa cunnialinen, Jong ainoan cautta annetan, Armo ja autuus cannetan.
4. JEsus turva catuvaisten, Armollinen on anovaisten, Edesvastaja etziväisten, Lohdullisin löytäväisten.
5. Eij kieli taida kerrata, taick kirioituxist verrata, Mutt coetellut coht tietä, Mit on händ racasta rietä.
6. JEsus sydämen makeus, Ilon alcu, mielen valkeus, Hän caiken ilon ylitz käy, Vaick eij nijn caikille näy.
7. JEsus cunnian Cuningas, Voiton HErra Taivaas ja Maas, Sielulle Sangen suloinen, Itkeväisille iloinen.
8. JEsus Sielun isoi ilo, sekä sielun makia elo, Crunu päänänsä Cunnian, Vaivois vahva vapahtajan.
9. JEsus rackaus iloisin, Sielul on suurest suloisin, Tuhat kerta kelvollisin, Omal tunnol onnelisin.
10. Jesus ombi armon Aitta, Joca meille Taivan laitta, Elämän lähde loppumatoin, Paradisi puuttumatoin.
11. Jesus laupius loppumatoin, Sielun pito puuttumatoin, HErra Taivast caickein hyvin, Lunastaja tosin luin.
12. O Jesu pyhä puhdistus, Ja uscollisten udistus, Sinä tääll täytät suloisest, Sydämen iloll iloisest.
13. Cosc eij kielen taida puhuu, Eikä huulen täydest huhuu, En sijs cuitengan vaikene, Rackaudesta raukenen.
14. Rackaudes ijät pysyy, Jota eij mailma kysy, Mutt mulle JEsus mesi on, Elämän leipä iong uscon.
15. Jesust minä etzin kynelill, Ilost itkeväisill Silmill, Polvillen panen rackahast, Halajan händä hartahast.
16. Jesust minä halajan hartahast, Huocaan hänen peräns rackahast, Coscas mun iloll iloitatt, Casvoillas caunix caunistatt.
17. Rucouxen hänell cannan, Kyyneleillä suuta annan, Ettet mull syndij soimaisi, Vaan autuun armost annaisi.
18. Tään hänen pijnans päättäpi, Verens viatoin näyttäpi, Jong cautta me lunastettin, Synnin siteistä päästettin!
19. JEsu racas JEsu Pyhä, Huocavaisten toivo hyvä, Itkeväisten isoi ilo, Uscovaisten usi elo.
20. Jotck makiuttas maistavat Ilost enämmin isovat, Jotc sua juovat, janovat, Tygös tääld pojes pyytävät.
21. Cosca sinua sydän maista, Silloin sijnä totuus paista, Vääryys sijt vissist vähene, Rackaus ratki lähene.
22. Onnelinen on se totta, Joca sinun vastan otta, Sen sielun sinä ravitzet, Ja tarpet caicki taritzet.
23. O! onnetoin on se oria, Joca ombi ylen coria, Ettei hän sanastas huoli, Jong edest cuitengin cuolit.
24. JEsu cunnia Engelein, Corvisa candell caunehin, Suusa on suloisin mesi, Sydämes elämän vesi.

25. Hyvä on minun rakasta, JEsusta aivan armasta, Mitä minä etzin enämbi, Aldis mull autuus ombi.
26. Cusa olen cusa culjen Sinua alat etzi mielen, Sit cuin sun löydän suloisen, Olen minä aivan iloinen.
27. Cosca sun kijnni pitä saan, Nijn minä tulen Isän maan, Onnelinen olen aina, Tähän taivasta armos laina.
28. Sinun peräs mielen palaa, Sinua sielun aina halaa, Sinull JEsu suuta annan, Rackauden tygös cannan.
29. Jota etzin jo nyt näen, Händä kijni pitä käen, Etten rackaudest raukeis, Engä sijtä sillen laukeis.
30. Tai rackaus ratki palaa, Hartahasti sinua hala, Makiammast mettä maista, Palavammast vijnaa paista.
31. O sitä suloist sytytyst, O sitä paistet palavaist O sitä vissi virvoitust, Cuin on ratk racasta Jesust.
32. Joca JEsust näin racasta, Oikiast uscosta vahvasta, Taa rackaus eij ratc rauke, Eikä perät pojes lauke.
33. Eij se cuollesacan puutu, Eikä myös tyhiaxi muutu, Vaan palavammast paistapi, Makiammax myös maistapi.
34. O JEsu caunis cuckainen, Neitzen Marian Poicainen, Uscolisten Sieluin Ylkä, Joit ett sinä pojes hylkä.
35. Sun rackaudes on ottanut, Sielun sisäll, ia tuottanut Virvotuxen vaivois vahvan, Täällä tuskis minull turvan.
36. O minun mielen isoi ilo, Rackaudeni runsas elo, Sinä minun corkia cunnian, Sulle sanon Hosianna.
37. Ole JEsu minun cansan, Etten tulis pirun ansan, Valkeudellas valaise, Sivilläs minua suojele..
38. Tule tänne, minun turvan, Joca poistit pirun murhan, Nyt istut Isän oikial Kädel suurella cunnial.
39. Cungas culjet sinne tulen, Peräs pyrin vaicka cuolen, sielun sinun huomas annan, Corkian cunnian sinull cannan.
40. Ach JEsuinen minun Ylkäisen, Pysy minun Sieluni sulhaisen, Älä minust erkane murhees muskin, Tule tygöni tuimis tuskis.
41. O ole JEsu minun ilon, Eläis cuolleis minun elon, Lujast an mun pitä lijtos, Sinun olcon suuri kijtos. Amen.

E. Lönnrot muovaili sen uuteen asuun 1869:

L 50: 7. O Jesus, pyhä puhdistus, Ja uskovaisten uudistus, Sä sielun sulho suloinen, Sydämen ilo ijäinen!
2. Nimelles maassa, taivaassa Ei löydy vertaa voimassá, Sen kautta meille kannetaan Armo ja autuus annetaan.
3. Ei taida kieli kertoa, Ei veisun ääni vertoa, Kuin herttainen ja suloinen On Jesus sielun sulhonen.
4. Sä Jesus mielen valkeus, Sydämen ilo, makeus, Ravitset, ruokit sieluni Ja täytät kaikki tarpeeni.
5. Ken rakkauttas tuta saa, Se tykös täältä halajaa, Ken sinun vaan on löytävä, Sit' ei maailma miellytä.
6. Hyvä on aina rakastaa Jesusta aivan armasta, Ja viettää hänen seurassaan Iloista aikaa ainiaan.
7. Se rakkaus ei raukea, Ei kuollessakaan taukoa, Vaan palavammin paistaapi Makeammalta maistaapi.
8. O Jesus, kaiken aikani Armollas asu kanssani, Valollas mua valaise, Siivilläs varjo suojele!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1872: L I 251 c, lukuun ottamatta 4 ab:ta, joista a on vuodelta 1880 ja b 1886.

Neljä Heng. Virttä 1661, J. Krohn, Suomenkielinen Runollisuus Ruotsinvallan aikana, s. 81, L 50: 7, L I 251 c, 1880: 251 b, 1883: 251 b, nyk. 192, 244.

257. Vapahtajani Jesus on Mull' ilo, riemu verraton. 8 v.

Martin Behemb 1557—1622. Abraham Frosterus 1714—1766. Elias Lönnrot 1802—1884.

Saksalainen pastori Martin Behemb on julkaissut virren:

Freylinghausen: 561. HERR JESU CHrist, mein's lebens Licht, mein höchster Trost, mein' Zuversicht! auf erden bin ich nur ein gast, und drückt mich sehr der sünden last.

2. Ich hab vor mir ein' schwere reis', zu dir ins himmlisch' paradeis, du ist mein rechtes vaterland, daran du dein Blut hast gewandt.

3. Zur reis' ist mir mein Hertze matt, der leib gar wenig kräfte hat: allein mein' seele, schrey't in mir: HErr hol' mich heim, nimm mich zu dir.

4. Drum stärck mich durch das leiden dein in meiner letzten todespein: dein blutschweiss mich tröst' und erquick': mach' mich frey durch dein' band und strick.

5. Dein backen-streich und ruthen frisch der sünden striemen mir abwisch': dein hohn und spott, dein' dorne-kron lass seyn mein' ehre, freud und wonn'.

6. Dein durst und gallentrank mich lab', wenn ich sonst keine stärckung hab': dein angstgeschrey komm mir zu gut, bewahr' mich für der höllen-glut.

7. Die heiligen fünf wunden dein lass mir rechte fels-löcher seyn, darein ich flieh' als eine taub', dass mich der höll'sche weih' nicht raub'.

8. Wenn mein mund nicht kan reden frey, dein Geist ist meinem hertzen schrey: Hilf, dass mein' seel den himmel find', wenn meine augen werden blind.

9. Dein letztes Wort lass seyn mein licht, wenn mir der tod das hertz zerbricht; behüte mich für ungeberd', wenn ich mein haupt nun neigen werd'.

10. Dein creutz lass seyn mein'n wander-stab, mein' ruh und rast dein heil'ges grab: die reinen grabetücher dein lass meine sterbe-kleider seyn.

11. Lass mich durch deine nägel-maal erblicken die genaden-wahl: durch deine aufgespalt'ne seit' mein arme seele heimgeleit'.

12. Auf deinen abschied, HErr, ich trau', drauf meine letzte heimfahrt bau': thu mir die himmels-thür weit auf, wenn ich beschliess' mein's lebens lauff.

13. Am jüngsten tag erweck' mein'n leib, hilf, dass ich dir zur rechten bleib, dass mich nicht treffe dein gericht, welch's das erschrecklich urtheil spricht.

14. Alsdenn mein'n leib erneure gantz, dass er leucht', wie der sonnen glantz' und ähnlich sey dein'm klarenleib', auch gleich den lieben Engeln bleib'.

15. Wie werd ich denn so fröhlich seyn, werd singen mit den Engelein, und mit der auserwählten schaar ewig schauen dein antlitz klar.

Virrestä on ainakin kaksi suomennosta:

1) Lohtajan kirkkoherran Jaakko Frosteruksen 1762: Jesu minun hurscauden, Mun turvan, elon autuden. 14 v. 2) Turun Tuomiokapitulin notarion Abraham Frosteruksen 1765. Viimemainittu suomennos tuli nykyisen virtemme suomenkieliseksi alkupohjaksi: Cuusi Hengellistä Virttä, — — Suomexi käätty A. F.(rosterus). Turusa 1765: Cuudes:

1. Vanhurskauden Jesus on, Vahva turvan, elon, ilon, Tääll ollesani outona Hän minun pitä omanans.
2. Tuscainen matk' on edesän, Cuollon cautt' mennä elämään; Vaan Jesu cuollos hiki suur Sen matcan keviäx teki juur.
3. Sijs mua heickoo vahvista, Cosc' tuonen tuscat ahdista; Mua silloin opet' huutamaan: Nyt pelast' Jesu auttajan.
4. Tääld päästäxeni surman tield, Ja tygös tulla pahald' sääld: Sun Veri hikes, campaus, Mull paras olcon lohdutus.
5. Sun corvapuustis Jesu Christ Mun häpiän cannoit totisest; Mull cunniax' pilcka-cruunus on, Sijs en mä tule duomioon.
6. Sun sielus jano suruinen, Sun saatu juomas myrckyinen, Sun huutos, itcus, rucous Mul olcon paras lohdutus.
7. Sun monet Haavas veriset Mull cuollos olcon levitett, Joihin cuin picku linduinen, Mä kätken sielun vaivaisen.
8. Ja ehk' en voisi puhua, Mun suures kuollon tuscasa, Sun Henges cuiteng' minusa Huutacoon: Abba pelasta!
9. Mua epäiluxest varjele Ja pirun candeest suojele; Sun vijmeis sanas voimasa Ann' minun nucku rauhasa.
10. Viel' ollesani olcon tääll' Sun ristis sauvan joca tiell' Sun veres paras puhdistus, Sun Haavas turvan, pelastus.
11. Sun Sielus pyhis kivuisa, Ja suures Veres hiesä, Mull autuudeni vacutus' Ja vahva ombi perustus.
12. Mun ruumin vijmein haudasta Luun myöskin vedät tomusta; Mun panet oikiall puolelles, Saattaxes iloos ijäisest.
13. Silloin vast Rumijn kircastu, Loista paremb cuin Auringo; Sill sinun kirckaudesas Mä olen sinun muodosas.
14. Ah! cuing' mä silloin Casvojas Saan catzoo iloll' riemusas, Ja Pyhäis joucos Taivaisa Huuta, veisa Hallelujah.

E. Lönnrot laati sen uuteen asuun: 1869:

L 50: 11. Vanhurskauden Jesus on Mull' ilo, turva ponneton; tääll' ollessani outona Hän mua holhoo, lohduttaa.

2. Tukala, ahdas on se tie, Kun kuolon mailt' elohon vie, Kuitenki kuolo Jesuksen Juur suloiseksi saatti sen.
3. O Jesus, auta, vahvista Mun tätä tietä ahdasta Sun luokses täältä kulkemaan, Ei matkallani uupumaan!
4. Sun ristis olkoon sauvanan' Tukena heikkoudessan', Sun veres sielun puhdistus, Sun kuolos uskon uudistus.
5. Sun monet syvät haavasi Mull paras olkoon suojani, Joihin kuin lintu poikansa, Mä sielun kätken vaaroissa.
6. Synnistä mua varjele, Epäilyksestä auttele; Viimeisen sanas voimassa Suo vihdoin nukun rauhassa.
7. Sieluni ota suojahas Ja yhdistä se voimallas Ruumiinsa kanssa jällehen Kirkastettuna nousnehen!
8. Mun anna sitte kasvojas Katsella kirkkaudessas Ja valituites seurassa Sua ylistellä taivaassa!

E. Lönnrot korjaili sitä edelleen: L I 251 d. Varsin pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 2853, Freylinghausen 1721: 561, Pipping 1029, 1089, L 50: 11, L I 251 d, 1880: 251 c, 1883: 251 c.

258. Jesus, paras ystäväni, Jonk' ei ole vertaista. 3 v.

Jakob Arrhenius 1642—1725. Erik Cajanus 1675—1737.

Ruotsalainen historian professori Jakob Arrhenius on Rom. 8:n johdolla julkaissut virren:

Wr 245. JEsus är min vän den bäste, Hvilkens like aldrig är; Skal jag då så med de fläste Öfvergifva honom här? Ingen skal mig kunna skilja ifrån den mig har så kär: En skal vara bägges vilja, Altid här och evigt där.

2. Han har döden för mig lidit, Ingen skal fördöma mig: Hos sin fader för mig bedit, Det mig gagnar eviglig. Ho är då som vil förklaga Den han sjelf utkorat har? Ho vil ifrån honom draga Den han har i sit försvar?

3. Jag är viss och där på liter, Hvarken lifvet eller död, Mig ifrån min JEsu sliter: Änglar, höghet eller nöd, Djuphet eller annat mera, Vare kommand' eller när, Skal mig från Guds kärlek föra, Som i JEsu Christo är.

Suomennos ilmestyi 1701:

W 252. Jesus ystävän on paras, Jonk' ei vertaa löydy viel'; Pitäiskö mun joskus vaarass' Häntä hylkäämähän tääll'? Ei kenkään pois minua viene Minun rakastajastan', Yksi meidän tahtom' lienee, Tääll' ja ijäisesti ain'.

2. Hän edestän' kärsei kuolon, Nyt kenk' minua kadottaa? Isän viel' rukoilee tykön', Ja mun vanhurskauttaa. Ken siis tahtoo kantaa päällen Sen, kuin hän on valinnut? Hukuttaa ken taitaa hänen, Jonk' on suojaans' ottanut?

3. Vakaisest' siis siihen luotan, Ettei kuol' eik' elokaan Eroita mua Jesuksestan', Ei enkelit, hädätkään; Eikä mikään luoduist' muista, Nykyisist' taikk' tulevist', Pois mua Jumalastan' suista, Rakkahasta Jesuksest'.

K. L. Lindström laati korjausehdotuksen, joka ei kuitenkaan tullut käytäntöön.

Komitean ehdotus oli:

1867: 252. Jesus paras ystäväni, Joll' ei ole vertaista; Taitaisinko eläissäni Hänen koskaan unhottaa? Pois ei kenkään mua viene Minun rakastajastan'; Yksi tahto meillä lienee Nyt ja ijäisesti ain'.

2. Edestän' hän kärsei kuolon; Ken nyt minun kadottaa? Rukoilee viel' Isän luona, Ja mun vanhurskauttaa; Ken siis tahtoo kantaa päällen', Kuin hän on mun valinnut, Hukuttaa ken taitaa hänen, Jonk' on suojaans' ottanut?

3. Vakaisesti siihen luotan, Ett' ei kuolo, elokaan Eroita mua Jesuksestan', Ei enkelit, hädätkään; Eikä mitkään luoduist muista, Nykyiset tai tulevat, Mua Jumalastan' suista, Jesuksesta rakkaasta.

E. Lönnrotin ehdotus oli aluksi:

Lisäys 1868: 443. Jesus yksin ainiansa Paras ompi ystävän'; Kuinka siis maailman kanssa Voisin hänen hyljätä! Eipä vaan minua viene Kenkään ystävästäni, Yksi mieli meillä lienee Täällä ja ain' ijäti.

2. Kuolemaan hän edestäni Meni, täytti tuomion, Sovitti mun synneistäni Isäns' armosuosioon; Ken nyt tuomita mun voisi, Kuin hän maksoi velkani, Ken mun ottaisi ja veisi Pois lunastajaltani!

3. Mailman vihat, vainot, soimat Ei voi meitä eroittaa, Ei elon, ei kuolon voimat Väliämme vieroittaa; Ei myös ajat, eikä mitkään, Mitä ajatella vois, Ei sais taivaan enkelitkään Mua Jesuksesta pois!

Tämän Lönnrot kuitenkin jätti käyttämättä, korjaili sen sijaan edellistä, Komitean laatimaa ehdotusta: L I 252, L II. Lönnrotin kuoleman jälkeen 1884 painetussa „Elias Lönnrotin viimeiset korjaukset Wäliaikaiseen Suomalaiseen Wirsikirjaan" sivulla 38 lausutaan: „Tämän virren korjaus on Lönnrotin viimeinen kirjoitustyö. Hän kirjoitti sen eri paperilipulle. Tähän uupuu hänen kätensä." Lönnrotilta virsi jäi silloin tähän muotoon:

L III: 252. Jesus ystävän' on paras, Jonk' ei ole vertaista, Hyväntekiäni harras, Hänt' en koskaan unhota; Eipä vaan minua viene Kenkään ystävästäni, Yksi mieli meillä lienee, Yksi tahto ijäti.

2. Hän mun kärsei puolestani Kuolon kovan, kauhian, On nyt edesvastaajani Ja vanhurskauttajan'; Ken nyt kanteen alle saattais Hänen valitsemansa, Hukuttaa ken mua taitais Jesukseni suojassa!

3. Ei voi vallat, korkeudet, Ei elo, ei kuolokaan, Ei enkelit, herraudet Jesuksest' mua erottaa; Ei nykyisist' olennoista, Eikä tulevaisista Mikään voi minua poistaa Jesuksestan' rakkaasta.

Komitean ehdotukseen 1867: 252 tuli varsin vähän muutoksia.

Rom. 8, Wr 245, R 213, Sr 207, W 252, Tähti 1866: 24, L 86: 84 B, 1867: 252, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Lisäys 1868: 443, R 1936: 120.

259. Jesus ilon', elämäni, Jesus, korkein kunnian'. 7 v.

Isak Ervast 1700—1757. E. Lönnrot 1802—1884.

Turun kappalainen, sittemmin Kemin kirkkoherra ja lääninrovasti Isak Ervast julkaisi Ahasver Fritschen Rukouskirjan lopussa virsiä 1732. Tämä virsi julkaistiin paitsi siinä, myös arkkivirtenä 1744, 1794, 1828. (Katso nyk. 440):

1 Jesu! ilon' elämäni, Jesu! minun kunnian', Minun paras tavaran', Korvaas ota kurjan ääni, Koska laaksoss' kyynelten Tykös, Herra! huutelen.

2. Ihmiset muut rakastavat, Mitä turhuutt' maailma Edestuopi kamala, Haluisesti noudattavat kultaa, rahaa, kunniaa; Jesus vaan mull' tavara.

3. Uskovaisten kaikkein pitää Murheen laaksoss' kärsiä Ristii, pilkkaa, häpiää; Kuitenk' on mull' ilo siitä, Että kaikki muutetaan Iloon suureen taivahan.

4. Vaikka vielä minua vainoo, Viekas häijy maailma, Saatana myös kavala, kuitenk' olet Jesu ainoo Minun sielun' lohdutus. Pois siis vaikea valitus.

5. Tykönäs', o Jesu rakas! Taidan olla turvassa, Levoss', suuress' ilossa, Apu olet joka paikass'; En siis surmaa kuoleman, Pelkää julmuutt' saatanan.

6. Vuodatella kyyneleitä Saamme täällä yltäisest', Murhettii myös sydämest'; Kuitenk' lohduttaa se meitä, Ett' ne ovat luetut, Leiliin Herran korjatut.

7. Autuas siis kuin Herraan luottaa, Häll' on ilo suuri tääll', Suuremp' vielä taivaan pääll', Herra hänell' avun tuottaa Elämäss', ja kuolemass', Vierahass' ja Isän maass'.

8. Ja kuin vihdoin viimein tulee Hetki, kova kuoleman, Minua täältä ottamaan, Sielun' huuto silloin kuule, Vahvist', auta, iloisell' Poijes nukun sydämell'.

E. Lönnrot korjaili tätä: Tähti 1864: 52, LWU 267 F, Lisäys 1868: 440. Siinä oli 6 säkeistöä. V. 1872 E. Lönnrot lisäsi siihen säkeistön: „Täällä aina vaivaa meitä". Siten tuli:

L I 252 c. Jesus, ilon', elämäni, Jesus, korkein kunnian', Rikkauteni, tavaran', Korviis ota kurjan ääni, Koska mailta kyynelten Tykös, Herra, huutelen!

2. Täällä aina vaivaa meitä Murhe, pelko, ahdistus, Synnin suru, kauhistus, Josta kyllin kyyneleitä Sielu surkeudessaan Vuodattaapi vaivoissaan.

3. Joskin moni noudattaapi Mielellänsä maailmaa, Katoovaista, kavalaa, Halajaapi, harrastaapi Riistaa, kultaa, kunniaa, Suo mun sua noudattaa!

4. Tykönäs, o Jesus, aina Sieluni on suojassa, Rakkahassa rauhassa, sydäntän' ei pelko paina, Eikä juonet saatanan, Viha, vaino maailman.

5. Vaikka usein kyllä saamme Kyyneleitä vuodattaa, Kuitenkin se lohduttaa Meitä täällä murheissamme, Ett' on kerran loppuva, Iloks itku muuttuva.

6. Autuas, ken Herraan luottaa! Häll' on rauha eläissään, Rauha täältä lähteissään: Herra hälle turvan tuottaa, Antaa armon, autuuden, Rauhan ijankaikkisen.

7. Avukseni, Herra, tule Eläissäni ainiaan, Ja kuin kutsut kuolemaan, Sielun' huuto silloin kuule, Korjaa mailta kyynelten Ilohos ijäisehen!

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Ahasver Fritschen rukouskirja, Tähti 1864: 52, LWU 267 F, Lisäys 1868: 440, 1871: 443, L I 252 c, 1880: 252 b, 1883.

260. Jesus, sanallas sä sielun' Ravitset, sen täytät haluin. 9 v.

Joh. Flittner 1618—1678. Erik Cajanus 1675—1737.

Pommerilaisen Grimmenin diakoni Joh. Flittner julkaissut 1661:

Beckman, s. 529. JEsu meiner seelen weide, JEsu allerhöchste freude, Alles find ich stets bey dir, JEsu bleibe stets bey mir.

2. Zwar ich mich unwürdig achte, Wann ich mich nur selbst betrachte. Ach ich seuftze für und für: JEsu bleibe stets bey mir.

3. Bleib, erlöser, bey mir schwachen, Weil der teufel seinen rachen Wider mich auffspert allhier, Jesu, bleibe stets bey mir.

4. Doch, es muss der teufel weichen, Und in seinen abgrund schleichen. Ach du meiner seelen zier, Jesu, bleibe stets bey mir.

5. Weil ich nun in sünden schwebe, Und der bösen welt nachlebe, Ja ich möcht verderben schier, JEsu, bleibe stets bey mir.
6. Ey so kan ich nicht verderben, Werd einmahl den himmel erben, Weil ich seufftze für und für: Jesu bleibe stets bey mir.
7. Ach mein liebster Jesu bleibe; Von mir alles böses treibe; Ach ich wünsche mit begier: Jesu bleibe stets bey mir.
8. Wirst du, liebster Jesu, bleiben, Deinen Geist stets in mir treiben, Ey so kan ich sagen hier: JEsu, bleibe stets bey mir.
9. Also werd ich selig fahren, Zu den grossen engelschaaren, Jesu, dieses sag ich dir: Bleibe du nur stets bey mir.

Jacob Arrheniuksen ruotsinnos 1691:

Wr 246. JEsu, du som själen spisar Med dit ord, och nåd bevisar, Alt godt finner jag hos dig. Blif, o JEsu städs hos mig.
2. Sant är, när jag vil besinna, Kan jag mig ej värdig finna; Men jag hoppas uppå dig. Blif o JEsu, städs hos mig!
3. Blif mig när, ty jag är svager, At ej satan mig bedrager; Ty jag hoppas uppå dig. Blif, o JEsu, städs hos mig!
4. Lät den onde från mig vika, Och til helfvetet åter fika; Ty jag tröstar uppå dig. Blif, o JEsu, städs hos mig!
5. Fast än jag i synden sväfvar, Ofta mot din vilje sträfvar, Jag dock ej förgäter dig. Blif, o JEsu, städs hos mig!
6. Intet skal mig här fördärfva, Himmelriket får jag ärfva; Ty jag hoppas uppå dig. Blif, o JEsu, städs hos mig!
7. Värdes, JEsu, när mig blifva, Och alt ondt långt från mig drifva; Ty jag håller mig til dig. Blif, o JEsu, städs hos mig!
8. När du, JEsu, när mig blifver, Med din Ande städse drifver, Si, så kan jag tröstelig Säga: JEsus är när mig.
9. Får dock salig hädanfara Ändtlig til din Ängla-skara, Och där evigt prisa dig. Blif, o JEsu städs hos mig.

Suomennos ilmestyi 1701:

W 253. Jesu, sanallas sä sielun Ruokit ja sen täytät halun, Annat armon, autuuden; Asu, Jesu, tykönän'!
2. Tosin minä kyll' sen tunnen, Etten ole mahdollinen; Kuitenk' sinuun turvannen, Asu, Jesu, tykönän'!
3. Ole kanssan', ettei saatan' Minua heikkoo pettää saata, Sinuun toivon liittänen, Asu, Jesu, tykönän'!
4. Puolestan' pois poista pirut, Helvettiin tee heille kiirut' Sinuun aina luottanen, Asu, Jesu, tykönän'.
5. Syntinen ehk' raukka olen, Tahtoos vastaan usein teen, En sust' luovu sentähden, Asu, Jesu, tykönän'!
6. Vahinkoo ei minull' kukaan Tee, mä saan perii taivaan, Sinuun toivon' kiinnitän, Asu, Jesu, tykönän'!
7. Pysy läsnä, Jesu rakas! Pahuus minust' karkot' kauvas, Sinuss' aina rippunen, Asu, Jesu, tykönän'!
8. Kosk' on Jesus minua läsnä, Hallitsee mun hengellänsä, Niinpä riemull' sanonen: Asu, Jesu, tykönän'!
9. Niin myös autuaast' täältä kuljen, Enkelein kanss' seuraan tulen, Siell' ijät' sua kiittänen, Asu, Jesu, tykönän'!

K. L. Lindström korjaili virttä (käsikirj.). Komitea, lähinnä E. Lönnrot, teki siihen muutoksia. Siitä tuli:

1867: 253. Jesus, sanallas sä sielun' Ruokit ja sen täytät halun, Annat armon, autuuden. Asu, Jesus, tykönän'!

2. Tosin kyllä minä tunnen, Ett' en ole mahdollinen; Sinuhun mä turvannen. Asu, Jesus, tykönän'!

3. Ollos kanssan', ett' ei saatan' Mua heikkoo pettää saata; Sinuun toivon' liittänen. Asu, Jesus, tykönän'!

4. Pirut puolestani poista, Helvettihin heitä suista; Sinuun aina luottanen, Asu, Jesus, tykönän'!

5. Syntivelkan' tunnen raskaan, Usein teen mä tahtoos vastaan; Sinust' enpä luovu, en. Asu, Jesus, tykönän'!

6. Kenpä mua saattais vaivaan? Periä mun annat taivaan; Sinuun toivon' kiinnitän. Asu, Jesus, tykönän'!

7. Pysy läsnä, Jesus rakas, Pahuus kaikki poista kauvas! Sinuss' aina riippunen. Asu, Jesus, tykönän'!

8. Kosk' on Jesus mua läsnä, Hallitsee mun Hengellänsä, Riemulla mä sanonen: Asu, Jesus, tykönän'!

9. Niin täält' autuaasti kuljen, Enkeleitten seuraan tulen, Jossa sua kiittänen. Asu, Jesus, tykönän'!

Nykyisen muotonsa virsi sai vasta 1886.

Wr 246, R 205, Sr 208, Rbg 246, W 253, U 186, 281, 1867: 253, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 370.

261. O Jesus, armon ruhtinas, Sua kiitän hartahasti! 7 v.

Abr. Achrenius 1706—1769. E. Lönnrot 1802—1884.

Nousiaisten kirkkoherran Abraham Achreniuksen virsi, ilmestynyt arkkivirtenä:

„Siitä hirmuisesta ja surkiasta Maanjäristyxestä Lisabonin Suuresa Pääkaupungisa Portugalin Valdakunnasa: Pyhäin Miesten päivänä eli 1. p. Marras kuusa 1755. Sen syndisen mailman varoituxexi, ja herätyxen ylöskehoituxexi, kokoonpandu, ja ensin kevällä kahdexasa virresä präntiin annettu, vaan Syys kuusa kahdella virrellä lisätty ja enätty, Vuonna 1756. Abraham Achrenius." Kymmenes Virsi. Jumalan Lasten Kiitos ja Uskon Vahvistus:

1. O Jesu! Jesu suloinen, Kuing sinu mahdan kiittä, Sä henges annoit edestän; Mä mahdan yhteen liittä, Mun sydämeni lastes kansz', Kiittämään Jesust: uskostans Sen joka sielu tehkön.

2. Kuin armon ovat maistanet, Jesuxen Verest kallist: Siin päästön synnist löytänet; Viel rakas Jesu vallitz, Et sinun Veres puhdista, Mun aina synnin vioista, Ja mielen uudistapi.

3. Ett usko selvis sydämes, Juur vahvax uskalluxex: Ett rakastaisin sinun ties, Mun sielun virvotuxex: Sill se kuin tielläs vaelda, Se aina lohdutuxen saa; Sill sinä olet lässnä.

4. Jos pimiäs laaxos vaellan, Kuin Jesus on mun kanssan, En pelkä silloin vainojan, Hän otta olallansa: Sen radollisen vahvistat, Ja tuet turvat, valistat Myös kaikki pimeydet.

5. Sinus en pelkä mitäkän Jos koko mailm' hukkuis, Ja vuoret vajois merehen, Ja synnin orjat nukkuis, Jumalan duomiois hirmuisis: Sill Jesuxeni haavat viis Ne ovat minun linnan.

6. Jos meri pauhais lainehdis, Ett siitä pauhinasta Kaikk mäet, vuoret vapisis, Ja kukistuisit maasta: Niin kuiteng Herran kaupungi, Ei hämmästy täs tulevii, Virtoinens ihastupi.

7. Se kaupung, jonga rakenda Elävist kivist aina, Jumal kuin vuoret murenda, Lapsillens voimaa laina, Ettei autuuttans laimiin lyö, Kuin ne joil mailmast on työ, Ja Autuuns unhottavat.

8. Jesus on minun Kallion, Ja Kulma Kiven paras, Hän on kaikk minun Ansion, En pelkä misän vaaras: Kuin Jesus minun vahvista, Ja hengen voiman uudista; Siis Hänell Kiitos olkon!

9. Mun sielun Herraa kiittäkön Rukouxill ja Veisull, Jesuxeen itzens liittäkön, Autuuden kallil reisul; Sull Jesu kiitos ainian, Kiitetty Herra Jumalan, Nyt ja ijäisest! Amen.

J. Tengström laati tästä U 192:n. Se ei tullut käytäntöön.

E. Lönnrot muodosti virren uudelleen 1865: LWU 267 G:

Lisäys 1868: 441. O Jesus, Jesus laupeas! Sinua kiittää mahdan Sun aina läsnäolostas, Kuin parhain voin ja taidan; Se, ken sun teilläs vaeltaa, Hyvissä turvin olla saa, Kuin sinä olet kanssa.

2. Mä yönkin pimeydessä Sun, Jesus, seurassasi, Ja korven synkeydessä Vaellan turvissasi; Mua vaaroissa sä varjelet, Valollas täytät, valaiset Pimeimmätkin rotkot.

3. En sinussa mä pelkäisi, Jos mailma kaikkinensa Hukkuis ja vuoret vajoisi Maan alle juurinensa; Mull' ompi tuki, turvani, Liikahtamaton linnani Sun, Jesus, haavoissasi.

4. Maan alus mahtais vaipua, Ja siitä pauhinasta Kaupungit vahvat kaatua Ja kukistua maasta; Kukistumatta kuitenki On aina Herran kaupunki Pysyvä paikallansa.

5. Se kaupunki on turvana, Varana armolasten, Siin' ompi armas asua, Hyv' olla uskovaisten, Jotk' autuuttaan ei laiminlyö, Niinkuin ne, joill' on mailman työ Parhaana etsintönä.

6. Jesus sen linnan nimi on, Sen kaupunkini vahvan; Hänessä olen pelvoton Ja urhoollinen aivan; Kuin Jesus minun vahvistaa Ja hengen voiman uudistaa, Mitä mä muusta huolin!

7. Mun sieluni nyt kiittäköön Jesusta yksinänsä, Hänehen itsens' liittäköön Kaikilla retkillänsä; Siis kiitos sulle, Jesunen, Kuin annat rauhan sielullen, Nyt ja ain' ijäisesti!

Vähin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Abr. Achrenius WUHW, U 192, LWU 267 G, Lisäys 1868: 441, 1871: 444, L I 253 b, 1880: 253 b, 1883.

262. O Herra, Henkes valo suo, Minuhun puhdas sydän luo. 5 v.

Isak Ervast 1700—1757. E. Lönnrot 1802—1884.

Turun kappalaisen, sittemmin Kemin kirkkoherran Isak Ervastin virsi, julkaistu 1732 Ahasv. Fritschen Rukouskirjan lopussa. Virsi on julkaistu myös arkkivirtenä vuodesta 1735 alkaen yli 30 kertaa. (Katso nyk. 440):

1. Mull' Jesu! puhdas sydän luo, Sun Henkes valo minull' suo; Pois minust' synnit ahdista, Mua totuudessas vahvista.

2. Sun etees oven avajan, Käy tykön', sinua halajan; Voimallas täytä sydämen', Mua kiinnit' siihen yhtehen.

3. Ett' nimes suurta kunniaa Voin edes auttaa, Jumala! Mun sielun' synnin vioist' pääst', Ja kovass' kuollon hädäss' säást'.

4. Mun kanssan' seiso sodassa, Mua vahvist' uskos', toivossa, Mull' lisää hyvä kärsimys, Pois poista vastoin käymisyys.

5. Aut' unhottaisin turhuuden, Pyrkisin perään autuuden; Ja viimeiseltä taivahass' Katsella saisin kunniaas.

E. Lönnrot korjaili sitä:

L I 253 e. O Herra, Henkes valo suo, Minuhun puhdas sydän luo; Mua totuudessas vahvista, Armollas kruunaa, kaunista!

2. Sinua, Jesus, halajan, Etehes oven avajan, käy sydämeeni voimallas, Se täytä rakkaudellas!

3. Sun nimes suurta kunniaa Suo töillän' myös mun julistaa; Mua säästä synnin viasta Ja auta kiusauksista.

4. Sodassa seiso kanssani, Vahvista uskon', toivoni Ja lainaa luja kärsimys, Pois poista vastoinkäymisyys!

5. Mua auta teiltä turhuuden, Ojenna tielle autuuden Ja saata viimein taivaaseen Ilohos ijankaikkiseen!

Se tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Fritschen rukouskirja 1732, L 25: 6, L I 253 e, 1880: 253 c, 1883.

263. Jesus, sielun' palaa, Sydän sua halaa, Sua odotan. 6 v.

Joh. Franck 1618—1677. Suomennos 1685.

Gubenin pormestari Johann Franck julkaisi 1655 virren:

Ev. Ges. 453. Jesu, meine Freude, Meines Herzens Weide, Jesu, meine Zier, Ach, wie lang', wie lange Ist dem Herzen bange, Und verlangt nach dir! Gotteslamm, mein Bräutigam, Ausser dir soll mir auf Erden Sonst nichts lieber werden.

2. Unter deinen Schirmen Bin ich vor den Stürmen Aller Feinde frei. Lass den Satan wüthen, Ich kann Trotz ihm bieten, Mir steht Jesus bei. Ob's mit Macht auch blitzt und kracht, Ob auch Tod und Hölle schrecken: Jesus will mich decken.

3. Trotz dem alten Drachen, Trotz des Todes Rachen, Trotz der Furcht dazu! Tobe, Welt, ich bringe Gott die Ehr' und singe In gar sich'rer Ruh'. Gottes Macht hält mich in Acht; Erd' und Himmel muss vergehen, Doch mein Fels bleibt stehen.

4. Weg mit eitlen Schätzen! Du bist mein Ergötzen, Jesu, meine Lust. Weg, ihr eitlen Ehren, Ich mag euch nicht hören, Bleibt mir unbewusst! Elend, Noth, Kreuz, Schmach und Tod Soll mich, ob ich viel muss leiden, Nicht von Jesu scheiden.

5. Gute Nacht, o Wesen, Das die Welt erlesen, Mir gefällst du nicht! Gute Nacht, ihr Sünden, Lasst euch nimmer finden, Kommt nicht mehr an's Licht! Gute Nacht, du Stolz und Pracht! Ganz sei dir, ungöttlich Leben, Gute Nacht gegeben.

6. Weicht, ihr Trauergeister, Denn mein Freudenmeister, Jesus, tritt herein. Denen, die Gott lieben, Muss auch ihr Betrüben Lauter Freude sein. Duld' ich schon hier Spott und Hohn, Dennoch bleibst du auch im Leide, Jesu, meine Freude.

Suomennos ilmestyi arkkivirtenä (Jumaliset Virret) 1685. Virsikirjaan „Suomal. Sieluntavaraan" se tuli 1686:

W 270. Jesust' sielun' halaa, Sydän perään palaa, Jesust' odotan, Surust' ratki hivun, Kärsin kipiän kivun, Häntä kaipaissan', Jesuinen, minun sulhaisen', En tahdo maailmass' mitään Suhtees minään pitää.

2. Olen siipeis turvass' Vapaa kaikest' surmast', Vaikka ahdistaa Vihollisen' häjy, Perkel' kiukuss' väjyy, Jesus pelastaa, Enpä tääll' siis pelkää viel', Vaikk' synti ja helvetti pauhaa, Jesus lisää rauhaa.

3. Vanhan draakin kita, Kauhia kuolon rita, Ei voi kauhistaa, Vaikka maailma halkeis', En kuitenkaan pelkäis', Jesus vahvistaa, Kyllä voi se, kuin mun loi, Kuolon kuopast' auttaa, Jesus piinans' kautta.

4. Menkään matkaans' kalu, Ei ol' siihen haluu; Jesus tavaran'. Kauvas kunnia kulje, Itses minult' sulje: Jesus kunnian', Ei voi viel' kaikk' tuskat tääll' Pois hänest' minua suistaa, Jesust' tahdon muistaa.

5. Maailman turha tapa, Sinust' olla vapaa Tahdon todella, Et sä minua petä, Etk' saa syntiin vetää Pahoill' juonilla. Koreus ja prameus, Hekuma ja muut synnit, Jääkäät kaikki tyyni.

6. Häijyt murheen henget, Kiiruissann' pois menkäät, Jesus turvaksi Tulee, kuin kyll' suittaa Murheen minull' muuttaa, Kaikkein parhaaksi. Tiedän kyll', ett' Jesus mull' Surut, tuskat aina taitaa Kaikki hyväks' laittaa. Amen.

Virsi mainitaan A. B. Roosin uusimaksi, mutta en ole löytänyt siihen todisteita.

Uusittuna se ilmestyi:

Lisäys 1868: 454. Jesus, sielun' palaa, Sydän sua halaa, Sua odottain; Surusta mä hivun, Kärsin kipiän kivun, Sua kaipajan; Jesunen, mun sulhaisen', Maailmass' en tahdo mitään Suhtees minään pitää.

2. Siipeis all' on turvan' Vastoin valtaa surman; Vaikka ahdistaa Vihollisen' häijy, Perkele, kuin väijyy, Jesus pelastaa; Enpä mä siis pelkäjä, Vaikka synti, mailma pauhaa, Jesus antaa rauhan.

3. Ei voi kuolon kita, Eikä tuonen rita Mua kauhistaa; Vaikka mailma halkeis, Kuitenkaan en pelkäis, Jesus vahvistaa; Kyllä voi se, ken mun loi, Jesus kuolemasta auttaa Piinans' ansion kautta.

4. Menkään matkaans' kalu, Mull' ei siihen haluu, Jesus tavaran'! Kauvas, kunnia, kulje, Et sä kelpaa mulle, Jesus kunnian'; Eivät vaan voi tuskatkaan Jesuksesta mua suistaa, Häntä tahdon muistaa.

5. Mailman turha tapa, Sinust' olla vapaa Tahdon todella; Et sä mua petä, Synteihin voi vetää, Voit vaan kiusata; Komeus ja koreus, Hekuma ja kaikki synnit, Jääkää multa tyynni!

6. Häijyt murheen henget, Kiiruhtain pois menkäät! Jesus turvani; Hänpä pian suuttaa Mureheni muuttaa Mulle parhaaksi; Jesuksen', mä tiedän sen, Voipi surut murheet taittaa, Hyväkseni laittaa.

Virsi on tullut — mikä on perin harvinaista! — melkein sellaisenaan nykyiseen.

W 270, Lisäys 1868: 454, 1871: 463, L I 270, L II, L III, 1880, 1883, Knapp 1814, vertaa virttä 264.

264. Jesus, sielun' palaa, sydän sua halaa, kuule ääneni! 8 v.

Joh. Franck 1618—1677. P. J. Ignatius 1761—1827.

Virsi johtuu samasta saksalaisesta alkutekstistä kuin edellinenkin.

Valtiosihteeri Joh. Schmedeman on ruotsintanut sen varsin vapaasti:

Wr 266. Jesus är min hägnad, Och mitt hjertas fägnad; Jesu! hör min röst. Efter dig jag längtar Och dig efterträngtar; Ty du är min tröst. Du, Guds lamm! På korsets stam, Har ju låtit blodet rinna, Och din kärlek brinna.

2. Synden är mig leder, Som har gjort Gud vreder På mig, usla mull. Thy jag ängsligt qvider, Och min' händer vrider: Gud! förlåt min skuld! Jesu blid! Du för mig strid, Med din förbön vreden stilla, Den Gud alltid gillar.

3. Christum jag på bygger, Derför blir jag trygger, Och från synden fri. Satan jag ej fasar, Huru han ock rasar: Jesus står mig bi. Fastän synd, Den svåra tyngd, Tycks mig vilja nederstjelpa, Kan dock Jesus hjelpa.

4. Med min Jesu blida Skall jag framgent strida Emot synden snöd. Trots all' dödsens käftar, Jag i dem ej häftar, Ej i helvet's glöd; Ty Guds makt Har om mig vakt; Synd och satan måste vika, Fast de än så fika.

5. Ehvad verlden lofvar, Idel skugga hafver; Ära, guld och pris Jag slätt intet aktar, Men dem platt föraktar, Som ett stoft, en is. De gå bort På en tid kort: Jesus evigt hos mig blifver, Och mig lifvet gifver.

6. Möda, sorg och ängslan, Med all hjertans fängslan, Synd och dödsens qval Skola mig ej skilja, Mot min Jesu vilja, Från Guds barnas tal: Derpå jag, Så natt som dag, Till min Gud min suck vill sända, Till min vandrings ända.

7. Andre må högt klifva, Jag vil nedrig blifva, Efter Guds behag. Han vet väl mit bästa, När jag mig kan fästa Hart til HErrans lag. Jag är nögd, allena bögd Til min JEsum vid hans sida Vil jag nåd förbida.

8. Nu all sorg jag kastar, Som mit hjerta lastar, På min JEsu rygg. Han för mig väl sörjer, När som dagen börjer, Jag nu lefver trygg, Likt hans bud försont med Gud; Från all synd mig JEsus tvager, Och mig til sig tager.

P. J. Ignatius suomensi virren tai kuten hän sanoo: W 270 „ojettu ja enäätty" R 216:n mukaan: Ign 86. Siitä tuli U 312.

K. L. Lindström suomensi virren (Uusia Suomal. Virsiä):

1861: 3. Jesu, sielun suoja, Taivaan ilon tuoja, kuule huutoni! Sua mieli halaa Sua mieli palaa; Turvaan voimaasi. Karitsa, Mua lohduta! Taidat, rakas, veres kautta Vaarasta mun auttaa. 8 v.

Aug. Ahlqvist suomensi myös virren:

Oks. 270: Jesus, sä mun suojan' Ja mun onnen-tuojan', Sua rakastan! Sinä olet rakkaus, Sinä mulle rikkaus, Sua halajan. Karitsa! Sä kalliilla Verelläsi ristin valoit, Rakkaudesta paloit. 8 v.

Kumpaakaan näistä ei komitea käyttänyt. Sen sijaan sillä oli pohjana osaksi:

U 312: 4. Jesukseni kansa Voitan voimallansa Joukon Saatanan: Voitan himot pahat, Voitan riettaat tavat Voitan mailman.

6. Surut, ahdistukset, Ristin kuritukset, Itse kuolema, Eipä Jesuksesta, Sielun Sulhaisesta Mua eroita.

Komitean ehdotus:

1867: 270. Jesus, sielun' palaa, Sydän sua halaa, Kuule ääneni! Minä ikävöitsen Sua käsittääksen', Lohdutukseni! Jesunen, mun sulhasen', Verelläsi minun ostit, Armohelmaas nostit.

2. Syntin' inhoittaapi, Mua rasittaapi Yhä ainian; Josta itkein huokaan: Armos mulle suokaan Anteeks, Jumalan'! Jesunen, mä uskon sen: Olet edesvastajani, Puhu puolestani!

3. Kristus ompi turvan', Johon minä turvaan Vastoin syntiä; Voitettu on saatan', Suojass' olla saatan Vastoin ilkeää; Eipä saa hän surmata, Jesus voi ja tahtoo auttaa; Voitan hänen kauttaan.

4. Jesukseni kanssa Voitan voimallansa Lihan, maailman; Voitan himot pahat, Voitan riettaat tavat, Voitan kuoleman; Jumalan' on vartian', Häntä saatan' pakeneepi, Vaikka kiukuitseepi.

5. Tyhjä ompi varjo, Mitä mailma tarjoo, Kulta, kunnia; En mä sitä halaa, Paremmaksi arvaa Tuhkaa, tomua; Kiiruusti se katoopi; Ijäti on Jesus kanssan', Vie mun kunniaansa.

6. Surut, ahdistukset, Synnin kiusaukset, Vaivat, kuolema Eipä Jesuksesta, Sielun' sulhasesta, Mua eroita; Päivin, öin mä ikävöin Näistä armiaan lunastuksen, Toivon pelastuksen.

7. Muut ne korkioille Kunnian kukkuloille Pyrkiköhöt vaan, Minä alahalla Herran tahdon alla Seuraan Jesustan'; Tyydynpä, jos olen mä, Jesukseni armoss' aina, Sepä kunnian lainaa.

8. Päälles surun kaiken Uskossa nyt lasken, Rakas Jesuksen'! Suret puolestani, Valvot parastani, Tiedät tarpehen'; Synnistä mun peset sä Verelläsi puhtahaksi, Teet mun autuaaksi.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 1814, Wr 266, R 216, Rbg 266, Sr 211, W 270, Ign 86, U 312, -t-t-t 266, Oks. 270, 1867: 270, 1871, L I 270 b, 1880, 1883, vertaa edellistä virttä, R 1936: 123.

265. O Jesus, auttaja Ja armon antaja. 10 v.

Luultavasti alkuperäinen suomalainen 1686. Julius Krohn 1835—1888.

Virsi on ensimmäisen kerran painettuna Suomal. Sielun Tavarassa 1686:

W 271. Jesus armon aitta' Jesus hyvin laittaa; Jesus synnitä kuoli, Meidän syntim' pois vuoli; Jesus taivaassa elää, Jesus meit' auttaa täällä.

2. Jesus minua auttakoon, Tarpeet kaikk' lainatkoon! Jesus sydämeen tulkoon, Jesus rukouksen' kuulkoon, Jesust' sielun' ain' kiittää, Hän murheen minust' pitää.

3. Jesus mulle hengen loi, Jesus elämän soi, Jesus mulle ruuan antaa, Jesus kaikk' tarpeet kantaa: Jesus viel' neuvon tietää, Ja tahtoo avuksem' rientää.

4. Jesus minun lunasti, Jesus minun pelasti, Jesus helvetist' osti, Jesus kuolemast' nosti, Jesus viel' tarpeet näkee, Jesus ain' auttaa käkee.

5. Jesus uskon lainaa, Jesus holhoo aina, Jesus Pyhän Hengen antaa, Kuin meill' kaikk' lahjat kantaa; Jesus niill' sielun täyttää, Jesus meill' armons' näyttää.

6. Jesus meit' suojelee, Ja vaaroist' varjelee, Jesus meill' rauhan tuopi, Jesus terveyden suopi: Jesus vahingot estää, Jesuksen armot kestää.

7. Jesus meit' hallitsee, Öin, päivin vartioitsee, Jesus ei koskaan makaa, Jesus on aina vakaa; Jesuksen nimeen eläm', Jesuksen nimeen kuolem'.

8. Jesu! sinä minun, Jesu! minä sinun, Jesus minun kaikess' vaivass', Jesus ylhäällä taivaass' Jesus ain' joka paikass', Jesus ain' joka aika.

9. Jesus Lunastajan', Jesus Vapahtajan', Jesu, aut' nyt ja aina, Ja autuas loppu lainaa! Jesu, viimeisell' hetkell' Minua taivaan iloon kätke!

10. Jesust' ylistäkääm', Ja kilvan kiittäkääm', O Jesu kunnian Herra! Sulle kiitos monin kerran. Jesuksen kiitos olkoon! amen: Jesus meit' kuulkoon!

E. Lönnrot esitti uudistusehdotuksen: Tähti 1866: 9. Siitä tuli:

1867: 271. Jesus, ain' armias, Suloinen, laupeas, Syntimme päällens' otti, Ne kuolollansa voitti; Jesus nyt taivaassansa Meit' auttaa armollansa.

2. Hän, ainoo auttaja, Kans lahjain lainaaja, Rukouksemme kuulkoon, Sydämihimme tulkoon, Luonamme asumahan, Hengellään holhoomahan!

3. Jesus se meidät loi, Elämän meille soi, Ravinnon meille antaa, Tarpeemme kaikki kantaa, Meist' aina murheen pitää, Ei unhota hän meitä.

4. Hän meidät lunasti, Kuolosta pelasti, Hän helvetistä osti, Meit' elämähän nosti, Hän parhaan neuvon tietää, Ain' avuksemme rientää.

5. Hän uskon alku on, Tie uuteen elohon, Henkensä Pyhän kautta Hän meitä siihen auttaa, Lahjoillaan sielun täyttää, Ain' armons' meille näyttää.

6. Hän meitä suojelee, Vaaroista varjelee, Hän meille rauhan tuopi, Ja terveyden suopi, Sodat ja taudit poistaa, Meit' auttaa vahingoista.

7. Hän meitä hallitsee, Öin, päivin vartioitsee; Ei Jesus koskaan makaa, Vaan ompi valpas, vakaa; Eläissä, kuollessamme Jesus on turvanamme.

8. Jesus, sä olet mun, Jesus, mä olen sun; Vaikk' asut taivahassa, Mä maassa matalassa, Kuitenkin vaivoissani Ain' olet apunani.

9. Jesus lunastaja, Vahva vapahtaja, Mua auta nyt ja aina, Ja autuas loppu lainaa; Kuin päätän elon' retken, Mua taivaan iloon kätke!

10. Jesusta mahdamme, Kuin parhain taidamme, Suulla ja sydämellä Nyt kilvan ylistellä; Jesuksen kunnia olkoon, Hänelle kiitos tulkoon!

Julius Krohn antoi virrelle nykyisen muodon 1880: 271.

Virsi on myös käsikirjoituksena Suom. Kirj. Seuralla (Lönnrotiana 155 lehti, joka on irroitettu 1658:n manualesta) muodossa: Jesus armon aitta Jesus caick hyvin laitta. 10 v.

W 271, 1867: 271, 1871, L I, II, 1880, 1883.

266. Jesus, paras tavaran', Hän mun osti kuolollansa. 5 v.

Ahasv. Fritsch 1629—1701. E. Lönnrot 1802—1884.

Konsistoripresidentin ja hartauskirjailijan Ahasverus Fritschin virsi:

Beckman, s. 547. MEin HErr Jesus mich erfreut, Süsser trost und seelen-leben: Er allein wendt alles leid, Der sich hat für mich gegeben, Alles ist nur eitelkeit, Mein HErr Jesus mich erfreut.

2. Nichts frag ich nach grossem gut, Nichts nach Salomonis schätzen, Nichts nach ehr und stoltzem muht, Nichts nach schnödem weltergetzen: Alles ist nur eitelkeit, Mein HErr — —.

3. JEsus mein vergnügen ist, Heil, trost, ehre, reichthum, segen, Mich nach seiner lieb gelüst, Nach dem kühlen himmels-regen, Hier ist nichts dann angst und leid, Mein — —.

4. Nun fahr hin, O sünden-welt, Führerinn zur schwatzen höllen, Weg mit deinem gut und geld, Du betrengst die armen seelen, Nichts ist deine herrlichkeit, Mein HErr JEsus mich erfreut.

J. Arrheniuksen ruotsinnos:

Wr 274. JEsus alt mit goda är, För mig har han sig utgifvit; Honom vil jag blifva när: I sin bok har han mig skrifvit. Annat alt förgängligt är, JEsum vil jag hafva kär.

2. Jag ej frågar efter gull, Efter höghet och stor ära: Gull ej annat är än mull, Få sin höghet rättlig bära. Det ock snarlig alt förgår; JEsu godhet evigt står.

3. Han är min förnöjelse, Efter honom jag här längtar: Lindrar alt mit qval och ve; Ty jag efter honom trängtar. Här är alt bemängt med pust; JEsus ger den rena lust.

4. Bort, o verld, med all din låt, Du som ned til afgrund förer, Bort med alt dit gods och stå't, Du som mången själ förstörer: Aldrig gör du mig förnögd; JEsus är och blir min frögd.

Tästä ovat laatineet suomennoksia:

Jacob ja Abr. Frosterus: Cuusi Heng. Virttä 1763:

Jesus ainoo ilon on, Kuin mun itsellens on ostan. Itsen hänell' ijät' suon, Elämähän sitä vastaan, Kaikk' muut ompi turhuus tääl', Jesus ystävän on viel'. 4 v.

Johan Keckman ennen v:ta 1785 (Turun Tuomiokap. arkistossa I I 14, vihko 120. 4, käsikirj.):

Jesus on mun tavaran, edestän Hän itzens annoi: Jesus minun Cunnian, joka minun syndin cannoi: Hänes tahdon aina pysy, engä muiden perän kysy: Nimen kirjaans kirjoittanut, Taivas osan mull jakanut.

Jaakko Tengström:

U 302. Jesus autuudeni on, Kuoli minun hyväkseni, Voitti mulle sovinnon Verellänsä synneistäni: Hyljään siis tain mailman, Jesusta vaan rakastan. 4 v.

J. Frosterus (käsikirj.): Jesus korkein hyväni, Hän on puolestani ollut. Siitä tuli U 303.

P. J. Ignatius: Ign 87: Jesus kaikki hyvyyden On, kuin kuoli edestäni. Siitä tuli U 304.

Heng. Sanomissa 1836: 3: Jesus mulle kaikki on, Edestäni itsens' annoi.

Emil Litzell: Uskovaisten lohdutus 1858, 1866:

Jesu, paras tavaran, Edestäm' sä itses annoit, Minun olet vapahtan', Syntini sinä kaikki kannoit. Kaikki muu se katoopi, Jesust' sydän halaapi.

K. M. Kiljander (käsikirj. 275):

Mun autuuteni Jesus on, Hän voitti mulle sovinnon Ja kärsei kuolon hirmuisen Mun hyväksen; Siis hylkään mielen maallisen, Rakastan Jesustani.

Mikään näistä ei varsinaisesti tullut uudistustyön pohjaksi. E. Lönnrot sanoo tästä viimemainitusta: „Ersättes med 302 i U. W." Mutta ei tämäkään tullut käytäntöön. E. Lönnrot julkaisi vielä (Tähti 1866: 43) uuden ehdotuksen. Komitea korjaili sitä, siitä saatiin:

1867: 275. Jesus on mun tavaran', Hän mun osti kuolollansa, Häntä yksin halajan, Hänen olen kirjassansa; Kaikki muut mä unhotan, Jesustani rakastan.

2. Etsiköhön maailma Tavaroita, kunniata, Katoovaista kalua, Hehkuvaista hekumata, Mun on Jesus tavaran', Katoomatoin kunnian'.

3. Jesus on mun eloni, Herrauteni, hekumani, Sielun' ilo, riemuni, Lohduttaja murheissani; Tuskat, vaivat maailman Jesuksessa unhotan.

4. Pakene siis menoines, Maailma, sä sieluin surma, Mene pois sun iloines, Tyhmäin lohdutus ja turva! Mun on Jesus turvani, Lohdutuksen', iloni.

Uusimistyön lienee tehnyt pääasiallisesti E. Lönnrot. Sitä todistanee sekin, että E. Lönnrot 1870 julkaisi virrestä vielä parannetun ja yhdellä säkeistöllä („En mä kiitä maailmaa . . .") lisätyn laitoksen: L 26: 10. Seuraava aste on:

L I 275. Jesus on mun tavaran', Hän mun osti kuolollansa, Häntä yksin halajan, Hänen olen kirjassansa; Muusta en mä huolikkaan, Kuin on mulla Jesus vaan.

2. Tarjotkohon maailma Riistaa, kultaa, kunniata, Ilojansa turhia, Hehkuvaista hekumata; Maailmaan en halaja Jesuksestan' rakkaasta.

3. En mä kiitä maailmaa, Ei sen kultaa, korkeutta, Pian kulta katoaa, Korkeus monen langetuttaa; Mun on Jesus tavaran', Korkeuten', kunnian'.

4. Jesus on mun eloni, Herrauteni, hekumani, Sielun' ilo, riemuni, Lohduttaja murheissani; Kaikki muu vaan tuskan tuo, Jesus ilon, riemun suo.

5. Pakene siis menoines, Maailma, sä sieluin surma, Pois iloines, riemuines, Tyhmäin lohdutus ja turva! Jesus mua ilottaa, Turvaa, holhoo, lohduttaa.

Vähin korjauksin virsi tuli nykyiseen.

Wr 274, R 215, Rbg 274, Sr 212, Ign 87, U 302, 303, 304, Tähti 1866: 43, 1867: 275, L 26: 10, L I 275, L II, III, 1871, 1880, 1883, R 1936: 122.

267. Sua sydämestän' rakastan, Lähene mua, Jumalan'. 3 v.

Martin Schalling 1532—1608. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Nürnbergiläisen pappismiehen Martin Schallingin virsi 1571:

Russl. 379. Herzlich lieb hab' ich dich, o Herr, Ich bitt', all'zeit dich zu mir kehr' Mit deiner Hülf' und Gaben! Die ganze Welt erfreut mich nicht, Nach Erd' und Himmel frag' ich nicht, Wenn ich nur dich kann haben! Und wenn mir gleich mein Herz zerbricht, Bleibst du doch meine Zuversicht, Mein Licht, mein Heil, dess ich mich tröst', Der mich durch sein Blut hat erlöst. Herr Jesu Christ, Mein Gott und Herr, mein Gott und Herr! In Schanden lass mich nimmermehr.

2. Es ist ja dein Geschenk und Gab' Mein Leib und Seel' und was ich hab' In diesem armen Leben; Damit ich's brauch' zum Lobe dein, Zum Nutz und Dienst des Nächsten mein Woll'st du mir Gnade geben! Behüt' mich, Herr, vor falscher Lehr', Des Satans Mord und Lügen wehr', In allem Kreuz erhalte mich, Auf dass ich's trag' geduldiglich.

Herr Jesu Christ, Mein Herr und Gott, mein Herr und Gott! Tröst' meine Seel' in Todesnoth!

3. Ach Herr, lass dein' lieb' Engelein An meinem End' die Seele mein In Abrahams Schooss tragen! Den Leib in seinem Kämmerlein Ohn' alle Qual und alle Pein Ruh'n bis zum jüngsten Tage. Alsdann vom Tod' erwecke mich, Dass meine Augen sehen dich In aller Freud', o Gottes Sohn! Mein Heiland und mein Gnadenthron! Herr Jesu Christ! Erhöre mich! erhöre mich! Ich will dich preisen ewiglich.

Håkan Ausiuksen ruotsinnos 1641:

Wr 290. Af hjertat hafver jag dig kär, O HErre, värdes vara när Med dine mildhets gåfva! Ej frögdar mig den ganska verld, Jag aktar det för idel flärd, När jag dig nu kan hafva: Fast mig än hjertat brista vil, Så äst du dock min hjelpare mill, Min del, så ock min hjertans tröst, Som mig med din blod har förlöst. HErre JEsu Christ, min Frälserman :,: Lät mig ej råka i synd och skam.

2. Din gåfva och skänk ju HErre är, Kropp, själ, och hvad jag hafver mer I detta usla lifvet, At jag dem brukar dig til lof, Min nästas tjenst och hans behof, Din nåd du värdes gifva; Alt godt, o Gud, du sjelf mig lär, Men satans list och mord afvär: Uti all motgång uphålt mig, Och hjelp den draga tolelig. HErre JEsu Christ, du för din död :,: Mig tröstar uti all min nöd.

3. Ack HErre! dina Änglar sänd, Som själen i min sista änd' I Abrahams sköte draga: Min kropp, som läggs i jorden nid, Lät hvilas uti ro och frid, In til den sista dagen: Och ifrån döden upväck mig: Lät mina ögon skåda dig Uti all frögd, O du Guds Son, Min Frälserman och nåde-tron! HErre JEsu Christ, bönhör du mig :,: Jag vil dig prisa eviglig.

Suomennos ruotsista 1701:

W 293. Sydämest' rakastan sinua, O Herra, lähene minua Kanss' armo-lahjas laupiaan. Ei maailma kaikk' mua iloita, Enk' tottele sen turhuutta, Kosk' sinun pitää taidan. Vaikk' vaipuis vaivast' sydämen', Sä kuitenk' ain' uskalluksen', Mun osan', oman', armahan', Kuin verelläs mun lunastan'. Herra Jesu Christ'! Vapahtajan' :,: Mua synnist', häpiäst' varjel' ain'.

2. Ruumiin, sielun ja kaikki muut Sä armost' olet antanut, Täss' viheljäisess' eloss', Ett' käytän ne sull' kunniaks', Ja lähimmäisen parahaks', Ann' siihen mull' myös armos. Totut' mua, Jumal', totuuteen, Pääst' petoksesta perkeleen, Ristiss' ann' sinuss' rippuan', Aut' kärsiväst' sitä kantamaan. Herra Jesu Christ'! Kautt' kuolemas :,: Lohdut' mua vaivass' katkerass'.

3. Enkelis, Herra, lähetä, Kuin sielun täältä lähteissä Abrahamin helmaan vievät, Mun ruumiin', kuin täält' multahan Lahomaan alas lasketaan, Suo makiass' levoss' levät'. Kuolost' sitt' herät' minua, Ann' silmän nähdä sinua, Ijäisess' iloss', autuudess', Mun Jesuksen', taivaass' uudess'. Herra Jesu Christ'! Kuul' anieen' :,: Siit' ijät' tuon sull' kiitoksen.

O. Pesonius korjaili suomennosta. Sen perusteella saatiin U 354, joka ei kuitenkaan tullut käytäntöön.

K. M. Kiljanderin ehdotusta (käsikirj.) komitea muutti paljon:

1867: 293. Sinua sydämestäni Rakastan, Herra; lastasi Lähene armollasi! Mua maailma ei iloita, En tottele sen turhuutta, Kuin olen omanasi; Vaikk' sydämeni vaipuisi, Sinuhun turvaan kuitenki, Mun osan', oman',

armahan', Mun vapahtajan', auttajan'! O Jesus Krist', Mua pelasta, mua pelasta Synnistä, sielun surmasta!

2. Ruumiini, sielun', kaikki muut Sä armost' olet antanut Täss' ajallisuudessa; Suo, että kunniaksesi, Hyväksi lähimäiseni Ne käytän nöyryydessä; Totuta, Herra, totuuteen, Petokset poista perkeleen; Sinussa suo mun riippua, Kuin risti raskas rasittaa. O Jesus Krist', Sun kuolosi, sun kuolosi Ain' olkoon lohdutukseni!

3. Sä Abrahamin helmahan Mun sielun', täältä muuttaissaan, Sun enkeleilläs saata; Mun ruumiini kuin multahan Lahoomaan alas lasketaan, Suo levossa sen maata! Kuin herätät mun kuolosta, Suo silmän' nähdä sinua, Mun vapahtajan' armahan Iloissa uuden taivahan! O Jesus Krist', Mun ääneni, mun ääneni Nyt kuule rukoillessani!

Julius Krohnin korjaamana siitä tuli 1880 nykyinen.

Knapp 1789, Wr 290, R 221, Rbg 290, Sr 213, W 293, U 354, 1867: 293, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 327.

268. Iloitse, sielun', Herrassa, Ja ole turvattuna. 8 v.

Caspar Schmucker 1500-luvun lopulla. Erik Cajanus 1675—1737. A. B. Roos 1824—1873.

Baijerilaisen Caspar Schmuckerin virsi 1578:

Reusner: 348. FRisch auff / mein Seel / verzage nicht / Gott wird sich dein erbarmen / Rath / Hülff wird er dir theilen mit / Er ist ein Schutz der Armen: Obs offt geht hart / Im Rosen-Gart Kan man nicht allzeit sitzen: Wer GOtt vertraut / Hat wol gebaut / Den wil er ewig schützen.

2. Das hat Joseph der fromme Man / sehr offt und viel erfahren: Von David / Job man lesen kan / Wie sie in Unfall waren / Noch hat sie GOtt In ihrer Noth Genädiglich behütet: Denn wer GOTT traut / Hat wol gebaut / Wann noch der Feind so wütet.

3. Trotz sey dem Teuffel und der Welt / Von GOtt mich abzuführen; Auff ihn mein Hoffnung ist gestellt / Sein Gut That thu ich spüren: Denn er mir hat Gnad / Hülff und Raht In seinem Sohn verheissen: Wer ihm vertraut / Hat wol gebaut / Wer wil mich anders weisen.

4. Wann böse Leut schon spotten mein / Mich gantz und gar verachten / Als wolt GOtt nicht mein Helffer seyn / Dennoch wil ichs nicht achten: Der Schutz-HErr mein Ist GOtt allein / Dem hab ich mich ergeben / Dem ich vertraut / Best auff ihn bau / Der kan mich wol erheben.

5. Ob sichs bisweilen schon anliess / Als wolt mich GOTT nicht schützen / Und hätt die Welt mein überdrüss / Wolt mich auch darzu trotzen / So weiss ich doch / Er wird mich noch zu seiner Zeit nicht lassen / Wer GOtt vertraut / Hat wol gebaut / Wie könt er mich denn hassen?

6. Darumb freu dich / mein liebe Seel / Es soll kein Noth nicht haben / Welt / Sünd / Todt Teuffel und die Höll Soll dir ewig nicht schaden. Denn GOTtes-Sohn / Der Gnaden-Trohn / Hat sie all überwunden. Auff ihn bau / Der hilfft zu allen Stunden.

7. Der keinen er verlassen hat / Die nach seinm Willen leben / Um Gnad / Hülff suchen früh und spat / Sich gäntzlich ihm ergeben / Glaub / Lieb / Gedult Bringe GOttes Huld / Darzu ein gut Gewissen / Wer GOtt vertraut / Best darauff baut / Der sols ewig geniessen.

8. Wer aber Hülff bey Menschen sucht / Und nicht bey GOtt dem HErren / Derselb ist GOttlos und verflucht / Kömmt nimmermehr zu Ehren / Den GOtt allein Wil Helffer seyn / In Jesu Christi Nahmen: Wer solches glaubt / Und GOtt vertraut / Soll selig werden / Amen.

Petrus Braskin ruotsinnos 1682:

Wr 238. Var glad, min själ, och fatta mod, Gud vil sig än förbarma. Visst hjelper dig den HErren god, Som frälsa vil den arma, Fast det går hårdt; i rosengård Får man ej altid vara. Den på Gud tror, han trygger bor, I allsköns nöd och fara.

2. Det Joseph visst, den fromme man, Har mången gång förfarit: Om David, Job man läsa kan, Hur de i nöd ha varit; Men HErren blid, i rättan tid, Dem dock ur nöden ryckte. Den på Gud tror, han trygger bor, Fast verlden all förtrycker.

3. Trots verld och satan, at i mig Från min Gud kunnen draga. Mit hopp vid HErren fäster sig; Hans nåd spör jag all daga, Han hjelpen har för mig ospard, Des må jag honom prisa. Den honom tror, han trygger bor; Ho vil mig annat visa?

4. När människor bespotta mig, Och uti grund förakta, Som Gud mig hade stött från sig; Dock vil jag det ej akta, Gud skyddar mig här visserlig; I honom står mit nöje. Jag honom tror, på honom bor; Han kan mig ock uphöja.

5. Ändock det stundom tyckes så, At Gud ej vil mig vårda, Och verlden månde mot mig stå Med trug och orden hårda; Så vet jag visst, at han mig sist, I rättan tid vil hjelpa. Den på Gud tror, han trygger bor; Ho kan mig då nedstjelpa?

6. Ty var nu glad, min själ så kär, Och lät dig ej förföra; Ty verlden, synd och satans här, Skal dig ej skada göra. Si, JEsus Christ, Guds Son förvisst, Dem månde öfvervinna. På Gud du bygg, så är du trygg, Han hjelper i all sinne.

7. Ej någon han förlåta må, Som i hans vilje lefver, Och honom endast litar på, Och i hans våld sig gifver: Tro, kärlek, hopp, i lifsens lopp Guds nåd och tröst mig delar. Den på Gud tror, han trygger bor; Ej något honom felar.

8. Den hjelp hos verlden söker här, Och ej hos Gud sin HErra, Han vrångvis och fördärfvad är Och kommer ej til ära: Gud först och sist, vår hjelp är visst, I JEsu med all gamman. Den sådant tror, han trygger bor, Och varder salig, Amen.

Suomennos 1701:

W 243. Iloitse sielun' Herrassa, Ja ole turvass' hyväss', Hän avun antaa vaivoissa, Et huku hädäss' syväss'. Ei saada tääll' ain' käyskennell' Pääll' kukkaisten ja ruusuin. Kuin Jumalaan luottaa lujaan Se voittaa kaiken surun.

2. Sen Joseph Job ja David myös Kyll' todeks' löynneet ovat, Jotk' olit murheess', tuskass', työss' Ja kärseit vaivat kovat; Vaan täll' ajall' juur' autuaall' Heit' autti Herra ratki: Kuin Jumalaan luottaa lujaan. Ei kaada maailma kaikki.

3. Ei voi maailm', eik' saatan' viel', Pois Jumalast' mua vetää, Mä turvaan Herran hyvän pääll', Hän armons' ain' mull' näyttää, Ei koskaan tääll' mult' apuu kiell', Siis kiitän häntä ijan. Kuin Jumalaan luottaa lujaan, Se avun saapi pian.

4. Vaikk' vihamiehen' kavala Pilkkaa ja sanoo valheell': Jo hylkäs' minun Jumala, En kuitenk' tuosta tottel', Kyll' Jumala voi varjella, Hän

turvan', riemun ompi; Mä Jumalaan luotan lujaan, Hän korottaa mun voipi.

5. Ehk' Jumal' näkyy toisinans' Mun hyljänneeksi kurjan, Maailm' on viekas vihoissans', Katsannon antaa nurjan; Niin tiedän sen, ett' auttaa hän, Juur' ajall' autuaalla; Kuin Jumalaan luottaa lujaan, Ei vaivu tuskan alla.

6. Niin ole sielun' iloissas, Älä anna sinuas pettää Ei maailma, synti, saatana Voi vahinkoo sull' tehdä; Sill' Jesu Christ' ne totisest' On maahan kaikki kaannut; Kuin Jumalaan luottaa lujaan, Hän ain' on avun saanut.

7. Ei Herra hyvä hyljänne, Eik' vaivoiss' anna vaipuu, Kuin toivons' häneen heittänee, Ja tahtons' ala taipuu; Kuss' on uskallus ja rakkaus, Siin' iloks' murhe muuttuu: Kuin Jumalaan luottaa lujaan Ei hänelt' hyvää puutu.

8. Se oikein ompi vaivainen, Kuin maailman päälle luottaa. Ja hylkää Herran ylhäisen, Hän häpiän päällens' tuottaa: Sill' Jumala on auttaja Jesuksess', ei muu kenkään; Kuin uskoo tain, on autuas ain' Ja turvass' asuu, amen!

A. B. Roos julkaisi uudistusehdotuksen:

1867: 243. Iloitse, sielun', Herrassa, Ja ole turvattuna! Hän auttaa aina vaivoissa, Ei suo sun hukkautua; Kukkasilla ja ruusuilla Ei käydä aina täällä. Ken Jumalaan luottaapi vaan, Murheess' on voiton päällä.

2. Sen Josef, Job ja Davidi Todeksi nähneet ovat, Kuin tuska, murhe ahdisti, He kärseit vaivat kovat, Ett' ajalla autuaalla Heit' autti Herra ratki. Ken Jumalaan luottaapi vaan, Hän voittaa vaivat kaikki.

3. Ei voima mailman, perkeleen Mua Herrasta voi vetää, Mä turvaan Herran hyvyyteen, Mua armonsa ei petä; Ei kiellä vaan hän apuaan, Siis kiitän hänt' ainian. Ken Jumalaan luottaapi vaan, Se avun saapi pian.

4. Kuin vihamiehen' kavala Mua pilkkaa valhetellen: „Jo hyljäs hänen Jumala", Niin minä veisaelen: Mua Jumala voi varjella, Hän turvan', riemun' ompi. Ken Jumalaan luottaapi vaan, Sen koroittaa hän voipi.

5. Jos Herra näkyis toisinaan Mun hyljänneeksi kurjan, Ja mailma viekas vihoissaan Näyttäisi muodon nurjan, Niin tiedän sen, ett' auttaa hän Juur ajall' autuaalla. Ken Jumalaan luottaapi vaan, Ei vaivu tuskan alla.

6. Niin ole, sielun', iloisna, Äl' anna surun voittaa! Ei mailma, synti, saatana Voi sua vahingoittaa; Ne Jesus Krist' on totisest' Jo kaikki maahan kaannut. Ken Jumalaan luottaapi vaan, On aina avun saanut.

7. Ei Herra hyvää hyljänne, Ei vaivoiss' anna vaipuu Sen, joka häneen toivonee, Ja hänen tahtoons' taipuu; Ken uskaltaa ja rakastaa, Sen murhe iloks muuttuu. Ken Jumalaan luottaapi vaan, Ei hyvää hältä puutu.

8. Se vasta ompi vaivainen, Kuin maailmahan luottaa, Ja hyljää Herran ylhäisen, Hän häpeen päälleen tuottaa; Sill' auttaja, vapahtaja On meillä Jumalamme. Ken uskoo sen, saa autuuden, Ja turvass' asuu, amen!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Wr 238, R 230, Rbg 238, Sr 233, W 243, Tähti 1866: 43, 1867: 243, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 340.

269. Jumala on mun turvani, Hän kuormani. 5 v.

Ambrosius Lobwasser 1515—1585. Hemminki Maskulainen † 1619. A. B. Roos 1824—1873. E. Lönnrot 1802—1884.

Königsbergiläinen lakitieteen professori Ambrosius Lobwasser julkaisi 12-säkeistöisen virren, jossa säkeistöjen alkukirjaimet (Ambrosius Lob-was-ser) osoittavat tekijän. von Tucherin julkaisussa Schatz des ev. Kirchengesangs, Leipzig 1848 se on lyhennettynä:

v. Tucher 444. Allein zu Gott mein' Hoffnung steht: Wie es mir geht, Will ich auf ihn vertrauen; :,: In Noth und Widerwärtigkeit Will ich allzeit Hart und fest auf ihn bauen: Er ist mein Schutz, Drum Teufel Trutz, Trutz aller Welt, Gott bei mir hält; Für niemand soll mir grauen.

2. Ob dir nun Gott auch nicht bald fügt, Dran dir begnügt, Lass dich es nicht anfechten: :,: Wenn er sich schon ungnädig stellt, Dich lang aufhält, Trau ihm als dem Gerechten; Wart seiner Gnad, Und geh gerad: Die Frommen er Lässt nimmermehr, Hilft seinen treuen Knechten.

3. Stell deine Hoffnung all zu Gott; In aller Noth Wirf auf ihn deine Sorgen: :,: Er weiss wohl, was wir arme Leut Bedürfen heut, Was wir bedürfen morgen: Uns er ernährt, Und alls beschert; Was uns gebricht, Ihm mangelt nicht, Darf auch von niemand borgen.

4. Jung ich etwa gewesen bin: Die Zeit ist hin, Nun bin ich wohl bei Jahren; :,: Ich hab durchwandert Städt und Land, Viel Leut erkannt, Doch hab ich nie erfahren, Dass der Gerecht Und sein Geschlecht Aus Hungersnoth Herum nach Brot Betteln gegangen wären.

5. Selig ein Mensch dagegen ist, Der als ein Christ In Gottes Furchten lebet, :,: Der sein Thun hat auf Gott gericht't, Der Zuversicht Und Hoffnung auf ihn schwebet: Ob ihn Unglück Schon stösst zurück, Gott ihn entsetzt, Dass er zuletzt All Böses überstrebet.

6. Lob und Dank meinem Gott ich sag Mein Lebetag, Der mich bisher ernähret, :,: Und mir zu meiner Nothdurft satt Gegeben hat; Nicht mehr hab ich begehret: Denn grosses Gut Verdammen thut; Gar mancher Mann Hängt sich daran, Und sein Herz darauf kehret.

7. Was soll mir auch gross Gut und Geld Auf dieser Welt, Die ich muss endlich lassen, :,: Und durch den Tod, wie reich ich bin, Fahren dahin Die allgemeine Strassen; Reichthum, Armut Ist beids nicht gut; Reichtum stolz macht Armut veracht't; Gib, Herr, all Ding mit Massen.

8. Sehr mich verlangt nach deinem Wort, Das ist die Pfort In dein Reich einzugehen: :,: Darum lass mich, o lieber Herr, Durch reine Lehr Dein göttlich Wort verstehen, Damit dass ich Stark glaub an dich, Und endlich mag Am jüngsten Tag Dein Antlitz fröhlich sehen!

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 244. Jumalan pääll' panen turvan', Hän minun kuorman' huojentaa tahtoo ja taitaa. Murheess', suruss' hänt' avuks' huudan, Poikans' turvall' Hän minull' ilon ja riemun saattaa: Jos avun kanss' viipyy, Edes aina kiipeen Uskoll', rukouksill', Itkull', huokauksill', Kummink' mua auttaa, etten laita.

2. Minun surun' heitän Herran pääll' Ain' eläissän täätl', Hän murheen minust' pitää tiennee; Hän tarpeet arvaa, surun näkee, Kyll' antaa käkee Tarpeet, lupauksissans' luja lienee. Hän armost' aina Jokapäivä

Meit' runsaast' ruokkii, Kaikk' tarpeet suopi Vuos' vuodelt' raviten edes vienee.

3. Ei näkyn' näljäss' kussaan käyvän, Ruokaa kerjäävän, Sen hurskaan sikiät koskaan olleen. Jumal' omillens' ain edes katsoo, Heit' ravit' tahtoo, Kuin aina hänen turviins' tulee. Eläimet, linnut, Kaikk' luodut muut, Hän ruokkii näit', Viel' enää meit', Hänell' jakamatont' hyvyytt' on kyllä.

4. Kiitän Jumalaa, minun Herraan', Monin kerran, Ett' murheen must' tähän ast' on pitän'. Eläissän' on minun hyvin ravinn', Tarpeet ain' tarinn', Kuin tekee viel', en enään pyydä mitään. Jumalattomaks' juur' Rikkaun suru suur' Saattaa, ja ylpiäks', Kadottaa ijäks', kuin yltäisest' rakastetaan sitä.

5. Kuin kuoleman kautt' pois lähden täält', Rikkaus pois jää, Eik' silloin, eik' muunas, siit' apun liene. Vaikk' kuin suur', rikas joku olis', Kuitenki kuolis': Yks' tie täält' kaikk' ulos vienee. Jesu sanas saarnall', Sielun ruuall', Elin-aikanan' Ruoki minua ain'! Täst' tuskiss' ja kuolemass' turva ollee.

O. Pesoniuksen muodostelmasta tuli korjailtuna U 353.

A. B. Roosin (käsikirj.) ja E. Lönnrotin korjailuista (Tähti 1866: 43) tuli:

1867: 244. Jumala on mun turvani; Hän kuormani Keventää tahtoo totta, Poikansa kautta Jesuksen Hän murehen Lievittää, avun tuottaa; Jos toisinaan Hän avullaan Viipyisikin, Niin kuitenkin Hän minun suojaans' ottaa.

2. Herralle heitän suruni, Hän ainaki Minusta murheen pitää; Hän tietää parhain tarpeeni, Puutokseni; En epäile mä siitä; Jotk' uskossa Ja toivossa Hänt' etsivät, Lähestyvät, Hän auttaa tahtoo niitä.

3. Hän luodut kaikki ravitsee, Ja taritsee Kullenkin tarpehensa; Siunaapi ilman linnuille, Maan karjoille Elonsa, einehensä; Mut erittäin Juur parhain päin Ain' omilleen Hän lapsilleen Jakaapi antimensa.

4. Siis kiitos olkoon Jumalan! Hän ainian Näin ruumiin ruokitseepi; Sielulle vielä kalliimman Sanallahan Ravinnon taritseepi; En muusta vaan Mä huolikaan; Suur kunnia Ja tavara Monenkin hukkaan viepi.

5. Ei kuolemassa korkeus, Ei rikkaus, Ei voima auttaa tienne; Yks tie se täältä tuonelaan Niin kuninkaan Kuin kerjäläisen vienee; Ken uskossa Ja toivossa Ain' Jumalaan Luottaapi vaan, Se yksin rikas lienee.

Vähin erin korjailtuna siitä tuli nykyinen.

W 244, U 353, Tähti 1866: 43, 1867: 244, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

270. Vakaana Herran tietä Vaella ainian. 7 v.

Joh. Olof Wallin 1779—1839. E. Lönnrot 1802—1884.

Ruotsin arkkipiispan J. O. Wallinin virsi:

R 224. Befall i Herrans händer Din möda och din väg; Och, hur sig verlden vänder, Hans ord i hjertat äg; Ty intet ord är gifvet, Så fast som Herrans ord, Och ingen gerning blifvit, Som ej i Gud är gjord.

2. För lycka, bröd och ära I denna verld ej strid; Låt sorgen dig ej tära För denna korta tid. Det är till andra strider Dig Herren kallat har; Det är för andra tider Han lönen åt dig spar.

3. Här gäller det att verka Hans verk, som dig har sändt, Och med hans Anda stärka Det lif, hos dig han tändt. Här gäller det att söka Först hans rättfärdighet Och med all id föröka Hans rikes härlighet.

4. Så strid med helig ifver Mot mörker, synd och flärd, Och vet, att segern blifver i Christi namn beskärd. I glädjen och i nöden Stå fast vid Herrans bud; Gör väl, gör rätt, i döden: Det öfriga gör Gud.

5. Tro ej han löftet bryter, Tro ej han från dig flyr, Då stormen mot dig ryter Och dundret kring dig gnyr: Han går på stormens vingar, Han far på dundrets vagn; Och sjelfva skadan tvingar Att tjena dig till gagn.

6. Var trofast! natten dagas: Re'n purpras österns rand; Allt mörker skall förjagas Utaf den Starkes hand, Som ur sitt tjäll Orion Och morgonstjernan för, Och nåden öfver Zion I arladaggen strör.

7. Alltså Guds hjelp förbida, Och räds ej menskors hot. Är Herren på din sida, Ho kan dig stå emot? Sin kraft han dem förlänar, Som vandra i hans bud. Allt till det bästa tjenar För dem, som älska Gud.

E. Lönnrot suomensi sen: LWU 267 H:

Lisäys 1868: 452. Vakaana Herran teitä Vaella ainian, Ja huolet kaikki heitä Jumalan huomahan! Jos Herra siunausta Ei anna töillesi, Et vaan sä sitä muusta Saa pyrinnöillesi.

2. Sä älä katoovaista Tääll' etsi tavaraa, Eloa arvollaista, Kultaa ja kunniaa! Ne ovat tyhjä varjo, Juur lyhytaikainen; Paremman sulle tarjoo Isäsi taivainen.

3. Sä pyydä täällä täyttää Jumalan tahto vaan, Uskollisesti käyttää, Mit' antoi armostaan! Kuin etsit ensin aina Vanhurskauttansa, Hän siunauksen lainaa Myös muissa kaikissa.

4. Kuin syntii vastaan täällä Sä seisot uskolla, Niin Herra sult' ei kiellä Apua, voittoa; Tee, mitä sanassansa Jumala käskeepi, Hän itse voimallansa Sua armost' auttaapi!

5. Maa vaikka halkeis allas, Ja meri kuohuisi, Tulena koko taivas Sun päälläs kiehuisi, Ei Herra sua heitä Vaarassa hukkumaan; Hän kulkee myrskyn teitä, Sua suojaa voimallaan.

6. Hän antaa aamun koittaa, Yön pimeen hälvetä, Valonsa armaan voittaa, Auringon yletä; Hän, Isä valkeuden, Kointähden edestuo, Osoittaa laupeuden, Ja uuden päivän suo.

7. Siis Herraan aina luota, Ja heitä pelko pois! Kuin hän pitääpi puolta, Ken vahingoittaa vois! Hän armons' aina näyttää Köyhille lapsilleen, Lupauksensa täyttää Hän uskovaisilleen.

Vähin muutoksin se tuli nykyiseen.

R 224, LWU 267 H, Lisäys 1868: 452, 1871, L I 244 c, 1880, 1883, R 1936: 324.

271. Jumalan haltuun anna Sun ties ja tarpeesi. 5 v.

Andreas Oilen † 1722. K. G. v. Essen 1815—1895. E. Lönnrot 1802—1884.

Paimion pitäjänapulaisen Andreas Oilenin arkkivirtenä julkaisema virsi:

Caxi Jumalista ja Hengellistä Virttä — — Toinen: Ann' Herran haldun Elos — — Lohdutuxest tämä Mailman Suru ja Vaino vastan. Turusa 1734.

1. ANn HErran haldun elos, ah! racas Sielun tääl / murhes ja caicki menos / Heit Luojan laupian pääl / hän tahto / taita / voi autta / cuin sinun loi / Hänen ain itzes luota täällä viel ollesas.

2. Nähden vaick tuscan kitu / täsä nyt elämäs / joca päivä myös kipu / kärsit täs Erämaas / HErra äll' ylön ann' / hänen etens vaivas cann' / händä odota aina nijns hyvin vaellat.

3. Daniel Leijonin Luolan pahoilda paiscattin / Jonas myös Calan suolen Merehen heitettin / Heit HErra autta ties se suuri apu-mies / heidän hengensä säästi / cuolemast pelast heit.

4. Racasta HErra alat juur Sydämestäs ain / synnist suas pojes palat / ole vilpitöin ain elä sure sä tääl / älä epäil sen pääll ettei Jumal voi päästä sua sun voimastas.

5. Esimerki mond vielä olis edes pandavat / jotk aina HERran tiellä ovat tääl pysynet / nijtä hän holhon on / nijtä ain auttan on / caikisa heidän töisäns / ja muisa menoisans.

6. Ann' vaivas HErran huoman heit ristis HERran pääl / hän jälken hyvän suomans / taita sen parhax viell / hän tietä monda tiet / sua auttaman riet / hän tuscat vaivat kivut saatta suld catoman.

7. Sens mahdat Sielun aina pitä nyt mielesäs / etz löydät HERran Taivan / sun cohtas suloisen / cuin sun racasta / Sydämest hartasta / jos hänen tahtos perän käytät sinuas tääll.

8. Ott hyväl mielel vastan se cuin hän pani pääll sodi Liha paha vastan ollesas murhes tääll / kyll autta ApuMies Jumal sua oikias ties / älä epäile sitä hänen sanans tosi on.

9. Ilo cuin ett löynne ystävildäs eik muild / suru vaick cohtas käynnä Langoildas ja Suuild' / Lihas cosk vaivanne? Mailm' cosk kiusanne / Perkel cosk perät pyytä Helfvetin vajotta.

10. Lohdut sä silloin sinus / Ja ripu HERras kijn / sann; Mikä mahta minun eroitta Luojast sitt / cuin surun käändä mull riemux / ja tygöns tull' anda / jos hänen turvan / Taivasen on Ilon Juur.

11. En mä sijs mahda mitän epäillä eläisän / mutt Luoja Laupiasta kijttä caikesa hädäsän / händä myös ylistä / cuin Pilvit jylistä / cuin Mailmall Valkeun anda / cuin Taivat hallitze.

12. Nyt sentähden kyll caicki / HErrasa iloitcam hänen opins myös ratki mielesämm pitäkäm / cuin meit näin pelasta / caikesta varasta hänell nyt kijtos olcon ja ijancaickisest.

K. G. v. Essen muovaili sen uudelleen (käsikirj. 289):

1. Miks suret, sielu kurja, Valitat vaivojas? Herrassa onpi turva Ja apu armias. Hän joka sinun loi, Sua kyllä auttaa voi. Hänehen itses luota Kaikissa murheissas.

2. Siis heitä Herran huomaan Surusi, murhesi. Hän jälkeen hyvän suomans Ne kääntää parhaaksi. Ennen kun luuletkaan Hän rientää auttamaan Ja ristit, tuskat, vaivat Saattaapi katomaan.

3. Et mahda alla vaivan Sä siitä epäillä, Ett' onpi Herra taivaan armoinen, lempiä, Sitä kun turvansa Hänehen asettaa Hän luvannut on auttaa Kaikessa hädässä.

4. Vaella Herran teitä Vaan vilpittömästi, Ja liiat huolet heitä Pois sydämestäsi, Ei vielä milloinkaan Se Herra taivahan ole unhottanut niitä, Kun häntä rakastaa.

5. Siis älä, sielu kurja, Valita vaivoissas. Herrassa onpi turva Ja apu armias. Hän meitä pelastaa Kaikesta vaarasta. Hänelle kiitos olkoon Ijäisiin aikoihin.

Siitä tuli sellaisenaan: 1867: 289. E. Lönnrot korjaili sitä:

L 50: 27. Jumalan haltuun anna Sun ties ja tarpeesi Kaikk' etehensä kanna Menos ja murheesi! Hän, joka sinun loi, Elämän sulle soi, Myös aina tietää, tahtoo Ja auttaa sua voi.

2. Myös heitä haltuun Herran Ristis ja vaivasi Ne kaikki vielä kerran hän kääntää parhaaksi Ennenkun luuletkaan Hän ehtii auttamaan Ja ristit tuskat vaivat Saattaapi katoomaan.

3. Lujasti mielees paina Ja pidä muistossas Ett ompi Herra aina Lapsilleen laupeas Hän uskovaisiaan Ei heitä milloinkaan Vaan murheen heistä kantaa Ja holhoo ainiaan.

4. Vaella Herran teitä Ain uskollisesti Ja himot häijyt heitä Pois sydämestäsi Ja luota vahvasti Hänehen alati Jos kuinka onni kohtaa Tääll eläessäsi.

5. Et epäillä siis mahda Sä murhepäivänäs Vaan pidä usko vahva Kaikessa hädässäs Kaikesta vaarasta Sua Herra pelastaa Hänelle kiitos olkoon Ain armons avusta.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Akrostikon osoittaa, että alkuperäisen virren tekijä on Andreas Oilen.

1867: 289, L 50: 27, 1871: 289 ja 466, L I 244 d ja 289, L II 289, 1880: 244 c, 1883: 244 c.

272. Sun haltuus, rakas Isäni, Mä aina annan itseni. 4 v.

B a s i l i u s F ö r t s c h † 1619. H. A u s i u s † 1653. E r i k C a j a n u s 1675—1737.

Saksalaisen pappismiehen B a s i l i u s F ö r t s c h i n virsi:

Beckman, s. 611. Herr Jesu Christ in deine Hand, Befehl ich heut, bis an mein End, Mein arme Seel, die nimb zu dir, Vnd sie zu deinem Vatter führ.

2. Sie ist besprengt mit deinem Blut, Dasselb ist auch mein höchstes Gut. Wenn ich dich hab, so hab ich wol, Was mich ewig erfrewen sol.

3. Denn dein bin ich mit Leib vnd Seel, Was kan mir thun Sünd, Tod vnd Hell? Kein besser Trew auff Erden ist, Denn nur bey dir, Herr Jesu Christ.

4. Ich weis, dass du mich nicht verlist, Dein Zusag bleibt mir ewig fest. Hilff, dass ich solchs gar wol bedenck, Vnd mich in deine Wunden senck. Ich traw vnd glaub, O Jesu Christ, Dass du mir allzeit gnädig bist, Amen.

H. A u s i u k s e n ruotsinnos 1671:

Wr 239. Uti din nåd, o Fader blid, Befaller jag i allan tid Min arma siäl, och hvad jag har; Anamma alt i dit förvar.

2. Min själ, mit lif dit egit är, Det vetst tu sjelf, o HErre kär! Hvad dig tilhörer, sjelf bevar, Så räds jag ej de ondas skar.

3. I dig är jag af hjertat nögd, Du äst min enda tröst och frögd: Uti min nöd och stora brist Äst du min hjelp, det vet jag visst.

4. Det är min tro, o Fader blid, Hjelp at jag altid blir där vid: Ifrån dit barn du aldrig vik, At jag må ärfva himmelrik.

S u o m e n n o s ruotsista 1700:

W 145. Sun haltuus, rakas Isäni, Mä annan aina itseni, Mun sielun', ruumiin', tavaran', Ne ota, Herra vastahan.

2. Mun sielun', ruumiin', omans on, Its' Herra armas tiedät tuon; Siis omas ota huomahas, En joukkoo julman pelkää taas.

3. Sinuun tytyy mun sydämen', Siin' ilon, levon löytänen, Mun hädässän' ja tuskassan' Sä olet ainoo auttajan'.

4. Sen uskon ja sult' pyydän viel', Ett's heikkouttan' tujet tääll', Sun lapses tykön' asu ain', Niin ilon taivaass' saavutan.

Pienin korjauksin virsi tuli nykyiseen.

Wr 239, R 250, Rbg 239, Sr 234, Oks 245, 1867: 245, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, -t-t-t 1858, R 1936: 350.

273. Ah Herra, kuinka usiat Pilkalla päällen' karkaa! 5 v.

Nicolaus Herman † 1561. Sigfrid Aron Forsius † 1624. Erik Cajanus 1675—1737. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

Böhmin Joachimsthalin kanttorin Nicolaus Hermanin Ps. 3:n johdolla sepittämä virsi:

Wackernagel III: 1406. AH Gott, wie viel sind meiner Feind die sich wider mich setzen! All jr Anschleg gerichtet seind das sie mein Seel verletzen. Jr viel sagen „Kein hülff bey Gott darff er warten in seiner not, es ist vmb jm geschehen!"

2. Aber, HErr Gott, du bist mein Schild vnd setzest mich zu ehren, Mein Heubt du selbs auffrichten wilt vnd meinen Feinden wehren, Denn also bald ich zu dir schrey, so hörst du mich vnd stehst mir bey von deim heiligen Berge.

3. Mit rhu schlaff ich die gantze nacht bis an den hellen morgen, Dem mein Gott selber bey mir wacht, damit ich schlaff on sorgen. Wenn ich denn zmorgens frue auffsteh, frölich an mein arbeit ich geh vnd las Gott jmer walten.

4. Wenn gleich ein gantz Heer vmb mich leidt vnd nach mein leben trachtet, Wenn ich mit hundert tausend streit, jr sterck mein Seel nichts achtet: Gott hilfft, das keiner siegen mag, er gibt jn selbs ein Backenschlag vnd jre Zeeu zerschmettert.

5. Drumb wer wil schutz vnd hülffe han vnd fur seim Feind bestehen, Der schrey zu Gott vnd ruff jn an, so wirds jm glücklich gehen, Sein Volck bey jm den Segen sucht vnd hat zum HErrn all sein zuflucht, denn er allein kann helffen.

Ruotsiksi julkaisi sen kirkkoherra Sigfrid Aaron Forsius 1614 toimittamassaan Andelige Psalmer och Vijsor:

Wr 24. O HErre! hvad en mägtig hop Fiender sig uphäfva Mot mig med dödstrug och stort rop, Min själ til at bedröfva. De säga til min själ med spe: Til Gud har hon sig ej förse, Det är med henne ute.

2. Men, HErre Gud, du är mit hopp, Du sätter mig til ära: Mit hufvud du sjelf häfver up, Och fienden förfärar. Så snart jag til dig med min röst Ropar, så får jag hjelp och tröst, Ifrån dit helga berge.

3. I fred jag all den långa natt Ligger til morgon klara, Gud sjelf öfver mig håller vakt; Ty är jag utan fara. Om morgon tidigt jag upstår, Och lusfigt til mit arbet går, Och låter Gud alt råda.

4. Om tusend än kringhvärfva mig, Och efter mit lif trakta; Min själ ändå ej fruktar sig, Utan den magt föraktar. Stat up, HErre, hjelp mig, min Gud! Gör dem motstånd och dem förskjut, Deras tänder förkrossa.

5. Hvarföre, den hjelp hafva vil, At bestå för ovänner, Allena Gud han rope til, Som sit folks nöd väl känner. HErrans välsignelse så rund Utgår öfver hans folk all stund, Hos honom hjelpen finnes.

Suomennos 1700:

W 26. Voi Herra! kuinka usia Tääll' karkaa minua vastaan: Mun vihollisen' nuriat Ain' pyytää minua lastaa. He sanovat mun sielustan': Jo Herr' on hänen unhottan', Eik' ole apuu kustaan.

2. Mut Herra, sinä heit' hajotat, Ja kaikki maahan kaadat: Vaan minun pääni kohennat, Ja kunniaan minun saatat: Tääll' huudan Herraa äänellän', Hän kuulee minua mielelläns', Vuorestans' pyhäst' aina.

3. Mä rauhass' kaiken pimiän yön Juur' ilman murheet' lepään; Sill' Herra minun vartian' on, En sitten pelkää ketään; Niin aamull' varhain noustuan', Taas työhön menen iloisan', Kaikk' annan Herran haltuun.

4. En pelkää, vaikka piirittäis' Mont' sataa tuhatt' miestä, Ja verkkons' kaikki virittäis', Sillä Herra päästää heistä: Sä vihamiehen kukistat, Lyöt poskille ja murennat Kaikk' viekkain häjyin hampaat.

5. Se kuin tääll' apuu tuskisssans' Etsii ja hartaast' pyytää, Hän Herran tykön' ainoastans' Sen kyllä hyvin löytää. Hän siunauksens' kansans' pääll' Ain' vuodattaa, eik' hylkää tääll' Ketään, kuin häneen turvaa.

K. G. v. Essenin korjaamasta tuli edelleen korjattuna:

1867: 26. Voi Herra, kuinka useat Karkaavat mua vastaan, Vihollisen nureat Ei herkee herjaamasta; He ylpeästi kerskaavat, Ja sielustani lausuvat: „Jo Herra hänen heitti".

2. Mut sinä, Herra, hajoitat Ja heidät maahan kaadat, Vaan minun pääni kohennat, Mun kunniahan saatat; Mä huudan Herraa äänellän', Hän kuulee mua mielellään Pyhältä vuoreltansa.

3. Rauhassa yöni kulutan, Ja murheetoinna lepään; Kuin Herra on mun vartian', En minä pelkää ketään; Aamulla jälleen noustua Mä menen työhön' iloisna, Kaikk' annan Herran haltuun.

4. En pelkää, vaikka piirittäis Mun monta tuhatt' miestä, Ja verkkojansa virittäis; Mun, Herra, päästät heistä; Sä vihamiehen' kukistat, Lyöt poskille ja murennat Jumalatointen hampaat.

5. Se, jok' apua tuskissaan Todella täällä pyytää, Tykönä Herran ainoan Sen aina saa ja löytää; Sill' Herra siunaa kansansa, Ei milloinkaan hän unhota Ketään, kuin häneen turvaa.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 26.

Wr 24, Rbg 24, Sr 214, W 26, Ign 101, U 343, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

274. Voi Herra, kuinka kauvan Mun tuiki unhotat. 4 v.

Erik Lindschöld 1634—1690. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Lars Högmarckin mukaan (Psalmopoeographia 1736) oli Wr 33:n alkupohjana paitsi Ps. 13, Joh. Lauterbachin virsi: Wie lang, wie lang wiltu, Herr mein vergessen? Emil Liedgren taas (Svensk Psalm och Andlig Visa, s. 295) H. Spegelin tiedonantoon perustaen pitää tätä Erik Lindschöldin alkuperäisenä virtenä. Kun vertaa Wr 33:a Joh. Lauterbachin virteen, niin tulee siihen tulokseen, ettei niillä ole muuta yhteistä kuin Ps. 13, joka on kummankin lähtökohtana. Saatettaneen siis katsoa Wr 33 itsenäiseksi, alkuperäiseksi virreksi.

Valtioneuvos E r i k L i n d s c h ö l d julkaisi yhdessä Hakv. Spegelin kanssa teoksen Barnabibel 1688. Siinä on virsi:

Wr 33. Säg, HErre! huru länge Vil du förgäta mig? Och från din ögon stänga Den sit hopp har til dig? Skal jag än länge lida? I min själ jämra mig? Och för din grymhet qvida? Och sörja dagelig?

2. Wilt du, o Gud! tilstädja Min ovän, at han skal Åt min ofärd sig glädja, Och spåtskas vid mit fall? Hör mig, min Gud! jag beder, At jag ej somnar in I döden; från vanheder Fräls mit lif, HErre min.

3. Skal ovän sig beröma Alt som min öfverman? Skal han min oskuld döma, Som frögd i min nöd fann? Mit tilstånd Gud ombyte, När jag så ligger ned: Fiendens lack och lyte Gör mig alsingen fred.

4. Jag mig der på förlåter, At du äst nådelig: Din hjelp, din tröst mer båtar, Än ovän skadar mig. Jag gläds, du gerna hjelper, Och väl emot mig gör: Om jag står eller stjelper, Jag dig dock tacka bör.

5. Jag vil dig, HErre sjunga, Så länge jag anda har: Rör du, o Gud! min tunga, At jag dit lof ej spar. Du äst den mig bevarar; Du äst den mig gör godt: Mot fienden försvarar, Honom til hån och spott.

S u o m e n n o s 1700:

W 31. Voi Herra! kuinka kauvan Mun tahdot unhottaa? Kuink' kauvan kasvos armaan Multa perät' salata? Kuink' kauvan yksinäni Mä neuvoo etsinen? Ja minun mielessäni Ahdistust' kärsinen?

2. Kuink' kauvan sallit, Jumal', Mun vihamieheni, Juur' kielell', mielell', tuimall', Ain' ylpeill' ylitseni? Ah Herra! kuule, katsahd', Kanss' silmän' valaise, Mä etten nukkuu mahtais' Täält' kuoloon ijäiseen.

3. Älä suo vihan suovan Ijäisest' iloita, Ett' kaasi minun kuoppaan, Ja ylpiäst' riemuita. Äl' anna heidän nauraa Mun lankeemuksestan', Kuin minull' panit paulan, Mua pyysit kaatumaan.

4. Mun sielun' siihen luottaa, Ett' armon taritset, Sinä voit mull' avun tuottaa, Vaikk' maailma kiukuitsee: Se on mun ilon', riemun', Ett' autat mielelläs; Siis kiittää sinua sielun' Iloisell' kielellä.

5. Mä Herrall' hyväll' aina Tääll' veisaan kiitosta, Kuin tuskiss' turvan lainaa, Kanss' päästää vaaroista: Suun' avaa, niin myös kielen' Sull', Herra, kiitokseen; Se on mun sydämellen' Juur' riemu suloinen.

E. L ö n n r o t korjaili virttä useita kertoja:

1867: 31. Voi Herra, kuinka kauvan Mun tahdot unhottaa, Peittää sun kasvos armaan, Sieluni ahdistaa? Voi kuinka kauvan kestää Levottomuuteni, Ei lähde sydämestä Pois ahdistukseni?

2. Kauvanko, Jumalani, Sä suot vihollisen Yltyä vastahani, Voimastaan kerskaten? Jo puoleheni käänny, Valaise silmäni, O Herra, ett' en näänny, Ja kuole kaiketi!

3. Sä älä sortajani Ain' anna iloita, Mun kompastuksestani Ylpeillen riemuita; Sen älä salli nauraa Mun lankeemuksestan', Kuin pyysi mua paulaan, Ja tahtoi kaatumaan!

4. Mun sydämeni luottaa Sun armoos ainian, Sä avun tahdot tuottaa Kiukuissa maailman; Siis iloitsee mun mielen' Ylistäin armoas, Sua kiittää suuni, kielen', O Herra laupeas!

5. Herralle tahdon aina Kiitosta veisata, Hän tuskiss' turvan lainaa, Vapahtaa vaaroista; Hän ahdistuksissani On altis auttamaan, Hädässä huutoani Juur valmis kuulemaan.

Julius Krohn, noudattaen W 31:n sanontaa, antoi virrelle nykyisen muodon: 1880: 31.

Ps 13, Wr 33, Rbg 33, Sr 217, W 31, Ign 103, U 350, Tähti 1864: 4, LWU 31, 1867: 31, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

275. Kun Herra mua paimentaa, Ei multa mitään puutu. 4 v.

P. J. Ignatius 1761—1827. J. Tengström 1755—1832. K. G. v. Essen 1815—1895.

Virren historia osoittaa, että sen alkupohjana on ollut riikalaisen saarnaajan, virsikirjan julkaisijan Andreas Knöpkenin virsi:

Sammlung geistlicher Lieder. Reval, 1887:

560. Was kann uns kommen an für Noth, So uns der Herre weidet Und speiset uns mit Himmelsbrot Und auf die Weide leitet, Dazu erquicket unsre Noth Und kühlet mit dem Wasser süss Sein's werthen heil'gen Geistes.

2. Um seines Namens willen uns Er führt auf rechter Strassen Lässt uns zu keiner zeit trostlos In Schanden oder Schaden. Darum wir stetes Muthes sein, Auch in des Todes Kampf und Pein; Denn du bist bei uns, Herre.

3. Dein Stecken und dein Hirtenstab Uns tröstet und auch strafet, Das Kreuz dämpfet des Fleisches Lust, Dass es nicht Schaden schaffet Dem Geiste durch der Sünden Gift, Die im sterblichen Leibe ist Und thut sich ständig regen.

4. Du hast bereitet einen Tisch, Des wir niemals vergessen: Deins heil'gen Wortes werthe Speis', Die wir im Herzen essen; Wenn uns des Feindes List angreift, Derselb, dann unsre Seel erquickt Samt deines Geistes Fülle.

5. Dein' Güte und Barmherzigkeit Darum uns, Herre, folgen Von nun an bis in Ewigkeit; Du bist unser Versorger, Dass wir hier durch den Glauben sein Dort offenbar im Saale dein Bürger und Hausgenossen.

6. Das helf uns der Herr Jesus Christ, Der unsre Herzen bauet Durch rechten Glaub' und Lieb auf sich, Dass wir den Vater schauen Durch ihn samt dem heilgen Geist; Welchen der Wunsch zu Herzen geht, Sprechen einmütig Amen.

Laurentius Petri ruotsinsi sen lyhentäen 1567:

Wr 40. Hvad kan mig stå til trång och nöd, Ty HErren Gud mig föder? Han spisar mig med himmelskt bröd, Och i godan bet förer; Mig til det vatnet leder han, Som mig tilfyllest svalka kan: Det är hans Helge Ande.

2. För sit namn skul leder han mig In uppå vägen rätta; Der min själ vederqvecker sig, Och af hans ord sig mättar. Ty är jag tröst och utan qval, Om jag än kommer i mörksens dal; Ty du äst med mig, HErre.

3. Din käpp och staf bevare mig, At jag vid hjorden blifver. Des är jag glad och tackar dig, Som mig ock der med drifver. Du hafver mig beredt et bord, Bespisat med dit helga ord, Mot dem som mig bedröfva.

4. Du hafver gjort mit hufvud fett Med goda oljo dina, Som är dins Andes ymnoghet, Den du mig låter skina. Jag varder af dine godhet Evinnerliga väl försedd I dino huse, Amen.

J. S u o m a l a i s e n suomennos:

W 38. MI(ikä silloin taita puuttu) C(osk Herra tarpen suopi) M(ix mös madham hänen suuttu) Cosk ta(iuan leiuäl mun ruocki) Ja sillä (vedhel mun iuotta,) Quin s(ielulle leuon tuotta) Se on (hänen pyhä hengens).

2. Oma(n nimens tädhen osotta) Hän m(inul oikean laidhan) Cusa si(eluni virghotta) Ja san(alla rauita taidhan) Sill py(dhän mä olla vahua,) Vaick (piru pyristen pauha) Sill si(näp cansan olet).

3. Sinu(n vidzas, sekä sauuas) Lauma(n tyghö mua tuokon) Etten (mä exyisi cauuas) Eng t(ulis harhan luoton) Sä v(almistitt minul pöydhän,) [Cusa pyhän sanas löydhän, Minun vainolisten vastan.

4. Mun pään sinä mös voitelit, Pyhän hengen oljun cansa, Jong sä minul sovittelit, Etten tulis pirun ansan. Sun armos minun elättä Ja tyghös huonehes vedhettä, Cusa eij mitän puutu.]

O. P e s o n i u s laati uudistusehdotuksen. Korjailtuna siitä tuli U 182, joka ei tullut käytäntöön. Sen sijaan P. J. I g n a t i u k s e n 94 ja siitä johtunut U 181 tulivat uudistuksen pohjaksi.

Ign 94. Kuin Herra mua paimendaa Ei mulda mitään puutu Hän kaitsemasta minua Ei täällä koskaan suutu Hän ruokkii taivaan leivällä Ja elämän myös lähteellä Minua virvottaapi.

2. Hän oikian tien mull osootta jota mää käydä taidan Ja äänellänsä johdatta Ett löydän taivaan laidan En pelkää vaikka vaeldaa Mun täydyis pimiäs laaksosa Sill kanssani on Herra.

3. Hän sanallansa tukeepi Minua vaeldamaan Ja hengellänsä holhoopi Ain asti kuolemahan, Hän turvani on tuskisa Vapahtajani vaivoisa Iloni murheisani.

4. Hän sielulleni valmistaa Avaran armopöydän Josa hän mua vahvistaa Ja ilon täyden löydän Hän vihollisel kukistaa Vaan tasaisesti taluttaa Tääld mua rauhan maahaan.

J a a k k o T e n g s t r ö m i n korjailemana siitä tuli:

U 181. Mun paimeneni Herra on, En ikävöitse toista; Hän kaiken vaaran, vahingon Pois tyköäni poistaa: Mun ruokkii Taivaan leivällä, Ja elämän myös vedellä Sieluni virvottaapi.

2. Hän itse tiellä autuuden Mun ohjaa äänellänsä, Ja lihavimman laitumen Suo mulle hyvyydensä; Hän antaa mulle tarpeeni, Ja ilahuttaa mieleni Armolla avaralla.

3. Jos pimiäsä laaksosa Myös yksin vaeltaisin, Ja ahdistusten vaivoisa Voimani kadottaisin, En pelkää: — — Hän mun varjelee, En eksyksisä harhaile, Kuin kansani on Herra.

4. Hän pöydän mulle valmistaa Siunatun lahjoillansa, Ja vihollisel kukistaa Suurella voimallansa; Siis majoisansa asua Ja kiitostansa lausua, On minun autuudeni.

K. G. v. E s s e n i l l ä on pohjana Ign 94: 1 ja 4 sekä U 181: 2 ja 3 uusimisehdotuksessa, jonka komitea melkein sellaisenaan julkaisi:

1867: 38. Kuin Herra mua paimentaa, Ei multa mitään puutu; Hän kaitsemasta minua Ei väsy eikä suutu; Mun ruokkii taivaan leivällä, Ja elämän myös vedellä Sieluni virvoittaapi.

2. Hän itse tiellä autuuden Mua ohjaa äänellänsä, Ja lihavimman laitumen Tarjoo hyvyydestänsä; Hän antaa mulle tarpeeni, Ja ilahuttaa sieluni Armolla avaralla.

3. Jos pimeässä laaksossa Mä yksin vaeltaisin, Ja tuhansittain vaaroja Minua ahdistaisi, En pelkäisi mä kuitenkaan, Mua Herra tukee sauvallaan, Hän kanssani on aina.

4. Hän sielulleni valmistaa Avaran armopöydän, Jossa hän mua vahvistaa, Ett' ilon runsaan löydän; Hän vihollliset kukistaa, Vaan armollansa taluttaa Mua täältä majoihinsa.

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Vaikka nykyisen alkupohjana on ollut K n ö p k e n i n virsi, ei siinä ole tuskin mitään Knöpkenistä jälellä, lukuunottamatta Ps. 23:n perusajatuksia, jotka nykyisellä ja Knöpkenin virrellä luonnollisesti ovat yhteisiä.

Virsi onkin siten P. J. I g n a t i u k s e n ja J a a k k o T e n g s t r ö m i n virsi psalmin 23:n perusteella, K. G. v. E s s e n i n edelleen korjailemana.

J u l i u s K r o h n i l t a on Ps. 23:n mukailu: Mansikoita ja mustikoita III 1861: 43:

Kun mua Herra paimentaa, Ei multa mitään puutu; Hän laitumella johdattaa, Mi milloinkaan ei muutu. Ain' nurmet onpi nuorena Ja lähde aina tuoreena Sanansa laitumella. 4 v.

Se ei tullut pitemmälle.

Ps 23, Wr 40, Rbg 40, Sr 219, W 38, Ign 94, U 181, 182, 1867: 38, 1871:38, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 260.

276. Herra mull' on valo, autuus, Miksi minä pelkäisin? 5 v.

J a k o b A r r h e n i u s 1642—1725. E r i k C a j a n u s 1675—1737. E. L ö n n r o t 1802—1884.

Upsalalainen historianprofessori J a k o b A r r h e n i u s julkaisi 1684 virren:

Wr 44. HErren är mit ljus och hälsa, Hvi skal jag så frukta mig? HErren vil och kan mig frälsa, Hvi skal jag så grufva mig? Om min fiend' skyndar sig, Vil med hast upfräta mig, Skal han stöta sig och falla, Sjelf sit upsåt orätt kalla.

2. Om han sig än mot mig lägrar, Fruktar sig dock ej min själ; HErren är den honom vägrar Mig at skada: han kan väl Många tusend, med et ord, Mycket lätt slå ned til jord. Väl är den, som honom fruktar, Han ej dödar, utan tuktar.

3. Et begärer jag af HErran, Af alt hjerta innerlig: At jag icke blifver fjerran HErrans hus evinnerlig: At jag i hans hyddo skön Daglig ofra må min bön: Ty han är den mig betäcker I ond tid, och handen räcker.

4. Han skal också mig uphöja Öfver dem, som hata mig: Deras list in på dem böja, At de måga skämma sig. Och jag skal med minom mun Derför' tacka i all stund. HErre, hör mig, när jag ropar, Och förstör de arga hopar.

5. Du mig ej vil öfvergifva, Vänd dit ansigt icke bort. Om du ej vil hos mig blifva, Så förgås jag innan kort. Led mig rätt, at jag ej går Vilse, eller skada får Af min fiend', som mig tränger, Och min rätt så skamlöst vränger.

6. Gif mig icke i hans vilja, Gud, min tröst och salighet: Och lät ingen ting mig skilja Ifrån dig i evighet. Lät mig lefva och få se Dina

godhet, och bete Dina magt mot dem som strida Utan sak, och frid ej lida.

Suomennos 1700:

W 41. Herra on mull' valo, autuus, Miksi minä pelkäisin? Herra on mun henken' vahvuus, Ketä minä vapisen? Koska rientää vihamies Syömään lihaan' joka tiess', Häpiän kanss' hän lankee maahan, Ja niin saapi lopun pahan.

2. Vaikka nousis' sota suuri, Ja mun sielun' piirittäis', Kaikilt' kurilt' kiertäis' juuri, Ett' hän raukan käsittäis', Empä pelkäis' kuitenkaan; Sill' on Herra turvanan', Joka sanall' yhdell' taitaa Monta tuhat maahan kaataa.

3. Yhtä, Herra, sulta pyydän, Että asun huoneessas, Kussa armon autuaan löydän, Katson kauniit' kasvojas; Sydämeni vuodatan, Tykös rukouksessan'; Sill' sä kätket minua majaas, Ajall' kovall' korjaat vajaas.

4. Pääni hän myös ylös ottaa Vihollisten ylitse, Josta kiitän häntä totta, Sielun' veisull' riemuitsee: Huutaissani äänen' kuul', Armollinen ole mull', Sielun' muistuttaapi, Herra, Sinull' armoos joka kerran.

5. Ah mun Herran', autuun', apun', Älä peitä kasvojas! Suo ett' tykönäs aina asun, Älä hylkää palveliaas, Kättäs älä minulta Vedä pois, eik' armoja! Mua johdat' oikiaa tietä, Ettei kenkään minua vietä.

6. Älä salli vihollisen Täyttää tahtoons' häijyä, Suo sun tykös pidän itsen', Sinust' enk' pois eriä; Minä Herran hyvyyttä Nähdä saan ja autuutta; Siihen itsens' sielun' luottaa, Siinä toivoss' kaikki voittaa.

Uudistusyrityksiä: H. G. Krusberg: X 41/31, Ign 95, U 349, K. L. Lindströmin 1860. Nämä eivät tulleet pitemmälle.

E. Lönnrot julkaisi useita uudistusehdotuksia:

L I 41. Herra, mull' on valo, autuus, Miksi minä pelkäisin? Herra henkeni on vahvuus, Miksipä epäilisin? Koska vihamieheni Syömään mua rientääpi, Häpiään hän lankeaapi Ja niin pahan lopun saapi.

2. Vaikka vainoojani juuri Ympäri mun saartaisi, Sotajoukko julma, suuri Aivan päälle karkaisi, Enpä pelkäis kuitenkaan: Sen mä avukseni saan, Jonka sana yksi saattaa Tuhansia maahan kaataa.

3. Yhtä, Herra, sulta pyydän, Että suot mun huoneessas Kuulla aina sanas pyhän, Katsella sun kasvojas, Sydämeni vuodattaa Etees rukouksessa; Koska kova aika koittaa, Levon sielu luonas voittaa.

4. Herra korottaa mun pääni Vihollisten' ylitse, Josta sielu iloäänin Kiittää, veisaa, riemuitsee; Kuule, Herra, ääneni Minun huutaessani, Niinkuin lupasit sä kuulla, Etsivilles armias olla!

5. Herra, apun', autuuteni, Älä peitä kasvojas; Suo mun luonas ollakseni, Katso puoleen palveljas; Isän, äitin siassa Holhoo, Herra, minua, Johda oikiata tietä, Ett' ei vihollinen vietä!

6. Älä, Herra, mua heitä Vainoojaini valtahan, Joit' on joukko yltyneitä Mua vastaan vannomaan! Aina Herraan luottaen Uskon kaiketi mä sen: Elävitten maassa kerran Tuta saan hyvyyttä Herran.

Vv. 2, 3, 5 tulivat sellaisinaan nykyiseen, v. 4 jätettiin pois jo 1880 ja v. 6:sta muodostettiin osaksi jo 1880 ja lopullisesti 1886 kokonaan uusi säkeistö, nykyinen v. 4.

Ps. 27, Wr 44, Rbg 44, Sr 220, W 41, Ign 95, U 349, -t-t-t II 1860, Tähti 1864: 7, LWU 41, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883.

277. Sit' älä moiti, surekaan, Jos jumalaton täällä. 11 v.

Ludvig Hetzer † 1529. Olaus Petri 1493—1552. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Baijerilainen, reformerattu pappi tai koulunopettaja Ludvig Hetzer, mestattu Zürichissä 1529, on kirjoittanut virren, jossa on 23 säkeistöä. Otamme siitä tähän vain 2 ensimmäistä:

Wackernagel 1841, s. 451. ERzürn dich nit, O frommer Christ, Vorm neyd thü dich behüten! Ob schon der gottloss reicher ist, So hilfft doch nit sein wüten. Mitt beyn vnd haut gleich wie dz kraut Würt er jm kurtz abghawen, Sein qwalt vnd reich ist eben gleich Dem grass auff grüner auwen.

2. Dem Herren schenck dich gantz vnd gar, Seins willens solt dich halten, So bleibst im land inn güter qwar: Lass nür den Herren walten, Denn würstu dich gantz sicherlich On alle noth erneren, Vnd gibt dir Gott on allen spott Was dein hertz darff begeren.

Olaus Petri mukaili sen ruotsiksi 1536 ja jakoi kolmeen osaan: Wr 48, 49, 50. Otamme niistä tähän vain yhden:

Wr 48. Lät det icke förtryta dig, Om de än finnas marge, Som i alt ondt beflita sig, Och äro sin nästa arge. Som gräs och hö skola de fullsnart, Afhuggas och visna med en fart: Din tröst skal Gud dock vara.

2. Til HErran sätt dit hopp och lit, Försumma ej godt at göra. Du torf ej vika hit eller dit, Din sak skal Gud väl utföra. Uti dit land du blif och bo, Der bruka dig i en rätt tro, Der skal han dig väl föda.

3. Ehvad dig Gud ålägga kan, Lät du dig der åt nöja: Dins hjertans bön då hörer han, Ändock han synes dröja. Befalla Gudi all din väg, Och et fast hopp til honom dräg: Han vil dit bästa veta.

4. Din rätt låter han väl komma fram, Och skina som ljuset klara, Der de andre komma på skam, Och kunna sig ej försvara. Hålt stilla med Gudi, som dig bör, Och var tilfreds, som han det gör, Efter sin helga vilja.

5. Öfver den man du haf ej nit, Som verlden fast med håller, Och är dock den, som med all flit På svek och orätt faller. Hålt up af vrede och bitterhet, At du ej gör det Gudi är ledt, Och varder så ondom liker.

6. Utrotas måste alle de, Som arghet och ondsko drifva; Men de, som efter HErran se, Skola i landet blifva. Snarliga kommer dens ondas fall, At han hädan försvinna skal; Ej skal du honom mer finna.

7. De milde och spakfärdige Skola landet besittja, Med glädje och frimodighet Des rikedomar nyttja; Hafva också lust i mycken frid, Ja mäst der hjertat ror sig vid, Hvart verlden viker eller vänder.

Hemminki Maskulainen laati virtensä, alkupohjana Wr 48, 49 ja 50 sekä psalmi 37, siten että aina ruotsalaisen virren kahdesta säkeistöstä tuli 1 suomalainen säkeistö, lukuunottamatta Wr 48:n värsyjä 5, 6, 7, jotka kaikki hän supisti yhdeksi säkeistöksi. Siten tuli:

W 45. Älvös sinä pahakses panko, Ett maailmass' on pahoi paljon. Kuin heinä pian pois lankee, Niin hekin hukkuvat valjoon: Turvaa

sinuas aina Herran pääll', Tee hyvää, asu maassa tääll', Jumal' sinun ruokkii runsaast'.

2. Tydy, mitä Jumal' panee pääll', Sydämes suomat sinull' saattaa. Herran haltuun ties heitä tääll', Hän hyvin sen kyllä laittaa. Sinun oikeutes hän ilmin tuo, Odot' hänt', ett' hän sen sinull' suo, Vakuutes toimeen tuottaa.

3. Jonk' tääll' menestyy mielivalta, Älä sinä kadehdi sitä, Ettes väärin tee, vihas malta, Pahain kyll' katooman pitää, Paikastans' pikaiselt' puuttuvat; Hurskaat, siviät maass' asuvat, Riemuns' saavat rauhass' suures'.

4. Hurskast' haastaa häijy hävittää, Hampaans' kiristää pahoin puria, Miekkans' vetää, joutsens' jännittää, Tappaaksens' köyhää, kurjaa. Miekka käy keskell' sydänt' omaa, Joutsi taittuu Jumalan suomaan, Kuin nauraa pahoill' päiväns' tulleeks'.

5. Hurskasten vähä kestävämp' on, Kuin sangarten saalis suuri, Kuiden käsivarsi katkeeva on; Herra hurskait' holhoo juuri, Heidän perintöns' pysyy sangen, Häijyll' ajall' häpiään ei lankee Runsaast' ravitaan nälkä-vuosin'.

6. Julmat, ehk' juur' jalot katoovat, Äkist' kuin savu pois hajoo, Maksamat' he lainaks' ottavat, Hurskas omans' hyvin lahjoi; Herran siunatut maan perii, Hänen kirottuns' maast' erii, Juur' juurinens' pois juuritetaan.

7. Hurskaan vaellus Herralt' hallitaan, Muutoin vahinkoon itsens' vätkää; Horjahtaa hän, hukkuu ei sallita, Herra häntä kädelläns' kätkee. Lapsuudest' tulin vanhennuks' En nähnyt hurskast hyljätyks', En lapsens' kerjäävän leipää.

8. Poikkee pois pahuudest', pysy hyväss', Muista mitä virkas vaatii. Ei Jumal' ylön anna pyhääns', Vahvan varjeluksen hänell' saattaa, Siviän sikiät Herralt' siunataan, Pahan pojat pahast' kirotaan; Oikeutt' Jumal' ylös auttaa.

9. Oikeuden opit hurskaan kieles', HERran Laki ain' myös mieles', Ojetaan, ettei töisäns' livisty, Vaikka häijy hänt' väijymäs istuu, Ei Jumal' jätä sen haltuun hänt', Kosk' väärän tuomion all' on pant', HERra hänt' syytönnä pitää.

10. Kätke HERran käskyt, hänt' odota, Hän ajallans' auttaa sinua ilmeis. Pahoi pois katoovan paits' muodota, Näkemän pitää sinun silmäs, Näin suuren sankarin valtian, Ohits' kävin, katois' kyllä pian: Kysyin, ei kusaan löytty.

11. Viatoin ole, oikein sinus käytä, Rauhan viimein se sinull' saattaa. Häijynelkiset hukkuu täytyy, Ynn' yhteen viimein kaikk' kaataan, HERra hurskait' auttaa hädäst', 'Päästää pahoin tekiäin kädest'; Sill' he uskalsit hänen päällens'.

J. L. Runeberg korjaili ruotsalaista tekstiä. Siitä tuli:

Rbg 48. Låt icke det förtryta dig, Om många än här finnas, Som i allt ondt beflita sig Och dock af straff ej hinnas; Som gräs och hö är deras art, De huggas af och vissna snart, När Gud sitt folk skall minnas.

2. Till Herren sätt ditt hopp och lit Och gör hvad dig bör göra; Se verlden lockar hit och dit, Län ej åt den ditt öra; Uti ditt land du blif bo Och öfva dig i hopp och tro, Gud skall din sak väl föra.

3. Ehvad han dig ålägga kan, Låt du dermed dig nöja. Din bön och suck förnimmer han, Om ock han synes dröja. Befall dig Gudi, han är den, Som, hvad dig här må drabba än, Kan till ditt bästa böja.

4. Din rätt skall han väl ställa fram Så klar som ljuset klara, Då den, dig står emot, får skam Och sig ej kan försvara. Håll du med

Gud, såsom dig bör, Och var tillfreds med hvad han gör; Hans vilja din skall vara.

5. Der du en orättfärdig ser, Ditt saktmod dig ej svike, Om honom ock all glädje sker I denna verldens rike, Sky vrede, hat och bitterhet, Att du ej sjelf, förr än du vet, Må varda en hans like.

6. Utrotas måste alle de, Som våld och ondska drifva, Men de som efter Herren se, Dem vill han landet gifva; Snart är och visst den ondas fall, Från jorden han försvinna skall, Att spår ej efterblifva.

7. De milde, de saktmodige, De skola seger vinna, I Gud den starke skola de Sin hjelp och starkhet finna. Dem är beskärd en fröjd och frid, Den ingen makt kan komma vid, Och ingen ondska hinna.

E. Lönnrot suomensi sen (vv. 1—7) sekä jatkoi sitä (vv. 8—12): Tähti 1864: 7, LWU 45, 1867: 45. Viimemainitun mukaan:

1867: 45. Älä sä siitä harmistu, Jos jumalattomille Olonsa täällä onnistuu, Ja hyvin käypi niille! Päivänsä pian muuttuvat, Kuin heinä he lakastuvat, Ei nähdä heitä silleen.

2. Ain' olkohon sun toivosi Herrassa Jumalassa; Tee hyvin, täytä virkasi, Ja asu isäis maassa; Vaella, elä vakaana, Niin, mitä toivot, Herralta Se sulle annetahan!

3. Ties anna Herran haltuhun Ja hänen huomahansa, Hän kyllä ehtii apuhun, Jos viipyy toisinansa; Hänehen aina luota vaan! Hän kyllä kaikki aikanaan Antaapi armostansa.

4. Jos pahain parvi menestyy, Elellen uhkeasti, Sä älä siitä hämmästy Ja katso karsahasti! Sun oikeutes Herra on Osoittava kuin auringon, Paistaissaan kirkkahasti.

5. Kuin näet väärintekiän Ja hänen huonehensa Hyvästi täällä hyötyvän, Se heitä onnehensa, Ett' et sä kadehtien vaan Pikemmin, kuin voit luullakaan, Olisi kaltaisensa!

6. Herra ne jumalattomat Lyö maahan kädellänsä, Mut suojeleepi hurskahat, Ja holhoo väellänsä; Se paha parvi katoova On, niinkuin savu haihtuva, Ei nähdä jälkiänsä.

7. Mut hiljaiset ja siveät Ne voiton saavuttavat, Herralta maan he perivät, Kuin häntä odottavat; He rakkahassa rauhassa, Juur tukevassa turvassa Asua aina saavat.

8. Jumala, hurskaan holhooja, Ei luovu pois hänestä, Kovimpinakin aikoina Hän hengen hädän estää; Kuin riista väärä rikkahan Jo loppui, köyhän hurskahan Majassa leipä kestää.

9. Ei jumalatoin kullallaan Ole sen autuaampi, Juur vähissäkin varoissaan On hurskas rikkahampi; Katoopi kulta, rikkaus, Mut Herran rauha, siunaus On aarre ainiainen.

10. Hän vastoinkäymisissähän Tääll' elämänsä tiellä Etsiipi Herraa, eikä hän Hält' apuansa kiellä; Jo ikäpäiviin elänyt En hurskaan lasta löytänyt Mä hyljättynä vielä.

11. Mut monen jumalattoman, Juur uljaan menoissansa Ja tavaroistaan paisuvan, Kerskaillen neuvoistansa, Näin äkkiä menehtyneen, Ei silleen häntä löytyneen, Ei myöskään muistoansa.

12. Siis kiitos olkoon Jumalan, Kuin meistä kantaa huolen! Hänehen turvaan ainian, Jos elän taikka kuolen; Muu kaikki muuttuu, armonsa Ei muutu täällä ajassa, Ei haudan tuolla puolen.

Julius Krohn korjaili tätä ja järjesti säkeistöt toisin, jättäen samalla pois edellämainituista säkeistön 9 (Ei jumalatoin kullallaan ole

sen autuaampi). Näin saatiin: 1880: 45. Siinä on jokainen säkeistö nykyisessä muodossaan, niiden järjestys vain toinen. Nykyiseen järjestykseen säkeistöt pantiin vasta 1886.

Pääasiassa nykyisen muotonsa saivat vv. 3, 5, 7, 8 ja 11 jo 1867, vv. 1, 2, 4, 6, 9, 10 1880.

Kun Olaus Petri vapaasti muodosteli Hetzerin virren ja H. Maskulainen ja J. L. Runeberg taas vapaasti Ol. Petrin virren sekä E. Lönnrot samoin Runebergin virren, jonka lisäksi vielä Julius Krohn korjaili vapaasti Lönnrotin virttä, niin ei ole ihme, jos nykyisessä virressä ei enää voikaan huomata vaikutuksia Hetzerin eikä H. Maskulaisenkaan virrestä enempää kuin mitä niihin kaikkiin on saatu psalmista 37, joka on ollut kaikkein näiden alkupohjana. Virsi on siten pääasiassa E. Lönnrotin ja Julius Krohnin työn tulosta.

Ps. 37, Wr 48, R 232, Rbg 48, Sr 221, W 45, Ign 97, U 342, Tähti 1864: 7, LWU 45, 1867: 45, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 317.

278. Mun turvani ja toivoni On Herra Jumalani. 5 v.

Cornelius Becker 1561—1604. Hakv. Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Leipzigiläisen kirkkoherran Cornelius Beckerin virsi:

Beckman, s. 575. MEin Seel ist still in meinem Gott, Der mir stets hilfft aus Nöthen, Er ist mein hülff, mein schutz, mein hort, Er kan vnd wil mich retten, Kein Vnfall wird mich stürtzen nicht, Den mir den Feind hat zugericht, Mit grosser Macht vnd Listen.

2. Wie lang wirds denn so gehn daher, Dass alle einem stellen? Zu würgen jhn steht jhr begehr, Kurtzumb sie wolln jhn fellen, Gleich wie ein alte hangend Wand, Die aus Muthwill wird angerand, Biss sie zu boden liegen.

3. Ihr Hertz, Muth, Sinn ist alls gericht zu dempffen den Gerechten, Mit lügen vnd mit falschem Gticht Sie wider jhn stets fechten, Sie fluchen doch im Hertzen fort Wenn sie gleich gebn die besten Wort, Die Leute zu bethören.

4. Mein Seele harret nur auff Gott, Der sol mein Hoffnung bleiben, Er ist mein hülff, mein schutz, mein hort, Wenn sie zum Fall mich treiben, Bey Gott ist mein Heil meine Ehr, Mein starcker fels, zum schutz, zur wehr, Auff jhn ich mich verlasse.

5. Ach lieben Leut hofft ja auff Gott, Allzeit steiff jhm vertrawet, Schütt aus ewr Hertz in aller Noth Für Gott, fest auff jhn bawet, Der HErr ist vnser Zuversicht, Er wird vns gwiss verlassen nicht In allen vnsern Nöthen.

6. Die Menschenkind sind doch nichts wert, So viel jhr sind auff Erden, Auch die, so gros vnd hoch geehrt, Zu nicht jhr Anschleg werden, Wenger denn nichts sie wegen all, Ihr Pracht, ruhm, witz, Kunst allzumal Ist eitel vnd vergebens.

7. Auff Vnrecht, Frevel vnd Gewalt Sol sich niemand verlassen, Denn grosser Pracht wird selten alt, Wol dem der helt recht masse, Der nicht

setzt sein Hertz, sinn vnd muth Auff Reichtumb vnd vergenglich gut, Wenns jhm zufellt mit hauffen.

8. Gott hat ein thewres Wort geredt In seiner lieben Gmeine, Ich hab es etlich mal gehört: Gott ist mächtig alleine. Du HErr bist gnädig vnd gerecht, Du zahlst vnd giebst eim jeden Knecht Nach seim Verdienst vnd Wercken.

Hakv. Spegel lyhentäen muodosti virren ruotsiksi. Säkeistöt vastaavat toisiaan seuraavasti: 1—1, 2—2, 4—3, 5 ja 6—4, 7—5:

Wr 65. Min åtra fast til HErran står, Hans milda hjelp jag bidar, Jag väntar at jag bistånd får, I all den nöd jag lider: Min Gud han är mig god och huld, Ej skal mig faran kasta kull. Hur stor han ock kan vara.

2. Fast många ställa sig mot mig, Som ensam och elände, Är lik en vägg, som lutar sig, Och snarlig går om ände. Jag skulle snart, som har ej frid, Kullstjelpas och platt kastas nid, Om Gud ej bistånd gjorde.

3. Gud gör mig bistånd, nåd och tröst, Så at jag icke faller; Han gläder hjertat, hörer röst; Ty jag ock honom kallar Min salighet, min klippa, borg; Han hjelper mig i all min sorg, Den jag på honom kastar.

4. Ty tror Guds löfte, som är vist, At han ur nöd vil föra; Och klagar honom eder brist, Han skal vist eder höra. Människan hon dock intet är; En myndig felar, brister bär, Och väger mindr' än intet.

5. På öfvervåld ej någor må, Och på sit välde drista: Ej någor hjertat lägge på Det gods, han snart kan mista. Jag vet och tror det Gud har sagt, At Gud allena äger magt: Och som förtjenas, lönar.

Suomennos ruotsista 1700:

W 59. Ain Herran tykö turvannen, Kuin avullans' minua tukee. Hält' avun saavan tietänen' Niiss' vaivoiss', kuin pääll' tulee: Mull' Jumal' on hyvä ja armollinen, Eip' suurin vaara, eikä hätäkään Mua taida kukistaa maahan.

2. Vaikk' monta minua vainoovat, Kuin yksin murheessa olen, Ja niinkuin seinä kallistuva, Koht' alas lyödyks' tulen. Minä turvaton kyll' voitettu Pian olen, niin myös sullottu, Ellei mua auttais' Jumal'.

3. O Jumal'! tue minua, Ja estä lankeemuksest', Sydäntän' suruist' lohduta, Kuul' äänen' armollisest': Mun autuuten', kilpen', kallion', Kuin kaikiss' tuskiss' turvan' on, Jonk' päälle surun' heitän.

4. Kyll' Herran lupaus vahva on, Ett' hädäst' ulos auttaa, Viel' tueks' tulee turvattomain, Kanss' huudot kuulla suuttaa: Ratk' tyhjä täällä ihminen on, Ei voimallist' löyd', eik' viatont', Kaik' perät' keviät ovat.

5. Ei kenkään siis väkivallan pääll', Taikk' voimans' luottaa mahda; Sill' ettei yhtään ihmist' tääll' Suur' rikkaus auttaa taida; Sen todeks' kyllä tietänen, Ett' Jumal' on voipa yksinäns', Ja maksaa kaikill' oikein.

K. L. Lindström korjaili virttä (käsikirj.). E. Lönnrotin parantelemana siitä tuli:

1867: 59. Mun turvani ja toivoni On Herra Jumalani, Apuni, väkevyyteni Kaikissa vaivoissani; Kuin olen hänen turvissaan, Ei vaara, tuska suurinkaan Mua taida maahan lyödä.

2. Kuin mua yhtä ahdistaa Ja vainoo joukko suuri, Niin kaatuisin mä paikalla Kuin raukeava muuri, Jos armollansa Jumala Ei varjelisi minua, Ja pahain paulat särkis.

3. O Herra, tue minua, Ja estä lankeemasta, Mua surussani lohduta Armostas avarasta! Sä olet vahva linnani, Mun kallion' ja kilpeni, Vaaroissa varjelian'.

4. Luja on Herran lupaus, Hän holhoo omiansa; Hänessä ompi pelastus, Hän auttaa voimallansa; Kuin Herra kätens' oikaisee, Niin lapsiaan hän rohkaisee, Ja pahat maahan kaataa.

5. Ei väkivaltaan, vääryyteen Juur kenkään mahda luottaa, Ei kunniaan, ei rikkauteen, Ne eivät rauhaa tuota; Jumala yksin voipa on, Ja voimassaan hän armohon Vanhurskauden liittää.

E. Lönnrot korjaili sitä edelleen. Nykyisen muotonsa sai v. 2 jo 1867 (yhtä sanaa lukuunottamatta), muut säkeistöt 1883: L II.

Eräs ilmeinen painovirhe vuodelta 1880 on jäänyt kuten näyttää pysyväiseksi virteen. Säkeistöön 2 on nimittäin 1880 tullut: Kun mua y h ä ahdistaa Ja vainoo joukko suuri. Pitäisi olla: Kun mua y h t ä ahdistaa Ja vainoo joukko suuri. Psalmissa 62, jonka mukaan virsi on laadittu, ei ole kysymys siitä, onko tuo ahdistus alinomaista, yhä, vaan siitä että y h t ä yksinäistä kokonainen joukko ahdistaa: „Kuinka kauvan te yhtä väijytte, että te kaikin hänet surmaisitte" tai uuden käännöksen mukaan: „Kuinka kauan te yhtä miestä ahdistatte, hänet yhdessä surmataksenne".

Virsissä se on samoin:

„Wie lang wirds denn so gehn daher, Dass alle einem stellen."
„Fast många ställa sig mot mig, Som ensam och elände."
„Ack, många ställa sig mot mig, som, arm och ensam lemnad."
„Vaikk' monta minua vainoovat, Kuin yksin murheessa olen."

Samoin 1867: 59, 1871, L I ja L II, joissa kaikissa on:

„Kun mua yhtä ahdistaa Ja vainoo joukko suuri."

Kun 1880 sanasta „yhtä" oli t jäänyt pois, pysyi sana sellaisena 1883 ja tuli myös normalipainokseen ja sitä tietä kaikkiin nykyään käytännössä oleviin virsikirjoihimme.

Ps. 62, Wr 65, W 59, Ign 100, U 345, R 228, Rbg 65, Sr 224, 1867: 59, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 338.

279. Sinuhun turvaan Jumalan', Mua häpiästä säästä! 9 v.

H a k v i n S p e g e l 1645—1714. E r i k C a j a n u s 1675—1737. K. G. v. E s s e n 1815—1895. J u l i u s K r o h n 1835—1888.

Ruotsin arkkipiispan H a k v i n S p e g e l i n virsi:

Wr 70. Min Gud! på dig förtröstar jag, Lät mig ej bli förtapad. Med milda nåd min bön uptag, Du äst den mig har skapat: Så var mig huld, för JEsu skul, Och lät mig bistånd finna: Du äst den borg, der jag all sorg, Och nöd skal öfvervinna.

2. Hjelp mig utur de ondas hand, Från de våldsammas skara: Slit sönder mina synders band, Och satans hårda snara: Ty du äst vist i all min brist Min tilflygt och mit fäste. Från första stund har din miskund Följt mig och sökt mit bästa.

3. Allt mitt beröm har jag af dig, Min tröst och sjelfva lifvet; Ifrån min ungdom har du mig Allt godt beskärt och gifvit. Din hand hon var

Beredd och snar Mig, då jag föddes, fägna; Du hafver mig Ock mildelig' Allt sedan velat hägna.

4. Som ett vidunder många mig Nu akta och åskåda, Dock skall min' tunga gladelig' Guds lof och pris bebåda; Ty fast skall stå All min åtrå Efter hans ord, som lärer, Att den allt må Med fröjd utstå, Som Gud sin nåd beskärer.

5. Om jag skall lefva till den dag, Att jag gråhårig blifver, Och jemväl skröplig, mycket svag, Gud mig ej öfvergifver. Ty jag kan se, Att många de, Som hata mig, förbida, Mitt skadefall, Och att jag skall Ditt ansigt' sakna blida.

6. De rådslå mot mig falskelig', Min själ de eftervakta: Mitt verk de mest beflita sig Att lasta och förakta. Men, Herre! var Dock mild och snar Mig uslan till att hjelpa: Gör den förskräckt, Med skam betäckt, Som söker mig att stjelpa.

7. Jag aldrig slikt förgäta skall, Men städse det förkunna: Fast godhet din är utan tal, När du vill nåden unna, Skall jag likväl Uti min själ Din' nådeverk församla, Dem visa så, Att ingen må I mörkret derom famla.

8. Det är din kraft, som styrker mig, Att jag kan hörsamt vandra Uti din väg och prisa dig, Ja, undervisa andra. Du har mig lärt, Mig frälst och värt Uti min ungdoms dagar; Du vårdar om Min ålderdom, När jag är sjuk och svager.

9. Den nåden, som du mig har gjort, Skall varda prisad vida, Af barn och barnabarn förspord, Och de det längre sprida. Din vishet stor, Jag nogsamt tror, Har aldrig någon ände. Du gör mig störst, När som jag först Har varit i elände.

10. Du låter mig stor sorg och nöd Och mycken ång'st förnimma; Men när jag är så godt som död, Nytt lif jag ser mig glimma. Du väcker opp Mitt döda hopp, Du tröst och hjelp bevisar; Dess bör mig väl Med mun och själ Dig, som mig frälst har, prisa.

Suomennos 1701:

W 63. Sun tykös turvaan, Jumalan'! Äl' ann' mun häpiään tulla, Kanss' anna huuton' hartahan' Sult', Luojan', Kuultun' olla: Ol' armollinen kautt' Christuksen, Kuin on mun hurskauten': Sä linnani, kuhun turvani Mä otan, levon löydän.

2. Pääst' vääräin minua kädestä Ja julmain joukost' pahast', Kanss' synnin, pirun siteistä Sä armiaast' minua pelast'; Sä turvan' ain' mun vaivoissan', Kanss' vahan vahva lienet, Jo tultuan' tänn' maailmaan, Ja viel' mun armois vienet.

3. Mun kerskauksen' autuain, Kanss' turvan', elon' olet, Jo nuoruudest' mull' näyttän' ain' Sun hyvät tekos monet; Sä kädellä väkevällä Mun äitin kohdust' vedit, Viel' sitten ain' elin-aikanan' Mull' paljon hyvyytt' teit.

4. Mä jouduin ihmeeks' kamalaks', Ja pilkaks' monell' ilkiäks': Vaan kielen' kuitenk' hartahast' Ain' kiittää Herraa kerkiäst': Mä turvaan tääll' sun sanas pääll', Kuin oikein opettaapi, Ett' avun ain' juur' autuaan, Kuin Herraan toivoo, saapi.

5. Jos ijällen' suot pituutta, Ett' tulen heikoks', vanhaks', Niin älä hylkää minua, Vaan korjaa, Isä armas! Sill' moni mies, juur' joka tiess', Mua vahingoittaa pyytää, Mä etten sais' sun apuas, Enk' kasvois valoo löytää.

6. He surkiaa sieluun' väijyvät, Ynn' neuvons' yhdistävät. Pääns' viekkaat yhteen pistävät, Mun töitän' häpäisevät. Vaan turvanan' ol'

Herra ain', Ja riennä armias avuksen'! Viel' peljätä, kanss' hävitä, Kaikk' julmat vihamiehen'.

7. En tuota tahdo unhottaa, Vaan mielessän' ain' pitää: Vaikk' hyvyyttäs ei lujettaa, Eik' mitat' taida sitä; Niin sielussan' mä kuitenk' ain' Sun armotöitäs kätken, Viel' muillen myös sun suuret työs Julk' tuotan joka hetken'.

8. Sun voimas minun vahvistaa, Ett' teilläs taiten käynen, Ja voin sull' veisat' kiitosta, Kanss' neuvoo muita tiellen: Sä pelastit ja opetit Mun hamast' nuoruudestan'; Niin korjaa viel', äl' apuus kiell' Mun heikoss' vanhuudessan'.

9. Sun voimaas tahdon julistaa, Ja armoos autuast' kiittää, Ett' lasten lapset mainita Ja lausuu tietää siitä; Ei loppua, ei lukua Sun viisaullas koskaan: Kuins kuoppahan mun kauhiaan Lyöt, sielt' taas ylös nostat.

10. Sinä paljon suurii suruja Mun annat täällä maistaa: Vaan kuin läsn' olen kuoloa, Suot elon uuden paistaa; Ain' pelastat, ja uudistat Mun kuolleen toivon' jälleen; Jost' mielellän ja kielellän' Tuon kiitoksen ain' sullen.

K. G. v. Essenin uudistuksesta tuli sellaisenaan:

1867: 63. Sinuhun, Herra, uskallan, Mua häpeästä säästä; Ah, ole aina apunan', Ja pilkan alta päästä! Jesuksehen mä turvaten Rukoilen hartahasti: Sä, linnani ja turvani, Mua auta armiaasti!

2. Jumalatointen käsistä, O Herra, mua auta, Pirun ja synnin siteistä, Sun suuren armos kautta! Sun päällesi hädässäni Mä luotan vakavasti; Sä suojelit ja varjelit Mua ensi hetkest' asti.

3. Sä olet kerskaukseni, Eloni, auttajani, Hamasta nuoruudestani Vakainen vartiani; Sun kätesi mun suojeli Jo tänne syntyissäni, Se varjeli, mun kaitseli Kaikissa retkissäni.

4. Minua moni ihmeeksi Juur karsastellen katsoo, Vaan kuitenkin mun kieleni Sua, Herra, kiittää tahtoo; Sun sanasi mua neuvoopi, Ja oikein opettaapi, Ett' avun saa juur autuaan, Ken sinuun uskaltaapi.

5. Jos suot mun tulla vanhaksi, Ruumiini heikontua, Niin älä, rakas Isäni, Silloinkaan hyljää mua! Viholliset kateelliset Mua pyytää pauloihinsa; Joll' en mä saa sult' apua, Mä joudun verkkoihinsa.

6. He sieluani väijyvät, Neuvonsa yhdistävät, Juonensa yhteen liittävät, Sinua häväisevät; Vaan, Herrani, mun turvani, Sä avukseni riennä, Ne peljätä ja hävitä, Pois surman nuolet käännä!

7. Hyvyyttäsi en käsittää, En arvata mä taida, Mut mielessäni pysyvä Se ompi nyt ja aina; Mä sielussan' tääll' ainian Sun laupeutes kätken, Ja muille myös sun armotyös Julistan joka hetki.

8. Sun voimas minun vahvistaa, Niin että teitäs kuljen, Ja veisaan sulle kiitosta Kans neuvon tiesi muillen. Sä pelastit ja opetit Mua päivät nuoruuteni; Niin varjele, ja suojele Myös vuodet vanhuuteni!

9. Sun voimaas tahdon julistaa, Ja armoasi kiittää, Ett' lasten lapset mainita Ja lausuu tietää siitä; Ei loppua, ei lukua Sun viisaudellasi; Haudastakin, maan altakin Mun nostat voimallasi.

10. Sä suuriakin suruja Mun annat täällä maistaa, Vaan apus hetken tultua Suot uuden päivän paistaa; Mun pelastat, ja uudistat Rauvenneen toivon mulle; Siis mielellän' ja kielellän' Kiitoksen kannan sulle.

Nykyisen muodon saivat v. 9 melkein sellaisenaan 1867: 63, v. 3 1883: L II 63, muut 1880.

Ps. 71, Wr 70, R 229, Rbg 70. Sr 225, W 63, Ign 105, U 380, 1867: 63, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 339.

280. Se autuas, jok' asua Saa Herran varjon alla. 5 v.

Burkhard Waldis 1485—1557. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

Hessenin Abteroden kirkkoherran Burkhard Waldisin virsi:

v. Tucher: 247. Wer Gott zum Schirm und Schutzherrn hat Und kann sich ihm vertrauen, :,: Gelebt sein'r Gnaden früh und spat, Auf seine Hand thut schauen; Der spricht zum Herrn: Mein' Zuversicht, Mein' Hoffnung, Trost und Leben, Ich hoff auf dich, verlass mich nicht, Errette mich gar eben Von's Jägers Strick, Von Pestilenz und Ungelück.

2. Wann du unt'r seinen Fitt'gen bist Und dich sein' Flügel decken, :,: Bist sicher vor des Teufels List, Dich mag kein Unfall schrecken, Wann du sein'r Wahrheit glauben willt Und was sein' Wort zusagen, So will er seyn Schirm, Schutz und Schild, Dass du nicht kannst verzagen, Und fleugt zurück List, Frevel, G'walt, all böse Tück:

3. Dass dich des Nachts kein Grau vertrag Durchs Feindes List und Trügen, :,: Des Tags kein Pfeil nicht schaden mag, Die plötzlich einherfliegen. Ob Pestilenz fast umher schleich Viel Tausend würd verschlingen, Und zehen Tausend stürz die Seuch: So muss dir doch gelingen, Und trifft dich nicht, Weil Gott ist deine Zuversicht.

4. Auch wirst du deines Herzens Lust, An den Gottlosen sehen, :,: Und Gottes Stärk erkennen musst Wann die Rach ist geschehen: Dass er ihr' Sünd und Missethat Gar reichlich wird vergelten. Und wer wartet auf seine Gnad, Der wird sein nicht entgelten; Ihm mangelt nicht, Weil Gott ist seine Zuversicht.

5. Der seinen Engeln hat befohln Dass ihn auf allen seinen Wegen, :,: Vor aller Plag behüten solln, Kein Übels mög begegnen: Ihn auf den Händen tragen schön, Dass er sein'n Fuss nicht letze, Auf Leu'n und Ottern wird er gehn, Solln sich wid'r ihn nicht setzen: Leu oder Drach Mögen ihm thun kein Ungemach.

6. Gott spricht, weil er mein'r Hülf begehrt Und auf mein'r Gnad kann trutzen, :,: Soll er sein'r Bitt auch seyn gewährt, Ich will ihn ewig schützen: In aller Noth will bei ihm seyn, Ihn gnädiglich erhören, Ihn reissen aus der Höllen Pein, Bringen zu grossen Ehren, Durch meine Gab Heil und das ewig Leben hab.

Ruotsinnos 1567:

Wr 80. Den som under hans beskärm bor, Som högst är öfver alla, Och sig uti hans hägn betror, Och til honom vet sig hålla, Han säger: HErre, du äst min tröst, Mit hopp, min Gud och fäste: Jag håller mig vid dina röst Den tror jag til det bästa: Jägarens nät, Ond pestilens mig undfly lät.

2. Hans fjedrar skola beskydda dig, Hans vingar skola dig skyla; Ty går du fri för fiendens svik, Och blifver i ro och hvila. Guds sanning är både skärm och sköld, Där vid må du fast blifva: Hon skal dig fria från dödsens våld, Alt ondt kan hon fördrifva: Alsingen brist Med henne fins, ej svik eller list.

3. Den styghet som om natten far, Skal dig intet förskräcka: De skott som flyga om dagen klar, Skola dig ej heller räcka: Dig skal ej nalkas mörksens qval, Ej eller den middags plåga. All farlighet du undkomma skal: Tör du dig på Gud våga; Uti all stund Har du för dig en fastan grund.

4. Hvar den våde än komme uppå, At tusend vid din sido Störte, vid den högra också Tio tusend det samma ledo: Så skal dock denna plåga svår Ej kunna til dig hinna. Den onde hop då sin lön får; Det skola din ögon finna; Plåga och ve Hafva de onde sig förse.

5. Den Aldrahögste är din borg; Ty blifver du utan fara: Han hjelper dig från all din sorg, Och vil dig väl bevara: Dig skal intet ondt komma uppå, Och ingen plåga tränga: I frid då skal din hydda stå; Ty Gud vil därom stänga; Des är dig väl; Ty må du glädjas med god skäl.

6. Det är af HErranom så befalt, Hans Änglar skola dig vakta: På dina vägar du blifva skalt Säker, det månde de akta. På händerna skola ock de Dig bära, och med flit sköta, At dig skal ingen skada ske, Din fot mot stenen ej stöta. Med slika magt Hafver dig HErren ombelagt.

7. På grymma lejon skal du gå, Och på de Ormar stygga; De snöde drakar skola också Under dina fötter ligga. Han hafver, säger Gud, lust til mig; Ty vil jag honom bevara: Mit namn känner han sannerlig; Ty hafver han ingen fara. Hans hjertas bön Hörer jag, och honom alsintet sön.

8. Jag är med honom uti hans nöd, Och vil honom därut föra. Ej torf han frukta skam eller död, Stor ära vil jag honom göra. Med et långt lif skal jag ändå Honom försörja och mätta, Min salighet skal jag också Honom bete: alt detta Skal vara visst Och honom ske förutan list.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 72. Joka Korkeimman turviss' istuu, Itsens' hänen huomaans' antaa, Ja Kaikkivaltiaan varjoss' asuu, Hänen tyköns' toivons' kantaa, Se sanoo Herrall': Sinä minun turvan', Minun Jumalan', minun linnan', Jonka päälle aina uskallan, Hän väkeväst' minua pelastaa Käsittäjän pahast' paulasta, Alt' raatelevan ruton vallan.

2. Sulillans' on sinull' vahvan varjon', Vastaan vihollistes vainoo, Sinun suojas hänen siipeins' all' on, Rohvaise sinuas, älä ole kaino. Herran sanan vahva vakuus, Joll' lujast' lupas tulla apuus, On keihäs, kilpi, tuki, turva, Kuin laimill' ei anna sinua; Vaan vaarast' vissist' auttaa, Jos lujast' siihen sinuas turvaat.

3. Yön kauhian kauhistukset julmat Peljättämän ei sinua pidä. Päiväll' lentäväiset nuolet tuimat Ei sinuhun osata tiedä: Eik' tartu tauti, kuin pimeiss' ryhtyy, Eik' rutto, kuin puolipäivän' ryöpyy; Vaikk' tuhannen sivuus kaatuis', Kymmenen tuhatt' oikiall' kurill' Silmäis nähden nukistuis' juuri: Ei kuitenkaan sinuun sattuis'.

4. Sinä silmilläs iloas katsot, Kuink' pahat palkkans' saavat. Se ylimmäinen on sinun toivos, Ei satu vahingon haavat: Its' Herra hurskas on tuki turvas, Kuin visust sua varjelee vaarass'. Ei mikään pahuus sinua kohtaa, Jumalan armost' ja väest': Ei vitsaus mikään majaas' lähest', Ratk' rauhass' saat olla totta.

5. Sinust' Herra on enkeleill' käskyns' antan', Kätkemään sinua joka hetkess'; He palveluksens' visust' päättäin, Vartioivat sinua virkas retkis', Ja käsissäns' sinua kantavat, Jalkaas ettes ole loukkaava, Vaik's käysit jalopeuran pääll' julman, Myrkkyisen myös kyykäärmeen, Eip' vahingoitse myrkky, lohikärme; Sill' its' sinust' näin sanoo Jumal':

6. Ett' hän minua halas' ja ikävöis', Hänen minä hädäst' päästän. Hän tuntee minun nimen' pyynnöss', Varjelen häntä ja säästän: Hän avuks' huutaa minua, hänt' kuultelen, Hänen tykönäns' tuskass' olen, Hänen pian pojes tempaan sielt', Kunnian viimein saatan hänell', Ravitsen hänt' pitkäll' ijäll', Hänt autuuteen korjaan täält'.

A u g. A h l q v i s t esitti uudistusehdotuksen:

Oks. 72. Se autuaaksi kutsutaan, Ken pyrkii Herran suojaan, Jumalan pitää turvanaan, Ja tarkoin luottaa Luojaan. Hän lausuu: Herraan toivoni On, vahvaan ystävääni, Hän kilpen' on ja johtoni, Jolt' armas kuuluu ääni; Mä kuuluvaan Sen ääneen luotan ainiaan.

2. Kun käyn vaan, Herra, teitäsi, Ei mua murheet taita; Mun suojelee sun siipesi, Sen all' ei myrskyt haittaa. Totuutesi on päiväni Valona maailmassa, Se viel' on lämpimänäni Kylmässäi kuolemassa; Se selvä on, Ja kirkas, puhdas, nuhteeton.

3. Yön synke'ytt' en kammastu, En pelkää päivän huolta, En kuolemata kauhistu, En taudin minkään nuolta. Sä enkelis oot käskenyt Mun kätkemähän aina, Ja käsin kantaa säätänyt, Niin askeleen' ei paina; En koskaan niin Mä jalkaan' loukkaa kivihin.

4. Jumala itse lausuu näin: „Ken rukoilee, sen päästän, Ken kääntyy puoleheni päin, Sit' en mä lyö, vaan säästän; Kun käskyjäni seurataan, Paraten palkan kostan, Mun nimeni kun tunnetaan, Niin semmoiset ma nostan Pois pilkastaan, Vien taivahani kunniaan."

Tähän tuli niin suuria muutoksia, että vain joku säe sieltä täältä tuli ehdotukseen:

1867: 72. Yön synkeytt' en kammastu, — En pelkää päivän huolta, — En kuolemata kauhistu, — En . . . nuolta — Paraten palkan kostan — Pois pilkastaan, — Vien taivahani kunniaan.

Nämä omalaatuiset säkeet osoittavat kuitenkin, että Ahlqvistin ehdotus on otettu huomioon komitean ehdotusta valmisteltaessa.

Pääasiassa nykyiseen muotoonsa tulivat nyk. vv. 4 ja 5 jo 1867 ja vv. 1, 2, 3 1883 L II: 72.

Uusimistyön on tehnyt nähtävästi pääasiassa E. L ö n n r o t. Hänen viimeisessä ehdotuksessaan 1883 on jo melkein kokonaan nykyinen muoto:

L II 72. Se autuas, jok' asua Saa Herran varjon alla, Korkeimman suojass' istua, Sen turvissa ain' olla; Hän lausuu: Herra Jumalan' On toivon', linnan' mulla, Kun hänehen mä uskallan, Niin en voi hukkaan tulla; Hän pelastaa Sun pahan kaiken vallasta.

2. Kun Herra sua varjoaa Ja suojaa siivillänsä, Totuudellansa varustaa, Valaisee Hengellänsä, Yön synkeytt' et kammoksu, Et pelkää päivän huolta, Et kuolemata kauhistu, Ei ruton, taudin nuolta; Ei pelottaa Voi sua itse saatana.

3. Jos tuhansia lankeais Sun sivullasi maahan, Ei sua surma saavuttais, Ei pääsis koskemahan; Pelvotta jalopeuroja, Kyykäärmeitäkin tallaa Se jok' on Herran suojassa, Korkeimman turvan alla; Hän majassaan Asua saapi rauhassaan.

4. Hän enkelinsä varjoomaan Sua käski elon tiellä, Ja käsissään sua kantamaan Ja itse lausui vielä: „Hän minua kun halasi, Niin minä hänen päästän, Kun tuntee minun nimeni, Niin minä häntä säästän Ja varjelen, Ja apuns olen ainainen.

5. Hän mua huusi avukseen, Siis tahdon häntä kuulla; Kun rukoili mua turvakseen, Niin tahdon turvaks tulla; Mä luonaan olen tuskissaan, Pois hänen hädistänsä Mä tempaan, saatan kunniaan ja lisään päiviänsä, Ja autuuteen Mä saatan hänen ijäiseen."

Pienin korjauksin virsi tuli nykyiseen.

Ps. 91, Wr 80, R 225, Rbg 80, Sr 226, W 72, Oks. 72, 1867: 72, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 322, R 1936: 336.

281. Jos tahdot hartahasti Palvella Jumalaa. 8 v.

Hakv. Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Julius Krohn 1835—1888.

Hakvin Spegelin virsi 1673:

Wr 90. Du som vil HErran tjena I sann gudaktighet, Skal prisa hans namn allena, Nu och i evighet: Från solenes upgång, In til des nedergång, Hans nåd i trone rena, Bevisa med en sång.

2. Vil du, min själ, besinna Guds magt och godhet stor, Så skal du väl besinna Hur' högt hans ära bor. Den ganska himmels här, Och hvad som jorden bär, Hans ära öfvervinner, Och margfalt högre är.

3. Ho är dock såsom HErran, Bland hedna gudar all, Som ser och skådar fjerran, Ned på sin fotapall? Den sig så högt har satt, Försmår dock icke platt, Med sin försyn regera Den arma jordematk.

4. Ändock han så högt råder, På en så härlig thron, Hans nåd dock nedrigt skådar På mången arm person, Som uti verlden här Slätt öfvergifven är. Säll är den på hans nåder Förtröstar i besvär.

5. Fast mången nödgas ligga En tid i sorg och nöd, För dörren födan tigga, Och äta tårars bröd, Och lida hungers tvång, Föraktas mången gång, Och ofta buga, bedja, I denna verlden vrång.

6. Dock kan Gud honom föra En gång ur träck och stoft, Med honom under göra, Hans hufvud rätta up: At mången armer sven, Alt efter sit eländ, Får sitta i stor ära, Rätt som en Förstas vän.

7. Så mången Gud förnöjer Med gods och ärestånd: Ja, mången han uphöjer Bland Förstar i et land. Det gör hans milda hand, Som alt förmår och kan; Fastän han stundom dröjer, Hans ord dock äro sann.

8. En ensam kan Gud gifva i huset barnen mång; Men all hans nåd beskrifva, Ej hinner denna sång. Dock skal min själ i mig Däraf städs glädja sig, At HErrans nåd skal blifva Så fast evinnerlig.

Suomennos 1700:

W 80. Jos Herraa palvell' tahdot Juur jumalisesti, Niin kiittää nimeäns' mahdat, nyt ja ijäisesti, Ain' idäst' länteen ast': Se kiitos ihanast' Ann' hänell' hyväll' soida, Armostans' avarast'.

2. Jos armoo, voimaa Herran, Mun sielun', tutkit taas, Niins löydät joka kerran, Ett' suur' on kunnians': Kaikk' taivaan joukko tääll', Ja ne kuin on maan pääll', Ei kunnians' ole verrat; Se paljon korkeemp' viel'.

3. Ken jumalitten seass' On Herran vertainen, Kuin katsoo kaiket' kauvas Maan päällen alhaisen; Kuin istuu korkeudell', Eik' häpiäks' lue viel', Maan matoo hallit' vaivaist', Voimallans' väkeväll'.

4. Vaikk' valtans' ompi lavia Ja korkia istuimens', Niin katsoo armiaast' aivan Sen köyhän puolehen, Kuin on maailmass' tääll' Pois hyljät jokaiselt: Autuas kuin alla vaivan Ain luottaa Herran pääll'.

5. Vaikk' täytyy maata monen All' murheen pitkältä, Ja kerjät' edess' oven, Syödä leipää kyynelten, Kanss' nälkää kärsiä, Viel' pilkkaa, häpiää, Ja rukoill' nöyräst' sangen, Täss' maailmass' häjyssä.

6. Niin vihdoin nostaa hänen Its' Jumal' tomusta, Kanss' tekee suuren ihmeen, Pääns' loast' korottaa; Ett' moni köyhä mies, Kuin oll' on vaivass', työss', Sitt' joutuu kunniaan suureen, Ylhäisten ystäväks'.

7. Näimp' Jumal' täyttää monta Ynn' riistall', kunniall', Viel' monta ylös nostaa Päämiesten joukkoon maall'; Sen tekee kätensä, Juur' laupias, väkevä; Ehk' vaiheess' viipyy, totta On sanans' pysyvä.

8. Niin yksinäisen taitaa Viel' lapsilla lahjoittaa; Vaan ei tai virsi saata Kaikk' armoons' mainita. Mun sielun' kuitenkin On siitä iloinen, Ett' Herran armo vahva On alat' ijäinen.

J. L. Runeberg korjaili ruotsalaista: Rbg 90: 8: O Gud, som allt vill gifva Af kärlek utan tvång, Ho kan din nöd beskrifva, Dig sjunga rätt en sång?

Aug. Ahlqvist suomensi virren uudelleen, lähteinään Rbg 90 ja Ps. 113. Siten tuli Oks. 80, josta melkein sellaisenaan saatiin:

1867: 80. Jos Herraa hartahasti Sä tahdot palvella, Ylistä ahkerasti Myös Herran kunniaa; Auringon koittaen, Sen länteen laskien Sun kiitosvirtes soikoon Vaan Herran kunniaa!

2. Jos, sielun', voimaa Herran Sä tahdot tutkia, Niin keksit joka kerran, Kuink' on hän korkea: Maa kaikin kansoineen Ja taivas tähtineen Ei ole Herran verrat, Hän korkeampi on.

3. Mik' epäjumaloista On Herran vertainen? Mut silmääns' ei hän poista Maan päältä alhaisen; Vaikk' istuu taivaassaan, Hän sieltä johdattaa Niin tähtein suurten matkan Kuin maassa matosen.

4. Ja vaikka istuimellaan Hän näin on korkea, Hän turvaa laupeudellaan Köyhintäi vaivaista; Ei kaikkein kurjinta Hän meistä unhota; Se autuas, ken luottaa Hänehen hädässään!

5. Monikin huono huokaa, Surua kantaa saa, Saa muilta pyytää ruokaa, Anoa vaatettaan, Saa nähdä nälkääkin, Ja tulla sorroksiin, Ja niellä kyyneleitään Ilkeydest' ihmisten.

6. Vaan sen voi Herra nostaa Ylemmä toivojaan, Sen murheet riemuin kostaa, Sen pään myös koroittaa; Hän miehen poljetun Ja maahan sorretun Voip' aivan suureks tehdä, Päämiesten vertaiseks!

7. Ain' armo Herran kestää, Hän ohjaa maailmaa; Hän edistää tai estää, Kuink' itse tahtoo vaan; Hän armolahjoillaan Virvoittaa kansat maan, Ja vaikka joskus viipyy, Hän auttaa aikanaan.

8. O Herra, jolla riittää Runsaasti rakkautta, Ken voi siit' oikein kiittää, Ken virsin veisata? Vaan sielun' ainiaan On siitä riemuissaan, Ett' armo, laupeus Herran On ijankaikkinen.

Nykyiseen muotoon tulivat: 1871: v. 3; L I: v. 7; 1880: vv. 1, 2, 4, 5, 6 efgh, 8; 1886: v. 6 abcd.

Ps. 113, Wr 90, Rbg 90, Sr 227, W 80, Ign 107, U 351, Oks. 80, 1867: 80, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

282. O Herra, ilo suuri Mull' on, ett' huutoni. 12 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. K. G. v. Essen 1815—1895. E. Lönnrot 1802—1884.

Hakvin Spegelin virsi:

Wr 92. O Gud! det är min glädje, At du vilt höra röst, Och at du vilt tilstädja, Jag söker hos dig tröst.

2. Du nådigt vilt nu höra Min suckan, då jag dig Et offer tänker göra, Tilbedja hjertelig.

3. Jag var med dödsens snara Omfattad hårdelig: Helfvetes ångest och fara Var råkad hårdt på mig.

4. Men då jag sökte HErran Och sade: fräls min själ? Då var mig Gud ej fjerran, Han halp mig snart och väl.

5. Gud är fast mild, barmhertig, Långmodig, nådig, from, Mot den som är botfärdig, Och tror uppå hans Son.
6. Han kan oss snart updraga Ur motgångs djupa grund, Oss usla skona, aga, Af blotta sin miskund.
7. Mig är slikt vederfarit, Ty Gud har på mig tänkt, När jag i nöd har varit, Af sorgen nedersänkt.
8. Min själ har Gud uttagit Från död, min fot från fall, Från tårar ögon tvagit; Des Gud jag prisa skal.
9. För HErran vil jag vandra Uti de lefvand's land. Han vil sin nåd ej ändra, Fast sveke mig hvar man.
10. Hur skal jag vedergälla All godhet, Gud mig gör? Jag kan ej rättslig ställa Min vandel, som mig bör.
11. Jag vil med glädje taga Den kalk Gud skänker mig, Predika hans namn all daga, Och vandra i hans stig.
12. Dig vil jag, Gud, städs tjena, Ty du har löst min band, O Gud! mig sist förläna Din nåd och Helge And.

Suomennos 1701:

W 81. O Herra! ilo suuri Mull' on, ett's huutoni Ain kuulet armiaast' juuri, Mun rukoillessani.
2. Siis kuule nytkin huuton', O Herra! laupiaast', Sull' uhrin tehdä tahdon, Rukoillen sydämest'.
3. Sill' minun kuolon paulat Kyll' kovast' piiritit, Ja helvetin julmat vaivat Juur' julmast' ahdistit.
4. Vaan koska huusin Herraa, Ett' auttais' sieluan', Niin tuli samall' kerrall' Ja pelasti mun pian.
5. Sill' Jumal' on armoinen Ja aivan laupias Sill', kuin on katuvainen, Ja häneen luottaa lujast'.
6. Hän taitaa pian ottaa Meit' ulos tuskasta: Hän haavoittaa ja auttaa Meit' armost' suuresta.
7. Sen minä tiedän kyllä, Myös itse minustan': Sill' Jumal' on mun päällen' Kanss' muistan' murheissan'.
8. Hän tuonest' sielun päästi, Ja silmän' kyyneleist', Kanss' lankeemast' jalkan' esti, Jost' kiitän hänt' ijäisest'.
9. Siis tahdon edess' Herran Tääll' vaeltaa eläväin maass'; Kuss' löydän armois verran? Muut kaikk' mun hylkäs' taas.
10. Siis; Herra kuinka sulle Kaikk' armos maksanen? Ei voimaa sitä mulla, Ett' oikein elänen.
11. Mä iloll' vastaan otan Sen kalkin, jonk's tuot mull', Sun nimeäs saarnaan kohta, Kanss' kiitoksen annan sull'.
12. Ain' palvell' Herraa tahdon, Kuin pääst' mun siteistä, Hän viel' mull' lahjoittakoon Armons' ja Henkensä!

K. G. v. Essen laati ehdotuksen (käsikirj. 81), josta pienin korjauksin tuli:

1867: 81. O Herra, ilo suuri On rukoillessani, Ett' armiaasti juuri Mun kuulet huutoni.
2. Siis kuule nytkin huuton', O Herra, laupiaast', Kuin uhrin tehdä tahdon Rukoillen hartahast'!
3. Minua kuolon paulat Kovasti piiritti, Helvetin julmat vaivat Sieluni ahdisti.
4. Vaan ahdistuksissani Kuin Herraa rukoilin, Hän muisti sieluani, Ja riensi avuksi.
5. Jumala ompi aina Laupeas, armoinen Sille, kuin katuvaisna Turvaapi hänehen.

6. Hän taitaa pian päästää Meit' ulos tuskasta; Hän kurittaa ja säästää Meit' aivan armosta.

7. Sen tiedän itsestäni, Sill' että minua Hän päästi hädästäni, Kuin anoin apua.

8. Hän päästi kuolemasta Mun kurjan sieluni, Jalkani lankeemasta, Itkusta silmäni.

9. O Herra, kuinka sulle Kaikk' armos maksanen? Suo Henkes voimaa mulle, Ett' oikein elänen!

10. Edessäs tahdon, Herra, Vaeltaa teilläsi; Sä autoit joka kerran, Kuin muut mun hyljäsi.

11. Ilolla vastaanotan Sen osan, minkä suot, Nimeäs kunnioitan, Kuin armost' avun tuot.

12. Palvella Herraa tahdon, Kuin päästi siteistä; Hän mulle lahjoittakoon Armonsa, Henkensä!

E. Lönnrot saatti virren nykyiseen asuun L II: 81; ainoastaan värsyjä 2 ja 11 vähän korjattiin vielä 1886.

Wr 92, R 223, Rbg 92, Sr 228, W 81, Ign 121, U 382, 1867: 81, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 335.

283. Kun murhe mua ahdistaa, Kenenkä tykö käännyn. 4 v.

Ruotsalainen 1567. J. Suomalainen † 1588. Julius Krohn 1835—1888.

Wr 94. Då mig går sorg och nöd uppå, Till hvem skal jag mig vända, Utan til Gud, som kan förmå Uthjelpa den elända? Han är allena den förvisst, Som mina själ bevarar För onda munnars arga list, Och falska tungors snara.

2. Min själ, hvad kan du värre få, Än ena falska tunga? Hvar hon sit spel bedrifva må, Både med gamla och unga, Är hon alt som en mägtiges Glödande skarpa pilar, Til at förderfva alleleds, Gör hon sig ingen hvila.

3. Ack mig! at jag dock måste bo I verlden bland så många, De där utan all rast och ro Efter min skada gånga. Jag hafver bodt fridsammelig Bland dem, som frid ej lida: När jag om frid beflitar mig, De då mäst mot mig strida.

4. Men HErre Gud, jag prisar dig, Som mig så väl bevarar För dem, som så beflita sig, At komma mig på skada. Pris vare dig, JEsu Christ också, Samt med den Helga Anda, Som hjelper mig igenomgå, Ehvad hälst bärs tilhanda.

J. Suomalaisen suomennos:

W 83. Cosk murhe ia vaiua päällä käy HERran tyghö silloin huudhan, Hän minua kyllä autta voi Nijn ett se cauuas cuullan, Hän on se sama yxinäns Quin sielun auta vaurast, Sen pahan huulen hyminäst Ia vieckan kielen paulast.

2. Mikä taita oll huonombi Quin yxi viecas kieli, Cosk hän pahois iuonis ombi, Ia vahingot saatta mieli, Hän on nijnquin ydhen vakeuän Teräuä tulinen nuoli, Vahingot valmis tekemän Ia pitämän häiyi iuoni.

3. Voij ett mun pitä oleman Mailmas nijn häiyin vaihel, Quin minua pyytäuät coleman Ia aina alas painel, Mä elin aina souinol Tuimain ja kirrein keskel, Cosk mä heil puhuin suosiol Nijn he mua pydhit estel.

4. Mutt HERran olcon suuri kijtos Quin minua alati autta, Nijldä quin on sijnä lijtos Ett saisit minua hautan, Mä kijtän mös Herra

Christust Sekä mös Pyhä Henge, Ioca mua edhes vie visust, Ettei estä saa kengän.

K. M. Kiljander esitti uudistusehdotuksen (käsikirj. 83), josta tuli melkein sellaisenaan:

1867: 83. Kuin mua murhe ahdistaa, Mä huudan Jumalaani, Hän mua voipi virvoittaa Murheissa, tuskissani; Hän, Herra, on se ainoa, Kuin sielun' suojeleepi Kavalan kielen ansasta, Valheesta varjeleepi.

2. Mik' olla taitaa ilkeempi Kuin väärä, viekas kieli, Kuin juoniaan se kutoopi, Ja vahingoittaa mielii? Se varsin niinkuin väkevän Tulinen nuoli aina Kärkensä tuiki terävän Sydämen juureen painaa.

3. Voi, kuin mun täytyy asua Vihollisteni kanssa, Jotk' ahdistavat minua Pahoilla juonillansa! Mä rauhaa kanssa riitaisten Ain' olen harrastanut, Vaan sovintohon heitä en Mä ole koskaan saanut.

4. Mut kiitän, Isä, sinua, Kuin mua aina säästit, Ja vihollisten vallasta Mun varjelit ja päästit; Olkohon kiitos Pojalle, Armonsa antajalle, Niin myös Pyhälle Hengelle, Armohon johtajalle!

Tästä ei tullut nykyiseen muuta kuin:

Kun murhe mua ahdistaa, Kuin väärä, viekas kieli, Jotk' ahdistavat minua.

L II:sta tuli nykyiseen:

Mä sovintoa harrastan, He riitaa ainoastaan.

Kaikki muu nykyisessä on 1880: 83:sta, siis Julius Krohnin käsialaa.

Ps. 120, Wr 94, Rbg 94, Sr 229, W 83, 1867: 83, 1871, L I, II, 1880, 1883.

284. Mun silmän', käten' nostan Ain' ylös mäkihin. 3 v.

Jakob Arrhenius 1642—1725. Erik Cajanus 1675—1737.

Professori Jakob Arrheniuksen virsi:

Wr 95. Jag lyfter mina händer, Up til Guds berg och hus, Från dem han hjelpen sänder Och skickar ut sit ljus; HErren mig hjelp bejakar, Som himmel, jord har gjort: Han min bön ej försakar, Men skyddar mig alt fort.

2. Han låter mina fötter Ej slinta, ty han är Ej sömnig eller trötter, Men blir mig altid när. Han nådigt mig bevarar, Och skygger mina hand; Mig dag och natt försvarar; Välsignar ock mit stand.

3. Alt ondt han från mig vänder, Och frälsar mina själ: Ehvad som hälst mig händer, Så slutes det dock väl. Min utgång han bevarar, Min ingång lika så; Sin nåd Gud aldrig sparar För dem med honom stå.

Suomennos 1701:

W 84. Mun silmän', käten' nostan Ain' ylös mäkihin, Jost' avun tiedän saavan' Ja valon kaunihin; Sill' Herra avun lainaa, Kuin maan ja taivaan loi, Hän kuulee huuton' aina, Ja suojella kyllä voi.

2. Ei salli jalkan' horjuu, Juur' valpas ompi hän; Ei nuku eikä torku, Vaan pysyy tykönän'; Mun armiaast' suojeleepi, Ja tukee käteni: Öin, päivin varjeleepi, Kanss' siunaa säätyni.

3. Pois minust' pahat poistaa, Ja sielun' pelastaa, Ain' armons' suo mull' loistaa, Kanss' päästää vaivasta; Mun ulos-, sisäll'-käyntön' Hän tukee kädelläns': Ain' armons' kanss' on tykön' Tyköns turvaavittens'.

Virrestä tuli pienin muutoksin nykyinen. Aug. Ahlqvist muovaili virttä (Oks. 84), mutta se ei ole vaikuttanut nykyiseen.

V. K. Trast (J. Krohn runoilijana, s. 119) ottaa tämän virren (284) osoitukseksi „miten äärettömän suuret ovat olleet Krohnin ansiot virsikirjamme aikaansaamisessa". Krohnin ansiot ovat kyllä olleet suuret, mutta sitä osoittamaan ei kelpaa tämä virsi, sillä Krohn on varsin vähän vaikuttanut tämän virren kehitykseen: Hän kuulee huuton' aina — Hän kuulee huutoani; Ei nuku eikä torku — Ei nuku hän, ei torku; Mun — Mua; Käteni — Kättäni; Kanss' siunaa säätyni — Ja siunaa työtäni; Ain' armons' suo mull' loistaa — Suo armons' mulle loistaa; Tyköns' turvaavittens' — Kun turvaan hänehen. Siinä kaikki. Siis varsin pieniä muutoksia. 1 h, 3 a ovat vuodelta 1867, 3 defg — 1871, 1 e, 2 b — 1886, kaikki muu, itse koko virren rakenne, jo vuodelta 1701.

Lisäksi on huomattava, että Krohnin ehdottamia „Ain' puoleen Jumalan", „Ja valon ihanan" ei ole käytetty, vaan on tyydytty alkuperäisen suomennoksen sanontaan „Ain' ylös mäkihin", „Ja valon kaunihin".

J. Krohnin ansiot tähän virteen nähden ovat siis olleet varsin vähäiset. Virsi tulikin nykyiseen muotoonsa lopullisesti vasta 1886.

Ps. 121, Wr 95, R 33, Rbg 95, Sr 230, W 84, Oks. 84, 1867: 84, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 333.

285. Jos huonetta ei rakenna Jumala auttajamme. 8 v.

Julius Krohn 1835—1888.

Suonion kootut runoelmat ja kertoelmat 1926:

s. 18. Jos huonetta ei rakenna Jumala, auttajamme, Työ kaikk' on tyhjäks raukeeva Me turhaan harrastamme. Mit' ihmisvoima, nero loi, Ei itsestään se kestää voi, Jos tueks ei käy Herra.

2. Jos kaupunkia varjella Ei tahdo itse Luoja, Turhaanpa valvoo vartija, Ei turvaa siit' ei suojaa Mit' auttaa vahvin hallitus, Jos puuttuu Herran siunaus? Kuin kuiva puu se kaatuu.

3. Myös taitavinkin hankkeemme, Paraiten perustettu, Ois, ilman Herraa, hiekalle Löyhälle rakennettu. Kun vaaran virrat kuohahtaa Kun ajan myrskyt riehahtaa, Jäljettömäks se katoo.

4. Vaikk' anivarhain noustenkin Puuhaamme myöhään yöhön, Eip' yksin toimi ahkerin Viel' onnea tuo työhön. Vaan työ jos tehdään Herrassa, Nöyrästi Herran neuvolla, Ei puutu siunausta.

5. Miks suureen lapsijoukkohon Katsoissa meill' on suru? Herranhan lahja lapset on, Hält' on myös leipämuru. Saavathan kedon kukkaset Häneltä ruoan, pukimet; Kuink' ei Hän huolis meistä!

6. Mit' useampi pieni suu On pöydässämme lässä, Sit innokkaammin raikahtuu Myös rukouskin tässä, Näin missä Herran kiitos soi, Ei hävitä se talo voi; Se vaurastuupi aina.

7. Ja pienoisista miehiä Varttuupi vielä kerran; Ne on kuin nuolet kädessä Väkevän sotaherran. Se maa, se kans' on mahtava, Joll' onpi noita nuolia Viinensä aivan täynnä.

8. Oi Herra suuri, turvissas Myös olkoon meidän kansa! Se etsiköön Sun armoas Kaikissa toimissansa! Jos sulta vaan on siunaus, Ei estäkään sen heikkous; Se työsi tehdä voipi.

Virren on Julius Krohn laatinut Ps. 127:n perusteella vastaamaan W 86:ta ja 87:ää. Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Lazarus Spengler (Wackernagel 1841, s. 165) käsittelee samaa psalmia, mutta tuloksena on aivan toinen virsi (Vergebens ist all mühe und Kost. 5 v.).

Ps. 127, 1880: 86, 1883: 86.

286. Mun tutkit, Herra, tarkasti, Sä tiedät kaikki tekoni. 11 v.

K. L. Lindström 1809—1879.

Virren historiallinen kulku on ollut seuraava:

Strassburgilaisen kirjanpainajan Heinrich Vogtherrin virsi:

Beckman, s. 29. HErr gott, der du erforschest mich, Erkenst meyn gantzes leben, Meyn auffersteen vnd sitzen, ich Bekenn, von dir würt geben. All meyn gedancken, so ich hon, Vor dir, o gott, eroffet ston, Erkenst meyn thun vnd lassen. Denn du stetz bist vmb meynen pfadt, Der ringweyss vmb meyn leger gat, Spehest auss all meyn strassen. 9 v.

Vapaasti muodostettu ruotsinnos noin 1572:

Wr 103. HErre, du utransakar mig, Och känner mig full noga. Jag sitter eller står, är alt för dig, Och hvad jag hafver i håge: Ehvad jag hafver i tanke och sinn, Vet du alt ifrån fjerran; Jag ligger, står, går ut eller in, Är du alt om mig, HErre, Och aktar mig sider och före. 12 v.

Hemminki Maskulainen käsitteli virttä vapaasti Ps. 139:n pohjalla:

W 93. Herra, sinä minun tutkii tiennet, Tunnet minun, tiedät kaikk' pienetk', Joko istun, nousen, makaan, Näet kaikk' tyyni, edest' takaa, Taampat ajatuksen' tiedät, Joka taholt' minun ympär' kierrät. 13 v.

Kuten näkyy on näissä kaikissa erikielisissä säkeistöt erilaiset.

Uudistuksia yrittivät: Carl Helenius Turun Viikko-Sanomissa 1825: 25; siitä tuli J. Tegnströmin muovailemana U 13, sekä P. J. Ignatius: Ign 6, josta tuli U 15.

K. L. Lindström laati virren kokonaan uudelleen Ps. 139:n perusteella. Korjailtuna siitä tuli:

1867: 93. Mun tutkit, Herra, tarkasti, Sä tiedät kaikki tekoni, Vähimmissäkin sulle näyn, Jos makaan, istun, nousen, käyn; Sä kaikki tieni havaitset, Myös ajatuksen' salaiset.

2. Ei ykskään sana suustani Käy, Herra, tietämättäsi, Mun eloni on edessäs, Mun onneni sun kädessäs; Ei mikään mua mailmassa Voi tiedottasi kohdata.

3. O tieto ihmeteltävä! Ei löydy ihmisjärkeä, Joka sen voisi arvata, Se ompi ylen korkea; Sun ihmetyös mä näen vaan, Ja kunnioitan ainiaan.

4. Kuhunka voisin välttyä, Sun silmistäsi siirtyä? Jos pilvihin mä kätkeysin, Niin näkisit mun sielläkin, Jos tuonelaankin synkkähän, Sieltäkin löydät piilevän.

5. Jos aamuruskon siivillä Mä voisin täältä lennähtää Maan, merten ääriin piilohon, Myös siellä kasvois valo on; Kaikk' ilmi on sun edessäs, Sä täytät kaikki kädelläs.

6. Jos sanon: „yö mun peittää nyt", Niin olen tuiki pettynyt, Sill' ympärini päivä on; Ei yökään ole valoton, Pimeys sulle paksuinkin On niinkuin päivä kirkkahin.

7. Sä, sydämeni tutkia, Mun peitit äitin' kohdussa; Mä kiitän rakkauttasi, Ett' olet ihmeellisesti Mun herättänyt elohon, Nähdäksen' armos auringon.

8. Jo ennen ensi päivääni Mun näkivät sun silmäsi; Päiväni, kaikkivaltias, Sä kirjoitit sun kirjahas; Jo ennen, kuin ne koittivat, Ne oli sulle tuttavat.

9. O ääretöintä armoas Ja ihmeitäs, o laupeas! Ne ovat epälukuiset Kuin meren sannan jyväset; O viisauden syvyyttä, O ääretöintä hyvyyttä!

10. Suut tuki jumalattomain, Kuin sua häväisevät ain', Sun nimeäsi vihaavat, Sinua vastaan karkaavat! Mä vihaan vihaajitasi, Valittain heistä vaikeesti.

11. Minua tutki, Jumala, Mun sydäntäni koeta, Ymmärrä ajatukseni Ja kaikki vaellukseni; Jos kuljen tiellä pahalla, Mua oikealle johdata!

12. Niin kiitän aina armoas, Mun että suljit suojahas, Ja ihmetöitäs tunnustan Hamahan ääriin maailman; Ett' tykös kansat kääntyisi, Sua ylistäisi ijäti.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen. V. 7 jätettiin kuitenkin pois.

Julius Krohnilta on myös saman psalmin mukailu: Mansikoita ja Mustikoita III 1861: 47: Herra Sä mun tutkii tiennet, Tiedät suuret, tiedät pienet. Joko istun, nousen, makaan Isän silmä näkee rakkaan. Edelt' ajatuksein arvaat, Luet hiuksein kaikki karvat. 7 v.

Tämä ehdotus ei tullut pitemmälle.

Ps. 139, Wr 103, R 11, Rbg 103, W 93, Ign 6, U 13, 15, 1867: 93, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 326.

287. O Herra, mun sieluni uskallus, Pois torju sun lapsiltas turmellus. 8 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Hakvin Spegelin virsi:

Wr 36. O HErre! du är min enda tilflygt, Beskärma mig, när jag varder förtryckt Af mina illviljares skara. Jag hafver bekänt din godhet och magt, Ty lider jag smälek och mycket förakt Af dem, som med syndene fara.

2. Dock lider jag gerna, o heligste Gud! För dina sanfärdiga rätter och bud, Som mig utaf hjertat behaga. Samt för de fromma på jordene bo, At de till tålamod, hopp och tro Et efterdöme må taga.

3. Men de, som hafva en annan Gud kär, Än dig, som den högste och endaste är, De skola det hårdt umgälla. Jag vil icke ofra i deras samfund, Ej med deras namn besmitta min mun, Men hämnden til RErran ställa.

4. Han är min skatt och ädlaste del, Mit gods och arf, som aldrig slår fel; Det jag med alt nöje vil fägna, Och frögda mig, at min arfvedels lott Är detta, som är evinnerlig godt, Det Gud sjelf värdigas hägna.

5. Jag prisar och lofvar Guds godhet och nåd, Som har mig uptäckt sit heliga råd, Huru jag skal saliger blifva: Om nattene tukta mig

njurarna väl, Men Ordet styrker och hugnar min själ, Och kan al ångest fördrifva.

6. Jag tänker på HErran i allan tid, Jag glädes af hans närvarelse blid, Som mig ögonskenliga följer. Han står mig på högra handena bi, Det gör mig i farlighet trygg och fri, Ty han sig ej länge fördöljer.

7. Derföre är nu mit hjerta rätt gladt, Min tunga, som är min ära och skatt, Hon frögdas, och skal icke tröttna. Mit kött skal säkert ligga i frid, Du låter min själ ej i helvetet nid, Din helige icke förrotna.

8. Du hafver mig vägen til lifvet kundgjort, För dig är glädje tilfyllest, och stort Är himmelens eviga rike: Et lustigt väsend', et saligit stand Är på dine härlighets högra hand, Evinnerlig, utan des like.

Suomennos 1701:

W 34. O Herra! sinä turvan' ainoa, Mua suojel', kuin surkiast' poljetaan. Mun pahan suoviltan' julmilt'. Mä voimas kanss' hyvyytes tunnustan, Jonk' tähden minä pilkall' vaivataan, Niilt' synnin orjilt tuimilt'.

2. Sen kuitenki kärsin juur' mielellän', Sun käskyis tähden hurskasten, Jotk' ovat mull' hartaast' rakkaat; Ett' esimerkistän' vielä sitt' Muut uskomaan, toivomaan oppisit, Alla ristin kaikki kansat.

3. Jotk' outoi jumalii palvelevat, Paits' sinua muita hyväilevät, He kyllä sen maksavat karvaast': En ensinkään kulje minä sinn', Enk' mielisty niiden uhrihin; Vaan kostakoon Herra heill' taivaast'!

4. Mun paras tavaran' Herra on, Mun osan' ja suloisin perintön', Jost' aina iloita mahdan: Sill' arpa lankes' kauniimmassa, Mun osan on iloss' jalommassa, Kunn' täält' ain' ikävöit' tahdon.

5. Siis Herran hyvyyttä kiitän ain', Ett' tiettäväks' tehnyt on asian tain, Kuink' autuaaks' tulla taidan: Mua munaskuun' yöllä kurittavat, Suu sanas mull' turvan tuottavat, Joill' minä kaikk' ristit voitan.

6. Ah, kuinka sitä ain' ajattelen, Ett' Herra mua leppyisest' suosittelee, Ja ompi hädässä kanssan': Hän seisoo ain' oikiall' kädellän', Eik' luovu pois koskaan tyköän'; Täst' pysyn vaivoiss' vahvan'.

7. Sentähden sielun' ain' iloinen on, Mun kunnian', kielen' kiittäköön Hänt', Herraa, armons' edest': Sill' pyhäns' ei salli mädätä, Vaan antaa mun rauhass' levätä, Kanss' päästää helvetin kahleist'.

8. Tien olet mull' osottan' taivaaseen, Kussa ilo on juuri täydellinen, Sun kirkasten kasvois edess': Siell' iloisest' vihdoin riemuitaan, Ja Herraa hyvää kiitetään, Juur' ihanass' ijäisyydess'.

K. L. Lindström esitti uudistusehdotuksen (käsikirj. 34):

O Herra, mun turvani ainoa, Mua varjele vastahan vainoa Mun sortajiltani julmilt; Mä voimas ja hyvyytes tunnustan, Sen tähden mä pilkalla vaivataan Niilt synnin orjilta tuimilt. 8 v.

Komitea teki tähän perinpohjaisia korjauksia:

1867: 34. O Herra, mun sieluni turvaus, Pois torju sun lapsiltas turmelus, Kuin häijyt hankkivat meille! Hyvyytes ja voimasi tunnustan, Siit' vainoa kärsiä aina saan, Ja olla pilkkana heille. 8 v.

E. Lönnrot korjaili edelleen:

L I 34. O Herra mun sieluni uskallus, Pois torju sun lapsiltas turmelus, Kuin häijyt hankkivat meille! Hyvyytes ja voimasi tunnustan, Sen tähden mä kärsiä aina saan Ja olla pilkkana heille.

2. Mielelläni kuitenkin kärsin sen Sun käskyjes jälkehen hurskasten, Jotk' ovat sielullen' rakkaat, Ett' muutkin sun armohos turvaisit Ja uskohon, toivohon tottuisit, Kuin ristins' heillä on raskaat.

3. Vaan ne, jotka vierasten jumalain Ain' jäljissä juoksevat joukottain, He päälleen saattavat vaivan; En taivu mä sellaisten seuroihin, Enk' uhrihin mielisty semmoisiin, Joist' suuttuu Jumala aivan.

4. Mun aarteeni kallis on Herrani, Hän tähteelle kätkeepi osani, Siit' on mun riemuni suuri; Ah, kauneimmiss' arpani lankesi, Mun kunniankruununi välkkyypi Kirkkaasti kohtaani juuri.

5. Sun hyvyyttäs, Herra, mä kiitän ain', Ett' ilmotit mulle sä neuvon tain Ja annoit armosi koittaa. Myös yöllä kuin tuntoni ahdistaa, Sun sanas mun sieluni virvottaa; Niin voin mä ristini voittaa.

6. Mun mielessän' aina on Herrani, Hän suojaansa sulki mun sieluni Ja vaarat päältäni torjuu; Ei luovu hän luotani milloinkaan, Vaan seisoo mun puolestan' ainiaan, Sentähden tiellä en horju.

7. Siis mieleni ainian iloitsee Ja henkeni Herrassa riemuitsee, Hän sielun' surmasta säästää; Ei anna hän pyhäinsä hukkua, Ei sieluni turmioon joutua, Vaan kuolemasta mun päästää.

8. Sä, Herra, mun johdatat taivaaseen, Suot siell' ijankaikkisen autuuden Sun kasvos kirkkaudessa; Ah, siell' on mun kruununi kallihin, Mun perintöosani suloisin Menossa riemullisessa!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 16, Wr 36, Rbg 36, Sr 218, W 34, Ign 104, U 339, 340, 358, 1867: 34, 1871, L I, II, III, 1880 1883.

288. Kaikk' Herra parhain toimittaa, Sen tietää ristikansa. 6 v.

Benjamin Schmolck 1672—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Schlesian Schweidnitzin pastor primariuksen Benjamin Schmolckin virsi:

Ev. Ges. 604. Was Gott thut, das ist wohlgethan! So denken Gottes Kinder. Wer auch nicht reichlich ernten kann, Den liebt Gott doch nicht minder. Er zieht das Herz Doch himmelvärts, Obgleich wir oft auf Erden Beim Mangel traurig werden.

2. Was Gott thut, das ist wohlgethan, Im Nehmen und im Geben; Was wir aus seiner Hand empfah'n, Genüget uns zum Leben. Er nimmt und gibt, Weil er uns liebt, Lasst uns in Demuth schweigen, Und vor dem Herrn uns beugen.

3. Was Gott thut, das ist wohlgethan, Wer darf sein Walten richten, Wenn er, eh' man noch ernten kann, Den Segen will vernichten? Weil er allein Der Schatz will sein, So nimmt er unsre Güter, Zum Heile der Gemüther.

4. Was Gott thut, das ist wohlgethan, Es geh' nach seinem Willen! Lässt es sich auch zum Mangel an, Weiss er ihn doch zu stillen. Wer als ein Christ Genügsam ist, Kann auch in wenig Gaben Mit Dankbarkeit sich laben.

5. Was Gott thut, das ist wohlgethan! Das Feld mag traurig stehen: Wir geh'n getrost auf seiner Bahn, Und wollen ihn erhöhen. Sein Wort verschafft Uns Lebenskraft, Es nennt uns Gottes Erben: Wie können wir verderben?

6. Was Gott thut, das ist wohlgethan, Wie er's auch mag beschliessen! Und blüht um uns kein Canaan, Wo Milch und Honig fliessen: Er, unser Gott, Weiss, wass uns noth, Und wird es gern uns geben. Kommt, lasst uns ihn erheben.

E. Lönnrotin suomennos:

L 43:40. Kaikk' Herra parhain toimittaa, Sen tietää ristikansa; Meit' ainakin hän rakastaa Jos kieltää lahjojansa; Taivaasen päin Hän saattaa näin Meit' ehkä puutteissamme Me usein valitamme.

2. Kaikk' Herra parhain toimittaa, Ja ottaa taikka antaa; Hän tarpehemme lahjoittaa Ja murheen meistä kantaa. Jos ottaapi Taikk' antaapi, Hänt' aina kiittäkäämme, Ja tahtoons' tyytykäämme!

3. Kaikk' Herra parhain toimittaa; Ken häntä nuhteleisi, Jos elolt' ennen leikkuuta Hän siunauksens' veisi? Hän sillä vaan Meit' opettaa Ei muuhun luottamahan Kuin häneen ainoahan.

4. Kaikk' Herra parhain toimittaa Ja kääntää hyväksemme; Taas aikanaan hän lopettaa Myös hädän, puutoksemme; Ei paljoa Myös tarvita: Tyytyen vähemmällä Voi toimeen tulla täällä.

5. Kaikk' Herra parhain toimittaa Jos puutos tuskaa tuottaa, Mahdamme Herraan uskaltaa, Hänehen aina luottaa! Kun sanansa Ravintona Meill' on, se voimaa aina Myös puuttehessa lainaa.

6. Kaikk' Herra parhain toimittaa; Siis häntä kiittäkäämme, Vaikk' ei hunaja Kaanan maan Ja maito edessämme! Hän Jumala Kyll' auttava Meit' ompi hädästämme; Hänt' ain' ylistäkämme!

Vähin korjauksin siitä tuli nykyinen: 1880: 267 e.

Knapp 2282, L 43: 40, 1880, 1883.

289. Niin käy, kuin tahdot, Jumala, Hyv' on sun tahtos ijan. 5 v.

Saksalainen 1500-luvulta. Hemminki Maskulainen † 1619. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Saksalaisen alkutekstin kirjoittajasta ollaan eri mieltä. Fr. Spittan mukaan se olisi Preussin herttua Albrecht I († 1568), Alb. Fischerin mukaan Albrecht nuorempi Brandenburg-Culmbachin markkreivi (1522—1557). Fischer liittää kuitenkin ilmoitukseensa kysymysmerkin.

Ev. Ges. 483. Was mein Gott will, gescheh' all'zeit, Sein Will' ist stets der beste; Zu helfen ist er dem bereit, Der ihm nur glaubet feste. Er hilft aus Noth, der treue Gott, Und züchtiget mit Massen. Wer Gott vertraut, fest auf ihn baut, Den will er nicht verlassen.

2. Gott ist mein Trost und Zuversicht, Mein' Hoffnung und mein Leben. Was mein Gott will, dem will ich nicht Undankbar widerstreben. Sein Wort ist wahr und all mein Haar Hat er, der Herr, gezählet; Er schützt und wacht, nimmt uns in Acht, Auf dass uns ja nichts fehlet.

3. Muss gleich ich Sünder von der Welt Hingeh'n, nach Gottes Willen: Gott mache es, wie's ihm gefällt, Ich will doch halten stille. Mein' arme Seel' ich Gott befehl' In meinen letzten Stunden. O treuer Gott, Sünd', Höll' und Tod Hast du mir überwunden.

4. Noch eins, Herr, will ich bitten dich, Du wirst mir's nicht versagen: Wenn mich der böse Geist anficht, Lass mich ja nicht verzagen; Hilf, steur' und wehr', ach Gott, mein Herr, Zu Ehren deinem Namen. Wer das begehrt, dem wird's gewährt, D'rauf sprech' ich fröhlich: Amen.

Ruotsinnos on E. Liedgrenin mukaan v:lta 1610:

Wr 262. Hvad min Gud vil altid det sker; Hans vilje är den bäste: Sin nådiga hjelp han dem beter, Som äro i trone fäste; Han hjelper af

nöd, för sin Sons död, Verlden öfver alla måtta; Den som med flit därtil sätter lit, Vil HErren aldrig förlåta.

2. Gud är mit hopp, tröst och salighet, Tilflygt och sjelfva lifvet, Hvad mig kan ske, Hans Majestät vil jag mig undergifva: Hans ord äro sann, min hår hafver han Räknat huru många de äro: Han håller vakt öfver oss med magt, At oss skal intet förfära.

3. Ifrån denna verlden måste jag Ju arme syndare skiljas, Och til min Gud; efter hans behag Skal jag ock rätta min vilja. Min fattiga själ betror jag dig väl, Min Gud i dina händer; Ty synd och död, och helfvetes glöd, Du HErre allena bårtvänder.

4. Et är ännu jag beder dig, At du mig HErre, bejakar, När djefvulen anfäktar mig, At jag dig ej försakar. Hjelp mig och vär, o HErre kär Ifrå den onda anden, Som söker visst med all sin list, At komma mig sig tilhanda.

5. Du hafver ju, o HErre blid, Utlåfvat dig vilja vara När mig uti min sista strid, I allsköns nöd och fara; Och föra mig den rätta stig, Til glädje, frögd och gamman: Därtil jag fritt sätter all min lit, Och sjunger af hjertat: Amen.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 268. Mitäs, Jumal', tahdot, tapahtuu tott', Sinun tahtos hyvä on ijan, Heil' armos, apus osotat koht', Kuin uskossas pysyvät lujan', Heit' hädäss' aut', poikas piinan kautt', Heidän tyköäns' älä pois kulje: He huutavat, tykös turvaavat, Et' ikäns' heit', Herra, hylkää.

2. Sinä minun toivon', tuki turvan' Olet elon', ilon', autuun'. Ei mitään taida tapahtuu turhaan, Paits' tahdotas, Jonk' annan haltuun. Sinun sanas sen todistanee, Ett' luvussas ovat hiuskarvan', Meit' vartoitset, kaikki kaitset, Vahvast, aina tykös turvaan.

3. Maailmass' olem' kulkiat vieraat, Synniss' ja suruss' aina. Kosk' täytyy viimein pois erot', Ja silmän' kiinni painaa. Sielun sinun suomaas, uskon huomaas, Häntä haltuus silloin ota; Synnin sota, kuoleman ota, Poista minust' ja pois soita.

4. Rukoilen, Jumal', sinult' vielä, Kuin viimeiselt' piru minua kiusaa, Etten sinua silloin pois kiellä, Mutta pysyisin lujan' sinussa. Herra hyvä, aut' minua köyhää Pois sen pahan hengen paulast', Kuin minua etsii joka hetki, Saadaksens' minua vauloins'.

5. Itse minull' olet luvannut Olla tykönän' joka hetkell', Sekä tuskass', hädäss' ainijan, Ett' viimeisell' hengen retkell', Juur' oikiaa tiet' minua silloin viet, Niin iloon ijäiseen sangen, Luotan sen pääll', en epäel', Sydämest' veisaan, amen!

Aug. Ahlqvistin ehdotuksesta Oks. 268 tuli melkein sellaisenaan:

1867: 268. Min, Herra, tahdot tapahtuu, Sun tahtos parhain onkin; Ain' armos sille ulottuu, Joll' usko oikee ompi; Sit' auttelet ja armaitset Jesuksen kuolon tähden; Siis uskoa ja turvata Ja kärsiä mä tahdon.

2. Sä olet toivon', turvani, Eloni, autuuteni; Mä itsen' annan haltuusi, Sä tiedät tarpeheni; Ei tahdottas ja tiedottas Voi karvaa mennä päästän', Sä varjelet maan matoset, Niin mua etkö säästäis!

3. Mun kerran, niin on tahdossas, On täältä lähdettävä; Se hetki on sun vallassas, Tapahtukoon sun tahtos! Mä sieluni sun haltuusi Hyvissä turvin annan, Et hukkumaan ja kuolemaan Mua, Isä, tahdo panna!

4. Rukoilen sua, Herrani, Se pyyntön' kuule vielä: Kuin kiusaus käy päälleni, Suo, ett' en sua kiellä; Vaan karkoita pois saatana, Ja voittamahan auta; Sä vahvista, niin katkaista Voin kaikki synnin paulat!

5. Olethan olla luvannut, O Herra, turvanani, Ja antavasi lausunut Apua vaarassani, Ja ohjata tiet' oikeaa Mun köyhän kulkijamen; Mä uskon sen, siis veisailen Sydämestäni: Amen!

Vv. 4 ja 5 tulivat melkein tällaisina nykyiseen; v. 2 L II:n mukaan, v. 1 1880:n mukaan ja v. 3 pääasiassa H. Maskulaisen mukaan.

Knapp 2024, Wr 262, R 251, Rbg 262, Sr 236, W 268, Ign 112, U 363, 364, 365, Oks. 268, 1867: 268, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 376, R 1936: 351.

290. Autuas, ken sydämensä Antaa Herran kätehen. 6 v.

Gustaf Ollon 1646—1704. E. Lönnrot 1802—1884.

Tukholmalaisen tullivirkamiehen Gustaf Ollonin virsi:

Wr 268. Hvad kan dock min själ förnöja Vid vår tids eländighet? Hvart vi våra sinnen böja, Är allt obeständighet. O min själ! betänk och märk Att vårt väsend' och vårt verk I en flyktig tid omvandrar, Och som många sig förändrar.

2. Obeständig är vår vandring, Sjelfva lifvet ändrar sig; Alltid ser man stor förändring, All ting är' föränderlig'. Flyktig är all konst och råd, Obeständig gunst och nåd, Obeständigt hvad vi göra; Låtom intet oss förföra.

3. Dock, fastän vårt hjerta kränker Denna verlds ostadighet: När man åter sig betänker, Hugnar det oss, att man vet, Det allt vårt förvandlings stånd Blifver styrdt af Herrans hand, Som har allt i sina händer, Och allt till vårt bästa vänder.

4. Allt, hvad vi med ögon skåde, Är allt Gudi underlagdt; Hvad vi göre, tänke, råde, Står allt i Guds hand och makt. Hvad vi äge, han beskär, Och af nåde oss förär: Till vårt bästa han allt vänder; Allting är uti hans händer.

5. Att vi stige upp till heder, Att vår lycka med oss står, Att vi läre konst och seder, Att man gods och ägor får: Sådant och allt annat mer Utaf Herrans godhet sker, Som har allt i sina händer, Och allt till vårt bästa vänder.

6. Att vår tid förnöjsamt skrider, Att vi samke många år, Att vi tälje många tider, Att vårt hufvud bär grå hår; Att vi se och hugnas vid Våra barn till fjerde led; Sådant af Guds godhet länder, Som har allt i sina händer.

7. Och tvärtom att man beklagar, Det vårt korta lefnadslopp, Uti mångens halva dagar, Oförmodligt hörer op: Deri visar sig också Herrans stora magt bestå, Som har alt i sina händer, Och det til vårt bästa vänder.

8. När oss brista slika delar, När förståndet tager af, När oss kraft och synen felar, När vi lute till vår graf, När vår ande afsked tar Från den boning, han nu har, Och till himlens våning länder, Hamnar han i Herrans händer.

9. Säll är den, som det betänker, Och i Gudi är förnöjd. Han har skydd mot verldsens ränker, Och i Gudi all sin fröjd. När han hädan skiljas skall, Vandra genom dödsens dal, Gud allt till hans bästa vänder, Tar hans själ i sina händer.

10. Säll är den, som sina händer I Guds händer sluter in; Hvart hans verld och lycka vänder, Har han dock ett roligt sinn', Han är nöjd i sorg och nöd. Han har tröst i lif och död: Allting till hans bästa länder; Han är alltid i Guds händer.

11. Sist, min Gud! jag dig nu beder: Tag min hand uti din hand, Så att du mig alltid leder, Förer till dit fröjdeland, Hvarest ändas allt besvär. När min vandring slutad är, Och jag dig min ande sänder, Tag då den i dina händer.

Abr. Frosterus suomensi sen arkkivirtenä 1765:

Mikä taidais täsä elos Sieluani huvitta? Cosc mä löydän caikes menos Turhutt, mailman pahutta, Ja ett parhat tecom meill Virhen alaiset on viel; Nijncuin Cuull' on hänen juoxuns, niin on menom aina tuoxus. 11 v.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen: LWU 267 B. Siitä tuli:

Lisäys 1868: 448. Autuas, ken asiansa Uskoo Herran huomahan! Hän voi olla osallansa Tyytyväinen ainian; Ilo, onni, korkeus, Suru, vaino, vaivaisuus, Kaikki hälle hyväks kääntyy, Eloks itse kuolo vääntyy.

2. Häälyvä on elämämme, Varjo vaelluksemme, Monet muutokset me näämme Täällä ain' edessämme; Eipä onni, ylhäisyys, Tieto, taito, ymmärrys Taida hetkeksikään jatkaa Elämämme juoksun matkaa.

3. Kaikki kuin me täällä näämme, Minkä arvaa ajatus, Kaikki puheet, neuvot, työmme, Köyhyys sekä rikkaus, Kaikki maassa, taivaassa Ompi Herran vallassa; Hän ne kaikki hallitseepi, Hyväksemme vallitseepi.

4. Kaikki tieto, taito, voima, Josta maassa mainitaan, Ompi Herran armosuoma, Lahja Luojan laupeaan; Hän se meitä kurittaa, Toiste armons' osoittaa, Antaa meille näljän, leivän, Surun sekä ilon päivän.

5. Autuas, ken näitä tutkii Tyytyväisnä Jumalaan, Hän ei muista mailman mutkii, Löytää turvan aikanaan; Täältä erotessansa Levon saa hän Herrassa, Jonka huomass' ain' on ollut, Elää, ehkä ompi kuollut.

6. Yhtä, Herra, hartahasti Anon, pyydän, rukoilen: Auta mua armiaasti, Taluttele taivaasen; Ota sielu huomahas, Kätke armosuojahas, Kussa loppuu kurjat päivät, Ilo, riemu kohti käyvät!

Vähin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Wr 268, R 257, Rbg 268, Sr 241, 1867: 448, 1871: 454, L I 268 b, 1880: 268 b, 1883: 268 b, R 1936: 435.

291. Kaikissa mun menoissani Hallitse, o Jumalani! 5 v.

K. L. Lindström 1809—1879.

Virttä voitaneen pitää lehtori Knut Legat Lindströmin alkuperäisenä virtenä. Itse hän kyllä sanoo sitä suomennokseksi, mutta se on siksi vapaasti muodostettu, että alkutekstistä siinä ei ole paljon muuta jälellä, kuin alkusanat ja joitakin ajatuksia.

Alkutekstinä lienee ollut saksalaisen lääkärin ja runoilijan Paul Flemmingin (1609—1640) virsi:

Ev. Ges. 485. In allen meinen Thaten Lass ich den Höchsten raten, Der alles kann und hat. Er muss zu allen Dingen, Soll's anders wohl gelingen, Selbst geben guten Rat und That.

2. Nichts ist es, spät und frühe, Um alle meine Mühe, Mein Sorgen ist umsonst. Er mag's mit meinen Sachen Nach seinem Willen machen, Ich stell's in seine Vatergunst.

3. Es kan mir nichts geschehen, Als was er hat ersehen, Und was mir selig ist. Ich nehm' es, wie er's gibet, Was ihm mit mir beliebet, Das hab' ich auch getrost erkiest.

4. Ich traue seiner Gnaden, Die mich vor allem Schaden, Vor allem Übel schützt. Folg' ich des Herrn Gesetzen, So wird mich nichts verletzen, Nichts fehlen, was mir ewig nützt.

5. Er wolle meiner Sünden In Gnaden mich entbinden, Durchstreichen meine Schuld. Er wird auf mein Verbrechen Nicht gleich das Urteil sprechen, Und haben noch mit mir Geduld.

6. Leg' ich mich späte nieder, Erwach' ich frühe wieder, Lieg' oder zieh' ich fort, In Schwachheit und in Banden, Ist irgend Not vorhanden, So leitet mich sein kräftig Wort.

7. Hat er es denn beschlossen, So will ich unverdrossen An mein Verhängnis gehn; Kein Unfall unter allen Wird je so schwer mir fallen, Ich will ihn männlich überstehn.

8. Ihm hab' ich mich ergeben, Zu sterben und zu leben, Sobald er mir gebeut; Heut' sei es oder morgen, Dafür lass' ich ihn sorgen, Er weiss die rechte Rettungszeit.

9. So sei nun, Seele, seine, Und traue dem alleine, Der dich geschaffen hat. Es gehe, wie es gehe, Dein Vater in der Höhe, Der weiss zu allen Sachen Rat.

K. L. Lindström on muodostellut virtensä — ainakin tähän virteen nähden — aivan vapaasti:

1861 -t -t -t: 151. Kaikissa mun menoissani Hallitkos, o Jumalani, Kaikki on sun voimassas; Sinun neuvos vaan on hyvät, Toimeni jos menestyvät, Kiitän siitä armoas.

2. Ken ei, Herra, lempeäsi Armoas ja hyvyyttäsi Kiitollisna iäti Tuntene ja tunnustane? Päällemme et kuormaa pane, Jota emme kestäisi.

3. Synnin kuorma kuolon kanssa Uhkas meitä painavansa Kadotukseen peräti; Mutta päältämme sen nostit, Kuolemasta meitä ostit Kärsimällä Poikasi.

4. Rakkaan Poikas sovinnolla Lapsenas mun sallit olla, Jos vaan pysyn liitossas. Synkiässä surussani Ilahutat toivoani Voimalla sun sanastas.

5. Kiitettävä olet aivan, Tuottaissaskin mulle vaivan, Murheen, hädän tuskatki; Mitä ikään tuotat mulle, Kunniaksi olkoon Sulle, Autuudeksi sieluni!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 2036, -t -t -t 3, Lisäys 1868: 456, 1871: 465, L I 268 c, 1880: 268 c, 1883.

292. Sä tyytyen Ja kärsien Vaella Herran teitä! 3 v.

Ericus Erici Helsingius † 1612. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Tukholman Claran seurakunnan kirkkoherran Ericus Erici Helsingiuksen virsi:

Wr 263. Haf tolamod, var from och god, Och efterfölg Guds vilja; Den detta gör, der efter spör, Skal Gud ej från sig skilja. Tolamod i nöd är himmelskt bröd, Uti Guds skatt förborgadt; Af denna spis blifver man vis, Och öfvervinner sorgen, Både afton och morgon.

2. Om någon sak gör dig omak, Stor ångst och sorg dig skänker, At du ej vet af ängslighet Hvad du gör eller tänker; Så haf til ro en stadig tro, Der uti lät dig finna. Som gullet röd pröfvas i glöd, Och kan dock ej upbrinna, Skal tolamod ock vinna.

3. Förfarenhet, som hvar man vet, Lärer oss korsset draga, I tolamod, den dygd så god, I verlden alla dagar. Det ingen kan göra försann, Utan genom Guds godhet; Hvar til är god godt tolamod, Det man utaf Skriften vet: Tolamod gör förfarenhet.

Suomennos 1701:

W 269. Ole kärsivä, nöyrä ja siviä, Ain' Herran tahtoo seuraa; Kuin ahkerast' ain, tääll' tekee tain, Sitä ei pois heitä Herra. Kärsimys vaivass' on manna taivaast', Jonk' Jumal' on tavaroins' kätken', Tai herkku totta taidon tuottaa, Ja muuttaa murheen kaiken, Joka aika ja hetken.

2. Jos tulee pääll' joku asia tääll', Kuin myötäns' tuskan tuopi, Ettes tiedä, mitä sun tehdä, Taikk' taidoll' ajatell' sopii; Niin pysy ain' toivoss' vahvan', Ja seiso lujan' alat', Kuin tulella koetellaan Kulta, ei kuitenk' pala; Niin ei käy kärsimys ala.

3. Maailman vaivoi koetus se voi Meit' kantamaan totutta todell', Kärsivällisyydess', tytyväisyydess', Jumalan lasten oikiall' mielell': Ei paits' Jumalan apuu kukaan Sitä tehdä tainne, taikk' tienne, Koetus meidän kärsivällisyyteen, Juur' oikiat' tietä vienee, Kuin kirjass' kirjoitett' lienee.

E. Lönnrot korjaili sitä useita kertoja:

L II 269. Sä tyytyen Ja kärsien Vaella Herran teitä! Ken uskoen Tekeepi sen, Ei Herra sitä heitä; Kärsiväisyys Ja tyytymys Jumalan tahtoon aina On taito suur, Se paras juur, Kuin murheen alas painaa Ja lohdutuksen lainaa.

2. Jos tuskissas Ja vaivoissas Et tiedä mitä tehdä, Niin Jumalaan Kun luotat vaan, Saat armons avun nähdä; Kuin ahjossa Ja tulessa Myös kulta kirkastuupi, Niin tuskissa Ja vaivoissa Kärsimys parantuupi, Ja usko uudistuupi.

3. O Jumala, Suo armosta Vaivoissa kärsimystä, Myös aikoina Kovimpina Sun tahtoos tyytymystä! Sä tiedät sen, Mi parhaaksen' Milloinkin taitaa tulla, Siis, Isäni, Suo alati Mun tyytyväinen olla Sun suojelukses alla!

Tämä tuli melkein sellaisenaan nykyiseen. Sen sijaan — vasten tavallisuutta — vuoden 1880:n ehdotus jäi syrjään:

1880: 269. Vaella sä Vaan nöyränä, Hiljaisna tietä Herran, Ain' uskoen, Ja tyytyen; Kyll' auttaapi hän kerran! Kärsiväisyys, Tytyväisyys, Herraansa turvajava, On lahja suur', Taivainen juur', Kuormaamme helpoittava, Murheemme huojentava.

2. Äl' mureksi, Sun ristisi On parhaaksesi suotu! Äl' epäile, Sun osas se On kädell' Isän luotu! Kuin ahjossa Ja tulessa Myös kulta kirkastuupi, Niin tuskissa ja vaivoissa Sielumme puhdistuupi Ja usko uudistuupi.

3. Minullehan, Oi Jumalan', Soit ilopäivää monta, Jo enkö mä Vois kärsiä Myös yhtä ilotonta; Sä tiedät sen, Mi parhaaksen' Milloinkin taitaa tulla, Siis, Isäni, Suo ijäti Mun tyytyväinen olla! Sun suojasi on mulla.

Wr 263, R 233, Rbg 263, Sr 237, W 269, U 366, 367, 1871: 456, L I 269, L II, III, 1880, 1883.

293. Kuin tahdot, Herra, niin tee mun Eläissän', kuollessani! 4 v.

Caspar Bienemann (Melissander) 1540—1591. Petrus Brask 1650—1690. K. L. Lindström 1809—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Saksin Altenburgin kenraalisuperintendentti Caspar Melissanderin eli Bienemannin virsi 1574:

Ev. Ges. 484. Herr, wie du willst, so schick's mit mir, Im Leben und im Sterben. Mein Herz verlangt allein nach dir, Lass mich doch nicht verderben. Erhalt' mich nur in deiner Huld, Sonst wie du willst; gib mir Geduld: Dein Wille ist der beste.

2. Zucht, Ehr' und Treu' verleihe mir, Und Lieb' zu deinem Worte. Erhalte, Herr, mich treu bei dir, Dem wahren Seelenhorte. Gib, was mir dient zur Seligkeit, Wend' ab all' Ungerechtigkeit In meinem ganzen Leben.

3. Wenn ich einmal nach deinem Rath Von dieser Welt soll scheiden, O, so verleih' mir deine Gnad', Dass es gescheh' mit Freuden. Herr, Leib' nud Seel' befehl' ich dir: Gib nur ein sel'ges Ende mir Durch Jesum Christum. Amen.

Petrus Braskin ruotsinnos 1690:

Wr 264. Som dig, Gud, täckes, gör med mig, I döden och i lifvet; O HErre Gud! allena dig Har jag mig undergifvit: Jag sofver, vakar, sitter, står, Jag talar, tänker eller går, Är Gud mig alt allena.

2. Jag kallar godt och ganska väl, Alt det som dig behagar: Ej någon nöd så hård mig qväl, Den jag då ej fördrager; Hälst jag fullväl besinnar här Ehvad du gör min båtnad är Och icke min afsaknad.

3. Ack! gif at jag, O Fader huld, Må din i döden blifva: Förlåt mig all min brist och skuld, Lät Andan din inskrifva Uti mit hjerta dit behag, Som leder mig här dag från dag Til dig från verldsens flättja.

4. Och när du sist besluta må, At jag skal hädan fara, Så lät, o store Gud, mig då Hos dig få bo och vara; Och bland dit folk i himmels högd, Åtnjuta evig lust och frögd, För JEsu död och pina.

Siitä ovat laatineet suomennoksia:

J. ja A. Frosterus 1763 (Pipping 1045): Kuink' sinull' kelpaa, Jumalan, Tee kanssan' tässä eloss'. 4 v.

J. Frosterus, J. A. Cleve, O. Pesonius U:n esitöissä. Niistä saatiin U 359, 360, 361.

K. L. Lindström 1860: 264: Tee, Herra, mulle tahdostas, Mun kätes alle annan. 4 v.

K. L. Lindström laati uuden ehdotuksen (käsikirj.):

269. Tee, Herra, mulle tahdostas, Käsiisi itsen annan; Iestäs, kaikkivaltias, Mä mielelläni kannan; Jos nukun, valvon, seison, käyn, Jos mietin, puhun, työssä näyn, Sä olet läsnä aina.

2. Mä kiitän kaikki hyväksi, Kuin hyväks näkyy sulle; Myös keveä on tuskaki, Kuin tahdot tuottaa mulle; Mä varmaan tiedän, Laupeas, Sen parhaakseni tuottavas, Siis tydyn tahtoos aina.

3. Suo, rakas Isä, omasi Mun olla kuoloon asti; Anteeksi anna velkani, Suo Henkes ahkerasti, Sun tahtos painaa sydämeen Ja kääntää mielen taivaaseen (Pois) mailman turhuudesta.

4. Pois lähteissäni lopuksi Sun omaas, Herra, säästä, (Sun) suojaasi ota sieluni, Se taivaan iloon päästä; Suo enkelitten parissa Mun ijäisesti iloita Sun Poikas ansiosta.

Vähin erin siitä tuli nykyinen. V. 3 sai nykyisen muotonsa 1871: 269, toiset 1880: 269 b.

Knapp 2032, Wr 264, R 253, Rbg 264, Sr 238, U 359, 360, 361, 1867: 269, 1871: 269, L I 269 b, L II 449, L III, 1880: 269 b, 1883, R 1936: 353.

Edellä selostetun rinnalla kulkee toinen, vähän laajempi, E. Lönnrotin yapaasti muodostama virsi, jossa vv. 2, 3, 4 vastaavat edellä esitetyn virren v. 2:ta. Sen E. Lönnrot julkaisi 1865: LWU 267 D sekä myöhemmin 1868: Lisäys 450, 1871: 459, L I 268 e, L II 448, L III 448.

Kun virsi on suureksi osaksi E. Lönnrotin omaa alkuperäistä, kuvastaen samalla hänen nöyrää, Jumalaan turvaavaa ja Jumalan tahtoon ja johdatukseen tyytyvää mieltänsä, niin esitämme tässä sen siinä muodossa, johon se Lönnrotilta on lopullisesti jäänyt:

1883 L II 448. Sun haltuus, Herra Jumala, Mä heitän kaiken huolen, Sä olet turvan' ainoa, Jos elän taikka kuolen; Jos nukun taikka valvelen, Jos istun, astun, työskelen, Sinuhun yksin luotan.

2. Mielellä tyytyväisellä Mun suo, o Herra, kantaa Ja vastaan ottaa nöyränä, Mitä sä tahdot antaa! Sä, Herra, yksin tiedät sen, Mik' auttaa, mitä tarvitsen Mä eläissäni täällä.

Loppusäkeistöihin on Lönnrot tehnyt joitakin korjauksia, jotka julkaistiin hänen kuolemansa jälkeen:

1884 L III 448. Mä minkä täällä onneksi, Hyväksi voisin luulla, Se vahingoksi, vaaraksi Kyll' usein taitais tulla; Useinkin onni oikia On kasvava, kukostava Surun ja murheen maalla.

4. En kyllä voi mä käsittää Sun suurta laupeuttas, Ei heikko järki selittää Sun voimaas, viisauttas; Sen tiedän, Isä, kuitenkin, Sun neuvos ain' on viisahin Kovankin onnen alla.

5. Siis suo, o rakas Isäni, Ain' armossas mun olla, Pois pyyhi, peitä syntini Poikasi ansiolla; Sun hyvä Henkes saattakoon, Mua valollansa valaiskoon Käymään sun käskyis tietä!

Tämä ei tullut nykyiseen virsikirjaan.

LWU 267 D, Lisäys 1868: 450, 1871: 459, L I 268 e, L II 448, L III 448.

294. Ain' tahtoon Herran Jumalan Mä tyydyn mielelläni. 8 v.

Ambrosius Blaurer 1492—1564. Petrus Brask n. 1650—n.1690. E. Lönnrot 1802—1884.

Schwabenin uskonpuhdistajan Ambrosius Blaurerin (Blaarer) virsi:

Beckman, s. 620. WIess Got gefelt, so gfelts mir auch Vnd lass mich gar nit irren! Ob mich zü zeiten beisst der rauch Vnd wenn sich schon verwirren All sachen gar, Weiss ich fur war, Got wirts zü letst wol richten: Wie ers will han, So müss bestan, Sols sin, so seys on tichten.

2. Wies Got gefelt, ich zfriden bin, Das übrig lass ich faren; Was nit sol sin, stell ich dahin! Got wil mich recht erfaren, Ob ich auch wil

Im halten still, Wirt doch wol gnad bescheren, Dran zwifel nicht: Sols sin (man spricht), So seys, dem kan nichts weren.

3. Wiess Got gefelt, so gfelts mir wol In allen minen sachen; Was Got fursehen hat einmal, Wer kan das anderst machen. Drumb als vmbsunst, Welt, witz vnd kunst, Hilfft auch nit har aussrauffen: Murr oder beiss, Sols sin, so seiss, Wils doch sin weg müss lauffen.

4. Wiess Got gefelt, wils gschehen lan Vnd mich darin ergeben! Wölt ich sim willen widerstan, So müsst ich bliben kleben, Dwyl gwiss vnd war All tag vnd jar By Got sind vtzgezellet: Drumb schick mich drin! Geschächs, sols sein, So seys bey mir erwellet.

5. Wiess Got gefelt, so wöls ergon In lieb vnd auch in leide! Dahin min sach will gstellet hon, Das sy mir föllent baide Glich gfallen wol, Darumb mich sol Ja oder nein nit schrecken: Schwartz oder wiss! Sols sin, so seiss! Denn wirt Got gnad erwecken.

6. Wiess Got gefelt, da lauffts hinauss, Druff lass ich vöglin sorgen. Ob mir sgluck hüt nit kumpt zü huss; So wart ich sin vff morgen. Blibt onerwert, Was ist geschert, Ob sich schon thüt verziehen, Mich nit brumb riss: Sols sin, so siss! Gfelts Got, min teil werd kriegen!

7. Wiess Got gefelt, nichts weiters will Von Got ich sunst begeren! Got hat minr sachen gstelt ein zyl, Diewil wirt müssen wären Das leben min: drumb gib mich drin, Vff güten grund will buwen Vnd nit vffs vss! Sols sin, so syss! Will Got allein vertruwen.

8. Wiess Gott gefelt, so nim ichs an, Wil vmb gedult jn bitten. Got ist allein der helffen kan, Vnd wenn ich schon wer mitten In angst vnd not, Leg gar am tod, So wirt er mich wol redten Gwaltiger wiss, sols sin, so siss! Ich gwins, wer nun wölt wetten!

Petrus Braskin ruotsinnos 1690:

Wr 265. Hvad Gudi täckes, är mig täckt, Ehvad helst är på färde: Jag lefver stadigt oförskräckt, Fast högsta nöd mig snärde. Guds starka borg I all min sorg Mig hägnar alla dagar: Det måste gå I allting så, Som honom städs' behagar.

2. Hvad Gudi täckes, är jag nöjd, På hvilket sätt det gäller. Hvad ej bör ske, med lust och frögd Hans skön jag det hemställer; Han pröfvar mig dock mildelig, Om jag ståndaktig blifver: Så framt jag då ej tvifla må, Alt godt han mig visst gifver.

3. Hvad Gudi täckes, är mig kärt, Hans vilje ser jag gerna; Hvad hälst han en gång har beskärt, Kan ingen emot spjerna. Förgäfves är, at man då här Vil mot hans upsåt sträfva; Ty ingen man förhindra kan, hvad som han månd belefva.

4. Hvad Gudi täckes, ske altså, Tilfreds jag mig väl gifver: Skull' jag hans vilje emotstå, Förgäfves det mig blifver; Ty hans behag ej sättes lag, han mägtig är utföra Sit slut och skick, til minsta prick; Därmot kan ingen göra.

5. Hvad Gudi täckes, lyster mig, I lust och vedermöda, Fast han mig ville grymmelig, Med största plågor döda; Min tröst ändå han vara må, Hans namn vil jag beprisa. Ehvart det bär, jag trygger är; Gud skal mig nåd bevisa.

6. Hvad Gudi täckes, vil ock jag, Och låter fara sorgen: Fast lyckan sker mig ej i dag, Så sker hon dock i morgon. Hvad Gud försedt, blir mig betedt, Fast det än synes dröja: Jag tror förvisst, at han mig sist Til ära vil uphöja.

7. Hvad Gudi täckes, jag begär, Mer vil jag ej åstunda; Han hjelper mig i alt besvär Och hugnar margelunda. I lif och död är han min

stöd, På hvilken jag fast bygger. När våndan svår mig öfvergår, Är jag i honom trygger.

8. Hvad Gudi täckes tar jag an, Jag vil helt tålig vara; Han är allen som hjelpa kan Mig i min största fara: Fast nöd och qval förutan tal Til döds mig vilja trycka, Kan HErren mig dock väldelig Ifrån den plågan rycka.

E. Lönnrotin suomennoksesta LWU 267 E tuli sellaisenaan:

Lisäys 1868: 451. Jumalan tahtoon kaikisten Mä tyydyn mielelläni, Myös alla vastoinkäymisten Ja murhepäivinäni; Hän tukeni ja turvani On hiljain sekä varhain, Mua suojelee ja johtelee Hän kaikin ajoin parhain.

2. Jumalan tahtoon tyydyn mä Silloinkin, koska toisin On käteheni kääntyvä, Kuin tapahtuvan soisin; Hän silloin vaan mua armostaan Tahtoopi koetella, Ja kaiken sen mun hyväksen' Lopulta johdatella.

3. Jumalan tahtoon tyydyn mä Ja siihen, kuin hän säätää; Ja kenpä olis estävä Sen, mitä Herra päättää! Ei Jumalan voi tahtoa Muuks muuttaa täällä kenkään; Kuin Jumalaan mä luotan vaan, Niin ketästä mä pelkään!

4. Jumalan tahtoon tyytyen Mä siitä kiitän häntä, Ett' oman mielens' jälkehen Hän kaikki asiat kääntää, Ja vaikka mä en käsittää Voi hänen neuvojansa, Niin tiedän sen, hän parhaiten Hallitsee luotujansa.

5. Jumalan tahtoon tyydyn mä, Hänessä mull' on rauha, Hänessä lepo löyttävä, Jos kuinkin mailma pauhaa; Se kuin mun loi, myös kyllä voi Suojella mua täällä, Myös apuaan ja armoaan Hän minulta ei kiellä.

6. Jumalan tahtoon ainian Mä tyydyn turvaisesti, Hänehen yksin uskallan Ja luotan vakaisesti; Jos näkyis hän myös viipyvän Avullaan toisinansa, Niin kuitenkin hän ainakin Tuo avun aikanansa.

7. Jumalan tahtoon tyydyn mä, Ja muust' en kanna huolta; Mikäpäs silloin hätänä, Kuin hän pitääpi puolta! Niin elossan' kuin kuolossan' Hän ompi holhojani; Kuin hänehen vaan luottanen, Hän vastaa asiani.

8. Jumalan tahtoon tyydyn mä, Sen nöyräst' otan vastaan, Hän, kaikkivoipa, väkevä, Mun sieluni pelastaa; Suruissani mun sieluni Hän auttaa alta surman, Ja ainian juur vakavan Ja vahvan tuottaa turvan.

Virsi tuli — v:ä 4 lukuunottamatta — melkein sellaisenaan nykyiseen; v. 4 — 1880: 269 c.

Wr 265, R 254, Rbg 265, Sr 239, Ign 113, U 362, LWU 267 E, Lisäys 1868: 451, 1871: 460, L I 269 c, 1880: 269 c, 1883, R 1936: 354.

295. O Jumala, sä huolen meistä kannat, Tarpeemme kaikki armostasi annat. 8 v.

Pentti Jaakko Ignatius 1761—1827. E. Lönnrot 1802—1884.

Ulvilan kirkkoherra P. J. Ignatius lähetti tämän alkuperäisen virtensä komitealle ensi kerran 1/2 1820 ja uuden muodostuksen 7/10 1823. Painosta hän julkaisi sen 1824:

Ign 116. O Jumala! kuin hyvät kaikki annat, Ja tarpeeni mull joka päivä kannat; Suo Sinuhuun lujasti luottaneen; Sun hyvyytees, kuin lapsi turvanneen.

2. Kuin Kristuksesa tulit Isäkseni, Myös kauttansa mun annat anieni; Ja murheni suot heitän helmahas, Ain turvalla myös lepään suojasas.

3. Siis halduhus O HERra! tieni annan, Ja kuormani Sun jalkais juureen kannan; Sill' minulle laupiasti lainanneet, Ain kaikki kuins mull hyväks arvanneet.

4. Jos onnen osan runsamman mull suoneet: Jos puutetta mun osakseni tuonneet; Jos murhetta, jos iloo annetaan: Niin kädeldäs ne kaikki kannetaan.

5. Ei mailma voi kaikki menoinensa, Mun sieluni tydyttää haluinensa; Sill menonsa on varjo menevä, Ja ilonsa kuin virta riendävä.

6. Siis voitto suurin ajaasa on aina, Et tytyä siiheen kuin HERra lainaa, Ett' Hänesä tääll etsii ilonsa, Ja nöyränä noudattaa neuvonsa.

7. Mun toivoni siis panen HERran päällä; Se iloni on suurin ilmas täällä, Et tygönsä itseni pitänneen, Ja tahtoonsa alati tytynneen.

8. O Jumala! mull armos, apus lainaa, Et tahtohoos mää täällä tydyn aina, Sun neuvollas minua johdata, Ja kunniaas taivaaseen taluta!

Tästä tuli:

U 356. O Jumala! kuin tarpeet meille annat, Ja armostas niin murheen meistä kannat, Me lujana Sun apuus luotamme, Sun hyvyytees, o Isä turvaamme.

2. Näin armias Sun Poikas tähden olet Ja surumme ja sielun kaikki huolet Myös huojennat, ja Hänen kauttansa Sun Henkes suot, ja kalliit lahjansa.

3. O Isämme! kuin tunnet puutoksemme, Ja täyttää voit ne kaikki hyväksemme, Niin lempiä kuin kaikkivaltias, Et unohda Sun armolapsias.

4. Jos minulle myös soisit rikkautta, Suo että voin vihata ahneutta, Ja hekumaa, ja menoo ylpiää, Ja tavoisani olen siviä.

5. Vaan köyhänä jos täällä päivät vietän, Sun tahdostas sen tapahtuvan tiedän. En valita: Mun olet Herrani; En nurise, vaan tydyn osaani.

6. Jos mailma myös kunniansa tarjoo, Se turha on ja katoo niinkuin varjo; Vaan täällä jo Sun rakkaudesas On Taivaani, ja olen autuas.

7. Mun toivoni siis laupiutees panen, Jos suuremman, vähemmän onnen saanen; Vaan ehtoolle kuin hetket joutuvat, Sun kunniaas mun vihdoin johdatat.

E. Lönnrot muodosteli tämän uudelleen LWU 267 C. Siitä tuli:

Lisäys 1868: 449. O Jumala, kuin huolen meistä kannat, Ja tarpehemme armostasi annat, Suo, sinuhun lujasti luotamme, Hyvyytehes, o Isä, turvaamme!

2. Ain' armias sä, Isä, meille olet, Huojennat surumme ja liiat huolet; Viel' annat meille kautta Poikasi Johdattajaksi oman Henkesi.

3. Et salli rikostemme tulla kanteeks, Vaan annat Poikas kautta synnit anteeks Niille, kuin katuvaisna uskovat, Ja hänen ansioonsa luottavat.

4. Sä, Isä armias, tiedät tarpehemme, Ja täyttää voit ne kaikki parhaaksemme, Kuin olet Herra kaikkivaltias, Jumala armollinen, laupeas.

5. Jos soisit mulle täällä rikkautta, Niin auta, välttää voisin ahneutta, Ja että käytän tämän lahjasi Myös lähimäisenikin hyväksi!

6. Jos köyhyydessä päiväni mä vietän, Suo tahdostas sen tapahtuvan tiedän, Ja auta tahtohosi tyytymään, Sinua vähästäkin kiittämään!

7. Jos kunniata mailma mulle tarjoo, Mä muistanen, se ett' on tyhjä varjo; Mut Herran pelko, usko, rakkaus vaan Meit' auttaa pysyväiseen kunniaan.

8. Osani olkoon suuri taikka pieni, Sun haltuus, Herra, heitän mureheni, Sun Henkes mua aina auttakoon, Ja vihdoin kunniahas saattakoon!

V. 3 on E. Lönnrotin alkuperäinen. Virsi tuli pienin korjauksin nykyiseen.

Ign 116, U 356, LWU 267 C, Lisäys 1868: 449, 1871: 457, L I 269 e, 1880: 269 d, 1883: 269 d.

296. Miks suret, sielun', maailmaa, Miks ajallista tavaraa? 7 v.

Tuntematon saksalainen n. 1560. H. Maskulainen † 1619.

Alb. Fischerin Kirchenlieder-Lexiconin mukaan (1879, s. 321) virren tekijä on tuntematon saksalainen n. 1560:

Wackernagel 1841: 259. WArumb betrübst du dich, mein hertz, bekümmerst dich vnd tregest schmertz nur vmb dz zeitlich gut? Vertraw du deinem Herrn vnnd Gott, der alle ding erschaffen hat.

2. Er kan vnnd wil dich verlassen nicht, er weyss gar wol, was dir gebricht, Himel vnd Erdt ist sein, Mein Vater vnd mein Herre Gott, der mir beisteht in aller not!

3. Weil du mein Gott vnnd Vatter bist, dein Kind wirst du verlassen nicht, du Vätterliches hertz! Ich bin ein armer erden Kloss, auff Erden weiss ich keinen trost.

4. Der Reich verlest sich auff sein zeytliches gut, ich aber wil der vertrawen, mein Gott: ob ich gleich werdt veracht, So weiss ich vnd glaub vestiglich: wer dir vertrawt, dem mangelt nicht!

5. Helia, wer erneret dich, ob es so lange regnet nicht inn so schwer thewrer zeyt? Eine Widwe auss Sodomer landt, zu welcher du von Gott warst gesandt.

6. Do er lag vnter dem Wacholder baum, der Engel Gottes vom Himmel kam, bracht jm Speiss vnde tranck; Er gieng gar einen weiten gang, bis zu dem berg, Horeb genandt.

7. Des Daniels Gott nicht vergass, da er vnter den Löwen sass: sein Engel sand er hin, Vnd liess jm speise bringen gut durch seinen diener Habacuck.

8. Joseph in Egypten verkauffet ward, vom König Pharao gefangen hart vmb sein Gottsförchtigkeit: Gott macht jn zu eim grossen HErrn, das er kundt Vatter vnd Brüder ernehrn.

9. Es verliss auch nicht der trewe Gott die drey Menner im Fewer ofen rot: sein Engel sandt er jhn, Bewart sie für dess Fewres glut vnd halff jhnen auss aller noht.

10. Ach Gott, du bist noch heut so Reich, als du gewesen Ewigkleich! mein trawen steht zudir: Mach mich an meiner Seelen reich, so hab ich gnug hie vnd ewigkleich!

11. Der zeitlichen ehr will ich gern entpern, du wöllest mich nur des ewigen gewern, das du erworben hast Durch deinen herben bittern todt, des bit ich dich, mein HERR vnd Gott!

12. Alles, was ist auff diser Welt, es sey Silber, Gold oder gelt, Reichtumb vnnd zeitlich gut, Das wert nur eine kleine zeit vnd hilffst doch nichts zur seligkeyt!

13. Ich danck dir, Christ, O Gottes Son, das du mich solchs hast erkennen lon durch dein Gottliches Wort; Verley mir auch bestendigkeyt zu meiner seelen seligkeyt!

14. Lob, ehr vnd preiss sey dir gesagt für alle dein erzeigte wolthat, vnd bit dich demütig: Lass mich nicht von deim angesicht verstossen werden ewigklich. AMEN.

Tähän on 1567 Lübeckissä lisätty v. 6:na:

Vnd vp dat du nicht lidest nodt Vnd vortruwest dinem leuen Godt Vnd richtest vth sin, beuel, Most dy de raue flesch vnd Brodt Stedes tho bringen fro vnd spad.

Hans Thomissønin tanskannos 1569:

Kingo, s. 117. Mit hierte, hvi grämmer du dig, Bedrøver dig saa sørgelig For verdens timelig gods, Din trøst saet til din Herre og Gud, Der alting skabte med sit bud.

2. Han vil eller kan dig ei forlade, Han veed din trang, din nød og skade, Hans himmel og jord, Min fader og min Herre sød, Som staaer mig bi i al min nød.

3. Du est min Gud og fader sand, Dit barn du ei forlade kan, Dit hierte er faderligt, Jeg er en jordklump med stor brøst, Paa jorden veed jeg ingen trøst.

4. Den ringe paa sit gods förtrøster sig, Men jeg förtrøster mig paa dig, Er jeg end her foragt, Saa veed jeg vel og visselig troer, At dine tienere din hielp faaer.

5. Elia siig, hvo fødde dig, Der regnen forholdtes underlig I din svaredyre tid? I Sidons land en enke rund, Til den Gud sendte dig samme stund.

6. Og at du ei skulde lide nød, Der du drogst did som Gud dig bød, Og hans befaling giorde, dig förde rabne kiød og brød Aarle og silde toil din fød'.

7. Du sovst under et enebaertrae, Der engelen kom og lod sig see. Han førde dig vand og brød, Du gik derefter en vei saa lang, Til Herodes bierg uden hungers trang.

8. Joseph blev til AEgypten solgt, Og der i fængsel kast med vold, For sin gudfrygtighed, Men Gud hialp ham til herrenavn, Hans venner til stor aere og gavn.

9. Gud havde Daniel ei forgiet, Der han blandt løverne var nedsat, Sin engel sendte han did, Han hannem mad da føre lod Ved Habakuk sin tiener god.

10. Den trofaste Gud ei glemme vild' De tre maend, som var' kast i ild, Sin engel sendte han did, Lod dem bevare fra ildens glød, og hialp dem saa af al deres nød.

11. Jonas kunde ogsaa Guds hielp faae Der han i hvalfiskens bug laae Trae dage og naetter tre, Gud med sit ord det visseligen giør, At fisken hannem til landet føer.

12. O, Gud, du est endnu saa rig, Som du haver vaeret evindelig, Til dig staaer al mit haab, Min siel bevar og giør hende riig, Saa haver jeg nok evindelig.

13. Den timelige aere vil jeg undvaere, Den evige lad mig visse vaere, Den du forhvervede mig, Alt med din bittre haarde død, Det beder jeg dig, o Herre sød.

14. Alt det denne verden er af fuld, Det vaere sig penninge, sølv eller guld, Rigdom og timelig gods, En liden stund det bliver ved, Og hielper ei til salighed.

15. Jeg takker dig Christo, o Guds søn! At du gavst mig den kundskap skiøn, Ved dit guddommelige ord, Forleen mig og bestandighed, Min arme siel til salighed.

16. Lov, aere og priis skee dig i allenstund, For dine velgierninger mangelund, Jeg beder dig inderlig, Lad mig ei fra dit ansigt blid, Forskydes bort til evig tid.

Ruotsinnos noin 1572:

Wr 282. Mitt hjerta! hvi grämer du dig, För verldsens gods så sorgelig', Som är dock timmelig? Till Gud sätt du ditt hopp och tröst, Som hafver oss alla återlöst.

2. Han vill och kan dig hjelpa visst Af all nöd, ty han vet din brist; Hans är himmel och jord. Min Herre och min Fader kär! Din hjelp låt alltid vara när.

3. Medan du min Gud och Fader är, Din' barn måste du hafva kär Af faderlig godhet. Mitt ursprung är af aska och mull; På jorden hafver jag ingen huld.

4. Den rike förtröstar på sin rikedom, Men jag på Gud, som är allena from; Ändock jag lider för hat, Så vet jag väl och tror försann, Han mig af all nöd hjelpa kan.

5. Elia! ho försörjde dig, Då regn ej kom af himmelen nid Try runda år omkring? En enka af Sarpa, svag och klen, Hon födde dig förutan men.

6. Och att du ej skulle lida nöd, Då du drog dit, som Gud dig böd, Och hans befallning gjorde; Dig förde korpar kött och bröd, Att dig ej tryta skulle i din nöd.

7. Du sof under ett enebärsträ, Der Ängelen kom och lät sig se, Han förde dig vatten och bröd: Du gick dermed en väg så lång, Till Horebs berg, utan hungers tvång.

8. Joseph i Egypten var försåld, Der han led orätt och öfvervåld, För sin Gudfruktighet; Hans sak utförde Gud så vidt: En Herre vardt han mäktig och rik.

9. Daniel Gud och icke förgat, När han ibland de lejon satt; Guds Ängel var derhos, Som igenlyckte lejonets mun, Och skaffade mat i samma stund.

10. Den trofaste Gud ej förgäta vill, De tre män, som voro kastade i eld; Sin Ängel sände han dit, Lät dem bevara för eldsens glöd, Och halp dem så af all deras nöd.

11. Jonas månde ock Guds hjelp få, Då han uti hvalfiskens buk låg, I dagar och nätter tre; Gud med sitt ord det visserlig gjorde, Att fisken honom på landet förde.

12. O Gud! du är ännu så rik, Som du hafver varit evinnerlig, Mitt hopp står allt till dig: Lät min själ, alltid rikta sig, Så hafver jag nog evinnerlig.

13. Allt hvad i denna verlden är, Guld, silfv', vällust och annat mer, Rikedom och ståtelighet, Det varar en så liten tid, Och hjelper ej till evigt lif.

14. Hvad timeligt är jag förakta må, Allenast du ville låta mig få En evig salighet, Den Christus hafver mig beredt Genom sin pina och ödmjukhet.

15. Lof, ära och pris ske dig, o Gud! Som mig hafver lärt att känna din' bud. Jag beder ödmjukelig': Ditt ansigte vänd ej från mig, Att jag må alltid blifva när dig.

Hemminki Maskulainen suomensi virren ruotsinnoksesta:

W 286. Mielen', miks' suret maailman pääll'? Kuin on kuitenk' katoova tääll' Jumalaan sinuas turvaa, Hän tietää ja tahtoo sinua auttaa, Kaikess' hädäss' Poikans' kautta.

2. Ett's Jumalan' olet, ja Isäksen' tull', Lapses tykön' läsnä ann' apus oll'! Minä vaivaa tääll' kärsin, En kustaan täällä apuu tienne, Sinä ainoa apun lienet.

3. Eliall' korpit ruokaa toit, Ja lesken tykön' ruuan hänell' soit, Kuin sadett' ei taivaast' tullut Kolmeen ajastaikaan, kuuteen kuukaunn', Hänest' murheen pidit, annoit avun.

4. Päästit hänt' Jesabelin vainost', Ja enkelis kautt' ruokeit hänt' jalost', Kuin hänell' vei vettä, leipää, Koht' kävi pitkän matkan eineet', Neljä kymment' yöt' ja päivää.

5. Joseph Egyptiin myytiin orjaks', Kussa väkivaltaa kärsei nurjast', Juur' jumalisuuns' tähden Hänen asians' Jumal' niin laitti, Maan herraks hänen viimein saatti.

6. Koska Danielii ahdistettiin, Ett' jalopeurain pesään heitettiin, Hänt' Herra ei unhohtan', Hänen tyköns' enkelins' antoi, Kuin jalopeurain kidan kiinni painoi.

7. Kolme nuorta tuliseen uuniin, Ja Babylonian palavaan pätsiin, Palamaan paiskattiin; Tulen tuiman voiman enkel' esti, Herra heit' hädäst' ihmeisest' päästi.

8. Jonas valaskalan vatsass', hädäss' sangen oli ahtaass', Yöt' ja päivää kolme; Hänt' Jumal' sieltä ulos autti, Ett' oksens' peto ja maall' saatti.

9. Viel' väkevä olet Jumal' nyt, Kuin ijäisest' olet pysynyt, Sinun tykös turvaan aina, Sinä avukseni tuskass' tule, Ole tykönän', rukouksen' kuule.

10. Maailman meno, rikkaus, hekuma Autuuteen ei aut', vaan on katoova'; Mutt' Christus yksinäns Autuuden ijäisen meill' ansaits', Hänell' kiitos olkoon kaikess' kansass'.

Jaakko Tengström muovaili tämän uuteen asuun: U 372. Sitä ei ole käytetty myöhemmässä virsikirjatyössä.

Komitea (mahdollisesti A. B. Roos) laati uuden suomennoksen suoraan saksalaisesta, jättäen kuitenkin siinä mainitut yksityiset esimerkit pois:

Lisäys 1868: 462. Miks suret, mielen', maailmaa, Miks huolit ajallisista Ja katoovaisista? Ah! turvaa, sielun', Jumalaan, Maailman kaiken luojahan!

2. Ei taida, eikä tahdo hän Sua jättää aina kärsimään, Sun tarpees tietää hän; Hän, maan ja taivaan haltia, Sua totta auttaa tuskassa.

3. Kosk' olet, Jumal', isäni, Niin etpä hyljää lastasi, Se on mun uskoni; Eik' ole mulla auttajaa, Jos apua en sulta saa.

4. Kuin rikas turvaa tavaraan, Niin luotan minä Jumalaan, Mua vaikka pilkataan; Sen uskon vahvast', että hän, Mua aina auttaa hädässän'.

5. Sen lupaa mulle raamattu, Sun, Isä, sanas siunattu; Se myös on kuvattu Kalleissa esimerkeissä; En tarvitse siis epäillä.

6. Viel' olet yhtä väkevä, Ja ijäti niin pysyvä, Kuin alust' olit sä; Tee sielun' rikkaaks sinussa, Niin oikein olen rikkaana!

7. En kysy mailman kunniaa, Kosk' annat kunnian taivaassa, Jon lupaat sanassa; Se maksoi piinan katkeran Sinulle, Herran', Jumalan'.

8. Maailman kulta, kunnia, Sen meno, rikkaus, hekuma On kaikki katoova; Se kestää ajan rahtusen, Eik' auta ketään autuuteen.

9. Kiitetty Poika Jumalan, Kuin ristin kautta kunniaan Opetit kulkemaan! Ah, anna pysyväisyyttä, Muistaaksen' eloo ijäistä!
10. Mä kiitän ynnä ylistän Sinua, hyväntekiän', Ja vielä rukoilen: Suo, ett' en koskaan heitetä Mä pois sun kasvois edestä! Amen.

Lyhennettynä ja korjailtuna siitä tuli nykyinen.

P. J. I. Kurvinen sanoo, että edellä esitettyä H. Maskulaisen virttä ei ole nykyisen virsikirjamme ehdotuksissa eikä nykyisessä virsikirjassa. Häneltä on jäänyt huomaamatta, että se kuitenkin on, vaikka suuresti muuttuneessa muodossa niin hyvin ehdotuksissa kuin nykyisessä virsikirjassakin. Kuka tuon uuden suomennoksen varsinaisesti on tehnyt (A. B. Roosko?) ei käy toistaiseksi varmasti selville.

Knapp 2069, Wr 282, Sr 250, W 286, U 372, Lisäys 1868: 462, 1871: 472, L I 289 b, 1880: 271 b, 1883, Kurv. 373.

297. Rakkaus, joka jumaluutes Kuvaksi mun tänne loit. 7 v.

Johann Scheffler (Angelus Silesius) 1624—1677. Alfr. Bryn. Roos 1824—1873.

Würtembergin herttuan henkilääkäri, sittemmin nimellä Angelus Silesius katolisuuteen kääntynyt Johann Scheffler julkaisi kokoelman Geistliche Hirtenlieder. Siitä on otettu evankelisiin virsikirjoihin:

Ev. Ges. 445. Liebe, die du mich zum Bilde Deiner Gottheit hast gemacht, Liebe, die du mich so milde Nach dem Fall mit Heil bedacht, Liebe, dir ergeb' ich mich, Dein zu bleiben ewiglich.
2. Liebe, die du mich erkoren, Eh' ich noch geschaffen var, Liebe, die du Mensch geboren, Und mir gleich wardst ganz und gar, Liebe, dir ergeb' ich mich, Dein zu bleiben ewiglich.
3. Liebe, die für mich gelitten Und gestorben in der Zeit, Liebe, die mir hat erstritten Ew'ge Lust und Seligkeit, Liebe, dir ergeb' ich mich, Dein zu bleiben ewiglich.
4. Liebe, die du Kraft und Leben, Licht und Wahrheit, Geist und Wort, Liebe, die sich ganz ergeben Mir zum Heil und Seelenhort, Liebe, dir ergeb' ich mich, Dein zu bleiben ewiglich.
5. Liebe, die mich hat gebunden An ihr Joch mit Geist und Sinn, Liebe, die mich überwunden, Und mein Herz hat ganz dahin, Liebe, dir ergeb' ich mich, Dein zu bleiben ewiglich.
6. Liebe, die mich ewig liebet, Die für meine Seele litt, Liebe, die das Lös'geld gibet, Mich so kräftiglich vertritt, Liebe, dir ergeb' ich mich, Dein zu bleiben ewiglich.
7. Liebe, die mich einst wird führen Aus des Grabes Dunkelheit, Liebe, die mich dort wird zieren Mit dem Kranz der Herrlichkeit, Liebe, dir ergeb' ich mich, Dein zu bleiben ewiglich.

A. B. Roosin suomennos:

Lisäys 1868: 457. Rakkaus, kuin jumaluutes Kuvaksi mun ensin loit; Rakkaus, kuin laupeutes Mulle langenneelle soit! Rakkaus, mä itseni Sulle annan ijäksi.
2. Rakkaus, kuin lapseksesi Olet minut säätänyt; Rakkaus, kuin verrakseni Olet tänne syntynyt! Rakkaus, mä itseni Sulle annan ijäksi.

3. Rakkaus, kuin kärseit vaivaa, Kuolit lunastukseksen'; Rakkaus, kuin voitit taivaan Autuuden myös minullen! Rakkaus, mä itseni Sulle annan ijäksi.

4. Rakkaus, sä valkeus, voima, Totuus, tie ja elämä; Rakkaus, sä kuin et soimaa, Mutta kärseit edestän'! Rakkaus, mä itseni Sulle annan ijäksi.

5. Rakkaus, kuin sielun' saatit Armon kautta ikeeses; Rakkaus, kuin mielen' vaadit Antaumaan sinulles! Rakkaus, mä itseni Sulle annan ijäksi.

6. Rakkaus, mun lempeästi Armahtava puoltajan'; Rakkaus, mun ijäisesti Hurskas edesvastaajan'! Rakkaus mä itseni Sulle annan ijäksi.

7. Rakkaus, kuin kerran viet mun Haudan pimeydestä; Rakkaus, kuin taivaan riemun Kruunun suot sun kädestäs! Rakkaus, mä itseni Sulle annan ijäksi.

Vähin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

Knapp 1804, Lisäys 1868: 457, 1871: 467, L I 271 c, L II 452, 1880: 271 c, 1883.

298. Kun olet, Herra, omanani, En huoli koko mailmasta. 3 v.

Friedrich v. Hardenberg (Novalis) 1772—1801. K. L. Lindström 1809—1879.

Saksalaisen tilanomistajan ja runoilijan Fr. v. Hardenbergin (Novalis) virsi:

Ev. Ges. 450. Wenn ich nur den Heiland habe, Wenn er nur mein eigen ist, Wenn mein Herz nur bis zum Grabe Seiner Treue nicht vergisst, O dann weiss ich nichts vom Leide, Fühle nichts als Lieb' und Freude.

2. Wenn ich nur den Heiland habe Lass ich alles And're gern, Folg' an meinem Pilgerstabe Treugesinnt nur meinem Herrn; Mögen immerhin die Andern Auf dem breiten Wege wandern.

3. Wo ich nur den Heiland habe, Da ist auch mein Vaterland, Und es fällt mir jede Gabe Als ein Erbtheil in die Hand; Denn ich finde meine Brüder Stets in Jesu Freunden wieder.

4. Wenn ich nur den Heiland habe, Schlaf' ich sanft und selig ein; Ewig wird die höchste Gabe Mir sein treues Lieben sein. Mir kann vor dem Tod nicht grauen, Jenseits werd' ich Jesum schauen.

K. L. Lindströmin vapaa suomennos: Tähti 1867: 51:

Lisäys 1868: 458. Kuin olet, Herra, omanani, En huoli maasta, taivaasta; Ei muu kuin sinä sieluani Voi vaivoissani virvoittaa. Mik' ompi mailman huvitus! Sä olet mulle lohdutus.

2. Jos vaipuis ruumiin', sieluniki, Sä Herra olet turvani; Kuin lohdutellen olet liki, Niin katoo kaikki tuskani; Kaikk' käyköön mulle vastahan, Sua kuitenkin mä rakastan!

3. Kuin sinä olet tavarani, Niin kaikki ompi minulla; Kuin virvoitat mun sieluani, Mua kuolokaan ei kauhista; Sä kallis olet osani Ja ainoo autuus sieluni.

Pienin korjauksin se tuli nykyiseen.

Knapp 1845, Tähti 1867: 51, Lisäys 1868: 458, 1871: 468, L I 271 d, 1880: 271 d, 1883.

299. Ah, missä viivyt, auttajan'? Väsyikö kätes aivan? 4 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Lauri Stenbäck 1811—1870. Julius Krohn 1835—1888.

Ps. 22:n pohjalla Burchard Waldis julkaisi virren: Da Christus an dem Kreutze hieng In Schmach zu unsern Ehren. 11 v.

Tämän johdolla laadittiin 1572 Wr 39: Min Gud! min Gud! sade Christus då Han qvaldes i dödsens vånda. 13 v.

Hemminki Maskulainen laati tähän ja psalmiin nojaten virtensä W 37: Christus kuoleman kivuss' sanoi, Kosk' kärsi Isäns' vihan taivaast. 9 v.

Tällä pohjalla syntyivät uudistusehdotukset: 1867: 37: O missä viivyt apuni, Lietkö jo väsynynnä; 7 v. 1871:37 ja L I 37: Jo, Kristus, kautta profeetan Näin tuskistasi sanoit. 10 v. L II 37: Kristus, kivuissa kuoleman Näin ennustain sä sanoit. 10 v.

J. L. Runeberg muodosti virren kokonaan uudesti psalmin 22:n johdolla („Orig. bearb."):

Rbg 39. Ljud psalm om hinden, som förskräckt På öde stigar jagas, När morgon nyss i dalen bräckt, Och det på bergen dagas. Den fromma, som ej ondt har gjort, Kan ej en fristad finna, Men flyktar ifrån ort till ort, Att undan pilen hinna, Och måste sist Dock skuldlös dö för våld och list.

2. Min hjelpare, hvar dröjer nu Din hand, har trött den blifvit? Min Gud, Min Gud, hvi hafver du Så helt mig öfvergifvit? Om dagen ropar jag till dig, Men du vill icke svara, I nattens stund jag jämrar mig, men måste fridlös vara. Dock du, du bor I ära, helig, stark och stor.

3. Du varit våra fäders hopp, Din godhet de beprisat, Till dig i nöd de blickat opp, Och du har nåd dem visat; Men jag är som en mask för dem, Som till min ofärd trakta; Ser jag mot dig uti ditt hem, Att dädan skygd afvakta, Då sägs med hån: Gud väntar han sin hjelp ifrån!

4. Men du, fördölj ej mer din tröst, Ty ångest är hardt nära, Du halp mig vid min moders bröst, Kom än att hjelp beskära! Ty ingen finns förutan dig, Som våldets skaror hämmar; Du ser hur de omhvärfva mig, De stungit mina lemmar, Mitt lif förrådt Och om min klädnad dragit lott.

5. Men var ej fjerran, Herre god, Min starkhet, var tillstädes, Gif ödmjukhet och tålamod, Då jag förföljs och hädes. Din ära vill i verlden all För folken jag upphöja, Att slägte efter slägte skall Inför din thron knäböja Och prisa dig, Som är vår Gud evinnerlig.

Lars Stenbäck jätti tästä v. 1:n pois sekä teki pari pientä korjausta: V. 3: Du varit fromma fäders hopp. V. 5: Men var ej fjerran, Herre god, Min starkhet, var tillstädes; Mig fria från de grymmes mod, Hvaraf jag trängs och hädes.

Julius Krohn suomensi virren noudattaen Stenbäckin ehdotusta. Siten syntyi 1880: 37. Se tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

(Wr 39, W 37, 1867: 37, 1871, L I, II, III, Kurv. 315). Ps. 22, Rbg 39 -t -t -t 1861, 1880: 37, 1883.

300. Herra, koskan tuskissani Vaikeroitsen apuas. 7 v.

Gustaf Ollon 1646—1703. Erik Cajanus 1675—1737.

Tukholmalaisen tullivirkamiehen Gustaf Ollonin virsi:

Wr 45. När jag nu min bön utgjuter, Tig mig icke Gud min tröst, At när du din öron sluter Til, och tiger för min röst, Jag ej lik blir deras skara; Som i kulone nedfara.

2. Men när jag min suckan sänder Til dig, Gud, i högden bor, Och uplyfter mina händer Til dig i din helga Chor; Ack! så vändt til mig dit öra, Och min suckan värdes höra.

3. Sätt mig icke på det hala Bårt ibland ogerningsmän, Hvilke sött och vänligt tala Med sin nästa, som sin vän; Och dock ondt i hjertat föra, At de måga skada göra.

4. Värdes, HErre, dem belöna, Efter deras händers verk: Gif dem hvad som de förtjena, Och på deras väsend märk; Ty de vilja intet akta HErrans verk och dem betrakta.

5. Därför när de lefva trygga, Då skal du dem nederslå; Och skal intet dem upbygga, Eller låta mer upstå, På det andre sig besinna, Och sin egen villo finna.

6. Låfvad vare HErren, HErren, Ty han hafver hört min röst: Han är, då all hjelp syns fjerran, Dock min starkhet, sköld och tröst, Som mig til det goda drager, Och det onda mig förtager.

7. På min Gud i lif och döden, Har jag min förtröstning satt; Han har hulpit mig i nöden, Och mig är mit hjerta gladt. Därför vil jag honom prisa, Och städs tacka med min visa.

8. HErren är de trognas styrka, Som sin smorda hjelp beskär. Hjelp dit folk och föd din kyrka, Som dit arf och egen är; Så at du dem här förnöjer, Och til evig tid uphöjer.

Suomennos 1701:

W 42. Herra! koska surkia huuton' Tykös tuskass' tunkenee, Älä armottomast' silloin Vaivaiselt' mult' vaikene, Etten joutuis' joukkoon sitten, Kuoppaan kauhiaan kaatuvitten.

2. Mutta kuule kurja äänen', Koskan tykös huutanen, Koskan chuoriis päin kanss' käten', Herra, ylös nostanen Kallist' korvas korkia puoleen', Ettän kuultuks' kummink' tulen.

3. Älä joukkoon julmain, Jumal', Vedä vaivaista sieluan', Jotka pahaa mielell' tuimall' Ahkeroivat ainian, Sydämensä myrkyn haikian Peittävät all' sanan makian.

4. Tee heille heidän tekons' Perät häijyn perästä, Anna palkka pahan menons', Kosta koiruuns' edestä: Ettei huoli Herran teoist', Käsi-aloist', käskyist', neuvoist'.

5. Koska he siis surut', vaivat', Synniss' syväss' makaavat, Silloin ilman armott' aivan Kätes kautta kaatuvat; Rikot, etkä rakenn' heitä, Ett' muut välttäis väärii teitä.

6. Herra korkiast' kiitett' olkoon, Hän on kuullut ääneni, Avun kaiken olless' ulkon', Ollut kilpen', väkeni; Hänpä hyvyyteen mua saattaa, Pahuuden pois kaiken kaataa.

7. Eloss', kuoloss' Herran päälle Tosin toivoo sydämen', Hän ain' avun antaa täällä, Josta jouten iloitsen, Kiitoksen kanss' annan hänell', Riemulaulull', veisun äänell'.

8. Sä, Herra, olet turva omas, Apu voipa voideltus: Auta, holho, siunaa laumaas, Kaitse kauniist' perintöös; Hyvyydelläs virvot' vielä, Kunniall' korot' sitten siellä.

Sitä korjailivat P. J. Ignatius: Ign 123 ja U 408; Jaakko Tengström: U 338; Aug. Ahlqvist: Oks. 42, -t -t -t K. L. Lindström 1860, 1867: 42; E. Lönnrot: 1871: 42, L I, II, III; Julius Krohn: 1880, 1883.

Nykyisen muotonsa virsi sai vasta 1886.

Ps. 28, Wr 45, R 264, Rbg 45, Sr 291, W 42, Ign 123, U 408, 338, Oks. 42, 1867: 42, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 9.

301. Sinuhun, Herra, uskallan, Aut' ett'en joudu pilkkahan. 7 v.

Adam Reusner 1496—noin 1575. Hemminki Maskulainen † 1619. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen sotilassihteerin Adam Reusnerin virsi v. 1533:

Russl. 410. In dich hab' ich gehoffet Herr! Lass mich zu Schanden nimmermehr, Zum Spott dem Feind' nicht werden; Das bitt' ich dich, erhalte mich In deiner Treu' auf Erden.

2. Dein gnädig Ohr neig' her zu mir, Erhör mein' Bitt', thu' dich herfür, Eil' bald, mich zu erretten. In Angst und Weh ich lieg und steh': Hilf mir aus meinen Nothen.

3. Mein Gott und Schirmer, steh' mir bei, Sei meine Burg, darin ich frei Und ritterlich mag streiten! Der Feinde List und Schrecken ist Gar viel auf allen Seiten.

4. Du bist mein' Stärk', mein Fels, mein Hort, Mein Schild, mein Kraft' sagt mir dein Wort, Mein' Hülf', mein Heil, mein Leben; Mein starker Gott in aller Noth: Wer mag mir widerstreben.

5. Voll Trugs ist dieser Welt Gericht, Mitt Lüg und fälschlichem Gedicht; Sie spinnt viel Netz' und Stricke. Herr, nimm mein wahr in der Gefahr, Hüt' mich vor ihrer Tücke!

6. Herr, meinen Geist befehl' ich dir; Mein Gott, mein Gott, weich' nicht von mir, Nimm mich in deine Hände! O wahrer Gott, aus aller Noth Hilf mir bei meinem Ende!

7. Preis, Ehre, Macht und Herrlichkeit Sei Vater, Sohn und Geist bereit't Und seinem heil'gen Namen; Die Gotteskraft den Sieg, uns schafft Durch Jesum Christum! Amen.

Ruotsinnos 1601:

Wr 46. På dig hoppas jag, o HErre kär, Hjelp at jag ej på skam kommer, Eller i en evig våde: Jag beder dig, bevara du mig, Af din miskund och nåde.

2. Din milda öron vänd til mig, Hör min bön och framskynda dig, Sänd mig din Helga Anda; I ångest jag går, ligger och står, Hjelp mig af denna vånda.

3. O starke hjelte statt mig bi, Var mig en borg, där jag uti Må väldeliga strida, Mot satans här därmed jag är Kringvärfd på alla sidor.

4. Du är, som dit ord säga vet, Min klippa, lif och salighet, Min värn på alla sidor: Om du mig vär, O Herre kär, Ho kan då mot mig strida.

5. Verlden brukar margfallelig Lögn, arghet och flärd emot mig, Mång nät och lönliga snaror; Hjelp mig därut, o Herre Gud! Och ifrån allan fara.

6. Min anda, o Herre, befaller jag dig, Min Gud, min Gud, vik ej från mig, Haf mig i dina händer: För din Sons död hjelp mig af nöd, Jag mig nu til dig vänder.

7. Låf, ära, pris och härlighet Ske dig Gud Fader i evighet, Samt Sonen och den Helga Ande! Din Guddoms magt hafve öfver oss vakt, Genom Jesum Christum, Amen.

Ruotsista suomentanut Hemminki Maskulainen:

W 43. Päälles minä, Herra, uskallan, Aut' etten tulis' häpiän ala, Enkä myös ijäiseen vaivaan! Rukoilen sinua, varjele minua Armos kautta Isä taivaan!

2. Sinun laupiaat korvas tänne käännä, Kuule rukouksen', tykön' riennä: Minull' Pyhä Henkes lähetä, Kuin avun tekee, tuskass' tukee, Ann' minun vaivan' vähetä.

3. Seiso kanssan' vahvan', vahva sankar'! Minull' ole linna luja, ankar', Vihollista piruu vastaan, Kust' kohtaisin, sotii saisin, Kuin päällen' pahoin ain' haastaa.

4. Jumal', olet minun väken', elon', Minun turvan', apun', autuun', ilon', Minun aseen', kilpen', kanss' kallion', Isän' ihana, kuin autat ijät' Alta vainollisten vallan.

5. Maailma minua paljon vaivaa Valheell', vainoll', koiruull' aivan, Ei edes tahdo totuutt' tuoda; Minua varjele, Herra suojele, Älä ann' sen pahuutt' minun seurat.

6. Henkeni, Herra, haltuus annan, Isä, älä minua ylön anna, Poikas pyhän piinan tähden; Siipeis all' päästä, aut' hädästä, Tykös turvaan täydell' todell'.

7. Kiitos Jumalan monin kerran! Isän, Pojan meidän Herran, Lohduttajan Pyhän Hengen, Kuin voimallans' meit' hallitsee kanss': Sitt' ei meit' vanhingoitse kenkään.

Uudistusehdotuksia esittivät: Jaakko Tengström: U 334 ja K. M. Kiljander: 1867: 43. Nykyiseen muotoonsa virsi tuli Julius Krohnin toimesta: 1880: 43.

Ps. 31, Wr 46, R 226, Rbg 46, Sr 244, W 43, Ign 96, U 334, 335, 1867: 43, 1871, L I, II, 1880: 43, 43 b, 1883, Kurv. 316, R 1936: 369.

302. Niinkuin peura janoissansa Lähtehelle halajaa. 7 v.

Theodor Beza 1519—1605. Ambrosius Lobwasser 1515—1585. Erik Cajanus 1675—1737. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Lausannen professorin ja Geneven saarnaajan Theodor Bezan virsi: Ainsi qu'on oit le cerf bruire. Psalmi 42:n mukaan. (Beckman, s. 892.)

Virren on saksantanut Ambrosius Lobwasser 1573:

v. Tucher: 209. Wie nach einem Wasserquelle Ein Hirsch schreiet mit Begier: :,: Also auch mein' arme Seele Ruft und schreit, Herr Gott, zu dir! Nach dir, lebendiger Gott! Sie durst't und Verlangen hat: Ach, wann solles denn geschehen, Dass ich dein Antlitz mag sehen?

2. Tag und Nacht mir meine Zähren Sind wie ein Speis' oder Brot, :,: Wann ich das hör' mit Beschweren, Dass man fragt: wo ist dein Gott? Ich schütt' dann mein Herz gar aus, Und denk, wie ich in Gott's Haus Geh mit Leuten, die lobsingen, Hüpfen und mit Freuden springen.

3. Mein' Seel! was thust du dich kränken? Was machst du dir selber Qual? :,: Hoff zu Gott und thu gedenken, Ich werd ihm danken einmal, Der mir hilft, vann er nur richt't Auf mich sein klar Angesicht. Mein Gott! weh ist meiner Seelen, Die sich grämen thut und quälen.

4. Denn ich denk an dich, mein'n Herren, Jenseits dem Jordaner Land :,: Und dem Berg Hermon so fernen, Auch dem Berg, Misar genannt: Ein Abgrund dem andern ruft, vann über mir in der Luft Deine Ungestüme brausen Und über dem Haupt her sausen.

5. Alle deine Wasserwogen, Deine Wellen allzumal, :,: Über mich zusammenschlagen: Doch tröst ich mich in Trübsal, Dass du helfen wirst bei Tag, Dass ich des Nachts singen mag, Dich als meinen Heiland preise, Anruf und anbet mit Fleisse.

6. Gott mein Fels! (will ich dann sagen) Wie vergisst du mein sogar? Wann mich meine Feind so plagen, Dass ich trauer' immerdar. Ihr Schmähwort und falscher Mund Mich bis aufs Gebein verwundt, Denn sie täglich die Red treiben: Schau, wo nun dein Gott mag bleiben?

7. Mein' Seel! was thust du dich kränken? Was machst du dir selber Qual? :,: Hoff zu Gott und thu gedenken: Ich werd ihm danken einmal, Der mir sein Heil, sichtbarlich Stellt für Augen, und der sich Ferner wird hernach erklären Als den meinen Gott und Herren.

Saksasta s u o m e n n o s 1700:

W 48. Niinkuin peura janoissansa Vettä tuorett' himoitsee, Niin mun sielun' tuskassansa Jumalaa ikävöitsee; Ah, ah, sinua, Jumalan'! Minun sielun huutaa ain', Ah, ah, koskan pääsen kerran Kasvoi katsomahan Herran?

2. Kyyneleen' on ruokan', juoman', Yöll' ja päiväll' tuskissan', Koska pilkall' vihan suovan' Sanoo: kuss' on Jumalan'? Sielun' silloin vuodatan, Itselleni toivotan, Että huoneess' Herran hyvän Saisin veisat' laulun pyhän.

3. Miksis suret sielun' kurja? Miks' niin olet levotoin? Pane Herran päälle turva, Hän viel' nytkin apun' on, Kasvons' kääntää puolehen', Jost' häll' annan kiitoksen: Vaan nyt on, o Herra hurskas! Sielun' suuress' murheess', tuskass'.

4. Tämän tähden muistan Herran, Maassa kuin on Hermonin Tykön' ja Jordanin virran, Niin myös vuoren, kuin on siin': Sillä kuohuu kauhiast', Pauhaa aivan ankarast' Syvyys siellä, toinen täällä, Aallot astuit pääni päälle.

5. Suuri on mun ahdistuksen', Vaivan' syvä, vaikia; Vaan sä olet virvoituksen', Avun, hyvä Jumala, Armost' minulle luvannut, Siihen sielun' turvannut; Josta Herraa päiväll' kiitän, Yöllä myöskin teen sitä.

6. Jumal' miksis mun niin ratki, Kallion', pois unhotit? Vihamiehen' julmat kaikki Kovin päällen' pakotit; Murha on minun luissan' se, Koska sanoit pilkall' he: Mahdat, tyhmä, Herraan luottaa, Kussa on kuin avun tuottaa?

7. Miksis suret surkia sielun'? Miksis vaivaat sinuas? Luota Herraan täydell' mielell', Hän viel' auttaa minua; Hän on minun Jumalan', Kasvons' valon autuaan Antaa vielä paistaa päällen', Siit' hänt' ijät' kiitän jälleen.

K. L. Lindström ja E. Lönnrot korjailivat sitä. Siitä tuli 1867: 48. Siinä ovat vv. 1, 3, 4 Lindströmin ehdotuksen, vv. 2, 5, 6 ja 7 Lönnrotin ehdotuksen mukaan:

1867: 48. Niinkuin peura janoissansa Vettä himoo tuoretta, Niin mun sielun' tuskissansa Ikävöitsee Jumalaa, Nähdä hänen kasvojaan, Tuta hänen autuuttaan; Ah, ah, koska täältä kerran Pääsen asuntoihin Herran!

2. Ruokanan' on kyyneleni, Itku on mun juomani, Koska täällä sielulleni Sanoo pahansuopani: „Kussa nyt on Jumalas, Toivos, turvas, auttajas?" Silloin huonehessa Herran Levon saan mä joka kerran.

3. Miksis suret, sielu kurja, Miks niin olet levoton? Jumalahan, sielu, turvaa! Apuni hän vielä on, Kasvons' kääntää puolehen', Josta häntä kiittelen; Vaan nyt olen, Herra hurskas, Murheess' suuressa ja tuskass'.

4. Sieluni sentähden suljen, Herra, sinun turvahas, Sanaas muistelen, kuin kuljen Tässä maassa vierahass', Kussa kosket kauheat, Virrat suuret pauhaavat, Syvyys siellä, toinen täällä, Tuimat aallot pääni päällä.

5. Suuri on mun ahdistuksen', Vaivan' syvä, vaikea, Vaan sä olet virvoituksen', Auttajani, Jumala; Armos olet luvannut, Sillä sielun' turvannut, Josta kiitokseni kannan, Öin ja päivin sulle annan.

6. Vaan nyt miksis, kallioni, Näin mun raukan unhotat, Koska julmat vainoojani Kaikki päällen' karkaavat? Luissani on surma se, Kuin he mua pilkkäilee, Sanoin: „Herrahan nyt luota, Eikö apua hän tuota?"

7. Älä sure, sieluparka, Ällös olko levotoin, Ahdistuksissasi arka! Herra vielä auttaa voi; Hän on minun Jumalan', Antaa vielä autuaan Kasvons' valon paistaa päällen', Hyvin laittaa kaikki jälleen.

Tästä tulivat säkeistöt 4 ja 5 sellaisinaan nykyiseen (vv. 5 ja 6).

E. Lönnrot lisäsi (L I 48: 3) nykyisen v. 3. Se tuli sellaisenaan nykyiseen. Sen sijaan 1867 v. 6 „Waan nyt miksis kallioni" jätettiin pois jo 1880. Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen asuunsa 1880.

Julius Krohn on sepittänyt myös Ps. 42:n mukaelman (Mansikoita ja Mustikoita III 1861: 45):

Niinkuin peura janossahan Lähtehelle himoaa, Sieluni niin tuskassahan Herrahansa haluaa; Pyrkii luokse Jumalan Eläväisen Jumalan. Ah, ah! koska pääsnen kerran Kasvoi katsomahan Herran? 6 v.

Se ei tullut pitemmälle.

Ps. 42, W 48, Ign 98, U 679, 1867: 48, L I, II, 1871, 1880, 1883, Wr 53, R 460, Rbg 53, Sr 245, R 1936: 386.

303. Halulla hartahalla Mä huudan Herraani. 7 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. J. L. Runeberg 1804—1877. K. M. Kiljander 1817—1879.

Hakv. Spegelin virsi Ps. 77:n mukaan:

Wr 73. Min Gud jag nu åkallar Med en andäktig röst; Som han mig sjelf befaller, Så söker jag hans tröst. Min nöd mig dertill drifver Och sorgen, som mig qväl; All tröst, som verlden gifver, Förnöjer ej min själ.

2. Men när jag är bedröfvad, Så tänker jag på Gud; När själen varder pröfvad, Besinnar jag hans bud, Och i min ångest talar, Fast kraften ej är stor; Ty när Gud ej hugsvalar, Förmår jag ej ett ord.

3. Jag tänker på de tider Och på de förra år, Samt hvad som jag nu lider Och huru mig nu går. Jag tänker på de stunder, Då jag månd' lofva dig: Min ande djupt begrundar, Hvi du nu ängslar mig.

4. Mig tidt i hågen rinner En tanke, som är svår: Månn Gud sig ock påminner Den nöd, som på mig går? Månn' han har mig förskjutit? Skall jag förvänta nåd? Har han nu igenslutit Sin kärleks runda råd?

5. Har nu Guds mildhet ända? Och ryggar han sin ed? Förgäter han att sända Sin hjelp? Är han så vred, Att han med makt tillycker Barmhertighetens dörr, Ock ej den arma rycker Ur nöden, nu som förr?

6. Med slika tankar qväljes Min tröstelösa själ? Och fast din hjelp fördväljes, Hågkommer jag likväl, Att du kan allt förvandla Med dine högra hand: Emot din allmakt handla Förmår ej någon man.

7. Jag derför alltid minnes På det, du förr har gjort: Din' förra under finnes, Dem har mitt hjerta sport. Jag säger; Herrans vägar De äro utan brist; Allt hvad han lofva plägar, Fullbordar han förvisst.

8. Han fordom lätt förstörde Egyptens stora makt, Och Israel utförde, Som var i träldom bragt. De under jag besinner, Som Herren hafver gjort, Och deraf mig påminner Hans välde, som är stort.

9. Han hafver hafsens vågor Rört, åtskiljt och förskräckt: Till hedningarnas plågor Har han sin sky uppväckt, Och deraf nedergjutit Eldspilar, dunderskott, Som hafva genombrutit, Gjort fienden till spott.

10. Si, hela jorden rördes Och bäfvade dervid, Då Herrans under hördes Och ofred sändes ned. Men Gud sitt folk utförde, Allt efter löftets ord, Rätt som en trogen herde En värnlös fårahjord.

J. L. Runeberg lyhensi ja muovaili sen:

Rbg 73. Min Gud vill jag åkalla Med en andäktig röst; Som sjelf han täckts befalla, Så söker jag hans tröst. Min nöd mig dertill drifver, Och sorgen, som mig qväl; All tröst, som verlden gifver, Förnöjer ej min själ.

2. Jag minns förgångna tider, Jag väger fordna år Mot hvad som nu jag lider, Mot hur det nu mig går; Jag tänker på de stunder, Då glad jag kom till dig, Nu tycks det mig ett under, Att så du ängslar mig.

3. Mig tidt i hågen rinner En tanke tung och svår: Månn' Gud sig ock påminner Den nöd som på mig går? Har han mig helt förskjutit, Förutan hjelp och råd? Har han för mig tillslutit Sin kärleks rika nåd?

4. Har nu hans mildhet ända Och ryggar han sin ed? Förgäter han att sända Sitt bistånd, sträng och vred? Vill han med makt tillycka Barmhertighetens dörr, Och ej den arme rycka Ur nöden nu, som förr?

5. Så qväljs och nederböjes, O Herre, städs min själ, Men fast din hjelp fördröjes Hågkommer jag likväl, Att med din hand förvandla, O Herre, allt du kan, Emot din allmakt handla Förmår ej någon man.

6. Min glädje är att minnas Hvad du tillförne gjort, Hur tusen under finnas, Dem jag om dig har sport. Jag säger: Herrans vägar De äro utan brist, Allt hvad han lofvat plägar Han ock fullborda visst.

7. Han fordom lätt förstörde Egyptens stora makt, Och Israel utförde, Som var i träldom bragt, Han genom hafvets vågor Sitt folk lät oskadt gå; Han skall ur nöd och plågor Förlossa mig också.

J. H. Roosin ehdotusta (Anmärkningar 1861, s. 13) noudattaen otti L. Stenbäck (Stb 73) ja myöhemmin komitea alkuperäisestä lisäksi v. 2:n vähäsen muutettuna:

Men när jag är bedröfvad, Så tänker jag på Gud; När själen blifver pröfvad, Besinnar jag hans bud, Och i min ångest talar, Fastän min kraft är svag; Ty när ej Gud hugsvalar, I sorg försmäktar jag.

K. M. Kiljander suomensi virren siten laajennettuna:

1867: 65. Halulla hartahalla Mä huudan Herraani, Hän ahdistuksen alla On vahva turvani; Häneltä helpoitusta Mä etsin tuskassan', En löydä lohdutusta Menoissa maailman.

2. Sinua huolissani, O Herra, muistelen, Ja kiusauksissani Sanaasi katselen; Mua ei voi mikään auttaa Tuskissa tuimissa, Jos en sun armos kautta Mä lohdutusta saa.

3. Mä muistan ajat menneet Ja päivät päättyneet, Ne ovat paennehet, Ja muiksi muuttuneet; Sä muinoin luonas aina Soit riemut rakkahat, Niin mieltän' paljon painaa, Kuin nyt mun unhotat.

4. Monesti murheessani Mä ajatella saan: Ehk' ei nyt Jumalani Minua muistakaan; Lieneekö armostansa Mun Herra heittänyt, Minulta kokonansa Kasvonsa peittänyt?

5. Lieneekö laupeutensa Jo lopen loppunut, Lieneekö lupauksensa Hän jo unhottanut; Ett' ei pahasta päästää Nyt enää huolikaan, Ei onnetointa säästää Kovasta kuristaan?

6. Näin surkeuden tiellä On, Herra, sieluni; Vaan vaikka viivyt vielä, Niin tiedän kuitenki, Ett' olet voimallinen Sä kaikki muuttamaan, Eik' ole mahdollinen Sua kenkään vastaamaan.

7. Ilon' on mietiskellä Jaloja töitäsi, Ja aina ihmetellä Sun suurta voimaasi; Mä tiedän: teissä Herran Ei ole vilppiä, Mitä hän lupas kerran, Sen on hän täyttävä.

8. Egyptin suuri valta Helposti kumottiin, Orjuuden raskaan alta Israel päästettiin; Kuin meren aaltoin kautta Vei Herra kansansa, Niin minunkin hän auttaa Voi ahdistuksesta.

Viimeinen säe jätettiin pois 1880. Pienin korjauksin virsi tuli nykyiseen.

(Hemminki Maskulaisen oli W 65: „Hädäss' huudan, etsin Herraa" saman psalmin mukaan. Se on kuitenkin kokonaan eri virsi.)

Ps. 77, Wr 73, Rbg 73, Stb 73, Sr 246, 1867: 65, 1871, L I, II, 1880, 1883.

304. O Herra, korvas kallista Ja käänny puoleheni! 6 v.

Erik Lindschöld 1634—1690. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsalaisen valtioneuvoksen Erik Lindschöldin virsi:

Lars Högmarckin mukaan (Psalmopoeographia 1736, s. 31) on virren alkupohjana ollut Corn. Beckerin virsi: „Herr, neig zu mir Dein gnädig Ohr". Virttä en kumminkaan ole löytänyt mistään. Ei sitä myöskään Albert Fischer mainitse C. Beckerin virsien luettelossaan (Kirchenlieder-Lexicon 1879, I s. 429). Emil Liedgren ilmoittaakin H. Spegelin tiedonannon, jonka mukaan virren tekijänä on ollut valtioneuvos Erik Lindschöld (Svensk Psalm och Andlig visa 1926, s. 295):

Wr 78. Din' öron, Herre! till mig böj, Dig till mig värdes vända; Med hjelpen icke länge dröj, Ty jag är fast elände. Bevara du min arma själ, Att hon i dig må vara väl; På dig hon sig förlåter.

2. Ack, Herre Gud! var nådelig, Din tjenare upprätta. Till dig jag ropar dagelig', Min ängslan värdes lätta. Gläd du min själ, ty efter dig, Min Herre Gud! jag innerlig' Och af allt hjerta trängtar.

3. Du är ju god och nådelig Dem, som dig rätt åkalla; I nöden värdes höra mig, Låt mig i synd ej falla; Ty straffet är ju syndens lön; Men, Herre Gud! förnim min bön, Min suckan ej förakta.

4. O Gud! dig är ju ingen lik, Ibland hedningars gudar. Af nåd och makt är du så rik, Att ingen kan förbjuda Dig göra allt, hvad som du vill. Jord, himmel, haf dig hörer till; Thy skall man ditt namn ära.

5. Allt folk det skall tillbedja dig, Ty du är Gud allena. Din väg, o Herre! visa mig, Håll hjertat vid det ena: Jag frukta må ditt stora namn; Din sanning är en säker hamn För dem, som deri vandra.

6. Min Herre Gud! jag tackar dig, Och evigt ditt namn ärar; Stor är din godhet öfver mig, Allsintet mig förfärar; Ty du har mig från synd och död, Från satans makt, från helvetsglöd Med din död frälst och friat.

7. De stolte sätta sig mot mig, Efter min själ de trakta. De tänka, tala spotskelig', Och dig, min Gud! ej akta; Men du är god och nådelig, Du är barmhertig dagelig', Af mildhet stor och trohet.

8. Vänd dig till mig; din tjenare Stärk med din makt och nåde, Att de, mig hata, måga se, Att du allena råder; Att du mig tröstar, med mig står. Om jag ett sådant tecken får, Så skall min fiend' skämmas.

Suomennos 1701:

W 70. Tänn', Herra, korvas kallista, Puoleeni sinuas käännä, Apus kanss' älä kaukana Ole, vaan avuksem' riennä! Sill' olen köyhä vaivainen, Sinuun kuitengin turvannen; Mun sielun' kätke aina.

2. O Herra, olè laupias! Sill' joka päivä huudan: Sun auta aina palveliaas, Ja suuri lievit' tuskan'. Mun anna nähdä ilo suur'; Sill' minä ikävöitsen juur' Sun perääs sydämestän'.

3. Sill' sinä olet armias Kaikill' avuks' huutaville, Kuule mua, kosk' olen vaivass', Etten jäis' synnin tielle; Sill' synnin palkka rangaistus Ompi, vaan nöyrä rukous Ei sinult' hyljätt' liene.

4. Ei ole sinun vertaistas Epäjumalten joukoss', Ei löydy kussaan kaltaistas, Töiss' suurissa ja neuvoiss': Ei estää taida yksikään, Taivaass' enää kuin maassakaan Niit', kuin sä tehdä tahdot.

5. Siis kaikki kansat rukoillen Sull' nöyräst' kiitost' tuokoon, Osota ties myös minullen, Siin' mielen' kiinni olkoon, Ett' suurta nimees pelkäisin, Ja totuudessas pysyisin, Jossa vahvan levon löydän.

6. Siis sinull', Herra Jumala, Mä kiitost' veisat' tahdon, Eik' mikään vaara kamala Mua peljät', koska tarjon' Mull' ompi sinun hyvyytes; Sill' sinä tuotit mun edes, Syvimmäst' helvetistä.

7. Mun päällen' koriat karkaavat Ja sieluan' väjyilevät, He ylpiäst' perki puhuvat, Sun, Herra, unhottavat; Vaan sinä olet laupias, Kärsivä ja vihaan hidas, Sangen hyvä ja vakaa.

8. Siis käännä sinuas puoleeni, Vahvista palveliatas, Ett' minun vihamieheni Näkisit sinun valtas, Ett's pyörit aina apunan', Ja tuskiss' lohduttajanan', Jost' vihan suopa häpee.

E. Lönnrot julkaisi Tähti-lehdessä 1864: 12 uudistusehdotuksen, samoin LWU 70:ssä. Siitä tuli:

1867: 70. O Herra, korvas kallista, Ja kasvos tänne käännä, Jo kuule kurjaa vaivaista, Ja avukseni riennä; Sä Herra, tuki, turvani, Vaaroissa kätke sieluni! Sinuhun luotan aina.

2. Ah ole, Herra, laupeas, Sieluni ilahuta, Ja kuule ääni palveljas, Kuin lakkaamatta huutaa! Sinua, Herra, ainian Sydämestäni halajan, Sinua ikävöitsen.

3. Sill' että̈s olet armias Köyhille vaivaisille, Niin auta nytkin palveljas Jäämästä synnin tielle; Sua tuskissani rukoilen, Ja hädässäni huutelen, Siis kuule kurjan ääni!

4. Epäjumalten joukossa Ei löydy vertaistasi, Ei töissä, eikä neuvoissa Sun, Herra, kaltaistasi: Taivaassa sekä maassa myös Sä saatat ilmi ihmetyös, Joit' ei voi kenkään tehdä.

5. Siis tuokoot kansat sinulle Kiitoksen nöyrän aina! Totuutesi myös minulle Sydämeheni paina, Nimeäs että pelkäisin, Ja levon vahvan löytäisin, Vaeltain käskyis teillä!

6. Nimeäs, Herra Jumala, Ylistää mahdan aina! Ei mua vaara kamala, Ei kuolon pelko paina: Sä pelastit mun kuolosta, Synnistä, pirun vallasta, Helvetin syvyydestä.

7. Vastaani henget ylpeät Kyll' aina karkaavatten, He sieluani väijyvät, Sinua pilkkaavatten, Mut sinä, Herra laupeas, Ain olet sangen armias, Vakaa ja kärsiväinen.

8. Siis käännä nytkin kasvosi Puolehen palveljasi, Niin että vihamieheni Häpeän suuren saisi, Kuin julkisest' hän nähdä saa, Ett' aina Herra lohduttaa, Ja auttaa omiansa!

1880 jätettiin pois säkeistöt 7 ja 8. Nykyiseen muotoonsa tulivat vv. 4 ja 5 L I:ssä ja vv. 1, 2, 3 ja 6 1880: 70:ssä.

Ps. 86, Wr 78, Rbg 78, Sr 247, W 70, Ign 106, U 344, Tähti 1864: 12, LWU 70, 1867: 70, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

305. Vieressä virtain Babelin Surimme orjuudessa. 6 v.

Elias Lönnrot 1802—1884.

Elias Lönnrotin virsi:

Strassburgin uskonpuhdistaja Wolfgang Dachstein oli psalmin 137:n perusteella julkaissut virren: „Am wasserflüssen Babilon" 5 v. (Wackernagel 1841: 262). Siitä oli 1614 sepitetty ruotsinnos „Vid de elfver i Babylon" (Wr 102) ja Jonas Raumannuksen toimittama suomennos, „Juur' virtais vieress' Babylon", jossa säkeistöjen alkukirjaimet osoittavat nimen Jonas (W 92). J. L. Runeberg muovaili ruotsalaisen tekstin ja samalla lyhensi sen 3-säkeistöiseksi (Rbg 102), jommoisena se tuli nykyiseen Suomen ruotsinkieliseen virsikirjaan (Sr 499).

Virsikirjakomitea aikoi käyttää tätä Runebergin lyhentämää ja ruotsalaisen virsikirjakomitean hyväksymää laitosta suomalaisenkin virren pohjana. Siitä olikin jo K. M. Kiljanderin suomennos: „Vieressä virtain Baabelin, Oi suurta surkeuttamme!" (Suomenkielinen Lukemisto. Auk. Lilius 1859 y.m.).

E. Lönnrot ei kuitenkaan yhtynyt tähän, vaan lausuu: „Kun ruots. ehdotus a) kiinnittää ajatuksen kerrotellen siihen yhteen asiaan, ettei voinut vieraalla maalla iloita, b) kun siinä psalmin loppupuolelle ei ole mitään vastinetta, jonka tähden se onki vaan 3-värsyinen, ja c) kun sen kahdessa ensimäisessä värsyssä muistellaan Babylonin vankeutta niinkuin mennyttä, mutta kolmannessa sitä vastoin kuin yhä kestävätä; niin olen kaikista niistä syistä tehnyt tämän uuden kokeeni."

E. Lönnrot julkaisi tämän virtensä, joka on katsottava hänen omaperäiseksi, psalmin 137:n pohjalla laatimakseen virreksi Tähti-lehdessä 1864: 13 sekä LWU 92:ssa ja 1867: 92:ssa. Viimemainitun mukaan se oli:

1867: 92. Vieressä virtain Babelin Surimme orjuudessa, Ain' itkusilmin Sionin Majoja muistellessa; Ei kuultu silloin soittoja, Ei liioin lasten lauluja Kujilla, kartanoilla; Kaunoiset kantelemmekin Ripustelimme oksihin, Raitoihin rannikoilla.

2. Iloinen aika entinen Jo oli mennyt meiltä, Vankeina maalla vierasten Kärseimme pilkkaa heiltä; He käskit meitä veisaamaan, Ain' yllytit iloitsemaan, Kehoitit vaatimalla: „No, laulelkaa ja soitelkaa, Sionin virttä koitelkaa, Kuin ennen kotomaalla!"

3. Vaan Herran virttä veisata Me kuinka taitaisimme, Vieraalla maalla iloita Mitenkä mahtaisimme! Jos vaan et, Jerusalemi, Ain' ole korkein iloni, Niin älköön soittamahan Käteni silleen kääntykö, Ei sanat suussa sääntykö, Ei kieli laulamahan!

4. Vaan koska Jerusalemin Taas Herra rakentaapi, Siunaapi muurit Sionin, Kansaansa armahtaapi, Jo kohta virret muinaiset, Suloiset soitot ainaiset Kaikkuvat kaduillamme; Myös nähdä saapi Edom sen, Ett' ompi Herra entinen Viel' aina auttajamme.

5. Sen onkin Herra tekevä Nyt aivan armostansa; Hän, jalo, hurskas, väkevä, Rankaisee pilkkaajansa; Hävinnyt tytär Babeli, Voi, kuinka vaan sun käypiki, Kuin Herran käsi kostaa: Sukusi maahan sullotaan, Ja kansasi kadotetaan, Lapsetkin kapalosta!

Vuoden 1871:n ehdotuksessa tuli virteen lisäksi säkeistö:

6. Ylistys olkoon Herrallen, kuin kansaans' aina muistaa, Sen saattaa vapautehen, Orjuuden kahleet poistaa; Kaikk' yhteen ääneen Herralle, Autuuden ruhtinaallemme kiitosta veisatkaamme, Hänt' uskon kuuliaisuudella, Halulla, hartaudella Alati palvelkaamme!

Myös tämä säkeistö lienee E. Lönnrotin sepittämä.

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Ps. 137, Tähti 1864: 13, LWU 92, 1867: 92, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

Vertailun vuoksi: Wackernagel 1841: 262, Wr 102, Rbg 102, Sr 499, W 92.

306. O Jumal', armos mulle suo Ja apus tuo. 6 v.

Joh. Sanfdörffer noin 1530. H. Maskulainen † 1619. Aug. Ahlqvist 1826—1889. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Vähän tunnetun saksalaisen runoilijan Joh. Sanfdörfferin virsi noin 1530:

Wackernagel 1841: 278. O Gott verley mir dein genad, gib hilff vnd rath, ich muss sunst gar verzagen. Es seind der feind so grausam vil in diesem zyl, die mich von dir wöln jagen. Mir hat die welt jr netz gestelt, das sündtlich fleysch mich von dir heyscht: o Herr, dir thu ichs klagen.

2. Der teuffel ist der ergste feind, er reyst vnd greint vnd treybt vil böser tücken; Vnd hat doch niemand schewen dran, das macht, er kan den schalck gar höfflich schmücken; In gleyssnerey so mancherley, er sich verbirgt, vil volcks erwürgt, wenn ers von dir thut zücken.

3. Vor disem mörder mich behüt, herr, durch dein güt, in mir mach reyn das hertze! Wo du nicht selber baust das hauss, vor disem grauss so felts mit grossem schmertze. Wo du nit bist, Herr Jesu Christ, selbs helffer gross für disem stoss, so ists vmb mich ein schertze.

4. Darumb, o Herr, thu bey mir stan, von yetzundt an biss an mein letztes ende! So will ich frischlich wogen dran als was ich han, dein trost thu mir nur senden: So bleib ich fest, vnnd das zerbrest die welt allgar, der teuffel schar soll mich von dir nit wenden.

5. Wenn schon die welt vnd teuffel all inn disem tal auff einem hauffen stunden, So ist doch bey dir trost vnnd frist, Herr Jesu Christ, du kanst sie vberwinden. Ich far daher, vnnd wens leyd wer auch yederman, leyt mir nit dran: bey dir lass ich mich finden.

6. Es kumpt der tag vnnd ist nit weyt, der bringt gross leyd den, die sich yetz lan schrecken, Vnd glauben nit in dieser not inn dich, o Gott! wirst jr schalkeyt auff decken, Vnd straffen sie ymmer vnd ye auch ewiglich: O Gott, thu mich in Christo aufferwecken!

7. Du wirdst helffen auss aller quel dem Israel, wenn kummen wird dein tage, Vnd würst verdammen durch dein recht das gotloss gschlecht, die yetzt an dir verzagen. O starcker Gott, Herr Zebaoth, ich dritt zu dir, o Herr, hilff mir: ich wils frey dapffer wagen!

Ruotsinnos 1567:

Wr 280. O Gud! förlän mig dina nåd, Gif hjelp och råd, Eljest måste jag förtvifla. Ty fienderna ställa sig rundt omkring, Uti en ring, Och vilja mig ifrån dig drifva: Verlden hatar mig Så bitterlig: Mit eget kött I synd är födt, O HErre! des må jag qvida.

2. Min största fiend' är djefvulen vist, Med arga list Drifver han sin skalka-stycke, Och gör sin sak både klar och ren, Med färgadt sken, At verlden får der til tycke: Med mångahanda ting Går han omkring, Beflitar sig Margfallelig, At han mig i snaran må lycka.

3. För den mördaren mig beskärm och vär, O HErre kär! Gör rent mit hjerta och sinne. Hvar du huset icke bygger opp, Då är vårt hopp Om intet, det få vi finna; Det är ock vist, O HErre Christ: Hvar du icke är Oss allom när, Stor nöd vi måste förnimma.

4. O HErre! värdes mig bistå Alt här ifrå, In til min yttersta ända; Så vil jag fritt der våga uppå, Alt det jag förmå; Vilt du mig din Anda sända, Så tror jag vist, O HErre Christ, Hvarken kött eller verld, Eller djefvulens flärd, Skola mig ifrån dig vända.

5. Om hela verldsens och djefvulens magt, Med deras kraft, Vilja bruka sin arga list och kynne, Så är dock hos dig hjelp och tröst, Som oss hafver löst, O HErre, du kan dem öfvervinna. Ty vil jag gerna gå, På rätta vägen stå, Sköta ingen man, Vare ho han kan, När Christum låter jag mig finna.

6. Det kommer den dag och är hardt när, Den ångest bär Dem som sig låta förskräcka, Och icke hafva trodt förvist På dig, HErre Christ: Deras skalkhet skal du uptäcka, Och straffa så Både stora och små Til evig tid, O HErre blid Du värdes mig til lifvet upväcka.

Hemminki Maskulaisen ruotsista suomentama:

W 284. O Jumal'! anna mulle armos, apus ja neuvos, Muutoin minä epätoivoon lankeen. Viholliset minua kiertää ympärill', Kaikelt' kurilt', Sinust' erkanemaan minua pois änkää; Maailma minua vihaa, Oma myös liha, Synnis syntyn', Pahuudess' yltyn', Jota, Herra suren suurest' sangen.

2. Pahin vihamies, paha henki piru, Juontens' kanss' virkku, Pahuuttans, paljon pyytää jakaa, Hän kauniiks' kiiltäväks' menons' peittää, Ja

hyväks' näyttää, Maailma myös mieltyy, tunkee takaa. Muodoill' minua monill', Pahoill' juonill', Alat' väjyy Henki häjy, Pauloin minua pyytämäst' ei lakkaa.

3. Herra, tält' murhaajalt' minua varjele, Siipeis all' suojele, Perkaa puhtaaks' sydämen' ja mielen'. Jos et huonetta ylös rakenna, Its' kokoon hakene, Meidän toivom' totta turha liene. Se on myös vissi, O Jesu Christ'! Jos et armahda pääll', Ollen tykönäm' tääll', Me itsem' ijäiseen vaivaan vienem'.

4. O Herra! minua pyydä auttaa, Armos kautta, Ole tykönän' loppuun asti aina: Niin tahdon lujast' kiusata pääll', Mitän voin tääll', Jos muutoin minull' henkes' lainaat, Niin uskon todest', Christuksen puolest', Ettei maailma, liha, Eik' pirun viha, Taida minua uskosta pois painaa.

5. Vaikk' koko maailma ja pirun voima, Tuiki tuima, Tahtois' pahuuttans' edes tuottaa. Niin on apu tykönäs ja turva, Sinä, suurin Herra! Kyll' kaikki voit' ylitse voittaa. Niin käydä tahdon Oikiat' tiet' myöten, Enk' tottel' yhtään, Ehk' kuka olis' hän, Christukseen tahdon itsen' luottaa.

6. Päivä sangen suruu täynnäns' tulee, On läsnä ollen, Kaikill' jumalattomill' huikia, Kuin ei uskoneet, Christe, piinas pääll', Eläissäns' tääll', Kuiden koiruutt' sinä tuotat julki, Niins rankaiset Suuret, pienet, Helvettiin näit' Kadotat kaikk'; Älä, Herra, tyköös minua pois hylkää.

J. L. Runeberg korjaili jonkun verran ruotsalaista tekstiä sekä v. 6:n, antaen sille pääasiassa J. H. Roosin ehdottaman uuden asun. Sr. 248:aan virsi tuli 6-säkeistöisenä, vieläkin uudelleen muovailtuna, v. 6 J. H. Roosin mukaan.

Aug. Ahlqvist laati suomennoksen, noudattaen Rbg 280:tä: Oks. 284. Siitä tuli melkein sellaisenaan:

1867: 284. O Herra, anna armoas Ja apuas, Mun anna olla luonas! Vihollisen' mun sortavat, Ja tahtovat Mun erottaa sun luotas; Ja maailma, Se kavala, Myös lihani ja vereni Ei anna mulle rauhaa.

2. Päämiesnä vihollisilla On saatana, Hän mua pyytää pettää; Hän mielin, kielin liehakoi, Maailman voi Hän puolehensa vetää; Hän juonitsee, Ja keinoilee, Mua aina vaan Ja kokonaan Orjakseen saadaksensa.

3. Mua auta häntä vastahan, O Jumalan'! Äl' anna hänen voittaa! Kuin voimallas mun vahvistat, Ja virvoitat, Ei voi hän vahingoittaa; Sun turvasi, O Jesuni, On tarpehen, Jos perkeleen Mä voinen seista vastaan.

4. O, älä minust' erkane, Vaan auttele Viimeiseen hetkeheni! En pelkää käydä sotimaan, Kuin sinä vaan Suot Henkes avukseni; Ja silloinpa Ei saatana, Ei maailma, Ei lihakaan Saa mua sinust' irti.

5. He vaikka käyvät innoissaan Mua vastahan, Ja mua kaataa koettaa, Sä olet lunastajani Ja turvani, Sä heidät kyllä voitat; Sun tietäsi Käy jalkani, Ja sitten saan Sun luonas vaan, O Jesus, aina olla!

E. Lönnrot otti mukaan v. 6:n (L I 284: 6); suomentaen sen:

Jo läsnä päivä suruinen, Se hirmuinen, On jumalattomille, Kuin Kristuksesta luopuivat, Erosivat Maailman, synnin teille: He vaivoihin Ijäisihin Nyt tuomitaan, Kadotetaan; Suo armos, Herra, meille!

Nykyiseen muotoonsa tulivat vv. 1, 2, 3 ja v. 6 vuonna 1880, v. 4 1886 ja v. 5 1872 (L I).

Tucher 323, Wr 280, Rbg 280, Stb 280, Sr 248, W 284, Oks. 284, 1867: 284, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 372, J. H. Roos: Anm., s. 29.

307. Mä huudan, Kristus, tykösi, Mun kuule rukouksen'! 5 v.

Joh. Agricola 1492—1566. H. Maskulainen † 1619. Julius Krohn 1835—1888.

Berliniläisen hovisaarnaajan Joh. Agricolan virsi (ennen v. 1530):

Ev. Ges. 424. Ich ruf' zu dir, Herr Jesu Christ, Ich bitt', erhör' mein Klagen; Verleih' mir Gnad' zu dieser Frist, Lass mich doch nicht verzagen. Den rechten Glauben, Herr, ich mein', Und dass ich möge streben, Dir zu leben, Dem Nächsten nüts' zu sein, Das wollest du mir geben.

2. Ich bitt' noch mehr, o Herr, mein Gott, Du kannst es mir wohl geben, Dass ich nicht wieder werd' zu Spott, Die Hoffnung gib darneben. Und wenn ich einst muss hier davon, Dass ich dir mög' vertrauen, Und nicht bauen, Auf eignes Werk und Thun, Dass ich dich möge schauen.

3. Verleih', dass ich aus Herzensgrund Den Feinden mög' vergeben. Verzeih' mir auch zu dieser Stund', Schaff' in mir neues Leben. Dein Wort lass meine Speise sein, Um meine Seel' zu nähren, Und zu lehren, Wenn Trübsal dringt herein, Mich nicht von dir zu kehren.

4. Lass mich nicht Lust noch Furcht von dir In dieser Welt abwenden, Beständig sein an's End' gib mir, Du hast's allein in Händen. Und wem du's gibst, der hat's umsonst, Es mag Niemand ererben, Noch erwerben Durch Werke deine Gnad', Die uns erlöst vom Sterben.

5. Ich lieg' im Streit und widerstreb', Hilf, o Herr Christ, dem Schwachen. An deiner Gnad' allein ich kleb', Du kannst mich stärker machen. Kommt nun Anfechtung und Gefahr, Woll'st du mich nicht verlassen, Fest mich fassen; Behüt' mich immerdar, Ich weiss, du wirst's nicht lassen.

Ruotsinnos (E. Liedgrenin arvelun mukaan jo 1549):

Wr 281. Jag ropar til dig, o HErre Christ! Jag beder du hör min klagan: Gif mig den rätta tro förvist, At jag dig ej försakar. Jag sätter all min lit til dig, Och til din stora nåde, I allan våde: Styrk mig i din sannhet, Och altid väl bevara.

2. Jag beder än mer, o HErre Gud, Du kant mig det väl gifva, At jag icke blifver til spott, Som mine fiender drifva; Ty gif du mig et stadigt hopp, At jag kan tolig vara I allan fara, I allsköns sorg och nöd, Som mig kan vederfaras.

3. Förlän mig det, af hjertans grund Jag kunde min fiend' tilgifva, Och älska honom i alla stund, Och i din frid så blifva; At jag måtte vara dig så lik, Och älska mina ovänner, Och bekänna dig, Fader i himmelrik, Nu och förutan ända.

4. Lät ingen motgång, lust eller nöd, Så stor mig komma tilhanda, Hvad hällre jag skal lefva eller dö, At de mig från dig vända; Lät ingen ting vara mig så kär, Som mig skal från dig draga, I alla mina dagar; Öfver alt det i verlden är, Skal du mig allena behaga.

5. Jag står här i en andelig strid; Diefvulen gör mig stor vånda, Och gör därtil sin största slit, At komma mig sig tilhanda; Ty hjelp och styrk min skröplighet, Eljest måste jag falla, Nu med alla; Men du äst tro, sam Skriften säger: Ty månde du mig hugsvala.

Hemminki Maskulainen suomensi virren ruotsista:

W 285. Sinun tykös, Herra Christe! huudan, Ann' anieen', apuuni kerkii, Ett' olisin uskossa lujan', Etten sinust', pois erii, Todess' turvaan

aina hyvyytees, Ja sinun suureen armoos, Hädässä, harmias. Kiinnit' minua totuutees, Korjaa minua siipeis suojaan.

2. Viel' enää anon, Herra, sulta, Suutat mullen antaa sitä: Etten häpiän all' mahtais' tulla, Kuin viholliseni pyytää. Ann' minun olla toivoss' vahvas', Kärsivä olisin tuskiss', Niin murheess' muuss'kin, Kaikess' kiusauksess', vaivass', Kuin täällä tapahtuu taitais'.

3. Auta että sydämest' voisin Vihollisten anteeks, antaa, Heille niin aina hyvää soisin, Levoss' omaa tietoon' kantaa; Ettän sinua seurat' mahtaisin, Rakkaus sydämeen lisää, Taivaallinen Isä! Tunnustaa sinua taitaisin Niin alati loppuun asti.

4. Niin suurt' tuskaa älä anna tulla pääll', Eik' iloo niin riemuist' ratki, Joko kuolla tulis', taikk' elää tääll', Ettän uskostas katkeen. Älä minun anna rakastaa, Kuin minun sinust' pois vetäis'! Kaikessa ijäss', Ylits' kaikkein maailmassa, Ainoot' sinua rakastaa pyydän.

5. Täällä minä seison suuress' sodass', Piru pyytää minull' tehdä vaivaa, Ja katsoo parastans' kyll' kovast', Haltuuns' minua saadaksens' toivoo: Sill' auta sinä minun heikkouttan', Muutoin minä vissist, lankeen, Kyll' kovin sangen. Sinä minua lohduta, Sinun Raamattu turvaks' sanoo.

Virttä yrittivät uusia P. J. Ignatius: Ign 91, U 381, J. A. Cleve: U 377, K. G. v. Essen: 1867: 285, E. Lönnrot: L I, II, III. Mikään näistä ei tullut nykyisen pohjaksi.

Julius Krohn suomensi virren uudelleen. Se tuli sellaisenaan nykyiseen.

Knapp. 1369, Wr 281, R 208, Rbg 281, Sr 249, W 285, U 377, 381, 1867: 285, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 373, R 1936: 371.

308. Kristityn ilman ristiään Ei Herra olla anna. 5 v.

David Nerreter 1649—1726. Aug. Ahlqvist 1826—1889. E. Lönnrot 1802—1884. JuliusKrohn 1835—1888.

Taka-Pommerin kenraalisuperintendentin David Nerreterin virsi:

Russl. 411. Ein Christ kann ohne Kreuz nicht sein; Drum lass dich's nicht betrüben, Wenn Gott versucht mit Kreuz und Pein Die Kinder, die ihn lieben! Je lieber Kind, Je schärfer sind, Des frommen Vaters Schläge; Schau', das sind Gottes Wege.

2. Ein Christ kann ohne Kreuz nicht sein, Gott will's nicht anders haben; Auch dieses Lebens Noth und Pein Sind deines Vaters Gaben. Was Got uns giebt, Wenn's auch betrübt, Es kommt von Liebeshänden; Gott wird nichts Böses senden.

3. Ein Christ kann ohne Kreuz nicht sein, Das Kreuz lehrt fleissig beten, Zieht ab vom eitlen Trug und Schein Und heisst zu Jesu treten. Drum wirf's nicht hin Mit sprödem Sinn, Wenn es zu dir gekommen! Es bringt der Seele Frommen.

4. Ein Christ kann ohne Kreuz nicht sein, Das muss uns allzeit wecken; Wir schliefen sonst in Sünden ein. Wie müssten wir erschrecken, Wenn unbereit't Des Todes Zeit Uns würde überfallen Und die Posaunen schallen?

5. Ein Christ kann ohne Kreuz nicht sein, Kreuz lehrt die Sünde hassen Und nur den lieben Gott allein Mit rechter Lieb' umfassen. Die Welt vergeht, Und Gott besteht; Bedenk's und lass dich üben, Das ew'ge Gut zu lieben.

6. Auch ich will ohne Kreuz nicht sein, Was Gott schickt, will ich tragen; Schickt's doch der liebe Vater mein, Sind's doch nur kurze Plagen Und wohlgemeint. Wer hier noch weint, Lebt dort in steten Freuden; Mit Christo will ich leiden.

A u g. A h l q v i s t suomensi virren:

Oks. 286. Kristitty ilman ristittään Ei saata olla täällä; Siis taivu risti kärsimään, Kun Herra luo sen päälles. Rakkaina vaan Hän lapsiaan Lyöp' ankarammin meitä; Kas niitä Herran teitä!

2. Kristitty' ilman ristittään Jumal' ei ole luonut; Sen, minkä tullet kärsimään, Hyväkses on hän suonut; Hän lyödenkin On isäsi; Ei lyö hän nurjuudesta Vaan aivan rakkaudesta.

3. Kristitty ilman ristittään Ei oikein rukoileisi; Jeesuksen luokse pyrkimään Mi muu kuin risti veisi! Siis ristiäs Sä mielelläs Vaan kanna kuinka kauan; Se antaa sielun rauhan.

4. Kristitty ilman ristittään Ei 'tuntis' syntiänsä, Vaan synnin unta sikeää Makaisi mielellänsä, Kun tutkinnon Ja tuomion Jo torvi korvaan soisi, Ja hämmästyksen toisi.

5. Kristitty ilman ristittään Pahuutta harjoittaisi; Ei tuntis' oikeet' ystävää, Ei Herraa rakastaisi; Ei muistaiskaan, Kuin muuttuvaa Maailmass' onni aivan On rinnall' onnen taivaan.

6. Minäkään ilman ristittän' En olla saa, vaan kantaa Mä kaikki tahdon mielellän', Mink' isä rakkain antaa; Ken kamppailee Ja itkenee Eläessänsä täällä, Sill' ompi riemu siellä!

E. L ö n n r o t i n ja J u l i u s K r o h n i n korjaamana virsi tuli nykyiseen. J u l i u s K r o h n lyhensi 1880 virren, laatien vv. 4:n ja 5:n sijaan uuden, nykyisen v. 4.

Knapp 1902, Oks. 286, 1867: 286, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

309. Miks' kuormaan' moitin raskaaksi, Miks' valitan niin surkeesti? 6 v.

J. L. R u n e b e r g 1804—1877. J u l i u s K r o h n 1835—1888

J. L. R u n e b e r g i n virsi:

Rbg 282. Hvi käns mig tungt det kors jag bär, Hvi klagar jag så ängsligt här, Der allt förgängligt är, Der sorg som glädje rast ej har Och knappt har kommit, förr'n den far?

2. Mitt lätta ok jag tröttnar vid, Jag suckar öfver kamp och strid I denna korta tid; Hvi mäktar jag ej härda ut Den nöd, som dock så snart tar slut?

3. Ej har en fiende mig sändt Den tår, som på min kind har brännt, Det qval mitt hjerta kännt? Det är ju Gud, min fader god, Som pröfvat så mitt tålamod.

4. Han sändt min sorg, jag städs det fann, Och den han agar älskar han, Derpå jag trösta kan. Af Gud till oförgängligt godt Ett lätt och timligt ondt jag fått.

5. Så vill jag bära det förnöjd, Och bida under korset böjd, Att sorgen byts i fröjd. Ack, snart ju slutas här mitt lopp, På Herren bygger jag mitt hopp.

6. Pris vare Gud, hans vilja ske! I allt hvad han mig täckes ge Skall jag hans kärlek se; Han är mig hopp och tröst och stöd, Så är jag trygg i lif och död.

Julius Krohnin suomennos 1880: 286 b.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

Rbg 282, Sr 262, 1880: 286 b, 1883: 286 b.

310. En tahdo Jumalasta Mä koskaan luopua. 6 v.

Ludwig Helmbold 1532—1598. Suomennos 1685. K. M. Kiljander 1817—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Thüringeniläisen superintendentti Ludw. Helmboldin virsi:

Ev. Ges. 498. Von Gott will ich nicht lassen, Denn er lässt nicht von mir, Führt mich auf rechter Strassen, Da ich sonst irrte hier. Er reicht mir seine Hand. Am Abend wie am Morgen. Will er mich wohl versorgen, Er schützt das ganze Land.

2. Wenn Menschenhuld und Liebén In Ungunst sich verkehrt, Ist er doch treu geblieben Dem, der ihn liebt und ehrt. Er hilft aus aller Noth, Er hilft von Sünd' und Schanden, Von Ketten und von Banden, Und rettet selbst vom Tod.

3. Auf ihn will ich vertrauen In meiner schweren Zeit, Auf seine Hülfe bauen, Er wendet alles Leid. Ihm sei es heimgestellt; Leib, Seele, Gut und Leben Sei Gott dem Herrn gegeben, Er mach's, wie's ihm gefällt.

4. Es kann ihm nichts gefallen, Als was uns nützlich ist; Gut meint er's mit uns Allen, Er gab uns Jesum Christ, Ihn, seinen ein'gen Sohn, Durch den er uns bescheret, Was Leib und Seel' ernähret. Lobt ihn auf seinem Thron!

5. Lobt ihn mit Herz und Munde, Ihn, der uns Alles schenkt. Wie selig ist die Stunde, In der man sein gedenk! So braucht man recht der Zeit. Wir sollen schon auf Erden In ihm ja selig werden, Noch mehr in Ewigkeit.

6. Auch wenn die Velt vergehet Mit ihrer Lust und Pracht, Nicht Ehr' noch Gut bestehet, Das hier so gross uns macht, Dann werden nach dem Tod Wir in die Gruft begraben; Wenn wir geschlafen haben, Weckt uns der treue Gott.

7. Die Seel' wird unverloren Geführt in Abrams Schooss; Der Leib wird neu geboren, Von allen Sünden los. Durch Christum bin ich rein, Wenn ich im Glauben sterbe, Dann bin ich Gottes Erbe, Dann werd' ich selig sein.

8. Obgleich ich jetzt noch dulde Viel Leiden dieser Zeit, Das ich oft selbst verschulde, Naht doch die Ewigkeit. Sie ist der Freude voll, Die, weil ich Christum kenne Und mich von ihm nicht trenne, Mir ewig werden soll.

9. Das ist des Vaters Wille, Der uns erschaffen hat, Aus seines Sohnes Fülle Zu nehmen Gnad' um Gnad'; Er gibt uns seinen Geist, Damit er uns regiere, Hinan zum Himmel führe. Hoch sei der Herr gepreist.

Ruotsinnos:

Wr 283. Från Gud vil jag ej skiljas, Ty han skils ej från mig; För mig efter sin vilja Ifrån min villa stig. Han räcker mig sin hand, Både afton och morgon Vil han mig väl försörja, Välsigna mit kall och stånd.

2. När mänsklig hjelp och nåde Platt ute och bårta är, Då hjelper Gud i våde Dem honom hålla kär; Gör fri från synd och last: Han frälsar i nöd och fara; At jag kan trygger vara; Det tror jag visst och fast.

3. Jag vil altid förtrösta, På honom i min sorg, Ty han vet väl mit bästa, Och är min fasta borg: Min ande, lif och själ, Til honom allena jag sätter; Min sak han bäst uträtter, Och mig bevarar väl.

4. Honom altid påkallom, Uti all nöd och brist; Han menar väl med oss allom, Oss skänker HErran Christ, Sin alldrakäraste Son: I honom oss beskära, Hvad kropp och själen närer; Låfver honom i himmels thron.

5. Altid skal man honom låfva, Både med hjerta och röst, För hans guddomeliga gåfva, Som länder oss til tröst, Den stund är salig visst, När vi på Gud rätt tänke, Och oss i synd ej sänke: Hjelp oss, HErre JEsu Christ!

6. När verlden skal förbrinna, Med alt sit prål och prakt, Alt gods skal då försvinna, Samt härlighet och magt. När vi afsomne här Varde vi med jord betäckte, Och sist af Gud upväckte, När vi hafve hvilat där.

7. Vår själ blir väl förvarad, Och förd i Abrahams sköt: Vår kropp också förklarad, Och utan synd vårt kött, Fast härligit och klart. Jag är din arfvinge käre, Du lät ej mig förfära Hins ondas list och art.

8. Fast verlden mig inskänker Stor vedervärdighet, Med tröst jag alltid tänker På fröjd i evighet. Allt ondt har jag försskyllt, Men Jesus månd' förvärfva, Att jag får lifvet ärfva, Der glädjen blir uppfylld.

9. Si! så är Fadrens vilje, Den som oss skapat har, Och Sonens nåd och hyllest Oss allom öppen står: Och Gud den Helge And' I trone oss regerar, Och till sitt rike förer. Gud ske pris utan änd'!

Ruotsista s u o m e n n e t t u n a virsi ilmestyi arkkivirtenä 1685 ja tuli virsikirjaan 1686:

W 287. Jumalast' en erit' tahdo, Enk' luopuu koskaan tääll': Hän vie minun oikiall' laidall' Ain' tahtons' perään, viel' Armostans' suojelee Minua hiljain myös ja varhain, Virkan' työt siunaa parhain, Ja vaaroist' varjelee.

2. Kosk' ei ihmisten apu Voi auttaa tuskasta, Silloin on Herra saapuill', Niill' kuin hänt' rakastaa; Pelastaa kaikest' pahast', Tuskiss' ja vaivoiss' totta, Armostans avun tuottaa, Sen uskon juur' vahvast'.

3. Siis tahdon ain' uskaltaa Herran pääll' vaivoissan', Hän auttaa murheen alta, Ja on minun turvanan'; Sielun, ruumiin ja hengen Hänen haltuuns' annan aina, Hän minull' armons' lainaa, Ettei vahingoits' kenkään.

4. Ain' tulee häntä kiittää Suulla ja sydämell', Ja uskoll' meitäm' liittää Häneen kaikell' väell'. Autuas se hetk' on vissist', Kuin me Jumalaa muistam', Pois synnist' meitäm' suistam', Siihen aut', Jesu Christ'!

5. Kosk' maailma tuless' hukkuu, Koreuns ja kauneuns' kanss', Silloin ne kuin ovat nukkun' Herrassa, haudoistans' Heräävät iloisest', Ja saavat riemun perii Taivaass', eik' sitte erii Herrast' ijankaikkisest'.

6. Iloll' Abrahamin parmoill' Sielu koht' korjataan, Kaunistett' Herran armoill', Ruumis kirkastetaan, Ja ynnä iloon viedään, Ei saatan' enää vaivaa, Eik' murhe sydänt' kaiva Sen, Jesu, vissist' tiedän. Amen.

Virsi on ollut Saksassa suuresti suosittu, samoin nähtävästi meillä. Ignatius, Pesonius, Cleve yrittivät sitä uusia. Siitä tuli U 379, 348, 347. Seuraava yritys oli K. M. K i l j a n d e r i n ehdotus (käsikirj.), josta tuli:

1867: 287. En tahdo Herrastani Mä koskaan luopua, Hän käyttää kulkuani Jälkehen tahtonsa; Armossa suojelee Minua hiljan, varhain, Mun toimen' siunaa parhain, Vaaroista varjelee.

2. Apua ihmisiltä Kuin tääll' ei saadakaan, Herra on saapuvilla, Ja auttaa omiaan; Hän heitä pelastaa Myös heidän vaivoistansa Sulasta armostansa, Ja uskon vahvistaa.

3. Niin Herraan aina luottaa Mä tahdon tuskassan', Häneltä turvan tuottaa, Kuin vaivun vaivoissan'; Mun sielun', ruumiini Hänelle annan aina, Hän mulle avun lainaa, Ett' en mä hukkuisi.

4. Siis tulee häntä kiittää Suin, kielin, sydämin, Uskolla häneen liittää Itseni ainakin; Autuas hetki se, Kuin Herraa muistelemme, Synnistä erkanemme, Ja armoo etsimme.

5. Maailma kerran hukkuu Koreutensa kans, Mut Herrassa ken nukkuu, Se silloin haudastans' Herääpi iloisest', Ja taivaan riemun perii, Ei Herrastansa erii Hän ijankaikkisest'.

6. Niin sielu, kaunistettu Jumalan armolla, Ja ruumis kirkastettu Asuupi taivaassa Iloiten, riemuiten; Ei synti siellä vaivaa, Sydänt' ei murhe kaiva; Lujasti uskon sen.

E. Lönnrot korjaili sitä: 1872: L I: 287.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 79, Wr 283, Rbg 283, Sr 251, W 287, Ign 108, U 347, 348, 379, 1867: 287, 1871, L I, II, 1880, 1883.

311. Kun vaivat, vaarat päällen' käy Eik' apu näy. 3 v.

Tuntematon saksalainen ennen v. 1529. Hemminki Maskulainen † 1619. Julius Krohn 1835—1888.

Alkutekstin säkeistöjen alkukirjaimet muodostavat nimen Ma-ri-a. Virren tekijäksi on arveltu Unkarin kuningatarta Mariaa, kuningas Ludvigin puolisoa (1505—1558), tai että virsi olisi hänelle omistettu (Albert Fischer, Kirchenlieder-Lexicon 1879, II 45, 455).

Kuningatar Maria olisi sepittänyt virren 1526, kun kuningas lähti sotaan turkkilaisia vastaan. Virren akrostikon muistuttaa erästä toista, vanhempaa virttä (Wackernagel 1841: 9), jossa on sama akrostikon:

Wackernagel 1841: 266: MAg ich vnglück nicht widerstan, mus vngnad han der welt, für Gott mein recht gleuben: So weis ich doch, es ist mein kunst Gotts huld vnd gunst, die mus man mir erleuben. Gott ist nicht weit, ein kleine zeit er sich verbirgt, bis er erwürgt die mich seins worts berauben.

2. RIcht, wie ich wöll, jetzund mein sach, weil ich bin schwach vnd Gott mich furcht lest finden, So weis ich, das kein gewalt bleibt fest, ists aller best, das zeitlich mus verschwinden. Das ewig gut macht rechten mut! da bey ich bleib wag gut vnd leib, Gott helff mir vberwinden!

3. All ding ein weil, ein sprichwort ist: HERR Jhesu Christ, du wirst mir stehn zur seiten, Vnd sehen auff das vnglück mein, als wer es dein, wens wider mich wird streiten. Mus ich denn dran auff dieser ban: Welt, wie du wilt! Gott ist mein schilt, der wird mich wol beleiten! Amen.

Petrus Johannes Gotthuksen ruotsinnos 1572:

Wr 284. Må jag olyckan ej undgå, Men ogunst få Af verlden och des första, Så vet jag dock en säker konst, At söka gunst, hos Gud, som mig kan trösta. Jag vet försant, Gud är ej långt, Han kommer snart, Alt med en fart; Mot fienden han sig rustar.

2. Märk huru jag angripa skal Min' saker all, När tröst ej står at finna, Och ingen verldslig magt är fast, Ty med stor hast Alt timligt skal försvinna. Min Gud så god Gör et rätt mod: Där vid fast blif, Gods våga och lif; Han hjelper öfvervinna.

3. Til dig flyr jag båd först och sist, HErre JEsu Christ, Blif stadigt hos min sida, Och se du på olyckan min, Som hon vore din, Huru hon mot mig månd strida. Måst jag ändå Den kamp utstå, Verld, som du vilt Gud är min sköld, Han hjelper mig all tida.

Hemminki Maskulainen ruotsista suomentanut:

W 288. Joll'en voi vastoinkäymist' välttää, Vaan vihan voittaa, Maailmalt' ja päämiehelt' suottaa: Niin tiedän, tämä on minun taiton', Turvata aivon Minuan' Jumalan apuun totta. Sill' tiedän toden, Tuleepi ollen, Jumal' voimall' Sangen tuimall', Vihollist' vastaan sotaan kohta.

2. Katso, näin tahdon vastata syyni, Sen kaiken tyyni Heitän Jumalan haltuun ja huomaan, Sillä ettei maailman valta vahvan' Pysy kauvan, Puuttuman pitää ajaisen voiman, Jumal' auttaa Poikans' kautta, Sydämen turvan Antaa lujan; Hänen pitää voiton väkevän tuoman.

3. Kaikk' maailma nurin käypi vissist', Herra Jesu Christ', Ole avullas tykönän' tuskass'! Katso kuitenk' vastoinkäymisen pääll', Kuin vaivaa minua tääll', Anna vahvan mun olla uskoss'; Että täytyy tässä Ajaisess' hädässä Edes käydä, Suo minun nähdä, Ett' lohduttajan' olis' sinun sanas.

K. L. Lindström (käsikirj.) ja E. Lönnrot (korjauksia edelliseen sekä 1867: 288, L I, II) muodostivat virren uudelleen. L II: 288:ssa se sai muodon:

L II 288. Jos en voi vastoinkäymistä Ja ristiä Mä maailmassa voittaa, Niin tiedän, kautta Kristuksen Ain' armoinen Jumala ompi totta; Hän läsnä on, Lyö kumohon Kaikk' vastukset, Ahdistukset, Ja voiton mulle tuottaa.

2. Hän ompi mulla vaivoissa Ja vaaroissa Ainoa auttajani; Kun raukee voima maallinen Ja turva sen, On Herra turvanani; Hän armossaan Tääll' ainiaan Mua suojelee Ja varjelee, Lohduttaa murheissani.

3. Sun tykös, Herra, pakenen Ja rukoilen: Mua auta vaivoissani, Ne pidä, Isä armias, Kuin omanas, Ja seiso puolestani! Mua maailma Ei kauhista, Kun kilpeni Ja linnani Sä olet, Jumalani.

Tästä ei kuitenkaan nykyiseen tullut muuta kuin sanat: „Kun kilpeni Ja linnani Sä olet Jumalani".

Julius Krohnin toimesta virsi sai nykyisen muotonsa. Edellisistä ehdotuksista tulivat mukaan vain edellämainitut E. Lönnrotin sanat.

Knapp 2040, Wr 284, Rbg 284, Sr 252, 1867: 288, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 374.

312. En rikkautta, varoja Mä saanut maailmassa. 5 v.

Erik Gustaf Geijer 1783—1847. E. Lönnrot 1802—1884.

Upsalalaisen historianprofessorin E. G. Geijerin virsi:

R 281. Ej guld, ej rikedom jag har, Min lott är ringa vorden; Men jag i himlen har en far, Om intet stöd på jorden. Han ser min vandel från sin höjd, Och hvad han ger, jag tager nöjd. Hans tröst väl hos mig blifver, Om allt mig öfvergifver.

2. Hur nåderikt, o Gud! du styr, Det tyda alla stunder. Den natt, som sänks, den dag, som gryr, Förkunnar dina under. Du kläder liljorna i prakt; At allt, hvad rörs, med fadersmakt, Du daglig föda mäter: Du mig ock ej förgäter.

3. Håll du min hand till nyttigt verk, Fastän jag sent får somna, Och mina svaga krafter stärk, Enär de vilja domna! Den arbetsamme är du blid: Än såg jag icke, någon tid, Att den, dig trogen blifvit, Du, Herre! öfvergifvit.

4. Jag vet du vill ej pröfva mig Mer än min kraft kan bära. Ack! nödens väg och brottets stig, De gå hvarandra nära. Men svigtar jag, du stöde mig: Din trohet är evinnerlig; Du älskar den du tuktar, Och hjelper den dig fruktar.

5. Min pröfningstid ej evig är: Ditt ord är mig en borgen, Att jag en gång med fröjd uppskär Hvad jag sår ut i sorgen. Ty vill jag vandra lifvets stig Med dygd och stilla hopp till dig, Tills fälld är vandringsstafven Och jag får ro i grafven.

Aug. Ahlqvist suomensi sen 1866 (Oks. s. 129): Mull' ei ole maita mantuja, Ei rahan rikkautta, Vaan onpa turva taivaassa, Joll' ompi rakkautta. Tämä ei tullut pitemmälle.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen: L 10: 2 ja:

L I 289 d. En rikkautta, varoja Mä saanut maailmassa, Mut Isä rikas armosta Mull' ompi taivahassa; Hänessä mun on turvani, Hän kyllä tietää tarpeeni Ja niistä huolen kantaa, Kuin muut mun ylönantaa.

2. Hän, Herra, rikkaudellaan Maan, meren, ilman täyttää Ja avarasta armostaan Ne tarpeiksemme käyttää; Kedot ja laaksot kaunistaa, Maast' eläimille valmistaa Hän eineen aikanansa, Sen suopi mulle kanssa.

3. O Herra, käytä kättäni Työntoimeen, ahkeruuteen, Vahvista heikot voimani, Ne pian uupuu muuten! Ken työtä, tointa harrastaa, Se siunauksen sulta saa; Ken vaan sinuhun turvaa, Se ei tee työtä turhaa.

4. Kuormaani, Herra, huojenna, Mua lankeemasta estä! Sill' usein synti kaukana Ei asu köyhyydestä: Hädän ja puutteen raskas tie Kyll' usein kiusaukseen vie, Vaan auta ett' en horju, Pois kiusaukset torju!

5. Sen tiedän, koitella sä vaan Mua tahdot murheen teillä, Ilolla kerran niittää saan, Min kylvän kyyneleillä; Siis uskossa ja toivossa Vaeltaa suo mun vakaisna, Siks että löydän rauhan, Pois lasken matkasauvan!

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

R 281, L 10: 2, Lisäys 1868: 531, 1871: 560, L I: 289 d, 1880, 1883, R 1936: 441.

313. Ole, sielun', iloinen, Käy vaan turviin Jesuksen. 16 v.

Abraham Falk 1673. Suomennos 1683.

Piispa J. Gezelius vanhempi julkaisi kustannuksellaan 1673 ruotsinkielisen virsikirjan, niin kutsutun „Åbo-psalmboken". Siihen liitetyssä „Appendixissa" oli tämän virren alkuteksti, luultavasti jonkun turkulaisen kirjoittama. Säkeistöjen alkukirjainten, akrostikonin, mukaan on tekijän nimi ollut Abraham Erichson Falk:

Wr 287. Ack! min själ, haf lustigt mod, Hoppas altid uppå Gud, Fast dig verlden hata må, Ligger föga magt uppå.

2. Bid och lid, tag gärna mot Denna verldsens trug och hot; Ty det kan ej länge stå, Gud väl hjelper där ifrå.

3. Rätt underlig Gud försann Sina uppehålla kan: Ja, han skaffar hjelp och bot, Fast all verlden står emot.

4. Aldrig såg jag nånsin den Vara af Gud förgäten än, Som til honom hafver satt Sin förtröstning dag och natt.

5. Hvi vil du då grufva dig, O min själ så jämmerlig, Medan du en sådan vän Hafver uti himmelen?

6. Alt hvad verlden skänker dig, Sorg och möda bitterlig, Lögn och falskhet margelund, Varar en så liten stund.

7. Menar du at Gud ej ser, Huru verlden sig beter? Ty hans ögon klarar' är' Än som sjelfva solen skär.

8. Ändock han i verlden här Lägger dig uppå besvär; Ty den som han älska må, Lägger han en börda på.

9. Rätt alt som en fader huld Giver sonen til hans skuld; Altså gör ock Gud med dig, O min själ, nu dagelig.

10. Ja, fast han än synes vred, För din många synder led, Likväl brinner han, jag vet, Utaf idel kärlighet.

11. Christus hafver lidit nöd, Och på korsset blifvit död; Han dig där med återlöst, Därför', var vid en god tröst.

12. Han är både Gud och man, Som dig, min själ, hjelpa kan, Och förlossa af all sorg; Han är dig en väldig borg.

13. Si, fördenskull, min själ god! Var vid tröst med fullgodt mod: Gör dig icke sorg och bång, Fast du än här lider tvång.

14. Om än alla verldsens makt, Med sin list och stora kraft, Ville dig förderfva här, För dem ingen fara bär.

15. När du håller dig till Gud, Aktar all hans lag och bud, Sannerlig' han hjelper visst Af all din sorg, nöd och brist.

16. Fast han dröjer till en tid, Är han likväl god och blid: Ja, hans nåd är ganska stor; Väl är dig, om du det tror.

17. Ack, fördenskull, min själ god! Lid allting med tålamod. Fast du än förgäten är Utaf slägt och vänner här.

18. Likväl hafver Gud dig ej Platt förgätit, min själ, nej! Ty hans ögon äro satt', Som dig vakta dag och natt.

19. Kunde än en moder kär Barnet sitt förgäta här, Skall dock Gud evinnerlig', Min själ! ej förgäta dig.

Suomennos ilmestyi arkkivirtenä 1683. Virsikirjaan se tuli 1686:

W 290. Ole sielun iloinen, Turvaa aina Jesukseen, Luota Sinus Herran pääll', Vaikk' mailma vihaa tääll'.

2. Kärsimään myös totuta Itses Mailman kovuutta; Kyllä kaikest' tuskasta Herra pian pelastaa.

3. Herra sullen armons' suo, Ihmeellisest' avun tuo: Vaikka kaikki maailma Estäis' monell' tavalla.

4. Ei ol' nähty yhtäkään Jumalalt' hyljättävän, Kuin on häneen turvannut, Hänt' ain' avuks' huutanut.

5. Miks' siis suret, sieluisen', Olet niin murheellinen, Koska sulla niin hyvä Ylhääll' ompi ystävä.

6. Kaikki maailman vaivaisuus, Viha, vaino puuttumus, Pysyy vähän aikaa tääll', Herra tekee lopun pääll'.

7. Etkös luule näkevän Niitä Herran väkevän, Jonk' on kirkkaamp' katsanto Kuin ihana aurinko.

8. Vaikka vähän vaivaavan Sallii pahan maailman, Kuitenki sua rakastaa Herra hyvä hartaasta.

9. Niinkuin Isä laupias Lapsillens' on armias: Niin myös Herra sinullen Aina tekee, sieluisen'.

10. Ja ehk' näkyy vihaiseks', Synteis tähden hirmuiseks'; Kuitenki hän suloinen, Aivan on armollinen.

11. Christus kärsei katkeran, Ristin päällä kuoleman, Ja niin on sun lunastan', Vaivoist' kaikist' vapahtan'.

12. Jumal' hän ja ihminen, Sangen on ihmeellinen, Joka sinua rakastaa, Kaikest' pahast' pelastaa.

13. Ah siis, rakas sielun tääll', Ole hyväss' turvass' viel', Älä sure surkiast', Vaikk' vihataan viekkahast'.

14. Vaikka maailma kokonans' Sullen olis vihoissans', Ja sois sinun hukkuvan, Älä pelkää kumminkaan.

15. Koskas turvaat Jumalaan, Pidät hänen käskyns' ain', Hän sua totta suojelee, Vaarast' kaikest' varjelee.

16. Vaikka viipyy toisinans' Herra hänen apuns' kanss': Kuitenkin on laupias, Päälle toivon armeljas.

17. Ah, siis turvaa Herran pääll', Minun sielun', vaikkas tääll' Hyljätt' olet tuttavilt', Unhotettu ystävilt'.

18. Ei sentähden Jumala Ole sinua unhottan': Mitä sullen tekevät, Hänen silmäns' näkevät.

19. Jos unhottais' rakkaansa Äiti joskus poikansa, Ei kuitenkaan Jumala Sinua koskaan unhota.

Aug. Ahlqvist (Oks. 290, 14 v.), E. Lönnrot (L I 290, 17 v.) ja Julius Krohn (1880: 290, 16 v.) korjailivat sitä. V. 1880 saamassaan muodossa virsi tuli pienin poikkeuksin nykyiseen. Alkuperäiseen suomennokseen on tehty verrattain vähän muutoksia. Lyhennetty sitä on: jätetty pois säkeistöt 12—15 sekä lisätty yksi värsy loppuun. Aug. Ahlqvistin ehdotuksessa se värsy on tällainen: „Siis sä, sielun', olla saat Hyvissä nyt turvin vaan! Herran armo suuri on; Hyvä, kun vaan uskot sen!" J. Krohn antoi sille muodon: „Siis vaan, sielun', ole sa Hyväss' aina turvassa! Herrasi on armoinen: Hyvä sun, jos uskot sen". Loppusäe sai nykyisen muotonsa vasta 1886: „Autuas, ken uskoo sen!"

Wr 287, R 231, Rbg 287, Sr 255, W 290, Ign 109, U 370, Oks. 290, 1867: 290, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 341.

314. Ah sielun', vallita suo Herran, Ja turvaa Isääs rakkaaseen. 7 v.

Georg Neumark 1621—1681. Erik Cajanus 1675—1737. K. M. Kiljander 1817—1879.

Weimarilaisen kirjastonhoitajan G. Neumarkin virsi:

Ev. Ges. 480. Wer nur den lieben Gott lässt walten, Und hoffet auf ihn allezeit, Den wird er wunderbar erhalten In allen Kreuz und Herzeleid. Wer Gott, dem Allerhöchsten traut, Der hat auf keinen Sand gebaut.

2. Was helfen uns die schweren Sorgen? Was hilft uns unser Weh und Ach? Was hilft es, dass wir jeden Morgen Beseufzen unser Ungemach? Wir machen unser Kreuz und Leid Nur grösser durch die Traurigkeit.

3. Man halte nur ein wenig stille, Und sei doch in sich selbst vergnügt, Wie unsers Gottes Gnadenwille, Wie sein' Allwissenheit es fügt. Gott, der uns ihm hat auserwählt, Der weiss auch sehr wohl, wass uns fehlt.

4. Er kennt die rechten Freudenstunden, Er weiss wohl, was uns nützlich sei; Wenn er uns nur hat treu erfunden, Und merket keine Heuchelei, So kommt er, eh' wir's uns verseh'n, Und lässet uns viel Gut's gescheh'n.

5. Denk' nicht in deiner Drangsalshitze, Dass du von Gott verlassen seist, Und dass nur der im Schooss ihm sitze, Der sich mit stetem Glücke speist; Die Folgezeit verändert viel, Und setzet Jeglichem sein Ziel.

6. Es sind ja Gott geringe Sachen, Und ist dem Höchsten Alles gleich, Den Reichen klein und arm zu machen, Den Armen aber gross und reich. Gott ist der rechte Wundermann, Der bald erhöh'n bald stürzen kann.

7. Sing', bet' und geh' auf Gottes Wegen, Verricht' das Deine nur getreu, Und trau' des Himmels reichem Segen, So wird er bei dir werden neu. Denn welcher seine Zuversicht Auf Gott setzt, den verlässt er nicht.

Gustaf Ollonin ruotsinnos:

Wr 288. Min själ och sinne, lät Gud råda, Och hoppas på din Fader blid: Ty han kan dock med himmelsk nåde Bekröna dig til evig tid: Den sig betror uti Guds hand, Han bygger ej på lösan sand.

2. Hvad hjelper oss vi mycket sörje? Hvad gagnar oss vårt pust och qval? Hvad är at vi hvar morgon börje Begråta nöden utan tal? Ju mer vi sörje i vår nöd, Ju större blir vårt sorge-bröd.

3. Ty är det bättre litet lida, I hoppet och i sig förnöjd Med Guds vår Faders vilje blida, Och hans försyn af himmels högd: Ty Gud, som känner bäst hvar man, Han vet väl hvad oss fela kan.

4. Han utser tiden at hugsvala, Han skickar väl det nyttigt är: Hvad vi af troget hjerta tala, Det märker strax vår Fader kär. Så kommer Gud förrän vi tro, Och skänker hugnad, tröst och ro.

5. Tänk ej uti din motgångs tima, At du af Gud förlåten är, Ty snart förgår en sorge-dimma: Han håller dig då mera kär. Tänk tiden snart förbyter sig, Och motgång är föränderlig.

6. Det kostar Gud, ja ganska ringa, En fattig man at göra rik, Den riker är til armod bringa, En stor och nedrig göra lik; Ty Gud den högste underman Uphöja och förnedra kan.

7. Sjung, läs och gack på HErrans vägar, Och gör din kallelse med flit: Förtro Guds löfte som han säger, Och haf til himmelen din lit. Ty den blir en lycksalig man, Som fast på Gud förtrösta kan.

Ruotsista suomennettuna virsi ilmestyi 1700 arkkivirtenä. Virsikirjaan se otettiin samana vuonna:

W 291. Ah sielun'! anna vallit' Herran, ja turvaa Isääs rakkaaseen, Hän taivaan armoll' kuitenk' kerran Sun kruunaa aikaan ijäiseen; Kuin uskoo itsens' Jumalall', Ei rakenn' hiedall' juoksevall'.

2. Ei auta meitä suru haikia, Ei hyödytä myös valitus, Jos itkem' aina vaivaam' vaikiaa, Se kuormallem' on rasitus, Jos surem' suurest' suruam', Sill' lisääm' kipiää kipuam'.

3. Siis paremp' ompi kärsii toivoss' Tääll' vähän, siihen tytyä, Jonk' rakas Isä tahtoo armoss' Lapsillens' laupiaast' lähettää; Sill' Isält' ylhääll' taivaassa Ei tarpeem' ole salassa.

4. Hän tietää oikian avun ajan, Hän toimittaa kaikk' parahin; Kanss' sydämemme halun hartaan Kyll' tuntee Isä rakkahin; Niin ennättäin tuo tullessans' Meil' avun autuaan, levon kanss'.

5. Äl' ajattele ajall' surun: Jo mun pois hylkäs' Jumalan'; Hän puhaltaa pois murheen sumun, Sitt' pitää taas sun rakkaampan'. Kaikk' aika ompi muuttuva, Kanss' murhepäivä puuttuva.

6. Se ompi Herrall' aivan huokia, Ett' tomust' köyhän korottaa: Niin rikkaan voi myös kätens' oikia Mielestäns' ynsiäst' hajottaa. Ihmetten tekiä Jumala Voi ylentää ja alentaa.

7. Siis lue, veisaa, Herran tiellä Käy, virkas tee viriäst', Kanss' lupauksens' usko vielä, Ja turvaa häneen kiintiäst'; Se ompi aina autuas, Jonk' uskallus on Jumalass'.

K. M. Kiljander korjaili virttä (käsikirj.). Vähän muutettuna siitä tuli:

1867: 291. Ah sielun', vallita suo Herran, Isääsi turvaa rakkaaseen! Hän sinun kruunaa vielä kerran Armollaan aikaan ijäiseen; Ken itsens' uskoo Herralle, Ei rakenna se hiedalle.

2. Ei auta meitä suru suuri, Ei hyödytä myös valitus, Ja kärsimättömyys se juuri On kuormalle vaan rasitus; Vaivamme sillä lisäämme, Ja suurennamme surumme.

3. Siis parempi on kärsiväinen Tääll' olla aina toivossa, Ja siihen olla tyytyväinen, Min Herra sallii armossa; Ei Isältämme taivaassa Tarpeemme ole salassa.

4. Hän tietää tulla avuksemme Ain' otollisna aikana, Ja kaikki halut sydämemme On Isä rakas tunteva; Jo ennemmin kuin luuletkaan Tuleepi Herra auttamaan.

5. Äl' ajattele alla surun: „Jo minun hyljäis Jumala"; Hän puhaltaa pois murheen sumun, Taas näyttää rakkautensa; Kaikk' aika ompi muuttuva, Surunkin päivä puuttuva.

6. Se Herralle on helppo aivan Alhaalta köyhän ylentää, Myös terveen panna alle vaivan, Ja rikkaan tuiki köyhdyttää; Jumala ihmeentekiä Voi alentaa ja ylentää.

7. Siis lue, veisaa vireästi, Sun virkas töitä toimita, Ja Herraan luota kiinteästi Ja hänen teillään vaella! Se autuas on ainiaan, Jok' uskaltaapi Jumalaan.

Sitä korjailivat edelleen E. Lönnrot ja Julius Krohn. Nykyisen muotonsa saivat vv. 1—5 1880, vv. 6 ja 7 pääasiassa jo 1871.

Knapp 2023, Wr 288, R 239, Rbg 288, Sr 256, W 291, Ign 110, U 375, 1867: 291, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 399.

315. Vaikiasti valittaapi Sion ahdistuksessaan. 7 v.

Johan Heermann 1585—1647. Jacob Boëthius 1647—1718. Erik Cajanus 1675—1737. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen virsirunoilijan, Köbenin kirkkoherran Johan Heermannin virsi:

Russl. 215. Zion klagt mit Angst und Schmerzen, Zion, Gottes werthe Stadt, Die er trägt in seinem Herzen, Die er sich erwählet hat; Ach, spricht sie, wie hat mein Gott Mich verlassen in der Noth, Und lässt mich so hart jetzt pressen; Meiner hat er ganz vergessen.

2. Gott der Herr, der mir versprochen Seinen Beistand jederzeit, Lässt mich nun vergeblich pochen An sein Herz in Schmach und Leid. Ach, will er denn für und für So gar grausam zürnen mir? Kann und will er sich der Armen Jetzt nicht, wie vorhin, erbarmen?

3. Zion, o du Vielgeliebte! Sprach zu ihr des Herren Mund, Zwar du bist jetzt die Betrübte, Geist und Herz ist krank und wund; Doch stell' all' dein Trauern ein; Wo mag eine Mutter sein, Die ihr eig'nes Kind kann hassen Und aus ihrer Sorge lassen?

4. Ja, wenn du gleich möchtest finden Einen solchen Muttersinn, Dem die Liebe kann verschwinden, So bleib' ich doch, der ich bin. Meine Treu' bleibt ewig dir, Zion, meine grösste Zier! Du hast stets mein Herz besessen; Deiner kann ich nicht vergessen.

5. Lass dich nicht vom Bösen blenden, Der doch nichts als schrecken kann. Siehe, hier in meinen Händen Hab' ich dich geschrieben an. Nein, es kann nicht anders sein, Ich muss stets gedenken dein! Deine Mauern will ich bauen Und in Gnaden dich anschauen.

6. Du liegst stets mir in dem Herzen, Vor den Augen, in dem Schooss; Stille deine Angst und Schmerzen, Meine Vatertreu' ist gross. Dich und mich soll keine Zeit, Keine Noth, Gefahr noch Streit, Weder Tod, noch Hölle scheiden; Bleib' getreu in allen Leiden.

Moran rovasti Jacob Boëthius vapaasti muodostellut:

Wr 289. Sion klagar med stor smärta, Ropar ut af ängslighet, Gjuter ut sit sorgse hjerta Til den, som des hjerta vet, Säger: HErren hafver mig Öfvergifvit eländig: Ack! min Gud har mig förlåtit, Fåfängt har jag härtils gråtit.

2. HErren, som är stor af nåde, Svarar af et faders mod, Svarar Sion, som i våde Hart intil förtviflan stod: Månd en qvinna kunna gå Ifrån barnet sit, också Öfvergifva sonen kära, Lifsens frukt, som hon månd bära.

3. Om ock någon qvinna vore Så ovärdig moders namn, At hon hat til fostret bore, Kastad' det utur sin famn, Övergåfvo det också, Och ej tänkte mer uppå, Hur det bittert skulle qvida, Nöd och död af villdjur lida.

4. Så skal du dock, Sion, veta, Det jag annat hjerta bär, Hvilket utaf kärleks heta Brinner mot den sorgse är, För sin synd den han har gjort, Och min tuktans ris försport; Dock af hjertat jag ej straffar, Utan tröst och hjelp förskaffar.

5. Hvi vil du så mycket rädas, At jag dig förgäta skal, Och dig framgent låta hädas, Af din fiend lida qval? Aldrig jag förgäter dig, Tro

du det rätt visserlig: Si, jag har på häder mina Tecknat dig och barnen dina.

6. För mig äro dine murar, At jag dem upbygga skal, Fienden, som på dig lurar, Han skal snarlig få sit fall. Lyft din ögon up och se Barnen, som jag dig vil te; Som en brud skal du hofvera, Blifva bygd, få söner flera.

7. Si, så bygger Gud sin kyrka, Si, så hjelper han min själ, Vil mig uti trone styrka När otaligt ondt mig qväl; Ära ske den HErren stor, Som högt up i högden bor, Ser dock neder på den arma Och vil gerna sig förbarma.

Ruotsista suomennettu 1701:

W 292. Siion vaikiast' valittaapi, Huutaa ahdistuksessans', Sydämensä vuodattaapi Herran eteen tuskassans', Sanoo: Herra hylkäs' näin Vihassans' mun vaivaisen, Jumal' unhoht' pojes minun, Huokaan, parun alla kivun.

2. Siionillen suruiselle, Murheell' raskaall' murretull', Herra vastaa tavall' tällä, Suloisella Isän suull': Taitaako vaimo lapsensa, Kohtuns' sikiän rakkaansa Pois hyljätä, niin myös hältä Sydämensä halun kieltää?

3. Vaikk' viel' vaimo löytyy mahtais', Äiti häjy, haluton, Kuin tääll' omaa lastans' lastais', Helmast' heittäis' hävytön, Ylpiäst' ylön antaisi, Eik' ensinkään korjaisi; Pedoilt' julmilt' julmast' raadell' Antais', eik' sill' aivois' totell';

4. Kuitenk', Siion, sinun kohtaas Miel' on toinen minulla: Sydämen ratk' rakkaust' hohtaa Puoleen sen, kuin kivulla Synteins' tähden sureepi, Rangaistuksest' raukeepi: Empä syntist' sydämestän' Kurit'; katuvaista säästän.

5. Miksis siis niin pelkäät täällä, Kuin sun hyljät' mahtaisin, Ja sun vihollistes vielä Pilkan all' ain' antaisin: Empä ikään sinua Unhohd', usko minua: Sinun ja sun lapses kaikki Pyhiin käsiin piirsin ratki.

6. Muuris edessän' ain' ovat, Rakentajas rientävät, Vihollises viekkaat, kovat, Häpiään häjyt häälyvät. Silmää sinun silmilläs Joukkoo, kuin jo joutuu läss'; Niinkuin morsian, sinä valjo Raketaan: saat lapsii paljo.

7. Näin Jumala joukkoons' auttaa, Sieluun' surkiaa vahvistaa, Uskoon urhoolliseks' saattaa, Vaikka vaiva kauhistaa. Kiitos Herrall' Jumalall'! Kuin its' asuu korkiall', Kuitenk' alhaisii ain' katsoo; Heitä armiaast' auttaa tahtoo.

Aug. Ahlqvist korjaili virttä: (Oks. 292):

1867: 292. Sion vaikeest' valittaapi, Huutaa ahdistuksessaan, Sydämensä vuodattaapi Herrallensa tuskassaan: „Herra on mun hyljännyt, Armon multa kätkenyt; Luopunut hän ompi luotan', Siitä kyyneleeni vuotaa."

2. Herra suuri armossansa Sionille vastaapi, Jok' on varsin murheissansa, Isän suulla lempeesti: „Voisko vaimo lapsestaan, Kantamastaan kohdussaan, Luopua ja rakkahansa Jättää yksin tuskahansa?

3. Jospa semmoinenkin oisi Äiti kurja, kelvotoin, Joka lastaan jättää voisi, Tyly, kylmä, tunnotoin, Joka siitä luopuisi, Eik' enämpi muistaisi, Kuinka raukka vaikeroisi, Petoin, kuolon kynsiss' oisi;

4. Niin on, Sion, sua kohtaan Mieli toinen minulla: Sydämeni aina hohtaa Laupeutta, rakkautta, Kuin vaan syntis katunet, Kuritustan' tottelet; En mä etsi rangaistusta, Mut vaan mielen parannusta.

5. Miks siis jouduit luulemahan, Että sinun hyljäisin, Sinun soisin hukkumahan, Pilkan alle antaisin? En mä sua unhota, Usko se, en koskahan; Nimes on mun kirjassani, Lapses kannan helmassani.

6. Muurisi ne vajanaiset Minä tahdon rakentaa, Vihollises kaikenlaiset Pian maahan masentaa; Sinuap' ei minusta Vaivat, vaarat vieroita, Eikä itse saatanakaan; Isän nimellän' sen takaan."

7. Näinpä Herra joukkons' auttaa, Sieluani vahvistaa, Uskoss' urhoolliseks saattaa, Vaikka vaino kauhistaa; Kiitos olkoon Herralle, Ylähäll' olialle, Joka alhaisia katsoo, Armahtaa ja auttaa tahtoo!

Nykyisen muotonsa saivat: v. 1 pääasiassa jo 1867, vv. 4 ja 7 1871, vv. 2, 3, 5, 6 1880.

Jes. 49: 13—, Knapp 1036, Wr 289, R 123, Rbg 289, Sr 257, W 292, Ign 51, U 177, 1867: 292, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 172.

316. Jesus, ilon', autuuteni, Kuule nöyrä rukous! 6 v.

Jakob Arrhenius 1642—1725. Erik Cajanus 1675—1737.

Upsalalaisen historianprofessorin Jakob Arrheniuksen virsi:

Wr 291. HErre, du min tröst och fromma, Hör min bön miskundelig; Lät min suckan til dig komma, Lät min bön behaga dig: Tag mig utur detta fängsel, At jag slipper all min ängsel; Til dig står alt mit begär, JEsu, du min broder kär.

2. Här är idel sorg och jämmer, Ångest och bedröflighet, Som mit hjerta städes klämmer, Och min glädje sänker ned; Ty vil jag alt öfvergifva, Och hos dig, o JEsu blifva: Til dig all min åtrå är, JEsu, jag dig hafver kär.

3. När mig satan vil bestrida, Och försöka listelig, Statt, o JEsu! på min sida, At jag vinner ridderlig: HErre, värdes mig då hjelpa, När de onde vilja stjelpa: Ty jag håller mig förvisst Til dig, HErre JEsu Christ.

4. Trägna suckar vil jag sända Til dig, JEsu, up i högd, Och min hog från jorden vända, Des får jag en evig frögd; Då skal ingen mot din vilja Kunna mig ifrån dig skilja. Ack! jag längtar hos dig bo, JEsu, du min tröst och ro.

5. Klagligt måste jag bekänna, At i mig bor intet godt, Syndsens lusta vil mig bränna, Och påföra evigt spott; Men jag beder dig, o HErre! Drif all smitto från mig fjerre, Och lät mig snart vistas där, Där du JEsu, sjelfver är.

6. När jag frälst från all min våda, Uti himlens frögde-sal, Får dit blida ansigt skåda, Vil jag med din helgons tal Dig lofsjunga och städs prisa, Med en ny och härlig visa. Til dig står min hug och sinn', HErre JEsu, trösten min.

Suomennos 1701:

W 294. Jesu! minun ilon', autuun', Kuule nöyrä rukous, Anna tykös tulla huuton', Kelvatkoon sull' huokaus! Jonka sielun' hädäss' tykös Lähettääpi täältä ylös; Perääs palaa mieleni, Jesu, rakas veljeni!

2. Tääll' ei ole muu, kuin vaiva, Murhe, suru surkia, Joka sieluu raskaast' kaivaa, Ilon kaiken sammuttaa; Siis en muista huoli mitään, Jesuksehen itsen' liitän, Sua halaa sydämen', Jesu, paras ystävän'!

3. Koska piru pyörii kiukuss', Sotii, kiusaa viekkahast', Suo ett' pysyn, Jesu sinuss'! Sodin, voitan miehuisest'; Kuin maailma kovin pau-

haa, Suojassas suo mullen rauha; Sillä luottaa sieluisen' Sinuun, Herra Jesuksen'!

4. Tuhatt' tykös huokausta Täältä, Jesu, lähetän; Vieroitan pois mielen maasta, Taivaallisiin ylönnän. Älä anna sinust' kauvas Eroitettaa minua vaivass'; Jesu, tykös halajan Tulla, minun tavaran'!

5. Ah, ei minuss' mitään hyvää Löydy, sitä valitan! Synnin himo polttaa, syvään Kuoppaan pyytää vajottaa. Puhdas Jesu, minua puhdist'! Vakaa henki minuun uudist'! Anna tulla pian juur', Kuss' on ilo jalo, suur'!

6. Koska viimein kasvos näen Taivaan chuoriss' kauniissa, Soiman pitää harpun äänen Sinun pyhäis parissa, Ylistykseks' ijät' sinull', Taivaallisell' uudell' veisull'. Jälkees palaa mieleni, Jesu, lohdutukseni.

Virsi tuli verrattain vähin korjauksin nykyiseen. Säkeistöt tulivat pääasiassa nykyiseen asuunsa: v. 2 jo 1701; v. 6 1872: L I; vv. 1, 3, 4 1880; v. 5 1886.

Wr 291, R 246, Rbg 291, Sr 258, W 294, 1867: 294, 1871, L I, II, 1880, 1883.

317. Ah kunne kulkenen, Kun tuska sydämen. 10 v.

Joh. Heermann 1585—1647. Erik Cajanus 1675—1737.

Suositun saksalaisen virsirunoilijan Joh. Heermannin virsi:

Knapp 1321. Wo soll ich fliehen hin, Da ich beschweret bin Mit viel und grossen Sünden? Wo kann ich Rettung finden? Wenn alle Welt auch käme, Mein' Angst sie nicht wegnähme.

2. O Jesu, woller Gnad', Auf dein Gebot und Rath Kommt mein betrübt Gemüthe Zu deiner grossen Güte. Lass du auf mein Gewissen Ein Gnadentröpflein fliessen.

3. Ich, dein betrübtes Kind, Ich werfe meine Sünd' Nebst allen meinen Schmerzen, Nebst aller Angst im Herzen, In deine heil'gen Wunden, Da ich stets Heil gefunden.

4. Durch dein unschuldig Blut, Durch deiner Thränen Fluth Lass, Herr, mich Ruhe finden, Und rein'ge mich von Sünden; Woll'st ihrer nicht gedenken, In's tiefste Meer sie senken.

5. Du bist es, der mich tröst't, Weil du mich hast erlöst. Was ich gesündigt habe, Hast du verscharrt im Grabe; Da wolltest du's verschiessen, Da wird's auch bleiben müssen.

6. Ist meine Schuld auch gross, So werd' ich ihr doch los, Wenn ich dein Blut auffasse Und mich darauf verlasse. Wer sich zu dir nur findet, All' Angst ihm bald verschwindet.

7. Mir mangelt zwar sehr viel, Doch, was ich haben will, Ist alles mir zu Gute Erlangt mit deinem Blute, Damit ich überwinde Tod, Teufel, Höll' und Sünde.

8. Und wenn des Satans Heer Mir ganz entgegen wär', Darf ich doch nicht verzagen; Mit dir kann ich sie schlagen. Dein Blut darf ich nur zeigen, So muss ihr Trotz bald schweigen.

9. Darum allein auf dich, Herr Christ, verlass ich mich. Nun kann ich nicht verderben, Dein Reich muss ich ererben, Denn du hast mir's erworben, Da du für mich gestorben.

10. O führe Herz und Sinn Durch deinen Geist dahin, Dass ich mög' alles meiden, Was mich von dir kann scheiden, Dass ich an deinem Leibe Ein Glied auf ewig bleibe.

Svean hovioikeuden kommissarion Lars Springerin ruotsinnos:

Wr 292. Hvarthän skall jag dock fly Ur syndsens djupa dy? Belagd med brister många Hvar skall jag trösten fånga? Ty denna verlden vida Ej lisa kan min qvida.

2. O Jesu, rik af nåd! Uppå ditt bud och råd Min sorgse själ framträder, Och af din nåd sig gläder. Din blod mitt samvet' renar, Och mig med dig förenar.

3. Jag ditt sorgfulla barn, Besnärd i syndsens garn, På dig all min brist kastar, Som mig med skräck antastar. I din sår jag dem sänker, Du mig visst lifvet skänker.

4. Med din oskyldig' blod, Den sköna röda flod, Aftvå missgerning mina; Styrk mig med trösten dina: Min synd ej mer påtänke, I hafsens djup den sänke.

5. Du är min enda tröst, Som mig har återlöst. Hvad jag mig har förbrutit, Har du i grafven slutit; Der hafver du det lemnat, Och ej påtänka ämnat.

6. Min ondska är väl stor, Som i mitt hjerta bor, Din blod mig likväl båtar, På den jag mig förlåter: Ho sig hos dig infinner, Hans sorg fullsnart försvinner.

7. Mig mycket fela kan, Dock säger jag försann: Din kärlek vill mig skänka Mer godt, än jag kan tänka. Med din hjelp kan jag hinna Synd, död och djefvul vinna.

8. Om hela satans här Mig vore till besvär, Vill jag mig dock ej klaga, Med dig kan jag dem jaga: Ditt blod vill jag framvisa, Så får mitt samvet' lisa.

9. Min Jesu! uppå dig Förlåter jag städs' mig; Hvem kan mig nu förderfva? Ditt rike skall jag ärfva, Som du mig skaffa månde, Då du led dödsens vånde.

10. Uti mitt hjertas sinn' Sänd ock din nåde in, Att jag ock gör din vilja, Flyr, hvad oss kan åtskilja: Att jag i dino lifve En lem må evigt blifva.

Ilmestyi ruotsista suomennettuna 1701:

W 295. Ah, kunne kulkenen, Koska tuskan tuntenen, Mun syntein suurten tähden? Ah, kusta avun löydän? Ei taida kaikki maailma Mult' huojentaa tät' vaivaa.

2. O Jesu armias! Täss' vaivass' vaikiass', Mun sielun' tykös tulee, Kuins' kutsut, huuton' kuule! Ann' armos pisar' vuotaa, Mull' turva tuskass' tuota.

3. Mä lapses, kuormani, Mun synkiät syntini, Kuin vaivaist' minua vaivaa, Ja suruist' sydänt' kaivaa, Sun haavais sisäll' heitän, Suo, levon sulta löydän!

4. Kautt' virran ruskian, Sun veres puhtahan, Mua synnin vioist' virut'. Kaikk' sielun' sido kivut, Niit' älä muista enään, Vaan syvään sysää mereen.

5. Sä mun lunastajan' Olet lohduttajan', Sä syntin' synkiät kannoit, Ja kuoppaan kaikki painoit, Sä sinne suljit heitä, Ja tahdot ijät' peittää.

6. Suur' on mun pahuuten', Jonk' löydän tykönän', Veres kuitenki minun Voi auttaa, uskon sinuun; Kuin sinuun luottaa lujast', Se pääsee vapaaks' vaivast'.

7. Ah, paljon puuttuu mult', Sen kuitenk' löydän sult', Sun rakkautes jalo Mull' hyvyytt' suopi paljo, Sill' synnin, pirun, kauttas Minä taidan lyödä alas.

8. Jos joukko saatanan On minua vastahan, Sun avullas mä ratki He voitan kuitenk' kaikki, Kuin veres heille näytän, Niin tunton' levon löytää.

9. Siis, Jesu rakkahin, Ain' sinuss' ripun kiinn'; En pelkää mitään vaivaa, Sun kauttas perin taivaan, Jonk' kivull' katkeralla Mull' sait ja kuolemalla.

10. Ah, saata sydämen', Sun henkes kautt' siihen, Ett' kartan kaikkii niitä, Kuin eroittaa sust' pyytää, Ett' elävä niin jäsen Sun ruumiissas ain' olen.

Pienin korjauksin virsi sai nykyisen muodon: 1871 vv. 4 ja 6, 1880 vv. 2, 3, 5, 7—10, 1886 v. 1.

Knapp 1321, Wr 292, R 176, Rbg 292, Sr 259, W 295, 1867: 295, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 299.

318. O taivaallinen Isämme, Me köyhät sulta tulemme. 9 v.

Martti Luther 1483—1546. Jaakko Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

Martti Lutherin virsi:

Russl. 436. Vater unser im Himmelreich, Der du uns alle heissest gleich Brüder sein und dich rufen an, Dass von uns verd' Gebet gethan, Gieb, dass nicht bet' allein der Mund; Hilf, dass es geh' von Herzensgrund'!

2. Geheilig't werd' der Name dein; Dein Wort bei uns hilf halten rein, Dass wir auch leben heiliglich, Nach deinem Namen würdiglich. Behüt' uns, Herr, vor falscher Lehr'; Das arm', verführte Volk bekehr'!

3. Es komm' dein Reich zu dieser Zeit Und dort hernach in Ewigkeit! Der heil'ge Geist uns wohne bei Mit seinem Gaben mancherlei! Des Satans Zorn und gross' Gewalt Zerbrich, vor ihm die Kirch' erhalt'!

4. Dein Will' gescheh', Herr Gott zugleich Auf Erden, wie im Himmelreich! Gieb uns Geduld in Leidenszeit, Gehorsam sein in Lieb' und Leid, Und steure allem Fleisch und Blut, Das wider deinen Willen thut!

5. Gieb uns heut' unser täglich Brod, Und was dem Leibe sonst thut noth! Behüt' uns, Herr, vor Krieg und Streit, Vor Seuchen und vor theurer Zeit, Dass wir in gutem Frieden stehn, Den Sorgen und dem Geiz entgehn.

6. All' unsre Schuld vergieb uns Herr, Dass sie uns nicht betrübe mehr; Wie wir auch unsern Schuldigern Vergeben ihre Schulden gern; Zu dienen mach' uns All' bereit In rechter Lieb und Einigkeit.

7. Führ' uns, Herr, in Versuchung nicht; Wenn uns der böse Feind anficht, Zur linken und zu rechten Hand Hilf uns thun starken Widerstand, Im Glauben fest und wohlgerüst't, Weil deine Gnade mit uns ist.

8. Von allem Uebel uns erlös'! Es sind die Zeit und Tage bös. Erlös' uns von dem ew'gen Tod, Und tröst' uns in der letzten Noth; Bescheer' uns, Herr, ein sel'ges End', Nimm unsre Seel' in deine Händ'!

9. Amen; das ist: es werde wahr! Stärk' unsern Glauben immerdar. Auf dass wir ja nicht zweifeln dran, Es sei also die Bitt' gethan Auf dein Wort und im Namen dein; So sprechen wir das Amen fein!

Laurentius Petrin ruotsinnos 1567:

Wr 9. Fader vår, som i himlon äst, Våra brister vet du allrabäst; Ty bjuder du så mildelig, Att vi skole åkalla dig. Så låt vår bön af hjertat gå, Och icke i blotta orden stå.

2. Gif, att din' ord förutan men Med kraft må läras klar' och ren': Att vi all falska läro sky Och all villfarelse undfly. Så varder helgadt namnet ditt, Vårt lefverne styrkt till salighet.

3. Komme ditt rike till oss här, Så ock då lifvet ändadt är, Regere oss din Ande god, Förnye i oss vårt sinne och mod, På det vi måge varda fri' Från djefvulens våld och tyranni.

4. Ske ock på jorden viljen din, Såsom han sker i himmelen, Att vi i lydno måge stå, När oss bedröfvelse kommer uppå. Förtag, hvad i vårt kött och blod Din helga vilje faller emot.

5. Gif oss i dag vårt dagliga bröd Och hvad man tarf till lifsens nöd Bevara oss för örlig och strid, För sjukdom och för hårdan tid. Förvärfva vårt bröd blifver ej svårt, När du välsignar arbetet vårt.

6. Förlåt oss våra skuld och brist, Som vi ock androm utan list Förlåte och äre af hjertat huld', Ändock när dem kan finnas skuld; Så följer frid på jorden här, Den oss väl allom nyttig är.

7. För oss icke i fiendens svek, Den oss försöker dagelig'; Låt oss emot honom faste stå Och icke ifrån din' budord gå, Väl väpnade med en fast tro, Deraf vårt hjerta må hafva ro.

8. Ifrån ondo och farlighet Fräls' oss af dine barmhertighet. Hjelp oss uti vår yttersta nöd, Också ifrån den eviga död. Vår fattiga själ du tag till dig, Och låt oss lefva evinnerlig'.

9. Amen, det är: oss ske alltså! Gif, att vi der kunde tro uppå, Och intet tvifla om din ord: Hvad du lofvar, vill du fullborda. Allt det vi hafve bedit dig, varder du oss gifvande visserlig.

J a a k k o S u o m a l a i n e n käytti suomentaessaan kumpaakin edellä esitettyä tekstiä:

W 10. Isä meidhän ylhäl taiuas Me köyhät quin olem vaiuas Tulemma sulda rucoileman Ja caicki tarpet aneleman Cuule Herra meidhän rucouxem Ota mös vastan huokauxem.

2. An aina nimes pyhittä Ja sanas puctast opetta Aut että me väärät opetuxet Veltäisim ia mös erhetyxet Sinun oppisas pysyisim Sinust mös hyuin puhuisim.

3. Lähestykön valdacundas Enätyx tulcon seuracundas An monda sihen täällä tul Ia sittä ijancaickisest oll Pyhä hengi meit suoielcon Ia pirun vallast varielcon.

4. Sun tactos olcon nijn maasa Quin se tapactupi taiuasa Aut että me sinua cuulisim Ia tuskis nöyrät olisim Mitä meis on paha sisu Sen sinä Herra pois rijsu.

5. An meil iocapäiuäinen leipä Ia caickel tarpeil lahioit meitä Tee ikäuäx quin meillä on Ia sinä meille olet suon Caickest rijdhast ia sodhasta O Herra meitä pelasta.

6. Meidhän ricoxem ia vian An andexi Herra pian Ninquin me tadhom mielestäm Unhotta meidhän vihamiestäm Heidhän nuctens ia väärydhet Coskas Herra meit nöyrytät.

7. Älä meit iodhat kiusauxem Eli mös synnin horiauxen Johon meit kiusaia vetä Quin tacto meit alat pettä Händä vastan seiso aina O Isä meillä voima laina.

8. Caickest pahast ia hädhästä O Herra meit aina päästä Sekä tääl teruen ollesam Ett taudhis ia mös cuollesam Ota silloin sielu huomas An hänen tulla sinun suoias.

9. Näidhen päällä quin me anom Herra me nyt amen sanom Ia vscom vahuasta sen pääl Ett sä ne tadhot meil anda Sill sinä olet totinen Vahua ia monen votinen.

E. Lönnrot laati virren uuteen asuun: Tähti 1864: 2, LWU 10, L I: 10. Viimemainitussa virsi on jo melkein kokonaan nykyisessä muodossaan:

L I: 10. O taivaallinen Isämme, Kuin parhain tiedät tarpeemme Ja käsket niitä armosta Rukoiltamahan sinulta, Meit' auta nyt rukoilemaan Sydämestä, ei suulla vaan!

2. Sun nimes pyhitettäköön, Niin sanas seliteltäköön, Ett' opit väärät vältämme, Kaikk' erhetykset kartamme, Ja että me sen kätkemme, Sen jälkeen aina elämme!

3. Sun valtakuntas tulkohon, Lähestyköön ja olkohon Luonamme ajan vaivassa Ja sitten ijät' taivaassa; Sun Henkes meitä suojelkoon, Vallasta pirun varjelkoon!

4. Sun tahtos maassa olkohon Niinkuin se taivahassa on; Meit' auta siihen yhtenään Myös alla ristin tyytymään; Pois riisu oma tahtomme, Hävitä häijy sisumme!

5. Suo meille päivän leipämme Ja kaikkinaiset tarpeemme; Varjele meitä taudeista, Sodista, nälkävuosista; Vahvista heikot voimamme Ja siunaa työmme, toimemme!

6. Anteeksi anna velkamme, Kuin mekin velvollistemme Syyt aina anteeks annamme, Ne kärsiväisest' kannamme; Niin sydän rauhaas nautitsee Ja maassa rauha hallitsee!

7. Meit' estä kiusauksesta ja synnin horjauksesta, Johonka viekas kiusaaja Meit' aina tahtoo saatella; Hänt' auta vastaan seisomaan Ja voimallasi voittamaan!

8. Kaikesta vihdoin pahasta, O Herra, meitä pelasta, Niin tervehenä ollessa, Kun sairaana ja kuollessa; Ja ota viimein huomahas Sielumme armosuojahas!

9. Mitä me näin nyt anomme, Sen päälle amen sanomme, Vahvasti siihen luottaen, Että sä meille annat sen, Kuin olet Herra antias, Jumala kaikkivaltias.

Klippgen, s. 51, Knapp 1732, Wr 9, Rbg 9, Sr 265, W 10, U 395, 396, Ign 118, Tähti 1864: 2, LWU 10, 1867: 10, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 271.

319. Laupias Isä, luoja maan ja taivaan Voimassa suuri, armossa myös aivan. 9 v.

Jaakko Suomalainen † 1588.

Jaakko Suomalaisen virsi:

W 11. O Herra Jumal' armolinen Isä. Taiuan maan luoia ia mit ombi nijsä Köyhiä lapsias laupiudhes cautta Cuule ia autta.

2. Me sinua rucolem tadhoisit armos anda Caickille cansoil quin maan pijri canda Sun pyhä nimes pyhittä ia kijttä Ia kunnioitta.

3. Tulcon mös lähes aina valdacundas Ia meitä talut sinun seuracundas Hallitze meitä aina pyhäl hengel Aija pois perkel.

4. Engelin iouco taiuas mieles täyttä Nijn anna meidhän maasa elom käyttä Tuskis ia vaiuois aina nöyrän olla Ia sinua cuulla.

5. Ravitze Herra iocapäiuä perhes Ia meidhän ruumin laina hänen verhons Suo meillä rauha rijdhat niis pois ota Eip auta sota.

6. Ricoxet suuret quin tulevat candex Nä sinä Herra anna meidhän andex Ninquin mä meidhän vainomiesten vian wnhotam pian.

7. Mailma meitä piru ia mös liham Monehen vaati pahuten ia vihan Nijt vastan seiso ia alaspaina Voima meil laina.

8. Caikesta sielun ia ruumihin vaarast Ia caickest pahast Herra meitä pelast Ia anna coska hengi ruumist eri Taivahas peri.
9. Neitä me sinun keskys iälkeen anom Ia amen caickest sydhämestä sanom Sill sinun sanas ombi vahua sangen Se ombi amen.

Tämä J. Suomalaisen sydämellinen virsi tuli huomatuksi, niin että se yhdessä erään toisen virren kanssa 1642 ruotsinnettiin liitteenä kirjaan Corpusculum Doctrinae: Två schöna Psalmer aff Finsko på Svenskan försatte och förfärdigade B. J. H. (Pipping 43).

Suomalaista virttä korjailivat P. J. Ignatius, J. Tengström, K. G. v. Essen ja E. Lönnrot.

Nykyisen muotonsa virsi sai pääasiassa jo seuraavassa:

1871: 11. Laupias Isä, luoja maan ja taivaan, Voimassa suuri, armossa myös aivan, Köyhiä lapsias laupeutes kautta Kuule ja auta!
2. Nimesi suuri olkoon pyhitetty, Kansoihin kaikkiin sanas levitetty; Että sen jälkeen eläisimme aina, Armoas lainaa!
3. Tulkohon lähes sinun valtakuntas, Kokoile kansat kaikki seurakuntaas; Sun Pyhä Henkes meitä valaiskohon, Kans hallitkohon!
4. Taivahan joukot sinun tahtos täyttää; Meidänkin anna elomme niin käyttää, Tuskissa nöyrät, tyytyväiset olla, Tahtoas kuulla!
5. Meistä, o Isä, murhe aina kanna, Ravinto ruumiin joka päivä anna; Terveys, rauha, Herra, nyt ja aina Armostas lainaa!
6. Anteeksi anna kaikki rikoksemme, Äläkä soimaa meille syntejämme; Auta me viat myöskin vainoojamme Pois unhotamme.
7. Voittamaan auta kaikki kiusaukset, Saatanan, maailman, lihan haukutukset; Hengelläs, Herra, pahuus alaspaina Armossas aina!
8. Pahasta meitä pelasta ja päästä, Sielun ja ruumiin turmiosta säästä; Vie meitä vihdoin jälkeen ajan vaivan Ilohon taivaan!
9. Näit', Isä, käskys jälkeen rukoilemme, Luottaen että annat aniemme, Sillä sun sanas vahva ompi sangen Ainian; amen.

W 11, Ign 119, U 394, 393, K. G. v. Essen (käsikirj.), 1867: 11, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 272.

320. O Isä meidän, joka olet taivaissa Ja tahdot meidät hengessä. 3 v.

Ambrosius Moibanus 1494—1554. Hemminki Maskulainen † 1619.

Breslaun ensimmäisen evankelisen saarnaajan Ambrosius Moibanuksen virsi:

Wackernagel 1841: 80. ACh Vader vnse, de du bist im Hemmelrick hoch auer vns, darumme im geist wult angebedet werden: Dyn Hillige name werde vthgebredet geweldichlick, geeret in vns vnde auer alle ym Hemmel vnde vp erden. Dath Rike der gnaden kame vns tho, vnde do in vns bliuen, Vnde wat dy nicht behegelick ys in vns, dat wilst vth driuen, Vp dat wy mögen ewichlick in dynem Rike blyuen.
2. Ock, hillige HERE, so bidde wy: dyn wille geschee vp erden hyr in aller mathe wo inn dem Hemmelrike, Darhen denn nemandt kamen kann noch mach besthan den de allene den willen syn mit dynem deit vorliken. Vnd giff vns vnse dachlike brodt, der Seelen ere spise: Ick mene allene dyn Gödtlick wordt, dat wy dat hören mit vlite, Darmede du vns thor salicheit den rechten weg deist wisen.

3. Ock vnse schulvt vnde missedadt vns, HERE, vorlath, wormede wy dy vorthörnet han, dat wilst vns nicht tho meten, Wente wy ock vnsen schüldenern don in solcker mathe, wormede se vns belediget han, dat wille wy gantz vorgeten. In keine vorsöking vns ynuöre, darynne wy mochten vorderuen, Vor solckem öuel vns bewar, daruan de Seele möcht steruen, Vnde make vnns alle samptichlick inn dynem Rike tho eruen.

Ruotsinnos 1567:

Wr 10. O Fader vår högt öfver oss i himmelrik! Och vil förty i andanom af oss tilbeden varda. Helgat varde dit helga namn evinnerlig; Ärad af oss och öfver alt, I himmelen och på jorden. Dit rike tilkommer också, Altid i oss at blifva Hvad du i oss ej lida må, Du ville det födrifva: At vi måge til evig tid I dino Rike blifva.

2. O Fader kär! vi bedje ock din vilje ske Här nedre uppå jordene, Såsom i himmelrike, Dit ingen komma kan utan allena de, Som sin vilje med dinom platt förena och förlika. Gif oss i dag vårt dageliga bröd, Själen sin spis och föda. Utan dit ord då är hon död; Med flit gif oss det höra, Som oss kan til vår salighet, den rätta vägen föra.

3. O Fader kär! förlåt oss våra skuld och brott, Därmed vi hafve förtörnat dig Altid i många måtto: Som vi ock allom dem, som bryta oss emot, Vilje det ock förgäta bårt. Och dem gerna förlåta. Inled oss icke i frestelse, At vi icke bortvärfve, Utan fräls oss ifrån allo thy, Som oss mände fördärfva: Lät oss alla evinnerlig Dit rike få at ärfva. Amen.

Hemminki Maskulainen suomensi virren ruotsista:

W 12. O sinä meidän Isäm' ylhäältä taivaast', Kuin tahdot Hengessä meiltä Sinuas aina rukoiltaa, Pyhitett' olkoon pyhä nimes ainoast', Kunnioitettu kaikilt' täällä, Taivaass', ja meilt' maan päällä. Sinun sanaas ann' meidän kuulla, Joll' nimes pyhittää tiennem'; Jota paits' ei se meiss' taida tulla, Se siihen meitä vienee, Suo se töill' tunnustaa ja suulla, Niin nimes pyhitett' lienee.

2. Isä! ann' armos valtakunta meihin tulla, Sitä vastaan ottaa uskolla, Ett' ijät' siin' saisim' olla. Sinun tahtos, kuin taivaass', niin maass' meiss' ann' olla, Kuin vastaas on, ann' pois kuolla, Ja meist' perät' pois tulla. Ann' meill' jokapäiväinen leipäm'; Ruumiin tarpeill' meit' lahjoit', Rauhass' kuluttaa myös aikam', Riidat, sodat pois hajot', Työm' päälle siunaukses käyköön, Vahingot meist' pois vajot'.

3. O Isä! rikoksem' ja velkam' anteeks' anna, Joill' mieles vihoitim' aina, Enk' lakat' synnist' tainne: Niinkuin me myös mielelläm' niiden unhotam', Heidän nuhteens' ja syyns' kohtaam', Jotka rikoit meit' vastaan. Älä ann' kiusaukseen langet', Ettem' sinust' pois erii; Päästä pahast' ja hädäst' sangen, Näiss' aina apuum' kerkii. Näit' kunniakses sinä meill' antel', Suo taivaan iloo perii.

K. G. v. Essen antoi virrelle uuden sujuvan asun (käsikirj. 12):

Isä meidän taivahassa! Valtas ompi ääretöin. Armossa ja kunniassa Olet yhtä määrätöin. Pyhitetty nimes olkoon, Pyhänä se pysyköön. Valtakuntas lähestulkoon, Lakkaamata levitköön! 3 v.

Se ei kumminkaan tullut pitemmälle.

Virsi sai nykyisen muotonsa melkein täydelleen 1871: 12.

Wr 10, W 12, 1867: 12, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 333.

321. O Herra maan ja taivasten, Sä Isä kaikkein luotujen. 5 v.

K. M. Kiljander 1817—1879.

Nilsiän kirkkoherran K. M. Kiljanderin virsi (käsikirjoitus Turun Tuomiokap. I. 1. 19, 166 ja Suom. Kirj. Seura, Kiljander n:o 13):

1. O Herra maan ja taivasten Sä Isä kaikkein luotujen! Me lähestymme Sinua Nyt sydämillä hartailla; (Sun Poikas rukouksella) Sä Isä yli kaikkia, Kun Isäks voipi mainita, Nyt kuule rukouksemme, Suo kelvata sen Sinulle.

2. Sanasi valon kirkkahan Suo loistaa meille ainian, Niin että nimes kallihin Meilt' aina pyhitettäisiin, Ja valtakuntas kartunta Olisi meillä huolena. Tapahtukoon Sun tahtosi Kuin taivaissa niin maassaki.

3. Suo meille jokapäiväiset Ainian ruumiin tarpehet, Suo kiitoksella muistella Ne saanehemme Sinulta, Ja käyttää näitä lahjojas' Sun kunniakses' armias, Lähimmäisemme avuksi Ja itsellemme hyväksi.

4. Vaan, Herra, kelvottomat me Sun edessäsi olemme, Kun saastutetut synneillä Olemme syntymäisiltä Ja aina uutta syntiä Lisäämme päivä päivältä. Siis anna, Isä, anteeksi Ne tähden rakkaan Poikasi.

5. Pois kiusaukset karkota Sun lapsistasi heikoista, Ettemme epäilyksihin Emmekä muihin syntihin Joutuisi täällä ollessa; Ja viimein meidän kuollessa Suo loppu hyvä, autuas, Sielumme ota huomahas.

Virsikirjoissa on merkitty tämä virsi Kiljanderin tekemäksi „saksalaisen mukaan". Mutta kun ei ole selvitystä missään, mikä tämän virren saksalainen alkuteksti voisi olla, enkä sellaista ole hakemallakaan löytänyt, ja kun ottaa huomioon että nuo virsikirjan merkinnät monessa kohden ovat suorastaan väärät, niin täytynee tuotakin tietoa ainakin toistaiseksi pitää erehdyttävänä ja siis virttä K. M. Kiljanderin alkuperäisenä Isämeidän rukousta noudattavana virtenä.

Pienin korjauksin virsi tuli nykyiseen.

1867: 13, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

322. Taivaallinen Isä, olkoon Pyhitetty nimesi. 1 v.

Tuntematon saksalainen 1563. Suomennos 1686. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalainen alkuteksti (Alb. Fischer, Kirch. lieder-Lexicon II s. 207):

O Vater aller fromen, Geheiligt werd dein Nam. Las dein Reich zu vns komen, Dein wille mach vns zam. Gib Brot, vergib die Sünde, Kein args das Hertz entzünde, Erlös vns aus allr Noth.

Ruotsinnos 1633:

Wr 11. Himmelske Fader fromme. Helgadt varde dit Namn. Dit Rike til oss komme. Hjelp ock din vilje fram. Gif bröd. Förlåt våra synder. Förstör all djefvulens funder. Fräls oss från ondo. Amen.

Suomennos 1686:

W 14: Rakas taivaallinen Isä, Nimes pyhitett' olkoon Valtakuntaas meille lisää, Tahtos tapahtukoon, Ann' leipää levossa saada, Synnit, kiusaukset kaada, Päästä pahan pauloist'.

Nykyisen muotonsa virsi sai E. Lönnrotin kädestä jo 1872:

L I: 14. Taivaallinen Isä, olkoon Pyhitetty nimesi; Valtakuntas lähestulkoon; Tapahtukoon tahtosi; Anna meille leipämme; Anteeks anna syntimme; Auta kiusauksissamme; Päästä meitä pahast'! Amen.

Virttä on alkuaan käytetty ruokarukouksena (Saksassa, Ruotsissa, Suomessa).

Wr 11, Rbg 11, W 14, U 397, 398, 399, 736, Tähti 1864: 4, LWU 14, 1867: 14, 1871: 14, 415, L I, II, 1880, 1883.

323. Miks annat, väkevyyteni, Mun käydä murheissani? 4 v.

Hans Sachs 1494—1576. Suomennos 1683. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen mestarilaulajan Hans Sachsin virsi 1526 Psalmin 43:n mukaan:

Wackernagel 1841: 179. Richt mich, Herr, vnd für mir meyn sach widr die vnheilig schare, Errete mich von den falschen, ach! vnd bösen leuten gare! Du bist der Got, die stercke mein: warumb lest mich so traurig sein, wenn mich mein feinde drenget?

2. Sende dein liecht vnd dein warheyt, das sie mich leyten ringe, Zu dem heyligen berg bereyt, zu deiner wonung bringe, Das ich hinein gehe zum altar, zu Got meiner freuden gar Vnd jm danck auff der harpffen!

3. Was betrübest du dich, meyn seel, bist vnruwig in mire? Harre auff got Emanuel, dem werdt ich dancken schire, Vmb das heyl seines angesicht! erlösung hat er zu gericht Durch Christum, vnsern herren!

Käännettiin tanskaksi, tuli Tavsenin virsikirjaan ja oli virteen liitetty kiitossäkeistö loppuun.

Ruotsinnos 1609, tuli useaan virsi- ja laulukirjaan, kunnes sensorit poistivat sen 1695. Virsi ei siis tullut vanhaan ruotsalaiseen virsikirjaan.

Viimeiseksi se oli J. Svedbergin virsikirjassa:

1694: 59. O HErre / fräls mig och döm min sak / Mot then ohelige skara / Och för then menniskia som är beslagen / Med svik och ondsko så svåra: Ty tu äst all min styrckia och råd / Hvi låter tu mig så bedröfvat gå / Förtryckt af mina ovänner.

2. Vtsänd titt lius och tin sanning / Som mig styra och leda / Och föra mig til tin boning / Til titt helga berg och titt säte: Så vil jag til Gudz altar ingå / Til Gud som min vngdom frögda må. Och tacka honom med ähra.

3. Hvi ästu så bedröfvat min siäl? Hvi ästu så ganska orolig? Ty hoppas på Gud Immanuel / Förbida tröst / och var tolig. Ty jag skal ännu lofva tig: Tu högste Gud så nådelig / Mig med titt ansichte hielper.

4. Pris vare Gud Fader i evighet / Som alt kan styra och råda: Hans enda Son vare ähra med, Som oss hafver frälst vtaf våda: Then helge And trösterman / Skie lof och pris i allo land / Med tack och vördighet / Am.

Suomeksi virsi ilmestyi 1683 arkkivirtenä ja tuli virsikirjaan 1686:

W 49. O Herra, minua auttele Siitä jumalattomast' kansast'. Ja armollisest' pelastele Ain' viekkain ihmisten ansast'. Sinä Jumal' olet minun väkevyyten', Miks' annat minun olla niin surullisen', Ja vihollisen ain' alas polkee?

2. Ann' valkeutes ja totuutes paistaa, Kuin johdattaa oikiaa tietä, Ja sinun pyhäll' vuorelles suistaa, Tykös anna minua aina vietää: Herran alttarin tykö astelen, tykös, Herra, minua saattele! Sinua minä suuresti kiitän.

3. Minun sielun', miks' olet niin murheellinen, Ja saatat minun surulliseks' kanssas? Minun Luojan' on sangen armollinen, Kuin auttaa minua murhetten ansast': Hänen päällens' tahdon itsen' luottaa: Hän tosin minull' avun tuottaa: Sill' hän on minun Jumalan' ja Herran'.

4. Olkoon Isän ijankaikkisest' kiitos! Joka holhoo ja hallitsee kaikki; Olkoon Pojan myös kunnia ain' samass' liitos'! Joka helvetin kukisti ratki: Hengell' Pyhäll', Lohduttajall', Olkoon myös kunnia joka ajall'! Kiitos ja ylistys! Amen.

Nykyisen muotonsa virsi sai pääasiallisesti jo 1872 E. Lönnrotin ehdottamana:

L I 49 vv. 2—5. Miks suot, o väkevyyteni, Mun käydä murheessani? Miks pois mun syökset luotasi Näiss' ahdistuksissani? Katsahda, Herra, puoleeni Ja poista vihollisen, Sä ainoo auttajani!

3. Mua valkeudessasi vie Pyhälle vuorellesi Ja totuudellas saattele Sun armo-asuimeesi, Niin että juurelt' alttaris Mun kiitosvirten' ylenis Sun, Herra, kunniaksesi!

4. Miks olet, sielun', levoton, Sua miks niin murhe painaa, Kuin Herra armollinen on Ja avun sulle lainaa; Siis turvaa itses Jumalaan Ja kiitä häntä armostaan, Hän Jumalan' on aina.

5. Ylistys, kiitos Isälle Ain' kaikkein kaitsialle, Kunnia suuri Pojalle Synteimme kantajalle, Niin myös Pyhälle Hengelle, Vaivoissa virvottajalle, Murhetten poistajalle!

Ps. 43, Wackernagel, 1841 s. 179, J. Svedberg 1694: 59, W 49, 1867: 49, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

324. O Jesus Kristus, sä autuuden Ja armon elävä lähde. 9 v.

Tuntematon ruotsalainen 1656. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Tuntemattoman ruotsalaisen virsi 1656:

Wr 221. O Jesu Christ, du nådenes brunn, Du lefvande vattukälla! En syndares bön af hjertans grund Låt för ditt ansigte gälla: Din stora nåde och ljufliga namn, De locka mig arma syndare fram, Min nöd för dig att ställa.

2. Mitt ursprung är af syndig säd, Af jorden har du mig skapat: Min salighet vid ett äppleträd Har jag förlorat och tappat; Och blef så stadd i jemmer och nöd: Helvetets ve och eviga död Har med sin mun uppgapat.

3. Vi skulle af äpplet blifva vis'; Ej blef då bättre handladt, Än att det ljufva paradis I jemmer blef förvanladt. För salighet kom jemmer och tvång, För lust och fröjd arbet' och motgång; Guds vrede blef på oss samlad.

4. Men lofvad vare du, Jesu Christ! Du önskade lifsens Herre! Som tog på dig vår synd och brist, Och ville sjelf korset bära. Det jag var skyldig, har du betalt: Till salighet har du mig utvalt, Ditt helga namn till ära.

5. Du hafver mig låtit verldenes ljus Med sundan kropp beskåda, Föräldrar, vänner, gods, lif och hus Frälst från olycka och våda; Mig gifvit en förnuftig själ, Förstånd och visdom, vett och skäl, Af blotta ynnest och nåde.

6. Hvad mera godt du mig har gjort, Det har du mig uppenbarat Genom ditt kraftiga lefvande ord, Och mig din vilje förklarat. Det är en lefvande egendom, Derinne finnes skön läkedom Mot jemmer, sorg och fara.

7. Då finner jag dig, o Jesu kär! Med lifsbaneret i händer: Det saliga kors, du för oss bär, Oss allom af nåde tillsänder. Den jemmer, oss äppleträdet bar, Med korsens träd du borttagit har, Att det till nytta oss länder.

8. Så gif nu, o JEsu, för dit namns skul, At jag min synd kan begråta Och älska dig, som är mig huld Och värdes min synd förlåta: Jag sedan får i verldene här Det dig behagar och mig nyttigt är, Och sist en evig glädje.

9. Jag eländ' matk och vandringsman Igenom mång farliga stigar, Jag söker mit rätta fädernesland Och aftonstunden förbidar: Jag finner här ingen säker ort, Jag hasta vil och skynda mig fort Dit jag får glädje och hvila.

10. Mit blifvande hem och fädernes bygd Jag här på jorden ej finner; Ty verlden och des flygtiga frögd, Som blomstret snarlig försvinner: Mit lif är såsom en skugge och dröm, Bårtlöper rätt hastigt såsom en ström, Som vatnet i jorden inrinner.

11. När stunden ändas och kroppen är kall Och ögonen läggas tilsamman, Så tag oss, o HErre, til din frögdesal, Til evig glädje och gamman. Gud Fader, Son och den Helige And Vare låfvad och prisad i all land, Nu och i all evighet. Amen.

Suomennos 1700:

W 226. O Jesu Christe! sä autuuden Ja armon elävä lähde, Kuule rukous nöyrä syntisen, Kuin katuvast' sydämest' lähtee: Sun suloinen nimes ja armos suur' Mun vaivaisen syntisen etehes juur' Tään tuskan tuomaan käskee.

2. Mun alkun' on syntisest' siemenest', Sä loit mun maasta ja mullast'; Mun autuuten' omenan syömisest' On pois kadotettu julmast'; Jost' jouduin tuskan, vaivan all', Helvett' ja kuolema lavialt' Mulle kitans' avasit tuimast'.

3. Me viisautt' pyysimme omenast', Sill' ilomme kaikki puuttui, Syöstiin paratiisist' pois ihanast' Kaikk' riemum' murheeks' muuttui; Niin autuuden siaan tul' onnettomuus, Levon ja rauhan tykö vaivaisuus, Meill' Jumal' suurest' suuttui.

4. Mutt' ole kiitetty Jesu Christ', Sä elämän ruhtinas armas; Kuin päälles otit syntim' vissist', Kanss' kannoit ristiä raskast': Mun velkan' verelläs maksoit sinä, Autit, ett' autuaaks' tulen minä; Josta nimes on kunniass' suuress'.

5. Mun annoit sä maailman valkeutt' Tääll' terveellä ruumiilla nähdä, Niin varjelit vanhempan', ystävän' muut, Kanss' kalun', ett' elon': ei hätää. Soit mulle sielun taitavan, Mun järjell' ja toimell' kaunistain', Näit' armosta tahdoit tehdä.

6. Muun kaiken hyvän, kuin sinulta sain, Sen ilmoitit mulle julki, Sun pyhän sanas kautta ain', Kuin on sun tahtos tulkki, Se on mull' omaisuus elävä, Kanss' parannus kallis, väkevä, Ain' tuskiss' tuimiss' tuiki.

7. Siin' Jesuksen rakkaan löydän mä, Sen elämän lippuns kanssa, Hän kantoi edestäm' ristinsä, Meill' antaa myös armostansa; Jonk' vaivan omenapuu tuott' meill', Hän ristinpuuss' sen sovitti jäll', Meit hyödyttää piinallansa.

8. Niin suo sun, Jesu, nimes tähden Ett' kadun syntin' kauhiat, Ja rakastan sinua hartaast' jälleen, Kuin minull' ne anteeks' annat: Siit' saan sult' kelvollist' sinulle, Ja, Herra, tarpeellist' minulle, Ja tykönäs elän alat'.

9. Minä vaivainen mato ja matkamies, Mont' vaarallist' vaellan retkee, Isän maat' etseissän' tässä tiess', Ja odotan ehtoon hetkee: Ei levollist', surutont' majaa mull' tääll', Sinn' riennän, kiiruhdan kaikell' väell', Kuss' lepo ja rauha mun kätkee.

10. Ei kotoo ja kaupunkii pysyvää Mull' ilmass' tässä liene, Maailma kanss' ilons' on menevä, Kuin kukoistus rauveta tiennee: Mun elon' kuin varjo ja uni tääll', Kanss' koski vuotava kiiruhtaa viel', Kuin sisällens' maa veden vienee.

11. Kuin joutuu hetki ja ruumis jähtyy, Ja silmämme kiinni panem', Suo, Herra, ilohos meidän ehtii, Ett' tykönäs autuun saanem'. Isäll', Pojall' ja Pyhäll' Hengel', Kiitos ja ylistys paikall' kaikell', Nyt ja ijankaikkisest', Amen.

Julius Krohn antoi virrelle sen nykyisen muodon.

Wr 221, R 47, Rbg 221, Sr 271, W 226, U 68, 69, 70, Tähti 1866: 40, 1867: 226, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 297.

325. Kuule, Herra Jumalamme, Seurakuntas rukous. 3 v.

Tuntematon ruotsalainen 1793. E. Lönnrot 1802—1884.

Tuntemattoman ruotsalaisen virsi oli jo virsikirjaehdotuksessa 1793. Siitä tuli:

R 386. Hör ditt Zions bittra klagan, Herre! hör vårt böneljud Vi förtjent den svåra agan; Ty vi syndat mot vår Gud! Du har skäl att straffa, risa, Lägga oss i stoft och mull; Men oss värdes nåd bevisa, För din Sons förskyllan skull.

2. Han för oss har lidit döden: På hans kärlek tröste vi. Store Gud! så låt ej nöden Lika stor som synden bli. Herre! fast vi mycket brutit, Skona oss på faderssät; För den frälsning, som vi njutit, Låt oss njuta barnarätt.

3. Vi för korset ödmjukt falle, Der det dyra blodet rann, Och den kärlek vi åkalle, Som oss Jesus återvann. Ack! för Jesu död och pina, Fräls oss, Gud! från nöd och qval; Låt oss sist ibland de dina Samlas i din fröjdesal.

Virrestä on suomennoksia: Ign 186, U 553. Ne eivät kuitenkaan päässeet pitemmälle. E. Lönnrot julkaisi uuden suomennoksen: L 86: 47. Vähän korjailtuna siitä tuli:

Lisäys 1868: 463. Kuule, Herra Jumalamme, Seurakuntas rukous, Auta meitä tuskissamme, Poista synnin rangaistus! Syntiä me täällä aina Teemme, Herra, vastahas, Anteeks anna, armos lainaa, Ole meille laupeas!

2. Oman rakkaan Poikas tähden, Joka kärsei katkeran Ristin päällä kaikkein nähden Synneistämme kuoleman, Isällistä laupeutta Meille, Herra, lahjoita; Muista armos avaruutta, Älä syntein suuruutta!

3. Suo, o Herra, rakkauttasi, Meille osoitettua Jesuksessa Pojassasi Meidän aina nautita; Synnin vallast' auta täällä, Vapauta kansasi, Anna meille vihdoin siellä Sia taivahassasi!

Pienin korjauksin siitä saatiin nykyinen.

R 386, Ign 186, U 553, L 86: 47, Lisäys 1868: 463, 1871, L I, 1880, 1883, R 1936: 160.

326. Armahda, o Herra, meitä Kuule kansas rukous. 11 v.

S. L. Ödmann 1750—1829. P. J. Ignatius 1761—1827. Jaakko Tengström 1755—1832.

Upsalalaisen jumaluusopin professorin Samuel Lorentz Ödmannin virsi, litanian mukaan muodostettu:

R 384. Herre! dig i nåd förbarma. Hör ditt folk, som hjelp begär; Du, som ömmar för de arma Och vår enda tillflykt är! Kom, att från vår hjessa vända Våra synders svåra lön, Och ditt ljus från höjden sända: Fräls ditt folk, och hör des bön!

2. Du, som med en faders hjerta Bär en faders ljufva namn! Du, som under dödsens smärta Öppnat oss en broders famn! Du, som verldens väl bereder, Söker oss på villans stig, Kallar, väcker, styr och leder! Öfver oss förbarma dig!

3. Oss, som dina lagar brutit, Skona, milde Herre Gud! För det blod, din kärlek gjutit, Hjelp oss, milde Herre Gud! Från de brott, som dig bedröfva, Då vi trampe dina bud: Från de lustar, som oss söfva, Oss bevara, Herre Gud!

4. Från allt ondt, som hjertat leder Till begärens villostig; Från försåt, som fall bereder, Hungerns fasa, pest och krig, Uppror, tvedrägt, brand och lågor, Hagel, storm, din vredes bud, Och från evighetens plågor, Oss bevara, Herre Gud!

5. Du, som föddes menskors like Och ditt lif för verlden gaf! Du, som öppnade ditt rike, Då du uppstod ur din graf, Och beseglade din lära, Då du, klädd i segerskrud, Återgick till himlens ära: Hjelp oss, milde Herre Gud!

6. Skydda, styr och fräls din kyrka, Samla sjelf din spridda hjord; Gif dess herdar mod och styrka, Rätt att lära lifsens ord. Räck din hand åt dem, som falla Och med nådens milda ljud De förförda återkalla: Hör oss, milde Herre Gud!

7. Sprid ifrån palats till hydda Fridens sällhet med din hand. Sträck till oss din arm och skydda Konung, folk och fosterland. Dig i nåd och magt förklara, Gud! då krigsbasunens ljud Samlar dem, som oss försvara: Hör oss, milde Herre Gud!

8. Må till dina öron hinna Modrens suckar i sin nöd; Må hos dig den sjuke finna under plågan tröst och stöd; Må, o Gud! ditt hjerta röras Af den fångnes klagoljud, Och hans suck med mildhet höras: Hör oss, milde Herre Gud!

9. Låt de faderlösas böner Till ditt fadershjerta gå; Enkan, som sin saknad röner, Stöd af dig från höjden få! Låt vår oväns hjerta böjas Af försonlighetens bud, Och vår suck för honom höjas: Hör oss, milde Herre Gud!

10. Låt vår bön och arbetsmöda Öppna väg till ditt förråd; Bergens malm och jordens gröda Tacksamt nyttjas med din nåd! Dig förbarma öfver alla; Dig, med ödmjukt böneljud, Fader! dina barn åkalla: Hör oss, milde Herre Gud!

11. Du, som verldens synd borttager, Öfver oss förbarma dig! Du, som verldens synd borttager! För ditt folk från villans stig. Du, som verldens synd borttager! Afvänd våra synders lön! För det blod, som dem aftvager, Gif oss nåd och hör vår bön!

P. J. Ignatius suomensi sen:

Ign 185. Armahda O HERra! meitä, Kansas kuule rukous; Kasvos älä meildä peitä, Viheljäisten lohdutus! Tule meitä kirvottamaan, Syndeihimme ansiosta, Ja meill armos lahjoittamaan: Kansaas auta armosta!

2. Sinä, joka Isäksemme, Tahdot laupiast lausuttaa! Sinä, joka edestämme, Kuolit rakkaudesta! Sinä, kuin meit etsiskelet, Erhetysten poluilda, Kutsut, kokoot, johdattelet! Meitä laupiast armahda!

3. Meitä, synnis syntynneitä, Säästä HERra Jumala! Meitä, kuolloon vikapäitä, Ansios tähden armahda! Kaikest synnist, pahuudesta, Eksytysten vaaralda, Häijyn hengen petoksesta, Varjele O Jumala!

4. Sielun, ruumin vaarohista, Kuolemasta pahasta, Rutost, ajaast kallihista, Sodan kauhistuksista, Riidoista ja kapinoista, Ilman, valkian vaaralda, Ijäisestä kuolemasta, Varjele O Jumala!

5. Tähten pyhän syndymises, Kärsimises verisen, Kovan kuollon kilvoitukses, Nousemises riemuisen, Taivaseheen astumasi, Kuolemamme ajaalla, Duomiolle myös tulduasi, Auta HERra Jumala!

6. Varjele Sun Seurakundaas, Kokoo laumaas lavialda; Paimenet suo Perikundaas; Sanas saarnall rakendaa. Väärät opit pojes poista, Säästä pahennuksilda, Suo meill sanas valo loistaa, Laupias HERra Jumala!

7. Isänmaalle rakkahalle, Rauhaa, menestystä suo. Suomen suurell Ruhtinalle, Ja sen Kansall onnee tuo. Siunaustas laupiast lainaa, Hallituksen menolla, Säädyille myös kaikill aina, Laupias HERra Jumala!

8. Hädässänsä huokavaiset, Synnyttäjät kivuisans, Tauti vuoteell makavaiset, Fangit köyhät vaivoisans, Lohduta ja armiast auta, Isän kädell laupialla, Tuo heill turvaa sanas kautta, Laupias HERra Jumala!

9. Köyhiä ja sortetuita, Leskiä ja orvoja, Armiasti aina muista, Huonoin Turva, Holhoja! Vainomiehiämme käännä, Kohtaamaan meit' suosiolla; Väärydestä heitä väännä, Laupias HERra Jumala!

10. Siunaukses laupiast lainaa, Elatuksen keinoilla. Lahjas meitä auta aina, Nautitsemaan taidolla. Kaikkia myös ihmisiä, Isän mielell armahda; Kuule meitä syndisiä: Laupias HERra Jumala!

11. Joka mailman synnit kannoit, JEsu! meitä armahda. Joka mailman synnit kannoit, Kansaas synnist vapahda! Joka mailman synnit kannoit, Säästä meitä armiast, Veres edestämme annoit: Kuule meitä laupiast!

Korjailtuna siitä tuli:

U 554. Armahda O Herra meitä, Kuule kansas rukous, Kasvojasi älä peitä, Vaivoisa suo virvoitus; Tule meitä kirvoittamaan Rikostemme kostosta, Meille armoo lahjoittamaan, Kansaas auta armosta.

2. Isän mieli, Armahtaja! Isän Nimi Sulla on; Lunastukses, Vapahtaja! Meille saatti sovinnon; Vielä meitä etsiskelet Erhetysten poluilta, Kutsut, kokoot, johdattelet; Herra meitä armahda.

3. Meitä täynnä riettautta, Vapahda, O Jumala! Omakses jo ostetuita Holho Herra Jumala! Synneistä ja rikoksista Meitä Herra pelasta, Väärän opin petoksista Varjele O Jumala!

4. Pahain himoin orjuudesta, Näljän, ruton, vaivoista, Vihollisten julmuudesta, Kapinoista, riidoista, Tulipalon vahingosta, Ruumiin, sielun vaaroista, Kadotuksen turmiosta, Varjele O Jumala!

5. Sinä joka meitä säästit Kuolemasta kuollesas, Haudan pelvosta myös päästit Kuolluista noustesas; Joka Isäs oikialla Istut, Jesu! Taivaisa, Kuoleman myös vaivain alla Holho meitä Jumala!

6. Vahvista Sun Seura-kuntas, Väärät opit hävitä, Sanas kautta Valtakuntas Kaikkiin kansoin levitä. Armo-teiltä poikkeneitä Eksyksistä ojenna, Heikkoja ja langeneita Auta Herra Jumala!

7. Isän-maalle rauhaa lainaa, Menestys Sun suojasas, Pidä Ruhtinaamme aina Isä! Sinun huomasas; Tue sota-joukkojamme Sodan kovan vaaroisa Itse puolustajanamme Pysy Herra Jumala.

8. Vaivaisia Herra auta, Vaivoistansa kirvoita, Sairaita Sun Henkes kautta Tuskain alla virvoita; Valitukset viattomain, Nääntyväisten kahleisa, Huokaukset onnettomain Kuule Herra Jumala!

9. Sinä isättömäin Isä, Kuule orvoin valitus, Leskein, köyhäin vara lisää, Huonoin huomaa huokaus; Vaino-miehiämme kohtaan Sovintoa opeta, Heille myöskin hyvää suomaan Taivuta O Jumala!

10. Ristin alla suruisille Ole Herra armias, Kuritustas kärsiville Ole Isä laupias. Kaikkein Turva! Kaikkein Luoja! Älä meitä unohda, Kaikkein hyväin lahjain tuoja, Kuule meitä Jumala!

11. Syntimme, O Jesu! kannoit, Meitä vielä armahda, Edestämme veres annoit, Omias siis armahda. Parhain tunnet puutoksemme, Voit myös meitä armahtaa; Joudu, joudu avuksemme, Rakas Herra Jumala!

K. G. v. Essen käytti tätä, laatiessaan korjailu-ehdotustaan (käsikirj. 297) jättämällä kuitenkin pois alkuperäisen v:n 2.

1. Armahda, o Herra, meitä, Kuule kansas rukous; Kasvojasi älä peitä, Vaivoissa suo virvoitus. Tule meitä kirvoittamaan Rikostemme kostosta, Meille armoo lahjoittamaan. Herra meitä armahda!

2. Meitä täynnä riettautta Armahda, o Jumala, Omaksesi ostetuita Holho, Herra Jumala! Synneistä ja rikoksista Meitä, Herra, pelasta, Vihollisen petoksista Varjele, o Jumala!

3. Pahoin himoin orjuudesta, Näljän, ruton vaivoista, Vihollisten julmuudesta, Kapinoista, riidoista, Tulipalon vahingosta, Ruumiin, sielun vaaroista, Kadotuksen turmiosta, Varjele, o Jumala!

4. Sinä joka meitä säästit Kuolemasta kuolollas Haudan pelvosta myös päästit Ylösnousemisellas, Joka isäs oikealla Istut, Jesu, taivaassa Kuoleman myös vaivain alla Holho meitä, Jumala!

5. Vahvista sun seurakuntas, Väärät opit hävitä, Sanas kautta valtakuntas Kaikkiin kansoin levitä. Armoteiltä poikkeneita Eksyksistä ojenna, Heikkoja ja langenneita Auta, Herra Jumala!

6. Isänmaalle rauhaa lainaa, Menestys sun suojassas, Pidä Ruhtinaamme aina, Isä, sinun huomassas; Tue sotajoukkojamme Sodan kovan vaaroissa. Itse puolustajanamme Ole, Herra Jumala!

7. Vaivaisia, Herra, auta, Vaivoistansa kirvota, Sairaita sun Henkes kautta Tuskissansa virvota; Valitukset viattomain, Vangin huuto kahleissa, Huokaukset onnettomain Kuule, Herra Jumala!

8. Sinä isättömäin isä, Kuule orvoin valitus Leskein, köyhäin leipä lisää, Heikkoin huomaa huokaus Vainomiehiämme kohtaan Sydän meissä sulata, Heille myöskin hyvää suomaan Auta meitä Jumala!

9. Ristin kuormaa kantaville Ole, Herra armias, Kuritustas kärsiville Ole isä laupias. Herra, maan ja taivaan luoja, Älä meitä unohda; Kaiken hyvän lahjan tuoja, Kuule meitä, Jumala!

10. Synnit mailman kun kannoit, Jesu, meitä armahda! Synnit mailman kun kannoit, Auta meitä vaivoissa! Synnit mailman kun kannoit, Kuule kurjain huutoa! Veres edestäm sä annoit, Auta, Herra Jumala!

Komitea otti ehdotukseensa 1867: 297 tästä melkein sellaisinaan kaikki muut säkeistöt paitsi v. 4:n, jonka se otti Ignatiuksen mukaan. Loppuun lisäsi komitea (luultavasti E. Lönnrot):

v. 11. Sinä olet armahtaja, Jesus, meitä armahda! Välimies ja puolustaja Isän luona taivaassa; Sinuhun me uskallamme, Puhu meidän puolesta, Niin me kaikki nämät saamme; Siunaa meitä Jumala!

Tämä säkeistö tuli nähtävästi vastaamaan alkuperäisen v. 2:ta, joka oli jätetty pois, ja lienee paitsi siitä saanut vaikutteita myös vanhan virsikirjan virrestä W 297: 12:

O Jesu Christ', Jumalan Poika! Sinä olet ainoa armon aitta, Ehk' olemme kelvottomat, Sun Isältäs jotakin anomaan: Uskallam' päälles kuitenki, Sinä olet välimiehem' kumminki.

Virren säkeistöjen lukumäärä tuli siten olemaan sama kuin alkuperäisen. Pienin korjauksin virsi tuli nykyiseen. Sen nykyinen muoto pohjautuu siten seuraaviin: v. 4 — 1824: Ign 185: 5. v. 1—3, 5—9 — 1836: U 554: 1, 3, 4, 6—10. v. 10 — Essen (käsik.) ja 1867: 297: 10. v. 11 — 1867: 297: 11.

Tärkein virren nykyisen muodon lähde on siis ollut P. J. Ignatiuksen suomennos siinä muodossa, minkä sille antoi Jaakko Tengström Uusissa virsissä 1836: 554.

R 384, Ign 185, U 554, Essen käsikirj. 297, 1867: 297, W 297: 12, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 158.

327. Hallitsijaamme siunaa, Kaikkivaltias; Kansaamme kätes voimakas. 2 v.

J. O. Wallin 1779—1839. Lauri Stenbäck 1811—1870. Julius Krohn 1835—1888.

J. O. Wallin kirjoitti uskonpuhdistusjuhlaan 1817 virren:

R 305. Välsigna, gode Gud! vår konung och vårt land, Och sträck din milda allmaktshand Utöfver slott och hydda! Gif enighet, gif frid, oss i din fruktan stärk, Befrämja våra händers verk Och våra hem beskydda! Gif tålamod, gif mannamod I motgång och i fara! Gif allom kraft att lif och blod För allmänt väl ej spara! O Gud! var dino folke god, Din arfvedel bevara!

Kustaa Renvall suomensi sen: U 735. Se ei tullut pitemmälle.

Lauri Stenbäck lisäsi alkuperäiseen virteen toisen säkeistön:

Stb 296. Gif att ditt dyra ord predikas bland oss rätt Med Andens ljus och kraft, att det Må lifvets frukter bära; De säkras stora hop

ur syndens sömn väck opp, De väckta låt i tro och hopp Förkofras till din ära. O Gud, om detta kära land Dig ville rätt tillhöra Och vi, i trons och fridens band, Din helga vilja göra, Så skulle ingen oväns hand Förmå att oss förstöra.

Virsi suomennettiin 1871: 514.

Julius Krohn suomensi virren uudelleen: 1880: 297 b. Suomennos tuli sellaisenaan nykyiseen.

R 305, Stb 296, Sr 274, U 735, 1871: 514, 1880: 297 b, 1883, R 1936: 466.

328. O hyvä Jumala, Sä lähde siunauksen. 8 v.

J. Heermann 1585—1647. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Suositun saksalaisen virsirunoilijan Joh. Heermannin virsi:

Ev. Ges. 524. O Gott, du frommer Gott, Du Brunnquell aller Gaben, Durch den wir alle sind, Von dem wir alles haben, Gesunden Leib gib mir, Und dass in solchem Leib Ein' unbefleckte Seel' Und rein Gewissen bleib'.

2. Gib, dass ich thu' mit Fleiss, Was mir zu thun gebühret, Wozu mich dein Befehl In meinem Stande führet. Gib, dass ich's thue bald, Zu der Zeit, da ich soll, Und wenn ich's thu', so gib, Dass es gerate wohl.

3. Hilf, dass ich rede stets, Womit ich kann bestehen, Lass kein unnützes Wort Aus meinem Munde gehen; Und wenn in meinem Amt Ich reden soll und muss: So gib den Worten Kraft Und Nachdruck ohn' Verdruss.

4. Droht mir Gefährlichkeit, So lass mich nicht verzagen; Gib einem Heldenmut, Das Kreuz hilf selber tragen. Gib, dass ich meinen Feind Mit Sanftmut überwind', Und, wenn ich Rats bedarf, Auch guten Rat erfind'.

5. Lass mich mit jedermann In Fried'n und Freundschaft leben, So weit als christlich ist. Willst du mir etwas geben An Reichtum, Gut und Geld, So gib auch dies dabei, Dass von unrechtem Gut Nichts untermenget sei.

6. Soll ich in dieser Welt Mein Leben höher bringen, Durch manchen sauern Tritt Hindurch ins Alter dringen, So gib mir, Herr, Geduld; Vor Sünd' und Schand' bewahr', Auf dass ich tragen mag Mit Ehren graues Haar.

7. Lass mich auf Christi Tod Einst sanft von hinnen scheiden; Die Seele nimm zu dir Hinauf zu deinen Freuden; Dem Leib ein Räumlein gönn' Bei frommer Christen Grab, Auf dass er seine Ruh' An ihrer Seite hab'.

8. Wenn du an jenem Tag Die Toten wirst erwecken, So woll'st du deine Hand Zu meiner Gruft ausstrecken; Durch deiner Allmacht Wort Ruf' meinen Leib hervor Und führ' ihn schön verklärt Zum auserwählten Chor.

Ruotsinnos 1684:

Wr 297. O Gud, o Gud så from, Du källa af all gåfvor, Af hvilken alt godt kom, Ja alla våra håfvor: Mit lif regera väl, Och lät däruti bo En oförkränkter själ, Godt samvet och ren tro.

2. Gif at jag gör med flit Alt det som mig tilhörer, Och i dins Andas nit, Mit ämbete utförer: Hjelp ock at alt går snart, Min tid anlägges väl: Förlän ock lycksam fart, Så blir min gärning säll.

3. Mit tal det falle så, At jag kan det försvara, Onyttig ord ej gå, Ej af min mun utfara: Men när jag tala bör, Hjelp at jag talar rätt, Ack HErre, tungan rör, Och lär det bästa sätt.

4. Om någon farlighet Sig ock emot mig ställer, Så gif frimodighet, At hon mig intet fäller. Hjelp at jag af din nåd Med saktmod vinna må, Och när jag tarfvar råd, Lät mig dem af dig få.

5. Lät mig med hvarje man, I fred och endrägt lefva, Så vidt en Christen kan. Vil du mig något gifva Af rikdom, gods och guld, Som rättvist ärfvas kan, Lät mig bli armom huld; Och skada ingen man.

6. Skal jag i verlden här En högan lifstid vinna, Och genom mång besvär Til ålderdomen hinna, Gif tålamod: din hand Mig lede hvart jag går, At jag ock bära kan Med äran min grå hår.

7. Hjelp at jag somnar in På din Sons död och pina: Lät själen vara din Och för dit ansigt skina. Lät mina ben få ro Vid mina fäders graf, När jag i lefvand' tro Från verlden vandrar af.

8. När du af jordens sand De döda vil upväcka, Du värdes då din hand Ock til min graf uträcka; Lät klinga mig din röst, Och väck mig glader up: Förläna evig tröst; Förena själ och kropp.

Suomennos 1700:

W 298. O hyvä Jumala! Jolta kaikki hyvyys tulee, Ain' holho minua, Ja rukouksen' kuule: Hallitse elämän', Ja puhdas sydän luo, Aut' syntii välttämään, Ja oikia usko suo.

2. Ann' minun viriäst' Kaikk' virkan' työt tääll' tehdä. Suo elää siviäst', Ja onni kaikiss' nähdä O Herra! armos lain', Ett' asian toimitan Juur' toimellisest' ain', Ja sinua kunnioitan.

3. Siit', kuin on kelvotoin, Mun suun' ja kielen' estä, Ett' puheen' vastat' voin, Enk' lausu pahoin kestään! Kuin tulee puhua, Aut' oikein puhuisin! Its' kieltän liikuta, Ett' tain toimell' tekisin.

4. Jos vaaraan johonkuun Mun joskus annat tulla, Niin turvaan sinuhun, Ann' rohkian' silloin olla; Mua siviäks' totuta, Kanss' mielen valaise, Ja minua opeta, Kosk' neuvoo tarvitsen.

5. Kanss' kaikkein sovinto Ja rauha minull' lainaa: Jos onni kaluu tuo, Mun anna olla aina Tääll' köyhäin holhojan Ja hyvän tahtoisen, Ain' valmiin auttamaan, Ast' hetkeen viimeiseen.

6. Jos tahdot vanhaksi Ja minun elää kauvan, Niin tule turvaksi, Ja ole vahva sauvan'! Ann' hyvä kärsimys, Ain' sinuun luottamaan; Aut' harmaat karvat myös Tääll' kunniall' kantamaan.

7. Ann' minun piinas pääll' Täält', oikiass' uskoss' nukkuu; Suo sielun' tulla sääll', Älä sen anna hukkuu; Suo luuni mullassa Sitt' rauhass' levätä; Vaan sielun' uskossa Täält' tykös vedätä.

8. Ja koskas herättää Kaikk' kuolleet maasta mielit, Ann' tykös ennättää, Ja sielun' silloin selit'. Ann' iloll' äänes kuull', Ja osot' oikia tie. Suo minun tykös tull', Ja kotia kanssas vie! Amen.

Nykyisen muotonsa saivat vv. 1—7 1880: 298 ja v. 8 L I: 298.

Knapp 1556, Wr 297, R 207, Rbg 297, Sr 275, W 298, Ign 89, U 388, 1867: 298, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 433.

329. Riemuitse, sydämen', Ja mielen' liikkukohon. 4 v.

Joh. Olearius 1611—1684. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Julius Krohn 1835—1888.

Kenraalisuperintendentti Joh. Oleariuksen virsi:

Beckman, s. 629. VOl auf mein hertz, zu Gott dein andacht frölich bringe. Dass dein wunsch vnd gebet durch alle wolcken dringe, Weil dich Gott beten heist, weil dich sein lieber sohn, So freudig treten heist vor seinen gnaden-thron.

2. Dein vater ists, der dir befohlen hat zu beten, Dein bruder ists, der dich für ihn getrost heist treten, Der werthe tröster ists, der dir die wort gibt ein, Drum muss auch dein gebet gewiss erhöret seyn.

3. Da siehst du Gottes hertz, Das dir nichts kan versagen, Sein mund, sein theures wort, vertreibt ja alles zagen, Was dich unmüglich deucht, kan seine vaterhand Noch geben, die von dir so viel noth abgewandt.

4. Komm nur, komm freudig her, in Jesu Christi namen, Sprich: lieber vater, hilff, ich bin dein kind, Sprich: amen, Ich weiss es wird geschehn, du wirst mich lassen nicht, Du wirst, du wilt, du kanst thun, was dein wort verspricht.

Ruotsinnos G. Ollon:

Wr 299. Mit hjerta frögda dig, lät själ och sinnen röras, Lät andakt af din bön alt up i himlen höras: Ty Fadren bjuder dig, dig kallar ock Guds Son, At träda tröstelig in för sin nådes thron.

2. Det är din Fader kär, som dig befaller bedja, Din broder är ock den dig vil din bön tilstädja, Din tröstare ehvad du bedja skal, dig lär; Ty kant du säkert tro, at Gud din suckan hör.

3. Du ser Guds hjertelag, lät dig där af beveka, Hans mun, hans dyra ord kan dig ej något neka, Hvad dig omöglig syns, det vil hans Faders hand Dig gifva, ja ock mer än du ens tänka kan.

4. Så kommer jag min Gud, i JEsu namn rätt glader, Och säger i fast tro: jag är dit barn, min Fader, Jag beder, tror och vet, at du min bön uptar, Du vilt, du kant, du gör, hvad du mig låfvat har.

Aug. Ahlqvist suomentanut ruotsista: Oks 299:

1867: 299. Sydämen', riemuitse, Ja mielen' liikkukohon; Rukoukses taivaasen Herralle kuulukohon! Sill' Isä kutsuupi, Myös Poika Jumalan, Sun armoistuimens' Etehen tulemaan.

2. Se käsky rukoilla On Isältäsi sulla, Ja veljesi on se, Ken tahtoo pyyntös kuulla; Sua Henki neuvoopi, Kuink' olkoon rukoukses; Siis luottain Luojalle Nyt kanna kaipaukses!

3. Jumalan miel'alan Sä kyllä tarkoin tiedät; Nimehen Jesuksen Kuin pyydät, ei hän kiellä; Hän antaa niitäkin, Mit' et sä toivokaan, Ja joita koskahan Et ajatellutkaan.

4. Niin tulen, Jumalan', Nimehen Jesukseni, Ja lausun luottaen: „Täss' on sun lapsuisesi!" Rukoillen uskon sen: Sä kuulet pyyntöni, Sä voit ja tahdotkin Myös täyttää lupasi!

Nykyisen muotonsa saivat vv. 1 ja 2 1886, vv. 3 ja 4 1880.

Wr 299, R 261, Rbg 299, Sr 277, U 389, 390, 391, Oks. 299, 1867: 299, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 361.

330. Sun etees Herra armiain, Mä hätän', tuskan' toisin. 7 v.

Julius Krohn 1835—1888.

Julius Krohnin virsi.

Virren alkupohjana lienee ollut joku tai jotkut tunnetun saksalaisen hartauskirjailijan ja piispan Johan Arndtin kirjoissa olleista rukouksista, siitä päättäen, että tämän virren tekijäksi, oikeammin ehkä vain alkupohjaksi, on 1880:n virsikirjaehdotuksessa merkitty Johan Arndt. Johan Arndt ei ollut virsirunoilija, vaan hartauskirjailija. Vain muutamia runomittaisia tekstejä — eivät nekään varsinaisia virsiä — on J. Arndtin rukouskirjassa Paratiisin Yrttitarhassa (Paradiess Gärtlein), niiden joukossa virren 243:n alkuteksti.

Kun Arndtin kirjoista ei ainakaan toistaiseksi ole löydetty mitään virttä, joka voisi olla tämän virren alkupohjana, niin lienee täysi syy pitää tätä virttä Julius Krohnin alkuperäisenä virtenä, vaikka hän olisikin, kuten näyttää, saanut joitakin tämänsuuntaisia ajatuksia Johan Arndtin kirjoista.

1880: 299 b, 1883.

331. Sinua, Jumala, Me tunnustamme nyt. 5 v.

Ambrosius 333—397. Olaus Petri 1493—1552. Lauri Stenbäck 1811—1870. Elias Lönnrot 1802—1884.

Virsi on ollut varhaiskristillinen vuorolaulu kreikkalaisessa kirkossa, josta se Ambrosiuksen välityksellä on tullut latinalaiseen, länsimaiseen kirkkoon (Alb. Fischer, Kirch. lied.-Lexicon I 261). Virren syvä hartaus ja pyhä ilo on ollut omiaan saattamaan sen nimenomaan juhlavirreksi, silloin kun jokin aivan erikoinen ilon ja juhlan aihe on mieliä kiitokseen kehoittanut. Virsi Te Deum on siten ollut suurimpien juhlatilaisuuksien kiitosvirtenä jo toista tuhatta vuotta.

Wackernagel 1841: 8. Te deum laudamus, Te dominum confitemur, te aeternum patrem omnis terra veneratur. Tibi omnes angeli, tibi coeli et universae potestates, tibi cherubim et seraphim incessabili voce proclamant: Sanctus, sanctus, sanctus dominus deus sabaoth! pleni sunt coeli et terra maiestate gloriae tuae. Te gloriosus apostolorum chorus, te prophetarum laudabilis numerus, te martyrum candidatus laudat exercitus. Te per orbem terrarum sancta confitetur ecclesia, patrem immensae maiestatis, venerandum tuum verum unicumfilium, sanctum quoque paracletum spiritum. Tu rex gloriae Christus, tu patris sempiternus es filius, tu ad liberandum suscepisti hominem nec horruisti virginis uterum. Tu devicto mortis aculeo aperuisti credentibus regna coelorum. Tu ad dexteram dei sedes in gloria patris. Judex crederis esse venturus. Te ergo quaesumus: tuis famulis subveni, quos pretioso sanguine redemisti. Aeterna fac cum sanctis tuis gloria munerari. Salvum fac populum tuum, domine, et benedic haereditati tuae, et rege eos et extolle illos usque in aeternum. Per singulos dies benedicimus te, et laudamus nomen tuum in seculum et in seculum seculi. Dignare, domine, die isto sine

peccato nos custodire. Miserere nostri, domine, miserere nostri. Fiat misericordia tua super nos quemadmodum speravimus in te. In te, domine speravi: non confundar in aeternum.

Jo 8. vuosisadalta siitä tunnetaan kansankielinen frankilaismurteinen käännös: Thih cot lopemes, thih truhtnan gehemes, thih euuigan fater eo kiuuelih erda uuirdit (Wackernagel 1841: 70). Myöhemmin keskiajalla ja uuden ajan alussa sepitettiin useita saksannoksia, niiden joukossa M. Lutherin vuodelta 1527 (Beckman, s. 640, Klippgen, s. 71), kaikki suorasanaisia, kunnes Luther 1529 julkaisi runopukuisen saksannoksen (A. Fischer, Kirchenlieder Lexicon I, s. 262.)

Näitä kahta linjaa — suorasanaista ja runopukuista — kulkivat myös vanhimmat ruotsinnokset ja suomennokset. Suorasanaisesta lähtee nykyinen virsi 331, runopukuisesta virsi 332.

Suorasanaisista saksannoksista on meille tärkein Joh. Brentzin käännös, joka mainitaan esiintyneen Erfurtin Enchiridionissa (Käsikirjassa) 1526: O Gott, wir loben dich, wir bekennen dich eynen Herren. Tämä näyttää olleen latinalaisen ohella Olaus Petrin ruotsinnoksen pohjana:

Svenske Songer 1536, s. 8. O Gud vij loffue tich, och bekenne tich for vor herra, Tich vyrdar hela verlden, for en evig fader, Tich prisa alle änglar, himlar och alla crafter, Tich prisa Cherubin och Seraphin, seyandes vtan enda, Helig, Helig, Helig herre gud Sabaoth, Fulle äre himlaner och iorden, aff tinne maiestates herligheet, Tich loffua och prijsa the helige apostler, Teslikes loffua tich alle helige propheter, Sammelunde helige martires loffua tich med sanna vitnesbyrd, Then heliga kyrkia j hela verldenne, bekenner tich for en fader j obegripelig herligheet, Och tin eenfödda son then mz tich haffuer sannan guddom, Teslikes hvgsvalaren then heliga anda, Tu Christe herlighetenes konning, Fadrens son estu j evigheet, Til menniskionnes återlösning j iungfru lijffue togh tu mandom, Tu öffueruan döden och vplät himmelen for them som ther på trodde, Tu sitter på gudz högra hand, vti fadrens herligheet, Och ventes igen komma en streng domare, Ty bidie vij tich at tu ville hielpa tina tienare som tu med tin dyra blodh haffuer återlöst, Och begåffua them med tinne eviga herligheet ibland tijn helgon, Frelsa titt folck o herre, och velsigna them som tich äre giffne til arffuodeel, Och regera them och vphögh them j evigheet, Så velsigne vij tich j alla vora dagar, Och loffuom titt nampn ifrå evigheet til evigheet, Bevara oss herre j thenne dagh, at vij icke göre moot tin vilia, Forbarma tich offuer oss o herre och var oss barmhertig, Tijn barmhertigheet herre vare offuer oss såsom vij oss på tich fortröste, På tich herre fortröste vij lät oss icke komma på skam til evig tijd.

Vähän korjailtuna siitä tuli v. 1548 Wr 6.

Mikael Agricola suomensi latinasta, ottaen kuitenkin huomioon myös Olaus Petrin käännöksen (vahualla todhistoxella — med sanna vitnesbyrd):

Rucouskiria, s. 193. Kijttekem Jumala / Mös tunnustamma hende herrax Sinua ijancaikista ijse kunioijta caiki maailma. Sinua caiki engelit / Taijuat ja caikinaiset wallat. Sinua kijtte Cherubin ia Seraphin sanoden ilman loppu. Pyhe. Pyhe. Pyhe herra iumala Sabaoth. Teu-

det ouat seke taijuat ette maad / Sinun kunnias herraudesta. Sinua kijttepi pyhe Apostolin iocko. Sinua mös kijtteuet caiki pyhet Prophetadh. Nijn mös kircat martijrit kitteuet sinua wahuualla todistoxell. Se pyhe seuracunda mailmasa / tunnusta sinun isexi ylenpaldisesa wallas. Ja sinun totisen ia aijnoan poijan. Nijn mös lohuttaijan pyhen hengen. Sine Christe kunnian kuningas. Sine olet Isen ijankaikinen poica Eij sine wieroijnut neitzyden cocto miehus ottaden / vapataxes Inhimisten suku. Sine sorsit coleman ja auasit taijuahat nillen wscouaijsten. Sine istut Jumalan oijkealla / sinun Ises cunniasa. Ja sine toijuotan tuleuaxi domarixi. Nijn mö sijs rukoelema sinua palveliaijtas autaman / iotca sine callilla werelles lunastit. Ja anna heille ijancaikinen ijlo sinun pyhedes cansa. O Herra wapatta sinun canssas / ja siugna sinun perikundas. Ja aijna hallitze / ia yliste ijancaikisesta Sijtte mö iocapäijue sinua kijtemme. Ja kunnioijtamma sinun nijmes ijancaikisesta nijn ijancaikisen. Wariele meite herra tenepene caikista synneiste. Armada meite herra ia ole meille laupias. Sinun laupius olcon meiden pällem herra / nijnquin mö sinun tyghes toijuomma. Sinuun mö herra turuame / ele laske meite ijkenens häpijen Ala.

Jaakko Suomalainen otti tämän virsikirjaansa; muutti vain alkusanat sekä sieltä täältä jonkun yksityisen sanan:

P:Ambrosiuxen ia Augustinuxen Kijtosvirsi.

W 6. O Jumala sinua me kijtämme, sinua HERra me tunnustamme. Sinua ijancaikista Isä cunnioitta caicki mailma. Sinua caicki Engelit, taiuat ia caickinaiset vallat. Sinua kijttäuät Cherubin ja Seraphin, sanodhen ilman lackamat. Pyhä. Pyhä. Pyhä HERra Jumala Zebaoth. Täydhet ouat taiuat että maa, sinun Herraudhes cunniat. Sinua kijttäpi pyhä Apostolitten ioucko. Sinua mös kijttäuät caicki pyhät Prophetat. Nijn mös kircat Martirit kijttäuät sinua vahualla todhistoxella. Se pyhä seuracunda ymbäri mailman tunnusta sinua Isäxi ylön paldisesa vallasa. Ia sinun cuunialista, totista ia ainocaista poicas. Nijn mös lodhuttaiat pyhä henge. Sinä Christe cunnian Cuningas. Sinä olet Isän ijancaickinen poica. Edh sinä vieronut neidzön coctu miehutta ottadhes, vapataxes Inhimisten sikiäit. Sinä ylitze voitit cuoleman, ia auaisit taiuan nijlle vskouaisille. Sinä istut Jumalan oikealla, sinun Isäs cunnias. Sinä mös vscotan tuleuan, ydhexi duomarixi Nijn me sijs rucolema sinua, ettäs paluelioitas auttaisit, iotcas callila verelläs olet lunastanut. Ia anna heille ijancaickinen ilo sinun pyhäis cansa. O HERra vapadha sinun cansas, ia siugna sinun pericundas. Hallitze mös aina heitä, ia ylös corghotta ijancaickisest. Jocapäiuä me kijtämme sinua, ia cunnioitam sinun nimes ijancaickisesta nijn ijancaickisehen. Variele meitä HERra tänäpäiuän caikeista synneistä. Armadha meidhän päälläm HERra, ia ole meille laupias. Sinun laupiudhes olcon meidhän pälläm HERra, nijnquin me sinun päälläs toiuom. Sinun HERra me turuamme, älä anna meitä ikänäns häpiän ala tulla.

Virsi oli kahden kuoron välinen vuorolaulu. Kun se meidän oloissa ei enää oikein vastannut tarkoitustaan laati Lauri Stenbäck ruotsinkielisen tekstin (Wr 6:n) virren muotoon:

Stb 6. O Gud vi lofve dig, Vi högt bekänne dig; I vördnad verlden all För dig nedböjer sig. Cherubim, Serafim Och hela himlens här Beständigt för din thron Dig, Herre, lof hembär: Helig är Herren Gud, Vår Gud i evighet! Si, jord och himmel är Full af din herrlighet.

2. Profeters helga hop Beprisar dig, o Gud, Så ock Apostlar, dem Du valt till sände bud, Och hela skaran af Martyrer i sitt blod. Din helga kyrka vet Hur du är mild och god, O Fader öfverallt, O Son af evig tid, O Helge Anda, som Hugsvalar med din frid.

3. Du herrlighetens sken, Vår Herre Jesu Christ, Ifrån din gudomsthron Du för vår synd och brist Har sjelf förnedrat dig, Till menskoson dig sänkt, Och med din bittra död Oss lif och himmel skänkt. På Fadrens högra hand Du evigt herrskar nu, Och derifrån engång Att dömma kommer du.

4. Så rope vi till dig: Hjelp oss, o Herre god, Hjelp dem du återlöst Med ditt utgjutna blod; Med dina helgon låt Oss i din himmel bo Och efter nöden få Hos dig en evig ro. Fräls oss, ditt fosterfolk; Välsignelse och frid Skänk åt din arfvedel Nu och till evig tid.

5. Välsignad vare du, Vår Gud, i alla dar; Dig prise vi, ditt lof Ej någon ände har. Bevara denna dag Oss, från all synd och skuld; Mot oss barmhertig var, O var oss blid och huld! På dig förtröste vi, Låt oss förskoning få. Mitt hopp är du, o Gud; Mig evigt väl skall gå!

Komitea korjaili sitä jonkun verran, etenkin v. 2:ta: Förslag 1868: 6. Virsi tuli siitä melkein sellaisenaan nykyiseen ruotsinkieliseen virsikirjaamme: Sr 283: O Gud, vi lofve dig, vi högt bekänne dig. I vördnad verlden all för dig nedböjer sig. 5 v.

E. Lönnrot suomensi edellä mainitun L. Stenbäckin virren: siitä tuli 1867: 6. Virsi tuli parissa kohden vähän korjattuna nykyiseen.

Nykyisen virren 331:n kehityshistoria on siis lyhyesti: Te Deum — Olaus Petri — Lauri Stenbäck — E. Lönnrot.

Wr 6, Rbg 6, Stb 6. Förslag 1868: 6, Sr 283, W 6, 1867: 6, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 505, R 1936: 653, Kurv. 221, 256, vertaa nyk. 332.

332. O Herra Jumal' Isämme, Sua ylistämme, kiitämme! 6 v.

Te deum (Katso edell.). M. Luther 1483—1546. Jaakko Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

Varhaiskristillinen vuorolaulu, yleisesti tunnettu latinalaisen tekstin alkusanojen mukaan nimellä „Te Deum", kuten edellinenkin virsi.

M. Luther laati saksalaisen tekstin 1529 runoasuun, loppusoinnullisiksi säepareiksi:

Ev. Ges. 425. Herr Gott, dich loben wir, Herr Gott, wir danken dir. Dich, Gott Vater, in Ewigkeit, Ehret der Weltkreis weit und breit; Alle Engel und Himmelsheer', Und was da dienet deiner Ehr', Auch Cherubin und Seraphin Singen immer mit hoher Stimm': Heilig ist unser Gott! Heilig ist unser Gott! Heilig ist unser Gott, der Herre Zebaoth! Dein' göttlich' Macht und Herrlichkeit Geht über Himmel und Erden weit. Der heiligen zwölf Boten Zahl, Und die lieben Propheten all', Die teuern Märt'rer allzumal Loben dich, Herr, mit grossem Schall. Die ganze werte Christenheit Rühmt dich auf Erden allezeit. Dich, Gott Vater, im höchsten Thron, Deinen rechten und ein'gen Sohn, Den heil'gen Geist und Tröster wert Mit rechtem Dienst sie lobt und ehrt. Du Kön'g der Ehren, Jesu Christ, Gott's Vaters ew'ger Sohn du bist, Du nahmest an, der Welt zu gut', Gleich Menschenkindern, Fleisch und Blut. Du hast dem Tod zerstört sein' Macht, Und alle Christen zum Himmel

bracht, Du sitz'st zur Rechten Gottes gleich, Mit aller Ehr' in Vaters Reich. Ein Richter du zukünftig bist Alles, was tot und lebend ist. Nun hilf uns, Herr, den Dienern dein, Die mit dein'm teuern Blut erlöset sein. Lass uns im Himmel haben Teil Mit den Heil'gen am ew'gen Heil. Hilf deinem Volk, Herr Jesu Christ, Und segne, was dein Erbtheil ist. Wart' und pfleg'es zu aller Zeit Und heb' es hoch in Ewigkeit, Täglich, Herr Gott, wir loben dich, Und ehr'n deinen Namen stetiglich, Behüt' uns heut', o treuer Gott, Vor aller Sünd' und Missethat. Sie uns gnädig, o Herre Gott, Sei uns gnädig in aller Noth. Zeig' uns deine Barmherzigkeit, Wie unsre Hoffnung zu dir steht. Auf dich hoffen wir, lieber Herr, In Schanden lass uns nimmermehr. Amen.

Tästä Lutherin virrestä on Suomessa ennen vuotta 1559 tehty ruotsinnos:

Kurvinen, ss. 428, 429. O Gudh wij loffue tigh. O Gudh wij tacke tigh. Tigh fadher j ewigheett Prijsar werlden wijdt och breedt. Hwar Engell och himmelshär Och allt thet som skapat ähr Sampt Cherubin och Seraphin Siunga titt loff i alla sinn. Vår Gud han ähr heligh. Vår Gudh han ähr heligh. Heligh är Gudh som kallas herre(n) Zebaoth, Then oss altijdh bewijsar gott. Thijn stoora macht och härligheett Går öfwer himmel och jorden breedt. The helge tolf Apostelar Medh then sköne Propheter skaar, The dyra Martyrer all till hoop Lofua tigh här medh största roop. Och then werdiga Christenheet I werlden af tigh seija weeth, Om tigh Gudh fadher j thijn stooll Och om thijn son rettwijsones sooll. Och then helge Ande tröster Gudh Bör hafua tienest af hogh och modh. Tw ärhones konung Jesu Christ Gudz fadhers eenda son äst tu wist, Som eij förkrenchte Jungfrus qwedh, När tu oss frelsa kom här nedh. Dödzens macht hafr tu förstördt Och Christrogna till himmels fördt. Tw sitter widh Gudz högra hand Och wthskifter then helge Andh. Tw warder all(t) thet dömande. Som dödh(t) finnes och lefuande. Hielp oss nw Herre och altijdh Och gör thijn fadher oss ewigh blijdh. Giff oss j himmelen godh deel Medh thijna wenner förwthan feel. O Jesu Christ hielp folcke(t) titt Och signa them till ewigh tijdh. Vachta och göm them altijdh wäll Nw och stedhes till lijf och siell. O Gudh hwar dagh wij lofue tigh Och prijse titt nampn innerligh. Beskerm oss j dag trofast Gudh Att wij eij bryte moot thijn bwdh. Benodha oss i alla nödh Och helst wthi then bittra dödh. Betee oss nodh i alla stund. Thet önskiom wij af hiertans grund. All wår tillflycht står nw till tigh, Lätt oss eij skemmas till ewigh tijdh. Amen.

Tämä käännös on säilynyt käsikirjoituksissa: Marttilan, Urjalan, Ilmajoen, Sauvon, Laihian käsikirjoissa sekä v. 1918 tuhoutuneessa Codex Cumoënsiksessa, mikä osoittaa, että virsi 1500-luvun loppupuolella on Suomessa ollut yleisesti tunnettu. Tätä suomennosta näkyy Jaakko Suomalainen käyttäneen, mahdollisesti M. Lutherin saksalaisen virren ohella, laatiessaan omaansa:

W 7. O Jumal sinua kijtäm Sinua HERra cunnias pidhäm. Sinul ijancaickinen Isä Caick mailma cunniat lisä. Engelit ia taiuan voimat sull kijtoxen aina tuouat. Sust Chrerubin ia Seraphin Lackamat huutauat ynnä näin Pyhä on Jumala, Pyhä on Jumala, Pyhä on HERra Zebaoth, Quin meillä caicki hyuät tuot. Täydhet ouat taiuat ia maat, Sinun Herrauttas cunniat. Sinua Apostolit kijttäuät, Sitä Prophetat tedhä pyytäuät. Eij Martirin iouko sua vnhota, Mut alat sinua cunnioita. Sinua Christicund tunnusta, Coko maacunda mös iulista. Isäxi

caickivaldiax, Ia poicas mailman haltiax. Pyhä henge lodhuttaiax. Ia hyuyten totuttaiax O cunnian Cuningas Jesu Christ, Isäs poica olet vissist. Ihmisen lunastoxen tädhen, Edh vieron coctua neitzen. Sä cuoleman alas painoit Taiuat vskolisil teit auoit. Sä istut Isän oickeal Suurel voimal ia cunnial. Sä vscotan mös tuleuan Caick ihmiset domitzeuan Me rucoilem cansas auta Iongas lunastit veres cauta. Taiuan cunnial meit pueta, Pyhäis ioucon an lueta. Vapadha HERra seuracundas Siugna hyuäst pericundas. Hallitze heit tääl ollesans, Corghot heit taiuasen tullesans. Iocapäiuä me sua kijtäm Sun nimes alat ylistäm. Synnist meit tänäpän variele Sitä HErra me suld anelem. Tee laupius cansam Jumala Armollas puolem cumardha. Tulkon päälläm pyhä armos Sijnä olem me aina toiuos. Sun päälläs Herra mös luotam Älä häpiät päälläm tuota.

P. J. I. Kurvinen lausuu tästä virrestä (Kurv., s. 257): „Tämän J. Suomalaisen virren sisällykseen ei ole lainkaan vaikuttanut, mutta muotoon kylläkin M. Lutherin riimillinen saksannos v:lta 1529 Herr Gott dich loben wir, Herr Gott wir dancken dir." Sensijaan hän sanoo: „J. S(uomalainen) on muodostanut riimiksi edellisen suorasanaisen kiitosvirren: O Jumala sinua me kijtämme, sinua Herra me tunnustamme."

P. J. I. Kurvinen myöntää itsekin, että J. Suomalaisen „riimillinen virsi liittyy (edellä esitettyyn Lutherin virren ruotsinnokseen) säkeessä 6 b: „Quin meillä caicki hyuät tuot", joka säe ruotsinnoksessa kuuluu: „Then oss altijdh bewijsar gott" (lause puuttuu lat., saks., muista ruots. ja suom. teksteistä);" — siis Lutherin virren ruotsinnokseen!

Jos P. J. I. Kurvinen olisi tarkemmin verrannut näitä tekstejä olisi hän huomannut, että tämän J. Suomalaisen „riimillisen" virren ja Lutherin saksalaisen ja siitä laaditun ruotsinnoksen välillä on paljon suurempi yhtäläisyys kuin tämän ja suorasanaisten suomennosten välillä. Voimme sanoa, että tämä „riimillinen virsi" liittyy Lutherin virren ruotsinnokseen ja myös itse Lutherin virteen ei ainoastaan edellä mainitussa kohdassa (6 b), vaan pitkin matkaa, jota vastoin se on mahdollisimman etäällä suorasanaisista. Siinä on esim. „Pyhä on Jumala, Pyhä on Jumala, Pyhä on Herra Zebaoth" eikä „Pyhä, Pyhä, Pyhä Herra Jumala Zebaoth". Koko rakenne on sama kuin Lutherin virren ja siitä tehdyn ruotsinnoksen. Säkeiden lukumäärä kaikissa näissä viimeksimainituissa on sama: 26 säeparia, ja asiat on esitetty kaikissa näissä kolmessa yhtä laajasti ja tarkalleen samassa järjestyksessä joten ei voi tulla muuhun tulokseen kuin, että tämä J. Suomalaisen virsi on Lutherin saksalaisen virren jotenkin t a r k k a käännös, ruotsinnoksen välityksellä. Lutherin nimi kuuluu siten syystä tämän virren historiaan. Virttä onkin joskus nimitetty „P. Luteruksen kiitosvirreksi" (1652) tai, kuten myöhemmin „M. Lutherin virreksi".

P. J. I. Kurvinen on nähtävästi pannut liian yksipuolista huomiota J. Suomalaisen sanontaan tämän virren otsikossa „Se sama Rimixi techty". Mutta mitä tarkoittaa J. Suomalainen sillä „Se sama"? Ei suinkaan edellä olevan virtensä suomalaista asua, vaan sitä, mitä edel-

lisen virren otsikossa sanotaan: „P. Ambrosiuxen ia Augustinuxen Kijtosvirttä" siis: hän tahtoo sanoa: „Se sama (virsi) Rimixi techty", — oli se sitten vaikka aivan uutena suomennoksena. Nuo kaksi J. Suomalaisen peräkkäin olevaa virttä ovatkin toisistaan riippumattomia, edellinen M. Agricolan suorasanainen Te Deum-suomennos vähäsen korjailtuna ja jälkimmäinen J. Suomalaisen laatima M. Lutherin Te Deum-muodostelman ruotsinnoksen suomennos.

Edellä mainittua ruotsinnosta on suomalainen Sigfrid Aaron Forsius korjannut. Siten saatiin:

Wr 7. O Gud! vi lofve dig: O Gud! vi tacke dig. Dig, Fader i evighet Prisar verlden vidt och bredt, All' englar och himlens här Och allt det, som skapadt är. Cherubim och Serafim Sjunga dig med höga stim: Helig är Herren Gud! Helig är Herren Gud! Helig är Gud, Den store Herren Sebaoth! Din gudomsmakt och herrlighet Går öfver hela verlden vidt. De helga tolf apostlars tal, Med de sköna profeter all', Samt de dyra martyrer all', Lofva dig, Herre! med högt skall. Och den värdiga christenhet I verlden vidt bekänna vet Dig, Gud Fader i högsta thron, Med din käre enfödde Son. Vår trösterman, den Helge And', Lika ärad varder i all' land. Ärones konung, Jesu Christ, Guds Faders ende Son förvisst! Af jungfru födas var dig täckt, Till att frälsa menniskoslägt: Dödens makt hafver du förstört, Och christtrogna till himmels fört. På Fadrens högra hand jemlik Sitter du i din Faders rik'. Att dömma kommer du ock sist De döda och lefvande visst. Hjelp din' tjenare, Herre god! Som löst hafver ditt dyra blod. Gif oss i himlen arfvedel Med dina helgon utan fel. Hjelp ditt folk, Jesu, Herre kär! Välsigna det din arfdel är: Vakta och sköt dem alltid väl, Nu och städse till lif och själ. O Gud! hvar dag vi lofve dig, Och prise ditt namn innerlig'. Beskärm' oss i dag, trofaste Gud! Att vi ej bryte emot din' bud. Var oss nådig, o Herre blid! Var oss nådig i all nöds tid. Te oss din barmhertighet stor, Som vi hoppas efter ditt ord. På dig hoppas vi, Herre from! Låt oss aldrig komma på skam. Amen.

J. L. Runeberg antoi tälle vuoroveisulle seuraavan muodon:

Rbg 7. O Gud, vi lofve dig, O Gud, vi tacke dig. Dig, Fader, uti evighet All verlden prisar vidt och bredt. Och Englarna och himlens här. Så ock allt hvad som skapadt är, Och Cherubim och Seraphim Lofsjunga alla inför dig: Helig är Herren Gud, Helig är Herren Gud, Helig är Gud, den store Herren Zebaoth!

2. Din gudomsmakt och herrlighet Går öfver hela jordens krets. De helga tolf Apostlars tal, Propheterna, som fört ditt bud, Och de Martyrers skara all Förkunna högt ditt lof, o Gud.

3. Din hela trogna christenhet I verlden högt bekänna vet Dig, Fader, i din högsta thron Och din enfödde käre Son Och Tröstaren, den Helge And', Som lika äras i all land:

4. Du ärans konung, Jesu Christ, Guds Faders sanne Son förvisst, Af Jungfru födas var dig täckt, Att frälsa Adams fallna slägt; All dödens makt har du förstört, Till himlen dina trogna fört, Och nu i herrlighetens land Du sitter på Guds högra hand. Att dömma kommer du dock sist De lefvande och döda visst.

5. Hjelp oss, ditt folk, o Herre god, Som du förlossat med ditt blod. Gif oss i himlen arfvedel, Der dina helgon bo jemväl. Ditt folk hjelp. Herre Jesu kär, Välsigna hvad ditt eget är; Det vårda och bevara väl Nu och all tid till lif och själ.

6. Hvar dag, o Gud, vi lofve dig, Ditt namn vi prise innerlig. Beskärma oss, du trogne Gud, I dag för synd mot dina bud.

7. Oss nådig var, O Herre blid, Oss nådig var i nödens tid. Bete oss din barmhertighet; Vårt hopp är du i evighet. På dig vi hoppas Herre kär, På skam låt oss ej komma här! Amen.

E. Lönnrot uudistaessaan J. Suomalaisen vuoroveisun, antoi sille Runebergin virttä muistuttavan ulkoasun, eri pitkiin säkeistöihin jaettuna. Se oli tarkoitettu kahden kuoron laulettavaksi, kuten latinalainen, saksalainen ja ruotsalainenkin ja vanha suomalainen olivat olleet:

1867: 7. O Jumal' Isämme! Sua ylistämme, Sinulle, ijankaikkinen Maanpiiri kantaa kiitoksen, Enkelit, vallat taivahan Sinulle tuovat kunnian, Kerubit sekä Serafit Lausuvat lakkaamatta näin: Pyhä on Jumala, Pyhä on Jumala, Pyhä on Jumalamme, Herra Sebaot!

2 Täynnä on taivahat ja maa Sun herrautes kunniaa, Sinua kaikk' apostolit, Sinua pyhät profeetat ja Suurin joukoin martyyrit Ylistäin kunnioittavat; Ja kristikuntas tunnustaa, Sinua julki julistaa Isäksi kaikkivaltiaaks, Pojaksi mailman haltiaks, Pyhäks Hengeks lohduttajaks Ja hyvyyteen totuttajaks.

3. O Jesus, Poika Jumalan, Kristus, kuningas kunnian! Neitseestä synnyit maailmaan Meit' kadotuksest' auttamaan; Sä kuolon vallan kukistit, Omilles taivaan avasit; Nyt Isäs kanssa hallitset, Sä taivahassa vallitset; Ja viimein sinä tuomitset Kaikk' elävät ja kuollehet; Taivaasen meitä taluta, Pyhäisi joukkoon johdata!

4. Meit' auta, Jesus armias, Kalliisti lunastettujas; Vapahda seurakuntasi, Ja siunaa perikuntasi; Ruumiimme ynnä sielumme Nyt ja ainian varjele!

5. Yöt, päivät sua kiitämme, Nimeäs ain' ylistämme; Varjele meitä synnistä Aina ja tänä päivänä; Ole, o Herra, laupeas, Ja tue meitä armollas! Sä, Herra, olet toivomme, Tuskissa ainoo turvamme, Sinuhun luotam yksinään, Meit' älä anna häpeään! Amen.

Tällaisena se oli vielä 1871: 7:ssä ja 1883: L II 416:ssa.

E. Lönnrot laajensi kuitenkin jo 1872 L I: 7:ssä tämän vuorovirren tavalliseksi seurakuntavirreksi yhtäpitkine säkeistöineen. Säkeistöjä oli 5, siitä puuttui nykyinen v. 5:

L I 7. O Herra Jumal' Isämme! Sua ylistämme, kiitämme, Sinulle, ijankaikkinen, Maanpiiri kantaa kiitoksen, Enkelit, vallat taivahan Sua ylistävät ainian, Kerubit sekä Serafit Lausuvat lakkaamatta näin: Pyhä on Herra Jumala, Pyhä on Herra Jumala, Pyhä on Herra Sebaot, Kuin meille kaikki hyvät tuot.

2. Täynnä on taivahat ja maa Sun herrautes kunniaa, Sinua pyhät profeetat Ylistäin kunnioittavat, Sen tekevät apostolit Ja suurin joukoin martyyrit; Sua kristikuntas tunnustaa, Sua julistaapi kaikki maa Isäksi kaikkivaltiaaks, Pojaksi mailman haltiaks, Ja Hengeks lohduttajaksi Ja hyvään totuttajaksi.

3. O Jesus, Poika Jumalan, Kristus, kuningas kunnian! Neitseestä synnyit maailmaan Meit' kadotuksest' auttamaan; Sä kuolon vallan kukistit, Omilles taivaan avasit; Nyt Isäs kanssa hallitset, Sä taivahassa vallitset; Ja viimein päiväin lopulla Sä kunnialla suurella Taas ilmestyt ja tuomitset Kaikk' elävät ja kuollehet.

4. Sinua rukoilemme me, Ah, kuule rukouksemme; Meit' auta, Jesus armias, Kalliisti lunastettujas; Taivaasen meitä taluta, Pyhäisi joukkoon johdata; Vapahda seurakuntasi Ja siunaa perikuntasi; Sielumme sekä

ruumiimme Sun haltuus, Herra, uskomme, Meit' auta aina päällä maan, Korota viimein kunniaan!

5. Yöt, päivät sua kiitämme, Sun nimeäs ylistämme Ja rukoilemme nöyrästi: Avuksi ehdi kansasi, Varjele meitä synnistä Aina ja tänä päivänä; O Herra, ole laupias Ja tue meitä armollas! Sä, Herra, olet toivomme Ja tuskiss' ainoo turvamme, Sinuhun luotam yksinään, Meit' älä anna häpiään! Amen.

Sellaisena virsi pysyi kunnes se vasta 1886:n Kirkolliskokouksessa sai nykyisen muotonsa. Lisää tuli sanotussa kirkolliskokouksessa 1886 nykyinen v. 5: O Pyhä Henki Jumala, Elämän uuden antaja!

Virren vv. 1 ja 2 koskevat ensimmäistä persoonaa, vv. 3 ja 4 toista, v. 5 kolmatta ja loppusäkeistö kolmeyhteistä Jumalaa. Sentähden v. 2:sta siirtyi Pyhää Henkeä koskeva kohta, joka siinä oli ollut alkutekstistä asti, v. 5:teen.

Tämän virren kulku on siis lyhyesti ollut: Te Deum — M. Luther — J. Suomalainen — E. Lönnrot.

W 7, U 734, 1867: 7, 1871, L I, II: 7, 416, 1880, 1883, Knapp 1741, Wr 7, R 263, Rbg 7, Sr 284, R 1936: 654, Kurv. 256, 257, 428, vertaa nyk. 331.

333. Taivaat julki julistavat, kertoavat. 10 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. K. L. Lindström 1809—1879. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi ps. 19:n mukaan:

Rbg 37. Himlars rymd sin Konung ärar, Himlars härar Prisa den, dem väsen gett; Fästet Skaparns namn förkunnar, Stjernemunnar Sjunga utan hvila det.

2. Dagen spegla vill för dagen Anletsdragen af den Sol, som evig är; Natt, som var, åt natt, som blifver, Budskap gifver, Att den Högste spiran bär.

3. Hvar ett språk förnims och höres, Tunga röres, Hvar ett ord kan talas här, Hvar en suck, ett ljud kan höjas, Stämma böjas, Allt om Herran vittne bär.

4. Allting skapadt lyder Herran, När och fjerran, I hans vilja röres allt. Skåda dagens konungs bana, Se och spana, Går han ej som Gud befallt?

5. Som en brudgum fram han träder, Ler och gläder, Tröttnar och till hvila går; Nästa dag han syns med samma Väg och flamma, Som för tusen, tusen år.

6. Vill du lifvets visdom finna, Vill du vinna För ditt hjerta frid och tröst, Lyft mot Herran i det höga Upp ditt öga, Se hans verk och hör hans röst.

7. Herrans lagar rubbas icke; Hvart vi blicke, Se vi hur de faste stå, Herrans vittnesbörd ock lika Kan ej svika, Vis är den som tror derpå.

8. Herrans bud de äro klara, Uppenbara, Och upplysa ögonen, Herrans fruktan hjertan renar, Ädelstenar Smycka menskan ej som den.

9. Herre, se dock oss, de svaga! Lustar jaga, Synden för oss på sin stråt. Ho förstår hur tidt han bryter, Håg förbyter? Fräls oss, Herre, och förlåt!

10. Ära vare Gud i höjden, Friden, fröjden, Saligheten vare hans! Han skall oket sönderkrossa, Oss förlossa, Som om ingen synd mer fanns.

K. L. Lindströmin suomennos:

-t -t -t 1858: 90. Herran kunniaa ilmoittavat, Julistavat Avaruudet taivasten; Vahvuus töitä käsiensä, Ihmettensä Kunnioittelee kiittäen.

2. Kuvaa ijankaikkisuuden Valkeuden Päivä antaa päivälle, Yökin yölle määrätöntä, Ääretöntä Valtaa Herran valaisee.

3. Lausehensa suloisimmat, Ihanimmat Töitä Herran ylistää; Sanomansa kaikki kieli, Kaikki mieli, Kaikki järki käsittää.

4. Mailman ääriin, lavialle, Avaralle Kuuluu heidän äänensä, Auringolle sääsi kerran Käsi Herran Juoksunsa ja määränsä.

5. Niinkuin ylkä, uljas, uhkee, Jalo, muhkee, Päivän kirkas kuningas käypi ylös siintävälle Vahvuudelle, Aina yhtä riemukas.

6. Katso Herran käsialat, Jospa halaat Viisautta etsiä, Nosta silmäs kirkkahalle Taivahalle, Kuule ääni ylhäältä.

7. Herran laki, muuttumaton, Puuttumaton, Virvoitus on sielujen; Herran sana taitavaksi: Viisahaksi Tekee yksinkertaisen.

8. Herran käskyt silmät himeet, Järjet pimeet Kirkkahasti valistaa; Herran pelko kaunihimpi, Kallihimpi Kiveä on kalliinta.

9. Lihan häijyt himot meitä Synnin teitä Vaeltamaan pakoittaa; Kuka tuntee rikoksensa? Puutoksensa? Herra meitä armahda!

10. Suurin olkoon Jumalalle Rakkahalle Ylistys ja kunnia! Synnin ikeen murtaissansa, Armollansa Syntiset hän lunastaa.

K. G. v. Essen ja komitea korjalivat sitä. Siitä tuli:

1867: 35. Avaruudet osoittavat, Julistavat Herran suurta kunniaa; Töitä hänen käsiensä, Ihmettensä Taivaan tähdet ilmoittaa.

2. Herran kasvoin kirkkautta, Valkeutta Kertoo päivä päivälle; Valtaa Herran määrätöintä, Ääretöintä Yölle yö ylistelee.

3. Herran työt on kaunihimmat, Ihanimmat; Luojaansa ne ylistää; Niiden äänen kaikki kielet, Kaikki mielet, Kaikki järki käsittää.

4. Ilman ääriin, lavealle Avaralle kuuluu heidän äänensä; Auringolle sääsi kerran Käsi Herran Juoksunsa ja määränsä.

5. Niinkuin ylkä lloisesti, Riemuisesti Päivän kirkas kuningas Käypi ylös siintävälle Vahvuudelle, Aina yhtä loistokas.

6. Näitä katso, tutki alat', Jos sä halaat Viisautta etsiä; Nosta silmäs kirkkahalle Taivahalle, Kuule ääni ylhäältä!

7. Herran laki muuttumatoin, Puuttumatoin Virvoitus on sielujen; Herran sana taitavaksi, Viisahaksi Tekee yksinkertaisen.

8. Herran käskyt silmän himeen, Järjen pimeen Kirkkahasti valistaa; Herran pelko kaunihimpi, Kallihimpi Ompi kultaa parasta.

9. Lihan häijyt himot meitä Synnin teitä Vaeltamaan viekoittaa; Kenpä tunsi rikoksensa, Puutoksensa? Herra meitä armahda!

10. Suurin olkoon Jumalalle Rakkahalle Ylistys ja kunnia! Hänen ompi voima, valta: Synnin alta Kansansa hän pelastaa!

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen. Nykyisen muotonsa saivat vv. 2, 4, 5, 7, 8 ja 9 pääasiassa jo 1867 ja vv. 1, 3, 6 ja 10 1880.

Julius Krohnin sepittämä on Ps. 19:n muodostelma julkaisussa: Mansikoita ja Mustikoita III 1861: 40: „Mailmat ihmetellen ratki Taivahatki Herran julistavat työt". 9 v. Se ei tullut pitemmälle.

Ps. 19, Rbg 37, Sr 109, 1867: 35, 1871, L I, II, 1880, 1883.

334. Maa suur' ja avara, Sen kaikki tavara. 7 v.

H. Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737.

H. Spegelin virsi:

Wr 41. Den stora vida jord, Och hvad som derpå bor, Samt alla verldlens ändar Har Gud i sina händer: Ja, allt, det hon kan bära, Bär honom pris och ära.

2. Ty han har hennes grund Med ett ord af sin mun På lösa vattnet banat, Att hennes tyngd har stannat. Hon har ej andra stoder, Än hafvet och dess floder.

3. O Herre! ho skall gå På ditt berg? ho skall stå Uti ditt rum, det helga, Och der ditt lof förtälja? Hvem vill du nåd bevisa? Ho kan dig värdigt prisa?

4. Den, som sig håller ren Från odygd, synd och men, Ej smittar sina händer Med rof, ej hjertat vänder Till vrång och fåfäng lära, Men vill Guds sanning ära.

5. Han skal i sanning få Välsignelse, också För Gud rättfärdig blifva; Ty Jesus vill oss gifva Sin nåd och vår brist hela, Fast vi af svaghet fela.

6. Så låt oss öppna snart Vårt hjerta uppenbart, Och så dess portar laga, Att Jesus kan indraga; Ty han vill när dem blifva, Som honom ej fördrifva.

7. Ack! hafvom honom kär, Som ärones konung är; Han är så hög och präktig, Så välidig, stark och mäktig; Han kan vår själ försvara Och i sin hand bevara.

Suomennos 1701:

W 39. Maa suur' ja avara, Ja kaikk' sen tavarat, Sen perustus ja ääret, Kanss' virtain suuret meret, Ja mitk' maa päälläns' kantaa, Kaikk' Herrall' kunnian antaa.

2. Hän perust' voimallans', Maan piirin sanallans', Juur' sulain vetten päälle, Ett' se siin' tulee säälle; Ei patsast', ei muut' napaa Ol' täss', vaan virta vapaa.

3. Ken astuu, Jumala, Sun vuores kukkulall', Ja seisoo siass' pyhäss'? Ken ylistää sua hyväst'? Ken on, joll' armos lainaat? Ken kiittää sinua tainnee?

4. Se, joka sydämest' on puhdas pahuudest', Ei petä, ryövää, murhaa, Eik' kuultel' oppii turhaa: Vaan tutkii Herran töitä Ain' yli päivii, öitä.

5. Niin siunatt' on se mies Juur' vissist' joka tiess', Kanss' Herralt' hurskaaks' luett'; Sill' Jesus meidän puett' Armollans, vaikka lankeem' Heikkoudest' usein sangen.

6. Siis sydän avatkaam' Häll', niin myös antakaam' Ain' portit avoi olla, Ett' Jesus saa sinn' tulla; Sill' siell' on hänell' maja, Jost' ei synti hänt' pois aja.

7. Kuningast' kunnian Me hartaast' halaitkaam'; Hän voimallinen juuri Ja sankar' aivan suuri: Hän sielun suojeleepi, Ja vahvast' varjeleepi.

Suomennosta korjailivat (käsikirj.) K. L. Lindström ja E. Lönnrot. Siten saatiin:

1867: 39. Maa suur ja avara, Sen kaikki tavara, Sen perustus ja ääret, Sen vuoret, virrat, meret Ja kaikki, kuin se kantaa, Herralle kunnian antaa.

2. Hän kaiken maailman Perusti sanallaan Juur sulain vetten päälle, Ja laitti kaikki säälle; O viisauden syvyys, O voima suur ja hyvyys!

3. Vaan, Herra, kuka saa Vuorelles astua, Ken seurakunnassasi, Pyhässä siassasi Sun kasvois eteen tulla, Ja otollisna olla?

4. Se, joka puhdas on, Viatoin, nuhteeton, Ei petä, ryövää, murhaa, Ei kuule oppii turhaa, Vaan tutkii Herran töitä Ain yli päivii, öitä.

5. Se siunauksen saa Ja rauhan Herralta; Sen Herra hurskaaks lukee, Ja autuutehen pukee; Sill' alla ajan vaivan On avoin armo taivaan.

6. Siis sydän avatkam, Herralle antakam Sen portit auki olla, Ett' sais hän sinne tulla, Ja sitä elätellä Henkensä kyllyydellä!

7. Hän, kunnian kuningas, On Herra armias; Siis häntä halaitkaamme, Niin armon runsaan saamme! Hän siunauksen aina, Autuuden meille lainaa.

Nykyisen muotonsa saivat vv. 1, 2, 3, 6 pääasiassa jo 1867, v. 7 1880, v. 4 1883: L II, v. 5 1886.

Ps. 24, Wr 41, R 315, Rbg 41, Sr 317, W 39, U 48, Ign 130, 1867: 39, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 238.

335. Ylistys ain' on kielellän' Ja kiitos suussan' yhä. 4 v.

Julius Krohn 1835—1888.

Julius Krohnin virsi ps. 34:n mukaan: 1880: 47.

Ps. 34, 1880, 1883.

336. Jumala ompi turvamme Ja apu tuskissamme. 6 v.

Sebaldus Heyden 1494—1561. Hemminki Maskulainen † 1619. P. J. Ignatius 1761—1827. A. B. Roos 1824—1873.

Nürnbergiläisen Sebaldus-koulun johtajan Sebaldus Heydenin virsi psalmin 46:n mukaan:

Wackernagel 1841: 435. GOTT, vnser Sterck vnd zuversicht, Ein Hilff inn nöten allen! Drumb wir vnns wöllen förchten nicht, Ob gleich die Welt thet fallen Vnd die Berg sincken inn das Meer Vnd das Meer wütet also sehr, Dass die Berg zusammen rissen.

2. Dennoch soll die Kirch Gottes fein Bestendig vnd lustig bleiben Mit ihren Brünnlein klar vnd rein: Gott lesst sich nicht vertreiben, GOtt wohnet allezeit in ihr Drumb wird sie bleiben für vnd für, GOtt thut jhr früe gnug helffen.

3. Die Heyden müssen sein verzagt, Die Köngreich müssen fallen, Die Erd zum untergehn geneigt, Wenn Gottes Donner knallen: Der HERR Zebaoth mit vns ist, Gott Jacob schützt zu aller frist, Sein Kirchen zu erhalten.

4. Kumpt her! schawt an dess HERREN Werck, Der auff Erden zerstöret, Der Kriegen stewret durch sein Sterck, Der Bogen bricht vnnd wehret Der Spiess mit Gwalt zerschlagen thut, Der Wagen brennt mit Feuers glut Vnd allen Gwallt thut schwechen!

5. Seit still vnd erkennet mich recht, Dass ich bin GOtt der HERRE Dass jhr mich Ehr einlegen secht Vnter den Heyden ferre! Auff Erd will ich einlegen Ehr Für euch mit meiner Gegenwehr Trutz euren Feinden allen!

6. Der HERR Zebaoth steht vns bey, Für vns thut Er selbst streitten; Der GOtt Jacob vnns schützet frey, bhüt vns auff allen seiten, Nemlich der Vatter vnd der Sohn, Der Heilig Geist, die dritt Person, Dem danck wir seiner Gnaden!

Tästä on kaksi samanaikaista käännöstä (1614): Sigfrid Forsiuksen ruotsinnos ja Hemminki Maskulaisen suomennos. Kun niissä näkyy toistensa vaikutusta ja molemmat kääntäjät ovat olleet suomalaisia, niin on S. Forsius voinut käyttää apunaan suomennosta yhtä hyvin kuin H. Maskulainen ruotsinnosta.

Wr 57. Gud är vår starkhet och tilflygt, Vår hjelp i nöder alla; Ty äre vi nu utan flygt, Fast verlden ville falla, Och alle högar sunko nid, Och hafvet bäfvade därvid, Och bergen sammanstötte.

2. Dock skal likväl Guds kyrka ren, Fast och beständig blifva Med sina lemmar hvar och en: Ho kan vår Gud fördrifva? Gud altid sjelfver däri bor, Ty blifver hon altid i flor; Ty Gud henne bevarar.

3. Hedningarne måste förgå, Konungariken falla: Jorden skälfva och bäfva då; När Gud skal domen hålla. Med oss är HErren Zebaoth, Som Jacob frälsar och gör godt, Och sin Församling vaktar.

4. Kommer och skåder HErrans verk, Som han på jorden drifver; Han krigar med sin arm så stark Och bågen sönderrifver, Spetsen sönderbryter därnäst, Med eld förbränner vagn och häst: Hvem vil då motstånd göra?

5. Ty känner mig och blifver vis, At jag är Gud och HErre, Hvilken j sen göra stor pris, Ibland Hedningar fjerran. För eder jag sjelf kämpa skal, At ingen skal komma på fall, Trots edra fiender alle.

6. HErren Zebaoth står oss bi, Den ock sjelf för oss strider: Jacobs Gud oss beskyddar fri, Bevarar på alla sidor. Det gör Gud Fader, Son och And, Personer tre, dock en Gud sann, Hvilkom ske pris och ära!

W 53. Jumal' on meidän väkevä apum', Turva tosin tuskis' suuris: Emme siis pelkää että hukum', Ehk' mailma kukistuis' juuri, Vaikk' meri pauhais', aallot kuohuis', Vuoret meren syvyyteen vajois', Mäet mullistuisit ylös alas.

2. Kuitenk' Jumalan kaunis kaupunk', Kuin on Pyhäin seurakunta, Kusa Jumal' ain' asuva on, Vahvan' on ikäkuntans: Meis' omisans' asuu ain' Christus itse, Meit' auttaa, varjelee, vartioitsee: Kenk' hukuttaa HERran huoneet?

3. Kuninkain vallat kukistuvat, Pois hukkua pakanat täytyy, Maa on värisevä ja vapiseva, Kosk' Christus äänens' näyttää: Hän HERra Zebaoth kanssam' on, Meill' Jakobin Jumal' turvan' on, Kuin kaitsee christikuntaans'.

4. Tulkaat, katsokaat HERran töitä, Kuin hän maan päällä tekee, Hän sodat pois soittaa, hajottaa, Joutsen ja keihään särkee, Rattaat rikkoo, Pyssyt polttaa, Ei kenkään hänt' voi odottaa, Hän sotii käsivarrell' tuimall'.

5. Tuntekaat minua, minun voiman', Ett' olen HERra ja Jumal', Pakanain seas' kunnian voitan, Juur' vahvall' väkeväll' voimall'. Teidän päältän viholliset torjun, Teist' ettei kenkään häpiään horjahd' Its' sodin, kunnian kannan.

6. HERra se suuri sodan-päämies Its' meidän edestäm' sotii, Jakobin Jumal' vastaan vihamiest', Vahvast' varjelee meit' toki. Hän totinen turva, tuki meill' on, Jumal' ja mies meidän veljemm' on, Christus, jolle kiitos olkoon!

P. J. Ignatius suomensi virren uudelleen:

Ign 99. Jumala ombi turvamme, Ja apu tuskisamme; Siis Häneen aina luotamme, Elos ja kuollessamme: Sentähden emme pelkäisi, Jos vielä mailma hukkuisi, Ja vuoret kukistuisit.

2. Sill' aina pysyy lujana, Viel' pyhäin Seurakunda, Ja ijäisesti ihana, On HERran Perikunda. Hän keskellänsä asuupi, Ja tuskisansa turvaapi, Vahingon vaara vastaan.

3. Maan perustukset tärisee, Kuin HERran ääni kaikuu, Myös joukko vääräin värisee, Ja pahain valda vaipuu; Vaan vaaroisa ei vavahda, Se joka HERraan uskalda, Ja asuu suojasansa.

4. Ah! tulkaa kansat! katsomaan, Ihmeitä HERran suuren. Tekonsa tulkaat tutkimaan, Kumartain jalkains juureen. Hän sodan myrskyt hillitsee, Ja juonet häijyin häväisee, Ja tuimain joutsen särkee.

5. Näin sanoo Hän: Jo lakatkaat, Ja olkaat alallansa. Jumalaks' mua tundekaat, Kuin kostan aikanansa. Kunniani maasa yletän, Kuin täällä häijyt hävitän, Ja suojaan pelkääväni.

6. Kuin HERra ombi kansamme, Ja meille turvan tuottaa; Kuka voi olla vastaamme Ja vahingoitta suotta? Siis pelkäämättä olemme, Jumala ombi tukemme: Hänelle kiitos olkoon!

A. B. Roosin ehdotus:

1867: 53. Jumala ompi turvamme Ja apu tuskissamme, Siis hänehen me luotamme Eläissä, kuollessamme; Maa, meri, ilmat pauhatkoon, Maan alle vuoret vaipukoot, Ei peljätä se meitä.

2. Ihana Herran kaupunki Ain' ijäisyyteen kestää, Sen Herran käsi tukeepi, Ja turmiosta estää; Hän aina on sen keskellä, Ja sille armon lähteestä Vuodattaa virvoitusta.

3. Maan perustukset tärisee, Kuin Herran ääni kaikuu, Vääryyden vallat värisee, Pahuuden voimat vaipuu; Mut kanssamme on Jumala, Kuin vartioitsee laumaansa, Ja voimassa sen pitää.

4. O tulkaa, kansat, katsokaa Herramme ihmetöitä, Kuin pakanat hän kurittaa, Nöyryyttää ylpeöitä! Hän jouset, keihäät katkaisee, Tulessa rattaat polttelee, Ja sodan myrskyt poistaa.

5. Näin sanoo hän: „jo tauvotkaa, Minua Jumalaksi Tunnustakaa ja muistakaa Maan, taivaan haltiaksi! Minua kunnioittaman Pitääpi kaiken maailman, Myös kansain kaukaisinten".

6. Kanssamme ompi Jumala, Ja avun meille tuottaa, Hänehen voimme turvata, Hänehen yksin luottaa; Siis pelkäämättä olkaamme, Jumala ompi linnamme; Hänelle kiitos olkoon!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 46, Wr 57, R 227, Rbg 57, Sr 117, W 53, Ign 99, U 474, 1867: 53, 1871, L I, II, III, Kurv. 319, R 1936: 337.

337. Kuink' hyvä, kallis asia On kiittää Herraa Jumalaa. 7 v.

Jakob Arrhenius 1642—1725. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Upsalalaisen historianprofessorin Jakob Arrheniuksen virsi:

Wr 81. Et kosteligt ting och godt det är, At tacka Gud vår Fader kär, Och prisa högt hans helga namn, Som är vår tröst och säkra hamn.

2. Med sång på sträng och harpospel, Förkunna städs förutan fel Hans sanning och hans nåde rund, Hvar morgon och hvar aftonstund.

3. Ty sjunger jag nu väl förnögd, Om dina verk med lust och frögd; Dem vi här altid skåda få, Dock dina råd ej finne på.
4. En ovis man det ej förstår, Tror af en slump alt sker och går, Och lefver som han sjelfver vil, Så länge han får vara til.
5. De onde sig så rota här, Och blomstras fort, som hvar begär; Dock ändtlig de en ände få, Som faslig är at tänka på.
6. Men HErre! du som styrer alt, Den högste är och blifva skalt, Din ovän skal med hast förgås, Och aldrig mera vederfås.
7. Och si! mit horn det blir uphögdt, Fast något är därmed fördrögt: Mit öga skal sin lust snart se På den mig nu gör spott och spe.
8. Den fromme som et palmträd står, Med gröna löf, så höst som vår: Som cederträd på libanon, Upväxer han med mycken mon.
9. Den i Guds hus planterad är, Han grönskas väl, god frukt ock bär; Och fast det sker, han länge får Här lefva, han dock frisker står.
10. På det at han förkunna må, At Gud är from til lita på, Och all orätt är honom ledt: Ske honom pris i evighet.

Suomennos 1701:

W 73. Ratk' kallis, hyvä asia On kiittää Herraa taivahan, Kuin meidän rakas Isäm' on, Ja meill' on kaikkee hyvää suon'.
2. Me harpuill', huiluill' mahdamme Niin kiittää, kuin me taidamme, Tääll' hänen armoons' avarat', Ain' ehtoin, aamuin lakkaamat'.
3. Siis veisat' kaikell' väellä Mä kiitost' Herrall' hyvälle Nyt tahdon tähden hyvyytens', Ja tunnustaa sen syvyyden.
4. Ei tätä tyhmä ymmärrä, Vaan sanoo ilman järjetä: Kaikk' tulee tapaturmaisest': Niin elää aina syntisest'.
5. Kyll' kukoistuvat ylpiät Ja mieltäns' myöten juurtuvat, On kuitenk' loppu julma heill' Ja kauhia kaikill' ajatell'.
6. Mut sinä, Herra, hallitset, Kaikk' väkevimmäst' vallitset, Sun vihollises hukkua Kyll' täytyy, eik' sill' kuulua.
7. Ah katso! kuinka yletään Mun sarven' kunniall' suurella. Saa ilons' nähdä silmäni, Pääll' minun vihan suopani.
8. Tääll' hurskas on kuin palmupuu, Ain' syksyin, keväin hedelmän tuo, Niin kasvaa myös kuin sedripuu, Kuin Liibanoniss' kukoistuu.
9. Kuin istutetut seisovat, Ja Herran huoneess' asuvat, Ain' kauniist' viheriöitsevät, Viel' vanhan' hedelmöitsevät.
10. Ett' julistaa he mahtavat Töit' Jumalan; ja tietävät, Ett' hän on hurskas ainoa Ja armoinen; häll' kunnia!

K. G. v. Essenin ja edelleen E. Lönnrotin ehdotuksista (käsikirj.) tuli:

1867: 73. Juur hyvä, kallis asia On kiittää Herraa taivahan, Kuin meidän rakas isämm' on, Ja meille kaiken hyvän suo.
2. Me ylistäen mahdamme Niin kiittää, kuin me taidamme, Ain' armoansa avaraa, Öin, päivin meille vuotavaa!
3. Siis veisatkaamme ilolla Nyt Herrallemme kiitosta, Tunnustain Herran hyvyyttä, Sen ääretöintä syvyyttä!
4. Ei tätä tyhmä ymmärrä, Vaan lausuu ilman järjettä: „Kaikk' ompi onnen suomassa"; Niin elää synnin huomassa.
5. Kyll' ylpeät kukoistuvat, Ja mieltään myöten juurtuvat, Mut loppu heillä julma on, ja kuolon hetki onneton.
6. Sill' että, Herra, hallitset, Voimallas kaikki vallitset, Sun vihollises vaipuvat, Kukistuvat ja hukkuvat.
7. Mut minun, Herra, koroitat, Ja kunnialla kaunistat; Sä annat nähdä silmäni Lopun vihollisistani.

8. Vanhurskas viheriöitsevä On niinkuin palmu lehtevä; Kuin Libanonin sedripuu Hän juurtuu, kasvaa, kukoistuu.
9. Ken täällä Herran armossa Seisoopi istutettuna, Hän hedelmän juur runsahan Tuo vanhanakin ainian.
10. Hän Luojan töitä julistaa, Totuutta Herran tunnustaa, Ett' ain' on hurskas Jumala; Hänelle kiitos, kunnia!

Nykyisen muotonsa saivat: vv. 1—5 ja 7 1880, v. 6 1886.

Ps. 92, Wr 81, Rbg 81, Sr 235, W 73, 1867: 73, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

338. Veisatkaam' Herralle Autuuden turvalle! 5 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. Elias Lönnrot 1802—1884.

Hemminki Maskulaisen alkuperäinen virsi ps. 95:n mukaan:

W 74. Ain' veisatkaam' Herrall', Meidän autuutem' turvall', Käykääm' myös kiitoksell' Hänen eteens' ja psalmeill': Sill' Herra suur' Jumal' Ylits' kaikkein jumalain. Kuningas suur' voimall', Pääll' kaikkein kuninkain, Yksinäns' herrain Herra.
2. Hänen kädessäns' on kaikki, mitä maassa on, Vuorten kanss' kukkulat, Meri, maa omans' ovat: Näit' kaikk' on hänen kätens' tehnyt, Valmistain päänäns'. Tulkaat, kumartakaam', Polvillem' langetkaam', Herran meidän Luojam' eteen.
3. Hän meidän Jumalam', Häntä me aina kumarram', Me hänen kättens' lauma, Elatus-kansa oma. Jos te tänäpän' kuulett' hänen äänens', Niin älkäät paaduttako sydäntänn', Kuin ajall' haikeuden, Korves' kiusaukses' tapaht'.
4. Siell' Isänne kiusaisit minua, Minun työni nähdä sait'. Kärsein tätä kansaa näin Neljäkymment' ajastaikaa; Täll' kansall' sanoin näin: Sydämell' hän eksyy ain', Eik' oppii minun teitän tahton', Joll' vihoisan' vannoin: Ett' ei pidä minun lepoon' käymän.
5. Kunnia olkoon Isäll', Kiitos suuri kans' Pojall', Pyhälle Hengell' myös, Kuin meit' auttaa oikias' työs'. Kuin se ompi ollut Alust' aina niin myös nyt, Jo ijankaikkiselt' niin ijankaikkisehen, Yhdell' Jumalall' ainoall'.

Tätä virttä vastaamaan Aug. Ahlqvist suomensi Runebergin Wr 83:sta lyhentämän Rbg 83:n: Oks. 74. Se oli seuraavissa: 1867: 74, 1871: 74, L I 74 b, 1880: 53, 1883: 53. Se ei kuitenkaan tullut nykyiseen.

Kurv. s. 323:ssa ja L II s. 709:ssä olevat A. Ahlqvistin virttä koskevat erehdykset tulevat täten samalla korjatuiksi.

E. Lönnrot muovaili W 74:n uudelleen 1872:

L I 74. Veisatkam Herralle, Autuutem turvalle; Käykäämme riemuiten Kasvoinsa etehen, Sill' yli jumalain Ja kaikkein kuninkain Suur ompi voimassaan Ja herraudessaan Hän kaikkein herrain Herra.
2. Kaikk' mitä maassa on, Se Herran kädess' on: Maa, meret, manteret Ja vuorten aartehet. Hän aavan meren loi Ja kuivan edes toi. Tulkaa, kumartakam Ja maahan langetkam Herramme Luojan eteen!
3. Hän meidän Jumalam Ja korkein kuninkaam, Me hänen laumansa, Elatuskansansa. Jos tänäpänä te Äänensä kuulette, Älkää kuin korvessa Kiusausaikana Sydäntänn' paaduttako!

4. Siell' Herraa kiusasit, Isänne koittelit; Heit' neljäkymmentä Hän vuotta kärsivä Jo viimein vihoissaan Näin vannoi valallaan: „Kuin tahtoo kansa tää Ain' tieni hyljätä, Niin lepooni ei tulko!"

5. Ylistys Isälle, Suur kiitos Pojalle Ja lohduttajalle Pyhälle Hengelle; Kuin alust' ollut on, Niin aina olkohon Kunnia ainoan Herramme Jumalan Nyt ja ijäti! Amen.

Virsi oli edelleen seuraavissa: L II 74, L III, 1880: 74, 1883: 74.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 95, W 74, U 410, 411, L I 74, II, III, 1880: 74, 1883. (Wr 83, Rbg 83, Sr 292, Oks. 74, 1867: 74, 1871: 74, L I 74 b, 1880: 53, 1883: 53, R 266), Kurv. 323.

339. Koko mailma iloitkohon Sydämestään, sielustaan. 3 v.

Joh. Franck 1618—1677. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen pormestarin Joh. Franckin virsi ps. 100:n mukaan:

Beckman, s. 646. ALle welt, was lebt und webet, Und im feld und häusern ist: Was nur stimm und zung erhebet, fauchtze Gott zu jeder frist: Dienet ihm, wer dienen kan, Kommt mit lust und freud heran.

2. Sprecht: der HErr ist unser meister, Er hat uns aus nichts gemacht, Er hat unsre leib und geister An das liecht herfür gebracht: Wir sind seiner allmacht ruhm, Seine schaaff und eigenthum.

3. Gehet ein zu seinen pforten, Geht durch seines vorhoffs gang, Lobet ihm mit schönen worten, Saget ihm lob, preiss und danck: Denn der HErr ist jederzeit Voller gnad und gütigkeit.

4. Gott des himmels und der erde, Vater, Sohn und heilger Geist, Dass dein ruhm bey uns gross werde, Beystand selbst und hülff uns leist: Gib uns kräffte und begier, Dich zu preisen für und für.

Alkuperäiseen kuului vain 3 ensimmäistä säkeistöä, v. 4 on myöhempi lisäys.

Jakob Arrheniuksen ruotsintama 1691:

Wr 84. Hela verlden frögdens HErran, Tidigt och af hjertans grund: Kommer ifrån orter fjerran, I som stån i hans förbund: Träder fram med lust och fröjd, Sjunger Gud i himels högd.

2. Han är den oss hafver skapat, Til sit folk och fosterfår, Frälsar det som var förtappadt, Och är den som med oss står; Vil oss ändtlig föra in Uti himla-glädjen sin.

3. Tacker honom i hans portar, Låfver honom i hans gård: Kommer hit från alla orter, Priser den om oss har vård, Ty han är fast god och blid, Håller tro i evig tid.

Suomennos 1701:

W 75. Koko maailm' iloit' mahtaa, Kaikest' sielust', mielestäns', Herran tykö tulkaat kaukaa Te, kuin olett' liitossans', Iloll' edes astukaat, Herrall' kiitost' veisatkaat.

2. Hän on se, kuin meidät teki Kansaksens' ja lampaiksens', Kosk' ne kadonneeksi näki, Vapaht' omall' verelläns', Seisoo kanssam vaivoissa, Antaa ilon taivaassa.

3. Hänen porttiins' kiitoksella Kaikki kansat kulkekaan, Kiittäin äänell' suloisella, Armons' edest' rakkahan: Hän on hyvä totisest', Pitää uskon ijäisest'.

Nykyiseen muotoon saattoi virren Julius Krohn 1880.

Ps. 100, Wr 84, R 268, Rbg 84, Rbg 84, Sr 293, W 75, Tähti 1864: 12, LWU 75, 1867: 75, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Ign 122, U 406, 407, R 1936: 11.

340. Ylistä Herraa, sieluni, Ja hartaasti. 6 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi psalmin 103:n mukaan:

Rbg 87. Upp, lofva Gud, min själ, hvar stund Af hjertans grund, Hans namn upphöj och prisa! Förgät ej hur du röna fått Osägligt godt, Som han dig täckts bevisa. Han dagelig Gör nåd med dig. Han är dig huld Och all din skuld Förlåter han, och helar Din brist, hvad helst dig felar.

2. Han handlar med oss efter nåd, Ej efter dåd, Vår synd han öfvertäcker, Ändock hon är så stor och svår, Så skyhögt går, Hans mildhet högre räckrer, Ty vid är den Som himmelen, Och blid och klar och uppenbar Skall trones öga skåda Den kring all jorden råda.

3. Så långt, som österns bana går Från vesterns spår, Vill han från skuld oss skilja, Vårt goda ock hans goda är, En fader kär Kan ej oss bättre vilja. Frid är hvar stund I hans förbund, Som nådelig Förbarmar sig Och vakar öfver alla, Som här hans hjelp påkalla.

4. Ty Herren känner väl och vet Vår skröplighet, Han ser vårt arma väsen; Vi blomstre ack! en tid så kort, Och vissne bort, Som liljorna och gräsen. En kulen flägt, Och blomstrens slägt Är bruten ned, Så menskan med; Hur skulle af oss svaga Gud all sin rätt uttaga!

5. Hans glädje är barmhertighet; I evighet Hans englar den kungöre, Hans rikes härar drage ut Till verlden slut Och den till lösen före! Och menskors ätt På lika sätt Berömme den, Som aldrig än Var från de sina fjerran: Högtlofvad vare Herran!

Virren historiasta mainittakoon seuraavaa:

Burkard Waldis (1485—1556) on julkaissut virren (Wackernagel 1841: 613): Mein seel lobt Got zu aller frist, was in mir ist seinn heylgen namen ehret! 9 v.

Ruotsinnos siitä tuli 1567:

Wr 87. Låfva Gud, min själ, i alla stund, Af hjertans grund, Uphöj hans namn och prisa. 9 v.

Hemminki Maskulainen suomensi sen vapaasti:

W 76. Minun sielun', kiitä Herraa monin kerran, Ylist' hänen nimeens' pyhää. 9 v.

J. L. Runeberg käsitellessään virttä Wr 87 muodosti siitä kokonaan uuden: Rbg 87. Komitea korjaili sitä, sekä lisäsi siihen säkeistön, jonka esikuvina olivat Wr 87: vv. 7 ja 8:

7 Men Guds nåd ifrån evighet Till evighet Varar allt öfver de fromma: Hans rättvisa blifver försann Man efter man Dem, som här hålla

hans domar, Och sina tröst, Af hjerta och bröst Till honom slå Och efterstå Att göra hans nådes vilja, Den de ej från sig skilja.

8. Herren hafver sin stol beredt I himmelen satt, Hans rike går ut så vida, På jorden, allom til stor tröst, Med klara röst, Låter han sit ord utsprida.

Näistä J. H. Roos muodosti säkeistön (Anm. s. 15): Men Herrens nåd från evighet Till evighet Ej från den fromme viker: Rättfärdighet bevisar han Man efter man, Den hans förbund ej sviker. Si himmelen, Hans stol är den, Men jorden all Hans fotapall; Så vida går hans rike, Att det ej eger like.

Lisäämällä tämä säkeistö 5:nneksi Runebergin virteen: Rbg 87:ään saatiin nykyinen Sr 295: Upp, lofva Gud, min själ, hvar stund Af hjertans grund, Hans namn upphöj och prisa! 6 v.

Julius Krohn suomensi virren: 1880: 76. Siitä tuli sellaisenaan nykyinen. Tässä ei ole enää jälkeäkään Hemminki Maskulaisen virrestä, enempää kuin minkä yhteinen alkujuuri, psalmi 103 aiheuttaa; ei myöskään B. Waldiksen virrestä eikä Wr 87:stä.

Virttä on siis pidettävä J. L. Runebergin alkuperäisenä virtenä, jonka Julius Krohn on suomentanut.

Alkuperäiseksi virrekseen Runebergkin tätä virttään sanoo, hän kun on virtensä käsikirjoituksen alle merkinnyt: „Orig. bearb." Viimemainitulla sanalla hän tarkoittaa vain sitä, että on käyttänyt psalmia virren alkulähteenä. Vanhoja virsiä hän on satoja uudelleen muodostanut, mutta yhdestäkään niistä virsistä hän ei käytä sanaa „bearb.". Kaikkiin alkuperäisiinsä hän sen sijaan on käsikirjoitukseen merkinnyt sanan: „Original" tai „orig." tai psalmimuodosteluihin „orig. bearb.".

Ps. 103, Wr 87, Rbg 87, J. H. Roos, Anm., s. 15, Stb 87, Förslag 1868: 87, Sr 295, W 76, U 737, 1880, 1883, Kurv. 323.

341. Mun sielun', mielen' kiitä Ja muista Herran hyvyyttä. 4 v.

Joh. Gramann (Poliander) 1487—1541. J. Suomalainen † 1588. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884.

Lutherin ystävän, leipzigiläisen Tuomaskoulun johtajan, sittemmin königsbergiläisen kirkkoherran Joh. Gramannin virsi, ps. 103:n mukaan:

Ev. Ges. 432. Nun lob', mein' Seel', den Herren, Was in mir ist, den Namen sein; Sein' Wohlthat will er mehren, Vergiss es nicht, dich ihm zu weih'n. Er hat dein' Sünd' vergeben, War gleich die Schuld sehr gross; Er schützt dein armes Leben, Nimmt dich in seinen Schoss; Er tröstet und erquicket, Verjüngt, dem Adler gleich. Der Herr schafft Rat, beglücket, Er macht den Armen reich.

2. Er hat uns wissen lassen Sein heilig Recht und sein Gericht, Auch seine Güt' ohn' Massen, Es mangelt an Erbarmung nicht. Den Zorn lässt er bald fahren. Straft nicht nach unsrer Schuld, Lässt Gnade uns

erfahren, Den Blöden seine Huld. Die Huld ist hoch erhaben Bei dem, der fürchtet ihn. So fern der Ost vom Abend, Ist uns're Sünd' dahin.

3. Wie Väter sich erbarmen, Wenn ihre Kinder hülflos schrei'n, So will der Herr uns Armen, Wenn wir ihn ehren, Vater sein. Er kennet unsre Schwäche, Er weiss, wir sind nur Staub, Wie Gras auf dürrer Fläche, Ein' Blum' und fallend Laub. Der Wind nur d'rüber wehet, So ist es nimmer da, Also der Mensch vergehet, Sein Ende ist ihm nah'.

4. Nur Gottes Gnad' alleine Steht fest und bleit in Ewigkeit. Heil dir, des Herrn Gemeine, Die stets in seiner Furcht bereit. Lasst seinen Bund uns halten, Er herrscht im Himmelreich. Ihr starken Engel, waltet Des Lobes, preist zugleich Den grossen Herrn der Ehren Und treibt sein heilig Wort; Mein Geist soll auch vermehren Sein Lob an jedem Ort.

5. Sei Lob und Preis und Ehre Gott Vater, Sohn' und heil'gem Geist. Er gebe und vermehre, Was er aus Gnaden uns verheisst. Lasst uns ihm fest vertrauen, Verlassen uns auf ihm, Von Herzen auf ihn bauen, Dass unser Mut und Sinn Ihm allezeit anhangen, Ihn preisen jede Stund'. Herr, lass uns dies erlangen, Wir fleh'n aus Herzensgrund.

Alkuaan oli 4 säkeistöä, v. 5 on myöhempi lisäys n. 1600.

Ruotsinnos 1567:

Wr 86. Min själ skal lofva HErran, Mit hjerta skal ock prisa hans namn. Han gjör stor mon och ära Sin Christenhet i alla land: Synderna han förlåter, Och helar vår svaghet all: Med nåde han oss omfattar, Och hjelper af dödsens qval: Rikeliga han os mättar, Förnyar ock andans kraft: Beskärmer med lag och rätter, De oskyldiga ifrå straff.

2. Han låter oss förkunna Sin härliga verk och vilja god, Och alt godt han oss unnar, Af blotta nåd och kärlighets mod. Hans vrede hafver snart en ända, Och straffar oss icke efter vår skuld: Sin mildhet han til oss vänder: Dem blödigom är han huld: Hans nåd är högt befästat Öfver dem honom frukta rätt: Som öster är långt ifrån väster, Så gör han oss våra synder qvitt.

3. Som sig en Fader förbarmar, Och barnsens brott förgäter snart; Så gör Gud med oss arma, Som lita til hans faderliga art: Han känner vårt svaga väsend', At vi äre mull och stoft: Vår lifstid liknas vid gräset, Som blomstras med härliga lukt. När vädret blås där under, Förfallnar alt des prål: Människan snart försvinner; Här hjelper hvarken magt eller våld.

4. Men HErrans nåd allena Blifver stadig och fast i evighet, När man af trone rena Åstundar hans rättfärdighet, Så ock hans bud behåller. Han hafver i himmelen satt sin stol. I Änglar och starke hjeltar, Som fören hans kraftiga ord, Hans lof skolen j utsprida Bland all hans kreatur. Min själ i alla tida Skal lofva HErran vår Gud.

Jaakko Suomalaisen ruotsista suomentama:

W 77. MVn sielun kijttä HERra, Ia hänen nimens ylistä, Sill ett hän monin kerran Cunnians Christityil iulista, Synnit andex anda aina, Heikot hän tekepi vahuax, Armons hän meille laina, Cuolemast saatta vapax, Runsast han meitä rauitze, Hengen voiman mös vdhista, Oikeudhen caikille taritze, Viattomat nuctest puhdista.

2. Hän meille ilmottapi Hyuän tactons tien ia neuuons, Viel sittä mös osottapi Armons suosions ia pyhät menons, Hänen vihans pian loppu, Eick ansion iälkin rangaitze meit, Laupiuten äkist mös tottu Ia lodhutta murheliset, Quin taiuas on maan pääl leuitet Nyn armollans meit peittä, Quin itä on lännest eritet Nijn hän meist synnit pois heittä.

3. Quin Isä lastans armacta Heidhän nuctens vnhotta pian, Nijn Jumala meit puolens caruacta Ios me turuam hänen ijan, Hän tunde meidhän heicon luonon Ett me olem tehdyt tuhuast, Me olem verdhatut ruohon, Quin haia ia cukoistu puctast, Cosk tuuli sen pääl puhele Cocta se lacastu, Nijn Ihminen äkist mös putele Ia perät poijes lahastu.

4. Mutt Herran armo on vahua Nijt vastan quin händ pälkäuät Ia pysyuät hurscan aina Käskyns iälken mös eläuät, Taiuas on hänen istumisens Ia hallitze ijancaickisest, Te Engelit hänen käskyläisens Quin saarnat voimalisest, Teidhän mös ylistämän pitä Luotudhen cans HERra, Mun sielun mös aina kijttä Jumalata monin kerran.

K. L. Lindströmin ehdotuksen perusteella (käsikirj.) komitea laati paljon muutetun ehdotuksensa:

1867: 77. Mun sielun', Herraa kiitä, Ja nimeänsä ylistä, Ja muista aina sitä, Ett' on hän armas, lempeä! Hän voimattomat siunaa Henkensä voimalla, Hän katuvaiset kruunaa Autuuden toivolla, Syntimme anteeks antaa, Vaivaiset virvoittaa, Hengestä huolta kantaa, Kuolosta meitä kirvoittaa.

2. Tahtonsa pyhän, hyvän Hän sanassansa ilmoittaa, Armonsa lähteen syvän Hän sieluillemme avajaa; Vihansa pian lakkaa, Vaikk' ansaitsemme sen, Hän turvamme on vakaa, Ja voima heikkojen; Hän muistaa aina sitä, Kuin häneen turvannee, Kauvas kuin lännest' itä Hän siirtää poijes syntimme.

3. Kuin isä mielellänsä Lastansa säälii lankeevaa, Niin pelkääväisiänsä Myös Herra aina armahtaa, Hän muistaa luontoamme, Ett' on se tomusta; Me pian raukeamme Kuin ruohot kedolla, Pois pian tuulen henki Kukkasen puhaltaa, Senlainen ihminenki On täällä kukoistaessaan.

4. Mut Herra pelkäävilleen Ain' osoittaapi armonsa, Vanhurskautensa niillen, Kuin pitää hänen liittonsa; Hän turva lapsiensa On luja ijäti; Taivaassa istuimensa Vahvaksi perusti; Enkelit kilvan siellä Veisaavat kiitosta, Niin, sielunikin, täällä Jumalan kiitä armoa!

Nykyisen muotonsa saivat: vv. 1 ja 2 1872: L I 77 ja vv. 3 ja 4 1880: 77.

Ps. 103, Knapp 1744, Wr 86, R 16, Rbg 86, Sr 294, W 77, Ign 8, U 415, 1867: 77, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 263, R 1936: 16.

342. Nimes, Herra, pyhitetty, Ylistetty. 8 v.

Knut Legat Lindström 1809—1879.

Turkulaisen lehtorin Knut Legat Lindströmin virsi, ps. 108:n perusteella ja aiottu alkuaan lähetysvirreksi (käsikirj.):

76. Nimes, Herra, pyhitetty, Ylistetty Kaikill olkoon kielillä; Kansa sua kiittäköhön, Liittäköhön Kunniakses äänensä.

2. Armos suuri ylimäärin Hamaan ääriin Maan ja taivaan ulottuu; Totuutesi lavialle, Avaralle Pilvein yli kirkastuu.

3. Yli taivasten, o jalo Mailman valo, Nouset kirkkaudessas, Yli maiden, mantereitten, Tantereitten Korotat sä kunnias.

4. Kirkkautes loistakohon, Poistakohon Pimeyden mailmasta. Orjuudestans kansat päästä, Heitä säästä, Omikses ne valmista.

5. Sukukunnat vaikeasti, Haikeasti Vaivojansa valittaa. Johdata, o Herra, meitä Eksyneitä Vastaan vihollisia.

6. Heidän valtans alla vielä ovat täällä Vahvat linnat, kaupungit; Auta rakkaat ystäväsi Kädelläsi, Vapaiks että tulisit.

7. Voima meitä itseämme Auttaaksemme Meiltä puuttuu peräti; Sinä yksin taidat auttaa, Kätes kautta Voiton saapi sioni.
8. Valtakuntaas aina lisää, Armas Isä, Avuksemme kiirehdi, Että vihdoin kaikki kielet, Kaikki mielet Tahtos jälkeen taipuisi.
9. Poista vallat pimeyden, Synkeyden, Että kansat mailman Kääntyisit sun puolees ratki, Pakanatki Toisit sulle kunnian.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 108, 1867: 76, 1871, L I, II, 1880, 1883.

343. Niin hurskahien huoneissa kuin Herran seurakunnassa.

Teodor Beza 1519—1605. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Ranskalaisen Teodor Bezan psalmivirren uudistetussa muodossaan (Psaumes de David par Ch. Bourrit, Geneve 1821.) on suomentanut Aug. Ahlqvist:

Oks. 79. Niin hurska'itten huoneissa kuin Herran seurakunnassa Sydämen' aina Herraa kiittää. Kuin suuret ovat Herran työt! Jos niitä tutkin päivät, yöt, Niin niistä riemu riittää.
2. Täynn' on jaloutta, kunniaa Se, mitä Herra asettaa; Hän kaikess' ihmetöitään näyttää. Hän ruuan pelkääväisilleen Ain' antaa runsaan lapsilleen Ja liittons' heidän kanssaan täyttää.
3. Hän sula vanhurska'us, Työns' ovat totuus, oike'us, Ja käskynsä on toimelliset. Ne ovat tehdyt totuuteen, Ja perustetut oikeuteen, Ja ijankaiken voimalliset.
4. Hän ainoastaan armostaan Ei meitä suonut hukkumaan, Soi lunastuksen kansallensa. Ken voipi oikein ansaita Tään armolahjan laupiaan, Sen oikein ottaa johdoksensa!
5. Ah, Herran pelko nuhteeton Vaan viisa'uden alku on; Suo Herra, muistaisin sen aina; Se oikea on ohja'us, Ja meille matkan johdatus; O Herra, sitä meille lainaa!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen. Alkuperäinen teksti on samoin kuin virren 345:n Teodor Bezan kirjoittama. (La Rochellessa 1596 ilmestyneen hugenottipsalttarin merkintöjen perusteella tiedoittanut professori Aarni Voipio).

Ps. 111, 1867: 79, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

344. Halleluja! Näin ilolla. 4 v.

Burkard Waldis n. 1485—n. 1557. Hemminki Maskulainen † 1619. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen pappismiehen Burkard Waldiksen virsi, ps. 117:n perusteella.

v. Tucher: 263. Halleluja! Singt und seyd froh Ihr Heiden all, Mit reichem Schall Lobt Gott den Herrn, Mit grossen Ehrn, In allem Land Sein Evangelium macht bekannt:
2. Drum dass er hat Aus lauter Gnad Von Sünd und Tod Und höll'scher Noth Uns all' erlöst, Ewig getröst, Und helfen lan Durch Jesum Christum seinen Sohn.
3. Denn seine Güt Uns stets behüt Fürs Teufels List, Was schädlich ist, All' falsche Lehr Treibt von uns fern, Lässt sein' Wahrheit Auf uns walten in Ewigkeit. (Hiezu das III Glorie.)

Hemminki Maskulaisen suomentama:

W 82. Halleluja! iloll' lujall', Te kansat kaikk' Näin huutakaat ratk': Kiitett' Jumal' Suurell' kunniall', Joka aikoin, Sanans' suo meill' kaikkiin paikkoin.

2. Armost' sulast' Autti meit' lujast', Synnist' vihast', Kuolon kidast', Pirun kädest', Helvetin hädäst', Kautt' Christuksen, Pyhän Poikansa Jesuksen.

3. On hyvyydest' näin Meit' varjell' ain' Pirun juonist', Vahingoist' monist', Opist' vääräst', Sielun vaarast', Meill' totuuns' toi, Tykönäm' viel' olla sen soi.

4. Ilo-veisull', Kiitos-laulull', Talvell', kesäll', Ylistys Isäll', Pojall' pyhäll', Hengell' hyväll', Kuin ollut on Alust', niin lakkaamat' kiitos olkoon!

K. G. v. Essen esitti uudistusehdotuksen (käsikirj.), jota E. Lönnrot korjaili:

1867: 82. Halleluja! näin ilolla Te, kansat maan, nyt veisatkaa, Ja Jumalaa ylistäkää, Jok' armostaan Ravitsee meitä sanallaan!

2. Juur sulasta hän armosta Pois syntimme ja kuolomme On poistanut, meit' auttanut Kautt' Kristuksen, Poikansa, pyhän Jesuksen.

3. Hän väärästä meit' opista On auttanut, karkoittanut Pois saatanan, sen kavalan; Totuutens' tuo, Sen tykönämme olla suo.

4. Siis ilolla ja riemulla Ylistäkää ja kiittäkää Nyt Jumalaa alinomaa, Te, kansat maan, Kuin avun antoi armostaan!

Virsi sai nykyisen muotonsa 1880: 82.

Ps. 117, W 82, 1867: 82, L I, II, 1871, 1880, 1883.

345. Nyt kiittäkäämme: hyv' on Herra Ja laupiutensa ijäinen! 9 v.

Teodor Beza 1519—1605. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Ranskalaisen Teodor Bezan psalmivirren on suomentanut professori Aug. Ahlqvist:

Oks. 87. Nyt kiittäkäämme: Herr' on hyvä, Ja laupeutensa ijäinen! Nyt veisatkaamme: Herr' on hyvä, Ja laupeutensa ijäinen! Hän lahjan laskee lahjan päälle, Ja ain' on valmis antamaan; Siis soikoon virtemme nyt täällä Vaan hänen riemu-kiitostaan!

2. Mä huusin Herraa tuskissani Apua mulle antamaan, Ja Herra kuuli huutoani Ja joutui armoin auttamaan. Jumala ompi turvanani, Mä istun hänen polvellaan; Niin mitäs voisi kohtahani Maailma tehdä juonillaan!

3. Ei ihmisiin ole luottamista, Parempi luottaa Luojahan; Ei ruhtinoihin turvaamista, Parempi turvaus Herrahan. Kun mua vaino pyytää kaataa, Hän estää, ett' en lankee, en. Hän yksin vaarastan' mun saattaa, Hän virten', voiman', autuuten'.

4. Käsi oikee Herran ain' on yllä, Se ynseöistä voiton saa, Se jumalattomihin kyllä Voi käydä, heidät langettaa. Jos muakin hän rankaiseepi, En siitä sorru kuitenkaan, Hän lyödenkin viel' armaitseepi, Ei mua anna kuolemaan.

5. Vanhurskauden porttiansa Nyt mulle templi auaiskaan, Niin sinne hurska'itten kanssa Saan mennä Herraa veisaamaan. Tää pyhä portti pankaa auki, Niin siellä suin ja sydämin Saan kiittää Herraa, että autti, Kun apuansa kaipasin.

6. Se kivi, jota rakentaja Peräti huonoks' halveksui, On kulmana nyt vahvimpana, Ja siitä huone kaunistui. Tään Jumala vaan saattoi tehdä; Niin sääsi Herra, yksin hän, Me että saimme silmin nähdä Nyt hänen ihmetöitähän.

7. Tää on se päivä juhlallinen, Jonk' itse Herra tehnyt on; Siis olkoon mielen' riemullinen Ja iloinen ja huoleton! Nyt Herran virttä veisatkaamme, Ylistäkäämme nimeään, Ja Herran sanaa saarnatkaamme! Suo, Herra, se menestymään!

8. Se siunattuna tänne tulkoon, Ken tullee Herran nimehen, Ja siunattu myös sekin olkoon, Ken tullee syitään katuen! Me asetamme alttarille Sydämet nöyrät uhriksi; Siis lapsillesi vaivaisille Sä käännä, Herra, kasvosi!

9. Sä, Herra, olet Jumalani, Sinua yksin ylistän, Sä ainokainen rakkahani, Sinua veisaan virsissän'. Nyt kiittäkäämme: Herr' on hyvä, Ja laupeutensa ijäinen! Ja veisatkaamme: Herr' on hyvä, Ja laupeutensa ijäinen!

Ranskalainen teksti on virsikirjasta Psaumes de David et cantiques par Ch. Bourrit, Geneve 1821. Katso virttä 343.

Nykyisen muotonsa saivat v. 7 1867, vv. 3, 6, 9 1871, vv. 1, 2, 4, 8 1880 ja v. 5 1886.

Ps. 118, Oks. 87, 1867: 87, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

346. Mä ylistän sun nimeäs, O Herra Jumalani. 8 v.

J. Arrhenius 1642—1725. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Upsalalaisen historianprofessorin Jakob Arrheniuksen virsi ps. 145:n mukaan:

Wr 106. Ditt namn, o Gud! jag lofva vill Och utan ände prisa; Förläna du der nåde till Och bästa sättet visa. Min konung! jag vill stadelig' Upphöja och berömma dig I alla mina dagar.

2. Du, Herre! stor och loflig äst, Din makt har ingen ända, Och spörjes då som allrabäst, När vi oss vilje vända Till dina verk, att dem bese, Som med vår undran alltid ske, Men kunna ej begripas.

3. Jag tala skall om dina nåd, Ditt välde och din' under, Din herrlighet och dina råd. Din vishet alla stunder; Din godhet skall af våra barn, Din rättvishet af barnabarn Förkunnas och berömmas.

4. All verlden, och hvad du har gjort, Förtälja skall din ära: Att du är from, skall blifva spordt, Och alle skola lära Och se, att du förbarmar dig Mot all' din' verk, men synnerlig' Mot dina barn och vänner.

5. Af evighet ditt rike har Städs' varit och än blifver: I evighet ej ände tar Det välde, som du drifver. Du alla dem, som lida men, När deras hopp och tro är ren, Väl hjelper och försvarar.

6. Du spisar med ett ymnigt mått, Förutan någon möda, Allt det, som kropp och lif har fått Och väntar af dig föda: Du låter upp din milda hand Och mättar allt i alla land Med godt behag och nöje.

7. Du är när dem, som älska dig, Och med allt allvar frukta; Förderfvar ej evinnerlig', När du dem nödgas tukta. Du hörer till de frommas rop Och friar från de ondas hop, Som snarlig' blir till intet.

8. Du rättvis är, o HErre Gud! I alla dina vägar: Och helig är dit ord och bud, Som du sjelf vara plägar; Ty skal min mun med alt det kött, Som varit har och än blir född, Dig utan ände prisa.

Suomennos 1700:

W 95. Ylistän sinun nimeäs, O minun Jumalani, Ja suullani sun ihmeitäs Kunnioitan, Kuninkaani; Siihen sa taitoo mullen suo, Ja armostas ain' apu tuo, Sä armon, avun alku.

2. Suuri ja ylistettävä Sä olet, minun Herran'! Voimallinen ja väkevä, Kuin tutaan monen kerran, Kuin käsialas katsellaan, Ja taiten tarkast' tutkitaan, Ehk' ovat epäluvut.

3. Sun armostas mä puhelen, Ja suurest' kunniastas, Sun voimastas myös juttelen, Mainitsen viisauttas; Lapsiltam' sinun hyvyytes, Lasten lapsilta vakuutes Julistettaman pitää.

4. Maailma mahtaa mainita Sun armoos avarata, Hyvyyttäs julki julistaa, Jot' mitata ei taita, Sä, Herra, aivan armias, Hidas vihaan ja laupias, Suloinen ystävilles.

5. Sun valtakuntas vahva on, Se pysyy ijät' aina: Sun voimas myös puuttumaton, Sen oikiaa tuntoo lainaa' Sä korjaat kauniist' kaatuneet, Vahvistat vahvast' vaipuneet, Jotk' turvaavat sun tykös.

6. Sä runsaast' ratki ravitset Elävät einehellä, Ja tarpeet kaikki taritset, Suurella hyvyydellä; Sä avaat kätes armiaan, Ja täytät luodut ainian Suloisell' suosiollas.

7. Rakastavitas rakastat, Lähestyt pelkäävitäs, Ja vaikkas vaiheess' kuritat, Et kuolet' kuitenk' heitä: Sä hurskaan huudon huomaitset, Pahain parist' pelastelet, Hävität häjyt kaikki.

8. Vanhurskas, vakaa Jumala, Sä olet sinun teissäs, Ei sinuss' vääryytt' kavalaa, Vaan pyhä olet töissäs: Siis kielen' kilvan kiittäköön, Luotuin kanss' ynn' ylistäköön Sun pyhää nimees aina.

A u g. A h l q v i s t korjaili virttä: Oks. 95. Se ei kuitenkaan vienyt asiaa pitemmälle. Nykyisen muotonsa virsi sai 1880, jolloin palattiin lähemmäksi vanhan virsikirjan sanontaa.

Ps. 145, Wr 106, R 269, Rbg 106, Sr 298, W 95, Ign 10, U 7, Oks. 95, 1867: 95, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 12.

347. Kiitä Herraa, sieluni, Kieleni ja mieleni! 10 v.

J. A r r h e n i u s 1642—1725. P. J. I g n a t i u s 1761—1827. K. G. v. E s s e n 1815—1895.

J. A r r h e n i u k s e n virsi ps. 146:n mukaan:

Wr 107. Låfva HErran Gud, min själ, Som dig hafver skapat väl, Låfva honom allan tid; Ty han nådig är och blid.

2. Tröster ej på någon man, Huru hög han vara kan; Ty han hjelpa ej förmår, När som värst med eder står.

3. Människom är förelagt, Som Gud sjelf oss hafver sagt, Dö och åter bli til jord, Däraf förste man är gjord.

4. Si, hvar blir då hennes makt, Hennes anslag, hennes prakt? Allt förtappadt är och dödt; Allt är ändadt och förödt.

5. Säll och salig är den man, Som på Gud förtrösta kan: Den, som liter på hans nåd Och hos honom söker råd.

6. Gud är den, som med ett ord Skapte himmel, haf och jord, Med allt, hvad som derpå är, Håller tro och sanning kär.

7. Den, som hungrar, gör han mätt, Skaffar den förtryckta rätt, Löser den, som fången är, Blindom åter syn beskär.

8. Rätter upp allt mer och mer Den, som ligger slagen ner; Älskar den, som lefver from, Spar den onda till sin dom.

9. Herren ser till enkors nöd, Gifver deras barnom bröd, Främlingar bevisar godt, Gör de ondas väg till spott.
10. Sions Gud är sannerlig' En stor konung eviglig': Lofva Herran, gammal, ung! Gladlig' halleluja sjung!

P. J. Ignatius suomensi sen: Ign 9. Siitä on v. 7 tullut nykyiseen melkein sellaisenaan: Isoovat Hän ravitsee, Sorretuita suojelee, Fangitut Hän kirvottaa, Murhelliset virvottaa. Ignatiuksen suomennoksesta tuli korjailtuna:

U 401. Lausu Herraa Henkeni, Kiitä Häntä kieleni: Hän on hyvä, laupias, Viisas, kaikkivaltias.
2. Älä turvaa ihmisiin, Voimallisiin, rikkaisiin: Alla kivun kovimman Heikot ovat auttamaan.
3. Maasta tehdyt olemme, Maaksi kaikki tulemme, Rikkahat kuin köyhimmät, Korkiat kuin alhaiset.
4. Turha ompi valtamme, Kunniamme, voimamme. Ilo-päivät, tavarat Varjona ne katoovat.
5. Onnellinen on se vaan Joka turvaa Jumalaan, Murheetoina Hänesä, Ruumiin, sielun hädäsä.
6. Tekiälle taivaan, maan, Luonnon kaiken, avaran, Luoduistansa kuitenkin Ihminen on rakkahin.
7. Köyhiä Hän ravitsee, Huonoille Hän taritsee Avun, levon laupiaan, Sorretuille kunnian.
8. Lohdutuksen vaivaiset Hänesä siis löytävät, Joka holhoo hyviä, Kauhistuu vaan häijyjä.
9. Orpoja Hän suojelee, Leskein huudon huomaitsee, Sairaan kivut lievittää, Vääräin juonet hävittää.
10. Maan ja Taivaan Haltia Sionin on Jumala; Taivaat, maat siis veisatkoot: Pyhä Herra Sebaoth!

K. G. v. Essen muovaili virttä edelleen (käsikirj.):

96. Kiitä Herraa, kieleni, Sieluni ja mieleni! Hän on hyvä, armias, Loppumatta laupeas.
2. Älä luota ihmisiin, Ehkä kuinkin korkehin. Alla hädän suurimman Heikot ovat auttamaan.
3. Maasta tulleet olemme, Maaksi jälleen tulemme, Rikkahat kuin vaivaiset, Ylhäiset kuin alhaiset.
4. Missä silloin valtamme, Kunniamme, voimamme? Hekuma ja tavarat Niinkuin varjo katoivat!
5. Autuas on aina vaan Joka turvaa Jumalaan, Teillä Herran vaeltaa, Hältä etsii armoa.
6. Jumala, kun kaikki loi, Maan ja taivaan ilmi toi, Täyttelee ne lahjoillaan, Kantaa huolta luoduistaan.
7. Nälkäistä hän ravitsee, Sorrettua suojelee, Vangitun hän kirvottaa, Viheliäisen virvottaa.
8. Eksynyttä etseilee, Langennutta nostelee, Armons tarjoo kaikillen, Hyvillen kuin pahoillen.
9. Orpoja hän holhoilee, Leskein huudon huomaitsee, Sairaan kivut lievittää, Häijyin juonet hävittää.
10. Suur on Herra Sionin Ikuisihin aikoihin. Vanhat, nuoret kiittäkäät Nimeäns ylistäkäät!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 146, Wr 107, R 29, Rbg 107, Sr 299, Ign 9, U 401, 1867: 96, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 19.

348. Nyt Jumalata kiittäkään Jerusalemin kansa. 3 v.

E. Lönnrot 1802—1884.

E. Lönnrotin virsi: Tähti 1864: 13, LWU 97:

Säkeistöt 1 ja 2 tulivat sellaisinaan nykyiseen:

Säkeistö 3. Näin Israeli avun saa, Kun Herran päälle luottaa, Mut uskottomat odottaa Sit' aina saavat suotta; Hän laupias on niille vaan, Kun Hänen armons aikanaan Uskossa vastaan ottaa.

Nykyisen muotonsa tämä säkeistö sai 1871.

Virsi on katsottava E. Lönnrotin alkuperäiseksi, psalmin 147 perusteella, laadituksi virreksi.

E. Lönnrotille oli annettu (LWU sivu 176) tehtäväksi suomentaa Rbg 109. E. Lönnrot teki sen kuitenkin niin vapaasti, että ainoastaan v. 3:ssa huomaa Rbg 109: 3:n ajatuksia: Så gör han sinom Israel, Som sig till honom håller, Men hvaren obotfärdig själ Sitt eget fall förvåller; Ty den allena är han blid, Som tager mot hans nåd i tid Och troget den behåller.

Rbg 109 on uusi vapaa muodostus Wr 109:stä: Jerusalem, du helga stad, Prisa din Gud med gamman. 3 v. Wr 109:stä oli J. Suomalaisen vapaa suomennos W 97: Jerusalem pyhä caupung Kijttä sinun herras vahuast. 3 v. Näiden alkupohjaksi mainitsee P. J. I. Kurvinen (s. 267) tuntemattoman alasaksalaisen tekemän, v. 1526 painetun virren: Hierusalem des louen stat (Wackernagel III: 625).

Tällä E. Lönnrotin virrellä ei kuitenkaan ole enää mitään yhteistä näiden aikaisempien edeltäjiensä kanssa.

Ps. 147, Tähti 1864: 13, LWU 97, 1867: 97, L I, II, III, 1880, 1883. (Wr 109, Rbg 109, Förslag 109, Sr 112, Kurv. 267.)

349. Hyvä on Herra, Hyvä on Herra! 7 v.

Tuntematon saksal. ennen v. 1586. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Tuntemattoman saksalaisen virsi ps. 147:n mukaan.

v. Tucher: 302. Lobet den Herren! Denn er ist sehr freundlich, Es ist sehr köstlich unsern Gott zu loben: Sein Lob ist schön und lieblich anzuhören. Lobet den Herren!

2. Singet gen'nander Dem Herren mit Danken! Lobt ihn mit Harfen, unsern Gott, den werthen, Denn er ist mächtig und von grossen Kräften. Lobet den Herren!

3. Er kann den Himmel Mit Wolken bedecken, Er gibt den Regen, wenn er will auf Erden; Lässt Gras wachsen gar hoch auf dürren Bergen. Lobet den Herren!

4. Der allem Fleische, Gibet seine Speise Dem Vieh sein Futter, väterlicher Weise, Den jungen Raben, die ihn thun anrufen. Lobet den Herren!

5. Er hat kein Luste An der Stärk des Rosses, Noch Wohlgefallen an jemandes Beinen; Ihm gfallen alle, die auf ihn thun trauen. Lobet den Herren!

6. Danket dem Herren! Schöpfer aller Dinge, Der Brunn des Lebens thut aus ihm entspringen, Gar hoch vom Himmel her, aus seinem Herzen. Lobet den Herren!

7. O Jesu Kriste! Sohn des Allerhöchsten! Gib du die Gnade allen frommen Christen, Dass sie deinen Namen ewig preisen, Amen. Lobet den Herren!

Ruotsinnos 1610:

Wr 110. Lofsjunger HErran, Lofsjunger HErran, Ty han är fast blider. Det är rätt kosteligt Gud lofva i alla tider: Gud lofva i alla tider. Ljufligt är hans lof vidt at utsprida. Lofsjunger HErran, Lofsjunger HErran.

2. Sjunger tilsamman, Sjunger tilsamman Vår HErras lofvisa: Låt oss vår Gud med sång och harpor prisa, Med sång och harpor prisa. Ty han är stor, mägtig, och hög af vishet. Lofsjunger HErran, Lofsjunger HErran.

3. Han kan sin himmel, Han kan sin himmel Med moln betäcka, Och regn utöfver jorden vidt utsträcka, Jorden vidt utsträcka, Och gräset af de torra berg upväcka. Lofsjunger HErran, Lofsjunger HErran.

4. Den allo kötte, Den allo kötte Gifver sin födo, Och fänaden sit foder utan mödo, Sit foder utan mödo, Korpungomen som ropa i sit öde. Lofsjunger HErran, Lofsjunger HErran.

5. I manna starkhet, I manna starkhet, Och starke hästar, Vår Gud den mägtige sig ej förlustar, Mägtige sig ej förlustar. Han hafver lust til dem, som honom frukta. Lofsjunger HErran, Lofsjunger HErran.

6. Tacker HErranom, Tacker HErranom, Vår Gud den gode; Lifsens källa flyter med ymnog flode, Flyter med ymnog flode, Af hans hjerta all kreatur til gode. Lofsjunger HErran, Lofsjunger HErran.

7. O JEsu Christe, O JEsu Christe, Guds Son den Högste, Gif du din nåde alla froma Christne, Alla froma Christne, At de dit namn evärdeliga prise, Amen! Lofsjunger HErran, Lofsjunger HErran.

Suomennos 1700:

W 98. Kiittäkäät Herraa, Kiittäkäät Herraa, Sill' hän on juur' hyvä. Ratk' kallis asia on Jumalaa kiittää, On Jumalaa kiittää; Suloinen on ja kaunis hänt' ylistää. Kiittäkäät Herraa, Kiittäkäät Herraa.

2. Veisatkaat vuoroin, Veisatkaat vuoroin, Ain' Herrall' kiitost'. Kanss' kantelein, veisatkaam, yhdess', liitoss'; Veisatkaam' yhdess' liitoss'. Sill' hän on suur', voimallinen ja viisas. Kiittäkäät Herraa, Kiittäkäät Herraa.

3. Hän taivahansa, Hän taivahansa Pilvillä peittää, Ja satehen maan päälle armiaast' heittää, Maan päälle armiaast' heittää; Niin ruohot kuivill' vuorill' myös levittää. Kiittäkäät Herraa, Kiittäkäät Herraa.

4. Kuin kaikell' lihall', Kuin kaikell' lihall', Ain ruuan kantaa, Ja eläinten myös ravintonsa antaa, Myös ravintonsa antaa; Kanss' kaarnen pojill', jotka huutaa häntä. Kiittäkäät Herraa, Kiittäkäät Herraa.

5. Väkevyys miesten, Väkevyys miesten On hälle halpa; Eik' väkevyys häll' hevoisien kelpaa, Hevoisien kelpaa: Vaan ne kuin Herraa kiittämään on valppaat, Kiittäkäät Herraa, Kiittäkäät Herraa.

6. Kiittäkäät Herraa, Kiittäkäät Herraa, Kuin on ratk' hyvä, Hän elämän on lähde sangen syvä, Lähde sangen syvä, Jost' kaikill' luoduill' vuotaa paljon hyvää. Kiittäkäät Herraa, Kiittäkäät Herraa.

7. O Jesu Christe! O Jesu Christe! Sä apum' ainoa; Sun armos kaikill' Christityille lainaa, Christityille lainaa, Ett' nimeäs he ylistäisit aina. Kiittäkäät Herraa, Kiittäkäät Herraa. Amen.

K. G. v. Essen korjaili virttä. Siitä tuli:

1867: 98. Kiittäkää Herraa! Hän on juuri hyvä; Iloista ompi Jumalata kiittää, Suloista hänen nimeäns' ylistää. Kiittäkää Herraa!

2. Veisatkaa vuoroin Herrallemme kiitos Kans kanteleitten kaikki yhdess' liitoss'! Suur ompi hän ja väkevä ja viisas. Kiittäkää Herraa!

3. Hän taivahansa Pilvillänsä peittää, Maan päälle armaan satehensa heittää, Ja vuoret kuivat ruohoillansa täyttää. Kiittäkää Herraa!

4. Kaikille Herra Ruuan aina antaa, Myös eläimille ravintonsa kantaa, Kaarneenkin pojat elättää ja hointaa. Kiittäkää Herraa!

5. Väkevyys miesten Hänelle on halpa, Hevoisten voima hänelle ei kelpaa, Vaan se, kuin Herraa kiittämään on valpas. Kiittäkää Herraa!

6. Kiittäkää Herraa! Hän on ratki hyvä, Elämän lähde on hän sangen syvä, Lahjansa aina antaa enentyä. Kiittäkää Herraa!

7. O Jesus Kristus, Sinä, apumm' ainoo, Henkesi armo uskovilles lainaa, Ett' ylistäisi nimeäs he aina! Kiittäkää Herraa!

Virsi sai nykyisen muotonsa 1880.

Ps. 147, Knapp 1747, Wr 110, Rbg 110, Sr 300, W 98, U 413, 1867: 98, III, 1880, 1883, R 1936: 14.

350. Herraa hyvää kiittäkää, Iloiten ylistäkää. 4 v.

Jesper Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675 1737. Julius Krohn 1835—1888.

Skaran piispan Jesper Svedbergin virsi ps. 150:n perusteella:

Wr 112. Låfver Gud i himmels högd, Med stor gamman lust och frögd Änglar och hvar mänska from, Låfver i hans helgedom.

2. Ty alt hvad hans hand har gjort, Är alt dråpeligt och stort: Och hans stora härlighet, Varar i all evighet.

3. Låfver honom allan stund, Högt och utaf hjertans grund, Uppå harpor och regal: Pipor, trummor och cymbal.

4. Alt det lif och anda har, Skynda dig och redo var, Låfva HErran gladelig, Halleluja innerlig!

Suomennos 1700:

W 99. Herraa hyvää kiittäkäät, Iloisest' ylistäkäät, Luodut kaikki laulakaat, Pyhät pyhäss' pauhatkaat.

2. Suuret, pyhät, korkiat Tekons' on ja oikiat, Hänen Herrautens' suur' Puuttumata pysyy juur'.

3. Kiitos tuokaat Jumalall', Mielell', kielell' hartahall', Harpuill', huiluill', kanteleill', Kulkuill' trummuill', symbaleill'.

4. Kaikki, joissa henki on, Kiivaat kiittämään olkoon Herraa hyvää riemuisest': Halleluja haluisest'.

Virsi sai nykyisen muotonsa 1880.

Ps. 150, Wr 112, R 271, Rbg 112, Sr 302, W 99, 1867: 99, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 14.

351. Mun sielun' kiittää Jumalaa Ja iloitseepi Herrassa. 2 v.

Lauri Stenbäck 1811—1870. K. M. Kiljander 1817—1879.

Isonkyrön kirkkoherran Lauri Stenbäckin virsi:

Stb 113. Jag brister ut i glädjeljud; Min ande fröjdar sig i Gud, Min själ upphöjer Herran. Ty till min ringhet har han sett; Den salighet, han mig beredt, Skall prisas när och fjerran. Den starke stora ting har gjort Och heligt är hans namn och stort, Hans nåd kan ej upphöra. Han slägte efter slägte så Med dem, som honom frukta må, Barmhertighet skall göra.

2. Han med sin arm har öfvat makt, Förskingrat deras stolta prakt, Som hjertats högfärd visat; De väldige han störtat platt; De ringa har han högt uppsatt Och hungriga bespisat, Men rika låtit toma gå. Sitt trogna Israel han så Med ljuflig nåd begåfvat, Och tänkt på sin barmhertighet, Den han har intill evighet Åt våra fäder lofvat.

K. M. Kiljanderin suomennos:

1867: 100. Mun sielun' kiittää Jumalaa, Ja iloitseepi Herrassa, Mun vapahtajassani, Kuin nöyryyttäni katsahti; Nyt kaikki kansat lausuupi Mun suurta autuuttani; Se voimallinen, väkevä On tehnyt mulle ihmeitä, Ja pyhä on nimensä; Suvusta sukuun kaikille, Kuin häntä pelkää, palvelee, Pysyypi laupeutensa.

2. Hän ylpeet käsivarrellaan On hajoittanut kokonaan, Väkevät kukistanut; Hän nöyrät on koroittanut, Ja isoovaiset ruokkinut, Runsaasti lahjoittanut; Vaan rikkaat jätti tyhjiksi; Hän Israelin korjasi, Ja muisti laupeutensa, Jost' oli ennen puhunut, Sen isillemme luvannut Ja heidän lapsillensa.

Virsi tuli sellaisenaan nykyiseen.

Luuk. 1: 46, Stb 113, Sr 287, 1867: 100, 1871, L I, II, 1880, 1883.

352. Mun sielun' Herraa kiittääpi, Ylistää Jumalatani. 8 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

Hemminki Maskulaisen virsi Luuk. 1: 46:n perusteella:

W 101. Minun sielun' suurest, kiittää Herraa, Hänt' ylistää monin kerran, Henken' iloitsee Jumalassan', Minun vahvass' Vapahtajassan'.

2. Ett' hän katsoi piikaans' nöyrää, Eik' ylön anna koskaan köyhää, Katso, pitää kaikkein sukukuntain Autuaaks' minua kutsuman.

3. Sillä Herra, kuin väkevä on, Ihmeellisiä töit' tehnyt on, Minun kohtaan' kyllä hyvin, Hänen nimens' on kaikkein pyhin.

4. Jonka laupiull' ei löydy lukuu, Joka pysyy suvusta sukuun, Niiden ylitse laskeva, Kuin häntä aina pelkäävät.

5. Hän osotti väkevän voimans', Kyll' kovall' käsivarrellans', Koriat hajotti häpiällisestä Sydämens' ylpiäst' mielestä.

6. Voimalliset maahan on kaannut, Istuimelta kukistanut. Jällens' korjas' hän ne köyhät, Ylös korotti ne nöyrät.

7. Isoovaisill' armons' näytti, Jotk' jalost' hyvyydell' täytti. Ne rikkaat ovat hätäyneet, Jotk' hän on tyhjäks' jättänyt.

8. Ja Israelin palvelians' Hän hyvin kyllä korjas' kanss', Omaa armoans' muistan vielä, Ja luvatun laupiuns' päälle.
9. Niinkuin hän on jo puhunut, Meidän isillem' luvannut, Abrahamill' ja sen siemenell', Jo hamast' ijankaikkest'.
10. Kunnia olkoon aina Isälle, Niin myös Jesuksell' Pojalle, Niin ikäns' Hengell' Pyhälle, Nyt ja ijankaikkisehen.

Aug. Ahlqvist laati sen uuteen asuun: Oks. 101. Siitä ei kuitenkaan tullut mitään nykyiseen.

E. Lönnrot muovaili virren uudelleen 1872:

L I: 101. Mun sielun Herraa kiittääpi, Ylistää Jumalatani Ja henkeni se iloitsee, Vapahtajassan' riemuitsee.
2. Hän katsoi piikans' nöyryyttä, Sen alhaisuutta, köyhyyttä; Nyt autuaaksi kutsuman Mua pitää sukukuntain maan.
3. Se voimallinen suuria On tehnyt ihmetekoja Minua kohtaan; nimensä Ain' olkoon pyhitettynä!
4. Ja hänen laupeutensa Ei ole koskaan loppuva Niille, kuin Herraa pelkäävät, Uskossa häntä etsivät.
5. Hän voimansa nyt osotti, Ja suurelliset hajotti Hän väkevällä kädellään Nyt heidän ylpeydessään.
6. Hän voimalliset kukisti, Nyt istuimilta alensi, Ja korjas' köyhät, vaivaiset, Korotti nöyrät, alhaiset.
7. Isoovat armoin ravitsi Ja rikkaat jätti tyhjiksi; Hän korjas köyhät palveljans' Ja muisti omaa laupeuttans'.
8. Niinkuin hän ompi puhunut, Jo isillemme luvannut Abrahamille antaakseen Ja hänen perillisilleen.
9. Kunnia olkoon Isälle ja Jesukselle Pojalle, Niin myös Pyhälle Hengelle Nyt ja ain' ijankaikkiseen!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

W 101, (Oks. 101, 1867: 101, 1871), L I, II, 1880, 1883, Kurv. 223, 313.

353. Kiitetty, Jumala, kun meitä muisti, Orjuuden ikeen kansans päältä poisti. 6 v.

Lauri Stenbäck 1811—1870. E. Lönnrot 1802—1884.

Lauri Stenbäckin virsi:

Stb 114. Välsignad Gud, som Israel förlossat, Sitt folk besökt och våra bojor krossat: Han salighetens horn upprättat har I Davids hus, nu och för alla dar.
2. Hvad helige profeters mun förkunnat I forndomtid, har han oss nu förunnat: Han frälsar oss från fiendernas hot Och deras hand, som hätske stå oss mot.
3. Han minnes på sitt helga testamente Och den barmhertighet, som vi förvänte, Den ed han minns, som i förflutna dar Han Abraham, vår fader, svurit har:
4. Att han oss vill befrielse förläna, Så att vi Gud må utan fruktan tjena I helighet, rättfärdighet och frid Inför hans ögon all vår lefnadstid.
5. Han sändt Johannes till att väg bereda Och Israel till Christi kunskap leda, Som bär och tager bort dess syndaskuld; Ty nådig är oss Gud och hjertligt huld.
6. Uppgången, som af höjden uppenbaras, För dem som bo i dödens natt förklaras, Och våra fötter styr på fridens stig. O Gud i himlen, ära vare dig!

E. Lönnrotin suomennos:

1867: 102. Kiitetty Jumala, kuin meitä muisti, Orjuuden ikeen kansans' päältä poisti, Davidin palveliansa huoneellen Näin valmistain ijäisen autuuden!

2. Niinkuin hän muinoin profeetainsa kautta Lupasi meitä vapahtaa ja auttaa, Niin on hän meitä nyt vapahtanut, Vallasta vainoojaimme auttanut.

3. Ei unhottanut hän lupaustansa, Jonk' isillemme antoi armostansa, Vaan ompi täyttänyt jo valan sen, Jonka hän vannoi Abrahamillen.

4. Nyt vapaina me vihollisistamme Palvella Herraa pelkäämättä saamme Pyhyydessä, vanhurskaudessa, Kaikkena meidän elinaikana.

5. Hän lähetti nyt Johanneksen meille Valmistamahan tietä Kristukselle, Autuuden tuntoon meitä auttamaan, Ja synneistä vapaiksi saattamaan.

6. Ylhäältä ilmestyi tää koitto meille Jalkamme johtamahan rauhan teille, Sen teki Herra laupeudestaan; Hänelle kiitos nyt ja ainiaan!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Luuk. 1: 68, Stb 114, Sr 288, 1867: 102, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 224. Kurv. 224.

354. Kiitetty olkoon Jumala, Jok' etsinyt on kansaansa. 11 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

Hemminki Maskulaisen virsi Luuk. 1: 68:n mukaan.

W 103. Kiitett' ole Israelin Jumal', Nyt kasvos pyhät tänn' kumarr', Kansaas sinä olet etsinyt, Ja kadotuksest' päästänyt.

2. Sillä sinä autuuden sarven Ylös korotit meit' varten, Davidin, pyhän palvelias Huoneessa, sangen armiaast'.

3. Niinkuin sinult' on muinen puhuttu, Ja entiselt' ennustettu, Propheettais pyhäin suun kautta, Ettäs meitä tahdoit auttaa.

4. Meidän vihollistem' kädest', Kaikkein vainoojitten edest'; Osotit laupiuden isillem, Muistit pyhän liittos päällen.

5. Ja sen vakaan valan päälle, Jonkas vahvast' vannoit täällä, Abrahamill', meidän isällem', Vissisti antaakses meillen.

6. Että me, pääsneet vihollisilt', Sinua pelkäämät' palvelisim', Oikeudess', pyhyydess', hyvin, Kaikkina meidän ikäpäivin'.

7. Poikainen pitää kutsuttaman Propheetaksi sen Korkeimman, Kuin kävi Herran kasvoin etehen, Valmistamaan hänell' tietä.

8. Evankeliumin saarnalla, Antamaan Herran kansalle Tunnon autuuden tulemiseen, Ja syntein anteeksi saamiseen.

9. Senkin Jumalan suloisest', Laupiudest' sangen haluisest', Jost' on etsinyt meitä täält', Christus kirkas koitto ylhäält'.

10. Valistamaan kuin pimeydess' Istuvat, ja kuolon syvyydess', Ja niin ojentamaan täällä Meidän jalkam' rauhan tielle.

11. Kunnia olkoon aina Isälle, Niin myös Jesuksell' Pojalle, Niin ikäns' Hengell' Pyhälle, Nyt ja ijankaikkisehen.

E. Lönnrot muovaili sen uudelleen: Tähti 1864: 14, LWU 103 ja:

1867: 103. Kiitetty olkoon Jumala, Kuin muistanut on kansaansa, Israelia etsinyt, Lunastanut ja päästänyt!

2. Palveliansa huoneelle, Davidin sukukunnalle Hän antanut on autuuden, Valmistanut vapauden.
3. Nyt ompi Herra täyttänyt, Mit' oli muinoin päättänyt, Sen mitä pyhät profeetat Edeltä ennustelivat.
4. Hän meitä vihollisilta Vapahti, laupeutensa Hän osoitti ain' isillen, Ei liitostansa luopuen.
5. Nyt muistain lupauksensa Hän antoi meille armosta, Kuin muinoin Abrahamillen Hän vannoi meille antaakseen.
6. Vapaana vainoojistamme Nyt pelkäämättä taidamme Hänt' ijän kaiken palvella Pyhyydess', hurskaudessa.
7. Hän lähettänyt maailmaan Jo on Johannes kastajan, Ken Herran kasvoin edessä Valmistaa hänen teitänsä.
8. Ja saattaa kansan saarnallaan Autuuden teitä tuntemaan, Synteinsä anteeks saamiseen, Elämän parantamiseen.
9. Sulasta laupeudesta Sen teki Herra Jumala, Ett' ompi päivän koitto nyt Ylhäältä meitä etsinyt.
10. Pimeydessä istujat, Varjossa kuolon kulkiat Se koitto on valaiseva, Ja rauhan tielle saattava.
11. Kunnia olkoon Isälle Ja Jesukselle Pojalle, Niin myös Pyhälle Hengellen, Nyt ja ain' ijankaikkiseen!

Vähin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Luuk. 1: 68, W 103, Tähti 1864: 14, LWU 103, 1867: 103, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 225.

355. Nyt, Herra, sanas mukaan vaan Suo että rauhaan mennä saan! 4 v.

Alfred Brynolf Roos 1824—1873.

Brändön kirkkoherra A. B. Roos laati Luuk. 2: 29—32:n mukaan virsiehdotuksen (käsikirj.):

104. Nyt lasket rauhaan menemään Sun ystäväs sanas jälkeen; Sill' nähneet ovat silmäni Sun autuutes, o Herrani!
2. Sen, jonkas itse valmistit Ja Jesuksessa ilmoitit, Ett' kaikki kansat näkisit Ja elämän tien tuntisit.
3. Hänessä totta valkeus Ja elämä ja autuus On pakanoille paistanut, Israelista valaisnut.
4. Siis kiitos suuri Isälle Ja Jesukselle itselle, Kans Hengelle, ku lohduttaa, Ja hänen meille ilmoittaa.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Luuk. 2: 29—32, W 104, 1867: 104, 1871, L I, II, 1880, 1883.

356. Ah anna, Herra, armias, Nyt rauhaan mennä palvelijas. 4 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. Knut Legat Lindström 1809—1879.

Hemminki Maskulaisen virsi Luuk. 2: 29:n perusteella:

W 105. Päästä nyt, Herra, palvelias Rauhaan menemään soveliaast', Salli täst' surkeudest' pois kuljen, Sinun oman sanas jälkeen.
2. Sill' ovat nähneet minun silmän' Sinun Vapahtajas jo ilmei, Jonk's valmistit armost', vetäin Kaikkein kansain kasvoin eteen.

3. Valkeudeksi valistamaan Pakanoit', ja lunastamaan Kansas myös Israelin parhaaks', Kuuluisaks' korkiaks' kunniaks'.
4. Kunnia olkoon aina Isälle, — —.

K. L. Lindströmin uudelleen muodostamana:

1867: 105. O salli, Herra armias, Nyt rauhaan mennä palveljas, Mun salli sanas jälkehen Surkeudestan' päästäksen'!
2. Sill' ovat nähneet silmäni Sun autuutesi, Herrani; Valmistit armostasi sen Etehen kansain kaikkien.
3. Valkeudeksi sokeain, Lunastukseksi pakanain, Ja Israelin, kansasi, Myös kunniaksi ijäti.
4. Ain' olkoon kunnia Isälle Ja Jesukselle Pojalle, Niin myös Pyhälle Hengellen Ain' ijankaikkisuutehen!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Luuk. 2: 29, W 105, 1867: 105, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 314.

357. Jesajas näki Herran Jumalan Ylhäisell' istuimellaan istuvan. 1 v.

Martti Luther 1483—1546. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

M. Lutherin virsi Jes. 6:n perusteella:

Klippgen, s. 48. JEsaia dem propheten das geschach, das er ym geyst den herren sitzen sach, auff eynem hohen thron ynn hellem glantz, seynes kleydes saum den kor fullet gantz, Es stunden zween seraph bey yhm daran, Sechs flugel sach er einen ydern han, mit zwen verbargen sie yhr antlitz klar, mit zwen bedeckten sie die fusse gar, vnd mit den andern zwen sie flogen frey, gen ander ruffen sie mit grossem schrey, Heylig ist Gott der herre zebaoth, Heilig ist Gott der herre zebaoth, heilig ist gott der herre zebaoth, Sein ehr die gantze welt erfullet hat, von dem schrei zittert schwel vnd balcken gar, das haus auch gantz vol rauchs und nebel war.

Ruotsinnos 1567:

Wr 118. Esaie Prophetenom hände det så, At han i Andanom HErran sitta såg, På en hög thron med mycket sken, Hans klädefåll upfyllte Templet allen. Två Seraphim stodo ock der uppå, Sex vingar han hvardera hafva såg: Med två betäkte de sin ansigten ren: Med två skyltes fötter och ben, Och med de två andra flugo de fri, Ropande til hvarannan med stort skri: Helig är Gud, HErren Zebaoth! Helig är Gud, HErren Zebaoth! Helig är Gud, HErren Zebaoth! Hela jorden hafver han upfylt med godt. Af det rop skalf både bjälkar och grund, Och huset vardt upfyldt med rök och dam.

Hemminki Maskulainen suomentanut virren:

W 108. Esaiall' propheetalle tapahtui, Ett' Herra kunniassans' hänelle näkyi, Ja korkiall' istuimell' istui; Hänen vaatteens' liepehet templin täytit, Seisoit seraphim kahden puolen, Kuus' siipee kullakin heillä ollen, He kauniit kasvons' kahdella peitit, Kaksi peitteeks' jalkains' päälle heitit, Kahdella siivellä lensit vapahast', Huutain toinen toisellensa vahvast': Pyhä on Jumala Herra Zebaoth! Pyhä on Jumala Herra Zebaoth!

Pyhä on Jumala Herra Zebaoth! Kaiken maan hän kunniallans' täyttänyt on. Vapisit pihtipielet tästä huudosta, Huone täytettiin savusta ja tuoksusta.

E. Lönnrot laati uuden suomennoksen: 1867: 108. Siitä tuli nykyinen.

Klippgens, s. 48, Wr 118, R 9, Rbg 118, Sr 285, W 108, 1867: 108, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 342, R 1936: 655.

358. Kaikk' ylös nyt, Te kristityt! 4 v.

E. Lönnrot 1802—1884.

Ps. 117:n perusteella E. Lönnrot julkaisi virren L 86: 28 ja:

L I 234 b. Halleluja! nyt joutukaa, Te kansat maan, ja Jumalaa Te kiittäkää, ylistäkää, Kuin kaiken maan On valistava sanallaan!

2. Se aurinko nyt koittaa jo Juur kaukaisiin maan äärihin, Ja pakanat myös ottavat Jo ilolla Autuuden tunnon sanasta.

3. Jo loistava, Yön poistava On läsnä juur se päivä suur, Kuin kaikki maa iloita saa Autuudestaan, Jonk' antaa Herra armostaan.

4. Halleluja! näin Jumala On kaikillen armollinen; Hän aikoihin ijäisihin On laupias, Ain' etsivilleen armias.

Aluksi hän tarkoitti virttä lähetysvirreksi, myöhemmin hän sijoitti sen osastoon „Jumalan sanasta ja seurakunnasta".

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen. Se ei ole Stenbäckin, kuten tähän asti on merkitty.

Ps. 117, L 86: 28, Lisäys 1868: 430, 1871: 434, L I 234 b, L II 427, L III 427, 1880: 234 b, 1883: 234 b.

359. Sinulle kiitos, Isä maan ja taivaan! Sun pyhä nimes kunnia suur' on aivan. 11 v.

Laurentius Paulinus Gothus 1565—1646. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsin arkkipiispan Laurentius Paulinus Gothuksen virsi (akrostikon: L. Paulinus G. s.) 1633:

Wr 302. Låf, pris och tack ske dig, o Fader käre! Berömligt är din Guddoms namn och äre, Som sig sträcker öfver jordenes krets, Öfver himlar och stjernor alleleds.

2. På hvad sätt skal jag dit helga Namn prisa, För den stora nåd du mig har bevisat? Dit belät är jag och din händers verk: Min Gud! mig til alt godt ledsag och stärk.

3. Af synd och död hafver du mig förlossat, Djefvulens magt och hufvud sönderkrossat: Dem nåd och fred uprättat väldelig, Som Christi död med tron tilägna sig.

4. Utan förtjenst, af blotta gunst och nåde, Är jag beskyddad vorden från all våde, Min hela lifstid intil denna stund: Mig hädanåt bevar', HErr', sammalund.

5. Lät mig tilfreds all fel och brister mina För Christi skull, af stora mildhet dina: Gif at jag här i sann botfärdighet Dig tjena må, och där i evighet.

6. Ifrån dit ord at jag mig aldrig vänder, Förlän din nåd; det mig allena länder Til salighet, tröst och en evig frögd, Den jag förväntar i din himmels högd.

7. Näst all välfärd, mit kall och vandrings möda, Jag dig befaller: styrk mig intil döda, Dino namne til pris i evighet, Mig och minom nästa til salighet.

8. Upprätt mig, Gud, ur mina fienders händer: Gif at på deras hufvud ej må lända Den skam och blygd; som de margfallelig, Utan orsak hafva tilskyndat mig.

9. Sänd Änglar din, som uppå mina vägar Beskärma mig, så at min fiend' må säga: O! huru säll är den, som fruktar Gud, Och sig håller intil hans helga bud.

10. Godt mod förlän, o Gud och Fader käre, Til at utsprida dins namns låf och äre, Som sig sträcker öfver jordenes krets, Öfver himlar och stjernor alleleds.

11. Söder och norr, och intil verldenes ände, Alt folk som utaf Christo varda nämnde, Hembäre honom låf så innerlig, Här och sedan med frögd evinnerlig.

Suomennos 1700:

W 300. Kiitos olkoon sull', Isä maan ja taivaan! Sun pyhän nimes kunnia suur' on aivan, Sun armos vakaa käypi avaralt', Taivaan ja tähtein ylits' lavialt'.

2. Armos on suur', o Herra, minuss', sitä En taida kurja, niin kuin tulis', kiittää; Sä loit mun kuvas jälkeen kädelläs, Vahvista hyvyyteen viell' väelläs.

3. Mun synnist', kuolost' olet pelastanut, Pirun pään muruks' rikki musertanut, Armos ja rauhas minull' lahjoittan', Jonk' Christus uskovill' on toimittan'.

4. Ei ansiost', vaan sulast' suurest' armost', Mun varjellut, o Isä! kaikist' vaaroist', Ain' tähän' ast', kaikken' elinaikanan': Varjele viel', o Isän', armahan'!

5. Ann' armost' anteeks', Isä, synnit monet, Christuksen tähden särje pirun juonet, Suo palvelen sua täällä pelvossas, Tykönäs olen ijät' levossas.

6. Sanastas älä ann' ett' luovun suotta, Se ainoo voipi mullen avun tuottaa, Sen valo viepi tielle taivahan, Siell' iloo tykönäs ain' nautit' saan.

7. Mun ruumiin', sielun', elon', menon', tekon', Sun haltuhus, o Isä, annett' olkoon! Suo käydä kaikk' sun nimes kunniaks', Mull' ja lähimmäisellen' parahaks'.

8. O Jumala! sä armost' minua päästä Armottomain vainoojain vääryydestä. Äl' anna heidän itse pudota kuoppaan, johon mun pyysit upottaa.

9. Ann' enkelis, o Herra, minun kätkee, Ett' vihollisen' armos avun näkee, Ja sanoo: ah, kuin ompi autuas, Kuin sydämest' rakastaa sinua.

10. Urhoollinen mull' mieli, Jumal' lainaa Sun nimes kunniaa julistamaan aina, Kuin ulottuupi aivan avaralt', Taivaan ja tähtein ylits' lavialt'.

11. Kaikk' Christityt, eteläss', pohjass', länness', Ett' idäss', olkoot ain' sull' kiitos-ääness'; Tuokaat sull', Christe kaunis, kiitoksen, Ylimmäisen ijät' ylistyksen.

K. G. v. Essenin korjailujen (käsikirj.) perusteella komitea laati ehdotuksen:

1867: 300. Sinulle kiitos, Isä maan ja taivaan! Sun pyhä nimes kunnia suur on aivan, Sun armos vaka ompi, määrätöin, Taivaan ja tähtein yli ääretöin.

2. Myös mua kohtaan armos suur on aina, En siitä niin, kuin tulis, kiittää taida; Sä loit mun kuvas jälkeen kädelläs, Vahvista mua vielä väelläs!

3. Sä synnistä mun olet pelastanut, Ja pirun pään muruksi musertanut, Antanut mulle armos, rauhasi, Jonk' uskovilleen Kristus ansaitsi.

4. Ei ansioni, vaan sun sula armos Mun tähän asti kaikiss' autti vaaroiss'; Varjele mua, Isä armahin, Nyt vieläkin ja aikoin ijäisiin!

5. Armosta anteeks anna syntin' monet, Kristuksen tähden poista pirun juonet; Suo, pelvossasi täällä eläisin, Ijäisen rauhan siellä perisin!

6. Suo, sanastasi ett' en luovu koskaan! Se avun antaa alla kaiken tuskan, Sen valo viepi tielle taivahan, Ijäistä iloasi nauttimaan.

7. Ruumiini, sielun', kaiken elämäni Sun haltuus annan, laupeas Isäni; Suo käydä kaikki nimes kunniaks, Minun ja lähimäisen parahaks!

8. O Herra, mua armiaasti päästä Mun vihollisten' tuimain vääryydestä; Suo, että hekin mielens' malttaisi, Ja sinun puolees, Herra, kääntyisi!

9. Enkelis anna, Herra, minun kätkee, Ett' armos avun vihollinen näkee, Ja sanoo: „ah, kuink' ompi autuas Se, joka noudattaa sun tahtoas!"

10. Urhoollisuutta, Isä, mulle lainaa Sun kunniatas julistamaan aina, Jonk' avaruus on aivan määrätöin, Taivain ja tähtein yli ääretöin!

11. Kaikk' kansakunnat, kuin maan päällä löytyy, O Herra, Kristus, anna tykös kääntyy, Sinulle kantaa kauniin kiitoksen, Sun nimes ylistyksen ijäisen!

Nykyiseen muotoonsa tulivat: vv. 1 ja 6 pääasiassa jo 1867, v. 5 1872: L I, vv. 2, 4, 7, 8, 10 ja 11 1880, vv. 3 ja 9 1886. Siten Julius Krohn on jättänyt huomattavimman jäljen tämän virren uusimiseen.

Wr 302, Rbg 302, Sr 303, W 300, Ign 126, U 402, 1867: 300, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

360. Kaikkivoipa Jumalamme Me jalkais juureen kumarramme. 3 v.

Samuel Joh. Hedborn 1783—1849. Suomennos 1871.

Ruotsalaisen hovisaarnaajan Samuel Joh. Hedbornin virsi:

R 3. Höga Majestät! vi alle För dina fötter nederfalle: Ditt låf från våra hjertan går. Evig är din makt och ära; Dig jord och himmel vittne bära; Af allt ditt verk du offer får. Dig låfva Cherubim. Dig sjunga Seraphim. Hosianna! Helig är Gud, All verldens Gud, All krafts och nåds och visdoms Gud!

2. Solen dig sitt offer tänder. Der klar hon fram på fästet länder Med ljusets helga rikedom, Och, då ljuft naturen svalkas, Med friden vördsamr månan nalkas För dig i nattens helgedom: Och hela himlens här Dig samma vördnad bär. Med ditt finger, O Jehova! I verldarna Du skref ditt namn, Halleluja!

3. Hör ditt låf från tusen munar. En dag den andra det förkunnar, En natt den andra fäger det. Åskans knall och blixtens lågor Och stormens ljud och hafvets vågor Förkunna, Gud! ditt majestät, Och själen, denna fläkt Utaf din andedrägt, Går med andakt På ljusets stig Och närmar sig Med evigt låf, o Fader! dig.

4. Fader! allt i dig sig gläder: Du föderallt, och allt du kläder, och vårdar med din högra hand: Stjernan du på fäster leder Och mindsta kräk dess väg bereder Och vakar öfver mindsta grand. Dig fogeln i sitt ljud, Och liljan i sin skrud Fader kallar. Ditt barn är jag: Med h varje dag Jag röner fäll ditt hjertelag.

5. Helige, som bor i ljuset! Du vårdar dina verk i gruset, Du dina barn ej öfverger: Du, o Fader! dig förbarmar; Din egendom i dina armar, Ditt folk, Barmhertigeljag fer. Din Son du veriden sändt Vidig i honom känt Hud och nådig: Din Anda för Och rena gör De hjertan, som din kärlek rör.

6. Chor af fromma röster skallar: Dig Helig, Helig, Helig kallar Din helga hjord, din Christenhet. Hör de barn, du tvagit rena! I trohet vilja de dig tjena Och vandra uti helighet I oss din kärlek tänd; Din höga vishet sänd Från din himmel, Att hon oss när På jorden är, Och dina vägar rätt oss lär.

7. Oss välsigna och bevara: Med nåd ditt ansigte förklara Och vänd det till ditt folk med frid! Här ditt namn vi vilja sjunga; Och sedan, med en helig tunga, Dig Låfva, Gud! till evig tid, Med dina Cherubim Och dina Seraphim. Hosianna! Helig är Gud, all verldens Gud, All krafts och nåds och visdoms Gud!

Virsikirjakomitean ruotsalainen jaosto lyhensi sen ja muovaili: Förslag 1868: 462. Pienin korjauksin siitä tuli:

Sr 286. Gud allsväldige, vi alle Inför ditt majestät nedfalle; Allena dig ske lof och pris! Evig är din magt och ära; Dig jord och himmel vittne bära; Allena du är stor och vis. Dig lofva Cherubim. Dig sjunga Serafim. Hosianna! Helig är Gud, All verldens Gud, All krafts, all nåds, all visdoms Gud!

2. Lofve Herren alla munnar! En dag den andra det förkunnar, En natt den andra säger det; Morgonstjernorna i fjerran Lofsjunga utan ände Herran Och lysa af hans härlighet. Alltså ock jorden all Vidt uppfyld varda skall Af din ära Och sannerlig Lofsjunga dig, Allsmägtig Gud evinnerlig!

3. Alla knän sig nederböje, Sig alla tungomål upphöje Att prisa dig, Gud Zebaot! Kristi folk sitt lof uppsänder, Och hedningar i alla länder Tillbedja skola för din fot. Dig, Herre, stor och blid, Ske pris till evig tid. Hosianna! Helig är Gud, All verldens Gud, All krafts, all nåds, all visdoms Gud!

Komitea suomensi sen:

1871: 478. Kaikkivoipa Jumalamme, Me jalkais juureen kumarramme; Sun ijäti on kunnia. Voimas kaikki vallat voittaa; Sua maa ja taivas kunnioittaa ja viisauttas julistaa. Sua kiittää Kerubim, Sua veisaa Serafim. Halleluja! Suur voimassa, Suur armossa On Herra, meidän Jumala.

2. Kaikki nimeäsi kiittää, Päivälle päivä lausuu siitä, Yö yölle siitä muistuttaa. Korkeuttas taivahalla Todistaa tähdet tuikkamalla Sun kirkkautes valossa. Sua kiittää koko maa, Täynn' armos lahjoja. Halleluja! etc.

3. Edessäsi vallat vaipuu, Ja kaikki polvet maahan taipuu, Maailman kaikki olennot; Kristikuntasi iloiten Ja sukukunnat pakanoitten Sua kiittää, Herra Sebaot, Kuin rakkaudelles Perustit istuimes. Halleluja! etc.

Vähin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Alkuperäisestä on useita suomennoksia: Carl Heleniuksen Turun Viikkosanomissa 1825: 20: Sinä suuri Jumala! Me kaikki kunnioitamme; J. Tengströmin muovailemana: U 8; J. Roschierin: Suuri Jumala! me kaikki lankeemme etehes ja ratki; J. Cleven: Herra Majeställinen ja Viisas, Hyvä Voimallinen; Carl Saxan: Suuri Luoja! Kaikin me Nyt jalkais juureen lankiamme.

R 3, Förslag 1868: 462, Sr 286, U 8, 1871: 478, L I 300 b, 1880: 300 b, 1883, R 1936: 3.

361. Enkös Herraa Jumalaani Riemuvirsin kiittäisi? 12 v.

Paul Gerhardt 1606—1676. Otto Immanuel Colliander 1848—1924. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen virsirunoilijan Paul Gerhardtin virsi:

Ev. Ges. 430. Sollt' ich meinem Gott nicht singen? Sollt' ich ihm nicht dankbar sein? Denn ich seh' in allen Dingen, Wie so gut er's mit mir mein'. Ist's doch nichts, als lauter Lieben, Was sein treues Herz bewegt, Dass ohn' Ende hebt und trägt, Die in seinem Dienst sich üben. Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewigkeit.

2. Wie ein Adler sein Gefieder Ueber seine Jungen streckt, Also hat auch hin und wieder Mich des Höchsten Arm bedeckt, Alsobald im Mutterleibe, Da er mir mein Wesen gab, Und das Leben, das ich hab', Und noch diese Stunde treibe. Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewigkeit.

3. Nicht sein Sohn ist ihm zu theuer, Nein er gibt ihn für mich hin, Dass er mich vom ew'gen Feuer Durch sein theu'res Blut gewinn'. O du unergründ'ter Brunnen! Wie will doch mein schwacher Geist, Ob er gleich sich hoch befleisst, Deine Tief' ergründen können? Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewigkeit.

4. Seinen Geist, den edlen Führer, Gibt er mir in seinem Wort, Dass er werde mein Regierer Durch die Welt zur Himmelspfort', Dass er mir mein Herz erfülle Mit des heil'gen Glaubens Licht, Das des Todes Nacht durchbricht, Und die Hölle selbst macht stille. Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewigkeit.

5. Meiner Seele Wohlergehen Hat er ja recht wohl bedacht; Will dem Leibe Noth entstehen, Nimmt er's gleichfalls wohl in Acht. Wenn mein Können, mein Vermögen Nichts vermag, nichts helfen kann, Kommt mein Gott und hebet an, Seine Kraft mir beizulegen. Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewigkeit.

6. Himmel, Erd' und ihre Heere Hat er mir zum Dienst bestellt; Wohin ich mein Aug' nur kehre, Find' ich, was mich nährt, erhält, Thiere, Kräuter und Getreide; In den Tiefen, in der Höh', In den Wäldern, in der See, Ueberall ist meine Weide. Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewigkeit.

7. Wenn ich schlafe, wacht sein Sorgen, Und ermuntert mein Gemüth, Dass ich jeden lieben Morgen Schaue neue Lieb' und Güt'. Wäre nicht mein Gott gewesen, Hätte nicht sein Angesicht Mich geleitet, wär' ich nicht Aus so mancher Angst genesen. Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewigkeit.

8. Wie so manche schwere Plage Hat der Satan hergeführt, Die mich doch mein Lebetage Niemals noch bisher berührt; Gott hat von uns weggewendet Unsrer Seele grössten Feind, Der es immer böse meint, Hat uns seinen Geist gesendet. Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewigkeit.

9. Wie ein Vater seinem Kinde Nimmer ganz sein Herz entzeucht. Wenn es gleich, verführt zur Sünde, Oft vom rechten Pfade weicht: Also hält auch mein Gebrechen Mir mein frommer Gott zu Gut', Straft mich wie ein Vater thut, Will nicht mit dem Schwerte rächen. Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewigkeit.

10. Sind gleich bitter mir die Schläge Von des Höchsten mächt'ger Hand, Dennoch, wenn ich's recht erwäge, Sind sie nur ein Liebespfand, Zeichen, dass er mein gedenke, Und mich von der schnöden Welt, Die mich hart gefangen hält, Durch das Kreuz zu sich nur lenke. Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewigkeit.

11. Das weiss ich fürwahr, und lasse Mir's nicht aus dem Sinne geh'n: Christenkreuz hat seine Masse Und muss endlich stille steh'n. Wenn der Winter ausgeschneiet, Tritt der schöne Sommer ein: Also wird auch nach der Pein, Wer's erwarten kann, erfreuet. Alles Ding währt seine Zeit, Gottes Lieb' in Ewiqkeit.

12. Weil denn weder Ziel noch Ende Sich in Gottes Liebe find't, Ei, so heb' ich meine Hände Zu dir, Vater, als ein Kind; Bitte, woll'st mir Gnade geben, Dich, aus aller meiner Macht Zu umfangen Tag und Nacht, Hier in meinem ganzen Leben, Bis ich dich nach dieser Zeit Lob' und lieb' in Ewigkeit.

Piispa Otto Immanuel Colliander in suomennos 1874:

L 43. Enkö minä Herralleni Ilon-virttä veisaisi? Hän kun on mun auttajani Enkö häntä kiittäisi? Sulaa rakkautta täynnä Hänen sydämensä on, Armonsa myös pohjaton Hänen lapsiaan on läsnä. Kaikki loppuu aikanaan, Armonsa ei milloinkaan.

2. Niinkuin kotka siivillänsä Poikiansa peittelee, Niin hän mua kädellänsä Armiaasti suojelee. Elämän hän mulle antoi Vaaroista mun varjeli, Kaiken elinaikani Sulillaan hän minun kantoi. Kaikki loppuu aikanaan, Armonsa ei milloinkaan.

3. Eipä ollut poikansakaan Liian kallis hänelle; Antoi hänen kuolemahan Auttajaksi minulle, Pelastuksen mulle tuoden Ijäisestä kuolosta Kuinka voinen arvata Syvyyttä tään rakkauden? Kaikki loppuu aikanaan, Armonsa ei milloinkaan.

4. Henkensä hän mulle antaa, Sanassansa johtajan, Joka täällä aina saattaa Jalkan' tielle taivahan. Sydämeeni uskon liekin Sytyttää hän palamaan, Jolla viimein voiton saan Yli kuolon, helvetinkin. Kaikki loppuu aikanaan, Armonsa ei milloinkaan.

5. Sielustan' hän murheen kantaa, Armollansa ruokkii sen; Ruumihinkin tarpeet antaa, Eikä jätä puutteesen. Kun ei auta taiton', työni, Voiman' kun on voimaton, Silloin Herra apun' on, Poistain hädät kaikki tyyni. Kaikki loppuu aikanaan, Armonsa ei milloinkaan.

6. Maan ja taivaan luotuinensa Mua palvelemahan Sääsi hän, ja aarteinensa Mulle antautumahan. Minne silmän' katsoneepi, Täynnä Herran lahjoja Luonto on ja viljalta Tarpeen' kaikki tarjoileepi. Kaikki loppuu aikanaan, armonsa ei milloinkaan.

7. Unehen kun silmän' suljen, Herran silmä valvoopi; Aina uuden aamun tullen, Uuden armon tarjoopi. Jos ei olis holhonunna Herra mua ainian, Moneen oisin tuskahan Ijäks' kaikeks' vaipununna. Kaikki loppuu aikanaan, Armonsa ei milloinkaan.

8. Vaikka juonillansa häijy Vihollisen', Saatana, Sieluani aina väijyy, Ei hän mua saavuta; Sillä Herra enkeleillään Pahan torjuu päältäni, Tukee aina jalkani, Ett'en joudu hänen teiltään. Kaikki loppuu aikanaan, Armonsa ei milloinkaan.

9. Niinkuin isä lapseltansa Sydäntään ei kieltää vois, Vaikka joskus' tahdostansa Luopuisikin lapsi pois; Niin myös Herra kurittaapi Rakkauden vitsalla, Eikä vihan miekalla Rankaise mua vi'oistani. Kaikki loppuu aikanaan, Armonsa ei milloinkaan.

10. Katkeralta kyllä tuntuu Usein Herran vitsaus; Mutta surun' iloks' muuttuu, Riemuks raskas huokaus', Kun ma sen vaan muistan, että Maasta taivahasen päin Isän' mua tahtoo näin Ristin kautta luokseen vetää. Kaikki loppuu aikanaan, Armonsa ei milloinkaan.

11. Visusti myös tiedän kyllä Kerran täällä tulevan Lopun rististäni, sillä Herra on mun tukenan'. Niinkuin talven jälkeen suvi Elähyttää luontoa, Odottaapi minua Vaivain jälkeen taivaan huvi. Kaikki loppuu aikanaan, Armonsa ei milloinkaan.

12. Näin kun sull' on isän sydän Rajaton myös rakkaus, Niin mä, Herra, sulta pyydän, — Kuule lapses' rukous, — Sydämestän' että voisin Sua täällä rakastaa, Taivaassa myös julistaa Kiitostas mä ijät' saisin. Kaikki loppuu aikanaan, Armosi ei milloinkaan.

Julius Krohn korjaili virren sen nykyiseen muotoon 1880: 300 c. Knapp 70, L 43, 1880: 300 c, 1883.

362. Kiitetty nyt olkoon Isäin Jumala. 11 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsin arkkipiispan Hakvin Spegelin virsi:

Wr 303. Låfvad vare HErren, Våra fäders Gud! Både när och fjerran Höres detta ljud: Låfvadt, uphöjdt, prisat Vare HErrans råd, Som har oss bevisat Sådan hjelp och nåd. Priser och berömmer Gud, som rättvist dömer, Och de trogna ej glömmer.

2. HErre, i din kyrka Skal man låfva dig: Alle bör dig dyrka Och ödmjuka sig: Du som härlig sitter Öfver Cherubim, Och dock skåda gitter Ned i djupen in. Priser och berömmer — —.

3. Du, som mägtig råder På din Konungsstol, Och fast längre skådar, Än den klara sol: Hela himlens fäste Styres af din hand: Din magt gör det bästa Uti alla land. Priser och berömmer — —.

4. Alle himlar, sjunger Med samhällig mun, Och i Ängla-tungor, Priser Guds miskund. Vatnet, det som svallar Öfver himlens högd, Och ej nederfaller, Vise nu sin frögd. Priser och berömer — —.

5. Alle HErrans härar, Låfver honom rätt: Seraphim, oss lärer Edert frögde-sätt; Sol och måne priser HErrans stora magt; Alle stjernor viser Edor gyldne pragt. Priser och berömer — —.

6. Regn och dagg och väder, Stämmer nu uti: Eld och låga gläder Sig i luften fri; Hagel, snö och isar, Nimfrost, töken, köld, HErrans allmagt priser, Som är sol och sköld. Priser och berömer — —.

7. Dag och natt förkunnar Guds barmhertighet: Ljus och mörkrets munnar Säge hvad är skedt: Ljungeld, måln och dunder Vare nu ej tyst, Men om HErrans under Rope med sin röst. Priser och berömer — —.

8. Hela jorden tackar Gudi, som är god, Högar, berg och backar, Källor, haf och flod, Bäckar, brunnar, älfver, Och hvart enda djur, Som i vatnet hvälfver, Ja all kreatur. Priser och berömer — —.

9. Alt det som uprinner Utu jordens sköt, Och hvart trä man finner, Som hon hafver födt: Örter, blad och blommor, Ja det minsta frö, Och all växt som kommer Utaf jord och sjö. Priser och berömer — —.

10. Alt hvad luften förer, Hvad i vädret far, Och alt det sig rörer Uti vatnet klar: Alle foglar tala Om Guds härlighet, Och j stora hvalar, Priser hans godhet. Priser och berömer — —.

11. Vilda djur och tama, Uti mark och skog, Göre ock det samma, Ty de hafva fog: Men, o Adams söner, Er för andra bör Med lofsång och böner Säga hvad Gud gör. Priser och berömer Gud, som rättvist dömer, Och de trogna ej glömer.

Suomennos 1701:

W 301. Herra kiitett' olkoon, Isäim' Jumala! Läss' ja kaukan' soikoon Ääni kaunis tai: Kiitett', ylistetty Herran neuvo ain', Jost' on meille tehty Apu armias näin! Ylistäkäät hänt' tott', Hän tuo hurskaat tuomiot Eikä uskovit' unhot'.

2. Herran seurakunta Häntä templissäns' Kiittää, palvell' mahtaa Suuress' nöyryydess', Joka istuu korkiall' Cherubimin pääl', Kuitenk' katsoo alhaall', Syvyytehen viel'. Ylistäkäät — —.

3. Suuri on sull' voima, Korkiass' istuimess': Auringon sä voitat Kirkkaall' näölläs; Taivaan vahvuus kaikki Sinult' hallitaan, Valtas suur' on ratki, Ympär' maailman, Ylistäkäät — —.

4. Taivaat ylistäkäät Herraa mieluisest', Enkelit tuot' tehkäät Täydest' sydämest'; Vesi, joka kuohuu Päällä vahvuuden, Eikä kuitenk' putoo, Tuokaan kiitoksen. Ylistäkäät — —.

5. Kaikki joukko taivaan Herraa kiittäkään, Seraphit meill' tavan Siihen näyttäköön; Kuu aurinko kiitä Herraa voimassans', Tähdet tehköön sitä Kirkkaass' paisteessans'. Ylistäkäät — —.

6. Sade, kaste, tuuli. Kiitost' pauhatkaat, Liekki, lämmin, tuli, Ilmass' iloitkaat; Lumi, rakeet, räntä, Härmä, sumu, jää, Kiittäkäät ain häntä, Kuin on väkevä. Ylistäkäät — —.

7. Päivä, yö nyt anna Herrall' ylistys, valo kiitost' kanna. Niin myös pimeys, Pitkäinen ja pilvet, Ja viel' leimaus, Julist' Herran ihmeit', Ne teill' olkoon suuss'. Ylistäkäät — —.

8. Maa kanss' vuoret, mäet, Herraa kiittäkäät, Ojat, virrat, meret, Kaivot, lähtehet, Elävät kanss' kaikki Vesiss' liikkuvat, Ja viel' luodut muutkin, Kunnioittakaat. Ylistäkäät — —.

9. Kaikk' kuin maa tai lavia Kantaa, kasvattaa, Pieni puu ja vahva, Kuin on tekonsa, Yrtit, ruohot, lehdet, Siemen, kukkainen, Kaikk' kuin kasvaa, lähtee Maast' ja merest' ynn', Ylistäkäät — —.

10. Kaikk, kuin ilmass', tuuless', Lentää, kulkeepi, Kaikk' kuin vedess', meress' Asuu, liikkuupi, Linnut taivaan alla, Hänen kunniaans', Niin myös valaskalat, Suurta laupiuttans', Ylistäkäät — —.

11. Pedot metsiss', kedoiss', Eläimet myös muut, Tehkäät tuota ehdost', Sill' on suuret syyt: Adamin vaan sikiät, Ylits' kaikkein taas, Kiitos-veisull' tehkäät, Lausuin tekojans'. Ylistäkäät — —.

E. Lönnrot muovaili sen uudelleen: Tähti 1866: 14. Siitä tuli:

1867: 301. Herran kiitos olkoon, Isäin Jumalan, Hälle äänet soikoon Maan ja taivahan; Ylistetty aina Herra neuvostaan, Joka meille lainaa Avun armostaan! Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

2. Häntä kaikki kansa Kilvan kiittäköön, Hälle kirkossansa Äänet yletköön! Vaikka taivahassa, Herra korkehin, Asut, kansaas maassa Muistat kuitenkin. Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

3. Suuri sull' on voima Korkeudessas, Tuhat auringoita Voitat valollas; Taivaan vallat taiten Kätes hallitsee, Maassa myös paraiten Kaikki vallitsee. Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

4. Taivaat tarinoitsee Luojan voimasta, Enkelit iloitsee Herran armosta, Vedet kuohuissansa Päällä vahvuuden Kaikki kohdastansa Tuovat kiitoksen. Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

5. Kaikki joukot taivaan Herraa kiittävät, Serafimit aivan Hänt' ylistävät; Hänen kunniastansa Kuu ja aurinko, Tähdet kiillossansa Todistusta tuo. Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

6. Sade, kaste, tuuli Häntä kiittelee, Liekki, lämmin, tuli Ilmass' iloitsee, Lumi, rakeet, räntä, Härmä, sumu, jää Ylistävät häntä, Herraa väkevää. Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

7. Yö ja päivä myöskin Herraa kiittävät, Valo, pimeyskin Hänt' ylistävät, Hänen ihmeitänsä Ilman ukkonen Lausuu äänellänsä, Tulta leimuten. Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

8. Laaksot, vuoret, mäet Herraa kiittävät, Joet, virrat, meret, Kaivot, lähtehet Hälle kiitostansa Kilvan kantavat, Kukin tavallansa Häntä lausuvat. Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

9. Kaikki mitä maasta lienee kasvava, Luojan kunniasta On todistava, Yrtit, lehdet, juuret, Ruohot, kukkaset, Puutkin vahvat, suuret, Pienet pensaiset. Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

10. Ylistystä Luojan Linnut laulavat, Hältä saavat suojan Veden asujat, Hänen laupeutensa Loppumatoin on, Hänen kiitoksensa Kaikin kaikukoon! Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

11. Eläimet kedolla Herra ravitsee, Metsänkin pedoilla Valtiana lie; Mutta yli muista Herra ihmistä Suojelee ja muistaa Hyvyydellänsä. Kiitos hurskahalle Isäin Jumalalle, Kansans' auttajalle!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Wr 303, R 270, Rbg 303, Sr 304, W 301, Ign 127, U 414, Tähti 1866: 14, 1867: 301, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 13.

363. Nyt kaikin Herraa kiittäkäät, Käskyinsä tiellä kävelkäät! 3 v.

Jesper Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737. Kustaa Renvall 1781—1841. K. G. v. Essen 1815—1895.

Jesper Svedbergin virsi:

Wr 306. Nu tacker alle samtlig' Gud, Och vandrer i hans helga bud! Ty Gud, ehvart man sig ock vänder, Gör stora ting i alla länder; Den

oss bevarar allan tid, Ja, allt ifrån vår moders lif Välsignar, närer, föder, spisar, Och oss allt godt af nåd bevisar.

2. Gladt hjerta gif oss, Herre kär! Förminska sorg och allt besvär: Förlän' oss dock, som christne äre, I all vår tid den friden käre. Vik ej från oss med dine nåd, Men var med oss i råd och dåd; Du vet att vi i faran sväfve. Thy fräls oss, medan vi här lefve.

3. O Gud! som allas Fader är, Och allt med dina händer bär, Välsigna oss af godhet dina, Låt alltid oss ditt ansigt' skina. O Helge Ande, store Gud! Gif oss att vandra i din' bud; Att vi oss alltid tacksamt vise, Och evigt dig i himlen prise.

Suomennos 1701:

W 302. Nyt kaikin Herraa kiittäkäät, Kanss' käskyins' teillä kävelkäät; Sill' Jumal' nähdään kaikin paikoin Töit' suurii tuovan kaikkiin aikoin. Hän armiaast' meitä auttelee, Ain' äitin kohdust' varjelee, Hän siunaa ruuall', juomall' täyttää, Meill' armost' kaikkee hyvää näyttää:

2. Ann' meillen sydän iloinen, Pois poista mieli suruinen; Suo Christityilles rauha aina, Ja levollinen meno lainaa! Meill' armos autuas aina suo, Töiss', neuvoiss' apu armiaast' tuo. Ah, vaarat ovat monet meillä! Siis vapahd' eläissäm' meit' täällä.

3. Sä Isä kaikkein Jumala! Kaikk' kannat suurell' voimalla, Ann' kasvos paistaa, siunaa meitä, Sun hyvyydestäs armoll' peitä. Meill', Henki hyvä, armos ann', Ett' tahtos jälkeen vaellam', Sull' kiitolliset aina olem', Kanss' kiitoksen siit' ijät' tuonem'.

Kustaa Renvall uusi tämän:

U 749. Nyt kaikki Herraa kiittäkäät Ja Herran käskyt pitäkäät. Hän lahjat meille monet lainaa, On armollansa läsnä aina: Vaaroista meidän varjelee, Ja tuskain alta auttelee: Hän sielun, ruumiin tarpeet antaa, Niin hyvän huolen meistä kantaa.

2. O Herra Luoja Jumala, Sun lapses suojaat voimalla Isänä vielä siunaa meitä, Armollas avaralla peitä: Suo meidän Henkes avulla Sun tahtos jälkeen vaeltaa; Niin kiitoksemme Sulle tuomme, Ja omanasi olla saamme.

K. G. v. Essen käytti edellämainittuja laatiessaan ehdotuksensa:

1867: 302. Nyt kaikin Herraa kiittäkäm, Käskyinsä teillä kävelkäm! Hän suuret työnsä ilmi näyttää, Kaikk' paikat voimallansa täyttää; Meit' armiaasti auttelee, Öin, päivin meitä varjelee; Hän sielun, ruumiin tarpeet antaa, Meist' isällisen huolen kantaa.

2. Suo meille sydän iloinen, Pois poista mieli suruinen; Kansalles anna rauhaa aina, Ja levollinen meno lainaa; Ain' armos autuus meille suo, Neuvoissa, töissä apu tuo; Pois torju kaikki vaarat meiltä, Varjele meitä surman teiltä!

3. Sä Isä, kaikkein Jumala, Kaikk' kannat suurell' voimalla: Suo kasvos paistaa, siunaa meitä, Armolla avaralla peitä; Suo meidän Henkes avulla Ain' tahtos jälkeen vaeltaa, Sinulle kiitolliset olla, Ijäti ylistystä tuoda!

Siitä tuli melkein sellaisenaan nykyinen.

Wr 306, Rbg 306, Sr 307, W 302, U 749, 1867: 302, 1871, L I, II, 1880, 1883.

364. O kiitos Jumalan, Jok' ompi meidät luonut. 4 v.

Joh. Olearius 1611—1684. Isak Ervast 1700—1757. E. Lönnrot 1802—1884.

Hallelaisen kenraalisuperintendentin Johann Oleariuksen virsi:

Knapp 91. Gelobet sei der Herr, Mein Gott, mein Licht, mein Leben, Mein Schöpfer, dessen Hand Mir Seel' und Leib gegeben, Mein Vater, der mich schützt Von Mutterleibe an, Der jeden Augenblick Nur Gutes mir gethan!

2. Gelobet sei der Herr, Mein Gott, mein Heil, mein Leben, Des Vaters liebster Sohn, Der sich für mich gegeben, Der mich erlöset hat Mit seinem teuern Blut, Der mir im Glauben schenkt Das allerhöchste Gut!

3. Gelobet sei der Herr, Mein Gott, mein Trost, mein Leben, Des Vaters werter Geist, Den mir der Sohn gegeben, Der mir das Herz erquickt, Der mir giebt neue Kraft, Der mir in aller Not Rat, Trost und Hilfe schafft!

4. Gelobet sei der Herr, Mein Gott, der ewig lebet, Den alle Kreatur Mit Lob und Preis erhebet. Gelobet sei der Herr, Des Name heilig heisst, Gott Vater, Gott der Sohn, Und Gott, der werte Geist!

Virren on suomentanut turkulainen pappismies, sittemmin Kemin kirkkoherra Isak Ervast. Virsi on ensi kerran 1732 painetussa Ahasv. Fritschen rukouskirjassa. Akrostikon on siinä julkaistujen virsien toisessa numerossa: Isak Ervast (loppusäkeistössä on vast.). Isak Ervast julkaisi 1732 myös Ahasv. Fritschen Aivan Tarpelliset Kysymyxet Christillysydestä sekä 1733 omalla nimellään Rukouskirjan.

1. Kiitetty Jumala! Mun elon', valkeuten', Kuin minun luonut on, Ja antan' hengen uuden, Kuin äitin' kohdusta ihmeisest' suojellut, Ja kädell' laupiaall' vaaroista varjellut.

2. Kiitetty Jumala, Mun Vapahtajan' rakas, Minun toivon', autuuten' Ja apun' joka paikass', Kuin minun verelläns' kuolemast' lunastan' Ja vallast' saatanan laupiaast' vapahtan'.

3. Kiitetty Jumala! Minun ilon, lohdutuksen', Kuin antaa toimittaa Suruisill' virvoituksen, Kuin avun elämäss', ja voiton kuolemass', Kuin turvan tuomioll' vaikuttaa armias.

4. Kiitetty Jumalan'! Ylistett' herrain Herra! Se Kolminaisuus suur', Meilt' kaikilt' monin kerran! Isäll' ja Pojalle me kiitost' veisatkaam', Ja Pyhäll' Hengelle sydämest' laulakaam'.

E. Lönnrot muovaili sen uudelleen: L 50: 33, L 25: 19:

L I 302 b. Kiitetty Jumala, Jok' ompi meidät luonut Ja pyhän sanansa Valoksi meille suonut! Hän äitin kohdusta Meit' ompi suojellut, Ain' armiaasti juur Vaaroista varjellut.

2. Kiitetty Jumala, Vapahtajamme rakas, Autuuden toivomme Ja ystävämme paras! Hän meidät kuolosta Kuolollaan lunasti, Vallasta saatanan Verellään vapahti.

3. Kiitetty Jumala, Murheissa lohduttaja, Mielemme valistus, Hyvyyteen johdattaja! Meit' tykö Jesuksen Hän kutsuu, kokoilee, Sielumme pyhittää, Uskossa varjelee.

4. Kiitetty Jumala, Kolm'yhtehinen suuri, Lastemme lapsilta Viel' ylistetty juuri; Kiitos ja ylistys Edestä armonsa Isälle, Pojalle, Pyhälle Hengelle!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 91, Ahasv. Fritschen Rukouskirja, L 50: 33, L 25: 19, L I 302 b, 1871: 480, 1880: 302 b, 1883.

365. Ylistä Herraa, kaikki kristikansa, Hän hyvät lahjat jakaa armostansa. 6 v.

Bartholomaeus Ringwaldt 1530—1598. Hemminki Maskulainen † 1619. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen papin Barthol. Ringwaldtin virsi:

v. Tucher: 617. Lobet den Herrn und dankt ihm seiner Gaben, Die wir aus Gnad von ihm empfangen haben, Itzt an dem Tisch und sonst an allen Enden, Wo wir uns wenden.

2. Er hat uns an das Licht der Welt lan kommen Und durch die Tauf in sein Reich aufgenommen Und lässt uns noch in seinem Reich verkünden Ablass der Sünden.

3. Durch seinen Geist er uns so wohl regieret, Straft, unterweist, erhält und herrlich zieret, Auf dass wir fest im Kreuz ohn alles Grauen Ihm können trauen.

4. Er thut auch wohl durch seine Engelschaaren Uns Tag und Nacht für Leibsgefahr bewahren, Damit der Feind an uns sein'n bösen Willen Nicht mög erfüllen.

5. Zudem er auch all seine Kind'r ernähret Und ihnen Hülf in aller Noth bescheret Und lässt gewiss all ihre Feind' auf Erden Zu Schanden werden.

6. Derhalben seyd getrost in Gott ihr Frommen, Denn ihr sollt Schutz und Brot genug bekommen, Und überdies nach diesem armen Leben Bei Christo schweben!

7. Des danket ihm von ganzen Herzens Grunde, Und bittet ihn ingleich zu aller Stunde, Dass er uns nur, als seinen lieben Erben, Helf selig sterben!

8. So sind wir recht an Leib und Seel genesen Und reich genug in dieser Welt gewesen, Und haben auch den besten Schatz erfunden Und überwunden.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 303. Jumalat' kiittää yli-aikaa mahdam', Kuin armost' antaa meille laupiaat lahjans', Sielun ja ruumiin meille on hän luonut, Tarpeet kaikk' suonut.

2. Ihmeisest' ilmaan tähän meit' on tuonut, Christuksen kansaks' kasteen kautta koonnut, Meit' sanans' saarnall' ravitseepi aina, Synnit pois painaa.

3. Hallitsee meitä Hengellänsä Pyhäll', Vahvistaa vaivoiss' lohdutuksell' lujall', Ett' tuskiss' turvat' hänen tyköns' tiennem', Jolt' apu lienee.

4. Meit' pirun pauloist' aina ulos auttaa, Öin, päivin kaitsee enkeleinsä kautta, Varjelee vaaroiss', ettei meit' saa surmat' Se piru julma.

5. Meit' lapsiansa ruokkii lahjoillansa, On hädäss' kanssam' aina avullansa, Suo häpiän ala vihollisem' tulla, Meit' rauhass' olla.

6. Siis täysi turva Herran päälle pankaam'! Yltäiset' avun, elatuksen antaa, Vie viimein täältä, perást' tämän elon, Autuaan iloon.

7. Kiittäkääm' Jesust' edest' näiden lahjains'; Rukoilkaam' viriäst', Armoillans' ett' korjais', Kosk' viimein täällä' hengen hädäss' ollaan, Sois' autuaast' kuolla.

8. Niin olem' oikein nauttineet hänen lahjoins', Tääll' olleet rikkaat jälkeen hänen tahtons', Ett' olem' saaneet ilon ijät' taivaass', Pääsneet pois vaivast'.

K. M. Kiljander muovaili sen:

1867: 303. Jumalaa kiittää meidän tulee aina, Laupeat lahjat armosta hän lainaa; Sielun ja ruumiin on hän meille luonut, Tarpeemme suonut.

2. Mailmahan meit' on ihmeellisest' tuonut, Kristuksen kansaks kasteen kautta koonnut; Armonsa antaa sanassansa loistaa, Syntimme poistaa.

3. Hallitsee meitä Hengellä Pyhällä, Hoitaapi meitä huolella hyvällä; Tuskissa aina on hän turvanamme, Hält' avun saamme.

4. Pauloista pirun varjelee ja auttaa, Öin, päivin kaitsee enkeleinsä kautta, Että ei meitä piru kauhistaisi, Ansaansa saisi.

5. Lastensa tarpeeks lainaa lahjojansa, Hädässä on hän läsnä avullansa, Vihollisemme karkoittaa hän kauvas, Suo meille rauhans'.

6. Siis lujast' aina Herraan turvatkaamme! Tarpehet ruumiin häneltä me saamme; Viimeksi sielun saattaa autuuteensa, Taivahaseensa.

7. Kiittäkäm Herraa hänen lahjoistansa, Rukoilkam häntä, että armostansa Autuaan lopun meille viimein antais, Luoksensa kantais!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

v. Tucher 617, W 303, Ign 128, U 403, 1867: 303, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 366.

366. Kiitos nyt Herran! Hän korkein on kuninkahamme. 5 v.

Joakim Neander 1650—1680. K. L. Lindström 1809—1879.

Bremeniläisen saarnaajan Joakim Neanderin virsi:

Ev. Ges. 431. Lobe den Herren, den mächtigen König der Ehren, Lob' ihn, o Seele, vereint mit den himmlischen Chören! Kommet zu Hauf! Psalter und Harfe, wacht auf! Lasset den Lobgesang hören.

2. Lobe den Herren, der alles so herrlich regieret, Der, wie auf Flügeln des Adlers, dich sicher geführet, Der dich erhält, Wie es dir selber gefällt, Hast du nicht dieses verspüret?

3. Lobe den Herren, der künstlich und fein dich bereitet, Der dir Gesundheit verliehen, dich freundlich geleitet. In wie viel Not Hat nicht der gnädige Gott Über dir Flügel gebreitet!

4. Lobe den Herren, der deinen Stand sichtbar gesegnet, Der aus dem Himmel mit Strömen der Liebe geregnet. Denke daran, Was der Allmächtige kann, Der dir mit Liebe begegnet.

5. Lobe den Herren und preise des Ewigen Namen, Alles, was Odem hat, preise des Heiligen Namen. Er ist dein Licht, Seele, vergiss es ja nicht, Lob' ihn in Ewigkeit! Amen.

K. L. Lindströmin suomennos:

Lisäys 1868: 465. Kiittäkäm Herraa: hän korkein on kuninkahamme, Hartaalla mielellä äänemme koroittakaamme, O kristityt, Äänien soidessa nyt Kajatkoon hallelujamme!

2. Kiittäkäm Herraa: hän kaiken on alku ja luoja; Siipeinsä varjolla kaikki hän peittää ja suojaa, Meit' armahtain Tarpeemme täyttääpi ain', Kaikkien lahjojen tuoja.

3. Kiittäkäm Herraa: hän olennon meille on luonut, Tervehen järjen ja raittihin ruumihin suonut, Pois turmion Meistä hän poistanut on, Autuuden taivaasta tuonut.

4. Kiittäkäm Herraa: hän siunaten töitämme johtaa, Antaen armonsa auringon päällemme hohtaa; Muistakam ain' Häntä, kuin näin rakastain Kaikkia holhoo ja kohtaa.

5. Kiittäkäm Herraa ja mieleemme johdattakaamme Nimi, jonk' avulla ijäisen elämän saamme: Jesus se on; Hänelle ain' olkohon Kiitos ja kunnia! Amen.

Pienin korjauksin virsi tuli nykyiseen.

Knapp 1743, Tähti 1867: 35, Lisäys 1868: 465, 1871: 479, L I 303 b, 1880, 1883, Sr 310.

367. David, pyhä profeetta, Psalttarin sanoissa. 8 v.

Suomalainen arkkiveisu 1683. Pentti J. Ignatius 1761—1827. Elias Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Suomalainen arkkivirsi v:lta 1683 tuli virsikirjaan 1686:

W 304. David, pyhä propheetta, Psaltarin sanoissa Oikein meitä opettaa, Kaikissa paikoissa, Vuoroin veisaamaan Herrall', Riemuiten joka kerrall', Iloitkaam' Jesuksess'.

2. Niin myös viisas Salomon, Hänen saarnakirjassans', Meitä kaikkia neuvon' on, Että me toisinans' Iloitsem' iloisell' ajall', Murheen myös otam' majall': Iloitkaam' Jesuksess'.

3. Enkös me mahda iloit' Herran hyvyydestä? Ja hänell' veisat kiitost' hyvästä mielestä? Sill' Korkein armostansa Murheen pitää lapsistansa: Iloitkaam' Jesuksess'.

4. Meit' luonut muotons' jälkeen, Sielun ja ruumiin kanss': Antaisko nääntyy nälkään Luotuja lapsians'? Ei, ei hän sitä salli, Vaan kuittaa ajan kalliin: Iloitkaam' Jesuksess'.

5. Ruumis-raukallen ruuan Vuosi vuodelt' aina, Vielä myös verhon, juoman Lahjoittaa ja lainaa; Sielu hänen sanastansa Runsaan saa ravintonsa: Iloitkaam' Jesuksess'.

6. Kaikista elävistä Maailmass' ihmeisest' Ain' surun suuren pitää Herra armollisest', Kasvattaa kaikill' ruokaa, Kuin hänen tyköns' huokaa: Iloitkaam' Jesuksess'.

7. Ei taida yksikään elää Rikkaun paljoust', Eikä myös edes mennä, Paits' Herran siunaust'; Herran siunaus suuri Edes vie visust' juuri: Iloitkaam' Jesuksess'.

8. Tykös siis, Jesu laupias, Hartaasti huokaamme, Ja sinun hyvää lahjaans Nukkeroiten nuoppaamme: Siunaa se vähä saalis, Kuin lienee meillä laariss': Iloitkaam' Jesuksess'.

9. Herra on köyhäin turva, Tuskan ajall' aina, Hän pitää heistä surua, Pahat alas painaa; Herra niill' avun tuottaa, Kuin hänen päällens' luottaa: Iloitkaam' Jesuksess'.

10. Leskill' hän eineen laittaa Armolla avarall', Toisell' turvall' myös naittaa, Kuin taitons' tavarall', Ain' seisoo heille sauvan', Elääpi kanssans' kauvan; Iloitkaam' Jesuksess'.

11. Jumala orvot ottaa Omiksi lapsiksens' Avun heille myös tuottaa, Parhaaksi tarpeeksens', Vahvast' ain' edes vastaa, Eik anna heitä lastaa: Iloitkaam' Jesuksess'.

12. Epäillä elatuksest' Ei mahda yksikään, Kuin pääsn' on kadotuksest', Herrassa elämään, Herra heist' pitää surun, Muistaa kullenki murun: Iloitkaam' Jesuksess'.

13. Nyt anna armos, Jumal', Että tai entinen, Kuin hyvän tahtos suomall' Meillä on einehen', Ulottuis' uutiseen asti Ravinnoks' runsahasti: Iloitkaam' Jesuksess'.

14. Suo sielun virvotukseks' Pyhä sanas aina, Niin vaivoiss' lohdutukseks', Ja meill' armos lainaa Ett' viriäst' sitä kuulem', Sen kautt' sitt' autuaaks' tulem': Iloitkaam' Jesuksess'.

15. Viimein sitt' taivaan pihass' Näem Herran halun, Joka tääll' on omians' Ihmeellisest' talun': Kusta sitt' kilvan pauhaam', Kunnian chuoriss' laulam': Iloitkaam' Jesuksess'.

P e n t t i J a a k k o I g n a t i u s „ojensi ja lyhensi" edellämainitun, otti säkeistöt 1, 3, 4, 5, yhdisti vv. 9, 10, 11, otti edelleen vv. 12, 14 ja 15. Sai siten virren:

Ign 129. Psalttarin sanoisansa, Kerkiästi kehottaa, Jo David aikanansa, Veisamaan kiitosta, HERralle ilon kansa, Alati armostansa: Iloitkaamm' JEsukses.

2. Me HERran hyvyydestä, Mahdamme iloita, Armonsa kyllyydestä, Kiitosta veisata; Sill' meitä luotujansa, Hän holhoo armostansa: Iloitkaamm' JEsukses.

3. Hän, joka elämästä, Kuin Luoja laupias: Vaan meistä enimmästä, Kuin Isä armias, Tääll aina murhen kandaa, Ja tarpeet kaikki andaa: Iloitkaamm' JEsukses.

4. Hän ruan ruumillemme, Suo vuosi vuodelta. Hän andaa sielullemme, Kädeldä armialda, Sanasa ravindonsa, Uskolle elandonsa: Iloitkaamm' JEsukses.

5. Hän köyhäin Isä armias, Ja leskein Holhoja, On heille aina laupias, ja auttaa orvoja; Hän heitä suojeleepi: Tuskisa turvaileepi: Iloitkaamm' JEsukses.

6. Ei elatuksestansa, Epälkö yksikään, Kuin HERra armostansa, Sai uskon elämään; Hän Pojaasansa lainaa, Meill kaikki hyvät aina: Iloitkaamm' JEsukses.

7. Suo virvoituksenamme, Ain sanaas nautita, Ja ojennuksenamme, Tääll sitä seurata: Ett oikein kuullessamme, Sen voimaa saavutamme: Iloitkaamm' JEsukses.

8. Niin viimein taivahasa, Me saamme riemuita: Elosa autuasa, HERralle veisasta, Kuin täällä johdatteli, Taivaaseen talutteli, Ilohoons ijäiseen.

Virrestä tuli U 409. Siitä on ainoastaan v. 4 otettu myöhemmin huomioon: Hän köyhäin ompi Isä, Ja leskein holhoja, Lahjansa heille lisää Ja muistaa orpoja.

E l i a s L ö n n r o t muovaili virren uudelleen: L 26: 11, L I 304, L II 304. J u l i u s K r o h n jatkoi muovailua.

Nykyisen muotonsa saivat: vv. 1, 2 L II 304:ssä, vv. 3—8 1880 304:ssä.

W 304, Ign 129, U 409, 46, L 26: 11, L I 304, L II 304, L III, 1880, 1883.

368. Nyt Herraa kiittäkäät, Kaikk' kansa riemuissanne! 3 v.

Martin Rinkart 1586—1649. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Saksalaisen arkkidiakonin Martin Rinkartin virsi:

Russl. 5. Nun danket alle Gott Mit Herzen, Mund und Händen, Der grosse Dinge thut An uns und allen Enden; Der uns von Mutterleib' Und Kindesbeinen an Unzählig viel zu gut Und noch jetzund gethan.

2. Der ewig reiche Gott Woll' uns bei unserm Leben Ein immer fröhlich Herz Und edlen Frieden geben; Und uns in seiner Gnad' Erhalten fort und fort, Und uns aus aller Noth Erlösen hier und dort.

3. Lob, Ehr' und Preis sei Gott, Dem Vater und dem Sohne Und Gott, dem heil'gen Geist Im höchsten Himmelsthrone, Dem dreimal einen Gott: Wie es anfänglich war Und ist und bleiben wird Jetzund und immerdar!

Jesper Svedbergin ruotsinnos:

Wr 305. Nu tacker Gud, all folk! med hjertans fröjd och gamman, För stora ting, dem han gör med oss allesamman: Den af vårt moderslif, allt intill denna stund, Oss mycket godt har gjort, och än gör margelund'.

2. Den nåderike Gud, han oss ock här förläne, Att vi med hjertans fröjd i frid städs' honom tjene: Och Herren, stor af nåd, han vare alltid blid; Oss vare Herren när nu och i evig tid.

3. Pris vare dig, o Gud, o Fader, Son och Ande! Högtlofvad, store Gud! af oss i allo lande, Som utaf evighet en enig Gud förvisst Har varit är och blir. Fräls oss, o Jesu Christ!

Aug. Ahlqvistin suomennos ruotsista (Oks. 304):

1867: 304. Nyt Herraa kiittäkää, Kaikk' kansa, riemuissanne! Hän suuret armotyöt On tehnyt kohtahamme: Kuin äitin kohdusta Ja tähän hetkeen ast' On lahjoj' antanut, Viel' antaa armiaast'.

2. Sä, armon Herra, nyt Myös armos meille lainaa, Suo, riemumielellä Sua ylistämme aina! O Herra armas, suur, Ain' ole lempeä, Ja nyt ja ainakin Meit' asu lähellä!

3. Siis kaikkein Herralle Nyt kolmiyhteiselle, Isälle Luojalle, Pojalle Jesukselle, Ja armon Hengelle Ylistys kaikukaan Ja kiitos hartahin Niin nyt kuin ainiaan!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 1742, Wr 305, R 272, Rbg 305, Sr 306, Ign 125, U 404, 405, L I 304 b, L II 460, 1871: 304, 1880, 1883.

369. Ah syntinen, Tie autuuden. 8 v.

Kustaa Renvall 1781—1841. K. G. v. Essen 1815—1895.

Ulvilan kirkkoherran, tohtori Kustaa Renvallin virsi:

U 747. O syntinen, Tie autuuden On kaita, ovet ahtahat, Ja viholliset viekkahat.

2. Ah kiusaajan Sen kavalan On väijyt väsymättömät Ja apulaiset ilkiät.

3. Sun lihasas On valtias Pahuuden sisu syvällä, Ja synnin voima väkevä.
4. Voi mailmaa, Sen juonia, Sen ilo, hupa ystävyys On sielun vaara, vietellys.
5. Ah koreus Ja rikkaus Sun silmäs pahoin pettävät, Ja mieles maahan vetävät.
6. Näin sodasa Ja vaarasa Sun täällä täytyy kulkea, Kuins pyrjit Taivaan polkua.
7. Jos valpasna Ja miehuisna Sonnustat sinus sotahan, Niin kestät nuolet kavalan.
8. Et omalla, Vaan voimalla Voi kiusaajata karkottaa, Et pahain joukkoo pakottaa.
9. Vaan Taivaasta, Sen armosta Sinulle apu annetaan, Ja voiton kruunu kannetaan.
10. Siis rukoile, Ja valvoile: Valppaus vaaran huomaitsee, Rukous pahat poistelee.

K. G. v. Essen korjaili sen:

1867: 246. O syntinen, tie autuuden On kaita, paikat ahtahat, Ja viholliset viekkahat.
2. Myös kiusaajan, sen kavalan, On väijyt väsymättömät, Ja apulaiset ilkeät.
3. Sun lihassas on valtias, Sydämessäsi syvällä On synnin voima väkevä.
4. Kans maailma on kavala Virittämähän verkkojaan, Sua ansoihinsa saattamaan.
5. Näin vaarassa ja sodassa Sun täytyy täällä kulkea, Ja tietä kaitaa polkea.
6. Siis valvoen ja varoen Sonnusta itses sotahan, Voittaakses juonet viekkahan!
7. Mut omallas sä voimallas Et vihollisten juonia Pois päältäsi voi torjua.
8. Vaan Herralta Kristukselta Sinulle voima annetaan, Ja voitto käsiin kannetaan.
9. Siis hänehen sä turvaten Sotahan itses varusta, Niin olet aina voittava!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

U 747, 1867: 246, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

370. Mit' yksin tehdä hyvää Voi oma voimani. 8 v.

Gustaf Ollon 1648—1703. Julius Krohn 1835—1888.

Tukholmalaisen tullivirkamiehen Gustaf Ollonin virsi:

Wr 261. Hvad godt kan jag dock göra Af egen kraft och råd, Om Gud mig ej vil föra Alt med sin Andes nåd; Ty led mig med din staf, Min Gud af nåde riker, At jag dock aldrig viker Från rätta vägen af.
2. Lät mig förutan flättja Min väg enfaldigt gå; Och alt åsido sätta Det verlden syftar på; At jag dit rike bär Uti min själ med trona, Så skal du mig visst skona, Fastän jag syndig är.
3. Lär mig det onda hata, Det goda efterstå Och sådant upsåt rata, Det dig ej täckas må; Men göra godt hvar man. Hjelp oss ock alla söka Dit rike at föröka, Så vidt man nånsin kan.

4. Lät mig ej bli förmäten, Om lyckan tager til; Men verlden bli förgäten, Som mig förföra vil, At jag i trone fäst Kan bedja trygg och glader Dig, Abba käre Fader, I motgång aldramäst.

5. Lär mig din rena lära Rätt fatta och förstå, Den i mit hjerta bära, Ej vika därifrå: At jag med verk och mun Din Sabbat helig håller, Och helar hvad mig våller, I Zions helso-brunn.

6. Lät mig ock rättlig vörda Föräldrar, Öfverhet; Och ej på någon börda Våld, orätt och förtret. O HErre! värdes mig Med dine hjelp utrusta Emot all köttslig lusta, Som kan förtörna dig.

6. Från girighetens snara Och alt bedrägeri, Fräls mig, och från den fara, Som tungan för uti. Ej lät mig, HErre kär, Min nästas gods begära, Du kan mig dock beskära Hvad hälst mig nyttigt är.

7. Lät tron ock i mig verka, Hvad jag mig tager för; At man må kunna märka, Hvad tro och kärlek gör. Hjelp mig i denna verld Ostraflig lefva kunna Så skal du, Gud, mig unna En salig hädanfärd.

Julius Krohn suomensi sen 1880. Siitä tuli sellaisenaan nykyinen.

Wr 261, R 206, Ign 88, U 330, Rbg 261, Sr 315, 1880, 1883, R 1936: 432.

371. Sinua, Jesus, odotan, Sydämeheni halajan. 5 v.

Heinrich Georg Neuss 1654—1716. Elias Lönnrot 1802—1884.

Wernigeroden superintendentin Heinrich Georg Neussin virsi: Sammlung geistlicher Lieder. Reval, 1887:

438. Ein reines Herz, Herr, schaff in mir; Schliess zu der Sünden Thor und Thür; Vertreib sie, Herr, und schaffe du, Dass sie vor meiner Thür nicht ruh'.

2. Dir öffn' ich, Jesu, meine Thür; Ach komm und wohne du bei mir; Treib all Unreinigkeit hinaus Aus deinem Tempel und Wohnhaus.

3. Lass deines guten Geistes Licht Und dein hellglänzend Angesicht Erleuchten mein Herz und Gemüth, O Brunnen unerschöpfter Güt'.

4. Und mache dann mein Herz zugleich An Himmelsgut und Segen reich; Gieb Weisheit, Stärke, Rath, Verstand Aus deiner milden Gnadenhand.

5. So will ich deines Namens Ruhm Ausbreiten als dein Eigentum Und dieses achten für Gewinn, Wenn ich nur dir ergeben bin.

E. Lönnrotin suomennos:

L 43: 38. Hengelläs, Herra uudista, Mun sydämeni puhdista, Sen ovet sulje synnille, Ja pahuudelle kaikelle!

2. Sinua, Jesus, odotan, Sydämeheni halajan, Siis laita se nyt puhtaaksi, Ett' asuakses kelpaisi!

3. Sä lähde armon, autuuden, Pimeys poista sydämen, Se hengelläsi valista, Kirkkaudellas kaunista!

4. Tee sydämeni tullessas Rikkaaksi siunauksellas, Taidolla, viisaudella, Voimalla, rakkaudella!

5. Niin tahdon nimes kunniaa Mä suulla, töillä julistaa Ja lukea sen voitoksen', Kun saan ain' omas ollaksen'.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

L 43: 38, 1880: 267 c, 1883.

372. Auta, o Jesus, kun pimeys häijy Maata käy voimalla valloittamaan! 10 v.

Joh. Heinrich Schröder 1666—1728. Elias Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen papin Joh. Heinrich Schröderin virsi:

Russl. 345. Jesu, hilf siegen, du Fürste des Lebens! Sieh, wie die Finsterniss dringet herein; Wie sie ihr höllisches Heer nicht vergebens Mächtig aufführet, mir schädlich zu sein! Satan der sinnet auf allerhand Ränke, Wie er mich sichte, verstöre und kränke.

2. Jesu, hilf siegen! Ach, wer muss nicht sagen: Herr, mein Gebrechen ist immer vor mir! Hilf wenn mich Sünden der Jugend verklagen, Die mein Gewissen mir täglich hält für, Lass mich empfinden dein kräftig Versühnen Und dies zu meiner Demüthigung dienen.

3. Jesu, hilf siegen, wenn in mir die Sünde, Eigenlieb, Hoffart und Missgunst sich regt. Wenn ich die Last der Begierden empfinde Und sich mein tiefes Verderben darlegt. Hilf dass ich dann vor mir selber erröthe Und durch dein Leiden die Sündenlust tödte.

4. Jesu, hilf siegen und lege gefangen In mir die Lüste des Fleisches und gieb, Dass in mir lebe des Geistes Verlangen, Aufwärts sich schwingend durch heiligen Trieb. Lass mich eindringen in's himmlische Wesen, Dann wird mein Geist, Leib und Seele genesen.

5. Jesu, hilf siegen, wer mag sonst bestehen Wider den listigen, grimmigen Feind? Wer mag doch dessen Versuchung entgehen Der wie ein Engel des Lichtes erscheint? Herr wo du weichest, so muss ich ja irren, Wenn mich der Schlange List sucht zu verwirren.

6. Jesu, hilf siegen und lass mich nicht sinken, Wenn sich die Kräfte der Lügen aufblähn, Und mit dem Scheine der Wahrheit sich schminken, Lass mich viel heller dann deine Kraft sehn. Steh' mir zur Rechten, mein König und Meister; Lehre mich kämpfen, und prüfen die Geister.

7. Jesu, hilf siegen im Wachen und Beten; Hüter, du schläfst ja und schlummerst nicht ein! Lass dein Gebet mich unendlich vertreten, Der du versprochen mein Fürsprach zu sein. Wenn mich die Nacht mit Ermüdung will decken, Wollst du mich, Jesu, ermuntern und wecken!

8. Jesu, hilf siegen, wenn alles verschwindet, Und ich mein Nichts und Verderben nur seh', Wenn kein Vermögen zu beten sich findet, Wenn ich bin wie ein verschüchtertes Reh; Ach Herr, so wollst du im Grunde der Seelen Dich mit dem innersten Seufzen vermählen.

9. Jesu, hilf siegen und lass mir's gelingen, Dass ich das Zeichen des Sieges erlang'! So will ich ewig dir Lob und Dank singen, Jesu, mein Heiland, mit frohem Gesang. Wie wird dein Name da werden gepriesen, Wo du, o Held, dich so mächtig erwiesen.

10. Jesu, hilf siegen, wenn's einst kommt zum Sterben, Mache mich würdig am Throne zu stehn, Würdig das Reich bei dem Vater zu erben Und in dem Himmel dein Antlitz zu sehn. Jesu, mein Jesu, lass mich nicht erliegen, Führ' mich zum Leben, o Jesu, hilf siegen!

E. Lönnrotin suomennos:

L 43: 37. Auta, o Jesu, kun pimeys maata Alkaa jo voimalla vallottamaan; Kas, kuin se helvetin joukkonsa saattaa, Valmistaa sieluan' ahdistamaan. Saatanas juonia miettii ja keksii Kuin sais mun pauloinsa puuttuneheksi.

2. Auta, o Jesus, kun liha ja veri, Maailma, saatana väijyilevät, Ryntävät päälleni julkisest' perin Tahikka viekkaasti viettelevät; Kun viholliseni kaukaa ja lästä Saartavat sieluan', auta ja päästä!

3. Auta, o Jesus, kun silmissän' aina Väikkyvät entiset rikokseni; Nuoruuden syntini anteeksi anna, Jotk' yhä kalvavat tuntoani; Tee mua hengessä nöyryytetyksi, Ansios turvissa säilytetyksi!

4. Auta, o Jesus, kun synti se väijyy Tahtoisi saatella ynseyteen; Auta, kun luontoni ylpeys häijy Veis mua itseeni tyytymiseen; Jättämään ne hävetessäni auta, Himoni hillitse piinasi kautta!

5. Auta, o Jesus, ja voimia lainaa Lihani turmeltu kuolettamaan, Ja että henkeni hartaasti aina Alkaisi taivaasen tarkottamaan; Yhdistä henkeni Henkesi kanssa, Terveeksi tee mua niin kokonansa!

6. Auta, o Jesus, ja suo valos loistaa Kirkkaammin, valhe kun, pukeuten Totuuden vaatteihin, sois sanas poistaa Tahikka vääntää ja vääristää sen; Auta, ett' erottaa henget mä voisin Valheesta voiton sun kauttasi saisin!

7. Auto, o Jesus, sä valvoja paras, Että mä ain' olen valveellani; Auta, o esirukoilijan' harras, Ain' mua myös rukouksissani; Uneliaaksi kun yö mua saattaa, Virvota, Jesus, äl' anna mun maata!

8. Auta, o Jesus, kun aikani muuttuu, Kun erohetkeni saapuilla on, Kun rukouksehen voimia puuttuu, Kun olen vaipunut saattamaton; Silloinkin ain' ole sydämessäni, Kuule mun hiljaiset huokaukseni!

9. Auta, o Jesus, ja suo sotiessan' Voitto sun nimesi kunniaksi, Niin ylistystäs mä ain' ilotessan' Veisata tahdon ja kiitostasi, Lausua, sankari suuri, sun voimaas, Ainaista armoas ja avun suomaas!

10. Auta, o Jesus, ett' ansios tähden Ain' olen valmis ja otollinen Ajassa täällä, ja täältä kun lähden, Ijäisen autuutes perillinen, Jonne, o Jesus, sä autuuden Herra, Turvani, toivoni, vie mua kerran!

Julius Krohn korjaili sen melkein nykyiseen muotoon 1880: 267 d. Pieniä korjauksia tehtiin vielä 1886.

Knapp 1885, L 43: 37, L II 456, L III 456, 1880: 267 d, 1883.

373. Autuas, jok' ei käyskele kanss' jumalattomien. 3 v.

Ludvig Oeler noin 1530. Jaakko Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Strassburgilaisen kaniikin Ludvig Oelerin virsi ps. 1:n perusteella:

Wackernagel 1841: 526. WOl dem menschen, der wandelt nit in dem weg der gottlossen, Noch vff den weg der sünder drit, noch sitzt, da spötter kosen, Sonder hat seinen lust gemein in des herren gesetz allein vnd redt das tag vnd nachte.

2. Der würt sein wie ein baumes pflantz bey guten wasser bechen, Der sein frücht bringt in summers glantz, sein blat würt sich nit schwechen: Was er anfacht, würt glück bey seyn, so die gotlosen faren hyn gleich wie sprewer von winden.

3. Die gotlosen in dem gericht werden nit steen beleyben, Auch sunder bey gerechten nicht, sye werden all vertriben, Dann gott kent der gerechten weg vnd aber der gotlosen steeg würt durch sein gewalt vmbkommen.

4. Eer sey dem vatter vnd dem sun vnd auch dem heilgen geiste, Als es in anfang was vnd nun, der vns sein gnade leiste. Das wir wandlen in seinem pfad, dz vns die sünd der seel nit schad! wer dz begert, sprech Amen!

Laurentius Petrin ruotsinnos 1567:

Wr 22. Säll är den man, som icke går På de otrognas bane, Och i syndares väg ej står, Och flyr bespottares vane: Utan hafver lust til Guds lag, Och den betraktar natt och dag: Det skal honom väl gånga.

2. Han skal varda alt som det trä, Som står vid vatnet kalla: Den sin frukt i rättan tid bär, Hvars löf icke förfalla. Hvad han gör skal honom väl gå; Men den orättvisa ej så, Som stoft skal han försvinna.

3. Förty de ogudaktige Förmå ej domen draga, När det varder dem aggande, Huru de lefvat hafva. HErren känner de frommas väg, Men de orättvisas bedräg Skal platt om intet varda.

Jaakko Suomalainen suomensi ruotsista:

W 24. AVtuas se quin ei käyskele Jumalattomitten retkel Eick synnisten tiellä astele Eick istu pilcaitten keskel Mutt HERran laki luieskele Yöt päiuät sitä tutkistele, Se tule hänen viimein hyuäx.

2. Hän on quin istutettu puu Iuoxeuan oian reunal, Quin hedhelmäns aicanans edhes tuo Iong lecti ei varis vehmal, Mitä hän teke se menesty, Mutt Jumalatoin hämmästy, Ia haio quin tuhka tuules.

3. Sill ett ne Jumalattomat Eij voi seiso duomion edhes, Eick syndiset catumattomat Löytä hurscasten seas, HERra hurskasten tien tietä, Mutt Jumalattomat viettä Oma tie cadhotuxen.

Turun Viikkosanomiin 1822: 15 oli „lähetetty" muodostelma:

1. Ah autuas ken ei käy Retkillä riettahitten Ei synnisten menoissa näy, Ei kanssa pilkkaajitten; Vaan Herran teillä vaeltaa Ja lakiansa rakastaa Eik' erkee siitä koskaan.

2. Hän on kuin lauhtumaton puu Lähellä vetten rantaa, Ken aikanansa kukoistuu Ja hedelmänsä kantaa: Hän töissäns' aina menestyy, Vaan jumalaton hämmästyy Haihtuin kuin tuhka tuuleen.

3. Sill' eivät jumalattomat Voi kestää tuomiolla Eik' irstaat, Lain rikkojat Hurskasten seurass' olla. Huomassa Herran hurskas on; Vaan oma tiensä onneton Vie väärät kadotukseen.

Siitä tuli uudelleen muodosteltuna:

U 329. Autuas joka vihaapi Retkiä riettahitten, Ja viatoinna karttaapi Seuroja pilkkajitten, Ja Taivaan teillä vaeltaa, Säätyjä Herran rakastaa, Vakaana aina elää.

2. Hän on kuin istutettu puu Lähellä virran rantaa: Kuin aikanansa kukoistuu, Ja hedelmänsä kantaa. Herralta hurskas siunataan, Vaan pahat haltuun Saatanan Joutuvat onnetoinna.

3. Ei voi ne jumalattomat Seisoa Tuomiolla, Ei irstaat Lajin rikkojat Parisa Pyhäin olla: Huomasa Herran hurskas on; Vaan paha perii turmion, Ijäisen kadotuksen.

P. J. Ignatius muovaili myös:

Ign 55. Ah! autuas se ihminen, kuin välttä vääräin teitä; Kuin kartta retket synneisten, Ei noudattele heitä; Vaan HERran sanaa rakastaa, Yöt, päivät sitä harrastaa, Ja tutkii mielellänsä.

2. Hän on kuin istutettu puu, Tykönä ojan randaa, Kuin viherjöiten ihastuu, Ja hedelmänsä kandaa. Hän menoisansa menestyy, Kuin jumalatoin hämmästyy, Ja hukkuu synneisänsä.

3. Sill' juuri niinkuin akanat, Tuulelda hajotetaan; Niin julmat jumalattomat, HERralda hukutetaan. Tien HERra tietää hurskasten; Vaan retket pahanilkisten Ne vievät kadotukseen.

Korjailtuna siitä tuli U 328. Sitä ei kuitenkaan myöhemmin käytetty. Knut Legat Lindströmillä (-t -t -t) oli myös ehdotus 1858 „Uusia Suomal. Virsiä": Autuas, ku neuvoja. Se ei tullut pitemmälle.

E. Lönnrot kehitteli edelleen: Tähti 1864: 4, LWU 24, L I 24. Viime mainitun mukaan:

L I 24. Autuas, jok' ei astele Jumalatonten teitä, Ken pilkkaajita karttelee Ja väärintekiöitä, Ken Herraa pelkää, rakastaa, Ain' teillä Herran vaeltaa; Se hälle hyväks kääntyy.

2. Hän on kuin istutettu puu Lähellä vetten rantaa, Jok' aikanansa kukostuu Ja hedelmänsä kantaa; Hänellä työnsä menestyy, Vaan jumalaton menehtyy Kuin akanaiset tuuleen.

3. Sill' eivät jumalattomat Voi kestää tuomiolla, Ei irstaat la'in rikkoojat Hurskasten seurass' olla; Tiet Herra tietää hurskasten, Mut retket jumalatonten Ne vievät kadotukseen.

Nykyisen muotonsa virsi sai Julius Krohnin laatimana: 1880: 24. Alussa siinä oli vielä liika tavuu „Oi". Siten nykyinen muoto tuli vasta 1886.

Julius Krohnin on aikaisempikin ps. 1:n muodostelma julkaisussa Mansikoita ja Mustikoita III 1861: 37: „Ah autuas ken käyskele Ei retkii riettahien." 3 v. Se ei tullut pitemmälle.

Ps. 1, Wr 22, Rbg 22, Sr 320, W 24, Ign 55, U 328, Turun Viikko Sanomat 1822: 15, U 329, Tähti 1864: 4, LWU 24, 1867, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 257.

374. Ken saapi, Herra, majassas, Turvissas aina olla. 4 v.

Wolfgang Dachstein † 1530. Ruotsinnos 1567. Jaakko Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

Strassburgilaisen Tuomaskirkon urkurin ja uskonpuhdistajan Wolfgang Dachsteinin virsi, ps. 15:n perusteella:

v. Tucher: 184. O Herr, wer wird Wohnungen han In deinen Zelten kluge, :,: Auf deinem heilgen Berge schön Da ewig han sein' Ruhe? Der unbefleckten Wandel treibt Und wirket die Gerechtigkeit Wahrhaftig in sein'm Herzen.

2. Und der kein' falsche Zunge hat, Sein'n Nächsten zu betrügen, :,: Nachred und Schmach er nicht gestatt't, Die Menschen zu belügen, Den Schalk hat er für nichts geacht't, Die Frommen hat er gross gemacht, Die Gott den Herren fürchten.

3. Wer seinem Nächsten Treue leist't, Mit G'fährd nicht thut verführen, :,: Kein'n Wucher er nicht von ihm heischt, Lasst sich die Händ nicht schmieren: Wer diese Ding' recht halten thut, Der bleibt ewig in sichrer Hut, Mit Gott wird er regieren.

Ruotsinnos 1567:

Wr 35. HErre! ho skal evinnerlig I dine hyddo blifva, Och på dit helga berg med dig Få bo i ro och hvila? Den som här utan vank vandrar, Och ej med någon orätt far, Och talar sant af hjertat.

2. Den sina tungo håller ren, Och ingen man befläckar: Och gör sin nästa intet men, Och intet argt upväcker: Och lyder ej odygdes män; Utan håller sig intil dem, Som hafva Gud för ögon.

3. Den sinom nästa svär också, Om det så kan behöfvas, Och icke träder därifrå, Honom därmed bedröfvar. Utan hafver sin nästa kär, Och där han vet han torftig är, Han honom då undsätter.

4. Den ej ockrar sin nästa af Hans fattiga förmåga, Och öfver den oskyldiga Anammar ingen gåfva. Den detta gör, säll är den man, Som så i verlden lefva kan, Han skal väl vid sig blifva.

Jaakko Suomalainen on ruotsista suomentanut virren:

W 33. HERra cuka sun maijasas Sa alat asu ia pysy, Ia pyhäl vuorel vaijasas Leuon sija edzi ia kysy, Se quin tääl vältäpi vika Eij kenengän tee mös lijka, Ja totudhes kijni rippu.

2. Ioca eij veliens panettel Mutt hillitze kielens aina, Eick ketän viha ia kadhectel Eick pydhä alas paina, Eick mös Jumalatoind cuule Vaan pyhäin iouckon alat tule Ia heitä cunnias pitä.

3. Ioca toisel mös vannopi Hädhäs mös iotakin lupa, Ia valasans vahuan seisopi Tacto sanans iällens tuta, Racasta mös lähimäistäns Pyyttä händ auta hädhästäns Voimans ia taitons peräst.

4. Ioca eij mös pydhä voitta Väryl toisen calu ia raha, Eick lahioi viattomald otta, Quin mailmas on tapa paha, Se quin näin teke ia eläpi, Sen HERra maians vetäpi Ia siellä vahuan pysy.

E. Lönnrot muovaili virren uudelleen: Tähti 1864: 5, LWU 33, **1867: 33.** Ken saapi, Herra, majassas, Ain' olla asunnossas, Tai pyhällä sun vuorellas Pysyä kartanossas? Se, ken vakaana vaeltaa, Ja oikeutta harrastaa, Totuuden julki tuopi.

2. Se, joka toisen kunniaa Ei loukkaa kielellänsä, Vaan lähimäistään rakastaa, Hänt' auttaa mielellänsä, Ken joukon jumalatointen Hylkää, ja aina hurskasten Seurassa olla pyytää;

3. Se, joka aina lujana Seisoopi sanassansa, Ei petä toista valalla, Ei lupauksillansa; Ei sorra lähimäistänsä, Vaan pyytää sydämestänsä Hänt' armahtaa ja auttaa;

4. Se, joka väärää voittoa Ei etsi tavarastaan, Ei oteskele lahjoja Viattomia vastaan. Se, joka näin on tekevä, Majassa Herran pysyvä On ijankaikkisesti.

Nykyisen muotonsa saivat: v. 1 1883 L II, vv. 2—3 1886.

Ps. 15, Wr 35, R 277, Rbg 35, Sr 316, W 33, Ign 132, U 326, 434, Tähti 1864: 5, LWU 33, 1867: 33, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 259, R 1936: 440.

375. Ah kuinka autuas hurskas on, Lakia noudattava! 7 v.

Julius Krohn 1835—1888.

Julius Krohnin virsi, ps. 119:n perusteella:

1880: 85. Ah kuinka autuas hurskas on, Lakia noudattava, Kuink' autuas on viaton, Herrassa vaeltava, Jok' yli kaiken Jumalaa Sydämestänsä rakastaa, Pyhyyttä noudattaapi.

2. Mut kuinka nuorukainen vois Oikeeta löytää tietä? Kuin välttää, ettei siitä pois Taas himot häntä vietä? Niin vaan, ett' aina ottaapi, Oi Herra, sanas ohjeeksi, Sen mukaan jalkans käyttää.

3. Voi jospa myös ain' ojentuis Näin tieni käskyis mukaan, Jos siit' en koskaan hairahtuis, Mua siit' ei viettäis kukaan! Tietäshän etsein katselen, Sun käskyjäs tutkistelen, Haluan oikeuttas.

4. Totuuden tien mä valitsin, Sit' aina käyvän' soisin; Sun tykös, Herra, pyrkisin, Jos osaisin ja voisin. Mun sielun' on musertunut, Surusta sydän sulanut, Se pyhyytt' ikävöitsee.

5. Ah ensin juoksin ylpeenä Ja rohkealla miellä; Mä luulin: „Miks en pysyä Osaisi Herran tiellä?" Mut voi kuink' usein hairahduin, Kuink' usein kaaduin, kompastuin, Ja jouduin häpeähän.

6. Nyt tunnustan mä nöyrästi, Ett' olen outo aivan; Jos et sä neuvo, Herrani, En osaa tietä taivaan; Jos et sä itse paimenna, Mä pian eksyn laumasta, Kuin lammas eksyy korpeen.

7. Oi olkoon, Herra, sanasi Mun jalkain' kynttilänä, Sen valkeus mun tielläni Tähtenä heleänä! Sokeat avaa silmäni, Vahvista heikot jalkani, Taluta tielläs aina!

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Ps. 119, 1880: 85, 1883.

376. Se autuas, ken Jumalaa Pelkääpi, sanaa noudattaa. 5 v.

Martti Luther 1483—1546. Jaakko Suomalainen † 1588. K. G. v. Essen 1815—1895.

Martti Lutherin virsi, ps. 128:n mukaan:

Russl. 500. Wohl dem, der in Gottesfurcht steht Und auch auf seinen Wegen geht! Dein' eigne Hand dich nähren soll, So lebst du recht und geht dir's wohl.

2. Dein Weib wird in dem Hause sein, Wie eine Reb' voll Trauben fein; Und deine Kinder um den Tisch, Wie Oelzweiglein, gesund und frisch.

3. Sieh', solch ein Segen hangt daran, Lebt nur in Gottesfurcht ein Mann; Es lässt von ihm der Fluch und Zorn, Den Menschenkindern angebor'n.

4. Aus Zion wird Gott segnen dich, Dass du wirst schauen stetiglich, Das Glück der Stadt Jerusalem, Vor Gott in Gnaden angenehm.

5. Fristen wird er das Leben dein, Und stets mit Güte bei dir sein, Das du wirst sehen Kindeskind, Und dein Gesclecht stets Frieden find't.

Olaus Petrin ruotsinnos:

Wr 98. Säll är den man, som fruktar Gud, Och gerna vandrar i hans bud. Din egen hand dig föda skal: Så lefver du väl och utan qval.

2. Dig blifver hustrun i huset hull, Såsom en qvist af vinbär full, Din barn omkring dit bord också, Som friska oljoplantor stå.

3. Si, rätt så välsignas den man, Som i gudsfruktan lefva kan: Han varder ock den olycka fri, Som vi alle födas uti.

4. Af Sion signar Gud dig så, Den hugnad låter han dig få: Med glädje skal du altid se Jerusalem god lycka ske.

5. Skal du ock skåda därtil med, Til et stort tal förökas din säd. Ja, fred öfver Guds Israel, Skal du ock se, at alt går väl.

Jaakko Suomalaisen ruotsista suomentama:

W 88. Autuas se quin pelkä herra Ia hänen käskyns aina seura Kätes työ sinun elättä Ia onne tyghös vedhättä.

2. Emänd on sinun uscolinen Quin vijna puun oxa hädhälmälinen Lapses quin oliu puun vesat Pöytäs ymbärillä seisouat.

3. Cadzos quin se mies siugnatan Ia caickel hyuäl lahioitetan Quin Herra pelkäpi aina Hänen sanans rindans mös paina.

4. Minä sanon sull totutta Sionist Jumal sun lodhutta Anda sun nädhä ilo päiuän Jerusalemin mös hyuin käyuän.

5. Nekäuät mös sinun silmäs Ett lapset sul lisändyuät ilmes Iotc rauhas sitt sauat elä Israelin cansa maan päällä.

K. G. v. Essenin muovailemana siitä tuli:

1867: 88. Autuas Herraa pelkääpi, Ja häntä aina seuraapi: Hänelle siunauksensa Jumala suopi kaikissa.

2. Puoliso hänell' ihana Kuin viinapuu on vihanta, Kuin vesat nuoren öljypuun Lapsensa kasvaa, kukoistuu.

3. Kas, näin on suuri siunaus, Kuss' ompi Herraan uskallus; Näin seuraa Herran pelvosta Menestys, rauha majoissa.

4. Näin Sionista Jumala Ain' omiansa lohduttaa, Heit' auttaa, holhoo, suojelee, Ja vahingoista varjelee.

5. Sen kansan Herra koroittaa, Kuin häntä pelkää, noudattaa, Siunaapi lasten lapsetkin Ain' ikuisihin aikoihin.

Pienin korjauksin se tuli nykyiseen.

Ps. 128, Klippgen, s. 43, Knapp 2683, Wr 98, (R 339), Rbg 98, Sr 322, W 88, (Ign 167, U 325), 1867: 88, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 265, -t -t -t 1858.

377. Kas kuink' on kaunis sovinto Rakkaissa veljeksissä. 2 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Hakvin Spegelin virsi, ps. 133:n mukaan:

Wr 101. Si huru godt och ljufligt är, At bröder kunna sämjas; At en den andra hafver kär: At allas välgång främjas. Som ljuflig lukt af balsam går, När det af Arons hufvudhår Ned på hans kläder flyter.

2. Som daggen gör stor fruktbarhet, När den af Hermon rinner, Jämväl af Zion, ty man vet, Där Gud nu kärlek finner, Där skal välsignad lif och frögd, Samt hvad som själen gör förnögd, I evig tid förspörjas.

K. M. Kiljanderin suomennos:

1867: 91 Kas, kuink' on kaunis katsella, Kuin veljesten välissä Sovinto ompi suloisa Kaikissa käytöksissä; Se on kuin voide kallihin, Kuin vuotaa päästä Aaronin Liepeelle vaattehensa.

2. Juur niinkuin kaste Hermonin Maan viljan virvoittaapi, Niin voimakkaaksi sopukin Ain' kansan kasvattaapi; Sill' ompi Herran siunaus, Elämä, riemu, rakkaus Polvesta polveen aina.

Julius Krohnin korjailemana virsi sai nykyisen muotonsa 1880.

Wr 101, R 307, Rbg 101, Sr 328, U 426, 1867: 91, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 444.

378. O Herra, kuule puheeni, Kallista tänne korvasi! 10 v.

Ludvig Oeler n. 1530. Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. K. G. v. Essen 1815—1895.

Strassburgilaisen kaniikin Ludvig Oelerin virsi, ps. 5:n mukaan:

v. Tucher: 172. Erhör mein Wort, mein' Red vernimm Mein König, Gott und Herre! :,: Vor dir bitt ich, merk auf mein' Stimm! Früh lug ich dein von ferne. Denn gottlos Wesen dir missfällt, Was bös ist, sich bei dir nicht hält, Kein Thor tritt für dein' Augen!

2. Du hassest, Herr, was übel thut, Die Lügner wirst umbringen, :,: Was schalkhaft ist und freches Blut, Den'n wirds vor dir misslingen; Ich aber will in dein Haus gehn, Mit Furcht vor deinem Tempel stehn, Auf deine Gnad zu bitten.

3. Herr, leit mich in Gerechtigkeit Um meiner Feinde willen. :,: Vor mir, Herr, deinen Weg bereit', So werden sie gestillet. Ihr Mund und Herz kein Recht je gab, Ihr Rachen wie ein offen Grab, Ihr' zung kann nichts denn schmeichlen.

4. Verderb sie, Gott, in ihrem Rath Um ihr gross Übertreten! :,: Das G'sind dir nicht gefolget hat Doch die Vertrauen hätten Auf dich, lass rühmen fröhlich seyn Im Schirm, Namen und Segen dein Dein' Gunst soll seyn ihr Schilde!

Hakvin Spegelin vapaa ruotsinnos:

Wr 25. Hör mig, o Gud, gif på mit tal Grann akt; ty jag nu bedja skal. Min Konung och min käre Gud! Anamma mina böners ljud.

2. Til andakt vil jag skicka mig, Och bittida åkalla dig: Du värdes til min bön då se, Och tidig tröst och nåd bete.

3. Du är ej den, som har behag Til argt folk och de ondas lag: All synd hon är dig styggelig; Den ond är blifver ej för dig.

4. Förmäten mun skal ej bestå, Men af din mun en hård dom få. Du hatar de ogerningsmän; Men är de fromas Gud och vän.

5. Den som med flärd och falskhet far, Skal med sin list bli uppenbar; Och för den hela verld beskämd, Igenom din rättvisa hämnd.

6. Den som blodgirig och vredsam är, Kan dig ej vara täck och kär; Ej eller den, som hatefull Sin nästa lönligt stjelper kull.

7. At jag från sådan synd och skam Må varda fri, vil jag gå fram Uti dit hus och bedja dig, At du mig styrer nådelig.

8. Led, HERre, mig alt som du vet, Och lär mig din rättfärdighet. Lät mig ej falla, så at de, Som hata mig, sin glädje se.

9. De äro alle fulle af list; I deras mun är intet visst; Ty tungan är en öpen grop, Och orden rätt en etterhop.

10. Gud, döm dem, at de veta må, Det de på onda vägar gå; Lät deras upsåt fela slätt; De stadne, som ej vandra rätt.

11. Men gif dem glädje och evig ro, Som til dig hafva satt sin tro: Beskydda dem uti din famn, Som trösta uppå JEsu namn.

12. Det tror jag visst, du göra vil; Ty du äst ju benägen til, At hägna de rättfärdiga väl, Med nåder kröna deras själ.

Suomennos 1700:

W 27. O Herra! korvas kallist' tänn', Kanss' ota vaari äänestän'; Sill' tykös, suuri Jumalan'! Mä huudan, minun Kuninkaan'.

2. Jumalisuuteen hangitsen Varhain, ja nöyräst' rukoilen, Siin toivoss', että avun tuot, Ja ajall' autuaall' armos suot.

3. Jumalattoman rukous On sulle suuri kauhistus; Sill' pyhyys ompi kädessäs, Ei paha pysy edessäs.

4. Et kärsi sinä öykkäreit', Etk' muita pahan tekiöit'. Ne tuomitset sä sanallas; Vaan hyvät kruunaat armollas.

5. Kuin petost' pyytää rakastaa, Sen viekkaat juonet julistat, Ett' häness' julki kaikki maa Sun hurskaan kostos nähdä saa.

6. Kuin murhall' verta vuodattaa, Ei taida sinull' kelvata; Eik' se kuin väijyy vihassans', Kuink' veljeens' leikkais' kielelläns'.

7. Ett' nämät virheet välttäisin, Ja tunnon puhtaan pitäisin, Rukoillen astun huoneeses, Ett's hallitset mua armoisest'.

8. Mua mieles jälkeen johdata, Ja hurskaat ties mull' opeta, Ett' irvihammas hämmästyis', Kuin kaikk' mull' hyvin menestyis'.

9. Heill' sydän kuohuu petoksest', Ei puhu suu myös totuudest': Heill' kita avoin hauta on, Se kieli kutoo vahingon.

10. O Herra! tuomits' heidän tiens', Ett' astaitsisit pahuutens'; Heit' syökse ulos juontens' kanss'; Sill' pilkkaavat sua kiukuissans'.

11. Mutt' niill' suo iloo ijäisest', Kuin puhtaat ovat sydämest', Ja uskovat sun nimes pääll': Heit' vaarast', Jesu, varjel' tääll'.

12. Sen uskon myös sun tekevän, O Jesu hyvä, väkevä! Sill' hurskait', Herra, rakastat, Armoll' kuin kilvell' kaunistat.

K. G. v. Essen korjaili sen:

1867: 27. O Herra, kuule puheeni, Ja ota korviis ääneni! Sun tykös, suuri Jumalan', Mä huudan, korkein kuninkaan'!

2. Tykösi varhain hankitsen Nöyrästi sua rukoillen, Ja toivon, ettäs avun tuot, Ja sielulleni armon suot.

3. Jumalatointen rukous On sulle suuri kauhistus; Ei synti kestä pyhyyttäs, Ei paha pysy edessäs.

4. Et kerskaajita kärsi sä, Et öykkäreitä ylpeitä; Ne tuomitset sä sanallas, Vaan hyvät kruunaat armollas.

5. Valhetteliat viekkahat Ja pettäjät sä kadotat, Ja kostat, että kaikki maa Vanhurskautes nähdä saa.

6. Ken syyttä verta vuodattaa, Ei taida sulle kelvata, Ei myöskään se, kuin veljeään Vihaa ja leikkaa kielellään.

7. Ne virheet että välttäisin Ja tunnon puhtaan pitäisin, Sinulta siihen armoas Rukoilen, Herra, huoneessas.

8. Mua mieles jälkeen johdata, Hurskasten tielle taluta, Ett' irvihammas hämmästyy, Kuin mulle kaikki menestyy!

9. Heill' ompi sydän kavala, Ei suunsa puhu totuutta; Kitansa avoin hauta on, Ja kieli kutoo vahingon.

10. Tuomitse, Herra, heidän tiens', Ett' huomaitsisit pahuutens'; Ne ulos syökse juonissaan, Kuin sua pilkkaa kiukussaan!

11. Mut niiden anna riemuita, Kuin sydämellä puhtaalla Sinuhun, Herra, uskaltaa; Varjele heitä vaaroista!

12. Sen olet myöskin tekevä, O Herra hyvä, väkevä! Hurskaita sinä rakastat, Armollas heitä kaunistat.

Nykyisen muotonsa saivat: v. 6 1872 L I 27, vv. 1, 2, 4, 5 1880, vv. 3, 7—10 1886.

Ps. 5, Wr 25, Rbg 25, Sr 331, W 27, 1867: 27, 1871, L I, II, 1880, 1883.

379. Herra, miksis heikon heität, kasvos peität. 14 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737.

Hakvin Spegelin virsi, ps. 10:n mukaan:

Wr 29. Herre! medan du dig döljer, Så fullföljer Min ovän allt sitt begär. Ack, hvi vill du dig bortvända, Och ej sända Hjelp till mig, som nödställd är?

2. Alldenstund den onde råder, Utan nåder Får den fromme lida brist; Ty rätt många honom hjelpa, Till att stjelpa Den, som vet af ingen list.

3. Utaf slikt de sig berömma, Och fördömma Allt det heligt är och godt; I sin ondska de sig gläda, Gud försmäda, Hafva ock hans ord för spott.

4. Syndaren är så högmodig, Fräck och frodig, Att han ingen akta vill. Ja, hans hjerta så bortviker, Att han tviker, Om ock någon Gud är till.

5. Hvad helst han sig företager, Och behager, Skall och måste allt gå fram; Han Guds dom alldeles glömmer, Och fördömmer Andra till förderf och skam.

6. I sit hjerta han så säger: jag ej väjer Någon sorg, olycka, nöd: Ingen motgång skal mig hända, eller ända Alt mit välstånd til min död.

7. Munnen fyller han med eder, och tilreder Alt sit tal med list och flärd. Huru han skal skada göra, och förföra, Är hans tunga helt utlärd.

8. I försot han lönligt sitter, där han gitter Den menlösa nederslå: Såsom lejon i sin kula, sig förskyla, Och förraska djuren små.

9. Äfven så vil han bårtrycka, och nedtrycka Den elända, som han kan I sit nät illistigt taga, och bedraga, Honom ödelägger han.

10. I alt thy han sig hugsvalar, och så talar: Gud ser intet hvad jag gör: Mina synder han förglömer, och ej dömer: Jag har gjort så mycket förr.

11. Men, o Gud! vil du ej hämnas? skal jag lämnas, Så som den där är förglömd? Må de onde göra illa, sig inbilla, At det aldrig skal bli dömdt?

12. Jag vet väl at du besinner, och påminner Dig den frommas nöd och brist: Därmed han sig ock hugsvalar, samt befaller Dig sin sak, som hjelper visst.

13. Gud min Konung, du har välde, och kan fälla All de ståltas våldsamhet. Deras arm du sönderkrossar, mig förlossar, Ifrån deras bitterhet.

14. Du de arma altid hörer, och utförer Dem ur nöden, som det tro. I det hoppet de alt lida, och förbida, Efter sorgen, frögd och ro.

Suomennos 1701:

W 29. Herra, miksis kätket sinuas, kauvas minust', Vihollisen kiukuitess'? Miksis sinus pojes käännät, etkä ennät' Auttamahan tarvitess'?

2. Koska julma jumalaton vallan pääll' on, Täytyy köyhän kärsiä; Sill' ett' omaas viatonta löytyy monta Hävittämään ylpiät.

3. Täst' he heitäns' kerskailevat, arvailevat Pyhät kaikkein häjymmäks', Pahuudessans' iloitsevat, tuomitsevat Herran puheet väärimmäks'.

4. Jumalaton synnin orja on niin koria, Ettei tottel' yhtäkään; Sydän häjy häness' paisuu, että lausuu: Eipä Herraa lienekkään.

5. Kaiken sen kuin eteens' ottaa, pitää kohta Edes käymän estehet': Tuomios pyhät unhottaapi, ja laittaapi; Jost' on monta pahoitett'.

6. Sydämessäns' häjy sanoo, ja myös vannoo: Turhat kaikki tuskat on: Eipä onni kova kaataa mua saata Aina hamaan kuolohon.

7. Sadatuksii suu on täynnäns', joita päänäns', Julmast' ulos oksentaa; Juonii, joilla köyhän taitaa maahan kaataa, Ei hänt' tarvit' opettaa.

8. Salaisesti istuu, väjyy, kuinka häjy Köyhän kurjan langettais', Niinkuin leijon vartiossansa, luolassansa, Kuinka kurkkuuns' saaliin sais'.

9. Näin hän viekkaast' panee paulan, vakaan kaulaan, Kuristaaksens' kummingin: Koska joutuu ansaan köyhä, siviä, nöyrä, Maahan kaataa kuitengin.

10. Näissä kaikiss' liehakoitsee, sanoo itse: Ei näit' Herra huomaitse; Unhottaa kaikk', mitä tehnen, niin kuin ennen, Ei hän näitä rankaise.

11. Vakaa Jumal', kätes korgot', voimas osot', Pidä köyhä muistoss' ain'; Miks' vihoittaa koria sinun? sanoo sivuun: Ei hän näitä katsokkaan.

12. Tiedän kuitenk', että, Herra, muistat kerran Köyhän tuskan, vaivan kanss'; Jolla itsens' lohduttaapi, ja antaapi Haltuus aina asians'.

13. Kuninkaani, Jumal', kaikki kaadat ratki Vallan jumalattoman: Väännä väärän käsivarsi, voima karsi, Päästä tuskast' maailman.

14. Köyhän huudon vissist' kuulet, avuks' tulet, Niinkuin uskoin toivonee. Toivoss' täss' kaikk' vastaan ottaa, siihen luottaa, Etts viet murheest' levolle.

A. B. Roos korjaili sitä (käsikirj.). Runsaasti muutettuna siitä tuli:

1867: 29. Herra, miksis heikon heität, Kasvos peität Juuri tuskan aikana; Miks' et kasvojasi käännä, Apuun riennä, Miksis seisot kaukana?

2. Koska julma jumalaton Vallan pääll' on, Täytyy köyhän kärsiä; Eikö joskus juonissansa, Neuvoissansa Käsitetä ylpeää?

3. Valtaansa hän kerskaileepi, Arvaileepi Pyhät häijyn-häijyiksi; Ilkeyttään iloitseepi, Tuomitseepi Herran puheet vääriksi.

4. Jumalatoin synnin orja On niin hurja, Ett' ei huoli kestäkään; Häijy sydämensä paisuu, Että lausuu: „Eipä Herraa lienekään".

5. Kaiken sen, mink' eteens' ottaa, Pitäis kohta Käymän hälle onneksi; Tuomios hän unhottaapi, Pilkkajaapi Monen pahennukseksi.

6. Sydämessänsä hän sanoo, Kiistäin vannoo: „Turha ristin tuska on; Eipä kova onni saata Mua kaata Aina hamaan kuolohon".

7. Kavaluutta, kirousta, Sadatusta Hänen suunsa täynnä on; Juonia sen miettii mieli, Viekas kieli Eipä väsy vahinkoon.

8. Salaisesti istuu, väijyy, Että häijy Köyhän kurjan langettais, Niinkuin peto vartoissansa Luolassansa, Kuinka saaliin kitaans' sais.

9. Viekkahasti panee paulan Hurskaan kaulaan, Häntä kuristaaksensa; Koska joutuu ansaan köyhä, Sivee, nöyrä, Kaataa hän sen allensa.

10. Kaikissa hän liehakoitsee, Ilkamoitsee: „Näit' ei Herra huomaitse, Unhottaahan, mitä tehnen, Niinkuin ennen, Ei hän sitä rankaise".

11. Nouse, Herra, voimas näytä, Sanas täytä, Köyhää sinä muistele! Sua väärä jumalatoin Pilkkaa sanoin: „Herra näit' ei katsele".

12. Kuitenkin sä katsot sitä, Herra, mitä Köyhän täytyy kärsiä, Jolla hän lohduttaupi, Antaupi Sinun huomaas, holhooja.

13. Kaada, kumoo, kuninkaani, Jumalani, Valta jumalattoman; Väännä väärän käsivarsi, Voima karsi, Poista pilkat pakanan!

14. Köyhän huudon totta kuulet, Apuun tulet, Kuin hän uskoin toivonee, Hyväksensä kaikki ottain, Siihen luottain: Murheesta viet levolle.

Korjailtuna se tuli nykyiseen.

Ps. 10, Wr 29, Rbg 29, Sr 332, W 29, Ign 5, U 26, 341, 1867: 29, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, -t-t-t 1860.

380. Ei tahdo tyhmät, sovaistut, Herrasta mitään kuulla. 5 v.

Martti Luther 1483—1546. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

Martti Lutherin virsi psalmin 14:n mukaan:

v. Tucher: 182. Es spricht der Unweisen Mund wohl: Den rechten Gott wir meinen; :,: Doch ist ihr Herz Unglaubens voll, Mit That sie ihn verneinen. Ihr Wesen ist verderbet zwar, Für Gott ist es ein Gräuel gar, Es thut ihr'r keiner kein gut.

2. Gott selbst vom Himmel sah herab Auf aller Menschen Kinder, :,: Zu schauen sie er sich begab, Ob er jemand werd finden, Der sein'n Verstand gerichtet hätt Mit Ernst, nach Gottes Worten thät Und fragt nach seinem Willen.

3. Da war Niemand auf rechter Bahn, Sie warn all ausgeschritten, :,: Ein jeder gieng nach seinem Wahn Und hielt verlorne Sitten. Es that ihr'r keiner doch kein gut, Wiewohl gar viel betrog der Muth, Ihr Thun sollt' Gott gefallen.

4. Wie lang wollen unwissend seyn Die solche Müh aufladen :,: Und fressen dafür das Volk mein Und nähren sich mit sein'm Schaden. Es steht ihr Trauen nicht auf Gott, Sie rufen ihm nicht in der Noth, Sie wolln sich selbst versorgen.

5. Darum ist ihr Herz nimmer still Und steht allzeit in Forchten; :,: Gott bei den Frommen bleiben will, Dem sie mit Glauben ghorchen. Ihr aber schmäht des Armen Rath, Und höhnet alles, was er sagt, Dass Gott sein Trost ist worden.

6. Wer soll Israel dem armen Zu Zion Heil erlangen? :,: Gott wird sich seins Volks erbarmen Und lösen, die gefangen. Das wird er thun durch seinen Sohn, Davon wird Jacob Wonne han Und Israel sich freuen.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 32. Suullans' tyhmät kyll' kerskaavat Palvelevans' Jumalaa taiten: Töill' ja sydämell' kieltävät, Ettei Jumalaa ole kaiket': Kaikk' Jumalast' eksyvät taidossans', Kauhiat ovat töiss' ja tavoissans', Ei hyvää tee tääll' kenkään.

2. Its' Herra taivaast' alas katsoi Ihmisten lasten päälle, Heist' jos joku olis', kuin tahtois' Oikein tuta Jumalaa täällä', Joka hänen tahtons' tietäis', Etsis' ja hänen sanans' pitäis', Sen jälkeen tääll' myös eläis'.

3. Mutt' kaikk' pois harhanneet ovat Juur' Jumalan oikiast' tunnost', Turmellut kaikk' kelvottomat, Eksyksiin kukin kimmois', Vastoin Jumalan mieltä kaikk' ain' teit; Kuin hyvää teki, ei ollut yhtään heit', Ei ihmist' ainoaa yhtään.

4. Eikö kaikk' pahoin tekiät tainne Merkitä tätä ja tietää, Jotk' minun väkeän' väkisest' vainoo, Kuin leivän ylös nielee? Jotk' ei ensinkään Jumalaan turvaa, Eik' häntä hädässäns' avuks' huuda, Mut luottavat itsens' päälle.

5. Sydän pelvoss' heill' vapiseva on Sekä aina että tuskass'; Herra hurskaill' antaa levon. On läsnä niit', kuin pysyvät uskoss'. Sen köyhän oikian neuvon sitt' He häijyst' häpäisit, hylkäsit; Vaan Jumal' on hänen turvans'.

6. Josk' Israel' sais' Siionist' Luvatun autuaan avun. Koska Herra armoistans' omist' Pois kääntää kansans' vankeun, Se Christuksen kautta tapahtuu, Kuin Vapahtajaks' on luvattu, Niin iloitsee Israel' riemull'.

E. Lönnrot korjaili virren: Tähti 1864: 5, LWU 32:

1867: 32. Suullansa tyhmät Jumalaa Hokevat pelkäävänsä, Mut sydän ompi kaukana, Ja vilppi mielessänsä; He ovat joukko tunnotoin, Tavoissa, töissä kunnotoin, Ei kelvollista yhtään.

2. Silmänsä Herra taivaasta Loi alas tänne maahan, Katsoi, jos ihmislapsista Ken pyytäis todellahan Jumalan tahdon tuntea, Lakia Herran tutkia, Ja tehdä myös sen jälkeen.

3. Mut kaikki oli poikenneet He kauvas Herrastansa, Ja harhateille joutuneet, Eksyksiin kaikki kansa; Ei ollut juuri yhtäkään, Ken hyvän tekis mielellään, Ei yhtä ainokaista.

4. Oh, eikö väärintekijät Jo malta mieliänsä, Kansaani jotka repivät, Syövät kuin leipänänsä, Ett' ei he Herraa muistakaan, Ei etsi häntä milloinkaan, Vaan käyvät harhateitään!

5. Hämmästys, kosto kohtaava Kyll' ompi heitä kerran, Sill' että aina hurskasta Holhoopi käsi Herran; He hurskasta nyt pilkatkoot, Häväisköhöt ja herjatkoot, Häll' ompi vahva turva.

6. Oi, jos jo Herra joutuisi Apuhun Sionista, Ja armostansa auttaisi Kansansa orjuudesta! Niin Israeli iloitsis, Jakobin huone riemuitsis, Vapahtajassaan aina.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 14, Klippgen, s. 45, Knapp 1051, W 32, Tähti 1864: 5, LWU 32, 1867: 32, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 34, Rbg 34, Sr 333, Kurv. 315.

381. Valittaa täytyy totta Ja surra suuresti. 5 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. J. L. Runeberg 1804—1877. E. Lönnrot 1802—1884.

Hemminki Maskulaisen virsi W 57: „Olettak te mykät niin ratki" ei tullut nykyiseen. Sen sijaan otettiin seuraavan virren suomennos:

Hakvin Spegelin virsi, ps. 58:n mukaan:

Wr 63. O menniska! Gud klagar Utöfver mycken synd, Att man i dessa dagar Är utaf arghet blind. Månn' j då dumbar ären, Att j för skäl och rätt Allsintet tala lären, Men glömmen sådant slätt.

2. Af blotta ondska drifves Stort våld uti all' land; De falske lycksamt trifvas och hafva öfverhand; De arge varda hörde Uti sin vrånga sak; De menlöse förförde, Och rätten är i vrak.

3. Den hop, som Gud förgäter, Går om med lögn och list, Sin nästas välfärd fräter Igenom kif och tvist. De såsom ormar rasa, Och stoppa örat till, Att de ej skola fasa För den, dem tjusa vill.

4. Men Gud kan sönderbryta De ondas skarpa tand; De lejon, som så ryta, Han snart förjaga kan. De skola så försvinna, Som röken ände tar, Som man ser vattnet rinna, Och vet ej, hvart det far.

5. Som sniglars afgång hastas, Som en otidig börd, Den af sin moder kastas, Blir ej i solen förd: Så skola de försmäkta, Och deras arga skott, Som sker med falskhets skäkta, Skall få ett nesligt brott.

6. Förrän som törnets qvistar Sin högsta mognad få, Och det i taggar brister, Så att det stinga må, Skall Herrans vrede rycka Den stygga växten bort, Och ondskans blomster trycka, Att det skall blifva torrt.

7. När då den fromme märker En sådan Herrans hämnd, Och ser, densamma verkar, Att syndaren blir skrämd, Skall han stor glädje finna, Och se den argas blod För sina fötter rinna, Som förr mot honom stod.

8. Slik glädje Herren gifver, Deraf att menlöshet Af honom hägnad blifver, Som allas vägar vet. Ty Gud vill städse vara All rätts och lags försvar; Emot de ondas skara Han straffet intet spar.

J. L. Runeberg korjaili sen:

Rbg 63. O menskor, Herren klagar Att synden välde får, Att nu i våra dagar Så mycken ondska rår; O, brista er då orden, Att I, på dumbars sätt, Gån tyste och för jorden Ej tolken högt Guds rätt?

2. I sen dock våld bedrifvas I både stad och land, De falske blomstra, trifvas, Och vinna öfverhand; De arge varda hörde Uti sin vrånga sak, De menlöse förförde, Och lagen hålles spak.

3. Den hop som Gud förgäter, Går om med lögn och list, Sin nästas välfärd fräter Igenom kif och tvist. De såsom ormar rasa, Och sluta örat till, Att ej behöfva fasa För den, dem tjusa vill.

4. Men Gud kan sönderbryta De ondas skarpa tand, De lejon, kring oss ryta, Förjagar lätt hans hand. De skola så försvinna, Som röken ände tar, Som man ser vattnet rinna, Och vet ej hvart det far.

5. Som jordens mask förödes Af frost och nederbörd, Som den i otid födes Blir bort ur dagen förd, Så skola de försmäkta, När hämnars hand dem nått, Och mer ej drifva mäkta Sin arghets hvassa skott.

6. Förrn törnet skjuter qvistar Och hinner mognad få, Förrn taggen skär och ristar Hvem helst den träffa må, Skall Herrans vrede rycka Den onda växten bort Och stjelk och stam förtrycka, Tills allt blir dödt och torrt.

7. Så få de fromme märka, När Herren kräfver hämnd; Hvad han förmår att verka, Hvi han är rättvis nämnd. Med fröjd få de det finna, Och se med tröstadt mod För sina fötter rinna De argas hätska blod.

8. Slik glädje Herren gifver, I ty att menlöshet Af honom hägnad blifver, Som allas vägar vet. Du, Gud, vill städse vara All rätts och lags försvar, Och mot de ondas skara Du straffet icke spar.

E. Lönnrot suomensi sen. Laati v. 6:n „paremmin raamatun mukaiseksi" ja lisäsi v. 7:n saadakseen „värsyluvun samaksi, kun vanhassaki suomal. virressä" (W 57): Tähti 1864: 9, LWU 57:

1867: 57. Valittaa täytyy totta, Ja surra suuresti, Kuin vääryys vallan ottaa, Ja pahuus paisuupi; Oh, mykkänäkö, suutta Jo kaikki maailma, Kuin Herran oikeutta Ei kenkään julista?

2. Petos ja vilppi täällä On nousnut kunniaan, Valhe on vallan päällä, Ja vääryys voimassaan; Sen köyhän, kurjan ääntä Viattomuudessaan Ei kuulla, rikas vääntää Lain myöten tahtoaan.

3. Lähimäisensä syövät Ne jumalattomat, Viekkaudella vievät Sen elot ainoat; Kuin kärme kiukussansa He, korvat lummessa, Ahdistelevat kansaa, Vaartavat vaivaista.

4. Mut Herra sutten hampaat Särkee, ja leukaluut, Ja vapauttaa lampaat, Pedoilta sulkee suut; Kuin savu tuulen alla He pian haihtuvat, Kuin kaste kankahalla He kaikin katoovat.

5. Kuin pellon etanaisen Syyskylmä kuolettaa, Ja keskensaama naisen Ei päivää nähdä saa, Niin hekin menettyvät, Kuin kosto ennättää, Keinonsa keskeytyvät, Ei päivää näekään.

6. Ennenkuin ammutuksi He saavat nuolensa, Jo rikki murretuksi On tullut jousensa; Sytteet kuin keiton alle He koota ennättää, Jo tuuli kaikkialle Ne sieltä lennättää.

7. Kovasti Herra kostaa Ne jumalattomat, Rankaisee ansiosta Ne väärät, viekkahat, Ne, jotka täällä veivät Orvolta oikeuden, Ja lesken leivän söivät, Vaivaisen osuuden.

8. Siväet silloin kerran Ilolla näkevät Vanhurskauden Herran, Työt Herran väkevät, Kuin Herra kostaissansa Ne väärät kurittaa, Hävittää häijyn kansan, Pois maasta juurittaa.

9. Herransa hyvyydestä He riemuitsevat nyt, Kuin häijyin ilkeydestä On heidät päästänyt; Ja aina suojeleepi, Holhoo viattomat, Mut kostaa, rankaiseepi Ne jumalattomat.

Ruotsalaisen virsikirjan ehdotukseen Förslag 1868: 63 ja siitä Sr 337:ään otettiin Runebergin ehdotuksesta (Rbg 63) säkeistöt 1, 2, 4, 6, 7.

Suomalaiseen nykyiseen otettiin E. Lönnrotin laatimasta melkein sellaisinaan vv. 1, 2, 3, 7, 8. Nykyisessä ovat siten vv. 1—3 ja 5 E. L:n tekemää suomennosta ja v. 4 E. L:n alkuperäistä virttä.

Ps. 58, Wr 63, Rbg 63, Sr 337, Tähti 1864: 9, LWU 57, 1867: 57, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

382. Jumala kyll' on armoinen Uskollisille hyvä. 10 v.

Bartholomaeus Ringwaldt 1530—1598. Hemminki Maskulainen † 1619. Knut Legat Lindström 1809—1879. Elias Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen papin Bartholomaeus Ringwaldtin virsi, ps. 73:n mukaan:

v. Tucher: 232. Hilf Gott, wie gehts so ungleich zu In dieser Welt auf Erden: :,: Der Gottlos' hat gut Fried und Ruh In fröhlichen Gebärden, Ihn überfällt kein Todsgefahr, Lacht und stolzieret immerdar Und weiss von keinem Leiden.

2. Derhalben treibt er Übermuth Und thut, was ihn gelüstet :,: Verlässt sich auf sein Geld und Gut, Hoch pranget und sich brüstet, Vernichtet guter Leute Rath Und lobet nur sein eigne That, Lässt ihm sonst nichts gefallen.

3. Was er nur redt, muss köstlich seyn, Als käm es gar von oben :,: Wo jemand ihm was spricht darein So thut er heftig toben; Schilt denselbigen, was er kann, Und nimmt die klugen Heuchler an, Die sein' Gedanken preisen.

4. Dagegen wird ein frommer Mann Sammt allen seinen Gaben, :,: Der Armut halber ausgethan Und muss zu Winkel traben, Und hat daneben alle Tag Von Gott, dem Herrn, sein' Straf und Plag Und muss sich immer leiden.

5. Drum richtet man, dass der Gerecht Von dir gleich wär verstossen, :,: Der Gottlos' aber wär dein Knecht, Und säss dir in dem Schosse; Aber am End befindt sichs wohl, Wass man hievon urtheilen soll, Und was davon zu halten.

6. Du setzst die Stolzen auf ein'n Grund, Der leichtlich wird zu Schanden :,: Eh mans versieht, kommt ihre Stund, Und sind nicht mehr vorhanden, Gehn wie ein Traum gar schnell dahin Und niemand spricht, der Herr sey ihn'n Genädig und barmherzig.

7. Die Deinen aber thust du fest Erhalten und bewahren, :,: Und da sie gleich aus ihrem Nest Auch einst von hinnen fahren, So geschiehts

doch auf kein ander Weis', Dem Namen dein zu Lob und Preis Und ihrer Seelen Besten.

8. Darum will ich geduldig seyn, Der stolzen Leut nicht achten, :,: Mich wie ein Christ verhalten fein, Mein letztes End betrachten, Und also schicken meinen Sinn, Als wenn ich morgen sollt von hinn'n Aus diesem Elend reisen.

9. Du, Herr, bist mein gewisses Ziel, :,: Mein Reichtum und mein Segen :,: Mag haben wenig oder viel, Daran ist nichts gelegen; Wenn ich nur deines Geistes Gab Zum Trost in meinem Herzen hab, So hab' ich alle Schätze.

10. Wenn wir gleich Leib und Seel verschmacht't, Und die Welt untergienge, :,: Je doch mein Herz nach seiner Macht An deiner Gnade hienge, Denn ich weiss, dass du, Jesu Christ, Mein Theil, Trost un Erretter bist, Du wirst mich wohl erhalten.

11. Du, Herr, bist nun die Freude mein Sammt deiner reinen Lehre, :,: Nicht Äcker, Häuser, Korn noch Wein, Herrngunst, Gewalt und Ehre, Darinn die Welt hoch prangen thut: Ich aber will in meinem Muth Mich deines Namens rühmen.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 64. Ah Jumal'! kuin edes ta'isin käy Tässä maailmass'. maan päällä; Sill' jumalattomat minä näin Juur' menestyvän täällä, Jalon, pramin, rauhass', levoss', Ei kuoleman hädäss', muuss' pelvoss', Ei ole he missään tuskass'.

2. Ylpiäst' väkivaltaa tekevät tääll', Tahtons' perään kaikk' päättäin, Luottavat turhaan tavarans' pääll', Itsens' kyll' koriast' käyttäin: Hyväin hyvät neuvot hylkäävät, Niit' laittavat ja sylkevät, Heill' kelpaavat omat juonens'.

3. Kelvat' täytyy, mitä puhuvat tääll', Kuin olis, puhuttu taivaast', Heihin mieltyy kansa maan pääll', Heidän juonians' ylistää vahvast'. Ei usko Jumalan näkevän, Mitä he täällä tekevät, Julk' Jumalaa pilkannevat.

4. Jos joltain vastoin sanotaan, Se heiltä tyhmyydeks' tehdään. Köyhä taitava ylön katsotaan, Hyljätään tuskains' tähden. Ett' Jumalalt' hän vitsataan, Jokapäivä myös vaivataan, Ain' täytyy hänen kärsiä.

6. Jost' näkyy jumalinen halvimmaks', Kuin Jumalalt' hyljätty olis'; Jumalaton Jumalan palveliaks', Istuvan Jumalan syliss'; Mutt' toisin Herran sanass' lienee, Kuin heidän lopustans, sen tiennem', Miks' tätä pitämän pitää.

6. Herra heit' panee liukkaan pääll', Jost' äkilt' lankeevat pohjaan, Ennen kuin havaitsee kenkään tääll', Perät' saavat lopun pahan. Heidän kuvans' kuin uni pois katoo, Ei kenkään sitt' heist' näin sano: Heill' Jumal' laupias lienee.

7. Herra, omas varjelet ainoastans', Heit' ylös pidät jalost'. Jos suot heitä kulkee majoistans', Pois luopuu tästä elost'; Se toisell' tavall' tapahtuu, Sinun kunniakses se johtuu, Ja heidän sieluns' autuuks'.

8. Sentähden kärsiä mahdan, Eik ylpeit' totella täällä; Oikein itsen' käyttää tahdon, Muistaa ain' loppuni päälle, Kuin huomen' jo täält' kulkisin, Täst' surkeudest' pois olkeisin, Jota ikävöitsen aina.

9. HERra! minun vahva sataman', Minun paras tavaran' olet: Paljok', vähäk', saatu, saamat', Siitä ei lukua ole, Kosk' sydämesän' Henkes lahja on, Minun lohdutuksen', turvan', toivon', Niin minull' kyll' tavarat lienee.

10. Vaikk' sielu, ruumis minult' vaipuis', Kaikk' maa ja taivas hukkuis; Kuitenk' sydämeni tykös taipuis' Uskalluksell' sinuss' kiinni rippuis'. Sinä JEsu Christ' olet auttajan', Osan', turvan', Vapahtajan', Sinä minua ylöspidät.

11. Tykös pidän ja oppis alla, Se minun ilon' aina ompi! Ei kunniat, korkiat vallat, Ei tavarat, HERrain lempi, Jost' mailma paljo pitänee: Minä vastoin vaivoin kerskannen Sinun nimestäs ja töistäs.

K. L. L i n d s t r ö m laati virren uuteen asuun (käsikirj.), E. L ö n n r o t korjaili sitä (käsikirj.). Siitä tuli siten:

1867: 64. Jumala kyll' on armoinen, Vanhurskas aina ynnä, Vaikk' olin epäilyksehen Jo lähes eksynynnä, Kuin väärät näin menestyvän, Levossa häijyt elävän, Pahoille hyvin käyvän.

2. He väkivaltaa tekevät, Isosti ylpeilevät, He hyväin neuvot hyljäävät, Irstaasti elelevät, Ain' omaan luottain voimahan Ja tavaroihin maailman, Omihin juonihinsa.

3. Puheensa täytyy kelvata, Kuin Herran sana juuri, Sentähden heitä noudattaa Ainian joukko suuri, Kuin turmelevan oppinsa He pilkkaellen Jumalaa Juur julki ilmoittavat.

4. Jos mitä vastoin sanotaan, Se tyhmyydeksi tehdään, Taitava ylenkatsotaan, Järjettömäksi nähdään; He ylpeydestä paisuvat, Kuin hurskaat lähes vaipuvat Jumalan vitsan alla.

5. Näin näkyy hurskas halvimmaks, Niinkuin jos Herra suuttuis, Ja häijy Herran palveljaks, Niinkuin ei mitään puuttuis; Vaan tiettävä on sanasta Päin toisin käyvän lopulla Häijyille häpeäksi.

6. Ne Herra panee liukkaalle, Jossa he lankeavat, Ja pohjaan vielä syökselee; Ah, näin he lopun saavat! He niinkuin uni katoaa; Ken Herraa sitten sanova On laupeaaksi heille?

7. Mut lapsias, o Jumala, Sä suojelet ja säästät, Toisella varsin tavalla Sä heidät täältä päästät, Sä heitä kunniaksesi Ja heidän sieluins' iloksi Pyhäisi joukkoon johdat.

8. Siis mahdan vaivaa kärsiä Välttääksen' vääräin tietä, Ja Jumalata peljätä, Ett' ei he mua vietä, Ainian muistaa loppua, Kuin pääsisin jo huomenna Surkeudesta tästä.

9. Jumala kaikkivaltias, Sä tavarani jalo, Sun tykönäni ollessas On yökin kirkas valo; Kuin Henkes lahjat mulle suot, Niin rauhan, turvan, toivon tuot, Ja poistat murheet kaikki.

10. Vaikk' sielu, ruumis vaipuisi, Maa, taivas raukeaisi, Sinuhun sydän turvaisi, Tuskissa levon saisi; Mun uskalluksen', osani Sä olet, Herra, ijäti, Sä voimassa mun pidät.

11. Viisaasti kaikki johdatat, Sun sanaas sielun' luottaa; Ei kunnia, valta, tavarat Tuskissa turvaa tuota; Niist' öykkää mailma ylpeillen, Mä vaivoissani kerskailen Sun nimestäs ja töistäs.

Vähin korjauksin ehdotuksesta tuli nykyinen. Vv. 9 ja 10 sulatettiin yhdeksi. Nykyisen muotonsa sai virsi 1880.

Virsi perustuu edellämainittuihin sekä psalmiin 73 — ei J. Arrheniuksen ruotsalaiseen virteen, kuten virsikirjoissa tähän asti on ilmoitettu.

Ps. 73, W 64, 1867: 64, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, (Wr 72, Rbg 72, Sr 335), Kurv. 321.

383. Luojamme, Herra Jumala, Hyvyyden kaiken jakaja. 6 v.

Pentti Jaakko Ignatius 1761—1827. Henrik Gabriel Krusberg s. 1779. Jaakko Tengström 1755—1832. Elias Lönnrot 1802—1884.

P. J. Ignatius kirjoitti virren „Velvollisuuksista itsiämme kohtaan. Kohtuullisuus ja Raittius" ja antoi sen virsikirjakomitealle 5/5 1820. Virsi ilmestyi myös painosta 1824:

Ign 35. Meill' lahjain laupias Andaja, Ja kaiken hyvän Jakaja, Myös ruumin tarpeet andaa. Hän, niinkuin Isä armias, Viisas, voipa ja laupias, Meill lahjat runsaat kandaa, Tääll kiitoksella otettaa, Ja kohtuudella nautittaa, Hänelle kunniaksi, Ja meille parahaksi.

2. Vaan jos me täällä taidota, Lahjansa laupiat nautita, Irstasti rohkenemme; Niin sielullemme paulaksi, Ja ruumillemme vaivaksi, Me niitä muuttelemme. Ah! epäjumalanansa, Se palveleepi vatsansa, Kuin järjettömäin kansa, Vaan seuraa himojansa.

2. Jos täällä ylönsyömises, Ja ilkiäs ylön juomises, Sun aikaas kuluttanneet; Niin oman ruumiis surmanneet, Sill' vaivat vaikiat saattanneet, Ja sielus hukuttanneet. Ah synnin orja! muistele, Ett kuollo sua noutelee, Siell' kusa tunnon vaiva, Ijäti rindaas kaivaa.

4. Siis kaikki kavahtakaamme, Ettem me mahda mieldämme, Tääll koskan raskauttaa, Hekuman häijyn synnillä, Ja juopumisell ilkiällä; Vaan noutaa raittiutta: Ett' kuollon hetki äkistä, Ei mahdais meitä ennättää, Ah! sangen surutoina, Ja aivan onnetoina.

5. O HERra! lainaa armoas, Ett' eläissämme mailmas, Sun tahtoos noudatamme; Ja nautitessa lahjojas, Tääll alati Sun pelvosas, Kohtutta rakastamme. Ah! auta meitä valvomaan, Apuas aina anomaan, Syndiä karttamahaan, Ja sielun pelastamaan!

J. Tengströmin korjaamana siitä tuli:

U 454. Luojamme, Herra Jumala, Hyvyyden kaiken jakaja, Tarpeemme lainaat meille; Ja niinkuin Isä armias Armahdat meitä lapsias, Jos käymme käskyis teillä, Ja viriänä töisämme, Sun lahjas oikein käytämme, Ruumiimme ravinnoksi, Hyvyydes nautinnoksi.

2. Vaan jos me armos antimet, Sun lahjas ylön-paltiset, Tuhlaten nautitsemme, Ne pian meiltä puuttuvat, Ja tyhmyydesä muuttuvat Myrkyksi sieluillemme. Se terveyden turmelee Kuin vatsaansa vaan palvelee, Ja järjettömäin kansa Noudattaa himojansa.

3. Sun tekee ylön-syöminen Ja häijy ylön-juominen Maan petoin vertaiseksi; Myös ruumiis voiman murhaavat, Ja sielus vihdoin surmaavat Ijäti vaivaiseksi. Siis murut rikkaan pöydältä Tallella olkoot köyhälle: Sun osas kyllä lisää Armias Taivaan Isä.

4. Siis malttakamme mielemme, Kuin täällä vielä elämme, Rakastain raittiutta. Herramme pyhä Taivaisa, Hän vaatii meiltä Sanasa Elämän puhtautta. Se raukka ompi onnetoin Ja Taivahasta osatoin, Kuin täällä himoisansa Ei muista loppuansa.

5. Ei synnin orjuus menesty, Sen loppu vihdoin lähestyy Tuskalla haikialla; Siis Herra meitä johdata, Tekemään tahtoos taivuta Huolella hartahalla. Niin tulemises hetkellä Me iloisella mielellä Lähdemme mailmasta, Sen himoin hekumasta.

H. G. Krusberg lähetti virsikirjakomitealle 1819 virren: „Juopumusta vastaan": X 35/33: O juomari jo heräjä. 11 v.

J. Tengströmin muovailemana siitä tuli:

U 453. Juomari! juoksus seisahda, Hulluutta himois kavahda; Ennen kuins niihin hukut, Heräjä, raukka, unestas, Jo pian vimmauksesas Ijäiseen surmaan nukut. Sen ruman vältä kahleita, Hän niisä sua kuljettaa, Vaan hurskas kosto Herran Ylitses tulee kerran.

2. Juopumuus järjen sekoittaa, Ja oman-tunnon haavoittaa, Turmelee sydämemme; Se ymmärryksen pimittää, Sielumme voimat hävittää, Ja murhaa kunniamme: Niin pahat himot sytyttää, Ja irstaisuuteen yllyttää Orjansa lakkaamata, Rikoksiin häijyin saattaa.

3. Juopumuus ijän lyhentää Ja ruumiin voimat vähentää, Turmelee veren suonet, Ja Henki ruma viinasa, Ruumiin ja sielun piinasa Myrkyttää surman nuolet; Siis kusa löytyy juopumuus, Myös siinä löytyy kiivaus, Ja riidat, tappelukset, Verenkin vuodatukset.

4. Juopumuus saattaa köyhyyteen, Puolison, lapset nääntymään Puutteesa elatuksen. Juoppo hän tuhlaa aikansa, Hävittää tyhmä varansa, Huoneensa hallituksen; Se kylmille niin usein jää, Ja ylönkatse, häpiä, Ja nuhteet, sakot sitten, On palkka juomaritten.

5. Juopumuus myöskin on se tie Kuin pahan-tekoon monen vie, Ja Lajin rangaistukseen. Ei juoppo työtä rakasta, Vaan pettää, ryöstää, varastaa Ruumiinsa elatuksen; Niin rautoin vihdoin lyödään hän, Pimiään torniin heitetään, Kitumaan kahleisansa Riivattuin konnain kansa.

6. Juomari Herran lahjoja Vaan tarpeeksemme suotuja, Tyhmästi aivan käyttää: Ne järjetöinnä hukuttaa, Ja viinaksi vaan kuluttaa, Niin himojansa täyttää; Ei armahda hän köyhiä, Ei pelkää hän myös häpiää, Ei sielun vahinkota, Ei Herran tuomiota.

7. Hän muille myös on pahennus Ja vaarallinen kehoitus Kirottuun juopumuuteen: Näin lapset niinkuin vanhemmat Jo nuoruudesta tottuvat Isänsä riettauteen. Hän syntiin heitä viettelee, Jo nuorna heidän turmelee Alati vaivaisiksi, Helvetin kekäleiksi.

8. Siis tulee meidän valvoa, Rukoilla Herran armoa, Voittamaan himojamme, Välttämään kiusauksia, Pahoja taipumuksia Kaikisa menoisamme. Olkamme raitiit taidolla, Ja iloiset, vaan siivolla, Töihimme kelvolliset, Herralle otolliset.

E. Lönnrot yhdisti nämät molemmat ottamalla U 454: 1, 2, 3:n ja U 453: 6, 7, 8:n sekä lopuksi U 454: 5:n. Siten tuli LWU 279 B ja:

1867: 279. Luojamme Herra Jumala, Hyvyyden kaiken jakaja, Tarpeemme meille antaa, Ja lailla isän laupeaan Hän, armahtava lapsiaan, Murehen meistä kantaa, Jos tahtonsa me täytämme, Lahjansa oikein käytämme Ruumiimme ravinnoksi, Ei himoin noudannoksi.

2. Vaan jos ne armon antimet, Lahjansa ylönpaltiset Turhuuteen tuhlailemme, Ne pian meiltä puuttuvat, Turmeltuvat ja muuttuvat Myrkyksi sielullemme; Se pian itsens' turmelee, Ken vatsaansa vaan palvelee, Ja järjettömäin kanssa Noudattaa himojansa.

3. Sen saattaa ylönsyöminen ja julma ylönjuominen Maan petoin vertaiseksi; Ne ruumiin voiman murtavat, Ja sieluraukan sortavat Ijäti vaivaiseksi; Ne turmelevat tuntomme, Ja sokaisevat järkemme, Kuljettelevat meitä Synkeitä synnin teitä.

4. Näin juomar Herran lahjoja, Hyväksi meille suotuja, Vahingoksensa käyttää; Ne hurjuutehen hukuttaa, Ja kurkkuhunsa kuluttaa,

Kuin himojansa täyttää; Ja vimmattuna onneton Hän heittää lapset, puolison, Yöt, päivät itkemähän, Puutosta kärsimähän.

5. Myös on hän muille pahennus Ja esimerkki, kehoitus Kirottuun juoppouteen; Kuin lapset niinkuin vanhemmat Jo nuoruudesta tottuvat Isänsä ilkeyteen, Hän syntiin heitä viettelee, Ja heidät nuorna turmelee Itsensä kaltaisiksi, Ain' iki vaivaisiksi.

6. Siis tulee meidän valvoa, Rukoilla Herran armoa, Hillitä himojamme, Ja välttää kiusauksia, Pahoja taipumuksia Kaikissa menoissamme; Ett' olisimme taidolla Iloiset, raittiit, siivolla Töihimme kelvolliset, Herralle otolliset.

7. Ei synnin orjuus menesty, Sen loppu pian lähestyy Tuskalla haikealla; Siis, Herra, meitä johdata, Suo tahtos teitä seurata Halulla hartahalla, Ett' iloisella mielellä Me tulemises hetkellä Pääsemme tykös täältä Surun ja murheen säältä!

Vähin korjauksin siitä 1880 saatiin nykyinen: v. 5 jätettiin pois.

U 453, 454, LWU 279 B, 1867: 279, 1871, 1880, 1883.

384. Maailma synniss' iloitsee Ja hekumassa leikitsee. 8 v.

Suomalainen virsi 1686. Julius Krohn 1835—1888.

Julius Krohn lausuu: W 280:n luulisi Hemminki Maskulaisen sepittämäksi, „niin on hänen virttensä sukuinen". Se tunnetaan kuitenkin vasta 1686 arkkivirtenä ja tuli virsikirjaan 1691:

W 280. Maailman menon turhuudest', Ja häjyin tapain pahuudest', Veisata aikoo kielen: Herra, opettaja oikia, Ja taidon lähde makia! Viisaudell' täytä mielen', Ett' oikiaa tietä taitaisin Käydä, suloisen veisaisin Kiitos-virren sinull' aina, Siihen minull' voimaa lainaa.

2. Maailma synniss' iloitsee, Ja hekumassa leikitsee, Vaikk' siinä viimein nääntyy, Petos ympärins' juokselee, Totuutt' ei kukaan tottele, Valheeks jo totuus vääntyy. Murha ja veren vuodatus, Viha, vaino ja sadatus, Maall' että merell' pauhaa, Ei löydy kussaan rauhaa.

3. Tyrannit tylyt atrian Kansastans' köyhäst' kauhian Korpeille, pedoill' julmill' Sodass' aina rakentavat, Ja surkiast' monta saattavat Maakuntaa perät' kylmin', Lesket tääll' suruss' huutavat, Orpoin kyyneleet vuotavat, Yöt, päivät kuuluu kauvas Vankein huokaus vaivass'.

4. Huoruus maan kulmat täyttänyt, Hulluutens' häjyn näyttänyt On nuorill' sekä vanhoill' Jotka haureutta himoovat, Ja saastaisuuteen samoovat, Pettäin mont' makioill' sanoill'; Jost saatana saa iloita, Ja joukkons' kanssa riemuita, Ett' synti saa niin vallan, Vakuuden maahan tallaa.

5. Kukoistaa maassa koreus, Perät puoleton prameus Miehiss' ja vaimon puoliss'. Jos Adam, Eva nousisi, He lapsians' ei tuntisi; Pääss', käsiss', rinnoiss', suoliss' Koristukset koriat kohuvat, Tyhmyydess' takaa ajavat Maill' vieraill' uutta tapaa, Jost' harva on sill' vapaa.

6. Kalliiss' puvussa väantelee, Mies halpa itsens' kääntelee, Ja ylpiäst' elää sangen, Eik' ajattele hukkuvans', Äkiltä täällä nukkuvans', Kuitenk' kuin ruoho lankee. Kuhun jää sinult' koreus, Maailman häijy haureus, Kosk' mato silmääs kaivaa Ja perkel' sieluus vaivaa.

7. Juopumus pidoiss' pidetään Iloll', ja sitä kiitetään; Teiden ja katuin haaroiss' Räyhätään ja myös pauhataan, Taitamattomast' tapellaan, Ehk' ollaan suuriss' vaaroiss'. Ah viina viisaan villitsee, Eik' juomarita hillitse, Vaan syöksee viimein ansaan, Helvetin alhon kansaan.

8. Näiden siis tähden nuhtelee, Prophettain kautta juttelee Rangaistust' Luoja suurta, Ja antaa pappein saarnata. Pahuudest' kansaa varata, Vihaamaan synnin juurta. Tähdet ja merkit taivahass' Neuvovat meitä hartahast' Hylkäämään menoo pahaa, Eik' ahnehtimaan rahaa.

9. Vilja maast', merest' vähenee, Sodat, taudit meit' lähenee, Loppuun jo kaikki kääntyy; Synti ihmisiss' hallitsee, Ja pahat tavat vallitsee, Loppuun jo kaikki kääntyy. Rakkaus maassa lakastuu, Moni synnistä riemastuu, Uskosta pojes vääntyy; Loppuun jo kaikki käätyy.

10. Koht' Herran torvi helisee, Vuorten perustus värisee, Tuomar' on oven edess'. Maan piiri tulell' poltetaan, Kaikk' tyhjäks' jällens' saatetaan, Kuin on kuivall' ja vedess'; Kuolleet kaikk' ylös nostetaan, Työn jälkeen pahoill' kostetaan, Joillenka piina suuri Annetaan palkaks' juuri.

11. Tulta, savuu he kainoovat, Draakit, kärmeet heit' vainoovat, Voi itkun ijäist' piinaa! Helvetin susi raatelee Ruumist', joss' madot matelee, Voi itkun ijäist' piinaa! Meri pohjaton palaapi, Tulikivestä hohtaapi Julmuuden vihan viinaa! Voi itkun ijäist' piinaa!

12. Vanhurskaat iloon kannetaan, Kuin armost' heille annetaan, Ei suinkaan ansion tähden, Kussa veisaavat iloisest', Kiittävät Jesust' suloisest', Kolminaisuuden nähden: Aurinko kuun kanss' lakkaapi Valistamast', its' jakaapi Paisteen pyhillens' Luoja: Heit' turvaa sekä suojaa.

13. O Jesu! lainaa viisautt', Ett' välttää pirun Kavaluutt' Tääll' murheen laaksoss' voisin; Ja tuloos aina muistaisin, Synnistä itsen' suistaisin, Kaikille hyvää soisin. Kuin kuolema rintaan' kolkuttaa, Sydäntän' taudill' poukuttaa, O Jesu, ota huomaas! Ruumiin' ja sielun' suojaas! Amen.

K. M. Kiljander korjaili virttä. Siitä tuli lyhennettynä ja edelleen korjailtuna:

1867: 280. Maailma synniss' iloitsee, Ja hekumassa leikitsee, Siks kuin se siihen nääntyy; Vapaana petos juokselee, Totuutt' ei kenkään tottele, Valheeksi totuus vääntyy; Murha ja veren vuodatus, Viha ja vaino, sadatus Merellä, mailla pauhaa; Ei löydy missään rauhaa.

2. Maa huoruutta on täynnänsä, Ja haureus on päänänsä Ylinnä ihmisissä; He himojaan hyväilevät, Ja irstaisuutta etsivät, Elävät aina niissä; He makeoilla sanoillaan Myös muita saavat hukkumaan; Niin synti vallan voittaa, Se saatanaa iloittaa.

3. Tääll' itsens' moni kääntelee, Ja ynseästi ylpeilee Kalliissa vaatteissansa, Eik' ajattele loppuaan, Ei, että hän kuin ruoho maan Lakastuu aikanansa; Miss' ompi silloin koreus, Maailman häijy haureus, Kuin mato silmäs kaivaa, Ja sielus kärsii vaivaa!

4. Pidoissa juodaan, räihätään, Kiroillaan sekä riidellään, Kujilla, teillä vielä Järjettömästi pauhataan, Tavattomasti tapellaan, Ei viina sitä kiellä; Oi, viina viisaan villitsee, Ei juoppo itsens' hillitse, Vaan syöksee synnin ansaan, Helvetin alhon lansaan.

5. Näistäpä Herra nuhtelee, Profeetain kautta uhkailee Rangaistustansa suurta; Sanansa antaa saarnata, Ett' olis aika palaita Vihaamaan synnin juurta; Maa, meri, tähdet, taivahat Pitävät säännöt korkeat, Ja neuvovat niin meitä Ain' käymään Herran teitä.

6. Myös varallisuus vähenee, Ja kurjuus meitä lähenee, Juur kaikki loppuun kääntyy; Kuin synti meitä vallitsee Tapoihin pahoin villitsee, Niin sielu siitä nääntyy; Pois rakkauskin raukenee, Jokaisen sydän kovenee, Väärähän uskoon vääntyy; Niin kaikki loppuun kääntyy.

7. Kuin Herran torvi kajahtaa, Ja vuorten vahvuus vavahtaa, Niin Herra on edessä; Maan piiri silloin hukkuupi Tyhjäksi kaikki muuttuupi

Olosta maallisesta; Esihin kuolleet kutsutaan, Pahoille töistään kostetaan, Heill' ompi piina suuri, Ijäinen itku juuri.

8. Vanhurskaat iloon kannetaan; Se heille armost' annetaan, Ei ansionsa tähden; Iloisna siellä veisaavat, Kristusta kunnioittavat Kolm'-yhteyden nähden; Ei auringonkaan valosta Siell' ole koskaan kaipoa; Siell' loistaa itse Luoja, Pyhäinsä turva, suoja.

9. O Jesus, lainaa viisautta, Ett' välttää pirun viekkautta Alhossa tässä voisin; Tuloas aina muistaisin, Synnistä itsen' suistaisin, Kaikille hyvää soisin; Kuin tauti sydänt' ahdistaa, Ja kuolo rintaan' kolkuttaa, O Jesus, ota huomaas, Ruumiin' ja sielun' suojaas!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

W 280, 1867: 280, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

385. Olkaamme vakavasti Ain' alttiit sotimaan. 9 v.

Petrus Samuelis Brask 1650—1690. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsalaisen kielenkääntäjän P. Braskin virsi:

Wij måge oss städz reeda. Jakob Boëthiuksen muodostelemana siitä tuli Svedbergin virsikirjaan 1694: 326 ja siitä:

Wr 277. Vi böre oss städs reda Til strids mot blod och kött, Som plägar oss förleda, Det onda göra sött; Få hafva Josephs sinne, Som tuktigt lefva må, Och strida mäst de hinna, Och kättjan emotstå.

2. Som Jael svika månde Den kämpen Sissera, Som ville i sin vånde Til henne flykten ta, Med mjölk sig vederqveckte, Kort för sin sista nöd; Så blifva många ryckte Af vällust til sin död.

3. Hvad gjorde Simson blinder? Hvad störte Salomon? Det voro lustans synder, Som gjorde dem det hån. Man söker land föröda, Utvidga magten sin, Men köttet motstånd göra, Gör man sig ingen vinn.

4. De dårars hjertan alla, Som otukt hafva kär, De måste ändtlig falla I ångest och besvär. Ond vällust lättlig dårar, Och störter ned i grund; På vällust följa tårar, Ondt samvet i all stund.

5. Du som i hordom lefver, Guds vrede frukta lär; Hans hämnd dig öfversväfver, Hvar du ock länder här. Ho kan dock bo och blifva Vid elden, som förtär? I eld vil han sig gifva, Den sig i hordom snär.

6. Den der af otukt brinner, Och är i synden såld, Guds nåd han intet finner, Men är i satans våld. Gud fåren til sig tager, At njuta frögd och frid, Men gettren han bortjagar Från sig, til evig tid.

7. Eho som hordom öfvar, Gör nu sanskyllig bot, At du ej mer bedröfvar, Och gör din Gud emot. Gud ser dins hjertans tankar, Och känner dem rätt väl; Den synd du på dig samkar, Den drif ifrån din själ.

8. Så fölg nu HErrans vilja, Och det af hjertans grund; Sin nåd skal han ej skilja Från dig i någon stund. Sann kyskhet Gud behagar, De kyska har han kär, Och vil i alla dagar Dem gerna vistas när.

Julius Krohnin suomennos: 1880: 280 b tuli sellaisenaan nykyiseen.

Wr 277, Rbg 277, Sr 348, 1880: 280 b, 1883.

386. Sen autuaaksi Jumala Sanoopi sanassansa. 8 v.

Saksalainen v. 1652. Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Tuntemattoman saksalaisen, mahdollisesti J. Geseniuksen tai D. Denicken virsi v. 1652:

Beckman, s. 670. GOtt sagt, dass die nur selig seyn, Die stets gefunden werden. Im hertzen heilig, keusch und rein, An wercken und geberden: Dieselbe sind es, welche dort Ihn schauen werden fort und fort Mit allen lieben engeln.

2. Weh allen denen, die da sich Des fleisches freud ergeben, Und in der lustseuch üppiglich, Gleich wie die heiden leben, Die sehn nicht Gottes angesicht, Sie müssen bleiben im gericht Und ewig seyn verdammet.

3. Denn weil ihr hertze ist so sehr Mit böser lust besessen, Dass sie des höchsten wort und lehr In ihrem sinn vergessen, So zeucht er ab die gnadenhand, Drauff sie aus einer sünd und schand Offt in die andre fallen.

4. Die augen sind bey ihnen frey, Wild, frech und ungezähmet, Voll ehbruch oder hurerey: Die stirn sich nicht mehr schämet: Das hertz verachtet ehr und zucht, Unreine lust wird nur gesucht Von solchem leichtem volcke.

5. Sie sind dem tummen viehe gleich, Das an der erden hanget, Und das nach Gott und seinem reich Auch niemals nicht verlanget. Gleich wie ein kühner hengst läufft hin, So folgen sie auch ihrem sinn, Wozu sie der antreibet.

6. Doch kriegen sie zuletzt den lohn. Darnach sie so gelauffen, Das siechthum, armuth, schand and hohn Kommt über sie mit hauffen, Gott hasset all unreinigkeit, Drum straffet er zu seiner zeit Die hurer und ehbrecher.

7. Ja derer Gott der bauch ist hier, Die zucht und tugend fliehen, Die wird der höchste dort dafür Gewiss zur straffe ziehen; Ihr jammer, hertzleid, qvaal und pein Wird ewig, ewig, ewig seyn, Für kurtze lust und freude.

8. Wol aber dem, der immerdar Betrachtet hie auff erden, Dass alles dort muss offenbar, Auch die gedancken werden, Und was im winckel hie geschicht, Für augen und ans tage-liecht Soll werden dort gestellet.

9. Wol dem, der denckt mit ernst dahin, Dass er ein gut gewissen, Ein keusch gemüht und reinen sinn Zu haben sey geflissen: Der sein gefäss nach Gottes raht, In heiligung und ehren hat, Machts nicht zu hurengliedern.

10. Desselben leib und hertze ist Des heilgen Geistes tempel, Wer unzucht fleucht zu jeder frist, Gibt niemand böss exempel, Auch Christi marter offt erwegt, An dessen creutz die lüste schlägt, Und sie dadurch fein dämpffet.

11. HErr, schaff in mir ein rein gemüht, Gib, dass ich mässig bleibe, Und mich für bösen leuten hüt, Auch meinen leib betäube, Dass er nicht etwa werde geil, Und leib und seele ihren theil Des himmelreichs verlieren.

Hakvin Spegelin ruotsinnos:

Wr 276. Gud säger, att den salig är, Som alltid varder funnen I hjertat helig, kysk och skär I gerning, ord och munnen. Den menska skall i glädje stor Få skåda Herran, der han bor, Med alla helga englar.

2. Men ack och ve! den gifver sig I köttsens lust att sväfva, Och deruti fast dagelig' Månd' som en hedning lefva; Den får Guds ansigt' aldrig se, Men måste lida qval och ve Med de orena andar.

3. Och efter hjertat är så fast Af otukt helt intaget, Så aktar det ej skam och last; Så platt är det bedraget. Det aktar intet Herrans lag, Men gör allt efter sitt behag; Så lemnas han i synden.

4. Dess ögon äro djerfv' och fri', Ej kunna tamde blifva; Till otukts last och horeri De all sin åtrå gifva. Dess själ föraktar blygd och tukt, Och visar ingen annan frukt, Än den, som död orsakar.

5. Osjäligt få är den fast lik, Som endast älskar jorden; Men Herren med sitt himmelrik' Är honom glömder vorden. Allt som en stohäst, fodrad väl, Så löper han en syndens träl, Dit otukt honom drifver.

6. Dock får han sist en sådan lön, Hvarefter han har sträfvat; Då hjelper honom ingen bön; Men som han hafver lefvat, Så straffas han med sjukdom svår; Stort armod, hån han undergår: Gud kan ej honom lida.

7. Den der har buken för sin Gud, Och tukt och dygd ej aktar, Och vandrar tvärt mot Herrans bud, På honom straffet aktar. Dess jemmer, ängslan, qval och nöd Skall blifva med en evig död. Allt för den vällust korta.

8. Men salig är den oförkränkt Betraktar här i lifve, At alt hvad här är gjort och tänkt, Skal uppenbarat blifva; Och hvad i mörkret här är skedt, Skal varda uti ljuset tedt, Då Gud det sjelfver röjer.

9. Fördenskul ho vil tänka på, At hafva fredligt samvet, Guds svåra straff ej undergå, Men bära dygde-namnet; Han skal sit fat i helgelse Städs hålla, så at ej må ske Det varder skökolemmar.

10. En tuktigs kropp och hjerta är Den Helge Andes tempel: Den otukt flyr och ond begär, Han ger ej ond exempel: Om Christi pina tänktes på, Den nöd och död han månd utstå, Då skul ond lusta vika.

11. Rent hjerta skapa Gud, i mig, Gif mig en ny viss anda, Och gör mig bistånd nådelig, Ehvad mig läggs tilhanda, Du är, o Gud, min helgelse; Hjelp mig uti all frestelse, Kom ihåg hvad du har låfvat.

12. Förlåt, o Gud och Fader god, Mig alla mina brister: Förstör, o JEsu, med dit blod, All satans magt och lister. O Helge Ande, var mig när; Ty detta är städs mit begär: Gud öfver alt at älska.

Erik Cajanuksen suomennos 1701:

W 281. Sen Herra aina autuaaks' Sanassan' sanoo vakaast', Kuin löytään pyhäks', puhtahaks', Työss' sydämess' ja sanass'. Se saapi nähdä Jumalan, Ratk' rauhass' riemull' taivahan, Kanss' enkelitten pyhäin.

2. Vaan voi sit' ihmist' vaivaista, Kuin elää lihan himoss', Ain' pitää eloo saastaista, Pakanain pahass' menoss'! Ei herraa hyvää nähdä saa; Vaan vaivaa ulos seisoa Kanss' pahain piruin pitää.

3. Ja ett' on sydän sytytett' Haureun halust' häijyst', Niin on myös raukka eksytett', Ettei hän tiedä hävyst', Ei huoli Herran sanasta; Mutt' elää ehdost' omasta, Ja synniss' syväll' makaa.

4. Häll' silmät on hävyttömät, Jotk' haureutta halaa, Ja himost' hillimättömät, Juur' ilkiäst' pahoin palaa: Sen sydän hylkää kunnian, Kanss' siivo-menon puhtahan, Hän kuoloon kovin rientää.

5. Se perät' pedon kaltainen On, kuin näin maailmass' rippuu, Niin Herra myös taivaallisen Pois hylkää, hänest' luopuu. Hän juoksee, rientää, kiiruhtaa Kuin' häjy himo taluttaa, Kuin orhit hyvin syötett'.

6. Vaan viimein hänen saavuttaa Ansaittu palkka nurja, Ett' täytyy aina avuta Rangaistust' kärsii kurjaa; Niin tulee tauti, sairaus, Ynn' pilkka, häpiä, vaivaisuus; Ei Jumal' voi hänt' säästää.

7. Kuin jumalaksens' vatsansa Näin panee, elää saastaast', Ain' seuraa omaa tahtoonsa, Sen Herra tahtoo rangaist'. Se lyhyt ilo tuottaapi, Ja hänen päällens' saattaapi Ijäisen tuskan, vaivan.

8. Mutt' autuas aina muistaapi, Ett' kaikki työt ja teot, Ne Jumal' tuomioll' tuottaapi, Kanss' aivoitukset, neuvot: Ja kaikk' kuin pimiäss' tehdähän, Ne silloin selkiäst nähdähän, Ne its' ilmoittaa Jumal'.

9. Se kuin siis halaa säilyttää Mielt' rauhallista täällä, Eik' vaivaa päällens' sälyttää, Vaan kunnialla elää; Hän kunniass' oman astians' Ain' pitäköön ja raajojans' Ei porton raajoiks' tehkö.

10. On templi Herran Hengelle Ain' puhdas ruumis, sydän, Kuin syntiin ei muit' viettele, Vaan pitää elon pyhän. Tott' itsem' synnist' suistaisim', Jos mieluisest' ain' muistaisim' Me Herran kovan kuolon.

11. O Jumal'! puhdas sydän luo Minuun ja henki vahva. Ja armiaast' aina apu suo Niiss', kuin tääll' minua vaivaa; Sä olet minun pyhyyten', Aut' kiusaukset voittanen; Sun lupaustas muista.

12. Niin anteeks' anna, Jumala, Ain' armost' syntin' monet: Sä, Jesu, veres voimalla Kaikk' särje pirun juonet; Aut' Herran henki minua, Ett' rakastan ain' sinua, Sep' on mun halun' harras.

J. L. Runeberg lyhensi ruotsalaisen virren 8-säkeistöiseksi: Rbg 276 (siitä Sr 347). E. Lönnrot noudatti esimerkkiä, joten syntyivät LWU 295, 1867: 281 ja 1872: L I 281. Viimemainitun mukaan:

L I 281. Sen autuaaksi lukeva On Herra sanassansa, Ken sydämestä puhtaana On töissä, puheissansa; Se saapi nähdä Jumalan Ja riemun ratki runsahan Periä taivahassa.

2. Vaan voipa sitä vaivaista, Ken seuraa himojansa, Eloa viettää saastaista, Harjottaa pahuuttansa! Hän Jumalasta luopuva Ijäiseen ompi joutuva Pirujen piinapaikkaan.

3. Se joka täällä elelee Iloissa irstaisissa Ja pahuuttansa palvelee Seuroissa saastaisissa, Häneltä pian puuttuva On ilonsa ja muuttuva Itkuksi ikuiseksi.

4. Mut autuas on muistava, Ett' ovat työmme, teot Ylhäällä Herran kirjassa, Kans aivotukset, neuvot; Salassa mitä tehdähän, Valossa kerran nähdähän Se Herran tuomiolla.

5. Se joka täällä tahtova On rauhallista mieltä, Hän varjelkohon sielunsa Himoin ja synnin tieltä; Myös ruumistansa muistakoon, Ett' ei se tulis turmioon Ja porton jäseneksi!

6. Asunto Herran Hengelle On puhdas ruumis, sydän, Kuin syntiin muit' ei viettele, Vaan pitää elon pyhän, Pois himot häijyt suistaapi, Kristuksen piinaa muistaapi Ja kovaa kuolon tuskaa.

7. O Herra, puhdas sydän luo, Minuhun henki vahva, Kiusauksissa apu tuo, Ett' ei ne voittaa mahda! Sä olet pyhitykseni, Siis pyhitä mun mieleni ja elämäni kaikki!

8. Armostas, Isä Jumala, Suo anteeks syntin' monet Ja poista veres voimalla, O Jesus, pirun juonet, Mua, Herran Henki, pyhitä, Sydän ja sielu kiinnitä Sua rakastamaan aina!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Wr 276, R 292, Rbg 276, Sr 347, W 281, LWU 295, 1867: 281, 1871, L I, II, Ign 137, U 457, 458, 1880, 1883, R 1936: 375.

387. Ah kuink' olet ihmisrukka, Sokia! Et näekään. 8 v.

Sigismund v. Birken (Betulius) 1626—1681. Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737.

Saksalaisen, ruhtinasperheiden yksityisopettajan Sigismund v. Birkenin (Beteliuksen) virsi: Neu vermehrtes Stockholmisches Teutsches Gesang-Buch. Stockholm 1694:

227. BLinder Mensch thu weg die Decke / die vor deinen Augen ist / selber dich in dir erwecke / und bedencke wer du bist. Was du nicht bist / wilst du seyn; Was du bist / geht dir nicht ein / wisse / sich selbst recht erkennen / ist der beste Witz zu nennen.

2. Erde bist du / gehst auf Erden / lebst von Erd / und wirst einmal Erde wieder müssen werden / in dem finstern Todes-Thal. In dem Koht bist du daheim / Koht kömmt von dir / Rotz und Schleim; Koht wird aus dir / nach dem Leben. Was wilst du dich dann erheben?

3. Lerne dich erkennen / lerne / Schöne sind aus Perlen nit / Edle nicht aus einem Sterne / Reiche nicht aus Gold geschmidt. Hoch und nieder / Arm und Reich / Herr und Knecht ist alles gleich / alle sie genennet werden die Gebornen von der Erden.

4. Tod und Ankunft uns vergleichen. Gehe hin ins Toden-Hauss / such da einen edlen / reichen / schönen klugen Kopff heraus. Geh auch zu der Wiegen hin / such den Unterscheid darinn / ob das nackte Kind die Dinge / Cron und Gold zur Welt mitbringe.

5. Was will dann der Staub viel prangen / was macht er so grossen Staub? Kommt in Stoltz herein gegangen / was hebt er empor die Haub? Ist er nicht ein Maden-Aas / ein aus Staub geblasnes Glas? Maden werden / last ihn pralen / ihn zu Staub bald wieder malen.

6. Stoltzer Pfau schau an die Füsse / nicht die Federn nur allein. Diese Hoffart-Füsse / diese / schau / wie sie so garstig seyn. Koht dein End und Anfang ist; Koht bedenck es / der du bist / so wird deine Hoffart stincken / und die Federn lassen sincken.

7. Nicht so Mensch / bedenck dich besser. Sey kein Staub / und dürres Land; Lass der Thränen Buss-Gewässer fruchten den unfruchtbahrn Sand deines Hertzens / deinen Sinn lege GOTT zum Füssen hin / dich in Demuht ihm bekenne / und dich einen Sünder nenne.

8. So viel Staubes ist auf Erden / so viel deiner Sünden sind. GOTT must selber elend werden / auf dass er dir helffen kündt. Dieser Demuht denck itzt nach / dieses Leid dich leidig mach / thu doch Buss in Staub und Aschen / lass dich JESUS Blut abwaschen.

9. Wie die Sonne / von der Erden / zieht die Stäublein auf und an / so lass auch gezogen werden / an die lichte / Sonnen-Bahn / an den Himmel deine Seele / deines Heilands Wunden zehl: So wird er / dich Staub / anblicken / von der Erd gen Himmel rücken.

Hakvin Spegel ruotsinsi siitä säkeistöt 1—5, 7, 8; lisäsi siihen vv. 6—9 vastaamaan poisjättämäänsä v. 6. Alkuperäisen v. 9 jäi ruotsintamatta. Siten tuli:

Wr 278. Ack! hvi äst du dock så blinder, Att du ej beskådar här, Huru du äst snärd i synder, Ej betänker, hvad du är? Det du ej är, känns du vid, Hvad du är, tänks ingen tid. Bästa vishet är dock denna: Kunna rätt sig sjelfvan känna.

2. Du äst jord och måste blifva Jord, som du äst tagen af: Uppå jorden månd' du lefva, Uti jorden blir dig graf. Du äst aska, stoft och mull, Utaf slem och stygghet full; Ibland slem du måste sväfva, Hvad vill du dig då förhäfva?

3. Thy så låt dig ej förföra; Ingen skön af perlor är; Ej kan namnet ädel göra, Ej den präktig' kläder bär. Dräng och herre, arm och rik Blifva här hvarannan lik'. Alle vi, på jorden äre, Utaf jorden namnet bäre.

4. Död och födsel gör oss lika, Gack ock till de dödas ben, Sök der ut de arm' och rika, En förnäm och en gemen. Gack till vaggan se och lär, Om det barn, som ligger der, Och så stilla menlöst sofver, Med sig förer guld och håfvor.

5. Hvad vil du fördenskul braska, O du arma mull och träck, Som äst idel stoft och aska, O du snöde matkesäck: Äst du dock en matkemat; Måtte så väl bära hat Til din högfärd, och förfäras, At du skal af mal förtäras.

6. Kom ihåg när Gud gaf kläder, At de voro ej så fin; Adam, Eva då framträda Uti klädnad gjord af skinn. HErren JEsus, för din prakt, Stod på korsset i förakt Blott och bar, med nesor flera; Och du mull vil så stoltsera.

7. Du är som det belät stora, Hvilket Babels Konung såg: Hufvud, bröst och armar voro Guld och silfver, jämväl ock Utaf jern var fot och ben, Och af jord, som ej var ren; Men det belät vardt förkrossat: Tänk på den dig har förlossat.

8. Tänk på JEsu törne-krona, Tänk uppå hans hufvud-sår, At du en gång måtte skona Dina själ, at hon ej får Dyrt betala det hon här, Utan blygd slik högfärd bär; At dit samvet icke sargas, Och at mången ej förargas.

9. Sions döttrar de ock gingo, Likasom du, uti stor prakt; Men de visst förnimma fingo, At de lefd' i Guds förakt; Ty de uti fienda hand Kommo, och i främmand land, Där de blott och nakna blefvo, För den prakt de hemma drefvo.

10. Lät fördenskul Gud dig tukta, Var ej et förtorkat land: Lät din bättrings tårar fukta Hjertat dit, den torra sand. Lägg dig Gudi ned til fot, Med en ödmjuk synda-bot: Skynda dig din synd bekänna, Och til Gudi dig omvända.

11. Såsom stoftet uppå jorden Är din synd oräknelig; Gud är sjelf eländig vorden, At han måtte hjelpa dig. Så betänk hans blodsvett röd, Hans förakt, hans ång'st och död; Ty hans dyra blod allena Kan dig af all smitta rena.

E. Cajanuksen suomennos 1701:

W 282. Ah! miks' olet ihmisraukka Tyhmä, ettet ajattel', Ettäs olet multa, tuhka, Sidott' synnin sitehell'. Se kuins' olet, unhohdat; Jok' et ole, omistat: Paras taito tok' on tämä, Itsens' taitaa tarkast' nähdä.

2. Maa sä olet, maasta luotu, Maaksi maahan maadut taas, Maan pääll' on sull' maja suotu, Valmis on sull' hauta maass'; Multa, tuhka, tomu sä, Ilkeytt' täynnä häjyä, Riettaudess' elät täällä: Mitäs ylpeilet siis vielä?

3. Älä eksy: eipä taida Korlut antaa koreutt', Nimi korkee korkeutta, Vaatteet kauniit kauneutt': Yht' on herra, orja täss', Köyhä, niin myös äveriäs, Kaikk' kuin olem' tain maan päällä, Maaksi mainitaan me täällä.

4. Yhtäläinen tulo tänne, Lähtö kanss' täst' majasta: Hautaan eroittamaan mene Köyhän luut pois rikkaasta; Sano kuk' on ylhäinen Ollut

tääll', taikk' alhainen; Kurkist' kehtoon; kuinka kultaa Lapsi paljon tuo tänn' tultaiss'?

5. Miksis mielessäs siis paisut, Lika, tuhka, tomu sä? Myötäs on ain' matoin haisu, Toukkain tuimain syötävä. Mahdat ylpeyttäs tääll' Vihata ja peljät' viel', Ett' sun raatos raukan pitää Toukilt', madoilt' maassa syötää.

6. Muista, ettei ensimmäinen Puku, jonk' soi Jumala Ollut kallis, kiiltäväinen: Adam kantoi nahkoja. Sinun Herras Christukses, Ristin päällä rippuess', Oli pilkan alla alast': Mato, miksis paisut pahast'?

7. Babelin kuningas näki Kuvan, jonk' pää kultainen, Rinta hopiainen, käsi, Vatsa, lannet vaskinen, Jalat raudast', savesta: Löi sen kivivuoresta; Katsel' oikiaa omaa kuvaas, Ajattel' ain' Lunastajaas.

8. Katso siis, ett' Jesus kantoi Kruunun kovist' piikeistä, Pyhän pään se piestä antoi: Säästä sielus ilkeestä Viast', ettei maksais viel' Kovast' koreuttas siel': Ettes tuntoos haavoittaisi, Muita pahast' pahoittaisi.

9. Kempist' käynee, niinkuin sinä, Siionin on tyttäret; Vaan sitt' sait sen kyllä tietää, Ettei Herrall' kelvanneet: Vihamiehelt' vietiin pois, Muull' maall' raudoiss' ankaroiss', Alast, kävit siell' all' häpiän Koto koreuden tähden.

10. Herran neuvo nyt siis ota, Maa äl' ole karkia: Kyynelees ann' kyllä vuotaa, Pehmen' sydän kankia, Herran eteen laske täss', Katumuksell' kasvoilles, Riennä syntiis tunnustamaan, Pahuudestas palajamaan.

11. Sinun syntis suuret ovat, Ei niit' taita lukia; Christus kärsei haavat kovat, Ett' hän auttais' sinua Muista verist' hikeäns', Vaivaans', kuoloons', häpiääns': Hänen verens' kallis taitaa Sinun synnist' puhtaaks' saattaa.

E. Lönnrotin ehdotus: Tähti 1866: 11 ei tullut pitemmälle.

A. B. Roos korjaili virttä (käsikirj.). Siitä tuli:

1867: 282. Miksis olet, ihmisraukka, Tyhmä, ett' et muistele, Olevasi multa, tuhka, Kiertty synnin siteillä; Sen, mik' olet, unhotat, Mit' et ole, omistat; Paras taito toki tämä: Itsens' taitaa tarkast' nähdä.

2. Maa sä olet, maasta luotu, Maaksi maassa maadut taas; Maass' on sulle maja suotu, Pian joudut hautahas; Multa, tuhka, tomu, sä Täynnä olet syntiä, Riettaasti sä elät täällä: Mitäs ylpeilet siis vielä?

3. Älä eksy, koreutta Korlut eivät annakaan, Nimi korkee korkeutta, Vaatteet kauniit kauneutta; Yhtä herra, orja täss' Köyhä on kuin äverjäs: Kaikki olemme maan päällä Maaksi mainittavat täällä.

4. Yhtäläinen tulo tänne, Lähtö myös maailmasta; Kuka eroittamaan menee Luita köyhän rikkaasta? Sanopas, ken ylhäinen, Ken on ollut alhainen? Katso kehtoon, toiko kultaa Lapsi tänne, vaiko multaa?

5. Miksis mielessäs siis paisut, Lika, tuhka, tomu, sä? Myötäs seuraa haudan haisu, Toukkain olet syötävä; Mahdat totta peljätä, Vihata myös ylpeyttä; Sillä raatos, muista sitä, Matoin vielä syömän pitää.

6. Muista, ett' ei ensimäinen Puku ollut korea Eikä kallis, kiiltäväinen: Adam kävi nahkoissa; Sinun Herras Kristukses Ristissänsä riippuess' Alast' oli pilkan alla; Miksis paisut, mato maalla!

7. Katso, kuinka Jesus kantoi Kruunun kovapiikkisen, Pyhän päänsä piestä antoi, Säästi sielus syntisen, Ett' et kerran kärsisi Tähden koreutesi, Etkä tuntoos haavoittaisi, Muita enää pahoittaisi!

8. Koreilivat niinkuin sinä Sioninkin tyttäret, Saivat sitten verisinä Orjaella poloiset Maassa vihollistensa, Häväistyinä, vankina, Alastoinna kaikkein nähden Kotokoreuden tähden.

9. Herran neuvo nyt siis ota, Älä ole kankea; Anna kyyneleesi vuotaa, Sydämesi sulata; Herran eteen lankea Maahan katumuksella, Riennä syntis tunnustamaan, Pahuudestas palajamaan!

10. Sinun syntis suuret ovat, Niit' ei taida lukea; Kristus kärsei haavat kovat Auttaaksensa sinua; Muista verihikensä, Vaivansa ja kipunsa; Kallis verensä sun taitaa Synneistäsi puhtaaks saattaa!

Virsi sai nykyisen muotonsa vasta 1886. Rbg 278: 5 „Som från början allt behöfver, Och på slutet saknar allt" on tullut nykyiseen v. 4: „Sull' ei mitään aluss' ollut, Lopuks kaikki katoopi".

Wr 278, Rbg 278, Sr 341, W 282, Ign 138, U 432, Tähti 1866: 11, 1867: 282, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 578, R 1936: 282.

388. Ihminen, miks kerskaelet Tomu, tuhka olet vaan! 6 v.

Jakob Boëthius 1647—1718. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Moran kirkkoherran Jakob Boëthiuksen virsi: Wr 279: Mänska, äst du så högfärdig. 6 v.

J. L. Runeberg korjaili sitä vähäsen:

Rbg 279. Menska, äst du så högfärdig, Som äst stoft och snart förödd, I synd aflad, nåd ej värdig, Uti synd till verlden född? Möda månd' din lefnad vara. Och med ångst skall hän du fara.

2. Hvi vill du din kropp så fira, Pryda, pläga utan hof, Denna mullklimp så utsira, Som så snart blir dödens rof? Kroppen gör du sådan ära, Den dock maskar skola tära.

3. Se, din själ den bör du akta, Pryda med all Christlig flit, Ifrån syndafläckar vakta, Att hon hålles skär och hvit; Hon är dyr, för henne sträfva, Att hon måtte evigt lefva.

4. Själen dock ej vård du gifver, Fostrar kroppen på allt sätt; Den som tjenar herre blifver, Hvilket är emot all rätt. Själen bör din kropp regera; Men du aktar kroppen mera.

5. Själen har, o menska, kostat Christus mycken kamp och nöd, Att han dig förlossa måstat Med sin egen blod och död; Detta borde du betrakta Och din själ dess mera akta.

6. Har du med din högfärd lede Pröfvat Guds långmodighet, Vänd med bättring af hans vrede, Lär af Jesu ödmjukhet; Låt din vandel vittne bära Att i honom är din ära.

Tämän suomensi K. M. Kiljander (käsikirj.):

283. Ihminen, mit ylpeilet Ollen tomu, tuhka vaan? Syntisenä vaeltelet, Synniss synnyit maailmaan; Armoa ansaitsematonna Elät, kuolet rauhatonna.

2. Ruumistasi koristelet, Hempeästi hyväilet, Katovaista kaunistelet, Lahoovaista laittelet. Matoin ruoka ruumis raukka Katoopi kuin kedon kukka.

3. Sieluasi kaunistele Uskovaisten avuilla, Puhtahaksi puhdistele Synnin saastutuksista; Se vaan mielehesi paina Ett eläisi sielus aina.

4. Mut se huoli sulta puuttuu; Ruumistasi muistat vaan; Palvelia herraks muuttuu, Lihan lasket kunniaan; Vallan, säätty sielullesi, Annat, raukka ruumiillesi.

5. Sielusi on Kristukselle Kovat tuskat maksanut, Ristin puussa syntiselle On hän armon ansainnut; Se sun tulis alti muistaa, Turhuus mielestäsi suistaa.

6. Herran käskyt rikkoneeksi Tulit ylpeydelläs. Pyydä syntis anteheksi Hartahalla mielelläs. Seuraa Herraa nöyryydessä, Etsi kunnias hänessä.

Virsi sai nykyisen muotonsa 1880.

Wr 279, Rbg 279, Sr 342, 1867: 283, 1871, L I, II, 1880, 1883.

389. Voi miksi kerskaat, väkevä Ja paisut pahuudessas? 5 v.

Ruotsalainen 1567. H e m m i n k i M a s k u l a i n e n † 1619. A u g. A h l q v i s t 1826—1889. E. L ö n n r o t 1802—1884.

Ruotsalainen virsi v:lta 1567:

Wr 61. Hvi berömer du fast dig Af myckna ondsko dine, Du starke och mycket väldig, Och hafver ondt i sinne? Är här dock dagelig i Guds hand, Som din akt dig förtaga kan. Hvad kan du mot Gud skaffa?

2. Din tunga söker idkelig, At bedrifva sin skalkhet; Den mången man är skadelig, Såsom hårknifven skarpe. Du älskar mera ondt än godt: Och talar falskhet, hån och spott; Hvad rätt är, du ej vördar.

3. Hvad som kommer förderf åstad, Du det intet försummar; Der af äst du i hjertat glad, Och älskar falska tungor. Men HErren Gud gör väl och rätt, Som dina skalkhet alla slätt Vänder in på dig sjelfvan.

4. Förderfva skal dig HErrans hand, Och allan slätt utrota, Ifrån både dit hus och land, Dig skal det intet båta; De frome skola det få se, Och åt din stora ofärd le, Och frukta Gud och säga:

5. Si, denne tröste på sig sjelf, Och icke på Guds starkhet; Förlät sig på sin magt och sköld, Var mägtig i sin skalkhet; Han tröste på sin rikedom, Och hvad som hälst i sinnet kom; Det Gud dock ej kan lida.

6. Men jag förlåter mig på dig, O Gud! den stund jag lefver: Och tackar dig evinnerlig, At du den nåd mig gifver. Jag förbidar, HErre, dit namn, Den allom vil och hjelpa kan, Dem sig der på förlåta.

H e m m i n k i M a s k u l a i s e n suomennos:

W 56. Miks' kerskaat, väkevä sankar'. Sinun paljost' pahuudestas, Etts' vahinkoo tekemään olet ankar'; Tiedä Herran laupiudesta, Ett' se joka päivä kyll' kestää, Kuin sinun juones taitaa estää, Jonkas käden alla olet.

2. Kieles vahingon valheell' saattaa, Kuin partaveitsi viilee, Vääryyt', pahuutt' puhuu malttaa, Totuutt' ja hyvyytt' piilee, Kuin kadotust' kanssans' tuottaa, Sitä pyydät puhuu suotta. Viekkaall' ja vääräll' kielell'.

3. Jumal' sinun kokonans' kadottaa, Muruks' musertaa muistaa, Majastas hävittää, hajottaa Mailt' myös perät' pois soittaa. Ne hurskaat koska sen näkevät, Täst' Jumalaa he pelkäävät, Ja nauravat sinua soimain:

4. Katso, tai ei Jumalaan turvannut, Eikä Herran hyvyyteen; Vaan on itsens' pääll' luottanut, Riistaans' ja rikkauteens': Pahaa tekemään oli väkevä, Vahinkoo kaikill' käkevä, Jota Jumal' ei voi kärsiä.

5. Pysyn minä Herran huoneess' tääll', Kuin tuore öljy-puu kasvain, Luottain ain' Jumalan laupiun pääll', Kiitän, ett' näin tekee kanssan'. Sinun nimees, Herra, ain' odotan, Kuin uskollisias lohduttaa, Jost' iloitsevat he aina.

August Ahlqvist laati virren uuteen asuun: Oks. 56; siitä tuli:

1867: 56. Miks kerskaat pahuudessasi Sä valtas paljoutta? Ei voita suuri voimasi Jumalan oikeutta; Jumala laupeudessaan Ei hyljää turvaavaisiaan; Hän valtas maahan kaataa.

2. Valheita kieles kiehittää, Se niinkuin veitsi viilee, Vihoja, riitaa synnyttää, Mutt' oikeutta piilee; Vaan muista, synnin sankari, Ei Herra heitä töitäsi, Valheitas kostamatta!

3. Hän kerran töitäs tutkimaan Tuleepi tuomiolle! Sun suuruus silloin langettaa, Työs vievät turmiolle; Vanhurskahat sen nähdä saa, Ja kiittäin silloin Jumalaa Peljästyneinä lausuu:

4. „Kas tässä ompi nyt se mies, Ken turvannut ei Herraan, Vaan rikkauteensa luottaa ties Ja voimaan kymmenkertaan; Mut missäs nyt sen rikkaus on, Ja missä voima vallaton? Ne hänen langettivat."

5. Mun toivonipa turvautuu Sun, Herra, rakkautees, Mä verson niinkuin öljypuu, Kuin luotan loupeutees; Sinua kiitän kielin, töin, Sun nimeäsi ikävöin, Jok' on sun pyhäis riemu.

Nykyiseen muotoonsa tulivat pääasiassa: v. 1 1880, vv. 2—5 1872: L I 56. Viimemainittu oli kokonaisuudessaan:

L I 56. Miks kerskaat, uljas sankari, Sä valtas paljoutta? Ei voita suuri voimasi Jumalan oikeutta; Jumala laupeudessaan Ain' auttaa uskovaisiaan, Sun valtas maahan kaataa.

2. Valheita kieles kiehittää, Se niinkuin veitsi viilee, Vihaa ja riitaa synnyttää, Mutt' oikeutta piilee; Vaan Herra rauhaa rakastaa, Sun työs ja juones paljastaa, Tuo kovan koston niille.

3. Hän kerran töitäs tutkimaan Ilmestyy tuomiolle, Suuruutes silloin raukeaa, Työs vievät turmiolle; Vanhurskaat kuin sen nähdä saa, He kiittäin silloin Jumalaa Hämmästyksissään lausuu:

4. „Kas tässä ompi nyt se mies, Ken ennen aikoinansa Rikkauteensa luottaa ties Ja omaan voimahansa; Nyt mennyt on sen rikkaus, Kadonnut voima, korkeus Omistajansa kanssa.

5. Mun toivon', Herra, turvautuu Sun armoos, rakkautees, Mä verson niinkuin öljypuu, Kuin luotan laupeutees; Sinuhun, Herra, uskallan, Sinua kiitän ainian, Ylistän nimeäsi.

Ps. 52, Wr 61, Rbg 61, Sr 340, W 56, Oks. 56, 1867: 56, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 320.

390. Mit' ompi meillä päällä maan, On katoovaista kaikkenaan. 8 v.

Petrus Samueli Brask n. 1650 — n. 1690. K. M. Kiljander 1817—1879.

Ruotsalaisen kielenkääntäjän P. Braskin virsi:

Wr 270. Alt hvad vi på jorden äga, Det är alt förgänglighet: Hvad vi timligt öfverväga, Är ostadig stadighet. Våra verk, samt ord och sinne, Månde som en blixt försvinna. Efter denna vansklighet Följer själens evighet.

2. Såsom månens ljus aftager, Och sig vänder underlig, Men strax innan några dagar Växer til och fyller sig; Altså är ock all vår handel En ostadig växel-vandel: Verldsens lycka äfven så, Såsom månen ömsa må.

3. Sol och stjernor, luft ovh väder, Jorden med all lefvand' djur, Det alt om förvandling qväder, Bräcklig är all tings natur. Fråst och regn,

samt köld och heta, Stadigt i sin växling streta: Koppar, jern och hårda sten, Af förändring lida mehn.

4. Ack! hvad kan oss nyttigt vara Denna verldsens stora gods? Kan det skydda från lifsfara? Kan det göra glad till mods? Nej, ty verlden skall förbrinna, Hennes fägring ock försvinna; Ja, hon gör i hjertat qval, Gifver sorger utan tal.

5. Ve den, som här evigt blifver Skadd och sårad till sin själ, Och ej synden från sig drifver, Utan den behagar väl; Sig dermed från Gudi vänder, Ger sin själ i satans händer. Ack! hvar finns så riker man, Som den igenlösa kan?

6. Allt, hvad vi här älska mände, Svinner, när vi tänka't minst; Gör oss alltså sorg och vånde Den förmenta verldens vinst. Men den verlden helt föraktar, Himmelriket eftertraktar, Han är rik och väl förnöjd, Har i Gud en evig fröjd.

7. Thy låt oss nu städs' besinna Verldenes ostadighet, Att här intet är att vinna, Utan idel vansklighet. Våra kroppar döden trycker, Och i mörka grafven rycker; Själen hafver här ej ro, Måste bort, när vi ej tro.

8. O min Jesu! låt mig blifva Klok och viser, så at jag Må besinna, aktning gifva, Huru allting dag från dag Tager af och sig borthastar: Och när döden mig kullkastar, Tag mig till dig, Herre kär! Der en stadig glädje är.

K. M. Kiljanderin suomennos:

1867: 272. Mit' ompi meillä päällä maan, Se viheljäistä ompi vaan; Mi täällä rakastetahan, Se kaikki raukee turha'an; Kuin virta juoksee aikamme, Kuin unelmainen elomme; Mut tämän ajan lopussa Ijäisyys ompi seuraava.

2. Kuu taivahalla syntyypi, Ja kasvaa, kunnes täytyypi, Taas vähitellen vähenee, Peräti viimein pimenee; Niin elämämme retki on Myös muuttuvainen, levoton, Ja liukas onni maailman Ei pysy kauvan kohdallaan.

3. Aurinko, tähdet taivahan Ja eläimet ja kasvut maan, Ne ilmoittavat muutosta Ja kaiken luonnon puutosta; Satehet, poudat, pakkaset, Ne ovat vaiheen alaiset, Ja vasket, raudat, kaikki vaan, Ne muuttelevat muotoaan.

4. Mit' auttaapi, o ihminen, Tavara tämä maallinen? Kenen se päästi murheesta, Vapahti hengen vaarasta? Maailman ilo viettävä Ei ole kauvan kestävä, Se sydäntä vaan ahdistaa, Ja huolillansa rasittaa.

5. Voi raukkaa, joka himoissa Pilaapi täällä sielunsa, Ja syntiä ei vastusta, Vaan vaeltaa sen orjana! Hän Jumalast' on luopunut, Ja pirun pauloin joutunut; Ken on se rikas, mahtava, Kuin hänen voisi lunastaa?

6. Niin rakkain omaisuutemme Katoopi tietämättämme, Ja valheonni maailman Se murheen tuopi matkassaan; Ken hyljää mielen maallisen, Valitsee taivahallisen, Hän rikas on ja murheeton, Ijäinen riemu hällä on.

7. Siis muistakaamme ainian Katoovaisuutta maailman; Ei täällä mitään voiteta, Jok' aina olis seisova; Ruumiimme katoo kuolossa, Se mullaks muuttuu haudassa, Ja sielu, täällä levoton, Toivoopi toiseen kotohon.

8. O Jesus Kristus, hurskahaks Minua luo ja viisahaks; Suo, aina tarkoin muistan sen, Ett' ompi määrä kaikkien Vaeltaa päivä päivältä Ain' lähtöänsä lähemmä; Eläissäni ja kuollessan' Suo omas ollan' ainian!

Vähin korjauksin virsi tuli nykyiseen.

Wr 270, R 455, Rbg 270, Sr 350, U 681, 1867: 272, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 598.

391. Ah, mik' on tää elämä? Tuska, vaiva äkeä. 10 v.

Joh. Rosenthal 1615—1690. Petrus Brask n. 1650 — n. 1690 Erik Cajanus 1675—1737. K. G. v. Essen 1815—1895.

Saksalaisen arkkidiakonin Johan Rosenthalin virsi:

Reusner: 418. ACh was ist das Leben doch? Nichts als nur ein Jammer-Joch / Wann es gut gewesen / ist Ist es Müh zu jeder Frist.

2. Ach was ist doch unsre Zeit? Nichts als nur ein lauter Streit / Da nur eins das ander jagt / Alle Freundschafft Ihm absagt.

3. Was ist unser Frömmigkeit? Eine Unvollkommenheit / Niemand kan damit bestehn / Wann GOTT ins Gericht wil gehn.

4. Ach was ist doch Gut und Geld? Nichts als nur ein Koth im Feld / Heute Reich und morgen Arm / Beydes bringet sorg und Harm.

5. Ach was ist doch Ampt / und Ehr / Nur ein Leben mit Beschwer / Der viel Gaben hat allhier / Wird geneidet für und für.

6. Ach was ist doch Menschen Gunst? Nur ein blauer Nebel Dunst / Lieber trau dem Freunde nicht / Auch der Bruder Glauben bricht.

7. Ach was ist doch Fröligkeit? Eine ungesunde Zeit / Davon offt die Seel verdirbt / Mancher vor der Zeit hinstirbt.

8. Ach was Hass und was vor Neid Tragen gegen uns die Leut? Hier ist Zorn / Verleumbdung dort / Also geht es fort und fort.

9. Ach wie kranck und ungesund / Sind wir Menschen manche Stund? Fast kein Glied zufinden ist / Dem nicht mangelt was zur frist.

10. Was ist endlich unser Tod? Nur ein Endschafft aller Noth / Da wir ohne Creutz und Pein Bey GOtt ewig werden seyn.

11. Darumb freu ich mich allzeit / Auff die wahre Himmels Freud / Da uns gar nichts mangeln wird / Da nur Freude wird gespührt.

12. Freude die kein Ohr gehört / Keines Menschen Hertz berührt / Freude in und äusserlich / Auff die Freude freu ich mich.

P. Braskin ruotsinnos:

Wr 272. Ack! hvad är dock lifvet här? Jämmer, plåga, stort besvär; När som det bäst varit har, Är det möda uppenbar.

2. Ack! hvad är vår korta tid? En städs varand' kamp och strid; Ty den ene på alt vis Är den andras plågo-ris.

3. Ack! hvad är vår Gudlighet? Idel ofullkomlighet: Ingen kan der med bestå, Om Gud vil til rätta gå.

4. Ack! hvad är dock gods och gull? Intet utan träck och mull: Rik i dag, i morgon arm; Bägge föda sorg och harm.

5. Ack! hvad är högt stånd och kall? En brant klippa, som gör fall: Den der äger ära blid, Alltid är der afund vid.

6. Ack! hvad är dock mänsklig gunst? En blå töken, rök och dunst: Gläd dig ej af vänner mång; Bröders trohet är ej lång.

7. Ack! hvad är vår medgång blid? En förgiftig sjukdoms tid, Hvilken mången själ förgör, Och i evig vånda för.

8. Ack! hvad hat och afund led, Oss här söker störta ned? Här är vrede, der förtal: Allstäds håls vår ära fal.

9. Ack! hvad krankhet och besvär Plågar oss som tidast här? Ingen lem man nästan har, Den ej någon plågo drar.

10. Hvad är ändtlig dock vår död? En god ändskap på all nöd, Hvilken oss ur ångst och qval Förer i Guds glädje-sal.

11. Det allena gör mig nögd, At jag uti himmels högd Väntar vist den frögd at få, Hvilken evigt vara må.

12. Frögd, den intet öra hört, Intet dödligt hjerta rört: Frögd, den in och ute är; Sådan frögd jag väntar der.

E. Cajanuksen suomennos 1701:

W 273. Ah! mik' ompi elom' tääll'? Tuska, vaiva tuskan pääll', Työ ja meno levoton Silloink', kosk' se paras on.

2. Mik' on aikam' lyhyinen? Sota alinomainen: Yksi toistans' vaivalla Vitsaa pahall' tavalla.

3. Mikä jumalisuus meiss'? Heikko, vajaa joka tiess': Emme Herran tuomioll' Sen kautt' autuaaks' taida tull'.

4. Mik' on riista, tavara? Lika, multa katoova: Rikas pian köyhtyy kyll', Murhe myöt' on molemmill'.

5. Mik' on korkee kunnia? Kukkula kuin kukoistaa; Karsaast' katsoo kädet pääll', Jos on joku arvoss' tääll'.

6. Mik' on maailman ystävyys? Sakia savu, sumu myös; Ystävist' äl' ihastu, Veljein väli rikkaantuu.

7. Mik' on onni noutava? Myrkky, tauti tappava, Kuin mont' sieluu vaivaista Kadottaapi kauhiasta.

8. Viha, kateus mikä on? Kuin meit' vakoo vahinkoon: Vihataan ja parjataan, Kunniam' kaikilt' kalvataan.

9. Mikä tauti? kauhiast' Vaivaa meitä vaikiast': Tuskin jäsen löytynee, Jonk' ei kärsii täytyne.

10. Mik' on viimeink' kuolema? Se kuin tuskat lopettaa, Viepi vihdoin vaivasta, Iloitsemaan taivaassa.

11. Sieluni se virvottaa, Tuskist' kivuist' kirvottaa, Ettän elon ijäisen Taivaass' saavan' tietänen.

12. Jok' ei näkyn', kuulunut, Ajatuksiin astunut: Ilon sisäll' ulkona, Toi on minull' toivona.

K. G. v. Essenin ehdotuksen perusteella:

1867: 273. Ah, mik' ompi elomme, Maailmassa menomme? Tuska, vaiva, vastus vaan Parhaanakin ollessaan.

2. Mik' on aikamm' lyhyinen? Sota alinomainen; Toinen toistaan kiusajaa Juur monella tavalla.

3. Mik' on riista, tavara? Tuhka, tomu katoova; Tuskin koottu vaivalla Katoo se jo murheella.

4. Mik' on arvo, kunnia? Kukistuva kukkula; Moni sitä kadehtii, Panettelee, parjaapi.

5. Mik' on mailman ystävyys? Usein tyhjä kielevyys; Ystäviin äl' ihastu, Veljein väli rikkaantuu.

6. Mik' on onni maailman? Myrkky salaa tappava, Monen sielun surmaaja, Kadottaja kauhea.

7. Mik' on meidän hurskaus? Puuttuvaisuus, vajavuus; Sill' ei autuutt' ansaita Tuomiolle tultaissa.

8. Näin ei mitään pysyvää Maailmassa löydykään; Armo Herran laupeaan Se vaan pysyy ainiaan.

9. Autuas, ken uskossa Siihen ottaa turvansa! Maa ja taivas muuttukaan, Se ei muutu milloinkaan.

10. Se se yksin pelastaa Näistä katoovaisista, Saattaa sielun elohon, Ijäisehen ilohon,

11. Jot' ei kieli kertoa, Ajatus voi arvata; Se se näissä vaiheissa Toivoni on ainoa.

Nykyisen muotonsa saivat: 1880 vv. 1—3, 5—7, 10; 1886 vv. 4, 8, 9.

Wr 272, R 457, Rbg 272, Sr 351, W 273, Ign 208, U 674, 1867: 273, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

392. Pois mailma makia! Sieluni halajaa. 12 v.

Heinrich Müller 1631—1675. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Rostokin superintendentin Heinrich Müllerin virsi:

Beckman, s. 887. ADe, du süsse welt, Ich schwing ins himmels zelt Die flügel meiner sinnen, Und suche zu gewinnen Was ewiglich bestehet, Wenn dieses rund vergehet.

2. Fahr hin mit deinem gut, Das eine kleine fluth So balde kan verheeren, Und eine glut verzehren, Fahr hin mit deinen schätzen, Die nimmer recht ergetzen.

3. Fahr hin mit deiner lust, Sie ist nur koht und wust, Und deine frölichkeiten Vergehen mit den zeiten: Was frag ich nach den freuden, Auf die nur folget leiden?

4. Fahr hin mit deinem pracht! Von würmen ist gemacht Der sammet und die seiden, Die deinen leib bekleiden; Was mag genennet werden, Ist lauter koht und erden.

5. Fahr hin mit deiner ehr, Was ist die hoheit mehr, Als kummer im gewinnen, Und hertzleid im zerrinnen? Was frag ich nach den ehren, Die nur das hertz beschweren?

6. Fahr hin mit deiner gunst! Falsch lieben ist die kunst, Dadurch der wird betrogen, Dem du dich zeigst gewogen, Was frag ich nach dem lieben, Das endlich muss betrüben!

7. Im himmel ist der freund, Der mich recht hertzlich meynt, Der mir sein hertze giebet, Und mich so brünstig liebet, Dass er mich süss erqvicket, Wenn angst vnd trübsal drücket.

8. Dess himmels herrlichkeit Ist mir schon zubereit: Mein name steht geschrieben Bey denen, die GOtt lieben: Mein ruhm kan nicht vergehen, So lang GOtt wird bestehen.

9. O Zions güldne pracht, Wie hoch bist du geacht? Von perlen sind die pforten, Das gold hat aller orten Die gassen aus geschmücket: Wenn wird ich hingerücket?

10. O süsse himmels-lust, Wohl dem, dem du bewust, Wenn wir ein tröpflein haben, So kan es uns erlaben: Wie wird mit grossen freuden Der volle strom uns weiden?

11. O theures himmels-gut, Du machest rechten muht: Was werden wir vor gaben, Bey dir, HErr Jesu haben? Mit was für reichen schätzen Wirst du uns dort ergetzen?

12. Fahr, welt, fahr immer hin, Gen himmel steht mein sinn, Das irrdisch ich verfluche, Das himmlisch ich nur suche: Ade, du weltgetümmel, Ich wehle mir den himmel.

Ruotsinnos:

Wr 273. Du snöda verld farväl, Til himlen far min själ, Dit gå och mina sinnen: De söka där at vinna, Hvad evigt städs månd vara, Ibland Guds helgon klara.

2. Far med dit gods din kos, Det får af mig ej ros; En flod kan det besvära, En eld kan det förtära: Far med din rikedomar, Far fort, de ge ej froma.

3. Far bårt med all din lust, Som är en sorg och pust: Af all din glada dagar, Mig ingen nu behagar. Hvad doga dina frögder? Jag är därmed ej nöjder.

4. Far hän med all din prakt. Jag ger därpå ej akt; Din sammets drägt och kläder, De äro likt et väder, Må nämnas med de orden: De äro mull på jorden.

5. Far med din ära fort Uppå en annan ort, Hon är man sorg och plåga, Och slåcknar med sin låga; Hvad skal jag med den ära, Som vil mig städs besvära?

6. Med all din gunst far hän! Hon är en falsker vän, Som mången kan bedraga, Och mångom ofall laga. Hvartill månd' nyttig vara Din kärlek? till en snara.

7. I himlen är min vän, Dit längtar jag ock hän. Han mig sitt hjerta gifver, Och hos mig kärlig blifver; Han mig med lustar mättar, Från sorgen mig platt lättar.

8. Att himlens herrlighet Är mig beredd, jag vet. Mitt namn, som mig är gifvet, Är i Guds bok inskrifvet; Min fröjd skall der få höras, Och Guds lof evigt föras.

9. O himmels gyllne prakt, Hur äst du hög i akt! Af perlor är' din' portar; Af gull på alla orter Din' gator prydd' månd' vara: När får jag dit uppfara?

10. O himmels lust så kär! Väl den, som hos dig är! Vi efter intet fråge, När vi man dig här åge. När vi det goda finna, Då lär allt ondt försvinna.

11. O himmels rikedom! Dig snarlig' skynda, kom! Hvad lär' vi då för gåfva Hos dig, min Jesu! hafva? Hvad sköna skatter store, Dem aldrig vi förlore!

12. Far bort, o verld, så svår! Mitt sinn' till himlen står, Det jordiskt är föraktar, Det himmelskt är afvaktar. Far väl, o verld! med alla; Jag vil mig Gud befalla.

Suomennos 1701:

W 274. Pois makia maailma jää! Mun sielun' päänänsä Täält' pyrkii ylös vielä, Kanss' mielen' etsii siellä Ain' ijäist' menoo taivaass', Juur' Herran pyhäin seurass'.

2. Pois maailman tavara! Et saa mult' kiitosta; Sen virta pojes viepi, Ja tuima tuli syöpi, Pois tavaroittes kanssa, Ei ne mulle autuut' anna.

3. Pois turhan kanss' ilon, Se sula suru on; Sun kaiken ilos ilkeen Mä pilkkaan, hylkään, syljen, Ei rietas riemus taida Tääll' sielull' rauhaa antaa.

4. Pois paha prameus, Kanss' tyhmä koreus! Kaikk' samett', silkkipuku, Kuin tuuli turhaan hukkuu; Niist' tosin sanoo mahtaa, Ett' ovat multa maasta.

5. Niin ylpiä kunnians' Hän menköön, kauvas kanss', Se ompi vaiva, savu, Kuin liekkins' kanssa sammuu: Miks' kunniata pyydän, Jost' vaivoin vaivan löydän?

6. Pois mailman ystävyys, Se vilppi, viekkaus, Kuin monta murhaa, pettää, Vahinkoon viekkaast' vetää: Sun ystävyytes häjy, Mink' kelpaa? sill' sä väjyt.

7. Taivaass' on ystävän', Sinn' mä ikävöitsen, Hän sydämens' mull' antaa, Kanss' rakkautens' kantaa, Mun iloll', riemull' täyttää, Kanss' suruist', kivuist' päästää.

8. Taivaass' on kunnia Mulle valmis korkia; Sill' kirjaan elävitten On nimen' pantu, tiedän, Siell' iloss' parhaass' pauhaan, Ja Herrall' kiitost' laulan.

9. O taivaan koreus, Ja korkia kauneus! Sill' päärlyill' kaunistetut Sun porttis on, ja kadut Kaikk' kullall' kalliimmalla: Ah koskan sinn' saan tulla?

10. O taivaan hekuma, Autuas sun nautit' saa! Muut kaikki ylönkatson, Kuin nautitsen sun ainoon, Kuin hyvän saada taidan Niin huonon hyljät' mahdan.

11. O taivaan rikkaus! Suo meill' osallisuus Sinuss', suo, Jesu laupias, Meill' runsaat armolahjas; Suo tavaras meill' suuret, Joit' emme pois kadot' ijät'.

12. Pois maailma! taivaaseen Halaa mun sydämen' Maalliset ylönkatsoo, Taivaaseen ylös tahtoo; Jää maailma kanss' sun omais, Mä Herran olen huomass'.

Aug. Ahlqvist korjaili: Oks. 274. Siitä tuli 1867: 274. E. Lönnrot samoin: L I, II, III. Julius Krohnin korjaukset 1880 saattoivat suurimman osan virttä nykyiseen muotoonsa.

Nykyiseen muotoonsa tulivat 1871 v. 11, 1872 L I vv. 1 ja 10, 1880 vv. 2—9 ja 12.

Wr 273, R 458, Rbg 273, Sr 355, W 274, Ign 209, U 676, Oks. 274, 1867: 274, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 604.

393. Mieleni on veisata Maailman surkeudesta. 9 v.

Latinalainen keskiajalta (Piae Cantiones). Hemminki Maskulainen † 1619. Suomennostoisinto 1686. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Carminalia Selecta Joh. A. Inberg, 1900. (Piae Cantiones-lauluista): Scribere proposui, De contemtu mundano Jam est hora surgere, De somno mortis vano, Zizaniam spernere, Sumto virtutum grano. Surge, surge, vigila, Semper esto paratus.

2. Ubi sunt qui ante nos In hoc mundo fuere? Venias ad tumulum, Si vis eos videre, Cineres et vermes sunt, Postquam computruere. Surge, surge etc.

3. In hoc mundo nascitur Vir omnis cum moerore Atqve vita ducitur Humana cum labore, Post extremum clauditur Cum funeris dolore. Surge, surge etc.

4. Vita brevis breviter In brevi finietur, Venit mors velociter, Et neminem veretur, Omnia mors surripit Et nulli miseretur. Surge, surge etc.

5. O si scires gloriam In regno beatorum. Numquam dares animam Ad vana mundanorum, Sed servires jugiter Rectori angelorum. Surge, surge etc.

6. O quam felices hi sunt, Qui cum Christo regnabunt, Facie ad faciem Dum ipsum inspectabunt, Sanctus, sanctus Zebaoth Domino proclamabunt. Surge, surge etc.

7. O quam dolor flebilis A Christo separari, Et numquam in numeris Justorum nominari, Sed semper in tenebris Inferni cruciari. Surge, surge etc.

8. O si poenam minimam Sentires damnatorum, Bene vim hic sufferres Cunctorum tormentorum, Ut sic posses fugere Dolores captivorum. Surge, surge etc.

9. Ibi nullam reqviem Aqquirunt existentes, Nec lassantur daemones Animas punientes, Quorum voces clamitant: Vae, vae, aeternaliter. Surge, surge, vigila, Semper esto paratus.

Hemminki Maskulainen suomentanut 1616: Wanhain Suomen maan Pijspain, ja Kircon Esimiesten Latinan kielised laulud, s. 82: Scribere proposui:

1. LAh laola olen aicon, Ihmisen surkjast menost, Hetki herät ylös on, Pois synnin syväst unest. Poickeman pois pahudhest, Coht vaari ottain autudhest Nouse nouse jo synnist, Ain valvo, ole valmis.

2. Cusa ollen ne ovat, Quin elit ennen meitä? Hautan käive cadzoman, jos tahdhot nähdhä näitä, Tuhvax tomux tulit taas, Cuin ruax matoin mätänit maas. Nouse — —.

3. Synnis mailman synnymme: Kivun cans, suurell surkjull, Vaevall sitt ain elämme, Työn teoll, monell murhell. Cuoleman olem orjad Se kivull catkerall corjap. Nouse — —.

4. Ei ole vartta elämäll, Ennättä äkild loppuu, Kiiru coht on cuolemall Tulles on hänell hoppu. Cuolema cauhja caick kättäp. Ei armat, eik cavat ketän. Nouse — —.

5. O jos tietä tääll saisid, Autuitten ilon taevaas, Paljon pahutt cartaisid, Ain ahull caikell cauvas. Herraa alat halaisid, Yöd päevät palvel pyydhäisid. Nouse — —.

6. O cuin autuvad ovat, Quin Christust tuta taine, Casvost casvoon cadzovat Colm Yxyt yliaicaa. Huutavat heljäst Herrall: Pyhä, Pyhä, Pyhä Jumal. Nouse — —.

7. O cuin surkja suru olle, Christuxest eroo otta. Pyhäin parveen eik tulla, Vaan vaevad voittain suotta, Pimjäs helvetin haodhas, Idkein, kituin piinas covas. Nouse — —.

8. Kirottuin kivuist kipinäng Jos täällä tuta saisid: Piinad, surkjad surmad caick, Tääll kärsjä sinus soisid: Ettes välttä voisid cauvas, Codhotettuin kivud siel cauhjad. Nouse — —.

9. Kivud caick siel catkemat, Ei löytä levon siaa: Pirud piinas väsymät, Vaevavat ihmist ijät, Kivus piinas parcuvat, Ah ve, aijai, ain huutavat. Nouse — —.

10. Cartta cadhotust tained, Viel eleis olles täällä, Jos suas parat coht pyyned, Uscoin Christuxen päällä, Pelghos pyhäs pyri ain, Niins osad ilon autuvan. Nouse — —.

Edellämainitun toisinto on vuodelta 1686:

W 276. Kirjoittaa on minull' miel' Tain mailman surkeudest', Aika on jo tulla tiell', Ja nousta ylös unest': Poiketa pois pahuudest', Vaari ottaa autuudest'. Nouse ylös ja valvo, Ja ole aina valmis.

2. Kussa he nyt mahtaa oll', Jotk' elit ennen meitä? Hautaan sinä mahdat tull', Jos tahdot nähdä heitä, Tuhaks' tomuks' tulit taas, Mullaks' myös mätänit maass'. Nouse ylös ja valvo — —.

3. Synniss' maailmaan synnymme Kivull' ja surull' surkiall': Vaivass' aina elämme, Ja työssä monell' murheell', Viimein kuolema kulkeepi, Meitä kivull' korjaapi. Nouse ylös ja valvo — —.

4. Tällä lyhyell' elämäll' Ei ole mitään vartta, Kiiru on ain' kuolemall' Ei hän yhtäkään karta, Tuoni tulee kuin leten, Eikä armahda ketään. Nouse ylös ja valvo — —.

5. O! joskas tääll' tietäisit Autuain ilon taivaass', Maailman turhuutt' välttäisit, Etkä sen iloo kaipais': Herraa palvell' pyytäisit, Yli aikaa ylistäisit. Nouse ylös ja valvo — —.

6. Ne kuin taivaass' hallitsevat, Kuink' autuaat he lienee? Christust' kasvoin katselevat, Eik' murheest' mitään tienne: Heliäst' huutavat Herrall': Pyhä, pyhä, pyhä Jumal'! Nouse ylös ja valvo — —.

7. Ah, kuink' suuri surkeus, Christuksest' eroitettaa, Pyhäin parist' perät' pois Helvettiin vajotettaa, Kitua kivuss' kipiäss', Piinass' piinattaa pimiäss'. Nouse ylös ja valvo — —.

8. Kirottuin kivuist' kipinänk' Jos täällä tuta saisit, Ennen vaivan enimmänk' Kärsiväs täällä soisit; Ett's voisit välttää vaikian, Kirottuin kivun kauhian. Nouse ylös ja valvo — —.

9. Kivut siell' kaikk' katkeemat', Ei löydy levon siaa: Piru piinaa taukoomat', Ei lopu vaivat ijan. Kivuss', kiukuss' parkuvat, Voi, voi! alat' huutavat. Nouse ylös ja valvo — —.

10. Karttaa voit kadotuksen, Jos tätä tutkit täällä, Oikian teet katumuksen, Uskoin Christuksen päälle; Elät ain' jumalisest', Niins lähdet täält' autuaallisest'. Nouse ylös ja valvo, Ja ole aina valmis.

K. M. Kiljander muovaili sen uudelleen. Siitä tuli korjailtuna:

1867: 276. Mielen' tekee veisata Maailman surkeudesta; Aika olis kavahtaa Ja herätä unesta, Autuuttamme muistella, Paeta pahuudesta, Herää, nouse valvomaan, Ja ole aina valmis!

2. Missä mahtaa olla ne, Jotk' elit ennen meitä? Hautahanpa katsele, Jos tahdot nähdä heitä; Muuta heist' et löytäne Kuin luita mädänneitä. Herää, nouse valvomaan, Ja ole aina valmis!

3. Syntisinä synnyimme Kivulla maailmahan; Vaivoiss' aina elämme, Ja murhe painaa maahan; Viimein täältä lähdemme, Tulemme tuonelahan. Herää, nouse valvomaan, Ja ole aina valmis!

4. Elo ratki rauhaton On meillä maailmassa; Kiire kuolemalla on, Se ain' on joutumassa; Tuoni tuima, armoton On aina liikkumassa. Herää, nouse valvomaan, Ja ole aina valmis!

5. Jospa täällä arvaisit Ilon ja riemun taivaan; Turhuuden sä välttäisit, Maailman riemut aivan; Herraa kunnioittaisit, Ja palveleisit aina. Herää, nouse valvomaan, Ja ole aina valmis!

6. Ne, kuin taivaass' asuvat, Kuink' ovat autuahat! Herraa kasvoin katsovat, Ja murehista vapaat „Pyhä, pyhä" veisaavat, Ijäisen ilon saavat. Herää, nouse valvomaan, Ja ole aina valmis!

7. Voipa suurta surkeutta, Eroita Kristuksesta, Helvettihin vajota Pyhien yhteydestä, Kitumahan kivuissa, Jotk' ijäisesti kestää! Herää, nouse valvomaan, Ja ole aina valmis!

8. Kirottujen vaivoja Jos tunteva nyt oisit, Ennen vaivaa maallista Nyt kärsiväsi soisit, Että niiden kipuja Sä viimein välttää voisit. Herää, nouse valvomaan, Ja ole aina valmis!

9. Kivut niilt' ei päätykään, Ei lepoo löydy missään, Kirotuilla yhtenään On piina helvetissä; Kiukkuin, huutain hädissään Kituvat kahlehissa. Herää, nouse valvomaan, Ja ole aina valmis!

10. Ken tät' oikein tutkiipi, Ja tekee parannuksen, Kristuksehen turvaapi Ja hänen lunastukseen, Autuuden se voittaapi, Ja karttaa kadotuksen. Herää, nouse valvomaan, Ja ole aina valmis!

Virren ensimmäiset säkeet olivat jo 1836: U 680:ssä: Mieleni on veisata Mailman turhuudesta, ja 1871: 276:ssa: Mieleni on veisata Maailman surkeudesta. Samoin L I, II. Uudelleen tuli ensimmäinen säe sellaisena vasta 1886.

Nykyisen muotonsa saivat v. 1 1886, vv. 2—8 1880, v. 9 1867.

Viimemainittu komitean korjailema säkeistö on Kiljanderin alkuperäisessä käsikirjoituksessa:

Ken se tätä tutkinee Ja tehnee parannuksen, Kristuksehen turvannee Voi karttaa kadotuksen. Elämä jumalinen Viepi viimein aututeen. Herää, nouse valvomaan Ja ole aina valmis.

Piae Cantiones, W 276, Ign 210, U 680, 1867: 276, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 401.

394. Oi meno murheen laaksossa, Kuink' olet outo kamala. 10 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Aug. Ahlqvist 1826—1889. E. Lönnrot 1802—1884.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 269. O lif i denna jemmerdal, Hvad är du? Ack, ett ringa tal Af sorgeår, af fröjdeår, En längtan, som ej målet når, En rök till vindars tidsfördrif, En skugga af hvad rätt är lif.

2. I dag gror plantan fager opp, I morgon bär hon vissnad knopp; I dag förnimmes glädjens röst, I morgon suckas utan tröst; I dag syns menskan frisk och röd, I morgon är hon blek och död.

3. Fåfänglighet, förgänglighet, Ho är som dig rätt fatta vet? Du pryder dig för hvar och en, Du tänder opp ditt falska sken, Och ung och gammal innan kort Du villar så i tomhet bort.

4. Här, der vi börje först med gråt, Med tårar fukte sen vår stråt, Här, hvar vårt lif, när bäst det är, Är idel möda och besvär, Här, der ej stund är annan lik, Här vill man se sitt himmelrik.

5. Här glömmer man i syndens band Sitt goda hem och fosterland, Går som en främling och en gäst, Och tror sig dock för evigt fäst, Vill lefva trygg från år till år, Der allt liksom en suck förgår.

6. Gud, öppna våra ögon snart, Att vi må skåda uppenbart, Hur vanskligt allt på jorden är, Hur ringa lust det med sig där; Hur stadig fröjd och saligt hopp Hos dig vi måste söka opp.

7. Ja, led oss i din sanning, Gud, Gif kraft att följa dina bud, Var med oss i allt verk och råd Och lär oss fly till Jesu nåd; Då må hvad jordiskt är förgå, Vårt rätta lif i dig vi få.

Aug. Ahlqvistin suomennos:

Oks. 277. Ah, elo murheen laaksossa, Kuink' olet aivan surkea! Vähäinen määrä vuosia, Jotk' ovat täynnä huolia; Kuin sauvu tuuleen haihtuva, Kuin varjo aina vaihtuva!

2. Tänään kun kukka aukenee, Se huomenna jo laukenee; Tänään kun vielä riemuitaan, Niin huomenna jo huokaillaan; Tänään olet terve, urhea, Ja huomenna jo tuonella.

3. O tyhjyyttäs, o turhuuttas, Kun tutkin oikein luontoas! Sä itses meille kaunistat, Sytytät valhe-valkeat, Viet vanhat, nuoret eksyksiin, Ja heität synnin peitoksiin.

4. Vaikk' itkein matka aljetaan, Ja itkein täällä matkataan; Vaikk' olo täällä parhainkaan Ei ole muu kuin vaiva vaan; Ja vaikka kaikki katoaa, — Niin tänne jäädä tahdotaan!

5. Tääll' ihmis-parka unhottaa Synnissään oikeen synnyinmaan; Hän täällä käymä-tielt' on vaan, Mut jääpi oikein olemaan Ja vuosikausin viipymään!

6. Silmämme, Herra, aukase, Niin että nähdä voisimme, Kuin turhaa täällä kaikki on, Kuin riento tääll' on riemuton; Kuink' oikeata riemua Ei muualla kuin taivaassa!

7. Ja johda meitä, Jumala, Totuutes tietä oikeaa! Sä neuvon' ole töissämme, Suo, Jeesuksehen turvaamme; Niin kaikkineen maa kadotkoon, Ja elo sinuss' alkakoon!

Komitea julkaisi sen sellaisenaan 1867: 277. Mutta jo 1871 komitean uudessa ehdotuksessa on virsi toisessa ja samalla laajennetussa muodossa:

1871: 277. O meno murheen laaksossa, Kuink' olet aivan surkia: Vähäinen määrä vuosia Ja nekin täynnä huolia; Sun onnes tuuleen haihtuva, Kuin varjo ain' on vaihtuva!

2. Aamulla kukka aukenee, Ja ehtoolla jo laukenee; Ken tänäpänä riemuitsee, Jo huomenna hän huokailee; Ken nyt on raitis, tervennä, Voi pian olla kylmänä.

3. Vaikk' itkein matka aljetaan Ja vaaroiss' aina kuljetaan, Vaikk' olo täällä parhainkaan Ei ole muu kuin vaiva vaan, Ja vaikka kaikki katoaa, Niin tänne jäädä tahdotaan!

4. O petollinen maailma, Kuink' olet viekas, kavala, Sä kaunistelet muotoas, Sytytät valhevalkias, Viet vanhat, nuoret eksyksiin Ja heität synnin peitoksiin.

5. O maailma, sun turhuuttas, Sun vaivaisuuttas, kurjuuttas! Kaikella korskeudellas, Sun kunniallas, kullallas Et ystävätäs parasta Sä kuolemasta pelasta.

6. O kavaluuttas, maailma, Kuin niin voit monen lumota, Ett' unhottaapi kokonaan Hän kotomaansa oikian Ja jäisi tänne mielellään, Miss' olo muuttuu yhtenään!

7. Silmämme, Herra, aukaise, Niin että nähdä taidamme, Kuin turhaa täällä kaikki on, Kuin riento tääll' on riemuton, Ja oikiata riemua Ei muualla kuin taivaassa!

8. Siell' ompi rauha riemuinen Ja ilo ijankaikkinen, Vapaus ajan vaivoista Ja synnin kiusauksista, Kuin täällä mieltä rasittaa, Sydäntä kiusaa, ahdistaa.

9. Siell' autuutemme ruhtinaa Me enkelitten seurassa, Valittuin yhteydessä Ijäti saamme ylistää Pyhitetyillä mielillä, Uusilla taivaan kielillä.

10. O Herra, meitä johdata, Hengelläs meille osota Se oikia totuuden tie, Kuin Jesuksessa meitä vie Sun tykös täältä taivaaseen, Ilohon ijankaikkiseen!

Uusina säkeistöinä siinä ovat vv. 5, 8, 9.

Sekä muovailun että nuo uudet säkeistöt voinee hyvällä syyllä pitää E. Lönnrotin tuotteina; hänhän, komitean puheenjohtajana ja sen ahkerimpana työntekijänä, yleensä korjaili saapuneita virsivihkoja.

Nykyisen muotonsa pääasiassa saivat vv. 4—8 1871, vv. 1, 2, 10 1872 L I, vv. 3, 9 1880.

Rbg 269, Oks. 277, 1867: 277, 1871, L I, II, 1880, 1883.

395. Etkös ole, ihmisparka, Aivan arka. 23 v.

Juhana Cajanus 1655—1681.

Turun yliopiston ylimääräisen filosofianprofessorin Juhana Cajanuksen virsi:

Yxi Hengellinen Veisu, Josa Tämän mailman catovainen meno edespannan, nijn myös cuinga Ihminen Cuolemata vastan itziäns lohdutta taita. Turusa 1683.

1. ETkös ole Ihmis parca aivan arca, Coscas itket ylen öitä, Coscas suret suuttumata, puuttumata, Coucon mustan Murha töitä.

2. Tap' on vanha tappavalla Vierahalla, Luojan laitoxen perähän, Hyvät huonot Langoinensa, Lapsinensa, Syöstä, sullo' maan povehen.

3. Syöstä, haasta, särke, sorta, mullax murta Hirmu Courilla covilla; Eij ole toivo toivotuxis, Voivotuxis, Parcu-suilla pelcurilla.

4. Parcu pojes paneminen, catzominen Caiken Mailman menoja. Catzo caicki catzeltavat cuunneltavat Eikö löydy loppuvia?

5. Eikö cuulu cuolevia, Catovia, Paitzi Ihmis parcaisia? Tuules, Tähdis, Taivahalla Meres, maalla Cuolevil on cumpania.

6. Mitä maasa Matelepi, Kävelepi, Maaxi muuttua pitäpi: Mitä puusa pijscuttapi, cuiscuttapi, Puusta pudota pitäpi.

7. Lennä Lindu mingäs lennät, et sä lennä Covan Cuoleman Käsistä; Se se Linnun lendävängi, riendävängi, Temma tuulettelemasta.

8. Kell' on Ruumis raittihimbi, rautaisembi Cuin on Calalla Meresä? Surma toki surmelepi, Turmelepi, Vetten Carjangin Vedesä.

9. Haut' on valmis Vähäisillä Calaisilla Hauvin Hirmuisen Cuvusa: Hauvin Haut' on cuohuvasa Cattilasa, Toinen puhuvan Povesa.

10. Ruohot raucat raukenevat, ehkä ovat Coreana cukasansa; Puut eij pääse paxu Juuret Caatahan casotesansa.

11. Kivet covat Callioilla Cangahilla, Ricki mullax muretahan: Rauta caicki reväisevä, raateleva, Ruostehelda raadellahan.

12. Eij nijn vähä voimatoinda, Väetöindä, Jota Surma säästänepi: Eij nijn vahva väellistä, voimallista, Joca käsis kestänepi.

13. Josza cannel' caiken Ilman heität Silmän Hänen tiedustat tapansa: Käändy, culke, väändy, vyöry, poicke, pyöry, Taivas kircas Tähtinensä.

14. Kerran käändy käändymästä väändymästä, Käändy käändymättömäxi. Käändy käskyllä covalla, caickivallan Tyhjäxi tavattomaxi.

15. Täm' on Tuoni tulisella Taivahalla, Tämä tähtein pesällä. Täm' on ikä ihanalla Auringolla: Tämä vahvuus vahvudella.

16. Sijs ei ole olevata, pysyvätä, Tämän mailman Menoisa: Caicki saatu, caicki muuttu, caicki puuttu, Luojan Luotuin seasa.

17. Hengelliset, hengettömät, huolettomat, Menojansa muuttelevat: Hetki hetkeld, Päivä päiväld, Vuosi vuodeld, Loppuvansa lähenevät.

18. Tätä aina ajatella, muistutella, Sinun syndisen pitäisi; Tästä otta ojennusta, huojennusta, Surman sua säikyttäisä.

19. Luodut caicki catoavat, lopun saavat, Laatuinensa luondoinensa. Ongo ihmet jos sä caadut josza maadut, Syndi säcki syndinensä.

20. Mik' on ilo ricastua, racastua, Caupungisa catovasa? Mik' on ilo oleskella, asuskella, Täsä turhasa tilasa?

21. Etzi muuta elandota, olendota, Pyydä taivahan Talohon. Etzi meno muuttumatoin, puuttumatoin, Pyri taivahan Ilohon.

22. Siell' on riemu rickahambi, runsahambi Siell' on ilo loppumata: Siellä laulat Lapsinensi, Langoinensi, Voiton Virtä väsymätä.

23. Cosc' ei coscan cuolemata, catomata, Sinne tääldä tulla taita. Sydän on sull' syndis-parca aivan arca, Ettäs suret surman Töitä.

Virren alkupohjana on paitsi Salomon Saarnaajan esitystä „Kaikki on turhuutta ja tuulen tavoittelua" Lars Johanssonin (Lucidorin) nähtävästi 1660-luvulla sepittämä hautavirsi professori Edeniuksen pojan Sven J. Edeniuksen muistoksi. Uudelleen julkaistu Julius Krohnin väitöskirjassa „Suomenkielinen Runollisuus Ruotsinvallan aikana", Hki 1862: Svijklige Världens oundvijklige Öd-Dödligheetz Sorgtröstande Lijksång.

1. Usle menskobarn betrakta, Märk och akta Hur ostadigt Verlden står, Vexel skiftar, framåt stryker Vijker, fijker, Som Tihd, Måln och Blåst förgår.

2. Sol ok Månen, alla Tusen Himmels-Ljusen Gånga neer ok åter op, Dag ok Natten, Eld ok Vatten, Gråt ok Skratten, Hafva stadigt Växel Lop.

3. När som heeta Elden sloknar, Vatnet tioknar, Blifva Kohl ok kaller Sniöö. Snö blijr Väska, Kohlen bäska Aska, Äska, Hvad som föds ok ey måt döö?

1. Usle menskobarn betrakta, Märk och akta Hur ostadigt Verlden går, Huru alt hvad nånsin födes, Gödes, ödes. Ingenting beständigt står.

5. Diuren, som på marcken springa, Luft-Fät Kringa, Fast de aff en frij Natur, Måst' lijväl för Dödzens Fahra Snara vara, Rädd's Hund, Bössa, Näät ok Buur.

6. Fiskens Graf (fast han kan flyta) Är en Gryta Eller ok en större Fisk, Stora, the hvar Liustror glimma Simma, rymma Sällan, om then fiskar frisk.

7. Höga Trän, som Himlen hoota, Fast the roota In til andra Verlden neer, Fälla Höst-dags efter Raden Bladen, Staden Seer det liksom Skogen seer.

8. Trägåls-Trän the bära Frukter Blomsterlukter, (Gräset växer, vijsnar bort), Theras them infödde Maskar Fnaskar, naskar In til Trät ok Blomstret tort.

9. Koppar, som hvarman kan röna, Blifver Gröna. Järnet fräter Rosten röd, Gullet ok thes blanka Syster, Mister Glijster. Sit, see här är ok een Död.

10. Dyra Stenar, fast the hålla, Måste tåla Döden, lijk som Malm ok Gull. Stenar spricka aff hård vinter, Klinter, Flinter, Muur ok Gråsten blifva Mull.

11. Tijden sjelf som är förlijden, Är aff Tijden Dräpt, som är ok Födzlen feek; Men hvem är som suckand' klagar? Dagar jagar En hvar an hvart Ögnebleck!

12. Ögnbleck Ögnbleck, Dimma, Dimman Timma Timman, Måne Månen, Åhret Åhr, Tietusen, femtitusen, Hundratusen Til vår Evigvarlig Vår.

13. Alt är, hvad som kan här finnas ok besinnas, Hvad som någon någ'nsin veet, Obeständigt: Mans Bedriffter, Skriffter, Griffter, Stadig är Ostadigheet.

14. Ty gör alla mycket illa, The som villa Sörja thenna lillas Död, Hvilkens Siäl ey Sorg ey Jemmer Klämmer, skämmer, Ther han äter Engla-Bröd.

15. Låt ey Perle-Tårar trinna, Strömlijkt rinna, Hvem som med sin Gud är nögd, Han kan, han vil, som vårt mästa Bästa, fästa Timlig Sorg i Evig Fröjd.

16. Såta Kropp soff sött ok stilla, Såta lilla, Trefald-Salig stora Siäl, In til Gud föör E'er med Gamman (Åter) samman, Var sidst helsad fahr sidst väl.

J. Cajanus on käsitellyt ainetta omintakeisesti, vapaasti mukaillen.

Professori V. Tarkiaisen tutkielmassa: Juhana Cajanuksen virsi, Virittäjä 1914, s. 102—114, on laaja ja perinpohjainen selvitys sanotusta virrestä. V. Tarkiainen huomaa „Cajanuksen virren nojaavan Lucidoriin niin olennaisissa kohdissa, että kysymyksessä on jonkunlainen, vaikkapa sangen vapaa mukailu." — Mitä muotoon tulee, niin „huomaamme, että selvä ja johdonmukainen ajatus hallitsee koko runoa. Se on rakenteeltaan harkittu." Sen sijaan Lucidorin virsi on „huolimattomasti kokoonkyhätty." Vähin muutoksin virsi tuli 1700 virsikirjaan: W 278.

Ensimmäisen uudistusyrityksen teki Vehkalahden kappalainen, sittemmin Mäntyharjun kirkkoherra Olof Pesonius (Turun Tuomiokapitulin arkistossa I I 13, 26): Älä ole ihmisparka aivan arka, 23 v. Korjailtuna siitä tuli U 675:

Etkös ole ihmisparka Aivan arka Kuolemata tutkeisas, Ettäs itket yli öitä Tuonen töitä, Surkuttelet sukuas? 22 v.

Kieli on tässä (U 675) selvää ja täyteläistä, sisältö vähemmän yksityiskohtaista, alkuperäisen v. 19 on jätetty pois.

Brändön kirkkoherra A. B. Roos teki seuraavan uudistusehdotuksen, josta E. Lönnrotin korjailemana tuli:

1867: 278. Etkös ole, ihmisparka, Aivan arka, Houkka, lyhytmielinen, Ettäs suret suuttumatta, Puuttumatta, Töitä tuonen muistellen?

2. Se on tapa tappavalla Kuolemalla Ain' alusta maailman: Hyvät, huonot lankoinensa, Lapsinensa Syöksee, sulloo surmahan.

3. Syöksee, haaskaa, särkee, sortaa, Mullaks murtaa Kaikki aivan armotta; Eikä auta toivotukset, Voivotukset, Eikä itku, parkuna.

4. Parku poijes paneminen, Katsominen Kaiken luonnon laatua, Katso kaikki katseltavat, Kuunneltavat, Kuink' on kaikki kaatuva!

5. Eikö kuulu kuolevia, Katoovia, Paitsi ihmisparkoja? Ilmassa, vedessä, maalla, Kaikkialla Kyll' on kuolevaisia.

6. Mitä maassa mateleepi, Käveleepi, Maaksi kaikki muuttuvat, Mitä puussa piiskuttaapi, Kuiskuttaapi, Pian puusta putoovat.

7. Lennä, lintu, minnes lennät, Et sä lennä Kauvas kuolon kourista, Saa se linnun lentävänkin, Rientävänkin, Ennättääpi ilmassa.

8. Kell' on ruumis raittihimpi, Raikkahampi, Kuin kalalla meressä? Surma toki surmeleepi, Turmeleepi, Viepi senkin vedessä.

9. Ruohot raukat raukeavat, Ehkä ovat Koreana kukassaan, Puut ei pääse paksujuuret, Pienet, suuret: Kasvamasta kaadetaan.

10. Kivet kovat kallioilla, Kankahilla, Mullaksi murennetaan; Rauta, kaikki raateleva, Kaateleva, Ruostehelta raadellaan.

11. Ei niin vähää väetöntä, Voimatonta, Jota surma säästänee; Ei niin vahvaa väellistä, Voimallista, Ken käsissä kestänee.

12. Jos kannelle kaiken ilman Heität silmän, Tiedustelet tapojaan, Kääntyy, kulkee, vääntyy, vyörii, Poikkee, pyörii, Taivas tähtivalossaan.

13. Kerran kääntyy kääntymästä, Vääntymästä, Kääntyy kääntymättömäks, Kääntyy käskyllä kovalla Kaikkivallan Tyhjäksi, tavattomaks.
14. Täm' on tuoni tasaisella Taivahalla, Tämä tähtitarhoilla, Tämä ikä ihanalla Auringolla, Tämä kuulla kuntonsa.
15. Siis ei ole olevata, Seisovata, Tämän mailman menoissa, Kaikki kaatuu, kaikki muuttuu, Kaikki puuttuu, Luojan luotuin seassa.
16. Hengelliset, hengettömät, Huolettomat Muuttelevat menojaan; Hetkitellen, päivitellen, Vuositellen Lähenevät loppuaan.
17. Luodut kaikki katoavat, Lopun saavat Laatuinensa, luontoineen; Onkos ihme, jos siis kaatuu, Jospa maatuu Syntisraukka syntineen!
18. Yks ei huku, sana Herran, Koska kerran Maa ja taivas katoaa; Uskovaiset autuuttansa Herran kanssa Nautita ijäti saa.
19. Tätä aina ajatella, Muistutella Pitäisi sun, syntinen, Tästä ottaa ojennusta, Huojennusta Alla ajan murhetten.
20. Mik' on ilo rikastua, Rakastua Täällä surun laaksossa, Mikä onni oleskella, Asuskella Katoovassa kodossa?
21. Etsi toista elantoa, Olentoa, Asunnoissa taivahan, Joss' on ilo muuttumatoin, Puuttumatoin, Kartanoissa Jumalan!
22. Siell' on riemu rikkahampi, Runsahampi, Ilo ilman muutosta, Siellä autuus asuskella, Veisaella Voiton virttä suloista.
23. Vaan kuin kenkään kuolematta, Katoomatta Täält' ei sinne tulla saa, Miksi suret, sielu parka, Aivan arka, Kauhoelet kuolemaa?

Alkuperäisen v. 9 on jätetty pois, vv. 18 ja 19 ovat vaihtaneet paikkaa ja niiden väliin on tullut nykyinen uusi v. 18 („Yks ei huku, sana Herran").

Alkuperäisenä tuo uusi säkeistö oli A. B. Roosin käsikirjoituksessa 278: 22: Mut ei huku sana Herran, koska kerran Kaikki luodut katoavat. Uskovaiset Jumalassa taivahassa Iloita ijäti saavat.

E. Lönnrot korjaili sen perinpohjin ja siirsi ehdotuksessa 1867 säkeistöksi 18. Pienin muutoksin virsi tuli sen jälkeen nykyiseen.

Virsi on myös vapaasti r u o t s i n n e t t u (Svensk Språklära af C. J. L. Almqvist, Tredje Upplagan, Stockholm 1840, s. 176—178):

1. Arma menska! hvar är styrkan, hvar är hoppet, då du klagar dag och natt? — då du lastar oupphörligt, outtröttligt, Dödens dystra rofbegär?
2. Dystra dödens, mörka gästens, urtids-vana, enligt Skaparns föreskrift, är att rycka höga, låga, barn och fränder ned i jordens djupa famn.
3. Fällas, krossas, störtas, grusas hyddan skall af oförsonlig, isig hand: — intet hopp i hoppets strålar! ingen hjelp i klagarns hemska klagoljud.
4. Dåre klaga, då du manas, då du tvingas lemna lifvets ljufva fröjd! — skall ej allt, som ser och synes, hör och höres famnas af förgängelsen?
5. Ljuder ensamt dödsbasunen, käns förluster blott bland menskors svaga ätt? — nej! ur jorden, djupet, luften, stjernehvalfvet — dödens Offer bröder får. 23 v.

Ruotsintajaa ei mainita. Åbo Underrättelserissä 1860: 39 kirjoittaa nimimerkki „joix": Ehuru öfversättaren icke är namngifven, torde vid den tid, öfversättningen lärer vara gjord, i Sverige föga funnits flera än en man, som kunnat och velat verkställa den."

Ei liene erehdyttävää, jos ruotsintajaksi päätämme Oulussa syntyneen, siis suomea osanneen, taitavan ja innokkaan ruotsiksi kirjoittaneen virsirunoilijan, Hernösandin piispan Fr. M. Franzénin.

Tämä ruotsinnos osoittaa sekin, että J. Cajanuksen virttä on silläkin taholla pidetty suuressa arvossa.

W 278, U 675, 1867: 278, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

396. Jumala, sulle armias, Sun rukoukses kuulkoon. 7 v.

Laurentius Petri Gothus 1520—1574. Jaakko Suomalainen † 1588. Elias Lönnrot 1802—1884.

Emil Liedgren (Svensk Psalm och Andlig Visa 1926, s. 133) arvelee virren tekijäksi Erik XIV:n hovisaarnaajaa, joka sittemmin oli professorina Upsalassa ja viimeiseksi arkkipiispana, Laurentius Petri Gothusta. Virsi ilmestyi ensi kerran v:n 1567:n virsikirjassa.

Wr 38. Herren vår Gud vare dig blid, Och låte dig nåden finna; Han höre din bön i nödenes tid, Och styrke din håg och sinne: Jakobs Gud han beskydde dig, Och löse utaf vånda. Så önske vi alle innerlig' Vår Konung till vatten och lande, Förläne dig Gud sin ande!

2. Han sände dig hjelp utaf sin thron Emot fienden hårda, Genom den Helige i Sion, Att du må segersam varda. Han kallas Herren Sebaoth, En väldig hjelte öfver alla: Hvem han förer sin här emot, Den måste för honom falla: Thy låter oss honom påkalla.

3. Din tjenst vare honom täckelig, Ditt offer väl till nöje: Ett ödmjukt hjerta utan svek Kan honom till nåden böja. Den Gudi gifver lof och pris, Han gör det offer rena: Den menniska är from och vis, Som derpå aktar allena; Det månd' ock skriften mena.

4. Gif honom lycka och salighet, Oss allom till frid och fromma, O Herre Gud! som sjelf väl vet, Hvad oss kan bäst bekomma. Hans anslag låt allestäd's framgå, Dig till lof, pris och ära; Låt lyckas, hvad han slår uppå, Allt både när och fjerre, Det bedje vi dig, o Herre!

5. Vi fröjde oss af ditt bistånd, Och gifve oss sorger inga. Du styrker våra högra hand, Ej skall oss fienden tvinga. Vi tröste oss allt vid ditt namn, Det är ett väldigt fäste, Och före baneret i marken fram, Både till fot och häste; Ty hoppas vi ock det bästa.

6. Nu märker jag, att Herren är när, Och vill sin smorda bevara. Den honom hafver af hjertat kär, Han blifver väl utan fara. Fullsnart vill han höra hans bön Utaf sin himmels säte: Hvad han begärer, Gud ej sön, Sjelfver utlofvar han detta; Dess fröjdar man sig med rätta.

7. Det går nu så i verlden mest, Dock kan det litet båta: Man rustar sig med vagn och häst, Vill sig derpå förlåta. Men vår hjelp står i Herrans namn, Derpå vår tro vi grunde; Det är förvisso den trygga hamn, Som oss sviker ingalunde, Någon tid eller stunde.

8. De äro alle för sin' brott Med en stor hast nedfallne, Och ligga der till hån och spott: De kunna ej blifva behållne. De byggde på den lösa sand, Det månd' dem illa bekomma; Men vi bestå genom Guds hand, Af hans nådes rikedomar; Dess tacke vi honom med fromma.

9. Hjelp oss, vår Gud och Herre mild! Din nåd låt oss ej mista: Och gif oss alla synder till, Gör helt, hvad oss kan brista. Himmelske konung! statt oss bi, Uti all nöd och fara; Af allo hjerta bedje vi: Du värdigas oss bevara Ifrån de ondas skara.

10. Dig vare pris, Gud Fader kär, Så ock din Son, vår Herra! Den Helge And', som trösten är, Ske också jemlik ära, Såsom utaf upphof är skedt, Nu ock förutan ände: Gud den Helga Trefaldighet Oss sina nåde sände Uti detta elände.

Suomessa 1800-luvulla painettuihin tuli v. 1:een Konung sijaan Kejsar'.

J a a k k o S u o m a l a i s e n suomennos:

W 36. OLcon HERra sul laupias Hädhäs rucouxes cuulcon, Hän on luonostans armias Sentädhen auxes tulcon, Jacobin Jumal sua varielcon Quin sinun Cuningax teki, Hän sinun turuas mös olcon Ioca päiuä ia hetki Sen toiuotta kaick väki.

2. Taiuast HERra sua autacon Ettei vihamies sua surmais, Ia Zionin sinua saattacon Siell olet sä hyuäs turuas, Hän ombi HERra Zebaoth Pysyp luian ia vahuan, Ioca händ vastan sodhan ott Cocta se lyötin mahan Ia sai lopun pahan.

3. Sun vhris pääl hän cadzocon Ia palueluxes nöyrän, Rucouxes vastan ottacon Se on rickan mieli ia köyhän, Mitäs pydhät hän sul andacon Vahuistacon sinun neuuos, Onne hyuä sull lainacon Töisäs ia caickis menois, Nijn olet sä hyuäs leuos.

4. Me kerskamme sun auustas Iong Jumal annoi cautas, Sä vahuistat meit neuuostas Eip mutoin mitän autais, Sotan Jumalan nimen lädhem Ia lipum nostam ylös, Sill Cuningastam Herra nädhen Auta ia vetä tygöns, Ia cuule hänen pyytöns.

5. Vaunut, orhit edhes otetan Sotan mennän kyll vahuast, Ia nijden päällä luotetan Iotc eij ketän päästä vaiuast, Mutt me HErran auxem otam Mennesäm käskettyn sotan, Hänen päälläns meitim luotam Hän olcon meidhän otam Hänen me ehdelläm tuotam.

6. Ne Jumalattomat langeuat Oman coirudhens tädhen, Ia häpiän cans pakeneuat Fangix mös poies viedhän, Mutt me quin turuam HErran pääl Pysymme codhallans vahuan, Se tapactu kyll HErran väel Quin lupais meille rauhan Otta päältäm pois vaiuan.

7. Olcon kijtos nyt Isälle Ia cunnia Jumalan poijal, Ylistös hengel pyhälle Sanocam kaikel voimall, Niinquin ollut on alghusta Nijn loppun asti olcon, Jumalan suurest armosta Apu me(il aina tulcon) Hän ai(na mös meit cuulcon).

Suomeksi painetuissa oli 1800-luvulla ja edelleenkin Kuningas (vv. 1, 4).

E. L ö n n r o t suomensi virren uudelleen: Tähti 1864: 6, LWU 36 A:

1867: 36. Jumala, sulle armias, Sun rukoukses kuulkoon, Hän, lempeä ja laupias, Ain' avuksesi tulkoon; Jumala sua johdelkoon Kaikissa retkissäsi, Vaaroista sua verjelkoon Ain' ijänpäivinäsi, Suojelkoon Herran käsi!

2. Voimallaan vahvistakohon Hän sua Sionista, Sinulle aina suokohon Voiton vihollisista; Herramme Sebaot se on, Kuin sodat suorittaapi; Se ompi tuiki onneton, Ja surkeen lopun saapi, Ken häntä vastustaapi.

3. Sun uhris hälle kelvatkoon, Ja nöyrä palvelukses; Hyvyydestänsä muistakoon Hän hartaan rukoukses; Mitä sä anot, antakoon Hän sulle armostansa, Menosi, työsi ohjatkoon Hän siunauksellansa, Kaikk' aivoitukses kanssa!

4. Me riemuitsemme voimastas, Ja voitamme sen kautta; Ei ilman sinun neuvottas Meit' oma voima auta; Sun lippus alla sotahan Lähdemme pelkäämättä, Jumala voideltuahan Auttaa epäilemättä, Ei tahdo häntä jättää.

5. Muut luottakohot aseihin Ja julmiin joukkoihinsa, Varustuksiinsa vahvoihin, Omihin voimihinsa; Me emme niin, me luotamme Herraan Jumalahamme; Hän ompi vahva turvamme, Häneltä avun saamme Ain' ahdistuksissamme.

6. Sentähden jumalattomat Ei pysy kohdallansa, He kompastuvat, lankeevat Omissa juonissansa; He menettyvät kiukussaan, Ja kaatuvat kuin heinä; Me heidän ahdistellessaan Seisomme niinkuin seinä, Hyvästi säilyneinä.

7. Ylistys olkoon Isälle Ja kunnia Pojalle, Kiitos Pyhälle Hengelle, Yhdelle Jumalalle! Niinkuin on ollut alusta, Niin olkoon loppuun asti, Herralle, joka armosta Meit' auttoi ankarasti, Nyt kiitos kiivahasti!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 20, Wr 38, Rbg 38, Sr 359, W 36, U 475, Tähti 1864: 6, LWU 36 A, 1867: 36, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 259.

397. Se muistakaamme, että esivalta On saanut valtikkansa Jumalalta. 5 v.

E. Lönnrot 1802—1884.

Vaasan kirkkoherran apulainen M. W. Wikström oli lähettänyt komitealle virsiehdotuksen, jonka hän oli laatinut Room. 13: 1—7 perusteella: „Se miekka, jonka esivalta kantaa, Se rauhan rakkahimman meille antaa", 11 v. Siitä laati komitea, perinpohjin ehdotusta muuttaen, virren:

U 463. Ei miekkaansa Ruhtinas hukkaan kanna, Ei väärille Hän valtikkaansa anna; Se hyville on suotu varjoksi, Vaan pahoille määrätty pelvoksi.

2. Siis käyttäköot itsensä alammaiset Kuin rakkahat Isänsä lapsukaiset, He tahtoa Jumalan seuratkoot, Ja Lakia Ruhtinaan totelkoot.

3. Ja järjestys ja Esi-miesten valta Ne tulevat ylhäältä Jumalalta; Sen opimme Jesuksen käskyistä, Ja Jesuksen myös esi-merkeistä.

4. Jos kapinan rohkeisi joku nostaa, Hän vika-pää on kuolemahan totta, 'Kuin veljeinsä näin verta vuodattaa, Ja Isän-maan turmioon johdattaa.

5. Sen kunnian, kuin tulee Jumalalle, Ja veron sen, kuin maamme Haltialle Me maksamaan olemme velka-päät, Ne täyttämään olkamme tärkiät.

6. Myös siunattu olkohon Haltiamme, Ja Isämme, rakkahin Ruhtinaamme, Ja hurskaus, ja pelko Jumalan, Ne olkohot kunnia Suomenmaan.

E. Lönnrot otti tämän esikuvakseen, kun hän saman raamatullisen tekstin johdolla kirjoitti virren: L 86: 2: „Alamaisen virsi":

Lisäys 1868: 490. Se muistakaamme, ett' on esivalta Säätty ja asetettu Jumalalta, Niinkuin sen Jesus meille opettaa, Apostolit myös julki julistaa.

2. Siis olkaamme me sille alamaiset, Sen käskyille alati kuuliaiset; Sen sääntöjä ja asetuksia Noudattakaamme Herran pelvossa!

3. Ken itsens' esivaltaa vastaan käyttää, Se Herran tahtoa ei myöskään täytä, Ja ompi siitä jälkeen ansion Päällensä saava kovan tuomion.

4. Ei esivalta miekkaa hukkaan kanna; Et sitä sille, Herra, suotta anna, Vaan hyvintekiöille turvaksi, Pahoille pelvoks, rangaistukseksi.

5. Jos peljätä et tahdo esivaltaa, Niin tee hyvää, ja kuuliainen malta Ain' olla esivallan käskyillen, Niin saat sä myös häneltä kiitoksen.

6. Vaan väärintekiät Jumala kostaa Ajassa täälläkin jo ansiosta, Ja saattaa heille rangaistuksensa Kautt' esivallan, palveliansa.

7. Siunaa, o Herra, esivaltaa maamme, Ja anna, rauhassa me elää saamme Isäimme maassa sinun pelvossas; Meit' auta kaikkia, o Isä laupeas!

Kuten vertailusta huomaa, ei esikuva kuitenkaan E. Lönnrotille ole antanut mitään muuta kuin säkeistömuodon; kaikki muu, itse sisällys, on Room. 13:sta. Virttä täytyy pitää E. Lönnrotin itsenäisenä virtenä.

Pienin korjauksin siitä 1880 tuli nykyinen. Vv. 5 ja 6 jätettiin pois.

Room. 13: 1—7, U 463, L 86: 2, Lisäys 1868: 490, 1871: 517, 1880, 1883.

398. Jos et sä, Herra, rakenna, Niin suotta teemme työtä. 5 v.

Alfred Brynolf Roos 1824—1873.

Brändön kirkkoherran A. B. Roosin virsi:

Lisäys 1868: 491. Jos et sä, Herra, rakenna, Niin turhaan teemme työtä; Jos sä et tahdo varjella, Niin hukkaan valvomm' yötä; Me rakentajat, vartiat Isäimme maan ja kansan Olemme huonot holhoojat, Jos sä et ole kanssamm'.

2. Ei omat murheet muuta tee Kuin kivun sydämelle, Ei työ, ei valvominen vie Askelta edemmälle, Jos sä et siunaa, Jumala, Ja ole meitä lässä Niin neuvolla kuin voimalla Meit' auttamassa tässä.

3. Siis sinun päälles surumme Nyt kaiken sälytämme, Ja, hyvä Isä, anomme Henkeäs mielehemme; Suo viisaus ja ymmärrys Sun pelvossas, o Isä, Myös vahva yksimielisyys Ja rakkaus meissä lisää!

4. Niin anna nimes kunniaa Ain' ensin etsisimme, Ja koko maamme parasta Taidolla tarkkaisimme; Jokaisen säädyn menestys Ain' olkoon meille rakas, Yhteinen kansan edistys Myös silmämäärä paras!

5. O siunaa, Herra ylhäinen, Rakasta Ruhtinaamme, Suo hälle henki hurskauden Hallita kansaa maamme; Tee kansan mieli yhdeksi Sua palvellamme täällä; Suo maalle siunauksesi Ja armos loistaa vielä!

Vähin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 127, Lisäys 1868: 491, 1871, 1880, 1883 (vertaa nyk. 285).

399. O Herra, siunaa ruhtinaamme, Suo Henkes hälle ylhäältä. 3 v.

Alfred Brynold Roos 1824—1873.

Brändön kirkkoherran A. B. Roosin virsi:

Lisäys 1868: 492. Jumala, siunaa Ruhtinaamme Suo Henkes hälle ylhäältä; Hallitse myöskin säädyt maamme Sun viisautes hengellä; Suo yksi mieli neuvoiss' aina, Kans rauha, rakkaus, siunaus lainaa!

2. Jumala, siunaa Suomen kansa, Suo sille sanas valkeus, Ain' ollaksemme Herran kansa; Suo kansallinen vapaus; Ja uskollisuus, vakuus aina, Menestys, onni meille lainaa!

3. Jumala, siunaa Suomen maamme Runsailla taivaan lahjoilla; Suo työstämm' ahkerasta saamme Tään elämämme tarpeita; Ja lastemm' lapsetkin suo vielä Ylistää laupeuttas täällä!

Se on alunperin suomeksi kirjoitettu. Virsikirjakomitea on sen ruotsintanut ja julkaissut ehdotuksessa Förslag till Svensk Psalmbok i Finland 1868 (painettu 1869): 512: „Välsigna, Gud, som makten sänder". Virren lähteeksi on sivulla 691 ilmoitettu „N(ya) F(inska) Psb. K(omitén)", ja sivulla 679: „K. betecknar af Komitén författade, öfversatta eller bearbetade psalmer". Virsi on siten ilmestynyt suomeksi 1868 ja ruotsiksi 1869. Vähin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Lisäys 1868: 492, 1871: 519, L II 491, 1880, 1883, Förslag 1868: 512, Sr 360.

400. Meit' auta, Herra, armossa Ja kuule rukouksemme. 7 v.

Nikolaus Selnecker 1530—1592. Suomennos virsikirjaan 1686. K. G. v. Essen 1815—1895.

Leipzigiläisen superintendentin Nikolaus Selneckerin virsi (1564):

Beckman, s. 814. HIlff Gott ausz deinem Gnadenthron, Für vnser bitt vnd schreyen. Ausz gnaden vnser stets verschon, Gib frid vnd gut gedeyen. Gib vnser Oberkeit dein gunst, Langs leben, weiszheit, rechte brunst Zu deinem Wort vnd Lehre. 8 v.

Ruotsinnos 1610:

Wr 64. Hjelp Gud! utaf din nådes thron, Vår bön låt dig behaga: Af stora nåde oss förskon', Gif frid i våra dagar; Vår öfverhet förlän' din nåd, Långt lif, vishet och trogna råd, Som ditt ord gerna älska.

2. Regere dem din Ande god, Upplyse mod och sinne, Att de uti din lag och bud Af rättan kärlek brinne. Utan dig är all råd en flärd, All klokhet ock platt intet värd, Hvar du dem ej regerar.

3. Trotjenare honom beskär I all' stånd hög' och lägre, Som älska hvad som rättvist är Och ingom rätt förvägra: Att öfverheten, så ock de På gemene mans nytta se, Fly girighet och högfärd.

4. Låt ock vår höga öfverhet, Den du oss hafver gifvit, Sitta för dig efter sin ed, Medan han är i lifvet: Låt honom, Gud! så för dig stå, Att han den rätta väg må gå Och aldrig förförd varda.

5. Bevara'n ock för tyranni, Hämndgirighet och vrede, På det hans godhet, by från by, I landet sig utbrede: Hans regement' blifve i ro, Att vi i frid med honom bo Och dig med honom lofve.

6. Var nådig, o Gud, vår Öfverhet Och alla Konungens Ständer: Din Helga Ande gif oss med, At vi alle i sänder Dit helga namn låfsjunga må, När vi i din församling stå. O Gud, oss värdes höra!

7. Bevara för örlig och strid Dem som fred gerna lida; Det folk, o Gud! drif från oss vidt, Som vilja gerna strida. Men gif oss fred: dit helga ord Blifve altid hos oss i flor, Dig til låf, pris och ära!

„Konungens" v. 6 tuli Suomessa 1800-luvulla sanaksi „kejsarens".

K. Renvall (Mnemos. 1821 huhtik. arkkipiispa Mennanderin puheen mukaan) sanoo tämän painetuksi kuningatar Kristiinan tai

kuningas Kaarle Kustavin kruunausjuhlaa varten. (J. Krohn, Suom. Runollisuus, s. 73). Suomennos arkkivirtenä (Pipping 3951).

Virsikirjaan (Suomal. Sieluntavaraan) se tuli 1686:

W 58. Auta, Herra, meit' armostas, Kuule rukouksem aina, Kirvot' hädäst' ja tuskasta, Ja meille rauhaa lainaa! Jumala kaikkivaltias! Suojell', holho meidän haltiam', Ja esivaltam' varjel'.

2. Pyhä henkes hänt' hallitkoon Kaikiss' asioiss' ja menoiss'; Neuvon antajill' lainatkoon Ymmärryst' kaikiss' neuvoiss', Ett' hyvin kaikki päättäisit, Ja itsens' aina käyttäisit Sinun pyhän käskys jälkeen.

3. Uskolliset käskyläiset, Suo, Herra, hänelle vielä, Jotka totuutta rakastaisit, Eik' oikeutt' keltään kiellä, Ja katsoisit aina hartaasta Yhteisen kansan parasta, Välttäin ahneutt' ja ylpeytt'.

4. Anna meidän esivaltam' Niin hallita valtakuntaans', Ett' sinun mieles noutais' ain', Eik' unhottais' koskaan valaans'; Holho hänt' aina armollas, Ett' oikiaa tiet' ain' vaeltais'; Eik' vääräll' tielle vietäis'.

5. Tyranneudesta tuimast', Ja muista vioist' kaikist', Varjel', Herra, häntä lujast', Ja hyvyyteen ain' vahvist'; Ann' hänen rauhass' hallita, Ja kaikki hyvin tomittaa, Sinun pyhän nimes kunniaks'.

6. Ole kuninkaallem' laupias, Ja kaikill' säädyill' aina; Meille myös kaikill' armiaast' Sinun pyhä Henkes lainaa; Ett' kaikin sinua kiittäisim', Lakkaamata ylistäisim' Seurakunnassas pyhäss'.

7. Se kansa kauvas karkot' pois, Kuin pyytää ain' riitaa pitää, Eikä kansalles rauhaa sois', Eik' tahdo kärsiä sitä; Vaan meille, Herra, rauhaa lain', Varjel' myös seurakuntas ain' Sinulles kunniaks' suureks'!

„Kuninkaallem" v. 6 on pysynyt muuttumatta.

K. G. v. E s s e n laati virren uudelleen:

1867: 58. Meit' auta, Herra, armossa, Ja kuule huutoamme, Tueksi riennä tuskissa, Ja ole turvanamme; Jumala, meitä suojele, Kans esivaltamm' varjele Ain' oikeuden teillä!

2. Hengelläs meitä hallitse Kaikissa menoissamme, Ymmärryksemme valaise, O Herra, neuvoissamme, Että me tahtos täytämme, Itsemme aina käytämme Sun pyhän käskys jälkeen!

3. Suo, Herra, ruhtinallemme Palveljat toimelliset, Siunaukseksi maallemme, Hänelle uskolliset, Totuutta jotka harrastaa, Ja oikeutta harjoittaa Onneksi maan ja kansan!

4. Hallitsiamme itsensä Sun Henkes hallitkohon, Ja käskyis teillä pyhillä Hänt' aina varjelkohon, Että hän mieltäs noudattais, Ei milloinkahan unhottais Valaansa vannottua!

5. Tuimasta väkivallasta Ja kaikista vioista Sä, Herra, häntä vieroita, Ne mielestänsä poista; Suo, rauhassa hän hallitsee, Ja kaikki hyvin vallitsee Sun nimes kunniaksi!

6. Myös laupeutes osoita Kaikille säädyillenki, Ja anna meille armosta, Lahjoita Pyhä Henki, Sinulle että kiitoksen Toisimme aina totisen Pyhässä majassasi!

7. Sanasi, Herra, suojele, Ja yllä pidä aina, Pois opit väärät poistele, Lyö alas, maahan paina; Suo seurakuntas rauhassa, Ilossa, rakkaudessa Nimeäs ylistellä!

Pienin korjauksin siitä tuli pykyinen.

Ps. 61, Wr 64, Rbg 64, Sr 362, W 58, 1867: 58, 1871, L I, II, 1880, 1883.

1880, 1883.

401. Rakkaalla isänmaallamme Menestys, onni olkoon. 2 v.

Joh. Olof Wallin 1779—1839. Jaakko Tengström 1755—1832. E. Lönnrot 1802—1884.

J. O. Wallinin virsi:

R 301. Dig, våra fäders goda land! Välsigne, hägne Herrens hand! Frid dina gränser trygga göre, Och sällhet dina tjäll tillhöre! I ljus, i dygd, i ära stig! Dem gånge väl, som älska dig, Och önska dig af hjertat lycka! Ve dem, dig hata och förtrycka!

2. Må våra söner, till vårt hopp, Som friska plantor växa opp! Välsignad vare flitens möda Och hjeltens kraft och jordens gröda! Må våldets rop och nödens skri I våra hem ej hörda bli! Gudsfruktan, endrägt, mod och dygder Lycksaliggöre dessa bygder!

J. Tengströmin suomennos („förändrad melodi"):

U 469. Rakkaalle Isän-maallemme Menestys, onni olkoon, Ja kaikkein meidän päällemme Siunaus Herran tulkoon. O että aina yhteys, Ja vahva yksimielisyys Asuisit seasamme.

2. Kasvakoot Suomen asujat Tunnosa Taivaan Herran, Ja menoisansa autuaat He olkoot monin kerran. Myös sodan surmat veriset, Ja viholliset kiukkuiset Paetkoot rajoistamme.

E. Lönnrot korjaili sitä: L 86: 5 C:

Lisäys 1868: 488. Rakkaalle isänmaallemme Menestys, onni olkoon, Ja kaikkein meidän päällemme Siunaus Herran tulkoon; Toimeliaisuus, ahkeruus Ja usko, toivo, rakkaus Meit' aina hallitkohon!

2. Suo, Herra, meidän ainiaan Kasvaa sun tunnossasi, Ja asujainten Suomenmaan Asua armossasi; Pois näljän vaiva vaikea, Ja sota, rutto kauhea Karkoita voimallasi!

Vähin muutoksin siitä tuli nykyinen.

R 301, U 469, L 86: 5 C, Lisäys 1868: 488, 1871: 513, 1880: 415, 1883.

402. Näin lausuu seurakunnassaan Jumala tuomareille. 3 v.

Wolfgang Meuslin (Musculus) 1497—1562. Jaakko Suomalainen † 1588. J. O. Wallin 1779—1839. K. M. Kiljander 1817—1779.

Saksalaisen saarnaajan ja jumaluusopin professorin Wolfgang Meuslinin virsi 1540 ps. 82:n perusteella:

Beckman, s. 691. GOtt stadt in siner gmeinde recht, Ist vndern göttern richter: O küng, fürst, richter, gwalt vnd knecht, Wie lang wölt jr vernichten Min arms volck mit vnrechtem gricht? Gottlose wicht Vnd arg person die nempt ir an, Der arm müss wyt dörthinden stan!

2. Dem armen richtend in der not Dem weisslin vnd dem schlechten! Helfft dem ellenden vf, durch Gott, Dem dürfftigen zum rechten! Den gringen rettend in sim zwang, Sumpt üch nit lang! Des armen band zrings vmb im land, Lösst jn vss der gottlosen hand!

3. Aber, Herr Gott, sy wüssends nicht, Das du stäts in dinr gmeinde, Ouch merckends nit, wär vff sy sicht, Meinen, syens alleine. Sy wandlend blind im finstern tal Nach jrer wal, Biss doch zeletst des lands grunduest Vmbfallen wirt durch frömbde gest.

4. Ir küng, ich sag üch vnnd ist waar; Götter sind jr nit minder, Von Gott verordnet alle gar Der allerhöchsten kinder. Doch sterbend jr als dmenshen hie, Üwr keinr weisst wie, Zü welcher zyt, morn oder hüt, Falln ist üch fürsten ein gmein püt.

5. O Gott, darumb so mach dich vff, Richt selbs in allen landen! Die götter hast verordnet druff, Lass sy nit werden zschanden! Denn du bist Herr über all wält, Din gricht vnd feld Gibst vns zum bscheid barmhertzigkeit, Dir sy die eer in ewigkeit!

Ruotsinnos:

Wr 75. Gud står i Guds församling, Och talar dessa orden Til dem, som han hafver upsatt, För domare på jorden; Huru länge viljen j dock Döma orätt och illa; Anse den ogudaktiga, Och hans onda sak gilla?

2. Den fattiga förtrycken j, Den j dock skolen hjelpa: Hans goda sak förvänden j, Hans rätt j låten stjelpa; Den faderlösa sammaleds, Hans gods j efterfaren: Hans rätt j ock förtrycken ned, Den eder bör försvara.

3. Låter den fattiga ske rätt, Och hjelper den elända: Den usla gören fri och qvitt, Ur syndarenas händer. Men de lyda dock intet råd: Ty mörkret har dem omfångit; Och tänka icke ens uppå, At dem skal illa gånga.

4. Jag hafver eder til Gudar satt, Och gjort eder stor ära: Dens högstas söner ock kallat, Den pris j af mig bären; Men jag skal störta eder nid Från edart stora välde, At jorden skal der bäfva vid, Då jag er vedergäller.

5. I skolen dö som människor, Och falla som tyranner: De segerlöse på jordene Ligga för hund och rammer. O HErre Gud! statt up och kom, Den rätta domen hålla! Ty du har arf och egendom Ibland hedningar alla.

Suomennos Jaakko Suomalaisen julkaisema:

W 67. IVmal seisoi iumalten seas Ia puhui sanoil näillä, Nijllä iotc hän asetti sia[ns] [Duomari]xi maan päällä, [Cuing kau]uan te nijn tadhott[a] Väärin duomit ia hallita, Ia nijtä hyui cadhotta, Pahoi vääryten auita.

2. Sen köyhän asian pois heität Iota teiden tulis autta, Hänen oikeudhens mös peität Väärän duomion cauta, Oruolasten mös hyuyttä Pydhät teidhän alan väärydhel, Nijt lain edhest pois lykittä Ioit teidhän tulis lepytel.

3. Vaiuaisel oikeus andacat Aarmactakat köyhän päällä, Sortu ia radholist auttacat Iota vihatan siel ia täällä, Van ettei he keten tottele Pimeys heidhän käsit picastans, Pahys mös maan vastan ottele Ia sijrtä pois siastans.

4. Minä tein teidhän Iumaloix Ia saatin cunnian suuren, Cudzuin ylimäisen mös poix Ia asetin istuman iuuren, Mutt mä iällens alas cukistan Teitä oikeudhen istumest, Ia caikel maacunnal iulistan Että mä teitä vihan hirmuisest.

5. Quin muutkin Ihmiset te cuolet Mutt coirain taual hucut, Pirult voitetux mös tulet Ia cuoleman ala nucut, O HERra nouse ia keri, Caikil oikeutta saataman, Sill sinä saat maacunnan peri Sijs tule meit pian auttaman.

J. O. Wallin on antanut ruotsalaiselle virrelle kokonaan uuden asun:

R 310. I Guds församling Herren Gud Förkunnar dessa orden Åt dem, som sattes på hans bud Till domare på jorden: „Upp! skiper lag för hög och låg, Bestraffer eller skoner; Men väger dem på samma våg Och ser ej till personer".

2. „Upp! skaffer faderlösa rätt Och enkors tillflykt varer; Den trycktas börda görer lätt Och oskulden försvarer. Mot våld och list ett heligt skygd Åt värnlösheten ägner, Och sanning, redlighet och dygd Till jordens glädje hägner."

3. „Ty snart I skolen tagas bort (Betänker väl de orden): I skolen dömas innan kort, I domare på jorden": Så talar han, som skall en dag Allt folk till rätta ställa, Och efter helighetens lag Oss alla vedergälla

Siitä on suomennoksia: Joakim Cleven, siitä U 490, P. J. Ignatiuksen: Ign 144, siitä U 491, Tähti 1866: 22 (lähetetty), K. M. Kiljander: käsikirj. 67, siitä:

1867: 67. Näin lausuu seurakunnassaan Jumala tuomareille, Jotk' asettanut maailmaan Hän turvaksi on meille: „Kuin ratkaisette riitoja, Istutte oikeutta, Niin katsomatta muotoa Julistakaa totuutta!

2. Etua orpoin valvokaa, Leskiä turvatkaatte, Rasitetuita puoltakaa, Syytöintä suojelkaatte; Avuttomien auttajat Te olkaa maailmassa, Totuuden tarkat vartiat Kansassa kavalassa!

3. Myös tekin täältä korjataan; Siis sitä muistakaatte, Ett' itse vielä aikanaan Te tuomionne saatte!" Niin sanoo Herra, joka on Kaikille ilmoittava Vanhurskautensa tuomion, Kuin kerran kirjat avaa.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Ps. 82, Wr 75, Rbg 75, Sr 365, W 67, Ign 144, U 490, 491, Tähti 1866: 32, 1867: 67, 1871, L I, II, 1880, 1883.

403. O pyhä Jumala Sä tunnet sydämemme. 6 v.

Olof Rudbeck nuorempi 1660—1740. J. O. Wallin 1779—1839. Jaakko Tengström 1755—1832.

Upsalalaisen lääketieteen ja kasviopin professorin Olof Rudbeck nuoremman virsi:

Wr 324. O store Allmagts Gud, som allting ser och dömer. 9 v.

J. O. Wallin korjaili sitä ja lyhensi, otti vv. 1—3, 8, 9. Siitä tuli:

R 309. O store Allmagts-Gud, som allting ser och dömer! Gif mig din nåd, att jag min embetspligt ej glömmer, Som är att skaffa rätt, och icke sköta om Ens ogunst, eller gunst, men blott en rättvis dom.

2. Gif nåd, att omsorgsfull för mänskors väl jag vakar, Att lugn och samvetsgrann jag varje mål rannsakar, Att jag en utredd sak ej svikligt drager ut, Ej heller är för bråd i mörka sakers slut.

3. Att jag en ringa ej försmår, en mägtig ärar, Men hörer både den som svarar och som kärar: Han vare fattig, rik, vän, ovän, upphöjd, låg; Så lär mig döma så, som jag här ingen såg.

4. Ty jag i sanning vet, att Gud ej fjerran vistas, Men sitter i vår dom, och märker hvad här tvistas, Hvad tänkes, talas, görs; och öfver våld och väld hans dom, hans stränga dom, en dag skall varda fäld.

5. Så undervis mig, Gud! och lär mig dina rätter, Att jag ej någonsin mitt kall tillbakasätter; Men dömer så, att jag ej kommer uppå fall, När, Herre! för din dom jag sjelf framträda skall.

P. J. Ignatius suomensi sen (Ign 143). Jaakko Tengström muovaili virren kokonaan uudesti; siten syntyi seuraava suomennos:

U 489. O, Pyhä Jumala! Kuin tunnet sydämemme Ja vihaat vääryyttä Kaikisa retkisämme, Suo että virkani Siis oikein toimitan, En katso kiitosta, En vihaa mailman.

2. Suo että asiat Tutkinen tunnon jälkeen, Ja tuomioisani Sun tuomiotas pelkään; En häti ratkaise Asiaa pimiää, En suotta viivytä Asiaa selkiää.

3. Ja oikeudesta Näin pidän tarkaan huolen, Ei katsoin koskaan siis Kenenkään muodon puoleen, Vaan jälkeen Lakia Ainian tuomitsen, Niin rikkaan, korkian, Kuin köyhän, alhaisen.

4. Ja muistan Jumalan Olevan läsnä meitä Kuin vihaa vääryyttä Ja kavaluuden teitä, Ja kaikki tekomme Kuin kerran ilmoittaa, Ja niistä tuomion Myös hurskaan langettaa.

5. Siis pelkos, Jumala! Mun sydämeeni paina, Mieleni valaise, Ja viisaudes lainaa. Suo että toimella Mun työni tekisin, Niin tulemisesas Sun vihas välttäisin.

Tätä käytti komitea laatiessaan oman ehdotuksensa, johon lisäsi v. 5:n (Suo, muistan antanees):

1867: 322. O pyhä Jumala, Kuin tunnet sydämemme Ja vihaat vääryyttä Kaikissa retkissämme, Suo, että virkani Mä oikein toimitan, En katso kiitosta, En vihaa maailman!

2. Suo, tarkast' asiat Mä tutkin tunnon jälkeen, Ja tuomitessani Sun tuomiotas pelkään, En hädin ratkaise Juttua pimeää, En suotta asiaa Viivytä selkeää!

3. Ett' oikeudesta Näin pidän tarkan huolen, Ei katsoin koskaan siis Kenenkään muodon puoleen, Vaan lain jälkehen Ainian tuomitsen, Niin rikkaan, korkean, Kuin köyhän, alhaisen.

4. Ja muistan olevas Sun, Herra, läsnä meitä, Kuin vihaat vääryyttä Ja kavaluuden teitä, Ja kaikki tekomme Myös kerran ilmoitat, Ja niistä tuomion Vanhurskaan langetat.

5. Suo, muistan antanees Sun tämän viran mulle Käyttääksen' oikeuttas, Niin että kelpaan sulle; Suo, sydämessäni Sun Henkes asuisi, Myös muille menoni Ois esimerkiksi!

6. Siis pelkos, Jumala, Mun sydämeeni paina, Mieleni valaise, Ja viisauttas lainaa; Ja anna toimella Mä työni tekisin, Ja tulemisessas Sun vihas välttäisin!

Nykyisen muotonsa pääasiassa saivat: v. 1 1867, vv. 3—6 1872 L I, v. 2 1880.

Wr 324, R 309, Rbg 324, Sr 366, Ign 143, U 489, L 86: 13, 1867: 322, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 469.

404. Vanhurskas Jumala, Maan, taivaan hallitsija. 6 v.

Olof Pesonius 1780—1849. Jaakko Tengström 1755—1832. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Vehkalahden kappalaisen, sittemmin Mäntyharjun kirkkoherran Olof Pesoniuksen virsi (käsikirj.):

1. O! Herra Jumala! Kuin kaikki tarkoin tunnet, Kuin kaikkein Duomari Ja todistaja olet; Sä vihaat vääryttä, Ja tahdot, että me, Sun totudessas tääll' Ain vaellaisimme.

2. Sä tahtos ilmoitit Jo Luonnon-Laissa meille; Tarkemmin selität Sen Sanas kautta vielä. Meill' järjen annoit myös, Jong, Sanas valaisee; Ja Tunnon joka meiss' Todistaa, duomitsee.

3. Sä sääsit maassa Lain Myös kautta Esivallan, Vääryyden esteexi, Ja julman väkivallan; Ett' totuus turvan sais, Ja pahus rangaistais; Ja kukin rauhassa Omaansa nautit' sais.

4. Suo suuri Jumala! Mun Tunnon äändä kuulla, Ja kaikkii kohtaan tääll' Ain kohtullisen olla; Ann' aina seurata Jesuxen oppia, Ja riitaveljen kanss Nopiast sopia.

5. Ja jos mun täytyy tääll' Oikeuden eteen käydä, Suo ettei sydändän Kavalus, vilppi täytä; Valheella etten tee Asiaa pimiäx, Eng' väärään tuomioon Itsiän vikapääx.

6. Ja jos niin asia, Ja Laki joskus vaatis, Että mun totuden Valoxi vannoo tulis; O hurskas Jumala! Valaise mieleni, Ett' puhuis totuden Silloin mun kieleni.

7. Pyyndöni sammukon Voittoni perään silloin; Viha ja ystävys Myös olkon tundematoin: Sun läsnäolendos Sjeluni täyttäkön; Ja pyhää nimeäs Sydämmen peljätkön.

8. Valaise Jumala! Myös Duomarit maan päällä, Ettei he unhohtais Valaansa koskaan täällä, Ja että kerran he Sinulda duomitaan Kuin olet angara Vääriä vastahan.

J. Tengströmin korjailemana siitä tuli:

U 485. Vanhurskas Jumala! O Israelin Pyhä! Vääryyden kostaja, Vaan lastes Isä hyvä, Kuin ajatuksemme Ja työmme havaitset, Ja jälkeen ansion Ne kaikki tuomitset.

2. Luontomme Lajisa Jo olet julistanut Käskysi ankarat, Ne myöskin vahvistanut Pyhäsä Sanasas, Kuin tahtos opettaa, Ja armos voimalla Sen tuntoon johdattaa.

3. Lempiän meille myös Asetit Esi-vallan, Esteeksi vääryyden Ja tuiman väki-vallan; Hän Lajin turvisa Siviät suojelee, Vaan pahan-tekiät Hillitsee, rankaisee.

4. Suo että tahtosi Sun mieles jälkeen täytän Ja hyvin itseni Kaikkia kohtaan käytän; Suo minun, seuraten Jesuksen oppia, Vaan rauhaa etsiä Ja riidat sopia.

5. Jos joskus täytyisi Mun käydä oikeutta, Suo välttää petosta, Vilppiä, kavaluutta, Niin etten turmele Oikiaa asiaa, En sorra köyhiä, Leskiä, orpoja.

6. Kuin tulee Lajisa Mun todistusta kantaa, Ja tiedon oikian Valani päällä antaa, Sun Henkes Jumala! Valaiskoon mieleni, Totuutta puhumaan Hallitkoon kieleni.

7. Niin ettei vääryyteen Ystävys viettelisi, En jonkun asiaa, Vihasta turmelisi, Sun läsnä olentos Sieluni täyttäköön, Ja oma-tuntoni Kostoas peljätköön.

8. Ja tuomarimme myös Johdata Herra aina, Ja heitä valaise, Ja heille armos lainaa, Niin että virkansa He oikein tekisit, Ja siitä edesäs Vastata taitaisit.

E. Lönnrot muovaili sitä edelleen: L 86: 11 A:

Lisäys 1868: 498. Vanhurskas Jumala, maan, taivaan hallitsia, Vääryyden kostaja, pahuuden rankaisia! Sä vihaat vilppiä, ja tahdot, että me Alati pelvossas vakaisna elämme.

2. Omissa tunnoissa on meille ilmoitettu Sun lakis, selvemmin sanassas julistettu Jot' aina armostas suot meille saarnattaa, Sen kautta mielemme totuutees johdattaa.

3. Myös sääsit maallisen sä lain ja esivallan, Ett' elää saisimme me rauhassa sen alla, Niin että oikeat asuisi turvassa, Ja väärintekiät sais rangaistuksensa.

4. Siis anna, tahtosi mä voisin täällä täyttää, Ja hyvin itseni jokaista kohtaan käyttää; Jesuksen oppia, suo, aina seuraisin, Välttäisin riitoja, sovinnoss' eläisin!

5. Jos joskus etsiä mun täytyis oikeutta, Suo, vältän vääryyttä, petosta, kavaluutta, Ett' en mä asiaa valheella hämmennä, Ja väärään päätökseen niin ole syyllisnä!

6. Jos todistajana mun laissa tulis olla, Valaista asiaa valani vannomalla, Sun Henkes, Jumala, valaiskoon mieleni, Ja kiinnittäköhön totuuteen kieleni!

7. Ei mahda ystävyys, ei viha, surku pettää, Mua todistaissani pois totuudesta vetää! Suo, Herra, muistanen sun läsnä olevan Ja valapattoiset kovasti kostavan!

8. Valaise, Jumala, myös tuomarit maan päällä, Ett' aina valvoisit he oikeutta täällä, Ja muistaisivat sen, ett' itse aikanaan Sun, Herra, edessäs he kerran tuomitaan!

Tähän lisäsi komitea, nähtävästi E. Lönnrot, 1871: 525 vielä säkeistön:

9. Sä rauhan Jumala, suo rauhasi kukoistaa Kaikissa tiloissa ja pahan kaiken poistaa; Suo meno hiljainen ja siivo elämä Ja rauha vallitsis ain' Kansan keskellä!

Seuraavana vuonna 1872 E. Lönnrot, laatiessaan oman ehdotuksensa L I 322 b, lyhensi virren. Otti edellämainitusta säkeistöt 1, 2, 3, 4, 8, 9. Näistä säkeistöistä korjailtuina tuli nykyinen.

Virsi on Lönnrotin 1867 julkaisemasta L 86: 11 A ruotsinnettu: Förslag 1868: 513 (katso s. 689), Sr 368 (on siellä merkitty E. Lönnrotin virreksi).

Virren saattoi Julius Krohn nykyiseen muotoonsa.

U 485, L 86: 11 A, Lisäys 1868: 498, 1871: 525, L I 322 b, 1880, 1883, Sr 368.

405. Meno puhdas, rehellinen Omatunto oikia. 4 v.

J. Tengström 1755—1832. E. Lönnrot 1802—1884.

Vaasan kirkkoherranapulainen M. W. Wikström lähetti 1829 virsiehdotuksia komitealle, niiden joukossa myös tämän (vihko 117: 20): Olla elää taitavasti Käräjistä kaukana. 5 v.

Arkkipiispa J. Tengström valoi sen uuteen asuun ja samalla laajensi. Siitä tuli kokonaan uusi virsi: U 486. Niissä säkeistöissä 4, 6, 7, joiden pohjalle nykyinen virsi on rakennettu, ei ole M. W. Wikströmin virrestä mitään jälellä. Ne säkeistöt on katsottava yksinomaan J. Tengströmin virreksi.

U 486. 4. Meno puhdas, rehellinen, Oma-tunto oikia, Rakkaus myös veljellinen Kristittyin on kunnia; Sovinnosa keskenämme Alati siis eläkämme.

6. Jesu! täynnä laupiutta, Rakkaus se korkehin, Sulta rukoilemme uutta Haluu kaikkein sydämiin, Riidan teitä karttamahan, Sovintoa rakastamaan.

7. Olkoot aina seasamme Oikeuuden jakajat, Virka-miehet Isänmaamme Hurskaat Lajin vartiat, Viroisansa rehelliset, Sinulle niin otolliset.

Säkeistöstä 4 tuli nykyisen virren v. 1, v. 6:sta v. 4, v. 7:stä v. 2.

E. Lönnrot antoi näille säkeistöille seuraavan muodon: L 86: 12 B:

Lisäys 1868: 499. Meno puhdas, rehellinen, Omatunto oikea, Sopu, suosio veljellinen Ompi kansan kunnia; Keskinäinen rakkaus Ompi kansan kaunistus.

2. Jesus, täynnä laupeutta, Rauha, rakkaus korkehin! Sulta rukoilemme uutta Halua sydämihin Riidan teitä karttamaan, Sovintoa suosimaan.

3. Virkamiehet isänmaamme, Hurskaat, lahjomattomat, Olkoot aina seassamme Lain vakaiset vartiat, Totuudelle turvaksi, Vääryydelle surmaksi!

Näistä säkeistöt 1 ja 2 tulivat sellaisinaan nykyiseen, v. 3 sai nykyisen muotonsa 1880. Komitea, nähtävästi E. Lönnrot, lisäsi 1871 vielä yhden säkeistön, nykyisen v. 3:n 1871: 526: 3:

Kauvas kokouksistamme Jääköön riita, räyhinä, Paetkoon pois seuroistamme Meno häijy, ilkiä, Että siveys vallan sais, Elon kaiken kaunistais.

Nykyisen muotonsa tämä säkeistö sai 1880.

U 486, L 86: 12 B, Lisäys 1868: 499, 1871: 526, L I 322 c, 1880, 1883.

406. O paras Paimenen', Kun laumaas niin sä säästit. 9 v.

Jesper Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737.

Skaran piispan Jesper Svedbergin virsi:

Wr 323. O gode Herde, som Gaf ut dit lif för fåren, Och gaf dem läkedom Uti de helga såren: Du håller ännu vakt Alt om din klena hjord, Med dine Gudoms magt, Och med dit helga ord.

2. Jag är bland dina får, Dock hafver du mig kallat Til herda-syslan svår, Och vården mig befallat, Om din dyrköpta jord; Ack HErre! huru skal En matk på denna jord Förrätta så högt kall?

3. Men efter detta är Dit stora verk allena, Och du, o Herre kär! Har sändt mig der att tjena; Så gif ock nåd dertill, Med gåfvor mig bekrön', Att tjena som du vill. Ack, Herre! hör min bön.

4. Att jag med christligt nit Må söka ditt namns ära: Församling' din med flit Uppbygga, föda, lära: Ej akta verldsens pris, Ej heller trug och hot, Men på enfaldigt vis Befordra syndabot.

5. Styrk mig med Andans kraft Din sanning att utsprida, Och intet spara straff, Fast jag skall derför' lida. I ditt försvar mig tag; Ty jag ej tala får Till hvars och ens behag, Men hvad ditt ord förmår.

6. Då jag förkunna skall Ditt ord och dina under, Det vare gudligt tal, Och inga men'sko-funder. Gif, att den goda säd, Som är ditt helga ord, Af mig må läras rätt, Och falla i god jord.

7. När jag med ordet ditt Rätt visar androm vägen, Så styr, Gud! sinnet mitt, Att jag ej är benägen Till synd och ondt begär, Och dermed slår omkull, Hvad af mig uppbygdt är, Och lefver syndafull.

8. Gif, att jag ej begär Gods, rikedom och ära, Men att jag nöjder är Med det, du vill beskära. När jag har dagligt bröd, Jag mig åtnöja vill, Och vänta till min död, Hvad du mig skickar till.

9. Du öfverst' Herde! gif, Det jag din' får så vaktar, Att de få evigt lif, Och jag mitt embet' aktar. Då du sist uppenbar Blir af din himmels thron, Gif mig bland englaskar' En oförvansklig kron'!

Suomennos 1701:

W 321. O paras paimenen'! Kuin lammastes edestä Sun henkes annoit, näin Heit' taudeist' tahdoit päästää, Sä vielä vartioitset Sun laumaas voimallas, Ja kauniist' kaitset heit' Ain' pyhäll' sanallas.

2. Mun, lampaan laumastas, Sä paimeneksi sääsit, Ett' kaitsen lampaitas, Jotk' verelläs sä pesit. Ah, kuinka taitanen O Herra! tehdä mä, Maan mato vaivainen, Näin työtä työlästä.

3. Vaan ett' on tämä työs, O rakas Herra! omas, Ja itse sääsit myös Mun paimentamaan laumaas, Niin anna armoja, Mun lahjoill' lahjoita, Ett' palvelen sinua; Kuul' huuton' palava!

4. Ett' nimes kunniata, Kuin Christitt' kiivaast' hajen, Ja laumas lampaita Rakennan, ruokin, kaitsen: En tottel' kunniast', Enk' mailman vainosta; Vaan halust' hartahast' Pyydän parannusta.

5. Mua vahvist' Hengelläs, Totuuttas julistamaan, Ett' syntei nuhdelles' En huoli vainoi maailman. Suojele minua: Sillä sanaas selkiää Mun tulee puhua, Eik' katsoo mieliä.

6. Kosk' sanaas saarnannen, Ja ihmeitäs julk' tuotan, Suo puhe taivainen, Oll', ettän juttui kartan; Sun sanas siemen suo Mult' hyvin heitetään, Ja sitten hyväss' tuo Maass' runsaan hedelmän.

7. Kosk' oikein osotan Tääll' autuuden tien muillen, Niin ojenn', Jumalan', Myös oikiall' tielle mielen', Ett' vältän synnin työn Ja häjyn hekuman, Enk' maahan jälleen lyö, Jot' itse rakennan.

8. Äl' ann' mun etsiä Suurt' kunniaa ja kaluu, Aut' taidan tytyä Sun antoos hyväll' halull'. Kosk' joka päiväisen Sult', Herra, leivän saan, Niin tydyn mielellän', Ain hamaan kuolemaan.

9. Suo korkein Paimenen'! Ett' kaitsen tääll' niin laumaas, Ett' elon ijäisen Ja riemun saavat taivaass'. Ettän sitt' tullessas, Tääll' loppuu tekemään, Saan kruunun taivahass' Sult' seurass' enkelein.

Aug. Ahlqvist, E. Lönnrot ja Julius Krohn korjailivat virttä. Kenenkään vaikutus ei tullut ratkaisevaksi.

Nykyisen muotonsa saivat vv. 2, 3, 5, 8 1880 ja vv. 1, 4, 6, 7, 9 vasta 1886.

Wr 323, R 313, Rbg 323, Sr 369, W 321, Ign 146, U 494, Oks. 321, 1867: 321, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 237.

407. Se, joka Herran turvissa Tääll' aina vaeltaapi. 3 v.

Jaakko Tengström 1755—1832. E. Lönnrot 1802—1884.

Ps. 91:n perusteella oli sepitetty W 72 (nyk. 280) „Joka Korkeimman turviss' istuu, Itsens' hänen huomaans' antaa, Ja Kaikkivaltiaan varjoss' asuu, Hänen tyköns' toivons' kantaa, Se sanoo Herrall': — —" 6 v. Tätä vastaamaan laati arkkipiispa Jaakko Tengström „Sotamiehen virren" saman psalmin perusteella, „förkortad och metern närmare lämpad efter n:o 80 i Gla Sv. psb" (vastaava ruotsinkielinen virsi.) Siitä tuli kokonaan uusi virsi, jolla ei ole vanhojen esikuvien kanssa muuta yhteistä kuin sama lähtöpsalmi ja säkeistön muoto:

U 478. Se joka Kaikkivaltiaan Turvisa täällä asuu, Ja ainoan vaan Jumalan Tykönä etsii apuu, Se sanoo: „Sinä Herrani! Mun olet holhojani, Mun kilpeni, mun linnani, Vastaaja puolestani; Siis vaaroista Mun voit, mun tahdot pelastaa.

2. O Herra siipeis varjosa En minä pelkää ketään, Vaan uskosa ja toivosa Itseni käsiis jätän, Tuimatkin viholliseni Edesäs vapisevat, Ja kaikki viha-mieheni Pelvosta pakenevat; Sun voimallas Lyöt heitä maahan miekallas."

3. Siis riennän, Herran Nimesä Varjoksi Isän-maani, Ja korkiasta käskystä Rakkahan Ruhtinaani, Mun vainoojaani kohtaamaan, Ja Herra! suojasasi Joukkoinsa vastaan sotimaan, Ja Sinun avullasi Myös voittamaan, Ja heitä rauhaan vaatimaan.

4. Väkevä Herra Sebaoth! Siis sodi puolestamme, Ja Enkelis pois poistakoot Kavalat vainoojamme. Jaa, jalo rauhan Ruhtinas, Kuin riidat, sodat, estät, Ja armiaasti omias Myös turmiosta säästät, Sun armostas Vahvista Isä lapsias.

E. Lönnrot muovaili tämän kokonaan uudeksi: L 86:7 A:

Lisäys 1868: 494. Se, joka Herran turvissa Asua aina saapi, Hän sodassa, kuin rauhassa, pelvotta vaeltaapi; Hän sanoo: sinä, Herrani, Mun olet johtajani, Mun kallioni, linnani, Mun kaikki kaikissani; Sä ainoa Voit vaaroista mun varjella.

2. Sun haltuus, Herra, itseni Turvallisesti jätän; Kuin sinä olet kilpeni, En pelkää minä ketään; Mun vainoojani väkevät Edessäs vapisevat, Viholliseni ylpeät Pelvosta pakenevat; Sä heidät lyöt, Hajoitat väkivallan työt.

3. Nyt lähden Herran turvissa Mä vihollista vastaan, En pelkää sodan surmia, En sure kuolemasta; Kuin Herra mua johdattaa, Ja auttaa voimallansa, En pelkää vihollisia, En julmaa joukkoansa; Häpeän saa Se, joka Herraa vastustaa.

4. Varjele, Herra Sebaot, Tää armas isänmaamme, Pois torju vaarat, vahingot Rajoilta, rannoiltamme! Sä, jalo rauhan ruhtinas, Voit sodat, riidat poistaa, Ja isänmaamme armossas Pelastaa turmioista; Sinuhun me, O Isä armias, luotamme.

V. 2 jätettiin pois 1886 ja toisiin tehtiin pieniä muutoksia, siten saatiin nykyinen.

Ps. 91, U 478, L 86:7 A, Lisäys 1868: 494, 1871: 521, 1880: 419, 1883.

408. Ken Herraan panee turvansa, Ain' apua se saapi. 3 v.

Johan Olof Wallin 1779—1839. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

J. O. Wallinin virsi:

R 380. Jag tror på Gud, och vet, att han Har afmätt mina öden; Jag fruktar Gud, och ingen ann, Ja! icke sjelfva döden. För frihet, rätt och fosterbygd Jag vapen trygg skall bära. Gudaktighet är krigarns dygd, Och menskĺighet hans ära, Och hjertats frid hans vinning.

2. Ej falla trädets frukter af, Förr än de mogna blifvit; Och Herren, som oss lifvet gaf, Vår lifslängd sjelf uppskrifvit. Med fröjdfullt hopp till Herrans ord Vi farorna omfamna: För kung och lag och fäders jord Vi segra — eller hamna I rätta faderslandet.

3. O du, som våra hufvudhår Och våra stunder täljer! Du ensam öfver striden rår, Och stridens offer väljer. Och du är vis, och du är god; Ty äre vi så trygga. I ditt beskärm vi hafve mod, På dig vårt hopp vi bygga I lifvet och i döden.

E. Lönnrotin suomennos: L 86: 8 B:

Lisäys 1868: 495. Herralta aina avun saa Se, ken hänehen turvaa; Ken hänehen vaan uskaltaa, Ei pelkää kuolon surmaa: Suojassa Herran sotimaan Puolesta rakkaan isänmaan Siis lähden rohkeasti.

2. Mun ruumiini ja sieluni Mä haltuus uskon, Herra, Sä neuvos jälkeen juoksuni Parhaiten päätät kerran; Jos sotahan mun sortua Sä suot, parempi isänmaa Taivaassas mulle anna!

3. Kuin ei sun, Herra, suomattas Hiuskarva päästän' lähde, Niin miksi siis sun suojassas Surisin henken' tähden! Sun kädessäs on onneni, Eloni sekä kuoloni; Tee mulle tahtos jälkeen!

Nykyisen muotonsa saivat vv. 1 ja 3 1880, v. 2 1886.

R 380, U 476, 477, L 86: 8 B, Lisäys 1868: 495, 1871: 522, 1880, 1883.

409. O Herra kaikkivaltias Jok' olet meidät luonut. 4 v.

E. Lönnrot 1802—1884.

E. Lönnrotin virsi: 1871: 534, L II 497. Viimemainitussa on vielä 5:kin säkeistö, joka on jätetty käyttämättä:

5. Ei tule hetki takaisin, Jok' ompi tuhlattuna, Se mennyt on jo ijäksi, Kaiketi kadonnunna, Siis varokamme ainian, Ett' aikamme ei hukkahan Ja turhaan menis meiltä!

Alkuperäinen 1871: 534 4-säkeistöinen tuli parilla pienellä muutoksella nykyiseen.

Virsi on sepitetty 1860-luvun lopussa, jolloin Lönnrot perusti kansakoulun synnyinseudulleen. (A. Anttila, Elias Lönnrot II 299). Virren nimenä onkin ensin „Opistoa avattaissa".

1871: 534, 1880: 424, L II 497, 1883: 424.

410. Mä silmän' luon ylös taivaasen Ja käten' yhtehen liitän. 5 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 329. Jag lyfter ögat mot himmelen Och knäpper hop mina händer; Till dig, o Gud, som är barnens vän, Min håg och tanke jag vänder.

2. Gladt är att prisa och tacka dig, Och gerna vill jag det göra; Jag vet det visst att du ser på mig Och ej försmår att mig höra.

3. Tack för allt godt, du mig ständigt ger, Att känna, älska och äga; Tack, gode Fader, för mycket mer, Än jag kan nämna och säga.

4. Jag är en planta uti din gård, För evigheten uppdragen, Jag var knappt till, när i fadersvård Af dig jag redan var tagen.

5. Så håll utöfver mig än din hand, O Fader förutan like, Och låt mig växa för lifvets land, Som är ditt himmelska rike.

Siitä on tiettävästi kolme suomennosta:

1) Suomen Evank. Seuran kirjoitus n:o 60. Turussa 1863:

Lapsille.

1. Mä seison käteni ristissä, Päin taivast silmäni käännän, Sun puolees, lapsien ystävä, Mä nöyräst ylennän äänen.

2. Sua hartaast kiittää on suloinen, Siis teenkin mielellän sitä; Tott ääntä kuultelet pienien, Kyll tahdot huolta heist pitää.

3. Sua kiitän kaikista lahjoistas, Joist suot mun iloita täällä. Joit päivä päivält, o Laupias, Saan tuta enemmin vielä.

4. Mä olen taimi Sun tarhassas, Ja ijäisyytehen luotu, jo taivaan kaste on armostas, Mull varhain virvotteeks suotu.

5. Suo kätes alla mun kostua, Mun heikot voimani lisää, Mua valtakuntahas kasvata, Sun kunniakses, o Isä.

2) K. M. Kiljanderin suomennos: Tähti 1866: 51:

Lisäys 1868: 511. Mä nostan silmäni taivaasen Ja käten' ristihin liitän; Jumala, ystävä lapsien, Sinua muistan ja kiitän.

2. Suloinen on sua lausua Ja kiittää mielellä, suulla; Mun näet kyllä sä taivaasta Ja tahdot myös mua kuulla.

3. Sua kiitän kaikesta hyvästä, Jot' aina mulle sä annat; En voi mä lahjojas nimittää, Sä joita lapsilles kannat.

4. Mä olen taimi sun pellossas, Ja kasvan huolesi alla; Kuin tänne synnyin, jo huomahas Mun otit isän tavalla.

5. Siis hoida vieläkin minua, Sä isä verratoin aivan, Ja rakkaudessas kasvata Minua lapseksi taivaan!

3) Julius Krohnin toimittama suomennos, josta tuli virren nykyinen muoto.

Rbg 329, Sr 383, Lisäys 1868: 511, 1871: 540, 1880: 329, Suomen Ev. Seuran kirjoitus n:o 60, 1863, R 1936: 567.

411. O Jumala, et hyljää pienten ääntä. 8 v.

Jesper Svedberg 1653—1735. P. J. Ignatius 1761—1827. Julius Krohn 1835—1888.

Skaran piispan Jesper Svedbergin virsi:

Wr 330. O Gud! som ej de spädas röst föraktar. Hjelp dock, att jag af barnslig lit betraktar, Att du min Gud och Fader vara vill. Hör nu min bön, den jag dig ställer till.

2. Du hafver kallat mig till detta lifvet, Sund kropp och sinnen hafver du mig gifvit; Ja, ännu det, som mycket mera är, Mig genom dopet tvagit ren och skär.

3. Gif, att jag städs' min vandring så anställer, Att ungdoms fel och odygd mig ej fäller. Jag sjelf min in- och utgång icke vet; Thy led du mig uti all menlöshet.

4. Hvad nyttigt är, hjelp, Gud! jag må det lära, Beflita mig derhos om dygd och ära; Min ungdomstid ej nöta fåfängt bort. Det läras bör är drygt, men tiden kort.

5. Föräldrom är jag skyldig barnslig lydnad Samt heder; det skall lända mig till prydnad, Då de mig hålla till all christlig tukt; Deraf får jag med åldren mycken frukt.

6. Bevara mig, o Gud! för ond' exempel, Att ej förstörs den Helga Andes tempel. Ondt sällskap som förgift lär mig att sky, Falsk lära och de onda seder fly.

7. Styrk mig, att jag ju mer och mer tilltager I lärdom och allt godt, som dig behagar: Förkofrar mig i visdom, växt och nåd, Och aldrig går ifrån ditt helga råd.

8. Min lefnad vill jag dig, min Gud! befalla: Du värdes mig allt stadigt vid makt hålla: Att jag fulländar väl min vandrings lopp, Behåller tron, samt kärlek och godt hopp.

P. J. Ignatius suomensi virren:

Ign 171. O Jumala! kuin mielell armialla, Ja Isän korvall kuulet laupialla, Myös lasten äänen yksikertaisen. Ah! kuule nyt mun huuton haluisen.

2. Helmoisas mua eloon tähään kannoit, Mull ruumin, sielun, monet edut annoit; Viel suuremman mull armon lahjoitit, Kuin Kasteesa lapsekses omistit.

3. Suo vaellan tääll pyhän tahtos tiellä, Muld' heikolda ei apuasi kiellä: Ett nuoruuden mää himot vältäisin, Ja puhtahan niin tunnon pidäisin.

4. Suo sanasas mää hartaast harjoteldaa, Jo tunnosas ain mahdan opeteldaa: Ett avuisa ja taidos kasvaisin, Ja nuorena jo Sulle kelpaisin.

5. Suo Vanhempani aina kunnioitaisin, Ja tahtonsa myös nöyräst noudataisin, Niin että tääll mää kaikes elossan, Ain mielensä, kuin lapsi iloitan.

6. Suo varjellaan mää pahain pahennuksist Ja ilkiäin seurain häijyist haukutuksist: Ett myrkkynä ain heitä kartaisin, Ja hylkynä peräti hyljäisin.

7. Ah! aikani suo HERra! oikein käytän Ja määräni, Sun mieles jälken täytän, Ett' taidosa, kuin ijäs kasvanneen, Ja avullas ain hyvää noutanneen.

8. O Jumala! Sun halduus tieni annan, Ja tarpeeni ain armo helmaas kannan. Suo kuolttuan, niin juoksun päätäisin, Ett' ijäti Sun omas olisin.

Korjailtuna siitä tuli U 589. E. Lönnrot käsitteli sitä: L 86: 58 B ja komitea samoin: 1867: 329. Komitean toisessa ehdotuksessa alkoi virsi jo hahmottua lähemmäksi nykyistä muotoaan:

1871: 329. O Jumala, kuin lasten äänen kuulet Ja avullas sen heikon tykö tulet, Nyt puoleeni, o Isä, katsahda Ja heikkoa sun lastas armahda!

2. Sä käsilläs mun valkeuteen kannoit Ja ruumiini ja sielun' mulle annoit, Mun itsellesi lapseks omistit, Synnistä kasteessa mun puhdistit.

3. Suo tahtoas mä aina noudattaisin Ja pyhää sanaas aina rakastaisin; En tietäni voi itse ohjata, Siis minua, o Isä, johdata!

4. Mua auta haluisesti oppimahan, Sun mieltäs mielelläni seuraamahan, Ja että tunnossas mä kasvaisin, Sinulle nuorena jo kelpaisin!

5. Sä auta että rakkaat vanhempani Totuuteen, siivoon olis johtajani, Ja että myös mä heitä rakastan Ja osotan ain' heille kunnian!

6. Vaan ilkeitä, kuin siivon häväisevät, Ja pahuuteen myös muita viettelevät, Mua auta, Herra, tarkoin välttämään, Sun pelvossasi aina pysymään!

7. Suo kaiken ikän' kunniakses käytän, Nuoruuten' päivät pelvossas niin täytän, Ett' ei ne tulis mulle karvaaksi, Jos elää suot mun täällä vanhaksi!

8. O Jumala, sun haltuus tieni annan, Suo käskys aina mielessäni kannan Ja juoksuni sen jälkeen ojennan, Siks kuin sen luonas vihdoin lopetan!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Wr 330, R 342, Rbg 330, Sr 384, Ign 171, U 588, 589, L 86: 58 B, 1867: 329, 1871, 1880, 1883, R 1936: 566.

412. Jo nuorna ollessani Jumala vanhempani. 8 v.

Elieser Gottlieb Küster 1732—1799. J. Åström 1767—1844. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen kenraalisuperintendentin E. G. Küsterin virsi:

Beckman, s. 728. Im frühling meiner jahre, Gott, sah ich schon die bahre Des besten vaters stehn! Und sie die mich geboren, War früh für mich verloren, Als kind musst ich ihr grab schon sehn!

2. Ach, er, der mich so liebte, Mich früh im guten übte, zu Gott mich wies; ach er, Der zärtlich für mich wachte, Dass er mich glücklig machte; Mein bester vater ist nicht mehr!

3. Und sie, die mich verpflegte, Als ihren liebling hegte, Und, nie an liebe leer, Mit jedem frühen morgen Erneurte ihre sorgen; Die treue mutter ist nicht mehr!

4. Hülflos, verlassen, elend, Unwissend, immer fehlend, zu schwach mir vorzustehn; Ohn schützer, ohne vater, Ohn führer, ohne rather; O gütger Gott! wie wird mirs gehn!

5. Doch, wer wars, der mich beugte, So tief zum staube neigte? Warst du's nicht weiser Gott? Dein weiser rath regieret Der menschen schicksal, führet Es fort durch leben und durch tod.

6. Du willst dich auch an waisen, Allmächtger starck beweisen, An armen wunder thun; Verlassne willst du nähren, Die vaterlosen ehren, Durch dich soll unser kummer ruhn.

7. Und seit viel tausend jahren, Hast du die waisen waren, So väterlich ernährt; Die sich auf dich verliessen, Sahn Gott, zu deinen füssen Ihr heisses flehn von dir erhört.

8. Auch mich kannst du nicht hassen, Auch mich nicht ganz verlassen; Auch ich will dir vertraun. Dein herz sey mir auch offen; Auch ich will auf dich hoffen, In trüben stunden auf dich schaun.

9. Du wirst auch mich ernähren, Mir unterhalt gewähren; Du, mein versorger du! Was ich bedarf, das schenke Mir deinem kind, und lenke Mihr frommer menschen liebe zu.

10. Und wenn in zarten jahren Verführung und gefahren, Wenn laster um mich sind; O! da sey du mein vater, Mein führer, freund und rather, O da verlass, Gott, nie dein kind!

11. Ja pflanz in früher jugend Schon gottesfurcht und tugend Mir vater, tief ins herz; Fromm seyn auf deinen wegen, Sey freude mir und segen, Und sünde thun allein mein schmerz.

12. Arbeitsamkeit und treue Begangner fehler reue, Ein wahres christenthum. Ein zärtlich herz für freunde, Versöhnlichkeit für feinde; Dies sey mein bestes waisenthum.

13. Und sie, die mich erziehen, Mit redlichem bemühen An eltern statt mir sind; Die lass mich treu verehren, Sie durch gehorsam ehren, Sie dankbar lieben als ihr Kind.

14. Sey du, Gott, ihr belohner, Wohlthäter und verschoner Für das, was sie mir thun. Und wenn sie nun einst sterben, Lass sie den himmel erben, Und mich mit ihnen ewig ruhn.

15. Verklärt werd ich dann stehen, Die eltern wieder sehen, Um die ich hier geweint. Da werd ich vor dich treten, zu dir, erlöser, beten: Lohn ihnen ewig, menschenfreund!

J. Åströmin ruotsinnos:

R 346. Ack! re'n i unga åren Jag ser min far på båren. Han, som mig höll så kär, Han, som min ungdom ledde, Min framtids väl beredde, Han nu af döden bortryckt är.

2. Hvem skall mig undervisa, Guds verk att se och prisa? Hvem vårda sig om mig? Hvem vill, i nöd och fara, Min hjelp härefter vara, Min ledare på dygdens stig?

3. Fast mina tårar strömma, Jag vill hans ord ej glömma: „Gud är din vän och far; Han aldrig öfvergifver Den honom trogen blifver Och städs för sina ögon har."

4. Tack, fader! för din lära. Ack! må den frukter bära Uti mitt unga bröst. Till Gud du mig har visat: Han, som med sorgen risat, Han skall ock gifva hopp och tröst.

5. Till Gud, som hjelpen sänder, Jag i min nöd mig vänder. O faderlösas Far! Vid denna bår jag beder: Till barnet skåda neder, Och sjelf i nåd min fader var!

6. O du, som blomstren kläder Och minsta fågel gläder, Tänk ock i nåd på mig! Du, som höll barnen kära, O Jesu! låt din ära På mig, ditt barn, förklara sig.

7. Mitt hjerta, Gud! bevara För syndens falska snara Och rätta mina fel! Gör själen till din hydda. Och sjelf ditt verk beskydda, O Gud! mitt hjertas tröst, min del!

8. Om menskor för mig ömma, Ack! låt mig aldrig glömma, Att tacka dem och dig! Om de mig från sig skjuta, Låt mig den trösten njuta, Att aldrig du förskjuter mig!

9. Ack! låt den gode Anden Mig leda städs vid handen, Att jag en gång hos dig Får skåda, salig vorden, Den fader, som på jorden Så ömt och troget älskat mig!

Tuntemattoman suomennoksesta tuli korjailtuna:

U 592. Jo nuorna ollessani Pois kutsui Jumalani Isäni rakkahan, Kuin mua hautaan asti Rakasti hartahasti, Vaan jätti varhain mailman.

2. Keneltä opetusta, Autuuteen johdatusta Nyt tainen toivoa? Keneltä mailmasa, Häijysä, haikiasa Apua taidan anoa?

3. Neuvoja Isän rakkaan En unohda vaan koskaan: "Uskalla Jumalaan, Hän Isäs ompi rakas, Ja johdattaja paras, Holhojas tiellä Taivahan."

4. Ah muistan lakkaamata Isääni vainaajata, Ja hurskauttansa. Siis voimas Herra! lainaa Myös noudattamaan aina Suloista opetustansa.

5. Jaa, heikkoudesani Mun ole holhojani, Ja mua armahda. Luotujas yhteisesti Ravitset lempiästi, Siis puoleeni myös katsahda.

6. Varjele sydämeni Niin etten synneilläni Vihoita Sinua. Jos joskus horjahtaisin, Ja säätys unohtaisin, Taas armoos ota minua.

7. Tarpeeni kaikki näet, Ne täyttää parhain tiedät, Orvoille armias. Siis kiitän laupiuttas, Ylistän rakkauttas, Ja iloitsen Sun lahjoistas.

8. Muistelen Jesu! vielä, Hartaasti kuinkas täällä Lapsia rakastit, Suloinen heille olit, Sylihis heitä otit Ja armiasti siunasit.

9. Siis mua orpo-lasta Siunaa myös laupiaasta Mielestä kohtaani. Majoisa vihdoin rauhan Isäni aina rakkaan Pysyvän toivon kansani.

Tästä tuli K. M. Kiljanderin ehdottamana ja komitean korjailemana:

1867: 332. Jo nuorna ollessani Jumala vanhempani Pois kutsui rakkahan, Kuin mua holhoi, ohjas, Niin lempeästi kohtas Mua aina elinaikanaan.

2. Ken nyt minua neuvoo, Opettaa Herran pelkoon, Ken hoitaa, lohduttaa? Ken minua nyt estää, Pidättää ilkeydestä, Hyvälle tielle johdattaa?

3. Ne hurskaan sanat aina Mä mieleheni painaa Nyt tahdon: „Jumala Ei koskaan ylönanna Sitä, ken tahtoo panna Hänehen kaiken turvansa."

4. Kiitetty neuvomastas, O Herra, orpolastas Ain' auta, armahin, Ja voimaa mulle lainaa, Jumala, että aina Mä opetustas seuraisin!

5. Mun heikkoudessani Sä ole vanhempani, Ja holhoo minua; En muiden apuun turhaan, Vaan sinuhun mä turvaan, Siis älä mua unhota!

6. Varjele sydämeni, Niin ett' en synneilläni Sun mieltäs pahoita, Ain' ollos apunani, Tukena, turvanani Kaikissa kiusauksissa!

7. Sä tiedät tarpeheni, Ja tunnet puutokseni, Myös olet laupeas; Siis en epäile siitä, Ett' et sä täytä niitä Sun runsahilla lahjoillas.

8. Minua orpolasta Ain' auta nyt ja vasta Tääll' eläessäni, Ja suo, o laupias Herra, Taivaassas vielä kerran Tapaisin vanhempaniki!

Virsi sai nykyisen muotonsa 1880.

R 346, U 592, 595, 1867: 332, Lisäys 1868: 516, 1871: 332, 545, L I 332, L II, III, 1880, 1883.

413. Puolison rakkaan temmannut On tuoni rinnaltani. 4 v.

Fr. M. Franzén 1772—1847. Julius Krohn 1835—1888.

Suomalaissyntyisen Härnosandin piispan Frans Mikael Franzénin virsi:

R 344. Ack! döden hafver hädanryckt Min vän ifrån min sida. Af sorg till jorden nedertryckt, Hvad tröst kan jag förbida? Gud! uppehåll mig, jag är svag: Fräls mig från tviflets fara, Och lär mig vörda ditt behag, Som jag ej kan förklara. O Gud! min tro bevara.

2. Tung blir den väg, och mörk den qväll, Jag nu skall ensam vandra: Men snart i samma fridens tjäll Vi hvila hos hvarandra. Föräldrar, syskon, barn gå bort, Och maka skiljs från maka: Att vi ett lif, så tomt och kort, Dess heldre må försaka, Och själens väl bevaka.

3. Ett stöd dock alltid öfrigt är För den, som Herran fruktar. I sorg och fröjd är Gud oss när, Och närmast då han tuktar. Han är de faderlösas far, Han enkors rätt försvarar. I verlden intet skydd blir qvar, Som oss till slut bevarar: Guds omsorg evigt varar.

4. Ej må en Christen sörja så, Som de der hopp ej hafva. En stund för oss till hvila gå De kära, vi begrafva. En stund förut blott hemma är Den vän, som jag begråter. Gud! du har mången boning der, Och äfven mig du låter Der se de mina åter.

Alkupohjana sille on ollut Wr 331: Ach! döden hafver hädanryckt Min man ifrån min sida. 7 v.

M. W. Wikström suomensi R 344:n: Ah kuollo kova hirmuinen Näin kovan teki eron. 4 v.

Siitä tuli U 579: O Herra! kotoon parempaan Pois otit ystäväni. 4 v.

Uuden suomennoksen laati Julius Krohn: 1880: 330. Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Wr 331, R 344, Rbg 331, Sr 465, U 578, 579, Lisäys 514, 1871: 543, 1880: 330, 1883.

414. Kurittaa mua käsi Herran, Kovin särkee sydäntän'. 6 v.

Jakob Henrik Roos 1818—1885. Knut Legat Lindström 1809—1897.

Kaskisten kaupungin saarnaajan, sittemmin Inkoon kirkkoherran J. H. Roosin virsi („Kristliga Sånger" Vaasa 1862):

49. Gud mig arma, hårdt har slagit, Lagt på mig sin tuktans hand, Maken från min sida tagit, Slitit sönder hjertats band. Dubbelt tung blir nu mig färden Genom glädjelösa verlden.

2. Oss, som stödde, en den andra, Oss, som Herren gjort till ett, Oss, som delte med hvarandra Lust och nöd och ljuft och ledt, Skilde döden, och på jorden Är jag ensam, värnlös vorden.

3. Hvem skall nu mig hjelpa stöda, Hvem skall ge mig råd och tröst, Hvem de faderlösa föda, Lyssna till de spädas röst? Ej vår klagan honom väcker Som ren svarta mullen täcker.

4. Dock, du sorgsna själ, som klagar Att du ensam, värnlös är, Vet du ej, att Gud, som agar Den han håller hjertligt kär, Faderlösas far vill vara, Enkor stöda och försvara?

5. Svag och vansklig var den stafven, Som du ville lita till; Derför blef den lagt i grafven, Men ditt stöd Gud blifva vill. Han ej sviker, ej bedrager Den till honom tillflykt tager.

6. Från den mörka grafven lyfta Ögat till den fadren kär, Hvilkens alla vägar syfta Till ditt bästa, äfven när De dig synas mörka, svåra, Och ditt hjerta djupast såra.

7. Fröjd i sorg här snart förbytes: Lifvet som en ström far bort; Hvarje jordiskt band, som knytes, Slits af döden innan kort; Men med Gud förenad blifva, Skall en evig glädje gifva.

K. L. Lindström suomensi sen (käsikirj. 331). E. Lönnrotin korjailemana siitä tuli:

1867: 331. Herra on mun kurittanut, Kovin särkee sydäntän'; Se, jonk' avuks olin saanut, Makaa hautakätkössään, Kuorman kannan yksinäni; Ilotoin on elämäni.

2. Ystäväni, armahani Otettu on rinnaltan', Yksin istun huolissani, Toveritta tuskissan'; Öin ja päivin suren suotta, Sill' ei itkun' rauhaa tuota.

3. Ken nyt avukseni rientää, Mistä lohdutuksen saan, Kenpä kuulee pienten ääntä, Katsoo heidän tarpeitaan? Hän ei kuule valitusta, Jonka peittää multa musta.

4. Mut miks suret, sielun' kurja? Herra vaivaas katsahtaa; Joka hänehen vaan turvaa, Virvoitusta kyllin saa; Armoansa aina lisää Leskein turva, orpoin isä.

5. Heikko sulla oli suoja Siitä, ken nyt haudass' on, Mutta jos sä luotat Luojaan, Et sä ole turvaton; Isä on hän muuttumatta, Ystäväsi puuttumatta.

6. Herran päälle murhees hèitä, Vakaa hänen armons' on; Jospa synkkä pilvi peittää Toisinansa auringon, Kirkkaaks käypi jälleen taivas, Herra poistava on vaivas.

7. Ilo murheeks pian muuttuu, Elämä kuin virta on, Lujuus liitoissamme puuttuu, Kuolema on armoton, Mutta Herran liiton jäsen Ilon saapi pysyväisen.

Pienin korjauksin se tuli nykyiseen.

1867: 331, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

415. Voi suurta vaivaani! Näin sielun' vaikeroipi. 8 v.

Olof Rudbeck nuorempi 1660—1740. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Upsalalaisen lääketieteen ja kasviopin professorin Olof Rudbeck nuoremman virsi:

Wr 332. Ack! huru plågas jag, och måste stadigt qvida! Min sveda är så stor, at jag den ej kan lida. Är ingen hjelp då mer? min värk är alt för svår; Jag i min stora nöd här ingen lisa får.

2. Min' lemmar trånas bort af sorg och mycken sveda, Att mine vänner ock de få till mig en leda. Nu plågas jag af köld, nu hetta deruppå, Ja, ock mitt hjerta mig i stycken brista må.

3. Ej får jag någon ro för värk och vedermöda, Som står i själ och kropp, och gör mig lik de döda; Att jag väl måtte snart förtvifla i min nöd, Der du ej tröstar mig, o Jesu! med din död.

4. Mitt kött har krympt ihop, min hud är sammandragen Af många plågor, som mig qvälja hela dagen: Jag tänker väl ibland, min säng skall trösta mig, Och att min jemmer dock en gång skall ända sig.

5. Här kommer ingen sömn, ty hjertat slår och dänger: Jag tvingas som en matk, jag kröker mig och slänger: Jag våndas i stor värk, och ville gerna gå Med hopen till Guds hus, och der min lisa få.

6. Men finner ingen hjelp; den ena plågan släpper, Den andra tager mot, som mig min anda täpper. Min gråt han är min dryck, min suckan är min spis; Så grufligt plågar mig Guds vredes grymma ris.

7. Ack, skåda då, min Gud! uppå min stora jemmer, Hvaröfver sig min själ och hjerta svåra grämer, Och hela den igen, som du så sargat har: Tag bort min stora synd, som dertill orsak var.

8. En Fader heter du, du har ett fadershjerta; Ditt barn det ligger nu uti stor nöd och smärta. Thy ropar jag till dig, o Fader! hör min bön: Se, Fader! till min nöd, och hjelpen mig ej sön.

9. O HErre JEsu Christ! til dig står all min tanke, Förbarmat har du dig utöfver alla kranka. Vår sveda och vår värk du JEsu på dig bar; Fördenskul, JEsu god, mig huld och nådig var!

10. Och lät mit korta lif en lindrig ände vinna At jag uti min död, din död må så besinna, At denna plåga ej mig i förtviflan för, Och jag ej som en ond och ogudaktig dör.

11. Så skal uti min mun dit låf ej återvända; Men jag skal prisa dig nu och förutan ända Ty kom, o JEsu kom, du som är A och O, Och byt nu all min värk i evig frögd och ro.

12. Jag vet ju at jag skal med mina ögon båda Se Gud rätt som han är; ja, honom skal jag skåda I desso mine hud, och samma kött och ben, Som nu förgänglig är, men oförgånglig sen.

E. Cajanuksen suomennos 1701:

W 333. Ah kuinka vaivataan, Jost' vaikiast' vaikeroitsen, Mun tuskan' tuima on, En voi mä kestää sillen: Eik' kustaan löydy mull' Täss' tuskass' apua, Enk' suuress' kivussan' Saa yhtään lepoa.

2. Täst' kivust' kipiäst' Ratk' raajan' raukenevat, Niin tuttun' suuttuvat Minuun, ja pakenevat, Mua vilu vaivaapi, Mua helle polttaa taas, Sydämen' pakahtuu Täss' vaivass' vaikiass'.

3. Ei rauhaa ruumissan', Täyss' sielun' surkeutta, Jo kuolleill' kumppaniks' Tai kuorma minun muuttaa, Ett' lähes epäilen Täss' hädäss' ahtahass'; Ellet sä lohduta, Jesu, kautt' kuolemas.

4. Mun lihan' kuivaa pois, Mun nahkan' ryppyyn rumaks' Täst' yliaikaisest' Vetääntyy tuskast' tuimast'; Mä luulen toisinans', Vuoteen' mun virvottaa, Ja että vihdoinki Mun vaivan' lopun saa.

5. Pois uni poikkeaa, Sill' sydän lyöpi, tykkää; Kuin mato koukkuan Itsen', taas suoraks' lykkään Mä kärsin kipua, Mielellän' menisin Kanss' Herran huoneesen, Ett' levon löytäisin.

6. En apuu kustaan saa, Yks' vaiva toisen perään Juur' tuimast' tulee pääll', Kuin hengen sulkee erään. Mun parkun' palan' on Ja itkun' juotavan'; Niin julmast' Jumalan Minä ruoskalt' runnellaan.

7. Ah katso, Jumalan', Mun surkeuttan' suurta, Jonk' all' ain' huikiast' Mun sielun' parkuu, huutaa; Ah, sido sinä se, Jonks' Herra haavoitit, Ann' anteeks' syntini, Kuin tain kyll' ansaitsit.

8. Sull' Isän nimi on, Niin on myös Isän sydän, Mä lapses olen täss', All' kivun kipiän, syvän; Ah, huudan sinua, Sä huuton huomaitse, Mull' armost' apu suo, Ja hätän' havaitse.

9. O Herra Jesu Christ'! Sun perääs palaa halun', Sä sairaill' muinenkin Ain' armost' annoit avun: Sä kannoit katkeran Tääll' kipum' totisest'; Siis Jesu, minua Nyt armahd' armoisest'!

10. Suo lopun suotuisan Sais' ilmast' lyhyt ikän', Sun kuolos kuollessan' Ann' mielessäni pidän, Etten epäilykseen Tält' vaivalt' vaadittaiss', Enkä jumalattomain Täält' kuololl' kutsuttais'.

11. Ei kiitost' laulamast' Mun suuni sullen suutu, Ei ylistykses myös Ijäisest' minult' puutu; Niin Joudu, Jesu, jo, Sä alku, loppu kanss', Suo iloon ijäiseen Mun murheen muuttuvan!

12. Sen tiedän totisest', Ett' vihdoin kauniist' katsell' Saan julki Jumalaa, Taivaisess' iloss' ylhääll' Täss' lihass' ja nahass', Kuin nyt on kuoleva, Vaan sitt' kuolematon On ijät' oleva.

J. L. Runeberg lyhensi ruotsinkielisen 9-säkeistöiseksi. E. Lönnrot lyhensi suomenkielisen 8-säkeistöiseksi: L 26: 15, 1871: 333:

L I 333. Ah' kuinka vaivataan Mä kovin surkiasti, Josta nyt valittaa Mun täytyy vaikiasti! En saa mä tuskissan' Apua mistäkään, Ahdistus, kipu vaan mua vaivaa yhtenään.

2. Ei rauhaa ruumiissan', Sielun' on täynnä tuskaa, Jost' en saa lepoa, Hetkekskään helpotusta; Mä surkeudessan' jo lähes epäilen, Jos lohdutust' et suo, o Jesus armoinen.

3. Ah katso, Jumala, mun surkeuttan' suurta, Jonk' alla sieluni valittaa, huokaa, huutaa; Jo sido, Herra, sen min kätes haavotti, Ja anna anteeksi mun suuret syntini!

4. Sull' Isän nimi on, sull' on myös isän sydän, Siis sua lähenen nyt alla vaivan syvän, Ja huudan tuskissan', ah kuule ääneni, Suo armos auringon taas paistaa päälleni!

5. O Herra Jesuksen', mun turvani, mun halun', Sairaille muinoinkin kuin armost' annoit avun Ja kannoit totisest' kipumme katkeran, Niin auta armiaast' myös mua vaivassan'!

6. Suo lopun autuaan tää lyhyt ikän' saapi, Ja että lähteissän' mua kuolos lohduttaapi, Ett' epäilykseen ei tää vaiva saattaisi Ja vaivaan ijäiseen mua kuolo kaataisi!

7. Niin kiitoslaulusta ei suuni sulle suutu, Ei ylistykses myös minulta koskaan puutu. O joudu, Jesus, jo ja apu mulle tuo, Mua muuta murheesta, ijäinen ilo suo!

8. Sen tiedän totisest', taivaassa että kerran Mä näillä silmillän' saan nähdä kasvot Herran, Ja että ruumiini, kuin täält' on kuoleva, Ilohon ijäiseen on ylös nouseva.

Näistä vv. 6 ja 8 tulivat melkein sellaisinaan nykyiseen, vv. 1, 3, 5, 7 saivat nykyisen muotonsa 1880 ja vv. 2 ja 4 1886.

Wr 332, R 364, Rbg 332, Sr 386, W 333, L 26: 15, 1871: 333, L I, II, 1880, 1883.

416. Sun, Jeesus, armos puoleen Mä käännyn ainiaan. 5 v.

Abraham Achrenius 1706—1769. Jaakko Tengström 1755—1832.

Nousiaisten kirkkoherran Abraham Achreniuksen virrestä (Uudet Heng. Virret 1762, 1831:n painoksesta, s. 116):

1. O JEsu! sairas olen: Armahda minua! Katz Armos silmill puolen, Lähenen Sinua: Sun Ristis tygö riennän, Nyt täsä kivusan, Sinn' sydämeni käännän, Kaikisa tuskisan.

2. Sä minun kuorman kannoit, Sä minun lunastit, Kosk Henges ulos annoit, Kuolemast vapahdit: Sä näet nyt kaiken vaivan, Kuin on mun synneistän: Kosk exyin tieldä taivan, Mun langemuxestan. 27 v.

Arkkipiispa Jaakko Tengström laati tästä „sairaan rukousvirren":

U 629. O Jesu! sairas olen, Armahda minua, Jos elän eli kuolen Lähenen Sinua. Sun ristis tykö riennän Ruumiini kivuisa; Silmäni puolees käännän Sieluni suruisa.

2. Syntini muinen kannoit, Kuins minun lunastit Ja Henkes ulos annoit, Sun veres vuodatit. Siis tunnet tuskat kovat Vaivaisen syntisen, Ne raskaat, tuimat ovat, Siis tykös pakenen.

3. Ruumista kurittavat Vaivani vaikiat, Suoneni kuivettuvat, Voimani vaipuvat; Ja sielu, särjettynä Synteinsä tunnosta, Jo vaipuu nääntynynnä Tuomios pelvosta.

4. O Herra! kivuistani Ja tautein vaivasta, Armias auttajani, Minua pelasta, Ja surkeudestani Minua kirvoita, Ja tauti-vuoteellani Armollas virvoita.

5. Vaan jos mun määrää vielä Sun viisaudesas Sun ristis käymään tiellä, Niin seuraan neuvojas. Itseni haltuus annan, Ylistäin nimeäs, Nöyränä aina kannan Ristiäs peräsäs.

6. Suo että, koska maasa Ruumiini raukenee, Asuntos Taivahasa Sielulle aukenee. Tykönäs totisesti Vaivani loppuvat, Suruni ijäisesti Iloksi muuttuvat.

K. L. Lindström ja E. Lönnrot korjailivat tätä. Siitä tuli:

1867: 333. Mä sairas luokses tulen, Mua, Jesus, armahda; Jos elän taikka kuolen, Sä auta minua! Sun ristis juureen riennän Sieluni suruissa, Silmäni puolees käännän Ruumiini kivuissa.

2. Syntini sinä kannoit, Kuin minun lunastit, Edestän' henkes annoit, Ja veres vuodatit; Sä tunnet tuskat kovat Vaivaisen syntisen, Kuin raskahat ne ovat; Siis tykös pakenen.

3. O Herra, kivuistani Ja taudin tuskista, Armias auttajani, Minua pelasta; Mua tautivuoteellani Armollas virvoita, Ja surkeudestani Mua kurjaa kirvoita!

4. Mut jos mun annat vielä Sun viisaudessas Vaeltaa ristin tiellä, Suo, seuraan neuvojas, Suo, kärsiväisnä kannan Ristiä jäljissäs! Itseni haltuus annan, Ylistäin nimeäs.

5. Suo, koska ruumis maassa Mullaksi raukeaa, Asunnon taivahassa Sielullen' auveta! Tykönäs totisesti Vaivani loppuvat, Suruni ijäiseksi Iloksi muuttuvat.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Uudet Heng. Virret 1762, U 629, 1867: 333, 1871: 562, L I 333 c, 1880: 333 b, 1883.

417. Jolla raitis ruumis on, Terveys kans hyvä. 6 v.

Paul Gerhardt 1606—1676. Erik Cajanus 1675—1737.

Paul Gerhardtin virsi (Paul Gerhard's geistliche Lieder, s. 331):

1. Wer wohlauf ist und gesund, Hebe sein Gemüthe, Und erhöhe seinen Mund Zu des Höchsten Güte: Lasst uns danken Tag und Nacht Mit gesunden Liedern Unserm Gott, der uns bedacht Mit gesunden Gliedern!

2. Ein gesundes, frisches Blut Hat ein fröhlichs Leben: Gibt uns Gott dies ein'ge Gut, Ist ung g'nug gegeben Hier in dieser armen Welt, Da die schönsten Gaben Und des goldnen Himmelszelt Wir noch künftig haben.

3. Wär' ich gleich wie Crösus reich, Hätte Baarschaft liegen, Wär' ich Alexandern gleich An Triumph und Siegen, Müsste gleichwohl siech' und schwach Pfühl und Betten drücken: Würd' auch mich in Ungemach All' mein Gut erquicken?

4. Stünde gleich mein ganzer Tisch Voller Lust und Freude, Hätt ich Wildpret, Wein und Fisch Und die ganze Weide, Die den Hals und Schmack ergötzt: Wozu würd' er nützen, Wenn ich dennoch ausgesetzt Müsst' in Schmerzen sitzen?

5. Hätt' ich aller Ehren Pracht, Säss' im höchsten Stande, Wär' ich mächtig aller Macht Und ein Herr im Lande, Mein Leib aber hätte doch Auf und angenommen Der betrübten Krankheit Joch, Was hätt' ich für Frommen?

6. Ich erwähl' ein Stücklein Brot, Das mir wohl gedeihet, Vor des rothen Goldes Koth, Da man Ach! bei schreiet. Schmeckt mir Speis' und Mahlzeit wohl, Und darf mein' nicht schonen, Halt ich ein Gerichtlein Kohl Höher als Melonen.

7. Sammt und Purpur hilft mir nicht Mein Elende tragen, Wenn mich Hauptweh, Stein und Gicht Und die Schwindsucht plagen: Lieber will ich fröhlich geh'n Im geringen Kleide, Als mit Leid und Aengsten steh'n In der schönsten Seide.

8. Sollt' ich stumm und sprachlos sein Oder lahm an Füssen, Sollt' ich nicht des Tages Schein Sehen und geniessen, Sollt' ich gehen spät und früh Mit verschlossnen Ohren: Würd' ich wünschen, dass ich nie Wär' ein Mensch geboren.

9. Lebt' ich ohne Rath und Witz, Wär' im Haupt verwirret, Hätte meiner Seelen Sitz, Mein Herz, sich verwirret, Wäre mir mein Muth und Sinn Niemals guter Dinge; Wär' es besser, dass ich hin, Wo ich her bin, ginge.

10. Aber nun gebricht mir nichts An erzählten Stücken: Ich erfreue mich des Lichts Und der Sonnen Blicken, Mein Gesichte sieht sich üm, Mein Gehöre höret, Wie der Vöglein süsse Stimm' Ihren Schöpfer ehret.

11. Händ' und Füsse, Herz und Geist Sind bei guten Kräften; Alle mein Vermögen fleusst Und geht in Geschäften. Die mein Herrscher hat gestellt Hier in meinem Bleiben, Also lang' es ihm gefällt, In der Welt zu treiben.

12. Ist es Tag, so mach' und thu' Ich, was mir gebühret, Kommt die Nacht und' süsse Ruh', Die zum Schlafen führet, Schlaf' und ruh' ich unbewegt, Bis die Sonne wieder Mit den hellen Strahlen regt Meine Augenlieder.

13. Habe Dank, du milde Hand, Die du aus dem Throne Deines Himmels mir gesandt Diese schöne Krone. Deiner Gnad' und grossen Huld, Die ich all' mein' Tage Niemals hab' um dich verschuld't, Und doch an mir trage!

14. Gib, so lang' ich bei mir hab' Ein lebendigs Hauchen, Dass ich solche theure Gab' Auch wohl möge brauchen; Hilf, dass mein gesunder Mund Und erfreute Sinnen Dir zu aller Zeit und Stund' Alles Lieb's beginnen.

15. Halte mich bei Stärk' und Kraft, Wenn ich nun alt werde, Bis mein Stündlein hin mich rafft In das Grab und Erde. Gib mir meine Lebenszeit Ohne sond'rem Leide, Und dort in der Ewigkeit Die vollkommne Freude. Amen.

Petrus Braskin ruotsinnos:

Wr 319. Den, som frisker är och sund, Må för sådan gåfva Böja hjerta, håg och mun, Herran till att lofva: Tacka honom natt och dag Med en herrlig visa, Hvilken gifver till behag Sundhet och god lisa.

2. Ty när Herren, mild och god, Gifver helsan kära, Och derhos ett nöjsamt mod; Hvad vill man begära Då i denna verlden mer? Helst när vi förbida Evig lust, der allt besvär Ändas och all qvida.

3. Vore jag som Salomo rik Utaf guld och ägor, Dertill tappre hjeltar lik I triumf och seger; Men derhos med krankhet full, Hade ingen lisa, Ack! hvad kunde makt och guld Mig då godt bevisa?

4. Stode än min duk och disk Full med kostlig' rätter, Hade villbråd, vin och fisk, Som en rik framsätter: Hvad för nytta hade jag Af slik kräslig föda, Om jag både natt och dag Lede värk och sveda.

5. Sutte jag i stât och prakt Utan vederlike, Hade jemväl våld och makt Öfver land och rike, Och all sjukdom jemmerlig Mände mig påkomma; Ack! hvad kunde sådant mig Lända då till fromma?

6. Bättre är ett stycke bröd, När man helsan äger, Än som guld till öfverflöd, Då allt qval oss plågar: När jag mig kan äta mätt Utan någon krämpa, Låter jag en ringa rätt All min vällust dämpa.

7. Dyrbar drägt ej hjelper mig Mitt elände bära, När all krankhet grymmelig Mände mig besvära: Hellre vill jag glader gå Uti ringa kläder, Än med värk och ängslan stå Uti präktig fläder.

8. Men nu felar intet mig, Frisk jag mände vara: Jag har hugnad innerlig' Utaf solen klara: Mina ögon se min gång, Hörslen väl ock hörer, Huru alla foglars sång HErrans lof utförer.

9. Händer, fötter, hjerta själ, Ingen bräck befinna, At jag mina syslor väl Med all lust kan hinna Så uträtta, som bör sig, Til Guds låf och ära, Såsom ock til nytto mig, Samt min nästa kära.

10. Är det dager, gör jag då Hvad mit kall tilhörer, Men när natten komma må, Som til sömns oss förer, Hvilar jag i ro och frid, Til des Solen klara Väcker mig i rättan tid Ifrån mörksens fara.

11. Dig, min Gud, i allan stund Vil jag tack hembära För den nåd, du margelund Mände mig beskära: Fast jag med min synda-skuld Har min rätt förlisat; Hafver du dock, Fader huld, Mig alt godt bevisat.

12. Gif, den tid jag lefver här, Til min sista ända, At jag må den gåfva kär Väl och rätt använda; Hjelp at min helbregda mun, Med min själ och tunga, Måtte uti alla stund Låf och pris dig sjunga.

13. Håll mig ock vid krafter up, När mig åldren trycker Til des döden sist min kropp Ned i grafven rycker; Då skal all min bräcklighet Bårt med allo svinna, Och en evig härlighet Hos dig HErre, finna.

E. Cajanuksen suomennos 1701:

W 320. Jolla raitis ruumis on, Terveys kanss' hyvä, Mielell', kielell' kiittäköön Herraa armiast', pyhää, Öin ja päivin veisatkoon Riemulauluill' kiitost', Että kalliin suonut on Terveyden armost'.

2. Koska Herra armostans' Antaa terveyden, Tytyväisen mielen kans', Mitäs pyydäm' sitten Enämpää täss' elossa? Kosk' ijäinen riemu On jo meillä toivossa Kussa vaivam' loppuu.

3. Jos mull' riista, rikkaus Salomonin olis', Sankarein kaltainen myös, Voitoiss 'suuriss', moniss'; Mutta täytyis' kivuissa, Kipiän' kuitenk' maata: Mitä valta, tavara Voi mull' hyvää saattaa?

4. Jos mun pöytän' kalleilla Herkuill' olis' täytett', Ruuall', juomall', makeilla, Joita rikkaat syövät; Mitäs minua auttaisit Herkku-ruuat, juomat, Kuin öin, päivin vaivaisit Kivut, tuskast' kovat?

5. Prameutt' ja koreutt' Jos mull ylits' muiden, Valtaa kanss' ja korkeutt' Päällen laviain maiden Olis', vaan viel' kipiän Täytyis' tuskass' olla, Mitäs hyvää minullen Noista taitais' tulla.

6. Paremp' leivän palainen Terveydess' ompi, Kuin kaikk' kulta yltäinen, Koska tauti syöpi; Koskan taidan tarpeeksen' Syödä paitsi kivun, Niin mä herkun halpaisen Annan hillit' himon.

7. Kallis puku, koreus Ei voi auttaa mitään, Koska tauti, sairaus Makaa raskaast' päällän': Ennen tahdon terveenä Käydä puvuss' halvass', Kuin tääll' seisoo kipiänä, Vaatteiss' pramiss', turhass'.

8. Nyt ei puutu mitäkään Minult 'terveydest' Iloitsee mun sydämen' Päivän valkeudest' Tieni näen silmillän', Korvan' kuulee tarkast', Kuinka Luojall' lintuinen Kiitost' laulaa hartaast'.

9. Käten', jalkan', sydämen', Sielun' kanss' on terve, Ettän tehdä iloiten Taidan, mit' on tarve Uskotuss' mull' virassan', Herrall' kunniaksi, Lähimmäisell', itsell' kanss' Minull' parahaksi.

10. Töihin, päivän tultua, Virassani menen, Kosk' yö mahtaa joutua, Kuin tuo meillen unen, Panen minä levätä, Aina aikaan siihen, Kuin mun aurink' herättää Vaarast' pimeyden.

11. Nyt mä sinull', Jumalan'! Ylistyksen kannan, Armos edest' avaran, Jonks' mull' aina annat, Vaikka synnill' kadotin Näihin oikeuden, Kuitenk', Isä rakkahin! Suot mull' laupiuden.

12. Ann' että elinaikanan' Aina loppuun asti, Tämän lahjas laupiaan Käytän taitavasti: Suo ett' terveet jäsenen', Kielen', suun' ja sielun' Tuovat aina sinullen Hartaan kiitos-veisun.

13. Lainaa mullen terveys, Koska vanhuus saavuttaa, Siks' kuin kuolo kutsuu myös. Ja mun hautaan kaataa. Silloin, Herra, heikkous Kaikki katoo minust', Mullen autuus, terveys Annetaan ain' sinust'.

J. L. Runeberg lyhensi ruotsalaisen virren, otti siitä vv. 1, 2, 5, 6, 10—13. Siitä tuli Rbg 319.

Aug. Ahlqvist noudatti esimerkkiä laatiessaan ehdotuksensa: Oks. 320, 1867: 320. Tämä ei kuitenkaan tullut uudistuksen pohjaksi. Siksi tuli vasta Julius Krohnin ehdotus:

1880: 320. Jolla raitis ruumis on, Jonka terveys kestää, Kiitollinen olkohon Koko sydämestä, Herrallensa veisaten Riemuin kiitostansa, Kun sai kalliin lahjan sen Hänen armostansa.

2. Kun vaan ruumiin tervehen Herra tahtoo antaa, Voin ma, siihen tyytyen, Kiitost' aina kantaa. Näin on ajallisista Paras osa mulla; Herra, taivaallisista Parempaa suo tulla!

3. Vaikk' ois riista, rikkaus Salomonkin mulla, Sankarin vaikk' korkeus Osaksen' vois tulla, Mut jos tauti kivulla Vuoteellen' muun kaataa, Mitä valta, tavara Hyvää mulle saattaa?

4. Nöyrän, hartaan kiitoksen Annan, Herra, sulle Lahjastasi terveyden, Jonka soit sä mulle; Vaikka siihen tuhlasin Kaiken oikeuden, Suot sä, Isä rakkahin, Vielä laupeuden.

5. Tee ett' elin-aikani, Aina loppuun asti, Laupiasta lahjaasi Käytän taitavasti! Kaikki terveet jäsenen', Suun' ja sydämeni, Tuokoot aina sinullen Hartaan kiitokseni!

6. Suo mun vielä vanhana Terveen' elää aina, Kunnes viimein kuolema Silmän' umpeen painaa; Silloin heikkous, vaivaisuus Kaikki katoaapi, Uskovilles elo uus Luonas kukoistaapi.

Vähin korjauksin siitä 1886 tuli nykyinen.

Knapp 1770, Wr 319, Rbg 319, Sr 385, W 320, Oks. 320, 1867: 320, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

418. Kuka meistä muistanee Aina Herraa kiittää! 7 v.

Tuomas Ragvaldinpoika 1724—1804. Elias Lönnrot 1802—1884.

Suomalaisen arkkivirsimestarin Tuomas Ragvaldinpojan virsi terveydestä v:lta 1762:

1. Kuka meistä muistanee Aina HERraa kiittää, Kalliss' arvoss' pitänee Hänen armons' siitä, Ett' on terveet jäsenet, Pää ja kädet, jalat; Muut' myös ruumiin tarpehet, Sydän, silmät, korvat.

2. Moni kyllä nautinnee Itsellensä pahaks', Himoiss', haluiss' hirmuisiss' Luojan lahjat suuret; Josta meissä syntisiss' Kasvaa pahat juuret.

3. Eikös meidän ajatella Aina tulis sitä, Että luvunlaskulla Tili tehdä pitää: Kuinka kallis terveys, Ja muut' ruumiin edut, Jotk' soi HERran hyvyys, Käytetyks' on tullut.

4. Muista siis, o! surutoin, Joka terveet raajas, Käytät niinkuin puoletoin, Synnin työssä pahass' Että HERra vitsallans' Kerran sinun kaataa, Rankaisee viel' vihassans', panee vuoteel' maata.

5. Lakkaa siis jo synneistäs, Luojaas palvell' pyydä, Älvös sinun raajojas, Synnill' mahda myydä: Älä anna vääryyden, Aseeks' jäsenitäs, Muutoin koko autuuden, Kadotat pois ijät'.

6. Sentän terveen' ollessas HERran tykö käänny, Niin et sinä kuollessas Kuolemassa näänny, Vihdoin iloon tulet täält', Engelitten kanssa, Jotka sinun pahalt' säält', Korjaa ajallansa.

7. Mutta se kuin uhraapi Itsens' perkeleelle, Sieluns' synnis tahraapi: Ei se Jumalalle Kelpaa; vaan pois heitetään Perkeleitten teuraks', Kussa liekiss keitetään, Duomituiden seurass'.

8. Jos sä näitä tutkisit Mielell', ajatuksell', HERran tykö käännyisit, Nöyräll' rukouksell': Ett viel sinun armahdais Poikas piinan tähden, Eikä sinuu unhohdais, Vaikk's unhohdit Hänen.

9. Näin sun pitää tekemän, Koskas terveen' olet, Eikä ylöslykkämän, Siihenast' kuins kuolet: Viimein kuolin-vuoteellas, parannus on työläs; Ei se ol' sun voimallas, Tehty niinkuins luulet.

10. Luuloll' moni itsens on Aivan surkiast pettän', Kulken' kadotuksen luon', Ettei tottel' ketään, Jotka heitä neuvoit tääll' Itsens kiiruhtaman Poijes kadotuksen tielt', Uskoon palajamaan.

11. Ah! siis JEsu armahda Sielu raukkais päälle, Armos silmill' katsahda Heidän puoleens vielä: Vaikka sinun vihoitit Julmill' synneillänsä, Lahjas väärin käytit myös, Duomioks' itsellensä.

12. Vedä veres voimalla Heitä JEsu tygös, Että tul'sit toimella Sinun armos pyyntöön, Ja niin viimein pääsisit Ylös taivaan iloon, Synnin tietä välttäisit, Joka syöksee kuolloon.

E. Lönnrot muovaili sen uudelleen: 1869: L 50: 39; 1872:

L I 320 c. Kuka meistä muistanee Aina Herraa kiittää, Mielessänsä pitänee Hänen armons' siitä, Ett' on terveet jäsenet Herra hälle luonut, Kaikki ruumiin tarpehet Armostansa suonut!

2. Terveyden nautitsee Moni pahaksensa, Öin ja päivin viljelee Sitä surmaksensa, Himoissansa tuhlajaa Luojan suuret lahjat, Josta sielu vamman saa Karttuu synnit pahat.

3. Eikö meidän muistella Aina tulis sitä, Että luvun laskulla Tili tehdä pitää, Kuink' olemme nautinneet Luojan laupeuden, Kunniakseen käyttäneet Kalliin terveyden!

4. Muista siis sä suruton, Joka terveytesi Käytät niinkuin järjetön Kadotukseksesi, Että Herra vitsallaan Voi sun pian kaataa, Rangaista sun vihassaan, Vuotehelle saattaa!

5. Tervehenä ollessas Herran tykö käänny, Niin et sitten kuollessas Kuolemassa näänny! Se kuin kuolinhetkeksi Parannuksen jättää, Usein sieluns' surmaksi Pahoin itsens' pettää.

6. Rakas Jesus, armahda Sielu raukkojasi, Puolehemme katsahda Laupeudessasi, Auta meitä elämään Tahtos jälkeen aina, Kunniakses käyttämään Terveyden laina!

7. Henkes hyvän voimalla Auta, Herra, meitä Välttämähän toimella Synnin surmateitä, Ja kuin tahdot maallisen Terveyden ottaa, Terveys taivahallinen Sen siahan tuota!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

L 50: 39, L I 320 c, 1871: 508, 1880: 320 b, 1883.

419. Sull' elo, kuolokin On, Herra, vallassasi. 5 v.

Johann Olearius 1611—1684. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen kenraalisuperintendentin Johann Oleariuksen virsi:

Beckman, s. 752. HErr Gott, in deiner hand steht kranckheit, tod und leben, Du hast gesunden leib aus gnaden mir gegeben, Da alle hoffnung aus, nichts übrig, als der tod, Halffstu, mein treuer Gott, aus aller meiner noht.

2. HErr, deine güt und treu ist mir auch neu gewesen Noch alle morgen, dass ich endlich kan genesen, Du, Gott des lebens, hast geholffen, du hast mich Aus krankheit, noht und tod gerissen väterlich.

3. Dir sey lob, preis und danck, mein artzt, dein wolgefallen Schenckt mir des lebens krafft, hilff, dass ich dir in allen, Was ich gedenck und thu, stets mag gefällig seyn, Bewahre leib und seel für kranckheit, angst und pein.

4. Gib neue lebenskrafft, und was du hast zerschlagen, Erqvicke gnädiglich, so wil ich frölich sagen Von deiner lieb und treu, von deiner gütigkeit, So lang ich lebe hier und dort in ewigkeit.

Virren ruotsinsi Jesper Svedberg:

Wr 333. O Gud! i dine hand står krankhet, död och lifvet: En sundan kropp igen af nåde du har gifvit; När hoppet ute var och döden kom mig när, Då halpst du HErre mig, som sanna lifvet är.

2. Din godhet och din nåd du ny hvar morgon visar; Du lifsens Gud, mig väl til kropp och själen lisar: Du hjelper mig af nöd, och sjukdom tager bårt Gör at han dräglig är, och at han blifver kort.

3. Dig ske lof, pris och tack, min Gud och Fader fromme, Som gifver mig nu kraft; dit rike til mig komme: At jag gör viljan din, och vandrar rätt för dig; Så vet jag du äst huld, och hjelper altid mig.

4. Ack! styrk min kropp och själ, och så med mig nu laga, At dig min tanke, ord och gerning må behaga; Så vil jag lofva dig, din kärlek och din tro, Som du mig har betedt: det vara skal min ro.

E. Cajanuksen suomennos 1701:

W 334. Sun, Herra kädessäs On kuolo, että elo, Sun armostas on taas Mull' raitis ruumis, jalo; Ei ollut ollenkaan Mulla toivoo elosta, Sä elo totinen Mun autit kuolosta.

2. Sun armos uusi ain' On päällän' joka aamu, Sun kallist' hyvyyttäs Saa nautit' ruumis, sielu; Sä hädän helpotat, Ja taudin lievität, Kanss' kaiket' otat pois, Ja vaivan vaikiat.

3. Sull' kiitos Isän ain', Kuin vahvistat mun voimall' Taas uudell'; lähestyy Ann' valtakuntas, Jumal'! Ett' tahtos jälkeen tääll' Vaellan vakaisest', Niins autat armiaast', Sen tiedän totisest'.

4. Mun sielun', ruumiin' myös Sä vahvista ja auta, Ett' neuvon', puheen', työn' Sull' aina kelvat' taitaa: Niin kiitän hyvyyttäs, Armoos ja vakuuttas, Jonka mullen osotat: Tai ilon' autuas.

Ruotsalaisessa virsikirjaehdotuksessa 1868: 333 ja siitä Sr 388:ssa on virsi yhdellä säkeistöllä laajennettuna:

Sr 388. O Gud, uti din hand står krankhet, död och lifvet; Nu har du af din nåd mig helsan återgifvit. När hoppet ute var och döden kom mig när, Du hjelpte mig, o Gud, som sanna lifvet är.

2. Din godhet och din nåd du ny hvar morgon visar; Du, lifvets Herre, väl till kropp och själ mig lisar, Du hjelper upp af nöd, du tager sjukdom bort, Gör att han dräglig är och att han blifver kort.

3. Du hafver slagit mig, men äfven nådigt helat. Förlåt för Jesu skull hvad jag mot dig har felat! Du, som min kropp har styrkt, gif att min själ också I dig sitt lif, sin kraft, sin helsa söka må.

4. Dig ske lof, pris och tack, min Gud och Fader fromme, Som gifver mig ny kraft! Ditt rike till mig komme, Att jag din vilja gör och vandrar rätt för dig, Så vet jag du är huld och alltid hjelper mig.

5. Ack, styrk min kropp och själ, att nu jag alla dagar Med gerning, ord och håg gör det, som dig behagar. Så vill jag lofva dig, din kärlek och din tro, Som du har mig betett: det vara skall min ro.

Julius Krohn suomensi sen. Parilla pienellä muutoksella siitä tuli nykyinen.

Wr 333, R 367, Rbg 333, Sr 388, W 334, U 631, 632, Oks. 334, 1867: 334, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 419.

420. Jesus, elon lähteen', Laupeutes tähden. 3 v.

Olof Kolmodin 1690—1753. E. Lönnrot 1802—1884.

Skaran hiippakunnan Flon kirkkoherran Olof Kolmodinin virsi, joka on ensin painettuna hänen kirjassaan Andelig Dufvo-Röst: 107 „Surbruns-Sång":

R 366. Du, all helsas källa! Jag till dig vill ställa, Jesu! allt mitt hopp. Värdes nådigt hela Allt hvad mig kan fela, Så till själ som kropp. Gif att jag, Betryckt och svag, Må i allt ditt bistånd finna Och förbättring vinna.

2. Allt hvad själen kränker, Jesu! du fördränker I ditt dyra blod; Men för kroppens sjuka, Låter du mig bruka Denna källas flod. O! så gif Ny kraft och lif, Så till mitt som andras bästa, Detta vårt Bethesda.

3. Skall jag sjukdom draga, Ack! så låt din aga Min förbättring bli; Men om du mig låter Helsan vinna åter, Statt mig nådigt bi, Att hvar stund, Af hjertans grund, Dig med ord och gerning lofva, Herre! för din gåfva.

E. Lönnrotin suomennos: L 86: 66 B:

Lisäys 1868: 485. Jesus, elon lähde, Laupeutes tähden Mua armahda; Ruumiin kivut, vaivat, Synnin syvät haavat, Jesus, paranna; Sieluni ja ruumiini Saata, Jesus, terveheksi, Sulle kiitokseksi!

2. Kaikki sielun' haavat Avun, Jesus, saavat Veres voimasta; Vasten ruumiin vaivaa Apus myöskin lainaa, Herra, armosta; Anna, saan tään Bethesdan Lammikosta vielä jälleen Voimat entiselleen!

3. Kuritukses kautta Sielun' myöskin auta Parannuksehen! Ja jos kelpaa sulle Antaa ruumihille Terveys entinen, Auta sen mä viljelen Hyödyks itsellen' ja muille, Kunniaksi sulle!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

R 366, U 633, L 86: 66 B, Lisäys 1868: 485, 1871: 510, 1880: 414, 1883, R 1936: 418.

421. Me vaellamme Herrassa, Enkelein pyhäin seurassa. 5 v.

Keskiaikainen saksalainen matkalaulu. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

Keskiaikainen saksalainen matkalaulu (Alb. Fischer, Kirchenlieder-Lexicon, Gotha 1878, I s. 412):

1. In Gottes Namen fahren wir, Seiner gnaden begeren wir, Des Vatters güt behüt vns heut, Bewar unser seel vnd leib. Kyrieleison.

2. Christus sey vnser gleites mann, Bleib stetig bey vns auff der ban Vnd wend vns des feindes list, Auch was sein Wort zu wider ist. Kyrieleison.

3. Der heilig Geist auch ob vns halt Mit seinen gaben mannigfalt, Tröst, stercke vns in aller not Vnd für vns widder heim mit Got. Kyrieleison.

Tästä on tanskalainen käännös Brandt, C. J. — Helweg, L., Den danske Psalmedigtning I s. 197.

1. I Jesu Naffn saa fare vi, Hans Godhed oc Naade staa os bi, Gud Faders Krafft bevare os vel I denne Dag til Liff oc Siael.
2. Christus vaere vor Ledsager Mand, Oc beskierme os paa vor Vey oc Gang, Vend fra os vore Fienders List oc Vold, Oc vaer altid vor Muur oc Skiold.
3. Den hellig Aand oc ligesaa Vilde med sine Gaffer hos os staa, Han styrcke oc trøste os i all Nød, Hvad os kand skade til Liff oc Død.
4. Den hellige Trefoldighed Holde offver os sin Naade oc Fred, At vi maa komme beholdne frem Oc siden uskadde til Huus oc Hiem.

Hemminki Maskulainen on suomentanut tämän:

W 335. Jesuksen nimeen vaellamme, Hänen enkelins' meit' leitsannee, Isä Jumal' meit' rauhannee, Oikeellen teillen ohjannee!
2. Christus johdattajam' olkoon, Matkall' meit' vaaroist' varjelkoon! Vahingot meistä estäköön, Juonist' vihollisten päästäköön!
3. Pyhä Henki meit' hallitkoon, Tuskiss' uskom' vahvistakoon, Armons' lahjat ain' antakoon, Hädäss' meitä lohduttakoon.
4. Kanssam' Kolminaisuus olkoon; Meit' siipeins' alla suojelkoon, Matkall' meit' rauhass' holhotkoon, Majoill' meit' rauhass' jäll' tuokoon!

E. Lönnrot korjaili sen sekä lisäsi yhden säkeistön (se oli myös jo 1871: 335:ssä):

L I 335. Nyt vaellamme Herrassa, Engelten pyhäin seurassa; Meit' Isän armo auttakoon, Tiet' oikiata saattakoon!
2. Ain' olkoon Jesus oppaana, Vaaroissa varjeliana, Vahingot päältäm estäköön, Vihollisista säästäköön!
3. Meit' Pyhä Henki hallitkoon, Ain' armons' lahjat antakoon, Uskomme vahvistakohon, Hädässä lohduttakohon!
4. Jumala kolmiyhteinen Meit' alla siipeins suojellen Rauhassa suokoon matkata, Kotihin tuokoon rauhassa!
5. Niin saamme armos edestä Juur iloisesta mielestä Palattuamme matkalta Me ylistystäs veisata.

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

W 335, Ign 180, U 635, 1867: 335, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 336, Rbg 336, Sr 395, Kurv. 340.

422. Rakkaasta kodostamme Nyt, Herra, matkustamme. 7 v.

P. J. Ignatius 1761—1827. Jaakko Tengström 1755—1832.

Ulvilan kirkkoherran Pentti Jaakko Ignatiuksen virsi:

Ign 181. Kulkeisa kodostamme, Mennesä matkallemme, O HERra, huomahaas, Annamme kokonansa, Sielun ja ruumin kansa, Nyt meitämme Sun suojahaas.
2. Me eläissämme täällä, Kuljemme kuollon säällä, Ja hautaan riennämme. Ei majaa pysyväistä; Vaan menoo meneväistä, Alati täällä löydämme.
3. Myös vaarat vaarandavat, Usiasti uhkavahat, Tääll meidän sielumme; Ja monet loukkaukset, Kuoleman kohtaukset, Viel ahdistavat ruumimme.

4. Siis heikot itsestämme, Me aina tarvitsemme, O JEsu! apuas. Ah! johdattele meitä, Myös nytkin rauhan teitä: Suo meille turva helmoissas.

5. Varjele vaaroihista, Tuskista ahtahista, Nyt tällä matkalla. Aseta tuulet tuimat, Ja meren myrskyt julmat, Ja pidä meitä tallella.

6. Nyt eroo rakkaistamme, Otamme omistamme, Ja käsiis uskomme. Suo toinen toisiamme, Me jällen majoisamme, Raitisna ratki kohtaamme.

7. Vaan jos taas matkallamme, Myös hetki kuolemamme, Tahdostas saavuttaa; Suo tahtoos tytyisimme, Ja valmit olisimme, Kuin kuollo tiemme lopettaa.

8. Myös jälken jäänneitämme, Rakkahat omaisemme, Muistele murheisa. Ja meitä armos kautta, Ylhäällä yhteen auta, Sun rauhas ratki majoisa.

Arkkipiispa Jaakko Tengström muovaili tämän uudelleen, muuttaen sen niin perinpohjin, että virttä paremmin on kutsuttava J. Tengströmin virreksi. Siitä tuli:

U 636. Rakkaasta kodostamme Nyt Herra! matkustamme Sun armos varjosa; Siis ota huomaas meitä Ja tasaisia teitä Johdata siipeis varjosa.

2. Jo, täällä eläisämme On kaikki elämämme Haudalle matkustus. Haluisna odotamme Parempaa oloamme: Sen kätkee ijankaikkisuus.

3. Kiusaajat vaaralliset, Ja tuimat viholliset Matkaamme vaivaavat; Lihamme haukutukset, Ja murheet, ahdistukset Turmella meitä uhkaavat.

4. Siis elämämme teillä O Jesu ole meille Saattaja parahin; Kansamme aina kulje Ja suojaas meitä sulje, O Johdattaja suloisin!

5. Pois taudit meiltä poista, Ja meitä vahingoista Avullas varjele: Vaaroisa, vaivoisamme Myös pysy turvanamme Ja enkeleilläs suojele.

6. Kuin jäävät ystävämme, Me Sua rukoilemme: Retkemme johdata, Niin että majoisamme Kaivatut omaisemme Saisimme jälleen kohdata.

7. Vaan Herra, kulkeisamme, Jos meitä matkasamme Kohtaisi kuolema; O anna, rakas Isä! Hetkisä viimeisisä Parempi meille koto-maa.

8. Jääneitten kaikkein kansa Myös asu murheisansa Sun lohdutuksellas; Suo että nähdä saamme Taas kerran omaisemme Ilolla rauha majoisas.

Tästä tuli K. M. Kiljanderin ehdotuksesta melkein sellaisenaan komitean ehdotus: 1867: 336. Myöhemmin jätettiin vv. 2 ja 3 pois; niiden sijaan tuli 1880 uusi säkeistö: nykyinen v. 2. Muihin säkeistöihin tehtiin pieniä muutoksia. Siten syntyi nykyinen.

E. Lönnrot noudatti myös alkuperäistä P. J. Ignatiuksen virttä, laatien sen pohjalla ehdotuksen: L 86: 61, Lisäys 1868: 517, 1871: 546. Se ei tullut pitemmälle.

Ign 181, U 636, 1867: 336, 1871, L I, II, III, 1880, 1883. L 86: 61, Lisäys 1868: 517, 1871: 546.

423. Tääll' olet outo matkamies, Maan päällä yhtenään sun ties. 8 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 335. En vandringsman är menskan här, På vandring stadd, hvar dag som är, Till långt aflägsna länder; Hur hon ock här tycks hemma fäst, Är hon beständigt blott en gäst, Som hemåt återvänder.

2. Hon får i all sin lefnadstid Ej minsta stund, då hon i frid Kan lemna vandringstafven; På hvarje stig, på hvarje ort Går hon mot evighetens port, Och porten heter grafven.

3. Om jag då sitter vid min härd, Om jag i Herrans vida verld Från land till land måst fara, Så är mig samma mål dock satt, Mot det jag skyndar dag och natt, Jag får ej stilla vara.

4. Dock hvar jag är och hvart jag far, Så vet jag att min Gud jag har Beständigt lika nära; Han följer mig på all min stig, Han är en Fader ock för mig, Hvad kan mig då förfära?

5. Så bottenlöst är intet haf, Att ej hans hand i djupets graf Kan mig sitt bistånd räcka; Så bränd ej någon öken är, Att ej hans godhet växer der Och kan mig vederqvecka.

6. Om han, högt öfver sjö och land, Flyttfågeln för från fjerran strand Till kära hemmet åter, Hvi skulle jag väl bäfva skyggt? Den Gud, som leder fågelns flygt, Han mig ej villas låter.

7. Far jag än vida, följer han, Som i all nöd mig hjelpa kan Och akta från att falla; Der jag är rådlös, har han råd, Der jag har brister, har han nåd: Välsignad han för alla!

8. Gud, jag är syndig arm och svag, Men för mig efter ditt behag, Det är hvad sist jag beder. Hvar helst min väg du stakar ut, Så styr den så, att den till slut Upp till din himmel leder.

Alkuperäiseksi virrekseen („Original") on Runeberg merkinnyt tämän virren käsikirjoituksessaan. Aug. Ahlqvist suomensi sen:

Oks. 337. Tääll' ihminen on matkamies, Joll' aina vaan on eessä tie Pois kaukaisehen maahan; Vaikk' olkoon kuinka kotonaan, Hän tääll' on aina vieras vaan, Ja outo olossahan.

2. Ei kaikken' elinkautenaan Hän luopua saa sauvastaan, Ei saa hän koskaan rauhaa; Hän astumass' on aina vaan Koht' ijäisyyden ovea, Se ovi ompi hauta.

3. Jos yhdess' istun paikassa, Tai matkaan pitkin maailmaa Ja maasta maahan kierrän; Niin yksi aina maalini Öin, päivin siintää silmääni, Jot' aina kohti riennän.

4. Mut vaikka missä matkustan, Tiekumppalin' on Jumalan' Ja aina turvanani. Isäni on hän minunkin, Mitäs mä sitten pelkäisin, Kun hän on seurassani?

5. Ei mertä pohjatointa niin, Jonk' aaltoin alt' en pääsisi, Jos hän vaan kättä antaa; Ja synkkään korpeen, kaukaiseen, Kun hän vaan käskyn antanee, Voi kaarneet ruokan' kantaa.

6. Kun maiden, merten poikki hän Vie matkalinnun rientävän Koht' oikeata määrää; Niin oisinko mä halvempi Kuin lintu, munko saattaisi Hän antaa mennä väärään?

7. Jos kuinka kauas kulkenen, Hän lähtee kanssa seuraksen', Ja on mun turvanani; Hän neuvoo, kun olen neuvoton, Kun puutun, hällä armo' on, Hän ain' on auttajani.

8. Sä syntistä ja heikkoa, Jumala, mua johdata Matkalla maailmassa; Kuin tienkin mulle viittonet, Se päättymähän oikase Sun luonas taivahassa!

Siitä tuli sellaisenaan: 1867: 337. Komitea teki tähän kuitenkin jo 1871 tuntuvia muutoksia:

1871: 337. Tääll' olet outo matkamies, Joll' yhtenään edessä ties On kaukaisehen maahan; Jos olkoon kuinka kotonaan, Tääll' ihminen on vieras vaan Ja aina matkallahan.

2. Kaikkena elinkautenas Et luopua saa sauvastas, Levolle asettauta; Ain' astumassa olet vaan Koht' ijäisyyden ovea, Se ovi ompi hauta.

3. Jos yhdess' istut paikassa, Tai matkaat pitkin maailmaa Ja maasta maahan kierrät, Niin yksi aina maalisi Öin päivin siintää silmiisi, Jota sä kohti riennät.

4. Mut vaikka missä kulkisit Tiekumppalina enkelit On aina matkallasi; Ja turvanas on Jumala, Mikäpäs sitten pelkona, Kuin hän on seurassasi!

5. Ei merta pohjatonta niin, Jonk' aaltoin alt' et pääsisi, Jos hän vaan kättä antaa; Ja sulle synkkään korpehen, Kuin hän vaan käskyn antanee, Voi kaarneet ruokas kantaa.

6. Kuin maiden, merten poikki hän Vie matkalinnun rientävän Koht' oikiata määrää; Niin lienetkö sä halvempi Kuin lintu, sunko saattaisi Hän antaa mennä väärään!

7. Jos kuljet kuinka kauvaski Hän aina kulkee kanssasi Ja ompi turvanasi; Hän neuvoo neuvon puutteessa Ja auttaa avun tarpeessa, On kaikki kaikissasi.

8. Mua syntistä ja heikkoa, Jumala, aina johdata Matkallan' maailmassa; Valitsemahan auta tie, Kuin mua oikialle vie Ja päättyy taivahassa!

Pienin korjauksin siitä tuli 1880 nykyinen.

Rbg 335, Sr 398, Oks. 337, 1867: 337, 1871, L I, II, 1880, 1883.

424. O Herra, meitä suojele Kaikkina aikoinamme. 7 v.

E. L ö n n r o t 1802—1884.

E. L ö n n r o t i n virsi („Vanhan virren sijaan piti toimitettaman uusi, sisältävä kotona olevaisten esirukouksen matkaan lähteneitten edestä evankeliumi-kirjaan liitetyn saman nimellisen rukouksen mukaan, jonka siis tällä tavoin olen kokenutki virreksi laittaa." Sanottu rukous on vuoden 1857:n painoksessa sivulla 359): LWU 338:

1867: 338. O Herra, meitä suojele Kaikkina aikoinamme, Vaaroista meitä varjele Kotona ollessamme; Suo myöskin siunauksesi, Vakainen varjeluksesi, Matkassa olialle.

2. Työläät on kototoimemme, Ei täällä kauvas juosta, Jos et sä askeleillemme Suo, Herra, siunausta; Matkustajalla päivät, yöt On paljon työlähämmät työt Ja vaarat vaikeammat.

3. Siis anna, Herra, enkelein Hänt' aina johdatella, Apuna olla päivin, öin, Matkalla lietsaella, Poistella tuhot, turmiot, Vahingot, vaarat, ahdingot, Ja kaikki loukkaukset!

4. Olkoot he hällä suojana Niinkuin tulinen muuri, Varjelkoot häntä vaarassa Kuin sotajoukko suuri, Niin ett' ei häijy saatana Ja hänen julma joukkonsa Vahinkoon häntä saisi!

5. Suo hälle rauha, terveys Kaikissa tiloissansa, Ja onnellinen menestys Hyvissä hankkeissansa, Parista pahain ihmisten, Juonista häijynilkisten Hänt' auta armiaasti!

6. Myrskyistä, rajuilmoista, O Herra, häntä estä, Raatelevista pedoista, Varkaista, ryöväreistä, Ja vainoojista kaikista, Hädästä, hengen vaaroista Vapahda, auta häntä!

7. Ja koska työnsä, toimensa On hyvin päättänynnä, Suo, palajaisi rauhassa Kotihin, että ynnä Sinulle, Herra, kiitoksen Me veisaisimme suloisen, Ylistäin armoasi!

8. Vaan jos sun, Herra, tahdostas Hän tälle tielle jäisi, Suo, että kerran taivaassas Hän jälleen löydettäisiin! Sun tahtos, Herra, paras on, Se aina tapahtukohon Myös vastoin mieltämmekin!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen: v. 2 poistettiin.

LWU 338, 1867: 338, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

Samansuuntainen ruotsalainen virsi on: Wr 338, Rbg 338, Sr 397. Se ei kuitenkaan ole vaikuttanut E. Lönnrotin virteen.

425. O siunaa, Luoja laupias, Taivainen Isä, meitä. 2 v.

V. 1: J. Freder 1510—1562. V. 2: Niclas Boie n. 1530. J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884.

Luther julkaisi Vähässä Katekismuksessaan aamu-, ehtoo- ja ruokarukouksia. Niistä on „siunauksessa ruualle mennessä" kolme osaa:

Kaikkein silmät vartioitsevat Sinua, Herra, ja Sinä annat heille ruuan ajallansa. Sinä avaat kätesi ja siunauksellasi ravitset kaikki, jotka elävät. (Ps. 145: 16, 17). Kunnia olkoon Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle, niinkuin alusta on ollut, nyt on ja aina ijankaikkisesta ijankaikkiseen! Amen.

Isä meidän — —.

Herra Jumala taivaallinen Isä, siunaa meitä ja näitä Sinun lahjojasi, jotka Sinä meille ruumiin ravinnoksi armollisesti antanut olet; ja anna pyhä armosi, että me kohtuullisesti ja mieltäsi rikkomatta niitä nautitsisimme; Sinun Poikasi, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Tämän sovitti Weimarin superintendentti Johann Freder virren muotoon:

v. Tucher: 594. Die Augen aller Creatur, Herr, allzeit auf dich warten: :,: Du gibst die Nothdurft der Natur, Sonst möchten sie verschmachten, Du sie erhältst ihr Leben lang, Dazu ihn'n gibest Speis' und Trank Zu rechter Zeit und Stunde.

2. Du thust auf deine milde Hand, Die muss uns alles geben :,: Und sättigest durch alle Land Alls, was da hat das Leben, Dass es hab gnug mit Wohlgefalln; Dein' grosse Güt ist überall Ganz reichlich ausgegossen.

3. Vater, der du im Himmel bist, Geheiligt werd dein Name, :,: Der aller Welt ein Herrscher ist, Dein Gnadenreich zukomme; Lass deinen Willn geschehn zugleich Auf Erden, wie im Himmelreich; Das täglich Brot gib heute.

4. Vergib uns unser Schuld, wie wir Den Schuldigern vergeben; :,: Uns in Versuchung ja nicht führ, Schütz uns durchs ganze Leben; Und von dem Bösen lös uns, Herr, Dein ist das Reich, die Kraft und Ehr Zu ewgen Zeiten, Amen.

Gebet.

5. Gott Vater in des Himmels Thron, Segn uns und deine Gaben, :,: Die wir von deiner Güte han, Den Leib damit zu laben! Behüt uns auch, dass nicht dabei Durch Überfluss ein Missbrauch sey, Durch Jesum Christum, Amen.

Jaakko Suomalaisen suomennos „Kijtosvirsi rualle mennes":

W 339. Caickein loondo cappalten silmät Herra vartioitzeuat päälläs, Ia toiuouat suld rauinost ylhäld Coska he iuoxeuat näliäs, Sinä sijs heit oikeal aial Täytät aina rual ia iuomal Ia heistä murhen pidhädht.

2. Coskas runsan kätes auat Ioca on caicken hyuydhen aitta, Nijn sä iaat meil monet lahiat Ettei taidha yxikän laitta, Caick eläuät Herra sinä rauitzet, Heil tarpens kyllä mös taritzet, Ia heidhän mielens noudhat.

3. Isä meidhän andias ia hyuä Quin asut ylhäl taiuas, Olcon aina nimes pyhä, Lähes tulcon valdacundas, Sun tactos olcon nijn maasa, Quin se tapactupi taiuasa, An meil iocapäiuäinen leipäm.

4. An andex mös meidhän ricoxem Quin me annam muiten sydhämest, Älä meit iodhat kiusauxen, Mutta päästä pahast ia hädhäst, Sil sinun on valta ia voima, Kijtos ia cunnia mös oma Nyt ia ijancaickisen, Amen.

5. O Herra quin hallitzet taiuas ia olet laupias Isä, Meitä siugna ia nämät lahias Meille sinä enäne ia lisä, Iotcas annoit ruumin rauinox Ia meidhän hengeme pidhox Sinun laupiudhestas suurest.

6. Me rucolem mös sua nöyräst Ettäs armos antaisit meillä, Nyt aina nautita coctulisest Ioca päiuä mös raitist elä, Ia eij ylön paltisudhen cauta Sun vihas meidhän päälläm saata, Jesuxen Christuxen tädhen.

E. Lönnrot muodosteli sen uudelleen: LWU 339:

1867: 339. Sua, Herra, kaikki katsovat, Sinuhun silmäns' luovat, Ravinnon sulta toivovat, Kuin puuttehessa ovat; Sä, Herra, heille ainiaan Suot ruuan, juoman aikanaan, Ja pidät murheen heistä.

2. Sä kätes runsaan avajat, Hyvyyden kaiken aitan, Ja monet lahjat meille jaat, Kuin aina nähdä taitaan; Kaikk' elävät sä ravitset, Ja heille annat, taritset, Mitä he tarvitsevat.

3. Taivainen Isä, nimesi Ain' pyhitetty olkoon, Alati valtakuntasi Myös meillä lähes tulkoon; Tapahtukoon sun tahtosi Kuin taivaassa, niin maassaki; Suo leipää tarpeeksemme!

4. Anteeksi anna velkamme, Kuin mekin mielellämme Rikokset velvollistemme Anteeksi antelemme; Suo, kiusaukset vältämme, Meit' älä niihin saattele, Pahasta meitä päästä!

5. Siunaa, o Luoja laupeas, Taivainen Isä, meitä, Suo meille aina armostas Myös lahjojasi näitä, Jotka sä ruumiin ravinnoks Annoit ja hengen elannoks Suuresta laupeudestas!

6. Myös rukoilemme nöyrästi, Suo, meidän armostasi Ainian kohtuullisesti Nauttia lohjojasi Ei ylönpaltisuudella Päällemme vihaas saatella, Meit' auta, Jesus, amen!

L I 339:ään otti Lönnrot 1871: 340:stä viimeisen värsyn edellämainitun 1867: 339: 6:n sijaan:

„Vaan kuin sä, Herra, ruumiille Näin annat ravintonsa, Niin anna myöskin sielulle Armosta elantonsa; Se syötä sanas leivällä, Elämän juota vedellä Jesuksen Poikas kautta!"

Sellaisena virsi oli edelleen L II 339:ssäkin. Sen sijaan jo 1880: 339:ssä jätettiin alkuvärsyt pois, joten jälelle jäivät vain värsyt 5 ja 6. Nämä loppuvärsyt muodostavat nykyisen 425.

Tämän virren alkupohjana ovat siis olleet:

1) J. Frederin virrestä v. 5 Gott Vater in des Himmels Thron, Segn uns und deine Gaben j.n.e.

2) N. Boyen virrestä (katso nyk. 427) v. 2 Als du nun, Herr, gespeiset hast Den Leichnam, der verdirbet, j.n.e.

Molemmat nämä J. Suomalaisen kääntäminä ja edellinen edelleen E. Lönnrotin, jälkimmäinen A. B. Roosin muodostamina.

W 339, LWU 339, L I, II, III, 1867, 1871, 1880, 1883, Kurv. 304, nyk. 427 v. 2.

426. Nyt Herralle hartahan kiitoksen Me sydämen pohjasta tuomme. 2 v.

Olof Pesonius 1780—1849. E. Lönnrot 1802—1884.

Olof Pesonius, Vehkalahden kappalainen, sittemmin Mäntyharjun kirkkoherra, lähetti virsikirjakomitealle vuosina 1819—23 virsiehdotuksia, joita on tämän virren alkupohja (Turun Tuomiokapitulin arkisto I I 13, vihko 26: 3):

1. Nyt Herralle hartaasti kiitosta Me veisatkam sydämmen pohjast, Kuin meitä ain avarast armosta On holhonut, varjellut vahvast: Hän nytkin on meitä ystäväin kans juur runsaasti ravinnut lahjoillans; Siis kiitos sull' Luojamme olkoon.

2. Ja että o Isä näin lahjoillas Meit ravitset ruumiimme puolest; Niin virvoita Sjelut myös sanallas, Ja varjele pahuden juonest: Te taitavix hyvissä tavoissa, Ja rikkaixi hyvissä avuissa, Ja autuix tykönäs viimmein.

Johtona on nähtävästi ollut Jaakko Suomalaisen virren W 340 „Nyt Herraa ylistäkääm vahvast" värsyt 1 ja 6:

Kijtos virsi ruan iälkin.

W 340. Nyt Herra ylistäkäm vahuast Joca on laupias ia hyuä, Ia kijttäkäm händ sydhäme pohiast, Sill ett hänen armons on syuä, Ioca eij ketän ylön anna, Quin tacto hänen päälläns panna Caicken turuans ia toiuons.

2. Herran olcon aina kijtos Hän iocaidzen runsast ruoki, Quin vedhes maas elä ia vijtois Ne hän mös rauitze caicki, Hän carian anda heidhän roans, Ia corpin poiat otta huomans, Iotc händä hvtauat auuxens.

3. Isä meidhän andias ia hyuä Quin asut — —.

5. Me kijtem sua Herra suurest Ionga valta vlottu cauuas, Caickein sun hyuäin tecois edhest Sekä mös runsan lahias, Ia lijatekin tämän annon tädhen Iolla sun armos ruocki meidhän, Tällä hetkel ia aial.

6. Quin ruumis on saanut riemul Hänen tarpens ia kylläns, Nijn laina mös Herra sielul Hänen rauinons ia elons, Sun pyhäll sanallas händä syötä Ia elämän vedhel aina iuota Jesuxen Christuxen tädhen.

O. Pesoniuksen virrestä tuli korjailtuna:

U 642: Nyt Herralle haluisen kiitoksen Me sydämen pohjasta tuomme: Hän armosta taritsee kaiken sen, Kuin raitisna syömme ja juomme. Taas jälleen Hän meidhän on ravinnut Ja tarpeemme runsaasti tarinnut; Siis ylistys Hänelle olkoon.

2. Vaan ettäs, o Isä! Sun lahjoillas Näin ruumiimme ravitset aina, Niin virvoita sielumme Sanallas, Ja sillekkin ravintoo lainaa. Niin kasvamme hyvisä avuisa, Ja rikkahat hyvisä tavoisa, Sun siunaukses me saamme.

E. Lönnrotin korjailemana (L 86: 36) U 642 tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

W 340, U 642, L 86: 36, Lisäys 1868: 539, (1867: 340), (1871: 340), 1871: 569, LI 340, L II, L III, 1880, 1883, Kurv. 305.

427. Sua kiitäm' Isä, armostas Jesuksen, Poikas, kautta. 4 v.

Niclas Boie n. 1530. J. Suomalainen † 1588. A. B. Roos 1824—1873. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen Nicolaus Boyen virsi:

v. Tucher: 596. O Gott, wir danken deiner Güt Durch Christum unsern Herren, :,: Für deine Wohlthat überschütt't, Durch welche du thust nähren. Alls, was den Athem je gewann, Hast du die Nothdurft lassen han: Dir sey Lob, Preis und Ehre!

2. Als du nun, Herr, gespeiset hast Den Leichnam, der verdirbet, :,: So lass die Seele seyn dein'n Gast, Die durch dich nimmer stirbet, Dein heilsam Wort ihr' Speise sey, Bis sie auch ganz erlanget dich In Ewigkeit vertrauen!

3. Lob, Ehr und Dank zu aller Zeit Dir, Vater in der Höhe, :,: Der du der Sünde machest quitt Durch einen festen Glauben An deinen eingebornen Sohn, Auf dass wir mit ihm Kinder seyn, Dich ewig preisen, Amen!

Ruotsiksi tuli tästä tarkka sananmukainen käännös vuoden 1536:n aikaan (Svenske Songer 1536, s. 94). Uusi ruotsinnos, johon tuli 4 värsyä, on vuodelta 1567, luultavasti Laurentius Petrin muodostama. Siitä tuli:

Wr 343. O Gud! din godhet tacke vi Genom Christum, vår Herra, För din välgerning rund och blid, Med hvilken du bevarar Allt det, som lif och lefnad har, Att det sin föda och nödtorft får; Dig ske lof, pris och ära!

2. Som du nu spisat har vårt lif Med den lekamliga föda, Så spisa vår själ med ditt ord alltid, Att hon ej svälter till döda; Ty ditt ord henne väl mätta kan, Och föra till vårt fädernesland, Vår högsta tröst och glädje.

3. Du gif oss alla i denna stund, Som här församlade äre, Att älska hvarannan af hjertans grund, Som Christus månde oss lära. Bevara oss för vår fiende gram, För allsköns våda, laster och skam, Värdes vår beskärmare blifva.

4. Låf, pris och tack i allo land, Skal dig, Gud Fader vara! Som oss har löst af syndsens band; Gif oss dit ord rätt lära. Vi tro på din enda Son JEsum Christ, Vi äre din barn och arfvingar visst: Dig ske evinnerlig ära!

Tämän suomensi Jaakko Suomalainen:

W 341. O Jumal sun hyuyttäs Kijtämi Jesuxen Christuxen cautta, Sun lahias me mös ylistäm Iollas meit tadhoit autta, Caick iois hengi ia elämä on Sinulda saauat rauinnon, Olcon sun suuri kijtos.

2. Nijnquin sä rvmin nyt lahiallas Ruockit sun armos iälken, [Nijn rauidze sielu mös sanallas Ettäi hän cuolis nälkän Sun sanas händ rauit taita Ia Isän maal iällens saatta Taiuan ilon ia rauhan.

3. An mös meidhän tällä hetkel Iotc tähän tadhoim tulla Käskenäm racasta hyuäl mielel Ilo toinen toiseldam cuulla Variel meit vainomiehen vihast Synnist häpiäst ia mös rijdhast An souinnon cansa elä.

4. Kijtos cunnia nyt ia aina Olcon sun hyuä Isä Quin synnyt meist alas painat Armos päälläm alat lisä Me uscom poicas pääl Christuxen Hän anda meit taiuas istuxen Sinulle cunniax suurex].

A. B. Roos laati siitä kaksi eri muodostusta (käsikirj.):

341. Herralle hartaan kiitoksen Sydämestämme tuomme Hän armostansa antaa sen Mitä me syömme, juomme Nyt on Hän ruumiin ravinnut Tarpeensa sille tarinnut Ylistys, kiitos Herran.

2. Vaan Herra joka armostas Ruumiimme ruokit aina Ravitse sielu sanallas Sillenki lahjas lainaa Kun onpi sielun saattava Taivaan majoihin laittava Ilohon ijäisehen.

3. Suo ilon, rauhan, sovinnon Ain' olla seuroissamme Ja rakkauden, suosion Asua majoissamme Varjele meitä riidoista Sielun ja ruumiin kiusoista Kans kaikesta pahasta.

4. Ylistys olkoon Isälle Jonk' armo aina loistaa Kunnia, kiitos Pojalle Kun meistä synnit poistaa Niin myös Pyhälle Hengelle Uskomme vahvistajalle Ylistys, kunnia, kiitos.

Toinen (käsikirj.):

s. 60. O Herra! Hyvyyttäs kiitämme Nyt Jesuksen Kristuksen kautta, Sun lahjoistas myös ylistämme, Joill' tahdot meit' aina auttaa. Kaikk' joissa henki, elämä on, Ne saavat Sinulta ravinnon; Siit' olkoon Sull' suuri kiitos!

2. Niinkuin Sä ruumiimme lahjallas Nyt ruokit armosi jälkeen, Niin ruoki sielumme sanallas, Ettei se kuolisi nälkään. Sun sanas taitaa ravita sen Ja saattaa takasin taivaasen, Isänmaan iloon ja rauhaan.

3. Nyt anna meidän täll' hetkellä, Kuin seuraan tahdoimme tulla, Myös rakastaa toistamme mielellä, Ja iloo toisiltamm' kuulla. Ain' varjele vainoojain vihasta, Synnistä, häpeestä, riidasta, Suo sovinnossa ain' elää!

4. Nyt kiitos, kunnia olkohon Ain' Sulle, taivainen Isä! Sun armos syntimme poistakoon, Se aina mieleemme lisää! Me Kristukseen poikaas luotamme, Hän valmisti taivaassa majamme, Hän siihen meit' kunniaas korjaa.

Vuoden 1867: 341 ehdotuksen pohjana oli toisesta vv. 1 ja 2, toisesta vv. 3 ja 4:

1867: 341. Hyvyyttäs, Isä, kiitämme Jesuksen, Poikas kautta, Myös lahjoistas ylistämme, Joill' aina tahdot auttaa; Ne kaikki, joissa henki on, Ain' saavat sulta ravinnon, Siis sulle kiitos olkoon!

2. Niin kuin sä ruumiin lahjoillas Ravitset armos jälkeen, Niin ruoki sielu sanallas, Ett' ei se kuolis nälkään! Sill' yksin sanas ruokkii sen, Ja saattaa luokses taivaasen Majoihin rauhan, riemun.

3. Myös anna rauhan, sovinnon Ain' olla seuroissamme, Ja rakkauden, suosion Asua majoissamme; Varjele meitä riidoista Myös synneistä ja vaaroista, Suo, sinuss' iloitsemme!

4. Ylistys olkoon Isälle, Jonk' armo aina loistaa, Kunnia, kiitos Pojalle, Kuin synnit meistä poistaa, Niin Pyhälle myös Hengelle, Uskomme vahvistajalle Ylistys, kunnia, kiitos!

E. Lönnrotin korjailemina olivat vv. 1 ja 2:

L I 341. Sua kiitäm, Isä, armostas Jesuksen, Poikas kautta, Ja ylistämme lahjoistas, Joill' aina tahdot auttaa; Ne kaikki, joissa henki on, Sult' aina saavat ravinnon, Siis sulle kiitos olkoon!

2. Niinkuin sä ruokit ruumiimme Runsailla lahjoillasi, Niin ravitse myös sielumme Pyhällä sanallasi! Sill' yksin sanas ruokkii sen Ja saattaa luokses taivaasen, Majoihin rauhan, riemun.

Kun Julius Krohn vielä korjaili 1880 v. 2:n loppupuolen ja joitakin yksityisiä sanoja, niin virrelle oli siten saatu sen nykyinen asu.

Wr 343, Rbg 343, Sr 442, W 341, 1867: 341, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 306.

428. Herra, kaikki ravitset, Tarpehemme taritset. 2 v.

Pentti Jaakko Ignatius 1761—1827. E. Lönnrot 1802—1884.

P. J. Ignatiuksen virsi:

Ign 194. Jumalalle kiitosta, Lahjoistansa laupioista, Mieluisella mielellä, Kannamme ja kielellä.

2. Tarpeemme Hän taritsee, Meitä ratki ravitsee, Andaa ruan ruumille, Hengen eloo hengelle.

3. Kaikkein luotuin Luojalle, Armon armaan Suojalle, Andimista armonsa, Kilvan tuomme kiitosta.

4. Valaiskoon Hän valolla, Taivuttakoon taidolla, Meitä aina lahjansa, Kunniaksensa nautita.

Vähän korjailtuna siitä tuli:

U 640. Kiitos olkoon Jumalan, Luojan maan ja Taivahan, Huolestansa rakkaasta, Lahjoistansa rikkaista.

2. Herra kaikki ravitsee, Tarpeet meille taritsee, Sielulle ja ruumiille, Rikkaille ja köyhille.

3. Häntä, Herraa Sebaoth, Luodut kaikki lausukoot: Luonnon Hän on Ruhtinas, Valtikkansa laupias.

4. Kunniaksi hänelle, Iloisella mielellä Kiittäkämme armoonsa, Tytykämme lahjoinsa.

K. L. Lindström ehdotti tätä sellaisenaan (Turun Tuomiokap. arkisto I I 19: 159; Suom. Kirj. Seura).

E. Lönnrot muodosteli sen uudelleen: L 86: 37 B; Lisäys 1868: 540:

1871: 570. Kiittäkäämme Jumalaa Suomistansa lahjoista Iloisella mielellä, Kerkeällä kielellä!

2. Herra kaikki ravitsee, Tarpehemme taritsee; Ruumihimme ruualla, Sielun ruokkii sanalla.

3. Häntä, Herra Sebaot, Luodut kaikki lausukoot; Antimista armonsa Tuokoot kilvan kiitosta!

4. Valaiskoon hän mielemme, Taivuttakoon tahtomme Näitä hänen lahjojaan Kunniakseen nauttimaan!

E. Lönnrotin toinen muodostelma on: 1867: 342; 1871: 342; L I:

L II 342. Kiitos olkoon Jumalan, Luojan maan ja taivahan, Ainaisesta armostaan, Runsahista lahjoistaan!

2. Herra kaikki ravitsee, Tarpeet meille taritsee, Antaa ruuan ruumiille, Suo sanansa sielulle.
3. Häntä, Herraa Sebaot, Luodut kaikki lausukoot Iloisella mielellä, Kerkeällä kielellä!
4. Kaikki maassa, taivaassa Ompi Herran hallussa, Kaikista hän ainiaan Kantaa huolen armiaan.
5. Kunniaksi hänelle Ylentäkäm äänemme, Kiittäin häntä armostaan, Laupeaista lahjoistaan!

Nykyisen 2-värsyisen muotonsa virsi sai 1880.

Ign 194, U 640, 1867: 342, 1871: 342, L I, II, L 86: 37 B, Lisäys 1868: 540, 1871: 570, 1880, 1883.

429. Kiitetty, Herra taivaan, Kun meitä ravitset. 3 v.

Tuntemattoman saksalaisen virsi 1550. Hemminki Maskulainen † 1619. K. G. v. Essen 1815—1895.

Tuntemattoman saksalaisen virsi:

Reusner: 276. HERR GOTT / nu sey gepreiset / Wir sagn dir grossen Danck / Du hast uns wol gespeiset / Und gebn einn guten Tranck / Dein Mildigkeit zu mercken / Und unserm Glaubn zu stärcken / Dass du seyst unser GOtt.
2. Ob wir solchs habn genommen Mit Lust und Ubermass / Dadurch wir möchten kommen Vielleicht in deinem Hass / So wollst uns aus Genaden / O HErr / nicht lassen schaden / Durch Christum deinen Sohn.
3. Also wollst allzeit nehren / HErr / unser Seel und Geist / In Christo gantz bekehren / Und in dir machen feist / Dass wir den Hunger meiden / Starck seyn in allem Leiden / Und leben ewiglich.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 343. Kiitett' ole, Herra Jumal'! Ja suurest' ylistett', Meit' ravitset ruuall', juomall', Jost' julki on julistett' Sinun hyvyytes meit' kohtaan, Kuin vahvistaa meidän uskom', Ett's olet meidän Jumalam'.
2. Jos hekumass' niit' olem' ottan', Ylönpaltisuudess', Joll' päällem' taitaisim' tuottaa Vihass' hirmuisuuden: Armostas älä ann' tulla Meill' vahinkoo sill', taikka muulla, Jesuksen Christuksen kautta.
3. Herra, ravitse myös niin Meidäm' sielum' lakiast' Ett' rippuis' Christuksess' kiinn', Hänt' ain' maistais' makiast', Ettei hän koskaan isoiss', Murheess', suruss' lujan', seisois', Sitt' ijäisest' eläis'.

K. G. v. Essen muovaili virren uudelleen. Siitä tuli:

1867: 343. Kiitetty, Herra taivaan, Kuin meitä ravitset, Ja armostasi aivan Lahjasi taritset; Suo sitä muistan aina, Ett' ompi armos laina, Mitä me nautitsem!
2. Se anna meidän käyttää Kohtuullisuudessa, Ylellisyyttä välttää Ruuissa, juomissa, Ett' emme synnin kuormaa, Sielun ja ruumiin surmaa Päällemme saattaisi!
3. Myös sielun tarpeet lainaa, O Isä laupeas, Suo sille nyt ja aina Ravinto sanastas, Sen uskoss' enentyä, Armossas lisääntyä Suo, Herra, armias!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen, tosin kyllä vasta 1886.

W 343, 1867: 343, 1871, L I, II, III, 1871, 1880, 1883, Sr 440, Kurv. 339.

430. Hyvyyttä Herran aina lausukaamme! Häneltä ruuan me ja juoman saamme. 7 v.

Johann Horn † 1547. Hemminki Maskulainen † 1619. J. Tengström 1755—1832.

Böhmin veljiin kuuluneen Johann Hornin virsi, 1544:

v. Tucher: 597. Danket dem Herren, denn er ist sehr freundlich: Denn seine Güt und Wahrheit bleibt ewiglich.

2. Der, als ein barmherziger gütiger Gott, Uns dürftige Creaturen gespeist hat.

3. Singet ihm aus Herzensgrund mit Innigkeit: Lob und Dank sey dir, Vater, in Ewigkeit.

4. Der du uns als ein reicher, milder Vater Speis'st und kleidest, deine elende Kinder.

5. Verleih, dass wir dich recht lernen erkennen Und nach dir, ewiger Schöpfer, uns sehnen.

6. Durch Jesum Christum, dein'n allerliebsten Sohn, Welcher unser Mittler ist vor deinem Thron.

Petrus Johannis Gothuksen ruotsinnos 1572:

Wr 341. Tacker HErranom, som är ganska blider, För sin barmhertighet i alla tider.

2. Den oss af sina goda milda håfvor, Samt all sin kreatur så väl begåfvar.

3. Sjunger HErranom ganska innerliga Låf, pris, ära och tack evinnerliga.

4. Ty han är rätt som en mild, barmhertig Fader, Oss sin torftiga barn föder och kläder.

5. Gif Gud, at vi din godhet väl betrakte, Och på din helga bud och vilje vakte.

6. Genom din enda Son, vår HErra Christum, Lifsens tröst och salighet inför din thron.

7. Oss til stor frögd också til mycken gamman, Därtil sjunge vi nu af hjertat Amen.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 344. Kiittäkääm' Herraa, kuin on hyvä ijan, Juur' laupias kaikkii kohtaan myös ain'ijan.

2. Joka meille aina laupiaat lahjans' näyttää, Ynn' luotuns' kaikki niill, kyll' runsaast' täyttää.

3. Veisatkaam' meidän Jumalallem', Herrall', Ylistys, kiitos, kunnia joka kerrall'.

4. Hän ain' meit' lapsians', kuin hyvä Isä, Ruokkii, ravitsee, verhoo, tarpeet lisää.

5. Ann' Jumal' meidän hyvyyttäs ain' muistaa, Sun käskys pitää, itsem' synnist' suistaa.

6. Sun poikas kautt' meidän Herram' Christuksen, Meidän autuum', elämäm' ja ihastuksem'.

7. Meillen iloks' ja riemuks' suureks' sangen, Jonk' pääll' me veisaam' nyt sydämest': Amen.

P. J. Ignatius korjaili sitä vähäsen: Ign 193. Jaakko Tengström uudisti virren kokonaan:

U 639. Hyvyyttä Herran Aina lausukamme; Ravinnon, juoman Häneltä me saamme.

2. Huolen Hän meistä Joka-päivä kantaa; Tarpeemme meille armiaasti antaa.

3. Luodut Hän kaikki Holhoo, ylös pitää; Luonto siis Hänen Hyvyyttänsä kiittää.

4. Lastensa on Hän Armahtava Isä, Alati heille Lahjojansa lisää.

5. Näistä suo että Vaarin pitäisimme, Laupiaat lahjas Oikein käyttäisimme.

6. Jesuksen kautta Kiitos ylimmäinen Sinulle olkoon, Rakas Isä meidän.

7. Armias ole Meille eläisämme; Armias vielä Juoksun päättäisämme.

Pienin muutoksin tuli tästä nykyinen.

Wr 341, W 344, U 639, 1867: 344, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 339.

431. Leipää jokapäiväist' anoo, Herra, kaikki sinulta. 2 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 341. Herre, hela verlden tröster Till din mildhets öfverflöd; Tusen sinom tusen röster Bedja dig hvar dag om bröd; Och du låter upp din hand, Mättar allt i allo land.

2. Dina goda gåfvor flöda Ned till allt, som lif har fått, Kroppen spis och själen föda Skänker du i ymnigt mått; Tack, o Gud och Fader blid, Pris ske dig i evig tid!

Julius Krohnin suomennos tuli sellaisenaan nykyiseen.

Rbg 341, Sr 441, 1880: 345, 1883.

432. Sua, Herra Jumalamme, Sä hyvä, laupias. 2 v.

Ruotsiksi 1614. Erik Cajanus 1675—1737. K. M. Kiljander 1817—1879.

J. W. Beckman ilmoittaa Wr 340:n alkupohjaksi saksalaisen virren „Herr Gott, nun sei gepreiset" (katso nyk. 429). Se ei kumminkaan tunnu oikealta, kun ovat niin erilaatuiset. Ruotsinnoksen hän ilmoittaa olevan vuodelta 1614:

Wr 340. HErre Christ vi dig nu prise, Din fattige barn och får; Du månde oss väl bespisa, Din rundhet til oss går, Med kläder och lifsens föda, At vi ej svälte til döda: Din rundhet til oss står, Din rundhet til oss står.

2. När vi äre glade och mätte Utaf dit rika lån, Må vi det icke förgäta, Vi anamme det af din hand; Dig vele vi prisa och ära, Ty du är vår Gud och HErre, Vår endaste Frälserman, Vår endaste Frälserman.

3. Alt godt vi af dig hafve, O milde JEsu Christ! Margfallelig äro dine gåfvor, Du unnar oss lifsens tröst, Med sundhet, näring och lycka, Alt efter dit goda tycke; Ty tacke vi dig förvisst, Ty tacke vi dig förvisst.

4. Sänd oss din Andes nåde, At han må hos oss bo: Fria oss från allsköns våde, Gif oss en stadig tro. Bevara oss här i lifve, Och sedan himmelriket gifve, En evig glädje och ro, En evig glädje och ro.

E. Cajanuksen suomennos 1700:

W 345. Herra Christ'! sinua kaikin Nyt korkiast' kunnioitam', Ett's olet meitä ravinn', Ja armos osottan': Ruumiille ruuan suonut, Meill' tarpeet kaikki tuonut, Kautt' armos antiaan.

2. Muistakaam' sitä aina, Kuin ruokaa nautitsem', Ett' Herra eineen lainaa, Ja kaikk' kuin tarvitsem'. Sull', Jesu, kiitos olkoon, Ja kunnia kaikilt' tulkoon! Kuin runsaast' ruokit meit'.

3. Kaikk' hyvyys meille tulee Avarast' armostas. Runsaamp' kuin kukaan luulee Olet sun lahjoissas, Terveyden ja rauhan suonet, Ja estät pirun juonet, Sull' kiitos olkoon ain'!

4. Meill' Pyhä Henkes lainaa, Suo olla tykönäm', Ja oikiass' uskoss' aina Meit' vahvist' pysymään: Varjel' meit' tässä eloss', Ja viimein taivaan iloss' Ann' riemuit' ijäisest'!

K. M. Kiljander muovaili sen uudelleen. Virsi tuli korjailtuna ehdotukseen:

1867: 345. Sua, Herra Jumalamme, Hyvä ja laupeas, Kiitämme, kunnioitamme, Kuin meille armostas Ravinnon olet suonut, Ja kaikki tarpeet tuonut, Ain' ollut antias.

2. Muistuta meille aina, Ett' armos, Herra, on Se, joka eineen lainaa, Suo meille ravinnon; Sinua aina siitä Tuleepi kaikkein kiittää; Sun kunnia olkohon!

3. Sä kaiken hyvän annat Juur laupeudestas, Ja meille aina kannat Runsaita lahjojas; Suot rauhan, terveyden, Elämän virkeyden; Sua kiitän armostas.

4. Sun Pyhän Henkes aina Meiss' anna asua, Ja usko luja lainaa, Ja siinä vaeltaa; Suo meidän maailmassa Ja viimein taivahassa Ijäiten riemuita!

Virsi lyhennettiin 1880 2-värsyiseksi, jättämällä viimeiset 2 värsyä pois. Melkein nykyisen muotonsa saivat nuo 2 säkeistöä jo 1867.

Wr 340, Rbg 340, Sr 440, W 345, 1867: 345, 1871, L I, II, 1880: 346, 1883: 346.

433. Oi Herrani, Mun turvani, Sä tähän ast' Ain' armoisast'.

Joh. Freder 1510—1562. Hemminki Maskulainen † 1619. K. M. Kiljander 1817—1879.

Saksalaisen Johann Frederin virsi:

v. Tucher: 584. Ich dank dir, Gott, Für all Wohlthat, Dass du auch mich hast gnädiglich Die Nacht behüt't durch deine Güt, Und bitt nun fort: O Gott, mein Hort, Für Sünd und Gfahr Mich heut bewahr, Dass mir kein Böses widerfahr!

2. Ich bfehl dir, Herr, Mein' Seel und Ehr, Herz, Sinn und Muth, mein'n Leib und Gut Und all das Mein: der Engel dein Hab meiner acht, Dass nicht find Macht Der Feind an mir Nach sein'm Begier Noch mich in Sünd mit Lüsten führ.

3. Auch wollest, Herr, Vergeben mir Durch deine Huld mein' Sünd und Schuld, Ich hab an dich vergriffen mich, Unrecht gethan! Herr, gnad und schon' Zu aller Frist Durch Jesum Christ, Der unser einig Mittler ist!

Petrus Johannis Gothuksen ruotsinnos 1567:

Wr 344. Dig, HErre mill, jag tacka vil För all godhet mig är betedd; Besynnerlig du hafver mig I natt (dag) bistånd gjort med din hand: Och beder än, din hjelp förlän I denna dag (natt) mot min ovän.

2. Bevara väl både lif och själ, Gods, hus och hem för alla dem, Som gerna se och däråt le, At mig missgår: din Ängel klar Vare mig när, o HErre kär! At jag altid flyr ondt begär.

3. Jag beder ock af all min håg, Du var mig hull för Christi skull, Och gif mig til, o HErre mill! Uti hvad del med mig är fel, Det är mig ledt, som du väl vet, Alt hvad som emot dig är skedt.

Hemminki Maskulaisen suomennos ruotsista:

W 347. Mun Jumalan', sinua kiitän ain' Hyvyytes tähden, kuin saan nähdä, Ett's erittäin ylits' yön (päivän) tain Mun varjelit, ain' suojelit, Rukoilen vielä, älä apuus kiellä, Tänäpän' (tänä yön') vastaan mun vihollistan'.

2. Suojel' sielu, ruumis, elo, Koto, kalu, perhe, puoliso! Niilt' kuin soisit mun nurin käysi; Herra Jumal', korvas kumarr'! Enkel' haltiam' olkoon ja vartiam', Anna ain' himoi karttaa pahoi.

3. Rukoilen minä, ett's olisit sinä Mull' leppyis'; ja aut' Kristuksen kautt', Anteeks' anna kaikk', o Herra! näit', Kuin rikott' on, puuttuu muutoin. Sinä tiedät sen, Herra, kyllä, Mitk' on kohtaas tapahtunut taas.

Korjailtuna virrestä tuli:

U 650. O Herrani, Mun turvani, Yön menneen taas, Sun armostas Mun suojelit Ja varjelit; Siis anelen Ja rukoilen Myös päivän tain, Kuin Sulta sain, Sun ottavas Sen suojahas.

2. Mun sieluni Ja ruumiini, Ja kotoni Ja kaluni O armias! Tuon turvahas; Siis vahingot Ja turmiot Kuin vainojat Niin kavalat Minulle sois, Ne poista pois.

3. Mun syntini, Ja virheeni Niin raskahat, Niin kauhiat, Ne unohda, Ja armahda O Laupias! Sun lapsias: Jo tiedän sen: Jos Jesukseen Vaan uskallan, Niin armon saan.

K. M. Kiljander käytti edellämainittua ehdotukseensa:

1867: 347. O Herrani, mun turvani, Yön menneen taas sä armollas Mun suojelit ja varjelit; Siis anelen ja rukoilen: Suo tänään taas sun huomassas Mun vaeltaa iloisena!

2. Mun sieluni ja ruumiini Ja kotoni ja kaluni Tuon turvahas, sä armias; Siis vahingot ja turmiot, Kuin vainoojat ne kavalat Minulle sois, ne poista pois!

3. Mun syntini ja virheeni Niin raskahat, niin kauheat, Ne unhota, ja armahda, O laupeas, sun lapsias! Mä tiedän sen: jos Jesukseen Vaan uskallan, niin armon saan.

Pienin muutoksin virsi tuli nykyiseen.

Wr 344, W 347, U 650, 1867: 347, 1871, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 338.

434. Kaikessa, Herra armias, Sä näytät voimaas, viisauttas. 7 v.

Latinalainen 7. vuosisadalta. Olaus Petri 1493—1552. Julius Krohn 1835—1888.

Wackernagel 1841: 41. LUcis creator optime, lucem dierum proferens, primordiis lucis novae, mundi parans originem.

2. Qui mane junctum vesperi, diem vocari praecipis: tetrum chaos illabitur, audi preces cum fletibus.

3. Ne mens gravata crimine, vitae sit exul munere: dum nil perenne cogitat, seseque culpis illigat.

4. Coelorum pulcet intimum, vitale tollat praemium, vitaemus omne noxium, purgemus omne pessimum.

Olaus Petrin ruotsinnos:

Wr 348. O HErre Gud, som all ting skop, Ljus, himmel, stjernor med sit lopp, Tu stora ljus har du upsatt, Sol til dag, och månen til natt.

2. Af dig är dagen skapad så, At hvar skal til sin syslo gå; Men alle de på jorden bo, Om natten skola hafva ro.

3. All kreatur hvart et för sig Är skickadt til at prisa dig; Och människan är skapad så, At hon all djur skal förestå.

4. Men hvar man må beklaga det, At synden är inkommen med: Vårt Regement hon hafver kränkt, Och oss i döden nedersänkt.

5. Vi bedje dig, o HErre mill, Hvad brutit är det gif oss til: Gif oss din nåd, o HErre Gud! At vi må hålla städs din bud.

6. Gif Gud det som vi bedje om, O Fader, med din kära Son, Och Anda sann Treenighet, Högtlåfvad i all evighet!

Julius Krohnin suomennos: 1880: 348 tuli sellaisenaan nykyiseen. Wr 348, 1880: 348, 1883.

435. Ah ain', jos muistaa voisin Mä Herran hyvyyttä. 8 v.

Tuntematon ruotsalainen 1601. Hemminki Maskulainen †1619. Jaakko Tengström 1755—1832. K. L. Lindström 1809—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Tuntemattoman ruotsalaisen virsi:

Wr 345. Lustig af hjertans grunde Min Gud jag låfva vil, Nu och i alla stunder, Ty han är god och mild: Hans nåd är stor och vid, Han hjelper mig i tid. Honom ske pris och ära Nu och evinnerlig!

2. Om verlden mig vanärar, Och skänker mig motgång, Och synden mig förfärar, Och döden gör mig tvång; Då flyr jag til dig visst, O HErre JEsu Christ! Allena äst du min helsa, Min tröst och salighet.

3. Allena äst du min krona, Jag hafver här ej mer, För dig vil jag ej skona Hvad godt du mig beter, Guds, lif och all välfärd, Fast mera äst du värd; Det vil jag för dig våga, Alt dig til lof och pris.

4. Förlåt mig mina brister, Min ungdoms synd och skuld, Drif från mig satans lister, Var min beskärmare huld. Min synd hon är mig led; O Gud! var mig ej vred, Jag är dit barn, min Fader, Styrk mig med dine nåd.

5. Bevara mig alla dagar, At jag ej något gör Det dig icke behagar, Och min ovän det spör, Och där af gläder sig; Det kan ej båta mig, At han där öfver frögdas, Och varder stor och stolt.

6. Bevara mit hus och vårdnad, Ock så min Öfverhet, Den du mig hafver förordnat, Gif henne all salighet. Ack! HErre, tröst dem all, Som äro i något fall; Drif från dem allan fara, Den de ej kunna se.

7. Beskär mig en god ända, När jag skal hädan dö, At jag må dig bekänna Uti min sista nöd. När jag af värk är full, Min Gud, du var mig hull, At jag må med dig frögdas I alla evighet.

8. Pris vare dig, Gud Fader, Gud Son och Helge And. Som mig hafver alla dagar Under din milda hand: Så at jag alleleds För satan är tilfreds. Pris vare dig, Gud Fader, Gud Son och Helge And!

H e m m i n k i M a s k u l a i s e n suomennos:

W 349. Sydämest' muistaa mahdan Ain' Herran hyvyyttä, Kiittää kuin parhain taidan Hänt' armons' edestä, Kuin sangen suuri on, Auttaa minua muistaa ain'; Siis hänen kiitos olkoon, Nyt niin ijäisiin aikoin!

2. Kuin maailma minua vaivaa, Perkel' kovin kiusaa, Synti sydäntän' kaivaa, Kuolema kauhistaa, Turvaan tykös, Jesu Christ'! Näitä vastaan vissist' Olet minun tuki turvan', Ainoa ain' auttajan'.

3. Minun tavaran', kunnian', kruunun' Sinä Jesu Christe olet: Kaikk' muut, mitk' ollee minun, Suhtees ei mitään ole. Sinun tähtes, jos tarve on, Henken' kanss' altis olkoon, Sinun kunnias tunnustukseks', Enämp' olis' ansios.

4. Syntin' ann' anteeks', Jumal', Nuoruun ikäni viat, Poikas pyhän piinan ansioll', Kaikk' pois unhot' ijät'. Katkais' pirun paulat, Estä juonet julmat, Isä armias, avuks' riennä, Oma lapses lienen.

5. Estä, etten tekis' koskaan, Kuin olis' tahtoas vastaan, Kust' kovin tulisin tuskaan, Jonk' viholliseni sois' Siit' hän ihastuis' juur', Kust' kipu olis' minull' suur', Ett' yltyis' ylpiäks' tästä, Eik' sitt' pahuuttans' säästä.

6. Varjel' minun kalun', kartanon', Lapsen', perheen', puolison', Ole esivallan vartian', Varjel', hallitse, holho! Murheellisii virvot', Sairaat kivust' kirvot', Vahingot, vaarat varjel' Meilt', kuin ain' on tarjon'.

7. Ann' minun saada suotuis' loppu, Kuin eritä täytyy täst', Tykös silloin minua johtuu. Olless' viimein hädäss', Kivuss', avun havuss', Jumal', ole avuss'; Korjaa minua taivaan iloon, Kanss' pyhäis, kuin siellä on.

P. J. I g n a t i u s korjaili virttä ja komitea samoin. Siitä tuli:

U 655. Hyvyydes avaruutta O Herra, ylistän, Ja armos rikkautta Ilolla muistelen. Se ompi pohjatoin, Vaan minä mahdotoin Niin paljon hyvää saamaan, Niin hyvään kelvotoin.

— — —

7. Pois kaikki paha poista, Kuin sielun turmelee, Vaaroista, vahingoista Henkeni suojele. Sun käsiis omani, Ja Esi-valtani Ja Isän-maani annan, O Herra turvani.

K. L. L i n d s t r ö m laati uudistusta varten ehdotuksen (käsikirj.) „Hyvyyttä Herran aina Mä mahdan muistella". 7 v.

Komitea piti kuitenkin U 655:ttä parempana, koska se otti ensimmäiseen ehdotukseensa 1867: 349 U 655:stä kokonaista 7 värsyä (1—3 ja 5—8). Värsyn 4 asemesta tuli kuitenkin Lindströmin ehdottama v. 4 pienin muutoksin:

Suo, Herra, syntin anteeks, Unohda vikani, Kuin aina mulle kanteeks Tulevat eteeni. Sun lastas vaivaista, O Isä, armahda, Mua synnin siteist auta Ja pahan pauloista.

Vuoden 1871:n ehdotuksessa säilyi edellisestä (1867) vain värsyt 1 ja 4, muut saivat uuden muodon.

Nykyisessä 435 on yhteistyötä eri tahoilta. V. 1 on pääasiassa vuodelta 1880, v. 2:n alkupuoli W 349: 2, loppupuoli 1880, v. 3:n alkupuoli

1880, loppu L II 349: 3, v. 4 Lindströmin, v. 5:n alkupuoli 1871, loppupuoli 1880, v. 6 vuodelta 1871, v. 7 U 655: 7, v. 8 pääasiassa vuodelta 1871.

Paitsi ruotsalaista alkutekstin kirjoittajaa ja H. Maskulaista ovat tässä olleet osallisina: J. Tengström (U 655), K. L. Lindström (v. 4), E. Lönnrot (L II) ja Julius Krohn (1880).

Edellämainittua U 655:tä käytti E. Lönnrot runsaammin virteen 451.

Wr 345, Rbg 345, Sr 407, W 349, Ign 195, U 655, 1867: 349, LWU 348: 5, 6, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 375.

436. Ylistys olkoon sinulle, O Isä, Jumalani. 10 v.

Martin Brunnerus 1627—1679. Erik Cajanus 1675—1737. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

Upsalalaisen jumaluusopinprofessorin Martin Brunneruksen virsi, painettu 1684. Alkuperäisessä on 9 värsyä. J. Svedberg on lisännyt siihen 5:nneksi värsyksi: Tin kyrckio ren then klena hiord.

Näin lisättynä siitä tuli :

Wr 346: Låf, pris och ära vare dig, Gud, i din himmel höga, Som har i natt (dag) bevarat mig, Och haft på mig dit öga.

2. Förlåt mig, Gud, min Fader huld, Af stora mildhet dina, Min brist och brott, min synd och skuld, För Christi död och pina.

3. Gif mig din Anda, at jag må Hvad dig är ledt förandra, I bättring sann på din väg gå, Och i din fruktan vandra.

4. Din Gudoms magt beskydde mig, Din högra hand försvare: Din helge Ängel på min stig Min fot från fall förvare. (Hos mig din Ängel lägre sig, Min säng väl om bevare. Om Aftonen:)

5. Din Kyrka ren den klena hjord Mot satans arghet snöde Beskärma, föd med lifsens ord, I denna verldsens öde.

6. Gif nåde, lycka, fred och ro Vår Konung, land och rike: Lät salighet ibland oss bo, De plågor tre bortvike.

7. Förvanter, vänner, mit förråd, Och dina gåfvor alla: Min ovän uti dine nåd Vil jag också befalla.

8. Så nögd i bo, Som trygg i ro Vil jag i dit namn vara; Din sanning och dit löfte tro; All fåfäng omsorg spara.

9. Et saligt afsked mig förlän, O Gud! af denna verlden, Då jag skal dö och fara hän Den dyra sista färden.

10. Min bön du värdes denna gång In för din thron uptaga: Lät dig min hjertans suck och sång I JEsu namn behaga.

Suomennos 1700:

350. Ylistys olkoon sinulle Nyt Isä Jumal' taivaast', Kuin näytit armos minulle, Ja yöllä (tänäpän') päästit' vaivast'.

2. Ann' armost' anteeks' rikoksen', Ja kaikki suuret synnit, Sun Poikas kautta Jesuksen, Kuin maksoi velkan' tyyni.

3. Mua Pyhä Henki auttakoon, Ett' kartan pahuutt' aina, Ja käskyis tielle saattakoon, Kuin mieleen pelkos painaa.

4. Ann' holhot' minua enkelis, Ja siipeis suojaan korjat', Kuin kaikill' teillän' varjelis', (Kuin maatessan' mua varjelis',) Etten vahinkoon horjahd'.

5. Ain' seurakuntaas suojele, Ja valais' Hengell' hyväll', Niin meidän sielum' ravitse, Kánss' sanas, Isä pyhä!

6. Suo onni, rauha ruhtinaall', Ja kaikill' säädyill' aina, Kanss' rangaistukset armiaall' Sun kädelläs pois paina.

7. Mun sielun', ruumiin', tuttavan', Kaikk' kalun' haltuus kannan, Pahan suovan ja holhojan', O Herra! huomaas annan.

8. Niin maatessan' kuin valvoissan', Ann' olla hyväll' mielell', Ann' totuudess' mun uskoa ain', Ja tyhjää murhett' välttää.

9. Ann' autuas loppu lähteissän', Viimeiselt' ilmast' tästä, Suo tulla tykös taivaasen, Ja kaikest' pahast' päästä.

10. Kuul' nöyrät huokaukseni, Ja armollisest' auta! Sull' kelvatkoon myös huutoni, Jesuksen nimen kautta!

Virrestä oli useita uusimisyrityksiä 1820-luvulla: Ign 196, J. Frosterus 25 (painettu), Cleve 40. Korjailtuina niistä tuli U 645, 644, 658. Viimemainitun loppuvärsyjä on vähäsen käytetty.

K. G. v. Essenin uusimisehdotuksen perusteella tuli:

1867: 350. Ylistys olkoon sinulle, O Isä Jumal' taivaan, Kuin öin ja päivin minulle Suot varjelukses armaan!

2. Anteeksi anna vikani Jesuksen ansiosta, Kuin maksoi syntivelkani, Mun päästi turmiosta!

3. Mua Pyhä Henkes auttakoon Pahuutta karttamahan, Sun käskyis teille saattakoon, Pelvossas vaeltamahan!

4. Mua enkelisi suojelkoot, Kaitselkoot kaikkialla, Ja vahingosta varjelkoot Sun siipeis suojan alla!

5. Ain' seurakuntaas suojele, Valaise Hengelläsi, Ja sieluamme ravitse Pyhällä sanallasi!

6. Suo maalle onni, menestys, Varjele ruhtinaamme; Sodan ja taudin hävitys Pois poista majoistamme!

7. Sieluni, ruumiin', tavaran', Vieraat ja omaiseni Sun haltuus annan ainian, Kans kaikki askareeni.

8. Niin maatessan' kuin valvoissan' Sä turvanani olet; Suo totuutes mun uskoan', Ja heittää turhat huolet!

9. Suo, Herra, loppu autuas, Kuin täältä viimein lähden, Ja asunto sun majoissas Hyvyytes suuren tähden!

10. Ah, kuule huokaukseni, Ja armoisesti auta, Kelvatkoon sulle huutoni Jesuksen nimen kautta!

Nykyisen muotonsa saivat: 1867 vv. 4, 6, 10; 1880 vv. 1—3, 5, 7—9.

Wr 346, Rbg 346, Sr 408, R 416, W 350, U 644, 645, 658, Ign 196, Frost. 25, 1867: 350, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 558.

437. Mä herätessän' aamulla, Levolle menness' ehtoolla. 5 v.

Saksalainen 1500-luvulta. Erik Cajanus 1675—1737. Aug. Ahlqvist 1826—1889. Julius Krohn 1835—1888.

Tuntemattoman saksalaisen virsi (Neu vermehrtes Stockholmisches Teutshes Gesang-Buch / . . . durch Nathanael Goldenau. Stockholm 1694):

578. DEs Morgens / wenn ich früh auffsteh / und des Abends zu Bette geh / sehn meine Augen / HErr / auf dich / O JEsu Christ / dir bfehl ich mich.

2. In die heilgen fünff Wunden dein da kan ich ruhn und sicher seyn / mit Leib und Seele / Haab und Gut / mein Schutz ist dein heiliges Blut.

3. Deñ / o Herr Christ / aus Creutzes Stam̃ / dein heilges Blut unsr Sünd hinam / drum ich wach oder schlaffe ein wirst du / Herr / allzeit bey mir seyn.

4. Dein heilger Engel mich bewacht / drum wedr Tod / Teufl / noch Feind nicht acht / denn wo ich bin / bist du bey mir / mein Glück und Creutz kömmt alls von dir.

5. Ich leb oder sterb / so bin ich dein / darum ich dir die Seele mein befehl itzund und auch im Tod / nimm sie zu dir / o treuer GOtt!

Ruotsinnos 1671: Wr 347: När jag om morgon' tidt uppstår. 5 v.

Suomennos 1701:

W 351. Mä herätessän' aamulla, Kanss' levoll' menness' ehtoolla, Sun puolees, Jesu, katsahdan, Ett' avun saan sult' autuaan.

2. Sun, Jesu, pyhiss' haavoissas Mä levät' taidan levossa: Mun ruumiin', sielun tavaran', Äl' anna tulla vaarahan.

3. Sun veres, Jesu, puhdistaa Mun kaikist' synnin vioista; Ain' valvoissan' ja nukkuissan', Sä olet turvan', auttajan'.

4. Sun enkelis mua vartioitsee, En kuolon voimaa peljänne. Sä korjaat minun puolehes, Sult' risti, riemu tulee myös.

5. Suo sinuss' elän, kuolen kanss', Ja olen aina omanas, Sitt' viimein kurja sieluisen' Sun tykös korjaa taivaasen.

Aug. Ahlqvist korjaili virttä vähäsen. Melkein sellaisenaan siitä tuli:

1867: 351. Mä herätessän' aamulla, Levolle mennen ehtoolla, Sun puolees, Jesus, katsahdan, Sult' avun saan mä autuaan.

2. Sun piinas tähden katkeran Levätä saan mä rauhassa, Ruumiini, sielun', tavaran' Saan antaa sulle huomahan.

3. Sun veres, Jesus, puhdistaa Mun synnin synkän saastasta; Niin valvoissan' kuin maatessan' Sä olet turvan', auttajan'.

4. Sun enkelis on vartian', En voimaa pelkää kuoleman, Sä minun korjaat puolehes, Suot ristin, riemun omilles.

5. Eläen niinkuin kuollenki Mun omasi suo ollani, Ja viimein kurja sielusen' Tykösi korjaa taivaasen!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880: 351.

E. Lönnrot on kirjoittanut tämän virren pohjalla laajemman, 12-värsyisen virren (L III), joka ei kuitenkaan tullut käytäntöön.

Wr 347, Rbg 347, Sr 409, W 351, 1867: 351, 1871, U 659, 660, L I, II, III, Oks. 351, R 417, 1880: 351, 1883.

438. O Pyhä Kolmiyhteys, Yks jumaluuden olemus. 5 v.

Martin Behemb 1557—1622. Suomennos 1685. Julius Krohn 1835—1888.

Virren pohjana on latinalainen Sancta Trinitas, et adoranda Vnitas. Saksalainen Martin Behemb saksansi sen ja julkaisi 1593. Myöhemmin 1608 hän julkaisi sen uudessa asussa. Siinä oli 8 värsyä. (Alb. Fischer, Kirchenlieder-Lexicon, II s. 164). Useimmissa saksalaisissa virsikirjoissa on lyhennetty, 5-värsyinen virsi:

Knapp 2310. O heilige Dreifaltigkeit, O hochgelobte Einigkeit, Gott Vater, Sohn und, heil'ger Geist, Heut diesen Tag mir Beistand leist!

2. Mein' Seel', Leib, Ehr' und Gut bewahr, Dass mir kein Böses widerfahr', Und mich der Satan nicht verletz', Noch mich in Schand' und Schaden setz'!

3. Des Vaters Huld' mich heut anblick', Des Sohnes Weisheit mich erquick', Des heil'gen Geistes heller Schein Erleucht' des finstern Herzens Schrein!

4. Mein Schöpfer, steh mir kräftig bei! O mein Erlöser, hilf mir frei! Du Tröster wert, weich nicht von mir, Mein Herz mit werten Gaben zier!

5. Herr, segne und behüte mich, Erleuchte, Herr, mich gnädiglich! Herr, heb auf mich dein Angesicht, Und deinen Frieden auf mich richt!

Hakvin Spegelin ruotsinnos 1684:

Wr 349. O Helige Trefaldighet! En sanner Gud i evighet, Gud Fader, Son och helge And, Gör mig i dag (natt) et godt bistånd.

2. Min själ, lif, ära, gods bevar, At satan med sin onda skar Ej skada mig tilfoga må, Ej verld ej kötsens ond åtrå.

3. Guds Faders magt mig skydde väl, Och Sonsens nåd bo i min själ, Guds Ande styre mit begär, At hålla JEsum endast kär.

4. O gode Skapar', statt mig bi: Min JEsu, mig från synd gör fri: O dyre tröstar, blif mig när, Din nåde-håfvor mig beskär.

5. Välsigna, HErre, och bevar, Lät lysa mig dit ansigt klar, Med nåde vänd det och til mig; Förlän mig frid evinnerlig.

Suomennos ilmestyi arkkivirtenä 1685. Virsikirjaan se tuli 1686:

W 352. O pyhä Kolminaisuus, Yks' Jumaluuden olemus, Isä, Poika, minua suojele, Pyhä Henki minua hallitse!

2. Minun sielun', ruumiin', kunnian', Varjel' kanss' kaiken tavaran', Ettei saatan' vahingoitsis', Liha ja maailma viettelis'.

3. Tule, Isä, minua turvaamaan, Poika taidoll' valaisemaan! Pyhä Henki totuttamaan, Jesust' aina rakastamaan.

4. Luoja laupias, minua auttele, Vapahtaja minua vartioitse, Pyhä Henki lohduttajan', Lain' armos lahjat ain'ijan!

5. Herra, siunaa ja varjele, Ain' kasvos päällem' valaise, Ne käännä puoleem' suloisest', Suo rauha ijankaikkisest'! Amen.

K. M. Kiljanderin muovailun pohjalla siitä tuli:

1867: 352. Jumala kolmiyhteinen, Isä ja Poika armoinen Ja Pyhä Henki, hallitse, Mua voimallasi vallitse!

2. Mun sielun', ruumiin', kunnian' Sä kaitse ynnä tavaran'; Mua saatan' ett' ei sorteleis, Maailma, liha vietteleis!

3. Mua, Isä, tule turvaamaan, Ja Poika ain' valaisemaan, Mua Pyhä Henki totuta Rakastamahan Jesusta!

4. Mua, Luoja laupias, auttele, Vapahtajani varjele, Ja Pyhä Henki lohduta, Sun armos mulle lahjoita!

5. O Herra, siunaa, varjele, Päällemme kasvos valaise. Ne käännä lastes puolehen, Suo rauha ijankaikkinen!

Nykyisen muotonsa saivat 1880 vv. 3—5, 1886 vv. 1 ja 2.

Knapp 2310, Wr 349, Rbg 349, Sr 73, W 352, 1867: 352, 1871, L I, II, 1880, 1883.

439. Kaikesta sydämestä Sua kiitän, Jumalan'. 5 v.

Saksalainen 1500-luvulta. Ruotsinnos 1600. Julius Krohn 1835—1888.

Vanha saksal. virsi 1500-luvulta (1592):

v. Tucher: 583. Aus meines Herzens Grunde Sag ich dir Lob und Dank :,: In dieser Morgenstunde, Dazu mein Leben lang, O Gott in deinem Thron, Dir zu Lob, Preis und Ehren Durch Christum unsern Herren, Dein'n eingebornen Sohn.

2. Und dass du mich aus Gnaden Diese vergangne Nacht :,: Vor Gfahr und allem Schaden Hast bhütet und bewacht: Ich bitt demüthiglich, Wollst mir mein' Sünd vergeben, Womit in diesem Leben Ich hab erzürnet dich.

3. Du wollst auch gnädiglichen Behütn mich diesen Tag :,: Vors Teufels List und Wüthen, Vor Sünden und vor Schmach, Vor Feur und Wassers Noth, Vor Armut und vor Schanden, Vor Ketten und vor Banden, Vor bösem schnellen Tod.

4. Mein Seel, mein Leib und Leben, Mein Ehr, Gut und das Mein :,: In deine Händ befehle; Was mir auch lieb mag seyn Ist dein Geschenk und Gab, Mein' Eltern und Verwandten, Mein' Brüder und Bekannten Und alles, was ich hab.

5. Dein' Engel lass auch bleiben Und weichen nicht von mir, :,: Den Satan zu vertreiben, Auf dass der bös' Feind hier In diesem Jammerthal Sein' Tück an mir nicht übe, Leib, Seel mir nicht betrübe Und bring mich zu Unfall.

6. Gott will ich lassen rathen, Der alle Ding vermag; :,: Er wird es auch wohl machen Als ihm gefallen mag! Auf ihn will ich vertraun Mein Leib, mein' Seel, mein Leben Sey Gott dem Herrn ergeben: Er machts wies ihm gefällt.

7. Nun wolln wir dankn und loben Den Herren allezeit, :,: Für seine grosse Gaben Die er uns hat bereit't, Und bittn demüthiglich, Dass er nach diesem Leben, Den Himmel uns woll geben, Die Freud und Seligkeit.

8. Unsrm Fürsten auch vollst geben Und allen Predgern fromm :,: Ein gsund und langes Leben Zu Ehren deinem Nam, Auf dass sie mögen frei Dein göttlich Wort uns lehren, Wollst sie sämmtlich bewahren Für Irrthum, Ketzerei.

9. Darauf so sprechn wir Amen Und zweifeln nicht daran, :,: Gott wird es allzusammen Ihm wohlgefallen lan, Drauf streckn wir aus die Hand, Greifn an das Werk mit Freuden, Dazu uns Gott hat bscheiden Zu unserm Bruf und Stand.

Wackernagelilla ei ole värsyjä 7 ja 8.

Ruotsiksi ilmestyi virsi 1600: Wr 350: Jag vill af hjertans grunde. 6 v.

J. L. Runeberg on sitä vähäsen korjaillut ja lyhentänyt:

Rbg 350. Jag vill med själ och tunga Dig låfva, Herre blid, Och om din godhet sjunga Nu och i all min tid. Tack, ära, lof och pris Du värdig är att taga; Låt dig min sång behaga, Din mildhet mig bevis.

2. Du har af idel nåde, I den framlidne natt, Mot skada och all våde Din vakt omkring mig satt. Jag beder hjertelig, Att du ifrån mig tager Min synd, som mig bedrager Till att förtörna dig.

3. O Gud, i dina händer Min ande, lif och själ, Förvandter, vänner, fränder Befaller jag jemväl; Frid, helsa, gods och gård, Allt, hvad i detta lifvet Mig är till hugnad gifvet, Haf flitigt derom vård.

4. Din helge engel blifve Mitt bistånd dagelig, Och fienden fördrifve, Som söker fälla mig, Att satans list så hal Mig ej må skada göra Och få min själ förföra I denna jemmerdal.

5. Gud Fader vill jag ära, Guds Son och Helge And', Som fjerran liksom nära Allt styrer med sin hand. Med fröjd kan nu jag gå Uti mitt kall att verka; Gud, må din nåd mig stärka, Dig tröstar jag uppå.

Julius Krohnin suomennos 1880. Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

v. Tucher 583, Wr 350, Rbg 350, Sr 411, 1880, 1883.

440. Yön synkeys jo mennyt on; Sun, Herra, kiitos olkohon. 6 v.

Isak Ervast 1700—1757. E. Lönnrot 1802—1884. K. G. v. Essen 1815—1895.

Virren alkuteksti on Ahasver Fritschen Rukouskirjassa, jonka 1727 on suomentanut Raahen kappalainen Samuel Antilius († 1730). Siihen oli liitetty Kaspar Neumannin Valitut huokaukset, „niin myös muutamat uudet Jumaliset virret". Kirjan kustansi Kristian Trapp Turussa 1732. Kenenkä ovat nämä 18 virttä?

Virsikirjan esitöissä E. Lönnrot ja K. G. v. Essen luulevat niitä Antiliuksen virsiksi. Antiliukselta ei kumminkaan ole mitään virsiä. Hän on vain mainitun rukouskirjan suomentaja. Ne eivät myöskään ole Ahasver Fritschen eikä Kaspar Neumannin. Mainitussa rukouskirjajulkaisussa on kolme osaa, jotka kaikki ovat itsenäisiä:

1) Ahasv. Fritschen Rukouskirja, Samuel Antiliuksen 1727 suomentamana.

2) Kaspar Neumannin Valitut huokaukset on nimellä „Caspar Neumanin Ydyin Caickein Rucousten päälle" ilmestynyt suomeksi jo 1685 Suomalaisessa Manualessa.

3) Muutamat uudet jumaliset virret, joista kuitenkin 3 „Matkustavaisten virret maalla ja merellä" ovat vanhan virsikirjan virsiä: 335, 336 ja 337. Jälelle jääneet 15 virttä ovat nähtävästi Isak Ervastin kirjoittamia. Hän oli 1732:n aikaan pappina Turussa ja suomensi 1732 Ahasver Fritschen „Aivan Tarpelliset Kysymykset Christillysydestä". „Löytän myytävänä Christian Trappin tygönä Turusa." Lisäksi hän julkaisi omalla nimellään 1734 Rukouskirjan, jossa on myös muutamia virsiä „puolittain Saxasta Suomexi käätyt, puolittain myös uudesta cocon pannut 1733 Isaac Ervastilda". Hän näkyy olevan A. Fritschen rukouskirjaan liitettyjen virsien laatija, päättäen siitä että hänen nimensä esiintyy akrostikonina toisessa virressä (I—S—A—K—E—R—V—Ast). Vanhimmissa painoksissa se on osoitettu latinalaisin kirjaimin. Sanotuissa virsissä on 2 suomennosta: Ah Jumal'! kuinka monta vaivaa (katso

virttä 243) ja Kiitetty Jumala! Mun elon' valkeuten' (katso virttä 364). Ensimmäiset 12 virttä luulisin Isak Ervastin alkuperäisiksi virsiksi, samoin virttä: Vakaa Jumal! sinua kiitän.

Näitä on E. Lönnrot muovaillut uuteen asuun (L 25, LWU, L 50). Niistä on nykyiseen virsikirjaamme saatu numerot: 440, 446, 471, 262, 259, 243 (J. Arndt) ja 364 (Joh. Olearius), jotka kaikki ovat arvokkaita ja suosittuja.

On hyvin ymmärrettävää että näitä virsiä on voitu luulla joko Samuel Antiliuksen virsiksi sanotun Rukouskirjan suomentajan mukaan, tai Caspar Neumannin virsiksi (259), jonka Valitut huokaukset olivat välittömästi virsien edellä, mutta mistä johtuu se, että virttä 364 on luultu Gerhard Tersteegenin virreksi tai 440 Hans Sachsin virreksi, on tämän kirjoittajalle tietymätöntä. Olen tutkinut Tersteegenin ja Sachsin virsiä, mutta en ole löytänyt niistä nykyisiä 364:ää ja 440:tä. Sen sijaan olen löytänyt virren 364:n alkupohjaksi Joh. Oleariuksen virren Gelobet sei der Herr, Mein Gott, mein Licht, mein Leben; — ja virsi 440 jää Isak Ervastin alkuperäiseksi virreksi (Ahasv. Fritschen Rukouskirja):

1. Yön pimeys nyt kulun' on; Sull' kiitoksen, mä, Herra! tuon, Ettäs mun olet suojellut, Kautt' enkelies varjellut.
2. Suo nöyräst', Jesu! rukoilen: Ann' armos, tule avuksen'. Mua varjel' tänäpän' ja ain' Ahdistuksesta kuoleman.
3. Mull' terveys ja rauha suo, Kanss' sydän puhdas minuun luo. Pois poista julmuus saatanan, Mua siunaa ja mun omian'.
4. Ann' anteeks' Jesu armoinen! Kaikk' minun rumat rikoksen', Ann' elän nimes kunniaks', Ja lähimmäisen' parahaks'.
5. Jos päätät neuvos korkian Mun ylitsen', ett' päivän' tain, Täält' täytyis' kautta kuoleman Mun lähtee poijes kulkemaan:
6. Niin rukoilen sua, Jesu Krist'! Mun toivon', autuuten' vissist', Ett' autuaast' täält' kuolisin, Ja tykös iloon tulisin.

Virsi on julkaistu myös arkkivirtenä jo 1735.

K. G. v. Essen muovaili virren uudelleen, luullen sitä Samuel Antiliuksen virreksi (käsikirj.):

1. Yön pimeys jo mennyt on; Kiitoksen sulle, Herra, tuon, Mun ettäs olet suojellut, Kautt' enkelittes varjellut.
2. Sua nöyräst', Jesu, rukoilen: Suo armos, tule avuksen Ja varjele mua ainian Ahdistuksesta kuoleman.
3. Terveys, rauha mulle suo, Minuhun puhdas sydän luo. Pois poista julmuus saatanan, Mua siunaa ja mun omian!
4. Suo anteeks, Jesu armoinen, Mun kaikki rumat rikoksen, Suo elän nimes kunniaksi Ja lähimäisen parhaaksi!
5. Jos vielä ennen ehtoota Mun pitäis täältä erota, Suo autuaasti lähtisin, Tykösi iloon tulisin.

E. Lönnrot muovaili virttä edelleen 1870:

L 25: 20. Yön synkeys jo mennyt on, Kiitoksen sulle, Herra, tuon, Ettäs mun olet suojellut Kautt' enkelittes varjellut.

2. Nöyrästi, Jesus rukoilen: Armostas riennä avuksen', Mua tänäpänä suojele, Vahingot, vaarat poistele!

3. Terveys, rauha mulle suo Ja uusi, puhdas sydän luo; Pois poista julmuus saatanan, Mua siunaa ja mun omian'!

4. Anteeksi anna syntini, Kaikk' entiset rikokseni, Vast' uutisista varjele. Hengelläs holho, suojele!

5. Suo uskollisest' täytän sen, Mit' annoit mulle viraksen', Sun pyhän nimes kunniaks Ja lähimäisen' parahaks!

6. Jos tänäpänä päättämän Tää ajallinen elämän' Mun pitäis neuvos viisahan Ja tahtos jälkeen korkean;

7. Niin auta, Jesus armoinen, Ett' autuaasti päätän sen, Pois muutan murheen majasta Ijäiseen riemuun taivaassa!

Tässä on v. 5 („Suo uskollisest") E. Lönnrotin itsenäinen säkeistö. Näitä osaksi yhdistäen, osaksi edelleen muovaillen syntyi nykyinen 440. E. Lönnrotin on itsenäinen v. 5 „Suo uskollisest' täytän sen", Essenin v. 6 „Aut' jos viel' ennen ehtoota".

Ahasv. Fritschen Rukouskirja, L 25: 20, Turun Tuomiokap. I I 19: 162, 1867: 353, 1871, L I 353 b, 1880: 353 b, 1883.

441. Yö pimeineen on hälvennyt, Taas valo ilons suopi. 6 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. K. L. Lindström 1809—1879. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 352. I mörker höljs ej jorden mer, Upp går nu solen klara; Ny dag, o Gud, åt oss du ger, Ny nåd ej heller spara.

2. Nyt nåd! Ja, nådens Herre du, Lys nåd uti vårt sinne, Att när det dagas ute nu, Ej mörker rår derinne.

3. Ty bodde vi i solens hus Och idel strålar såge, Men hade icke dig till ljus, I dunkel natt vi låge.

4. Kom, du vår rätta sol och dag, Sänd af ditt ljus en strimma, Och synden i vår själ förtag, Som är dess natt och dimma.

5. Du lifvets sol, i Christus här Till verldens fröjd uppgången! Kom, lys för oss och blif oss när Och tag vår kärlek fången.

6. Så vete vi vår dag skall gå I salig ro till ända, Så vete vi hvar tröst vi få, Ehvad oss här må hända.

K. L. Lindströmin suomentamana siitä tuli:

Lisäys 1868: 545. Yö mennyt on, ja päivä taas Valonsa meille antaa; Suo meille, Isä laupeas, Se uuden armon kantaa!

2. Sun armovalos, Jumala, Suo sydämeemme loistaa; Kuin päivä koittaa ulkona, Yö sisältämme poista!

3. Jos auringonkin sisässä Me aivan asuisimme, Etk' olis valonamme sä, Niin pimeiss' istuisimme.

4. Siis tule, päivä oikea, Ja valo meille lainaa, Pois synti meistä hajoita, Kuin tuntoamme painaa!

5. O tule, elon aurinko, Yö kuolon meistä torju; Vaeltaissamme täällä suo, Ett' emme tiellä horju!

6. Niin tiedäm lopun autuaan Saavamme päivästämme, Jos pilviäkin toisinaan Ilmaantuu retkellämme.

Vv. 2 ja 5 tulivat melkein sellaisinaan nykyiseen; muille säkeistöille Julius Krohn antoi nykyisen muodon 1880.

Rbg 352, Stenbäck 352, Sr 413, Tähti 1867: 36, Lisäys 1868: 545, 1871: 575, L I 353 c, 1880: 353 c, 1883.

442. Yö synkkä muuttui päiväksi, Kun aurink' armas läheni 9 v.

Jaakko Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884. J. Krohn 1835—1888.

J. Suomalaisen virsi:

W 354. Yö hirmuinen nyt hämmästyi Ett auring armas lähestyi Sijs kijtos Herral sanocam Tarpet häneld mös anocam Hänen alans meidhäm vannocam.

2. Kijtos ia rucous nöyrä Quin sul anda hengi köyhä On sinul kelpaua uhri Sill sanocam vahuast iuuri Sekä pieni että suuri.

3. O Herra caickivaltias Isä hyuä ia laupias Sä tänä yön meit auttelit Engelis cautta meit varielit Cosk pirut päälläm carckelit.

4. Sen edhest sä meilt yletän Ia sydhämest couan kijtetän Sua viel nytkin pydhän paluel Sekä kesäl että taluell Emb me muutoin pysy tallel.

5. Me rucoilem poicas cautta Tänäpäiuän sä meitä autta Pirun iuonet pois haiota Quin pyytä meitä cadhota Ia syndin aina vaiota.

6. Ole Herra meidhän vartiam Tukem kilpem ia haltiam Iodhat meit oikeal retkel Älä harhal tiel meit vetkel Mutt sijpeis ala aina kätkel.

7. Sun haltus annam me hengem Halum puhem työm ia perhem Tee sä cansam mieles iälken Eij sielu sitt cuole nälkän Eng me mös ketäkän pelkä.

8. Pyhä hengi meil lähetä Idze mös tygöm suas vedhätä Hyuys an meisä enätä Ia pahus aina vähetä Rijta mös poies säetä.

Vuonna 1646 on siihen lisätty säkeistö:

Kijtos sijs olcon Isälle, Ia cunnja suuri Pojalle, Pyhäll Hengell se olcon myös, Joca meit autta caikes työs, Ja hädäs ombi apumies.

P. J. I. Kurvisen mukaan (Kurv. s. 307) on tässä ajatuksia otettu M. Weissen aamuvirrestä Es geht da her des tages schein (Wackernagel III 371).

E. Lönnrot korjaili virttä: 1870 L 26: 18, 1872:

L I 354. Yö hirmuinen nyt hämmästyi, Kuin aurink' armas lähestyi; Herralle kiitos sanokam, Tarpeitam hältä anokam, Itsemme hälle vannokam!

2. Kiitos ja nöyrä rukous Ja hengen köyhän huokaus Mieluinen uhri hälle on, Siis kukin uskoss' sanokoon, Näin sydämestään anokoon:

3. O Herra kaikkivaltias, Isämme hyvä, laupias! Sä meit' yön menneen suojelit, Kautt' enkelittes varjelit, Kuin pirut päällem karkelit.

4. Me sua sydämestämme Nyt ylistämme, kiitämme, Pyydämme sua palvella, Sun kunniatas valvella, Ett' olis sielum tallella.

5. Sua Poikas kautta rukoilem, Ain' ehdi meille avuksem, Pois pirun juonet hajota, Ett' ei ne meitä kadota Ja helvettihin vajota!

6. Sä Herra, kansas vartia, Sen tuki, kilpi, haltia, Meit' armollasi hallitse, Kaikk' asiamme vallitse, Omikses meitä tallitse!

7. Sun haltuus ota henkemme, Työt, halut, puheet, perheemme, Ne kaikki sulle annamme Turvallisesti kannamme; Tee armos jälkeen kanssamme!

8. Lähetä, Herra, henkesi Teillämme valkeudeksi, Suo hyvyys meissä enentyy Ja pahuus aina vähentyy, Tora ja riita säkeentyy!

9. Ylistys olkoon Isälle, Kunnia suuri Pojalle, Kiitos Pyhälle Hengelle, Vaivoissa apumiehelle, Vaaroissa varjelialle!

Julius Krohn saatti sen nykyiseen muotoon 1880.

W 354, L 26: 18, 1871: 354, L I, II, 1880, 1883, Kurv. 307.

443. Aurinko armas valollansa Taas uuden päivän tuonut on. 3 v.

Joh. Kahl 1721—1746. Elias Lagus 1741—1819. Henrik Gabriel Krusberg s. 1779. J. Tengström 1755—1832.

Visbyn neuvosmiehen poika Gotlannista Johan Kahl julkaisi hernhutilaisessa laulukokoelmassa „Sions Sånger" suuren joukon virsiä, joiden joukossa on myös tämä:

Sions Sånger 208: 3. Upp, rättfärdighetens sol, Som oss saligheten bringar Under dina nådevingar! Lys upp nordens mörka pol. Styr oss med ditt helga finger, HERre, på din nådastol.

4. Verldsens ljus och trones lif! Mörkret ur min själ fördrifve, Och mitt svaga hopp upplifve. Mig en sann upplysning gif. Mig din nåd i hjertat skrifve, Och min sol i dag förblif.

7. Låt din nåd, o JEsu god! Som en morgon-dagg nedregna. Värdes nu mitt hjerta fägna Med en styrka af ditt blod. Låt din huldhets vård mig hägna Och din kärlek ge mig mod.

Jalasjärven kappalainen, sittemmin Mouhijärven ja lopuksi Taivassalon kirkkoherra Elias Lagus suomensi „Sionin Virret" ja julkaisi ne painosta 1790:

Sionin Virret 208. 3. Vanhurskauden Aurink' koita, Jonk' autuus ompi siipein all'; Pimeys maasta poijes soita Sun paistehellas kirkkahall': Sun armos istuin, Herra! näyt', Sormellas sen luoks' johdat' meit'.

4. Pimeys aja sielustani, Valkeus kirkas maailman! Virvota heikkoo' toivoani, Totinen valistus mull' ann'. Mull' armoos kirkastamaan rienn', Aurinkon' ole tänäpän'.

7. Sun armos, Jesu! minun päällen' Kuin Aamukastet satakoon. Vahvistust' minun sydämellen' Sun pyhä veres antakoon. Mua peitä suojeluksellas, Rohvaise rakkaudellas.

Inkerinmaalla toiminut ja siellä nähtävästi 1820-luvulla kuollut pappismies H. G. Krusberg lähetti 1819 ja 1821 virsiehdotuksia silloiselle virsikirjakomitealle. Tästä virrestä oli hänen 1819 lähettämässään ehdotuksessa 6 säkeistöä, 1921 4 säkeistöä.

Arkkipiispa J. Tengström muodosteli ne uudelleen. Niistä tuli:

U 652. Aurinko armas valollansa Yön pimiän taas lopetti, Ja kaiken Luonnon loistollansa Elämään uuteen herätti. Niin armo-päivän vielä sain, Autuuden päivää odottain.

2. Suo Jesu! Henkes valon koittaa Myös minullekkin armostas, Ja synnin pimeyden voittaa Sun suloisella valollas. Heikkoa mua armahda, Ja tahtos tielle johdata!

3. Sun armos Jesu! sielulleni Kuin aamu-kastet vuotakoon, Ja puhdistuksen tunnolleni Sun veres pyhä lainatkoon. Niin uuden voiman siitä saan, Ja mieles jälkeen vaellan.

K. G. v. Essenin ja komitean korjailemana se sai melkein nykyisen muotonsa:

1867: 354. Aurinko armas valollansa Taas uuden päivän tuonut on, Ja herättänyt loistollansa Maan kaiken uuteen elohon; Sun, Herra, ompi avullas Yön pimeys pois mennyt taas.

2. Suo, Jesus, Henkes valon koittaa Myös minullenkin armostas, Ja sydämeni pimeys voittaa Sun kirkkahalla sanallas; Vaivaista mua armahda, Ja tahtos tielle johdata!

3. Sun armos, Jesus, sielulleni Kuin aamukaste vuotakoon, Ja virvoituksen tunnolleni Sun veres pyhä tuottakoon! Niin uuden voiman siitä saan Sun valossas vaeltamaan.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Sions Sånger 208, Sionin Virret 208, U 652, 1867: 354, 1871: 577, L I 354 c, 1880: 354 b, 1883.

444. Kiitoksen Herra sullen Täll aamuhetkellä. 6 v.

Barthol. Ringwaldt 1530—1598. Erik Cajanus 1675—1737.

Saksalaisen kirkkoherran ja virsirunoilijan B. Ringwaldtin virsi:

Reusner 7. O GOTT / ich thu dir dancken dass du durch deine Güt / Mich hast fürs Teuffels Wancken In dieser Nacht behütt / Also / dass er mich fein / Hat müssen lassen schlaffen / Und mir mit seinen Waffen / Nicht können schädlich seyn.

2. Beschütze mich auch heute / Für grosser Angst und Noth / Für Gotts-vergessnen Leuten / Für bösem schnellen Tod / Für Sünden und für Schand / Für Wunden und für Schlägen / Für ungerechtem Segen / Für Wasser und für Brand.

3. An meinem Geist mich stärcke / So wol auch an dem Leib / Das ich meins Amptes Wercke Mit allen Freuden treib / Und thu nach meiner Pflicht / So viel als mir befohlen / Biss dass du mich wirst holen / zu deinem hellen Licht.

4. Mein Gsichte mir verleihe Biss an mein letztes End / Und gnädig benedeye Die Arbeit meiner Händ / Damit ich auch was hab Für mich in schweren zeiten / Und davon armen Leuten Kan geben eine Gab.

5. Für allem mich regiere Mit deinem Gnaden Geist / Dass ich mein Gdancken führe Im Himmel allermeist / Und ja nicht gantz und gar / Sey mit dem Geitz besessen / Und schändlich mög vergessen Dess lieben Himmels klar.

6. Erhalt mir Leib und Leben / So lang es dir gefällt / Und thu mir / Herr / mir geben Den Schatz in jener Welt / So gilt mir alles gleich / Und bin es wol zu frieden / Ob ich schon nicht hie nieden Bin für den Menschen reich.

7. O HErr / hilff mir vollenden / Die saure Lebens zeit / Thu mir dein Hülffe senden / Und sey nicht allzuweit / Wann ich heim schlaffen geh / Auff dass ich friedlich fahre / Und mit der Christen Schaare Zum Leben auffersteh.

Ruotsinnos:

Wr 351. Dig, HErre, vil jag prisa I denna morgonstund, Alt med låfsång och visa, Rätt utaf hjertans grund. O HErre! jag beder dig, Vik icke ifrån mig: Förlåt mig mina brister, Hjelp mig af all min nöd.

2. Jag beder du vilt mig höra, At jag i denna dag Altid må flitigt göra Det dig är til behag; Mit hopp står alt til dig, Ty jag befaller mig Uti din helga händer, Också min Öfverhet.

3. Si, HErre, för din ära, Var mig miskundelig: Genom din Son vår HErra, Bönhör mig nådelig, At du bevarar väl Min anda, lif och själ, Mit tal och alla tankar, Förstånd och all anslag.

4. Ty hvad mig bör at göra, Du ville där til se, At jag icke förfäras Uti min sista nöd. Min ingång och utgång, I denna dag så lång, Min handel och min vandel Står alt i dine hand.

5. Hvad mer är at besinna, Som jag ej kan förstå, Lät mig din nåder finna, At alt kan väl tilgå. Ty jag befaller dig I sanning visserlig, Min död, min sista ända, Och min upståndelse.

6. Gud Fader mig bevara Uti min sista nöd, Fräls mig från satans snara, Och för en ond brådöd. Ack HErre JEsu Christ! Min enda tröst förvisst, Lät mig få med dig glädjas I alla evighet.

Ruotsista suomennettu 1700:

W 355. Kiitoksen, Herra, sinull' Täll' huomen-hetkellä Tuon iloisella veisull' Ja hartaall' mielellä; Rukoilen sinua, Älä hylkää minun: Mua synneist' kaikist' päästä, Ja kirvot' hädästä.

2. Niin pyydän hartahasti, Sä soisit minulle, Ett' teen ain' ahkerasti, Kuin kelpaa sinulle: Sä olet turvani, Mä esivaltani Ja itsen' aina annan Sun huomaas, Jumalan'.

3. Niin nimes kunnian tähden, Ann' armon löytänen: Kanss' kuule rukouksen' Kautt' Poikas Christuksen: Viel' suojel' kaikess' tiess', Mun sielun', ruumiin' myös, Ja hallits' neuvon' puheen', Työn', tekon' elämän'.

4. Mun toimituksen' puoleen Sä armiast' katsahda. Ja koskan täältä kuolen, Mua vaivaist' vapahda! Mun sisäll' käyntöni, Ja ulos lähtöni, Kanss' kädessäs kaikk' menon' Ain', Herra, olkohon.

5. Mitä vielä tulis' pyytää, Jot' en mä ymmärrä, Sä armost' anna sitä, Suo kaikk' menestyä; Sill' haltuus totisest', Mä annan turvaisest' Mun kuolon' ja täält' eron', Kanss' ylös nousentan'.

6. Armiaast' mua, Isä Jumal', Pääst' tuskast' viimeisest', Niin pauloist' pirun julman, Kanss' kuolost' pikaisest'. Ah Jesu, Herrani! Mun ainoo turvani, Suo iloitsen sun kanssas, Eloss' ijät' autuaass'.

Aug. Ahlqvist esitti korjausehdotuksen Oks. 355. Siitä tuli vain 1 säe nykyiseen: „Mun töillen' toimilleni".

Uudistuksen pohjaksi jäi W 355. Virsi sai nykyisen muotonsa lopullisesti vasta 1886.

Wr 351, Rbg 351, Sr 412, W 355, Oks. 355, 1867: 355, 1871, L I, II, 1880, 1883.

445. Mä kiitän Isä sinua Jeesuksen Poikas kautta. 7 v.

Saksalainen ennen v. 1586. S. A. Forsius 1614. Erik Cajanuksen (?) suomennos arkkivirtenä 1685, virsikirjaan 1686. K. L. Lindström 1809—1879.

Tuntemattoman saksalaisen virsi, painettu 1586:

Reusner 4. ICh danck dir schon / durch deinen Sohn / O GOtt für deine Güte / Dass du mich heint in dieser Nacht / So gnädig hast behütet.

2. In welcher Nacht ich lag so hart / mit Finsternüss umbfangen Von meinen Sündn geplaget ward / Die ich mein Tag begangen.

3. Drumb bitt ich dich auss Hertzen Grund / Du wollest mir vergeben / All meine Sünd / die ich begunt / In meinem gantzem Leben.

4. Uñ wollest mich auch diesen Tag / In deinem Schutz erhalten / Dass mir der Feind nicht schaden mag / Mit Listen mannigfalten.

5. Regier mich nach dem Willen dein / Lass mich in Sünd nicht fallen Auff dass mir mög das Leben mein / Und all mein Thun gefallen.

6. Dann ich befehl dir Leib und Seel / Und alls in deine Hände / In meiner Angst und Ungefäll / HErr mir dein Hülffe sende.

7. Auff dass der Fürste dieser Welt Kein Macht an mir nicht finde / Deñ wo mich nicht dein Gnad erhält / Ist er mir viel zu gschwinde.

8. Allein GOTT in der Höh sey Preiss / Sampt seinem eingen Sohne / in Einigkeit des Heiligen Geists / Der herrscht ins Himmels-Throne.

Ruotsinnos 1614:

Wr 352. Jag tackar dig genom din Son, O Gud! för dina nåde, Som mig i natt utaf din thron Frälst har från allan våde.

2. I hvilken natt jag låg så hårdt Med tjockt mörker omfången, Af mina synder plågad vardt, Dem jag hafver begångit.

3. Thy beder jag af hjertans grund: Du ville mig tillgifva Min synd, den jag uti all stund Emot dig har bedrifvit.

4. Du ville mig ock i denna dag I ditt beskydd bevara, Mot fiendens listig' anslag, För synd och allan fara.

5. Regera mig efter viljan din, Låt mig i synd ej snafva, Att dig må alla gerningar min' Och lefverne behaga.

6. Ty jag gifver min kropp och själ Och allt i dina händer; I all min nöd och allt oskäl Du mig visst hjelpen sänder.

7. Att denne verldsens förste ond Sin makt ej på mig röner; Ty om du ej gör mig bistånd, Är han mig fast till mene.

8. Allena Gud i himmels thron Vare lof, pris och ära, Desslikes ock hans enda Son, Med begges And' en Herra!

Ruotsista suomennettu: 1) Kangasalan kirkon arkistossa säilytettyyn käsikirjaan vuodelta 1614 liitettyjä käsinkirjoitettuja virsiä (mahdollisesti Jacobus Franciscin kirjoittamia 1624): Olkon kijtos sun poicas cautt, O Jumal armos edest; — ja 2) arkkivirtenä 1685 sekä virsikirjaan 1686:

W 356. Kiitän sinua Poikas kautta, O Isä! armos edest', Kuin minua tahdoit auttaa, Menneen' yön' kaikest' hädäst'.

2. Synkeydess' syvään nukkunut Olin, enk' mitäkään nähnyt, Vaikkan olisin hukkunut Synneiss' joit' olen tehnyt.

3. Sentähden hartaast' rukoilen, Ann' armostas minull' anteeks' Kaikk' syntin' ja myös rikoksen', Kuin' ain' tulevat kanteeks'.

4. Varjel' myös minua tänäpän' armostas kaikest' hädäst', Synnist', häpiäst', ja ylpiän Vihamieheni kädest'.

5. Aut', ett' eläisin tahtos perään, Etten synneissä nääntyis'; Vaan kaikki työn' ja elämän', Sinull' kelvolliseks' kääntyis'.

6. Minun sielun' ja myös ruumiin' viel', O Isä! käsiis kannan, Kaikess tuskass' ja hädäss' tääll', Sinä minull' avun annat.

7. Ettei päämies tain maailman Minusta mitään voittais'; Vaan sinun armos laupiain Alati minull' koittais'.

8. Sinun, Isä taivaallinen! Ylistys olkoon aina, Niin Pojan ja Pyhän Hengen, Kuin meillen armons' lainaa, Amen.

K. L. Lindströmin ja komitean korjailemana siitä tuli:

1867: 356. Mä kiitän, Isä, sinua Jesuksen, Poikas kautta, Kuin menneen' yönä minua Hädästä tahdoit auttaa.

2. Mä syvään uneen nukkunut En olis yhtään tiennyt, Vaikk' oisin syntiin hukkunut, Jot' olen kurja tehnyt.

3. Siis hartahasti rukoilen: Armostas anna anteeks Mun kaikki syntin', rikoksen', Jotk' ovat tulleet kanteeks!

4. Myös tänä armonpäivänä Mua synnist', Isä, säästä Ja häpeästä, hädästä, Kans vihan juonet estä!

5. Mua auta sulle elämään, Niin ett' en syntiin nääntyis, Vaan kaikki työni, elämän' Sun kunniakses kääntyis!

6. Mun sielun', ruumiin, henkeni, O Isä, käsiis kannan; Tuskissan' katso puoleeni, Ja ole auttajanan'!

7. Niin ett' ei päämies maailman Minusta mitään voittais, Vaan sinun armos laupeain Minulle aina koittais.

8. Sinulle, Isä taivainen, Ylistys olkoon aina, Ja Pojalle ja Hengelle, Kuin meille armons' lainaa!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880. Alkuperäisen v. 2 jätettiin silloin pois.

Wr 352, W 356, 1867: 356, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

446. O Jesus lohdutukseni Mun autuuteni iloni. 6 v.

Isak Ervast 1700—1757. E. Lönnrot 1802—1884.

Turun kappalainen, sittemmin Kemin kirkkoherra Isak Ervast julkaisi 1732 Fritschen Rukouskirjan lopussa virsiä. (Katso nyk. 440.) Tämä virsi on julkaistu myös arkkivirtenä vuodesta 1735 alkaen ainakin toistakymmentä kertaa:

1. Mun lohdutuksen' Jesu Krist'! Mun toivon', autuuten' vissist', Sua kiitän edest' hyvyytes, Täll' huomen-hetkell', sydämest', Ett's menneen yön mun suojelit, Ja vaaroist' kaikist' varjelit.

2. Sun kätees tänäpän' ja ain' Mä annan, Jesu armiain! Mun sielun', ruumiin', kunnian', Mun puolison', ja vanhempan', Kanss' lapsen', talon', kartanon', Ja kaikk' kuin minull' annett' on.

3. Sun enkelis mua varjelkoon, Kaikk' vaarat poijes poistakoon, Äl' anna kuoloon, Jumala, Mun äkilliseen joutua; Aut' ettän ensist' katuisin, Ja tykös kääntyy taitaisin.

4. Sun väkevällä kädelläs Mua varjel' kaikess' hädässä, Äl' ann' mun synneiss' nukkua, Ja ijäisesti hukkua; Vaan aut' ett' kaikki askareen' Sun kunniakses laittelen.

5. Suo vielä, Jesu armias! Ett' löytyisin ain' valvomass', Ett' kuolon hetkee muistaisin, Synneistän' itsen' suistaisin, Ja joka hetki kuolemaan Ajattelisin joutuvan'.

6. Kuin viimeiseltä lopun tuo Mun voiman' pääll'; ja minull' suo, Ett' tahtos jälkeen autuaan', Pois nukun uskoss', Jumalan'; Se on mun sielun' toivotus, kuul' Isä! nöyrä rukous.

E. Lönnrot korjaili sitä: L 25: 22:

L I 356 b. O Jesus, lohdutukseni, Mun autuuteni, iloni, Sinua kiitän, ylistän Mä tänä huomenhetkenän', Ett' yli yön mun suojelit', Vahingot, vaarat poistelit.

2. Sun haltuhus mä ainian Kaikk' annan, Jesus, asian', Mun sielun', ruumiin', kunnian', Mun taloni ja tavaran', Mun omaiseni, perheeni Ja kaikki lähimäiseni.

3. Suo enkelis, o Jumala, Vaaroista mua varjella Ja säästä mua armossa Äkillisestä kuolosta, Synneissän' ett' en kaatuisi Ja ijäisesti hukkuisi!

4. O Jesus, auta valvomaan Ja sitä aina muistamaan, Ett' alkaa ijankaikkisuus, Kuin päättyypi ajallisuus, Jok' on vaan porras tulevaan Elohon aina olevaan!

5. Mun voimani kun vähenee, Eloni ehtoo lähenee, Suo silloin vahvass' uskossa Pois nukun rauhan tunnossa, Jonka sä mulle ansaitsit Ja kuolemallas valmistit!

6. O Isä, tätä rukoilen Sun poikas kautta, Jesuksen, Ah, kuule rukoukseni Ja anna anomukseni, Se on mun sielun' toivotus Ja sydämeni huokaus!

Tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Fritschen Rukouskirja, L 25: 22, L I 356 b, 1871: 579, 1880: 356 b, 1883.

447. Sun kiitos Isä olkohon Mun autit päivän valohon. 9 v.

Caspar Stolshagius, eli vielä 1589. Ruotsinnos 1600. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Mähriläisen papin Caspar Stolshagiuksen virsi hänen rukouskirjassaan 1585:

Wackernagel V 54. DAS du mich diese finster nacht behütet hast durch deine macht Vnd lest mich sehen den Sonnenschein, des danck ich dir, O Vater mein.

2. O trewer Gott, HErr Ihesu Christ, denn solchs allein dein Wolthat ist, Du hast mein Gliedmas aller art für schaden vnd vnglück bewart.

3. Das mich ein sanffter schlaff vmbfieng vnd der Todt für mir vber gieng, Der Sathan braucht an mir kein lust, kein Fewr noch Sturm mir schaden must.

4. Ach, dir sey lob für solche güt, auch mich, HErr, diesen Tag behüt, Mein Leib vnd Seel trewlich bewahr, das mir kein vbels widerfahr.

5. Damit ich leb in meinem standt Christlich vnd fromb, ohn alle schandt, Mein Ampt vnd arbeit geh wol fort, fried, heil vnd glück an allem ort.

6. Wohne mir vnd den meinen bey, gib das ich fromb vnd Erbar sey, Leib, Leben, Weib, Kind, ehr vnd gut, das nim ja, HErr, in deine hut.
7. Mein Haus vnd hab, mein vorrath klein, gedeyen lass vnd all das mein, Las wol gerathen jmmerzu was ich gedenck, wil, red vnd thu.
8. Gib das mirs nütze zur seligkeit was ich gedenck, thu, red allzeit, Zu Lob vnd preiss deim grossen Namen, das bitt ich dich von hertzen, AMEN.

Ruotsinnos 1600:

Wr 353. At du, Gud, i den mörka natt, Din vård kring om mig hafver satt, At jag fick skåda solens skin; Des tackar jag dig, Fader min.
2. O du trofaste JEsu Christ! Det är alt om välgerning visst; Du hafver min kropp karsk och sund Bevarat intil denna stund.
3. At jag har sofvit tryggelig, Och döden icke skadde mig: At satan, som til oss bär hat, Slog mig ej ned i denna natt.
4. För sådan nåd och stor miskund Pris vare dig i alla stund, O Helige Treenighet, Som regerar i evighet!
5. Du värdes ock bevara väl Mig denna dag, til kropp och själ, Från skada och all farlighet, Af nåde och barmhertighet.
6. At jag må lefva i mit kall, From Christen och förutan fall; Och däruti så skicka mig, At det ock må behaga dig.
7. O HErre Gud! du var mig när, At jag har dygd och ära kär: At jag af hjertat älskar dig, Så ock min nästa såsom mig.
8. Alt hvad du hafver gifvit mig, o HErre, jag befaller dig: Ord, gerning, tankar och förstånd, Betror jag uti dine hand.
9. Låt mina tankar, Herre blid, Samt ord och gärningar all tid Til pris ske dino helga namn, Och mig til evigt själa-gagn.
10. Låf, pris och tack til evig tid Ske dig, o Gud vår Fader blid! Guds Son, den Helga And också, At det är ingen ände på.

Ruotsista suomennettu 1700:

W 357. Ett' pimiän yösen varjelit, Mun vaaroista myös suojelit, Ja saatit päivän valkeuteen, Siis annan sullen kiitoksen.
2. O hurskas Herra, Jesu Christ'! Sun tekos se on totisest', Sä minun olet tähän ast' Ain' varjell' vaarast' ahtahast'.
3. Ett' rauhass' olen levännyt, Ja mielell' hyväll' herännyt, Eik' saatan' tuskaan saattanut, Kuin minua oli saartanut.
4. Tain armos edest' laupiaan, Sull' kiitos olkoon ijät' ain' O pyhä Kolminaisuus suur'! Kuin olet kaikkein autuus juur'.
5. Viel' tänäpän' mua varjele, Mun sielun', ruumiin' suojele, Pääst' kaikest' vaarast' katkerast', Sun armostas ain' avarast'.
6. Ett' eläisin niin virassan', Kuin saattais' sinull' kunnian: Ann' armos aina minulle, Ett' työni kelpais' sinulle.
7. O Herra! auta minua, Ett' rakastaisin sinua, Sinuun myös aina turvaisin, Ja lähimmäistän' holhoisin.
8. Kaikk', mitäs olet minull' suon', O Herra! sinun haltuus tuon, Työn', puheen' ja ajatuksen', Mun sielun', ruumiin', sydämen.
9. Suo kaikki, mitä hankitsen, Ja päälle pannut askareen', Ain' tulla sinull' kunniaks', Ja minun sielun' parahaksi'.
10. Nyt Isäll' kiitos ylhäisell'! Ja pojall' olkoon Jesuksell'. Niin lohduttajall', Hengell' myös, Ain' olkoon korkia ylistys!

Nykyiseen muotoonsa tulivat vv. 2 ja 5 1886, muut säkeistöt 1880.

Wr 353, Rbg 353, Sr 414, W 357, Cleve 42, Ign 198, U 646, 647, 1867: 357, 1871, L I, II, 1880, 1883.

448. Taas näemme taivaasta paistavan Nyt siunatun päivän maan päälle. 5 v.

Keskiaikainen pohjoismainen virsi. Hans Thomissøn 1532—1573. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Alkupohjana on vanha pohjoismainen — mahdollisesti ruotsalainen — keskiaikainen „Päivälaulu", „Dagvisa". (Svenskt Kyrkolif af O. Quensel, Uppsala 1912):

1. Then signadhe dagh ther jak nw se aff hymelin at komä, han os lyse badhe lengger oc meer han kome os til gledhi oc fromä Swa i dagh at os ey sker ey last ey sind ey vadhä.

2. Gud fadher oc son oc thän helghe and ther alla nadher haffwir at valla han signe os mz sinne hand, han störce os j van alder, hwat vi ärum heller a vatn heller land Gud signe os mz sinne nadhä.

3. Jak bidher thik skapare for thin dödh thz tu os frälse fran alle vare nödh the ther man kan skadha heller skenda then herran jak saa j vin oc j brödh leet os j världinna at henda rät formäle oc cristelikin dödh oc glädhi for vtan ända.

4. Nu är os then myrkia nat forlidhin vi seem then dagh gudh haffwer os giffwit alt nidher til iordhinna at standa gudhi befeller jak os i dagh oc swa thän helgha anda sancte Peter och sancte paul oc allom gudz hälghom mannom.

5. The signadha stund vars herra fözlo tima os kom eet lius aff hymilin nidher thz lysyr stiärna at skinä — — — jomfru maria the mildä ros göme os fra heluitis pinä.

6. Jomfru maria befeller jak mik oc swa van skapare aff hymerike oc alla gudz helgha fem vnder gud göme os j dagh fra skadha oc skam oc swa alla ostunder gud göme os j dagh fra varldsins hinder gud giffwi os gledhi mz siälffuom sik the euardelika vinder.

7. Jomfrw maria ther näst thic hon är hwars manz hiälp ther höfflika a thik kallär jomfrw maria the millä ros skiär for vtan galla hon vardhe var hiälp oc bidhi for os tha os thränggar at kalla.

8. The vildha foghla the flögha swa högt thz vedher blese vnder thera vinga thz är swa vant mz litta makt thz högha bergh at springä tha strömbrin swa gladhelika (rinder) vnder the gröno lidha.

9. Maria modher the milda ros göme os fra angist oc quidho thz all thre j skoghin sta oc alt thz gräs a iordhinne är oc sandkorn aff haffsins grunde oc all the grand j solinne farä voro the swa vis som salomon the gatho ey fullsakt mario digh oc swa hänna signadha soni.

10. The samw viso j haffuin hört hon är nw komin til ända hona haffwir sancte Johannis giort nidher til jorderika at senda hvar hona gömir oc giffwir thes göm hans mal faar än gudhan ända Amen.

Tämän on G. E. Klemming saanut teokseensa „Svenska medeltids dikter och rim" Vadstena-codexista noin vuodelta 1450. Virsi oli suusanallista tietä levinnyt myös Tanskaan ja Islantiin ja on sitä laulettu kansan kesken ainakin Ruotsissa vielä 1700-luvulla (L. Högmarck: Psalmopoeographia 1736, s. 102). Katolisaikana ja ehkä myöhemminkin oli virttä laulettu Jouluaamuna kirkon mäellä päivän valjetessa (Troels-Lund: Dagligt Liv i Norden 4 Udg. VII).

Kun virrestä sitte uskonpuhdistuksen tultua laadittiin luterilaiseen kirkkoon soveltuva virsi, käytettiin sitä ainakin toisinaan Jouluvirtenä. Niin kertoo virsirunoilija Samuel Ödman sitä lauletun Jouluaamuna H. Ehtoollista jaettaessa, kun päivä alkoi sarastaa (Lunds Stifts Julbok 1923, s. 88).

Köpenhaminalainen pappi ja virsirunoilija Hans Thomissøn laati 1569 tuon vanhan „päivälaulun" pohjalla protestanttisen virren (C. J. Brandt og L. Helveg, Den Danske Psalmedigtning 1846, I s. 1):

1. Den signede Dag som vi nu see Ned til oss aff Himmelen komma, Gud liuser for oss io lenger oc meer Oss alle til Glaede oc Fromma, Gud lade oss icke skee idag Huercken Last, Skam eller Vaande.

2. Den signede Dag, den signede Tid Vor Herre hans Födzels Time, Da kom der Lius fra Himmelen ned Saa vide offuer Verden at skinne, Det liuser for oss evindelig, Nu oc foruden all Ende.

3. Gud Fader, Søn oc den hellig Aand, Met alle sine Engleskare, Bevare oss idag oc allen Stund, For allskens Dieffuelen Snare, Fra all den Affuind, hand til oss baer Vor Siel oc Liff til Fare.

4. Det Kaarss, vor Herre, han bar for oss, For vore Synd oc icke for sine, Det setter ieg idag mellem Dieffuelen og mig, Jeg mener Guds verdige Pine, Det Blod, der ned paa Kaarssit rand, Det slycker ud Synder mine.

5. Vaar alle de Trae i Verden er, Løff, Gres oc Sand paa Haffsens Bonde, Haffde de Maal oc kunde de tale Oc siunge med Engle stemme, Da kunde de aldrig tilfulde loffue Jesum Mario søn den rene.

6. Den lille Fuel hand fløier saa høit Oc Vaerit baer under hans Vinger. Det er fuld ont met liden Mact Mod høye Bierge at springe, De strømme de rinde saa frydelig Op under de grønne Linde.

7. Dagen han er aldrig saa lang, At Afftenen maa vi io vente, Liffuet det endis med Dødsens Tuang, Huem det vil rettelig betencke, Vi bliffue udt fuss oc Graffuen giøris trang. Oss følger ingen anden Ende.

8. Da giffue det Gud, vi haffue saa tient I Verden vel til maade I Troen, at vi Guds Søn haffue kent, Saa vi miste icke Guds Naade, Naar Verden haffuer oss sin Bag tillvent, At vi daa faa evig Baade.

9. Naar vi skulle til vort Faederneland, Oc skillies ved dette AElende: Da befaler ieg Gud min Siel i Haand I Himmerigis Glaede at sende. Gud Fader, Son oc den hellig Aand, Hand giffue vort Maal god Ende.

Hemminki Maskulainen laati tämän johdolla lyhyen virren, jossa vain vv. 1 a—d, 3 a—e ja 4 ab ovat tanskalaisesta, muut: vv. 2, 4 c—f ja 5 ovat hänen omiaan:

W 358. Nyt näemme siunatun päivän, Alas taivaast' paistavan päällem', Joll' Jumal' valaisee jokapäivä, Meit' iloksem', tarpeeksem' täällä. Ole kiitett', Herra! hyvyytes tähden, Jonks jokapäivä meill' suot nähdä.

2. Sanas valkeull' valaise meitä, Meidän pimiä sydämem' sill' täytä. Ettem' koskaan kävis' synnin teitä, Ann' käskyis jälkeen meitäm' käyttää: Vaarat, vahingot, tuskat ain' varjel', Kuin taitaa meill' olla tarjon'.

3. Varjel' meitä enkeleis kautta Pääll' karkauksist' pirun julman, Poikas pyhän veren tähden auta, Jonk' välillem' panem' ja sen ruman, Joll' tiedäm' synneistäm' pois pestyks', Ja pirun vallan alta pääsnyks'.

4. Ei päivä niin pitkä, ettei yö peräss', Niin elämää kuolema noutaa, Moni ennen ehtoot' on tuonen eräss', Kuin huomenelt' terveen' nousta joutaa: Hetki kuoleman tietämätön, Terveenäk' niin päivin kuin öin.

5. Autuas ain' öin, päivin muistanee, Tyköns' rientävän kuoleman hetken, Ain' itsens' Herran haltuun antanee, Rukouksell' hänen käskyns' kätkein: Aut', Jumal' pelvossas eläisim', Poikas uskoss' täält' eriäisim'.

E. Lönnrot korjaili tätä: L 26: 19:

L I 358. Sen siunatun päivän kirkkaudessaan Taas taivaasta paistavan näämme, Joll' Jumala vielä valaisee maan Iloksi ja tarpeheksemme; Nyt tuomme, o Herra, me kiitoksemme Täst' armostas uudesta aina!

2. Suo, Herra, sun sanas valkeuden Myös pimiät mielemme täyttää, Ett' tahtoas aina noudattaen Me voisimme syntiä välttää, Ja torju nyt myös tänäpäivänä pois Vahingot ja vaarat ja tuskat!

3. Meit' varjele kautta enkelies, Sun Poikasi kuoleman tähden! Ett' ankara sielumme vihamies Pois rientäisi verta sen nähden, Joll' olemme synneistä puhdistetut Ja päästetyt valtansa alta.

4. Myös pisintä päivää seuraapi yö, Kaikk' elo on loppuva täällä, Viel' aamulla raitis ehtoolla lie Jo monikin paarien päällä; Terveenäkin ollessa tietämätön On kuoleman aika ja hetki.

5. Siis autuaat, jotk' ain' muistanevat, Ett' täältä me eriimme kerran, Jotk' uskollisesti antanevat Ain' itsensä haltuhun Herran; Suo meidän, o Jumal', uskossa ain' Täällä elää ja eritä täältä!

Julius Krohn antoi virrelle sen nykyisen muodon.

Tätä virttä „Den signade dag" on paljon tutkittu viime aikoina: Hans Brix: Edda III 1915; P. Severinsen: Edda 1917; Troels-Lund: Dagligt Liv i Norden 4 Udg. VII; E. With: Danske Salmedigtere, Kobh. 1905; Chr. Ludvig: Af Menighedens Sang, Kbh 1918; O. Quensel: Svenskt Kyrkolif, Upsala 1912: B. Låftman: Lunds Stifts Julbok 1923; Emil Liedgren: Svensk Psalm och Andlig visa 1926 y.m.

W 358, U 651, L 26: 19, 1871: 581, L I 358, II, III, 1880, 1883, Kurv. 336. Huomaa seuraava virsi!

449. Taas siunattu päivä nyt nouseepi Jo näemme kirkkautensa. 9 v.

Keskiaikainen pohjoismainen virsi. Hans Thomissøn 1532—1573. J. O. Wallin 1779—1839. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Pohjoismainen virsi, muistiin merkitty 1450 (katso edellistä): Then signadhe dagh. Hans Thomissøn on laatinut protestanttiseen asuun virren 1569: Den signade Dag. 9 v. (Katso edellistä.) Ruotsinnos 1648 (Beckm., s. 826) tuli ruotsalaiseen Manualeen 1663 ja J. Svedbergin ja tarkastajien korjailemana siitä tuli Wr 354.

J. O. Wallin korjaili sitä lyhentäen ja laajentaen:

R 424. Den signade dag, som vi nu här se Af himmelen till oss nedkomma, Han blifve oss säll, han låte sig te Oss allom till glädje och fromma! Ja, Herren, den Högste, oss alla i dag För synder och sorger bevare!

2. Den signade dag, den signade tid Hvar morgon jag månde betänka, Då nådenes sol, så härlig och blid, Rann upp för all verlden att blänka,

Och herdarna hörde Guds änglar i skyn, Som sjöngo, att dagen var kommen!

3. Ack! saliga dag, ej uppenbar För verldens fåfängliga trälar, Du strålar så skön, du lyser så klar För fromma och menlösa själar, För enfaldens öga och oskuldens tro, Nu och förutan all ände.

4. Om än hvarje träd och gräs på vår mark Fått stämma och talande tunga; Om djurens och fåglarnas, ljuflig och stark, Som änglarnas röst, kunde sjunga, Förmådde de aldrig tillfyllest Guds Son, Vår Frälsare Jesus att lofva.

5. Men såsom en fågel mot himmelens höjd Sig lyfter på lediga vingar, Han lofvar sin Gud, är glad och förnöjd, När han öfver jorden sig svingar: Så lyfter sig själen i hjertelig fröjd Till himlen med lofsång och böner.

6. Ack! låtom oss lofva och bedja vår Gud, När stunderna vexla och skrida; Så skola vi stärkas, att hålla hans bud Och vaka och tåligen lida; Ja, låtom oss verka, med allvar och flit, Så länge oss dagen förunnas!

7. Ty dagen han är dock aldrig så lång, Att icke dess afton skall stunda. Då lemnas vårt verk, då tystnar vår sång; Må vi det med allvar begrunda! Vi blifva utburna och sömnen blir tung I grafven, vår slutliga boning.

8. Ack! gifve då Gud, vi honom så tjent, Med allt hvad af honom vi äga, Så nyttjat de pund, oss Herren förlänt, Att han till en hvar måtte säga: Gack in i din Herres glädje, gack in, Du tjenare gode och trogne!

9. När vi skola till vårt fädernesland Och skiljas vid detta elände, Befalla vi Gud vår själ uti hand Och glada från verlden oss vände! Ja, Herren han gifve, i Jesu namn, Vår vandring en fröjdefull ände!

K. M. Kiljander suomensi sen. Komitean korjailemana siitä tuli:

1867: 358. Nyt siunattu päivä nouseepi taas, Jo näemme kirkkautensa; Se olkohon meille onnelias, Se suokohon siunauksensa! O Jumala suur, tänä päivänä juur Meit' murheista, synneistä päästä!

2. Sen siunatun päivän, autuahan Jok' aamu mä muistanen aivan, Kuin aurinko armon maailmahan Loi valonsa, enkelit taivaan Julistivat paimenten riemuksi näin: „Nyt autuuden päivä on tullut".

3. Ah autuas päivä, kirkkautes Jok' orjilta maailman salaat, Sä hurskaille annat siunaukses, Ja loistosi nöyrille valat, Ja hengessä vaivaiset valaiset sä, Jotk' uskolla sinussa riippuu!

4. Jokaisella puulla, ruohollakin Jos olisi kieli ja kaula, Jos eläimet, linnut voisivat niin Kuin enkelit kauniisti laulaa, Ei Jesusta Kristusta vapahtajaa Ne taitaisi kylliksi kiittää.

5. Kas, lintunen lentää ylhäälle vaan, Sen siipiä tuulonen nostaa; Se riemuiten kiittää Jumalataan, Ja viserteleepi ilosta; Niin, sielukin, lentäös korkeuteen, Rukoillen ja kiitosta laulain!

6. Rukoilkaamme Herraa taivaan ja maan Täss' ajassa muuttuvaisessa, niin taivumme häntä tottelemaan Ja kärsimään kiusauksessa, Ja työmmekin toimella toimittamaan, Niin kauvan kuin päivämme kestää!

7. Niin pitkä ei päivä koskahan lie, Ett' ei olis ehtoa sillä; Työ maallinen loppuu kerran, ja tie On päättyvä matkustaville, He hautahan lasketaan ahtahasen; Se muistakam tarkasti aina!

8. Suo, Jumala, että voisimme niin Sua palvella, lahjasi, Herra, Niin nauttia, että taitaisitkin Jokaiselle sanoa kerran: „Sä, palvelian' hyvä, uskollinen, Käy Herrasi riemuun ijäiseen!"

9. Ja kuin kotimaalle matkustaen Me pääsemme kurjuudestamme, Niin huomahan Herran armollisen Me henkemme uskoa saamme; O Jumala, Jesuksen nimessä suo Sä matkalle autuas loppu!

Verrattain pienin korjauksin siitä 1880 tuli nykyinen.

Julkaisussa Lukemisia Kansalle 1858: 78 on säkeistö:

Jos kaikilla puilla ja ruohoillakin Tääll' olisi tunto ja kieli, Jos lintujen, eläväin joukoillakin Myös Engelein ääni ja mieli, Niin eivät sittekään kylliksi vois Vapahtajaa JEsusta kiittää.

Katso edellistä virttä, Wr 354, R 424, Rbg 354, Sr 415, 1867: 358, 1871, L I 358 b, 1880, 1883, Kurv. 336, R 1936: 524.

450. Sua kiitän Jumalani Ett' yöllä suojelit. 7 v.

Joh. Kolrose † n. 1560. Hemminki Maskulainen † 1619. K. L. Lindström 1809—1879.

Baselilaisen saksankielen opettajan Joh. Kolrosen virsi:

Reusner: 3. ICh danck dir / lieber HERRe / Dass du mich hast bewahrt / In dieser Nacht so gfähre / Darinn ich lag so hart Mit Finsternüss umbfangen / Darzu in grosser Noht / Darauss ich bin entgangen / Halffst du mir / HErre GOtt.

2. Mit Danck wil ich dich loben / O du mein GOtt und HERR / Im Himmel hoch dort oben / Den Tag mir auch gewähr / Warumb ich dich thu bitten / Und auch dein Will mag seyn / Leit mich in deinen Sitten / Und brich den Willen mein.

3. Dass ich / HErr / nicht abweiche Von deiner rechten Bahn / der Feind mich nicht erschleiche / Damit ich irr mögt gahn. Erhalt mich durch dein Güte / Das bitt ich fleissig dich / Fürs Teuffels List uñ Wüten / Damit er setzt an mich.

4. Den Glauben mir verleihe / An deinn Sohn JEsum Christ / Mein Sünd mir auch verzeihe / Allhie zu dieser Frist / Du wirst mirs nicht versagē / Wie du verheissen hast / Dass er mein Sünd thu tragen / Und lös mich von der Last.

5. Die Hoffnung mir auch giebe / Die nicht verderbē läst / Dar zu Christliche Liebe zu dem / der mich verletzt / Das ich ihm guts erzeige / Such nicht darin das mein / und lieb ihn als mich eigen / Nach all dem Willen dein.

6. Dein Wort lass mich bekennen Für dieser argen Welt / Auch mich deñ Diener nennen / Nicht fürchten Gewalt noch Geld / Dass mich bald möcht ableiten Von deiner Warheit klar / Wollst mich auch nicht abscheiden Von der Christlichen Schaar.

7. Lass mich den Tag vollenden zu Lob dem Nahmen dein / Dass mich nichts von dir wende / Ans End beständig sey / Behüt mir Leib und Leben / Darzu die Frücht im Land / Was du mir hast gegeben / Stehe alls in deiner Hand.

8. HERR Christ / dir Lob ich sage Für deine Wolthat all / Die du mir all mein Tage Erzeige hast überall / Deinn Nahmen wil ich preisen / Der du allein bist gut / Mit deinem Leib mich speisest / Tränckst mich mit deinem Blut.

9. Dein ist allein die Ehre / Dein ist allein der Ruhm / Die Rach dir niemand wehre / dein Segen zu uns koṁ / Dass wir im Fried einschlaffen / Mit Gnaden zu uns eil / Gib uns des Glaubens Waffen Fürs Teuffels listig Pfeil.

Ruotsinnos 1601:

Wr 355. Min Gud och Fader käre! Jag tackar och prisar dig, Som hafver från all fara I natt beskyddat mig. Du hafver af din nåde Mig nu bevarat väl, Och frälst ifrån all våde Till lif, också till själ.

2. Med tack vill jag dig prisa, Min Gud och Fader kär! Som mig den nåd bevisar; Värdes vara mig när I dag, derom jag beder. Ske hos mig viljan din; Led mig i dina seder, Förhindra viljan min.

3. Att jag dock ej bortviker Ifrån din rätta stig; Att fienden ej besviker Och orätt leder mig. Upphåll mig och bevara, Det beder jag flitigt dig, Från satans falska snara, Som han sätter för mig.

4. Förlän' mig trona rena På din Son Jesum Christ, Vår Frälserman allena; Förlåt mig all min brist. Du mig ej öfvergifver, Det har du lofvat mig Om jag vid trona blifver, Och stadigt åkallar dig.

5. Värdes mig hoppet gifva, Som mig upphålla kan: Låt mig i kärlek blifva Emot hvar christen man; Att jag allt godt kan göra Min nästa, såsom mig, Och sådan lefnad föra, Som kan behaga dig.

6. Ditt ord låt mig bekänna För denna arga verld: Låt ej mig från dig vända Gods, ära eller flärd. Led mig efter din vilja, Upplys mitt hjerta och sinn': Låt ingen ting mig skilja Från rätta sanning' din.

7. Låt mig denna dag fullända, Ditt namn till lof och pris, Att jag mig ej må vända Från dig, o Herre vis! Dig vill jag mig befalla Med kropp, gods, lif och själ: Värdes mig vid makt hålla, Och allt bevara väl.

8. Jag tackar dig, o Christe! För din' välgerning' all', Som mig äro beviste Utaf dig margefall. Ditt namn det vill jag prisa, Du, som allena är god, Som värdes oss bespisa Med din lekamen och blod.

9. Dig ske lof, pris och ära, O Gud och Fader min! Du värdes hos mig vara Med välsignelsen din. Värdes mig din nåd sända, När jag afsomna skall: Gif mig en salig ända, Och tag mig i din sal.

Hemminki Maskulaisen suomennos ruotsista:

W 359. Kiitän sinua, Isä Jumal'! Ett's tänä yön' minua suojelit Silt' häijylt' hengelt' rumalt', Ja muist' myös vaaroist' varjelit. Viel' rukoilen sinua nöyräst', Minua läsnä tänäpän' olvo, Minust' murhe pidä köyhäst', Avullas minua aina holho.

2. Etten eksyis' oikiast' tiestä, Tahtos jälkeen ann' aina elää, Lihan halut pois estä, Ettei veis' vääräll' tielle Varjel' minua Jumal', ja estä Pirun paulast' pahast', Hänen petoksistans' päästä, Joit' eteen virittää vahvast'.

3. Oikia usko minull' lainaa Poikas pääll' Christuksen, Jonk's tähden anteeks' ann' aina Minun syntin' ja rikoksen'. Et sinä, Herra, minua hylkää, Sen olet minull' luvann': Täll' turvall' tykös kuljen, Rukoilen sinua, avuks' huudan.

4. Toivo minull' luja lainaa. Kuin minua tukee, vahvistaa; Ann' rakkaudess' pysyy aina Kaikkii Christityit' kohtaan, Ett' hyvää mahdan tehdä, Minun vihollistenki Niin elää kaikkein nähden, Kuin sinull' kelpais' kuitenki.

5. Sanas anna minun tunnustaa, Tain maailman edess' kavalan, Kautt' vallan, vaivan, tuskan, Katoovan kunnian, tavaran, Älä ann' eroit' minua sinustas, Eik' sanas totuudest'. Mun heikkouttan' sinä muista, Vahvist' minua henkes vakuudest'.

6. Ann' minun tai päivä viettää, Etten vihoittais' sinua missään: Mutta kunniakses käyttää, Siihen armoos minull' lisää. Sinun, Herra haltuus, annan Minun henken', sielun', ruumiin', Perheen, kalun', kaikk' saaman', Kaikk' kaitse, varjel' vaarast'.

7. Kiitett' ole, Jesu Christe, Edest' lunastuksen työs! Meit' ravitset ja vahvistat, Ruumiillas ja verelläs myös. Sinull', Isä, kiitos olkoon! Armoillas läsnä ole viimeiselt', Kosk' kuoleman kautt' pois kuljen. Korjaa minua iloon ijäiselt'.

K. L. Lindström esitti uusimisehdotuksen:

1867: 359. Sua kiitän, Jumalani, Kuin tänä yönä taas Kaikissa vaaroissani Mun kaitsit armollas; Rukoilen hartahasti: Läsn' ollos tänäänkin, Ja sulje laupeaasti Mua armos turvihin!

2. Suo, ett' en eksyis tieltäs' Hillitse himoni, Niin ett' en koskaan mieltäs, O Herra, rikkoisi; Mua pahan pauloist' estä, Joit' eteen' virittää, Mua petoksistaan päästä, Mua joilla piirittää!

3. Oikea usko lainaa, Ja tähden Jesuksen Anteeksi anna aina Mun syntin', rikoksen'! Et koskaan hyljää mua, Sen lupaat sanassas, Siis toivoin etsin sua, Ja pyydän apuas.

4. Suo, toivossani kestän, Uskoni vahvista, Mun anna sydämestän' Läheistän' rakastaa, Ja hyvää aina tehdä Myös vihaajilleni; Niin elää kaikkein nähden Kuin sulle kelpaisi!

5. Mailmalle pelkäämätä Sua tahdon tunnustaa; Suo, ett' ei valta, hätä, Ei kulta, kunnia Mua sinusta vois suistaa, Sanasta vieroittaa; Mun heikkouttan' muista, Ja voiman' vahvista!

6. Mun anna päivän' viettää Sun kunniaksesi, Suo, että käskyis tietä Vaellan ijäti; Sun haltuus, Herra, annan Sieluni, ruumiini, Käsiisi kaikki kannan, Se holhoo armiaasti!

7. Kiitetty, Jesus, olkoon Sun lunastuksentyös; Ravinnoks mulle tulkoon Sun ruumiis, veres myös; Armoillas asu läsnä, O laupeas Isäni, Surkeudesta tästä Mua korjaa iloosi!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Wr 355, R 425, Rbg 355, Sr 416, W 359, Ign 199, U 656, 1867: 359, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 336, R 1936: 525.

451. Kiitoksen annan sulle O Herra mieluisen. 7 v.

E. Lönnrot 1802—1884.

E. Lönnrot julkaisi tämän virren 1865 LWU 348 ja:

Lisäys 1868: 544. Kiitoksen annan sulle, O Herra, mieluisen, Kuin tänä yönä mulle Soit levon suloisen, Yön yli suojelit Itseni, omaiseni, Sukuni, pereheni, Vaaroista varjelit.

2. Sun, Herra, suomastasi Vakaisen levon sain, Sun, Isä, armostasi Taas nähdä päivän tain; Siis auta armias Myös tämän päivän alla, Suo suojassas mun olla Ja laupeudessas!

3. Kuin annoit aamun koittaa, Yön pimeen hälvetä, Auringon valon voittaa, Ja päivän selvetä, Niin valkeudessas Suo, että vaeltaisin, Ja aina noudattaisin Sun, Isä, tahtoas!

4. Suo, että hyvin käytän Mä tämän päivän nyt, Uskollisesti täytän, Mit' olet määrännyt; Sun Henkes hallitkoon Mua toimissani täällä, Ja oikealla tiellä Mua aina johdelkoon!

5. Kuin synnin kiusaukset Minua vaivaavat, Ja tuskat, ahdistukset Sydäntän' kaivavat, Niin ole turvani! Sun huomahasi annan Ja etehesi kannan Mä kaikki huoleni.

6. Pois pahat kaikki poista, Kuin sielun turmelee, Vaaroista, vahingoista Myös ruumis varjele! Sun, Herra, suojahas Mä uskon tieni, työni; Eloni, etsintöni Sä tue voimallas!

7. Holhoo omaisiani, O Isä laupeas, Ja vihollisiani Myös etsi armollas; Maallemme siunaus Ja hyvä onni lainaa, Pois poista siitä aina Pahuus ja turmelus!

8. Varjele seurakuntas Sanassas puhtaana Ja armon valtakuntas Varjossas vahvana! Myös esivaltamme ja ruhtinamme huomaas, Sun isälliseen suojaas, O Herra, annamme.

E. Lönnrot otti aineksia tähän virsistä U 654—656. Ne taas ovat alkuisin eri tahoilta.

U 654 on Kalajoen rovastin Joh. Frosteruksen muodostelemasta W 348: O Herra korvas avaa kuulemaan minun kiitostan'. 5 v. Korjailtuna siitä tuli U 654: Lähene Herra tänne Kiitostas kuulemaan. 5 v. Siitä otti E. Lönnrot säkeet: v. 1 e: Yön yli suojelit ja v. 1 h: Vaaroista varjelit, sekä: v. 5: Varjele Seurakuntas Sanasas puhtaana, varjosas vahvana. Myös Esivaltamme Ja hyvät muutkin suomas, Sun Isälliseen huomaas Me, Herra! annamme.

U 655 on Ulvilan rovastin P. J. Ignatiuksen (Ign 195) „ojentamasta" W 349:stä Sydämmest muistaa mahdan, Ain' HERran hyvyyttä 7 v. Korjailtuna siitä tuli U 655. (Se on käytetty melkein sellaisenaan virteen 1867: 349. E. Lönnrot käytti v. 1:n — valkeudesas — Suo että vaeltaisin — tahtoas; v. 5:n: Kuin — kiusaukset Minua vaivaavat — ahdistukset — Niin olet turvani; v. 7:n: Pois kaikki paha poista, Kuin sielun turmelee, Vaaroista vahingoista —.

U 656 on Ignatiuksen (Ign 199) R 425:n mukaan „ojentamasta ja lyhentämästä" W 359:stä (nyk. 450). E. Lönnrot on käyttänyt U 656:6:n alkupuolta: Suo että hyvin käytän Myös tämän päiväni, Virkani toimet täytän —.

Virttä voitanee pitää E. Lönnrotin alkuperäisenä, vaikka siinä onkin siellä täällä jokin säe tai säkeen osa tai muuten ajatus edellämainituista virsistä. Hän on siitä huolimatta jotakuinkin itsenäisesti muodostanut tämän virtensä. Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

(W 348, 349, 359, Ign 195, 199, U 654, 655, 656), LWU 348, Lisäys 1868: 544, 1871: 574, L I 359 b, L II 469, 1880: 359 b, 1883.

452. Kristus valo valkeuden Isäst ijankaikkinen. 5 v.

Martin Opitz 1597—1639. Ruotsinnos 1671. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen runoilijan ja oppineen Martin Opitzin virsi:

Beckman, s. 834. O Liecht gebohren auss dem Liechte, O Sonne der Gerechtigkeit, Du schickst vns wieder zu Gesichte Die angeneme Morgens zeit, Drumb will vns gehören, Danckbarlich zu Ehren Solche deine Gunst: Gieb auch vnsern Sinnen, Dass sie sehen können Deiner Liebe Brunst.

2. Lass deines Geistes Morgenröthe In vnsern tunckeln Hertzen seyn, Dass sie mit jhren Stralen tödte Der eiteln Wercke kalten Schein; Siehe, HERR, wir wancken, Thun vnd auch gedancken Gehn auff falscher Bahn; Du wolst vnserm Leben Deine Sonne geben, Dass es wandeln kan.

3. Verknüpffe mit dess Friedens Bande Der armen Kirchen schwache Schar! Nim weg von vnserm Vatterlande Verfolgung Trübsal vnd Gefahr: Lass uns ruhig bleiben! Vnsern Lauff zu treiben Diese kleine zeit, Biss du vns wirst bringen Wo man dir soll singen Lob in Ewigkeit.

Ruotsinnos 1671:

Wr 356. Ljus af ljus, o morgonstjerna, Christe, sanne sol och dag! Vi se nu den solen gerna Framgå efter ditt behag, Som med rosenstrålar sin' Verldens omkrets öfverskin'; Det i natt var täckt, upptäcker, Och hvar till sitt kall uppväcker.

2. Men vårt hjerta är betaget Utaf dårhets dimma kall: Syndsens mörker har bedragit, Och oss kommit uppå fall. Herre! se, vi vilse gå, Våra tankar, verk också På en falsker ban' omsväfva, Och din sannings ljus motsträfva.

3. Låt din Andes morgonrodnad Skina i vår mörka själ, Att vi med dess strålar döde Verldsfåfängan, den oss qväl: Gör vår vandel med ditt sken Af all töck'n och villo ren, Att vi din gunst känna läre, Och din kärleks eld rätt äre.

4. Styrk din kyrkas svaga skara Med den gyllne fridsens band: Uti nåde väl bevara Våra hus och fäders land. Vär oss väl för fejd och strid: Gif god' råd och dåd, god tid: Hunger, pest, allt ondt förmena, Ty du äst vår hjelp allena.

5. Låt vår lampas olja brinna, När du dömmer verlden vid: Låt vårt lopp så här afrinna Denna korta vandringstid, Att du oss af sorgedal Värdes till din fröjdesal Och vårt rätta hemvist föra, Der du evigt lof får höra.

Ruotsista suomennettu 1700:

W 360. Christe, valo valkeudest', Isäst' ijankaikkinen, Katso armas aurink' edes Käypi, tuo meill' paistehen, Pimeyden hajottaa, Salass' olleet ilmoittaa, Luodut kaikki levoltansa Kutsuu töihins', askareinsa.

2. Mutta mielem' pimitetty Ompi synnin sumulta, Tahtom' sinust' vieroitettu Lankeemuksen julmuulta: Katso, Herra, eksymme: Työm' ja aivotuksemme Harhailevat sinust' kauvas; Siit' on sielum' surkiass' vaivass'.

3. Anna, Jesu, Henkes valo Sieluum' paistaa pimiään, että poistais' kirkkaus jalo Turhuuden pois ilkiän: Armos valo autuas Synnin pimeyden kauvas Ajakoon, ett' mieltäs myöten Kaikki elom' mahtais' käydä.

4. Lisää, vahvist' seurakuntaas, Hallitse sun rauhallas! Ruhtinaamme, kanss' maakuntam' Siunaa aina armoillas! Sodat, taudit poijes est', Nälkävuosist', vaaroist' sääst'; Neuvot, työt, sun tahtos jälkeen Käyköot ain', o ainoo tukem'!

5. Uskom' lamppu lakkaamata Öljystäs tääll' loistakoon, Tietä oikiat' meitä saata, Aikam' autuaast' loppukoon; Ett' maailmast' häjyst' täält' Tykös pääsem' surun säält', Kussa sinua sitten kielell' Kiitäm' iloisell' ja mielell'.

E. Lönnrotin korjailemana:

L I 360. Kristus, valo valkeuden, Isäst' ijankaikkinen! Armas aurinko nyt uuden Päivän tuopi suloisen, Pimeyden hajottaa, Salass' olleet ilmottaa, Luodut kaikki levoltansa Kutsuu töihin, toimihinsa.

2. Mutta mieli pimitetty Ompi synnin sumulta, Tahto meissä häiritetty Luonnon turmelukselta; Katso, Herra, eksymme, Työmme, aivotuksemme Harhailee sinusta kauvas; Se vie sielustamme rauhas.

3. Anna, Herra, Henkes valo Sieluun paistaa pimiään, Että poistais kirkkaus jalo Turhuuden pois ilkiän; Armos valo synnin yön Sielustamme siirtäköön, Että elämämme kaikki Kävis mieltäs myöten ratki!

4. Vahvista sun seurakuntas, Hallitse se rauhallas, Siunaa oma perikuntas, Kansa, maa ja ruhtinas; Näljät, vaarat estele, Sodat, taudit poistele; Töille, neuvoillemme aina Siunaukses, Herra, lainaa!

5. Uskon lamppu lakkaamata Öljystäsi loistakoon; Käymään tietä oikiata Henkes meitä johtakoon, Että luokses mailmasta Pääsisimme pahasta Kiittämään sua iloisella Kielellä ja sydämellä!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Wr 356, R 426, Rbg 356, Sr 417, W 360, 1867: 360, 1871, L I, II, 1880, 1883, Knapp 2318, R 1936: 526.

453. Kun tulee huomenhetki Mä Herraa kunnioitan. 10 v.

Håkan Ekman † 1718. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Göteborgin oikeuspormestarin Håkan Ekmanin virsi:

Wr 358. Hvarmed skal jag nu låfva Min Gud och Fader blid, Som lät mig roligt sofva Och vakna up med frid? Si natten är förbi, Och solen månd framskrida: Gud med sit ansigt' blida Han värdes mig anse.

2. Årligen han mig spisar, Och kläder rikelig'; Min själ stor nåd bevisar, Och föder rundelig': Thy skall ock nu min mun Hans helga namn berömma, Och aldrig mer förglömma Hans nåde margelund'.

3. Kan jag ock ej fullgöra Min Gud med tacksamhet, Och hans nåd så utföra, Som jag mig skyldig vet; Så är hans nåde stor, Att han min svaghet hjelper, Och ingen nederstjelper, Som honom stadigt tror.

4. Anamma mina böner, Och tänk uppå din nåd, Att jag ditt bistånd röner I all' min' råd och dåd: Ledsaga ock min fot, Att jag går rätta vägar, Och ingen handel plägar, Som är min Gud emot.

5. När jag nu sedan skyndar, Och griper an mitt kall, Bevara mig för synder, Sorg, nöd och olycksfall. Min ingång och utgång Regera till din ära: Godt slut du ock beskära Uppå min' suckar mång'.

6. En trogen vård du skicka, Som vaktar på din hjord, Att han må alltid dricka Ren saft utaf ditt ord. Förläna ro och frid, Och håll mig vid det ena, Att jag dig troligt tjenar, I allan min lifstid.

7. Konungen väl bevara Och skydda med din hand: Hans lifstid länge spara, Till fröjd vårt hela land. Gif honom lycka god Ditt folk med nåd regera, Och fienden förstöra Med väldigt hjeltemod.

8. Min slägt och goda vänner, O Herre! tänk uppå, Som allas tillstånd känner: Låt alltid dem väl gå. Förlän' ock helsan god; Men skulle det så hända, Att du täcks sjukdom sända, Så gif ock tålamod.

9. Att jag i medgång tackar Och ej högfärdas må, I motgång ej försakar, Hvad Gud mig lägger på; Så är jag väl förnöjd, Och vet, att Gud skall vända Den plågan, han täcks sända, Till salighet och fröjd.

10. När jag skall hädan vandra Af denna jemmerdal, Då slut bland helgon andra Mig i din fröjdesal; Att jag till evig tid Må med en englatunga Dig pris och ära sjunga, Min Gud och Fader blid!

Akrostikon osoittaa tekijän. Suomessa 1800-luvulla painetuissa on v. 7: Kejsaren väl bevara —.

Suomennos 1700:

W 361. Nyt tänä huomen-hetken' Juur' hartaast' kunnioitan Herraa, kuin mun on kätken', Ja ollut vartianan'. Yö on nyt kulunut, Rauhassa olen maannut, Valkeuden nähdä saanut, Päiv' on jo joutunut.

2. Siis kiitos olkoon sullen, O laupias Jumala! Kuin armos lainaat mullen, Ain' autat minua, Ja sielun' ravitset Sanallas pyhäll' aina, Ruumiillen tarpeet lainaat, Kaikk' kauniist' kaitselet.

3. Ah, joska Herra soisi Sen armon minull' viel', Ett' häntä kiittää voisin, Kuin tulis' tehdä tääll'; Vaan uskon kuitenkin, Ettei hän tahdo suuttuu, Vaikk' minult' paljon puuttuu, On armias kuitenkin.

4. Ann' armos minun saada Ain' kaikiss' menoissan', Kaikk' onnettomuus kaada Pois toimituksistan': Ja minun jalkani Oikeellen tielle saata, Ann' synnistä mun laata, Ja ole turvani.

5. Anna sun pyhä lakis Mull' olla ojennus Tääll' virkan' töissä kaikiss', Niin etten horjahtais'! Ja minun asian' suo kunniakses kääntyy, Ja huokauksen' vääntyy Ilohon autuaan.

6. Ain' suojel' seurakuntaas, Ja laumaas kaitsele! Suo rauhaa myös maakuntaas, Ja sielut ravitse Ain' pyhäll' sanallas. Ann' uskoss' vahvan' pysyy, Ja perääs aina kysyy; Meit' vahvist' voimallas.

7. Varjele, hyvä Isä, Ain' meidän ruhtinaam'! Ja pitkää ikää lisää! Suo meidän haltiam' Niin aina hallita, Ett' armo kaikill' koittais' Pois viholliset soittais', Kuin meitä ahdistaa.

8. Viel' haltuus annan täällä Sukun' ja tuttavan', Älä meilt' apuus kiellä, Meit' holho ain'ijan. Suo hyvä terveys: Ain' rukouksem' kuule; Jos tuska päällem' tulee. Niin lainaa kärsimys.

9. Aut', että sinua kiitän, Tääll' myötäkäymisess'; Ja toivon' sinuun liitän, Ain vastoinkäymisess'. Suo tahtoos tytyä, Hyväksi kaikki ottaa, Mitä mull' tahdot tuottaa, Ja nöyrän' pysyä.

10. Kosk' minä täältä lähden, Niin tule turvaksen', Ja ota sielun' tähdell', Its' tykös taivaasen, Kussa sua iloisest', Kanss' enkelitten hyväin, Ja joukoss' kaikkein pyhäin, Kiitän ijankaikkisest', Amen.

E. Lönnrot korjaili sitä: L 26: 20:

L I 361. Nyt aamun ensi työnä Mä Herraa kunnioitan, Kuin ompi viimeis-yönä Mun ollut vartian'; Taas yö on kulunut, Rauhassa olen maannut, Valkeuden nähdä saanut, Jo päiv' on joutunut.

2. Siis kiitos olkoon sulle, O laupias Jumala, Kuin armos lainaat mulle, Ain' autat minua; Sä sielun' ravitset Sanallas pyhimmällä ja ruumiin pidät yllä, Kaikk' kauniist' kaitselet.

3. Ah, joska Herra soisi Nyt mulle armon sen, Hänt' että kiittää voisin Kuin tulis tehdäksen'! Kuitenkin uskon sen, Ett' ei hän heikkouttani, Mun lue puutostani, Vaan ain' on armoinen.

4. Armollas, Herra, muista Mua töissän', menoissan', Kaikk' onnettomuus poista Mun toimituksistan'. Mun jalkan' saattele Ain' oikialle tiellen, Hallitse mielen', kielen', Synnistä varjele!

5. Suo pyhän lakis olla Ojennusnuoranan', Kaikissa töissän' mulla Tääll' aina johtonan', Ja auta toimeni Sun kunniakses kääntyis, Iloksi murhe sääntyis, Huokaus riemuksi!

6. Suojele seurakuntaas Ja laumaas kaitsele, Suo rauha myös maakuntaas Ja sielut ravitse Pyhällä sanallas; Kans usko vahva lainaa, Suo teemme tahtos aina, Pysymme pelvossas!

7. Myös meidän ruhtinaamme, O Herra, varjele, Suo kauvan pitää saamme Hänt' onneks maallemme, Niin että valtansa Hän tahtos jälkeen käyttää; Rauhalla maamme täytä Ja siunauksella!

8. Viel' annan, Herra, huomaas Sukun' ja tuttavan', Heit' ota armosuojaas Ja holhoo ainian; Suo hyvä terveys, Rukouksemme kuule, Jos tuska päälle tulee, Niin lainaa kärsimys!

9. Suo voisin sua kiittää Ain' onnen päivinä, Sinuhun turvan' liittää Myös vastoin käydessä, Sun tahtoos tyytyen Hyväksi kaikki ottaa Mitä sä tahdot tuottaa, Nöyränä pysyen.

10. Kuin viimein täältä lähden, Niin tule turvaksen' Ja Poikas kuolon tähden Mua korjaa taivaasen, Kuss' aina iloisest' Kanss' enkelitten hyväin, Joukossa kaikkein pyhäin Sua kiitän ijäisest'!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Aug. Ahlqvistin ehdotus (Oks. 361) ei tullut käytäntöön.

Wr 358, R 428, Rbg 358, Sr 419, W 361, L 26: 20, L I 361, Oks. 361, 1867: 361, 1871, L II, III, 1880, 1883, R 1936: 528.

454. Heräjä sielun mielen' Ylistä Herraa kielen'. 9 v.

Paul Gerhardt 1607—1676. Suomennos 1685.

Saksalaisen virsirunoilijan Paul Gerhardtin virsi:

Ev. Ges. 635. Wach' auf, mein Herz, und singe Dem Schöpfer aller Dinge, Dem Geber aller Güter, Dem treuen Menschenhüter!

2. Als Nacht und dunkle Schatten Mich ganz umgeben hatten, Hat mich kein Leid gestöret, Gott hat es abgewehret.

3. Ja, Gott, ob auch Gefahren Mir noch so nahe waren: Ich lag an deinem Herzen, Befreit von allen Schmerzen.

4. Schlaf' sprachst du, Kind, in Frieden, Ich bin dein Schutz hienieden, Schlaf' wohl, lass dir nicht grauen, Du sollst die Sonne schauen.

5. Dein Wort, Herr, ist geschehen, Ich kann das Licht noch sehen. Von Noth bin ich befreiet, Dein Schutz hat mich erneuet.

6. Du willst ein Opfer haben, Hier bring' ich meine Gaben: Ich fall' in Demuth nieder Und bring' Gebet und Lieder.

7. Du wirst sie nicht verschmähen, Du kannst in's Herz mir sehen, Und weisst wohl, dass zur Gabe Ich ja nichts Bess'res habe.

8. Du woll'st dein Werk vollenden, Mir deinen Engel senden, Der mich an diesem Tage Auf seinen Händen trage.

9. Sprich: ja! zu meinem Thaten, Hilf selbst das Beste rathen, Zum Guten Alles wende Vom Anfang bis zum Ende.

10. Erhöre meine Bitte, Mein Herz sei deine Hütte, Dein Wort sei meine Speise Auf meiner Pilgerreise.

Ruotsinnos:

Wr 359. Vak' upp, min själ! gif ära Din Gud och Skapare kära, Han som oss allt godt gifver, Och oss en väktar' blifver.

2. I natt, då jag var stadder I mörkret, men oskadder, Fast djefvulen mig begärde, Gud mig dock ro beskärde.

3. Ja, Fader! då han qvälja Mig ville och uppsvälja, Sof jag uti ditt sköte, Din' vingar mig beslöto.

4. Mitt barn! du sade, hvila, Trots den dig öfverilar: Sof väl förutan våda, Dagsljuset skall du skåda.

5. Fullbordad är din nåde, Att jag fick solen skåda: För nöd är jag befriad, Din skygd har mig förnyat.
6. Du vill nu offer hafva, Här frambär jag min gåfva: Mitt rökelse och vädur Är bön och sång jag qväder.
7. Försmå ej det jag beder, Du ser i hjertat neder, Och finner att jag hafver För dig ej bättre gåfvor.
8. Thy ville du fullända Ditt verk på mig och sända Den, som mig alla dagar På sina händer drager.
9. Min gerning nådigt skåda, Hjelp du det bästa råda: Lät uphof, fortgång, ända, Alt til din ära lända.
10. Välsigna mig och skydda, Mit hjerta blifv' din hydda: Lät dit ord min spis vara, Til des jag hän skal fara.

Ruotsista suomennos ilmestyi arkkivirtenä 1685 sekä tuli samana vuonna myös virsikirjaan:

W 362. Herää sielun! ja mielell' Iloisell', että kielell', Ylistä Herraa vakaa, Kuin meillen hyvyytt' jakaa.
2. Yön synkeys sinun peitti, Saatana verkkons' heitti Käsittääksens' sinua hartaast', Herra sinun varjeli vaarast'.
3. Helmoissas, Isä taivaast', Varjelit minua vaivast', Kuin hätä oli tarjon', Kätkit mun siipeis varjoon.
4. Sanoit: lapseni, rauhass' Lepää pelkäämät' turvass'! Ilolla jällens' päivän Saat nähdä ylös käyvän.
5. Sinun sanas olet täyttän', Ja armos minull' näyttän': Rauhassa olen maannut, Valkeuden nähdä saanut.
6. Uhrini minä annan, Lahjani etees kannan: Rukoukset ja psalmit Sinull' kiitokseks' on valmiit.
7. Sen sydämestän' soisin, Ett' kiittää sinua voisin, Etkäs minult' muuta ano, Kuin pyhä kirja sanoo.
8. Armotekos viel' täytä, Enkelis tykön' käytä, Jotka tänäpän kätkis' Mua kaikiss' teiss' ja retkiss'.
9. Anna kaikk' aivotuksen' Menestyy, toimituksen' Sinun kunniakses väännä, Ja kaikki parhaaks' käännä.
10. Sieluni, Jesu hyvä, Ravitkoon sanas pyhä! Virvot' minua piinas kautta, Ja viimein iloon auta!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Wr 359, R 429, Rbg 359, Sr 420, W 362, 1867: 362, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Knapp 2315, R 1936: 529.

455. Me kiitoksen, Nyt sinullen. 9 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. Julius Krohn 1835—1888.

Hakvin Spegelin virsi:

Wr 362. Vi tacke dig Rätt hjertelig', O Gud och Fader käre! Att vi så väl Till kropp och själ Af dig beskärmade äre.
2. Särdeles att Du denna natt Har unn't oss tryggelig' sofva, Att vi förmå I ditt hus gå; Thy bör oss dig gladlig' lofva.
3. Vi bedje än: Din nåd förlän', Att vi i dag må vara, Allt med din makt Och englavakt, Bevarade från all fara.
4. Upplys vår själ Och lär oss väl Din helga vilje känna, Att vi i dag Till ditt behag Må tankar och gerningar vända.

5. Låt satans list, Dermed han visst Vill oss till synd bedraga, Bli nedertryckt; Ty vår tillflykt Till Jesu kors vi taga.
6. Vi gifve dig Lydaktelig' Vårt' lif och själ i händer; Ty hvad du vill Oss foga till, Oss visst till välfärd länder.
7. Vår öfverhet Med trofasthet Vi dig ock nu befalle: Gif henne ro, Och låt oss bo I frid och hugnad alle.
8. Låt vattunöd Och ond brådöd, Krig, pest och hunger vika Från detta land, Och med din hand Beskydda fattiga och rika.
9. Gif allom nåd och goda råd, Som land och stad regera, At de med rätt befrämja det, Som länder til din ära.
10. Hjelp hvar för sig så Christelig Mot verldsens ondsko sträfva, At vi åtrå och ändtlig må I himmels salighet lefva.

Suomennos 1700:

W 363. Me kiitoksen Nyt sinullen Tuom', rakas Isä, nöyrän, Että vaaroista Olet armosta Sielun ja ruumiin päästän'.
2. Vaan enimmäst', Että rauhaisest' Tain yön soit meidän viettää, Ett' huoneeses Saam' käyd' edes, Siis tahdom' sinua kiittää.
3. Niin pyydäm' viel', Suo armos meill', Ett' enkelittes vartioll' Me varjellaan, Myös päivän tain, Ett' saam' oll' vapaat vaaroist'.
4. Suo tahtos tiell' Meit' johdat' viel', Sen tuntoon sielum' valais', Ett' sinull' ain', Kanss' päivän tain, Työm', neuvom' kelvat' mahtais'.
5. Suo saatanan Juonet viekkaan, Joill' syntiin meitä painaa, Kaikk' rikottaa, Sill' turvaamme Jesuksen ristiin aina.
6. Kuuliaisuuteen Me uutehen Annamme ruumiim', henkem'; Sill' tiedäm' sen, Ett' hyötyinen On se, kuin tuotat päällem'.
7. Sun suojahas Ot' armoissas Kanss' esivaltam' rakas, Häll' onnee tuo, Ja meille suo, Ett' eläm' rakkaass' rauhass'.
8. Tulen, veden, Sodan, näljän, Kanss' ruton vaivat estä, Kuolost' pahast' Ja muust' vaarast Ynn' köyhät, rikkaat säästä.
9. Niill', jotka tääll' On vallan pääll', Ann' neuvoi hyvii armost'. Ett' kunniatas Ja oikeuttas Ain' edes auttavat jalost'.
10. Suo kaikill' meill', Ett' käskyis teill' Tääll' christillisest' käynem', Ett' autuudess' Sun tykönäs, Sitt' taivaass' ijät' eläm'.

Nykyiseen asuun tulivat v. 1 1867, muut säkeistöt 1880.

Wr 362, R 431, Rbg 362, Sr 423, W 363, Ign 200, U 649, 506, 507, 1863: 363, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 531.

456. Ylistän Herraa sydämest Nyt tänä huomenena. 7 v.

Arkkivirsi 1690. Virsikirjaan 1696. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Virsi on arkkivirtenä ilmestynyt 1690, nähtävästi suomennoksena virrestä: „Berömma vil jagh O Gudh tigh". Nämä ruotsalaisen virren alkusanat mainitaan nimittäin suomalaisen arkkivirren otsikossa. Ruotsalaisen virren tekstiä ei kuitenkaan tämän kirjoittaja ole toistaiseksi löytänyt.

Virsi tuli suomalaiseen virsikirjaan ensikerran 1696:

W 364. Ylistän Herraa sydämest', Nyt tänä huomenhetken', Kuin mun aivan armollisest' On menneen' yönä kätken'. Yö on nyt hyvin kulunut, Kuin ehtooll' olin anonut, Hartaast' rukouksell' nöyräll'.

2. Ei ole saaneet perkeleet Pääll' sielun yhtään valtaa, Sen enkelis on estäneet, Ja auttan' tuskan alta: Rauhass' on ruumiin' levännyt. Terveenä olen herännyt: Jumalan kiitos olkoon!

3. Sen kyllä todeks' löydän täss', Ett's, Herra, turvan tuotat, Ja kaikkii tahdot olla läss' Kuin sinuun hartaast' luottaa. Ain' kuulet lastes rukouksen, Ja Poikas kautta Christuksen, Mitä anovat, annat.

4. Mielelläm' kaikest' sydämest' Siis Herraa kiittää mahdan, Ja ylistystä iloisest' Nyt hänell' veisat' taidan; Tai kiitoksen' kelvollinen, Ja Herrall' olkoon otollinen, Kuin nöyräst' edes kannan.

5. Rukoilen, ettäs tahtoisit Tänäpän' lastas korjat', Ja vaaroist' kaikist' varjelisit, Etten vahinkoon horjahd'! Lähetä, Herra, enkelis, Kuin käsissäns' mua kanteliss' Kaikilla minun teillän.

6. Pyhä Henkes minua hallitkoon, Että niin elää voisin, Kuin sinun pyhä tahtos on, En koskaan tekis' toisin. O Herra, minua suojele, Tekemäst' sitä varjele, Kuin kävis' käskyis vastoin.

7. Jos heikkoudest' osaisin Johonkuun syntiin sanget', Aut', ettän kohta katuisin Pahuuttan' kiiruust' langen: Vihoissas älä rankaise, Kuin paha tekon' ansaitsee: Vaan armost' anteeks' anna.

8. Sanallas minua lohduta, Ja käskyis jälkeen aina Elämään minua totuta, Ain' armos minull' lainaa! Ja poikas kautta, Christuksen, Ann' anteeks' kaikki rikoksen', Ja synnist' minua puhdist'.

9. Niin nöyrimmäst' myös rukoilen, Ettäs tahtoisit ottaa Sun haltuus kaikki omaisen', Ja armos heill' osottaa; Heit' vaaroist' kaikist' varjele, Armostas heille antele, Mitä anovat sinult'.

10. Its', Herra, tarpeen' tiedät tääll', Etk' niitä minult' kiellä, Siis ota minua haltuus viel', Niin kauvan kuin suot elää: Sitt' iloon ijankaikkiseen Suo tulla tykös taivaaseen! Kuin täytyy täältä lähtee, Amen.

E. Lönnrot korjaili virttä: L 26: 21:

L I 364. Ylistän Herraa sydämest' Nyt tänä huomenena, Kuin menneen yön on armoisest' Mull' ollut vartiana; Yö kauniist' on nyt kulunut, Kuin ehtooll' olin anonut Rukoillen hartaast' aivan.

— — — — —

5. Rukoilen sua, Isäni, Suo armos päällen' loistaa, Varjele sielun', ruumiini Vaaroista, vahingoista; Lähetä, Herra, enkelis, Kuin käsissään mua kantelis Kaikilla retkilläni!

6. Mua Pyhä Henkes hallitkoon, Ett' elää aina voisin Niin kuin sun pyhä tahtos on, En tekis koskaan toisin; O Herra, mua suojele Ja tekemästä varjele Sun käskyjäsi vastaan!

7. Jos johonkuhun syntihin Lankeisin heikkoudesta, Niin auta, kohta katuisin, Luopuisin pahuudesta; Vihassas älä rankaise Kuin rikokseni ansaitsee, Vaan armost' anteeks anna!

8. Sanallas mua lohduta Ja käskyis jälkeen aina Tääll' elämähän johdata Ja armos mulle lainaa; Anteeksi anna rikoksen' Sun Poikas kautta Kristuksen, Kuin verellään ne maksoi!

9. Nöyrästi vielä rukoilen, Tahtoisit haltuus ottaa Mun sukuni ja omaisen', Ain' armosi osottaa, Vaaroista heitä varjella, Armostas heille annella, Mit' anelevat sulta.

10. Sä, Herra, tiedät tarpeeni, Siis älä niitä kiellä; Sun haltuus annan itseni Mä eläissäni täällä; Ilohon ijankaikkiseen Mua saata tykös taivaaseen, Kuin vihdoin täältä lähden!

Julius Krohn jätti pois säkeistöt 2, 3, 4 sekä teki pieniä muutoksia. Siten virsi sai nykyisen muotonsa.

Ruotsalainen ?, W 364, L 26: 21, 1871: 582, L I 364, L II, III, 1880, 1883.

457. Mun sielun herää nouse jo! Kas aamun armas aurinko. 11 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. K. L. Lindström 1809—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Hakvin Spegelin virsi Wr 360: Vak up min själ och var ej sen. 11 v.

J. L. Runeberg korjaili sitä muutamin kohdin:

Rbg 360. Vak upp, min själ, och var ej sen, Ty solen nu sitt blida sken Begynner åter visa. Gud hafver mig i natt betäckt Med sitt beskydd och mig uppväckt; Ty bör mig honom prisa. Hjertelig Vill jag mig Derför gläda Och framträda Med min gåfva, Och Guds nåd och godhet lofva.

2. Ej finns ett offer, Gud så kärt Och Herrans välbehag så värdt, Som en andäktig tunga, När den, hos en botfärdig själ, Af Andans nåd upplifvas väl Att bedja och lofsjunga. Sådant ljud Till vår Gud Skall framföras Och bönhöras; Det skall hinna Till hans thron, och nåden finna.

3. All djur på marken fröjda sig Och på sitt sätt lofsjunga dig, Du store verldens Herre! Hvar fågel sjunger dig till pris, Hvart träd, hvar blomma, på sitt vis, Det större med det smärre. Jag har fått Mera godt, Större gåfvor, Bättre håfvor, Än de alla; Ty bör jag dig mer åkalla.

4. Din omsorg har ledsagat mig, Så underbar som nådelig, Allt ifrån moderlifvet. Du var min enda hjelp och tröst, När jag låg vid min moders bröst, Och mig af nåd du gifvit Lif och lem, Hus och hem, Mig försvarat, Mig bevarat Från elände, Der jag sjelf ej faran kände.

5. Men dyrast är din nåd, o Gud! Att du mig gifvit dina bud, Och låtit mig få veta Den tro, som själen frälsa kan, Den pligt, som fordras af hvar man, Som vill en Christen heta; Tagit mig Nådelig I din kyrka, Dig att dyrka, Och att höra Ordet, som kan saliggöra.

6. Min Frälsare! den nådekraft, Ditt ord och din försoning haft, Jag salig rönt och njutit, Då jag i dopet tvåddes ren Utaf min synd, och ofta se'n, När vid ditt bord jag sutit. Jag har sport, Hvard du gjort Till att frälsa, Gifva helsa Dem, som sörja Och ett nytt lif vilja börja.

7. Ett lif, som af dig sjelfvan är, Och gör, att vi dig komma när Igenom trona rätta: Ett lif, som öfvas, allan tid, I hopp och kärlek, fröjd och frid, I kyskhet; och allt detta Bör mig visst, Jesu Christ! Till din ära Både lära Och bevisa, Och ditt namn sålunda prisa.

8. På det jag nu dess bättre må Ett sådant heligt mål rätt nå, Vill du mitt lif föröka, Och unna mig så mången dag, Ja, dagligt säga mig din lag, Att jag må kunna söka Det som är, Jesu kär! Af dig funnet Och dyrt vunnet Med din pina: Evig ro för själen mina.

9. Ty tackar jag dig, Herre blid, Att du mig vill förunna tid Och än med domen dröja; Att jag min lefnad bättra må Och framgent större krafter få Att så mitt hjerta böja, Som, o Gud! Dina bud Mig befalla Och oss alla, Som förtröste På dig, som oss återlöste.

10. Förläna mig din Andas nåd, Som gifver mig de bästa råd, Hur jag min tid skall lefva, Att jag mot verldens synd och flärd, Hvari hon fallen är och snärd, Må stadigt kunna sträfva. Styrk du mig Kraftelig Till att vandra Ej som andra Köttets trälar, De der dräpa sina själar.

11. Men låt mig, som ett ljusens barn, Se och undvika alla garn, Som satan för mig ställer; Ja, låt mig aldrig glömma bort, Att lefnadstiden är så kort, Och likväl mycket gäller. .Ty bör mig, Flitelig, Nyttja dagen, Höra lagen, Som kan lära Det, som länder till din ära.

Henrik Renqvist suomensi sen 1830: Herä sielun' kiirust' ylös. 11 v. („Aamu- ja Ehto-Virsi".)

K. L. Lindström suomensi sen uudelleen (käsikirj. 364):

1. Sieluni, herää unestas; Jo päivän kirkas kuningas Käy taivaan vahvuudelle, Yökauden Herra Jumala On ollut mulla turvana, Siis kiitos olkoon hälle. Mielellä, Kielellä Hälle annan, Hälle kannan Kiitokseni, Parhaan lahjan sydämeni.

2. Ei ole uhrii rakkaampaa Ja Herralle niin suotuisaa, Kuin hartauden kieli, Joll täällä katuvaisena, Armosta virvoitettuna Hänt ylistääpi mieli. Ääni se Taivaalle Korkealle, Kirkkahalle Yleneepi Herra sitä kuulteleepi.

3. Muut luodut sulle tavallaan Myös korottavat kiitostaan, O maan ja taivaan Luoja, Virtensä lintu visertäin Kans puu ja kukka vihertäin Kiitost on sulle tuova. Etua Suurempaa Armos aina Mulle lainaa; Suurin siitä Syy on mulla sua kiittää.

4. Sä huolta pidit minusta Ja varjelit mun vaaroista Hamasta syntymästä, Apuni olet ainoa, Et päälle pane painoa, Jot ei voimani kestä. Olennon, Asunnon Mulle loit sä, Suojas soit sä, Vaaran, vaivan Päältäni sä estät aivan.

5. Vaan kallihin, o Laupeas, On armos se, ku sanallas Tahdostas tiedon antaa, Ja uskon, jolla sieluni Saa autuuden, ja mieleni Nöyrästi vaivat kantaa. Armollas, Avullas Tutakseni, Tehdäkseni Tahtoasi Sulje minun suojahasi.

6. Autuudekseni armoas Mä tuta saan sun sanastas, Sen uskon kautta löydän. Sä kasteessa mun uudistit Ja synnistä mun puhdistit, Suot lahjat armopöydän. Ansios, Sovintos Suopi meille Eksyneille Turvaisuuden, Alkaessa elon uuden.

7. Se elo alkaa sinusta Ja tahtoo taasen palata Alkuunsa uskon kautta; Se rakkauden elättää, Se toivon meissä virkistää, Meit autuutehen auttaa; Syystä täst Viriäst Aina sitä Meidän pitää Tarkottaman, Nimes tähden harrastaman.

8. Tain määrän että paremmin Vaeltaissani ehtisin, Sä aikaa lisäks annat, Suot aina mulle neuvojas, Mun puolees vedät sanallas, Minusta huolta kannat. Löytääksen Aartehen, Jonka sinä Toit, ett minä, Jesukseni, Rauhan saisin sielulleni.

9. Siis kiitän, Herra, sinua, Ett etsit vielä minua Ja armos auringolla Mua virvottelet heikkoa Ja päästäkseni surmasta Viel viivyt tuomiolla, Että tääll Saisin viel Katumukseen Parannukseen Mielen kääntää, Kuulla lohdutuksen ääntä.

10. Mua johdattakoon henkesi, Ett noudattaisi jalkani Ain oikeata tietä, Ett mailma viekas, pettävä, Kuin käypi synnin retkiä, Mua puoleensa ei vietä. Vahvista Minua Vastaan lihaa, Vastaan vihaa Mailman lasten, Vihollisten voimakasten.

11. Suo, valkeuden lapsena, Mun välttää, ettei saatana Mua verkkoins viedä jaksa; Suo, että muistan ijäti, Ett lyhyt onpi ikäni Ja paljon sentään maksaa.. Suo ett ain Noudattain Tahtoasi, Neuvojasi Vaeltaisin Niin, ett kanssas elää saisin.

Nykyisen muotonsa saivat: 1867 pääasiassa vv. 10 ja 11; 1871 vv. 7, 8, 9; 1880 vv. 1, 2, 3, 4, 6; 1886 v. 5.

Wr 360, R 430, Rbg 360, Sr 421, 1867: 364, 1871, L I 364 b, 1880, 1883, R 1936: 530.

458. O Korkein Herra Jumala Aut' että oisin valmisna. 5 v.

Tuomas Ragvaldinpoika 1724—1804. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Suomalaisen arkkivirsirunoilijan Tuomas Ragvaldinpojan „Ehtoovirsi viikon lopulla" 1762 (Kristillisiä virsiä 1853: 3):

1. O Korkein suurin Jumala, Ann' mun ain' olla valmisna; Kiitosta Sinull' antamaan, Kans' kunnia korkiaa kantamaan; Sun varjos edest' laupiaan, Tain päivän ja elinaikan.

2. Niilt' moninaisilt' vaaroilta, Kuin mull' ain' ompi tarjona, Häijyiltä hengilt perkelilt', Ja pahan suovilt' ihmisilt', Jotk' vihans' nuolet ampuvat, Syyttömäst' mua vainoovat.

3. Sun hyvät työs on usiat, Suuret ja tutkimattomat; Kuins sielun, ruumiin puolesta, Mull', rakas Isä, armosta, Ain' kaikin päivin viikkoina Jo teit ja vuosikausina.

4. Viel' monta, suurta, kauhiaa Vaaraa aivan kamalaa, Ain' päivin, öin mull' tarjon' on; Joist' kuitenk' minull' olet suon', Avun ja autuun ajalla, Kätket Engeleis varjolla.

5. Siis tämän viikon lopulla, Sua kiittää tahdon Jumala, Sun armotöides edestä, Sydämest' täydest' todesta, Nöyryytetyllä mielellä, Sielun halull' ja kielellä.

6. Rukoilen myöskin Sinua, Älä viel' hyljää minua, Vaan suojel' tänä yön' ja ain', Kanss' viholliset alaspain' Ann' maata rauhass' levossa, Niinkuin laps' äitins' helmassa.

7. Ann' minun lepo-sialla, Sun kansas vuoteell' puhella, Ett' nukun uneen makiaan, Armossas pysyn ainian, Levottomast' valvomisest' Varjel', ja myös pahast' unest'.

8. Ann' murheen suru siit' kantaa, Kuink' sinull' taidaisin antaa, Huomeneltain koht' nostuan' Otollisen kiitos-sanan, Sanallas valais' mieleni, Perkaa sielun sydämeni.

9. Mailmallisist' murheista, Pahoista ajatuksista, Jotk' kuollon myötäns' tuo vissist', Näist' varjel' mua JEsu Krist', Sun piinas, Kuollon tähden tääll', Niin köyhä sielun tulee sääll'.

10. Sitt' sinull' ain kiitoksen, Sanon ja myös ylistyksen, Tain armos edest' laupiaan, Ett's kuulit huuton vaikian, Täss' viheljäisess' elämäss', Kosk' katsell' saan Sun kasvos läss'. Amen.

E. Lönnrot lyhensi virren ja korjaili sitä: L 50: 43.

K. G. v. Essen laati uudistusehdotuksen E. Lönnrotin edellämainitun ehdotuksen perusteella. E. Lönnrot korjaili sitä edelleen. Siten tuli:

1867: 365. O korkein Herra Jumala, Suo, olisin nyt valmisna Kiitosta sulle antamaan, Ja ylistystä kantamaan, Ett' armoisesti varjelit, Tään päivän mua suojelit!

2. Sun hyvät työs on useat, Suuret ja tutkimattomat, Joit', Isä rakas, armosta Sielun ja ruumiin puolesta Osoitit mulle tänäänki, Ja kaiken elinaikani.

3. Siis taasen päivän lopulla Sua kiittää tahdon, Jumala, Sun armotöittes edestä Sydämestäni täydestä, Nöyryytetyllä mielellä ja haluisella kielellä.

4. Rukoilen vielä sinua, Sä älä hyljää minua; Mua varjele myös tämä yö, Vihollisen maahan lyö; Suo maatan' siipeis suojassa Kuin lapsi äitin helmassa!

5. Mun anna leposialla Sua vuoteellani muistella; Suo, nukun uneen makeaan, Armossas pysyn ainiaan; Valaise pimee mieleni, Ja hallitse sydämeni!

Nykyisen muotonsa saivat pääasiassa 1871 v. 4, 1880 vv. 1, 2, 3, 5. Pieniä muutoksia tehtiin vielä 1886 säkeistöihin 2, 3 ja 5.

Arkkivirsi 1690, L 50: 43, 1867: 365, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

459. O Kristus, päivä paistava, Yön hämärät hajottava. 6 v.

Latinalainen varhaiselta keskiajalta. Mikael Agricola 1510—1557. Jaakko Suomalainen † 1588. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

Latinalainen alkuteksti:

v. Tucher 609. Christe, qui lux es et dies, Noctis tenebras detegis Lucisque lumen crederis, Lumen beatum praedicans:

2. Precamur, sancte Domine, Defende nos in has nocte, Sit nobis in te requies, Quietam noctem tribue.

3. Ne gravis somnus irruat, Nec hostis nos surripiat, Nec caro illi consentiens Nos tibi reos statuat.

4. Oculi somnum capiant, Cor ad te semper vigilat: Dextera tua protegat Famulos, qui te diligunt.

5. Defensor noster, aspice, Insidiantes reprime, Guberna tuos famulos, Quos sanguine mercatus es.

6. Memento nostri, Domine, In gravi isto corpore, Qui es defensor animae, Adesto nobis, Domine.

7. Deo patri sit gloria Ejusque soli filio Cum spiritu paraclito, Nunc et per omne seculum.

Mikael Agricolan suomennos:

Rucouskiria, s. 681. CHristus se paijste ia peijue on quin öön pimeydhet haijotat, sine valkeudhen valkeus sarnatat pyhen paijsteen.

2. Sinua HERRA me rucolen, tene ööne meite varielle, sinusa olcohon läveys ia annahyue ösija.

3. Etteij rascas wnhi wputtais, eijke wiholinen rateleis, eijke liha hende soostusi, eli saatais meite waijnohos.

4. Silmet ne wnhen ottakat, ja sydhen sinussa waluokan, oijkea ketes szoijelkan, sinun sijs kieuhet paluelias.

5. O meiden turuan catzelija, ne wäghyueiset asetta, hallitze sinun paluelias, iotcas werelles lunastit.

6. Muista HERRA ne waijuaset, quin rumin corman cannamme, sine quin Sielut wariellet, ole nyt meiden tykenne.

7. Sen Ise caikiwaldias laijna ia szoo Jesusen cauta, quin sinun cansas alati, pyhesse henges elepi. Amen.

Jaakko Suomalainen muodosti tämän perusteella virren:

W 366. Christe paiste kircas päiuä Ia Isäs valkeut täynä Sä yön pimeydhen haiotat Ia mailman paistel lahiotat.

2. Sinun Christe me turuamme Sinua mös auxem huudhamme Tänä yönä meit suoiele Ia caickest vaarast variele.

3. Ettei uni meit upotais Eick viholinen mös voittais Eli liham meitä pettäisi Ia sinun vihas vetäisi.

4. Silmät ne unen ottacan Sydhän sinusa valuocan Älä lapsis pois heittele Vaan pyhäl kädhelläs peittele.

5. Valuo Herra meidhän ylitzen Vainomiesi mös hillitze Sinäp yxin meidhän lunastit Ia verellä sä pudhastit.

6. O Herra sitä tietele Ett piru meit tacto vietellä Sinä quin sielut vallitze Meitä sijs aina hallitze.

7. Sen Isä caickivaldias Ia poica hyuyten aldias Meillä suo laina ia autta Pyhän hengen voiman cauta.

Säkeistöissä 1 ja 6 ovat „Isäs" ja „Ett piru meit tacto vietellä" kenties Olaus Petrin ruotsintamasta ja 1536 julkaisemasta:

Wr 364. Christe, som ljus och dagen är, Där mörkret ej kan blifva när; Guds Faders ljus det skin i dig, Och allestäds bevisar sig.

2. Allom til tröst är du upsatt, Ty vakta oss i denna natt, At vi må i dig hafva ro, Och altid trygge sammanbo.

3. Den svåra sömn tag oss ifrå, At fienden oss ej skada må, Lät ock vårt kött så varda späkt, At det ju gör, som dig är täckt.

4. Til sömn vår ögon gifva sig, Vårt hjerta vake dock til dig: Beskärme oss din högra hand, Och löse af vårt synda-band.

5. O HErre! lät dem icke få Sin vilje, som oss eftergå; Du hafver ju löst oss igen, Från döden med din blod så ren.

6. O HErre! tänk ock däruppå, At djefvulen vil oss nederslå; Du är vorden vår siäla-tröst, Hjelp dem du hafver återlöst.

7. Gif, Gud, det som vi bedje om, Genom din Ande och din Son! Du är en sann Treenighet Och regerar i evighet.

K. G. v. Essen laati uudistusehdotuksen (käsikirj.) ja:

1867: 366. Sä, Jesus, olet valoni, Mun aurinkoni, eloni; Sä, paiste Isän valkeuden, Päältäni poistat pimeyden.

2. Sä olet valo kaikille, Siis pimee yöni valaise; Suo rauhassas mun levätä, Yön synkeytt' ei peljätä!

3. Kuin ruumiini on nukkuva, Suo, sielu valvoo sinussa; Uneliaisuus sieluni Karkoita kirkkaudellasi!

4. Sun kätes mua varjelkoon, Sitehet synnin katkaiskoon, Mua ett' ei joukko saatanan Sais vahinkohon, vaarahan!

5. Edestä syntein maailman Sä annoit veres puhtahan, Meit' autit Isäs armoihin; O auta aina vieläkin!

6. O kolmiyhteys korkea, Olemus yksi ainoa, Jumala ijankaikkinen, Nyt kuule rukouksemme!

Nykyisen muotonsa saivat v. 4 1867, vv. 1—3 ja 5, 6 1880.

Latin., W 366, 1867: 366, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 364, Rbg 364, Sr 425, Kurv. 235, 307.

460. Pois armas päivä kulki Yö synkkä sijaan jää. 6 v.

Paul Oderborn 1500-luvun lopulta. Ruotsinnos 1614. Jonas Raumannus 1608—1683. Julius Krohn 1835—1888.

Rigalaisen saarnaajan Paul Oderbornin virsi, painettu 1597:

v. Tucher 620. Der Tag hat sich geneiget, Die Nacht herkommen ist; :,: Gott sey gebenedeiet, Der uns beschützt zur Frist. Wohl durch dein' milde Güte Bewahrt hast diesen Tag: Wollst uns hinfort behüten Vors Teufels List und Wüthen, Vor allem Ungemach.

2. Nichts ist auf dieser Erden, Das da beständig bleibt: :,: Allein die Güt des Herren Steht fest in Ewigkeit, Ist allen Menschen offen: Gott lässt die Seinen nicht. Drauf setz ich all mein Hoffen, Ich habs gar wohl getroffen: Gott ist mein' Zuversicht.

3. Ihm hab ich mich ergeben Allhier in dieser Welt. :,: Was ist der Menschen Leben? Gleichwie ein' Blum im Feld: Des Morgens in dem Thauen Ist sie gefärbet klar; Bald wird sie abgehauen, Wenn man sie thut anschauen, Verdorret ist sie gar.

4. Vergib mir, lieber Herre, All meine Missethat; :,: Ich hab gesündigt sehre, O Herr, ich bitt um Gnad. Wenn du mir wolltst zuschreiben All meine Sünd und Schuld, Ach, wer wollt für dir bleiben? Mein Gwissen thut mich treiben, Ich hab den Tod verschuldt.

5. Ich bitt, dass du mir gnädig Um Christi willen seyst; :,: Mach mich von Sünden ledig, Gib mir den heilgen Geist, Der mich allzeit regiere Nach seiner Gnaden Kraft, Dass ich dich nicht verliere, Sondern mich allzeit führe Zum edlen Rebensaft!

6. Mein'n Leib, mein' Seel, mein Leben, Dazu mein Haus und Gut, :,: Das du mir hast gegeben, Stell ich in deine Hut; In dein' göttliche Hände Befehl ich meinen Geist, Dein' Hülf von mir nicht wende, Gib mir ein seligs Ende, Das bitt ich, Herr, mit Fleiss.

Ruotsinnos 1614 on S. A. Forsiuksen:

Wr 365. Dagen ifrån oss skrider, In går den mörka natt; Gudi ske pris och heder, Som oss har bevarat Af sina milda nåde, Både till lif och själ. Han ville af all våde Oss än bevara väl.

2. I denna verldsens öde Är allt förgänglighet; Allena Herrans nåde Blifver i evighet. Derpå hoppas man trygger, Gud ej förskjuter sitt; På honom jag fast bygger Min tröst och tillförsigt.

3. Honom vill jag mig gifva I denna verlden ond. Menniskan liknad blifver Vid blomstret i en lund: Om morgonen i daggen Står det med fägring skön; Straxt varder det afslaget, Och förtorkas till hö.

4. Förlåt mig, käre Herre! Min synd och öfverdåd, Hon är mig stor, ty värre! Thy beder jag om nåd. Om du mig vill tillskrifva Min synd och all min skuld, Hvar skall jag för dig blifva? Döden har jag förskyllt.

5. Din nåde låt mig finna, Genom vår Frälserman: Gör mig qvitt ifrån synden; Gif mig den Helge And', Som visar mig och lärer, Som leder mig och för, På det jag aldrig mera Din nåd och hjelp umbär.

6. Min kropp, min själ och lifvet, Hus, ära, gods och gård, Som du mig hafver gifvit, Jag gifver i din vård, I dina gudoms händer: Bevara mig nådelig', Gif mig en salig ända, Och tag mig sist till dig.

Ruotsista suomentanut luultavasti Jonas Raumannus, Kalannin (Uudenkirkon T.l.) kappalainen, joka sen myös julkaisi toimittamassaan virsikirjassa 1646:

W 367. Päivä tykööm' pois kulkee Yö synkkä siaan jää: Jumalan olkoon julki Kiitos, kunnia, ijät' Joka meit' tänäpän kätki, Ettei meill' pahoin käyn': Rukoilkaam' vielä nytkin :,: Armons' sois' edespäin.

2. Tämä maailman meno On kaikki katoovainen, Ainoastaan Herran armo On ijät' pysyväinen; Jumalaan itseni turvaan, Ei hän minua ylönann', Eikä myös laske turhaan :,: Vaikk' maailmass' vihataan.

3. Sinun haltuus itseni annan, Täll' surkiall' eloll': Ihminen verraks' pannaan Ratk' kukkaisen kedoll', Kuin huomeneltain varhain Kauniist' kyll' kukoistuu, Ehtoon' sitt' raukee turhaan :,: Kuin heinä, lakastuu.

4. Anteeks' ann', rakas Herra, Syntin' ja rikoksen', Joita tein monin kerran, Sinult' armoo rukoilen! Jos sinä siis tahdot soimat' Syntin' ja vääryyten', Kuhun sitt' mahdan turvat' :,: Kuoleman tiedän ansainneen'.

5. Armos lain', Herra hurskas! Poikas kautt' Christuksen, Tee minua synnist' puhtaaks', Ann' Henkes turvaksen', Joka minua johdattaisi, Tiell' oikiall' ojentais', Niin etten horjahtaisi :,: Enk' olis' armojas paits'.

6. Sielun', ruumiin', kuins luonut, Kanss' kaiken tavaran', Jotkas minull' olet suonut, Taloni myös annan Sinun käsiis, haltuus, huomaas, Varjel' ne vahingost'; Korjaa minua viimein suojaas :,: Kosk' eriin täst' surun laksost'.

K. L. Lindström teki uudistusehdotuksen. Sitä muutettiin kuitenkin suuressa määrin. Siitä tuli 1867: 367, johon v. 3 laadittiin kokonaan uudesti ja värsyksi 6 otettiin U 672: 6.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Wr 365, Rbg 365, Sr 426, W 367, Ign 202, U 672, 1867: 367, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

461. Aurinko nyt on laskenut Ja päivä meiltä kulunut. 8 v.

Caspar Stolshagius 1500-luvun lopulla. Ruotsinnos 1601. Suomennos 1685. Aug. Ahlqvist 1826—1889. E. Lönnrot 1802—1884.

Mähriläisen papin Caspar Stolshagiuksen virsi:

Wackernagel V 55. DIe liebe Sonn sich von vns wendt, damit hat auch der Tag sein endt, Dafür die finster nacht einbricht vnd treibt von vns des Tages liecht.

2. Ach Vater gut im höchsten thron, ich sag dir danck durch deinen Son, Das du mich heut durch deine gnad behütet hast für allem schad.

3. Das mich der Todt nicht vberrascht, noch mich ein jammers not erhascht, Noch mich der Sathan durch sein list in grosse Sünd zu stürtzen wist.

4. Dir seý lob, danck vnd preiss allein, O höchster Gott vnd Vater mein, Doch wo ich vnrecht hab gethan, das wölst im Zorn nicht nemen an.

5. Denn wo ist je ein Mensch ohn Sünd, der nicht fraucheln noch feilen kündt? All meine schuldt bekenn ich dir, geh Ia nicht ins gericht mit mir.

6. Mein Sünd ich dir bekenn vnd Klag du weist, das ichs von hertzen sag: Sih an mein Seufftzen, nicht mein Sünd sonst ich nimmermehr leben kündt.

7. Auch steh mir bey in dieser nacht, der Engel dein hab meiner acht, Das mir kein vnglück, not vnd pein mög schedlich vnd zu wider sein.

8. Thür mich, HErr, aus dem Finstern thal vnd las mich sehen den Sonnenstral, So wil ich hertzlich rümen dich, mein liecht vnd leben, ewiglich.

Ruotsinnos 1601:

Wr 366. Solen hafver sig från oss vändt, Och dagen hafver sig nu ändt; Den mörka natt kommer igen, Som drifver från oss dagsens sken.

2. O Fader i din högsta thron! Jag tackar dig genom din Son, At du mig från all fara svår I denna dag bevarat har.

3. At mig icke den bitra död Hafver skadt eller annor nöd: At satan vår fiende gram, Har ej fört mig på synd och skam.

4. Dig ske lof, pris och tack altid, O högste Gud och Fader blid! Hvad jag har brutit dig emot, Förlåt mig det, o Fader god!

5. Ty hvar finnes, o Gud! den man, Som fri från synd sig säga kan? Min synd bekänner jag för dig; Gack icke til rätta med mig.

6. Min synd bekänner jag för dig, Du vetst at det vist ångrar mig: Se til min suck, ej til min skuld, Barmhertig Gud och Fader huld!

7. Och statt mig bi i denna natt: Din Ängel hafve på mig akt, At ingen sorg, nöd eller skam, mig skada eller stjelpa kan.

8. För mig af denna mörka dal, Och lät mig skåda solen klar; Så skal mit hjerta prisa dig, Mit ljus och lif evinnerlig.

Suomennos arkkivirtenä 1685 tuli 1686 virsikirjaan:

W 368. Aurinko nyt on laskenut, Ja päivä meiltä kulunut, Yö synkiä siaan kulkeepi, Valkeuden ulos sulkeepi.

2. O Isä! sinull' kiitoksen Annan Poikas kautt' Christuksen, Ettäs mun olet suojellut, Ja vaaroist' kaikist' varjellut.

3. Sinä minun olet säästänyt Kuolemast' ja myös päästänyt Perkeleen pahoist' petoksist', Tuskist', kivuist', kiusauksist'.

4. Sinun, Isä taivaallinen, Kiitos olkoon ijankaikkinen. Mitäs tiedät minun rikkoneen, Ann' anteeks', ole armollinen.

5. Ei löydy yhtään koko maan pääll', Kuin synnist' ompi vapaa tääll': Syntini minä tunnustan, Sinun armojas julistan.

6. Syntini minä tunnustan, Tiedät minun niitä katuvan: Kuul' armollisest' huokauksen', Ann' anteeks' kaikki rikoksen'!

7. Tykönänn' pysy tänä yön', Enkelis minun kätkeköön! Etten joutuisi yhteenkään Syntiin, vahinkoon, häpiään.

8. Anna mun rauhass' levätä, Ja sitte iloll' herätä Niin kiitän sinua iloisest', Isä Jumal', ijankaikkisest'.

Aug. Ahlqvist korjaili sitä: Oks. 368, josta saatiin:

1867: 368. Aurinko nyt on laskenut, Ja päivä meiltä kulunut; Yö synkkä siaan kulkeepi, Valkeuden meiltä sulkeepi.

2. O Isä, sulle kiitoksen Kautt' annan Poikas Kristuksen, Tänäänkin ettäs suojelit, Ja vaaroista mun varjelit!

3. Niin ett' ei mua kuolema, Ei saanut myöskään saatana, Ei tuskat eikä tauditkaan Mua pääsneet kourin koskemaan.

4. Siis olkoon kiitos ijäinen Sinulle, Isä ylhäinen; Mun mitä tiedät rikkoneen', Se anteeks anna minulle!

5. Ei löydy yhtään ihmistä, Jok' olis puhdas synnistä; Minäkin syntin' tunnustan, Ja armoasi julistan.

6. Syntini minä tunnustan, Mun tiedät niitä katuvan'; Siis kuule kurjan huokauksen', Kaikk' anteeks anna rikoksen'!
7. Mua auta tänä yönäkin, Mun kätkeköhön enkelis! Niin ett' en joutuis yhteenkään Vahinkoon, syntiin, häpeään.
8. Mun rauhass' anna levätä, Terveenä sitten herätä; Niin kiitän sua riemulla Ijäisest', Isä Jumala!

Nykyisen muotonsa saivat pääasiassa vv. 1, 2, 8 1867; 5, 6, 7 1872 L I; 3, 4 1880.

Samasta virrestä on toinenkin, vanhempi suomennos, joka esiintyy Andreas Michaelis Pacchaleniuksen suomentamana Cantio cygnean (Pipping 137) lopussa, painettu Turussa 1667 sekä:

Manuale 1685, s. 466: Auring' idzens nyt pois sulke / Päivä myös ehtolle kulke / Yö syngiä sit tule sian / Cuin carcotta valun pian.
2. Sua isä corkeudes Poicas cautt' kijtän nöyrydes / Ettäs mun tänäpän vaarast / Varjellut olet armiast.
3. Ettei cuoleman cauhistos / Sattun / elick' muu ahdistos / Eik' julma vihamiehem Sathan / syndijn / häpiän ole saattan.
4. Sull' olcon ijät ylistöst / O hyvä isä Herra myös / Jos rickonut olen vastas / Anna ne andex armostas.
5. Sill' cuk' o Jumal' se liene / Cuin synnistäns puhtax tienne? Mun syndin tunnustan sinul / Ala käy cansan oikiul.
6. Mun syndin tunnustan sinull' Ja cadun sydämmen kivull' Cadz' huocauxin: ia eij syndin / O laupias Herra ia pyhin.
7. Varjel myös Engeleis cautta / Tän yön' ettei tucahutais / Synnill' murhell' taick' häpiäl / Cuin kierdä meit' kyll' leviäld.
8. Vie vijmmein surust ia pilkast / Ann' cadzel' aurinko kirkast Nijn sydämmest sua kijtänem / Sekä nyt ett' ijancaickiseen. AMEN.

Wr 366, Rbg 366, Sr 427, W 368, Ign 203, U 662, Oks. 368, 1867: 368, 1871, L I, II, 1880, 1883.

462. Jo päivä ehtii ehtoollen Yö pimiä siirtyy sijaan. 8 v.

Hans Christensen Sthen n. 1540—1610. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Malmön kirkkoherran Hans Christensen Sthenin virsi:

Beckman, s. 855. Den liuse Dag forgangen er Oc Natten hun haenger os paa, O Jesu Christe, Herre kiaer, Du altid hos os bliffve maa: Glaede os Gud i Himmerige.
2. Du est det evige Guddoms Lius, Det maa vi jo bekiende. Kom til os i vort Hiertis Huus Med din Naade os optaende: Glaede os Gud m.m.
3. Du est vor Vaecter tryg oc tro, Du vilt os aldrig undfalde, Paa dig saa ville vi bygge oc bo, I all vor Nød dig paakalle: Glaede os Gud m.m.
4. Dagen er skabt til Arbeide oc Umag, Det kand hver hos sig mercke, Men Natten er skabt til Ro oc Mag De traette Lemmer at stercke: Glaede os Gud m.m.
5. Bevar oss Gud i denne Nat Fra Dieffvelens listige Pile, I alskens Fare du med os stat, Giff Rolighed oc god Hvile: Glaede os Gud m.m.
6. Vi befale os i Jesu Vold, Naar vi vore Øyen tillukke, Gud vaere vor Vaern, vor Klippe oc Skiøld, Mod alt Ont, der os kand trycke: Glaede os Gud m.m.

7. Giff os en rolig Nat oc god, Lad os i Synden ey soffve, Lad os ey giøre ded, dig er imod, Ey heller i Sorgen opvaagne: Glaede os Gud m.m.

8. Saa ville vi i Morgen loffve dig, Din Godhed gierne bekiende, Oc siden altid i Himmerig Dig prise foruden al Ende: Glaede os Gud i Himmerige!

Ruotsinnos 1640: Wr 367: Den ljuse dag framgången är 8 v. on sananmukainen käännös tanskasta.

Suomennos 1700:

W 369. Päivä nyt ehtii ehtoollen, Taas pimeys tulee siaan; Me sinua, Jesu, rukoilem', Sä tykönäm', pysy ain'ijan. Iloit' meit' Jumal' taivaassa.

2. Sä olet valo ijäinen, Ja Jumalan kirkkaus armas, Siis tule sydämen huoneesen, Sun armoillas se valais'. Iloit' meit' — —.

3. Sä olet vakainen vartiam', Et ikänäns' sinä meit, hylkää; Sun päälles aina uskallam', Kanss' rukoilem', tyköm' kulje. Iloit' meit — —.

4. Päivä on työtä tehdä luot', Ett' askareit' toimittaa virkam': Vaan yö on levoks' meille suot', Ett' virvottaa väsyneet raajam'. Iloit' meit' — —.

5. Siis varjel' tänä yön', Jumala! Meit' saatanan pahast' paulast', Kanss' kaikess' tuskass' ol' apuna. Ann' levät' levoss' makiast'. Iloit meit' — —.

6. Me Jesuksell' itsem' annamme. Kosk' silmämme kiinni painam', Hän olkoon ain' apum' ja kilpemme, Pois poistakoon kaiken vaivan, Iloit' meit' — —.

7. Ann' meidän levätä levossas, Eik' syntiin synkiään nukkuu, Eik' tehdä vastaan tahtoas, Eik' suruss' surkiass' hukkuu: Iloit' meit' — —.

8. Niin huomen' sinua kiitämme, Sun hyvyyttäs myös vakaa, Ja sinua aina ylistämme Taivaass', enk' siitä lakkaa. Ilot' meit' Jumal' taivaassa!

K. G. v. Essen laati uudistusehdotuksen (käsikirj.). E. Lönnrot korjaili sitä runsaasti. Siitä tuli:

L I 369. Päivä jo ehtii ehtoollen, Yö pimiä siirtyy sijaan, Ah pysy, Jesus armoinen, Tääll' tykönäm ainiaan; Suo meille ilo taivaassa!

2. Sä, sielun valo ijäinen, Jumalan armon paiste, Käy sydämemme huoneesen, Se armoillas valaise; Suo meille ilo taivaassa!

3. Sä vartiamme vakainen Et meitä ylönanna, Sun päälles saapi jokainen Huolensa kaiken panna; Suo meille ilo taivaassa!

4. Sä työtä tehdä päivän loit Virkamme toimitukseks, Ja yön levoksi meille soit Ruumiimme virvotukseks; Suo meille ilo taivaassa!

5. Tän' yönä, armias Jumala, Myös anna meille rauhas Ja vihollinen kavala Pois torju meistä kauvas; Suo meille ilo taivaassa!

6. Sun suojaas, Jesus, itsemme Annamme nyt ja aina; Sä, apumme ja kilpemme, Pois poista kaikki vaiva; Suo meille ilo taivaassa!

7. Kuin ruumis raukee lepäämään, Äl' anna sielun nukkuu Unehen synnin synkiään Ja surkiasti hukkuu; Suo meille ilo taivaassa!

8. Niin armoas me huomenna Veisaamme riemuisesti Ja ylistämme taivaissa Sua viimein ijäisesti; Suo meille ilo taivaassa!

Pienin korjauksin saatiin siitä nykyinen.

Wr 367, R 438, Rbg 367, Sr 428, W 369, Ign 204, U 664, 665, 666, 1867: 369, 1871: 369, 587, L I 369, 369 b, L II, Lisäys 1868: 551, 1871: 585, L I 372 b, 1880: 369, 1883, R 1936: 538.

463. Sinua Jumalani Tän iltahetkenän. 6 v.

Thomas Petri Gevalensis † 1605. J. L. Runeberg 1804—1877. K. M. Kiljander 1817—1879.

Ruotsin Wingåkerin kirkkoherran Thomas Petri Gevalensiksen virsi: Wr 373: Dig, Fader! vill jag prisa I denna aftonstund. 10 v.

J. L. Runeberg lyhensi ja korjaili sitä:

Rbg 373. Dig, Fader, vill jag prisa I denna aftonstund, Och för allt godt bevisa Dig tack af hjertans grund. Till dig jag lyfter opp Min själ med tro och hopp, Se'n denna dag ock ändat För mig så väl sitt lopp.

2. Ifrån all nöd och fara, Från ängslan, sorg och brist, Du lät mig fredad vara I Herren Jesu Christ. Jag beder hjertelig, Att du förlåter mig Hvad jag af köttslig svaghet Har handlat ondt för dig.

3. Nu lägger jag mig neder Och suckar, Gud, till dig, Att du din vinge breder I natten öfver mig. Bevara, Herre, väl Min ande, lif och själ, Att hvad som dig tillhörer Ej någon från dig stjäl.

4. Min trötta kropp låt sofva Tills ljuset åter grytt, Med krafter den begåfva Till arbete på nytt! Mitt lif uti min död, Min hjelp i sorg och nöd, I sömn liksom i vaka Är du mitt hopp och stöd.

5. Snart skall min omsorg hvila, Din vake för mig då, Låt död ej öfverila, Ej nöd mig väcka få. Mitt hem, min vårdnad kär, Slägt, vänner fjerran, när, Beskärma, Gud och Fader, Med dina englars här.

6. I samma bön förenar Jag öfverhet och land; Enhvar som väl dem menar Beskydde, Gud, din hand: Gif landet frid och ro, Gif folket kraft och tro, Och låt oss i din fruktan Med fröjd här sammanbo.

K. M. Kiljander suomensi virren (Turun Tuomiokap. I I 19. 160, käsikirj.):

B) n:o 370. Sinua, Jumalani, Tän iltahetkenä, Suullani, sielullani Mä tahdon ylistää. Sun tykös nouseepi Mun huokaukseni, Kun tänki päivän päättää Soit onnellisesti.

2. Sä kaikesta hädästä, Surusta, tuskasta Mun taasen tahdoit säästää, Varjella vaaroista. Nyt Sua rukoilen Suo vielä minullen Armosta anteheksi Mun monet rikoksen.

3. Taas ollessani levolla Mä huokaan: Jumala, Tän yönä suo mun olla Siipeis varjossa. Suojele henkeni, Ruumiini, sieluni; Ei ryöstä sulta kenkään Mik ompi omasi.

4. Suo ruumiin rauennehen Yön yli nukkua Ja sitten uudellehen Taas työhön ruveta, Eloni kuolossan, Apuni tuskassan, Jos nukun taikka valvon Sä olet turvaanan.

5. Kun vaivun valvomasta, Sä, Herra, valvele, Hädästä, kuolemasta Minua varjele. Kotini, perheeni, Sukuni, tuttuni Sä kaitse Isä rakas Sun enkeleilläsi.

6. Samoten esivaltaa Ja isänmaatamme Vahingon, vaaran alta Jumala varjele. Suo rauha kansalle Menestys maallemme, Ja usko, toivo, rakkaus, Sovita kaikille.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Wr 373, Rbg 373, Sr 434, 1867: 370, 1871, L I, II, 1880, 1883.

464. Nyt päättyi päivä armas Yö joutui eteemme. 1 v.

Ruotsalainen 1600-luvulta. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Tuntemattoman ruotsalaisen virsi 1600-luvulta:

Wr 369. Nu är en dag framliden, Och natt tillstundar visst; Från oss är solen skriden, Blif när oss, Jesu Christ! Förlän' en stadig tro, Och städse oss bevara, Att vi må utan fara Gå till vår nattero.

Suomennos 1700:

W 371. Jo joutui päivä armas Ehtooll', me rukoilem' Ett's, Herra Jesus rakas,! Tääll' pysyt tykönäm', Meill' usko vahva suo, Ja varjel' aina meitä, Kanss', peikoilt' peitä, Meill' makia lepo tuo.

E. Lönnrotin korjailemana:

L I 371. Nyt päättyi päivä armas, Yö joutui eteemme, Vaan, Herra Jesus rakas, Ain' asu kanssamme, Uskomme vahvista Ja suojassasi meitä Vaaroissa kätke, peitä, Suo lepo makia!

Kun viimeksi mainittu sana „makia" 1880 oli muutettu sanaksi „rauhaisa", niin siten oli saatu virren nykyinen muoto.

Wr 369, R 439, Rbg 369, Sr 430, W 371, U 670, Oks. 371, 1867: 371, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 539.

465. Kun kaikki lepoon sääntyy Sun tykös sielu kääntyy. 4 v.

Frans Mikael Franzén 1772—1847. E. Lönnrot 1802—1884.

Suomalaissyntyisen Hernösandin piispan Frans Mikael Franzénin virsi:

R 433. När allt omkring mig hvilar, Till dig min ande ilar, O Gud! och låfvar dig, När verldens larm försvinner, Och jag mig ensam finner, Är du, Barmhertige! hos mig.

2. När mörker jorden höljer Och all dess prakt fördöljer, Jag till dit rike ser; Jag ser det, kring de dina, Af nåd och sanning skina Uti ett ljus, som ej går ner.

3. Det ljuset när mig blifver, Då natten mig omgifver: Dervid jag somnar in, Dervid jag vaknar åter, Så länge du mig låter Här fostras, att bli evigt din.

4. Låt mig din nåd ej sakna, Tills jag en gång får vakna, Der sjelf du solen är, Der jag på dig blott aktar, Ditt anlete betraktar Och kommer dig allt mera när.

E. Lönnrot suomensi virren: LWU 376 C:

Lisäys 1868: 549. Kuin päivä täällä päättyy, Sun tykös sielu kääntyy, O luoja laupeas; Mun yksin ollessani Sä olet seuranani Alati, Isä armias.

2. Aurinko pois on mennyt, Maanpiiri jo pimennyt, Vaan valtakunnassas Ihana valo toinen, Sun armos aurinkoinen, Valaisee uskovaisias.

3. Se valo nukkuissani Valaiskoon sieluani, Ja herättäköön taas Ain' uuden aamun tullen, Niin kauvan kuin suot mullen Valmistusaikaa armostas!

4. Ah, anna valos paistaa, Sun armos aina loistaa, O Herra laupeas, Tien että osajaisin Mä sinne, kussa saisin Katsella aina kasvojas!

Pienin korjauksin virsi tuli nykyiseen.

R 433, Rbg 376, Sr 437, LWU 376 C, Lisäys 1868: 549, 1871: 583, L I 371 b, L II 472, 1880: 371 b, 1883, R 1936: 533.

466. Sinua Kristus kiitämme O rakas Vapahtajamme. 6 v.

Nicolaus Selnecker 1530—1592. Ruotsinnos 1640. Erik Cajanus 1675—1737.

Leipzigiläisen jumaluusopinprofessorin ja superintendentin N. Selneckerin virsi:

Wackernagel IV 372. WIr dancken dir, HErr Jesu Christ, das du vnser Erlöser bist, Vnd bhütest vns für aller gfahr durch deiner lieben Engel schar.

2. Wir gehn nu, HErr, zu vnser ruh, ach rechnes vnser Seel nicht zu Was wir leider gesündigt han, vergibs vns alls, O Gottes Son.

3. Las dein Engel stets vmb vns sein, die allzeit vns bewachen fein, Das der Teuffel hab keine macht an vns, weder zu tag noch nacht.

4. Für fewr, für Seel vnd leibes not behüt vns, lieber HErre Gott, In deim Namen schlaffen wir ein hilff vns, dein armen Kinderlein.

5. Es gescheh was kan, wir sind ja dein erlöst durch dein fünff wunden rein. Dir leben wir, dir sterben wir, dein kinder sind wir für vnd für.

6. Amen, Amen, zu guter nacht, der Engel Gottes vns bewacht. Gott lob vnd danck in Ewigkeit, wir gehn zu rhu on alles leid.

Ruotsinnos noin 1640:

Wr 371. Vi tacke dig, o Herre Christ! Som är vår Frälserman förvisst: Du för oss alla omsorg har Med dine helga englaskar'.

2. Vi lägge oss till hvila ned; Låt ej vår själ umgälla det, Som brutet är genom vår skuld: Förlåt det, Gud! och var oss huld.

3. Din engel hålle om oss vakt, Och hafve oss i noga akt, Att djefvulen oss ej skada gör Dag eller natt: Gud, oss bönhör!

4. För eld, för nöd till lif och själ, O Herre Gud, oss vakta väl. I dit namn vi til sängs nu gå Din barn; lät oss din nåde få!

5. Vi äre dine i all nöd, Förlöste med din blod så röd: Vi lefve dig, vi dö ock dig, Din barn vi blifve evinnerlig.

6. Amen, Amen, til en god natt, Din Ängel vare oss tilsatt, Som oss bevarar och vårt bo: I JEsu namn gå vi til ro.

Suomennos 1700:

W 372. Me sinua, Christe kiitämme, O rakas Vapahtajamme! Kuin tänäpän meit' suojelit, Kautt' enkelittes varjelit.

2. Me panem' maata vuoteellem', Ja hartaast' sinua rukoilem', Ann' anteeks' kaikk', kuin rikott' on, Meit' saata Isäs suosioon.

3. Ann' enkelis olla vartianam', Ja karkota pois vainoojam', Kuin vahingoittaa pyytelee, O Herra, meitä varjele.

4. Tulen ja veden vaarasta, Ja kaikest' pahast' pelasta; Sinun nimees me turvaamme, Ja itsem' haltuus annamme.

5. Meit verelläs sä lunastit, Ja lapsikses meit' omistit, Sinull' eläm' ja kuolemme, Ja omas aina olemme.

6. Nyt amen, amen, päätökseks' Suo enkelis suojelukseks'; Me maata lepoon menemme, Jesuksen nimeen nukumme.

Aug. Ahlqvist korjaili virttä: Oks. 372:

1867: 372. Sinua, Kristus, kiitämme, O rakas vapahtajamme, Kuin tänäpänä suojelit, Meit' armollasi varjelit.

2. Nyt vuotehelle vaivumme, Ja sulle hartaast' huokaamme: Syntimme anna anteeksi, Meit' auta armoon Isäsi!

3. Suo enkel meille vartiaks Ja ympärimme valvojaks, Ett' ei sais vanha vainooja Meit' öin, ei päivin turmella!

4. Varjele valkeen vaarasta, Myös sielun, ruumiin tuskasta! Sun haltuus kaikki annamme, Kotomme, lapset, itsemme.

5. Sä verelläsi lunastit, Ja lapsikses meit' omistit; Sinulle eläm, kuolemme, Ja omas aina olemme.

6. Nyt amen armos toivoksi, Levitä siipes suojaksi! Rauhassa maata rupeemme, Jesuksen nimeen nukumme.

Tämä ehdotus ei kuitenkaan vienyt asiaa eteenpäin. Seuraavissa ehdotuksissa palattiin pääasiassa vanhan suomennoksen sanontaan.

Pienin korjauksin vanhasta virrestä tuli siten nykyinen.

Wr 371, Rbg 371, Sr 432, W 372, Oks. 372, 1867: 372, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

467. Nyt kulunut jo päivä on Sun kiitos Herra olkohon. 5 v.

Joh. Leon † 1597. Ruotsinnos 1690. Erik Cajanus 1675—1737. K. M. Kiljander 1817—1879.

Saksalaisen kirkkoherran Joh. Leonin virsi:

Beckman, s. 859. NUn ist vollbracht auch dieser tag, Mein Gott und Herr, dir lob ich sag, Dass du durch deine grosse güt, Für sünd und schanden mich behüt.

2. Was ich verbrochen hab an dir, Das wollst du, Herr, vergeben mir, Lass deine gross barmhertzigkeit Über mich walten jederzeit.

3. Darauff, HErr, in die hände dein Befehl ich leib und seele mein, Ich will nun thun mein augen zu, Und schlaffen ein mit fried und ruh.

4. Dein heilger engel mich bewach Fürs teuffels gwalt und ungemach, Durch JEsum Christ, HErr, bitt ich dich, Wollst mich behüten gnädiglich.

5. Verleih, dass ich frisch und gesund Auffsteh, und mit erfreutem mund Dein grosse gnad und gütigkeit Lob, ehr und rühm zu aller zeit.

Ruotsinnos 1690:

Wr 374. Nu denna dag framliden är; Jag dig, o Gud! mitt lof hembär, Att du af kärlek mildelig' För synd och död har frälsat mig.

2. Allt, hvad jag har försyndat mig, Det ville du miskundelig' Förlåta nu och allan tid; Du äst, o Gud! min Fader blid.

3. Derpå jag nu uti din hand Befaller kropp, lif, själ och and': Låt mig nu roligt somna in, Och alltid njuta hjelpen din.

4. Din helge engel blifve när, Och drifve från mig satans här: Beskärma mig för Christi skull, Var mig, dit barn, en Fader huld.

5. Förlän at jag må frisk och sund Stå up i morgon, då min mun, För det du äst så nådelig, Dit lof skal sjunga gladelig.

Suomennos 1700:

W 373. Nyt päivä edeskulun' on, Sull' kiitoksen mä Herra, tuon, Ett's synnist', tuskast', vaarasta Mun varjelit ain' armosta.

2. Ann' anteeks', Sitä anelen, Mun sielun', ruumiin', henkeni, Suo suloisest' mun maataksen', Kanss' apus aina saadaksen'.
3. Sun haltuus annan, Isäni! Mun sielun', ruumiin', henkeni, Suo suloisest' mun maataksen', Kanss' apus aina saadaksen'.
4. Ann' enkelis oll' tykönän', Pois poistaa pahan perkeleen. Ain' suojel' kautta Christuksen, Mull' ole Isä armoinen!
5. Suo nousen jällens' raitisna, Sitt' kiitos sull' on valmisna, Ett's olet aivan armias, Suloinen, hyvä, laupias.

K. M. Kiljanderin (käsikirj.) korjailusta tuli:

1867: 373. Nyt kulunut jo päivä on, Siis sulle kiitokseni tuon, O Herra, joka armossa Varjelit mua vaaroista.
2. Suo anteeks, sitä anelen, Mun monet riettaat rikoksen'! Sä olet nyt ja ainian Mun rakas Isän', Jumalan'.
3. Sun haltuus annan, Isäni, Mun sielun', ruumiin', henkeni; Suo suloisesti maataksen', Ain' apuasi saadaksen'!
4. Mua enkeleilläs kaitsele, Ja poista paha perkele; Ja ole kautta Kristuksen Minulle aina armoinen!
5. Suo, nousen jälleen raitisna Sua kiittämähän valmisna, Kuin olet aivan armias, Suloinen, hyvä, laupeas!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Wr 374, R 441, Rbg 374, Sr 435, W 373, 1867: 373, 1871, L I 373, 373 b, L II, 1880, 1883, R 1936: 541.

468. Maa mitä päällään kantaa Kaikk' itsens' lepoon antaa. 9 v.

Paul Gerhardt 1606—1676. Suomalaiseen Sielun Tavaraan 1686. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen virsirunoilijan arkkidiakoni Paul Gerhardtin virsi:

Ev. Ges. 654. Nun ruhen alle Wälder, Vieh, Menschen, Städt' und Felder, Es schläft die ganze Welt. Ihr aber, meine Sinnen, Auf, auf, ihr sollt beginnen, Was eurem Schöpfer wohlgefällt.
2. Wo bist du, Sonne, blieben? Die Nacht hat dich vertrieben, Die Nacht, des Tages Feind. Fahr' hin, ein' and're Sonne, Mein Jesus, meine Wonne, Gar hell in meinem Herzen scheint.
3. Der Tag ist nun vergangen, Die gold'nen Sternlein prangen Am blauen Himmelssaal; Also werd' ich auch stehen, Wenn mich wird heissen gehen Mein Gott aus diesem Jammerthal.
4. Der Leib eilt nun zur ruhe, Legt ab das Kleid und Schuhe, Das Bild der Sterblichkeit; Die zieh' ich aus, dagegen Wird Christus mir anlegen Den Rock der Ehr' und Herrlichkeit.
5. Das Haupt, die Füss' und Hände Sind froh, dass nun zum Ende Die Arbeit kommen sei. Herz, freu' dich, du sollst werden Vom Elend dieser Erden Und von der Sündenarbeit frei.
6. Nun geht, ihr matten Glieder, Geht, geht und legt euch nieder, Der Betten ihr begehrt. Es kommen Stund' und Zeiten, Da man euch wird bereiten Zur Ruh' ein Bettlein in der Erd'.
7. Mein' Augen steh'n verdrossen, Im Nu sind sie geschlossen, Wo bleibt dann Leib und Seel'? Nimm sie zu deinen Gnaden, Sei gut für allen Schaden, Du Aug' und Wächter Israel!

8. Breit' aus die Flügel beide, O Jesu, meine Freude, Und nimm dein Küchlein ein. Will Satan mich verschlingen, So lass die Englein singen: Dies Kind soll unverletzet sein.

9. Auch euch, ihr meine Lieben, Soll heute nicht betrüben Ein Unfall, noch Gefahr. Gott lass euch ruhig schlafen, Stell' euch die gold'nen Waffen Um's Bett, und seiner Engel Schaar.

Saksasta suomennettu arkkivirtenä (Pipping 4063) Julius Krohnin arvelun mukaan 1678; virsikirjaan se tuli 1686:

W 374. Kaikk', kuin maa päälläns' kantaa, Nyt lepoon itsens' antaa, Ja raukee nukkumaan: Mutt' sinä, sielun', ala, Mitä sinun Luojas halaa, Kuin rupeen raukeemaan.

2. Pois on aurinko kulken', Ja paisteens' meiltä sulken', Yö joutuu taas siaan: Katson aurinkoo toista, Kuin kirkkaast' sielull' loistaa, Jesus Vapahtajan'.

3. Päivä loppuu, ja lavian Ihanast' kirkkaat taivaan Tähdet kaunistavat: Niin minä, kosk' täältä lähden, Taivaan kirkkaudess' nähden, Paistan ain' loppumat'.

4. Riisun nyt vaatteen' ja kenkän', Menen niin alast' sänkyyn: Näin lähden myös kuollessan' Alast', vaan tiedän jäll' saavan' Autuuden vaatteet, ja taivaan Kunniall' puetettavan'.

5. Ett' päivän töistä nyt päästään, Siis iloissans' ovat tästä Pään', käten', jalkan myös; Niin synnin orjuudest' auttaa Minun Jesus piinans' kautta, Ja viimein kaikest' työst'.

6. Menen vuoteell', ett' väsyn' On ruumiin joka jäsen, Ja sitä muistelen' Sit' vihdoin hauta luodaan, Ja vuode minull' suodaan, Maan povess' maataksen.

7. Silmän' nyt kiinni painan, O Jesu! armoos lainaa, Ett' turvass' olisin: O Herra! ota huomaas, Sielun' ja ruumiin' suojaas, Ett' rauhass' lepäisin.

8. Levit' nyt siipes päällen', Niin minä tulen säällen', O Jesu, auttajan'! Kuin saatan' pyytää paulaan, Niin ann' enkelit laulaa, Ja olla vartian'.

9. Kanss' lasten ja myös perheen, Lepään rauhass'; sill' murheen Kyll' Herra pitää meist', Pyhäin enkeleins, kautta, Ja viimein täältä auttaa Taivaan iloon vissist', Amen.

Hakvin Spegelin ruotsinnos 1686: Wr 375 „Nu hvilar hela jorden" eroaa loppusäkeistöissään kokonaan saksalaisesta alkutekstistä.

E. Lönnrot noudatti ruotsalaista tekstiä: LWU 374, 1867: 374.

Julius Krohn palasi saksalaiseen alkutekstiin ja sitä noudattavaan alkuperäiseen suomennokseen. Alkuperäisen vv. 6 ja 7 hän kuitenkin sulatti yhdeksi ja loppusäkeistöksi hän otti E. Lönnrotin ruotsista suomentaman loppusäkeistön:

Huomenna noustessani Taas mulle Jumalani, Suo armos apua, Vaeltaakseni täällä, Niin että vihdoin siellä Saan aina luonas asua.

Sen loppupuolen J. Krohn laati uuteen asuun.

Siten Julius Krohnin korjailemana virsi sai nykyisen muotonsa.

W 374, U 667, 668, LWU 374, 1867: 374, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Wr 375, R 442, Rbg 375, Sr 436, R 1936: 542.

469. Käy nyt sieluni ja mielen' Herraa kunnioittamaan. 10 v.

Joh. Rist 1607—1667. Ruotsinnos 1672. Suomennos 1685. Aug. Ahlqvist 1826—1889. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen virsirunoilijan pastori Joh. Ristin virsi:

Ev. Ges. 649. Werde munter, mein Gemüthe, Alles rege sich in dir, Dass ich preise Gottes Güte, Die er hat gethan an mir Dass er diesen ganzen Tag Vor so mancher Noth und Plag', Vor Betrübniss, Schmach und Schaden Mich behütet hat in Gnaden.

2. Lob und Dank sei dir gesungen, Vater der Barmherzigkeit, Dass mir ist mein Werk gelungen, Dass du mich so hoch erfreut, Und vor Sünden mancher Art So getreulich hast bewahrt, Auch den Feind hinweggetrieben, Und ich unversehrt geblieben.

3. Ach, kein Geist kann ganz erkennen Deiner Güte Wunderthat, Und kein Wort es würdig nennen, Was sie mir erwiesen hat. Deiner Wohlthat ist zu viel, Sie hat weder Mass noch Ziel. Herr, du hast mich so geführet, Dass kein Unfall mich berühret.

4. Dieser Tag ist nun vergangen, Und die dunkle Nacht bricht an, Und ich sehe mit Verlangen, Herr, zu deinem Licht hinan. Stehe mir, o Vater, bei, Dass dein Glanz stets in mir sei, Und mir auch im Finstern scheine, Denn ich hoff' auf dich alleine.

5. Herr, verzeihe mir aus Gnaden Alle Sünd' und Missethat, Damit sich mein Herz beladen Und dich hoch erzürnet hat. Schütze vor des Satans Macht Mich bei Tage wie bei Nacht, Lass es ja ihm nicht gelingen, Mich in Sünd' und Noth zu bringen.

6. Bin ich gleich von dir gewichen, Stell' ich mich doch wieder ein, Denn dein Sohn, am Kreuz verblichen, Will mein Heil und Mittler sein. Ich verleugne nicht die Schuld, Aber deine Gnad' und Huld Ueberwieget weit die Sünden, Welche sich in mir befinden.

7. O du Licht der frommen Seelen, O du Glanz der Ewigkeit, Dir will ich mich ganz befehlen Diese Nacht und allezeit. Bleibe doch, meine Gott, bei mir In dem finstern Thale hier; Tröste mich mit deiner Liebe, Dass kein Unfall mich betrübe.

8. Wenn des Tages Müh'n gleich machen, Dass die Augen schlafen ein, So lass doch mein Herz noch wachen, Und zu dir gerichtet sein. Herr, mein ganzer Geist und Sinn Gehet immerfort dahin, Dass von dir mich gar nichts treibe, Und ich dein im Schlaf auch bleibe.

9. Lass mich diese Nacht empfinden Eine stille süsse Ruh'; Alles Uebel lass verschwinden, Decke mich mit Gnade zu. Leib und Seele, Muth und Blut, Auch mein zeitlich Hab und Gut, Freunde Brüder, Hausgenossen Sind in deinen Schutz geschlossen.

10. Ach, bewahre mich vor Schrecken, Schütze mich vor Ueberfall, Lass nicht Krankheitschmerz mich wecken, Nicht Tumult noch Kriegeschall. Wend' ab Feu'r und Wassersnoth, Pestilenz und schnellen Tod. Lass mich nicht in Sünden sterben, Noch an Leib und Seel' verderben.

11. O du grosser Gott, erhöre, Was dein Kind gebeten hat. Jesu, den ich stets verehre, Bleibe du mein Schutz und Rath. O du werther heil'ger Geist, Zeig', dass du der Tröster heiss'st. Herr, erhöre dies mein Flehen; Amen! ja es soll geschehen.

Ruotsinnos ilmestyi 1672 (En Ny Handbook) muodossa: (Jesp. Svedbergin vk:n mukaan 1694: 440:)

1. GÅr här fram i sinnen kiära, Och mitt hierta war beredt; Låt oss nu Gudz godhet ähra / Then han har mot mig betedt: At han mig all thenna dag / För så mången suck och klag / Täcks erhålla och bewara / At jag vndgick Satans snara.

2. Lof och tack vil jag thy siunga Tig o mildhets Fader kiär / At wäl afgick dagsens tunga / At tu mig för alt beswär / Och för synder af mång art / Har så troligt wärdt och spart; Och min fiende bortdrifwit / At jag oskadd har förblifwit.

3. Thenne dagen är framliden / Och then sorgse natt går ann; Solsens pracht är nu hähn skriden / Then oss alla frögda kan; Stå mig bi / o Fader kiär / At tin glantz städz för mig är; Tänder ann mitt kalla hierta / När jag är i mörksens smärta.

4. Tine godhets wärck och vnder / Ingen klokhet kan förstå; Ja tin nåd och gunst all stunder / Intet Adams barn se må: Tin wälgärning är så stor / Man thess mått och tahl ei tror: Herre / tu mig så framförer / Att ei ofall mig berörer.

5. Herre wärdes mig tilskänckia / Mina synders svåra last / The mitt arma hierta kränckia / Och mig så förgifta fast / At mig Satan arg och snill / Til förderwet störta wil; Men tu Herre kanst mig rätta / Gak doch ei med mig til rätta.

6. Har jag skiönt tin gunst förlorat / Ställer jag mig åter in; Har oss doch tin Son försonat / Genom sin dödz smärtz och pin. Jag förnekar ei min skuld; Men tin nåd / o Fader huld / Är fast större än som synden / Ther med jag här städz är bunden.

7. O tu nådes rike kiälla / O tu fromme siälars skatt / Tig wil jag mig helt befalla / Allan tid och thenna natt: Blif tu doch / mitt Lius när mig / Mädan alt förborgar sig; När tu äst vti mitt hierta / Kiänner jag ei siälsens smärta.

8. Skydda mig för Diefwuls funder För hans nät och mörcksens macht / The mig fästa alla stunder / Hafva mig förtret tilbracht: Låt o sanne klarhet mig / Ingen tid förlora tig; När mig nattens skugga skräcker Mig till tröstskien wederqwecker.

9. När min trötta ögon slutas / Och insomna sachtelig / Må mitt hierta tå vtgiutas / Och upprätta sig til tig: Siäl och sinnen innerlig / Dröme städz o Gud om tig / At jag fast til tig mig gifwer / Ja i sömnen tin förblifwer.

10. Låt mig thenna natt befinna / Ena söt och liuflig ro: Alt thet ondt är låt förswinna; Täcke mig tin Ängel tro: Mod och blod / kropp / lif och siäl / Ähra / godz bewara wäl; Vän och owän / slächt och fränder / Jag befaller tig i händer.

11. Och bewara mig för skräckia / Skydda mig för ofwerfall; Låt ei siukdom mig vpwäckia / Stilla krig och örlig skall: Afwänd eld och wattunöd, Pestilentz och ond brödöd: Låt mig ei i synd omhwärfwas / Samt till lif och siäl förderfwas. /

12. Sist jag ock så öfwer alla / Tig o konungars Konung båld / Wil wår Konung städz befalla / I tin nådes skydd och wåld: Blif tu Herre hans förswar / För olycka wäl bewar: Låt tins Änglars eldz mur wara Kring om honom i all fahra!

13. O tu högste Gud / beskiära / Hwad titt barn ombedit har: Jesu / then jag städz wil ähra / Mig med råd och dåd bewar: Och min frögd / tu Ande wåhr / Mig all hjelp och tröst beskiär, Låt min bön till tig wäl lända. Amen / ja thet skal wist hända.

Suomennos ilmestyi arkkivirtenä 1685 ja virsikirjaan 1686:

W 375. Käy nyt sielun' kaikell' mielell' Herrall' kunniaa kantamaan, Sekä sydämell', että kielell' Hänell' kiitost' veisaamaan, Joka minun päivän tain Armollisest' varjel' ain', Vaaroist' kaikist' minun säästi, Pirun pahoist' pauloist' päästi.

2. Sinull' kiitost' veisat' mahdan, Armon Isä laupias! Ylistää ain' sinua tahdon, Ettäs aivan armiaast' Päivän kuorman huojensit, Synnist' monest' estelit Vihollisen torjuit kauvas, Annoit minun olla rauhass'.

3. Sinun ihmeitäs ei taita, Eik' armojas luetell', Eikä hyvätekois laitaa Viisaimmatkaan käsit' tääll'; Ne tott' ovat usiammat, Kuin ihmiset luulevat; Armos minun niin tääll' vienee, Ettän vaarat välttää tiennen.

4. Päivä on nyt pojes kulken', Yö jo joutuu jäll' pian, Aurinko on paisteens' sulken', Pimeys tulee siaan; Ah siis, Isä laupiain! Armos paisteell' valais' ain', Sydäntäni kylmää virvot', Synnin synkeydest' kirvot'.

5. Armost' anna anteeks' aina Minun syntin' kauhiat: Jotka sieluu raskaast' painaa, Kuiden myrkyll' haikiall' Saatan' tahtoo kadottaa, Ja helvettiin vajottaa; Vaan sä taidat minua auttaa, Sinun Poikas ansion kautta.

6. Vaikka synnit saatit minun Sinun julman vihas all'; Kuitenk' Poikas lepyt' sinun Ristin piinall' katkerall': Syntin' suureks' tunnustan, Vaan sun armos avaran Vielä suuremmaksi tiennen, Kuin mun kaikki syntin lienee.

7. Sinä sielun' kirkkaus parhain, Minun ainoo auttajan', Haltuus hiljan ja myös varhain Itsen' annan ain'ijan; Valist' minun sydäntän' Ylits' yösen synkiän, Kaikess' surun sumuss' aina Lohdutus mull' laupiaast' lainaa.

8. Päästä minua pirun pauloist', Kirvot' kimpust' kiusaajan, Kuin mua pyytää aina vauloins', Hajot' juonet kavalan. Älä minust' luovu viel', Minun sielun' rikkaus tääll': Koskas sydämessän' asut, Taidan välttää häijyn hasut.

9. Koska silmän kiinni vaipuu, Unehen myös raukeevat, Sielun' anna silloin taipuu Sinun puolees taukoomat': Pysy ain' sydämessän', Unessakin mielessän'! Omas olen, ehkä nukun, Enk' sitt' pelkää että hukun.

10. Suo mun tänä yönä maata Levoss' uness makiass', Onnettomuus kaikk' pois saata, Armos olkoon valvomass'. Henken', ruumiin' ja sielun', Kunnian' ja kaikk' kalun', Lapsen', lankon' ja kaikk' suomas' Herra, sinun uskon huomaas.

11. Peljätykset pimiän vallan, Ja kaikk' vaarat poista pois, Ettei saatan' sais' mua alans', Eikä surmat' niinkuin sois'. Tulen veden hädästä, Kuolost' äkillisestä, Varjel', etten synniss' hukkuis', Enkä kadotukseen nukkuis'.

12. Armostas, o Isä, lainaa, Mitä lapses anelee, Jesu, turvaks' tule aina, Minua myös auttele; Lohduttaja laupias, Pyhä Henki armias, Minun rukouksen' kuulkoon, Amen, ja se tapahtukoon!

Aug. Ahlqvist korjaili virttä (Oks. 375). Siitä tuli 1867: 375.

E. Lönnrot korjaili sitä edelleen:

1871: 375. Käy nyt sieluni ja mielen' Herraa kunnioitsemaan, Käänny suuni sekä kielen' kiitostansa veisaamaan: Joka armossansa ain' Varjeli mun päivän tain, Pirun pauloista mun päästi, Sielun sekä ruumiin säästi.

2. Kiitoksen' mä kannan sulle, Armon Isä laupias, Ettäs terveyden mulle Annoit aivan armostas; Päivän kuorman huojensit, Synnistä myös estelit, Vihollisen' torjuit kauvas, Minun annoit olla rauhass'.

3. Sinun armos avaruutta, Hyväin tekois suuruutta, Rakkautes rikkautta Ykskään ei voi arvata; Sulasta sun armostas Suot sä meille lahjojas Virvotukseks sielullemme, Ravinnoksi ruumiillemme.

4. Päivä on nyt loppumassa, Pian maan jo peittää yö, Aurinko on sammumassa, Päättynyt on päivän työ; Suo viel', Isä valkeuden, Armos paistaa mielehen', Anna Henkes täällä olla Valonan' myös yöllä mulla!

5. Armost' anna anteeks aina Minun syntin' kauhiat, Jotka sieluani painaa, Ovat aivan raskahat: Ett' en niihin nukkuisi, Helvettihin hukkuisi, Sinä, Herra, taidat auttaa Mua Poikas ansion kautta.

6. Vaikka alle vihas julman Minun saatti syntini, Jesus niistä ristin surman Kärsei ja sun lepytti; Syntin' suureks tunnustan, Vaan sun armos avaran Vielä suuremmaksi tiennen, Kuin mun kaikki syntin' lienee.

7. Jesus, sielun, valkeus parhain, Autuuteni, auttajan', Haltuus hiljan sekä varhain Annan itsen' ainian; Valista mun sydäntän' Yli yösen synkiän, Surun sumu alas paina, Lohdutusta mulle lainaa!

8. Pirun pauloista mua päästä, Kiusaajasta kirvota, Kurjaa sieluani säästä, Armollasi virvota; Älä luovu luotan' pois, Niinkuin vihollinen sois! Kuin sä sydämessän' olet, Taidan välttää häijyn nuolet.

9. Koska silmän' kiinni vaipuu, Unehen myös raukenen, Sieluni suo silloin taipuu Sinun puolees, Jesuksen', Pysy sydämessäni Myöskin nukkuessani; Omas olen, ehkä nukun, En siis pelkää että hukun.

10. Suo mun tänä yönä maata Levossa ja rauhassa, Kaikki vaarat pojes saata, Anna armos valvoa! Henken', ruumiin', sieluni, Kunniani, kaluni, Lapsen', lankon', kaikki suomas Uskon, Herra, sinun huomaas.

11. Herra, armas isänmaamme Vakaisesti varjele, Rakkahinta ruhtinaamme Kädelläsi suojele, Lohduttele murheessa, Auta ahdistuksessa· Johda häntä Hengelläsi, Vahvista myös voimallasi!

12. Armostas, o Isä, lainaa, Mitä lapses anelee; Jesus, turvaks tule aina, Minua myös auttele; Lohduttaja laupias, Pyhä Henki armias, Rukouksen' nöyrän kuulkoon, Amen, ja se tapahtukoon!

Julius Krohn poisti edellisestä vuoden 1880 ehdotuksessa vv. 6 ja 8 sekä saattoi virren muutenkin sen nykyiseen asuun.

Svedbergin vk. 440, Wr 376, 377, R 443, Rbg 377, Sr 438, W 375, U 671, Oks. 375, 1867: 375, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 543.

470. Aurinko nyt laskeutuupi Päivä käypi päättymään. 7 v.

Joh. Franck 1618—1677. Hakvin Spegel 1645—1714. Henrik Renqvist 1789—1866. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen virsirunoilijan, Gubenin pormestarin Joh. Franckin virsi (Teutsches Gesang-Buch, Stocholm 1694: 619):

1. Unsre müden Augenlieder schliessen sich itzt schläffrig zu / und des Leibes matte Glieder grüssen schon die Abend Ruh. Denn die tunkel finstre Nacht hat des hellen Tages Pracht in die tiefe See verdecket / Und die sternen aufgestecket.

2. Ach bedenk / eh du gehst schlaffen / du / o meines Lebens-Gast / ob du den / der dich erschaffen / heute nicht erzürnet hast. Thu / ach thu bey Zeiten Buss / geh und fall ihm auch zu Fuss / und bitt ihn / dass er aus Gnaden / dich der Straffe woll entladen!

3. Sprich: Herr dir ist unverholen / das ich diesen Tag vollbracht / anders als du mir befohlen / ja ich habe nicht betracht meines Amptes Ziel und Zweck / habe gleich falls deinen Weg schändlich / o mein Gott verlassen / bin gefolgt der Wollust-strassen.

4. Ach Herr / lass mich Gnad erlangen / gib mir nicht verdienten Lohn lass mir deine Huld umfange / sich an deinen lieben Sohn / der für mich genug gethan / Vater nimm den Bürgen an / dieser hat für mich erduldet / Was mein Unart hat verschuldet.

5. Öffne deiner Güte-Fenster / sende deine Wacht herab / dass die schwartze Nacht-Gespenster / dass des Todes finstre Grab / dass das Ubel / so bey Nacht unsern Leib zu füllen tracht / mich nicht mit dem Netz umdecke / noch ein böser Traum mich schrecke.

6. Lass mich / Herr / von dir nicht wancken / in dir schlaff ich süss und wol / gib mir heilige Gedanken / und bin ich gleich Schlaffes voll, so lass doch den Geist in mir zu dir wachen für und für / bis die Morgen-Röht angehet / und man von den Bett auffstehet.

7. Vater droben in der Höhe / dessen Nahm uns theur und wehrt / dein Reich komm dein Will geschehe / unser Brod werd uns beschert / und vergieb uns unsre Schuld / schenk uns deine Gnad und Huld / lass uns nicht Versuchung tödten / hilff uns / Herr aus allen Nöhten.

Hakvin Spegel ruotsinsi sen ja julkaisi 1686:

W 378. Solen går nu åter neder, Och dess ljus fördöljer sig: Thy är tid, jag mig bereder, Herre! till att tacka dig, Och upplyfta håg och själ Till dig, som så ganska väl Hafver omsorg för mig dragit, Och i ditt beskydd mig tagit.

2. Mig bör nu med flit besinna Hvad jag denna dag har gjort, Och med ånger mig påminna, Att jag, som mig hade bordt, Icke hafver tjent min Gud, Icke följt hans ord och bud; Sådant bör mig nu begrunda, Och Guds nåd i tid åstunda.

3. Gud! jag tror väl det du säger, Att dig är allting bekant, Att mitt lif och mina vägar Äro alle i din hand: Intet ord är i min mun, Intet i mins hjertans grund, Det du, Herre! icke skådar, Och ser allt, hvad vid mig lådar.

4. Jag kan sjelfver se och finna, Ändock jag är ganska blind, Det, för verldens gunst att vinna, Hafver jag gjort mången synd: Vandrat hela denna dag Tvärt emot din helga lag: Ej min christendom betraktat, Ej mitt kall tillbörligt aktat.

5. Du, som vet fast mycket mera Än mitt eget hjerta vet, Har hos mig märkt synder flera, Än min' ögon hafva sett; Men förlåt mig, Fader huld! All' min' stora brott och skuld; Värdes mig för straffet skona; Jesus vill det allt försona.

6. Jag då trygg och rolig sofver Uppå denna hörnesten: Ty jag hoppas, som du lofvar, Blifva fri från sorg och men, Och få Jakobs stege se, Samt Guds englar sig bete, Som mig troget bistånd göra, Och min själ till himlen föra.

7. När jag i det hoppet hvilar, Är jag säker, ty jag vet, Att de många satans pilar, Och all nattens faslighet Kan allsintet skada mig, När jag har befallt mig dig. När Guds hand vill mig betäcka, Kan mig ingen ting förskräcka.

Henrik Renqvist, tunnettu herännäisjohtaja, suomensi sen ollessaan Svartholman pakkotyölaitoksen saarnaajana ja julkaisi sen arkkivirtenä 1830 („Aamu- Ja Ehto-Virsi"):

1. Auringo taas alas vaipuu Ja jo rupee pimemään; Tahdon siis mä myöskin taipuu Herra! sinua kiittämään; Mielen maasta vieroitan, Sinun puolees eroitan, Joka olet minua auttan' Isällisen murhes kautta.

2. Mutt' mun tulee murhell' muistaa, Kuinga päivän kulutin, Minun tulee mieleen ottaa, Ett' taas ajan pahast' vietin. En Sua oikein palvellut, Engä tahtoas seurannut. Valitan siis sitä sullen: Armahd' kuiteng' vielä päällen'.

3. Jumalan'! mä uskon ratki, Mitä sanot Sanasas, Että Sull' on tieto kaikki Kaikest' minun menostan'! Kaikki tien' on tiedossas, Vaelluksen' vallasas; Erhetyksen' ei ol' salas', Sill' ne, HERra, näet taas.

4. Mä siis taidan havait' itzek', Vaikk' olen varsin sokia, Ettän muiden mielen nouteeks' Tein taas syndiä monia; Päivän pahoin viettännyt, Lakias vastan elännyt, Kristillisy'n laiminlyönyt, Engä viriäst' töitän tehnyt.

5. Monet virhet viel' havaitzet Minull' kurjall' olevan, Joit' en minä huomaitz itze Synniks' mullen tulevan; Mutt' ann' andeks' Isäni! Minull' kaikki syndini Rangastukses minust' ota, Poikas JEsus Sun sovittaa.

6. Tämän Kulma-kiven päällä Minä rauhas' leväjän; Sillä minä toivon vielä Vapaks' synnist' pääsevän. Tikapuut mä Jakobin Nähdä saan ja Engelin, Joka minua varjelepi, Viimen taivasehen viepi.

7. Kuin siis täsä turvas' olen, Niin on minull' vahvistus. Ei sitt' Satanangan nuolet, Eikä yöngän kauhistus Taida minua herättää, Eikä paljon peljättää Varjelus on minulle vahva, Kuin on Jumalasan' turva.

E. Lönnrot uudisti suomennoksen vapaasti: LWU 376 A, Lisäys 1868: 547, joissa on Rbg:n 378:n mukaisesti 5 säkeistöä, sekä 1867: 376, jossa kuten alkuperäisessäkin on 7 säkeistöä:

1867: 376. Aurinko jo alas vaipuu, Päivä alkaa päättymään; Siis nyt sydämeni taipuu Sua, Herra, kiittämään, Joka jälleen armossas, Tahdoit laupeudessas, Mua tänäpänä auttaa Isällisen huoles kautta.

2. Vaan kuin muistan mielessäni, Kuinka päivän kulutin, Surettaa se sydäntäni, Että niin sen menetin: En sua oikein palvellut, Rakastanut, seurannut; Pidin huolta itsestäni, En niin lähimäisestäni.

3. Rikokseni monet, suuret, Joit' en itse arvaakaan, Syvimmätkin synnin juuret Tunnet, Herra, tarkkahan; Nepä kyllä kammottais, Unen kauvas karkoittais, Ell' ei Jesus kaikki tyyni Olis sovittanut syyni.

4. Tämän perustuksen päällä, Tämän turvan suojassa, Päivän työt mä päätän täällä, Lepään yöni rauhassa; Jesuksessa, kuin en vaan Luovu hänen seurastaan, Sielulla on kyllin rauhaa, Jospa kuinkin myrsky pauhaa.

5. Jesus läsnäolollansa Valaiseepi yönikin; Missä hän ei ole kanssa, Pimeä on päiväkin; Yön ja päivän valkeus, Maan ja taivaan kirkkaus, Jesus ain' on auttajani Valvoissani, maatessani.

6. Siis nyt heitän liiat huolet, Mull' on vakuus, vahvistus, Jot' ei kaikki pirun juonet, Eikä synnin kauhistus Taida multa ryöstää pois; Kenpä vahingoittaa vois, Kuin nyt mulle armo Luojan Näin on tuonut turvan, suojan.

7. Asu, Jesus armahani, Aina sydämessäni, Vaali mua valvoissani, Holhoo nukkuessani; Multa, Isä laupeas, Älä kiellä armoas; Lainaa mulle Henkes lahja, Usko, toivo, rakkaus, rauha!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen; vv. 5 ja 7 ovat E. Lönnrotin alkuperäisiä.

Knapp 2531, Wr 378, Rbg 378, Sr 439, LWU 376 A, Tähti 1866: 8, 1867: 376, Lisäys 1868: 547, 1871: 376, L I 376 b, L II 474, 1880: 376, 1883, vertaa nyk. 35.

471. Joudu, Jesus, sielun valo, Henkes mulle lahjoita. 6 v.

Isak Ervast 1700—1757. E. Lönnrot 1802—1884.

Turun kappalaisen, sittemmin Kemin kirkkoherran Isak Ervastin virsi (katso virttä 440):

1. Tule Jesu! sielun' valo, Jesu! tule tykön' tänn', Paiste kirkkautes jalo Vuodattele sydämeen'; Tule, lainaa valos myös, Että tunnen sinun työs, Sinua edest' niitten kiitän, Kunnian nimelles liitän.

2. Ah! mun sielun tutkistele Herran taivaan kirkkautt', Siitä tunne, muistuttele, Kuink' sun Isä valinnut; Mikä ilo taivahaass', Löytyy elävitten maass', Saamme kasvoill' avoimilla, Herran kunniat' tutkistella.

3. Niin siis täydest' sydämestän', Kiitän sinua Jumalan'! Ettäs minun vaivoist' päästän', Ollut myöskin apunan'; Ettäs minun suojellut, Enkeleilläs varjellut, Vastaan vihollistan' häijyy, Perkelett', kuin kiukuss' väijyy.

4. Suuret, Herra, ovat tekos, Tutkimaton hyvyytes; Ihmeelliset ovat menos, Mittaamaton syvyytes; Sinun Henkes valkeus, Taivaan ilon makeus, Suuri, ulossanomaton, Autuille katoomaton.

5. Synneist' pese minua jalost', Hengess' uudess' vahvista, Sielun' päästä kuolon pauloist', Kosk' se kovin ahdistaa. Anna anteeks' minullen Kaikki minun rikoksen'; Älä syntei nuoruuteni Muista koskaan, Jumalani!

6. Vuodata mun sydämeeni Armos valo taivahast'; Poijes vallat pimeyden Hajot', karkot' ankarast'. Sielun', ruumiin', kunnian', Annan Herran huomahan; Unet kovat kaukan' olkoon, Jesus suojaamaan meit' tulkoon.

7. Käten', jalkan' ja muut kaikki Lepoon menkäät jäsenen', Joita aivan kovin ratki Päivän työ on väsyttän'; Mutta minun sieluisen'! Valvo tykö Jesuksen. Jesuksehen itses luota, Vissist hän sull' avun tuottaa.

8. Niin siis tahdon iloisesti Levoss' maata, Jesuksen'! Varjel' lastas armoisesti, Älä jätä murheeseen, Ja kuin viimein kuolema sydäntäni kolkuttaa, Jesu armas! kuolon hetkell', Tempaa sielun' pahalt' retkelt.

E. Lönnrot korjaili tätä: L 25: 24:

L I 376 c. Joudu, Jesus, sielun valo, Henkes mulle lahjota, Paiste kirkkautes jalo Sydämeeni vuodata; Lainaa sama valos myös, Että tuntisin sun työs, Sua oikein kiittää voisin, Niinkuin mielelläni soisin!

2. Kiitän sua sydämestä, Jesus, armas auttajan', Hyvyytesi kyllyydestä Mua köyhää kohtahan, Jota alla päivän tain Taas nyt nautitaksen' sain; Armoas myös anon vielä, Älä sitä multa kiellä!

3. Puhdista mua synneistäni Henkes uudistuksessa; Vahvista mun sydämeni Tuskiss', ahdistuksissa; Anna mulle anteeksi Syntin', pahat tekoni, Jotka tuntoani vaivaa, Sydäntäni kalvaa, kaivaa!

4. Vuodata mun sydämeeni Armos tunto taivaasta; Varjele mun sieluseni Pimeyden vallasta! Sielun', ruumiin', tavaran' Annan armos huomahan; Unet pahat, Jesus, poista, Anna rauhas mulle loistaa!

5. Käten', jalkan' ja muut kaikki Jäseneni levätkööt Rauhassasi, Jesus, ratki, Päätettyän' päivän työt, Vaan sä, raukka sielusen', Valvo luona Jesuksen, Jesukseen kuin tahdot luottaa, Hän ain' armost' avun tuottaa.

6. Maata panen iloisesti Sinun, Jesus, turvissas; Suojaa mua suloisesti, Huomenna herätä taas; Ja kuin kuolon unehen Vihdoin silmän' sulkenen, Herätä mä vielä kerran Näkemähän kasvot Herran!

Pienin muutoksin virrestä tuli nykyinen.

Ahasv. Fritschen Rukouskirja, L 25: 24, L I 376 c, 1880: 377, 1883.

472. Jo joutui armas aika Ja suvi suloinen. 6 v.

Israel Kolmodin 1643—1709. Erik Cajanus 1675—1737. A. B. Roos 1824—1873. E. Lönnrot 1802—1884.

Gottlannin piispan Israel Kolmodinin virsi:

Wr 317. Den blomstertid nu kommer Med lust och fägring stor; Nu nalkas ljuflig sommar, Då gräs och örter gror. Den blida sol uppvärmer Allt, hvad har varit dödt; Då hon oss skrider närmer, Blir det på nyo födt.

2. De fagra blomsterängar Och åkrens ädla säd, De grönskand' örtesängar Och alla gröna träd, De skola oss påminna Guds godhets rikedom: Att vi Guds nåd besinna, Som räcker året om.

3. Man hörer foglar sjunga Med mångahanda ljud; Skall icke då vår tunga Lofsäga Herran Gud? Min själ! upphöj Guds ära Med lof och glädjesång, Som fröjda vill och nära Oss med välgerning mång.

4. Du ädle Jesu Christe, Vår glädjesol och sken! Blif hos oss till vårt sista, Uppvärm vårt kalla sinn'. Gif kärleks eld i hjertat, Förnya själ och and'; Vänd bort all sorg och smärta Med dine milda hand.

5. Du Sarons blomster sköna, Du lilja i grön dal! Ack, värdes själen kröna Med dygder till stort tal. Din nåd låt henne fukta, Som dag utaf Sion, Att hon må ljufligt lukta, Som ros i Libanon.

6. Välsigna årets gröda, Och vattna du vårt land: Gif oss nödtorftig föda, Välsigna sjö och strand. Din fotspår drype af fetma; Bespisa med ditt ord Och med dess ljufva sötma Oss uppå denna jord.

Lars Högmarck (Psalmopoeographia 1736 s. 95) mainitsee virren alkulähteeksi Piae Cantiones-laulun „Tempus adest floridum". Näillä ei kuitenkaan ole suurtakaan yhteyttä. Sensijaan lienee virrentekijä saanut vaikutuksia saksalaisesta vanhaan saksalaiseen kansanlauluun perustuvasta virrestä:

Wackernagel 1841: 719: Umdichtung des weltlichen Volksliedes. HErtzlich thut mich erfrewen die liebe sommerzeit, All mein geblüt vernewen, der Mey vil wollust geit, Der lerch thut sich erschwingen mit seinem hellen schall, lieblich die vögel singen, vorauss die nachtigall.

2. Der guckuck mit seim schreien macht frölich jederman, Des abends frölich reien die Meidlin wolgethan, Spatziren zu den brunnen pflegt mann zu diser zeit, all welt sucht freud vnd wunne mit reisen fern und weit.

3. Es grunet in den wälden, die bäume blüen frei, Die rösslin auff dem felde von farben mancherlei. Ein blümlin steht im Garten, heist: Christ, vergiss nicht mein! das edel kraut Gotts warten gibt trost der seele dein.

4. Ein kraut wechst in der awen, das heisst: sei wolgemut! Auff Christum fest thu bawen, dazu sein werdes blut, Die weissen vnnd roten rosen, am creutz halt fest in acht! Gotts son thet mich erlösen vnd hat mich selig gemacht.

5. Das kraut je langer je lieber in meinem hertzen blüet, Bringt mich zu Gott hin über, Herr Christ mich stets behüt. Ich hab es wol vernommen, was dises kraut vermag: wol dem, der mit Gotts namen vnd gsetz vmbgeht all tag!

6. Des morgens in der Ave so thu ich frü auff stahn, Für mein sünd leid vnd rewe von hertzen grund zu han, Zu bitten meinen Herren, dass mirs möcht wol ergehn, dass er sein gnad möcht mehren vnd mir trewlich beistehn.

7. Darumb lobt Gott im Sommer, dessgleich im Winter thut! Christ wend vns allen kummer vnd bringt viel freud vnnd mut. Der zeil wil ich geniessen, dieweil ichs leben han. Gotts gnad wirdt sich ergiessen, vbr vns wirdt sie auffgahn.

Suomennos 1700 sekä arkkivirtenä että virsikirjassa:

W 318. Jo joutuu armas aika, Ja suvi suloinen, Joll' kauniist' kaiken paikan Kaunistaa kukkainen; Nyt armas aurinko meitä Taas lähtee lähemmäks', Hän kuolleet hautoo, heitä Taas tekee eläväks'.

2. Ne niitun kukat koriat, Ja laiho laaksossa, Niin ylpiät yrttitarhat, Puut vehriät verassa, Ne meillen muistuttavat Suurt' hyvyytt' Jumalan', Jonk' kaikk' ain' nähdä saavat, Juur' ympär' vuoden ain'.

3. Nyt lintu äänell' koriall' Taas laulaa taitavast', Enk' me siis mahtais' Luojall' Tääll' veisat' iloisest'? Mun sielun' Herraa kiitä Nyt riemulaululla, Kuin iloittaa ja täyttää Meit' laupiaill' lahjoilla.

4. O Jesu Christe jalo! Sä kirkas paistehem', Ain' kylmää luontoom' haudo, Ja asu tykönäm'! Sun rakkautes tuli Ann' palaa sydämess'! Luo meihin uusi mieli, Pois murheet poista myös.

5. Sä Saronin kaunis kukka, Kukoistus laaksossa, Mun sielun' avuill' kruunaa, Tee taitavaks' tavoissa, Sun kastees hänt' Siionist' Ain' kauniist' kastakoon, Sitt' kuin ruusu Libanonist' Hajuns' hyvän antakoon.

6. Ann' maan tääll' kasvons' kantaa, Vakons' myös lioita; Meill' tarpeet tahtoisit antaa, Maan, meren siunata, Ann' askelees tiukkuu rasvast', Meit' ruoki sanallas, Suo maistam' sit' ain' makiast', Niin sielu on autuas.

A. B. Roosin korjailemana siitä tuli:

1867: 318. Jo joutuu armas aika Ja suvi suloinen; Kauniisti joka paikan Kaunistaa kukkanen; Nyt armas aurinkoinen Taas täysin lämmittää, Se hautoo luonnon kuolleen, Ja jälleen virkistää.

2. Nyt niitun kukat korjat Ja laiho laaksossa Kans yrttitarhat sorjat, Puut lehtiverhossa, Ne meille muistuttavat Hyvyyttä Jumalan, Jon kaikki nähdä saavat Vuos vuodelt' ainian.

3. Iloiten linnut ilman Laulavat kauniisti, Niin emmekö me kilvan Luojaamme kiittäisi? Siis, sielu, Herraa kiitä, Ylistä armostaan, Jok' aina auttaa meitä, Iloittaa lahjoillaan!

4. O Jesus Kristus jalo, Sä kirkas paisteemme, Luontomme kylmä haudo, Valista mielemme; Sun rakkautes tuli Meiss' aina loistakoon, Luo meihin uusi mieli, Pois murhe poistukoon!

5. Sä, kaunis kukoistava Saronin kukkanen, Sieluni armaast' avaa Sun armos avuillen; Suo kasteella Sionin Se kauniist' kastettaa, Kuin ruusu Libanonin Hyvälle hajahtaa!

6. Maan, meren anna kantaa Runsaasti lahjojas, Ja niitä meille antaa Sun siunauksestas! Ravitse runsahasti Myös sielu sanallas! Sitä nyt hartahasti Anomme armostas.

E. Lönnrot korjaili virttä edelleen:

L I 318. Jo joutui armas aika Ja suvi suloinen; Kauniisti joka paikan Kaunistaa kukkanen; Nyt armas aurinkoinen Lähestyy lähemmäks', Se hautoo luonnon kuolleen Taas saattaa eläväks.

2. Nyt niitun kukat korjat Ja laiho laaksossa Kans yrttitarhat sorjat, Puut lehtiverhossa Taas meille muistuttavat Hyvyyttä Jumalan, Jonk' kaikki nähdä saavat Vuos' vuodelt' ainian.

3. Iloiten linnut ilman Laulavat kauniisti, Niin emmekö me kilvan Luojaamme kiittäisi? Siis, sielun', Herraa kiitä Nyt riemulauluilla, Kuin iloittaa ja täyttää Meit' armons lahjoilla.

4. O Jesus Kristus jalo, Sä kirkas paisteemme, Luontomme kylmä haudo, Ain' asu luonamme; Sun rakkautes liekki Sytytä rintaamme, Luo meihin uusi mieli, Pois poista murheemme!

5. Sä, kaunis kukoistava Saronin kukkanen, Sieluni armaast' avaa Sun armos avuillen; Suo kasteella Sionin Se kauniist' kastettaa, Kuin ruusu Libanonin Hyvälle hajahtaa!

6. Maan, meren anna kantaa Runsaasti lahjojas, Niit' aina meille antaa Sun siunauksestas! Suo suloisuuttas maistaa Myös sielun sanassas, Ain' armos sille paistaa, Niin on se autuas!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Wr 317, R 394, Rbg 317, Sr 401, W 318, U 542, 543, 1867: 318, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 511.

473. Sua, Herra, hiljaisuudessa Sioni ylistääpi. 7 v.

E. Lönnrot 1802—1884.

E. Lönnrotin alkuperäinen virsi Ps. 65:n johdolla:

1871: 60. Sua, Herra, hiljaisuudessa Sioni ylistääpi, Sun kunniastas suuresta Israel riemuitseepi; Sä anteeks annat syntimme, Rikokset, pahat tekomme, Kuin meitä raskauttavat.

2. Ah autuas se joka saa Sun olla kartanoissas Ja nimes suurta kunniaa Ylistää asunnoissas: Sä siellä sielun ravitset, Armostas sille taritset Sun huonees rikkautta.

3. Sä, autuutemme Jumala, Ain' armos meille näytät, Sun hyvyydelläs runsaalla Meit' ihmeellisest' täytät. Sä, Herra, olet kaikkien Maan, meren äärten kaukaisten Juur vahva turva aina.

4. Sun voimas vuoret vahvistaa, Sun kätesi ne hoitaa; Se meren aallot asettaa Ja kansan kapinoita. Sä elähytät, ilotat Auringon nousun-, laskunmaat Ihmeeksi ihmisille.

5. Täynn' ovat vettä virtasi, Joilla sä maata juotat Ja runsaan siunauksesi Maan hedelmille tuotat; Sä tuoreutat kaiken maan Ja annat kasteen aikanaan Sit' aina virvotella.

6. Sä vainiomme valmistat, Suot jyvän niistä kasvaa, Kedot ja laaksot kaunistat; Sun askelesi rasvaa Sä laitat maalle tiukkumaan, Sateella pehmität sä maan, Sen vaot liottelet.

7. Sä kukkasilla kukkulat Juur' ihanasti vyötät Ja laumat lukemattomat Sä laitumilla syötät. Siis kaikki maa nyt iloissaan Sinulle veisaa kiitostaan, Ylistää nimeäsi.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

1871: 60, L I, II, III, 1880, 1883.

474. Kuink' ihmeinen viel' aina Tääll' on maan kauneus. 9 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 312. Hur skön är än ej jorden Fast syndens dom hon bär, Igenom menskan vorden Förtappad som hon är.

2. Hon öppnar sina håfvor För oss från år till år, Och bjuder lust och gåfvor, Så fullt hon det förmår.

3. För oss ännu hon blommar, Fast ren och skär ej mer; Höst, vinter, vår och sommar Sitt goda hon oss ger.

4. Välsignelse af nåder, O Gud, åt henne gif, Att hon den ock förråder Mot allt, som här fått lif.

5. Gjut saft i blad och knoppar, Gif blomstring, färg och fröjd, Låt regn i blida droppar Uppfriska dal och höjd.

6. Låt mogna växt och kärna Utöfver allt vårt land, Och äng och åker värna För hagel, frost och brand.

7. O Gud, låt allt sig froda, Korn, gröda, mod och hopp, Krön året med ditt goda För både själ och kropp.

8. Välsigna hvarje ställe, Der lif kan dröja qvar, Med hvad till uppehälle Du oss förordnat har;

9. Att vi för kroppslig plåga, För hunger, brist och nöd Ej dig förgäta måga, Vår hjelp i lif och död!

10. Gör jorden till din boning, O Gud, som först hon var, Låt gälla den försoning, Din Son oss vunnit har;

11. Då skal hon bättre blomma Och bättre frukter ge, Då skall ock här den fromma Ej mer blott jemmer se.

Lauri Stenbäck ja Komitea tekivät näihin kahteen viimeiseen säkeistöön muutoksia.

Aug. Ahlqvist suomensi virren, noudattaen Stenbäckin ehdotusta (Oks. s. 125). Siitä tuli: Lisäys 1868: 469. Siitä suomennoksesta ei kuitenkaan tullut nykyiseen muuta kuin muutamia loppusointuja (antaa — kantaa, loistaa — poista, kasvaa — rasvaa, karttua — tiukkua) sekä loppusäkeistö siinä muodossa, minkä se oli saanut Lisäyksessä 1868: 469:

„Myös anna meidän muistaa Sua kiittää armostas, Lahjoistas nautituista Ylistää laupeuttas!" (Luultavasti E. Lönnrotin työtä).

Julius Krohn suomensi virren uudelleen, jättäen pois alkuperäisen vv. 8, 10, 11. Loppusäkeistöksi hän otti edellä mainitun säkeistön. Siten syntyi nykyinen 474.

Rbg 312, Stenbäck 312, Förslag 1868: 312, Sr 443, Oks. sivu 125, Lisäys 1868: 469, 1871: 490, 1880: 315, 1883.

475. O Jumala ja Isämme, Me köyhät lapses anomme. 4 v.

Nicolaus Herman † 1561. Jesper Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Böhmiläisen Joachimsthalin kanttorin Nicolaus Hermanin virsi:

Beckman, s. 796. BEscher vns, HERR, das teglich Brot, Fur thewrung vnd fur hungers not, Behüt vns durch dein lieben Son, Gott Vater in dem höchsten Thron.

2. O HErr, thu auff dein milde Handt Mach vns dein gnad vnd güt bekand, Ernehr vns, deine Kinderlein, Der du speisst alle Vögelein.

3. Erhörst du doch der Raben stim, Drumb vnser bitt, HERR, auch vernim! Denn aller ding du Schöppfer bist Und allem Vieh sein Fütter gibst.

4. Gedenck nicht vnser missethat Vnd Sünd, die dich erzürnet hat! Las scheinen dein Barmhertzigkeit, Das wir dich lobn in ewigkeit.

5. O HErr, gib vns ein fruchtbars Jar Den lieben Kornbawn vns bewar! Für thewrung, hunger, seuch vnd streit Behüt vns, HErr, zu dieser zeit!

6. Vnser lieber Vater du bist, Weil Christus vnser Bruder ist, Drumb trawen wir allein auff dich Vnd wolln dich preisen ewiglich! Amen.

Skaran piispan Jesper Svedbergin ruotsintama:

Wr 316. Gif oss, o Gud! vårt daglig' bröd, Förskona oss för hungersnöd: Förlän' oss, hvad oss nyttigt är: Vår Gud äst du och Fader kär!

2. Låt upp, o Gud! din milda hand, Att växa må uti vårt land Gräs, örter, korn, god frukt också, Att bröd och säd ej tryta må.

3. Du föder ju allt, hvad du skop, Du hörer ock korpungars rop; Thy hör och märk, o Fader kär! När vi din' barn nu rope här.

4. Tänk ej uppå vår synd så led, Förlåt oss den och var ej vred. Låt spörjas din barmhertighet, Din godhet uti evighet!

Ruotsista suomennettu 1700:

W 317. Ann' Jumal' jokapäiväistä Meill' leipää, säästä näljästä! Kanss' tarpeet kaikki armost' ann', Sä olet Isäm', Jumalam'.

2. Sun kätes avaa avara, Ja maasta jyvät kasvata Meill', ett' tääll' leipää syödäksem' ja siement' saisim' kylvääksem'.

3. Sä luodut kaikki ravitset, Kanss' kaarneen huudon huomaitset; Niin kuule Isä armiaast', Kuin rukoilem' sua hartahast'.

4. Sill' syntiäm' äl' muistele, Vaan armost' anteeks' antele; Ann' meidän armos suloinen, Tääll' makiast' maistaa ijäinen.

Aug. Ahlqvistin korjailusta tuli vain pari sanaa nykyiseen (avaja kätes — ruokitset).

E. Lönnrot esitti uudistusehdotuksen:

L I 317. O Jumala ja Isämme, Me lapses nöyräst' pyydämme, Sä leipää jokapäiväistä Suo meille, säästä näljästä!

2. Avaja kätes avara Ja jyvät maasta kasvata, Ett' olis leipää syödäksem Ja siement' uutta saadaksem!

3. Sä luodut kaikki ruokitset, Myös kaarneen huudon huomaitset; Niin kuule, armias Isämme, Nyt mitä lapses anomme!

4. Syntimme, Herra, unhota, Ne anna anteeks armosta; Suo armos täällä ajassa, Ijäinen ilo taivaassa!

Vähin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 2431, Wr 316, R 399, Rbg 316, Sr 444, W 317, Oks. 317, 1867: 317, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 470.

476. O Herra kaikkivaltias, Sun tahdostas ja voimastas. 13 v.

Hakvin Spegel 1645—1714. Erik Cajanus 1675—1737. K. G. v. Essen 1815—1895.

H. Spegelin virsi:

Wr 313. Himmelske Fader, högste Gud! För hvilkens minsta ord och ljud De hårda bergen smälta bort, Och sjelfva hafvet blifver torrt.

2. Du kan, o Herre! lättelig' Befalla skyn att öppna sig: Du kan af vrede sluta till Din himmel, och öppna, när du vill.

3. Allsvåldig' Gud! ju dina makt Är visst så stor, som du har sagt; Thy sätte vi vårt hopp till dig, Att du kan hjelpa kraftelig'.

4. Du, Herre! märker, mer än vi, Hvad nöd och sorg vi äre i; Vår synd har det dock väl förtjent, Att du din nåd har från oss vändt.

5. Ty efter man missbrukat har Din' milda gåfvor, se så tar Du din välsignelse oss ifrå, Och låter säden ömklig stå.

6. Du himlen hård som koppar gör, Vår jord får nu ej regn som förr; All gröda mest försmäktad står, Och folket helt bedröfvadt går.

7. Det gör din vrede grymmelig; Men, fromme Gud! låt blidka dig. Se till vår jemmer, brist och nöd, Och gif oss än vårt daglig' bröd.

8. Vi äre barn, som bedje dig I Jesu namn rätt hjertelig'; Ditt hjerta röres, tro vi visst, Så tidt vi nämne Jesum Christ.

9. Fast vi ha syndat, Gud! dock hör Den förbön, som vår Jesus gör: Fast du vill straffa, låt det ske I nåd, och tidig hjelp bete.

10. Låt oss mildt regn af nåder få, Att dina fotspår drypa må Af fetma, och att jorden bär Med glädje hvad som nedsådt är.

11. Bekröna året med allt godt, Gör korn och kärna ymnigt mått: Ack! vederqvick den usla säd, Och efter faran oss nu gläd.

12. Vi kysse då ditt fadersris, Och säge evigt lof och pris. Gif, Herre! hvad vi bedje om, Och med ett nådig bistånd kom.

Suomennos 1700.

W 316. O korkia taivaan Jumala, Jonk' sanan suurell' voimalla Kaikk' kalliot kovat sulaavat, Ja vedet suuret kuivaavat.

2. Sä huokiast', Herra, tehdä saat, Ett' pilvet pisaroitsevat, Sä taidat taivaan salvata, Taas tahtos jälkeen avata.

3. Kaikkivaltias Jumal'! voimas suur' On, todistaa sen sanas juur', Siis tuskast' turvaan sinuhun, Toivoin, ett' ehdit apuhun!

4. Sä Herra näet, tiedäm' sen, Tain tarpeem' suuren nykyisen; Sen syntim' synkiät ansaitsit, Ett's vitsall' raskaall' rankaisit.

5. Ett' häjyst' lahjas laupiaat Meilt' käytetään', niin pois otat Sun siunaukses runsahan, Ja surkeudell' täytät maan.

6. Sä teet taivaan kovaks' meill' Kuin vasken, ei sada maan pääll', Kuivuudest' ruohot raukeevat, Kaikk' kansat surkiast' surevat.

7. Tain julma vihas, Jumala, Tekee, vaan lepy, armahda! Ah katso suurta tarvettam', Ja leipää ravinnoksem' ann'.

8. Me lapses sinua Jesuksen, Sun poikas nimeen rukoilem'; Kuin uskoss' Jesust' mainitsem', Sydämes taipuu puolehem'.
9. Vaikk' rikoim', kuitenk' kuultele! Edestäm' Jesus rukoilee; Jos rankaiset, niin armossas Tai tee, aut' meit' aikanans'.
10. Ann' armost' sadett' saadaksem', Ett' askelees viel' astaitsem' Tääll' rasvast' runsaast' tiukkuvan, Ja hedelmäns' maan tuottavan.
11. Vuos' hyvyydelläs kaunist' kanss', Niin kyntö, kylvö, kasta maas, Ja laiho kauniist' kasvata, Meit' armiaast' jällens' iloita!
12. Sitt' vitsalles suut' annamme, Sull' kiitost' ijät' laulamme. Meill', Herra, se kuin pyydäm' suo, Ja armostas nyt apu tuo!

P. J. Ignatiuksen uudistusehdotukseen (Ign 188) perustuvaa U 562 käytti K. G. v. Essen laatiessaan omaa ehdotustaan:

1867: 316. O Herra kaikkivaltias, Sun tahdostas ja voimastas Kalliot kovat sulavat, Ja veden virrat kuivuvat!
2. Jos tahdot taivaas avata, Maan vihannalla virvoittaa, Niin pilvet pisaroitsevat, Ja siunausta saattavat.
3. Vaan nyt, o Herra, neuvostas Ei vuoda kaste taivaastas; Kuin rauta on se kovennut, Ja maassa kaikki kuihtunut.
4. Luojamme hyvä, laupeas, Armahda vielä luotujas! Sä olet ainoo turvamme, Kuin lievittää voit vaivamme.
5. Sä näet, Herra armoinen, Hätämme suuren nykyisen; Ah, syntimme sen ansaitsit, Meit' että raskaast' rankaisit.
6. Me lahjas väärin käytimme, Ja halpana ne pidimme; Siis suljet kätes laupeaan, Surkeudella täytät maan.
7. Vanhurskas olet kostaja, Mut, Herra, meitä armahda; Pois käännä meistä vihasi, Taas näytä armokasvosi!
8. Me poikas kautta Jesuksen Sinulta armoo anellen Sun jalkais juureen lankeemme, Ja apuasi huudamme.
9. Vaivamme kova huojenna, Meit' alle tahtos ojenna, Suo, ett' emm' synneillämme näin Sua vihoittaisi edespäin!
10. Taivaasta kastees vuodata, Ja laihojamme virvoita, Ett' kasvon kauniin kasvaisi, Hedelmän runsaan tuottaisi!
11. Maan kasvot jälleen kaunista, Ravinnoksemme jouduta; Suo meidän ilmi iloita Taas avustasi armaasta!
12. Suo, kurituksees tyydymme, Pelvossas aina pysymme, Ja ylistämme neuvojas, O Isä meidän, laupeas!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Wr 313, R 396, Rbg 313, Sr 450, W 316, Ign 188, U 562, 1867: 316, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 471.

477. Jo on kuin itkis taivas Maan piirin syntejä. 5 v.

J. O. Wallin 1779—1839. E. Lönnrot 1802—1884.

J. O. Wallinin virsi:

R 395. O Gud! din himmel gråter Vid jordens svåra skuld. Till dig vi vände åter: O Fader! var oss huld! Vår fröjd du låtit sänkas Uti en syndaflod: O! må vår synd ock dränkas I Jesu dyra blod!
2. Du vändt i olycksflöden Din nådes öfverflöd. Ack! utom denna nöden Vi glömt vår själanöd. O Gud! till ånger förda, Vi se vårt öfverdåd; Till bot och bättring rörda, Vi bedje dig om nåd.

3. Du vill oss ej förderfva Med straffets hand, o Gud! Men dig ett folk förvärfva, Som håller dina bud. Ja! när det öfvergifver Sin synd och hör din röst, Det fröjd i himlen blifver, Och uppå jorden tröst.

4. Så vilje vi ej sörja För grödans spillda hopp, Men nu med allvar börja Ett bättre lefnadslopp; Vårt kall med trohet sköta Och minnas hvad du sagt, Och sedan trygge möta Hvad helst du förelagt.

5. Hvad helst du ger och tager, Är du dem trognom blid, Och dem ej undandrager Din hand i nödens tid. O Gud! ditt namn vi prisa Och trösta på din nåd. När nöden gjort oss visa, Så kommer hjelp och råd.

E. Lönnrot suomensi virren: L 86: 45:

Lisäys 1868: 473. Jo on, kuin itkis taivas Maanpiirin syntejä; Siis huomaa, kansa, vaaras, Unestas heräjä! Syntimme Poikas vereen, O Herra, upota, Vaan älä kostos mereen Toivoa hukuta!

2. Menoissa syntisissä Elimme irstaasti, Siis poistit meiltä, Isä, Sä laupeutesi; Vaan säästä meitä vielä, Ja ole laupeas, Äl' anna tulvan niellä Meilt' elon lahjojas!

3. Et kadotusta meille Tarkoita vitsallas, Vaan että käskyis teille Me kääntyisimme taas; Ilo on taivahassa, Kuin kääntyy syntinen, Niin vakuutat sanassa; Siis ole armoinen!

4. Kuin näin nyt synnin palkka Viljamme hävittää, Jo ahkeroitkam alkaa Parempaa elämää; Vireinä virassamme Peljätkäm Jumalaa, Tyytyen osahamme, Mink' antaa armostaan!

5. Jos ottaa tahi antaa, Turvatkam Jumalaan! Hän kyllä huolen kantaa Ain' uskovaisistaan; Kurituksensa kautta Hän meitä parantaa, Ja sitten jälleen auttaa, Armonsa lahjoittaa.

Vähin korjauksin siitä tuli nykyinen.

R 395, U 563, 564, L 86: 45, Lisäys 1868: 473, 1871: 495, 1880: 317 b, 1883.

478. O Herra, kuule kansaasi, Jok' itkein puolees kääntyy. 6 v.

Jesper Svedberg 1653—1735. Erik Cajanus 1675—1737. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Jesper Svedbergin virsi:

Wr 66. O Herre Gud! du hörer bön: Allt kött nu till dig länder. Du efter synder oss ej lön', Låt upp din' milda händer; Ty allas ögon se till dig: Se dock till, huru hårdelig' Oss vår missgerning trycker.

2. Som jern din himmel vorden är, Och jorden hård som koppar, Så att hon ingen frukt nu bär För brist på regnedroppar; Och kornett står så jemmerlig', Och åkermannen klagar sig; De arma djur försmäkta.

3. Hör oss, o Gud, vår salighet, Du allas hopp på jorden! Din underlig' rättfärdighet Vår enda tröst är vorden; Besök ditt land och vattna det, Och gör det rikt af gräs och säd: Din källa vatt'n ej tryter.

4. Välsigna dock den arma jord, Hon är för synd förbannad. Din makt och godhet är kungjord, Ditt löfte är ock sannadt. Krön året med din ymnoghet; Gör jorden fuktig, frukten fet, Deraf din fotspår drypa.

5. Så vilje vi i stillhet dig Vårt löfte, Gud! betala, Och prisa, som så nådelig' Oss vill i nöd hugsvala. Allt det, som röres, gläder du Morgon och afton; gläd oss nu, At vi din pris må sjunga.

Suomennos 1700:

W 60. O laupias Herra Jumala! Kuin rukoukset kuulet, Kaikk' liha tykös halajaa, Sun kätes avaa meille: Meit' synnit vaikiast' vaivaavat, Vaan, Herra, aina auttaja, Ann' anteeks' meill' ne kaikki.

2. Siis näljäll' meitä vaivataan, Ei taivas sadett' laske, Kuin rauta kovaks' kovetaan, Maa kovemp' ompi vaskee, Eik' hedelmätä kanna sill', Niin jyvät surkiast' seisoo tääll', Kaikk' luodut nääntyy ratki.

3. Autuutem' Jumal', meitä kuul', Sä kaikkein toivo täällä, Sun hurskautes anna tull' Meill' lohdutukseks' vielä; Maas etsi niin myös lioita, Tee rikkaaks' jyvist', ruohoista, Suo lähtees runsaast' kuohuu!

4. Sä siunaa kuitenk' köyhä maa, Kuin all' on kirouksen, Kautt' synnin, johon jouduimme, Pääll' tuotim' rangaistuksen: Sä hyvä, voipa, totinen, Ann' menestyy maan hedelmän, Ett' askelees tiukkuis' rasvast'.

5. Niin hiljaisuudess' maksaisim', Sull', Jumal', lupauksem'; Sua heliäll' äänell' kiittäisim', Kuin hädäss' rukouksem' Ain' kuulet, autat, lohdutat, Kanss' elävitä iloitat: Sull' olkoon ijät' kiitos!

J. L. Runeberg teki ruotsalaiseen tekstiin muutamia kielellisiä korjauksia:

Rbg 66. O Herre Gud upptag vår bön, Allt folk till dig sig vänder: Tillslut ej mer, vår synd till lön, Du, dina milda händer; Ty allas ögon se till dig, Så skåda dock hur hårdelig Oss vår missgerning trycker.

2. Som jern din himmel vorden är, Och jorden hård som koppar, För grönska vissna strån hon bär, Och ej en regntår droppar; Förbrändt står gräset, spädt och ungt, Och åkermannen klagar tungt; De arma djur försmäkta.

3. Hör oss, o Gud, vår salighet, Du allas hopp på jorden, Din nåd och din barmhertighet Vår enda tröst är vorden; Besök ditt land och vattna det, Låt törstig mark sig dricka mätt, Ej tryter dock din källa.

4. Välsigna än den arma jord, Som blef för synd förbannad, Din godhet är ju känd och spord, Din makt af allt besannad; Krön året med din ymnighet, Låt dina fotspår, i hvart fjät, Af håfvors fetma drypa.

5. Så vilje vi i stillhet dig Vårt löfte, Gud, betala, Och prisa den oss nådelig, I nöden täckts hugsvala; Allt det, som röres, gläder du, Så unna oss ock glädje nu, Att vi ditt lof få sjunga.

Aug. Ahlqvistin suomennos:

Oks. 60. O Herra, kuule kansaasi, Jok' itkein puolees kääntyy, Ja elä sulje kättäsi, Kun kaikki nälkään nääntyy; Sinuhun silmät kaikkien Ne luottavat nyt toivoen; Siis katso meidän tuskaa.

2. Nyt taivaas, raudaks' muuttunut, Ei kastettansa laske, Ja maast' on ruoho kuihtunut, Maan kuori on kuin vaski; Pois pellon laiho kuivettuu, Ja työmies huolten huokautuu; Elävät maahan vaipuu.

3. Siis auta, Herra, lapsias Nyt tuiman poudan säällä! Sun armos lahja laupias On ainoo turva täällä; Maas etsi siis ja vettele, Ja nurmi kuiva kastele, Suo, lähtees runsaat kuohuu!

4. Sä siunaa vielä köyhä maa, Jok' on kirouksen alla! Sä voit, jos tahdot, kaunistaa Maan pinnan vihannalla. Siis sääli meitä, armahda, Ja tiukkuella rasvasta Nyt anna askeleesi!

5. Me sitten hiljaisuudessa Ja myöskin täysin äänin Ain' ylistämme armoa, Kun meihin kasvos käännit; Kun puutteen kuorman huojensit, Meit' armahdit ja lohdutit, ja autoit ahdingossa.

Lähteitä: Rbg 66, Ps. 65.

Siihen lisäsi komitea yhden säkeistön: v. 3: Olemme kyllä ansainneet (vrt. U 560: 4). Siten saatiin:

1867: 60. O Herra, kuule kansaasi, Jok' itkein puolees kääntyy, Ja älä sulje kättäsi, Kuin kaikki nälkään nääntyy; Sinuhun silmät kaikkien Nyt luottauvat toivoen; Siis katso meidän tuskaa!

2. Nyt taivaas, raudaks muuttunut, Ei kastettansa laske, Ja maast' on ruoho kuihtunut, Maan kuori on kuin vaski; Pois pellon laiho kuivettuu, Ja työmies huolten huokautuu; Eläimet maahan vaipuu.

3. Olemme kyllä ansainneet Tään rangaistuksen raskaan, Ja töin ja neuvoin rikkoneet Sun käskyjäsi vastaan; Vaan anna vielä anteeksi, Suo, vitsaukses kääntäisi Pois meidät synnin tieltä!

4. Niin auta, Herra, lapsias Nyt tuiman poudan säällä! Sun armos lahja laupeas On ainoo turva täällä; Maas etsi siis ja vettele, Ja nurmi kuiva kastele, Suo, lähtees runsaat kuohuu!

5. Sä siunaa vielä köyhä maa Tään kirouksen alla! Sä voit, jos tahdot, kaunistaa Maan pinnan vihannalla; Siis sääli meitä, armahda, Ja tiukkuella rasvasta Viel' askeleesi anna!

6. Me sitten hiljaisuudessa Ja myöskin täysin äänin Sit' ylistämme armoa, Kuin meihin kasvos käännit, Kuin huolten kuorman huojensit, Meit' armahdit ja lohdutit, Ja autoit ahdingossa.

Professori B. O. Lille ruotsinsi tämän. Siitä tuli Förslag 1868: 468:

Sr 451. O Herre, skåda till vår nöd! Ditt folk till dig sig vänder. Tag icke bort vårt ringa bröd, Tillslut ej dina händer. Till dig se allas ögon opp, På dig vi bygge allt vårt hopp: Vänd af, o Gud, din vrede!

2. Se, natt och dag är fästet torrt Och himlen hård som koppar, De gröna fälten vissna bort, Då regn ej nederdroppar. Försmäktande all gröda står, Och sorgsen åkermannen går, Till jorden djuren digna.

3. Vi väl förtjent, att du så hårt Oss straffat och förskjutit; Med ord och gerning vi oss svårt Mot dina bud förbrutit; Men, Herre, låt oss tillgift få Och gif att oss din tuktan må Från syndens vägar vända.

4. Hjelp dina barn, o Herre kär, På torkan gör en ände. Din nåd vår enda tillflykt är I detta vårt elände. Din mildhet längre ej förgät, Den torra marken ymnigt vät, Bjud dina källor flöda.

5. O Herre, ur förbannelsen Låt våra bygder träda; Du kan, när du det vill, igen Med grönska dem bekläda. Haf miskund, ei förläng vår nöd Och låt af nöd ditt öfverflöd I dina fotspår följa.

6. I stillhet, som med högan röst, Vi skole då dig prisa, När du oss värdes sända tröst Och åter nåd bevisa. Vår bördas ok ifrån oss tag, Hugsvala oss på skördens dag, Ditt helga namn till ära!

Suomalaiseen tekstiin B. O. Lillellä ei ole mitään osuutta.

Edellä mainitusta suomalaisesta tekstistä tuli pienin muutoksin nykyinen.

Ps. 65, Wr 66, Rbg 66, Sr 447, 451, W 60, Ign 190, U 560, 561, Oks. 60, 1867: 60, 1871: 496, L I 316 b, 1880: 319, 1883.

479. O Herra, joka muinoinkin Sun kansaas aina autoit. 5 v.

Ruotsalainen 1572. J. L. Runeberg 1804—1877. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Wr 77 Ps. 85:n perustalla: Herre, som ofta nådelig Warit hafver dine lande. 6 v.

J. L. Runeberg antoi virrelle uuden asun:

Rbg 77. O Gud, som ofta förr af nåd Till oss har velat skåda, Och städse sändt oss hjelp och råd Uti vår nöd och våda; Du, som förlåtit

har så mild Ditt folk dess synder alla, Var längre ej ifrån oss skild, Men låt din vrede falla, O Gud, vi dig åkalla.

2. Kom med din tröst, o Herre blid, Till din betryckta skara, Du vill dock ej till evig tid På oss förtörnad vara; Hjelp du, som bäst att hjelpa vet, Ty farlig tid är inne; Låt lysa din barmhertihet, Att natten ur vårt sinne Med all sin sorg försvinne.

3. Ack, att vi kunde rätt förstå Hvad Herren Gud sjelf talar, Hur städs sin nåd han visar på, Och kallar och hugsvalar, Hur fast och visst hans löfte är Att ej vår bön förskjuta, Hvad skulle då förmå oss här Att hoppet utesluta Och till förtviflan luta?

4. Han hjelper dem med kraftens hand, Som i hans fruktan blifva, Han pröfva vill sitt folk ibland, Men icke öfvergifva. Rik är han på barmhertighet Och snar att nåd bevisa, Han tuktar i rättfärdighet, Men vill ock straffet lisa; Må vi hans vägar prisa.

5. Ack värdes, Gud och Fader mild, Oss framgent bistånd sända, Och låt vår bön ej vara spilld, Då vi till dig oss vända; Låt frid och fromhet bland oss bo Och säker fristad finna, Och kälek, hopp och rätter tro I våra hjertan brinna Och verlden öfvervinna.

Aug. Ahlqvist suomensi sen: Oks. 69:

1867: 69. O Herra, olet ennenkin Sä kansaas katsahtanut, Yöt, päivät neuvoin rakkahin Sen teitä johdattanut; Sä aina annoit anteeksi Sen synnit kaikenlaiset, Niin avaa nytkin korvasi, Sä vihas anna laata, Ja meille armos saata!

2. Tuo, Herra, lohdutuksesi Hätähän joutuneille! Et suinkaan ajaks kaikeksi Lie vihastunut meille; Sä auta, joka auttaa voit, Nyt vaara käypi päälle; Suo armos paistaa, joka pois Yön mielistämme loistais, Ja murheen pilvet poistais!

3. Ah, ymmärtää jos voisimme, Mit' itse Herra puhuu, Kuin armoansa taritsee, Sen nautintohon kutsuu, Hän kuinka lupaa lujasti Rukouksemme kuulla, Niin emme suinkaan saattaisi Näin liioin suruella, Epäillä, tuskitella.

4. Hän niitä auttaa voimallaan, Jotk' aina häntä pelkää; Jos koettaakin toisinaan, Hän kuitenkaan ei hylkää; Hän runsas ain' on armossa, Ja kernas laupeuteen; Hän, vaikka joskus kurittaa, Myös armaitseepi meitä, Kuin käymme hänen teitään.

5. Suo, Herra, että karttuisi Totuutes aina täällä, Vanhurskaus myös varttuisi, Ja vesois maamme päällä; Suo, usko, toivo, rakkaus Ja veljellinen rauha Ja lempeys ja laupeus Ne meidän mielet täyttäis, Ja työmme kaikki käyttäis!

Nykyisen muotonsa saivat vv. 1, 2, 4, 5 pääasiassa jo 1871, v. 3 vasta 1886.

Ps. 85, Wr 77, Rbg 77, Sr 448, Oks. 69, 1867: 69, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, (W 69, Kurv. 322).

480. Ah Herra, kuinka surkiaan Nyt vaivuimme me tuskaan. 10 v.

Andreas H. Aschelinus † 1703. E. Lönnrot 1802—1884.

Askaisten kappalaisen Andreas Aschelinuksen virsi suuren nälänhädän aikana 1697:

Surun surkian, Vaivan vaikian, Suomen suruises Saaresa, Pauhavaisten Parvesa. Ylitzen Sen ei ikän täydellisesti Surcuteldavan ja vali-

tettavan Näljän, Jolla Jumala caicki tietävästä nevostans, Synnin tähden on erinomaisesti tätä Suomen Pijriä ehkä hirmuisesti, cuitengin Isälisesti rangaisnut, jo coconans Colme Ajastaica. Mutta caickein raskamasti 1697. On caickein muiden suurelda hädäldä väsytettyin joucossa cuullut ja lähes coetellut se, jonga Nimen jälken seurovainen, lyhykäinen ja yxikertainen Laulu joca Värsyn Alusa Anda tietä. (Siten saadaan nimi Andreas H. Aschelinus):

1. Ach cuing suur on minun Tuscan, Tämän surkeun valjus Sääs! Murhen myrskä vaivan pusca, Maahan syöxe Cruunun pääst! Usein uitan Vuoteni, Hartail Kyyneleilläni; Täällä surkeel Näljän Ajall, cu-in nyt pyöri joca Majall.

2. Nijn ett minun Sielun vaipu, Rascan Ahdistuxen all, Joca hetki täyty taipu, Sydän murhell rascahall: Jäsenet myös caicki muut, Käten, Jalcan, Sääriluut, Perät pojes raukein väsy, Mullax muuttu haikeel häsyll;

3. Duomar joca Taivan täyttä, suurell Cunniall taita ain, Vihans julmun sill on käyttän, Ylitz köyhän Pijrin tain, Puututtain nyt Einen pois, Pelloist, Nijtuist ja Laxoist, Että Cansa näljäs nännyi, Ach näin Makia Carvax käännyi!

4. Ravinnox juur vähä löytän, Jyvän suonda Suomen Maas, Vaan nyt täyty laske Pöytään, Pala tuikia sijn sias, Cuin ol' Hercust parahast, Ruoca ennen runsahast, Jonga tähden vaikia cuullan, Huuto, Parcu Catuill, Cuilla.

5. Eiköst suuret pienden canssa, Itcun virras uiskele, Täsä työläs Surun lansas, Joca Nurcas nuiskele? Cova vieras Nälkä suur, Vastoin tahtos syömän juur, Vaati heitä Heini, Olki, Jalvoillans joit ennen polgit.

6. Apu sijs ei taida anda, Tähän Sugut, Tuttavat, Sill et caickein tule canda, Tätä Tacka taucomat, Sijhen ast ett HErra viel, Lopun teke vaivan pääl, Curituxens meild pois otta, Vihast vihdoin Armons tuotta.

7. Sillä välill monen Sydän, Jumal nähkön hiuke tääl, Soisit heitäns Meren syvän, Nielevän tai Sannan pääld, Ettei Armoo keldäkän, Parhald ystäväldäkän Vuoda heidän puuttens päällen, Vaan näin täyty tulla säällen.

8. Hetken rahdus Nälkä nurja, poskist nuole punan pois, Monen köyhän Kyllä curjan, ettei enämb käyskel voi; Sill nijn nuoren Cucoistus, Cuin myös vanhan surkaistus Äkist caattan cuollon puollen, Armottomall Näljän Nuolell.

9. Acanill on Vatzans täyttän, Ruohon Juurill, Cuorill myös Peldomies, jong cuiteng säättän, Jumal (on ratk rascas työs) Maata viljelemähän: Vaan ei nytt saa Einettä; Sill on Taivan Raudax lasken, Ja Maan tehnyt nijncuin Vasken.

10. Sijt on nosnut Leicki haikia, Täsä Suomen Sodomaas, Että Valitus nyt vaikia, Cuullu joca Louckahas, Nijn ett Silmät lauckevat Itcuhun Ja raukevat: Moneld Sydämen pois vuoli Jumalan juur vihan Tuli.

11. Cauneus on Casvoist langen, Monen tuiman todell pois, Jotca ennen hohta sangen, Vaatein kijldämyxis voit, Joill ehk Lunda puhtambi, Maitoo myös ol' valkiambi, Iho punaisemb Coralli, Kirckamb calleimbat Crystalli;

12. Heidän cuiteng Muotons muunnun, picaiseld on mustax näin, Ett jo jänet tahto suuttu, Casvons Käändämäst heit päin, Nyt sijs aicoi cadotta, Nälkä heit ja vajotta, Nijn ett Nahca Luisa rippu, Väki Jäsenist pois tippu.

13. Eiköst Surun aica cova, Tämä tosin mahda oll? Äiti Lapsens canssa oman, Täytty näljäs Tuonen huoll; Cosc sijs Lapsi parhallans

Äitins Rinnoill tavallans, Leikitze coht Näljän käsill, Kätketän Maan poven häsyll!

14. Lahjoit ennen Taivan Armo, Siunauxell armahall, Suloisen tain Suomen parmon, Vuoden Tulon runsahan: Mutta taitamattomat / Asujat tavattomat / Tämän HERran laipian Laihon, Väärin käytit Syndeins cauhiull.

15. Johdat mielees Suomi rucka: Cuinga Kätes käynep näin? Aica tämä camal huckan, Julmuttans ei suas päin, Käännä vaan täs sano sull: HERran tygö mahdat tull, Tämän ylitz suurest huolla, Että Lapses nälkään cuolle!

16. Nyt sijs Suru Suomen Saares, Ambu Luodins kijndiäld, Ynsiän sen Sugun parveen, että taidais tihkiäld, Kylvä Kyynel-Pisaril, Juopu Itcun-Picarist; Sillä hänen Paisun Lihans, Kehoit HErran cauhian Vihaan.

17. Unest sinun Syndeins nosta, Mahdat ylös pyynnöisäs / Ja nijn HERran tygö juosta, Itcun Suulla Paastoll, läss; Jos sä Nuhtes andex viel, Anot, uhrit hartat jäll HERrall' Sydämestäs cannat, Armons hän sull vissist anda:

18. Sillä ehk' hän sinua vihall, Tähän ast on peittänyt, Rascall rangaistuxens Vitzall, Sinun Cuopaan heitänyt; Cuiteng jos sus nöyrytät, hän kyll Vihans löyhyttä, Mahdat sijs sun tuscas talcos, Rucouxes näin nyt alca:

19. Ach! nyt HERra JEsu racas, Älä corvis kätke pois, Minun huudostan, ett lacat, Minun Itcun-Aaldon vois: Älä Syndein cauhiutt, Soima vicain angarutt; Sill eip sinull hyvä liene, Jos mun cadotuxeen vienet:

20. Mua tosin pahat·tecon, Covin rascauttavat: Murhen Sumu, vaiva, pelco, Minun Maahan hautavat; Vaan mun HERran JEsuxen, Ehdi viel mun turvixen! Lievittäin tai cova Aica, Murhen sijrrä Ilo-Paickan!

21. Etziskele Vainiain Vaot, Sinun Siunauxellas! Kylmät Ilmat pojes pacot, Sinun Armos Paistella! Tee ne Vedell rickaxi, Laihost minull avuxi! Casta nijden tehty Kyndö, Älä Lapsis anna ylön!

22. Näin nyt Elatuxem anna, HErra Jumal laupiast: Nijlle köyhille myös canna, Leipää jällens runsahast, Pellon Tulost caiketi, Ettei hucuis peräti: Virvot taas sun Pericundas: Siuna hyväst köyhä cansas!

23. Asuman meit caicki vijmein: Laske sinun Majahans! Liot Sydän väsyn ilmei, Elon, Ilon hecumall! Lujast Huones hyvydest, Ravitz Sielum pyhydes! Nijn me sinull Kijtos-Laulun, Engelitten Cuoris pauham.

E. L ö n n r o t laati virren uuteen asuun: LWU 319:

1867: 319. Ah, täytynee jo valittaa Mun tätä näljän tuskaa, Jota nyt tarkoin tutkia Ei kestä ajatuskaan! Nyt kyllä kyyneleillämme Uitamme usein vuoteemme Kans lasten itkeväisten.

2. Ei suvut, heimot, tuttavat Toistansa taida auttaa, Sill' että kaikki kantavat Nyt tätä koston taakkaa; Sä yksin, Herra laupeas, Sen tehdä taidat armostas, Ravinnon meille antaa.

3. Siis muista, Isä laupeas, Meit' armossasi vielä, Älä hukuta lapsias Nyt tällä näljän tiellä, Vaikk' ovat pahat tekomme, Rikokset, suuret syntimme, Sen kyllä ansainnehet!

4. Ain' olit ennen armias Sä meille ylen määrin, Me raukat vaan, me lahjojas Käytimme aina väärin Ylellisyyteen, turhuuteen, Hekumahan ja hurjuuteen, Himoimme nouteheksi.

5. Maa, meri, ilma huutavat: „Tarpeikses on tarinnut Jumala lahjat runsahat, Leivän, kalat ja linnut Ja moninaiset hyvät muut, Eläimet, ruohot, yrtit, puut, Kuin nähdään maailmassa.

6. Mut kuinka olet käyttänyt Ne hälle kunniaksi? Et niistä häntä kiittänyt, Vaan lihan hekumaksi Sä turmelit ne turha'an, Sentähden Herra taivahan Sinulta nyt ne kieltää."

7. Ah älä, Herra, kuitenkaan Peräti hyljää meitä, Vaikk' ompi kansa vimmassaan Kävellyt synnin teitä, Sua lahjoistas ei kiittänyt, Vaan turhuuteen ne käyttänyt Himoinsa orjuudessa!

8. Armahda meitä kuitenkin, Suo maalle ilmat hyvät, Ett' armostasi taasenkin Kasvaisi ruohot, jyvät, Niin ett' ei maalta siunaus, Kansalta puuttuis elatus, Ei leipä lapsiltamme!

9. Ravitse myöskin sielumme Armollas avaralla, Suo lahjas oikein käytämme Tavalla taitavalla! Olemme kyllä nähneet jo, Min pahan synti meille tuo, Sielun ja ruumiin surman.

10. Anteeksi anna syntimme Kristuksen kuolon tähden, Kuin ristinpuussa velkamme Sovitti kaikkein nähden; Niit' älä silleen muistele, Äläkä kosta, rankaise, Vaan anna armos loistaa!

11. Suo Henkes meissä vaikuttaa Synteimme katumuksen, Sydämiämme taivuttaa Elämän parannukseen; Sen anna meitä hallita, Kaikk' asiamme vallita Sun oman tahtos jälkeen!

12. O armon ainoo antaja, Taas armokasvos näytä; Sä, lahjain laupias jakaja, Lahjoillas maamme täytä, Niin että jälleen nähdä saan Kukoistavan tään Suomen maan Sun armos antimista!

13. Sinulle, Herra, kunnian Tahdomme aina antaa, Kiitoksen nöyrän, hartahan, Sun etehesi kantaa, Sinua, Isä armias, Ylistää laupeudestas Nyt ja ainian, amen!

Verrattain vähin korjauksin siitä tuli nykyinen. Samalla jätettiin tästä pois vv. 5, 6, 10.

Jälelle jääneistä alkuperäisen säkeistöistä on E. Lönnrot 1869 laatinut toisen virren:

L 50: 38. Ah kuin suuri on nyt tuska, Suomen tila surkea — —.
2. Ravinnoks juur rahtu löytään Jyvän suonta Suomessa — —.
3. Apua ei saata antaa Suvut, heimot, tuttavat — —.
4. Akanilla vatsans täyttää Täytyypi nyt myöski sen — —.
5. Eikös kova toden totta Tämä surun aika lie — —.
6. Antoi ennen siunauksensa Luoja meille armahan — —.
7. Irstaisesti elelimme Ruuissa ja juomissa — —.
8. Kovin pahat työmme aivan Meitä raskauttavat — —.
9. Armahda jo Suomenmaata, Kuule, Herra, huutomme — —.
10. Ruumiin elatusta anna, Herra Jumal' armias, Siunaa maamme, se ei kanna Mitään siunauksettas; Myös sielumme ravitse, Hengelläsi hallitse, Saata meitä vihdoin täältä Taivaan iloon surun säältä!

Tämä jälkimmäinen virsi ei tullut käytäntöön.

Arkkivirsi 1697, LWU 319, 1867: 319, L 50: 38, 1871: 319, 506, L I 319 b, 319 c, L II 466, L III 319, 466, 1880: 319 b, 1883.

481. Sun kätes, Herramme, Kurittaa maatamme. 10 v.

David Bruhn 1727—1782. K. L. Lindström 1809—1879.

Berliniläisen saarnaajan David Bruhnin virsi:

Ev. Ges. 607. Es züchtigt deine Hand, O Höchster, jetzt das Land. Zu deinem Vaterherzen Erhebt in bittern Schmerzen Sich das Geschrei der Armen; Erhör' es aus Erbarmen.

2. Du siehst des Landes Not, Sie kam auf dein Gebot. Du kannst mit mächt'gen Händen Sie lindern und auch enden; Ein Wort aus deinem Munde Verändert Zeit und Stunde.

3. O Herr, wir murren nicht; Gerecht ist dein Gericht Bei allem, was wir dulden, Denn gross sind unsre Schulden, Und du bestrafst uns minder, Als wir's verdient, wir Sünder.

4. Doch, Vater, deine Huld Ist grösser als die Schuld. Gedenke an die Deinen, Die reuig vor dir weinen, Gedenke mit Erbarmen An die gebeugten Armen.

5. Verkürze, gnäd'ger Gott, Die Dauer unsrer Not. Lass uns, die ängstlich flehen, Trost und Erquickung sehen, Verwandle alles Leiden In neue Lebensfreuden.

6. Doch wenn, Herr aller Welt, Es dir noch nicht gefällt, Die Trübsal zu entfernen, So stärk' uns, dass wir lernen Mit ehrfurchtsvollem Schweigen Vor dir, Herr, uns zu beugen.

7. Ja, deine Züchtigung Führ' uns zur Besserung; Lass sie die Sichern schrecken, Die Schläfrigen erwecken, Auf dein Gebot zu merken, Und redlich Fromme stärken.

8. Wenn dich das Herz nur liebt, So wird, was uns betrübt, Uns doch zum Heil gedeihen. Wer deiner sich kann freuen, Dem wird auch deine Gnade Zum Licht auf dunklem Pfade.

9. So stärke denn das Herz, Dass auch im grössten Schmerz Es nie an Mut uns fehle. O sprich zu unsrer Seele: Getrost! dich soll kein Leiden Von meiner Liebe scheiden.

10. Am Schluss von unserm Lauf, Dann klärt sich alles auf, Dann wird die Aussicht heiter, Dann thränt kein Auge weiter, Und dieses Lebens Leiden Verwandeln sich in Freuden.

K. L. Lindströmin suomennos: Tähti 1867: 49:

Lisäys 1868: 482. Nyt kätes, Jumala, Maatamme kurittaa; Vaivaisten valitukset, Haikeat huokaukset, O armas Isä, kuule, Ja avuksemme tule!

2. Suur ompi murhe maan, Mut sä, jok' ainiaan Voit synkät pilvet poistaa, Suo armos jälleen loistaa! Yks sana suustas taitaa Taas hyväks kaikki laittaa.

3. Vaan vaikka kärsimme, Niin emme nurise; Vähemmin kärsinemme, Kuin syistämm' ansaitsemme, Me synnin orjat kurjat, Ain' ynseät ja nurjat.

4. Velkaamme suurempi On, Isä, armosi; Siis katso luotuis puoleen, Joist' aina pidät huolen, Ja hätäyntyneitä Kasvoistas älä heitä!

5. Lievitä, Jumala, Hätäämme raskasta, Puoleemme jälleen käänny, Ett' emme nälkään näänny; Suo meille lohdutusta, Vaivoissa virvoitusta.

6. Mut jos et hyväksi Sä vielä katsoisi Hädästä päästäksemme, Suo siitä saadaksemme Nöyryyden opetusta, Menoimme ojennusta!

7. Suo meille vitsasi Ain' olla parhaaksi; Herätä suruttomat, Ja auta lapses omat Armossas riippumahan, Tahtohos taipumahan!

8. Ken sua rakastaa, Se myöskin murheessa Saa suloisuuttas maistaa; Suot armos hälle paistaa, Jos toisinaan hän täällä Käy synkän surun säällä.

9. Uskomme vahvista, Mielemme uudista; Suo, että hädässämme Ei murhe sydäntämme Sun rakkaudestasi, O Herra, eroittaisi!

10. Viimeiseen hetkeemme Valaise retkemme, Sinuhun meidän anna Toivomme aina panna! Niin meilt' ei mitään puutu, Ja iloks murhe muuttuu.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Tähti 1867: 49, Lisäys 1868: 482, 1871: 505, L I 319 d, 1880: 319 c, 1883.

482. Kun hätä kova käsiss' on Ja köyhä kansas toivoton. 8 v.

Paul Eber 1511—1569. Hemminki Maskulainen † 1619. Julius Krohn 1835—1888.

Alkupohjana on ollut leipzigiläisen kreikan ja latinan kielten professorin Joach. Camerariuksen virsi (Wackernagel 1841: 65) „In tenebris nostrae et densa caligene mentis". Sen perusteella on rakentunut wittenbergiläisen kenraalisuperintendentin ja jumaluusopin professorin Paul Eberin virsi:

Ev. Ges. 606. Wenn wir in höchsten Nöthen sein, Und wissen nicht, wo aus noch ein, Und finden weder Hülf' noch Rath, Ob wir gleich sorgen früh und spat:

2. So ist das unser Trost allein, Dass wir zusammen insgemein Zu dir dann rufen, treuer Gott, Um Rettung aus der Angst und Noth;

3. Und heben unser Aug' und Herz Zu dir in wahrer Reue Schmerz, Und fleh'n dich um Begnadigung Und aller Strafen Linderung.

4. Die du verheissest gnädiglich, Herr, Allen, die d'rum bitten dich Im Namen des Herrn Jesu Christ, Der unser Heil und Mittler ist.

5. D'rum kommen wir, Herr, unser Gott, Und klagen dir all' unsre Noth, Weil wir jetzt steh'n verlassen gar In grosser Trübsal und Gefahr.

6. Zwar unsre Sünd' ist schwer und gross, Doch sprich uns, Herr, aus Gnaden los, Steh' uns in unserm Elend bei, Mach' uns von allen Plagen frei.

7. Dann danken und lobsingen wir Mit freuderfülltem Herzen dir, Gehorchen deinem theuren Wort, Und preisen, Herr, dich hier und dort.

Hemminki Maskulaisen suomennos:

W 305. Kuin hätä kova käsiss' on, Suur ahdistus, tuska tarjon', Enk, itsestäm' apua löynne, Enk' kustaan neuvoo tähän tienne.

2. Seurakunnan kokoukseen Käym' kanss' nöyrän rukouksen, Tykös, Herra, täss' huutamaan, Hädässäm' apuu anomaan.

3. Silmäm' nostam' ylös itkull', Etsim' sydämen katuvall' kivull' Syntein anteeks' saamist' sinult', Poikas turvill' tullen tykös.

4. Sen lupaat laupiaast' kaikille, Kuin sen edest' sinua rukoilee, Jesuksen Poikas nimehen, Kautta meidän Välimiehem'.

5. Ah armias Isä! tykös kuljem', Kaikilt' ylönannetut olem', Tuska tunkee, pakkoo päälle, Herää, Herra, apuum' täällä.

6. Poikas pyhän piinan tähden, Avaa silmäs, näe hätäm', Kallist' korvas, kuule huutom', Ehdi avuksem', hukum' muutoin.

7. Älä soimaa syntejäm' suurii, Ann' ne anteeks' armost' juuri, Tule turvaks', nouse ylös, Auta ahdistuksest' ulos.

8. Ett' autetut sinua kiittäisim', Iloll' kaikin sinua ylistäisim', Uskossas' kanss' vahvistuisim', Käskylles kuuliaat olisim'.

K. G. v. Essen muovali virttä. Siitä ei kuitenkaan tullut nykyiseen muuta kuin v. 7: O Herra älä vikaamme. K. L. Lindström teki samoin: Tähti 1867: 47. Julius Krohn saatti virren nykyiseen asuun (v. 7 oli jo ennestään).

2 Aikak. 20: 6—12, Knapp 2813, W 305, 1867, Tähti 1867: 47, Lisäys 1868: 481, 1871: 504, L I 305, L II, 1880, 1883, Wr 307, Rbg 307, Sr 453, Kurv. 368.

483. Pois käännä kova vihas, säästä meitä! Verinen vitsas pois jo Herra heitä. 8 v.

Latinalainen 1500-luvulta. Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Latinalainen 1500-luvulta (sepittäjä G. Thymus?):

Aufer immensam, Deus, aufer iram, Et cruentatum cohibe flagellum: Nec scelus nostrum properes ad æquam pendere lancem.

2. Si luant justam mala nostra pœnam, Quis potest sævas tolerare plagas? Cum nec ultricem spatiosa ferret Machina virgam.

3. Parce sed nostris miserando culpis; Jus pari clemens Pietate miscens: Cui manet semper proprium maligne Parcere mundo.

4. Cur super vermes luteos furorem Sumis, o magni fabricator orbis! Quid sumus, quam fæx, putris, umbra, pulvis, Glebaque terræ?

5. Nos parentales maculant reatus, Et caro mentem trahit imbecillem; Ergo tam fortem fragilem benigno Respice vultu.

6. Da crucem, elavos, scuticam, coronam, Lanceam, funes, rigidamque mortem, Inter iratem mediare dextram, Et mala nostra.

7. Non opus Summi pereat Magistri, Nec sinas cassam fore passionem; Corde sed manans lavet omne crimen Sanguis & unda.

8. Hoc ratum quo sit facias precamur, Omnibus nobis; residens Olympo, Qui DEus semper dominarit orbi, Trinus & unus.

Hemminki Maskulaisen julkaisema: („P. I. C" = suomentaja?):

W 306. Ota pois, Jumal'! päältäm' julma vihas, Aseta ankar' ja verinen vitsas, Älä pahuuttam' kosta ansiom' arvost', Vaan aivan armost'.

2. Jos sinä meitä synnin syyn perästä Kuritat, kuka voi edessäs kestää? Luodut niin kaikki lopet hukass' ollee, Ja perät' kuollee.

3. Anna siis, Herra! synnit anteeks' meillen, Armos vallitkoon oikeuden puoleen, Sinun tapas on syntist' armoon ottaa, kuin päällens luottaa.

4. Miks' sinä suutut, Herra Luoja suuri, Maan matoin päälle niin ankarast' juuri? Mitä olem' muuta kuin multa, lika, Täynn' synnin vikaa?

5. Meit' perisynti pahuuteen täss' painaa, Liha myös sotii henkee vastaan aina, Tätä siis heikkoo luontoom', Luoja, katsel' Kasvoll' suloisell'.

6. Sinun vihas vaiheell' ja myös synteim' suurten Pane sinun Poikas risti, naulat, murhe, Kruunu ja köydet, keihäs, ruoko, ruoskat, Kuoleman tuskat.

7. Älä kaunista käsi-alaas heitä, Vaan Poikas piinall' hänen vikans' peitä, Jonk' sydän-veri, sekä kylkivesi Synnit pois pesi.

8. Sitä meill' lainaa, Isä Jumal', taivaast'! Christuksen kautta, kuin meit' päästi vaivast', Ynn' ylimmäisen Hengen kanssa Pyhän, Jumalan yhden.

Useat ovat tehneet uudistusehdotuksia: Ignatius, Cleve, Ahlqvist, Lindström. Mikään niistä ei vienyt perille.

Nykyisen muotonsa saivat vv. 1, 3, 5, 6, 8 1871, vv. 2, 4, 7, 1880.

W 306, -t-t-t 1858, Oks. 106, Ign 187, U 551, 556, 1867: 306, 1871, L I, II, 1880, 1883, Wr 308, R 387, Rbg 308, Kurv. 382, R 1936: 161.

484. Nyt vaivoista vaan kuulla saa, Kaikk' itkein, parkuin valittaa. 8 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 309. Nu spörjes gråt och klagoljud, För Israel är nu, o Gud, Den hårda dagen inne; Den tid, som är, är nödens tid, Med rop och gråt, med kamp och strid, Med bäfvan i hvart sinne.

2. Din tuktan, Herre, drabbar svårt, Din hand är tung, ditt gissel hårdt, Din vrede oss förskräcker; Vårt folk förgås, vårt land är dömdt, Vi finne ej ett rum så gömdt, Dit ej din hämnd sig sträcker.

3. Och dock vi måste, Herre vred, För dina fötter falla ned Och dig i straffet vörda; Att det, fast upp till randen fyldt, Är mindre dock än vi förskyllt, Det lägger sten på börda.

4. Omkring oss se vi qval och nöd, Ett bittert lif, en hopplös död, Allt jemmer, ängslan, fara; Och se vi i vårt eget bröst, Då skönjas der, för frid och tröst, Dödssynder uppenbara.

5. Ho löser våra skulders band, Ho böjer af din skarkhets hand, Och stäcker, Gud, din aga, Der, nådens Konung, sjelf ej du Till mildhet vänder om ännu Och vill ditt straff förtaga?

6. Du bär en faders ljufva namn, Du öppnat oss en broders famn I Jesu famn och sköte; Full är all verlden af din nåd, Att allt förlåta har du råd, Fast jord och himlar bröte.

7. Hvad äre vi, hvad mäkte vi, Om du din rätt vill hålla i Och låta nåd ej gälla? Ack, skuggor, dem i dag man ser, I morgon icke finner mer; Ett vindkast kan oss fälla.

8. Men dina barn, o Fader, spar, Barmhertige, barmhertig var, Du rike, hjelp oss arma; Vår skuld låt dö i Christi död, Låt vara nog af kamp och nöd, O Herre, dig förbarma!

Julius Krohnin suomennos: Nyt vaivoista vaan kuulla saa. Se tuli sellaisenaan nykyiseen.

Rbg 309, Sr 456, 1880: 307, 1883.

485. Vallassas, o Herra, ovat Elämä ja kuolema. 5 v.

Joh. Rist 1607—1667. Ruotsalainen 1700-luvulta. Kristofer Dahl 1758—1809. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

Alkupohjana lienee ollut Joh. Ristin virsi: In Pest-Zeiten: Herr, der du deine Ohren neigest. 7 v. (Beckm., s. 745). Ruotsiksi 1700-luvulla. Krist. Dahl korjaili sitä. J. O. Wallin julkaisi:

R 361. Herre! mägtig att befalla Öfver lif och öfver död! Låt oss ej förderfvas alla, Hör vår jemmer, se vår nöd! Sjuka, döda, vid hvarann, Knappast mer man räkna kan: Låt, o du, som hjelp kan sända! Dessa plågor återvända.

2. Syndens gift, som Adam fälde, Döden på vårt slägte bragt; Men han nu, med ökadt välde, Gränslöst öfvar ut sin magt. Likt med våra synders mått, Har vår nöd sin råga nått. Milde Fader! låt oss pröfvas, Men din hjelp oss ej beröfvas.

3. Värdes i din vård oss taga, Du, som älskar dina verk! Dem du finner godt att aga, Herre! trösta, Herre! stärk. Var de faderlösas Far, Enkors tillflykt och försvar. Lindra sjukas nöd och smärta, Lätta den betrycktas hjerta.

4. Värdes aldrig trösten skilja Ifrån lidandet, o Gud! Gör oss nöjda med din vilja, Och beredda på ditt bud. Må med tålamod och hopp Vi fullborda väl vårt lopp, Och, från syndens smittor tvagne, Blifva i din famn upptagne.

K. G. v. Essenin suomennos:

Lisäys 1868: 466. Vallassas, o Herra, ovat Elämä ja kuolema; Poista siis ne vaivat kovat, Joiden alla huokaa maa; Kuule kurjain rukous, Hätäisten huokaus; Käännä pois, o Isä rakas, Päältämme sun kätes raskas!

2. Synnin kautta kuolo, surma Vallan maassa saanut on, Vaan nyt on se kovin julma, Kaataa kaikki turmioon: Kuolleet, sairaat rinnattain Makaa maassa joukottain; Niinkuin syntimmekin juuri On nyt surkeutemme suuri.

3. Muista, Herra, laupeuttas, Katso surkeuttamme, Älä yksin hurskauttas, Paljoutta synteimme! Jos sä meitä kostaisit, Kuin syntimme ansaitsit, Hukkuisimme surkeasti Aivan viimeisehen asti.

4. Haltuus ota, Herra, omas, Armokätes ojenna; Korjaa orpolapset huomaas, Leskein huolet huojenna; Ollos isä vaivaisten, Liennä kivut sairasten; Eläissänsä, kuollessansa Ole heillä turvanansa!

5. Vaivoissamme meille lainaa Mieli kärsivällinen, Joka tahtos alle aina Taipuu, siihen tyytyen; Ylläpidä toivomme, Poista vihdoin vaivamme, Parannukseen meitä auta Täänkin vitsaukses kautta!

Paitsi R 361:tä lienee Essen käyttänyt lähteenään: Förslag till Kyrkosånger 1793: 349 „Herre, Du som kan befalla öfver både lif och död" 5 v. sekä U 565: 4:

Haltuus ota Herra omas, Apus heillen osota; Korjaa orpo-lapset huomaas, Leskein murheet helpota, Köyhäin ole turvana, Sairaat raukat paranna; Vaan jos ovat tuonen teillä Autuas suo loppu heille.

Julius Krohn antoi virrelle sen nykyisen asun.

R 361, U 565, Lisäys 1868: 466, 1871: 308, L I, II, 1880, 1883, Sr 457.

486. O Herra, meitä armahda, Vitsastas maamme säästä. 9 v.

E. Lönnrot 1802—1884.

Virren alkujuuret menevät 1500-luvulle, jolloin 1577 Barthol. Ringwaldt julkaisi eräitä virsiä, niiden joukossa virren, joka koski ruttotautia: O Herr, dein Ohren neig zu mir. 11 v. Siitä suomensi Hemminki Maskulainen eräitä säkeistöjä: W 309: Ah Isä! päällem' armahda, Vihas vitsa meit' maahan kaataa. 10 v. Pentti Jaakko Ignatius „ojensi ja lyhensi" edellämainitun: Ign 189: Ah Isä! meitä armahda, vitsastas meitä säästä. 5 v. Uudelleen korjailtuna siitä tuli:

U 557. O Herra meitä armahda. Vitsastas meitä säästä, Puoleemme ísä katsahda Ja synneistämme päästä. Jos Sinä meidän tuomitset Kuin olemme sen ansaineet, Niin hukumme me ratki.

2. Ah, vaivamme on vaikia, Surumme sangen suuri; Tuskamme aivan haikia Nännyttää meidän juuri, Jos et Sun kurituksestas Pois lakkaa, ja Sun armostas Auttamaan meitä riennä.

3. Syntimme meitä raskaasti Alati rasittavat, Ja sielujamme kovasti Öin, päivin ahdistavat: Ah, rangaistukses hirmuiset Olemme tosin ansainneet, Ijäti onnettomat.

4. Siis nöyrästi nyt tulemme Tuskaamme valittamaan: Sun kasvos käännä puoleemme, Ja meitä virvottamaan Jo joudu, Isä laupias; Armahda meitä lapsias, Kuin luotamme Sun armoos.

5. Nimesä rakkaan Jesuksen Nöyrästi rukoilemme: O rakas Isä vaivaisten, Jo riennä avuksemme, Tuntomme tuskat lievitä, Ja ylitsemme levitä Sun runsas laupiudes.

Tämän pohjalle rakensi E. Lönnrot virren, johon hän säkeistöön 3 käytti vielä virrestä U 560: 4 sanat: Olemme tosin ansainneet Sun vihas, kuritukses, Ja synneillämme saattaneet Meilemme vitsaukses.

Käyttäen näitä vaapaasti sekä lisäten itse puolestaan uutta laati E. Lönnrot siten virren LWU 309:

1867: 309. O Herra, meitä armahda, Vitsastas maata säästä, Puoleemme, Isä, katsahda, Hädästä meitä päästä! Jos tuomita sä tahtoisit, Kuin syntimme sen ansaitsit, Ken kestäis edessäsi!

2. Ah, vaikea on vaivamme, Ahdistuksemme suuri, Ja tuiki tuima tuskamme Menettää meidät juuri, Jos et sä kurituksestas Jo taukoa, ja armostas Avuksi meille riennä!

3. Olemme kyllä ansainneet Sun, vitsas, kuritukses, Ja synneillämme saattaneet Päällemme rangaistukses, Ain' ilkeästi eläneet, Sun armos ylönkatsoneet, Sanastas luopunehet.

4. Me ruuissa ja juomissa, Vaatteissa ylpeilimme, Ahneudessa, himoissa Pahasti elelimme; Vaivaista emme autelleet, Tarvitsevaista turvailleet, Sairaita korjaelleet.

5. Mut älä, Herra, muistele, Ett' armos tuhlasimme, Hyvyytes väärin käytimme, Irstaasti elelimme; Vaan ole Isä laupeas, Meilt' älä sulje korvias, Hädässä auta meitä!

6. Syntimme, jotka julmasti Meit' aina ahdistavat, Ja sieluamme kovasti Öin, päivin rasittavat, Pois pyhji, Isä, kirjastas, Ja ole meille laupeas Sun Poikas ansiosta!

7. Armostas anna anteeksi Ne rikoksemme suuret, Ja kautta oman Henkesi Pois kisko synnin juuret Syvältä sydämestämme; Ja käännä vihas päältämme, Kans kovat kuritukses!

8. Sun laupeutees luottaen Nöyrästi rukoilemme, Ah, ole vielä armoinen, Ja riennä avuksemme, Jo joudu, Isä laupeas, Armahtamahan lapsias Tuskiinsa nääntymästä!

9. Maatamme myöskin suojele, Avuksi sille lähde, Vaaroista sitä varjele Hyvyytes suuren tähden! Ett' armoasi aamulla, Sun laupeuttas ehtoolla Me kilvan kiittäisimme.

10. Ja viimein koska kuolema Kolkuttaa ovellemme, Armostas anna, Jumala, Sun rauhas sielullemme, Suo, sielun silloin enkelit Sun valtakuntaas saattaisit, Sun valittuittes seuraan!

Nykyisen muotonsa virsi sai jo 1871.

W 309, Ign 189, U 557, 560, LWU 309, 1867: 308, 309, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 375.

487. Sua, Herra, rauhan ruhtinas, Nöyrästi rukoilemme. 5 v.

E. Lönnrot 1802—1884.

E. Lönnrotin virsi:

1871: 484. O Herra, rauhan ruhtinas, Sua nöyräst' rukoilemme, Ah älä kiellä apuas, Vaan riennä avuksemme; Lopeta sodan kauhistus Rajoilta, rannoiltamme, Aseta veren vuodatus, Jonk' alla huokaa maamme!

2. Ehk' olemme kyll' ansainneet Tään raskaan rangaistukses, Sun sanas ylönkatsoneet, Hyljänneet varotukses, Kuitenkin ole laupias, Unhota rikoksemme, Meit' älä kosta vihastas; Suo rauha lapsillemme!

3. Sinuhun, Herra, turvaamme, Ei löydy turvaa toista; Ei oma voima, neuvomme Päältämme vaaraa poista; Vaan sinä, Herra, yksinään Voit rauhan meille tuottaa, Sit' et sä heitä häpiään, Ken sinun päälles luottaa.

4. Ain' olit ennen laupias, O Herra, isillemme, Niin osota nyt armoas Myös meille hädässämme; Suo että jälleen Suomenmaa Rauhassas kukoistaisi Ja sua kiittää, palvella Rauhassa aina saisi!

5. Ja kuin sä rauhan maallisen Suot, Herra, majoillemme, Niin rauha taivahallinen Myös anna sieluillemme; Suo, että tääkin kuritus Meit' auttais parannukseen, Ain' olis vahva varotus Mielemme uudistukseen!

Vähin muutoksin siitä tuli nykyinen.

E. Lönnrot lienee saanut joitakin ajatuksia virrestä U 473.

1871: 484, L I 309 b, 1880, 1883.

488. O Herra kaikkivaltias, Jonk' ompi valtakunta. 3 v.

Latinalainen n. 600-luvulta. Mathias Johannis West † 1546. J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884. J. Krohn 1835—1888.

Alkupohjana on rauhan antifoni (mahdollisesti jo vuodelta 600):

Da pacem Domine! in diebus nostris, Alleluja. Quia non est alius, qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster. Alleluja. Tua est potentia, tuum regnum Domine, tu es super omnes gentes.

M. Lutherin saksannos:

Verley vns frieden gnediglich, Herr Got zu vnsern zeiten, Es ist ya denn kein ander nicht, der für vns künde streiten, denn du vnser Gott alleine.

Olaus Petri ruotsinsi tämän:

Svenske Sånger 1536 s. 77. Forlän oss gud så nådelig frid j vora daghar, ty ingen är på iorderik, then ofrid kan förtagha, vtan tu allene.

Mathias Westin codexissa on niistä suomennos (Suomen kielen Muistomerkkejä I, s. 189):

Suo Jumala meille laupiasti, rauha meiden elinaikanam, sille eij ole ycten muta maan pällä, quin sodhat ja rijdhat poisaijau mutta sine ainoa Herra. O Herra Jumala sinu on valdacunda ja voima Sine olet caickein pacanaitten pällä. Anna Herra meille rawha meiden elinaikanam, Sille

eij ole ycten muuta ioca sotiu meiden edhestäm mutta sine Herra meiden Jumala.

J. Suomalainen laati tämän virreksi:

Rauhan edhestä. Tua est potentia.

1. O Herra caickivaldias, Jong ombi valdacunda, Sinä olet cansain haltia, Omas on mös maacunda, Sentädhen tygös tulem.

2. Anna sijs meit olla rauhas Nijn cauuan quin me eläm, Rijdhat, sodhat carkot cauuas, Älä murha saata päälläm, Souindon vedhä caicki.

3. Eip olet yctän maan päällä, Quin sodhat häuittä taita, Sill sä quin asut ylhällä Meitä nijst vluos saata, Sitä me rucolem nöyräst.

Siitä tuli U 310, josta on E. Lönnrotin korjaus:

L I 310. O Herra kaikkivaltias, Jonk' ompi valtakunta, Sun ompi kansa hallussas, Sun omas on maakunta; Sä kaikkein tuki, turva!

2. Suo meidän olla rauhassa Ain' elinaikanamme, Sodat ja riidat karkota, Meit' auta vaivoissamme Ja siunaa isänmaamme!

3. Ei ole yhtään päällä maan, Ken sodat estää taitaa; Sä, Herra, meidät ainoastaan Voit niistä ulos saattaa, Meit' armahtaa ja auttaa.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

V 1:n alkupohja on: Tua est potentia, v. 2 muistuttaa vähäsen M. Westin rukouksen 1. kohtaa eli Ol. Petrin ruotsinnosta, ja v. 3 muistuttaa vähäsen: non est alius — —. Itse asiassa vain 3 ensimmäistä säettä johtuu sanoista Tua est potentia, tuum regnum Domine, tu es super omnes gentes. Kaikki muu on pääasiassa J. Suomalaisen vapaata luomusta.

R 303, W 310, 1867: 310, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 247, 302, nyk. 489, 490, R 1936: 658.

489. Suo, Herra, rauha kansalles, Varjele kapinoista. 5 v.

V 1. Latinalainen n. 600-luvulta. Martti Luther 1483—1546. Olaus Petri 1493—1552. J. Suomalainen † 1588. V. 2—5. Tuntematon ruotsal. 1567. Hemminki Maskulainen † 1619. J. Tengström 1755—1832.

V. 1:n alkupohjana on ollut: Da pacem, Domine, jonka on saksaksi kääntänyt M. Luther: Verley vns frieden, ja Ol. Petri ruotsintanut: Förlän (katso edell.).

J. Suomalaisen suomennos:

Da pacem Domine.

Suo meille rauha Herra nyt Ja elinaicanam auta, Eip maan pääl löytä keten muut, Quin ridhat asetta taita, Paidzi sinua yctä.

Ol. Petrin ruotsalaiseen virteen tuli 1567 (Catechismus ... Bönebook 1567 ja virsikirjaan 1572) lisäsäkeistöjä, joten siitä saatiin:

Wr 310. Förlän' oss, Gud! så nådelig' Frid i våra dagar; Ty ingen är på jorderik', Den ofrid kan förtaga, Utan du allena.

2. Bevara oss för mord och brand, Nu och i alla tida: Beskärma både folk och land För dem, som på oss strida, Och vilja helt förderfva.

3. Det folk, som gerna kriga vill, Och ej med späkt kan lefva, Låt förskingras, o Herre mild! Och värdigas friden gifva Oss, som honom älska.

4. Förlåt vår synd, o Herre kär! Lär oss din' budord hålla: Ej får den frid, som onder är, Det månd' hans synder vålla; Ty du älskar de fromma.

5. Gif allom konungom din nåd, O fridsens konung dyre! Att de med lycka och god' råd Så land och rike styra, Att de i frid må blifva.

6. Dig vare pris evinnerlig För denna gåfva och andra Af allom dem, som älska dig, Och i din' budord vandra, Allsmäktig' Gud och Herre!

Hemminki Maskulainen jatkoi J. Suomalaisen virttä suomentaen edellämainitusta ruotsalaisesta säkeistöt 2 ja 4—6. Siten tuli:

W 311. Suo meille rauha Herra nyt, Ja elinaikanam' auta, Ei maan pääll' löydy ketään' muut', Kuin riidat asettaa taitaa, Paitsi sinua yhtä.

2. Varjel' meit', meidän maakuntaam', Tulipalost', veren vuodost', Niilt' kuin meit' teloittaa pyytää ain', Riitaiset hillitse sodast', Suo rauha meill', jota halaam'.

3. Ann' anteeks' syntim', o Jumal'! Auta, ett' käskys pidäm', Ei saa rauhaa pahat, tuimat, Heidän syntins' sen valtaa; tiedäm', Hyvill', Herra, suot rauhan.

4. Meidän ruhtinaall' ann' armos, O rauhan Kuningas taivaast'! Ett' rauhaisest', hyväss' neuvoss', Maakunnat hallita taitais', Sovinnoss' kaikkein kanss' elää.

5. Jumal', sinun olkoon kiitos, Tain lahjan tähden ja muitten, Ann' meidän elää rauhan liitoss', Kiinnit' käskyis kuuliaisuuteen, Jumal', kaikkivaltias Herra!

Olof Pesoniuksen ehdotuksen (Suo Herra rauha kansalles Ei löydy ketään muuta 5 v.) perusteella syntyi J. Tengströmin sepitelmä:

U 483. Suo Herra rauhaa kansalles, Pois viholliset poista, Suo rauhaa Seura-kunnalles, Ei löydy ketään toista Kuin riidat estää taita.

2. Varjele Valta-kuntamme Sodasta verisestä, Rakkaasta Isän-maastamme Vahingot, vaarat estä Sun siipeis varjon alla.

3. Synneistä meitä puhdista, Mieleemme pelkos paina; Onnemme synti kukistaa, Vaan jumalisuus lainaa Hurskaille menestyksen.

4. Ja korkein rauhan Ruhtinas! Myös siunaa Kejsarimme, Suo että Sinun pelvosas Allansa eläisimme Levosa onnellisna.

5. Mielestä Herraa hartaasta Kiittäköön kaikki kansa, Niin rauhan rakkaan suomasta, Kuin muista lahjoistansa; Hänelle kiitos olkoon.

Myöhempi komitea käytti tästä säkeistöjä 1, 2, 4, 5 sekä julkaisi ehdotuksen:

1871: 311. Suo, Herra, rauha kansalles Riidoista, kapinoista, Suo rauha seurakunnalles! Ei löydy ketään toista, Ken väkivallan poistaa.

2. Varjele valtakuntamme Sodasta verisestä, Rakkaasta isänmaastamme Vahingot, vaarat estä, Ain' armos anna kestää!

3. Äl' anna, Herra, vallita Maass' eripuraisuuden, Synnistä meitä puhdista, Suo saamme mielen uuden Ja rauhan, rakkauden!

4. Hengelläs, rauhan ruhtinas, Myös siunaa ruhtinaamme, Me että sinun pelvossas Rauhassa elää saamme Ja myöskin kaikki maamme!

5. Mielestä Herraa hartaasta Kiittäköön kaikki kansa Niin rauhan rakkaan suomasta Kuin muista lahjoistansa, Jotk' antoi armostansa!

Vähin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Wr 310, R 303, Sr 459, W 311, U 483, 1867: 311, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, nyk. 488, 490, Kurv. 247, 303, R 1936: 658.

490. Jumala, meille armossa Suo rauhaa aikoinamme. 2 v.

Latinalainen 600-luvulta. V. 1. M. Luther 1483—1546. V. 2. tuntematon saksalainen.

Virren alkupohjana on ollut antifoni Da pacem Domine (katso edell.).

M. Luther käänsi sen saksaksi: Verleih' uns Frieden (katso 488).

Olaus Petri ruotsinsi sen: Förlän oss Gud! (katso 488).

J. Suomalaisen suomennos (katso 489): Suo meille rauha Herra nyt . . .

Tähän ensimmäiseen säkeistöön tuli 1532 tuntemattoman saksalaisen tekemänä suorasanaisena lisäyksenä v. 2:

Gib unserm König und aller Obrigkeit Fried' und gut Regiment, Dass wir unter ihnen Ein geruhiges und stilles Leben führen mögen In aller Gottseligkeit und Ehrbarkeit. Amen.

Siitä tuli ruotsalaiseen virsikirjaan eri virsi:

Wr 311. Gud gifve vårom Konung och all Öfverhet Frid och godt regement; At vi under honom Et roligt och stilla lefverne föra måge I all gudaktighet och ärlighet. Amen.

(Suomessa painetuissa oli myöhemmin „vårom kejsare".)

Suomennos tuli Käsikirjaan 1614, s. 66:

JVmala anna meidhen cuningal / ia caickel Esivallal / rauha ia hyvä hallitus / Että me hänen allans / levos ia rauhas aina eläisime / caickes jumalisudes / ia cunnialisudes Amen.

Virsikirjaan se tuli 1621. Myöhemmissä painoksissa on: Jumal' anna meidän ruhtinaall' . . .

J. L. Runeberg yhdisti — saksalaista (Ev. Ges. 616) ja ruotsalaista (R 303) esimerkkiä noudattaen — nämä molemmat säkeistöt yhdeksi virreksi:

Rbg 310. Förlän oss, Gud, så nådelig God frid i våra tider; Ty ingen är dock utan dig, Som mäktigt för oss strider; Du är den allena.

2. Gud gifve vårom Kejsare och all öfverhet Frid och godt regement, Att vi under honom Mä en stilla, rolig lefnad alltid föra, I all gudaktighet och ärlighet! Amen.

Komitea julkaisi sen suomeksi:

1867: 312. Jumala meille armossa Suo rauhaa eläissämme! Ei kenkään paitsi sinua Sotine edestämme; Sen teet sä, Herra, yksin.

2. Kaikelle esivallallen Ja hallitsiallemme Sä hallitus suo rauhainen! Suo, sua palvelemme Jumalisuudess' aina!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Wr 311, R 303, Rbg 310, W 312, 1867: 312, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 303, nyk. 488, 489, R 1936: 658.

491. Rauhaas, Herra, siunattua Anna vuotaa maallemme. 5 v.

Fr. M. Franzén 1772—1847. E. Lönnrot 1802—1884.

Frans Mikael Franzénin virsi:

R 376. Fridens Gud! oss frid förläna, Hör oss, milde Herre Gud! Hjelp ditt folk dig troget tjena, Fäst det vid din viljas bud. O! då skall med helgad ro Det i fridens hyddor bo.

2. Ingen makt kan det förfära, Då det har sin tröst till dig. I ditt hägn det står med ära; Står, då verlden hvälfver sig; Står, då folk förgås med hast, I din fruktan lugnt och fast.

3. Men det land, der Gud förgätes, Röner snart, hvad ofrid är. Först af egna det uppfrätes, Sedan af förtryckarns här; Skylar trampas ner i blod, Högar stå, der bygden stod.

4. Ack! der synd och otro råda, Hjelpa icke svärd och spjut. Skulder uppå skulder båda Nöd och undergång till slut. Verldslig klokhet, verldsligt mod Hämma ej förderfvets flod.

5. Du blott hjelper i all fara. Du, de trognas värn och skygd! Fädrens Gud! lär oss bevara Fädrens tro med deras dygd Att vi må, i eget land, Fria tryggas af din hand!

6. Frid i landet du oss gifve! Frid i husen följe den! Makar, bröder, grannar lifve Fridens anda, kärleken! Frid i hjertat, Jesu! bjud, Frid med menskor och med Gud.

7. Frid på jorden, sjöngs i höjden, Jesu! i din födslostund. Frid från himlen utgör fröjden Af ditt saliga förbund! Men i denna pröfvotid Vinns den ej förutan strid.

8. Hjelp oss du, o kärleksrike! Styrk oss med din Andas mod! Du, vår Konung, i det rike, Som du köpte med ditt blod! Der med oss mot synden strid, Tills vi nå en evig frid!

P. J. Ignatiuksen suomennos: Ign 184: „Rauha rakas meille lainaa, Rauhan, armon Jumala!" 8 v. Siitä tuli korjailtuna U 484: „Rauha rakas meille lainaa, Isä meidän armias". 8 v.

E. Lönnrot suomensi virren uudelleen:

L 86: 6. Rauhas, Herra, meille lainaa, Siunaukses maallemme, Sua vilpitöinnä aina Siinä palvellaksemme; Maa ja kansa armollas Holhoo, rauhan ruhtinas. 8 v.

Tästä tuli Lisäykseen 1868: 467, sellaisinaan säkeistöt 1, 5—8. Vv. 5—8 tulivat sellaisinaan nykyiseen ja v. 1 Julius Krohnin 1880 korjailemana. Siten syntyi nykyinen virsi.

E. Lönnrot lienee käyttänyt jonkun verran U 484: 5—8:aa.

R 376, Ign 184, U 484, L 86: 6, Lisäys 1868: 467, 1871: 486, L I 313, L II, III, 1880: 313, 1883, R 1936: 490.

492. Terve, rauha suloinen, Poijes, sota suruinen. 9 v.

Saksalainen 1600- (mahdollisesti jo 1500-) luvulta. Suomennos 1686. E. Lönnrot 1802—1884.

J. A:n (Joachim Aberlinin?) virsi: Neu vermehrtes Stockholmisches Teutsches Gesang-Buch. Stockholm 1694: 671:

1. GÜldner Fried uns sehr ergetzet / böser Krieg uns nur verletzet: Was bringt Friede? Lauter Freud: Was bringt Kriegen? Lauter Leid.
2. Guldner Fried uns wol ernähret / böser Krieg uns schnell verzehret / was bringt Friede? Wein und Brot: Was bringt Kriegen: Hungers-Noht.
3. Guldner Friede lehrt uns singen / böser Krieg die Hände ringen: Was bringt Friede? Frölichkeit: Was bringt Kriegen? Hertzeleid.
4. Friede lauter Gutes bringet / Krieg nur nach Verdammniss ringet: Was macht Friede? Himmlisch seyn: Was bringt Kriegen? Höllen-Pein.
5. Friede bauet / Friede richtet / Krieg zerreisset / Krieg zernichtet: Was bringt Friede? Muht und Gut: Was bringt Kriegen? Feur und Blut.
6. Friede kömmet aus dem Himmel / aus der Höll das Kriegs-Getümmel: Was ist Friede? GOttes Kind: Was ist Kriegen? Nicht ohn Sünd.
7. Was bringt Friede? Wolergehen: Was bringt Friede? Fäste stehen: Was bringt Friede? Ehr und Freud: Was bringt Friede? Seligkeit.

Suomennettu arkkivirtenä noin 1686 (Pipping 259); sekä tullut virsikirjaan 1686:

W 314. Tule rauha suloinen! Pojes sota suruinen; Rauha tekee riemuiseks', Sota saattaa suruiseks'.
2. Eineen rauha enentää, Sota viljan vähentää; Leipää saadaan rauhassa, Nälkää nähdään sodassa.
3. Iloll' rauhass' lauletaan, Sodass' kaikki vaivataan; Riemu rauhass' kajahtaa, Sodass' kaikki valittaa.
4. Rauha jakaa hyvyyttä, Sota paljon pahuutta: Onni rauhass' enetään, Kovuutt' sodass' koetaan.
5. Kaluu rauhass' kootaan, Sodan hädäss' hävitään; Iloll' rauha rakentaa, Sota murheell' murentaa.
6. Mitä rauhass' raketaan, Sodass' tulell' poltetaan: Rauha kansan kasvattaa, Sota surmaa, surettaa.
7. Kussa sota, veri siell' Vuotaa, hätä hädän pääll', Murhe, pelko, puuttumus, Tuska, vaino, vaivaisuus.
8. Rauhass' ollaan surutoinn', Levoss' maataan murheetoinn', Herran armoo autuaan Iloll' rauhass' nautitaan.
9. Kiitos olkoon Jumalan! Rauhan edest' laupiaan, Joka sodat sovitti, Rauhan meille toimitti.

E. Lönnrot antoi virrelle sen nykyisen asun jo 1867: 314.

W 314, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

493. O Herra Jumal' taivaassa, Tukemme, turva ainoa. 7 v.

Laurentius Petri 1499—1573. J. L. Runeberg 1804—1877. K. G. v. Essen 1815—1895. E. Lönnrot 1802—1884.

Psalmin 90:n perusteella kenties Clemens Marotin ja Theodore de Bezen ranskalaisesta 1562 painetusta psalmikirjasta 1567 ruotsinnettu: Wr 79: O Herre Gud af himmelrik! Vår tilflygt är du evinnerlig. 9 v. Hemminki Maskulainen suomensi sen lyhentäen: W 71: O Herra Jumala taivaast'! Olet sinä hädäss' ja vaivass' Meill' turva ijäinen ollen. 7 v.

J. L. Runeberg muodosti uudelleen ruotsinkielisen tekstin:

Rbg 79. O Herre Gud af himmelrik, Vår tillflykt, ingen annan lik, I all vår nöd och fara; Din makt utöfver allting går, Den är ej till, som dig motstår, Allsmäktig månd' du vara; Förrn himlens fäste skapadt var, Och jorden berg och höjder bar, Du var och evigt blifver, Som lif och anda gifver.

2. Si, efter sorg och mycken nöd, Du låter menskan lida död Och stoft och aska blifva, Dock säger du: står upp igen, I menskors barn, jag lefver än, Jag som kan lifvet gifva. För dig ju äro tusen år Liksom den dag, som var i går, Liksom en väkt af natten, En strömmens droppe vatten.

3. Vår lifstid far sin kos med hast, Som bäcken löper utan rast, En dröm vi äro like; Det är så snart med menskan gjordt, Som gräs vi gro och vissne fort, Båd' fattige och rike; Om morgonen vi blomstre här, Om qvällen allt förvissnadt är, Till jorden nederslaget, Förtorkadt och borttaget.

4. Det vållar allt vår synd så led, Att du på oss är vorden vred, Deraf vi lide döden. Vårt lif i denna jämmerdal Är som ett löst, förloradt tal, Så kommer sista nöden; Vår tid går knappt till sjutti' år, Ej mången finns som åtti' når, Och sorger sorger föda, Och allt är vedermöda.

5. Men, Herre, ho är den som tror, Att du på oss för synden stor Din näpst har låtit komma, Hvar tage vi ock här den man, Som rätt din vrede frukta kan Och vända sig till fromma? Ty lär oss du, o Herre blid! Betänka rätt vår korta tid, Att vi din vishet finne, Som lyser upp vårt sinne.

6. Se än till oss, o Herre kär! Din nåd låt oss bekomma här, Hvi vill du längre töfva? Var än emot oss arma huld, Förlåt oss all den synd och skuld, Som oss så svårt bedröfva; Din stora mildhet oss bete Och lär oss den förstå och se, Så skall vår fröjd det blifva Att lof och pris dig gifva.

7. Ja, var oss, Gud, en fader blid Och skona oss, som all vår tid Af brist och svaghet falle; Sträck ut till oss din starka hand Och led oss här i mörkrets land, Det bedje vi dig alle. Låt allt vårt verk med oss gå väl, Ehvad det hör till lif, till själ; Din är all nåd och gåfva, O Herre, dig vi lofva!

K. G. v. Essen suomensi sen (käsik.). Korjailtuna siitä tuli:

1867: 71. O Herra, taivaan Jumala, Tukemme, turva ainoa, Vaivoissa vahva suoja! Sun voimasi on määrätöin, Sun valtas aivan ääretöin, Sä, maan ja taivaan luoja! Jo ennen aikain alkua Ja maiden, vuorten luotua Sä olit, Luoja suuri, Ijäti pysyt juuri.

2. Vaiheista suruin, murhetten Sä annat kuolla ihmisen, Ja maaksi tulla kerran; Sä sanot: „maaksi jällehen On muuttuminen ihmisen; Mä olen elon herra". Sinulle vuotta tuhannen On niinkuin päivä eileinen, Kuin hetki haihtuvainen, Kuin veden pisarainen.

3. Elomme aika rientävä On niinkuin virta vierevä, Kuin unennäkö ratki; Pois ehdättääpi elomme, Kuin ruoho maahan lankeemme, Köyhät kuin rikkahatki; Aamulla ruoho kukoistuu, Ja ehtoolla se lakastuu; Samalla lailla täällä On ihminen maan päällä.

4. Sen ompi synti saattanut, Päällemme vihas tuottanut, Ja siitä seuraa kuolo; Elomme murheen laaksossa On niinkuin savu haihtuva, Jo tulee lähtövuoro; Ei kahdeksatta kymmentä Tääll' ole moni täyttävä, Ja elon paras aika Ei ollut muu kuin vaiva.

5. Mut kenpä täällä muistanee Sen, että Herra rankaisee Näin meitä vihassansa? Ken ompi täällä karttava Jumalan vihan kostoa, Ken luo-

puu pahastansa? Siis auta, Herra, muistamme Lyhyttä elinaikaamme, Että sen taitavasti Käytämme loppuun asti!

6. Ah katso, Herra laupeas, Puoleemme, ole armias! Miks viivyt sä niin kauvan? Anteeksi anna syntimme, Pois pyhji pahat tekomme, Meit' auta alta vaivan! O Herra, meitä armahda, Laupeutesi osoita, Niin sua riemuisesti Kiitämme ijäisesti!

7. O Isä taivahallinen, Suo armos meille kaikillen, Lapsilles langenneille! Äl' anna meidän jääpyä, Pimeydessä eksyä Surkeille synnin teille; Meit' armollasi holhoile, Ruumis ja sielu suojele! Sinulta kaikki saamme; Sinulle kiitos! Amen.

Nykyisen muotonsa saivat vv. 1, 2, 3, 4 osittain 1867 ja 1880, v. 5 1886, vv. 6 ja 7 1872 L I.

Ps. 90, Wr 79, Rbg 79, Sr 352, (W 71), 1867: 71, 1871, L I, II, 1880: 71, 1883, (Kurv. 322).

494. Niin kauvan kuin me elämme, Sit' aina ajatelkaamme. 8 v.

Laur. Petri Gothus? 1520—1579. J. Suomalainen † 1588. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Virren otaksutaan mahdollisesti olevan arkkipiispa Laurentius Petri Gothuksen:

Wr 380. Medan man lefver i verlden säll, Skall man besinna och akta fullväl, Att döden vill oss fresta. Hans tillkommelse är oss viss, Men tiden och stunden är oss oviss; Han vill oss visserligen gästa. O Jesu, O Jesu! Hjelp oss att tänka vårt bästa.

2. När som vi tänke der minst uppå, Då kommer en gäst, som klappar och slår, Den vi pläga döden kalla: O menniska! du skall nu följa mig, Jag vill ej längre fördröja med dig, Jag fångar så menniskor alla. O Jesu, O Jesu! Vi troliga på dig kalla.

3. Den stund vi lefve och må fullväl, Då akte vi litet vår fattiga själ, Som synden skall dyrt betala. Vi rifve och fike efter verldens ting, Vår håg han löper all verlden omkring, Och månd' så tiden förhala. O menniska, O menniska! Det skall din själ betala.

4. Lekamen lägges i jorden igen, Han röres ej mer än som en sten, Förglömd' all verldsens ägor. Vänner och fränder taga penningar och gull, Lekamen lägga de i svarta mull, Men godset vilja de vända. O menniska, O menniska! Du aktar ej, hvart själen skall lända.

5. När själen kommer för domen att stå, Hon fruktar full svåra huru då vill gå, Hon skälfver och rister sig svåra: Hon ser sina gerningar för sig stå, Och ville då gerna vara långt derifrå, Hon fäller så många tårar. O menniska, O menniska! Hvad vill du din Herra Gud svara?

6. Du kläd den nakna och läna hus dertill, Och visa honom väg, som du ser fara vill, Och hjelp de döda till grafva; Hugsvala den, som bedröfvad är, Och akta den sjuke, gif honom god skäl; De gerningar vill Gud af dig hafva. O menniska, O menniska! Gör det i alla dina dagar.

7. Räkna dig intet förtjena dermed Guds Faders vänskap och andeliga fred, Det skall du af Sonen åtnjuta: Han hafver löst din själ igen Med pina och död, Christus allen Friat oss från ångest och qvida. O Jesu, O Jesu! Vi stadeliga dig förbida.

Jaakko Suomalaisen suomennos:

W 378. Nijn cauan quin me eläm tääll Nijn aiatelcam aina sen pääl Ett cuolema noutapi meitä Hän caikill kyllä tietävä on Van aica ia hettki tietämätöin Hän tacto caick fangiuten heita O Jesu o Jesu, an veltä harhoia teitä.

2. Cosk me vähin näit aiatelem Nijn cuolema tygöm matele Ia pytä meit pirun nuotan Seura mua sanopi hän caikill, En tadho mä viuytä sill Fangix mä jocaidsen ottan O Jesu Jesu mi aina turuam,

3. Teruen ja vahuan ollesam täll Mixeme madha sielun pääl Quin synnin cuorma candaman pitä Hyuyt ja calua pytelem Raha tadhen mös palio ritelem Emb me näit tadho tietä O Ihminen o Ihminen Sielu vimen maxapi nitä.

4. Rumis se hautan heitetän Ia mustal mulal peitetän Näimb sä täld eroitetan Langot sitt tauarat raateleuat Suku calu mös jakeleuat Cokon saanut unhotetam O Ihminen o Ihminen Milläst sielu viruotetan.

5. Sielu domion ethen vedhän Ia sangen couast pelieten Piru händ kiusaa ja vaati Tyon perän syllon kysytän Jotc pahuen tädhen pois vedhetän Nijn icku vallan saapi, O Ihminen o Ihminen Syndi sen matkan saatti.]

6. Sentädhen turua Jumalan pääl Racasta händä caikel väel Se sielule saattapi leuon Hänen sanansa mös cuule Nijn edh sä pijnan coskan tule Vaan ijancaickisen ilon O Jesu O Jesu Älä meit anna ylön.

7. Köyhä ia alastoind auta Nijt colluit pyydhä mös hautan Talut ne exynet tiellä Murhelist mielelläs lodhuta Sairan tygö käymän suas totuta Näit Jumal meild aino täällä O Ihminen Ihminen älä nijt coskan kiellä.

8. Älkäm nijdhen tädhen mös kerskacam Mutt Christuxen päällä turuacam Quin Isäns vihan lacact Hän sielus lunasti iällens Pijnal ia omal verellens Ia cuoleman hädhest vapact O Jesu O Jesu Sun armostas se tapact.]

E. Lönnrot suomensi Wr 380:n pohjalle J. O. Wallinin muodostaman R 454: I lefvernets bekymmer sänkt. 7 v: LWU 378, 1867: 378. Siitä käytettiin nykyiseen vain vv. 2 ja 7:

1867: 378. Kuin parhain täällä pyöritään, Hälistähän ja hyöritään, On kuolo ovellamme: Ei auta silloin rikkaus, Ei tieto, taito, viisaus, Ei voima, kunniamme. O Jesus Krist', o Jesus Krist', Ain' ole apunamme!

— — —

7. Alastomia auttele, Sairaita holhoo, hoitele, Ne, jotk' on harhatiellä, Taas oikealle johdata, Murheellisia lohduta! Niin tahtoo Herra täällä. O ihminen, o ihminen, Näit' älä hältä kiellä!

R 454:n linjaa seurasivat Rbg 380, Sr 469, Ign 206, U 689, LWU 378, 1867: 378, 1871, L I, II, III.

Julius Krohn palasi 1880 Wr 380:een ja W 378:aan. Virttä laatiessaan hän käytti LWU 378:aa, osaksi v. 2:ta ja kokonaan v. 7:n.

Siten saivat nykyisen muotonsa v. 1, osaksi v. 2, sekä vv. 4, 5, 6 ja 8 1880; v. 7 ja osaksi v. 2 1867 sekä v. 3 1886.

Wr 380, R 454, Rbg 380, Sr 469, W 378, Ign 206, U 689, LWU 378, 1867: 378, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 310, R 1936: 597.

495. Ei tuonen valtaa karttaa voi Yks ainookaan maan päällä. 8 v.

M. G. De la Gardie 1622—1686. Julius Krohn 1835—1888.

Kreivi ja valtiomies Magnus Gabriel De la Gardien virsi (painettu 1684):

Wr 389. Dödsens magt och tyranni Vi äre undergifne. 10 v.

J. L. Runeberg lyhensi ja korjaili sitä: Rbg 389: Ack, dödsens makt och tyranni Förmå vi ej undvika. 7 v.

Lauri Stenbäck otti siihen lisäksi Wr 389: 4: Ack, Herre Gud, jag tror det visst. Samalla hän uudisti sitä säkeistöä jonkun verran. Siten tuli Förslag 1868: 389, josta saatiin:

Sr 477. Ack, dödens magt och tyranni Förmå vi ej undvika För syndens skull, i hvilken vi Här födas alla lika. O Herre kär, I nåd mig lär Att flitigt det betrakta, På det att jag Må dag från dag, Allt mer för synd mig vakta.

2. Ej hjelper höghet eller magt, Ej visdom, dygd och ära, Ej gods och gåfvor, prål och prakt; Det kan hvar dag mig lära. Att jag skall dö Af denna ö, Kan jag väl öfverväga, Men stunden svår, Som förestår, Kan jag ej förutsäga.

3. Likväl är jag vid gladligt mod, Ty mig med Gud förenar Det dyra Lammets Kristi blod, Som skärar mig och renar; Alltså är visst, Att Jesus Krist Han är mitt lif och ära, Och döden, som Till straff här kom, Skall mig stor vinning bära.

4. Ack Herre Gud, jag tror det visst, Att du ej mer påtänker Min förra stora synd och brist, Men nåd för rätt mig skänker. Min tröst det är, Att sjelf du svär: Jag visst, så sant jag lefver, Ej räkna vill Hans synder till, Som synden öfvergifver.

5. God heter du, det är ditt namn, Så trösteligt det ljuder. Du sträcker ut din ljufva famn Och som en fader bjuder: Nu kommen hit I, som med flit Mot synd och verld här striden; Jag skänker råd Och kraft och nåd, Jag gifver eder friden.

6. Alltså, ändock så svag jag är, Till dig jag kommer trygger, Min Frälsare och Herre kär, Och på ditt löfte bygger. Du sänkte dig Att höja mig, Du smälek bar och sveda, Led kamp och nöd Och korsets död Att lif åt mig bereda.

7. Ej rast, ej ro man finner här, Der sorger sorger föda. Hvar dag med sig sin plåga bär, Hvar stund sin vedermöda: Ostadighet, Förgänglighet Går städse vid min sida; För den skull kom, Min brudgum from, Min själ månd' dig förbida.

8. I dödens nöd du med mig stå, Låt mig din nåd ej sakna, När jag från verlden måste gå; Sist låt mig glad uppvakna I paradis, Der till ditt pris Mitt hjerta och min tunga Skall gladelig, Hos dig, för dig Sitt helig, helig sjunga.

Julius Krohn suomensi virren 1880. Siitä tuli nykyinen; ainoastaan v. 5:teen tuli eräitä muutoksia vielä 1886.

Wr 389, Rbg 389, Stb 389, Sr 477, 1880: 379, 1883.

496. Miks niin kauvan viivyt multa, Sinä Herran siunattu. 7 v.

Paul Gerhardt 1607—1676. Suomennos 1685. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Paul Gerhardtin virsi. Sen 12 säkeistöstä on suomalaiseen käytetty seuraavat:

Paul Gerhards geistliche Lieder, s. 21. Warum willst du draussen stehen, Du Gesegneter des Herrn? Lass dir bei mir einzugehen Wohl gefallen, du mein Stern. Du mein Jesu, meine Freud', Helfer in der rechten zeit, Hilf, o Heiland, meinem Herzen Von den Wunden, die mich schmerzen.

2. Meine Wunden sind der Jammer Welchen oftmals Tag und Nacht, Des Gesetzes starker Hammer, Mir mit seinen Schrecken macht. O der schweren Donnerstimm', Die mir Gotteszorn und Grimm Also tief in's Herze schläget, Dass sich all mein Blut beweget.

— — —

4. Will ich denn mein Elend lindern Und erleichtern meine Noth, Bei der Welt und ihren Kindern, Fall' ich vollends in den Koth: Da ist Trost, der mich betrübt, Freude, die mein Unglück liebt, Helfer, die mir Herzleid machen, Gute Freunde, die mein lachen.

5. In der Welt ist alles nichtig, Nichts ist das nicht kraftlos wär': Hab' ich Hoheit, die ist flüchtig; Hab' ich Reichthum, was ist's mehr Als ein Stäublein armer Erd'? Hab' ich Lust? was ist sie werth? Was ist's das mich heut' erfreue, Das mich morgen nicht gereue?

6. Aller Trost und alle Freude Ruht in dir, Herr Jesu Christ; Dein Erfreuen ist die Weide, Da man sich recht fröhlich ist. Leuchte mir, o Freudenlicht Ehe mir mein Herze bricht; Lass mich, Herr, an dir erquicken Jesu, komm, lass dich erblicken!

7. Freu' dich, Herz, du bist erhöret, Jetzo kommt und zieht er ein; Sein Gang ist zu dir gekehret, Heiss' ihn nur willkommen sein, Und bereite dich ihm zu, Gib dich ganz zu seiner Ruh', Oeffne dein Gemüth und Seele, Klag' ihm, was dich drück' und qväle.

— — —

12. Alles dient zu deinem Frommen, Was dir bös' und schädlich scheint, Weil dich Christus angenommen Und es treulich mit dir meint. Bleibst du deme wieder treu, Ist's gewiss und bleibt dabei, Dass du mit den Engeln droben Ihn dort ewig werdest loben.

Suomennos ilmestyi 1685 arkkivirtenä ja 1686 virsikirjassa:

W 380. Miksis viivyt kauvan ulkon' Sinä Herran siunattu? Armos avuksen' tuskass' tulkoon, Auta minua vaivattuu: Ah, mun Herran' Jesuksen'! Tule minun turvaksen', Sydäntäni murheess' virvot', Nuorist' kovist' minua kirvot,

2. Laki Herran vihan suuren Onnettomall' osottaa, Sydäntäni muruks' puree, Sielun' surkiast' haavoittaa: Saatan' kiusaa, vielä sitt' Omatunto, myös synnit Soimaa, kovin päällen' kantaa, Eikä tahdo lepoo antaa.

3. Jos nyt tahdon vaivast' tästä, Kuin mua murheell' murentaa, Jollakulla tavall' päästä, Ja mun kuorman' huojentaa; En löyd' apuu keltäkään, Parhaalt' ystävältäkään, Kaikk' kuin' maailmass' on tarjon', Äkilt' katoo niinkuin varjo.

4. Niinkuin savu tuuless', hajoo Kunnia ja korkeus, Äkilt' käsist' poijes vajoo Tavara ja rikkaus: Jos tääll' olen iloinen, Niinkuin kedon kukkainen, Riemu raukee, pian puuttuu, Äkilt' itkuks', murheeks' muuttuu.

5. Sinä siis tääll' minull' köyhäll' Olet ainoa auttaja, Jesu, sanallas mua pyhäll' Virvotat ja lohdutat; Vastoin lain uhkaust', Niin myös kaikkee kiusaust', Sinun ansios avun tuottaa, Siihen itsens' sielun' luottaa.

6. Jo siis joudu, Jesu rakas! Tule minun sydämeen', Että minun murheen' lakkais', Lohdutukses ann' mielehen'; Sinä tiedät parhain sen, Mitä minä tarvitsen, Tykönäs mull' lepo lainaa, Anna syntin' anteeks' aina.

7. Isällinen kuritukses, Ja kaikk' vastoin käyminen Suo tull' uskon vahvistukseks', Autuas loppu ann' viimein. Todeks' minä toivon sen, Ett' ruumiin' kanss' sieluisen' Viimein taivaan iloon kulkee, Jesus murheen ulos sulkee.

E. Lönnrot teki uudistusehdotuksen LWU 380:

1867: 380. Miksis viivyt, Jesus, kauvan Apunesi ulkona? Kohta alla tuskan, vaivan Olen raukka raukeeva; Ah, mun Herra Jesuksen', Tule minun turvaksen', Murheessani lohduttele, Hädässäni virvoittele!

2. Laki Herran vihan suuren Eteheni asettaa, Sydäntäni synti purren Sieluani haavoittaa, Saatanakin kiusaten, Omatunto soimaten, Kauheasti päälle kantaa, Ken nyt mulle avun antaa?

3. Kuin mä vaivastani tästä, Synnin surkeudesta, Pyydän erilleni päästä, Tunnon kuorman huojentaa, Apuu en saa keltäkään, Parhaalt' ystävältäkään; Apu, minkä mailma tarjoo, Katoova on niinkuin varjo.

4. Niinkuin savu ilman alla Katoo riista, rikkaus, Pilven lailla taivahalla Kunnia ja korkeus; Jos tääll' olet iloinen Niinkuin kedon kukkanen, Riemu raukee, pian puuttuu, Ilo mureheksi muuttuu.

5. Sinä, sinä, Jesus, yksin Olet köyhän auttaja, Tultuani epäilyksiin, Lohduttaja ainoa; Laki mua uhkaapi, Saatan', synti kiusaapi, Vaan sun armos avun tuottaa, Siihen sielu itsens' luottaa.

6. Joudu siis, o Jesukseni, Tule sydämeheni, Lievitä mun mureheni, Lohduttele mieltäni! Sinä tiedät parhain sen, Mitä täällä tarvitsen, Anna mulle armos aina, Tykönäsi lepo lainaa!

7. Kuritukses anna olla Isällinen, laupeas, Uskon vahvistukseks tulla, Suo myös loppu autuas! Sen mä uskon todeksi: Vihdoin loppuu vaivani, Sielun' kunniahan kulkee, Jesus murheen ulos sulkee.

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

P. Gerhardtin tämä virsi näkyy olevan myös ruotsiksi käännettynä. Arkkivirtemme (Mixis vijvyt cauvan ulcon) nuotiksi ilmoitetaan 1690: Hvi vil tu nu uthe dröijas. Aikaisemmassa painoksessa 1685 on nuottiosoituksena virsi: Sydämen valmis olcon. Ruotsalaista tekstiä tämän kirjoittaja ei ole saanut käsiinsä, joten en voi päätellä, kummasta virsi on suomennettu ruotsistako vai saksasta. Molemmanlaatuisia suomennoksia on 1685 ilmestyneissä „Jumaliset Wirret, Ruotsin ja Saxan kielestä Suomexi käätyt" (yhteensä 14 virttä).

Knapp 323, W 380, LWU 380, 1867: 380, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

497. Jää hyvästi nyt, sinä maailma, jää! Mun lähtöni joutuu jo aivan. 5 v.

J. L. Runeberg 1804—1877. K. M. Kiljander 1817—1879. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

J. L. Runebergin virsi:

Rbg 382. Jag tager farväl, jag bjuder godnatt, Åt verlden farväl jag nu säger; Min möda var lång, snart lutar jag matt Mitt hufvud mot plågornas läger Och somnar från sorgen och nöden. Jag bad till min Gud, hvar timma och stund, Om frid för min själ, för ögat en blund; Min Fader mig hört: Hans barn skall få hvila i döden.

2. Ej är det mig tungt, ej käns det mig svårt Att skiljas från detta elände; Om Gud ej af kärlek pröfvat mig hårdt, Kanske jag det bittrare kände. Och har jag väl lidit allena? Är jorden ej full af jemmer och tvång? Ack, ängslan och kamp de drabba en gång, Om fort eller sent, Den andra såväl som den ena.

3. Ej var jag den första, som korset här bar, Och blifver ej heller den sista; Jag syndare! ack, mitt lättare var, Än hans, som af synder ej visste. Dock längtar jag arma att somna. O Jesu, jag följt till Gethsemane dig, Men tänker på ro, då du kämpar för mig; Förmår jag då ej Att vaka, fast krafterna domna?

4. O, räckte min nöd som jorden så vidt Och högre än skyarna tåga, Och finge jag se ditt anlete blidt Och fram till ditt hjerta mig våga, Hvad vore mig nöden mot nåden? Och får jag ej komma och vara dig när? Och får jag ej se huru ljuflig du är? Du bjuder ju sjelf: O menniskor, kommen och skåden!

5. Med dig vill jag vaka, med dig vill jag dö, O Jesu, när stunderna fyllas; Jag vet det förgås ej det lefvande frö, Fast neder i jorden det myllas, Det sofver blott vinteren öfver; Och vårsolen kommer med värmande ljus Och väcker upp lifvet ur mörker och grus. O Jesu, min sol! Du väcker mig, du, och du söfver.

K. M. Kiljander suomensi sen. Runsaasti korjailtuna siitä tuli:

1867: 381. Jää hyvästi nyt sinä, maailma, jää! Mun lähtöni joutuu nyt aivan; Jo rintani riutuu, ja painuva pää Jo vaipuupi vuoteelle vaivan; Pois murheista nukkunen kohta. Mä rukoilin Herraani vaivoissan', Hän minua kuullut on armossaan, Jo lapsensa nyt Hän kuoleman lepohon johtaa.

2. Mä eriän täältä nyt mielelläni, Vaan Herra jos ei mua oisi Kurittanut, kylläpä kuolemani Juur hirmuinen olla nyt voisi. Ja yksinkö kärsivä lienen! Ah, täynnä on elämä kurjuutta; Jokaista se kerran on kohtaava, Ja säälimättä Se ahdistaa suuren ja pienen.

3. En kantaja ristin mä ensimäinen, En viimeinen ole maan päällä; Vaan mik' on se verraten ristihin sen, Kuin synnittä kantoi sen täällä; O Jesus, sun rakkaudestasi Sä minua ristillä kuritit, Ja sillä mun luoksesi pakoitit; En kylliksi voi Mä lausua laupeuttasi.

4. Jos tuskani nousisi pilvihinki, Jos olis se hirveän suuri, Vaan soisit mun katsella kasvojasi, Lähestyä sydäntäs juuri, Mik' ois silloin hätänä mulla? Sä laskea tahdot mun luoksesi, Ja annat mun nähdä sulouttasi, Ja kuollessani Sä sallit mun taivaases tulla?

5. Sun kanssasi valvoa haluni on, Sun kanssasi käyn kuolemahan; Se elävä siemen on katomaton, Jos kohta se mullataan maahan; Se

talven vaan lepääpi siellä, Sen herättää aurinko keväinen. O Jesus, mun aurinkon' armoinen, Sä herätät niin Myös minunkin kuolosta vielä!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Rbg 382, Sr 470, 1867: 381, 1871, L I, II, 1880, 1883.

498. Mä että täältä erkanen, Sen katson voitokseni. 8 v.

M. G. De la Gardie 1622—1686. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Kreivin, valtiomies Magnus Gabriel De la Gardien virsi:

Wr 387. O Jesu! när jag hädan skall, Och andan min uppgifva, För vinning skattar jag det fall; Hos dig får jag då blifva. Min kropp han sås här dödelig, Men skall stå upp odödelig, Fast herrlig, och förklarad.

2. Jag kläder af förgänglighet, Blir lös af syndsens bande, Ikläder mig stor salighet Uti de lefvandes lande; Der himmelskronan för mig står, Den jag af Herrans hand då får, Som jag har efterlängtat.

3. Jag kommer af ett brusand' haf På rätta glädjestranden; Min kropp han lägges ned i graf, Men Gud upptager anden. Ur mörkret kommer jag till ljus, Ur fattigdom till ett rikt hus, Från oro till god hvila.

4. Min sorg i fröjd förvandlad är; För jordisk' hyddan slätta, Ett paradis Gud mig beskär, Ett evigt lif för detta. Min ögon öppnas, varda klar', Jag lif i döden funnit har: Så har all sorg en ände.

5. Ty detta lif är idel död, Man må det lif ej nämna, Behäftadt med stor ång'st och nöd, Och tar i grafven ända. Ju längre jag här lefva får, Ju närmar' jag till grafven går, Min dödsstund ändtligt nalkas.

6. O usla lif! o bräcklighet! Ho dig kan rätt betrakta, Han må din lust och herrlighet Ej synnerligen akta: Men döden är nu ingen död, En gång till lifvet, fri från nöd, Förlossning af elände.

7. O död! du är dem frommom god, Och bitter för de arga: Saktmodigheten ger du ro, Men fäller högmod marga; Och fattigdom får evigt nog, Men girigheten måste dock I evigheten brista.

Siitä on useita suomennoksia: Ign 217, U 695, Joh. Frosterus 1826: 53, K. L. Lindström (käsikirj.). Viimemainitusta tuli pienin korjauksin (v. 7 abcd ovat E. Lönnrotin korjausta):

1867: 382. Mä että täältä erkanen, Sen katson voitokseni, Sill' ilon, Jesus, ijäisen Suot luonas sielulleni; Myös ruumis, joka lahoomaan Kuin siemen maahan mullataan, Taas virkoo kirkkahana.

2. Pois riisun katoovaisuuden Ja painon kahlehitten, Päälleni puen autuuden Parissa enkelitten; Elämän kruunun siellä saan, Jon Herra rakkaudessaan On mulle valmistanut.

3. Aalloista meren kuohuvan Mä pääsen tyyneen rantaan, Mä pääsen riemuun taivahan, Kuin ruumis maahan pannaan; Pimeys muuttuu valoksi Ja köyhyys rikkaudeksi, Sotani taivaan rauhaks.

4. Majani täällä kaatuvan On Herra kohentava, Hän mulle uuden Kaanaanmaan Ja paratiisin avaa; Silmäni siellä selkenee, Erheys kaikki erkenee, Ja murhe iloks muuttuu.

5. Eloa täällä eloksi Mainita tuskin saattaa, Mut kaikki kurjuus peräti Haudalla pitää laata; Jok' ainoo silmänräpäys On meille hautaan lähennys, Koht' eron hetki joutuu.

6. Voi tätä eloo katalaa! Ken arvossa voi pitää Sen hehkuvaista hekumaa, Iloja ilkeitä? Vaan kuolossapa voitto on, Se pääsö ompi ilohon, Surusta iloon suureen.

7. O kuolo, toivo hurskasten, Sä hirmu ynseitten, Sä rohvaisia hiljaisten, Mut pelko ylpeitten: Köyhille taivaan avajat, Mut ahnehilta avarat Sen rikkaudet suljet!

8. O tule, Jesus, turvani, Mua viemään maalle sille, Jonk' ansainnut on voittosi Perinnöks uskoville; Suo niin mun päättää juoksuni, Ett' tykös sielun' tulisi Valittuin pyhäis pariin!

Tämä tuli virren pohjaksi, jolle edelleen rakennettiin: v. 8 1871, v. 7 1872 L I, muut säkeistöt 1880.

Wr 387, R 471, Rbg 387, Sr 475, Ign 217, U 695, J. Frosterus 1826: 53, 1867: 382, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 609.

499. Täält' autuaasti kuolla Hartaasti halajan. 7 v.

Suomalainen arkkivirsi 1741. E. Lönnrot 1802—1884.

Arkkivirsi 1741. Säkeistöjen alkukirjaimet (akrostikon) osoittavat nimeä Thomas Manb (Pipping 656, A. Hultin s. 38):

TÄäld' tuonelahan tulla Halan mä riemulla, Ja autuas ilos olla Mun ylkän parmoilla; Cus' valitut caick pyhät leposa lepävät, Ja HErrald paljon hyvä, Alat nautitzevat.

2. Heljällä änell' HErran, Saam nosta haudoista; Ja same voiton kerran, pois päästä synneistä Ehk cuollo ruumin curjast mahan lyö martaxi, Nijn HErra suuri Taivast Luo jäll eläväxi. 10 v.

E. Lönnrot muodosti virren uudelleen: L 50: 44:

1871: 590. Täält' autuaasti kuolla Hartaasti halajan, Herrani luona olla Ilossa taivahan, Johonka sielu täältä Eriten uskossa Surun ja murheen säältä On totta joutuva.

2. Myös ruumis, joka maahan Ajaksi kätketään, Nouseepi kunniahan, Uutehen elämään; Heliä ääni Herran Herättää haudoista Ne ruumiit, jotka kerran Hän päästi vaivoista.

3. O, mitä mahtais silleen Se sielu halaita, Kuin ruumiissansa jälleen Saa ynnä riemuita, Kasvoja Jumalansa Ijäti katsella Ja enkelien kanssa Kiitosta veisata.

4. Ah, autus se hetki, Se aika tosin lie, Ja riemuinen se retki, Jok' uskovaiset vie Täält' alta surun, murheen Ja kaiken vaivansa Ilohon siihen suureen, Jok' ompi taivaassa.

5. Silloin saa sielu maistaa, Kuink' ompi suloista, Kosk' uusi päivä paistaa Täynnänsä autuutta, Ja kuink' on kaunis kuulla, Kuin kaikki taivaassa Veisaavat riemusuulla Herralle kiitosta.

6. Ei uskottomat sitä Milloinkaan käsitä, Vaan koska heidän pitää Pois täältä eritä, He vielä vuotta monta Mailmassa eläisit Ja aikaa onnetonta Himoissaan viettäisit.

7. O Herra armos kautta Ja Henkes voimalla Meit' elämähän auta Aikamme mailmassa, Niin että, koska vihdoin Me täältä eriimme, Sun tykönäs me silloin Autuuden perimme!

Tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

Arkkivirsi 1741, L 50: 44, 1871: 590, 1880: 382 b, 1883.

500. Kaikk' asian' Luon Herrahan. 14 v.

Joh. Leon † 1597. Suomennos 1686. E. Lönnrot 1802—1884. J. Krohn 1835—1888.

Saksalaisen pappismiehen Joh. Leonin virsi:

Ev. Ges. 579. Ich hab' mein' Sach' Gott heimgestellt, Er mach's mit mir, wie's ihm gefällt. Soll ich noch länger leben hier, So folg' ich dir; Dein Wille, Herr, gescheh' an mir.

2. Mein' Zeit und Stund' ist wann Gott will, Ich schreib' ihm nicht vor Mass noch Ziel. Es sind gezählt all' Haare mein, Beid', gross und klein, Fällt keines ohn' den Willen sein.

3. Es ist hier nur ein Jammerthal, Angst, Not und Trübsal überall; Des Bleibens ist ein' kleine Zeit, Mühseligkeit Ist unser Los und steter Streit.

4. Was ist der Mensch? ein Erdenkloss, Vom Mutterleibe nackt und bloss, Nichts bringt er mit sich auf die Welt, Kein Gut, noch Geld, Nichts nimmt er mit, venn er hinfällt.

5. Es hilft kein Reichtum, Geld noch Gut, Nicht Kunst noch Gunst, noch stolzer Mut. Dem Tod kein Kraut gewachsen ist, Mein frommer Christ, Denn, was da lebet, sterblich ist.

6. Heut' sind wir frisch, gesund und stark, Und morgen liegen wir im Sarg; Heut' blühend, wie die Rosen rot, Bald krank und tot, Und überall ist Müh' und Not.

7. Man trägt eins nach dem andern hin, Wohl aus den Augen, aus dem Sinn; Die Welt vergisset unser bald, Jung oder alt, Sei unsre Ehr' auch mannigfalt.

8. Ach Herr, lehr' uns bedenken wohl, Dass jeder von uns sterben soll, Ja, dass wir hier kein Bleiben seh'n, Wir müssen gehn, Gelehrt und reich, jung, alt und schön.

9. Das macht die Sünd', o treuer Gott, Dadurch kam in die Welt der Tod; Er nimmt ein jedes Menschenkind, Wie er es find't, Fragt nicht, von welchem Stand wir sind.

10. Ich hab' hier wenig gute Tag', Mein täglich Brot ist Müh' und Plag'; Wenn mein Gott will, so fahr' ich hin, Getrost im Sinn, Denn Sterben ist nun mein Gewinn.

11. Und ob mich schon die Sünd' anficht, Will ich dennoch verzagen nicht; Ich weiss, dass mein getreuer Gott Mir hilft in Not, Der seinen Sohn gab in den Tod.

12. Ich weiss, dass mein Herr Jesus Christ Für meine Sünd' gestorben ist Und auferstanden mir zu gut'; Der Höllen Glut Hat er gelöscht mit seinem Blut.

13. Dem leb' und sterb' ich immerfort, Uns trennt der Tod nicht hier und dort. Im Tod und Leben bin ich sein; Er wird allein Mein ein'ger Trost und Helfer sein.

14. Das ist mein Trost zu aller Zeit, In allem Kreuz und Traurigkeit: Ich weiss, dass ich am jüngsten Tag', Ohn' alle Plag', Werd' auferstehn zum ew'gen Tag.

15. Mein frommer und getreuer Gott Bewahrt die Saat auch in dem Tod; Da darf nicht, weder gross noch klein, Vom Leibe mein Auf ewig ganz verloren sein.

16. Ich werde Gott von Angesicht Einst schauen, daran zweifl' ich nicht, In ew'ger Freud' und Seligkeit, Die mir bereit. Ihm sei Lob, Preis in Ewigkeit.

17. O Jesu Christe, Gottes Sohn, Versöhner vor des Richters Thron, Schliess mich in deine Wunden ein, Du bist allein Der ein'ge Trost und Helfer mein.

18. Amen, mein lieber, treuer Gott, Bescher' uns einen sel'gen Tod. Hilf, dass wir mögen allzugleich In deinem Reich Bald mit dir leben ewiglich.

Ruotsinnos 1614: Wr 384: Gudi min sak hemställer jag, Han göre efter sit behag: Om jag här längre lefva får, Jag ej motstår, Men gärna hans vilja undergår. 18 v.

Suomennos 1686 (joko saksasta tai ruotsista käännettynä):

W 383. Asiani annan Herran huomaan, Hän tekee kaikk' tahtons' jälkeen: Jos minä viel' Saan elää tääll', En sitä kiell', Ketästä minä pelkään?

2. Mun aikan' on, Ja myös elon Herran Jumalan kädess'; Kaikk' hiuskarvan', Mun Jumalan'! Olet arvann', Sinä minua autat hädäss'.

3. Suur' surkius Ja vaivaisuus On täällä murheen laksoss': Lyhykäinen on Meidän menom' Ja kaikk' elom', Tääll' surkiass' surun alhoss'.

4. Multa ja tuhka on ihmis-rukka, Alast' maailmaan tuotu: Myötäns' ei hän Tuo yhtäkään Rääpältäkään, Kuoltuans' on hauta suotu.

5. Ei rikkaus, Ei viisaus Ketäkään auttaa tienne, Eik' mitään tääll' Kasva maan pääll', Jonka väell' Kuolema kuollut lienee.

6. Tänänpän' terve, Huomenna kirves Ompi puun juureen pantu, Jos kukoistanet Kuin kukkaiset, Kuitenki kuolet, Ja mätänet niinkuin kanto.

7. Yks' toisen perään, Kuoleman erään, Nyt täältä pojes kulkee, Ja unhohdetaan Hän sitt' pian, Kosk' siirtää sian, Niin kuolo kunki sulkee.

8. Aut' Jumalan'! Ajattelemaan, Ett' kuolema kaikki kalvaa, Ja täytyy pois, Vaikk' ei joku sois', Ja paljon vois'; Tasan kaikk' kuolema arvaa.

9. Sen synti saattaa, Ett' kuolo kaataa Ihmiset ilman esteet': Hän maahan lyö, Ja kaikki syö: Ei voima, ei työ Voi hänen edessäns' kestää.

10. Tääll' ei paljon Ole tarjon' Ihmisell' ilon aikaa: Kosk' tahtoo Jumal', Niin täydell' turvall', Hänen siipeins' suojall', Tahdon minä muuttaa majan.

11. Jos synti puree, Ja sydän suree, En armostas epäile koskaan: Sill' uskon vahvast', Ett' Christus taivaast' Kuoleman haudast' Tahtoo minun ylös nostaa.

12. Jesus, Herran', Kuoli kerran, Minun suurten syntein edest': Sitt' hän päänäns' Ylösnous' jällens', Ja minun verelläns' Pelasti pirun kädest'.

13. Jos kuolo vaivaa Ja sydänt' kaivaa, Omas ain' olen Jumal'; Joko elän, Joko kuolen, Sinun omas lienen, Kuin voitit minun suurell' voimall'.

14. Se toivo juur', Ja ilo suur', Minull' ristin alla lienee, Ett' viimeis' päivän' Mun riemull' tiedän Ylös haudast' käyvän; Sitt' Isä minun iloon vienee.

15. Minun Jumalan' Ja Vapahtajan' On kaikki luuni luken': Ei yhtäkään Pienintäkään Kadota hän: Vaan jällens' nahall' pukee.

16. Sitt' nähdä saan Minun Jumalan' Kasvot ja silmät kirkkaat, Kaupungiss' uudess', Ja autuudess', Ijankaikkisuudess', Ilon kanss' ilman pilkat'.

17. O Jesu jalo! Sydämen halu, Kuin syntini kaikki kannoit, Sulje minua tääll' Sun haavais' sisäll', Rakkaall' kädell', Kuins lupasit ja vannoit.

18. Amen sanon, Ja viimein anoo Sinult', o rakas Jesu! Ett' sieluni viet Sitä oikiaa tiet', Iloon ijät', Laulamaan voiton veisuu!

K. G. v. Essen laittoi uudistusehdotuksen: 1867: 383. Se ei kuitenkaan tullut pitemmälle.

E. Lönnrot teki uuden ehdotuksen: L 26: 23, L I 383.

Julius Krohn käytti vapaasti viimemainittua ja vanhaa käännöstä. Siten syntyi nykyinen.

Knapp 2854, Wr 384, R 468, Rbg 384, Sr 472, W 383, Ign 211, U 691, 1867: 383, L 26: 23, 1871: 383, L I 383, II, III, 1880, 1883.

501. Mun hyvään Herrahan Mä toivon asetan. 8 v.

Sigismund Weingärtner noin 1609. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884. J. Krohn 1835—1888.

Saksalaisen evankelisen saarnaajan Sigismund Weingärtnerin virsi:

Ev. Ges. 488. Auf meinen lieben Gott Trau' ich in Angst und Noth; Er kann mich all'zeit retten Aus Trübsal, Angst und Nöthen; Mein Unglück kan er venden, Es steht in seinen Händen.

2. Ob mich die Sünd' anficht, Verzag' ich dennoch nicht; Auf Christum will ich bauen, Und ihm allein vertrauen. Ihm will ich mich ergeben Im Tode wie im Leben.

3. Wenn mich der Tod nimmt hin, Ist Sterben mein Gewinn, Denn Christus ist mein Leben, Ihm hab' ich mich ergeben. Ich sterb' heut' oder morgen, Mein' Seel' wird Gott versorgen.

4. Du, mein Herr Jesu Christ, Der so geduldig ist Für mich am Kreuz gestorben, Du hast mir Heil erworben. Hilf mir, wenn ich erbleiche, Zum ew'gen Himmelreiche.

5. Erhöre gnädig mich, Mein Trost, das bitt' ich dich, Hilf mir am letzten Ende, Nimm mich in deine Hände, Damit ich selig scheide Zur ew'gen Himmelsfreude.

6. Amen, zu aller Stund' Sprech' ich aus Herzensgrund: Du wollest selbst uns leiten, Herr Christ, zu allen Zeiten, Dass wir einst deinen Namen Dort ewig preisen. Amen.

Ruotsinnos:

Wr 385. På min HErra Gud allen Jag hoppas utan men, Han kan mig bäst bevara Ur ångest nöd och fara. Olyckan han afvänder, Det står alt i hans händer.

2. Om mig min synd förfär, Jag oförfärad är; På Christum jag fast bygger, För alt oväder trygger. Jag har mig honom gifvit I döden och i lifvet.

3. Fast än jag hädan far, Min död dock vinning har, Ty Christus är sjelf lifvet, Jag har mig honom gifvit; Dör jag i dag ell' morgon, För själen drar han sorgen.

4. O min HErre JEsu Christ! Som för min stora brist Lät dig på korsset döda, Och halp mig så af möda, Gif alla oss tillika Det eviga himmelrike.

5. Bönhör mig nådelig, Min tröst, jag beder dig: Uti min sista ände Tag mig i dina händer, At jag bland Ängla-skara Må evigt hos dig vara.

6. Min maka och barn små, Guds kyrka lika så, Befaller jag dig, HErre! Din nåde dem beskäre: För allsköns sorg och fara Dem faderlig bevara.

7. Då de ock skola dö, Af denna sorge-ö, Och ändtlig hädan lända, Gif dem en salig ända; At vi sist all tillike Må finnas i dit rike.

8. Amen i alla stund Sjungom af hjertans grund Du värdes oss ledsaga, HErre Christ, i alla dagar, At vi dit helga namne Evinnerlig prise, Amen.

Suomennos ruotsista 1700:

W 384. Mun Herran' hyvän pääll' Ain' toivon' panen tääll', Hän tuskist' ulos auttaa Mun voi, ja avun tuottaa, Hän onnen kovan taitaa Kyll' vahvall' kädell' kaataa.

2. Jos syntin' peljättää, En tahdo epäillä, Christukseen luotan lujast', Kuin kuolost' minun lunast'; Mä hänen omans' olen, Jos elän eli kuolen.

3. Ei kuolo kauhista, Mulle voiton tuottava, Sill' elon' ompi Christus, Jonk' turviss' rauhass' istun, Jos nyt taikk' toisten kuolen, Sä korjaat sielun' puolees.

4. O Jesu, Herrani! Ja ainoo apuni, Pääll' ristin suuress' vaivass' Autuun meille laitit taivaass', Ah, vedä meitä puolees, Suo iloit' isäs huoneess'!

5. Viel' sinult' rukoilen, Ett's annat anieen; Kuin minä täältä eriin, Niin armaast' apuun kerkii, Ett' autuaast' sinuss' kuolen, Ja tykös iloon tulen.

6. Mun lapsen', puolison', Ja kaikk', kuins' olet suon', Kanss' kirkkos haltuus, Herra, Mä annan joka kerran: Sä kaikest' vaarast' aina Heit' varjel', armos lainaa!

7. Kuin heitä kuolema Täält' tulee noutamaan, Niin Jumal' armos näytä, Ett' mahtaisin heit' löytää Abrahamin helmass' rauhass', Juur' jaloss' iloss' taivaass'.

8. Nyt amen turvaisest' Mä sanon sydämest', O Jesu! johdat' meitä, Ett' käym' sun käskys teitä! Ja nimees suloist' sangen Ain' ijät' kiitäm', Amen!

E. Lönnrot teki uudistusehdotuksen: LWU 384:

1867: 384. Mun toivon' Herra on, Voimassaan verraton; Hän tuskist' ulos auttaa, Ja avun mulle saattaa, Pois kovan onnen ottaa, Ja ilon mulle tuottaa.

2. Jos syntin' peljättää, En tahdo epäillä, Vaan Kristuksehen luottaa, Hän pelastuksen tuottaa; Jos elän tahi kuolen, Omansa aina olen.

3. Ei kuolo kauhista, Se vaan on voittona: Kristus on elo mulla, Hänessä tahdon olla, Jos nyt tai toiste kuolen, Hän kyllä kantaa huolen.

4. O Jesus, Herrani, Kuin maksoit velkani, Autuuden mulle tuotit, Kuin edestäni kuolit, Ah, anna armos loistaa, Epäilys, pelko poista!

5. O Jesus, Herrani, Mua auta silloinki, Kuin täältä kautta kuolon Lähestyy lähtövuoron', Suo autuaasti kuolla, Taivaasen tykös tulla!

6. Sun haltuus omani, Puolison', perheeni Ja seurakuntas annan, Sä heistä huolta kanna, Kaikesta vaarast' aina Heit' auta, armos lainaa!
7. Ja koska kuolema On heitä kutsuva, Niin armos heille näytä, Heit' ilohosi käytä, Niin että kaikki viimein Tykönäs löytyisimme!
8. Nyt amen turvaisest' Mä sanon sydämest'; O Jesus johda meitä Käymään sun käskys teitä, Niin että sua saamme Ijäti kiittää, amen!

Julius Krohn korjaili edelleen virttä 1880. Siitä tuli nykyinen.

Knapp 2081, Wr 385, Rbg 385, Sr 473, W 384, LWU 384, 1867, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

502. Jesus elää, turvani, Elämän myös minun pitää. 9 v.

Brandenburgin herttuatar Louise Henriette 1627—1667. K. L. Lindström 1809—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Brandenburgin herttuattaren Louise Henrietten virsi:

Ev. Ges. 258. Jesus, meine Zuversicht Und mein Heiland, ist im Leben! Dieses weiss ich, sollt' ich nicht Darum mich zufrieden geben, Was die lange Todesnacht Mir auch für Gedanken macht?
2. Jesus, er, mein Heiland, lebt! Ich werd' auch das Leben schauen, Sein, wo mein Erlöser schwebt, Warum sollte mir denn grauen? Lässet auch ein Haupt sein Glied, Welches es nicht nach sich zieht?
3. Ich bin durch der Hoffnung Band Zu genau mit ihm verbunden; Meine starke Glaubenshand Wird in seiner Hand gefunden, Dass mich auch kein Todesbann Ewig von ihm trennen kann.
4. Ich bin Fleisch, und muss daher Auch einmal zu Staube werden; Ich bin sterblich, doch wird er Mich erwecken aus der Erden, Dass ich in der Herrlichkeit Um ihn sein mög' allezeit.
5. Einen Bau von Gott erbaut Werd' ich haben, wie ich gläube. Gott wird werden angeschaut In dem neu varklärten Leibe, Und in diesem Leib werd' ich Jesum sehen ewiglich.
6. Ob dies Aug' im Tode bricht, Werd' ich doch, o Herr, dich kennen; Ich, ich selbst, ein Fremder nicht, Werd' in deiner Liebe brennen, Und die Schwachheit um und an Wird von mir sein abgethan.
7. Was hier kraftlos seufzt und fleht, Wird dort frisch und herrlich gehen; Irdisch werd' ich ausgesä't, Himmlisch werd' ich auferstehen. Senket hier den Leib nur ein, Herrlich wird er dort einst sein.
8. Seid getrost und hocherfreut, Jesus trägt euch, meine Glieder; Gebt nict Raum der Traurigkeit, Sterbt ihr, Jesus ruf euch wieder, Wenn einst die Posaune klingt, Die durch alle Gräber dringt.
9. Lacht der finstern Grabeskluft, Lacht des Todes und der Höllen! Siegreich sollt ihr aus der Gruft Euch dem Heiland zugesellen. Dann liegt Schwachheit und Verdruss Ewig unter eurem Fuss.
10. Nur dass ihr den Geist erhebt Von den Lüsten dieser Erden, Und euch dem schon jetzt ergebt, Dem ihr wollt vereinigt werden, Schickt das Herz schon da hinein, Wo ihr ewig wünscht zu sein.

K. L. Lindströmin suomennos: Tähti 1867: 45:

Lisäys 1868: 554. Jesus turvan' elääpi, Elämän myös minun pitää; Eikö sielun' pitäisi Iloita, kuin muistan sitä, Vaikka kuolo toisinaan Pyytää mua kauhistaa!
2. Auttajan' on elävä, Hänehen mä taidan luottaa, Hän mun nostaa tykönsä, Miksi siis mä suren suotta? Eipä toki jätä pää Jäseniään jälkeensä!

3. Uskon kautta kanssansa Jo nyt yhdistetty olen; Hänen suuri voimansa Mua vahvistaa, kuin kuolen; Omanansa kuoltuan' Omanansa elää saan.

4. Mullast' olen, mullaksi Minun jälleen tulla pitää; Mutta lunastajani On mun herättävä siitä Ijäisesti elämään Kirkkaudessa tykönään.

5. Kuolon unen jälkehen Puetaan mä muotoon uuteen, Kirkastettuun ruumiiseen, Joka kelpaa ikuisuuteen, Saadakseni Jesusta Ijän kaiken katsella.

6. Silloin saan mä valossa Kiittää Herran rakkautta, Häntä riemuilolla Vapahtajanani tuta, Joka kuolost' elämään Tuli minun päästämään.

7. Iloon hän mun saattaapi, Joka nyt käyn suruisena; Maallinen mun ruumiini Nousee silloin taivaisena; Tääll' on tuska, tukaluus, Siell' ijäti ilo uus.

8. Pyhki poijes kyyneles! Jesus tuntee jäsenensä; Hajotkoon sun murehes! Kuoltuas sä käskystänsä Heräät uuteen elohon, Ijäisehen ilohon.

9. Älä kamoo tuonelaa, Käännä silmäs turmiosta Kohden maata parempaa, Johon Jesus sinun nostaa! Silloin alle jalkasi Jääpi tuska ijäksi.

10. Varoele ainiaan Mailmaa vietellyksinensä, Elä Jesukselle vaan, Seuraa hänen jälkiänsä; Nosta sinne sydämes, Johon pyrit päästäkses!

Julius Krohnin toimesta virsi tuli 1880 nykyiseen muotoonsa.

Knapp 620, Tähti 1867: 45, Lisäys 1868: 554, 1871: 589, L I 384 b, L II 476, L III, 1880: 384 b, 1883.

503. Ah Jesus, mua armahda! Eroni joutuu kerran. 9 v.

Barthol. Ringwaldt 1530—1598. Hemminki Maskulainen † 1619. Uusi suomennos 1701. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen pappismiehen Bartholomaeus Ringwaldtin virsi:

Reusner, 397. HERR JEsu CHrist / ich weiss gar wol / Dass ich einmahl muss sterben: Wann aber das geschehen soll / Und wie ich werd verderben Dem Leibe nach / das weiss ich nicht / Es steht allein in deinm Gericht / Du weisst mein letztes Ende.

2. Und weil ich denn / als dir bewust / Durch deines Geistes Gabe / An dir allein ie beste Lust In meinem Hertzen habe / nd gwisslich gläub / dass du allein Mich hast von Sündn gewaschen rein / Und mir dein Reich erworben.

3. So bitt ich dich / HERR JEsu Christ / Halt mich bey den Gedancken / Und lass mich ia zu keiner Frist Von dieser Meynung wancken Sondern darbey verharren vest / Bis das die Seel aus ihrem Nest Wird in den Himmel fahren.

4. Kans seyn / so gib durch deine Hand / Mir ein vernünfftig Ende / Dass ich mein Seel fein mit Verstand Befehl in deine Hände / Und so im Glauben samfft und froh Auff meinem Bettlein oder Stroh Aus diesem Elend fahre.

5. Wo du mich aber in dem Feld / Durch Raub auff frembder Gräntze / In Wassers Noth / Hitz oder Kält / Oder durch Pestilentze / Nach deinem Raht wollst nehmen hin / So richt nicht / HERR / nach meinem Sinn / Den ich im Leben führe.

6. Wo aber ich aus Schwachheit gross Mich nicht rechtschaffen hätte / Ging etwan oder läge bloss / Und unbescheiden redte / So lass michs / HErr / entgelten nicht / Weils wieder mein Bewust geschicht / Und mich nicht kan besinnen.

7. O HErr / gib mir in Todes Pein Ein säuberlichs Geberde / Und hilff / dass mir das Hertze mein Fein sanfft gebrochen werde / Und wie ein Licht / ohn übrig Weh / Auff dein unshuldig Blut vergeh / Das du für mich vergossen.

8. Jedoch ich dich nicht lehren wil / Noch dir mein End fürschreiben / Sondern dir allweg halten still / Bey deinem Wort verbleiben / Und gläuben / dass du / als ein Fürst Des Lebens / mich erhalten wirst / Ich sterb gleich wo ich wolle.

9. Derhalben ich in meinem Sinn / Mich dir thu gantz ergeben / Denn sih / der Tod ist ein Gewinn Du aber bist mein Leben / Vnd wirst meinn Leib ohn alle Klag / Das weiss ich gewiss Am Jüngsten Tag / Zum Leben aufferwecken.

Tästä on kaksi suomennosta: 1) H. Maskulaisen, suoraan saksasta:

W 393. Vissist', Jesu Christ', sen tiedän, Ett' vihdoin minun täält' täytyy kuolla, Koska, mill' muotoo, en tiedä, Enk' tiedä, kussa, täss', taikka muualla, Ne yksinäs, sinä Christe, tiennet, Hallussas ainoastans' lienee, Millinen loppu minull' ollee. 9 v.

2) Toinen suomennos v:lta 1701, joka on sepitetty v:n 1684 ruotsinnoksen perustalla:

Wr 386. Ack JEsu Christ, din nåd bete! Jag måste hädan skiljas, Men när och huru det skal ske, Står i din nåd och vilja; Ty stunden är mig obekant, Men du har henne teknat grant, Så ock min sista ände.

2. Jag är i dig, min Gud, förnögd, Och har af dinom Anda Til dig haft all min lust och frögd, Uti min sorg och vånda. Jag tror ock visst, att du allen' Har mig från synden tvagit ren, Och himmelsk fröjd förvärfvat.

3. Thy beder jag, o Jesu min! Regera städs' mitt sinne, Att jag må hålla buden din', Och hafva dig i minne. Låt själen i min usla kropp Hos dig ha all sin ro, sitt hopp, Och himmelriket ärfva.

4. Jag önskar af din milda hand, När stunden vill infalla, Att i godt mod och sundt förstånd Må lindras dödsens galla: Och på min säng i lefvand' tro Må somna in i godan ro, Och själen dig befalla.

5. Men skulle döden träffa mig På främmand' ort och ställe, I vattunöd, pest eller krig, Och annat slikt ofälle: Så ske, o Gud! ditt visa råd, Men döm mig efter dina nåd, Och låt mig saligt somna.

6. Och om jag uti svaghet min Din godhet ej kan vörda, Så undandrag ej handen din, Men lätta du min börda; Och var ej till att straffa snar, Det jag i ovett talat har, Och kunde ej besinna.

7. O Jesu! gif allt för din död, Att jag mig väl kan styra, När mig anfäktar dödsens nöd, Att jag ej då må yra: Att hjertat lindrigt brista må, Och som ett ljus utslockna få; Din död då sig påminna.

8. Dock vill jag intet lära dig, Och ej min död förskrifva; Men till dig alltid hålla mig, Och vid ditt löfte blifva. Jag tror, att du, som lifvet äst, Dock menar med mig allrabäst, Uti hvad död jag kommer.

9. Jag ger mig derför i din hand, Du är i nöd min lindring: Du är mitt lif, upptag min and', Och döden är min vinning. Jag tror, att du på domedag Uppväcker mig till ditt behag, Och lifsens krona skänker.

W 385. Ah Jesu, minua armahda! Mun täytyy täältä erät'; Vaan kosk' ja millä tavalla, Se armoissas on alat'. Mult' salattu on hetki tai, Vaan sinult' hyvin tuttava, Niin viimeinen myös loppun'.

2. Mun ilon', riemun' sinussa On Jumalani aina, Kanss' lepon', rauhan' vaivoissa, Sun Henkes armo lainaa: Sill' veres vuosi edestän', Joll' puhdistit mun synneistän' Ja taivaan iloon ostit.

3. Siis pyydän, Jesu, sinulta, Ett's hallitset ain' mielen'! Suo käskyis teill' mun vaeltaa, Ett' myös sun muistoss' pidän; Suo sielun' sinuss' iloita, Kanss' tykös aina turvata, Ja taivaass' iloo perii.

4. Viel' anon sinult' armosta, Kuin viimeis-hetki joutuu, Mult' taidoss' hyväss' rohkeesta Huojetaan kuolon kipu, Ett' vuoteellan' täält' uskossa Pois nukun makiass' rauhassa, Kanss' käsiis annan sielun',

5. Vaan jos mun pitäis' kuoleman Maall' vieraall', taikk' muuss' paikass', Kautt' ruton, sodan ankaran, Taikk' veden, taikk' muuss' vaarass'; Niin käyköön neuvos jälkeen se, Äl' ansion peräst' tuomitse, Suo autuaast' mun täält' nukkuu.

6. Jos heikkoudess' armoas En oikein taida arvat' Pois älä vedä apuas; Vaan huojenn' kovat vaivat; Niit' älä riennä kostamaan, Kuin epätiedoss' lausutaan, Eik' aju oikein arvaa.

7. Kautt' kuolos, Jesu, minull' suo, Ett' käytän itsen' kauniist', Kosk' kuolo kipiän kivun tuo, Sääst' häijyist' hourauksist', Ett' sydän huokiast' pakahtuu, Kuin kynttiläinen sammuntuu, Sun kuolos muistoss' autuaass'.

8. En kuitenk' kuolon muotoa Mä etees määrät' pyydä; Vaan sinuss' aina rippua, Ja sanastas kiinn' pitää, Ain' Jesu elon', tiedän sen, Ett's hyvin teet minullen, Mill' kuololl' kutsuu tahdot.

9. Siis haltuus annan itseni, Sä tuskiss' tuotat helpon, Sä elon', ota henkeni; Mull' kuolo kantaa voiton: Mä tiedän, tuomioll' tullessa, Sä herätät mun haudasta, Suot elon kruunun kauniin.

K. G. v. Essen korjaili viimemainittua: 1867: 385:

Ah Jesus, mua armahda! Eroni joutuu kerran, Vaan kuin ja millä ajalla, Se huomassas on, Herra; Salatun erohetkeni Ja kuinka päättyy päiväni Sä, Herra, yksin tiedät. 9 v.

Vain joku säe sieltä täältä tuli nykyiseen.

Julius Krohn noudattaen W 385:ttä antoi virrelle sen nykyisen asun.

Knapp 2837, Wr 386, R 470, Rbg 386, Sr 474, W 393, 385, Ign 216, U 697, 1867: 385, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 377, R 1936: 608.

504. Edessäs, Herra Jumala, Mä vieras olen täällä. 5 v.

J. H. Roos 1818—1885. K. L. Lindström 1809—1879.

Inkoon kirkkoherran Jakob Henrik Roosin virsi: Förslag 1879: 379, Sr 468 (Alkuperäistä tekstiä ei tämän kirjoittaja ole löytänyt):

Sr 468. För dig, o Gud, en gäst jag är, Som alla mina fäder; Mitt rätta hemland är ej här, Ej verldens lust mig gläder, Ej ro, ej hvila finner jag, Förr än jag efter ditt behag Min vandring här får sluta.

2. Min dag är flyktig, hastar bort Och som en ström förrinner, Min vandringstid är oviss, kort Och lik en rök försvinner. Hvar stund allt närmare mig för Mitt mål; dess mer jag skynda bör, Så länge dagen varar.

3. Låt, Gud, ditt öga leda mig, Din hand mig väl bevara; Jag blinde hittar ej din stig, Men kan snart vilse fara. Mitt hjerta onda vägar vill, Och verlden gör sitt bästa till Att mig ifrån dig skilja.

4. Ty håll mig vaken, skrif ditt bud Uti min själ och sinne, Beredd mig gör, du milde Gud, Gif att jag har i minne, Att jag skall skiljas härifrån, Att detta lif är blott ett lån, För hvilket jag skall svara.

5. Lär mig i tron att sköta om Hur jag skall salig blifva; O Jesu Kriste, du som kom Ditt lif för oss att gifva, När du igen dig låter se Som hela verldens domare, Upptag mig bland de dina.

K. L. Lindströmin suomentama, E. Lönnrotin vähäsen korjailema (v. 3 de, 4 c):

1867: 386. Edessäs olen, Jumala, Ain' vieras maailmassa, Kotoa mulla oikeaa Ei ole täällä maassa; En löydä rauhaa, lepoa, Ennen kuins olet kutsuva Mun rauhanmajoihisi.

2. Ah, pian niinkuin virtana Käy elämäni juoksu, Mun aikani on katoova Kuin savu, sumu, tuoksu; Jo pian joutuu loppuni, Tee, Herra, mua valmiiksi Pois täältä lähtemähän!

3. Puoleeni, Herra, silmäs luo, Ja tue askeleeni, Sun tiesi löytääkseni suo, Ja sitä käydäkseni; Pois liha pyrkii sinusta, Maailma panee parhaansa Mua sinust' eroittaakseen.

4. Valveella pidä minua, Mieleeni käskys paina, Mun anna olla valmisna, Ja sitä muistaa aina, Ett' olen täältä eroova, Ja tilinteon vaativa Sä olet elämästän'!

5. O Jesus Kristus, auttajan', Kuin kuolit kaikkein tähden, Viel' ole mulle turvanan', Kuin poijes täältä lähden; Ja tuomarina maailman Kuin tulet soiden pasunan, Suo omakses mun tunnet!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Sr 468, 1867: 386, 1871, L 386 b, 1880, 1883.

505. O Jesus Kristus viaton, Karitsa puhdas, nuhteeton! 10 v.

Paul Eber 1511—1569. Jonas Raumannus 1608—1683. Aug. Ahlqvist 1826—1889. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Wittenbergiläisen jumaluusopin professorin Paul Eberin virsi:

Russl. 573. Herr Jesu Christ wahr'r Mensch und Gott! Der du litt'st Marter, Angst und Spott, Für mich den Tod am Kreuze starbst Und mir des Vaters Huld erwarbst.

2. Ich bitt durch deiner Leiden Pein, Du wollst mir Sünder gnädig sein. Wenn ich einst komm in Sterbensnoth Und ringen werde mit dem Tod.

3. Wenn mir vergehet mein Gesicht Und meine Ohren hören nicht: Wenn meine Zunge nicht mehr spricht Und mir vor Angst das Herz zerbricht.

4. Wenn mein Verstand sich nicht besinnt, All' Menschenhülfe mir zerrinnt; So reich mir, Jesu! Deine Händ' Zur Hülf' an meinem letzten End'.

5. Und führ' mich aus dem Jammerthal, Verkürz' mir auch des Todesqual; Den bösen Geist fern von mir treib', Mit deinem Geist stets bei mir bleib'.

6. Wenn sich die Seel' vom Leibe trennt, So nimm sie, Herr, in deine Händ', Der Leib hab' in der Erde Ruh', Bis dein Gerichtstag naht herzu.

7. Ein fröhlich Auferstehn verleih', In dem Gericht mir gnädig sei. Und meiner Sünden nicht gedenk', Aus Gnaden mir das Leben schenk'.

8. Wie du, Herr, zugesaget mir In deinem Wort, so trau' ich dir: „Fürwahr, fürwahr! euch sage ich: Wer mein Wort hält und glaubt an mich."

9. „Der wird nicht kommen in's Gericht, Und den Tod ewig sehen nicht; Und ob er gleich hier zeitlich stirbt, Mitt Nichten er drum gar verdirbt."

10. „Ich will vielmehr mit starker Hand Ihn reissen aus des Todes Band Und zu mir nehmen in mein Reich, Da herrscht er denn mit mir zugleich."

11. Mit dir zu leben ewiglich, Darzu hilf mir ja gnädiglich. Ach Herr! vergieb all' unsre Schuld, Hilf, das wir warten mit Geduld.

12. Bis unser Stündlein kommt herbei, Dass unser Glaub' stets wacker sei, Dir Herr, zu trauen festiglich Bis wir entschlafen seliglich.

Siitä on 2 suomennosta: 1) H e m m i n k i M a s k u l a i n e n on suomentanut ruotsinnoksesta, lyhentäen ja mukaillen. Ruotsinnos:

Wr 383. O Jesu Christ, sann Gud och man! Som borttog synd och dödsens band Genom din bittra pina och död, Ditt dyra blod, kors, ång'st och nöd: Jag beder för din sveda och värk, Bönhör min röst och derpå märk.

2. När som jag kommer i mörksens dal, I satans kamp och dödsens qval, Och då min syn försvinner slätt Min' öron ej mer höra rätt, Och då min tunga ej tala må, Mitt hjerta i värk det brister också;

3. När mitt förnuft ej mer förstår, All mensklig hjelp mig ock undgår; Så kom, Herre Jesu Christe blid! Och hjelp mig i min sista tid; För mig af denna jemmerdal, Förkorta dödsens pina och qval.

4. De onda andar från mig drif, Med dinom Ande hos mig blif: Upplös min själ af detta band, Och undfå henne i din hand: Låt kroppen hvilas i jorden så, Att han må glad din dom undfå.

5. En glad uppståndelse mig förvar', På sista dag blif mitt försvar: På mina synd ej mera tänk, Af blotta nåd mig lifvet skänk, Som du mig i ditt sanna ord Tillsagt har, och jag det visst tror.

6. Sannerlig' säger jag utan list: Ho min' ord tror och håller visst, Han skall i domen aldrig stå Men genom döden till lifvet gå; Fast han än blifver timmelig' död, Skall han ej brinna i helvetets glöd.

7. Förty jag vill med starka hand Honom fria från dödsens band, Och sätta'n i min himmels ro, Der han med mig skall salig bo, Fröjdas också evinnerlig'. Dertill hjelp oss, Gud! nådelig'.

8. Vi bedje, o Herre! af hjertans grund, Förlåt våra brist i alla stund. Hjelp oss med hjertans håg och akt Din herrliga dag och stora makt Förvänta med glädje och christelig tro, Till dess oss nalkas den saliga ro.

Suomennos:

W 382. O Jesu Christe, Jumalan Poika! Kuin kovan kuolemas kautta Kuolon kauhian meist' pois soitat, Piinas tähden minua auta, Kosk' kuoleman kimppuun käydään, Kuin ääni ei korviss' kuulu, Eik' kieli voi puhuu, Eik' silmill' enään nähdä, Eik' tieto mitään tähdä. 5 v.

2) Toinen suomennos, jonka on 1646 toimittanut suoraan saksasta J o n a s R a u m a n n u s:

W 387. O Jesu Christe viatoin! Joka myös olet nuhteetoin, Synnist' sinä meitä päästit, Itse kuolit, meitä säästit.

2. Sinun katkeran piinas tähden Kuull' armollisest' rukouksen'! Koska minun pitää kuoleman, Täältä myös pojes erkanem.

3. Koska ei selitä silmän', Eikä myös kuule minun korvan', Ei kieli suussan' kääntele, Sydän kivust' kivistelee.

4. Kosk' järki, toimi pois tulee, Apu minult' kaikk' puuttelee, Silloin sinä, Jesu Christe, Minun turvan' ainoa olet vissist'.

5. Auta siis minua hädässä, Varjel' myös itse kuolemassa! Pahat henget pois soittele, Minua hengelläs suojele.

6. Kosk' sielu ruumiist' erkanee, Ja sinun tykös pakenee, Silloin ota häntä huomaas, Tuomiopäivän' olkoon omas.

7. Ylösnousemus onnellinen Suo, Jesu, meille armollinen! Älä syntii silloin muistele, Armostas anteeks' antele.

8. Niinkuin sinä olet sanonut. Puheissas tosin vannonut: Totisest', totisest' sanon, Näillä sanoilla myös vannon:

9. Joka minun sanani kätkee, Tahtoo myös välttää pahat retket, Häntä minä tahdon auttaa Ja isäni kanssa sovittaa.

10. Ei hän myös tule tuomioll', Ehk' eroitetaan täält' kuololl', Mutt' kuoltuans' taivaan iloon tulee, Riemuun myös ijäiseen kulkee.

11. Jonka meill' suokoon armollisest', Isä Jumala laupiaallisest', Ett' tulisim' ilo-siaan, Riemuitsemaan taivaass' pian.

Aug. Ahlqvist korjaili viimemainittua: Oks. 387, josta tuli 1867: 387. E. Lönnrot korjaili sitä edelleen:

L I 387. O Jesus Kristus viaton, Karitsa puhdas, nuhteeton! Sä päästit meitä synnistä, Its' kuolit meidän edestä.

2. Sun kuolos tähden verisen Mun kuule nöyrä rukouksen', Kuin täytyy käydä kuolemaan, Majani täältä muuttamaan!

3. Kuin selitä ei silmäni, Ei enää kuule korvani, Ei kieli käänny lausumaan, Ja sydän sykkii tuskissaan;

4. Kuin voiman' kaikki vaipuupi, Ja järki, toimi puuttuupi, Sä, Jesus Kristus, silloinki Ainoa olet turvani.

5. Täss' auta mua hädässän', Äl' erkane mun vierestän'; Pois pahat henget poistele, Mua Hengelläsi suojele!

6. Kuin sielu ruumiist' erkanee Ja puolehesi pakenee, Se ota silloin huomahas Ain' ollaksensa omanas!

7. Suo nuosemises voimasta Iloiten nousen haudasta, Pois pyyhi syntin' kirjastas, Ne anteeks anna armostas!

8. Mä pidän kiinni sanastas, En luovu lupauksestas; Ja sen sä olet sanonut, Lujasti meille luvannut:

9. Sä että tahdot pelastaa Kaikesta synnin velasta, Sen, joka sanas kätkenee, Sinuhun yksin turvannee.

10. Hänt' et sä tahdo tuomita, Rikoksiansa muistella, Vaan saattaa hänen taivaaseen, Ilohon autuaalliseen.

11. O Herra, sanas jälkehen Ain' ole mulle armoinen, Ett' aukeis ovi taivahan Minulle kautta kuoleman!

Julius Krohn viimeisteli virren: jätti edellisestä v. 5:n pois ja saatti vv. 7—10 nykyiseen asuun.

Knapp 2860, Wr 383, R 469, Rbg 383, Sr 471, W 382, 387, Ign 212, U 701, Oks. 387, 1867: 387, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 378, R 1936: 607.

506. Kun tullut on jo aikani Ja pois mä täältä lähden. 6 v.

Nikolaus Herman † 1561. H. Maskulainen † 1619. Aug. Ahlqvist 1826—1889. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Böhmiläisen Joachimsthalin kanttorin Nikolaus Hermanin virsi:

Ev. Ges. 577. Wenn mein Stündlein vorhanden ist, Zu fahren meine Strasse, So leite mich, Herr Jesu Christ, Mit Hülf' mich nicht verlasse, Mein' seel' an meinem letzten End' Befehl' ich, Herr, in deine Händ', Du wirst sie wohl bewahren.

2. Die Sünde wird mich kränken sehr Und mein Gewissen nagen; Der Schuld ist viel, wie Sand am Meer, Doch will ich nicht verzagen. Bedenken will ich deinen Tod, Herr Jesu, deine Wunden roth, Die werden mich erhalten.

3. Ich bin ein Glied an deinem Leib, Dess tröst' ich mich von Herzen; Von dir ich ungeschieden bleib' In Todesnoth und Schmerzen. Wenn ich gleich sterb', so sterb' ich dir, Ein ew'ges Leben hast du mir Mit deinem Tod erworben.

4. Weil du vom Tod erstanden bist, Werd' ich im Grab nicht bleiben, Mein höchster Trost dein' Auffahrt ist, Kann Todesfurcht vertreiben. Denn wo du bist, da komm' ich hin, Dass ich stets bei dir leb' und bin, D'rum fahr' ich hin mit Freuden.

5. So fahr' ich hin zu Jesu Christ, Mein' Arm' will ich ausstrecken. Ich schlafe ein, und ruhe fein, Kein Mensch kann mich aufwecken. Denn Jesus Christus, Gottes Sohn, Der wird die Himmelsthür aufthun, Er führt zum ew'gen Leben.

Tähän liitettiin 1569 toinen N. Hermanin virsi: Da nun Elias seinen Lauf ja 1575 vielä pari säkeistöä (Kurvinen, s. 377).

Tähän laitokseen perustuu: Wr 390: När min tid och stund kommen är. 12 v. Siinä ovat vv. 4 ja 12 ruotsintajan.

H. Maskulainen laati virtensä N. Hermanin virren perusteella, käsitteli Eliaan esimerkkiä vapaasti säkeistössä 6 sekä suomensi lopuksi Wr 390:n vv. 11 ja 12. Näin syntyi virsi:

W 388. Koska aikani jo tullut on, Ett' eriän täältä ja lähden, Lunastajani, Jesu, silloin Varjele minua ansios tähden, Haltuus annan sielun', henken', Älä jätä, ettei kenkään Minua eroittaa sinust' saisi.

2. Synnit saattavat minua murheelliseks'. Joit' usiamp' on kuin meren santa, Jotk' sydäntän' sullovat surulliseks', Kuitenk' en tahdo itsen antaa Epäilykseen, mutta muistan tääll', Herra Jesu, kovan kuolemas pääll', Siihen turvaan, se minua auttaa.

3. Sinun ruumiis jäsen minä olen, Itsens' siihen sieluni turvaa: Olen sinuss', elän eli kuolen, Omas aina olen, Herra, Jos minä kuolen, sinull' kuolen, Elämän ijäisen minull' tuonet, Jonk's minull' kuolemallas ostit.

4. Ettäs kuolluist' nousnut olet, Sentähden en jää minä hautaan; Taivaas' astumas' lohduttaa todell', Se kuoleman pelvoss' voi auttaa: Kussas olet, sinne minua vienet, Ett' ijäisest' aina tykönäs lienen; Siis iloisest' täältä nyt lähden.

5. Menen, Jesu, täältä tykös, Ojennan käten', jalkan' perät'; Sitt' niin makaan levossas myös, Täst' ei kenkään ruumistani herät'; Mutt'

sinä, Jesu, Jumalan Poika, kuin viet minun kirkkautees kohta, Niin ijankaikkiseen iloon.

6. Sen Elian esimerkki näyttää, Kuin elävält' taivaasen vietiin, Täll' lohdutuksell' meitä täyttää, Ett, se meiltä vissist' tietään: Tämän jälkeen elämä on toinen, Kuin se näkyi Eliasta muinen, Kuin vuorell' puhutteli Christust'.

7. Ett' kuoleman hetki läsnä on, Herra Jesu! minua holho, Vahvist' minun toivon' ja uskon', Apus kanssa tykönäni olvo! Lohdut' minua kuolemat' vastaan, Sen pelko minust' pois estä, Sinun huomaas itseni annan.

8. Näin maailmast' lähtee tahdon, Herra, sinun tykös tulla, Ruumiin' levoss' maass' makaava on, Sieluni suo tykönäs olla! Ruumiin' tuomiopäivän' nouseva on, Sielun kanss' yhdistettävä on, Ynn' olemaan ijäisess' iloss'.

Aug. Ahlqvist lyhensi edellämainitun ja muovaili sen uudelleen, käyttäen esikuvanaan Lauri Stenbäckin lyhennettyä ja korjailtua ruotsalaista virttä: Stb 390, josta pienin muutoksin myöhemmin tuli: Sr 478.

Ahlqvistin muovailusta Oks. 388 ei tullut käytäntöön muuta kuin muutamia osia säkeistöstä 1:

Kun tullut nyt on aikani, Ja poies täältä lähden, Niin ole Jeesus luonani, Mua auta kuolos tähden; Mä annan kurjan sieluni Sun haltuusi ja huomaasi; Se ota, Herra, vastaan!

E. Lönnrot jatkoi virren muovailua:

L I 388. Kuin tullut on jo aikani Ja poijes täältä lähden, Niin ole, Jesus, luonani, Mua auta kuolos tähden! Sun haltuus sielun', henkeni Mä annan turvallisesti, Ne ota, Herra, vastaan!

2. Jumalan käden tunnen nyt: En kuormaan' jaksais kantaa, Kuin syntini on kertynyt Enemmäks meren santaa, Jos lohdutuksen', turvani Ei olis, Jesus, kuolosi; Se ainoa nyt auttaa.

3. Sä, Herra, olet turvanan', Mä ruumiis jäsen olen; Omanas pysyn ainian, Jos elän taikka kuolen; Kuollessan' kuolen sinulle, Ijäisen elon minulle Sä kallihisti ostit.

4. Sun, Jesus, ylösnousentos Mun myöskin haudast' auttaa Ja taivaasehen astuntos Mun sinne kanssas saattaa; Sä sinne siirrät sieluni, Miss' itse olet, luoksesi; Siis riemuin täältä lähden.

5. Nyt eron hetki läsnä on, Siis asu tykönäni, Vahvista uskoon, toivohon Mun heikko sydämeni, Pois kuolon pelko karkota, Sanallas sielun' virvota! Sun huomaas itsen' annan.

6. Mä lähden, Jesus, luoksesi, Henkeni sulle annan; Levolle lasken ruumiini, Sieluni kätees kannan; Sä, rakas Herra Jesuksen', Avajat mulle autuuden Ja paratiisin portin.

7. Vapaana ajan vaivoista Ja alta surun suuren Koht' ompi sielun' joutuva Sun, Herra, jalkais juureen; Myös ruumiin' kirkastettuna Sä kuolleist' olet nostava Ijäiseen taivaan iloon.

Julius Krohn viimeisteli virren: jätti edellämainitusta pois v. 7:n ja saattoi vv. 1, 2, 4:n lähemmä vanhaa virttä (W 388) sekä antoi niille niiden nykyisen muodon.

Nykyisen muotonsa saivat siten: vv. 3, 5, 6 pääasiassa jo 1872 L I 388:ssa ja vv. 1, 2, 4 1880.

Knapp 2852, Wr 390, Stb 390, Sr 478, W 388, Ign 213, U 696, Oks. 388, 1867: 388, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 377.

507. Maailman nyt mä jätän, Ja sielun' Herran käteen. 10 v.

Joh. Hesse 1490—1547. Erik Cajanus 1675—1737.

Breslaun kirkkoherran Johan Hessen virsi:

Wackernagel 1841: 446. O Welt, ich muss dich lassen, ich fahr dahin mein strassen ins Ewig Vatterlandt; Mein Geyst wil ich auffgeben, darzu mein Leyb vnd Leben setzen gnedig in Gottes hand.

2. Mein zeit ist nun vollendet, der Todt das Leben schendet, sterben ist mein gewin: Kein bleiben ist auff Erden, das ewig muss mir werden, mit fried vnnd frewd ich fahr dahin.

3. Ob mich gleich hat betrogen die Welt, von Gott abzogen durch schandt vnnd büberey, Wil ich doch nicht verzagen, sondern mit Glauben sagen das mir mein Sünd vergeben sey.

4. Auff Gott steht mein vertawen, sein Angsicht wil ich schawen warlich durch Jhesum Christ, Der für mich ist gestorben, des Vatters huld erworben, mein Mitler er auch worden ist.

5. Die Sünd mag mir nicht schaden, erlöst bin ich auss gnaden vmbsonst durch Christi Blut: Kein Werck kompt mir zu frommen, so ich wil zu jm kommen, allein der CHRIstlich Glauben gut.

6. Ich bin ein vnnütz Knechte, mein thun ist viel zu schlechte, dann das ich jm bezal Darmit das ewig leben: vmbsonst wil er mirs geben vnnd nicht nach meim verdienst vnd wahl.

7. Drauff wil frölich sterben, das Himelreich ererben, wie ers mir hat bereyt; Hie mag ich nicht mehr bleiben, der Todt thut mich vertreyben, mein Seel sich von meim Leibe scheyd.

8. Damit fahr ich von hinnen; O Welt, thu dich besinnen, wann du must auch hernach; Thu dich zu Gott bekehren vnd von jm genad begeren, im Glauben sey du auch nicht schwach.

9. Die zeit ist schon vorhanden, hör auf von Sünd vnd schanden vnd richt dich auf die strass Mit beten vnd mit wachen, sonst all jrrdische sachen solt du gütigklich fahren lass.

10. Das schenck ich dir am ende ade! zu Gott ich wende, zu jhm steht auch mein beger; Hüt dich vor pein vnd schmertzen, nimb mein abschied zu hertzen, meins bleibens ist jetzt hie nicht mehr.

Ruotsinnos:

Wr 391. O verld! jag dig förlåter, Min synd jag nu begråter, Far till mitt fädernesland. Min själ vill jag uppgifva, Till evig tid att blifva Uti Guds Faders milda hand.

2. Min tid sig nu fast vänder, Och döden lifvet ändar, Den dock min vinning är. Här blifva intet tjenar; Det evigt är, jag menar: Dit står förvisst allt mitt begär.

3. O Gud! det mig misshagar, Att verlden mig bedrager Från dig med falskhet stor. Dock vill jag ej försaka, Att genom tron tillbaka Fly till dig, som i höjden bor.

4. Frimodigt jag framträder, Ditt ansigte beskådar Igenom Jesum Christ. Han månde mig förvärfva Guds vänskap till att ärfva, Min ende Medlare förvisst.

5. Ej gör mig synden våde, Ty jag är frälst af nåde, Igenom Jesu blod. God gerning mig ej frommar; Fördenskull jag nu kommer Till dig igenom trona god.

6. Fast mycket mig här felar, Min gerning mig ej helar, Dermed jag frälsas kan: Barmhertighet och lifvet Af Guds nåd blifver gifvet, Det af förtjenst får ingen man.

7. Thy vill jag dö med fromma, I himmelriket komma, Som Guds Son har beredt. Jag vill ej emot strida, Men dödsens bud förbida; Jag har i tron min Jesum sett.

8. Jag vill nu hädan fara: O verld! tag dig till vara, Du måste samma fart. Till bättring jag dig råder, Med hast fly till Guds nåder, Var redo till att fara snart.

9. Den tid nu visst tillstundar, Gör bot, håll upp af synder, På resan skynda dig: Var redo, bed och vaka, All verldsens gods försaka, Som är dock fåfänghet och svik.

10. Min vandring sig nu ändar, Til dig, min Gud, jag länder Med hjerteligt begär, Och skal med Ängla-tunga, Dig evigt helig sjunga, In för din thron och ansigt skär.

Ruotsista suomennettu 1701:

W 389. Maailma, sinun jätän, Jesuksen kannan käteen Täält' sielun lähteissän'. O Herra! ota huomaas, Ja korjaa minua suojaas, Nyt kotio kulkeissan'.

2. Jo aikani nyt joutuu, Kuolema minua noutaa, Kuin kuitenk' voitto on: Nyt loppuu kaikki vaivan', Ja pääsen täältä taivaan Autuaalliseen iloon.

3. Maailma minua pettää Ja pyytää pauloins' vetää, Kyll' juonill' kavalill'; Vaan uskoll' tykös kuljen, Ja sielun suojaas suljen, Juur' hartaill' kyyneleill'.

4. Nyt rohkiast' täältä lähden, Suo kasvos minun nähdä, Jesu Lunastajan'! Kuin minun tahdoit auttaa, Katkeran piinas kautta, Lapseksi Jumalan.

5. Vaikk' synti sydänt' kaivaa, Ja omatunto vaivaa, Niit' vastaan kuitenkin Ain' ansioos tahdon luottaa, Se mullen avun tuottaa, Saan lopun autuaan niin.

6. Ei hyvät työt täss' kelpaa, Ei niill' saad' anteeks' velkaa, Siis turvaan Jesukseen, Kuin armost' autuuden antaa, Ja kunnian kruunun kantaa Päällens' uskovillen.

7. Juur' mielelläni kuolla, Ja tykös tahdon tulla Jesu, kuin valmistit Sen hyvän majan taivaass' Minull', kuins' olit vaivass', Jonk's verelläs puhdistit.

8. Päästöö nyt Herralt' anon, Jääneillen neuvon sanon: Rientäkäät katumaan, Pyytäkäät parannus tehdä, niin saatte Herran nähdä, Ilolla autuaall'.

9. Koht' joudun minä matkaan, Ja annan teit', mun rakkaan', Kaikk' Herran haltuun tääll'; Ah! olkaat valmiit aina, Kyll' Herra armons' lainaa, Ja yhteen auttaa viel'.

10. Nyt virsi tämä loppuu, Ah Christitt'! pyydä oppii Loppuus ain' muistamaan; Kyll' perässäni tulet, Viel' pikemmin kuins' luulet, Jää haltuun Jumalan! Amen.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 2870, Wr 391, Rbg 391, Sr 479, W 389, Ign 214, U 692, 1867: 389, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

508. Mä nukun haavoin Kristuksen, Ne puhdistaa mun syntisen. 3 v.

Paul Eber 1511—1569. Erik Cajanus 1675—1737. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Wittenbergiläisen professorin Paul Eberin virsi:

Wackernagel 1841: 467. IN Christi Wunden schlaf ich ein, die machen mich von Sünden rein, Ja Christi Blut vnd Grechtigkeit das ist mein Schmuck und Ehren-Kleid, Damit will ich vor GOtt bestehn, wenn ich zum Himmel werd eingehn.

2. Mit Fried vnd Freud ich fahr dahin, ein GOttes-Kind ich allzeit bin. Danck hab, mein Tod! du führest mich, ins ewig Leben wandre ich, Mit Christi Blut gereinigt fein, HErr JEsu, stärck den Glauben mein!

Ruotsinnos:

Wr 392. I Christi sår jag somnar in, De rena mig från synder min: Ja, Christi död och dyra blod, Det är mit lif, min prydnad god.

2. Där med jag vil för Gud bestå, När jag för domen skal framgå; Med frögd och frid far jag nu hän, Guds barn här dör, dock lefver än.

3. Nu väl, o död, du förer mig Til Gud, at lefva eviglig: Af Christo är jag renad väl, Annama nu, o Gud, min själ!

Suomennos 1700:

W 390. Mä nukun haavoin Christuksen, Ne puhdistaa mun synneistän'! Sill' verens' on ja kuolemans' Mun elon', kauneuten' kanss'.

2. Sen turvill' taidan astua, Tuomiollen paitsi pelkoa Täält' lähden iloss', rauhassa, Ehk' kuolen, elän sinussa.

3. Sä kuolo viet mun elämään Juur' Herran tykö ijäiseen, Mun Christus puhdist' synneistän': Siis korjaa, Herra, sieluisen'!

Aug. Ahlqvist korjaili virttä: Oks. 390. Siitä tuli:

1867: 390. Mä nukun haavoin Kristuksen, Ne puhdistaa mun syntisen; Eloni, kauneuteni On, Kristus, veres, kuolosi.

2. Mä niiden turvin pelvotta Voin tuomiolle astua; Mä täältä lähden ilolla, En kuole, elän sinussa.

3. Sä, kuolo, viet mun elämään Ja Herran luona olemaan; Mun pesi Kristus syntini, Siis korjaa, Herra, sieluni!

Pienin muutoksin siitä saatiin nykyinen.

Wr 392, R 480, Rbg 392, Sr 480, Oks. 390, 1867: 390, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 616.

509. Pois maailmasta tästä Hartaasti halajan. 11 v.

Christoph Knoll 1563—1621. Erik Cajanus 1675—1737. K. L. Lindström 1809—1879. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen diakonin Christoph Knollin virsi (1599):

Reusner, 402. HErtzlich tuht mich verlangen / Nach einem selgen End / Weil ich hie bin umbfangen Mit Trübsal und Elend: Ich hab Lust abzuscheiden Von dieser argen Welt / Sehn mich nach ewger Freuden / O JEsu / kom nur bald.

2. Du hast mich ja erlöset Von Sünd / Tod / Teuffl und Höll: Es hat dein Blut gekostet / Drauff ich mein Hoffnung stell: Warumb solt mir denn grauen Fürm Tod und höllschem Gsind? Weil ich auff dich thu bauen / Bin ich ein seligs Kind.

3. Wenn gleich süss ist das Leben / Der Tod sehr bitter mir / Wil ich mich doch ergeben / Zu sterben willig dir: Ich weiss ein besser Leben / Da mein Seel fähret hin / Dess freu ich mich gar eben / Sterben ist mein Gewinn.

4. Der Leib zwar in der Erden Von Würmen wird verzehrt / Doch aufferwecket werden Durch Christum / schön verklärt / Wird leuchten als die Sonne / Und lebn ohn alle Noht In himmlischr Freud und Wonne / Was schadet mir der Tod.

5. Ob mich die Welt auch reitzet / Länger zu bleiben hier / Und mir auch imer zeiget Ehr / Geld / Gut / all ihr Zier / Doch ich das gar nicht achte / Es währt ein kleine Zeit / Das himmlisch ich betrachte Das bleibt in Ewigkeit.

6. Wann ich auch gleich nu scheide Von meinen Freunden gut / Das mir und ihnn bringt Leyde / Doch tröst mir meinen Muht / Dass mir in grössern Freuden zusammen werden komm / Und bleiben ungescheiden Im himmelischen Thron.

7. Ob ich auch hinterlasse Betrübte Wäyselein / Dern Noth mich über Masse Jammert im Hertzen mein / Wil ich doch gerne sterben / Und trauen meinem GOtt / Er wird sie wol versorgen / Retten aus aller Noth.

8. Was thut ihr so verzagen / Ihr armen Wäyselein? Solt euch GOTT Hülff versagen / Der speist die Raben klein? Frommer Witwen und Wäysen Ist GOtt der Vater treu / Trotz dem / der sie beleidet / Das gläubet ohne Scheu.

9. Gesegn euch GOtt der HERre / Ihr Vielgeliebten mein / Trauret nicht allzusehre Uber den Abschied mein / Beständig bleibt im Glauben / Wir werdn in kurtzer zeit Einander wieder schauen Dort in der Ewigkeit.

10. Nu wil ich mich gantz wenden zu dir / HERR Christ / allein / Gib mir ein selges Ende / Send mir dein Engelein / Führ mich ins ewge Leben / Das du erworden hast Durch dein Leiden und Sterben / Und blutiges Verdienst.

11. Hilff / dass ich ja nicht wancke Von dir / HErr JEsu Christ / den schwachen Glauben stärcke In mir zu aller Frist / Hilff mir ritterlich ringen / Dein Hand mich halte vest / Dass ich mög frölich singen Das consummatum est.

Tästä on 2 ruotsinnosta: Wr 393 ja 394.

Wr 394. Rätt hjertelig' jag längtar Efter en salig änd', Emedan mig här kränker Sorg, qval och stort eländ'. Jag har lust skiljas hädan Från denna verlden ond', Trängtar till evig glädje; Kom snart, o Jesu! kom.

2. Du hafver mig förlossat Från synd, död, djefvuls våld: Det hafver ditt blod kostat, Derpå mitt hopp är ställdt. Hvi skulle jag då rädas För död och djefvuls fund, Efter jag mitt hopp städes På dig sätter all stund?

3. Ändock ljuft är att lefva, Och döden skräcker mig, Vill jag mig dock hängifva, Villigt att följa dig. Jag vet bättre lif vara, Dit min själ hädanfar, Der fröjd är utan fara: Af döden jag vinning har.

4. Kroppen i jorden blifver Af matkar helt förtärd; Vår hud förklaring gifver Christus, vår Frälsar' kär, Att han som sol skall skina, Och lefva utan nöd, I himmels fröjd den fina; Hvad skadar mig då död?

5. Fast verlden mig än lockar Längre att blifva här, Och på sina gods pockar, Som hon fast sköna bär: Jag det dock intet aktar, Som varar en kort tid; Till himmelen jag traktar, Som blir evinnerlig'.

6. Ändock jag nu skiljs vida Från mina vänner god', Det mig gör sorg och qvida: Dock tröstar sig mitt mod, Att vi i fröjd och gamman Snart komme för Guds Son, Och oåtskiljde samman Blifve inför hans thron.

7. Fast jag än här qvarlåter Barn, faderlösa små, Hvilket mig öfvermåttan Månde till hjertat gå: Vill jag dock gerna vandra, Och trösta på min Gud. Han skall väl dem, som andra, Hjelpa af nöden ut.

8. Hvi månd' sorgen så fräta Er, som värnlösa gå? Skulle Gud er förgäta, Som föder korpar små? Han är värnlösas fader, Enkors försvar och tröst, Som för dem omsorg drager; Liter på honom visst.

9. Gud hugne i all stycke Er, mine kärast' all'! Gråter nu ej för mycke Öfver detta dödsfall. Blifver i trone rena, Ty innan en kort tid Vill Herren oss förena, Att se hans ansigt' blid'.

10. Nu vill jag mig platt vända Till dig, o Jesu Christ! Gif mig en salig ända, Sänd mig din Andes tröst. För mig i glädjen dina, Som du förvärfvat har Genom din död och pina, Ibland din englaskar'.

11. Hjelp, att jag ej bortviker Från dig, o Jesu min! Styrk min tros svaga veka, Gif mod i hjertat in. Hjelp mig rätt kämpa kunna, Ty din hand hjelper bäst, Att jag med fröjd må sjunga Mitt Consummatum est.

Suomennos 1700:

W 391. Juur' hartaast' maailmast' tästä Pois halaan luopua, Ja kaikest' pahast' päästä, Ain' iloon joutua, Mä tahdon tykös tulla, Ja menoo riemullist' Tykönäs taivaass' kuulla, Jo joudu, Jesu Christ'.

2. Sä verelläs pyhäll' ostit Mun kuolost' kuollessas, Kanss' kuopast' syväst' nostit, Sun suurest' armostas; En pelkää kuolon surmaa, Enk' julmuutt' saatanan, Sun tykönäs on turva, O Jesu, ain'ijan.

3. Tääll' ihana on olla, Kyllä monen mielestä, Kuitenki paremp' kuolla, Ja päästä synnistä; Mä elon toisen tiedän Juur' taivaass' olevan, Sinn' sielun viimein viedään, Saan voiton kuollessan'.

4. Vaikka ruumis maahan lyödään, Ja hautaan lasketaan, Madoilt' kanss' siellä syödään; Kuitenki kunniaan Sen Herra jällens' vienee, Ja taivaass' kirkastaa, Ei vahinkoa liene, Kuin kuolen Herrassa.

5. Vaikka maailma mun halun', Tääll' vielä viipymään, Ja katoovaiseen kaluun Kyll' pyytää mieltymään, En enää huoli niistä, Kuin pian katoovat; Sill' taivaass' iloo kestää, Ja riemuu lakkaamatt'.

6. Vaikk' suurell' surull' jätän Tääll' hyvät ystävän', Taivaass' kuitenki tiedän Taas iloss' löytävän. Siell' saamme toinen toisem', Ratk' riemuss' rauhaisess', Tykönä Herran pöydän, Juur' menoss' suloisess'.

7. Vaikk' täytyy orvoiks' jättää Mun lapsen' haikiast', Ja itkull' päivän' päättää, Valittain vaikiast'; En myös epäile siitä, Vaan uskon lujasti, Heist' Herra murheen pitää, Heill' tulee turvaksi.

8. Viel', orvot, teitä kerran Mä kiellän suremast': Vaan turvatkaat te Herraan, Ain' uskoll' kiintiäst'; Hän ompi orpoin Isä Ja leskein holhoja, Teill' lohdutusta lisää Se armias auttaja.

9. Siis siunaa Herra aina Mun rakkaat omaisen', Ja älä salli painaa Heit' syvään murheesen: Kyll' pian yhteen tulem', Juur' suurest' riemuiten, Ja ynnä kunniaan kuljem', Sitt' iloon ijäiseen.

10. Nyt viimein itsen' käännän Sun puolees, Jesu Christ'! Tul' avuks' koska näännyn, Suo loppuu autuaallist'; Ain' sinuun luotan totta, Laske rauhaan menemään, Ann' enkelis sielun, ottaa Ijäiseen elämään.

11. Äl' ann' mun vilpistellä Pois sinust' Jesu Christ'! Vaan vahvist' uskoon vielä, Kiinnit' sinuus kiintiäst'; Ett' sotii vahvast' taidan, Mua kätens tukekoon; Sitt' iloll' veisat' mahdan: Jo nyt kaikk' täytett' on.

Uudistusehdotuksia ovat K. L. Lindströmin 1867: 391, E. Lönnrotin L I 391 ja Julius Krohnin 1880.

Nykyisen muotonsa saivat vv. 2, 3, 10 pääasiassa jo 1867, vv. 1, 4, 11 L I:ssä ja vv. 5—9 olivat W:ssa jo niin lähellä nykyistä muotoa, että tarvittiin vain pieniä muutoksia 1880, jotta ne ja muut kaikki saatiin nykyiseen asuun.

Knapp 2932, Wr 393, 394, R 477, Rbg 393, 394, Sr 481, W 391, 1867: 391, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 613.

510. Mun sielulleni sanoma Jo tuli taivahasta. 8 v.

Tuntematon suomalainen. E. Lönnrot 1802—1884.

Akrostikon osoittaa Margareta Henrici (v. 4 alkuaan: Gabriel enkel, v. 11 Emanuel). „Lienee J. Suomalaisen vaimon" sanoo Julius Krohn (Suomenkiel. Runollisuus s. 71). On joko Marg. Henricin kirjoittama tai hänen muistokseen kirjoitettu. Se on ilmestynyt virsikirjaan ensi kerran 1646:

W 392. Minun sieluni jälkeen nyt pian Tuli käsky sangen raskaast' Kuin hänen täält' ilonsiaan Tahtoo viedä täst' tuskast': Kourat kovat on kuolemall', Ne sielun ruumiist' ottaa; Täält' ystävist' sangen äkist' Pois täytyy luopuu kohta.

2. Ajall', joll' em' ajattele, Tulee meill' tuoni vieraaks', Ei hän torvella soittele, Kuin meitä tahtoo teuraaks'; Nuolet kovat ammutt' ovat, Kuin kaikki maahan kaataa; Vanha ja nuor', pieni ja suur', Ei niitä välttää taida.

3. Ruumiin' täällä mullaks' tulee, Syvään sysätään santaan, Kaikk' elävät sitä suree, Kuin mailman piiri kantaa, Ett' synnillän' näin ylitsen' Olen kuoleman tuottan; Vaan sieluni on vienyt iloon Jesus, jonk' pääll' olen luottan'.

4. Jumalan enkel' ottanut Sen iloll' ompi vastaan; Murheen iloksi muuttanut, Pirun pauloist' pelastan': Mutt' ruumis tääll' tämän maan päält' Tallelle pannaan rauhaan' Jonk' ylitse moni suree, Ja itku-virttä laulaa.

5. Alasti minä maailmaan Olen ja murheell' syntyn', Tänne sysätty vaivahan, Niinkuin yksi lintu lentoon; Tuskat kovat vaivann' ovat Minua sangen raskaast', Nyt kuolema vaatii minua Täält' kaiken maailman matkall'.

6. Riemust' en paljon tietänyt, Eläissän' tässä ilmass'; Sill' itkull' olen syntynyt, Murheell' elin maailmas'; Nyt viimeiselt' kuolema äkilt' Tunki minull' itsens' vieraaks': Se sieluni koht' ruumiistani ott', Löi minun maahan martaaks'.

7. Ei kuolemasta yksikään Vapahtaa minua taitan' Miehen', lapsen', eik' ystävän', Sill, tullut on jo aikan; Ett' kuolema minun kovin Solmeis' siteillä sitkeill', Ilman armot' voiman pois ott', Ei auta, ehkä itken.

8. Tunnen todest' ett' kyll' äkist' Nyt klasin' on ulos juosnut. Sen kauhian matkan nyt tein, Jost' ei kenkään ole pääsnyt, Kylmän' makaan tääl' paaretten pääll', Pois eris' sielun' ruumiist', En murhett' sill', en'k itkua tied', Pääsin vihamiehist' julmist'.

9. Alaspäin on pääni kaatunut, Mullaks' ja tuhaks' tullut, Ruumiin' on peräti maatunut, Kuin ei tääll' oliskaan ollut, Viimein syvään minä maan sisään Syöstään madoilta syötää; Näin nyt jätän maailman tämän, Eik' paljoo panna myötän'.

10. Herran haltuun annan sinun, Mun puolisoni rakas! Et enää täält' näe minua, Syväll' maassa minä makaan: Nyt sinusta eron otan, Jätän sinun Herran rauhaan, Älä murheen täält' minun tähten' Ann' itseäs saattaa hautaan.

11. Immanuel, kuin mun lunastan' On ijäisest', kuolon vaivast', Hän sielun' on nyt omistan', Pannut sen talteen taivaass', Siell' on ilo, jota sanoo Ei taito eik' toimi taida, Johon pääsin pirun käsist', Ja osasin oikian laidan.

12. Nyt myös sun, armas poikaisen'! Täytyypi tänne jättää, Sinun annan haltuun Jesuksen, Kuin ei tahdo sinua pettää: Hän kyll' surun pitää sinust', Murhees iloksi muuttaa, Henki Pyhä, voimall' hyväll', Sulle lohdutuksen tuottaa.

13. Raskaast' murheen sinuas vaivata Älä minun tähten' anna; Sill' enkeleilt' sieluni kaimataan, Ja tallell' iloon pannaan: Pyhäin pariss', taivaan saliss', Olen ilossa suuress', Murheen' lakann', eteen avatt' On enkelitten chuori.

14. Yhteisest' teidän Jumalan Käsiin anna ja rauhaan, Veljen', lankon' ja sukun' oman, En täällä viivy kauvan, Minä täss' tiess Olen matkamies, Herra Jesu, minua auta, Sieluni pääst' kaikest' hädäst', Veres ja piinas kautta.

15. Kaikk' ystäväni rakkahat! Hyvää yötä teille sanon, Ei suree tarvit' raskahast' Ylitsen minun eron': Tiedän todest', ett' iloisest' Taas toinen toisem' löydäm', Taivaan iloss', Pyhäin eloss', Riemuiten Herran pöydäll'.

16. Jo nyt lakkaan pois laulamast', Sill' langennut on äänen': Kiitos Jumalan taivahast', Sanokaan kaikk' jälkeenjääneet, Hän vaivoista meit' vapahtaa, Repii pois edestäm' paulat, Hänt' pyhät kaikk' ylistävät, Ja Halleluja laulaa, Amen.

P. J. Ignatius „muutti ja lyhensi" tämän (Ign 215, U 698), mutta siitä tuli kokonaan uusi virsi: nykyinen 511.

K. M. Kiljander teki uudistusehdotuksen (käsikirj.): „Mun sielulleni nyt ikään Sanoma tuonelasta Tuli ja käski lähtemään Pois tästä mailmasta — —". 14 v. Tämä ei tullut pitemmälle.

E. Lönnrot laati uuden ehdotuksen 1872:

L I 392. Mun sielullen' tää sanoma Jo tuli taivahasta: Nyt kiiruhtaapi kuolema Sinua maailmasta, Siis valmiiksi nyt itsesi Tee varten lähtöäsi, Juur äkisti saat hyvästi Nyt jättää ystäväsi!

2. Kuin kuolo meitä noutelee Ja tahtoo saaliiksensa, Ei torvella hän soittele ja huuda tullaksensa; Ja tullesaan hän nuolillaan Juur kaikki maahan kaataa, Niin vanha, nuor' kuin pien' ja suur Siansa saavat hautaan.

3. Näin kulkee kuolo päällä maan, Ei ketäkään hän säästä; Hän viepi kaikki matkassaan, Pois ei voi ykskään päästä; Sen synti toi, päällemme loi, Ett' kuolo ruumiin ottaa, Mut sielua ei kuolo saa, Se Jesuksehen luottaa.

4. Sen Herran enkel' ottava Ilolla ompi vastaan Ja paratiisiin saattava, Ilohon murheen maasta; Ja ruumis kans, kuin kohdastans' Tääll' itkein haudatahan, Ei maahan jää, sen herättää Taas Jesus kunniahan.

5. Mä alastonna maailmaan, Murheeseen olen tuotu, Sysätty tänne päälle maan Kuin lintu lentoon luotu; En riemusta tääll' ajassa Mä ole tiennyt paljon, Vaan vaivoja ja vaaroja Kyll' ain' on ollut tarjon'.

6. Nyt täältä mua kuolema Jo noutamaan on tullut, Ja onkin odotettuna Jo kauvan aikaa ollut; Hän vaivoista mun vapahtaa, Jot' ei maailma voinut, Sill' olen mä jo kyllältä Siin' aikan' vaikeroinut.

7. Lähellä erohetkeni Ja lähtön' ompi mulla; Sen matkan otan eteeni, Jost' ei takaisin tulla; Mun sieluni ja ruumiini Sun rauhaas, Jesus, ota; Suo armoas, tuo apuas Ja päästä synnin sota!

8. Kaikk' aivotut me olemme Elohon ijäisehen, Jos Herrassa me nukumme, Hän meitä siirtää siihen. Kuin hedelmää siemenjyvä Ei kanna lahoomatta, Niin elämää ei ijäistä Saa kenkään kuolematta.

9. Kaikk' omaiseni, rakkaani Nyt Herran rauhaan jätän, Mä itse lähden matkaani Päiväni täällä päätän; Mua kulkiaa juur surkiaa, O Herra Jesus, auta, Sä elon tie ilohon vie Mua piinas, kuolos kautta!

10. Ain' Jesukselta armoa Hartaasti rukoilkaamme, Ei muu kuin Jeus ainoa Voi auttaa sielujamme; Hän sielumme ja ruumiimme Armossaan suojeleepi, Ja autuuteen ijäisehen Hän meitä viimein viepi.

Vähin korjauksin siitä saatiin 1880 nykyinen: vv. 2 ja 8 jätettiin pois, ja v. 3 muovailtiin, noudattaen lähemmin säkeistöä W 392: 3.

W 392, L I, II, 1880, 1883.

511. Kaikk' ompi tässä elossa Vaan turhaa, katoovaista. 5 v.

P. J. Ignatius 1761—1827. J. Tengström 1755—1832. E. Lönnrot 1802—1884.

Virren alkupohjana on ollut W 392 (katso edellistä). Tämän on P. J. Ignatius „muuttanut ja lyhentänyt" niin, että siitä asiallisesti on tullut kokonaan itsenäinen, uusi virsi, kun, kuten nykyisessä 511, säkeistöt 1 ja 2, jotka alkuperäistä muistuttavat, jätettiin pois:

Ign 215. Jo sielulleni sanoma, Tai tuli taivaahasta: Nyt kiiruhtaapi kuolema, Pois sua mailmasta; Siis sinuas nyt valmista, Matkalle pikaisesti; Pois ajaasta, Ja elosta, Nyt lähde ijäisesti.

2. Kuin kuollo meitä noutelee, Ja tahtoo teuraksensa, Ei torvella hän soittelee: Ei huuda tullaksensa. Hän salaa ammuu nuolensa, Kuin kaikki maahan kaata; Ja nuoria, kuin vanhoja, Hän haudan poveen saatta.

3. Ei menevässä menossa, Tääll ole olevata; Ei eläävitten joukossa, Myös kengään kuolemata. Tänn synnymme, tääll elämme, Taas tääldä kuollaksemme; Me tulemme, Ja menemme Määrämme täyttääksemme.

4. Aivotut aivan olemma, Elämään ijäiseheen. Kuin HERrasa me kuolemma, Hän meitä siirtää siiheen; Ei siemen jyvä hedelmää, Tääll kanna lahoomata; Ei ijäistä myös elämää, Meill suoda kuolemata.

5. Siis autuas, kuin eläissä, Muistelee kuolemansa, Ja aina pitää mielessä, Viimeistä loppuansa; Hän ollessansa ruumiisa, Myös hengesä täall elää; Ja vihdoin alkaa kuollessa, Ijäistä eloo vielä.

6. Kuin terveenä täall kylvetään, Niin kuolless' niitetähän; Ja niinkuin täällä eletään, Niin täaldä lähdetähän. Ah! katumus on kamala, Hetkellä viimeisellä, Ja työlläinen, on myöhäinen Parannus syndiselle.

7. Siis parannukseen palaja, Terveenä oltuasi, Ja Taivaan armoo halaja, Ennen sun kuolttuasi, Jo tänäpänä kiiruhta, Autuuttas etsimähän; Sill hetkeä, et tiedä sää, Kuin käskee lähtemähän.

8. O JEsu! armoo armosta, Me Sulda rukoilemme. Ah! kuollon kovan tuskasta, Vapahda sielujamme. Kuin joutuu hetki viimeinen, Ja hengi täaldä erii, Suo ansiostas, Ja armostas, Hän autuuttas saa perii.

J. Tengströmin korjailemana siitä tuli U 698: Jo kuulu ääni haudasta, Sanoma tuonelasta. 8 v.

Siitä on joitakin kohtia käytetty nykyiseen:

3. Ei ole täsä elosa Muuta kuin katoovaista; Ei elävitten joukosa Muuta kuin kuolevaista. Me synnymme, ja elämme — — —.

5. — — — Siis eläkämme hengesä, Ruumiisa viipyisämme, — — —

6. Me mitä täällä kylvämme Sen vihdoin niittää saamme; Semmoisna kuin me elämme Me hautaan matkustamme. Kamala taudin kivuisa On itkus, katumukses, Ja työläs haudan sivusa Sun uskos, parannukses.

K. M. Kiljander laati virrestä W 392 uudistusehdotuksen (katso nyk. 510). Se ei tullut käytäntöön. Sen sijaan laati komitea, nähtävästi E. Lönnrot, Ign 215:n ja U 698:n pohjalla ehdotuksen:

1867: 392. Mun sielullen' tää sanoma Jo tuli taivahasta: „Nyt kiiruhtaapi kuolema Sinua maailmasta, Siis itsesi sä valmista Matkalle pikaisesti; Täst' elosta ja ajasta Nyt menet ijäisesti."

2. Kuin kuolo meitä noutelee, Ja tahtoo saaliiksensa, Ei torvella hän soittele, Ei huuda tullaksensa; Vaan salaa ampuu nuolensa, Kuin kaikki maahan kaataa, Ja nuoria kuin vanhoja Hän haudan poveen saattaa.

3. Ei ole tässä elossa Muuta kuin katoovaista; Ei elävitten joukossa Muuta kuin kuolevaista; Me synnymme ja elämme, Vaan hautaan rientelemme; Me tulemme ja olemme Pois jälleen mennäksemme.

4. Kaikk' aivotut me olemme Elohon ijäisehen; Kuin Herrassa me kuolemme, Hän meitä siirtää siihen; Kas, siemen täällä hedelmää Ei kanna lahoomatta, Ei elämätä ijäistä Saa kenkään kuolematta.

5. Se autuas, ken eläissään Muistaapi kuolemansa, Ja aina tarkoin mielessään Pitääpi loppuansa; Siis eläkäämme hengessä Ruumiissa ollessamme, Niin kuolemamme hetkenä Ijäisen elon saamme.

6. Me mitä täällä kylvämme, Sen vihdoin niittää saamme, Ja niinkuin täällä elämme, Niin täältä eroamme; Vaikea taudin kivuissa On, kurja, katumukses, Ja myöhä haudan reunalla Ehk' ompi parannukses.

7. Siis parannukseen kiiruhda Terveenä ollessasi, Ja pyydä Herran armoa Jo ennen loppuasi; Jo tänäpänä ehdätä Autuuttas etsimähän! Et tiedä päivää, hetkeä, Kuins täältä käsketähän.

8. O Jesus, armoo armosta Me sulta rukoilemme; Ah, kuolon kovan tuskasta Vapahda sielujamme! Kuin joutuu hetki viimeinen, Ja henki täältä erii, Suo armost', että autuuden Se taivahassa perii!

E. Lönnrot lyhensi sen 1872: L I 392 b, ottaen edellisestä vv. 3, 5—8. Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

(W 392), Ign 215, U 698, 1867: 392, 1871, L I 392 b, 1880, 1883.

512. Joudu, Jesus! Kuinka kauvan. 6 v.

Saksalainen 1686. Suomennos 1729. K. M. Kiljander 1817—1879. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Beckman, s. 924. KOmm, o Jesu, wie so lange Soll ich mich noch qwälen hier? Ach, mir ist von hertzen bange, Komm, mein JEsu, komm zu mir, JEsu, meines lebens licht, JEsu meine zuversicht, Ach, mein heil verzeuch doch nicht.

2. Lass mich armen nicht verderben, Tröste mich durch deinen Geist, Der mich deines reiches erben, Hoch und theur versichert heist, JEsu du mein höchstes gut, JEsu du mein trost und muth, Mach mich selig durch dein blut.

3. Vergib alle meine sünde, Rette mich aus satans hand, Hilff mir deinem schwachen kinde Thun im glauben wiederstand, JEsu, du mein schatz und schutz, Jesu, du mein schild und trutz, Dein nahm komm mir itzt zu nutz.

4. Sey mein helffer und mein retter, Aus der todes-angst und pein, Meiner feinde untertreter, Die mir sonst zumächtig (!) seyn, JESU, du mein HErr und Gott, JEsu, du des todes tod, Steh mir bey in dieser noth.

5. Gib mir doch ein selig ende, Und nimm meine arme seel Auf in deine gnaden hände, Dahin ich sie dir befehl, JESU, nach dir sehnet sich Meine seele ängstiglich, Komm doch bald, errette mich.

6. JEsu, JEsu, komm geschwinde, Führ mich in den himmels-saal, Hilff, das ich bald überwinde Alle todes-angst und qual, JESU, sey mein Jesus hier, Jesu, nimm mich auff zu dir, Dich zu schauen für und für.

Ruotsinnos 1687:

Wr 395. Kom, o JEsu, huru länge Skal jag mig än qvälja här? Ack! jag önskar dit omgänge, Kom til mig, o JEsu kär! JEsu, du mit ljus och lif, JEsu städse hos mig blif, Och mig af din nåde gif.

2. Lät mig arma ej fördärfvas, Trösta mig med Anden din, Som at få dit rike ärfva Låfvat har i orden sin. JEsu, styrk mit svaga mod, JEsu, var mig huld och god, Gör mig salig i din blod.

3. Ack! förlåt mig synder mina, Fräls mig utur satans hand, Hjelp mig med din död och pina Göra här et godt motstånd. JEsu, du min klippa är: JEsu, du är mit begär, Lät dit namn mig hjelpa här.

4. Värdes mig af nåde hjelpa Uti dödsens plåge-mark, Och min fiend' nederstjelpa, Som mig eljest är för stark. JEsu, med din svett så röd, JEsu, som är dödsens död, Statt mig bi i denna nöd.

5. Gif mig dock en salig ända, Och min arma själ från mig Uptag i din nådes händer, Henne jag befaller dig: JEsu, til dig längtar jag, JEsu, är det dit behag, Tag mig bårt i denna dag.

6. JEsu, JEsu, lät dig skynda, För mig i din himmels sal: Hjelp at jag må öfvervinna Snart all dödsens ång'st och qval. JEsu, JEsu, hör du mig, JEsu, tag mig up til dig, At se dig evinnerlig!

Suomennoksia on useita: Arkkivirsi 1729, Jacob Frosterus 1762, Abr. Achrenius 1765, J. Tengström: U 702, E. Lönnrot: L 50: 46, K. M. Kiljander:

1867: 393. Jesus, kuinka kauvan vielä Täällä raukka viipynen? Luokses ikävöitsen, siellä Olis hyvä ollaksen'; Jesus, elon', elämän', Asu aina tykönän', Korjaa sielun' lähteissän'!

2. Mua kadotuksest' auta, Hengelläsi virvoita, Valtakuntahasi saata, Rauhaas mua johdata; Jesus, uskon' vahvista, Laupeutes osoita, Verelläsi puhdista!

3. Anna anteeks armostasi Rikokseni; pelasta Piinallasi, kuolollasi Mua syntin' velasta! Jesus, olet kallion', Sinussa mun halun' on; Ansios mua auttakoon!

4. Riennä mua auttamahan Vielä kuolon kourissa, Vihollisen' voittamahan, Ett' ei ois se voittava; Jesus, kuolo kuoleman, Lähde elon autuaan, Auta mua tuskassan'!

5. Loppuun autuaallisehen Valmista nyt sielusen', Taluta se taivasehen, Haltuhusi heitän sen! Luokses, Jesus, halajan, Valmis olen matkahan, Milloinka sä kutsut vaan.

6. Vie minua asumahan Taivaan ilomajahan; Auta mua voittamahan Kauhistukset kuoleman; Jesus, kuule huutoni, Laske mua luoksesi, Suo mun nähdä kasvosi!

Nykyisen muotonsa virsi sai 1880.

Wr 395, R 472, Rbg 395, Sr 483, Arkkivirsi 1729, U 702, 1867: 393, L 50: 46, 1871: 592, L I 393, L II, III, 1880, 1883.

513. Nyt loppuu surkeuteni, Mä levolle jo pannaan. 6 v.

Saksalainen 1563. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Saksalainen virsi 1563:

Beckman, s. 935. HErr GOtt, mein jammer hat ein end, Ich fahr aus diesem leben, Mein seel befehl ich in dein händ, Die du mir hast gegeben, Ich bitt, HErr, sey genädig mir, Und nimm mich väterlich zu dir, Mein geist zu dir thut streben.

2. Weil ich lebt hie in dieser zeit, Hab ich viel sünd begangen, Dein väterlich barmhertzigkeit Nicht danckbarlich empfangen, Solchs reut mich, Herr, von hertzengrund All augenblick und alle stund, Lass mich, Herr, gnad erlangen.

3. Mein hoffnung steht zu aller frist Auf deine grosse güte, Und meinen Heyland Jesum CHrist, Der woll mein seel behüten, Dass sie nicht weich von deiner gnad, Vnd mir des feinds gewalt nicht schad, Noch sein grausames wüten.

4. CHristus hat für mich gnug gethan, Am stamm des creutz gelidten, Den sehe ich mit glauben an, Für mich hat er bestritten Den tod, teüffel und höll verwundt, Und sie vertilget gar zu grund, Ihr macht gäntzlich zerschnitten.

5. Dess halt ich mich, mein HErr und Gott, Thu mich derauff verlassen, Dass mir nicht schad der leiblich tod, Frölich fahr ich mein strassen Zu meinem HErren Jesu Christ, Der jetzund mein begleiter ist, Dass weiss ich guter massen.

6. Amen, das ist gewisslich wahr, Und kan mich nicht betrügen, Dass ich ins ewig leben fahr, Mein glaub wird mirs nicht lügen, Denn ich mit Christo ewiglich Und allen heilgen seliglich, Des tods macht wil besiegen.

Ruotsinnos: Wr 396, Rbg 396, Stenbäck 396. Viimemainitun mukaan:

Stb 396. Min jemmer nu en ände har, Från verlden jag mig vänder; Min själ, o Jesu, nådig var Och tag i dina händer. Du hafver henne gifvit mig, Tag henne åter upp till dig, I tron hon till dig länder.

2. Förlåt min synd och gif mig till Allt hvad mot dig jag brutit; Du nådig är och skona vill, Du aldrig den förskjutit, Som af allt hjerta ångrat sig; Eho med tro har flytt till dig, Han ständigt tillgift njutit.

3. Till dig, o Gud, står allt mit hopp, Du skall min själ bevara; Min bön du, Jesu, tager opp Och skall mig väl försvara. Ett evigt skydd har jag i dig Mot dem, som vilja skada mig; Ty räds jag ingen fara.

4. På korset du min skuld betalt Att mig med Gud försona; Du har till arfvinge mig valt Af härlighetens krona. Min fiende du bundit har, Du inför Gud är mitt försvar; Han skall för visst mig skona.

5. Derpå förlitar jag nu mig Och längtar hos dig vara; O min Förlossare, till dig Jag önskar hädanfara Att evigt fri och evigt glad Dig lofva i din helga stad Bland dina englars skara.

6. Det amen är och sant och visst, Att du min brist skall hela Och att hos dig, o Jesu Krist, Mig ingenting skall fela, Der du i evig glädje skall Åt mig med dina helgon all Din härlighet tilldela.

Aug Ahlqvistin suomennos: Oks 394.

1867: 394. Nyt loppuu kaikki kurjuuten', Levolle saan nyt panna; Mun sielun' korjaa, Jesuksen', Sen jalkais juureen kannan; Sä annoitkin sen minulle, Sen jälleen tuon nyt sinulle, Ja turvallisna annan.

2. Nyt anteeks anna syntini, Joit' tekemäst' en laannut; Mä tiedän, olet armosi Sä kääntyvälle taannut; Ja ken on puolees paennut, Uskossa sinuun turvannut, On syntins' anteeks saanut.

3. Sä, Jesus, olet toivoni, Sielustan' pidät huolen, Rukouksen' otat korviisi, Kuin käännyn sinun puolees; Mua niitä vastaan puolustat, Kuin turmella mun tahtovat; Siis pelkäämättä kuolen.

4. Sä ristis päällä kalliisti Mun kuolemasta ostit, Autuuden perilliseksi Mun raadollisen nostit; Luon' Isäs olet puoltajan'; Sä vihamiehen' vainoovan Siteihin löit ja kostit.

5. Siis toivon turvallisesti Nyt joukkoon autuittes, O kallis vapahtajani, Sekahan seuraajittes, Iloisna ijankaiken vaan Sun kiitostasi laulamaan Parissa enkelittes.

6. Sit' uskon, toivon varmasti, Se eipä pettää saata, Että sun, Jesus, luonasi Saa huolen' kaikki laata; Pyhien rauhaa ainiaan Taivaassa nautita mä saan; O Herra, sinne saata!

Nykyiseen muotoon tulivat vv. 3—6 pääasiassa 1871, v. 1 1872 L I ja v. 2 1880.

Wr 396, R 479, Rbg 396, Stb 396, Sr 484, Oks. 394, 1867: 394, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 615.

514. Mä lähden rauhass', ilolla, Jos Herra päättää. 4 v.

M. Luther 1483—1546. Julius Krohn 1835—1888.

M. Lutherin virsi Luuk. 2:29—32:n mukaan (Simeonin kiitosvirsi):

Ev. Ges. 256. Mit Fried' und Freud' ich fahr' dahin, Ist's Gottes Wille. Getrost ist mir mein Herz und Sinn, Sanft und stille. Wie Gott es mir verheissen hat: Der Tod zum Schlaf ist worden.

2. Das schaffet Christus, Gottes Sohn, Der treue Heiland, Der reich an Gnad' ist und an Lohn, Wie's ist bekannt. Er ist unser Leben und Heil In Noth und auch im Sterben.

3. Den hat Gott Allen vorgestellt Mit grossen Gnaden, Zu seinem Reich die ganze Welt Heissen laden, Durch sein theuer und heilsam Wort, Gepredigt aller Orten.

4. Er ist das Heil und sel'ge Licht Für alle Heiden, Erleuchtet, die ihn kennen nicht, Will sie weiden. Er ist des Volkes Israel Preis, Ehre, Freud' und Wonne.

Tanskannos 1529: Med glaede oc fred far ieg nw heen. 4 v.

Ruotsinnos 1572: Medh glädhe och fridh faar iagh nw hen. 4 v.

Suomennos: Hemminki Maskulainen: RAohas ratki tääld nyt lähdhen. 4 v.

Julius Krohn suomensi virren uudelleen 1880. Siitä tuli nykyinen.

Luuk. 2: 29—32, Fr. Klippgen 18, Knapp 2929, Wr 397, R 478, Rbg 397, W 395, Käsikirja 1614 s. 112, Ign 218, U 686, 700, 704, 1880: 395, Kurv. 314, R 1936: 614.

515. Täällä elon vaivoissa, Kuolon kahlehessa. 3 v.

Latinalainen 800-luvulta. M. Luther 1483—1546. Olaus Petri 1493—1552. J. Suomalainen † 1588.

Virren alkupohjana on keskiaikainen antifoni (Wackernagel 1841 s. 20):

Media vita in morte sumus: quem quaerimus adjutorem, nisi te, Domine? qui pro peccatis nostris juste irasceris, sancte Deus, sancte fortis, sancte et misericors salvator, amarae morti ne tradas nos.

Tästä oli jo keskiajalla saksannoksia ja saksalaisia mukailuja. Erityisen huomattava on 1514 Baselissa painettu (Wackernagel 1841 s. 112):

In mittel vnsers lebens zeyt im tod seind wir vmbfangen, Wen suchen wir, der vnss hilffe geyt, von dem wir huld erlangen, Dann dich, herr, alleine? der du vmb vnser missetat rechtlichen zürnen thust. Heiliger herre gott, Heiliger starcker gott, Heiliger vnd barmhertziger heiler, ewiger got, lass vnss nit gewalt thun des bitteren tods not.

Martti Luther omaksui tämän ensimmäisen säkeistön ja kirjoitti siihen kaksi säkeistöä lisää. Siten syntyi Lutherin virsi:

Ev. Ges. 241. Mitten wir im Leben sind Mit dem Tod' umfangen; Wer ist's, der uns Hülfe thut, Dass wir Gnad' erlangen? Das bist du, Herr, alleine! Uns reuet unsre Missethat, Die dich, Herr, erzürnet hat. Heiliger Herr und Gott, Heiliger starker Gott, Heiliger barmherziger Heiland, Du ewiger Gott, Lass uns nicht versinken In der bittern Todesnoth. Herr, erbarme dich!

2. Mitten in dem Tod ansicht Uns der Hölle Rachen; Wer will uns von solcher Noth Frei und ledig machen? Das thust du, Herr, alleine! Es jammert dein'r Barmherzigkeit Unsre Sünd' und grosses Leid. Heiliger Herre Gott, Heiliger, starker Gott, Heiliger barmherziger Heiland, Du ewiger Gott, Lass uns nicht verzagen Vor der tiefen Höllengluth, Herr, erbarme dich!

3. Mitten in die Höllenangst Uns die Sünden treiben. Wohin fliehen dann, wohin, Da wir mögen bleiben? Zu dir, Herr Christ, alleine. Vergossen ist dein theu'res Blut, Das g'nug für die Sünde thut. Heiliger Herr und Gott, Heiliger starker Gott, Heiliger barmherziger Heiland, Du ewiger Gott, Lass uns nicht entfallen, Von des rechten Glaubens Trost. Herr, erbarme dich!

Olaus Petrin ruotsinnos:

Wr 398. Vi, som lefve i verlden här, Äre dödsens fångar; Hvem få vi, som hjelpen är, Den vi efterlängte? Det är du, Herre! allena. Vi må väl gråta bitterlig', Ty vi hafve förtörnat dig. Helige Herre Gud! Helige starke Gud! Helige barmhertige Frälsare! Du evige Gud! Låt oss icke falla I den bittra dödsens nöd: Var oss barmhertig!

2. Vi, som äre af synden svår, Måge alltid qvida; Ho är den, som för oss går, Och vill döden lida? Det gjorde Christus allena: Han hafver lidit hårdan död, Och frälst oss af dödsens nöd. Helige Herre Gud! Helige starke Gud! Helige barmhertige Frälsare! Du evige Gud! Låt oss icke bortkastas I brinnande helvetes glöd: Var oss barmhertig!

3. Vi, som lefve ej som oss bör, I synd alltid falla: Ho är den oss starka gör Emot synder alla? Den Helge Ande allena, Som drifver synd af hjertat bort, Hans är det, som väl är gjordt. Helige Herre Gud! Helige starke Gud! Helige barmhertige Frälsare! Du evige Gud! Låt oss icke förtappas I den evinnerliga död: Var oss barmhertig!

J. Suomalainen julkaisi siitä suomennoksen:

Media vita.

1. Me quin eläm maanpäällä Olemme cuoleman saluos, Keltä muild apu saam meillä Täsä surkias alhos, Mutt sinuld Herra yxinäns, Me madham idke kyl caruast, Ett me sun vihoitim nijn hartast, Pyhä Herra Jumal, Pyhä väkeuä Jumal, Pyhä laupias vapattaia Ia vahua auttaia, Älä meitä langeta, Mutt cuopast ylös cangeta, Armadh meidhän päälläm.

2. Me quin synnild vaiuatam, Madham suuresti huolla, Händä aina mös caiuatcam, Quin tadhoi edhestäm cuolla, Sen Christus teki yxinäns, Hän otti päälläns cuoleman, Iong alla meidhän piti oleman, [Pyhä Herra Jumal, Pyhä väkäuä Jumal, Pyhä laupias vapattaia Ia vahua auttaia.

Vähin muutoksin siitä tuli W 396.

K. L. Lindström laati uudistusehdotuksen (Uusia suom. Virsiä, -t-t-t, 1858): „Elän täällä vaivassa Kuolon sitehissä". Komitean korjailemana siitä tuli:

1867: 396. Täällä elon vaivoissa, Kuolon sitehissä Missä löydän apua, Armoa, ah missä? Sä, Herra, olet turvani; Mua vaivaa pahat tekoni, Joilla rikoin mielesi. Pyhä ja laupeas, Pyhä ja valtias, Pyhä vapahtajani armias, O Herra Jumala, Auta, ett' en vaipuisi Kovan kuolon tuskihin; Ah, Herra armahda!

2. Täällä kuolon kivuissa Ken mun tuskain alla Vaivoistani vapahtaa Hätän' poistamalla? Sä, Herra, olet turvani; Mun syntini ja vaivani Sinun käypi sääliksi. Pyhä ja laupeas, Pyhä ja valtias, Pyhä vapahtajani armias, O Herra Jumala, Auta, ett'en joutuisi Kauhistuksiin helvetin; Ah, Herra armahda!

3. Täällä tunnon tuskissa Syntieni tähden Keltä saanen apua, Kunne, kurja, lähden? Sä, Herra, olet turvani, Mun tähten' vuosi veresi, Jolla maksoit velkani. Pyhä ja laupeas, Pyhä ja valtias, Pyhä vapahtajani armias, O Herra Jumala, Auta, ett' en eroa Uskon turvaisuudesta; Ah, Herra armahda!

E. Lönnrot korjaili edelleen: L I, II. Nykyiseen muotoonsa virsi tuli vasta 1886.

Wr 398, R 26, Rbg 398, Sr 485, W 396, Käsik. 1614 s. 109, 1867: 396, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 309, nyk. 205, R 1936: 156.

516. Hautaan kaikki kerran kaatuu, Kaikki näkee tuomion. 5 v.

Edmund Gripenhjelm 1622—1675. Julius Krohn 1835—1888.

Upsalalaisen historian professorin Edmund Gripenhjelmin virsi: Wr 405 (Otamme siitä muutaman säkeistön):

Wr 405. En gång dö och sedan domen Är oss allom förelagdt: När vår kropp til jord är kommen, Blir dock själen än vid magt. In för Gud hon ställes då, Där hon domen skal undfå: Räkenskap skal hon där göra, Hur hon här månd lefnad föra.

— — —

9. JEsu, hjelp mig alla dagar Göra efter dina bud: At min vandring dig behagar, Styre mig din Ande god! JEsu, blif du städs när mig, At jag altid blir i dig, All förtröstan til dig sätter, Efter dig min verk uträtter.

— — —

11. Verlden gifver sorg och smärta, Nöd och döden står tilreds: HErre, du förnöjer hjerta, Ställer det ock väl tilfreds: Ja, och ännu mycket mer, JEsu, du af nåd beter. Väl är dem, som til dig lända, Deras frögd får ingen ända.

— — —

13. När min sista stund månd' vara, Uphålt mig med dine hand: Lät mig salig hädan fara, Och uptag til dig min and' Öpna du mig lifsens dör, Ack! kom mig ej skräcklig för, Milde HErre JEsu Christe! Lät mig aldrig dig bortmista.

14. Anse, Gud, at jag är renad Genom JEsu Christi blod; Anse, at jag är förenad Med din Son, min Frälsar' god. HErre, se mig nådigt an, At jag för dig framgå kan, Lof och tack dig gladlig bära, Och dit Namn där evigt ära.

Tämän on Henrik Renqvist suomentanut (painettu arkkivirtenä 1830):

1. Kuollon, tuomion edessämme, Varsin tiedämm' olevan, Kuin vaan sielumm' ruumiistamme Tulee erkanemaan kerran; Niin se kohta saatetan Tuomion eteen tuotetaan; Sieltä sitte palkan viepi, Niinkuin töilläns' ansaitseepi.

— — —

9. JEsu! opet' noudattamaan Kaikkia Sun käskyjäs; Opet' minua vaeltamaan Aina Sinun tahdossas: Henkes minua hallitkoon, Sinuun kiinni sitokoon, Etten enää Sinust' luopuis' Enkä mailmahan suostuis'.

— — —

11. Maailma aina ahdistaapi, Kuollo on myös edessämm'; HERra sielumm' vahvistaapi, Niin ett ilo mielessämm' Ompi siitä semmenkin, Kuin JEsukseen ryhdymm' kiin'. Kyll' on ilo aina niillä, Sinun tykös kääntyneillä.

— — —

13. Koska minun täytyy kuolla, Tule silloin turvaksen', Suo mun autuaaksi tulla, Ota henken' omakses, Taivaan ovi avaja, Äl' ol' minull' ankara; Älä multa armoos peitä, Älä kasvois edest' heitä.

14. Armas Isä! näe puhtaaks' Minua veress' JEsuksen; Lue minua myöskin hurskaaks' Hänen ansionsa tähden. Auta minua ryhtymään, JEsuksehen liittymään: Häntä kiivaast' kiittämähän, Yöt ja päivät ylistämään.

Tämän pohjalla laati K. G. v. Essen uudistusehdotuksen: 1868: 401: Kuolon, tuomion edessämme Tiedämme me olevan. 12 v.

Tätä ehdotusta korjailtiin: 1871: 401 11 v., L I 401 12 v., L II 12 v. Se ei tullut pitemmälle.

Wr 405 korjailtuna: R 499 7 v., Rbg 405 11 v., Stb 405 8 v., Förslag 1868: 405 8 v.

Julius Krohn suomensi viimemainitusta säkeistöt 1, 5, 6, 7, 8, jotka vastaavat Wr 405:n säkeistöjä 1, 9, 11, 13, 14.

Siitä suomennoksesta tuli sellaisenaan nykyinen.

Wr 405, R 499, Rbg 405, Stb 405, Förslag 1868: 405, Sr 489, Arkkiv., 1868: 401, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 644.

517. Luo Isäs tule, ihminen, Kosk' armons äänen kuulet. 5 v.

J. O. Wallin 1779—1839. Julius Krohn 1835—1888.

Alkupohjana on virrelle ollut ruotsalaisen Annerstadin kirkkoherran Georgius Marcin virsi: Vak upp af synden, du christendom! Wr 403 (katso seuraavaa virttä).

J. O. Wallin on käsitellyt virttä vapaasti ja itsenäisesti, joten sitä oikeastaan voisi sanoa J. O. Wallinin alkuperäiseksi virreksi (J. O. Wallin on normalipainoksessa 1819 kuitenkin merkinnyt tämän virren alkupohjaksi G. Marcin virren):

R 497. O menska! till en Fader kom, Som än i nåd dig kallar; O syndare! till Gud vänd om, Förr'n domsbasunen skallar. Han kommer, ljungeldslik, den stund, Då himlens kraft sig gifver Och jorden darrar på sin grund: För sen din bot då blifver.

2. Du gömma kan din styggelse För blickarna af solen, Men icke för hans ansigte, Som sitter uppå stolen. Med glömda brott i jordens famn Du må af mull betäckas: När Herren ropar dig vid namn, Skall du i grafven väckas.

3. Och dina gerningar med dig Till Herrens domstol följa. De fjät, du tog på lastens stig, Ej mörkret mer skall hölja. Din väg i afgrund stupar ner, Der ingen bot kan göras, Der ingen nåd skall bjudas mer Och inga böner höras.

4. Ack! stora dag, då Herren Gud Skall lön och straff tilmäta Åt dem, som vandra i hans bud, Och dem hans bud förgäta. En salig ro då Herren ger För evigt åt de sina; Men rösten till de onda sker: Går bort i evig pina!

5. O Herre Gud, af kärlek rik! Väck oss ur syndens dvala. Från oss i frestelsen ej vik, I nöden oss hugsvala. Beredda håll oss hvarje stund, O Jesu! till ditt möte, Och, när du kommer, haf miskund, upptag oss i ditt sköte.

Julius Krohnin suomennos: 1880: 402. Siitä tuli nykyinen.

Jo aikaisemmin oli P. J. Ignatius „ojentanut" W 403:n R 497:n mukaan: Ign 225. Siitä tuli korjailtuna U 716.

Wr 403, R 497, Sr 490, W 403, Ign 225, U 716, 1867: 402, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 642, katso seuraavaa.

518. Jo heräjä, ihminen, synnistä, Jos halajat autuutta taivaan. 6 v.

Georgius Marci 1540—1613. Erik Cajanus 1675—1737. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsalaisen Annerstadin kirkkoherran, Juhana III:n hovisaarnaajan, Georgius Marcin virsi:

Wr 403. Vak upp af synden, du christendom! Om dig skall salighet hända; Här kommer Guds Son och sätter sin dom, Och gör på verlden en ända. Vi vete oss hvarken timme eller stund, Vi bedje Gud om sina nåde; Till honom vi rope af hjertans grund, Att frälsa ifrån all våde.

2. Allt såsom en ljungeld synes fullsnart Mellan alla verldenes ändar, Så kommer Guds Sons dom med en fart: Sina englar skall han utsända. Sina englar skall han utsända då, När domen skall angånga, Att kalla tillsamman både stora och små: Guds dom de skola undfånga.

3. När englarne hafva oss alla fört fram Inför Guds ansigte klara, Då skall det utan anseende gå an; Vi skole der domen förfara. Först skiftar han oss i parterna två, De ofromma ifrån de fromma; De goda låter han ett evigt lif få, De onda vill han evigt fördömma.

4. I gången nu in, j alle Guds barn! Himmelriket skolen j ärfva, Det jag till eder nytta och gagn Dyrt, säger han, månde förvärfva: Och sjunger så helig till evig tid; Edra tårar vill jag afvända, Till lust och glädje evinnerlig', Ja, fröjd förutan all ända.

5. Derhos då höres ett ömkeligt skri Uti de ofrommas skara; De måste då bort till evig tid, Uti helvetets pina fara. Der skola de gråta och jemra sig Förutan all' återvända Uti marter och qval evinnerlig' Och ve förutan all ända.

6. O Herre Gud af himmelrik'! Bevara oss derifrån alla, Som dig i trone stadelig' För Christi skull uppåkalla. Bevara oss, Herre! af dine miskund, Från olycka allesamman; Det önske vi nu och i alla stund, Och säge af hjertat: Amen!

Suomennos 1701:

W 403. Jo heräjä, Christikunt', synnistä, Jos halajat autuutta taivaan, Christus tulee tuomioll' äkistä, Ja lopettaa tahtoo maailman, Meilt' hetki ja aika on tietämätön: Siis armoja kerjätkääm' Herralt', Ettei meit' kohtais onneton Päivä, vaan pääsisim' kerrall'.

2. Kuin pitkäinen leimahtaa äkistä, Ain' maailman äärihin asti, Niin Herran tuomio ilmestyy, Tääll' aivan pikaiselt' ratki: Niin enkeleilt' kaikk' edes kootaan, Kuin tuomion seisoman pitää, Suuret, pienet Herran eteen tuodaan, Ei saa kenkään pois olla siitä.

3. Kosk' me näin enkeleilt' asetetaan Eteen Herran kirkasten kasvoin, Silloin tuomio kohta langetetaan, Ei katsota muotoo taikk' arvoo; Hän toiset toisistaan eroittaa, Pois hyväin seurasta pahat, Hyviä hän ijät' tahtoo iloittaa, Jumalattomii ijäisest' vaivat'.

4. Tulkaat nyt sisälle valtakuntaan, Minun Isäni siunatut kaikki; Jonk' edest', sanoo hän, mä itsen' annoin, Sen ansaitsin kalliist' teill' ratki. Veisatkaat: Pyhä, pyhä! ijäisest', Ja iloitkaat sydämen riemull', Teidän kyyneleenn' minä armollisest' Pois pyhin, ja suun täytän naurull'.

5. Sitt' kuuluu myös huuto onneton Niiden pahanelkisten joukoss', Joill' vaiva on valmis puuttumaton, Joit' piinataan pimiäss' loukoss'; Siell' on itku, hammasten kiristys, He suuttuvat helvetin tuskaan: Siell' on piina, kuolo ja ahdistus, Eik' kuulu loppua koskaan.

6. O Herra, sielt' meit' varjele, Christuksen kuoleman tähden! Tykös meit' taivaasen auttele, Suo kasvojas kaunihit' nähdäm'! Aut' meit' tääll' uskossa sotimaan Sielun vihollisia vastaan, Kaikk' armos avulla voittamaan, Ann' autuutta tykönäs maistaa.

K. G. v. Essen ja E. Lönnrot korjailivat virttä: 1867: 403: Jo herää synnistä, syntinen, Jos halaat autuutta taivaan. 6 v.

E. L ö n n r o t korjaili virttä edelleen. Siitä tuli:

L I 403. Jo herää, kristitty, synnistä, Jos halaat autuutta taivaan! Jo Kristus on kohta ilmestyvä, Lähellä jo loppu on maailman. Ei tiedä kenkään sen hetkeä; Siis armoo kerjätkäm Herran, Meit' ett' ei se päivä lähestyvä Synneissämme kohtaisi kerran!

2. Kuin äkist' pitkänen leimahtaa Maailman äärihin asti, Niin päivä se Herran lankeava On pikaisest' päällemme ratki. Kuolleet ja elävät kootahan, Kuin tuomion seisoman pitää, Kaikk' tuomarin eteen kutsutahan, Ei kenkään saa pois olla siitä.

3. Kuin näin meit' enkelit asettaa Etehen tuomarin kasvoin, Hän tuomion koht' on julistava Ei muotoa, arvoa katsoin. Hän toiset toisistans' erottaa, Pois hyväin seurasta pahat; Hurskaita on autuus odottava, Vaan häijyjä ijäiset vaivat:

4. Niin kutsuu Isänsä siunatut Hän valtakuntaansa kaikki, Jonk' itse hän heille valmistanut, On ansainnut kalliisti ratki; He „pyhä, pyhä" nyt ijäisest' Veisaavat majoissa riemun, Kaikk' kyynelet Jesus armollisest' Pois pyyhkii ja ilottaa sielun.

5. Myös kuullaan voivotus onneton Nyt luona kirotun joukon, Joll' aina on vaiva loppumaton, Heitettynä helvetin loukkoon. Heill' itku, hammasten kirske on Nääntyissään helvetin tuskaan; Heill' ahdistus ompi muuttumaton, Jost' ei ole pääsöä koskaan.

6. Meit' auta, Herra, ja varjele Kristuksen kuoleman tähden; Suo että me taivaass' iloitsemme Ain' kasvosi kaunihit nähden; Meit' auta uskossa sotimaan Sielumme vainoojaa vastaan, Ain' armosi avuin voittamahan Ett' autuuttas sielu sais maistaa!

Nykyiseen muotoonsa virsi tuli 1880.

Wr 403, Sr 487, 1867: 403, 1871, L I, II, 1880, 1883, katso edellistä.

519. Jo aivan läsnä aika on, Kosk' Kristus kunniassansa. 7 v.

T u o m a s C e l a n o l a i n e n † n. 1255. B a r t h o l. R i n g w a l d t 1530—1598. E r i k C a j a n u s 1675—1737.

T u o m a s C e l a n o l a i s e n virsi: Dies irae, dies illa (katso seuraavaa virttä).

Alkutekstin säkeistöistä 1—7 ja 9 on mukailtu: Es ist gewisslich an der zeit noin v. 1565. Tekijä tuntematon. (Alb. Fischer I siv. 183—184.) Tämän vanhan virren on B a r t h o l. R i n g w a l d t parantanut:

Knapp 3054. Es ist gewisslich an der Zeit, Dass Gottes Sohn wird kommen Als Richter hoch in Herrlichkeit Den Bösen und den Frommen. Wer wird alsdann vor ihm bestehn, Wann alles wird im Feu'r vergehn, Wie uns sein Wort bezeuget.

2. Posaunen wird man hören gehn An aller Welten Ende; Dann werden alsbald auferstehn Die Toten gar bekende; Die aber noch am Leben sind, Die wird des Herren Wort geschwind Verwandeln und erneuen.

3. Ein Buch wird dann gelesen bald, Darinnen stheht geschrieben, Was alle Menschen, jung und alt, Auf Erden je getrieben, Woraus gewisslich jedermann Wird hören, was er hat gethan In seinem ganzen Leben.

4. O weh dem Menschen, welcher hat Des Herren Wort verachtet Und nur auf Erden früh und spat Nach grossem Gut getrachtet! Der wird führwahr gar schlecht bestehn Und mit dem Satan müssen gehn Von Christo in die Hölle.

5. O Jesu, hilf zur selben Zeit Durch deine heil'gen Wunden, Dass ich im Buch der Seligkeit Werd eingezeichnet funden! Daran ich denn auch zweifle nicht Denn du hast ja den Feind gericht't Und meine Schuld bezahlet.

6. Derhalben mein Führsprecher sei, Wann du nun wirst erscheinen, Und lies mich aus dem Buche frei, Darinnen stehn die Deinen, Auf dass ich samt den Brüdern mein Mit dir geh' in den Himmel ein, Den du uns hast erworben!

7. O Jesu Christ, du machst es lang' Mit deinem jüngsten Tage! Den Menschen wird auf Erden bang Von vieler Not und Plage; Komm doch, komm doch, du Richter gross, Und mach uns bald in Gnaden los Von allem Uebel! Amen.

Lars Springerin ruotsinnos n. 1675:

Wr 404. Förhanden är nu visst den tid, På hvilken Guds Son komma Skal i sin klarhet til oss ned At döma onda och froma. Dyrt då alt nöje blifva må, När verlden skal i eld förgå, Som Petrus därom skrifver.

2. Basuner skal man höra få, Vid alla verldsens ändar, De döde skole då upstå, I hast när sådant händer; Men alle de, som samma tid Än lefva, skal vår HErre blid Uti en hast förvandla.

3. Därnäst en bok uplåtas skal, I hvilken står beskrifvit Hvad hvar och en, sen Adams fall, I verlden har bedrifvit; Då hvar och en i samma stund Får höra hvad han margelund Har gjordt, då han här lefde.

4. O! ve den som Guds helga ord Har med stort mod föraktat, Och endast uppå denna jord Til verldsens håfvor traktat; Han lärer visst med skam bestå, Och med den onda andan gå Från Gud til evig pina.

5. O JEsu! hjelp när detta sker För din döds skul och pina, Så at du mig med nåd anser, Och undfår ibland dina; Därpå jag aldrig tvifla skal, Ty satan hafver fått sit fall, Och min synd är försonad.

6. Du sjelf min Medlare då var, När nu din dom skal komma: Ty du i lifsens bok visst har Mig skrifvit med de fromma: At jag med dem då må ingå I Riket dit, och njuta få Den frögd du oss har värfvat.

7. O JEsu Christe, kom dock snart Med dina sista dagar, Och hjelp de trogna med en fart; Ske dock hvad dig behagar. Ack kom! ack kom! ty nu är tid, O Gud, och var en domare blid. O JEsu, fräls oss, Amen

Suomennos 1701:

W 404. Jo aivan läsnä aika on, Joll' Christus kunniassansa Tääll' pitää tahtoo tuomion, Hyväin ja pahain kanssa. Pois nauru, leikki puuttuupi, Kosk' maailma tuless' kuluupi, Kuin Pietari todell' sanoo.

2. Pasunat silloin pauhaavat, Maan lavian kaikiss' ääriss'; Niin kuolleet edes astuvat, Kaikk' haudoistansa äkist'; Vaan jotka silloin elävät, Ne muuttaa Herra väkevä, Juur' vähän ajan rahduss'.

3. Niin kirjat kiiruust' avataan, Joiss' Adamista asti Kaikk' kirjoitettun' havaitaan, Kuin tehty on pahasti, Niin kukin kyllä kuulla saa, Sen kuin hän elinkautena Tääll' kaiken tehnyt lienee.

4. Voi vaivaist'! joka Jumalan' Tääll' sanan hylkäs' riettaast', Ja jälkeen maailman tavaran, Sen turhan, pyörei viekkaast'. Hän häätyy häjyyn häpiään, Kanss' pirun piinaan pimiään Pois syöstään Jumalalta.

5. O Jesu! joudu avuksen' Sill' ajall', kuolos kautta; Kanss' katso laupiaast' puolehen', Sun omais joukkoon auta: En epäile siit' ensinkään, Sä voitit pirun ilkiän, Kanss' syntin' synkiät maksoit.

6. Niin puhu Jesu puolestan', Kuin tuomiolle tulet: Nimeni kirjaas kirjoittan' Sun pyhäis pariin olet: Suo valtakuntaas sisällen Käyn, heidän kanssanss' nautitsen Sitt' ansaittuu sult' autuutt'.

7. O Jesu Christe! joudu jo, Viimeiset päivät tulkoon, Ja uskovilles apu tuo, Tahtos kuitenkin olkoon. Ah, aika on, jo joudu tänn', Meill' ole tuomar' arvoinen: Meit' Jesu auta! Amen.

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 3054, Wr 404, R 498, Rbg 404, Sr 488, W 404, 1867: 404, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 380, R 1936: 643, katso seur. virttä.

520. Tuomion päiv' on kauhistava, Sydänjuuret väristää. 8 v.

Tuomas Celanolainen † n. 1255. Hemminki Maskulainen † 1619. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Tuomas Celanolaisen, keskiaikaisen papin ja runoilijan, Pyhän Franciscuksen oppilaan virsi:

Wackernagel 1841: 44. DIes irae, dies illa solvet seclum in favilla teste David cum Sibylla.

2. Quantus tremor est futurus, quando judex est venturus cuncta stricte discussurus.

3. Tuba, mirum spargens sonum per sepulcra regionum, coget omnes ante thronum.

4. Mors stupebit et natura, quum resurget creatura judicanti responsura.

5. Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, unde mundus judicetur.

6. Judex ergo quum sedebit, quidquid latet apparebit, nil inultum remanabit.

7. Quid sum miser tunc dicturus, quem patronum rogaturus, quum vix justus sit securus?

8. Rex tremendae majestatis, qui salvandos salvas gratis, salva me, fons pietatis.

9. Recordare Jesu pie, quod sum causa tuae viae, ne me pardas illa die.

10. Quaerens me sedisti lassus, redemisti crucem passus: tantus labor non sit cassus.

11. Juste judex ultionis, donum fac remissionis ante diem rationis.
12. Ingemisco tamquam reus, culpâ rubet vultus meus: supplicanti parce Deus.
13. Qui Mariam absolvisti et latronem exaudisti, mihi quoque spem dedisti.
14. Preces meae non sunt dignae: sed tu bonus fac benigne, ne perenni cremer igne.
15. Inter oves locum praesta, et ab haedis me sequestra, statuens in parte dextra.
16. Confutatis maledictis, flammis acribus addictis, voca me cum benedictis.
17. (Oro supplex et acclinis, cor contritum quasi cinis gere curam mei finis.)

H e m m i n k i M a s k u l a i n e n on suomentanut virren latinasta:

W 405. Sanoi Pietar': tuomio-päivän', Vihan päivän', vaivan päivän', Maailman ylös alais käyvän. Hirmu suur' silloin oleva, Koska Tuomar' on tuleva, Kaikki visust' tuomitseva.

2. Taivaan torvi äänen antaa, Pauhinan haudoille kantaa, Tuomioll' vaatii Kaikkivalta. Koko ilma vapiseva, Koska luotu on nouseva, Totist' Tuomarii vastaava.

3. Kirjat edes vedettänee, Joissa ovat suuret ett' pienet, Mitkä ilmass' tehdyt lienee. Kosk' on Tuomar' tuomitseva, Salaisuus kaikk' ilmenevä, Maksamat' ei mitään jääne.

4. Mitän turka silloin sanon? Keneltä myös apuu anon, Kosk' hurskas tuskin vapaa on. Kunnian Kuningas suuri! Syntisii autuaaks' armost' juuri Teet sinä; sinun tulen turviis.

5. Armias Jesu, minua kätke, Minun tähten' sinun annoit retkell', Älä hukut' minua sill' hetkell'. Viatonpas väsytettiin, Ristin päälle pingoitettiin, Minun tähten' kuoletettiin.

6. Kaikk' kuin tulevat kanteeks', Tuomar' anna ennen anteeks', Kuin luvun päivä meill' valkes'. Värisempä syypää parka, Sydän vapisee kyll' arka, Enkä kunkaan tästä karkaa.

7. Ryövär' katumuksen kantoi, Synnit anteeks' antaa vannoit, Minull' köyhäll' toivon annoit. Sydämeni sinua halas', Herra armos päällen' valais', Etten uuniss' kuumass' palais'.

8. Lammas-laumaan minua päästä, Vuohist' pahoist' pojes estä, Antain oikiall' puolell' olla. Syöstäin häpiään sitt' kirotuit', Helvetin tuleen hyljätyit', Kutsu minua kanssa siunattuin.

9. Armos osot' minull' köyhäll', Rukouksell' turvaan nöyräll', Lopull' tykönän' oll' pyydä. Muista pyhän piinas päälle, Jostas armoo tehvö täällä Vaivaisell' minull' vikapäälle.

A u g. A h l q v i s t suomentanut sen uudestaan latinasta (Säkeniä, A. Oksanen. Helsinki 1860.):

1. Koston päiv' on julma, suuri, Silloin murtuu luonnon muuri, Tietäjät näin lausui juuri.

2. Silloin kaikki hämmästyvi, Luodut kaikki peljästyvi, Tuomari kuin lähestyvi.

3. Enkelit ne torvillansa kutsuu kuolleet haudoistansa Saamaan palkan Luojaltansa.

4. Luonto, kuolo kauhistuvi, Syntis-parka surkastuvi, Tuomari kuin julmistuvi.

5. Luku silloin lasketahan, Teot tarkoin tutkitahan, Kaikki kyllin kostetahan.

6. Ja kuin päätös annetahan, Pahat silloin rangaistahan, Hurskahat ne armaitahan.

7. Kuinkas, kurjat, vastannemme, kuinka puoltamme pidämme, ken on puollus-miehenämme?

8. Herra suuri, voimallinen, Ole mulle armollinen, Tuomarini turvallinen!

9. Jesu armias, tuskallasi Ostit mun ja vaivallasi, Ota siis nyt kansahasi!

10. Vertä tähteni hikosit, Jumaluudestas' erosit, Kuoleman väen kirosit.

11. Vaikk' on kaikki kirjassasi, Kuitenkin sä armostasi, Armahtele lapsiasi!

12. Sydäntäni synnin vaiva Niinkuin Tuonen toukka kaivaa, Parane ei tunnon haava.

13. Keksithän Marian huolen, Muistit ryövärinkin puolen, Muista muakin, kuin kuolen!

14. Ansiot' ei ole mulla, Vaan on armoa Sinulla, Anna mun tyköösi tulla!

15. El' eroita karjastasi, Laske lammas-laumahasi Oikialla puolellasi!

16. Ilkeät ulos sä heitä, Katuvia, Herra, meitä Kurjia poveesi peitä!

17. Viimeksi rukoilemalla Pyydän, että hurskahalla Suot mun kuolla kuolemalla.

A u g. A h l q v i s t muovaili edellämainitun suomennoksen, niin että se sopi W 405:n nuotille: Oks. 405:

1867: 405. Tuomion päiv' on suuri, julma, Sanoi muinoin Pietari, Silloin halkee ilman kulmat, Luonto kaikki hukkuupi; Silloin kaikki peljästyy, Tuomari kuin lähestyy.

2. Taivaan torvi äänen antaa, Kaikkuu kaikkeen maailmaan, Maankin alle kaikun kantaa, Kutsuu kuolleet haudoistaan; Tuomioon nyt tullahan, Kukin töistään vastaamaan.

3. Sekä suuret että pienet Tällöin tarkoin tutkitaan; Ihminen, ken ilmaan lienet Tullut, sinä tuomitaan; Ajatustes, töittes syyt Salaisimmat ilmestyy.

4. Kuinkas kurjat vastannemme, Kuinka silloin seisomme? Ken on puolusmiehenämme, Kenpä tällöin turvamme? Ole, Herra, armias, Tuomarini laupeas!

5. Jesus, joka tuskallasi Ostit mun ja kuolollas, Ota silloin seurahasi, Ota lammaslaumahas; Sulimmasta armostas Suo mun olla kirjassas!

6. Vaikka paljo karttuu kanteeks Poloisen mun päälleni, Kuitenkin sen toivon anteeks Sinun, Jesus, tähtesi; Annoithan myös ryövärin Synnit armost' anteeksi.

7. Ansiot' ei ole mulla, Syntinen ja viheljäs; Ansio sen suuremp' sulla, Jonkas voitit verellä; Sen lisäksi armos on Ijäinen ja rajaton.

8. Sinuhun siis silloin turvaan, Ettäs kurjaa säälinet, Ett' et vuohten joukkoon survaa, Vaan mun korjaat, armaitset, Ja niin lasket lastesi Valittuittes verraksi!

Pienin korjauksin siitä tuli nykyinen.

W 405, Oks. 405, 1867: 405, 1871, L I, II, 1880, 1883, katso edell. virttä, Kurv. 380.

521. Nouskaat jo! Näin ääni Herran. 3 v.

Philip Nicolai 1556—1608. F. G. Klopstock 1724—1803. J. O. Wallin 1779—1839. Aug. Ahlqvist 1826—1889.

Westphalenilaisen kirkkoherran Philip Nicolain virsi:

Ev. Ges. 338. Wachet auf, ruft uns die Stimme Der Wächter sehr hoch auf der Zinne, Wach' auf, du Stadt Jerusalem! Mitternacht heisst diese Stunde, Sie rufen uns mit hellem Munde: Wo seid ihr klugen Jungfrauen? Wohlauf, der Bräut'gam kömmt! Steht auf, die Lampen nehmt! Halleluja! Macht euch bereit Zur Hochzeitsfreud', Ihr müsset ihm entgegen geh'n.

2. Zion hört die Wächter singen, Das Herz will ihr vor Freude springen, Sie wachet und steht eilend auf. Ihr Freund kommt vom Himmel prächtig, Von Gnaden stark, von Wahrheit mächtig, Ihr Licht wird hell, ihr Stern geht auf. Nun komm, du werthe Kron', Herr Jesu, Gottes Sohn! Hosianna! Wir folgen All' Zum Freudensaal, Und halten mit das Abendmahl.

3. Ehr' und Preis sei dir gesungen Mit Menschen- und mit Engelzungen, Mit Harfen und mit Cymbeln schön. Von zwölf Perlen sind die Thore An deiner Stadt, wir steh'n im Chore Der Engel hoch um deinen Thron. Kein Aug' hat je gespürt, Kein Ohr hat mehr gehört Solche Freude. Dess jauchzen wir, Und singen dir Das Halleluja für und für.

Ruotsinnos ilmestyi Mose och Lamsens Visor nimisessä kokoelmassa 1717: Vaker nu up och bättring gören, The himlarösters utrop hören, Vak up tu stad Jerusalem. 7 v.

Suomennos ilmestyi 1790 Halullisten Sieluin Hengellisissä Lauluissa: Nyt herätkäät ja tielle tulkaat, Ja taivaan postein ääntä kuulkaat, Jo herää, Siion, valvomaan. 5 v.

Se on otettu myös Virsikirjan Lisävihkoon 1923: 283 ja Siionin Kanteleeseen y.m.

Näissä kaikissa esiintyy morsiamen, Herran seurakunnan, riemu Yljän, Kristuksen tulemisesta. Sen sijaan siinä muunnoksessa, josta nykyinen virtemme on, on tuomion tuntu.

Kuuluisa saksalainen runoilija Friedrich Gottlieb Klopstock antoi Phil. Nicolain virrelle uuden asun (Petersburgische Sammlung gottesdienstlicher Lieder. St. Petersburg 1790: 402):

1. Wachet auf! so ruft die Stimme einst nach der Zeit, der Engel Stimme, sie ruft laut: verlasst die Gruft, wachet auf, erlöste Sünder! versammelt euch, ihr Gotteskinder! der Welten Herr ists, der euch ruft. Des Todes stille Nacht ist nun vorbey! erwacht! Halleluja! Macht euch bereit zur Ewigkeit! sein Tag, sein grosser Tag ist da!

2. Erd' und Meer und Hölle beben, die Frommen stehen auf zum Leben, zum neuen Leben stehn sie auf! Ihr Versöhner kommt voll Gnade, sie giengen auf der Tugend Pfade; nun krönt er herrlich ihren Lauf! wir stehn vor deinem Thron und leben, Gottes Sohn! Dir, o Heiland, Vollender, dir, dir folgen wir zu deines Vaters Herrlichkeit.

3. Ewigs Lob sey dir gesungen! wir sind zum Leben durchgedrungen! wir haben deinen grossen Lohn! Christus strömt der Freuden Fülle auf

uns! wir schaun ihn ohne Hülle, ihn, unsern Freund und Gottes Sohn! Kein Auge sahe sie, dem Ohr erscholl sie nie, diese Wonne! von Ewigkeit zu Ewigkeit sey Dank und Preis und Ehre Gott!

J. O. Wallin ruotsinsi sen:

R 496. Vaker upp! en stämma bjuder, Som mäktig och högtidlig ljuder Till alla grafvars djup en gång! Vaker upp, står upp, I döda! Som glömmen tidens vedermöda I dödens dvala tung och lång. Guds röst till eder sker, Ty natten är ej mer; Dagen kommer: Den sista dag, Den största dag, Han kommer, efter Guds behag.

2. Jord och haf och himlar bäfva; Och Herrans änglar nedersväfva: Han kommer, menniskones Son. Djupen öppnas, bergen falla, Och Adams barn församlas alla, Med hopp och fruktan, kring hans thron. Här blifver fröjd och gråt: Han skall dem skilja åt, Som en Herde. De trogna då Sin krona få; Men bort de onda måste gå.

3. Jesu! mig din ankomst gläder, Der jag i dina fotspår träder På törnestig, af sorger böjd. Törnet byter du i palmer Och sorgerop i glädjepsalmer; Ty skådar jag min graf med fröjd. När, efter mödan trött, En stund jag sofvit sött I dess skugga, Du väcker mig Så nådelig Till evig frid och fröjd hos dig.

Aug. Ahlqvist suomensi sen:

Oks. s. 132. Nouskaa pois! näin ääni Herran Se vahva, raskas kaikuu kerran Jokaisen haudan pohjahan. Nouskaa pois, te nukkunehet, Te, jotka kauan ottanehet Olette unta kuoleman. Yö loppunut jo on Ja päivä tuomion On nyt tullut, Ne hetket nyt On ehtinyt, Kut viimeisiks' on määrätyt.

2. Maa ja taivas tärisevät, Ja vetten pohjat värisevät, Jo joutuu Poika Ihmisen; Enkelit on ympärillä, Ja Eevan lapset pelkäävillä Sydämin läsnä istuimen. Hän heitä tutkitsee, Ja kahda tuomitsee; Taivaan riemuun Nyt hurskahat Ne joutuvat, Vaan pahat kaikki hukkuvat.

3. Tätä, Jeesus, päiveäsi Mä ikävöin, kun jäljestäsi Tääll' ohdakkeissa astuksin. Palmuiks' teet sä ohdakkeeni, Riemuks' muutat mureheni: Siis ompi hauta toivoni. Elämän vaivoistan' Sen unta uinahdan, Kunnes kuulen Sun äänesi, Se nostaapi Mun sielun' riemuun luoksesi!

Vähin korjauksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 789, R 496, Oks. 132, Lisäys 1868: 561, 1871: 600, L I 405 b, L II 483, 1880: 405, 1883, R 1936: 640.

522. O ijäisyys, mä pelkään pituuttasi! Ei milloinkaan sun nähdä loppuasi. 11 v.

Joh. Rist 1607—1667. Erik Cajanus 1675—1737. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

Saksalaisen pappismiehen ja virsirunoilijan Johan Ristin virsi:

Ev. Ges. 585. O Ewigkeit, du Donnerwort, Du Schwert, das unser Herz durchbohrt, Du Anfang sonder Ende! O Ewigkeit, Zeit ohne Zeit! Ich weiss vor Angst und Traurigkeit Nicht, wo ich mich hinwende. Mein ganzes Herz erschrickt und bebt, Wenn mir dein Bild vor Augen schwebt.

2. Wo ist doch eine Not der Welt, Die mit der Zeit nicht endlich fällt, Und aufhört uns zu quälen? Doch ewig, ewig, ewig Leid Erwartet nach der Prüfungszeit Die gottverworf'nen Seelen. Nie stirbt der Wurm, wie Jesus spricht, Erlöschen wird ihr Feuer nicht.

3. O Ewigkeit, du machst uns bang, O ewig, ewig ist zu lang! Erzittert, sich're Herzen, Erzittert vor der ew'gen Nacht! Da leuchtet keiner Sonne Pracht, Kein Schein der Himmelskerzen; Nichts, nichts als tiefe Finsterniss Und des Gewissens Schlangenbiss.

4. Nach Kühlung lechzt umsonst das Herz, Starr blickt das Auge himmelwärts Nach jenen ew'gen Freuden; Sieht neiderfüllt die Sel'gen dort, Und dunkler wird der Schreckensort Und grässlicher sein Leiden. Wie Blitz schlägt's in die Seel' hinein: Auch du, du könntest selig sein!

5. Und wieder Nacht, und wieder Blitz Herab vom ew'gen Richtersitz In's bebende Gewissen! Es ruft, sich schwerer Schuld bewusst: Weh, weh dass schnöde Sündenlust Den Himmel mir entrissen! Gott rief so oft, du hörtest nicht; Nun trifft dich sein gerecht Gericht.

6. Nun ewig, ewig, ewig fern Von deinem Heil, von deinem Herrn, Den du so frech verachtet! Wie strahlte dir sein Angesicht Im Dornenkranz, im Himmelslicht! Doch war dein Herz umnachtet. Du stiessest selbst dein ewig Glück, Des Heilands Retterhand zurück.

7. Nur Sünden kannst du um dich seh'n, Kein Unheil machst du ungeschеh'n, Das du einst angerichtet. Wie starrt des Menschenglückes Saat Dich an, durch deine Frevelthat Zerschmettert und vernichtet! Und Giftsaat hast du ausgestreut, Die ewig wuchernd sich erneut.

8. Sieh' da, des Elends Jammerbild! Es war der Herr, der nun vergilt, Der zu dir kam im Armen; Wie leicht war dir's, ihn zu erfreu'n, Ihm Trost und Schild und Stab zu sein! Du hattest kein Erbarmen. Ach, hättest du dir Heil gesät! Doch alle Reu' ist nun zu spät!

9. Noch ist es Zeit. Wach' auf, wach' auf, Steh' still in deinem Sündenlauf! Sieh' hin, o sieh' mit Beben: Dem tiefsten Abgrund eilest du Wie mit verschloss'nen Augen zu; Steh' auf zum neuen Leben! Sieh', ewiges Verderben droht! Steh' auf, steh' auf vom Seelentod!

10. Noch ist es Zeit. Auf, heute noch Wirf ab der Sünde schmählich Joch, Und folge deinem Retter, Der heute dir so freundlich ruft! Ach, morgen droht vielleicht die Gruft, Flammt des Gerichtes Wetter. Entreisset euch doch schnell, entreisst Der Sünd' euch, weil's noch heute heisst.

11. O Ewigkeit, du Donnerwort, Du Schwert, das durch die Seele bohrt! Du Anfang sonder Ende! O Ewigkeit, Zeit ohne Zeit! Ich weiss vor Angst und Traurigkeit Nicht, wo ich mich hinwende. Herr Jesu, wenn es dir gefällt, Nimm mich zu dir in's Himmelszelt.

Ruotsinnos 1685:

Wr 407. O evighet! din längd mig fast förskräcker, Som början har, men aldrig ändan räcker: O evighet, en tid förutan tid! Din hågkomst gör, att jag der hisnar vid.

2. All timlig nöd, den största här kan vara, Med tiden skall och måste sin kos fara; Men våndan grym, som evigheten bär, Till evig tid förlossning aldrig ger.

3. O evighet! för dig mitt hjerta bäfvar, När i ditt djup jag med min tanke sväfvar; Begrundar ock den pina, der städs' är, Som dödar allt, men intet lif afskär.

4. Om nu det qval, som de fördömde lida, På så mång' år till ända skulle skrida, Som stjernor finns på himlarunden klar, Som löf och gräs på jorden varit har:

5. Så vore dem en ljuflig tröst för handen, Att en gång de skull' slippa afgrundsbranden. Men jemmer, ack! då nyas plågan först, När de ha ment, den hafva varit störst.

6. O! huru sträng månd' Guds rättvisa vara, Den ingen näpst i evighet lär spara, Att plåga grymt fördömda hopen med, Som af fritt mod har gjort sig Herran vred.

7. För synden, de här en kort tid ha drifvit, Ett ständigt ve och qval dem blir der gifvet: Ett timligt brott ett evigt straff der får, En syndig lust ett evigt samvetssår.

8. Fly men'skobarn, ack! fly dock satans snara; Tänk ingalund', din lust kan evigt vara, Som lik en ström snart far och hastar bort, Och sänker dig i helvetet innan kort.

9. Så länge Gud är Gud, och Gud månd' blifva, Så länge skall ej plågan öfvergifva Fördömdom all'; då lyktas våndan der, När Herren Gud mer intet evig är.

10. Vak' upp, min själ! låt syndasömnen fara; Tag dig i tid, ack! tag dig väl till vara. I dag, i dag sann bot och bättring gör, Ty öppen står nu evighetens dörr.

11. Låt verldens lust, prakt, högfärd, rik'doms håfvor, Makt, ära, gunst och sviklig lyckans gåfvor Ej blinda dig: att evighetens natt Med sorg och ve dig ej omgifver platt.

12. O evighet! din längd mig fast förskräcker, Som början har, men aldrig ändan räcker: O evighet, en tid förutan tid! Mig nådig var, o Gud! dig blir jag vid.

Suomennos 1700:

W 406. O ijäisyys! pelkään pituuttas muistaiss', Alku sull' on, ei loppuu kuulu kustaan! O ijäisyys! aik' ilman ajata, Sun muistos minua kauhiast' kauhittaa.

2. Viel' viimeinki loppuu ajainen vaiva, Ehk' kuinka olis' kauhia, ankar' aivan: Vaan tuska tuima, jonk' ijäisyys tuo, Ei lunastust' eik' loppuu koskaan suo.

3. O ijäisyys! kuin vapisee mun sielun', Kosk' pohjatont' syvyyttäs tutkii mielen', Ja katsoo vaivan päälle vaikian, Kuin kuolettaa, ei lopet' kuitenkaan'.

4. Jos helvetiss' loppuis' tuomittuin vaiva, Kosk' kulun' on niin monta ajastaikaa, Kuin tähtei taivaan piiriss' avarass', Kanss' ruohoi, lehtei on oll' maailmass'.

5. Täll' itsens' he suloisest' lohduttaisit, Ett' pääsinpäivän viimeink' tavoittaisit; Vaan voi! ah vaiva vasta alkaa taas, Kosk' luulit olleens' vaivass' suurimmass'.

6. O Herra! kuin ankar' on hurskautes, Ett's rankaiset näin ijankaikkisuudess' Juur' julmast' jumalatont' joukkoa, Kuin ei peljänneet vihaas kehoittaa.

7. Synnin edest', jot' teit vähän ajan, Siell' saavat itkun ja ijäisen vaivan, Näin ajainen rikos heill' ainaisen Tuo tuskan, synti haavan ijäisen.

8. Ah! karta siis saatanan kavaluutta, Sun hekumas ei ijät' pysy totta! Se juoksee pois kuin virta väkevä, Sun helvettiin on pian syöksevä.

9. Niin kauvan kuin Jumal', ijäinen Jumal' On oleva, ei tule tuskall' tuimall' Siell' loppua: silloin vaiva vaikenee, Kosk' Jumal' ei ijäinen ole.

10. Herää sielun'! jo herää synnin unest', Ot' ajall' vaari ahkera autuudest', Riennä ja tee oikia katumus, Nyt tarjon' on sull' taivahan autuus.

11. Äl' ann' sinus sovaista maailman menolt', Riistalt', hekumalt', niin myös ylpiält' elolt', Ettei siis ijäisyyn yö kauhia Sun päälles itkull' ijäks' lankea.

12. O ijäisyys! pelkään pituuttas muistaiss', Alku sull' on, ei loppuu kuulu kustaan: O ijäisyys! aik' ilman ajata; Mun Jumalan'! sä minua armahda!

K. G. v. E s s e n korjaili:

1867: 406. Voi ijäisyys, hirmuista pituuttasi! Ei milloinkaan sun nähdä loppuasi. O ijäisyys, o aika ajaton! Sun paljas muisto kauhistava on.

2. Viimeinkin loppuu ajallinen vaiva, Olkoon jos kuinkin ankara ja kauhia, Vaan sinun vaivas, ijankaikkisuus, On joka hetki lakkaamatta uus.

3. O ijäisyys, se hämmästyttää mielen', Äärettömyyttäsi kuin tutkistelen, Ja katson päälle vaivan vaikean, Kuin kuolettaa, ei surmaa kuitenkaan!

4. Jos helvetissä loppuis tuska, vaiva, Kosk' mennyt on niin monta ajastaikaa Kuin tähdet taivaan piiriss' avaran Kans ruohot, lehdet ovat päällä maan;

5. Niin itsensä kirotut lohduttaisit, Ett' pääsinpäivän kerran tavottaisit; Vaan kuin he luulit vaivans' mennehen, Silloin ne vasta alkaa uudelleen.

6. O Herra, kuink' on kova hurskautes, Kuin näin rankaiset ijankaikkisuudess', Kovasti kostain jumalattomat, Taritun armos ylönkatsojat!

7. Synnistä, jota teit he vähän ajan, He saavat itkun ja ikuisen vaivan, Tään ajan rikos tuskan ainaisen Saattaapi, synti kuolon ijäisen.

8. Ah, karta siis saatanan kavaluutta! Sun hekumas ei kestä kauvan totta; Se juoksee pois kuin virta väkevä, On helvettiin sun pian vetävä.

9. Niin kauvan, kuin Jumala on ijäinen, Helvetin tuska ompi kestäväinen; Niin totta vaiva sen ei vaikene, Kuin Jumalan ijäisyys kestänee.

10. Heräjä, sielu, nouse unestasi, Autuudest' ota vaari ajallasi, Riennä ja tee jo oikee katumus! Myöhäinen kerran ompi parannus.

11. Äl' anna siis maailman suas pettää, Puoleensa synnin himoin mieltäs vetää, Ett' ei yö ijäisyyden kauhea Ijäiseks itkuks päälles lankea!

12. Voi ijäisyys, hirmuista pituuttasi! Ei milloinkaan sun nähdä loppuasi. O ijäisyys, o aika ajaton! Mua laupeas Jumala auttakoon!

Nykyiseen muotoonsa tulivat: vv. 1, 2, 11 pääasiassa jo 1867, vv. 3, 4, 6, 8—11 1880, vv. 5 ja 7 vasta 1886.

Knapp 3072, Wr 407, R 463, Rbg 407, Sr 491, W 406, 1867: 406, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

523. Ihminen, jonk' Jumal' loi, Jolle synti kuolon toi. 16 v.

L a u r e n t i u s P e t r i A b o i c u s (Temmelinus) † 1671.
J u l i u s K r o h n 1835—1888.

Tammelan kirkkoherran L a u r e n t i u s P e t r i A b o i c u k s e n (Tammelinuksen) virsi. (Ensi kerran virsikirjassa 1674, myöhemmin myös pari kertaa arkkivirtenä):

W 407. Ihminen, jonk' Jumal' loi, Kuolemahan itse päällens' toit! Etkös ijäist' elämää Anna mennä sydämees?

2. Oi! joskas sen tietäisit, Sinnes aina rientäisit, Maailmallisii välttäisit, Katoovaisii karttaisit.

3. Jos ijäiset rangaistukset Katsoisit min kaltaiset; Lihan himot hillitsisit, Hekumat pois heittäisit.

4. Syntis kaikki katuisit, Surkiast' ratki surisit, Jotk' työll', sanall', ajatuksell', Nuorna, vanhan' tehnyt tääll'.

5. Niinkuin pahain rangaistust', Kauhiata kadotust'; Niin ei ijäist' iloa Taita ulospuhua.

6. Sielu jälkeen kuoleman Kohta ompi tuleva Taikka ijäiseen ilohon, Taikk' ijäiseen itkuhun.

7. Ruumis koska haudataan, Sieluu ei mitään kaivata, Siirtyikö ilosiahan, Elik' piruin piinahan?

8. Ehk' tekee suku surulliseks', Muut myös itsens' murheelliseks': Riistaa vaivoin riitelevät, Vihaa, vainoo pitävät.

9. Koska joku kuoleepi, Täältä pojes huoleepi, Kyll' on ijankaikkinen Sia edess' pysyväinen.

10. Peijaisii ehk' pidetään, Ystävii iloitetaan, Kuollut paikkans' pitääpi, Sielu siiassans' pysyypi.

11. Katumus ei sitt' auta, Palata ei sielt' taita, Ei ole varaa vaeltaa, Poijes sieltä paeta.

12. Ehkä ylös istuisi, Alaspäin ehk' astuisi, Edes käydä käsketään, Tuomiolle tuotetaan.

13. Jos ei täällä ollessans', Niin myös täältä kuollessans', Jesust' aina armiast' Etsinyt edesvastaajaks'.

14. Kuhun raukka kulkeepi, Tuomioll' kuin tuleepi, Kuka edest' vastaapi? Kuka armoins' ottaapi?

15. Enkelit edes tulevat, Suru-suulla sanovat, Syntein suurta synkeyttä Ja tuomion ankaruutta.

16. Kaikki myös luontokappaleet Syntisen päälle kantelee, Vikapääksi päälliseks', Ja tuomarin totiseks'.

17. Omatunto myös tunnustaa, Tuomion menon todistaa Oikian sangen olevan, Itsens' syypääks' tulevan.

18. Koska sitt' pirut näkeepi, Kuin hänt' piinat' käkeepi: Suruuns' raukka raukenee, Kivuss', vaivass' vaikenee.

19. Hyvilt' sitten hyljätään, Pariin pahoin teljetään, Sielu parka paiskataan, Helvetin järveen heitetään.

20. Kussa kipu kiinnitetään, Vaivaisuus myös vahvistetaan; Niinkuin Abraham todistaa, Ei sielt' ulos lasketa.

21. Voi! kuka voi luetell', Kuka aju ajatell', Kuka malttaa mainita Kipun, vaivaa, kiljuntaa.

22. Jotka tuomituill' tulevat, Ijäisest' kuin kituvat? Kukin jäsen järjestäns'. Niinkuill' synti tehty on.

23. Tuli ja tulikivi, Liekki ja pirun piili Sielun piinass' pitääpi, Ruumist' vaivass' vaivaapi.

24. Madot, pirut, lohikäärmeet, Kuohuvat tulisess' järvess', Alaistus, tuska puuttumat', Nälkä, savu sammumat'.

25. Näin on helvetin pimeys, Piina suuri surkeus, Kuin maan, taivaan leveys, Järvein, merein syveys.

26. Vaan ei vielä verrata, Näihin taita kerrata, Näitä viisaat tutkivat, Ne ovat tutkimattomat.

27. Ei myös pyhäin iloa, Taivaallista riemua Taida kenkään sanoa, Eikä ulospuhua.

28. Jumal' julkisest' nähdään, Jonka edessä käydään, Iloss' ilman lakkaamat', Riemuss' suosioss' suuttumat'.

29. Ah autuain olentoo! Ah autuain kuolentoo! Jotka tulit tuonelaan, Pääsit eloon parempaan.

30. Ei siell' ketään lykitä, Eikä ulos sysitä, Eipä pelkoo pienilläkään, Ei valitust' vanhoillakaan.

31. Siell' on enkelitten chuori; Vanha ompi kuin nuori. Kaunis kaiket' kasvoilta; Ei kuolemaan kuulukkaan.

32. Elämää ijankaikkisest', Hyvyytt' alinomaisest' Taivaass' kaikill' taritaan, Ilo, riemu jaetaan.

33. Ei täällä taita kuulla, Eikä puhua suulla: Sitte se sen tietääpi, Koska sinne tuleepi.

34. Kuinka pahain parista Jumal' omans' pelastaa, Taivaan ilon, elämän Christuksen kanssa perimään.

35. Näin nyt kirjoitus osottaa, Kuin täss' virress' kuuletta: Pahat pannaan piinahan, Hyvät ilo-siahan.

36. Pitää siis meidän oppiman. Hyvyytehen tottuman, Syntii sydämest' katuman, Koska viel' tääll' olemme.

37. Älkääm' eläkö kuin juhdat, Pahuudessamme tuimat, Ettem' tulisi julmaan Tuliseen uuniin, kuumaan.

38. Anteeks' syntiäm' anokaam', Jesust' aina muistakaam', Taivaallisii ajatelkaam', Sinne meitäm' suistakaam'.

39. Maailma poijes katoopi, Kunnians kanssa hajoopi, Joka sen pääll' luottaapi, Piinaan itsens' tuottaapi.

40. Eloo siis ijankaikkista, Iloo ijäist' taivaallista, Nuorna, vanhan' eläissäm' Pitäkääm' sydämessäm'.

41. Niin me kuolem' kunniaan, Tulem' sisäll' tuonelaan, Herran kanssa kaunihin, Herran kanssa kaiketi.

42. Jolle kiitost' loppumat' Veisaam' ilman lakkaamat': Pyhä Herra Sebaoth! Pyhä, pyhä, Sebaoth!

Julius Krohn lyhensi tämän ja toimitti virrelle sen nykyisen asun:

W 407, 1880: 407, 1883.

524. Suruton, synnistäs, ah, koskas lakkaat? Kuink' kauvan siinä murheetonna makaat? 16 v.

Lasse Lucidor 1638—1674. Erik Cajanus 1675—1737. K. M. Kiljander 1817—1879. Julius Krohn 1835—1888.

Ruotsalaisen kielten opettajan ja runoilijan Lasse Lucidorin virsi:

Wr 409. O syndig man, som säker är och trygger, I syndsens sömn och dödsens dvala ligger, Vak up, och se dig om, det är hög tid; Ännu så är din Gud dig huld och blid.

2. Si huru mildt Gud Fader dig upväcker, Och sina Faders armar til dig räcker; Försumma ej at taga nåden mot, Fast genom sen, dock sannan syndabot.

3. När nådens tid en gång är platt försvunnen, Och du vid lif ej mera varder funnen, Då är för sent, när himlens dör är stängd Til evig tid: o mer än faslig längd.

4. Fördenskul lät dit hjerta väl betrakta Din uselhet och dödlighet grant akta. Tänk hvad för lön den Christligt lefver får, Men gräslig hämnd dem ondom förestår.

5. Hvad är dit lif? en sömn som snart försvinner. Hvad är din lust? en ström som fast bårtrinner. Hvad däglighet? en färgad maskesäck. Hvad gods och guld? en glittrad mull och träck?

6. Hvad adlig ätt? et ord som hastigt nämnes. Hvad styrka? svaghet som i grafven lämnas. Hvad högvis konst? et tacklöst hufvudbrott. Hvad nit och flit? besvär för spe och spott.

7. Hvad salighet? en frögd förutan ända. Hvad himmelen? en hamn, dit oss bör lända. Hvad Gud, alt godt, all glädje, tröst och nåd. Hvad samvetsro? et dagligt gästabod.

8. Hvad evighet? en tid förutan tider. Hvad helfvite? en eld, hvar själen lider. Hvad verldlsens gunst? en bygning satt på sand. Hvad satan? Ack! vår grymme afundsman.

9. Betänk då själ, hvad glädje Gud vil gifva Dem, som i tro och bättring stadigt blifva: En evig ro, en oförgänglig frögd, Som uti lif och död gör rätt förnögd.

10. Tänk ock därhos, hur grym och gräslig plåga En obotfärdig får i afgrunds låga! Hvar aldrig nånsin fins förlåssnings hopp: Han brinner där, men brinner aldrig op.

11. Rys, hisna, skälf, bäf, darra kropp och leder, Res up mit hår: min tanke stige neder Til afgrunds djup, och ser hvad qval där är, Som fräter alt, men ingen ting förtär.

12. Men fröjda dig, mitt hjerta, håg och sinne! Min tunga! sjung, så tidt jag får i minne, Hvad herrlighet hos Gud hans helgon få; Ack, hjertans fröjd, när jag der tänker på.

13. Tänk, huru god Gud är, som dig vill hjelpa; Hur' listig satan, som dig platt vill stjelpa. Fly synden, som en orm och dödligt gift, Håll dig vid Gud och vid hans helga skrift.

14. Gif nu väl akt, att lampan icke slocknar, Och syndsens moln ej öfver själen tjocknar. Och när du faller, statt strax upp igen, Och löp till Gud! som är din bästa vän.

15. Säg: Fader fromme, milderike Herre! Jag vet, ack! ack! jag vet, att jag, ty värre! Har onåd, död och helvetet förskyllt, Om du, Gud! efter brott mig dömma vill.

16. Men fast min' fel de äro ganska store, Fast synders tal som sand i hafvet vore: Så tog din Son dem alla uppå sig, Och hans förtjenst tillegnar jag nu mig.

Suomennos 1700:

W 408. Ah suruton! koskas synnistä lakkaat, Kuink's kauvan synniss' murheetona makaat? Ah! herää, herää, aika on jo tull', Viel' tahtoo Jumal' laupias olla sull'.

2. Ah! kuinka hartaast' herättelee Herra, Ja pyytää sinua oikiall' tielle kerran: Vaikks' olet kauvan kyllä viipynyt, Tee kiiruust' katumus, ja joudu nyt.

3. Kuin armon aika perät' pojes kulkee, Ja Herra taivaan oven kiinni sulkee, Ei auta sitten enää katuman, Vaan pitää helvettiin juur' vajooman.

4. Siis malta, ettäs kuolevainen olet, Ja kunkas joudut, koskas täältä kuolet. Kyll' hurskaat Herran tykö tulevat; Vaan pahat paikkaan pahaan painuvat.

5. Elämäs on juur' vähä tomun tuoksu, Ja hekumas kuin liukas virran juoksu, On kauniutes kuin multa maalattu, Ja tavaras kuin savi silattu.

6. On suuri sukus juuri turha juttu, Ja voimas kaikki aivan pian puuttuu: On kaikki taito, toimi, viisaus Juur' aivan lyhykäinen humaus.

7. Taivaass' on ilo, joka aina pysyy, Ja satama, jost' ei meit' kenkään sysi: Meill' Jumala on sangen suloinen, Ja omatunto pito iloinen.

8. Ei helvetissä lopu koskaan vaiva; Sill' synti sydänt' sangen surkiast' kaivaa, Siell' tuli polttaa aina hirmuisest', Ja piru piinaa ijankaikkisest'.

9. Siis sitä iloo ajattele aina, Jonk' Jumal' kaikill' katuvillen lainaa, Rauhan, autuuden arvaamattoman, Ja kunnian kruunun katoomattoman.

10. Äl' unhohd' myös helvetin hirmuist' tuskaa, Siell' tulen liekki lakkaamata puuskaa, Ei lakkaa tuli koskaan polttamast', Eik' taukoo perkel' sieluu vaivaamast'.

11. Siis väris', vapis', ann' kaikk' karvas nousta, Ain' muistain, kuinka julmast' Jumal' kostaa Syntisill' helvetin vaivass' haikiass', Ja kadotuksen kuopass' kauhiass'.

12. Vaan sitä vastaan ilost' raukee juuri, Kuin mielees johtuu taivaan kunnia suuri, Se sanomaton kirkkaus, kunnia, Jonk' pyhillens' siell' antaa Jumala.

13. Muista, kuink' hyvä Jumal' on, kuin auttaa, Kuink' saatan' viekas, kuin kavaluutens' kautta Ain' syntiin pyytää ja kadotukseen, Sentähden turvaa aina Jeesukseen.

14. Kats', ettei lamppus sammu synnin sumuss' Ja hukut kadotuksen kauhiass' humuss'. Jos lankeet, nouse koht' rukoill' jäll', Ett' Jumal' olis' sinull' laupias viel'.

15. Ja sano: armollinen Isä taivaan! Ansainnut olen kyllä suuren vaivan, Helvetti edessäni avoi on, Jos tuomit' tahdot jälkeen ansion.

16. Vaikk' minun syntin' olis kuinka monta, Vaikk' usiammat, kuin kaikki meren santa; Jesus ne maksoi kaikki verelläns', Ja kuolemast' mun päästi kuollessans'.

K. M. Kiljander korjaili virttä:

1867: 408. Ah surutoin, synnistä koskas lakkaat, Kuin kauvan synniss' murheetoinna makaat? Ah herää, herää, aik' on palaita! Viel' armons' tarjoo sulle Jumala.

2. Ah, kuinka Jumala herätteleepi, Ja sylinsä sinulle aukaiseepi! Sä olet kyllä kauvan viipynyt; Tee pian katumus ja joudu nyt!

3. Kuin armon aika peräti pois kulkee, Ja Herra taivaan oven kiinni sulkee; Ei auta sitten enää katua, Vaan täytyy helvettihin vajota.

4. Siis muista, että kuolevainen olet, Ja mieti, kunnes joudut, koska kuolet! Vanhurskaat taivahasen tulevat, Vaan kadotukseen jumalattomat.

5. Elämäs on kuin tyhjä tomun tuoksu, Ja hekumas kuin vilkas virran juoksu; Ja kauneutes kuin multa maalattu, Ja tavaras kuin savi silattu.

6. Sun suuri sukus ompi turha juttu, Ja voimas kaikki aivan pian puuttuu; Ja kaikki taito, toimi, viisaus On juuri lyhykäinen huumaus.

7. Taivaassa on ijäinen riemu, rauha, Satama, joss' ei myrskyt koskaan pauhaa; Ei siellä synti vaivaa tuntoa, Ei sorra sielun pyhää lepoa.

8. Mut helvetiss' ei lopu koskaan vaiva, Sydäntä synti siellä aina kaivaa, Ja tuli polttaa siellä hirmuisest', Ja tunnon tuska kestää ijäisest'.

9. Ah ajattele, minkä ilon aina Taivaassa Herra omillensa lainaa, Ja autuuden juur arvaamattoman ja kunnian kruunun katoomattoman!

10. Voi helvetti, sun liekkis hirmuisuutta, Voi kadotettuin tuskan kauheutta, Kuin sammumattomassa tulessa He palavat ja eivät kuolla saa!

11. Siis vapiskaa, väriskää, jäseneni, Kuin helvettiä mietin mielessäni, Ja katson, kuinka siellä perkele Ijäiten syntisiä raatelee.

12. Vaan sydämen' ilosta sykkää juuri, Kuin mieleen' johtuu taivaan autuus suuri, Se sanomatoin kirkkaus, kunnia, Jonk' antaa lapsillensa Jumala.

13. Ah, kuink' on hyvä Herra, joka auttaa, Kuin saatana ain' viekkautensa kautta Sua pyytää syntiin, kadotuksehen; Sentähden turvaa aina Jesukseen!

14. Varoita lamppus syntiin sammumasta, Ja sielus kadotukseen kaatumasta; Ja kuin sä lankeet, nouse joutuen, Jumalan laupeuteen turvaten!

15. Ja sano: „armollinen Isä taivaan, Ansainnut olen kyllä suuren vaivan; Helvetti edessäni auki on, Jos tuomitsisit jälkeen ansion.

16. Vaan vaikka olis syntiän' enämpi Kuin meren syvyydessä santa ompi; Ne maksoi Jesus kaikki verellään, Ja kuolollaan mun viepi elämään."

Julius Krohn viimeisteli, antoi virrelle nykyisen asun.

Wr 409, R 465, Rbg 409, Sr 493, W 408, 1867: 408, 1871, L I, II, III, 1880, 1883.

525. Tään elon jälkeen parempaa Toivomme toista tulevaa. 9 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884.

H. Maskulaisen virsi:

W 409. Tain elämän peräst' parempaa Toivomme toista tulevaa, Kussa meidän vaivam' maksetaan, Kanss' iloll' itkum' kostetaan. Herran omast' suomast' ovat Maa uusi, uudet taivaat, Joissa ovat Uskovaiset asuvaiset kiiltäväiset Kirkkaast', kuin auringon terä.

2. Kolminaisuuden kauniin kasvoin Ilmeisest' ijäti katsoin, Kunnian kruunua kanss' kantain, Nautiten taivaan tavaraa, Ei vihollisii kuulu kussaan, Eik' itkuu, valitust', tuskaa, Eipä, eipä Kuolemaakaan, tautiakaan, ei vaivaakaan: Kaikki ovat kadonneet kauvas.

3. Vapaan' vainoist', väkivalloist', Synnist', surust', kaikist' vaivoist', Paits' pelvot', levoss' lujass', Rauhass' ratki juur' autuaass', Rinnat rakkaudest' palaa, Toinen toistans' kohtaan alat'. Taidot taivaan Tiedoll' täytetään, mielet muutetaan, ratk' ravitaan Viljalt' viisaudell' pyhäll'.

4. Ollaan enkelitten eloss', Alat' autuitten iloss', Ynn' ystävitten seass', Sukuin, sisaritten seurass', Veljesten, vanhempain joukoss', Tuttuin ja tuntemattomain. Tuntemattomat Tutuks' tulevat, kaikk' pysyvät pyhäin perinnöss', Its' ilmei asuu meiss' Jumal'.

5. Asuu hyvyytens', pyhyytens' kanssa, Sielut, ruumiit riemull' täyttää, Ilmei armons' alat' näyttää. Kielet ovat kerkiät kiittämään, Heljäll' äänell' ylistämään, Herran työt' tunnustamaan, Iloss' ihanass' Väsymätä, lakkaamata, loppumata, Suuttumata pauhinass' pyhäss'.

6. Taivaan chuoriss' kumajavat, Urkuin uutt' virttä veisaavat, Kumisevill' kurkuill' laulavat, Monen myös mutkaisill' äänill', Ynnä enkelitten kielill' Jumalaa alat' ylistäin. Eija! Eija! Kanss' enkelein, kaikkein pyhäin, kaikk' pauhaavat: Pyhä, pyhä, pyhä Jumal'!

7. Sen ijäisen elämän menoo, Riemuu runsast', iloo jaloo, Ei osaa suukaan sanoo; Perät' pois puhekkin puuttuu Niihink', kuin korvill' on kuultu, Eik' silmill' ole nähty näitä. Kussa kukin, Ynnä yhteen, kaikki kiisten, Jesust' kiittää, Iloll' voiton virttä veisain.

8. Ei taito täss' taida tietää, Eik' ajatuksiin voi astuu, Eik' ole meill' ilmoitettu Viel' niitä, kuin omillens' Jumal' Valmistan, on nautit' kunniall'; Ne ymmärryst' ylits' käyvät. Christe Jesu Its' ansaitsit, näitä valmiiks' meill' valmistit. Suo tykönäs näit' nautit' saisin'! Amen.

P. J. I. Kurvisen mukaan (s. 381) on tämä virsi „sepitetty lainaamalla aiheita Jeremias Nicolain virrestä Herr Christ, thue mir verleihen zu singen deinen Geist 1599, johon kokonaisia säkeistöjä on lainittu Joh. Waltherin laulusta Herzlich thut mich erfrewen die liebe Sommerzeit 1552. H. Maskulaisen virressä on säkeistöjen rakenne toinen kuin esikuvassa."

E. Lönnrot korjaili: L 26: 24:

L I 409. Tään elämämme perästä Toivomme toista ijäistä Jumalan kartanoissa; Siell' itku muuttuu iloksi, Surut ja murheet riemuksi Uusissa asunnoissa; Taivaat ja maat Uudet ovat, asuttavat uskovaisten, Kuin aurinko loistavaisten.

2. He Herran kasvoin edessä Asuvat kruunu päässänsä, Valkiat vaatteet päällä, Vapaina ajan vaivoista, Vihollisista, vainoista, Kuin huolta antaa täällä; Hätä, nälkä, Taudin tuska, kuolon puuska taivaassa on Autuilla tuntematon.

3. Synnistä, kiusauksista, Vastuksist', ahdistuksista Levossa siell' on sielu; Ei siellä vääryys hallitse, Ei väkivalta vallitse, Vaan rakkaus, rauha, riemu; Taito, tahto, Halu hyvä, viisaus syvä täyttää mielen, Sydämen ja suun ja kielen.

4. Siell' enkelitten elossa, Autuitten ollaan ilossa, Joukossa ystävien, Seurassa lasten, vanhempain, Tuttuin ja tuntemattomain, Veljein ja sisarien; Kaikki ratki, Kuin siell' ovat, tutustuvat kohdastansa; Herra ain' on lastens' kanssa.

5. Jumala hyvyydellänsä, Omalla pyhyydellänsä Asujat taivaan täyttää; Siell' ylistyksen ijäisen, Kiitoksen alinomaisen He Herrallensa näyttää, Mielin, kielin, Suuttumatta puuttumatta, iloissansa Kiittäin Herraa armostansa.

6. Kannelten soitto kajahtaa Ja urut uudet kumajaa Taivaassa ainiansa, Autuitten äänet heliät Juur suloisesti yhtyvät Engelten äänten kanssa; Eija, eija, Pyhä, pyhä, siellä yhä riemuisesti Veisaavat he haluisesti.

7. Ei taivaan riemumenoa, Ijäisen elon ilo Käsitä järki täällä, Ei sitä kieli kertoa, Ei ajatus voi vertoa Juur mihinkään maan päällä; Täysin äänin Iloissansa Jesustansa kukin kiittää Veisatessaan voiton virttä.

8. Se kaikki, mitä ikänään Taivaasta täällä tiedetään, On paljas tyhjä varjo Sen suhteen, mitä todella Jumala valituillensa Siell' armostansa tarjoo. Jesus Kristus, Meitä auta ansios kautta, saata näihin Iloisiin karitsan häihin!

9. Ah, näitä häitä odotan, Mä ikävöiden toivotan Kuin vartia aamuruskoo, Ja että kautta Jesuksen Mä saavutan sen autuuden, Se on mun vahva uskon'. Olkoon, soikoon kiitos Herran, joka kerran murheen poistaa, Kunniansa antaa loistaa!

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

W 409, L 26: 24, 1871: 409, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 381.

526. Elomme murheen laaksossa Tääll' ompi tyhjä varjo. 6 v.

Hemminki Maskulainen † 1619. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

J. Krohn (Virsikirjan hist., s. 30) arvelee virren johtuvan jostakin saksalaisesta. P. J. I. Kurvinen on tutkinut asiaa ja tullut siihen tulokseen, että virsi on H. Maskulaisen alkuperäinen virsi (katso virttä 122):

W 208. Tain elämän hekuma, ilo jaloin, Kunnia, hyvyys, rikkaus, rauha, Verraks' vedetyt taivaan eloon, On vaivaisuus, häpiä, meno turha. Ei taida tääll' taitom' käsittää Ijankaikkisen elämän hyvyyttä, Jonk' Christukses' Jumal' meill' valmist'.

9. Siell' näem' Jumalan kasvoist' kasvoin, Enkeliten ja pyhäin seuras', Ilos' ijankaikkises', kuin siell' on, Kunnias', sanomattomas' rauhas'. Tuhannen tuhatt' kertaa ylits' käy, Kaikk' enää kuin kukin ajatell' voi, Paits' niit', kuin ei ilmoitett' liene.

10. Miks' kuolemat' ajallist' kovin pelkääm', Jonk' läpits' eloon autuaan tulem'? Ett' ijäinen ilo on sen jälkeen, Jonk' suhteen ei vaivat mitään olle. Miks' emme Vähää kärsiä mahda? Liiatenkin hänen kunnians' tähden tahdo, Kuin ansainn' on autuuden meillen.

11. Miks' katovaist' maailmaa rakastam', Sen hekuman perään pyörim'? Ain' ajallist' pyydäm' vahvasta, Näin kadotukseen päin pyrim'; Itsem' helvetin piinaan pudotam', Ja taivaan tavarat unhotam', Jotka ijankaikkiset ollee.

12. Sinn' ihanaan iloiseen elämään, Jos täältä tulla tahdom': Niin paratkaam' pahaa elämätäm', Ja Christusta kuulla mahdam', Hänen uskosans' aina olkaam', Ristim' kärsikääm': Näin sinne tullaan; Johon iloon meit' Jumal' viekään!

E. Lönnrot korjaili tätä virttä sekä kirjoitti siihen alkusäkeistön: L 26: 6:

L I 409 b. Elomme murheen laaksossa Tääll' ompi tyhjä varjo, Mutt' elon uuden taivaassa Jumala meille tarjoo; Siis turhuudesta maailman Me pyrkikäämme taivahan Ilohon luoksi Herran!

2. Tään elämämme riemu on, Sen kunnia, rikkaus, rauha, Verrattu taivaan ilohon, Häpiä, köyhyys, vaiva; Tääll' ei käsitä taitomme, Ei arvata voi aivomme Sen riemun rikkautta.

3. Me siellä näämme Jumalan Kaikessa kunniassansa Ja saamme ilon ihanan Pyhien kaikkein kanssa; Tuhansin kerroin kirkkaampi On elo taivaan, rikkaampi Kuin ajatella voipi.

4. Miks pelkäämme siis kuolemaa, Jok' ilohon vie suureen, Vaivoista meitä vapahtaa, Lopettaa surun, murheen; Miks nurisemme vaivassa, Kuin pian päättyy taivaassa Iloksi ijäiseksi?

5. Miks varhain, hiljan hyörimme, Miks raiskaa rakastamme, Turhuuden töissä pyörimme, Joist' yksin vaivaa saamme! Se sielumme vaan kadottaa, Helvettiin alas vajottaa, Pois tempaa taivahasta.

6. Iloiseen taivaan elämään Jos tahdot täältä tulla, Ei auta viivyttelemään, Kristusta tulee kuulla Ja häntä vahvass' uskossa Ristiä kantain seurata; Hän meitä sinne vieköön!

Vähin muutoksin siitä tuli nykyinen 1880.

Virrestä on toinenkin muodostus: Kristill. Lauluja 1855: 3: v. 6—10: Tain elämämme riemu on, Sen raittius ja rauha — —.

W 208: 8—12, L 26: 6, L I 409 b, 1871: 607, L II 485, 1880: 409 b, katso virttä 122.

527. En ymmärrä Mik' ilo, mikä kunnia. 6 v.

Antti Achrenius 1745—1810. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

Nousiaisten kirkkoherran Antti Achreniuksen virsi 1790 (Halullisten Sieluin Hengelliset Laulut N:o 3):

1. En ymmärrä, Mik' ilo, mikä kunnia, Täs mailmas' olis saatava, En ymmärrä, Kosk Taivas yxinänsä, Se ombi ijankaikkinen, Ei puutu ikänänsä, Siel' ilo kylläinen.
2. Ei itku siel, Ei tauti, kalleit aivoja, Ei rutto, sodan vaivoja, Ei raskas miel', Vaan ilo, riemu aina, Ja veisu parembi kuin tääll, Jong' Jumal kaikill laina, Kuin usko Poikans pääll.
3. O! asundo, Kus' portit ovat päärlyst, Perustus kalleist kivistä, O! asundo, Kosk täällä murhe paina, Niin henges' sitä muistelen, Ming' ilon siellä laina, Jumala lapsillens.
4. O! Kaupungi, Kus' Herran itse Templi lie, Ei kuut eik auring' tarvinne, O! Kaupungi, Kus' elon virta juoxee Jumalan ja myös Karitsan, Ja elon puu se tuore, Sen kaduill havaitan.
5. El' aina niin, Etts tätä taivan riemua, Sä saisit kerran nautita, El' aina niin: Ei täällä ilo löyttä, Tain mailman laviall turulla, Kaikk' paras elom näyttä, Täytetyx surulla.
6. Ann' andexi, O! armollinen Jumalan, Kautt' Poikas kallin kuoleman, Mun syndini, Ja vahvist Henges voimall, Ett täsä surun alhosa, Nyt kilvottelsin toimell, Sitt saadan iloita.

K. G. v. Essen korjaili sitä vähäsen (käsikirj. 409):

Lisäys 1868: 563. En ymmärrä, Mik' ilo, mikä kunnia Maailmass' olis saatava; En ymmärrä. Taivaassa yksinänsä On riemu ijankaikkinen; Ei puutu ikänänsä Siell' ilo yltäinen.

2. Ei itkua, Ei siellä tuskaa, kipua, Ei ruttoo, sodan vaivoja, Ei surua; Vaan ilo, riemu aina Ja rauha ijankaikkinen; Sen Herra niille lainaa, Jotk' uskoo Kristukseen.
3. O asunto; Sen portit ovat päärlyistä, Perustus hohtokivistä; O asunto! Kuin murhe mieltä painaa, Niin hengessäni muistelen, Mink' ilon siellä lainaa Jumala lapsilleen.
4. O kaupunki; Jon temppelinä Herra lie! Ei aurinkoa tarvinne Se kaupunki. Sen Jesus valaiseepi, Sit' elon virta virvoittaa, Elon puu kukoistaapi Sen rauhanrannoilla.
5. Siis elä niin. Että sä taivaan salihin Pääsisit pyhäin parihin; Ain' elä niin! Ei koko maailmassa Sen vertaist' ole iloa; Paraskin onni maassa On täynnä surua.
6. O Jumala, Poikasi kautta Jesuksen Anteeksi anna rikoksen' Juur armosta! Suo sotia mun täällä Surun ja murheen laaksossa, Niin että saisin siellä Kasvojas katsella!

Julius Krohn viimeisteli sen nykyiseen muotoon.

Halull. Siel. Heng. Laulut: 3, Lisäys 1868: 563, 1871: 604, L I 409 c, L II 486, 1880: 409 c, 1883.

528. Ah mik' autuus ompi siellä Valituilla taivaassa. 8 v.

Gustaf Stenman 1754—1809. E. Lönnrot 1802—1884. Julius Krohn 1835—1888.

Siuron myllärin Gustaf Stenmanin virsi (arkkivirtenä 1801):

1. O! autuus suuri kuin taivaassa lienee, Kaikilla ulosvalituill', Eipä sitä aju ajatella tiennee, Ei voi kieli puhua sull'; Siell' on kaikki ihanaista, Mitä silmill' katsellaan, Siellä saadaan ijäti maistaa Rakkautta Jumalan.

2. Ei siell' murheen ääntä kuulu, Ilo siell' on yltäinen, Siellä on uuden virren humu, Ääni kaunis kanteleen, Siellä harput heljästi soivat, Pyhäin kuoriss' kumajaa: Siell' on sielull' täydet voimat, Täyttää Herran kunniaa.

3. Siellä mykät kerkiästi kiittää, Rammat ilost' hyppelee, Ei siell' ennät' mitään pyytää, Jota ei siellä löytynee, Täydellisyys on jo tullut, Pois on kaikki vajaus; Vanha Adam on jo kuollut, Hautaan jäänyt turmelus.

4. Siellä taivaan tavarata Saadaan ijät' omistella, Itse kunnian Jumalata Kasvoin saadaan katsella, Ei siell' köyhyys ruumiillinen Sydänt' enää rasita; Eikä puutos hengellinen Tunnon päälle kolkuta.

5. Siell' on taito täydellinen, Rakkaus ylitse vuotava; Siell' on ruumis hengellinen, Kirkkaudest' hohtavaa, Ei siell' taudit enää vaivaa, Eikä ruumiin sairaus: Ei siell' synti enää paina, Siell' on kaikist' vapaus.

6. Enkelitten kaltaisiksi Syntiset siell' ylenee, Kuninkasten vertaisiksi Kerjäläiset korkenee; Kyllä siellä ystäviä Tuhansin ja tuhansin, Siellä veisaa Karitsan virttä Joukko epälukuisin.

7. Siellä ne huonot morsiamet Sulhaisensa nähdä saa, Kuin on tääll' häntä rakastaneet, Armon kihlauksella; Mutt' siell' vasta ijäti häitä Juodaan taivaan hovissa! O määrätöin riemu, kuin siellä kuullaan, Enkelitten kuorissa!

8. Ah! joska täällä sen tietäisimme, Mik' ilo ja autuus on taivaassa; Tott' halulla sinne rientäisimme, Ja katuisim' tomuss' ja tuhassa; Sillä kilvoitus tarvitaan autuuden tiellä, Ja viel' nöyrä ja ahkera rukous; Sillä, joka tääll' vaeltaa synnin tiellä, Hänt' saavuttaa kauhia kadotus.

9. Kyll' taivas ja autuus on kaikille altis, Kuin synnistä vaan pois palajaa; Kyll' Jesus on armonsa antamaan valmis, Kuin sydämest' sitä vaan halajaa; Mutt' surkeus suuri ett' hyljätään taivas, Ja mennään sitt' ijäiseen helvettiin, Siell' huutaa ja parkuu sitt' suurimmass' vaivass': Voi, voi, että armon tuhlasin!

10. Mutta ne sielut, Kuin Karitsan veress' Vaatteens' tääll' valkiaks' pesneet on; Ne siellä saa iloita istuimen edess', Kuin suurella vaivalla tulleet on, Ne jotka tääll' Jesuksen ansion voimall' On syntiä vastaan sotineet, Ne taivaassa kruunataan suurella kunniall', Kuin Karitsan veress' on voittaneet.

11. O hurskaat sielut, kuin ajassa täällä, On sydämest' Jesusta etsineet: He autuaat ovat jo tän maan päällä, Kuin uskoll' on Jesuksen löytäneet; Kuin hylkäävät mailman kokonansa, Toivovat häitä Karitsan: Ain' uskolla seuraavat Jesustansa, Ei pelkää julmuut' kuoleman.

12. Ah! opeta meitä jo laupias Jesus, Ain kruunumme edest sotiman, Ja valmista meitä täll autuden reisull; Ettemme tiellä vaipuis vaan;

Sill liha ja veri ynnä mailman kanssa, Meit usiast pyytä vaivuttaa: Viel saatana tulisilla nuolillansa, Uskomme päälle tarkoitta.

13. Ah! vahvista uskomme heikkoutta O! Jesu sinun ansios pääll; Ann taito ja voima ja viisautta Ett uskos kilvottelemme tääll, Jos täällä vaan sodimme uskollisest Jesuxen veren voimasa: Tott voitosta veisamme riemullisest, Valittuin seurasa taivaasa.

14. O! laupias Jesu sun kuolemas kautta Viel herätä synnisä makavaisi; Ja heränet sielut valvoman auta, Ja johdata tiellä jo kulkevaisi. Ole kanssam elos ja kuolemasa; Ja meitä sinun kanssas yhdistä, Aut että me taivan kunniasa, Sun virttäs saisimme veisata. Amen.

E. Lönnrot korjaili sitä: L 50: 51: Ohoh, mikä autuus siellä Valituill' on taivaassa. 12 v. Hän jatkoi korjailemistaan: 1871: 606:

L I 409 d. Ah, se autuus, mikä siellä Valituill' on taivaassa! Sit' ei arvaa aju täällä, Kieli ei voi kertoa. Kaikki siell' on ihanaista, Mitä silmin katsellaan, Siell' ijäti saadaan maistaa Rakkautta Jumalan.

2. Itkun ääntä siell' ei kuulu, Valitusta vaivojen, Siell' on uutten virtten humu, Ilo, riemu yltäinen; Heliästi harput soivat, Kantelehet kajahtaa, Sielulla on täydet voimat Täyttää Herran kunniaa.

3. Siellä mykät kerkein kielin Kiitostansa lausuvat, Rammat hyppii ilomielin, Näköns' saavat sokiat; Täydellisyys on jo tullut, Pois on puutos, vajaus, Synnin ruumis ompi kuollut, Haudattuna turmelus.

4. Siellä taivaan tavarata Saadaan aina nautita, Itse kunnian Jumalata Kasvotusten katsella; Siellä köyhyys ruumiillinen Ompi aivan outoa, Siell' ei puutos hengellinen Rasittele tuntoa.

5. Siell' on taito täydellinen, Rakkaus ylivuotava, Uusi ruumis hengellinen Kirkkaudesta hohtava; Pois on siellä tuska, vaiva Sekä ruumiin sairaus, Sielua ei synti kaiva, Täysi siell' on vapaus.

6. Enkelitten kaltaisiksi Syntiset siell' ylenee, Kuningasten vertaisiksi Kerjäläiset korkenee; Siell' on ystäviä kyllä Tuhansin ja tuhansin, Voiton virttä veisaa siellä Joukko epälukuisin.

7. Siellä halvat morsiamet Sulhasensa nähdä saa, Jotka hänt' on rakastaneet Armon kihlauksessa, Siellä sitten häit' ei puutu Taivaan riemusalissa, Ilo milloinkaan ei muutu Enkelitten parissa.

8. Siell' ei kuolemalla valtaa Ystäviä erottaa, Ryöstää lasta vanhemmalta Ehkä aivan ainoaa; Köyhät lesket, jotka täällä Puolisoitaan kaipaavat, Ijät' heidän kanssans' siellä Riemuvirttä veisaavat.

9. Autuas, ken aikanansa Muistaa taivaan autuuden Ja ken sinne rientää kanssa Urhiasti sotien Vastaan pirun viekkautta Herran hengen voimalla, Vastaan synnin riettautta, Maailman myös turhuutta.

10. Taivas ain' on niille altis, Synnistä kuin palajaa, Armo, autuus niille valmis, Jotka sitä halajaa; Hurskaat sielut, jotka täällä Jesust' etsii uskossa, Viimein voiton kruunun siellä Tavottavat taivaassa.

11. Auta, armon Herra, meitä, Hengelläsi johdata Välttämähän synnin teitä, Hyljäämähän maailma; Eläissämme, kuollessamme, Öin ja päivin ainiaan Sodi, Jesus, puolestamme, Saata meitä kunniaan!

Julius Krohn lyhensi ja viimeisteli virren nykyiseen muotoon 1880 säkeistöt 1, 3—8; v. 2 sai nykyisen muotonsa vasta 1886.

Lauri Stenbäck ruotsinsi tämän: O hvad salighet Gud vill skänka De utvalda i himmelen.

Arkkivirsi 1801, L 50: 51, 1871: 606, L I 409 d, L II 487, 1880: 409 d, 1883.

529. Taivaassa, ratki taivaassa On autuus määrätön. 7 v.

L. Laurinus 1573—1655. J. Åström 1767—1844. Suomennos 1674. P. J. Ignatius 1761—1827. K. G. v. Essen 1815—1895. Julius Krohn 1835—1888.

Virsi on alkuaan ruotsalaisen kirkkoherran Laurentius Laurenti Laurinus vanhemman virsi. Ilmestynyt painosta ensi kerran Tukholmassa 1622:

Beckman, s. 943. I Himmelen, i Himmelen, Ther är glädie stoor, Ther frögda sigh alla Gudz helgon, Och medh Gudz ängla chor, Siunga, Heligh, Heligh, Heligh, Herren Zebaoth.

2. I Himmelen, i Himmelen Ther är vijsheet stoor, Ther kunnom vij Gudh skåda, Rätt som han sielffuer är, Ansichte moot ansichte, Ansichte etc. Herren Zebaoth.

3. I Himmelen, i Himmelen Ther är Herligheet fijn, Så at then klareste Solen Aldrig här så klart skijn, Som then klarheeten i Himmelen är, Som then etc. Hoos Herren Zebaoth.

4. Then glädhien i Himmelen är Ingen vthtala kan, Icke heller någhre Skribenter Thet beskriffua kan Hvadh för een glädhie i Himmelen är, Hvadh för etc., Hoos Herren Zebaoth.

5. Til then glädhien i Himmelen är, Hielp oss Jesu Christ, Och genom tin Dödh och Pijna, Förlåt oss all vår brist, Amen, Amen, Amen, Amen, O Herre Zebaoth.

Tästä on suomennos, mahdollisesti Jacobus Franciscin v. 1624 toimittama, käsikirjoituksena liitetty Kangasalan kirkonarkistossa säilytettyyn vuoden 1614 Käsikirjaan (jossa paitsi tätä on toinenkin virsi, katso virttä 445 sekä käsinkirjoitettuja messuja ja virsien nuotteja):

1. O Taivahas :;: Siell on ilo suuri, Siel riemuidze se Pyhä Engelitten Cuori, veisaten Pyhä :,: O Jesuxen tykön.

2. O Taivahas :;: on ilo ia riemu, Siel nähdä same caunista cuss Jumal itz asu Casvosta juuri casvohon :,: O Jesuxen tykön.

3. O Taivahas :;: On suuri valkeus Nijn ettei taida käydä Auringos suurembi kirkaus, Cuin on Taivan kirkaus :,: O Jesuxen tykön.

4. Caunis on ilo Taivahas :,: Jota ei taida sano su Ei yxikän myös Doctor kirjoituxel puhu, Mikä suur ilo on Taivahas :,: O Jesuxen tykön.

5. Sihen Taivan ilohon Aut meit Herra Pyhä An andex pijnas tähden syndin Jesu hyvä, Amen amen :,: O. Jesuxen tykön.

6. Totisest o totisest, sanon sinul totuden Ei se tule cadotuxen Cuin turva Jesuxen, Mutta saa ilon ijancaickisen :,: O Jesuxen tykön.

Sama suomennos on myös Suom. Kirj. Seuran Lönnrotiana 155:ssä käsikirjoituksena, irroitettuna 1658:n Manualesta.

Laurentius Petri Aboicus (Tammelinus) on 1674 julkaissut uuden suomennoksen:

W 410. Ratk' taivaassa, ratk' taivaassa On ilo, riemu suur', Siell' iloitsevat kaikki, Enkelein chuoriss' juur' Veisaten riemuisest'; Pyhä, pyhä, pyhä' Herra Sebaoth!

2. Ratk' taivaassa, ratk' taivaassa Taito täydellinen, Siell' saam' Jumalan nähdä, Niinkuin on olevainen: Kasvoista niin kasvoin, Kasvoista niin kasvoin, Herra Sebaoth!

3. Ratk' taivaassa, ratk' taivaassa, Siell' kirkkaus paistaa, Eip' auringon kirkkaus Niin kirkkaast' valista, Kuin se kirkkaus taivaassa, Kuin se kirkkaus taivaassa, Herra Sebaoth!

4. Sitä iloo, kuin taivaas' on, Ei taida kenkään puhua, Ei yksikään kirjoittaja Taida ulos sanoa Sitä iloo, kuin taivaass' on, Sitä iloo, kuin taivaass' on, Herra Sebaoth!

5. Siihen iloon, kuin taivaass' on Aut' meit, Herra Jesu Christ', Piinas ja kuolemas kautta, Saata meit' sinne vissist', Amen totisest', Amen totisest', Herra Sebaoth!

Nykyisen virtemme pohjana on W 410:n rinnalla ollut J. Åströmin uudelleen muovailema virsi:

R 486. I himmelen, i himmelen, der Herren Gud sjelf bor, Hur härlig blifver sällheten! Hur outsägligt stor! Der, ansigte mot ansigte, Jag evigt, evigt Gud får se, Se Herren Zebaoth.

2. I himmelen, i himmelen, Hvad klarhet, hög och ren! Ej sjelfva solen liknar den Uti sitt middagssken. Den sol, som aldrig nedergår Och evigt oförmörkad står, Är Herren Zebaoth.

3. I himmelen, i himmelen, Hvad sälla utan tal! Af änglarna och helgonen Hvad glans i ärans sal! Min själ skall blifva dessa lik, Af evighetens skatter rik, Hos Herren Zebaoth.

4. I himmelen, i himmelen, Man inga tårar ser; Ej döden, ej förgängelsen Der skola härja mer. Der skänkes fröjd och härlighet Och frid och oförgänglighet Af Herren Zebaoth.

5. I himmelen, i himmelen, En sällhet du beredt, Som intet öra hörde än, Och intet öga sett. Ej njuten af ett dödligt bröst, Ej sjungen af en dödligs röst, O Herre Zebaoth.

6. I himmelen, i himmelen, Sjelf alla väsens Far, Med Sonen och Hugsvalaren, En evig boning har. Ett trefaldt Helig sjunges der, Då himlaskaran offer bär För Herren Zebaoth.

7. O Fader, Son och Ande! dig Ske evigt lof och pris, Ack! öppna ock en gång för mig Din himmels paradis! Ja, när jag fast i trone står, Jag af din hand min krona får, O Herre Zebaoth!

Siten on P. J. Ignatius muovaillut seuraavan virren:

Ign 228. Ah! taivaassa, ah! taivaassa, On autuus määrätöin, Siell Engelitten kuoreissa, On ilo ääretöin. Ja kasvoista niin kasvoihin, Siell' nähdään HERra korkeihin Se HERra Zebaoth.

2. Ah! taivaassa, ah! taivaassa, On päivä ijäinen, Kuin voittaa kirkkaudesa, Tääll' kirkkan päiväisen. Se auringo kuin paistaa siell', Kuin ijäisest' ei laske viell', On HERra Zebaoth.

3. Ah! taivaassa, ah! taivaassa, On seura autuain. Siell' valituiden parisa, On ilo uusi ain'. Myös toivon sinne päästäksen', Sun kunniatas nähdääksen', O HERra Zebaoth!

4. Ah! taivaassa, ah! taivaassa, Ei ole itkua, Ei synti, ei myös kuollo saa, Siell' saatta surua; Vaan rauhan katomattoman, Ja ilon loppumattoman, Suo HERra Zebaoth!

5. Ah! taivaassa, ah! taivaassa, Siell' autuus ilmestyy, Kuin tässä heikkoudessa, On meildä peitetty; Ei autuutta, kuin suodaan siell', Tääll taito suurin äkkää viell', O HERra Zebaoth!

6. Ah! taivaassa, ah! taivaassa, Siell' HERra hallitsee, Ja nautinnolla kunniansa, Ain pyhät ravitsee. Siell' Pyhä, Pyhä veisataan Ja kiitosta ain' kannetaan, Sull' HERra Zebaoth!

7. Ah! taivaassa, ah! taivaassa, On minun JEsuksen, Kuin täällä kuollon majassa, On aina tykönän; Ja koska kuollo noudattaa, Hän mua iloos johdattaa, O Herra Zebaoth!

Käyttäen tätä sekä siitä johtunutta U 721 K. G. v. Essen laati 1867 vv. 1—4 ja 7 nykyiseen muotoon; vain pari yksityistä sanaa muutettiin myöhemmin. Vv. 5 ja 6 saivat nykyisen muotonsa 1880.

Wr 410, R 486, Rbg 410, Sr 494, W 410, Ign 228, U 721, 1867: 410, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 148.

530. Taivaassa, johon Jumala Majansa asetti. 8 v.

Olof Pesonius 1780—1849. J. Tengström 1755—1832. K. G. v. Essen 1815—1895.

Vehkalahden kappalaisen, sittemmin Mäntyharjun kirkkoherran Olof Pesoniuksen virsi (Turun Tuomiok. I I 13, 26: 2):

1. Taivaassa kussa Herra juur Osottaa kunnians, On autuilla ilo suur Ijäisen riemun kanss; He ovat vapaat vaivoista, Kanss kaikkinaisest pahasta Tykönä Jumalan.

2. Kuin elon-aikaan iloitaan, Ja Saaliin jaossa, Niin Herran edess' riemuitaan Ijäti taivaassa. He voitto-juhlaa viettäävät Ja karitsata kiittäävät Kuin heitä lunasti.

3. O riemu Juhlaa jaloa Kosk' ylösnouseevat! Ken taitaa ulossanoa Mitä he tundeevat, Ruumiisa koska kirkastuu Ja itse saavat ilmestyy Valittuin joukkohon.

4. Siell' ystävänsä löytäävät Ja hyvintekiäns; Siell' yhdistetyx tuleevat Engelein pyhäin kanss; Siell' usko muuttuu katsannox, Ja toivo täydex nautinnox Tykönä Jumalan.

5. Ei siellä siaa itkulla, Ei valituxilla Ei vaatiaimme vainolla Ei kateudella: Siell' rauha on ja rakkaus Ja täydellinen vapaus Tykönä Jumalan.

6. He Herran siellä näkeevät Ain Majestetissäns, Ja Juhlallisest kiittäävät Ain Hänen hyvyttäns: Sen täydellisest tietäävät Ja mielensä täyttäävät Kuin kelpaa Herralle.

7. Its Herra heidän valonsa On siellä oleva Hän heidän pyhät halunsa On aina täyttävä: Ei siellä hyvän puuttumus Eik' koskaan hyvään suuttumus Autuutta vähennä.

8. Ei taida kieli selittää, Ei aju arvata, Ei viisaimmatkaan käsittää, Eik ulosmaalata, Sitä kuin Herra pyhille Taivaass on pannut tallelle Autuden osaxi. —

Jaakko Tengströmin uudelleen muovailemana siitä tuli:

U 725. Taivaasa, johon Jumala Majansa asetti, Myös autuaansa ilolla Asuvat ijäti. Ne ovat pääsneet pahasta, Ja vaaroista ja vaivasta, Tykönä Jumalan.

2. Niin voitosta kuin iloitaan Tultua sodasta, Niin Herrasa myös riemuitaan Alati Taivaasa, Ja voitto-juhlaa vietetään, Ja Karitsata kiitetään Valittuin seurasa.

3. Ah, Juhlaa siellä jaloa Pitävät autuaat; Ei kielemme voi sanoa He mitä lausuvat, Kuin valaistuilla mielillä, Ja kirkkahilla silmillä Näkevät Jumalan.

4. Näin juoksunsa he päättävät Enkelein Kuorisa, Ja ystävänsä löytävät Valittuin parisa. Siis mitä ovat uskoneet, Ja uskosansa toivoneet, Jo saavat nautita.

5. Ei löydy siellä surua, Ei ahdistuksia; Ei kuulu siellä itkua, Ei valituksia, Vaan rauha, riemu, rakkaus, Ja taivaallinen rikkaus Jumalan tykönä.

6. He Herran jalkain juurella Kiitosta veisaavat, Ja Jesustansa suurella Riemulla lausuvat. Nyt selkiästi tietävät, Ja mielellänsä tekevät He tahdon Jumalan.

7. Määrätöin Hänen armonsa On heille oleva, Ijäti Hänen valonsa On heille loistava. Ja salaisuudet Jumalan, Ja tavarat myös Taivahan, Ne heille avataan.

8. Ei taida kieli selittää, Ei aju arvata, Ei viisaatkaan voi käsittää Ijäistä autuuta, Kuin valittuinsa perheelle On pannut Herra tallelle Rauhansa majoisa.

K. G. v. Essen muovaili virttä edelleen (käsikirj. 409 B):

1867: 409. Taivaassa, johon Jumala Majansa asetti, Myös saavat hänen omansa Asua ijäti; He ovat pääsneet vaaroista, Maailman, synnin vaivoista Autuuden nautintoon.

2. He täällä saivat taistella, Kamppailla vastahan Viekkaita vihollisia, Sotia ainian; Nyt voiton juhlaa viettävät, He karitsata kiittävät Valittuin seurassa.

3. Ah juhlaa sitä jaloa, Kuin siellä autuaat Pitävät, sitä iloa, Kuin siellä nauttivat! Vapaana siellä vaivoista He katselevat Jumalaa Kasvoista kasvoihin.

4. Edessä Herran istuimen Nyt sielu iloitsee, Ja morsianna Jesuksen Hänessä riemuitsee; Se mitä täällä uskottiin, Ja ikävöiden toivottiin, Nyt nautintona on.

5. Ei löydy siellä surua, Ei ahdistuksia; Ei kuulu siellä itkua, Ei valituksia; Vaan rauha, riemu, rakkaus Ja taivaallinen rikkaus Jumalan tykönä.

6. He Herran jalkain juuressa Kiitosta veisaavat, Ja Jesustansa suurella Riemulla lausuvat; Nyt selkeästi tietävät, Täydellisesti tekevät He tahdon Jumalan.

7. Ääretöin hänen armonsa On heille vuotava; Ijäti hänen valonsa Kirkkaasti loistava; Ja salaisuudet Jumalan, Tavarat kalliit taivahan Nyt heille avataan.

8. Ei taida kieli selittää, Ei aju arvata, Ei ihmisjärki käsittää Ijäistä autuutta, Jon valittuinsa joukolle On pannut Herra tallellè Rauhansa majoissa.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

U 725, 1867: 409, 1871: 603, L I 410 b, L II 488, 1880: 410 b, 1883.

531. Eijaa! mun sielun' toivoss' iloitseepi, Uskossa sydämen' jo riemuitseepi! 14 v.

Elle Andersdatter † noin 1643. Ruotsinnos 1673. Suomennos 1683, virsikirjaan 1692. E. Lönnrot 1802—1884.

Vanhan tradition mukaan tanskalaisen, Laalannin Maribosta kotoisin olleen porvarivaimon Elle Andersdatterin virsi:

Beckman, s. 945. Eya, mit Hierte ret inderlig Jubilerer, Med Lyst oc Fryd saa glaedelig Triumpherer, Naar jeg betaencker, At Dødsens Laenker Sønderbrut er og Lifvet mig skienckis Af Naade!

2. Liflig mit Hierte med stor Andact Sig glaeder, At Jesus min Salighed hafver i Act, Bereder I Himmelens Throne Mig AErens Krone, Hvor jeg fra AElende blifver forskonet, Med Glaede!

3. Ligesom Fuglen ved liusen Dag Sig fryder, Saa giør min Siael uden Aflad, Oc liuder: Loff, Pris oc AEre, O Jesu kiere, Som Kronen for alle Konger mon baere, Med AEre!

4. Eya mit Hierte med Glaeden stor Forlyster Den Fryd, som er udi Engle-Chor, Oc trøster, Ja giør det saa, At jeg pas ey paa Den Elende!, jeg skal i Verden udstaa Med Møde!

5. All Haab derfor til Jesum Christ Hensette, Forhaabendig vist uden Argelist Med Rette, At dette Elende Skal faa en god Ende, Gud skal min Graad til Glaede omvende Ret snarlig!

6. Naade oc Barmhiertighed Dem skiencker, Som angrer Synden med Bitterhed Oc taenker Paa Guds Godhed, Ja Naade oc Fred, Som vaeret hafver aff Evighed, Til Synden.

7. Dersom dit Hierte med Sorg bespent Mon vaere, Dig snarlig til Jesum Christ omvend, Begiere, Med Tolderen siig: Gud vaer mig naadig, Omvend mit Hierte, ud, lede mig Aff Snaren.

8. Enhver Christen med frydefuld Mod Begrunde, At den allermindste Draabe Blod Udrunde Aff Jesu Side, Med Smerte oc Qvide, Alle Synder affvasker, giør dem sneehvide, Oc reene!

9. Retfaerdigheds Krone saa yndelig, Med AEre, Hafver Jesus Christus forhverfvit dig At baere I Himmerigs Rige Med Guds Børn dislige, For hvilcken all Sorg maa gandske undvige Tillige!

10. Stor AEre fører med sig den Dag Oc Glaede, Paa hvilcken vi skal uden all Klag Indledis Med AEre oc Pris i Paradis, Der skue Guds Ansict som er allvis Oc naadig!

11. Der skulle vi herlig stafferis ud Oc frydis, Som Jesus Christus, vor Brudgom prud, Oc prydis Med zired Smycke Oc Gyldenstycke, Ingen den Glaede skal fra os rycke, Evindelig!

12. Alle Mure og Gader aff lutter Guld Mon vaere, Grundvold aff aedel Steene fuld Med AEre, En liflig Klang aff Engle-Sang Skal høris, at Tiden den bliffver! ey lang, For Glaede!

13. Trøst oc Ro uden Argelist Med Prydels Erlanger du vist, naar Jesus Christ Dig inbiuder I Himmelens Throne, Hvor AErens Krone Skal giffvis dig for Lammets Throne, Aff Naade.

14. Eya, lad skinne den frydefuld Dag Med Fromme, Paa hvilcken alting saa vel i Lag Mon komme, Omvend vor Elend, o Jesu fraspend Vor Bangheds Aag, til Glaede omvend Saa frydelig.

15. Redebon er jeg, o Jesu Christ, Allerede Din yderst Tilkomst forløs mig vist I Glaede, Kom maectig, kom praectig Lad icke vansmectis Min Siael i Døden, men hende betaecke Med Glaede!

Ruotsinnos 1673:

Eya, mitt Hierta rätt innerligh Jubilerar, Medh Lust och Glädie så hierteligh Triumpherar, När iagh betäncker, At Dodzens Läncker, Är sönderbruten, och Lifvet skänkes Aff Nåde. 15 v.

Tästä tuli parissa kohden muutettuna:

Wr 411. Eja! mit hjerta rätt innerlig sig frögdar, Med lust och glädje så hjertelig i högden, När jag betänker, At dödsens länker De äro brutne, och lifvet skänkes af nåde.

2. Lustigt mit hjerta med stor andagt sig gläder, At JEsus min salighet hafver i akt, bereder Mig ärones krona I himmels throne, Där jag för elände blifver förskonad, i frögden.

3. Såsom en fogel vid ljusan dag sig gläder, Så gör min själ med högsta behag, och säger: Dig vare ära; O JEsu kære! Som kronan för alla Konungar månd' bära med ära.

4. Eja! mitt hjerta med glädje stor Förlustar Den fröjd, som är uti englachor, Och tröstar; Ja, styrker mig så, Att jag pass ej på Det eländ', jag skall här i verlden utstå Med möda.

5. Ty när som jag verldenes uselhet Besinnar, Och att hennes fåfänglighet Försvinner, Fast innerlig' Påminner jag mig Den fröjd, jag väntar evinnerlig I höjden.

6. Min lit derföre till Jesum Christ Jag sätter, Med tröst i trone förhoppandes visst Med rätta, Att detta elände Skall få en god ände, Gud skall min sorg till glädje omvända, Rätt snarlig'.

7. En sådan glädje och salighet Gud skänker, Den synden ångrar rätt bitterlig' Och tänker: Guds godhet blid Ger allsköns frid, Som varit hafver af evighet Och alltid.

8. När synden gör mig ett sorgfullt mod, Och kränker, I trone på Jesu dyrbara blod Jag tänker, Som gör allena Min' synder rena; Min hjertans qvida kan det förmena Så kraftigt.

9. Ej kan mig döden och satans makt Bedröfva, Min Jesus hafver dem all sin kraft Beröfvat. När jag insomnar, Han mig omfamnar, Och för mig till den trygga hamnen, I glädjen.

10. På sista dag, som silfver och gull, Som solen, Min kropp skall skina fast ärefull För stolen: Så gifver mig Gud Den herrliga skrud, Som han har lofvat sin kära brud Med äran.

11. Der blifver skinande silke klar Till kläder, Som Jesus, min brudgum, värfvat har Med heder, Med herrlig' smycken Och gyllen stycken: Den fröjd skall ingen ifrån mig rycka, Det vet jag.

12. Guds stad och gator af idel guld skola vara, Grundvalen af ädla stenar full så klara, En ljuflig klang Utaf Ängla-sång Skal höras, at tiden ej blifver lång för glädje.

13. En evig ro, evinnerlig frögd där blifver, Som Fred-Försten i himmels högd där gifver. Med palm i händer Då skola Guds vänner Låfsjunga Lambet förutan ände, ja evigt.

14. Eja! Gud gifve den, saliga dag med froma På hvilken alting så väl uti lag månd komma. Min JEsus vände Mit stora elände, Han ville den önskade dag uptända rätt snarlig.

15. Beredder hålt mig, o JEsu Christ! at vänta Din uppenbarelse, när du sist vil hämta Til frögdesalen Ur jämmerdalen Din Brud, den du har lofvat hugsvala; ja, Amen!

Suomennos ilmestyi arkkivirtenä noin 1683 ja tuli virsikirjaan 1692:

W 411. Eija, minun sielun, juur' iloisest' jubileeraa, Ja sydämen' sangen suloisest' triumpheeraa! Ett' synnin paulat, Ja kuolon vaulat, On rikki särjett', ja elämän luvatt' juur' armost'.

2. Mun sydämen' iloita riemuisest' kyll' mahtaa, Ett' Jesus antaa armollisest' mull' tahtoo Ratk' kunnian kruunun, Ja riemuhumun, Ja lopettaa minulta kaiken surun ja murheen.

3. Kuin lintu visertää suloisell' kyll' kielell', Niin sanoo mun sielun' iloisell' juur' mielell': O Jesu rakas Sull' joka paikas' Olkoon ylistys joka aika ja kiitos.

4. Niin suuren murhees' lohdutuksen mull' kantaa Se ilo, kuin taivaass' mun Jesuksen mull' antaa; Etten minä huoli Tääll' mailman nuolii, Kuin murheell' ja vaivall' minua vuolii juur' viekkaast'.

5. Kuin mieleen maailman turhuus tääll' johtuu Ja kaikki sen onnettomuus, niin kohta Jäll' ajattelen Ja muistelen Sitä iloo, kuin ijankaikkinen on taivaass'.

6. Minun turvan' siis Jesuksen pääll', panen, Uskolla lujast' toivoen, ett' saanen Täält' lopun autuaan, Pääll' kaiken vaivan, Kuin kärsin tääll', jonk' Herra taivaan mull' antaa.

7. Ilon ijäisen Jumal' taivaast' sill' tuottaa, Kuin katuu syntiäns' katkerast', ja luottaa Hänen armoons' tääll', Ja hyvyytens' pääll', Kuin pysyn on ijankaikkisest' viel' ja aina.

8. Kuin synnit sydäntän' surkiast' tääll' kaivaa, Koht' ajattelen aivan ahkerast' sitä vaivaa, Kuin kärsei tääll', Juur' ristin pääll', Jesus, kuin verelläns' viruttaa viel' mun puhtaaks'.

9. Ei taida tuoni eik' perke' enään kadottaa; Sill' Jesus on voiman heilt' kaiken pois ottan', Ja viimeiselt', Kosk' lähden täält', Hän saattaa minun elämän tielt' autuuteen.

10. Kuin kulta ja hopia juur' ihanast' heloittaa, Niin viimeisnä päivän' kiiltää kirkkaast' juur' totta Mun ruumiin' viel'. Ja taivaassa siell' Paistaa kuin armas aurinko tääll' valaisee.

11. Silkill' juur' kirkkaast' kiiltäväll' vaatettaa Jesus, ja autuuden hameell' puettaa Hänen morsiamens', Ihanaisens', Ja kanssans' ijäti iloittaaksens' vie kotios'.

12. Siell' kirkkaast' kullast' on rakennus ja muurit, Kalleista kivistä perustus on juuri: Siell' ilo-paikass' On hupa aika, Enkelit veisaavat, eikä lakkaa, juur' heljäst'.

13. Rauha ja riemu ijankaikkinen on siellä, Jesus meilt' hyvää mitäkään ei kiellä. Siell' iloitaan, Sekä veisataan, Ja palmu käsis' ain' riemuitaan, eik' laata.

14. Eija, jos aika se autuas pian joutuis', Kuin Jesus meitä omians' poijes noutais', Ja kaiken vaivan, Juur' armost' aivan, Ijankaikkiseksi iloksi taivaan jäll' muuttais'.

15. Aut' Jesu! ett' valmiit olisim', ja vahvass' Uskoss' sun tulemistas odottaisim', kuins tahdot, Meit' tykös rietä, Ja oikiaa tietä Niin ijankaikkiseen iloon viedä, ja Amen.

E. Lönnrot korjaili tätä: LWU 411, L I 411. Viimemainitun mukaan:

L I 411. Eija! jo sielun' toivossa iloitsee Ja sydämeni uskossa riemuitsee, Kuin pirun paulat Ja synnit vaulat On Jesus särkenyt ja haudan salvat!

2. Hän täällä mulle autuuden jo antaa, Taivaassa kruunun päähäni hän kantaa; Kuin täältä lähden, Kuolonsa tähden Siell' elää saan ijäisen ilon nähden.

3. Kuin lintu päivän koittoa ihailee, Niin sielu armon loistoa halailee; Ei mistään muusta Se lohdutusta Murheissaan löydäkkään ja virvotusta.

4. Se autuus, taivaassa kuin Jesus antaa, Jo nyt sen lohdutuksen tuo ja kantaa, Ett' ain' iloinen Mä olla voinen, Jos onkin elo täällä vaivaloinen.

5. Se ilo, jonka mailma täällä tarjoo, Katoova on ja haihtuva kuin varjo; Ilohon toiseen Mä ainiaiseen Halajan taivaassa tavattavaiseen.

6. Siis Jesuksehen turvani mä panen Ja uskon vahvasti sen, että saanen Armosta aivan Periä taivaan, Joss' ompi loppu murheen, tuskan, vaivan.

7. Suloisen toivon täälläkin jo tuottaa Jumala niille, jotka häneen luottaa, Ja hyvyytensä, Lempeytensä Ei puutu uskovilta ikänänsä.

8. Kuin synti sydäntäni kalvaa, kaivaa, Koht' ajattelen, Jesus, sitä vaivaa, Kuin sinä, täällä Mua säästämällä Synteini tähden kärseit ristin päällä.

9. Mua synti, kuolo, saatana ei kaada, Kuin taidan, Jesus, avuksi sun saada; Sä viimeiseltä, Kuin lähden täältä, Taivaaseen saatat sielun' surun säältä.

10. Kuin hopia, kulta välkkää heliästi, Niin myös mun ruumiin' kerran kiiltävästi Välkkääpi vielä Taivaassa siellä, Loistava niinkuin aurink' armas täällä.

11. Mun Jesus kultasilkkiin puetuttaa, Autuuden verholla mun kaunistuttaa, Niin armaanansa, Morsiannansa Mun saattaa taivaan ilomajahansa.

12. Sen perustus on kalleista kivistä, Sen muurit loistaa kullan sätehistä; Siell' enkelitten Ja autuitten Heliät iloharput soivat sitten.

13. Autuus ja onni ainiaan on siellä, Omiltaan Jesus mitäkään ei kiellä; Siell' iloitahan Ja veisatahan, Ijäti palmut kädess' riemuitahan.

14. Ah, jos se aamu autuas jo koittais, Kuin Jesus omansa pois täältä noutais Ja murheen, vaivan Muuttaisi taivaan Ijäiseks iloks armostansa aivan!

15. Suo, Jesus, meidän valmihina olla, Kuin tahdot täältä noutamaan sä tulla; Majasta tästä Sielumme päästä, Iloisiin taivaan asuntoihin säästä!

Vähäisin korjauksin sekä jättäen pois v. 7:n tästä tuli nykyinen.

Tanskal. Danske Studier 1934: 1, 2, Wr 411, R 487, Rbg 411, Sr 495, W 411, Ign 227, U 718, 719, Kristill. Lauluja 1855: 7 (Lukemisia kansalle 49), LWU 411, 1867: 411, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, R 1936: 647.

532. Sen suven suloisuutta Mä kosk' ajattelen. 11 v.

Joh. Walther † noin 1566. Petrus Johannis Gothus 1536—1616. Suomennos 1690. E. Lönnrot 1802—1884.

Lutherin musikaalisen avustajan ja ystävän, Dresdenin kapellimestarina kuolleen Joh. Waltherin virsi:

Freylinghausen, 579. HErtzlich thut mich erfreuen die liebe sommerzeit, wenn GOTT wird schön verneuen alles zur ewigkeit. Den himmel und die erden wird GOtt neu schaffen gar, all' creatur soll werden gantz herrlich, schön und klar.

2. Die sonn wird neu und reine, der mond und sternen all gar vielmal heller scheinen, dass man sich wundern soll: das firmament gemeine wird GOtt auch schmücken fein. Das wird Er thun alleine, zur freud den kindern sein.

3. Also wird GOtt neu machen alles so wunderlich, für schönheit solls gar lachen, und alles freuen sich. Von gold und edel-steinen die welt wird seyn geschmückt, mit perlen gross und kleinen, als wär es ausgestickt.

4. Kein' zung kan nicht erreichen die ew'ge zierheit gross, man kans mit nichts vergleichen, die wort' sind viel zu bloss. Drum müssen wir solchs sparen bis an den jüngsten tag, dann wollen wir erfahren, was GOTT ist und vermag.

5. Denn GOtt wird bald uns alle, was ie geboren ist, durch sein' posaun und schalle, in sein'm Sohn, JEsu Christ, mit unsern fleisch erwecken zu grosser herrlichkeit, und klärlich uns entdecken die ew'ge seligkeit.

6. Er wird uns unser leben, den leib mit haut und haar, gantz völlig wieder geben, das ist gewisslich wahr; uns leib und seel verklären schön, hell, gleich wie die sonn nach lust, wie wir begehren, und geben freud und wonn.

7. Sein' Engel wird auch schicken der HErr Christ, unser Trost, entgegen Ihm zu zücken, der uns aus lieb erlöst; wird uns gar schön empfangen mit aller Heilgen schaar, in seine arm umfangen, und uns erfreuen gar.

8. Da werden wir mit Freuen den Heiland schauen an der durch sein Blut und leiden den himmel aufgethan: die lieben Patriarchen, Propheten allzumal, die Märtrer und Apostel bey Ihm in grosser zahl,

9. Die werden uns annehmen als ihre brüderlein, sich unser gar nicht schämen, uns mengen mitten ein: wir werden alle treten zur rechten JEsu Christ, Ihn, unsern GOtt, anbeten, der unsers fleisches ist.

10. Er wird zur rechten seiten uns freundlich sprechen zu: Kommt, ihr gebenedeyten zu meiner ehr und ruh, ietzt sollet ihr ererben mein's liebsten Vaters Reich, welch's ich euch thät erwerben, drum seyd ihr erben gleich.

11. Alsdann wird GOtt recht richten die gottlos' böse welt, das höllisch' feur soll schlichten die sünd' mit baarem geld: den teufel und sein' rotte, die heuchler, mammons-knecht', wird GOtt zu schand und spotte verurtheilen gerecht;

12. Wird sich gantz zornig stellen zu den'n zur lincken hand, ein recht gleich urtheil fällen mit worten, so genannt: Geh't hin, ihr gantz verfluchten, zum höll'schen feur erkannt, ins teufels strick geflochten, in ew'gen tod und band.

13. Also wird GOtt erlösen uns gar von aller noth, vom teufel, allem bösen, von trübsal, angst und spott, von trauren, weh und klagen, von kranckheit, schmertz und leid, von schwermuth, sorg und fagen, von aller bösen zeit.

14. Dann wird der HErr Christ führen uns die wir Ihm vertraut mit grossem jubiliren zum Vater, seine Braut: der wird uns bald schön zieren, und freundlich lachen an, mit edlem balsam schmieren, mit schmuck begaben schön.

15. Die Braut wird GOtt neu kleiden mit seinem eignen schmuck, in güldnem stück und seiden, in einem bunten rock; ein'n güldnen ring anstecken, der lieb' zum wahren pfand, ihr' sünd' auch wohl zudecken, dass sie nicht werd' erkannt.

16. GOtt wird sich zu uns kehren, ein'm ieden setzen auf ein' güldne kron der ehren, und hertzen freundlich drauf; wird uns an sein' brust drücken aus lieb' gantz väterlich, an leib und seel uns schmücken mit gaben mildiglich.

17. Er wird uns frölich leiten ins ew'ge Paradeis, die hochzeit zu bereiten zu seinem lob und preis'; da wird seyn freud und wonne in rechter lieb und treu, aus GOttes schatz und brunne, und täglich werden neu.

18. Da wird man hören klingen die rechten säyten-spiel, die musica wird bringen in GOtt der freuden viel: Die Engel werden singen, all' Heilgen GOttes gleich mit himmelischen zungen ewig in GOttes Reich.

19. Kein ohr hat ie gehöret, kein menschlich aug gesehn die freud, so den'n bescheret, die GOtt hat ausersehn; sie werden GOtt anschauen mit hellem angesicht lieblich mit ihren augen, das ewig-wahre Licht.

20. GOTT werden sie erkennen, die heil'ge Trinität, in GOttes liebe brennen; sein wesen und sein'n rath wird GOtt ihr'n augen gönnen, und was Er ist und hat, auch seine kinder nennen, in GOttes kraft und that.

21. Also wird GOtt erfüllen alles durch seine Kraft, wird alles seyn in allen, durch seinen Geist und saft; wird sich selbst gantz zu eigen uns geben völliglich, und all sein gut uns zeigen in Christo sichtiglich.

22. Mit GOtt wir werden halten das ewge Abendmahl, die speis' wird nicht veralten auf GOttes tisch und saal. Wir werden früchte essen vom Baum des lebens stet, vom Baum des lebens flüsse, trincken zugleich mit GOtt.

23. All' unser lust und willen, was unser hertz begehrt, was wir nur wünschen wollen, soll alles seyn gewährt; des sollen wir uns freuen, GOtt loben ewiglich, voll wahrer lieb' und treuen uns lieben stetigtich.

24. Wir werden stets mit schalle vor GOttes stuhl und thron mit freuden singen alle ein neues lied gar schon: Lob, ehr, preis, kraft und stärcke, GOTT Vater und den Sohn, des Heilgen Geistes wercke sey lob und danck gethan.

25. Solch freuden-lied ohn schmertzen wird seyn der lobgesang, aus freud uns luft des hertzens der auserwählten danck; die freud wird ewig bleiben, und nimmermehr vergehn, viel grösser denn wir gläuben, vor GOtt im wercke stehn.

26. Frölich pfleg ich zu singen, wenn ich solch' freud betracht, und geh in vollen sprüngen, mein hertz für freuden lacht; mein g'müth thut sich doch schwingen von dieser welt mit macht, sehn' mich nach solchen dingen, der welt ich gar nicht acht.

27. Drum woll'n wir nicht verzagen, die ietzt in trübsal seynd, und die die welt thut plagen, und ist ihn'n spinnen-feind; sie wollen ihr creutz tragen in friede mit geduld, auf GOttes wort sich wagen, sich trösten GOttes huld.

28. Wer GOttes Reich und Gaben mit GOtt ererben will, der muss die trübsal haben verfolgung leiden viel. Das soll ihn aber laben: es währt ein' kleine zeit, der HERR wird bald hertraben, sein' hülf ist g'wiss nicht weit.

29. Indess die welt mag heucheln, GOTT spotten immerhin, um g'niesses willen schmeicheln, klug seyn in ihrem sinn, ihr' sachen listig beugen, nach dem der wind herweht, aus furcht die wahrheit schweigen, wie's ietzt im schwange geht.

30. Man lass die welt auch toben, und redlich lauffen an, es sitzt im himmel droben, GOtt lob! ein starcker Mann. Er wird gar bald aufwachen, der ewig strafen kan, der Richter aller sachen; Er ist schon auf der bahn.

31. Der Bräut'gam wird bald rufen: Kommt all', ihr hochzeit-gäst! Hilf, GOtt, dass wir nicht schlafen, in sünden schlummern fest: bald hab'n in unsern händen die lampen, oel und licht, und dürfen uns nicht wenden von deinem angesicht.

32. Der König wird bald kommen, die hochzeit-gäst besehn, wer vor Ihm wird verstummen, dem wirds gar übel gehn. O GOtt, hilf, dass

wir haben das rechte hochzeitkleid! den glauben, deine gaben, zu geben recht bescheid.

33. Ach HErr! durch deine güte führ uns auf rechter bahn, HErr Christ, wollst uns behüten, sonst möcht'n wir irre gahn: halt uns im glauben feste zu dieser bösen zeit, hilf, dass wir uns stets rüsten zur ew'gen hochzeit-freud.

34. Hiemit will ich beschliessen das frohe sommer-lied: es wird gar bald ausspriessen die ew'ge sommer-blüth', das ew'ge jahr herfliessen; GOtt geb im selben jahr, dass wir der frücht' geniessen. Amen, das werde wahr!

Alkuaan on virressä ollut 25 säkeistöä, johon runoilija itse on lisännyt („Des Tichters zugabe") vv. 26—34. (Wackern. 1841, ss. 376—379). Myöhemmin lisättiin sitä niin että siinä, Fischerin mukaan, oli — Joh. Niedlingin „Hand-Büchlein"-kirjassa Altenburg 1655 — säkeistöjä kokonaista 55. Kirchenlieder-Lexiconissaan (I 290) A. Fischer julkaisee siitä muutamia säkeistöjä (numerojärjestys Niedlingin mukaan):

V. 25 (vastaa laajennettua ruotsalaista v. 25 ja samoin W 412: 25):

Gott wird die Braut erhaschen Sein liebes Töchterlein, Ihr Thränen sein abwischen Mit seinen Tüchlein rein. Wird ehlich sie versprechen In seines Sohnes Hand, Die Eh auch nicht zubrechen, Durch seines Geistes Band.

V. 30 (vastaa laajennettua ruotsalaista ja vanhaa suomalaista v. 29):

Die Braut wird Gott beylegen Im Himmel seinem Sohn: Ihr geben seinen Segen, Sein Lust auch sehen dran. Solchs wird gross Freude machen Dem gantzen Himmels Heer, Werden da Amen sprechen Zu solcher Hochzeit Ehr:

V. 31 (vastine v. 30):

Denn wird die Braut erwarmen In Gottes Liebe rein, In ihres Bräutgams Armen, Seim allerliebsten Sohn. Den wird sie Gott ergetzen Ihrs Jammers Leids und Quaal, Zu hohen Ehren setzen In Freuden überal.

V. 19 (vastine v. 33):

Da wird man figuriren Auff neu himmlische Art, Die Noten coloriren Sehr künstlich lieblich zart, Die Psalmen schön psalliren Aus Hertzen Freud allda, Denn GOtt wird renoviren Die gantze Musica.

Petrus Johannis Gothus ruotsinsi virren jonkun laajennetun saksalaisen laitoksen mukaan ja julkaisi sen 1604. Virsikirjaan se tuli 1614. Vanhoissa 1600-luvun ruotsalaisissa virsikirjoissa on virressä ollut 53 säkeistöä:

Then Svenska Psalm-Booken Och en Appendix medh många Andelige Loffsånger — — Medh J. G. D. Ep. Ab. Bekostnadt. Åbo 1673.

Om thet Ewiga Lijfvet. Sjunges som: Waker vp i Christne:

1. MIgh gör stoor Lust och Glädie Then sköne Sommar tijdh, Tå Gudh vil alt bereda, Til evigh tijdh medh flijt: Himmel och Jord förnyja Wil han och göra reen, All Creatur til flyja, Medh evigt klarheetz Skeen.

2. En ny Sool skal tå blifva, Månen och Stiernor all, Skola så klart skijn gifva, At Vnder vara skal: Firmamenten allena, Skal Gudh i Himmels högd, Så vtstoffera och reena, Sijn Barn til Lust och Frögd.

3. Alt så skal Gudh bereda, All ting så ståteligh, All ting skal lee i Glädie, För Fägring frögda sigh: Medh Gull och ädla Steenar, Skal Werlden vara prydd, Med Pärlor stoora och sköna, Kring om sijn heela vidd.

4. Tungan kan ey vthtryckia, Then stoora Macht och Pråål, Man kan slijkt vidh intet lijkna, Här feelas Ord och Måål: Ty måste vij thet spara, Alt in til Domedagh, Tå skolom vij förfara, Hvadh Gudh är och förmå.

5. Ty Gudh skal snart oss alla, Aff Jordenne förwist, Vpwäckia och til sigh kalla, I sin son JEsu Christ: Medh sin Basun then klara, Til en stoor härligheet, Och oss tå vppenbara, En ewigh Saligheet.

6. Han skal oss åter gifva, Wår Krop medh Hull och Håår, At vij lefvande blifva, Slijkt han alt väl förmår: Wårt Lijff och Siäl stoffera, Och göra som Solen skäär, Förläna oss frögd och ähra, Effter vår hiertans Begär.

7. Sin Engel skal vthskicka Christus vår Siälatröst, Och emoot sigh vpryckia, Then som oss hafver löst: Skal vth emoot oss draga, Alt medh sin Himmels häär, Och oss i Famnen taga, O hvadh Frögd oss thet är.

8. Tå skal sigh låta syna, Guds Son och högsta Präst, Som haar medh sin Dödh och Pijna, Oss Himmelen vpläst: The fromma Patriarcher, Sampt ock Propheter all, Martyrer och Apostlar / Medh honom ett stoort Taal.

9. The skola oss ock taga, För sina Bröder vp, Och oss intet bortjaga, Mängia oss i sin Hoop: Vij skolom träda alla, Til Christi högra Hand, Såsom vår Gudh åkalla, Ty han bäst hjelpa kan.

10. Til oss skall han så tala, Som stå på hans högra Hand, Kommer välsignade alla, I hafven här bijstånd: Rätt nu skolen j ärfva, En evigh Saligheet, Then iagh monde förvärfva, Eder i Evigheet.

11. Tå skal Gudh Verldena säya Sin Doom och hämda Gäld, Satan skal ock tå säya, Synden medh evig Eld: Gudh skal ock ey förglämma, Mammon och Skrymtare, Vtan them platt fördöma, Satan til Spott och Spee.

12. Fast Grym skall Gudh sigh ställa, Moot them på then vänstra Hand, och thenna Domen fälla, Som är itt ewigt Bann: Går j fördömde Sialar, Vthi Helvetes Glödh, I ären Satans Trälar, och wärde evigh Dödh.

13. Tå skal Gudh oss bevara, För Satans List och Nödh, För Sorg och allan fahra, Och för en ond Brådödh, För Ångest och Veeklagan, För Kriig, Örligh och Strijdh, För Siukdom, Wee och Plåga, För Hunger och Dyyr tiidh.

14. Tå skal Christus vår Herre, Heemföra oss sin Brwdh, Och sine vänner käre, Til Fadren i Heligh skrud, Thenne heemfärden blifver Med slijk stoor Pråål och Pracht, At Herrar i thetta Lifvet, Ey hafva seedt slijk Macht.

15. Tå skal Brwden heemföras, Til Christi Härligheet, All frögd och glädie höras, Brwden til lustigheet, tå skal then Brwden sköna, Få see Guds Härligheet, Then hon i ordet medh troona, I werlden hade seedt.

16. Hoo vil eller kan vthgrunda, Huru Gudh Fader sigh, Emoot sin Brwd allunda, Vil ställa mildeligh: Skal ock för Gudh bekänna, Medh ödmiuk Röst och Liudh, Och härligen ledsaga, til evigh Saligheet.

17. The helige Englar alle, Skole i Himmels högd, Höras med Liudh och Skalle, Förkunna frijdh och frögd: Alt thet Gudh hafver skapat,

skal tå rätt glädja sigh, Bruden Förlossning hoppas, Och lefva evinnerligh.

18. Bruden skal sigh tå nöija, Medh Fadrens vänligheet, Som Liiff och Siäl förnyjar, Til en sann tacksamheet: Och Gudh til Fota falla, Ganska ödmiukeligh, Och för Guds Helgon alla, Prijsa evinnerligh.

19. Skal ock sin Händer både, Medh tucht och ödmiukheet, Vphålla til Guds Nåde, Och tacka hans mildheet: Skal ock för Gudh bekänna, Medh ödmiuk Röst och Liudh, Sigh aldrig värdigh nämpnas, Guds Sons vthvalde Brudh.

20. Bruden skal Gudh vplätta, Förmedelst Jesum Christ, Henne famntaga och rätta, Medh ett slijkt Taal förvist; I Wanhopp skal tu eij falla, At tu ovärdigh äst, Tina synder hafver alla, Borttagit Jesus Christ.

21. Migh hafwer iagh förbarmat, Och tigh min Anda sändt, Altijdh tigh och beskärmat, Och min Nådh til tigh wändt, Min Son för tigh vthgifwit, På Korsset för tigh hängdt, Then som tigh hafwer Lijfwet, Fördt och sin oskuld skänckt.

22. Effter tu eij försmådde, Min Kärleek och godheet, Vthan tigh alt slijkt trodde, Wara til godo skeedt, Ty kan tigh ingen förmeena, Glädie och Saligheet, Min Son är tin allena, Vthi all evigheet.

23. Jagh monde så belefva, At tu vthi titt Kall, Min Sons Brwdh skulle blifva, Vthi mins Rijkes Saal, Tu skalt nu slätt förglömma, Tin egen värdigheet, Och tigh alstings berömma, Aff min Barmhertigheet.

24. Brwden skal tå strax falla, På sitt Ansichte nedh, Gudh tacka rätt medh alla, För thet hans Son så blijd, monde henne aff Synd reena, Alt med sitt Blod så rödt, Och ther igenom allena, Henne til Ähra fördt.

25. Gudh skal icke förgäta, Brwden sin Dotter sijn, Hennes Tårar slätt afftvätta, Förmedelst Kärleek sin, Henne sinom Son ock gifva, Vthi Echtenskaps stånd, Medh honom ther i lefva, Genom sins Andas Hand.

26. Han skal Brwden och smyckia, I egna smycken sijn', Silke och Gyllenstycken, Och medh en Kiortel fijn, En Gullring henne gifva, Til ett fast kärleeks Band, Hennes Brist och bortdrifva, Medh sin mächtige Hand.

27. Aff Gull Ährones Kroona, Skal Gudh sättia vppå, Brwdenes Hufvudh sköna, I Fampn taga ock så, Faderligh til sitt Bröst tryckia, Så kärligen och väl, Och dygdeligen smyckia, Både til Liiff och Siäl.

28. Med Frögd skal han inleeda, Henne i Paradijs, Och Brölloppet bereda, Sigh til Ähra och Prijs, Ther skal vara Frögd och Gamman, Kärleek och Troofastheet, Vthi HERRans Skattkammar, Vthi all Evigheet.

29. I Brwdsängen then wäna, Brwden Gudh leeda skal, Til Christum sin Son sköna, Medh Wälsignelse all, Ther varder Glädie och Gamman, Then ganska Himmels Häär, Skal säija ett lustigt Amen, Til samma Högtijds Åhr.

30. Rätt tå skal vist vpvärma, Brwden Guds Kärleek reen, Vthi Brwdgummens Armar, Wara hans kära alleen, Tå skal hon för sin Qvijda, Sorg, Jemmer och stoor Qvaal, Som hon här monde lijda, I thenna Jemmerdaal.

31. Til evigh tijd besittia, Brwdgummens rijk' arffdeel, Och alt hans goda nyttia, Både til Liiff och Siäl, Och jämt när honom blifva, Vthi stoor Härligheet, I frögd och glädie lefva, Vthi all evigheet.

32. Tå skal man med frögd höra, Englarnas Strängespeel, Musica skal Lust göra, I Gudi vthan feel, Guds Helgon skole siunga, Sampt Engla hoopen stoor, Medh sköna Engla tungo, Vthi Guds egen Chor.

33. Tå skal man Discantera Effter nytt Himmelsk sätt, Nöterne Colorera, Så ganska väl och rätt, Psalmerne skal man tå böya, Effter Guds egit sätt, Musicam skal Gud förnya, Och Konsten göra lätt.

34. Then Frögd kan ingen beskrifva, Förnufftet är för svagt, Thet måste fördoldt blifva, Alt in til Domedagh, All Werldzligh Lijknelse svijker, Är alt för trång och smaal, I ingens hierta stijger, Then Frögd Gud gifva skal.

35. Hördt hafver intet Öra, Och intet Öga seedt, Then Frögd Gudh mon beskära, Them han hafver förseedt, Man skal och aff Gudz Nåde, Ther i Gudz egit Hws, Medh egne Ögon beskoda, Gudz sköna klarhets Liws.

36. Gudh skal man tå rätt känna, Vthi Personer tree, Vthi Gudz Kärleek brinna, Och medh Ögonen see, Hans Mayestet och Wilja, Gerningar, Råd och acht, Och Gudz Barns Nampn åthskilja, genom hans krafft och macht.

37. Altså skal Gudh fullborda, All ting genom sin macht, Och alt i allom varda, Genom sin Andes krafft, Sigh sjelff skal han oss förähra, Och oss välsigna vist, Och alt godt oss beskära, I sin Son JEsu Christ.

38. Medh Gudh skal man ther äta, Hans eviga Nattvard, Gud skal aldrigh bortlåta, Then Spijsen aff sitt Bord, Aff Lijffzens Trää thet rijka, Skal man tå mätta sigh, Aff Lijffzens Brun tillijka, Dricka evinnerligh.

39. Wår Lust och all vår Wilja! Och vår hiertans begär, Och hvadh vij önska vilja, Skal oss ey nekas ther, Tå skal man lofva och prijsa, Fadren i Himmelrijk, Och en sann Kärleek bevijsa, Hvar annan evinnerligh.

40. Wij skole allesamman, För Gudz Thron vthan Tvång, Siunga medh Lust och Gamman, En nyy och härlig Sång, Gudh Fader och hans Son käre, Sampt och then Helge And, Skee evigh Prijs och Ähra, Altijdh vthi all Land.

41. Medh en slijk Ähre-Wijsa, Och medh slijk Glädie-Liudh, Skola Gudz Barn Altijdh prijsa Sin HERRE och sin Gudh, Then Frögd skal Gudh oss gifva Sampt medh en evigh Roo, Then skal fast större blifva, Än vij här kunne troo.

Beslutet.

42. JAgh plägar lustigh siunga, Och altijdh glader gå, Med Hierta och medh tunga, När iagh här täncker på: Mitt Hierta sigh nu böijer, Ifrån all Werldzlig Pracht, Och til Gudh sigh vphöijer, Med Sinne Hug och Acht.

43. Therföre skole the alle, Ey falla i Vantröst, Som Verlden ey medh håller, Vthan gör them Olust: Sitt Korss skole the draga, Medh ett godt Tolamod, Och sigh på Gudz Ord våga, Och hoppas vppå Gudh.

44. Hoo Gudz Rijke och Gåfvor, Med Gudh bekomma skal, Skal Bedröfvelse hafva, Förföljelse och Qval: Men han skal åter få glädie, Och frögd evinnerligh, Ty Hielten är nu redo, Och kommer visserligh.

45. Låtom nu Werlden flögda, Och rasa mäst hon kan, Ther sitter vp i Högden, (Gud skee Loff) en starck Mån: Han skal fullsnart vpvaka, Som all ting straffa kan, Then döma kan alle saker, På Farten viss är han.

46. Them skal han högt berömma, Som Gudz Ord hafva lärdt, Och them rätt platt fördöma, Som Lögnen hafva fördt, Hvadh gäller han

skal döfva, Them Christi Kyrckia trångt Hafva, och then bedröfvat, Och ondt för godt inskänckt.

47. Brudgummen skal snart kalla Gästerna medh en fart, Hielpe oss Gudh tå alla, Ey sofva i Synd så hårdt: Men hafva i vår' händer, Lampan och all behör, Och så ey torfva vända, Ifrån tin Bröllops Döör.

48. Hielp at vij ey förfara, Nådennes Olio reen, Och oss taga til vara, För alt skrymtachtigt Skeen: At vij til Bröllopsglädien, Måge medh tigh ingå, Och ey medh Sorg och Qvijda, Vthe för Dören stå.

49. Konungen skal snart komma, Gästerna at besee, Then Bröllops kläder försummar, Han får ett evigt Wee: Gudh vnne mig at hafva, Rätt Bröllops kläder på, Sann troo som är tin Gåfva, Ther medh iagh kan bestå.

50. O Gudh för tina Nåde, Föör migh på rättan Baan, Hielp Christe från all Wåde, Jagh eljes feela kan: Halt migh i Troone fasta, I thenne onde Tijdh, Hielp at iagh altijdh hastar, Til thenna Högtijdh blijdh.

51. Hielp at migh ey bedrager Werldzens Skrymtachtigheet, Och at migh ey behagar Vthwärtes Härligheet: Tu värdes til skam göra, All Lögn och hennes Brist, Och oss medh tigh hemföra, Kom snart O JEsu Christ.

52. Gudh gifve at snart kommo, Then sidste Domedagh, Och Christus oss hennummo, Aff Hiertat önskar iagh: At Christus ville heemföra Snarliga sina Brudh, Tå skulle man få höra, Loffsiungas medh högt Liudh.

53. Nu ändas thenna Wijsa, Och sköna Sommarsång, Gudh skal fullsnart oss lijsa, Och lösa aff all Tvång: Och eviga Åhret inskiuta, Gudh gifve oss rätt tå, Then eviga Frögd at niuta, Amen thet skee alt så.

Kun vertaa tätä alkuperäiseen saksalaiseen, niin huomaa, että tässä ovat kaikki muut saksalaisen virren säkeistöt paitsi v. 29, jonka tulisi olla ruotsalaisten vv. 44:n ja 45:n välissä.

Tästä laajasta, vanhemmasta ruotsalaisesta tekstistä on suomennos tehty. On otettu säkeistöt 1—41, siis „Beslutetiin" asti. Suomalaiseen sisältyy siten alkuperäisen saksalaisen 25 ensimmäistä säkeistöä sekä 16 myöhemmin siihen laadittua lisäsäkeistöä.

Suomalaisessa W 412:ssa ovat alkuperäisestä periytyneitä säkeistöt 1—14, 26—28, 32, 35—41; myöhempiä lisiä vv. 15—25, 29—31, 33 ja 34. Sen sijaan puuttuvat alkuperäisen saksalaisen virren loppusäkeistöt 26—34, ja ruotsinkielisen laajemman laitoksen vv. 46, 48, 51, 52.

Virsi ilmestyi suomeksi ensinnä arkkivirtenä 1690, sitten virsikirjaan 1692:

W 412. Sen suven suloisuutta, Koskan ajattelen Kuin Jumal' kaikki muuttaa, Sydämest' riemuitsen: Kosk' taivaan ja maan Herra Vastauudest' uudistaa, Kirkastaa kirkkaaks' kerran, Ja kaikki kaunistaa.

2. Uuden auringon antaa Jumala paistamaan, Kuu, tähdet valon kantaa, Ilmeisest' ihanan: Niin koriaks' taivas näyttää, Kiiltäin kirkkaudess', Että se iloll' täyttää Sydämet suloisest'.

3. Niin kauniiks' kaikki tekee, Ja koriaks' Herra suur', Että, joka sen näkee, Riemusta raukee juur'. Koko maailma hohtaa, Kuin kullall' silattu, Kuin kalleill' kivill' kohta, Ja päärlyill' kuvattu.

4. Niin silloin iloo lienee, Ettei tääll' arvata, Eikä yksikään tienne Mihinkään verrata; Vaan täytyy tääll' odottaa Ain' tuomiopäivään ast': Silloin Herra osottaa Meill' Voimans' avarast'.

5. Its' Herra iloo jakaa, Ja haudoist' herättää, Kaikk', kuin kuollunna makaa, Hän eteens' vedättää, Ja heliäll' torvell' taivaan Kunnian kuuluttaa, Lopettaa kaiken vaivan, Iloon meit' istuttaa.

6. Meill' ruumiin jällens' antaa, Ja kaikki jäsenet Kauniina kokoon kantaa, Mullassa mädänneet, Rakentaa Herra suuri, Niin kirkkaast' paistamaan, Kuin aurinkoinen juuri, Valkiast' valistamaan.

7. Enkelins' Christus totta Lähettää leppyisest', Kuin meitä vastaan ottaa; Itse myös ilmeisest' Hän meitä kohden kulkee, Ratk' taivaan joukolla, Ja meitä syliin sulkee, Ihanall' ilolla.

8. Ah, autuast' iloo aivan, Christusta katsella, Kuin avas' meille taivaan, Verelläns' kalliilla. Kuin tullaan taivaan saliin, Prophettain, marttyrein, Patriarkkain pyhäin pariin, Joukkoon apostolein;

9. Ne silloin omistavat Meit' omiks' veljiksens', Ja meitä kanssans' saavat, Rakkaast' riemuitaksens'; Christuksen oikiall' kädell' Niin kunniall' kuljetaan, Tullaan taivaaseen tähdell', Autuuteen otetaan.

10. Meill' Christus sanoo ratki, Kuin oikiall' olemme: Siunatut pitää kaikki Tänn' tykön' tuleman, Perimään iloo kanssan', Taivaassa totisest', Kuin teille olen ansainn' Nautita ijäisest'.

11. Jumal' myös koston antaa Tain pahan maailman. Syntiset saatan' kantaa Helvettiin palamaan. Silloin Jumala muistaa Kaikk' ulkokullatut, Ja tykööns' pojes suistaa Kaikk' pahan tekiät muut.

12. Juur' julmaks' itsens' näyttää, Puolella vasemmall' Ja tuiman tuomion täyttää Ankarall' pauhinall': Kirotut menkäät kaikki Helvetin valkiaan, Teit' kauhiall' tulell' ratki Ijäisest' vaivataan.

13. Silloin meit' Jumal' säästää Perkeleen pauloista, Tuskast' ja hädäst' päästää, Kuoleman vaaroista, ahdistuksest' ja vaivast', Sodist' ja vainoojist', Näljäst' ja kalliist' ajast', Kuin meit' tääll' vaivasit.

14. Silloin Christus, meidän Herram', Morsiamens' kirkastaa, Viedäksens' kotia kerran, Pois kaikest' tuskasta. Niin suurell' iloll' viedään Hän Herran kunniaan, Ettei tääll' kukaan tiedä Senkaltaist' olevan.

15. Näin morsian totta tuodaan Kotia Christuksen: Kunnia ja suosio suodaan Tykönä Jesuksen; Saa nähdä sillä haavall' Herran kirkkauden, Jot' oli uskoll' vahvall' Tääll' toivon' totellen.

16. Ei arvaa kukaan totta, Kuink' Isä iloisest' Morsiamen vastaan ottaa, Syleilee suloisest', Hyväilee haluisesti, Taivaaseen taluttaa, Perimään totisesti Ijäistä autuutta.

17. Kaikk' enkelit myös kuullaan Suloisest' laulavan, Kauniimmast' kuin tääll' luullaan. Rauhaa julistavan. Kaikk' kuin on Luoja luonut, Iloitsee iloisest', Ett' pääsin-päivän suonut On Jumal' julkisest'.

18. Morsian saa silloin totta Juur' mielisuosions', Jonk' Isän rakkaus tuottaa, Uudistain olentons', Ja Herran eteen lankee Maahan juur' nöyrästä, Ja kiittää suurest' sangen Hyvyytens' edestä.

19. Ylötyill' käsill' Herran Armoo myös ylistää, Jonk' kautt' on tullut kerran Vapaaksi synnistä: Tunnustaa kaikkein kuullen, Ettei mahdollinen Ollut, yhdenkään luullen, Morsiameks' Jesuksen.

20. Niin Isä Poikans' kautta Hänt' ylös ojentaa, Autuuteen edes auttaa, Täll' tavall' lohduttaa: Älvös epäilkö, vaikkas Olet oll' syntinen, Sinun syntis maksoi kaikki Jesus välimiehem'.

21. Ollessas maailmass', armon Sinulle osotin: Suloisest' siipein varjoon Ain' sinun korjasin: Pääll' ristin Poikan' annoin Edestäs naulittaa, Kuin sinun kunniaan kantoi, Taivaaseen taluttaa.

22. Ettes hyvyyttän' hyljänn', omaks' vahingokses, Vaan uskoit, kautta yljän Tulevan parhaakses; Ei taida kukaan estää Sua iloon menemäst', Poikan' on sinun pestän' Itsellens' ijäisest'.

23. Sen olen minä päättän', Armostan' sinullen, Ja sinun olen säätän' Morsiameks' Pojallen': Älä omaan ansioos luota: Sill' sulast armostan' Olen sun todell' tuottan' Autuuteen avaraan.

24. Niin morsian maahan lankee, Nöyrimmäst' kasvoillens', Ylistää suurest' sangen Jesusta iloksens', Kuin hänen verens' kautta On synneist' puhdistan', Ja taivaan iloon auttan', Korottan' kunniaan.

25. Ei Jumall' salli nyhkii Morsianta tytärtäns', Itku-pisarat pyhkii Pois hänen poskistans', Pojallens' avioks' ottaa, Yhdessä olemaan, Ijäisess' iloss' totta Rakkaast' riemuitsemaan.

26. Ihanast' ilmei Jumal' Morsiamen kaunistaa Silkill' ja kalliill' kullall', Hameen myös uudistaa, Sormuksen sormeen painaa, Sill' haluns' osottaa, Autuuden armost' lainaa, ja viat unohtaa.

27. Niin kunnian kruunun kantaa Kirkkaimmast' kullasta, Morsiamen päähän pantaa, Ja julki julistaa Sydämmens halun rakkaan, Syleillen suloisest', Eikä sitt' ijät' lakkaa Häntä hyväilemäst'.

28. Niin paratiisiin pyhään Hänt' silloin taluttaa, Häähuoneeseen juur' hyvään Sisälle johdattaa: Kussa sitt' ilo pauhaa, Ja rakkaast' riemuitaan, Herran hyvyytt' ja rauhaa Ijäisest' nautitaan.

29. Yljän Christuksen kylkeen Morsian sitt' lepäämään (Kuin ei hänt' koskaan hylkää) Ilolla liitetään; Silloin me riemun saamme, Ja juhlan julkisest', Kaikk' taivaan joukko Amen Veisaa juur' suloisest'.

30. Morsiamen sydän palaa Silloin rakkaudest', Kuin Jesus häntä halaa Ilolla ijäisest'; Silloin hän saapi siellä Edestä vaivansa, Kuin oli kärsin' täällä Murheess' ja kivussa.

31. Kaikk' taivaan tavarat perii, Riemuss' ja kunniassans', Eik' ikänäns' sitt' erii Suloisest' sulhastans'; Vaan hänen kanssans' pysyy Yhdess' kirkkaudess', Kust' ei hänt' kukaan sysi Pois ijankaikkisest'.

32. Siell' äsken kuullaan laitaan Enkelit laulavan, Siell' riemu-virret taitaan, Ja laulut lauletaan; Kaikk' pyhät yhteen pauhaa Enkelein joukon kanss', Julistaa ijäist' rauhaa Heljällä äänelläns'.

33. Siell' iloll' veisat' saadaan Juur' uudell' muodolla, Riemuisest' laulaa taidam', Ratk' taivaan tavalla; Veisaamaan uusill' kielill' Herra meit' opettaa, Ja riemullisill' mielill' Laulamaan totuttaa.

34. Ei sitä iloo vielä Ymmärrä yksikään! Se salattu on täällä, Ast' päivään viimeiseen: Ei taitavinkaan taida Verrata mihinkään, Eikä käsittää laitaa Voi vielä viisainkaan.

35. Ei ole korva kuullut, Eik' nähnyt silmäkään, Ei olis' kenkään luullut Senkaltaist' löyttävän, Kuin omass' Herran huoneess', Ihanall' ilolla, Jumala meidän suonee Kasvoihins' katsella.

36. Siell' taitaan tuta oikein Pyhä Kolminaisuus, Sydämen täyttää kaiken Jumalan rakkaus; Herran Majesteett' siellä, Työt, korkeus, kunnia Tietään, eik' iloo kiellä Lapsiltans' Jumala.

37. Niin täydellisest' tiennee Hän kaikki sanallans' Päättää, ja itse lienee Kaikiss' kaikk' voimallans'; Ja itsens lahjoitt' meillen, Kanss' kaiken hyvyyden, Suloisest' siunaa siellä Kautt' Poikans' Jesuksen.

38. Jumalan oman pöydän Tykönä taivaallist' Siell' ehtoollista syödään, Herkuista makeist'; Elämän puusta ratki Me runsaast' ravitaan, Elämän lähteest' kaikki Ijäti juotetaan.

39. Kaikk' mitä mieli tekee, Ja halaa sydän viel', Meill' Herra antaa käkee, Eik' kiellä keltään siell': Jonk' edest' häntä kaikin Lakkaamat' kunnioitam', Ja toinen toistam' ratki Sydämest' rakastam'.

40. Uutt' virttä kaikkein pyhäin Kanss' siellä veisaamme: Ylistyst' Herran hyvän, Näin iloll' laulamme; Kunnia ijät' olkoon Isäll' ja Pojalle Kiitos kaikilta tulkoon Ain' Pyhäll' Hengelle!

41. Tainkaltaisella virrell' Kaikk' pyhät pauhaavat, Kiitost' ja kunniaa Herrall' Lakkaamat' laulavat. Suuremman ilon siellä On Jumal' antava, Kuin uskois' kukaan täällä Ensinkään olevan.

Suomennos on tehty vapaasti; on samalla koetettu välttää pahimpia mauttomuuksia, joten suomalainen virsi siinä suhteessa on parempi kuin ruotsalainen.

Jesper Svedberg lyhensi, korjaili ja osittain uudelleen muovailikin ruotsalaisen virren. Hän sai sen siten 31-säkeistöiseksi: 1694: 482. Siihen tulivat vanhemmasta ruotsinnoksesta säkeistöt 1—11, 14, 15, 27, 32, 35—45, 47, 49, 50, 53 sekä saksalaisesta alkutekstistä v. 29. Saksalaisen alkutekstin säkeistöt 12, 13, 15, 17 sen sijaan jäivät pois.

Lisää tulleen saksalaisen tekstin v. 29:n ruotsinnos oli Svedbergillä:

26. Ty låt man verlden hyckla, Bespotta Gud ther til; Begå skalckstycker myckla, Och giöra hvad hon vil: För vinstens skull sig böija, Alt såsom vädret för: Af fruchtan sanning dölia, Ei vandra som sig bör.

Pienin muutoksin Svedbergin virrestä tuli Wr 412. Ruotsin nykyiseen virsikirjaan virsi tuli vasta 1921 A. F. Runstedtin uudelleen muovailemana, 10-säkeistöisenä: R 668. Uusimpaan, piispa J. A. Eklundin virsikirjaehdotukseen 1934 virsi on tullut numerona 732.

Runeberg lyhensi ja korjaili ruotsinkielisen: Rbg 412. Siinä on 9 säkeistöä. Lauri Stenbäckin ehdotuksessa (Stb 412) on 12 säkeistöä. Nykyiseen Suomen ruotsinkieliseen (Sr 496) tuli 11 säkeistöä, niistä v. 5 oikeastaan kokonaan uusi.

Suomalaista tekstiä käsitteli jo P. J. Ignatius: Ign 229. Sen pohjalla tuli U 727. Näistä tuli aivan uusi virsi: nykyinen 533 (katso seuraavaa virttä).

K. M. Kiljander korjaili virttä vähäsen, säilyttäen siinä kaikki sen 41 säkeistöä. Se ei vienyt asiaa pitemmälle.

Komitea lyhensi virren ja korjaili sitä perin pohjin: 1867: 412:

Suloinen ompi totta Sit' aikaa muistella, kuin täältä omans' ottaa Jumala rauhaansa; Ja heille lahjoittaapi Elämän ijäisen, Ja heidät vapahtaapi Vallasta vaivojen. 12 v.

Tätä linjaa noudatettiin edelleen seuraavissa: 1871: 412, L I 412 b, L II 489, L III 489, 1880: 412 b, 1883: 412 b. Tämä linja ei kuitenkaan vienyt perille. Sen rinnalle alotti E. Lönnrot toisen linjan 1870: L 26: 25, 1871: 608:

L I 412. Sen suven suloisuutta Koskan ajattelen, Kuin Herra kaikki muuttaa, Suuresti riemuitsen, Kosk' uuden maan ja taivaan Jumala valmistaa Ja kirkkaudellaan aivan Juur' kaikki kaunistaa.

2. Auringon uuden luopi Hän kirkkaast' paistavan; Kuu, tähdet valon tuopi Juur ihmeen ihanan; Kauniilta taivas näyttää Uudessa loistossaan, Ilolla mielet täyttää, Sydämet sulollaan.

3. Niin kaunistaapi kaikki Jumala taivaassa, Siell' että sydän ratki Raukeepi riemusta; Ei sitä kauneutta Tääll' ykskään ymmärrä, Sen kunnian kirkkautta Viisainkaan käsitä.

4. Kuollehet haudoistansa Nyt Herra herättää, Kaikk' eläväiset kanssa Eteensä käskettää; Ah, autuas totta lienee Se hetki riemuinen, Kuin Herra meitä vienee Tykönsä taivaasen!

5. Hän enkelinsä totta Lähettää leppyisest', Ne meitä vastaan ottaa, Myös itse ilmeisest' Hän vastahamme kulkee Ratk' taivaan joukolla, Syliinsä meitä sulkee Ihanall' ilolla.

6. Ei arvaa aju täällä, Hän kuinka iloisest' Meit' ottaa vastaan siellä, Syleilee suloisest', Halaiten haluisesti Taluttaa taivaaseen, Vie meitä riemuisesti Ijäiseen autuuteen.

7. Ah, kuink' on autuasta Kristusta katsella, Autuuden ruhtinasta Ijäti ihailla, Kuin tullaan taivaan saliin, Profeetain, martyyrein Ja patriarkkain pariin, Seuraan apostolein!

8. Ne silloin omistavat Meit' omiks' veljikseen Ja kanssans' taluttavat Ilohon, autuuteen; Näin kunniahan suureen Nyt Kristus vievä on Meit' alta surun, murheen Ja ajan ahdingon.

9. Näin omiansa säästää Hän pirun pauloista, Synnistä heitä päästää, Kuoleman vauloista; Nyt loppuu surkeudet, Sodat ja metelit, Vaivaisuus, nälkävuodet, Kuin tääll' ain' ahdistit.

10. Suloisin äänin kuullaan Iloissaan laulavan Kaikk' enkelit, ja suullaan Rauhaa julistavan; Kaikk' jotk' on Luoja luonut, Iloitsee riemulla, Ett' pääsinpäivän suonut On heille Jumala.

11. Meit' Isä Poikans' kautta Näin tahtoo ylentää, Autuutehensa auttaa, Vaivamme lyhentää, Siis meitä hädissämme Se lohduttakohon, Ett' välimiehenämme Jumalan Poika on.

12. Hän omillensa siellä Suo ilon suuremman, Kuin uskois kenkään täällä Ollenkaan olevan; O Herra, meitä auta Täss' eloss' ainiaan, Ja tykös viimein saata Ijäiseen kunniaan!

Tätä linjaa seurattiin edelleen seuraavissa: L II 412, 1880: 412, 1883: 412.

Niinkuin näkyy, piti Lönnrot tätä varsinaisena uusimis-ehdotuksena, edellistä vain toisena, vaihtoehtoisena b-ehdotuksena. Samaan tulokseen tuli myös komitea vuosina 1880, 1883. Tätä tietä virsi tulikin — vähin muutoksin ja v. 6 pois jätettynä — nykyiseen.

Selvyyden vuoksi esitän tässä miten säkeistöt vastaavat toisiaan. Laajennettua saksalaista en ole saanut käsiini, josta syystä voin merkitä siitä vain ne säkeistöt, jotka Fischer mainitsee. Uusimmat muodostukset (nykyinen suomalainen, Sr ja R) ovat osaksi vapaita muodostelmia. Merkitsen kuitenkin nekin, osoittamaan mitä säkeistöjä niiden säkeistöt lähinnä vastaavat.

Alkup. saks.	Laaj. saks.	Laaj. ruots.	Wr 412	Sr 496	R 668	W 412	Nykyin. suom. 532
1		1	1	1	1	1	1
2		2	2	2	5	2	2
3		3	3	—	—	3	3
4		4	4	—	—	4	—
5		5	5	—	2	5	4
6		6	6	—	—	6	—
7		7	7	—	—	7	5
8		8	8	—	—	8	6

Alkup. saks.	Laaj. saks.	Laaj. ruots.	Wr 412	Sr 496	R 668	W 412	Nykyin. suom. 532
9		9	9	—	—	9	7
10		10	10	—	3	10	—
11		11	11	—	—	11	—
12		12	—	—	—	12	—
13		13	—	—	—	13	8
14		14	12	3	—	14	—
—		15	13	—	—	15	—
—		16	—	—	—	16	—
—		17	—	—	—	17	9
—		18	—	—	—	18	—
—		19	—	—	—	19	—
—		20	—	—	—	20	10
—		21	—	—	—	21	—
—		22	—	—	—	22	—
—		23	—	—	—	23	—
—		24	—	—	—	24	—
—	25	25	—	—	—	25	—
15		26	—	—	—	26	—
16		27	14	—	—	27	—
17		28	—	—	—	28	—
—	30	29	—	—	—	29	—
—	31	30	—	—	—	30	—
—		31	—	—	—	31	—
18		32	15	—	—	32	—
—	19	33	—	—	—	33	—
—		34	—	—	—	34	—
19		35	16	4	4	35	—
20		36	17	—	6	36	—
21		37	18	—	—	37	—
22		38	19	—	7	38	—
23		39	20	5	—	39	—
24		40	21	—	—	40	—
25		41	22	—	—	41	11
26		42	23	—	—	—	—
27		43	24	6	8	—	—
28		44	25	7	—	—	—
29		—	26	8	—	—	—
30		45	27	—	—	—	—
—		46	—	—	—	—	—
31		47	28	9	—	—	—
—		48	—	—	—	—	—
32		49	29	10	—	—	—
33		50	30	—	9	—	—
—		51	—	—	—	—	—
—		52	—	—	—	—	—
34		53	31	11	10	—	—

Knapp 3112, Wr 412, Rbg 412, Stb 412, Sr 496, W 412, 1867: 412, L 26: 25, 1871: 608, 412, L I 412, 412 b, L II 412, 489, L III 489, 1880: 412, 412 b, 1883, R 1936: 646.

533. Sen riemun rikkautta, Jok' ompi taivaassa. 12 v.

P. J. Ignatius 1761—1827. E. Lönnrot 1802—1884.

Ulvilan kirkkoherran, rovasti P. J. Ignatiuksen virsi.

Alkupohjana ja esikuvana on hänellä ollut W 412 „Sen suven suloisuutta". Se on, kuten hän sanoo, „muutettu ja lyhetty". Virttään on Ignatius kuitenkin käsitellyt itsenäisesti; aatesisältö (ijäisestä autuudesta) ja runomitta vain ovat samat kuin W 412:ssa:

Ign 229. Sen rauhan suloisutta, Kuin taivaas nautitaan; Sen kunnian kirkkautta, Ei aju arvaa täällä, Ei silmä seliitä, Ei surkeuden säällä, Voi kengään käsittää.

2. Tääll' ollessamme vielä, Kyynelden laaksosa, Ja vajavuden tiellä: Vaeltain ruumiisa, Meill' menot kaikki taivaan, Viel' ovat salatut, Ja hämäräsä aivan, Kuin speilis kuvatut.

3. Vaan tästä majastamme, Kuin vihdoin muutamme, Ja hengen ruumiistamme Taas HERrall' annamme; Niin silloin silmillämme, Autuain autuutta, Kirkkasti katselemme, Ja HERran kunniata.

4. Ah! aikaa autuata, Kuin HERra meille suo! O taivaan tavarata, Kuin iloo ijäist' tuo! Nyt hengi HERran huomas, Saa vapaa vaivoista, Siell' rauhan ratki suojas, Veisata voitosta.

5. Pois HERra silmistämme, Kyynelet kuivattaa, Ja meidän sydämmemme, Ijäisest' iloittaa. Nyt synnin kiusaukset, Jo jäivät ijäksi, Ja tuskat ahdistukset, Meill muutuit iloksi.

6. Nyt usko katsannoksi, Pyhille muutetaan, Ja toivo nautinnoksi, Alati saatetaan. Se autuus joka täällä, Etsittiin murhella, Jo saavutetaan siellä, Ijäisell' ilolla.

7. Me siellä katselemme, JEsusta suloista, Kuin kuoli hyväksemme, Ja nousi haudasta. Kirkkaisa haavoissansa, Nyt Händä kumartaa, Ja kaikes kunniasansa, Me saamme kunnioittaa.

8. Siell' HERran kiitoksesta, Kaikk' taivaat kajaavat, Ja Hänen kunniaksensa, Autuat veisaavat. Jumalan Karitsalle, Kuin voiton meille toi, Äänellä heljällä, Se uusi virsi soi.

9. Ijäti ihmeeksemme, Siell HERran ihmeitä, Tutkimme iloksemme, Ja Hänen töitänsä. Siell' taitoo taivallista, Alati opimme, Ja valoo riemullista, Ijäti löydämme.

10. Tahtomme taivutetaan, Enämpään hyvyyteen. Mielemme vahvistetaan, Kasvamaan pyhyteen. Siell rakkaudellansa, Jumala sielumme, Ja suloisudellansa, Ain täytää halumme.

11. Taivaassa ollessamme, Me vielä ilolla, Rakkaita omiamme, Myös saamme kohdella, Ja heidän seurasansa, Kuin pääsit vaivasta, Myös kaikkein pyhäin kansa, Veisatan kiitosta.

12. Ah! autuus taivaan suuri! Ja kunnia ihmeinen! O! ilo ilmi juuri! Osamme ijäinen! Suo HERra! vaellamme, Niin täällä ollessa, Ett' taivaas saavutamme, Sun kauttas kuollessa!

E. Lönnrot muovaili tämän uudelleen: 1870 L 26: 26, 1871: 609:

L I 412 c. Sen riemun rikkautta, Jok' ompi taivaassa, Sen kunnian kirkkautta, Sen ilon suuruutta Ei aju arvaella, Ei järki käsittää, Ei kieli kertoella, Voi täällä selittää.

2. Pimeys paksu täällä Hämmentää tietomme, Kuin syksyisellä yöllä On täällä elomme; Meill' ovat menot taivaan Ajassa salatut, Juur hämärästi aivan Kuin varjo kuvatut.

3. Vaan koska täältä kerran Me maasta korjataan Taivaaseen tykö Herran, Ilohon ihanaan, Me kirkkaudessansa Näemme Jumalan Ja ilmi valossansa Kaikk' ihmeet taivahan.

4. Ah aikaa autuasta, Kuin meidät sinne vie! Sielläpä sitten vasta Silmämme aukenee, Niin että nähdä saamme Me Herran kunnian Ja tuta autuuttamme Ilossa taivahan.

5. Silmämme kyyneleistä Nyt Herra kuivattaa, Surut ja murheet meistä Hän kauvas karkottaa; Pois synnin kiusaukset Jo jäivät ijäksi, Tuskat ja ahdistukset Rakennuit rauhaksi.

6. Siell' usko katsannoksi Jo ompi kääntynyt, Ijäiseks nautinnoksi On toivo päätynyt; Se autuus, jota täällä Etsittin murheella, On saavutettu siellä Riemulla suurella.

7. Katsella silmillämme Me saamme Jesusta, Kuollutta edestämme Ja ylösnousnutta; Ah mikä autuus, saada Hänt' aina ihailla! Sit' aju tääll' ei taida Alunkaan arvata.

8. Hänelle taivaan voimat Kiitosta kantavat, Hänelle harput soivat, Enkelit laulavat, Hänen ylistystänsä Veisaavat autuaat, Heleillä äänillänsä Kiitosta lausuvat.

9. Siell' oikein ymmärrämme Me Herran hyvyyden, Täysiksi käsitämme Armonsa kyllyyden, Kuin pääsneet alta vaivan, Suruista, murheista, Ijäti saamme taivaan Ilossa riemuita.

10. Tahtomme taivutettu Siell' ompi hyvyyteen, Mielemme saavutettu Ijäiseen pyhyyteen; Niin rakkaudellansa Jumala sielumme Ja suloisuudellansa Täyttääpi mielemme.

11. Myös kaikki tuttavamme, Eronneet uskossa, Ja ystävät me saamme Tavata taivaassa Ja heidän seurassansa Ilolla veisata Valittuin kaikkein kanssa Herralle kiitosta.

12. Ah autuus taivaan suuri, Sen ilo ijäinen, Sen riemu runsas juuri, Kunnia ilmeinen, Ah, koska sinne pääsnen Murhetten laaksosta, Vaivoista lopun nähnen Tääll' itkun alhossa!

Virsi tuli melkein sellaisenaan nykyiseen.

(W 412, nyk. 532,) Ign 229, U 727, L 26: 26, 1871: 609, L I 412 c, L II 490, L III, 1880, 1883.

534. Taivaasen käy matkamme, Mailm' ei viihdyttää voi meitä. 7 v.

Benjamin Schmolck 1672—1737. E. Lönnrot 1802—1884.

Saksalaisen papin Benjamin Schmolckin virsi: Geistlicher Liederschatz, Berlin 1832: 848:

1. Himmelan geht unsre Bahn, wir sind Gäste nur auf Erden, bis wir dort in Canaan durch die Wüsten kommen werden. Hier' ist unser Pilgrims-Stand, droben unser Vaterland.

2. Himmelan schwing' dich mein Geist; denn du bist ein himmlisch Wesen und kannst das, was irdisch heisst, nicht zu deinem Zweck erlesen. Ein von Gott erleucht'ter Sinn kehrt in seinen Ursprung hin.

— — —

5. Himmelan! ruft er mir zu, wenn ich ihn im Worte höre, das weis't mir den Ort der Ruh, wo ich einmal hin gehöre. Hab ich dieses Wort bewahrt, halt ich eine Himmelfahrt.

6. Himmelan denk ich all'zeit wenn er mir die Tafel decket und mein Geist hier allbereit eine Kraft des Himmels schmecket. Nach der Kost im Jammerthal folgt des Lammes Hochzeitmahl.

7. Himmelan! mein Glaube zeigt mir das schöne Loos von ferne, dass mein Herz schon aufwärts steigt über Sonne, Mond und Sterne, denn ihr Licht ist viel zu klein gegen jenen Glanz und Schein.

8. Himmelan wird mich der Tod in die rechte Heimath führen, da ich über alle Noth ewig werde triumphiren. Jesus geht mir selbst voran, dass ich freudig folgen kann.

9. Himmelan! ach himmelan! das soll meine Losung bleiben. Ich will allen eitlen Wahn durch die Himmelslust vertreiben. Himmelan steht nur mein Sinn, bis ich in dem Himmel bin.

E. Lönnrot suomensi sen:

L 43: 43. Taivaasen on matkamme, Maailma ei tunne meitä; Kaanan maahan kuljemme Kolioita korpiteitä; Viivytellä tääll' ei saa, Taivaass' on meill' isänmaa.

2. Taivaasen, mun henkeni, Nouse ylös, riennä maasta, Taivaass' on sun sukusi, Tullut olet taivahasta; Eikö siis tee mielesi Jälleen isänmaahasi?

3. Taivaasen! niin sanassaan Kuulen Isän muistuttavan, Ijäisen siell' autuun saan, Minuakin odottavan; Johtaessa sanan sen Kuljen maasta taivaasen.

4. Taivaasen! niin muistuttaa Mua myöskin Herran pöytä Jossa taivaan tavaraa Sielu ravinnokseen löytää, Siks' kun häissä karitsan Saa se sitä ainian.

5. Taivaasen! jo uskossa Sielu pyrkii sinne lähtein, Tahtoo täältä kohota Yli päivän, kuun ja tähtein, Ne on varjo verraten Taivaan kirkkautehen.

6. Taivahasen, oikiaan Kotohoni kuolo vie mun, Murheistani päällä maan Ijäisehen iloon, riemuun, Jesus itse johdattaa, Taivaasen mun taluttaa.

7. Taivaasen, ah taivaasen Syteepi mun sydämeni. Taivaan halu turhuuden Ajakoon pois mielestäni! Mieleni on taivaasen Siks' kun siellä löytynen.

Pienin muutoksin siitä tuli nykyinen.

Knapp 1658, L 43: 43, 1880: 412 d, 1883.

535. Herra, siunaa meit' ja auta, Vaaroista myös varjele! 1 v.

Jesper Svedberg 1653—1735. Suomeksi 1696.

Jesper Svedbergin virsi 4 Mos. 6: 23—26:n mukaan: 1694: 483:

Wr 413: HErre, signe tu och råde: Och bevare nu oss väl! Herre, titt Ansicht i nåde, Lyse altid för vår siäl! Herre Gud, titt Ansicht vänd; Och tin frid oss allom sänd! O Gud Fader, Son och Ande, Tig skie pris i allo lande!

Suomennos 1696:

W 413. Herra siunaa meit' ja auta, Ain' myös vaaroist' varjele! Herra, sinun kasvos kautta Armahd', sielun' valaise! Herra, Jumal',

kasvos käänn', Ja sun rauhas meille säänn'! Isäll', Pojall', Hengell' Pyhäll', Olkoon kunnia ijät' ylhääll'!

Nykyiseen muotoonsa virsi tuli vasta 1886.

Wr 413, R 500, Rbg 413, Sr 282, W 413, Ign 230, Cleve 46, J. Frost. 29, U 731, 732, LWU 413, 1867: 413, 1871, L I, II, 1880, 1883, R 1936: 650.

536. Herramme Jesuksen Kristuksen armo, Ja Jumalan rakkaus. 1 v.

2 Kor. 13: 13.

Piispa O. I. Colliander in muodostama:

L 43 II. Herramme Jesuksen Kristuksen armo, Ja Jumalan rakkaus, Ja Pyhän Hengen osallisuus Olkoon kanssamme, Kaikkein kanssa, Amen!

Tuli sellaisenaan nykyiseen.

L 43 II, 1883: 430 b.

II. Virsikirjamme kehitys pääpiirteissään.

Pitkäaikaisen ja monipuolisen työn tuloksena on nykyinen v. 1886 hyväksytty suomenkielinen virsikirja.

Jo keskiaikana lienee meillä ollut latinankielisen kuorolaulun ohella suomenkielistäkin virsirunoutta ja seurakuntalaulua. Sellaisiksi arvellaan juhla „värsyjä": W 118 b, W 157 b ja W 180.[1] Nykyiseen virsikirjaan asti ne eivät ole tulleet.

Uskonpuhdistajamme Mikael Agricola julkaisi teoksissaan 1544—1552 professori V. Tarkiaisen laskelman mukaan „kolmisenkymmentä virttä, hymniä, sekvenssiä tai antifonia sekä suomalaisen messun sanat, 9 esipuherunoa ja 20 muistovärsyä".[2] Virret olivat suomennoksia etupäässä latinasta. Niistä on nykyisen virsikirjan esitöinä käytetty seuraavia: 1) O Puhdas Jumalan Caritza — nykyisen virsikirjan 51 v. 1; 2) TVle Loija, Pyhe Hengi — nykyinen 84; 3) Christus se paijste ia peiue on — 459; 4) Kijttekem Jumala / Mö tunnustamma hende herraxi — 331.

Samalta ajalta, 1546, on Rauman kappalaisen Mathias Joannis Westin Codex, jossa P. J. I. Kurvisen mukaan on „19 suomalaista virttä, joita ei ole Agricolan kirjoissa". Nykyiseen on näistä korjailtuina tullut: 1) Caicki christitytt iloitzeuatt tällä Jughlala alleluia — nyk. 17; 2) Ny ruckolcam sitä pyhä Hengiä — 87; 3) O Pyhä Hengi tule täyttämän — 88; 4) Me vskoma iumalan päle — 146; 5) Suo Jumala meille laupiasti — 488.

Käsikirjoituksina oli totuttu kirjoja hankkimaan. Sitä osoittavat monet vielä tallella olevat 1500-luvun ja 1600-luvun, vieläpä 1700-luvunkin käsikirjoitukset. Siten lienevät silloiset uudet virret aluksi levinneet. Professori Martti Rapola kertoo (Kalevalaseuran Vuosikirja 1934, s. 152), miten Tukholman Kuninkaallisen kirjaston omistaman P. Juustenin v. 1575 painetun Messun loppuun on liitettynä neljä kirjoituspaperilehteä, joihin on kirjoitettu 5 suomenkielistä virttä. Hän tulee sitä tutkiessaan siihen tulokseen, että kirja luultavasti on sanottuna vuonna myös sidottu ja siinä tapauksessa virret olisivat jo ainakin vuodelta 1575. Jos näin on, silloin olisi nykyisessä virsikirjassamme 4 virttä vuoden

---

[1]) Jaakko Gummerus, Kirkkohist. Seuran vuosik. 1931, s. 333.

[2]) V. Tarkiainen, M. Agricolan runot ja virret. 1929, s. 9.

1575:n paikoilta: 1) Kijttekam herra Jumald ylhäld taiuast — nyk. 187; 2) O herra Jumala taiuast Me kijtem sinua vahuast — 100; 3) Tällä aijall awtualla Sinua christe me kijtemme — 101; 4) Hyuä herra herra christ — 80. Martti Rapola lausuu näistä: „näyttää, että käsikirjoituksen tekijä on kopioinut kaikki virtensä samalla kertaa jostakin tai joistakin toistaiseksi tuntemattomista käsikirjoituslähteistä. Kopiointiin viittaavat muun ohella eräät ilmeiset kirjoitusvirheet — —. Monet merkit viittaavat siihen, että vanhin suomenkielinen virsituotanto — kuten muukin vanhin kirjallisuutemme — on ainakin osalta levinnyt käsikirjoituksina harvalukuisten mutta sitä hartaampien käyttäjiensä käsiin, ennenkuin Jaakko Finno valikoi ja muokkasi siitä tärkeimpänä pitämänsä aineksen ja päästi omien käännöslisiensä kanssa painettuna julkisuuteen. Tuommoinen esifinnolainen, osaksi Finnolle tuttua, osaksi hänelle tuntematonta ainesta sisältävä, aikanaan huomaamatta jäänyt käsikirjoitusvihkonen saattaisi myöskin tämä Juustenin Messun liitelehdillä säilynyt olla."

Tuli sitten Jaakko Finnon eli Suomalaisen virsikirja: „Yxi Vähä Suomenkielinen Virsikirja tehty M. Jacobilda Suomalaiselda. Präntätty Stockholmis", nähtävästi v. 1583. Siinä olleista 101 virrestä on tullut nykyiseen paitsi edellämainittuja siinä olleita lisäksi 55 muuta. Niistä on 7 J. Suomalaisen alkuperäisiä, joko kokonaan tai osaksi; loput ovat suomennoksia tai uudistuksia.

Turun tuomiorovastin Pietari Melartopaeuksen († 1610) suomentamia, siis ennen v. 1610, on tullut nykyiseen virret 26, 72, 153.

Maskun kirkkoherran Hemminki Maskulaisen virsiä (1614) on tullut nykyiseen 15 alkuperäistä joko kokonaisina tai osaksi sekä suomennoksia noin 60, niihin luettuina myös H. Maskulaisen Piae Cantionesta 1616 suomentamat 232, 244 ja tavallaan myös 393.

Tuntemattoman P. I. C:n suomentamana 1614 on virsi 483.

Raumalla syntyneen Kalannin kappalaisen Jonas Raumannuksen 1646 suomentamista virsistä on tullut nykyiseen virret 133, 460, 505.

Vuodelta 1661 on Lauritsa Isakinpojan Harikkalasta Uudelta kirkolta, läheltä Uuttakaupunkia, virsi 256. Vuodelta 1674 on Tammelan kirkkoherran Laur. Petri Aboicuksen (Tammelinuksen) virsi 523. Vuodelta 1683 on professori Joh. Cajanuksen virsi 395. Vuodelta 1692 piispa Joh. Gezelius nuoremman suomentama 169.

Hirmuisen nälänhädän johdosta kirjoitti Askaisten kappalainen Andreas Aschelinus 1697 virren, joka lyhennettynä tuli nykyiseen virsikirjaamme numerona 480.

„Arkkivirsien" aika oli alkanut. Lehtisinä tai korkeintaan yhden painoarkin suuruisina julkaisuina alettiin levittää virsiä ja hengellisiä lau-

luja. Turkuun oli saatu oma kirjapaino ja kansan keskuuteen oli alkanut levitä lukutaito. Jo edellämainitut, vuosina 1661, 1683, 1697 ilmestyneet virret julkaistiin alkuaan arkkivirsinä. Toistaiseksi tuntemattomien omia tai suomentamia virsiä ilmestyi arkkivirsinä useita vuosina 1683, 1685, 1686, 1690, 1691. Monet niistä otettiin jo silloin heti virsikirjaan, toisia on otettu vasta nykyiseen. Pyydän viitata erikoisluetteloon.

Tähän asti oli virsikirjojen julkaisijoilla ja kirjanpainajilla ollut jotenkin suuri vapaus. Siitä oli kuitenkin, etenkin Ruotsissa, huomattu epäkohtia. Yksityisten julkaisijain vapauksia sentähden rajoitettiin ja kuningas vahvisti 1695 virallisen ruotsalaisen virsikirjan.

Suomessa ryhdyttiin samanlaiseen toimeen, ja niin ilmestyi v. 1701 „Uusi Suomenkielinen Virsi-Kirja, — — — Colmen Consistoriumin suostumisella, tarpellisest parattu; Nijn myös Sen 1695 ylitzecatzotun Ruotzalaisen Virsi-Kirjan jälkeen jalosti enätty; — — — Turusa — — 1701".

Turun koulun konrehtori, sittemmin Kronobyn kirkkoherra ja kontrahtirovasti Erik Erikinp. Cajanus näkyy olleen virsikirjamme silloinen uudistaja ja järjestäjä. Häneltä ei kyllä ole yhtään alkuperäistä virttä, mutta suomennoksia sitä runsaammin. Niistä on nykyiseen virsikirjaan tullut toista sataa.

Silloin vahvistettu virsikirja, jota nykyään nimitetään „Vanhaksi Virsikirjaksi", oli ainoana virallisena virsikirjanamme vuoteen 1886, jolloin nykyinen virsikirja hyväksyttiin.

Virsikirjan rinnalle ilmestyi edelleen sekä arkkivirsiä, että laulu- ja virsikokoelmia. Niistä on uudelleen muovailtuina tullut nykyiseen seuraavat.

Andreas Oilen, joka oli Paimion pitäjänapulaisena vuodesta 1698 kuolemaansa asti 1722, ja joka siis oli kokenut Ison Vihan kauhunajat ja muut kärsimykset, on kirjoittanut virren, joka huokuu mitä syvällisintä Jumalaan turvautumista keskellä murhepäiviä, kaikessa hädässä, kaikissa vaaroissa. Siitä on tullut nykyiseen virsi 271.

Turun kappalainen, sittemmin Kemin kirkkoherra ja lääninrovasti Isak Ervast on erittäin huomattava virrentekijä. Häneltä on tullut nykyiseen 5 arvokasta ja rakastettua alkuperäistä virttä: 259, 262, 440: 1—4, 446, 471 sekä suomennos: 364. Ne hän julkaisi alkuaan Ahasv. Fritschen Rukouskirjan liitteinä 1732.

Nousiaisten kirkkoherra Abraham Achrenius julkaisi yhteensä parisataa virttä monina eri julkaisuina. Niistä on tullut nykyiseen virret 261 ja 416. Niistä on julkaistu edellinen alkuaan v. 1756, jälkimäinen 1762.

Arkkivirsien mestarin Tuomas Ragvaldinpojan monista julkaisuista on kaksi virttä tullut nykyiseen virsikirjaamme: 418 ja 458, kummatkin vuodelta 1762.

Turun Tuomiokapitulin notarin Abraham Frosteruksen 1765 julkaisemista suomennoksista on tullut nykyiseen 229 ja 257.

Tunnetun postillan kirjoittajan Antti Björkqvistin isän, talollisen Antti Kreunpoika Härjänsilmän Nousiaisista v. 1768 julkaisemista virsistä on tullut nykyinen 220.

Jalasjärven kappalainen, sittemmin Mouhijärven ja lopuksi Taivassalon kirkkoherra Elias Lagus suomensi ja 1790 julkaisi Sionin Virret. Näistä on saatu nykyiset 105 ja 443.

Samana vuonna 1790 julkaisi Nousiaisten kirkkoherra Antti Achrenius Halullisten Sieluin Hengelliset Laulut. Niistä on saatu nykyinen 527.

Suoniemen Siuron mylläri Gustaf Stenman julkaisi 1801 pari virttä, joista toinen on tullut nykyiseen: 528.

Alkoivat sitten virsikirjan uudistuspyrinnöt. V. 1817 asetettiin sitä varten komitea. Puheenjohtajana oli arkkipiispa Jaakko Tengström. Työn tuloksena ilmestyi 1836 „Uusia Virsiä".

Arkkipiispa J. Tengströmin alkuperäisistä virsistä ovat tulleet nykyiset: 405 vv. 1, 2, 4, sekä 407 ja osaksi 422; — sekä hänen suomennoksistaan nykyiset 266, 401 ja 403.

Arkkipiispan jälkeen komitean toimeliain jäsen Ulvilan kirkkoherra, jumaluusopin tohtori Pentti Jaakko Ignatius julkaisi 1824 „Uusia Suomalaisia Kirkkovirsiä" sekä lähetti eri kertoja virsiehdotuksia komitealle. Hänen alkuperäisistä ehdotuksistaan on nykyiseen tullut kymmenkunta, ja suomennoksista saman verta.

Mäntyharjun kirkkoherran Olof Pesoniuksen alkuperäisistä ovat nykyiset 173, 404 vv. 1—5, 426, 530 ja suomennoksista 58 vv. 1, 2. Rantasalmen kirkkoherran Joachim Adolf Cleven suomennoksista: 50. Vaasan kirkkoherranapulaisen Matthias Wilhelm Wikströmin suomennoksista: 246. Ulvilan kirkkoherran, tohtori Gustaf Renvallin alkuperäisistä virsistä on tullut: 369. Nämä kaikki viimeksi mainitut olivat virsikirjakomitean jäseniä.

Komitealle lähetti myös Inkerinmaalla toiminut pappismies Henrik Gabriel Krusberg (jota aikaisemmin olen nimittänyt X:ksi *) virsiä vuosina 1819 ja 1821. Niistä on tullut alkuperäisistä nykyinen 383 (osittain) ja suomennoksista virsi 107.

Sortavalan kappalaisen Henrik Renqvistin suomennokset v. 1830 ovat olleet jonkinlaisena pohjana nykyisiin 457 ja 470.

Virsikirjan uudistustyö, oltuaan seisauksissa vuodesta 1836 alkaen, jatkui, kun 1863 asetettiin uusi komitea, jonka puheenjohtajaksi tuli

*) K. Hallio, Suomalaisen Virsikirjan uudistus, S. Kirkkohist. S. toimit. XXIII, s. 101. R. Nirvi. Kuka oli v. 1835 ilmestyneiden Uusien virsien 123:n virren sepittäjä X? Suomi-kirja V sarja 13. osa.

Elias Lönnrot. Hän alkoi työn heti innokkaasti ja jatkoi sitä kuolemaansa asti uupumattomalla ahkeruudella. Tähti lehdessä 1864 hän julkaisi uudistusehdotuksia. Ne hän painatti 1865 uudelleen nimellä: Vanhoja ja uusia virsiä suomalaisen virsikirjan korjaamista varten. Edelleen hän julkaisi: 1867 86 virttä; 1868 10 virttä; 1869 50 virttä; 1870 25 virttä ja 26 virttä; 1874 43 virttä, 1872 Suomalaisen Virsikirjan väliaikaiseksi tarpeeksi ja 1883 Väliaikaisen Suomalaisen Virsikirjan.

E. Lönnrotin viimeisenä työnä oli virren „Jesus paras ystäväni" käsittely. Hänen kuolemansa jälkeen 1884 julkaistuissa „Elias Lönnrotin viimeiset korjaukset — — Suom. Virsikirjaan" lausutaan tästä: „Tämän virren korjaus on Lönnrotin viimeinen kirjoitustyö. Hän kirjoitti sen eri paperilipulle. Tähän uupuu hänen kätensä."

E. Lönnrotin ahkeran työn tuloksina onkin nykyisessä virsikirjassamme 17 E. Lönnrotin alkuperäistä virttä sekä lisäksi alkuperäisiä säkeistöjä 25:ssä muussa virressä. Lisäksi on nykyisessä 64 E. Lönnrotin suomentamaa virttä.

Muutkin komitean jäsenet ottivat innolla osaa työhön.

Lehtori Knut Legat Lindström julkaisi jo vuosina 1858, 1860 ja 1861 „Uusia Suomalaisia Virsiä. Suomentanut -t -t -t.", joissa oli sekä alkuperäisiä että suomennoksia ja muovailuja. K. L. Lindströmin alkuperäisistä on saatu nykyiset 115 v. 7, 204, 286, 291, 342, suomennoksista on tullut 22 virttä (katso suomentajia).

Professori Aug. Ahlqvist julkaisi 1866 „A. Oksanen. Virren ehdotuksia. Hels. 1866". Virsikirjaan ei ole tullut yhtään A. Ahlqvistin alkuperäistä virttä, mutta suomennoksista 17.

Sekä Turun Tuomiokapitulin arkistossa että Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralla on komitean jäsenten K. G. v. Essenin, K. M. Kiljanderin, A. B. Roosin ja K. L. Lindströmin käsikirjoituksina virsiuudistusehdotuksia. Niitä tutkimalla saa tietää, että K. G. v. Essenin suomennoksista on saatu nykyiset 117, 118, 125, 127, 130, 485, 493. K. M. Kiljanderilta on alkuperäinen 321 ja suomennoksia 14. Vehmaan kappalaisen, sittemmin Brändön kirkkoherran Alfred Brynolf Roosin alkuperäisistä virsistä on saatu nykyiseen virret 147, 162, (196), 355, 395 v. 18, 398, 399. A. B. Roos on kirjoittanut virtensä alunperin suomeksi, eikä ruotsiksi, kuten virsikirjan nykyisten painosten merkinnöissä on otaksuttu. Suomennoksista on saatu virret 18 ja 160.

Piispa Otto Immanuel Colliander in suomentamana ilmestyi 1874 virsi 361.

E. Lönnrotin johtama komitea julkaisi virsikirjaehdotuksen 1867 ja toisen 1871. Kirkolliskokous käsitteli näitä 1876, mutta ei hyväksynyt vielä, vaan asetti uuden komitean, jonka puheenjohtajaksi tuli professori Julius Krohn.

Julius Krohnin alkuperäisiä virsiä on nykyisessä virsikirjassamme virret 83, 116 v. 6, 119 v. 1—5, 122: 1, 196, 285, 335, 375, 422 v. 2; — sekä suomennoksia kokonaista 48 virttä.

Tuntemattomien virsirunoilijain suomalaisia virsiä on virsikirjassamme 7, niistä on virressä 499 ollut alkuaan (1741) akrostikonina Thomas Manb, ja virressä 510 (1646) Margareta Henryci. Tuntemattomien suomennoksia on 34.

Kirkolliskokouksen 1886 hyväksymänä nykyinen virsikirjamme tuli käytäntöön 1 Adventtina 1888; — muutamin paikoin vasta 10 vuotta myöhemmin.

III. Virsikirjassamme esiintyviä virsirunoilijoita.

1. Suomalaisia:

a) Suomeksi kirjoittaneita:

Aboicus, Laurentius Petri (Tammelinus) * n. 1605—10 † 1671, Tammelan khra. Sepittänyt: 523, W 331, 338, 394 ja suomentanut: 529.

Achrenius, Abraham * 1706 † 1769, Nousiaisten khra, virsirunoilija, julkaissut noin parisataa virttä. Niistä on tullut virsikirjaan virret 261, 416, suomentanut: (93), (94).

Achrenius, Antti * 1745 † 1810, Nousiaisten khra. Julkaissut „Halullisten sieluin heng. laulut". Sepittänyt: 527.

Agricola, Mikael * 1510 † 1557, Turun piispa ja Suomen kirjallisuuden isä, suomentanut: 51: 1, (84), (331), (459); W 172.

Ahlqvist, Aug. * 1826 † 1889, runoilija, professori. Julkaissut „Säkeniä. A. Oksanen" 1860, 1868. „Virren-ehdotuksia" 1866. Suomentanut: 11, 16, 26, (48), (67), (88), 113, 120, 128, 129, (142), 247, 281, 308, 329, 343, 345, 368, 394, 423, 478, 479, 513, 520, 521; uudistanut: 19, 53, 58: 3, 109, 155, 189, 200, 201, 215, 289, 313, 315, 389, 392, 406, 437, 461, 469, 505, 506, 508, 513.

Aschelinus, Andreas † 1703, Askaisten kappalainen. Sepittänyt: 480 (1697).

Cajanus, Erik Erikinp. * 1675 † 1737, Kruununkylän khra, suomentanut vanhaan virsikirjaan suuren joukon virsiä, joista on tullut nykyiset 2, 32, 33, 34, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58: 3, 60, 76, 95, 106, 108, 109, 121, (127), 144, 155, 156, 167, 168, 175, 177, 189, 190, 191, 213, 214, 217, 234, 236, 245, 252, 253, 255, 258, 260, 267, 268, 272, 273, 274, 276, 278, 279, 281, 282, 284, 287, 292, 300, 302, 304, 314, 315, 316, 317, 324, 328, 334, 337, 339, 346, 349, 350, 359, 362, 363, 378, 379, 386, 387, 391, 392, 406, 415, 417, (419), 432, 436, 437, 444, 447, 452, 453, 455, 462, 464, 466, 467, 472, 475, 476, 478, 501, (503), 507, 508, 509, 518, 519, 522, 524; W 35, 171, 319, 322, 329, 377.

Cajanus, Juhani * 1655 † 1681, professori, runoilija. Sepittänyt: 395.

Cleve, Joachim Adolf * 1776 † 1833. Rantasalmen kirkkoherra, virsikirjakomitean jäsen, suomentanut: 50, (79); uudistanut: 84, 201, 217.

Colliander, Otto Immanuel * 1848 † 1924, Savonlinnan piispa. Sepittänyt: 536; suomentanut: 361.

Elimaeus, Olavi † 1629, Viipurin piispa. Sepittänyt: W 190.

Ervast, Isak * 1700 † 1757, Turun kappalainen, sittemmin Kemin kirkkoherra ja lääninrovasti. Sepittänyt: 259, 262, 440: 1—4, 446, 471; suomentanut: 364.

v. Essen, Kaarle Kustaa * 1815 † 1895, jumaluusopin professori, virsikirjakomitean jäsen. Sepittänyt: 440: 6; suomentanut: 117, 118, 125: 1, 3, 5—6, 127, 130, (139), 485, 493; uudistanut: 29, 52, 57, 87, 96, 105, 107, 142, 144, 192, 203, 211, 212, 218, 220, 235, 237, 238, 250, 271, 273, 275, 279, 282, 319, 326, 333, 337, 344, 347, 349, 359, 363, 369, 376, 378, 391, 400, 429, 436, 440, 443, 458, 459, 462, 476, 518, 522, 527, 529, 530.

Frosterus, Abraham * 1714 † 1766, Turun Tuomiokapitulin notari. Suomentanut: (45), (47), (93), 229, 257, (290).

Frosterus, Jaakko Abrahaminpoika * 1711 † 1794, Lohtajan khra. Suomentanut: (69), (93), (257).

Gezelius, Joh. nuorempi * 1647 † 1718, Turun piispa. Suomentanut: 169.

Helenius, Carl * 1784 † 1855, Pöytyän khra. Suomentanut: (93), (94).

Hemminki, katso Maskulainen.

Hordell, Perttuli † 1646, Tukholman suomalaisen seurakunnan khra. Sepittänyt: W 402; suomentanut: W 141.

Härjänsilmä, Antti Kreunpoika * 1705 † 1779, talollinen Nousiaisissa. Sepittänyt: 220.

Ignatius, Pentti Jaakko * 1761 † 1827, Ulvilan khra, tohtori, virsikirjakomitean jäsen, julkaissut 1824 „Uusia Suomalaisia Kirkkovirsiä". Sepittänyt: 171, 176, 199, (202), 275: 1 ja 4, 295: 1, 2, 4—8, 383, (422), 428, 511, 533; suomentanut: (45), (50), (69), (184), (185), 192, (195), 198, 200, 208, 264, 326, 336, 347, (403), 411, 529; uudistanut: 1, 24: 6, 29, 57, 84, 117, 175, 201, 203, 217, 237, 319, 367, 373, 435, 476.

Kiljander, Kaarle Martti * 1817 † 1879, Nilsiän khra ja rovasti, virsikirjakomitean jäsen. Sepittänyt: 321; suomentanut: 15, 115, 116, 145, 151, 154, 227, 303, 351, 377, 388, 390, 402, (410), 449, 463, 497; uudistanut: 30, 32, 47, 51, 55, 72, 76, 81, 84, 102, 103, 110, 111, 145, 149, 178, 214: 7—9, 222, 242, 253, 267, 310, 314, 365, 384, 393, 412, 422, 432, 438, 467, 512, 524.

Krohn, Julius * 1835 † 1888, suomen kielen ja kirjallisuuden professori, runoilija, virsikirjakomitean puheenjohtaja 1876:sta alkaen. Sepittänyt: 74: 4, 83, 116: 6, 119: 1—5, 122: 1, 196, 285, 330, 335, 375, 422: 2; suomentanut: 9, 10, 22, 23, 38, 44, 59, 62, 66, 67, 68, 70, 71, 73, 75, 77, 89, 91, 92, 112, 114, 123, 126, 127, 148, 179, 182, 224, 299, 307, 309, 311, 327, 340, 370, 385, 410, 413, 419, 431, 434, 459, 474, 484, 495, 514, 516, 517; uudistanut: 12, 21: 1—5, 7, 9—10, 24: 2, 25: 2, 27, 37, 39, 42, 46, 47, 49, 50, 53, 65, 69, 74, 76, 78, 81, 82, 85, 93, 94, 96, 97, 98, 100, 102, 108, 109, 112, 116, 118, 120, 121, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 140, 141, 142, 145, 155, 167, 177, 178, 186, 188, 189, 193, 194, 197, 206, 207, 210, 212, 217: 1—11, 219, 225, 227, 236, 241, 245: 2, 4, 247, 250, 254, 255, 265, 267, 273, 274, 277, 279, 281, 283, 301, 304, 306, 308, 313, 314, 315, 324, 328, 329, 337, 339, 344, 346, 349, 350, 359, 361, 562, 365, 367, 372, 373, 377, 382, 384, 388, 392, 404, 406, 408, 411, 412, 417, 427, 435, 436, 437, 438, 441, 442, 447, 448, 449, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 468, 469, 482, 483: 2, 4, 7, 485, 488, 494, 496, 497, 498, 500, 501, 502, 503, 505, 506, 509, 512, 518, 522, 523, 524, 526, 527, 528, 529.

Krusberg, Henrik Gabriel, syntynyt Huittisissa 1779, ollut pappina Inkerinmaalla. Sepittänyt: 383; suomentanut: (79), 107, (123); uudistanut: 105, 443.

Lagus, Elias * 1741 † 1819, Jalasjärven, sittemmin Mouhijärven ja lopuksi Taivassalon khra, suomentanut „Sionin Virret", joista tulivat nykyiset 105 ja 443.

Lauraeus, Gabriel * 1677 † 1753, Loimaan rovasti. Suomentanut: (69), (94).

Lauritsa Isakinpoika Harikkalasta läheltä Uuttakaupunkia. Elänyt 1600-luvulla. Sepittänyt 256.

Lindström, Knut Legat * 1809 † 1879, Turun koulun rehtori, virsikirjakomitean jäsen, julkaissut nimimerkillä -t -t -t virsiehdotuksia 1858, 1860, 1861. Sepittänyt: 115: 7?, 204, 286, 291, 342; suomentanut: 17, 31, 48, 64, (67), 74, (94), 134, 138, 142, 143, 197, 207, 293, 298, 333, 366, 414, 441, 457, 481, 498, 502, 504; uudistanut: 9, 34, 46, 65, 100, 121, 136, 150, 157, 190, 191, 216, 219, 228, 237, 241, 244, 249, 252, 254, 260, 278, 287, 302, 334, 341, 356, 382, 416, 435, 445, 450, 509, 515.

Lönneström, David * 1746 † 1819, Iitin khra. Suomentanut: (68).

Lönnrot, Elias * 1802 † 1884, lääkäri, suomen kielen professori, virsikirjakomitean puheenjohtaja, julkaissut suuren joukon virsiehdotuksia (katso lyhennysluetteloa), joista tullut virsikirjaamme seuraavat alkuperäiset: 35, 39, 40, 49, 63: 2, 8, 79: 5, 119: 6, 122: 2—4, 124, 138: 4, 9—12, (154: 4—6), 159: 6, 10, 12, 184: 5, 197: 5, 198: 2, 202, 208: 5—8, 12, 210: 3, 4, 221: 5, 223, 249: 7 ab, 266: 3, 277: 8—11, 295: 3, 302: 3, 305, 348, 358, 381: 4, 394: 5, 8, 9, 397, 404: 6, 405: 3, 409, 421: 5, 424, 440: 5, 451, 470: 5, 7, 473, 486, 487; suomentanut: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 14, 36, 41, 42, 43, 45, (47), 61, 69, 79, 82, 86, 93, 94, 98, 99, 125: 2, 4, 137, 152, 159, 161, 163, 164, 165, 170, 172, 180, 181, 184, 185, 193, 194, 195, 209, 210, 221, 270, 277: 1—7, 288, 290, 294, 312, 318, 325, 331, 332, 353, 357, 371, 372, 381, (396), 408, 420, 465, 477, 490, 491, 534; uudistanut: 1, 2, 9: 1, 10: 2, 11, 12, 15, 16, 19, 21: 6, 8, 24: 1, 7, 8, 25: 1, 3, 6, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 37, 46, 50, 51, 56, 58, 60, 63, 65, 85, 87, 90, 95, 97, 101, 102, 106, 108, 109, 116, 121, 133: 1, 6, 134, 135, 139, 141, 143, 146, 147, 149, 150, 153, 154, 156, 160, 162, 167: 6, 168, 169, 171, 173, 174, 176, 186, 188, 190, 191, 198: 1, 3, 199, 203, 205, 206, 207, 208, 211, 212, 213, 214: 1—6, 215, 216, 217: 12, 13, 219, 229, 233, 235, 239, 240, 243, 245: 5, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 265, 266, 269, 271, 274, 276, 278, 280, 282, 287, 292, 295, 302, 304, 306, 308, 310, 313, 314, 319, 322, 323, 328, 332, 333, 334, 337, 338, 341, 344, 352, 354, 362, 364, 367, 373, 374, 380, 382, 383, 386, 389, 392, 394, 395, 401, 404, 405, 406, 407, 414, 415, 416, 417, 421, 425, 426, 427, 428, 440, 442, 446, 448, 452, 453, 456, 458, 461, 462, 464, 469, 470, 471, 472, 475, 480, 483: 1, 3, 5—6, 8, 488, 492, 493, 494, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 505, 506, 509, 510, 511, 512, 515, 518, 525, 526, 528, 531, 532, 533, 534.

Maskulainen, Hemminki † 1619, Maskun khra, virsirunoilija, julkaissut virsikirjan 1614. Sepittänyt: 12, 24, 25, 46, 78, 85, 111, 116: 7, 122: 5—7, 131, 201, 219: 3, 338, 352, 354, 356, 448: 2, 4c—f, 5, 525, 526; W 91, 93, 115, 129: 6, 178, 193, 200, 202, 205: 15, 219, 277: 2—5, 326, 328, 337; suomentanut: 1, (9), (10), 20, 21, 28, 29, 30, (86), (90), (117), (129), (130), 132, 149, 151, 154, 188, 203, 205, (207), 212, 215, 218, 222, 225, 230, 231, 232, 244, 247, 251, 269, 277, 280, 289, 296, 301, 306, (307), (311), 320, (336), 344, (357), 365, 380, 382, 389, 393, 421, 429, 430, 433, 435, 448, 450, 482, 489: 2—5, 503, (505), 506, (514), (520); W 3, 13, 37, 47, 62, 65, 79, 87, 96, 129, 143, 158, 160, 161, 162, 181: 10—13, 201, 209, 211, 214, 221, 230, 231, 240, 241, 242, 246, 260, 272, 275, 277, 279, 297, 307, 308, 313, 325, 342, 348, 381, 382, 386, 401; uudistanut: 101.

Melartopaeus, Pietari † 1610, Turun tuomiorovasti. Sepittänyt: W 159; suomentanut: (26), 72, 153; W 164.

Oilen, Andreas † 1722, Paimion pitäjänapulainen 1698—1722, hänen julkaisemastaan arkkivirrestä on saatu: 271.

Pesonius, Olof * 1780 † 1849, Mäntyharjun khra. Sepittänyt: 173, 404: 1—5, 426, 530; suomentanut: (50), 58: 1, 2, (221); uudistanut: 28, 58: 3, 84, 117, 395, 489.

Raumannus, Jonas * 1608 † 1683, Uudenkirkon (T.l.) kappalainen. Sepittänyt: W 210; suomentanut: 133, 460, 505; W 5, 246, 267, 400.

Renqvist, Henrik * 1789 † 1866, Sortavalan kappalainen, heränn äisjohtaja. Suomentanut: (45), (47), (457), 470, (516).

Renvall, Kustaa * 1781 † 1841, Ulvilan khra, rovasti, jumaluusopin tohtori. Sepittänyt: 369; uudistanut: 363.

Roos, Alfred Brynolf * 1824 † 1873, Brändön khra. Sepittänyt: 147, 162, (196), 355, 395: 18, 398, 399; suomentanut: 18, 160, 296?, 297; uudistanut: 2, 33, 104, 108, 140, 158, 169, 183, 186, 187, 188, 232, 236, 268, 269, 336, 379, 387, 395, 427, 472.

Roschier, Jakob * 1787 † 1838, Lemin khra. Suomentanut: (93), (94).

Simointytär, Maria 1600-luvulla. Sepittänyt: W 330.

Stenman, Gustaf * 1754 † 1809, Siuron mylläri Suoniemellä. Sepittänyt: 528.

Suomalainen, Jaakko (Finno) † 1588, Turun koulun rehtori, virsirunoilija, julkaissut ensimmäisen suomalaisen virsikirjan noin 1583. Sepittänyt: 51: 2, 3, 103, 136: 6, 139: 7, 183, 249: 6 efg, 7 c—g, 319, 442: 1—8; W 8, 144, 199: 1, 7—9, 336, 353; suomentanut: (13), (15), (16), 17, 19, 27, 37, 63, 65, (75), 81, 84, 87, 96, 97, 102, 104, 110, 135, 136: 1—5, 139: 1—6, 140, 141, 146, 150, 152, 157, 158, 174, 178, 186, 206, 216, 219, 237, 239, 240, 248, 249, 250, (275), 283, (318), (331), (332), 341, 373, 374, 376, 396, (402), 425, 427, 459, 488, 489: 1, 490: 1, 494, 515; W 23, 78, 85, 86, 139, 140, 145, 157, 167, 181: 1—9, 14—15, 192, 197, 199, 204, 205, 206, 212, 220, 229, 283, 323, 365, 370, 376; uudistanut: 100, 187.

Tammelinus, katso Aboicus.

Tengström, Jaakko * 1755 † 1832, Suomen ensimmäinen arkkipiispa, virsikirjakomitean puheenjohtaja. Sepittänyt: 275: 2, 3, 405: 1, 2, 4, 407, (422); suomentanut: (45), (69), (94), (187), (195), (221), 266, 401, 403; uudistanut: 25: 4, 5, 28, 29, 50, 58, 101, 105, 107, 152, 173, 198, 199, 200, 246, 319, 326, 383, 404, 416, 430, 435, 443, 489, 511, 530.

Tuomas Ragvaldinpoika * 1724 † 1804, arkkivirsirunoilija. Sepittänyt: 418, 458.

West, Mathias Johanneksenpoika † 1549, Rauman kappalainen ja kaupungin pedagogi. Suomentanut: (17), 87, 88, 146, 488, (489?); W 157.

Wikström, Mathias Wilhelm * 1804 † 1835, Vaasan khranapulainen. Suomentanut: 246, (413).

T u n t e m a t t o m i a v i r s i r u n o i l i j o i t a: 166 (1868), 233 (1736), 265 (1686), 367 (1683), 384 (1686), 442: 9 (1646), 499 (1741 Thomas Manb), 510 (1646 Margareta Henryci); W 332 (1678?).

T u n t e m a t t o m i a s u o m e n t a j i a:

n. 1575: 80, 100, 101, 187.
1614: (206), 483 (P. J. C.), 490: 2.
1624?: (529).
1670: 243.
1678?: 468.
1683: 254, 313, 323, 531; W 289, 330.

1685: 228, 263, 310, 438, 445, 454, 461, 469, 496; W 299, 315, 379.
1686: 211, 226, 242, 322, (393), 400, 492, 500; W 346.
1690: 456, 532.
1691: 235, 238, 241.
1696: 535.
1729: 512.
?: 412.

Luultavasti jo keskiajalta: W 118 b, 157 b, 180.

b) Ruotsiksi kirjoittaneita:

Falk, Abraham Erichson 1600-luvulla, luultavasti turkulainen. Sepittänyt: 313.

Fleming, Erik † 1548, valtioneuvos, Raseborgin päällikkö. Sepittänyt: W 381.

Forsius, Sigfrid Aaron * n. 1550 † 1627, synt. Helsingissä, professori Upsalassa, Tukholman Ritariholman khra, myöhemmin Tammisaaren. Sepittänyt: 121; W 289, 329; ruotsintanut: 26, (117), 155, 242, (249), 273, 336, 445?, 460; uudistanut 332.

Franzen, Frans Mikael * Oulussa 1772 † Hernösandin piispana Ruotsissa 1847. Sepittänyt: 185, 413, 465, 491.

Roos, Jakob Henrik * 1818 † 1885, Kaskisten kaupunginsaarnaaja, myöhemmin Inkoon khra, julkaissut Vaasassa 1862 „Kristliga Sånger". Sepittänyt: 115: 4, 414, 504; uudistanut: 151, 306: 6, 340: 6.

Runeberg, Johan Ludvig * 1804 † 1877, Porvoon koulun lehtori, tuomiokapitulin asessori, runoilija, julkaisi ruotsalaisen virsikirjaehdotuksen 1857. Sepittänyt: (10), 112, 115: 1—3, 5, 6, 118, 125, 128, 137, 138: 1—3, 5—8, 142, 143, 145, 182, 299, 309, 333, 340, 394, 410, 423, 431, 441, 474, 484, 497; ruotsintanut: 66; uudistanut: 9, 15, 17, 18, 26, 30, 129, 133, 154, 155, 159, 247, 277, 281, 303, 306, 332, 381, 386, 415, 417, 439, 457, 463, 478, 479, 490, 493, 495.

Stenbäck, Lauri * 1811 † 1870, Ison Kyrön khra, julkaisi ruotsalaisen virsikirjaehdotuksen 1866. Sepittänyt: 115: 4, 145: 8, 303: 2, 351, 353; ruotsintanut: 44; uudistanut: 18, 64, 115, 138: 8—9, 145: 8—9, 299, 331, 495, 506.

Topelius, Sakari * 1818 † 1898, historian professori, runoilija. Sepittänyt: 114, 126.

2. Ruotsalaisia:

Amnelius, Andr. Petri * 1638 † 1692 Romfartunan kappalainen. Ruotsintanut: 47, 56, 229.

Arrhenius, Jakob * 1642 † 1725, historian professori. Sepittänyt: 258, 276, 284, 316, 337, 346, 347; ruotsintanut: 190, 245, 260, 266, 339.

Ausius, Håkan * n. 1610 † 1653, ylioppilas ja kirjailija. Ruotsintanut: 267, 272.

Boëthius, Joh. * 1647 † 1718, Moran rovasti. Sepittänyt: 388; ruotsintanut: 315; uudistanut: 385.

Brask, Petrus Samuel * n. 1650 † 1690, ruotsalainen kielenkääntäjä. Sepittänyt 252, 385, 390; ruotsintanut: 34, 253, 268, 293, 294, 391, 417.

Brunnerus, Martin * 1627 † 1679, jumaluusopin professori. Sepittänyt: 436.

Dahl, Kristoffer * 1758 † 1809, kreikan kielen professori. Sepittänyt: 485.

v. Düben, Joachim * 1671 † 1730, kreivi, valtaneuvos. Ruotsintanut: 208.

De la Gardie, Magnus Gabriel * 1622 † 1686, kreivi, valtakunnan drotsi. Sepittänyt: 495, 498.

Ekman, Håkan † 1718, Göteborgin oikeuspormestari. Sepittänyt: 453.

Geijer, Erik Gustaf * 1783 † 1847, historian professori, runoilija. Sepittänyt: 64, 312.

Gestritius, Laurentius Jonae † 1597, Hernösandin khra. Sepittänyt: 170.

Gripenhjelm, Edmund * 1622 † 1675, historian professori ja kuningas Kaarle XI:n opettaja. Sepittänyt: 516.

Gyllenborg, Gustaf Fredrik * 1731 † 1808, kreivi ja Kustaa III:n hovimies. Sepittänyt: 50.

Hedborn, Samuel Johan * 1783 † 1849, hovisaarnaaja, runoilija. Sepittänyt: 13, 360.

Helsingius, Ericus Erici † 1612, Tukholman Claran seurakunnan khra. Sepittänyt: 292.

Johannis Gothus, Petrus * 1536 † 1616, Norrköpingin khra. Ruotsintanut: 311, 430, 433, 532.

Kahl, Joh. * 1721 † 1746, kamarikirjuri. Sepittänyt: 443.

Kolmodin, Israel * 1643 † 1709, Wisbyn piispa. Sepittänyt: 472; ruotsintanut: 117.

Kolmodin, Olof * 1690 † 1753, Skaran Flon khra. Julkaissut „Andelig Dufvo-Röst". Sepittänyt: 224, 420; ruotsintanut: 113.

Lagerlöf, Petrus * 1648 † 1699, professori. Ruotsintanut: 172, 175.

Laurinus, Laurentius Laurenti vanh. * 1573 † 1655, Söderköpingin koulunjohtaja. Sepittänyt: 529.

Lindschöld, Erik * 1634 † 1690, kreivi, valtioneuvos, Lundin yliopiston kansleri. Sepittänyt: 274, 304.

Lucidor, Lars Johansson * 1638 † 1674, ruotsalainen runoilija. Sepittänyt: (395), 524.

Marci, Georg * 1540 † 1613, Annerstadin khra. Sepittänyt: 517, 518.

Muraeus, Stephan Larsson * n. 1600 † 1675, hovisaarnaaja. Ruotsintanut: 241, johon lisännyt 7:nnen v:n.

Norenius, Ericus Laurentii * 1635 † 1696, Garpenbergin khra. Ruotsintanut: 52, 53.

Olai, Erik † 1468, upsalalainen jumaluusopin professori. Sepittänyt: W 205.

Ollon, Gustaf * 1646 † 1704, tukholmalainen tullivirkailija. Sepittänyt: 290, 300, 370; ruotsintanut: 67, 314, 329.

Paulinus, Gothus Laurentius * 1565 † 1646, arkkipiispa. Sepittänyt: 359.

Pedri, Jonas * 1587 † 1644, Linköpingin piispa. Sepittänyt: 235.

Petraeus, Joh. * n. 1650 † n. 1700, hengellinen kirjailija. Ruotsintanut: 227.

Petri, Gothus Laurentius * 1520 † 1579, arkkipiispa. Sepittänyt: 205, 225, 396, 494?

Petri, Laurentius * 1499 † 1573, Ruotsin ensimmäinen luterilainen arkkipiispa. Sepittänyt: 17, 37?, 493; ruotsintanut: 86, 215, 248?, (275), 318, 373, 427.

Petri, Olaus * 1493 † 1552, Ruotsin etevin uskonpuhdistaja. Sepittänyt: 15, (63), (72), 81, 96, 110, 136, 140, 240, 249: 9, W 197, 206, 241, 242; ruotsintanut: 9, 10, 19, 51, 63, 81, 84, 87, 135, 139, 146, 152, 158, 186, 187, 216, 237, 239, 249, 250, 277, 331, 434, 459, 488, 489: 1, 490, 515.

Petri, Thomas Gevalensis † 1605, Vingåkerin khra. Sepittänyt: 463.

Rudbeck, Olof nuor. * 1660 † 1740, lääketieteen ja kasviopin professori. Sepittänyt: 403, 415.

Schmedeman, Joh. * 1653 † 1713, valtiosihteeri. Ruotsintanut: 264.

Skarstedt, Carl Wilhelm * 1815 † 1908, jumaluusopin professori. Sepittänyt: 160.

Spegel, Hakvin * 1645 † 1714, arkkipiispa ja virsirunoilija. Sepittänyt: 32, 45, 55: 3, 9—11, 69, 76, 127, 159, 177, 189, 213, 214, 217, 234, 279, 281, 282, 287, 303, 334, 362, 377, 379, 381, 455, 457, 476; ruotsintanut: 55: 1—2, 4—8, 12, 192, 278, 378, 386, 387, 438, 470.

Springer, Lars 1600-luvun loppupuolella, hovioikeuden virkamies ja hengellinen kirjailija. Ruotsintanut: 317, 519.

Svedberg, Jesper * 1653 † 1735, Skaran piispa ja virsirunoilija. Sepittänyt: 60, 107: 5, 170: 5, 350, 363, 406, 411, 478, 535; W 322; ruotsintanut: 33, 54, 58: 3, 107, 108, 109, 156, 168, 191, 368, 419, 475; uudistanut: 170: 1—4, 245.

Svensson, Olaf 1500-luvulla, Tukholman kaupungin sihteeri. Sepittänyt: W 240.

Thorstenius Johannis R., Kaarle IX:n hovikapellimestari. Sepittänyt: 203.

Wallin, Johan Olof * 1779 † 1839, arkkipiispa, virsirunoilija ja Ruotsin virsikirjan (1819) julkaisija. Sepittänyt: (9), 13, 58: 1—2, 79, 123, (127), 197, 200, 209, 221, 270, 327, 401, 408, 477, (517); ruotsintanut: 521; uudistanut: 1, 9, 107, 127, 192, 208, 402, 403, 449.

Wultejus, Johan * 1639 † 1700, hovisaarnaaja, Ritariholman khra Tukholmassa. Sepittänyt: 255.

Åström, Joh. * 1767 † 1844, khra ja virsirunoilija. Ruotsintanut: 412; uudistanut: 9, 529.

Ödmann, Samuel Lorentz * 1750 † 1829, Upsalassa jumaluusopin professori. Sepittänyt: 184, 195, 198, 246, 326.

T u n t e m a t t o m i a r u o t s a l a i s i a:

93, 100, 106, 151, 219, 283, 324, 325, 389, 432, 435, 448, 449, 456, 464, 479, 489: 2—5.

3. Tanskalaisia:

Andersdatter, Elle † n. 1643, vanhan tradition mukaan Laalannin Maribosta kotoisin ollut porvarivaimo. 531.

Mortensøn, Claus * n. 1500 † 1576, Malmön saarnaaja. W 3.

Pedersen, Arvid † n. 1545, Bornholmin pappi. 18.

Raffn, Hans, elänyt 1600-luvun alussa. Tanskantanut: 108.

Sporon, Benj. Georg * 1741 † 1796, „Amtsmand over Vejle Amt". 48.

Sthen, Hans Christensøn * 1540 † 1610, Malmön khra. 231, 242, 462, W 221.

Thomissøn, Hans * 1532 † 1573, Köpenhaminan Vor Frue Kirken khra, julkaisi 1569 tanskalaisen virsikirjan. Sepittänyt: 230; tanskantanut: 129, 296; uudistanut: 448, 449.

T u n t e m a t t o m i a t a n s k a l a i s i a:

1, 130, 218 (B. S. 1530), 254 (n. 1600).

4. Norjalaisia:

Frimann, Claus * 1746 † 1829, Bergenin hiippakunnan Daviken khra. 210.

5. Saksalaisia:

Agricola, Joh. * 1492 † 1566, berliniläinen hovisaarnaaja, 307, W 158.

Alberus, Erasmus * 1500 † 1553, Lutherin ystäviä, wittenbergiläinen jumaluusopin tohtori, sittemmin Mecklenburgin superintendentti, 97: 2, 3, W 401.

Arndt, Johan * 1555 † 1621, Lüneburgin superintendentti, saarnamies ja hartauskirjailija, 243.

Becker, Cornelius * 1561 † 1604, leipzigiläinen khra, 278

Behemb, Martin * 1557 † 1622, Laubanin khra, 41, 257, 438.

Behme, David * 1605 † 1657, hovisaarnaaja ja konsistorioneuvos, 3.

Betulius, katso v. Birken.

Bienemann, katso Melissander.

Bindemann, Martin, 1600-luvulla. W 289.

v. Birken (Betulius), Siegmund * 1626 † 1681, nürnbergiläinen yksityisoppinut, 134, 387.

Blaarer (Blaurer), Ambrosius * 1492 † 1564, Schwabenin uskonpuhdistaja, 294.

Boeschenstein, Johann * 1472 † 1539:n jälkeen, hepreankielen opettaja, W 145.

v. Bogatzky, Carl Heinrich, * 1699 † 1774, hartauskirjailija, 163.

Boie, Niklas, elänyt 1500-luvulla, 425: 2, 427.

Bonn, Hermann * 1504 † 1548, Lübeckin superintendentti, 73, 248.

Bornschürer, Joh. * 1625 † 1677, pappismies, 181.

Bruhn, David * 1727 † 1782, berliniläinen saarnaaja, 481.

Capito, Wolfgang * 1478 † 1542, Strassburgin rovasti, W 313.

Chytraeus, Nathan * 1543 † 1599, Bremenin lukion johtaja, 155.

Clausnitzer, Tobias * 1619 † 1684, Ylä-Pfalzin kirkkoneuvos, 172.

Creutziger, Elisabeth † 1535 tai 1558, wittenbergiläisen professorin Caspar Creutzigerin puoliso, 239.

Dachstein, Wolfgang † n. 1530, Strassburgin Tuomaskirkon urkuri ja uskonpuhdistaja, 374.

Decius, Nikolaus † 1541, Stettinin evankelinen saarnaaja, 102, 104.

Denicke, David * 1603 † 1680, hannoverilainen hovi- ja konsistoriaalineuvos. Uudistanut: 109.

Döring, Karl August * 1783 † 1844, saarnaajana Elberfeldissä, 14.

Eber, Paul * 1511 † 1569, Wittenbergin kenraalisuperintendentti ja jumaluusopin professori, 482, 505, 508, W 299, 382.

Ebert, Jakob * 1549 † 1615, jumaluusopin professori, 33.

Flittner, Joh. * 1618 † 1678, pommerilaisen Grimmenin diakoni, 260.

Franck, Joh. * 1618 † 1677, Gubenin pormestari, 67, 94, 263, 264, 339, 470.

Freder, Joh. * 1510 † 1562, Wismarin superintendentti, 154, 425: 1, 433, W 96, 297.

Fritsch, Ahasverus * 1629 † 1701, Rudolstadtin konsistoripresidentti ja kansleri, 266.

Förtsch, Basilius † 1619, jumaluusoppinut ja virsirunoilija, 108, 272.

Gellert, Christian Fürchtegott * 1715 † 1769, runouden ja siveysopin professori, 68.

Gerdessen, Joh. * 1624 † 1673, Tukholman saksal. seurakunnan khra, 241.

Gerhardt, Paul * 1606 † 1676, arkkidiakoni ja virsirunoilija. Julkaissut 120 virttä, jotka kuuluvat luterilaisen virsirunouden huomattavimpiin. Niistä on virsikirjassamme: 4, 11, 22, 44, 59, 66, 91, 92, 95, 253, 361, 417, 454, 468, 496.

Gigas, Johann * 1514 † 1581, Justus Jonaksen oppilas ja ystävä, W 386.

v. Gottingen, Hans, 1520-luvulla, 222.

Gramann, Joh. * 1487 † 1541, leipzigiläisen Tuomaskoulun johtaja, sittemmin königsbergiläinen khra, 341.

Greiter, Matthäus † 1550, strassburgilainen musiikkimies, 215.

Gross, katso Major.

v. Hardenberg, Friedrich (Novalis) * 1772 † 1801, tilanomistaja ja runoilija, 298.

Heermann, Joh. * 1585 † 1647, pappi, vanhemman luterilaisuuden etevin virsirunoilija, 52, 109, 193, 315, 317, 328.

Hegenwald, Erhart, Lutherin aikalainen, 216.

Helmbold, Ludvig * 1532 † 1598, thüringeniläinen superintendentti, 310.

Herman, Nicolaus † 1561, Böhmin Joachimsthalin kanttori, 273, 475, 506.

Hesse, Joh. * 1490 † 1547, Breslaun khra, 507.

Hetzer, Ludvig † 1529, baierilainen, reformerattu pappi tai koulunopettaja, 277.

Heyden, Sebaldus * 1494 † 1561, nürnbergiläinen koulunopettaja, 149, 336, W 141.

Hiller, Philipp Friedrich * 1699 † 1769, pappi, 8.

Homburg, Ernst Christopher * 1605 † 1631, lakimies, 53, 71, 77.

Horn, Joh. † 1547, Böhmin Veljien johtaja, julkaissut 1544 ilmestyneen toisen veljesvirsikirjan, 430.

Hubert, Konrad * 1507 † 1577, Strassburgin Tuomaskirkon diakoni. 251. Katso oikaisuluetteloa.

Jonas, Justus * 1493 † 1555, jumaluusopin professori ja Wittenbergin rovasti, 157: 4—5, W 85.

Klopstock, Friedrich Gottlieb * 1724 † 1803, hovineuvos ja runoilija. Uudistanut: 521.

Knoll, Christopher * 1563 † 1621, schlesialainen diakoni, 509.

Knöpken, Andreas † 1539, Riian arkkidiakoni, 150, 212, (275).

Kolrose, Joh. † 1560, baselilainen saksankielen opettaja, 450.

Küster, Elieser Gottlieb * 1732 † 1799, Braunschweigin kenraalisuperintendentti, 412.

Laurenti, Laurentius * 1660 † 1722, Bremenin tuomiokirkon kanttori ja urkuri, 74, 116, 120.

Lavater, Joh. Kaspar * 1741 † 1801, zürichiläinen saarnaaja ja kirjailija, 38.

Leo (Leon), Joh. † 1597, thüringeniläinen khra, 467, 500.

Liscovius, Salomon * 1640 † 1689, pappismies, 227.

Lobwasser, Ambrosius * 1515, † 1585, königsbergiläinen lakitieteen professori. Sepittänyt: 269; saksantanut: 238, 302.

Louise Henriette, Brandenburgin herttuatar, * 1627 † 1667, 502.

Luther, Martin * 1483 † 1546, uskonpuhdistaja, evankelisen virsirunouden isä, jumaluusopin professori, 16: 2—7, 21, 65, 75, 86, 87, 97: 1, 135, 139, 146, 152, 153, 157: 1—3, 158, 178, 187: 2—3, 206: 7, 237, 249, 318, 357, 376, 380, 514, 515; saksantanut: 9, 10, 332, 488, 489: 1, 490: 1; uudistanut: 186.

Major (Gross), Joh. * 1564 † 1654, Jenan superintendentti. Sepittänyt: 228: 7—10.

Mathesius, Johann * 1504 † 1565, Böhmin Joachimsthalin kirkkoherra, W 325.

Melissander eli Bienemann, Caspar * 1540 † 1591, Altenburgin kenraalisuperintendentti, 293.

Meuslin (Musculus), Wolfgang * 1479 † 1562, berniläinen professori, 402.

Moibanus, Ambrosius * 1494 † 1554, Breslaun ensimmäinen evankelinen saarnaaja, 320.

Müller, Heinrich * 1631 † 1675, Rostockin superintendentti. 392.

Neander, Joakim * n. 1650 † 1680, bremeniläinen saarnaaja. 366.

Nerreter, David * 1649 † 1726, Taka-Pommerin kenraalisuperintendentti. 308.

Neumark, Georg * 1621 † 1681, veimarilainen kirjastonhoitaja. 314.

Neumeister, Erdmann * 1671 † 1756, hamburgilainen khra. 43.

Neunherz, Joh. * 1653 † 1737, schlesialainen khra. 70.

Neuss, Heinrich Georg * 1654 †.1716, Wernigeroden superintendentti. 371.

Nicolai, Philip * 1556 † 1608, hamburgilainen khra, virsirunoilija. 30, 521.

Novalis, katso Harderberg.

Oderborn, Paul, saarnaaja Riiassa 1500-luvun lopulla. 460.

Oeler, Ludvig, noin 1530, Strassburgin Tuomassäätiön kaniikki. 211, 373, 378.

Olearius, Joh. * 1611 † 1684, Weissenfelsin kenraalisuperintendentti. 191, 329, 364, 419.

Opitz, Martin * 1597 † 1639, runoilija ja oppinut. 452.

Poliander, katso Gramann.

Pollio, Symphorianus † jälkeen 1533, Strassburgin evankelinen saarnaaja. W 13.

Qvirsfeld, Joh. * 1642 † 1686, Pirnan arkkidiakoni. 47, 56, 229.

Rambach, Johann Jakob * 1693 † 1735, professori ja superintendentti. 179, 194.

Reimann, Georg * 1570 † 1615, königsbergiläinen professori. 107.

Reusner, Adam * 1496 † n. 1575, sotilassihteeri. 301.

Reusner, Christoph(er) 1678, julkaisi Tukholmassa saksalaisen virsikirjan 1683. 236.

Ringwaldt, Bartholomaeus * 1530 † 1598, pappismies. 226, 365, 382, 444, 503, 519, W 260, 308.

Rinkart (Rinckhart), Martin * 1586 † 1649, arkkidiakoni. 368.

Rist, Johann * 1607 † 1667, pappi ja runoilija. 23, 34, 42, 55, 61, 190, 469, (485), 522.

Rosenthal, Joh. * 1615 † 1690, arkkidiakoni. 391.

Rutilius, Martin * 1550 † 1618, diakoni. 228: 1—6.

Sacer, Gottfried Wilhelm * 1635 † 1699, lakimies ja runoilija. 208.

Sachs, Hans * 1494 † 1576, suutari ja kirjailija. 323, W 229.

Sanfdörffer, Joh. vähän tunnettu runoilija 1500-luvun alkupuolelta. 306.

Schalling, Martin * 1532 † 1608, nürnbergiläinen pappismies. 267.

Scheffler, Joh. (Angelus Silesius) * 1624 † 1677, Würtenbergin herttuan, sittemmin katolisuuteen kääntynyt henkilääkäri. 297.

Schenk, Hartmann * 1634 † 1681, thüringeniläinen khra. 175.

Schirmer, Michael * 1606 † 1673, berliniläinen koulunjohtaja. 5, 89.

Schmolck, Benjamin * 1672 † 1737, pappi ja virsirunoilija. 7, 36, 62, 180, 288, 534.

Schmucker, Caspar, baijerilainen 1500-luvun loppupuolelta. 268.

Schnesing, Joh. (Chiomusus) † 1567, gothalainen khra. 251. Katso oikaisuluetteloa.

Schröder, Joh. Heinrich * 1667 † 1699, magdeburgilainen pappi. 372.

Selnecker, Nikolaus * 1530 † 1592, leipzigiläinen professori ja superintendentti. 156, 400, 466.

Silesius, Angelus, katso Scheffler, Joh.

Spangenberg, Cyriacus * 1528 † 1604, Mansfeldin kaupungin saarnaaja. 113, W 199.

Spengler, Lazarus * 1479 † 1534, Nürnbergin kaupunginhallituksen sihteeri. 247.

Speratus, Paul * 1484 † 1551 tai 1554, Lutherin ystävä, preussiläinen hovisaarnaaja ja piispa. 174, 250.

Steuerlein, Joh. * 1546 † 1613, Meiningenin kaupungin virkailija. 31: 1—2.

Stigelius, Johann, 1500-luvun keskivaiheilla. W 192.

Stolshagius, Caspar oli 1589 mähriläinen khra. 447, 461.

Tappius, J. 1600-luvun alkupuolelta. 31: 3—6.

Thilo, Valentin nuorempi * 1607 † 1662, königsbergiläinen professori. 6.

Utenhovius, Joh. 1500-luvulta, Englannissa vaikuttanut protestanttinen pappi. 168.

Vischer, Christopher † 1600, hovisaarnaaja ja kenraalisuperintendentti. 54.

Waldis, Burcard * n. 1485 † n. 1557, khra. 161, 280, 344, W 37, 78, 86, 87.

Walther, Joh. † n. 1566, Lutherin avustaja ja ystävä, Dresdenin kapellimestari. 532.

Wegelin, Josua * 1604—1640, Pressburgin evankelinen saarnaaja. 82.

Weingärtner, Sigismund n. 1600, evankelisena saarnaajana Frankenissa. 501.

Weisse, Michael † 1542, Böhmin Veljien virsikirjan julkaisija. 206, W 181.

Weissel, Georg * 1590 † 1635, Königsbergin khra. 2.

Wepse, Hermann saarnaaja 1500-luvun lopulla. 99.

Wilhelm II, Sachsen-Weimarin herttua * 1598 † 1662. 169.

Witzstat von Wertheim, Hans n. 1550, uudestikastaja. W 246.

Tuntemattomia saksalaisia:

51: 1, 58: 3, 105, 117, 129, 132, 133, (140), 141, 144, 148, 164, 165, 167, 187: 1, 245, 289, 296, 311, 322, 349, 386, 421, 429, 437, 439, 445, 490: 2, 492, 512, 513.

6. Latinalaisia:

Ambrosius * n. 340 † 397, Milanon arkkipiispa. (9), 331, 332.

Bernhard Clairvauxlainen * 1091 † 1153, luostarin johtaja. (59), 192, (244?), (256).

Bonn, Hermann * 1504 † 1548, Lübeckin superintendentti. 73, W 161.

Fortunatus, Venantius * n. 530 † 609, ranskalainen, Poitiersin piispa. 57, W 162.

Hilarius † 368, Poitiersin piispa. 102.

Huss, Joh. * 1373 † 1415, böhmiläinen, uskonpuhdistuksen edelläkävijä. 186.

Jacopone da Todi * n. 1230 † 1306, italialainen runoilija ja asianajaja, sittemmin fransiskaanimunkki. (48).

Maurus, Rabanus † 856, Mainzin arkkipiispa. 84.

Prudentius, Aurelius * 348 † 413, espanjalainen virsirunoilija. 207, W 376.

Sedulius, Coelius n. 450, irlantilainen piispa. (10).

Tuomas Aqvinolainen * 1225 † 1274, Parisin yliopiston opettaja, dominikaanimunkki. 188.

Tuomas Celanolainen † n. 1255, Pyhän Fransiskuksen oppilas, pappi ja runoilija. (519), 520.

Tuntemattomia latinalaisia:

(13), 16, (17), (18), 19, 20, 26, 27, 28, 29, (63), (72), 80, (81), 88, 90, 101, (110), (205), 232, 244, 393, 434, 459, 483, 488, 489: 1, 490, (515).

7. Ranskalaisia:

Beza, Teodor * 1519 † 1605, lausannelainen professori, sittemmin geneveläinen saarnaaja. 302: 1, 2, 4—7, 343, 345.

Marot, Clement * 1495 † 1544, ranskalainen hovimies ja runoilija. 238.

IV. Alkutekstien kronologinen luettelo.

Virret on järjestetty ryhmiin ensimmäisen painosta ilmestymisen mukaan, lukuunottamatta 1500-lukua varhempia sekä käsikirjoituksiksi jääneitä, joiden paikan on määrännyt todennäköinen sepittämisaika. Kysymysmerkillä varustettujen virsien sepittämis- tai ilmestymisajasta ei ole saatu varmaa tietoa. Hakaset merkitsevät sitä, että virsi on verraten vapaa muunnos asianomaiseen ryhmään kuuluvasta alkutekstistä.

300-luku: 9, 207, 331, 332.

400-luku: 10, 106?

500-luku: 57, 459.

600-luku: 434, 488, 489: 1, 490: 1.

800-luku: 84, 63, 72, 84, 515.

900-luku: 81.

1000-luku: 88, 244.

1100-luku: 59, 192.

1200-luku: 48, 87: 1, 188, 393, 519, 520.

1300-luku: 16: 1, 17, 18, 19, 20, 26, 27, 29, 80.

1400-luku: 28, 86: 1, 90, 97: 1, 98, 101, 186, 232, 421, 448, 449.

1500-luku: 1, 15, 16: 2—7, 21, 30, 37, 51, 54, 65, 73, 75, 86: 2—3, 87: 2—4, 96, 97: 2—3, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 110, 113, 117, 129, 132, 133, 135, 136, 139, 140, 141, 144, 146, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 161, 168, 170, 174, 178, 183, 187, 205, 206, 211, 212, 215, 216, 218, 219, 222, 225, 226, 230, 231, 237, 238, 239, 240, 242, 247, 248, 249, 250, 251, 267, 268, 269, 273, [275], 277, 280, 283, 289, 293, 294, 296, 301, 302, 306, 307, 310, 311, 318, 319, [320], 322, 323, 336, 341, 343, 344, 345, 349, 357, 365, 373, 374, 376, 378, 380, 382, 389, 396, 400, 402, 412, 425, 427, 429, 430, 433, 437, 438, 439, 442, 444, 445, 447, 450, 460, 461, 462, 466, 467, 475, 479, 482, 483, [486], 489: 2—5, 490: 2, 493, 494, 500, 503, 505, 506, 507, 508, 509, 513, 514, 518?, 521, 532.

1600-luku: 2, 3, 4, 5, 6, 11, 12, 22, 23, 24, 25, 31, 32, 33, 34, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 52, 53, 55, 56, 58: 3, 60, 61, 66, 67, 69, 71, 74?, 76, 77, 78, 82, 85, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 105, 107, 108?, 109, 111, 116?, 120?, 121, 122, 127, 130, 131, 134, 159, 167, 169, 172, 175, 177, 181, 189, 190, 191, 193, 201, 208, 213, 214, 217, 220, 227, 228, 229, 234, 235, 236, 241, 243, 245, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 260, 263, 264, 265, 266, 272, 274, 276, 278, 279, 281, 282, 284, 287, 290, 292, 297, 300, 303, 304, 313, 314, 315, 316, 317, 324, 328, 329, 334, 337, 338, 339, 346, 347, 350, 352, 354, 356, 359, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 370, 372, 377, 379, 381, 384, 385, 386, 387, 388?, 390, 391, 392, 395, 403, 406, 411, 415, 417, 419, 432, 435, 436, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 463, 464, 468, 469, 470, 472, 476, 478, 480, 485, 492, 495, 496, 498, 501, 502, 510, 512, 516, 522, 523, 524, 525, 526, 529, 531, 535.

1700-luku: 7, 8, 36, 38, 43, 50, 62, 68, 70?, 119, 163, 179, 180, 184, 194, 195, 198, 210, 224, 233, 246, 259, 261, 262, 271, 288, 298, 308?, 325, 326, 416, 418, 440, 443, 446, 458, 471, 481, 499, 527, 534.

1800—09-luku: 528.

1810-luku: 13, 58: 1—2, 64, 79, 123, 185, 197, 200, 209, 221, 270, 312, 327, 360, 401, 408, 413, 428, 465, 477, 491, 517.

1820-luku: 14?, 171, 173?, 176, 199, 202, 275, 295, 383, 404?, 426?, 511, 530?, 533.

1830-luku: 369, 407.

1850-luku: 112, 115, 118, 125, 128, 137, 138, 142, 143, 145, 148?, 182, 299, 309, 333, 340, 394, 410, 423, 424, 431, 441, 474, 484, 497.

1860-luku: 35, 39, 40, 49, 147, 160?, 164?, 165?, 196, 204?, 223, 286, 291, 305, 342, 348, 351, 353, 355, 358, 397, 398, 399, 409, 414, 422, 451, 486.

1870-luku: 114, 126, 162, 166, 285, 320?, 473, 487, 504, 536.

1880-luku: 83, 330, 335, 375.

V. Luettelo Raamatun kohdista, joihin virret lähinnä liittyvät.

2 Moos. 20→ 135.
4 Moos. 6: 23—26→ 535.
2 Aikak. 20: 6—12→ 482.
Ps. 1→ 373.
2→ 150.
3→ 273.
5→ 378.
6→ 211.
10→ 379.
12→ 139.
13→ 274.
14→ 380.
15→ 374.
16→ 287.
19→ 333.
20→ 396.
22→ 299.
23→ 275.
24→ 334.
24: 7→ 2.
25→ 212.
27→ 276.
28: 6—9→ 300.
31→ 301.
32→ 213.
34→ 335.
37→ 277.
38→ 214.
42→ 302.
43→ 217, 323.
45→ 151.
46→ 152, 153, 336.
51→ 215, 216.
52→ 389.
58→ 381.
61→ 400.
62→ 278.
65→ 473, 478.
67→ 158.
71→ 279.
72→ 159.
73→ 382.
77→ 303.
79→ 154.
82→ 402.
84→ 177.
85→ 479.
86→ 304.
90→ 493.
91→ 280, 407.
92→ 337.
95→ 338.
100→ 339.
103→ 340, 341.
108→ 342.
111→ 343.
113→ 281.
116→ 282.
117→ 344, 358.
118→ 345.
119→ 375.
120→ 283.
121→ 284.
127→ 285.
128→ 376.
130→ 237, 238.
133→ 377.
137→ 305.
139→ 286.
143→ 217.
145→ 346.
146→ 347.
147→ 348, 349.
150→ 350.
Jes. 6→ 357.
49: 13—26→ 315.
Sak. 9→ 1.
Wiis. 5→ 111.
Matt. 2→ 39, 40.
5: 3—10→ 109.
6: 24—34→ 127.
8→ 114.
9→ 126.
11: 28—30→ 132, 133.
17→ 122.
18→ 128.
20→ 115.

21: 5→ 1.
25→ 129, 130, 131.
Luuk. 1: 46→ 351, 352.
1: 68—79→ 353, 354.
2→ 21.
2: 8—14→ 19: 4.
2: 13—14→ 102.
2: 29—32→ 355, 356, 514.
8→ 116.
10→ 125.
14: 16—24→ 119.
15→ 120, 121.
16→ 118.
18: 13→ 224.
19→ 124.
Joh. 1: 29→ 50.
2→ 112, 113.
3→ 123, 134.
3: 16—18→ 117.
10→ 134.
Room. 3: 23—28→ 250.
8: 31—39→ 258.
13: 1—7→ 397.
2 Kor. 13: 13→ 536.

VI. Vanhan Virsikirjan (1701) virret.

Yhtäläisyysmerkki (=) ei seuraavassa luettelossa tietenkään tarkoita sitä, että rinnakkain asetetut virret olisivat täsmälleen samat, vaan että ne enemmän tai vähemmän vastaavat toisiansa.

1 = 135.
2 = 136.
3 Herra Jumal', asuva taivaas' 12 v. Alkupohjana Malmön saarnaajan Claus Mortensønin virsi: Gvd fader wdi himmerig sijn wilie han oss kende 1529. Ruotsinnos Psb 1567: Gudh Fadher vthi himmelrik, Sin helgha wilia oss kende. J. Svedberg Psb 1694: 2: Wår Herre Gud af Himmelrik, Låt oss sin wilia kiänna, 12 v. Ei tullut Wr:ään, eikä nykyiseen suomalaiseen. Hemminki Maskulaisen suomennos 1614. Kurv. 332.
4 = 146.

5 Me uskomme yhden Jumalan päälle 3 v. Suorasanainen. Nikealais-Konstantinopolilainen uskontunnustus. Ruotsista suom. J. Raumannus 1646. Wr 5.
6 = 331.
7 = 332.

8 Se kuin tahtoo autuas olla 8 v. J. Suomalaisen virsi. 1583. Tähti 1864: 2, LWU 8, 1867: 8, 1871, L I, II, Kurv. 270.
9 = 149.
10 = 318.
11 = 319.
12 = 320.

13 Meidän Isäm'! sinua rukoilem 3 v. Strassburgin evankelisen saarnaajan S. Pollion virsi: Vatter vnser, wir bitten dich 1525. Ruotsinnos 1567: O Fadher wår wij bidie tigh. H. Maskulaisen suomennos. Wr 14, U 400, Lisäys 1868: 415, 1871: 416, L I 14 b, L II 415, Kurv. 334.
14 = 322.
15 = 178.
16 = 183.
17 = 186.
18 = 187.
19 = 188.
20 = 189.
21 = 190.
22 = 191.

23 O kristityt, nyt iloitkaam' 8 v. Alasaksalainen: Nvn last vns Christen frölich sein 1542. J. Suomalaisen suomennos. Kurv. 275.
24 = 373.
25 = 150.
26 = 273.
27 = 378.
28 = 211.
29 = 379.
30 = 139.
31 = 274.
32 = 380.
33 = 374.
34 = 287.

35 Taivaat ilmoittaa 7 v. Wr 37: Himlarne med all deras här 7 v. 1614. E. Cajanuksen suomennos 1701. Ps. 19.
36 = 396.

37 Kristus kuoleman kivuiss' sanoi 9 v. Ps. 22:n pohjalla laatinut Burkard Waldis virren: Da Christus an dem Kreutze hieng In Schmach zu unsern Ehren 11 v. Ruotsinnos 1572: Wr 39: Min Gud! min Gud! sade Kristus då Han qvaldes i dödsens vånda 13 v. H. Maskulainen laati tähän ja psalmiin nojaten virtensä W

37. 1867: 37, 1871: 37, L I, II, Kurv. 315, vertaa nyk. 299.

38 = 275.
39 = 334.
40 = 212.
41 = 276.
42 = 300.
43 = 301.
44 = 213.
45 = 277.
46 = 214.

47 Autuas auttaa köyhää vaivaist 7 v. Ps. 41. Wr 52: Säll är den man, som hafver kär. 1572. H. Maskulaisen suomennos. U 417, 439, 440, Ign 134, Oks. 47, 1867: 47, 1871: 47, Rbg 52, L I 47, L II, Sr 330, Kurv. 317.

48 = 302.
49 = 323.
50 = 151.
51 = 152.
52 = 153.
53 = 336.
54 = 215.
55 = 216.
56 = 389.
57 = 381.
58 = 400.
59 = 278.
60 = 478.
61 = 158.

62 Auta mua, Jumalani, tässä tuskass', 8 v. Ps. 69. Ruots. ennen v. 1572: Hjelp mig, min Gud! min sorg mig qväl Wr 68. H. Maskulaisen suomennos. Rbg 68, Sr 170, Kurv. 320.

63 = 279.
64 = 382.

65 Hädäss' huudan, etsin Herraa 6 v. Ps. 77. Saksalainen 1564: Ich schrey zu Gott mit meiner stim. H. Maskulaisen mukailema. Kurv. 321.

66 = 154.
67 = 402.
68 = 177.
69 = 479.
70 = 304.
71 = 493.
72 = 280.
73 = 337.
74 = 338.
75 = 339.
76 = 340.
77 = 341.

78 Sanoi Herra, asuva taivaass' 8 v. Ps. 110. J. Suomalaisen suomennos B. Waldiksen virrestä Der Herr sprach in seim höchsten thron 1553. Wr 88 (1567), Rbg 88, Sr 119, 1867: 78, 1871, L I, II, Kurv. 263.

79 Autuas se kuin pelkää Herraa Hänen 6 v. Ps. 112. H. Maskulaisen suomennos Wr:stä 89 (1567): Säll är den man, som fruktar Gud Och stor lust (joka on sepitetty mahdollisesti ranskalaisen esikuvan mukaan, E. Liedgren s. 128). Rbg 89, Sr 321, Kurv. 44.

80 = 281.
81 = 282.
82 = 344.
83 = 283.
84 = 284.

85 Jos ei Herra auta meitä 7 v. Ps. 124. J. Suomalaisen suomennos Justus Jonaksen virrestä: Wo Gott der herr nicht bey vns helt 1524. Olaus Petri Wr 96 (1536): Vthan Herren faller oss til. J. Svedberg 1694: Om Herren icke med oss står 4 v. Rbg 96, 1867: 85, 1871, L I, II, III, v. Tucher 275, Kurv. 264.

86 Jos ei Herra rakenna huonetta 6 v. Ps. 127. J. Suomalaisen suomennos B. Waldiksen virrestä 1527: Wo Gott nicht selbst das Haus aufricht. 1867: 86 (siihen yhdistetty myös W 87), 1871, L I, II, Kurv. 265.

87 Ellei kartanoit' ja taloja 7 v. Ps. 127. H. Maskulaisen suomennos tanskalaisesta (1553): Uden Herren opholder vort Huss och Gaard, joka on käännös B. Waldiksen virrestä (katso edellistä). Kurv. 325.

88 = 376.
89 = 237.
90 = 238.

91 Ynnä yksi yhteys 6 v. Ps. 133. H. Maskulaisen virsi. K. Renvall: U 738, Kurv. 325.

92 = 305.

93 Herra sinä minun tutkii tiennet 13 v. Ps. 139. H. Maskulaisen vapaasti muodostama, esikuvana Wr 103: Herre du utransakar mig 12 v. C. Helenius: Turun Viikkosan. 1825:

25, J. Tegnströmin muodostamana: U 13, Ign 6: U 15, Kurv. 326.

94 = 217.
95 = 346.

96 Suun', sydämen', sielun' kiittäkään 9 v. Ps. 146. H. Maskulaisen suomennos J. Frederin virrestä ennen v. 1562: Mein Seele soll aus Herzensgrund. Wr 108: Min själ skall utaf hjertans grund 11 v. Rbg 108, v. Tucher 301, Kurv. 326.

97 = 348.
98 = 349.
99 = 350.
100 = 351.
101 = 352.
102 = 353.
103 = 354.
104 = 355.
105 = 356.
106 = 1.
107 = 2.
108 = 357.
109 = 239.
110 = 240.
111 = 9.
112 = 10.
113 = 12.
114 = 13.

115 Tapahtui täällä, tain päivän päällä 1 v. H. Maskulaisen laatima antifonin mukaan: Hodie Deus homo factus. Kurv. 348.

116 = 15.
117 = 16.
118 = 17.

118:n värsy. Christus alas astui taivaast 1 v. Mathiae Joannis Westhin Codexissa, on peräisin mahdollisesti jo keskiajalta. Kurv. 242, 410.

119 = 19.
120 = 20.
121 = 21.
122 = 24.
123 = 25.
124 = 26.
125 = 27.
126 = 28.
127 = 29.
128 = 30.

129 Iloitkaam' siis kaikki 7 v. H. Maskulaisen suomennos virrestä Wr 134: Frögder edher alle 6 v. (1586), v. 6 on H. Maskulaisen lisäämä. U 740, Kurv. 353.

130 = 32.
131 = 33.
132 = 34.
133 = 37.
134 = 241.
135 = 242.
136 = 242.
137 = 244.
138 = 245.

139 Piltin synnytti Betlehem 10 v. J. Suomalaisen suomennos: Puer natus in Betlehem. Wr 145, R 67, vertaa nyk. 39, Kurv. 282.

140 Yks' lapsi syntyi Bethlehemiss' 3 v. J. Suomalaisen suomennos. Vertaa edellistä. Kurv. 283.

141 O ihminen, muistel' syntis pääll' 22. P. Hordellin virsi 1636, otettu virsikirjaan 1700. Se on mukailu S. Heydenin virrestä: O Mensch, beweyn deyn sünde gross 1525. Wr 147, Wackern. 1841: 430, Pipping 38, Kurv. 27, 422.

142 = 46.

143 Jumal', aut' minä taitaisin. 10 v. Alkuteksti: 1524 Hilff, Gott, das mir gelinge 13 v. Tanskaksi 1553: Hielp Gud at ieg nu kunde. Wr 148, noin 1572. H. Maskulaisen suomennos. Wackern. 1841: 294, v. Tucher 88, U 126, Kurv. 353.

144 Kristuksen piinaa muistakaam' 11 v. J. Suomalaisen virsi. Ruotsinnettu 1642: Christi Pijno betenckiom Wij Och welom Syndena vndfly 11 v. (Pipping 43). Kurv. 286.

145 Jesus ristin päällä rippui 12 v. Joh. Bœschensteinin virsi: Do Jhesus an dem creütze stunnd 9 v. Wr 149: Jesus uppå korset stod 12 v. Käsikirj. n. v. 1536. Wackern. 1841: 165, J. Suomalaisen suomennos ruotsista. Kurv. 286.

146 = 51.
147 = 52.
148 = 53.
149 = 54.
150 = 55.
151 = 56.
152 = 57.
153 = 58.

154 = 60.
155 = 63.
156 = 65.

157 Jesus Christus uhriks' meille 7 v. Alkupohjana pääsiäissekvenssi: Victimae paschali, laudes. Siitä Math. J. Westin suomennos ja J. Suomalaisen uusi muodostus: tämä. Wackern. 1841: 32, Wr 164, Kurv. 243, 244, 290.

157:n värsy: Kristus nous ylös kuoleman haudast' 1 v., kenties jo keskiajalta. Wr 164 v. 1536, Kurv. 245, 290.

158 Iloisest' Jesuksell' kiitost' veisat' mahdam' 4 v. H. Maskulaisen suomennos. Joh. Agricolan virsi: Frolich wollen wyr Alleluia singen 4 v. Wr 165 v. 1567: Gladlig wele wi Halleluja sjunga 4 v. Wackern. 1841: 230, Kurv. 358.

159 Jesus nous' kuolluist' ylös 18 v. Pietari Melartopaeuksen virsi. Kurv. 358.

160 Jesus kuolluiss' ollessans' 17 v. Surrexit Christus hodie, siitä: Erstanden ist der heylig Christ. Wackern. 1841: 687, Wr 167, H. Maskulaisen muodostus. Vertaa: Tuli Jesus tuonelast, Halleluja, Kurv. 355, 413.

161 Kristus karitsa pyhä piinattiin 3 v. H. Maskulaisen suomennos H. Bonnin virrestä: Christus pro nobis passus est 3 v. 1867: 161, 1871, L I, II, v. Tucher 1848: 120, Kurv. 356.

162 Pääsiäispyhän', pääsinpäivän' 7 v. H. Maskulaisen virsi. Alkupohjana Ven. Fortunatuksen: Salve festa dies. Ign 42, U 148, J. Tengström U 149, 1867: 162, 1871, L I, II, Kurv. 356.

163 = 72.

164 Jesus Kristus vissist', vahvast 7 v. Pietari Melartopaeus. Alkuteksti: Victimae paschali laudes. Kurv. 243, 244, 290, 357.

165 = 75.
166 = 76.

167 Kristus kuin edestäm' kuoli 5 v. J. Suomalaisen virsi, esikuvana: Christ fur auff gen Himmel. Tähti 1864: 30, 1867: 167, 1871, L I, II, III, Kurv. 290, Wackernagel 1841: 541.

168 = 78.
169 = 80.
170 = 81.

171 Nyt vietäm' aikaa autuast' 8 v Beata nobis gaudia 6 v. Wr 178: W begå nu den hugnelig tid 8 v. Eril Cajanuksen suomennos 1700. Ign 52, U 195, 1867: 171, 1871, L I, II, Wackern. 1841: 39.

172 Pyhän Hengen armo 10 v. Suorasanainen. M. Agricolan suomennos. Wr 179. Sancti spiritus adsit nobi gratia. Suomal. virsikirjaan 1686.

173 = 84.
174 = 85.
175 = 86.
176 = 87.
177 = 88.

178 Herran Henki ilman alust' 8 v H. Maskulaisen virsi. 1867: 178 1871, L I, II, Kurv. 361.

179 = 90.

180 Kristus astui ylös taivaasen 1 v Christ fuhr gen Himel. Kenties j keskiajalta. J. Suomalaisen virsi kirjassa. 1867: 180, 1871, L I, II, Wackern. 1841: 142, 541, 790, Kurv. 291.

181 Kristus taivaasen ylös meni 15 v J. Suomalaisen suomennos virrestä: Jam Christus astra ascenderat M. Weissen saksannos: Als jhesu christus gotes son 1531. H. Maskulainen lisännyt J. Suomalaisen virteen 4 säkeistöä vv. 10—13. Wr 185 Kurv. 291.

182 = 95.
183 = 96.
184 = 97.
185 = 100.
186 = 101.
187 = 102.
188 = 103.
189 = 104.

190 Isä kaikkivaltias! Sinä se totinen Luoja! 5 v. Olavi Elimaeuksen virsi 1621 tuli Manualeen 1646 U 743, Kurv. 413.

191 = 106.

192 O Herra Jumal'! Kuin kaikk olet luonut 11 v. J. Suomalaisen laatima Joh. Stigeliuksen virren johdolla: Angelis haec est sacra lux: adeste 1544. Herr Gott, dich lobe alle wir 12 v., Wackern. 1841: 381 Kurv. 294.

193 Armon liiton enkel' 9 v. H. Maskulaisen virsi. Kurv. 363.

194 = 108.
195 = 109.
196 = 110.

197 Riemuitkaan maa, taivas vahvast 8 v. J. Suomalaisen suomennos Olaus Petrin virrestä 1536: Sigh frögde nu himmel och iord. Alkupohjana: Exultet coelum laudibus. Wr 199, Rbg 199, Sr 102, Oks 197, 1867: 197, 1871, L I, II, III, 1880, 1883, Kurv. 296.

198 = 111.

199 Moni avioskäskyy laittaa 9 v. Joh. 2, J. Suomalaisen virsi, esikuvana C. Spangenbergin: Am dritten tag ein Wirsdschaft ward n. v. 1550. J. Suomalaisen omaa on 1, 7—9. Kurv. 268.

200 Kuin Jesus astui haahteen 4 v. Matt. 8: 23—26. H. Maskulaisen virsi. 1867: 200, 1871, L I, II, Kurv. 327.

201 Taivaan valtakunta on vedett' Yhden 6 v. Matt. 20: 1—16. H. Maskulaisen virsi, esikuvana tuntemattoman virsi: Svedberg 1694: En liknelse fast skiön och klar 6 v. Wr 202 En liknelse ljuflig och klar 12 v. Kurv. 329.

202 Kylväjä siemenens meni kylvämään 7 v. Luuk. 8: 5—15. H. Maskulaisen virsi. Kurv. 331.

203 = 117.

204 Veisatkaam' nyt rikkaast miehest' 11 v. Luuk. 16: 19—31. J. Suomalaisen suomennos. Wackernagel 1841: 646: Es war ein mal ein reicher man 17. Wr 204: Om en rik man här sjungom vi 11 v. Kurv. 268.

205 Yks' rikas mies, väkevä työss' 15 v. Matt. 22: 2—5, Luuk. 14: 16—20. J. Suomalaisen suomennos Ericus Olain laulusta Een rikir man Ok welloger han, ennen v. 1486. Se perustuu lauluun Homo quidam rex nobilis Piae Cantiones 1582. H. Maskulainen on lisännyt siihen v. 15:n. Wr 205, J. Svedberg 1694: 237, Kurv. 267.

206 Jumal' on vedett' miehen verraks' 12 v. Luuk 15: 11—32. J. Suomalaisen suomennos O. Petrin virrestä Wr 206 Gud varder liknad vid en man 12 v. 1536. Kurv. 268.

207 = 121.
208 = 122.

209 Niin Jesus puhui vertauksill 5 v. Luuk. 16: 1—9. H. Maskulaisen mukailu virrestä: Then som effter Gudz rike· står n. v. 1572, Wr 208, Kurv. 332.

210 Historia on tosin itsestäns 20 v. Luuk. 19. Arkkivirtenä 1646 (Pipping 56). Virsikirjaan 1646. Luultavasti J. Raumannuksen sepittämä.

211 Ylpeys on vika sangen suur' 8 v. Luuk. 10: 25—37. H. Maskulaisen suomennos virrestä Wr 209: Högfärd är en odygd så stor 11 v. n. 1572. Kurv. 331.

212 O ihminen, ajattel' aina 8 v. Matt. 6. J. Suomalaisen suomennos. Tuntemattoman virrestä: O Mensch, du wöllst bedencken 9 v. Wackern. 1841: 669. Psb 1567, Wr 210: O människa, vil du betänka 7 v. 1867: 212, 1871, L I, II, III, Kurv. 287.

213 = 127.

214 Yks' kuningas tahtoi lukuu laskee 9 v. Matt. 18: 23—35. H. Maskulaisen suomennos. Wr 212: Enom Konung tecktes thet så 1536. Kurv. 329.

215 = 129.
216 = 131.
217 = 132.
218 = 133.

219 Herodes häijyn elkinen 11 v. Matt. 14. H. Maskulaisen alkuperäinen. Kurv. 330.

220 O Herra kuin asut taivaass' 27 v. J. Suomalaisen suomennos. Wr 216: O Herre Gud af Himmelrik! Hvad du är mild 26 v. Kurv. 298.

221 Adam, Eva alust' syntii teit 16 v. H. Maskulainen mukaillut tanskal. Hans Sthenin laulusta: Til Trøst den ganske Christenhed, joka perustunee osaksi lauluun: Adams store Ulydighed. 1867: 221, 1871, L I, II, Kurv. 363.

222 = 247.
223 = 248.
224 = 249.
225 = 250.
226 = 324.
227 = 140.
228 = 141.

229 O kristikunt' morsian puhdas 11 v. Alkupohjana H. Sachsin virsi: Wach auff inn Gottes name, du werde Christenhait! 11 v. Wr 224: Wak up, vak up i Guds namn, Du värdiga Christenhet 11 v. J. Suomalainen suomentanut ruotsista. Wackern. 1841: 241, Wr 224, U 746, Kurv. 301.

230 Sinun pyhä sanas, o Jumal! Pitkält' on peitoss' ollut 8 v. H. Maskulaisen suomennos tuntemattoman virrestä: O Herre Gott, dein Göttlich wort 8 v. Wr 225: O Herre Gud, din helga bud 8 v. Wackern. 1841: 637, Sr 106, 1867: 230, 1871, L I, II, Ign 56, Kurv. 365, vert. nyk. 140.

231 Yks' oikein ajatelt' aivoitus 14 v. H. Maskulaisen suomennos tanskalaisesta: It gaat beraad vel betenckt mod 1553, Wr 226: Et godt beråd och väl betänkt mod n. 1572. Kurv. 370.

232 = 144.
233 = 155.
234 = 156.
235 = 167.
236 = 168.
237 = 169.
238 = 174.
239 = 175.

240 Ruomi röykkiä, kuink' kätes käynyt? 12 v. H. Maskulaisen suomennos Olaf Svenssonin virrestä: Wr 236: O Rom går thet nu så med tigh 12 v. (Akrostikon: Olaf Svensson). Sv. Psb af 1536 å nyo utgifven, lopussa: Några Vijsor — — om Antichristum. Kurv. 382.

241 Isää Jumalaa kiittäkääm 13 v. H. Maskulaisen suomennos O. Petrin virrestä Wr 237: Gud Fader vilje vi prisa 13 v. Kurv. 371.

242 O Jumal' ijankaikkinen! Kuin meit' kohtaan 7 v. H. Maskulaisen suomennos O. Petrin virrestä Psb 1536, s. 89: O Ewige gud aff ewigheet 9 v. J. Svedberg Psb 1694: 270, 1867: 242, 1871, L I, II, III, Kurv. 371.

243 = 268.
244 = 269.
245 = 272.

246 Nyt tänn' tulkaat Kristityt ja kuulkaat 26 v. H. Maskulainen mukaillut Hans Witzstat von Wertheimin virttä: Nun hörend zu, jr Christen leüt 14 v. 1526. Uudelleen suomennettu ja lisätty 1646 v. 5 rikkaasta miehestä. Wackern. 1841: 276, Kurv. 370.

247 = 251.
248 = 252.
249 = 253.
250 = 254.
251 = 255.
252 = 258.
253 = 260.
254 = 218.
255 = 219.
256 = 222.
257 = 225.
258 = 226.
259 = 228.

260 Herra, kasvos käännä puoleem' 8 v. H. Maskulaisen muodostus virrestä: B. Ringwaldt: Nicht trawret vbrig lieben Leut. L 26: 7, L I 260, 1871: 260, Kurv. 368.

261 = 230.
262 = 231.
263 = 232.
264 = 234.
265 = 235.
266 = 236.

267 Ainoan Jumalan päälle turvaa 24 v. „Kultainen ABCD". „Das Güldne ABC": Allein auf Gott setz dein Vertraun 23 v. Wr 260, Rbg 260. Luultavasti J. Raumannuksen suomennos 1646.

268 = 289.
269 = 292.
270 = 263 ja 264.
271 = 265.

272 Maailmass' mainittavat menot 7 v. H. Maskulaisen suomentama virrestä Wr 269: Ingen efter Guds rike står 6 v. Sr 353: Guds rike ringa framgång får 6 v. U 677, Kurv. 382.

273 = 391.
274 = 392.

275 Ihmisen elämän surkeudest 13 v. H. Maskulaisen mukailu virrestä: Om Menniskiones Fåfengelighеet. Kurv. 381.

276 = 393.

277 Minun mielestän' maailma on kamala 7 v. H. Maskulaisen suomennos virrestä: Mig tyckis at Ver-

den er underlig 1569. V. 2—5 on H. Maskulaisen omaa. Kurv. 382.

278 = 395.

279 O Herra Jumala taivaast! Vaikiasti. H. Maskulaisen suomennos virrestä Wr 275: O Herre Gud af himmelrik! Hur' sorgelig må jag klaga 13 v. n. v. 1572. Kurv. 370.

280 = 384.

281 = 386.

282 = 387.

283 Niinkuin Herra kaikkein pyhin 9 v. J. Suomalaisen muodostus virrestä: Herr gib das messig fasten wir 1527. Kurv. 302.

284 = 306.

285 = 307.

286 = 296.

287 = 310.

288 = 311.

289 Suru ilon edell' 15 v. Arkkivirtenä 1683 (Pipping 234), virsikirjaan 1686. Martin Bindemann: Man spricht wen Gott erfreut 8 v. v. Tucher 1848: 462. Sigfr. A. Forsius: Wr 286: Sorgen för glädjen går 15 v. Rbg 286, Sr 254.

290 = 313.

291 = 314.

292 = 315.

293 = 267.

294 = 316.

295 = 317.

296 = 157.

297 Jumal' taivaast' Isä hyvä 13 v. H. Maskulaisen muodostus virsistä: J. Freder: Got Vater in dem himelrech 17 v. Wr 296: Gud Fader uti himmelrik, Gud Son och 20 v. Wackern. 1841: 310, Sr 272, Kurv. 341.

298 = 328.

299 Kahta, Herra, anon sinult 8 v. Arkkivirsi 1685 (Pipping 250), virsikirjaan 1692. Paul Eber: Wackernagel 1841: 466: Zwey ding, O Herr, bitt ich von dir 6 v. Wr 298: Tu ting, o Gud, beds jag af dig 8 v. Rbg 298, Sr 276.

300 = 359.

301 = 362.

302 = 363.

303 = 365.

304 = 367.

305 = 482.

306 = 483.

307 Ah, Isä Jumal'! kuin asut taivaass' 16 v. H. Maskulainen laatinut virsistä: Ach Herr, du aller höchster Gott 1553, Wr 309: Ack! Herre Gud, i höjden bor 15 v. Sr 455, 1867: 307, 1871, L I, II, Kurv. 371.

308 Älkääm' pahaksem' panko sitä 13 v. H. Maskulainen laatinut B. Ringwaldtin virsistä: Ach lieben Christen, trawret nicht ja Nicht trawret vbrig lieben Leut. Kurv. 375.

309 = 486.

310 = 488.

311 = 489.

312 = 490.

313 Herra aikanam' rauhaa lainaa! 3 v. H. Maskulaisen suomennos virrestä: Wolfgang Capito: v. Tucher 492: Gib Fried zu unsrer Zeit, o Herr 3 v. Se on muodostettu antifonin Da pacem Domine johdolla. Kurv. 344.

314 = 492.

315 Päälles, o Herra! aina 11 v. Arkkivirtenä 1685 (Pipping 250), virsikirjaan 1686. Suomennos Wr 312: På dig, o Herre käre! 11 v.

316 = 476.

317 = 475.

318 = 472.

319 Kuink' tulee näljän hädässä 16 v. Erik Cajanuksen suomennos 1701. Wr 318: När dig går hungers nöd uppå 16 v. L 26: 13, 1871: 483, L I 319, L II 319.

320 = 417.

321 = 406.

322 Sen suuren Herran Jumalan 8 v. Erik Cajanuksen suomennos 1700 J. Svedbergin virrestä Wr 325: Guds stränga bud och helga lag 8 v. Rbg 325, Sr 367.

323 Jumala, kuin kaikki loi 4 v. J. Suomalaisen suomennos virrestä: Gud, som allting skapade 4 v. 1530. Uudistettu tai uusi suomennos: Käsikiria 1614 sivu 82. U 750, Kurv. 309.

324 = 201.

325 Autuaan onni on, joll' Jumala 6 v. H. Maskulainen laatinut Joh. Mathesiuksen virren mukaan: Wem Gott ein ehelich weyb beschert 1563. Wackern. 1841: 475, Kurv. 366.

326 Kuin Kristus seurakuntaans' rakastaa 4 v. H. Maskulaisen virsi. Kurv. 366.

327 = 203.

328 Its' Jumalan alust' tiedän 5 v. H. Maskulaisen virsi. Kurv. 367.

329 Mun sielun' iloitkaan riemuisest' 7 v. Erik Cajanuksen suomennos 1701, Sigfrid Aaron Forsiuksen virrestä Wr 329: Mit hjerta frögde sig innerlig 7 v.

330 Murhettan' koskan muistelen 16 v. Maria Simointytär (akrostikon). Arkkivirsi 1683 (Pipping 235), virsikirjaan 1686.

331 Sinun tekos, o Herra Jesu Krist'! 13 v. Laurentius Petri Aboicus kirjoittanut vaimonsa äkillisen kuoleman johdosta. Tuli virsikirjaan 1674.

332 O Herra Jesu! vaivaisten auttaja 14 v. Arkkivirsi „luultavasti 1678" (J. Krohn); virsikirjaan 1692. U 751.

333 = 415.

334 = 419.

335 = 421.

336 Isä haltia maan, taivaan 3 v. J. Suomalaisen virsi. Kurv. 308.

337 Kriste sinä apuum' ehdi 9 v. H. Maskulaisen virsi. Kurv. 341.

338 Herra, kuin asetit ajat 10 v. Laurentius Petri Aboicuksen virsi. Tuli virsikirjaan 1674.

339: 5 = 425.

340 = 426.

341 = 427.

342 Veisatkaam' sydämen pohjast 6 v. H. Maskulainen laatinut virsistä: Singen wir auss hertzen grund 6 v. Wackern. 1841: 673 ja Wr 339: Sjungom nu af hjertans grund 6 v. 1580. Kurv. 339.

343 = 429.

344 = 430.

345 = 432.

346 Jumalaa kiittää mahdam 8 v. Tuli virsikirjaan 1686. Suomennos. Nun lasst Gott dem Herren, Danck sagen 8 v. Saksal. ennen 1585, ruots. 1614. Wr 342: Nu låt oss Gud vår Herra Tacka, 8 v., Rbg 342, Sr 308, 1867: 346, 1871, L I, II, III, v. Tucher 404.

347 = 433.

348 Tänn', Herra, korvas kumarr' 4 v. H. Maskulaisen esikuvana on ollut tuntemattoman virsi: Von (Auss) meines hertzen grunde sage ich dir lob vnd danck. Vertaa nyk. 439. U 654, v. Tucher 583, Kurv. 338.

349 = 435.

350 = 436.

351 = 437.

352 = 438.

353 Yö on nyt meilt' edes mennyt 8 v. J. Suomalaisen virsi. 1871: 580, L I 353, L II, III, Kurv. 306.

354 = 442.

355 = 444.

356 = 445.

357 = 447.

358 = 448, 449.

359 = 450.

360 = 452.

361 = 453.

362 = 454.

363 = 455.

364 = 456.

365 Jumalan säädyn perästä 6 v. J. Suomalaisen suomennos virrestä: Wr 363: Efter Guds skick går det så till 5 v. Olaus Petri 1536, sivu 65. Kurv. 307.

366 = 459.

367 = 460.

368 = 461.

369 = 462.

370 Kriste! päivä on kädessäs 8 v. J. Suomalaisen suomennos. Christe qui lux es et dies. Saksannos: Christe, du bist der helle Tag ennen v. 1553. v. Tucher 614, Kurv. 236, 308.

371 = 464.

372 = 466.

373 = 467.

374 = 468.

375 = 469.

376 O kaikkein kappalten Luoja 9 v. J. Suomalaisen virsi Aurelius Prudentiuksen virren perustalla: Inventor rutili, dux bone, luminis. Kurv. 98, 308.

377 O ihminen, ain' ajattel' 14 v. Erik Cajanus suomentanut 1701 Wr 379: O menniska! betänk all stund 14 v. 1626.

378 = 494.

379 Aamulla seisoin varhain 12 v. Arkkivirtenä 1685 (Pipping 250) Aamulla nousin varhain. Virsikirjaan 1686. Suomennos: Ich stund an einem Morgen, 1520-luvulta; ruots. 1610: Wr 381: Hemlig' stod jag en morgon 12 v. Wackern. 1841: 675, 676.

380 = 496.

381 Minun toivon' on ijäinen Jumalan pääll' 6 v. H. Maskulaisen suomennos Wr 382: Evinnerlig' är mitt hopp till Gud 6 v. n. v. 1572. On kenties Erik Flemingin virsi (akrostikon). Kurv. 376.

382 O Jesu Kriste, Jumalan poika 5 v. H. Maskulaisen suomennos P. Eberin virrestä: Herr Jesu Christ wahr'r Mensch und Gott 12 v. Wr 383: O Jesu Christ, sann Gud och man! 8 v. Vertaa nyk. 505. Geistlicher Liederschatz 1832: 787, Kurv. 378.

383 = 500.
384 = 501.
385 = 503.

386 Ole hyväss' turvass' kristitt 7 v. H. Maskulaisen suomennos Joh. Gigasin virrestä: Ach lieben Christen seid getrost. L I, II, III 386, v. Tucher 526, Kurv. 376.

387 = 505.
388 = 506.
389 = 507.
390 = 508.
391 = 509.
392 = 510.
393 = 503.

394 Kuulkaat kristityt kaikki! 9 v. Laurentius Petri Aboicuksen virsi vaimonsa äkillisen kuoleman johdosta. (Mainitsee siinä esimerkkejä, m.m. tohtori Mathesiuksen kuoleman 8 p. lokak. 1565). Tuli virsikirjaan 1674.

395 = 514.
396 = 515.
397 = 205.
398 = 206.
399 = 207.

400 Mustaan multaan tuhvaks' 5 v. Luultavasti J. Raumannuksen suomennos Wr 402: I stoft och sand, den svarta mull 4 v. Tuli virsikirjaan 1646. E. Liedgren s. 245.

401 Kristus ja apostolit aikanans' 19 v. Matt. 24, Luuk. 21. H. Maskulaisen mukailu Erasmus Alberin virrestä Gott hat das Evangelium. v. Tucher 564, Kurv. 379.

402 O kristitt'! sinuas valmista 7 v. Tukholman suomalaisen seurakunnan khran Perttuli Hordellin virsi (Pipping 38) arkkivirtenä 1636, virsikirjaan 1686, Ign 224, U 715, Kurv. 67.

403 = 518.
404 = 519.
405 = 520.
406 = 522.
407 = 523.
408 = 524.
409 = 525.
410 = 529.
411 = 531.
412 = 532.
413 = 535.

VII. Virsiluettelo.

1. Suomalaisia:

Aamulla seisoin varhain ..... W 379
Adam, Eva alust' syntii teit .. W 221
Ah, ah kunkan kurja kuljen 255
„ „ kunne „ „ 255
„ ain' jos muistaa voisin 435
„ anna, Herra, armias 356
„ auta Herra taivaasta! 139
„ autuas, ken armosta 213
„ „ „ Jesusta 192
„ „ kuin „ 192
„ „ se ihminen 373
„ autuasta, ken ei käy 373
„ „ näin hän 209
„ „ sielussa 192
„ elo murheen laaksossa 394
„ Herra, armos muista 214
„ „ Krist'! synnit 228
„ „ kuinka surkiaan 480
„ „ „ usiat 273
„ „ älä kosta 214
„ „ „ rankais' 214
„ „ „ rankaise 211
„ „ „ vihassas 211
„ Herrani, Sydäntäni 228
„ Isä Jumal'! kuin asut .... W 307
„ „ meitä armahda 486
„ „ päällem' armahda 486
„ Jesu, minua armahda 503
„ „ pysy tykönän 156
„ Jesus, kuinka piinattiin 46
„ „ mua armahda 503
„ „ ole kanssamme 156
„ Jumal'! kuin edes 382
„ Jumala! kuink' ankarat 243
„ „ meit' armahda 155
„ „ tänn' katsahda 155
„ Jumalan', Mä 217
„ „ Rienn' 217
„ kelle valittaisin 219
„ „ valittanen 219
„ kuin paljon pakanoita 164
„ „ suuri on nyt tuska 480
„ kuink' olet ihmisrukka 387
Ah, kuink' suur on minun 480
„ kuinka autuas 375
„ „ Herran armopöytä ... 119
„ „ ihana 177
„ „ käy 128
„ „ taivaan valtakunta ... 119
„ „ vaivataan 415
„ „ voinen kiittää 145
„ kunne kulkenen 317
„ kuolevainen! kuolloas 208
„ kuollo kova hirmuinen 413
„ lakkaa, sielun', murheestas .. 23
„ me raukat ratki 248
„ „ syntisraukat 248
„ mik' autuus ompi 528
„ „ ompi elomme 391
„ „ „ elom' tääll'? 391
„ „ on tää elämä? 391
„ miks' olet ihmisraukka 387
„ missä viivyt, auttajan'? 299
„ ollenk' mä outo ainoo 236
„ pysy, Jesus, luonamme 156
„ se autuus, mikä siellä 528
„ sielun'! anna vallit' 314
„ „ vallita suo 314
„ suru suur'! Ett näen juur ... 55
„ „ „ Kun „ „ ... 55
„ suruton! koskas 524
„ „ synnistä 524
„ sydäntäni huvittaa 170
„ syntinen, Tie autuuden 369
„ taivaassa, ah taivaassa 529
„ täytynee jo valittaa 480
„ yksinkö mä outo maailmassa 236
„ älä, Herra, minua 211
Ain' Herran tykö turvannen 278
„ tahtoon Herran Jumalan 294
„ veisatkaam' Herrall' 338
„ ylistäkää Jumalaa 161
Ainoan Herran Jumalan 102
„ Jumalan korkeudess' 102
„ „ päälle turvaa W 267
„ taivaan Jumalan 102

Ann' Herran haltuun elos 271
„ Jumal' jokapäiväistä 475
Armahda meitä Jumala 158
„ o Herra, meitä 326
„ päällen Jumala 216
Armahtaja lasten 184
Armo Pyhän Hengen 94
Armon Liiton enkel ..... W 193
Asiani annan Herran 500
Auring' idzens nyt pois 461
Aurinko armas valollansa 443
„ jo alas vaipuu 470
„ nyt laskeutuupi 470
„ „ on laskenut 461
„ taas alas vaipuu 470
Auta että vaikiata 45
„ Herra, meit' 400
„ Isä Jumala 98
„ mua, Jumalani ..... W 62
„ o Jesus, kun pimeys 372
Autuaan onni on, joll' Jumala W 325
Autuas auttaa köyhää vaivaist W 47
„ Herraa pelkääpi 376
„ ioka Jesust' rakasta 192
„ joka Jesusta 192
„ „ vihaapi 373
„ jok' ei astele 373
„ „ „ käyskele 373
„ ken asiansa 290
„ „ sydämensä 290
„ ku neuvoja 373
„ se kuin ei käyskele 373
„ „ „ Jesusta 192
„ „ „ pelkää Herraa Hänen ..... W 79
„ „ „ pelkää Herraa Ja 376
Autuuden ja armon sana 162
Avaa Herra! lastes huulet 184
„ näiden lasten huulet 184
Avaruudet osoittavat 333
Avion tänne Jumala 201
Aviosäädyn asettaja 202
„ asetti 201

Bethlehemin vajan päällä 40

David, pyhä profeetta 367
Davidin kanssa mahdan 218

Edessäs, Herra Jumala 504
„ olen, „ 504
Ei hyvä yksinänsä 204
„ miekkaansa Ruhtinas 397
„ tahdo tyhmät, sovaistut 380
Ei tuonen valtaa karttaa 495
„ yksinänsä hyvä 204
Eijaa! mun sielun' toivoss' 531
Eija! jo sielun' toivossa 531
„ minun sielun, juur 531
Elomme murheen laaksossa 526
Elän täällä vaivassa 515
En rikkautta, varoja 312
„ tahdo Herrastani 310
„ „ Jumalasta 310
„ ymmärrä, Mik' ilo 527
Enkel' ilmestyi taivaast' 24
„ paimenill' puhui 21
Enkeli paimenille Yöllä 24
„ taivaan lausui näin 21
Enkö minä Herralleni 361
Enkös Herraa Jumalaani 361
Erotkaat synnin saastaisen 121
Esaiall' propheetalle tapahtui 357
Etkös ole, ihmisparka 395
Ett' Adam, Eva lankesi 247
„ pimiän yösen varjelit 447

Halleluja! iloll' lujall' 344
„ nyt joutukaa 358
„ „ soikohon 105
„ „ ylistys 105
„ Näin ilolla 344
„ suur' ylistys 105
Hallitsijaamme siunaa 327
Halulla hartahalla 303
Haudatkaamme ruumis tämä 206
Hautaan kaikki kerran 516
Hengelläs, Herra, uudista 371
Henki, armon tuoja 94
Herodes häijyn elkinen ..... W 219
Herra aikanam' rauhaa lainaa W 313
„ Jesu, ainoa auttajan' 226
„ „ Krist! Minun 242
„ „ „ suas tyköm' .. 169
„ „ mun hurskauten' 49
„ joka sanassasi 143
„ „ vartioitset 198
„ Jumal', asuva taivaass' W 3
„ „ kellen? 219
„ „ syntin' rumat 228
„ kaiken onnen lähde 202
„ kaikki ravitset 428
„ kansas perittäväs pääll' .. 154
„ kasvos käännä puoleem' W 260
„ kiitett' olkoon 362
„ koska surkia huuton' 300
„ koskan tuskissani 300
„ Krist'! sinua kaikin 432

Herra Kristus tuli Jordanill' 178
„ kuin asetit ajat ..... W 338
„ kuka sun majassas 374
„ Majeställinen 360
„ miksis heikon heität 379
„ „ kätket sinuas 379
„ mull' on valo, autuus 276
„ on mull' „ „ 276
„ „ mun kurittanut 414
„ sinä minun tutkii 286
„ siunaa meit' ja auta 535
„ Vapahtajamme 32
Herraa hyvää kiittäkää 350
Herralle hartaan kiitoksen 427
Herralta aina avun saa 408
Herramme Jesuksen Kristuksen 536
Herran armon, voiman sana 162
„ Henki ilman alust' ... W 178
„ kiitos olkoon 362
„ kunniaa ilmoittavat 333
Heräjä sielun', mielen' 454
Herää sielun! ja mielell' 454
„ „ kiirust ylös 457
Historia on tosin itsestäns .... W 210
Hosianna! Tulossa 7
Hyvyydes avaruutta 435
Hyvyydestäs', o Jumala 216
Hyvyys Herran Jumalan 246
Hyvyyttä Herran aina 430
„ Herran aina Mä 435
Hyvyyttäs, Isä, kiitämme 427
Hyvä Herra, Herra Krist 80
„ on Herra 349
Hädäss' huudan, etsin Herraa .. 303
Hädässän' huudan Herraa 238

Ihminen, jonk' Jumal' loi 523
„ miks' kerskaelet 388
„ mit ylpeilet 388
„ synnissänsä 225
„ tänne päälle maan 133
Ihmisen elämän surkeudest' .. W 275
„ luonto turmeltu 247
Ilmestyi paimenille 24
Iloisest' Jesuksell' kiitost' .... W 158
Iloista virttä, ihanaa 26
Iloiten veisatkam 27
Iloitkam' Pääsiäisjuhlasta 63
„ siis kaikki ..... W 129
Iloitkaat kaikki kristityt 249
„ nyt tähän aikaan 141
Iloitse kristikansa 5
„ kristikunt' sydämest' 13
„ morsian 1
Iloitse sielun', Herrassa 26
Ilolla veisatkoon 2
Ilon kans veisatkaam 2
Isä haltia maan, taivaan ..... W 33
„ Jumal' taivaassa 9
„ „ valtias Herra 10
„ Jumala taivaast' 9
„ kaikkivaltias ..... W 19
„ meidän taivahassa! 32
„ „ ylhäall 31
Isää Jumalaa kiittäkääm ..... W 24
Its' Isä, asetit armost' 20
„ Jumalan alust' tiedän .... W 32

Jerusalem pyhä kaupunk' 34
„ silmäs nosta 4
Jesajas näki Herran 35
Jesuksen kuolo viaton 18
„ muisto ihana 24
„ „ iloinen 25
„ nimeen vaellamme 42
„ nimi ainoa 3
Jesus ain armias 26
„ ainoo ilon' on 26
„ armon aitta 26
„ armost' alkavalle 3
„ auta hartahasti 4
„ aut' mua tutkimahan 4
„ autuuteni on 26
„ elon', autuuteni 5
„ „ lähde 42
„ „ lähteen' 42
„ elämän Herra 23
„ elää, mihin sun 6
„ „ turvani 50
„ ilon', autuuteni 31
„ „ elämäni 25
„ Isäns' tahdon täytti tääll' 8
„ itse sydäntäni 18
„ joka itses nostit 6
„ „ kuolollasi 6
„ kaikki hyvyyden 26
„ korkein hyväni 26
„ Kristus elämämme 18
„ „ lunastaja 18
„ „ meille nyt .....
„ „ sielun turva 7
„ „ uhriks' meille .. W 15
„ „ vissist' vahvast' W 16
„ kruunun', kunniani 24
„ kuin its' omall' väell' 6
„ kuinka kauvan 51
„ kunnian kruunun kantaa 24
„ kuolluiss' ollessans' .... W 16

Jesus lempi-tähteni 43
„ lunastaja mailman 186
„ meidän lunastuksem 81
„ minun hurskauten 257
„ „ ilon' autuun' 316
„ mulle kaikki on 266
„ nous' kuolluist' ylös .... W 159
„ on mun sielulleni 241
„ „ „ tavaran' 266
„ onnen', osan' oma 245
„ paras tavaran' 266
„ „ ystäväni 258
„ ristin päällä riippui .... W 145
„ sanallas sä sielun' 260
„ sielun' palaa 263, 264
„ „ suoja 264
„ sinun vaivas kovat 52
„ sä kointähteni 43
„ „ mun suojan' 264
„ turvan' eläpi 502
„ tutkimaan mua auta 45
„ täält' voiton kunnian kanss' 78
„ yksin ainiansa 258
„ ystävän' on paras 258
Jesust' sielun' halaa 263
Jesusta kiittäkäämme 76
„ lausukaamme 76
„ nyt ristin tiellä 50
„ tahdon kiittää 230
Jesustamme ristin päällä 50
Jo aivan läsnä aika on 519
„ heittäkäätte synnin tie 121
„ herkee haikea huoli 207
„ heräjä, Christikunt', synnistä 518
„ „ ihminen, synnistä ... 518
„ herää, henken' hurskaasti 74
„ „ kristitty, synnistä 518
„ Jesus rakas, päätetty 60
„ „ voiton saatuaan 78
„ joutui armas aika 472
„ „ päivä armas 464
„ Kristus astui taivaasen 82
„ „ kautta profeetan 299
„ kuuluu ääni haudasta 511
„ lasna löysin puhdistuksen 180
„ lihaan tuli Jumala 29
„ loppu jälleen vuodelle 33
„ „ vanhall' vuodelle 33
„ nouskaat kaikin ahkerast' 121
„ „ synnist ahkerast 121
„ nuorna ollessani 412
„ nyt taas on päivä yksi 35
„ „ „ „ vuosi yksi 35
„ on kuin itkis taivas 477
Jo palajannut kunniaan 79
„ päivä ehtii ehtoollen 462
„ seisahda surkia suru 207
„ sielulleni sanoma 511
„ täytetty on raskas työs 58
„ vaijetkoon valitusäänet 207
„ vaikene valitus vaikee 207
„ vanha vuosi mennyt on 31
„ „ vuos' on loppunut 33
Joka korkeimman turviss' .. 280, 407
Jolla raitis ruumis on 417
Joll'en voi vastoinkäymist' 311
Jos ei Herra auta meitä ..... W 85
„ en voi vastoinkäymistä 311
„ et sä, Herra, rakenna 398
„ Herraa hartahasti 281
„ „ palvell' tahdot 281
„ huonetta ei rakenna 285
„ Jesus armaani 126
„ tahdot hartahasti 281
Jotk' oikeassa uskossa 111
Joudu Jesus! Kuinka 512
„ „ sielun valo 471
Jumal' aut' minä taitaisin .... W 143
„ on meidän väkevä 336
„ „ vedett' miehen .... W 206
„ päällem armahtakaan 158
„ seisoi jumalten seass' 402
„ taivaast Isä hyvä ..... W 297
Jumala aina ennättää 107
„ anna henkesi 91
„ anna meidän kuninkaall' 490
„ asetti aviokäskyn 201
„ Herra taivaassa 100
„ hyvyydessänsä 250
„ hyvä, armias 152
„ kaikkivaltias 103
„ kolmiyhteinen 438
„ kuin kaikki loi ..... W 323
„ kyll' on armoinen 382
„ laupeudesta 250
„ meille armossa 490
„ mua armahda 215
„ ompi linnamme 152
„ „ turvamme, Hän 153
„ „ „ Ja 336
„ on mun turvani 269
„ siunaa ruhtinaamme 399
„ sulle armias 396
„ suurest' hyvyydest' 250
Jumalaa kiittää mahdam ..... W 346
„ „ meidän 365
„ taivaassa ylistäkäämme 187
Jumalalle kiitosta 428

Jumalan haltuun anna 271
„ Poika ainoinen 73
„ pääll' panen turvan' 269
„ säädyn perästä ..... W 365
„ tahtoon kaikisten 294
„ valtakunnan vaan 123
Jumalast' en erit' tahdo 310
Jumalat' kiittää yliaikaa 365
Juoksussas tyhmä, seisahda 208
Juomari! juoksus seisahda 383
Juur' hartaast' maailmast' 509
„ hyvä, kallis asia 337
Jää hyvästi nyt sinä 497

Kahta, Herra, anon sinult' .... W 299
Kaiken armon lähde 94
Kaikessa, Herra armias 434
Kaikesta sydämestä 439
Kaikissa mun menoissani 291
Kaikk' asian' Luon 500
„ Herra parhain 288
„ kaataa, tempaa 208
„ kuin Kristusta kunnioitit 111
„ „ maa 468
„ ompi tässä elossa 511
„ ylös nyt 358
Kaikkein luontokappalten 425
Kaikki kansat laulakaat 20
„ kristityt iloitkaan 17
„ „ iloitsevat 17
Kaikkivoipa Jumalamme 360
Kanaassa häitä vietettiin 113
Kansa kaikki riemuitkaan! 12
Karitsa puhdas aivan 51
Kas karitsata Jumalan 44
„ kirkas nyt kointähtönen 30
„ kuinka kaunis, kultainen 30
„ kuink' on kaunis 377
Kauhiata pahuuttani 223
Kehu kielen', Muista mielen' 188
Ken Herraan panee turvansa 408
„ Herran tuomion 224
„ ompi lähimmäiseni 125
„ on se lähimäisesi 125
„ saapi, Herra, majassas 374
„ surutta Voi katsella 61
„ tahtoo olla kristitty 136
„ uskovaisna Herrassa 210
Kielen' kerkiä, ole tärkiä 57
Kiitett' ole, Herra Jumal'! 429
„ „ Israelin Jumal' 354
„ olkoon Jesuksen nimi 37
Kiitetty, Herra taivaan 429
„ Isä Jumala 174
Kiitetty, Jumala, Jok' ompi 364
„ „ kun meitä 353
„ „ Mun elon' 364
„ nyt olkoon 362
„ olkoon Jumala 354
„ „ Herra Israelin W 102
Kiitoksen annan sulle 451
„ Herra sinull' 444
„ „ sullen 444
Kiitos nyt Herran! 366
„ olkoon Jumalan 428
„ „ sull', Isä 359
Kiittekem Jumala, Mös 331
Kiittäkäm Herraa: hän 366
„ „ Jumald 187
„ „ kuin 430
Kiittäkäämme Jumalaa 428
Kiittäkäät Herraa 349
Kiitä Herraa, kieleni 347
„ „ sieluni 347
Kiitän sinua, Isä Jumal'! 450
„ „ Poikas Kautta 445
Kirjoittaa on minull' miel' 393
Koko maailma valittanee 205
„ maailm' iloit' mahtaa 339
„ mailma iloitkohon 339
„ „ valittaa 205
Kokoontuneet, o Jumala 170
Kolm'yhteinen Jumala 98
Korkea taivaan kuningas 28
Kosk' murhe ja vaiva 283
Koska aikani jo tullut on 506
Koston päiv' on julma 520
Kriste mailman Vapahtaja 110
„ paiste, kirkas päivä 459
„ sinä apuum' ehdi .....W 337
„ valo valkeudest' 452
Kristikunta, riemuitse 18
Kristikunt' Kristuksell' kihlattu .. 130
„ „ „ .. 131
Kristitty ilman ristittään 308
„ käy kuulemahan 109
„ „ oppimahan 109
Kristityn ilman ristiään 308
Kristityt, jotka kyyneleillä 50
„ kaikki riemuitkaat 13
Kristuksen meno taivaasen 82
„ piinaa muistakaam' W 144
„ tulo on 131
Kristus astui ylös taivaasen .. W 180
„ hän tuli Jordaniin 178
„ ja apostolit aikanans' W 401
„ Jumalan Poika 239
„ Karitsa pyhä 73

Kristus kivuissa kuoleman 299
„ kuin edestäm kuoli .. W 167
„ „ kuoletettiin 65
„ kuoleman kivuss' 299
„ käski sanans saarnatta .. 183
„ nous' ylös kuoleman haudast ..... W 157
„ oppians ilmoittamaan ... 90
„ se paiste ja päivä on 459
„ taivaasen ylös meni ... W 181
„ valo valkeuden 452
Kuin Herra Kristus kirkastui ... 122
„ Jesus astui haahteen ... W 200
„ Jesus, olet vaivattu 56
„ „ vuorell' kirkastui 122
„ kirkkaast' kointähti 30
„ Kristus sanan saarnattaa .. 183
„ „ seurakuntaans' . W 326
„ kukkainen keväillä 209
„ mua murhe ahdistaa 283
„ muistan velkani 227
„ päivä täällä päättyy 465
„ tahdot, Herra, niin tee mun 293
Kuink' hyvä, kallis asia 337
„ ihmeinen viel' 474
„ Jesu, sielus, sydämes 56
„ ottanen sun vastaan 4
„ sinull' kelpaa 293
„ tulee näljän hädässä .. W 319
Kuka meistä muistanee 418
Kulkeisa kodostamme 422
Kun Herra mua paimentaa 275
„ häitä muinoin vietettiin 113
„ hätä kova käsiss' on 482
„ kaikki lepoon sääntyy 465
„ Kristus otti kastehen 178
„ „ sanans 183
„ muistan velkani 227
„ murhe mua ahdistaa 283
„ olet, Herra, omanani 298
„ tulee huomenhetki 453
„ tullut nyt on aikani 506
„ „ on jo aikani 506
„ vaivat, vaarat 311
Kuningas jalo Kristus on 151
Kuninkaan' jo tuleepi 8
Kuninkaas' jo tuleepi 8
Kuninkahasta korkeesta 151
Kunnioittakaam' Kristust' 10
Kuolon, tuomion edessämme 516
Kurittaa mua käsi Herran 414
Kutsuu Kristus: kaikk' tykön' ... 132
Kuule, Herra Jumalamme 325
Kuul', Jumal', rukouksemme 168
Kuulkaat kristityt kaikki .... W 394
Kyll' kauniin tiedän kukkaisen .. 144
Kylväjä siemenens meni ..... W 202
Käykäät kaikki katsomahan 47
Käy nyt sieluni ja 469
„ „ sielun' kaikell' 469

Lah laola olen aicon 393
Lakias, Herra Jumala 138
Lakinsa Herra Jumala 137
Laske nyt, Herra, sinun ..... W 104
Laulu soikoon riemuinen 12
Lauluja nyt laskekaam 20
Laupias Isä, luoja maan ja 319
Lausu Herraa henkeni 347
Leipää jokapäiväist' anoo 431
Lienenkö outo ainoa 236
Lihaan tuli Jumala 29
Lihaksi tuli Jumala 29
Linna luja on Jumala 153
Linnamme luja Jumala 152
„ ompi ankara 152
Luo Isäs tule, ihminen 517
Luojamme, Herra Jumala 383
Luojan Laupian liiton perään 256
Lähene Herra tänne 451

Maa mitä päällään 468
„ on Herran kunniasta 246
„ „ nyt jälleen 196
„ suur' ja avara 334
Maailma, sinun jätän 507
„ synniss' iloitsee 384
Maailman menon turhuuden 127
„ „ turhuudest 384
„ nyt mä jätän 507
„ ympär', iloinen 66
Maailmass' mainittavat menot . W 272
Me kiitem sinua 102
„ kiitoksen Nyt sinullen 455
„ kuin eläm maan päällä 515
„ sinua, Jesu, ylistäm 54
„ „ Kriste, kiitämme 466
„ sua, Jesus, kiitämme 54
„ uskoma iumalan päle 146
„ uskom päälle Jumalan 146
„ „ pääll' yhden Jumalan 149
„ „ yhden Jumalan Pääll' 146
„ „ „ „ „ 147
„ uskom' yhden Jumalan .... W 5
„ vaellamme Herrassa 421
Meidän isäm'! sinua rukoilem W 13
„ linnam' on Jumal' 152
Meill' lahjain laupias Antaja 383

Meill' linna ompi Jumala 152
„ ompi aarre arvoisin 142
„ „ „ verraton 142
„ taivaan korkia Kuningas .. 28
„ „ korkian Kuninkaan 28
Meit' auta, Herra, armossa 400
Meno puhdas, rehellinen 405
Mieleni on veisata 393
Mielen', miks' suret 296
„ tekee veisata 393
Mielestä Jesus nöyrästä 191
Mielin kaikin riemuitkaamme 71
Mik' ompi ylähällä uus 39
Miks annat, väkevyyteni 323
„ itkit rakas Herra 124
„ kerskaat pahuudessasi 389
„ „ uljas sankari 389
„ „ väkevä 389
„ kiukuitsevat pakanat 150
„ kiukuss' samovat 150
„ kuormaan' moitin 309
„ niin kauvan viivyt 496
„ suret, mielen' 296
„ „ sielu kurja 271
„ „ sielun', maailmaa 296
„ täällä mailman turulla 115
Miksis itkit, rakas Herran' 124
„ olet, ihmisraukka 387
„ viivyt, Jesus, kauvan 496
„ „ kauvan ulkon' 496
Mikä mun tullee turvaksi 128
„ silloin taitaa puuttuu 275
„ taitaa täsä elos 290
Min, Herra, tahdot tapahtuu 289
Minun mielestän' maailma .... W 277
„ sieluni jälkeen 510
„ „ „ 511
„ sieluni suurest' ylistää W 100
„ sielun', kiitä Herraa 340
„ sielun' suurest' 352
„ toivon' on ijäinen ..... W 381
Mitenkä käyn mä vastaas 4
„ taidan kiittää 145
Mit' ompi meillä päällä maan 390
„ yksin tehdä hyvää 370
Mitäs, Jumal', tahdot 289
Moni avioskäskyy laittaa ..... W 199
Mull' ei ole maita 312
„ Jesu! puhdas sydän luo 262
Mun autuuteni Jesus on 266
„ Herran' hyvän päälle' 501
„ hyvään Herrahan' 501
„ Jesuksen' elää 68
„ Jumalan', sinua kiitän 433
Mun lohdutuksen' Jesu 446
„ paimeneni Herra on 275
„ sielulleni nyt ikään 510
„ „ sanoma 510
„ sielullen' tää sanoma 510
„ sielun' Herraa kiitä 341
„ „ Herraa kiittääpi 352
„ „ herää, nouse jo 457
„ „ iloitkaan riemuisest' W 329
„ „ kiittää Jumalaa 351
„ „ kiitä Herraa 341
„ „ mielen' kiitä 341
„ silmän', käten' nostan 284
„ toivon' Herra on 501
„ turvani ja toivoni 278
„ tutkit, Herra, tarkasti 286
Murehella haikealla 48
Murehtien, kyynelöiden 70
Murhettan' koskan muistelen .. W 330
Mustaan multaan tuhvaks' .... W 400
Mä että täältä erkanen 498
„ herätessän' aamulla 437
„ huudan, Kristus, tykösi 307
„ kauniin tiedän kukkasen 144
„ kiitän, Herra, sinua 252
„ „ Isä, sinua 445
„ „ sua, Jumala 252
„ lähden rauhass' ilolla 514
„ nostan silmäni taivaasen 410
„ nukun haavoin Kristuksen .. 508
„ sairas luokses tulen 416
„ seisahdun nyt etehes 11
„ „ „ seimelles 11
„ seison käteni ristissä 410
„ silmän' luon ylös 410
„ sinua kiitän Jumala! 252
„ uskon Jumalaan 148
„ „ päälle Jumalan 149
„ „ yhteen Jumalaan 149
„ ylistän sun nimeäs 346

Niin hurskahien huoneissa 343
„ Jesu rakas, päätetty 60
„ Jesus puhui vertauksill .. W 209
„ kauvan kuin me 494
„ käy, kuin tahdot 289
„ on kirkon menomme 175
„ suuresti on Jumala 117
Niinkuin Herra kaikkein pyhin W 283
„ peura janoissansa 302
Nimes, Herra, pyhitetty 342
Nosta silmäs' Jerusalmi 42
Nouse, mielen', Käy nyt 57

Nouskaa pois! näin ääni 521
Nouskaat jo! Näin ääni 521
Nyt aamun ensi työnä 453
„ Herra sanas mukaan 355
„ Herraa kiittäkäät 368
„ „ ylistäkääm 426
„ Herralle haluisen kiitoksen . 426
„ „ hartaasti 426
„ „ hartahan 426
„ Herätkäät jo tielle 521
„ ilovirttä veisatkaam 26
„ Jesus Kristus noussut on .. 65
„ Jesust' lohdutustam 76
„ Juhlaa pyhää vietämme 63
„ Jumalata kiittäkään 348
„ kaikin Herraa kiittäkäät ... 363
„ kaikki Herraa kiittäkäät 363
„ „ kristityt iloitkaat ... 249
„ kiittäkäämme: Herr' 345
„ „ hyv' on 345
„ kristikunta riemuitkoon 15
„ „ riemuitse Ja autuudestas 13
„ „ riemuitse ja kiitä 15
„ kristityt iloitkaa 5
„ „ kaikk' iloitkaat ... 249
„ „ nouskaa kaikki ... 129
„ „ valvokaatte! 129
„ kulunut jo päivä on 467
„ kätes, Jumala 481
„ lasket rauhaan menemään .. 355
„ loppuu kaikki kurjuuten' ... 513
„ „ surkeuteni 513
„ me Jesus laupias 165
„ ompi pyhä sabatti 167
„ on meill' Herran sabatti 167
„ palveljalles lainaa 199
„ päivä edeskulun' on 467
„ pääsiäistä pitäkääm 72
„ päättyi päivä armas 464
„ ruckolcam sitä pyhä Hengiä 87
„ sanas saarnaa kuulemaan .. 171
„ se suuri päivä koitti 67
„ siunattu päivä 449
„ syntyi lapsi pienoinen 19
„ tänn' tulkaat kristityt .... W 246
„ tänä huomen-hetken' 453
„ vaellamme Herrassa 421
„ vaivoista vaan kuulla 484
„ vietäm' aikaa autuast' .... W 171
Näin kuolo meitä kohtelee 208
„ lausuu Kristus Herramme . 133
„ „ seurakunnassaan ... 402
„ suurest' Jumal' armahtan' .. 117
Nämä ne kymmenen käskyt ovat 135
„ „ käskyt kymmenen 135
Nää käskysanaa kymmenen 135

O alku kaiken hyvän! 203
„ armias Isä taivaan! 203
„ armon Hengi riennä tänn 93
„ „ lähde autuas 22
„ „ „ elon virta! 180
„ „ merta 180
„ armorikas Jumala 108
„ autuus suuri kuin 528
„ elon Herra, edessäs 166
„ Herra, alusa 200
„ „ anna armoas 306
„ „ Henkes valo suo 262
„ „ hurskas, tuomitse 323
„ „ Hyvyyttäs kiitämme .. 427
„ „ hyväksi et nähnyt 200
„ „ ilo suuri 282
„ „ Jesu! vaivaisten ... W 332
„ „ joka muinoinkin 479
„ „ Jumal' armollinen 319
„ „ „ Isämme 332
„ „ „ kuin kaikki W 192
„ „ „ taivaassa, Me .. 139
„ „ „ „ Mua 215
„ „ „ „ Tukemme 493
„ „ Jumala! Kuin 404
„ „ „ taivaast Me kiitäm 100
„ „ „ „ „ kyllä . 139
„ „ „ „ Olet 493
„ „ „ „ Vaikiasti W 279
„ „ kaikkivaltias, Jok' 409
„ „ „ Jonk' 488
„ „ „ Sun 476
„ „ katsahda 195
„ „ korvas avaa 451
„ „ „ kallista 304
„ „ „ kallist' tänn' .. 378
„ „ kotoon parempaan 413
„ „ kuin asut taivaass' .. W 220
„ „ „ nyt laumas 176
„ „ kuule kansaasi 478
„ „ „ puheeni 378
„ „ „ äänemme 168
„ „ laumas ylipaimen 176
„ „ laupeas, katsahda 195
„ „ maan ja taivasten 321
„ „ meille Sanasas 173
„ „ meitä armahda 486
„ „ „ suojele 424
„ „ mikä huvitus 170
„ „ minua auttele 323

O Herra, mun sieluni 287
„ „ „ turvani 287
„ „ olet ennenkin 479
„ „ pyhä sanasi 140
„ „ rauhan ruhtinas 487
„ „ sangen suotuista 170
„ „ sinä turvan 287
„ „ siunaa ruhtinaamme .. 399
„ „ sun pyhä sanas 140
„ „ taivaan Jumala Me kiitäm 100
„ „ taivaan Jumala Me syystä 139
„ „ taivaan Jumala Mua .. 215
„ „ „ „ Tukemme 493
„ „ teiltäs eksynyt 221
„ „ turva korkia 170
„ Herrani Jesukseni, Sinuhun ... 242
„ „ Mun turvani 433
„ heräjä jo, henkeni 74
„ herää, todistuksen Henki 163
„ hurskas Herra Jumala! 221
„ hyvä Jumala! Jolta 328
„ „ „ Sä 328
„ ihmeellinen armon meri! 180
„ ihmeen suuri ruhtinas 77
„ ihminen ain' ajattel' ..... W 377
„ „ ajattel' aina ..... W 212
„ „ mielees se paina 127
„ „ muistele aina 127
„ „ muistell' syntis pääll' W 141
„ ijäisyys, mä pelkään pituuttasi 522
„ „ pelkään pituuttas 522
„ iloitkaat, te kristityt 141
„ Isä luoja laupias 99
„ „ meidän, joka 320
„ Jesu, elon', autuun' 49
„ „ elämän Herra 231
„ „ Jesu suloinen 261
„ „ Kriste, Jumalan Poika .. 505
„ „ „ sä autuuden 324
„ „ „ viatoin 505
„ „ Krist' kuin luonnon sai .. 240
„ „ „ „ olet vissist' W 136
„ „ kuinkas olet piinattu 46
„ „ rakas kiitoksen 171
„ „ sairas olen 416
„ Jesuksen', Mun Kristuksen' 242
„ Jesus, ainoo auttajan' 226
„ „ armias auttajan' 226
„ „ armas ystävän 193
„ „ armon ruhtinas 261
„ „ auttaja 265
„ „ auttajamme 32
O Jesus, elon', autuuten' 49
„ „ Getsemanessa 56
„ „ Herran', heräjä! 114
„ „ Jesus laupeas 261
„ „ korkein lohdutus 234
„ „ Kristus, ainoa 251
„ „ „ Herramme 3
„ „ „ miehuuden 240
„ „ „ sä autuuden 324
„ „ „ viaton 505
„ „ kuin sua piinattiin 46
„ „ käänny puoleemme 169
„ „ „ tykömme 169
„ „ leipä elämän 190
„ „ lohdutukseni 446
„ „ lunastuksemme 81
„ „ piinas kautta 254
„ „ pyhä puhdistus 256
„ „ sula laupeus 80
„ „ sulho suloinen 256
„ „ surkeuttan' 235
„ „ synnin vaiva 235
„ „ täynnä sääliä 83
„ „ viime murheyöllä 194
„ „ viimeisellä yöllä 194
„ Jumal'! anna mulle armos 306
„ „ armos mulle suo 306
„ „ ijankaikkinen! Kuin W 242
„ „ „ Suur' .. 106
„ „ kenen edess' valitan .. 219
„ „ rikas hyvyydest' 108
„ „ sinua kiitän 332
„ „ sun hyvyyttäs 427
„ Jumala, et hyljää pienten 411
„ „ ja Isämme 475
„ „ kuin huolen meistä 295
„ „ kuin hyvät 295
„ „ „ lasten äänen 411
„ „ „ tarpeet 295
„ „ se huvittaa 170
„ „ sinua me 331
„ „ sä huolen 295
„ Jumalan Karitsa 51
„ kaikkein kappalten Luoja .. W 376
„ kiitos, Isä Jumala 174
„ „ Jumalan 364
„ „ nyt, Vapahtaja 10
„ korkein Herra Jumala 458
„ „ suurin Jumala 458
„ korkia taivaan Jumala 476
„ Kriste! joka miehuuden 240
„ „ kunnian Kuningas 232
„ „ Vapahtajamme 58
„ kristikunt' morsian puhdas . W 229

O kristitt'! sinuas valmista ... W 402
„ kristityt nyt iloitkaam' ..... W 23
„ „ „ riemuitkaa 66
„ Kristus, kunnian Kuningas 232
„ „ päivä paistava 459
„ „ Vapahtajamme 58
„ kuinka ihanat 177
„ „ ompi suloista 170
„ „ suloinen 192
„ Kunnian Kuningas 41
„ „ kuninkaamme 41
„ lakkaa, sielun', murheestas 23
„ laupias Herra Jumala! Kuin ... 478
„ „ Isä Herra Jumala 96
„ „ „ Jumala 96
„ Luoja lohduttajamme 85
„ „ suur, Ah 228
„ meno murheen laaksossa 394
„ miksis viivyt, ihminen 115
„ mikä hengen huvitus 170
„ „ ilo sydämmen 170
„ missä viivyt apuni 299
„ nimi kaikkein suloisin 38
„ paras paimenen' 406
„ Puhdas Jumalan Karitsa 51
„ Pyhä Henki armias Sydämet .. 85
„ „ „ „ Valaise ... 93
„ „ „ armos suo 160
„ „ „ Herramme 84
„ „ „ Jumala 86
„ „ „ omakses 89
„ „ „ tule nyt tänn' 87
„ „ „ „ Sun 92
„ „ „ „ tänn' 93
„ „ „ „ täyttämähän . 88
„ „ „ „ Täytä 88
„ „ „ vahvista 87
„ „ „ valos jo 160
„ „ Isä Jumala 104
„ „ Jumala Sä 403
„ „ Kolminaisuus 438
„ „ Kolmiyhteys 438
„ rakkain Jesukseni 59
„ riemu Herran huoneessa 170
„ salli, Herra armias 356
„ sinä meidän Isäm 320
„ siunaa, Luoja laupias 425
„ sä myrkytetty sydän 229
„ „ syvä synninlähde 229
„ taivaallinen Isämme 318
„ taivaan Herra, Jumala 100
„ Vapahtaja armias 110
Ohoh, mikä autuus siellä 528
Ole armollinen minull' 215
Ole hyväss' turvass' kristitt' .. W 386
„ kiitett' Isä Jumala 174
„ „ Jesu Krist 16
„ kärsivä, nöyrä ja siviä 292
„ sielun' iloinen 313
Olettak' te mykät niin 381
Olkaamme vakavasti 385
Olkoon Herra sull' laupias 396
„ kiitos sun poikas kautt .. 445
Olla elää taitavasti 405
On aarre meillä arvoisin 142
„ kyllä käskys, Jumala 138
„ luja linna Jumala 152
Opetuslapset maailmaan 90
Ota, Jesu, paimen hyvä 134
„ pois Jumal'! päältäm' 483

Paimentaja Herran lauman 197
Paits' miehet, miehen Jumalan .. 29
Piltin synnytt' Bethlehem 39
Pois armas päivä kulki 460
„ hehkunesi maailma 118
„ hempeys ja hekuma 118
„ jättäkäätte synnin tie 121
„ käännä kova vihas 483
„ loistonesi maailma 118
„ maailmasta tästä 509
„ mailma makia! 392
„ makia maailma jää 392
Psalttarin sanoisansa 367
Puoleemme katsahda 195
Puoleeni, Herra, katsahda 233
Puolison rakkaan temmannut 413
Pyhä Henki armas 94
„ „ sydämellen' 95
„ kristikunt' iloitse 15
„ nimes', Jesuksen' 36
„ on Isä Jumala 104
Pyhän Hengen armo lohdutukseks 94
„ „ „ olkoon .. W 172
Päivä jo ehtii ehtoollen 462
„ nyt „ „ 462
„ suur on valjennunna 67
„ tyköäm pois 460
Päälles minä, Herra, uskallan .. 301
Pääsiäispäivää pitäkäämme 63
„ -pyhän, pääsinpäivän .. W 162
Päästä nyt, Herra, palvelijas 356

Rakas taivaallinen Isä 322
Rakkaalla isänmaallamme 401
Rakkaasta kodostamme 422
Rakkaus, joka jumaluutes 297
„ kuin jumaluutes 297

Ratk' kallis, hyvä asia 337
„ riemuita me mahdam ... 25
Rauha rakas meille 491
Rauhaas Herra siunattua 491
Rauhas, Herra, meille lainaa 491
Rauhass' ratki täält' nyt 514
Riemuit' me mahdam' vahvast' .. 12
Riemuitkaamme kristityt 17
Riemuitkaam' sydämestä 25
Riemuitkaan maa, taivas .... W 197
Riemuitse, sydämen 329
Rientäkätte katsomahan 47
Riippuissansa ristin päällä 48
„ ristissänsä 48
Ristin juureen Jesuksemme 50
Ristinpuuhun naulittuna 48
Rukoillen, Jumala 195
Ruomi röykkiä ..... W 240

Sanoi Herra, asuva taivaass' .. W 78
„ Pietar' tuomiopäivän 520
Se autuaaksi kutsutaan 280
„ autuas, jok' asua 280
„ „ ken Jesukseen 112
„ „ „ Jesusta 192
„ „ „ Jumalaa 376
„ ihminen on autuas ratk' 213
„ joka Herran turvissa 407
„ „ Kaikkivaltiaan 407
„ „ virkans' toimessa 210
„ Jumala on suloinen 170
„ kuin tahtoo autuas olla .... W 8
„ „ „ kristitt' olla 136
„ miekka, jonka esivalta 397
„ muistakaamme, että 397
„ suuri taivaan Jumala 196
Seisoi Äiti haikeuden 48
Sen autuaaksi Jumala 386
„ „ lukeva 386
„ Herra aina autuaaks' 386
„ rauhan suloisuutta 533
„ riemun rikkautta 533
„ siunatun päivän 448
„ suuren Herran Jumalan .. W 322
„ suven suloisuutta 532
Seurakunta iloitse 1
Seuratkaamme ristin tiellä 50
Sieluimme Paimenelle 199
Sieluni herää unestas 457
Siion vaikiast' valittaapi 315
Siit' on meill' aika riemuisa 19
„ „ „ iloinen aika 19
Sinua, Herra, halajan 212
„ „ rukoilen 237
Sinua, Jesus, odotan 371
„ Jumala, Me 331
„ Jumalani, Tän 463
„ Kristus, kiitämme 466
„ sydämestäni 267
Sinuhun, Herra, uskallan, Aut .. 301
„ „ „ Mua .. 279
„ Jesus, ainoaan 251
„ turvaan, Jumalan' 279
Sinulle kiitos, Isä maan 359
Sinun pyhä sanas, o Jumal'! .. W 230
„ tekos, o Herra Jesu .... W 331
„ tuskaas, verist' 45
„ tykös, Herra Kriste 307
„ „ „ tulen 237
Sinä suuri Jumala! 360
Sion vaikeest' valittaapi 315
Sit' älä moiti, surekaan 277
Sua, Herra, hiljaisuudessa 473
„ „ Jumalamme 432
„ „ kaikki katsovat 425
„ „ rauhan 487
„ ikävöitsen Jumalan' 212
„ Jesus Kristus, kiitämme 16
„ „ tahdon kiittää 230
„ kiitäm, Isä, armostas 427
„ kiitän Jumalani 450
„ sydämestän' rakastan 267
Sull' elo, kuolokin 419
„ Jesu, mielest' nöyrästä 191
„ kiitos Herra! joka annoit 176
Suloisin Vapahtajamme! 58
Sun edessäs valitan, Kriste 235
„ etees, Herra armiain 330
„ haltuus, Herra Jumala 293
„ „ rakas Isäni 272
„ henkes tutki, ihminen 116
„ Herra kädessäs 419
„ hyvyyttäs me kiitäm 32
„ Jesus armos puoleen 416
„ Jesus olkoon nöyrästä 191
„ kiitos, Isä, olkohon 447
„ käskys ovat, Jumala 138
„ kätes, Herramme 481
„ nimees, Isä, Poika, Henki .. 179
„ porttis', oves' avaja 2
„ sanas saarnaajalle 199
„ templiis, o Jumala 170
„ tykös turvaan, Jumalan'! ... 279
„ voimas, Herra, osoita 154
Suo, Herra, ett' ois 163
„ „ rauha kansalles 489
„ „ sama Henki meillä .. 163
„ „ sanas selkeän 173

Suo, Isä, tälle lapselle 181
„ Jumala meille 488
„ meille rauha, Herra, nyt 489
„ „ „ „ „ 490
„ sanas saarnaajalle 199
Surkeuteni on suuri 223
Suru ilon edell' ..... W 289
Suruton, synnistäs, ah 524
Suullansa tyhmät Jumalaa 380
Suullans' tyhmät kyll' 380
Suun', sydämmen', sielun' .... W 96
Suuri Jumala! me 360
„ Luoja! kaikin me 360
„ on mun kurjuuteni 223
Sydämen' riemuitse 329
„ valmis olkoon 496
Sydämest' muistaa mahdan 435
„ rakastan sinua 267
Sydäntäs muista, ihminen 116
Synkkä yö makasi maassa 14
„ „ ol' maailmassa 14
Synneistän' vaikiasti 222
Synt' Adamin ja lankeemus 247
Synti kyllä syntyisänsä 246
Syvässä vaivass' avuksi 237
Sä, Jesus, armas ystävän' 193
„ „ olet iloni 243
„ „ „ turvamme 81
„ ku itses tutaksemme 143
„ nousit haudastasi 62
„ olet isäs kunniaan 79
„ sait, o Jesus, voiton 64
„ sääsit suuri Jumala 173
„ toit, o Jesus, voiton 64
„ tyytyen Ja kärsien 292
„ Vapahtaja armias 110

Taas jouluaika riemuisa 19
„ Majestetinsa kunniaan 79
„ näemme taivaasta 448
„ siunattu päivä 449
„ tempeliis, o Jumala! 170
Tain elämämme riemu on 526
Taivaallinen Isä, olkoon 322
Taivaan valtakunta on vedett' W 201
Taivaasen käy matkamme 534
„ on matkamme 534
Taivaassa, johon Jumala 530
„ kussa Herra juur 530
„ ratki taivaassa 529
Taivaasta ilosanoman 21
Taivaat ilmoittaa ..... W 35
„ julki julistavat 333
Tapahtui täällä, tain päivän .. W 115
Tavara kallis arvoisa 142
Te kristityt kaikki nyt 207
„ „ kuulkaat nyt 207
„ „ ylös herätkäät 129
„ synnin orjat, herätkäät 120
„ syntisraukat, herätkää 120
Tee, Herra, mulle tahdostas 293
Terve, rauha suloinen 492
Tule, Jesu! ennättämään 185
„ „ sielun' valo 471
„ „ sydäntäni 185
„ kristitt' Kristuksesta 109
„ Luoja, Lohduttaja 85
„ „ Pyhä Henki 84
„ Pyhä Henki, Herra Jumal'! 86
„ „ „ Luoja 84
„ „ „ luoksemme .. 88
„ „ „ nyt 88
„ rauha suloinen! 492
„ toivottu turva tänn' 9
Tuli Jesus tuonelast ..... W 160
Tulkaat catzomaan 47
„ kaikki, katsokaatte 47
„ tulkaat katselemaan 47
„ tänn' kaikk' 133
Tulkaatte, raskautetut 132
Tuomion päiv' on kauhistava 520
„ „ „ suuri 520
Turulla turhan mailman 115
Tutkimaan, o Jesus, auta 45
Tyköni lasten sallikaa 182
Tykös, Herra Jesu Kriste 251
„ Jumala, ikävöitsen 212
Tähti taivahinen kerran 40
Tähän kokoon tulemme 172
Täll' ajall' autuaalla me 101
„ „ autuaall' ylistämme .. 101
Tämä ruumis haudatkaamme 206
Tänn, Herra, korvas kallista Kans 233
„ „ „ „ Puoleeni 304
Tänn, Herra, korvas kumar .. W 348
Tänne, Jesus, tulimme 172
Täynnä Luojan laupeutta 246
Tääll' ihminen on matkamies .. 423
„ olet outo matkamies 423
Täällä elon vaivoissa 515
Täält' autuaasti kuolla 499
„ tuonelahan tulla 499
Tään elon jälkeen parempaa 525
„ elämämme perästä 525
„ ruumiin maahan 206

Vaella sä Vaan nöyränä 292
Vaikiasti valittaapi 315
Vaivainen valitan vaikiast 222
Vakaana Herran tietä 270
Valaiskohon Henki Herran 197
Valitan vaikeasti: Ah 222
„ „ Kans 218
Valittaa täytyy totta 381
„ vaikiast' mahdan 218
Vallassas, o Herra, ovat 485
Valmistukaatte vastaan 6
Vanhurskas Jumala, Maan 404
„ „ O Isr. 404
Vanhurskauden Aurink' 443
Vanhurskauten' Jesus on 257
Vapahtajani Jesus on 257
Varjel' Jumala sinun sanas 157
Varjele sanaas, Jumala 157
Veisaan yhdest' korkiast' 151
Veisatkaam' Herralle 338
„ nyt rikkaast miehest W 204
„ sydämen pohjast .. W 342
„ sydämestä 25
Verrattuna neitsehen 130
Vieressä virtain Babelin 305
Vissist', Jesu Krist', sen 503
Voi ettän olen eksynyt 220
„ Herra, kuinka kauvan 274
„ „ „ usia 273
„ Herrani, Kuink' kansasi 155
„ ijäisyys, hirmuista 522
„ kuin syvä synnin 229
„ meitä köyhii syntisii 248
„ „ vaivaisia! 248
„ miksi kerskaat, väkevä 389
„ suruan', Kun Jumalan 55
„ suurta vaivaani! 415
Vuodelle nyt aljetulle 34
Vuorella Kristus kirkastui 122
Yks ihminen, kuin synniss' 225
„ „ synniss' 225
„ karitsa täss' käyskelee 44
„ lapsi syntyi Bethlehemiss W 140
„ oikein ajatelt' aivoitus .. W 231
„ rikas mies, väkevä työss' W 205
Ylistys ain' on kielellän' 335
„ olkoon Herran taivahassa 187
„ „ Isän taivahassa .. 187
„ „ sinulle 436
Ylistystä kansat maan 159
Ylistä Herraa, kaikki 365
„ „ sieluni 340
Ylistän „ sydämest' 456
„ sinun nimeäs 346
Ylpeys ompi vika suur 125
„ on vika sangen suur .. W 211
Ynnä yksi yhteys ..... W 91
Ystävillensä Jumala 107
Yö hirmuinen nyt 442
„ mennyt on, jo 441
„ on nyt meilt' edes mennyt W 353
„ pimeineen on 441
„ synkkä muuttui 442
Yön pimeys jo mennyt on 440
„ „ nyt kulun' on 440
„ synkeys jo mennyt on 440

Älkääm pahaksem panko ..... W 308
Älvös sinä pahakses panko 277
Älä ole ihmisparka 395
„ sielun', sure surkiast' 253
„ sure, sielu armas! 253
„ „ „ surkia 253
„ sä siitä harmistu 277
Ääneni tykös korotan 237

2. Ruotsalaisia:

Ack blif hos oss, o Jesu Christ .. 156
„ döden hafver hädanryckt ... 413
„ dödsens makt och 495
„ Gud och Herr! min synd 228
„ Herre Gud, i höjden bor .. W 307
„ Herre Gud, jag tror 495
„ „ hör Och 217
„ „ mig ej tukta 214
„ „ straffa icke mig 211
„ hjertans ve! Att 55
„ hur sig mången utesluter ... 119
Ack hur stort är mit elände! 223
„ huru mången sig utsluter .. 119
„ „ plågas jag 415
„ hvad skal jag dock 255
„ „ är dock lifvet här? .. 391
„ hvi äst du dock så blinder .. 287
„ Jesu Christ, din 503
„ min själ, haf 313
„ re'n i unga åren 412
„ vi syndare arme! 248
Af Adams fall 247

Af djupsens nöd ropar 237
„ himmels högd 203
„ hjertat hafver jag dig 267
All den ganska christenhet 18
Alle Christne fröjda sig 17
Allena til dig, Herre 251
Allenaste Gud i himmelrik 102
Alt hvad i på jorden äga 390
Altså hafver Gud oss 117
Andans helga nåde 94
Att du, Gud, i den mörka natt .. 447

Befall i Herrans händer 270
Beklaga af alt mitt sinne 218
Berömma vill jag O Gud 456
Bevara oss, Gud, i din ord 157
Bort mit hjerta 253
„ werld, med all din ståt 118

Christ låg i dödsens bandom 65
Christi Pijno betenckiom wij W 144

Dagen ifrån oss skrider 460
Den blomstertid nu 472
„ signade Dag 448, 449
„ (Then) som effter Gudz rike står 209
„ som frisker är och sund .. 417
„ „ under hans 280
„ „ vill en Christen heta .. 136
„ stora vida jord 334
Denne är den store dagen 67
Desse äro de tio bud 135
Dig, Fader, vill jag prisa 463
„ Herre mill, jag 433
„ „ vil jag prisa 444
„ Jesu: ske nu evig pris 191
„ vare lof och pris 101
„ våra fäders goda land 401
Din godhet vele vi lofva 32
Din' öron, Herre! till mig böj 304
Ditt ljus, o Helge Ande, tänd 160
„ namn, o Gud! jag 346
Du, all helsas källa 420
„ Herre! godt ej fann 200
„ lifsens bröd, o Jesu Christ .. 190
„ segern oss förkunnar 64
„ snöda verld farväl 392
„ som din församling vårdar .. 198
„ „ i ditt ord förkunnar ... 184
„ „ vill Herran 281
Då mig går sorg och 283
Dödsens magt och tyranni 495

Efter Guds skick går det så till W 365
Ej guld, ej rikedom jag har 312
Eja, mitt Hierta rätt innerligh .. 531
Een rikir man Ok welloger han W 205
En dyr klenod, en klar och ren .. 142
„ gång dö och sedan 516
„ jungfru födde et barn 19
„ liknelse fast skiön och klar W 201
„ „ ljuflig och klar ... W 201
„ syndig man 225
„ vandringsman är 423
Enom Konung tecktes thet så 214
Ett bröllop uti Kana 113
„ godt beråd och välbetänkt W 231
„ kosteligt ting och 337
„ Lamb här går och 44
Evinnerlig' är mitt hopp till Gud W 381

Fader vår, som i himlom 318
Fridens Gud! oss frid 491
Från Gud vil jag ej 310
Frögder edher alle ..... W 129
Fröjder eder i denna tid 141
För dig, o Gud, en gäst 504
Förbarma dig, Gud, öfver 216
Förhanden är nu visst 519
Förlåt oss milde Herre Gudh 99
Förlän oss Gud så 488, 489, 490

Gif, o Jesu, frögd och lycka 34
„ oss, o Gud! vårt 475
Gladlig wele wi Halleluja sjunga W 158
Gläd dig, du helga Christenhet! .. 13
Gud aff sinne barmhertigheet 250
„ allsvåldige, vi alle 360
„ Fader uti himmelrik, Gud W 297
„ „ vthi himmelrik .. W 3
„ „ vilje vi prisa ..... W 241
„ gifve vårom Konung 490
„ heligste Treenighet 106
„ låter här sin Christenhet 107
„ „ sina trogna här 107
„ mig arma, hårdt har 414
„ som allting skapade ..... W 323
„ står i Guds församling 402
„ säger, att den salig är 386
„ varder liknad vid en man ... 206
„ vare oss barmhertig och 158
„ vari loffuat 187
„ vår Gud, af verlden all 159
„ välsigna dessa hjärtan 202
„ är vår starkhet 336
Gudi min sak hemställer 500

Guds helga bud förnimmer jag .. 138
„ rike ringa framgång får .W 272
„ stränga bud och helga lag W 322
Går här fram i sinnen 469

Haf tålamod, var from och god .. 292
Hallelujah, lof, ära, pris 105
Hela verlden fröjdens 339
„ „ klagar sig 205
Helge And' mins hjertans nöje .. 95
Hell morgonstjerna! mild 30
Hemlig' stod jag en morgon .. W 379
Herre! dig i nåd förbarma 326
„ du min tröst och 316
„ „ som trofast vårdar .. 198
„ „ utransakar mig 286, W 93
„ hela verlden tröster 431
„ ho skal evinnerlig 374
„ Jesu Christ, dig til oss ... 169
„ Krist vi dig nu 432
„ medan du dig döljer 379
„ mägtig att befalla 485
„ signe du och råde 535
„ är mit ljus och hälsa 276
Herren vår Gud vare dig 396
Himlarne med all deras här ... W 35
Himlars rymd sin Konung 333
Himmelriket liknas vid tio 130
Himmelske Fader fromme 322
„ „ högste 476
Hit, o Jesu! samloms vi 172
Hjelp Gud! utaf din nådes 400
„ Herre mild, hur' står 155
„ mig, min Gud! ..... W 62
„ oss, o Herre Jesu Krist 114
Hur skole vi dig prisa 145
„ skön är än ej jorden 474
Hvad godt kan jag 370
„ Gudi täckes, är mig 294
„ kan dock min själ 290
„ „ mig stå til 275
„ min Gud vil, altid 289
„ skall då bli, hur skall 128
„ säger nu vår Herre Gud ... 137
„ vilje vi på verldens torg ... 115
Hvar man må nu väl 249
Hvarmed skall jag nu 453
Hvart flyr jag för Gud 224
Hvarthän skall jag dock fly 317
Hvem kallar du din nästa här .. 125
Hvi berömmer du fast dig 389
„ gråter tu, min Herre 124
„ käns mig tungt 309
„ vil tu nu uthe dröijas 496

Höga Majestät vi alle 360
Högfärd är en odygd så stor 211
Hör ditt Zions bittra 325
„ mig, o Gud 378
Hörer till, j Christtrogne 207

I dag är Herrans Sabbatsdag 167
„ Guds församling Herren 402
„ himmelen, i himmelen 529
„ Kristi sår jag sommar in 508
„ lefvernets bekymmer 494
„ min stilla hyddas sköte 35
„ mörker höljs ej jorden mer 441
„ stoft och sand, den svarta mull W 400
Ingen efter Guds rike står .... W 272

Jag brister ut i glädjeljud 351
„ för dig, o Gud! klagar 235
„ lyfter mina händer 284
„ lyfter ögat mot himmelen .. 410
„ ropar till dig, o Herre Christ 307
„ sjunger om en Konung 151
„ tager farväl, jag 497
„ tackar dig genom din 445
„ „ dig, min högste 252
„ tror på Gud 408
„ vet ett blomster 144
„ vill med själ och tunga 439
Jerusalem, du helga stad 348
Jesaie Profetenom hände 357
Jesu Christe oskyldiga död 189
„ du dig sjelf uppväckte 69
„ „ min frögd och fromma .. 245
„ „ mitt lif, min helsa 53
„ „ som själen spisar 260
„ lär mig rätt betänka 45
„ som är vor frelsare 110
„ tu est vor saligheet 81
Jesus allt mitt goda är 266
„ Kristus kommen är 9
„ „ är vår hälsa 186
„ uppå korset stod ..... W 145
„ är min hägnad 264
„ „ „ vän den bäste 258
„ „ mit lif och helsa 241
Jorden full af Herrens ära 246

Kom dödlig menskia, se 208
„ Helge Ande, Herre god 84
„ „ „ „ Gud 86
„ jordens barn 208
„ kom, så säger oss 133
„ min Christen, Gud til ära .. 109
„ o Jesu, huru länge 512
„ „ väck mitt sinne 185

Kommer hit till mig 132, 133
Kriste, som ljus och 459
Kristus den rätte Herren 239

Ljud psalm om hinden 299
Ljus af ljus, o morgonstjerna 452
Lof, pris och tack 359
„ „ „ ära vare dig 436
Lof ske dig, Christ, vår 10
Loffuat vare tu Jesu Christ 16
Lofsjunger Herran 349
Lofva Gud, min själ 340
„ Herran Gud 347
Lofvad vare Herren 362
Lofver Gud i himmels högd 350
Lustig af hjertans grunde 435
Låt barnen komma hit 182
„ det icke förtryta dig 277
„ icke det förtryta dig 277
„ oss denna kropp begrafva ... 206
„ „ nu Jesum prisa 76

Medan man lefver i 494
Medh gladhe och fridh 514
Menska, äst du så högfärdig 388
Mig gör stor lust och glädje 532
Min Frälsare, hvad själave 56
„ Gud jag nu åkallar 303
„ „ min Gud! ..... 299 W 37
„ „ och Fader 450
„ „ på dig förtröstar 279
„ „ vill jag åkalla 303
„ håg från människor 212
„ högsta skatt, o Jesu 226
„ jemmer nu en ände har 513
„ själ och sinne 314
„ „ skall lofva 341
„ åtrå fast til Herran står 278
Mit hjerta frögda dig 329
„ „ frögde sig innerlig . W 329
„ „ hvi grämer du dig 296
„ skuldregister när jag vil 227
Må jag olyckan ej undgå 311

Nu bidie vij then helga and 87
„ den hela Christenhet 18
„ denna dag framliden 467
„ frögden eder Christne all 249
„ fröjdens här och allestäds .. 66
„ hvilar hela jorden 468
„ låt oss Gud vår Herra .... W 346
„ spörjes gråt och klagoljud 484
„ tacker alle samtlig' Gud 363
„ tacker Gud, all folk! 368
Nu är en dag framliden 464
„ är kommen vår påska 63, 72
När allt omkring mig 465
„ dig går hungers nöd uppå W 319
„ jag nu min bön 300
„ min tid och stund 506

O du bittra sorge-källa! 229
„ „ vår Herre Jesu Christ 58
„ Evige Gud aff evigheet .... W 242
„ evighet! din längd mig 522
„ Fader vår barmhertig 96
„ „ „ högt öfver 320
„ „ „ vij bidie tigh .... W 13
„ gode herde, som 406
„ Gud, det är en hjertans 170
„ Gud! det är min glädje 282
„ „ din godhet tacke vi 427
„ „ din himmel gråter 477
„ „ din rättvisa dom 159
„ „ ditt rike ingen ser 123
„ „ förlän mig dina nåd 306
„ „ hvem skal jag klaga Den 219
„ „ „ „ „ „ Min 222
„ „ i dine hand står 419
„ „ o Gud så from 328
„ „ rik af barmhertighet 108
„ „ som ej de spädas 411
„ „ „ hörer allas röst 168
„ „ „ ofta förr af nåd 479
„ „ thet är stoor glädie 170
„ „ uti din hand står 419
„ „ vi lofve dig 331
„ Helge And'! kom till mig in .. 93
„ helige Trefaldighet! 438
„ Herre! du är min enda 287
„ Herre, fräls mig och 323
„ „ Gud af himmelrik! Gif 100
„ „ „ „ „ Hvad W 220
„ „ „ „ „ Hur W 279
„ „ „ „ „ Wi 139
„ „ „ „ „ Wår 493
„ „ „ bete din magt 154
„ „ „ ditt helga ord 140
„ „ „ du hörer bön 478
„ „ „ gör nåd med 215
„ „ „ Hvad har jag gjort? 221
„ „ „ som all ting 434
„ „ „ tijn helga Budh W 230
„ „ hvad en mägtig 273
„ huru ljuflig är Din 177

O hvad salighet Gud 528
„ Jesu Krist, du nådenes 324
„ „ „ min högsta 234
„ „ „ sann Gud .. 505, W 382
„ „ „ som mandom 240
„ „ tu min frälserman 193
„ kärleks-djup! o! nådeskälla! .. 180
„ lif i denna jemmerdal 394
„ menniska! betänk all stund W 377
„ „ Gud klagar 381
„ „ o vandringsman ... 115
„ „ vill du betänka 212
„ menska! till en Fader 517
„ menskor, Herren klagar 381
„ rene Guds lamb 51
„ Rom går thet nu så med tigh W 240
„ Skapar' och o gode Gud 99
„ store allmagts Gud 403
„ syndig man, som 524
„ verld! jag dig förlåter 507
Om en rik man här sjungom vi W 204
„ Herren icke med oss står W 85
„ jag ej hafver dig 126
„ Menniskiones Fofengelighеet W 275
Ordets Herre, du som gifvit 143
Oss christna bör tro och 127

På dig hoppas jag 301
„ „ o Herre käre! ..... W 315
„ min Herre Gud allen 501

Rätt hjertelig' jag längtar 509

Se, milde Gud! i nåd 195
Si huru godt och ljufligt är 377
Sigh frögde nu himmel och iord W 197
Sion klagar med stor smärta 315
Sjunge wij aff hiertans grund . W 342
Sjungom nu af hjertans grund W 342
Skåder, skåder nu här alle 47
Solen går nu åter neder 35, 470
„ hafver sig från oss 461
„ som en brudgum går 443
Som dig, Gud, täckes 293
Sorgen för glädjen går ..... W 289
Står up af synd med allo flit 121
Så högt har Gud, oss till stor 117
„ skön lyser den Morgonstjern 30
„ är fullkomnadt, Jesu, ... 60
Således är vår kyrkogång 175
Säg, Herre! huru länge 274
Säll den, hvars hopp till Jesum 112
„ „ „ öfverträdelse 213
Säll den, som hafver Jesum kär .. 192
„ du, som menlös 209
„ är den man, som fruktar Gud Och gerna 376
„ är den man, som fruktar Gud Och stor lust ..... W 79
„ är den man, som hafver .. W 47
„ är den man, som icke 373

Tacker Herranom, som är 430
Then signadhe dagh 448, 449
Till dig af hjertans grunde 238
Till härlighetens land igen 79
Tu ting, o Gud, beds jag af dig W 299

Upp, lofva Gud, min själ 340
Upp min tunga, Att 57
Upp, vakner I Christne alla! 129
Uppfaren är vår Herre Christ 80
Uppstämmer på en gång 26
Upptänd ditt ljus, o Helge And' .. 160
Ur djupen, ur syndenes 224
Usle menskobarn betrakta 395
Utan Herren faller oss till .... W 85
Uti din nåd, o Fader blid 272

Vak upp af synden, du 517
„ „ min själ! gif ära 454
„ „ „ „ och 457
„ „ vak up i Guds namn W 229
Vaker nu upp och bättring 521
„ upp! en stämma bjuder ... 521
„ „ j Christne alle 129
Var glad, min själ 268
„ „ tu helga Christenheet .. 15
Verldenes Frälsare kom här 9
Vi begå nu den hugnelig tid .. W 171
„ böre oss städs reda 385
„ följt i dag med heta tårar 50
„ låfvom Christ en Konung 10
„ som lefve i verlden här 515
„ tacke dig, o Herre 466
„ „ „ o Jesu god 54
„ „ „ Rätt innerlig 455
Vij måge oss städz reeda 385
Vid de elfver i Babylon 305
Vår Gud är oss en väldig 152
„ Herre Christ kom 178
„ „ Gud af Himmelrik . W 3
Väktare på Zions murar 197
Välsigna, gode Gud, vår 327
„ Gud, som makten 399
Välsignad Gud, som 353
Välsignadt vare Jesu Namn 37

3. Tanskalaisia:

Adams store Ulydighed 221
Al den ganske christenhed 18
Alenest Gud i Himmerig 102

Beklag af al min sinde 218

Christ laae i dödsens baande 65

Den liuse Dag forgangen 462

Eya, mit Hierte ret indelig 531

Fryd dig, du Christi Brud 1

Gud fader wdi himmerig ..... W 3

Herre Jesu Christ! Min 242
Hielp Gud at ieg nu kunde ....W 143
Himmerigis Rige lignis 130

I Jesu Naffn saa fare vi 421
I lovligt Kald, i kristen 210
It gaat beraad vel betenckt .... W 231

Jeg vil mig Herren love 230

Med glaede oc fred 514
Mig tyckis at Verden er underlig W 277
Mit hierte, hvi grämmer 296

Naglet til, et Kors paa Jorden ... 48

O Gud! riig af barmhiertighed .. 108
O Jesu for din pine 254
„ „ Livsens Herre 231

Paa sit Kors i Dödens 48

Teg vare loff oc prijss 101
Til Trøst den ganske Christenhed 221

Uden Herren opholder ..... W 87

Vaager op, i Christne 129

4. Saksalaisia:

Ach, bleib bei uns 156
„ du Brunn-Qvell 229
„ Gott und Herr 228
„ „ viel sind 273
„ „ von Hymel 139
„ „ wem sol ichs 219
„ „ wie manches 243
„ Herr, du aller höchster .. W 307
„ „ mit diner 154
„ lieben Christen seid getrost W 386
„ „ christen, trawret nicht ..... W 308
„ Vader unse, de du 320
„ was ist das Leben 391
„ wunder grosser 77
Ade, du süsse welt, Ich 392
Allein auf Gott setz dein Vertraun ..... W 267
„ Gott in der Höh' 102
„ zu dir, Herr Jesu 251
„ „ Gott mein 269
Alle Welt, was lebt 339
Als jhesus christus gotes son .. W 181
Also hat Gott die Welt 117
Am dritten Tag ein Hochzeit 113
„ „ „ „ Wirdschaft ward ..... W 199
Am Wasserflüssen Babilon 305
Auf Christi Himmelfahrt allein .. 82
„ meinen lieben Gott 501
Aus lieb läst Gott 107
„ meines Herzens Grunde 439
„ „ „ „ .. W 348
„ tieffer not schrey 237

Bescher uns Herr 475
Bin ich allein ein 236
Blinder Mensch thu weg 387
Brunn Qwell aller Güter 94

Christ fur auf gen Himmel .. W 167
„ „ gen Himel ..... W 180
„ ist Erstanden 65
„ lag yn todes 65
„ vnser Herr zum Jordan ... 178
Christe, du bist der helle Tag .. W 370
Christum wyr sollen loben 10

Da Christus an dem Kreutze 299
„ „ „ „ „ .. W 37
„ nun Elias seinen 506
Danket dem Herren 430
Das alte Jahr ist nun 33
„ „ „ vergangen 31

Das du mich diese 447
Der Heiden Heiland komme 9
„ Herr sprach in seim ..... W 78
„ tag, der ist so 19
„ „ hat sich 460
Des Morgens wenn ich 437
Die Augen aller Creatur 425
„ liebe Sonn sich 461
Dieses ist der Tag der Wonne ... 67
Dis sind die heylgen 135
Do Jhesus an dem creütze stunnd ..... W 145
Du Lebens-Brod, Herr Jesu 190
Du unerforschlich Meer 180
Durch Adams fal ist 247

Ein Christ kann ohne Kreuz 308
„ feste burg ist vnser 152
„ Lämmlein geht und 44
„ reines Herz, Herr 371
Erbarm dich mein 216
Erhalt vns Herr bei 157
Erhör mein Wort, mein' 378
Ermuntre dich, mein 23
Erzürn dich nit 277
Es geht da her des tages 442
„ ist das Heil uns kommen 250
„ „ gewisslich an der zeit 519
„ spricht der Unweisen 380
„ war ei mal ein reicher man W 204
„ wollt vns Gott 158
„ zuchtigt deine Hand 481

Freut euch, freut euch 141
Frisch auff, mein Seel 268
Frolich wollen wyr Alleluia singen ..... W 158

Gelobet sei der Herr 364
„ „ Gott, vnser Gott 174
„ seystu, Jhesu Christ 16
Gib Fried zu unsrer Zeit ..... W 313
„ unserm König und 490
Gott der Vater won vns bey 97
„ hat das Evangelium ..... W 401
„ sagt, dass die nur 386
„ sey gelobet 187
„ stadt in siner 402
„ unser Sterck und 336
„ Vater, höre unsre Bitt 181
„ „ in dem himelrech . W 297
„ „ sende deinen Geist .. 91
Güldner Fried uns sehr 492

Halleluja, Lob, Preis und Ehr 105
„ Singt und 344
Herr Christ, der eynig Gottes Son 239
„ „ thue mir 525
„ gib das messig fasten wir W 283
„ Gott, der du 286
„ „ dich loben alle wir W 192
„ „ „ „ wir 332
„ „ in deiner hand 419
„ „ mein jammer 513
„ „ nun sey gepreiset 429
„ „ wen sol ichs 222
„ Jesu Christ, dich zu uns wend' 169
„ „ „ du höchstes 226, 234
„ „ „ Gottes Sohn ... 3
„ „ „ ich 503
„ „ „ in deine Hand .. 272
„ „ „ mein's lebens .. 257
„ „ „ Wahr'r 505, W 382
„ neig zu mir Dein 304
„ straff mich nicht 211
„ wie du willst, so 293
„ „ sind noch viel 164
Herzlich lieb hab' ich dich 267
„ thut mich erfreuen 532
„ „ „ erfrewen 472
„ „ verlangen 509
Heut ist des Herren ruhe-tag 167
Hierusalem des louen stat 348
Hilf Gott, auss deinem 400
„ „ das mir gelinge .... W 143
„ „ mein Herr! 155
„ „ wie geht 150
„ „ wie gehts so 382
„ Herr Jesu, lass gelingen 34
Hillich ys Godt de Vader 104
Himmelan geht unsre Bahn 534
Hosianna! Davids Sohn 7

Ich bin getauft 179
„ dank dir Gott 433
„ „ „ lieber 450
„ „ „ schon 445
„ geh' zu deinem Grabe 62
„ glaub an den Allmechtigen .. 149
„ „ „ einen Gott 148
„ hab' mein' Sach' 500
„ komm aus fremden 21
„ ruf zu dir, Herr Jesu Christ 307
„ schrey zu Gott ..... W 65
„ steh' an deiner Krippe hier .. 11
„ stund an einem Morgen .. W 379
„ weiss ein blümlein 144
Ihr armen Sünder kommt 120

Im frühling meiner jahre 412
In allen meinen Thaten 291
„ Christi wunden schlaf 508
„ dich hab' ich gehoffet 301
„ Gottes Namen fahren wir 421
„ mittel unsers lebens zeyt 515

Jesaia dem propheten 357
Jesu bittend kommen wir 165
„ deine tiefen Wunden 52
„ frommer Menschenherden .. 134
„ grosser Wunderstern 43
„ hilf siegen 372
„ lebt, mit ihm auch ich 68
„ meine Freude 263
„ „ lust und 245
„ „ Zuversicht 502
„ meiner seelen weide 260
„ meines Lebens Leben 53
Jesus Christus unser Heiland 75, 186
„ „ wahr Gottes Sohn 73
„ ist mein Heyl und Leben ... 241
„ soll die Losung sein 36

Kom Gott schepffer heyliger 84
„ her, erlöser Volkes schar .. 9
„ heyliger geyst herre Gott .. 86
„ o Jesu, wie so lange 512
Komm schepfer, heiliger geist 84
„ sterblicher, betrachte 208
Kommt, lasst euch vom Herrn .. 109
Kompt her zu mir 132, 133

Lasset uns den Herren preisen .. 76
Lasst uns jauchtzen 71
Liebe, die du mich 297
Liebster Jesu, wir sind hier 172
Lobe den Herren, den 366
Lobet den Herren! 349
„ „ Herrn und 365
Lobt Gott in seinem Heiligthum .. 161
Louet sistu ihu crist 16

Macht hoch die Thür 2
Mag ich unglück nicht 311
Man spricht wen Gott erfreut W 289
Mein Heiland, was vor Seelen-Weh 56
„ Herr Jesus mich 266
„ Jesu, der du vor den 194
„ Seel ist still 278
„ „ lobt Gott 340
„ Seele soll aus Herzens grund W 96

Mit Ernst, o Menschenkinder 6
„ Fried' und Freud' 514
Mitten wir im Leben sind 515

Nacht umhüllte rings die Erde .. 14
„ und Stille führen wieder .. 35
Nicht trawret vbrig lieben Leut W 260, 308
Nu bitten wyr den heyligen Geyst 87
„ frewt euch lieben 249
„ kom der heyden Heyland 9
„ lasst uns den leyb begraben .. 206
Nun danket alle Gott 368
„ freut euch hier und 66
„ Gott lob! es ist vollbracht .. 175
„ hörend zu, jr Christen leüt W 246
„ ist vollbracht auch 467
„ jauchzet, all' ihr Frommen 5
„ lasst vns Christen frölich sein W 23
„ „ „ Gott dem Herren W 346
„ lob', mein' Seel' 341
„ ruhen alle Wälder 468

O du allerhöchste Freude! 95
„ Du mein Heiland 58
„ Ewigkeit, du Donnerwort 522
„ Gott, du unser Vater bist 168
„ „ ich thu dir danken 444
„ „ verley mir dein 306
„ „ wir danken 427
„ Haupt voll Blut und Wunden .. 59
„ heil'ger Geist, kehr, bei uns ein 89
„ heilige Dreifaltigkeit 438
„ Herr, dein Ohren neig 486
„ „ wer wird Wohnungen .. 374
„ Herre Gott, begnade mich 215
„ „ „ dein göttlich Wort 140, W 230
„ Jesu, dir sei ewig Dank 191
„ „ du mein Bräutigam! ... 193
„ König aller Ehren 41
„ Lamb Gottes, vnschüldig 51
„ Liecht gebohren auss 452
„ Mensch beweyn deyn sünde gross ..... W 141
„ Mensch, du wöllst bedenken W 212
„ „ wie ist dein hertz? .. 116
„ süssester der Namen all 38
„ Traurigkeit O Herzeleid! .. 55, 61
„ Vater aller fromen 322
„ Welt, ich muss dich lassen 507
Och wy armen sünders! 248

Richt mich, Herr, vnd für 323

Sancta Maria, steh uns bei 97
Schaut die Mutter voller Schmerzen 48
Schaut, schauet doch ihr 47
Sieh, dein König kommt 8
Singen wir auss hertzen grund W 342
Sollt' ich meinem Gott nicht 361
Stand die Mutter voller Schmerzen 48
„ „ schmerz- und tränenreiche 48

Traurend und mit bangem 70

Uns ist geborn ein Kindelein 28
Unsre müden Augenlieder 35, 470

Vater unser im Himmelreich 318
„ „ wir bitten dich .. W 13
Vergib vns lieber Herre Gott 99
Verley uns frieden 488, 489, 490
Vom himel hoch kom ich 21
Von allen Menschen abgewandt .. 212
„ Gott will ich nicht lassen .. 310
„ meines hertzen grunde ... W 348
Wach' auf, du Geist 163
„ „ inn Gottes name W 229
„ „ mein Herz die Nacht 74
„ „ „ „ und singe 454
Wachet „ ihr Christen alle 129
„ „ ruft uns die Stimme 521
„ „ so ruft die 521
Wann ich, o höchster Gott 227
Warum willst du draussen 496
Warumb betrübst du dich 296
Was Gott thut, das ist 288
„ kann uns kommen an 275
„ mein Gott will 289
Weg, mein Herz 253
Wem Gott ein ehelich Weyb .. W 325
Wenn ich nur den Heiland habe 298
„ mein Stündlein 506
„ wir in höchsten 482
Wer Gott zum Schirm 280
„ nur den lieben Gott 314
„ wohlauf ist und gesund 417
Werde Licht, du Stadt der Heiden 42
„ munter, mein 469
Wie nach einem Wasserquelle ... 302
„ schön leuchtet der 30
„ soll ich dich empfangen 4
Wiess Got gefelt, so 294
Wir dancken dir, Herr Jesu Christ 54
„ „ „ „ „ „ das du unser Erlöser 466
„ singen dir, Immanuel! 22
Wo Gott der herr nicht bey vns helt ..... W 85
„ „ nicht selbst das Haus aufricht ..... W 86
„ soll ich fliehen hin 317
Wol auf mein herz 329
„ dem, der in Gottes 376
„ „ Menschen 373
Wyr gleuben all an eynen Gott 146

Zieh' ein zu meinen Thoren 92
Zion klagt mit Angst 315
Zu dir von hertzen grunde 238
Zween der Jünger gehn 70
Zwey ding, O Herr, bitt ich von dir ..... W 299

5. Latinalaisia:

A solis ortus 10
Ad coenam agni 63, 72
Agnus Dei, qui 51
Angelis haec est sacra lux .... W 192
Ascendit Christus hodie 80
Aufer immensam 483

Beata nobis gaudia ..... W 171

Christe, qui lux es et ..... 459, W 370
„ Redemptor 110
Christus pro nobis passus .. 73, W 161
Crux fidelis 57

Da pacem Domine! 488, 489, 490 W 313
Dies est laetitiae 19
„ irae, dies illa 519, 520

Exultet coelum laudibus ..... W 197

Gaude visceribus 13
Gloria in excelsis 102
Grates nunc omnes 16

Homo quidam rex nobilis 205

In dulci iubilo 26, 27
„ natali Domini 29
„ tenebris nostrae 482
Inventor rutili, dux bone, luminis W 376

Jam Christus astra ascenderat W 181
„ moesta quiesce 207
Jesu dulcis memoria 192, 244, 256
„ nostra redemptio 81
Jesus Christus, nostra salus 186

Laetabundus exultet 17
Lauda Syon saluatorem 188
Lucis creator optime 434

Media vita in morte 205, 515
Missus Gabriel de celis 13

Nobis est natus hodie 28

O Rex coelorum Domine 232

Pange lingua gloriosi 188
Puer natus in Bethlehem 39, W 139

Resonet in laudibus 18, 20

Salve caput cruentatum 59
„ festa dies ..... W 162
Sancta Trinitas et adoranda 438
Sancti spiritus adsit nobis gratia W 172
Scribere proposui 393
Serva, Deus, verbum tuum 157
Spiritus sancti gratia 90
Stabat Mater dolorosa 48
Surrexit Christus hodie ..... W 160

Te Deum laudamus 331
Tibi laus salus sit 101

Veni, creator spiritus 84, 85
„ redemptor gentium 9
„ sancte spiritus 86, 88
Victimae paschali .... 65, W 157, 164

6. Ranskalaisia:

Ainsi qu'on oit le cerf bruire 302

Du fons de ma pensée 238

Lisäksi: 343, 345

VIII. Lähteitä.

A. Virsitekstejä:

1. Käsikirjoituksina:

J. L. Runebergin (Porvoon ruots. lyseon arkistossa) 1863—1876.
Laulu- ja virsikokoelma 4981 Suom. Kirj. Seur.
Virsikomiteain 1817—36 (Turun Tuomiokapitulissa ja Suom. Kirj. Seuralla).
Lönnrotiana 152—170, 293, 316, 329, 354—6 (Suom. Kirj. Seur.).

2. Painettuina:

Suomalaisia:

Achrenius, Abr., Vanhat ja uudet hengelliset virret, 1762. Turku 1831.
— Vastuutiset hengelliset virret, 1763. Turku 1831.
Achrenius, Antti, Halullisten sieluin hengelliset laulut. Turku 1790.
Agricola, M., Rucouskiria. Tukholma 1544.
— Messu. Tukholma 1549.
— Runot ja virret ks. Tarkiainen, V.
Ahlqvist, Aug., Säkeniä I, A. Oksanen. Hki 1863.
— Virren-ehdotuksia, A. Oksanen. Hki 1866.
Arkkivirsiä 1600-, 1700-, 1800-luvuilta.
Arndt, Johan, Paratiisin yrttitarha, 1670. Hki 1863.
Cederberg, J. A., Jaakko Suomalaisen virsikirja. Hki 1893.
Colliander, O. I., Kolme viidettä Elias Lönnrotin kääntämää uutta suomalaista virttä. Hki 1874.
Fresenius, J. Ph., Rippi- ja Herran ehtoollisen kirja. Hki 1868.
Fritsch, Ahasverus, Rukouskirja. Rauma 1897.
Helenius, C., Uusi suomalainen virsikirja. Turku 1837.
Ignatius, B. J., Uusia suomalaisia kirkko-virsiä. Turku 1824.
Krohn, J., Suonion kootut runoelmat. Hki 1926.
Käsikiria Jumalan palveluxesta, ja christilisestä kircon menoista. Tukholma 1614.
Lindström, K. L. (-t -t -t), Uusia suomalaisia virsiä. Turku 1858, 1860, 1861.
Lisävihko suomalaiseen virsikirjaan. Porvoo 1923.
Lisäys-virsiä uuteen suomalaiseen virsikirjaan. Hki 1868.
Lähetys-virsiä. Hki 1889.
Lönnrot, Elias, Vanhoja ja uusia virsiä. Turku 1865.
— Kahdeksankymmentä ja kuusi virttä. Turku 1867.
— Kymmenen virttä. Turku 1868.
— Viisikymmentä virttä. Hki 1869.

— Muutoksenehdotuksia uuteen suomalaiseen virsikirjaan. Turku 1870.
— Viisikolmatta virttä. Turku 1870.
— Kuusikolmatta haluttua virttä. Turku 1870.
— Suomalainen virsikirja väliaikaiseksi tarpeeksi. Turku 1872.
— Kolme viidettä E. Lönnrotin kääntämää uutta suomalaista virttä. Hki 1874.
— Väliaikainen suomalainen virsikirja. Hki 1883.
— Elias Lönnrotin viimeiset korjaukset väliaikaiseen suomalaiseen virsikirjaan. Hki 1884.
Mansikoita ja Mustikoita III. Hki 1861.
Maskulainen, Hemminki, Virsikirja, noin 1614.
Roschier, Jacob, Psalmikirja. Turku 1836.
Sionin virret. Tukholma 1790.
Suomalainen, Jaakko, Virsikirja ks. Cederberg, J. A.
Säveletär. Hki 1918.
Tarkiainen, V., Mikael Agricolan runot ja virret. Hki 1929.
Tähti. Turku 1863—67.
Uusia virsiä kirkosa ja kotona veisattavia I, II. Turku 1836.
Uusi suomalaisen virsikirjan ehdotus 1867, 1871, 1880, 1883.
Vanha virsikirja, 1701 (ja useita vanhempia ja uudempia painoksia).
Vanhain Suomenmaan Pijspain — Latinan kielised laulud. Nyt suomexi käätyd. 1616. Uusi painos, Hki 1927.

Ruotsalaisia:

Arndt, Joh., Paradis-Lust-Gård. Sthm 1745.
Beckman, J. W., Svensk Psalmhistoria. Sthm 1845.
Förslag till kyrko-sånger. Upsala 1793.
— — förbättrade kyrko-sånger. Sthm 1814.
— — Svensk Psalmbok. J. O. Wallin. Sthm 1816.
— — Psalmbok för Svenska kyrkan 1889, 1896, 1911, 1914, 1917, 1920, 1934, 1936.
— — Svensk Psalmbok för — — Finland. J. L. Runeberg. Hfors 1857.
— — Psalmbok. Lars Stenbäck. Hfors 1866.
— — Svensk Psalmbok. [Komitean]. Hfors 1868, Åbo 1880.
Profpsalmer af Franzén och Wallin. Sthm 1812, 1813.
Psalmboken, Svenska af 1536 å nyo utgifven. Sthm 1862.
— — eller Kiärnan af Gamla och Nya Psalmer, som — — i Estland och Reval Brukelige och vanlige äro. 1741.
— Then svenska, 1567.
— — — Ubsala 1653.
— — — Åbo 1673.
— — — Jesp. Svedberg. Sthm 1694.
— Den Svenska, öfversedd år 1695.
— — — stadfäst år 1819 och Nya psalmer 1921. Sthm 1922.
Psalmbok, Svensk — — i Finland. Hfors 1932.
Roos, J. H., Kristeliga sånger, Wasa 1862.
Sions sånger. Sthm 1781.
Tillägg till Svensk Psalmbok — — i Finland. Förslag. Hfors 1927. Normalupplaga. Hfors 1929.
Thomas Kingos Andeliga Siungechor. Götheborg (ilman vuosilukua).

Tanskalaisia ja norjalaisia:

Kirkesalmebog, M. B. Landstads, revidert og forøket. Oslo 1927.
Psalmebog, Pontoppidans. Kbh 1740.
— Th. Kingo. Kbh 1812.
— Harpen. Stavanger 1863.
— for Kirke og Hjem. Kbh 1922.
Salmebok, Nynorsk. Bjørgvin (Bergen) 1929.

Virolaisia:

Eesti Ma rahva Koddo- ja Kirriko-Raamat. Tallinna 1883.
Tarto-ma-kele Laulu-Ramat. Tartto 1886.
Uus Lauluraamat. Tallinna 1907.

Latinalaisia:

Horae Diurnae. Varsova 1830.
Piae Cantiones, 1582.

Saksalaisia:

Arndt, Joh., Paradies-Gärtlein. Nürnberg 1706.
Christliches Gebetbüchlein. Riga 1863.
Fischer, Alb., Das deutsche ev. Kirchenlied. I—VI. Gütersloh 1904—1916.
Geistliche Gesänge. Berlin 1844.
Geistliche Lieder. Stuttgart. (Alkulehti puuttuu.)
Geistlicher Liederschatz. Berlin 1832.
Gerhard, Paul, Geistliche Lieder. Leipzig 1851.
Gesangbuch, Brüdergemeinen. Barby 1778, 1805.
— Danziger.
— Das älteste lutherische Haus-Gesang-Buch Mit Einleitung und Kommentar. Göttingen 1903.
— der Ev. Brüdergemeine. St. Petersb. 1868. Gnadau 1908.
— Evangelisches. Wiesbaden.
— — Frankfurter. Frankfurt a.M. 1927.
— — für die Provinz Sachsen. Halle a.d.S. 1921.
— — für Rheinland und Westfalen. Dortmund 1899.
— — Herausgegeben nach den Beschlüssen der Synoden von Jülich, Cleve, Berg und von der Grafschaft Mark. Elberfeld 1851.
— für die ev. reform. Kirche — — Sweiz. Basel 1923.
— für Evangelische Gemeinden in Russland. St. Petersb. 1855, 1890.
— für ev. luth. Gemeinden im russischen Reiche. St. Petersb. 1898, 1903.
— Geistreiches, Herausgegeben von Joh. An. Freylinghausen. Halle 1721, 1738.
— Neu vermehrtes Stockholmisches Teutsches. Sthm 1694.
— Neu vermehrtes verbessertes Stockholmisches Teutsches. Sthm 1707.
— Neu Vielvermehrtes. Riga 1721.

— Rigasches für Kirche, Schule und Haus. Riga 1853.
— Stadener. Stade 1784.
— Vollständiges. Pommerscher Sing—Bet—Lob- und Danck—Altar. Stargard 1766.
Gossner, J., Sammlung ausserlesener Lieder. Leipzig 1825.
Klippgen, Fr., Martin Luther, Sämtliche deutsche geistliche Lieder. Halle 1912.
Knapp, Alb., Ev. Liederschatz. Stuttgart 1891.
Koch, Edv. Emil, Geschichte des Kirchenlieds. Stuttgart 1853.
Reusner, Christoph., Gottselige Haus und Kirchen Andacht. Sthm 1683.
Sammlung geistlicher Lieder und Gesänge zum Gebrauche der Christen und insbesondere Reformirter Confessions verwandten. 1786. (Painopaikkaa ei mainita.)
— geistlicher Lieder. Riga 1825.
— — — Reval 1855. 1887.
— — — Anhang. Reval 1910.
— Petersburgischer, gottesdienstlicher Lieder. St. Petersb. 1783, 1790.
Silesius, J. A., Geistliche Hirtenlieder. Stuttgart 1846.
Stimmen aus Zion. Stargard in Pommern 1740.
v. Tucher, G., Kirchengesänge. Leipzig 1848.
Wackernagel, K. E. P., Das Deutsche Kirchenlied. Stuttgart 1841.
Zelle, Friedrich, Das älteste lutherische Haus-Gesangbuch. Göttingen 1903.
Zoosmann, Richard, Laudate Dominum. Lobet den Herrn. Altchristliche Kirchenlieder und geistliche Gedichte lateinisch und deutsch. München 1928.

B. Tutkimuksia:

Anttila, Aarne, Elias Lönnrot. Elämä ja toiminta II. Hki 1935.
Akiander, M., Herdaminne för Wiborgs och Borgå stift. I, II. Hfors 1868, 1869.
Beckman, J. W., Svensk psalmhistoria. Sthm 1845.
— Svensk psalmhistoria i sammandrag. Sthm 1863.
Borg, C. G., Luettelo „Uuden suomalaisen virsikirjan" eri virtten tekijöistä sekä tietoja niiden saamista arvosteluista. (Käsikirj. Suom Kirj. Seuralla.)
Brederek, E., Hymnologisches Hilfslexikon. Leipzig 1910.
Colliander, O. I., Evangelisk-Luthersk Hymnologi I. Om den kyrkliga psalmen. Hfors 1880.
Danske Salmedigtere. 7 Foredrag. Indre Mission. Kbh 1905.
Dreves, G. M., Die Kirche der Lateiner in ihren Liedern. München 1908.
Eklund, J. A., Vår kyrkopsalm. Lund 1915.
v. Essen, K. G. och **Kihlman, Alfred,** Förslag till Svensk Psalmbok granskadt af — —. Åbo 1862.
Fischer, Alb., Kirchenlieder-Lexicon. Gotha 1878. Supplement. Gotha 1886.
Gummerus, J., Onko katolisella ajalla ollut suomenkielisiä virsiä? Suomen Kirkkohist. Seuran vuosikirja 1931.
Hallio, K., Historiallinen katsaus Lutherin — — virsien ilmestymiseen suomen kielellä. Vartija 1917.
— Suomalainen virsi ja hengellinen laulu. Uskonpuhdistus ja Suomen kirkko. Sortavala 1917.

— Silmäys virsiemme ja hengellisten laulujemme vaiheisiin. Sortavala 1917.
— Ensimmäisen adventtivirren alkuperä. Kirkko ja Kansa. 1924.
— Suomalaisen virsikirjan uudistus. Uusia Virsiä 1836. Suomen Kirkkohist. Seuran Toim. Hki 1928.
— Virsien vaelluksia. Juhlajulkaisu J. Gummerukselle ja Martti Ruuthille. Hki 1930.

Hultin, Arvid, Luettelo Helsingin Yliopiston kirjaston arkkikirjallisuudesta I. Hengelliset arkkiveisut. Hki 1929.

Högmarck, Lars, Psalmopoeographia. Sthm 1736.

Jacobsson, Nils, Den Svenska Herrnhutismens Uppkomst. Uppsala 1908.

Johansson, G., Muistutuksia suom. virsikirjakomitean ehdotukseen. Hki 1884.

Kansallinen elämäkerrasto I—V. Porvoo 1927—34.

Kirkolliskokousten 1876 ja 1886 pöytäkirjat.

Krohn, Julius, Suomenkielinen Runollisuus Ruotsinvallan aikana. Hki 1862.
— Suomen virsikirjan historia. Hki 1880.

Kurvinen, P. J. I., Suomen virsirunouden alkuvaiheet vuoteen 1640. Porvoo 1929.

Lagerborg, Rolf, Vår äldsta konstdiktning. Sv. Litt. Sälsk. Förhandl. 20. Hfors 1907.

Liedgren, Emil, Den Svenska Psalmboken. Sthm 1929.
— Vox angelica. Uppsala 1917.
— Svensk psalm och andlig visa. Sthm 1926.

Ludvigs, Chr., Af Menighedens Sang. Kbh 1918.

Låftman, B., Den signade Dag. Lunds Stifts Julbok 1923.

Lönnrot, Elias, Psalmografi. Sv. Litt. Sällsk.: LXXXVII. Hfors 1908.

Moberg, A., Granskning af „Förslag till Svensk psalmbok för de ev.-luth. församlingarne i Finland". Hfors 1862.

Nelle, W., Unsere Kirchenliederdichter. Hamburg 1905.
— Geschichte des deutschen evangelischen Kirchenliedes. Hamburg 1909.
— Schlüssel zum Ev. Gesangbuch. Gütersloh 1924.

Nirvi, R., Kuka oli v. 1836 ilmestyneiden „Uusien virsien" 123:n virren sepittäjä X? Suomi-kirja V: 13. Hki 1932.

Ohrt, F., Eja mit Hjaerte, Danske Studier. Kbh 1934.

Penttilä, Aarni, Vuoden 1836:n Uusien virsien kieliasu ja Kustaa Renvall. Turun Yliopiston julkaisuja XVI. Turku 1931.

Pipping, F. W., Luettelo suomeksi präntätyistä kirjoista. Hki 1856—1857.

Quensel, O., Svenskt Kyrkolif under gångna tider. Uppsala 1912.

Rapola, Martti, Vanhan runon kuvastelua. Kalevalaseuran vuosikirja 14. Porvoo 1934.

Renvall, G., Om finska psalmers ålder och författare. Mnemosyne 1821.

Roos, J. H., Anmärkningar vid förslag till svensk psalmbok. Åbo 1861.

Rosenqvist, V. T., Runebergs insats i arbetet för åstadkommande af en ny svensk psalmbok i Finland. Hfors 1904.
— Studier i Runebergs psalmdiktning. Sv. Litt. Sällsk. Förhandl. 35. Hfors 1922.
— Lars Stenbäcks psalmboksarbete. Sv. Litt. S. Förh. 25. Hfors 1912.
— Vår svenska psalmbok. Borgå 1919.

Ruuth, Martti, Suomalainen saarna ja virsi. Oma maa VI 279. Porvoo 1911.

Sarlin, A. J., Julius Krohn, hänen elämänsä ja toimintansa. Hki 1926.
Schück, Henrik, Illustrerad Svensk Litteraturhistoria. Sthm 1911.
Setälä, E. N. ja **Wiklund, K. B.**, Suomenkielen Muistomerkkejä I. Mikael Agricolan Käsikirja ja Messu 1546. Hki 1893.
Severinsen, P., Luthers Kirke-Salmer.
— Dagevisan. Saertryk av Edda 1917.
Simelius, Auk., Aug. Ahlqvist runoilijana. Hki 1914.
Spitta, Fr., Die Lieder Luthers. Göttingen 1905.
Strandberg, C. H., Åbo Stifts Herdaminne I. Åbo 1832, 1834.
Söderberg, E. N., Den kristna psalmen. Sthm 1916.
Tarkiainen, V., Juhana Cajanuksen virsi. Hki. Virittäjä 1914.
Tengström, J. J., Gezelii den äldres minne. Åbo 1825.
— Gezelii den yngres minne. Hfors 1833.
Tietosanakirja.
Trast, V. K., Julius Krohn runoilijana. Hki 1922.
Ullman, U. L., Den kyrkliga psalmboken. Uppsala 1871.
Westphal, Joh., Das evangelische Kirchenlied. Berlin 1925.
Voipio, Aarni, Virsikirjakysymys. Suom. Teolog. Kirj. Seura XX. Hki 1931.
Åbo Underrättelser 1860.

IX. Käytettyjä lyhennyksiä.

A. = Ahlqvist, Aug.

Abr. Achrenius VUHV = Vanhat ja Uudet Hengelliset Virret 1762.

Beckman = Beckman, J. W., Den Nya Svenska Psalmboken, framställd uti Försök till Svensk Psalmhistoria. Stockholm 1845.

E. = v. Essen, K. G.

Ev. Ges. = Evangelisches Gesang-Buch, Herausgegeben nach den Beschlüssen der Synoden von Jülich, Cleve, Berg und von der Grafschaft Mark. Elberfeld 1851.

Freylinghausen = Geist-reiches Gesang-Buch / Den Kern Alter und Neuer Lieder / — — von Joh. Anastasio Freylinghausen. Halle 1721.

Geistliche Lieder = Geistliche Lieder, Stuttgart (alkulehti ja vuosiluku puuttuu).

Gerhards geistliche Lieder = Paul Gerhard's geistliche Lieder. Herausgegeben von C. F. Becker. Leipzig 1851.

Högmarck = Psalmopoeographia. Af Lars Högmarck. Stokholm 1736.

Ign = Ignatius, P. J., Uusia Suomalaisia Kirkko-Virsiä. Turku 1824.

J. T. = Tengström, Jaakko.

Kilj. = Kiljander, K. M.

Kingo = Den forordnede Nye Kirke-Psalme-Bog — —af Th. Kingo. Kiøbenhavn 1812.

Klippgen = Klippgen, Friedrich, Martin Luther, Sämtliche deutsche geistliche Lieder. Neudrucke deutscher Litteraturwerke N:o 230. Halle 1912.

Knapp = Albert Knapps Evangelischer Liederschatz. Stuttgart 1891.

Kr = Krohn, Julius.

Kurv. = Kurvinen, P. J. I., Suomen virsirunouden Alkuvaiheet v:een 1640. Porvoo 1929.

Käsikirja 1614 = Käsikiria Jumalan Palveluxesta. Stockholmis 1614.

Laudate Dominum = Lobet den Herrn, Altchristliche Kirchenlieder und geistliche Gedichte lateinisch und deutsch von Richard Zoozmann. München 1928.

Lisäys 1868 = Lisäysvirsiä Uuteen Suomalaiseen Virsikirjaan. Helsinki 1868.

Lm = Lindström, Knut Legat.

Lr = Lönnrot, Elias.

LWU = E. Lönnrot, Vanhoja ja Uusia Virsiä Suomalaisen Virsikirjan korjaamista varten. Turku 1865.

L 86 = E. Lönnrot, Kahdeksankymmentä ja kuusi Virttä erinäisiä tiloja varten. Turku 1867.

L 10 = E. Lönnrot, Kymmenen virttä erinäisiä tiloja varten. Turku 1868.

L 50 = E. Lönnrot, Viisikymmentä Virttä vanhoista arkkivirsistä. Helsinki 1869.

L 25 = E. Lönnrot, Viisikolmatta Virttä. Enimmäksi osaksi vanhoista arkkivirsistä. Turku 1870.

L 26 = E. Lönnrot, Kuusikolmatta Haluttua Virttä. Turku 1870.

L I = E. Lönnrot, Suomalainen Virsikirja, väliaikaiseksi tarpeeksi. Turku 1872.

L 43 = Kolme viidettä Elias Lönnrotin kääntämää Uutta Suomalaista Virttä. O. I. Colliander. Helsinki 1874.

L II = E. Lönnrot, Väliaikainen Suomalainen Virsikirja. Helsinki 1883.

L III = Elias Lönnrotin viimeiset korjaukset Väliaikaiseen Suomalaiseen Virsikirjaan. Hänen kuolemansa jälkeen painetut. Helsinki 1884.

Oks = A. Oksanen (A. Ahlqvist), Virrenehdotuksia taikka kuusikahdeksatta virttä. Helsinki 1866.

Ps = Davidin psalmit.

R = Ruotsin 1819 vahvistettu ja 1921 lisätty virsikirja: Den Svenska Psalmboken.

R 1936 = Förslag till Psalmbok för Svenska Kyrkan. Stockholm 1936.

Rbg = J. L. Runeberg, Förslag till Svensk Psalmbok i Finland, Stockholm 1857.

Rev I = Sammlung geistlicher Lieder. Reval 1855.

Rev II = Sammlung geistlicher Lieder. Der neu ausgearbeiteten Ausgabe von 1855 veränderter und ergänzter Abdruck. Reval 1887.

Revalska Psalmboken = Svenska Psalmboken eller Kiärnan af Gamla och Nya Psalmer, som vid svenska Församblingars Gudztiensts Öfning så väl i Huset som i Kyrckian i Estland och Reval Brukelige och vanlige äro. Tryckt hos Jacob Johan Köhler 1741.

Reusner = Gottselige Haus und Kirchen Andacht / — — Durch Christoph. Reusnern. Stockholm 1683.

Roos, J. H. Anm. = Anmärkningar vid Förslag till Svensk Psalmbok af J. H. Roos. Åbo 1861.

Rs = Roos, Alfred Brynolf.

Rucouskiria = Mikael Agricolan rukouskirja 1544.

Russisch = Gesangbuch für ev.-luth. Gemeinden im russischen Reiche. St. Petersburg 1898.

Russl. = Gesangbuch für Evangelische Gemeinden in Russland. St. Petersburg 1855.

Sionin Virret = Sionin Virret. Ruotsista Suomexi käätyt. Stockholmisa 1790.

Sions Sånger = Sions Sånger, Bägge Samlingarne. Stockholm 1781.

Sr = Suomen ruotsinkielinen virsikirja: Svensk Psalmbok för de ev.-luth. församlingarna i Finland. H:fors 1932.

Stb = Stenbäck, Lauri, Förslag till Psalmbok. H:fors 1866.

Svenske Songer = Svenska Psalmboken af 1536 å nyo utgifven. Stockholm 1862.

-t -t -t = Lindström, Knut Legat, Uusia Suomalaisia Virsiä. Turussa 1: 1858; 2: 1860; 3: 1861.

v. Tucher = G. Freiherr von Tucher, Kirchengesänge. Leipzig 1848.

U = Uusia Virsiä, Kirkosa ja kotona veisattavia. Turku 1836.

W = Vanha virsikirja: Suomalainen Virsi- ja Evankeliumikirja (vanhin painos 1701).

Wr = Vanha ruotsinkielinen virsikirja: Den Svenska Psalm-Boken — — öfversedd år 1695.

Wackernagel 1841 = Wackernagel, K. E. P., Das Deutsche Kirchenlied. Stuttgart 1841.

1867 = Uusi Suomalainen Virsikirja Nuottien kanssa. Armossa asetetun Komitean ehdottama. Helsinki 1867.

1871 = Uusi Suomalainen Virsikirja. Armossa asetetun Komitean Toinen ehdotus. Turku 1871.

1880 = Uusi Suomalaisen virsikirjan ehdoitus, Kirkolliskokouksen valitseman komitean tekemä. Turku 1880.

1883 = edellinen. Toinen painos. Turku 1883.

Lisäyksiä ja oikaisuja.

Sivu	Rivi				
21	19	y	on:	1873	lue: 1783.
86	14	a	„	1631	„ 1681.
93	1	a	lisättävä:	R 1936: 84.	
101	11	y	on:	1557—1662	lue: 1672—1737.
109	15	y	lisättävä:	R 1936: 113.	
150	6	a	„	R 1936: 22.	
258	4	y	„	R 1936: 475.	
264	3	y	on:	Nyrnberg	lue: Nürnberg.
269	6—7	y	poistettava:	Ambrosius Lobwasser 1515—1585.	
323	14	a	on:	Lännrotin	lue: Lönnrotin.
339	2	a	„	R 176	„ R 196.
„	1	a	„	299	„ 318.
360	12	y	„	1530	„ 1520.
388	10	y	„	1659	„ 1588.

Sivu	Rivi				
392	15	y	on:	Kirv.	lue: Kurv.
393	20	y	lisättävä:	R 1936: 431.	
408	Virren 251 sepittäjäksi on Wackernagelin ja Knappin mukaan mainittu Joh. Schnesing (Chiomusus). W. Nelle on osoittanut (Geschichte des deutschen evangelischen Kirchenliedes, 1909, s. 50), että alkuteksti on Konrad Hubertin v:lta 1540, minkä uudempi tutkimus on yleensä hyväksynyt.				
539	19	y	on:	1493	lue: 1497.
588	8	a	lisättävä:	R 1936: 15	
591	3	y	on:	1728	lue: 1699.
616	5	y	„	Betelius	„ Betulius.
636	8	y	„	1574	„ 1579.

Sisällysluettelo.

Esipuhe, tekijän V
Esipuhe, Suom. Kirj. Seuran sihteerin V

I. Nykyisen, v. 1886 vahvistetun virsikirjamme virsien alkuperä ja kehitys 1
II. Virsikirjamme kehitys pääpiirteissään 849
III. Virsikirjassamme esiintyviä virsirunoilijoita 855
IV. Alkutekstien kronologinen luettelo 867
V. Luettelo Raamatun kohdista, joihin virret lähinnä liittyvät ... 869
VI. Vanhan virsikirjan (1701) virret 871
VII. Virsiluettelo 880
VIII. Lähteitä 902
IX. Käytettyjä lyhennyksiä 908

Lisäyksiä ja oikaisuja 911

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KUSTANNUKSELLA

on ilmestynyt m.m.:

Mikael Agricolan käsikirja ja messu. Julkaisseet E. N. Setälä ja K. B. Wiklund. 300 siv. Hinta nid. 75: —.

Suomen kansan hengellisiä sävelmiä. Julkaissut Ilmari Krohn. 854 siv. 237 sävelmää toisintoineen. Hinta nid. 60: —, sid. 100: —.

P. J. I. Kurvinen, Suomen virsirunouden alkuvaiheet v:een 1640. 471 siv. Hinta nid. 135: —, sid. 150: —, nahkaselkäside 200: —.

F. L. Petander, Esitys piispa Eerikki Sorolaisen postillan kielestä. 48 siv. Hinta 10: —.

F. L. Petander, Tutkimus 1642 v:n raamatun käännöksen kielestä. Hinta 10: —.

Aarni Penttilä, Upsalan suomenkielisen evankeliumikirjan fragmentin kielestä. 138 siv. Hinta nid. 20: —.

Heikki Ojansuu, Mikael Agricolan kielestä. 187 siv. Hinta 30: —.

Hinta nid. 140: —, sid. 160: —